

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01084

GROYSER VERTERBUKH FUN
DER YIDISHER SHPRAKH

Yehudah Yofe, Mark Yudel

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

גרויסער ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך, באַנד I
groyser verterbukh fun der yidisher shprakh, band I
Great Dictionary of the Yiddish Language, Volume I

**גרויסער
ווערטערבוך
פֿון דער
יידישער שפראך**

רעדאקטארן

יודל מאַרק

יודא א. יאָפֿע

באַנד I

א — אום

קאָמיטעט פֿאַרן גרויסן ווערטערבוך פֿון דער יידישער שפראַך

ניו־יאָרק, תשכ"ב — 1961

Copyright © 1961, by the YIDDISH DICTIONARY COMMITTEE, INC.
1048 Fifth Avenue, New York 28, N. Y., U. S. A.

Library of Congress Catalog Card No. 61-18921

This volume was supported through a grant from the cultural funds
of the Conference on Jewish Material Claims Against Germany.

The National Foundation for Jewish Culture provided
a grant towards the cost of publication of this volume.

קעפל פֿון שער־בלאָט געצייכנט פֿון מ. ע. וויינער

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA
WALDON PRESS, INC.
150 LAFAYETTE STREET, NEW YORK 13, N.Y.

פֿון דער פֿאַרוואַלטונג

פֿון געלט־אַקציעס — האָבן נישט באַקומען און האָבן נישט געפֿאַדערט קיין שוכר פֿאַר זייער אַרבעט. אָן די אַלע פּערזענ־לעכע קרבנות וואָלטן מיר צו קיין סיום פֿון דעם ערשטן באַנד נישט דערגאַנגען.

עס איז אַ חובֿ צו פֿאַרצייכענען די ראַשי־פּרקים אין דער געשיכטע פֿון אונדזער גרויסער אונטערנעמונג. אין 1952 האָט נחום סטוטשקאָוו, דער צונויפֿשטעלער פֿון אונדז פֿון דער ייִדישער שפּראַך, געשמועסט מיט שמואל ניגערן ע"ה וועגן דער מעגלעכקייט אויסצוניצן די שפּראַך־מאַטעריאַלן וואָס געפֿינען זיך אין זיין רשות פֿאַר אַ ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך. אויף שמואל ניגערס עצה האָט נחום סטוטש־קאָוו וועגן דעם געשריבן דער וויסנשאַפֿטלעכער קאַלעגיע פֿון יוואָ. די קאַלעגיע האָט איבערגעגעבן איינעם פֿון אירע דעמאָלטיקע מיטגלידער, יודל מאַרק, זיך צו באַקענען מיט דעם מאַטעריאַל און פֿאַרצולייגן זינע רעקאָמענדאַציעס דער קאַלעגיע. אויפֿן סמך פֿון די רעקאָמענדאַציעס האָט די וויסנ־שאַפֿטלעכע קאַלעגיע פֿון יוואָ סאַנקציאָנירט דעם פּלאַן פֿון אַ גרויסן ייִדיש־ייִדישן ווערטערבוך. די פֿאַרוואַלטונג פֿון יוואָ האָט באַשטעטיקט דעם דאָזיקן געדאַנק מיטן תנאי אַז עס זאָל געשאַפֿן ווערן אַ באַזונדערע אויטאָנאָמע אַרגאַניזאַציע וואָס זאָל טראָגן די פֿינאַנציעלע, די אַדמיניסטראַטיווע און די געזעלשאַפֿטלעכע אַחריות פֿאַר דער אונטערנעמונג. דער יוואָ האָט צוגעזאָגט זיך צו אינטערעסירן מיט דער אַרבעט און העלפֿן אין די ראַמען פֿון זינע מעגלעכקייטן.

אין נאָוועמבער 1952 האָט זיך געשאַפֿן דער אַרגאַניזיר־קאָמיטעט פֿון גרויסן ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך. אין דעם קאָמיטעט זינען אַריין: דר' ב. האַפּמאַן (צבֿיון) ע"ה, דר' נתן זיסקינד, יודאָ א. יאַפֿע, ליפּע לעהרער, יודל מאַרק, דר' אַלפּסנדר מוקדוני ע"ה, נחום סטוטשקאָוו, שמואל ניגער ע"ה, דר' יעקב שאַצקי ע"ה. דער אַרגאַניזיר־קאָמיטעט האָט אָנגעהויבן אַרבעטן אין דער אַרבעט קאָרעספּאָנדענטן פֿון אַלע ייִדישע ייִשובֿים און זיך געמיט צו פֿאַראינטערעסירן אַ גאַנצע ריי ייִדישע לינגוויסטן און זאַמלערס מיט דעם פּראַיעקט. דער פֿאַרנעם פֿון דעם ווערטערבוך איז קלאַר פֿאַרמולירט געוואָרן אין אַ מעמאָראַנדום, אַרויסגעגעבן אויף ייִדיש און אויף ענגליש, אין פֿעברואַר 1953, וואו עס ווערט געזאָגט אַז דער ציל איז:

„צו שאַפֿן ... אַ ווערטערבוך וואָס זאָל איינשפּיכלערן אונדזער נאַנץ האַבֿ־און־גוטס, וואָס זאָל צונויפֿנעמען אונדזער גרויסע עשירות וואָס מיר האָבן אָנגעקליבן אין משך פֿון קנאַפּע טויזנט יאָר ייִדיש“. „וואָס שייך זײַן כאַראַקטער און פֿאַרנעם דאַרפֿן מיר זיך באַמײַען אַז ער זאָל אין כּמות און אין איכות ניט אָפּשטיין פֿון די אַקאַדעמישע אָדער פֿולע ווערטערביכער וואָס זײַנען פֿאַראַן אין אַנדערע שפּראַכן“. „וואָס שייך צײַט, דאַרף דער ווערטערבוך אַרײַננעמען אין זיך אַלץ וואָס מיר האָבן אין ייִדיש פֿון די ערשטע פֿאַרצײכענונגען וואָס זײַנען צו אונדז דערגאַנגען, ביז צו דעם לעבעדיקן ייִדיש וואָס מיר ניצן הײַנט ... לױטן שטח, דאַרף ער אַרומנעמען

מיט אַ געפֿיל פֿון אמתער דערהויבנקייט טראָגט די פֿאַרוואַל־טונג אונטער דעם ייִדישן כלל דעם ערשטן באַנד פֿון גרויסן ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך. אונדזער שמחה איז גרויס, ווייל אונדז איז באַשערט אָנצוהייבן די אַחריותדיקע היסטאָרישע אַרבעט אַרויפֿצוציען אַ דאָך איבערן בנין פֿון אונדזער לשון און דערמיט צו פֿאַרזיכערן אַז גרויסע באַשטאַנד־טיילן פֿון ייִדיש וועלן שוין קיינמאַל ניט אַרײַנפֿאַלן אין אייבי־קער פֿאַרגעסנקייט.

מיר זינען צופֿרידן וואָס עס האָט זיך אונדז אַנגעגעבן צוזאַמענצואַרבעטן מיט אַ רעדאַקציע און מיט אַ גרופּע מיט־אַרבעטער, וואָס האָבן דורך די אַלע יאָרן פֿון געמײנשאַפֿט־לעכער זאַרג אַרויסגעוויזן די טיפּסטע איבערגעגעבנקייט צו אונדזער ציל און אַ קאָמפּעטענץ פֿון אַ הויכער מדרגה. דאָס שפּיגלט זיך בולט אָפּ אין דעם צונויפֿנעמען די ייִדישע ווערטער, אין דעם איינשטעלן אַ נוסח פֿון אויסטייטשונגען, אין פֿאַרשיידנזטיקן כאַראַקטעריזירן די ווערטער און אַרײַנ־נעמען זיי אין אַ ברייטער היסטאָרישער ראַם. מיר ברענגען איצט דעם ערשטן באַנד פֿון דעם ווערק וואָס איז ווערט זיין נאַמען — גרויסער ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך.

עס איז געווען אַ לאַנגער וועג — פֿון 1952, ווען מע האָט אַוועקגעלייגט די ערשטע ווינקלשטיינער פֿון ווערטערבוך ביז סוף 1961, ווען מיר האָבן שוין פֿאַר זיך דעם ערשטן באַנד. עס איז געווען אַ שווערער וועג — אָבער מיר פֿילן זיך באַפֿרידיקט, מחמת מיר האָבן איצט נישט בלויז אַ פֿאַרענדיקטן טייל פֿון ווערטערבוך, נאָר אויך די ריכטיגע אָנזאַמלונג פֿון ייִדיש־אוצר וואָס ווערט געשאַצט אין איבער 180.000 באַזונ־דערע ווערטער מיט צענדלינגער טויזנטער ציטאַטן. גרויסע טיילן פֿון דעם מאַטעריאַל פֿאַר די ווינטערדיקע בענד זינען שוין באַאַרבעט און קלאַסיפֿיצירט, און אויב דער פֿאַרוואַלטונג וועט זיך אַנגעגעבן צו שאַפֿן די נייטיקע געלטמיטלען, רעכענען מיר אַז די ווינטערדיקע בענד וועלן דערשיינען אַן אַפהאַלט און אַן שטערונגען.

אַזאַ גרויסע אונטערנעמונג ווי אונדזערע פֿאַדערט הוצאות וואָס אַ באַשיידענע געזעלשאַפֿטלעכע גרופּע קען זיך עס ניט דערלויבן. מיר האָבן נישט געקענט אָנשטעלן די נייטיקע צאָל מיטאַרבעטער און זיך געמוזט באַנוגענען מיט געצײלטע אָנגעשטעלטע. פֿאַרשטייט זיך אַז דאָס האָט גורם געווען, די אַרבעט זאָל גיין פֿאַמעלעכער ווי מע וואָלט געוואָלט. מיר האָבן געקענט פֿירן אונדזער אַרבעט נאָר אַדאַנק דעם וואָס דער פּראַיעקט פֿון דעם ווערטערבוך האָט אַרויסגערופֿן אַזוי פֿיל וואַרעמקייט און איבערגעגעבנקייט מצד אַ גאַנצער מחנה פֿריינד אין אַלע עקן וועלט. די רעדאַקציע האָט די גאַנצע צײַט געאַרבעט אָן באַצאָלט, די קאַנסולטאַנטן האָבן געדינט דער רעדאַקציע שלא על מנת לקבל פרס, און ממש הונדערטער מיטאַרבעטער פֿון אונדזער גרויסן בנין — זאַמלערס פֿון ווערטער און אויסדרוקן, אויסשריבערס פֿון ציטאַטן, פֿירערס

אלע לענדער... וואו יידיש איז גערערט געווארן און ווערט גערעדט, הן די ווערטער און אויסדרוקן וואס יידן האבן געשאפן אין מזרח-איייראפע, הן די... וואס יידן האבן אריינגענומען אין זייער לשון פון די לשונות אין די נייע לענדער... דער ווערטערבוך דארף ארייננעמען אלע נייעגעשאפענע ווערטער וואס זיינען אויפגעקומען אין דער נאך לעצטער צייט."

דער ארגאניזיר-קאמיטעט האט אויך פארגעלייגט דער פארוואלטונג פון ייווא דעם באשטאנד פון דער רעדאקציע: יודא א. יאפע, יודל מארק און ווי דעם סעקרעטאר פון דער רעדאקציע נחום סטוטשקאו. דער ייווא האט עס באשטעטיקט. אין אפריל 1953 (חול-המועד פסח תשי"ג) האט דער קאמיטעט צונויפגערויפן די ערשטע גרויסע קאנפערענץ אין ניו-יארק וואס האט ממש מיט באגניסטערונג אויפגענומען דעם פראיעקט. די קאנפערענץ האט אויך אויסגעקליבן די ערשטע פארוואלטונג און דעם הויפט-קאמיטעט. במשך פון דער צייט זינען די באאמטע פון הויפט-קאמיטעט געווען: פארוואלטער - ש. ניגער ע"ה, (דערנאך) ה. ליוויק, פראפ' א. י. העשל (וויצע-פארוואלטער), בערנארד זעמל ע"ה (וויצע-פארוואלטער), נחום כאנין (וויצע-פארוואלטער), לואיס סיגאל (וויצע-פארוואלטער), יוסף שלאסבערג (וויצע-פארוואלטער) און יעקב פאט (סעקרעטאר). אין דער פארוואלטונג האבן אין משך פון די יארן מיטגעארבעט די פריינד: ה. א. אבראמסאן (קאסירער), גוסטאו בערגער ע"ה, דר' ל. וואלמאן, הרב דר' גרשון ווינער, ב. טאבאטשיני-סקי, נתן טוראק, הרב ארטור טשעל, זלמן יעפרויקין, אליה פין, דר' סאל ליפצין (פארוואלטער 1953-1954, און פון 1958 און), ליפע לעהרער (וויצע-פארוואלטער), מענדל מארק (פראטאקאל-סעקרעטאר), נחום מעלניק, דר' מרדכי סאלטעס ע"ה, נחום סטוטשקאו (סעקרעטאר ביז יאנואר 1955), דר' חיים פאמע-ראניץ (פארוואלטער, 1954-1958), ל. פלינבערג, מאקס קויפמאן, אברהם קיהן, איזידאר רובינשטיין, לייב רובינשטיין, ש. שאפי-רא, פנחס שווארץ, ישראל שטיינבוים (סעקרעטאר זינט 1955), אנהייב יאנואר 1954 זינען פארגעפנטלעכט געווארן די מוסטערזייטן פון ווערטערבוך. זיי האבן געמאכט א רושם און עס זינען געווען פילצאליקע גינסטיקע אפרוין, אין סעפטעמבער 1954 האבן מיר ארויסגעגעבן אן אויספירלעכן בולעטין מיט א באריכט וועגן דער אפגעטאנענער ארגאניזיר-ארבעט. אין 1956 און 1957 האבן מיר ארויסגעגעבן א זאמלונג אפרוין וועגן ווערטערבוך פון א צאל חשובע געלערנטע און שפראכגענערס. מיר האבן אויך ארויסגעגעבן א פאר בראשורן אין ענגליש וועגן דעם פארנעם פון ווערטערבוך מיט א קורצן באריכט וועגן דער טעטיקייט פון דער פארוואלטונג און די אויפטוען פון דער רעדאקציע.

מיר האבן דורכגעפירט געלט-אקציעס אין ניו-יארק און אין פילאדעלפיע, שיקאגא, לאס-אנדזשעלעס, דעטראיט, באסטאן, מיאמי-ביטש, קליוולאנד, פיטסבורג, סאן-פראנציסקא, אטלאנטא, טא און סאוואנא, דזשא, טשאטאנוגא, טעני, יוסטאן און דאלאס, טעקסאס, און אין א צאל קלענערע פונקטן ארום די דערמאנטע שטעט, ווי אויך אין די צוויי גרויסע קהילות פון קאנאדע, מאנ-טראל און טאראנטא. עס איז דורכגעפירט געווארן א געלט-אקציע אין דרום-אפריקע.

מיר דאנקען אלע ארטיקע קאמיטעטן און זייערע טוערס און אלע יחידים וואס האבן געהאלפן אין די דאזיקע אקציעס.

א ספעציעלן דאנק דריקן מיר אויס דעם פילאדעלפיער קאמיטעט, דעם ערשטן אין לאנד מחוץ ניו-יארק, מיט זיין סעקרעטאר א. פישמאן. דאס רוב געלט-אקציעס האט געפירט אונדזער פארשטייערין געניע סילקעס, און עס קומט איר א ישר-כוח פאר דער איבערגעגעבענער ארבעט.

מיט צופרידנקייט פארצייכענען מיר אז פולפן הונדערט פריינד האבן זיך באטייליקט אין העלפן אונדזער אונטערנעמונג. ליידער האבן מיר נישט קיין ארט צו פארגעפנטלעכן די נעמען פון אלע די וואס האבן אונז מאטעריעל געשטיצט. אויף די זייטן ט - יב קען מען געפינען די נעמען פון אונדזערע ארויסגעבערס, דאס הייסט די אלע וואס האבן צו געטראגן 1,000 דאלאר אדער מער, די נעמען פון אונדזערע שטיצערס וואס האבן געהאלפן מיט 500 דאלאר אדער מער און די רשימה פון אונדזערע בויערס מיט פלישטי-ערונגען פון 100 דאלאר און מער. מיר דריקן אויס אונדזער הארציקן דאנק אלע וואס האבן אונז געהאלפן.

זינט 1958 ווערן מיר געשטיצט פון דער שילומים-קאנג-פערענץ, און די סובסידיע גייט אנוועק צו דעקן טיילווייז די שכירות פון יענע אנגעשטעלטע וואס זינען דירעקטע קרבנות פון דעם לעצטן חורבן. מיר דריקן אויס אונדזער דאנק דער שילומים-קאנפערענץ.

מיר דאנקען דער פארוואלטונג פון ייווא פאר דעם וואס מע האט אונז די גאנצע צייט געגעבן ארט צו ארבעטן, טעלע-פאן-באדינונג און געשטעלט אין אונדזער רשות די ביכער פון דער ריכטער ביבליאטעק און מאטעריאלן פון ארכיוו. און דער ברייטהארציקער הילף פון דער יווא-אדמיניסטראציע וואלטן מיר קיים געהאט די מעגלעכקייט צו פירן אונדזער ארבעט.

מיר דאנקען דעם ארבעטער-רינג, דעם יידיש-נאציאנאלן ארבעטער-פארבאנד, דעם יידישן ארבעטער-קאמיטעט, דעם יידישן קולטור-קאנגרעס, דעם יידישן פען-קלוב, דעם רא-בינאט פון די קאנסערוואטיווע סינאגאגעס פון אמעריקע און די פילצאליקע רבנים פון אלע ריכטונגען, וואס זיי אלע האבן אונז געהאלפן. לסוף דאנקען מיר דער איט"א און דער יידישער וועלט-פרעסע, ספעציעל די בידע גרויסע ניו-יארקער צייטונגען, דעם "טאג-מארגן-זשורנאל" און דעם "פארווערטס", פאר דעם אינטערעס וואס זיי האבן ארויסגעוויזן צו אונדזער ארבעט.

מיר פארצייכענען מיט דאנק די נעמען פון אונדזערע איבערגעגעבענע אנגעשטעלטע וואס האבן געהאלפן פארענדיקן דעם ערשטן באנד: חיים פרוס, דוד ראגאווי, יעקב בירנבוים, משה הורוויץ, ברוך טשובינסקי, בערל ריימאן. מיר דאנקען אלע פריינד וואס האבן אונז געהאלפן במשך פון אכט און א האלב יאר אין דער ארבעט פון דער פאר-וואלטונג פון ווערטערבוך. מיר זינען זיכער אז זיי אלע וועלן אונז אויך ווייטער העלפן.

יחידים וואס האבן געהאלפן, יוסיפא, סעקסטאן, סעקסטאן

אויפקלערונג פֿון יװאָ

דער װערטערבוך האָט געדאַרפֿט זײַן פֿאַרמעל אָן אויסגאַבע פֿון יװאָ (לױט אָן אָפּמאַך פֿון יאָר 1953). צוליב דעם װאָס אונדזער רעדאַקציע האָט אין געצײלטע פרטים אָפּגעװײכט פֿון די אויסלייג־תּקנות פֿון יװאָ (זען הקדמה), דערשײנט דער באַנד אָן דעם פֿאַרמעלן יװאָ־שטעמפל. מײַר באַדױערן װאָס מײַר האָבן אין דעם פּרט נײַט געקענט קומען צו אַ הסכּם. צוליב קלאַרקײט װעגן האָבן מײַר צוגעשטימט אָפּצודרוקן די אויפֿקלערונג פֿון יװאָ.

לעכער קאַלעגיע פֿון יװאָ נײַט צו שטערן אים אָפּצוטערעטן פֿון די תקנות. די קאַלעגיע האָט גערופֿן אַ פֿאַרהער פֿון עקספּערטן — אי די פֿאַרשטייערס פֿון װערטערבוך, אי אַזױנע װאָס האַלטן אַז די תקנות מוזן אָפּגעהײט װערן אין דער פֿולער מאָס. נאָכן אויסהערן די אַרגומענטן פֿון בײַדע צדדים האָט די קאַלעגיע אַזנגעפֿונען, אַז זײ קען נײַט געבן דעם װערטערבוך די דערלױבעניש אַזנגעפֿירן שײנויים אין דעם סאַנקציאָנירטן אויסלייג. די פֿאַרוואַלטונג פֿון יװאָ האָט מסכים געװען מײַט דעם באַשלוס און פֿאַרפֿיקסירט אַז די תקנות פֿון אײַנהײטלעכן אויסלייג בליבן אין קראַפֿט, פּל־זמן זײ זענען נײַט געבײטן געװאָרן אויף אָן אַרגאַניזירטן אױפֿן און דורך אַ געהעריק־אױטאָריזירטער קערפּערשאַפֿט.

דער װערטערבוך האָט אָבער באַשלאָסן צו דרוקן דעם ערשטן באַנד נײַט על־פּי די תקנות פֿון אײַנהײטלעכן אויסלייג. דער באַנד קען דעריבער נײַט אַרױסגיין װי אָן אויסגאַבע פֿון ייִדישן װיסנשאַפֿטלעכן אײַנסטיטוט.

די הכנות צום גרויסן װערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפּראַך זענען פֿון אָנהײב אָן געפֿירט געװאָרן מײַט דער פּסדריקער הילף פֿון יװאָ, און דער פֿעסטער פּלאַן איז געװען אַז דער װערטערבוך װעט אַרױסגיין װי אַ יװאָ־אױסגאַבע. מײַר באַ־דױערן זײער, װאָס דער פּלאַן איז צו נישט געװאָרן דורכן באַשלוס פֿון װערטערבוך נײַט אַנצונעמען אַ צאַל תקנות פֿון אײַנהײטלעכן ייִדישן אויסלייג.

די תקנות פֿון אײַנהײטלעכן אויסלייג זענען פּראַקלאַמירט געװאָרן אין די דרײַסיקער יאָרן דורכן יװאָ בײַ דער אַקטיוו־סטער מיטאַרבעט פֿון דער צענטראַלער ייִדישער שול־אַר־גאַניזאַציע (צישאַ) אין פּוילן. די תקנות זענען געװען דער רעזולטאַט פֿון לאַנגע יאָרן אַרבעט פֿון נאַרמירן און קאַדײַ־פֿי־צירן, און זײ סימבאָליזירן דעריבער בײַנעם הענטליקן טאַג די המשכּדיקײט פֿון דער ייִדישער קולטור־שפּראַך אײַבערן חורבן אַריבער.

דער װערטערבוך האָט זיך געװענדט צו דער װיסנשאַפֿט־

אַרויסגעבערס

- אַבראַמסאָן, ה. א. — ניו־יאָרק.
אַבראַמסאָן, העראָלד ב. — קליפּטאָן, נ"דזש.
אַנזנבערג, מאַניע — ניו־יאָרק.
אַינטערנעשאַנאַל לידיס גאַרמענט וואַרקערס יוניאָן; דוד דובינסקי, פרעז'.
אַרבעטער־רינג; נ. כאַנין, גענ' סעק'.
באַסטאַנער ייִדישער קולטור־קלוב; אַהרן מאַלדאָו, פֿאַרז'; יהושע גלאַדשטיין, סעק'.
באַרנשטיין, יודל — ניו־יאָרק.
בערג, יעקב־דוד — ניו־יאָרק.
גאַלדשטיין, בן־ציון (באַרנעט) — וועניס, קאַליפֿ, פֿאַראייניקט דעם נאַמען פֿון זיין פֿרוי, חיה (אַנדע) ע"ה.
גורין, משה, ע"ה — ניו־יאָרק.
גילדין, הערי, ע"ה — ניו־יאָרק.
האַניגבוים, ראָז און משה — מיאַמי־ביטש, פֿלאָ.
Hornstein, Moses — Merick, N. Y.
ווינבערג, מאַריס — ניו־יאָרק.
הר"ב דר' גרשון ווינער (באַלדווין, ייִדישער צענטער) — ניו־יאָרק.
חלפֿן, בנימין — ראַקסבורי, מאַס', פֿאַראייניקט דעם נאַמען פֿון חנה חלפֿן.
טראַסט־פֿאַנד (אַנאַנים) — פֿילאַדעלפֿיע.
ייִדיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער־פֿאַרבאַנד; ל. סיגאַל, גענ' סעק'.
ייִדישער אַרבעטער־קאַמיטעט; יעקב־פּאַט, עקו' סעק'.
פּהן (קעין), אַלפֿרעד — קליוולאַנד.
Louis and Samuel Seiden Foundation — South Hempstead, N. Y.
לעסאָוואַדער, נחמה, ע"ה, און יחיאל — מיאַמי־ביטש, פֿלאָ.
מאַרגנשטערן, יוסף — האַליוואַד, פֿלאָ.
מאַרק, יודל און פֿייגל — ניו־יאָרק.
סטעף, אַהרן, ע"ה, און ליליען — ניו־יאָרק.
סעלצער, אַנדאָ — ניו־יאָרק.
פּאַמעראַנץ, דר' ישראל־חיים און פעסי הערשפֿעלד־פּאַמעראַנץ — שיקאַגאָ.
פּערלאָוו, יוסף — ניו־יאָרק.
פֿישמאַן, אַהרן און סאַניע — פֿילאַדעלפֿיע.
פֿרינד פֿון ייִדישער קולטור־פֿעדעראַציע פֿון דרום־אַפֿריקע.
קאַנגרעגאַציע שערי־צדק — דעטראַיט; משה־חיים אַדלער, רב'.
Kane, Martin — Hewlet Harbor, N. Y.
ראַווינסקי, אַנאַ און אַברהם — ניו־יאָרק.
רובינשטיין, איזידאָר און מאַלי — מיאַמי־ביטש, פֿלאָ.
שטיינבוים, ישראל — פּליינפֿילד, נ"דזש.
שייווער, משה ל., ע"ה — דעטראַיט.
שעכטער, אַרטור — גרענד־רעפּידס, מיש'.
שער, נח פ. — ראַטשעסטער, נ"י.
שערמאַן, דזש. דר' — מיאַמי, פֿלאָ.

ש ט י צ ע ר ס

Samuel & Esther Horelick Foundation, Pittsburgh, Pa.
אסתר-פייגע און שמואל האָרעליק.

אנאָנים — פֿילאָדעלפֿיע.

טעמפל אַהרן — סט' פּאָול, מינ'; בערנאַרד ס. ראַסקעס, רב.
טעמפל בני-שלום — ראָקוויל-סענטער, נ"י; מאַקס רוטנבערג,
רב; בען שרניבער, פּאָרו' פֿון ווערטערבוך-קאָמיטעט.
טענענבוים, אַבְרָהָם-צַבִי, מאיר-זאַב און ירחמיאל — סאַוואַנאַ,
דזש"אַ, לזכר טענענבוים-משפּחה, אומגעבראַכט דורך די נאַציס
אין פּוילן.

אַסטראָווסקי, קלאַראַ און קינדער: דר' הערמאַן אַסטראָו און
עדעלין אַסטראָווסקי-לעשין — ל"אַ, פּאַראַייביקן דעם נאַמען
פֿון מאַן און פּאַטער דר' וועלוול אַסטראָווסקי.

אַשכּנזישע קהילה „נדחי-ישראל" אין מעקסיקע, ד. פֿ.

בערמאַן, א. יוסף — מאַנטרעאַל.

געלפּערין, א. ל. — ל"אַ.

גרניזער, לעאַן — ניו-יאָרק.

מאַנדעלמאַן, משה — ניו-יאָרק, לזכר דעם קדוש נח פּרילוצקי.

סעגאַל, לואיס — מעריאַן, פֿ"ע.

פֿעירמאַנט טעמפל, פֿילאַנטראָפֿישער פּאַנד — קליוולאַנד; אַרטור
דזש. לעליוועלד, רב.

האַרוויץ עלי און גענעל, מאַטל און רבֿקה; לייב און דבורה
לעוויץ, לוי און חנה סיגל, אַהרן און שרה פּישמאַן — פּאַר-
אייביקן דעם נאַמען פֿון זייער ברודער מנחם-מאַנעלע (מע-
ניועל) האָרוויץ, ע"ה.

קוילמאַן, מאַקס — ניו-יאָרק (פּאַר ביפֿלעקס-פֿונדאַציע, הערמאַן
בערנשטיין און בענדזשאַמין מוירדאַק).

ב ו י ע ר ס

(ק י צ ו ר י מ : אַ — אָהנאַ; איל — אילינאָי; דזש"אַ — דזשאָרדזשיאַ; וויס — וויסקאָנסין;
טעני — טענעסי; טעקסי — טעקסאַס; ל"אַ — לאַס-אַנדזשעלעס; מאַסי — מאַסאַטשוסעטס;
מיני — מינעסאָטאַ; מיש' — מישִיגאַן; נ"דזש — ניו-דזשורזי; נ"י — ניו-יאָרק שטאַט; סט'
פּאָול — סעינט פּאָול; ס"פֿ — סאַן-פּאַנצישקאַ; פֿ"ע — פענסילווייניע; פֿל"אַ — פֿלאָרידאַ;
קאַליפֿ' — קאַליפֿאָרניע; קאַני — קאָנעטיקאַט.)

בערגמאַן, אַבְרָהָם — מיאַמי-ביטש, פֿל"אַ.
בערמאַן, בעלע — ל"אַ.

בערשלער, אָשר — פֿילאָדעלפֿיע.

בראַווערמאַן, סאַל — פּיטסבורג.

בראַון, סידיני — ל"אַ.

גאַטלין, בעסי — ל"אַ.

גאַלדבערג, א. דר' — שיקאַגאַ.

גאַלדבערג, איסר — ניו-יאָרק.

גאַלדבערג, דזש. — ס"פֿ.

גאַלדבערג, ה. — ניו-יאָרק.

גאַלדבערג-פעסעלעאַו, סאַניע — פֿילאָדעלפֿיע.

לזכר איר שוועסטער פּעשע ראָזין-פעסעלעאַו.

גאַלדען, נח, דר' און מאַניע — ניו-יאָרק.

גאַרגיל, סעמיועל ל., דר' — באַסטאָן.

גאַרדאַן, הימאַן — ניו-יאָרק.

גאַרפֿינקל, מאַקס — ס"פֿ.

גוראַליק, לוי — מיאַמי, פֿל"אַ, פּאַראַייביקט

נאַמען פֿון זיין פֿרוי פּערל.

גלאַזער, יונה — יאָהאַנעסבורג.

געלפּאַרט, אייברעהעם — נאַרקאַ, קאַליפֿ'.

געבראַכטע משפּחות און די משפּחות פֿון
פּאַלע סענדזשעיעוסקאַ און דאַרע קאַפּלאַן.

אַרבעטער-רינג ברענטש 207 & 207 — אַט-
לאַנטאַ, דזש"אַ.

אַרבעטער-רינג ברענטש 612 — ניו-יאָרק,

לזכר דעם קדוש עמנואל רינגעלבלום.

אַרבעטער-רינג ליען-קריזן — ל"אַ.

אַרבעטער-רינג שולן-קאָמיטעט — שיקאַגאַ.

אַרבעטער-רינג שטאַט-קאָמיטעט — טאַראַנטאַ.

באַגוסלאַו, י., דר' — פֿילאָדעלפֿיע.

באַלאַט, ראָוז — ל"אַ.

באַסקינד, סעם, ע"ה — פּיטסבורג, לכּבֿוד זיין
מוטער לענאַ און לזכר זיין פּאַטער אייב.

באַרמאַן, ס. — מאַנטרעאַל.

באַרנשטיין, מ. — מאַנטרעאַל.

בוירק, וואַלטער — פּיטסבורג.

ביוראַ פּאַר ייִדישער דערציאָונג — ל"אַ.

בימקאַ, פֿישל — ניו-יאָרק.

בלאַק, אייב — סינסניעטי.

בלום-ברידער — פּיטסבורג.

בענעט, א. ב. — טאַראַנטאַ.

אַדעלמאַן, אַמדאַ — ניו-יאָרק.
איוואַעלעאַף, נ., ע"ה — ניו-יאָרק.

אייזען, הערי — נאַרקאַ, קאַליפֿ', פּאַראַייביקט
די נעמען פֿון יעקבֿ איזען און מינדל
מאַשאַוויטש.

אינטערנעשאַנאַל ליידיס גאַרמענט וואַירקערס
יוניאַן:

אַהנאַ קענטאַקי רידזשאַן — קליוולאַנד, אַ.

דזשאַינט באַרד קלאַוק ענד סוט — ניו-יאָרק.

לאַקאַל 35 — ניו-יאָרק.

ניטגווד וואַירקערס לאַקאַל 155 — ניו-יאָרק.

אַליאַן, ה. — ווערגעוויל, אַלטאַ, קאַנאַדע.

אַלינער, שמואל און פּערל — פּיעדמאָנט, קאַליפֿ',
לזכר זיין פּאַטער אַהרן, מוטער אסתר,
ברידער: ישעיהו, משה און שוועסטער פֿייגע.

אַלען, מאַריס — פּיטסבורג, אין אַנדענק פֿון זיין
פֿרוי אסתר.

אַפּעלבוים, דוד — ס"פֿ, פּאַראַייביקט דעם נאַמען
פֿון זיין פּאַטער אַבְרָהָם-פֿישל.

אַקמאַן, קאַרל — פֿילאָדעלפֿיע.

אַראַנאַוויטש (אַרנאָלד), יוסף און קלמן — וועסט-
ניו-יאָרק, נ"דזש, פּאַראַייביקן זייערע אומ-

גפני, זאלקינד — מאָנטרעאַל.
גראַסינגער, דזשעני — ניריאַרק.
גרינספּאָן, ראָזן — דאלאַס, טעקס.

דאָבליו־איי־ויד, ראַדיאָ־סטאַנציע, WEVD —
ניריאַרק.
דאָמיניאָן לאָן ענד דיסקאָנט אַסאָסייאַשאַן —
מאָנטרעאַל.

דובאַוו, יעקב א. — שיקאַגאָ.
דזשעני, אייב — פּיסבורג.
דזשורמאַנאָל קאָלאָני פּאַנדי — פּילאָדעלפּיע.
דזשעט, י. — יוסטאָן, טעקס, צום אַנדענק פֿון
זיינע עלטערן דוד און רבקה דזשעט.
דזשעט, סעמיעל — שיקאַגאָ.
דעמבלין, ב. (טייטלבוים) — ניריאַרק.
דעש ענד לאָוו — פּילאָדעלפּיע.
דראָז, מאיר — ל.א.
דראַכער, נאַרמאַן, דר' — דעטראַיט.

האַלפּערן, מרדכי — לעיק מעהאַפּעק, נ"י.
האַלצמאַן, מאַקס, ע"ה — ל.א.
הורוויץ, ראובן, דר' — שיקאַגאָ.
הרב יצחק הנמאַן, טעמפל עדת־ישורון —
סיראַקיוז, נ"י.
הירש, אַהרן — אַטלאַנטאַ, דזש"א.
הערמאַן, אייב — גרעיט נעק, נ"י.

האָלמאַן, ל. דר' — ניריאַרק.
האַלאַן, גיטל, ע"ה — ניריאַרק.
האַלעצקי, משה — ניריאַרק.
האַלק, דזש. — באַפּלאַן, נ"י.
האַלק, סאַל און זין — פּיסבורג, לכּבוד דער
מוטער פֿעני האַלק.
האַנער, י. — יוסטאָן, טעקס.
האַנשטיין, הערי — וועסט איזליף, נ"י.
האַנשטיין, מאַרטן מ. און פֿרענציס — באַבילאָן,
נ"י.
האַלסאָן, דזש. — טאַראַנטאַ.

זאַרצקי, ישעיהו — ניריאַרק.
זימעל, יוסף און ליוז — ס"פ, פֿאַראַייביקן נאַמען
פֿון ברודער משה זימעל.
זיסקינד, נתן, דר' — ניריאַרק.
זעסער, י. — דאלאַס, טעקס.

טאַוב, בערנאַרד — ניריאַרק.
טאַפּער, ה. — טאַראַנטאַ.
טוראַק, גייטן — ניריאַרק.
טייבאַר, אייזדאָר מ. — ניריאַרק.
טעמפל בית־שלום — ראָזלין העסטס, נ"י; אַריאַ
ס. היצעמס, רב.
טשערקאָווער, רבקה — ניריאַרק.
טשערניאַק, יעקב א. — וויניפּעג.

יאַגאַדאַ, סעם — דעטראַיט.

יאַנגליב, הערמאַן — ניריאַרק.
יוניווערסיטי אָוו דזשודאָאיזם — ל.א.

ייִדיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער־פֿאַרבאַנד — טאַָ
ראַנטאַ.

ייִדיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער־פֿאַרבאַנד ברענטש
45 — קליולאַנד.

ייִדיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער־פֿאַרבאַנד נחמן סיר־
קיין ברענטש 504 — קליולאַנד.

ייִדישע ליינע־קרניזן אין שיקאַגאָ (קאָנסיל) —
שיקאַגאָ.

ייִדישע פּרץ־שול — מאָנטרעאַל.

ייִדישע קולטור־אַרגאַניזאַציע — פּילאָדעלפּיע.

ייִדישע קולטור־געזעלשאַפֿט — קליולאַנד.

ייִדישער טעאַטער־קלוב — ניריאַרק.

ייִדישער ראַדיאָ־גילד פֿון אַמעריקע — ניריאַרק.

כהן, מרים — ניריאַרק.

כץ, אַלף — ניריאַרק.

כאַאיט, ס. — מאָנטרעאַל.

כראַמאַוו, יוסף — האַליוואַד, פֿל"א.

לאַמעד, לואיס — דעטראַיט.

לאַנגע, מאַריס — קליולאַנד.

לאַס־אַנדזשעלעסער ייִדישער קולטור־קלוב — ל.א.
לאַפּידעס, ס. — יאַהאַנעסבורג.

לובין, טילי (טפּבל) — שיקאַגאָ, לוכר איר מאָן
ישראל־דוד לובין.

לוקשטיין, דזש. — שיקאַגאָ.

ליחי, סעמיעל — טאַראַנטאַ.

לייקין, ב. מ. — דעטראַיט.

ליפּצין, סאַל — ניריאַרק.

ליפּשיץ, יוסף — יאַהאַנעסבורג.

ליפּשיץ, פּערל — פּילאָדעלפּיע, פֿאַראַייביקט דעם
נאַמען פֿון איר מאָן שאול בר' מרדכי.

לעהרער, לייבוש — ניריאַרק.

לעהרער, ליפּע — ניריאַרק.

לעוויט, יודל און יאַנקל — אַטלאַנטאַ, דזש"א,
פֿאַראַייביקן דעם נאַמען פֿון זייער פֿאַטער
אַברהם.

לעווין, בענדזשאַמין — ניריאַרק.

לעווין, יעקב, ע"ה — ניריאַרק.

לעווין, ל. — לענדסדאָן, פּיע.

לעווין, סאַל — דאלאַס, טעקס.

לעסאָן, דזשייקאַב — אָוקלאַנד, קאַליפֿ.

לערמאַן, בערל, יעקב, פֿאַליק און אסתר —
מילחאַקי, פֿאַראַייביקן נאַמען פֿון שוועסטער
גיטל לערמאַן־גענדלמאַן.

לעווין, מיידי פֿון פֿראַדוקט אינק" — דזש"א
מייקאַ, נ"י.

מאַזיע, ראָזע — אַטלאַנטיקסיטי, נ"דזש, פֿאַר־
אייביקט דעם נאַמען פֿון איר ברודער זעליק
זעליטשאַבאַק.

מאַטלין, ל. אילאַ און פֿוירן — אַנטאַריאַ, קאַליפֿ.

מאַטענקאַ, יצחק, ע"ה — טאַראַנטאַ.

מאַלין, סאַניע — טשאַטאַנוגאַ, טעני, פֿאַראַייביקט
דעם נאַמען פֿון איר מאָן נחום מאַלין.

מאַני, ע. — יאַהאַנעסבורג.

ב. מאַנישעוויץ־קאַמפּאַני — דזשורזי־סיטי.

מאַריסאָן, ב. — מיאַמי, פֿל"א.

מוקדונג, א. דר', ע"ה — ניריאַרק.

מיטלמאַן, שמעון — ניריאַרק.

מייערסאָן, ראובן — יאַהאַנעסבורג.

מילחאַקי דזשואיש וועלפֿער־פֿאַנד אינק" — מיל־
וואַקי, וויס.

מינצער, דזשעק — פּילאָדעלפּיע.

מערפּיש, נח און הינדע — יוסטאָן, טעקס, פֿאַר־
אייביקן זייער משפּחה מערפּיש.

מראַטשני, מ. — ניריאַרק.

ניומאַן, דזשעק — ל.א.

ניומאַן, דייוויד — טאַראַנטאַ.

ניומאַן, דינאַל און האַלפּערן דינאַ — שיקאַגאָ.

נייטען, בען, ע"ה — סאַן־אַנטאָניאַ, טעקס.

סאַבעל, זיגמונד — וועסט־העמפּסטעד, נ"י.

סאַוואַנאָ דזשואיש קאָנסיל — סאַוואַנאָ, דזש"א;
הערמאַן דירעקטאָר, פּרעז.

סאַלאַמאַן, פּיליפּ — ניריאַרק.

סאַלמינעס, י. — יאַהאַנעסבורג.

סאַלמאַן, מאַקס און בעס — עליואַבעט, נ"דזש.

סטוטשקאַוו, נחום — לייקוואוד, נ"דזש.

סטרייט, וויליאַם און פֿרוי — פּילאָדעלפּיע.

סניד, ס. — וואַן־נאַסי, קאַליפֿ, פֿאַראַייביקט
נאַמען פֿון מאָן יוסף.

ספּידלין, ען און בען — ס"פ, לוכר זייערע
עלטערן.

סנימאַן, שלמה, דר' — ניריאַרק.

סילווערבערג, ס. דר' — ניריאַרק.

סעמיעל, מאַריס — ניריאַרק.

סעמעלסאָן, פֿעני — ניריאַרק. פֿעני דוכאַונעס־
מעלסאָן פֿאַראַייביקט דעם נאַמען פֿון איר מאָן
הערי.

סענטראַל סינאַגאָ אָוו נעסאַ קאָנטי — ראַקויל
סענטער, נ"י; דזשאַרדזש ב. ליבערמאַן, רב.

עלבערג, יהודה — מאָנטרעאַל.

עלקין, ליפּע — ניריאַרק.

עלקין, מענדל — ניריאַרק.

עפּלבוים, טובֿה — ס"פ, פֿאַראַייביקט דעם
נאַמען פֿון איר מאָן קלמן.

עקלאָוו ענד סטאַר אינק" — מאָנטרעאַל.

פּאַניץ, יוסף און פּייגל — ל.א.

פּאַסטערנאַק, דזשייקאַב — דאלאַס, טעקס.

פּוועלי־צין קאָנסיל — ל.א.

פּיאַנער־פֿרויען, ציוניסטישע אַרבעטער פֿרויען־
אַרגאַניזאַציע פֿון אַמעריקע, אינק" — ניריאַרק.

ראַזנבאָם, גד — דעטראַיט.
ראַזנבלום, ס. ה., דר' — שיקאַגאַ.
ראַזנפעלד, ה., דר' — מאַנטרעאַל.
ראַזנצווינג, סיני און לינא — סאַוואַנאַ, דזש"א.
ראַזנשטיין, טביה — פּילאַדעלפּיע.
ראַטבאָרד, יעקב מ. — פּיסטבורג.
ראַטנער, הערי — קליולאַנד.
ראַטנער, ליליען און לענאַרד — קליולאַנד.
ראַטשטיין, ב., ע"ה — ניו־יאָרק.
ראַסקעס, מאַשאַ און לייב — מאַנטרעאַל.
רובין, ליבע — ניו־יאָרק, פּאַראַייביקט איר ברודער מאַרקל רובין.
רעזניק, מאַריס — בעיאָן, נ"דזש.
רעימיס, לואיס ל. — שיקאַגאַ.
שאַטאַן, מ. — מאַנטרעאַל.
שאַפּיראַ, אַברהם — ל"א.
שאַפּיראַ, אַלעקסאַנדער — ניו־יאָן, מאַסי.
שאַפּיראַ, חיים — ל"א.
שאַפּיראַ, ישראל און חוה — טשאַטאַנגאַ, טעני, פּאַראַייביקן דעם נאַמען פֿון דער טאַכטער שפּרה שאַפּיראַ־ראַטמאַן.
שאַפּיראַ, ס. ל., דר' — ס"פ, פּאַראַייביקט נאַמען פֿון זיין פֿרוי עטאָ בלאַק, איבערזעצערין פֿון ייִדישער ליטעראַטור אין ענגליש.
שאַפּראַן, רבקה — ניו־יאָרק.
שאַר, וויליאַם און לינא — ל"א.
שוואַרץ, איזידאָר ה. — פּילאַדעלפּיע.
שטיין, סאַניע — אָוק־פּאַרק, שיקאַגאַ, פּאַראַיי־ביקט נאַמען פֿון איר מאַן ל. מ. שטיין.
שטיינבערג, לייב — וועניס, קאַליפֿ, פּאַראַייביקט נאַמען פֿון זיין פֿרוי קלאַראַ.
שטערמאַן, אַסקאַר — ברוקלין, מאַסי.
שנין, דוד, ע"ה — נירו־היווען, קאַני.
שיפּירין, א. — ניו־יאָרק.
שלום־עליכם־שולן — שיקאַגאַ.
שמוקלער, פֿעי — מאַנט־הערנאַן, נ"י.
שעוויץ, סיני און אידויט — דעטראַיט.
שענען, בערנאַרד — דאַלאַס, טעקסי.
שקאַלניק, לואיס — קליולאַנד.
שקלאַרין, דזשוליוס — ניו־יאָרק.

קאהן, דזשאַזעף — פּילאַדעלפּיע.
קאהען, מאַקס — שיקאַגאַ.
קאהען, סעמיועל — פּילאַדעלפּיע.
קאווער, סעמיועל און אַגאַ — ל"א.
קאַמינסקי, אַנאַ — סאַנט־מאַריקאַ, קאַליפֿ, פֿאַר־אייביקט נאַמען פֿון איר מאַן ישעיה.
קאַנגרעגאַציע אַהבת־אחים — אַטלאַנטאַ, דזש"א.
קאַנגרעגאַציע רוד־פּיצדק — שיקאַגאַ; רפאל סנימאַן, רב.
קאַנגרעגאַציע רוד־שלום — ברידזשפּאַרט, קאַני;
דר' הערי געלסאָן, רב; מאַריס דזש. האַפּמאַן, פרעז.
קאַפּלאַן, אידויט — סאַן־ראַפּאַעל, קאַליפֿ, פֿאַר־אייביקט נאַמען פֿון איר מאַן יהודה.
קאַפּלאַן, ביילע — פּילאַדעלפּיע, פּאַראַייביקט נאַמען פֿון איר מאַן לוי.
קאַפּלאַן, מ. ס. — בוירבענק, קאַליפֿ, פּאַראַייביקט נאַמען פֿון זיין פֿרוי אַנאַ.
קאַפּלאַן, שמואל און סימע — ניו־יאָרק.
קאַפּמאַן ברידער און פֿיין — טאַראַנטאַ.
קאַץ, באַריס — באַלטימאָר.
קאַצענעלגוביגן, אוריה — ניו־יאָרק.
קאַראַבעלאַ, דזש. — ל"א.
קאַרטשמאַר, שמואל — ניו־יאָרק.
קאַרניבאַד, מרדכי — סאַוואַנאַ, דזש"א, פּאַראַיי־ביקט נאַמען פֿון זיין שוועסטער פּייגע מאַנוור.
קאַרניבאַד, נייטן — סאַוואַנאַ, דזש"א, לפּבוד זיין פּאַטער מרדכי און זיין מוטער רחל.
קאַרען, סימאָר און מאַרק אינדעק — פּילאַדעלפּיע.
קיהן, אַברהם — ניו־יאָרק.
קירשבאָם, דאַראַ און דזשאַזעף — פּילאַדעלפּיע.
קליין, י., הרב — באַפּאַלאַ, נ"י.
קעניגסבערג, ל. און רייזל — ניו־יאָרק, אין אַנדענק פֿון פרץ העיטלער.
קריגער, מאַקס — סקאַרסדעיל, נ"י.
קרעסקאַף, א. דזש. — פּילאַדעלפּיע.
ראַבין, אַלעקס — ל"א.
ראַבינסקי, פֿרענק — קליולאַנד.
ראַבערט און נעדי בענענסאָן־פּונדאַציע — ניו־יאָרק.

פּיאַנער־פֿרויען — שיקאַגאַ.
פּיאַנער־פֿרויען ברכה־קלוב — ס"פ.
פּיאַנער־פֿרויען רחל־גרופע — ס"פ.
פּידטאַ, ב. — ניו־יאָרק.
פּיסטבורגער ציוניסטישער דיסטריקט — פּיסט־בורג.
פּליסקין, לואיס — דזשוירזייטי.
פּלעסט, מרדכי — פּיסטבורג.
פּעיפ, מאַרלי דזש. — טאַראַנטאַ.
פּעליציג, לואיס — ניו־יאָרק.
פּרץ־הירשביין קולטור־קרניז — וועניס, קאַליפֿ.
פּאַגעל, יוסף, ע"ה — ניו־יאָרק.
פּאַקס, ס., דר', ע"ה — ניו־יאָרק.
פּאַראַייביקטע מיטלשול — ל"א.
פּאַראַייביקטער ייִדישער פּאַנג — טאַלידאַ, אָ.
פּאַרבאַנד פֿון פּוילישע יידן „קלוב 1939" — ל"א.
פּאַרווערטס — ניו־יאָרק.
פּאַרמאַן, נייטן — פּלאַרעל־פּאַרק, נ"י.
פּיוטעריאַן, נעמי — גלענאָק, איל.
פּינבערג, ה. דזש. — עניסאַ, קאַליפֿ.
פּינבערג, הערמאַן — פּיסטבורג.
פּינבערג, בען — פּילאַדעלפּיע.
פּישמאַן, שיקל און געלע — ניו־יאָרק, פֿאַר־אייביקן דעם נאַמען פֿון זייער פּאַטער און שווער אַברהם שווייד.
פּעלדמאַן, לייבל — יאַהאַנעסבורג.
פּערבער, דזשאַרדזש — ניו־יאָרק.
פּרויען־צענטראַלע, ציקאַ — ניו־יאָרק.
פּרי, בנימין און די פּרי־פּאַמיליע־פּונדאַציע — מילוואַקי, לוכר די עלטערן רבקה און גרשון וועקסלער.
פּרידמאַן, לעני און לאַרי — פּילאַדעלפּיע.
פּריהאַף, לואיס דזש. און פּלאַרענס — ס"פ.
פּרימאַן, ל. און פּרוי — יאַהאַנעסבורג.
פּרענקל, דר' ארטור און פּרוי — נאַרט־באַבילאָן, נ"י, פּאַראַייביקן די נעמען פֿון קינדער און אייניקלעך פֿון שלמה און סילקע שיסל.
קאַדער, אסתר — ניו־יאָרק, לוכר איר פּאַטער אַפּרים חודורוב און איר ברודער בען.

הקדמה

אונדזער ציל און צוגאנג

ווערטערבוך זאל זיין די פֿולע איינזאמלונג פֿון דעם גאַנצן שפראַכלעכן פֿאַרמעג פֿון דעם ייִדיש-רעדנדיקן טייל פֿון אונדזער פֿאַלק.

מיר נעמען אַרײַן די ווערטער ניט בלויז פֿון היינטיגן ייִדיש אָדער נאָר פֿון די לעצטע הונדערט יאָר, נאָר אויך ווערטער פֿון אַלע פֿריערדיקע דורות, אויף וויפֿל מע קען זיי געפֿינען פֿאַרזיכנט אין ליטעראַרישע דאָקומענטן וואָס זײַנען צו אונדז דערגאַנגען. דאָס צו דערגרייכן ביז דער פֿולער מאָס פֿעלן אונדז אויס די נייטיקע פֿאַראַרבעטן און פֿאַרשונגען, וואָס פֿון זיי וואָלט מען געקענט נעמען פֿאַרטיקערהייט אָ גרייטן לעקסישן מאַטעריאַל. מיט יעדער ווייטערדיקן באַנד וועלן זיכער קלענער ווערן די בלויזן וואָס זײַנען דערווייל געווען אומפֿאַר-מנדלעך אויפֿן שטח פֿון אַלט-ייִדיש.

מיר פֿאַרזייענען אין אונדזער ווערטערבוך ניט בלויז יענע ווערטער וואָס טויגן זיך פֿאַר דער פֿלל-שפראַך, וואָס איז אָדער דאַרף זײַן נאָרמירט און דינט אָדער דאַרף דינען ווי די פֿאַרבינדונג צווישן אַלע ייִדן וואָס ניצן ייִדיש, — נאָר אויך דיאַלעקטישע און אַפֿילו ענג-לאַקאַלע ווערטער. אין די „אינ-סטרוקציעס פֿאַר זאַמלערס און קאַרעספּאַנדענטן“, אַרויסגע-געבן אין 1953, האָבן מיר אָנגעוויזן: „מיר ווילן פֿאַרזייענען אַלע לאַקאַלע, אַרטיקע ווערטער און אויסדרוקן, אַפֿילו אויב זיי זײַנען געווען באַקאַנט נישט מער ווי אין אַ גאַנץ ענגן קרייז... וואָס זעלטענער אָ וואָרט — איז עס אַלץ טײַערער און וויכטיקער פֿאַר אונדז. וואָס מער פֿאַרגעסן עס איז אָ וואָרט — אַלץ מער חשיבֿות האָט עס פֿאַר דער זאַמלונג“. אויף אַט דעם געפיט האָבן מיר אַ סך דערגרייכט אַדאַנק אַלע פֿריערדיקע זאַמלונגען און דערעיקר אַדאַנק דער איבערגעגעבנקייט און דער פֿאַרשטענדעניש פֿון אונדזער אייגענער געטרייער מחנה זאַמ-לערס, וואָס האָבן זיך אָפּגערופֿן אויף אונדזערע ווענדונגען.

דער גרויסער ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפראַך איז גע-בוט אויפֿן יסוד אַז דאָס איז אַ פֿוללדיקער ווערטערבוך, דאָס הייסט אַזאָ וואָס באַמיט זיך צו פֿאַרזייענען, אַרײַנצונעמען אַלע ווערטער פֿון דעם ייִדישן לשון. עס איז שווער צו דער-גרייכן אַט דעם ציל אויף אַלע הונדערט פראָצענט. אָבער מיר שטרעבן צו אים. אונדזער בפֿירושע פֿונגה איז אַז דער גרויסער

ייִדיש פֿאַרמאָגט אַלטע און נײַע ווערטערביכער וואָס פֿאַר-טײַטשן אַ ייִדיש וואָרט אויף אַ וואָרט פֿון אַן אַנדער שפראַך, אָדער פֿאַרקערט — אַ וואָרט פֿון אַן אַנדער לשון אויף ייִדיש. ווערטערביכער וואָס פֿאַרנעמען זיך מיט פֿאַרטייטשן האָבן אין זינען פראַקטישן נוצן. מע קוקט אין זיי אַרײַן, ווען מע וויל געפֿינען דעם אַנדערשפראַכיקן עקוויװאַלענט פֿון אַ וואָרט. חוץ די פֿאַרטייטש-ווערטערביכער, פֿאַרמאָגן אַ גרויסע צאָל קולטור-שפראַכן אויך אַזעלכע ווערטערביכער וואָס פֿאַרנעמען זיך מיט אויסטײַטשן דעם באַטייט פֿון וואָרט אויף דער זעלביקער שפראַך. אויך זיי האָבן אין דער ערשטער ריי אַ פראַקטישן ציל, אָבער אויך אַ גרויסן אַלגעמיינעם קולטור-ווערט, ספּעציעל די וואָס נעמען אַרום אַ גרויסן טייל פֿון דעם ווערטער-אוצר פֿון אַ רײַך לשון. ייִדיש האָט ביז איצט ניט געהאַט קיין איין אויסטייטש-ווערטערבוך.

מיט נײַן יאָר צוריק, אין מעמאָראַנדום פֿון אַרגאַניזיר-קאַמי-טעט פֿאַר דעם גרויסן ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפראַך, האָבן מיר זיך געווענדט צו דער ייִדישער עפֿנטלעכקייט מיט אַ רוף אַז עס איז נייטיק צו שאַפֿן „אַ פֿולן, אַ פֿוללדיקן, אַן אַרומ-נעמענדיקן“ ייִדיש-ייִדישן ווערטערבוך. מיר האָבן דערציילט אַז אַזאַ ציל איז שוין געשטאַנען פֿאַר דער ייִדישער לעק-סיקאָגראַפֿיע במשך פֿון היפשע צענדלינגער יאָרן, אַז אַרגאַני-זאַציעס און יחידים האָבן שוין געמאַכט פרוּוון צו אַרבעטן אויף אַזאַ מין ווערטערבוך, אָבער דאָס האָט זיך ליידער ניט געהאַט אַנגעגעבן. נאָך נײַן יאָר אָנגעשטרענגטער אַרבעט, האָבן מיר דערגרייכט דעם ערשטן, דעם שווערסטן שטאַפֿל, און מיט צופֿרידנקייט טראָגן מיר צו דעם פֿאַראינטערעסירטן עולם דעם ערשטן באַנד פֿון דעם געפֿלאַנטן צענבענדיקן גרויסן ווערטערבוך.

דער גרויסער ווערטערבוך פֿון דער ייִדישער שפראַך איז גע-בוט אויפֿן יסוד אַז דאָס איז אַ פֿוללדיקער ווערטערבוך, דאָס הייסט אַזאָ וואָס באַמיט זיך צו פֿאַרזייענען, אַרײַנצונעמען אַלע ווערטער פֿון דעם ייִדישן לשון. עס איז שווער צו דער-גרייכן אַט דעם ציל אויף אַלע הונדערט פראָצענט. אָבער מיר שטרעבן צו אים. אונדזער בפֿירושע פֿונגה איז אַז דער גרויסער

מע קען פֿאַרויסזען אז זיי זענען נייטיק אין לעבן פֿון אַ קולטור- שפּראַך — נאָר אויך די אַלע ווערטער וואָס מיר וויסן אז זיי זענען ווען ניט איז און וואו ניט איז געווען, אַפֿילו אויב זיי זענען ניט פּאַסיק פֿאַר אַ געלייטערטן און אויסגעאידלעטן סטיל, אַפֿילו אויב מע האָט זיי אין דער ליטעראַטור-שפּראַך און אין דער נאַרמירטער פּלל-שפּראַך פֿאַרביטן מיט אַנדערע. אַביעקטיוו און אַן שום שפּראַך-פּאַליטיק, וויזן מיר אַן דעם כאַראַקטער פֿון יעדער וואָרט באַזונדער, אַזוי אַז דער וואָס וויל ניצן אַ וואָרט האָט אַ קלאַרע פֿאַרשטעלונג וועגן כאַראַקטער פֿון וואָרט און יעדערער קען זיך פֿירן לויט זיין אַנשטעלונג און זיין גוסט.

מיר האָבן זיך געמיט צו פֿאַרצייכענען און אַרענצונעמען ווערטער און אויסדרוקן פֿון אַלע שייכטן פֿון דעם פֿאַלק; פֿון תּלמיד-חכם ביז צום לשון פֿון דעם דאַרפֿסייד, ביז צו דער קלעזמער- און גנבים-שפּראַך; פֿון דעם לשון אויף אַ רבנישער אַסיפה ביז צו די טערמינען און פֿראַזעאָלאָגיע פֿון דער אַרבע- טער-באַוועגונג; פֿון דעם לשון פֿון חדר און ישיבה ביז צו דער שפּראַך פֿון דער יידישער שול וואו אַלע לימודים זענען געווען אויף יידיש; פֿון דעם לשון פֿון אינטעליגענט ביזן לשון פֿון דער אונטערוועלט; פֿון דעם לשון פֿון מאַרק און פֿון וואַר- שטאַט ביזן לשון פֿון דער קיך און פֿון אינטימען פֿאַמיליע-לעבן. מיר האָבן זיך געמיט צו געבן דעם פֿולן שפּראַכיקן ספּעקטער פֿון אַלע פֿאַכן און פֿון דעם גאַנצן סאַציאַלן לייטער ביי דעם יידיש-רעדנדיקן טייל פֿון אונדזער פֿאַלק. דערביי האָט אַ וואָרט פֿון ערגעץ אַ העק, אַ פֿאַרוואַרפֿענעם ווינקל, געהאַט די זעלביקע זכיה אַרענצונעמען צו ווערן אין אונדזער אַנזאַמ- לונג אַזוי ווי אַ וואָרט פֿון אַ פּרד, פֿון אַן עיר ואם בישראל. דער גרויסער ווערטערבוך איז געבויט ניט בלויז אויף דעם וואָס מיר האָבן אויסגעשריבן פֿון ליטעראַרישע ווערק און דאַקומענטן, נאָר אויך אויף פֿאַרצייכענונגען פֿון דעם לעבעדיקן גערעדטן לשון. מיר נעמען אַרײַן אויך די גרויסע מחנה פֿון יענע ווערטער, וואָס האָבן צופֿעליק אַדער איבער עפעס אַ סיבה ניט זוכה געווען געניצט צו ווערן אין דער ליטעראַטור. אַזוי אַרום האָבן מיר געראַטעוועט הונדערטער ווערטער פֿון פֿאַרגעסנקייט.

מיר האָבן געמוזט געפֿינען פֿאַר זיך אַ זיכערע קריטעריע. פֿון עטלעכע מעגלעכע דעפֿיניציעס — וואָס קען אַנגערופֿן ווערן אַ יידיש וואָרט, האָבן מיר זיך אָפּגעשטעלט אויף אַזאַ פֿאַרמולירונג: יעדער וואָרט וואָס איז געניצט געוואָרן פֿון אַ גרופּע יידן, בעת אַט די יידן טראַכטן און רעדן יידיש — איז אַ וואָרט פֿון דעם יידישן לשון. אין אַט דער פֿאַרמולירונג שפּילט אַ גרויסע ראָלע דאָס וואָרט גרופּע. די גרופּע קען אויך זיין אַ קליינע; אײַן פּראַפּעסיע בלויז, אַפֿילו אַ זעלטענע; נאָר אײַן שטעטל, נאָר אײַן חסידיש שטיבל אַדער נאָר אײַן ישיבה; נאָר אײַן קלאַס וואָס שטודירט, לאַמיר זאָגן, קאָסמאָגראַפֿיע און אַזוי ווייטער און ווייטער. און ניצן אַ וואָרט הייסט ניט בלויז עס אַרויסברענגען אין רייד, נאָר אויך אויפֿנעמען אַ ניי וואָרט פֿינען אַדער פֿינען בעים הערן. אין דער דעפֿיניציע איז דאָ דאָס וואָרט טראַכטן, דאָס הייסט עס איז אַרענצונעמען דער עלעמענט אינעווייניקסטע שפּראַך, די געטראַכטע שפּראַך, וואָס זי איז דאָך דער יסוד פֿאַר דער גערעדטער און דער געשריבענער שפּראַך. דאָס גיט אַ קרי-

טעריע אָפּצוהונדערן ווערטער, וואָס זענען גענומען פֿון די אַרומיקע לשונות און צופֿעליק אַרענצונעמען אין אַ יידישן טעקסט אַדער אין יידישע רייד, כאַטש זיי זענען גאַרניט אַנגענומען אין דעם לשון פֿון דעם ריידערס סבֿיבה, און דער ריידער גופּא וואָלט זיי ניט געניצט אַן אַנדער מאָל. דאָס איז אויך אַ סגולה צו פּאַזיטיקן אַזעלכע ווערטער און אויסדרוקן וואָס זענען אַ מיטל צו שאַרזשירן, צו וויצלען זיך, אָבער זענען ניט קיין גאַנגבאַרע מטבעות אין קיין שום נאַטירלעכער יידיש- סבֿיבה.

הפּלל, די פּוונה פֿון דעם גרויסן ווערטערבוך פֿון דער יידי- שער שפּראַך איז אַרומצונעמען דאָס גאַנצע לשון אין אַלע דריי אויסמעסטונגען: אין דער לענג, אין דער היסטאָרישער קייט פֿון אַלע דורות וואָס האָבן געניצט יידיש; אין דער פּרײַט, אין דער גאַנצער געאָגראַפֿישער אויסגעשפּרייטקייט און צעוואַרפֿנקייט פֿון יידיש; אין דער טיף, דאָס הייסט מיט דער גאַנצער סאַציאַלער און קולטורעלער דיפֿערענצירונג וואָס איז פֿאַראַן אַדער איז געווען פֿון יידיש-ריידערס. מיר ווייסן וואויל אַז דערווייזל האָבן מיר ניט אַלץ דערגרייכט, די צוגרייט-אַרבעט וואָלט געדאַרפֿט געדויערן נאָך לאַנגע יאָרן און די צאָל מיטאַרבעטער וואָלט געדאַרפֿט זיין אַ סך אַ גרע- סערע. מיר האָבן דערווייזל ניט געקענט אויסשריבן ווערטער פֿון אַלע ווערק פֿון דער אַלטער ליטעראַטור. מיר זענען אויך הינטערשטעליק אין אויסשריבן פֿון דער עלטערער און פֿון דער נײַער ליטעראַטור. מיר האָבן געהאַט זאַמלערס דערהויפּט פֿון מזרח-אייראָפּע און מיר פֿילן בלויזן, ווען עס קומט צום אונגערישן יידיש און צו מערבֿ-יידיש בכלל.

ווי עס איז דער גרונטפּרינציפּ אין לעקסיקאָגראַפֿיע, אַרט אונדז ניט צו שטאַרק אַן איבעריק וואָרט וואָס מע האָט אַרענ- גענומען, אָבער עס לאָזט אונדז ניט רוען, טאַמער האָבן מיר חלילה דורכגעלאָזט ווערטער וואָס קענען פֿאַרלאָרן גיין אויף שטענדיק. אַוודאי פֿעלן ווערטער וואָס זענען דערווייזל ליידער צו אונדז ניט דערגאַנגען. עס איז אָבער פֿעסט אונדזער בטחון: אַט דער ערשטער באַנד וועט זיין אַ סטימול און אַן אַרויסרוף פֿאַר ווייטערדיקער אַנגעשטרענגטער און מער סיסטעמאַטישער זאַמלאַרבעט, און מיר וועלן האָבן אַ מעגלעכקייט בעסער און ברייטער אַנצושטעלן די צוגרייטונגען פֿאַר די ווייטערדיקע בענד.

אין דער רעלאַטיוו קורצער צײַט פֿון גרייטן די אַרבעט פֿאַרן ערשטן באַנד און אַנזאַמלען די קאַרטאַטעק פֿאַר אַלע ווייטערדיקע בענד האָבן מיר דערזען אַז די עשירות פֿון דעם יידישן לשון איז אין לשער גרעסער ווי מיר האָבן זיך געהאַט לכתחילה פֿאַרגעשטעלט. מיר רעכענען איצט אַז אין די גע- פּלאַנירטע צען בענד וועט נייטיק זיין אַרענצוגלידערן אַן ערך 180.000 ווערטער פֿון אונדזער צעזוינגטער און אין דער לעצטער תקופּה גוואַלדיק באַרייכערטער שפּראַך. דער אוצר פֿון יידישע ווערטער איז אַזוי גרויס אַז מיר האָבן ניט געדאַרפֿט זיך פֿאַרנעמען מיט צוקלערן נײַע ווערטער, ווי עס קומט אויס צו טאָן פֿון פֿאַרטייטש-ווערטערביכער פֿון אַ פֿרעמד לשון אויף דעם אייגענעם. אַדער ווי מע קען עס געפֿינען אין ווערטער- ביכער פֿון לשונות מיט אַ יונגער קולטור.

מיר האָבן זיך פֿאַרמאַסטן נאַכצוגיין די מוסטערן פֿון די

גרויסע און פוללדיקע ווערטערביכער פון די וויכטיקסטע קול-
טור-לשונות. פון אט די מוסטערן האָבן מיר ראשית-כל גענומען
דעם צוגאנג פון ניט דיסקרימינירן און ניט לאָזן אין אַ זינט
ווערטער וואָס געפֿעלן עמעצן ניט. פֿאַרשפּרייטקייט פֿון אַ
וואָרט, די קלינגעוודיקייט אָדער עסטעטישקייט פֿון אַ וואָרט,
ליטעראַרישקייט פֿון אַ וואָרט — זינען ניט געווען צווישן די
קריטעריעס בנים אַרײַנגעמען אַ וואָרט אין אונדזער גרויסן
פּינס. פּדי אין אַלץ נאַכצוגיין אַט די גוטע מוסטערן, זינען
נייטיק אַ סך מער יאָרן אויף צוגרייטן און באַאַרבעטן און אַ
סך מער ווינסשאַפֿטלעכע פּוחות ווי מיר האָבן געקענט מאַכֿן-
ליזירן. אונדז האָט אונטערגעשטופּט אַ שרעק: די צינט רינט
אויס! האָבן מיר געמוזט מוותר זיין אויף אַ צאָל פּרטים. מיר
האָבן אָבער אַנגעזען אַז יעדער גרויסער ווערטערבוך האָט
זיין ספּעציעלן, יחידישן כאַראַקטער און זינען ספּעציעלע
אייגנשאַפֿטן און באַזונדערקייטן. מיר זינען זיכער אַז דער
וואָס וועט מיט אויפֿמערקן ניצן אונדזער ווערטערבוך וועט
דערפֿילן זיין אייגנאַרטיקייט.

מיר האָבן זיך געמיט אַז די ייִדישע ווערטער זאָלן ווערן באַ-
קליידט מיט די אידיאַמען וואָס געהערן צו זיי, מיט די אויס-
דרוקן וואו זיי קריגן קאָליר און לעבן. מיר האָבן אין זינען די
קולטור-היסטאָרישע באַאָליכטונג פֿון די ווערטער. מיר ווייזן
אַן אויף די שטריכן פֿון שטייגער לעבן, אויף די אייגנשאַפֿטן
פֿון דעם וואָס איז ייִדיש-תּוכיך און ניט-דעפֿינירלעך און וואָס
מע רופֿט 'פֿאַלקסגניסט'. אַט דאָס איבערשפּראַכיקע און שפּראַ-
כיקי-סודיקע אַנטפּלעקט זיך צינטווייז בנים אויסשטישן די
ווערטער וואָס זינען טיף פֿאַראַנקערט אין לשון און בנים
פֿאַרבינדן זיי מיט ספּעציעלע אויסדרוקן. מיר מנזן אויס
דרש, אָבער מיר זינען אין אַ סך ערטער מרמו אַז ער קען
דאָ געמאַלט זיין. אונדז איז געגאַנגען ניט בלויז אין צונויפֿנעמען
אַלע ווערטער פֿון לשון ייִדיש, נאָר אויך אין דערזען זיי, אין
פֿאַרשטיין זיי ווי טיילכעלעך פֿון אַט דעם אומבאַשטימיקן און
שפּערישן 'פֿאַלקסגניסט'. אונדז איז געגאַנגען ניט בלויז
אין געוויסנדיקן צונויפֿנעם פֿון אונדזער שפּראַכיקער עשירות,
נאָר אין פֿירברענגען שפּליטערס פֿון אַ שפּיגל, וואָס אין זיין
גאַנציקייט רעפֿלעקטירט ער דאָס ייִדישע לעבן פֿון אַ קייט
דורות, דעם ייִדישן אופֿן טראַכטן, דעם ייִדישן אופֿן פֿילן,
באַמזען מיר זיך צונויפֿצוקניפֿן די ייִדישע ווערטער מיט
ייִדישע פֿירונגען, מיט שטריכן פֿון ייִדישער טראַדיציע, מיט
תּגים פֿון ייִדישקייט. אונדזער טיפּסטער באַגער איז: דורך דעם
אייגנאַרטיקן און פּוללדיקן ווערטערבוך שאַפֿן אַן אַרײַנבליק
אין דער ייִדישער געפֿיל-וועלט און אין דעם ייִדישן וועלט-
געפֿיל.

בז יענע ווערטער, וואו עס זינען פֿאַראַן סימנים פֿון ייִדי-
שער באַזונדערקייט, זינען מיר טיילווייז אַרויס פֿון דעם
לינגוויסטישן תּחום און האָבן געשטרעבט צו אַ קאַנדענסירטער
פֿאַלקס-עניציקלאָפּעדיע. מיר האָבן געטאַן און מיר טוען אונ-
דזער אַרבעט מיטן פּאַשטרעב און מיטן געפֿיל אַז מיר פּרוּוו
שאַפֿן אַ מאַנומענט פֿון הונדערטער און הונדערטער יאָרן
ייִדיש לעבן פֿון דעם שעפֿערישן אַשכּנזישן אַפּצווינג פֿון
אונדזער פֿאַלק. מיר האָבן דערבז אויף קיין איין רגע ניט
פֿאַרגעסן וואָס עס איז געשען מיט אונדזער לשון הן דורך

דער פֿאַרבלוטיקטער האַנט פֿון צורר און אומברענגער, הן
דורך די שטורעמווינטן פֿון שפּראַך-אַסימילאַציע. מיר באַ-
טראַכטן אונדזער ענדאָ ניט בלויז ווי אַ לינגוויסטישע, נאָר
ווי אַ ברייט-געזעלשאַפֿטלעכע, לויט אונדזער באַנעם — אַן
עטיש-געזעלשאַפֿטלעכע. אונדזער ציל איז אַ ייִדיש-נאַציאָ-
נאַלער, לויט אונדזער געפֿיל — אַן עטיש-נאַציאָנאַלער.

די פֿאַרשיידענע מינים ווערטער

אַזאָ צוגאַנג האָט אַרײַפֿגעצוואונגען אַ פֿאַרשיידענע אופֿן
באַציען זיך צו ווערטער. מיר אינווענטאַריזירן טאַקע אַלץ
וואָס עס דאַרף פֿאַרציכנט ווערן לעקסיקאָגראַפֿיש, אָבער מיר
הייבן אַרויס יענע ווערטער וואָס האָבן זייער באַזונדערן ייִדישן
יחוס, מעג עס זיין מחמת דער פֿאַראַנקערטקייט אין שטייגער
אָדער דער פֿאַרוואַרצלטיקייט אין פֿאַלקסטימלעכן יסוד פֿון
דער שפּראַך.

די באַקאַנטע ווערטער, די אַזוי צו זאָגן אייבערשטע שיכטן
פֿון דעם גרויסן ווערטער-לאַגער, ווערן געגעבן אַן שום באַ-
וואַרענישן. מיר האָבן אויך ניט אַנגעוויזן אויף דעם דיאַלעקט-
טישן אָדער אַפֿילו לאַקאַלן כאַראַקטער פֿון אַזעלכע ווערטער
וואָס זינען פּאַסיק פֿאַר דער פּלל-שפּראַך. נאָר ווען עס איז
געווען עפעס אַ ספֿק וועגן דעם, אָדער פּדי אַרײַנצוהייבן פֿון
וואַנעט עס קומט אַן אינטערעסאַנט וואָרט, האָבן מיר אַנגעוויזן
אויף אַ דיאַלעקט אָדער אויף אַ צאָל ריידענישן. מיר ווייזן
אַן און מיט דעם וואַרענען מיר קעגן יענע ווערטער פֿון
פּרעסע און אַפֿילו ליטעראַטור, וואָס מיר האַלטן אַז זיי זינען
דיִטשמעריזמען, סנזן מיר האָבן ניט קיין אַנדער וואָרט אַנ-
שטאַט זיי.

ווערטער וואָס שטאַמען פֿון סלאַווישע לשונות זינען אַנז-
געטיילט אין צוויי גרויסע קאַטעגאָריעס: א) די אַפֿטע און
די פֿאַרשפּרייטע און אויך די וואָס קענען קומען צו נוי פֿאַר
דער פּלל-שפּראַך ווערן געגעבן אַן שום באַוואַרענישן; ב) די
אַלע ווערטער וואָס זינען געווען לעבעדיק אין דעם לשון אויף
אַ ברייטן שטח אָדער אַפֿילו פֿון איין געגנט, אָבער זיי האָבן
אַרויסגערופֿן אָדער קענען אַרויסרופֿן קעגן זיך טענות מצד
אַ פּוריסטישן צוגאַנג — ווערן באַצייכנט ווי סלאַוויזמען. מיר
ניצן די קירצונג סל ווי אַ וואַרענונג אַז דאָס איז ניט קיין
פּאַסיק וואָרט פֿאַר דער פּלל-שפּראַך, סנזן אין ספּעציעלע
סיטואַציעס (למשל, ווען מע דאַרף מיט זיי כאַראַקטעריזירן
אַ טיפּ, אַ סבֿיבֿה) און ווי אַן אַנווייז אויפֿן פּאַקט אַז דאָס וואָרט
האַט מען געניצט אין רייד וואָס זינען געווען איבערגעזעטיקט
מיט ווערטער פֿון די אַרומיקע סלאַווישע לשונות. מיר בעטן
די וואָס ניצן דעם ווערטערבוך צו לייגן אַכט אויף אַט דער
קירצונג סל. אַ ספּעציעלע גרופּע ווערטער, גענומען פֿון רוסיש
און גאַנגבאַר נאָר צווישן די וואָס האָבן געניצט אויך רוסיש,
האָבן מיר פֿאַרציכנט ווי רוסיציזמען.

ווערטער און אויסדרוקן פֿון לשון-קודש, פֿון פֿאַר-
שיידענע שיכטן און תקופֿות פֿון העברעאיש און פֿון דער
גמרא-שפּראַך, ווערן געגעבן מיט אַ ברייטער האַנט און אַן
באַוואַרענישן. מיר האַלטן אַז דאָס לשון פֿון תּלמיד-חכם איז אַ

א פּרֶט־נאַמען (אַדער אַ פּסעוודאָנים) פֿון אַ היסטאָרישער פּערזענלעכקייט. וועלן מיר האָבן אין צווייטן באַנד די ווער־טער: אַחד־העמיזם, אַחד־העמיסט, אַחד־העמיסטיש.

געאַגראַפֿישע נעמען קומען אַרײַן לויט צוויי קריטעריעס: א) די וואָס האָבן אַ באַזונדערן ייִדישן נאַמען (אַפֿילו אויב די באַזונדערקייט איז נאָר אין דער ענדונג אַדער אין אַרט פֿון אַקצענט); ב) די וואָס זײַנען אַלגעמיין גאַר וויכטיק אַדער זײַנען פֿון אַ ייִדישן שטאַנדפּונקט אַפֿילו נאָר צום טייל וויכטיק.

בײַ אינטערנאַציאָנאַליזמען איז אויסגעקומען צו זײַן שטאַרק איבערקלײַבעריש. קיין שום קולטור־שפּראַך קען זיך ניט באַגיין אָן זײַ. ייִדיש האָט ניט געהאַט און האָט ניט קיין ברעקל ווידער־ווילן קעגן זײַ, און אין ייִדיש איז ניט געווען קיין שום פּוריס־טישע באַוועגונג קעגן אינטערנאַציאָנאַליזמען. איז פֿאַר זײַ געווען אַפֿן טיר און טויער. אָבער פֿון דער צווייטער זײַט האָבן זײַ מיטן וואַוקס פֿון וויסנשאַפֿטן זיך אַזוי שטאַרק פֿאַרמערט אַז זײַ אַליין פֿאַרנעמען צענדליגער בײַכיקע ווערטערביכער. מיר האָבן אַרײַנגענומען נאָר זײַער אַ באַגרענעצטע צאַל וויסנ־שאַפֿטלעכע טערמינען: בלויז די וואָס זײַנען שוין געווען אין ייִדישע טעקסטן, נאָר די וואָס גייען ניט אַרויס פֿון דעם שטח פֿון גאַנץ אַלגעמייע קורסן און נאָר די וואָס זײַנען לעצטנס געוואָרן פּאַפּולער. אויפֿן שטח פֿון מעדיצין זײַנען מיר אָבער אַ ביסל פֿרײַער. מיר רעכענען זיך דאָ מיט פּראַקטישע צוועקן פֿון אַ ווערטערבוך און מיר סטאַנדאַרדיזירן די ייִדישע פֿאַרמען פֿון דעם מיין ווערטער.

מע האָט פֿאַרגעלייגט אַז מיר זאָלן אויסטיילן און דרוקן באַזונדער געוויסע גרופּעס ווערטער, למשל: די זעלטענערע העברעאישע אַדער די פֿראַזעס און ציטאַטן, די געאַגראַפֿישע נעמען, די באַרבאַריזמען אַדער נאָך אַנדערע. מיר האָבן זיך פֿון דעם אַפּגעזאַגט צוליב באַקוועמעלעכקייט פֿון דעם וואָס ניצט דעם ווערטערבוך. אַלע מינים ווערטער קומען אינאיינעם לויט דעם סדר פֿון אַלף־בית. אַזוי איז אַנגענומען אין דער מאַדערנער לעקסיקאָגראַפֿיע.

דער אויסטייטש פֿון די ווערטער

בײַם אויסטייטשן דאָס רובֿ ווערטער שטרעבן מיר צו זײַן אַזוי שפּאַרעוודיק און קורץ ווי נאָר מעגלעך. אָבער מיר קאַרן ניט קיין שורות פֿאַר יענע אויסדערווילטע ווערטער וואָס בײַנדן זיך מיט ייִדישע ווערטן. מיר מאַכן אַ חילוק צווישן נאַציאָנאַל־נייטראַלע און נאַציאָנאַל־אַנגעלאַדערע ווערטער, צווישן טרוקן־אַנשטייגערישע און שטייגער־ריכטע ווערטער. עס איז ניטאָ קיין צופֿעליקייט אין דעם וויפֿל אַרט מיר גיבן דעם אַדער יענעם וואָרט.

יעדער וואָרט איז אַ סימבאָל. אויסטייטשן אַ וואָרט הייסט פֿאַרבייטן איין סימבאָל מיט אַ צווייטן, אַ קרובֿישן, אָבער דאָך אַ ביסל אָן אַנדערן, אַדער מיט אַ גאַנצער קייט אַנדערע סימבאָלן. אין קיין אויסטייטשונג שטעקט ניט דער מאַטעמאַטישער צײַכן פֿון גלײַכקייט (הגם איבער אַ טעכנישן מאַטיוו ניצן מיר אַט דעם צײַכן גאַנץ אַפֿט, ספּעציעל בײַם דערקלערן אידיאָמאַ־טישע אויסדרוקן). יעדער אויסטייטשונג איז ניט הונדערט

וויכטיקער און וואָגיקער באַשטאַנדטייל פֿון אונדזער שפּראַך און אַז אַפֿילו די זעלטענע ווערטער פֿון דער קאַטעגאָריע דאַרפֿן אויפֿגעהיט ווערן. מיר האָבן דאָ געהאַט אין זײַנען אויך די פּראַקטישע זײַט און געגעבן גאַנצע פֿראַזעס און אַפֿילו האַלבע אַדער גאַנצע זאַצן (פּסוקים, מימרות), וואָס ווערן ציטירט בײַם רעדן ייִדיש. בײַ דעם פּונקט האָבן מיר אויסגע־ברייטערט אונדזער צוגאַנג צו דעם וואָס עס איז אַ וואָרט פֿון ייִדיש (און ניט קיין ציטאַט), כּדי פּראַקטיש באַהילפֿיק צו זײַן די אַלע וואָס געפֿינען געדרוקטערהייט אַדער הערן אין אַ שמועס די אַנגענומענע ציטאַטן.

מיר נעמען אַרײַן אַ שולל נעאַלאָגיאָמען וואָס עס האָט זיך אונדז אַנגעגעבן צו פֿאַרצײכענען. זײַ קומען אַרײַן ניט בלויז פֿון געדרוקטע מאַטעריאַלן, נאָר אויך פֿון דעם לעבעדיקן לשון, און דאָס באַשטיט אויך פֿון פּשוטע שמועסן צווישן ייִדיש־ריידערס. מיר האָבן געלאָזט אין אַ זײַט נאָר די עפֿעמערזימען, אַזעלכע נײַשאַפֿונגען וואָס האָבן אַ זײַט נאָר בײַ איין געוויסער סיטואַציע וואָס וועט זיך מער ניט איבערחזרן. אַרײַנגעמען אַ נעאַלאָגיאָזם איז ניט שטענדיק אַ רעקאַמענדאַציע, ס׳איז אַ פֿאַררעגיסטרירונג. נאָר אין אַ זײַער באַגרענעצטער צאַל פֿאַלן האָבן מיר דערבײַ געשטעלט די קירצונג נר, דאָס הייסט אַרויסגעזאַגט אַ מיינונג אַז עס ווערט ניט רעקאַמענדירט. דאָס איז געטאָן געוואָרן נאָר דעמאָלט, ווען דאָס נײַע וואָרט פֿאַלגט ניט אויס די פּללים פֿון דער ייִדישער וואָרטשאַפֿונג אַדער קען זײַן פֿאַרפֿירעריש אין באַשטיט.

פֿון דעם שולל ווערטער פֿון ענגליש, שפּאַניש, פֿראַנצײזיש, פּאָרטוגעזיש א״א, וואָס זײַנען אַרײַנגעדראַנגען אין ייִדישע רייד (און אויך אין דער געשריבענער און געדרוקטער שפּראַך) אין די אַלע אימיגראַציע־לענדער במשך פֿון די לעצטע אַכציק יאָר, זײַנען פֿאַרצײכנט נאָר די — וואָס ווערן געניצט אַפֿט, וואָס דינען פֿאַר ספּעציעלישע נײַע באַגריפֿן, אַדער וואָס די ריידערס האָבן דערבײַ דאָס געפֿיל אַז זײַ ניצן ייִדישע עקווי־וואַלענטן פֿאַר די פֿאַרשטויסענע ווערטער פֿון זײַער אַלטער היים, די ווערטער פֿון ענגליש ווערן באַצײכנט ווי אַמעריקאַ־ניזמען, הגם אַ טייל אַזעלכע ווערטער זײַנען שוין אַרײַנגעדראַנגען אין ייִדיש פֿון ענגלאַנד סוף פֿאַרגאַנגענעם און אַנהייב איצטיקן יאָרהונדערט. חוץ אין געצײלטע פֿאַלן, געהערט אַט דער גאַנצער מיין ווערטער צו באַרבאַריזמען וואָס האָבן ניט קיין אַרט אין אַ גערייניקטן און געלײַטערטן סטיל. אָבער דער חובֿ פֿון אַ פּוללידיקער לעקסיקאָגראַפֿיע איז זײַ צו פֿאַר־צײכענען. דערבײַ האָבן מיר אויך געהאַט אין זײַנען די פּראַק־טישע זײַט: מע זאָל קענען ריכטיק פֿאַרשטיין אַ ייִדישן טעקסט אַדער ייִדישע רייד פֿון אַן אַנדער לאַנד.

ייִדישע נעמען זײַנען ייִדישע ווערטער, דערבײַ ס׳רובֿ זײַער אינטערעסאַנטע ווערטער. האָבן מיר פֿאַר זײַ אַן אַרט אין דעם ווערטערבוך. אויך אַ צאַל כאַראַקטעריסטישע ייִדישע פֿאַמיליע־נעמען ווערן פֿאַרצײכנט, אויב זײַ נייטיקן זיך אין אַ דערקלערונג. עס קומען אַרײַן אויך נעמען פֿון היסטאָרישע פּערזענלעכקייטן, אויב זײַער נאַמען האָט אויך אַ באַזונדערן באַשטיט (למשל, אַברבנאל, אַבן־עזרא) אַדער איז פֿאַרקניפט מיט באַזונדערע אַסאַציאַציעס און אויסדרוקן. פֿאַרשטייט זיך אַז לעגיטימע ווערטער זײַנען די אַלע וואָס זײַער שטאַם איז

פראצענט אדעקוואט צום אויסגעטייטשטן וואָרט (סיידן אין אויסנעמעפֿאלן). נאָר איז אַנערקדיק און דערנענטערט זיך בלויז צו דער פֿולקייט פֿון דעם סימבאָל וואָס ווערט איבער-געטייטשט. מיט אַזאַ איינזען האָבן מיר זיך פֿאַרשפּאַרט אַ סך קאָפּדרייעניש. מיר האָבן אויסגעמיטן געקוינצלטיקייט אין אויס-טייטשן. מיר האָבן ניט מורא געהאַט צו ניצן אַ וואָרט פֿון דעם זעלביקן שורש וואָס איז דאָ אין דעם אויסגעטייטשטן איינס. מיר האָבן אויך ניט איינגעשטעלט פֿאַר זיך אַ באַגרענעצטע צאָל אויסטייטש-ווערטער. מיר האָבן געזוכט די קירצסטע פֿאַרעם פֿון אויסטייטשטן און געגאַנגען מיטן דרך פֿון פּשוטות. דעריבער איז עס געווען אַ וואַריאירנדיקער דרך: אַמאָל געבן אַ סינאָנים אָדער צוויי, אַמאָל אַ גאַנצע פֿראַזע און אַפֿילו אַ גאַנצן זאַץ; אַמאָל אַנהייבן פֿון דעם ערשטיקן באַטייט, אַמאָל פֿון דעם סאַמע פֿאַרשפּרייטן. אַוודאי האָבן מיר איינגעשטעלט אַ צאָל טראַפֿאַ-רעטן, אָבער מיר האָבן זיך געפֿילט פֿריי אַפּצווויכן פֿון זיי, ווען דאָס איז אויסגעקומען האַנטיקער. אונדזער צוגאַנג איז ניט געווען קיין פֿאַרגליווערטער וואָס מוז זיין אויסגעהאַלטן דורך און דורך, נאָר אַ לערערישער, דאָס הייסט כּסדר געהאַט אין זינען דעם וואָס דאַרף ניצן דעם ווערטערבוך.

מיר האָבן זיך תּמיד געמיט אַרויסצוהייבן אַלע מעגלעכע ניואַנסן אין באַטייט פֿון אַ וואָרט. ספּעציעל ביי די פֿילבאַטייט-קע און אַפֿט געניצטע ווערבן. דאָ איז ניט שייך אויסמיינן אינ-גאַנצן געוויסע סוביעקטיווע אָפּדאַכטענישן, און מיר ווייסן וואויל אַז אַן אַנדער אויסטייטשער וואָלט אין אַ צאָל פֿאַלן באַ-גרענעצט די ניואַנסירונגען. נאָר מיר האָבן געפֿילט אַז וואָס מער אַן אָפֿט-באַנוצט וואָרט ווערט צעלייגט אויף טעלערלעך, אַלץ מער זויגט מען אַרויס פֿון אַט דעם וואָרט אַלע זינען בייבאַטייטן און בייטעמען. פֿון דער צווייטער זייט האָבן מיר ביי אַן אויס-טייטשן ווערבן מיט קאַנווערפֿן (די ווערבאַלע 'פּרעפֿיקסן' וואָס קומען אין דער איצטיקער צייט און אין אימפּעראַטיוו נאָכן שטאַם: אַהיים, אַהין, אַהער, אַוועק, אויס, אויף א"א) — און זיי זינען דאָס גרעסטע רובֿ ווערטער אין דעם ערשטן באַנד — זיך ניט פֿאַרנומען מיט אויסטייטשן דעם שטאַם פֿון ווערבן, נאָר דעם ספּעציעלישן באַטייט וואָס דער קאַנווערב גיט צו דעם גאַנצן ווערב. פֿאַרשטייט זיך אַז מע האָט געמוזט אָפּווייכן פֿון דעם איינשטעל אין דער היפּשער צאָל פֿאַלן, וואו עס באַקומט זיך גאַר אַן אַנדער באַטייט.

ערטערווייזן האָבן מיר זיך דערלויבט צו ניצן דעם סטיל פֿון צייטונג-קעפלעך און דורכצולאָזן דעם אַרטיקל און פֿאַר-בינדווערטער, ווען דער לייענער קען גרינג זיך כאַפּן וואָס דאָ איז דורכגעלאָזט.

דער אויסשטעל פֿון די ווערטער

פֿאַרשטייט זיך אַז די ווערטער קומען אין סדר פֿון אַלף-בית. זיי קומען ניט נעסטנווייז, לויט זייער שטאַם, נאָר יעדער וואָרט איז אַ באַזונדערער איינס. מיר האַלטן אַז דאָס איז באַקוועמער פֿאַר דעם וואָס ניצט דעם ווערטערבוך, און עס איז אויך בולטער און קלאָרער. די בני-בית פֿון איין ווערטער-משפּחה קומען באַזונדער (למשל: אויסגעפֿיין, אויסגעפֿינגן, אויסגע-פֿינס, אויסגעפֿינען, אויסגעפֿינען אַזו"ו). בלויז ביי אינטער-

נאַציאָנאַליזמען גיבן מיר געוויינטלעך דעם אַדיעקטיוו צוזאַמען מיטן סובסטאַנטיוו. דאָס טוען מיר אויך אין געצייילטע אַנדערע פֿאַלן (למשל, ביי אַ צאָל סובסטאַנטיוו אויף 'עכץ), ווען עס איז דאָ פֿאַר דעם אַ באַזונדערע סיבה. די ווייבלעכע נעמען פֿון טוערס קומען אינאיינעם מיט דעם מעגלעכן נאַמען (למשל: אויסגעפֿינערין און אויסגעפֿינערקע פֿיגורירן ניט ווי באַזונ-דערע איינסן). אָבער ווען דער ווייבלעכער נאַמען איז אַ פֿאַר-שפּרייטער און ספּעציעל ווען ער טרעפֿט זיך אַפֿטער ווי דער מעגלעכער, ווערט ער אויסגעטיילט באַזונדער. גרופּעס ווערטער פֿון איין משפּחה נעסטן זיך אַרום אַ ווערב, וואָס ער ווערט אויסגעטייטשט גענויער, אָדער אַרום אַ סובסטאַנטיוו. אין געוויסע פֿאַלן איז דער צענטער פֿאַר דער אויסטייטשונג דאָס וואָרט וואָס קומט פּשוט פֿריער לויטן אַלף-בית.

דער ווערב אין אינפֿיניטיוו איז שוין פּולל אין זיך די אַלע ווערבאַלע פֿאַרמען. ביי איטלעכן ווערב ווערט אַנגעוויזן די ערשטע פּערזאָן איינצאַל פֿון דער איצטיקער צייט און דער (פֿאַרגאַנגענער) פֿאַרטיציפּ, וואָרעם פֿון אַט די צוויי פֿאַרמען קאָן מען גרינג שאַפֿן אַלע אַנדערע. דער אינפֿיניטיוו וואָס ווערט סובסטאַנטיווירט ווערט ניט אויסגעטיילט (עס איז ניטאָ קיין באַזונדער וואָרט דאָס אויסגעפֿינען) און אויך ניט די פֿאַרעם אויף (ו)נדיק (אויסגעפֿינענדיק, אויסזאַנגנדיק אַזו"ו). אָבער אַ גאַנץ גרויסע צאָל פֿאַרטיציפּן פֿיגורירן יאָ באַזונדער, פֿאַר זיך. דאָס זינען יענע פֿאַרטיציפּן וואָס ווערן אַפֿט געניצט ווי אַדיעקטיוו און אַוודאי די וואָס האָבן זייער אייגענעם ניו-אַנס אין באַטייט. דער פּאַסיוו ווערט געגעבן נאָר דעמאָלט, ווען ער טרעפֿט זיך אַפֿט, איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר געוויסע אויסדרוקן און ווען ער איז אַנדערשדיק לויט זיין באַטייט. זיך האָט אין יידיש פֿאַרשיידענע פֿונקציעס, איז אויסגעקומען זיך צו רעכענען מיט דעם. ביי רעפֿלעקטיווע ווערבן איז ער ניט אויסגעטיילט און אויך ניט אין די אַלע פֿאַלן ווען זיך איז אַן אָביעקט צום ווערב. אָבער אין אַלע פֿאַלן, וואו זיך איז אין תּוך אַ טייל פֿון דעם ווערב, קומט דער ווערב מיט זיך ווי אַ באַזונדערער איינס. דאָך האָבן מיר זיך דערלויבט ביי פּשוטע סיטואַציעס צו שפּאַרן אַרט און די אויסטייטשונג פֿון אַ ווערב מיט זיך צו געבן דירעקט ביי אַ ווערב, ניט אויסטיילנדיק אין אַ באַזונדערן איינס.

בלויז געצייילטע ווערבן קענען זיין אַן אומטראַנזיטיוו און טראַנזיטיוו און דערבײַ זאָל דער באַטייט זיין אַן אַלצאיינער. געוויינטלעך איז דאָ פֿאַראַן אַ בולטער אונטערשייד אין באַטייט, און סעמאַנטיש גענומען דאַרפֿן זיי באַטראַכטן ווערן ווי צוויי באַזונדערע ווערבן. האָבן מיר געגעבן פֿאַר פֿילבאַטייטיקע ווערבן צוויי באַזונדערע איינסן; פֿריער דעם אומטראַנזיטיוו ווערב, דערנאָך דעם טראַנזיטיוו. אָבער כּדי איינצושפּאַרן אַרט האָבן מיר דאָס רובֿ ביי דעם מינים ווערבן געגעבן אונטער איין קעפל.

סובסטאַנטיוו וואָס זינען צונויפֿהעפֿטן ווערן אויסגעטיילט אין באַזונדערע איינסן נאָר דעמאָלט, ווען דער צונויפֿהעפֿט קריגט אַ באַטייט וואָס דרינגט ניט דירעקט אַרויס פֿון זינען באַשטאַנדיילן, אָדער ווען עס איז דאָ פֿאַר דעם אַ ספּעציעלער מאַטיוו.

פֿאַראַלעלע פֿאַרמען, געבויט אויף קלאַנגיקע וואַריאַציעס,

די ציטאטן

שוין אין דעם מעמאר־אנדום פֿון אַרגאַניזיר־קאַמיטעט האָבן מיר אָנגעוויזן אויף דער כּוונה צו אילוסטרירן און צו באַשטע־טיקן די ווערטער און זייערע אויסזעצן מיט ציטאטן. די ציטאטן זענען אַ וויכטיקער באַשטאַנדטייל פֿון דעם ווערטער־בוך. פֿון איין זייט זאָגן זיי עדות אַז דאָס וואָרט איז פֿאַראַן, פֿון וועמען, וואו און ווען דאָס וואָרט איז געווען געניצט; פֿון דער צווייטער זייט גיבן זיי די מעגלעכקייט טיפֿער אַרצונצו־דרינגען אין באַטייט אָדער אין ניואַנס פֿון אַ באַטייט. דעריבער גיבן מיר ציטאטן אין דער ערשטער ריי פֿון אַלטע און עלטערע ווערטער, און מיר מערן זייער צאָל פֿון די פֿילבאַטימיקע ווערבן. וואָס מער חשיבֿות מיר גיבן צו אַ וואָרט, אַלץ ריכער איז דער סכּום ציטאטן וואָס מיר ברענגען. פֿון אַ צאָל ווערטער וואָס קענען אַרויסרופֿן אַינזענדונגען ברענגען מיר ציטאטן כדי צו ווייזן אַז עס איז געווען אומפֿאַרמזלעך זיי אַרצונצו־נעמען אין אונדזער ווערטער־אַרכיוו. דאָרטן וואו מיר האַלטן אַז אַ ציטאט קען קיין זאך ניט צוגעבן — מײַדן מיר אויס דאָס סתּם אָנלאָדן מיט ציטאטן.

אויב עס זענען דאָ דריי־פֿיר ציטאטן פֿאַר איין אויסזעצן (נאָר פֿון געצייילטע ווערטער זענען זיי פֿאַראַן מער), איז דער סדר פֿון אויסזעצן זיי ניט שטענדיק דער כּראַנאָלאָגישער. מיר רעכענען זיך אויך מיט די ניואַנס אַפֿילו פֿון אַ פֿאַרטייט און מיט דעם וואָס דעם ניצער פֿון ווערטערבוך וועט אויסקומען פֿאַרשטענדלעכער און גרינגער. מיר האָבן אויך תּמיד אין זינען דעם אינהאַלט פֿון ציטאט גופּא, און פֿונעם אויסקלעבן וואָס צו געבן די בכּורה האָט אַריבערגעוואויגן דער ייִדישע־כּער אינהאַלט פֿון ציטאט, כדי אויך דערמיט צו קומען נעענטער צו די קולטור־היסטאָרישע צילן פֿון ווערטערבוך. אינטערע־סאַנטס און פֿאַלערנדיקס קען מען אַרויסדרינגען פֿון דעם וואָרט ציטאטן, וואָס זיי ציען זיך פֿון בֿאַבֿון און מעשה־בוך דורך דער פֿרומער מוסר־ליטעראַטור, דורך דער גרויסער סעריע פֿאַלקס־ביכלעך פֿון 19טן יאָרהונדערט, דורך אונדזערע קלאַסי־קערס און מאָדערנע שרײַבערס — ביז צו די גאָר לעצטע ביכּער פֿון פּראָזע און פּאָעזיע, ביז צו די טעגלעכע צענטונגען מיט דאָטעס פֿון דעם יאָר 1961.

מיר האָבן געשעפּט ציטאטן פֿון וואַנעט עס האָט זיך נאָר געלאָזט, אויף וויפֿל מיר האָבן געהאַט כּוחות און מענטשן זיי אויסצושרייבן. מיר האָבן זיך ניט גערעכנט מיט דער חשיבֿות און דער אויטאָריטעטישקייט פֿון דעם שרײַבער, ווייל מיר גייען אַרויס פֿון שטאַנדפּונקט אַז אַלע וואָס האָבן גערעדט און געשריבן מאַמע־לשונדיק ייִדיש זענען מיטשותֿים אין דער פֿאַלקס־בעל־הבתישקייט וואָס הייסט ייִדיש. אונדזער רשימה קירצונגען איז אַזוי לאַנג אַז מיר האָבן שוין ניט געקענט אַרײַננעמען נאָך הונדערטער נעמען פֿון שרײַבערס, וואָס זייערע ווערק זענען באַאַרבעט געוואָרן. גיבן מיר זייערע נעמען פֿולערהייט. דאָס קען מען גרינג אַרויסזען פֿון בלעטערן דעם באַנד.

מיר זענען צופֿרידן מיט דעם וואָס אין אונדזער רשות זענען געווען זאַמלונגען פֿון בריוו און מיר האָבן פֿון זיי גענומען אַ היפּשע צאָל ציטאטן. נאָך צופֿרידענער זענען מיר מיט

זיכטיק פֿאַר דעם וואָס איז באַקאַנט מיט די לשונות און זענען איבעריק, אויב מע קען זיי נישט. מיר ווייזן אויך אַן אויף אַן אַפּשטאַם פֿון אַנדערע לשונות. פֿון אינטערנאַציאָנאַליזמען, וואָס זייער שורש איז פֿון גריכיש אָדער לאַטיין, ווייזן מיר אַן אַז אונדזער ייִדיש האָט די ווערטער גענומען ניט דירעקט פֿון דאָרטן, נאָר דורך דער פֿאַרמיטלונג פֿון אַן אַנדער שפּראַך, אַן אייראָפּעאישער שפּראַך, וואָס ווערט אין דעם רובֿ פֿאַלן קאַנ־קרעט ניט אָנגעגעבן, ווייל דער זעלביקער אינטערנאַציאָנאַליזם האָט געקענט קומען פֿון איין גרופּע ייִדישע אינטעליגענטן פֿון איין שפּראַך און פֿון אַ צווייטער גרופּע פֿון אַן אַנדער אייראָ־פּעאישער שפּראַך. (אַן אינטערעסאַנטע דוגמא איז דאָס וואָרט פּראָגראַם, וואָס ווערט אויפֿגענומען ווי אַ וואָרט פֿון וויבֿלעכֿן מין, אויב עס איז געקומען פֿון רוסיש, פֿון מענלעכֿן, אויב עס איז געקומען פֿון פּויליש, און פֿון נייטראָלן מין, אויב עס איז געקומען פֿון דייַטש.)

די פֿאַרשפּרייטקייט פֿון אַ וואָרט און זיין געאָגראַפּישע היים ווערט געגעבן פֿון אַ גרויסער צאָל ווערטער. מיר האָבן דאָ געדאַרפֿט גוֹבֿר זיין זייער אַ סך שוועריקייטן. עס פֿעלן פֿאַר־שוונגען וועגן דער פֿאַרשפּרייטקייט פֿון ייִדישע ווערטער. כּמעט אַלע אונדזערע זאַמלערס זענען שוין צענדליגער יאָרן אָפּגע־ריסן פֿון זייערע געבוירן־ערטער, און אַ וואָרט וואָס זיי גיבן אַן ווי אַן אייגנס פֿון זייער געגנט ווייזט זיך אַפּטמאַל אַרויס אַז עס איז אַ וואָרט וואָס זיי האָבן זיך צוגעאייגנט נאָכדעם ווי זיי זענען שוין אַוועק פֿון זייערע אַלטע היימען. איצט, נאָכן חורבן, קען מען אַ סך זאָכן מער נישט קאַנטראָלירן (סײַדן דורך ספּעציעלע פֿאַרשוונגען). דאָרטן וואו מיר האָבן געהאַט ספּקוֹת, האָבן מיר דורכגעלאָזט די פֿאַרבינדונג פֿון אַ וואָרט מיט אַ געגנט, פּונקט ווי מיר האָבן עס דורכגעלאָזט פֿון אַלע אומעטומיקע ווערטער. אויף דעם געביט וועלן נאָך דאָרפֿן זיין אויסבעסערונגען.

מיר רופֿן אַן די דיאַלעקטן פֿון מזרח־אייראָפּעאישן ייִדיש אַזוי ווי דער עולם איז צו דעם צוגעוואוינט: ליטווישער דיאַ־לעקט, פּוילישער דיאַלעקט. דאָס איז באַקוועמער ווי צו ניצן די פּינקטלעכערע וויסנשאַפֿטלעכע טערמינאָלאָגיע. מיר זענען געקומען צום אויספֿיר אַז וואָס שייך ווערטער לאָזט זיך נישט רייזן וועגן אַן אוקרײַנער דיאַלעקט. מיר באַצייכענען נאָר אַז דאָס וואָרט איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אוקר — ריידענישן אין אוקרײַנע, אָדער מיר ווייזן אַן אַ געגנט (וואָלין, פּאָדאָליע א״א). מיר מאַכן אַ חילוק צווישן אַ גאַנצן דיאַלעקט און אַ צאָל ריידענישן פֿון אַ דיאַלעקט. מיר פּעטן מע זאָל זיך צוקוקן צו דעם אונטערשייד אין די קירצונגען פֿון און פֿון, לז און לר. צווישן די ליטווישע ריידענישן האָבן מיר אויסגעטיילט די גרויסע גרופּע וויסרוסישע ריידענישן מיט דעם צייכן וורר. אויפֿן סמך פֿון אינפֿאַרמאַציע פֿון אונדזערע זאַמלערס און פֿון פֿריערדיקע זאַמלונגען פֿון לאַקאַלע ווערטער האָבן מיר קאַנקרעט אָנגעגעבן זייערע פּונקטן. ד״ה אָבער נישט אַז די דיאַלעקט ווערטער האָט מען געניצט בלויז אין דעם אָנגעוויזענעם אָרט.

כמעט אלע זאמלערס, פון קארעספאנדענטן, בכלל פון אלע פריינד וואס האבן דירעקט זיך באטייליקט אין דער ארבעט. צענדלינגער פריינד האבן אונדז צוגעשיקט ווער א גאנץ פעקל ציטאטן און ווער איינציקע, אבער דערפאר גאנץ אינטערעסאנטע זאצן פון דעם וואס זיי האבן גראד געלייענט. מיט דעם האבן זיי אלע צוגעלייגט א האנט ביים איינפויען אונדזער בנין. ליידער זינען ניט פארצייכנט בני אונדז די נעמען פון די אלע צופעליקע מיטארבעטער. מיר בעטן זיי זען זייער שוכר אין דעם וואס זייערע ציטאטן האבן מיר אויסגענוצט. מיר דריקן זיי אויס אונדזער דאנק.

דער אויסלייג

דער אויסלייג פון גרויסן ווערטערבוך איז א רעזולטאט פון זייער אן אפגעהיטענעם און דורכגעטראכטן צוגאנג צו דעם ענין און באזירט זיך אויף א ברייטן דעת-הקהל. ער נעמט אין באטראכט די גאנצע געשיכטע פון מאדערנעם אויסלייג (איינער פון זיינע פיאנערן איז אגב יודא א. יאפע, 1910), אלע ביזאנטיקע באמייאונגען אים צו נארמירן, איינגעשלאסן אויך די תקנות פון יוואָ פֿון 1935. אונדזער אויסלייג רעכנט זיך אויך מיט די אלע פֿארשוונגען און אנאליזן וואס מע האט געמאכט במשך פֿון די לעצטע 25 יאר. בכן איז אונדזער אויסלייג דער סך-הכל פֿון פֿופציק יאר אַנשטרענגונגען צו קומען צו אַזאָ נוסח און הספם וואס זאל אַנגענומען ווערן פֿון גאַנצן ייִדישן עולם.

ווען די רעדאקציע האט איינגעזען אז מע טאר ניט אין אלץ נאכגיין נאך די אויספֿארריכטע תקנות פֿון יוואָ פֿונעם יאר 1936, האט זי ניט גענומען אויף זיך די אחריות אליין, על דעת עצמה, זיי צו בייטן. אנהייב 1959 האט די רעדאקציע ארויסגעשיקט אן אַנקעטע צו ייִדישע שרייבערס, לינגוויסטן, לערערס, פֿארלעגערס, רעדאקטאָרן, און זעצערס, און פֿירערס פֿון געזעלשאַפֿטלעכע אַרגאַניזאַציעס. עס האט זיך באַקומען אַן אַלזשיטיקע רעפֿרעזענטאַנץ פֿון אלע עלעמענטן וואס זינען פֿאַראַינטערעסירט אין אויסלייג און האבן דאָס רעכט צו זאָגן זייער וואָרט וועגן דעם. אויפֿן סמך פֿון 177 ענטפֿערס אויף דער אַנקעטע (זען ייִדישע שפֿראַך, ב' אַוּא, נומ' 3, די רשימה פֿון די וואס האבן געענטפֿערט און דעם סך-הכל פֿון די ענטפֿערס) און מיטן באַגער אַרײַנצוברענגען וואס ווינציקער נײַסן, האט אַ גרופֿע קאַנסולטאַנטן און מיטאַרבעטער פֿון ווערטערבוך באַשלאָסן בלויז אין עטלעכע פֿונקטן אַפּצוװײַכן פֿון די איצטיקע יוואָ-תקנות:

1) אַ פינטעלע אין דעם אות בית (מאַטיוו: פֿאַראַלעל צו פ, פ, ת; באַשטרעב צו אַחֲדוּת פֿון די אלע וואס ניצן דעם זעלביקן אַלף-בית און אויפֿצוהיטן די טראַדיציע פֿון סידור, חומש אַזױו);

2) צווישן צוויי וואָון און אַ ווינטערדיקן וואָו אויפֿצוהיטן דעם שטומען אַלף — וואו און ניט ״וואָ״. (מאַטיוו: דאָס איז די דורכױסיקע טראַדיציע פֿון ייִדיש וואס איז געבליבן ניט־איבערגעריסן אין פֿאַרלויף פֿון אלע דורות). דערבײַ גייט אונדזער אויסלייג אַפֿן אויף דער פֿשרה, אַז ווען דער וואָו קומט פֿריער און די צוויי וואָון שפּעטער, איז קיין שטומער

דער גרויסער צאל ציטאטן, גענומען דירעקט פון רייד (און אזוי ווערן זיי טאקע באצייכנט), די ציטאטן זינען פון רעדעס, פון פשוטע שמועסן וועגן פלערליי ענינים, און זיי קומען דורך דער פארמיטלונג פון אלע אקטיוו באטייליקטע אין דער ארבעט — פון די זאמלערס ביז צו די רעדאקטאָרן. אין גע-רעדטיקייט איז באַשטאַנען דער הויפּט־פּוּח און די צאַפֿלידקע לעפּעדיקייט פֿון ייִדיש. די אַפּשפּיגלונג פֿון דעם האַבן מיר ניט בלויז אין די ווערטער און די ווערטלעך, אין די אויסדרוקן און פֿראַזעס וואָס פֿאַרנעמען זייער אייגן אַרט, נאָר אויך אין אַ קאַנטיקן טייל ציטאַטן.

אַ צאַל ציטאַטן קומען אינגאַנצן אַנאַנים, מחמת דעם וואָס אין דער ערשטער תקופֿה פֿון דער אַרבעט האַבן מיר באַקומען אַזעלכע ציטאַטן פֿון פֿרײַויליקע אויסשריבערס, אידער מיר האַבן צעשיקט די ספּעציעלע „אינסטרוקציעס פֿאַר אויסשריי-בערס“ און איידער מיר האַבן ווי געהעריק אַרגאַניזירט די אַרבעט. די גרעסטע צאַל אַזעלכע אַנאַנים ציטאַטן קומען פֿון זאַמלערס, און מיר ווייסן ניט, צי זיי האַבן זיי אַליין צו-זאַמענגעשטעלט אָדער גענומען פֿאַרטיקערהייט פֿון אַ מקור. די וואָס האַבן אויסגעשטישט די ווערטער האַבן צוגעגעבן זייערע פֿראַזעס און אויך גאַנצע זאַצן וואָס זיי קומען אַן ציטיר־צייכנס. צום טייל האַבן אַזוי אויך געטאָן די וואָס האַבן די אויסשטישונגען דורכגעקוקט און רעדאַגירט.

אין די ציטאטן האבן מיר ניט פֿאַרריכט דאָס לשון. אדרבא, מיר האבן איבערגעלאָזן די גראַמאַטישע און די לעקסישע באַזונדערקייטן. דאָרף מען עס האַבן אין זינען און ניט וועלן אַפֿלערנען וואָס איז קאַרעקט און ריכטיק פֿון אלע ציטאַטן, בפֿרט אַז דאָ זינען אומפֿאַרמיינלעך סתירות, וואָרעם די ציטאַטן האַבן אין זיך פֿאַרשיידענע אַפּווייכונגען פֿון דעם מאָדערנעם סטאַנאַרדיירטן ייִדיש. מיר האַבן געביטן דעם אויסלייג פֿון די ציטאַטן וואָס קומען פֿון 19טן און אונדזער יאַרהונדערט. מיר האַבן געמאַכט אַן אויסנאַם פֿאַר מענדל סאַטאַנאווער און אין כאַראַקטעריסטישע פֿאַלן אויך פֿאַר גע-צייילטע ציטאַטן פֿון עטלעכע ווערק. דער ליינער קען אַליין גרינג זיך אַנשטויסן אויף זיי. מיר האַבן זיך געמיט אויפֿצוהיטן דעם אויסלייג אין אלע ציטאַטן ביז צום 19טן י״ה, הגם עס מאַכט שווערער זיי צו ליינען. מיר האַבן ניט געקענט און ניט געטאַרט טאָן אַנדערש. מיר האַבן זיך בלויז דערלויבט דאָ און דאָרטן אונטערצושטעלן אַ פּתח אונטער צוויי יודן, אַ פּתח אָדער אַ קמץ אונטער אַן אַלף, ווען מיר האַבן גערעכנט אַז מיר טוען דערבײַ ניט קיין עוולה דעם לשון פֿון ציטירטן אַלטן מקור.

ביים אַנױונן נעמען פֿון ווערק האַבן מיר אין אַ סך פֿאַלן אַרויסגעלאָזט דעם אַרטיקל אָדער אַ פרעפֿאַזיע און אַפֿילו סתם געגעבן אין אַ געקירצטער פֿאַרעם, ווען מיר האַבן געזען אַז דאָס שטערט ניט צו דערגיין וואָסער ווערק מע האט דאָ אין זינען. נעמען פֿון ביכער קומען אין קורסיוו, אַזוי ווי די נעמען פֿון די מחברים; נעמען פֿון באַזונדערע דערציילונגען, עסייען, לידער קומען מיטן געוויינטלעכן שריפֿט און אין איינציקע ציטיר־צייכנס.

מיר ברענגען ווינטער די נעמען פֿון די אויסשריבערס פֿון ציטאַטן. אַבער חוץ זיי האַבן מיר באַקומען ציטאַטן פֿון

אלף ניטא, ווייל דאָ פֿעלט שוין די פֿעסטע טראַדיציע, בכּן פּרוּווּ, ניט „פרואוו“;

3) לאָזן דעם שטומען אַלף פֿאַר אַ ו און פֿאַר אַ י אָנהייב יעדן טראַף (מאַטיוון: אויסמנזן איבעריקע פינטעלעך — רואיק, וואַריאירן, ניט „רויק“, „וואַריירן“; דער אַלף האָט דאָ אַ באַזונדערע פֿונקציע; בהסכּם מיט דער מיינונג פֿון צוויי דריטל באַטייליקטע אין דער אַנקעטע);

4) ניט צערניסן אין צוויי אָדער דריי טיילן אַ וואַרט וואָס איז לאַגיש און סעמאַנטיש איין איינס. למשל: צוריקוועגס, ניט „צוריק וועגס“; פֿאַראַיאַרן, ניט „פֿאַר אַ יאַרן“. (מאַטיוון: אַזוי איז עס אַנגענומען, אַזוי איז די מיינונג פֿון 95—85 פּראָצענט צווישן די ענטפֿערס אויף דער אַנקעטע; אַזוי איז עס אומפֿאַרמנדלעך פֿון שטאַנדפּונקט פֿון לעקסיקאָגראַפֿיע);

5) ביים שטעלן אָדער ניט־שטעלן דעם מקף אין צונויפֿ־ העפֿטן־סובסטאַנטיוון זיך ניט רעכענען מיטן ציילן די צאַל טראַפֿן (מאַטיוון: דאָס ציילעניש איז פֿאַרבּונדן מיטן אויסגע־ פֿינען די קירצסטע פֿאַרעם פֿון וואַרט, און דאָס קען פֿאַרפֿירן; מע דאַרף האָבן אין זינען דעם באַטייט פֿון וואַרט און די באַקוועמלעכקייט פֿון דעם ליינער, בכּן, שרײַבן מיר: עלטערזיידע, אויגן־הערעלע, אויסטייטש־וואַרט און ענלעכע).

חוץ אין די דערמאָנטע פֿינף פּונקטן זײַנען פֿאַראַן תּיקונים נאָר אין עטלעכע קליינע דעטאַלן, וואו עס איז אויסגעקומען אויסצוגלייכן און צו דערגאַנצן און צו פֿאַראייניגלייכלעכן, כדי די סיסטעם פֿון אויסלייג זאָל זײַן אַ פּולקום אויפֿגעבויטער בנין (למשל: שטאַק־פֿינצטער, ניט „שטאַק פֿינצטער“, צוויי אַזיגער, ניט צוויי „אַ זיגער“ א.א.וו.).

אונדז פֿאַרדריסט וואָס מע האָט ניט צוגעשטימט צו אַ קאַנפֿערענץ וועגן אויסלייג און מע האָט ניט דערלאָזט דעם מינדסטן אָפּווייך פֿון דעם וואָס מע רופֿט „סאַנקציאָנירטער“ אויסלייג. האָבן מיר לית־בּיררה געמוזט גיין אויף אונדזער דרך, אויף אַ דורכגעטראַכטן און אַחריותדיקן דרך. אונדזער כּוונה איז געווען צו האָבן אַ שלימותדיקן אויסלייג און אונדזער האַפֿענונג איז צו דינען ווי אַ וועגווייזער פֿאַר די וואָס זוכן קולטור־המשך אויך אין אויסלייגן ייִדישע ווערטער.

מיר דאַנקען

אונדזער אַרבעט איז פֿון אָנהייב אָן געווען אַן אונטערנעמונג פֿון אַ גרויסן קאַלעקטיוו. מיר דערמאָנען מיט דאַנק די אַלע וואָס האָבן אונדז געהאַלפֿן. ראשית־כּל אַ דאַנק און אַנערקענונג דעם איינציאָטאַר פֿון דעם ווערטערבוך און דעם ערשטן סעקרעטאַר פֿון דער רעדאַקציע, נחום סטוטשקאָוו, וואָס האָט אונדז אָפּגעגעבן די גאַנצע קאַרטאַטעק פֿון זײַן אוצר. מיר האָבן אויך אַרײַנגעקראָגן אַ טייל פֿון דעם עזבֿון פֿון אַלפֿסנדר האַרקאָווי און פֿון דר' חיים ספּיוואַק. יהודה אַבידע (יהודה עלזעט) האָט אונדז ביים סאַמע אָנהייב פֿון דער אַרבעט אַרײַנגעשיקט זײַן גאַנצן אַרכיוו נאָך פֿון די יאַרן פֿון דער ערשטער וועלט־מלחמה. פֿראַפֿ' דובֿ סדן האָט געשטעלט אין רשות פֿון אונדזערן אָן איבערשרײַבער אַ טייל פֿון זײַנע מאַטעריאַלן. דאָס האָט אויך געטאָן דר' מרדכי שעכטער.

פֿאַרשטייט זיך אַז די רעדאַקטאָרן האָבן זייערע אייגענע זאַמל־ לונגען געשטעלט אין רשות פֿון ווערטערבוך.

מיר גיבן באַזונדער די רשימה פֿון אַלע זאַמלערס, אומ־ אָפהענגיק פֿון דעם וואָס און וויפֿל זיי האָבן אונדז געשיקט. מיר האַלטן פֿאַר אונדזער חובֿ אַרויסצוהייבן די נעמען פֿון עטלעכע זאַמלערס וואָס האָבן אונדז געשיקט באַזונדער ווערט־ פֿולע מאַטעריאַלן. דאָס זײַנען: אַלי באַווער (ניו־יאָרק), נחמן בלומענטאַל (תּל־אָבֿיבֿ), דר' יוסף בערנפֿעלד (פֿאַריז), יצחק לייב גאַלדשטיין (עווענסטאָן, אילינאָי), פּתחיה פֿרימער (וואַ־ שינגטאָן), בערל ראַבאָך (עפֿו), אַ דאַנק פֿרײַנד מנחם ראַוויצקי וואָס האָט איבערגענומען די אַחריות פֿון די „פֿרײַנד פֿון יוואָ אין ישראָל“ און האָט דאַרטן געהאַלפֿן אַרגאַניזירן די זאַמל־ אַרבעט. אין דער רשימה זאַמלערס גייען אויך אַריין די נעמען פֿון די שרײַבערס וואָס האָבן אונדז צוגעשיקט זייערע נעאַלאַ־ גיזמען. מיר דאַנקען זיי אַלעמען.

וויכטיקע קערפּערשאַפֿטן און פֿראַמינענטע יחידים האָבן אונדז דערמוטיקט צו דער אַרבעט מיט ספּעציעלע עפֿנטלעכע דערקלערונגען. מיר האָבן זייערע דערקלערונגען אויסגעניצט אין אַ מימעאָגראַפֿירטער בראַשור, אַרויסגעגעבן אין 1956 און 1957, און מיר דערמאָנען זיי איצט מיט דאַנקשאַפֿט: די וויסנ־ שאַפֿטלעכע קאַלעגיע פֿון יוואָ, וואָס האָט אין דעצעמבער 1955 אונדז באַגריסט, געוואונטשן אונדז הצלחה, און אַרויס־ געהויבן דעם ווערטערבוך ווי אַן אויפֿטו „פֿאַר דער פֿאַרשונג פֿון ייִדישער געשיכטע, גאָר באַזונדערש פֿאַר דער געשיכטע פֿון דער ייִדישער קולטור, ניט בלויז פֿאַר דער ייִדישער שפּראַך“. (אונטערגעשריבן: דר' אוריאל ווינערניך, לייבוש לעה־ רער, דר' שלמה נאַבל, שמואל ניגער ע"ה, דר' פֿ. פֿרידמאַן ע"ה, דר' נתן רייך, דר' יעקבֿ שאַצקי ע"ה). דער ייִדישער פּען־קלובֿ האָט אונדז אין יאַנואַר 1956 געשריבן אַז אונדזער ווערטערבוך וועט פֿאַר די ייִדישע פּאַעזן, עסייאַסטן, נאָוועליסטן זײַן „אַן אַנטפּלעקונג, וואָס אַליין זײַנען מיר די אַנטפּלעקערס פֿון ייִדיש“. (אונטערגעשריבן: אַפֿרים אויערבאַך, פּרעזידענט).

מיר האָבן געשעפֿט כּוחות און אויסדויער, מיר האָבן געפֿונען טיפֿזיניקע אָנווייזונגען און מיר האָבן געפֿילט אויף זיך אַן אַחריות פֿון די דערוואַרטונגען וואָס זײַנען אויסגעדריקט אין די בריוו פֿון: דר' שלמה בירנבוים, דר' שמואל בעלקין, דר' מאַקס ווינערניך, דר' ראַמאַן יאַקאַבסאָן, שמואל ניגער ע"ה, הרבֿ דר' יוסף דובֿ סאַלאַווייטשיק, מאַריס סעמיועל, יהודה עלזעט (הרבֿ לייב זלאַטניק), הרבֿ משה פֿריהאַף, דר' אַבֿרהם קאַטש, דר' האַראַס קאַלען, דר' שמעון ראַבידאָוויטש ע"ה, דר' אַהרן שטיינבערג, און אַ ביסל שפּעטער — הרבֿ משה (מאַריס) אַדלער, פֿראַפֿ' סאַלאַ באַראָן און הרבֿ אַבאַ־הלל סילווער.

מיר דאַנקען די פֿרײַנד וואָס האָבן זיך פֿאַרנומען מיט אויסשרײַבן ציטאַטן און ווערטער (אַ טייל פֿון אונדזערע אויס־ שרײַבערס האָבן געטאָן די אַרבעט יאַרן־לאַנג אַן שום מאַטע־ ריעלער באַליונג). אונדזערע אויסשרײַבערס זײַנען געווען: יוכבֿד אַלמאַן, מ. גאַלדמאַן, א. גוטשאַלץ, חנוך האַלפּערין, משה הורוויץ, וו. וועבער, ז. זאַק, ב.צ. זאַרעצקי, דר' אַבֿרהם זחל, דוד טאַמבאַק, ר. ליבנער, שכנאַר־פֿאַל ליטשטיינער, ע"ה, רעגינאַ מאַנדלמאַן, ביילע מאַרק, פֿרידאַ מינאָוויץ, נחום

אונדזער אַרבעט, האָבן אונדז שטאַרק געהאַלפֿן מיט עצות
און מיט אַנווייזונגען און דערצו גאָך מיט פֿאַרשיידענע ממשות-
דיקע אַרבעטן אונדזערע פֿריינד די קאָנסולטאַנטן, וואָס מיר
זינען זיי שולדיק אַ ספּעציעלן האַרציקן דאַנק:

מענדל מאַרק	דר' נתן זיסקינד
דר' שלמה נאָבל	אַלף כץ
דר' עמנואל פּאַט	הרבֿ חיים ליבערמאַן
אַברהם קיהן	לייבוש לעהרער
דר' א. א. ראָבאַק	ליפע לעהרער

ישראל שטיינבוים

טאַמער האָבן מיר על-פי טעות דורכגעלאָזט אַ נאָמען פֿון
אַ מיטאַרבעטער, בעטן מיר אין פֿאַרויס אונדז מוחל צו זיין.
מיר האָפֿן אַז אַלע וואָס האָבן אונדז ביז איצט געהאַלפֿן
אין דער אַרבעט וועלן אונדז ווייטער העלפֿן און אַז די געטרעיע
מחנה אַרום דעם ווערטערבוך וועט זיך פֿאַרגרעסערן.

וואָס אַלע וואָס האָבן אונדז
ביז איצט געהאַלפֿן
אין דער אַרבעט
וועלן אונדז ווייטער
העלפֿן און אַז די
געטרעיע מחנה
אַרום דעם
ווערטערבוך
וועט זיך
פֿאַרגרעסערן.

מרחשוון תשכ"ב.
אַקטאָבער 1961.

מעלניק, שמשון מעלצער, ליבע סטאַלאַר, געניע סילקעס,
סמבטיון (משה קראַסניאַנסקי), יעקבֿ צדקוני, ח. ש. קאַזדאַן,
דר' מרדכי קאַסאָווער, סימע קאַפּלאַן, עזרא קאַרמאַן ע"ה,
אַנאַ קוילמאַן, אַברהם קיהן, דוד ראָגאַוו, דבורה ראָזנבלום,
לימער ראָן, דר' יצחק ריבקינד, בערל ריימאַן, מינדל רינקע-
וויטש, א. שאַר, מ. שערצער. מיר דאַנקען דוד ראָגאַוו פֿאַר
דער גאַנצער טעכנישער השגחה און שמעון דאָוידאָוויטשן
פֿאַר מיטהעלפֿן פּלאַנירן די דרוק-טעכניק.

עס איז אויסגעקומען דער רעדאַקציע זיך צו פֿאַרנעמען
מיט דער דעפּיניציע פֿון אַ גאַנץ קאַנטיקער צאָל ווערטער.
אַבער מיר האָבן געהאַט מיטאַרבעטער וואָס האָבן ספּעציעל
זיך פֿאַרנומען מיט אויסטויטשן די ווערטער. מיר זינען זיי
דאַנקבאַר פֿאַר דער גרויסער הילף. די אויסטויטשערס פֿון
ווערטער זינען געווען: יעקבֿ בירנבוים, דר' איזידאַר גאַלד-
טיק, חיים בראַקאַזש, ירמיהו העשעלעס, ברוך טשובינסקי,
אַלף כץ, יצחק כאַרלאַש, יעקבֿ לעווין ע"ה, יהושע מאַניק
(לעדערמאַן), מענדל מאַרק, דר' א. פּאַמעראַניץ, חיים פּרוס,
הענעך קאַן, דר' מרדכי קאַסאָווער, לימער ראָן, אַברהם
רעכטמאַן, ישראל שטיינבוים. פֿאַרשטייט זיך אַז אויך די
זאַמלערס האָבן אויסגעטויטשט די ווערטער וואָס זיי האָבן
צוגעשיקט.

מיר דריקן אויס אונדזער טיפֿסטן דאַנק דר' מרדכי קאַסאָווער
און דר' יצחק ריבקינד וואָס האָבן אין דער צייט צווישן סוף
1955 ביז מיי 1960 זיך באַטייליקט אין אונדזער אַרבעט ווי
מיטערדאַקטאָרן.

און אַחרון אַחרון חביב, בני פֿאַרשיידענע סטאַדיעס פֿון

רשימה פֿון זאַמלערס

- הירש אַבראַמאָוויטש, ע"ה
 דר' י. אונטערמאַן
 ש. איזבאַן
 צבֿי-הירש אַנזנבערג
 מאַטעס אַליצקי
 א. אַלמי
 מנוחה אַלפּערין
 יעקב אַפּטייקער
 יוסף אַקרוטני
 מ. אַשעראַוויטש
 לאה באָבי
 אַלי באַוער
 בצלאל באַלער
 דוד באַס
 ה. באַרקאַן
 דניאל בוימגאַרט
 יוסף ביטענסקי
 ל. בניטעל
 יעקב פּירנבוים
 נחמן בלומענטאַל
 מאַשאַ בעניאַ
 ה. בעק
 גוסטאַו בערגער, ע"ה
 יקותיאל בערגער
 א. בערן
 י. ל. בערנטאַל
 דר' יוסף בערנפֿעלד
 אַנייק-מאיר בערנשטיין
 ג. בערנשטיין
 דוד בערעזער
 אַפֿרים בראַנדלער
 חיים בראַקאַזש
 דוד ברידזשער
 ירחמיאל בריקס
 אַברהם גאַלאַמב
 נחום-יהודה גאַלאַס
 העלען גאַלדבערג
 חוה גאַלדמאַן
 דר' איזידאַר גאַלדסטיק
 יצחק-לייב גאַלדשטיין
 אַבא גאַרדין
 י. גאַרוועלמאַן
 יעקב גאַרעליק
 ב. גורעוויטש
 משה גלאַזער
- א. גלאַנץ-לעייעלעס
 דר' וואַלף גליקסאַן
 נפֿתלי גראַס, ע"ה
 שמעון-מלך גרונדלעגער
 מיכל גרינעס
 דר' י. מ. גרינץ
 שלמה גרינשפּאַן
 בצלאל דוכאַווי
 לייב דוקלער
 גאַדל דזשייקאַבסאַן
 זננוול דיאַמאַנט
 ישראל דניטש
 מאַטעס דניטש
 ב. דעמבלין (טייטלבוים)
 חנוך האַלפּערין
 לעאַן (לייב) האַלפּערן
 ש. י. האַרענדאָרף
 ר. האַרקאַווי
 צבֿי הורוביץ
 משה הורוויץ
 שואל הורוויץ, ע"ה
 פ. היילבראַנער
 י. א. הערץ
 פעסיע הערשפֿעלד-פּאַמעראַנץ
 יוסף וואַלף
 שלום וואַסילעווסקי
 בערל וואַסערמאַן
 אוריאל ווינגרינץ
 בינה ווינגרינץ
 יצחק ווינשענקער
 אַברהם ווינס
 גבריאל ווינסמאַן
 אַנייק ווינסקרויט
 מ. זאַלקינד
 אליעזר-אַהרן זאַמער
 גד זאַקליקאַווסקי
 בן-ציון זאַרעצקי
 הינדע זאַרעצקי
 שמעון-משה זבֿי (זלאַטניצקי)
 ריווע זבֿי (זלאַטניצקי)
 ישראל-אַהרן זילבערבערג
 אַהרן-חיים-ראַובֿן זילבערשטיין
 יעקב זיעלאַנקאַ
 דוד טאַמבאַק
 אַהרן טהאַרן
- קלמן-לייב (אריה) טענענבוים
 אליהו טענענהאַלץ
 שלמה טענעראַווסקי, ע"ה
 מאיר-זימל טקאַטש
 ישעיה טרונק
 אַלטער טרוס
 משה טרינן (טרונקאַווסקי)
 דניאל טשאַרני, ע"ה
 ס. טשעסניק
 מאַרקוס יאַקובאַוויטש
 דר' אַברהם יאַרמאַלינסקי
 יעקב כּהן
 אַלף כּץ
 יוסף לאַקס
 בער (דבֿ) ליבערמאַן
 הרב חיים ליבערמאַן
 דר' שלום (סעם) ליווי (לוואַוויטש)
 אַברהם ליווער
 זונדל ליפּשיץ
 י. מ. לעדערמאַן (ניו-יאַרק)
 לייבוש לעהרער
 ליפּע לעהרער
 דר' יעקב לעוויטש
 יעקב לעוויץ, ע"ה
 לייבוש לענסקי
 דוד לערמאַן
 דוד לערנער
 הערשל (צבֿי) מאַטיסאַן
 דר' פּסח מאַטענקאַ
 שאול מאַלץ
 יהושע מאַניק (לעדערמאַן)
 ה. מאַרקוס
 מ. מוסטער
 י. ד. מיטלפּונקט
 יצחק מילאַקאַווסקי
 ש. מיללער, ע"ה
 אַהרן מיעדניק
 אַברהם מלאַטעק
 אַשר-יצחק מעהר
 שמשון מעלצער
 מ. מענדלסאַן
 יעקב מעסטל, ע"ה
 יוסף נוימאַן
 דר' מרדכי נחום
 ס. סאַבעל

אבא ריבער
 א. ריוועס (אברהם ניימאָוויטש)
 מינע ריווקין באַרדאָ
 רבקה רייזער־פֿינגנבלום
 שרה רייזער־ראָזענדאָרן
 לייב רייזער
 בערל ריימאָן
 אברהם רעכטמאָן
 מ. מ. שאַפֿיר
 רבקה שאַפֿראָן
 פֿייגל שאַפֿראָן־מאַרק
 קלמן שאַרפּ
 ר. שוגערמאָן
 נחום שוואַדראָן
 מ. שוואַרצבאַרט
 שלמה שוואַרצבערג
 הרב דר' מאיר שוואַרצמאָן
 מאַרק שווייד
 יעקב שופֿלער
 מאַשע שטוקער־פֿאָיוק
 מנחם שטערן
 יוסף שטשאַווינסקי
 ראָזע שיינפֿעלד
 ל. שינדלער, ע"ה
 ל. שמעוני (לייבל חייז)
 משה־יוסף שניידער
 מ. י. שעליובסקי
 חיים שעסקין
 ז. שער (זעליג שערעשעווסקי), ע"ה
 רות שפיזמאָן־גאַטפֿריד
 לואיס שקאַלניק
 אפרים שרייער

בערל קאהאָן
 סאַלאַמאָן קאהאָן
 ל. ב. קאהן
 ל. קאהן
 ה. ש. קאָדאָן
 זלמן קאַפּלאַן
 ישראל קאַפּלאַן
 מרדכי־לייב קאַצענעלסאָן
 עזרא קאַרמאָן, ע"ה
 ה. קוזנעץ
 עזריאל (לעאָן) קוסמאָן
 ס. קופּער
 י. קייטלמאָן
 מ. קראַסניאַנסקי (סמבטיון)
 נחמן קרופּין (קרופּינסקי)
 א. קריזאָוסקי
 בערל ראַבאָך
 דוד ראַגאָוו
 אברהם ראָווינסקי
 מנחם ראָוויצקי
 יעקב ראָזנבלאַט
 מ. ראָזנבערג
 שלמה ראָזענבערג
 יצחק ראָזענפֿעלד
 אהרן ראָט
 י. ראָט
 מלכה ראָט
 לייזער ראָן
 אהרן ראַפּאָפּאָרט
 ישראל רובין, ע"ה
 פנחס רודאָי
 ריבא (בריסל)

אברהם סוצקעווער
 נח סיגאַלאָוסקי
 שרה סיגאַלאָוסקי
 דוד סיוואַק
 ס. סימכאָוויטש
 ש. סלוצקי
 יצחק סעבעל
 צבי עטקעס
 אברהם עין
 יהודה עלבערג
 מענדל עלקין
 נחום פּאָזנער
 פנחס פּאַלען (פּאַלינסקי)
 דר' חיים פּאַמעראַנץ
 מאיר פּאַקנטרעגער
 בצלאל פּאַרגמאַן
 שלמה פּוּשקאָוו
 דוד פּלאַט
 חיים פעט, ע"ה
 פעסיע פעסעלאָוו
 חיים פרוס
 אברהם פּאַדים
 חיים־לייב פּוקס
 יוסף פּוקסמאַן
 משה פּריד־וויננינגער
 משה פּרייליך
 פתחיה פּרימער
 יעקב צדקוני
 ירחמיאל צוקערמאַן
 אהרן צייטלין
 אפרים צימערמאַן
 רעיה צימערמאַן

קירצונגען און ראשי-תיבותן

אפא	אפרים אויערבאך
אצ	איינצאל
אצג	אורי-צבי גרינבערג
אקוז	אקוזאטיוו
אקוזוו	אקוזאטיוויער הערב
אר, אר	אברהם רייזען
ארק	ארקאיש
אסט	אליעזר שטיינבארג
אשכנז	באשרייבונג פון אשכנז און פאלאק [פ'ש ווו]

ב

ב	באטימט
ב"א	בוענאס-אמערס
בא	בלויז איינצאל
באלע	יידישע כראניק פון באלאגערונג פון חין 1683, פראג המ"ד, MGWJ 1937, II
באש	יצחק באשעחיס
בב	באטימטן
בלומ	נ. בלומענטאלס זאמלונג פון נעטא און קאצעט-הערטער
במ	בלויז מערצאל
בעס	בעסאראביע
בער	י. מ. בערמאן, "מעבל-ארבעט", חארשע 1929
בערג	דוד בערגעלסאן
בצג	ב. צ. גאלדבערג
בראד	משה בראדערזאן
בריוו	פרייאטע בריוו פון פאדאליע אין 20ער יארן פון 20. י"ה בריוונשטעלער

ג

ג'	געגנט
גה	גליקל האמיל
גוב'	גובערניע
גג	געאגראפישער נאמען
געוו'	געוועזענער
גק	"גאלדענע קייט"
גר	גריכיש
גראמ	גראמאטיק, גראמאטיש

ד

ד'	דיאלעקט, דיאלעקטיש
דא	דוד איינהארן
דד	דיאלעקטן
דה	דאס הייסט
דווו	דאס הייטערדיקע חארט
דז	דאס זעלביקע

א

אא	און אנדערע
אאזוו	און אזוי הייטער
אאר	א. א. ראבאק
אב	אליה בחור (אליה לוי אשכנזי)
אבג	אברהם בער גאלטאבער
אבק	בערעזאחוסקי — מלון אידיע-ברי מלא
אג	אזוי גערופענע
אגפ	אברהם גאלדפאדען
אגרת	אגרת שלמה, חאנויבעק 1732
שלמה	און דאסגלייכע
אדגל	אדווערב
אדוו	אדיעקטיוו
אדי	אדווער-אלעמאן,
אווע	<i>Das deutsche Gaunertum</i>
אוטוו	אומטראנוויטיחער הערב
אול	מ. אולינאחער
אומג'	אומגעגנט
אומפ	אומפערזענלעך
אונגז'	אונגעריש יידיש
אוק	אוקראיניש
אוקר	אוקראינישע ריידענישן (אין יידיש)
א"ט	אונטערן טיטל
אטר	אטריבוט, אטריבוטיוו
א"י	ארץ-ישראל
אי'בז	איבערזעצונג, איבערזעצער
איבפ	איבערפארעמונג
איט	איטאליעניש
אי"י	אין איראפעאיש לשון
איננו'	אינזואוינער
איחפ	אימפעראטיוו
אינו	אינזואריאנט
אינפ	אינפניטיוו

איסטאריע	א שיינע איסטאריע פון דעם איינגילשין גענעראל-אדיוטאנט מילארד געארג, איבערזעצן פון רוסיש — אברהם מאַ ליעוויטש איש אַשמענע, זשיטאמיר 1874
איצ	איצטיקע צייט
איך	"אידישער קעמפער"
איר	איראניש
אל,	אברהם ליעסין
אלענ	אלגעמיינע ענציקלאָפּעדיע
אלצ	אליעזר צווייטל
אמ	אַמעריקאַניזם; אַמעריקאַע; אַמעריקאַנער
אמד	אמזיקמאיר דיק
אמפ	אַמעריקאַנער פּונקט, יחאָ
אמשט	אַמשטערדאַם — אַמסטערדאַם
אג, א"ג	אונטערן נאמען
אע	און ענלעכע
אפא	יוסף אפאטאשו

ישראל אַקסענזעלד	יא
יודא א. יאָפּע	יא
יאַכניסאַן, אַרבעט-בוך אויף נאַטור- וויסנשאַפֿט, וו, קיעז 1926	יאכ
יעקב גלאַטשטיין	יג
יעקב דינעזאָן	יד
יאָרהונדערט	יה
„יחזקאל בלעטער“	יובל
„ידישע געלט“ פֿון י. ריבקינד	יוג
„ידישער האַנטווערקער“, קאָנוע, 1938-1940	יוהאנ
י. י. זינגער	יז
י. י. טרונק	יט
י. י. לינעצקי	ייל
„ידישע מאכלים“ פֿון מ. קאסאָווער	יומ
„יודישעס פֿאַלקסבלאַט“, פעטערבורג	יופֿאָל
„ידישע פֿילאָלאָגיע“, 1924	יופֿיל
י. י. שוואַרץ	ייש
„ידישע שפראַך“, גוי-יאָרק	יושפ
יודל מאַרק	ימ
יהודה עלזעס	יע
יוסף פערלס „ידישע פּתבים, ווילנע 1937“	יפ
יחזקאל קאַטיק, „מיינע זכרונות“	יק
יונה ראָזנפֿעלד	יר
יחיאל שטערן, „חדר און בית-מדרש“	יש
„ידישע שפראַך“, קיעז	ישפ

כ

כתב-יד	כי
כמות-צאלחאָרט	כצ

ל

לאַטיין	ל
„ידיש-רוסישער ווערטערבוך, ליפשיץ רוסיש-ידישער ווערטערבוך, ליפשיץ“	לז
לאַטיינער	לאט
לאַקאַליזם	לאקל
ליטווישער דיאַלעקט	לד
„ליקוטי דיבורים“ פֿון ר' יוסף-יצחק שניאורסאָן	לדב
לִבְטוֹב, אַמסטערדאַם 1723	לט
לִבְטוֹב, סודלקאַו 1838	לטב
ליטוויש	ליט
ליטוין, „ידישע נשמות“	ליטוו
ליטעראַטור-שפראַך	ליטערש
א. גלאַנץ-לעיעלעס	לע
לאַנג-פֿאַראַנגענע צייט	לפֿצ
לשון-קודש	לק
ריידענישן פֿון ליטווישן דיאַלעקט	לר

מ

מאַטעמאַטיק	מאט
קאַדיע מאַלאַדראַוסקי	מאז
איציק מאַנגער	מאנ
גוסטאַו מאַקמאַן, „די געהיימיסע פֿון יענער וועלט“, וואַרשע 1865	מאקמאן
מעשה-בוך, אַמסט תס"א	מב
מורח-גאַליציע	מג

דער זעלביקער באַטייט	דזב
דאָס זעלביקע וואָס	דזוו
דניאל טשאַרני	דזש
דייטשמעריש	דזשמ
דאָס פֿריערדיקע וואָרט	דפֿוו
דרייזיגס רוסיש-ידיש ווערטערבוך	דרייזין

ה

דוד האַפֿשטיין	האפ
ה. לייזיק	הל
ה. רויזנבלאַט	הר
היסטאָרישע שריפֿטן, יחוץ	הש

ו

ווערב	ווי
וואַלין	ווא
וואַלגאַר	וואול
וואַיעוואַדשאַפֿט	וואיעו
מאַרק וואַרשאַוסקי	וואַר
ווערטערבוך	ווב
וועלוול זפֿאַרזשער	ווז
י. מ. וויטנבערג	וויטס
ווינפֿלעכער נאַמען	וונ
וילנער „פּונקס“ תקע"ב	וופ
וויסרוסיש, וויסרוסלאַנד	וור
וויסרוסישע ריידענישן (אין יידיש)	וורר
וואַרטשפּיל	ווש

ז

זייט	זי
זאַמלבוך	זב
זאַצוואַרט	זוו
זייטן	זזי
זעלטן	זז
זעליק קאַלמאַנאוויטש	זק
זלמן רייזען	זר
זשניויר זרעים, קעניגסבערג 1861	זרעים
זלמן שניאור	זש
זשיטלאַווסקי	זשיט

ח

חלק	חי
חלק א	ח"א
חיי אדם, א. דאַנציג, ווילנע 1863	חא
חלק ב	ח"ב
חלק ג	ח"ג
חיים גראַדע	חג
„חובות הלבבות“, זשיטאָמיר 1848	חה

ט

טערמין	טי
טייטש-וואָרט	טוו
טאַג-מאַרגן-זשורנאַל	טמז
טעיאַטאַר פֿון חסידים, לעמבערג [1839]	טעיאַטאַר
טעכנישער טערמין	טעכט
טענדלאַו	טענדלאַו
Abraham Tendlau, <i>Sprichwörter und Redensarten deutsch-jüdischer Vorzeit</i> , Frankfurt am Main, 1860	טענדלאַו
טראַנזיטיווער ווערב	טרוו

עלזאסער יידיש	על	מיטל-הויכדישטש	מהד
ענגליש	ענ, ענג	מנורת המאור	סהמ
עזרא קארמאן	עק	מאקס ווינרניך	סוו
		מוזיקאלישער טערמין	סוזט
פ		א. מוקדוני	סוק
פערזאן	פ'י	מאָרגן-זשורנאַל	סז
פאָדאָליע	פאָד	מזרח-יידיש	סזי
פאָסיוו, ווערב אין פאָסיוו	פאָסט	מערב-יידיש	סזי
פאָרטיציפּ	פאָר	מאָני לייב	סל
פּריוואַטע בריוו	פּ	משה-לייב האַלפּערן	סלה
פּוילישער דיאַלעקט	פּד	מלים לאלוה, בערלין 1760	סלל
פּרץ הירשפּיין	פּה	מחזור לראש השנה, סלאַזשע 1832	סלרה
פּויליש	פּויל	מגישי מנחה	סמ
ש. פיעטרוסקא, משנה-איבערזעצונג	פיעט	מענדעלע מוכר-ספרים	סמוס
פּרץ מאַרקיש	פּמ	מהר"ל, מנהגים, ווענעדיג 1590	סמנהיט
פּנקס מדינת ליטא, בערלין תרפ"ב,	פּנקס	מענדל סאַטאַנאווער	סס
שמעון דובנאָ	ליטא	מערב-גאַליציע	סעג
פּסיכאָלאָגיש	פּסיכ'י	„מעשה גדולה מן אומן“, סודלקאח	סעשה
פּעיאָראַטיוו	פּעיאָ	1834 [הש]	סאומן
פּערזאָנען	פּפ	מערצאַל	סצ
פּאַראַלעלע פּאַרעם	פּפּ	משה קולבאַק	סמק
ריידענישן פּון פּוילישן דיאַלעקט	פּר	מלמד שיח, פּיורדא 1737	סמט
פּראָנאַם	פּראָ		
פּראָגער בריוו, 1621	פּראָגב	נ	
פּרעפּאָזיציע, פּרעפּאָזיציענעל	פּרעפּ	משה נאָדיר	נאָד
		ה. נאָמבערג	נאָמ
פּ		ניט באַקאַנט, ניט באַגעגנט	נב
פּאַרעם	פּ'י	נופת צופים, ווילנע תרמ"ג	נוצ
פּאַרווערטס	פּאַר	ר' נחמן בראַצלאַווער, „ספורי מעשיות“	נחב
פּאַרנע אַרבעטער שטימע	פּאַש	גיריאָרק	נ"י
פּאַראַלאַג	פּג	דער נסתר	נס
פּאַלקסגלייבעניש	פּגל	געאַלאָגים	נעאַל
פּאַרגרעסער-פּאַרעם	פּגפּ	ג. פּרילוצקי	נפ
פּאַלקסחייץ	פּוו	נחלת צבי, פּראַנקפּורט דמיין 1711	נצ1
ח. א. פּינקעל, יידי טעכנישער חוב,	פּווב	נחלת צבי, זשיטאָמיר 186...	נצ2
כאַרקאָח 1923		ניט רעקאַמענדירט	נר
פּאַלקסווערטל	פּוול	נחום שטיף	נש
פּאַלקסטימלעך, ניט ליטעראַריש	פּטמ		
פּיגוראַטיוו	פּיג	ס	
ל. פּיינבערג	פּינ	ספר	ס'י
פּאַלקסליד	פּל	סאַוועטיש	סאָוו
פּאַלקס-מעשה	פּמ	סובסטאַנטיוו, סובסטאַנטיוויורונג, סוב-	סוב
פּאַלקס-עטימאָלאָגיע, פּאַלקס-עטימאָלאָג-גיש	פּע	סטאַנטיוויש	
פּאַלקספּאַראַגלייך	פּפּ	א. סוצקעווער	סוצ
פּראַנקפּורט-אַדער	פּפּא	סגולות ורפואות אין „שער אפרים“,	סור
פּראַנקפּורט-ד'מיינן	פּפּדמ	פּון ר' אפרים ווערטהיים, פּיורדא	
פּאַראַנגענע צייט	פּצ	תפ"ח	
פּאַרקלענער-פּאַרעם	פּקפּ	ג. סטוטשקאָוו, „דער אוצר פּון דער	סטוטש
פּראַנציזיש	פּר	יידישער שפּראַך“	
פּאַרגלייך	פּרגל	אין לשון וואָס איז שטאַרק פּאַר-	סל
פּאַלקסרעטעניש	פּרש	סלאַווישט (ניט רעקאַמענדירט פּאַר	
פּילאָלאָגישע שריפטן, ייוואַ	פּש	דער פּלל-שפּראַך)	
		מ. סמבטיוו, „אַ זעקסטער וועלטטייל“	סמב
צ		ז. סעגאַלאַווישט	סעג
צייטונג	צ'י	מרדכי ספּעקטאַר	ספ
צווישן אַנדערע	צ"א	ספּעציעל	ספעצ
צונויפּבינד(ונג)	צב	סדר-צאַלוואַרט	סצ
צונויפּגעזעצט	צג		
אליקום צונער	צונ	ע	
„צוקונפּט“	צוק	שלמה עטינגער	עט
		עיון יצחק, בערלין 1732	עיון

יצחק ריבקינד	ריב	צאינה וראינה, וילנע תרל"ב	צור
רעפֿלעקטיווע פֿאַרעם	רעפֿל	צוגויפֿגעזעצטער ווערב	צוז
ריידענישן	רר	ציטירט פֿון, ציטאַט בײַ	ציט
		אַהרן צייטלין	צייט
ש, שׂ		צעדערבוים, „געהיימניס פֿון בערדי-	צענד
		טשעו“, וואַרשע 1870	
שפֿה ברורה, אַמשטערדאַם 1701	שב	צערטל־פֿאַרעם	צפֿ
שמחת הנפש	שה		
שבילי המלומדים, בבא מציעא, וואַר-	שהמ	ק	
שע 1865		קאַניונקציע	קאַנ
שפּריכֿוואָרט	שוו	מרדכי קאַסאַווער	קאַס
שאלות ותשובות	שו"ת	קב הישר	קה
שבט יהודה	שי	לייב קוויטקאָ	קוו
שין מיללער	שמ	קעגנזייטיקער (רעציפּראָקאַלער) ווערב	קזוו
שמואל ניגער	שנ	קהל חסידים, לעמבערג 1875	קח
שלום־עליכם	שע	קינדערלידל	קז
שפּאַלט	שפ'	קול מבשר	קמ
שפּאַניזם	שפּאַ	קירצערע פֿאַרעם	קפֿ
		קומעדיקע צייט	קצ
ת		ך	
תל־אַבֿיב	ת"א	רב, רבי	ר'
תלמיד־חכם, אין לשון פֿון תלמידי־	תח	ראש השנה	ר"ה
חכמים		יוסף רובינשטיין	רוב
תרגום יהושע	ת'י	רומעניש	רומ
תלמודיש	תל	רוטיש	רוט
תנכיש	תנ	רוטיציום	רוטיצ
תקנות פֿון קראָקעווער קהילה, 1595	תקנ		

<i>B</i>	וויסרוטיש
<i>D</i>	דײַטש
<i>E</i>	ענגליש
<i>Fr</i>	פֿראַנצײזיש
<i>It</i>	איטאַליעניש
<i>L</i>	לאַטיין
<i>Lit</i>	ליטוויש
<i>Mhd</i>	מיטל־הויכדייטש
<i>P</i>	פּויליש
<i>Spa</i>	שפּאַניש
<i>Uk</i>	אוקראַיניש
<i>Un</i>	אונגעריש

אכטונג, באנוצער פֿון ווערטערבוך

(זען אויך די פֿרעדיקע זייט)

א, א', א''

פֿאַרבייטן די ווערטער וואָס ווערן אויסגעטוישט. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אָן מיט אַן אַלף אָן אַ נקודה אָדער מיט אַ שטומען אַלף, למשל: אונטערן איינס אַבֿר פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַבֿר; אונטערן איינס אונטערן א' דאָס וואָרט אונטערן. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אָן מיט אַ, למשל: אונטערן איינס אונטערן א' דאָס וואָרט אונטערן. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אונטערן איינס אַדווערב פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַדווערב. א' איז פֿאַר אַ וואָרט וואָס הייבט זיך אָן מיט אַ, למשל: אונטערן איינס אַביעקט פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַביעקט, אונטערן איינס אַונט פֿאַרבייט א' דאָס וואָרט אַונט.

אויב עס קומט צו אַן ענדונג, ווערט זי צוגעשטעלט גלייך נאָך / למשל: ביים וואָרט אַבֿר, פֿאַר אַבֿרים — אײַס, ביים וואָרט אונטערן, פֿאַר אונטערעס — אײַס, ביים וואָרט אויג, פֿאַר אויגן — אײַן אַאָזײַן.

ביי אַ מקף אָדער ביי אויסדרוקן וואָס באַשטייען פֿון צוויי אָדער מער ווערטער קומען די ראַשייִתיבֿות פֿון אַלע באַשטאַנדטיילן, למשל: פֿאַר אַבֿרהם אַבינו — א' א' א' פֿאַר אַבֿר מדולדל — א' מ', פֿאַר אַבֿן מקיר תּזעק — א' מ' ת'.

()

1. אין איינס פֿון ווערטערבוך באַטייט: מעג יאָ אָדער ניט זיין אַ טייל פֿון וואָרט. אַבלאַט(ק)ע — קען זיין אַבלאַטע און קען זיין אַבלאַטקע; אויסבוטלע(ווען) — קען זיין אויסבוטלען און קען זיין אויסבוטלעווען.
2. אין דער אויסטייטשונג באַטייט: עס קען יאָ אָדער ניט זיין אַ טייל פֿון דער אויס־טייטשונג; עס קענען זיין ביידע אָדער נאָך מער פֿאַלן; עס איז אַ נייטיקער צוגאַב צו דער אויסטייטשונג.
3. אַרום לשון־קודשע ווערטער וואָס קומען אַריין אין פינקטלעכן ציטירן פֿון אַלטע ספֿרים.

[]

1. צוגאַב צו אַ ציטאַט.
2. אינפֿאַרמאַציע וועגן שטייגער, פֿירונג, דין; סתם צוגאַב־אינפֿאַרמאַציע.
3. אַנווייז אויפֿן אַרויסרייד, ספּעציעל ביי ווערטער און אויסדרוקן פֿון לשון־קודש.
4. זיטיקער אַנווייז אויף אַ גראַמאַטישער דערשייַנונג.
5. וואַרענונג קעגן אַ מעגלעכן טעות.

סימנים

- < — זען
- > — שטאַמט פֿון
- < " " — (אויב עס קומען ניט־ייִדישע אותיות)
- = — האָט דעם באַטייט פֿון, איז גלייך צו
- — דער גאַנצער טייל פֿון וואָרט ביז צו דער ענדונג אָדער ביזן געגעבענעם אות.
- ~ — דער קאַנווערב (ביי ווערן מיט אַוועק) — פֿאַרבייט עס אַוועק; ביי ווערן מיט אויס — פֿאַרבייט עס אויס; ביי ווערן מיט אויפֿ — פֿאַרבייט עס אויפֿ, ווי אויך אַ פֿאַרבייט פֿון די זעלביקע טיילן ביי ווערטער וואָס שטאַמען פֿון אַט די ווערבן.
- . — נאָך אַ ציפֿער ווייזט אָז עס איז אַ סדר־צאַל. אין 19. י"ה — אין 19טן יאָרהונדערט.
- * — באַטייט: לייגן אַכט. קומט געוויינטלעך פֿאַר אַן אידיאַמאַטישן אויסדרוק.

אלף [אלעף] דער (די), ז. $\alpha > \text{אלף} > \text{אלפ}$ [צוליב עלעכקייט מיט א קאפ פון אן אקסן].

1. ערשטער אות פון אלף-בית. פון א ביז ת = פון אנהייב ביזן סוף (איכה רבתי א. כג: „שחטאו מא' ועד ת'“). „פארציילן וואס ער האט נאר געזען פון א' ביז ת'“, מאקמאן. [אלפ מיט א שטריכעלע, מע קען עס אויסמירן.] „אז מע זאגט א, זאגט מען אויך (דארף מען אויך זאגן) ב, שו = א) דער וואס הייבט אן דארף אויך ממשיך זיין (ענדיקן); ב) מע דארף זיין אויסגעהאלטן, קאנסעקוענט. 2. איינער פון די אותיות הגרון, פון די אותיות השי" מוש - און פון די אמות הקריאה - 3. (גע- היינטלעך מיט א שטריכעלע) האט דעם ציער- דיקן באטייט פון איינס. א' ר"ב = 1 רובל כסף = 1 רוטישער זילבערנער רובל. כא (כ"א) = 21; לא (ל"א) = 31 אהזו. אזוי אויך אין יידישער ציטרעכענונג: תשי"א = 701, תשי"ב = 711. ווען מע חפזט אן די טויזנטער אויך, לפרט גדול, באטייט א' איין טויזנט. א' תשס"ו = 1715. 4. (געוויינטלעך מיט א שטריכעלע) ערשטער. חלק א' = ערשטער טייל. פרק א' = ערשטער פרק, קאפיטל. יום א' = ערשטער טאג (פון דער וואך, זונטיק). א' בראשית, א' נח אהזו = ערשטער טאג (זונטיק) פון דער וואך פון דער סדרה בראשית, נח אהזו. א' דראשיתה = ערשטער טאג פון ראש-השנה. אזוי אויך: א' של פסח, א' של שבועות, א' של סוכות, א' דחול-המועד, א' דחגופה. אזוי אויך ביי די ערשטע טיילן פון די ספרים אין תנ"ך: שמואל א', מלכים א', דברי הימים א', אויך פאר מאדערנע באגריפן: קלאס א = ערשטער קלאס; פונקט א = ערשטער פונקט. 5. מיט א שטריכעלע - ר"ת פון: אב, אדומים [= רעגד לעך], אדוני, אות, אחד, איש, אלהים, אלף, אמן, אמר, אשכנז.

אלף — דער (די), שטומער) אלף. 1. געשריבן, אבער גיט ארויסגעערעדט, אפצושטיילן דרש וואוין: וואו, וואונדער, וואוינען, „פרואוה“ אהזו. [ווערט דורכגעלאזט אין טאג אויסלייג פון 1928 און לויט תקנות פון אויסלייג, ינואר 1937]. „א איז דער איינציקער אות וואס קען זיין שטום“, ימ, שולגראמאטיק, 1921. 2. ארכ (זיך אויפ- געהאלטן צום טייל ביזן סוף 19. יח.) סוף

ווארט נאך א וואקאל: ווא, ורויא [= פרוין], צווייא, דרמא, ארצנייא [= רפואה], און גאר ארכ אויך נאך א קאנסאנאנט: קאפא = קאפ. „אוי דש אלף ווא עש הינדן שטעט נאך איינס פוינטל זא טוט עז ניקש דען עש מאכט דער גשריט איין צירונג גלייך אלש (דיא)“, ספר מידות, איסני 1542, דאס פארלעצטע זיטל. „מער גיט אין צוויי פאלן פון דעם יידישן עלטערן אויסלייג איז דער אלף מיט אן אמה א שטומער, ד"ה א גראפישער צייכן אן א גע- העריקן קלאנג-בילד. דאס איז 1) דער ענד-אלף אין די ווערטער: דיא, ווא וכדומה; 2) אין וואו וואונדער אהזו, וואו מע שטעלט אריין דעם אלף, וועל עס דוכט זיך אויס מאדע צו שטעלן דרש וואוין נאכאנאנד, זק, דער איינחייטלעכער יידישער אויסלייג, ווילנע 1930, ז' 16.

אלף — קאנסאנאנט [געוויינטלעך מאכט (הערט) מען גיט קיין חילוק צווישן דעם א און דעם שטומען]. „אין פאנעטישן אלף-בית פאנצייכנט דורך אן אפאסטראף...ווערט דעמילעך ארויס- גערעדט פארן וואקאל...איינער מיר הייבן אן ארויסריין דאס ווארט, זינען די שטימבענדער אינגאנצן פארמאכט. אין דעם מאמענט ווי מיר פערענען זיי, רייסט זיך די לופט ארויס דורכן שטימ-שפאלט — דערהערט זיך [קוים-קוים] א מין קנאל אדער קנאק, ערשט דערנאך ווערט ארויסגערעדט דער וואקאל; דעם אלף גופא דארף מען באטראכטן פאר א קאנסאנאנט אזוי ווי ב. ג. ד... מער גיט וואס ער איז שוואכער ארטיקולירט“, זק, איינחייטלעכער יידישער אויסלייג, ווילנע 1930, ז' 13-14. און, אויך, אין, איין, אפער; נאיוו, רואיק, טויאיק, טרי- אומף, פאציאונג, אייראפעאיש. פאראיין, גע- אייניקט, הינעראיי, באקאוויין, פאראיין א.א.

אלף — קירצונג פון א נאמען וואס הייבט זיך אן מיט אן אלף. 1. קירצונג פון מעגלעכע נעמען: אבא, אברהם, אהרן, אביגדור, אביר, אלחנן, אליהו, אפרים א.א.; פון אידל, אנוויק, איסר, איציק, אלטער, אגשל א.א. 2. קירצונג פון הייבלעכע נעמען: אביגיל, אסנת (אסנע), אסתר א.א.; פון איש, איידל, אלטע א.א.

אלף — (מאט) ספעצ אייגענשעטלעכער סימבאל וואס באצייכנט די ריי פון טראנספויניטע קאר- דינאלע צאלן; קומט שטענדיק מיט א צאל

אונטן, אנהייבנדיק פון נול [אנגעפירט פון געארג קאנטאר].

אלף — אדו. 1. צאל-באטייט: אן ערך, אומגעפער (קומט מיט א צאלווארט נאך אים אדער מיט א ווארט וואס באצייכנט א מאס). זאגן א צען מאל (א מאל צען); ווארטן א צוויי וואכן (א וואכן צוויי). קויף א ליניי פונג צוקער, א צען ארשין לייזונג. 2. ציט-באטייט: במשך פון איין (שעה, טאג א.ע.), אין פארלויף פון איין...נעמען די פילן צוויי מאל א טאג. פארן צום רבין דרש מאל א יאר.

אלף — אויסרופ-ווארט. 1. ביי אבערפערען (גיט דערהערן). „א? וואס זאגסטו?“ 2. ביי א אויסדריקן חידוש, פארהאונדערונג. „א, איז טאקע אזוי געשען?“ 3. ביי א אויסדריקן התפעלות, פאנגיטערונג. „א, איז דאס געווען אן אויפטוי?“ 4. ביי א אויסדריקן אומצופרידן קייט, פארדראס, פעס. „א, וואס האט ער דא אפגעטאן?“ 5. ביי א אויסדריקן ביטול, פאר- אכטונג. „א, לאז געמאך!“

אלף — אומפאשטימטער ארטיקל. נאר אין א. 1. פאר אלע דרש מינים: א (גוטער) מאן, א (גוטע) פרוי, א (גוט) קינד. (פאר א וואקאל אן: אן עפל, אן אדלער, אן איי, אן אויוו, אן עסק, אן עושר אהזו). [קומט אויך פארן קאנסאנאנט יוד: א יוד, א ינגל, אויך אין די לר וואס האבן דארט גיט קיין יאטאציע: א „איד“, א „אינגל“. פאראן לר וואס האבן א, גיט אן, פאר אי, למשל: א אשה, א איספראוויק]. קומט מיט א סובסטאנטיוו אין אלע פאנציעס פון זאץ. א ביסל און א ביסל ווערט א פולע שיסל. גיב א (שטיקל) ברויט. 2. ספעצ קומט פאר א סובסטאנטיוו וואס ווערט געניצט פראדיקאטיוו און אדיקאטיוויש: ער איז א פערד [=] א נארישער, סיאז א קינד א גאלד [=] א טייערס, א גוטס].

אלף — דער & די, ען. > איי. 1. (מוזיק) זעקסטער טאן אין סקאלע, טאן-ארט, צעדור [אנגענומען אין מיטל-אייראפעאישער מוזיקא- לישער טערמינאלאגיע]. 2. סטרונע, בייגל (קלאוויש) וואס ברענגט ארויס דעם א-קלאנג. בכך: די דריטע סטרונע פון פידל; פערטע סטרונע פון וואלא און טשעלא; צווייטע סטרונע פון קאנטראפאס. א-קאמערטאן = קאמערטאן.

ווערט געניצט צו שטימען פיאנא און אנדערע אינסטרומענטן [צעיקאמערטאן] איז מיט דרזי טענער העכער אדער זעקס טענער טיפער ווי דער אקאמערטאן.]

א — וואקאל, דער, יען. ווערט געשריבן [א], ס'איז דער קלאנג ווי אין: פאק, דאך, נאך אאזוו. דער פרינסטער, אָנסטער וואקאל וואס מענטשן ריידן ארויס. בים אַרויסברענגען דעם קלאנג זענען די ליפן אָפן אין אַ האַריוואַנטאַלן שפאַלט; די צונג ליגט אינגאַנצן פלאַך אין דער לענג און אין דער ברייט פֿון שפּיץ צונג ביזן אַטעם־רעל, און אויף ביידע זעטן ביי די צייַן, אַזוי אַז דער מויל־חלל אונטערן מויל־דאָך (האַרטן און ווייכן גומען) איז דער גרעסטער אין פֿאַרגלעך מיט אַלע וואַקאַלן. [נאָס איז דער וואַקאַל וואָס קינדער לערנען זיך אויס אַרויסצוריידין, ווי אַ כּלל, צום ערשטן: פּאַפּאַ, מאַפּאַ, מאַמאַ, דאָדאַ אַען. דער קלאַנג בייט זיך אין פּאַפּאַרובּונג דורך דעם אַקצענט: א) מיטן אַקצענט קען ער אָפּט אויסגעצויגן ווערן, כּמעט ווי אַ לאַנגער [אַ]: „כאַנע, כאַנע [= חנה], שטיי אויף!“. וואָס פֿאַר אַ נאָר דו ביסט?; ב) אין פּאַראַקצענטיקע טראַפּען ווערט ער קירצער, אָבער געוויינטלעך היט ער אויף זיין פֿאַרב: פּאַרוואָס?; „קאַצאַוויס“ [קאַצוויס]; ג) נאָכן אַקצענט אין ענדטראַפּען ווערט דער אַ פֿאַרקירצט; ער פֿאַרשווינדט פֿאַר דעם טראַפּיקן גון: קאַפּטן > „קאַפּטאַן“; „קאַפּצן“ [קאַפּצן] > „קאַפּצאַן“; ל) צווייטן > „בראַנפּען“ > „brantwin“ [פֿון i איז געוואָרן ai]. לאַנגער [אַ] אין מיטליידיש, פּד, פֿאַר דעם דיפּטאַנג [אַ], אין מערבֿ־ייִדיש אויך פֿאַר אַנדערע דיפֿ־טאַנגען.

א — פרעפיקס אין אינטערנאַציאָנאַליזמען. באַטייט: ניט, אומ, אַג, „לאַז אַנגאַס טיק; אַגאַמיש, אַסעקסועל, אַסימעטריש. ווען ניטאַ דער אינמערנאַציאָנאַל־ליום אויף אַ — זוכן דאָס גרונט־וואָרט, למשל: אַביאָלאָגיש — בײַאַ־לאָגיש.

א — פֿאַרטאַף [אין גערעדטער שפּראַך אַ סך אַסטער ווי אין געשריבענער]. Mhd: ic- < ווערט צוגעשטעלט צו פּראַגמאַטן און אַדווערבן ווי אַן אַפּען אַרויסצוהייבן, צו מאַכן עמפּאַטי־שער דעם פּראַגמאַט אָדער אַדווערב. ביי ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט ו: אַוואָס, אַוואַ, אַווי, אַוועלכער, אַווען, אַוואַסער, אַוויפּל, אַווידער אא: אין אַנדערע פּאַלן: אַיעדער(ער), אַיענער, אַדאַר, אַנאַך אא. קומט אָפּטער פֿון אַלץ אין פּרעגאַנצן און ווען דאָס וואָרט הייבט אָן דעם זאַץ. „אַוואַ האַסטו עס געמאַכט?“ „אַוואָס זאַגט ער?“ „אַוואַ דו זאָלסט ניט זיין...“ „אַוויפּל עס זאָל ניט קאַסטן!“ „אַיעדערער ווייסט עס.“ [היסטאָריש געהערן אַהער אויך: אַמאַל, אַמער, אַצונדן].

א — קירצונג פֿון אַז, מיטן באַטייט: אויב, ווען. [אַז ניט = אַניט]. געוויינטלעך בלוין אין גערעדטער שפּראַך. 1. פֿאַר ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט אַ ו. „אַ זיבן איז אַ ליגן“; „אַ זי וויל — איז עפעס אַ תּירוץ?“ „אַ זיי ווילן — ווערט עס“; „אַ זייער פּאַטער

הייסט — מוזן זיי עס טאָן“. 2. אויך פֿאַר אַנדערע שטיקע קאָנסאַנאַנטן (דערעיקר פֿאַר ד. „אַ דער רבי שפּאַרט זיך אַינן שטאַרק מיט כּוונה...“; „אַ דער טאַטע זאָגט — פּאַלג אײך“; „אַ דו ווילסט — נעם אָן עפּל“; „אַ דיר איז ליב איז מיר נײַחאַ“; „אַ די וויב איז אַ יולדת, אין] דער מאַן אַ יאָלד“, פּוּל. „אַ מע וויל עפעס שטאַרק, געפּינט מען אַ מיטל“. [אין שרעבן גיט מען עס איבער פֿולערהייט: אָן.]

א — אויסרוּפּוואָרט. 1. קומט צוזאַמען מיט דער ווענדונג: „אַ גאַט, האָב רחמנות!“ „אַ קינדערלעך מײַנע! קומט אַהער צו מיר“. 2. בים אויסדריקן בקשה, פֿאַרלאַנג. (אַ) טוט עס ניט? 3. בים אויסדריקן (שטאַרק) וויי טיק. „אַ, די צייַן, די צייַן!“ „אַ, איך וועל עס ניט אויסהאַלטן מער!“ 4. בים אויסדריקן צער, באַדויערונג. „אַ, וואו זענען אַוועק די יוגע יאָרן!“ „אַ, ווי שוועט מיר איז!“ 5. דזוו אַ — אויסרוּפּוואָרט, בב 5-2.

א — וואקאל, דער, יען. ווערט געשריבן: [אַ]. ס'איז דער קלאנג [אַ] ווי אין: גאַט, פֿאַרט אַזוו. בים אַרויסברענגען איז די אונטערשטע קינבאַק אַרונטערגעלאָזן מער ווי בים קלאַנג [א], אָבער ווייניקער ווי ביי [אַ]. דער ליפּן־שפּאַלט איז ברייטער איידער אין [א], אָבער שמועלעך ווי ביי [אַ]. דער הינטערטייל פֿון צונג הייבט זיך צום ווייכן גומען (ניט אַזוי הויך ווי ביי [א]). דער שפּיץ צונג אַוועק פֿון די אונטערשטע צייַן, ווייניקער ווי ביי [א]; די ליפּן אויסגעפּושט און פֿאַרקלעכט, אָבער ווייניקער ווי ביי [א]. [אַ] איז אומלאַבֿיאַליזירטער, הינטערדיקער, מיט־להויכער וואַקאַל. לאַנגער [אַ] מיט־ליידיש, פּד, אין די ווערטער: הוין, מוין אע.

א — קירצונג פֿון אַט — בים אַנזויזן. „אַ שטייט ער. זעסט אים נישט?“ דער אַ = אַט דער. אַ! = אַט דאָס, אַט דער (דײַ). איצט אַ = אַט איצט, פּונקט איצט. (אַ) אַזוי = אַט אַזוי. **א** — ר"ת פֿון: אַבות אַבּוּתִינוּ, אַבּוּנו אַתּה, אַבּרהם אַבּוּנו, אַנבּ אורחא, אַדוני אַבּי, אַחד אלהינו, אַחינו אַתּה, אַי אפּשר, אין אומרים, איש אַחד, אַל אַמת, אַלהי אַבּוּתִינוּ, איש אַלהים, איש אַמת, אַלף אַלפּים, אָמֵן אָמֵן, אַמרי אינשי, אַנשי אַמונָה, אַרבעה אַבּוּת, אַשכּנזים אומרים, אַשת איש, אַשת אַדוני אַתּה אַחד.

א — ר"ת פֿון: און אַנדערע. **א** — ר"ת פֿון: אַהיה אַשר אַהיה, איש און אַשה, אַל אַך אַפּים, אַנשים אַחים אַנחנו, אַף אַני אומר.

א — קלאַנגען און אַנגעשטעלטער ניגון בים פֿאַרוויגן אַ קינד (ביי ייִדיש־רעדנ־דיקע מאַמעס).

א — ר"ת פֿון: אַבות אַכלו בוּסר, אַלהי אַבּוּתִינוּ, אַלהי אַבּי בעזרי.

א — ד.י. מצ נב. > אײ > גר. פֿאַר־מערונג דורכן פֿאַראַייניקן דעם מענלעכן ספּערימאַטאָזאָיד (זאַמען־קעמערל) מיטן וויב־לעכן אײ. אַדײַ: „מוֹישׁ“.

א — דער, ם (יען). אויך: אַאַגאַ־ניע. > אײ > גר. 1. (בזאַלאַגיע) ערשטע

סטאַיע אין אַנטוויקלונג פֿון וויבּלעכן אייעלע. פֿון אַ אַנטוויקלט זיך דער אַאַזיס (←). 2. (באַטאַניק) וויבּלעכער סעקסועלער אַרגאַן ביי געוויקסן, מיט אייגענע אָדער מער אייעלעך וועלכע אַנטוויקלען זיך נאָך פֿערטייל־זירונג און ווערן אַאַספּאַרן (←).

א — דער, מצ נב. > אײ > גר. (בזאַלאַגיע) פֿאַרמירונג און אַנטוויקלונג פֿון וויבּלעכן אייעלע.

א — ר"ת פֿון: אַבּי־אַבּוּת הַטּוּמאַה, אַדוני אַבּי הַרֵב.

א — ר"ת פֿון: אַבּי־אַבּוּת הַטּוּמאַה.

א — דער, זן. > פֿר > אַראַביש (?), ווילדער שעפּס (צפּון־פֿאַריקע). Ammotragus Iervia.

א — דער, זן. > רוס > קאַזאַן־טאַטעריש > קירגיזיש. אַנזאַמלונג פֿון כּאַטעס (גע־צעלטן); דערפֿל אין קאַחקאַז און בים רוב־מזרח־פֿעלקער פֿון רוסלאַנד.

א — ר"ת פֿון: אַדוני אַבּי וּמוּרי.

א — ר"ת פֿון: אַדוני אַבּי זקני.

א — ר"ת פֿון: און אַזוי וויטער.

א — דער, זן. (אויך: אַאַזי, דײַ) > אײ > גר. באַוואַסערטער און פֿרוכטיקער אַרט אין מדבר. ווי אַן אַ אין וויסעניש (מדבר) = דער־פֿרישנדיק, אומגעריכט, דער־פֿרייענדיק, „מיר טרעטן אויף סקעלעטן... צי וועלן מיר דערזען נאָך דעם אַ גרין, די קוואַלן און די פּאַלמען?“, אַל, 'משן קאַראַואַן. „אי...זאַמדער געפּינען זיך זייער פּיל אינולען... באַוואַקסן מיט גראַז... זינע אינולען ווערן אַנגערופּן אַ“, אַמד, די פֿרומע תּרצה, וואַרשע 1856.

א — אַד. וואָס שייך צו (איז ווי) אַן אַאַזיס. „צו די אַלע זעלטענע גאַרנס פֿון דער אַער...געבנדיק... יג, טמו, 1954 ווו 14.

א — ר"ת פֿון: אַדוני אַבּי זכּרונּו לְבִרְכָה, אַבּרהם אַבּינו זכּרונּו לְבִרְכָה.

א — ר"ת פֿון: אַחרון אַחרון חַבִּיבֵי.

א — ד.י. ס. > אײ > גר. 1. (זאַלאַ־גייע) בייטל מיט אייעלעך (ביי פֿאַרשיידענע מאַלוסקן און אינזעקטן). 2. אייערשטאַק.

א — דזוו אַזוי ווי. לאַקל, גראַדנע.

א — דער, זן. (אויך: אַאַר). > וור.

וואַסער־געוויקס ביי ברעגן פֿון טשעכן, אַזערעס, מיט לאַנגע גראַזיקע בלעטער, מיט לאַנגן פּוסטן דינעם שטענגל און אַ בערשטעלע בים שפּיץ. קאַמיש, טשערעט, ראַר, וואַסער־ראַר. אין טייל ערטער געניצט פֿאַר סכּך אויף אַ סוכּה [קינדער שפּילן זיך מיטן בערשטעלע פֿון אַ; מע פּלעגט מיט אַ אויספּוצן די שטיבער לכּבּוד שְׁבוּעוֹת]. „ביים סאַמע ברעג אַזערע, צווישן די טראַכטינעס און אַ איז דאָ...“, זש, שקלאַווער יידן. „אייביק בליבט רואיק איר שפּיגל... נאָר אַפּטמאַל נעמט דורך ווי אַ ציטער די הויכע פֿאַרקלערטע אַץ“, דאַ, געזאַמלטע שריפּטן ו. „סודעס טונקל זיך דער אַ, ווי עס וואַכט דאָרט ווער“, אַל א. „אויפּן טיפּן טווישלאַשן“. Acorus calamus.

א — ר"ת פֿון: אין אפּוטרופּוס לעריות.

א — דער, זן. וונ זין, ם. ספּעציאַ־ליסט אין אַאַלאַגיע.

אָפּאָרטאָג — די מצ. נב. > איי > גר. לערע וועגן אייער בני פויגלען; טייל פון אָרניטאָלאָגיע (אָד: ר'ג'יש).

אָפּאָרטאָג — דער, זן. > פֿר. קאַלכשטיין וואָס באַשטייט פֿון קלעכדיקע קערנערלעך פֿון קאַלך־קאַרבאָנאַט, צונויפֿצעמענטירט אינאיינעם אזוי ווי רויגן פֿון אַ פֿיש און געפֿינט זיך אין פֿעלדזן. אָד: י'יש.

אָפּאָרטאָג — ר"ת פֿון: אין אורח מכניס אורח.

אָפּאָרטאָג — ר"ת פֿון: אדוני אבי מורי הרב.

אָפּאָרטאָג (ר) — ר"ת פֿון: אדוני אבי מורי ורבי.

אָפּאָרטאָג — ר"ת פֿון: אדוני אבי מורי זקני.

אָפּאָרטאָג — ר"ת פֿון: ארבעה אבות נזיקין.

אָפּאָרטאָג — נאָמען פֿון אַ בבלישן גאַט [געשטאַלט: האַלב־מענטש, האַלב־פֿיש, ממונה איבער היסנשאַפֿט און קונסט]. און אַ האָט מיט זיך געבראַכט קונסט און היסנשאַפֿט. ער האָט אויסגעלערט די מענטשן די קונסט פֿון שרעבן און אַלע חכמות, קאַראַלניק, שריפֿטן וו, נ"י.

אָפּאָרטאָג — די, זן. > איי > גר. (באַטאַ־ניק) באַפֿרוכפערט קעמערל אין אַ געוויקס. אָד: י'יש.

אָפּאָרטאָג — די, זן. > איי > גר. (באַטאַ־ניק) אַ ציטטיקגעוואָרן אייקעמערל, נאָך גיט באַפֿרוכפערט. אָד: י'יש.

אָפּאָרטאָג — דער, זן. מכשיר צו אַבסערווירן די אַנטוויקלונג פֿון אַן עמבריאָן אין אַן איי. **אָפּאָרטאָג** = דאָס אַבסערווירן מיט דער הילף פֿון אַן אַ.

אָפּאָרטאָג — ר"ת פֿון: אַברהם אַבינו עליו השלום.

אָפּאָרטאָג — דער, זן. > איי > גר. (מעדי־צין) אַנציןדונג פֿון אייערשטאַק, אַוואַריום, וואו עס באַשאַפֿן זיך אייער. אָד: י'יש.

אָפּאָרטאָג — די, ענג > גר. (מעדיצין) דאָס באַזיטיקן כירורגיש דעם אייערשטאַק.

אָפּאָרטאָג — דער, זן. > איי > גר. (באַטאַ־ניק) דער דור אין לעבנס־ציקל פֿון אַרבעטאָגנישע (<) געוויקסן, וואָס אין אים אַנטוויקלען זיך געשלעכטלעכע אָרגאַנען.

אָפּאָרטאָג — דער, זן. > איי > גר. (עמבריאָ־לאָגיע) וועבלעך אייעלע אין סטאַדיע פֿון ציטטיק ווערן.

אָפּאָרטאָג — די, ס. > איי > גר. די הויפט־אַרטעריע פֿון קערפער וואָס גייט אַרויס פֿון דער לינקער קאַמער פֿון האַרץ. פֿון האַרץ גייט אַרויס אַ ריזיקער אָדער, די אַ, וואָס פֿירט אַרויס דאָס גאַנצע בלוט; פֿון דער אַ [דער־גייט] דאָס בלוט דורך קלע־נערע אַרטעריעס צו אַלע אַברֿים, דר' פּאט, טמו, 21 VI 1959.

אָפּאָרטאָג — ר"ת פֿון: אלף־בית, אחד בעומר, אין בירה, איש בליעל, אליהו בחור, אל בנה, אסמכתא בעלמא, אסור באכילה, אסור בהנאה, אסור בב'י־שול, אראה בנחמה, אתה בחרתגו.

אָפּאָרטאָג — אָדוו. אַרכ. Mhd: ob דזוו אויפֿן, "עוואָך לאַ יוֹתֵר אַלש אַב אויס געמסין אינז",

פּראָגער תקנות קעגן לוקסוס, תקכ"ו, ייבל ו, 339.

אַב — דער. גנ. גרויסער טיך אין סיביר. [מיטן בעיטיך קאַטון 2,500 מזל די לענג. פֿאַלט אַרײַן אין קאַרײַשן ים].

אַב — פּרעפֿיקס > איי > ל. פֿאַרטראַף אין אינטערנאַציאָנאַליזמען ווי: אַביעקט, אַבסע־רירן, אַבליגאַציע, אַבסטרוקציע אַז [לכתחילה] דיקער באַטיט: אַקעגן, אין דער ריכטונג צו. איבער קלאַנגיקע טעמים פֿאַלט [ב] אַרויס אין געוויסע פֿאַלן. למשל: אַפּאָזיציע].

אַב... — נאָך אַלע ווערטער מיט אַב...

אַב"א — ר"ת פֿון: אַבא בר אַבא, אות באות, אלישע בן אביה.

אַבא I — [אַבאָ, אַבאָ] דער, ס [אַבעס]. > אַרמיש. 1. טאַטע, פֿאַטער, אין א"י. אַ, איך האָב הינט אַנגעהויבן חומש". "הינט איז אַיס יום הולדת", צערטל־פֿאַרעם: אַבאלע. "זאַל מיך (דער) אַבאלע מיטנעמען". "דעם אַבאלען רעדט מען אַנטקעגן?". 2. פֿאַטער אין הימל: אַטרובוט פֿון גאַט. 3. ערנסטל פֿאַר חשובֿע פּערזאָנען אין די צייטן פֿון דער גמרא. סתם אַבא מיינט מען רב (שבת, נג/א, חולין, פד/א). 4. טיטל אין דער צייט פֿון משנה, הינציקער ווי רבי. אַבא חנן, אַבא שאול.

אַבא II — [אַביע]. 1. מאַנצבילשער נאָמען ביי אַשכּנזישע יידן. דער הויפּטהעלד פֿון י. אַנוכיס דערצילונגען א"ט ר' אבא. פֿקפּ אַבעלע. 2. נאָמען פֿון אַ צאַל אַמוראים. אַבא בר אַבא הכהן, ברכות, יח/ב; אַבא בר אַבינא, שבת, ס/ב.

אַבא — גנ. פֿאַרטשטאַט אין פֿינלאַנד. (אַ) איז שוועדישער נאָמען, אויף פֿיניש — טורקן). [געווען טרעפֿפונקט פֿאַר רעוואָלוציאָנערן אין צאַרישע צייטן. יידן דערלויבט צו וואוינען אין די זעכציקער יאָרן פֿון 19. יח. 1906 — 45,000 איינוו, 350 יידן].

אַבא אומנא — [אַביע ארימען נאָמען פֿון גרויסן דאַקטער אין דער צייט פֿון אַביי ורבא (<) וואָס האָט זיך אויסגעצייכנט מיט זיין פֿרומקייט און גוטסקייט (תענית, כא/ב). ער איז אַן אַ אַ = אַ דאַקטער אַ צדיק, אונדזער ביאליסטאַקער דאַקטער כאַזאַנאַוויטש איז גע־ווען אַן אַ אַ, רייד.

אַבאאיסט — דער, זן. > איי > איט. שפּילער אויף אַן אַבאַע.

אַבא אריכא — [אַבע אריכען נאָמען פֿון רב (חולין קלז/ב). תלמיד פֿון רבי יהודה הנשיא, גרינדער און פֿירער פֿון דער ישיבה אין טוראָ, פֿון די ערשטע אַמוראים, פֿאַררעכנט אויך ווי אַ תנא (ערובין, ב/א).

אַבאָד — דער, זן. סל. > רוס. רייף פֿון ראָ; (מעטאַלענער, הילצערנער) רינג, רייף פֿון אַ פֿאַס.

אַבאָדיווקע — גנ. שטעטל אין טולשטינער קריז, אוקראַינע. באַקאַנט אויך ווי: אַבאָ־דיעווקע. [אָזוי ווי דיעווקע = מיידל, האָט מען לצניש גערופֿן דאָס שטעטל אַבאָ־כלאַפּעץ (= יונג). אין לשון נקיה פֿלעגן יידן זאָגן אויך: אַבאָ־שפּחהן. צוגעמענישן: אַר פּעלצן.

[1897 — 7,754 איינוו, 1,676 יידן; 1926 — 520 יידן].

אַבאָדע — די, ס. > איי > פֿר. [אין פּאַעזיע און מוזיק פֿון טרובאַדורן] דאָס ליד פֿון באַ־גינען, ווען די געליבטע צעשיידן זיך.

אַבאָדראַנעץ — דער, נצ. > וור, רוס. אַפּגעריסענער: ווער עס איז אַנגעטאָן ווי אַ שלעפּער, קרוע־בלוע. אויך: אַבאָדראַנעץ. **אַבאָדראַנקע** — די, ס. > פֿר. "יזישע גיאָנקעס זענען פֿאַרשמירטע, פֿאַררוטע אַיס", מ. ליעוו, האַדעל, קעשענעו 1888.

אַבא ואמא — [אַבע וועיאַמען צב. 1. פֿאַטער און מוטער, טאַטע־מאַמע. 2. (קבלה) חכמה און בינה, די ערשטע צוויי פֿון די עשר ספּירות [ווי זינען "תּרין רעין דלא מתפרשין" = צוויי פֿאַרליבטע וואָס צעשיידן זיך ניט; זיי באַנען איטלעכן טאָג די מעשׁ־בראַשית, וואָס איז אויך דער סוד פֿון "נשיקת הבריאָה" = קוש פֿון באַשאַף]. "דער גאַנצער עיקר און שורש פֿון דער טיפּה וואָס זי איז מקבל און ווערט נתעבּר פֿון זעיראַנפֿין איז דאָס פֿון מוחין פֿון אַבא ואמא", תּניא, 532. 3. (קבלה) די מלאכים פֿון מיכאל און גבריאל, די אַ וואַ פֿון וועלט־באַשאַף. 4. (קבלה) דרום און צפֿון מורח און מערבֿ זינען בראַ וברתא = זון און טאַכטער].

אַב אַוואָ — אָדוו פּראָזע. 2. פֿון דעם איי: פֿון אָנהייב, פֿון בראשית.

אַבאָל — דער, זן. > רוס. 1. ריי פֿורן וואָס פֿירן משא (נאָך אָדער מיט אַ גרופּע מענטשן). 2. מיליטערישער טראַנספּאָרט מיט אַמוניציע און פּראָוויאַנט. "איז געגאַנגען אַ מחנה מיט דעם אַ וואָס מע האָט זיי נאַכגעפֿירט עסן און טרינקען און דעסגלעכן אַנדערע זאַכן", נחב, מ'עשה מבֿעלת־פּילה.

אַבאָזאָווי — דער. > פּויל. אין נאַצישע אַרבעט־לאַגערן. דער וואָס גיט אַכטונג אויפֿן גאַנצן אַרבעט־לאַגער און אויפֿן אויפֿפֿירן זיך פֿון די אַבוניקעס (<) בלומ.

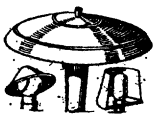
אַבאָזאָווע — אָדוו. > פּויל. אין נאַצישע אַרבעט־לאַגערן. וואָס איז שייך צו אַן אַרבעט־לאַגער אונטער נאַצישער הערשאַפֿט. אַ האַרע־וואַגיע אַ לעבן. בלומ.

אַבאָזאָוועץ — דער, נצ. > איי > גר. ייד אין נאַצישן אַרבעט־לאַגער; לאַגעריסט, אַבוניק. בלומ.

אַבאָזיע — די, מצ. נב. > איי > גר. קרענק לעכע (אַפֿט היסטערישע) אומפּעאיקייט צו גיין ביי אַ נאַרמאַלן צושטאַנד פֿון אָרגאַניזם. אָד: יז'מיש.

אַבאָזניק — דער, נצ. > רוס. 1. ווער עס דינט אין מיליטער ביים אַבאַז. "צווישן די אַיעס איז ער גלעך געוואָרן אַן אייגענער", בימקא. 2. דזוו אַבוניק, אַבאָזוועץ.

אַבאָזשו'ר — דער, זן. > איי > פֿר. אַ שייך איבער אַ לאַמפּ צו פֿאַר־שטעלן און אַפּצושוואַכן דאָס ליכט. "די בלומענ־טעפּ זענען באַליכט גע־וואָרן פֿון אַ לאַמפּ מיט אַ בלויען אַ", ספ.

יזישער קאַלאַניסט. "נעם פֿריער אַראַפּ דעם פּאַפּירענעם קאַלפּאַק (אַ)", די מעשה פֿון דעם שטיקעלע ברויט... זשיטאַמיר 1869.

יידן אין א' געהאט עקאנאמישע און סאציאלע פרייהייטן. א ייד האט געקאנט געמשפט ווערן גאר פון דעם בית דין, אפילו ווען דער קלענער איז געווען א ניט-ייד.

אבאלעק — די, י. ס. > פויל, ווה. 1. הויף מיט בעלה-בתישקייט; ארומצוימונג פאר בהמות. "האט ער האט איינגעזאמלט פון פלדער, וועל-דער און פון זינע אים", אמד. "אויף יעדן הויף איז דא אן א' מיט בהמות צו דער שחיטה", פר. 2. שמאל פאסיקל לעדער צוצובינדן די כאדאקעס (לחננט, שמאטעס, זאקן) אויף די פיס פון א פערד (אין לשון פון גארבערס, רימערס, בעליעגלות).

אבאלעק — דער, ז. וו. י. קע, י. ס. > איי > 2. ווער עס פירט דורך א קרימינעלן אבאלעק.

אבאלעק — דער, מצ נב. > רוס > ? אלקאהאלישער מילך-געטראנק ביי סאיאטן (סי-ביר). "די שוימיקע משקה א' וואס מע זעצערט פון מילך און ווארצלען", שווארצערג, סיבי-רער דערציילונגען.

אבאלעק — די, י. ס. (סרוב מצ). > רוס, אוק. ארומגעניי (פון זעלבין שטאף) אויבן אויף א קליידל (אונטן אויף א בלוזקע) מיט פאלדן אדער היי קלייאש. "פון וואס ווערט גערעדט [אין א וויבערשולן] פון א יעגעהרוט, פון א טיראלער היטעלע, פון א סאמעטן מענטעלע, פון קליידער מיט אבאלעקלעך", קמ, 1869, № 45.

אב"ג — [אבאג] פסעוואגמישער ר"ת פון אברהם בער זעלאבער. [העברעאיש-יידישער שרייבער פון דער השכלה-עפאכע אין רוס-לאנד. אויף דער עלטער, בלינד און עלנט, האט ער עס אליין סאקראסטיש אויסגעשטימט: אלטער בלינדער גוי].

אבגאבן — די, במ. דטשמ. נר. [קורלאנד: אפגאבן]. שטיצער, פאדאטקעס. צאלן א סך א'. "דאך זענען זיי באלאסטעט מיט גרויסע און", אמד, גדולת ראטשילד, ווילנע 1865.

אבגאבניצייגניש — דאס, ז. דטשמ. נר. טשערנאוויץ. באשטעטיקונג פאר א גימנאזיסט און ער האט דורכגעמאכט די גימנאזיע, אבער נישט געהאלטן די מאטורע-עקזאמענעס.

אבגאבניצער — מצ: נטע. נר. 1. דעפוטאט, מיטגליד אין א פארלאמענט. 2. באפולמעכטיקטער פון אן ארגאניזאציע.

אבגאבניצע — די, י. ס. > דטש > 2. דאס דערווייטערן עמעצן פון א געזעלשאפט. פונקטן ווב.

אב"ד — [אבאד] ר"ת פון: אב"בית-דין. **אבדאל** — דער, ז. וואס ערנדיקער מאנאך אין פערסיע און אינדיע.

אבדאמינאל — אד. וואס האט א שפכות, וואס געהערט צום אבדאמען.

אבדאמען — דער, י. ס. > איי > 2. בויך, אונטערשטער טייל פון קערפער, אונטערלעב (ספעציעל ביי אינסעקטן).

אבדארסק — נג. שטאט אין סיביר, רוסלאנד. [ארט פון פארשיקונג אין צארישע צייטן].

אב"ד דק"ק — [אבאד דקאק] ר"ת פון: אב"בית-דין קהילה קרישא: הויפט פון בית-דין פון דער הייליקער קהילה.

אבאלעק רבה — [אבאלעק ר'בא] תח. > יבמות, כא/ב. אלטער פאטער [געניצט חי און ערנ-טיטל, חי און אויסדרוק פון דרך-ארום ביים רעדן וועגן אן אלטן פאטער]. "מזן א' ר' קען גאך גיין אין בית-מדרש ארען אין א לינדן סאג".

אבאלעק קאנדיטאט — אדו פראזע. 2. (אויך ווי ר"ת: A. O. C.) זינט וועלטבאשאף, פון בריאת העולם (אזוי פארצייכנט מען די יידישע ציטערעכענונג אין ניט-יידישע דאקומענטן).

אבאלעק — דער, ז. וו. י. ס. > איי > פ. אקט פון אבאלעק. < דוונ.

אבאלעק — טרוה. דיר, אבאלעק. > דטש > פ. ארויפקומען אויפן שונאס שיה בעת א ים-שלאכט. "פיראטן האבן אבאלעק אונדזער שיה און צוגענומען אלע סחורות".

אבאלעק (י) עין — דער, זעס. דווא אבאלעק ראנען <. "ווי גאר א קער-ידענע, א דינסט מיידל, א סעדיקע, אן א'... זענען זיך צונויף-געלאפן קוקן אויף מיין בייזאונדער", יי, פוילישע יונג, 1895.

אבאלעק — דער, ז. וו. י. קע, י. ס. > איי > 1. איבער-אפטרעט, קלאזעט, פרויעס (געוויינטלעך ווי א באזונדער שטיבעלע הינטערן היזן אין הויף). "דער קהלישער א' האט זיך געלאזט הערן אין דער גאנצער שטאט", ר' גרונוס אדער דיא געפיצטע שטימע, לעמבערג 1891.

אבאלעק — דער, ז. וו. י. קע, י. ס. > איי > 1. איבער-רעס פון שוואנגערשאפט; דער אקט פון מפיל זיין. נאטירלעכער, פרייהוויקער, געזעלעכער, אומגעזעלעכער, קרימינעלער א'. 2. מפיל(ע), מפיל-קינד. "די זון גישט געזען, פון זון גישט געטראכט... אלץ בעסער דעם אבאלעק", פר. קהלת-איב. 3. (באלאגיע) דאס בליפן אין א פרימיטיווער אנטוויקלונג-סטאדיום; פאר-קריפטיקייט.

אבאלעק — אד. 1. (באלאגיע) וואס איז נישט פולקום אנטוויקלט (ביי ארגאניזמען פון גע-וויקסן און בעלי-חיים); וואס איז פריצייטיק גע-בוירן געווארן. 2. וואס רופט ארויס אן אבאלעק. 3. (מעדיצין) וואס פארענדיקט אויף א פארגיכערטן אויפן דעם לויף פון א קראנ-קייט.

אבאלעק — דער, ז. וו. י. קע, י. ס. > איי > דעם וולד, עמבריאן, אין געבערמוטער.

אבאלעק — אוטו. "טיר, וואס אבאלעק-טיר. דורכפירן אבאלעק, אפטרעבן.

אבאלעק — אד. 1. לכתחילהדיק; וואס איז פון סאמע אנהייב פארבונדן מיט א געוויס ארט (לאנד). א' ע געוויקסן, א' ע בעלי-חיי, מענטשן. 2. כאראקטעריסטיש פאר אבאלעק-גע(נע)ן. "א' ע מידות און פירונגען".

אבאלעק — אד. > 2. לכתחילהדיק, וואס איז פון פריסטע צייטן. "עס זענען פאר-שוואונדן א סך א' ע געוויקסן און פוילען".

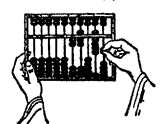
אבאלעק — דער, זען. 1. לכתחילהדיקער איינזאונדער פון ארט (לאנד). "דער האלבי-חיל" דער א'. 2. ע געוויקסן אדער בעלי-חיים וואס איז לכתחילה געווען אין לאנד.

אבאלעק — די, י. ס. > וו. גרויסע אבאלעק <.

אבאלעק — נג. שטעטל אין פויווער וואיע. יידן זינט העלפט 15. י. ה. 1850 — 600 יידן. [לויט א פרוילעגעיע פון אנהייב 18. י. ה. האבן

אבאלעק, אבאלעק — דער, י. ס. > אוק. רוס. אויך: אבאלעק, אבאלעק. 1. ערשטע אדער לעצטע האלב-קיימליקע ברעט פון א צענענטן קלאץ, פון איין זינט באדעקט מיט קארע. "די ווענט פון דער ערדענער כאלפע באלייגט מיט א'עס", פ. רודא, דער וואלדמענטש. 2. לעצטע ברעט פון א דאך. "אן א' האט זיך איינגעלא-אין א דאגערשטיק אנגעצונדן און עס האט באאל א כאפ געטאן דעם דאך", שע, אלט-ני-כתריעווקע.

אבאלעק (ים) — דער, ז. וו. י. קע, י. ס. > 1. מכשיר צום רעכענען, באשטייט פון א ראם מיט דראטן אדער שטריקלעך וואס אויף זיי גליטשן זיך שטייגלעך פון האלץ. 2. (ארכיטעק-טור) די אייבערשטע פיר-קאנטיקע פלאטע וואס ליגט אויף א קאלאנע אדער א זיבל.

אבאלעק — אד. (באטאניק) וואס איז אפגערוקט פון אקס אדער צענטער-פונקט.

אבאלעק — דער, י. ס. > מאלדעוויש. בעט, רוס. מארק פאר בהמות (אויך פאר היי, שטרוי, שפיץ פאר בהמות). דער א' איז ווייט ארויס פון שטאט.

אבאלעק — דער, ז. וו. י. קע, י. ס. > 1. אומזאץ (פון געלט, סחורה) "דער בעסטער א' איז מיט גאט", שוה. [דער ריכער] האט מוזמן געלט אן יסורים וואס נוצט... צום א', קמ. 1864, № 33. 2. אומדריי. באזענונג ארום און ארום. "די מאשין מאכט הונדערט א' אין א מינוט". אן א' ביים טאנצן.

אבאלעק — אוטו. ווע, אבאלעק-וועט. 2. וו. י. ס. > 1. אומזאץ (מיט געלט אדער סחורה). "די אלע מענטשן אן געלט וואס פארשטייען נישט וואס עס הייסט א'", מ. י. בערדיטשעווסקי.

אבאלעק — די, י. ס. > 2. געשעפט מיט גרויסן אומזאץ. א קראם אן א', מיט אלע שיקן, סחורה כאדקע, לויטער אנטויקן, ר' מרדכי, משלים.

אבאלעק — טרוה. (גי'ע, גי'ע) עט. רוסיצ. פארטיידיקן. א' דאס היימלאנד. אויך מיט זיך. "לאנגנאם אפגעטרעטן און נישט אויפגעהערט זיך א'", איבז יונה טרובניק, די שיינע יהודים, באדריטשעו 1888.

אבאלעק — די, י. ס. > רוס. 1. פארטיידי-קונג. 2. קאמף-גרופע וואס פירט דורך פאר-טיידיקונג א' קעגן פאגראמען. "דאס נישט וואס פעטערבורגער ארבעטער האבן באוויזן אין דער אבאלעק א'", בערג, ביים דניעפער וו.

אבאלעק — דער, זעס. > רוס. אנהער-גער פון פארטיידיקן פאטערלאנד [בעת ערשטער וועלט-מלחמה צווישן רעכטע רוסלענדישע סא-ציאליסטן וואס האבן געהאלטן אז מע דארף ציטייטן מיטהעלפן אין קאמף קעגן דייטשלאנד]. "ער איז דאכט זיך א באוואוסטניקער ארבע-טער, גאר ער איז אן א'", ברעגמאן, דורך קריג און רוועאלוציע.

אָבֿוֹצֿירן — טרוו. ציר, אָבֿוֹצֿירט. > איי > 2. פֿאַלמעסן אַ טויטן. „מע האָט דעם גע- הרגעטן אָבֿוֹצֿירט און מע האָט אויסגעפֿונען...“.

אָבֿוֹצֿיע'נט — דער, זן. (פֿיזיאָלאָגיע) מוסקל וואָס פֿירט אַדורך די באַזעגונג פֿון אָבֿוֹצֿירן.

אָבֿוֹצֿיענט — דער, זן. דער וואָס פֿאַלמעסט. דאָקטער וואָס מאַכט אָבֿוֹצֿיע.

אָבֿוֹקטאַר — דער, זן (ס). 1. ווער עס פֿירט אַזעק מיט גוואַלד, ווער עס אָבֿוֹקטירט. 2. (פֿיזיאָלאָגיע) יעדער מוסקל וואָס פֿירט דורך די באַזעגונג פֿון אָבֿוֹצֿירן.

אָבֿוֹקטירן — טרוו. טיר, אָבֿוֹקטירט. אַזעקפֿירן, אַזעקגעמען מיט גוואַלד.

אָבֿוֹקירן — טרוו. קיר, אָבֿוֹקירט. > איי > 2. (פֿיזיאָלאָגיע) אַזעקגעמען מיט אַ באַ- וועגונג אָן אַבר פֿון דער מיטל-ליניע פֿון קער- פֿער (למשל, בנים אויסשערקען אָדער אויפֿ- הייבן אַ האַנט).

אָבֿוֹקציע — די, ס. 1. דאָס אומגעזעצליכע אַזעקפֿירן, פֿאַרשלעפֿן אַ מענטשן. [בני געוויסע שבתים איז אַ פֿון דער פֿרוי געווען אָן אופֿן חתונה האַבן]. 2. (פֿיזיאָלאָגיע) אַקט פֿון אָבֿוֹקירן.

אָבֿוֹקציע — די, ס. פֿאַלמעסונג פֿון אַ טויטן, געוויינטלעך לויט אַ באַשלוס פֿון גע- ריכט.

אָבֿוֹקאַטור — דער, ס. דער וואָס זאָגט זיך פֿרטייליק אָפֿ פֿון טראָן, פֿון אַ הויכן אַמט (סירוב אַזאָ וואָס איז איבערגעגאַנגען בירושה).

אָבֿוֹקאַנט — אויך: אָבֿוֹקאַציע — די, ס. דאָס אָפֿזאָגן זיך פֿרטייליק פֿון טראָן, פֿון אַ הויכן אַמט, פֿון אַ רעכט אַ פֿריווילעגיע.

אָבֿוֹקירן — קיר, אָבֿוֹקירט. אוטוו — אָפֿ זאָגן זיך פֿון טראָן, פֿון אַ הויכן אַמט. „אָווינע ציטן שוין: ניסעלאָטישט שריבט תּחינות און איך — אָבֿוֹקירן, פֿרץ. טרוו — צווינגען אָפֿזאָגן זיך פֿון טראָן, הויכן אַמט.“

אָבֿוֹדיריק — דער, רֶקעס. אָבֿוֹדירקע — די, ס. > אוק. אויך: אָבֿוֹדיריק, אָבֿוֹדיריק. קערפֿער פֿון עוף (געוויינטלעך גאַנדז) אָפּגע- שונדן און אָן שמאַלץ און אָן דרויב. „איך האָב געכטן געבראַכט גענדז פֿון דער שחיטה, גע- מאַכט אָבֿוֹדירקעס אויף צו פֿאַרקויפֿן, איז מיר פֿאַרבליבן אַ ביסל דרויב אויף שבת“, שע, ידאָס טעפֿל. 25 „אַקעס אַפֿילו צו האַלבע קערבלעך אַ שטיק“, ייל, וואָס וועט זאָגן די וועט, אָדעס.

אָבֿדעראַ — גנ. שטאַט אין אַלט־גריכנלאַנד, אין טראַקיע. [פֿאַלקלאָר: צענטער פֿון נאַראַנים, אַזוי ווי כעלעס (הגם פֿון דאַרטן שטאַמט דעמאָקריט און פֿראַטאַגאַר האָט דאַרטן גע- לעבט). מס בנים שריבן אַ ווערק אויף דעשט זיך באַצייכנט: [Sonderling aus Abdera].

אָבֿדער'ט — דער, זן. אינזואוינער פֿון אָבֿדעראַ. — שוטה, אויסטראַכטער פֿון נאַרי- שע המצאות. אָד: ייִשׁ.

אָבֿוד — אַ איבֿוד.

אָבֿוד — דער, זן. דזו אָבֿוד. „...שטיין בני דער אָרבעט, דרעלעווען אַ קלעצל אָדער אַרויפֿ- שלאַגן אָן אַ“, בערג, יעדער לעצטער ראש- השנה.

אָבֿוד זמן — אַ איבֿוד זמן.

אָבֿוד ממן — אַ איבֿוד ממן.

אָבֿוד עצמו לדעת — אַ איבֿוד עצמו לדעת.

אָבֿוואַל — דער, זן. 20. > רוס. 1. אָפּריס פֿון אַ באַרג, מויער, וואַנט. 2. ערד (שטיין, ציגל, אע) וואָס האָט זיך אַראָפּגעשאַטן בני אָן אָפּריס. „אַ פּוילישע קרעפֿאַסט וואָס שונאים האָבן חרובֿ געמאַכט, און עס איז געבליבן אָן אַ“, ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע.

אָבֿוואַל — קאַנ. דעשמ. נר. כאַטש, הגם. „און ער רוקט זיך וועטער. אַזוי דאַכט זיך אים, אַ“ ער זיצט אויף איין אָרט“, פּרץ, 'דער משולח'.

אָבֿוואַלזע — די, ס. > פּויל. הילע פֿון דיקלעכן, סירוב קאַלירטן פֿאַפּיר איבער אָן אַזעגונג פֿון אַ בוך. „...די הילע דאַרף זיך אויף אַ לשהט אָדער געוויינטלעכן האַרטן איינבונד, מיט אָדער אָן אַ“, בצג, סמו 12 vi 1961.

אָבֿוואַ — די, ס. שוואַרג. אַ געשעפֿט פֿון אַ, ער פֿאַרקויפֿט אַ.

אָבֿווייע — די, ס. > פּויל. שוואַרג. גע- שעפֿט פֿון אַ, אויך: אָבֿווינע געשעפֿט. „האַט זיך געמאַכט אַ געוועלב פֿון אַ מיט אַלערליי גרייטע שיק, שטייול, קאַמאַשן, איבֿו פֿון טאַרלער רבינס ספר הדרת אליהו.“

אָבֿווינאיען — טרוו. ניאיע, אָבֿווינאיעט. רוסיצ. באַשולדיקן (ספּעצ אין רוסישן גע- ריכט, פֿאַר אַ רוסישן אַמט). אַ אין רויבערי. „מיר קענען דעם שילער גאַרניט אַ, מיר קענען דאָך ניט זאָסטאָוען אים...“, קמ, 1868, № 17.

אָבֿווינטעל — ווייכע ט און לן דער, עס. רוסיצ. באַשולדיקער, פּראָקוראַר, 'דער אַ האָט געפֿאַדערט די העכסטע שטראַף. „ני אַקט = באַשולדיקונגס־אַקט.“

אָבֿוויני(י)עניע — די, ס. רוסיצ. באַשולדי- קונג. „איך האַלט אַלע אָנגעקלאַגטע פֿאַר אומ- שולדיק און שלאַג פֿאַר, מע זאָל זיי באַפֿרעיען פֿון דער אַ“, יפֿאַגל, 1883, № 29.

אָבֿווערטקע — די, ס. > רוס. אויך: אָבֿ- וויאַרטקע. (אזעגונדערע) פֿאַדערשטע און הינטערשטע בלאַט וואָס מע גיט צו בנים איינ- בינדן אַ בוך.

אָבֿו — דער, זן. > פּויל. אָרבעט־לאַגער (אין דער ערשטער תקופֿה פֿון נאַצישער אַקאָפּאַציע). „יעדער פֿאַליציאַנט איז אַ גרויסער לאַבוס, ער וויל מעות, אַנישט כאַפּט ער אויפֿן אַ“, רינגעל- בלוס־אַרכיוו, 1941, № 172. „דער ציל פֿון די אַ אין איז געווען צו פֿאַרפֿיניקן און פֿאַרקריפֿלען געזונטע יודישע יונגעלייט“, דאַרטן, № 392.

אָבֿניק — דער, עס. ווער עס אָרבעט אין אָבֿו.

אָבֿוירן — טרוו. זיר, אָבֿוירט. אָנוועצן; קרויודען. „...זה כמו שנה מיד עם ששה אלפים רט...אבֿוירט ועלי היה לשלם, אגרת שלמה. פּרזג: אָבֿוירן.

אָבֿויע — די, ס. > רוס. איבעריקע, צו גרויסע טרחה; יאָך, עול פֿון פֿליכטן. „קאַכן, וואַשן, ניאָטשען, נאַכגעבן אַלעמען די שמד — אַ צו גרויסע אַ פֿאַר מיר“. „ווי קאַן אַזא רוחניות איבערטראַגן אַזא אַ פֿון הונדערטער מענטשן, ייל, דאָס פּוילישע יונגל, 1895.

אָבֿוילאַץ — דער, ען. (באַטאַניק) אַל- געמיינער נאָמען פֿאַר אַ פֿאַרצוהינגטער משפּחה גע- וויקסן, ווילדע און קולטי- ווירטע. די אָדערן פֿון ווילדן אַ ווערן געניצט אין דער פֿאַבריקאַציע פֿון געוויסע סאַרטן פֿאַפּיר. דער קולטי- ווירטער אַ איז אַ באַציר־בלום מיט געלע און רויטלעכע בלעטער. פֿון אַראַביש: Abutilon. Malvaceae ?

אָבֿון — דער, זן. > אוק. רוקן (גראַפֿע, טעמפע זיט) פֿון האַק. געבן, דערלאַנגען מיטן אַ איבערן קאַפּ = אויך: פּלוצעם איבערגעבן אַ שלעכטע בשררה, פּריטשמעליען.

אָבֿוכאַוו — גנ. שטעטל אין קעווער גובֿ. אוקראַאינע. באַקאַנט אויך ווי: אָבֿוכאַוויטש. 1897 — 8,596 אַיננו, פֿון זיי 1,140 יידן.

אָבֿוליאַל — [אַבוליאַל] הויפט פֿון די מלאכים וואָס נעמען אויף תּפֿילות פֿון פֿאַלק ישראל. „צו אַלע פֿיר זיטן פֿון דער וועלט שטייען אויף דעם הימל מלאכים ממונים און די תּפֿילות גרייכן צו איין ממונה...און איבער זיי איז אַ מלאך און זיין נאָמען איז אַ“, קוז. אָבֿוליע — די, ס. > איי > גר. פֿאַרלוסט אָדער פֿאַרקלענערונג פֿון חילין־קאַפֿט.

אָבֿוכירן — סיר, אָבֿוכירט. שפּאַ. אוטוו — פּטרן צייט, טאַן ניט ווי עס פֿאַדערט זיך. אַ אין דער אָרבעט. טרוו — אויסניצן עפעס (עמעצן) לרעה. אַ די סיטואַציע, דעם יקרות און העכערן די פּריזן אויף לעבנסמיטל. (פּרזג: אָבֿוכירן).

אָבֿורקאַווי — דער. > פּויל. באַדינער פֿון בית־הפּסא אין טורמע. 'דער פּאַן אַ איז דער באַדינער פֿון בית־הפּסא, רעכנט זיך שוין צווישן די פּונקציעס, ער זיצט נישט אין קיין פֿאַרמאַכ- טער קאַמער', הירשהויט, פֿינצטערע נעכט אין פּאַוויאַק.

אָבֿזאַץ — דער, זן. דעשמ. נר. פּאַראַגראַף. איבערזעצן דעם לעצטן אַ פֿון אַרטיקל. „דאָס אַלץ...אויסגעפֿאַרעמט אין אַ קורצן אַ“, לדב. אָבֿווי, אָבֿווי — דער, ען. > פּויל. דזו אָבֿאַ- פֿאַלעק, 13. יוהאַג, № 5.

אָבֿוויקע — די, ס. לאַקל, גראַדנע. לאַנגער שפּילטער פֿון האַלץ, לאַנגער הובלשפּאַן.

אָבֿזיכט — די, זן. דעשמ. נר. 1. מיין, כּוונה, פּניה; ציל. איך האָב גיט קיין שלעכטע אַין. „מענטשן מיט בייער אַ...האַבן אים גע- בראַכט צו אַ גראַד פֿון פֿאַרשווענדונג, קמ, 1865, № 31. 2. אויפֿיכט, השגחה; אַרכ. „...ווירט מען שומרים שטעלן אבֿזיכט צו האַבן“, פּראַגער תקנות קעגן לוקסוס, תקכ"ז, יזבל ו, 345.

אָבֿזיכטלעך — אָד. דעשמ. נר. בפּיוון, אור מישנע. 'דער יונג טוט עס אַ'.

אָבֿזשאַ'לעווען — טרוו. עווע, אָבֿזשאַלעוועט. רוסיצ. 1. אָנקלאַגן. אָרויסקומען מיט אַ תּביעה, מאַנונג. 2. איבערקלאַגן אין אַ הע- כערן געריכט. אַ דעם אורטייל.

אָבֿזשאַרע — דער & די, ס. > רוס, וור. פּרעסער, זוללוס־באַניק. „איז ער אָן אַ, ער

קען אויפסען אן אַקס מיט די קאָפּיטעס. אויך: אַבושאַרניק, וון ניצע.

אַבושאַרקע — די, ס. > רוס. וואָלחעלע קיך; פּרעסאַרניע. אַרשנאָפּן אין אַ אויף איין פּוס פֿאַר אַ גראַשן אַ לויטערן קוליש.

אַבושינקעס — די, במ. > וור. יומ־טובֿ נאָכן שניט ביי די פּויערים אין רשן, ברוי־לאָוו, שטילע ערד.

אַבושירקעס — די, במ. סל. פּלאַסטן, פּלאַסטער; שפּאַלן אַרום אינגווייך. קישקעס פֿון אַן עוף. די שפּאַלן צו פֿאַרקויפֿן דער גבֿירה לאה... די דער מאַדאַם קרעל, — וועט איר בליבן אויף קאַרטאַפּל און מעל, דאַמט־ראַק, איבן פֿון יל"ג יפֿאַג, 1888, № 1.

אַבושעמשיקע — די, ס. (געוויינטלעך מצ). פּו. > פּויל. רעשטל, אָפּגעשניטענע סחורה אדער שטיקל מעטאַל. געעפֿנט אַ סקלאַד פֿון אַלט רוסיש אַיזן, אַלערהאַנט אַס"י, קמ, 1870, № 22.

אַבטוראַטאַר — דער, ס. > איי > ל. מיטל, אינטערומענט צו פֿאַרשטעלן, פֿאַרמאַכן אַן עפֿע־נונג (דער פֿאַרטונקלעך אין פֿאַטאַגראַפֿישן אַפֿאַרט). מעטאַלענע פּלאַטע צו פֿאַרמאַכן אַב־נאַרמאַלע עפענונג אין מענטשלעך גוף.

אַבטענירן — טרוו. גיר אַבטענירט. אַרכ. באַקומען, קריגן. ...אָפּער לטובֿתֿי שם גוטי קונדיאַן אובֿטינירן חער, אַגרת שלמה.

אַבטשוונע — נג. יידישער דאַף אין אַרשער קרייז, מאַהילעווער גובֿ (אין סאַטעטישע ציטן). פֿרע: אַפּצוהע [1897 — 421 יידן, 1923 — 272 יידן].

אַבמשעסטווע — די, ס. פֿטמ. 1. דווי אַבשטעסטווע. 2. יחוסדיקער טייל פֿון גע־זעלשאַפֿט. היום יום א', כד אַב, תּקס"ט לפֿ"ק, פֿ"ק קיבֿה...בחינוך יחיד סגולה הנקראים אַב־פּנקס פֿון חבֿרה קדישא, קיעוו.

אַבֿי קאַנ > פּויל. 1. (דריקט אויס דאַס צו־פֿרידנשטעלן זיך מיט אַ מינימום) גוט וואָס, גענוג וואָס. אַ ער איז געקומען געזונט און גאַנץ. זאַל ער זיין אידל, זאַל ער זיין נחן—אַ אַ חתן, פֿוה. נפֿטר, פּיפֿטער — אַ געזונט, פֿוה. עט, וואָס מאַכט עס אויס? אַ איבערגע־קומען; אַ אָפּפֿטרן מישטיינס געזאַגט דאַס עסן; אַ כאַפֿן אַ דרעמל, אַ נאַכט איבערצולעבן; אַ יוצא זיין און ווי ס'איז דערהאַלטן די גשמה, ממוט, ווינטפֿ. 2. (דריקט אויס דאַס אַרויס־הייבן אַ באַדינג) נאַר מיט אַ תּנאי. געם, אַ שוויגן. זאַל עס זיין פֿון אַ קאַזאַק אַ צו גע־זונט, שוו. איך וועל דיר שענקען אַפֿילו אַלע אוצרות פֿון גוילה וואָס איך האָב, אַ גיב מיר אויס אַ תּשובֿה, נחב, מעשֿה מחכּם. ווי וועלן אונדז פֿאַרזאַרגן, אַ מיר זאַל נאַר פֿאַלגן וואָס זיי וועלן הייסן, ממוט. אין אַ שטורעמ־ציט. 3. (דריקט אויס אומפֿאַרמיידלעכע פֿאַר־בינדונג צווישן פֿאַקטן, געשעענישן) אויב נאַר, וויפֿאַל נאַר עס איז דאַ. אַ יאַרן. צרות קומען אַליין, שוו. אַ אַ פֿערד, אַ ביישט געפֿינט מען, שוו. 4. (דריקט אויס מינימום־תּנאי) נאַר, בלויז. דאַס לעצטע העמד פֿאַרקויפֿן אַ ריך צו זיין, פֿוה. איך וואָלט...דאַס העמד אַוועקגעבן, אַ זיין ווי ער אַ משוררל, ממוט, דאַס קליינע מענטשטע. דער שוואַכ־

רער איז גרייט זינע לעצטע פּוּחות אַנחערן, אַ בייקומען דעם שטאַרקערן, ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. 5. (דריקט אויס ציל, פּוּחה) בדי, בדי כאַטש, בדי גאַר. דער ערלעכער עסט אַ זיין ליב זאַל זאַט ווערן. טוּזשע דאַס מוזן קינד וויא דיא קענסט, אַביא אַנטרונין צו ווע־רן, מט, משלי תקע־י, יג, 25. אין זכר לגלות, אין זכר לטיט און אַלערליי היסטע עיגויים, אַ צו פֿאַרגאַלן די רגע פֿון פֿרייד, פֿאַר־שטערן דאַס בייסעלע רו אים, יהוּש, זכר לחורבן. גוט, שלעכט — אַ אויסגעפֿירט, פֿוה. 6. (דריקט אויס הנחה) נישט גע־קוקט אויף דעם, העם, כאַטש. ער באַנאַרישט זיך, אַ מע זאַגט אַז ער איז אַ קלוגער.

אַבֿי — די, ס. > יפֿאַאַניש. ברייטער היקל־גאַרטל איבער דער קימאַנע. טו און אַ מוזן שענסטע קוויטליקע אַ און טורעם אויף די שוואַרצקייט פֿון מנינע האַר, א. שומיאַטשער, אין שעהן פֿון ליבשאַפֿט.

אַבֿיגאַנעניעס(זע) — דער (די), מצ נב. > איי > גר. ספּאַנטאַנער אויפֿקום פֿון לע־בעדיקע באַשעפֿענישן אדער לעבן פֿון טויטן חומר. זדי: נעטיש.

אַבֿיבֿיד — דער, ז. סל. > פּויל. אויך: אַבֿיד. מיטאַג, חאַר(ע)מעס. הויפּט־מאַלצישט פֿון טאַג. עסן אַ גרויסן אַ. קען מען דען זיך משער זיין די גדולה, וואָס השי"ת מיט דער שכינה האָבן, אַז דער עסט זייער אַ גרויסן אַבֿיבֿיד, גדולת ר' וואָלף מטשאַרני אַסטרע"י. 9].

אַבֿיבֿידעניע — די, ס. רוסיצ. מעלדונג, מודעה, מאַכן, איבערלייענען, אַרויסהענגען אַן אַ. דערנאָך האָבן איך געלייענט... אַ נייע מאַדע אַ פֿון אַ כערסאַנער ייד אַז ער האָט געעפֿנט אַ נייע יידישע יאַטקע, קמ, 1864, № 18.

אַבֿיבֿיזען — טרוו. ווע, אַבֿיבֿיזעט. סל. > רוס. 1. לאָזן וויסן, מודיע זיין, מפרסם זיין. ...איז געקומען אַ יונגער דאַקטער און האָט אַבֿיבֿיזעט...קאַנסולטאַציעס פֿאַר אַרעמע קראַנקע אַן געזאַלטס, קמ, 1863, № 30.

2. אַפֿיציעל מעלדן (ווי אַן אַקט פֿון דער מאַכט). אַ די ציט ווען די פּרייזווינקעס דאַרפֿן זיך שטעלן. מע וועט באַלד אַ טאַרגעס אויף דער הינער־טאַקסע, ממוט, טאַקסע. 3. דער־קלערן, שטעמפלען פֿאַר אַזא און אַזא. און דער־שליה האָט אים אַבֿיבֿיזעט פֿאַר זינדיק, י. ל. גאַרדאַג, שיחת חולין.

אַבֿיבֿיזען זיך — אוטוו. < דפֿוו. זיך דעקלאַ־רירן, אַליין מעלדן וואָס מען איז. אַ זיך פֿאַר באַנאַרשטיק. און אַז ער וויל, אַבֿיבֿיזע וועט ער זיך דאַס ער געהערט גאַר צו קיין אמונה ניט, יפֿאַג, 26 xi 1881.

אַבֿיבֿיזאַטעלענע — ווייכע [זדי. נאַר פּרע־דיקאַטיוו. רוסיצ. אַבֿליגאַטאַריש, חיבֿידיק, ...דער יידישער רעליגיאַנס־אונטערריכט זאַל זיין אַבֿליגאַט (אַבֿיבֿיזאַטעלענע) פֿאַר יידישע קינדער, קמ, 1865, № 15.

אַבֿיבֿיזאַנאַט — ווייכע [זדי. רוסיצ. התחבֿיבות, מוה, פֿליכט. פֿטור פֿון אַלע אַין, קמ, 1862, № 10. פֿאַר דיר איז אַ פֿליכט צו געדענקען זינע אַין, ווען אַפֿילו זיי זינען דיר אַ ביסל שווערלעך, בריוו.

אַבֿיבֿיזעווען — טרוו. זעווע, אַבֿיבֿיזעוועט. רער איז גרייט זינע לעצטע פּוּחות אַנחערן, אַ בייקומען דעם שטאַרקערן, ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. 5. (דריקט אויס ציל, פּוּחה) בדי, בדי כאַטש, בדי גאַר. דער ערלעכער עסט אַ זיין ליב זאַל זאַט ווערן. טוּזשע דאַס מוזן קינד וויא דיא קענסט, אַביא אַנטרונין צו ווע־רן, מט, משלי תקע־י, יג, 25. אין זכר לגלות, אין זכר לטיט און אַלערליי היסטע עיגויים, אַ צו פֿאַרגאַלן די רגע פֿון פֿרייד, פֿאַר־שטערן דאַס בייסעלע רו אים, יהוּש, זכר לחורבן. גוט, שלעכט — אַ אויסגעפֿירט, פֿוה. 6. (דריקט אויס הנחה) נישט גע־קוקט אויף דעם, העם, כאַטש. ער באַנאַרישט זיך, אַ מע זאַגט אַז ער איז אַ קלוגער.

אַבֿיבֿיזאַטעלענע — ווייכע [זדי. רוסיצ. התחבֿיבות, מוה, פֿליכט. פֿטור פֿון אַלע אַין, קמ, 1862, № 10. פֿאַר דיר איז אַ פֿליכט צו געדענקען זינע אַין, ווען אַפֿילו זיי זינען דיר אַ ביסל שווערלעך, בריוו.

אַבֿיבֿיזעווען — טרוו. זעווע, אַבֿיבֿיזעוועט.

רוסיצ. אַרויפֿלייגן אַ חובֿ אויף עמעצן, מחייבֿ זיין. אַ יונגעלעכט צו דינען פֿאַניען. אַ דעם בעל־חובֿ אַינצוצאַלן די ראַטעס צו דער צייט. אַפֿט מיט זיך — זיך מתחייבֿ זיין, זיך אונטערנעמען. היינו, ער...אַבֿיבֿיזעוועט זיך... זיך צו יאַווען אין דער פּאַלאַטע, קמ, 1862, № 10.

אַבֿיבֿיזאַטעלענע — אוטוו. ניאַיע, ניאַיעט. רוסיצ. 59: אַפּעסניאַיען. דערקלערן. ער האָט דאַס באַלד ערציילט זיין חובֿ און זאַט איר אַפּעסניאַיעט אַן... תּחית המתים, חאַרשע 1902. מיט זיך — 1. זיך דורכשמועסן, זיך דורכרעדן מיט עמעצן. (ספּעציעל: זיך דערקלערן אין ליבע). 2. געבן דערקלערונג גען פֿאַר אַן אַמט. צי מיר האָבן געמאַכט [מיט דער פּראַשעניע] צי נישט — איז אונדזער זאַך; דערחולל שרפֿבן מיר און ער לאַז זיך אַ, קמ, 1870, № 43.

אַבֿיבֿיזאַטעלענע — די, ס. רוסיצ. (אַפֿיציע־לע, פֿאַרמלעלע) דערקלערונג. ער האָט טאַקע דערויף געמוזט געבן אַן אַ, קמ, 1870, № 43.

אַבֿיבֿיזאַטעלענע — די, ס. סל. > רוס. פּאַפּירע־נער צוועק אַינצוויקלען בוך, העפֿט. דער לערער האָט געגרייסן אַרויפֿטאַן אַס אויף די ביכער און העפֿטן.

אַבֿיבֿיד — דער, ז. > אוק. 1. רייף פֿון ראַד. רינג. אַבאַד. 2. (סטעלמאַכערע) געבויגן שטיק האַלץ מיט אַזוי פֿיל צוגעגרייטע לעכער היפֿל מע דאַרף אין ראַד. אויך: אַבֿידע.

אַבֿיבֿידע — דער, ז. סל. > אוק. אויך: אַבֿיעד, רוסיצ. מאַלצישט; ספּעציעל מאַלצישט וואָס כּלהס צד גיט חתנס צד פֿאַר דער חופּה, דאַרסן וואו חתנס צד שטייט אַיין [מע פֿלעגט שיקן די קלעזמער צו שפּילן אַ וויחאַט צום אַין]. בריוו.

אַבֿידע(ן) — טרוו. (ד"ע, אַבֿידע(ן)עט. סל. > רוס. 1. באַליידיקן, פֿאַרשעמען. דו האָסט מיך אַבֿידעט מיט זינע ריידן. 2. באַעוואַלען, קריוו. דען. אַ מענטש אַ חשובֿער וועט קיינעם ניט אַ, שוואַרצבערג, סיבירער דערציילונגען. און אַז ס'וועט טאַקע קומען [צו אַ גט], וועט איר ניט וועלן אַ איבער ווייבֿ, ייל. פּוילישע יונגל, 1895.

אַבֿידע(ן)ען זיך — אוטוו. < דפֿוו. זיך אַבֿידע ברונגן. וואָס האָסטו זיך אַבֿידעט אויף מיר? איך האָב ניט געוואַלט דיר באַליידיקן.

אַבֿידענע — זדי. (נאַר פּרעדיקאַטיוו און אדוו). סל. > רוס. וואָס רופֿט אַרויס אַן אַבֿידע, באַ־ליידיקונג, קריוועד. די עלטערן האָבן זיך גע־מוזט אַרבינמשן און אַזוי צעטיילן די בולקע צווישן די קינדער אַז קיינעם זאַל ניט זיין אַ, ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע.

אַבֿידע — די, ס. סל. > רוס. באַליידיקונג; קריוועד, עוולה. פֿאַרטיידיקן און זיך אָננעמען פֿאַר זייערע אַס, שוואַרצבערג, סיבירער זער־ציילונגען.

אַבֿידעט — זדי. סל. > רוס. אויך: אַבֿי־דיעט. באַליידיקט; באַעוולט, פֿאַרשטויסן. פֿאַרפֿליכט זאַל זיין דער וואָס פֿאַרשטאַפט די אויערן ניט צו הערן די דיללות און די קרעכצן פֿון די אומגליקלעכע און אַע און גויטבאַ־דערפֿטיקע, ממוט, טאַקסע. וואָלט דאַך יעדער מענטש באַדאַפֿט ערבֿ יום־כיפּור אַרומגיין צו

זינע אַע און זיך אַפּרעכענען מיט זיי פּלין, אַרנטלעך, יודישער פּאַרפּסט.
אבי וואו — אַזוו. האו גיט אינ, האו עס זאל גיט זיין, קיין חילוק גיט וואו. געכטיקן אַ וי, געפּינען אַ וי אַ דאָך איבערן קאַפּ, איבערווערן אַ וי אַזוו.

אביוואטעל — [וויכע לן דער, יעס. אויך: אַביוואטעל. 1. תושב, שטענדיקער אַביוואטער פון אַן אָרט. 2. הויזאייגנטמער. ווי נאָר ער ווערט אַן אַ אַדער אַ בעלהחצר, ווערט ער באלד אַן אַנדער מענטש, ליאָנדאָר, בש, 1877. 3. גיט קיין געזעלשאַפּטלעכער מענטש; ווער עס קלערט תמיד נאָר וועגן זינע קליינ לעכע אינטערעסן, אַ צוגאַנג פון אַן אַ. 4. קליינבירגער; ווער עס דענקט גיט און פּירט זיך גיט אויף אויפן סאָעטישן שטייגער. סאָוו. ווי קומט אַז אַ צו פּאַרענעם אַזאָ הויכן פּאַסטן; ער דאַרף האַנדלען מיט סאָע-אַטער.

אביוואטעלסווע — די, ס. (1), > פּויל. בירגערשאַפּט, בירגעררעכט (אַפּט פּאַרבונדן מיט וואוינרעכט) אין זעלבשטענדיקן פּוילן. באַקומען די אַ; אַוועקנעמען, פּסלען עמעצנס אַ.

אביוואטעלשטיינע — [וויכע לן די מצ 3. רוס'י. אייגנשאַפּט פון אַביוואטעל, בב 4-3.

אבי וואו — פּראַ, טוב. וואָס גיט אינ, עפעס וואָס, קיין חילוק גיט וואָס. אַ וי, נאָר גיב עסן. יוצא זיין, אַפּקומען מיט אַ וי. זיך צודעקן מיט אַ וי. אויף יודיש האָט מען געשריבן אַבי ווי, אַ וי, שו, וועגן יודישע שרייבער ו.

אבי וואסער — פּראַ, אַדיעקטיוויש. וואָסער (וועלכער) גיט אינ, וואָסער עס זאל גיט זיין, קיין חילוק גיט וואָסער. מאַכן הייזעלעך פּאַרן קינד פון אַבי וואָסערן שטאַף; פון אַ וי גרייס (הייך); פּאַרברענגען מיט אַבי וואָסערער פּרוי; וואָרטן אויף אַבי וואָסערער קוגלן.

אבי ווי — אַזוו. ווי גיט אינ, אויף וואָסער גיט אינ אויף, קיין חילוק גיט ווי. מאַכן אַבי ווי אַ אויף גי, פּטור צו ווערן. פּאַרטיק ווערן אַבי ווי = קוים מיט צרות, אַבי געענדיקט. אַ וי לעבן, אַרבעטן זיך אַנטאָן אַזוו.

אבי וויטער — פּראַזע. ווי שלעכט (שווער) עס איז גיט איצט, נאָר עס זאל שפּעטער גיט זיך ערגער (נאָר עס זאל זיין אַ שפּעטער, אַ וויטער). [פּאַפּולער אין געטאַס אונטער די נאָ-צייסן]. אַז עס פּלעגט אין ראַדעמער געטאַ דורכ-גיין אַ שטיקל צייט רואיק, האָט מען זיך גע-טרייסט, "דאַנקען גאָט, אַ וי" ... די ערשטע רעווע וואָס דער אַרטיסטישער קרייז האָט דאַרטן געשטעלט אין דעצעמבער 1941 האָט געהייסן "אַבי וויטער". אין לאַדזשער געטאַ האָט איי-נער פון די צאַרליכע, מיט דער האַנט געשרי-בענע זשורנאַלן געטראָגן דעם זעלבליקן נאָמען, בלומ.

אבי וועלכער — פּראַ, אַדיעקטיוויש. וועל-כער (וואָסער) גיט אינ, וועלכער עס זאל גיט זיין, קיין חילוק גיט וועלכער. נעמען אַבי וועלכן ישיבה-בחור; פון אַ וי גרייס; חתונה האָבן מיט אַ וי פּרוי; אַבי וועלכע מאַטעריאַלן. **אבי ווען** — אַזוו. ווען גיט אינ, ווען עס

זאל גיט זיין, קיין חילוק גיט ווען. אַבי ווען אַרטיקומען, פּאַרענדיקן, אַפּגעבן אַ חוב אַזוו. **אבי ווען** — פּראַ, טוב. ווען גיט אינ, ווען עס זאל גיט זיין, קיין חילוק גיט ווען. זאל קומען אַ וי, נאָר גיט בליפּן זינן אַליין. אַז מע וואָרט אויף אַ וי — קומט אַ בער, שוו. אַז אַ פּריינד העלפּט גיט, וועט אַ פּרעמדער אַ וי אַזוואי גיט העלפּן. גיט אַבי ווען = גיט גלאַט אַזוי אַ מענטש, גיט קיין דורכשניט-לעכער. ספּאַלשעס חתן איז גישט אַ וי — ער איז אַ יונגער דאַקטער, ספּ, סודות. "נאָר איין איידעם האָב איך, שוין גישט אַזאָ גרויסער קע-נער, נאָר אויך גישט קיין אַ וי", שט. קליינע מענטשעלעך. "אי פּינצערניש בוים פּאַלאַצן און טורמעס צו גאַט אַביווער", הל. אַקוואַטיוו, דאַטיוו — **אבי וועמען**. זיך גיט פּאַרלאָזן אויף אַ וי, "איך וויל גישט נעמען אַ וי", מ. געבירטיג.

אביווין — טרוו. אַביוו, אַביווט. אַמ. 1. אויס-ניצן, שלעכט באַהאַנדלען. 2. באַליידיקן, זיך לען. פּראַג: אַביווירן, אַביווירן.

אביושען — טרוו. שט. אַביושעט. > פּויל. שלאָגן ביז עס רינט בלוט; צעבלוטליקן. "כוליי-גאַנגס האָבן אים געפּאַקט אין אַ הינטערגעסל און אַביושעט".

אביושאַיען — טרוו. יע, יעט. רוס'י. באַליי-דיקן, פּאַרשעמען; באַעוועלען. ווי אַזוי דאַס קינד קלאַגט זיך נעבעך אַז מען אַביושאַיעט אים, שט. קינדערשפּיל. "געווען...צוויי ברידער, איינער אַ גוטער, דער אַנדערער אַ שלעכטער. דעם גוטן האָבן אַלע אַביושאַיעט, דער שלעכ-טער האָט אַלעמען אַביושאַיעט", יפּאַל, 1887, № 27.

אביוואירן — דזוו אַביווירן <. **אביווירענט** — דער, ין, וונ יין, קע, ס. > דזשט > 2. תלמיד אין לעצטן קלאַס מי-טלשול, גימנאַזיע, ווער עס האַלט די אַרויס-לאַדעקאָמענס פון אַ גימנאַזיע, ווער עס פּאַר-ענדיקט גימנאַזיע.

אביווירן — אונט & טרוו. ריר, אַביוויר-רירט. זיין (ווערן) אַן אַביווירענט. אַ די גימנאַזיע, אַ פון דער גימנאַזיע.

אביווירען — די, ס. > וור. אויך: אַפּע-טשינקע. ראַנד (ווענטלעך, זשטן) פון אַ זיפּ, רעשעטע, קאַשיק, פּויק (געמאַכט פון קאַרע אַדער דינגעק ברעטלעך).

אביוושען — די, ס. (אצ 12), > פּויל. 1. וואַנטפּאַפּיר (קומט אין ברייטע פּאַסן, אין פּעטן. אַ קלעכדיק לעכל אין וואַנט. סיהאַט אויסגעקוקט ווי אַ טייל פון דעם אוואָר פון דער אַז, ש. טימאַג צווינגן. 2. (אַפּגינגערע) געפּלעקט פּאַפּיר צו באַקלעפּן די טאַולען פון אַ בוך.

אביוו — אַזוו. אַהער; דערפּי. אַזוו בלד אַלש דער חודש ייטן קומט אַבייא ווערט מן אויף די גאַס איין גרויש ישריא, 55מ, 'בחורים'ליד, 1750, ייבל, 1111. האַסט מיך ליב, מיינן גוטער טרען [= נאָמען פון אַ הונט], ברענגן דו אַצינד אַ פּאַר [בייערן] אַביו, איינעם וועסטו...אונטער דער טיר קענען געפּינען, עט, משלים.

אביו — [אַביויע] > אַרמיש: מיינן פּאַטער. 1. נאָמען פון אַ פּאַרימטן אַמורא פון בבל, ראשישיבה פון פּומפּדיתא. זינע מאמרים און הלכות זינען צעשפּרייט איבער גאַנץ גמרא. חדר-לידל: "מעשה ברבי אליעזר — ער האָט (מע האָט) צעבראַכן די גלעזער. אַמר אַ — מע דאַרף קויפּן זייער". 2. נאָמען פון נאָך אַמוראים (פתובות, צדא, ערוו'י, סבא). "פון אַמר אַביו איז גיט קיין ראייה, שוו [= אַ מיינונג פון אַ פּאַרימטן מענטשן, איז נאָך גיט קיין באַזיין].

אביו ורבא — [אַביויע וויראַווע] צב. נע-מען פון צוויי אַמוראים. [נאָך נאָענטע חברים, געלערנט צוזאַמען און זיך מתחבכת געווען. זיי ערע וויכוחים, סברות און חידושים אין הלכה, וואָס צייכענען זיך אויס מיט תריסותדיקן פּסול, ווערן אַנגערופּן החיות דאביו ורבא (סוכה, בחא). אומעטום וואו סיאזו פּאַראָן אַ חילוקי-דעות צווישן אַביו ורבא, בליבט יעדער מאַל די הלכה ווי רבא, חוץ פּי די זעקס הלכות יע"ל קג"ט (-). ווען די הלכה איז ווי אַביו (בבא מציעא, בב). "אוי, אוי, אַמר רבא: אוי, אוי, אַמר אַביו", י"ש איב"י, דער מתמיד, אַ בקי אין די החיות פון אַביו ורבא = האָט טיפּע קענטעניש אין אַ סך ענינים. "עס איז גיט וויכ-טיק ווען אַביו ורבא האָבן געלעבט, עס איז וויכטיק וואָס אַביו ורבא האָבן געזאָגט", רבני-שער זאָג וועגן חכמת ישראל.

אביליאַנקע — די, ס. > פּויל. (קצב'יש אַפּ-געשונדענע בהמה. אין וורר אויך; דער בריי-טערער טייל פון די קישקעס פון אַ בהמה. **אבילע** — קאַנ. פּר. זאַמעט, קורלאַנד. > פּויל. קאַנטאַמינאַציע אַבי + byle (tylko) דזוו אַבי, אַ וואָס, אַ ווער, אַ ווי.

אביוניע — גג. מאַטאַריע אין מזרח-אַפ-ריקע, אויך עטיאָפּיע. < פּאַלאַשן. לויט אַביו-סינישער לעגענדע שטאַמט די קיניגלעכע משפּחה פון שלמה המלך און מלכה שבא. "דער חתן ריזט מיט דיין רויבער...ביז זיי קומען צו דאַס לאַנד אַז", מרדכי וואסער, חילנע 1862.

אביוניש — אַדי. וואָס האָט אַ שניכות צו אַביוניע-אַ דאַרף.

אביסל — אַזוו, אַדי פּראַזע. 1. ווי אַן אַדח צו אַ ווערב: אין אַ קליינער מאָס, היפּוך צו אַ סד. אַ ביסל שלאָפּן, אַ ביסל דרימלען, אַ ביסל מיט דיא הענט פּאַר לינגט לינג... מס, משלי תקע"ד, 10. "דער טאַטע שרייט אַ ביסל, וועט ער זיך אויסשרעקן", פּראַ, מינע זכרונות. דו ביסט אין די זאַכן שוין אַ ביסל אויסגעוועפּט, שט. מאַרענבאָד. 2. ווי אַן אַדח צו אַן אַדיעק-טיוו: אַ ביסל (ווער), נעענטער, הייכע(ר). יינגער אַזוו. "וויטער אַ ביסל איז געשטאַנען אַ וואָגן", ספּ, יודישער קאַלאַניסט. 3. ווי אַ פּמותר-פּאַשטימער פּי אַ סובסאַנטיוו: אַ קליי-נער סכום. אַ ביסל פּרייז איז בעסער ווי אַ סך לאַנגוועל. "אַז אַ יוד האָט אַ סך געלט און אַ סך גוי אַ ביסל, לעבט ער זיך אַלץ בעסער ווי דער יוד", שוו. "אַ שניכות אַ ביסל = שוין גאַר אַ קנאַפּע פּאַרבינדונג, שניכות. "שכּעה-עשר בתּמז... אַ שניכות אַ ביסל צווישן אַ יודל הינט און גבוּרדנאַצן פּאַרצייטן", ממוס, פּישקע

פראבלעמען אויף אן אַביעקטיוון אורפן.
 2. פרוו, כוונה צו דרווען אָדער באַטראַכטן זאָכן, געשעענישן אָזוי ווי זיי זענען פֿאַר זיך, מחוץ פֿון מענטשלעכן אויפֿגעשטייגער, האָט איז באַגרענעצט און קען ווערן באַזירקט פֿון ווילן און עמאַציעס.

אַביעקטיוויזם — דער, יען. 1. (עסטעטיק) שיטה און פראַקטיק אין קונסט, האָט הייבט אַרויס און שטרעבט איבערצוגעבן דאָס האָט איז אַביעקטיוו — מחוץ דעם איך-באַהאָוט, און און פֿרעז פֿון קאַפּריווע אויפֿגעשטייגער, האָט קינסטלער, האָט שטרעבט איבערצוגעבן דאָס אַלגעמיינ-גילטיקע פֿון דרויסנדיקע זאָכן. 2. (פֿילאָסאָפֿיע) שיטה האָט הייבט אַרויס (און האַלט אָז עס איז מעגלעך) דאָס אויפֿנעמען דאָס רעאַלע פֿון דער וועלט, האָט איז אומ-אַפהענגיק פֿון מענטשלעכן באַהאָוטסזיין.

אַביעקטיוויטיט — די, זי. דזוו אַביעקטיוויטיט.

אַביעקטיוויזם — דער, זי. וון זיין, קע, ים. 1. ווער עס באַמיט זיך כּסדר צו זיין אַביעקטיוו. 2. אָנהענגער פֿון אַביעקטיוויזם.

אַביעקטיוויטיש — אזי. האָט איז כּאָ-ראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אַביעקטיוויטיט, פֿאַר דעם האָט שטרעבט צו זיין אַביעקטיוו.

אַביעקטיוויזם — די, יען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַביעקטיוויזם.

אַביעקטיוויזם — טרוו, זייר, אַביעקטיוויזם. (אויך: וויזירן). 1. מאַכן אַביעקטיוו. "דורך אַ ריכטיקן סטאַטיסטישן מעטאָד וועלן מיר אַ די רעזולטאַטן פֿון די פּערזענלעכע אויספֿרעגענישן". 2. אַרויסשטעלן ווי אַביעקטיוו טייו, אַרויסגעבן ווי ניט-פּערזענלעך, ווי אומ-פּאַרטייאַיש. "יעדער איינער שטרעבט צו אַ זיין סוביעקטיוון ווילן", ים, ניט, 1926.

אַביעקטיווער אמת — טוב פּראַזע, מצ: אַביעקטיווע אמתן. 1. אמת אָן פּערזענלעכער באַפֿאַרבונג, אויסשטישונג, אַרייַנשטישונג. ריי נער נאַקטער אמת. 2. אַבסאָלוטער אמת. **אַביעקטיווערהייט** — אדוו. אין מצב פֿון זיין אַביעקטיוו, אויף אַן אַביעקטיוון אורפן. "דו מיינסט אַז אַיך האָב דאָ סעציעלע כּוונות? בהן שלי, איך זאָג עס אַ".

אַביעקטיווקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אַביעקטיוו. "דרדז מאַל אַ טאָג שווערן זיי זיך אין אומפּאַרטייאַישקייט, אין פֿולער אַ", ים, איינהייטלעכע פֿאַקטשול, 1922.

אַביעקטיוו — דאָס, יען. פֿאַר פֿון אַביעקטיוו. כּוונה האָט אַרבייטענדיג און געטאָ אונטער די נאַציש. "די זשאַנדאַרמען זיי נען שוין געזאָרן קליגער און הייסן זיך סילוקן פֿאַר אַן אַ מיט יאַרטע און גאַלדזאַכן", בלומ. **אַביעקטיווע** — בלויז מצ. > פּויל. שאַלעכץ; אַפֿאַל במס צוגרייטן עסן. "איז אַ הונגעריאַר איז זוף פֿון אַ אויך אַ מאַכל".

אַביעקטיוויטיט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אַביעקטיוו. "דרדז מאַל אַ טאָג שווערן זיי זיך אין אומפּאַרטייאַישקייט, אין פֿולער אַ", ים, איינהייטלעכע פֿאַקטשול, 1922.

אַביעקטיוו — דאָס, יען. פֿאַר פֿון אַביעקטיוו. כּוונה האָט אַרבייטענדיג און געטאָ אונטער די נאַציש. "די זשאַנדאַרמען זיי נען שוין געזאָרן קליגער און הייסן זיך סילוקן פֿאַר אַן אַ מיט יאַרטע און גאַלדזאַכן", בלומ. **אַביעקטיווע** — בלויז מצ. > פּויל. שאַלעכץ; אַפֿאַל במס צוגרייטן עסן. "איז אַ הונגעריאַר איז זוף פֿון אַ אויך אַ מאַכל".

אַביעקטיוויטיט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אַביעקטיוו. "דרדז מאַל אַ טאָג שווערן זיי זיך אין אומפּאַרטייאַישקייט, אין פֿולער אַ", ים, איינהייטלעכע פֿאַקטשול, 1922.

אַביעקטיוויטיט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אַביעקטיוו. "דרדז מאַל אַ טאָג שווערן זיי זיך אין אומפּאַרטייאַישקייט, אין פֿולער אַ", ים, איינהייטלעכע פֿאַקטשול, 1922.

אַביעקטיוויטיט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אַביעקטיוו. "דרדז מאַל אַ טאָג שווערן זיי זיך אין אומפּאַרטייאַישקייט, אין פֿולער אַ", ים, איינהייטלעכע פֿאַקטשול, 1922.

קרעטע זאָך וואָס ווערט (קען ווערן) אויפֿגע- גומען מיט די חושים. די אַזן וואָס מע זעט, טאַפּט אָן אַזוו. 2. פּערזאָן צו וועמען עס באַציעט זיך געפֿיל (אינטערעס, השּפּעה אא) פֿון אַ צווייטן. ער איז אַן אַז פֿאַר (פֿון) רחמנות, ביטול אַזוו. "איך בין געווען דער אַז אויף וועמען זיין מאַראַלישע גרויסקייט האָט אויסגעשפּרייט איר גאַנצן, חוק, מינע באַגעגענישן. 3. ענין, זיל, מאַטיה, אויפֿגאַב. אַפּגעגריענעצטער שטח (צו טאונג פֿון הערשן). אַז פֿון פֿאַרשן. דער אַז אַז אַז אַז אַז... 4. (גראַמאַטיק) סובסטאַנטיב (אָדער סוב- סטאַנטיב) וואָס ציט זיך צו אַ ווערב און איז דירעקט אָדער מיט דער הילף פֿון אַ פּרעפּאָזיציע אָפהענגיק פֿון ווערב. "דירעקט- טער אַ" = ציט זיך דירעקט צו אַ ווערב, אויף אים גייט איבער די טאונג פֿון ווערב; ענטפֿערט אויף די פֿראַגעס: וועמען? וואָס? איז תּמיד אין אַקוז (וואָס ווערט מגולגל אין נאָמי- נאַטיב ביי דער פּאַסיוער קאַנסטרוקציע). דער פּאַסיוער דערוועט דעם זיין. "אומדירעקט- טער אַ" = יעדער אַנדער מין אַז (אין יידיש בלויז אין דאָטיו אָדער מיט אַ פּרעפּאָזיציע). גלויבשטאַמיקער אַז = חורט איבער דעם שטאַם פֿון ווערב. לעבן אַ (גוט) לעבן. דער- גאַנצנדיקער אַז = נאָך ווערבן וואָס קענען גיט זיין אין פֿולער פּאַסיוער קאַנסטרוקציע. שפּילן פֿידל.

5. (פֿילאָסאָפֿיע) אַלץ וואָס געהער צו דער וועלט מחוץ דעם באַהאָוטסזיין; וואָס דאָס באַהאָוטסזיין געט אויף, איז געצילט. תּולס צו זיין. "גיט וועגן אַלע אַביעקטן פֿון אונדזער טראַכטן קענען מיר האָבן קלאַרע פֿאַרשטע- לונגען". 6. פּלאַץ, שטיק לאַנד, ווייז (ביי מעקלערס). "איך וועל אַזיך ווייזן אַן אַז וואָס איר קענט קריגן בחצי חיינם".

אַביעקטיוו — אַזי. 1. וואָס איז פֿרעז פֿון אַז אַז אויסשטישונג אָדער אַפּשאַצונג וואָס קומט פֿון פּערזענלעכן אינטערעס, געשמאַק אָדער מיינונג. היפּוך פֿון סוביעקטיוו. אומפּאַרטייאַיש. ניט-עמאַציאָנעל. אַזער מענטש, צוקוקער, שוּפֿט אַזוו. באַטראַכטן אַן ענין (פּרובּלעם) אַז. פֿאַרגעס אַז ער איז דען פֿרענדיג, וועסטו האָט די אייגנשאַפֿט (טענדענץ) צו דער- זען, אַפּשאַצן זאָכן (געשעענישן, פּראַבלעמען) ווי זיי זענען מחוץ דעם איר, פֿאַר זיך, און גיט ווי זיי שפּילגען זיך אַפּ אין יחיד (אָדער גרופּע יחידים). "מע דאַרף געפֿינען אַזער קריי- טעריעס צו מעסטן סאַציאַלע שינויים". אַז קונסט, מאַלערע. 3. וואָס ווערט אויפֿגענומען פֿון זעטיקע, גיט פֿון בעלידבֿר אַליין. אַז סימנים פֿון אַ קראַנקייט.

אַביעקטיוו — דער, זי. 1. (אַפּטיק) לינדו אָדער סיסטעם לינדון (אין פּאַטאָגראַפֿישן אַפּאַראַט, מיקראַסקאָפּ אט) וואָס פֿר- רעמען דאָס אַפּפּילד פֿון אַביעקט. 2. (גראַמאַטיק) דער בייפּאַל פֿון אַביעקט.

אַביעקטיוויזאַציע — די, ים. 1. פּראַצעס פֿון דערווען אָדער באַטראַכטן זאָכן, געשעענישן, ווי, יאַבסאָלוט, ווי אַ סובסטאַנטיב: אַז פּויל. און אַ ביטל ווערט אַ פּוילע שיל, אַפּוילע וויר. נאָך אין אַ קלענערער מאַס (אין אַלע בב): אַ קליין ביטל, אַ ביטלעלע, אַ ביטלינקע, אַ ביטלעשקע, אַ ביט- סינקעלע, אַ ביטלעשקעלע, אַ ביטלי- ניונקע (לע). "גיב מיר אַ ביטלע עסן". "איך וויל גיט קיין סך, איך וויל אַ ביטלעשקע- לע". "זעט גאַר אַ ביטלעשקע שיל". "געם קינד מינע אַ ביטלעשקעלע".

אַביסן — דער, זי. > רוס. פּטמ. אויך: אַביסן, ים. 1. הויזבונוג; דאָס גיט- טערן פֿון פּאַליציי (זשאַנדאַרמעריע) אין זאָכן, ביכער, דאָקומענטן ביי איינעם וואָס מע איז אים חושד אַז ער איז קעגן הערשנדיקן רע- זשם [געווען פּאַרשפּרייט אין צאַרישן רוס- לאַנד, דערנאָך אין סאַוועט-רוסלאַנד. אַז הערט דורכגעפֿירט אויף אַדמיניסטראַטיוון אורפן, אַן דערלויבעניש פֿון געריכט. אַז איז אַפּט פֿאַר- בונדן מיט אַרעסטירן]. האָט געהייסן אַז די זאָלאַטן זאָלן באלד באַפֿרעיען דאָס הויז, מע זאָל אויפֿהערן אַזעס צו מאַכן". קמ, 1864. Ne 50. "זיי שלאָפֿן גיט קיין געכט, מע מאַכט אַזי", קאַצאַוויטש. 2. רעוויזיע. "דער שררה איז פֿון דער גובערניע, געקומען מיט אַ רע- וויזיע, אַן אַז, פֿאַלש גאַלד...", טען פֿון כּתרי- לעוועק.

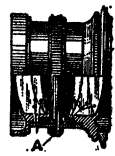
אַביעקטיווען — טרוו, יעווע, יעט. > רוס. 1. דורכפֿירן אַן אַביסן. < "מע האָט אַביסןגעווען ביי איינעם... מע האָט געפֿונען אויסלענדישע זידענע טיכלעך", יוֹפּאַל, 1886. Ne 19. 2. דורכזוכן, דורכנישטערן, אַז די קעשענעס, די אַרבעטער. "מע האָט אים אַביסן קעוועט און מע האָט געפֿונען ביי אים די זאָכן", קמ, 1869, Ne 18.

אַביעקטיוו — דער, זי. רוס. דזוו אַביסן. "זי וועט זי רופֿן געניטקע וואָך אויף אַז", איסטאַריע 1.

אַביעקטיוועס — מצ. > רוס. שיריים; ברעקלעך, רעשטלעך, ביינער מיט אַ ביטל פֿלייש, איבערבלעבן נאָך אַן עסן.

אַביעקטיוויטיט — דער, יעס. > רוס. ריכטער וואָס גיט אַ גרעסערן שטח. אַ זשאַנ- ריכטער אַ ריכטער. "גאַט, גיב אונדו שוין אונדזער לאַנד, גרויס ווי אַ גענעץ, נאָר אונדזערע אַז- עס, יעגער ביי דער גרענעץ", פּראַז, ליידער און פּאַעמען.

אַביעקטיוו — דער, יעס. > רוס. דזוו אַביעקטיוו. **אַביעקטיוו(ר)קע** — די, ים. > רוס. 1. דאָס איינפֿאַרן אַ פֿערד, צוגעהאָוינען עס צו טראַגן אַ ריכטער. 2. מאַרשרוט פֿון אַ פּאַטרול אויף פֿערד. דורכפֿירן אַן אַז. 3. דאָס פֿאַרן מיט אַ זעטיק שטעגל, אומהענג קומען מיט אַן אַז. **אַביעקטיוויטיט** — דער, יעס. פּד. דזוו אַבאַ- דראַנעץ. "וואַרפֿנדיק זיך אָזוי אין שמוץ און אין קריכנדיקע ווערעס, האָט ער שוין אויס- געקוקט אַן אַן אמתער אַז, אַן אַרעמאַן פֿון דור דורות", שיינדייט, אַמעריקאַנער, 1957, 13. **אַביעקטיוו** — דער, זי. > איי > ל. 1. קאַנ-

אָבִיצֶע — די .ס. > וור. אויך: **אָבִיצֶע**, **אָבִיצֶע**. דזו אָביטשע. „און די הענט זענען מיט די אַלטע היסטגעלע אָביצעס זענען עפעס געווען אַזוי רחמנותדיק“, אָנוכי. „די הענט זענען געווען אויסגעשלאָגן מיט אַלערלייקאַ-לירנדיקע אָס“, איסטאָריע .ו.

אָבִיר — דער, ים. תח. 1. גיבור, שטאַרקער, מאַכטיקער. 2. אָנפֿירער; הער עס שטייט בראַש (וי אין אָביר הרועים).

אָבִיר־הֶרְנֵימ — [אָבִיר־האַרויאַים] דער. מצ 3. תח. הויפט פֿון די ריכטער; הויפטפֿירער פֿון צעצוינגטער אָרגאַניזאַציע [איינגטלעך; הויפט פֿון די פֿאַסטעכער, תי, שמואל א, כא, 8. ב אויפֿן סמך פֿון רשׁ, דאַרטן]. „מע דאַרף גיין צום קאַפּ, צום אָיה“.

אָבִיר־הַשִּׁירָה — [אָבִיר־האַשִּׁירע] דער, מצ: אָבִיר־... אין לשון פֿון משפּילים. מאַכטיקער פֿון געזאַנג, גרעסטער (גרויסער) דיכטער; גאַבעלער, פֿירנדיקער משורר, פּאַעט. דער אָי ה' דער בעל־התּילים. חיים־נחמן ביאַליק, אונ־דער אָיה.

אָבִיר־עוֹלָם — [אָבִיר־אוֹיִלֶאַם] במ. > ירושלמי, ראש־השנה, גא, ב. זיי מאַכטיקע פֿון דער העלט. גאַר גרויסע געלערנטע, העלט־באַרימטע מלומדים, גיטטיקע ריון. „צום חיסנ־שאַפּטלעכן קאַנגרעס זענען זיך צונויפֿגעפֿאַרן די אָיע פֿון גאַר דער העלט“.

אָבִיר־עֶקֶב — [אָבִיר־יאַנקעו] > ישעיה, מט, 26. מאַכטיקער פֿון יעקב, (אויסדרוק צו באַצייכענען גאַט).

אָבִיר־יִשְׂרָאֵל — [אָבִיר־יִשְׂרָאֵל] > ישעיה, א, 24. מאַכטיקער פֿון יִשְׂרָאֵל (אויסדרוק צו באַצייכענען גאַט).

אָבִיר־לֵב — [אָבִיר־לֵעוֹן] דער, אָבִיר־לֵב [אָבִיר־לֵעוֹן]. > ישעיה מו, 12. שטאַרק־האַרציקער, האַרטהאַרציקער, עקשן, שלעכ־טער מענטש; „הערט מיר צו, איר אָבִיר־לֵב“ „גאַר אַזוי ווי דער זיידע אַנשל איז געווען... אַן אָי...“ שׁע, יִשְׁנָה טוֹבָה. „אַזְרָהּם איז ניט געווען אַזוי ווי די רשעים אָבִיר־לֵב און האָט זיך מקרב געווען צו הקב״ה“ נוצ.

אָבִיר־תֵּלֵב — [אָבִיר־אַס־לֵעוֹן] די. מצ 3. > יוסיפֿון. אויך: **אָבִיר־תֵּלֵב**. אייגנשאַפֿט פֿון אָבִיר־לֵב. שטאַרק־האַרטהאַרציקייט, אומברחמנותדיקייט. „מיט זען אָבי זריות און אָי־האַט [ער] גאַר אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפּ און פֿאַרקמורעט די ברעמען...“ יל, פּוֹלִישֶׁע יונגל, 1895.

אָבִיב־אָר — דער, ין. סל. > רוס. 1. פּאַטרול, וואָר. „דערויף האָט דער פּאַליציי־מייסטער גע־שיקט אָר, זיי זאָלן אַרומגיין אין די גאַסן ציעיאַגן דאַס אויפֿגעהעצטע פֿאַלק“, קמ, 1865, № 15. 2. אינספּעקציע, קאַנטראָל מצד פּאַ־ליציי. „האַס הייסט אַן אָר? שטויסט ער זיך גלפּך אָר, ווענדראָף, אַ חנוכה־נאַכט אין סוכה. 3. (מיליטעריש) דאַס טאַקטישע דער־גענטערן זיך צום שונא ניט זירעקט, גאַר פֿון אַ זכּט, פֿון אַ הינטערשטער פּאַזיציע. גיין אויפֿן שונא אין אָי.

אָבִיב־אַר — גנ. אָבִיב־אַרטישע סאַציאַליסטישע סאַוועטישע רעפּובליק, געשאַפֿן פֿון דער געה׳ קוטאַיאַסער גוב׳ אין צפֿון־מערבֿ אַקוואַוו.

הייכטיקסטע שטאַט סוכום. הייכטיקסטער פּראָ־דוקט טאַבעק, אָדי: **אָבִיב־אַרטיש**.

אָבִיב־אַרטיש — דאַס (דער). גאַמען פֿון דעם לשון פֿון די אָבִיב־אַרער.

אָבִיב־אַרער — דער, מצ 3. מיטגליד פֿון איי־נעם פֿון די אָבִיב־אַרטישע שפּטים אָדער אָבִיב־אַרטישן פֿאַלק [מוסולמענישן גלויבן].

אָבִיב־אַר — דער, ין. רוס. 1. רויכער, פֿעטע ערד; אַרט האו מע פֿאַרדינט גרינג. „אַז די גוטע־יידן טאַרן פֿון גאַר אין ערגעץ קיין קאַפּ ניט אויפֿהייבן, איז זייער אָי אין אָדעסע“, ארז, קמ, 1868, № 11. 2. פּלאַץ וואָס איז ניט באַבויט, אַרט האו מע קומט זיך צונויף. „נעבן דער שול געפֿינען זיך 300 סאַזשען ערד וואָס געהערן דער שול, גאַר דער פּלאַץ דינט פֿאַר אַן אָי פֿאַר חזירים און שיכורים“, יוֹפֿאַל, 1884, № 22. 3. (שניידער) שטאַף, אַריבערגעלייגט אויף שטאַף (וי בנ אַ לאַץ, בנ אַרבל פֿון פעלערינע אט). עס איז נישטאַ קיין אָי, עס פֿעלט סחורה צו מאַכן אַן אָי.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. פּרוצעדיקער איבערפֿאַל פֿון פּאַליציי, סאַלדאַטן (צו כאַפּן פֿאַרברעכערס, דורכפֿירן אַביסקן, רעוויזיעס) מיט אָפּצוימען אַ געוויסן שטח כדי מע זאָל ניט קענען אַנטלויפֿן. די צאַרישע פּאַליציי האָט געמאַכט אָס אויף יידן אַן וואַרינעכט. די נאַציש האָבן געמאַכט אָס אויף יידן אין געטאָ. „און מיטאַמאַל ווען אַלע שלאָפּן, מאַכט מען אַן אַ פֿאַלט איבער די קינדער...“, קמ, 1868, № 45. „ביז עס מאַכט זיך אַן אָי, מע פֿאַלט איבער אויף ייִדישע אַכטניות אין מיטן האַלבע נאַכט מיט זשאַנדאַרמען און מיט סאַלדאַטן“, שׁע, פֿוננעם יאַרד 11. נאַכט־אָי = אָי אין מיטן נאַכט. 2. סתם איבערפֿאַל, אָרגאַניזירטער גע־יעג. „ווען אין די וועלדער האָבן זיך געיאַהעט אַ סך וועלף, האָט מען געמאַכט אויף זיי אַן אָי“.

די אָי זענען געבליבן אויפֿן שטח פֿון דעם־ש־לאַנד און אין פּוילן זענען זיי ניט געווען באַקאַנט, קאַס, ייִדישע מאַכלים, 131—134. יאובלוט, אַ גלאַס פֿון 13. יח צו פֿאַרשטשן יקודים [ניקודים] פֿון מלכים א, יד, 3. אין ספֿר הערוך, רעגנסבורג יאובלטיץ, מהרי"ל, הלכות איסור היתר, צט/א: „ואובלט נאפֿה בתערובות“.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. > פּויל > oblat. האַפּטיע, פּלעצל פֿון אומגעזענערס טייג וואָס סימבאָליזירט בעז די קאַטאָליקן קריסטוסעס קערפּער. „...פֿון הייליקע אָבִיב־אַרטישעס וואָס קאַ־טאָליקן באַקומען פֿון די גלחים, מכפר צו זען אויף זייערע עזירות...“, יוֹפֿאַל, 1882, № 6.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. 1. אַ רפֿואה־פּראָ־שעק אין אַ פּאַפּירל אָדער אין צונויפֿגעקלעפֿ־טע פּאַראַפֿינענע שפּאַלכלעך. „פרווח אַינגעט מען כּינע אָס אַ פּאַר, מיט יאָר אי די ברוסט אי דעם רוקן באַשמירן“, פֿרוג, אין הייטאַג־בעט. 2. קיילעכדיק שטיקל פּאַפּיר מיט קלעפּשטאַף אויף איין זייט בכדי צו פֿאַרקלעפּן בריוו, פעקלעך וכדומה.

אָבִיב־אַרטיש — דער, ין. רוס. > פּויל, וור. 1. אָפּגעשניטן שטיקל רויכחאַרג, פּוטערחאַרג. 2. פּלאַכטע, צונויפֿגעשטעלט פֿון קליינע שטיקל לעך פּוטערחאַרג. „דער בעסטער מייסטער בעמם צוזאַמענשטעלן די אָיען רויכחאַרג, זש. 3. אָפּגעריסן, אָפּגעשניטן שטיקל סחורה.

אָבִיב־אַרטיש — [הייכע טן] די, ין. רוס. אַר־מיניסטראַטיר־טעריטאָריאַלע געגנט אין רוס־לאַנד (צאַריש און סאַוועטישן). בירעבידושאָס איז געווען אַ ייִדישע אָבִיב־אַרטיש. „אַ טייל פֿון פּאַ־דאַליער גובערניע הייסט היינט היינצער אָי“, בריוו. [אין צאַרישן רוסלאַנד איז געווען אַ חילוק צווישן גוב׳ און אָי]. „דער גאַבאַר זאָל זיך אָנהייבן אין די גובערניעס און אין די אָי“, קמ, 1863, № 27. „אָווי = דאַרפֿיש.

„איך האָב גיזעהן דען יהודי הג׳ל דאָ ער איז פֿון הינין גירוטיין, האָט ער אַן גיאט איין פּאַ־לינדישי אָבִיב־אַרטיש גורט [= דאַרפֿישע קורט־קען] און איין וויסן קאַפּליישׁ, שׁו׳ת פּני יהושע אַמחטש 1715.

אָבִיב־אַרטיש — אָדי. וואָס איז שייך צו אָבִיב־אַרטיש, צו לאַנד, דאַרף (להיפך צו שטאַט). **אָי פּראָוולעניע** — די. רוס. צ. אַדמיניס־טראַציע, צענטראַלע פּאַרוואַלטונג פֿון אָבִיב־אַרטיש. „אַ מענטש וואָס מע מעג אים זיכער גלייבן האָט געזאַגט, אַז ער האָט עס געהערט פֿון אַ סאַוועטיק אין דער אָי פּ“, קמ, 1864, № 18.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. > איי > אָי פּ. טיילן אַ טייל פֿון אַן אָב־אַרטישקונג פֿון אַ טייל, ספּעציעל דורך אָפּשניידן.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. > איי > אָי פּ. ריטואַליסטישע מתנה פֿון אומבאַלעבטער זאָך פֿאַר דער קירך. היפך פֿון בלוטיקן קרבן.

אָבִיב־אַרטיש — דער, ין. פֿעט אָדער שפּאַט־נאַמען פֿאַר אַדוואָקאַט. „מע האָט אַ משפּט, אַ סכּוּך וועגן ירושה. ווער איז אַ מביין אויף אַ גוטן אָי? מאַשעק אָדער יענקלז׳, פּר׳ג, ביזדער און סקיצן. אויך: **אָבִיב־אַרטיש**.

אָבִיב־אַרטיש — די, ין. רוס. > איי > אָי פּ. פּראַצעס פֿון וואַשן (זיך), רייניקן (זיך) ווי אַ טייל פֿון

אונטער אראבישער הערשאפט [א = וון]. אבן גבירול, אבן עזרא, אבן תיבון אזוז. טראדי ציאנעלער אופן ארויסרעדן; אבן, "עוהן" אבן שטאט "אבן".

אבנאון — דער "עס מינסק, וורר. > וור. פֿור טערן קאלנערל (אויף א קאפטן). א גלאטער טשוהע [קאפטן] — צוויי גילדן, מיט א (ד"ה בלוין מיט א פֿוטערנעם קאלנער) צוויי גילדן מיט פֿאָפֿצן גראַשן, ליטוה.

אבנאווען — טרוה. ווע, אבנאוועט. רוסיצ. באַ גניען, רענאוירן. אלע קליינהענדלער, בעלי מלאכות און פראַמישלעניקעס וואָס וועלן ביז גניאַר ניט אַ זייערע דאָקומענטן...וועלן דאַרפֿן צאלן שטראַף, קמ. 1865, № 48.

אבנאווען זיך — אוטוה. ← דפֿח. זיך באַ גניען, זיך אַפֿאַרשן, קריגן גניע פּוּחות. זיך אַ נאַך אַ קרעג, זיך אַ אין גניע מלבושים. **אבנאָסקע** — די. ס. פֿטמ. 20. רוס. (אָ) געטראַגענער מלבוש, שוך. אויפֿקויפֿן אַיס; טראַגן אָן אַ ווי אַ שלפֿער.

אבנאַרמאַל — אַדי. גיט נאַרמאַל. קאַנטיק אַנדערש ווי עס דאַרף זיין. אַ באַנעמען זיך, דענקען, טאַן. (אַ נעמט אַרײַן סובנאַרמאַל און איבערנאַרמאַל). אַע קינדער. אַע דערשניגונג גען.

אבנאַרמאַליטעט — די. זן. דזוו אַבנאַר־מאַליטעט.

אבנאַרמאַלקייט — די (דאָס), זן. 1. (כאָ ראַקטער) שטריך וואָס שייַט זיך שטאַרק אָפֿ פֿון דעם געוויינטלעכן, געזונטן. (אַ נעמט אַרום סובנאַרמאַלקייט און איבערנאַרמאַלקייט). 2. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אַבנאַרמאַל. **אבנענאַציע** — די. ס. אַפֿליקענונג, אַפּאָג; אַפּאָרפֿונג. פֿאַרואַרפֿונג (פֿון עפעס וואָס מע האָט אָדער פֿון וואָס מע האָט געהאַלטן). אַ פֿון אייגענע רעכט. אַ פֿון פֿאַרעדיקע אי דעאַלן.

אבנענירן — טרוה. גיר, אַבנעגירט. פֿאַרליי קענען. זיך אַפּאָגן (פֿון רעכט, אידיען, תּעני גים אַ). אַ אַלץ אין וואָס מע האָט פֿאַרזע געליבט. אַ רעכט, פֿרויילעגניס.

אבן עזרא — [אבן עזרע] ← אבן עזרא. **אבסאלווירונג** — די. ען. 1. באַפֿרעיאונג (פֿון אַ חובֿ, אַבליגאַציע). פֿאַרבענונג, מחילה. ← אַבסאלוציע. 2. דאָס פֿאַרענדיקן אַ (מיטל אָדער הויך)־שול.

אבסאלווירט — אַדי. > אַי > ל. אויך: רומ. (געניצט: רומעניע, טשערנאוויץ און אומגעגנט, גאַליציע). פֿאַרענדיקט גימנאַזיע אָדער אוניווערסיטעט. גראַדואירט. ער איז אַן אַער און זוכט אַרבעט.

אבסאלווירן — טרוה. זויר, אַבסאלווירט. 1. ריינשאַפֿן, באַפֿרעיען פֿון זיגד; קריגן פֿאַר געבונג. ראש מלון מפתח, זשיטאַמיר 1872. 2. מתיר נדר זיין (ווען עס רעדט זיך וועגן גיט־זיידן פֿיר). 3. פֿאַרענדיקן גימנאַזיע אָדער אוניווערסיטעט. ← אַבסאלווירט. פֿאַר־ענדיקן אַ קורס לימודים.

אבסאלווטיב — דער, זן. 1. דער וואָס ווערט באַפֿרעט פֿון זיגד (אין פֿאַרבינדונג מיט אַ רעליגיעזער צערעמאָניע). 2. דזוו אַביטור ריענט.

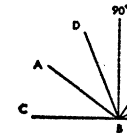
"דער פֿאַטער ווערט אַבליגירט אויסצוהאַלטן די קינדער פֿון זיין געגנטער פֿרוי". **אבלייווע** — די. ס. (געוויינטלעך אין מצ). 20. זיב. פֿליסיקייט וואָס שייַט זיך אויס ביי גאַנצע.

אבליטשקע — די. ס. וורר. אַרט וואו עס זיצט דער וואָס טריבט אָן די פֿערד; קאַולעס. "אויפֿן אַבליצקע זינען געזעסן אַ קוצער מיט אַ לאַקיי", שבתי מאַקעוויץ. צוויי גלעכע שיי דוכים, ווילנע 1893.

אבליעוואַקע — די. ס. > וורר. מינסקער ג/ בריסק. וועטער (פּאַגאַדע) ווען רעגן און פֿראַסט ביישן זיך אין איין און דעם זעלביקן טאָג.

אבליק — דער, זן. (לאַנדמעסטער) אויפֿ־נעם, אויסמעסטונג וואָס ווערט געמאַכט גיט לויט דער האַריוואַנטאַלער און גיט לויט דער ווערטקאַלער ליניע, נאַר מיט אַ ווינקל צו איי־נער פֿון זיי.

אבליקאַל — אַדי. > אַי > ל. 1. וואָס איז אין דער קרים, וואָס איז גיט האַריוואַנטאַל און גיט ווערטקאַל, נאַר מיט אַ ווינקל צו דער האַריוואַנטאַל לער אָדער ווערט־קאַלער ליניע. אַן אַע פֿלאַך. אַער

קאַנס = וואָס זיין אַקס איז גיט פֿערפענדי קולאַר צו דער פֿלאַך פֿון באַזיס. 2. אומדי רעקט, אומגלייך, אַע און אומקלאַרע רייד. **אבמאַטקע** — די. ס. > וורר. רוס. ברייטע סטענגע פֿון שטפֿער סחורה אַרומצווילקען אַ פֿום (געניצט אַנשאַט אַ כאַלעווע).

אבמאַל'ט — דער, זן. 20. > רוס. 1. אַקט אָדער פֿראַצעס פֿון אַפֿדערשן תּבואה, אַרויס־שלאַגן די קערנער פֿון די זאַגען. 2. סכּום קערנער, אויסגעדראַשן פֿון תּבואה. אַ גרוי סער אַ.

אבמאַן — דער, מצ אַבמענער (זן). > דניטש. פֿאַרזיצער פֿון "יודענראַט" אין די געטאָס ביי די נאַציס. "דער אַ" (פֿון גראַדנער יידנראַט) האָט אַלץ מער און מער פֿאַרטיילט די פֿאַליטיק פֿון גאַנגעביקייט וועלכע דערפֿירט ביז די טרויע־ריקע ליקוידאַציע־טעג, מ. ביאַלאַדזשארסקי.

אבמאַץ — דער, זעס. רוסיצ. אַבמערעיי; שווינדל, פֿעלשונג. "עס איז אַבער אַ גניבֿה, חנן וויל זיין אָן ערלעכער סוּחֿר", אַה ישֿכֿר לימוד.

אבמאַנעווען — טרוה. געווע, אַבמאַנעוועט. 20. > רוס. 1. אַפּאַרן, באַשווינדלען. "גוואַלד וועל איך שרייען, מע האָט מיך אַבמאַנעוועט, איך וויל גיט פֿאַרקויפֿן די אימעניע", קמ. 1863, № 15. 2. פֿעלשן אין עמעצן, זיין אומגעטריי, פֿאַרראַטן (דער מאַן די פֿרוי אָדער פֿאַרקערט). "מערי האָט ערשט איצט אויסגעפֿונען אַן דער מאַן האָט זי שוין לאַנגע יאָרן אַבמאַנעוועט", א. פּאַמעראַנץ.

אבמאַני(ש)טשיק — דער, זעס. וון (ש)טשי־צע, ס. אַפּאַרער, שווינדלער. ווער עס אַב מאַנעוועט.

אבן — ערשטער טייל פֿון אַ גרויסער צאַל אַלטע פֿאַמיליע־נעמען פֿון יידן אין לענדער

רעליגיעזן ריטואַל. טבילה־וואַסער; שוועק־וואַ סער. 2. פֿראַצעס פֿון רייניקן שטאַפֿן (ביי כעמישע עקספערימענטן), זיי צו באַפֿרעיען פֿון זינטיקע מאַטעריאַלן.

אבליארדע — די. ס. וורר. > פּויל. לייצע פֿון אַ געשפּאַן.

אבליג — דער, זעס. אַרכ. > וורר. פּויל. אַבליגאַ־ציע, שט־חובֿ, וועקסל (אויף אַ קהילה, אויף אַ גאַנצן קרייז). "בייא דעם חרם הגדול וואש מען וועט געבין בקהילות איז החרם חל על האנשים שיש להם איזה אַ על המדינה...און אויב ווער עש ווייסט פֿון דעם מוז ער...", פּנקס ליטא, תקנות תּניא.

אבליגאַט — דער, זן. > אַי > ל. 1. דער וואָס האָט אויף זיך אַ חובֿ, אַבליגאַציע. דער וואָס איז פֿון געריכט געצוואונגען עפעס צו טאַן. פּינסקיס חב. 2. אַבליגאַטאַרישער ענין. "דער קעגנשטאַנד [רעליגיאָנס־אונטערריכטן] איז גיט קיין אַ", קמ. 1866, № 38.

אבליגאַטאָ — דער, די. ס. > אַיט. 1. צו־גאַבֿשטיים אין אַרנסט־רומענטאַל אָדער וואַקאַל ווערק, וואָס איז אַ באַגלייטונג צו דער הויפּט־שטיים. אַ־שטיים. 2. טייל פֿון מוזיקאַ־לישער קאַמפּאָזיציע, אַזוונדערש פֿון אַקאַמפּאַ־נימענט, וואָס האָט אַ זעלבשטענדיקן ווערט און קען גיט אויסגעלאָזט ווערן.

אבליגאַטאָר — דער, ס. וון זין. ס. > אַי > ל. דער וואָס לייגט אַרויף אַן אַבליגאַציע, איז מחייב צו עפעס.

אבליגאַטאָריש — אַדי. וואָס איז אַ מוח, צוואַנג, חובֿ (מאַראַליש אָדער געזעצלעך גע־בונדן). אַע בילדונג.

אבליגאַטאָרישקייט — די (דאָס), זן. אַרויסגעצוואונגענקייט (מצד געזעץ אָדער גע־וויס, איינשיטעל).

אבליגאַליאַ — די, במ. שריפֿטלעכע הת־חבֿותן. יוסף מאַרשן, חנוך לנעה, פֿירדא תקל"ד.

אבליגאַציע — די. ס. > אַי > ל. 1. חובֿ, פֿאַרפֿליכטונג, צוואַנג, התחבֿות, געזעצלעכע געבונדנקייט. זיין אונטער אָן אַ אַ־חובֿ = חובֿ ווי אַ רעזולטאַט פֿון אַן אונטערשריפֿט, פֿון זיין אַ זשיראַנט אויף אַ וועקסל. 2. געפֿיל אָדער געדאַנק אַז מען איז מחויב עפעס צו טאַן פֿאַר אַ צווייטן (אָדער אַ גרופּע) איבער מאַראַלישע אָדער געזעלשאַפֿטלעכע טעמים. זיך פֿילן אונטער אָן אַ זיך באַפֿרעיען פֿון אָן אַ זיך רעכענען מיט אָן אַ. 3. ווערטפּאַפּיר וואָס אַ קערפּערשאַפֿט לאָזט אַרויס אויף אַ געוויסער סומע, כדי צו פֿאַרגרעסערן אומזאָץ־קאַפיטאַל. "די אַרויסגעבערס פֿון די אַיס זינען זיך מתחייב אויסצוצאָלן אַ באַשטימטן פּראַצענט", אַיס אויף פֿראַנצויזישע אינזנאַנען, קמ. 1868, № 12.

אבליגירן — טרוה. ייר, אַבליגירט. אויך מיט זיך. > אַי > ל. אַפֿאַט געניצט אין שפּאַניש־רעדנדיקע לענדער [obligar] מחייב זיין, פֿאַרפֿליכטן, צווינגען. "אָווי נאַך בֿי מאות [נטאַלער] מחמת בער הֿי מאות קנס דיא איך מיך וואר אבליגירט דעם דוכס צאהלין", גה. 392. "ער וועט אים אַ דאָס צו טאַן".

להיפך צום פֿרעירדיקן. יונג, אָבער געניט; עס פֿאַסט ניט, אָבער עס איז גוט. „אַ יוד איז דאָס קלענסטע באַשעפֿעניש, אָבער אַיטלעכ; גרויס אין די אויגן“, שווי. „גרינג צו זאָגן, אָבער שווער צו טראַגן“, שווי. „אַ לינג טאַר מען ניט זאָגן, אָבער דעם אמת דאַרף מען ניט זאָגן“, שווי. „דאָך אָבער וויל איך פֿרעזער נאָך עפעס אויסהייבן פֿון אַיך“, אמד. „דערפֿאַר אָבער, אַז איר וועט ערגעץ שוין אַנשמעקן אַ מויד — וועט עס שוין גיין ווי אַ מזמור“, ממוט, פֿישקע. „וואָס מיר זענען — זענען מיר, אַ יידן זענען מיר“, פֿל. 2. וויזנט אויף אַן אויס־נעם, יוצא־מ־הפֿלל: (אֶחויק, מיטן אויסנעם פֿון. אַלע פֿאַלגן, אָבער ניט ער. „קרום איז ניט גלייך, אָבער אַ קרומער לייטער איז גלייך“, פֿול. 3. וויזנט אויף פֿאַרשטאַר־קונג; נאָך מער ווי, שוין איינגאַל אַווי. (מיט ספעציעלער באַטאָנונג). ער איז נאַריש, אָבער נאַריש! „דורך גרויס עגמת־נפשֿ און גרויס שרעק איז ער שלאָף געוואָרן, אָבער זייער שלאָף“, ספֿר בית רבי, ווילנע 1904. 4. קומט אַנשטאַט אַדער, אַרז; פֿאַר, אַוקר, צעוואַרפֿענע וויר. „עז מוז דיר גויש ניט באַנג זיין אַז דאָס קיין ברייב־ניט שרייבֿשט, אָבֿר [= אַדער] מוושט גרוישה שאַקס [= עסקים] פֿיר האַבן“, פֿראַגב. 42. „בענדיר אונד שטריק ווי מאַן זיאַ ברויכט, דין אָבֿר דיק, יאַיין שיין ליד פֿון די הנד הערקש לייט, פֿש 1. „אַנטפֿרשט הקבֿה וויל אלהיאַ איין נס טאָן, אָבֿר הקבֿה וויל דו קיינר זאָל ניט עוסק זיין מיט אים“, 131, 132. „איך האָבֿ מיט צו קיין מעגש גיהאט צו ווענדן אָבֿר צו קעהרן“, עיון, הקרמה. „מען מעג צו קלאַפֿין פֿעפֿיר אובֿר זאלץ לכבוד שבת, רק נישט אין שטייטל, נאָר מיט דער שטיל פֿון דעם מעסר“, שזחן ערוך, א. ח/ב [וּשאַלקוּע? אַנהייב 19. יה?]. „האַבן זיי געזען סע שטייט דאַרט אַ סך וועגלעך מיט חולאים פֿערציק אָבער פֿאַציק“, נחב, „מעשה בחכם ותם.“ — אָבער אַהין זַבער אַהער!“ — „גענוג אָבערס! אָבער עסט אַ פֿערד“, פֿול [וואו עס קומט פֿאַר דער איבערפֿינט אַדער: אָבער, און עס פֿעלט די פֿאַנעם, ה, באַקומט זיך אָבער = האַבער].

אַבער — דער, ס. טוב. אויסרייז, תירוץ, פֿאַר־ענטפֿערונג. טו עס גלייך, אַן אַן אָבער. הער אויף מיט דענע תירוץ און דענע אַס. „איז געווען אַ יידישקייט אַן אַס... אַן פֿשרות, אַן צעטיילענישן“, מוק, באַנגעניטן 11.

אַבער — דער, ס. דעסמ. 1. איבער־קעלנער. מע דאַרף צורופֿן דעם אַ. 2. הויכער באַאַמ־טער, דער איבער. „און אַלע נעמען: דער אונ־טער נעמט, דער אָבער נעמט, דער קאַפֿיטאַן נעמט“, ש.

אַבער — אַ איבער. דעסמ. ערשטער טייל פֿון אַ צאַל צונויפֿהעפֿטן־דיטשמעריזמען, למשל: אָבער־אינטענדאַנט, אָבער־הויפֿאַנגענט, אָבער־הויפֿמיסטער, אָבער־פֿאַרליצמייסטער, אַ קעכער (דוגמאות פֿון קמ, 1863 & 1864), אַ גליק וואָס עס קומט אַרפֿן דער קאַנדוקטאַר מיטן אַ־קאַנדוקטאַר און ער ווערט אַ טומל, אַ מהומה, שט, מאַטל. „מאַנכע געסט... האַבן צוגערופֿן דעם אַ־קעלנער“, אר, ידער קעלנער, דער אַ־קאַמערעווער וועלכער האָט גרויס תן

אַבער — גנ. שטעטל אין ראַקישקער קרייז, אומפֿאַהענגיקע ליטע. [אין 1897 — 957 אונד/652 יידן. צו יענער צייט אויפֿן בית־עולם מצבות 400 יאָר אַלט].

אַבערליסק — דער, ז. אַי > ל, גר. 1. פֿירקאַנטיקער מאַנאַליטישער זייל (שטיין) וואָס פֿאַרשמעלערט זיך אין דער הייך און פֿאַרענדיקט זיך מיט אַ פֿיראַמידל [פֿון די אַלט־מזרישע מאַגומענטן]. „די צוויי זיילן ווערן אַנגערופֿן אַיך, אמד, מטע מצרים, ווילנע 1864. „אַ פֿלאַס דע לאַ קאַנקאַרד [אין פֿאַרין], וואָס זאָגט אונדו דין אַיך, עק. 2. צייכן פֿון אַ סטילעט, געניצט ווי אַ מראַה־מקום. אַד: יִשׁ, אַ־ל. **אַבעלמאַסק** — דער, ז. אַי > אַראַביש. [= פֿאַטער פֿון מוסקן, גראַן מיט אַ געבלעך בלימל, פֿון פֿאַמיליע Malvaceae, וואָס זענע זאַמען ניצט מען פֿאַר אַ מין פֿאַרפֿום (מוסק) Abelmoschus moschatus].

אַבעלעס לייז, ...קרענק — פֿאַרע. > אַבאַ. שטאַרקע ליד, גרויסע צרות. אַרומגיין אין אַבעלעס ליד, ליגן אין אַבעלעס קרענק = זיין אויף גרויסע צרות. „ער האָט, ניט פֿאַר אונדו געדאַכט, אַבעלעס ליד, מיט איין וואָרט: ער איז אויף גרויסע צרות, ער ליגט אין געהאַקטע וואַונדן“.

אַבעלעריידער — בא. [פֿון דעם נאַמען אבאן] לאַק, ראַדעם. עמעצער וואָס האָט ליב אַ סך צו רייזן; פֿלאַפֿלער, פֿאַרליאַך, מאַרגאַל [ווייכע ל].

אַבענעס, אַבער־נעס, אַבער־נס — אַדו. לאַק, האַמלע, מאַהילעווער גוב. דזוו איי־בעראַניס. צייט.

אַבעמיניע, ניש — אַ אַביסיניע, אַביסיניש. **אַבעמניאַ־שקען זיך** — אַוטו. קע זיך, זיך אַבעסניאַ־שקעט. שפּאַטיש, אַפֿלאַכעריש פֿאַר אַביאַסנאַיען זיך, דערקלערן זיך אין ליבע (אַנ־צוהערעניש אויף פֿאַרסניאַ־שקעט = שיבורלעך, בגילופֿין).

אַבעצאַדלע — די (דער), ס. פֿויל. פֿוילי־שער אַלאַפֿעט. דאָס נעלעמענטאַרע לערנען זיך ליינען, פֿון אַבעצע, נאָך אותיות נאָך.

אַבעצע — דער, ען. 1. די ערשטע דריי אותיות פֿון לאַטענישן אַלפֿ־בית (לויטן דע־טשישן אַרויסרייז). דע־טשישער אַלאַפֿעט. אַל־פֿאַבעט בכלל. „איינער שריבער... לערנט דאָך שוין איצט מיט אַיערע קינדער דעם אַבע־צע“, י. 2. בינשאַק, בי ר' שלמה בערלינער, לבוב 1896. 2. אַנהייב, התחלה, יסודות) פֿון אַ קענטעניש, געניטשאַפֿט. ערשטער אַרבי־פֿאַר, ערשטע טריט. אַ פֿון אויפֿפֿירן זיך, האַנדל פֿאַר אַזוו.

אַבעצער־אַריאַ — דער, ס. שפּאַ. אויך: **אַבעסעד־אַריאַ**. אַבעצע, אַלאַפֿעט, ספּעצ: פֿון שפּאַניש.

אַבעצעדלע — דזוו אַבעצאַדלע. „און איר העפֿ־טן און איר שטיקן? האָט איר געזען דעם גויאַישן אַ וואָס זי האָט אויסגעשטיקט?“, עט, משלים.

אַבער — קאַנ. Mhd: aber. 1. וויזנט אויף אַן אַקעגנשטעל(ונג): און דאָך, פֿאַרטי, נאָר,

ריע אין אַ חלל פֿון גוף (געשאַפֿן דורך צע־שטערונג פֿון קערפֿער־געוועבן).

אַבסקוראַנט — דער, ז. וונ ייך, קע, ס. > אַי > 2. 1. ווער עס שטרעבט צו שטערן דעם פֿראַגרעס פֿון בילדונג, וויסנשאַפֿט. שונא פֿון אויפֿקלערונג. פֿינצטערלינג. 2. עס־האַרץ אין וועלטלעכן וויסן.

אַבסקוראַנטיזם — דער, ען. שיטה, געדאַנ־קען־גאַנג פֿון אַבסקוראַנט. שונא צו בילדונג, אויפֿקלערונג. יִשׁ = פֿרינציפֿיעלער אַנג־הענגער פֿון אַבסקוראַנטיזם. „ער אַליין איז אַ געבילדעטער, אָבער אַ פֿאַרביסענער אַ“.

אַבער־אַנען — דער, נעצעס. דזוו אַבאַדראַ־נעץ. „עס קומט זיין יום־הדין... פֿאַר חבֿרן זיך מיט אַנעצעס...“ ווידער באַשטרעפֿט מיט: לאַז ער גיין ווי אַן אַי, בערג, בנט דניעפֿער 1. **אַבערריק, אַבערריק** — דער, עס. > פֿויל. אַוקר. (> נאַבערריק; אַ נאַבערריק, אַן אַבעד־ריק). 1. רימען (פֿון פֿערדס לעדערנעם גע־שפּאַן) צו פֿאַרציגען און פֿאַרשפּיליען אַרום די לענדן. „איך וויל מיט די אויגן און דערוע: אין די אַס מיט שלייסע שטייט אַפּגעשפּאַנט ביי דעם הינטערשטן בנדל אַבער פֿערדל“, ממוט, פֿישקע. 2. (שוסטערע) רימען צוצו־פֿעסטיקן דעם שוך צום קאַפּול.

אַבער־אַנע — די, ס. > וויר, אוק. אויך: אַבע־זאַנע, אַבּוּזאַנע, אַבּוּזאַנע, בּוּזאַנע, בּוּזאַנע. 1. מאַלעפֿ. נאַכקרימען, נאַכ־מאַכן ווי אַן אַן זיך קרימען ווי אַן אַ. „אַז איינער זעט אַ מורין דאָס ערשטע מאַל, אַדער אַ קאַרליק, אַדער אַ בּוּזאַנע, אַדער אַ העלפֿאַנט, (מאַכט מען) די ברכה...מִשְׁנֵה הַבְּרִיּוֹת“, ברכות מנחם, קעניגסבערג, תרי"ח, טז. א. „אַלע נביאים לגבי מדרגת משה זענען געווען ווי אַבער־אַנע אַנטקעגן אַ מענטשן“, נוצ 11. 2. זייער אַ מיאוסער, העסלעכער מענטש.

אַבער־פֿעטשען — טרוו. טשע, אַבער־פֿעטשעט. 2. > רוס. פֿאַרזאַרגן; זען עמעצער זאָל האַבן פֿון וואָנעט צו לעבן. „וואָס הערט זיך מיט דער דוכאַונע זאַוועשטשאַנע? ווען וועט ער אייך אַיך?“, שט, יאין צווייען אַ זעקס און זעכ־ציק.

אַבער־פֿעטשעניע — די, ס. רוס. פֿאַרזיך־כערונג, גאַראַנטיע. „דער וועקסל אַליי... איז אַ קליינע אַ און פֿאַרלאַנגט משפּנות אויך“, 1885, № 40.

אַבעט — דער, ז. דזוו אַבאַר. < **אַבעמקע** — די, ס. > אוק. דזוו אַזבוקע < „בעסער אַ קאַנפֿעטקע איידער אַן אַי“.

אַבעמשייקע — די, ס. דזוו אַביטשייקע < **אַבעמשיט־אַר** — דער, ז. > רומ. שולביכל מיטן אַלאַפֿעט, אַבעצע; דאָס ערשטע לערנביכל אין שול. „ער קאַן ניט קיין צורת־אות, ער קאַן אַפֿילו נישט ליינען דעם אַ“.

אַבעיה — [אַפֿאַיען] די, יות. אויך: אַבעיא, אַבעיה, בעיה. תל. פֿאַרעט וועגן אַ פרט פֿון אַ דין, וואָס מע האָט ניט (אַדער סאיז שווער צו געפֿינען) דערויף קיין (אַן) ענטפֿער. „וואָס יעדער באַהאַונטער תלמיד וועט אַמאַל מחדש זיין וכו' אין אַלע איינצלהייטן פֿון די אַבעיות פֿון ר' ירמיה...“, תניא, 318.

בני די קעניגין, איסטאריע וו. [אָ צאל ווער-
טער מיט אָבער — אריבערגענומען פֿון רוסיש].
אָבער און אָבער, אָבער און ווידער —
אָדו. היידער און ווידער, נאָכאַנאַנד, אַ סך מאל
כסדר. זאָג עס ניט אָבער און אָבער. אָבער און
היידער בולבע! „איצט אָבער [מחמת איסור
קטניות] איז אויף אונדז אַן אומגליק, מע מוז
האַבן אָבער מזה און היידער מזה“, יודישער
פֿאַרפֿסח. „מיר מאַטערן זיך נעבעץ, אָבער
און ווידער“, צונג. דער סנדק, ווילגע 1897.
אָבעראַמאַל — אָדו. נאָכאַמאַל; כסדר, כמעט
אַן אויפֿהער. „איך זאָג עס נאָכאַמאַל און אָבער-
אַמאַל“, צייט. „יאָ, היידעראַמאַל בױו, היידער-
אַמאַל און אַי בױו“, שע. „שיר השירים,
„ווי האָבן זיך אַי געקושט“, א. ל. קאַרטור
זשינסק, דיא גליקלעכע פֿאַמיליע, וואַרשע
1881.

א. י. בוכבינדער, די שיינע גיטלעך וואַרשע
1894.
אָבעררױך — 1. גנג ג' און שטאַט אין צפֿון-
מזרח שטאַטלאַנד. 2. ספעציעלער מין שוואַר-
צע בהמה אָן הערנער וואָס קומט פֿון דער ג'.
אָבעררױפֿטייַץ — דער „צעס“ > פּויל. דזו
אָבראָרענען.
אָבעררױבאַק — גנג שטעטל אין פּוילנער
וואַיז [געבוירן אַרץ פֿון היסטאָריקער און
ביבליאָגראַף אַברהם בעלזענער].
אָבעררױשניץ — די „ס“ > פֿר. גרינצנג;
אין פֿאַרעם פֿון אַ גרויסער באַרנע,
וויאָלעט־קאַליר [שטאַמט פֿון דרום-
מזרח־אַזיע]. ווערט געגעסן געבראַך
טן, געבאַקן. אויך: בלויע פֿאַט
לאַזשאַנע, בעט. Solanum melon-
gena, E: eggplant

אַ מענטש אין די מיטלעע יאָרן. עלעגאַנט גע-
קליידעט, דער אַ מיט דער העלער אונטערלאַנג
אויפֿן אָקסל“, פּרץ, יד רוני.
אָבערקױט — די „ן. דעסמ. אָבער+קייט.
רעגירונג, (מלוכה)מאַכט, מלכותא דארעא.
„וואָס אַ מענטש שווערט אָדער טוט אַ גור צו
...פֿיל מענטשן ובפֿרט צו דער אַי איז ניטאָ קיין
שום ביטול און היתר“, הרב הנובֿר, ספֿר שערי
ציון, זשיטאָמיר 1849.
אָבעררױפֿן — דער „רעק. גאַליציע. איי-
בערראַק; אייבערשטער ווינטערדיקער מענער-
מלבוש, לויטן אייראָפּעאישן פֿאַסאָן, נעמאָדיש.
אָבערשטיינע — די „ס“ > פּויל > דעטסט:
obersten. (שוסטער) אייבערשטע טייל לעדער
פֿון אַ שוך וואָס ווערט אינעווייניק אַרײַנג-
געבויגן און צוגענייט צו דער פֿאַדעשווע.
אָבערשטישאַניע — די „ס. רוסיצ. צוזאַג,
הבטחה. „צוגעזאָגט איז צוגעזאָגט, אַן אַ מוז
מען האַלטן“.

אָבערטיין — גנג שטעטל אין קאַלאַמיער
ג', האַרדענקער קרינז, סטאַניסלעו וואַיע
[אין 1910 — 3,000 יידן].
אָבעררױדע — דער „ן. דעטסט. אין געטאַס,
לאַנערן, אונטער די נאַציש: דער עלטסטער
איבער יידן אין אַ פֿאַבריק, וואַרשטאַט (מע-
לעטע עס אויסשטשען איר: אָבער איז דאָס
אַ יידן). בלומ.
אָבערלאַק — דער, מצד אויך: אַױוערלאַק.
פֿר. מעג. (אָבערראַק). אייבערשטער מע-
נער־מלבוש פֿון אַ נעמאָדישן פֿאַסאָן. „געקור-
מען אין אַ נעמע אַי, אין אַ ברייטער פעלע-
רינע“.

אָבערליכט — דאָס, מצד לאַקל קאַלאַמיי און
ג'. אייבערשטע פֿאַרטקע (לופֿטיק) פֿון אַ
פֿענצטער. „עפֿן דאָס אַי און לאַז אַרײַן אַ ביסל
לופֿט“.

אָבערן — טרוו. אָבער, געאַבערט. אומאַן. אָפֿ
באַרן. (באַרבער) אַראָפּגעמען האַר פֿון דער
פֿעל, נאָך דער זאַלע.
אָבערמע — די „ס. > אוק. ברעם, ברע-
מע(ני)ע, אָבערעמ(אָק). 1. שטלען
האַלץ וואָס מע קען אַרומנעמען (און טראַגן)
מיט ביידע הענט. „עס שליינגט אַפֿן דער אויחן
צוויי אַי האַלץ“, בערנ. „דער טאַטע זשאַלעוועט
שוין אַפֿילו אַן איבעריקן אָבערעם האַלץ
אַרײַנצוזאַרפֿן אין הרובֿעי, אַקערמאַו, טמו.
29 VIII 1959

אָבעררױבן — דער „ס. דעסמ. אויך: אָבער-
גלויבן. גלייבעניש, גלייבעכץ (וואָס בינדט
זיך געוויינטלעך מיט אַ סבולה, אַ תּרופֿה, אַ
סימן אָז עפעס דאַרף געשען). פֿרט פֿון אַ גלויבן
וואָס ווערט באַטראַכט ווי פֿאַלש, אומקולטורעל.
פֿרימיטיב. דער קריסטלעכער אַי אָז עס איז ניט
מולדיק פֿרעטיק דער 13טער פֿון אַ חודש.
אָבער(אָבער)גלויבער — דער „ס(?) דעסמ.
גלייבעכדיקער; ווער עס גלייבט אין סגולות,
זאַבאַפֿאַנעס, סימנים אע. „ווי דאָס רובֿ קאַרטנ-
שפּילער [איז ער] ניט נאָר אַ גרויסער מאַמין,
נאָר אַן אַ, גלייבט אין גוטע און שלעכטע
חלומות, גייט גיטש אַרײַן אין קלוב גיטש מאַג-
טיק, גיטש דעם דרײַצנטן“, שע יד פֿריילעכע
קאַמפּאַניע.

אָבעררױבן — דער „ס. דעסמ. אויך: אָב-
רױבן. גלייבעניש, גלייבעכץ (וואָס בינדט
זיך געוויינטלעך מיט אַ סבולה, אַ תּרופֿה, אַ
סימן אָז עפעס דאַרף געשען). פֿרט פֿון אַ גלויבן
וואָס ווערט באַטראַכט ווי פֿאַלש, אומקולטורעל.
פֿרימיטיב. דער קריסטלעכער אַי אָז עס איז ניט
מולדיק פֿרעטיק דער 13טער פֿון אַ חודש.
אָבער(אָבער)גלויבער — דער „ס(?) דעסמ.
גלייבעכדיקער; ווער עס גלייבט אין סגולות,
זאַבאַפֿאַנעס, סימנים אע. „ווי דאָס רובֿ קאַרטנ-
שפּילער [איז ער] ניט נאָר אַ גרויסער מאַמין,
נאָר אַן אַ, גלייבט אין גוטע און שלעכטע
חלומות, גייט גיטש אַרײַן אין קלוב גיטש מאַג-
טיק, גיטש דעם דרײַצנטן“, שע יד פֿריילעכע
קאַמפּאַניע.

אָבעררױבן — דער „ס. דעסמ. אויך: אָב-
רױבן. גלייבעניש, גלייבעכץ (וואָס בינדט
זיך געוויינטלעך מיט אַ סבולה, אַ תּרופֿה, אַ
סימן אָז עפעס דאַרף געשען). פֿרט פֿון אַ גלויבן
וואָס ווערט באַטראַכט ווי פֿאַלש, אומקולטורעל.
פֿרימיטיב. דער קריסטלעכער אַי אָז עס איז ניט
מולדיק פֿרעטיק דער 13טער פֿון אַ חודש.
אָבער(אָבער)גלויבער — דער „ס(?) דעסמ.
גלייבעכדיקער; ווער עס גלייבט אין סגולות,
זאַבאַפֿאַנעס, סימנים אע. „ווי דאָס רובֿ קאַרטנ-
שפּילער [איז ער] ניט נאָר אַ גרויסער מאַמין,
נאָר אַן אַ, גלייבט אין גוטע און שלעכטע
חלומות, גייט גיטש אַרײַן אין קלוב גיטש מאַג-
טיק, גיטש דעם דרײַצנטן“, שע יד פֿריילעכע
קאַמפּאַניע.

אָבראָדטשיק — דער „עס. > רוט, אוק.
אַרויסהעלפֿער (בײַם ברענגען אין אַרדענונג,
בײַ צערעמאָניעס). „אַ מענטש מיט פֿראַזאַ-
צוועק“.

אָבראָדטשיק — דער „עס. > רוט, אוק.
אַרויסהעלפֿער (בײַם ברענגען אין אַרדענונג,
בײַ צערעמאָניעס). „אַ מענטש מיט פֿראַזאַ-
צוועק“.

אָבעררױבן — דער „ס. דעסמ. אויך: אָב-
רױבן. גלייבעניש, גלייבעכץ (וואָס בינדט
זיך געוויינטלעך מיט אַ סבולה, אַ תּרופֿה, אַ
סימן אָז עפעס דאַרף געשען). פֿרט פֿון אַ גלויבן
וואָס ווערט באַטראַכט ווי פֿאַלש, אומקולטורעל.
פֿרימיטיב. דער קריסטלעכער אַי אָז עס איז ניט
מולדיק פֿרעטיק דער 13טער פֿון אַ חודש.
אָבער(אָבער)גלויבער — דער „ס(?) דעסמ.
גלייבעכדיקער; ווער עס גלייבט אין סגולות,
זאַבאַפֿאַנעס, סימנים אע. „ווי דאָס רובֿ קאַרטנ-
שפּילער [איז ער] ניט נאָר אַ גרויסער מאַמין,
נאָר אַן אַ, גלייבט אין גוטע און שלעכטע
חלומות, גייט גיטש אַרײַן אין קלוב גיטש מאַג-
טיק, גיטש דעם דרײַצנטן“, שע יד פֿריילעכע
קאַמפּאַניע.

שעט. רוטיצ. 1. אַ האַרץ טאָן זיך מיט גרויסער קראַפֿט. די פֿאַרשטן האָבן זיך אויף אונז אַברושעט, ווען מיר זענען ניט געווען צוגעגייט. 2. איינפֿאַלן. די אַלטע וואַנט האָט זיך אַברושעט.

אַברזין — [אַברזין] דער. תל. ברעזענט. זיך אַנגעהילט אין אַברזין-לילעכער, 898 בר-פּוכבא. (נב חוץ בנ 898).

אַבר(י)אָד — דער, זי. אַ אַבראָד. **אַבריוו** — דער, זי. רוטיצ. אַפּריס; תּהום. טרעט ניט צו נאַענט צום אָ. צווישן דעם נעכטן און דעם הענט אין אַן אָ.

אַבר(י)ע'ן — דער, זי. > רוס. 1. אַ פּוֹן ביידע עקן קורץ געשניטענע רוטישע ביקס. (באַנ) דיטן האָבן געהאַט אין דער צייט פֿון בירגער-קריג אין אוקראַינע אָן, זיי געטרעגן אונטער דער פֿאַלע. (דער באַנדיט האָט אַרויסגעצויגן דעם אָ און מיט איין שאַס אַוועקגעלייגט דעם ייִדן. 2. דוּו אַברעו.

אַבריענקעס — די. מצ. דוּו אַברענקעס. **אַבריק** — דער, זע. (מצ זי). דוּו אַבראַק. [בבא:] איך מוּו צוריקגיין אין די שטאַלן און צושיסן אָ אין די קאַריטעס, ייט.

אַבריקאַס — דוּו אַפּריקאַס. **אַברע, אַבראַ** — די. ס. 898. רישטעוואַניע(ס). בנין. אַרבעט, שפּיצל, אויפֿטו. ווערק, חיבור. "דער קאַנסטרוקטאָר האָט פֿאַרענדיקט די נעע אָ". "דעם יאָטלס אָ". אַנגעהויבן אַ נעע אָ. אַבראַס סאַניטאַריאַס = סאַניטאַרע אונטערנע-מונגען, אַרבעטן. אָ' ס' איז אַ רעגירונגס-אַנשטאַלט.

אַברעאַקציע — די. ס. > דעטש > ל. (פּסיכאָ-אַנאַליז) דאַס באַפֿרעזן זיך פֿון אַ קלעמעניש דורך אַראַפּריידן זיך פֿון האַרצן. [די אָ איז אַ פֿולע, ווען דאַס אַראַפּרעזן זיך פֿון האַרצן וועקט די ערשטע אינצידענטן וואָס האָבן גע-פֿירט צו דער קלעמעניש].

אַברעוויאַטאָר — דער, זע. וון זיין, קע. ס. ווער עס אַברעוויאַרט. דער וואָס זיין באַשעפֿ-טיקונג איז צו קירצן, קאַנזענטירן אינהאַלט פֿון ביכער, אַרטיקלען.

אַברעוויאַטור — די, זי. 1. פֿאַרקירצונג קאַנדענסירונג פֿון אינהאַלט (ביכער, אַרטיקל-לען, דערציילונגען אַע). 2. ראשי-תּיבות. אַנז גענומענער אופֿן צו פֿאַרקירצן. 3. (מוזיק) צייכן אַז מע דאַרף אינצידענטן וואָס האָבן גע-אַ טאָן, אַן אַקאַד אַע.

אַברעוויאַרונג — די, זען. פֿאַרציעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַברעוויאַרן.

אַברעוויאַרן — טרוו. וויאיר, אַברעוויאַרט. 1. פֿאַרקירצן, אַפּקירצן. ניצן אַ טייל פֿון אַ וואָרט (טיילן פֿון ווערטער) אַנשטאַט פֿולן וואָרט (פֿולע ווערטער); ניצן ראשי-תּיבות. 2. קאַנדענסירן, צוויפֿצונען אינהאַלט פֿון אַר-טיקל, שטודיע, בוך אַע. 3. פּשוטער, גיכער דורכפֿירן אַרבעט-פֿאַרציעס. 4. פֿאַרקירצן ברוכ-צאַלן.

אַברעוויאַציע — די, זע. ס. > איי > ל. 1. פֿאַרציעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַברעוויאַרן. 2. פֿאַרקירצונג פֿון אַ כעמישן פֿאַרציעס.

אַברעמאַוויטש — 1. פֿאַרשפּרייטער פֿאַר-מיליענאַמען ביי רוטישע ייִדן. באַשט: זון פֿון אַבראַם, אַברהם. אַפּציעלער פֿאַמיליע-נאַמען פֿון מענדעלע מוכרס-פֿאַרם (1836—1917).

2. גנ. ייִדישער קאַלווירט, באַרסטאַנציע סלוצק, קאַפּולער ראַיאָן, מינסקער קרייז. **אַבראַ/מאַווקע** — גנ. איבערואַנדערערישע, קאַלינינגראַדער ראַיאָן, אוקראַינע.

אַבראַניע — אַ אַבראַניע. **אַבראַסאַ** — דער, זע. ס. 898. דאַס אַרומגעמען עמעזן (פֿרענדלעך). גלניך זיך געלאָזט [צו אים] געגעבן אים אַ שטאַרקן אָ, מ. רובּיני-שטיין, אַ לעבן אין מעקסיקע.

אַבראַק — דער, זע. (מצ זי). > פּויל. וור. אויך: אַבריק, אַברעק. טרוקענע שפּיז, פֿאַר בהמות (פֿון צעהאַקטע שטריו, היי, פֿאַר לאַווע, מיט אַ געמיש פֿון שאַלעכץ, קלעפּן — דערעיקר פֿאַר קי, אַדער מיט אַ געמיש פֿון האַבער — דערעיקר פֿאַר פֿערד). אַ הון וואָס כאַפּט דעם אָ, וואָס פֿאַלט פֿון איבערגעפֿילטן פֿערדס מייל אַרויס, טראַכט ביי זיך; וואָס פֿאַר אַ פֿילאַנטראָפּ ער איז, פּרץ.

אַבראַקאַדאַ/בראַ/יברע — די. ס. 1. מאַ-גיז וואָרט, אַנגעשריבן אין אַ דרעמיקער פֿאַרעם אויף אַן אַמולעט (קמיע), אַנגעהאַנגען אויפֿן האַלדז; אַ סגולה צו פֿאַרהיטן פֿון חולאתן [קריסטן אין מיטלעלטער האָבן אין דעם געזען די פֿאַרמל פֿון פֿאַטער' = אב, יוון און ייִהליקן גיסט'ן. בישוף-מיטל. 2. פּלאַפּלערע, קלאַנגען אָן זינגען.

אַבראַשטשיק — דער, זע. ס. > רוס. מוסטער, פֿראַבקע. "... שיקן זייערע אויס-לענדישע בריוו, אַעס אַדער באַנדערעאַלע... צוצוצאַלן פֿאַר זיי", קמ. 1864, Ne 28. אויך: דוגמא. "נאָך אייניקע אַעס מוז איך אַמך צייגן פֿונעם תּלמוד", פ. קרעטשעווסקי, יודען און יודענטום, באַרדיטשעו 1894.

אַברענאַל — [אַבראַנעל] דער. 1. נאַמען פֿון גרויסן מלוכה-מאַן און ייִדישן פֿירער אין דער צייט פֿון גירוש שפּאַניע, דאַן יצחק אָ (1437—1508) [טעאַרעטיש ריכטיקער אַרויס-רייד: אַבראַוואַנעל]. 2. פּירוש אויף תּנך פֿון אָ. דער אָ שטעלט זיך אַפּ אויף לעבנס-פֿירונגען. "... טוט מען זען רצון און משיקט אים אַרויס דורך פֿאַסט דעם פּוורי מיטן ערשטן חלק אָ", בערג, נאָד אַלעמען ו.

אַברו — דער, זי. > פּויל. 1. דוּו אַבאַ-ראַט — אַ סוחר מיט גרויסע אָן. 2. אַרומ-דריי בשם טאַנצן. מאַכן עטלעכע אָן.

אַברוטש — דער, זי. זע. רוטיצ. 1. אַ אַב-רענטש. 2. כאַמעט אויפֿן קאַפּ פֿון פֿערד, געמאַכט פֿון לעדער אַדער פֿעסטן למוחט. (אין לשון פֿון גאַרבערס, רימערס, בעלי-עגלות). **אַברויטש** — גנ. שטעטל אין קאַראַסטענער קרייז, אוקראַינע. אויך: אַוורוטש, אַוב-רוטש. [1847 — 1,031 ייִדן; 1897 — 7,393 איינוו, 3,445 ייִדן].

אַברוין — די. במ. גנ. טייל פֿון די מיטל-סטע אַפּעניגען-בערג. בערג'י אין איטאַליע. **אַברושען זיך** — אוטוו. ישע זיך, זיך אַברו-אַבראַם — אַברהם.

זשיטעלסטווע, שוואַרץ אויף וויס, בפּירוש פֿאַר שרייבן אין בראַדסקיס שול ביי די שניידערס אַן אָ, שט. באַרגעשטיכעט. **אַבראַדעווען** — טרוו. יעדע, יעדע. סל. דערפֿרייען. "האַסט מיך אַבראַדעוועט מיט אַזאַ בשורה", בריוו. אויך מיט זיך.

אַבראַז — דער, זי. זע. ס. 898. אַ אַברעו. סל. איקאַנע. "די פּויערע צלמט זיך פֿאַרן אַבראַז וואָס הענגט אין הינגלי", פּאַליכטן פֿון אַ לאַמפּאַדקע, וואָס ברענט...פֿאַרן אָ פֿון היי-ליקן, יכנח"ז, יפֿאַג, 1890, Ne 8. אין ערשטן האָבן די טערקן זיך נוקם געווען אין זייערע אַעס, מעטה ירושלים, האַרשע 1882.

אַבראַזאָוועט — אַדי. רוטיצ. אַפּט סוב: די (דער) אַבראַזאָוועטער. וואָס פֿאַרמאַגט בילדונג; געבילדעט. אַפּט בעניצט איר. אַן אַע, זי איז דורכגעוואַנגען אַלע קלאַסן אין איין טאַג. יוואַניע — די. "אין פֿאַרלוף פֿון יאָרהונדערט האָט די אָ געמאַכט אַ גרויסן פּראַגרעס", דוד יעליק, האמונה וחכירה, אַדעס 1904.

אַבראַזיע — די. ס. > איי > ל. אַפּריבונג, צערעבונג. פּראַצעס (אָדער רעזולטאַט) פֿון אַפּריבן זיך פֿון אַ מטבע דורך איר צירקולירן. אָ פֿון קופּערנע מטבעות. אָ פֿון דער הויט. צעשטערונג פֿון ים-ברעג דורך ווירקונג פֿון כּוואַליעס.

אַבראַזניק — דער, זע. וון ניצע, ס. > מאַל-דעוויש, רומ. אומפֿאַרשעמטער, חוצפּהניק, עוות-פּיני, מחזוף. "אַ קינד אַן אָ, ענטפֿערט אַזוי חוצפּהניק אַן עלטערן ייִד".

אַבראַזע'ן — דער. רוטיצ. מוסטער, מאַדעל, (געוויינטלעך אין לשון פֿון וואַיאַזשאַרן). די וואָס האָט אַפּגעקענט האָבן אים אַרויס-געשטעלט פֿאַר אַן אָ (מאַדעל) צווישן די שטעטעס...יונגעלעכט, יפֿאַג, 1888, Ne 13, ביילאַגע.

אַבראַזשען — טרוו. ישע, אַבראַזשעט. סל. > פּויל. פּד. 1. באַלידיקן, במזוז זען, וואָלט ניט אָ אַן אַרעמאַן. 2. באַזעלען, קיריווען, אַנאַרן. "דער בעלי-הבית איז אַ חשובֿער ייִד ווער וועט ניט אָ זענע אַר-בעטער". אויך מיט זיך. זיך אָ אויף עמעזן.

אַבראַט — דער, זי. 1. דוּו אַבראַד. 2. יעדער מיין ציימל פֿאַר אַ פֿערד. "פּאַסטראָג-קעס און אָן אַמינזשפּאַנען פֿערד", אַשעראַ-וויטש, שטעט און שטעטלעך אין אוקראַינע. 3. שטריק צוצווינגן אַ פֿערד צו אַ סלופּ (בוים), וורד.

אַבראַטנע — אַדי. אינוואַריאַנט. סל. > רוס. וואָס קומט (אויף) צוריק אין פֿאַרקערטער ריכטונג. "דער אַטעם גייט ניט צוריק ליידיק ווי אַן אָ פּאַטשט", ליפּשיק, קמ, 1864, Ne 26.

אַבראַכאַ — דער, געוויינטלעך אין מצ. ס. 898. שטעטיק געוויקס, דאַרן. "דאַס פֿעלן איז פֿאַר-וואַקסן מיט אַיס", אַנטאַגליע פֿון ייִד' ליט' אין אַרגענטינע, ב"א, 1944.

אַבראַכאַל — אַדי. > איי > גר. וואָס איז אַן אַרעמט. **אַבראַם** — אַברהם.

3. פֿאַרקירצונג פֿון ברוכצאָלן. 4. יעדער מין פֿאַרקירצן אַ לענגערן אַרבעט־פֿראָצעס. אַ פֿון דער בוכפֿירונג.

אַברעז'ן — דער, זי. > רוס. (קליין) רעשטל שניט־סחורה. די פֿאַליצעס זינען ליידיק גע־ בליבן, נאָר עטלעכע אָזן.

אַברעזקעס — די. מצ. (אצ זי: אַברעזקע, אַברעזקע). > רוס. 1. מאַטעריאַל וואָס מע שניידט אָפּ אויסצוגלעכן ברעגן אָדער במם צושניידן לויט אַ מאָס. אַ פֿון פֿאַפּיר, פֿאַר־ מעס, שטאָף, לעדער, פעלץ א.א. אַזוי האָט אַנגעהויבן אַ קריליווקער יוד אַ סוחר וואָס האָנדלט מיט אַ אָ, שע, איבער אַ היטל. 2. שטיקלעך וואָס בליבן איבער במם פֿאַרקוי־ פֿן אויפֿן וואָג, טיילן פֿון אַ גרויס שטיק. אַ פֿון אַ לעקער, אַ קעז, אַ שטאַנג האורשט. נאָך אַ גרעסערער יום־טובֿ וואָס געקענט זיין, ווען מע האָט געהאַט צו קויפֿן פֿאַר דריי קאָפּיקעס די אַ, די שטיקלעך וואָס בליבן במם שניידן אין אַ האורשט־קראַם, א. נאַלמב, אַ האַלבער יאַרהונדערט יודישע דערצוונג.

אַברעם — דער, יעס. וואָלן. ← אַברעמע. **אַברענטש** — די, יעס. > פּויל. רייף פֿון קאַלץ אָדער מעטאַל צונויפֿצוואַרטן די קלעפֿ־ קעס פֿון אַ הילצערנער באַליי, פֿעסל, מעמער. „דער בעדנער קלאַפט אַרויף די אַ אויפֿן פֿעסל“.

אַברעק — דער, זי. > רוס > אַ קאַזאַקער לשון. אַנטלאַפֿענער אָדער פֿאַרטריבענער פֿון דער משפּחה בני די בערגליסט פֿון קאַזאַקאַ. הלל צייטלין, טפּופּניצק, ערטט יודיש ענצ־ קלאַפּעדיש ווערטערבוך, ערשטעס העפֿט, אַר־ שע, 1917.

אַברעק — דער, יעס. (מצ זי.) אויך: אַ־בע־ רעק. דזוו אַבראַק, אַבריק. יעס שטעכט אים דער אַ (מג) = ער האַלט זיך גרויס; לאַזט זיך האוילגיין. אויך: ער באַקלאַגט זיך, הגם עס גייט אים צו גוט.

אַבשטשינע — די, יס. > רוס. אויך: אַפֿ־ שטשינע. 1. אַראַגינאַציע פֿון אַליין־פֿאַר־ וואַלטונג אין אַ שטאַט, שטעטל, דאָרף אין צאַרישן רוסלאַנד. 2. קהל קהילה אין צאַ־ רישן רוסלאַנד; גערפֿן: יעווע־קאַיאַ אַ, אַבער אויך אַן דעם אַזי. גיין אין דער אַזי זיך ווענדן צו דער אַזי; אַ טענה צו דער אַזי. 3. קאַפּעראַטיווע, פּרימיטיווע־קאָמוניסטישע אַראַגינאַציע פֿון פּויערים מיט צום טייל שותפֿישער בעלי־בתיסקייט אויף שותפֿישער ערד אין צאַרישן רוסלאַנד. איינער איז... אַ נאַראַנדיק אַ צעהיצטער...אוי (בני אים) די אַ נאָר דאָס אייבערשטע פֿון שטיסל, אַל, ידער דועל.

אַבשמשען — אַזי. אינוואַריאַנט. רויט. אַל־ געמיין; וואָס איז פֿאַר אַלעמען. יעס וואָלט זייער רעכט געווען מע זאָל הי מאַכן אַן אַזי רויטישע שולע פֿאַר יידן און קריסטן, הענני העלפֿאַמאָ, קמ, 1864, Ne 35. „אין דער אַזי זאָל האָט ער זיך געזעצט בני אַ טישל, ספּ, נגיקלעכע און אונגליקלעכע.

אַבשמשעמזונען — די, יס. סל. > רוס. 1. געזעלשאַפֿט. די גאַנצע אַזי. מע רעדט ניט

אזוי אין אַן אַזי. „בש אונדו זינען דאָ בעלי־ טובֿות, וואָס קיינער פֿון דער אַזי האָט ניט קיין דעה [איבער זיין], ממוס, סאַקסט.

2. פֿאַראַיין, חבֿרה. „און מען ערלויבט סבֿ אַזי סבֿ פּרינציפּעל מענטשן צו מאַכן דעם חילוף“, קמ, 1862, Ne 2. אַזי: „נע. אַזינער עינין.

„וואו די בעמיידע האָט גענוג אַזי געלט, איז געווען ליכטער פֿון דער חבֿרות־אַקסע צו געבן“, קמ, 1866, Ne 43. אַזי סבאַר (ובאַר) =

שטייער פֿון דער אַרטיקער אופּראַחע (←) אויף דער באַפֿעלקערונג. אַזי (אויך „ווענאָיע) (אונגאַרעניע = שטאַטפֿאַרואַלטונג, מוני־ ציפֿאַליטעט. „עס איז אַ פֿאַרגעניגן צו זען

ווי די נייע אַזי אופּר, זאָרגט פֿאַר דער שטאַט“, קמ, 1864, Ne 30. אַזי מרחץ = די קהלשע באַר. „געקומען די צינט, אין אַדעס זאָל אויך זיין

אַן אַ מרחץ מיט אַ מקוה“, קמ, 1869, Ne 4. **אַבשידונקע** — די, יס. > רוס. 1. אַרומני, געניי. 2. אויפֿלאַג, צולאַג, צוגאַב. 27.

אַבשיילעך — אַזי. דעטש. זייער מיאוס, פּאַסקונדע; שרעקלעך. „אַזי די רויז שריבט וועגן נעכטיקן טאָג אַז עס איז געווען שייך און וואָרעס... שריבט ידער דאָרף פּונקט דעם היפור; עס איז געבטן געווען דער אַסטרע טאָג

זינט די וועלט שטייט, שע, זי רויטע יודע־ לעך.

אַב I — (אַה, אויך: אַח) דער, אַבֿות [אַועסן]. > תּהלים, קג, 13: „כּרַחם אַבֿ על בנימין א.א. 1. פֿאַטער. „אַב איז אַ פֿאַטער, קדר איז אַ טאָטער“, אַנהייב פֿון אַ קז. 2. גרויסער אויטאָריטעט, פּירינדיקע פּערזענלעכקייט. „יוסף ... איז דאָן געווען אַן אַבֿ צו פרעה“, נוצ.

אַב II — (אַח) דער. מצ נב. עלפֿטער חודש פֿון יידישן יאָר (גערעכנט פֿון תּשרי) אָדער פּינפֿטער (גערעכנט פֿון ניסן). איז אַ חודש מלא, האָט דרייסיג טעג. [זיבן ראַש־חודש איז איין טאָג און פֿאַלט אויס בלויז אין בדרוז (מאַנטיק, מיטוואַך, פֿרעטיק, שבת). זיין מזל איז אריה, אַ לייבן. פֿאַלט אויס אין יולי־ אויגוסט. ווערט אויך גערופֿן מנחם־אַבֿ [מנחם: טרייסטער — אַנדעט אויף משיח וואָס איז געבוירן געוואָרן תּשעה־באַב, אין טאָג פֿון חורבן בית־המקדש]. „משכּונס אַבֿ מעטשן בשמחה“ (תּענית, כו, א) = הייבט זיך אַן דער חודש אַבֿ, מאַכט מען ווייניקער שמחות. „שפעטער אין אַבֿ־ציט, זינען שוין געשטאַ־ נען... פּויערטעס... געשניטן און געבונדן די זאַגען“, אר, ימענדלס פֿעלדער.

אַב בחכמה — (אַח בעכאַכמען) דער; מצ: אַבֿות... [אַיוועס...]. ← אַברך. עלטסטער, ערשטער אין קלוגשאַפֿט; הויכגעלערנטער. אויך: אַבֿ החכמה. „ער איז פֿון די אַבֿות החכמה אין פֿאַליטיקע“.

אַב־בית־דין — (אַח־בעיזון) דער, יס. ר"ת: אב"ד. 1. עלטסטער, העכסטער פּונעם בית־ דין; טיטל פֿון אַ יושב־ראש אין אַ רבנישער אסיפה וועגן אַ קהלשן ענין; פֿאַרזיצער פֿון געריכט. „וואָס דויערט אזוי לאַנג? פֿרעגט דער אַב־ב"ד“, פּרץ, יודיש מתנות. „זיכער, ענטפֿערט פֿעסט דער אַב־ב"ד, זיכער זאָג איך דיר“, פּרץ, יאַנשטע שוויג. 2. טיטל פֿאַר

נאָר גרויסע אויטאָריטעטן אין רבנות (לויטן תּלמוד — דער טיטל פֿון צווייטן פֿאַרזיצער פֿון סנהדרין נאָכן נשיא וואָס איז געווען דער ערשטער אין ראַנג).

אַב בית־דין רקה(י)לה — (אַח־בעיזון דע־ קעהילע) דער. יושב־ראש פֿון אַ קהלשן בית־ דין.

אַב בית־דין רקה(י)לה־קדושה — (אַח־ בעיזון דעקעהילע קדושה) דער. יושב־ראש פֿון בית־דין פֿון דער הייליקער קהילה.

אַב בית־דין צדק — (אַח־בעיזון צעידעק) דער. עלטסטער פֿון בית־דין (וואָס טיילט אויס גערעכטיקייט). יושב־ראש פֿון בית־דין; טיטל פֿאַר אַ גרויסן רב; רבנישער אויטאָריטעט.

אַב בתורה — (אַח בעיטוריע) דער, מצ: אַבֿות... [אַיוועס...]. > (מגילה, יג, א). עלטסטער אין לערנען; אַ קדמון, אַ גדול בתורה.

אַב־רה ← אַב־יהוה. **אַב־רומ"ץ** — (אַח־רומ"ץ) ר"ת פֿון: אַב בית־ דין ומורה צדק.

אַב־רון — (אַח־רון) דער. מצ נב. 1. איינער פֿון די זיבן נעמען פֿון גיהנום, לויט ר' יהושע בן לוי, עירובין, יט, א. 2. נאָמען פֿאַר איינעם פֿון די זיבן אַפּטיילן, די שבעה מדורי גיהנום). „ווער עס קומט אין דעם גיהנם שאול [שעאַל], קומט ער דאָרטן אַפּ זיין עונש, ביז ער קומט צו אַ העכערן גיהנם... אַבער אַז ער קומט צו דעם גיהנם וואָס ער הייסט אַזי, קומט ער שוין קיינמאל ניט אַרויס פֿון דאָרטן, דרום הייסט ער אַזי — איז שטישט: פֿאַרפֿאַלן, נוצ. אויך אַב־רון תּהלת־ית [... טאַכטיס] אונטערשטער אַזי. „דער וואָס ענטפֿערט ניט אַבֿן ווי עס דאַרף צו זיין ... זיין נשמה בליבט אויף אייביק אין דעם אַרש וואָס ווערט אַנגערופֿן אַזי תּ"ח, נוצ וו.

אַב־רלה — (אַח־רלע) די, ילות. תּל. דזוו הַבֿדלה. מאַכן (אַז) אַזי.

אַב־ר"ץ — (אַח־ר"ץ) ר"ת פֿון: אַב בית־דין צדק.

אַב־ר"ק — (אַח־ר"ק) ר"ת פֿון: אַב בית־דין דקהילה.

אַב־ר"ק — (אַח־ר"ק) ר"ת פֿון: אַב בית־ דין דקהילה קדושה.

אַב־רתי — (אַח־רתי) טייל פֿון אַ ווערטל. > אסתר, ד, 16. איך בין פֿאַרלוירן; כּוועל זיך ניט אַרויסדרייען. ניטאָ שוין וואָס אַנצווערן; פֿאַרפֿאַלן, אזוי מוז עס שוין זיין. כאשר אַבֿתי אַבֿתי ←.

אַבֿ הטומאה — (אַח האַטומען) דער, מצ: אַבֿות... [אַיוועס...]. אויך: אַבֿות הטומאות [אַיוועס האַטומעס]. > כלים א, א. ← אַבי אבֿות הטומאה. 1. הויפט־טומאה; אַן אומי־ רייניקייט וואָס איז מטמא, מאַכט אומריין, אַ מענטשן אָדער כלים בלויז דורך אַנריין (סחרות א, ה; כלים א, א). אַ מענטש וואָס האָט אַנצערירט אַ מת. אַ קרעציקער, אַ שרץ זינען אַבֿות הטומאה. 2. מקור פֿון רשעות. גרויסער רשע.

אַבֿ(ה)משפּחה — (אַח־אַח) האַמשיפֿאַכע דער, אַבֿות... פֿאַטער פֿון דער משפּחה, עלטסטער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

טער אין פֿאַמיליע; דער וואָס פֿון אים קומט

ארויס די גאנצע משפחה (און וואס מע גרייסט זיך מיט אים). אויך די וויסנטע קרובים, וועל-כע האבן אלע געהאלטן דעם רב פאר דעם איהי-פלעגן זיין אין זיין שחרית וערבית, י"פאג, 1888, № 10, ביזלאגע. "שפעטער איז ער געווארן אן אב-משפחה פון איינער פון די שענסטע משפחות אין בארדיטשעוו", לדב.

אב הרחמים — [און (אויך: און) האראכ(א) מיט] דער. 1. בארעמהארציקער פאטער (אן אט-ריבוס פון גאט וואס איז אן אל רחום וחנון). "ערשיין, מינוט, ווען איך האב אין דער שול צום ערשטן מאל דערפילט דעם א' ה', דא, 'צו א יידישער טאכטער. 2. דער אנהייב און אויך דער נאמען פון א תפילה צום אנדענק פון אומגעקומענע אויף קידוש השם, פון די צייטן פון די קרייצצוגן. ווערט געזאגט אילטעכן שבת (אין נוסח אשכנז) נאך קריאת התורה און יוסטוב נאך הזכרת השמות. "בני נאכט זיצן ביי דעם גאט, דארטן זיך אויס-לערנען א נעם א' ה', פ. 2, א מעשה פון צוויי חזנים, פיערטיקאח 1904. 3. (קבלה) מקור פון געטלעכער רחמנות. "ארויף-צו, צו דעם מקור פון די רחמים עליונים, וואס ווערט אנגערופן א' ה' און זייער מקור".

אב הרחמן — [און האראכ(א)מאן] דער. דוה אב הרחמים, ב. "ער איז, זאג איך, אן א' ה', האט רחמנות אויף מיר", שע, היינטיקע קינדער. "פון א קופה של בשר ווערט מען ווילד און משוגע...מע הייבט אן צו וועט זיין א' ה', לדב.

אב וואס — [און וואאייט] צב. פאטער און מוטער (אויף א געהויבענעם לשון, אין בריה, ווי אן אויסדרוק פון דרך ארץ). "סאיז גיט גלייך די אהבה פון א' וי צו בנין און בנות צו דער אהבה פון אחים ואחיות", לדב.

אבוד — [אויפן] אדי. פארלארן (געזאנגען). תח. א פאר דער-וועלט און פאר יענער-וועלט. אבוד לעולם הבא. דבר האבוד = א זאך (וואס איז שייך צו א הייליקייט) וואס גייט פארלארן.

אבות — [אויפן] די. מצ פון אב. 1. די דריי שטאמפאטערס פון יידישן פאלק: אברהם אבינו, יצחק אבינו און יעקב אבינו. און אום ווילן דיא לויטרי מעשים פון די אבות וועט ער לייטירן דיא יודין וואס זייא לייטירן זיך דורך תשובה, יצחק יעקב, רבש"ע, אין דעם זכות פון די דריי א' קום איך אין דין הייליקע שול ארצין תפילה טאן, איין נייע שט תחנה, פיעטרקוב, 1881. נאך אט די דריי הייסן אבות: "אין קורין אבות אלא לשלשה — אברהם יצחק ויעקב", ברכות ט/ב; אין דער פאלקס-טראדיציע הייסן א' אויך אנדערע תנכישע פייגורן, "אברהם יצחק יעקב יוסף משה. נעמען וואס מ'מען רעבייאים האבן זייא איינגעדריקט אין מיינעם צארטען הערצען אונטער דעם נאמען הייליקע א", אחד, דער סאלדאצאט ט'ו, 1876, 54 [51]. — ווי הייסט? די מגילה...דאס האט דאך פאסירט מיט יידן, מיט אונדזערע א", פארו ווו, דאס קנעפלי. "אוי, איר, א', אמהות, העלפט ארויס!, אל ווו, לוי יצחק פון בארדיטשעוו. 2. עלטער-

עלטערן וואס מע גרייסט זיך מיט זיי. "גישט אין זכות פון מיינע א", פרא. "סאי גוט", פארלארן האב איך דעם [יחוס]בריו... ווער ווייס, צי ס'ליגט גישט רגעניץ דארט מיט זאמד און שטיוב באדעקט, צי גענען מיינע א' גישט געווארן אויסגעמעקט, אול. "איז געווען פון א' א שטאטישער ארבעטער", א. קאטיק. "מעשה אבות סימן לבנים (יעשו בנים)" = ווי די עלטערן, אזוי די קינדער, א פארפארצירטער אויסדרוק אויפן סמך פון דער גמרא (סוטה, ל"ד/א), מדרש (בראשית רבה, מח, ו) און דעם לק פאלקסיספר משלי שועלים. 3. די ערשטע ברכה פון שמונה עשרה (ווייל דארטן ווערן דערמאנט די דריי אבות: "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב"). "ר' יודא אליין, וואס ער איז דער בעל-שחרית, קומט שוין צו די אבות, מיט א פארהאמטען מויל", ליפמאן-לעוויץ, שריפטן (ווילנע, תר"ע), 38. 4. נאמען פון דער ניינטער מסכתא אין סדר נויקין פון דער משנה. א זאמלונג, אין פינף פרקים (דער זעקסטער פרק — ברייתא), פון מאראלישע און רעליגיעזע-עטישע מאמרים וועגן יידישקייט, מוסר, גוטע מידות. ווערט אויך אנגערופן מסכתא אבות און פרקי אבות, פאפולער מיטן פארקירצטן נאמען פארק [מע זאגט עס א גאנצן זומער, איטלעכן שבת אן אנדער פרק, פון ערשטן שבת נאך פסח ביו דעם לעצטן שבת פאר ראש-השנה]. דער רמבם שרייבט: ווארעם הייסט די מסכתא א' ווייל די חכמים, וואס מיר לערנען פון זיי גוטע מידות, מוסר און דרך ארץ, הייסן ... אבות...אונדזערע פאטערס, און מיר הייסן זייערע קינדער, הקדמה אמרי נועים צו צור, תרע"ג. 5. (דקדוק) די תנועות גדולות, לאנגע וואקאלן, אקעגן תנועות קטנות, די קורצע וואקאלן, וואס הייסן תולדות.

אבות אבותיו — [אויפן] אואויסאן די. במ. (געוויינטלעך בלויז מיט מ'נ'ע). מיינע על-טערנס עלטערן; מיינע עלטער-זיידעס. מיינע א' זינען קיין שנידער גיט געווען, פרא. "גישט גוט", קומט פון מיר אזא שטראף וואס מיינע א' האבן גיט פארמאגט, י"פאג, 1888, № 9, ביזלאגע.

אבות אבותיו — [אויפן] אואויסאן די. במ. זיינע עלטערנס עלטערן; זיינע עלטער-זיידעס. פון אבות אבותיו = פון דורות פריער. פון א' א' א פישער...פארברענגט ער אויפן ים, פרא. "נסים אויפן ים".

אבות אבותים — [אויפן] אואויסיסן די. במ. עלטערנס עלטערן. פון אבות אבותים = פון דורות פריער. "זיי האבן דערצויגן די קינדער...נאך דער אלטער שטיה, נאך דעם אויסגערעבענעם דרך וואס זיי האבן פון א' א", י"ל, פוילישע יונגל, 1895.

אבות אבותינו — [אויפן] אואויסיינון די. במ. אונדזערע עלטערנס עלטערן. פון אבות אבותינו = פון (אור)אלטע צייטן, פון אונדזער רע עלטער-עלטער-זיידעס. "פארהאט זאל דאס מין הויו וואס איז פון אייביק אן, פון א' א געווען פרום און גוט, דורך אזוי אן אויס-ווערפלינג קומען אין לייטישע מעלער ארצין?,"

עט, סערקלעט. "אין מצרים וואלטן אייביק געבליבן אונדזערע א' א, ווען מיט גאנצן וואלט זיי גיט ארויסגעשלעפט משה רבינו", אגפ. ברינוכבא, פראלאג, לעמבערג, 1909, 11. "וואס טויג מיר, זאגט זי, אדעס? מיינע א' א זינען דארט גיט געווען", שע, דאס גרויסע געווינס. "...גישט ווייטער גייט, נאך צוריק! — חומש מיט רש"י אבות אבותינו", פרא, חומש מיט רש"י.

אבות אכלו בוסר — [אויפן] אכלו בויה-סערן ווערטל. > ידמיה, לא, 28. די פאטערס האבן געגעסן זייערע וויינטרויבן (און די ציין פון די זיין זינען הייליק) = קינדער קומען אפ פאר די זינד פון זייערע עלטערן.

אבות דיק — [אויפן] דיקן אדי. 1. וואס איז פון (געווערען) די אבות. "בדי אויפצולעבן דאס א'ע לאגד", שטארקמאן, פאש, 1952 x 10. 2. וואס איז ווי ביי די אבות. א'ע פירונגען; א'ע בערד.

אבות דרבי נתן — [אויפן] דערציבן נאמן. נאמען פון א מסכתא (פון די מסכתות קטנות אין תלמוד בבלי), וואס באשטייט פון עטישע און מאראלישע מאמרים ווי אין פרקי אבות (אבות, 43) [א מיינונג אז דער צווייטער לער איז געווען דער תנא רבי נתן הבבלי איז אפגעפריעגט געווארן].

אבות החשבון — [אויפן] (אויפן) האכע-זשבן די. במ. די פיר גרונטאקסן פון רעכענען: חיבור, חיסור, פכל און חילוק.

אבות הטומאה — [אויפן] אואויס אואויס האטומען אויך: אבות הטומאות [אויפן] האטומען. 1. מצ פון: אב-טומא אה. 2. באצייכענונג פאר די ל"ט (39) טומאות.

אבות העולם — [אויפן] האוילאם די. במ. תח. 1. ערשטיג, אויסדרוק פון גרויס דרך ארץ, פאר פייניקע געלערנטע פון דור [ערב] טיטל פאר הלל און שמאי. "די א' ה', די גרעסטע מענטשן, די גרעסטע וועלט-רביים, שמאי און הלל האבן זיך גיט איינגעשפארט אז מע זאל דווקא פסקענען ווי זייערע ווער-טער", פיעט, עדיות, א' די. (ניקוי, 351). אויך ר' ישמעאל און ר' עקיבא ווערן אנגערופן א' ה'; אויך ר' חייא און זינען זיין, בבא מציעא, פה/ב]. "דאס אלץ איז ביי געוויינלעכע מענ-טשן... אבער ביי צדיקים גמורים, א' ה', זיי נען אלע זאכן פארשידענע דרכים אין עבודה", לדב. 2. געצייטע פייניקע גייסטער פון דער וועלט. "אויף די רערן איז באשריבן גע-ווען די זיבן (אבות העולם) און אזוי האבן זיי געהייסן (אדם הראשון, נח, שם, אברהם, יצחק ויעקב, און איוב)", ר' אהרן מטרביט, מצח אהרן על מגילת אסתר, ווארשע תר"ג.

אבות הקדמונים — [אויפן] אקאדמיניסן די. מצ [פון] אב קדמון. די פארצייטיקע על-טערן, אורעלטערן. "...זייערע א' ה' האבן פארשארפן זיי עד דור האחרון דאס זיי זאלן זיך גיט מתחתן זיין איינע מיט די אנדערע", אחד, ספורי מוסר (1875), 38.

אבות-נויקין — [אויפן] נעוויקין די. מצ. פאטערס פון שאדנס, הויפטשאדנס. אין דער משנה די פיר עיקרידיקע גרונטשאדנס: "ארבעה

זמן חשב א' און די פרוי איז געווען אוואל- פארשטאנדיק און שיין אין געשטאלט, תי שמואל א, כה, 3. [נוד המלכס ויחב א' ווערט אין תלמוד פאררעכנט פאר א נביאה מגילה יד/ב, און ווי איינע פון די פיר שענסטע פרוי-ען אין דער וועלט, דארטן, טו/א].

אבירה — [אויידיע] די אבירות [אויידיעס].

> שמות, כב, 8 א. 1. פארלארענע זאך; אנווער, פארלוסט, שאדן. „זי האט פארלארן דאס קידושין-רינגל, קלאגט זי אויף דער א״. „אז דו וועסט זען האבדיה פון הישראל מוסטה זיך מטריח זען און נעמען די אבירה און אפ-געבן צו דעם ישראל אבער אז דו וועסט זען האבדיה פון העכום, דארפסטו זיך ניט מטריח זען — און אפגעבן דעם עכום. אבער אז דו האסט שוין די אבירה אין דען האנט מוסטו זי אוועקגעבן אפילו צו העכום אויך, שהם, ג/א. אויספויקן אויף דער א' = אויסרופן, לאזן וויסן וועגן א זאך וואס מע האט פארלארן. אפס איר. 2. טויט פון א וויכטיקער פערזענ-לעכקייט. „האט איר שוין געהערט פון דער א' דער רב איז נפטר געווארן. 3. גרויס אומ-גליק, נאציאנאלער אנווער. „פריער האט מען גארינט געוואוסט די גרייס פון דער אבירה. איצט זעען מיר באשעמפעלעך ווי טויזנטער יידישע קהילות זענען אפגעמעקט געווארן, פיעט, מועד, הקדמה.

אבירה שאינה חוזרת — [אויידיע] ש-ע

איינא כיוצא ביה. די פראזע. א פארלוסט וואס קערט זיך ניט אום. „דער טויט פון אן אדם גדול איז אן א' ש' ח״.

אבירה חתן — [אויידיע] אבירה חתן. דער.

פאטער פון דעם חתן; דעם חתנם טאטע. „דער אבירה חתן איז זיך מתחייב צו געבן דער פלה א מתנה א שנירל פערל. אביו א חתן — איר וועגן א״ה.

אבירה ילד — [אויידיע] אבירה ילד. דער.

דער טאטע פונעם קינד; דער בעל-בירית. „הרחמן הוא יברך את אבי הילד“ = „דער דערפארעמדיקער זאל גענישן דעם טאטן פונעם קינד“ (דער ערשטער פון די זעקס הרחמנס וואס מע זאגט ביים בענטשן נאך דער סעודה פון א ברית). אויך: אבירה-בן [אויידיע] = דער טאטע פון דעם זון.

אבירה פלה — [אויידיע] אבירה פלה. דער.

פאטער פון דער פלה; דער כלהס טאטע. „און דער אבירה פלה איז זיך מתחייב צו געבן א מתנה דעם חתן; א גאלדענעם זייגער און א ווילנער ש״ס. „דאכט זיך, דערוועלט בין איך דער אבירה פלה!“, שע, טב״ה.

אבירה נביאים — [אויידיע] אבירה נביאים. דער.

נב. פאטער פון די נביאים. ערניטיל פאר משה רבינו. טפרי, במדבר, קלד.

אביו ומורי — [אויידיע] אביו ומורי. דער.

טער און מיין לערער; אביו מורי. „אז א טאטע האט געהאט די זכיה צו זען אביו ומורי“, אפא, עטראכט מיט עברי-טעטש.

אביון — [עווייזע] דער. ים [עווייזע]-ן.

> דברים, טו-4, 11 א. 7. ארעמאן וואס האט גארישט; גרויסער ארעמאן. דער גרעס-טער ארעמאן צווישן אלע קאטעגאריעס ארעמ-ע

אביראבות — [אויידיע] אביראבות. דער.

נב. פאטער פון פאטערס; סאמע ערשטער פון באוועגונג, שיטה; גאר ערשטער וואס האט עפעס אויסטראכט, גורם געווען (עפעס גוטס אדער שלעכטס). „דער דעסער פילאזאף איז כידוע דער א״א פון השפלה. א״א הצרות, הפלאטקעס.

אביראבות הטומאה — [אויידיע] אביראבות

(אויידיע) האטומען. דער. > רש״י בבא קמא, ב/1. פאטער פון די פאטערס פון אומריינקייט (אב הטומאה). א מת וואס דורך אים ווערט מען טמא; טומאה וואס קומט פון א מת. „א טויטער מענטש הייסט ניט אב הטומאה, נאר א״א ה״. און א מענטש וואס רירט אן, אדער טראגט, אדער איז אין א״א אוהל מיט דעם טמא-מת הייסט אן אב הטומאה, פיעט, טהרות, ז' 3. „טיל מפרשים זאגן דא, אז אויב א פלי רירט אן א מת, הייסט זי ניט אן אב הטומאה. נאר אן א״א ה״. און זי איז מטמא א מענטש ניט נאר דורך אנרירן, נאר אויך... דורך טראגן, דארטן, ז' 5. 2. זייער גרויסער רשע, שטארק פארדארבענער וואס פירט אנדערע צו פארדארבנקייט; אנפירער פון א באנדע פארברעכערס; שרעקלעכער אויס-ווארף. „זי קינדער האט מען שוין געהאפט די שטותים ארויסצושלאגן פון קאפ, אבי דער א״א ה' וועט ניט זען, קמ, 1866, № 49. „א״א הטומאה פירט אין דומע, פירט אין דומע דעם א״א ה', דעם בית-לעמין-דע-פוטאט מיטן גניבהשן מאנדאט, פרוג, ברוך-הבא און זייערונט. 3. (אייפעמיטיש) דאס העכסטע פון געצנדיגערישע און בכלל ניטיגדי-שע הייליקטימער.

אביראבות הטומאה הניק — [אויידיע] אביראבות

האטומעניקן. דער, זעט. דווא אביראבות הטומאה, 2ב. „זי א״א העס זענען די עט-לעכע בעל-ביתישע קינדער, מחוט, זי אלטע מעשה.

אביראבא — [עווייזע] דער, זעט. קאנטאמינא-

ציע פון אביון + אב. ארעמאן, אביון (בני-טעם פון ביטול און אויך רחמנות). „מאכט ניט קיין שותפות מיט אצא א״. „און האט זיך פארקליידט פאר אן א״, אמד, דער קליינער בעל-תשובה.

אבירב — [אוייזע] דער. מצ נב. (חודש) ניסן.

„הינט גייט איר ארויס [פון מצרים] אין חודש א״ תי, שמות, יג, 4. „היט אפ דעם חודש א״ תי, דברים, טז, ו. „ניסן רופט זיך א״, ווייל ער איז דער אב [ערשטער] פון י״ב [חדשים], קאזשעניצער מניח.

אבירבא — [אוייזע] אבירבא: פרייג.

עין-נאמען, איבערהויפט אין מדינת ישראל. „מין טאכטער א איז אוועק אין קיבוץ. פקפ: אבירבאלע [אוייזע]. „אלע איז א טיער מיי-דעלע״.

אבירגור — [אוייזע] יידישער מענער-

נאמען. תנ. [פאטער פון גור], דברי-הימים א, ד, 4. געוויינטלעך ארויסגעזעט; היגדער. פקפ: היגדערל.

אבירגיל — [אוייזע] פרויען-נאמען. תנ.

פאטער (קחאל) פון פריידי. „און דער נאמען פון מאן איז געווען נבל, און דער נאמען פון

אבות נזיקין: השור, הבור, המבעה וההבער“ (בבא קמא א, א) = „פיר פאטערס פון שאדנס זענען פאראן: אן אקס, א גרוב, א צאן פון א בהמה און א פיער. ...די דאזיקע פיר שאדנס [הייסן אבות], ווייל עס זענען פאראן אנדערע שאדנס וואס זענען ענלעך צו [זיי] און זענען ווי קינדער, תולדות, פיעט.

אבות עליונים — [אוייזע] עליונים במ.

קבלה-באגריף. די נשמות פון די דרב אבות וואס האבן זייער מקור אין די ספירות [אברהם האט זיין מקור אין דער בחינה חסד פון פרצוף איםא, יצחק — אין גבורה פון איםא און יעקב אין חסד און גבורה פון אבא]. „שבתות און ימים טובים האבן אן אחיזה אין די א״ ע״, נוצו.

אבות יקולט — דער, זן. רעליגיעזע, צערע-

מאניאלע, סיסטעמאטישע אכפערונג פון די גייסטער פון די אבות [מיט ברענגען זיי מתנות אדער טאן וואס געפינט חן אין זייערע אויגן, כדי זיי זאלן העלפן די וואס שטאמען אפ פון זיי. פארשפרייט אין פרימיטיווע רעליגיעס].

אבות קניף — דער, קניף. בלויער פלעק

אויפן לייב וואס קומט אן א פארשטענדלעכער סיבה און מע באמערקט אומגעריכטערהייט (אזוי ווי עמעצער וואלט געגעבן א קניף). [גלייבעניש: דאס האט א מת בינאכט געקניפן כדי זיך אפצורעכענען אדער כדי עפעס צו דערמאנען, כדי מע זאל געדענקען וואס עס האט זיך געחלומט. אויפן סמך פון ספר חסידים, סימן תש״ח, יע, רשומות, תרע״ח, 372].

אבטחה — [אפטאכע] די, חזות. דווא הבטחה.

אבטריח — [אוייזע] דער, ים. אויך: זעט

[אוייזע] אין אייניקן יידיש: קאווענע, ארבוז, [אין יידיש פון אלטן אשכנזישן ישוב ארויסגעזעט, אויפן אראבישן שטייגער: באטי-ע; מצ: באטיכעס]. „דער א״ זיס ווי צו קער“. „סיועט היינטיקס יאר זען א גערעטע-ניש אויף אים“. „א קאפ האסטו? — אן א״ האסטו?“, זן אין חוץ-לארץ. „קשאים און אב-טיחים קאן מען גאר... דורך איה ב״ש אויך ארויסבאקומען פון דעם ווארט מן, יודישער פאר-ספוס.

אבטלה — [אפטאלע] די. מצ נב. תל. תח.

1. אפירוצנטס אין מיטן פון אן ארבעט אדער ביים לערנען. „ספחיו אן א, טא לאמיר זיך דורכשמועסן וועגן אייגענע ענינים“. 2. אפ-רוצנטס וואס איז אויסגעזעט מיטן בעל-הבית ווי א תנאי פון ארבעט. „פון פיר ביו האלב-קינף איז אן א צו דאזען מנחה און צו טריג-קען א גלעזל ווארעמס״.

אביו — [אוייזע]. 1. מיין פאטער, מיין טאטע.

יאהובי אביו מורי = צו מיין ליבן פאטער (א ווענדונג אין ברויח). אדוני אביו = מיין געזעטער פאטער (אין ברויח, ווי אויך רבנים אין שו״ת און אין חידושי הלכה, ווען זיי פאר-רופן זיך אויף זייערע פאטערס, רבנים, ביים לעבן). 2. אפרון מיט ביטול וועגן א שלעכ-טן טאטן. „דער אביו מיינער ליגט אבער אין שענק. און ווער איז שולדיק... ווען ניט ער אליין, דער אביו דינער?“, שכ, טב״ה.

למט; דער ערשטער, על-פי דין, צו באקומען צדקה [לויט ספרין]. ער שטעלט אויף פון שטויב דעם ארעמאן, פון מיסטן דערהייבט ער דעם א"י, תי, תהלים, קיג, 7. עפ"ן דיין מויל ערליך צו פסקנן וואס קומט איין עני און איין א"י, מט, משלי תקע"ד לא, 9. און ביים אלעס דעם וואר ער א גרויסער א"י... ער וואר באשאטן מיט קינדער, אמד, דער שבעים מאלצנט, (1877) 18. איך האב שטענדיק צו טאן מיט אביונים, קבצנים, אומגליקלעכע נעבעך, ממוס, פישקט. גוטער א"י = גרויסער ארעמאן. [דער דרשן] כלעבן איז אויך א גוטער אביון, ער מעג זיך אויך ריכטן אויף א גוטן ברוך-הבא, בשעת ער וועט קומען אהיים פון דער דרשה, יודישער פארפוסט. א"י און זיבן פאלעס = א זיבן פאכיקער ארעמאן [וואל שטאמען פון דעם וואס עס ווערן אויסגעריכט זיבן מינים ארעמעליכט: עני, אביון, מסכן, רש, דל, דך, מן]. ב"ש אן אביון א צוויילינג איז ווי די (דאס) פינפטע ראד ביים (צום) וואגן, שוו. מאכן פאר אן א"י = דערברענגען צו א מצב פון ארעמקייט. בעיקר דורך ביינוליקייט. מלך אביונים גימער, פחל = א) לר. איר וואגן א זייער ארעמער בעל-בתישקייט, פארמאגן מ'א ג; ב) פד. קאלעקטיווער צוגאמען פאר א צאל שטעטלעך אין לובלינער געגנט (בילגאריי, פראמפאל, יא נעו א) וואס זינען געווען זייער ארעם. קומען פון מ'א ג. יעני וואביון עס קאמפאני, איר. ער איז ניט קיין גרויסער עושר און ניט קיין קליינער א"י (ארעמאן), פחל, איר. פקפ: אביונדל [עיונינדל].

אביונות — [עיונינעס] די (דאס), ז' (ז), > מדרש תהלים, ע. גרויסע ארעמקייט, דחקות, אפענע נויטבאדערשטיקייט. אינעם הילוך זייער נעם דערקענט מען זיבן א"י, דאס א"י שטארצט ארויס פון יעדן הייגל, פרי. ר"ב לייבע דער דארפישער שניידער איז פלוצעם אן אלמן גע'בלעבן...האט ער פאלד נאך שבעה אין גרוי סער א געקליבן זיך ווילנע פארלאזן, מל, ווי אזוי אליהו הנביא האט גערעאטעוועט ווילנע פון שניי.איז געבליבן ביי איר קולטורע'לער א"י, ווען איר טאלאנט האט ריך אויפגע'בלעט, מוז, טעאטער.

אביונותדיק — [עיוניגעסדיק] אדי. זייער ארעם, וואס איז אין גרויס דחקות. [זיבן לעבן איז אזוי א"י אן א שטראל פון האפענונג, פרי. **אביונותע** — [עיונינעס] די, יס. זייער ארע'מע פרוי.און אן א"י א גרויסע, און זי שרמט נאך און זי שעלט, פרי, 'מפן מוזע. **אביונים** — [עיונינים] די, מצ פון אביון <. 1. ארעמעליכט. א"י ווי זאמד אויף דעם ברעג אונטעס ים, ווי שטערן אין הימל — קבצנים, פרוג. ידער הימל שפאלט זיך. 2. יודישקייט לעכע סעקטע אין ארץ-ישראל אין די לעצטע יארן פארן חורבן בית-שני און א קורצע צייט נאכן חורבן. נ"י א"י האבן ניט געהאלטן אז ישו הנוצרי איז גאטס זון, נאך א גיטטיקער לערער, וואס האט געוויזן מענטשן ווי צו לעבן. זיי האבן געלעבט אין קאמוניעט און געווען זייער ארעם. ארעמקייט איז געווען ביי זיי אן אידעאל. פון זיי שטאמט דער מאמר: "דער וואס האט הינט ברויט צו עסן און זארגט

אויף מארגן איז פון די מחוסרי אמונה", מכילתא, וישלח.

אביוניש — [עיוניניש] אדי. וואס איז ווי ביי אן אביון, איר הילוך. אע השגות. נאך די אע שטיבלעך הייבט זיך אן דער בית-עולם. אונזער יודישער טעאטער איז געקומען אויף דער וועלט אין דער צייט פון דער סאמע ארעמסטער טעאטראלער פארעם און אין אינ'האלט, מוז, טעאטער.

אביונישקייט — די (דאס), ז'ן. איינגשאפט אדער מצב פון זיבן אביוניש. אן א"י וואס פאר'דריקט דאס הארץ. א"י מוז מען פארטרעבן מיט קאפ, אקרוטני, טח, 24 vi 1953. **אביון מרובא** — [עיוניען מעדיקע (אויך: מעדיקע)] דער. מצ נב. געבראכענער ארע'מאן, ארעמאן אין זיבן פאלעס. "מפן שווער איז אלע מאל ארעמער געווארן, ביז ער איז געווארן אן א מדוכ א", ספר דובר שלום. **אביון שבאביונים** — [עיוניען שבעעיוני'ניש] נים] דער, ים שב... ארעמסטער צווישן ארעמע. "אפילו דעם א"י ש' באהאלט איר אויך ניט אומ'זיסט און ריכט פון אים טויטערהייט די הויט אפ, קמ, 1866, 2. פינטע איז געווען אן עושר און געשטארבן אן א"י ש", פחל.

אביו זקני — [אחי זקנין] דער. מצ נב. מפן יודע. דרך-ארצדיקער אויסדרוק אין בריה, אין ספרים, אין פניערלעכע רייד.

אביו חורגי — [אחי כוירגי] דער. מצ נב. מפן שטיפלעכער, דרך-ארצדיקער אויסדרוק אין בריה, אין ספרים, אין פניערלעכע רייד.

אביונותים — [איוניעסוימים] דער. > תהי' לים, סח, 6. פאטער פון יתומים [באצייכע'נונג פאר גאט]. גאט וועט ניט שוויבן, ער איז אן א"י, שם, יא שמאלצגרויב.

אבילה — [איוילע] די, לות. אבילע; פרוי אין צושטאנד פון טרויער אויפן טויט פון גאר גאנצע קרובים: פאטער, מוטער, זון, טאכ'טער, ברודער, שוועסטער, מאן. (< אביל). אפילו שבת איז זי אויך געזעסן אליין ווי אן א"י, ניט לעווינסקי, שיחות ערבות, פינט'ריקאח תרפ"ה. א יולדת ווען זי איינע א"י איז... ר' אברהם ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864.

אבילות — [איוילעס] דאס, ז'ן. (אויך די, אצ, מצ). 1. מצב, צושטאנד פון זיבן אן אביל < ; סכום דינים און פירונגען ביים זיבן אן אביל א"י הייבט זיך אן ערשט נאך דער קבורה פון מת. [פארואס עסט מען בעת א' לידנוזן? דען איין לינו איז רונג צו ווייזן דש דאש א"י גיט הרום: הינט איז עש אן איינע, מורגן איז עש אן איינע אנדרן, ספר מנהגים, אמסט 1723, לא. א/א, אלטן, אפריכטן, נוהג זיבן, פראווען אבילות. שבת טאר מען ניט אפריכטן קיין א"י מען איז מקיל אין נוהג זיבן א"י. אז מע האלט א"י, האלט מען ניט אפן די קראם. פראווען א"י נאכן ריבין. "אין א טיטוב וואו מע פראוועט א"י איז גוט צו שוויגן, שוו. טריבן א ארכ. "מיר קערן זיבן א"י מאל א"י אום אים טרייבן, מיר וואלן אים קדיש נאך זאגן...", חקירות הלב, אמסט, תצ"א, ד/א. "מוזן די אבילים זעל'ביגש מאל קריעה רייסן אוי' ווייטר קיין אביו

לות טרייבן", שמחת הנפש, דיני קריעה. פון וועגן דאס מען זאל רעכט א טריבן איבער דעם צדיק מתושלח, צור, נח. 2. טרויער שאפט (איבער יחידישע אדער פאלקישע סיבות, מאטיון). א פאלק פון א"י נאר ביסטו, מפן פאלק, וואס טרויערט אפילו אין פריידן, יהואש, יזכר לחורבן. "אין א"י צו דער ערד די קעפ גענייגעט, ווארטן יידן מיט די קינות אויפן רב", אל ווו, י' לויצחק.

אבילותדיק — [איוילעסדיק] אדי. 1. וואס איז אין מצב פון אבילות. זיבן א"י אויף א שבעה-בענקל. "מיט אונא אויסדרוק אויפן פנים, ווי זי וואלט זיך געדארפט צוריקקערן אין אער שטוב", חג, טח, 53 ו' 25. 2. שטארק פארטרויערט, וואס איז אין זייער א געדריקטן געמיט, הי אין אבילות. זיבן מיט אן אראפגע'לאזן קאפ אין אן אער שטימונג.

אבילותדיקייט — די (דאס), ז'ן. מצב אדער איינגשאפט פון זיבן אבילותדיק.

אבילות'יגק — [איוילעס...] דער, ...זעק. זאק וואס מע טוט אן אויף זיך ווי א צייכן פון טרויער (אין תנכישע צייטן). [איבער דעם גורם אן זאק-קליידער, טוט קלאגן און יאמערן, תי, ירמיה, ד, 8]. "און אז איך טו אן אין געדאנק אויף מינע לענדן א זעק און גראב אריין אין אש דעם קאפ...", הל, טרעבלינגע.

אבילותמע — [איוילעסען] די, יס. דוח אבילעס. וור, פד.

אבילות'שבעה — [איוילעס ש'ווע] דאס (די). מצ נב. סכום דינים און פירונגען פון טרויער נאך א קרוב (< אביל) אין די ערשטע זיבן טעג נאך דער קבורה. [דער טאג פון קבורה ווערט פאררעכנט ווי א גאנצער טאג; אויך א טייל פון זיבעטן טאג ווערט פאררע'כנט ווי א גאנצער. ביי א"י ש' זיצט מען אויף א גייעריק בענקלע, מע טראגט ניט קיין שיד, מען ארבעט ניט, מע לערנט ניט א.א.]

אבילות'שלושים — [איוילעס שלוישים] דאס (די). מצ נב. סכום דינים און פירונגען פון טרויער נאך א קרוב (< אביל) אין ערשטע דרייסיק טעג (< שלושים). [און די קינדער פון ישראל האבן באוויינט משה...דרייסיק טעג, תי, דברים, לו, 8]. אין א"י ש' שערט מען זיך ניט די האר, שניידט מען זיך ניט די נעגל; מע טוט ניט אן קיין גייע בגדים, מע גייט ניט אויף שמחות.

אביו מורי — [איוי מוירן פראזע. אויך: אביו ומורי]. מפן פאטער מפן לערער, אויסדרוק פון גרויס דרך-אריץ צום פאטער, ספעציעל צו א פאטער א תלמיד-חכם (א רב). ווי א וועג דונג אין בריה; ווי א טייל פון אונטערשריפט; ביים פאררויפן זיך אן אן עיני פון הלכה. האבן עפעס בקבלה פון א"י מ.

אביונו — [איוינו] אונזער פאטער. ערן-צו' גאב צום נאמען פון יעדערן פון די דריי שטאמפאטערס פון יידישן פאלק: אברהם אביונו, יצחק אביונו, יעקב אביונו.

אביונו מלבנו — [איוינו מאליקיינו] דער, יס. אונזער פאטער, אונזער קיניג. ווענדונג צו גאט. ערשטער ווערטער און נאמען פון דער תפילה ימים-גוראים צו שחרית און צו מנחה, אויך אלע עשרת ימי-תשובה, יום-כיפור אויך

גאר ביטערן געמיט. ביי י. קאפילאָוו: „חושך, אַבל ואפלה“.

אַבל וזחסי ראש — [אחל האַכאָפּי ראַש] אַזו פּראָזע. > אַסתר, ו, 12. „טרויעריק און מיט אַ פּאַרדעקטן קאַפּ“, תּי. שטאַרק פּאַר-שעמט, דערשלאַגן, מיט האַרצקלעמעניש. „און דער ר' אַפּרים איז אַרויס פֿון אים אַ ר', און האָט זיך נישט געלאָזט זען אויף דער חז"י סער וועלט כמה וואָכן“, אַמד, באַרוסקע דער שומר, תּרל"ב, 39. „דער גאון...פּירט...חי כּוּחַים מיטן קאַנאַניק און דער גייט שטענדיק אַוועק אַ ר', ווי אַ קוימענקערער, פּראַק. מיטנע זכּרונות. „אַוועקגעגאַנגען אַלע מאָל פֿון אים אַ ר', מיט אַ האַרץ פֿול האַונדן“, שט. דאָס דריידל.

אַבל ותּוּגה — [אייחל ווייטיגע] צב פֿון סיגאַ-נימען. (גרויס) טרויער און (שווערער) קור מער. שווערער בראַך, טיפּער טרויער. „ווערט אַבער פֿון ששון ושמחה — אַבל ותּוּגה“, פּראַק. ניסים ונפלאות.

אַבלות — [אַהיילעס]. 1. דוּו אַבילות. < 2. מצ פֿון אַבילה. <

אַבל זוטרת — [אייחל זוטראַסין] < אַבל רבתי.

אַבלי-טוּך — [אַחל... דאָס & די (אויך דער), ...טיכער. שוואַרצע שאַל אַדער טוך וואָס אַבלטעס הילן זיך אַפּן אין איר די גאַנצע צייט פֿון אַבילות אויפֿן טויט פֿון אַ גאַנצען. „נאָך דער שקיעה ווערן די ווייטענישן אַנגעהילט ווי אין שוואַרצע אַטיכער“, ייט.

אַבלטע — [אַחלטע] די, ים. פּרוי אין צושטאַנד פֿון טרויער. < אַבילה. אויך אַבלתמע, אַבילותמע. „פּרעמדע ווייבער פֿירן די אַ אונטער די הענט גלייך הינטערן אַרון, וויינען מיט, טרייסטן, טרעטן נישט אַפּ, חג. עגונה. „...ווי מ'זאל זאָגן צו אַן אַ אויף דער לחיה פֿון איר מאַן — פּע, זי וויינט נישט יעסטעטיש“, בימאָק.

אַבלי ישראל — [אַהיילי-ישראלע] די. במ. די וואָס טרויערן אויף ישראל; די וואָס טרויערן אַרױס חורבן, אויף דער שכינה אין גלות; אויף אַ גרויס יידיש אומגליק. „השם יתּברך זאל טרייסטן דין מיט אַלע אַ יי“, פּראַק. ביל"ד דער און סקיצן.

אַבלי-ציון — [אַהיילי-ציון] די. במ. > ישיעה, סא, 3. זיי טרויערעס פֿון ציון; די וואָס טרויערן אויפֿן חורבן. 1. נאַמען פֿון אַ סעקטע (סעקטעס?) וואָס האָט געלעבט אין א"י, עקסטיטירט ביז 13. (?) יא און זיך אויס-געצייכנט מיט שטאַרקן טרויערן אויפֿן חורבן. א"י האָבן נישט געגעסן קיין פֿלייש, נישט גע-טרוקען קיין ווייץ, געלעבט אין שלעכטע זיי-רות, געטראָגן שוואַרצע מלבושים. [פּאַראַן אַ מיינונג אַז דאָס איז שפּעטער געווען אַ פּיתה קראַים]. אַנזווערעניש אויף א"י אין בבא בתרא, ס/ב (ר' יהושע טרעט אַרויס קעגן טרויער ערן איבער דער מאָס). 2. אין מנחה פֿון תּשעה באב אַ תּפילה נחם (נאָך דער ברכה פּונע ירושלים); „טרייסט, גאַט, ...די א"י...“ [ער וועט אַרױס אין אַ פּאַלאַץ און ער וועט זען די אַלע אייבערשטע מלאכים וואָס ווערן אַנגערופֿן אַבלים פֿון ציון וואָס וויינען אייביק אויפֿן

נגיד איז אַן אַ מוז ער אַנקומען צום אַרעמאָן [צום מנין], שוה. „אַז מע גייט צו אַן אַ נעמט מען צוויי מאָל שכר פֿאַר דעם מנחה זען דעם אַ...און פֿאַר שווינגן וואָס ער רעדט נישט קעגן גאַט, און ער איז מודה אַז גאַט איז גערעכט וואָס דער מענטש איז געשטאַרבן“, איבד יעבך. עין יעקב, ברכות, טז/א. „בעסר איז צו גיין צו איין אַ איידר אוף סעודהליך“, מט, קהלת, תקע"ט, ז, 2. „לינון הוּט קיין מויל וויא איין אַ דער נישט רעט“, ספר המנהגים, אַמסט, 1723, א.א. „אויך וויל און טאַר נישט זינגען, — וויינען, זיפֿצן מעג איך נאָר, וויל איך בייך. מין קינד, אַן אַ שוין כּמעט צוויי טויזנט יאָר“, פּרוג ו, „דער פּרילינג“. „מיר זענען געגליבן צו אַ בוים אַן בלעטער און אַן צווינגן — אַן אַ צווישן ביימער“, מחס, ביישיבה של מטה. „אַ מאַכט אויף ראשי-תּיבות: איך בין לוס טיק“, חקירות הלב, אַמסט, תּז"א, ד.א. ריבן.

אַבל — [אַחל] אַזי. נעגל. אַבלידיק. „מענטשן קומען אַרױס, באַטראַכטן דאָס ליידיקע אַיע וויזן און גייען אַרויס“, זל, אין קיינעם זאַנד. „דערבייער האָט ער ביי די אַבלע [אַוועלע] שכנים געגאַלטן פֿאַר דעם וואָס איז האַנערדיקזיכער“, טוצ, געהיימטעט.

אַבלי-באַנק — [אַחל... די, ...בענק. פּאַפּ בעני קל. 1. באַזונדערע באַנק אין שולן און בתי מדרשים ביי דער מערבֿ-זאָנט, וואָס אויף איר זענען געזעסן די אַבלים, צו זיי פּלעגט מען פּרופּטיקצונאַכטס זיך אומרדייען בשם זאָגן 'בואי בשלום' < >. אויף דער באַנק פּלעגן אויך יוצן די אַרעמעלעכע האָט מען זי גערופֿן און אַ צאל ערשער זיך שוואַרע-באַנק. „ואף לאחר זאת ווען אויז דעם חרם קומט, זאָל ער במשך שנה תּמימה מוזן בביה"כ על אַבלי-באַנק זיטצן“, פּנסק פֿון קהילת אה"י, תּפ"ד, יובל 116, א.א. 2. ספעציעל גידעריק בענקל אויף וועלכן אַן אַבל איז געזעסן אין די טעג פֿון שבועה [אין אַ צאל ערטער פּלעגט די חברה קדישאַ ברענגען דאָס בענקל]. „איז דען איינר הניין גאַנגן צו דער אנדר טיר... דאַרטן זיינן אַבלים...דאָ האָט ער זיך גיזעצט נעבן דעם אַבל אויף דיא אַבל באַנק, לטו, 1/137 „די מומע...אין די זאָקן און אויפֿן ניי דעריקן אַבלי-בענקל איז געזעסן...צוזאַמען מיט די אַבלות נאָכן נעש חיה“, ייט, פּוילן וו. 3. באַשולדיקונגס-באַנק. „לאַז דער פּענער מענטש וואָס שינדט די הויט...זען אויף דער א"י (סקאַמיאַ פּאַרסודימין) וועט דאָס דעם צענטן אַנגלערענען“, יזפּגל, 1882, Ne 32.

אַבלידיק — אַזי. > אַבל. וואָס איז אין טרויער (ווי) נאָך אַ מת. „די אַרטיקלען ווערן עפעס בלוטלאָזע און עפעס אויך אַיע“, מוק, באַגע גענישן.

אַבלידיקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפט אַדער מצב פֿון זען אַבלידיק. „מיר שפּירן ביי דע גאַרנישט דאָס אַ פֿון דעם הויז, ווייט, ווי דער גורל פֿירט“.

אַבלה — [אַחילע] דוּו אַבילה.

אַבל ואפלה — [אייחל וואָס פּאַרעלע] צב [איר בערגעפּורעמט פֿון תּן חושך ואפלה?]. (גרויס) טרויער און (געדיכטע) פּינצטערניש. גרויס אומגליק, ביטער אַנשיקעניש. אויסבראַך פֿון

צו געילה (מען עפּנט דעם אַרױן-קורש), ווי אויך אין אַ תּענית-ציבור (דערמאַנט אין תּענית, כה"ב, און צוגעשריבן רבי עקיבֿאָן. לויט נוסח אשכּנז האָט די תּפילה 44 זאַצן וואָס אַלע הייבן זיך אַן מיט אַ מ', לויט נוסח ספּרד — 23, אין מחזור סאַלאַניק — 53, פּויל: „וועסט נאָך דאַרפֿן זאָגן אַ מ' ביז דו וועסט אויסווינען (אַרויסקיגן) דעם קרן“ — אַני-צוהערעניש אויף: אַ מ' הרם קרן משיח; „ער זאָגט שוין אַ מ'“ = ער קלעבט זיך צו באַנקראַטירן, אַנזווערעניש אויף: אַ מ' מי מחוק...שטרי חובתינו. שפּאַסיקע פּאַגע (צו) אַ חדר-יינגל: — וויפֿל אַ מ' איז פּאַראַן? — 144 — ניין, נאַרעלע, איין אַ מ' אין הימל (און אויף דער ערד).

אַבנינו מלך — [אַהינו מיילעך] דער. יאָנג דער פּאַטער — [דער] מלך. ווערונג צו גאַט. אויסרוף פֿון מונטערקייט, אויפֿגערוימטקייט. „אַ מ' — דאָס האַרץ איז מיר פּריליער. פּריי לעך וועלן מיר זען, טרינקען וועלן מיר ווען. קרעפלעך וועלן מיר עסן, און אונזער ליבן גאַט קיינמאַל נישט פּאַרגעסן“, פּל אין אַ ציי לעניש: „אַ מ', קאַטשקע דריילעך; מיר אַן עפל, דיר אַ צעפל; מיר אַן אַפּ, דיר אַ צאַפּ“, 22.

אַבנינועם — [אַהינויאַם] מענער-נאַמען. תּנ. יפּאַטער (קחאַל) פֿון ליבלעכקייט. „האַט [דבורה] געשיקט און האָט גערופֿן ברק, דעם זון פֿון א"י...“, תּי, שופּטים, ד, 6. דער נאַמען איז איצט שטאַרק פּאַרשפּרייט אין א"י.

אַבנינו שבשמים — [אַהינו שעפּאַשאַמאַיימ] דער. אונזער פּאַטער וואָס איז אין הימל. (ווערונג צו) גאַט. [ווערט איבערגעחזרט אין די פּיר היירצונג וואָס מע זאָגט מאַנטיק און דאַנערשטיק נאָך קריאת התורה]. „אַ ש, אַני אַני ש, לאַמיר אַלע מאַכן אַ לחיים, אַני אַני אַני“, פּל.

אַבישג (השונמית) — [אַהישגאַ האַשוואַ-מיס] פּרויען-נאַמען. תּנ. און זיי האָבן גע-זוכט אַ שוין מיידל אין גאַנצן געמאַרק פֿון ישראל, און זיי האָבן געפּונען אַבישג פֿון שׁו ו נ ם און האָבן זי געבראַכט צום מלך, תּי, מלכים א, א, 3. „...ער וואַר שוין ווי יוסף און זי ווי אַ ה"י, אַמד, ספּורי מוסר, 1875.

אַבישי — [אַהישין] מענער-נאַמען. תּנ. פּאַ-טער-געשאַנק. „און אַ, יואַבס ברודער, דער זון פֿון צרויה, ער איז געווען דער הויפט פֿון די דרז' [דודס גיבורים], תּי, שמואל ב, כג, 18. באַניט געוואָרן אין א"י.

אַבל — [אַחל] דער, יים [אַהיילים]. דער וואָס איז אין צושטאַנד פֿון טרויער אויפֿן טויט פֿון אַ גאַנצען קורב (פּאַטער, מוטער, זון, טאַכטער, ברודער, שוועסטער (חיה). מע ווערט אַן אַבל גלייך נאָך דער קבורה (פּרענע) איז מען אַן אונג < >. [פּאַראַן דרז' פּעריאָדן פֿון זען אַן אַבל: ש ׁ ע ה — די ערשטע זיבן טעג נאָך דער קבורה. < אַב(י)לות שבועה; ש ל ו ש י ם — די ערשטע דרייסיק טעג, < אַב(י)לות שלו-שים; די ערשטע 12 חדשים (נאָך פּאַטער און מוטער, און דער אַבל זאָגט קדיש עלף חדשים). שווינגן ווי אַן אַ, (ויצן) שטום ווי אַן אַ. אַראַפּלאָזן דעם קאַפּ ווי אַן אַ. „ווען אַ

חורבן, פּאָפּא, פּוילישע וועלדער, אין פֿערטן היכל זענען אַלע אַבלי ציון ירושלים און אַלע וואָס זענען דערשלאָגן געוואָרן דורך די אומות אשור ובבל, נוצן [בפּ מנחם־אַבֿל זיין זאָגט מען 'המקום ינחם אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים].

אַבֿרימ־עודה — [אַוּל־סודע] די, דות, טרוי ער־מאַציעט, סעודת הבראה. אַן אַבֿל וואָס קערט זיך אום פֿון קבורה טאָר ניט עסן זינט. ער דאַרף עסן 'לחם אנשים. אין אַ מנהג אַז שכנים אָדער וועטערע קרובים, ניט קיין אַבליים, ברענגען אַרצין די ערשטע סעודה [דער אַבֿל האָט דאָך ניט געקענט האָבן אין זינען צוצו־גרייטן פֿאַר זיך שפּיט. עס איז אויך אַ מיטל אַפּצוקערן זינע געדאַנקען פֿון זיין אומגליק]. מען איז זיך נוהג צו ברענגען גרינגע שפּינן אַזוועלכע וואָס זינען סימבאָליש; אייער, בייגל, גאַרעס, לינדון זיי דערמאָנען; אַז די וועלט איז אַ גלגל החוזר, קינלעכדיק, אייער, אַרבעט, לינדון האָבן אויך קיין מויל ניט און ווינקען אַן אויף דעם אַז דער אַבֿל שוויבט. די שפּינן ברענגט מען ניט אין טייערע בליים, נאָר אין אַ קאַרב, פּדי ניט צו פֿאַרשעמען אַרע־מען מענטשן.

אַבֿלען — אַבֿל, געאַבֿלט. נעגל. מוק. אוטו — זיין אין צושטאַנד, מצב פֿון אַן אַבֿל. אַ נאָך דעם נאַענטן פֿריינד. טרוו — אויסדריקן טרויער (אַבֿלות) דורך עפעס. אַבֿלען מיר און אַבֿלען אונדער יאַמערדיקן יגון אויף די בערגער פֿון סקעלעטן, אריה שמרי.

אַבֿי רפּתי — [איינזעל ראַבאָטי, אויך: ראַבֿי סין, נאַמען פֿון איינע פֿון די קליינע מסכתות אין תלמוד. הייסט געוויינטלעך מסכתא שמחות [סמאַכעס], בלשון סגינהור (פֿאַרקערט, פֿאַרשטעלט; אַנשטאַט 'גרויסער טרויער' — 'פֿריידן'). פֿאַראַן אויך אַ קלענערע מסכתא אַבֿל זוטרת' וואָס איר טעקסט האָט מען געפֿונען אין אַ כּ"י אין אַז־טיקאַן (1889), חיים מאיר הורוויץ].

אַבֿלש — אַדי. נעגל. וואָס איז זיין אַבֿל, וואָס איז פֿאַרטרויערט. [שטערן] וואָסן אויף אונטער אַבֿלשער מוזיק, פּמ, 1947.

אַבֿל־שטוב — [אַוּל־...] די, ...שטיבער (שטרן, פּד). שטוב, צימער, וואו מע זיצט שבעה, מע פּראַוועט אַבֿלות. אין אַן אַשטוב קערט מען אום אָדער מע פֿאַרהענגט די בילדער, שפיגלען, מע נעמט צו אָדער מע פֿאַרדעקט טייערע זאַכן, צירונגען. ...און קערט אום דאָס קאַרטל אויף דער צווייטער זיט, ווי מע קערט אום אין אַן אַש' דעם שפיגל, אר, אַנוויכט־קאַרטען.

אַבֿלתמע — [אַוויילעלעטע] די, יס. > אַבֿל + ת + טע. דוּו אַבֿלעטע, פֿאַרשפּרייט אין ווּר, פּר. **אַבֿמה"ח** — ר"ת פֿון: אבֿר מן החי.

אַבֿימלאכה — [אַוּר־מלאַכע] דער (זד, אוקר) און די (פּד, אוקר), אַבֿות... און אַבֿות מלא־כות. 1. גרונטאַרבעט, הויפּטאַרבעט וואָס איז פֿאַרוערט צו טאָן אום שבת. אַבֿות־מלאכות, פֿאַטערס פֿון מלאכות...זענען פֿערציק ווינצי קער איינע; אַז איינער זייט און אַז איינער אַקערט, און אַז איינער שניבט אַפּ...און אַז איינער ווינטשפֿעלט... פּיעט, שבת, ז, ב (<

דאַרטן אַלע 39 אַבֿות־מלאכות). [עס זענען אויך פֿאַראַן מלאכות וואָס מע טאָר ניט טאָן, און זיי זענען אַפּשטאַמונג־מלאכות, תולדה למשל, באַגיסן גראָזן מיט וואַסער...הייסט אויך 'זורע', פֿאַרזייען, מחמת דאָס העלפֿט צום וואַקסן, אָבער דאָס איז ניט דער עיקר 'זורע', נאָר אַן אַפּשטאַמונג דערפֿון, אַ תולדה. יעדע אַבֿימלאכה האָט אירע אַפּשטאַמונג־מלאכות, אירע תולדות, פּיעט, שבת, 31].

2. זייער אַ גערטאָנענע אַרבעט. איך זאָג אַיך סאיז אַן אויסגעצייכנט שטיקל אַרבעט, כּפֿתור ופֿרת, אַן אַי"מ". 3. (שפּאַסיק) אַ געראַטן קינד וואָס דער פֿאַטער גיט זיך מיט אים אַ סך אַפּ. זיין אַי"מ זאָגט אויף אויסנווייניק גאַנצע קאַפיטלעך ישעיה. 4. (שפּאַסיק) אַ זון וואָס פֿירט זיך אויף שלעכט ווי זיין פֿאַטער. 5. נ גאַלאַמב, מליים בלשוני, טו.ב. 5. וויכטיקע, אַפּטע באַשעפֿטיקונג. 'וועטער וועט ער דאָך אויך שכל האָבן...באַנקראַטירן; בּז אים וועט שוין דאָס זיין אַן אַי"מ', יודישער פֿאַרפּסח.

אַבֿן — [עוּן] דער, יים [אַוואַגיסן]. איינער פֿון די פֿיר קאַלירן אין אַ פעשל (דעקל, טעשע) קאַרטן; שעל (לעקער, קאַראַ, בובעט). אין מערבֿ־יידיש, ריב, קאַמף קעגן אַזאַרטשפּילן בּז יודן, 140.

אַבֿן — [עוּן] = שטיין. 1. ערשטער טייל פֿון אַ צאַל צוגויפֿהעפֿטן, צוגויפֿבינדונגען, פֿאַר־זעס. 2. אַר. גירנשטיין אָדער גאַלשטיין. גיב אים איין השתנה פֿון איין אייזל... דאז טרעבט דען אַ דורך, טור, כו. [מנעמאַנישער סימן פֿאַרן באַשטאַנד פֿון חרוט: אַבֿן—ראשי־תיבות: אפּיל [= עפל], בירן, נוש, מחזור כּמנהג קהלות אשכּנזים, סאַלויק, שטיין].

אַבֿ נאָמן — [אַוּ נעיע/מאַן] דער. מצ נב. געטרעיער פֿאַטער. ...איין אַי' פֿליכטג איזט צו בוזאַרגונג זיינש קינדש, מאַרשן, לשון זהב.

אַבֿיבֿוחן — [עוּן־בּוּיכּן] דער, אַבֿני... [אַוּר־גי...]. תּח. 1. פּרובירשטיין; האַרטער איידלשטיין, שוואַרצער אַגאַט וואָס מע האָט געניצט אויסצופּרובירן גאַלד, זולבער און אַנדערע מעטאַלן. [דורך העלקייט פֿון די פּאַסן דערקענט מען די בערכדיקע פּראַגע.] ישעיה, כח, 16; דאַרטן: פֿעסטער, געפּרוּוועטער שטיין. 2. מוסטער, דוגמא פֿאַר כאַראַקטער, פֿאַר אַ גרופּע מעשים וואָס זינען אַבֿיבֿוחן פֿאַר דעם מענטשן; דער מענטש וואָס איז אַן אַי"ב פֿאַר זיין גאַנצער משפּחה.

אַבֿיגֿוּת — [עוּן־גאַזיס] דער, אַבֿני... [אַוויני...]. מלכיס א, ה, 31. אַרומגעהאַק־טער שטיין, גלאַט נאָר פֿון איין זיט. אַ בנין פֿון אַבֿיגֿוּת.

אַבֿיגֿליון — [עוּן־גיליען] דער. תּח. (ביטול־באַצייכענונג פֿאַר) עוואַנגעליע. > און גליון, שבת קטז/א, אין גיט־צענווירטער אויסגאַבעס. אַווע 10, 348 [=] פֿאַלשקייט פֿון ליידיק פֿאַ־פּיר; שטאַמט פֿון ר' מאירן].

אַבֿידומם — [עוּן־דוּימעם] דער. מצ נב. > אַבֿידוּם, ב. 19. שוומער שטיין. שוויגן, בליבן אַן לשון ווי אַן אַי"ד, אַליין, אַן קינד, אַן רינד, ווי אַן אַי"ד. בליבן פֿאַרשטאַרט ווי אַן אַי"ד. 'דער גוף קען זאָגן...פֿון דעם טאָג

וואָס זי [די נשמה] האָט זיך אַפּגעשטייט פֿון מיר, ליג איך אין קבר ווי אַן אַי"ד, מהם 11, 42.

אַבֿי־המלך — [עוּן־האַמעלעך] דער, אַבֿני... [אַוויני...]. תּח. > שמואל ב, יד, 26. 1. 'דעם מלכס געוויכט'; געוויכטשטיין, קאַג־טראַלירט פֿון רעגירונג. ריכטיקע, ערלעכע וואָג. ער גיט ניט קיין אַי"ה. 2. גאַר שווערער געוויכטשטיין, פֿון אַ פּוד און מער (סוחרים־לשון). 'די ניצע דעצימאַלע וואָגן האָבן אונדז אויסגעלייזט פֿון אַבֿי־המלך'.

אַבֿן הספּיר — < ספּיר. 'זיין פּנים האָט אַראַפּגעלויכטן מיטן ליכט פֿון אַי' ה', ייט. **אַבֿי־העזר** — [עוּן־האַעזער] דער. בא. דריטער טייל פֿון דעם גרויסן הלכה־קאָדעקס אַרבעט טורים און אויך פֿון שלחן ערוך, וואו עס זינען דאָ די דינים פֿון מקדש זיין אַ פֿרוי, פֿון כּתובה, פֿון גט און בכלל וועגן צוזאַמענלעבן פֿון מאַן און פֿרוי. [דער נאַמען באַטשט: 'שטיין פֿון הילף', פֿון שמואל א, ז, 12, מיט אַנזווערערניש אויף 'עזר כּנגדו' בראשית, ב, 18].

אַבֿי־השעות — [עוּן־האַשאַעס] דער. מצ נב. שטיין־זיגער. 'אי"ה מיינט אַ ווּן־זיגער, אַ שטיין, אויף וועלכן עס איז פֿאַראַן אַ ווינער, און לויט דעם...ווי דער ווינער וואַרפט דעם שאַטן ווייסט מען וויפֿל שעה אין טאָג עס איז.' פּיעט, בליים, יב, ד.

אַבֿי־השתיה — דוּו אַבֿן־שתיה <. **אַבֿי־זווית** — [עוּן־זאַוויס] דער, אַבֿני... [אַוויני...]. צב אבֿן + זוית [באַוירקט פֿון קרן זוית]. ווינקלשטיין, עקשטיין. ליגן דעם אַי"ד פֿון אַ בית־מדרש, שפּיטאַל, מושב־זקנים. פֿאַרבעטן חשובֿע ליטש בּים ליגן דעם אַי"ד.

אַבֿי־חומה — [עוּן־כוּימע] דער, אַבֿני... תּח. ז. צב אבֿן + חומה [באַוירקט פֿון יאַבֿן קיר, שמואל ב, ה, 11]. 1. (גרויסער) שטיין פֿון אַ מויערחאַנט, שוואַחאַנט. 2. מענטש וואָס מע קען זיך שטיצן אויף אים. וואָס שטיצט, העלפֿט. דער נגידי איז זיין אַי"ח.

אַבֿי־חפֿץ — [עוּן־כוּימע] דער, אַבֿני... [אַוויני...]. תּח. > ישעיה, גז, 12. גלוסטער קער שטיין, שטיין פֿון גלוסטונג. 1. טיפֿערער שטיין, אַבֿי־טובֿ <. האַנדלען מיט אַבֿני חפֿץ. 2. יעדע זאַך וואָס מע גלוסט שטאַרק. 'גלשן נאָך דער חתונה איז אַי"ח, פּינף יאָר שפּעטער — רחיים על צוארי, אַ מילשטיין אויפֿן האַלדז'.

אַבֿנט — [אַיוועט] דער, יים [אַוויניסיים]. 1. ספעציעלער גאַרטל פֿון ליפּונט איבער די תּכריכים פֿון אַ מת, ווי אַ טייל פֿון די תּכריכים [זי נעמען פֿון די באַוונדערע טיילן פֿון תּכריכים זינען פֿון די בגדים פֿון כּהן גדול; מכנסים, מצנפת, אבֿנט. < שמות, כח]. מען איז גולל דעם אַי אַרום דעם מת. 2. ברייטער, טייערער גאַרטל, געשטריקט אָדער געפֿלאַכטן, וואָס די כּהנים האָבן געטראָגן בעת דער עבודה [דער אַ פֿון כּהן־גדול איז געווען אַנדערש ווי די אים פֿון פּשוטע כּהנים. אויך חשובֿע ליטש פֿון ירושלים האָבן געטראָגן אַן אַי, וואָס איז געווען אַ סימן פֿון מאַכט, גדולה. < ישעיה, כב, 21; שבת, גט/ב, אַ

מאיר. געבוירן אין טאדעלאָ, שפּאַניע, אָן ערך אין 1089, געלעבט ביו אָן ערך 1164. אַ סך אַרומגעוואַנדערט, אַריבערגעברענגט יידיש וויסן פֿון ספֿרד קיין צרפֿת, קיין אי טאַליען. „דאָס וויסן די גאַנצע וועלט דאָס דער אייז איז געווען אַ גרויסער אַרעמאַן“, שבוּחי פֿון אַבן-עזרא, לברבֿ. 2. פֿאַוואַסטער פֿירוש פֿון ראַביע אין ראַציאָנאַליסטישן, פֿרע- הייטלעכערן געסט, מיט גרויסע שפּראַכלעכע קענטענישן. „טוט אָן דעם טלית און קוקט אַרפֿן אין אייז“, שע, „אויסגעטרייטלט.“

3. שאַרפֿער קאַפּ, חריף; בעל-שכל.

אבן-עזראַניק — [עוויזערניק] דער, זעס. טרוקענער למזן, שאַרפֿער מוח (מיט בייטעם פֿון ביטול). „קאַלטע דאַוונער, טרוקענע לומי דים, ליטוואַקעס...מירופֿט זיי די אייז“, נט, משפּחה מאַטבער ו.

אבן-פֿינה — [עוויזערניק] דער. מצ: אַבני... [אַוויגיי...], אַבן-פֿינות. תּח. > אויב, לה, 6; אבֿות דרבי נתן, כת. 1. ווינקלשטיין, גרוי- סער גרונטשטיין אין ווינקל פֿון פֿונאַמענט. 2. גרונטפֿרינציפּ, יסוד. „אָס דאָזיקע וואַקס ... איז אַן אייז אין דעם בנין ההשכלה פֿון מעלת הגשמי על הרוחנית“, לדב.

אבן-קיר — [עוויזערניק] דער, אַבני... > שמו- אל ב, ת, 11. „שטיין פֿון (אין) וואַנט, דוּו אַבן-פֿותל <.

אבנר — [אַווער] יידישער מעפּער-נאַמען. תּח. פֿאַטער פֿון ליכט. „און אַבנר איז געקו- מען צו וודן קיין חבֿרון“, תּח, שמואל ב, ג, 20.

אבן שאַין לה הוֹפֿכיין — [עוון שעאַיינאַץ האַפֿיין] פֿראַזע > סנחדרין יד/א; כאַבן... יאָ שטיין וואָס האָט גיט קיין איבערדרייערס; שווערער שטיין, ווערט געניצט פֿאַר: 1. סחורה וואָס עס איז גיטע קיין קונה, קיין בעלן אויף איר. „סחורה האָב איך; אַבן ...האָב איך“. 2. מיידל, מויד, וואָס עס זוכט זיך גיט אָפּ קיין חתן פֿאַר איר. 3. שווערער ענין, האַרבע פֿראַבלעם, וואָס מע מנדט אויס זיך צו פֿאַרטיילן אין דעם. „בעסער וועגן דעם ענין גיט ריידן, סיאיו אַן אַבן...“.

אבן שואַבת — [עוון שוויזען] דער. מצ נב, תל, תח. > סנחדרין קז/ב. מאַנגעטישער שטיין, סתם מאַנגעט. זיך האַלטן ווי אויף אַן אַ ש.

אבן-שיש-טהור — [עוון שאַייש-טאַהער] דער, אַבני... [אַוויגיי...], געוויינטלעך מצ. > חגיגה, יד/ב. וויסער אָדער געלבלעכער מירמלשטיין. אויך: וואַנדערלעכער הימלשער בוי-מאַטעריאַל אָדער פֿאַלאַץ (מיט מיסטישע אַנצוהערענישן). וואַנדערלעכע באַשעפֿענישן, מלאכים. „רבי אליעזר האָט אים מגלה געווען גרויסע סודות...און אַז ער איז געקומען צום סוד פֿון אַבני שיש סהור האָט [ער] אַנגעהויבן צו וויינען“, נוצ. „זיי זענען זאַלבע פֿערט געווען אויף יענעם אָרט וואו דאָס פֿאַרל אייזשטי האָט ספּיקסן-קעפּ גע- בונדן צוויי מיט זיבן אויגן...אויף אַ קאַפּ“, צייט, מסטרון...[זיי שטעל אַין חגיגה איז די באַרימטע מעשה מיט די פֿיר וואָס זינען אַריין אין פֿרדס און ר' עקיבֿא זאָגט

האַגלשטיינער און מעטעאָרן ווערן איין באַ- גריף].

אבן-מירמא — [אַוויגיי-מירמאַ] די. במ. תּח. 17. > מיכה ו, 11. פֿאַלשע וואַגשטיינער, גע- וויכטן. אויך: פֿאַלשע רייד, דריידלעך. זיך לאָזן פֿאַרפֿירן פֿון אייז.

אבן-ישׂראל — [עוון ייזראַעל] דער. בא. > בראשית, מט, 24. פֿעלדז פֿון ישׂראל (אויס- דרוק צו באַצייכענען גאַט, ווי אביר-ישׂראל, אביר-יעקבֿ).

אבן-פֿותל — [עוון קוויטל] דער. מצ: אַבני... [אַוויגיי...]. יס. צב אבן + כותל [על-פי אַנאַלאָגיע מיט אַבן-קיר; געשאַפֿן אַפֿשר ווייל 'קיר' האָט זיך אַסאַציאירט אויך מיט הילצער- גער וואַנטן]. שטיין וואָס מע האָט בפֿייון געלאָזן לויז, גיט אַרעניגעמויערט, במים בויען אַ ניי הויז, ווי אַ זכר לחורבן.

אבן מאַסוּ הַבּוֹנִים — [עוון מאַסוּ הַאֲ- בוינים] פֿראַזע, דער. „שטיין וואָס די בויער האָבן פֿאַראַכט“, ווערט געניצט צו באַצייכענען אַ מענטשן (זאָר, עינין) וואָס פֿרוער האָט מען אויף דעם קיין אַכט גיט געלייגט (גיט אַפּגע- שאַצט, געהאַלטן פֿאַר אומוויכטיק, שפֿל) און איז מיטאַמאַל געוואָרן דערהויבן, חשובֿ, ווער- דיק. [צווייטע העלפט פֿון פּסוק אין תּהלים, קיח, 22: ... היתה לראש פנה. תּ: „דער שטיין וואָס די בויערעטער האָבן פֿאַראַכט איז געוואָרן צום הויפּטווינקל“].

אבן מקיר תּוֹזֶעק — [עוון מקיר טיזאַק] זאָל, העלפט פּסוק, אין חבֿקוק, ג, 11. אַ שטיין פֿון וואָס וועט שרעען (טוט שרעען). ווערט געניצט במים אַנזויזן אויף אומאַראַ- לישע, שענדלעכע מעשים, וואָס זיי רופֿן אַרויס צאָרן, פּראַטעסט, אויפֿרעגונג. אויך: אַן עולה וועט גיט פֿאַרשוויגן ווערן, אַפֿילו אַ שטומער שטיין וועט עדות זאָגן. „צי ווייסט איר גיט דעם סוד פֿון אַ מ' תּ' — אַ שטיין פֿון דער וואָס וועט שרעען“, פּראַ, ר' נחמקעס מעשיות.

אבן משפּיח — [עוונאַסקעס] דער, אַבני... [אַוויגיי...]. > יקרא, כו, 1. שטייבליך; געץ אויסגעוואַקט פֿון שטיין. פֿאַרשטעלטער נאַמען פֿאַר פֿיגורן פֿון הייליקע. מע שטעלט זיך גיט אָפּ אין וועג פֿאַר אַן אַ מ'.

אבן-נחף — [עוון געגן, עוונעגער] דער, אַבני... [אַוויגיי...]. > שפּיה, ת, 14. שטרויכלשטיין [דאָס וואָרט גופּא איז אַ רע- זולטאַט פֿון איבערזעצן אינ' תּי ישטיין פֿון אַנשטויסונג, שטערונג אין וועג; עפעס וואָס מע קען ביי דעם געשטרויכלט ווערן און (דורכ)פֿאַלן. יד ראַמאַן: אַבן נחף אָדער אַ שטיין אין וועג, חילונג, 1890. „דער וועט-אַ- אינפֿיר איז דער אייז פֿאַר דער פֿאַראייניקטער פֿעלקער-אַרגאַניזאַציע“, אַפּא, אויף דער וואַג שאַל. „די אַגסיציע פֿון די אַראַבער וואָס האָבן מיט טיוונט קונצן געמאַכט ... אַ געפֿערלעכן אייז אויפֿן וועג פֿון יידישן צוריקקער“, צייט, אין קאַמפּ פֿאַר אַ יידישער מלוכה.

אבן-עזראַ — [עוון-עזרע] 1. נאַמען פֿון גרויסן געלערנטן, פֿילאָסאָף, מאַטעמאַטיקער, דיכטער, פּאָפּולאַריזאַטאָר און מפרש פֿון תּנא. [ר"ת: ראַביע, פֿולער נאַמען: ר' אַברהם בן

יז ביסקל א' = אַ קאַרגער וואָס רוקט גיט די האַנט אין קעשענע צו געבן אַ נדבֿה.

אבן-טובֿ — [עוונאַטאָן] דער. מצ: אַבנים טובֿות [אַוואַנים טויזעטן]. > אבן טובֿה, אבֿות, ו, ט; בבא בתרא, י/ב + פּטמ איי בערפֿורעמונג (וואָרעם די גראַמאַטישע פֿאַרעמס פֿון זק וואָס זינען געווען לעבעדיק ביי יידיש-רעדנדיקע האָבן גיט דערלאָזט אויפֿצו- היטן אַבן אין לשון נקבֿה). 1. טייערער שטיין, איידלשטיין; דימענט, בריליאַנט. (אויפֿ) היטן, (אַנז)האַלטן, טייער האַלטן, באַהאַלטן, אויפֿפֿאַפּן, אויסכאַפּן ווי אַן אייז; זיך אַרומ- טראַגן, זיך אַרומפֿירן, זיך פֿרייען, זיך צאַצ- קען ווי מיט אַן אייז; וואַכן איבער עמעצן (עפעס) ווי איבער אַן אייז. „אוי זיין רייד האָבן חן אליש וויא איין אייז דר אן גאַלד זיצט אין גפּאסט“, אורחות צדיקים, אמשט, תּציה, ס/ב. „הקבֿה האָט געשיקט אַן אייז, דער האָט געליכט אַז אַ גרויס ליכט“, צור, נח. „און דער אייז פֿון יוסף איז געווען שוהם“, צור, יוחי. „איך באַדאַרף אַז דו זאַלט ברענגען אַלערליי דימענטוואַרג, וואָרן איטלעכער אייז האָט אין זיך אַן אַנדער סגולה“, נחב 'מעשה מחכֿם'. „אַן אייז ליכט פֿון זיך אַליין אין דער פֿינצטער“, שוה. „געהאַנדלט מיט צירונג און אַלערליי אַבנים טובֿות“, פּראַ, פֿאַר מסיירת נפֿש. 2. סתם טייערע זאָך, גרויסע מציהא; אַלץ וואָס ווערט טייער געהאַלטן. פֿאַרצוקערן סחורה ווי אַן אייז. „דער בריח איז געווען אַן אייז“, טפ, סודות. „וועמען ווייסט מען אַזאַ אייז [= אַ ווערק], אויב גיט דעם זיידן“, שע, אויסטאַדאַפֿע. אַרעניכאַפּן (ווי אַן אייז). 3. גוטער מענטש; טייערער (דימענטענער) כאַראַקטער; זייער געראַטענער (בחור, תּתן). מצ: אַבן-טובֿים „וודאי האָב איך גיהערט דו...אונזר (חבֿר) ער האָט איין מעכטיג אייז, כלומר איין חשובֿ קינד“, נצו, ג/א. „בלה, פּלה, מזל-טובֿ, דער חתן איז אַן אייז“, פּל. „ווי זיי האָבן זייער טייערן אייז [= קינד] באַהאַנדלט“, יד, הער- שענע. „האַט...אונזער גניד...זיך באַרימט אַז ער האָט דערשטאַפּט אַן אייז, געהאַנדלט אַ מציהא פֿאַר זיין טאַכטער“, שע, אויסגעטרייטלט. „דער עולם האָט זיך באַלד אַרומגעזעצט אַרום דעם אורח ווי אַרום אַן אייז...און זיך אַנגע- הערט צו יעדן וואָרט זינעס“, אַפּא, אין וואַלד.

אבן-טובֿ(י)ן — [עוון-טובֿיען] דער. בא. > בבא מציעא, כח/ב; תּענית, יט/א. שטיין (און אַר) אין ירושלים אין די צייטן פֿון צווייטן בית-המקדש, וואוהי מע פֿלעגט ברעני גען געפֿונענע זאכן און די וואָס האָבן פֿאַר- לאָרן פֿלעגן קומען אַהין און אַנגעבן די סימנים פֿון דער אַבידה און זי צוריקקריגן.

אבן-יאלגריש — [אַוויגיי-אַלגאַריש] די. אצ נב. מעטעאָרן, שטיינער וואָס פֿאַלן פֿון הימל. „די שטיינער וואָס פֿלעגן אַמאַל אַרעניפֿאַלן ... זענען נאַטירלעך געווען אַיאַ — שטיינער וואָס דער הימל וואַרפט זינדיקע ליטל אין קאַפּ אַרמין“, פּראַ, אין געמויזעניץ. > [יחזקאל, יג, 11; דאַרט: הי אַגלשטיינער; > ברכות, גז/א, וואו די פֿאַרבינדונג איז מיט יהושע, י, 11;

שטארק, אפלייגן אן א' = ווען פארשטעלט, פארשלאגן, פארטרעפט. צעגייז אין אלע אים = האבן זייער א גוטן טעם, זיין א מחיה א מאכל עס צעגייז אין אלע אים. 2. טייל פון א מאשין, מכשיר. דער א' פון זאמאשין וואס כאפט אויף די מאטריצן. 3. (וועבערז) טייל וואס פארבינדט די צוויי וועב-ווענטלעך. א' פון וועב-טוטל. 4. מעגלעכער געשעלעכט גליד (אייפעמיסטיש).

צוגיפהעפטן: אויסשיידאיים, פארדייאיים, פארמער-איים א.

אבן גב — [אייזער גאס] דער, ים ים [אייזער] (אייזער) גאסן. תח. 1. גרא-בער אבן (געוויינטלעך וועגן גרויסע, גראבע הענט אדער פיס, אבער אויך וועגן אלע אג' דערע אברים). א גראבערינג מיט אים גיב. 2. (גרויסע) גראבע תאוה. אג' דער גוף איז א מאגעריער, מע גיט אים נישט נאך, איז אפילו אויב ער איז א בעל-אברים-גיס אין נאך צו פארלנדן. לדב.

אבן-הגוף — [אייזער-הגוף] דער, אבן-... [אייזער-...]. תח. גליד פון (מענטשלעכן) קערפער. דער בפועל פון לעבן ווערט אויס-געדיקט אין אבן-הגוף...ער זעט מיט די אויגן, ווערט מיט די אויערן, [ר' יוסף יצחק שניאורסאן], קונטרס מג. מאמרים, גי, ת"ש.

אברהם — [אוראָהאַם, אוראָעם, אוראָם] פארשפרייטער מענער-נאמען ביי אלע צומינג פון יידישן פאלק — אברהם אבינו, אברהם פקס; אברהם (אורעמל), צפ: אורעמטישק, אורעמעניו, אורעמינקע א.א. אויך: אברהמקע (אורעמקע), אורעמל — פארמאך זיין קרעמל "מל", אורעמל, וואס האסטו אין זיין קרעמל — נאכרופענישן פאר א ינגל וואס הייסט אברהם. [פארזאן אויך ביי קריסטלעכע פאלקער און זייער פארשפרייט ביי מוכאמעדאנערן. ...דיא פֿינף טעג אין יאר דז מן פֿריא אין דר שול גיט. דער סימן פֿון דיא פֿינף טעג איז אברהם — דאש זיינן דיא פֿינף הינטרשטי אותיות פֿון דיא פֿינף צענטן: הושענה-רבא, תשעה-באבא, יום-כפור, ראשה-שנה, פורים, הדרת קודש, מחזור, חלק ראשון, כמנהג פיהם, פולין מעהרין ורייטן, אמשט, תקיין].

אברהם אבינו — [אוראָהאַם אַהינן] ערש-טער שטאַמפֿאַטער פֿון ייִדישן פֿאלק. דער חומש (בראשית, יא, 26 — כה, 18) פֿאַר-נעמט זיך מיט זיין לעבנס-געשיכטע און גיט אַ ברייט בילד פֿון אַן אידעאָלן מענטשן און פֿירער. דער ערשטער וואָס האָט דערקענט גאָט אין זיין אייגנאָמיניציאָניזם, ווי דעם פֿאַשאַפֿער, דעם פֿירער און דעם שוֹפֿט פֿון דער וועלט. אַ אַיז דער גרינדער פֿון ייִדישן גלויבן און דער וואָס מיט אים שליסט גאָט דעם אָפֿמאַך אויף דור-דורות און זאָגט אים צו דאָס לאַנג וואַר ער וואוינט (כצען). אין דער אגדה (←) ווערט אויסגעברייטערט דער ציקל סיפורים אַרום אַברהם און ער ווערט אויך געשילדערט ווי אַ גרויסער פֿילאָ-סאָף, ווי אַ צויק מיט די שענסטע מענטש-לעכע מידות, ווי אַ פֿאַרשפּרייטער פֿון מאַנאַ-טעאָיאָם. די קבלה שטעלט אים פֿאַר ווי איר

אבן עבדי-הזרה — [אחאָק אַוואַידע-זאַרע] דער (געוויינטלעך אָן אַרטיקל). מצ נב. תח. > תוספתא עבודה זרה, א, יג. אומדירעקטע פֿאַרעם פֿון געצנדיגנסט [דהיינו: האַנדלען מיט געצנדיגערס אין די טעג פֿאַר זייערער אַ חגא, זיך נאָכפֿרעגן וואָס זיי מאַכן בעת אַ חגא אַען]. **אבן פורה** — [אַחאָק פּוּרִיִיאַך] דער. מצ נב. צב. שטויב וואָס צעשפּרייט זיך; עפעס וואָס האָט גיט קיין קיום, קיין ווירקונג. "זינע רייד האָבן גיט קיין ממשות און קיין השפּעה, ס'איז אָן אַ פֿי".

אבן ר(י)בית — [אחאָק רִיבִּינ] דער (גע-וויינטלעך אָן אַרטיקל). מצ נב. תח. > בבא מציעא, סא/ב. אומדירעקט פֿראַצענט-געלט וואָס איז פֿאַרווערט מדרבנן [מדאָורייחא, לויט דער תורה (שבכתב)] טאָר מען גיט נעמען פֿראַצענט בייים לעזען געלט; מדרבנן, לויטן תלמודישן דין, טאָר מען אויך גיט געניסן אומדירעקט פֿון קריגן געלט שפעטער בייים קויפֿן-פֿאַרקויפֿן, למשל: אַ צאָל סאה הייץ וואָס מע קויפֿט איצט און ווערט צוגעשטעלט שפעטער טאָר גיט האָבן קיין אַנדער פּרזנו אומאַפהענגיק פֿון דער צייט פֿון באַצאָלן].

אבן שביעית — [אחאָק שווייאַס] דער (געוויינטלעך אָן אַרטיקל). מצ נב. תח. אויך אבקה של שביעית. > ערכין, ל.ב. אומ-דירעקטע פֿאַרעם פֿון אָפּהיטן שמיטה [דהיינו: וועגן האַנדלען מיט געניסן אין אַ שמיטה-יאָר און וואָס צו טאָן מיטן געלט וואָס מע קריגט בייים פֿאַרקויפֿן פירות און גרינסן פֿון שמיטה-יאָר].

אבן — [אייזער] דער, ים [אייזער]. תל. 1. גליד פֿון מענטשלעכן קערפער, טייל פֿון קערפער וואָס קען באַטראַכט ווערן ווי צום טייל אַ זעלבשטענדיקע זאַך [לויט תל איז אַן אבן אַ גליד פֿון קערפער וואָס האָט בייין אַדערן, פֿלייש; פֿאַראַן לויטן תל רמ"ח (248) אברים אַנטקעגן די רמ"ח מצחתי-עשה און ש"סה (365) גידין, אַדערן, אַנטקעגן די 365 מצחתי-לאחעשה; ביידע אינאיינעם באַטרעפֿן 613 אַנטקעגן די תרי"ג מצחתי פֿון דער תורה. מכות, כג/ב; אהלות, א, 8. אַ פֿרוי האָט רנ"ב (252) אברים, בכורות, מה/א. און זי וועט גיט אויסשטרעקן קיין א' פֿון די אים פֿון איר ללב, נאָר מיט זעלכעס וואָס ציט נאָך זיין ווילן, חה, ב, 322. "זיין באַגער זאָל זיין אין דער געטלעכער תורה, און אין איר זאָל ער ריידן...מיט זיין מויל און אַזוי אויך די הענט און די אַנדערע אים זאָלן מקיים זיין די מצ'ות", תניא, 43. זיך נעמען צו עפעס מיט אַלע אים = מיטן גאַנצן כוח, מיט אימפעט, מיטן פֿולן ווילן. "...קומט באַלד אַרצן אַ ניי לעבן אין זינע אויסגעטריקנטע בייגער, און ער נעמט זיך צו דער אַרבעט מיט אַלע אים", ממוס, 'בישיבה של מטה'. טויט מיט אַלע אים = בליפֿן אינגאַנצן אָן באַוועגונג פֿון שרעק אַדער אָן אַנדער סיבה. ציטערן מיט אַלע אים. 'ניט האָבן קיין גאַנצן א' = זיין אָפּגעשוואַכט, אויסגעמוטשעט. אַליין אויסגעמוטשעט, אויסגעהאַרעוועט, ניטאָ קיין גאַנצער א', ממוס, 'בישיבה של מטה'. געזונט אויף אַלע אים = פֿולקום געזונט,

צו זינע חברים: ווען איר גרייכט צו אי-ש"ט — זאָגט ניש: וואָסער! וואָסער!... רשי מאַכט: שיש טהור — גלאַנצט ווי קלאַרע וואָסערן. **אבן שתייה** — [עיון שעטיע] דער. גרוי-סער שטיין וואָס איז געווען אין קדשי-קדשים פֿון בית-המקדש און אין דער צייט פֿון ערשטן בית איז אויף אים געשטאַנען דער אַרון מיט די לוחות. [לויט תלמודישער לעגענדע, יומא, נד/ב, איז דאָס דער אָנהייב-פּונקט פֿון וועלטבאַשאַפֿט, דער צענטער פֿון דער וועלט; אויך דאָס אָרט פֿון דער עקדה. הייליקער שטיין אויך ביי מוכאמעדאנער, געפינט זיך אין אַמאַרס מעטשעטן. גאָט האָט געשטעלט און האָט געוואַרפֿן דעם א' ש' פֿאַר אַן עק' שטיין און האָט פֿון אים וועלטן באַשאַפֿן". מלר. אויך שפּאַסיק: "פורים פֿראַזעט מען א' ש", תח. ווערטל. **אבנתא דליבא** — [אַחאָניטע דעליבאַ] די. מצ נב. תח. > מגילה, כד/ב. דאָס פֿאַרשטיין פֿון האַרץ; דאָס אַבסטראַקטע אַדער אינטו-איטיווע פֿאַרשטיין. הינציק וואָס הערן פֿון עפעס, אַבער באַנעמען עס מיט (אַ) א' ד'. יאבנא דליבא תליא [... טאַליען] = דאָס פֿאַר-שטיין איז אָפּהענגיק פֿון האַרץ, פֿון גיט-טיקע סעקולאַרטיוע פֿעאיקייטן. מאָדיפֿיצירט פֿון: באבנא דליבא תליא. מגילה, דאָרטל.

אבן-הקומה — [עיון-טקומע] דער. מצ נב. תל. > שבת, טו/ב. שטיינדל, מער-הייניק אַחאָל און מיט אַ טונקל קערנדל אין מיטן, וואָס איז באַטראַכט געוואָרן ווי אַ סגולה גיט מפּיל צו זיין. איידעלער אויסדרוק וועגן מפּיל זיין; זי האָט קיין א'י' גיט געהאַט.

אבן — [אַחאָק, אַחעק] דער. מצ נב. תח. 1. שטויב. עס בליבט אַ און פֿאַך און אין האַרצן אַ בראַד, פֿול. 2. סימ, סליאד, רעשטל. ס'איז קיין אַ פֿון דעם גיט פֿאַר-בליבן.

אבן-גזל — [אַחאָק-געזעל] דער (געוויינט-לעך אָן אַרטיקל). מצ נב. תח. י'שטויב פֿון רויבעריי; אומדירעקטע, קוים-קוים קאַנטיקע פֿאַרעם פֿון גוילה [אַן אַן אורח עסט פֿון אַ מאַלצייט וואָס איז גיט גענוג פֿאַרן בעל-הבית אַליין — און עס א'י. זען רמבם, 'הלכות תשובה']. "זיין אויף קעסט ביי אַ שווער וואָס איז פֿאַראַרעמט געוואָרן איז בפֿירוש א'י".

אבן-הדרך — [אַחאָק-האַדע-ירעך] דער. מצ נב. צב. שטויב פֿון וועג. נאָך האָבן אויף זיך דעם א'י' — זיין אַקערשט איצט געקו-מען פֿון אַ נסיעה. "איך האָב דעם א'י' פֿון זיך אַראַפּגעשטויבט", פח.

אבן לשון-הרע — [אַחאָק לאַשון-האַרע] דער (געוויינטלעך אָן אַרטיקל). מצ נב. תח. > בבא בתרא, קסה/א. י'שטויב פֿון לשון-הרע, אומדירעקטע, קוים-קוים קאַנטיקע פֿאַ-רעם פֿון לשון-הרע, [דהיינו: מע טאָר גיט צו שטאַרק לויבן אַ מענטשן פֿאַר זינע שונאים, כּדי יענע זאָלן, ווי אַ ראַקאַציע, גיט נעמען ריידן וועלכעס וועגן אים. חפֿץ חיים]. "... גיינגע עבירות און גיט קיין האַרבע חס ושלום, אַדער אין ריידן אַליין, צו ריידן א' ל'י' און ליצנות און ענלעכס", תניא, 31.

ידישן געוואלד צו גאט דעם פֿאָטער, צו דעם אָיִשׁ, צייט, דגאָען.

אַבְשִׁלוּם — [אורשאלעם] ייִדישער מענער-נאָמען. תנ. יִפְאָטֶר פֿון פֿרייִדן. נאָמען פֿון דוד המלכס דריטן זון וואָס האָט געמאַכט אַן אויפֿשטאַנד קעגן פֿאָטער, איז דערהרגעט געװאָרן פֿון יואָבֿן און דער פֿאָטער האָט אויף אים געקלאָגט. (שמואל ב, טו—יט). דער מלך... האָט געווינט, און גייענדיק האָט ער אַזוי געזאָגט: מִפֿן זון, אָי, זון מִזְנֵנִי, אָי מִפֿן זון!׀, תי, שמואל ב, יט, 1. נאָמען פֿון הויפֿט העלד אין א. גאַלדפֿאַדענס פֿאַולערער אָפֿע־רעטע שולמית. אידישטיש מיטן נאָמען ש ל ו ם

אַבֿ — [לאַנגער וואָקאַל] דאָס, זין, אויג, אין מערבֿ־ייִדיש. שב, יא/ב; אַגין; שב, כו/ב; אַגין בליק = אויגנבליק. ...מיט אוניויר מויל ריזן דש אוניויר אַגין ניט האבן גיזעהיין, נה, 235. „אַלע אַגנבליק אַ אַנדערע גיזרה,״ טענד־לאו, 753. פֿון על: „די אַגע גרעסער ווי דער מאַגע״ = העלן אַ סך, האָבן גרויסע אויגן.

אַבֿ — ר״ת פֿון: אדוני גיסי, אור גדולי, אין גורסים, אל גיבור.

אַבֿ — ר״ת: אַזוי גערופֿענע.

אַבֿ, אַבֿע — דער, ׀. ׀. א״י > טעריש. טערישער טיטל פֿאַר העכערע באַמטע, איצט געוויינטלעך פֿאַר אָפֿיצירן פֿון גידעריקערן ראַנג. „איך זאל איבערגעבן די קאַמאַנדע... [דעם] אַבֿע,״ איסטאָריע וו.

אַבֿגריק — די. מצ נב. > א״י > גר. לערע וועגן בייטן טעפֿאָ, אַקצענטירונג אין מוזיק, כדי צוצוגעבן פֿריילעכקייט. אָד״: ג״ל״.

אַבֿוואָרקע — די, ׀. ׀. רוסיצ. 1. טעות ביים רעדן. „איך האָב עס נישט געמיינט, עס האָט זיך אַרויסגעכאַפֿט ביי מיר אַן א״י.״ 2. צוגאַב, הוספֿה; אויסגעסערונג, תיקון־טעות. „איך בעט נאָך אַ מאַל דאָס וואָרט, ווייל איך דאַרף מאַכן אַן אָי צו דעם וואָס איך האָב שוין געזאָגט.״

אַבֿווע — די, ׀. ׀. (באַטאַניק) געוויקס אָן אַ שטאַם מיט גרויסע

שטעכיקע בלעטער, מיט אַ שטענגל אין פֿאַרעם פֿון אַ קאַנדעלאַברע. פֿאַרשפּרייט אין אַמריקע. קע. [מעקסיקאַנער עסן די יונגע בלעטער; פֿון די אַדערן ווערן געװאַכט פֿעסטע געוועבן, שטריק, בערשטלעך.]

„איס קליבן אַ גאַנץ לעבן... כּוּחַ כּדי צו בלענען און צו געבן פֿרוכט,״ א. גאַלאַמב, איבן, ב. באַטש, געוויקסן. *Agave americana*.

אַבֿג״ט — דער, זין, א״י > גר. 1. מין פֿאַרג־קרישטאָל אַדער כּאַלקעדאָן, וואו די פֿאַרשייד־דענע קאַלירן קומען אין פֿאַסן. הערט באַזונדער ווי אַ צירונג. „און די אויגן פֿון די פֿרויען פֿון פֿייער און א״י,״ אַנע מאַרגאַלין. 2. קינקלע פֿון גלאָז, ערלעך צו אַגאַט (פֿאַר קינדער צו שפּילן זיך). 3. ספּעציעלער מין דרוק־שיריפֿט, 5 1/2 פּונקטן.

אַבֿגאָטיזירן — טרוו. זיר, אַבֿגאָטיזירט. 1. מאַכן סינאַל אויסזען ווי אַן אַבֿגאָט; פֿאַלירן;

אַבֿרימווײַז — [איינוריימוחזין] אַדוו. גלידער־חזין; אַבֿר נאָך אַבֿר; מדרגה־חזין, ביסלעכחזין. צעהרגענען, צעמויקן א.י. צענעמען אַ מאַשין א.י. „כאַפֿט ער מיך און צעברעכט ער מיך א״י.״ פרץ. „...שטיקלעך שפּיגלגלאַז וואו דאָס פֿאַלק זעט זיך א״י,״ שג, וועגן יודישע שרובֿענער ו.

אַבֿרֿך — [אורערך] דער. מצ ? תח. > בראשית, מא, 43. 1. יונגערמאַן וואָס קען גוט לערנען (לויטן אויסטישט פֿון ספֿרי, דברים, א: יאבֿ בחכמה ורך בשנים). 2. יונגער פֿאַלעבעסל פֿון אַ יחוסדיקער משפּחה וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט לערנען. אַן אָי וואָס האָט שוין צוויי קינדערלעך.

אַבֿרֿכה — [אוראַכע] די, יכות. אויפֿן משקל פֿון אַזכּרה. בענטשונג, לויבונג צו גאָט. רע־ליגיעזע צערעמאָניע לכּבֿוד אַ נס, אַ גליק פֿאַר ייִדן, אַ פֿריידיקער דאַטע. אַפּריכטן אַן אָי = צונויפֿקומען זיך און זאָגן (וינגען) ספּעציעלע תּפֿילות און ריידן וועגן דער פּאַסירונג. אַיות האַ באַיר אין מדינת ישראל און אין די תּפֿוצות. אָי לכּבֿוד דער אַנטשטייאונג פֿון מדינת־ישראל.

אַבֿרֿכטע — [אורעכטע] די, ׀. ׀. > אַבֿרֿך. < תח. יונג היבל פֿון אַן אַבֿרֿך, ב2. די אָי איז אויף־דער־צייט.

אַבֿרֿך מושי — [אורערך מעישין] דער. מצ נב. זינדער יונגערמאַנ(שטיק). [אָי מ' איז אַ גוטמוטיקע, האַלבֿאיראַנישע פֿאַר־לשון־קודשונג פֿון ייִדישן אויסדרוק]. „ער איז טאַקע אַן אָי,״ אַבער שפּינן וויב און קינדער קען ער ניט.״

אַבֿרֿם — [אוראַם] אַבֿרהם אַבינוס נאָמען, איידער ער איז געביטן געוואָרן. „און גאָט האָט געזאָגט צו אַבֿרֿמע: גיי זיר פֿון זיין לאַנד...״ תי, בראשית, יב, 1. „און זיין נאָמען זאל מער ניט גערופֿן ווערן אַבֿרֿם, נאָר זיין נאָמען זאל זיין אַבֿרהם, וואָרעם פֿאַר דעם פֿאָטער פֿון אַ סך פֿאַלקער האָב איך זיך געמאַכט, דאַרטן, יו, 5.״

אַבֿר מן החי — [אייזער מין האַכאַין] דער, אַבֿרים [אייזורים] מן החי; תל. 1. גליד אַדער שטיק פֿלייש, אויסגעשניטן פֿון אַ לע־בעדיק באַשעפֿעניש [מע טאַר עס ניט עסן, חזולין, קא, קב אא; אויך אַ בַּיִנָה טאַר עס (צום טייל) ניט עסן]. 2. עמעץ (עפעס) וואָס איז צאַפֿלידיק געבונדן מיט אַ גרעסערער זאָך, גרופּע. [דעם פּונקט טאַר מען פֿון פּראַ־גראַם ניט אַרויסלאָזן, עס איז אַן אָי מן החי.״

אַבֿר קטן — [אייזער קאַטן] דער, ׀. ׀. אַבֿרים [אייזורים, אַוואָריס] קטנים [קטאַנים]. תל. מעלעכער געשלעכט־גליד. „אַבֿר קטן יש לאדם: מרעיבֿו שבע, משיבֿעו רעבֿי,״ (סופּה, נב/ב) „אַן אָי ק' האָט דער מענטש: הונגערט ער אים אויס — איז ער זאַט, זעטיקט ער אים — איז ער הונגעריק.״ [אין סנהדרין, קו/א, איז די גירסא אַ ביסל אַנדערש].

אַבֿרֿשבֿשמים — [אורשעפֿאַשאַמאַים] דער. פֿאָטער וואָס אין הימל, גאָט. געוויינטלעך: אַבינו שבֿשמים <. „...מיט ייִדישקייטס פֿאַרואַלגערטע שיריים, מיט תּלום ייִדישן און

גרינדער און דעם מחבר פֿון ספֿר יצירה. די תּנכישע און נאַכטנכישע פֿאַרשטע־לונגען וועגן אָי אָי גיבן אַן אַרזנבליק אין אידעאַלן פֿון פֿאַלק גופּא. באַזונדער אַרויסגעוויבן זינען די פֿאַרשטעלונגען וועגן אָי אָיס אומענדלעכער איבערגעגעבנקייט צו גאָט (די מעשה מיט דער עקדה), זיין קאַמף קעגן געצן (די מעשיות מיט נמרוד), זיין דראַנג צו גערעכטיקייט (דאָס בעטן פֿאַר סדום) און זיין גאַסטפֿרינדשאַפֿט. „א״י [= איידער] גאָט האָט באַשאַפֿן אַלע ווערק, האָט גאָט געטראַכט אין זינע געדאַנקען צו באַשאַפֿן אָי אָי וואָס ער ווערט אַנגערופֿן צור,״ מלרה, יג/ב. אָי מכניס־אורח ווי אָי אָי. אָי אָיס טירן = פֿרעץ, אָפֿענע, פֿון אַלע זעטן. יזיך אַרומטראַגן ווי אָי אָי מיט דער מילה = כּסדר זיך אַרומטראַגן מיט עפעס. יזיך איבער־געמען ווי אָי אָי מיט דער מילה = כּסדר דערמאָנען אַ פֿלומרשטן אויפֿטו.

אַבֿרהם בן אַבֿרהם — [אוראַהאַם בען ...] טראַדיציאָנעלער נאָמען פֿאַר יעדן גר וואָס זאָגט זיך אָפּ פֿון זיין אמונה, טרעט אַרין און ברית של אַבֿרהם און גלידערט זיך אַפֿן אין ייִדישן פֿאַלק.

אַבֿר (ה)מדולדל — [אייזער (ה)מעדולדל] דער, ׀. ׀. אַבֿרים מדולדלים [אייזאַרים מע־דולדאַלים]. תח. > חזולין, ע/ב. גליד וואָס האַלט זיך קוים אויפֿן קערפּער, כּמעט אינ־גאַנצן אָפּגעשניטן. (אָפּעריסן). 2. עמעצער וואָס האָט זיך אָפּגעריסן פֿון זיין קרייז, סביבֿה, משפּחה. „ער האָט קיינמאַל ניט געהערט צו אונדזער גרופּע, תּמיד געווען אַן אָי מ״י.״ די פֿאַלאַשן ... זאָלן ניט זיין קיין אָי ה״מ פֿון ייִדישן פֿאַלק, טמו, 1958 או 27. **אַבֿריהמין** — [אייזער האַמין] דער, אַבֿרי... [אייזאַריי...]. געשלעכט־אַראַגאָן (פֿון מאַן אַדער פֿרוי).

אַבֿרהם צוואַה — נאָמען פֿון אייגעם פֿון די ספֿרים חיצונים [באַשרשכט די לעצטע טעג פֿון אַבֿרהם אַבינו, אויפֿגעהיט (פֿון 2טן יוֹ פֿאַר אַנגענומענער ציטערעכענונג) אין גריכיש און עטלעכע אַרענטאַלישע שפּראַכן].

אַבֿרהמעלע מלמד — [אורשײמעלע מעלאַמען] פֿראַזע. מלמד וואָס איז אַן אומבאַהאַלפֿענער, אַ שלימדל; סתם אומבאַהאַלפֿענער, שלימדל, גאַרישעוואַטער. [אויפֿן סמך פֿון פֿל „אַבֿרהמע־לע מלמד...״].

אַבֿרהמשגל — [אייזער־האַמײַשגל] דער. מצ נב. תח. > כּוזרי, ג. א. גליד פֿאַרן פֿאַרקער; דזו אַבֿר קטן. „אויף [דעם] גע־צעלט...פֿון היאַצינטן־קאַליר איז געשטאַנען אַן א״י־ה״מ פֿון עלעפֿאַנט־ביין, אַמנעפֿאַסט אין ברייליאַנטן, אַמעריקאַנער, 20 vi 1958. אויך: **אַבֿר־ (ה)השמיש** [...(ה)אַטאַשמיש]. „נעם דש געלי פֿון איין גיבראַטין איי...אונ׳ שמיר דאַמט דש אָי ת״י, סור, ל.

אַבֿרי חיצוני — [אייזער כיצונין] דער, ׀. ׀. אַבֿרי [אייזאַרים, אייזורים] כיצונינים. תח. 1. דרויסנדיקער אַבֿר, (האַנט, פֿוס לגבי האַרץ, נירן). 2. בייזאַך, דרויסנדיקע פֿאַרעם. „דאָס איז אַלץ צו אים אים חיים פֿון דער זאָך, ניט די זאָך בעצם מהותה,״ לדב.

אגאריקוס איטליכש איין לויט...קליין גשיטן אונג גישטויסן" נוי א מיטל קעגן קורצן אטעם, טור, כב.

אגארע — די, ס. > איי > גר. פארנאמ-לונג; פארזאמלונג ארט, ספעציעל מארקפלאץ אין אלט-גריכישע שטעט, הוא מע פלעגט זיך צונויפקומען אויף פאלקס-פארנאמלונגען.

אגב — [אגעוון] תל. 1. זוז [איז אין תוך א זאץ פאר זיך און ניש קיין גליד פון א זאץ; קומט סירוב אין אנהייב פון א זאץ, קען אפגעטיילט ווערן מיט א קאמען. איבעריקום; ביי דער געלעגנהייט ווערט געזאגט; פארבני-גייענדיק ווערט צוגעגעבן; זיך דערמאנענדיק איז מען מוסיף. איך האב אים שוין לאנג ניש געזען. א, וואס מאכט ער? א, איז דאס א פעולה אפילו פאר דעם למדן, ווייל ס'איז געזאגט אויף מוטערשפראך, פוזק עוריס, שקלאו, 1832, הקדמה. א, איז נאך אין יענער צייט זי באן געווען א גיט, שט, קליינע מענטשעלעך. 2. קאן, אויך, און אויך נוי א צוגאב וואס קומט אויף פארבניגייענדיק, לויט א געוויסער, צופעליקער אסאציאציע פון געדאנק, אדער וואס איז ניש ערשטיק, ניש הייבטיק פארן ענין. דאס איז א קעגן אפערע אינטערעסן. מאכט [ער] זיך זיין השערה דערנחלל איידער זי נאך וועט זיך בארואיקן און איז זי' מביד א מיט א שמעק טאבעקע, ממוס, ווינטשט. א, פלעגט דער טאטעשי שענער פון דיר דערציילן די מעשיות פון רבי'ן, דא, יצערוגענע טרויערן. שטימט מיט זיין אייגענעם, א מוושטשן כאראקטער, שט, ה. לייזיק. אגב אויך — פארטאפלונג און פארשטארקונג. דאס איז אגב אויך קעגן אפערע אינטערעסן.

אגב-אורחא — [אגעוואריכע] זוז & אדוו. תל. פאר-איין וועגס, איין-אין-וועגס; פארבניגייענדיק; ביי דער געלעגנהייט (ווי א זעטיקער צוגאב צו דעם ענין). א, א, האסטו אים גע-זען? א, א, פארגעסט ניש צו טאן. א, א, לער-נען נאך עפעס. איך וויל א, א פארריכטן עטלעכע זאכן וואס ער האט געשייבן ניש אמת, ממוס. דאס אלץ האב איך נאך דער-ציילט א, א, פראג, יוחנן מלמדס מעשהלעך. וועגן דעם איז דאך געווען גענוג צו ריידן א, א, בערג, נאך אלעמען ו.

אגב-אורחאדיק — [אגעוואריכעדיק] אדי. וואס עס איז אגב-אורחא, פארבניגייענדיק; זיך ניש אפשטעלנדיק גענוי; צופעליק, זיטיק, א, איע רייד, באמערקונגען, אנווייזונגען. איך קאן ארויסקוועשטן פון אים אלץ וואס איר דארפט, און דווקא צופעליק, א, א, שט.

אגב-אורחאדיקייט — [אגעוואריכעדיקייט] די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אגב-אורחאדיק. א, א קען זיין א סיסטעם אין לערנען.

אגב-גרא — [אגעוואריכע] אדוו. פראעס. תל. > בלא מציעט, ד/ב. אגב-אורחא, פאר-בניגייענדיק; ביי דער געלעגנהייט. נעמען (דערמאנען) עפעס בלויז א ג.

אגב-דיק — [אגעוודיק] אדי. פארבניגייענדיק; וואס ווערט דערמאנט בשמכות מיט אן אנדער

און דער ליניע וואס פארבינדט דעם פונקט מיטן מאגעטישן פאלוס.

אגאנעק — דער, אגקעס. > פויל. 1. עקל) פון חיה(לע), [געניצט ביי פעלצווארג, ווי בא-פוצונג פאר א שטרעמלן]. >>> מען פאטער האט שוין אויך געקויפט...איינ פנינע שטרע-מל, זייער שיינע אעס, סטוד אגרת, תקפ"ה. דאס שטרעמל דער ווערעך וואר סאמעט און אונטן באלייגט מיט סויבלנע אעס... אמד.

2. ריי, אטשערע(נ); ווען איינער שטייט הינטער דעם אנדערן ביים קויפן, ווארטן אין אן אמת אע. שטיין אין א נאך ברויט. אויך: **אגאנעקע**.

אגאנאנטום — דער, זי. > איי > גר. מין ליליע-געוויקס אין אפריקע מיט בלוע און פורפלנע בלו-מען. Agapanthus afri-canus.

אגאפע — די, ס. > איי > גר. קאמונאלע סעודה ביי די ערשטע קריסטן [מיט תפילה, געזאנג, צדקה].

אגאר — דער, זי. > איי > מאלאזיש. אויך: **אגאר-אגאר**. אויסגעטריקטער קאלארי דאלער שטאף (סובסטאנץ) וואס מע קריגט ארויס פון א געוויקס אין מזרח-אינדישן ים און ווערט געניצט צו מאכן זופן, זשעלאטי-נען, קליי, מעדיצין (אפפיר-מיטל). אין באך טעריאלאגיע אפט געניצטער מאטעריאל צו הא-דעווען קאלאגיעס פון באקטעריעס. חייקט אן א, א, אין א גלאז הייסע וואסער...קאכט עס אויף, מישולאז, ווענט קאכבוי. גיי 1926.

אגאר — דער, עס. פד. > פויל. געיעגנהונט. מיטנעמען אויף דעם געיעג דעם א.

אגאר-איד — דער, זי. > רוס. אויך: (א)ה-א-א. > וור. גרינס.

גארטן. פון א האט מען געהאט קארטאפל און קרויט אויף א גאנצן ווינטער. **אגאר-אידניק** — דער, עס. וונ. נישטשקע, ניצע, ס. > סל. 1. בעלהבית פון גרינגאקרטן אדער דער וואס גערטנערט איז זיין מלאכה. 2. פארקויפער פון גרינסן.

אגאר-אידען, דו(י)ען, דו(י)ען — טרוו. אגאר-אידען, דו(י)ען, דו(י)ען; אגאר-אידען, דו(י)ען, דו(י)ען. ארומצוימען (גארטן, קאשארע אע).

אגאר-אידשע — די, ס. טל. ארומצוימונג פון דערנעלעך (ארום א קאשארע, סקירדעס היי, ליידיק פלאץ).

אגאר-אידען — די, ס. > איי > גר. (פטיכאטריע). קרענקלעכע מורא צו זיין אויף אן אפענעם פלאץ.

אגאר-איד — דער, עס. > איי > גר. שוועמל מיט ברוינע ספאן פון דעם מין Agaricus (אהערצו געהערט דאס שוועמל וואס מע קען עסן Agaricus cam-pestris). ציטרוני קרויט, לונגין קרויט, לעפיר קרויט...אוי

אויספארבן גלאז מיט פארשיידענע קאלירן. 2. אויסשטישן צום גוטן. [פון דעם זעלביקן גר שורש].

אגמטים — דער, זי. אויסטראלישער נאדל-בוים, הויך און דיק. שטאמט פון ניי-זעלאנד, וואקסט אין אפריקע, אינדיע, מאלאזישן אר-כיפעלאג. Agathis australis.

אגמטין — אדי. וואס איז פון אגאט, אגא-טענע קנעפלעך.

אגמטישטיין — דער, יר. דוז אגאט, בוי. **אגמל** — אדי. לז. דוז עגאל, גלנך. מיר זינען אע יחסנים. ס'איז מיר גאנץ א, וואס ער וועט זאגן (טאן אעזוז) = עס איז מיר אלצאיינס; עס ארט מיר ניש.

אגמל — דער, זי. א. > אראביש. רונדער שוור וואס האלט די קעפיס פעסט אויפן קאפ. דאן האסט...א פאסטען...אין א ברודיק-געלער אבאיע, מיט א פארשטיבטן דיק-אנגעדרייטן עגל [= אגאל] (א שווארצער, וואלענער בייגל) אויפן קאפ... א. ראבני, אונטערן וואנט [ירושלים, 1912 זי]. הערט זיך שוין דאס ביטער קלאגן פון די דארשטיקע שאקאלן, נעמען וועכטער די קעפיס און א, אפא. קארואאנטו.

אגמאנענע'ים — דער, זי. > איי > גר. אויך: **אגמ'ים**, דער, יען. אויך: **גענעזען**, די, ס. (באגלאגיע) אטעסקועלע פארמערונג. אדי: **נעמיש**.

אגמאי — די, ס. פויגל אין דרום-אמעריקע; שפריינט אדער לויפט, שלעכטע פלוער. הייסט אויך: טרומיס פויגל [ווערט דרעסירט ווי א שומר פון שעפסן, ציגן]. שטאמט פון דרום-אמע-ריקע. Psophia crepitans.

אגמאי — אדי. אטעסקועלע; וואס באצייכנט, באצייט זיך צו פארמערונג אן טעסקועלער פאר-בידונג.

אגמאע — די, ס. (זאגלאגיע) מין יאשטשער-קע, וואס נערט זיך מיט אינוועקטן און גראזן; עטלעכע מינים בישטן זייערע קאלירן. לעבט אין דער אלטער וועלט. Agamidae.

אגמאין — דער, יען. > איי > גר. פארמעסט, קאנטעסט אין ספארט (אויך אין מוזיק און ליטעראטור) ביי פערלעכע פאלקס-ציוניפקן-מען אין אלטן גריכנלאנד.

אגמניזירן — טרוו. זיר, אגמניזירט. > דעטש > פו. פנינקן; אנטאן פוישע אדער גיט טיקע יסורים.

אגמניע — די, ס. > איי > גר. 1. גסיסה; יסורים פארן טויט. ראנגלעניש מיטן טויט. 2. בכלל איבערלעבעניש פון גרויסע פוישע אדער גיטטיקע יסורים.

אגמניש — אדי. > איי > גר. (מאטעמאטיק) וואס שאפט ניש קיין ווינקל, אע ליניע = ליניע וואס פארבינדט אלע פונקטן, וואו ס'איז נישט קיין אפוישן צווישן דער ליניע וואס פארבינדט דעם פונקט מיטן געאגראפישן פאלוס

ענין; וְהָאֵס קומט אויף הי א רעזולטאט פֿון עפעס אַן אַסאַציאירונג. דערמאָנען (זאָגן) עפעס אַ. „וואַרעט זיך מיר דורך גאַנץ צו פֿעליק און אַ בוך“.

אגבדיקייט — די (דאָס), זי. נעאַל. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אגבדיק. די פֿלומר שטע אַ פֿון זינע באַמערקונגען (שטעכ־ווערטלעך).

אגב חורפֿא — [אַגעווי כּורפֿע] אַזו פֿראַזע. תּל. איבער שאַרפֿקייט (שאַרפֿזיניקייט, חריפות). אַ ח' פֿאַלט מען (אַמאַל נאָך גיכער) אַרײַן. אַגב חורפֿיה לא עיין בה = איבער (זיין) שאַרפֿקייט האָט ער גיט גענוג שטודירט, בבא בתרא, ב/טז, ב/עירוב'ו, ז/א. [אַרויסגע] רעדט מיט אַ פֿ (הגם טעאַרעטיש ריכטיק דאַרף זיין אַ פֿ), ווייל עס בינדט זיך מיט: חריף, חריפותן.

אגב קרקע — [אַגעווי קאַרקע] פֿראַזע. תּל. בבא מציעא, א/ב, מ/א. אינאַיינעם מיטן באַדן, דא קונה זיין מטלטלין, אינווענטאַר, באַוועגלעכע גיטער, צוואַמען מיטן קונה זיין די קרקע, דעם באַדן [ווען מען קויפט אַ זאך, גייט זי אַריבער אין אייגנטום פֿון קויפֿער דורך משיכה (←), דורך אַ פֿראַצעדור פֿון קנין (←)]; אָבער ווען מען קויפט באַדן, האָט מען דורך דעם קנין פֿון באַדן אויך קונה געווען, באַקומען אין אייגנטום, די מטלטלין].

אגב — [עגעזע] דער. בא. א״י. גרויסע קאַפּאַציטעטע אויטאָבוסן געוועלשאַפֿט אין ארץ ישראל. פֿאַרן מיטן אַ קיין ירושלים. „אַ דערלייגט דער באַבעס ירושה“, פֿולן.

אגדה — [אַגידע] די, (2a) דות. תּל. 1. דער טייל תּלמוד (און אויך פֿון נאַכתלמודישער ליטעראַטור) וואָס פֿאַרנעמט זיך גיט מיט דינים, מיט הלכה, נאָר מיט אויסטישטשן פּסוקים, ברענגען משלים, לעגענדעס און שפּרוכן. אַ האָט צו טאָן מיט ענינים פֿון עטיק, מאָראַל, מענטשלעכע מידות, פֿירונגען אין דער וועלט, מיט היסטאָרישע און פֿאַנטאַטישע פּאַסירונגען; מיט העלדן, גדולים אַנ; מיט דערהויבענע אַלעגאָרישע אַנדיטונגן גען און רמזים וועגן גאָט און וועלטבאַשאַפֿן מיט ברענגען טרייסט דעם פֿלל און דעם יחיד. אין אַ קען מען געפֿינען פֿאַלקספֿאַרשטע־לונגען און גלייבונגען וואָס מען האָט איבער גענומען פֿון דער פֿרעמד (שדים, פֿאַרשיידענע סגולות אַ). אַ קען פֿאַרשטאַנען ווערן ווי אַ איינאַרטיקע זאַמלונג פֿון פֿאַלקלאָר און שפּלייטערס פֿון יחידישע שאַפֿונגען. „וויילסטו דער־קענען דעם וואָס דורך זיין וואָרט איז די וועלט באַשאַפֿן געוואָרן — לערן אַי, איב, ספּרי, עקב. „אַ איז די עיקרדיקע ליטעראַ־רישע פֿאַרעם וואָס האָט געהערשט הונדער־טער יאָרן אין דער וועלט פֿון פֿרייער פֿאַל־קישער און יחידישער שאַפֿונג פֿון ייִדישן פֿאַלט...סײַזי גיטאָ קיין איין ווינקל פֿון מענטשלעכער מחשבה און געפֿיל, וואוהיין די אַ זאָל גיט האָבן אַרײַנגעדרינגען, איבז פֿון הקדמה צו ספֿר האגדה, ביאָליק & ראוונציא. הלכה און אַ. לערנען אַ. 2. יעדער באַ־זונדערער איינס פֿון דער אַגדה, דערעיקר אַ

לעגענדע, מעשה, מעשהלע. 3. דזו הגדה. די פּסחדיקע אַ. די אַ פֿון סדר(נאָכט).

אגדהש — [אַגאַדעש] אַדי. וואָס איז פֿון דער אַגדה; וואָס האָט אַ שפּיכות צו, איז ווי די אַגדה. אַיער סטיל, נוסח, לשון, אַיע גוממאות. אַיע טרייסטווערטער.

אגדתא — [אַגאַדעטע] די, תּות. דזו אַגדה (נאָר אָפֿטער און פֿסט). „פֿאַר זיין לעבן פֿלעגט [זיין פֿאַטער] היטן מיט אים צו לער־נען אַלע טאַג דרבי הלכות אין דער תּורה און אַלע נאַכט דרבי ענינים פֿון חכמת אַגדתא, נוצ. „ווענען זיך יידן געוועסן אויפֿן בוידעם און געשמעקט וועגן וועלטזאַכן... אַרײַנגעמישט ווען גיט־ווען אַ שטיקל תּורה, אַן אַ“ מוס, „בישיבה של מעלה, [לערגערס פֿלעגן אָפֿט איבערהיפֿן, אויסלאָזן, ביים לער־נען די אַ]. „פֿאַר אונדז קינדער איז די שטיקל אַ געווען דוקא אַ שמחה, אַ יום־טובֿ, עפעס אַזוי ווי אַ שטיקל ברעג וואו מע קען אַפּרוען זיך, וואָ זי ייִדישע ליט און די לעזערין. אַ דפּסח = הגדה פֿון פּסח.

אגדת עין יעקב — [אַגאַדאַס איין יאַנקעו] די גאַנצע זאַמלונג עין־יעקב אָדער איין אַגדה פֿון דעם ספֿר. „אַ פֿאַקאַנטער מאַמר רז״ל פֿון פּרקי־אבות, אַ עי י אָדער אַ געוויינ־לעכער משל...“ לדב.

אגודה — [אַגודע] דות. 1. צונויפֿבונד, פֿאַראייניקונג פֿון אַ צאַל מענטשן צוליב 3 שותפֿישן ציל, איבער שותפֿישע מאַטיוון. „יעדע נאַציע בילדעט אַן...אַ“, ברודער גאַרדין, 1912. 2. פֿאַראייניג, חברה (דערעיקר פּראַפֿעסיאָנעלער פֿאַראייניג אָדער צעך). געווען אין שטעט און שטעטלעך פֿון מזרח־אייראָפּע; אַ גודת החייטים [אַגודאַס האַכמיים אָדער האַכאַמיים] = שנידער־פֿאַראייניג; אַ גודת הסודלים [...האַסאַדלייירים] = שוטטער־פֿאַראייניג; אַ גודת הבורס־קאים [...האַבורס־קאים] = גאַרער־פֿאַראייניג, און אַפֿילו אַגודת שואַב־מיים [...שוואַב־מיים מאַייים] = וואָסער־טערעגערס אַ. [די דאָזיקע נעמען זינען כאַראַקטעריסטיש פֿאַרן לשון פֿון פּנסקיס, אָבער גיט אין גערעדטן לשון]. 3. קורצער נאָמען פֿאַר אַגודת־ישראל. 4. קורצער נאָמען פֿון יעדער אַנדער מין אַגודת דה (ווען די הערערס ווייסן אין וואָס עס גייט). „איצט מאַך איך אַיך אַלע פֿאַר מיטגלידער פֿון דער אַ [= אַגודת המורים], אָפּא, היברו. 5. פֿאַרן סעקציע; יעדער מין פּראַפֿעסיאָנעלער פֿאַרפֿאַנד. א״י. אַ גודת מקצועית. „איך בין פֿאַרשריבן אין אַגודת עובדי הבשר“ [= פֿלייש־אַרבעטער]. „אַ פּקיד דאַרף זיין אַ מיטגליד פֿון דער אַגודת הפּקידים“ [= פֿאַר־פֿאַנד פֿון באַאַמטע]. אַ גודת הסוברים = פֿאַרפֿאַנד פֿון העברעאישע שרייבער אין א״י. 6. לאַקאַל פֿון פּראַפֿעסיאָנעלן פֿאַראייניג א״י. „מיר וועלן פֿאַרנאַכט זיך טרעפֿן אין דער אַ“.

אגודה אהת — [אַגודע אַכאַס] די, גע־וויינטלעך אַן אַרטיקל. בא. > פֿון ימים נוראיימיקער שמוגה־עשרה; ויעשו כלם אַ לעשות רצונך בלבב שלם (אין יבֿכן

תּן פּחדך); > שמואל ב, ב, 25. איין פֿאַרביני דונג, איין אוינזערסאַלער פֿאַרפֿאַנד. „הלהאי זאָל שוין קומען די אַ אַ און עס וועלן מער קיין מלחמות גיט זיין; מאַכן אַ אַ = אָפּרעדן צו טאָן עפעס צוואַמען, ווי פֿריינד, ווי חברים.

אגודהניק — [אַגודעניק] דער, עס. וון גיצע, ס. 1. מיטגליד אָדער אַנהענגער פֿון אַגודת־ישראל. 2. פֿאַנטאַטיש־פֿרומער; קריגע־רײַשער פֿרומאַק (ווען געניצט פֿון ראַדיקאַל געשטימטע, פֿרייע). „פֿרייע“.

אגודיים — דער, עין. שיה, פֿאַליטישע און אידעאָלאָגישע ריכטונג פֿון דער אַגודת־ישראל. אַ. אויך: שיה פֿון עקסטרעמער אַרטאָדאָקסיע.

אגודיסט — דער, זי. וון זיין, קע, ס. אַנהענגער פֿון אַגודיים. אַדי: אַגודיסטיש.

אגודל — [אַגודל] דער, ס. תּל. > יומא, ב, א. גראַבער פֿינגער פֿון האָנט אָדער פֿוס. מיטן אַ אַין אויג אַרײַן, אין ריפֿ אַרײַן. זיך לאָזן אָפּשניידן דעם אַ (גיט צו דאַרפֿן גיין דינען). סײַזי געשוואַלן דער אַ פֿון רעכטן פֿוס. [אַלע פֿיר אותיות וואָס אין זיי איז דאָ למדן (אלף, גימל, דלד, למד) — מאַכט דאָס אַגדל, דער גראַבער פֿינגער פֿון דער האָנט...דער אייביקער וועט מלחמה האַלטן מיט אַדום מיט דעם פֿינגער וואָס מע רופֿט אַ“ נחום חיים לעווין, דער אידישער לופֿט־באַלאַן וואַרשע 1912].

אגודת אהים — [אַגודאַס אַיִם] פֿאַרפֿאַנד פֿון ברייער. פּאַפּולערער נאָמען פֿון פֿאַר־שיידענע חבֿרות, ספּעצ פֿאַר קעגנזעטיקער הילף.

אגודת המורים — [אַגודאַס האַמוריים] די. בא. פֿאַרפֿאַנד פֿון לערערס (ספּעציעל פֿון תּלמוד־תּורות, הַיִבּרו־סִקּוּלס אין די פֿאַר־אייניקטע שטאַטן און אַנדערע אימיגראַציע־לענדער). „אַפֿשר פֿאַלאַנגט עמעצער פֿון אַיך צו דער אַ הי? טאַמער וואָלטן זיי געקאַנט פּועלן“, אָפּא, היברו.

אגודת הרבנים — [אַגודאַס האַראַבאַניים] די. מצ: אַגודות... [אַגודעס]. פֿאַרפֿאַנד פֿון רבנים. יושבֿ־ראש פֿון אַ ה. אַגודת הרבנים דאַרצות הברית וקנדה = רבנים־פֿאַרפֿאַנד פֿון די פֿאַראייניקטע שטאַטן און קאַנאַדע [געגרינדעט אין תּרס״ב, 1902]. געוויינטלעך טראַגט דעם נאָמען אַ הי די אַראַגינאַציע פֿון אַרטאָדאָקסישע רבנים.

אגודת ישראל — [אַגודאַס ייִסראַעל] די. בא. אַלוועלטלעכער פֿאַרפֿאַנד פֿון שטרענג־פֿרומע פֿאַליטישע אַראַגינאַציע פֿון דער אַר־טאָדאָקסיע וואָס איז גיט־ציוניסטיש. [פֿאַרמעל געשאַפֿן אין קאַטאָויץ תּרע״ב, 1912. נאָך דעם ערשטן אַלוועלטלעכן קאַנגרעס, כּנסיה גדולה, אין תּרפ״ג, 1923, געעפֿנט אַן אַפּטייל אויך אין די פֿאַראייניקטע שטאַטן. געשפּילט וויכטיקע פֿאַליטישע ראָלע אין פּוילן און אַנדערע לענדער. האָט אַראַגינירט פֿאַרשיי־דענע אַפּצוהינגן: צעירי אַ הי (יוגנט), פּועלי אַ הי (אַרבעטער), בנות אַ הי

קען ערשט זיין אַ קאַלעכדיק און שפּי צעכיק, ממוס, קלאַטשע. אַנדערע שפּאַסיקע אויסטייטשן: קאַקעדיק און שפּאַקעדיק, מיט אַ לחיים און מיט אַ טענזל, מיט משקה און מיט מוידן. פּראָפּעסיאָנעלע אויסטייטשונגען: מיט אַ האַמער און אַ הובל; אויסגעפּרעסט און אויסגעפּרעסט אַא. „ווי יודל קטנתי זאָגט: אַ וואַ — צוגעשניטן און אויפּגעגייט, טע, אין שטורעם.

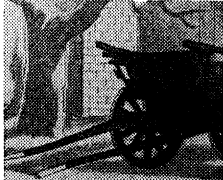
אַגיל-וואַשמחדיק — [אַגיל-ווייעסמאַכדיק] אַדי. 1. זייער יום-טובֿדיק, שמחת-תּורהדיק, וואָס איז אין זייער אַ פּריילעכער שטימונג. 2. גאַר קונציק, וואָס איז אויפֿן בעסטן אויפֿן אַפּטאָן עפעס אַיִואַ.

אַגיל-אַלדאָ — דער, ים. אויך: ידע — די, ים. שפּאַ. צוגאַב-שכירות. ניטלגעשאַנק אַן אַרבעטער אָדער אַנגעשטעלטן. אויסצאלונג ביים אַפּאָזאָן פֿון פּאַסטן אָדער ביים ליק ווידירן סיגעשעפט. [לויט אַרגענטינער געזעץ קומט דעם לויז-אַרבעטער אַ ניטל-מתנה אין באַטרעף פֿון אַ צוועלפטל פֿון זײַנע יערלעכע שכירות. ביים אַפּאָזאָן פֿון פּאַסטן אָדער ביים ליקווידירן אַ געשעפט קומט דעם אַרבעטער אַ צוועלפטל פֿון דעם וואָס ער האָט פֿאַרדינט במשך פֿון יאָרן.

אַגירן — טרוה. אַגירט. > דנטש > פֿר. אַרז. שפּילן אַ ראַלע, פֿירן טעטיקייט פֿון עמעצן. „איינ מאַן...[אין] יורד מנכסיו גיזע זיין...האָט באַלטה גיזאונט...אוי, איין חלפֿון אַגירט, גה ז' 234.

אַגירקע — די, ים. > וור. דאָס אייבערשטע בלאַט פֿון קאַרטאָפֿל. „זיי קריכן אויפֿן פֿעלד, פֿרעסן אַפּ די אַיס און צערציען דעם גאַנצן גרונט, ברודליאָוו, שטילע ערד, 117.

אַגלאַבלע — די, ים. אויך: אַגלאַבלע, האַ-לאַבלע. > רוס, וור, אוק. אוינט

פֿון דרענגלעך, צו-געפֿעסטיקט צום פֿאַרנט פֿון וואָגן, וואָס צווישן זיי ווערט איינגעשפּאַ-נט דאָס פֿערד. *אַריינפֿאַרן מיט די אַיס אין שבת אַרצין, אין די בענטשליכט אַרצין, אין די לאַקשן אַרצין = א) קומען אַהיים נאָך ליכט בענטשן; ב) קומען שפּעט. *שפּרינגען פֿון די אַיס = זיין אויפּגערעגט, אַרויסווייזן רוגזא.

אַגלאַציע — גר. מיטאַלאַגיע. איינע פֿון די דריי גראַציעס.

אַגלאַמערראַט — דער, ים. > איי > ל. 1. מאַסע, הויפֿן. צונויפּזאַמלונג. 2. (געאָ-לאַגיע) וואַלקאַנישער שטיין וואָס פֿאַרמאַגט פֿאַרשיידענע באַשאַנדטיילן. 3. (פּאַליטיק) אַומיזערע קאַאליציע פֿון פּאַרטייען אָן פֿעסטער שותףישער פּראָגראַם. „די פֿאַראַצייזישע רעגירונג איז אַפּטמאַל בלויז אַן אַיִ. אַדי: טיוון.

אַגלאַמערראַציע — די, ים. צונויפּנעם, צו-נויפּזאַמלונג (פֿון פֿאַרשיידענע עלעמענטן, מינים מענטשן אַא). גרופּע, מאַסע, הויפֿן. אַקומלאַציע.

אַגליטירן — אוטוו & טרוה. ים. אַגליטירט. > איי > ל. 1. פּרוּזן באַווירקן אַ גרופּע אָדער אַ יחיד פֿאַר אַ געוויסער געזעלשאַפֿטלעך-כער טעטיקייט אָדער אידיי(ע), פּאַרטיי, באַווע-גונג. אַ דעם עולם און צווישן עולם פֿאַר עפעס. 2. פּרוּזן אויפֿרודערן, וועקן צו מעשים אָדער צו ווערן אַן אָנהענגער פֿון אַן אידיי(ע) אָדער גרופּע.

אַגליטירונק — דער, ים. אַרס, אַרס, ליינע זאַל, וואו מע פֿירט אַגליטאַציע דורך ליטע-ראַטור, פּאַרטיי-בראַשורעס, ציטונגען אַא. „נאָך דער אַרבעט מוז מען קומען אין אַגליט-פּונקט הערן אַ פּאַליטישן רעפֿעראַט“.

אַגליטיראַפֿ — דער, ים. סאַוו. קירצונג: אַגליטאַציע און פּראָפּאַגאַנדע. 1. אַפּטייל פֿאַר אַגליטאַציע און פּראָפּאַגאַנדע. „איצט האָב איך אַ יצונג אין אַיִ. 2. דער וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט אַגליטאַציע און פּראָפּאַגאַנדע. ער איז אַ באַוואוסטער אַיִ.

אַגליט-פּראָפּאַגאַנדיסט — דער, ים. סאַוו. אויך: גאַנלעך, מצ ים. דער וואָס פֿאַר-נעמט זיך מיט אַגליטאַציע און פּראָפּאַגאַנדע. **אַגליטצונג** — דער, ים. סאַוו. ספּעציעלער צוג וואָס פֿירט אַרום אַגליטאַציע און אַגליטאַציע-ליטעראַטור.

אַגליטקע — די, ים. סאַוו. 1. אַגליטאַציע-מאַטעריאַל (פֿלוגבלעטל, בראַשור אַא). „אַט האַסטו דאָ דעם חבֿר, גיי גיב אים אַן אַיִ, בערג. 2. אַגליטאַציע-פֿאַרזאַמלונג. אַ גאַנצע קאַפּאַניע דורכצופֿירן אַגליטאַציע.

אַגילאַר — 1. גנ. קרימינעל און וואַלענסיאַ פּראָוויז, שפּאַניע. [אין 13. יאָ אַ באַזיטנדיקע יידישע קהילה]. 2. פֿאַמליע-נאָמען פֿון באַקאַנטער ספֿרדישער משפּחה.

אַגיל וואַשמח — [אַגיל ווייעסמאַן] פּראָזע. ערשטע צוויי ווערטער פֿון שמחת-תּורה-פּומון; אַגיל ואשמח במחתת תּורה = איך וועל זיך פֿרייען און פֿריילעך זיין מיט פֿרייד פֿון דער תּורה. 1. נאָמען פֿון דעם פּומון, אויסדרוק פֿון פֿרייד. „ערשט נאָך דעם שלאָף פֿלעגט מען זיך צוזאַמענעמען און זינגען אַגיל ואשמח, ישישו ושחחו וכדומה, קמ, 1866 № 6. 2. אַדי (בלויז פּרעדיקאַציע) און אַזוו. זייער פֿריילעך; אין אַ יום-טובֿ-דיקער שטימונג, אינגאַנצן אַן שום זאַרגן. ער איז הענט אַ וואַ, ווי ער האַלט געוואונען דאָס גרויסע געזינט. קומט אַריבער צו אונז, עס וועט זיין אַ וואַ. 3. דזוו 23, אָבער אויסגעברייטערט: וואָס ווערט געטאַן (אַפּגע-טאַן, דורכגעפֿירט) אויף אַ קונציקן אַפֿן, מיט פֿולער צופֿרידנקייט מצד די וואָס טוען עס. „איר וועט מוזן שפּענקן דער רביצין אַמער חייבס אוירינג מיטן בראַש, און ווי אַזוי דאָס אַפּצומאַכן אַ וואַ? — זאַלט איר מיר נאָר פֿאַלגן, ייל, דאָס פּוילישע יונג, 1895. שפּאַסיקער פֿעם אויסטייטש: אַ וואַ —

קמלעכדיק און שפּיציק [אַגיל] ווערט פֿאַר-ביטן מיט יעגול = קמלעכדיק, און וויבאַלד איין ווערט באַטמט קמלעכדיק, באַטיט דאָס צווייטע: שפּיציק. „עס וועט אויסקומען איה״ש ווי מע זאָגט אַ וואַ, קמלעכדיק און שפּיציק, ממוס, טאַקסט. פֿון אַמך ביידע

(פֿרויען). די פֿערטע כּנסיה גדולה פֿאַרגעקומען אין ירושלים, תּשי״ד, 1954.

אַגוטאַ — די, ים. > איי > האַאטיש. חיהלע ענלעך צו אַ מוילוואַרף, וואָס עסט אינזעקטן. [ווען אין סכּנה, באַ-האַלט זי דעם קאַפּ, שטייט אומבאַוועגלעך,

אַזוי אַז דער יעגער קען צוקומען און זי אַוועקנעמען] Solenodon paradoxus (Cu-banus).

אַגומי — די, ים. > איי > גואַראַניש [אינדיאַ-ניש לשון אין צענט-ראַלער דרום-אַמערי-קע]. אַ חיהלע אַ גאַ-גער, ענלעך צו אַ האַז (מיט קורצע אויערן), אין טראַפּישער און

סובטראַפּישער אַמעריקע. לעבט פֿון האַרצ-לען און פּירות, שעדיקט צוקערערען. Dasy-procta aguti.

אַגומי — ר״ת פֿון: אגודת ישראל. **אַגול(ים)** — אַזוו. סל. > רוס. אויך: אַהול(ים). דזוו אַגולע. *כולם אַגולאַם = אין איין קופּע, אויסגעמישט אינאיינעם. **אַגולניע** — די, ים. אויך: אַהולניע. גרויס-געשעפט וואו מע פֿאַרקויפט גיס לאַחים; הורטאַווע. אַזנאָפֿן העלועלער אין אַיִ. **אַגולניק** — דער, ים. ווי יציע, ים. > רוס. הורטאַווע. דער וואָס מסחרט, האַנדלט אין גרויסע כּמותן (קויפט גרויסע פּאַרטיעס סחורה און פּאַרקויפט צו די קליינע-הנדלער וואָס האַנדלען לאַחים אָדער אין הורט).

אַגולנע — אַדי. > אוק. וור. אויך: אַהולנע. 1. וואָס איז אין גרעסערע פּאַרטיעס, פּאַר-ציעס, אין הורט; אַנגראַ. אַ געשעפט, אַן מע קויפט אַיִ איז עס העלועלער. 2. כּסדר, ווי עס גייט, גיט איבערקלעבנדיק, „...רק קופּצוויי מה שנותנים סחורי אגולני...“ פּנקס טיקטיו, תקכ״ח.

אַגוריה — [אַגוריע] די. מצ נב. > שומאל א. ג. 36 [אַגורת כּסף — אין חזר-טנטש: אַ זילבערן זעקסערל]. גאַר אַ קליינע מטבע; עפעס וואָס האָט קוים אַ ווערט. *פֿאַרקויפֿן די כּבורה פֿאַר אַן אַיִ = אַפּבען (מותר זיין אויף) עפעס וויכטיקס פֿאַר אַ גיטיקער זאַך. אַ מטבע אין מדינת ישראל, אַ הונדערטל פֿון אַ פֿונט.

אַגליטאַטאָר — דער, ים. טאַרן. ווי ים, ים. > איי > ל. איינער) וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט אַגליטאַציע. אַ געבוירענער אַיִ = מיט אַזינגעבירענע פּעאַיקייטן צו ווירקן אויף אַן עולם.

אַגליטאַציע — די, ים. טעטיקייט פֿון ווירקן אויף גרופּעס און יחידים (צוליב געזעלשאַפֿט-לעכן ציל, אידעאַל, באַוועגונג, פּאַרטיי) דורך רייד און דרוק-מאַטעריאַלן. פֿירן אַיִ = אַגליטירן.

אַגליט-אַרבעט — די, ים. > סאַוו. קירצונג: אַגליטאַציע אַרבעט. אַגליט-מאַסן-אַרבעט = אַגליטאַציע אַרבעט (פּאַפּולערע לעך-ציעס, אַוונטן מיט פּראָגעס און ענטפֿערס אַא).

די אים"ש, ש. בערנטשטיין, ר' יאכצע זל גאה, קעשענעוו 1898.

אגנרוקע — די, ס. וורה. (קצבים-לשון) פלייש פון הינטער-חלק (זאריק) ביי דער בהמה.

אגניעטושיטער — ווייכע לך, דער, יעס. > רוס. אפאראט צו לעשן שריפה אין איר אנהייב; זעט אויס ווי א צילינדער; אגעלאדן מיט א כעמישער מישונג. ווען ניט דער א, וואלט דאס הויז ארום מיטן פלעצער.

אגניעמיאט — דער, ין. רוס. > רוס. פלעצער-אפארט. וואסן וואס ארום ברע-נעדיקע פליסיקייט מיט צעשטערענישן כוח אויף א מהלך פון 20 ביז 100 מעטער. דער א, האט געשפיגן פלעצער.

אגניק — דער, מצ. נב. פד. > פויל. אויסשלאג אויפן פנים און קאפ ביי קליינשטינקע קינדער. אויך: גאגניק, אהניק.

אגען — דער, ין. פויל. אויך: אגאן. 1. היידל פון א חיה. 2. (שוסטערע) שמאץ לער פאס פון הארטער לעדער מיט א שפיץ.

אגענדע — די, ים. > איי > ל. טאג-ארדע נונג, סדר-היום. די פראגע שטייט (ניט) אויף דער א.

אגע'נט — דער, ין. וונ ין, קע, ים. > איי > ל. 1. פארשטייער, פארטרעטער פון האנדלס-פירמע, פאבריק, געשעפט, וואס איז באפולמעכטיקט צו פארשפרייטן אויסארבע-טונגען, סחורות אדער פארטרעטן די פירמע ביי געשעפטלעכע אונטער-אגנלונגען. פארמיטלער; מעקלער (קאמ"ח)אויפשאַר. [חנן לנער, פירר דא תקליד פארטישט: "א" — פאקטאר, פון האלטער דער איינז זיין זאכן פאר ריכטיג, "אין ווי די היינט, שט. "זינען אלע געשעפטן פלעגן אפגעטאן ווערן דורך זינען אין, ספ, גליק" לעכע און אומגליקלעכע. "שושן-הבירה-אגענט = מעקלער פון לעבעדיקער סחורה, פרויען-מעקלער. 2. באפולמעכטיקטער (פון א יחיד, פירמע, גרופע) אויסצופירן געוויסע פונקציעס, שליחותן, שלוח, פארשטייער. פרעסע-א.

3. פארשטייער פון א פארזיכערונג-געזעלשאפט אונגעמען פארזיכערונגען. פארזיכערונג-א, סטראכיר-א. 4. אגענטשעלטער אין פאליציי, דערציקר געהייב-פאליציי. געהייב-א, פאליציי-א, שפיאן. 5. אגענטשעלטער אין קאנסולארן דינסט, פארטרעטער פון א מלוכה. דיפלאמא-טישער א, 6. עמעצער וואס פארקויפט זיך צו דינען פארעמדע אינטערעסן (קעגן די איג-טערעסן פון זיין אייגענער גרופע). א, פון דער בורזשאזיע. 7. (נאטורוויסן) כוח וואס איז מסוגל ארויסצורופן געוויסע דערשיינונגען (אין א באשטימטן סדר). כעמישער א = סוב-סטאנץ וואס רופט ארויס א געוויסע רעאקציע. פאקטאר.

אגענטור — די, ין. > איי > ל. 1. ביורא פון אגענט. פונקציע, טעטיקייט פון אגענט. א, אויף (איבער) א גאנצער געגנט. פארמיט-לונג-א. 2. פארטרעטונג פון האנדל, איג-דוסטריע-אונטערנעמונגען). א-הויז = פירמע וואס פארנעמט זיך מיט פארטרעטערשאפטן. 3. אינסטיטוציע צו קלעבן מאטעריאלן, איג-פארמאציע, ידיעות פאר דער פרעסע. איג-פארמיר-א, ניס-א, פרעסע-א. 4. אינסטי-

אגמון — [אגמען] דער, ים און ים [אגמוני-נים]. > שבת, קמה/ב. 'העגעמאן, הגמון, ארמיי-פירער, גענעראל; גרויסער פריי. קריסט-לעכער ראש, בישאף. אן א וואס דער גאנצער קאנט איז געווען זינער.

אגמענטירן — טרוו. 'טיר, אגמענטירט. > פה. פארגרעסערן, פארברייטערן. חנן לנער, פירר-דא תקליד, פארטישט: "אוגמענטירן — פה מער".

אגנאזים — דער, ין. אויך: אגנאזים, זייע, ים. 1. דאס פארלירן, אנהערן דעם כוח צו דערקענען די באדייטונג פון חושמדיקע סטימולירונגען. בילדער-א, אידיען-א. 2. דאס (פרינציפעלע) ניט-חוסן ווי א רע-זולטאט אדער אויסדרוק פון ספקות.

אגנא'ט — דער, ין. > איי > ל. קורב פון פאטערס צו און בכלל נאך דורך די מאנציבילן פון דער משפחה.

אגנאטיש — אדי. וואס איז קרוביש פון פאטערס צו און בכלל דורך די מאנציבילן פון דער משפחה. אין מגילת רות ווערט געצויגן די איע ליניע פון פרצן ביז דודן. "קייט — די (דאס) קרובישאפט דורך דער ליניע מאנצי-בילן אין דער משפחה.

אגנאטיציזם — דער, יען. דווי אגנאטיק. "די דאזיקע האלטונג איז כולל אין זיך דעם א וואס דערקלערט דעם מהלמעלה ניט צו-געגלעך פארן מענטשלעכן שכל", ליבמאן הערט.

אגנאטיק — די. מצ. נב. > איי > גר. שיטה, דאקטרין וואס האלט אז מיטן מענטש-לעכן שכל איז ניט מעגלעך: א) צו באנעמען דעם מהות פון גאט, אוינזערס, נאטור און לעבן, און ב) אויך צו באיאען אדער פאר-נייען די עצם עקסיסטענץ פון גאט, אומ-שטערבלעכקייט פון דער גשמה.

אגנאטיקער — דער, ים. אנהענגער פון אגנאטיק, אגנאטיציזם. "אן א איז ניט קיין אטעאיסט, וואס מיינט אז ער ווייסט ס'איז ניטא קיין גאט".

אגנאטיש — אדי. 1. וואס איז כאראק-טעריסטיש פאר אגנאטיציזם, פארן אגנאס-טיקער. איער זוגאנג צו דער פראבלעם געט-לעכקייט. "די איע שטעלונג צו יענער-וועלט פארמאגט אין זיך מער האונדער", יג. תוד.

אגנאטיזירן — טרוו. 'ציר, אגנאטיזירט. ארכ [סוחרישן]. > דייטש > ל. אגענקענען, בא-שטעטיקן (אז ס'איז ריכטיק). ".... דער זעלבי ניט נעגירן ווערט. איהם בועגינן כתב ידו צו א", אגרת שלמה, טו/ב.

אגנאציע — די, ים. > איי > ל. קרובישאפט דורך דער מענלעכער ליניע אין משפחה.

אגנאס דעאי — פראגע. ל. "גאטס לעמעלע". פיגור פון א לעמעלע (מיט א צלם) ווי א סימבאל פון קריסטוסן.

אגני — דער. > איי > טאנסקריט. הינדוסי-שער גאט, וואס לויט די וועדאס איז ער דער ממונה איבערן פלעצער פון אלטאר און דער פארמיטלער צווישן מענטשן און געטער.

אגניאטקע — די, ים. פטח. > פויל. דווי נאגניאטקע, זאגניאטקע, נאגניאטקע. הינער-אויג; מאזאליע). "איך האב אלץ צו טאן מיט

אגלמערירן — טרוו. דיר, אגלמערירט. צונויפנעמען אין איין מאסע, קנויל, קופע. אקומולירן.

אגלאסאלי — אדי. > איי > גר. (זאגלאגיע) וואס האט ניט קיין צונג. פאראן איע בעלי-חי.

אגלאסטער — דער & די, ים. ארכ. > פרי-דיטש. Agelster, Ag(a)laster. געער; פויגל פון אדלער-משפחה, לעבט פון נבילות; מיט געל קעפל, נאקעטן האלדן, וויסן קערפער און שוואצע פליגעלען. טייטש-ווארט פאר 'רחם' (ויקרא, יא 18):

אגלאסטיר; ש:ב: אגלסטיר; מ:מ: אגלאסטיר; באר משה: 'אגילאמאטיר, תי: געער [רחם זו שרקקי, חוילג, סג/אן. Neophron per- cnoptera.

אגלאסטיע — > איי > גר. 1. דאס אייג-געבוירענע פלען פון א צונג. 2. אומפע-איי קייט צו רעדן.

אגלאשען — טרוו. 'שע, אגלאשעט. פה. טל. > פויל. מעלדן, פובליקירן. "מע האט אויך די זאך אגלאשעט אין די צייטונג", א. ל. קאר-טווישניקי, די גילקלעכע פאמיליע, ווארשע 1881.

אגלוטינא'נט — דער, ין. יעדער מיטל וואס פארקלעפט אדער בינדט צונויף איין זאך (באשטאנדטייל) מיט דער צווייטער.

אגלוטינאציע — די, ים. > איי > ל. 1. אקט, פראצעס פון צונויפקלעפן אדער פאר-בינדן. 2. סיסטעם, פראצעס פון שאפן ווער-טער דורכן אפהיטן די פארזיכערקייט פון אומבזעצטענדיקע באשטאנדטיילן (שורש, פרע-פיקס, סופיקסן), וואס זיי קומען אזוי ווי צוגעקלעפט, צוגעבונדן צווישנאגנא. [די סיס-טעם איז פאראן אין אוראל-אלטטיאישע שפראכן. מע קען אזעלכע צונויפהעפטן אין יידיש ווי זעלשיפל, קופערשמיד אע אויך באטראכטן ווי א פארעם פון אגלוטינאציען].

3. דאס צונויפקלעפן, צונויפאזמלען אין קו-פעס קעמערלעך וואס געפינען זיך אין א קערפער-פליסיקייט. (צונויפקלעפונג פון באק-טעריעס אין בלוטשטראם אונטער ווירקונג פון אגלוטינין). אדי: 'גלאטי'ן.

אגלוטינין — דער, יען. > איי > ל. 1. ארגאנישער שטאף מיט דער אייגנשאפט צו-נויפקלעפן, צו פארבינדן. 2. אין אימור-נאלאגיע (←) אן אנטריקערפער אין ארגא-ניזם וואס העלפט צונויפקלעפן, אגלוטינין קעמערלעך אין קערפער-פליסיקייטן, ווי למשל באקטעריעס אין בלוטשטראם.

אגלוטינירן — טרוו. 'גיר, אגלוטינירט. > איי > ל. 1. צונויפקלעפן, צעמענטירן, בא-העפטן. 2. (אימאנאלאגיע) דורכפירן פרא-צעס פון אגלוטינאציע אין בלוט און אנדערע קערפער-פליסיקייטן.

אגלושען — טרוו. 'שע, אגלושעט. > רוס, וור. באטייבן, א מיט א דוביגע איבערן קאפ. איר: פארדולן דעם קאפ מיט צו פיל רעדן.

אגלושעט ווערן = אויך: צעמישט, צעטמלט ווערן. קללה: אגלושעט זאלסטו ווערן! אויך: אהלושען.

אגלושעט ווערן = אויך: צעמישט, צעטמלט ווערן. קללה: אגלושעט זאלסטו ווערן! אויך: אהלושען.

אגלושעט ווערן = אויך: צעמישט, צעטמלט ווערן. קללה: אגלושעט זאלסטו ווערן! אויך: אהלושען.

אגלושעט ווערן = אויך: צעמישט, צעטמלט ווערן. קללה: אגלושעט זאלסטו ווערן! אויך: אהלושען.

אגלושעט ווערן = אויך: צעמישט, צעטמלט ווערן. קללה: אגלושעט זאלסטו ווערן! אויך: אהלושען.

אגלושעט ווערן = אויך: צעמישט, צעטמלט ווערן. קללה: אגלושעט זאלסטו ווערן! אויך: אהלושען.

שטודירט אדער האט אויסשטודירט אגראנא-
מיע.

אגראנאמיע — די מצ נב. > איי > גר.
וויסנשאַפֿט פֿון אַגריקולטור, פֿון אַלע פֿאַרמען
און בעסטע אופנים צו באַארבעטן די ערד.
אגראנאמיש — אַזי. וואָס האָט אַ שפּיגל
צו אַגראַנאָמיע. אַע כעמיע. פֿירן די בעל-
הבתישקייט א'.

אגראנאדי(ז)רן — טרוו. די(ז)ר, אגראנא
די(ז)רט. > איי > ל. גוזמאדיק פֿאַרגרעסערן
ווערט, חשיבות. דערהייבן. א' דעם נאָמען פֿון
העלד.

אגראנאטישעניע — די. ס. רוטיצ. באַגרע-
נעצונג (געוויינטלעך פֿון רעכט, מצד דער
רוטישער מאַכט). „נאַטשאַלסטווע דענקט לעת-
עתה נישט אַפּצושטאַפֿן אַיס (פּאַשרענקונגען)
וואָס מע האָט אויף ייִדן אַרויסגעגעבן“, ייִפּאַל,
1882, № 37. א' פֿראַזן = באַגרענעצונג פֿון
רעכט ביים פֿאַרמשפּטן אַ פֿאַרברעכער [פֿלעגט
באַשטיין אין צונעמען רעכט צום שטימען,
אַרויסצופֿאַרן פֿון אַ שטאַט אַדער גענגט אַאַ].

אגראנאסטאָלאָגיע — די. מצ נב. > איי > גר.
טייל פֿון באַטאַניק וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט
פֿאַרשן גראַזן. אַזי: „לאָגיש“.

אגראנאָף — דער, זי. > איי > פֿר. האָק,
ספּראַנזשקע אין אַן אייבערשטן מלבוש (אויך
אין אַ פּאַנצער). אַן א' אין אַן אַלמאַאָדישן
פּרייזישן פּעלץ. „דאַרט זענען געווען...
קאַליעס פֿון פּעלד...אַין רובּינען“, ייִפּאַל,
1887, № 45.

אגראנאָפֿיע — די. מצ נב. > איי > גר.
אומפֿעיאַקייט אויסצודריקן געדאַנקען אין
שריפֿט (איבער אַ מוח־קראַנקייט). אַזי: „פֿייל“.
אגראנאָפֿיקע — די. ס. אויך: גראַפֿיקע,
נאַגראַפֿיקע. > איי > פֿר. 1. יעדער מין
האַטשיקל און אויך יעדער מיטל צוצושפּילען,
אין בגדים. אַ קעלנערל פֿון אַ בלוזקע מיט
צוויי אַיס. ספּעציעל — אַ (פֿאַר)זיכער־נאַדל, צו
גענייט צו אַ בגד. 2. אַ (פֿאַר)זיכער־נאַדל.
פֿר.

אגראנאָצען, אַגראַנאָצע — די. ס. > פּויל.
דוּו אַגאַ(אַ)ראַזשע; הויך אַרומגעצוימטער הויף.

אגראנאָר'ר — אַזי. אויך: אַגראַר'יש. > איי
> ל. וואָס האָט צו טאָן מיט לאַנדווירטשאַפֿט
(אויך מיט אַלע עקאָנאָמישע און פֿאַליטישע
פּראַבלעמען פֿון און אַרום ערדבאַזיץ). אַע
אומרוען = וואָס אַנטשטייען מחמת צונויפֿ
שטיס פֿון אינטערעסן צווישן די וואָס באַ-
אַרבעטן און די וואָס באַזיצן דאָס לאַנד.
אַע פֿראַגע = מלוכהשע, געזעלשאַפֿטלעכע
פּראַבלעם(ען) בשפּיגל מיט לאַנד־פֿאַרטיי-
לונג א'־פּרייזן = פּרייזן אויף אַע פּראַדוקטן.
אויך: א'־אומרוען, א'־קרויס, א'־פֿראַגע אע.
א'־רעפֿאַרעם אַאַ.

אגראנאָריבאַוועגונג — די. ען. באַוועגונג
פֿון, צווישן אַדער טוֹבֿה די וואָס באַארבעטן
לאַנד (צו הייבן עקאָנאָמישן אַדער פֿאַליטישן
מצב). פֿרידלעכע, רעוואָלוציאָנערע א'־ב.

אגראנאָריבאַנק — די. ...בענק (אויך ען).
באַנק, אַרגאַניזירט פֿון אַדער פֿאַר די וואָס

באַארבעטן אַדער באַזיצן לאַנד, צו געבן קרע-
דיט אויף באַדן.

אגראנאָרייזירטשאַפֿט — די. זי. 1. לאַנד-
ווירטשאַפֿט, אַגריקולטורלע בעל־הבתישקייט.
2. ווירטשאַפֿט פֿון אַ לאַנד (ז), וואו די הויפּט-
ראַלע שפּילט לאַנדווירטשאַפֿט.

אגראנאָריאָניזם — דער, ען. טעאַריע, עקאָ-
נאָמיש־פֿאַליטישע באַוועגונג פֿאַר אַ מער יושר-
דיקער פֿאַרטיילונג פֿון לאַנד אַדער פֿאַר יושר-
דיקע פּרייזן פֿון לאַנדווירטשאַפֿטלעכע פּראַ-
דוקטן.

אגראנאָרייזירן — דער, ס. 1. לאַנדבאַזיערן.
2. מיטגליד, אָנהענגער פֿון אַ פּאַרטיי (גרופּע)
וואָס פֿאַרטיידיקט אינטערעסן פֿון לאַנדבאַ-
זיערס.

אגראנאָר־לאַנד — דאָס, ...לענדער. לאַנד
וואו דאָס רובֿ אינזואוינערס פֿאַרנעמען זיך
מיט אַגריקולטור.

אגראנאָרנע — אַזי. סל. דוּו אַגראַר. „גענומען
האַט זיך דאָס פֿון די א' קאַכענישן“, שע,
אַינזאַנבאָגענישקעטס.

אגראנאָר־סאָציאַליזם — דער, ען. טעאַריע
אַדער באַוועגונג אַפּצושטאַפֿן פּריואַט־איגנטום
פֿון ערד.

אגראנאָר־פֿראַגע — די. ס. דוּו אַגראַרע
פֿראַגע, < אַגראַר. געוויינטלעך אַ גאַנץ באַ-
שטימטע שטרעט־פֿראַגע וועגן לאַנדבאַזיץ,
לאַנד־פֿאַרזאָלונג, לאַנד־באַאַרבעטונג. „די
סאָציאַליסטישן־רעוואָלוציאָנערן און די סאָציאַל-
דעמאָקראַטן, ...וואָס געוויינטלעך האָבן זיי
זיך געקריגט וועגן דער א'־פֿר“, טו.

אגראנאָרן — [עיאַראָרן] ים [עגרוי־פֿיס], > שמות,
כא, 18. גרויסע פֿויסט; קולאַק. דערלאַנגען
מיטן א' פֿילן דעם טעם פֿון א' אַגראַר
רשע [רע־שאַ], > ישעיה, נח, 4. פֿויסט פֿון
שלעכטס, רשעות.

אגראנאָלאָגיע — די. מצ נב. > איי > גר.
וויסנשאַפֿט וואָס שטודירט און פֿאַרגלעכט
פּרימיטיווע מנהגים און פֿירונגען.

אגראנאָ(ש)עק, אַגראַיז(ש)עק — דער,
זשעקעס. > פּויל. רוט. 1. אַרומגעגרי-
זשעטער איבערבלעב פֿון עסנוואַרג. פֿון דער
גאַנדז זינען געבליבן בלוזי אַיס. אַן א'
פֿון צוקער. 2. שטיקל, שניצל. אַן א' פּאַפּיר.

אגראנאָמיע — די. ס. > איי > ל. גר. גר
דעריקער געוויקס מיט גראַזיקן
שטאַם, געלע בלימעלעך, צאָן־פֿאַ-
רעמדיקע בלעטער און בערעלעך
(ווי פֿרוכט); פֿון רויזן־פֿאַמיליע.
וואַקסט אין פֿאַרשיידענע קלימאַטן.
קען זיין פֿון אַ צען פֿאַרשיידענע
מינים. היילמיטל אין דער פֿאַלקס-
מעדיצין. Agrimonia.

אגראנאָמנט — דער, זי. אַמ. 1. הסכם, „אין
בין אין א' מיט אים“. 2. אַפּמאַך; קאַנ-
טראַקט. „דער סטרענג איז געצעלט און מיר
אַרבעטן אין שאַפֿ לויט אַ ניעם א'“.
דזשענטלמענס־א' = אַפּמאַך בעל־פה, אויף ערבֿ-
וואַרט.

אגראנאָולטור — די. זי. > איי > ל. הייסנ-

שאַפֿט, טעכניק פֿון באַארבעטן ערד, קולטי-
ווירן דעם באַדן (נעמט אַרין הן אַלע מינים
ניצלעכע געוויקסן, הן דאָס האַדעווען בהמות
און עופֿות). א'־שול = מיטלשול אַדער הויכ-
שול וואו מע שטודירט א' טעאַרעטיש און
פּראַקטיש.

אגראנאָקולטוריסט — דער, זי. ווּו ייִן, קע.
ס. דער וואָס שטודירט אַדער איז אַ פֿאַכ-
מאַן אין אַגריקולטור.

אגראנאָקולטורע'ל — אַזי. וואָס האָט אַ שני-
כות צו אַגריקולטור. אַע נישט, אויפֿטוען.

אגראנאָרן — < אַגראַעירן. מאַרש, לשון זהב.

אגראנאָר — [אַגראַנאָטער] דער. מצ נב. תל,
תח. > בַּבָּא מציטא, סג, ב. געצאַלט פֿאַרן
וואַרטן; דער סכום וואָס אַ קונה צאַלט העכער
פֿאַרן געוויינטלעכן פּרייז, ווייל ער גיט
דאָס געלט גלעך בייים קויפֿן אַדער וואָס אַן
אַרבעטער קריגט איבער די שכירות פֿאַרן
וואַרטן אויף זיין לויף. [אַלץ וואָס איז א'־נ
איז פּראַצענט (ריבית) און איז פֿאַרוערט,
אַסור על־פּי תל].

אגראנאָרניק — [אַגראַנאָט־ערינק] דער, זעס.
פּאַד. וואַכערניק, פּראַצענטניק.

אַגראַע — דער & די, ס. אויך: אַגראַע.
1. בייזער ריז, מענטשנ־פֿרעסער [אין פֿראַנצויז-
זישן אַאַ פֿאַלקלאַר]. 2. עקלדיקע און אַכ-
זריחהדיקע באַשעפֿעניש.

אַגראַע'בל — אַזי. גאַליצזיס. 1. ליבלעך,
אַנגענעם. אַנגעלייגט. 2. וואָס צו דעם קען
מען צושטימען. „ — איר וועט דעם חובֿ
באַצאלן אין דריי ראַטעס“ — „גוט, ס'איז
א'“.

אַגראַעירן — טרוו. איר, אירט. אַרכ.
[טוהריש] Fr: agréer < צושטימען, מסכים
זיין; אַקצעפּטירן. „ניט צוהייפֿלי, א'א שיי
וואמי ת' דיווש אַגראַעירן...“ אגרת שלמה,
כ, ב.

אַגראַענאָט'ט — דער, זי. > איי > ל. 1. צו-
נויפֿענע; כּלל; מאַסט. סאָציאַלער א' = דער
כּלל סתם, ווי אַ היפּוך צו די באַזונדערע
גרופּעס אין אים. 2. אַרגאַניזאַציע. אַאַ, זאַלן
פֿיל באַלאַדן זיין מיט שריפֿט אַלע זינען א'ן,
אַלע זינען צעכן, ע. פֿיניבערג, אין ריזיקן
פֿיער. 3. סכום באַשטאַנדטיילן וואָס שאַפֿן
אַ גאַנצקייט. „כדי עס זאַל זיין אַ בנין איז
גיט גענוג אַ הויפֿן ציגל אַדער געהילק, נאָר
אַן א' פֿון די בוימאַטעריאַלן“. 4. (באַטאַ-
ניק) געדעכטער צונויפֿחאָוקס (פֿון דעם זעל-
ביקן אַדער פֿאַרשיידנאַרטיקע מינים געוויקסן).
5. (גענאָלאָגיע) שטיין וואָס באַשטייט פֿון
קרישטאַל־מינעראַלן אַדער פֿאַרשיידענע שפּלי-
טערס.

אַגראַענאָט'וון — אַזי. וואָס האָט די פֿעאַר-
קייט זיך צונויפֿענעמען אינאַינעם; וואָס האָט
די טענדענץ צו זיין (ווערן) אַן אַרגענאַט-
סטאַדיש, טעאָרעטיש.

אַגראַענאָציע — די. ס. > איי > ל.
1. פֿאַראייניקונג אין אַ כּלל, סכום. 2. (סאַ-
ציאַלאָגיע) אַ נאַטירלעכע גרופּע מענטשן
(משפּחה, שבֿט) גרופּע יעגערס אע).

אגריגורן — טרוו. גיר, אגריגורט. צונויף-נעמען, צונויףבינדן, צונויףשטעלן (א סכום, באַנצקייט, קאלעקטיוו).
אגריגורע'ישן יווי'שן — די, ס. אמ. ערעגניש, האַרצווייטיק.

אגריגורן — דער, ין. טל. > רוס, אוק. שטיקל פֿעלד וואָס מע האָט איבערגעהיפט ביים אַקערן.

אגריגורעס — דער, ין. אג. Mhd: agraz; It: agrest. Ribes grossularia. resto; P: agrest.

קפלעכדיק אָדער לענגלעכע יאָר דע (אָדער פֿרי), גרויס ווי אַ חניני של, קאַרש. וואַקסט אויף אַ שטעכיקן קוטס. שטאַרק זויער גרינעהייט (געניצט צום פֿרעגן לען), געשמאַק און זאַפטיק ווען ציטיק. „אגריגורעס גיפֿרעגלטע צוויבענע און קענטלעך [מאַכט מען אַ ברכה] בורא פֿרי העץ“ ברכות מנחם [קעניגסערעג תרי"ח]. „וואָס פֿאַר פירות געפינט איר ניט אינעם דאָזיקן גאַרטן? עפל און באָרן, און חנינשל, און פֿלומען, און קאַרש, און אַגריגורעס...“ ש. מאַטל. אַגריגורעס? בייםל, אַגריגורעס(ן) קוטס. אַין אַינגעמאַכטס; אַין פֿלעצל; אַיטאַרט. גרין ווי אַן אַגריגורעס. „גרינער אַ“ אַ אומדערפֿאַרן, ניט ציטיק. „דו ווייסט כאַטש, דו גרינער אַ איינער, וואָס איך בין צו דיר געקומען?“, ש. צעווייט און צעשפּרייט. אַיגרין = גרינער קאַליר, ענלעך צום קאַליר פֿון אַגריגורעס. „די אויגן שוועלען אַיגרין, די חניטע ליפֿן שוועמען“, הר. פֿאַרנאַכט.

אגריגורעס-אויגן — די. במ. העלע, גרינלעכע אויגן. אמד.

אגריגורעס-אויגן — דער, ס. > איי > ל. אַנפֿאַך לער. אַטאַקירער, דער וואָס רופֿט אַרויס גע-שלעג, קריג, מלחמה. „אין די ביידע העלט-מלחמות איז דעשלאַנד געווען דער אַי.“ אדי: י"ש. י"שק"מ, די (דאָס), ין.

אגריגורעס-אויגן — אדי. > איי > ל. אַרויס-רופֿער, קריגעריש, אַנפֿאַלער; וואָס האָט דערה אַרויסצורופֿן (אָדער באַרעכטיקן) אַגרי-סיע, אַע אויסערן-פֿאַלטיק. 2. ענערגיש, די נאַמיש; וואָס שטויסט (זיך) פֿאַרויס. אַע פֿלענער צו באַקעמפֿן די עפֿידעמיע. אַע נאַטור.

אגריגורעס-אויגן — די (דאָס), ין. איינגשאַפֿט פֿון זיין אַגריגורעס. „לעצטנס מערקט זיך ביי אים אַן אַ, ווי ער וואַלט באַקומען נייע ענערגיע.“

אגריגורעס-אויגן — די, ס. > איי > ל. 1. אַנפֿאַל, אַטאַקע (מצד אַ יחיד, גרופֿע, רעגירונג) וואָס איז ניט באַרעכטיקט, ניט פֿראַוואַצירט געוואָרן פֿון אַנגעפֿאַלענעם. אַפּמאַך וועגן ניט-אַגריגורעסיע = די מלוכות וואָס שליסן דעם אַפּמאַך זאָלן ניט אַנפֿאַלן און ניט פֿירן קיין פֿירוש-פֿינדלעכע פֿאַלטיק איינע בונגע דער אַני-דערער. 2. (פּסיכאָלאָגיע) יעדער מין אויפֿ-פֿיר זיך אַרויסצוהייבן, צו באַהערשן, קאַנטראַ-לירן אַ צווייטן [מיט דער גרייטקייט אַרויס-צורופֿן אומצופֿרדינקייט און פֿינגלעכע איבער-לעבונגען ביים צווייטן; מיט אַ נטיה אַרויס-צורופֿן שרעק אין צווייטן און דורכדעם אים באַהערשן].

אגריגורעס-שפּאַנער — דער, ס. געבלעכער

אינזעקט מיט פֿיר דורכלויכ-טונדיקע פֿליגע-לעך פֿון מין שפּאַנערס.

קאַרבט איין זינע אייעלעך, לאַרועס, אין צווייגן פֿונעם אַגריגורעס. די יונגע אַישי צעפֿערט די בלעטער און די פֿרוכט. Abraxas grossulariata.

אגריגורעס-אויגן — דער, ין. אַרכ. < Fr: accro- cher. האַטשיקל, אַגריגורעס. „אגריגורעס מיט רויט אונז זילבר באַנד“, פֿונקס קהלת אה"ו, פֿרוז פו, תפ"ו [יובג, 33].

אגריגורעס — [איגריגורעס] די, יתות. 1. דזו אגרת. 2. פּעיע וועגן אַ ברייט: צו לאַנגער (נאַרישער, איבעריקער, מיט אַ סך טענות אָדער פֿאַדערונגען א.ע.) גיב נאָר אַ חניני די אַ פֿון דעם תּכשיט. קרינא [קאַריאָנע] דאגרת אַ שרעבער פֿון ברייט [פֿאַרגרינט, איינגלעכער 3: ווער עס דיקטירט אַ ברייט].

אגריגורעס — [איגריגורעס] דער, ין. > אגרת הפּריס, אסתר, ט, 29. 1. אַפֿייעלעך ברייט לויט אַן איינגעשטעלטן נוסח. „דעם האָט ער געשריבן אַן אגרתל צו דער פֿלה, און דער אַ לאהו־בֿרייחול צום חתן“, קמ. 1870, Ne 7. 2. ברייט וואָס איז אַ דעקלאַראַציע, וויכ-טיקער דאַקומענט, קורצע בראַשור (געוויינט-לעך פֿון אַ באַרימטן מענטשן). אַ רי שריא גאון, אַ הרמב"ם. 3. שריפֿטלעכע מעלדונג פֿון אַן אַרגאַן פֿון דער מאַכט; פּאַועסטקע. אַן אַ זיך צו שטעלן צום פֿרויזן (33 מיט בייטעס פֿון ביטול אָדער שאַנה). 4. סתם ברייחול (גנבֿ'ס שפּאַרזאָג).

אגריגורעס-אויגן — [איגריגורעס-אויגן] דער, ין. שריפֿטלעכע באַשטעטיקונג, אַרויסגעגעבן פֿון קהל אָדער פֿון רב, אַז דער און דער איז אַן אַרעמאַן און מע דאַרף אים העלפֿן (רחמנות האָבן אויף אים). ביים בעטן אַ נדבה וועגן אַן אַי, מהרש"ק, שו"ת חלק ב, סימן קפ"א.

אגריגורעס-אויגן — [אגריגורעס] באַס מאַכלעסן נאַמען פֿון אַ קייניגין פֿון טיפּוואַגנים. „אַ מענטש זאָל ניט אַרויסגיין אַליין מיטוואַך ביינאַכט אָדער שבת-צונאַכטס, ווייל אַ ב' מ' זי און 18 צענטוויינגטער טיפּוואַגנים גייען אַרויס, און יעדערער פֿון זיי האָט רשות שלעכטס צו טאָן, איבז פּסחים, קיב/ב. „עס איז שבת-צונאַכט, און אַ ב' מ' רייט אום...ניין רבוא מוזיקים פֿון רעכטס, ניין רבוא מוזיקים פֿון לינקס, אל ו, ממזן אַלטע מינסקער היים, אויף אַ צעפֿליקטן בעזעס איז פֿון הינטן נאַכגעפֿליגן אַ ב' מ' די באַבע פֿון די שדיים, י"ט. טאג. 8 VIII 1959.

אגריגורעס-אויגן — [איגריגורעס] האַמוסיאַרן דער. בא. נאַמען פֿון אַ צאָל שריפֿטן פֿון מוסר און שטראַפֿידי, געשריבן אין דער פֿאַרעס פֿון צוואות פֿון טאַטעס צו קינדער אָדער פֿון גרויסע רבנים און לומדים צו דער וועלט. פֿון די מער באַקאַנטע זינען: אגרת המוסר פֿון רמב"ן צו זיין זון; פֿון יהודה אבן תיבון צו

זיין זון ר' שמואל, און פֿון ר' ישראל סאַלאַנ-טער מיט די יסודות פֿון מוסר-באַוועגונג. „האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו, האט ער געוורט די ערשטע ווערטער פֿון ר' ישראל סאַלאַנטערס אַי, חג, ישיבָה.

אגרת המליצה, ...מליצה — [איגריגורעס האַמלאַציע, ...מליצע] דער, מצ נב. תח. רעקאַמענדאַציע-בריוו מיט אַ סך לויבעזאַנגען, מיט איבערגעטריבענע שפּאַחים.

אגרת הקורא — [איגריגורעס האַקוידעש] דער. בא. זאַמלונג פֿון קורצע שריפֿטן פֿון אָדער אין נאַמען פֿון חסידישע רביים. טפעצ נאַמען פֿון פֿערטן טייל פֿון תניא (אגרת התשובה) אָדער זאַמלונג דרשות און בריוו, קול-קוראס פֿון ר' שניאור-זלמן פֿון ליאַדי. „ווי דער רב [ראַח] איז געקומען פֿון פעטערבורג, האָט ער געשריבן דעם מאמר... אין אַי ה' קטונתי מכל החסידים, קח.

אגרת התשובה — [איגריגורעס האַטשוואַך] דער. בא. דריי דרושים פֿון ר' יונה גירונדי, איינגעטיילט אין זיבן טיילן פֿאַר יעדן טאָג פֿון דער וואָך; מיט פּאַפּולערער יודישער איבער-זעצונג אין קרבן-מנחה-סידורים. דריטער טייל פֿון דעם באַקאַנטן ספר תניא פֿון ר' שניאור-זלמן פֿון ליאַדי, דעם גרינדער פֿון דער שיטה חב"ד.

אגרת חילופים, ...חליפין, ...חלפים — [איגריגורעס כילופים, ...כאליפן, ...כלאפין] דער, מצ נב. תל. באַפֿולמעכטיקונג צו עמעצן אויסצוצאָלן געלט.

אגרת כבוד — [איגריגורעס קאַוועד] דער, מצ נב. רעקאַמענדאַציע-בריוו. (אין לשון פֿון סוחרים).

אגרת לאנשי שלומנו, ...לאנ"ש — [איגריגורעס לייאַנשיי שלוימיגן] דער, ברייח, ווענדונג, קול-קורא פֿון אַ רבין צו זינען חסי-דים.

אגרת מוזן — [איגריגורעס מאָזן] דער, מצ נב. תח. > מועד קטן, ד. ג. שריפֿטלעכע התחיי-צות פֿון מאַן (אָדער פֿאַררעדענע פֿון געריכט צום מאַן) צו שפּינן די ווייב און די קינדער (פֿון זיין ווייב, אויך די וואָס זינען פֿון אַ פֿריערדיקן מאַן). „מיט אַן אַי מ' קען מען קיין דירה-געלט ניט צאָלן און קיין בולחעס ניט קויפֿן“, שו.

אגרת מורד — [איגריגורעס מערערן] דער, מצ נב. > כתובות, סג/ב, סד/א. דאַקומענט פֿון בית-דין צום מאַן אַז זיין ווייב ווידערשפעניקט אים (ווייל מיט אים ניט לעבן). וואָס דאָס גיט דעם מאַן דאָס רעכט אַפּצוגעבן די ווייב אַן כתובה-געלט [אָדער צו דער פֿרוי אַז דער מאַן וויל מיט איר ניט לעבן, וואָס דאָס העכערט די כתובה]. געניצט ביים וויצעלען זיך, גראַב לער: „זי איז אַ יידענע אַ ברען, איר דאַרף מען קיין אַי מיט שיקן“.

אגרת-שלום, ...שלומים — [איגריגורעס-שאַלעם, ...שלומים] דער, ין. ס. ברייח פֿון פֿריינדשאַפֿט, וואו מע פֿרעגט זיך נאָך אויפֿן געזונט, ווי עס גייט א.ע. „אתן הודי ושבת לאל דו איך כתב אַי שלמי ביקו-

מן האב ממבית [= ממעלת מכוד תורתן], פראג, 39.

אד'ר — ר"ת פון: אינו דומה, איכא דאמרי. **אד'ר** — קירצונג פון: אדום, אדומים, אדון. **אד'ר** — ספיקס אין אינטערנאציאנאלומען מיט פארשיידענע באטיטן. דוגמאות: לימאנאד, פאראד, מאסקאראד.

אד'ר'ט — אדום. פטמ גניט גניצט אין ליטרטן. דווי אט דא, טאקע דא. שטעל זיך אדא, שטיי גיט אדארט. "א" איז ער פאלד געפארן צום רבי'ן... א' האב איך זיך מייש' געווען", י"ג, וועלט'לוח, אדעס תרמ"ג.

אד'ר'ט'רודום — פראזע, ל. ביז צו אן אבסורד (קיצור פון לאטינישן: רעדוקציא אד אבסורדום — דאס דערפירן אן ארגומענט ביז אן אומיון).

אד'ר'ט'ר'ף — דער, ז'ן. > איי > גר. אינ' סטרומענט צו רעגיסטרירן דורכגעמאכטן מהלך ביים פארן אדער גיין.

אד'ר'ט'ר'ף זשיף — מוזס. > איי. 1. אדום. געלאכטן, פאמעלעך (ביים אויסדריקן סעני טימענטאלע, אידילישע שטימונג). 2. די, ס. טייל קאמפאזיציע געשפילט אין פאמעלעכן טעמפא. אין די אים און אין דעם וויגן זיך פון טונקעלע מעלאדיעס האט מען געגלייבט צו הערן ווי עס האנדערט... ייט, פוילן.

אד'ר'ט'שע — די, ס. סל. פטמ. קליידונג. "דער אלטער האט איר געבראכט די א' האט זי איז געגאנגען בעת דער חתונה", פמ.

אד'ר'ט'עריים — פראזע, ל. לפישה, דער-חיליק.

אד'ר'ט'ערייטום — פראזע, ל. ביז אן-סוף, ביז אומגענדלעכקייט.

אד'ר'ט'ערייט — די, ס. בעט. > רומ. אויך: אד'ר'ט'ערייט. 1. צימער, חדר. "ער האט געהאט א גרויסע, שיינ מעבלירטע א' אין א ריך הויז". 2. מא' יאנטיק, גוט. "...וועסט דיך באזעצן ביז מיר אויף דער א', דריי ווערט פון שטאט", משה אלטמאן געקליבענע ווערק.

אד'ר'ט'ערייטען — גנ. < דאלינאווע.

אד'ר'ט'ערייט'ן — דער, מצ נב. (מעדיצין) מיטל צו בארואיקן. קאמערציעלער גאמען פאר קאר-בראמעל.

אד'ר'ט'ערייטקע — די, ס. אויך: אד'ר'ט'ערייט, ז'ן. > פ' > טערקיש. קעפסחייב אדער באדינערין אין הארעם; פלגש (ספעציעל פון טערקישן סולטאן). "הימליש שיינע אים... גרענולט איינע אים דאס בערדל, גלעט די צווייטע אים דעם שטערן", אל.

אד'ר'ט'ערייטענט — אד'ר. יוגנטלעך; וואס פארמאגט אייגנשאפטן פון אדאלעסצענין. "שרייבט ער א ליד... וואס פארענדיקט זיך מיט א'ע שורות", יג, תוך.

אד'ר'ט'ערייטעניץ — די, מצ נב. > איי > ל. לעבנס-עלטער פון נאך די קינדעריארן ביז פ'ר לער דערוואקסנקייט (אן ערך 14-21).

אד'ר'ט'ערייט'נט — דער, ז'ן. > גר. 1. אימא-זשינערער, זייער הארטער מינעראל. 2. די מענט וואס צייכנט זיך אויס מיט באזונדערער הארטקייט.

אד'ר'ט'ערייט'ן — דער, ען. מינעראל וואס האט אדאמאנט-אייגנשאפטן. אד'ר: יי'ש.

אד'ר'ט'ערייט'ן — דער, ען. אויך: דאמאנט-קי, דאמאנט. שטאף פון זנד, וואל, באהל מיט איינגעוועכטע מוסטערן. געניצט פאר טיש-טעכער, פארטיערן, בעטצעג. > דמשק, וואו דער סארט שטאף איז צוערשט פאבריצירט געווארן.

אד'ר'ט'ערייטקע — די, ס. דווי אדאמאסקין. **אד'ר'ט'ערייט'ים** — דער, > איי > אדס. דאקטרין פון קריסטלעכע דערעטישע סעקטעס וואס פלעגן אויף זייערע געבעט-אסיפות אומגיין אדמינאקעט, פרי אימיטירן אדמס אומשולד אין ג'דען פארן חטא.

אד'ר'ט'ערייט'ים — דער, ז'ן. וונ. י'ן, קע, ס. מיט-גליד פון דער רעליגיעזער קריסטלעכער סעק-טע, אריינקומען אין 11. י'ה, אנהענגער פון א באניטן אדאמיום. אד'ר: יי'ש.

אד'ר'ט'ערייט'ער — דער, ס. > איי > גר. אינ' סטרומענט צו מעסטן דעם מהלך וואס א וואג גן האט דורכגעמאכט, לויט דער צאל דריי-אונגען פון פארל.

אד'ר'ט'ערייט'ער — > גר. צאן. ערשטער טייל פון א צאל צונויטהעפטן, טערמינען אין שמכות מיט ציין.

אד'ר'ט'ערייט'ער — אד'ר. צאן-פארעמדיק, צאן-ענלעך.

אד'ר'ט'ערייט'ער'ף — דער, ז'ן. > איי > גר. אינסטרומענט אונצוצייכענען די ציין פאר א צאנראד.

אד'ר'ט'ערייט'ער'ף — דער, מצ נב. הינסנשאפט וועגן אנטוויקלונג, סטרוקטור און קראנקייטן פון ציין. אד'ר: יי'ש. "לאגליט", דער, ז'ן. **אד'ר'ט'ערייט'ער'ף** — דער, ז'ן. פאסיליזירטער צאן (וואס מע געפינט אין אונטערערייטע פלאסטן).

אד'ר'ט'ערייט'ער'ף — דער, ז'ן. > איי > גר. צינגל ביז מאלסקו, באדעקט מיט קליינע שטעכל-קעס וואס פירן אויס די פונקציע פון ציין. אד'ר: יי'ש.

אד'ר'ט'ערייט'ער'ף — דער, מצ נב. > אדאניס. מעדיצין נישער מיטל צו טרייבן אורין. פראדוצירט פון אדאניס-גראז <.

אד'ר'ט'ערייט'ים — דער, מצ נב. 1. פעניקישער אפגאט; האט סימבאליזירט דאס גיכע פאר-וועלן אין הייסן זומער. [א רמו אויף א' אין תנך אנטומון — יחזקאל ח, 14: "ערשט דארט יצן די וויבער און באוויינען תמוז", ת"י] 2. גריכישע מיטאלאגיע) בילד-שיינער יונגעראמן, וואס די געטין אפראדיטע האט זיך אין אים פארלייבט און האט אזוי הארצייטונדיק באקלאגט זיין טויט, אז די געטער האבן דער-לויבט אן אראפנעדערן צוריק אויף דער ערד אויף 6 חדשים אין יאר. סוף זומער פלעגן געפראוועט ווערן אדאניטישע הגאות. 3. צו-נאמען פאר א שיינעם אבער גיט-מענעריישן יונגמאן. 4. איר. פאצעט, פראנט. אד'ר: יי'ש. "ניזירן (ז'ן) = אויפצו (ז'ן). פארהערלעכן (ז'ן).

אד'ר'ט'ערייט'ים — דאס, ען. גיטטיק געוויקט פון דער ראנגול-משפחה, וואס איז נאנט אלע ערטיילן. א' עסטייח'ל ליט און א' ווערנאליס ווערן געניצט ווי סטימ-לאנטן פון הארץ-קראנקיי-טן. Adonis.

אד'ר'ט'ערייט'ים — דאס, מצ נב. גראזיק גע-וויקט וואס פארמאגט א סך טרויבן-צוקער, גלוקאז. Adonis amurensis.

אד'ר'ט'ערייט'ים — פרעפ. צונויטשעמעלן פון א +דאנקן. וויזט אויפן מענטשן, (געשעעניש, זאך) וואס צוליב אים (זיי, דעם) קומט ארויס א טובה, עפעס גוטס (און בכך קומט א דאנקן). "אדאנק אים האב איך באקומען די שטעל". [פראג מיט: א דאנק דיר פאר מין שטעלן. "אדאנק מין פריינד בין איך ניצול געווארן". "אדאנק דער קריסטין איז דאס קינד לעבן געבליבן". "מע האט אונדז ניט דערווען אדאנק דער פריינדערייט". [אין רייזשפראך געניצט אויך מיט ב: מחמת, איבער און בינדט זיך אויך מיט אומגיניציקע רעזולטאטן].

אד'ר'ט'ערייט'ים — דווי גאט צו דאנקען (אריינ-געשטעלט אין מיטן זאץ אדער אויך זעלב-שטענדיק ווי אן ענטפער). "וואס איז עפעס? לאז מיר שלאפן. — וועסט זיך אויסשלאפן. שלאפסטו?) א דאנק גאט!) זייער געשמאק", י' ו. "א דאנק גאט, איך דארף נאך ניט פאלן", י' דער קריזיס.

אד'ר'ט'ערייט'ער — דער, ס. > איי > גר. אינסטרומענט צו מעסטן גראד פעאיקייט פון צופאסן זיך צו גניע סטימולן. אד'ר: "מלעט-ריי".

אד'ר'ט'ערייט'ער — די, ס. > איי > ג. צופא-סונג צו ניצע תנאים. ספעצ פעאיקייט פון אויג זיך צופאסן צו שינויים אין אינטענ-סיווקייט פון ליכט. כ ר א מ א ט י ש ע א' — פראצעס וואס דער זע-מעכאניזם מאכט דורך ביים אויפנעמען קאלירן. ס א צ י א ל ע א' — פראצעס וואס דער יחיד מאכט דורך ביים אויפנעמען און צופאסן זיך צו די פאדערונג-גען פון דער (ניצער) סביבה.

אד'ר'ט'ערייט'ער — די, ס. > איי > ל. אקט אדער רעזולטאט פון אדאפטירן; דאס דורכ-פירן געוויקע פארמאליטעטן ביים אדאפטירן א קינד.

אד'ר'ט'ערייט'ער — אד'ר. וואס האט די פעאיקייט צו אדאפטירן (זיך); וואס קאן צוגעפאסט ווערן.

אד'ר'ט'ערייט'ער — אד'ר. 1. וואס איז געוועזען געווארן א משפחה-מיטגליד דורך אדאפטירן. אער זון, א'ע טאכטער. 2. וואס איז געווארן אייגנס דורך איבערגעמען. א' לאנד, א'ע אי-דיי(ע). א טעמע וואס איז געבוירן געווארן אין קאפ ביים שרייבער וועט ארויסקומען גאר-נישט דער ערך געראטענער ווי אן א'ע טעמע", חוק. באגעגענישן 1.

אד'ר'ט'ערייט'ער — די, ס. פרוי וואס האדעוועט אויס גיט איר קינד. ...עלמערן — פארפאלק וואס נעמען איבער די פליכטן

אויסצוהאדעזען גיט זייער קינד. פֿאַטער — מאָן פֿון אײַמ.

אדאפטירן — טרוו. טיר, אדאפטירט.

1. במשן כדי צוצופאסן צו אַ גנער סי טואציע, פֿאַרעם. אַ פֿיעטע פֿון אַ דערציי לונג. 2. צופאסן איין אַבעקט צו אַ צווייטן (כדי זיי צו פֿאַרבינדן). אַ איין רער אין אַ צווייטער. 3. (מיט ז י ך) — זיך צופאסן צו גנע לעבנסתנאים. אַ זיך צו אַ גנע אַ גנער געזעלשאַפֿט, קולטור. טוער: "טירער".

אדאפטירן — טרוו. טיר, אדאפטירט. 1. פֿרײַ

חיליק און געזעלעך אַרענעמען עמעצן אין דער משפחה. טאָ זאל ער מיך צונעמען פֿאַר אַ זון (אדאפטירן) און די פֿירמע זאל הייסן מאיר נאטשאַנאָן עט זאָהן, קמ, 1864, Ne 21.

אײַם אַרױסגענומען פֿון אַ קלײַנסטעלדיקער, שנידערײַשער משפחה. און אײַם אדאפטירט, בערג. 2. אַנגעמען אַ צווייטנס אײַדי(ע) מײַ גונג. 3. אַרענגעמען אַ פֿרעמדן אױסדרוק, וואָרט אין דער אײַגענער שפראַך. אַ בײַזאָג אין ייִדיש. 4. אַנגעמען די געזעצן פֿון גנעם לאַנד (בײַם ווערן אַ בירגער). טוער: "טירער".

אדאפטירן — טרוו. אדאפט, אדאפטע (אין אדאפטירן און געגלאנד: אדאפטן) אמ. $E: (to) <$ adopt. 1. אדאפטירן (א קינד). 2. אַנגעמען (פֿאַרשלאַג, רעזאָלוציע). אדאפטירן = אדאפטירונג.

אדאפטירן — פֿראַזע. ל. צו די אַקסן (דו צולייגן אַ דאָקומענט צו די אַקסן פֿון אַ געײַריכטעלעכער אונטערזוכונג. פֿיג: מער זיך גיט אַרײַנגלעזן אין עפעס אַן ענין.

אדאפטירליע — די, ס. > איי > גר. אַנִי פֿינגערדיקייט; אײַגנשאַפֿט פֿון געבוירן ווערן אַן פֿינגער. אד: "לייט" = אַנפֿינגערדיק (בײַם קלאַסיפֿיצירן בעליחיים).

אדאפֿיק — דער, זן. אַנטעלאַפֿ פֿון אַפֿריקע און אַראַביע מיט לאַנגע, געפֿלעכטע הערער און אַ וויסן פֿלעק אױפֿן שטערן. לעבט אין גרעסערע סטאָדעס. Addax

אדאפֿיקאָר — דער, זן. > ג. פֿאַררער, פֿאַרליבטער. "ער איז מיין אַי". ...זוכט [זין] זיך טאַקע באַלד נאָך דער חתונה אַפֿ אַין, פֿאַררערס", טמז, 1959 III 29.

אדאפֿיקאָר — אדו. פֿאַם [ניס געניצט אין ליטראַף]. אדאָ? שטעל זיך אַדאָרט!

אדאפֿיקאָר — דער, זן. סל. > אוקר. וור. סאַרטירונג; אַפֿקלײַב. גיט קיין געראַטענער אַ פֿון די פירות.

אדאפֿיקאָר — דער, זן. פֿד. > פֿויל. זשעלאַ טינען, פֿאַרביק בילדל אױף אַ קאַרטל (פֿאַפֿיר) וואָס מע באַנעצט און דריקט צו אױף אַ וואַנט (שוײַב, בוך); עס קלעפט זיך אַן און בלעבט, ווען מע וואַסט אַראָפֿ דאָס פֿאַפֿירל. "מײַלדען האָבן ליב געהאַט צו באַפֿרען די ביכער און די העפֿטן מיט אַיִם".

אדברה ורוח לי — [אדאָבראַ וועײַרוואַך לין אױב, לב, 20. איך וועל רײַדן, און מיר וועט פֿרײַער ווערן. 1. אױסדרוק וואָס מע גיבט אײַדער מע הייבט אַן צו רײַדן וועגן אַ שווערן קאַמפֿליצירטן ענין וואָס דריקט. דוּו. "אַז מע רעדט זיך אַראָפֿ פֿון האַרצן ווערט גרינגער אױף דער גשמה", שוּו. 2. ערשטע ווערטער פֿון אַ סליחה פֿאַר עשרה בטבת, פֿון אַ פֿוט יום־כיפור.

אדגל — ר"ת: און דאָסגלעכן, און דעס(ט) גלעכן.

אדגל — קירצונג פֿון אדומים געראַנדעט(ע).

אד דעליבעראַנדום — פֿראַזע. ל. ביז דעם באַהאַנדלען (דו אַפֿלייגן ביז מע וועט זיך באַקלערן וועגן דעם ענין).

אד האַמינעם — פֿראַזע. ל. צום מענטשן. קיצור פֿון: אַרגומענטום אַי הַ, ווען אין אַ וויכוח באַניצט מען ווי אַן אַרגומענט דעם דיס־פּוטאַנטס אײַגענע ווערטער אָדער מעשים, אָדער אַנטשאַט זיך צו שטיצן אױף לאַגישן באַזיזן פֿאַררופֿט מען זיך אױף אַ מענטשן.

אד האַק — פֿראַזע. ל. פֿאַר אַ באַשטימטן צוועק, אױף דערזײַל. אין פֿאַרלאַמענטאַרישן לשון: אַ צײַטשײַליקע קאַמיסיע, באַשטימט פֿאַר אַ געױסער עובדו.

אדחבי — [אדחאָבי ((...כע)) אדו. תל. תח. ביז דאַנען; ביז וואָנען. אַ וועט מען לעדן? אדחבי והכי = ביז וואָס־ווען, בינילביני, ביז מע קלעבט זיך אױס עפעס צו טאָן. אַ ווה פֿעלט מול־ברכה, שוּו = אױך: מע קען גיט אױספֿאַן (דערגרייכן) ווען מע קוועקלט זיך צו לאַנג. אדחבי והכי קומט אַ צווייטער (א שוואַרצאַר), און כאַפֿט אױס" — אַנצוהע־רעניש אױף קידושײַ, נט/א: אַ ווה, אַתא אינש אַחרינא מקדש להי — דערווייל קומט אַ צוויי־טער מענטש און איז זי מקדש. אַ ווה האָט זיך אַראָפֿגעײַוועט אַ פֿענער פֿון דעם הימל אין דער מערה אַרײַן...". דלוגאַטט, די וועלט־מסורה. וואָרשע 1881.

אדחזי — די, מצנב. > איי > ל. 1. מאַ לעקולאַרער פֿראַצעס בײַם באַהעפֿטן זיך פֿון צוויי קערפערלעך צואַנאַנד. 2. צונויפֿהעפֿ־טונג פֿון צוויי חפֿצים דורך אַ קלעפֿמיטל. 3. קינסטלעכער צונויפֿבונד פֿון צוויי שכנות דיקע טיילן פֿון קערפער נאָך אַן אַפֿעראַציע אָדער אַנצײנונג.

אדחזירן זיך — אוטו. ריר זיך, זיך אַד־העירט. > איי > ל. זיך אַנשליסן, צושטיין. "צום טרױער־אַקט האָט זיך אדחזירט דאָס גאַנצע ייִדנטום".

אדהר — ר"ת פֿון: אדם הראשון. "תא חזי, קום און זע בשעת דער נחש הקדמוני האָט פֿאַר־פֿירט דעם אדהר מיט זיין חובב חוה", נוצ.

אדואַנע — די, ס. שפּאַ. 1. צאַל(אַמט). 2. טאַריף־אַפּצאַל אױף סחורות.

אדואַנען — טרוו. אײַע אַרוואַכעט. אױך: וואַבײַען. פּ. odwabić. < אַפּשטױסן; אױסניכטערן. פֿרײַער צוציען צו זיך, דערגאַן אַ, אַ עמעצן פֿון זיך מיט פֿאַלשע שטיק.

אדואַנען זיך — אוטו. רע זיך, זיך אַדחז־בעט. פֿאַרלירן (פֿרײַערדיקע) אילוזיע(ס), אױפֿ־

הערן שפּינען חלומות; אױפֿהערן זיך פֿאַר־נאַרט. אַ זיך פֿון עמעצען.

אדוואַנען זיך — אוטו. זשע זיך, זיך אַדחזשעט. פֿטמ. סל. > אוקר. פּויל. דוּו אַס־וואַזשען זיך, זיך דערוועגן. זיך העזעהדיק, מר־טיק. "וואָס רעדסטו? אַזוי האָט ער זיך אַדחז־זשעט? זעסטו, עס געפֿעלט מיר דווקא פֿון אַזאַ קאַליקע די דריי־סטקייט", טייטבלויס, אױפֿ־שוועל.

אדוואַך — דער, זן. פּד. > פּויל. פּאַליציי־סטאַנציע. ער האָט אײַם פֿאַרהאַלטן און אײַם אַפּגעפֿירט אין אַי. "...איז אַ צײַט געזעסן אין אַי", פּערלע, גילדענע פּאַווע.

אדוואַכטע — די, ס. > פּויל. וואַרטע, וואַך־דוּו אַדחזאַך.

אדוואַלניע — די, ס. פּד. > פּויל. צוריק־רפֿונג (פֿון אַ דעקרט, פֿאַראַרדענונג).

אד וואַלנאַרעם — פֿראַזע. ל. וועדליק דעם הערט (פֿון דער זאַך), בשמכות מיט שטיצער־אַפּצאַל אױף אײַמפֿאַרטירטער סחורה.

אדוואַקאַט — דער, זן. וונ זין, קע, ס. > ל. 1. ווער עס פֿאַרטיידיקט די אינטערעסן פֿון אַ צווייטן (אַ קלענעט) פֿאַר געריכט־אַר־גאַנען. "אליש איך בין עס בני ר' יוסף אים גיינטיין חדש גיטראַגין דאַן אמי מ'י וואָס צו טון גיהאט בייא איין אַטפֿיקאַט דער אַפֿים פֿפֿערט מאַרק גיװאַנט", גה, 186. 2. מליך־יושר, פֿאַרטיידיקער. "איך וועל אַנגריינד דעם יצר־טובֿ ער זאַל פֿאַרטריבן דעם דאָזיקן אומ־געריכטן אַ וועלכער איז געקומען אין מיטן דערינען מלמד זכות זיין אױף דער פּנסת ישראל", ממוס, בײַשיבה של מעלה.

אדוואַקאַטור — די, זן. פֿראַפֿעסיע, באַשעפֿ־טיקונג פֿון אַדוואַקאַט. "לעבן לעבט ער מער פֿון קאַרטן ווי פֿון אַי", שט, אַיזנבאַרג־שיכטעס.

אדוואַקאַטיש — אדי. 1. וואָס איז כאַראַק־טעריסטיש פֿאַר אַן אַדוואַקאַט. 2. וואָס איז ווי בײַ אַן אַדוואַקאַט, אַיע מינעס, אַיע דריי־לעד.

אדוואַקאַטער, אדוואַקאַטן — שפּאַט־לשון פֿאַר אַדוואַקאַט. נפ, יופֿיל וו.

אדוואַקאַטישן — דער, זעס. וונ נב. > רוט. יונגער, אומדערפֿאַרענער אַדוואַקאַט; סתם אַד־וואַקאַט (פּעיאַ). אַ יונגעראַמאַנטישן אַן אַי האָט איר לעבן אױ־ווי, פֿאַרפֿירט, פּ.

אדוואַנטישן — דער, זעס. רוסיצ. בלאַ־זערל, בלאַזבלום, חזיר־בלום. וואַקסט אין אַלע קלימאַטן אין מער ווי 100 מינים, טייל פֿון זיי האָבן היילנדיקע סובסטאַנצן. פֿון די וואַרצלען פֿון באַרגיקע אַעס באַקומט מען גומי פֿון וויכער קוואַליטעט. Taraxacum officinale

אד וויזואַום — אדוּו פֿראַזע. ל. אַזוי ווי אין לעבן, פינקטלעך. "...המגש וואונדרי היגשטרי אד וויפֿום צו רעפרעזענטירן צו גאַטש היגשטן בלאַרײַ, אַחשוּרוש־שפּיל פֿון 1718, פֿש וו.

אדוויז — דער, זן. אַרכ. סחוריש. > אײַט. מעלדונג, אַנױמז. "אַ של טראַטא שלו...פּרע־זענטירט", אגרת שלמה, יא.א.

אָדוֹן — [אָדוֹן דער, יום [אָדוֹניָם]. תנ. 1. האָר, הערשער, שררה. גיין צום אָ; אַראָפּגעמען דאָס היטל פֿאַרן אָ; זיך שרעקן פֿאַרן אָ אַזוה. "סיחוקסן אויס אדונים פֿיל ווי גראָו, קומען אַנצורייפֿן אים אַ גאָז, ממוס, יוד. 2. פּריץ, גרויסער לאַנדבאַזיצער. האַנדלען מיטן אָ אַליין. "האָט אים געוויזן אַ ברייח פֿון אַן אָ, פֿינף מיל פֿון מעזשביזש", שִׁבְחֵי בעשט. "דאָס האָט זי אַ ברכה פֿון אַ גאַנץ גרויסן האָט מענטשן, אַז זי זאל זיך אַ חשובֿע ביי אדור גים", קמ, 1866, № 31. 3. אָנפֿירער פֿון אַן אַמט, הויכער באַאָמטער. ניט גיין צו די גידע־ריקע, גיין צום אָ אַליין. שווער אָנצוקומען צום אָ. "קריכן דורך דער הינטערטיר אויב זיך גען גרייט אויף אַלע פֿיר צו טאַנצן פֿאַרן אָ", פֿרוג 111, "אינעם געטל". אַיך בין אַרבינגעקער מען צום אָ אין קאַבינעט אַרצן און געטרעפֿן אים ביי דער רעכטער אַרבעט", שט. אַ גוטער (טובֿער) אָ — ער נעמט אין יד אַרצין". 4. ספּראַוואַניק, פֿאַליציסט, גידעריקער באַאָמטער. "אַז דער אָ הייסט פֿון כל דבר שורש העלפֿט ניט קיין חורש", שוה. "אַמעט סליחות" צייט האָט מען אַראָפּגעשיקט צו אונדז אין שטעטל איינעם אַ נעמען אָ, שט. 5. יעדער פֿאַרשטייער פֿון מאַכט (אַפֿט אין פֿאַרשטעלטן לשון). "גאַרישע יידענע, זאָלסט ניט דברן, וואָרעם דער אָ איז מבין כל דיבור", שט. 6. חשובֿער מענטש (אויך יוד). "האַבן מיר געזעען אַס דעם אָ רי אברהם, ער זאל מוחל זיין...", ממוס, "בישיבה של מעלה". "האָכט די שיינע וועטשערע ווי פֿאַר דעם גרויסן אָ פֿאַסט", הר, הרוזנט, "אַנגעלייגטער גאַסט". 7. איר אַנשטאַט הער. "דער אָ־הרעדעקטאָר האָט מיר אָנגעוויזן מיטן גרויסן פינגער אין מיטן טיש...", פּרָג, פֿעליעטאַנען. יווערן אַ גאַנצער אָ.

אָדוֹן בַּפֿקֿדָן — [אָדוֹן־ביי־פֿאַקעכאַ, ...דאַרן

דער, ים. 1. ערשטע ווערטער פֿון אַ סליחה ערבֿ ראש־השנה און ערבֿ יום־כיפור [אין פֿערוון, לויטן סדר פֿון א"ב, מיט אַן אַקראָסטיך פֿון מחברס נאָמען יצחק הכהן החבֿר, אין 11. יח] האָר, ווען דו דערמאָנסט... 2. גאַנצער מאַכער, קנאַקער, אויפֿטוער; ווער עס האָט זיך פֿאַר אַ האָר און איז עס ניט אין־דער־אמתן. "אַ גאַנצער יאָטעבע־דאָם, אַן אָ־ב", ממוס. "דער אָ־ב־בֿינים גניד אין קלייט און אין שטובֿ", שט. קליינע מענטשעלעך. 3. גידעריקער באַאָמטער; אָנגעשטעלטער (מיט ביטול). "מיידודע וואָס פֿאַר אַ קנעפֿל, וואָס פֿאַר אַן אָ־ב־בֿ דאָס איז", שט. איבער אַ היטל. 4. (אין פֿאַרשטעלטן לשון) שפּיאַן, געהיים־אַגענט; פֿאַרדעקטיקער פֿאַרשוין. "גאַט ווייסט וואָס פֿאַר אַ נפשֿ דאָס איז? אפֿשר גאָר אַן אָ־בֿ", שט. "פֿרילעכע קאַמפּאַניע". אונד־טרשיקן אַן אָ־בֿ.

אָדוֹן הגדול — [אָדוֹן האַגאַדל] דער. מצ:

אדונים הגדולים [אָדוֹניָם האַגדוֹליָם] (ס). 1. גרויסער האָר, שררה אָנקומען צום אָ ה'. "לאָזט ידעלעך דורכגיין דעם אָ ה' אַליין", אר, יאָס טיכל. 2. אָנפֿירער פֿון רעגירונגס־אַנשטאַלט, העכסטער באַאָמטער; גובערנאַטאָר, פֿאַליצי־מיסטער אע. "מע האָט זיי דאַרפֿן

צוגעזאָגט צו פֿאַרשטופֿן ערגעץ אין אַ לאָך, אַז דער אָ ה' זאָל זיי אפֿילו ניט אָנקוקן", ממוס, טאַקסט. "מ'האָט מיך געבראַכט צום אָ ה', באַש. 3. אויסרוף צו וואַרענען אַן עס דערנענטערט זיך אַ זשעט. קאָווער געטאַ. י. קאַפּאַל, דאָס פֿאַקטמאָדל אין נאַצי־קאַטע.

אָדוֹן הקטן — [אָדוֹן האַקאַטוֹן] דער. מצ:

אדונים הקטנים [אָדוֹניָם האַקאַטוֹן] (ס). "קליינער האָר. גידעריקער באַאָמטער, וואָס האָט איבער זיך אַ העכערן, אַן אָדוֹן הגדול. "אין זכות און מיטן חסד פֿונעם אָ ה', פֿונעם קנעפֿל, האָבן מיר דערגרייכט צום אָדוֹן הגדול", שט. "לשנה טובֿה".

אָדוֹנִיטע — [אָדוֹנִיטע] די, ים. האָרינטע; חשבֿ פֿון אָדוֹן. געוויינטלעך איר. אַ גנע אָ אויף מין קאַפּ.

אָדוֹני — [אָדוֹניָן] דער. בא. (געוויינטלעך נאָר

אין ווענדונגען) מין האָר. 1. ווענדונג מיט דר־אָרץ, אַראָפּפֿאַל צו אַן עלטערן, חשובֿערן ביים בעטן עפעס, אויסטענהן זיך. ווענדונג אין ברייח; אָ מר... רב... "אפֿשר וועט איר, אָ, מיך אויסהערן"? 2. ווענדונג מיט איראַנע, ביטול. "אַ הרעדעקטאָר ... דו הייסט ציגל מאַכן־גיבֿ שטרויבֿ, פּרָג, פֿע־ליעטאַנען. 3. ביים ריידן צו עמעזן (אין דריטער פּערוואַן) מחמת דר־אָרץ, אַראָפּפֿאַל. "וועט אפֿשר דער אָ מיך אויסהערן?". "מין גרעסטער תּענוג איז, אַז איך זע דאָס ליכטי־קע פנים פֿון אָ, קח. 4. ערשטער טייל פֿון אַ צאָל טיטלען און ווענדונגען; אָ קיינאָ, אָ קייסער, אָ פּריץ אַז (זען ווערטער). און וואָס וועסטו זאָגן עפעס גוטס, אָ פּריץ?"; שט. טבֿיה. "...איז אים געפֿאַלן צו די פֿיס... אָדוני השֿר, איך בין דאָ אַהער געקומען פֿאַקודת הרבֿ...", קח. "איך זאל קענען קומען צו דיר, אָ שר, צו בעטן דיר...", פֿאַוויר, גדולת יוסף. אָדוֹנִי(1) — [אָדוֹנִיטע] דער. בא. מין האָר דער פֿאַטער. אָ אָבֿי, אויך ווי אַ סוביעקט און אָביעקט פֿון זאָן. "אַ אָ זיל פֿלעגט אַמאַל זאָגן אַז אויף גוטע קינדער מעג מען מקנא זיין". "איך האָבֿ מער אָ אָ ניט געזען". (תּמיד) ווי אַן אויסדרוק פֿון דר־אָרץ, ביים דערמאָנען צום גוטן.)

אָדוֹני (ה) מלך — [אָדוֹניָן] (האַ)־מיילעך דער.

בא. (געוויינטלעך נאָר אין ווענדונגען). 1. מין האָר (דער) מלך. ווענדונג צום קייניג; כאַראַקטעריסטיש פֿאַרן סטיל פֿון פֿאַלקס־מעשיות. "אַ המ' — האָט גענומען שטאַמלען דער פֿויגל פֿון אימה און שרעק — ווען פֿאַר־זאַמלען זאָלן זיך די פֿייגעלעך...", הוואָש, ידער פֿייגלשער שמשון. 2. אויך ביים ריידן צום קייניג אין דריטער פּערוואַן אָדער וועגן קייניג. "זאָל אָ המ' באַוויליקן". "...און דאָס אַלץ האָבֿ איך צעשפּריצט וועל איך האָבֿ גע־וואָלט באַדינען אָ המ'", קח. "אַ המ' מיט אַ זויערער אוועקערקע זיצט אויפֿן פֿלאַץ, מיר וועלן אים געבן אַ טור(ע)קע", פֿון פּוֹרִים פֿאַלקלאָר (פּיינסק). 3. נאָמען פֿון אַ פֿריילעכן ינגון. "דער שרשט הידער; שפּיל מיר אַ וואָ־לעך! דער; גיין, שפּיל בעסער אָ המ'!", עט, זי־דער.

אָדוֹנימלעך — [אָדוֹנימלעך] די. במ. האָר־רעלעך (מיט ביטול) קליינע, גידעריקע באַאָמטער; פֿאַליציאַנטן פֿון גידעריקן ראַנג. "די אָ זינען אויך גוטע פֿלביים".

אָדוֹני נתן ואדוני לקח — [אָדוֹנישעם

(← אדושם) נאָמאַן וויאָדוֹנישעם לאַקאַך זאָפּ. איוב, א, 21. גאָט האָט געגעבן און גאָט האָט צוגענומען (אויסדרוק פֿון טרייסט אויפֿן טויט פֿון אַ מענטשן, ספעציעל אויפֿן טויט פֿון אַ קינד ווי אויך אויפֿן טויט פֿון אַ מאַן אָדער אַ וועבֿ).

אָדוֹני שני־למלך — [אָדוֹניָן שניינלאַמל־

לעך] מין האָר, דער צווייטער פֿון (צום) קייניג, וויצע־קייניג, הויפּט־מיניסטער. ← אָדוני המלך, ב, 23. "אַ שִׁלִי, ברוך הבא, מול מיט ברכה אין אַ גוטער שעה", לאַט, מאַמאָן.

אָדוֹניָן — [אָדוֹניָן] די, ין. מורש. חשובֿע

פֿרוי; האָרינטע; חשבֿ פֿון אָדוֹן. "צום אָדוֹן גרפֿאָ קען מען ניט צוקומען, ספּידן דורך זיין אָ, זי לאָזט זיך רעדן". "די פֿאַבריק איז אויף דער־גאַס, בחצר האַ באַבראַוו", קמ, 1864, № 36, מודעות. "פֿאַראַיאַרן האָט די אָ כאַטלערע געמאַכט איר בן־יחידיל", קמ, 1868, № 44. "פֿכֿי! האָט ער אויף איר מיטן קאַפּ אַ וואָרף גע־טאַן... גאַנצע אָ ביי זיך געוואָרן, איך זאָג דיר דעם אמת...", בערג, אין אַ פֿאַרגרעבטער שטאַט. אָדוֹניָטע — פֿטמ, אַפֿטער מיט בייטעם פֿון ביטול, איר.

אָדוֹנו מורנו ורבנו — [אָדוֹניָנו, מוריָנו

וועראַפֿיינן] מצ: אָדוֹנו, מוריָנו ורבנו. אונדזער האָר, אונדזער לערער, אונדזער רבי (פֿירער). ער־טיטל פֿאַר אַ גרויסן רבֿ, חסיד־דישן רבין. ווערט געוויינטלעך געגעבן אין ר"ת: אדמו"ר, מצ: אדמו"רים.

אָדוֹנע(ווען) — [אָדוֹנע(ווען)] אָדוֹנע(ווען),

(גע)אָדוֹנע(ווען)ט. א"י. > אָדוֹן. 1. רופֿן אָדוֹן, באַטראַכטן ווי אַ באַלעבאַס (קאַנטראַקטאָר, קבלן). "פֿרעגט מיך מפות פּרנסה; גאַט צו דאַנקען מיאָדונט מיך שוין". 2. האַלטן אין איין וועגן זיך צו עמעזן מיטן וואָרט יאָדוֹן (ווי אין פּוֹילן: פּאַניע). "ביי אַיך אין ישראל האַלט מען אין איין אַ ווען".

אָדוֹן עוֹלָם — [אָדוֹן אוי־לאַם] דער. בא.

1. האָר פֿון דער וועלט; אויסדרוק צו באַציי־כענען גאָט. "אַברהם אַבינו ניצט אויס זיין הכנסת אורחים אַז דער אורח זאל מאַכן אַ ברכה, לויבן דעם בורא־איחיד, אָ ע"י, לדב. 2. נאָמען פֿון אַ תּפֿילה. ערשטע צוויי ווער־טער פֿון אַ תּפֿילה אין גראַמען, געזאָגט יעדן טאָג צו שחרית באַלד נאָך מה־טובֿו און יום־טובֿ צום סוף פֿון דאָווען (אין אַמעריקאַנער שולן און סינאַגעס איז אַינגעפֿירט צו זינגען אָ ע' בציבור נאָכן דאָווען. פֿריטיק־צונאַכט, שבת און יום־טובֿ). [די תּפֿילה איז אַן אַלטע. געווען באַוואוסט אין די צייטן פֿון די גאונים; ר' שרייאַ גאון האָט געזאָגט: ווער עס באַ־נעמט ביים זאָגן אָ ע' וואָס פֿאַר אַ שיינע תּפֿילה דאָס איז — קען זיין זיכער אַז זיין תּפֿילה וועט אָנגענומען ווערן]. "פֿון אָ ע' ביז עלינו = פֿון אָנהייב ביסקל סוף. "עס זאָגט ניט קיינער אָ ע' ביז עס גייט (איז ניט) פֿריער מה־טובֿו", שוה = מע דאַנקט ניט באמת

אדיאטערמיע — די מצ נב. > איי > גר. (פֿיזיק) ניטדורכדרינגלעכקייט פֿאר כוואליעס פֿון אַרעמקייט.

אדיאָם — זוו. שפּ. דזו אַדעי. „ער האָט... אויסגעשטרעקט די האַנט און געמורמלט: אַ, אַײ, בערל גרינבערג, אַנטלאַגניע פֿון יוד׳ ליט׳ אין אַרגענטײַנע.

אדיב — [אָדיױ] דער, ים [אַדיױס]. > לאדיב את נפֿשך (שמואל א, ב, 33). ווער עס איז צאָרט, איידל שטיל אין זיך פֿאַנעמען זיך מיט מענטשן. אַן אַ, שטיל ווי אַ טויב, מע הערט ניט קיין הויך פֿון אים. [שינוי אין ב.]

אדיבות — [אַדיױעס] די (דאָס), ין. אייגנ-שאַפֿט פֿון אַן אַדיב < טאַקטישקייט.

אדיוולע — די, ס. פּאַד, בעט. דזו האַדיוולע, האַדעוואַניע.

אדיוטאָנט — דער, ין. וון ין, קע, ס. 1. אין אַרמײַשטאַב געהילף פֿון קאַמענדאַנט. „זיינע בריוו פֿלעגט דער אַדיוטאַנט פֿון פֿאַלק ניט ערלויבן צו באַקומען“, אַר, אַן אַן אַד׳ רעס׳. 2. אַסיסטענט, געהילף. 3. נאַכגייער, נאַכשלעפּער. זמן שטענדיקער אַדיוטאַנט.

אדיוטאָנט — דער, ין. פּאַפּולערער צונאָ-מען פֿאַר אַ פֿלייש־פֿאַרעסנויקן שטאַרק אין די אינדישע זומפן, דערגרייכט אַ הייך פֿון 6 פֿוס (דער צונאַמען נעמט זיך פֿון זיך שטאַלצן גאַנג ווי אַן אַ בנבם פּאַראַד). *Leptoptilus dubius*.

אדיוטאָנטור — די, מצ נב. אַמט און פֿונקציע פֿון אַדיוטאַנט.

אדיוטאָר — דער, ין. אַרויסהעלפּער.

אדיו־קנט — דער, ין. > איי > 1. גע-הילף־באַאָמטער וואָס דינט אונטער אַ צוהייטן. הויפּט־געהילף פֿון אַן אַנפֿירער פֿון אַן אַמט. געריכט־אַ, שטענדיק־אַ אַזוּ. „...לויפֿן צום מאַגיטראַט בעטן דעם אַ אַז מע זאָל דעם גבאי אַרויסלאָזן“, שנאָה האַלץ העקער, לכּוֹב 1891. 2. געהילף פֿון אַ לערער אין אַ הויכ־שול.

אדיוסטירן — טרוו. טיר, טירט. אַרס. 1. גע-בן רעכט, באַפֿרידיקן (בַקשׁה). „אין זאָל דיא צייט אַבסערפֿירן...ליל לייכט טוט ער מיין ביט אַין“, מכירת יוסף, פֿפּמ, 1713. 2. צורעכט מאַכן מלוּבוּשׁים (זיי זאָלן זיין צו דער פֿיגור), לאַקל, טשערנאַחין. 3. אויסקליידן לויט מילי-טערישע פֿאַרשריפֿטן.

אדיוסטירן זיך — אוטוו. טיר זיך, זיך טירט. לאַקל, טשערנאַחין. זיך אַנטאָן (זיך באַ-קליידן) לויט מיליטערישע פֿאַרשריפֿטן. „דאָס יונגע אַפֿיצירל האָט זיך אַדיוסטירט אויפֿן אייגענעם חשבון“.

אדיזנע — די, ס. > אוק. אויך: נאַדיזנע. 1. מתנה פֿאַרן אַוועקפֿאַרן (געוויינטלעך קליינ-געלט). 2. טאָג פֿון אַפֿפֿאַרן. „אַז די אַ איז געקומען זענען מיר אַלע אויסגעשטאַנען וויער פֿרײַ“.

אדיזשן — אַ (אַר)זישן. **אדייט** — די (דער), ס. אַמ. 1. אַפֿיציעלע, פֿאַרמעלע רעזיזיע פֿון חשבונות (אין בוכהי-רוג). 2. באַלאַנט; אַפֿיציעלע מעלרוג פֿון

אדיטאר ווערב: אַדיטן. טוער: טאַר (ײַטער).

אדיי — דזו אַדעי. בעט. רומ.

אדייע — די, ס. בעט. > מאַלדעוויש. אויך: אַדאָיע <. גוט, פֿולחאַרק (מיט לאַנד, פֿעל-דער, גערטענער). „סוף אַב איז שוין מרדכי געווען אויף אַיס...סיהאַט אַ פֿריץ געדונגען...“, אַפּא, יעבֿבס געזעלטן.

אדיין — איבערגאַט אין דער סקאַנדינאַווישער מיטאַלאָגיע, דער האַר פֿון חכמה, מלחמה און פּאַעזיע. וואַדאַן.

אדינאַטשקע, אַדינאַטשוקע — די, ס. > רוס. איינציל־קאַמער אין תּפֿיסה. „געזעסן אין אַדי-נאַטשקע“, הל.

אדינאַמיע — די, מצ נב. > איי > גר. מצב פֿון פֿיזישער אַפּגעשטאַכטקייט. אַדי: ״כױל״.

אדינאַטבאַ — גנ. הויפּטשאַט פֿון אַבי-סיניע.

אדיסאָנאַנעמיע — בייזוויליקע אַנעמיע, קראַנקייט פֿון בלוט־פּראָדוקציע.

אדיסאָנאַקראַנקייט — די. קראַנקייט אַרויס-גערופֿן דורך אַפּשוואַכונג פֿון האַרמאָנען־פּראָ-דוקציע אין די אַרענאַל־דריזן. (אַן ענגלישער מעדיקער, טאַמאַס אַדיסאָן, האָט אין די סקער יאָרן 19. יאָ דער ערשטער אויסגעפֿאַרשט און באַשריבן אַט די קראַנקייט).

אדיסוי — הויפּטהעלד פֿון האַמערס פּאַעמע „אַדיסיע“, קעניג פֿון איטאַקאָ און איי-נער פֿון די גריכישע פֿירערס אין דער טראַג-יאַנישער מלחמה, זיך אויסגעצייכנט מיט חכמה, כּיטערעקייט. אויך: אַוליסעס.

אדיסויע — די, ס. 1. נאַמען פֿון באַרימטן אַלטגריכישן עפּאָס, צוגעשריבן האַמערן, וואו די צענטראַלע געשטאַלט איז אַדיסיע (אויס) אַדער אַוליסעס און סיחוערט דערציילט וועגן די וועגן טורעס אויף זיין וועג פֿון טראַיע אַהיים קיין איטאַקאָ. „די אַליאַס, די אַדיסיע, און אַנ-דערע באַרימטע מייסטער־ווערק וואָס מאַכן אויס אַנער און מיין גליק“, קמ, 1870, № 42. 2. לאַנגע דערציילונג בכלל וועגן שווערע אי-בעלעבונגען, וועגן הענטערעס. 3. לאַנגע נסיעה מיט אַ סך שוועריקייטן און אינטערע-סאַנטע פּאַסירונגען.

אדיע — דער, מצ נב. > פֿר. 1. יצו גאַט. מיט גאַט. פֿאַרשפּרייטע געזעגן־פֿאַרמל. „מיט קלאַנג פֿון זייגער זאָגט זי אונדז אַײ, אלצ תּוכּוּחַת חיים, ווילנע 1865. 2. אַקט פֿון גע-זעגענען זיך. „דער אַ איז געווען אַ האַרצי-קער“. „אַל מלא רחמים האָט מען איר געמאַכט, דאָס איז שוין איר לעצטער אַײ, פֿל.

אדיע — זוו. אַדוו. אוקר, בעט. > אוק. גענוג גענוג שוין. נו, אַ, מיין קינד, גענוג געוויינט! „אַ׳ (שוין) קלאַפּן אין קאַפּ מיט דניצע מע-שיח״. „אַ׳ פֿרעגן די גרינע אַגרעסן, וועסט זיך אַנמאַכן אַ בוכווייטיק“. „אַ׳ שוין חיינען, אַ׳ שוין קלאַגן“, פֿרוג. 59: האַדיע.

אדיעזדנע — די, ס. אויך: אַמיעזדנע. רוס.צ. דזו אַדיזנע. „ווי גיט מען ניט דעם רבין כּאָטש אַ פֿינפֿערל און אַ שיינע אַ אי-בערלאָזן זינע קינדער“, ספּ, גליקלעכע און אומגליקלעכע.

אדיעניץ — אַ אוידיעניץ. **אדיעקטיוו** — דער, ין. > 2. (גראַמאַטיק)

אייגנשאַפֿט־וואָרט, בייחאַרט. קומט מיטן סוב-סטאַנטיוו ווי אַ קוואַליפֿיקאַציע אַדער באַשטי-מונג. אַין קענען זיין: קוואַליפֿיקאַטיווע, פּאַ-סעסיווע, דעמאָנסטראַטיווע אַא. פֿונקציע פֿון אַ אין זאַץ: אַטריבוט אַדער טייל פֿון פּרעדיקאַט (אינאיינעם מיט אַ הילפֿטווערב). פֿאַרמעלע סימנים פֿון אַ אין ייִדיש: א) מעגלעכקייט צו האָבן אַ לענגערע פֿ מיט אַ פֿלעקסיע און אַ קירצערע אַן פֿלעקסיע; דער גוטער מאַן, די גוטע פֿרוי, דאָס גוטע קינד — דער מאַן (די פֿרוי, דאָס קינד) איז גוט; ב) אייגנשאַפֿט צו קענען בייטן די פֿלעקסיעס, אַפּהענגיק פֿון גראַמאַטישן מין און בייגפֿאַל פֿון סובסטאַנטיו וואָס צו אים ציט ער זיך; מיטן גוטן מאַן, מיט דער גוטער פֿרוי אַאזוו. ג) מערצאָל־ענדונג פֿע-ד) כּמעט שטענדיקע פֿעאיקייט צו קענען שאַפֿן פֿאַרגלעך־גראַדן, קאַמפּאַראַטיוו און סופּערלאַ-טיוו; ה) אַפֿט מיט אַ סופֿיקס וואָס קען קומען נאָר אין אַין. פֿאַראַן אַין וואָס האָבן ניט די פֿע-איקייטן אַג: אַ ווילנער מאַן, אַ ווילנער פֿרוי, ווילנער אַנזוואַונערס. כּמעט ביו צום 20. יאָ האָבן אויך אַין פֿון סלאַווישע לשונות זיך גיט געבויט לויטן מין און בייגפֿאַל. כּאַראַק טעריסטישע סופֿיקסן צו שאַפֿן אַין: ין (זינדן, גאַלדן) ייק און ייק (פֿליישיק, ירושהדיק) יישׁ און ישׁ (הינטיש, הימלש), ילעך (גליק-לעך, דערטרעגלעך אַא). יעדער פּאַרטיציפּ און אויך יעדער גערונדיק קען אין ייִדיש זיין אַן אַ. אַין קענען ווערן געניצט ווי סוב-סטאַנטיוו: דער קראַנקער, דער דערשאַטענער

אדיעקטיווירונג — די, יען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַדיעקטיווירן. האַרט פֿון אַן אַנדער האַרטקלאַס וואָס ווערט געניצט ווי אַן אַדיעקטיוו: ער איז אַ פֿערד. דו ביסט אַ גאַלד.

זי איז אַ יענטע.

אדיעקטיווירן — טרוו. זייר, אַדיעקטיווירט. ניצן אַ וואָרט פֿון אַן אַנדער וואָרטקלאַס ווי אַן אַדיעקטיוו. מע קען אַ סובסטאַנטיוו.

אדיעקטיוויש — אַדי. וואָס איז ווי אַן אַדיעקטיוו; וואָס איז שייך צו אַן אַדיעקטיוו. אַן אַע פֿאַרבינדונג, אַע אייגנשאַפֿטו.

אדיפּאַ — ערשטער טייל פֿון אַ צאָל טער-מינען. > איי > 2. וואָס האָט אַ שייכות צו פֿעטס.

אדיפּאַנעניש — אַדי. וואָס פּראָדוצירט פֿעטס.

אדיפּאַזיט — דער, מצ נב. קאַרפּולענץ. קראַנקער צושטאַנד מחמת איבערמאַסיקער פֿעטקייט.

אדיפּסיע — די, מצ נב. > גר. דאָס פֿעלן פֿון דאַרשט; דאָס אומנאַרמאַלע אויסמינדן טריני-קען.

אדיציאָן — די, יען. מאַט. דטש. חיבור; אַריטמעטישער אַקט פֿון צויליגן. „איר זאָלט נאָך אַ סך פֿאַרים געפֿינען, וואָס די זעלבע סגולה איז דרינען; נעמלעך, אַז די פּשוטע אַ זאָל גלייך זיין צו מולטיפּליקאַצאַן“, מ. מאַ-לינאַק, קמ, 1868, № 38.

אדיציאָנעל (ניאַל) — אַדי. > איי > 2. וואָס איז (ווי) אַ צוגאַב, (ווי) אַ הוספּה.

אדיציע — די .ס. 1. צוגאב, צולייג, הוספה. 2. (אריטמעטיק) חיבור.

אדיקוועט — [אדיקעט] די (דאס), זין > אדוק + ות. איינגשאפט פון אדוק; שטרענגע פרומקייט, אפגעהיטנקייט אין די קלענסטע פרטים פון מצוות און דינים. אין זמן א' איז ער גיט מותר אויף א קוצרשלייד.

אדיקציע — די .ס. > איי > ל. שקלאפישע צוגעבונדנקייט צו א קראנקהאפטיקער גער-אווינהייט (צו א מעדיצין, נארקאטישע מיטלען). א' צו העראפן, קאקאפין אע.

אדיר — [אדירן] דער, ים [אדירים]. 1. (מיט שינוי אין באטייט) זייער ריכער, מאגנאט. א גביר און א' א יוד און א'; דער גרעסטער א' אין שטאט. א... גרויסער א', וויל ער האט עטלעכע מיליאנען, קמ, 1864, № 37. צווישן גלופסקער איז ער און א' א שררה, א לייב, גיט צוזטרעטן, ממוס, צוריק אהיים. א קעניג איז ער, א גביר, א גרויסער גביר, און א' א מיליאנער, שנ, אלטינט כתרילעווקע. צו פלאקס מוז מען האבן א סך פחות... [ער] איז א יוד און א'... ער האט געלט, אייגן געלט, אר, פלאקס, יען ווינט און באטייט שטימט מיט רשי, נחמיה ג, 5. 2. זייער שטארקער (לכתחילהדיקער באטייט אין ק). א גיבור איז א' א גבר און א'. ... גיט א שאקל שטארק די שטאנג ווי א גבר און א', צייט, 'עזאטערישע פאמעץ. 3. אויסדרוק צו בא-צייכענען גאט > תהלים, צג, 4; מנחות, ג/א.

אדיר אדירנו — [אדיר אדירינן] דער. בא מאכטיק איז אונדזער מאכטיקער. 1. סוף קדר שה פון יום-טוב. קומען נאך א' א' = קומען פונעם, נאך דעם וויכטיקסטן. קומען נאך א' א' און גיט דערן (זען) דעם בעסטן נומער פון פראגראם. 2. אויסדרוק צו באצייכענען גאט. "איך האב אויך א צד אין טיש, איך פארלאז זיך אויף א' א'".

אדיר במלוכה — [...בימלוכה] דער. מצ נב. > הגדה. דעה זענער, מאכטהאבער. אפט איר. < אדיר(ה)מלוכה.

אדיר בעליתו — [אדיר באאלציאטיון] דער. בא. מאכטיק איז זען אויפשטיג (הויכ-קייט). ערשטער ווערטער פון און און < יום-כיפור צו שחרית [ווערט געזאגט שורותחזן פון חזן און קהל, פארן אפענעם ארון-קודש. פאר איטלעכער שורה ווערט איבערגעזאגט 'קודש' און נאך איטלעכער שורה — 'ברוך שם כבוד מלכותו'. געניצט איר צו באצייכען נען א גביר, ראשהקהל, שטאטישן פירער האט קומט אריין אויף אן אסיפה (אדער צום דאמוען) מיט גדלות און פאמעץ: "זעט נאר דעם א' ב'!" "ער איז און א' ב', עפנט ער סימויל — זעט מען און ער האט געבען גיט קיין שכל".

אדיר הוא — [אדיר הן] פראזע. מאכטיק איז ער. ערשטער ווערטער און נאמען פון א פאפולערן פומון (לויטן סדר פון אי"ב) במם סוף פון דער פסחדיקער הגדה. מיט זינגט עס אדער זאגט עס מיט גרויס פֿעיערלעכקייט און פרייד (יעדער פֿערט ענדיקט זיך מיט: יאל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרב) = גאט בוי בקרב

[זען הויז]. [ארכ נוסח אויך: "אלמכטיגר גוט, בויא דען טעמפל שירי אלנו שירי".]

אדיר-הויפט — דער, זין > זעט-Addier-hauptbuch. גאליציע. הילפסבוך אין בוכ-פירונג, וואו יעדערער וואס קומט געלט דער פירמע האט א באזונדערן חשבון. "הטראפין... גם את כל הקוויטן[ע]ש... לקח אותם מהתנות עם אדיר הייבט... שהיה מונח שמה בתיבה... גם הכירה את האדיר הייבט... כי הוא משונה... משאר אדיר הייבטן", ר' יוסף שאול נאטאני זאהל, שו"ת שואל ומשיב, לעמבערג 1875, תשובה קצג.

אדיר(ה)מלוכה — [אדיר-האמלוכה] דער, אדיר... [אדיריי] (געוויינטלעך מצ). צב. מאכטיקער פון (דער) מלוכה; מיניסטער, ארמיי-פירער, גרויסער שררה. < אדיר במלוכה.

אדיר-התורה — [אדיר-האטוירע] דער, אדיר-התורה [אדיריי...] געוויינטלעך מצ. מאכ טיקער אין תורה. 1. גרויסער תלמיד-חכם; חשובער, דעהזאגער (וויל גרויסער למדן). אדיר-התורה! קומט ראטעווען די שול! פרא, ליטטנאטור און לעבן. 2. אויסדרוק פון דרך-אין פאר א גרויסן תלמיד-חכם. ער איז א גאון-עולם, איינער פון די אדיר-הת.

אדיר ועצום — [אדיר וויאצום] דער, ים וים [אדירים וויאצומים]. צב. [אנשטאט גדול ועצום, בראשית, יח, 18, אדער רב ועצום, שמות א, 9 — ווערט דער ערשטער טייל: אדיר]. מאכטיק און זייער שטארק. ווער עס האט זייער א גרויסע דעה; מאגנאט. "אז דער טאטע איז און א' וע' — לאזט זיך אויס בוי דעם", ווענדראף, פֿארגעסן די פערל.

אדירות — [אדירעס] די (דאס), זין. תל. איינגשאפט אדער מצב פון זען און אדיר, לעבן אין א'; ארויסווערן א'; מיט וואסער א' ער פירט זיך עס!

אדירטע — [אדירטע] ים. וון פון אדיר. "גישט קיין וואונדער וואס זאז א' באהאלט זיך אויס פארן רעגן. גראד האט זי זיך גע-מוזט אויספוצן אין עסיק און אין האַנקייט...". י"ט טאג, 1959 III 29.

אדירי איומה — [אדירי אירמא] ערשטער ווערטער און נאמען פון א פויט, דעם ערשטן טאג ראשהשנה צו שחרית (מיט א דרייפֿא-ביקן א"ב, פון אלעזר הקליר, 7. יח) די מאכ טיקע אין גאטספֿארכטיקייט. ווערט שפאטיק פֿארפֿארצירט: א' דירה איומה [א דירע איר-מע] = א שרעקלעכע דירה [און אדיר-מלוכה ווערט פֿארפֿארצירט: א דירה מלוכה = א באקומען דירה].

אדירן — טרוה, אדיר, אדירט. > זעט > ל. צונויפֿרעכענען, מאכן חיבור. הרב זרח אייד-ליג, מלאכת מחשבת, פראג 1775; די נייע פראקטישע אריפֿמעטהיקא, בארדיטשעו, 1891.

אדירקע, אדירקע — די, ים. > רוס. 1. דזוו אבדירקע, אבדיריק. 2. מאגערער מענטש.

אדירש — אדיר. וואס איז אנגעשריבן (קלינגט) ווי אן אדיר.

אדירשקע — די, ים. סל. > רוס. 1. אסטמע. 2. בכלל שוועריקייט במם ציען

דעם אטעם. "ער איז פֿעט און רעדט מיט א'ס".

אדרכאיען (אדרכאיען) זיך — אטכאיען זיך.

אדל — דער, ים [ען]. Mhd: adel. 1. העכער-רער אדער העכסטער געזעלשאפטלעכער שטאנד; אריסטאקראטיע. הויכער, העכערער, מיטעלער, נידעריקער א'. א ל ט ע ר א' = מיט לאנגן יחוס-בריוו. "האבן זיך די א' און די באאמטע צוגעשלאסן צו דער קעגן-פארטיי", פרא, געדאנקען און אידעען. "...דער העלד אן פֿארבט און טאדל, מיטן אַלטן אַיזן, מיטן אַלטן אַיז", אל וו, יזאן קיכאט, א'יטיל, "אין ווארשע דער קרוינשטאט לערנען זיי א'מנה-גימ", צייט, יעקב פֿראנק. 2. פני; העכסטער שייכט לויט יחוס אדער אנדערע סימנים. גע-ערן צום א', שטאמען פון א', [אין ליטע, איז תורה ועבודה און יידישער אדלשטאָלץ, יחוס... און פראקטישער פֿארשטאנד", קמ, 1865, № 43. 3. איידלקייט, אריסטאקרא-טישקייט. ער (זי) איז א שטיק א'. "סראג אין טרייסט פון דינע רייד דעם צייכן פון זען א'", יחאזש, אריסטאקראטי. "...זען בענק-שאפט נאך דעם א'... אריינגעחלומט אינעם שטע-טל", שנ, זענציליערט און ראמאניסטן וו.

4. אדלמאן, אדלפֿרוי. ער (זי) איז אן א'. **אדל** — דזוו האדל, יידישער פֿרויען-נאמען (במ די וואס רעדן גיט ארויס קיין ה). [רי ישראל בעל-שם-טובס טאכטער האט געהייסן א'; לויט חסידישער לעגענדע באקומען דעם נאמען אויפֿן סמך פון ר"ת פון יאש דת למו' (דברים, לג, 2. תי: א פֿעיערדיק געזען פֿאר זיי) ש. א. הורדצקי, החסידות והחסידים, ו].

אדלריק — אדיר. 1. וואס איז שייך צום אדל, איז פון אדל. איע פֿרויזעליגעס. 2. וואס איז ווי במם אדל. איע פֿירונגען, מנהגים שפרייטן זיך אויס.

אדלריקייט — די (דאס), זין. איינגשאפט פון זען אדלדיק, אויפֿנעמען, זיך האלטן מיט א'. **אדלרייט** — אדלקייט. "אין א קורצער צייט האט די בת-תלמיד-חכם ארויסגעוויזן איר גאנצע א'", אלצ, תוכחת חיים, ווילנע 1865.

אדלריום — דאס, עין. אדלשטאנד; אלע אדל-לייט אינאיינעם ווי א גרופע, קלאס. דאס א' וויל זיך גיט אפזאגן פון זענע רעכט.

אדליר — קירצונג פון אדל/ביטום, פראזע, 2. ווי איינעם געפֿעלט. 1. אינ-פראוויזירט; גערעדט אדער געשפילט גיט על-פי צוגעגרייטן טעקסט. 2. (מוזט) אנווי-אז מע מעג במשן דעם טעמפֿא און דעם טאקט ווי מע וויל אדער אינגאנצן דורכלאזן.

אדלירגע, לדיהע — די, ים. אויך: אדלירג, אדלירגע. > וור, פויל. טויזענטער, דאס ווארעמער ווערן איז מיטן אדער סוף ווינטער, ווען דער שניי הייבט אן צעגיין. "די א' און די רעגנס האבן אפגעשוועקט דאס טריפע בלוט", אש.

אדלירדניק, אדלירדעק — דער, ים, דקעס. וון ניצע, ים. > פויל. סל. דער וואס ממשט אויס מענטשן. שעמעוויקער, צוריקגעהאלטע-נער מענטש.

שיטה פון אלפערד אדלער (1870—1937), דעם גרינדער פון דער אינדיווידואל-פסיכאלאגיע. **אדלער(י)ש** — אדי. 1. האָט און ווי ביי (כאַראַקטעריסטיש פאַר) אַן אַדלער. אַזער פאַר נעם, פּלי; אַזער אויגן. ...האַט אַ בליץ געטאַן מיט די אויגן, און דאָס פּולע מויל מיט שאַר-פּע ציין האָט דערמאַנט עפעס אַסי, אַפּאַ, אַליין. 2. האָט און שייך צו אַן אַדלער, און פּון אַן אַדלער. אַזער נעסט, אַזער אייער.

אדלער-נאָז — די, ...נעז(ער). אויסגע- בויגענע נאָז; מיט אַ שפיץ וואָס איז ענלעך צום אַדלערשן שנאַבל. „ער האָט געזען דעם רואיקן יוליוש מיט די שוואַרצע פּענערדיקע אויגן, מיט דער אַזי, אַפּאַ 1863. [מאַני לייבס] אַזי איז געווען פאַרשפיצט צום סר- פּיט, ד. טשאַרני, טאַג, 1958 און 27.

אדלער-פּיטש — דער. גרויסער ים-פּיטש (ביז 5 פּוּט די לענג) נאָך סערן אַרום אייראָפּע, אין מיטלענדישן ים. שווימט סטאַדעווייז. געשמאַק צום עסן. ביימ

שווימען זאָל אַרויסגעבן קלאַנג (?) וואָס דער- מאַנט אין אַדלער-געווייץ. *Sciaena aquila*. **אדל-צייכן** — דער, סי. העראַלידישער צייכן, פּאַמיליע-עמבלעם פּון אַן אַדל-משפּחה. „דער מגן-דוד איז אונזער ייִדישער אַזי“.

אדליק-אַמער — די, זן. אַפּיזיעלער אַמט (קאַמיטעט, פּאַלאַטע אַט) וואָס פּאַרטנעט דעם שטאַנד פּון די אַדללייט. באַשלוס פּון אַזיק. **אדלקייט** — די (דאָס), זן. 1. אייגנשאַפּט פּון געהערן צום אַדל. קיינער קען גיט האַפּט קיין סעק אין זען אַזי. 2. סכּום מידות, אייגנשאַפּטן וואָס ווערן צוגעשריבן צום אַדל. „די אַ פּאַרלאַנגט פּון אים, ער זאָל זיך גיט אַפּזאָגן פּון דוועל“. 3. פּליקייט פּון כאַראַקטער, טער, נאַבליקייט, איידלקייט.

אדליקייט — די, זן. אַרכ. קייט דורות, אַפּ- שטאַטיקע, פּון באַשטימטן יחוס. לקח טוב פּאַרטישטט שוהתיחשמי (דבַר הימים א, ה, ט:9). „און איר אדל קייט“ [תי: „און ויער פאַר- צייכעניש לויט די געבורטן“].

אדלקינד — דער, יער. 1. קינד, געבאָרן פּון אַדל-עלטערן. 2. מענטש מיט פּינע מאַנירן, ראַפּינירטער; פּינשמעקער, זינדענער יונגער- מאַן. „ווי ער איז איידל! איך זאָג אַיך — אַן אַזי“. 3. צעפאַלועטער, צעפּיעטשטעטער. „ער איז אַן אַזי, קומט אים אַן שווער אויך די גרינג- סטע אַרבעט“. 4. מאַנצבילשער נאַמען.

אדלשאַפּט — די (דאָס), זן. 1. שטאַנד פּון אַדללייט, אַדלסום, אַדליקאַלעקטיוו. געהערן צום אַזי. 2. ראַנג. פּאַזיציע צווישן דעם אַדל. פּון הויכער אַזי. 3. אַדליקייט, סכּום אייגנשאַפּטן פּון אַדל. אַרויסווייזן אַזי.

אדלשטאַנד — דער, זן. שטאַנד, קלאַס פּון אַדל. אַריסטאָקראַטיע ווי אַ טייל, גרופּע, פּון דער געזעלשאַפּט מיט ספּעציעלע פּריוויילע- גיעס. „עס איז געווען דער אַזי, דער בירגער- שטאַנד און דער פּויעריס-שטאַנד“, מואַ, באַ- געגענישן. „ביימ אַ ווערט באַגינען טיש גע- פּירט“, פּרץ איבז, קהלות.

שוואַב (מיסטפּיגילע) איז בעסער ווי אַ טווי- טער אַזי, שו. אַזי אַויג = מיט שאַרפּער ראַיה. אַזי בליק = וואָס דערוועט וועט, גיך, אַ סך מיט איין בליק. אַזי געסט = מוטיקער, גרויספּאַרנעמיקער געסט. „אַלע זיבן הימלען זענען אַפּגעשלאָסן...[פּון] סך-מם... און ס'איז דער אַזי געבליבן שטעקן אין דער קלעם“, אַזג, מעפּיסטאַ. אַזי הונט = דרעסירטער אַזי. נעאַל. „מזן אַזי קען קוים דערואַרטן“, פּרדי-וויינגער, אַוונט ביימ פּרוט. אַזי פּלי = זיער הויכער, וועטער פּלי. אַזי פּליגל(ען) = אויך: שטאַרקער (פּליגלען). „איך האָב אַיך געטראָגן אויף אַזי און האָב אַיך געבראַכט צו מיר“, תי, שמות, יט, 4. אַזי שוואַנג(ק) = מיט ברייטן, מוטיקן פּאַרנעם. „געקעמפּט האָט ער מיט אַזי“, מיט לייבן-מוט“, הר, אונטער גאַטס הימלען.

2. (פּיגוראַטיוו) שטאַרקער, מוטיקער, באַ- האַרצטער, העלדישער. „ווען וועלן אונדזערע אַזי צוריקקומען פּון שלאַכטי?“, אַזי מינער! נעם מיך אונטער זינע פּליגלען!“. 3. גוט פּערד, וואָס לויפּט גיך (ספּעציעל: טונקל- בריוו, שוואַרץ) [באַוויקט פּון 55: די פּערד פּלען ווי די אַזי] „שוין געקומען לייזער מיט די אַזי“, שט, מאַטל. „וויאָ, וויאָ, אַזי מינער“, שט, יאָסעלע סאַלאַווי. 4. עמבלעם מיט אַן אַזי. ביי אַ צאָל מאַנאַרכן: צאַרן, האַהענצאַלערן, האַבסבורגער. עמבלעם פּון פּאַראַייניקטע שטאַ- טן: פּליך-אַזי. קרוין-אַזי = אַדלער אין אַ מלוכהשער עמבלעם. (אַזי) איז פּאַראַן אַן אַזי. 5. זיט פּון אַ מטבע מיט אַן אַזי. ביימ וואַרפּן, דרייען, דריידלען אַ מטבע, טרעפּן: קאַפּ צי אַזי? זיט, צי אַזי? רעשקע (רעשטעט) צי אַזי? „דאָס איז אַבער נאָר דער אַזי פּון רענדל; דאָס רענדל האָט אַבער אַ רעשקע אויך“, פּרץ, געדאַנגען און אַזייען. וואָס טוט דער אַזי פּון דער מטבע מיטן שטעקן וואָס ער האַלט פּון אונטן? — ער טרייבט זי אונטער, זי זאָל גיכער אוועקגיין, מ. זלנאַטש, וועלט-מסורה, וואַרשע 1881. 6. אַפּיזיעלער שטעמפל מיט אַן אַזי. אַרויפלייגן דעם אַזי. „כּפּרה-הינדל אַדער מיזעלע האָט...געהייסן יענער וואָס איז אַרויס פּון דער היים אַן געשריפּט מיט אַן אַזי, פּאַספּאַרט הייסט עס“, ממוט, ווינשטפּ. 7. צענדל-אַרדיקע גאַלדענע מטבע אין פּאַראַיי- ניקטע שטאַטן. 8. גנב (גולד) וואָס איז אַנטלאָפּן (פּון טורמע). י. טרויאַקט, יגנבֿים לשון. 9. געשטערן, שטערנבילד, אויפּן צפּונ- דיקן הימל מיטן העלן שטערן אַלטאַאיר.

צונויפּהעפּטן מיט פּיג בּ: **אדלעראַוויג**, **אדלערבליק**, **אדלערמוט**, **אדלער-שוואַנג** אַזי. „האַט גישט...קיינ שאַרף אַדלעראַוויג אַרומצוגעמען וועטערע האַריואַני טון“, פּרץ, ליטעראַטור און לעבן.

אדלעראַנער — דער. מצ ווי אַזי. אַנהענ- גער פּון אַלפּערד אַדלער. — אַדלעריש. **אדלעריין** — די, סי. נעאַל. זי פּון אַדלער. „...ווי האַלקנדיקע אַזי מיט בליצן אין די הער- צער“, סוצ, אין פּענעוואַן.

אדלערש — אדי. וואָס איז עליפי דער

אדל/ליטערעם — פּראַזע, ל. אות באות, בוכשטעבלעך. ציטירן אַזי. **אדליק** — אדי. דוּו אַדעליק. „דען ער איז גאַר אַזי פּון פּראַפּריאַטן“, מכירת יוסף, פּסמ. 1713.

אדללאַז — אדי. 1. וואָס האָט גיט קיין אַדל. אַזער געזעלשאַפּט. 2. וואָס האָט גיט קיין פּליקייט, איידלקייט, אַריסטאָקראַטישקייט. ראַב, אַ באַנעמען זיך.

אדללייט — מצ (אַז: אַדלמאַן). 1. מיט גלידער פּונעם אַדל, אַריסטאָקראַטן. „און אויף די אַזי פּון די קינדער פּון ישראל האָט ער גיט אויסגעשטרעקט זען האַנט“, תי, שמות, כה, 11. 2. הויכגעשטעלטע, מיוחסים. „גע- זיכט בריוו צו די עלטסטע און צו די אַזי וואָס אין זען פּאַט“, תי, מלכים א, כא, 8.

אדלמאַן — דער. מצ: אַדללייט. 1. מיטגליד פּון שטאַנד פּון אַדל. אַריסטאָקראַט. דער אַזי מיט זענע פּריוויילעגעס. 2. מיוחס, הויכ- געשטעלטע פּערזאָן. 3. איידעלער, נאַבע- לער, ראַפּינירטער מענטש. ס'איז גוט צו פּירן געשעפּטע מיט אַן אַזי. מיט אַן אַזי פּאַרלירט מען גיט אַ וואַרט פּון אַן אַזי. **אדלמאַניו** — דער. מצ דו. 1. יחוס-בריוו, דאַקומענט וואָס באַווייזט דעם אַפּשטאַם פּון אַדל. „איטלעכער אַדלמאַן, וואָס האָט זען אַזי לענגער מיט אַ פּאַר יאָר ווי זען חבַר, האַלט זיך פאַר אַ גרויסן מיוחס“, בעל-מחשבות v. 2. דאַקומענט וואָס גיט אַן אַדליטיטל צו עמעזן וואָס האָט פּרעגער געהערט צו אַ נידערי קען שטאַנד. „מיר וועלן דאָ איבערזעצן דעם אַזי וואָס דער קייסער האָט געגעבן דעם יידן“, קמ, 1863, Ne 34.

אדלעהע — די, סי. > וור. 1. דוּו אַדלי- גע. 2. מאַשין אַרויפּצויגען די שיף-שטריק (אין די געגנטן אַרום דניעפּער).

אדלעווייע — די, סי. פּד. > פּויל. גיסערני; וואַרשטאַט (פּאַבריק) אויסצוגיסן כּלים (חפּצים) פּון מעטאַלן.

אדלען — טרוה. אַדל, געאַדלט. 1. געבן דעם טיטל פּון אַן אַדל, דערהייבן צום אַדלשטאַנד. מע האָט געאַדלט דעם הויף-ייד. 2. איידלען; מאַכן פּען, איידל. תורה אַדלט דעם מענטשן. **אדלער** — די, סי. מ. *adlar, adler*.

1. גרויסער רויבפּאָויגל וואָס איז פּלינג, שטאַרק, פּליט הויך, מיט זיער שאַרפּן חוש הראיה; יאַנט זיך נאָך קלע- נערע חיהלעך (האַזן, קראַץ-ליקעס) קען כאַפּן אַפּילו אַ לעמעלע. ווערט גערופּן ידער קייניג פּון די פּויגלען. [פּאַראַן זיבן-אַכט מינים אַזי: גאַלדענער אַזי מיט העל-בריווע פּענערן, סיאַ, <, פּליך-אַזי < אַדער וועטקאַפּ אַזי] הויך ווי אַן אַזי פּליט. אַרויפּהאַרפּן זיך, אַנפּאַלן, פּלענען, טראָגן זיך, שוועבן אַז ווי אַזי, גיך, פּלינג, גרויס, שטאַרק, מוטיק, פּרייט אַז ווי אַזי, אויגן, פּלינגלען, אַ שנאַבל ווי ביי אַזי. „אַן אַזי כאַפּט גיט קיין פּלינג“, שו = אַזי וויכטיקער מענטש פּאַרנעמט זיך גיט מיט גישטיקע זאַכן. „בעטער אַ האַן איז האַנט איידער אַן אַזי אין הימל“, שו. „אַ לעבעדיקע

אָדעם(־)הראשון — [אָדעם (אָדעם) האַרײַשן] דער. בא. תל. 1. ערשטער מענטש, געשאַפֿן אין זעקסטן טאָג פֿון וועלט־באַשאַפֿן (בראשית א, 27). [זי ערד צו באַשאַפֿן אַ הָרִי הָאָט גאַט גענומען פֿון אומעטום; דעם גוף פֿון בבל, דעם קאָפּ פֿון אײ, די אַברִים פֿון די איבעריקע לענדער (סנהדרין, לח/ב); אַי הָרִי הָאָט גע־שניטט ווי די זון (בבא בתרא, נח/א); הָאָט דערגרייכט ביזן הימל; געוואָרן קלענער, נאָר הונדערט אייל, נאָכן זינדיקן (חגיגה, יב/א. סנהדרין, לח/ב; במדבר רבה, יב), געהאַט צוויי פֿנימער (ברכות סא/א) אאז איבערמענטשלעכע שטריכן און איינגשאַפֿטן]. „אָזוי ווי ער הָאָט זיך מרחם געווען איבער אַי הָרִי און הָאָט אים געשענקט אַ טאָג פֿון זינע טעג, וואָס איז טויזנט יאָר“, מלרז. „די דאָזיקע גידע־ריקע וועלט וועלכע איז אויסגעמישט פֿון גוטס מיט שלעכטס, פֿון דער זינד פֿון אַי הָרִי, תנא. „ברויט אין דעם שווייס פֿון מאַן פֿנים צו עסן ווי אַי הָרִי“, יל, אַ האַנט אין אַ האַנט. „אין אַי־הרִים קליידער = אינגאַנצן נאַקט. „פֿון אַי־הרִים ציפֿטן = פֿון גאַר אַל־טע ציפֿטן; שטענדיק. „פֿון אַי הָרִי ביז איצט (אַצונד). „ווי האָבן אויסגעריכט אַלע חכמים וואָס זינען ביי זיך געווען פֿון אַי הָרִי ביז אַצונד“, ממוס, מסעות. אַי־הרִים פֿשרה = אַ ווען מע גייט אַפֿן אַפֿצונגעבן אַ קלייניקייט און דערנאָך קומט אויס צו געבן (לידן) אַ סך. „אַי הָרִי הָאָט אַפֿגעגעבן נאָר אַ ריפּ און באַקומען איבער זיך אַ האַרײַטען. (ב ווען מע גיט אַפּ אַ העלפֿט. „זל שלום הָאָט געמאַכט אַי־הרִים פֿשרה; עס סתּר זיך די מאה רובל לחצאין, און דער מַחֵל איז גנמר גע־וואָרן בכרײַט, יכנה״ז, יופֿלג, 1890, № 4. „הוא אַי הָרִי איז גיט געווען; הוא אַי הָרִים פֿום הָאָט גיט געטראָטן; הוא אַי הָרִי הָאָט זיך פֿום גיט געשטעלט; הוא אַי הָרִי הָאָט שבת גיט געהאַלטן; (גראַב) הוא אַי הָרִי איז גיט געגאַנגען פֿישן = ערגעץ אין אַ העק, אין אַ פֿאַרװאַרפֿענעם יושבֿ [איבערן דרש אויפֿן פּסוק פֿון ירמיה, ב, 6, „בארץ לא עבֿר בה איש ולא ישבֿ אָדעם שם“ — אַז אַי הָרִי איז אויסגעווען אומעטום הוא עס איז פֿאַרן אַ מענטשלעכער יושבֿ]. „אַפֿנים, ווי איך זע אַרויס, הָאָט דאָ ביי אַיך אַי הָרִי נאָך קיינמאַל שבת גיט גע־האַלטן?“, טע, בלאַנדזונדע שטערן 1. 2. (קב) לה) מיטאַלאַגישער מענטש וואָס איז אַ מין פֿאַרבינדונג־קייט צווישן גאַט און מענטש, אָדעם קדמון, אַ אָדעם עילאה. „דער מקור פֿון דער חכמה און שכל, וואָס אין דער נשמה פֿון די אַי־הרִי, וואָס אַנטהאַלט אַלע נשמות פֿון די צדיקים, וואָס זיי זינען גרעסער פֿון די מלאכי־השׁתֿ“, תנא.

אָדעם־הראשונדיק — [אָדעם־האַרײַשנדיק] אַדי וואָס איז ווי ביי (פֿון) אָדעם־הראשון; פרעהיס־טאַריש. „די ערשטע אַי־הרִיע פֿוסטריט אין דער ווייכער ערד פֿון דער פֿריירי, מאַרגאַשעט. טמ, 1953 iv 4.

אָדעם השלם — [אָדעם האַשְׁאָלִים (לעם)] דער. מצ נב. 1. דוּו אָדעם שלם. 2. (קבלה) דער מענטש ווי אַ שוּתָף למעש־בראשית.

„און בכּיכּוּל אַלִיין הָאָט זיך גוּפּא געמאַכט אַפּהענגיק פֿון אַי הָ, ווי מיר ווייסן עס על־פי קבלה“, חג, ישיבֿה.

אָדעם הַתְּחִלָּה — [אָדעם האַט־אַכטן] דוּו אָדעם־שלמטה. „אַן דער הילף פֿון דעם אַי הָ אויפֿן עולם העשׁיה וועט זיך דער אָדעם־עלִיין [אַ אָדעם העלִיין] גישט קיין עצה געבן“, ייט, טג, 1960 231.

אָדעם זבֿחמה — [אָדעם אובֿהיימע] פֿראַזע. מענטש און בהמה. ערשטע ווערטער פֿון זאַץ: „אָדעם זבֿחמה תּושיע הָי = אַ מענטש און אַ בהמה טוּטוּ העלפֿן, גאַט [אין דער תּפֿילה יצדקתך צדק] וואָס מע זאָגט שבת ביי מנחה, נאָך שמונה־עשרה]. שפּאַסיק: אַ מענטש אַ בהמה. [אַ מענטש אַ בהמה העלפֿט גאַט, אַ קלוגער העלפֿט זיך (דאַרף זיך העלפֿן) אַלִיין, שו].

אָדעם וְחַוָּה — [אָדעם ווייבֿאָמען] 1. אָדעם און חוה, די ערשטע מאַן און פֿרוי באַשאַפֿן פֿון גאַט (בראשית, א, 27; ב, 22). [לויט דער לע־גענדע ליגן אָדעם וְחַוָּה אין דער מערת המכפלה, עירובֿי, נג/א]. „אין אָדעם וְחַוָּה קליידער = נאַקט. „אַלע אינאיינעם, אין אָדעם וְחַוָּה קאַס־טיומען, שטעלן זיך טאַנצן אַ זשאַק, יופֿלג, 1890, № 7. „אַ וְחַוָּה געדענקט אירז, זיי זענען אַרומגעגאַנגען אין גן־עדן אָדעם־נאַקט“, פּרז, געדאַנקט און אַידיען. 2. מאַן און פֿרוי בכלל. באַציאונגען פֿון אַ וְחַ. די פּראַבלעמען פֿון אַ וְחַ.

אָדעם־מוני — [אָדעם־מוני] דער, ים. > בראשית, כה, 25. רויטהאַרִיקער, רויטער; ליגנער, אַפֿ־נאַרער. „אַן אַי איז אַ מאַי, שו.

אָדעם־ר״ר 1. ר״ת פֿון: אַדוּנא, מורגו ורבנו; אַדוּנא, מורי ורבי. 2. חסידישער רבי. דער קאַצקער אַדמור״ר. אַדוּנא האַדמור״רים = פֿאַרבאַנד פֿון חסידישע רביים. אַדמור״ר — ר״ת פֿון: אַדוּנא, מורגו ורבנו רב.

אָדעם־רויזם — דער. מצ נב. קולט פֿון גלויבן אין אַ רבין, אַ גוט־זייד. „פֿון חסידות איז פֿאַרבליבן נאָר אַ רביאישאַפֿט“.

אָדעם חסיד־לע — [אָדעם כאַסאַר־לעו] דער. מצ נב. חסיד־לע, יו, 18. „מענטש אָן שכל“ (שינוי אין באַצייט) שלעכטהאַרִיקער, האַרצ־לאַזער אַכזר. אָן אַי חל־י חיים גיט פֿון רחמנות.

אָדעם חשוֹב — [אָדעם כאַשעו] דער. מצ: אַנשים חשוֹבִים [אַנאַשים כּשוֹחִים]. תל. אָנ־געזענער, רעספּעקטירטער מענטש; וויכטיקער פֿאַרשויזן וואָס מע האַלט פֿון אים. אָן אַי ח־טאַר זיך אַלִיין גיט מְבוּזָה זיין. [מע טאַר גיט אַרויספֿירן אַ מת צו כּלִדָּה קורץ פֿאַר קריאת־שמע־צִפֿט, מיט אָן אַי ח־טאַר איז עס אָנ־דערש — ברכות, יט/א]. „צו ווירמישאַ הָאָט גיחואגט איין אַי ח־טאַר רב...“, פּר מעשה נסים, [אוועו ווו 462]. „און דער וואָס זאָגט ער מוז [מפֿסיק בתּפֿילה זיין] דען איינער גייט אים ער זאַל מפֿסיק זיין, אַדער איין אַי ח־טאַר פֿרעגט אים עפעס, מוז ער אים ענפֿערן — איז ווי צו זיין נשמה...“ קה, תּרל״ה. „חל־ווערן אַ גבאי, און די וועלט נעמט דאָך גיט אָן פֿאַר קיין אַי ח־טאַר, קמ, 1868, № 42.

אָדעם־טירן — טרוו. טיר, אַדמיטירט. > פּר. ארז. צולאָזן, אַרזנלאָזן. חנוך לנער, פּוירדא תקליד.

אָדעם־טיראַטאַר — דער, ים (אויך: אַרן). וּנ־זײַן, שׁע, ים. > אײ > 2. פֿאַרוואַלטער, אָנ־פֿירער. ווער עס פֿירט (די פֿאַלעבאַטישקייט פֿון) אַן אינסטיטוציע, אונטערנעמונג, אַמט.

אָדעם־טיראַטיוו — אַדי. 1. וואָס איז שייך צו פֿונקציעס, מאַכט פֿון אַדמיניסטראַט־טאַר אַדער זיין אַמט. 2. וואָס איז שייך צו אַדמיניסטראַציע, אַדי. אַע סַר שִׁקוּנָג — אַן אורטייל פֿון געריכט, לויט באַפֿעל פֿון אַדמיניסטראַציע; אַע פֿאַרשיקונג קיין סיביר. אַע רַע כּט — קאַנסטיטוציאַנעלע רעכט פֿון אַ רעגירונג אַנצופֿירן דעם אַפּאַראַט פֿון דער מלוכה; די ספּעציעלע רעכט וואָס אָן אַדמי־ניסטראַציע פֿון אַ רעגירונג נעמט פֿאַר זיך אין אויסנעם־פֿאַלן. אַע שִׁשׁ רַע ף — מצד דער אַיער מאַכט, אָן באַשלוס פֿון געריכט.

אָדעם־טיראַציע — די, ים. 1. אָנפֿירער־שאַפֿט פֿון אַן אינסטיטוציע, אַנשטאַלט. די אַ פֿון גרייסן מושבֿ־זוגים. 2. פּראַצעס פֿון אַדמיניסטראַציע, די אַ קומט אָן גרינג. 3. גרוי־פע מענטשן וואָס זייער פֿונקציע איז אַדמי־ניסטראַציע. 4. עקזעקוטיווע מאַכט (אַדער איר רע פֿאַרשטייערס) פֿון אַ לאַנד, שטאַט, קרייז א.ע. אַ גיט אַ פֿון דער שטאַט. 5. (אין די פֿאַראייניקטע שטאַטן) פֿעדעראַלע אַ: דער פּרעזידענט, זינע מיניסטראַן (און זייערע פֿאַר־טרעטערס); אַ פֿון שִׁשׁ ט: דער גאַנצערנאַר און זינע הויפּט־באַמטע; שטאַטשע אַ: דער מעיאַר און די פֿירערס פֿון אַמטן.

אָדעם־טיריין — טרוו. טיר, אַדמיניס־טיריט. 1. אָנפֿירן די אַרבעט אַדער פֿאַלעבאַ־טישקייט פֿון אַן אַנשטאַלט, אַדמיניסטראַציע, אַמט. 2. פֿירן (גרויסע) ווירטשאַפֿט (פֿון אַ גוט, מאַאַנטיק א.ע.), ווי אַ פֿאַרשטייער, באַ־פֿולמעכטיקער פֿון אייגנטימער. 3. האָבן אויפֿליכט, השגחה אַאבער אַ פֿאַרמעגן (וואָס איז פֿאַרבונדן מיט אַ געריכטלעכן פּראַצעס, אין שניכות מיט אַ ירושה א.ע.) לויט אַ באַ־שלוס פֿון געריכט. אַין דעם פֿאַרמעגן פֿון מי־נעריאַריקע יורשים. 4. פֿירן די אַדמיניסטראַציע פֿון אַ לאַנד, שטאַט, קרייז א.ע.

אָדעם־טירישן, ים־טירישן — די, ים. אַ. 1. (בכלל) אַדמיניסטראַציע, פֿאַרוואַלטונג. 2. עקזעקוטיווע מאַכט פֿון פֿעדעראַלער רעג־רונג אַדער פֿון אַ שטאַט אין די פֿאַראייניקטע שטאַטן. „האַשינגטאָן און אַלבאַני האָבן איצט ליבעראַלע אַיס“.

אָדעם יסודו מעפֿר — [אָדעם יעסודוי מיאַ־פֿאַרן] פֿראַזע פֿון דער תּפֿילה יונתנה תּוקח־[פֿון] מוּסָף ראש־השנה און יום־כיפּור] מיט דער צווייטער העלפֿט: „וּסוֹפּוּ לַעֲפֹרִי, אַ מענטש — זיין יסוד איז פֿון שטויב (און זיין סוף איז צו שטויב), באַצייכנט די גישטיקייט, פֿאַרגענגליכקייט פֿון דעם מענטש; אויך אַנצו־וויזן וואַכטיקייט, וואָרעם דעם מענטשנס אַפֿ־שטאַם איז גיט געהויבן, געשאַפֿן פֿון ערד, שטויב. שפּאַסיק בבּים צייטירן דעם גאַנצן זאַץ: — נו, וואָס זשע לייגט מען צו? — וואָס זשע דאַרף מען קלאָגן? [וואָלט ער געווען פֿון גאַלד

פיואנג, אן ארט פאלמע. די פרי הייסט א' 8' אדער פארזינספייגל, קמ, 1865, № 10. Ficus indica. אדם הראשון פליגן = אויך: חילדע פליגן און זיי ווערן אנגערופן א' ה' פין, און אויף לשון המשנה ווערן זיי גערופן (השיתין [דמאי, א, 1], מעשה ירושלים, הארשע 1882.

אדם — די, ס. פד. > פויל. פנעהמאטאז; דאס אריינפומפן שטיקשאפ אין קראנקע טיילן פון לונג.

אדם עילאה — [אדם אילאע] דער. בא. > זהר, נשא, קמ"ד א. 1. (קבלה), ידערהוי בענער (הויכער, העכסטער) מענטש; די ריזיקע געשטאלט פון מענטש וואס קומט ארויס פון יאר העליון — העכסטן, ריינסטן ליכט — און איז א פארמיטלונג אדער פארבינדונג צוויי פון דעם אינסוף, דער געטלעכער אומענדלעכ-קייט און דער וועלט פון די פיר פארשיידענע מדרגות פון באשאפן [עמאנאציע, באשאפן, פורעמונג, טואונג]. 2. אידעאלע פארשטע-לונג וועגן מענטש. "דער א' ע' איז נישט היי-גיכער יידיש באקאנט, פרי, ליטעראטור און לעבן. 3. גיסטיק דעהויבענער מענטש; מוסטער-מענטש לויט קבלה-פארשטעלונג. יע-דערער פון די אבות ווערט אזוי אנגערופן, ספעציעל אברהם אבינו. יעדער ייד שטאמט פון אברהם אבינו, פון א' ע', איז א געטרעיע אפשפילונג פון גאט בצלם-אלהים, אש, תהילים י"ד.

אדם פחות — [אדם פאכעס] דער. מצ נב. צב אדם + פחות (ווייניקער). מינערווערטי-קער מענטש; ווער עס איז און א גאר נידע-ריקן גראד. נישט שייך זיך אפשטעלן ריידן מיט אונז א' פ'. (ניט) האבן צו טאן מיט אן א' פ'.

אדם קדמון — [אדם קאדמען] דער. בא. 1. > קבלה-ספרים: תקוני זהר, פרדס רמונים, ערכי הכניס, עץ חיים א. א. אין זהר ווערט ער אנגערופן אדם עילאה. < [ער הייסט אויך: עתיקא קדישא, עתיק יומין, אדם דבריהא]. קען אויך פארשטאנען ווערן ווי די באשעפערישע אייגנשאפט און סעטיקייט פון גאט נדי קריזן פון די ספירות נעמען ארום געוויסע טיילן פון דער ריזיקער געשטאלט פון א' ק'. ...אין ...סוף פון נצח-הודיסוד פון א' ק', תניא. "יונגער מלאך, פלינקער מלאך, פויק און וועק דעם א' ק', צייט, מסטרוו. 2. אוראל-טער, פרוהיסטארישער מענטש.

אדם קרוב לעצמו — [אדם קארעו ליאצ-מוין שו. > אדם קרוב א צל עצמו, סנהדרין ט/ב א. א. א מענטש איז נאענט (צום נא-ענטסטן) צו זיך אליין] = א מענטש וועט זיך אליין קיין שארן נישט ברענגען, וועט זינען אינטערעסן נישט פארבעסן, וועט ראשית-כל זארגן וועגן זיך גופא. פארזינען: א' ק' כאפ-לאפ (לאפצאפ) = א קרוב כאפט צו (איז) גרייס אויסצוגיצן.

אדם רוצה בקב שלו — [אדם רויצע בייקאוו שעלוי] ערשטע העלפט פון שו (צווייטע העלפט: מתשעה קבין של חברו) > בבא-מציעא, לח/א. א מענטש וויל גי-כער איין מעסטל זינסן (איידער גיין מעסט-

מענטשן אפס ביי לחיות, במם דערוויסן זיך וועגן א פלוצעמדיקן טויט). איה האלבישאפ-סיק: א' ל' ד' — א מענטש איז א גארנישט (א נישט).

אדם לעמל יולד — [אדם ליימא(ע)ל יולד, אויך פארגריזט: יוחאליען]. איה, ה, 7. יא מענטש איז צו מאטעריש געבאדן, אויסדריק ווען מע קלאגט זיך (אדער מע באדויערט עמעצן) וואס מען ארבעט שווער אדער מע האט צרות. "הוי דען? גיט ארבעטן איז דער תכלית? דער מענטש איז געבוירן אויף ארבעטן, א' ל' יו", אה, שילפעס. מיטן זעליקן באטיט: אדם לעמל נברא [א...ניח-רא], סנהדרין, ט/ב.

אדם מועד לעולם — [אדם מועד לייאוי-לאם] "דער מענטש גילט תמיד אלס מועד", הרב שלמה היבנער, איבז בבא קמא, ג/ב. [מועד = געווארנטער אין פארויס. דער אקס ווערט באטראכט הי א מועד און זיין בעל-הבית דארף באצאלן דעם פולן שארן ערשט נאכן דריטן מאל שטויסן; ביי דעמאלט איז דער אקס א תם און דער בעל-הבית צאלט נאר א העלפט פון שארן. א מענטש צאלט תמיד דעם פולן שארן וואס ער איז גורם עמעצן, אפילו צום ערשטן מאל]. אויסדריק צו באצייכענען א דער מענטש: א) איז שטענדיק מחויב צו צאלן א שארן; טראגט תמיד אחריות פאר זיין טאן. ב) איז גרייט, איז ראוי צו ברענגען שארן, איז א סכנה פארן מיט-מענטשן.

אדם מישראל — [אדם מייסראעל] דער. מצ נב. > דברים, רבה, ת, א. יא מענטש פון [די קינדער פון] ישראל; ביי-ישראל, ייד. ווערט געניצט במם אנווייזן און א שווער אדער פאפולערער מענטש איז א ייד. דער מיניס-טער... איז אן א' מ'.

אדם מן השוק — [אדם מין האשוך] דער. מצ נב. תל. יא מענטש פון מארק; פשוטער, געוויינטלעכער, דורכשניטלעכער מענטש. איי-נער פון פאלק. "מע דארף עס נישט פרעגן במ גדולים, יעדער א' מ' ה' וועט דאס אפן זאגן...".

אדםם בארגשפיץ — ג. הויכער בארג-שפיץ, 7,350 פוס, אויף דרום-זייט פון אינדול ציילאן מיט א פארטיפונג אין מיטן, 5 פוס לאנג, וואס זעט אויס ווי אן אפדרוק פון א ריזיקן פוס [מוכאמעדאנער גלייבן אן דאס איז דער אפדרוק פון אדם-הראשונם פוס, נאך-דעם ווי מע האט אים פארטריבן פון גארדן].

אדםם נאדל — די, ען. געוויס פון ליליע-משפחה מיט וויסע בלו-מען און לענגלעכע שאר-פע בלעטער וואס ענדיקן זיך מיט א שפיץ. וואקסט אין דרום פון פאראייניקטע שטאטן און אין לאטשין-אמעריקע. הייסט אויך יוקא.

אדםם פליג — די, ין. אויך: גן-עדן-פליג. בא-זונדער גוטער מין פליגן [לויט אן אנדער אויס-טישט: באנאנען]. אויך: אדםם פליגנבוים. "דארטן [אין ירושלים] געראטן אלע [מיני פיי-רות], למשל: לימענס, מאנדלען, פליגן און

און דער סוף — שטויב וואלט געווען שלעכטן. א' י' מ' וסולו לער — בינילביני איז גוט א טרונק בראנען (א געבראטן גענדול, א פטע עברה), שו. וואריאנט: ...בנתיים כאפט מען א בליגנישק.

אדמיראבל — אדי. ארכ. > פה. וואס רופט ארויס באוואונדערונג, וואס איז אוואנדערלעך. "ער טרעט פאר איין קיניג מעריטירן, דיגעבן אנדרי אדמיראבלי רעדי גאר פל און מאס אוני-ציל", מכירת יוסף, 55מ, 1713.

אדמיראל — דער, ין. > איי > אראביש. 1. הויפט-קאמאנדיר פון פלאט, א' פון פלאט. 2. איינער פון א באגרענעצטער צאל העכסטע באאמטע פון פלאט. היצע, אונטער-א'.

אדמיראלטיטעט — די, ין. די פולדיקע אנפירערשאפט פון פלאט.

אדמיראלטיווע — די, ס. רוסיצ. דווי אד-מיראליטעט.

אדמיראלטשאפט — די, ין. אמת און פונק-ציע פון אדמיראל.

אדמיראלטערל — דאס, עך. גרויס פלאטערל מיט רויטע פאסן אויף סאמעט-ענלעכע טויקל-ברוינע פליגעלעך. [באזייזט זיך סוף זומער אין אייראפע, אזיע, צפון-אמעריקע]. Vanessa atalanta.

אדמיראלטירף — די, ין. שייף וואס פון איר פירט דער אדמיראל אן די אפעראציעס בעת מאנעווערעס און אין א שלאכט.

אדם פבהמות, ...פבהמה — [אדם קא-בעהיימעס, קאבעהיימען] קירצונג פון פסוק, תהלים מט, 13. "דער מענטש בליבט נישט אין גדולה, ער איז געגליכן צו בהמות וואס ווערן פארשניטן", ת. יא מענטש איז ווי בהמות (ווי א בהמה). געניצט צו דערמאנען נישטי-קייט אדער נארישקייט פון דעם מענטש. "וואס ווילט איר פון אים? ער היט אפ דעם א' כפי", "דער מלאך-הדומה איז געקומען ווי א לייב. נאר אן איך האב אים געזאגט אדם פבהמות, איז ער אועקגעבאנגען... ווי א לע-מעלע", פרי, יפון קברי.

אדם פשר — [אדם קאשער] דער. מצ: אנשים כשרים — אנאשים קשיירים]. > מועד קטו, כה/א. ביי גאר ערלעכער מענטש, אן אנשטעל, תמים [דער ראש] — צו דער ציטיר-טער גמרא: אן א' פ' איז אונזלעכער וואס איז נישט חשוד אויף קיין שום עבירה, איז נישט מבטל קיין מצווה, מע האט נישט געהערט אן ער זאל האבן באגאנגען א זיג, הגם ער איז נישט קיין למדן]. "מע האט געזאגט אויף אים דאס ער איז אן א' כפי", אמד. "ענטפערט [דעם בעש"טס חשב]: כאטשע מין מאן איז אן עמ'הארק, איז ער פארט אן א' כפי", קח. א' כ' איז דער וועלכער איז משבר לבו למקום", לדב.

אדם להבל דמה — [אדם ליהיעחל דאמא] ערשטע העלפט פון פסוק, תהלים קמד, 4 [די צווייטע העלפט: ימיו בצל עובר], א מענטש איז געגליכן צו א הויך, "זינע טעג זינען ווי א שאטן וואס פארגייט", ת. באצייכענונג פאר דער נישטיקייט, פארגעגלעכקייט פון

לעך יענעמס). דעם מענטשן איז אָנגעלייגט וואָס ער האָט דערגרייכט דורך אייגענער אַר- בעט; אַ מענטש איז בטבע ערלעך, באַזונט זיך מיט אייגנס און יאָגט זיך נישט נאָך פֿרעמד. במש ציטירן ניצט מען געוויינטלעך בלויז די פֿיר ווערטער: אַ ר' ב' ש'. ער עסט וואָס די רביצין באַקט... אָדם רוצה בקב שלו, פֿרץ.

אָדם שאין בו דעה — [אָדאָם שעאייין בוי דייען דער. מצ נב. ערשטער טייל פֿון שווייטע העלפט: אָסור לרחם עליו]. סנהדרין, צב.א. מענטש אָן פֿאַרשטענדע ניש (שכל, פֿעסטער מיינונג). [צווייטע העלפט: טאָר מען אויף אים זיך נישט דערבאַרעמען]. ווערט געזאָגט וועגן עמעצן וואָס וואָקלט זיך, אַרענטירט זיך נישט, האָרט זיך פֿון איין שטאַנדפֿוקט צום צווייטן.

אָדם שאינו הגון — [אָדאָם שעאיינוי האָ גון] דער. מצ: אַנשים שאינם הגונים [אָנאָ- שים שעאיינאָם האַגונים]. > בבא מציעא, נט.ב. ניש קיין חשוֹבֿער (אָנגעזעענער) מענטש. נישט קיין פֿאַסיקער פֿאַר עפעס (וואָס מע האָט אין זיגען). פֿאַר אַזאָ שליחות איז ער אָן אַ ש' ה'.

אָדם שלם — [אָדאָם שאַליים (שאַלעם)] דער. מצ: אַנשים שלמים [אָנאָשים שליימים]. תל. 1. גאַנצער מענטש; האַרמאָנישער אָן סתירות. 2. געזונטער מענטש מיט מאַסע ריעלער פֿאַזיציע און קענטענישן (שלם בגוף, שלם בממונו, שלם בתורתו, שבת, לג.ב). 3. ווער עס גרייכט צו שלימות, צו גיטטיקער פֿולקומעניקייט. ...איז געווען אַ שטיק אַ ש"י, נט. משפּחה מאַשבֿער. 4. ווער עס האָט אַ וויב [אָן אַ וויב איז מען נישט קיין אַ ש"י, לויט בראַשית רבה, יז, 2]. אָבער ווער עס האָט נישט קיין אשה דער הייסט נישט קיין אַ ש"י, נוצ. היפֿך פֿון פֿלגרוף; ווערט אַלט געניצט (האַלב)־שפּאַטיק. [פֿרגל: יבמות, טג.א. "כל אדם שאין לו אשה אינו אדם"].

אָדם שלמהטה, ... אינאמתה — [אָדאָם שעלמאָטען דער. מצ נב. קבלה) מענטש פֿון אונטן; מענטש אויף דער ערד. ...דורך דעם קען דער אָדם של מטה האָבן אַ השגה אין די ענינים של מעלה, דב].

אָדם שלמעלה — [אָדאָם שעלמילען דער. מצ נב. קבלה) מענטש פֿון אויבן. סמאל, האַר פֿון שלעכטס, פֿון שדיים־וועלט. "ואתן אדם תחתיו" דאָס מיינט מען דעם אַ־ש"י, ס"מ... וואָס פֿון אים קומט למטה דער נחש התחתון, נוצ וו.

אָדמת נכר — [אָדמאַס גייכאַרן די. מצ נב. > תהלים קלו, 4. 1. יערד פֿון פֿרעמדן, פֿרעמדע ערד; אַלע לענדער אין דער וועלט חוץ אַרץ־ישׂראל. 2. ערד וואָס געהערט נישט צו דעם וואָס באַזאַרבעט זי, אַרענדירטע ערד. דאָס פֿעלד איז נישט מינס, סאיז אַ נ"י.

אָדמת אורש — [אָדמאַס קוידעדש די. מצ נב. תנ. 1. יערד פֿון הייליקייט, הייליקע ערד [טו אויס דענע שייך פֿון דענע פֿיס, האַרעם דער אָרט וואָס דו שטייסט אויף אים איז הייליקע ערד], תי, שמות, ג, 5]. 2. עפעס

וואָס מע טאָר נישט פֿאַרשווערן. רייד נישט מיט אים וועגן זיין פֿאַרטיי־פֿראַגראַם, פֿאַר אים איז עס אַ ק"י. 3. דאָס הייליקע לאַנד, אַרץ־ישׂראל. > זכריה ב, 16 אויך: אָדמת הקודש. 4. איר גאַנץ צאַרשי רוסלאַנד (מחצן תחום) וואו ייִדן האָבן נישט געטאַרט וואוינען. אַרויסשיקן פֿון אַ קי.

אָדמאָ (א)בראָזיע — די. רוסיצ. מאַנאַט־ גישיקייט, לאַנגזאַמליקייט; מצב אָן שינויים. אַדי: זינע.

אָדמאָגע — די. ס. פד. > פּויל. 1. אָפּזוּנג, אָפּזאַקס (בב בימער, געוויקסן). 2. אָפּקער, אָפּווענד (פֿון וועג, סעך).

אָדמאָשיש — אַדי. וואָס האָט אַ שניכות צו אַדנאַציע <

אָדמאָליובאַק — דער, פֿבקעס. וון פֿבקע, ס. טל. > רוס. דער וואָס קען זיך פֿאַרליבן, ליב האָבן בלויז אין מאַל אין לעבן. "עס זיינען אָבער געווען אַעס, יונגע מענטשן וואָס קענען ליבן בלויז אין מאַל... אין זייער לעבן", מוז, באַגעגענישן.

אָדמאָטוואָלקע — די. ס. טל. > רוס. בייקס מיט איין רער. "סטרעפֿט זיך אָן די אַ שייט בעסער פֿון אַן אויטאָמאַט".

אָדמאָפּפּאַלע — [וויכע [ל] אַדי. רוסיצ. פֿאַר איין מענטשן צו שלאָפֿן אָן אַ בעט.

אָדמאָפּפּאַזשע — אַדי. רוסיצ. איינגאַרני דיק, אייגעטאָזשיק. די גאַנצע גאַס האָט גאַר אַ היזער.

אָדמאָפּפּאַמיליען — דער, ליצעס. רוסיצ. ווער עס האָט דעם זעלביקן פֿאַמיליע־נאַמען. "אַז מע הייסט ראַבינאַוויטש האָט מען אַ סך אַעס".

אָדמאָציע — די. ס. אַי > ג. צונויפֿ־ געוואַקסנקייט (בב געוויקסן ווען איין טייל וואַקסט אַריין אין אַ צווייטן; בב בעל־חיים, ווען אין טראַגן וואַקסט זיך צונויף אין עמבּריאָן מיט אַ צווייטן).

אָדמאָקאָליקע — די. ס. רוס. שמאַלע אַזונאַרליניע פֿון איין קאַלייע, איין פֿאַר רעלטן.

אָדמאָקאַנע — אַדי. רוסיצ. וואָס אין דעם איז איינגעשפּאַנט גאַר אין פֿערד. אַ פֿורלעך.

אָדמאָקאַשניק — דער, יעס. וון גיצע, ס. רוסיצ. בוועם־פֿרינד, יונגט־פֿרינד. "ער איז מיר בעסער ווי אַ ברודער, מיינער אָן אַ פֿון איין טעלער קאַשע געגעסן".

אָדמאָרומשקע — דער & די. ס. רוסיצ. 1. איינהאַנטיקער מענטש. "פֿון אים קען מען קיין רעכטן פּאַטש נישט קריגן; ער האָט גאַר איין ליגעק האַנט, ער איז אָן אַ". 2. לאַנג זאַמער, פּאַמעלעכער.

אָדנות — [אָדנעס] די (דאָס), ין. > בראַשית רבה, צג, א. 1. הערשאַפֿט, מאַכט; אויטאַ־ ריעטע. "דער מלך האָט איבערגעגעבן די אַ דעם שנילמלך און אַליין...". 2. תקיפות, גדלות, דער פֿרנס פֿירט זיך מיט אַ.

אָדנע — אַדוּשם. אַזוי ווי אַדוּשם קען באַ טיטשן הן שם הוי" הן שם אד, איז אויב מע וויל אַרויסהייבן אָז מע מיינט דוקא שם אד, גיבן חבדיקעס שם אַ.

אָדמאָרברין — טרוו. פֿיר, אַדסאַרפֿירט. > אַי > ל. קאַנדענסירן און אויפֿהאַלטן אַ גאַז, פֿליסיקייט אויף דער אייבערפֿלאַך פֿון האַרטע קערפֿערס.

אָדמאָרפֿיציע — די, ס. פֿעאיקייט פֿון גע־ וויסע האַרטע קערפֿערס איינזוהאַלטן אַרום זיך אַ דינעם שייכט מאַלעקולן פֿון גאַז אַדער פֿליסיקייט.

אָדמאָריפּטאַ — דער, ס. שפּאַ. צוהעלפֿער, געהילף. ער איז אַ פֿיבֿוּכֿהאַלטער. ער פֿאַר געמט דעם אַמט פֿון אַ־כֿערענסיאַ [= פֿאַר־ וואַלטער].

אָדע — סופֿיסק אין אַ צאַל אינטערנאַציאָנאַליז מען מיט פֿאַרשיידענעם באַטיטט. ברייגאַדע, קאַ נאַנאַדע, קאַוואַלקאַדע. פֿרגל: אַד.

אָדע — די, ס. אַי > גר. ליריש לויב געזאַנג (צו גאַט, אַ העלה, אַ האַר אַע, צו אָן אידיע), אויך צו אייגענער מווען. "משפּילים שרעפֿן מיט איין האַנט שירים בשבֿח ההשפּלה און וועגן די פֿיר צייטן פֿון יאָר און אַדער — דאַנק און לויב־געזאַנגען צו דער ממשלה", פּרץ.

אָדעאַן — דער. מצ נב. > אַי > גר. 1. פּלאַץ אין אַנטיקער שטאַט אַטען, וואו דיכטערס און מוזיקערס פֿלעגן אויפֿטרעטן אין פֿאַרמעסטן. 2. (אין טייל איראָפּעאישע שטעט) טעאַטער אַדער קאַנצערט־זאַל.

אָדע־ליניס — דער, ין. לזקל. שאַקי און אומג. ניצט ווי אַ זידל־וואַרט, אין לשון פֿון ישוב־ גיקעס, קאַראַבעליקעס.

אָדע־רען זיך — אוטוו. גרע זיך, זיך אַדעג רעט. פּר. טל. > פּויל. צוריק געווינען וואָס מע האָט פֿאַרשפּילט; אַפּרעכענען זיך. "די צוויי ברידער די גולנים האָבן זיך געוואַלט אַ פֿאַר דעם בלוט פֿון זייערע פֿיר ברידער", פֿמ [בב אונז יודען].

אָדע־פּאַלשויק — דער, יעס. רוסיצ. דער וואָס מאַכט דעקעס, מאַטראַצן. "יענע וואָך האָט אַ גריכישער אַ אָפּגעבאַראַכט אין דעם יודישן שפּיטאַל באַשטעלעט מאַטראַצן", קמ, 1865, № 39.

אָדען — דער. מצ נב. טל. > אוקר. אַטעם, צי פֿון אַטעם. אין איין אַי = אין איין אַטעם, מיט איין מאַל. ... זיך געוועט מיט אים אָן ער וועט אויסטרינקען אַ קוואַרט בראַנפֿן... אין איין אַי", קמ, 1870, № 6.

אָדעלאַנאַטאַ — די, ס. שפּאַ. 1. אַדערויף, אַוואַנס. 2. פעולה אין לערנען. 3. קינד־ מאַטאַגראַף (אין די ערשטע אויפֿקום־יאָרן).

אָדעלאַנאַטאַ — די, ס. שפּאַ. אַדערויף, אַוואַנס; געלט, באַצאַלט פֿאַרויס. "איך וועל דיר געבן אַ פֿאַר אַ מאַנאַט", מ. רובינשטיין, אַ לעבן אין מעקסיקע.

אָדעלאַנטיורן — טרוו. פֿיר, אַדעלאַנטיורט. > שפּאַ. 1. אַוואַנסירן. 2. אָפּגעבן פֿאַד דורך גיין פֿאַרויס צו עפענען אַ טיר, צו באַדינען. מע דאַרף אַ אַ דאַמע.

אָדעליק — אַדי. וואָס געהערט צום אַדל, וואָס האָט שטריכן פֿון אַדל(מאַן). "דעריבער האָט באַווייליקט דער גיסט פֿון די אַיע מענטשן...", תניא. [דער ליבעראַל וויל אונז

א' מאכן און דעם טיטל בירגער געבן, פּרץ. די שטים פון יידישן פּאָלק.
אָדעלסטינג — דער. מצ נב. די נידערי קערע קאמער פון גאַרוענישן פאַרלאַמענט (סטאַרטינג).

אָדעלסק — גנ. שטעטל אין גראַדער קריז. צונעמעניש: אָער לאַד [= אָרדענונג].
אָדעלעך — די. מצ. דזו וואַדעלעך [= מאַנע גרויסן מאַנע-קאַשען. שערלעך און אומג.
אָדעמאָן — דער. מצ. אָדעלעט. אויך: אָדע — קירצונג. יידישער פּאָליציאַנט פֿון אָרד-נונגסדינסט, ווי עס איז געווען די אָפּיציעלע דייטשע באַצייכענונג פֿאַר דער יידישער פּאָלי-ציי אין די געטאָס אונטער די נאַציס (באַנוצט דערעיקר אין קליין-פּוילן). בלומ.
אָדעמאַסקין — דזו אָדאַמאַסקין.

אָדען — גנ. 1. לאַנד אין דרום פֿון אַראַבישן האַלבאינזל, יידישער פּאָליציאַנט פֿון אָרד-1839. 1839 — 250 ייִדן; 1881 — 2,121 ייִדן. דוד על אָדעני געלעבט דאָרט אין 15 י.ה. 2. וויכטיקסטע פּאַרטי-שטאָט. 3. אַני-גוס אין רוטן ים.

אָדען (אָדען) זיך — אוסו. אָדע (אָדע) זיך; געאָדעט זיך. דזו האַדען זיך, (האָ-דושען זיך, גאָדען זיך; זיך עקלען.
אָדענאָף — ערשטער טייל פֿון אַ צאל טער-מינען. > איי > גר. וואָס האָט אַ שמכוה צו אַ דריי אָדער דרייזן.

אָדענאָיאַד — דער, ין. פֿונאַנדערהאָקס פֿון דרייזן אַרטיקע געוועבן אין אייבערשטן טייל פֿון האַלדו. הינטער דער גאָז. געוויינט לעך געניצט אין מצ. אַין שטערן דעם אָטעמען דורך דער גאָז דזו פּאַליפֿן. אַדי: ייִש, 5א.

אָדענאָלאָגיע — די. מצ נב. טייל פֿון דער מעדיצין וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט פּאַטאָלאָגיע פֿון דרייזן.

אָדענאָם — דער, ען. אויך: אָדענאָמע, די יס. טומאַר מיט אַ סטרוקטור, ענלעך צו אַ דריי.

אָדענאָמיע — די יס. פּאַטאָלאָגישער צו-שטאַנד פֿון אַנגעשוואַלענע דרייזן.
אָדענאָד — דער, ין. אַיי > ל. ציעער אָדער מאַטעמאַטישער צייכן וואָס ווערט צוגע-רעכנט צום ערשטן, פֿאַרערידיקן. אין $a + b$ איז b דער אָדענאָד.

אָדענרום — דער, יס. > איי > ל. צוגאַב, אַפּענדיקס, הוספֿה (צו אַ בוך).

אָדעני'ט — דער, ין. אַנציינדונג פֿון אַ דריי.
אָדעני'טמאָל, אָדעני'טמאָל — אַדוו. פֿטמ. דזו דענסמאָל, דענצמאָל (אין ליטורש ניט גע-ניצט).

אָדענע — דער & די יס. פֿטמ. פּאַד. > אוקר. דזו האַדינע, גאַדינע. זייער שלעכטער מענטש. „איז דאָס אַן אַ פֿאַרשאַלטענער, פֿאַר דער קלענסטער קלייניקייט איז ער גרייט דורס צו זען!“, ברייח.

אָדע'ס, אָדע'ס — גנ. גרויסע שטאַט ביים ברעג שוואַרצן ים, אוקראַינע [אין 1797 — 246 ייִדן; אין 1914 — 165,000, אַ דריטל

פֿון באַפֿעלקערונג]. צונעמענישן: אָדעטער באַ-סיאַקעס, הולטיקעס, זשוליקעס, קאַרמאַנשטי-קעס, שאַרלאַטאַנעס. לעבן ווי גאַט אין אָדעס בלאַע אין וואַילטאַג [נעם: אין אָדעס טשעפעט מען ניט דעם רבונר-שילעולם, מע בעט ביי אים גאַרישט, מע לאַזט אים צו רן; פּאַראַלעל צו: לעבן ווי גאַט אין פּאַרין]. שו: „אַ איז קליין-פּאַרין“ [ממוס, פּישקע: „אַ איז קליין-סטאַניסלאַוואַטיק“, איר]. „צען מיטל אַרום (הינטער) אַ ברענט דער גיהנום“ [סאיז אַ זייער זינדיקע שטאַט]; „גאַט זאַל אַפּהיטן פֿון קאַמענעצער קאַדאַטצעס און פֿון אַיעו הולטיקעס“. פֿונ: איר שפּילט זיך מיט אַיער לבנה! [איר ווען מע דערציילט יס'ים פֿון אַ גרויסער שטאַט]. אַן (די) אַיער לבנה = אַ שינע פֿרוי (אוקר, וורר). ח כ מ י א ד ע ס — געלערנטע און שרעבערס פֿון אָדעס אין דער השפּלה-ציטט און אין אָנהייב 20. י.ה. [ממוס, אַחד-העט, דובנאַו אַא]. אַיער ייִדיש = פֿול מיט רוסישע ווערטער.

אָדע'ס, אָדעס'יין, אָדעסן — דער, ין. ען, סענעס. > פֿר: dessein. פֿטמ. פֿד. דזו דעס(ן), דעסיין. צייכענונג אויף טאַפּעס. [אַ איז פּראַסטעטיש, צונויפֿשמעלן מיטן אומ-באַשטימטן אַרטיקל].

אָדעס'ים — דער, ין. וונ קע, יס. רוסיצ. אָדעסער, אַיננו' פֿון דער שטאַט אָדעס. „...ער וועט ניט אַוועקגעבן קיין צען אויסגעפּאַשעטע אַין פֿאַר איין יעהופּעצער שפּענעלאַנט“, שט. מנחם מענדל.

אָדעסער קאַמיטעט — ספּעצ: צענטראַלע אַרגאַניזאַציע פֿון די חוֹבֿבֿציוון אין רוסלאַנד, געשאַפֿן אין 1890.

אָדע'פּט — דער, ין. וונ נב. > איי > ל. 1. אַנענגער פֿון אַ דאָקטרין, סעקטע, מאַ-סאַנישער לאַזשע אַא, פֿון אַ פֿירער, פּערווענ לעכקייט אַא. 2. ווער סאיז באַהאַנגען אין די געהיימענישן פֿון אַ וויסנשאַפֿט.
אָדעקאָלאַץ — דער, ען. > פֿר. וואַסער (וועסערל) פֿון קאַלאַז = קעלן. געמיש פֿון אַלאַקאָהאַל און שמעקעדיקע סובסאַנצן. ביי ליקער פּאַרפֿום [צווערשט געמאַכט אין קעלן] „זין גייט צום שפּיגל...זי באַנעצט די האַר מיט אַ, פּודערט זיך, אַפּאַ, ראַמאַ פֿון אַ פּעריגנב.

אָדעקוואַ'ט — אַדי. > איי > ל. 1. צוגע-פּאַסט, אַנגעמאַסטן צום באַדאַרף, ווי די לאַגע פֿאַדערט. אַיער ענטפֿער. 2. פֿון גלייכן ווערט און באַטיט. אַיער פֿאַרבייט, במקום.

אָדער — דער (די), ין. Mhd: ader. 1. בלוט-געפֿעס, ווענע (אַבער אויך אַרטעריע). „...דאָס בלוט איז מיר געבליבן שטיין פֿאַרגליחערט אין די אַיך, ממוס, קליינמענטשעלע. „...אַ ייִד וואָס איז זענען אַין פֿליסט ייִדיש בלוט“, ספ. סודות [= עכטער ייִד, געטרעך דעם ייִדישן פּאָלק]. אַז מע וואַלט האַקן מיניע אַין וואַלט קיין בלוט ניט געאַנגען = איך האָב גאַר-נישט, ביין זייער שוואַך (אַרעם). יער האָט ניט קיין ייִדישע אָדער = האָט ניט קיין ייִדיש האַרץ, קיין רחמנות. „עס איז קיין ייִדישע אָדער אין אים“, טענדלאַו, 680. „ווער עס האָט קיין בושע ניט האָט ניט אין זיך קיין ייִדישע

אָדער“, שו [= אויך: שטאַמט ניט פֿון ייִדן]. פֿ א ר ב ר י י ט ע ר ט ע אַיַן = אויסגע-ברייטערטע ווענעס. „די הענט לאַנגע...מיט בלאַע אַנגעשוואַלענע אַין וואָס סטאַרטשען אַרויס פֿון אונטער דער געלער הויט“, ממוס, שטורעמציטט. „אָדערן האָבן אַנגעהויבן זיך אַרויסווייזן אויף איר פּנים“, ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. יעס קלאַפּט (ציטערט, צאַ-פּלט, שלאַגט) נאָך אַן אַי = מע לעבט נאָך, פֿאַראַן נאָך האַפּענונג. ס'רייבערן די אַי = אויך: שטאַרק צושטיין, מאַטערן, שטרענג פֿאַר-שן, שלאַגן, דז שרענען די אַיך. דאָס בלוט ווערט פֿאַרקילט (פֿאַרגליחערט) אין די אַיך = מע לעבט איבער גרויס שרעק.

ציען די אַיך = פּנינקן. „פֿאַר אַזאַ מעשה דאַרף מען זיי ציען די אַיך — האָט געניעמט-דיק אַ זאַג געטאָז...“, חג, ישיבֿה. יעס ציען די אַיך = עס איז זייער אומעטיק, טרויעריק, ילאַזן אַן אַיך, לאַזן (שלאַגן) צו דער אַיך = אַינשניידן אַ ווענע און לאַזן אויסרינען בלוט ווי אַ היילימטל, ווען מען איז אין הינערפּלעט, ביי אַ שלאַקאַנפּאַל און סתם פּעריאָדיש ווי אַ פּראַפּילאָקטישער מיטל. „...ווען איינר זיך פֿר פּאַנגן העט, דאָס איז זיין רפּואה ער מוז צו דער אָדר לאַזן, דא טאר מן אים וואלן צו

דער אָדר לאַזן, לט 1, 1/78. „...דער רב טורי זהב שרביבט אין יורה דעה אַ עס איז פֿאַ-ראַן עטלעכע טעג אין יאָר וואָס איז זיי אין אַ סכנה זיך אַי צו לאַזן וועלן די טעג ווערן גע-רופֿן יומי דדינא, קה, תרל"ח. „מע האָט אים געשטעלט באַנקעס, געלאָזט צו דער אַי און אים אַפּגעצאַפּט אַ היפש ביטל בלוט“, ממוס, ווינטשפ. האַקן, עפֿענען, אויפֿעפֿענען, שלאַגן אַן אַי = דזו לאַזן אַן אַי. „גילדער“) גע(ר) אָדער (= א) מאַרין. „ווען איינס דיא גילדני אדר צו אפּט אודר צו פּיל קומט, ווא געם ערד ווערים אונ, קאך זיא מיט זיס מאנדלין איל...מאך איין זאליב דרויש“, סור, כו, ב. ב. (ב) יחוס (סאַרקאַסטיש). ער שטאַמט פֿון אַ גילדענעם אָדער. „אַ ייִדיש ירושה איז אַ גילדענע אַיך, שו. „...נצע קאַנדידאַטן אויף מלמדים, אויף מקבלים, אויף באַנקוועטשער און אויף גילדענע אָדער-ייִדן“, ממוס, קליאַ-טשע. קלאַפּאַדער = דלֿק, פּולס (שב: דלֿק — קלאַפּאַדר). אַיִקלאַפּונג, אַיִגעוועב, אַיִהיטל. פֿרויען-אַי = אַי אונטערן קנעכל פֿון פֿוס (אויך ביי אַ מאַן).

2. יעדער טייל פֿון קערפּער וואָס איז אַ פֿאַדעמדיק געוועב; ליגאַמענט, אויך דיקער גערון גיך האָט מען תמיד פֿאַרטייטשט: אָדער, האָט עס געוויקט אויף אויסברייטערונג פֿון באַטייטן. שלינגאָדער = וויט, שלינגרער (שב: וויט — שלינג אָדער). ש פ א ג נ א ד ע ר. ש י נ א ד ע ר. ש פ ר י נ ג א ד ע ר. (שו פֿאַר גיד הנשה). „די שסייה לא תעשה אויף צו אַפּטיילן די 365 אַיך פֿון דעם בלוט פֿון נפֿשהיגות“, תניא, 94. „און פֿון די אַיך פֿון די חיות האָט ער געמאַכט סטרונעס און ער פֿלעגט זיך צושפּילן“, נחב, מעשה מבער-גיר הוועני.

3. אַרויסשטאַצנדיק אָדער דורכלייכטנ-דיק געפֿעס אין בלאַט (פֿאַרן זאַפּטן-אויס-

במט צווישן בלאַט, שטענגל, וואַרצל. די אַן פון בלאַט, פֿון געוויקסן. 4. לאַנגער (שמאַך לער) שפּאַלט אין שטיין, פֿעלדז, אונטערשטן ערדשיכט, אָנגעפֿילט מיט מעטאַל, מינעראַל; צעצוהנגונג פֿון אַ מינע. אַ מינע מיט אַ סך זמטיקע אַין. באַדראַג. מינעראַל. אַ צוהנג. 5. קאָנטריקער, לאַנגער, אַנדערשקאַליריקער שטריך אין האַלק, שטיין. האַלק, שטיין. מירמלזשטיין. מירמלזשן מיט בלאַואַן רויטע אַין, יוהאַש, אין טעמפּל. 6. 7. סבֿל אַדער טיפּן וואָס פֿאַלט אַרפּן אין אַ גרעסערן. די וויסל מיט אַזע אירע אַין. עס איז אַ סבֿרה אַז דער ניעמאַן איז אַן אַ פֿון ים הגדול אַליין, אר, דאָס טיפּכל. 7. מעגלעכער געשעלעכט אַבר אַויפֿן סמך פֿון 23. יצחק אשכּנזי, אוצרות פֿון ייִדישן הומאַר, נ"י 1929.

אָדער — ג. הויפט־טיפּן אין מורח־זשט־לאַג. אויך: אָר.

אָדער — קאָנ. Mhd: oder. 1. דריקט אויס די מעגלעכקייט פֿון ברירה, אויסקלעב, אַל־טערנאָטיי; צי. (פֿאַרבינדט גלעכזעריקע זאַצטיילן אַדער זאַצן). אַזוי אַ אַזוי; אַהין אַ אַהער; גאַר אַ גאַרנישט; ברויט אַ טויט; רויט אַ טויט; פּאַפּ אַ כלאַפּ; בלז אַ פּרז; מיט גוטן אַ מיט ביזן; אויפֿן פֿערד אַ אונ טערן פֿערד; טרעפּ אַ פֿעל אַ. ער פֿעדערט זיך אַ ער שפעטיקט זיך צו גיין אין שטאַט, קה. צוליבן אַן אויער, הערן זייער שמועס אַדער אַ פֿרעג טאָן איינעם פּלוצעם... ממוט. קליינמענטשעלע. אַלי זאַכן ווערן דעם מענשן אויף גליט, ער זאָל זיך קורץ אודר לאַנג ארים אודר ריך, ער זאָל זיך חם אודר איין שוטה, שוואַרץ אודר וויש, אבר אוב ער זאָל פֿרום אודר ביז זיך — דאז איז דעם מענשן ניט אויף גליט, מהם, רטו. א. ענטפֿער אַ (אַ) ענטוועדער אַ = איינס פֿון די צוויי קען זיך איבערחורן ביי דער מעגלעכקייט (וען עס איז מער ווי צוויי). רויט (אַדער) גיין אַדער געל; געלטשטראַף (אַדער) פֿאַר־שיקונג אַדער טורמע. עש איז אסור צו גיסן וואשר אויף איין זאַמן דש דר פֿון אויש אקסט; מבלישבן אויף קיין קאַרן אודר ווייטץ אודר האבר — דו איז אסור, לטו, 2/80. 2. סידן, בלויז אין דעם פֿאַל אַז... ער וועט צעוונט ווערן אַדער עס וועט קר מען אַן אומגעריכטע קאַמפּליקאַציע. דען קיין פֿורמן האָט מן קענען קריגן צו הייאר אודר מן האט אין בצאלט גאר טייער, נייא קלאג ליד פֿון חורבן ק"ק חרמישא (אַמסט. 1723), [פֿש ווי 3]. אַבער [וועגן פּלאַנטער אַבער: אַדער ← אַבער 33]. ליב...לערנט ת"ל [= תודה לאַל] זער ערנשט אונג וואל...אודר מיין קאַפּל...לערנט נאָך ויל בעשר ת"ל, פּראַג, 13.

אָדער — אָדער — צגז קאָנ דוּו אָדער, קאָנ אָדער אויך פֿאַר דער ערשטער מעגלעכקייט פֿאַרשטאַרקט, הייבט אַרויס די ברירה, דעם אַלטערנאַטיוו, מאַכט בולטער דעם אַקעגנשטעל. אַ אַזוי אַ אַזוי; אַ גאַר אַ גאַרנישט; אַ אַהין אַ אַהער אַאָזו; אַ לעבן אַ שטאַרבן; אַ דריי אַ דרייצן; אַ אַ מת אַ אַ נס; אַ אַ

גליק אַ אַ שטריק; אַ אַ ממסלה אַ אַ מפּלה; אַ אַ העס [= היטעלע] אַ אַ גט. אַ הענג זיך אַ טרענק זיך (טרינק זיך); אַ זי גע־זונט אַ פֿאַר געזונט; אַ עס העלפֿט ניט אַ מע דאַרף ניט; אַ דער פּריץ וועט פּגורן אַ דער הונט וועט שטאַרבן (פּגורן) [זאָל האַבן געזאָגט אַ ייד וואָס האָט זיך אונטערגענומען אין אַ יאַר צבֿט אויסלערנען רעדן דעם פּרי־צעס הונט]. דערויף זענען ביי יידן דאָ צוויי אַדערן, ווּש מיט אַד א, אַד ב: אַ יאַ. אַ נין. יאיינס פֿון די בייזע: אַדער יתצא רוחו, אַדער ישׁובֿ לאדמתו [לויט תהלים, קמו, 4: גייט אויס זיך אַטעם, קערט ער זיך אום צו זיך שטויב, תי. דער וויץ באַשטייט אין דעם וואָס אַדער האָט דאָ גיט קיין זינען אויב מע פֿאַרשטייט וואָס די ווערטער באַטייטן. אודר ווען עש לעג אויף דער באַנק אודר וואו עש אים ערט...טאר ערש אַך וואול אוועק טאן, לטו, 1/70. דער מענטש מוז אַ זיך אַ גאַר, אַ אַ טויבער, אַ ער איז קליגער פֿון אונדז, קה. קומט ביינאַכט, נעמט ער זיך צו דער אַרבעט; אַ ער דאָונט, אַ ער לערנט, אַ ער קוקט אַזוי אַרפּן אין אַ ספֿר, שט. דאָס טעפּל.

אָדער — דער, ען פּד. 99: אַדראַן. אַדע־רויף. באַ קצב אחר ונתן יותר...ונתן לו אַדראַהין, ר' יוסף שאול נאַטאַנאָהן, שו"ת שו"א ומשיב, לעמבערג 1875.

אָדער — דער, ען פּד. 99: אַדראַן. אַדע־רויף. דוּו אַדערויף. גיט גאַט אַן אַ אויף קליינע וויס־געקרויטע שאַף, הר, א'ו שאַטן פֿון בוים.

אָדער — אַד. 1. וואָס פֿאַרמאַגט אין זיך אַ צאַל (איז פֿול מיט) אַדערן. דער חלק לעבער איז צו אַ. 2. זייער מאַגער; וואָס איז מיט אַרויסשטאַצנדיקע אַדערן. אַע הענט. ...מיט דעם אויסגעזאַרטן, אַן נפֿש... זש, נח פּאַנדער. 3. וואָס האָט אין זיך געוועב, פֿעדעם, שטריכן וואָס דערמאַנען אין אַדערן. אַן אַ בלאַט.

אָדער — די (דאָס), זן. איינגשאַפֿט פֿון זיך אַדערויף.

אָדערויף — [אַדעראַף, אַדערויף, אַדערויף, דער, זן. > אויף (אַף) + דערויף. האַנטגעלט. פֿאַר־רויסגעלט; טייל פֿון פּרזנו, סומע וואָס קומט ביי אַן אַפּמאַך, בייס קויפֿן (וי אַ גאַראַנטיע אַז מע וועט באַצאַלן שפעטער די גאַנצע סומע, מי וועט האַלטן דעם אַפּמאַך). געבן צען רובל אַן אַ. מע מאַכט באַלד טאַקע אַ תקיע־תּבֿף און מאַנטעפּיאַרע גיט דערווייל אַן אַ, ממוט. שלמה. בייס סוף פֿון אַלע סוףן ווערט מקח פֿון אַלע אַנגעזאַגטע אַדעראַפֿן, באַזומע, איי־ביק בליזען וועט דער טרוים. אַ־געלמל. אַויפֿן אַדאַרי־געלט וועל איך שיקן אַ רוסישע קבלה, י"ל, דער טאַטעק וו, אַדעס 1876.

אָדערויף — דער, זן. ייד וואָס האָט מאַרידן; מאַרידאַליק נויך אַטאַציאירט מיט פּסדר זיצן און לעריגען.

אָדערויף — אַד. דוּו אַדערויף, אוקר, פּר. 22. **אָדערל** — דאָס, עך. פֿאַר פֿון אַדער (←) אַלע ב.ב. קאַפּיטולאַר בלוטגעפֿעס.

אָדערלאַזן — דער, זן. אַרכ. אַרס פֿון וועגע וואָס איז אויפֿגעשניטן בייס אַדערלאַזן (← דוּו). ווען ער זיך הנט טוט אן זיך אדר לאו, גייער זיא אך אב גהאקט צו ווערן, דען זיך אדר קען דער דורך אויף גין אונג ער קען טוט בלוטן, מהם, כג/א.

אָדערלאַזן — דוּו לאַזן (שלאַגן) צו אַן (דער) אַדער. ← אַדער, ב.ב. ...דא ווערפֿט איין איטליכר זיין לון זעלברט דריין, ווען ער איינס אדר גלאזן האט, מב, לט.

אָדערלאַזן — דאָס. מצ נב. פּראַצעס פֿון לאַזן צו דער אַדער (← אַדער ב.ב). הקזה פֿאַר־טייטשט שׁב: אדר לאזן. [אין שמות דברים, 1542: אדר לים]. נאָך מרחץ און אַ־ל. עס העלפֿן גישט קיין טרוקענע גישט קיין געהאַקטע באַנקעס, קיין אַלי — עס איז בייטער, פּרץ, בילדער פֿון אַ פּראַווינ־ריזע.

אָדערלאַזער — דער, ס. אַרכ. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אַדערלאַזן. וואָס וואָרן נון דיא ווערק פֿון דען אבא אומבא [←] ? ער וואר איין אדר לאזר, מב, לט.

אָדערלעבדיק — אַד. נעאַל. וואָס איז דורכ־גענומען מיט דינע אַדערן; וואָס מע זעט בולט אַרויס די בלוילעכע אַדערלעך. די וועלט איז אַזוי אַינ־פֿעסט און די הענט אַזוי אַ אידל, ימ, נייס, 1923.

אָדערן — טרוו. אַדער, געאַדערט. 1. שניי־דן, ציען אַדערן פֿון פֿלייש. אַ לעבער פֿאַרן צעמאַלן. 2. טרייבערן, פּשר מאַכן פֿלייש דורך אַרויסציען די אַדערן. 3. ריכטן שטיי קער פֿון עמעזן, נעמען דאָס לעבן. וואָס אַדערסטו מייך ווילסט מיך פּשר מאַכן?.

אָדערנווייז — אַדוּו. לויט באַזונדערע אַדערן. מנקר זיך, אויסקורן אַ. אין די טיפּענישן פֿון דער ערד הער איך דאָס...גערוישיגעזאנג פֿון מיין לעבן שטראַמענדיג, אַ, הל, קיי נעמט לאַנד.

אָדערן זיך — אוטוו. אַדער זיך, זיך געאַ־דערט. נעאַל. זיך ציען ווי אַין. אין מיין שטאַט אַ זיך טיכטן פֿאַרגליווערע, מזכּה לי.

אָדערקע — די, ס. פּר, מיטן־גאַליציע, פּאַד. דוּו אַדירקע, אַדירקע, אַבדיריק.

אָדערסום — דער, זן. > פּויל. 1. גלחישער ריטואַל פֿון זינד־פֿאַרגעבונג נאַכדעם ווי דער גלייביקער קריסט איז זיך מתודה אויף זינע זינד. 2. פּילגרימשאַפֿט (אייניק אַדער פֿאַר־טייעסוויז) פֿון קריסטן צו אַ פֿאַרהייליקט אַרט כּדי אויסבעטן פֿאַרגעבונג אויף זינד אַדער היילונג פֿון אַ קראַנקייט. די פּראַטשקע וועט ניט קענען קומען די וואָך, זי איז געפֿאַרן אויף אַ. [אין חדר־לשון: שמד־פּוסטן].

אָד קאַלענדאַס גרעקאַס — פּראַזע, ל. אויף אַ וויסער, אומבאַשטימטער צייט; אויף אַ טאַג וואָס איז גיטא אין קאַלענדאַר; דוּו ווען עס וועט זיך דריי טעג ראש־חודש.

אָד"ר — ר"ת פֿון: אַדר ראשון.

אָדר — [אַדער] דער, ס. נאַמען פֿון צוועלפֿטן חודש, רעכענענדיק פֿון ניסן, אַדער פֿון זעקס־טן, רעכענענדיק פֿון תשרי. חודש צווישן שבֿט און ניסן. [אין אַן עיבור־יאָר זענען דאָ צוויי אַיס: אַדר ראשון ← און אַדר שני ←].

אָדריאַנאַפּאַל — ג.נ. פּראָווינץ און שטאַט. געהערט צו טערקיי, נאָך ערשטער העלט־מלחמה צו גריכנלאַנד. [יידן זינט 389. אין 80ער יאָרן 19. י"ה 8,000 יידן צווישן 70,000. די טערקן רופֿן די שטאַט **עֶדִירנֶע**.]

אָדריאַניזשין — ג.נ. שטעטל. דראַהיטשינער קרייז, פּאָלעסיע. P: Odryżyn. צוגעמעניש: אָער לונגען. אין 16. י"ה געהאַט דרוקערני.

אָדרייסים — די. דזוו אָדריעסן, מצ פֿון אָדריעס. [קען האָבן בייטעס פֿון גוזמא, פֿון ביטולן. און עס הייבט זיך אָן אַ חתונה מיט אַ"י, שט. יאָן געפֿענגעניש. "הער זיגען ביי אונדז די סאַמע גדולים? נעמט און פֿאַר שרייבט, וועל איך אַיך זאָגן אַקוראַט מיט די אַ"י און מיטן יחוס", שט. אַלטינג פֿתּרילעווקע.

אָדרינע, אָדרינע — די, י"ס. > ווה, רוס. שטאַל פֿאַר היי. "...אום צו שלאָפֿן אויף פֿרישע היי אין אַ"י, אמד.

אָדריכטא — [אָדראַכטע] די. מצ נב. תח, זן. > בבא בתרא, קסט"א. לעגאַלע דערלויבעניש פֿאַרן קרעדיטאָר אַרבינצוקומען צום בעל־חובֿ (אין הויז, הויף, געשעפט) צו באַקוקן, אָפּשאַצן און אויך צוגעמען זאָכן. (סוחריש) אונטער־שרייבן אָן אַסמכתא אויף אָן אַ"י = אונטער־שרייבן אַ וועקסל.

אָדריז'ע, אָדריז'ע — דער, י"ן. > אוק. רעסטל פֿון אַ שטיקל סוחר, אָפּגעשניטענער טייל פֿון עפעס. דזוו אָברעו.

אָדרינאַל — דער, י"ן. > איי > ל. ענדאָ קרינישע דרוי וואָס ליגט איבער יעדער גיר, פּראָדוצירט אַ ריי האַרמאָנען ווי: אָדרינאַלין, קאָרטיזאָן אַע.

אָדרינאַלין — דער. מצ נב. קרעפֿטיקער סטימולאַנט, באַזעט אין מעדיצין [קאָמעריציעל פּראָדוצירט פֿון אָדרינאַל־דרין פֿון שפּעסן און רינדער, היילמיטל קעגן אַלערגייעס, אַסטמע, שוּק אַע C₉H₁₃NO₃] י"ח: י"ש.

אָדריעס — דער, י"ן. אויך: אַלע [גאַליציע, קורלאַנד]. [אויך אָדריעס ביי 1—2].

1. אויפֿשרייבט אויף אַ קאָנווערט, פּאַקעט, מיטן נאָמען און אויגנאָרט פֿון פּערזאָן צו וועמען עס ווערט געשיקט. ריכטיק אָנשרייבן דעם אַ"י.

2. אויגנאָרט. ער בייט זפֿן אַ יעדן מאָנטיק און דאָנערשטיק. 3. [פֿעירלעכע] רעדע אויף אַ פֿאַרזאַמלונג. עס טרעט אַרויס אַ גוטער מלאַך מיט אַ רעדע, מיט אַין און ברכות אין נאָמען פֿון זינע...גוטע מלאַכים, ממוס.

4. שריפֿטלעכע באַגריסונג און באַערונג לכּבֿוד אַ מענטשן בשׂכּות מיט אַ וויכטיקער דאַסע אין זפֿן לעבן, טעטיקייט. 5. שריפֿטלעכע ווענדונג צו אַ רעגירונג, אַמט, הויכער פּער־זאָ, אין נאָמען פֿון אָפּעלאַנטן. "אין סענאַט האַנדלט זיך איצט וועגען דעם אַ"י וואָס מע דאַרף איבערגעבן דעם קייסער, אַ תּשובֿה אויף דער טראָר־רעדע", קמ. 1865, Ne 13.

6. פֿעירלעכער קוליקורא, אויפֿרוף צום ברייטן עולם. "דער הַנְטִיקער טאַג איז הייס־טאַריש דערמיט וואָס אייראָפּע וועט באַקומען אונדזער אַ"י כּימיין פּוילוס אַ"י, 1863.

"מיר וועלן גיט לאָזן. אַ"י, ווי זאָגט איר, יונגעלעכט?", ספ, סודות. "האַט זי גענומען אַ חומשל און אויפֿגעמישט: אַ"י, וויז מיר צי קענסטו כּאַטש דאַווענען", וויס ו. "יער אַרע" מער יונג. 4. איך (מיר) בעטן(ו) אַיך (איידעלער אופֿן פֿון געבן אָן עצה, אויסריריקן אַ בקשה). "גיט אַ"י אַ גרעסערע גבֿה". "העלפֿט אונדז אַ"י מיט אַ קלוג וואָרט". "זענען מיר...געבליבן מיט אַן דירות, און וואוהיין — זאָגט אַ"י — זאָלן מיר זיך אַהינגען?" ממוס, "גשרפֿים". 5. ווי אַן איי־דעלער ענטפֿער אויף אַ דאַנק. — אַ שיינעם דאַנק אַיך! — אַ"י, ניטאַ פֿאַר וואָס". 6. און דערצו נאָך, און ווי אַ צוגאַב צום פֿרוערדיקן. "אזודאי וועל איך עס טאָן, איך וועל נאָך אַ אַ מצוה פֿאַרדינען". אַן אָפּגעריסענע פֿון אַלץ, בלאַנקעט די נשמה אין דער...העלט... און זוכט אַ"י וואָס מער פֿאַריתומט צו ווערן". בעל־מחשבות ו.

אָדריבאַ איפּכאַ (מסתברא) — [אָדריאַבע איפּכע (מיסטאַבע)] תל. פֿאַרקערט, דער היפך פֿון דעם לייגט זיך אויפֿן שכל, דאָס פֿאַרקערטע דרינגט גאַר אַרויס (ביי אַ דיס־קוסיע, וויכוח, ווי אַ דיפֿאַלקטישער טערמין). "הוה אמינא — וואָלט איך מיינען (זאָגן) ... אַ"י אַ"י מ". "הייבט זיך אַ קאַפּ און זאָגט: אַ"י א! אמת. עס ווענען דאָ עטלעכע פֿלעדער־מייז, אָבער מיר אַליין...". פּרץ, ליטעראַטור און לעבן.

אָדריבאַ (יבה) וואָדריבאַ (יבה) — [אָדע־ראַבע הייאָדעראַבע] צב. 1. דזוו אָדריבאַ אַ גאַר עמפֿאַטישער, פֿאַרשטאַרקט, אַרויסגע־הויבן. "ער וואָלט תּימף געהאַט עולמיהבא. ווערן טאָקע פֿאַרוואָס נישט? אַ"י וואָ"י, טעיאַ טאַר. אַ"י וואָ, איר באַדאַרפֿט דאָס טאַן, איר וועט מאַכן ליכטיק דעם געגנט מיט דעם אור החסידות", לדב. 2. אַזוו. אין גוטע (פעסטע) באַצייאונגען; גאַר גערן (ווייליק, גרייט) צו טאָן עפעס. מיטן גרעסטן פֿאַרגעניגן. "איך בין מיטן פּרין (הונט) אַ"י וואָ, נאָך דער פּרין (הונט) אין מיט מיר קידער־ווידער", פֿוהל. "דער פֿרומער ייד...דערלאַנגט די האַנט דער פֿרעיער יוגנט און איז מיט זיי אַ"י וואָ", י"פֿאַל, 1882, Ne 43.

אָדרי וואָדרי — [אָדע־ר הייאָדע־ר] די ביידע אָדריס, אָדריאַשון — און אָדרישני — פֿון אַן עיבור־יאָר.

אָדריו'ף — [אָדריאַף, אָדריו'ף, דער, י"ן. דזוו אָדע־רויף, אַ אָדע־ראַף, אָדריאַף. "און האָב ביי אים גענעמען אין אַ הונדערט פֿופֿציק זילבערנע רובל", י"פ. "ווער עס האָט אונדז געשיקט אַן זאָל שיקן דאָס איבעריקע און אַרויסנעמען די ספֿרים", קמ. 1865, Ne 20, מודעה. "ווער עס האָט עפעס געהאַנדלט און האָט געגעבן אַ"י, חא, נא.א.

אָדרי"ח — ר"ת פֿון: אַ דראַש חודש. **אָדריאַטיק** — ג.נ. די. אָדריאַטישער ים און זינע ברעגן, דאָס געבט אַרום אָדריאַטישן ים. **אָדריאַטישער ים** — ג.נ. ים צווישן די ברעגן פֿון איטאַליע (מערבֿ), יוגאַסלאַויע און אַלבאַניע (מזרח).

אַן איינציקער אַ"י האָט 29 טעג. זפֿן זמל' איז דגים, פֿיש ז' (ב)אָדרי איז משה רבינוס יאָר־צייט; דער פֿערצנטער טאַג אין אַ"י איז פּורים. "משכּנס אַ"י מרבים בשׂמחה", תענית. כט/א = ווען עס קומט אָן דער חודש אַ"י פֿאַרמערט מען שמחה. "אַ"י לאָזט מען זיך צו דער אָדער" = מע לאָזט זיך צאַפֿן בלוט, דה מע האָט אַ סך הוצאות אויף פּסח. "שבֿט גיע בראַט, אַ"י גיע ברודער", שוה = אין חודש שבֿט זינען גרויסע פֿרעסט, איז דער חודש גיט קיין ברודער; אָבער אויך דער חודש אַ"י איז גיט גוט, ווייל דאָס וועטער האַלט זיך אין איין בייטן.

אָדריאַ בינע — דזוו אָדריבאַ, שפּאַטיש. **אָדריאַ זמל** — [אָדריאַ זוטאַ] קליינער צו־גויפֿקום, נאָמען פֿון אַ טייל פֿון זהר (טייל פֿון פרשה האוינו) [דאָרטן ווערן איבערגעגעבן די לעצטע רייד פֿון ר' שמעון בן יוחאי פֿאַר זפֿן טויט ביי אַ קלענערן צוגויפֿקום פֿון תלמידי דים]. המשך פֿון אָדריאַ רבאָ. <

אָדריאַ'ף — אַ אָד(ע)ראַף. "די פּריצים...מוז מען געבן געלט צום זמן אָן גיט — איז דער אַ"י אין דער אָרבעט", קמ. 1870, Ne 2.

אָדריאַ ריבאַ — [אָדריאַ ראַבאַ] גרויסער צו־גויפֿקום, נאָמען פֿון אַ טייל פֿון זהר, (טייל פֿון פרשה תרומה). [ביי אַ גרעסערן צוגויפֿ־קום פֿון זינע תלמידים אַנטפלעקט ר' שמעון בן יוחאי זפֿן באַנעמען גאַס און וועלט; די תלמידים זינען ממשיך די רייד פֿון רבי'ן. דער סאַמע סיסטעמאַטישער טייל פֿון זהר]. < אָדריאַ זוטאַ.

אָדריבאַ, יבה — [אָד(ע)ראַבע] זוו. תל. 1. [אָלמיר זיך ווענדן] צו דער שטאַרקערער זייט. פֿאַרקערט גאַר; דער היפך פֿון דעם איז ריכטיקער (פּילכער, גערעכטער אע). אַ"י סאיז גאַר אַ גדולה, אַן אויפֿטו. אַ"י סאיז גאַר אַן עולה, אַ חסא. אַ"י — כאַפּ איך זיך דווקא אָן פֿאַר דער אַגדתא...היי אַן אמתער תלמיד־חכם וואָס מוז זאָגן פֿאַרקערט", ממוס. "בישיבה של מטה", אַ הייסער מרחץ — אַי, סידערוקייט; אַ טבילה — אַ"י, וואָס קעלטערן", פֿרוג ו. "חמשה־עשר", מיינט נישט אַז איך באַקלאָג זיך, אַ"י איך בין זייער צו־פֿרידן", שט. קליינע מונטשטעלעך. 2. (מיט שינוי אין ערשטיקן באַטשט). זאָל זפֿן אַזוי, טאַקע אַזוי (דריקט אויס צושטימונג, חיליקייט, גרייטיקייט). "פֿאַרוואָס טאַקע נישט? אַ"י, מיטן גרעסטן (עגעסטן) כּבֿוד!". "דאָס איז דאָך ערשט די באַזע חריפֿות! אַ"י, לאָז אַ ייד ברעכן דעם קאַפּ, פֿאַלן אויפֿן שכל און גע־פֿינען...", ממוס, פֿישקע. "אַ לאַז מען זיך ווי סאַמעט...", אַ"י גיב אַ גלעט", שוה [אויפֿן סמך פֿון אַן עלטערן שוה: אַ מידל איז ווי סאַמעט — עס טאַר אויף איר קיין פֿלעק גיט פֿאַלן]. 3. אַגו, טוטט) עס! (דריקט אויס אויפֿפֿאַדע־רונג, אַרויסרוף, דערמוטיקונג). "אַגו, אַ"י, וויז וואָס דו קענסטו?", "ראַנגלט זיך, אַ"י, וועלן מיר זען ווער סאיז שטאַרקער". אַ"י, לאַז מען זען ווער וועמען וועט איבערשפּאַרן", ממוס. ווינטשט. 5. האַסט אַ טעות...עס וועט נישט גיין, פּרווה אַ"י, וועסטו זען", ממוס, פּריזיוו.

אדרעסאָגראַף — דער, זי. מאַשין צו אַר-
רעסירן, בוי, אויפצוקלאַפן, אויפצודרוקן אַר-
רעסן.

אדרעסאַנט — דער, זי. דער (די) צו וועמען
עפעס ווערט אַדרעסירט.

אדרעסאַנט — דער, זי. דער (די) וואָס
שיקט עפעס צו אַ צווייטן.

אדרעסבויך (**ביכל**) — דער, דאָס, ביכער
(לעך). ספּעציעל בוך (ביכל) צו פֿאַרציי-
כענען אַדרעסן, טעלעפֿאָן-נומערן. אַלפֿאַבעטיש
אויסגעשטעלט.

אדרעסיוויזער — דער, זי. יעדער מין
רשימה מיט אַדרעסן פֿון מענטשן אַדער פֿיר-
מעס (וואָס האָט אַ ספּעציעלן צוועק). „אַ-ווי-
פֿון ווילנער פֿירמעס“, די בימה, ווילנע 1925,
№ 10.

אדרעסירן — טרוה. סיר, אַדרעסירט. 1. אַג-
שרייבן דעם אַדרעס. אַ קאָנזערטן. אַ גוטער
מלאך גייט אום און זעט אַז אַיטלעכער פֿאַקעט
זאָל ווערן ריכטיק אַדרעסירט און וואָס צום
שנעלסטן טראַנספֿארטירט, יוואָש. 2. באַ-
גריסן (רעדן אויף) אַ פֿאַרזאַמלונג. אַ דעם
עולם, די פֿאַרזאַמלונג. אַם. 3. זיך ווענדן
אויף אַ פֿעלערלעכן אַרפֿן. אַ די רעגירונג.
4. אַוועקשיקן. „זא...העט קיין גילעגנהייט
קעגן טרעפֿן די ברייבן צו אַ זוא האט זי
אונטער מנן בריב און אַיך גישריבן, יוסף
מאַרשן, חנוך לנער, פֿירודא תקל“.

אדרעסירער — דער, זי. וון זיין, קע, זי. זי.
1. ווער עס שרעפט אַדרעסן. 2. רעדנער
(זיין) אויף אַ פֿאַרזאַמלונג (איר בבשעם).

אדרעסלאַז — אַדי. 1. וואָס איז אַן אַר-
רעס, אַן אַ באַשטענדיקן אויגנאַרט. 2. פֿאַר-
לאָרן; וואָס וויינט ניט וואו זיך אַהינצוטאָן.
„און דערהיילע מיט אַן אַדרעסלאַזן פֿנים...
שטיי איך...און פֿרעג: ווי זאָל איך...דער-
קאָנען צו מנן אייגענער באַהעלטעניש דעם
וועג,“ הל.

אדרעסבירוראָ — דאָס, זען. מוניציפֿאַלער
אַדער פֿאַליציאישער אַמט (אויך פֿרוואַט אין
טייל לענדער) וואו מ'קען זיך נאָכברענגן אויף
אַדרעסן פֿון אַינבוים. (אויך: אַדרעס-קאָנטאַר,
אַדרעס-אַנשאַטלעט).

אדרעסבנע(ר) סמאַל — דער. מצ נב. סל.
> רוס. אַדרעסן-בירוראַ נאָן רוסלאַנד און אין
אַנדערע לענדער וואו עס איז אַבליגאַטאָריש
צו מעלדן וועגן בנשן דעם אויגנאַרטן. אין
דער גרויסער שטאַט קענען איז ביז הונטן ניטאָ
קיין אַ סי און אַז מע דאַרף אָפּזוכן איינעם
אין זייער שווער, יוֹפֿאַל, 1887, № 7.

אדרעסראַשן — [אַדער-ריישן] דער, זי. ערש-
טער אַדר. [אַדער-ריישן] דער, זי. ערש-
עבוריאַר. < אַדר. אַי-די האָט 30 טעג. נאָר-
איז אַ טפֿל צו אַדר-שיני; דעם פֿערצנטן טאָג
אין אַי-די איז פֿוריום-קטן, מע זאָגט ניט
תחנון. ווען מע זאָגט (שרעבט) סתם אַדרי
און עס איז אַן עבוריאַר — איז עס אַי-די.
אַדר-שי — [אַדערש] אַדי. נעאַל. וואָס איז
שייך (כאַראַקטעריסטיש) פֿאַרן חודש אַדר.
„ווי פֿון אַ שוואַרצן טיך אַן אַער צעגאַס“,
פֿמ. סתם.

אַדר-שיני — [אַדער-שיינין] דער, זי. יחיי-
טער אַדר. נאָמען פֿון דרעכטן חודש אין אַן
עבוריאַר, צווייטן אַדר-ראַשון און ניסן. < אַדר.
אַי-שי האָט 29 טעג. פֿורים, אַלע געדענק
טעג און ברמחה פֿון יינגלעך, געבאַרן אין
אַדר פֿון אַ פשוט יאַר — ווערן אַריבערגע-
טראָגן אין אַי-שי. [אַ יאַרצייט ריכט מען אָפּ
דאָס ערשטע יאַר אין אַדר-ראַשון, אַלע שפּע-
טערע יאַרן אין אַדר-שיני]. הייסט אויך וואָדר
[„וויאַדער“].

אַד-שי — ר"ת פֿון: אַדר שני.
אַד"ה — ר"ת פֿון: אַב הוּמאַה, אַב הרחמים,
אַב העור, אַבם הראשון, אַהבת השם, אומות
העולם, אותו האיש, אי הכי, איסור הנאה,
אליהו הנביא, אנשי השם, אָפֿילו הכי, אתה
הראת.

אַהאַ — אויסרופֿוואָרט. 1. [מיט אַ העכערער
צעוויגענער נאָמע און שטאַרקער באַטאָנונג
פֿון צווייטן טראָגן. דריקט אויס צופֿרידנקייט,
ווען מע פֿאַרשטייט סוף-כֿלסוף, מע כאַפט
זיך אין וואָס עס גייט, מע טרעפֿט. „אַ! איצט
ווייט איך שוין וואָס דו מיינסט“. „אַ! איך
ווייט שוין, איך האָב אַן עצה“, שט. 2. דריקט
אויס פֿאַרהאונדערונג איבער עפעס וואָס איז
געשען פֿלוצעם, זייער גיך. „...האָט ניט אוי-
פֿיעט אויסריידן — אַ! יענער איז שוין דאָ“,
מחום, ביישיכּה של מטה. „...רחלע האָט גאָר
וואָס געפֿענט די אויגן — אַ! דאָס קריגל
ציקאַרע שטייט שוין אויפֿן טיש“, שט.
טעמעפֿעניו. 3. דריקט אויס געפֿיל פֿון נצחון,
פֿרייד פֿון דערגרייכן. „אַ! איך האָב דיך
געכאַפֿט“. 4. ווערט געניצט בנשן רייזן זיך
מיט עמעצן, דריקט אויס צורלעכעיס. „אַ! אַ!
האַסט מיך ניט געכאַפֿט!“, דער רובל אויף
דער ערד...האַט איראַניש געקוקט...און
האַט ווי גערעדט: אַ! אַלץ איבער מיר...
איבער מיר!, אר, ידער ליגן. 5. דריקט
אויס צופֿרידנקייט מיט אַ פסק וואָס עמעצער
האַט באַקומען, באַפֿרידיקונג מיט דעם וואָס אַ
שולדיקער איז געוואָרן באַשטראַפֿט. „אַ! ער
האַט עס כשר פֿאַרדינט“, אַ! ער איז אַרביי-
געפֿאַלן מיט זינע שווינדלערענישן!. 6. [צוויי-
טער טאָף שטאַרק באַטאָנט, אַבער אַפּגעוואַקט,
קורץ]. דריקט אויס חוזק און חידוש, ווען
עמעץ מישט זיך אַרין אומגעבעטענערהייט. „אַ!
ער איז שוין חידער דאָ! ווער פֿרעגט דיך?“,
„סע ווערט אַ ביסל גראַמער — אַ! איז שוין
חידער אויס ברודערשאַפֿט“, מחום, ביישיכּה של
מטה. 7. [מיט אַ גלעכער לענג פֿון ביידע
טראָפֿן]. ווערט געניצט בנשן אויסריידן
פֿאַרן ניט פֿאַלגן. „אַ! ס'איז הייס. כּיהאַב דיך
געזאָגט, יסט זיך אַפּברענגן די ליפֿן“.

אַהאַ — אויסרופֿוואָרט. 1. דריקט אויס צור-
פֿרידנקייט, פֿרייד, געפֿיל פֿון נצחון. „אַ!
האַב איך אים דערלאָנגט“. „...אַוואַזירעכע אַז
זיא פֿעלט — אַ! גישטע שוין דער הולטמאַ“,
מחום, משלי, תקע"ד, 25. 2. דריקט אויס
באַגניסטערונג, התלהבות. „אַ! דעם רבינס
מופֿתים!“.

אַהאַלרשען — טרוה. שטע, אַהאַלושעט.
> אוקר. וווּ דזח אַלושען <.

אַהאַסווער, יפֿע"ר — 1. נאָמען פֿון
לעגענדאַרישער פֿערנאָן וואָס ווערט אויך אַג-
גערופֿן וואַנדערנדיקער ייד, אייביקער ייד.
> אַוואַשוורוש. קריסטלעכער סימבאָל פֿון יידישן
פֿאַלק וואָס זאָל זיין פֿאַרמשפּט אייביק צו
וואַנדערן, קיינמאַל ניט געפֿינען קיין מקום-
מנוחה. [לויט קריסטלעכער לעגענדע פֿון 12.
י"ה — אויפֿן יסוד פֿון אַן אויסטייטשוונג אין
ברית חדשה (מתי 16: 28) — האָט יעזוס,
מיטן קרייץ אויף די פֿלייצעס, זיך אַפּגעשטעלט
אויפֿן וועג צו גאַלגאַטאַ בנשן הויז פֿון אַ
ירושלימער שוטער וואָס האָט געהייסן אַ;
אַ האָט אים אַוועקגעטריבן און דערפֿאַר האָט
אים יעזוס פֿאַרשאַלטן אייביק אַרומצוואַנדערן,
ביז ער וועט צום צווייטן מאָל אַראַפּקומען
אויף דער ערד]. „פֿאַר גויים בין איך אַ גע-
שטראַפֿטער אַ, בין אַ סאַדיסטישע לעגענדע
זייערע“, צייט. נעזאַמלטע שריפֿטן ו, וואַרשע.
2. פֿון אַ בילד פֿון אַ זינדיקן אַריבער צו
דער מאַיעסטעטישער געשטאַלט פֿון אַ גערודפֿטן
גלות-ייד, וואָס איז אַ סימבאָל פֿון אַריבער-
טראָגן אַלע ליידן און פֿון גרויס בנחון.
געוואָרן אויך אין יידישער ליטעראַטור אַ
נאָמען פֿאַרן אייביקן ייד. „דאָרט שפּריינט
אין ווייטן אַל... די וואונדן ניט פֿאַרבוני-
דענע“, אל וו. „מיט אייביקן גורל פֿון אַלטן
אַ אויף וועמען גלות-גור האָט קיינמאַל ניט
קיין שליטה“, לאַפֿי, פֿולנער קרוג. „דער גוף
אַס האָט לאַנג שוין באַדאַרפֿט...פֿאַנגדער-
פֿאַלן... און אַט איז אַ נס: ער איז איינ-
שטאַרק“, הל, טרעבלינקע. [אַשס] העלד איז
דער ייד אין וועג...דער ייד וואָס גאַסט ער
איז אים אַ היים און אַן עשאַפֿט, דער ייד
וואָס זיין נאָמען איז: אַ“, שג דערציילערס
און רעאַמאַניסן.

אַהאַקליאַע — דער, זי. אוקר. > אוקר.
ווער עס ענטפֿערט אויף אַלץ מיט 'אַהאַ'.
„ער איז ניט מער ווי אַן אַ, חוץ אַהאַ וועסט
פֿון אים קיין זאַך ניט אַרויסקריגן“.

אַהאַקען — אַוטו. קע, (גע)אַהאַקעט. אוקר.
ענטפֿערן אַדער אַפּפֿטרן מיט 'אַהאַ'. וואָס
אַהאַקעסטו מיר? רעד קלאַרע דיבורים!.

אַהאַראַיינע — די, זי. אוקר. > אוקר, וווּ.
גאַרטנוואַרג, גרינס. אויך: הַאַרְאַדינע.

אַהאַרין — דער, זי. > דעטש, לאַקל, גאַליציע,
טשערנאַוויץ. דער בוים קליאַן. אַי-צו-ק-ער
— געמאַכט פֿון זאַפט פֿון געוויסע מינים
קליאַן.

אַהב את המלאכה — [עוהאַי עס האַמלאַכען]
< אהוב את המלאכה.

אַהבה — [אַהאַווע, אַהאַווען] די, יבות (זו).
> סיר השירים אג. 1. ליבשאַפֿט צווישן
מאַן און פֿרוי, ספּעצ וואָס בינדט זיך מיט
צערטלעכקייט, איבערגעגעבנקייט. „דיא אַ ניט
לענגיר גיווערטי, גה. 298. „און עס ווערט
צווישן די צוויי אַ מין אַ, אַ ליבשאַפֿט אַז
ס'איז גאַר אַ מחיה צו קוקן“, שט. יבערעלע.
„און אין די אויגן האָט אַ פֿרישע אַ אַג-
געוויבן צו שפּאַצן, ווייט, מול-טובֿ, גיי
ווייט צי עס איז אַ צי תאוה — אַז עס
איז אין דער פֿינצערע, פּוול. 2. ליבשאַפֿט

אהבה עצמית — [אהאיזע איצמים] פראזע, צב. 1. איינליבע, זיך ליבע. „אן א' ע' וואלט די וועלט קיין קיום ניט געהאט, נאך א' ע' קען די וועלט קיין קיום ניט האבן.“

2. פֿעסטע, קערנדיקע, ממשותדיקע ליבשאפט. „יחידות איז ניט נאך די פֿאר אייניקונג פֿון חסיד ורבי. דאָס איז אַ פּוּעליינאָז פֿון דער אַ ע' פֿון רבין צום חסיד.“ זב.

אהבה פנימית — [אהאיזע פנימים] פראזע, צב. אינעווייניקסטע, האַרציקע, טיפֿע ליבשאפט. „די גרויסע א' פ' צום זיידנס הויז בכלל.“ זב.

אהבה רבה — [אהאיזע ראַבע; וואַ "באָ" פראזע, גרויסע) ליבשאפט. 1. ערשטע ווערטער און נאָמען פֿון דער תּפֿילה אין שחרית פֿאַר קריאת שמע („שמע ישראל“) [די תּפֿילה זאָל נאָך שטאַמען פֿון די אַנשי פּנסת גדולה. לויט נוסח אַשכּנז איז אַ ר', לויט נוסח ספרד — אַהבת־עולם. — זען ברכות, יא/ב]. „די ברכות וואָס זינגען פֿאַר קריאת שמע, דאָס איז יוצר אור און אַ ר', וואָס זיי זאָגן פּסוקי דומרה מיט גרויס רעש און מיט התלהבות, בפרט די ברכות פֿון יוצר אור און אַ ר', נוצ ו. „פֿאַר לויטער אַ ר' קומט ער ניט צו שמע־ישראל, פֿוּל = וועגן עמעצן וועגן רעדט אַ סך וועגן טאָן טובות אָדער וועגן זיין גוטסקייט, אָבער העלפֿן העלפֿט ער ניט. „איבער אַ ר' קומט ער צו שמע־ישראל, פֿוּל = איבער ליבשאפט צו זיין חייב (זיין יונג חובל) קומט ער שפּעט צום דאַנען. אַ ר' פֿר י ש ש ע ס פּר י ש ט שיקלעך) = וואָס באַחזין זיך אויפֿן פּנים ביי סעקסועלער זיבטיקונג. 2. (אין שיטה פֿון חב"ד) אַ היינעק מדרגה פֿון ליבשאפט וואָס איז דאָך גינדעריקער ווי די ליבשאפט וואָס הייסט אַהבת־עולם. „אַ ר' איז אַ ליבשאפט פֿון פֿאַרגעניגנס און דאָס איז אַ פֿלאַם פֿענער... אין אַ בחינה פֿון אַ מתנה צו דעם וואָס איז גאַנץ אין יראה... אַהבת־עולם איז אַזאַ וואָס קומט פֿון דעם פֿאַרשאַנד און פֿון דעם חיסן אין די גרויסקייט פֿון גיט אין־סוף.“

תּניא. 3. איר. ליבשאפט. „מזן חובב האָט ניט אַזוי שטאַרק אַנגעקוועלט פֿון מזן אַ ר', אויך פֿון מזן פֿיל עסן איז זי ניט זאָט גע' וואָרן.“ אבג. דער גלגול, וואָרשע תּרניו.

אהבה רבה-שטייגער — דער. מצ נב. (חונישער טערמין) אופֿן פֿון פֿירברענגען די תּפֿילה אַהבה רבה שבת און יומ־טובֿ צו שחרית. פֿריגישער טאָן אין מוויק (צוישן מאַזשאַר און מינאַר) אַנגענומען אין חונישער ניגנה און פּאַליבט במע עולם; קרוב־יש צום וואַלעכישן זאַנעכץ אָדער קנייטש. אויך: אַהבה־רבה־גוסטא. [אין דעם אַר־יש זיי גען אויך געשאַפֿן געוואָרן ייִדישע פֿאַלקסלידער (די באַקאַנטסטע: ר' לוי־יצחק באַרדיטשעווערס „דודעלע“) און חסידישע ניגונים]. „מזן גרעס" טע קונץ איז באַשאַפֿען אין אַר־יש, איך האָב זיך זייער בוש געקענט פּעסטען, אבג. דער גלגול.

ליבשאפט פֿון אַמנון און תּמרי, זען שמואל ב, ג]. „אין דער לעצטער רעוואָלוציע האָבן די פּאַליאַקן געהאַלטן פֿון זיין עולם ומלואָו. האָבן זיך מיט זיי געקושט און געהאַלדוט... עס איז געווען אַן אַ ה' ב' ויפֿאַל, 1882, 48 Ne.

אהבה ואהיה — [אהאיזע ווייאַכוע] פראזע, > ברכות, יב/א. ליבשאפט און ברידערלעכקייט. אויפֿריכטיקע פֿרענדשאַפט, שטאַרקע נשמהדיקע צוגעבונדנקייט. „די גרויסע אַ וואָ וואָס האָט געהערשט ביי ... חסידים ... צו דעם זיידנס הויז בכלל.“ זב.

אהבה וחובה — [אהאיזע ווייאַכוע] פראזע, פֿאַרבינדונג פֿון תּנ אַהבה און משגה־חאַרט חובה. ליבשאפט און געמיינע צוגעבונדנקייט. „דאָס אַלץ האָט געוואָרן אַ דרך־ארציקן מורא־וּפֿחַד, מיט אַ פּנימיותדיקער אַ וואַי.“ זב.

אהבה ויראה — [אהאיזע ווייאַכוע] פראזע, ליבשאפט און פֿאַרכט. ליבשאפט צו גאָט און גאָטספֿאַרשטיקייט. — אַהבה ב. ביי דע אופֿנים פֿון מענטשנס באַצויאונג צו גאָט; ביי דע דרכים אין דינען גאָט. „דער המון...עס מיינט אַז דער מענטש וואָס טוט אַלצידיג אַזוי ווי עס שטייט אין שלוח־ערוך — דאָס הייסט שוין אַ ר' גיט, מע מוז זיך געוואַרען ליב צו האָבן דעם באַשפּעפֿער, נוצ וו.

אהבה מסותרת — [אהאיזע מעסוטערעס] פראזע, > משלי, כז, 5. פֿאַרבראַגענע ליבשאפט. 1. ליבשאפט וואָס חפּזט זיך ניט אַרויס אין צערטלעכקייט. אַ מ' צו קינדער וואָס מע שטראַפֿט. „אין דער תּוכחת מגולה און די שטרענגע הדרכה־ווערטער פֿון די עלטערע חסידים האָט בולט געווען די אַ מ'“ זב. 2. (קבלה) ליבשאפט צו גאָט וואָס איז דאָ אין נפש־אויך פֿון אַ זינדיקן ייד. „אַט די ליבשאפט אין גיטלעכע נפש, וואָס איר ווילן און שטרעבן איז זיך צו באַהעפֿטן אין גיט...ווערט אַנגערופֿן מיטן נאָמען אַ מ' וואָרעם זי איז באַהאַלטן און צוגעדעקט מיט אַ זאַק־קלייד פֿון דער קליפה ביי די פּוּשע־ישראל, תּניא.

אהבה מקלקלת השורה — [אהאיזע מע' קאַלקעלעס האַשו־רע] אַפֿאַריום, שוה. > רשי, בראשית, כב, 3 [אויפֿן סמך פֿון בראשית רבה, נה, יא; סנהדרין, קה/ב] — דאָרטן מ'בטלת את...]. ליבשאפט פֿירט איבער דעם (ריכטיקן) שטייגער. ווערט געניצט אין זינען: ווען מע האָט עמעצן ליב קען מען אים ניט משפּטן אָבערקיטן; ליבשאפט פֿאַר־זעט אַן עולה, פֿאַרקוקט אַ פֿעלער. פֿרנז: „ליבע איז בלינד“, שוה. [דאָס אייגענע וועגן שגאה].

אהבה עליונה — [אהאיזע עליוניע] פראזע, וויכע (העכסטע) ליבשאפט. ליבשאפט, וואָס זי פֿליסט אַרויס פֿון דער געטלעכקייט, וואָס איז אַן אייגנשאַפט פֿון גאָט. „אויף די וואָס זינגען זיך מוסר נפש באַהבה...זאָגן [די ממונים אין היכל אַהבה] עדות, און די למט גייען נאָך העכער אַרויף געקרוינט ווערן אין דער אַ ע' ממידת הקביה אַליין, נוצ וו.

צוישן עלטערן און קינדער; ליבשאפט צוישן פֿרענד, צוגעבונדנקייט. „ווי דער שטייגער איז נאָך אַזוי אַרין אַ, האָבן זיך די חברים געשריבן אַלע אַכט טאַג בריח“ קח. „סיאיז ניט גלח צו אַ פֿון אַ וואָס צו בנימ וּבְנֵי צו דער אַ פֿון אַחים ואחיות“, זב. 3. געמיינע ליבשאפט צו גאָט [אויפֿן סמך פֿון דברים, י, 12; יא, 1. ווערט אַנטוויקלט אין תּל, למשל: ספּרי, דברים ל"ז, מיטן פּרינציפֿ אַז גאָט דאַרף מען דינען פֿון ריינער ליבשאפט, אַ, און ניט מחמת יראה. די קבלה האָט געשאַפֿן אַ גאַנצע שיטה ווי צו דערגרייכן צו דער הויכער מדרגה פֿון ריינער אַ; אין סינפֿסן הימל איז פֿאַראַן אַ באַזונדערער היכל אַ, וואָס נאָך די לויטער־סטע, ריינסטע תּפֿילות גרייכן צו אים — זהר, בראשית, מד]. „...דאָס זינגען יראה און אַ וואָס איז אין דעם מוח און האַרץ פֿון יעדן איינציקן לויט זיין מאָס...“ אַ איז דער שורש פֿון אַלע צוויי הונדערט אַכט און פֿער־ציק מצוות עשה, תּניא. „רבוגר־של־עולם! דו זעסט דאָך מזן האַרץ — איך דין דין מיט יראה און אַ, פּרנז ו. „זיין יראה, זיין אַ און זיין פֿרומקייט זענען נאָר אַן אַנ־שטעל, מוחס, אַן אַ שטורעמעניט. 4. ליבשאפט פֿון גאָט צום פֿאַלק ישראל [אויפֿן סמך פֿון דברים, ה, 9 א. — אַהבת־עולם]. 5. די תּפֿילה אַהבה רבה אָדער אַהבת־עולם, פֿאַר קריאת־שמע אין שחרית; פּוּטים אויף דער תּפֿילה. 6. נאָמען פֿון אַ פֿאַראַיין פֿאַר ייִדישע קינדער און יוגנט־היימען אין בערלין אין דער צייט פֿון נאַצישער הערשאַפט.

אהבה בתענוגים — [אהאיזע בייטאַנאָגים] פראזע, > שיר השירים, ז, 7. ליבשאפט אין תּענוגים [תּי: „...געליבטע, אין תּענוגים“]. (קבלה) די העכסטע מדרגה פֿון ליבשאפט צו גאָט. „...צו...ווער מדרגה פֿון אַהבה אַ שטאַרקע ווי פֿענעריקע קוילן, און דאָס איז וואָס ווערט אַנגערופֿן אַ ב', צו האָבן פֿאַר־געניגן פֿון געטלעכקייט, תּניא.

אהבה גדולה — [אהאיזע גדוילע] פראזע, > תּנחומא, קדושים, יב; אַ ג' היתה בין 1. גרויסע ליבשאפט בכלל. 2. די ליבשאפט פֿון גאָט צו זיין פֿאַלק ישראל.

אהבה דוחקת את הבשר — [אהאיזע דויכעקעס עס האַבאַטער] לק. שוה. > בבא מציעא, פד/א. ליבשאפט ציט אַינן דאָס ליב (דא פֿאַר די וואָס האָבן זיך ליב איז ניט שייך ענגשאַפט). שפּאַסיק אויך וועגן אַ פֿאַר־פֿאַלק וואָס זעט אויס ניט גוט.

אהבהדיק — [אהאיזעדיק] אַד. וואָס האָט אין זיך (איז דורכגענומען מיט) אַהבה. „איז במע פֿאַלק געווען אַזאַ אַע באַצויאונג צום רבין אַ...“ קופּערמאַן, שוה, 17 iv 1953.

אהבה התלויה בדבר — [אהאיזע אַהאיזע] האַטלוייע ביידאָוערן פראזע, > אַבות, ה, טז. ליבשאפט וואָס הענגט אָפּ פֿון אַ זאָך. ליבשאפט וואָס איז פֿאַרבוונדן מיט תּאוה אָדער מיט אַ מאַטעריעלן מאַטיוו, מיט אַן אויס־רעכענונג; אומריינע, אומעכטע ליבשאפט. [די משגה אילוסטריירט עס: „דאָס איז די

אהבה שאינה תלויה בדבר — [אהאיחע (אהאחוע) שעמינא טלוייע ביידאווער] פראזע. > אבות, ה, טז. ליבשאפט וואס הענגט ניט אפ פון א זאך, ליבשאפט וואס איז ניט אפ הענגיק פון האבן עפעס א גוט; ליבשאפט צווישן פריינד [די משנה אילוסטרירט עס: „דאס איז די ליבשאפט פון דוד און יונתן“, זען שמואל א, יח]. פרגל אהבה התלויה בדבר.

אהבה שהיא תלויה בדבר — [אהאיחע (אהאחוע) שהיה טלוייע ביידאווער] פראזע. דזו אהבה התלויה בדבר — <

אהבה של מטה — [אהאיחע של מאיטא] פראזע. (קבלה) ליבשאפט פון דעם אונטער שטן, דעם מענטש, צו גאט. „און אז עס דערוועקט זיך דאס ליבשאפט מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, ווערט דאס היכל [אהבה] דערפילט פון כמה טובות און כמה חסדים און כמה רחמים; באהעפט זיך די א' ש' מי מיט דער אהבה של מעלה אין איין דבקות“, נוצ וו.

אהבה של מעלה — [אהאיחע של מייילע] פראזע. דזו אהבה עליונה — < דפו. **אהבתי את אדוני** — [אהאיחע] פראזע. אדוני. > שמות, כא, 5. איך האב ליב מיין האר. [צייטירט, צו פון א יידישן קנעכט וואס וויל אויפן זיבעטן יאר ניט ארויס פרייזן]. ווערט געניצט מיט ביטול צו באצייכענען קנעכטישקייט, גרויס אונטערטעניגקייט.

אהבתי את אשתי — [אהאיחע] פראזע. < דפו. איך האב ליב מיין ווייב [דער פסוק: 'אהבתי את אדוני, את אשתי ואת בני...']. ווערט געניצט הן ערנסט הן איר. „... און ער זאגט: א' א' א' און וויל זיך מיט איר נישט גטן, פראג, געדאנקען און אדווערסן.

אהבת אחים — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארליבט אין זיין האלבשוועסטער תמר, זי פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת בצע — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת גוף — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אפשר נאך מער אהבת נפש, לאסאוויו, אמעריקאנער, 24 VII 1959.

אהבת גרים — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת ר' (ה') — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת הבריות — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת הכבוד — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת הלב — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת המקום — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת השם — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

די אהבה צו א צדיק, ווי גרויס עס איז א' ה' צו א רשע, חסידישער זאג.

אהבת התורה — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת חיים — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת חסד — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת ישראל — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

אהבת צדקה — [אהאיחע] פראזע. אהבה בתורה בדבר [אמגון, דודס זון, האט זיך פארנארט צו זיך, פארוואגלייכט און דער נאך זי פלינט געקריגן]. ליבשאפט, דורכגענומען מיט תאוה, וואס איז בלויז סעקסועל. „אהבה האט מדרגות, די נידעריקסטע איז א' א' ותו“, אפא, פוילישע וועלדער.

ידישן פאלק, צו יידן. א' י' פון די חסידי אומות-העולם. "צוליב אהבת בנות-ישראל איז ער געקומען צו א' י" — וועגן א ניטינד וואס זיך מגייר געווען צוליב ליבע צו א יידישער טאכטער.

אהבת-ישראלדיק — אדי. וואס האט אין זיך, איז דורכגעדרונגען מיט אהבת ישראל. "די הדרת-קודשדיקע תפילה ענדיקט זיך מיט אן אײן גוט'ס-טוב", לדב. "דאס ארגאניש-ידישע אין אים, דאס אײנע, צייט, טמו, 1953 II 26.

אהבת-ישראלניק — דער, יעס. וונ ניצע, יס. ווער עס פארמאגט, איז דורכגעדרונגען מיט אהבת ישראל; ווער עס איז א פרינציפיעלער אנהענגער פון דער שיטה צו זוכן די גוטע שטייכן פון יידן. "גארקי דער אײ...". צייט.

אהבת ממון — [אהאי'ואס מאמען] פראזע. צב. ליבשאפט צו געלט; געלטגניציקייט, געלטגערייקייט. "תורה און א' מ' זענען קנאפע מחותנים", י"ט, טמו, 14 VI 1958. אהבת בצע.

אהבת מרדכי — [אהאי'ואס מארדעך] פראזע. מנייה, טז/א: "לא מפני שאהבו את מרדכי, אלא מפני שטנאו את המן". ליבשאפט צו מרדכי'ן, געניצט חי א טייל פון: "ניס אזוי פון אהבת מרדכי ווי פון שנתת המן = נישט אזוי פון פאזיטיוון צוגאנג, פון געפיל פון ליבשאפט (צוגעהערדיקייט) אדער טיפער אי בערגגעצייגטקייט, נאך און א נעגאטיוון צוגאנג, פון א ווידערוויילן אדער פרינציפאלע צום קעגנער, קאנקורענט אדער אקעגנדיקער שיטה (ריכטונג, פארטיי) פון דעם ערשטן. שטימען פאר עמעצן ניס פון א' מ'.

אהבת נעורים — [אהאי'ואס געאיריים] פראזע. > ירמיה, ב, 2: "חסד נעוריו, אהבת כלולותיו" און איבערשטעל, צב. ליבשאפט פון די יונגע יארן; ערשטע, טיפע פארליבט-קייט. "פון א' מ' היילט מען זיך ניס אויס — און מ'ק זיך ניס אויסהילן".

אהבת נפש — [אהאי'ואס נעפעש] פראזע. > שמואל א, כ, 17 און שינוי אין פארעם; שיר השירים, א, 7. ליבשאפט פון דער זעל, טיפע, הארצדיקע ליבשאפט; ליבשאפט ביז דער גרייטקייט זיך מוסר נפש צו זיין. "...נאגט די פנסת-ישראל צו הקב"ה: 'הגידה לי שאהבה נפשי', דו ביסט מיין א' נ', דאס אלע מינע אהבה איז צו דיר", נוצ ו. "ער האט זי טאקע פשוט ליב א' נ' און איז גאטאוו מיט איר חתונה צו האבן", י"ל, פוילישע יונגל, 1895. "קינדער, אפילו יידישע, אין קאפאט קעלעך, האט זי ליב א' נ", פרא. זכרונות.

אהבת-נפשדיק — אדי. וואס האט אין זיך, איז דורכגעדרונגען מיט אהבת נפש. אײ' ליב (האלט) האבן.

אהבת נשים — [אהאי'ואס נאשים] פראזע. > שמואל ב, 26. ליבשאפט צו פרויען; שוואכקייט צו פרויען, דאס יאגן זיך נאך פרויען. צעפטרן א פארמעגן (א לעבן) אויף א' נ'. "וואס א יאר וועטער האט ער מער

ליבער באקומען צום טרונק און דאבב צו נאך וואס שטענדיקערט, דאס הייסט צו א' נ", אמר, דיא שטיפמוטער.

אהבת עולם — [אהאי'ואס אוילאם (אוילעם)] פראזע. > ירמיה, לא, 2. 1. אייביקע ליב-שאפט, ספעצ די אייביקע ליבשאפט פון גאט צו זמן אויסדערוויילט פאלק ישראל. 2. (אין שיטה פון חב"ד) די העכסטע מדרגה פון ליב-שאפט צו גאט וואס קומט פון אינטעלעקט. אהבה רבה 2ב. 3. ערשטע ווערטער און נאמען פון דער תפילה וואס הייסט אויך אהבה רבה 3ב. לויט נוסח ספרד. 4. צווייטע ברכה פאר קריאת-שמע פון מעריב. א ברכות, יא/ב.

אהבת עצמו — [אהאי'ואס עצמין] פראזע. צב. אייגנליבע, עגאאיזם. "זעלבסטליבע (א' ע) לערנט זיך דאס קינד אויך אפ פון זינע דערציער", הערשנהארן, קמ, 1870, Ne 27.

אהבת ציון — [אהאי'ואס ציוען] פראזע. 1. ליבשאפט צו ציון, צו ארץ-ישראל. א' צי איז דער עמאציאנעלער יסוד פארן ציון-ניזם. 2. נאמען פון בארימטן ראמאן פון אברהם מאפו (1808—1868), ארויס אין 1853, יידישע איבז אין 1874; איז ראמאניש-סענטימענטאל, משפיליש. "א באהאלטענער משפיל, האט ער פארברענט...דעם 'א' צי" און זיך גענומען תהילים זאגן, פרא. 'בשעת מגפה'. 'לשון פון א' צי' = רייך-נכניש לשון קודש; שפראך פון ליבע. 'שפעטער האבן זיי שוין גערעדט מיטן לשון פון א' צי', אר, ידי לשון-קודשדיקע.

אהבת רעים — [אהאי'ואס רייאים] פראזע. צב. > ויקרא, יט, 18: "ואהבת לרעך..." ליבשאפט צווישן (צו) פרינדי; אמתע חב"ד-שאפט. "... האט ער דאך ניט אנגעווארן דעם שכר פון דער מצוה פון א' ר", תניא.

אהבת תורה — [אהאי'ואס טוירע] פראזע. צב. דוה אהבת התורה. א.

אה"ו — ר"ת פון די דרש שכנותדיקע קהילות אלטאנע, האמבורג, וואנדזבעק, אין צפון-מזרח דייטשלאנד. [סוף 17. י' א פאראייניקונג פון די דרש קהילות אין איין פארבאנד מיט איין הויפט-רב און מיט איין בית-דין-שטוב. דער פארבאנד האט געוויינטלעך זיך גערופן אה"ו. די דרש קהילות זענען געווען פאראייניקט פון 1670 ביז 1811. די חשובסטע איז געווען אלטאנע, און דארט האט געוואוינט דער רב. חכמי אה"ו = די תלמידי-חכמים פון אה"ו.

אה"ו — אירצונג פון אהובי, ספעצ אין בריית. **אה"ו** — אויסרופ-ווארט. ווערט געניצט: א) כדי עמעצער וואס גייט אין א זינט זאל זיך אומ-קערן און דערוען; ב) כדי ארויסצורופן אן עכא, היידערקול. "א' — איך בין היידער אין וואלד", האפ, ג) ביים שפילן זיך מיט אן עופלעך.

אהוב את המלאכה — [עהויוו עס האמלאך-קען] דא. > אבות, א, י: "שמעיה אומר...". האב ליב די מלאכה, די ארבעט; האב ליב צו זיין אן ארבעטער [דער המשך]; און האב פרינט הערשאפט, דה אויך צו זיין א הער-שער איבער אנדערען. פאפולערער מאטא אויף

שער-בלעטער פון פנקסים פון בעל-מלאכהשע חברות.

אהובה — [אהויווען] די, בנות. > דברים, כא, 15, באליבטע, געליבטע. "אן א'...ילת תואר ויפת-מראה איז פארבארגן...און די ליבט הייסן ניט אירע פארבארגעניש, ניערט איר ליבהאבער", נוצ ו.

אהובה — א דפו. פרויען-נאמען אין א"י, אויך אין חוץ-לארץ, פארן יידישן נאמען — ליבע.

אהובי — [אהויוין] דער, יס. (מיין) ליבער. געוויינטלעך נאך אין א ווענדונג, אין בריח. "א' בני ויא איך דיא פתבי" האב זעלין פארט שיקן...; א' מחותני...וועלט אייך גערין באריכת שרייבן", פראג, 6. "דער א' זינער ענטפערט דיר גארניט, רופט זיך ניט אפ".

אהובי-ידידי — [אהווייעדידין] דער, יס. מיין ליבער, מיין פרינדי. געוויינטלעך נאך אין א ווענדונג. קאנווענציאנעלער נוסח אונזר הייבן א בריח. אײ' בריח = נאך פון גוט פרינדישאפט וועגן, אן א ספעציעלן ענין.

אהובי-ירידי-יריק — אדי. פרינדלעך, פרינדי-שאפטלעך. "די צדיים אין אונזער קולטור-קאמף קענען ניט זיין טאלעראנט און לאפאל און אײ' איינער קעגן אנדערן", ימ, איינ-הייטלעכע פאלקשול.

אהובים — [אהוויים] די, אצ נב. אוע 14. זייער גוטע פרינדי. אזעלכע א' אן זיי צעשיידן זיך גארניט.

אהוב לבריות — [אהויוו (אהעו) לאבריו(עס)] פראזע. > אבות, א, יב: "אהוב את הבריות" און טראנספארמירט. באליבט ביי מענטשן; ווער עס געפינט חן אין אלעמענס אויגן. א מזג-טוב איז א' ל.

אהוב למעלה ונחמד למטה — [אהויוו לעמזילע ויינעיקמעד ליימאטען] פראזע. > ק" דושין, עא/א. באליבט אויבן (ביי גאט) און טיפער אונטן (ביי מענטשן); ווער עס איז א צו גאט א צו ליב; ווער עס האט אלע מעלות.

אהוטען זיך — אוטו. יסע זיך, זיך אהוטעט. אוקר. > אוק. קומען צו זיך, אפכאפן דעם אטעם. "לאזט מיך א' זיך, וועל איך אינד אלץ דערציילן".

אהו"ו — [עהעוויין] די פיר אותיות א, ה, ו, י, וואס שוין די ערשטע מדקדקים פון העברעאישער גראמאטיק האבן זיי אויסגע-טיילט אין א באזונדערער גרופע און איינ-געשטעלט פאר זיי ספעציעלע כללים. [שוין אין תנ"ך האבן זיי געקאנט זיין ניט קיין באצייכענונגען פאר קאנסאנאנטן ווי אלע אב-דערע אותיות]. א אותיות הגרון, אותיות השימוש, אמות הקריאה. "דר כלל איז ווען איין אות פון אותיות אהוי אונטר דען שורש קומט דו היישן נחיים", חן הלשון, אמטש, תקל"א.

אהולאם, אהולאם — אזוה. > אוק, וור. אויך הולאם. 1. דוה אגולגע. א. 2. אן אונטערשייד; כסדר ווי עס גייט, ניט בראקירט דיק. נעמען א', ווי סע שטייט און ווי סע גייט.

באשולדיקן (פארשפטן) אָ, דעם שולדיקן און דעם אומשולדיקן צוגלפן. אָ אויף דער קארטקע! = פלוצעם, פון אלע זעטן זיך אַ האַרף טאָן, אַנפאַלן (ביים העלן פאַרנעמען גוטן פאַסטן, ביים אַ לאַז זיך אויף אַ מציאה אט). אָ נאַ באַרגן(עץ) = זיך לאַזן קויפֿן אַ גרויסע מציאה, גיט בראַקירנדיק, אין אַ גרויסן סכום. כּוּלם אָ — פאַראַדיע אויף כּוּלם אַהויבם.

אַהולנע, אַהולנע — אַדו. דזו אַגולנע. **אַהוראַמאַדאַ** — דזו אַרמוזה, הורמיו. פּרינציפּ אָדער גאַט פֿון גוטס, פֿון ליכט; איינער פֿון די צוויי געטער פֿון דער אַלט פּערסישער רעליגיע מאַזדאַאיזם. [קעגן צע שפּאַלטן דעם בוראָעולם און דעם האַר פֿון דער וועלט אויף. צוויי, אויף גוטס און שלעכטס, רעדט שוין דער נביא: „דער וואָס פֿרעמט ליכט און באַשאַפֿט פינצערניש, מאַכט פֿריד און באַשאַפֿט ביזו — איך הי מאַך דאָס אַלץ,“ שיעוה מה, 7]. „זי זעט אַ שרעקגעשפענטס... אין טעמפל פֿאַר אַיִמן שטיין. זי יאָמערט בע די ליכט פֿאַר דער נשמה זענער,“ אַל, די ליכט־בענטשערין. [וועגן קידוש־השם ביים צינדן שבת־ליכט אין דער ציט פֿון גזירות מצד פֿאַנאַטישע פֿענער־דינערס אין בבל, אין 3. יה. „מע דענקט אַז דעם מנהג אויסצושטרעקן די הענט ביים ליכט־בענטש און צו פֿאַרשטעלן די ליכט האַבן אונדזערע מאַמעס געבראַכט נאָך פֿון יענע פינצערע גזירות פֿון בבל,“ אל, דאַרטו, הערה].

אַהורמין — דזו אַרימאַן, אַכרימאַן. > טנ הדרין, לט/א. גאַט פֿון שלעכטס, פֿון פינצערניש. < דפּה. „אַ און הורמיו, די נאָכט און דער מאַרגן, זיי זענען נאָר טיילן פֿון גאַנצן מאַמעס,“ אַל וו, ביים זונאוויפֿטאָנג. **אַהויש** — אויסרופֿוואָרט. > אַוועק! אַרויס! קיש! ביים אַוועקטרייבן הינער, אויך ביים פֿאַרטרייבן עמעצן, עפעס וואָס רופֿט אַרויס עקל (אַנגעשרי אויף אַ גאַנספֿרוי אין פֿאַר). „האַט אַ וואָרף געטאָן מיט דער יאַרמלקע אויף זיי און אַ מאַך געטאָן אַיִ!“, נאַד. אויך: „הוסיאָנאַ, אַהוישאָנאַ, מו.

אַהיח — ר"ת פֿון: אַחר החורבן. **אַהח"ע** — [אַהאַכאַץ] די פֿיר אותיות הגרון, די גאַרגל־קלאַנגען פֿון לך. „די אותיות גיאן אויז פֿון פֿינג אורטן; אַהע אותיות הגרון, זיא גיאן אויז דיא קעהל,“ זן הלשון, אמשט, תקל"א.

אַהחע"ר — [אַהאַכאַר] די פֿינג אותיות וואָס קענען אין לך גיט האַבן אין זיך קיין דגש, פינטל. „די (אותיות) אַהחער זיינין גיט מקבל דגש,“ זן הלשון, אמשט, תקל"א.

אַהי — אויסרופֿוואָרט. > אַוק. טפּו! דריקט אויס עקל, פעס, באַנער עס זאָל גיט הערן. אַפֿט אין קללות. אַי צו מיינע שונאים, שונאים קעפּ; אַי צו דען קאַפּ, דען ליפּ און לעבן אַא. אַי פּובליקע! (ווען מען איז אין פעס אויפֿן גאַנצן עולם). „איינער שרעפט אַי און דער אַנדערער שרעפט העטיאַ“, פּוול = דאָס איינע קען מען אויסדריקן אויף פֿאַר־

שיידנע אופנים. אָ נאַ טעבע = טפּו אויף דיר.

אַהיה אשר אהיה — [עיהעיע אַשער עיהעיע] > שמות, ג, 14. „איך בין ווער איך בין,“ נדי פֿאַרעם אַהיה, קען באַשטיין אין תּנ לך אַלע דרש ציטן; עבֿר, הוה, עתידן. מיט דעם נאָמען האָט גאָט זיך באַוויזן צו משהן אין פֿיער פֿון ברענענדיקן סנה. גאַט ווי דאָס אייביקע זיין. [ברכות, ט/א: גאַט זאָגט צו משהן אַז פּונקט ווי ער וועט זיין מיט יידן בעת זייער קנעכטשאַפֿט אין מצרים (און וועט זיין אויסלייזן), אַזוי וועט ער אויך זיין מיט יידן שפעטער אין גלות. לויט סופֿרים, ד, א: איינער פֿון גאַטס זיבן הייליקע נעמען וואָס מע טאָר גיט אַפּמעקן. אַי אַי אַי האָט באַקומען פֿאַרשיידענע פֿילאָסאָפֿישע און מיסטישע אויסשטישונגען. „אַ אַי אַי אינעם שפעטער, אין דער אייביקער צוקונפֿט, אין דער אייביקייט איז גאַט,“ פּראָ, געדאַנקען און אידײַטן. „אַ זעאונג: אַ סנה, אַ געפֿאַל־קער און אַ אַ...און סײַנען מיט בלױט אַפּ די דרשײַ, הל, טרעבלינקע.

אַהייא — גג. פֿאַרצענטראַלער שטאַט פֿון די פֿאַראייניקטע שטאַטן. [וויכטיקסטע קהילות: קלייולאַנד, סינסינאַטי, קאַלומבוס, טאַלעדאַ, עקראָן. יידן זיינט 1817. 1959 — אַן ערך 160,000 יידן].

אַהיים — אַדו. Mhd: an-heim. 1. אין דער ריכטונג פֿון דער היים. צו דער היים, פֿון דער אייגענער שטוב. „אַז איינעם איז באַשערט אַ שלימול, קומט עס צו אים אַי (אין שטוב אַרײַן),“ שו. „סאיז צו האַפֿן זאָג איך, שוויג און קוק, קומען וועט דאָס קינד אַהיים צוריק,“ ממוס, יודל. 2. צום אַרט, שטאַט, לאַנד וואו מע וואוינט שטענדיק (וואו מען איז געבוירן געוואָרן, וואָס מע באַטראַכט פֿאַר אייגן). „דו זעלפיג מאַל איז זיין פּלגש מיט אים גיחעזין בין איך חידר איין היים גיצונגן,“ שו"ת הב"ח חישות, סימן ע. „ליב...לערנט ת"ל [= תודה לאל] זער ערנשט אוי וואול, קומט נאָר פֿון איינע שבת צום אנדרין אן היים,“ פּראָג, 13. „אַ געפֿליגן הערט — און דער אוצר אויסגעלערט,“ פּראָ, לידער און פּאַעמען. 3. קיין ארץ־ישׂראל. „קום, ישׂראליקל, אַי אין דען שיינעם לאַנד אין דעם, קום שוין, קום שוין, קלער קיין סך, און ווער אַ פֿאַלק מיט פֿעלקער גלפֿר,“ אגפּ. „אַמאַל פֿלעגט מען אויף די עלטערע יאָרן פֿאַרן אַי, איצט זאָגן זיי — מע דאַרף עס טאָן אין די יונגע יאָרן.“

אַהיים — קאַנווערב. דער אַווערעב אַהיים הערט געניצט ווי אַ קאַנווערב אין פּד, אין טייל אוקר [ניטא אין לך]. וועטער הערן גע־געבן אַ צאַל הערבן מיט אַט דעם קאַנווערב. ביי אַלע אַנדערע זוכן דעם שטאַמ, למשל: אַהיימאַגן — יאַגן; אַהיימפּויען — פּויען; אַהיימקריכן — קריכן; אַהיימרופֿן — רופֿן אַדו.

אַהיימאַפֿילן — אוטו. אַזל אַהיים, אַהיימ־געאַפֿלט. גיך, אין אַפֿלעניש גיין (לויפֿן, פֿאַרן) אַהיים. „פּטור, פּטור...אַז פֿון אַלץ

איטליכר בעל הבית זאָל באַלד אַ היים איילן צו דער סעודה פֿון שבת,“ לוט.

אַהיימברענגען — טרוו. ברענג אַהיים, אַהיימגעברענגט, ~געבראַכט. ברענגען אַהיים (אין דער ריכטונג צו דער היים). „די מוטער פֿלעגט אים שיקן יאַקעלען אַי פֿון חדר,“ וויט וו, ידער איבערגאַנג, „ווער האָט מיך אַהיימגעבראַכט?“, אפּא, טענצערין.

אַהיימגאַנג — דער, גענג, יען. 1. אַקט פֿון גיין אַהיים. וועג אַהיים. אַ פֿריילעכער אַי.

אַהיימגוי — דער. מצ נב. אַקט פֿון גיין אַהיים.

אַהיימגיין — אוטו. גיי אַהיים, בין אַהיימ־געגאַנגען, ~געגאַנגען, ~געגאַן. 1. גיין אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. „די יינגלעך... זענען פֿון חדר אַהיימגעגאַנגען און פֿאַרזען אַוועקגעלאָפֿן, כּדי זיי זאָלן גיט באַזאַרפֿן מיט אים אינאיינעם אַי,“ אש, תהילים יוד. 2. זיך צעגיין, זיך פֿונאַנדערגיין. „קהל איז אַהיימגעגאַנגען באַשמחתי,“ ייט, כּעלעמער חכמים. 3. זיך צוריקצען, ווען חתן־פֿלה קושן זיך שוין, מעגן די שדכנים אַי, שו. 4. שטאַרבן. „דער אַלטער איז נעכטן אַהיימ־געגאַנגען; מאַרגן איז די לחיה.“

אַהיימגעקומען — אַדי, פּאַר אַהיימקור מען. < וואָס עס קומט (אין געקומען) אַהיים. „דער ברודער ווידער, דער אַצער, האָט אַנדאיי גישט פֿאַרשטאַנען די זאַרג,“ וויט, געברענגט אַ סוד.

אַהיימטראַנגן — טרוו. טראַנג אַהיים, אַהיימ־געטראַנגן. טראַנג אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. „טיילמאַל האָט מען דעם יוד... אַהיימגעטראַנג אַ צעבלוטיקטן, אַ צעביסענעם פֿון דעם הונט,“ אש, תהילים יוד.

אַהיימטרייבן — טרוו. טרייב אַהיים, אַהיימ־געטרייבן. טרייבן אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. אַי די ציגן פֿון דער פּאַשע. אַז מע וועט גיט אַהיימגיין, וועט מען אַי. „זי האָט געהאַלפֿן אַי די קיי,“ אפּא, אַי „איזאַפֿעלט.“

אַהיימלויפֿן — אוטו. לויף אַהיים, בין אַהיימגעלאָפֿן. לויפֿן אַהיים, אין דער ריכ־טונג צו דער היים. „ערשט דעמאַלט לאַזט זיך דודל אַי איינער אַליין,“ וויט, ידער איבערבאַנג.

אַהיימעמען — טרוו. נעם אַהיים, אַהיימ־גענעמען, ~גענומען. ברענגען, טראַנגן, מיטנעמען אַהיים. „האַט די מאַמע אַהיימ־גענומען מער באַנדלעך,“ אש, גראַסמאַן און ווי. „דערנאָך קאַנט איר אַי אַ פּאַר נייע געשליפֿענע בליצן און זיי אויפֿהענגען אויפֿן האַרצן,“ נאַד.

אַהיימפּאַשטן — אוטו. פּאַשט אַהיים, אַהיימגעפּאַשט. אַהיימפּאַרן, אַהיימלויפֿן, אַהיימאַגן. לויפֿן אַהיים בליץ־שעל, אַן אַטעס.

אַהיימפעקלען זיך — אוטו. פעקל זיך אַהיים, זיך אַהיימגעפעקלען. קלעבן זיך אַהיים; צונויפֿעמען די פעקלעך און פֿאַרן (גיין) אַהיים. „פּטור, פּטור...אַז פֿון אַלץ

וועט קומען די ציטט ווען דער אָנגרייט וועט זיך אויסגעניצטן וועט איר צוריקקומען.

אַהין — דער. מצ נב. טוב פֿון אַהין. „וואו איז דאָס דער אַ וואָס דו היינט פֿליר מרשט אָן אויף אים“? ניטאָ קיין אַ, ניטאָ קיין צוריק = אויך: ניטאָ קיין אויסוועג, קיין ברירה.

אַהין — קאָנטראַסט נחי איין וואָרט מיטן שטאַם פֿון ווערב אין אינפֿ און פֿאַר, אָפּגעטיילט און נאָכן ווערב אין איצ און אימפֿ. היינט אויף דער ריכטונג, אַהין, אַהין, בלוז אין געצייגלע ווערבן. אין לז זעלטענער ווי אין פֿד. אין איצ און אימפֿ לאָזט זיך. ניט געפֿינען אָן אונטערשייד צווישן דעם קאָנטראַסט און אַהין.

אַהין (און) אָהער — צונויפֿגעזעצטער אַהין. אויך היין (און) הָער. 1. אין אַ ריכטונג צו אַ געוויסן פּונקט און דערנאָך צוריק פֿון יענעם פּונקט צום אָרט וואו די באַזעצונג הייבט זיך אָן. אַ שיפֿסקאָרטע, אַ באַנפֿילעט אַהין און אָהער. „דער וועג אַהין און דער וועג אָהער איז טאָקע דער גלעכקער, אָבער אַהין איז עס באַרג־אויף און אָהער באַרג־אָראַפֿ.“ 2. אין צוויי באַשטימטע פֿאַרקערטע ריכטונג גען, וואָס מע וויינט אָן אויף זיי (אָדער ווערן במילא פֿאַרשטאַנען). גיי פֿרענע אַהין און דער נאָך גיי אָהער. „גיי איך אַהין — גייט ער אָהער, גיי איך אָהער — גייט ער אַהין“ [ווען מע טראַכט אויף אַ קול פֿעם שפּילן שאַר, דאַמקעסן]. „סיקען דער מענטש אַהין־אָהער זיך קערן, אי אַ מלאַך אי אַ שטחל ווערן, ממוט, יודל. אויך: אַהין אָדער אָהער.

3. פֿאַרשיידענע (אומבאַשטימטע) ריכטונגען, וואָס אַהין און אָהער. „זענען די מענער טשן פֿון דער שיף געגאַנגען זיך וואָס עסן און זיי זענען צעשפּרייט געוואָרן אַהין און אָהער איטלעכער באַזונדער, נחב, מעשה מבערגיר וועני. מיר זענען יעדן טאָג הי דער מעקלער, דער פֿאַקטער לויפֿן איבערן שטאַט אַהין און אָהער, פֿון איין גביר צום אַנדערן, טפ, יודישער קאַלאָניסט. ייִך וואָרפֿן אַהין און אָהער = זוכן אָן אויסוועג, מיטל. עצה. „איך האָב מיך געוואָרפֿן אַהין און אָהער — אומזיסט! עס גייט ניט, כאַטש טו זיך, שונא־ציון, אַ מעשה אָן!“, ממוט, טאַקסט.

4. אַזוי און אַזוי, אַזוי און (צו, אָדער) אַני דערש; וואָס (ווי) מע זאָל ניט טאָן. „איך רעד אַהין און אָהער — און ער שטייט ווי אַ בער“, פֿול [מע קען אים ניט רירן פֿון אָרט, אי בערצייגן אין עפעסן]. „אַהין־אָהער, ער האָט אַרויסגעווען אַז ער וועט מיט אונדז באַרייט מאַכן“, טפ, 1001 נאַכט. „ריי אַהין, ריי אָהער — דער ענטפֿער איז אַ טרער“, פֿול. קלער אַהין, קלער אָהער = ווי דו זאָלסט ניט טראַכטן. „וואָס גייט מיך אָן סכּנות נפֿשות אַהין, סכּנות נפֿשות אָהער“, פֿ. „מיר האָב געטענהט...אַהין און אָהער, ער זאָגט מיר דאָס, איך זאָג אים יענעס“, אַנפ, דיא יודענע.

ער איז אַ אַהין אי אָהער = האָט ניט קיין פֿעסטע מיינונג; גלעכגילטיק; ניט פֿאַרלאָזלעך;

מיט אַ שליטן (שליטענעס) = גיך פֿטור ווערן פֿון עמעצן. 2. שטאַרבן (איינפֿעמיום) אָר. „אום שטיין גיזאָט היידר אין היים גשיקט. רייכלה איז איר בער־נאָט גיזאָרן און בלאַט“ רין [= פֿאַקן], פֿראַגב, 55.

אַהיימפֿאַר — טרוה. שלעפֿ אַהיים, אַהיימ־געשלעפֿט. שלעפֿן אין דער ריכטונג צו דער היים, ביז אין דער היים. אַ אַ קעבל. „אַ וועגל האָלן אַהיימגעשלעפֿט, אַ נאַריש בינלט שטרוי...“ מלה.

אַהיימשרייבן — טרוה. שרעב אַהיים, אַהיימ־געשריבן. שרעבן פֿון דער פֿרעמד צו עמעצן וואָס לעבט אין דער היים. פֿאַרגעס ניט אַ כאַטש איין מאָל אַ וואָר.

אַהיימסאַ — די. מצ נב. > סאַנסקריט. גאַנר דיס שיטה פֿון פֿאַליטישער אַקציע דורך פֿאַסיון ווידערשטאַנד [לכתחילהדיקער ב: צער בעלי־חיים, דאָס ניט שעדיקן קיין שום באַשעפֿענישן].

אַהין — אַהין. (אויך: היין, איין היין, אָר. Mhd: an-(in)-hin. 1. אָרט־באַשטימט: היינט אויף דער ריכטונג פֿון דעם אָרט וואו מען איז (אָדער דער ריידער און דער הערער הייסן וואו עס איז) צו אַן אָרט וואָס מע וויינט אָן אויף אים, אָדער ווערט פֿאַרשטאַנען וואו דאָס איז, אָדער ווערט ווי ניט איז באַצייכנט. „גיי, ניט דאָ, אַ, אַ טראַג עס אַפ, פֿיר עס אַהעק“, אַזוו. „אַ, אַ“ — וואו גראַז איז גריין“ [=האָו סײַז וואָרעם גוט, זיניקן]. „בכּן בין איך איין היין אונג האָב גיפֿרענט אוב דער...איז גיפֿונדן גי האַרן, שׁוײַט פֿינט מאַרדוּת, חײַב, טימן מו. „איך שטייט זיך שוין אָן וואוהין — אַ, קיין גלופֿסק, וואוהין איך פֿאַר אויך אַצידנ“, ממוט, פֿישקע. „לאה...פֿאַרשטייט דער מאַמעס אַהעק גיין אַ, אין היינלי, ממוט, שלמה. גיי אַהין פֿון וואָנעט דו ביסט געקומען = טראַג זיך אַפ; (מילדער אָפֿן) גיי צום שטחל.

ב י ז א ה י ן = ביז אַ באַשטימטן פּונקט: אַז דו וועסט קומען ביז אַ, וועסטו זיך קענען פֿאַררוען. ניט געדענקען פֿון דאַנען ביז אַהין=אינגאַנצן פֿאַרגעסן, שלעכט (באַרניט) געדענקען, האָבן אַ קעצישן זכּרון.

2. ווי אַן אַנדערש אויף דעם הימל, אויף יע גער־וועלט. „דער רבי זאָל לעבן האָט דעם מלאַך־המות אָפּגעוואָלטן אַ גאַנצן טאָג, פֿדי [ער] זאָל קאַנען דאַרענען מיט פֿחנה און [זיך] גשמח] זאָל קומען אַהין אַ ריינע, יד, אַבן גנף. אַהעק אַ פֿון וואָנעט מע קומט ניט מער = געשטאַרבן.

3. ציט־באַשטימט: (געוויינטלעך מיט ש פ ע ט ע ר ז מ י ב י ז) היינט אויף אַ ציט־פּונקט אין דער קומעדיקייט, אָנהייבנדיק פֿון אַ באַשטימטן מאַמענט. [דער ציט־אַפּשניט איז דערפֿי אָן אומבאַשטימטער]. „איצט האַסטו ניט קיין געניטשאַפֿט און דו קענסט עס ניט מאַכן, שפּעטער אַ וועסטו זיך אויסלערנען.“ „די ערשטע יאָרן פֿון זיך זעלבשטענדיקן האַנדל און ער געווען אָרעם, שפּעטער אַ איז ער מיטאַמאַל נתעשר געוואָרן.“ „איר האָט וואָס ער אויף עטלעכע טעג, און ביז אַ [= עס

מאַכסטו אַ ווען...כיועל זיך אַ, אַפּא, יפֿון ניריאַרקער געטאַ.

אַהיימפֿאַר — דער, ז. אַקט אָדער פֿראַצעס פֿון פֿאַרן אַהיים.

אַהיימפֿאַרן — אוטוה. פֿאַר אַהיים, בין אַהיימ־געפֿאַרן. פֿאַרן אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. „האַט די שוועסטער אָפֿילו געהאַט באַ־שלאָסן גישט אַהיימפֿאַרן“, ווינט, ידער איבעראַנג.

אַהיימפֿירן — טרוה. פֿיר אַהיים, אַהיימגע־פֿירט. פֿירן אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. „ביסט דאָך ניט געזונט...כיועל דיך אַ“, אַפּא, אונטערוועלט.

אַהיימפֿליען — אוטוה. פֿלי אַהיים, בין אַהיימ־געפֿליען. פֿליען אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. „ניט אַהיימגעפֿליען, נאָר אין היילדעריג פֿאַרפֿליען.“

אַהיימצייען — אוטוה. צי אַהיים, אַהיימגע־צייען. אומקערן זיך אַהיים; אַהיימגיין אין אַ גרופּע (מחנה). „דער (פֿהן משיח במלחמה) הוט אנו אויו גישריאן אז דר איין עבירה גיטאן האָט דער זאָל היידר איין היים ציהן“, 102.

אַהיימקום — דער, יען. אַקט פֿון קומען אַהיים (קומען קיין אַרץ־ישׂראל). „די פֿיער־לעכטיק פֿון היסטאָרישן אַ“, ש. ביקל, טמו, 1957 v 26.

אַהיימקומען — אוטוה. קום אַהיים, בין אַהיימגעקומען. קומען ביז צו דער היים, אַרענקומען אין דער היים. „אויסגעוואַנדערט אַלע לענדער און אַהיימגעקומען (אָן הויזן און) אָן העמדער“, שוה. „אונ ווען דער בעל־הבית אויש דער שול אַהיים קומט, דאָ גיגן צווייא מלאכים מיט אין אַהיים“, לטו. „דאָס קניפֿל געלט האָרט מיט זיך גימן, אַקעגן ימים טובים ערשט ווערט אַהיים קומן“, טפ, טוּל־הקע־ד, יז, 20. „מיסעס ... אַהיימקומענדיק האָט געלאַכט אין די פֿויסטן“, אַפּא, יפֿון ניריאַרקער געטאַ. „מע שמועסט וועגן יאַסעלעס אַ“, טפ, יאַסעלע טאַל־אָהיי. אַ אויף שבת, יום־טובֿ. אַ (ווי דער בעל־עגלה) מיט דער בייטש, (ווי דער פֿאַסטעך) מיטן פֿעפֿל = מיט באַרייטש, ליידיק. „גע ווען [דער זיידע] אַמאַל אַ דאַנציקער סוחר. פֿאַרציילט האָט מען אַז איין מאָל איז ער אַהיימגעקומען, ווי מע זאָגט, מיטן בייטש־פֿרץ, קינדעריאָרן און מלמדים. קלה: זיך נאַמען זאָל אַ! = אָבער ער אַליין זאָל שטאַרבן אין דער פֿרעמד.

אַהיימרייזן — אוטוה. רייט אַהיים, בין (אויך האָב) אַהיימגערייזן. רייטן אין דער ריכטונג צו דער היים, קומען אַהיים רייטנדיק. אַ דורך פֿעלדער און וועלדער. „האַט מיט דעם מילער אב רייד גיזומן: ער וויל אחר חצות היידר מיט איהם אהיים רייטן“, פֿי וועגן מעצער עלילת־דמ 1669, [פֿא 111].

אַהיימשיקן — טרוה. שיק אַהיים, אַהיימגע־שיקט. 1. שיקן אַהיים, אין דער ריכטונג צו דער היים. אַ אַ גרוס דעם הייזגעזיגן. „וועט מען זיך מאַרן אויפֿגעצן אויף אַ שליטן און אַ“, אַפּא, פֿאַרשלאָפֿן. אַ מיט דער פֿאַטשט,

„הוא האסטו אהינגעטאן די קאלאשן? נמע קאלאשן געווען“, רייד. 3. באהאלטן מע זאל גיט קענען געפֿינען. א דעם אפֿיקומן, מע זאל אים לאנג דארפֿן זוכן. זג מיר נויט אן ולוקש אויב גירינג...הוא הושטו הין גיטן מיין גולדן רינג, בבֿא־בון, 306, 3. „אויב...זאל הייטר אינפֿארמירן הוא החסיד האט התינוק אהין גיטאן, זיכֿי וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 (פֿש וו). 4. אפֿוועזן; פֿטור ווערן דורך פֿארקויפֿן, אַוועקשענקען; אויסגיזן. הוא זאל מען אַ אַזוי פֿיל סחורה? „הוא טוט מען אַהין אַזוי פֿיל טינט? ס׳איז נישטאָן אַ“, שׂע, מאַטל. „שווער איז זיי געוואָרן דאָס לעבן אָן אַרבעט. נישטאָן אַזאָו די הענט אַהינגעטאָן“, פֿה, פֿון ווינטט לענדער. „מע מינעט זיך עפעס משונה, מע ווייסט גיט חי מע זאל שטיין, חי מע זאל זיצן, הוא מע זאל אַ די הענט“, מחוט, קליאַטשע. 5. אינפֿארדענען, אינפֿאַרצירן; גע־פֿינען אַרט, באַשעפֿטיקונג. געקומען געסט און איך ווייס גיט הוא זיי אַהינגעטאָן בײַ זיך אין שטוב. אַ די יתומים אין אַן אַנשטאַלט. גיט חיסן הוא די אויגן אַהינגעטאָן = זמן אין גרויס פֿאַרלענגעהייט (מחמת בושׂה, שווערער סיטואַציע אע).

אהינטאָן זיך — אוטו. איצ, אימפ זן. ← דפֿוו.

1. זיך אינפֿארדענען, געפֿינען פֿאַר זיך פֿאַסיקן אַרט (באַשעפֿטיקונג). „די וועלט איז אַ גרויסע און ס׳איז נישטאָן אַזאָו זיך אַהינגעטאָן“, שׂוו. 2. געפֿינען רוי, מקום מקלט, אַרט אויף צו לע־בן. „מיקען זיך אין ערגיץ גישט אַהין טאָן פֿאַר אַמלחמה“, חס, קהלת, תקע״ט, ח, 8. „זענען מיר...געפֿליבן אָן דירות, און אוואַהין...זאלן מיר זיך איצט אַזײ, מחוט, ישרפֿים. „הואַ הין גייט מען? הוא טוט מען זיך אַהין? אַלע יידן זענען אויסגעברעט...“, חג, מאַמעס שבת׳ים. 3. פֿאַרפֿאַלן ווערן; פֿאַרבאַהאַלטן זיך. „מיר זוכן אים, מיר ווייסן גיט הוא ער האָט זיך דאָ אַהינגעטאָן.“ ער ווייסט גיט הוא ער זאל זיך אַ פֿאַר גרויס עגמת־נפֿש“, מחוט, שטורעמצינט. „הוא קען מען זיך אַ פֿון רעגן און פֿון ווינטן?“, יהושע, זומערנעכט. גיטען הוא אַ זיך — א) נישטאָן קיין באַהעלטעניש; ב) נישטאָן קיין שטעל, אַרבעט; ג) אין זייער אַן אומראַיקן געמיט־צושטאַנד. 4. זמן אין שווערן מצב איבער עורף אַדער דוחק אין עפעס. שווער זיך אַ מיט אַ שפּיטלעך תּבֿוּאה. „הוא וועט זי זיך אַ מיט די אַבדירקעס, מיטן פּסחדיקן מאַאַץ“, שׂע, אויף ישובֿ ארץ־ישראל. פֿרגל אַהינטאָן, 33.

אהינטאָן — אַדוו. אַהינטער. ← פֿון הינטן.

די הענט פֿאַרלייגט אַ = אויפֿן רוקן ןדה אַרומגייענדיק ליידיק; אָן דאגותן. „זיי שפּאַ־צירן זיך יום־טובֿ אַדער שבת...דרייענדיק דערבײַ די קוטאַסן, די שפּיצן בערדלעך און אַ טייל פֿאַרלייגט די הענט אַ“, מחוט, פֿישקע.

אהינטער — אַדוו. Mhd. enhinder. 1. אַרט־

באַשטיט: איך דער ריכטונג אויף צוריק; אַפּגע־קערט, אַוועקגעדרייט פֿון דער זעט אוואַהין מע גייט, מע קוקט. „קערן זיי זיך תּיפֿף אום אַ און צעשפּרייטן זיך“, קה. „און האָבן צוגע־דעקט די נאַקעקייט פֿון זייער פֿאַטער מיט

(אין אַן אומבאַשטימטער ריכטונג); פֿאַרגיין; פֿאַרשוויגן. „אַז דער שבת־קודש גייט אַהין, קומט די ליבע וואָך אַהער“, שׂוו. גיי הוא דער שבת־קודש גייט אַהין = טראָג זיך אַפֿ, פֿאַר־שווינד פֿון פֿאַר די אויגן. „אַז דער בייזער הינטער גייט אַהין, איז וועסע בײַ אונדז אין לאַנד — טוט זיך אין גאַטס וועלטל אומעטום“, מחוט. יצ גרויע האָר. „איידער־מע־פֿלעגט מטהר זמן אַ מת, האָט מען געזאָגט: „הייליקע נשמה פֿון דעם און דעם, גיי אַהין, פֿון האַנען דו ביסט געקומען און לאָז דען חומר דײַ באַ־דינען“.

אהינגעבן — טרוו. גיב (געב) אַהין, אַהינגע־געבן. אַפּגעבן, אַוועקגעבן אין אַ באַשטימטן אַרט. אַפּטראָגן עפעס און אַ עמעצן. „דרום העט איך מיין זון אַבֿר [= אַדער] מיין טאכטר גיט זאלין אהין געבײַן“, עיוו, 2/20.

אהינגעבעניש — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אַהינגעבן. דאָס אַוועקשענקען. (אָפּט איר בײַטעס). וואָס איז עס פֿאַר אַ מין אַ אַז מע דאַרף עס אַליין!

אהינגעלאָפֿן — דער, זן. אויך: ~געלויף.

אָפּט פֿון אַהינגלויפֿן, צונויפֿלויף צו אַ באַ־שטימטן אַרט. אַן אַ חי אויף אַ שרפֿיה.

אהינדערלאַנגען — טרוו. דערלאַנג אַהין, אַהינדערלאַנגטן. טראָגן און אַפּגעבן אין די הענט אַרעין אין אַ באַשטימטן אַרט. אַ דעם טעלער פֿיש דעם מחותן וואָס זיצט אויבאַן.

אהינדרייען — טרוו. דריי אַהין, אַהינגע־דרייט. אָפּט מיט זיך. קערן, ווענדן אין אַן אַנגעוויזענער ריכטונג (אַדער פֿאַרקערטער ריכ־טונג) אַדער צו אַ געוויסן פּונקט. אַ די רעדער, דעם וואָגן, די פֿערד.

אהינדריייען די פֿערד. דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אַהינדריייען. דאָס דרייען זיך אין אַ ריכ־טונג וואָס טויג גיט, איז גיט געוואונטשן. „פֿון די אַין און אַהערדרייענישן פֿון געדאַנק ווערט דער עיני גיט קלאַרער“.

אהינוואַרפֿן — טרוו. וואַרף אַהין, אַהינגע־וואַרפֿן. 1. וואַרפֿן צו אַ באַשטימטן פּונקט (פֿאַרויס, אין אַ זעט). אַ די פּילקע, דאָס שטינדל. 2. אַנדערוואַרפֿן, אַוועקוואַרפֿן (זור־לאַנד). איך האָב כוח דיר [= דיר] אַהינצו־וואַרפֿן.

אהינוואַרפֿעניש — דאָס (די), זן. (געדווי־ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אַהינוואַרפֿן. אַן אַן אַהערוואַרפֿעניש.

אהינזויין — אוטוו. ווייזן אַהין, אַהינגעוויין. אַנווייזן, אַנזייטן אויף עפעס אין אַ באַשטימטן טער ריכטונג אַדער אויף אַ באַשטימטן פּונקט. אַ עמעצן אויף עפעס.

אהינזענעם — אַדוו. אויפֿן וועג אַהין. „אַ געהאַט אַ גרינג געמיט“, בימאָ. אַ און צוריק־וועגט. טובֿ — דער. „זאל דער אַ נאָר גע־ראַטן, וועט דער אַהערנעגס זמן גיט שווער“.

אהינטאָן (טון, טוין) — טרוו. טו, טוען אַהין; אַהינגעטאָן (~געטון, ~געטיין). אַרכ: הײַן טוין. 1. אַוועקלייגן ערגעץ אין אַ זעט, פֿאַרלייגן. „הוא האָב איך אַהינגעטאָן די ברילן? איך קען זיי גיט געפֿינען“. 2. פֿאַרלירן אַדער איבערלאָזן ערגעץ און גיט געדענקען הוא.

צווייזעטיק. אַדער אַהין אַדער אַהער = באַ־שליס בײַ זיך; זאל שוין געמען אַ סוף (וואָס עס זאל גיט זמן). ס׳קומט אַ קרייזס און עס וועט זמן אַדער גוט אַדער שלעכט. „...דאַרף זיך דער קרייזס, אַדער אַהין (דער הולה וועט געזונט ווערן) אַדער אַהער [ער וועט חלילה שטאַרבן]“, שׂע, סענדער בלאַנק. גיט אַהין (און) גיט אַהער = מע קען זיך גיט רירן פֿון אַרט; גיטע קיין אויסוועג. „געבליבן שטיין, גישט אַהין, גישט אַהער“, שׂע, לפֿבוד יום־טובֿ. יע זעט אין דעם דאָס בילד פֿון אַרענפֿאַרן אין אַ בלאַטע און גישט קענען זיך רירן גישט ווייטער און גישט צוריק. ידאָס איז נאָך אַהין אַהער = ס׳איז נאָך צו דערלעבן, ס׳איז נאָך גישקשה. „עפעס גישט קיין חסיד, גישט פֿון היינטקער וועלט, עפעס אי אַהין אי אַהער, און דאכט זיך ווידער טאָקע גישט אַהין און גישט אַהער“, מחוט, קליינמענטשעלע. 5. הקיצור, בקיצור, הפּלל (בעם פֿאַרענדיקן אַ לענגערן שמועס). „אהיך־אהער, מיר האָבן זיך געגעבן די הענט און געשלאָסן אַ געשעפֿט“.

אהין (און) צוריק — צונויפֿגעזעצטער אַדוו.

אויך: ...קריק, ...קאַריק, אַצוריק, אַק־ (אַ)ריק. 1. דוו אַהין (און) אַהער, בײַ אַ בר־לעט אַהין און צוריק. פֿאַרן (לויפֿן אַ) אַהין און צוריק. „אַהין איז די טיר ברייט, צוריק — שמאַל“, פֿול וועגן מיליטערי־דינסט (אויך וועגן אנדערע סיטואַציעס וואָס עס איז שווער זיי צו בײַטען). קללה: „אַהין זאָלסטו גיט דערגיין און צוריק זאָלסטו גיט קומען“. 2. אַזוי און פֿאַרקערט. מע רעדט (טראַכט אַ) אַהין, מע רעדט (טראַכט אַ) צוריק.

אהינבעטן — טרוו. בעט אַהין, אַהינגעבעטן.

1. בעטן קומען אין אַ באַשטימטן אַרט; פֿאַר־בעטן (צו אַ חתונה, פּאָחה) אין אַ צווייטער שטאַט. נאָר די נאַענטע קרובֿים אַ צו דער חתונה אין מיטן וועג. 2. שיקן אַ גאַנג איר. „אַ עמעצן צום וואַכערניק אויסלעצן אַ פעלץ אין מיטן תּמוז“, פֿוו.

אהינבעטן זיך — דפֿוו. אַינבעטן זיך,

בעטן מע זאל אַרענעמען, פֿאַרבעטן אין אַ באַשטימטן אַרט, זעלאָזן צו עפעס. „דו מיינסט, מיר דאַרפֿן אים? דער יונג האָט זיך אַהינגעבעטן, האָט מען שוין געמוזט אים מיט־נעמען“.

אהינבעטעניש — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אַהינבעטן. פֿאַרבעטונג. מוחל אַזאַ אַ.

אהינברענגען — טרוו. ברענג אַהין, אַהינגעברענגען (אויך: ~ געבראַכט). אַוועקטראָגן צו אַ באַשטימטן (ווייטערן) פּונקט. זאָלסט מאַרגן אַ אַלע פֿלים.

אהינברענגעניש — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אַהינברענגען (אָפּט איר בײַטעס).

אהינגאַנג — דער, גענג. אָפּט פֿון אַהינגיין, אַ גרינגער אַ און אַ שווערער צוריקגאַנג.

אהינגיין — אוטוו. גיי אַהין, ביין אַהינגע־גענג(ג)ען (אויך: געגאַנג). 1. גיין, אַוועקגיין צו אַ געוויסן פּונקט. אַ צו אים (אין שפּי־טאַל) און זען וואָס ער מאַכט. „דא איך דש גיזעהן האב בין איך מוכרח גיזעהן אויב ווידר אהין גנגיין, גה, 371. 2. אַוועקגיין ווייט

בריוו פון פֿעטער. איך וועל אַ און זען וואָס ער מאַכט.

אהינפֿאַרעכען, עניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אַהינפֿאַרן. דאָס אַ צום רבין.

אהינפֿירן — טרוו. פֿיר אַהין, אַהינגעפֿירט. (אָוועק) פֿירן צו אַ באַשטימטן פּונקט, אַרט. אַ דאָס היינענדיקע קינד צו דער מאַמען.

אהינפֿירעכען, עניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אַהינפֿירן.

אהינפֿלעכען, עניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אַהינפֿלען. וואָס איז די אַמלעניש, די אַ, די יאַגעניש?

אהינפֿלען — אוטוו. פֿלי, פֿלען אַהין; בין אַהינגעפֿלויגן. פֿלען, אָוועקפֿלען צו אַ באַשטימטן אַרט, פּונקט. „די טויב וועט אַ מיט מײַן בריוו“.

אהינצו — אַדוו. אַנצוגיפֿשעמען פֿון אַהין + צו. 1. דוּו אַהין, אָבער בלויז מיט אַרט באַשטימט. לאַמיר גיין, פֿאַרן אַ אַ. ניט היסן דעם וועג אַ. „הייסט די גערטנער, זייער צוים צעבראַכן, קינד און קייט אַ איז געקראַכן“, ממוס, יודל. „האַט די מאַמע אין איינעם אַ פֿרעטיק...מיר מיטגענומען אַ, דטש, דוקאַר. 2. צו יענעם ענין. דער קאַפּ דרייט זיך פֿסדר אַהינצו, צו דער פֿראַגע וועגן...“

אהינצוורעגן — אַדוו. פֿד. אויפֿן וועג אַהין. „אַ איז דער ים געווען גלאַט ווי אַ שפּיל“.

אהינצוירן — אַדוו. פֿטמ. דוּו אַהינצו, נאָר עמפֿאַטישער. „בעט מען אים מחילה, ער זאָל זיך מטריר זען אַ — און ער מוז גיין“, טע „פֿאַרט איר, הייסט עס, פֿאַני שלום-עליכם, אויך אַ, ווי אַלע?“, טע „מעשיות פֿון 1001 נאַכט“. „געקומען אַ, האָט דער רב זיך אָוועק געזעצט...“ פֿרידלאַנד, אַמעריקאַנער.

אהינצוריק — דוּו אַהין און צוריק. „אַהין צוריק-בילעט = (באַן)בילעט צו אַ באַשטימטן טער סטאַנציע און צוריק צו דער סטאַנציע פֿון וואָנעט מע פֿאַרט אַרויס. אַהין-צוריק-באַ וועגן פֿון פֿאַמעדיקל.“

אהינצוירן — צי אַהין, אַהינגעצויגן. אוטוו — זיך אַריבערקלעבן אין אַן אַנדער (באַשטימט) אַרט; גיין, קומען אין אַ באַשטימטן אַרט. אַר. „איך האָב בדיעה גיהאט אין הין צו ציהן מיט מיינע קינדליך, גאַט בהיט זיאַן, נוך, הייל עש און צו גיט קאַן עש גיט זיין“, פּראַג, 1. „...דען עש איז זונשט קיין יהודי נאָך גיפֿאַרן...דען עש איז זונשט קיין יהודי דיא זעלביג צייט הין גיצוגן“, שו"ת מטאט בנימין, סימן מד. טרוו — ציען, שלעפֿן צו אַ באַשטימטן אַרט, פּונקט. אַ די שטריק ביזן פּאַרקן.

אהינקום — דער, יען. אַקט פֿון אַהינקו-מען. שווערער אַ, גרינגער אָוועקגאַנג.

אהינקומען — אוטוו. קום אַהין, בין אַהינגעקומען. 1. (אַק)קומען צו אַ באַשטימטן אַרט. „ווען מיר זענען אַהינגעקומען, איז שוין געווען נאָך אַלעמען“. „שריבט מיר אוב איך זאָל איין הין קומן אדר ניט“, פּראַג, 22. „אוי תיכף מיר בעגלה מיט גי שומרים נאָך

אהינטרייבן — טרוו. טרייב אַהין, אַהינגע-טרייבן. טרייבן צו אַ (באַשטימטן) אַרט, פּונקט פֿאַרויס אָדער אין אַ ריכטונג וואָס ווערט אַנגעוויזן. אַ די המות צו דער פֿאַשע, די אַרעט טאַנען צו דער טורמע אַדוו.

אהינטרייבעניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אַהינטרייבן. „אויפֿגעוועקט אין מיטן נאַכט און עס הייבט זיך אַן אַן אַ צום אויספֿאַר-שער“.

אהינזאָגן — טרוו. יאַג אַהין, אַהינגעאַגט. יאַגן, טרייבן צו אַ (באַשטימטן) אַרט, פּונקט, פֿאַרויס אָדער אין אַ ריכטונג וואָס ווערט אַנגעוויזן. אַ די פֿערד צום הויף, אַ די הינט אויף (צום) געיעג.

אהינזאָגעכען, געניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אַהינזאָגן. אַרויסנעמען די פּוחות פֿון אַז אַ.

אהינזאָפֿן — אוטוו. לויף אַהין, בין אַהינגע-געלאָפֿן. 1. לויפֿן (גיין) צו אַ (באַשטימטן) אַרט, פּונקט (מיטן אייגענעם הילף, מיט חשק) אַ צו דער שריפֿה, צום געשעג; אַ האו די קאַמעדיאַנט(ש)טיקעט מאַכן קונצן. „אודאי אויף אַ פּוילישן באַל...וואַלסטו זיך בעסער געפֿילט, וואַלסטו אַהינגעלאָפֿן“, ספּ, סודות. 2. אָוועקלויפֿן, אַר. „דען עש זיין פֿיל ערטער האו דוא קאַנט דערפֿון אַהין לופֿן, דא דורך קאַנטשו דיר עולם באב קופֿן“, עיון, 1/8.

אהינזאָפעכען, עניש — דאָס (די), אַן (ער). פּראָצעס פֿון אַהינזאָפֿן.

אהינזאָפֿן — טרוו. לייג אַהין, אַהינגעלייגט. אָוועקלייגן אויף אַ באַשטימטן אַרט וואָס ווערט אַנגעוויזן אָדער פֿאַרשטאַנען פֿון שמועס, סי-טואַציע. „הייסט גיט וואו אַהינזאָפֿן די קליי-דער? אַט דא אין הינגל לייג זיי אַהין“. „האש [ער]...וועלט הין ליגן טאר ערש אַך וואו אָוועק טאן, לטו, 1/70.

אהינזאָשרין — אוטוו. מאַרשיר אַהין, אַהינגע(ע)מאַרשירט. גיין אין אַ גרופֿע, שפּרע-זן, שפּאַנען צו אַ באַשטימטן אַרט. „קינדער, לאַמיר אַ צום וועלדל“.

אהינזעמען — טרוו. נעם אַהין, אַהינגע-נומען (אויך ~גענעמען). נעמען און אָוועק טראָגן, ברענגען צו אַ באַשטימטן אַרט; אַהינגע-ברענגען. גיין צום חולה און אַ אַ טעפעלע הינעריין.

אהינשוויזען — אוטוו. פּויע אַהין, אַהינגע-פּויעט. קריכן, פּויען צו אַ באַשטימטן אַרט. „דאָס קינד וועט באַלד אַ צו דער גרויסער פּילקע“.

אהינשלאָגן — אוטוו. פֿאַל אַהין, בין אַהינגע-פֿאַלן. 1. פֿאַלן, אַנידערפֿאַלן. (קורלאַנד). „האַלט זי פֿאַרן הענטל, זי וועט אַ זיאַן“. 2. פֿאַלן אויף אַ באַשטימטן אַרט. וואַרפֿן די שטעק-לעך זיי זאָלן אַ צווישן די צוויי שטיינער.

אהינשפֿאַרן — דער, זן. אַקט פֿון אַהינשפֿאַרן. דער וועקט מיט וועלכן מע פֿאַרט אַהין, גרינגער אַ; זאַמדיקער אַ.

אהינשפֿאַרן — אוטוו. פֿאַר אַהין, בין אַהינגע-פֿאַרן. פֿאַרן, דערפֿאַרן צו אַ באַשטימטן פּונקט, אַרט. „שוין לאַנג גיט געווען קיין

זייערע פּויער אַ“, תי, בראשית, ט, 23. „חי אַ מענטש וואָס גיט אַ זאָך זענעם אַ שונא...ער טוט דאָס אים אַ וואָרף ווי אַ זען אַקטל“, תניא, 54. „ער הייבט פֿיסלעך, פּויעט אויס דאָס בככל, פֿאַרואַרפֿנדיק אַ דאָס קעפֿל“, ממוס, הינטשפּ. „אַזיסט קערסטו אַפּ זייער פֿאַרן אַ“, תי, מלכים א, יח, 37. גלייבעניש: „אַ קינד טאָר גיט גיין אַ; ויפֿל טריט ער מאַכט, אַזוי פֿיל יאַרן וועלן זענען עלטערן זען אין גיהנום“, באַסטאַמסקי, ביטס קוואַל, 101.

2. אַהינט-אַ, אויפֿן רוקן. „שפּאַצירן זיך יענע פּאַסאַזשירן...נאַנץ רואיק...פֿאַרלייגנדיק די הענט אַ“, ממוס, שם און יפֿת. „ער האָט אַזש פֿאַרלייגט אין האַנט אַ און געקוקט גלייך אין די אויגן אַרפֿין“, טע „פֿתרילעווקער גשרים“, געשטאַנען, די הענט פֿאַרלייגט אין אַרבל אַ“, חנ. 3. ציט-באַשטימט: וואָס עס איז שוין פֿאַרביי. „דאגות אַ — ווערט מען געזיג טע“, שוה. „האַט לינגט דאָס ליבסטע שוין אַ אין אַפּגעטרוימטער וואָר“, אל. 4. בים (צום) סוף, בים פֿאַרענדיקן; שפּעטער. „אויך האָב איך אַיטכט גייענדיק פֿון פֿאַרן ביז אַהינט גישטעלט נאָך דעם גיריים“, עיון, הקדמה. „דעם גמשל, רבותי, וועל איך אויסברענגען אַ“.

אהינטער — טרוו. דוּו הינטער. „אַ דעם הוי, אַ דער שאַפֿע אַזוו. גיין אַ אים. אַ“ אונז אַ שטאַרבנדיקער הינטער“, הל.

אהינטער — קאָנטור. „אַהינטערגיין, אַהינטערגעווען, אַהינטערקומען.“

אהינטערגאַנג — דער, גענג. 1. אַקט פֿון אַהינטערגיין. 2. אַרומרינגונג (פֿון שונאס אַן אַפּטייל פּאַזיציע).

אהינטערגיין — אוטוו. גיי אַהינטער, בין אַהינטערגעגאַנגען [אַהינטער איז דא אַ קאָנטערבן]. 1. גיין אויף צוריק, הינטערוועלעכס. אַ עטלע-כע טריט. 2. צוקומען פֿון הינטן, אומגעזען. אומבאַמערקט. אַ און אונטערהערן דעם שמועס.

אהינטערוויילעכ(ט)ם — אַדוו. דוּו הינטערוויילעכ(ט)ס. „פּלייצעס דרע אַ רוקן זיך צום גרוב“, הל, לידער פֿון אומקום.

אהינטערגעמען — טרוו. נעם אַהינטער, אַהינטערגענומען (אויך ~גענעמען) [אַהינטער איז דא אַ קאָנטערבן]. נעמען פֿון הינטערוויילעכס, אונטער זיך [אַפֿט געפֿלאַנטערט מיט אַרונטערגענעמן] אַ די האַנט און אַ די בערעלעך פֿון רעקל. „...אַהינטערגענומען הינטער זיך די פֿיס, זיי באַדעקט מיטן באַ-טיסטן קליידל“, אַפּא, אַליין.

אהינטערוקומען — אוטוו. קום אַהינטער, בין אַהינטערגעקומען [דא איז אַהינטער אַ קאַנ-ווערבן]. 1. אונטערוקומען. „2. קומען פֿון הינטערן רוקן, אומבאַמערקט, אומגעזען. אַ און אַנפֿאַלן.“

אהינטערהאַגן — טרוו. טראַג אַהין, אַהינגע-טראַגן. (אַפּ) אָוועק-טראַגן צו אַ געוויסן פּונקט. אַ האַלץ צו די וואָס זיצן אין דער קאַלטער שטוב.

אהינטערהאַגעכען, געניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אַהינטערהאַגעכען. אַ שטענדיקע אַ פֿון קאַנטראַבאַנד.

פ"ה [= פירטשהאגן] גשיקט בין לעת ערבית אהין קומין, גה. 389. "און ווער שמועסט...פון דעם הייליקן שבת-קודש, ווען די גשמה יתירה קומט אהין... טעיאטאר. די האט אנגעזאגט פארן ארויסגיין דער דינסט, און שפעטער זאל זי אויך א"י, וויסט, ווי דער גורל פירט. 2. (וועגן זאכן) פארלארן גיין, גיט ווערן, צעריגען. "הוא איז דיין פארטש געלט? האט ער דאך פיל טויזנט טונג גאלד געהאט — הוא איז דו אלש אהין גיקומן? 101. "זי חיש גיט וואו איינש אבר דעש אנדרה ווער אהין גיקומן, ע"ו. 2/29. "איך זוך א זאק איך חייס גיט וואו ער איז אהינגעקומען, שבחי בעש"ט. "ער קלערט וואו רויכעס קומען אהין (זאגט מען אין לעמבערג וועגן איינעם וואס זיצט פארטראכט און טוט באריגשט), [בערגי סטיי, קלערן 1]. "אלע אינדערפרי בשם ערשטן דאזענען מאכט דער שמש גחאלין וואו דער שופר איז אים אהינגעקומען, וויסט, א סטעטל. 3. (וועגן לעבעדיקע באשעפענישן) געלם ווערן, פארשחניגן. "ולאחר הפרו זענין עטליכי קומין אויף האבין וועלן ווישן וואו התינוק יימא אהין קומין, מ"י וועגן מצער עליילת דם, 1669 [פ"ש ווין]. "הוא זענען די חכמים; האבן זיי געענטפערט, זיי חייסן באר- גיט וואו זיי זענען אהינגעקומען, נחב. 'מעשה בחכם ותמי, און צווייטס וואו זענען אהינגעקומען די עשרת השבטים? שע, מעשיות און פאנטאזיעס. געל ווערט וואס גיין — און וואו קומט דעסטמאל דאס שוועלבעלע אהין? ממוס, פרק שירה. "גיט חיסן וואו (מפן, זען אה) געביין קומט אהין = פארואגלט ווערן העט-וויסט, פארשוואונדן ווערן; אומקומען. "מע זאל גיט חיסן וואו זען געביין איז אהינגעקומען? קללה. "און גאט חייסט וואו זייער געביין וועט א, טאטע-מאמע וועלן אפילו גיט זיצן שבעה, ממוס, שלמה. "זאל ער אזוי חיסן וואו ער וועט א"י? — קללה. 4. אהינגאן זיך. — "אז אלע זוכן שיינע פלות — הוא קומען אהין די מיאוסע מיינען, פול. "איר מוטער וועט זי גלחן ארויסווארפן, וואוהין זאלן מיר א"י? איבז ים, יונגל און מיידל. "אן א פאך און אן קרוי- ביים — הוא וועט ער א"י? "

אהינקומעניש — דאס (די), זי. (געדיוער-דיקער) פראצעס פון אהינקומען.

אהינקוקן — אוטו. קוק אהין, אהינגעקוקט. קוקן אין א באשטימטער ריכטונג, פארויס, אהינגו. [זיי] האבן ביידע אהינגעקוקט צו די שיקן... אויף די שיקן האט זיך גיט געפונען קיין לעבעדיקער נפש, י"ט, טמו, 1954 וו 12.

אהינקייקלען — טרו. קייקל אהין, אהינגעקייקלט. (אזעק) קייקלען אין א באשטימטער ריכטונג, צו א באשטימטן ארט. א' די פעס-לעך.

אהינערן זיך — אוטו. קער זיך אהין, זיך אהינגעקערט. דרייען זיך, קערן זיך, וועגן זיך אין א געוויסער ריכטונג; זיך אזעקדרייען. גיט חיסן וואו זיך אהינצוקערן. "קערט מען זיך אהער — טרעפט מען א בער; קערט מען זיך אהין — גיט א שטאך א בין, שוו.

אהינקריכן — אוטו. קריך אהין, בין (האב) אהינגעקראכן (אויך: ~ בעקריכן). (אזעק) קריכן צו א באשטימטן ארט. א' אין ווינקל.

אהינקריכעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אהינקריכן. אזא פאמעלעכע א'.

אהינרודערן — רודער אהין, אהינגערודערט. אוטו — (דער) פארן מיט א רודער-שיסל צו א באשטימטן ארט, פונקט. "שווער אהינצורודערן צום אינדזעלע, וועל מיר פארן קעגן שטראם. טרוו — פירן א שיסל אהין. א' דאס שיסל צום אינדזעלע."

אהינרופן — טרוו. רופ אהין, אהינגערופן. (אזעק) רופן צו א באשטימטן ארט, רופן אהינגען צו זיך. א' די קינדער און ארגאניזירן א שפיל.

אהינרוקן — טרוו. רוק אהין, אהינגערוקט. (אפ, אזעק) רוקן פון דעם ארט וואו עס גיט פוינט זיך אין א ריכטונג וואס ווערט אנגעוויזן (אדער פארשטאנען). א' די שטולן געענטער צום פענצער.

אהינרייזן — אוטו. רייזט אהין; בין (האב) אהינגערייזט. (אזעק) רייזטן צו א באשטימטן ארט, פונקט. ווער וועט גיכער א' צום טיך?

אהינשארפן — טרוו. שאר אהין, אהינגעשארט. (אפ, אזעק) שארן, רוקן, פון דעם ארט וואו עס געפינט זיך אין א ריכטונג וואס ווערט אנגעוויזן (אדער פארשטאנען). "דער קאליקע מוז געבען זיך א' אויף זענען קלעצלעך."

אהינשווימען — אוטו. שוים אהין, בין (האב) אהינגעשוואמען. (אזעק) שווימען אין א ריכטונג צו א באשטימטן ארט, פונקט. א' צום צווייטן ברעג.

אהינשוועפן — אוטו. שוועב אהין, אהינגע-שוועבט. שוועבן, פלוצען צו א באשטימטן ארט, פונקט. איך וועל א' צו דיר ווי אויף פליגלעך.

אהינשטויסן — טרוו. שטויס אהין, אהינגע-שטויסן. (אפ, אזעק) שטויסן אין א באשטימטן טער ריכטונג צו אן ארט וואס ווערט אנגע-וויזן (אדער פארשטאנען). א' דעם שונא געענ-טער צו די בלאטעס.

אהינשטופן — טרוו. שטופ אהין, אהינגע-שטופט. (אפ, אזעק) שטופן אין א באשטימטן טער ריכטונג צו אן ארט וואס ווערט אנגע-וויזן (אדער פארשטאנען). א' דאס וועגעלע, עס זאל גיט פארשטעלן דעם וועג.

אהינשוועפן, עניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אהינשוועפן (זיך). דאס א' אן א בילעט ארינצוגיין וועט גיט העלפן.

אהינשמעלן — דער, זי. אקט אדער ארפן פון אהינשמעלען. ביסטן דעם א' פון די סטאטועס.

אהינשמעלען — טרוו. שמעל אהין, אהינגע-שמעלט. אזעקשמעלען, שטעלן אויף א בא-שטימטן ארט. "אונטער דער חופה ווי א גע-צעלט האט מען דעם חתן אהינגעשמעלט", עט, לידער. א' עמעצן פאר א שומר.

אהינשטראמען — אוטו. שטראם אהין, אהינגע-שטראמט. 1. פליסן, גיסן זיך מיט א שטראם אין א באשטימטער ריכטונג (צו א געוויסן ארט). אויפשטעלן א דאמבע און מאכן

דאס האסער א' צו די פעלדער. 2. אין א מאסע גיין צו א באשטימטן ארט. דער עולם האט אהינגעשטראמט צו הערן דעם רעדנער.

אהינשיפן — טרוו. שיב אהין, אהינגעשיפט. פד. אהינרוקן. א' דעם טשאַלנט טיפער אין אויחן.

אהינשיטן — טרוו. שיט אהין, אהינגעשאטן (פד: ~ געשיט). שיטן, אזעקשיטן אין א בא-שטימטן ארט. הוא זאל איך א' דאס מיסט?

אהינשיקונג — די, ען. פראצעס פון אהינ-שיקן. דאס וואס ווערט אהינגעשיקט. די א' איז גיט אנגעקומען.

אהינשיקן — טרוו. שיק אהין, אהינגעשיקט. שיקן אין א געוויסער ריכטונג, צו א בא-שטימטן ארט, באשטימטן מענטשן. א' שטא-פעטן צו די הארן פון דער מדינה. א' שלח מנות.

אהינשיקעכץ, עניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אהינשיקן. דאס א' קאסט מער ווי די סחורה גופא.

אהינשלעפן — טרוו. שלעפ אהין, אהינגע-שלעפט. אפס מיט זיך. שלעפן אין א געהיר-סער ריכטונג, צו א באשטימטן ארט, פונקט. "האס עסטו דעם אלטן א' צו זענען קינדער? זאלן זיי קומען צו אים? "

אהינשלעפעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אהינשלעפן (זיך). אן א' וואס האט אויס-געמאטערט.

אהינשפאנען — אוטו. שפאן אהין, אהינגע-שפאנען. שפאנען, גיין, שפרייזן אין א בא-שטימטער ריכטונג, צו א באשטימטן ארט. א' אין מיטן נאכט.

אהינשפרייזן — אוטו. שפרייזן אהין, אהינגע-שפרייזט. אהינגיין מיט גרויסע (גיכע) טריט. א' צו דער אפטייק און אפנעמען די רפואה.

אהינשפרינגען — אוטו. שפרינג אהין, בין (האב) אהינגעשפרינגען. (אזעק) שפרינגען אין א געוויסער ריכטונג, צו א באשטימטן ארט. גיך אהינגיין. געמען די פיס אויף די פלייצעס און א' אין א פאר מינוט.

אהל — אהול. — אהול.

אהלאן אוסא'הלען — פארמל פאר באגריי-סונג. אראביש: Ahlan wasahlan. א"י [בפ"מ] אלטן אשכנזישן ישוב. קאס]. ברוך-הבא. גע-ניצט אפס שפאטיש: אהא! א' א, ער איז דא. אויך: א'כאלע וועכא'כאלע.

אהליבה — [אהאליג] אהאליחא] צוויי סימבאלישע געשטאלטן פון נביא יחזקאל, כג. פאר מלכות ישראל און מלכות יהודה. אין קינות פון תשעה-באב — א דיאלאג צווישן די ביידע פרויען-געשטאלטן, ווער עס האט מער געליטן. אהליבה (מפן געצעלט איז אין איר) = אויך ירושלים.

אהלה שח — [אהאליג] שעל טויערען פראצע. תח. > בראשית רבה. טו. טו. גע-צעלט פון תורה; ישיבה, בית-מדרש; יעדער ארט וואו מע לערנט תורה. "סלאבאדקע איז א געהויבענע א' ש' ת".

אהלושען — וויד. — אגלושען.

אויף אַ פֿייער־האַגן, אַר, יאָן אַ סוף, דער קייזער פֿון דזשטלאַנד אַליין האָט דעם גריז אַ געפֿאַנגען גענומען, אַה, 'מהר' מרוטני בערג, ייט אַ דערנאָנגע, גיט אַהין דערפֿאַרן = גאַרניט דערגרייכט, הגם זיך געמיט, גע האָט אַמביציעס, 2. צו דעם ענין, פֿטמ, "שפעטער אַ ביטל וועלן מיר זיך אומקערן אַ און שמועסן וועגן דעם ענין באַריכות".

אהע'רציוועגם — אַדוו, פֿד, אויפֿן וועג אַהער, "האַבן מיר דאָ אַ [אויף דער שיף] געהאַט איינעם און ער האָט געפרוּווט מאַכן פֿאַלשע שטיק", באַש, קונצנמאַכער פֿון לובלין.

אהע'רציוו — אַדוו, פֿטמ, דזוו אַהערצוו, נאַר עמפֿאַטישער, "וואָס איז דאָס פֿאַר אַ משל אַי?", שט, ידאָס טעפֿל, "אַהדאי בין איך דערויף אַרויסגעפֿאַרן פֿונעם טייערן רוסלאַנד, פֿאַרברענט זאָל עס ווערן, אַי, שט, 'מיסטער בוים, אַז ער וויל אַ, וויל זי אַהינצוצוו, ס'אָ זיס לעבן...וואו ער אַהינצוצווט און זי אַהערצוצווט" [ווס לויטן דרומדיקן אַרויסרייך מיטן אַהערצוצווען, אַהינצוצווען], א. י. קדי זגחנסק.

אהערצויען — טרוו, צי, ציען אַהער; אַהער געצויגן, שלעפֿן, ציען פֿון אַ ווייטערן אַרט צום ריידערס אַרט, אַדער געענטער צו אים, אַדער בכלל צו אַ באַשטימטן אַרט, אַ די שטריק פֿון פֿאַרקן ביז צום גאַניק.

אהערצויעניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערצויען.

אהערקום — דער, יען, אַקט פֿון אַהער־קומען, אַפּשטאַם, דער פֿייערלעכער אַ פֿון די זיגערס, "עס לעבן נאָך אַלץ די אַמאַליקע יידן פֿון אונדזער ערשטן אַי, יג, תּוּן וו, פֿון אַ נידעריקן אַ, אַ נחות־דראַדיקער אַ."

אהערקומען — אַוטוו, קום, קומען אַהער; בין אַהערגעקומען, 1. קומען פֿון אַ ווייטערן אַרט צום אַרט פֿון ריידער, געענטער צו אים אַדער בכלל צו אַ באַשטימטן פּונקט, פֿלל וכלל גיט מיגליך איז אז דו קענטש איין הער קומין מכמ' טעמי, פֿראַגב, 3, "קום אַהער לאַמירן דין נאָך אַויס פּרוּבין מיט ליסטיגקייט", מט, קהלת תקע"ט, ב, 1, זאָל ער נאָר זיך דערוועגן אַהערצוקומען! 2. אַנקומען, "אז דער שבת קודש גייט אַהין, קומט די ליבע וואָך אַהער", שוו, "ליבער הער גאַט, שרייב מיך אָן מיט מין מאַן און מניע קינדער צו דעם נייעם יאָר וואָס דאָ הערקומט צו לעבן און גונד", תּחנות וּבַקשות [איבערדרוק פֿון] זירנאָרטר 1798, "וועט ער באַשטראַפֿט ווערן, ווען ער וועט אַ, ווען דערי דערי אַלקים חיים, תּניא, 3. אַפּשטאַמען, אַרויסשטאַמען, אַ פֿון יחוס, פֿון שפֿלן שטאַנד, "איין למדן פֿון עמי האַרצים אַבר [אָדער] איין עושר פֿון אַרמי משפּחה מער אז איין למדן פֿון משפּחת לומדים אַבר אלז איין עושר דער פֿון לוטר עשירים אַהער־קומט", עיון, 1/8, 4. פֿאַרלאַרן גיין, צערינגען גיט ווערן, "דאָס רובֿ לייט פֿר שטיאָן קיין דרשה, אוי טוהאָן גאר דר ביי איין שלאַפֿן... וואו חיל זי דער שכר אַהער קומן", עיון, י/א, "די צייגנערין האָט אים געזוכט, גישט גע־

ריידערס, אַהערברענגען, "עכ"פֿ איז קיין דיעה גיט פֿלל וכלל דין איין הער צו געמיין, קענטשטו דין געדולדיק גיט צום זומיר", פֿראַגב, 4. 2. קריגן, געמען פֿון ערגעצואו און ברענגען צו זיך, אַ עפעס פֿון ערגעץ, "ביגערן דיא זעלביגה לומדים צו לערנן ווען זיא הישן וואו זיא פרנסה ביקומן אונ אַהער געמען", עיון, 1/58.

אהערנעמען זיך — אַוטוו, ← דפּוו, זיך אַנגעפֿייען; געפֿייען זיך ערגעצואו; אַהערקומען, "וואָס טוט זיך דאָ מיט מיר אַזוינס? פֿון וואָגען האָב איך פֿלוצ־לעם מיך אַהערגענומען?", מחוט, קליאַטשע.

אהערפֿויען — אַוטוו, פּויען אַהער, אַהער־געפּויעט, קריכן, פּויען צו אַן אַרט וואָס איז געענטער צום ריידער אַדער איז דעם ריידערס, אַ צו דער מאַמען(ו).

אהערפֿאַלן — אַוטוו, פֿאַל אַהער, בין אַהער־געפֿאַלן, פֿאַלן אויף דעם אַרט וואו עס גע־פֿינט זיך דער ריידער אַדער געענטער צו אים, איידער די זאָך איז פֿריער געווען, עטלעכע שטייגער זינגען אויך אַהערגעפֿאַלן.

אהערפֿאַרן — דער, ין, אַקט פֿון אַהערפֿאַרן, וועג מיט וועלכן מע פֿאַרט אַהער, דער אַ איז געווען אַ גאַנץ שווערער.

אהערפֿאַרן — אַוטוו, פֿאַר אַהער, בין אַהער־געפֿאַרן, פֿאַרן פֿון אַ ווייטערן אַרט צו אַן אַנדער באַשטימט אַרט וואָס איז געענטער צום ריידער, די קינדער וועלן אַ אויף פּסה.

אהערפֿאַרעכין, עניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערפֿאַרן.

אהערפֿירן — טרוו, פֿיר אַהער, אַהערגעפֿירט, פֿירן פֿון אַ ווייטערן אַרט צום ריידערס אַרט אַדער געענטער צו אים, אַ די סחורה פֿון אויסלאַנד.

אהערפֿירעכין, עניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערפֿירן, "עס הייבט זיך אָן אַן אַ פֿון די קלעצער וועלל מע האָט אויס־געהאַקט דעם וואָלד".

אהערפֿלאַטערן — אַוטוו, פֿלאַטער אַהער, אַהערגעפֿלאַטערט, באַוועגניק גיך מיט די פֿליגעלען און פֿלעגנדיק גיט הויך איבער דער ערד זיך דערגענומען אַדער אַנקומען אַהער, די פֿליגעלעך וועלן אַ צום פֿלאַם.

אהערפֿליסן — אַוטוו, פֿליס אַהער, האָב (בין) אַהערגעפֿלאַסן, פֿליסן געענטער, אַדער צום אַרט פֿון ריידער, אַדער בכלל צו אַ באַשטימט אַרט, "אַז מע וועט אויפֿווערן די דאַמבע, וועט דאָס וואָסער אַ".

אהערפֿלעכין, עניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערפֿלעך.

אהערפֿלען — אַוטוו, פֿלען אַהער; בין אַהערגעפֿלען, (צו)פֿלען צו אַ באַ־שטימט אַרט; דערגענומען זיך, אַנקומען פֿלענדיק, אַ צום טויבנשלאַק.

אהערצו — אַדוו, [צונויפֿשטעלען פֿון אַהער־] 1. דזוו אַהער, דאָך מיטן בייפֿאַסט: אין ריכטונג צו דעם ריידער און גיט פּונקט דאָרטן וואו עס איז דער ריידער, אַנקומען אַ מיטן באַן, [אליהו הנביא] קומט אַראָפּ אַ

אהערצוואַרפֿעניש — דאָס (די), ין, פֿראַ־צעס פֿון אַהערצוואַרפֿן, אַן אַ און אַ צוויק־וואַרפֿעניש פֿון דער פּילקע, פֿון באַליידי־קונגען.

אהערצווייזן — טרוו, ווייז אַהער, אַהערגע־ווייזן, 1. אַהערדערלאַנגען, אַהערגעפֿן, "ווייז אַהער אַ רובל! — שטעלט אויס זלמן שמיד די האַנט", אַר, זי אַרעמע קהילה, 2. ווייזן פֿון דער גאַנט, אַ די אַלטע מטבעות.

אהערצוועגן — אַדוו, אויפֿן וועג אַהער, טוב — דער, ← אַהינזעען.

אהערצוואַרפֿעניש — טרוו, טוען אַהער; אַהער־געטאָן (~געטין), במקום־ווערב פֿאַר אַ צאָל ווערן מיטן קאַנווערב אַהער; אַהערלייגן, אַהערשטעלן אַע, וואו אַ דעם קאַמאָד?

אהערצוואַרפֿעניש — טרוו, טראַג אַהער, אַהער־געטראַגן, (צו)טראַגן צו אַ געוויסן (געענטער) פּונקט, אַ האַלץ צום אויטוו.

אהערצוואַרפֿעניש, עניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערצוואַרפֿעניש, אַן אַ און אַן אַהיני־טראַגעניש פֿון חפּצים, פֿון פּלאַטקעס.

אהערצוואַרפֿעניש — טרוו, טרייב אַהער, אַהער־געטרייבן, (צו)טרייבן צו אַ געוויסן (געעני־טערן) פּונקט, אַ די בהמות צו די שטאַלן.

אהערצוואַרפֿעניש — דאָס (די), ין, פֿראַ־צעס פֿון אַהערצוואַרפֿעניש, אַוטוו, טרעט אַהער, אַהער־געטראַטן, צוקומען, צוטרעטן געענטער אַדער דירעקט צום אַנגעוויזענעם אַרט, "דער בדחן טוט אַ און צו די טישן פֿאַרבעטן".

אהערצוואַרפֿעניש — טרוו, יאָג אַהער, אַהערגעיאַגט, (צו)יאַגן, (צו)טרייבן געענטער אַדער דירעקט צום אַנגעוויזענעם אַרט, אַ דעם פּוקס.

אהערצוואַרפֿעניש, עניש — אַוטוו, ← דפּוו, זיך יאָגן, גיך לויפֿן צו אַ געענטערן פּונקט, זיך אַהער־געיאַגט ווי חילדע.

אהערצוואַרפֿעניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערצוואַרפֿעניש, אַ טומליקע אַ פֿון די ווייטער־האַרניקעס.

אהערצוואַרפֿעניש — אַוטוו, לויף אַהער, בין אַהער־געלאַפֿן, 1. דזוו אַהינלויפֿן, 2. צולויפֿן, צוואַנג זיך.

אהערצוואַרפֿעניש, עניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס פֿון אַהערצוואַרפֿעניש, אַן אַ און אַן אַהיני־לויפֿעניש אַן אַ זינגען.

אהערצוואַרפֿעניש — טרוו, לייג אַהער, אַהערגעלייגט, אוועקלייגן (צולייגן) צו אַ באַשטימט אַרט, וואָס ווערט אַנגעוויזן, אוועקלייגן געענטער.

אהערצוואַרפֿעניש — אַוטוו, ליכט אַהער, אַהער־געלויכטן, פֿון דער ווייט וואַרפֿן ליכט אויף אַ פּונקט, אַרט וואָס איז אַס דאָ אַדער גאַנצעם, "פֿרונומיטנס האָט דער הר כּרמל אַנגעהויבן אַ מיט זינגע צעצונדענע פֿייערן", בערלינסקי.

ביזנער און דערצוילונגען.

אהערצוואַרפֿעניש — אַוטוו, מאַרשיר אַהער, אַהער(גע)מאַרשירט, גיין אין גרופּע, צו־פּרעיון, צושפּאַנען צו אַ באַשטימטן, געעני־טערן אַרט, אַ צו דער שול.

אהערצוואַרפֿעניש — טרוו, נעם אַהער, אַהערגענו־מען (~ גענעמען), 1. ברענגען צו אַן אַרט וואָס איז גאַנצעם צום ריידער אַדער איז דעם

האוסט וואו ער איז אהערקומען, אפא, אגליי.

אהערקומעניש — דאס (די), זי, פראצעס פון אהערקומען.

אהערקוקן — אוטוו. קוק אהער, אהערגע-קוקט. קוקן אין דער באשטימטער ריכטונג: אהערצו. „עס דאכט זיך אים אז זי האט אהערגעקוקט“.

אהערקוקלען — טרוו. קוקל אהער, אהער-געקוקט. (צו)קוקלען אין דער ריכטונג צו (אדער) נענטער צו א באשטימטן ארט. א די פעסלעך.

אהערקלעטערן — אוטוו. קלעטער אהער, אהערגעקלעטערט. ארויפקומען, דערנענטערן זיך קלעטערנדיק צום באשטימטן פונקט. א צו אונדז איבער די שפיציקע שטייגער.

אהערקערן — טרוו. קער אהער, אהערגע-קערט. במם פארקערן (א שטוב) צוברענגען (דאס מיסט) צום באשטימטן פונקט. א די ברעקלעך צום זילבערנעם טעצל.

אהערקערן זיך — אוטוו. דפון דרייען זיך, קערן זיך, וועגן זיך צום ריידער אדער צו אן אנגעוויזענעם פונקט. „וועסט זיך א — וועל איך דערווען דיין ליכטיקן פנים“.

אהערקריכן — אוטוו. קריך אהער, בין (האב) אהערגעקראכן (אויך: ~געקריכן). (צו) קריכן צו א באשטימטן ארט; אנקומען, דער-נענטערן זיך קריכנדיק. א פון הינקל.

אהערקריכעניש — דאס (די), זי, פראצעס פון אהערקריכן. אזא פאמעלעכע א.

אהעררודערן — רודער אהער, אהערגערן דערט. אוטוו. (דער)פארן מיט א רודער שיפל צום אנגעוויזענעם ארט. א צום ברעג, צום אינדזעלע. טרוו. פירן מיט רודערס א שיפל אהער(צו).

אהעררויפן — טרוו. רויף אהער, אהערגערויפן. (צו)רויפן צו אן אנגעוויזענעם, באשטימטן ארט. רויפן אהערצו, צום ריידער. א די קינדער און ארגאניזירן א שפיל.

אהעררוקן — טרוו. רוק אהער, אהערגערוקט. (צו)רוקן נענטער אדער פונקט צום ארט וואס ווערט אנגעוויזן אדער פארשטאנען. א די שטולן, עס זאל זיין גרינגער צו הערן.

אהעררייזן — אוטוו. רייס אהער, בין (האב) אהערגערייטן. אנקומען, דערנענטערן זיך רייטנדיק; צורייסן צום אנגעוויזענעם אדער באשטימטן ארט. „מיר וועלן זען זי א צו אונדז“.

אהעררייזען — אוטוו. רין אהער, אהער-גערייזען. רייזען נענטער אדער פונקט צום ארט, וואס ווערט אנגעוויזן אדער פארשטאנען. דאס וואסער קען א און קאליע מאכן...

אהערשיארן — טרוו. שאר אהער, אהערגע-שארט. (צו)שארן, (צו)רוקן נענטער אדער פונקט צום ארט וואס ווערט אנגעוויזן אדער פארשטאנען. א דאס זאמד.

אהערשווימען — אוטוו. שוים אהער, בין (האב) אהערגעשוואמען. (צו)שויםען נענטער אדער פונקט צום ארט וואס ווערט אנגעוויזן אדער פארשטאנען. „שויםט ניט אדעק, איר זאלט גליכן א!“.

אהערשוועבן — אוטוו. שוועב אהער, אהער-געשוועבט. שוועבן, פליען נענטער אדער פונקט צום ארט וואס ווערט אנגעוויזן אדער פארשטאנען. דער עראפלאן העט באלד א.

אהערשטויסן — טרוו. שטויס אהער, אהער-געשטויסן. (צו)שטויסן, (צו)שטופן נענטער אדער פונקט צום ארט. א א באלעם סחורה.

אהערשטופן — טרוו. שטופ אהער, אהער-געשטופט. (צו)שטופן, (צו)שטויסן נענטער אדער פונקט צום ארט וואס ווערט אנגעוויזן. א דעם יונג וואס וויל אליין ניט אהערקומען.

אהערשטופעניש, **עניש** — דאס (די), זי, פראצעס פון אהערשטופן.

אהערשטייגן — אוטוו. שטייג אהער, אהער-געשטייגן. אהערקומען גייענדיק אויף ארויף, קלעטערנדיק ארויפצו. א פון אונטערן בארג.

אהערשטעלן — טרוו. שטעל אהער, אהער-געשטעלט. (אדעק)שטעלן נענטער אדער פונקט אויפן ארט וואס ווערט אנגעוויזן. אהיינשטעלן. א די פאליצע. א א טאג (באלי-ציע) = אנמאכן א טומל, א מחלוקת.

אהערשטעקן — טרוו. שטעק אהער, אהער-געשטעקט. אריינשטעקן אין אן ארט וואס ווערט גענוי אנגעוויזן. א אט דא אין לאך.

אהערשטראמען — אוטוו. שטראם אהער, א שטראם אין א ריכטונג וואס איז נענטער צו א באשטימטן פונקט. מאכן דאס וואסער א צו אונדזערע פעלדער. 2. אין א מאסע גיין צו א באשטימטן ארט וואס איז נענטער. „דער עולם נעמט א חזיל די פארזאמלונג הייבט זיך באלד אן“.

אהערשטראמען — טרוו. שטראם אהער, אהערגע-שיבט. פד. אהערוקן. א דעם טאפ.

אהערשיטן — טרוו. שיט אהער, אהערגעשטן (פד: ~געשיט). שיטן, אדעקשטן אויף א באשטימטן ארט (נענטער ווי פריער). א זשויר און זאמד.

אהערשיינען — אוטוו. שין אהער, אהער-געשיינט. שיינען, ארויסגעבן ליכט, פון א היטערן פונקט אין א געגעבענער ריכטונג צו א פונקט וואס איז נענטער. באלד וועט דער רעפּלעקטאר א.

אהערשיסן — אוטוו. שיס אהער, אהערגע-שאסן. שיסן אין א ריכטונג וואס איז נענטער אדער פונקט דארטן וואס ווערט אנגע-וויזן אדער פארשטאנען. דער שונא האט ניט געטראפן, אבער ער וועט זיכער באלד א.

אהערשיקונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אהערשיקן. די א איז געווען אומגעריכט.

אהערשיקן — טרוו. שיק אהער, אהערגעשיקט. שיקן אין א באשטימטער ריכטונג, צו אן ארט וואס איז נענטער. אהינשיקן. א שטאפעטן צו די הארן פון דער מדינה.

אהערשיקעניש, **עניש** — דאס (די), זי, פראצעס פון אהערשיקן.

אהערשלייכן (זיך) — אוטוו. שליך (זיך) אהער, (זיך) אהערגעשליכט. שטילערהייט, אומבאמערקט אהערקומען. א צום מויער אין מיטן נאכט.

אהערשלעפן — טרוו. שלעפ אהער, אהערגע-שלעפט. שלעפן אין א באשטימטער ריכטונג, שלעפן נענטער. „וואס וועסטו דעם אלטן א שפייץ צו אונדז, לאמיר בעטער אהייגן צו אים“.

אהערשלעפעניש — דאס (די), זי, פראצעס פון אהערשלעפן.

אהערשפאנען — אוטוו. שפאן אהער, אהער-געשפאנט. אהערגיין, אהערקומען מיט גרוי-סע (גיכע) טריט. א חיי א ראטע זעלנערס.

אהערשפיצן זיך — אוטוו. שפיץ זיך אהער, זיך אהערגעשפיצט. נעאל. זיך חזון מיט א שפיץ; זיך ארויסהייבן פאר די אויגן מיט א שפיץ. „פון צפון-זייט האט זיך אהערגעשפיצט קיין קרית-שמואל דער הר הכרמל“, ש. בער-לינסקי, בילדער און סקיצן.

אהערשפרייזן — אוטוו. שפרייז אהער, אהער-געשפרייזט. אהערגיין, אהערקומען מיט גרוי-סע טריט. אהערגעשפרייזט. א אויף שטאלצן.

אהערשפריינגען — אוטוו. שפרינג אהער, אהערגעשפרינגען. (צו)שפרינגען נענטער צו א באשטימטן ארט. א אויף איין פיסל.

אהר"ק — ר"ת פון: ארץ הקדושה, ארצנו הקדושה.

אהר"ר — ר"ת פון: אדם הראשון, אב הרחמים, אהבה רבה.

אהרן — א(א)רן 1. משה רבינוס עלטערער ברודער. „און ער [גאט] האט געזאגט: איז ניט פאראן א דין ברודער...“, תי, שמות, ד, 14. אהרן הכהן. 2. מאנצבילשער נאמען, פאר שפרייט בני אשכנזים און ספרדים. פון אהרן: ארקע, ארקע (פד: אורקע), ארעלע, ארטישק אא: סל: אראן, אראנטשיק; פאמיליע-נעמען: אר(א)נסאן, אראנאוויטש, אראנאווסקי אא.

אהרן הכהן — 10 א(א)רן (אהרן) האקוי(ה)ען > שמות, לא, אא. אהרן דער כהן. [ווען עס איז אויפגעשטעלט געווארן דער משכן (אוהל-מועד) זינען אהרן און זיינע זין געהיי-ליקט געווארן צו זיין די כהנים (שמות, כח). א ה' איז געווען דער עלטסטער צווישן די כהנים און דער ערשטער כהן-גדול]. „איך האב מיך געפרייט מיט א ה' וואס ער האט אנגע-קליידט דעם אפוד און דעם חושן המשפטי, מלרה. זעקס מענטשן האבן דעם מאך המות ניט געזען: אברהם אבינו, יצחק, יעקב, משה רבינו, א ה' מרים, ברוך אברהם, ...שיינע מעשיות... לובלין, 1885. [גרונט-שטריכן פון א ה' עילפי תל: אוהב-שלום, רודף-שלום, ליב-שאפט צו מענטשן און דערנענטערן זיי צו תורה — אבות, א יבן].

אהרנשטעקן — דער מצ נב. 1. (פאטא-גיף) פאלקסטימלעכער נאמען פאר געוויקט מיט א דינעם, הויכן אבער סאלידן שטאם. ווערט געפלאנצט ווי אן אפצויר מונג פאר לאנקעס און בני די זייטן פון ברייטע שילאכן. אריבערגעבראכט פון מערב-איראפע קיין צפון-אמעריקע ארום אג-הייב 19. יח. איז א ש'.

דעם גנדי. 2. (שפאטיק) ווער עס הערט זיך גיט צו צו אן עצה. „ביסט דאך אן אײ, איך האב דיר דאך שוין געזאגט וואס צו טאן. וואס זשע הארכסטו ביזי?״

אזכות און ידעונים — [אויחוועס, יידיגים]

פראזע. > ויקרא, כ, 6 אג; שמואל א, כח, 3 אג. געסט׳עזערס און טויטן־באשוערערס. אראקלען, פארויסזאגערס פון צוקונפט. זיך פארלאזן אויף אײ אײ. „אבער דער יעס תועי לבב״ האט געפארשט די אײ אײ, אמעריקא נער, 15 1959 גע. 10.

אזכ(י)ן — גנ. ארכ. דזו אפען, בודאפעסט.

„איין שין גימל ליד פון אובן...האש זיך צו קיך אובין האט פֿר לויפֿן טאן, פראג, תמ״ח. **אונגאריען, יידישען** — טרוה. אונגאריע, ד(ו)יעו; אונגאריען)יעט. > וור. סל. 1. טאן וואס יענעם איז צום הארצן, איז געפעליק אדער גייטיק. אײ מיט פֿל׳טוב. 2. טרעפֿן אן ציל.

אונגאריע — די, יס. פד. > פויל. 1. טובה.

לאסקע. „מיר זענען קעגן אײס. מיר זענען פאר רעכט וואס מע קעמפט אײס. 2. אפמאך, קאנטראקט. 3. אפמאך צווישן דעם קלוב פון די יידישע דעפוטאטן אין פוילישן סינים מיט דער פוילישער רעגירונג אין די צוואנציקער יארן 20. יח [פאר אויפגעבן זייער אפאזיציע האט די רעגירונג צוגעזאגט די דעפוטאטן גאכ צוקומען געוויסע יידישע פאדערונגען].

אונגאריש — גנ. פראנצויז אין קארפאטן

רוסלאנד, טשעכאסלאוואקיי, פרינער אונגען. אויך: אַלבוטש. [1930 — 10,000 יידן].

אונגל — דער, ין. רוס. 1. ווינקל. (געאמעט

ריע) אן אײ פון 90 גראד. אַוועקשטעלן אין אײ א שילדער וואס האט זיך פאריווינקלט. 2. ראג פון גאס. „ביי דעם ערשטן אײ האט זי זיך גענומען גיין צום בולחאן, ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע.

אונגלאזוניק — דער, יעס. וונ גינע, יס.

> רוס. קרימינעלער פארברעכער. „אין דער צעל זיצן סאמע אײס; רויבער, גנבים, מארע׳ וויכערס״.

אונגלאזונע — אדי. > רוס. קרימינעל. אײ

מעשים, איר ארעסטאנט.

אונגלאזושטיגע — די, מצ נב. רוס. 1.

קרימינעלער פארברעך, פארברעכערישקייט.

2. געזעמל פון קרימינעלע פארברעכערס.

אונגלאזושטיק — דער, יעס. וונ שטיש

צע, יס. רוס. דזו אונגלאזוניק.

אונגאדע — גנ. בריטישער פראטעקטאראט

אין מורחא־אפריקע. [אין די יארן 1903-06 איז געווען א פראיעקט צו שאפֿן אין אײ א יידישע טעריטאריע אויף אויטאנאמע יסודות. דר הערצל האט געשטיצט דעם פלאן. אויך שפעטער האבן טעריטאריאליסטן געשטיצט דעם א־פראיעקט].

אונגאריש — דאס. לשון פון אענוואיר

נערס פון דער אוראלטער שטאט אוגאריס, איך צפון־סיריע. [לשון אויף ליימענע טאולען, אויסגעראגן אין דרזשיקער יארן 20. יח. אײ איז א סעמיטיש לשון, נאענט צו בעניש; געהערט צו דער זעלביקער גרופע וואס העב־רעאיש. די טאולען, געשריבן מיט פֿלעקל

לייטונג איז נישטא, קיין א נישטא... י. רע פֿאפארט, היימיש, 1958, № 6.

אוביקוויטעט — די, מצ נב. אימאזשנירע

פעאיקייט צו זען אומעטום אין דער זעלביקער צייט. באשאנקען מיט אײ.

אוביקוויט — דער, ין. בעל־חי אדער גע

וויקס וואס מע טרעפט אן אין אלע וועלט־טיילן. אדי: קוויטויש.

אוביקירן — טרוה. קיר, אוביקירט. > שפא.

אנישטעלן, אנימאטען אויף א באשטימט ארט. „סאיז א קליינע דירה, נאר דאס מעבל האט מען גוט אוביקירט.״ מיט זיך = זיך געפֿירן אן אויף א באשטימט ארט.

אובנטוואר — [ארויסגעווענדט מסתמא: אבנ

טויער] דאס; ארכ. אויסערגעוויינטלעכע פאסי רונג, הענטורע, אַחאטורע. „אישט עש דיין ווילן איך ווייט דיר גרושי זיך / דש דו מגשט ווישן מעכני אובנטוואר / די דו גיט הושט גיווען ווערד ווער גוך הוויאר,״ זכײ פון אויגס־בורג, 1543 (יובל 1000, 43]. Mhd: áven-tiur(e). אַחענטורע.

אובנטוואריש — [ארויסגעווענדט מסתמא: אײבנ

טויעריש] ארכ. אַחאטוריש, וואס האט א שייכות צו אן אובנטוואר. „זיא רירט מענכן גוטן שוואג פון אייטל אובנטווארישן זאכן,״ בבאבא 142.

אובעזשדעניע — די, יס. רוס. פֿעסטע מיי

נונג. „מיר קענען דאך גיט [צווינגען]...אײס צו בליבן ביי זינע אלטע אײס.״ קמ, 1869, № 17.

אובראניע — די, יס. > פויל. גאריטער,

אויסשטאנונג. „עץ עט זען, און כיוועל די אײ וואס ער גייט אויף זיך אויך אראפגעבענען,״ פֿמ, [בני אונז יודען]. „עוג מלך הבשן איז אַמאל געקומען צו א דאר שנידערל זיך באשטעלן אן אײ, פֿמ.

אוב — [אויחן] נאר אין פארבינדונג מיט בעל,

בעל־ח אדער מיט: פישוף פון. זען שמואל א, כח, 7-9. [ארויסרופען פון] געסט פון גע־שטארבענעם, וואס קומט ארויף דורך פישוף און אנטפלעקט דאס פארהוילענע אדער זאגט פארויס וואס וועט זען. „דערנאך האט אונקלוס אויפגעבראכט צו בלעם מיט דעם פישוף פון אײ און האט אים געפרעגט: ווער איז חשוב אויף יענער־וועלט? האט אים בלעם געענט פֿערט: די ישראל, מהמ, ווילנע, תרס״ז.

אובד — [אויחוועדן] דער, מצ נב. תנ. (ביי

קארטנשפיל) פארלירער. „הינט אן א, מארגן אן עבד. — צו וואס אן עבד? — צו קנארטן,״ ווערטל.

אוב־ח־שבון — [אויחוועד־כעזשבון] דער.

אוב־די... [אויחוועדן]. > במדבר, כא, 30: אבד חשבון [מיט אן אנדער ב: פארלארן איז די שטאט חשבון]. (סוחריש). ווער עס איז א שלעכטער בעל־חשבון. „אן אײ פארלירט די הויזן.״

אוב־רעצות — [אויחוועד־אייצעס] דער, אוב־

די... [אויחוועדן]. תח. > זכריה, לב, 28.

1. ווער עס איז אן באראט; ווער עס קען זיך

גיט געבן קיין עצה. פארלירערער, צעטומלטער.

„איך בין אן אײ, איך הייס גיט וי צו סילוקן

גאר גיך פארשרייט געווארן איבערן גאנצן קאנטינענט. Arum. maculatum. 2. (אר־כיסעסור) אראמענישער שטאנג, ארומגע־וויקלט מיטן אפבילד פון א שלאנג.

או — אויסרו־פאָרט. 1. דריקט אויס עקל,

וידערווילן, געפיל פון אַפּקערן זיך, גיט וועלן האבן קיין שניכות צו דעם. „או! אַזא פאר־שוין! איך וויל גיט שטיין אין זינע דלד אַמות!״ יא זאל עס זען (ווערן) = טפו זאל עס זען (ווערן). 2. דריקט אויס הייטיק. „או! עס טוט וויי! ריר עס גיט אן!״

אוײ, אוײא — רײ פון: אב ווא, אבי ואמי,

איש ואיש, אמן ואמן.

אובאזוען — טרוה. ווע, אובאזעט. רוס. 1.

פארקלענערן, פארמינערן. „...מע האט מיר איעס די זשאַל־אזיע פון 60 אויף 50 רובל...״ יופֿאָל, 1887, № 25.

אובאזוקע — די, יס. רוס. פארקלענערונג,

פארמינערונג; אראפלאזן פון פרופי, שכירות אע. „דער פארדראטיק נעמט אן א, און די ארעס־טאנטן עסן וועלעלער קאשע, דלוגאטש, וועלט־מסורה, הארשע 1881.

אובא־ראַמישנע — די, מצ נב. טעוה. > רוס.

אובאראטשנע קאמפאניע. געזעלשאַפֿטלעכע אַק ציע ביים העלפֿן אראפנעמען די גערעטעניש. „סוף וזמער איז א שול־בריגאדע אפגעפארן אויף דער אײ.״

אובאָרנע — די, יס. > רוס. אַפּטרעט, בית־

הכסא. גיין, זען אין א, „שוועסער, דארטן אין א הענגט זיך א מענטש, ברעגמאן, דורך קריג און רעוואלוציע.

אובאָרקע I — די, יס. > רוס. אויך: אַבאָר־

קע. 1. פאלד אויף א קליידל, פארטען אע. „אפער טראנט מען שוין הענט קליידער מיט גרויסע אײס, יופֿאָל, 1888, № 1, ביזלאַגע. א ציצן קליידל מיט אילעך, שט. „איך גיי א קליידל מיט אײס און די שילעך מיט א גלאַנץ,״

פֿ. 2. שטיק אדער שגור(עוואלעס) פון

לאפטשעס וואס מע בינדט ארום די אַנעטשעס אויף די פֿיס.

אובאָרקע II — די, יס. > רוס. סל. 1. דאס

אויפֿווימען (צימערן). 2. דאס אראפנעמען תבואה, שניט פון א פֿעלד.

אובאָרשטיק — דער, יעס. וונ שטישיצע,

יס. > רוס. סל. אויפֿראַמער, אויפֿווימער. „ווען וועט שוין קומען די אובאָרשטישיצע? הענט אונט האבן מיר געסט און דאס הויז איז גיט אויפֿגערוימט.״

אובאָרא — דער, ין. > פויל. 1. אַנצוג,

גאדורעאב. „אין א טאג דריי ארום האט דער שנידער אפגעבראכט אים דעם אײ, אמד, דער פֿאָרטעפֿאַניסט. 2. געשאפֿן. „אויפֿן פֿערד איז געווען אן אײ מיט מעשענע בליא־כעס.״

אוביטעק — דער, טקעס. > רוס. סל. הויך,

אנווער. „בכך זאל מען אונז טאקע פאלד אומ־קערן גאר א גרויסע סומע געלט מיט אלע אונדזערע אויטקעס נעבער,״ ממוט, טאקסט.

אוביקאציע — די, יס. פד. > פויל. אַפּטרעט,

בית־הכסא. „...א קיך אין וועלכער עס האוי־נען דריי פערזאָן, א קיך וואו קיין וואַסער־

שריפט, אנטפלעקן און אנטחיקלטע קולטור, א מיטאָלאָגיע און אַ פֿערדן־קונסט, וואָס זײַנען גנציק בײַם פֿאַרשן דעם תּגן און בכלל די קולטור־געשיכטע פֿון סעמיטן. אַדײַ — דײַ. אײַ טעפּ; אײַ צירונגען.

אונגאַריש — ג. שטעטל אין באַפֿרויסקער איינז, ווערן ווערן סלאַו, מינסקער גוב. 1897 — 3,132 יידן צווישן 3,880 איינוו.

אונגאַשטאַיען — טרוו. אַיע, אונגאַשטאַיען יעט. רוסיצ. שטעלן ביבוי, טראַקטימענטן. „צור לעצט האָט מען די קאַמענשטיקעס אונגאַש־טשאַיעט מיט ברויט און ווייץ“, קמ. 1863, 22 №.

אונגאַשטאַיעניע — די, ס. רוסיצ. ביבוי; דאָס וואָס מען גיט אַ באַטט צו געניסן. „...חורן מתנות און אים פֿאַר זײַן פֿאַלשער הַבֿטחה, און ער וועט פּוּעלן...“ ייִל, פּוּלישע יונגל.

אונגאַליעקאַפֿ — דער, ן (דעם) רוסיצ. קוילנ־גרעבער, יאַקער (אין טאַו ייִדיש).

אונג — [אונג, אויגן] אצ. מצ. תח. זן. > חולין, כה/א, ב; חגיגה, כב/ב. ראַנד(ן) פֿון אַ פּלי. פֿול איבער די א. **אונגער** — דער. מצ נב. > איי > גר. אויך; אוקער, אוקרע, אונגרע. געלער איינז אַקסיד וואָס ווערט געניצט ווי אַ פּיגמענט בײַם פֿאַרבן; גיט צו געבלעכן, העלגעלן קאַליר. „און פֿון ווערן די זאַגענע דיונעס גע־מען אינדלען אין פֿעכטלעכן אונגער“, טוצ, וואַלדיקס.

אונגאַריק, ראַק — דער, קעס. טל. דזו אונגערקע. „...ליב געהאַט דעם טרונק און פֿאַרביטן מיט אַ וויערן אײַ, שׂע, יק־ר אַבֿות. „און אַ גרינעס אײַ — זעט מען שוין זײַן קומען, ווי ער ריפֿט און ציטיקט — אַזש דאָס אויג פֿאַרנומען“, אַר, אַ גאַר־פּסח־מאַ־טיח.

אונגאַרקע — די, ס. > פּוּל, אוק. ogórek. זייער פֿאַרשפּרייטער מין גאַרטנאָרג, פֿון קירבעס־משפּחה, מיט קריטיקן גראַזיקן שטאַם, געלע בלומען, ברייטע בלעטער און מיט אַ לאַנגער צילינדרישער פֿרוכט וואָס איז זאַפֿטיק און שפּייזיק. געוויינטלעך פֿול מיט זאַמען. די פֿרוכט וואָס מען עסט. Cucumis sativus. און פֿרוכט וואָס מען עסט אַדער גרינלעך; ליגט אויף דער ערד. יער איז נאָך אַ גרינע אײַ = גיט ציטיק, גיט דער־וואַקסן גיטיק, אַן דערפֿאַרונג גיין ווי אַן אײַ, פֿריש ווי אַן אײַ, יער (זי) איז אַ גרינע אײַ = אַן פֿאַרבן אין פֿנים, מיאוס. יאַט די ערדע (דעם ווערט) ווי אַן אײַ אין קינדן [וואו יידן האָבן זיך פֿאַרנומען מיט גערטעני־רעני, דערעיקר מיט האַדעווען אײַס] = האָט גיט קיין שום ווערט. „איס און קירבעס איז גיט פֿלאים“, זדעם. לו/ו. „...קריכט צווישן די בייטן ריכטן ציבעלעס, רעטען, אײַס, ממוס. שלמה. געזאַלע צעניע, זייערע געזעניע אײַ = אַנגעליגט אין זעלצחאַסער, מיט (א)קראַפּ, געווייזן. האַלב זייערע אײַ, איבערגעזעיערע אײַ, זייער ווי אַן אײַ. אַ זייערע אײַ = אַ מענטש מיט אַן אומ־פֿיינדלעך. פֿאַרקרימט פֿנים. אַנגעפֿאַקט, אַן

געפֿראַפּט ווי אײַס אין אַ פֿאַס (פֿעסל, טון) = זייער ענג. „אז איינר דר דא אויש דרוקט זויאר קרויט, קומפט גיזאלצני אונגריקו — זעלכי זאכן איז מותר“, לו. 2/75. אַ קול פֿון אַ זייערער) אײַ = גיט קיין אַנגענעם קול. פֿל־גרייאַ = וואָס וואַקסט אַרויס ערשט אין האַרבֿסט.

אונגערקע־גראַז — דאָס, ן. געוויקס פֿון בוריקעס־משפּחה מיט גרויסע בלויע בלומען. שטענגל און בלומען האָבן דעם ריח און דעם טעם פֿון אונגערקעס. Borrago officinalis.

אונגערקע־גרייב — דאָס. 1. גרעל וואָס וואַקסט אַרויס פֿון אַן אונגערקע־קערנדל און ווערט פֿאַרזעצט (אין בייט), עס זאָלן אויס־וואַקסן אונגערקעס. אויך: אַ־גראַז. 2. (און) קראַפּ; גאַרטנ־גרייב וואָס ווערט געניצט ווי גע־וויקס צו שפּייזן, ספּעצ בײַם זעיערן אונגערקעס. געהערט צו די שירעס־בלומיקע. Anethum graveolens.

אונגערקע־נאַז — די (דער), געזען(ער). אַ נאַז ווי אַן אונגערקע, אַ גרויסע פֿליישיקע נאַז (באַ־דעקט מיט פֿריש־שיקלעך).

אונגערקע(ס)־יוויך — די. דאָס געזאַלצענע און געווייזטע וואַסער, וואו עס האָבן זיך גע־זעיערט (זעיערן זיך) אונגערקעס; זאַפֿט וואָס ווערט אַרויסגעקוועשט פֿון שטאַרק איבערגע־זעיערטע אונגערקעס. „אײַ [מאַכט מען אַ ברכה] שהפֿל“, ברכות מנחם, קעניגספּערג, תּרײַה. אויך: אַ־ראַסל.

אונגאַריסק — דער. טעו. קירצונג פֿון אונגאַ־לאַווי ראַויסק, מלוכה־אַרגאַן וואָס זוכט קרי־מינעלע פֿאַרברעכערס. „אַרשנגעפֿאַלן אין די הענט פֿון אײַ“.

אונגאַריש — אַזי. מאַדאַריש, נאָר וועגן שפּראַכן. די פּינאַ־אײַע (אונגאַ־פּינאַישע) שפּראַכן. **אונגאַרע** — די, ס. > רוט. פֿעסט אַדער אײַ־טער־בערגעלע. אַ פֿריש־שט אויף דער הויט, אויפֿן פֿנים, ברוסט (און) פֿלייצע.

אונגאַרע — די, ס. טל. פֿיש וואָס איז ענלעך צו אַ שלאַנג, אַן שופֿן און אַן פֿלוספֿעדרען, מיט גליטשיקער הויט. [טריף] Muraena anguilla.

אונגאַרע־וואַטע — אַזי. > רוט. באַפֿריש־שטעט; וואָס האָט אַ סך אונגאַרעס (-). „אײַנער פֿון אונגאַ, אַ רוט...מיט אַ לאַנגער איר נאַז ווי בײַ אַ הונט אַ וואַל־קאַדאַח“, ברענמאַן, דורן קריג און רעוואָלוציע ו.

אונגאַבנע — אַזי. טל. > רוט. 1. באַקוועם. איר צימער. עס איז גיט אײַ געווען צו דער־מאַנען. 2. טויגעוויק, די ערד איז אײַ פֿאַר אַ גאַרטן.

אונגאַװ — דער, ן. > רוט. באַאַ, גרעסטער מין שלאַנג אַן גיפֿט, אין די טראַפּישע לענד־דער; צעקוועשט זיך קרבן דורכן אַרומוויקלען זיך אַרום אײַ. Boa constrictor.

אונגאַטשיניק — דער, יעס. וון גינצע, ס. חל. > רוט. בר־מזל. וועמען עס גיט זיך אַפֿן. „אַן אײַ! אין פֿיער ווערט ער גיט ברענט און אין וואַסער ווערט ער גישט טרוגקען“.

אונגאַטשינע — אַזי. טל. > רוט. גע פֿין, מזלדיק. אײַ קינדער, אײַ טעג. אײַ געהאַנדלט, אויפֿגענייט. „די פֿאַט־אַגראַפֿי אַרויסגעקומען זייער אײַ“.

אונגאַטשיע — די, ס. טל. > רוט. געלונ. טראַפּ, פֿאַרפֿאַל; מזל; דאָס וואָס גיט זיך האָבן אַן אײַ.

אונדאַי — אַזי. אַזי.

אונדאַיע — די, ס. בעס, רומ. > מאַלד דזוו אַדאַיע. גוט מיט פֿעלדער, שפּיערן בעל־בתישקייט און הייזלעך פֿאַר דינערל **אונדאַיען זיך** — אוטוו, דרי־פּערזאָניק דאַיעט זיך, האָט זיך אונדאַיעט. טל. >

זיך אַינגעפֿן. געלינגען, דער עסק האָט אים אונדאַיעט. „צום גליק האָט זיך אים יעס חתונה צו מאַכן די מיזינקע“, ברויו. **אונדאַלע** — אַזי. טל. רוסיצ. בריהש. מ ספּריטנע, וואוילינגעריש. אײַ יאַטן, אײַ ל־סמווע — די.

אונדאַסטאַווערעניע — די, ס. ו. שריפֿטלעכע פֿאַרמעלע פֿאַשטעטיקונג צו אידענטיפּיצירן די פּערזאָן. „אין די טיקע אומרויאַקע ציטן טאַר מען אַן זיך גיט חזון אין גאַס“.

אונדאַרנישטעסמווע — די, מצ נב. שלאַגלערישקייט. פֿאַרמעסט בײַם אַרבעט כער און פּראַדוויצירן מער ווי די (אַנגענע טע) נאַרמע.

אונדאַרניק — דער, יעס. וון גינצע, ס. שלאַגלער, אַרבעטער וואָס אַרבעט אויס ווי די אַנגעשטעלטע נאַרמע אַדער גיכע בעסער ווי אַנדערע. „...וועט מען אַרוי די אײַס הענטליקן חודש, און זי איז אַ דאַרניצע...“, פּמ, אײַנס אויף אײַנס.

אונדאַרנע ביכל — דאָס, יעד. טאַוו. לערס ביכל, וואו עס ווערט פֿאַרצייכנט (איר) אויפֿטו ווי אַן אונדאַרניק. „כײַנאַ זיך אַ טאַטע צו מבע קינדער, כײַנאַ אַן אײַ בײַ, גאַלדשטיין, ביראַביזשאַנער אַמור.

אונדאַרנע ברינגאַדע — די, ס. טאַוו. גאַדע שלאַגלערס, גרופּע אונדאַרניקעס.

אונדווייר(י)ע — דום, ס. > אוק. אַן צוימטער הויף אַרום אַ הויז.

אונדו־שליווע — אַזי. > רוט. שטי אַסטמאַטיש. אײַ אַלטע לייט.

אודות — [אוידיעס] פרעפ. > בראשיה 11, 25; כו, 32 אא. וועגן, בנוגע, (טרעפֿט זיך נאָר נאָך ווערן וואָס ווערן טראַכטן און רעדן; קען האָבן אַ בייט/מע חיל וועגן דעם עינין גיט רעדן, אי יא זעלטענער ווי פֿרעזן). „...אַנצוואַן ישראֵל די ישועה גדולה אײַ, די מחנה נוצ ו. „אויך האָבן גאַנץ געלעגנטלען שפּראַכן די צוויי יונגעלעכט צווישן ז דעם“, אמד. ירעזן אײַ אַכצן און דריי

צײט און עפעס תיכף זענען מיר געוואָרן אים גיט, אַנוכי, אַמאָליקע יאָר.

אוהב — נואף — גראַבלעך וואָס מיט אוהב: נואף (ווער עס פֿירט אַ געשלעכטלעך צעלאָזן לעבן) אויפֿן סמך פֿון: „אַן אויהעו“ — „אַן אויעף“ — „אַ נויעף“. 1. איר, ביזו וועגן אַ שוואַגער: „אַ גוואַגער, דער פֿריץ איז אַ גוואַגער און די פֿריצעט איז אויך אַ זונה“ (וואָס מיט: אַזויגע). 2. אויפֿן זעל-ביקן אויפֿן וועגן אַ ייד וואָס פֿירט אַ צעלאָזן לעבן. „ער, מיט דער פֿעטער אָפּגעאַלטער מאַרדע, איז אַ גוואַגער און זײַן ברייטע מאַראַמע איז...“

אוהל פֿרץ אויפֿן גענײַטער בית-עולם אין וואַרשע.

אוהב-נפש — [אויהעו-נפֿעש] דער, מיט נב. > משלי, יט, 8. דזוו אוהב נאָמן, נאָר עמפֿאַטישער.

אוהב-נשים — [אויהעו-נאָישױם] דער, מיט: אוהב-... תח. > מלכים א, יא, 1 און איב. 9. ווער עס האָט ליב אַ סך פֿרויען, יאָגט זיך נאָך פֿרויען; ווער ערניק, „דער יצירהרע איז דער זעלביקער בײַ אַ פֿרוש און בײַ אַן איג, נאָר דער יצירטוב איז אַן אַנדערער.“

אוהב-נישמוניק — [אויהעו-נאָישױמניק] דער, מיט: דזוו דפֿו, נאָר מיט ביטול.

אוהב-צירק — [אויהעו-צירקען] דער, מיט: אוהב-... צב [אָדער איב] פֿון תהלים לג, 5 — „אוהב צדקה צי פֿון תהלים מה, 8 — יאהב צדק.“ ווער עס האָט ליב גערעכטיקייט. 1. אַטריבוס פֿון רבֿנא-של-עולם. „גאָט ברוך-הואַ דער אַי, וועט זיך אָנגעמען פֿאַר מיר.“ 2. יעדערער וואָס שטרעבט צו גערעכטיקייט, נעמט זיך אָן פֿאַרן גערעכטן צו אָדער גערעכטער זאָך. „אַ רבֿ אַן אַי, מוז אויפֿ-הערן זײַן רבֿ אָדער אויפֿהערן זײַן אַי.“ וועל איך אויפֿהערן זײַן רבֿ.“

אוהב-שלום — [אויהעו-שאַלעם] דער, מיט: אוהב-... > אַבות, א, יב, 1. ווער עס האָט ליב שלום (מיט אים קריגערייען, מחלוקתן); ווער עס באַמיט זיך אַנצושטעלן שלום צווישן מענטשן (אין פֿרייאַטן און געזעלשאַפטלעכן לעבן). „אַן אוהב-צדק און אַן אַי, לעבן ניט בשלום.“ 2. פֿרייצופֿיעלער קעגנער פֿון יעדער מיט מלחמה, פֿאַציפֿיסט.

אוהב-שלומניק — [אויהעו-שאַלעמניק] דער, מיט: דזוו דפֿו, נאָר מיט (בייטעם פֿון) ביטול.

אוהב-ישמחה — [אויהעו-שמחה] דער, מיט: אוהב-... משלי, כא, 17. ווער עס האָט ליב פֿרייד, לעבנסלוסטיקער, לעבנספֿרידיקער. „דער בעל-שמחה טאַנצט עס אַזוי? — גיין, סתם אַן אַי.“

אוהו — דער, יען, יס. גרעסטער פֿון דער סאָווע-משפּחה, האָלט זיך אויף אין געדיכטע וועלדער. איינער פֿון די שטאַרקסטע רויב-פֿייגל, איז בכוח צו פֿאַרצוקן גרעסערע בעל-חיים, ווילדע און שטויביקע. [טשיטשואַרט

פֿאַר יאָנשנאָט, ויקראַ, יא, 18]. **אוהיינע** — די, יס. > ווה, אוק. [ד פֿאַר אַן אַרויסגעפֿאַלן]. גראַבע, דיקע; שלעכטע, פֿאַס קודנע (נאָר וועגן אַ פֿרוי).

אוהל — [אויהעל] דער (דאָס), יס. זעל-טענער) אָהלים [אַהלי-לים]. תנ, שינוי אין ג. 1. מצבה אין פֿאַר-רעם פֿון אַ געמיינע-שטיבלעך אויפֿן קבר פֿון אַ רבֿ, אַ בן-תורה, אַ צדיק, אַ חשובֿן פֿירער. „פֿאַר-ראָן דאָ אַן אַ בנים אַלטן בית-עולם, אַ קליינע געפֿמדע פֿון שטיינער און האַלץ; דאָרט ברענט אַ גר-תמיד שוין עטלעכע דורות, עס ברענט אַזוי רואיק, באַ-האַלטן און שטאַלץ,“ סטע, אין קאָממענט.

...דעם שטאַלצן וואָנדער-רבֿ וואָס שלאָפט שוין הונדערט יאָר זײַן שטילן אַי-שלאָף, אַז אַן אַן אויף דעם וואַרשעווער בית-עלמין איז געוואָרן בײַ די ייִדישע שרעבער איבער גאָר דער וועלט אַ מין מקום-קדוש, מוק, באַגעגענישן ו. 2. דז בײַ חסידישע רביים [אין רבינס יארצייט אָדער אין אַן עת-צרה פֿלעגט מען עולה זײַן צום קבר, מתפלל זײַן, לייגן קוויטלעך אינעם א.]. „ווען [דער פֿאַטער] איז געקומען פֿון זיידנס אַ בײַן איך אַרײַן צו אים פֿרעגן...“ פּוקח עורים, גי, ת"ש. „פֿון דעם הייליקן אַן אויפֿן אַלטן בית-עלמין האָט דער זיידעט קיין זכר נישט איבער געלאָזט, אַש. 3. שטיבל אויפֿן בית-עלמין וואו מען איז מטהר אַ ברמינן פֿאַר דער קבורה. „האָט איך ווי דער שטייגער איז, אין אַן אַ פֿאַר טרונג בראַנפֿן געטאַן, אַבג, דער גלגול, וואַרשע תרנױ. 4. איבערדעק, צודעק. „יעדער פֿאַנאַטיקער וויל פֿון זײַן גאַרטל מאַכן אַן אַן איבער כלי-ישראל, פֿרץ, געדאַנקט און אַידיעטן. „...קאַנטראַלירט, צי עס איז גענוג אָנגעלייגט סכך און צי דער אַקאַציע-בײַם מאַכט גיט קיין אַי, סטב. 5. געצעלט (ערשטיקער ב. אין אַי. מאַכן אַן אַן פֿון ברעווענט, באַ-פֿעסטיקן דעם אַן מיט שטיק, [זו אויך אַנ-דערשואו]. „דער גאַנצער עולם-הזה איז מער גיט ווי אַן אַן וואָס וואָנדערט פֿון איין אַרט אויפֿן צווייטן אַרט, לדב. 6. דזוו אוהל-מועד. „מײַן שטוב איז דאָך ווי אַ משכן און ווי אַן אַי, י. מ. נײַמאַן, שבת-אויבט.“

אוהל-טומאה — [אויהעל-אַטומיאַע] פֿראַזע, דער, מיט: בײַם לערנען תל. געצעלט פֿון טומאה, געצעלט, שטוב, אָדער יעדער אַרט מיט ווענט (אַפּצאַמאָנגען) און אַ דאָך (אַ צודעק) אָדער אַ טייל פֿון אַ דאָך, וואו עס געפֿינט זיך אַ מת אָדער אַ טייל, אַ שטיקל, פֿון אַ מת. [דער אַן איז מטמא אויף דרבֿ אויפֿנים: א) ווען אַ מענטש, אַ פֿלי, אַן עסנוואַר געפֿינט זיך אין דעם אוהל; ב) ווען דער מת ליגט אין דער היף און פֿאַסט אַ מין איבערדעק; ג) ווען דער מענטש ליגט איבער דעם מת און שאַפט מיט זיך אַליין אַ מין איבערדעק.]

אוהל-המת — [אויהעל-אַמאַעס] דזוו דפֿו. פֿראַזע, דער, מיט: בײַם לערנען תל. געצעלט פֿון טומאה, געצעלט, שטוב, אָדער יעדער אַרט מיט ווענט (אַפּצאַמאָנגען) און אַ דאָך (אַ צודעק) אָדער אַ טייל פֿון אַ דאָך, וואו עס געפֿינט זיך אַ מת אָדער אַ טייל, אַ שטיקל, פֿון אַ מת. [דער אַן איז מטמא אויף דרבֿ אויפֿנים: א) ווען אַ מענטש, אַ פֿלי, אַן עסנוואַר געפֿינט זיך אין דעם אוהל; ב) ווען דער מת ליגט אין דער היף און פֿאַסט אַ מין איבערדעק; ג) ווען דער מענטש ליגט איבער דעם מת און שאַפט מיט זיך אַליין אַ מין איבערדעק.]

אויך טהרה-שטיבל, ווען אַ מת געפֿינט זיך דאָרט.

אוהל-מויער — [אויהעל-מויער] דער, מיט: נב. 1. דער משכן און דאָס אינעווייניקסטע געצעלט פֿון משכן וואָס משה האָט, לויט גאָטס רייד, אויפֿגעשטעלט אין מדבר; דאָס אָרט פֿון כהנימשן דינסט; דאָס וואָרט פֿאַרן אָרון און די הייליקע פֿלים; דאָס וואָרט פֿאַר דער געטלעכער שכינה [אַרט פֿאַר פֿאַלקס-פֿאַרזאַמלונגען בײַם אַרײַנגאַנג פֿון אַי-מ.]. (זען שמוות, כת-לא). „...אויף אַהרנען און זײַנע זײַן, ווען זײַ קומען אין אַי-מ, אָדער ווען זײַ גענענען צום מזבח צו דינען אין הייליקטום, ת, שמוות, כת, 43. „ווען [משה און יהושע] זײַנען ביידע אַרײַנגעגאַנגען אין דעם אַי-מ, האָט אַן וואָלקן-זיגל אַפּגעוויקלט יהושע...און משה האָט אים גיט געקענט זען, יהושע, משה רבינוס טויט. 2. דאָס אָרט פֿאַרן אָרון, די הייליקע פֿלים און כהנימשן דינסט אין שלה (שילו), גבעון און ציון, בײַן אויפֿבויען דעם בית-המקדש. „און שלמה האָט אויפֿגעבראַכט...אויפֿן קופּערענע מזבח פֿאַר גאָט וואָס בײַם אַי-מ...טוינגט בראַנדאָפֿער, ת, דבֿרי הימים ב, א, 6. „שטילע גאַכט מיט זיידן-פֿליגעלען איז אויף שלהם באַרג אַרונטער, האָט אין זילבער-שנין און שאַטנס אַפּגעוויקלט דעם אַי-מ, יהושע, יעלי און שמואל. 3. איר. אָרט פֿאַר באַ-ראַטונג; מלומרשט הייליק אָרט פֿאַר אַ צו-גויפֿקום. „אין דעם אַי-מ...לייענט מען רע-פֿעראַטן, נאָר אין זײַ וואָגט קיינער קיין איינציק גוט-וואָרט פֿאַר יידן, פֿרוג וווּ פֿרשה יתרו.“

אוהל-עראי — [אויהעל-אַרײַ] (אַרײַ, אַרײַ) פֿראַזע, דער, מיט: נב. > סוכה, כא, ב. יצטחתי ליק געצעלט. 1. סוכה וואָס האָט דעם כאַראַקטער פֿון אַ ציטווייליקן וואוינאָרט [נבֿ די דינים וועגן סוכה אין משנה האַלטן די חכמים אַז פֿער איז נאָר אַזאָ סוכה וואָס האָט דעם כאַראַקטער פֿון ציטווייליקייט. 2. סוכה דאָרף זײַן דיר-עראי אָדער אַי, ע, אָבער ר' יהודה האַלט אַז אַ סוכה איז אַן אוהל קיבֿע אָדער דיר-עראי, בכך קען זי זײַן העכער ווי צוואַנציק אייל, זײַן צוגעדעקט מיט בריי-טערע ברעטער אַן. 2. יעדער מין ציטווייליק וואוינאָרט. זיך אַפּשטעלן אויף אַ פֿאַר וואָכן אין אַן אַי.“

אוהל-קבֿע — [אויהעל-קבֿע] (אויך: קוואַ) פֿראַזע, דער, מיט: בײַם לערנען תל. געצעלט פֿון טומאה, געצעלט, שטוב, אָדער יעדער אַרט מיט ווענט (אַפּצאַמאָנגען) און אַ דאָך (אַ צודעק) אָדער אַ טייל פֿון אַ דאָך, וואו עס געפֿינט זיך אַ מת אָדער אַ טייל, אַ שטיקל, פֿון אַ מת. [דער אַן איז מטמא אויף דרבֿ אויפֿנים: א) ווען אַ מענטש, אַ פֿלי, אַן עסנוואַר געפֿינט זיך אין דעם אוהל; ב) ווען דער מת ליגט אין דער היף און פֿאַסט אַ מין איבערדעק; ג) ווען דער מענטש ליגט איבער דעם מת און שאַפט מיט זיך אַליין אַ מין איבערדעק.]

אוהל-קודש — [אויהעל-קוידעש] דער, מיט: אַהלי... [אַהליין]. צב. געצעלט פֿון היי-ליקייט. אוהל אויפֿן קבר פֿון אַ צדיק, אַ חסידישן רבי, „שמעסן וועגן שיקן שלוחים קיין האַרדיט און יעדשין אויף די אַהלי-קודש“ לדב.

אוה"ע — ר"ת פֿון: אומות העולם.

אוהעל — גנ. שטאַט אין סלאַוואַקיי. אויך: **אוהעל** (אין געווי סעמפּלין, אונגערוי)

יידן זינט 1630. 1930 — 5,000 יידן נאיער רבי ר משה.
או(ה)ר — די, ין, מין, עלזאט, קורלאנד [דטשמ לגבי פלל-שפראך]. זייגער. היפל איז די או(ה)ר?

או(ה)ר — אויסרופֿוואָרט. אויך ערשטער טראָף אָפּגענירט, צווייטער צעצויגן מיט אַ הייבונג פֿון דער שטים, אָפֿט אויך מיטן צוקנאַקן מיט דער צונג. 1. דריקט אויס גע- פיל אַז עפעס איז שווער, האַמעטענע, איז גרויס, איז אומגלייבלעך (און דערבײַ באַ- האונדערונג אַז עס האָט זיך דאָך אינגעגעבן). אָפֿט איר. „אַ! טראָגן אַזאַ שווערע משאָ!“ „אַ! דעם רבינס נסיים!“ „איך האָב אַן דעם זיך גאָר פֿאַרעסן. אַ וואָ! באלד וועט עס גע- טאָן ווערן! ממוס, קליאַסטע. „איך האָב נאָך... אַ האַלבע מיל, איז שווער, פֿראַך, משולח. 2. דריקט אויס פֿאַרהאונדערונג, דאָס חידושן זיך, סורפּריז. „אָפֿט מאל וועט זיך אזאך מיט געבין וואָס מואָגט אַ וואַה אַ דאָס אישון ין שפּאַגל גיבן.“ מט. קהלת קקעײט, א. 10. 3. דריקט אויס באַדויערונג און איבעראַשונג גלײַכצײטיק. „אַ וואָ! ברוך דיין אמת. נאָך כּמעט גאָר אַ יונגעראַן, איך מײן אַרום אַרבעים. אַ וואָ! אַ וואָ! סטײַטש אַזאַ מענטש!“ ממוס, קליינמענטשעלע. 59. אַר-וואָ.

אווער — דער, ין (עס). > רוס. ביזע פליג וואָס באַפֿאלט בעיקר פֿערד, בהמות. „דער גרעסטער שונא פֿון דעם הירש איז אַזאַ מין פֿליג, וועלכע מע רופֿט אַעס“, י. טרובניק, זשאַרגאָן לערער, וואַרשע 1886.

אונדזערע פֿערד האָבן וואוילעריש... מיט די עקן געשטיסן, געטריבן די אַי, ברענגמאָן, דורך קריג און רעוואָלוציע ו. [פֿערדפֿליג, לך].
 Tabanus bovinus

אווער — אזוה. וואו + פֿארטיקל אַ. דוה וואו. פֿטה. (אַ ביסל מער אַרויסגעהויבן, עמפֿאַטי שער). ספּעצ אָנהייב זאָן. (קען צוגעבן פֿיער- לעכקייט צו די רייד). „אַ ביסטו עס געווען אַן אַפּגענעם טאַג?“ „אַ האָסטו עס גיגומעזי?“ „... כּדי זאָלסט באַגליקן אומעטום אַ דו וועסט גיין“, תּי, יהושע, א. 7. „דער רבי האָט אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער... אַ ברענטז“, ווינטמאָן, פֿון בריסק ביז סעמיאַ טיטש. „אַ מע גייט — זעט מען גאָר געשטאַרבענע“, א. שומיאַטסער, פֿאַסן ליכט. „סיאזי נישטאַ צו גיין אַ, נישטאַ די פֿוסטריט וואו צו ווענדן“, בראַד, אויסגעקליבענע שריפֿטן. „קיינער קען מיר ניט זאָגן, קיינער ווייסט ניט אַ“, הל.

אווערלייט — די, יס. דאָס אויסטיילן זיך פֿון אַן אַנטוויקלט, ניט-באַפֿרוכערט איי פֿון דער אַחאָרע.

אווערלע — די, יס. 1. אייעלע אָדער עפעס וואָס זעט אויס ווי אַן אייעלע. 2. (באַטאַניק) קערנדל, זויענדל.

אווערומ — דער, יס. > איי > ל. (בואַלאַגיע) אייקעמערל וואָס איז עלול זיך צו אַנטוויקלען אין אַן אַרגאַניזם פֿאַר זיך.

אווערזען/ענדל — דער, מצ נב. שפּאַט- נאַמען פֿאַר מאַפּוס ראַמאַן „אַהבת ציון“ [אַנזוהערענדיש זעל נאַוואָז“ מיסטן]. „קנאַפּ פֿאַר די אַפּיקורסים דער אַי-... וואָס דאַרט געפֿינט זיך פֿל הפּאַסקודסטוועס“, קמ, 1870, № 19.

אווערשיטש — פֿרויען-נאַמען. > עוואָ > תּוה. טאַכטער פֿון יעקב פֿראַנק, פֿאַרהייליקט ביי די פֿראַנקיסטן. „... האָב איך דערזען דעם הייליקן יעקב יוסף פֿראַנק... ער האָט געהאַלטן אויף זײַן שוים די הייליקע אַי... אַפּאַ, שאַטנסי“, אַז אַ קוקט אויף אונדז... אַז אַ קומט אַרויס צו אונדז — לייגן מיר די הערצער אויף אירע אַקסלען“, צייט, יעקב פֿראַנק.

אווערף — אויסרופֿוואָרט. וורר. > וור. אוי חיי! (שפּאַטיש) אַוואָך, אַוואָך — זחיי וואָכן [בײַם אַפּלאַכן פֿון ווינטרוסן וואָס גיבן אַוואָך אין אַוואָך צי מניע, בײַם קלאַנג, ווס מיט: אַ וואָך].

אווערל — דער, ין, יס. > איי > איט. זשירע אויף אַ וועקסל. יסלם = זשיראַנט.

אווערל — אַדי. וואָס האָט די פֿאַרעם פֿון אַן אַוואָל; איי-פֿאַרעמדיק, אַן אַ פּנימל.

אווערל — דער, ין, יס. > איי > ל. געשלאַסענע ליניע וואָס איז עליפּטיש אָדער ענלעך צום אומקריז פֿון אַן איי. צאַרטער אַ פֿון פּנים.

אווערלאַגניע — די, מצ נב. > איי > ל. חיסני- שאַפֿט וואָס פֿאַרשט געבוי און באַראַקטער פֿונעם איי.

אווערלאַף — דער, מצ נב. > איי > פֿר. 1. (אין מיטלעלטערלעך עפּאַס וועגן קעניג אַרטור) — גן-עדן-אינדול וואוהין קעניג אַר- טור און די אַנדערע זאָלן האָבן געגאַנגען נאָך זייער טויט. 2. גנ האַלב-אינדול אין דרום מזרח פֿון ניו-פּאָנדלאַנד (קאַנאַדע).

אווערלאַנש — דער, ין, פֿר. 1. ריזיקע שניי-מאַסע (לאַווינע) וואָס ריכט זיך אַפּ פֿון הויכע בערג און גליטשט זיך אימפּעטיק אַראַפּ אין טאל. 2. עפעס וואָס ריכט זיך אַפּ, וואָס שיט זיך מיט אימפּעט. אַ פֿון ערד און שטיינער. אַ פֿון ווערטער.

אווערלבומוץ — דער, מצ נב. > איי > ל. אַלבומין-שאַפֿט פֿונעם איי-וויסל.

אווערלירן — טרוה. ליר, אַוואַלירט. אונטער- שרייבן אַ וועקסל ווי אַ זשיראַנט, געבן ערבות.

אווערלענע — [וויכער לן] אַדי. רוסיצ. דוה אַוואַל <.

אווערנאָרד — דער, ין, יס. > איי > פֿר. 1. פֿאַדערטייל פֿון אַרמיי; ערשטע גרופּע אין שלאַכט. 2. פֿאַרויסגייענדיקער, מוטיקסטער טייל פֿון אַ באַוועגונג (פֿאַר מאַטעריעלע אָדער גיכטיקע צילן, פֿון אַ ריכטונג אין קונסט אַא). „בערגעלסאָן כּיינט שוין טאַקע אין-דער-אמתן אַז דעם... גאַנצן פֿראַדוקטיוון אַ האָט ער ביי זיך אין קעשענע“, שנ, לעזער, דיכטער, קריי טיקער. 3. פּאַפּולערע נאַמען פֿאַר קאַלווירטן אין סאַוועטן-פֿאַרבאַנד, ספּעציעל אין אוקראַ- אינע. [למשל, געווי יידישע קאַלאַגיעס שטערנ- דאַרף און נײַ-זאַטאַפֿאַליע האָבן זיך גערופֿן אַן. יסלם, דער, ין, „און עס זײַנען אַנגע-“

מערקט מאַסימלען אויף צו פֿאַרשפּרייטן די דערגרייכונגען פֿון די אַי, ביראַבידזשאַנער שטערן, 1961 iv 7.

אווערלענדיש — דער, יס. אַי [בײַם אַלטן אַשכּנזישן ישוב, קאַסן]. > טערקיש. אַוואַנ- טוריסט, אינטריגאַנט, שווינדלער. שוין איינ- מאל אַן אַי!

אווערלענדיש — דער, ין, פֿר. סיטואַציע, פֿאַרהאַנט, בכּוזה; פֿאַרזוג; עפעס וואָס מע קען פֿון דעם צען נוצן. „ידעתי דש מבײַת [= מעלת בכּווד תּורתן] איין וואָהל ערצאַגין קינד האָט אונד ווי מיר ר, בצלאל זאָגט עשרת אלפֿי רײַט לנדן גיבן וויל אָהני אַנדרי אַוואַנטאַשן“, משה מענדעלסאָן, יבריו צו נפֿחלי הערץ מדעסוי, 1767 [הש ון].

אווערלעניט — דער, ין, יס. ין, יס. קע, יס. > איי > ל. 1. ריזיקאַנט, ווער עס פֿאַר- געמט זיך צו הויך אויף ריזיקאַלישע אונטער- געמונגען. 2. אַפֿעריסט, דרייקאַפּ, שווינדלער. 3. וואַנדלער וואָס לאַזט זיך אַוועק אויף חשטע נסיעות מיט אומקלאַרע אָדער ריזיקאַלישע צוועקן.

אווערלעניטיש — אַדי. וואָס איז באַראַק- טעריסטיש פֿאַר אַן אַוואַנטוריסט, וואָס איז פֿאַרבונדן מיט אַן אַוואַנטורע.

אווערלעניטיש — אַדי. וואָס איז פֿאַרבונדן מיט (וואָס איז באַראַקטעריסטיש פֿאַר) אַן אַוואַנטורע. „די אויגן פֿינקלען, האָבן אין זיך אַיס“, אַפּאַ, היברו.

אווערלעניק — דער, יס. וונ יניצע, יס. דוה אַוואַנטוריסט (מיט ביטול), „אַעס... האָבן באַשווינדלט אַ וועלט“, ייט, פּוילן v.

אווערלעניטיש — די, יס. 1. ריזיקאַלישער אַנזי- שטעל, ספּעקולאַציע; ספּענדירקע ריזיע; גע- שעניש וואָס קען זיך ענדיקן אויף אַן אומ- געריכטן אָפּן. 2. שווינדל, פֿיקטיווער מסחר. 3. סקאַנדאַל, וויסטע סצענע. „אַן אַנדער מאַן אויף מײַן אַרט וואָלט דיר געמאַכט אַן אַ מיט אַ סקאַנדאַל“, טע, מאַרענבאַד. 4. ליב קע ליבע.

אווערלעניטיש — דער, יס. 1. (אין מיטלעלטער) עמיש ווערק וועגן ריזיקאַלישע אונטערנעמונגען; גבורות פֿון ריטערס און קעניגן. [דער יידיש-טײַטשער אַרטור-ראַמאַן איז באַראַקטעריסטיש פֿאַר דעם זשאַנער]. 2. גרעסערע דערייזונג וואָס איר סוזשעט איז אויסגעטראַכטע, אימאַזשניערע אַוואַנטורעס צו האַלטן דעם ניט-איבערגעשפיצטן ליינער אין שפּאַנונג. [פֿאַר דער באַראַקטעריסטיק: „זי לעזט בײַם צאַנקנדיק ליכט שמרס אַ ראַמאַן. די ליפּן ציטערן פֿאַר אומגעוולד... טאַמער גייט איר אויס דאָס ליכטל און זי וועט נישט געוואויר ווערן דעם סוף פֿון פּיפּערנאַטער“, פּראַך, זי לעזערין].

אווערניש — אַדי. amboh <. וואָס האָט אַ שײַכות צום אַוואַמאָן, דעם אַרט אין צערקווע וואו דער פּאַפּ שטייט [אין אַרומגעשטעקט מיט הויכע חלדיקע ליכטן]. „... בריוועלעך שפּילקעס וואָס פּינקלען אַקעגן דער שיין פֿון אַן ליכט (אַ גראַב חלדיק ליכט מיט אַ באַוולנעם קנייטל)“, ממוס, שלמה.

אווזאנס — דער, זי > איי > פֿר. 1. אַדער רויף, האַנטגעלט (ביים שליסן אַפּמאַך). 2. אויסגעצאָלער טייל (אָדער די גאַנצע סומע) פֿאַר אַ נאָך ניט געמאַכטער אַרבעט. 3. פֿאַר בעסערונג, מאַכן עמעצן אַין — צוזאַגן אַ פֿאַרבעסערונג. 4. קאַמפּלימענט. מאַכן אַ פֿרוי אַין פֿרי צו געווינען איר סימפּאַטיע, אויך: אַנצוהערעניש.

אווזאנסירן — אַוטו. סיר, אַוואַנסירט. גיין פֿאַרויס. די נירמיי אַוואַנסירט צו נייע פֿאַזיר ציעט. 2. פֿראַגרעסירן; קומען צו אַ העכערן גראַד, ראַנג, פֿאַזיציע. אַ' האָט ער קיין אויס־זיכט ניט געהאַט אַלס ייד, אַפֿילו ניט אויף אַוועקצופֿאַזירן, קמ. 1865, № 19. 3. שטימגן אין לערענן, מידות, אַנטוויקלונג. עס איז שוין ברוך השם סוף זומער און איך האָב נאָך נישט אויף עפעס רעכטס אַוואַנסירט, פֿרץ, נישט זכרונות.

אווזאנסירן — טרו. 1. געבן אַן אַוואַנס; צאָלן אין פֿאַרויס, אַ' עמעצן [אַטיוו] אַ היפשע סומע. 2. דערהייבן צו אַ העכערן גראַד, צו אַ פֿאַזיציע מיט העכערן לויף, העכערן פֿרעסטיזש, אַ' עמעצן [אַקטיוו].

אווזאנסירן זיך — סיר זיך, זיך אַוואַנסירט. גיין פֿאַרויס, זיך דערהייבן מאַטעריעל אָדער געשטיק. עס וועט לאַנג ניט געדויערן, און יידן וועלן קענען זיך אַ' אַרו. קמ. 1865, № 33.

אווזאנסענע — די, ס. > איי > פֿר. פֿאַדערטייל פֿון אַ בינג.

אווזאנספֿאַסט — דער, זי > איי > פֿר. 1. פֿאַדערשטע וואַך אויפֿן שלאַכטפֿעלד; גאַנצטע פֿאַזיציע צום שוואַג. די נאַכט איז אונדז פּלוצלינג באַפֿאַלן ווי מע באַפֿאַלט אַן אַ' ברענגמאַן, דורך קריג און רעוואַלוציע.

אווזאנסקאַפֿ — דער, זי. דזו אַאָסקאַפֿ. אַזאַ מכשיר דורכצווען די אייער ווערט אַן גערופֿן אַ' יאַכ.

אווזאנסווע — אַדי. פֿד. > פּויל. האָט איז (געמאַכט) פֿון פֿרוכט אָדער גרינס. תּחיים — בער איז אַהיימגעקומען... מיט אַן המצאה אויף אַ היימיש געשעפֿט פֿון אַ' וואַסער — (= פֿרוכטאַפֿט), פֿרץ, יעעליה.

אווזאנסאַרניע — די, ס. פֿד. > פּויל. גרינס און אויפֿגעשעפֿט.

אווזאַציע — די, ס. > איי > ל. אַנער־קענונג און לויב וואָס אַ מענטשן־געזעמל דריקט אויס (אַ רעדנער, אַרטיסט, אַז) דורך פֿאַשטן מיט די הענט, ספּאַנטאַנעם אויפֿשטיין פֿון די ערטער, ענטוויקאַסטישע אויסרופֿן אַזגל. ווען פֿרץ האָט זיך באַווירן אויף דער פּלאַטפֿאָרם, האָט די גאַנצע געפּינדע ממש אַ ציעטער געטאָן פֿון דער שטורמישער אַ' מוק, פֿרץ און דאַס ייִדישע טעאַטער.

אווזאַצע'ט — דער, זי. > איי > ל. לאַנג־פֿיסיקער פֿליגל מיט דינעם שוואַבל גע־בויגן אַרויפֿצו, און מיט שווימ־היטלעך אויף די פֿינגער. געפֿינט זיך אין אַלע וועל־

טיילן. אויך: אוואַסעט. *Recurvirostra*.

אווזאקאדאַ — די, ס. מעקסיקאַניש.

און פֿרוכט פֿון זעלביקן נאַמען, וואַקסט אין טראַפֿ־פּישע געגנטן פֿונעם אַמע־ריקאַנישן קאָנטינענט. די פֿרוכט איז פֿאַרן־פֿאַרעמ־דיק, די הויט — געל־גריין. ווען אינגאַנצן ציפֿ־טיק — שוואַרצעלעך. גע־

ניצט רויכערייט אין סאַלאַדן. *Persea gra-tissima*.

אווזאַקאַציע — די, ס. > איי > ל. צוגאַב־באַרוף, באַשעפֿטיקונג לשם פֿאַרוויילונג, ציפֿ־פֿאַרטריב.

אווזאַריאַטאַמיע — די. מצ נב. אַפּעראַציע, אויסשניידונג פֿון אַוואַריע(ס).

אווזאַריום — דער, ס. דזו אַוואַריע. <

אווזאַרי'ט — דער. אַנצינדונג פֿון אַוואַריע(ס).

אווזאַריע — די, ס. > איי > אַיט. שיפֿבאַרף, שיף־שעדיקונג. ווי אין אַ ציפֿט פֿון שטורעם אויפֿן ים, אויף אַ שיף וואָס האַלט פּיפֿ אַ' ש. ברענגמאַן, דורך קריג און רעוואַלוציע.

אווזאַריע — די, ס. (אויך: זי). > איי > ל.

1. אייערשטאַק פּיפֿ דער זי פֿון אַלע בעלי־חיים וואו די אייער אַנטוויקלען זיך. 2. פּאַ־טאַניק) דאַס פֿרוכט־קניפל אין אַ בלומען־געוויקס וואָס אין אים אַנטוויקלען זיך די קערעלעך. אַדי: ר'יש.

אווזאַרירט — אַדי, פֿאַר אַוואַריירן, געשעדיקט דורך אַ שיף־אוּמגליק. אַע סחורות.

אווזאַשטש — דער, יעס. סל. > אוק. רוס. גרינזאַרג, גאַרשנזאַרג. געוויקסן פֿון גאַרטן, ווי קאַרטאַפֿל, קרויט אַע. קאַך אַ זופֿ פֿון אַ'.

אווזאַנסט — דער. מצ נב. דזו אויגוסט. <

אווזאַנסטאַון — גג. < יאַגיבסטעו.

אווזאַנסטינער — דער. דזו אויגוסטינער. <

אווזאַי — [אַוואַדע] זוו. > תּל ודאי + פֿאַר־

טיקל אַ. אויף געוויס, זיכער, באַשטימט, אַן שום ספֿק. געניצט עמפֿאַטישער צו מאַכן, אַרויסצוהייבן אַן ענטפֿער, אונטער־זיכערניש אַ מינונג אַ פֿאַרזיכערונג. בולטער צו מאַכן אַן אַרויסזאָג. יאַ אַ וועל איך קומען! אַ קאַלבאַסע מיט אַ מזוזהלע העלפֿט דאָך אַ' פּויל. אַ צמלל מיט אַ מזוזהלע העלפֿן אַ' פּויל. אַ' איז ניט איטלעכער גענוג שטאַרק אויסצושטיין דעם נסיון, ממוס, פּריזיוו. אַ' מעגן מיר זיך איבערנעמען וואָס מיר האָבן דערלעבט אַזאַ ציפֿט. שט. 'סיפּעלצן זיך די בערג מיט כּמאַרעס, דאַרטן שנייט עס שוין אַ' יוואַש, פֿאַרלינג. יאַ טראַגט וואַסער = דאַס זינען פּוסטע פֿאַרזיכערונגען, אַז אַ סמך [ווש מיט סל 'וואַדא' = וואַסער].

אווזאַי און אַוואַדע — [אַוואַדע און אַוואַדע]

גאַר געוויס, שוין גאַנץ זיכער, אַן מינדסטן ספֿק; ס'איז אַ קלאַרער לאַגישער אויספֿיר. איך טו עס פֿאַר יעדערן, וועל איך פֿאַר מײַן פֿרײַנד עס אַ אַ טאָן. אַ פֿרייט מען זיך, ווען מע מאַכט חתונה אַ קינד, און פּיפֿ אַ חתונה פֿון אַ מייניקע — אַ אַ'.

שפּאַסיק; איך קען אים ווי אַ ייד אַ זקן. פּיין איך אויף זײַן פּרײַט אַ אַ געווען.

אווזאַ — דזו (א)־וואַ. < אַ' נישט פּיפֿ אַן אַינענעפֿאַלן אַ זעלטן קעפל פֿאַר זינע פֿאַרפֿעציק שורות כּראַניק, בערג, ביים דניעפּער וו. ר' תּ... איז נאָכט געוואָרן אַ אַ אַזאַ אויספֿאַפֿע־נישן, פֿיינגל פֿריד, צוק, 1957, א.

אווזאַוואַלע — די, ס. > איי > ל. גומען־צינגל וואָס הענגט אַראָפּ פֿון ווייכן גומען איבער דער עפּענונג פֿונעם שלונג.

אווזאַוואַשיאַען — טרו. יאַע, אוואַוואַשיאַעס. רוס. צ. דזו אוואַוואַשען. און איטלעכער האָט זי אוואַוואַשיאַעס פֿאַר איר שיינקייט, פּמ. יער אוואַוואַשיאַעס קיינעם נישט, האָט פֿאַר קיינעם נישט קיין דרך־אַרץ, בריוו.

אווזאַוואַשיאַע — די, ס. > רוס. דרך־אַרץ, רעספּעקט. אַפֿט איר. אַרי ווילט אַ טובה פֿון אַ פּאַנק. אַ בעט אים, הינט דעם פּאַסשאַט און די אַ'... ווענדראַף, יאַשערט אַ גליק. דורך דעם געפֿיל פֿון אַ צו דער קינצלעכער אַרבעט... קמ. 1863, № 30.

אווזאַוואַשע(נען) — טרו. יזשע, אוואַוואַשעס. סל. > רוס. 1. רעספּעקטירן, לייגן פּכוֹד אויף עמעצן, חשוב־האַלטן. האָט מען געמאַכט אַן דעם ערשטן קעניג מוז מען אַ' קמ. 1862, № 9. 2. שאַנעווען. איך האָב אוואַוואַשעס זײַן עלטער, האָב איך אים ניט אויסגעפּאַשטשט. 3. צוליב טאַן; האָבן אין זינען. ...טאַמער וועט איר אים זאָגן מוסר, ר' אַלטער, איר דאַרפֿט מיר אַ' שטע יאַסעלע טעלזאַוויי. 4. אַראַפֿלאָן פֿון מקח, רעכענען ווייניקער ווי געוויינטלעך (ווי אַן אויסדרוק פֿון ספּע־ציעלער באַציוואַנג).

אווזאַוואַל — [ווייכע לז], די, זי. פּטמ. > וואַוואַל. שלייער, וואַוואַלע. 17.

אווזאַוואַלניאַיעט — אַדי. > רוס. באַקומען דערלויבעניש, אורלויב. דעם דאָזיקן פּרי־גאַוואַר שטעלט דער איער אַליין פֿאַר, קמ. 1867, № 1.

אווזאַוואַלניאַיש — גג. שטעטל אין האַמלער קרייז, מאַליעווער גוב. 1897 — 622 יידן צווישן 2,000 אַנשוו.

אווזאַוואַלניאַלז — דאַס. מצ נב. קירצונג פֿון אולטראַ־וויאַלעט־גלאַז (לאַזט דורך די אולטראַ־וויאַלעטע שטראַלן; ווערט געניצט אין געוויסע אַפּאַראַטן און פֿאַר שויבן אין סאַנאַ־טאַריעס).

אווזאַוואַרן — דזו אווירן, אווירן. < די מוסער און די שוועגערין האָבן פּנחסן אווירט, אַפּאַ. מלאַחער דערציילונגען. יער האָט זי כּסדר אווירט, גלפּך ווי ער וואַלט געכטן חתונה געהאַט מיט איר, איבז ענגון, פּשוטע מעטה.

אוווערטורע — די, ס. > איי > פֿר. ידערעפּענונג. 1. פֿאַרשפּיל; אינטערומענטאַ־לער אַרטיסטיר צו גרעסערער קאַמפּאָזיציע, אַראַטאַריע, באלעט, אַפּערע. 2. ערשטער קאַנטאַקט, פֿאַרשמועס וואָס דאַרף פֿירן צו אַ צוניפֿקום פֿון צדדים פֿאַר תּוכיקע פֿאַר־האַנדלונגען.

לוי בן גרשום — רלב"ג. 19. יה בלויז בנ א 40 יידישע משפחות.]

אווין(ען) — טרוו. אוינג(י), אוינג(ע)ט. פד. *owinac* P. < ארומחיקלען. א זיך מיט א זללעך.

אווין(ען) זיך — אוטוו. < דעוו. 1. זיך ארומטאן, האָבן גענוג צייט פֿאַר עפעס. ניט קענען זיך אָ. 2. זיך ספּראַכען; זיך אַרויס־ דרייען פֿון עפעס. „ער האָט זיך אַויגעט פֿון אַ גאַנצער באַנדע שפּאַקס“.

אווין(ען) — די, ס. > שפּאַ. דוו אוינע <. מעלדונג. „שוין צוויי טעג ווי ער האָט גע־ קראָגן אַן אַ פֿון באַנק“, מ. רובינשטיין, א לעבן אין מעקסיקע.

אווירן — טרוו. סיר, אויסירט. שפּאַ. מעלדן, אַנזאַגן; וואַרען(ע)נען. „דער סוחר אַווי סירט זינע קלענע, ווען דער וועקסל ווען סירט“ [= אין פֿעליקן. „איך אַוויסיר אַבן אַז עס קומט אַ שטורעם“.

אוויעטקע — די, ס. סאוו. > רוס > פֿר. קליינער עראַפּלאַן. פֿלענע מיט אַן אַ.

אוויר פֿאַוואַראַבל — פֿראַזע. פֿר. (אימיר גראַנטן אין פֿראַנקרייך). אַמטלעכע באַווילי קונג פֿון בקשה, פּאַזיטיווע שטעלונג. היפּך: אַווי דעפּאַוואַראַבל <.

אווירקלטר — די, מצ נב. פֿייגל־האַדעוואַנע.

אוויר — [אױרע, אױרן] דער, ס. ים. תל. בבב4 שינוי אין ב. 1. פֿאַרשטיקע, אומריי נע לופֿט. „איר רייכערט און עס ווערט אַן אַ, עפֿנט דאָס פֿענצטער“, „אין שטוב איז ניט אַרבעטן פֿון...דעם פֿאַרשטיקן אַ“, אַנכי, צווישן הימל און ערד. 2. שטונק, עיפּוש (אַ ביסל איידעלער). „וואָס איז דאָס פֿאַר אַ רויך? ...וואָס שטינקט דאָס דאָ אַווי אַן אַי“, עט, משלים. „סישטינקט פֿון זיי אַן אַי! זיי לויזן זיך צערעפּעטע“, פּמ, קופּע. 3. אַרכ. עפּיע־ מיע, מגפּה. „דו בעויה אויר איז אין פּמעט אין גנצן לגד קראַקא, ללבֿ, פּוּזין ושאַר מקר מות“, אַנזאָ ופֿטר גיחאָרין באַויר“, בריה פֿון 1588 [ב. ווינריב, השׁוון]. „דען דו קאַל [= קול, קלאַנג] גיט וויא חיו גרושר אויר ווער. מן האט די מייד הער גשיקט“, פּראַג, 43. „דאס קטורת מאכט איפּהאלטן אַ און דאס קיין מענטש שטאַרבט אין אַ“, צור, פי תשא. 4. שלעכטער ציסט אָדער שלעכטער ווינט. „די שפּרעכערין: ...איך באַשווער...אַלע שדים, אַלע רוחות, אַלע מכשפים...אַלע שלעכטע אַוירים, אַלע בייזע ערטער...זאַל ניט קומען אויף דעם מענטשן“, דוגאָטש, קמ 1870, № 25. 5. לופֿט בכלל, אַטמאָספֿער, פֿרילינגדיקער, בלויער, גרויער אַ. „אין דעם גלענדיקן אַ שמעקט דער זיטער פּעך פֿון סאַטעס“, יוואָש, פֿון די קעטסקיל־בערג. „...זינגט מיט אים דער גאַנצער אַ“, ברזא, אַלדאָס גוטס. 6. חלל, רויב פֿון דער וועלט. „זיי קערן גאַרניט צו זיצן אין דעם אַ פֿון דער וועלט און זיי באַדאַרפֿן גאַרניט צו זיין...“, נחב, מעשה מבּעל־תּפּילה. „האט דער פּהן גיזעהין די אותיות פֿון סוד שם הקודש פֿר שפּרייט... אין דען אַ“, נצו, שמות, כג, ב. „דער אַ פֿון דער וועלט איז פֿול מיט די

געניגט. אַמטלעכער אַפּזאַג אויף אַ בקשה בכּתב אָדער בעל־פה. היפּך: אַווי פֿאַוואַראַבל. **אווירן** — טרוו. וויר, אוויורט. > פֿר. (פֿאַרבער, קליידער־רייניקונג) שווענקען אין וואַסער מיט אַ ביסל עסיק־זעערס, כדי אַפּ צופֿרישן, גלאַנציקער צו מאַכן די קאַלירן. ש. שפּיראַ. קליידער־פֿאַרבערע, וואַרשע 1900.

אוויראָציע — די, ס. אַקט, טאוונג פֿון אַויר זיין. אויך: „זירונג“, די, ען.

אווירן — טרוו. זיר, אוויורט. 1. שפּאַ. באַקאַנט מאַכן, אינפֿאַרמירן; מתרה זיין, מזהיר זיין. 2. געבן אַ ספּעציעלע באַשטעטיקונג, דערלויבן (דורכצופֿאַרן, דורכצופֿירן). „מיר זאַלן ליקוידירן יעדער טראַנספֿארט יידן וואָס איז ניט...אויורט געוואַרן“, מוו, היטלערס פּראָפּעטאַרן.

אוויע — די, ס. > איי > ל. מעלדונג, באַקאַנטמאַכונג, עפֿנטלעכע מודעה. אויך: „אוויל“, דער, זן.

אוויראָמינאַל — דער, מצ נב. פּיזישע אָפּגעשװאַכטקייט, קראַנקער צושטאַנד וואָס קומט פֿון צו הייניק היטאַמינען אין נערונג. „אוויר“ — דוו אויווי <.

אוויל(ע) — אַדוו פֿראַזע אַ (זייער) קורצע צייט; אַ ביסל צייט. „וואָרט אַ וועלע — און איך גיי מיט דיר“. *Mhd: ein wile*.

אווירניק — אַדוו [קען אויך באַטראַכט ווערן ווי אַן אַדי אַן אינון]. 1. דוו ווייניק. פּטמ. (אַ ביסל מער אַרויסגעוויבן, עמפּאַטישער). ספּעצ אַנהייב זאַץ. „אַ צרות שוין געליטן?“, „אַ מענטשן האָבן עס געזען“. „האַטס אַ גע־ וויינט און געקלאַגט?“. 2. אַרכ. *Mhd: ein wenic* אַ ביסל, צו ביסלעך, ווי גיט איו. „זעלכר פּרוז האָט ביה ההמונים אווינג משכּית [משתיקן] גוועזין וכמעט קיינר פּוצה פּה גוועזין“, ימי וועגן מעצער עלילת־דבֿ, 1669 [פֿש ווו]. „וויא די שטאַט לייט זאַלכיו גיוואר ווערן, פּיארין זי מיט קאַנונין וואו מיט...זיא אווינג פֿר טרייבטן“, מעשה אומן, 1783 [הש וז].

אווילאַ — גנ. שטאַט אין אַלט־קאַסטיליע. שפּאַניע, אויך: אַבֿילאַ, אַוילאַ. יידן זינט 1085. אין 1291 — גרויסע יידישע קהילה. [אליעזר בר שמואל דע אבֿילהן].

אוויראַנאַ — גנ. פֿאַרטישטאַט אין אַלבאַניע. אויך: אַבֿילונאַ, אַוילונאַ. יידן אין 15. יו. *Avlona, Anlona, Valona*.

אווין — גנ. שטעטל אין בראַדער קרינו, טאַראַנאָפּאַלער וואַיע. אויך: אַוויין.

אווירנאַן — גנ. הויפטשטאַט פֿון דע־פֿאַרטעמענט (פּראַווינץ) וואַקלין, פֿראַנקרייך. אויך: אַבֿ(י)נ(י)ן, אַווי(י)ן, אַנזלוויש, אַבֿ(י)טן. [יידן זינט 4. יו. 1524 — גירוש; 1570 דערלויבעניש פֿאַר אַ באַנערענצטער צאַל משפּחות. איז געווען איינע פֿון די 4 קהילות (מיט קאַרפּענטראַס, איל, קאַוואַן), וואָס זינען אין מיטלעלעטער געווען אַיגאַניזירט אין וועד אַרבע קהילות, מיט אייגענעם נוסח קאַמט אַדען. אין אַ האָבן געוויקט אַ צאַל יידישע גדולים, צ״א דער באַרימטער ר׳

אווועריאיע(נען) — אוטוו. ריאיע, אוועריאַ יעט. רוסיצ. פֿאַרוזיכערן, אַ אַז אַלץ גייט גלאַט. אויך: אַווערייען.

אוווערן — אַדוו. > וור. אַרויפֿצוו, דער לאַנגען אַ.

אווטאַדיראַקט — אויטאָדיאַקט <.

אווטאַמאַט — אויטאָמאַט <.

אווטאַנאַם — אויטאָנאַם <.

אווטאַנאַמיע — אויטאָנאַמיע <.

אווטאַר — דער, ב. דוו אויטאַר <. פֿאַר־ שפּרייטע פֿאַרעם פֿון דער אינטעליגענציע אונטער השפּעה פֿון רוסיש.

אווטאַריטעט — דוו אויטאַריטעט <.

אווטשאַריק — דער, דקעס. > פּויל. פּאַס־ טעך־ליל. „... ווי אַ קלאָר פֿעפֿל גענומען אויסזינען אַן אַ“, אפּאַ, צייגנער.

אווטשאַרניע — די, ס. > פּויל, רוס. שטאַל, אַרומצוימונג פֿאַר שפּעסן. „פֿאַרן שטר רעם האָבן זיך [די יידן — שפּעסלעך] באַ־ האַלטן אין אַיער אַ [דאַ; אמונה], יפֿאַל. 5. № 1882.

אווטשאַרקע — די, ס. > רוס. שאַפֿהונט; הונט אויף צו היטן סטאַדעס (שפּעסן) פֿון וועלף.

אווטשינע — די, ס. > אוק, רוס. 1. שאַבֿי פֿעל, שמויט, אַ האַריקע אַ. „...געקויפֿט גוט אַיס, געגעבן קירושענערס...“, קמ. 1867, № 47.

2. בנד געמאַכט פֿון שאַפֿנפֿעל. „דער פּויער איז געווען אַנגעטאָן אין אַן אַ“. איבערקערן די אַ = ציבוקעווען, אַרויסווערן פֿאַלשקייט.

אווטאַפּטייל — דער, זן. אַפּטיילונג פֿון אַוויאַציע־פּלאַט. „וועמענס פֿאַטערלאַנד האָבן זיי עס פֿאַרטיידיקט? פֿרעגט מיר אַ סאַלדאַט פֿון אַן אַיִ“, ברענגאַ, דורן קריג און רעוואַלוציע וו.

אווטאַבאַזע — די, ס. מיליטערישע באַזע פֿאַר קריגס־עראַפּלאַנען און זייערע מאַנשאַפֿטן.

אווטאַמאַר — דער, זן. ווין, ס. 1. באַ־ האַוונטער, ספּעציאַליסט אין אַוויאַציע. 2. עראַ־פּלאַן פֿירער, פּילאָט.

אווטאַטיקאַ, קע — די, מצ נב. דוו אויַאַ־ציע <. „ניט נאַר פֿון אַטאָמאַביל...לופֿט־ שווימער, אַ...זיי האָבן פֿון אונדזער אינוג באַן גיט געוואַלט הערן“, עט, קליינע מענטשע־לעך.

אווויאַן — דער, ען. דוו עראַפּלאַן <.

אווויאַנעטקע — די, ס. קליינער אויַאַן.

אווויאַציע — די, מצ נב. > איי > ל. 1. לופֿטפֿלעריי מיט דער הילף פֿון אַ מעכאַנישן אַפּאַראַט וואָס איז שווערער פֿון דער לופֿט. 2. קענטענישן פֿון לופֿטפֿלעריי.

אווויאַליען — טרוו. ליע, אַוויאַליעט. לאַקל, לויצאַ. *Uk: видолати*. < אַריבערטראַגן, ביי קומען (נאַר וועגן שווערער מערבה, וועגן אַן עול). ניט קענען עס אַ.

אווירוקט — דער, זן. > איי > ל. אייער־פּיערע; אַראַגן אין דער פֿאַרעם פֿון אַ טרעבל ביי דער זי פֿון בעליחיים, וואָס דורך אים קומען אַרויס די אייער פֿון דער אַוואַריע.

אוויר דעפּאַוואַראַבל — פֿראַזע. פֿר. (אי־מיגראַנטן אין פֿראַנקרייך). „באַשלוס גיט האויל־

אויפשערק, זש. 2. האָס איז אַרומגענומען מיט אונט. פֿאַרוואָס קוקט ער ניט אין אַן גאַרטן אַרויס?, אַיבז י. טאַמאַס מאַן, טאַניאַ קרענגער, 1930.

אונטמאל — דער, ז.ן. < דווח.

אונטמאלצייט — דער (די), ז.ן. אונט־ברויט, העטשערע. „ומשונכס אַב ממעטי בשמחה, דערינט וועגן מיר איין גרינגי אבינט מאהליציי גיהאט האבין“, גה, 256.

אונטן — אטוח, דריטפערזאניק. עס אונט, האָס געאַונט. נעגל. דערנענטערן זיך צו אונט. „ס'נעמט אונטן, דער מערבֿ ברענט אין רוט“, י.ש. יונגע יאָרן.

אונטם — אַדו. אַר. אין אונט, אין דער צייט פֿון אונט. „איך שרעב אייך דיווש אַך ניט פֿאַר קיין ספֿר מוסר גשיכט גור וואַ שוין גידיאכט דאז אויבנישט, דיא לגגי נאכט דיא מאלקוילישי גיזאקין מיט צו פֿאַר ברענגין“, גה, 21.

אונטערד — די, דות. דווח אונטמאַל־צייט, העטשערע. „האַלטסטו עס גישט פֿאַר פֿאַסנד באַלד נאָך דער אַיִט מיט מיר צו שרעם עלטערן אויף באַזוך אַהינגוגיין?“, קמ, 1867, Ne 11.

אונטערן — דאָס, י.ס. העטשערע, נאכט־מאַלצייט. ווען וועט שוין דאָס אַ זען גרייט?

אונטערל — דאָס, עך. פֿלאַטערל וואָס באַהיינט זיך אין אונט, מיט גרויסע פֿאַרביקע פֿליגעלעך; הייסט אויך אונטדיק סאַווע־אויג.

אויך אונטדיק סאַווע־אויג. האָס ליב ווערעט. Smerinthus ocellatus.

אונטצו — אַדו. נאַענט צו אונט. ער וועט ערשט קומען אונטצו.

אונטצייט — די, ז.ן. (אָנהייב) אונט; די צייט ווען די זון זעצט זיך; פֿאַרנאַכט, די אַ דערנענטערט זיך שוין. „און די טויב איז גע־קומען אין אונטצייט“, ת. בראשית, ת, 6.

אונטצייטונג — די, ען. אַ צייטונג וואָס גייט אַרויס אין אונט אָדער נאַכמיטאָג אונט־בלאַט.

אונטקורם — דער, ז.ן. געוויינטלעך אין מצ. קורס(ן) וואָס ווערט געגעבן אין אונט (פֿאַר דערוואַקסענע). גיין אויף אַי. „די היינטיקע יידישע וועלט מיט אירע...עקסטערנעס, דאַג־טיסטן, מיט אירע צייטונגען, האַנטווערק־שולן און אונטקורסן“, בעגל־מחשבות 111.

אונטקלייד — דאָס, ער. געוויינטלעך אין מצ. קלייד(ער), מלבוש(ים) וואָס מע טראָגט, לויט דער אַנגענומענער עטיקעט, ביי אַפֿיציעלע אונטברויטן, ביי פֿאַרמעלע צונויפֿיקומענישן אין אונט. אַן אַ מיט אַ טיפֿן דעקאַלטע. מע הייסט קומען אין אַער.

אונטקער — דער, ז.ן. דער מאַמענט פֿון דער שקיעה פֿון זונפֿאַרגאַנג.

אונטקערבן — [...קאַרבן] דער, זות [קאַרבאַ־נעס]. (באַשטענדיקער, טאַגטעגלעכער) קרבֿן־תּמיד וואָס מע האָט געבראַכט 'בין הערבֿנס, קעגן אונט — בייס אהל־מועד (אין מדבר) און אין בית־המקדש. [תי]: „איין שעפס זאַלטו

מאַכן אינדערפֿרי און דעם צווייטן שעפס זאַל־סטו מאַכן אין אונט“, שוחות, כט, [38]. „ווען דער אונט־ווינט פֿלעגט הייען, אַנגעזאַפּט מיט מירטן־ריחות, דאַמאַלס פֿלעגן יונגע בהנים מקריב זען דעם אונט־קרבֿן, יהוּאַש, ידער אַרגל.

אונטרויט — די (דאָס), מצ נב. אויך: י.ס., דאָס. רויטקייט אויף מערבֿ־זייט פֿון הימל בייס און גלעך נאָך זונפֿאַרגאַנג.

אונטשול — די, ז.ן. שול וואו די לימודים ווערן געפֿירט אין אונט, געוויינטלעך פֿאַר אַר־בעטנדיקער יוגנט אָדער פֿאַר דערוואַקסענע. „די אַ איז געווען אַן ענין פֿון גרעסטן באַטייט פֿאַרן ייִדישן לעבן...דער דערפֿאַלג פֿון דער ווילנער אַ איז [אין 1904] געווען זייער גרויס: עס האָבן זיך פֿאַרשריבן 300 פֿילערנינס, קאַז

אַלש, פֿון חדר און שקאַלעט ביז צייטאַ.

אונטשטערן — דער, מצ נב. ליכטיקער שטערן אויף מערבֿ־זייט פֿון הימל וואָס פֿאַ־חיינט זיך גלעך נאָך זונאונטערזאָנג; העטפער; פֿלאַנעט ווענוס. [נישט פֿאַרבייטן מיט אונט־שטערן] = יעדער שטערן פֿון אונטן. „וואַלטן מיר געשטאַנען אויף דעם אַ, וואַלט אונדו די ערד אויסגעוויזן עטוואָס גרעסער און וואַלט אונדו געגלאַנצט אַזוי ווי ער, י. מ. ל'פֿטיק, קמ, 1863, Ne 31.

אונטשיין — די, מצ נב. ליכט פֿון בייך השּמשות; אַפּגלאַנץ פֿון אונטערגייענדיקער זון. „...איך...שפּאַן אַרפֿין אין די פּורפּערנע טירן פֿון אורחאַלד און אַ“, הל.

אונטשפערל — דער, ען. קליין זינג־פֿייגעלע מיט ברוינע און ווייסע פֿעדערן; קומט צו פֿליען אויף זומער קיין צפֿון־אַמעריקע. האָט נעסטן אין באַדן. לייגט 6־4 אייעלעך. Coccothraustes vesperina.

אונטראַליע — אַ אויסטראַליע.

אונטראַיק — דער, עס. וונ אַטשקע, י.ס. > אוק, רוס. אויך: אַוּוּטראַיקע. 1. עסט־רייכער (גענוצט מיט ביטול, ווי אַ זידל־וואַרט). 2. גאַליציאַנער ייד (ביי יידן אין דרום־רוסלאַנד).

אונטיאַנקע — די, י.ס. > רוס. פֿעלד־פֿייגעלע מיט אַ גרינלעכן רוקן און געלבלעכן שנאַבל. E. Emberizia hortulana.

אונטיוק — דער, עס. > אוק, רוס. ווילד־גראַן, ענלעך צו האַפּער (טויג ניט צום פֿיטערן). Avena pubescens.

אונטעריאַז — אַדו. פֿטמ. > רוס. באַחירקט פֿון: אויף סעריאַז, אויף־צו־אמתן. אין ערנסט, אַט זענען מיר שוין אַלטע, אין דער היים אַ און אויף שטענדיק, גאַדינער, זב ביי רעבידזשאַן, 1936.

אונטיאָווע — זוח. P. owo, to(wo). < אַט דאָס, אַט יענס, 1. ווי עס זאַל ניט זען; צי אַזוי צי אַנדערש; וואָס עס זאַל זיך ניט טרע־פֿן. אַיִט, אַפֿילו נאָכן טויט קיין מזל גישט, בימאָג, נבֿים. אַיִט, יאָרן זענען אַריבער און

קלמן איז געבליבן אַליין, באַש. אַיִט־האַט עס בעסער געלוינט ווי אַרבינצוגיין אומלענאַל אַרבעטן...“, שטרינגלער, אינדלען אויף דער ערד. אַיִט־ — פֿאַרן נאַ גלאַזע (= א) סנזוי קומט אַרויס שלעכט; ב) בליבט מען דער אומגערעכטער, דער בעל־עוולה וואָס איז באמת אַ באַעוולטער. אַיִט, די קו איז אַ קראַזע = דו זאַגסט קיין זאַך גישט, ביסט קיין זאַך ניט מחדש. 2. אומגעריכט, גלעך אויף אַן אַרט, תּוך פּדי דיבור. אַיִט, ער איז דאָ! אַיִט איז געשען אַן אַנדער מעשה.

אונט מאַריאַ — פֿראַנצ. > איי > ל. זיפּ געגריסט, מאַריאַ. פֿאַפּולער געבעט ביי די קאַטאָליקן צו דער הייליקער מאַריאַ. „די אינ־ספּיראַציע, אַלץ פֿון יענער אויסטערלישער סי־טואַציע — אַ מ״, אל. אויך פֿאַקאַנטע מוזיק־קאַלישע קאַמפּאָזיציע.

אונטנאָרין — דער, ען. > איי > ל. איידל־שטיין פֿון אַ געל־ברוינעם קאַליר, באַשפּרענקלט מיט גילדענע פּינטלעך.

אונטערזאַ — דער, י.ס. > שפּאַ. בריי־טע גאַס, אַליי, בולוואַר.

אונטעטאַ — די, מצ נב. (אַפֿטער געניצט מיטן צוגאַב — זענד אַ — מיט פּירושים) לערע פֿון דער זאַפֿאַסטישער רעליגיע מיט אירע שפּעטערדיקע וואַריאַנטן. אַ איז פֿאַרהיי־ליקט ביי די פּערסער אין איראַן און אינדע. אַד: „נישט.

אונטעטיש — דאָס, מצ נב. אינדאָ־איראַ־פּעאַשי־איראַנישע שפּראַך פֿון דער אַוועסטאַ.

אונטעטרוזן — דער, ז.ן. > פֿאַרטוגעזיש. שטרויספֿויגל פֿון דרום־אַמעריקאַנישן קאָנטינענט.

אַי האָט דריי־פּינגערדיקע פֿיס (אַנדערע שטרויספֿויגל־לען האָבן צוויי פּינגער) און איז קלענער ווי דער שטרויספֿויגל פֿון אַפֿריקאַנער קאָנטינענט. ווערט געהאַדעוועט אין דרום־אַמעריקע און דרום־קאַליפֿאָרניע צוליב זינע פֿעדערן. Rhea americana.

אונטעמ'ן — צונויפֿשמעלן. פֿטמ. פּר. דזוח פֿאַרוואָס איז. נאָר אין רייד. „אַ אַזוי קאַלט אין שטובּ?“ (אויך פֿאַר האָט) „אַ האָט איר דאָס געטוון?“, י. בריקס.

אונטעמ'ן — זעלבשטענדיק, (ווי א) זאַצוואַרט. Mhd: en-wēc. 1. אין אַ באַפֿעלזאַץ: טראָג זיך אַפ, זע אַז דו זאַלט דאָ גיט ווערן. „אַ פֿון מנינע אויגן!“ „אַ פֿון דאַנען!“ „נאַכדעם האָט ער זיך שוין צעשריגן אויף אַ קול: אַ, שייגעץ!“ ממוס, 'בישיבה של מטה. 2. אין לאַזונגען, אין אויסרופֿן: זאַל עס מער גיט זען! זאַל עס פֿאַר־שווינדן, בטל ווערן! „אַ מיט דער טיראַניאַ!“ פֿאַפּולער ביי די ערשטע רעוואַלוציאַנערן. „אַ מיט דער ייִדישער געפֿאַלנקייט! אַ מיט יענע צייטן!“ שטרינגלער. 3. במקום האַרט פֿאַר: אַזעקגיין, אַזעקפֿאַרן, אַזעקפֿלען, אַזעקאַמלן אַז מיטן באַטייט: דערווייטערן זיך פֿון אַן אַרט, און אַזשטאַט: פֿאַרבייגיין, פֿאַרפֿליסן אין צייט. „געקומען גיט געבעטן, אַזעק גיט געטריבן“.

אזי (קרעכצן פֿון ווייטיק, פֿאַוואַונדערן אַע), אַז
מע האָט דערהערט די ניס האָבן אַלע אָוועק
געאַפּקעט. 2. אַפּקען אַ לענגערע צייט. דער
חולה פֿלעגט אין גרויסע ווייטיקן אַ טעג און
נעכט.

אָוועקפֿאַלען — טרו. אַל אָוועק, געאַכלט.

1. עסן אַ סך, פֿרעסן. אַ אַן אַקס מיט די הער
נער. 2. גיט וועלן אָדער מאַכן דעם אָנשטעל
פֿון גיט וועלן עסן און דערפֿאַ אויפֿעסן אינ
גאַנצן ביזן סוף. „די גאָס האָבן זיך גע
ברעקלט, געדרייט מיט דער נאָט און האָבן דווקא
אָוועקגעאַכט אַלץ ביז אַ ברעקל, רייד.

אָוועקאַמפֿערן זיך — אַוטו. אַמפּער זיך

אָוועק, זיך געאַמפּערט. 1. אומגייטיק זיך
אַמפּערן, דיסקוטירן, שפּאַרן זיך אַ לאַנגע צייט
(צוליב עקשנות, בטלות אע). „אַ היפּשע צייט
האַבן אונדזערע פּאַרשויונגען זיך אָוועקגעאַמ
פּערט, ממוס, מסעות. 2. זיך עסקן מיט
כות און אומגעוילדיקייט; זיך אָנשטרענגען
בצוקומען. „שמואליק איז געווען אַזוי צע
טראַגן פֿאַר שמה, אַז ער האָט זיך מיט דער
שבתדיקער קאַפּטע אָוועקגעאַמפּערט אַ היפּ
שע וועלע, ביז ער האָט קוים געפֿונען די
אַרבל, שע, יאַטעלע סאַלאַהיי.

אָוועקאַסרן — טרו. אַסר צוועק, געאַסרט.

אַרויפֿלייגן אַן איסור, פֿאַרבאַטן מיט דער פֿו
לער האַרבקייט פֿון דין. אַ אַ שחיטה, לאָזן אַ
שטאַט אָן פֿלייש אויף שבת.

אָוועקאַקערן — טרו. אַקער אָוועק, געאַק

קערט. 1. גראָבן אַ פֿעלד אע מיט אַן אַקער
און ברענגען די טראַנג צו שלימות. אַ דאָס
פֿעלד. 2. דערוועיטערן, אַראָפּנעמען חילד
גראַז אע מיט אייבערשטער שיכט ערד. אַ דאָס
חילדגראַז, זיך דערנער. 3. אַוטו — האַרע
ווען אויף עפעס שווער אָדער אַ לאַנגע צייט.
„אַ מיטן עס־האַרץ טעג און וואַכן, ביז דער
גראַבער קאַפּ וועט עפעס כאַפֿן.

אָוועקאַרבעטן — אַרבעט אָוועק, געאַר

בעט. אַוטו — טאָן עפעס אַ לענגערע צייט
מער שווערער ווי ס׳איז נייטיק (צוליב אַמ
ביציע, עקשנות, צולעהכעס). „בז מיר איז
רעכט...איך זאָל אַ אין אַמעריקע אַ יאַר און
צוויי און דרײַ... שע, בלאַנדזענדע סטערן וו.
טרו — אַרבעטן געווערדיק און מיט מי אַ
אַ פֿאַר וואַלענע הענטשקעס.

אָוועקפֿאַברען זיך — אַוטו. דע זיך אָוועק,

זיך געפֿאַברעט. מיט עפעס זיך מתעסק זיין,
זיך פֿאַרנעמען מער, לענגער ווי ס׳איז נייטיק.
(מחמת גיט־פּאַהאַונקייט, פּעדאַנטישקייט,
פֿוילקייט אע). „אַט אַזוי איז מינדלס גאַנג
אין דאָס מינדסטע פּיצל זיך אָוועקצובאַרען
לאַנג, זוכן עפעס דאָרט אַ שפּיצל, ממוס.
יוד.

אָוועקפֿאַגלייטן — טרו. באַגלייט אָוועק,

באַגלייט. 1. עמעצן אָדער עפעס באַגלייטן
אַ עמעצן וועגן) אָדער אויף אַ לענגערער צייט.
אַ אַ גאַסט. 2. אַרויספֿטרן עמעצן. אַ דעם
גודניק.

אָוועקפֿאַגעבן זיך — אַוטו. באַגעב (ז)

זיך אָוועק, זיך באַגעבן. אַרט. אָוועקגיין,
פֿאַרלאָזן אָדער אויסמזן אַן אַרט. „...דאן

רות...עט, טערקעלע. דאָס האַרץ איז (מיר,
אים, בז אים, בז איך אזאז) אַ (דפ) =הוב
געריק, פֿאַרחלשט. „כלעבן עס איז מיר דאָס
האַרץ אַ, איך וואָלט מיך גערן מיט עפעס דער
קוויקט, טעפּאַטאַר. „האַסט שוין געדאַונט?
טאָ גיי פֿרוער עפעס איבערבאַסן, ס׳האַרץ איז
דאָך דיר מסתמא אַי, אַפּאַ, פּוילישע וועלדער.

אָוועק — קאַנווערב (פֿאַרבונדן אין אינפּ און

פּאַר, באַזונדער און נאָכן שטאַם פֿון הערב אין
אימפּ און איצ). געוויינטלעך גיט צו די בב:
1. פֿאַרקומען, געשען, טאָן אַ לענגערע צייט,
ווי: אָוועקאַרבעטן ביז אין מיטן נאַכט; אָוועק
דינען ביזן גרויען צאַפּ, אָוועקשריבן אַ הערק
אַפּשר פּינף יאַר אַזאז. 2. דערוועיטערן (זיך)
פֿון אַ געוויסן אַרט צו אַ באַשטימט אָדער אומ
באַשטימט אַרט (אויף אַ זיטערן שטח); ווי:
אָוועקפֿאַרן פֿון יעהופּעץ קיין בויבעריק; אָוועק
פֿליען אין די וואַרעמע לענדער; אָוועקשטראַמען
ביזן ים אַזאז. 3. באַזיטיקן, אַפּטיילן, באַ
פֿרעיען פֿון עפעס, ווי: אָוועקהאַקן די קאַרע;
אָוועקוואַשן די פֿלעקן; אָוועקשווענקען דעם
ברוד אַזאז. 4. ביזן סוף, אינגאַנצן עפעס
טאָן, דורכפֿירן, ווי: אָוועקהרגענען, אָוועקקיי
לענען, אָוועקקויפֿן אַזאז. 5. פֿאַרקירעווען
אין אַן אַנדער ריכטונג, ברענגען אין אַן אַנד
דער זיט, ווי: אָוועקקערן דעם קאַפּ, אָוועק
שאַרן עפעס אין ווינקל, אָוועקשיטן פֿאַר דער
טיר אַזאז. קען האָבן מער ווי איין באַטייט
גלעכצטיטיק. אַלע אַנדערע בב זען אין די ווי
טערדיקע הערטער. אין ר י י ד אַפּטער ווי
אין ליטעראַטור.

אָוועקאַוירן — אַוטו. אַויר אָוועק, גע

אַוירט. 1. אַנהייבן צו פֿאַרשפּרייטן אַ שלעכ
טן ריח אַרום (פֿון) זיך. 2. אַוירן אַ לעג
גערע צייט. אַ אַ גאַנצן אויפֿדערנאַכט. 3. זיך
אַפּטראַגן, פֿאַרלאָזן דאָס אַרט. וואַז. אַויר
אָוועק פֿון דאַנעט.

אָוועקאַטעמען — אַוטו. אַטעם אָוועק, גע

אַטעמט. 1. אַנהייבן צו אַטעמען. נאָכן מאַסאַ
זשירן האָט דער חולה אָוועקגעאַטעמט. 2. אַטע
מען אַ לענגערע צייט. דער חולה האָט נאָך
אָוועקגעאַטעמט גאַנצע עטלעכע שעה. 3. אַטע
מען אין אַ זיט. אַ יענער זאָל גיט הערן דעם
ריח פֿון מויל. 4. טרו. אָוועקפֿלאָזן, אָוועק
יאַגן מיטן אַטעם. אַ אַ שטיקל פּאַפּיר פֿון אַרט.
אָוועקאַזילן — אַוטו. אַזל אָוועק, געאַזלט.

זיך אַ לאַז טאָן פֿון אַרט ערגעץ אין אַ געווי

סער ריכטונג. „איז יעדן אינדערפֿרי בז אים
געווען די ערשטע אַרבעט קויפֿן אַ צייטונג און
טעטש, אַרום דער פֿאַבריק, מינסק, 1929. אויך
מיט זיך. „טואַ דיר גיט פֿון אים אַ,
פֿר נעם רעכט זיין ווייניג אונז הייליק,
שח. „איך האָב געוואָלט פֿאַרפֿירן מיט אים
אַ שמועס, אָבער ער האָט זיך אָוועקגעאַזלט“,
מוק, באַנענעטער וו.

אָוועקאַזילעניש — דאָס (די), זיך פּראַצעס

פֿון אָוועקאַזילן. אַן אַ אויף דערהרגעט צו
ווערן.

אָוועקאַזיקען — אַוטו. אַזיקע אָוועק, גע

אַזיקעט. 1. אַנהייבן אַרויסצוגעבן דעם קלאַנג

פֿול. אַ אַן אַ זיט(ט)געוונט (א) גיט גע
לאַזט היסן וועגן אָוועקגיין, אָוועקפֿאַרן אע, ב)
מיט אַ ברובּו. אַ אין דער וועלט אַרין, אַ אַן
אַ וועג און אַן אַ שטעג = אין אַן אומבאַ
שטימטער ריכטונג אַן אַ ציל. אַ ווי אַ בער
אין די זיין טעג = א) אַ פֿאַרשעמטער, ב) אַ
הונגעריקער. אַ (ווי) אַן אָפּגעשטימענער =
באַליידיקטער. אַ (ווי) אַן אונטערגעשטאַטענער
= זייער גיך. אַ דער פֿויגל = פֿאַרשוואַונדן
דער חברה־מאַן (בעל־דבר, פֿאַרברעכער). אַ
וויניג [ווייאַינען] אַן און ער איז גיט, מע
ווייסט גיט וואו ער איז. אַ דער ווינטער, די
שלעכטע צייט אע. אַ דאָס גליק, דער מזל אע.

אַ פֿון אַן אַמט, אַרט, אַ שטעל = פֿאַרלאָזן,
זיך אָפּזאָגן. אַ אַ ווי אַ בליץ, אַ דונער; ווי
דער נעכטיקער טאָג, דער פֿאַראַיאַריקער שניי;
אַ ווי אַ (בייזער, היסטער) חלום; אַ ווי מיט
דער האַנט אַראָפּגענומען. 3ב אין די עלפּטער
שע פֿאַרעם פֿון זיטערדיקן וואַרט] אויך:
אָוועקטעט, אָוועקטעט <.

אָוועק — מיט ז ז ז (שאַפּט פֿאַ) און מיט

ו ו עלן (שאַפּט די קצ) און אויך מיט מאַדאַלע
ווערבן; זאָלן, מוזן, דאַרפֿן אע, אַ טייל פֿון
פּרעדיקאַט. 1. דערוועיטערן זיך פֿון אַן אַרט
(מיטן אייגענעם חילון). דער עולם איז אַ; די
געסט זענען אַ. „די ליבע איז אָוועק שפּאַצירן
אין גאַלדענע שיכעלעך צוויי, א. שומיאַטשער,
זייער. 2. זיך באַוועגן און זיך דערוועיטערן
(וועגן אַ מאַשין). די באַן וועט אַ אין אַ צען
מינוט אַרום. 3. פֿאַרלאָזן אַן אַרט (קעגן
חילון). „וועיבך ומידי מוז הוונג [אָוועק] מקהלתנו
בלי עכוב בעולם, פּונקס קהלת אדוני, יובל,
33. 4. אַנטלויפֿן. ער איז מיט איר אַ קיין
אַמעריקע. אַ פֿון תּפּיסה. 5. פֿאַרשווינדן, גיט
ווערן, נעלם ווערן. פּווחות (יונגע אַרין, מעג
לעכטיקען אַזאז) זענען אַ. די צייט איז אַ.
אַ מיטן רויך, מיטן ווינט, מיטן טפּוּחל, שוואַרץ
יאַר אע. אַ באַד האָט אָפּגעברענט, אַ שטעטל,
גיט דאָ געדאַכט, אַ מיטן רויך, ממוס, ינש
רפּים. „די צוויי הונדערט טויזנט זענען אויס
גערוגען, אַ מיטן ווינט, מיטן רויך, שע, דאָס
גרויסע געווינט. 6. פֿאַרבייגיין, פֿאַרליסן אין
צייט. דער פּסח איז שוין אויך אַ. „זיבן יאַר
זענען אַ—און פֿאַרן איז געבליבן פֿאַרן, שח.
7. פֿאַרענדיקן זיך. דאָס גליק איז אויס, אַ.
8. בער אַן אַן עק — די מעשה איז אַ, קז.
8. אַפּטאָן זיך. „גלה פּבֿוד מישראל, שמואל א.
ד, 21 — פֿאַרטייטשט מלל: „ער איז אַ...“ [תי:
אָפּגעטאָן האָט זיך דער פּבֿוד]. „אַ איז דער
שטראַל פֿון געזיכט שוין, יוהאָס. 9. ממשיך
זיין, ציען וויטער. „עס איז אַ אַ שמועס אויף
גאַנצע שעה. „איז אַ מיט זיין ווינטשעוואַניע
נאָך וויטער, שע. 10. שטאַרבן. „גיב דעם
רשע צו טרינקען פֿון זינע זינע, וועט ער אַ
פֿון דער וועלט געשווינד, שח. „ווער אויס
לעבן זיין צייט זאָל ביז צום עק, און ווער פֿון
דאַנען פֿאַר דער צייט אַ, ממוס, יודל. אַ יונג
(פֿריצטיטיק, פֿאַר דער צייט) פֿון דער וועלט.
11. פּד. זיין פֿאַרביי, (האַלטן ביים) חלשן, ממש
אויסקיין. „וואָס? דאָס פֿאַרמעגן האָט ער אינ
גאַנצן אָנגעוואוירן? איך בין אַ! אַזוי אַן עשי

נען, דאָס דאַמנען. אָפֿט מיט זיך. ״האַרן
והא ראייה בייג זיך פֿון גלאַז אַזעק און
הייב אָן צו קוקן אויף דעם אַנדערן עק״.
טעאַטאַר.

אױעקבױזערן זיך — אױסו. ער זיך אַזעק,
זיך ~געבױזערט. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע
צײַט זיך בױזערן. זיך אַ אויף עמעצן.

אױעקבױטן — טרוו. בײַט אַזעק, ~געבױטן.
אויך מיט זיך. פֿאַרענדיקן אָן אויסבײַט פֿון
זאַכן אויף זאַכן, אַ קליידער אויף ברויט.

אױעקבױטעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס
פֿון אַזעקבױטן. אַן אַ פֿון נישט אויף גאַרנישט.
אױעקבױטשן — טרוו. בײַטש אַזעק, ~גע-

בײַטשט. נעאַל. אַזעקטריבן מיט בײַטשן;
שלאַגן, בײַטשן פֿרי מע זאַל אַזעק. ״ווער האָט
אַמך אַזעקגעבײַטשט מיט בײַטשן פֿון צוקער״
שטעקנס צו וואוינען אויף האַרצווייטיקגאַס״,
אהרן קורץ, הַנְּטִישֶׁע לײַדער.

אױעקבױנדלעך — טרוו. בײַנדל אַזעק, ~גע-
בײַנדלט. אויסרײַניקן פֿון בײַנדלעך (געוויינט
לעך אין פֿראַצעס פֿון עסן). אַ וּבְנִישׁל, פֿלוי-
מען אַע. אַ פֿיש.

אױעקבױסן — טרוו. בײַס אַזעק, ~געבױסן.
1. אָפֿבײַסן פֿון עפעס אַ טײַל. אַ אַ העלפֿט
פֿון אַ רעפֿטל ברויט. 2. אָפֿהאַקן, אָפֿשניידן.
אַ אַ דראָט. 3. צעשטעכן (וועגן בײַגען אַע).
די בײַגען האָבן אים אַזעקגעבױסן. 4. יאַדען,
ערגערן. ״מיט איר מויל קען זי אַ נישט גאַר
אַ מאַן, גאַר אַן אַגער מיטן רײַטער״.

אױעקבױלן — אױסו. בײַל אַזעק, ~געבױלט,
~געבולן. 1. בײַל אַ לענגערע צײַט. דער
הונט האָט אַזעקגעבױלט בײַזן טאַג אַרײַן.
2. אַזעקזאַגן, אַזעקזינגען אויף אַ שלעכטן
אופֿן. ״...זמירות טואַ נישט אַזעק בײַלן״,
טוּ וו.

אױעקבױנדן — טרוו. בײַנד אַזעק, ~געבונדן.
1. בײַנדן אַן לענגערע צײַט. אַ סנאַפֿעס.
2. בײַנדן און אַזעקלייגן. 3. פֿאַרײַנדן;
אויסבײַנדן <.

אױעקבלאַזן — טרוו. בלאַז אַזעק, ~געבלאַזן.
1. מיט דער באַזעגונג פֿון לופֿט אַזעקטריבן,
אַזעקטראַגן עפעס. ״דאָס מוקצה טאַר ער אָפֿילו
נישט אַזעקרוקן פֿון דעם אָרט, אָבער ער מאַג
עס אַזעקבלאַזן מיט אַטעם״, 202. 2. אָפֿ-
שטויסן אין אַ זעט; אַזעקמאַכן דורך רײַד.
״וועלן מיר נישט אַ און אַזעקפֿולן די באַ-
רעכטיקונג...״, ש. בײַקל, טמו, 1954 IV 30.

אױעקבלאַנדזשען — אױסו. דזשע אַזעק,
~געבלאַנדזשען. אויך: פֿלאַנדזשען, (ד״) ~
ען. 1. זיך לאַזן אין אַ נישט־ריכטיקן וועג. די
בהמות בלאַנדזשען אַזעק אין וואַלד. 2. זיך
ווענדן צו פֿרעמדע אידיען. ״איצט בלאַנדזשען
סטו אַזעק. סײַהאַט דײַך די פֿרעמד פֿאַר-
שלעפֿט״, יג.

אױעקבלאַנדזשעניש — דאָס (די), זי. פֿראַ-
צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַזעקבלאַנדזשען.
״צי וועלן די קינדער זײַן אַזוי פֿיל ענלעך צו
אונדז, ווי ענלעך מיר זענען צו אונדזערע על-
טערן טראַץ אַלע בלאַנדזשענישן און אַזן״, יג,
טמו, 1954 IV 57.

אױעקבאַרשטן — טרוו. באַרשט אַזעק, ~גע-
באַרשט. מיט אַ באַרשט גרינטלעך אַפֿרײַניקן,
אַפֿרײַמען עפעס פֿון עפעס. אַ די פֿעדערן פֿון
מלבוש.

אױעקבױען — טרוו. בױ אַזעק, ~געבױט.
ברײַט זיך פֿאַרמעסטן צו בױען (שאַפֿן). אַ
פֿיתום מיט רעמסס. אַ אַ גרויס ליטעראַריש
ווערק.

אױעקבױערן — טרוו. בױער אַזעק, ~גע-
בױערט. 1. בױערן אַ לענגערע צײַט.
2. דורך בױערן אַראַפֿנעמען אַ טײַל פֿון דער
זאַך אָדער די גאַנצע זאַך. אַ אַ שפֿיצל צאַן;
אַ אַ פֿעלדן.

אױעקבױקען — קע אַזעק, ~געבױקעט.
אױסו — זיך אָפֿטראַגן, דערזײַטערן זיך ערגעץ
מיט אַ בױקען, קלאַפֿערט. ״דער וואַגן בױכ-
קעט אַזעק איבער די שטייגער״. טרוו —
אַזעקוואַרפֿן מיט אַ קנאַקערט. אַ אַ כלי אויף
דער ערד.

אױעקבױקען — טרוו. קע אַזעק, ~גע-
בױקעט. 1. אַזעקשטױסן, אָפֿשטױסן. אַ אַ
שטיינדל פֿון וועג. 2. אַזעקטריבן מיט
פֿויסן, קלעפֿ.

אױעקבױקען זיך — אױסו. < דפֿוו.
1. קזוו. שטױסן זיך, גוטמטיק זיך געבן
קלעפֿ (מיט פֿויסן, הערנער). ״דאָס זענען
געווען אָפֿנים ציגן־בטלנים, וואָס האָבן...
זיך דאָ טאַקע אַזעקגעבױקעט אַ היפשע צײַט״,
ממוס, ספֿר הבהמות. 2. זיך פֿאַרען, עסקן
זיך אַ לענגערע צײַט מיט עפעס. ״איר דאַרפֿט
זיך אַ 2 שעה רצופֿים, בײַז איינער פֿון אַמך
וועט פֿרענר אַרױסלױפֿן קטנים...״, דזגאַטש,
וועלט־מסורה, וואַרשע 1881.

אױעקבױרטשען — טשע אַזעק, ~געבױר-
טשעט. אױסו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע
צײַט פֿורטשען, אַרױסגעבן נישט־קלאַרע קלאַר
גען. טרוו — דזוו אויסבױרטשען <. אַ דעם
ענטפֿער.

אױעקבױשעווען — אױסו. ״שעווע אַזעק,
~געבױשעוועט. 1. שטורעמען, זען ברויזיק,
וויילד אַ לענגערע צײַט. דער שטורעמווינט האָט
אַזעקגעבושעוועט אַ גאַנצע נאַכט. 2. לאַזן
זיך מיט שטורעם ערגעץ וועטער. דער שטור-
רעמווינט האָט אַזעקגעבושעוועט פֿון דאַנעט.

אױעקבױטלען — [באַטלען] טרוו. בטל
[באַטל] אַזעק, ~געבטלט. 1. צעפֿטרן,
איבערפֿירן אַ טואַנג. אַ אַ דרשה. 2. פֿטרן
אַ לענגערע צײַט אויף גאַרנישט. אַ די על-
טערע יאַרן.

אױעקבױיגן — טרוו. בײַג אַזעק, ~געבױגן.
1. אָפֿקערן, אָפֿנייגן פֿון עפעס. בײַג אַזעק
דעם קאַפֿ, וועלן דו קענסט כאַפֿן אַ קלאַפֿ.
״איר, רבנים, פֿאַרוואָס בײַגט איר אַזעק אַז-
ערע אויגן און איר ווילט נישט זען...״, א.
מאַרנשטערן, ענגל הזה, וואַרשע 1898.
2. מאַכן פֿאַלדן בײַט רעג (פֿון פֿאַפֿיר, שטאַף,
בלעך). 3. נישט צולאָזן, נישט לאַזן קומען אין
באַרירונג. [אין] לאַמפֿ...טאַר מען נישט אַזעק
בײַגן דעם אייל פֿונעם קנייטל״, 202. 4. אי-
בערהײַפֿן. טאַן עפעס פֿונעם וועגן. אַ דאָס לער-

זאַלן אלי זיך פֿון דאַרט אַזעק געבן דו קײַנר
מעהר זאַל לענגר אל דאַרט פֿר בלעבן, ״פֿרא-
גער תקנות קעגן לוקסוס, תקכ״, [ויבל ו].
אױעקבאַדן זיך — אױסו. באַד זיך אַזעק,
זיך ~געבאַדן. אַ לענגערע צײַט זיך באַדן;
פֿאַרגעסן די צײַט אַרױסצוגיין פֿון באַד. אַ זיך
בײַז אין ווינטער אַרײַן.

אױעקבאַהאַלטן — טרוו. באַהאַלט אַזעק,
~באַהאַלטן. גוט באַהאַלטן; אַזעקלייגן אין
אַ זיכער אָרט. אַ אַ יקר־המציאות פֿון אַ פֿרעמד
אויג.

אױעקבאַוועגן זיך — אױסו. באַוועגן זיך
אַזעק, זיך ~באַוועגט. פֿון אָרט וואו מען איז
זיך באַוועגן ערגעץ וואוהיין. ״מענטש זען
הײַסט: זיך באַוועגן, זיך אַ פֿון זיך ועלבסט
וואו נישט איז״, נאַ.

אױעקבאַטן — טרוו. באַט אַזעק, ~געבאַטן.
אַרױסקומען (בײַטם קױפֿן אָדער פֿאַרקױפֿן)
מיט אַ נישט־פֿאַסיקן פֿריזן וואָס שטימט נישט מיטן
ווערט פֿון דער סתורה. אַ אַ פֿרייז, אַן סײַזאַל
פֿאַרגיין דער חשק צו קױפֿן (פֿאַרקױפֿן).

אױעקבאַלאַקען — אױסו. קע אַזעק, ~גע-
באַלאַקעט. אַ לאַנגע צײַט, איבער דער מאַס
רײַדן פֿוסטע רײַד. אַ אַ גאַנצן אָונט וועגן
שמאַנצעס, נאַרישקײַטן.

אױעקבאַלבען — בע אַזעק, ~געבאַלבעט.
אױסו — רײַדן פֿוסטע רײַד, אַנהייבן אָדער עני-
דיקן פֿלאַפֿען. טרוו — אַרױסברענגען עפעס
אַ סוד.

אױעקבאַלייטן — טרוו. באַלייט אַזעק,
~באַלייט. אַרױ, פֿטמ. דזוו אַזעקבאַ-
גלייטן <. ״דאן מן דען שבת זענען זינגנדיג הין
וועק בילאייט״, מנהגים, 1590, ב.

אױעקבאַלעווען — טרוו. ״עווע אַזעק, ~גע-
באַלעוועט. 1. צעבאַלעווען, פֿאַרצײַען; קאַליע
מאַכן דורך באַלעווען. אַ דעם בן־יחיד. 2. באַ-
לעווען אַ לענגערע צײַט. אַ אַ קינד בײַז צו
דער חתונה.

אױעקבאַלעמורטשען — אױסו. טשע אַזעק,
~באַלעמורטשעט. פֿאַרנעמען זיך אַ לאַנגע
צײַט מיט פֿוסטע זאַכן, אַזעקפֿטרן די צײַט
מיט גאַרניש. אַ אַ פֿאַר שעה.

אױעקבאַצאַלן — טרוו. (איצ, אימפ נב), ~באַצ-
אַלט. באַצאַלן מער ווי סײַהאַט די ווערט
אָדער איבער די מעגלעכקײַטן; באַצאַלן ענד-
גילטיק אָדער מיט שוועריקײַטן. אַ כִּלְכַּל־כִּפְּלִים
און מאַכן אַ סוף צו דעם.

אױעקבאַקן — טרוו. באַק אַזעק, ~געבאַקט,
~געבאַקן. באַקן אַ לענגערע צײַט. גאַנצע
נעכט אַ מצות.

אױעקבאַרגן — טרוו. באַרג אַזעק, ~גע-
באַרגט. אויסבאַרגן, געבן עמעצן צו באַניצן
זיך מיט עפעס אַ לענגערע צײַט; באַרגן אי-
בער די אייגענע מעגלעכקײַטן. ״אַ הייב און אַ
פֿערד באַרגט מען נישט אַזעק״, טוו. ״דאָס
שפֿעל פֿון באַד באַרגט מען נישט אַזעק״, טוו.

אױעקבאַרען זיך — אױסו. באַרע זיך אַזעק,
זיך ~געבאַרעט. ראַנגלען זיך אַ לענגערע
צײַט. ״און יעקב האָט זיך אַזעקגעבאַרעט מיטן
מלאַך אַ גאַנצע נאַכט״.

דערצײלן עפעס װאָס מע דאַרף פֿאַרשױנגן. אַ דערצײלן אַלץ װאָס אונטער די נעגל טוט זיך.

אױעקבראַדזשען — אױסן דזשע אױעק, געבראַדזשעט. אױך: **בראַדזשען**. 1. זיך לאָזן ערגעץ גיין (איבער װאַסער, שניי, בלאַ-טע). אַ דורך די פֿאַרטרונקענע לאָנקעס.

2. לאָזן זיך ערגעץ אין װעג אָן אַ ציל. אַ אין דער װעלט אַרײַן.

אױעקבראַזגען — גע אױעק, געבראַזגעט. אױסן — זיך לאָזן ערגעץ-װאָהין מיט אימ-פעט, קלאַפּערט. דער װאָגן האָט אױעקגעבראַז געט באַרג-אַראָפּ. טרוו — אױעקנעמען עפעס פֿון אַרט מיט אַ שטאַרק קלאַפּן; צעשטערן. אַ דעם פּלוט.

אױעקבראַקן — טרוו. בראַק אױעק, גע-בראַקט. בראַקן עפעס און עס לייגן באַזונדער (אין פּסולת אָדער אין אַ בעסערן סאַרט). אַ די שפּיצן פֿון די טאַפּעק-בלעטער.

אױעקבראַקעווען — טרוו. יענע אױעק, געבראַקענעט. 1. אױסטיילן, אַרױסנעמען פֿון עפעס דאָס שלעכטע. אַ סחורה. 2. פֿאַר-בראַקירן.

אױעקברודיקן — טרוו. זיך אױעק, גע-ברודיקט. אינגאַנצן שמוציק מאַכן. אַ די מלבושים דאָס הייז אַז.

אױעקברוינגען — אױסן & טרוו. גע אױעק, געברוינגעט. סל. אױעקשפּריצן.

אױעקברײַען — טרוו. ברײַען אױעק, גע-ברײַעט. 1. ברײַען ממש אָדער רעדן אַ לענגערע צײַט. 2. אָנהײבן צו דערמינן מיט דרינגענישן און קהירות, מיט פֿוילע ראיות.

3. האָט ער צונויפֿגעפֿירט אַ װאַנט מיט אַ װאַנט און אױעקגעברײַעט...
אױעקברײַלן — טרוו. ברײַל אױעק, געברײַלט. אױסן — 1. אַרױסלאָזן קלאַנגען (װי אַ לייב). דער לייב האָט אױעקגעברײַלט, דער װאַלד איז פֿאַרצײטערט געװאָרן. 2. ברײַלן אַ לענגערע צײַט. טרוו — אַרױסברענגען עפעס מיט קלאַנגען װאָס דערמאַנען אין אַ לייב. אַ אַ רעדע אױף אַ װאַל-פֿאַרזאַמלונג.

אױעקברײַען — טרוו. בריי אױעק, געברײט. 1. באַניסן אָדער אױעקניסן מיט זודיק װאַ-סער. 2. האַלטן עפעס אין אַ טעמפּעראַטור נאָנט צו אָדער העכער װי 100 גראַד צעלסיוס. 3. ברײַען (- אױסברײַען) אַ לענגערע צײַט. אַ אייער, הינדעלעך.

אױעקבריקען — טרוו. קע אױעק, געבריי-קעט. אױעקשטיסן עפעס אָדער עמעצן מיט אַ פֿוס (פֿיס). אַ אַ הונט פֿון װעג.

אױעקברעכן — טרוו. ברעך אױעק, גע-בראַכן. 1. אױעקטיילן דורך אָפּברעכן. אַ די צעפֿוילטע שטיקלעך האַלץ. 2. אָפּרייסן. אַ אַ שלאָס. 3. אױסברעכן דאָס גענעסענע, אױעקמייקענען.

אױעקברעכען זיך — אױסן. אױסן — דעפֿו. אָפּ-טיילן זיך, אָפּרייסן זיך. אַ פֿאַר טרערטער האָבן זיך אױעקגעבראַכן פֿון פּלוט.

אױעקברענגען — טרוו. ברענג אױעק, גע-בראַכט, געברענגט. 1. אָפּברענגען, אָפּ-טראָגן. אַ עפעס צו עמעצן. 2. אױעקנעמען

אױעקבלוקען — אױסן. קע אױעק, גע-בלוקעט. אױך. זיך לאָזן אַרומהאַנדערענען אָן אַ באַשטימטן ציל. אַ אין דער װעלט אַרײַן.

אױעקבלויבן — אָרױס. נעאַל. סטוטס. װאָס פֿעלט דאָ; װאָס בליבט צוליב עפעס ערגעץ אַנדערשװאַן. אָן אַרױס עדות, אָנגעקלאַגטער.

אױעקבלויבן — אױסן. בליב אױעק, בין געבליבן. 1. בליבן אין דרויסן, מחוץ דעם אָרט װעגן װעלכן עס רעדט זיך. „האַשטו צווייאַ געשט בייאַ דיר גיהאט און װעהר דיר װאַש פֿר אומטרויס גיװאַרן. קעמט = אויב עס קומט] איינר װידר צו דיר, מאַגסטו צו אים זאָגן ער זאַל אַ...“ עיון. 2/32. 2. בליבן היינט טערשטעליק. „די מענער זענען געאַנגען פֿאַר רױס, די פֿרויען זענען אױעקגעבליבן.“

3. איבערבלויבן. אַ נאָך (פֿון) דער סעודה. 4. קראַנק װערן, פּלוצעם פֿאַרשלאַפּט װערן.

אױעקבלענען — אױסן. בלי אױעק, גע-בלעט. 1. אָנהײבן אָדער אַ לענגערע צײַט בליען. „אין אַ פֿאַרלינגדיקן טאַג האָט דער מאַנלבוים אױעקגעבליעט.“ 2. פֿאַרבלען, אױפֿהערן בליען. „סיאיו שפּעטהאַרבסט, אַלע בלומען שױן אױעקגעבליעט.“

אױעקבלויבן — אױסן. בלי אױעק, גע-בלויצט. 1. בליצן אַ לענגערע צײַט. 2. זײַער ער גיך זיך אָפּטראָגן, װי אַ בליץ. אַ אױפֿן גלינגן פֿערד. 3. גיך און טיף אַרױבערשפּרייט בליצן אין אַ חײַט ענין. אַ מיטן שאַרפֿן געדאַנק.

אױעקבליקן — אױסן. בליק אױעק, גע-בליקט. 1. ניט לייגן קיין אַכט. זיך מאַכן װי מע באַמערקט ניט. אַ פֿון עמעצן. 2. מוחל זײַן. אַ פֿון עמעצן אַ קרומען גאַנג. 3. דזוו אױעקקוקן.

אױעקבלעמען — טרוו. ער אױעק, גע-בלעטערט. 1. בלעטערן חײַטער, צעמישן װאָס מע האַלט. אַ די זעט, װאָס מע האַלט אין מיטן לייגענען. 2. פֿאַרגעסן מיט אַ פּיוון, מוחל זײַן. אַ אַ ניט-אַנגענעמע געשיכטע.

אױעקבלענדן — אױסן. בלענד אױעק, גע-בלענדט. אױסשטאַלן פֿון זיך אַ העלקייט אין דער װײַט אַרײַן. אַ מיט אַ שאַרפֿער שנין אין דער נאַכט אַרײַן.

אױעקבלעקען — אױסן. קע אױעק, גע-בלעקעט. אױסן — אָנהײבן אָדער אַ לענגערע צײַט בלעקען. אַרױסגעבן קלאַנגען (װעגן שפּע-סן). טרוו — (מיט ביטול) אַרױסברענגען עפעס, װאָס לױט קלאַנגען אָדער לױט אינ-האַלט דערמאַנט עס אין אַ שפּעס. אַ אַן אַרױע אַ רעדע.

אױעקבענען — אױסן. בענע אױעק, גע-בענעט. אָנהײבן אָדער אַ לענגערע צײַט בע-נען, רײַזן אומקלאַר, שטותים אע. אױף דער עלטער אַ װי אַ קינד.

אױעקבעטלען — טרוו. טל אױעק, גע-בעטלט. 1. אַ לענגערע צײַט בעטלען. אַ גבֿות כּל-זמן די פֿיס טראָגן. 2. קריגן עפעס פֿאַר זיך דורך אױסבעטלען. אַ פֿון ברודער די מתנה.

אױעקבעקען — בעקע אױעק, געבעקעט. אױסן — אַרױסלאָזן קלאַנגען (װי אַ ציג, שפּעס) אַ לענגערע צײַט. טרוו — אָנהײבן צו

אױעקבלוקען(נען) — [גאָלע(נען)] טרוו. גול [גאָל] אױעק, געגולט. 1. באַרױבן, צוגעמען פֿון עמעצן אױף כּוח, בגחאָלד. „מיין אייניקל זון יוסף האָבן בײַ מיר די לאַװטשיקעס אױך אױעקגעגולט“, ספ, יודישער קאַלאַניסט. 2. צוגעמען עפעס פֿון עמעצן אָן רעכט. „גול, אַרױבא, מעג מיט דאָס טיין? נאָר טעות גוי איז מותר, אָבער ניט אױעקצוגולען דאָס װאָס דער גוי אַרבעט שװער און ביטער“, טעיאַטאַר. 3. צורױבן דורך פֿאַלשן משפּט.

אױעקבלענען — טרוו. ברעך אױעק, גע-בראַכט, געברענגט. 1. אָפּברענגען, אָפּ-טראָגן. אַ עפעס צו עמעצן. 2. אױעקנעמען

אױעקברענגען — טרוו. ברענג אױעק, גע-בראַכט, געברענגט. 1. אָפּברענגען, אָפּ-טראָגן. אַ עפעס צו עמעצן. 2. אױעקנעמען

אױעקברענגען — טרוו. ברענג אױעק, גע-בראַכט, געברענגט. 1. אָפּברענגען, אָפּ-טראָגן. אַ עפעס צו עמעצן. 2. אױעקנעמען

מע פֿאַרצוקט דעם אַרעמאַן און מע גולט אַוועק דעם משפט, כלומר מע משפט גיט אמת, חה.

אָוועקגיי — דער. מצ נב. אַקט פֿון אַוועק־גיי, אַפשייד, פֿאַרשווינדונג; גסיסה, פטירה.

אָוועקגייאונג — די, ען. 1. פֿראַצעס פֿון אַוועקגיי. 2. טויט, פטירה. אַפילו עס וועט קומען די צייט פֿון אַ — מיט פֿיל זיסקייט וועט זיך דען ליגונג, און אַן צער און חרפה וועט זיך דען שלאָפֿונג, ישרי לב, חילונג 1867, טז ב.

אָוועקגיי — אַוטו. גיי אַוועק, בין ~געגאַנן (ג)ען (האַב אין אַ צאַל לר, וי: גראַדנע, דענע־באַרג, צום טייל ביאַליסטאַק, אַקט אין לשון פֿון יונגן דור צווישן ביידע וועלט־מלחמות). 1. (וועגן אַלע פֿיסיקע פֿאַשעפֿענישן) זיך לאָזן צו פֿוט אין אַ וועלכער גיט איז ריכטונג, פֿאַר־לאַנדזיק דאַס אַרט וואו מע געפֿינט זיך, ביידע קינדער הייבן זיך אויף און גייען אַוועק אַר־מעטיק מיט אַראַפּגעלאָזטע קעפּ, ממוס, שלמה ר' חיימס. קלזה: גיט דערלעבן זאַלטטו אַוועקצוגיין פֿון דעם אַרט! "נאַר מיין קליאַ־טשע אָבער האָט אין מיטן דעם שמועס פֿלר־צעם זיך אויפֿגעשטעלט און אַוועקגעגאַנגען וועטער אַ ביסל", ממוס, קליאַטשע. דאַ אין אַ מנהג אַז דער וואָס האָט גיט קיין צייט צו וואַרטן — קען זיך אַ, פּה, פֿון וועטע לעני־דע. 2. (וועגן מענטשן) אויף וואָסער גיט איז אַוועק פֿאַרלאָזן אַרט וואו מע געפֿינט זיך, און זיך באַוועגן צו אַ ציל. אויך: אַוועקרייטן, אַוועקפֿאַרן. קאַן גיט מאַריך זיין, דער שליח וויל מיר אַוועק גיין, פּראַג, ז' 16. אַביר דער יונגי פּרינץ זאמט פֿירשט מאַריטץ אַוי־אלי חשוּב־ים זענען בכלל גאַר גניגט היין וועק גנגיין, גה, ז' 148. געקומען איז ער געוונט און אַוועקגעגאַנגען קראַנק, פֿול. אַ פֿון די אויגן. אַ מיט ליידיקן, אַ מיט גאַרישט; אַ מיט אַ נאַן (מיט אַן אַפּגעשניצטער נאַן, אַבֿל וּחפּוי ראש, חרפה, בחרפה ובבושה) = אַ אַ באַליידיקטער, נאַך אַ דורכפֿאַל. אַ וי אַ (די) מויד פֿון טאַנץ; ווי אַ (די) קאַץ פֿון (דער) מילך, פֿון סמעטענע = אַ קעגן הילן, גע־צוואַנגענער הייט. אַ וי אַ קוימנקערער = אַ מיט אַ פֿינצטער פּנים, אַ פֿאַרוואַכטער. דער גאַוּ...פֿירט היכוחים מיטן קאַנאַניק, און דער גייט שטענדיק אַוועק אַבֿל וּחפּוי ראש, וי אַ קוימענקערער, פּראַ, מינע זכרונות. שמעק אַפּ (אויס) דען חלק און גיי אַוועק — צו עמעצן וואָס איז אומצופֿרידן מיט אַ ריח (גראַ). 3. (וועגן זאַכן, מאַשניען). מער גיט בלייבן אין פֿרענדיקן אַרט און זיך באַוועגן אין עפעס אַ ריכטונג. אַנהייבן אַרבעטן דורך געדריי פֿון רעדער אָדער אַנדערע טיילן (פֿון מאַשין). די באַן גייט אַוועק גיין אין אַוונט. דאַס דריידל גייט אַוועק אין היגל און שלעטט זיך דאַרטן שמונה־עשרה דאַוונען. די מאַשין איז אַוועקגעגאַנגען, געאַרבעט אַ האַל־בּע שעה און זיך אַפּגעשטעלט. 4. זיך ווערן צו עמעצן (מיט בקשה, טענה). אַ צום פּריץ, צום מלוּה, אין געריכט, צוּאָם בית־דין. 5. פֿאַרלאָזן, גיט האָבן צו

טאַן, אויסממדן. אַז די פּלה שעמט זיך (איז אַ שעמעוודיקע), דאַרפֿן די אונטערפֿירערס אַ, שו. "הינך אויך אויס, גיט אין אים נישט, טרעט פֿון אים אַפּ און גיט אַוועק". מט, משלי תקע"ד, 3, 15. "די בת־מלכה האָט געווינט וואָס זי גייט אַוועק פֿון אירע פֿיל אוהב־ים און אירע אוהב־ים האָבן זייער גע־ווינט הייל זי גייט אַוועק פֿון זיין, קח. סִיאִי פֿאַרוויסט דאַס וועט...געזעסן, [ער] פֿלעגט אַוועקגיי און זי גאַר פֿאַרגעסן, ממוס, יודל. אַ איין פֿאַרשטעקט = גיט לעבן מער צוזאַ־מען, וועגן מאַן וועט. אַ אַן אַ זינגע־זונט = גיט זאָגנדיק קיינעם; גיט אויף אַן איי־דעלן אַוועק. אַ זשע בשתיקה, אַן דעם זינגע־זונט פֿאַרגעסן? איז עפעס אויך פּריקרע, דאַס איז אַ ביסל מעשה ליטוואַק, ממוס, מסעות. 6. לאָזן אויף העקן (אַ געוויסע צייט). אַז דער קצב גייט אַוועק, שפּרינגט דער הונט אויפֿן קלאַץ, שו. 7. זיך נעמען צו עפעס, אַנהייבן זיך אויפֿצופֿירן אויף אַ ניעם אַוועק און זיך פֿאַרטיילן אין דעם ניעם. אַ אין אַפֿאַ־זייער. אַ אין חסידות, קבלה; אַ אין מסחר. "לערנסטו די נב־אים, גייסטו במילא אַוועק פֿון חסידות", אַפּ, אין פּוילישע וועלדער. אַ אין עמעצנס וועגן = איבערנעמען עמעצנס גע־דאַנקען, שיטה, אויפֿפֿירונג. געזאָלט אין פֿאַ־טערס וועג אַ, נט, משפּחה מעשבער ו.

8. אַנהייבן זיך (וועגן עפעס וואָס ציט זיך אַ לענגערע צייט). אַ (איין) אַ טאַנץ. עס איז אַוועקגעגאַנגען אַ שפּאַרעניש און אַ העטעניש, שע, קליינע מענטשעלעך. און סִיאִי אַוועק־געגאַנגען אַ ניער מזמור אויף דרש זייער־שעה, שע, טב־יה, אַ ריקוד מיטן גאַנצן עולם, לדב. 9. פֿאַרלויען אין צייט, ציען זיך אַ געוויסע צייט און זיך פֿאַרענדיקן. די צייט, דאַס לעבן, די גליקלעכע יוגנט, דער זומער, דער יום־טוב־, די וואַקאַציע אע גייען אַוועק. דער ליבער שבת גייט אַוועק און די וואַך קומט אַן. (דאַס) וואָס איז אַוועק־געגאַנגען קומט שוין גיט צוריק, שו. אַזוי גייט אַוועק אַ לאַנגע צייט, ביז דאַס קינד־לעב ווערט טאַקע אַ לישט, עט, לידער. דערווייל איז אַוועקגעגאַנגען אַזוי דער הינטער, און אונדזער בנימין נעבעך האָט זיך שטאַרק גע־מוטשעט, ממוס, מסעות. וואו דער ליבער שבת־קורש) גייט אַוועק = גאַר אין היטע מרחקים, ערגעץ אין אומבאַשטימטע וועטקייטן. 10. פֿאַרביטן ווערן מיט עפעס אַנדערש. פֿאַרשוואַנדן ווערן, גיט ווערן. אַ מיטן רויך, מיטן פֿיער. דאַ נון די מויארן פֿון מקום וואָרן אַוועק... איין גיט קלאַגליד פֿון חורבן ק"ק ורמיישא, [אַממט, 1723] [פֿ5 ווו]. איין געדאַנק קומט, דער אַנדערער גייט אַוועק, ממוס, בִּשְׂבִיחַה של משה, אין דעם שלאָף גייט אַלץ (זאָרג) אַוועק, שו. אַחוץ בעל־בתישע היזער, זענען אַוועקגעגאַנגען מיטן רויך בת־מדרשים און פֿלוצן, פּראַג, ישטעט און שטעלעך. וואָס ער פֿאַרדינט מיטן ווינט גייט אַוועק מיטן רויך, שו. אַ מיטן וואָסער, מיטן ווינט, מיטן שטויב, מיטן שטראַם, מיטן שטורעם. אַ וי דער

געכטיקער טאַג, וי דער פֿאַרצאָריקער שניי. 11. אויפהערן עפעס צו טאַן; פֿאַרלאָזן אַן אַרבעט, אַ שטעל. אַ פֿון דער שטעל. דען מענכר אירום בחור מוז אוועק גיין פֿון לעריגין, עיון, 2/17. רב־האַט דאַך געזאָגט אַז אַ פּועל קען חרטה האָבן אַפילו אין מיטן טאַג און אַ פֿון די אַרבעט, שהמ, 9/3. "און אויפֿדערנאַכט איז ער אַוועקגעגאַנגען פֿון די פֿרעמדע אַרבעט, האָט ער איין שעה גע־אַרבעט...", חה, 116. 12. זיך אַפּטאַן און עפעס, זיך אַפּשיידן. וואָס איז דער אונטער־שייד פֿון אַ פֿון שלעכטס און...די בחינה פֿון טאַן גוטס, תניא, עט. אין אונדזער טראַגישער צייט דאַרף מען האָבן דעם כּוח אַוועקצוגיין פֿון דער וועלט כדי צו בויען אַ ניע וועלט, אַ באמת ניע וועלט אינעם גייסט פֿון די גמראַייזן, גלות־ייזן, געטאַייזן, א. מענטס, 26/1960.

13. אַוועקגיי פֿון דער וועלט, שטאַרבן. אַז סע (איז) געקומען די צייט פֿון דעם זקן, אַז ער זאָל אַ פֿון דער וועלט, האָט ער... נחב, מעשה מחכ־ם, אַט איז בּש אונדז נישט לאַנג אַוועקגעגאַנגען איינע אַ נגידיטע, אַ וויבּל בלוט און מילך, שע, גענודי. אַ אַ פֿאַרוועסער צו גאַט = שטאַרבן, איר, גראַבלעך. אַ כאַפּן פֿיש = דערטרוקען ווערן.

14. פֿאַרניצט ווערן, אויסגעבראַכט ווערן; האָבן הוצאות. עס גייט אַוועק אַ סך (ווייניק) געלט. עס גייט אַוועק פּאַפּיר וי אין הויף, פֿול. דער גאַנצער צוקער גייט אַוועק אויף איינגעמאַכטס, גלאַט געלט וועט גלאַט אַ, פֿול. די גאַנצע חלה גייט אַוועק אויף דער המוציא, דער (גאַנצער) נדן גייט אַוועק אויף שדכות, דאַס גאַנצע געלט גייט אַוועק אויף מציאות, געלט גייט אַוועק — און אַ הונט בליפּט אַ הונט, שו. דאַס גאַנצע מעות־חיסים גייט בּשם שיכור אַוועק אויף חמצדיקן בראַנפֿין, שו. איך הינטש מיר נאַר צו פֿאַרמאַגן וואָס עס גייט אים אַוועק אין איין חודש, עט, טערקעלע. אויב וועלדיק דרייבן דער שראקן דו דיר דין געלט אזו וועק גיט איין טייל איין מסים אַוי אַיין טייל איין בילבולין, פּראַג, ז' 6. אזו העט איר טאַפּלט שאַדן, אייער רבי געלט גיט אַוועק אין לידן אַוי אייער קינדן גרייזר בלייבן, מלמד שיח, 1/3. אַ אין גוט געלט = קריגן מער וויפֿל עס איז ווערן; פּטור ווערן פֿון עפעס אויף אַ גראַטענעם אַוועק. 15. אַריבערגיין אין (צו) אַן אַנדער אינסטאַנץ, אין רשות פֿון אַ צווייטן, אַ אין העכסטן געריכט. דערנאָך האָט דער מלך זייער געוואַלט, ער זאָל האָבן אַ זון, כדי די מלוכה זאָל גיט אַ צו אַ פֿרעמדן, נחב, מעשה מחכ־ם, פֿון דעם דאָזיקן קאַמיטעט גייען אַפּס די ענינים אַוועק אין באַד אויף דער אייבערשטער באַנק, ממוס, מסעות.

16. (דריטפערזאָניק, אומפּערזענלעך) האָבן מזל, דע־פֿאַלג, מצליח זיין, אַנהייבן צו גיין גוט, עס גייט אים גוט אַוועק, די פּיעסע איז גוט אַוועקגעגאַנגען. אַ מיט אַ פּיעסע, פֿאַר־שטעלונג, אונטערנעמונג, פּראַעקט, גוט אַ

אים דעם ביסן אײַז, ממוס, ווינטשט 5. אז מע גיט יענעם אױעק דעם לעצטן ביסן — שטארבט אַ רשע, פֿון 1. דאָס לעבן, למב אוו לעבן, דעם קאַפּ, די גשמױע = זיך מקריב זײַן פֿאַר עפעס, זיך מוסר נפֿש זײַן. בשׂוים אויפֿן זיך פֿון גאַט] גיט אָפּשײַדן...אָפֿילו מיט אַ דעם לעבן ממש, תּניא, ד' 230. אַ דאָס געזונט = שווער אַרבעטן טלױבֿת עמעצן, עפעס. אַ אַלץ פֿאַרן (דעם) טיזול, שוואַרציאַר = פֿאַר אַ שלעכטן אומווערדיקן צוועק, מענטשן.

7. זיך לאָזן קאַסטן, באַצאַלן טייערן פּרייז. „העט איך כּמה אלפֿים וואָלטש איך אלש אוועק געבײן...“, גה, ז' 378. „איך וואָלט באַדיט אַלצדייג אַ אַזי לעבן צו בלמבן“, ממוס, קריאַטשע, איר, אַ אַ קאַפּ פֿון אַ הערינג, אַ זאַק מיט באַרשט, דאָס ווייכע פֿון אַ שטיין = איר, אַ אַ גיטשיקע זאַך אַדער גאַרישט.

8. מאַכן הרצאות, פֿאַרנוצן. „דאָס איבערדיקע געלט וואָס ער האָט נאָך געהאַט האָט ער עס אויף דער אַרבעריק [= האַרבעריק] אוועק געגעבן“, נחב, ימעשה מִבְּן־מֶלֶךְ וּבִדְשׁוּחָה. שְׂבוּעִת: אויף דאַקטורירן זאַל איך עס אַ! קללה: אויף דאַקטורירן זאַלטו עס אַ!

9. זיך אָפּרעכענען מיט עמעצן; אַרצײנאָגן, אָפּזידלען. אַ די אמתע פֿאַרצײ, דעם ריכטיקן חלק, ער קלעבט זיך אַנשטײבן אויף זיי אַ ליד און אַ זיי אַ גאַב אַז דער שוואַרצער־יאַר זאַל זיי נעמען, שע, מאָטל וו.

10. לאָזן אויסניצן. אַ די רייניקייט, די אומשולד. „זאַלטש נישט אױעק געבן אנדרי דיין פֿיינ־בריהיקייט, דיינע יאָרן צו איין אכזר“, מס, משלי תקעײד, ה, פ. „זיינע לעצטע עצמות אַ די קאַפּטראַליסטן“, אידישער אַרבעטער, קאַזנע, 1896. 11. אױעקלאָזן פֿון זיך, גיט זײַן כּוח אַנצוהאַלטן. „געטראַגן געטראַגן — און אױעקגעגעבן דעם יוון“, פֿוה [אַ מוסער וועגן אַ זון וואָס מע נעמט אים צו פֿאַר אַ זעלען].

12. איבערגעבן אין רשות פֿון עמעצן (צו לערנען, אַרבעטן, דערצײען). אַ די טאַכטער פֿאַר אַ דינסט; אַ דעם דינגל צו אַ שוסטער אין דער לערנען. „האָט קעניג אױעקגעגעבן זײַן בן־יחיד בבא בדי ער זאַל אים לערנען פֿעכטן, שיסן און ריפּטן וכדומה“, ייס, טאַג. 1955 X 5. „און די מיידלעך אויסלערנען עטוואָס אידיש־טייץ און אַ ביסעלע שרעבן און אַ זיי אין אַ קראַם“, ליאַנדאַר, ניער בריוונסטעלער, ווילנע, 1887. „אין זײַן האַנט, השיײת, גיב איך אױעק מִבְּן רוח וּגְשָׁמָה... און דו זאַלט מיך אויסלייזן מיט גרויס רחמנות“, פּוּקִחֵי־עוֹרִים, גי, ת״ש.

13. חתונה מאַכן (געוויינטלעך אַ טאַכטער). אַ די טאַכטער פֿאַר אַ מאַן, פֿאַר אַ שווער אין אַ ריך הויז. אַ דעם בן־תּוֹרָה אויף אייביקע קעסט. „דו זאלשט טעכטער צו מאַנין פֿון דיר אוועק געבן אונג מאַן זאלן לנג ביא זיא לעבן“, עיוו, 1/37.

14. אויסברעכן, אויסמייקענען. אַ אַלץ וואָס מע האָט געגעסן. אַ צוריק. אַ דער מאַמעס מילך, אויך אויסקרענקען.

דינעפּער ו. 2. אויסבאַהאַלטן זיך; פֿאַרשטעלן זיך. „אנג...האָט זיך פֿון שאל אױעקגעגעבעט דורך זײַן פּיטויף, מלרה, ג/ב.

אױעקגען — די ווערטער וואָס מע געפֿינט ניט מיט אױעקגע... — אױעק + דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

אױעקגעאַרבעט — אַזי, פֿאַר אױעקאַרבעטן. האָט מע האָט שוין פֿאַרענדיקט אַרבעטן אַדער געאַרבעט אויף דעם אַ לענגערע צײַט. די אַע זאַקן, פֿיסלעך פֿון טיש אַזוז. די אַע צײַט, שעה אַזוז.

אױעקגעבױגן — אַזי, פֿאַר אױעקבױגן. — געבױגענער. וואָס מע האָט אָפּגענייגט אין אַ זײַט (עס זאַל גיט שטערן צו עפעס). אַענע צווינגן.

אױעקגעבױגנקייט — די (דאָס), י. אייגן שאַפֿט אַדער מצבֿ פֿון זײַן אױעקגעבױגן. אַ פֿון דער דיסקוסיע, טעמע אע.

אױעקגעבױגענער־הײט — אַזוז. לר. ווען עס איז שוין אױעקגעבױגן אַדער אין מצבֿ פֿון זײַן אױעקגעבױגן. אַ וועלן די צווינגן גיט שטערן דורכצוגיין.

אױעקגעבורטשענט — אַזי, פֿאַר אױעק־בורטשען. — וואָס איז אַרויסגעזאַגט אומ־קלאַר אַדער אומצופֿרידן. אַער ענטפֿער.

אױעקגעבױבלע — [...] באַצאַלטן אַזי, פֿאַר אױעק־בטלען. — וואָס איז געפֿרט אויף אומ־וויכטיקס. אַע צײַט, יאַרן.

אױעקגעבליבן — אַזי, פֿאַר אױעקבליבן. — געבליבענער. וואָס איז אַהער גיט געקומען (געווען), נאָר געבליבן אַנדערשואו, די אַענע האָבן בעסער אויסגעפֿירט ווי די געקומענע.

אױעקגעבן — טרוו. גיב אױעק, געגעבן. 1. ענדגילטיק געבן; אָפּגעבן. „דאָס שעפֿל פֿון באַד גיט מען גיט אױעק“, שוו. „די פּוּחִזים... האָבן...זאָגעזאַגט דאָס לעבן צו שנקען, נאָר זײַ זאַלן גאַר זײַער האָב פֿון זיך אַ“, מעשה אומן. 2. באַצאַלן אַ חובֿ, אומקערן וואָס עס קומט. „קיינמאַל גיט לייקענען און קיינמאַל גיט אַ“, פֿוה. „אַ דריסט דאַרפֿן אויפֿשטיין פֿון שלאָף וועל איך דיר אױעק־געבן“, פֿוה [ווש מיט: אַ וועק געבן, פֿון חערב וועקן]. 3. צוריקגעבן; מלא זײַן, מתקן זײַן, גאַט וועט אַ. „דער גוסח פֿון על חטא אין קריאת־שמע איידער מע גיט אױעק דעם פֿקדון“, לדב. 4. אומקערן אַן אַבידה.

5. אַנטלענען; אַרפֿינגליגן אין מסחר. אַ דעם קאַפיטאַל אין שותפֿות. „צוואַמענגעקליבן אַ רובל הונדערט, אױעקגעגעבן אויף פֿראַצענט“, פֿרץ. 6. מנדב זײַן, שענקען. אַ דאָס לעצטע, דאָס העמד פֿון לייב. „אביר בשעת מיתתו מאג ער אפֿילו כל אשר לו היך וועק געבין פי אדם קרוב לעצמו“, גה, ז' 266. וואָס זײַנען זיי מיט אים פֿאַר שמעלקעס, זיי זאַלן

דאַרף געווערן, שוו =] ביז עס גייט גוט אױעק...].

אױעקגײעניש — דאָס (די), ז. פּראָצעס פֿון אױעקגיין.

אױעקגײער — דער, י. דער וואָס גייט אױעק; בעל־פּחדוּ; אַסימילאַטאָר, אָפּטריניקער, פֿאַררעטער. „דו ביסט גיט פֿון די אַים אפֿילו אַז איך האָב דיר געוואָלט טייטן, ביסטו אויך גיט אױעקגעגאַנגען“, אפּא, נעטראַכט מיט עבר־טיטש.

אױעקגילימן — אַוטוו, דריטפּערזאַנקע, עס גילט אױעק, עס האָט געגאַלטן. זיך אַזי געבן, געלינגען, מצליח זײַן (אויף אַ לענגערער צײַט). דאָס נייע געשעפֿט וועט אַז אַ. „דערהויפּט האָט מיר אױעקגעגאַלטן מיט מִבְּן ישׁבת, ד״ה מיטן בעל־הבית הוא איך האָב געגעסן שבת“, יפֿאַל, 1890. Ne 2, בילאָגע.

אױעקגיסן — טרוו. גיט אױעק, געגאַסן. 1. גיסן אין אַ זײַט. אַ דאָס שמוציקע וואָסער. „מע מוז זיך וואַשן אין אַ כלי, אַבער נישט אויף דער ערד אונג נישט אויף שטילעך האַלץ; דאָס וואָסער מוז מען אַ דאַרט האו קיין מענטשן גייען, חא, ה/ב. 2. גיסן אַ לעני גערע צײַט (אויך אַוטוו). „דער רעגן האָט אױעקגעגאַסן עטלעכע טעג כּסדר“.

אױעקגלושען — אַוטוו. „שע אױעק, געגלושעט. אויך: גלושען, גלושען. 1. אַנטייבן אַדער אַ לענגערע צײַט מאַכן אַ טומל וואָס פֿאַרטויבט. 2. זיך דערוויטערן מיט אַ טומל. אַ אויפֿן טראַקטאָר.

אױעקגליבטשן זיך — אַוטוו. גליטש זיך אױעק, זיך געגליטשט. 1. זיך דערוויטערן דורך גליטשן זיך. אַ זיך אויף די גליטשערס העהעלט. 2. פֿאַרלאָרן גיין; גיט קענען אַנצוהאַלטן. „דאָס מול האָט זיך פֿון אים אױעקגליטשט“. אַ גוט געשעפֿט האָט זיך מיר אױעקגעגליטשט פֿון אונטער די הענט“.

אױעקגליטען — אַוטוו. גלי אױעק, געגליטען. 1. גלעזן אַ לענגערע צײַט, די קוילן אין אויחן האָבן אױעקגעגליט די גאַנצע נאַכט. 2. ליגן אין שטאַרקן פֿיבער אַ לענגערע צײַט. דער קראַנקער האָט אױעקגעגליט אויף (אין) פֿאַקן עטלעכע טעג.

אױעקגעגבענען — [...] גאַנצווענען] טרוו. גנבע אױעק, געגנבעט. 1. אױעקגעמען בײַ עמעצן עפעס אָן באַצאַלט, אָן יענעם חיסן. אַ דאָס (דעם) שוואַרצאַפּל פֿון אויג = אַ זײַער אַ טייערע זאַך, זײַער קונציק. אַ דעם חומש מיטן לאַ תּגובֿה, פֿוה. „אַזוי ווי איינער האָט כּמה טירחות ביז ער קריגט געלט און דערנאַך האָט ער גיט וואָס צו עסן, מחמת מען גנבעט עס בײַ אים אױעק“, חה. 2. צונעמען (אַרויסקריגן) דורך אָפּנאַרערײַ. אַ דעם סוד. „בלעם האָט אױעקגעגעבעט דעם שכל פֿון מענטשן מיט זײַנע רייד“, נוצ ו.

אױעקגעגעבענען זיך — אַוטוו. גנבע זיך אױעק, זיך געגנבעט. 1. פֿאַרלאָזן אַרט אומבאַמערקט; זיך אַרויסקאַפּן ווען קיינער זעט נישט; אָפּצײען. „ער גנבעט זיך אױעק פֿון דער זקנה מיטן זעלבן געפֿיל וואָס ער גנבעט זיך אַרויס פֿון דער היים, בערג, בנים

אױעקגעבן זיך — א. אױנגאנגן זיך אָפּגעבן (אָן אַרבעט, אַ ציל, אָן אידעאַל). זיך אַ דעם פֿאַראַיין, דער פֿאַרטיי, זיך אַ צו דער תורה. 2. זיך מקרבֿ זיין, זיך ברענגען פֿאַר אַ קרבֿן. „אױזי ווי אַ זון וואָס סטאַרעט זיך אַרום זײַן טאַטע-מאַמע, און ער גיט זיך אַוועק צום טויט פֿאַר זיי אויף זיי אויסצולייזן“ תנ"א, 30.

אױעקגעבראַכט — אַדי, פֿאַר אַוועקברענגן גען. ל.ז. וואָס מע האָט אַוועקגעפֿירט, אַוועק-געטראָגן. אַצ סחורה.

אױעקגעבראַכן — אַדי, פֿאַר אַוועקברעכן. געבראַכענער. 1. וואָס מע האָט באַזיטיקט דורך (אָפּ)ברעכן. אָן אַ צווינגל. 2. אָפּגע-פֿערמט, דערױנטערט.

אױעקגעבראַכנקייט — די (דאָס), זי. אױגג-שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעבראַכן. אָן אָפּגעפֿערמדטיקייט. **אױעקגעברענגט** — פֿד. דזו אַוועקגע-בראַכט.

אױעקגעבראַנגען — אַדי, פֿאַר אַוועקגיין. וואָס איז שוין מער נישט. אַצ יאָרן, כוחות. **אױעקגעבראַנגענעררהייט** — אַדזו. ל.ז. ווען עס (מען) איז שוין אַוועקגעבראַנגען אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעבראַנגען. „אַ איז נאָך פֿאַרבליבן דער ריח פֿון אירע פֿאַרפֿומען“.

אױעקגעבראַנגענקייט — די (דאָס), מצ נב. נעגל. דאָס וואָס איז געווען פֿרענער; עכּר. „די אַ, ווען אומגעקערט אין זכרון, איז לעבֿ גער ווי די פֿלויזע קעגנױטערטיקייט, אבא גאַרדן, יודישע עטיק“.

אױעקגעבאַסן — אַדי, פֿאַר אַוועקגיין. געבאַסענער. וואָס מע האָט געמאַכט עס זאָל אַוועקרינגן פֿון אַ פֿלי; וואָס מע האָט געבאַסן אין אַ זיט. אַענער חזן; אַענע פֿאַ-מויניצע.

אױעקגעבולמטערהייט — [...]גאָלט... אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועקגעבולט, צוריקקריגן סחורה אַ.

אױעקגעגנבֿעמטערהייט — [...]גאָנעט... אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט (זיך) אַוועקגעגנבֿעט; געהיט, בשתיקה זיך אַרויספֿאַררעט. „די קינ-דער שפּילן זיך אַ פֿון חדר“.

אױעקגעגעבן — אַדי, פֿאַר אַוועקגעבן. געגעבענער. 1. וואָס מע האָט (אָפּ)געגעבן צוריק. אַענער חוב; אַענער מלבוש. 2. וואָס מע האָט געשאַנקען. אַ געלט, קליידל. 3. וואָס מע גיט אָפּ אין דער זעלביקער מאָס, אויפֿן זעלביקן אויפֿן. „סאיז אַענע זאַכן: דו האָסט מיר אַנטפֿאַלפֿן, העלף איך דיר גיט“.

אױעקגעגעבענעררהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועקגעגעבן, זיך קריגן פֿאַרן אַוועקגעבן און נאָך מער זיך קריגן אַ.

אױעקגעגעבן — אַדי, פֿאַר אַוועקגעבן. געגעבענער. אויפֿגעגעבן ביזן סוף אָדער מיט גרויס אָפּעטיט. אַענע שיריים פֿון רבינט טיש.

אױעקגעגראָבן — אַדי, פֿאַר אַוועקגראָבן. געגראָבענער. וואָס מע האָט באַזיטיקט דורך (אָפּ)גראָבן. אַ בערגל מיט.

אױעקגעדרונגען — אַדי, פֿאַר אַוועקדינגען. 1. וואָס מע האָט גענומען צו גיבן פֿאַר געזאַלט אויף אַ באַשטימטער ציט. אַצ דירה. 2. אָפּגעקויפֿט, באַקומען נאָך אַ דינגען זיך. אַ וועגעלע האַלן. 3. דזו אויסגעדרונגען דורך געבן אַ גרעסערן פֿריז. פֿון אונטער די הענט אַצ סחורה.

אױעקגעדרייטערהייט — אַדזו. ל.ז. וואָס מע האָט שוין (מע האָט זיך) אַוועקגעדרייט; אין מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעדרייט. אַ עפעס אויסברוטשען.

אױעקגעהאַנגען — אַדי, פֿאַר אַוועקהענגן גען. אַדי; גע-אַהאַנגען. וואָס מע האָט אויפֿגעהאַנגען אין אַ זיט אָדער אויף אַ לענגערער ציט. אַצ מלבושים.

אױעקגעהרגעמטערהייט — [...]האַרגעט... אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועקגעהרגעט. „אַ, הייבט זיך אויף דער אַקטיאָר און בוקט זיך פֿאַרן עולם“.

אױעקגעוואַנטשן — אַדי, פֿאַר אַוועק-ווינטשן. **אױעקגעוואַונען** — אַדי, פֿאַר אַוועקגעווי-גען. אַ געלט.

אױעקגעוואַנקען — אַדי, פֿאַר אַוועקגיין-קען. **אױעקגעוואַנדערט** — אַדי, פֿאַר אַוועקוואַל-גערן (זיך). „דער ים ליגט נאַקט-הויל אַ אויפֿן בויד, דער קאַפּ אין תּהום...“ חג, אײַר, ר"ה תּשכ"א.

אױעקגעוואַנדן — אַדי, פֿאַר אַוועקגענדן. פֿד, אוקר. אַענער בליק.

אױעקגעוואַנדערטערהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועקגעוואַנדערט. (גיט) בענקען נאָך דער היים אַ.

אױעקגעוואַרפֿן — אַדי, פֿאַר אַוועקוואַר-פֿן. געוואַרפֿענער. געוואַרפֿן אויף דער ערד, אין אַ זיט; איבערגעלאָזט, געלאָזן אויף הפֿקר; פֿאַרעסן; איבערגעריסן. אַענע גע-שעפֿטן; אַענע פֿלה; אַענע אַרבעט.

אױעקגעוואַרפֿנקייט — די (דאָס), מצ נב. אײַגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעוואַרפֿן. אַ פֿאַרלאָזנקייט, אַ פֿאַרשטויסנקייט, אָן אַ.

אױעקגעוואַרפֿענעררהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט עס שוין אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעוואַרפֿן. אַ איז אַ חובֿ נאָך אַלץ אַ חובֿ, רייד.

אױעקגעוואַשענעררהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט באַזיטיקט, אָפּגערייניקט פֿון עפעס דורך וואַשן; אין מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעוואַשן. „אַ קען מען נאָך אַלץ דערווען סימנים פֿון פֿלעקן“.

אױעקגעוויזן — אַדי, פֿאַר אַוועקוויזן. געוויזענער.

אױעקגעוויינען — טרו. געחין אַוועק, גע-וואונען. 1. צונעמען אַלץ, אײַנגאַנגן דורכן געווינען אין קאַרן, אָדער אָן אַנדער שפּיל, אַ וועט אַע. אַ דאָס לעצטע, דאָס העמד פֿון לייב, די תּחתונים. 2. געווינען צוריק וואָס מע האָט געהאַט פֿאַרשפּילט. אָן אַנשטעלער קען אַ דאָס פֿאַרשפּילטע.

אױעקגעווישטערהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועק-געווישט. אַ אַוועקווישן. אַוועקשטעלן די בלים אַ.

אױעקגעוויזן — אַדי, פֿאַר אַוועקוויזן. געוועזענער. היפֿך פֿון בייגעוועזן. אַענע מיטגלידער פֿון פֿאַראַיין; אַענער פֿון דער פֿאַרזאַמלונג.

אױעקגעוויזנקייט — די (דאָס), זי. אײַגג-שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעוועזן. שטענ-דיקע אַ.

אױעקגעוויזן — פֿאַר אַוועקוויזן. **אױעקגעוויזען** — אַדי, פֿאַר אַוועקווי-גען. אָן אַ לידל.

אױעקגעוויזקען — אַדי, פֿאַר אַוועקווי-קען. אַצ אַרצות.

אױעקגעווישטערהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועק-געזיט. אַ אַוועקזען. „אַ בלייבט די פֿליסי-קייט אינגאַנצן רייד“.

אױעקגעווישטערהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועק-געזעט. אַ אַוועקזען.

אױעקגעוויזן — אַדי, פֿאַר אַוועקזען. געזענער. וואָס מע האָט בכּוון גיט באַ-מערקט; וואָס אויף דעם האָט מען גיט געקוקט. אַענע חסרונות. „אױעקגעזען די חסרונות, איז ער נאָך אַלץ אַ לייטישער פֿאַסורדינאַק“.

אױעקגעזעסן — אַדי, פֿאַר אַוועקזען. געזעסענער. וואָס זיצט (וואוינט, איז אין תּפּיסה, פֿאַרהאַלט זיך ביי עפעס) אַ לענגערע ציט. די אַענע ביים טיש, אין טורמע אַזוול.

אױעקגעזעסענעררהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מען איז שוין געזעסן אָדער אין מצבֿ פֿון זיצן אַ לענגערע ציט. „אַ אין דער פּינצטער האָט מען זיך דערציילט מעשהלעך“.

אױעקגעזעצט — אַדי, פֿאַר אַוועקזעצן. וואָס מע האָט געמאַכט, עס זאָל זיצן, הינער, אַצ אויף די אייער; די אַצ ביים טיש; דער אַער אין קאַרצער.

אױעקגעזעצטערהייט — אַדזו. ל.ז. וואָס מע האָט שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אַוועק-געזעצט. „ער זיצט טאַקע אַ, ער וועט אַזוי זיצן היפשע עטלעכע יאָר“.

אױעקגעזעצטקייט — די (דאָס), זי. אײַגג-שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעזעצט. אָן אַ אין בלאַטע, אין אַ פֿאַרלענגנהייט.

אױעקגעחושכטקייט — [...]כּווישעכטקייט] די (דאָס), זי. אײַגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אַוועקגעחושכט. אַ אַוועקחושכן, אַ פֿאַר-פּינצטערטיקייט, אַ פֿאַרשוואַרצטקייט, אָן אַ.

אױעקגעחלומט — [...]כּאַלעמט] אַדי, פֿאַר אַוועקחלומען. 1. וואָס מע האָט פֿאַר-ברענגט אין חלומען, פֿאַנטאַזירן. אַצ יוגנט. 2. וואָס מע האָט זיך דערױנטערט דערפֿון אָדער אָפּגעשאַפֿט דורך פֿאַנטאַזיע. אַצ ווירק-לעכטיקייט.

אױעקגעחלומטערהייט — אַדזו. ל.ז. ווען מען איז אין אַ צושטאַנד פֿון חלומען אַ לעבֿ גערע ציט. זיצן איבער אַ בוך אַ און גיט לייצען.

אױועקגעחלומטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעחלומט. אַ פֿאַרטראַכטיקייט, אָן אַ.

אױועקגעחלשטעררהייט — [...] כּאַלעשטער־הייט [זײַט] זײַט. לר. ווען מע האָט שוין (אָדער) מען איז אין מצב פֿון זײַן אױועקגעחלשט. ליגן אַ.

אױועקגעחלשטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעחלשט. אַזאַ אַ אָ עס איז שווער צו דערמינסערן. **אױועקגעחשבונטעררהייט** — [...] כּעִזשׁבִּי טעררהייט] זײַט. לר. ווען מע האָט שוין אַראַפֿגענומען פֿון רעכענונג; ווען עס איז אין מצב פֿון זײַן אױועקגעחשבונט. זיך אויס־גלעכן אַ.

אױועקגעמאָנאָמטעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין אױועקגעמאָנאָמט (אויך: אױועקגע־גאַנגען טאַנצנדיק). פֿאַרשווינדן אַ.

אױועקגעמאָקמטעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױועק־געטאַקט. אָפֿגעבן די אַרבעט אַ.

אױועקגעמאָקמקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעטאַקט. אַ אױועקטאַקן. אָן אויסגעשניצטקייט, אָן אַ.

אױועקגעטייטקייט — די (דאָס), מצ. נב. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעטייט. אַ אױועקטייטן. ניט קיין אויפֿלעבעטקייט, נאַר אַן אַ.

אױועקגעטראַגן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקטראַגן. אַ געטראַגענער. וואָס מע האָט גענומען פֿון איין אָרט און איבערגעטראַגן אויף אַ צווייטן. זעט פֿאַר זיך אין חלום: איינגעשלאַגענער, אויסגעטראַצטע, אַענע, גאַנצע הורבעס ביי־מער אויסגעריסענער, אל. וו. די לעצטע.

אױועקגעטראַגענעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט עס שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױועקגעטראַגן.

אױועקגעטראַטן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקטער־טן. אַ געטראַטענער.

אױועקגעטראַכטיקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעטראַכט. אַ אױועקטראַכטן. אָן אַ אויף לאַנגע שעהן. אָן אַבסטראַהירן, אָן אַ.

אױועקגעטרוימטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגע־טרוימט. אַ אױועקטרוימען. אָן אױועקגע־חלומטקייט, אָן אַ.

אױועקגעטרויערטיקייט — די (דאָס), בא. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעטרויער־ערט. אַ אױועקטרויערן. אָן אַ אויף יאָרן און יאָרן.

אױועקגעטרוינקען — זײַט. לר. פֿאַר אױועקטרוי־קען. אַ אַער פֿוט, ווייץ.

אױועקגעטריבן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקטרי־בן. אַ געטרייענער. אַענע אָנפֿאַלערס.

אױועקגעטריבנקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעטריבן.

אױועקגעטריבנקייט — זײַט. לר. ווען אַ פֿון אַלע קוואַלן פֿון פֿרנסה.

אױועקגעטריבענעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױועקגעטריבן. די הינט בילן אַ.

אױועקגעטרייסלשטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגע־טרייסלט. אַ אױועקטרייסלען. אָפֿגעשאַקלטיקייט, אױועקגעטרייסלען.

אױועקגעטרייקנען — זײַט. לר. פֿאַר אױועקטרייק־ען. וואָס איז קאַלע געוואָרן פֿון צו פֿיל טרייקענען (זיך); פֿאַרדאַרט. אַע פֿירות, תבואה.

אױועקגעטרענטיקייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין אױועקגעטרענט, אַפֿ־געטיילט וואָס איז געווען פֿרזער צוגענייט. „אויפֿגעטייערהייט אױועקטערנען, אַ היידער צוזאַמענטייען“; פֿול = במשפּיל פֿון אומזע־קר אַרבעט.

אױועקגעטראַגטעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין פֿאַרטריבן אָדער זיך אַליין געלאָט לויפֿן און געלאָפֿן אַ חשטערן מהלך. אױועקגעטריבענעררהייט; פֿאַרשמעטעררהייט. אַ איז ער נאָך רק געפֿעלדער. קוים אָפֿכאַפֿן דעם אָטעס אַ.

אױועקגעטראַגטקייט — די (דאָס), בא. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעטראַגט; אימ־פעט, פֿאַרשמעטקייט; אױועקגעטריבנקייט.

אױועקגעטראַפֿט — זײַט. לר. פֿאַר אױועקטראַפֿן. אַ.

1. אין אַזעלעניש צוגענומען, אױועקגענומען, אױועקערסן; אויסגעכאַפֿט, אויסגעזאַרט. אַע מציאה, סחורה, זאַכן אַזאַז. 2. וואָס איז צעטומלט, איבערראַשט; וואָס האָט פֿאַרלאָרן דעם קאַנטראָל איבער זיך, איז פֿאַרכאַפֿט, נשתומם געוואָרן. פֿטם. זיצט אָן אַע (פֿון דעם וואָס ער זעט, מע דערציילט אט).

אױועקגעטראַפֿטעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין אױועקגעכאַפֿט. אַ פֿון פֿענער.

אױועקגעטראַפֿטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן (ווערן) אױועק־געכאַפֿט. אָן איבערגעאַפֿטקייט, אָן אַ.

אױועקגעלאָזן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקלאָזן. אַ געלאָזענער. וואָס האָט באַקומען מעגעלע־קייט אױועקצוגיין פֿון עפעס, זיך באַפֿרײַען פֿון עפעס. אַענע פֿון שקלאַפֿערז, תּפֿיסה.

אױועקגעלאָפֿן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקלוי־פֿן. אַ געלאַפֿענער. גיך אױועקגעגאַנגען, אָנט־רוגען, דעזערטירט, פֿאַרשוואַנדן; זיך באַ־פֿרײַען. אַענע יוגנט, יאָרן; אַענער אַרעסטאַנט.

אױועקגעלאַפֿענעררהייט — זײַט. לר. ווען מען איז שוין אױועקגעלאַפֿן; אין מצב פֿון זײַן אױועקגעלאַפֿן. הונגערן (זיך מאַטערן) אַ.

אױועקגעלאַפֿן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקלעפֿן. אַ געלאַפֿענער. אויסגעלאַשן (מיטאַמאַל אָדער נאָך אַ דויערנדיקן פֿראַצעס פֿון לעפֿן). אָן אַ פֿענער.

אױועקגעלייגט — זײַט. לר. פֿאַר אױועקלייגן. אַ.

1. וואָס מע האָט געלייגט האַריוואַנטאַל. אַע־לייער. 2. וואָס מע האָט פֿאַרגרייט, אָפֿ־געפֿאַרט (צוליב אַ געוויסן ציל). געלט אַע אויף נדן. 3. וואָס מע האָט דערהרגעט. „אַע מיט פֿאַרשטאַרטע אויגן, וואַלגערן זיך אין מיטן גאַס“.

אױועקגעלייגטעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױועקגעלייגט. אַ ניט קענען געפֿינען; לאָזן עמעזן ליגן אויף דער ערד אַ.

אױועקגעלייגטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעלייגט. אַ אױועקלייגן. אָנגעגרייטקייט; אָפֿגעווענדטקייט; איבערגעגעבנקייט. אַרבעטן פֿאַר יענעם מיט אַזאַ אַ ווי פֿאַר זיך. „מיט איז חכמה, חכמה איז דער ענין פֿון ביטול, אַ“; יוֹס־פֿיצחן שניי־אורטאָ, מאמר חג הסוכות, ניי ת־ש.

אױועקגעלייגטערטיקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעליי־טערט. אַ אױועקלייגטערן. אויסגערייגטקייט

אױועקגעלייגטקייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין געשטיקן פֿלעק אָדער חסרון.

אױועקגעלעבן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקלעבן. וואָס מע האָט געגעבן עמעזן צו ניצן אויף אַ געוויסער צייט. „אָן אַע־גראַשן קען ברע־נען גען אַ גילדן“, שווא. „אין אַן אַ טעפל קען מען קיין וועטערעניש ניט צושטעלן“, שווא.

אױועקגעלעבענעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין אױועקגעלעבן; אין מצב פֿון זײַן אױועקגעלעבן. אַ איז ווי אױועקגעשאַנקענער־הייט, שווא.

אױועקגעלעבעטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעלעבעט. אַ אױועקלעבן. „אָז מען איז אין די אַנציקער, איז עס שוין ניט קיין לעבן, נאַר אַן אַ“.

אױועקגעלערנטיקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעלערנט. אַ אױועקלערנען. אַ הייסט נאָך ניט אויסגע־לערנטיקייט.

אױועקגעמאָנאָמטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעמאָ־גערט. אַ אױועקמאָנאָמערן (זיך). אָן אויסגע־דאַרטיקייט, אָן אַ.

אױועקגעמאָנאָמטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעמאָ־טערט. אָן אויסגעשעפֿטקייט, אָן אַ.

אױועקגעמאָכטעררהייט — זײַט. לר. ווען מע האָט שוין אָדער אין מצב פֿון זײַן אױועק־געמאַכט. אַ אױועקמאַכן. פֿאַרענדיקן און אַינפֿאַקן אַ.

אױועקגעמאָכטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעמאָכט. אַ אױועקמאַכן. פֿאַרענדיקטקייט; באַזונטיק־קייט; אױועקערוקטקייט.

אױועקגעמאָלדן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקמעלדן. אַ געמאַלדענער. אַענע געסט.

אױועקגעמאָלנקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעמאָלן. אַ אױועקמאָלן & וו. „סיאיו ניט קיין קאַפֿיע פֿון בילד, נאַר סתם אָן אַ“; אַ האַסטיקע אַ, ניט קיין קלאָרע רייד.

אױועקגעמאָלן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקמעלן. אַ געמאַלענער. אַענע מילך; אַענע קי. אַענע קאַנטריבו־ציע.

אױועקגעמאָסטן — זײַט. לר. פֿאַר אױועקמעס־טן. אַ געמאַסטענער. אַ פֿעלד = אויסגע־מאַסטן; דורכגעשפֿרייזט.

אױועקגעמאָרעמטקייט — די (דאָס), זײ. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אױועקגעמאָ־רעט. אַ אױועקמאָרען. אױועקגעמוטשעטקייט; אויסגעדאַרטקייט.

אוועקגעמבלען — בל אוועק, געגעמבלט. א.מ. אוטו — א לענגערע צייט שפילן קארטן אדער חטטן אויף פערדגעיעגן. א' טעג און נעכט. טרו — 1. פארשפילן. א' א פארמעגן. 2. דורך ארניטאן זיך אין אן אזארט שפיל פארטריבן, באזייטיקן עפעס. א' דעם אומעט. **אוועקגעמוטשעמטערהייט** — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעמוטשעט. א' אוועקמוטשען. אויסגעפנייניקטערהייט; אויסגעמאטערטערהייט.

אוועקגעמוטשעמטערהייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעמוטשעט. אוועקגעמאטערטקייט, אוועקגעפנייניקטקייט.

אוועקגעמיטן — אדי, פאר אוועקמיטן. געמיטענער. איענע סכנה.

אוועקגעמישטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעמישט. ניט קענען געפינען די שטעל א. ארניטאן אן אן אין שולאד א.

אוועקגעמקטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעמקטקייט. א' אוועקמקען. אן אפגעריבנקייט, אן א.

אוועקגענאכן — אדי, פאר אוועקגיטן. גענאסענער. איענער שמעקטאבעק.

אוועקגענארמטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק גענארט. אוועקנארן. דאס קינד היינט א' פון דער מאמען, רייד.

אוועקגענארמטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגענארט. א פארפירטקייט, אן א.

אוועקגענומען — אדי, פאר אוועקגעמען. 1. צוגענומען, אוועקגעטראגן; דערהיטערט; אוועקגעכאפט, אוועקגעפירט. איער פלויט; א' געלט; איע כוחות. דער שכל איז פון אים א, מחמת... ער איז רחמנא לצלן משוגע, חה. 141. 2. קאניונקטיוו. חוץ דעם פריערדיקן, שוין ניט נעמענדיק אין באטראכט, ניט אריינייניקטערהייט אין חשבון. א' די נייע תביעות, קומט אים נאך געלט פון פארצאירן, רייד. און צווייטנס, א' שוין רחמנות, האט דאך די שקאפע אויף מיר טאקע א גרויס רעכט געהאט, מומט, קליאטעט.

אוועקגענומענערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק גענומען. א' זיך באקלערן וואס מע האט אגענווארן, רייד.

אוועקגענייגטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגענייגטקייט. אוועקגענייגטקייט, אפגעקערטקייט.

אוועקגעניצטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געניצט. אוועקניצן (זיך), א' ניט טויגן צו קיין זאך.

אוועקגעניצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעניצטקייט. קאליע ווערן דורך א.

אוועקגעמבליקטקייט — [אסמאטיקייט] די (דאס), בא. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין

אוועקגעמבליקטקייט. א' פון אנטוויקלונג.

אוועקגעמקטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געפאקט. א' אוועקפאקן. ארויסטראגן, אוועק שיקן א'.

אוועקגעפארטערהייט — [אפפארטערטערהייט] אדו. לר. ווען מען איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעפארט. א' אוועקפארטן. אויסגעפארטערהייט.

אוועקגעפארטקייט — די (דאס), בא. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפארטקייט, נאך אן א' רייד.

אוועקגעפארטערהייט — [אפפארטערטערהייט] אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעפארט. א' אוועקפארטן. וואס ברענגט עס מיר א'?

אוועקגעפארטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפארטקייט, א' פון צייט און פון כוחות.

אוועקגעפרייניקטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפרייניקטקייט. ניטקייט, א' דורך גאנצע הענט.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. א' פלאצט. א' אוועקפלאצן. א' פון אויסגעבלאזט זענען פלענער.

אוועקגעפערטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געפערטעט. א' אוועקפערטען. אנטאן א העמד א'.

אוועקגעפלאצן — אדי, פאר אוועקפלאצן. געפלאצענער. 1. וואס איז פריער געשטאנען, געהאנגען אע און נאך דעם געפלאצן, איער בוים; איענע עפל. 2. וואס איז קראנק געווען ווערן אדער געשטארבן. מיט אימפעט האט ער גענומען זיך שפרייטן איבער די איענע, דעמבלין, צוויי און א דריטער. 3. וואס בלייבט ווי א רעשט נאך אן ארבעטספראג צעס. איענע שטיקלעך סחורה (במש צושונדן). 4. וואס איז אפגעטראטן, פון אן איינע, ריכט טונג, שיטה אע, פון א גרופע, פאלק, איע פון יידישן פאלק.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצן; אפגעשטארטקייט; אנטעכטיקייט, פארלאנגיקייט; אפגעפלאצטקייט, אפגעשטאנענעקייט.

אוועקגעפלאצטערהייט — אדו. לר. ווען מען איז שוין אוועקגעפלאצן אדער אין מצב פון זיין אוועקגעפלאצן. בעטן הילף א'.

אוועקגעפארטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעפארטן. א' אוועקפארטן. פארריכטן און פארקויפן א'.

אוועקגעפארן — אדי, פאר אוועקפארן. געפארענער. וואס האט פארלאזט מיט א פארקערמיטל דאס פריערדיקע ארט. איענע אורחים. און אלטע מאמעס חלומען צו דערזען זייערע איענע זין, היימיש, 1959, וו.

אוועקגעפארטערהייט — אדו. לר. ווען

מען איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעפארן. פארגעסן אן אלעמען א'.

אוועקגעפרייניקטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געפרייניקט. א' אוועקפרייניקן. א' שטיטל א'.

אוועקגעפירטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געפירט. א' אוועקפירן. פארפירטערהייט, פארטריבענערהייט. א' זיך דערוויסן ערשט וואו מען איז.

אוועקגעפלאצטערהייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטערהייט. א' פון מעכטיקע פליגלען, פון נעמע געדאנק.

אוועקגעפלאצטקייט — אדי, פאר אוועקגעפלאצטקייט. געפלאצטענער. איענע שטריקלעך, שטרויען.

אוועקגעפלאצן — אדי, פאר אוועקפלאצן. געפלאצענער. איענע יארן, האפענונגען.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט.

אוועקגעפלאצטקייט — אדי, פאר אוועקפלאצטקייט. געפלאצענער. וואס איז גיך אוועק (ווי אויף פליגל, איענע פליגלען, עראפלאנען; איענע חלומות.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט, פון חלומות, האפענונגען.

אוועקגעפלאצטערהייט — אדו. לר. ווען מען איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעפלאצטערהייט. פארשווינדן פון די אויגן א'.

אוועקגעפלאצטקייט — אדי, פאר אוועקגעפלאצטקייט. געפלאצענער, געפלאצענער, געפלאצענער, געפלאצענער.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט. אן א' אין אלע באוועגונגען.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט. אן א' אין אלע באוועגונגען.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט. אן א' אין אלע באוועגונגען.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט. אן א' אין אלע באוועגונגען.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט. אן א' אין אלע באוועגונגען.

אוועקגעפלאצטקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעפלאצטקייט. אוועקגעפלאצטקייט, אוועקגעפרייניקטקייט. אן א' אין אלע באוועגונגען.

אוועקגעצופטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געצופט. — אוועקצופן. „ס'וועט זיך חזון בלוט א״, רייד.

אוועקגעצופטקייט — די (דאס), ן. אייגנ: שאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעצופט. אוועקגעכאפטקייט, אוועקגעריסקטקייט.

אוועקגעציילטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געציילט. — אוועקציילן. געבן געלט נישט א״.

אוועקגעצירטקייט — די (דאס), ן. דוון אויסגעצירטקייט, — אויסגעצופטקייט.

אוועקגעקאמטשעט — אד״, פאר אוועקאָמטשען. — וואָס איז פֿון פֿריערדיקן אָרט פֿאַרקניקלט געוואָרן אויף אַן אנדער אָרט. אַע פֿעסער, קלעצער.

אוועקגעקאמטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געקאמט. — אוועקקאכן. אויססיסן עס א״.

אוועקגעקאמטערהייט — אדו. דוון אוועקגעקומטערהייט. — לר.

אוועקגעקוואלן — אד״, פאר אוועקוועלן. — געקוואלענער. וואָס האָט אַ סך נחת. אַיענע טאטע׳מאמע. פֿטמ.

אוועקגעקוילטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געקוילט. — אוועקקוילען (גע״ן). טאנצן. ווי אַ האָן א״.

אוועקגעקוילטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געקוילט. — אוועקקוילן. זיך אַרומזען ערשט א״.

אוועקגעקולונגען — אד״, פאר אוועקקלינגען. — א״ע גלעקער. א״ע ידעה.

אוועקגעקולבן — אד״, פאר אוועקקלעבן. — געקליבענער. אויסגעקליבן און באַזיטיקט. אַיענער אָפּפֿאַל; אַיענער ערשטער סאַרט.

אוועקגעקאמטן — אד״, פאר אוועקגעטן. — געקאמטענער. א״ ברויט; א״ שטיקל ליים.

אוועקגעקאמטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געקאמט. — אוועקגעקאמן. ליגן אַן אויסגע״ צויגענער א״.

אוועקגעקניפן — אד״, פאר אוועקניפן. — געקניפענער. אוועקגעריסן, אוועקגעצופט. א״ שטיק טייג.

אוועקגעקעמטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געקעמט. — אוועקעמען. „טראָג די האָר אַ אין אַ זמט״.

אוועקגעקערטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט (זיך) שוין אוועקגעקערט; אין מצב פון זיין אוועקגעקערט. — אוועקערן (זיך). צו ב״: „לאָג נישט דאָס מיט א״; צו ב״: „וואָס רעדסטו צו מיר א״?“, רייד.

אוועקגעקערטקייט — די (דאס), ן. אייגנ: שאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעקערט. אפֿ געקערטקייט, אפגערוקטקייט.

אוועקגעקראַפֿן — אד״, פאר אוועקקריגן. — געקראַגענער. לר. אַיענע הלואות, ביכער אדו.

אוועקגעקראַפֿן — אד״, פאר אוועקקריגן. — געקראַכענער. א״ עוסלעך.

אוועקגעקריגן — אד״, פאר אוועקקריגן. — געקריגענער. פֿד, אוקר. א״ געלט.

אוועקגעקערטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעקערט. — אוועקקערענען. „זיך אויפֿ געהויבן פֿון בעט א״ און געלאָפֿן צו דער חתונה“, רייד.

אוועקגעראַמטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געראַמט. — אוועקראַמען. נישט קענען געפֿיר גען א״.

אוועקגערויבט — אד״, פאר אוועקרויבן. — 1. וואָס איז צוגענומען געוואָרן פֿון עמעצן מיט כוח אדער שווינדל א.ע. אַע געלט. 2. וואָס מע האָט נישט דערלאָזט געניסן פֿון דעם, געהערדיק זיך באַנוצן מיט דעם. אַע יאַרן; אַע יוגנט. „זי גיט אַנשטאַט דער אַיער ווירקלעכקייט אַן עולם־הדמיון“, ים, איינ־הייטלעכע פֿאַלקשול, 1922.

אוועקגערויבטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגערויבט. „זי טרינקען אונדזער בלוט א״, רייד.

אוועקגערויבטקייט — די (דאס), ן. אייגנ: שאפט אדער מצב פון זיין אוועקגערויבט. ריצוהדיקע א״.

אוועקגערוינען — אד״, פאר אוועקרינען. — אוועקגעפֿלאַסן. פֿאַמעלעך אוועקגעשטראַמט. א״ וואַסער. אַיענע האַפֿענונג.

אוועקגערוינענקייט — די. מצ נב. מצב אדער אייגנשאפט פון דעם וואָס איז אוועק גערוינען. „ניטאָ קיין פֿלאַץ אין דער א״ פֿון וואַסער“, נאָד.

אוועקגערויפֿענערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק גערויפֿן. — אוועקרויפֿן. רעדן מיט עמעצן א״ אין אַ זמט.

אוועקגעטרוקטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (זיך) אוועקגעטרוקט; אין מצב פון זיין אוועקגעטרוקט. — אוועקטרוקן (זיך). אַפֿלעבן יאַרן א״ פֿון אַלעמען.

אוועקגעטרוקטקייט — די (דאס), ן. אייגנ: שאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעטרוקט. אַן א״, אַן אָפּגעזונדערטקייט; אוועקגעשטופֿטקייט.

אוועקגעטריבן — אד״, פאר אוועקטריבן. — געטריבענער. אַיענע קאַנטן. אַיענער כּריין.

אוועקגעטריבן — אד״, פאר אוועקטריבן. — געטריבענער. אַיענער קאַזאַק.

אוועקגעטריסן — אד״, פאר אוועקטריסן. — געטריסענער. אוועקגעצויגן, אוועקגעכאַפֿט, אוועקגעשלעפֿט. א״ ברויט.

אוועקגעטריסנקייט — די (דאס), ן. אייגנ: שאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעטריסן. א״ פון דער היים, פון די געשעפטן, פון דער געזעלשאַפֿט.

אוועקגעטריסענערהייט — אדו. לר. ווען מע האט (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגע־טריסן. „זאַל ער עס אויסקערענען א״ פֿון מיר“, רייד.

אוועקגעטרעכנטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט עס שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעטרעכנט. — אוועקקערענען. אוועקגע־חשבונטערהייט. א״ זיך אַליין אָפּמאַרן.

אוועקגעשאַפֿן — אד״, פאר אוועקשטיין. — געשאַפֿטענער. לר. אוקר. באַזיטיקט דורך שיטן; פֿונאַנדערגעשפּרייט, צעוואַרפֿן. אַיענער צוקער; אַיענע רכילות.

אוועקגעשאַפֿטן — אד״, פאר אוועקשעכ־טן. — געשאַפֿטענער. אוועקגעקוילעט. אַיענע ערפֿות. אדו: „מאַנערהייט“.

אוועקגעשאַפֿנקען — אד״, פאר אוועקשעב־קען. — אוועקגעבן ווי אַ מתנה. „בלבבן אַן אומזיסטער היטער פֿון אַיענע גיטער“, פֿחל. לר.

אוועקגעשאַפֿענערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגעשאַפֿענען. „אוועקגעלענערהייט איז ווי א״, שו״.

אוועקגעשאַפֿן — אד״, פאר אוועקשטיין. — געשאַפֿטענער. שמיכלען ווי די אַיענע לבנה.

אוועקגעשאַפֿענערהייט — אדו. לר. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אוועק געשאַפֿט. „מע קען גאָר לויפֿן אונטערגעשאַפֿטענערהייט, מע קען נישט לויפֿן א״, רייד.

אוועקגעשאַפֿטערהייט — אדו. לר. ווען מע האט (אדער אין מצב פון זיין) אוועקגע־שאַפֿט. „מיט בלבבט מיסט אויך א״, רייד.

אוועקגעשאַפֿן — אד״, פאר אוועקשערן. — געשאַפֿטענער. אוועקגעשניטן מיט אַ שער. אַיענע האָר.

אוועקגעשוואַומען — אד״, פאר אוועקשווי־מען. — וואָס האָט זיך דערזומטערט (אויב ווי) שווימענדיק. אַיענע פֿליטן, האַפֿענונגען.

אוועקגעשוואַורן — אד״, פאר אוועקשווערן זיך. — געשוואַרענער. אַיענע הבטחות.

אוועקגעשוויגן — אד״, פאר אוועקשחט־גן. — געשוויגענער. וואָס איז דורכגעגאַנגען אַן רייד; וואָס איז צערוינען געוואָרן דורך שחבנגן. אַיענע מינוטן, אַיענער פֿעס.

אוועקגעשוועבטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגע־שוועבט. — אוועקשוועבן. אוועקגעפֿלויגנקייט. א״ פֿון אַ געפֿיל, געדאַנק.

אוועקגעשטאַנען — אד״, פאר אוועק־שטיין. — געשטאַנען אַ לענגערע ציט; אָפּגע־שטאַנען אין אַ זמט אדער ווינט פֿון עפעס; וואָס האָט זיך נישט באַטייליקט אין עפעס. די אַע פֿון דער אַקציע. אַיענער מלבוש = וואָס איז ברייטער ווי עס דאַרף זיין.

אוועקגעשטאַנענערהייט — אדו. לר. ווען מען איז שוין אוועקגעשטאַנען; אין מצב פֿון זיין אוועקגעשטאַנען. „שלינגען יעדן וואָרט פֿון רעדנער א״ אויף די פֿיס, רייד.

אוועקגעשטאַנענקייט — די (דאס), מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגעשטאַ־נען. „דער אינטערעס פֿאַלט, די א״ פֿאַרגרע־טערט זיך“.

אוועקגעשטאַרבנקייט — די (דאס), מצ מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אוועקגע־שטאַרבן. אַן אָפּגעטייטקייט, אַן א״ פֿון באַגערן און גלוסטונגען.

אָרט: אױעקקריכן, אױעקראַשקען זיך. אַ זיך אויף אלע פּיר.

אױעקגראַפּן — טרוו. גראַפּ אױעק, גע- גראַפּן. 1. דורך גראַפּן אַפּרייניקן, באַ- פּרײַען פֿון עפעס װאָס שטערט, אױעקשאַרן מיט אַ לאַפעטע. אַ אַ בערגל ליים. אַ ערד פֿון אונטער פֿאַרזונקענע רעדער. 2. גראַפּן אַ לענגערע צײַט.

אױעקגראַפּעװן — טרוו. בעזע אױעק, געגראַפּעזעט. רוסיצ. אױעקרויפּן. אַ פֿון עמעצן סילעצטע.

אױעקגראַמאַן — גראַם אױעק, געגראַמט. אוטוו — אַ לענגערע צײַט זיך פֿאַרנעמען מיט מאַכן גראַמען, מיט שרייבן װײַניק־װערטיקע לידער אין גראַמען. דער בדהן האָט אױעק געגראַמט װעגן דער גאַנצער משפּחה אַדער אַ שעה צײַט. טרוו — נעגל. דורך גראַ- מען עפעס אַפּשאַפֿן, צו נישט מאַכן. אים האָט געשראַקן די נאַענטשאַפֿט פֿון טױס און ער האָט דעם שרעק גענומען אַ יג. 1955. **אױעקגריבלען זיך** — אוטוו. פֿל זיך אױעק, זיך געגריבלען. אַ לענגערע צײַט זיך חקירה, פֿאַרשן מיט איבערגעשפּיצטיקייט.

אױעקגריז(י)ען, גריזשען — טרוו. גריז(י)ע, גריזשע אױעק, געגריז(י)עט, גריז- זשעט. 1. אױעקביסן מיט שאַרפֿע ציין אַדער מכשיר אַ טייל פֿון אַ האַרטער זאַך. אַ אַ שטיק ביין. 2. פֿאַרענדיקן גריז(י)ען, מנצח זײַן עמעצן דורך ערגערן אים. אַ אַ מענטש, אויפֿעסן אים לעבעדיקערהייט.

אױעקגרייכן — אוטוו. גרייך אױעק, גע- גרייכט. זיך אױעקציען, זיך אויסשרעקן װײַט פֿון אַרט װאָס מע געפֿינט זיך. זײַן רום גרייכט אױעק װײַט אין פֿרעמדע לענדער.

אױעקגרילצן — גרילצן אױעק, געגרילצט. אוטוו — אַ לענגערע צײַט זײַגען אַדער שפּילן אויף אַן אינסטרומענט און דערביי עס טאָן פֿאַלש (ניט אין ריכטיקן שליסל, טאָן). זוי האָט דען געזונגען, זי האָט אױעקגרילצט צװײ שעה נאַכאַנאַנד ביז צום חלשן, רייד. טרוו — דוּו אויסגרילצן.

אױעקגרימפּלען — אוטוו. פֿל אױעק, געגרימפּלט. אַנהייבן אַדער (און) אַ לעני גערע צײַט שפּילן שלעכט אויף אַ פֿידל אַדער אַנדער סטרונע־אינסטרומענט. אַ אויף אַ צע- בראַכן פֿידלעלע.

אױעקגרינען — אוטוו. גרין אױעק, געגרינט. אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צײַט גרינען. די ביימער אין װאַלד האָבן אױעקגרינט. **אױעקגריפּלען** — טרוו. גריפּל אױעק, גע- גריפּלט. אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צײַט שרייבן מיט אַ גריפּל אויף אַ טאַחל (קינדער־לשון).

אױעקגרעפּצ(ע)ן, גרעפּס(ע)ן — טרוו. גרעפּצ(ע)ן, גרעפּס(ע)ן אױעק, געגריפּצ(ע)ט. 1. אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צײַט גרעפּצן זיך אַנעסן און אַ. 2. האַלטן אַן אומאינטע- רעסאַנטע רעדע, שטאַמלען. גראַב. דער רעד- גער האָט אױעקגרעפּצט אַ רעדע, און דער עולם האָט זיך ביסלעכעזײַ גענומען אַרויס- שאַרן פֿון זאַל, רייד.

אױעקגעשמירמטערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעקגעשמירט. אַ אױעקשמירן. ניט באַמערקן עס מער אַ יפֿאַרן אַ = גיך, אַן שטערונג.

אױעקגעשמירמטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שמירט. אַן אַ אויף אַ גאַנצער פּלאַכטע.

אױעקגעשניטן — אַדוו. פֿאַר אױעקשני- ן. געשניטענער. אַענע פּאַלע.

אױעקגעשניטענערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעקגעשניטן. אַ אױעקשניטן. מע קען ניט צוקלעפּן אַ.

אױעקגעשפּאַנטערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעק- געשפּאַנט. אַ אױעקשפּאַנען. אױעקגעגאַנ- גענערהייט (מיט גרויסע טריט אַדער גיך).

אױעקגעשפּונען — אַדוו. פֿאַר אױעקשפּי- נען. אַ האָט מע האָט פֿאַרבאַכט אין שפּינען. האָט מע האָט אויסגעשפּונען. אַע נעכט; אַער פֿאַרדעם.

אױעקגעשפּיגן — אַדוו. פֿאַר אױעקשפּי- ען. געשפּיגענער. דוּו אויסגעשפּיגן, אויסגעשפּיט. אַענער קיטאַבעק, גע- שפּיט.

אױעקגעשפּרונגען — אַדוו. פֿאַר אױעק- שפּרינגען. אַער האָן.

אױעקגעשפּרונגענערהייט — אַדוו. לר. װען מען איז (האַט) אױעקגעשפּרונגען. אַקוקן מיט שרעק אַ.

אױעקגעשראַקן — אַדוו. פֿאַר אױעקשרע- קן. געשראַקענער. פֿאַרטריבן דורך אַני שרעקן. אַענע פֿיגל.

אױעקגעשראַקענערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעק- געשראַקן. קוקן פֿון דער װײַט אַ; אַנטלויפֿן אַ. **אױעקגעשריבן** — אַדוו. פֿאַר אױעקשריבן. געשריבענער. אַענע ענטפֿערט.

אױעקגעשריבענערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעק- געשריבן. שפּעט שױן צו האָבן חרטה אַ ייִד.

אױעקגעשריגן, געשרייען — אַדוו. פֿאַר אױעקשריען. געשריגענער, געשרי- ענער. אַענער, אַער אַנפֿאַלער; אַענע, אַע חייטיקן.

אױעקגראַפּליע(װ)ען — טרוו. ליע(װע) אױעק, געגראַפּליע(װע)ט. אױעקשאַרן (היי) בלעטער, (מיסט) מיט אַ גראַפּליע פֿון איין אַרט אויף אַן אַנדערן. אַ פֿון הויף די אַנגעפֿאַלענע בלעטער.

אױעקגראַפּלען — טרוו. פֿל אױעק, גע- גראַפּלט. מיט נעגל, פֿינגער אַדער אַ מכשיר גראַפּלען און דאָס אויסגעגראַפּלטע אױעק- רוקן אין אַ זײַט. אַ דאָס צוגעברענטע. קינד דערשע הענטלעך גראַפּלען אױעק דאָס זאַמדי. **אױעקגראַפּלען זיך** — אוטוו. אַ דפּו. 1. זיך פֿאַרען אַ לענגערע צײַט. זיך אַ בײַ אַן אַרבעט דעם גאַנצן פֿרימאַרגן. 2. איבער- רוקן זיך מיט שװעריקייטן אויף אַן אַנדער

אױעקגעשמויסן — אַדוו. פֿאַר אױעקשטור- סן. געשטויסענער. אַפּגעשטופּט, אױעקגע- רוקט, דערווייטערט. דער חלל פֿון דער װעלט איז פֿול פֿון אַזעלכע גשמות, האָט זײ זענען אַ פֿון זײער מחיצה. קו.

אױעקגעשמויסנקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שטויסן. אױעקגערוקטיקייט, אױעקגעשטופּטיקייט.

אױעקגעשמויסענערהייט — אַדוו. לר. האָט מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעקגעשטויסן. אַ זיך אַפֿערעמדן.

אױעקגעשטופּט — אַדוו. פֿאַר אױעקשטופּן. אַ אױעקגעשטויסן, אױעקגערוקט. אַ האָט צײַט מאַרדן צו זײַן אין דאָזיגען און ער פֿילט זיך, װעט ער באַשטראַפֿט װערן צו זײַן אַ מיט בייזע הענט, תּניא.

אױעקגעשטופּטערהייט — אַדוו. לר. האָט מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעקגעשטופּט. זיך אַנשלאָגן אַן װאַנט אַ. **אױעקגעשטופּטקייט** — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שטופּט. אַ פֿון אַלץ און אַלעם.

אױעקגעשטעלן — אַדוו. פֿאַר אױעקשטעלן. 1. האָט איז (װידער) אין דער ריכטיקער פּאָזיציע. אַן אַ בענקל. 2. אַרגאַניזירט, צוגעגרייט, איינגעאָרדנט. אַע פּראָצעדור.

אױעקגעשטעלמטערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעק- געשטעלט. אַ אױעקשטעלן. עס האַלט זיך װי ניט איז אַ.

אױעקגעשטעלמטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שטעלט. איינגעשטעלטקייט, באַשטימטקייט, איינגעאָרדנטקייט.

אױעקגעשטראַמטקייט — די (דאָס), באַ. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שטראַמט. אַ אױעקשטראַמען. אױעקגעפֿלאַסן- קייט, אױעקגערוגעקייט מיט אימפּעט.

אױעקגעשמולמטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שמולט. אַ אױעקשמילען. שלאַגט אַ ריח פֿון אַ.

אױעקגעשמולמטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שלאַפֿן. אַ אױעקשלאַפֿן. אַ במשך פֿון עטלעכע יאָרהונדערטער.

אױעקגעשליפֿן — אַדוו. פֿאַר אױעקשליפֿן. געשליפֿענער. באַזײטיקט דורך שלפֿן. אַענע שאַרשטיקייטן, שפּיצן.

אױעקגעשליפּטערהייט — אַדוו. לר. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אױעקגעשליפּט. אַ אױעקשליפּען (זיך). באַ- האַלטן עפעס אַ.

אױעקגעשליפּטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױעקגע- שלעפּט. אַן אין האַצעפּלאַץ.

אױעקגעשמאַלצן — אַדוו. פֿאַר אױעק- שמעלצן. געשמאַלצענער. אַענע מע- טאַלן.

אױעקגעשמויסן — אַדוו. פֿאַר אױעקשמײ- סן. געשמײסענער. אַענע פֿערד.

דערהרגענען, נאַר עמפּאַטישער. אַ אַלעמען: אַנשים, נשים וסף.

אָוועקדערווייטערן — טרוו. טער אַזעק, דערווייטערט. פּטמ. דערווייטערן עפעס אַדער עמעצן אויף אַ גרויסן מהלך; פּאַרטריבן, פּאַר-שטויסן. אַ עמעצן, ניט לאָזן פּאַר די אויגן.

אָוועקדערלאַנגען — דערלאַנג אַזעק, דערלאַנגט. פּטמ. אוטוו — גרייכן ווייט פֿון אַרט. „דער אַזער דערלאַנגט אַזעק אַזש העט וואַר.“ טרוו — 1. אַזעקגעבן און צושטעלן. „דערלאַנג אַזעק צום טיש דאַס געבראַטעס און דאַס געבעקט.“ 2. אויסרעדן עמעצן זייער שאַרף און גראַב; אַנידלען. אַ אַ באַב.

אָוועקדערציילן — טרוו. דערצייל אַזעק, דערציילט. 1. דערציילן אַ לענגערע צייט. 2. דערציילן אַלץ (ניט פּאַרשויבן דערביי גאַרניט). אַ עמעצן אַלץ פֿון אונטער די געגל. 3. זיך אַפּרעכענען מיט עמעצן; אַזעק דערלאַנגען, טרוו 2ב. אַ עמעצן די מעשה, ער זאַל האָבן צו געדענקען.

אָוועקדראַלען — אוטוו. לע אַזעק, גע-דראַלעט. פּטמ. דראַלען. וורר, אוקר. סל. אַזעקליפֿן. אַ ווי אַ בער אָן אַן עק.

אָוועקדראַפּען — טרוו. פּע אַזעק, גע-דראַפּעט. אַזעקראַפּען. אַ אַ שטיקל הויט, אַ סטרופ.

אָוועקדראַפּען זיך — אוטוו. פּע זיך אַזעק, זיך געדראַפּעט. אַזעקרייכן מיט שווערי קייט. אַ זיך אויף אַלע פֿיר.

אָוועקדראַפּען — טרוו. קע אַזעק, גע-דראַפּעט. 1. אַזעקשריבן מיט אומגעלומ פּערטע אותיות, שמוציק; אַנשריבן עפעס גראַבינינגעריש, פּאַסקויליש. אַ אַ ברייחלע מע זאַל האָבן וואָס צו געדענקען. 2. אַזעק פּטרן מיט פּאַטשקערישע, פּלעקן, שמוץ. אַ אַ פּאַר בויגנס פּאַפּיר.

אָוועקדרייבן — טרוו. בל אַזעק, גע-דרייבט. אַזעקצופּן, אַפּפּיצלען; אַזעקנעמען, אַזעקרייסן פֿעדעס פֿון אַ געוועב. אַ פֿעדעמ: לעך פֿון אַ מלבוש. אַ אַ שטיקל צוקער. אויך: דרייוולען.

אָוועקדרייבן — גע אַזעק, געדרייגעט. אוטוו — לאָזן זיך ערגעץ גיין און דרייגען, שטויסן מיט די פּיס. „דאַס פֿערדל האָט אַזעק געדרייגעט אין פֿעלד אַרפּין.“ טרוו — אַזעק שטויסן מיטן פּוס (פּיס). אַ מיט דער קאַ-פּיסע דעם צעבער.

אָוועקדרייען — טרוו. דריי אַזעק, גע-דרייט. 1. לאָזן אין גאַנג אַ ראַד, רירן פֿון אַרט אַ קפּילעכדיקע זאַך; מאַכן אַ צאַל קרייז זיקע באַזעצונגען. אַ דעם וואָגן. 2. פּאַר-קירעווען פֿון איין ריכטונג אין אַן אַנדערער. „ער דרייט אַזעק פֿון זיי דעם קאַפּ, קוקט אין גאַס“, ממוס. ווינטשפּ. אַ (פֿון עמעצן) דעם קאַפּ, דאַס פּנים = ניט וועלן האָבן צו טאָן מיט עמעצן; וויפּון אַז מען איז ברוגל, אין פּעס.

אָוועקדרייען זיך — אוטוו. אַ דעוו. 1. אַנהייבן זיך דרייען (אַ לענגערע צייט). „די מאַשין דרייט זיך אַזעק און אַזעק.“

דוואַנאַ(ע)ט. אוקר. אוטוו — קלינגען אַ לענגערע צייט. אַ אין קלויסטער. טרוו — צעקלינגען, צעפּויקן. אַ אַ רכילות אין אַלע ווינקלעך.

אָוועקדרייבן — טרוו. פּע אַזעק, גע-דרייבעט. אוקר. אַזעקפּיקן, אַ קערנער פֿון אַ פּאַפּיר.

אָוועקדרייבן — קע אַזעק, געדרייבעט. אוקר. אוטוו — (גראַב) שלאַפֿן אַ לענגערע צייט. „ער דרייבעט אַזעק, סאיז שוין האַלבער טאַג.“ טרוו — אַזעקבלאָזן מיטן אַטעם. אַ אַ שטיקל פּאַפּיר.

אָוועקדרייבן — טרוו. דינג אַזעק, געדונג גען. 1. אַזעקגעבן עמעצן עפעס אויף אַ באַשטימטער צייט פּאַר באַצאַלט. אַ אַ פֿעלד, אַ הויז. 2. דורכקומען אויף אַ קלענערן פּריזן ווי סאיז לכתחילה געווען אַנגעפּאַטן. אַ אַ גראַשן פֿון אַ קאַפּיקע.

אָוועקדרייבן — אוטוו. דין אַזעק, געדינט. אַפּיקעט אין דאָטוין. 1. דיגען אַ לענגערע צייט. „אַז גאַט וועט איר העלפֿן זיך שטעלן דאָ אויף דעם גוטן אַרט, אַ אַ צייט און צו-ניפֿשלאַגן עטלעכע גראַשן“, ממוס, ווינטשפּ. 2. זיך מאַטערן און דיגען אַ לאַנגע צייט. „דיין האָבן אַזעקגעדינט מצרים פֿיר הונדערט יאָר.“ „דאַס לעבן פֿון אַ סאַלדאַט האָט האָט אַזעקגעדינט 25 יאָר“, קמ, 1863 Ne 28.

אָוועקדרייבן — טרוו. טעווע אַזעק, געדרייטעוועט. פּטמ. פּאַרוואַגן, אַז אַ צוויי-טער זאַל פּאַרשריבן. אַ אַ ברייח קיין אַמערי-קע.

אָוועקדרייבן — טרוו. פּע אַזעק, גע-דעלובעט. אויך: דלייבן. 1. אַרויס-באַקומען; אַזעקראַפּען. אַ אַ קרישקע פֿון צווישן די צייטן. 2. אַזעקבוייערן.

אָוועקדרייבן זיך — אוטוו. אַ דעוו. אַזעקפּאַרקען זיך ביי אַן אַרבעט, אַזעק פּטרן צייט בייט טאָן עפעס. „אַ זיך מיט אַ זייגען אַ פּאַר שעה און — גאַרנישט.“

אָוועקדרייבן — דענק אַזעק, געדענקט. אוטוו — 1. דענקען אַ לענגערע צייט. 2. אַזעקגיין אין געדאַנק פֿון עפעס. „טרושט דוא פֿון די תורה אַזעקדענקן ווען קומשט היידר איבער דיין לערנן קאַנשטו ניט דרינגן, טוטש זיך קרענקן“, עיון, 2/54. טרוו — אַב סטראַהירן; דורך דענקען באַפּרייען פֿון עפעס; זיך ניט לאָזן באַזירן פֿון עפעס. אַ די וועלט פֿון די חושים און אַרטיגענקען (זיך) אין אַ וועלט פֿון הוילער אַבסטראַקציע.

אָוועקדרייבן — טרוו. שיר אַזעק, גע-דעפּעשירט. אַזעקשיקן אַ טעלעגראַם (אין אַזעלעניש).

אָוועקדרייבן — טרוו. מיר אַזעק, גע-דעקלאַמירט. דעקלאַמירן אַ לענגערע צייט.

אָוועקדרייבן — טרוו. איצ נב. דער-הויבן. 1. דערהייבן עמעצן צו זייער אַ הויכער פּאַזיציע. אַפּט איר. 2. לויבן עמעצן איבער דער מאַס, תּנפּענען. אַ ביז אין הימל אַרפּין.

אָוועקדרייבן — [האַרגענען] טרוו. דערהרגע אַזעק, דערהרגעט. פּטמ. דוו

אָוועקדאַווען(ע)נען — טרוו. דאָזן אַזעק, געדאַוונט. 1. דאַוונען זייער לאַנג אַ אַ שוטע מנחה; אַ דעם ראש-השנהדיקן מוסף. „ער דאַונט כּסדר די גאַנצע נעכט אַזעק, זאַגט ברוך שם כּבוד מלכותו אָן אַן עק“, ממוס, שירה. 2. דאַוונען ערגער אַדער בעסער ווי געוויינטלעך. „אוי, האָט דער חזן אַזעקגעדאַונט“. אַ ווי מיט אַ פֿולער בויך אין אַ בלאַטע = אַ שלעכט, מיט גרייזן אין יבֿרי. 3. דורך דאַוונען אַפּשאַפֿן, בטל מאַכן. „אַן אַלטער גאַרער יוד דאַונט פֿרום אַזעק דעם שטויב פֿון יאָריריד“, ממוס.

אָוועקדאַווען, דאַלבען — טרוו. דאַיבע, דאַלבע אַזעק; געדאַיבעט, געדאַלבעט. אַזעקהאַקן מיט אַ דלאַטע אַן אַ טייל פֿון אַ האַרטער זאַך (אדער אינגאַנצן). אַ דעם שפּיץ פֿון אַ שטיין.

אָוועקדאַווען זיך — אוטוו. דריספּערזאַניק. דאַכט זיך אַזעק, זיך געדאַכט. אַפּדאַכטן זיך, אויסדאַכטן זיך אַ לענגערע צייט. „עס האָט זיך אים אַזעקגעדאַכט אַז ער קען העלפֿן.“

אָוועקדאַווען — טרוו. דאַס אַזעק, גע-דאַסט. 1. אַזעקטאָן [במקום] האַרט פּאַר אַ צאַל טואונגען; דער באַטייט ווערט קלאַר פֿון דער סיטואַציע; אַזעקגעבנען, אַזעקגעמען, אַזעקאַרען אַזעק. אַזעק אַ צאַל טואונגען. 2. טאָן אַן אַרבעט לאַנג און (אדער) ניט גוט. גראַב.

אָוועקדאַווען זיך — אוטוו. ער זיך אַזעק, זיך געדאַקטערט. זיך היילן אַ לענגערע צייט ביי אַ דאַקטער אַדער אַ צאַל דאַקטוירים (בניטעס; מער ווי גייטיק).

אָוועקדאַווען — [דאַבערן] טרוו. דבר אַזעק, געדברט. איר. רעדן אַ לאַנגע צייט און אַנדערציילן שטותים, גראַבקייען אַע. „אַ אַ רעדעך, אַז גאַט אין הימל זאַל שומר ומציל זכּין.“

אָוועקדרייען — אוטוו. ער אַזעק, גע-דויערט. 1. זיך ציען לאַנג. „ווער ווייטט וויפֿל עס וועט אַ ביז די ישועה וועט קומען.“ 2. זיך אויפֿהאַלטן, פּאַרבלעבן אין דעם זעלביקן מצב. „דער שטיין דויערט אַזעק אַ לאַנגע צייט, כּאַטש זיך מייסטער פֿוילט שוין לאַנג אין גרוב“, עט, לידער.

אָוועקדרייען — דונער אַזעק, געדונערט. אוטוו — 1. (דריספּערזאַניק) דונערן אַ לעני-גרע צייט. „עס האָט אַזעקגעדונערט ביז שפעט אין אַונט“. 2. אַרויסגעבן זייער הייליקע קלאַנגען, ענלעכע צו אַ דונער. די קאַנאַנען דונערן אַזעק. טרוו — אַרויסברעני-גען עפעס אַ לענגערע צייט דורך זייער היל-כּיקע קלאַנגען. אַ אַ רעדע.

אָוועקדרייען — טרוו. רע אַזעק, געדויעט. אוקר. אַרויסקריגן עפעס דורך צושטיין שטאַרק, תּנפּענען, וויינען אַע. אַ אַ זאַק קאַר-טאַפּל, אַ פּאַר שטיחל.

אָוועקדרייען — טרוו. ישע אַזעק געדונ-שעט. סל. > רוס. דערשטיקן, דערוואַרגן. אַ די אַלע טמאים און אַ סוף זאַל עס נעמען.

אָוועקדרייען(ע)ן — (י)ע אַזעק, גע-דרייבן

2. זיך אָפּקערן, אָפּטרעטן אין אַ זעט.
 געט שטייען שוין אַנדערע דאָרט אויף
 דעם אייגענעם אָרט, כּידיך זיך נאָך אַוועק —
 אַנג, זיי זענען שוין נישטאָ, אבג, ידער יוד
 אין קענען, [השן ו]. 3. הערן ברוגה, איבער-
 רעסן באַציאונגען. אַ זיך פֿון עמעצן, אָפּהאַקן
 אויף שטענדיק.

אָוועקדריכנען — אוטוו. גע אַוועק, גע-
 דריכנעט. רוסיצ. שלאָפֿן, פּאַפֿן אַ לענגערע
 צייט (פֿון שיכרות, פֿוילקייט). אַ ביז האַלבן
 טאָג.

אָוועקדריילן — טרוו. דריל אַוועק, גע-
 דרילט. זאַמעט. דזוו אַוועקדרייעווען.

אָוועקדרימבלען — טרוו. בל אַוועק, גע-
 דרימבלט. אַנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע
 צייט שפּילן פֿאַלש, אַ אויף אַ מאַנדאַליע.
 אַ אויפֿן באַס, מע זאָל טויב הערן.

אָוועקדרימלען, **דרימלען** — אוטוו.
 מל אַוועק, געדרעמלט, געדרעמלט.
 אַוועקשלאָפֿן מיט אַ גרינגן שלאָף. אַ אַ נאָכ-
 מיטאָג.

אָוועקדריקן — טרוו. דריק אַוועק, גע-
 דריקט. דריקן און אַוועקשטויסן עמעצן
 אָדער עפעס; פֿאַרענגערן.

אָוועקדרייעווען — טרוו. לייעווע אַוועק,
 געדרייעוועט. באַזיטיקן, אַראָפּנעמען דורך
 בויערן אַ טייל אָדער די גאַנצע זאַך טיילונגען.
 אַ אַ שלעכטע פּלאַמבע פֿון אַ צאַן.

אָוועקדרישען (ע) **נען** — [געדאַרשענען] טרוו.
 דרשן (דרשע) אַוועק, געדרישט (גע-
 דרשט). דרשענען אַ לענגערע צייט, אָפּטער
 איר, אַרויסזאָגן שטות, טענהן לאַנג אָן אַ
 ברוגה. אַ אַ דרשה.

אָוועקדרייעווען — טרוו. דעווע אַוועק,
 געהאַדעוועט. 1. העלפֿן זיך אַנטוויקלען,
 באַשפּיזן, דערציען אַ לענגערע צייט. אַ
 קעלבלעך, קינדערלעך. 2. דזוו אויסהאַ-
 דעווען.

אָוועקהאַווען — אוטוו. יווע אַוועק, גע-
 האַוועט. האַווען, שמייצען, אַרומיאָגן זיך אַ
 לענגערע צייט. אַ דאָס גאַנצע לעבן נאָכן
 טרוקענעם שטיקל ברויט.

אָוועקהאַווקען — קע אַוועק, געהאַו-
 קעט. אוטוו — 1. האַווקען, בילן אַ לאַנגע
 צייט. 2. אַוועקערען רשעותדיק, גראַב אע.
 אַ אַ גאַנצע נאַכט. טרוו — פֿאַרטרייבן
 עמעצן דורך האַווקען.

אָוועקהאַלדערן — אוטוו. דער אַוועק,
 געהאַלדערט. אַרויסברענגען קלאַנגען
 (וועגן אינדיק אָדער ווי פֿון אַן אינדיק) האָס
 ציען זיך לאַנג אָדער פֿאַרטראָגן זיך ווייט.

אָוועקהאַלטן — האַלט אַוועק, געהאַלטן.
 אוטוו. 1. געדויערן, זיך ציען. "דאָס
 קדחת קען נאָך אַוועקהאַלטן אַ פֿאַר וואַכן".
 "די פֿרעסט האַלטן אַוועק דעם גאַנצן חודש
 שבֿט". 2. אויסהאַלטן אַ לענגערע צייט.
 "דער דאָך קען נאָך אַ עטלעכע יאָר".
 טרוו — 1. האַלטן עפעס אַ לענגערע צייט.
 "ער האָט אַוועקהאַלטן מיין בוך אַ גאַנצן
 חודש". 2. האַלטן דערמיטערט, אָפּגעטיילט
 פֿון עפעס. אַ קינדער פֿון דער גאַס. האַלט

אַוועק דאָס פֿענער, מע קען נאָך אַנמאַכן אַ
 שריפֿה". 3. ניט דערלאָזן צו עפעס; ניט
 לאָזן זיך צוגעהווינען, אָפּגעהוואוינען. אַ
 עמעצן פֿון ביטערן טראַפֿן.

אָוועקהאַלטן זיך — אוטוו. ← דפֿוו. זיך
 ניט אַרבייטלאָזן אין עפעס; אויסמירן עפעס
 אָדער עמעצן. "אַבער פֿון דער...אַרמיי האַלט
 זיך אַוועק! האַלט זיך אַוועק, דזשאָ, וועסט
 הערן אַ באַס", דעמבלין, וועסט-טיטד.

אָוועקהאַמערן — האַמער אַוועק, געהאַ-
 מערט. אוטוו — האַמערן אַ לענגערע צייט.
 אַ ביז שפעט אין אָונט. טרוו — 1. אַוועק-
 שלאָגן, אַוועקלאָפֿן מיט אַ האַמער. 2. אַ
 לענגערע צייט באַשיסן מיט שווערן וואַפֿן. אַ
 מיט רייד.

אָוועקהאַמפּערן זיך — דזוו אַוועקאַמפּערן
 זיך.

אָוועקהאַנדלען — האַנדל אַוועק, גע-
 האַנדלט. אוטוו — פֿאַרנעמען זיך מיט האַנדל
 אַ לענגערע צייט. אַ פֿון קינדעווען אָן. טרוו
 — אָפּקויפֿן אָדער פֿאַרקויפֿן עפעס פֿון עמעצן
 (וואַלוו אָדער ביי אַ אויסקאַנקורירן עמעצן). אַ
 אַ הויז פֿון עמעצן. "קומט נאָר בעסער איהר
 מאַרגן, וועט איר אַ דעם צעלניק, קאַלמוס,
 דער קאַמיטיאָנער, ווילנע 1880.

אָוועקהאַפּטלען, **האַפּטלען** — אוטוו.
 האַפּטל, האַפּטע אַוועק, געהאַפּטלט, גע-
 האַפּטעט. אַוועקלייפֿן, אַוועקרייסן אע. אונ-
 טערטאַנצנדיק, שפּרינגענדיק. "דער עסקאַדראַן
 האָט אַוועקהאַפּטלט", מחמה טנה, דאָס גע-
 שריי אין דער נאַכט.

אָוועקהאַצקען — אוטוו. קע אַוועק, גע-
 האַצקעט. אָפּט מיט זיך. דערווייטערן זיך
 (אַוועקלייפֿן, אַוועקשפּרינגען, אַוועקרייסן אע)
 אונטערטאַנצנדיק, אין אַ פֿריילעך, זאַרגלאָז
 געמיט אָדער אין התפּעלות. אַ אויף אין
 פֿיסל. אַ אין אַ חסידיש טענצל. "ער האָט
 געזען אַ הינדקעדיק, ווי ער האַצקעט זיך
 אַוועק [אויף אַ קוליע]", זש.

אָוועקהאַקן — טרוו. האַק אַוועק, גע-
 האַקט. 1. אַוועקלאָפֿן, אַוועקשפּאַלטן מיט
 אַ האַק. אַ אַ צווייג. "שוין לאַנג ווי די בעלי-
 בתים פֿון געסל ווילן זיך צונויפֿנעמען אַוועקצור-
 האַקן דאָס אייז אַרום דעם ברונעם", ווייט 1.
 2. קלאָפֿן אָדער שאַפֿן דעם אַמנדרוק פֿון
 האַקן ביי טאָן רעדן. אַ אַ לעקציע.

אָוועקהאַרכן — טרוו. האַרכן אַוועק, גע-
 האַרכט. 1. זיך צוהערן אַ לענגערע צייט.
 2. פֿאַרפֿעלן צו הערן וואָס עמעצער זאָגט.
 אַ די לעקציע. 3. ניט פֿאַלגן. אַ דער מאַ-
 מעס רייד.

אָוועקהאַרעווען — אוטוו. דעווע אַוועק,
 געהאַרעוועט. אַרבעטן שווער אַ לענגערע
 צייט. "מאַכט אַן אייבערשטיבער, אַלקערס אין
 דער זעט, האַרעוועט אויף דעם אַוועק אַ
 היפשע צייט", ממוס, שירה.

אָוועקהאַבלען — טרוו. בל אַוועק, גע-
 הובלט. אויך: **האַבלעווען**. אַוועקגע-
 מען, אַוועקשאַבן מיט אַ הובל אָן אייבערשטן
 טייל. אַ די שאַרסטיקייט; אַ אַ האַלבע
 ברעט.

אָוועקהודו(י)ען, **הודו(י)זשען** — הודו(י)ע,
 הודו(י)זשע אַוועק, געהודו(י)עט, געהודו(י)
 זשעט. אוטוו — 1. אַרויסגעבן קלאַנגען, עני
 לעכע צו הרהי, אַ לענגערע צייט. 2. זיך
 אָפּטראַגן פֿון אָרט ערגעץ האוהין מיט אַ
 הודיען, רוישן, פֿיפֿן. דער אויסאָ האָט
 אַוועקגעהודיעט אין דער ווייט אַרפּן. טרוו
 — אַוועקטרייבן מיט הודזשען. אַ פֿייגעלעך.
אָוועקהודיען — טרוו. דע אַוועק, געהוי-
 דעט. 1. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
 הודיען, וויגן. אַ קינדער. 2. פֿאַרטרייבן,
 פֿאַריאַגן פֿון איין אָרט אויף אַן אַנדערן. אוקר.
 אַ די טויבן.

אָוועקהודיען (זיך) — אוטוו. ← דפֿוו. 1. אַ
 הייבן אָדער אַ לענגערע צייט שאַקלען זיך, וויגן
 זיך. אַ זיך ביי אַ דאָווען, ביי אַ לערנען גמרא.
 2. דערווייטערן זיך, הודיענדיק זיך. "דאָס שיפֿל
 האָט (זיך) אַוועקגעהודיעט איבער די כּוואַליעס".

אָוועקהויבן — טרוו. הויבן אַוועק, גע-
 הויכט. 1. אַוועקבלאָזן מיטן הויך. אַ אַ
 פּאַפּירל פֿון שרעביטיש. 2. אַוועקגעבן עפעס,
 אַנווערן דורכן שווערן אַטעמען. אַ די לעצטע
 כּווחות. יאָ די נשמה = שטאַרבן.

אָוועקהוילען — אוטוו. לייע אַוועק, געהו-
 לייעט. 1. הוילען אַ לענגערע צייט. אַ און
 פֿאַרגעסן צו קומען אַהיים. 2. זיך אַוועק
 לאָזן ערגעץ הוילענדיק (טאַנצנדיק, זינגענדיק).
 אַ אין אַ צווייטן דאָרף אַרפּן.

אָוועקהוילכן — [הוילעכן] אוטוו. הולך
 אַוועק, געהוילכט. 1. אַוועקגיין — מיטן
 בייטעס; ניט אויפֿן געוויינטלעכן אַוואָן (מיט
 צו גיכע אָדער גרויסע טריט, שלעכט צי ניט
 פּאַסיק אַנגעטאָן אע). 2. אַוועקגיין מיט
 פֿאַרדראָס, רוגאָז. געוויינטלעך איר. אַ אָן אַ
 זינגעוונט.

אָוועקהונגען — אוטוו. גער אַוועק, גע-
 הונגערט. אַ לענגערע צייט זיין אָן (אָדער
 מיט ווייניק) עסן. אַ אין אַן אומגעטרעטעניש.
אָוועקהוּספֿן — הוסט אַוועק, געהוּספֿט.
 אוטוו — הוסטן אַ לענגערע צייט. "און אַמאָל
 ביינאַכט מאַכט זיך, זאָל ער זיך אויפֿלאָפֿן
 און אַ אַ גאַנצע נאַכט", שע. שירהשירים.
 טרוו — אַוועקיאָגן, אַוועקטרייבן עפעס דורך
 הוסטן. אַ דעם רויך פֿון ציגאַר.

אָוועקהוקען — הוקע אַוועק, געהוקעט.
 אוטוו — 1. אַרויסלאָזן בייזע קלאַנגען אין
 דער ווייט אַרפּן. 2. זיך אַוועקלאָזן ערגעץ
 מיט אַ הוקען, אַ געטומל. אַ שיכורעהייט
 אויף צעפּאַרעטע פֿערד. טרוו — מיט הוקען
 אַוועקטרייבן. אַ דעם הונט.

אָוועקהויטן — טרוו. היט אַוועק, געהייט
 (פֿר געהייטן). 1. אַ לענגערע צייט
 אויסהייטן עמעצן פֿון עפעס. אַ די קינדער
 פֿון פֿענער. 2. פֿאַרבאַהאַלטן אויף שפּעטער
 אין אַ זיכער אָרט. אַ אַ קניפל אויף אַן
 ענגער צייט. מיט זיך — אויסמירן; זיין
 פֿונדערווייטס פֿון עפעס אָדער עמעצן. אַ זיך
 פֿון אַ פֿאַלשן פֿרענד.

אָוועקהייטלעך — טרוו. היטל אַוועק, גע-
 היטלט. אַפּציען, אַראָפּנעמען דאָס היטל,
 די הויט. אַ פֿלויעמען פֿאַרן פּרעגלען.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. הייל אַזעק, ~ געהיילט.
 1. היילן אַ לענגערע צייט (אַפֿט מיט זיך).
 2. באַפֿרענען פֿון אַ קראַנקייט, אַ אַ מפה.
אָוועקוואַרפֿן — הפּל אַזעק, ~ געהיילט. אוטוו
 — אָנהייבן (אַדער אַ לענגערע צייט) אַזעק
 צעצויגן, אַ אין דער נאַכט אַרײַן. טרוו —
 אַזעקאַגן דורך אַזעק.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. הייך אַזעק, ~ גע-
 הייצט. 1. הייצן אַ לענגערע צייט. אַ דעם
 אויחן פֿון מוצא־ישבת ביז ערבֿ-ישבת.
 2. פֿאַרברענען במש הייצן דעם גאַנצן מאַ-
 טעריאַל (האַלץ, קוילן, נאַפֿט א.ע.) אַ ביון
 לעצטן טראָפֿן נאַפֿט.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. הילך אַזעק, ~ גע-
 הילכט. 1. אַרויסברענגען אַ לענגערע צייט
 הילכיקע קולות אין דער חיים אַרײַן. 2. זיך
 אַ לאַז טאָן ערגעץ מיט אַ געהילך.האַט אַ
 ברום געטאָן און אַזעקגעהילכט...איבער די
 איינציגע בריקלעך, ש. גאַדינער, איבז צע-
 מענט.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. מל אַזעק, ~ גע-
 הימלט. 1. אַזעקטראָגן זיך ווייט, ביז צום
 הימל. אַ צו דעם חיים און גליקלעכן עתיד.
 2. פֿאַרברענען (גראַבלעך). "הען דער
 אַלטער העט אַ, העט זיך אָנהייבן אַ קריגעריי
 איבער דער ירושה", רייד. 3. פֿר. אָנהייבן
 און (אַדער) אַ לענגערע צייט ציטערן, אַ קלאַפֿ
 טאָן איבערן טיש, אַז די גלעזער זאָלן אַ.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. הייבן אַזעק, ~ געהי-
 געט. וויר. אוטוו. זוימען זיך, פֿאַר-
 האַלטן זיך אַ לענגערע צייט. אַ עטלעכע טעג
 מיטן וואַרטן. טרוו — אַזעקפֿטרן אויף
 אומחייטיקע זאַכן, אויף גאַרניט אַ אַ לעבן.
אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. הייבן אַזעק, ~ גע-
 הויבען (אויך: בײַן), ~ געהויבען. 1. אַזעק
 גיין (אַזעקוואַרפֿן) היינענדיקע(ערהייט). אַ אויף
 קוליעט, "איין שנייטשור איז געווען צעבראַכן...
 פֿיט האַט אַזעקגעהויבען", אַפֿא. אַ שטורעם.
 2. היינען אַ לענגערע צייט. 3. פֿאַמעלעך,
 מיט שוועריקייטן, האַקלענישן אַזעקגיין פֿון
 אַ ריכטונג, שיטה. איר. "דערעיקישט רעדן
 וועגן אויפֿריכטיקייט אַזעלכע ייִדישע שריי-
 בערס, וואָס האָבן צענדליקער מאל אַזעקגע-
 הויבען פֿון דאַרטן", יג. תּוּ.

אָוועקוואַרפֿן — הייבן אַזעק, ~ געהייכט.
 אוטוו — 1. אַרויסלאָזן מיט שוועריקייט
 קלאַנגען, זיך פֿאַרהאַקנדיק, שטאַמלענדיק, אַ
 און ניט קענען אַפֿכאַפֿן דעם אַטעם. 2. זיך
 אַזעקלאָזן ערגעץ מיט אַ הייכען, אַ געטומל.
 אַ אויף פֿערד אין חייטקייטן אַרײַן. טרוו—
 לענגערע צייט אַרויסברענגען עפעס שטאַמ-
 לענדיק, אַ אַ גאַנצע דרשה אויף אַ שעה
 צייט.

אָוועקוואַרפֿן — וויר, אוקר. דזוו אַזעק
 גלושען, אַזעקלושען.

אָוועקוואַרפֿן — [אַזעלכענען] הלכע
 [האַלכע], הלכן [האַלכן] אַזעק, ~ געהלכנט
 (~ געהלכעט). דזוו אַזעקוואַרפֿן. ~ געניצט אַז-
 שטאַט אַזעקגיין אין פֿאַרשטעלטן לשון.
אָוועקוואַרפֿן — טרוו. הענג אַזעק, ~ גע-

האַנגען (אויך ~האַנגען). 1. אויפֿהענגען עפעס
 (אַ מלבוש, אַ פֿיל) אין אַ זיט, מיט דער
 כּוונה הייניק (אַדער גאַרנישט) עס צו ניצן. אַ
 די ווינטערדיקע מלבושים, ווען עס קומט
 פֿרילינג. 2. אויפֿהענגען אויף אַ לענגערער
 צייט. "נאַכדעם זאָל מען די מילך אַ אויסצו-
 טריקענען ביז דעם רויך פֿון קווימען", טאַרנער
 רבי, סגולות ורפֿאות, לאַדז 1910 [2].

אָוועקוואַרפֿן (זיך) — אוטוו. קע (זיך)
 אַזעק, (זיך) ~ געהעצקעט. אויך: ~העטש-
 קען זיך. דזוו אַזעקוואַרפֿן (זיך). אַזוי
 האָבן זיי אַלע דרש אַזעקגעזעצקעט אין די
 לאַנגע שיעולעך, זש, נח פֿאַנדערט.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. הערש אַזעק, ~ גע-
 הערשט. אָנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט
 הערשן, אַ איבער אַ לאַנג.

אָוועקוואַרפֿן — [אָוועקוואַרפֿן] טרוו. הרגע
 אַזעק, ~ געהרגעט. 1. דעהרגענען, סייטן.
 אַ אַן אומשולדיקן מענטש, "געפאַקט דעם
 יצירהע און אים געלאָזט אַ", רודאַ, טמז,
 1954 | 31. 2. קאַלע מאַכן, איבערפֿירן,
 אַזעקפֿטרן, אַ צייט = פֿטרן צייט אויף גאַר-
 נישט. "דעם בעסטן חייך הרגעט ער אַזעק,
 סיקומט ביי אים גאַרנישט אַרויס", אַפֿא. די
 טענצערין. "אויפֿטוען פֿון דער ציחיליאָז-
 ציע, וועלן שוין אינגאַנצן אַ אַט דעם סאַרט
 ליטעראַרישע פֿראַדוקציע", שנ, לעזער, זיכ
 טער, קריטיקער. "ספֿרים וואָס זענען מיט דעם
 איבערזעצונג פֿון דעם דעסער טאַר מען אַפֿילו
 אין שטוב נישט האַלטן, ומפֿלשכֿן טאַר מען
 ניט לערנען אין זיי; דאַס הרגעט אַזעק דאַס
 גאַנצע ייִדישקייט", ספֿר מקור הברכה וו,
 מונקאַטש תּרנ"ה. 3. רואַינין, אַ די פרנסה,
 דעם סוחר.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. גל אַזעק, ~ גע-
 וואַלט. (איבער גזירה, גויט) זיך לאָזן פֿון
 אַן אינגעוואַרצלטן אַרט ערגעץ אין אַן אַנדער
 אַרט (וואָס עליפי רובֿ קלייבט מען אים אַליין
 גיט אויס). אַ אין חיים גלות, אין מרחקים.
 "שייטס זיך אַפֿ צוליב דער תּורה פֿון חשב,
 ער וואַלט אַזעק אין דער פֿרעמד", מאַרקוס,
 טמז, 1953 | 24.

אָוועקוואַרפֿן — דאַס (די), זי. פֿראַ
 צעס פֿון אַזעקוואַרפֿן. אַן אַ, אַן אַרומשלע-
 פעניש איבער דער גאַנצער געגנט.

אָוועקוואַרפֿן — דער, ס. וו. זיך, ס.
 ווער עס וואַלט אַזעק אין דער פֿרעמד.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. ייעווע אַזעק,
 ~ געוואַיעוועט. אַ לענגערע צייט פֿטרן אויף
 גאַרנישט; זיך ווילד. אַ און ניט געמען קיין
 ספֿר אין האַנט.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. וואוין אַזעק,
 ~ געוואוינט. וואוין אַ לענגערע צייט.
 "רחל האַט חייטער אַזעקגעוואוינט אַ האַלב
 יאַר און חיים־בער איז חייטער אַהיימגעקור-
 מען קרעבֿ-בלואו", פֿראַ, "בעילה", ביי די פֿריצים
 האָבן ייִדן געקאַנט אַ צענער יאַרן אַן אַ הויט
 פֿאַר, א. מאַרגענשטערן, עגל הזהב, וואַרשע
 1898.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. וואַיע אַזעק, ~ גע-
 וואַיעט. 1. אַ לענגערע צייט וואַיען, אַרויס-

געבן יאַמערדיקע קולות (וועגן הינט, וועלן).
 "דער קראַנקער הונט האַט אַזעקגעוואַיעט די
 גאַנצע נאַכט". 2. זיך לאָזן ערגעץ מיט
 אַ געוואַי. "די אויטאָמאָבילן פֿון די פֿיער-
 לעשער האָבן אַזעקגעוואַיעט ערגעץ חייטער".
אָוועקוואַרפֿן — דאַס (די), זי. פֿראַצעס
 פֿון אַזעקוואַיען.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. וואַך אַזעק, ~ געוואַכט.
 זיך וואַך אַ לענגערע צייט. אַ גאַנצע נאַכט
 אַ במש קראַנקנס בעט.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. גער אַזעק, ~ גע-
 וואַלגערט. 1. אַזעקלייגן, אַזעקוואַרפֿן מיט
 כּווח. זיך ראַנגלען מיט עמעצן און אים אַ.
 2. צעפֿטרן, פֿאַרטאַכלעווען. אַ געלט חיי אין
 מיטט אַרײַן.

אָוועקוואַרפֿן זיך — אוטוו. ← דפּוו.

1. אַזעקקלייגן זיך, פֿאַרזאַלגערט ווערן,
 פֿאַרלוירן גיין. אַ טייערע פֿראַשקע האַט זיך
 אַזעקגעוואַלגערט. 2. לעבן אַ לענגערע צייט
 אַן אַ שטענדיקן אַרט, אין שלעכטע באַדינגונגען.
 "זאָל דאַס קינד זיך אַ עטלעכע יאַר אין דער
 אומרייכער, ענגער תּלמוד-תּורה", ארה, קמ,
 1867, № 31. 3. ליגן, רוען אַ לענגערע
 צייט (מיט ביטול). אַ זיך אין בעט ביז מיטן
 טאַג.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. ליע אַזעק, ~ גע-
 וואַליעט. סל. אַזעקוואַרפֿן, אַנידערוואַרפֿן.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. וואַנדל אַזעק,
 ~ געוואַנדלט. אַזעקלאָזן זיך אַן אַ ציל,
 אַ חיי אַ נאַכט-געשעפענט.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. דער אַזעק,
 ~ געוואַנדערט. 1. פֿאַרלאָזן וואוינאָרט, גע-
 היינטלעך מיט דער דעה גיט אומצוקערן זיך.
 אַ פֿון גלות קיין אַרץ-ישׂראל. 2. זיך לאָזן
 אין וועג און וואַנדערן אַ לענגערע צייט. אַ
 אויפֿן זומער אין די בערג.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. וואַקס אַזעק, האַב &
 בײַן ~ געוואַקסן (~ געוואַקסן). 1. וואַקסן אַ
 לענגערע צייט. 2. וואַקסן אין אַ זיט. אַ צווייג
 וואַקסט אַזעק פֿון שטאַם. "מזין קינד וואַקסט
 אַזעק פֿון מיר און מזין היינצוגינג און ער
 ווערט...לאַנגער דערחיטערט פֿון אונדז", ד.
 אייזלסבערג, טמז, 1961 | 10.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. וואַרט אַזעק,
 ~ געוואַרט. וואַרטן אויף עמעצן אַדער עפעס
 אַ לענגערע צייט. אַ אויף עמעצן, עס זאָל
 אַזש פֿאַרמיאוסט ווערן. "דער אַרעמער שמש
 וואָס ער האַט אַזעקגעוואַרט אַ גאַנץ יאַר אויף
 די ביטערע קערה...", א. מאַרגענשטערן, עגל
 הזהב, וואַרשע 1898.

אָוועקוואַרפֿן — דאַס (די), זי. פֿראַ
 צעס פֿון אַזעקוואַרטן. אַ פֿאַסיווע אַ אויף
 אַ ישׂוועה.

אָוועקוואַרפֿן — אוטוו. טשע אַזעק,
 ~ געוואַרטשעט. אוקר. וואַרטשען, רייזן גיט
 קלאַר, אומצופֿירן אַ לענגערע צייט.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. וואַרף אַזעק, ~ גע-
 וואַרפֿן. 1. וואַרפֿן אין אַ זיט אויף דער ערד
 אַדער ווייט פֿון זיך. "אבר זונשט מאַג ער
 זיא וואול...נעמן מיט זיינר האַנט און ווערט
 זיא אַזעק אויף דיא ערד", טמז, 1/23.

2. אַרויסלאָזן פֿון האַנט; ניט האַלטן זיך מער מיט עפעס אָדער עמעצן.סראַגט אין איין האַנט אַ פּלי מיט וואַסער און אין דער אַנדערער האַנט אַ פּלי מיט גוטן אייל, און ער דאַרף גייטיק אויסליידיקן איין האַנט, זאָל ער אַ די פּלי מיט וואַסער, 202, 1/97. אַ ברויט און זוכן ברעקלעך = אויסבאַטן ממשותדיקט אויף עפעס וואָס האָט אַ קלע- גערן ווערט; אַ פּרנסה און זיך יאָגן נאָך אַפּדאַסטענישן. אַ געלעגנהייט = גיט אויסצו אַ מעגלעכקייט, אַ סיטואַציע.

3. ליקווידירן, שליסן, פאַרמאַכן. „על פּן האָט נחום וועוויקס אָוועקגעוואַרפֿן אַלע גע- שעפּטן און איז אָוועקגעפאַרן אין אַ צווייט שטעטל“, שט, פֿונעם יאָר 1. 4. אויפֿהערן, איבעררעסן; מער זיך גיט פֿאַרנעמען מיט עפעס. אַ (צו) זאָרגן. אַ לערנען. „דער פֿאַר וואָס איך האָב פֿאַרבויען דאָס לערנען, אָוועקוואַרפֿדיק די גמראַ, ממוס, קליאַטשטע.

5. איבערלאָזן אויף העקער, אָן השּבחה, אָן שוץ, אַ חשב און קינדער. „אונ די איבריג יודים הבן נעבן גמוזט אָוועק וואַרפֿן די הייזר און אילץ גוטן“, שׂ, ל/ב. „ווען [דער מענטש] פֿאַלט, ווערט ער נאָך אַלץ גיט אָוועקגעוואַרפֿן, תּניא. „האַסטו געהערט דען אַ ביסל? מע זאָל אַ אַ שטוב מיט דער באַ- לעבאַטישקייט און גאַרניט“, ממוס, פֿישקע. „זאָלסט גיט אַ אונז, אַ גאַטעניו, אויף די עלטערע יאָרן“, ממוס, שלמה. „אַ זי — לאַזט מיך דאָס האַרץ גיט, עפעס האָב איך אויף איר שרעקלעך רחמנות“, ממוס, קליאַ- טשטע. 6. פֿאַרשטיין, אָוועקשטיין. „איז נאָר איינער אויסגעוויילט געוואָרן צו די ירושה, און די אַיבעריקע קינדער זענען... אָוועקגעוואַרפֿן געוואָרן“, א. פֿאַויר, גדולת יוסף, יוזעפֿאָו, תקצ״ח.

7. מער גיט רייזן וועגן עפעס. אַ דעם פֿון-מלך און זיך נעמען צו דער בת-מלכה. „נאָר לאַמיר אַ די זאָנטיקעס און זיך אומ- קערן צו אונדזערע יידן“, שט, אַלט-נש כתרילעוואַקע. 8. זיך אָפּגעוואוינען פֿון עפעס. „אַז בנימין האָט פֿירגענומען די נסיעה אין די זייטע מקומות, איז ביי אים געבליבן קודם-כל זיך צו שטאַרקן, אָוועקגעוואַרפֿן דעם פּחד“, ממוס, מסעות.

9. זיך אָפּזאָגן פֿון עפעס. „אַמאָל האָט זיך אים געחלומט אַז זיין תּיקון איז אַז ער זאָל אַ די מלוכה“, נחב, מַעשה מבן מלך ובן שפּחה. „האַב איך גערעכנט אַז באַלד וועסטו צוריק אַהיימקומען, וועסטו צו אַלדי שוואַרצע יאָר אַ אַלע דינע נאַרישע פּלאַנען“, ממוס, קליאַטשטע. 10. מער גיט זיך ערגעץ, אָוועק פֿון ערגעץ אין אַן אַנדער אָרט. „איז עצתי, איר זאָלט אַ...דאָס טומלדיקע פֿאַריז און אַריבערפּעקלען זיך...קיינ קאַסרילעוואַקע“, שט, קליינע מענטשעלעך. 11. ווערן אויס וואָס מאַן איז. „אַז פֿרוי וויל פֿרוי גיט זיין, דער מען וויל גיט זיין, דאָס קינד אין וויגל וויל קיין קינד אין וויג גיט זיין, אַלץ וויל אַלעמען און זיך אַ“, צייט, מסטרו. אַ דעם כּניאַק = ווערן אויס כּניאַק.

אָוועקוואַרפֿעניש — דאָס (די), זי. פּראַ- צעס פֿון אָוועקוואַרפֿן.

אָוועקוואַרקען — יקע אָוועק, געוואַר- קעט. אוטו — אָנהייבן און אַ לענגערע צייט וואַרקען. אַ גאַנצע שעה. טרוו — אויסדריקן עפעס דורך קלאַנגען פֿון אַ טויב (אָדער ענלעכע צו אַ טויב). אַ אַ ליד.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. וואָס אָוועק, גע- וואַשן. 1. וואַשן אַ לענגערע צייט. 2. באַ- זיטיקן, אַפּרייניקן דורך וואַשן. אַ אַ פּלעק פֿון אַ מלבוש. 3. אָוועקטראַגן מיטן שטראַם. אַ דאָס געהילץ פֿון ברעג. 4. באַזיטיקן דורך (מיט) אַ פּליסיקייט. „דער וויין וואַשט אָוועק די נעכטיקע חרטות און די מאַרגעדיקע שרעק“, א. שולמאַן, פֿאָר 1961 VII 3.

אָוועקוואַרפֿען — אוטו. גע אָוועק, גע- וואַשען. 1. זיין אין אַ לענגערן פּראַצעס פֿון פֿאַרדאַרט, פֿאַרגעלט ווערן. 2. פֿאַרוואַ- גען, אינגאַנצן פֿאַרדאַרט און פֿאַרגעלט ווערן. אַ אין דער פֿרעזער יוגנט.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. וויג אָוועק, געוויגט. 1. וויגן אַ לענגערע צייט. 2. אַנשולעפֿערן וויגניק. 3. פֿאַרזייען, צעפּיעשטשען, נאָכגעבן. „מיטאַר ווי גיט אַזוי התנוגמדיק אַ און זיך אַינגעטן ביי די קומענדיקע דורות“, יג. תּוד.

אָוועקוואַרפֿן — טרוו. וויג אָוועק, געוויי- 1. ווייגן אַ זאַל זאַכן, אַ סך מאָל, אַ לעני גערע צייט. אַ אַלע בילדער פֿון דער קאָ- לעקציע. 2. ווייגן וויער; אָפּגעבן, אומ- קערן. „ווייגן מיר אָוועק דאָס געלט וואָס דו ביסט שולדיק“.

אָוועקוואַרפֿען — טרוו. טער אָוועק, גע- ווייטערט. נעאַל. גיט לאָזן מער זיין אויפֿן אָרט וואו מע געפֿינט זיך. מאַטעט דיטש.

אָוועקוואַרפֿן — אוטו. ווייגן אָוועק, גע- וויינט. פֿאַרגיסן טרערן, קלאַנגן זיך אַ לעני גערע צייט. אַ איבער אַן אומגליק.

אָוועקוואַרפֿען — טרוו. וויי אָוועק, געווייט (ווייטע, פֿאָר). אָוועקטראַגן מיטן ווינט. „און ער העט אָוועקגעציגט ווערן אַזוי חי פּלעזע פֿון די בערג וואָס ווערט אָוועקגעווייט פֿאַר דעם ווינט“, ישׂעיה, פֿירוש עבֿרֿייטשט, לעמבערג, 1877 (יו, 13). „געווען איז זי געוויי- טער; האָט זי דער ווינט אָוועקגעווייט“, צייט, געזאַמלטע לידער 1.

אָוועקוואַרפֿען — אוטו. ווע אָוועק, געוויילדעווען. 1. אַ לאַנגע צייט זיך אויפֿ- פֿירן ווילד. 2. זיך לאָזן פֿון איין אָרט אין אַנדערן און טאָן דערביי ווילדע מעשים. „די באַנדע האָט אָוועקגעוויילדעוועט אין אַן אַנדער שטעטל אַרצין“.

אָוועקוואַרפֿען — אוטו. ליע אָוועק, גע- וויליעט. טל. > אוקר. לאַקל, טשערנאַביל. אַ לענגערע צייט אויסמיינדן עפעס אָדער עמעצן. אַ פֿון אַרבעט; אַ פֿון עמעצן.

אָוועקוואַרפֿען — אַקוואַ. טער אָוועק, גע- ווייטערט. זיין אָדער וואוינען דעם (גאַנצן)

ווייטער (צופֿעליק, ניטווייליק). אַ דעם לאַנגן צפֿון-ווייטער צווישן עסקימאַס.

אָוועקווינטשען (ווען) — טרוו. ווינטשען (ווען) אָוועק, געוואונטשן, געווינטשעוועט. 1. ווינטשן אַ סך ברכות אָדער אַ סך מאָל. אַ ביז הונדערט און צוואַנציק; אַ אַ צאת-ך לשלום. 2. מיטשיקן, איבערשיקן וואונטשן. 3. ווינטשעווען דעם וואָס ווינטשט. אַ אַ לשנה-טובה פֿאַר אַ לשנה-טובה.

אָוועקווינטשעניש — דאָס (די), זי. פּראַ- צעס פֿון אָוועקווינטשן. אַן אַ ווי ערש יום-כּיפור.

אָוועקווינקען — ווינק אָוועק, געוואונקען, געווינקט. אוטו — 1. ווינקען אַ לענגערע צייט. 2. ווינקען אין אַ זיט, עמעצער זאָל גיט באַמערקן. טרוו — אָוועקוואַרפֿן מיט וויג קען. אַ עמעצן אין אַ זיט.

אָוועקוויצלען — טרוו. זל אָוועק, גע- וויצלען. צו גישט מאַכן דורך וויצן, חכמהלעך. אַ אַן ערנסטן עינין.

אָוועקוויצלען זיך — אוטו. זל זיך אָוועק, זיך געוויצלען. זיך וויצלען, שפּאַטן, חיוקן אַ לענגערע צייט.

אָוועקוויקלען — טרוו. קל אָוועק, גע- וויקלט. 1. וויקלען אַ לענגערע צייט. 2. אויסציען, אָפּוויקלען עפעס צוריק (וואָס האָט זיך צונויפֿגעוויקלט). אַ אַ ברעג פֿון אַ טעפּער. 3. במש וויקלען פֿאַרוואַקן אין אַ זיט. אַ דעם טעפּער פֿון זימטן צימער אין ווינקל אַרצין.

אָוועקוויישן — טרוו. וויש אָוועק, געווישט. 1. אָוועקרייניקן, באַזיטיקן דורך ווישן. אַ שמוץ פֿון פֿענצטער. אַ אַ טרער פֿון די אויגן. 2. מאַכן צו גאַרנישט, אָוועקשטיין אין געדאַנק. אַ פֿון זכרון. 3. ווישן אַ לענגערע צייט. אַ איין גלעזעלע אַ גאַנצע האַלבע שעה.

אָוועקוויכענען — טרוו. גע אָוועק, גע- וויכענט. פֿטמ. דווי אויסוויכענען <.

אָוועקוויכענען — טרוו. ווענד אָוועק, גע- ווענדט, געוואַנדן (פֿד). אָפּקערן עפעס אין אַ זיט, אין אַן אַנדער ריכטונג. אַ דעם בליק, די אויגן. אַ עפעס פֿון עמעצן. „יעדער[ער] האָט...אָוועקגעווענדט דאָס געזיכט פֿון אים“, קמ, 1870, Ne 37. „דא אַחשוּרוש געזען האט אַסתר, דאָ ווענדט ער זיין פנים פֿון איר אָוועק, ער זאָלט זי גאַריט אָנזען“, ר אַהרן מטרֿיב, מצח אַהרן.

אָוועקווענדן זיך — אוטו. < דפֿון. ווענדן זיך צו אַ זיטיקן, אַ ווייטערן, העכערן. אַ זיך מיט דער בקשה צום דירעקטאָר גופּא.

אָוועקוועפֿן (זיך) — אוטו. וועפֿ זיך אָוועק, געוועפֿט. פֿאַרלירן די שאַרפֿקייט פֿון ריח, פֿרישקייט אע. פֿון אַפּענעם פּלאַקאָן וועפֿט (זיך) אָוועק דער ריח פֿון פּאַרפֿום.

אָוועקווערן — טרוו. ווערג אָוועק, גע- וואַרגן. דווי דערווערן, נאָר עמפֿאַטישער. מאַכן צו עמעצן אַ סוף. אַ עמעצן און פּטור ווערן פֿון אַ מגוואַל.

אָוועקווערזען — טרוה. הערזע אָוועק, געווערעט. אוקר. אויסמייקענען נאָכן פֿרעסן אָדער זויפֿן. א' דאָס פֿאַראַיאַריקע.
אָוועקזאָמפֿאַרען — טרוה. דרע אָוועק, זאָ אַ באַרעט. סל. אָוועקגאַנענען. א' עפעס פֿון אונטער אַ שלאָס.

אָוועקזאָגן — טרוה. זאָג אָוועק, געזאָגט. 1. זאָגן (ריידן, דערציילן, טענהן) אַ לענגערע צייט. א' תהילים אַ גאַנצע נאַכט. א' אַלץ וואָס איז אויפֿן האַרצן. 2. זאָגן גרינג מיט ליכטיקייט, מיט וויסן. א' אַ מאַסטיר, אַ שיעור, אַ הדרן. 3. זאָגן גלאַט אַזוי, אומ־באַטראַכט זאָגן גיך, ניט גוט. א' אַ ליגן, אַ נאַרשיקייט. ״ווער דאָ איז מקצר אין וואָרט אונטער זאָגט גישווינד אָוועק אונטער ניט דרייען מאַרין בנחמ...״ נצו, יא/ד. ״איין יעדע ברכה ברויך מאַן נוהר צו זיין צו זאָגן בנחמ מיט כּוונת הלכּ לשם פּוראון, ניט זיך אַכילן און געשווינד א״, ה. ברודא, הליכות עולם, אונגאַר 1864. 4. פֿטמ. אָנזאָגן אין צוואה, איבערלאָזן. א' אויף עולמות.

אָוועקזאָגעניש — דאָס (די), ין. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקזאָגן. אַז א' במשך פֿון אַ גאַנצער שעה.

אָוועקזאָגן — טרוה. זאָט אָוועק, געזאָגט. זאָכן אַ לענגערע צייט, עס זאָל זיך איבערגיסן איבערן ראַנד; אויסדאַמפֿן. ״לאַז א' אַ האַלבן טאַפּ כּדי עס זאָל ווערן אַ געדיכטע קאַשע״.

אָוועקזאַמען זיך — אַוטוו. זאָס זיך אָוועק, זיך געזאַמט. דווו אָוועקזוימען זיך. <

אָוועקזאַרגן זיך — אַוטוו. זאָרג זיך אָוועק, זיך געזאָרגט. האָבן דאגות, זיך ערגערן צוליב עפעס אַ לענגערע צייט. א' זיך אַ לעבן פֿאַר אַ קינד.

אָוועקזוברעווען — טרוה. דרעווע אָוועק, געזוברעוועט. אָנהייבן און אַ לענגערע צייט איינלערנען, אַפּנחורן. א' געשיכטע (די) גאַנצע נעכט פֿאַרן עקזאַמען.

אָוועקזוויאַקען — אַוטוו. קע אָוועק, געזוויאַקעט. סל. וויר. טרייסלען עפעס עס זאָל קלינגען אַ לענגערע צייט. א' מיט די קייטן.

אָוועקזויגן — טרוה. זויג אָוועק, געזויגן. דורך זויגן אַרויסציען דאָס איבעריקע, אומגייִטיקע, א' די מילך פֿון ברוסט.

אָוועקזויבן זיך — אַוטוו. זויבן זיך אָוועק, זיך געזויבט. פֿאַרהאַלטן זיך ערגעץ לעבן גער ווי מע האָט זיך געריכט. א' זיך אויף אַן אַסיפּה און פֿאַרגעסן דעם וועג אַהיים.

אָוועקזוכן — טרוה. זוכן אָוועק, געזוכט. זוכן אַ לענגערע צייט. א' עפעס פֿון הינט ביזן מאַרגן.

אָוועקזומערן — אַזוווו. זומער אָוועק, געזומערט. פֿאַרברענגען אַ זומער (ניט ווי עס באַדאַרף צו זיין). א' אַ גאַנצן זומער אין אַ פֿאַרוואַרפֿן דערפֿל.

אָוועקזונדערן — טרוה. דער אָוועק, געזונדערט. אָפּט מיט זיך. 1. אָפּטיילן אין אַ זעלבען אָרט, זיך א' און זיך אַרויסנען מען פֿון פֿלל. 2. אויסקלעבן און אָפּטיילן

אין אַ באַזונדערער גרופּע. א' די גרעסערע פּערל.

אָוועקזויפֿן — טרוה. זויפֿן אָוועק, געזויפֿט. אָוויפֿן (עס זאָל ניט איבעררייען). א' אַ ביטל ווייץ פֿון פֿולן בעכער.

אָוועקזיידלען — טרוה. דל אָוועק, געזיידלט. 1. זיידלען אַ לענגערע צייט. 2. צו נישט מאַכן, מַכּטל מאַכן דורך זיידלערען.

אָוועקזיידלען זיך — אַוטוו. קזוו. < דפּוו. זיידלען איינער דעם אַנדערן אַ לענגערע צייט, מיט אַ סך זלוולים. ״די לומדים און רבנים״ זיידלען זיך אָוועק...גאַנצע צייטן איבער אַן אות וואָס עס קען באַטיטן, עט, משלים.

אָוועקזייריק — אַדי. נעגל, טוטוט. וואָס איז ניט אויף דעם אָרט, וואָס פֿעלט.

אָוועקזייריקייט — די. מצ נב. נעגל, טוטוט. מצב, איינגעשאַפֿט פֿון ניט זיין אויפֿן אָרט.

אָוועקזייען — דווו אָוועקזויגן. <

אָוועקזיין — אַוטוו. איצ און אימפּ ניט פֿאַראַן. געוועזן. 1. פֿאַרלאָזן די היים (און אַרומזאָנערן אָדער זיך באַזעצן אויף אַ צייט אין אַן אַנדער אָרט). א' פֿון דער היים אַ האַלב יאָר. ״...איז שוין איין גרוסה מהומה אין חוץ גיזען אונטער פֿיל גרוסי הערן שון מכהן אָוועק גיזען חגיגין מהומה פֿון טירקן, באַלעגערניש. 2. זיין אין דער זעלביקער פּאַזיציע אַ לענגערע צייט. ״המליץ איז אָוועקגעוועזן משוגע״ [= משוגע + מעוברת] זיין יאָר דורכאַנאַנד, מ. דלוגאַטש, קמ, 1870, № 52. ״די לערן־נגלעך...זאָלן נישט דאַרפֿן ביי זיי א' אַ צייט מיט יאָרן, ממוט, קליינמחננטשעלע. 3. ווערן שטאַרק איבערראַשט, פֿאַרלירן די שליטה איבער זיך, זיין נאַענט צו חלשות. פד. ״ווי איך האָב אים נאָר אָנגעשלאָגן [דעם שידוך] איז ער גאָר אויסגעגאַנגען, גלייבט מיר, ער איז גאָר אָוועקגעוועזן, עט, סערקעלט.

אָוועקזייען — טרוה. זי אָוועק, געזייעט, געזייעט. (פד). לאָזן אין אַ זעלבען אָרט אומרייען דורך (אויס)זיען. א' ברעקלעך, דעם שויס.

אָוועקזייערן — טרוה. דער אָוועק, געזיערעט. זיערן צו לאַנג, איבעריקע צייט. א' אוגער קעס דעם גאַנצן הינטער און זיי איבערזיערן.

אָוועקזייען — טרוה. זייען אָוועק, געזייעט. באַזייעטן שמוץ מיט זייען אַרויסנעמען אַ פֿלעק מיט זייען. א' ברוד, פֿלעקן.

אָוועקזינגען — טרוה. זינג אָוועק, געזונגן גען. 1. זינגען אַ לענגערע צייט (אַן אויפֿ־הער). א' אַ גאַנצע חופּה־נאַכט. 2. זינגען גרינג, גוט. א' אַ שטיק חזנות. 3. אַראַפּגיין פֿון טאָן ביי זינגען, אַריבערגיין אויף אַן אַנדער מעלאָדיע.

אָוועקזינגעניש — דאָס (די), ין. פֿראַצעס פֿון אָוועקזינגען. אַז א' אַז עס שניידט אין די אויערן.

אָוועקזינגען — טרוה. זינג אָוועק, געזינגען. זונקען. אַרונטערלאָזן עפעס אָדער עמעצן צום גרונט. א' דעם אַנקער, די שיפֿלעך.

אָוועקזיפֿן — טרוה. זיפֿן אָוועק, געזיפֿט. 1. זיפֿן אַ לענגערע צייט. 2. אויסטיילן באַזונדער דורך זיפֿן. א' זעמלמעל; א' קלמען. **אָוועקזיפֿען** — זיפֿן אָוועק, געזיפֿעט. אַוטוו. — זיפֿען אַ לענגערע צייט, אָדער אין אַ זעלבען (מע זאָל ניט הערן). א' גאַנצע נעכט. א' אין אַ הינקעלע. טרוה — דורך זיפֿען זיך באַפֿרענען פֿון דריקעניש, שווערן געמיט. א' די צרות און אַרבעטן ווי קיינמאַל גאָר נישט.

אָוועקזיפֿעניש — דאָס (די), ין. פֿראַצעס פֿון אָוועקזיפֿען.

אָוועקזייען — אַוטוו. זייען אָוועק, ביי געזייען זעסן [האָב אין לר פֿון גראַדע, דיינסק, ביאָליסטאָק]. 1. זייען אַ לענגערע צייט; פֿאַרהאַלטן זיך אין אַן אָרט לענגער ווי געזייען (געזאָט בדעה). א' דער גיבור מיט דעם בעל־תּפֿילה אָוועקגעזעסן אַ צייט אינאיינעם, נחב, מ'עשה מבעל־תּפֿילה. א' אין ביי דאָרט אָוועקגעזעסן עטלעכע טעג און האָב מקרבֿ געווען...״. י. פּערלע, שריפֿטן. 2. זייען אין אַ זעלבען (מע זאָל ניט מערקן, זיך ניט וואַרפֿן אין די אויגן). א' דער אָוועקגעזעסן ביי זיך אין חדר אומגעזעסן, ממוט, ווינטשט. ״חזשים־לאַנג איז מען אָוועק געזעסן ווי די גענזו אין אַ שטינג פֿאַר שפּאַרט״, ממוט, פּרייוו. 3. זייען אין תּפֿיסה. א' אויף קאָזיאָנע ברויט אַ האַלב יאָר. 4. זיך פֿאַרהאַלטן אויף (ביי) עפעס ביי לערנען, בייס טאָן אַן אַרבעט. ״אָנגעהויבן חומש, ווי דער שטייגער איז, פֿון ויקרא, וואָס אַנדערע קינדער באַדאַרפֿן דערויף א' אין חדר אַ צוויי־דריי יאָר, ממוט, שלמה. 5. בליפֿן וואוינען. ווערן אַ תּושבֿ. ״ער האָט זיך מיישט געווען, אַז ער זאָל דאַרט א' וויל ער וועט לעבן, נחב, מ'עשה מבערגיר והעני״.

אָוועקזייעניש — דאָס (די), ין. פֿראַצעס פֿון אָוועקזייען. אַז א' ביי די הענער קרייען.

אָוועקזומן — [זעמערן] טרוה. זמר אָוועק, געזומרט. 1. זינגען אַ לאַנגע צייט. א' אַ מזמור, אַ זמרל, די שלום־עליכמס. 2. זינגען גרינג, גוט. א' חזנישע שטיקלעך אַז עס זאָל קנאַקן.

אָוועקזעגלען — אַוטוו. זעגל אָוועק, געזעגלט. זעגלען אָוועקפֿאַרן אויף (מיט) אַ זעגל־שיף. ״דערנאָך האָט ער אָוועקגעזעגלט צום קייפּ פֿון הינטערויבן און האָט דאַרטן געזען מאַכט אַ לאַנגן אַרומקרייז, אבא קרים, אַמעריקאַנער, 9 v 1958.

אָוועקזעגן — טרוה. זעג אָוועק, געזעגט. דורך זעגן באַזייעטן עפעס. א' אַ צווייג; א' אַ שטיק פֿיסל פֿון טיש.

אָוועקזעגענען זיך — אַוטוו. זעגן זיך אָוועק, זיך געזעגענט. פֿטמ. 1. סתּם געזעגענען זעגענען זיך. א' זיך אויף לאַנגע וואָכן און חדשים. 2. אָנווייניגשעווען אַ סך גוטס ביי אָוועקפֿאַרן. 3. איבעררייסן מיט עמעצן די באַציאונגען. א' זיך (אויף שטענדיק) מיט אַזאַ פֿאַלשן מענטשן.

אוועקען — טרו. זע (זען) אַזעק, געזען. בכיוון ניט באַמערקן; קוקן אין אַ זינט; פֿאַר-קוקן. אַ באַמעגנט חסרונות.

אוועקלעבן — טרו. זען אַזעק, געזעצט. 1. העלפֿן, ווייניג עמעצן וואו אַדער ווי זיך צו זען. אַ אויבנאָן, אין דער ערשטער ריי. אַ אַ קינד, אַ קראַנק. (ניט) וויסן וואו אַזעקעזעצן = אויפֿגעמען מיט גרויס כּבֿוד. „ווייסט מען ניט וואו מע זאָל אַיך אַ“ שט. 2. אַרבייטן, באַקומען מיט אַרומגעטן אין אַן היכות. אַ דעם אַפֿאַנגענט. 3. אַנגשאַרן אין תּפֿיסה.

אוועקזעצן זיך — אוטו. ← דפֿו. 1. פֿאַר-געמען אַן אַרט און זעצן זיך אויף אים. אַ זיך אויפֿן פֿאַטערשטול. „פּלוצעם זאָל זי זיך אַ אין אַ ווינקעלע און ווייניג שטילערהייט“, שט. פֿון פּסח ביי פּסח. זעצט דער פֿאַרנאָכט זיך אַזעק אויף די שוועלן פֿון טויט“, פּמ. יאַכטרויב. 2. פֿאַר-געמען אַ פֿאַסטן, באַקומען אַ שטענדיקע (קהלשע) שטעל. אַ זיך אויף רבנות = אויך; זיצן און גאַרנישט טאָן. אַ זיך אויפֿן בענקל = אויך; פֿאַרנעמען פֿירערשיע פֿאַזיציע און ניט אַפֿטרעטן פֿון איר. 3. זיך אַריבערקלעבן און בליבן וואוינען (לעבן). „טו אַ שפּאַ-און זען זיך אַזעק ביי מיר. וואָס גאַט וועט געבן, אַבי אינאיינעם“, שט. קליינע חטנטשעלעך. 4. בליבן וואוינען אַ לענגערע צייט. „וואָלט דען נישט געווען קיין יושר...אָו טביה זאָל זיך אַזעקעצן כאַטש אויף איין זומער אויף דאַטשעז“, שט. טביה. 5. געפֿינען צייט; זיך אַנטשיידן, אַפּמאַכן ביי זיך. זיך אַ אַרבעטן. „און וואָרטן...זי זאָל ענדלעך זיך אַזעקעצן אַנגשריבן מאַטלען דאָס לעצטע ברייחן פֿאַר איר אַזעקפֿאַרן“, דעמבלין. צוויי און אַ דריטער. „ניט מיט קיין באַשולדיקונג זען אַיך זיך אַזעק קלערן וועגן אַיך“, סטרינגער. 6. הערן אומאַק טוהן. גענוג געהאַרעוועט, צייט זיך אַ.

אוועקזעצניש — דאָס (די), ין פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַזעקעצן (זיך).

אוועקזרקען — [זאַרקען] טרו. זרקע אַזעק, געזעצט. פֿאַד. גאַליציע. אַזעקאַרפֿן, איבערלאָזן אויף שטענדיק [אַמאַל איידעלער, אַמאַל גראַבער ווי אַזעקאַרפֿן]. אַניט, מיינט, וואָלט זי געווען געשוויגן וואָס אַיך האָב זי אַזעקעזרקעט?, העשעלעט.

אוועקזשאלעווען — טרו. לעווע אַזעק, געזשאלעוועט. פֿטמ. צונעמען עפעס, וועלן ס׳איז אַ שאַד. קיינער זשאַלעוועט ניט אַזעק פֿון אַן אַייגן קינד.

אוועקזשווען — אוטו. זשע אַזעק, געזשוועט. 1. אַנהייבן און אַ לעגן גערע צייט אַרויסגעבן פֿאַנגען זשוש. אַ און זיך אויפֿהערן צו זשווען. 2. זיך אַזעקלאָזן ערגעץ מיט אַ זשווען. די פֿליגן האָבן ערגעץ אַזעקגעזשוועט.

אוועקזשוליקן — טרו. ליק אַזעק, געזשוליקט. אַזעקגעמען עפעס מיט זשוליקער, פֿאַלשקייט.

אוועקזשורטשען — אוטו. זשע אַזעק, געזשורטשעט. 70. אַזעקפֿליסן מיט אַ שטיל פֿליסקען. „דאָס וואָסערל זשורטשעט אַזעק אין געדיכטעניש פֿון וואָלד“.

אוועקזשוליקען — טרו. זקע אַזעק, געזשוליקעט. אַזעקטרינקען; זויפֿן, זופֿן זייער אַ סך. אַ אַן עמער ביר.

אוועקזשעברעווען — רעווע אַזעק, געזשעברעוועט. אויך. אוטו — אַ לענגערע צייט בעטלען. אַ די זומערס אויף יאַרדן. טרו — אַזעקגעמען מיט אַ להוטקייט, גערייקט. אַ אַלץ וואָס מע זעט נאָר פֿאַר די אַייגן.

אוועקחברן זיך — [כאַווערן] אוטו, קחו. חבֿר זיך אַזעק, זיך געחבֿרט. זיך מיט עמעצן חבֿר אַ לענגערע צייט. אַ זיך (אויף) יאַרן און דערנאָך פּלוצעם זיך צע-קריגן.

אוועקחנאָטען — [כאַגענען] טרו. חגא אַזעק, געחנאָט. פּראַזען אַ לענגערע צייט יום-טובֿ (ניטי-ידישן, פֿלומרשטן). אַ אויפֿן אַלטן שטייגער, שיפורן און הוליען דרש טעג כּסדר.

אוועקחזוקן — [כויזעקן] אוטו. חווק אַזעק, געחזוקט. אַ לענגערע צייט חזוקן, אויף אַ בייזן אַפֿן אויסלאַכן. אַ פֿון אַ תּמימותדיקן מעגשט.

אוועקחושכן — [כוישעכן] אַזווח. חושך אַזעק, געחושכט. אַפֿפֿינצטערן; אַ לעגן גערע צייט לעבן אין שווערע באַדינגונגען. „חתונה געהאַט פֿאַר אים און אַזעקגעחושכט בייזן גרובֿ“.

אוועקחזרן — [כאַזערן] טרו. חזר אַזעק, געחזרט. אין לשון פֿון יוגנטלעכע. אַבי לערנען, איבערזאָגן דאָס זעלביקע אַ לענגערע צייט כּסדר. „אנחזרן און איבערזאָגן אַפֿשר הונדערט מאַל — אַ אַ גאַנצע נאַכט“.

אוועקחירושן זיך — [כידעשן] אוטו. חידוש זיך אַזעק, זיך געחידושט. וואוי-דערן זיך אַ לענגערע צייט; ניט קענען זיך אַפֿחידושן פֿון עפעס; זיך נאָכאַנאַנד אין מצב פֿון התּפּלות. אַ מתּנגד קען זיך אויך חידושן — אַ שעה, אַ מוסרניק איז פֿאַר-חידושט אַ יאַר, אַ חסיד חידושט זיך — חידושט ער זיך אַזעק דאָס גאַנצע לעבן, רייד.

אוועקחמה(נען) — [כאַכמענען] טרו. חמה אַזעק, געחמהט. צו נישט מאַכן, מבטל מאַכן דורך חמהלעך, הערטלעך. אַפֿט איר. „מע קען אַ אַ מכה ביי יענעם, אַבער ניט ביי זיך“, שו.

אוועקחמה(נען), חכמען זיך — אוטו. ← דפֿו. אַ לענגערע צייט הערטלעך זיך, זאָגן חמהלעך. אַ זיך אויפֿן חשבון פֿון שטאַטנאַר = זאָגן חמהלעך מיט הינציק הומאַר.

אוועקחלומען — [כאַלעמען] חלום אַזעק, געחלומט. אוטו — לעבן אַ לענגערע צייט אין וועלט פֿון חלומות, פֿאַנטאַזיעס, אַפֿדאַכטענישן (ניט אין דער רעאַלער וועלט). אַ אין אַ וועלט פֿון בבאַמעשיות, פֿון ריי-טעלעוויזיע.

טערס און הויפֿדאַמען. טרו — דורך חלומות (פֿאַנטאַזיעס, טרויערענישן) אַפֿשאַפֿן דאָס רע-אַלע. אַ דאָס ביזן פֿון דער וועלט. „...אין אַ דראַמע, אויף דער בינע, איז דאָס אַלץ דאָ...מע קען עס בשום-אָפֿן ניט אַ אַזעק פֿאַנטאַזירן“, שג. ה. לייזיס.

אוועקחלומען זיך — אוטו, דריטפֿערזאָניק. עס חלומט זיך אַזעק, זיך געחלומט. 1. זיך באַווייזן אין געווערדיקן (אַדער אויסטערלישן) חלום. 2. זיך לאָזן ערגעץ ווי דורך (מיט) אַ חלום. נעאַל. „בנים ים בין אַיך געזעסן, געקוקט ווי גרויע שינס חלומען זיך אַזעק אין די וועקטענישן אַרנען“, נאָד.

אוועקחלשן — [כאַלעשן] אוטו. חלש אַזעק, געחלשט. 1. אַזעקפֿאַלן אין חלשות. „אַז מע האָט גענומען מאַכן די מלא, האָט זי אַזעקגעחלשט“. די שדכנים האָבן שיער ניט אַזעקגעחלשט, ווען זיי האָבן דורען אַזוי פֿיל זעה טהור“, ייט, טמ, 1953 דרו. 9. 2. חלשן אַ לענגערע צייט. אַ מע זאָל קוים דערמינטערן.

אוועקחנפֿענען — [כאַנפֿענען] אוטו. חנפֿע אַזעק, געחנפֿעט. [פּערזאָן אין דאַטיין]. אַ לענגערע צייט חנפֿענען. אַ עמעצן ביי יעדער געלעגנהייט.

אוועקחקירה(נען) — [כקירענען] טרו. חקירה אַזעק, געחקירהט. מיט חקירות פּרוּוון אַפֿשאַפֿן, אַרויסשטעלן ווי עס וואָלט ניט געווען. אַ די גאַנצע פּראַבלעם. אַ דעם גלות. „פֿאַקטן רעדן זייער אייגענע שפּראַך, וואָס קיינע פּשטלעך אַדער חקירות קאַנען ניט אַזעקשטלען אַדער אַ“, ש. מאַרגאַשעט, טמ, 1954 III 6.

אוועקחקירה(נען) זיך — אוטו. ← דפֿו. אַנהייבן און אַ לענגערע צייט זיך חקירהן. ביי יעדער פּסוק חקירהט מען זיך אַזעק. אַ זיך וועגן אַ קוצו של יוד.

אוועקחקרנען זיך — [כאַקרענען] אוטו. חקרן זיך אַזעק, זיך געחקרנט. אַ לעגן גערע צייט זיך פֿאַרנעמען מיט חקרנען זיך, פֿילאַסאָפֿירן, אַנאַליזירן פֿאַרטיילן. אַ זיך וועגן אַ טיפֿן ענין.

אוועקחשבונען — [כעזשבענען] אוטו. חשבון אַזעק, געחשבונט. 1. חשבונען אַ לענגערע צייט, מאַכן אַ לאַנגן חשבון. אַ צעטל אַז ס׳זאָל אַנהייבן שווינדלען פֿאַר די אויגן. 2. אַראַפֿנעמען פֿון (ניט אַרבייטענדיק גען אין) חשבון. אַ געוויסן פּראַצענט.

אוועקפֿ — זאַצואַרט. דוּו אַזעקעס ← אַזעק ← פֿטמ. געניצט ווי אַ באַפֿעל פֿאַר דער צוהייער פּערזאָן. „אַזעקט, אַזעקט אַלע: שרהלע וועט זיך אַ כּלה“, פֿל. „אַזעקט, אַזעקט פֿון מיר! ריר מיך נישט אַן“, שט. „מענטשן, אַזעקט פֿון דער טרי, טוט ניט קיין באַזלדואַר“, אַבג. דעקטוד.

אוועקטאָדלען — טרו. זל אַזעק, געזטאָדלט. אַ לענגערע צייט אויפֿהאַרפֿן עמעצן, אַנחזרן שאַרף אויף חסרונות. אַ עמעצן, אַז ער זאָל פֿאַרזאָגן אַ צענען.

אָוועקטאָמטשען — טרוו. טשע אַוועק, גע-
טאָטשעט. 20. 1. אַראָפּשליפּן, אַראָפּפּלן
אַ טייל פֿון אַ זאַך אָדער די זאַך ביזן סוף.
אַ אַ שפּיצל פֿון אַ צאָן. 2. אַוועקטן,
אַוועקגריזשען; אַוועקיאָדען. אַ די גאַל פֿון
עמעצן.

אָוועקטאָיען — טרוו. טאַיע אַוועק, גע-
טאַיעט. 20. פֿאַרבאַהאַלטן, אַ עפעס פֿון אַ
פֿרעמד אויב.

אָוועקטאָלמעטשן — טרוו. יעטש אַוועק,
געטאַלמעטשט. אויך: ~מאַלמאַ'טשען.
אַ לענגערע ציטט אויסטשטשן, דערקלערן עפעס
בפֿרטיות, ביזן סוף. אַ אַ זאַך, און אַ קינד
אין היג זאָל קענען פֿאַרשטיין. (זו אויך דזוו
אַוועקטאַלעפּעטשען.)

אָוועקטאַלעבענדען, ~טעלעבענדען —
טרוו. יענדע אַוועק, געטאַ(טע)לעבענדעט.
במקום האָרט פֿאַר אַ ריי ווערן האָט הייזן
אויף דער באַוועגונג פֿון איין אָרט אין אַ
צווייטן, פֿון איין פֿערדזאָן צו אַן אַנדערער;
אַוועקגעבען, אַוועקשטויסן, אַוועקוואַרפֿן אַזוו.
אַ ביי עמעצן אַ זאַך.

אָוועקטאַלעפּעטשען — טרוו. יעטשע אַוועק,
~(גע)טאַלעפּעטשעט. אַ לענגערע ציטט ריידן
אומקלאָר אָדער אומלאָגיש. אַ אַ מעשה
מיט אַ בוידעם.

אָוועקטאַלקעווען — טרוו. קעווע אַוועק,
~געטאַלקעוועט. 20. אַ לענגערע ציטט און
ביזן סוף געבן עמעצן עפעס צו פֿאַרשטיין.
אַ די זאַך אַז מע זאָל עס געדענקען אין
שלאָג.

אָוועקטאַן — טרוו. טו אַוועק, ~געטאַן.
[אין פֿד: ~געטען, אוקר: ~געטען & גע-
טיען] אויך מיט זיך. 1. טאָן עפעס אַ
לענגערע ציטט. אָפּגעבן אויף עפעס אַ סך מי.
אַ אויף אַן אַרבעט די טעג מיט די יאָרן.
2. אַוועקנעמען פֿון אָרט, ניט לאָזן מער זיין.
מזל פֿאַרטישטשט 'הנו רשע לפני מלך' (משלי,
כה 5): "טוט אַוועק... [תי: געם אַוועק].
"ווען דוא דש ברוט אוועק טושט זוא לאז
טעליכי טראפּין שטארקן עסיק הניין", טור,
כ.ב. 3. פּד. אַוועקלייגן אין אַ זעט, פּאַהאַלטן.
"מזין מאַמעשי האָט אַלץ אַוועקגעטאַן", וואו
האַב איך דעם גאַפּל אַוועקגעטאַן? רייד.
4. אָפּטאַן זיך (אין פֿאַרבינדונג מיט שכינה).
די שכינה, דער רוח הקודש איז אַוועקגעטאַן
געוואָרן [געוויינטלעך: האָט זיך אָפּגעטאַן].
5. במקום האָרעב פֿאַר טראַנגען וואָס מע פֿירט
דורך גיה, גרינטלעך, אין אַ גרויסער מאָס.
"איך האָב געזען וואָס דו קאַנסט קיין עיך
הרע אַ ביי דער שיסלי", ייט, טמז, 1960 | 28.

אָוועקטאַנדעבעווען — טרוו. טעווע אַוועק,
~געטאַנדעטעוועט. פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט ניט
פֿאַכמענעריש, ווי ניט איז. אַ אַ שטיקל
אַרבעט.

אָוועקטאַן זיך — אוטוו. דרייטפֿערדזאַניק.
טוט זיך אַוועק, זיך ~געטאַן — אַוועקטאַן.
געשען (וועגן אויסטערלישעס); האָבן צו טאָן
מיט אַ צאָל (וויכטיקע) ענינים. "אין נגלה
און נסתר טוט זיך אַוועק מיט דעם ענין
בטהוה", ייט, טמז, 1953 | 8.

אָוועקטאַנגן — טאַנג אַוועק, ~געטאַנגט.
אוטוו — 1. ביזן אָדער פֿאַרלאָזן דאָס אָרט
טאַנצנדיק. אַ פֿון איין עק זאל אין אַן אַנ-
דערן. 2. הערן אויפֿגעלעבט, פֿריילעך. זיך
משמח זיין. אַ פֿאַר נחת. אַקוזוו — אָנהייבן
און טאַנצן אַ לענגערע ציטט. אַ טענין, אַ
פֿאַלקע, אַ קאַדריל אט. "מיט תּורת הבעש"ט
וועלן מיר קומען אין ארצנו הקדושה און אַ
בשמחה גדולה", זדב.

אָוועקטאַסקען — טרוו. יקע אַוועק, גע-
טאַסקעט. 20. אַוועקשלעפּן. אַ עמעצן פֿון
געשלעגן. גדי מלאכיחבלה וועלן מיך אַ
אונטערן אַרונ חושך [= הרי חושך]. ייט,
קמ, 1867, 26.

אָוועקטאַפּטשען — טשע אַוועק, גע-
טאַפּטשעט. אוטוו — זיך לאָזן ערגעץ גיין
קנעטנדיק מיט די פֿיס. אַ דורך אַ בלאַטע.
טרוו — צערטעןן מיט די פֿיס. אַ אַ ליגנדיקן.

אָוועקטאַפּטשען זיך — אוטוו. אַ פֿרע-
1. זייער פּאַזאַלע זיך רירן פֿון אָרט. אַ
זיך קוים מיט צרות, טיאָפּטיאָפּ, טיאָפּטיאָפּ.
2. טאָן אַן אַרבעט זייער פּאַמעלעך. 3. טאַפּ-
טשען זיך אויף דעם זעלבליקן אָרט אַ לענגערע
ציטט.

אָוועקטאַפּטשעניש — דאָס (די), זי. פּראָ-
צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטאַפּטשען
(זיך). "מע רירט זיך ניט פֿון אָרט, סיאזו
גאר אַן אַ זינען".

אָוועקטאַפּ(י)ען — טרוו. טאַפּ(י)ע אַוועק,
~געטאַפּ(י)עט. 20. אויך מיט זיך.
1. אַוועקשמעלצן. אַ דעם וואָסס ביזן לעצטן
טראָפּן. 2. דערטרינקען. אַראָפּלאָזן צום
גרונט. אַ אַ שיפּל אין וואַסער.

אָוועקטאַפּן — טרוו. טאַפּ אַוועק, ~געטאַפּט.
איבערטאַפּן, באַרירן אַ לענגערע ציטט. אַ
אַלץ וואָס ליגט אין יעדער ווינקלעך. אויך מיט
זיך — מוזוו. זיך אין דער פֿינצטער.

אָוועקטאַפּעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
פֿון אַוועקטאַפּן (זיך).

אָוועקטאַקן — טרוו. טאַק אַוועק, ~געטאַקט.
1. טאַקן אַ לענגערע ציטט. 2. אַוועקשניצן
אויף אַ טאַקער-וואַרשטאַט אַ טייל אָדער אַלץ.
אַ אַ טייל פֿון אַ מעבלשטיק. 3. זאָגן אַ
גלאַטן, גוט צוגעקלערטן ליגן. אַ אַ ליגן
הגדול והנורא.

אָוועקטאַראַ(ר)אַקען — יקע אַוועק, גע-
טאַראַ(ר)אַקעט. אויך מיט זיך. אוטוו —
1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציטט
טומלען, קלאָפּן. אַ פֿון אינדערפֿרי ביז אויפֿ-
דערוואַכט. 2. זיך לאָזן ערגעץ מיט טומל,
קלאָפּעריש. אַ ערגעץ מיט פֿערד און וואָגן.
טרוו — מיט געקלאָפּערט אָפּשטויסן פֿון אָרט.
אַ אַ זאַך פֿון איר אָרט.

אָוועקטאַראַראַמ(ע)ווען — אַמ(עווע)
אַוועק, ~געטאַראַראַמ(עווע)ט. אויך: ~מאַ-
רעאַמ(עווע)ן. אוטוו — 1. דזוו אַוועק
טאַראַ(ר)אַקען, אוטוו — 2. אָנהייבן אָדער
(און) אַ לענגערע ציטט מאַכן אַ טומל, אַ האַר-
מידער, אַ סומאַטאַכע. אַ פֿאַר אַן עולם. אַ מיט
דווערדיקע גראַמען. טרוו — טומלידיק פֿאַר-
שפּרייטן ידיעות, רכילות. אַ אַ פּליאַטקע.

אָוועקטאַרגעווען — געווע אַוועק, גע-
טאַרגעוועט. 20. אוטוו — אַהאַנדלען אַ לעני
גערע ציטט. אַ אויפֿן מאַרק אַ גאַנץ לעבן.
טרוו — פֿאַרקויפֿן עפעס ענדגילטיק. אַ עמעצן
אַ סחורה.

אָוועקטאַרגעווען זיך — אוטוו. אַ דפּוו.
אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציטט זיך
דיגען. אַ זיך אַ האַלבן טאַג פֿאַר אַ גראַשן.

אָוועקטאַרקלען — טאַרקל אַוועק, גע-
טאַרקלט. אויך: ~טאַרקלען. אוטוו — אַנ-
הייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציטט אַרויסגעבן
קלאַנגען פֿון (ווי) אַ טויב. טרוו — אַ
לענגערע ציטט אַרויסברענגען עפעס מיט
קלאַנגען (ווי) פֿון אַ טויב. אַ אַ לידל.

אָוועקטאַרקען — טרוו. יקע אַוועק, גע-
טאַרקעט. 1. אָפּשטופּן פֿון אָרט. אַ דעם
וואָגן פֿון מיטן הויף. 2. פֿאַרשטויסן, ניט
וועלן האָבן מער צו טאָן. אַ פֿון זיך אַ פֿאַלשן
פֿרענד.

אָוועקטאַרקעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטאַרקען.
אָוועקטאַבלען — דזוו אויסטובלען —

אָוועקטוימטשען — טרוו. טשע אַוועק, גע-
טויטשעט. 20. אַוועקדריקן, אַוועקשטויסן.

אָוועקטוימטשען זיך — אוטוו. אַ דפּוו.
זיך שטויסן אויף איין אָרט, זיך פֿאַרהאַלטן און
וויסער זיך ניט באַוועגן. אַ זיך אויף איין
אָרט.

אָוועקטויפֿן — טרוו. טויפֿ אַוועק, גע-
טויפֿט. 1. אָפּשמדן, אויסשמדן — (עפעס
איידעלער און אָפּציעלער). 2. אַריבער-
ברענגען אַ גיטיינד אין אַ קריסטלעכער רע-
ליגיע. אַ די געצווינדערט, אויך מיט זיך —
אַנגעמען קריסטלעך גלויבן. אַ זיך אין ברית
של איהוּאָן.

אָוועקטויליען — טרוו. ליע אַוועק, ~געטו-
ליעט. 1. אַ לענגערע ציטט טויליען, צודריקן
צערטלעך. אַ די מייזניקע. 2. אוקר. אַוועק
נעמען, אַוועקרעניש, ניט לאָזן צודריקן זיך צו
עפעס אָדער עמעצן. אַ אַ קינד פֿון דער
מוטערס שויס. אויך מיט זיך — פֿאַרווקן
זיך (אין אַ וויקל) און צווינדריקן זיך. אַ
זיך ווי אַ קעצעלעך.

אָוועקטויליעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
פֿון אַוועקטויליען (זיך).

אָוועקטומלען — מל אַוועק, ~געטומלט.
אוטוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע
ציטט טומלען, ליאַרעמען. אַ און זיך אויף
קיין רגע ניט אַינשטילן. טרוו — באַזויטיקן
עפעס דורך טומלען. אַ דעם צער.

אָוועקטומלען זיך — אוטוו. אַ דפּוו.
1. אַוועקפּטרן די ציטט אויף גאַריגט מיט
כלומרשט עפעס טאָן. 2. אַ לענגערע ציטט
עפעס טאָן מיט אַ טומל, געריידערש. אַ זיך ביי
געוועלשאַפּטלעכער אַרבעט.

אָוועקטומלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
פֿון אַוועקטומלען (זיך).

אָוועקטון — אַ אַוועקטאַן.

אָוועקטונקען — טרוו. טונק אַוועק, גע-
טונקט (אויך: ~געטונקען). 1. אָנהייבן
אָדער (און) אַ לענגערע ציטט טונקען. אַ דאָס

וועט אויף אַ גאַנצער נאַכט. 2. דזוו אויס-
טונקען ←

אָוועקטומפֿען — פֿע אָוועק, געטומפֿעט.
אוסוו — (אָוועק) גיין קלאַפֿנדיק מיט די שיך
(פֿיס), אָ אין הילצערנע שיך, טרוו —
אָוועקשטויסן ←

אָוועקטומפֿעניש — דאָס (די), זין פֿראַצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקטומפֿען.
אָוועקטומזון — טרוו, טוק אָוועק, געטוקט.
אַראַפֿלאָזן אין וואַסער, אונטערשטעלן אונטער
אַ שטראַם, אָ די פּסחדיקע פֿליס.
אָוועקטומען — אַוּטוו, קע אָוועק, געטוו
קעט, אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צייט
קלאַפֿן טוק-טוק, דער פּיקהאַלץ טוקעט אָוועק
שעהן לאַנג.

אָוועקטומשן — טרוו, טוש אָוועק, געטושט.
באַזייטיקן, פֿאַרשטעלן עפעס דורך טושן.
אַ אַ טייל פֿון דער צייכענונג.

אָוועקטומשן — טרוו, שע אָוועק, גע-
טושעט, רוטיצ, אָוועקלעשן; פֿאַרלעשן ביזן
סוף, אָ אַ פּאַזשאַר [= שריפֿהן].

אָוועקטיאָבקען — אַוּטוו, קע אָוועק, גע-
טיאָבקעט, אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
שטיל קלאַפֿן, מאַכן טיאָך טיאָך, „נאָכן מאַ-
סאָזירן האָט דאָס האַרץ אָוועקגעטיאָבקעט“.
דער זייגער טיאָבקעט אָוועק אַ גאַנצע נאַכט.

אָוועקטיאָקען — טרוו, קע אָוועק, געטוו
קעט. 1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע
צייט מאַכן אַ טומל מיט קלאַנגען, ענלעכע
צו טוו-טוו. 2. פֿאַרטרייבן מיט טיוקען.
אַ די פֿייגעלעך, „דער עולם טיוקעט אָוועק
דעם רעזנער, מע לאָזט אים גיט ענדיקן“.

אָוועקטיאָשען — טרוו, טשע אָוועק, גע-
טיטשעט, וורר, אָוקר, אָוועקשטויסן, אָוועק-
שטופן פֿון אַרט, אָ עמעצן אַז ער זאַל
פֿאַרפֿליען קיין האַצעפֿלאַץ.

אָוועקטיאָשן — טרוו, טייט אָוועק, געטייט.
1. אומברענגען, אָוועקהרגענען, אָ אַ לע-
בעדיקע זאך, דערהרגענען בידיים. 2. מאַכן
פּאַסיוו, אומאינטערעסאַנט, אָ אַן אונטערנע-
מונג אַן אָונט.

אָוועקטיאָשן — טרוו, טשטש אָוועק,
געטשטשט. 1. בטל (צו גישט) מאַכן עפעס
דורך אויסשטשטשן, אָ אַן ענין, פֿראַבלעם.
„דאָס לאָזט זיך גישט אָ אזוי ליכט“, צייט,
טוו, 18 vi 1953. 2. אויסשטשטשן ←

אָוועקטיאָלונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אָוועקטיאָלן, גערעכטע (אומ-
גערעכטע אַע) אָ.

אָוועקטיאָלן — טרוו, טייל אָוועק, געטיילט.
1. אָפֿטיילן, אָפּוונדערן פֿון אַ גרופּע, אָ די
גוטע פֿון די שלעכטע. 2. צעטיילן אויף
גאַנצע חלקים, מע קען גיט 25 אָ אויף 7.
3. שענקען, געבן ווי אַ מתנה אַע, אָ צווישן
אַרעמעליכט, אויך מיט זיך — 1. זיך אָפֿ-
טיילן; זיך שטעלן (האַלטן) באַזונדער, אָ זיך
פֿון קאַלעקטיוו. 2. צעטיילן, פֿונאַנדערטיילן.
אַ זיך מיטן לעצטן ביטן.

אָוועקטיאָלעניש — דאָס (די), זין, געדויע-
רעדיקער פֿראַצעס פֿון אָוועקטיאָלן.

אָוועקטיאָלער — דער, ס, וון זין, קע, ס.
ווער עס טיילט אָוועק, „פֿאַרדינער מינער,
וואָס ביסטו געוואָרן אַזאַ אַז“, רייד, אָדי:
יש.

אָוועקטיאָען — אַוּטוו, טשע אָוועק, גע-
טשעט. 20. 1. צעגיין פֿון היץ, פֿאַרוואַנדלט
ווערן אין פֿליסיקייט, „דער שניי טשעט
אָוועק אויף דער זון“. 2. צעפֿטרט ווערן;
גיט ווערן, דאָס געלט האָט אָוועקגעטשעט.

אָוועקטיאָנלען — טרוו, טל אָוועק, גע-
טיגלט, אָנשמירן, אָנשריבן עפעס אַן סאַ-
לאַנט (אַן ווערדע, גראַפֿ, חניפֿהדיק), אָ אַן
אַרטיקל, אַ פּאַנעגיריק דעם הערשער.
אָוועקטיאָיען — טרוו, טיצ(יע) אָוועק,
געטיצ(יע)ט, וורר. 20. אָוועקשטופן, אָוועק-
רוקן עפעס.

אָוועקטיאָימען — טרוו, מע אָוועק, גע-
טלימעט, אָוועקשליפֿדערן עפעס אָדער עמעצן
פֿון אַרט, אָוועקשטויסן מיט אויפֿרענונג.
„איך גיב פֿון זיך אַ טלים אָוועק דאָס גאַנצע
פעקל קאַנצעלע-פּאַפֿירן און איך לויף אַהיים“,
נאַך, טעג פֿון מינע טעג.

אָוועקטילען — אַוּטוו, טלע אָוועק, גע-
טלעט. 1. אָנהייבן (אָדער אַ לענגערע צייט)
קוים צו ברענען, „פֿון אונטערן אַש האָט
אָוועקגעטלעט אַ קליין פֿעזל“. 2. אויפֿ-
הערן צו טלען, דער לעצטער פֿונק האָט
אָוועקגעטלעט.

אָוועקטעאַריירן — טרוו, יר אָוועק, טע-
אַריירט, נעאַל, אָבסטראַהירן; אָפּשאַפֿן (דער-
וויטערן) עפעס טעאַרעטיש, אָ אומבאַקומע
פֿאַקטן, „רוסן זינען פֿאַנאַטישע טעאַרעטי-
קער און קענען זיך אָ פֿון לעבן“, מ. דוכאַני,
טוו, 1959 וי 10. מיט זיך — פֿאַרנעמען
זיך אַ לענגערע צייט מיט אָבסטראַקטע טע-
אַרייעס.

אָוועקטעטיקן זיך — אַוּטוו, טיק זיך
אָוועק, זיך געטעטיקט, נעאַל, אָנהייבן
(אָדער אַ לענגערע צייט) זיין טעטיק, אָ
זיך ביי קהלשע זאַכן און פֿאַרגעסן די היים.
אָוועקטעלעבענדען — דזוו אָוועקסאַלע-
בענדען ←

אָוועקטעמפֿן — טרוו, טעמפֿ אָוועק, גע-
טעמפֿט, ביסלעכחויזן מאַכן טעמפֿ, שטומ-
פּיק, אָ דעם קאַפֿ פֿון צרות און שווערער
האַרעוואַנע.

אָוועקטענדלען — טענדל אָוועק, גע-
טענדלט, אַוּטוו — אָנהייבן אָדער אַ לע-
גערע צייט האַנדלען מיט אַלטהאַרג, טרוו —
פֿאַרקויפֿן ביזן סוף (וואַלדל, אויף גיך), אָ
דעם ראַמש.

אָוועקטענהן — [...] טענהן טענה
אָוועק, געטענהט, אָנהייבן אָדער (און) אַ
לענגערע צייט צו טענהן, דערחיזן, פֿאַרענט-
פֿערן זיך, פֿאַדערן, „דערנאָך האָט אָוועק-
געטענהט זיינע טענות דער צד פּונדו, רייד.
„זיי האָבן אָוועקגעטענהט מיטן רבּוּגורש-
עולם אַלץ: טאַטעניו! פֿאַטערוניו!... מער פֿון
אַלע אַנדערע“, ממוט, מסעות.

אָוועקטענהניש — דאָס (די), זין, פֿראַצעס
פֿון אָוועקטענהן, אַן אָ — הימל עפֿן זיך.

אָוועקטענצלען — אַוּטוו, צל אָוועק, גע-
טענצלט, זיך לאָזן ערגעץ מיט אָנצונדיקן
גאַנג, „אַ באַרוועסט גיאַנקע האָט אַהין
אָוועקגעטענצלט מיט היפּנדיקע טריט“, בערג,
אַפּנאַנג.

אָוועקטעסען — טרוו, סע אָוועק, געטע-
סעט, אָוועקהאַקן אייבערשטע שיכט (פֿון
קלעצער, שטיינער, ציגל אַע), אָ די קאַרע פֿון
אַ קלאַץ.

אָוועקטעפען — טרוו, פֿע אָוועק, געטע-
פעט, פֿר, איינציקוויזן אַרויסציען די פֿענעס
פֿון אַ געוועב, אָ די צייטן פֿון אַ מלבּוש.

אָוועקטער(ע)לייקען, לייקען, לייקען — טרוו,
טער(ע)לייקע אָוועק, גע(טער)לייקעט,
אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט אויסזגען
מיט אַ טרעל (וועגן, ווי פֿייגל), אָ דאָס
זעלביקע לידל דעם גאַנצן פֿרימאַרגן.

אָוועקטערפען — אַוּטוו, פֿע אָוועק, גע-
טערפעט, רוטיצ, לייזן אַ לענגערע צייט, אָ
פֿון עמעצן אַ גלות.

אָוועקטערפֿאַג — דער, זין, אַקט פֿון אָוועק-
טראַגן, אָ פֿון זאַכן, פֿון רכילות.
אָוועקטערפֿאַנג — די, ען, פֿראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אָוועקטראַגן.

אָוועקטראַגן — טרוו, טראַגן אָוועק, גע-
טראַגן. 1. טראַגן אַ לענגערע צייט, אַ
לערן יונגל ביי אַ ליאַדע בעל-מלאַכעלע האָט
באַדאַרפֿט יאַרן-לאַנג אַ פֿאַמעניצעס, ממוט,
שלמה. 2. אָוועקנעמען פֿון איין אַרט און
ברענגען עס אויף אַן אַנדער אַרט, „מע קען
דעם באַרג מיט אַ שפענדל גיט אָ“, שוו.
„אַזו ווערט דאָש וואַשר אי לענגר אי גרעשר...
און טראַגט מענכה הינור אָוועק מיט דיא
ליכט וואַש דריין וואַכן און שלאַפֿן“, עיון,
2/29. „אַז ער האָט אָנגענומען ביי דער זייט
וואָס עס איז מסובּל עס זאַל אים טראַגן...“
האָט עס אים אָוועקגעטראַגן אַהין, נחב, „מעשה
מחכּם“, „ער האָט אַ סך געזייט, נאָר וויפֿל
וועט אויפֿגיין און וויפֿל וועט אָ דער ווינט“,
פּרץ, יד לחיה, 3. ברענגען אין באַזונדענג,
מאַכן סיאָל פֿאַרן, שווימען אַע, „מיר וועלן
אין שיף בלייבן, פֿיליכט קומט הינור איין
ווינט אָני טראַגט דאָס שיף איין וועק“, 101,
2/37. 4. זייער גיך באַזעגן, פֿירן, „זיינע
פֿערדלעך... האָבן אַ נעם געגעבן דעם וואַגן
פֿאַרגאַראַפּ און געגעבן אַ טראַג אָוועק אים
פֿייל אויסן בויען, שע, קליינע מענטשעלעך.
5. צונעמען צוריק, „אָני... אויף גשטינדן אָני
זיין ח' מאות ווידר אָוועק גיטראַגן...“, גה,
342. 6. זיין אָוועק אָנגעטאַן אַ לענגערע
צייט, „קייין טויז העמדער האָט אין זייער
גאַרדעראַבע זיך גיט געפֿונען, זיי האָבן
אָוועקגעטראַגן אַ העמד עטלעכע וואַכן“, ממוט,
מסעות. 7. ציטרענצלען, צעפֿטרן, „איינער
ברענגט אַרצין אין הויז און דער אַנדערער
טראַגט אָוועק“, שוו. 8. אָוועקגענען, „וואַרן
וואָס קומט מיר דעריס פֿון זיין ווייגען און
קלאַגן, אַז ער קוקט נאָר אויס אינגאַנצן
עפעס אָוועקצוטראַגן“, טעיאַטאַר. 9. מקבר
זיין, „אַ קינדס מזל קען מען גיט וויסן; עס

ווערט געבוירן גאָקעט, און מע טראַגט עס אַוועק אַנגעטאַן, שווי.

אָוועקטראַגן זיך — דעם מיטגענומען אַלפֿעדן און אַרויסגעשוואַמען, און אַוועקגעטראַגן זיך מיט אים צו דניאלן, 2, דאָס ליד וועגן ממזר אַל־פֿעד.

אָוועקטראַגעבן — דאָס, זי (ער), 1. פֿראַג צעס פֿון אַוועקטראַגן, איר, 2. זאָך (פֿלי, מלבוש) וואָס מע טראַגט אַוועק.

אָוועקטראַגעניש — דאָס (די), זי, גע־דויערדיקער פֿראַצעס פֿון אַוועקטראַגן.

אָוועקטראַגען — דער, יס, וון קע, יס, ווער עס טראַגט אַוועק, דער צוטראַגער איז אויך דער אַ״, שווי = ווער עס דערציילט דיר רכילות וועגן אַנדערע, באַרערט אויך דיר.

אָוועקטראַגעשען — טרוה, טשע אַוועק, געטראַטשעט, 2, אויסגעפֿן; אַוועקגעבן, לאָזן גיין לאַיבד, אַ אויף גאַרנישט די בעס־טע יאָרן.

אָוועקטראַכטונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטראַכטן.

אָוועקטראַכטן — טראַכט אַוועק, גע־טראַכט, אויסווי קלערן אַ לעני גערע צעס, זי האָט געקענט אַ וועגן אים שעהן און שעהן, טרוה — אַבסטראַהירן אין געדאַנק געוויסע סימנים און איינגשאַפֿטן, לאַמיר אַ אַלע דרויסנדיקע סימנים פֿון מאַ־טוריע.

אָוועקטראַכטעניש — דאָס (די), זי, פֿראַג צעס פֿון אַוועקטראַכטן.

אָוועקטראַכטער — דער, יס, ווער עס טראַכט אַוועק (אַוועקטראַכטן), אַזי: יִשׁ.

אָוועקטראַכען — דווי אַוועקטראַכען אַוועקטראַללאַזיקען — דווי אַוועקטער־לעקען.

אָוועקטראַמאָסען — טרוה, יסע אַוועק, גע־טראַמאָסעט, אויך: אַטראַמאָסען, וויר, אַוועקשטן, אַוועקטרייסלען, אַ די מעל פֿון זאַק.

אָוועקטראַמבען — טרוה, יבע אַוועק, גע־טראַמבעט, אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס בלאָזן אויף אַ טראַמבע, טרובע.

אָוועקטראַמפֿייט(ערן) — טרוה, פֿייט(ער) אַוועק, געטראַמפֿייט(ער)ט, אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס אויסשפֿילן אויף אַ טראַמ־פֿייט, פֿלוצעס אַ אויפֿן טראַמפֿייט דעם פֿאַ־פֿולערן מאַרש.

אָוועקטראַמפֿלען — טרוה, פֿל אַוועק, געטראַמפֿלט, אַוועקטערען, אַוועקקעטן מיט די פֿיס, אַ דעם וועג ביז ער וועט ווערן גוט האַרט.

אָוועקטראַנזשירן — טרוה, זשיר אַוועק, געטראַנזשירט, אַוועקפֿטרן, אין ניוועז ברעני גען, אַ קהלש אייגנטום.

אָוועקטראַנטשען — טרוה, טשע אַוועק, געטראַנטשעט, 2, אַוועקשטויסן, אַוועק־קלאַפֿן, אַ עפעס פֿון די הענט.

אָוועקטראַפֿען — פֿע אַוועק, געטראַפֿעט, אויך: אין וויר אַטראַפֿיען; אין לר אַטראַפֿען, אויסווי אַנהייבן אָדער אַ לענגערע

צעס טריפֿן, קאַפֿען, עס האָט אַוועקגעטראַפֿעט אַ רעגן, טרוה — לאָזן טריפֿן אַ צאַל טראַפֿנס אָדער די גאַנצע פֿליסיקייט.

אָוועקטראַצען — טרוה, יצע אַוועק, גע־טראַצעט, 2, דווי אַוועקטראַצען.

אָוועקטראַכטירן — טרוה, יטיר אַוועק, געטראַכטירט, געבן פֿיבד אויף אַ גרויסן פֿאַרנעם אָדער אויחיליק, אַ עמעצן אַז מע זאַל ניט פֿאַרבעסן.

אָוועקטראַקענען — אויסווי, קע אַוועק, געטראַקעט, אויך מיט זיך, זאַמעט, ווילדערהייט זיך לאָזן לויפֿן ערגעץ, די פֿערד האָבן אַוועקגעטראַקעט אויף דערהרגעט צו ווערן.

אָוועקטראַוימען — טרוים אַוועק, געטרוימט, אַקווו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס פֿאַנטאַזירן, מאַלן זיך בילדער אין דמיון, אַ אַ שיינעם טרוים, טרוה — אַפֿשאַפֿן אין (דורך) טרוים, פֿאַנטאַזיע, נעגל, אַ דאָס שלעכטס פֿון דער וועלט.

אָוועקטראַיערן — אויסווי, יער אַוועק, גע־טרויערט, אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס טרויערן.

אָוועקטראַוימען — טרוה, יטער אַוועק, געטראַוימיטערט, 1. אַנהייבן אָדער אַ לעני גערע צעס בלאָזן אויף אַ טרוימיט, אַ און ניט אַנטשטילט ווערן, 2. געבן צו וויסן וויס אַרומ, אַ איבערן גאַנצן קאַנט, 3. דורך בלאָזן אויף אַ טרוימיט אָדער ענלעכן אינסטר־מענט פֿאַרהלכן (מע זאַל עפעס ניט דער־ווערן), אַ די געשרייען פֿון עולם.

אָוועקטראַיאַומפֿירן — טרוה, יפֿיר אַוועק, גע־טראַיאַומפֿירט, אַנהייבן אָדער אַ לעני גערע צעס שרמאָיק אויסדריקן פֿרייד איבער אַ נצחון, אַ דעם גרויסן זיג.

אָוועקטראַייבן — טרוה, טרייב אַוועק, גע־טרייבן, צווינגען מיט פֿוח צו פֿאַרלאָזן דאָס אָרט, טרייבט מען זי אַוועק, קומט זי גע־שווינד ווידער, ממוס, שירה.

אָוועקטראַייבעניש — דאָס (די), זי, פֿראַג צעס פֿון אַוועקטראַייבען.

אָוועקטראַייבער — דער, יס, וון קע, יס, ווער עס טרייבט אַוועק.

אָוועקטראַייבערן — טרוה, יבער אַוועק, געטראַייבערט, דווי אויסטרייבערן.

אָוועקטראַייסן — טרוה, טרייסט אַוועק, גע־טרייסט, 1. אַנהייבן און (אָדער) אַ לענגערע צעס טרייסטן, אייננעמען, באַראַיקן, אַ אַ פֿרענד, 2. אַפֿשאַפֿן סיבה פֿון געדריקטקייט דורך טרייסטן, אַ דעם צער.

אָוועקטראַייסעניש — דאָס (די), זי, פֿראַג צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטראַייסן.

אָוועקטראַייסלונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטראַייסלען.

אָוועקטראַייבלען — טרוה, יסל אַוועק, גע־טרייסלט, 1. אַוועקרייניקן, באַפֿרעיען, פֿון עפעס דורך בוים, אַ אַש, זאַמד, אַ די עפל פֿון בוים, 2. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס טרייסלען.

אָוועקטראַייסלען זיך — אויסווי, יצע אַוועק, געטראַייסלען זיך; זיך אַפֿזאַגן מיט רוגזא און

פֿאַראַכטונג, אַ זיך פֿון אַ פֿאַררעטער, 2. אַוועקגיין אויף אַן אָפֿן, עס זאַל זיין קאַני טיק דאָס שאַקלען זיך פֿון קערפֿער (אָדער פֿון אַ טייל פֿון קערפֿער), די ברייטבייניקע ידענע האָט זיך אַוועקגעטרייסלט מיט איר שווערן קערפֿער צו ברענגען... א, קאַהאַ, אַהרן ליי־בערמאַן, 3. אַוועקפֿאַרן זיך טרייסלענדיק אויף אַ פֿורל).

אָוועקטראַייסלעניש — דאָס (די), זי, גע־דויערדיקער פֿראַצעס פֿון אַוועקטראַייסלען (זיך).

אָוועקטראַיל(ערן) — טרוה, טריל(ער) אַוועק, גע־טראַיל(ער)ט, אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס זינגען, צווישען (וועגן פֿייגל).

אָוועקטראַינקען — טרוה, טרינק אַוועק, גע־טרונקען, 1. אַנהייבן אָדער (און) אַ לעני גערע צעס טרינקען (שיכורן), אַ און ניט אויפֿהערן, 2. אַפֿטרינקען אַ טייל אָדער אויסטרינקען אַלץ, אַ די סמעטענע פֿון אויבן; אַ דאָס גאַנצע קריגל.

אָוועקטראַינקעניש — דאָס (די), זי, פֿראַג צעס פֿון אַוועקטרינקען, אַן אַ ביזן באַגינען.

אָוועקטראַיפֿן — טריף אַוועק, געטריפֿט, אויסווי אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צעס רינען טראַפֿנוויזן, עס האָט אַוועקגעטריפֿט אַ דראַבענע רעגנל, טרוה — לאָזן טריפֿן אַ צאַל טראַפֿנס אָדער די גאַנצע פֿליסיקייט.

אָוועקטראַיקענען — טריקן אַוועק, גע־טריקנט, אויסווי — 1. פֿאַרדאַרט ווערן, דער בוים האָט אַוועקגעטריקנט, 2. אַנהייבן צו טריקענען אָדער טריקענען אַ לענגערע צעס, טרוה — 1. אויסטריקענען ביזן סוף, אַ די טאַבעק־בלעטער, 2. באַזיטיקן פֿיכטיקייט (געץ) דורך טריקענען, אַ פֿינף פֿראַצעס פֿון דער תּבֿואָה.

אָוועקטראַיקענען זיך — אויסווי, יצע אַוועק, פֿאַרליין די פֿיכטיקייט, אַ זיך אויף דער ווין.

אָוועקטראַיעווען — טרוה, יבע אַוועק, געטראַיעוועט, רוטיצ, מאַנען פֿון עמעצן ביזן סוף, אַ פֿון עמעצן אַ חובֿ, אַ פֿון זיין געשעפֿט מיט אַ טעלעגראַף, קמ, 1865, 15 Ne.

אָוועקטראַיעונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטראַיען, אַ פֿון פֿריני ציפֿ.

אָוועקטראַיען — טרעט אַוועק, געטראַיען, אויסווי — עניקן; אַפֿגיין; אַפֿטרעטן פֿון אַ שטעלונג, אַ פֿון אַ פֿאַזיע, דרום אוואַ בלד דער הייליגר שבת טוט אַוועקטראַיען טואַ זיפֿצן אונ טרויאַרין אונ פֿליסיג צו גאַט בעטן, טה, טרוה — צעטרעטן, צעדריקן, אַ עמעצן ווי אַ וואַרעם.

אָוועקטראַיעלן — דווי אַוועקטראַיל(ערן) אַוועקטראַיענען — די, ען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקטראַיענען.

אָוועקטראַיענען — טרוה, טרען אַוועק, גע־טרענט, 1. אויפֿשניידן (אויפֿרייסן) אַ גאַס ביזן סוף; אַוועקרייסן אַ צוגעניטן (צוגע־טרייעוועטן) טייל, אַ אַן אַרבל, 2. במקום וואַרט פֿאַר אַ צאַל ווערן מיט די בב; ריסן, דורכרייסן, אויפֿשניידן, אַרייננאַקן, וואַול.

לאָזן אַ טשאַק. דער בעל-עגלה האָט אָוועקגעטשאַקעט, און די פֿערד האָבן זיך אַ לאַז געטאָן פֿון אַרײַן. טרוו — 1. אָוועק-זייגן. 2. מגושמדיק, גראַב אָוועקקושן; אויסהאַלדן. מיט זיך — קווו. מגושמדיק, גראַב זיך קושן, זיך האַלדן.

אָוועקמשעכעווען — טרוו. כעווע אָוועק, געטשעכענעט. לאַקל, וויר. אָוועקראַצן פֿון עפעס. אַי שמוץ פֿון אַ פֿלי. מיט זיך — קראַצן זיך אַ לענגערע צייט.

אָוועקמשעפֿיען — טרוו. פֿיע אָוועק, גע-טשעפֿיעט. פֿר. אָוועקטרייסלען, אָוועקלאַפֿן.

אָוועקמשערפֿען — טרוו. פֿע אָוועק, גע-טשערפֿעט. רוסיצ. אָוועקשעפֿן. אַ דאָס איי-בערשע, דאָס גאַנצע וואָסער פֿון פֿאַס.

אָוועקמשעש(לעו)ען — טרוו. ש(לעו)ע אָוועק, געטשעש(לעו)עט. דזוו אָוועקסע-סען.

אָוועקיאַגן — יאָג אָוועק, געיאָגט. אוטוו — אַנטלויפֿן, עוקר זיין; זיך ראַטעווען. דער-זיין האָבן זיך גענומען די יהודים אין דער דעה, אַז זיי זאלן אָוועקיאַגן פֿון דאַנען, מעשה אומן. טרוו — פֿאַרטריבן; צווינגען צו אַנטלויפֿן. עש קעגט זיין דאָש איין אנדיר קיניג אודיר אנדיר פֿירשט מיט דען קיניג איין מלחמה פֿירטיין...אונז איים פֿון זיין רייכטום לנד אונז לייט הין וועק יאָגטיין, גה.

173. גאָר די יהודים פֿון דער שטאָט האָבן זיך אַנגעהויבן צו ווערן קעגן די פּוהים און אָוועקיאַגן זיין, מעשה אומן.

אָוועקיאַגן זיך — אוטוו. דפֿוו. זיך לאָזן גיך לויפֿן (און לויפֿן אַ לענגערע צייט); נאָכיאַגן זיך נאָך עמעצן, עפעס אויף אַ ווי-טערן מהלך. אַ זיך הענדום פֿענדום נאָך (פּלומרשטע) גליקן.

אָוועקיאַגעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקיאַגן (זיך).

אָוועקיאַדען — טרוו. יאָדע אָוועק, גע-יאָדעט. 1. אַ לענגערע צייט ערגערן, טאָן עמעצן צו-להכעיס. אַ אַ מאָן דאָס גאַנצע לעבן. 2. דערדריקן דורך יאָדען. אַ מיטאַל קיין תּחית-המתים נישט אויפֿשטיין. אויך מיט זיך.

אָוועקיאַדערן — טרוו. דער אָוועק, גע-יאָדערט. אַרויסנעמען די יאָדערן, קערנער פֿון פֿירות, אַ קארשן.

אָוועקיאַרעווען (זיך) — אוטוו. דעווע (זיך) אָוועק, (זיך) געיאַראַרעוועט. סל. אַני היבן אָדער אַ לענגערע צייט אייטערן; אַרויסגעבן אָדער אַנגיטן זיך מיט מאַטעריע. די הוונד האָט (זיך) אָוועקגעיאַראַרעוועט.

אָוועקיאַכערן (זיך) — אוטוו. מער (זיך) אָוועק, (זיך) געיאַכערט. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט קלאַגן, היינען הויך אויף אַ קול. אַ ווי פֿאַר אַ מאַמען.

אָוועקיאַכן — יאָך אָוועק, געיאַכט. אוטוו — אַ לענגערע צייט געפֿינען זיך אונטער אַ יאָך, דרוק, אין זייער שווערע תּנאים. אַ אַ פֿאַר יאָך. טרוו — פֿאַרשלאַפֿן ביון סוף; האַלטן אונטער אַ יאָך. אַ עמעצן, ער זאָל נישט זען די ליכטיקע שנין.

אָוועקמשוועבן — טרוו. בע אָוועק, גע-טשוועט. אוקר. אָוועקריסן (ווי פֿאַר די האַר); אָוועקשלעפֿן עפעס מיט פֿולע הויפֿנס. אַ הי פֿון וואָגן; אַ אַן אַקריעץ פֿון אַ לאַבן ברויט.

אָוועקמשוועבן זיך — קווו. דפֿוו. אַ לעני-גערע צייט זיך ריסן ביי די האַר, שלאַגן זיך. אַ זיך ווי די הענער.

אָוועקמשוואַלעווען — אוטוו. לעווע אָוועק, געטשוואַלעוועט. פֿר. מג. גיך אָוועקפֿאַרן, אָוועקיאַגן זיך. ...אין זיין...געפֿאַרענער קאַר אָוועקגעטשוואַלעוועט קיין גוויאַרק, י. קיי-טעלמאַן, איך, ר"ה תּשכ"א.

אָוועקמשוואַלען (זיך) — אוטוו. גי(ע) זיך אָוועק, זיך געטשוואַלען. טל. אַ לענגערע צייט אַרויסוויפֿן גאווה; זיין פֿאַרריסן ביי זיך; באַרימען זיך. אַ זיך מיט עפעס.

אָוועקמשוואַלען — טרוו. קע אָוועק, גע-טשוואַלעט. סל. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט קענען אויף אַ פֿרעסערישן אופֿן. אַ ווי אַ חויר.

אָוועקמשוואַלעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אָוועקטשוואַלען.

אָוועקמשוואַיקען — אוטוו. קע אָוועק, גע-טשוואַיקעט. 1. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט סקריפען, גרייצן. אַ מיט אַ פֿאַר גנע שטיוול. 2. אָוועקגיין ערגעץ טשווי-קענדיק. טרוו — אַפֿריסן. אַ עפל פֿון בוים.

אָוועקמשוכען — טרוו. כע אָוועק, גע-טשווכעט. במקום-וואָרט פֿאַר ווערן מיט בב: אָוועקפֿאַפֿן, אָוועקשלעפֿן, אָוועקגנבֿענען. אַ אַ עטלעכע שטילעך האַלץ פֿון העגעלע. **אָוועקמשוכען זיך** — אוטוו. דפֿוו. 1. טשווכען זיך נאָכן שלאָף אַ לענגערע צייט. 2. טאָן עפעס זייער פֿאַמעלעך, אַן חשק. אַ זיך ביי אַן אַרבעט.

אָוועקמשוכעניש — דאָס (די), זי. פּראַ-צעס פֿון אָוועקטשווכען (זיך).

אָוועקמישטען — טרוו. טע אָוועק, גע-טשיסטעט. אויך מיט זיך. רוסיצ. אָוועק-רייניקן. אַ דעם סאַמאַחאַר, די שטיחל.

אָוועקמישפֿען — טרוו. פֿע אָוועק, גע-טשיפֿעט. אויך: ש(ל)מישפֿען. סל. אָוועק-קנפֿן, אָוועקריסן פֿון עפעס אָדער עמעצן מיט די שפּיץ פֿינגער, מיט אַ צוועגל אַ אַ אַ שטיק פֿלייש.

אָוועקמישיקעווען — טרוו. קעווע אָוועק, געטשיקעוועט. וואַוילינגערש. נאָכקוקן, נאָכשפּיאַגן אַ לענגערע צייט. אַ דעם בנין גאַנצע נעכט.

אָוועקמישיר(י)קען — טרוו. טשיר(י)קע אָוועק, געטשיר(י)קעט. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט זינגען, פֿלפֿן (ווען פֿיילג).

אָוועקמישישטען — דזוו אָוועקטשיס-טען.

אָוועקמישישען — טרוו. שע אָוועק, גע-טשישעט. סל. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט איינשטילן. נעמען אַ אַ קינד.

אָוועקמישמאַקען — קע אָוועק, גע-טשאַקעט. אוטוו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט צוויפֿציען די ליפֿן און אַרויס-

אָוועקמארענצלען — טרוו. צל אָוועק, גע-טרענצלט. אויסגעבן, צעפֿטרן ביון סוף. אַ אַ פֿאַרמעגן.

אָוועקמארעסנען — אוטוו. גע אָוועק, גע-טרעסנעט. אוקר, וויר. אינגאַנצן פֿלאַצן, צע-זעצט ווערן ביון סוף. קללה: אַ זאָלן אַלע אונדערע שונאים.

אָוועקמארעסען — טרוו. טע אָוועק, גע-טרעסעט. אוקר, וויר, מג. אָוועקטרייסלען, אָוועקשאַקלען. אַ די פֿלוימען פֿון בוים.

אָוועקמארעפֿען — טרוו. פֿע אָוועק, גע-טרעפֿעט. אוקר, וויר. אָפֿטראַגן, צערפֿבן ביון סוף. אַ אַ מלבוש, מאַכן פֿון אים אַ שמאַטע.

אָוועקמארעשטען — טשעשע אָוועק, גע-טרעשטעט. אוקר, וויר, אוטוו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט סקריפען, קנאַפֿן אַ. אַ גאַנצן הינטער האָבן אָוועקגעטרעשטעט די פֿרעסט. טרוו — צעברעכן, צעקנאַפֿן ביון סוף. אַ די גיס.

אָוועקמארען — ידע אָוועק, געטשאַ-דעט. אוטוו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט טשאַדען, ברענען מיט עסעדיקן רויך. די האַלעוועשקע שטאַדעט אָוועק ביון צו חלשות. טרוו — 1. פֿאַרטריבן דורך טשאַד, רויך. אַ די בינען. 2. אָוועקפֿאַרן, אָוועק-שוינגלען.

אָוועקמאַטעווען — טרוו. יעווע אָוועק, געטשאַטעוועט. נאָכקוקן, נאָכשפּיאַגן. טשאַטעווען אַ לענגערע צייט.

אָוועקמאַטשקען (זיך) — קע (זיך) אָוועק, (זיך) געטשאַטשקעט. וויר, פֿר. דזוו אָוועקצאָקען (זיך).

אָוועקמאַטשקעניש — דאָס (די), זי. דזוו אָוועקצאָקעניש. פּראַצעס פֿון אָוועק-טשאַטשקען זיך.

אָוועקמאַטשקעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אָוועקטשאַטשקען. אַן אַ וואָס מע פֿאַרגעסט נישט ביון דער תּוהנה.

אָוועקמאַטשע(נע)ן — טרוו. טשע אָוועק, געטשאַטשעט. וויר. [נר: צאַכ] ציענען. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט שמיסן. אַ אַ גענאַריק.

אָוועקמאַכנען — אוטוו. גע אָוועק, גע-טשאַכנעט. סל. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט איינזאַרן, איינזאַקענען. און דאָ טשאַכנעט זי מיר אָוועק פֿון טאַג צו טאַג, רייד.

אָוועקמאַמקען — טרוו. מקע אָוועק, געטשאַמקעט. סל. אָוועקקענען מיט די יאַסלעס (מאַכן ביים עסן טשאַמטשאַס). אַ דעם גאַנצן טאַפֿ אַט אַזוי זיך.

אָוועקמאַקען — טרוו. קע אָוועק, גע-טשאַקעט. 1. אָפֿטאָן עפעס מיט אַ באַווי-דערע בריהשקייט. אַ אַ ראַפֿאַרט דעם קאַמאַג-דיר. 2. אָוועקלינגערן. אָפֿטאָן לינגס מיט אַ קנאַק.

אָוועקמאַרען — טרוו. רע אָוועק, גע-טשאַרעט. פֿר. פֿאַרברודיקן, פֿאַרשואַרצן. אַ מלבושים, אַ עמעצן דאָס פֿנים.

מוז זי זאגן באַנץ פאָאָליע, חא, מוז צ. דערנאָך זאל ער זאָגן אמא, און זאל דעם אמן גיט א' 20. פֿאַרוואָס שרייבט מען ראש השנה אויס דאָס באַנצע דאָווענען, גאָר מעשה אנוש' כאַפּט מען אַוועק? דלונאַטס, הענט מסורה, האַרשע 1881. 3. אַוועקרייסן, אַוועק נעמען מיט פּוח: אַוועקגולען. און ער האָט מורא געהאַט טאַמער העט מען זי א' ביז אים... האָט [ער] זי פֿאַרקלייטס ווי אַ מאַטראָס, נחב, מעשה מבועריר והעני, אין איין שיינעם פֿרימאַרגן כאַפּט אַ שפּאַרבער אַוועק אירס אַ קינד און הייבט זיך דערמיט אויף אין לופֿטן, ממוס, קליאַטשע קללות: דער רוח (טזול, שוואַרציאַר) זאל זיך א'! יעס כאַפּט אים אַוועק דער רוח = הערט צעהיצט, צע קאַכט, צעיאַכמערט. אַ מחותן...אז ער דער זעט אַ דעפעש, כאַפּט אים אַוועק דער רוח, שע, מנחם מענדל. א' זאל עס זיך. אַוועקגע כאַפּט זאָלסטו הערן: 4. (אויס) כאַפּט עפעס גיכער ווי אַ צווייטער. א' פֿון אונטער די הענט. דאָ געפינט זיך נאָך אַ יוד, אַן עסיק מאַכער...כאַפּט ער אַפּט אַוועק צו זיך אורחים" קמ, 1869, № 20. פֿאַרן און חופּה שטעלן...אַמט גיט, דען עס העט זי אַן אַנדערער א', מסדו אגרה, תקפּיה. 5. אויסנאָן, אַוועקנעמען דורך אַ טריק, המצאהלע, פֿולצינג קומט יעקב און כאַפּט אַוועק די ברכות פֿון אונטער דער האַנט, טעיאַטאָר.

אַוועקכאַפּן זיך — אוסוו. ← דפּוו. פֿאַרלאָזן אין אַלילעניש, בשתיקה, אַוועקגנבענען זיך. א' זיך פֿון הייז אַז קיינער זאל גיט זען. דער מלמד איז געווען שטילערהייט אַ חסיד און פֿלעגט זיך אין מיטן זמן א' אויף עטלעכע טעג צום רבין, ארו, קמ, 1866, № 6.

אַוועקכאַפּעניש — דאָס (די), זי, פּראַ צעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַוועקכאַפּן (זיך). אַן א', אַלץ הערט פֿאַרשחאָונדן פֿון אונטער די הענט.

אַוועקכאַפּער — דער, דס, וונ קע, דס. חער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אַוועקכאַפּן. "בניטלשנידערס, אַס און אַנדערע שלעק, — אַ פֿיין געזינדלי, רייד.

אַוועקכאַפּערי — דאָס & די, זען. געאַמל יאַערע. טוואונג פֿון אַוועקכאַפּן.

אַוועקכאַראַפּען — אוסוו. פּע אַוועק, גע- כאַראַפּעט. 20. אַוועקערקען (מיט ביטול).

אַוועקכאַרבלען — אוסוו. כּל אַוועק, גע- כאַרבלט. אַ לענגערע צייט אַרויסגעבן גאָר- גלדיקע קלאַנגען. א' ווי אַ גיט־דערקוילעטע הון.

אַוועקבוואַלען — ליע אַוועק, געכחאָ- ליעט. אוסוו — זיך אַפּטראַגן וויטער, מאַכן זיך כּחאַליעס. דאָס וואַסערל כּחאַליעט אַוועק און ווערט פֿאַרפֿאַלן צווישן די בימערע. טרוו — אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צייט מאַכן כּחאַליעס. אַן אַנגעפֿלויענער הינט האָט אַוועקגעכּחאַליעט דאָס וואַסער.

אַוועקבוואַרען — אוסוו. דע אַוועק, גע- כּחאַרעט. 20. אַוועקערקען.

אַוועקבוואַשמשען — טרוו. שטשע אַוועק, געכּחאַשמשעט. 20. 1. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט שמעסן (מיט אַ רוט, צוויגל

גרויסן גר. 2. אַוועקשנידן. וואויליונגעריש. **אַוועקי(י)שוּבן זיך** — [...]ישעוין] אוסוו. יישוב זיך אַוועק, זיך געיישווט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט האַלטן זיך אַן עצה. א' זיך דרע טעג און דרע געכט ווי די כּעלע- מער.

אַוועקי(י)תרון — [...]יטערן] טרוו. יתור אַוועק, געייטורט. דזו אויסיתורן. ←

אַוועקיללהן — [...]יעלאַלען] אוסוו. יללה אַוועק, געיללהט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט היינען, קלאַגן (הויך אויף אַ קול). א' און זיך גאַרניט אַפּשטעלן.

אַוועקיעמן — טרוו. יעט אַוועק, געיעט. אַוועקרייסן ווילדגראַז. א' די ווילדע קרייטעכ- צער פֿון גארטן.

אַוועקיענטשען — אוסוו. טשע אַוועק, געיענטשעט. אַנהייבן (אַדער אַ לענגערע צייט) זיען, קרעכען.

אַוועקיענצן — טרוו. גיך אַוועק, געיענצט. וואול דורכפֿירן סעקסועלן פֿאַרקער.

אַוועקיעק(ע)ן — יעקע אַוועק, געיע- קע(ע)ט. אוסוו — אַפּשאַטן, אַפּחוקן פֿון עמעצן. טרוו — פֿאַרשטויסן, פֿאַרטרייבן מיט שפּאַטריי, דורך אַפּחוקן. א' דעם יאַלד פֿון אונדער כּהרה.

אַוועקירנען — [...]יאַרקרענען] טרוו. יקרן אַוועק, געיקרנט. שטעלן אַ צו הויכן פּרינז פֿאַר עפעס. א' סחורה איז גיט שלעכט, די צרה איז וואָס צו פּרנסה קומט עס גיט, רייד.

אַוועקירשע(נע)ן — [...]יאַרשענען] טרוו. ירשן (ירשע) אַוועק, געירשנט (~געיר- שעט). דזו ירשענען, גאָר עמפֿאַטישער, מיט בייטעס פֿון ענדגילטיקייט.

אַוועקישע(נע)ן — [...]יאַשענען] ישע (ישבן) אַוועק, געישעבטע (~ישבט). אוסוו — אַפּזיגן אַ לאַנגע צייט אין תּפּיסה. א' אין קאַטשומענט — אַרען אַ ינגל און אַרויס אַ זקן. טרוו — אַוועקזעצן אויף אַ לענגערער צייט אין תּפּיסה. א' דעם פּויגל אויף שיינע עטלעכע יאַר.

אַוועקכאַפּאַרעווען — טרוו. דעווע אַוועק, געכאַפּאַרעוועט. אונטערקויפֿן; אַוועקקויפֿן עמעצן פֿאַר שמירגעלט. א' אַ פּריסטאָה, אַ באַאַמטן.

אַוועקכאַפּאַמשען — אוסוו. טשע אַוועק, געכאַפּאַמשעט. רוסיצ. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט לאַכן הויך אויף אַ קול. א' ווי נאַרישע מיידלעך.

אַוועקכאַליען — אוסוו. ליע אַוועק, גע- כּאַליעט. אַפּשטאַם ← אויסכאַליען ון קרעני קען אַ לענגערע צייט (פֿינדלעך, פּעיאָ). א' אַ באַנצן ווינטער.

אַוועקכאַמכען — כּע אַוועק, געכאַמכעט. אוסוו — אַ לענגערע צייט שטאַמלען (פּעיאָ). טרוו — עפעס אַרויסזאָגן שטאַמלענדיק. א' דעם ענטפֿער. אויך: כּאַנכען.

אַוועקכאַפּן — טרוו. כאַפּ אַוועק, געכאַפּט. 1. אַוועקנעמען אין אַלילעניש. א' די האַנט פֿון פֿיער. 2. טאָן (אַרבעטן, ריידן, ליענען אט) עפעס אויף אַן אַמליקן שטייגער; אַפּכאַפּן. מע טאַר גיט געשווינד א' די ברכה, גאָר מע

אַוועקאַכע(ע)ן — אוסוו. יאַכץ(צע) אַוועק, געיאַכע(ע)ט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט קרעכען, באַקלאַגן זיך.

אַוועקאַכעניש — דאָס (די), זי, פּראַ צעס פֿון אַוועקאַכע(ע)ן. ס'לאַזט זיך אויס מיט אַן א'.

אַוועקאַמערן — אוסוו. יער אַוועק, גע- יאַמערט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט שטאַרק ווינען; זיך פֿאַרגיין אין ווינען אויף אַ קול. א' ווי נאָך אַ מת.

אַוועקאַנצן — טרוו. יאַנץ אַוועק, גע- יאַנצט. וורר? אויסנאַרן עפעס פֿון עמעצן, אַרויסקריגן דורך שווינדל. א' עפעס פֿון אַ גאַטס בהמהלע.

אַוועקאַפּען — אוסוו. פּע אַוועק, גע- יאַפּעט. אוקר. אַנהייבן העשען, ווינען (מיט ביטול). א' און מאַכן תּשעה־באַב מיצקע דע רינען.

אַוועקאַקטערן זיך — דזו אַוועקאַקטערן זיך. ← שפּאַט־לשון.

אַוועקאַקען — טרוו. יאַקל אַוועק, געיאַקלט. וואויליונגעריש. אַוועקגנבענען, אַוועקנאַרן, אַוועקשווינדלען. א' געלט פֿון אַ שמאַנגעל.

אַוועקויבלען — טרוו. יובל אַוועק, גע- יובלט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט אויסדריקן גרויסע פֿרייד, הילכיק, מיט פֿאַראַד. א' דעם יום־טובּ פֿון זיג.

אַוועקויבקען זיך — קזוו. קע זיך אַוועק, זיך געיובקעט. פּ: יאַפּקען. וואזי.

זיך זידלען גאַב, מיט די מיאוסטע ווערטער. **אַוועקויבלען** — [...]וויחלען] יובל אַוועק, געיובלט. אַקזוו — דורכלעבן פֿרעציק יאַר. שוין אַוועקגעיובלט איין יובל אויף אַ צווייטן איז שווער צו האַפֿן, רייד. טרוו — דורכפֿירן אַ יום־טובּ, אַ פֿיערונג געדענק טאַג מיט אַ וויכטיקער דאַטע (עפּטלעך, מיט פֿאַראַד).

אַוועקויזלען — טרוו. יויזל אַוועק, גע- יויזלט. לר. אַוועקגנבענען, פֿאַרקויפֿן קלויט- טער־אַרטיקלען (צלמים, איקאַנעס אט). א' די באַנצע טומאה.

אַוועקויזכע(ע)ן — אוסוו. יויכץ (יויכצע) אַוועק, געיויזכע(ע)ט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט אַרויסגעבן געשריען פֿון פֿרייד אַדער טרויער.

אַוועקויכען זיך — אוסוו. יוכע זיך אַוועק, זיך געיוכעט. אַנהייבן אַרויסחזון גראַפע און ברוטאַלע מעשים. א' זיך הי אַן עשו־קע.

אַוועקיום־טובּן — [...]יאַנטווחן] טרוו. יום־ טובּ אַוועק, געיום־טובּט. 1. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט פּראַווען יום־טובּ. א' ביז באַגינען. 2. דורכפֿירן, פֿאַרענדיקן אַ יום־ טובּ, אַ פֿיערונג א' דעם קרוינטאַג.

אַוועקיושען זיך — דזו אַוועקיוכען זיך. ← **אַוועקיוחוסן זיך** — [...]ייעקסן] אוסוו. יחוס זיך אַוועק, זיך געיוחוסט. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט זיך רימען מיטן אַפּשטאַם, משפּחה; זיך איבערנעמען מיט עפעס, אַפּט איר. א' זיך מיט דער בעדערקע.

אַוועקירישן — טרוו. יידיש אַוועק, גע- יידישט. 1. מל זמן, גראַבלעך. א' דעם

לשון. טרוו — אָוועקלחענען, אָוועקגנבענען. אַ דאָס שוואַרצאַפּל פֿון אויג. **אָוועקלאָזערן** — אָוועק, געלאָזן גערט. 1. אָוועקלייגן אין לאַגער, שפּעכלער. אַ סחורה אויף יקרות. 2. אָוועקלייגן אויף אַ לענגערער צייט. אַ מלבושים אויפֿן זומער. אוטוו — זיין אויף אַ לאַגער אַ לענגערער צייט. אַ פֿאַר וואָכן אין וואַלד. **אָוועקלאָדונג** — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקלאָזן. פֿילן זיך גרינגער ווי נאָך אַן אַ. **אָוועקלאָדן I** — טרוו. לאָד אָוועק, געלאָדן. איבערטראָגן משה פֿון איין אָרט אויפֿן אנדערן. אויסלאָדן אין אַ זיט. אַ סחורות פֿון וואַ באַנען. **אָוועקלאָדן II** — טרוו. אַ דפֿוו. אָנהייבן אָדער אַ לענגערער צייט קלאָגן מעצען פֿאַר אַ געריכט. אַ צום ונתנה תוקף = מאַנען און ניט האַפֿן צו באַקומען. מיט זיך — זיך משפטן אַ לענגערער צייט. אַ זיך איבער דער ירושה ביז מע פֿאַרלירט דאָס ביסל אייגנס. אַ זיך פֿון נידעריקסטן געריכט ביזן העכסטן. **אָוועקלאָדען (ווען)** — טרוו. לאַדען (ווען) אָוועק, געלאָדען (ווען). פֿאַרריכטן; ענדגילטיק ברענגן אין אַ סדר. אַ מלבוש; אַ דאָס געזונט. **אָוועקלאָדעניש** — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אָוועקלאָדן (זיך). אַן אַ אויף יאָרן. **אָוועקלאָדער** — דער, יס. ווער עס לאָדט אָוועק. דינגען אַס פֿאַרן וואָגן סחורה. **אָוועקלאָדערן, לאַדערן, לאַדערען** — אָוועק, געלאָדערט, געלאָדערט, געלאָדערענט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט פּוסטען פּאָסעווען, זיין אַ ליידיקייטער. אַ טעג און יאָרן. **אָוועקלאָזן (ריזן)** — אוטוו. וואַרירן אָוועק, געלאַזן (ריזן). אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט קאָמבינירן, דורכקומען, געפֿירן גען אַן אויסוועג, זיך דורכדרייען אַע. אַ צווישן צוויי פֿייערן, צווישן רעכטס און לינקס. **אָוועקלאָזן** — דער, זי. אָקט פֿון לאָזן אין באַוועגונג. דער אַ פֿון מאַשיין. **אָוועקלאָזן** — טרוו. לאָזן אָוועק, געלאָזן (דער), געלאָזט (דער). 1. געבן רשות (דער) לויבעניש, מעגעלעכקייט) אָוועקצוגיין, זיך צו דערווייטערן; ניט פֿאַרהאַלטן. „און זיי האָבן שוין געהאַלטן דעם בעל־חפֿילה ביי זיך און זיי האָבן אים שוין ניט געוואַלט אַ“, נחב, 'מעשה מבערגיר והעני'. 2. לאָזן אין גאַנג (מאַשיין, אינסטרומענט). אַ דעם גרויסן זייגער, די פּאַראַוע מיל. 3. אַפּלאָזן פֿון אַ שטעל, אַמט. אַ דעם משרת, דעם אַסיסטענט. 4. באַ פֿרעיען, זיט באַשטראַפֿן, באַגעדיקן. „און זי האָט ווער געבעטן אַ זיי זאָלן אים אַ, וואַרעם פֿאַר וואָס קומט אים מיתה“, נחב, 'מעשה מבערגיר והעני'. 5. אַפּקערן זיך, אַפּווענדן זיך; בייטן דעם צענטער פֿון אינטערעס, לאַמיר אַ דעם ביי מלך און זיך אומקערן צו דער בת־מלכה. „...ווערט נחמד די מידה פֿון בדידות און עס ווערט אָוועקגעלאָזט די מעלה פֿון אייניקלעך, חזק, ב. 213. „ווען ער זאָל שטיין פֿאַר אַ מלך...און ריידן מיט אים, אין מיטן דינגען

כמאליעט. 1. אָוועקיאָגן, אָוועקטרייבן מיט שטאַרקע קלעפּ. 2. דזוו אויסכמאַליען. **אָוועקבמאַרען זיך** — אוטוו. ריע זיך אָוועק, זיך געכמאַרעט. אָנהייבן צו באַדעקן זיך מיט וואַלקנס; פֿאַרלירן לויטערע מראה. „דער הימל כמאַרעט זיך אָוועק און ס'ווערט פֿינצ־טער ווי אין מצרים“. „דאָס פנים כמאַרעט זיך אָוועק“. **אָוועקבמורען זיך** — אוטוו. ריע זיך אָוועק, זיך געכמורעט. 1. דזוו אָוועקבמאַרען זיך. 2. ווערן אָדער אַ לענגערער צייט אַרויס־חזון אומצופֿרידנקייט, פֿאַרדאגהטקייט, ברוגז. **אָוועקבניקען** — אוטוו. קע אָוועק, געכניקעט. אָוועקוויינען שטיל, צעצויגן, אָדער מיט איבעררעיסן, אָן באמתדיק געפֿיל. אַ איבער אַ נישטיקער עקשנות. **אָוועקבראַבערען זיך** — דזוו אויסכראַב־רעווען זיך. **אָוועקבראַמ(ש)קען** — טרוו. כ־ראַמ(ש)קען אָוועק, געכראַמ(ש)קעט. אויך; כ־ראַמ־סקען, כ־ראַמטשען. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט קען מיט היליכקער ציי־קנאַקעט (אָדער אנדערע ניט־אָנגענעמע קלאַנגען). אַ די ווער מערן. אַ ווי אַ חזיר. **אָוועקבראַפען** — אוטוו. פּע אָוועק, געכראַפּעט. 1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט טיף און היליכק אַרײַנגאַטעמען (אַרויסטאַטעמען) לופֿט אין שלאָף (אויך פֿון דערשרעק, אויפֿגערוגט אַע). „דאָס פֿערד האָט זיך צעפּאַלשעט און אָוועקגעכראַפּעט“. 2. שלאָפֿן אַ לענגערער צייט (מיט ביטול, אומ־צופֿרידנקייט). אַ ביז אין שפעטן טאָג אַרײַן. זן טרוו — מיט כראַפּען פֿאַרטרייבן, בטל מאַכן. „זיך געלייגט שלאָפֿן און אָוועקגע־כראַפּעט די דאגות“, רייד. **אָוועקבראַקען** — טרוו. קע אָוועק, געכראַקעט. 1. אויסכראַקען אָדער כראַקען אַ לענגערער צייט. אַ לחות (לייכען). 2. אָוועק־שטויסן מעצען מיט עקל; פֿאַרטרייבן דורך שפּעצן אויף מעצען. אַזא פּאָסקווינאַק באַ־דאָרף מען אַ. **אָוועקברוי(ק)ען** — כרי(ק)וע אָוועק, געכרי(ק)ועט. אוטוו — אָנהייבן אָדער אַ לענגערער צייט אַרויסברענגען קולות פֿון (אָווי ווי) אַ חזיר. אַ ווי אַ געקוילעטער חזיר. טרוו — אָוועקטרייבן, אָוועקיאָגן מיט קלאַנגען ענלעכע צו כרי(ק)ויערן. **אָוועקברויפֿען** — אוטוו. פּע אָוועק, געכריפּעט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט אַרויסגעבן הייזעריקע, צוגעשטיקטע קלאַנגען. אַ נאָך אַ פֿאַרקלונג. **אָוועקלאַ'בוֹן** — אוטוו. לאָבוס אָוועק, געכריפּעט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט זיך אויפֿפֿירן ווי אַ ליידיקייטער, שטיפּער־אומגעטש, אומלליט. זיין אין אַ שטימונג אָוועקצולאָבוסן. **אָוועקלאַפֿן זיך** — אוטוו. לאַב זיך אָוועק, זיך געלאַפּט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט זיך קוויקן מיט עפעס. אַ זיך מיט אַ יום־טובֿדיקער סעודה. **אָוועקלאַפֿערן** — דער אָוועק, געלאַפּערט. אוטוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט שפּילן [אין קאַרטן, ביינדלעך אַען] קלעזמער־

אע. 2. אָוועקטרייבן מיט שמיץ, ריטער. אַ די פֿערד. **אָוועקבויען** — טרוו. כע אָוועק, געכוי־כעט. ווילנע, לר. אַרויסבאַקומען עפעס פֿון עמעצן דורך שווינדל, פֿאַרריידן די ציין. אַ פֿון עמעצן די לעצטע פֿאַר גראַשנס. אַ אויס־כויכען. **אָוועקבויען** — טרוו. קע אָוועק, געכויכעט. וורר, אוקר. דזוו אָוועקהוקען. אַ אויסלעשן, אָוועקבלאָזן. **אָוועקבויערען** — טרוו. רעווע אָוועק, געכויכעטעט. דזוו אויסכויכען. **אָוועקבויען** — קע אָוועק, געכויכעטעט. אוטוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט לאַכן אויף אַ קינדערשן אָדער קאַכ־טישן אָפֿן. טרוו — פֿאַרטרייבן מעצען דורך כויכען. אַ דעם נאָרשן בחור. **אָוועקבלייען** — אוטוו. ליע אָוועק, געכיליעט. קלעזמער־לשון. פֿאַרלאָזן דאָס אָרט, אָוועקגיין. „דער ובראם האָט אָוועקגעכיליעט“ = דער פּאַטער איז אָוועקגעגאַנגען. **אָוועקבלאַפּאַטשען (זיך)** — אוטוו. טשע (זיך) אָוועק, געכלאַפּאַטשעט. סל. אַ לענגערער צייט זיך משתדל זיין עפעס אויס־צופּועלן. אַ (זיך) וועגן עפעס, פֿאַר (וועגן) מעצען. **אָוועקבלאַבען** — טרוו. פּע אָוועק, געכלאַפּעט. וורר, אוקר. אָוועקטרייבן; אָוועק־עסן אַ שטיצען מאַכל (וועגן בעל־חיים אָדער גראַבלעך וועגן מענטשן). **אָוועקבלאַכען** — אוטוו. קע אָוועק, געכלאַכעט. במקום־וואַרט פֿאַר ווערן מיט אָוועק וואָס חזון אויף אַ טואונג וואָס ווערט גיך אַפּגעטאָגן, ספּעציעל ווען עס קענען זיך הערן קלאַנגען וואָס האָבן דעם עפעקט פֿון אַ כלאַסק. קען באַטיטן; אָוועקפּאַטשן אַע; אָוועקרייסן אַע; אָוועקגעמען אַע. **אָוועקבלאַפּאַטשען** — טשע אָוועק, געכלאַפּאַטשעט. 5: כ־ליאַפּאַטשען. אוטוו — אָוועקגיין, אָוועקשפּרייזן אין וואַסער אָדער בלאַטען. אַ איבער די זומפן, טרוו — דזוו אָוועקבלאַבען. **אָוועקבלאַפּען** — פּע אָוועק, געכלאַפּעט. אוטוו 1. גיסן אָן אויפֿהער, מבולען. „דער רעגן האָט אָוועקגעכלאַפּעט עטלעכע טעג דורכאָנאַנד“. 2. דזוו אָוועקבלאַפּען. טרוו — אָוועקגיסן מיט כעס אַע. אַ דעם קוואַס יענעם אין פנים אַרײַן. **אָוועקבליפּען** — אוטוו און טרוו. פּע אָוועק, געכליפּעט. 1. דזוו אָוועקבלאַפּען. 2. דזוו אָוועקבליפּען. **אָוועקבליעשטשען** — טשע אָוועק, געכליעשטשעט. סל. אוטוו — אָוועקפאַרן אָוועקטרייבן פֿאַכענדיק מיט אַ בייטש, רוט אַע. טרוו — אָוועקפאַרן, אָוועקשמיסן מיט אַ קאַנטשיק, כליעשטש אַע. **אָוועקבליפּען** — אוטוו. פּע אָוועק, געכליפּעט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערער צייט וויינען מיט אַ פֿאַרשטיקט קול. „האַט ער אָווי צעבראַכן דאָס האַרץ, אַז די חזיפּער האָבן אָוועקגעכליפּעט אוש ביי...“, קמ. 1868, Ne 43. **אָוועקבמאַליען** — טרוו. ליע אָוועק, געכ־

זאל ער דעם מלך א' און אנהייבן ריידן מיט אן אנדערן, 20, 1/8, 6. אפנייגן; זיך גיט רעכענען. א' די מידה פון דין, פון רחמים.רעט מיך אן דערצו צו א' די דאזיקע גוטע מחשבה פון מחבר, 42. ״וועסט אבער, אל תפתח פה לשון, א' דעם וועג וואס איז ליכטיק און גיין אין א וועג פון פינצערניש״, יד, אבן גנן.

7. מחתר זפן אויף עפעס, אפזאגן זיך פון עפעס. א' א פאזיציע, א (גוטע) שטעלע. א' מיטן חניט=פארטאלעווען, צעפטרן, לאזן אויף הפקר. א' מיטן וואסער = א זיך גיט אריינגיין, מיטן, לאזן גיין ווי עס גייט; ב זיך פארלאזן אן עפעס וועט צופעליק ארויסקומען פון דעם. א' מיטן (איין) פער, מיטן רויך = אונטער צינדן. ״די שטאט האבן זיי אָוועקגעלאזט אין פֿינער״, תי, שופטים, טו, 8. א' פון אויג = גיט לייגן (מער) קיין אכט, גיט אויפפאסן. א' אונטערן האמער = לאזן פארקויפן אויף אן אויפקויפן. 8. דורכלאזן; פטרן. ״בלזמן דער מינוט לעבט, טראכט ער גארניש נאכואס ער איז באשאפן געווארן און לאזט אונטער זינע טעג ליידיק אן תורה און מצוות, נצח, לד/ג.האט גיט אונטערגעלאזט אפילו אין מינוט און האט אפגעשרייבן, קאלמוס, דער לעבעדיקער יתום, אדעס 1876.

אָוועקלאָזן זיך — אוטו. ← דפו. 1. פאר-לאזן דאס ארט וואו מע געפינט זיך און זיך באוועגן (פארן, גיין, שווימען, פליען אע) צו א חזשט פונקט.וויל א טאן האש גיארט מיגליך איז צו טאן אויג לאו דין גייטש [= געוויסן נימר איין וועק, פראגב, 54. ״פון דארט האט ער זיך אָוועקגעלאזט קיין איטאליע, פון איטאליע האט ער זיך היטער אָוועקגעלאזט קיין שפאניע, נחב, מעשה מחכם ותם, יודי א' אויפן ים (וואסער) = אנהייבן א לענגערע ניסיע איבערן ים. גו, וועל איך מיך א' אויפן וואסער און אי בערלאזן מיין איינציק קינד אויף פרעמדע הענט, פרץ, אן מזל, א' זיך היטער די הרייחושן = גאר חזשט, אין היילדערינגשן. 2. אנהייבן ניסיע, וואנדערונגע מיט א בא שטימטן ציל. א' זיך זוכן פונסה. ״איך ...מיט מיין בעלהיבית בניאנד האמיר זיך אָוועקגעלאזט אין א חזשט לאנד — עס וועט דרינגען זיך עטלעכע יאר, עט, משלים. א' זיך איבער די הימער = אנהייבן גיין קלמפן נדבות.

3. מיט אימפעט גיין, פארן; מיט ברען אונטערנעמען זיך עפעס צו טאן. זיך א' איבער וועלדער און פֿעלדער. ״האט זיך איין מאל אונטער א פורים אין א שלעכטער ציט גאנץ קאבצאנסק אָוועקגעלאזט קיין גלופסקי, מחוט, הינטשפ.צו דינע יידעלעך...וואס האבן זיך ווי דו אָוועקגעלאזט אויף קידוש השם, מחוט, שטורעמציט. 4. צעהוילען זיך; זיך מער גיט איינהאלטן. א' זיך אין טאנץ. ״עס קומען די טאטעס די שטרענגע, די שטילע... און ווערן באלד פריילעך און לאזן זיך אויך מיט די שטיפערס אָוועק, טעג, אין קאזמערוש. דער רינדו האט זיך אָוועקגעלאזט אין פולער פארע, יא גארדאן, טמו, 9 x 1958. א' זיך אויף (איין) שלעכטע וועגן.

אָוועקלאָזעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אָוועקלאָזן (זיך).

אָוועקלאָזער — דער, ס. 1. ווער עס לאזט אונטער, גיט דערלויבעניש אונטערגיין. 2. ווער עס לאזט אין גאנג א מאשין. אן דעם א' קען מען די ארבעט גיט אנהייבן.

אָוועקלאָזעניש — דאס (די), זי. פראצעס אָדער רעזולטאט פון אָוועקלאָזעניש. א שטי-ליטשקע א'.

אָוועקלאָזעניש(גען) — טרו. לאטשקע(רן) אונטער, געלאטשקע(רנט). דזוו אונטערהענען. ״דעם קוגל האט אונטערגעלאטשט אט טאקע מיין בארפאסקע (הונטן), פרוג, א' באבע מעשה פון משיחס ציטן. א' די יאדוועקע״ [= מלה, אבג, דעמקטן].

אָוועקלאָזער — דער, ס. וונ קע, ס. ווער עס גיבט, לאטשט אונטער (געוויינטלעך וועגן קליינע גיביות).

אָוועקלאָזען — טרו. לאטש אונטער, גע-לאטשט. אויספארריכטן; לייגן אלע גייטיקע לאטשט. א' דעם דאך, סיזאל גיט אריינרינגען אין שטוב.

אָוועקלאָזעניש — דאס (די), זי. פראצעס אָדער רעזולטאט פון אָוועקלאָזעניש. ״קומט דער חודש אלול הייבט זיך אן אן א': אָוועקלאָזען דעם דאך, די שטייול, די ווארעמע וועש״.

אָוועקלאָזערן — טרו. ער אונטער, געלא-טערט. אונטעראן; ארויסבאקומען דורך כיט רעקייט, שווינדל, א' עפעס פון עמעצן, אן יענער זאל גיט אנהייבן צו וויסן.

אָוועקלאָזן — לאך אונטער, געלאטש. אוטו — אנהייבן אָדער (און) א לענגערע ציט לאכן. היינען און קלאגן און מיטאמאל א' אן סיזאל דורכגיין א פראסט איבער די ביינער. טרו — דורך לאכן מבטל מאכן. א' אייגענע הייטיקן.

אָוועקלאָזעניש — דאס (די), זי. פראצעס אָדער רעזולטאט פון אָוועקלאָזן. אן א' אויף צעשפרונגען צו ווערן.

אָוועקלאָזמען — ון אין דרום-ידד אוטו. לאס אונטער, געלאטש. אונטערהינגען. א' אויף אירן פוס, אויף פארקריפלעטע פיס.

אָוועקלאָזמען — טרו. דריטפערזאניק. מע אונטער, געלאטשט. ס. אנהייבן אָדער (און) א לענגערע ציט צו ברעך די גלידער, פאר-שאפן ווייטיק. ״דער רעמאטעס לאמעט מיך אונטער, רייד. אלע פערזאנען. אָוועקלאָזן מיט א לאס. א' איין.

אָוועקלאָזמען זיך — אוטו. מע זיך אונטער, זיך געלאטשט. ס. אנהייבן אָדער א לעני גערע ציט אפשפעטן, חזוק מאכן. א' זיך פון (איבער) עמעצן. 2. מאכן אנטשטעלן, פארא צווען, שפילן דעם גאר.

אָוועקלאָזמעניש — דאס (די), זי. געדיי-ערדיקער הייטיק אין גלידער (ווי ביי רעומא-סיום). 2. דאס אונטערהינגען.

אָוועקלאָזערן — ...ליימערן טרו. לאמר אונטער, געלאמרט. אנהייבן צו ריידן נאך א ציט פון איינהאלטן זיך (געוויינטלעך וועגן זאכן וואס לוינט זיך אָדער מע דארף האלטן בסוד). זיין שטוב ווי א פיש און נאך דעם א' אלץ, שייט פאר פער און פאר וואסער.

אָוועקלאָזענישלייכן — טרו. ליק אונטער,

געלאנגענישליקט. נעגל. מאכן לאנגענישליק, פארטרעבן דורך (מיט) לאנגענישליקייט. א' דעם עולם. מיט זיך, אוטו — זיך לאנגענישליק א לענגערע ציט. זיך א' דעם גאנצן זומער אין דער פראווינץ.

אָוועקלאָזען — טרו. קע אונטער, גע-לאטשט. 20. אנהייבן אָדער (און) א לעני גערע ציט צערטלען, זיידען און דערנאך א' אונטער, טרו. יטשע אונטער, געלאטשטשטען.

אָוועקלאָזעניש(ען) — אוטו. ג(ני)ע אונטער, געלאטשטשטען. 20. אונטערהאלטן; צעפלאצט ווערן. קללה: זאלסט (מיר) א'!

אָוועקלאָזען — טרו. פע אונטער, געלא-טשט. 20. 1. אנהייבן אָדער (און) א לענגע-רע ציט גראב באטאפן מיט די הענט. וואוו. 2. אונטערהענען.

אָוועקלאָזעניש — טרו. קעמע אונטער, געלאטשטשטען. 20. איבערקויפן מיט כא באר, שטייגלעך.

אָוועקלאָזירן — טרו. קיר אונטער, גע-לאקירט. 1. באדעקן מיט לאק, אויסלאקירן. א' מעבל. 2. באזוכטיקן עפעס, מאכן גיט קאנטיק א דעפעקט דורך לאקירן. א' וואס ס'איז אפגעריבן. 3. באפוצן מיט פאלשן גלאזן. א' א ליטעראריש וועק.

אָוועקלאָזן I — טרו. לאק אונטער, גע-לאקט. אויך מיט זיך. מאכן לאקן, קרוינן אויף די האר, א' די האר, דעם קאפ האר.

אָוועקלאָזן II — טרו. לאק אונטער, גע-לאקט. דעשמ. דזוו אונטערהענען, טרו. ״די גויאישע וועלט האט אים אונטערגעלאקט פון אונדז.גיט געלט, פארשידענע צוואגע-נישן...אלץ פדי זיי צוריק אונטערגעלאקן קיין פוילן, היימיש, דעז. 1959.

אָוועקלאָזען — טרו. קע אונטער, געלא-טשט. אויך דזוו אונטערהענען.

אָוועקלאָזערן — קער אונטער, געלאטשטשטען. אוטו — אנהייבן אָדער (און) א לענגערע ציט נאכקוקן, נאכשפירן. א' נאך עמעצן. טרו — אפציען פון פֿרעזידענט און צווינען צו עפעס אנדערס; אונטערהענען. א' עמעצן מיט שיינע צוואגן.

אָוועקלאָזערען — טרו. בער אונטער, גע-לארבערט. 1. צוגעבן לארבערבלעטער ביים מאריגירן. א' די פאס אוועקשטען. 2. נעגל. אפגעבן עמעצן גאר גרויס פבוז; (אזוי ווי) באקרוינען מיט לארבערבלעטער. אַטש איר.

אָוועקלאָזענישען — טרו. יטשע אונטער, געלאטשטשטען. אנהייבן אָדער (און) א לעני גערע ציט צערטלען, גלעטן. צוערשט אויס פאטשן און דערנאך א' מיט זיך — קזוו. **אָוועקלאָזעניש** — ...לעהאכעסן טרו. להכ עיס אונטער, געלהכעיסט. אויך מיט זיך. אנהייבן אָדער (און) א לענגערע ציט ריידן, טאן צירלהכעיס, אזוינס וואס זאל דעם אנדערן דערצארענען. א' זיך פון העלער הויט.

אָוועקלאָזען — טרו. זשע אונטער, גע-לוזשטשטען. ס. אנטעצן; מאכן א (קאלוזשע, ריטשקע. דאס קעבל האט אונטערגעלוזשט א גאנצע ריטשקע אין מיטן שטוב.

אָוועקלייבן — טרו. לויב אונטער, געלויבט. אנהייבן אָדער א לענגערע ציט לויבן, לייגן

שבתים, אויסדערציילן די מעלות. א' אין הימל ארצן.

אױעקלויבעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. פּראָצעס פֿון אױעקלויבן.

אױעקלויזן — טרוה. לויז אױעק, ~געלויזט. מאַכן ברייטער, לויזער אַ מלבוש (שגנדערעז). א' די הויזן אין גארטל.

אױעקלויטערן — טרוה. טער אױעק, ~געלויטערט. דוז אױעקלויטערן.

אױעקלויכטן — אוסוו. לויכט אױעק, ~געלויכט, ~געלויכטן. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע רע ציט שיקן ליכט־שטראַלן. א' אין דער חזט.

אױעקלויכטעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. גע' דויערדיקער פּראָצעס פֿון אױעקלויכטן. א' פֿון שטערנס וואָס זינען שוין אונטערגעגאנגען.

אױעקלויטערונג — די, ע'ן. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױעקלויטערן.

אױעקלויטערן — אוסוו. טער אױעק, ~געלויטערט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט נאכשפירן, נאכקוקן באַהאַלטענערהייט, פֿאַר־שטעלטערהייט (געוויינטלעך בדי אַנצופֿאַלן). א' נאָך רויב.

אױעקלויף — דער, ז'ן. אַקט פֿון אױעקלויפֿן.און אַ פֿורל...האַט שוין אויף איינעם פֿון אַט די וועגן געהאַט געטראָגן איר שמעדיקן א' בטר, אפגאנג.

אױעקלויפֿן — אוסוו. לויף אױעק, בין ~געלויפֿן. [האַב אין לר: גראַדע, דווינסק, ביאָ ליסטאַק און אומז]. 1. פֿאַרלאָזן דאָס אָרט אין אַזלעניש, לויפֿנדיק אָדער מיט גיכע טריט. 'הי דער אַרעמאַן האָט אויפֿגעעפֿנט די טיר צו זען ווער עס איז, אזוי זינען זיי אַזעקעלאַפֿן', 20, 1/38. 2. אַנטרינען, זיך ראַטעווען פֿון אַ סכּנה. א' פֿון אַרמי, פֿון פֿראַנט. 'אונ די איברגי יהודים... זענין גערן אַזעק גלפֿין אויש דער מדינה, מן הט ניט געבן ציט זולן צו הוף נעמן זייער הב אונ גוטץ', ש' ל/ב. 'און די ריכע לויפֿן מאַסנויזן אױעק. מ'זו פֿון שיפֿברוך, געשטע אין דעם שמד', אל ווו. 3. פֿאַרשווינדן, נעלם ווערן; זיך אויסבאַהאַלן. 'לפֿט איינר אױעק אונ זעצט אָן, שטילט עס ניט תוך חצי שנה, הוט ער זיין חזקה פֿר לירן אויף ג' שנים', תקת. 'אביר דוא גירעכטיר גאט, דוא האַשט מיר גחזין אונ ווייזט מיר נאָך דאָן איך פֿאַר דיין צאָרין רוט ניט הין וועקלאַפֿין קאָן', גה. 307. 'ווען זיא פֿר זיך דו קלייני סכּר ווערט הא, אזו ווערט דער מלמד גיצוואנג זיין איינש צו קויפֿן, אנדרשט מוז ער מיטן אין זמן אױעק לויפֿן', מט. 4. גיין עפעס טאָן אָן שהיות, אָן איבערקלערן (אויפֿנערעגטער־הייט). 'אויף מאַרגן מאַך איך ניט קיין שהיות און לויף אױעק צו אַלבערטן', ממוס, 'בישיבֿה של משה'. 'דאָס האָט אים אזוי אַרײַנגעבראַכט אין פעס אז ער איז אַזעקעגלעפֿן אין הויף און געמסרטי', ליטוו. 5. זיך ענדיקן, קומען צום סוף. 'דער זומער לויכט אױעק, געל ווערט וואָס גרין', ממוס. שירה. 59: א' ווי אַ פֿאַרסטער, פֿאַרסטע מ'זו, ווי אונטערגעשאַסן.

אױעקלויבעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. (געדוי' ערדיקער) פּראָצעס פֿון אױעקלויפֿן. אָן א' פֿון זיך אַליין.

אױעקלויפֿער — דער, ס. וון ז'ן, קע, ס. ווער עס לויכט אַזעק. די אַיס פֿון (אַרבעט) פֿראַנט.

אױעקלויפֿערין — דאָס & די, ע'ן. טואונג פֿון אױעקלויפֿן.

אױעקלויסקען — טרוה. קע אױעק, ~געלויסקעט. 1. אַזעקשײלן שאַלעכץ. א' ניט, יאָדערן. 2. אַזעקשאַבן שופֿן פֿון פֿיש. א' פֿיש.

אױעקלויפֿען — טרוה. פֿע אױעק, ~געלויפֿעט. 20. 1. אַראַפֿציען (הויט, קאַרע); אַזעקעהאַקן. א' די פֿעל פֿון אַ נבֿילה. א' די קאַרע פֿון אַ בויס. 2. אַזעקקאַלופֿען. א' קאַרע.

אױעקלויפטערן — טרוה. טער אױעק, ~געלויפטערט. דוז אויסלופֿטערן.

אױעקלוישטשען — טרוה. 'שטשע אױעק, ~געלוישטשעט. אַפֿרייניקן ביזן סוף פֿון שאַ לעבן, קאַרע. אַזעקלויסקען ב'ו. א' באַב.

אױעקלוישען — דוז אַזעקלוישען.

אױעקלויטערען — טרוה. דעווע אױעק, ~געלויטערעט. אַזעקלויטערן אויף אַייז. א' פֿלייש, ס'זאָל ניט קאַליע ווערן.

אױעקלויזען — טרוה. ליע אױעק, ~געלויזעט. אויך: ~ליאַלקעווען. באַפּוזן, אויספּוזן אזוי ס'זאָל אויסזען ווי אַ ליאַלקע. א' אַ שטיקל אַרבעט.

אױעקלויזעווען — טרוה. מעווע אױעק, ~געלויזעוועט. 1. ביזן סוף באַדעקן מיט ליאַם. א' די דרויסנדיקע טיר אויפֿן הינטער, ס'זאָל ניט אַרײַנגלאָזן די קעלט. 2. באַזוימען קליידער מיט טאַשמע, גענול. א' אַ קליידל.

אױעקלויזעווען — טרוה. סעווע אױעק, ~געלויזעוועט. ענדגילטיק וואַרפֿן אָדער ציען גורל. א' עפעס פֿאַר אַ גראַשן און גע' ווינען פֿאַר אַ זלאַטע.

אױעקלויזפֿטשען — טרוה. טשע אױעק, ~געלויזפֿטשעט. במקום־חאַרט פֿאַר פֿאַר־שיידענע ווערבן מיט אַזעק פֿאַר טר' אונגען אויף אַ גראַבן, מגושמדיקן ארפֿן: אַזעקקלאַפֿען, אַזעקפֿרעסן אע; אַזעקקלאַפֿן, אַזעקעהאַקן אע.

אױעקלויזפֿען — טרוה. פֿע אױעק, ~געלויזפֿעט. במקום־חאַרט פֿאַר אַ גרויסער צאַל ווערבן מיט אַזעק פֿאַר טואונגען אויף אַ שלעכטן, פֿאַרטאַטשישן ארפֿן: אַזעקגיסן; אַזעקשמירן, אַזעקפֿאַרבן אע; אַזעקזאָגן אע.

אױעקלויזקירן — דוז אַזעקלויזקירן.

אױעקלויזרעמען — אוסוו. רעם אױעק, ~געלויזרעמט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט ליאַרעמען, טומלען. א' אין דער שטיל־קייט פֿון אַכט. 2. פֿאַרלאָזן דאָס אָרט מיט אַ ליאַרעם. 'די וועגענער ליאַרעמען אױעק מיטן טראַקט'.

אױעקלויבן זיך — קזוו. ליב זיך אױעק, זיך ~געליבט. ליבן זיך אַ לענגערע ציט. א' זיך גאַנצע פֿיניג יאָר און דערנאָך זיך צעגין.

אױעקלויבעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. פּראָצעס פֿון אױעקלויבן זיך, געוויינטלעך איר. אַ שני' דערישע א'.

אױעקלויבן — אוסוו. ליג אױעק, בין ~געלעגן (ז'ן לר האָב). 1. ליגן אַ לענגערע ציט. 'איך האָב ליב צו שוויצן און קען שעהן־לאַנג

א' אין באַד אויף דער אייבערשטער באַנק, בשעת דער גרעסטער היץ', ממוס. פֿישקע. 2. זיך ניט רירן פֿון אָרט, זיך ניט באַוועגן (וועגן אַן ענין, פּראָצעס, בקשה אע). 'יעדער פּלאַן וואָס ווערט פֿאַרגעלייגט, עס מעג אַפֿילו זיין זייער גייטיק, ליגט אַזעק ימים ושנים', יוֹפֿל, 1886, № 18. 3. שלאַפֿן לענגער ווי גייטיק. א' אין בעט ביזן מיטן טאַג. 4. אַ לענגערע ציט ליגן קראַנקערהייט. '...איז אַזעקגעלעגן אַ היפשע ציט מיט אַ פֿוס, גע' שוואַלן ווי אַ באַרג', ממוס, ווינטפֿ. 5. זיין אַפּגעוויסטערט. איין שטאַט פֿון דער אַנדערער ליגט אַזעק פֿרויך מיל. 6. ליגן אין אַ זיט. 'און די וועלט — זאָגט מען — איז גרויס, זי ליגט עטלעכע פּאַן פֿון שטעטלע אַזעק', דזושנאַחסק, פֿאַר, 1957, ט 19. 7. ניט אַרויסלאָזן פֿון האַנט; גיט פֿאַרקויפֿן; שטאַרק קאַרגן. א' אויפֿן גראַשן, א' אויף אַ שפּיכלער תּבֿואה.

אױעקלוינגערן — טרוה. זער אױעק, ~געלוינגערט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט זאָגן לינגס. א' יעדער וואָרט פֿונעם ערשטן גוט־מאַרגן.

אױעקלויגעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. פּראָצעס פֿון אַזעקלינגן (אַפֿט מיט ביטול). אָן א' ווי אין אַ שפּיטאַל.

אױעקלויזלען — טרוה. דל אױעק, ~געלויזלט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט זינגען אָדער מאַכן לידלעך. איר. א' גראַם־שטראַם. א' ווי אַ בדיהן.

אױעקלויבען — טרוה. בע אױעק, ~געלויבעט. פֿטמ. זיך פֿאַרליבן אָדער אַ לענגערע ציט זיין פֿאַרליבט, צערטלען. מיט זיך — קזוו. דוז אַזעקליבן זיך. אַזעק מער אַרויסגעוויבן דאָס צערטלען. א' זיך ווי טיבעלעך.

אױעקלויבעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. פּראָצעס פֿון אַזעקלויבען (זיך).

אױעקלויטערונג — די, ע'ן. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַזעקלויטערן. אָן א' פֿון סחורות.

אױעקלויטערן — טרוה. ווער אױעק, ~געלויטערט. אַזעקשיקן, טראַנספֿאַרטירן ערגעץ. א' סחורה, באַשטעלונגען.

אױעקלויזען — טרוה. ליע אױעק, ~געלויזליעט. 1. פֿאַרהיגן, פֿאַרלויזען; אַזיגלעך פֿערן מיט לירליו, א' דאָס עפֿעלע. 2. אַ לענגערע ציט היגן, אַזיגלעך־פֿערן. א' אַ שעה און גיט פֿאַרלויזען.

אױעקלויזקע(ווען) — קע(ווע) אױעק, ~געלויזקעוועט. אוסוו — אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט רייכערן, פֿיפקען אַ ליוול־קע. א' און זיך פֿאַרטראַכטן. טרוה — אויס־רייכערן. א' אַזאָגן טאַבעק.

אױעקלויזטעווען — געלויזטעוועט. נעאַל. אָנהייבן אַזעק, אַ לענגערע ציט רייזן אָדער שרייבן אויף אַ כּמו־ליטעראַרישן שטייגער, איר. א' אָן טאַ־לאַנט. א' ווי פֿון אַ ביכל אַרויס.

אױעקלוייג — דער. מצ נב. אַקט פֿון אַזעק־לייגן. דער א' פֿון פּראָדוקטן. '...מאַכן דעם תּלמיד פֿאַר אַ מקבל...דאָס מאַנט אַ געוויסן א' פֿון משפּיע צום מקבלי, לדב.

זיך אַזעק און שטאַרב, ממוס, שטורעם ציט. 2. אָפּקערן זיך, אָפּווענדן זיך. "איך האָב מיך טאַקע אָוועקגעלייגט פֿון אַלע עסקים און זיך זיך אין בית־מדרש און לערן", יפ. 3. זיך אונטערגעבן, רעזיגנירן. זיך אַ פֿאַרן שטאַרקן. 4. זיך אַזיגשטעלן, זיך שטאַרק אָנגעמען פֿאַר עמעצן (עפעס). "וואַלט איר באַ דאַרפֿט זען ווי דער מענטש האָט זיך דאָס אָוועקגעלייגט פֿאַר מיר", שט. יד עצה. 5. אָנזעצן זיך, שטאַרק צושטיין. זיך אַ אויף עמעצן (ווי אַ לאַסט). 6. זיך מקריב זיין; זיך זייער שטאַרק אָנשטרענגען לטובֿת עמעצן. "די גאַנצע ציט פֿון מײַן קראַנק זײַן האָט זיך דער ראַבינער מיט רבֿקהלעך גאָר אָוועקגעלייגט מיט לייב און לעבן", יי. פּוילישע יונגל. 1895. 7. שטאַרק קלאַגן, באַ ווייגען (און וואַרפֿן זיך צו דער ערד). אַ זיך גאָר אַ קינד. "ווייגען, אַזיגלייגן די וועלט... לאַז די שטאַט זען מײַן אַ זיך גאָר [דעם חזבֿן]", יי. ספֿר הזכרונות וווּ, אַדעס 1882. 8. אַזיגעסן זיך; טיף אַררנדינגען. "זאָרג לייגט זיך אָוועק אויפֿן האַרצן", שו. "די גימנאַזיע מיט דער פּאַנע האָט זיך איר אָוועקגעלייגט אויף די וויסע הענט...אַז קיין פּאַמעשאַף וועט דאָס שוין גיט אָפּוואַשן", דעמבלין, צוויי און אַ דריטער.

אָוועקלייגעניש — דאָס (די), זיך געדויער־דיקער פּראָצעס פֿון אָוועקלייגן (זיך). "סיידיט זיך אָן אַ פֿון שבֿחים וואָס פֿאַרציט זיך העט גאָר האַלבער נאַכט", רייד.

אָוועקלייגער — דער, יס. ווי זיך, קע, יס. ווער עס לייגט (זיך) אָוועק. אַ פֿון ציגל אָן אַקע פֿון אַ מענהלשון.

אָוועקליידיקן — טרוו. זיך אָוועק, גע־ליידיקט. אויך מיט זיך. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט מאַכן ליידיק; אָוועק נעמען. אַ אַלץ פֿון די שפּיטלערס. 2. נעאל. דורכפֿירן; פֿאַרענדיקן אַרבעט, שליחות; דער־ליידיקן [פרווו צו פֿאַרבייטן דאָס לעצטע וואַרטן]. אַ די עיניגים וואָס מע האָט אַרויפ־געלייגט אויף אונדז.

אָוועקלייזן — טרוו. לפּד אָוועק, געלייזן. לייזן אַ לענגערע ציט אַ אַ לעבן געבראַטענע צרות. "ער האָט אָוועקגעלייזט אַ ציט, ביז גאָט האָט רחמנות געהאַט", יופֿאָל, 1886, № 28.

אָוועקלייזעניש — דאָס (די), זיך פּראָצעס פֿון אָוועקלייזן.

אָוועקלייזן — טרוו. לייזן אָוועק, געלייזט. 1. לייזן אַ סך אָדער אַ לענגערע ציט. אַ אַ סך געלט, גיט האָבן קיין הענט פֿון פֿאַר־קויפֿן. 2. אויסלייזן, באַפֿרעיען ביזן סוף. אַ אונדז פֿון גלות. לאַקל, קינעווער גובֿ.

אָוועקלייזעניש — דאָס (די), זיך (ער). הכנסה פֿון האַנדל, פֿאַרקויפֿן איר.

אָוועקלייזן — טרוו. לייט אָוועק, געלייט. 1. לייטן, באַהעפֿטן מעטאַלן אַ לענגערע ציט. 2. פֿאַרריכטן דורך לייטן. אַ אַ שפּאַלט, אַ לעכל. 3. דוּוו אויסלייטן. 4. פֿאַראייניקן דערטלעך (בײַ אַ ראַדיאָ־אַפּאַראַט, בײַ אַ מאַטאָר, בײַ לעלקטרישע איג סטאַלאַציעס).

אָוועקלייטערן — טרוו. יער אָוועק, געלייט־טערט. מאַכן לויטער, ריין ביזן סוף. אַ מעד.

די פּוּחות לטובֿת עפעס אָדער עמעצן. אַ לישון = אַרויסקומען מיט (אַפענע, גראַפע) רייד, מיט טענות. "און מיר האָבן פֿאַר די פֿאַר־טאָזירן אָוועקגעלייגט אַ פּלנדרי, וואָס זיי וועלן אים האָבן צו געדענקען אויף דור־דורות", שט. מאַטל. "אויף די פֿאַנטאַסטישע... בלומען...האַט דער פֿראַסט זיין גאַנצן טאַלאַנט אָוועקגעלייגט", אר. "די שול איז דאָס איינציג קע...וואָס דאָס פֿאַלק האָט אַ לעגענדע וועגן אירן אַ הייליקן אָוועקגעלייגט", נס. "אזוי פֿיל יאָר אָוועקגעלייגט דאָס געזונט אין דער לי־טעראַטור...געאַרבעט איבער די פּוּחות", ממוס, ספֿר הבהמות. "זיך אויסגעדייט צום וויב אַ צופֿרידענער וואָס ער האָט אָוועקגע־לייגט אַ ביסל לשון", אפּא. היברו.

6. קראַנק מאַכן; בייקומען, באַזיגן; אָוועק־הרגענען. די שווערע פּראָצע לייגט אים אָוועק. אַ די אַנדערע חדר־נגלעך, דעם יונג אויף די לאַפעטקעס. אַ (אויף) קאַלט = דערהרגענען (בײַ אַ געשעצט). "וויפֿל יהודים קינדער האָט מען דעם זומער געטאַן אַ", מעשה אומן. "אין זון האָט מען אים אָוועקגע־לייגט אין דער דעהרגעט. אַ אויף כשר = "די גיט־זיכערקייט מיטן מאַרגן האָט זיי ביידע אין די עטלעכע יאָר אָוועקגעלייגט",

3. מילער, זאַמלונגען. 12. אָוועקלייגן אַ הון = שעכטן אַ הון (לובלינער קרייז; גאַליציע).

— אָוועקמאַכן, טרוו. 8. קללה; ווערט ער אָוועקגעלייגט! ווער אָוועקגעלייגט און בלעב לייגן! = ווער דערהרגעט. אַ אויף כשר = שעכטן לויטן דין. "עטלעכע בגירות שיקט מען געשווינד אין שעכטהויז אַריין און מע לייגט זיי אָוועק אויף כשר", אבג. נגנול.

7. מקריב זיין. "פֿאַר וועמען בין איך איצט באַרייט געווען אָוועקצולייגן, מקריב זיין מיניע טעג, מיניע יאָרן, מיין גאַנץ לעבן; פֿאַר ווע־מען? ממוס, קליאַטשע. "און אַז דער מענטש האָט שוין יאָ אָוועקגעלייגט אזוי פֿיל קרבנות, זיך דערשלאַגן צו אַ קולטור — וואוהין פֿירט זיך", אפּא. טענעריין.

8. מיט אַן אָנזיין אויף ציט אָפּגעבן אַ באַשטימטע ציט כּדי עפעס צו טאָן אָנגע־שטרענגט. אַ יאָר צו פֿאַרענדיקן אַ בנין. אַ אַ פֿאַר שעה אויפֿצורוימען די שטוב. "לייגט אָוועק אַ טאַג שווערע אַרבעט אין דער ישיבֿה", טמ, 1960 VIII 8.

9. אָפּווענדן, אָפּציען; צונעמען, אַרויסקריגן. אַ עמעצן פֿון דער קראַם, פֿון דער פרנסה. "דאָס יוד־פֿאַלקסבלאַט האָט די לייב גאָר אָוועקגעלייגט פֿון דער פרנסה, [ער] איז אָוועק־געפֿאַרן מיט דעם [מיט] וואָס ער איז געקו־מען", יופֿאָל, 1882, № 44. 10. אָפּשפּאַרן [בינדט זיך מיט די 33]. "וועט איר שוין געפֿינען אַ וועג ווי אָוועקצולייגן אַ דאַלאַר", פֿאַר. 1960 XII 4.

אָוועקלייגן — טרוו. לייגן אָוועק, געלייגט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט זאַגן לייגנס. אַ אַ לייגן הגדול והנורא.

אָוועקלייגן זיך — אָוועקלייגן.

1. אָנהייבן (זיך) לייגן (אַ לענגערע ציט); קראַנק ווערן. און אַ מיט טיפֿוס אויף דריי וואַכן. "אז דו ווילסט זיין אַ חכם, איבער־קלערן, שטעלן קלאַק־קשיות...טאָ געם לייגן

אָוועקלייגונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקלייגן. די אַ פֿון אַ יסוד.

אָוועקלייגן — טרוו. לייגן אָוועק, געלייגט.

1. ברענגען אין אַ פּאַזיציע פֿון לייגן. אַ דאָס בוך אויפֿן טיש. אַ אַלע זאַכן אין אַרדענונג. "דער פֿעטער האָט מיך אָוועקגעלייגט אויף די קני, גוט אָפּגעשמיטן", י. קאַזאַוויטש. אַ פֿאַר די אויגן (= א) עפעס אויסלייגן מע זאָל גלייך, בולט דערווען; (ב) ברענגען קלאַרע באַזיגן, ראיות. אַ די אַרטרן אויפֿן טיש = זיך גיט אויסבאַהאַלטן מיט עפעס; זאַגן, טאָן אָפּגענהייט. אַ דעם טאַטן = זיך אונטער־שרייבן וואַרעם מע גיט אָן דעם פֿאַטערס נאָ־מען, פּלונג בן פּלונג, אָדער פֿאַמיליע־נאַמען.

2. לאַזן לייגן אַ לענגערע ציט; פֿאַרגרייטן, אָנגרייטן. אַ תּבואה אויף דעם גאַנצן הינטער.

אַ עפעס יעדע וואָך אין שפּאַרקאַסע (באַנק). אַ די סחורה ביז דער פּרייז וועט שטייגן.

אַ אַ קניפל = אָפּשפּאַרן געלט און עס פֿאַר־באַהאַלטן, גיט אויסזאָגן. אַ געלט אויף פּראָ־צעט. "ער נעמט זיך אויף צו לעבן...קעסט געבן אויף קהלס חשבון און גאָר אַ", צעד.

3. לאַזן לייגן אויף שטענדיק; אויפֿשטעלן, אינזשטעלן. אַ אַ יסוד, אַ פּונדאַמענט. אַ אַ הנחה, אַ פּרינציפּ. אַ אַ חתימה; אַ אַ שטעמפל.

4. לאַזן אין אַ זיט; אָפּקערן זיך פֿון עפעס; זיך מער גיט פֿאַרנעמען מיט עפעס. אַ אַן אַרבעט. אַ חזונה, די מלאכה. אַ נאָריש־קייט; שפּיערעניען. אַ די גאָדל (שער און אַרבעט) זיך גיט פֿאַרנעמען מער מיט שניידערע.

אַ די טעפּ = מער גיט אַרבעטן אין קיך. אַ דעם בעזעם = מער גיט קערן, אַזוו. "קענ־שטו צו אים זאַגן אַלז זאָל דעם שטות אָוועק לייגן", טרוו. 2/24. "דערזוויל לאַמיר אַ דעם חכם. מיר וועלן אָנהייבן דערציילן פֿון דעם תּם", נחב. "פֿון אַלע געשעפטן אַן עק און די אַרבעט לייגט מען אָוועק", ממוס, זימירות.

"דער קאַסטאַמער טוט אַ קוק...לייגט צונויף דעם פּייפּער און לייגט אים אָוועק אויפֿן זעלבן אַרט וואו ער איז געלעגן", שט [זיין] לעצטער זאַן]. "מע דאַרף אַ פֿאַרשטאַנד לגבי העכער פֿון פֿאַרשטאַנד", לדב. "אָוועקגעלייגט אין דער זיט = זיך גיט גערעכנט מיט עפעס, גיט געקוקט אויף עפעס. "אָוועקגעלייגט אַלע מעלות אין דער זיט, לעבן דאָך יידן אַפּ אַ וועלט מיט בטחון אַליין", ממוס, מסעות.

אַ דעם כּבוד (יחוס) אין אַ זיט (אויף גאָר שבת) = א) זיך נעמען צו פּשוטער אַרבעט; (ב) אַרויסקומען מיט עפעס וואָס קען אַנירן דעם אייגענעם אָדער אַ צווייטנס כּבוד. אַ די חרפה (בושה) = בעטן, טאָן עפעס וואָס מע האָט פֿרעזער זיך געשעמט דערמיט. אַ דאָס געווער = זיך אונטערגעבן, קאַפיטולירן. אַ דעם (די) לעפל = שטאַרבן. אַ די ציין אויף דער פּאַליצע = גיט האָבן וואָס צו עסן.

5. טאָן מיט התמדה; אויסניצן אַלע מעגלעכ־קייט; פֿירברענגען, אַרויסברענגען עפעס אויף אַן עפֿעקטיוון אופֿן. אַ אַ דרשה, אַ דאָווען. אַ אַ קשיא וואָס איז שווער צו פֿאַרענטפֿערן. אַ אַ גאַנצע מילה מיט טענות; אַ אַ מענה־לשון. אַ אַזא תּירוץ און מע זאָל נאָשטומט ווערן. אַ די פּוּחות (דאָס געזונט, דאָס האַרץ, דאָס לעבן, זיב און לעבן) = אַרבעטן איבער

א' די געדאנקען. א' זיך פון עבירות, פון מחשבות זרות נויך - דירעקטער אָפּיעקט. אָוועקלייטערן זיך - דפון אוטו - ווערן אינגאנצן זיך, קלאר. "סיאני אַרויס די זון און דער הימל האָט זיך אָוועקגעלעבט טערט".

אָוועקלייטערן - אוטו. ליכט אָוועק, גע- לויכטן. דוּו אָוועקלויכטן <.

אָוועקלייטערן - טרוו, אומפ. עס ליימט אָוועק, עס האָט געליימט. פּטמ. אָנווערן פּעאָליטיש צו באַוועגן מיט אַן אַבר. "עס האָט אים אָוועקגעליימט דעם רעכטן פּוס". פּאָט: "דער רעכטער פּוס איז אים אָוועקגעליימט געוואָרן".

אָוועקלייטערן - טרוו. לז אָוועק, געלענען, אָוועקלייטערן. 1. געבן עפעס אויף אַ געוויסער צייט צו ניצן, אַן באַצאלט. א' אַ פּלי אַ מלבוש. א' עפעס עמעצן [דאַטוין]. "אבר וואו... דו מן שאדן קענט טאָן דאָש טאַר זיא ניט אָוועק לייאן און איר מאַנש רשות", לטו, 1/55.

2. געבן געלט אויף אַ געוויסן טערמין ווי אַ גמילות-חסד אָדער אויף פּראָצענט. איך לז דיר עפעס. א' געלט ניט צוליב עולמהבא ווען. 3. פּטמ. קריגן צו לזען, נעמען אַ הלוואה. א' עפעס ביי עמעצן.

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. געדויערדי קער פּראָצעס פון אָוועקלייטערן.

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. פּראָצעס פון פּילמאַליקן (געדויערדיקן) אָוועקלייטערן.

אָוועקלייטערן - טרוו. לייזן אָוועק, געלע- ענט. 1. לייזענען אַ לענגערע צייט. א' ביכער דורך די טעג און נעכט. 2. לייזענען ניט גוט, מיט שוועריקייטן (מחמת עדיהאראצות, קנאַפער עבריידיקייט). א' אַ מגילה און זיך צעברעכן די צייט.

אָוועקלייטערן - די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אָוועקלייטערן.

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. געדויער- דיקער, פּילמאַליקער פּראָצעס פון אָוועקליי- קענען.

אָוועקלייטערן - טרוו. יקן אָוועק, גע- לייקנט. קאַטעגאָריש אָדער אַ לענגערע צייט לייזענען, ניט צוגעבן, ניט מודה זיין. א' שטיין און ביין = אַלץ.

אָוועקלייטערן - טרוו. כע(ע)ווע אָוועק, געלעכ(ע)וועט. סל. אויסגעבן איבער קראַנק זיין, פּאַרקרענקען. קללה: זאָלסט א' וואָס דו האָסט צוגעגולט. א' אויף דאָקטוירים.

אָוועקלייטערן - טרוו. דער אָוועק, גע- לינדערט. ביזן סוף מאַכן לינדער (גרינגער, מילדער). א' עמעצן [דאַטוין] די צרות.

אָוועקלייטערן - טרוו. ליניע(ווע) אָוועק, געליניע(ווע)ט. דוּו אויסליניעווען <.

אָוועקלייטערן - אוטו. ליניע אָוועק, געלע- ניטעט. סל. אויך מיט זיך. 1. אָנהייבן אָדער ביזן סוף פּאַרלירן די האָר (וועגן בהמות, חיות), פּעדערן (וועגן עופות, פייגל). שבועות צייט האָט די סוף אָוועקגעליניעט. 2. אָני הייבן אָדער ביזן סוף פּאַרלירן דעם קאַליר, אָפּקריכן. דער מלבוש ליניעט אָוועק אויף דער זון.

אָוועקלייטערן - דוּו אָוועקלייניע(ווע) גען. **אָוועקלייטערן** - דאָס, זי. דאָס ניגן זיך אויף לינקס (פּאַליטיש), איר. דאָס א' פון באַלעבאַטישע קינדער.

אָוועקלייטערן - לינק אָוועק, געלינקט. אוטו - אָוועקערן זיך אויף לינקס; פּאַר- קירעווען פון וועג אויף לינקס. טרוו - אָוועקשלאַגן, אָוועקרייען אַ ביין פון שלאַס. א' אַ פּוס, אַ האַנט.

אָוועקלייטערן זיך - אוטו. לינק זיך אָוועק, זיך געלינקט. דוּו אויסלינקען זיך <.

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. געדויער- דיקער אָדער פּילמאַליקער פּראָצעס פון אָוועק- לייקען (זיך).

אָוועקלייטערן - טרוו. ליעטשע אָוועק, געלעטשעט. סל. היילן אַ לענגערע צייט. א' אַ חולה. אָפּט מיט זיך.

אָוועקלייטערן - טרוו. פּע אָוועק, גע- ליעפעט. סל. אָוועקלעפן, אָוועקמאַדעלירן. אָפּט איר.

אָוועקלייטערן - דוּו אָוועקלייטערן <.

אָוועקלייטערן - די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אָוועקלייטערן.

אָוועקלייטערן - טרוו. לייזטיר אָוועק, געלייזטירט. פּאַרקויפּן פון אויקציאָן. א' אַ הויז פּאַר חובות.

אָוועקלייטערן - דוּו אָוועקלושטשען <.

אָוועקלייטערן - לעב אָוועק, געלעבט. אוטו - לעבן אַ לענגערע צייט. "טאַקע גאַר עפעס ווי אַן אַלער וואָס וואָלט אָוועקגעלעבט מתושלחס יאָרן", ממוס, שלמה. [מען] לעבט אָוועק אַזוי לאַנג ביז [מען] לעבט זיך אַליין איבער, בצנ, טמז, 1954 iv 22. טרוו - פּאַריז, אויסגעבן, פּאַרטאַבלעווען. א' די גאַנצע ירושה אין איין יאָר.

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. פּראָצעס פון אָוועקלעבן.

אָוועקלייטערן - טרוו. זען אָוועק, געלע- כערט. דוּו אויסלעכערן <.

אָוועקלייטערן - מיט טענות, מיט געשרייען. **אָוועקלייטערן** - אוטו. לעכץ אָוועק, גע- לעכצט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צייט לעכצן, שטאַק באַגערן, וועלן דער- גרייכן. א' נאָך אַ קינד, נאָך אַ מקום-מנוחה.

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. געדויער- דיקער, פּילמאַליקער פּראָצעס פון אָוועק- לעכצן.

אָוועקלייטערן - טרוו. לעסטער אָוועק, געלעסטערט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט לעסטערן, מחלל זיין, פּאַרשוועכן. א' אַלץ וואָס איז הייליק.

אָוועקלייטערן - טרוו. לעק אָוועק, געלעקט. אַראָפּנעמען, אָוועקנעמען דורך לעקן. א' צו קער פון אַ קיכל. "די קו לעקט אָוועק בלוט מיט זאָלץ פון קעלבעלעס קערפּערל". יווי דער אָקס האָט עס אָוועקגעלעקט = סיאו פּאַרפּאַלן, ניטאָ מער!

אָוועקלייטערן - דאָס (די), זי. געדויער- דיקער) פּראָצעס פון אָוועקלעקן.

אָוועקלייטערן - טרוו. לערן אָוועק, גע- לערנט. 1. לערנען [אליין] אָדער מיט אַ תלמיד) אַ לענגערע צייט אָדער מיט התמדה. א' משניות אַ גאַנץ לעבן. "שיק דיין קינדר צו

לערנען אין הוכה ישיבות אריין...ווען זיא גלייך דער היים פיל גמרות גלאט אונז גרינג אָוועק לערנין, עיון, 1/36. "בשעת איך בין געוואָרן אַ פּינגער מענטש, האָב איך אָוועקגע- לערנט די חכמות פון אַ האַנט געבן אַ לאַנגע, לאַנגע צייט", ממוס, קליאַטשע. אויך מיט זיך. א' זיך אַ שפּאַרן יאָרן און יאָרן.

2. לערנען וועטער, פּאַרויס (מער ווי אויב- געגעבן). "דער קלאַס לערנט נאָך דעם ערשטן קאַפּיטל אין ער האָט שוין אָוועקגעלערנט ביזן דריטן".

אָוועקלייטערן - טרוו. לעש אָוועק, געלע- שן. דוּו אויסלעשן <.

אָוועקלייטערן - א' דאָס פּייער אין אויוון, א' דעם אויוון.

אָוועקלייטערן - [לעצעווען] לעצעווע אָוועק, געלעצעוועט. אוטו - אַ לענגערע צייט אָדער אַ צאל מאָל אויסלאַכן, חוזק מאַכן פון אַ פּערזאָן אָדער פון אַן עיני. א' פון דער דיסקוסיע; א' פון דעם פּאַרשוין. טרוו - אינגאַנצן מבטל מאַכן דורך לצנות. א' דעם גאַנצן עיני.

אָוועקלייטערן - [לעקאָנעיש] דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אָוועק- לקמענען.

אָוועקלייטערן - [לעקאָנענען] טרוו. לקחן [לאַקחן] (אויך: לקחע) אָוועק; געלעקנט (אויך: געלעקעט). 1. אָוועקגעבנענען (פּאַר- שטעלט, איר אָדער ווי אַ סיגנאַם) [געווען אַ וואָרט פון פּאַרשטעלטן לשון, אַן אייפּעמינס ביז עס איז געוואָרן אַזוי פּאַפּולער אַז עס פּאַרשטעלט ניט מערן. "מע זאָל דאָס ביי אים אונטערזעען ניט אַ", שט, טביה. 2. אָוועק נעמען (אין פּאַרשטעלטן לשון). "ווען דער יהודי וועט ניט משלם זיין, וועט דער אַרונ אַיך א' יאָן מקום הגדול טאַקע", ש. בערני שטיין, ר' איכצע דל גאה, קעשענעו 1884.

אָוועקמאַביליזירן - טרוו. זייר אָוועק, געמאַביליזירט. מאַביליזירן און אָוועקנע- מען, אָוועקפירן. א' עמעצן אין סאַלדאַטן. א' עמעצן צו אַן אַרבעט.

אָוועקמאַגערן - טרוו. זען אָוועק, גע- מאַגערט. אויך מיט זיך. דוּו אויסמאַגערן <.

אָוועקמאַדז(ש)נען - טרוו. סל. מאַדז(ש)גע אָוועק, געמאַדז(ש)געט. ביזן סוף פּאַר- שמירן, פּאַרפּאַשקען. א' דאָס אַנגעשריבע- נע, די הענט.

אָוועקמאַדעלירן - טרוו. ליר אָוועק, געמאַדעלירט. 1. אַ לענגערע צייט מאַדע- לירן, פּורעמען, געשטאַלטיקן. א' אַ גייע סטאַטעטיקע. 2. באַזיטיקן עפעס בייים (אי- בער)מאַדעלירן. א' די צו שאַרפּע שטריכן.

אָוועקמאַזלען - אוטו. זיל אָוועק, גע- מאַזלט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט מאַז- לען.

אָוועקמאַזשען - טרוו. זשע אָוועק, גע- מאַזשעט. סל. אָוועקשמירן, אָוועקפאַשקען. א' די ווענט מיט קויל.

אָוועקמאַטען - טע אָוועק, געמאַטעט. סל. אוקר. אוטו - זיך שווער אָנהאַרעווען ביי אַן אַרבעט (וואָס מאַטעט אָוועק די קישקעס). טרוו - אָוועקפלאַטערן, אָוועקוויקלען. א' אַ מאַטעק פּאַדעם.

אָוועקמאַטערן — טרוו. טער אָוועק, גע- מאַטערט. אויך מיט זיך. אַ לענגערע צייט מאַטערן, מיט מאַכן, פּנייקן. אַ דעם לערער מיט קלאַפּן-קשיות. אַ זיך איבער אַ שווערער אויפגאַבע.

אָוועקמאַטערניש — דאָס (די), זי. געדויר- ערדיקער) פּראָצעס פֿון אָוועקמאַטערן (זיך). אַ פּאַרשלעפטע אַ.

אָוועקמאַטשען — טרוו. טשע אָוועק, גע- מאַטשעט. 20. אויסווייקן, דורכנעצן. דער רעגן מאַטשעט אָוועק ביזן בייזן.

אָוועקמאַך — דער, זי. אַקט פֿון אָוועק- מאַכן. 27.

אָוועקמאַכן — טרוו. מאַך אָוועק, גע- מאַכט. 1. מאַכן אַ לענגערע צייט. נעמען פֿאַר- ריכטן דעם אויזן און אַ אים ביז טיף אין ווינטער. 2. פֿאַרריכטן, מאַכן, אַז דער פֿעלער (פּגם, לאַך) זאָל מער גיט זיין. אַ אַ לאַך אַ די צעבראַכענע שויב [=אַרויסנעמען די שטיקלעך גלאַז און אַרײַנשטעלן אַ נייע שויב]. 3. צו גיטש מאַכן, באַזײטיקן. אַז איר בין איך — בין איך; חוץ גאַט קען מיך קיינער גיט אַ, שו. דען מאַן ווערט דיר ווייטער גיקש ענפֿרין אויך דײַך פֿלוקס פֿון דײַזן אורט הין וועק מאַכײַן, גה, 306. 4. אָוועקרוקן, אָוועקטאַרן. אַ האַר פֿון די אויגן. אַבר ער העט זאַלכײַז ווידר אָוועק גימאַכט מעל פּניו... יבײַ וועגן מעצער עלילת־דבֿ, 1669 [פֿש וווּ]. ער האָט אים מיטן האַנט אָוועקגעמאַכט און איז אַרויסגעגאַנגען פֿון וואַקאַל, בערג, אַרום וואַקאַל.

5. מבטל זיין, אָנזיין אַז עס האָט גיט קיין ווערט. ״ווי דער שטייגער איז פֿון בית־ מדרשניקעס אָוועקגעמאַכט יענעם אַ וואָרט, וועל מע געפֿינט עס ערגעץ אין אַ שטעל בײַ אונדזערע חכמים״, ממוס, נשׂרפֿים. אַ מיט דער האַנט = אויך; א) זיך מײַאש זײַן; גיט האַבן מער קיין האַפֿענונג אויף עפעס. ב) מבטל מאַכן; אָנזיין אַז עפעס, עמעצער האָט גאָר אַ קנאַפֿן ווערט. ער האָט אָוועק געמאַכט מיט דער האַנט, ווי איינער רעדט: פֿאַרפֿאַלן! פּרץ, עלנטי, אַזאַ גרויסער בעל־ בטחון וואָס מאַכט אָוועק מיט דער האַנט אַלע צרות און זאַגט: גאַט איז אַ פֿאַטער״, ממוס, ׳בישיבה של מטה״. גיט אָוועקגעמאַכן מיט דער האַנט = גיט אונטערצושאַצן. מאַכט גיט אַזוי אָוועק מיט יעדן האַנט די השפּלה און דעם גאַנצן פֿריערדיקן דור, ממוס, ׳בישיבה של מטה״, אין אַמעריקע אַ שמש זאַלט איר גיט אַ מיט דער האַנט, שע, מאַטל. 6. באַטרעפֿן, קאַסטן, אומפֿ. פֿטו. עס האָט אָוועקגעמאַכט אַן אוצר מיט גאַלד.

7. אומברענגען, דערהרגענען, שעכטן [ווען מע וויל די ווערטער גיט אַרויסברענגען פֿון מויל]. דער גולד האָט אָוועקגעמאַכט די גאַנ- צע משפּחה. אַ אַן עוף = קוילען אַן עוף [מאַטיו: ״מע טאַר גיט זאַגן אײַך גײַ שעכטן די הויף אַז זי זאָל הערן, וועל זי קען זיך ביים שעכטן אַקעגנשטעלן״, פֿש v, 280. אָדער לויט אינפֿאַרמאַציע פֿון יע: וועל דאָס עוף פֿאַרשטייט און האָט צער, רשומות, א, 376]. ריבֿ הייזט אַן אין י״שפ, xviii, 23 אויף

מאַטיו פֿון צער בעל־יחיים און מאַראַלישער איידלקייט בײַ דעם אויסדרוק] 8. אַפּשאַפֿן, ליקוידירן. ״...דעם מאַנאַפֿאַל אויף בראַנפֿן אָוועקצומאַכן״, 25.

9. במקום־חערב פֿאַר אַ צאַל טראַונגען וואָס מע שעמט זיך זיי אַנצורופֿן. דאָס קינד האָט שוין אָוועקגעמאַכט אין די הייזעלעך, רייד. ״עס פֿאַסט גיט צו זאַגן אַז דער גבאי גנבֿעט, ער מאַכט אָוועק״, רייד.

אָוועקמאַכן — אַוטוו. אַ לענגערע צייט טאַן, מאַכן עס זאָל זיך באַוועגן. אַ מיט די הענט, מיט אַ פֿוס, מיט די ליפֿן, מיט זיך = זיך אַפּטראַגן בשתיקה; אָוועקגיין, אָוועקלויפֿן אומבאַמערקט. קאַנשטו זיא גיט פּטרין מיט גט, מאַך דײַך פֿון איר אָוועק, שײַן, 1/60. דאָ וואָר ער ווייטער געגאַנגען, דערוואָרטן ער זאָל זיך וועט אַ פֿון עשו״, צור, ויצא. אַצינד איז די בעסטע צייט אַז מיר זאָלן זיך אַ, שע, פֿון כּתרי־ לעוועק.

אָוועקמאַכעניש — דאָס (די), זי. געדויער- דיקער פּראָצעס פֿון אָוועקמאַכן (זיך).

אָוועקמאַכער — דער, י. וו. זיך, קע, י. ט. ווער עס מאַכט אָוועק (מיט פֿאַרשיידענע באַ פֿון אָוועקמאַכן, טפּעע 8a). אַזי: י״ש.

אָוועקמאַכעריי — דאָס & די, יען, טר אונג וואָס קערט זיך אַן מיט אָוועקמאַכן (פֿאַרי שײַדענע באַ); שווינדלערײַ, גניבה.

אָוועקמאַלייצען — דזוו אָוועקמאַלייצען אַ.

אָוועקמאַליעווען — טרוו. ליעווע אָוועק, געמאַליעוועט. 1. אַ לענגערע צייט פֿאַרפֿן, מאַלן (ווענט, סופֿיס אע), אַ די שטובן אויף פּסח. 2. באַזײטיקן דורך איבערמאַלן, אי בערפֿאַרבן. אַ די פֿלעקן אויף די ווענט.

אָוועקמאַלן I — טרוו. מאַל אָוועק, גע- מאַלט (~געמאַלן). 1. אַ לענגערע צייט פֿאַרבן, שאַפֿן קונסטבילדער; שרײַבן, ריידן אויף אַ מאַלערישן אופֿן. אַ אַזוי אַז עס זאָל פֿאַרכאַפֿן דאָס אויג. 2. אויף גיך עפעס אויסמאַלן, אַפּמאַלן. 3. דורך מאַלן עפעס באַזײטיקן.

אָוועקמאַלן II — טרוו. מאַל אָוועק, גע- מאַלט & געמאַלן. 1. ביזן סוף אָדער (און) אַ לענגערע צייט צערײַבן האַרטע קערפּערס אויף פּולחער, שטויב. אַ תּבואה אויף מעל; אַ שטייגער. ״היינטן און רעגנס האַבן אָוועקגעמאַלט דעם פֿעלד״. 2. אָוועק רעדן אַ סך און גיך. אַ אַ פּולז זאַק מיט רייד. אַ אַזוי אַז מע זאָל גיט פֿאַרשטיין אַ וואָרט.

אָוועקמאַלעניש — דאָס (די), זי. געדויער- דיקער אָדער פּאַמעלעכדיקער פּראָצעס פֿון אָוועקמאַלן.

אָוועקמאַלפּעווען — אַוטוו. פּעווע אָוועק, געמאַלפּעוועט. אַנהייבן אָדער (און) אַ לעג גערע צייט מאַכן שטיק, נאַכמאַכן, נאַכקרימען ווי אַ מאַלפּע. ער מאַלפּעוועט אָוועק און מיר שטאַרבן אָוועק פֿון געלעכטער, רייד.

אָוועקמאַנדרישן — טרוו. רישי אָוועק, געמאַנדרישט. אָוועקנעמען מיט כּיטערע קייט, קונצן, המצאהלעך. אַ פֿון פּויער אַ זאַק קאַרטאַפֿל.

אָוועקמאַנטאַטשען — טרוו. טשע אָוועק, געמאַנטאַטשעט. 20. 1. ביזן סוף אַרויס- קריגן עפעס דורך שווינדל. אַ פֿון עמעצן דאָס שוואַרצאַפֿל פֿון אויג. 2. באַקומען עפעס דורך חנפֿענען, צושטיין אַ. אַ פֿון עמעצן אַ גמילות־חסד. [אַפּשטאַם ← אויסמאַנטאַטשען.]

אָוועקמאַנטירן — טרוו. טיר אָוועק, געמאַנטירט. אַ לענגערע צייט און ביזן סוף מאַנטירן, אויספֿאַריכטן. אַ אַ מאַשין. **אָוועקמאַנט(ש)ען** — טרוו. מאַנט(ש)ען אָוועק, געמאַנט(ש)עט. אויך: **מאַנט-ט(ש)ען**. אָוועקמאַנטירן, אָוועקשווינדלען. דזוו אָוועקמאַנטאַטשען אַ.

אָוועקמאַניען — טרוו. גיע אָוועק, גע- מאַניעט. אָוועקנעמען פֿון אַ צווייטן און צו- ציען צו זיך (אָדער אַן אַנדער אָרט) דורך צוזאַגן, אונטערקויפֿן, חניפּה אע. אַ פֿון אים זיין מיידל.

אָוועקמאַניפּולירן — ליר אָוועק, גע- מאַניפּולירט. אַוטוו — אַנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צייט מאַניפּולירן, קונציק, קלוג קאַמבינירן. אַ צווישן רעכטס און לינקס און אויפֿהאַלטן אַן רעגירונגס־מאַַריטעט. טרוו — צונעמען דורך מאַניפּולאַציע(ס). אַ עפעס פֿון עמעצן.

אָוועקמאַניפּולירן — ליר אָוועק, גע- מאַניפּולירט. אַוטוו — אַ לענגערע צייט אָדער ביזן סוף מאַניפּולירן. אַ צווישן צוויי פֿעיען טאַקטישן גאַנג אָוועקציען אַן אַרמיי־אַפּטייל פֿון אַ פּאַ- זיציע. אַ דעם שונא פֿון פּאַרג; אַ דעם איי- גענעם פּאַלק.

אָוועקמאַנען — טרוו. מאַן אָוועק, געמאַנט. 1. אַ לענגערע צייט מאַנען, פֿאַדערן. אַ אַ חובֿ ביזן) אַלף השּׁשי. 2. אַרויסקריגן גאָך לענגערן מאַנען.

אָוועקמאַנעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אָוועקמאַנען. אַן אַ אויף יאַרן.

אָוועקמאַסאַזשירן — טרוו. זושיר אָוועק, געמאַסאַזשירט. 1. אַ לענגערע צייט מאַסאַזשירן. אַ דאָס עקגיטישטע פּנים. 2. דורך מאַסאַזש אַפּשאַפֿן, באַזײטיקן. אַ די שטיפֿקייט פֿון אַ מוסקל.

אָוועקמאַסט(ו)ען — טרוו. טייע אָוועק, געמאַסט(י)עט. אַפֿט מיט זיך. ריכטיק און באַקוועם אַנצוגרענען, אַנזליגן, אָוועק לייגן אע. אַ די זאַכן אין וואַליווע.

אָוועקמאַצע(ו)וען — טרוו. מאַצע(ו)ען אָוועק, געמאַצע(ו)ועט. אַוקר. 1. אָוועק רײַבן אויף שטויב. אַ עפעס אויף שטויב. 2. דזוו אויסמאַצעווען, 23 אַ.

אָוועקמאַקלען אַ אָוועקמאַקלען. **אָוועקמאַראַליזירן** — זיר אָוועק, גע- מאַראַליזירט. אַוטוו — אַ לענגערע צייט מאַ- ראַליזירן. אַ אין (מיט) שיינע דרשות. טרוו — צו גיטש מאַכן, מבטל מאַכן דורך מאַראַלי- זירן. אַ די קאַנקרעטע פּראָבלעם און פֿאַר- פֿליען אין (די) הימלען.

אָוועקמאַרדן — טרוו. מאַרד אָוועק, גע- מאַרדט (געוויינטלעך: געמאַרדעט, דטשט). 1. ברוטאַל אָוועקהרגענען (אַן משפּט אָדער לויט אַן אימגערעכטן געזעץ). אַ עמעצן פֿאַר גאַרניט. 2. במקום־חערב; רואנירן, אָוועק

נעמען אַ פרנסה, צעשטערן אַ פֿאַמיליע-לעבן א.א.

אָוועקמאַרדעווען — טרוו. דעווע אָוועק, אָוועק-געמאַרדעוועט. אָפּט מיט זיך אָוועק-פּנינקן; אַרױפֿלייגן שווערע אַרבעט, אָוועק-מאַטערן. אַ ווייב און קינדער מיט קאַרגשאַפֿט און אַכזריות.

אָוועקמאַרדען — טרוו. דע אָוועק, גע-מאַרדעט; אויך: **מאַרדווען**, **מאַרדווען**, **מאַרדווען**. 1. אָוועקפּטרן (וועגן ציט), אַ דעם טאָג מיט גאַרניט. 2. צושטיין מיט אַן אַ צאַל בקשות, טענות א.ע. אַ יענעם דעם קאַפּ מיט בריוו און טעלעפּאָנען.

אָוועקמאַרדעווען — טרוו. כּער אָוועק, געמאַרדעוועט. אויך: **מאַרדווען**. אָוועקגעבען, אָוועקגעבען מיט (אויף) פּוח אָדער דורך שווינדל. אַ ביי עמעצן אַ זייגער, געלט א.ע.

אָוועקמאַרדירן — טרוו. גיר אָוועק, גע-מאַרדירט. 1. אָנהייבן און פּאַרענדיקן מאַר-גירן (אָ לענגערע ציט, אַ גרעסערע צאַל). אַ הערינג טאַמאַטן. 2. אַפּלייגן, פּאַרשלעפּן, פּאַרציען. אַ געוועלשאַפֿלעכע אַקציע.

אָוועקמאַרען — טרוו. דע אָוועק, געמאַ-רעט. 1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט פּנינקן, מוטשען (דורך שווערע אַרבעט א.א.). אַ די פּועלים מיט טאַטשקע-אַרבעט.

אָוועקמאַרען זיך — אַוּטוו. אָוועק-זיך אַוּטוו. אויסמאַרען זיך.

אָוועקמאַרעניש — דאַס (די), זיך. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמאַרען (זיך).

אָוועקמאַרקירן — טרוו. קיר אָוועק, גע-מאַרקירט. 1. ביזן סוף מאַכן צייכנס, סימנים. אַ אַלע אַרטיקלען, מע זאָל זיי קענען גלייך דערקענען. 2. (סחוריש) אַנמערקן צייכנס פֿאַר פרעזין און אָוועקלייגן. אויס-פּאַקן סחורה און א. 3. פֿטמ. מאַכן דעם גאַנצן, אַקראַפּטן חשבון, פּלאַן. אַ די זאַך פֿון אַלף ביז מיו.

אָוועקמאַרש — דער, זיך. אָוועקגאַנג, אַקט פֿון אָוועקמאַרשירן (אַרגאַניזירט, מיליטעריש).

אָוועקמאַרשירונג — די, זען. פּראַצעס פֿון אָוועקמאַרשירן. די אַ פֿון דער גרופּע.

אָוועקמאַרשירן — אַוּטוו. מאַרשיר אָוועק, גע-מאַרשירט. 1. אָוועקגיין אויף אַ מילי-טערישן אָדער בכלל אַרגאַניזירטן אָפּן אין אַ גרופּע. דער פּולק מאַרשירט אָוועק מיט געזאַנג. **באַלד וועט מען אויסרופֿן די נומערן וואָס דאַרפֿן אַ צו דער קרעמאַטאַריע**, ק. צעטניק, זייגער איבערן קאַפּ. 2. מאַרשירן אַ לענגערע ציט.

אָוועקמאַשע/נעווען — טרוו. נעווע אָוועק, געמאַשענעוועט. לר, וויר, אוקר. אָוועק-נאַרן, אָוועקשווינדלען. אַ פֿון עמעצן סילעצטע העמד פֿון לייב.

אָוועקמבולן — [...מאַבלען] מבול אָוועק, געמבולט. אַוּטוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט מבולן, זייער שטאַרק רעגענען, גיסן א.ע. **שלאַקסרענגס האָבן אָוועקגעמבולט**, און מע האָט קיין סוף צו זיי ניט געזען.

טרוו — גיך און זייער אַ סך רעדן, שרייבן א.ע. אַ מאַמרים.

אָוועקמהייפֿותן — [...מאַיאָפֿעסן] טרוו. מה-יפֿות אָוועק, געמהייפֿות. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט שטאַרק הנפֿענען עמעצן. אַ פֿאַרן בעלדעה ווי אַמאַל די קרעטשמערס פֿאַרן פּרייז, רייד.

אָוועקמוחן זיך — [...מאָויעקן] אַוּטוו. מוח זיך אָוועק, זיך געמוחט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט שטאַרק זיך אַרענטראַכטן; חקירה זיך. אָפּט איר. אַ זיך איבער נישטי-קייטן.

אָוועקמוטען — טרוו. טע אָוועק, געמו-טעט. אויך: **מוטעווען**. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט (צי ביזן סוף) מאַכן מוטע אַ פֿליסיקייט. אַ דאַס וואַסער = פּאַרפּלאַג-טערן; אויפֿהעצן.

אָוועקמוטשען — טרוו. טשע אָוועק, גע-מוטשעט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט מוטשען, פּנינקן. אַ עמעצן מיט שווערער האַרעוואַניע. אָפּט מיט זיך — פּנינקן זיך, מאַטערן זיך אַ לענגערע ציט. אַ זיך חד-שימלאַנג אויפֿן קראַנקן-בעט. **ער האָט זיך געמווט טעגליך אַ איידער ער איז דערגאַנגען**, קמ, 1867, № 25.

אָוועקמוטשעניש — דאַס (די), זיך. פּראַ-צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמוטשען (זיך).

אָוועקמויערן — טרוו. ער אָוועק, געמוי-ערט. 1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט מויערן. אַ אַ פֿעסטונג. 2. אויסמינדן ספּנה דורך אויפֿשטעלן אַ מויערונג. אַ פּנייער-געפֿאַר מיט אַ מויערונגס צווישן ביידע הילצערנע הפּזער, רייד.

אָוועקמוליער(ר)ן — טרוו. מוליער(ר) אָוועק, געמוליער(ר)ט. פֿטמ. טאַן ביזן סוף אַן אַרבעט פֿון אַ מוליער. אַ אַן אויחן.

אָוועקמולירן — טרוו. ליר אָוועק, געמו-לירט. אָוועקנאַרן, אַרױספּאַקומען פֿון עמעצן עפעס דורך פֿאַלשקייט. אַ פֿון עמעצן די פּאַר גראַשנס.

אָוועקמולכ(ע)ן — [...מאַלעכן, ...מאַלכען] מולך (מולכע) אָוועק, געמולכ(ע)ט. > מולכן = פֿירן] פּר. אָוועקשמוגלען = אָוועקברענגען איבער דער גרענעץ אומלעבאַל. אַ סחורה.

אָוועקמוירן — טרוו. סיר אָוועק, געמו-סירט. קאַליע מאַכן דורך לאָזן אויסוועפּן. אַ וויין אין אַן אַפֿענער כּלי.

אָוועקמוירן — [...מויסערן] טרוו. מוסר אָוועק, געמוסרט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט זאַגן שטראַפֿרייד, פֿירהאַלטן, אויפֿהאַרטן. אַ פֿאַר שאַצערניען.

אָוועקמויפֿן — אַוּטוו. מופּ אָוועק, גע-מופּט. אַמ. E: to move <. פֿאַרלאָזן דאַס וואוינאַרט; דירה, געגנט, שטאַט; אַרױסקלעבן זיך. אַ אין אַ שיינער געגנט.

אָוועקמויפֿקן — [...מויפֿקערן] מופּק אָוועק, געמויפֿקט. אַוּטוו. אָנהייבן אָדער (און) אַ זיך פֿירן ווי אַ הֶקְרִייוּג. אַ די בעסטע יונגע יאַרן. טרוו — מאַכן אינגאַנצן פֿאַר אַ הֶקְרִייוּג. יונג אַ די יונגסטלעכע. נעגל.

אָוועקמוקען — קע אָוועק, געמוקעט. אַוּטוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט אַרױסגעבן קלאַנגען (ענלעכע צו) מו-מו. אַ ווי אַן אָקס. טרוו — אומלאַגיש, ניט-פֿאַרשטענדלעך רעדן, זינגען א.ע.

אָוועקמוקעניש — דאַס (די), זיך. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמוקען.

אָוועקמורמלען — מל אָוועק, געמורמלט. אַוּטוו — זיך פּאַוועגן, זיך דערווישערן מור-מלענדיק. **דער שטראַם מורמלט אָוועק איבער די שטיינער**. טרוו — 1. (רעדן ווי געוויינט-לעך און מיטאַמאַל) אָנהייבן רעדן שטיל, אומ-קלאַר, גיך. אַ די לעצטע ווערטער. 2. אויס-מורמלען אַ לענגערע ציט. אַ דאַס גאַנצע דאַווען.

אָוועקמורמלעניש — דאַס (די), זיך. פּראַ-צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמורמלען.

אָוועקמורקען — קע אָוועק, געמורקעט. אַוּטוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט אַרױסגעבן שטילע קלאַנגען, ענלעכע צו מר-מר. אַ ווי אַ קעצעלע. טרוו — אָוועקוואַגן גיך, אומקלאַר; אָוועקמורמלען. אַ אַן ענט-פֿער.

אָוועקמורקעניש — דאַס (די), זיך. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמורקען.

אָוועקמוזשען — [...מוישעווען] טרוו. מושע אָוועק, געמוזשעט. 1. שטאַרק פּאַרשמוצן. 2. קאַליע מאַכן, פּטרן דורך מיסט, אַפּפּאַל. אַ דעם שפּיטאַל, דעם ביקור-חולים.

אָוועקמוזשירונג — די, זען. פּראַצעס פֿון אָוועקמוזשירן. אַ פֿון סאַדאַטן.

אָוועקמוזשירן — טרוו. סיר אָוועק, גע-מוזשירט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט מוזשירן, לערנען הלכות מיליטעריניסט. אַ יונגע רעקרווטן. 2. אָוועקלערנען אויף זיי-ער אַ שטרענגן שטייגער, אַן דער מינדסטער פֿרעיקייט. אַ אַ קינד, ניט לאָזן דעם קאַפּ אויפֿהייבן.

אָוועקמוזשלען — [...מוישלען] אַוּטוו. מושל אָוועק, געמושלט. אַ לענגערע ציט שטרענג (ברוטאַל) הערשן. אַ מיט אַ שטאַרקער האַנט איבער אומבאַהאַלפֿענע.

אָוועקמוזיקן — [...מאַזיקן] טרוו. מוזיק אָוועק, געמוזיקט. צעשלאַגן; אָוועקלאַפּן, אָוועק-הרגענען; מאַכן פֿאַר אַ קאַליקע. אַ עמעצן, צעברעכן אים הענט און פֿיס.

אָוועקמויחן זיך — [...מעכאַיען] אַוּטוו. מויה זיך אָוועק, זיך געמויחט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט שטאַרק הנאה האָבן. אַ זיך מיט דעם קינדס חכמהלעך; אַ זיך מיטן געבראַטענעם גענזול.

אָוועקמטריחן — [...מאַטריאַכן] טרוו. מטריח אָוועק, געמטריחט. אויך מיט זיך. מטריח זען עמעצן זיך אויפֿצוהייבן, אָוועק-צוגיין. מ'ייד, איר וועט זיך אַ פֿון דעם פּלאַץ, ווייל דאַ זיך אויך, רייד.

אָוועקמייאָקען — אַוּטוו. קע אָוועק, גע-מייאָקעט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט אַרױסגעבן קלאַנגען (ענלעכע צו) מייאָ-מייאָ. די קעץ מייאָקען אָוועק אין די מאַר-צאָוע נעכט.

אָוועקמינגלען — אוסו. ג'ל אָוועק, גע- מיגלט. אָוועקגלאַנצן, אָוועקפֿינגלען. אַז הי אַן אַבֿ'טובֿ מיט אַלערליי קאַלירן.

אָוועקמיטען — אוסו. טע אָוועק, גע- מיטעט. אַוקר. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט גלאַנצן, פֿינגלען. אַז מיט די אַויגן.

אָוועקמיטשען — אוסו. & טרוו. מיטשע אָוועק, געמיטשעט. ס'ל. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט מוקען, רעזען. אַז הי אַ קו אַז זי דערשמעקט די פֿאַשע.

אָוועקמינדן — אוסו. מ'דער אָוועק, געמיטן (פֿר, אַוקר.); געמיטט. אַויך מיט זיך. אָוועקגיין, אָוועקרוקן (זיך) אין אַ זעט פֿדי אויסצומינדן. אַז פֿון שלעכטס.

אָוועקמיטערען — טרוו. טער אָוועק, גע- מיטערעט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט טאַן עפעס (ביז עס דערגרייכט פֿערעקטקייט). אַז עפעס עטלעכע טעג ביז עס ווערט אַ צאַצקע.

אָוועקמיטערעווען — טרוו. רעווע אָוועק, געמיטערעוועט. דזוו אָוועקמיטערען, אַפֿט איר. אַז עפעס מיט צוויי לינקע הענט.

אָוועקמייקעניש — דאָס (די), זיך פֿראַ- צעט אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמייקען. אַז אַ פֿון טריי-פֿסול.

אָוועקמייקע(נען) — טרוו. קע אָוועק, געמיקעט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט ברעכן. זיך אַנשיפֿורן און אַ. 2. רעזן וואָלגאַר, זיך שלטן. אַז ניבולפֿוה. 3. זיך פֿאַררענן פֿון שלעכטע השפּעות, גראַב. אַז פֿון זיך דעם גראַבדינג.

אָוועקמיליען — טרוו. ליע אָוועק, גע- מיליעט. אַוקר. אָוועקמיליען. אַז אַ קופּע וועט.

אָוועקמינטערען — טרוו. טער אָוועק, גע- מינטערעט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט געמינטערען. אַרויסברענגען פֿון חלשות. אַז עמעצן און מאַכן פֿון טויט לעבעדיק.

אָוועקמינטערניש — דאָס (די), זיך פֿראַ- צעט פֿון אָוועקמינטערען. אַז פֿון געזלשטע.

אָוועקמינירן — טרוו. גיר אָוועק, גע- מינירט. נעגל. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט (אָדער היפֿל עס איז נייטיק) מאַכן אַ פֿאַסטקע פֿון מיגעס. אַז אַ גרענעץ־פֿאַס, אַ אַ האַפֿן.

אָוועקמינצן — טרוו. מינץ אָוועק, גע- מינצט. 1. דזוו אויסמינצן. 2. דורך מינצן עפעס אַפּאַפֿן. אַז די אומגליכע ראַני דן.

אָוועקמיכטיקן — טרוו. טיק אָוועק, גע- מיכטיקט. 1. ביזן סוף באַדעקן מיט מיסט בעם פֿערטיליזירן. אַז די פֿעלדער. 2. אַז האַרפֿן מיסט, שמוץ. אַז דאָס גאַנצע הויז.

אָוועקמיצען זיך — אוסו. מי זיך אָוועק, זיך געמיט. אַז לענגערע צייט זיך מוען. אַז זיך לטובֿת הפֿלל.

אָוועקמירקעווען — טרוו. קעווע אָוועק, געמירקעוועט. ס'ל. אַוקר. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט באַקלערן, באַטראַכטן, זוכן אַ באַשיר. אַז די פֿאַלאַזשעניע (צבֿ, סיטואַציע).

אָוועקמישונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמישן (זיך).

אָוועקמישען — טרוו. מיט אָוועק, געמישט. 1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צייט מיטן,

צוגיפֿמישן, אויסמישן. אַז קאַשע מיט פֿאַרשטש. 2. אָוועקבלעטערן, פֿאַרמאַכן די זעט אין בוך וואו מע האָט געהאַלטן און אויפֿמישן אויף אַ נוצער זעט. אַז די מעשה אין בוך.

אָוועקמישן זיך — אוסו. & דפֿו. 1. אַז לענגערע צייט זיך מיטן אין עפעס. אַז זיך אין קהלשע ענינים. 2. פֿטו. אויסמישן זיך, אַסימילירן זיך. אַז זיך מיטן גוי.

אָוועקמישעדיק — דאָס (די), זיך אָוועק מיטונג, איר. דאָס וואָס מע האָט אָוועקגע- מיטט.

אָוועקמישעניש — דאָס (די), זיך דויער- דיקער פֿראַצעס פֿון אָוועקמישן. אַז אַז וואָס צייט זיך הי דער גלות.

אָוועקמלאַכה(נען) — [...]מלאַכע(נען) טרוו. מלאַכה אָוועק, געמלאַכהט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט טאַן אַן אַרבעט ניט־געראַטן. אַז עפעס מיט צוויי קרומע (לינקע) הענט. אויך: מלאַכהווען.

אָוועקמלוזישען, מלוזיען, מלוזי- צען, מלוזישען, מלוזיען — טרוו. מלוזישע (מלוזיע, מלוזיע, מלוזישע, מלוזיע) אָוועק, געמלוזישעט (געמלוזיעט, געמלוזיעט, געמלוזיעט, געמלוזיעט). אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט (צי ביזן סוף) דרעשן. אַז די תבואה.

אָוועקמלן — [...]מאַלן טרוו. מל אָוועק, גע- מלט. 1. אַפּשנידן, אָוועקשנידן (איר, גראַבלעך). 2. ביזן סוף פֿאַרקאַנזירן עמעצן, מאַכן אַז יענער זאַל שטאַרק דער- לייגן, שטאַרק אָוועקשנידן דעם פֿריני. אַז אַ סוחר אַן אַ הודיה. אויך: מלען.

אָוועקמביתן — [...]מיימעסן טרוו. מבית אָוועק, געמביתט. שטאַרק (צע)שלאַגן, אָוועק- הרגענען. אַז עמעצן, ער זאַל האַבן צו גע- דענקען. צעקאַליעטשען. אַז אַ פֿיעסע.

אָוועקמסחרן — [...]מייסכערן אוסו. מסחר אָוועק, געמסחרט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט פֿירן מסחר. אַז מיט אַ פֿאַר- לעגענער סחורה. 2. (סוחריש) פֿאַרקויפֿן צו גיך, אַן רווח, מיט היזק. אַז אַ וואַגאַן פֿאַוואַה.

אָוועקמסרן — [...]מאַסערן טרוו. מסר אָוועק, געמסרט. פֿאַרמסרן; אַרויסגעבן פֿאַר דער עפֿנטלעכקייט אָדער מאַכט עמעצנס חטאים. אַז אַ כאַבאַרגיק פֿאַר אַ כאַבאַרגיק.

אָוועקמעדליעווען — אוסו. & טרוו. ליעווע אָוועק, געמעדליעוועט. ס'ל. אַז לענגערע צייט טאַן עפעס גאַנץ פֿאַמעלעך, פֿאַרציען. אַז (מיט) אַן אַרבעט. אַז און ניט צושטעלן זיך צום טראַק [= טערמין פֿון פֿרויזן].

אָוועקמעטשען — פֿר. דזוו אָוועקמי- טשען. <

אָוועקמעלדן — טרוו. מעלד אָוועק, גע- מאַלדן (אויך: געמעלדט). אויסמעלדן בב 1, 2. <

אָוועקמעלדן זיך — אוסו. & דפֿו. פֿר. גאַליציע. שטעלן זיך צום פֿרויזן. אַז זיך צום מיליטער.

אָוועקמעלקונג — די, ען. פֿראַצעס פֿון אָוועקמעלן. אַז פֿון שטיצערן.

אָוועקמעלן — טרוו. מעלד אָוועק, גע- מאַלן, געמעלקט. 1. אָנהייבן און אַ לענגערע צייט מעלן. אַז מיט איין פֿאַר הענט אַ שטאַל בהמות. 2. אַפּמעלן אַ טייל. אויס- מעלן ניט אינגאַנצן. אַז די קו אַז די מילך זאַל ניט איבערגעברענט ווערן אין אַזעטער. 3. איינמאַליק אָדער סיסטעמאַטיש אַרויסבאַ- קומען (געזעצלעך אָדער אויף כוח) געלט אַז (איר, גראַבלעך). אַז שטיצערן.

אָוועקמעלן זיך — אוסו. & דפֿו. 1. אָנ- הייבן געבן מילך. אַז זיך נאַכן אַפּקעלן זיך. 2. אָנהייבן זיך צו לאַזן קאַסטן, צאַלן אַז זיך מיט מזומנים הי אַ גוטע טעלעצע וואָס האָט זיך אַפּגעקעלט.

אָוועקמעלעדיק — דאָס (די), זיך. 1. אָוועק- מעלקונג, איר. 2. דאָס וואָס מע האָט אָוועקגעמאַלן.

אָוועקמעלקעניש — דאָס (די), זיך געדיי- ערדיקער פֿראַצעס פֿון אָוועקמעלן.

אָוועקמענטשען — טרוו. טשל אָוועק, געמענטשט. 1. אַז לענגערע צייט לערנען עמעצן גוטע מידות, געבן אים חיסן, פֿאַר- קענטעניש אַז אַז שאַינדיג־לשואַל. 2. אַפּמענטשלעך; פֿאַסגראַפֿירן; אַפּמאַלן. איר.

אָוועקמעספֿן — טרוו. מעסט אָוועק, גע- מאַסטן. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט מעסטן. אַז גאַנצן זומער אַז די פֿעלדער. 2. ניט אַרבייטעמען אין חשבון (בעים מעסטן); פֿאַלש מעסטן. 3. דורכשפּרייזן אַן אַ ציל. אַז די גאַסן.

אָוועקמעספעניש — דאָס (די), זיך גע- דויערדיקער פֿראַצעס פֿון אָוועקמעסטן.

אָוועקמעקלערן — טרוו. מעקלער אָוועק, געמעקלערט. אויך: מעקלען. אַז לענג- גערע צייט (און ביזן סוף) פֿאַרמיטלען אין אַ געשעפט, מסחר אַז אַז לאַהן פֿאַר רחלען.

אָוועקמעקען — טרוו. מעק אָוועק, געמעקעט. אָוועקווישן, אָוועקראַצן, אָוועקרייבן. אַז אַ ציער, ליניע. מיט זיך — 1. פֿון זיך, אַן כּוונה אָוועקגעמעקט ווערן. 2. (אין לשון פֿון יוגנטלעכע, ליטע) אָוועקגיין. אַפּטראַגן זיך. מעק זיך אָוועק פֿון דעמט!

אָוועקמעקען — קע אָוועק, געמעקעט. אוסו — אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט מעקען, אַרויסברענגען קלאַנגען, ענלעכע צו מעמע. אַז הי אַ ציג. טרוו — 1. אָוועקערדן ניט אַנגענעם, נאַריש; אָוועקוינגען ניט־מווי- קאַליש, ניט־ריכטיק, איר. אַז אַ רעדע, אַ ליד. 2. אָוועקערציילן (מחמת טיפּשות אָדער אונ- טערן דרוק).

אָוועקמעקעניש — דאָס (די), זיך. 1. פֿראַ- צעט אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמעקן. 2. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקמע- קען.

אָוועקמערדערן — דזוו אָוועקמאַרדן, נאַר עמפֿאַטישער.

אָוועקמערן זיך — אוסו. מער זיך אָוועק, זיך געמערט. שטאַרק פֿרוכפֿערן זיך. אַז זיך הי בעים אין ים.

אָוועקמערעזשען — טרוו. זשע אָוועק, געמערעזשעט. ס'ל. ביזן סוף פֿאַרריכטן מיט פֿאַסיקע פֿענעם, לויט די ליניעס הי סאיז

טרינקען צו ביסלעך, נאַשנדיק. אַ אַלץ פֿון די טעפּ און די טעלער און גאַרניט איבער־לאָזן.

אָוועקנאַשער — דער, ס. וון יין, קע, ס. ווער עס נאַשט אַוועק. „מע קען זיין אַ נאַשער, אָבער מע טאָר ניט זיין קיין אַ און גאַרניט איבערלאָזן פֿאַר אַנדערע, רייד. אַזוי: ייִשׁ.

אָוועקנען — [...]געגען] טרוה. לר. גנע אַוועק, געגעט. פֿאַרמאַטערן, דערדריקן מיט יאָ דען, פֿירעלאָטן קלייניקייטן, טעפען זיך אומ־זיסט. אַ דעם מאָן, די חובב.

אָוועקנעהרן — [...]גע(ה)רעגן, געריקן] טרוה. נהרג אַוועק, גענהרגט. שטאַרק אַנברעכן די ביינער. אַ עמעצן אָו יענער זאָל זיך פֿון אַרט ניט קענען אויפהייבן.

אָוועקנאָפֿן — [...]גוי'עפֿן] אוטוו. גואף אַוועק, גענוואַפֿט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט טרייבן זונת, פֿירן אַ צעלאָזן געשלעכטלעך לעבן.

אָוועקנוד(י)ען ~ **נוד(י)ען** ~ **נודשען** — טרוה. נוד(י)ע, נוד(י)ע, נודשע אַוועק; גענוד(י)עט, גענוד(י)עט, גענודשעט. פֿאַרמאַטערן, דערדריקן דורך זיין לאַנגזעמליק, דורך נודיען. אַ צום טויט; אַ מיט פּוסטע רייד. אומפ. עס איבלט, עס עקלט, עס נודיעט מיך אַוועק פֿון אַזא שפּצן (פֿון זינע רייד).

אָוועקנוד(י)ען זיך — דפֿוו. אַ לענגערע צייט זיך לאַנגזעמליק, גאַרנישט טאָן, זיך אַ אין דעם קליינעם שטעטל.

אָוועקנודערניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אַוועקנוד(י)ען. אַן אַ ווי צום חלשן.

אָוועקנודערירן ~ **נודערירן** — טרוה. גר מער(יר) אַוועק, (גע)נודער(יר)ט. אַוועק שטעלן לויט אַ סדר נומערן אויף עפעס. אַ די זיצערטער אין טעאָטער־זאָל.

אָוועקנודן — דזוו אַוועקניפֿן. <

אָוועקנודקען — אוטוו. קע אַוועק, גענודקעט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט אַרויסברענגען די טראַפֿן גרינו (ניט חעלנדיק מַפֿסיק זיין). „האָס האָסטו אַוועקגענוקעט? אַט איז דאָס ברויט, דאָס מעסער און אַט איז זאַלץ.“ 2. אַרויסדריקן אַמאָדנערונג אָדער אַנטוישונג דורך נוקען. אַ פֿון תּחפּעלות. 3. אונטערטרייבן, פֿאָדערן מער אַנ. אַ אויף די אַרבעטער ווי אַ פּויער אויף די אַקסן.

אָוועקנודרען (זיך) — דזוו אַוועקנאַרען זיך. <

אָוועקנודרען — קעווע אַוועק, גענודרעט. אויך: אַוועקנודרען אָדער אַ לענגערע צייט אַרויסגעבן קעזישע קולות. קעץ גיאָוקען אַוועק אויפֿן דאָך ביזן טאָג אַרײַן.

אָוועקנודשען — טרוה. טשע אַוועק, גענודשעט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט גיאָונשען, זיך באַגייין מיט עמעצן (אָווי) ווי מיט אַ קינד. אַ דעם מאָן ווי אַ קליין קינד.

אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט מאַכן פֿריי־לעך. אַ די געסט בײַן אין דער נאַכט אַרײַן. **אָוועקן** — דזוו אַוועק פֿון, פּטמ. מחוז פֿון; אויף אַ געויסן מהלך פֿון. „אַוועקן שטאַט שטייען אַ פֿאַר אַלטע ווינטמילן“.

אָוועקנאַגן — טרוה. נאָג אַוועק, גענאַגט. אַוועקזיגן, אַוועקדריקן דעם זאַפֿט. אַ דעם מאַרך פֿון די ביינער.

אָוועקנאַד(י)ען, ~ **נאַדזיען**, ~ **נאַדזשען** — טרוה. נאַד(י)ע, נאַדזיע, נאַדזשע אַוועק, גענאַד(י)עט, גענאַדזיעט, גענאַדזשעט. 2. אַוועקציען, אַוועקנאַדן. אַ פֿון עמעצן טויבן (הינט אַא בעל־חיים). אָפּגעוואוינען. אַ פֿון טרוקן.

אָוועקנאַטירן — טרוה. טיר אַוועק, גענאַטירט. ענדגילטיק נאַטירן, פֿאַרצייכענען, פֿאַרשרייבן. אַ פּרייזן. אַ געשעענישן.

אָוועקנאַיען — אוטוו. דריטפּערזאָניק. נאַיעט אַוועק, גענאַיעט. 2. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט ווי טאָן מיט אַ נאַגנדיקן ווייִטיק. „מזן אַלטע האַונד נאַיעט אַוועק פֿאַר אַ רעגן, רייד. סײַהאַרץ נאַיעט אַוועק.“ **אָוועקנאַציאָנאַליזירן** — טרוה. זיך אַוועק, גענאַציאָנאַליזירט. אַוועקנעמען דורך נאַציאָנאַליזירן. „מע וועט ניט אַוועקרויבן, חלילה, מע וועט בלויז אַי, רייד.“

אָוועקנאַרײַען — טרוה. רײַע אַוועק, גענאַרײַעט. אויך: גענאַרײַען. אַוועקנעמען עמעצן אָדער עפעס דורך אַנבאַטן, רעקאַמענדירן בעסערס; אָפּרעדן. אַ עמעצן פֿון דער שטעלע(ע).

אָוועקנאַרײַשן זיך — אוטוו. נאַרײַשן זיך אַוועק, זיך גענאַרײַשט. אָנהייבן טאָן ניט־שכלדיק, ניט־באַקלערט. אַ זיך אויף דער עלטער און עמעצן אַ יונג חובבל.

אָוועקנאַרן — טרוה. נאַר אַוועק, גענאַרט. 1. אַוועקנעמען, אַרויסקריגן דורך דריידלעך, אויף אַן אומערלעכן אופֿן. אַ פֿון עמעצן דאָס גאַנצע האַב־אויגן־גוטס און בלייבן אַ פֿרי־נער מאָן. 2. אַוועקפֿירן מיט אַ דריידל, דורך אַפּנאַרערייַ. אַ דאָס קינד פֿון דער היים. **אָוועקנאַרביקן** — דאָס (די), זי. (רע), 1. אַוועקנאַרביש, אַוועקנאַרערייַ. איר. 2. מיטל אויף אַוועקצונאַרן. גיב דעם קינד אַ שפּילעכל, אַן אַנדער מין אַ.

אָוועקנאַרען — טרוה. רײַע אַוועק, גענאַרעט. 1. אַוועקשלעפֿן אַן שמוציג מאַכן. אַ אַ מלבוש אין בלאַטע. 2. אַוועקשלעפֿן (אין אַ גאַרע) אַוועקבאַהאַלטן. „וואו האָסטו אַוועקגע־נאַרעט די שליסלען?“

אָוועקנאַרען זיך — דפֿוו. אויך: צונויפֿ־דרייען זיך אין אַ ווינקל. „דאָס קינד האָט זיך אַוועקגענאַרעט און אַז אַפּגעשלאָפֿן, רייד.“ **אָוועקנאַרערייַשן** — דאָס (די), זי. (געדווי ערדוקער) פּראַצעס פֿון אַוועקנאַרן.

אָוועקנאַרטר — דער, ס. וון יין, קע, ס. ווער עס נאַרט אַוועק. „דער אַ קען זיך אויך אַפּנאַרן.“ אַזוי: ייִשׁ. **אָוועקנאַרטרײַ** — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אַוועקנאַרער.

אָוועקנאַשן — טרוה. נאַש אַוועק, גענאַשט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט נאַשן, אויפֿעסן געשמאַקע עסנס. 2. אויפֿעסן, אויס־

לכתחילה געשטריקט. אַ אַ זאָק, אַ אַ לאַך. וואָס מע האָט אויסגעברענט מיט אַ פּאַפּיראַס. **אָוועקמערעשטשען זיך** — אוטוו. דריט־פּערזאָניק. עס ״שטשעט זיך אַוועק, זיך גע־מערעשטשעט. 2. זיך אַוועקזאַכטן, זיך חייזן כמו ווי אויף אַן אמת. עס האָט זיך אים אַוועקגעמערעשטשעט דאָס גרויסע געווינט. **אָוועקמערקן** — טרוה. מערק אַוועק, גע־מערקט. ניט באַמערקן, ניט דערזען (בפּיוון אָדער ניט־בפּיוון). אַ עפעס, גלעך ווי גאַר ניט געזען און גאַרניט געהערט.

אָוועקמערקעווען — טרוה. קעווע אַוועק, געמערקעוועט. אוקר. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט מאַכן פֿאַר זיך אַ פּלאַן, חשבון. אַ וואָס ווייטער צו טאָן.

אָוועקמפּו(י)לען — [...]מאַפּלען] מפּו(י)ל אַוועק, געמפּו(י)לט. אוטוו. „ניט־בפּיוון איבער־רײַסן שוואַנגערשאַפֿט דורך פֿאַרלירן דאָס קינד פֿאַר דער צייט. אַ אין דריטן חודש. טרוה — נעגל. אַרויסגעבן אַ גיט־צייטיקן פּראָ־דוקט. אַ ביכער, בילדער.

אָוועקמפּלייחן — [...]מאַפּלייחן] אוטוו. מצליח אַוועק, געמפּלייחט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט האַבן הצלחה, פּראָפּיטירן, געווי־נען אַנ. (איר בײַטעס). אַ אין אַלץ וואָס מע טוט.

אָוועקמקלען — [...]מאַקלען] טרוה. קל אַוועק, געמקלט. > מקל = שטעקן. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט שלאָגן, קלאַפּן מיט אַ שטעקן. אַ עמעצן איבערן רוקן.

אָוועקמראַטשען — טרוה. טשע אַוועק, געמאַטשעט. 2. אויך: ~ **מאַראַטשען**, ~ **מאַראַטשען**. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט צושטיין צו עמעצן מיט פּלעריי טענות; פֿאַרדויען, פֿאַרפּלאַטערן. אַ דעם קאַפּ מיט גאַרישקייטן.

אָוועקמראַקען — אוטוו. דריטפּערזאָניק. קעט אַוועק, געמראַקעט. אויך: ~ **מאַראַ־קען**. (וועגן אַ שפּרייִרעגן) גיין אַ לענגערע צייט. אַ אַ גאַנצן מעתלעך.

אָוועקמרוקען — טרוה. קע אַוועק, גע־מרוקעט. אַוועקזאָגן אומקלאַר, אומפּריינד־לעך. אַ עפעס, אַז מע זאָל ניט פֿאַרשטיין קיין איין וואָרט.

אָוועקמשפּונען — [...]מאַשקענען] טרוה. משפּון אַוועק, געמשפּונט. אַוועקגעבן עפעס ווי אַ משפּון; אַפּנלייגן, אַראַנטירן מיט אַ חערטזאַך. אַ די זילבערנע ליכטער.

אָוועקמשלחן — [...]מעשאַלייִאָבן] טרוה. משלח אַוועק, געמשלחט. אַוועקשיקן, אַוועקטריי־בן (אין פֿאַרשטעלטן לשון). אַ דעם ערל, געבן אים די פֿור. „אַ מיט מוויק, ברוי.“ **אָוועקמשלען** — [...]מאַשלען] טרוה. משל אַוועק, געמשלט. אַוועקזאָגן בדרך משל, באַרענגן אַ סך משלים.

אָוועקמשפּטן — [...]מאַשפּעטן] טרוה. משפּט אַוועק, געמשפּט. 1. פֿאַרמשפּטן אויף גיך אָדער ניט־ברעכט. 2. אָפּשאַפֿן דורך אַ משפּט. אַ דעם פֿריערדיקן אורטייל. מיט זיך — אַ לענגערע צייט זיך משפּטן. אַ זיך מיט דער משפּחה איבער אַ חק אין דער ירושה.

אָוועקמשמחן — [...]מעסאַמייִעכן] טרוה. משמח אַוועק, געמשמחט. אַפֿט מיט זיך.

אױעקניארען — דרע אױעק, געניארעט. 20. אוסו — הונגערן א לענגערע צייט. א' אין די מלחמה יארן. טרוו — אויסהונגערן, אויס-מארען. א' די ארעסטאנטן.

אױעקניארעניש — דאס (ד'), ין. (גע-דוערדיקער) פראצעס פון אױעקניארען.

אױעקניגונען — [...]גיגענען] טרוו. גיגון [גיגן] אױעק, געניגונט. 1. אנהייבן אדער א לענגערע צייט ציען א גיגון אדער ריידן מיט א באשטימטער מעלאדישקייט. א' א פא-פולערן גיגון. 2. ארויסקומען מיט טענות, תביעות אע. איר. א' א צעטל טענות אז דער קאפ זאל זיך פאררדייען.

אױעקניוכען — יכע אױעק, געניוכעט. 20. אוסו — אנהייבן אדער א לענגערע צייט ניכען, פארשניק שמעקן (געוויינטלעך העגן חיות). א' אין אלע הינקלעך. טרוו — דורך הינטערזעהן דערגיין עפעס. א' עפעס הי א שפירהונט.

אױעקניוכעניש — דאס (ד'), ין. פראצעס פון אױעקניוכען.

אױעקניזוקן — [...]ניזועקן] טרוו. ניזוק אױעק, געניזוקט. דזוו אױעקניזוקן. א' עמעצן אן רחמנות.

אױעקנייג — דער, ין. 1. אקט פון אױעקנייגן (זיך). א' פון דרך הישר. 2. שטח פון אױעקנייגונג. א' אויף (פון) 45 גראד.

אױעקנייגונג — די, יען. פראצעס אדער רע-זולטאט פון אױעקנייגן (זיך).

אױעקנייגן — ניג אױעק, גענייגט. אוסו — אנהייבן אדער א לענגערע צייט אפטרעטן, אפיקרעווען אין אן אנדער ריכטונג. א' אויף רעכטס, לינקס.און דער גייט אױעק פון דעם רעכטן העג פון דער תורה, חה, 20. טרוו — 1. אױעקנייגן. א' דעם קאפ אין א זייט. 2. אפזעהן, אפזעהן; מאכן מע זאל אפטרעטן פון עפעס. "די שרים...האבן אים געזאלט א' פון גלמכן העג", קח. 3. אױעקנייגן, זיך ניט רעכענען מיט עפעס. א' דעם יחוס.

אױעקנייגן זיך — דען. 1. אפטרעטן; אױעקנייגען זיך. 2. זיך טיף (פאר) בוקן. א' זיך פאר עמעצן ווי פאר א קייסער.

אױעקנייטיקן זיך — אוסו. טיף זיך אױעק, זיך גענייטיקט. אין א גרויסער מאס אדער א לענגערע צייט האבן א באדערפעניש אין עפעס. א' זיך אין עמעצנס הילף, אין אנהייבונג גען.

אױעקנייטן — טרוו. ניט אױעק, גענייט. אנהייבן אדער א לענגערע צייט צוהינגען צו עפעס קעגן יענעם חילן, איבערצייגונג אע. א' א פרומען יידן מחלל שבת זען.

אױעקניינען — טרוו. גיין אױעק, געניינט. נעגל. אינגאנצן נעגירן, לחלוטין אפזארגן, זאגן כסדר גיין. א' דעם אנדערנס מיינונג, פארלייג.

אױעקנייעכץ — דאס (ד'), ין (ער). פרא-צעס אדער רעזולטאט פון אױעקנייען.

אױעקנייען — טרוו. גיין אױעק, גענייט. 1. א לענגערע צייט גייען, א' ביז שולקלאפן. 2. אויסניצן ביים גייען דעם גאנצן מאטעריאל. א' די גאנצע סחורה. 3. מיט גייען מאכן

עס זאל ניט קאנטיק זיין א פגם. א' א פאלשן שניט.

אױעקניבווען — טרוו. ווע אױעק, געניכ-וועט. וורר. 20. דזוו אױעקליכען. <

אױעקניכטערן — טרוו. טער אױעק, גע-ניכטערט. א לענגערע צייט ווירקן אויף עמעצן ער זאל זיך באפרייען פון געדאנקען, געפילן אע. וואס האבן אים פארקאפט ווי א שיכרות. א' עמעצן פון פרעמדע און שלעכטע אידייען. מיט זיך — ביסלעכעוונ אויסניכ-טערן זיך. <

אױעקני(י)כפהן — [...]ניכפען, נעכפען] (ני)כפה אױעק, געני(י)כפהט. אוסו — אױעקפאלן מיט אן אנפאל פון עפילעפסיע. קללה: א' זאלן זיי! טרוו — פארקרענקען. קללה: א' זאלן זיי עס אויף דאקטוירים.

אױעקניסן — ניט אױעק, געניסן (אויך: געניסט). אוסו — 1. אנהייבן אדער א לענגערע צייט ניסן. א' אויפן אמת. 2. ניסן אין א זייט. א' קיינעם ניט צו באשרייען. טרוו — אױעקניסן, אױעקניסן דורך ניסן.

א' א פלעקער. **אױעקניסעניש** — דאס (ד'), ין. געדויער-דיקער פראצעס פון אױעקניסן.

אױעקנישן — טרוו. גיפ אױעק, גענישט. אױעקנאפן, אױעקשלעפן בשתיקה. "איך האב געפרוהט אמאל בני אים א' דעם חלף", פרי. "יענקל פעסימיסט", נפרגל: אויסנישן, אויסנפון.]

אױעקניץ — דער. מצ נב. אקט פון אױעקניצן. א' פון מאטעריאלן.

אױעקניצונג — די, יען. פראצעס פון אױעקניצן. שכלדיקע א'.

אױעקניצן — טרוו. גיין אױעק, געניצט. 1. אנהייבן אדער א לענגערע צייט גיין. א' א כלי יצרן און יארן. 2. אינגאנצן פארטאן, אויסברענגען. א' א מאטעריאל, סוזאל גארניט בליפן. מיט זיך = ווערן ווייניקער, שווא-כער אע; פארלירן קוואליטעט, קוואליטעט מדרגותוויזן אדער ביזן סוף. א' זיך פון אר-בעט, פון עלטער.

אױעקניצעווריקן — אדי. נעגל. וואס מע קען (לאזן זיך) אױעקניצן. א' מע מאטעריאלן.

אױעקניצעווריקייט — די (דאס), ין. מעגלעכקייט אױעקניצן; פעאיקייט אױעקני-צן ניצט צו ווערן. א' פון רעזערוון.

אױעקניצעווען — טרוו. צעווע אױעק, גע-ניצעוועט. 1. דזוו אױעקניצן. < 2. איבער-ניצעווען, איבערנייען אן אפגעטראגענעם מלבוש אז די לינקע זייט זאל ווערן די רעכטע, דער אויבן. א' א מאנטל.

אױעקניצעניש — דאס (ד'), ין. געדויער-דיקער פראצעס פון אױעקניצן. א' גיט-שכל-דיקע א' פון מאטעריאלן.

אױעקניצער — דער, ים. וון קע, ים. ווער עס גיצט אױעק. "זי איז ניט קיין גייערין, דערווייל איז זי נאר אן אקע פון לחחט".

אױעקניצעריי — דאס & די, יען. טואונג פון אױעקניצן.

אױעקניצעריש — אדי. וואס איז געשטעלט אויף אױעקניצן עמעצנס מי, פעאיקייטן; עקס-פלאטאטאריש.

אױעקניקערן — טרוו. גיקער אױעק, גע-ניקערט. > נעקר. אױעקניסן מיט די וואר-צען. א' ווילדגראזן.

אױעקנישמערן — אוסו. נישטער אױעק, גענישמערט. אנהייבן אדער א לענגערע צייט גישטערן, שטארק זוכן. א' אין אלע הינקלעך.

אױעקנישמלען — [...]נישמלען] טרוו. נמשל אױעק, גענישמלען. א לענגערע צייט אדער מיט מאטעריש, ניטגראצן, ארויספירן דעם נמשל, דעם מוסר-השכל, איר. א' א טארבע פלעקער.

אױעקניעבען — יבער אױעק, געניעבעט. אוסו — אנהייבן אדער א לענגערע צייט זיך אויפפירן ווי א נעבען. טרוו — באקומען אדער אױעקגעבן עפעס מיט א נעבען. א' עפעס פון עמעצן. מיט זיך — מאכן אן אנטשעל פון געפאלענעם, געשלאגענעם, אן כוח.

אױעקנינד(עווען) — [...]נאענאנד...] אוסו. ניענד(עווען) אױעק, גענינד(עווען)ט. אנהייבן אדער א לענגערע צייט ארומהאנגען.

א' א גאנץ לעבן; פארלאזן די היים און א'. **אױעקניעכטיקן** — אוסו. "טיק אױעק, גע-ניעכטיקט. ווי ניט איז פארברענגען די נאכט. א' אויף א באנק אין בית-מדרש.

אױעקניעם — דער. מצ נב. אקט פון אױעקניען. נעמען.

אױעקניעמונג — די, יען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אױעקניעמען. די א' פון זאכן. 2. אױעקניעמונג, פארקאפונג. אפגעטאן האט זיך דער כבוד פון ישראל העגן דער א' פון דעם ארון פון גאט", תי, שמואל א, ד, 21.

אױעקניעמיק — אדי. נעגל. וואס קען אױעקניעמומען ווערן. א' ע חפצים.

אױעקניעמען — טרוו. נעם אױעק, געניעמען (אויך געניעמען). 1. ניט איבערלאזן דארטן וואו עס איז; אױעקטראגן, אױעקשטעלן אג-דערשוואו. א' די ליכטער פון טיש. "מן טערה [= דארף] דען (שמש) ניט איין וועק נעמען פון די (חנוכה) ליכט", קהלת שלמה, אמשט 1744 צ/ג. א' די האנט פון הארצן = ווערן גרויסמוטיק, פריגעביק, ברייטהארציק. 2. צונעמען אויף א וויל (פדי צוריקצוקערן שפעטער). א' די פעקלעך פון די געסט. "דער סאלדאט האט בני זיי אױעקניעמומען די זאכן און זיי אריינגעפירט אין א חדר אריין", ממוט. מסעות. "אז גאט וויל איינעם שטראפן, נעמט ער דערווייל (ראשית-כל) דעם שכל אױעק", שו"ו. "האט ער געניעכטיקט אליין אין פעלד, איז ער איבערגעטראקן געווארן, איז בני אים אױעקניעמומען געווארן דער כוח", נחב, מעשה מחכם ותם. א' דאס לשון = א) שטארק איבערראשן; ב) צונעמען די מעגלעכקייט צו ענטפערן, צו האבן טענות. 3. צונעמען אויף שטענדיק. "אז מע ישובט זיך צו פיל, נעמט דער אנדערער דערווייל א פרנסה אױעק", שו"ו. "אוב איין יורש ווער אנדערש וואו איין וועלט זיין חלק ירושה אױעקניעמען, דא איז ער מחויב פור מיט דעם קהל אפ חשבונין, תקא. "דאס גוטס און חשובע זאכן וואס...געהערן צו דער

נשמה...דאָס קען קיין אַנדערער ביי דיר ניט אָ"י, חה, ב, 197.

4. אַוועקפירן אין אַ זינט; אַוועקרופֿן. „פֿלעגט ער זי אַ צו זיין טישל און מכבד זיין מיט אַ גלאָז לימאָנאַד“, אַר, יאָ צנועה אין קאַפּאַרעט. „ער האָט געוואַלט קלאָר מאַכן דעם ראַבינער...האַט ער אים אונטער דער האַנט אַוועקגענומען“, בערג, אין אַ פֿאַר־גרעסטער שטאַט. „ער האָט געוואוסט מיט וואָס אַוועקצונעמען די אויספֿערקוואַמקייט פֿון...“ אַפּא, אונטערוועלט.

5. אָפּטאַן, דערווייטערן. אַ דעם חסד, אַ די מידה פֿון רחמים. „דין הייליקן גיטט זאָלסטו ניט אַוועקנעמען פֿון אויבן, ממוט, שלמה.

6. צוריקנעמען וואָס מע האָט געהאַט גע'געבן. אַ די ליאַלע, די מתנה. „דיא דרייא שותפים זיינן בייא דם מעגושן בישאפֿן: הקב"ה און דר פֿאַטר און מוטר. נון, ווען דער מעגש שטערבט דאָ געמט השי' זיין חלק אַוועק“, לטו, 1/153.

7. פֿאַרטרייבן, פֿאַריאַגן. אַ אַ קרענק, אַן עינהערע. אַ ווי מיט דער האַנט. „פֿרעמדע דאגות נעמען ניט אַוועק דעם שלאָף“, שו. „דו האָסט אַוועקגענומען אַ נשם פֿון זיין פֿאַלק, עס זאָל זיך דערמיט ניט אַנגעהערן“, ממוט, יאָ גרויע האַר. „לימענע — האַלט זי פֿון תמיד — נעמט אַוועק אַלערליי בענק'שאַפֿט ווי מיט די הענט“, בערג, ביים דניע'פער וו.

8. אַוועקפאַן, צונעמען איבערגעוואַלד, אַוועקרויבן. „דר שר האָט ליפּמן פּמעט פּל אשר לו אַוועק גינומן...“ פּראָג, 16. „האַט זיא...געזעהן העט וואַ איין ביי העט התינוק שלה האַט גינומן, 'מי וועגן מעצער עלילת' דם, [פֿש וו], „אזו האָט ער דיא לייט דאָ איריגש אַוועק גינומן, 'איין גינא קלאָג ליד פֿון חורבן ק"ק ורמישא, [פֿש וו]. „מע פֿירט זיי אומישנע מיט רייטע קעלנער, וואָרן מע וועט זיי שפּעטער אַ פֿאַר זעלנער“, טעיאַ טאַר. 9. אַרויסראַטעווען. אַ פֿון תּפֿיסה, פֿון הונגער־ניוט. „האַבן מענטשן געוואַלט זי אַ פֿון דאַרטן פּדי זיי זאַלן ניט גיזוק הערן“, מעשה אומן.

אָוועקנעמען זיך — אוטו. — דפֿח. זיך אַפּקערן, זיך אַפּהענדן. „נעמט מען זיך פֿון רעכטן וועג אַ קאַפּ אַוועק, הערט מען...פֿאַר־פּלאַנטערט גאַר אַ שרעק“, ממוט, יודל.

אָוועקנעמעניש — דאָס (די), זי. (געדוי'ערדיקער) פּראַצעס פֿון אַוועקנעמען. „האַס איז דאָס פֿאַר אַן אַ? וואָס ביסטו דאָ געוואָרן אַ בעל־הבית?“, רייד.

אָוועקנעמען זיך — דער, יס. וון זי, קע, יס. ווער עס נעמט אַוועק. „עש גיבט קיין מיכס איין נעמר, ווען ניט זיין גנצה משפּחה ויין אנדרה לייטגש בלוט און געלט וועגן מיכס אַוועק נעמר“, עיון, 1/13.

אָוועקנעמעריש — אַדי. וואָס איז אין דער טע פֿון אַוועקנעמען, אין אַוועקנעמען.

אָוועקנעמערישקייט — די (דאָס), זי. איי־גנשאַפֿט פֿון זיין אַוועקנעמעריש.

אָוועקנעמען — גען אַוועק, געגעצט. אומפֿ— 1. רעגענען. 2. (בלשן סיגיהור) זיך אַני צינדן, פּלוצעם ווערן אַ שריטה. ס'האַט אַוועקגע'געצט איין מיטן נאַכט. טרוו — אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט געצן. אַ העש. אַ הייזעלעך ביי פֿינף יאָר.

אָוועקנעמען — טרוו. גער אַוועק, גענערט. אַ לענגערע צייט שפּיזן, מדרגס זיין. אַ אויך די אויסגעוואַקסענע קינדער.

אָוועקנעמען — גענע'ליכען [גערע'ליכען] נפֿיחה אַוועק, גענע'ליכע. אוטו — אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט אַרויסלאָזן פֿון זיך שלעכטע לופֿט (גראַב). טרוו — מיט שלעכטן ריח פֿאַרטרייבן פֿון זיך (גראַב). „דער אַלטער תּרח נפֿיחהט אַוועק פֿון זיך זינע קובדן“, רייד.

אָוועקנעמען — גענע'ליכען [גערע'ליכען] טרוו. געל אַוועק, גענע'ליכט. מאַכן אַן אַבאַרט (גראַב). אַ דעם ממור.

אָוועקנעמען — גענע'ליכען [גערע'ליכען] נפֿקה אַוועק, גענע'ליכע. אויך: נפֿקאַן. אוטו — אַני הייבן (אָדער אַ לענגערע צייט) זיך אויפֿפֿירן ווי אַ זונה. (גראַב). „פֿון הונגער אַוועקהאַר קען איין בעסער ווי אַ“, שו. טרוו — במקום־וואָרט פֿאַר אויסגעלאַסענע אָדער גנבישע טאוונגען מיטן ב צונעמען אָדער אויסנאַן.

אָוועקנעמען — גענע'ליכען [גערע'ליכען] טרוו. נתן אַוועק, גענע'ליכע. 1. אַוועקגעבן, צוריק'געבן (געוויינטלעך אין שניכות מיט אומרעכט, גניבה, קלות). אַז מע כאַפּט אים, נתנט ער אַוועק. אַ קלות ווי אַ מאַרק־ידענע. 2. אויס'פּאַטשן, אַנברעכן די ביינער — אַ אַ מתנתיד.

אָוועקפּאַשען — טרוו. זשע אַוועק, גע'פּאַשעט. 1. אַוועקשמירן מיט סאַושע, רוס. אַ אַ הייסן בגד. 2. מאַכן גאַר אַ שלעכטן גאַמען. אַ עמעצן ער זאָל זיך מער ניט קענען הייסן פֿאַר מענטשן.

אָוועקפּאַטירעווען — טרוו. רעווע אַוועק, געסאַטירעוועט. נעגל. מבטל מאַכן דורך סאַטירע, בייזן אַפּלאַכן. אַ די מאַדעריניסטן.

אָוועקפּאַטען — טרוו. טע אַוועק, געסאַ'טעט. אוקר. אַוועקנעמען פֿון בינשטאַק סאַ'טעס = טאַחלען האַנקיק.

אָוועקפּאַכניען — גיע אַוועק, געסאַכ'ניעט. אוטו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט אינטריקענען, אינזאַרן (איבער קראַנ'קייט, בענקעניש אַס). אַ פֿון היץ; אַ גאַך עמעצן. טרוו — אויסטריקענען. אַ פֿיש אויף דער זון.

אָוועקפּאַלאַפען — אַקוזוו. פֿע אַוועק, געסאַלאַפּעט. לאַזל, טשערנאַביל. דזוו אויססאַלאַפען.

אָוועקפּאַפּען, פּאַפּען — פֿע אַוועק, געסאַפּעט (פּאַפּעט). אוטו — 1. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט אַטעמען טיף און אַפֿ'געהאַקט, שווער און גיך. אַ ווי אַ גיט־דערקוי'לעטער. 2. דערווייטערן זיך סאַפענדיק. דער לאַקאַמאַטיוו סאַפעט אַוועק. טרוו — אַוועק'בלאַזן, אַוועקיאַגן דורך סאַפען. אַ אַ פּאַפּירל.

אָוועקפּאַפּעניש (פּאַפּעניש) — דאָס (די), זי. פּראַ'צעס פֿון אַוועקפּאַפּען.

אָוועקפּאַקאַמפּשען — טשע אַוועק, גע'פּאַקאַמפּשעט. אוקר. אוטו — אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט קוואַקען. די הון האָט אַוועק'געסאַקאַטשעט. טרוו — אַוועקפּאַלידערן, אַוועקפּאַפּעלען. אַ בייקעס און קאַזאַלעס.

אָוועקפּאַרווערן — ווער אַוועק, געסאַ'פּאַרוערט. אוטו — זיך פֿאַרנעמען מיט סאַ'פּערן אַ לענגערע צייט. אַ אַ גאַנץ לעבן אויף פֿרעמדע חתונות. טרוו — 1. פֿאַר'ענדיקן דערלאַנגען צום טיש. אַ אַ מאַל'צייט. 2. אַוועקטיילן דאָס צוגעגרייטע צו אַ מאַלצייט.

אָוועקפּאַרטיירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקפּאַרטירן. אַ פֿון אַלטע זאַכן.

אָוועקפּאַרטירן — טרוו. יטיר אַוועק, געסאַ'רטירט. 1. דזוו אויספּאַרטירן. — 2. אַוועקנעמען ביים סאַרטירן. אַ די האַלב'צוגעפּוילטע פּירות.

אָוועקפּאַרטייעווען — דזוו אַוועקפּאַרטירן. — אָוועקפּאַרדן — גע'פּאַרדען, שייידערן. טרוו. סדר אַוועק, גע'פּאַרדעט. בייזן סוף אינשטעלן אַ סדר אַן אַרדענונג. אַ די חפּצים אין הויז.

אָוועקפּאַרדן — גע'פּאַרדען אַקוזוו. אַפּריכטן, פּראַווען דעם סדר לענגער ווי געוויינטלעך. אַ דעם סדר בייזן גאַר האַלבער נאַכט.

אָוועקפּאַרדען — טרוו. דיע אַוועק, גע'פּאַרדעט. 1. אַוועקפּאַשען. — 2. אַוועק'נעמען דורך סוד, משפּט. אַ פֿון עמעצן וואָס ער האַט אומגעזעצן פֿאַרכאַפּט. אויך מיט זיך. אַ זיך מיט אַ שכן איבער אַ שטיקל פֿעלד.

אָוועקפּאַרדען זיך — גע'פּאַרדען... אוטו: קוזו. זיך זאָגן סודות אַ לענגערע צייט, רעדן צווישן זיך שטיל, אַזוי ווי ביים דערציילן סודות.

אָוועקפּאַרשיטשען — טרוו. שטשע אַוועק, גע'פּאַרשיטשעט. 2. אַוועקפּאַפּען.

אָוועקפּאַטאַקטעווען זיך — אוטו. קעווע זיך אַוועק, זיך גע'פּאַטאַקטעוועט. אַ לעני'גערע צייט אַרבעטן אויף זיך צו ווערן אַני'שטענדיק, ווערן אַ סטאַטיק. אַ זיך אויף די עלטערע יאָרן.

אָוועקפּאַטאַרשען — אוטו. טשע אַוועק, גע'פּאַטאַרשעט. 1. קלעקן, זיין גענוג בייזן סוף. די תּבואה וועט אַ בייזן גייעס גערעטע'ניש. 2. אַפּשטיין, ניט פּאַסן ווי געהערקיק. דער קאַלנער סטאַרטשעט אַוועק.

אָוועקפּאַרען זיך — אוטו. דיע זיך אַוועק, זיך גע'פּאַרעט. 2. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט זיך שטאַרק באַמען עפעס אויפֿצוטאָן, צו דערגרייכן. אַ זיך פֿאַר אַ זון, מע זאָל אים ניט צונעמען אין סאַלדאַטן.

אָוועקפּאַטופּען — טרוו. פֿע אַוועק, גע'פּאַטופּעט. אוקר. בייזן סוף צעקלאַפּן עפעס אין אַ סטופּע, הילצערן שטייטל. אַ מצה אויף פֿאַלירטשיקעס.

אָוועקפּאַטוקען — טרוו. קע אַוועק, גע'פּאַטוקעט. 2. אַוועקפּאַפּען; אַוועקפּאַטויסן, צעשטייסן. אַ אַ באלעם; אַ עמעצן פֿון אַרט.

אָוועקפּאַטירן — טרוו. דיע אַוועק, גע'פּאַטירטעט. (יידישע קאַלאַניעס, אוקר.) בייזן סוף מאַכן סימנים (אויף פֿערד, קי, דורך אויסשערן

אָדער אויסברענגען האָר, אויסברענגען אָדער אויסקריצן אויף קאָפּטישעס, הערענער. אַ די גאַנצע כּוּדאַבע.

אָוועקסמײַען — אַוטו, דריטערזאַניק, סטײַעט אַוועק, געסטשעט. ביזן סוף קלעקן, זײַן גענוג פֿאַר אַלץ, אַלעמען. עס סטײַעט אַוועק פֿאַר אַלעמען.

אָוועקסמירטשען — סטירטשע אַוועק, געסטירטשעט. סמערטשען. סל. אַוטו — אַוועקשטעקן. אַי חײַ אַ הויקער. טרוו — אַרויסשטעלן. אַי אַ פֿאַר גרויסע אויגן. **אָוועקסמײַען** — אַוועקשטעמפלען. [אויך אין אַ זאַל געגנטן וואו מע פּלאַנטערט ניט ש:ט].

אָוועקסמײַען — טרוו. פּעווע אַוועק, געסטעמעפּעוועט. אַווקר. אַוועקגעצן, אַוועק פּרײַזן אַ מלבוש פֿאַרן פרעסן (שנזדעריש). **אָוועקסמײַען** — זע אַוועק, געסטער חעט (גראַב). סל. אַוטו — אַוועקפּאָרן. אַי פֿאַר קעלט און הונגער. טרוו — אַוועקנעמען דורך גמײַנע מעשים. אַי פֿון עמעצן דאָס לעצטע. **אָוועקסמײַען** — טרוו. זעווע אַוועק, געסטערטעוועט. זונגויליגן אין סטערטעס, סטויגן, קופּעס, אַי הײַ, תּבֿוּאה. **אָוועקסמײַען** — אַוטו. זעווע אַוועק, געסטראַדעטע. אויך: סמראַדאָיען. סל. לידן, אַפּקומען אַ לענגערע צײַט. אַי בײַ שווערער אַרבעט, אין סלוזשבע.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געט סטראַיעט. סל. 1. אַוועקברענגען, אַוועקשטעלן. 2. אַי אַ הויז. סל. אַ לענגערע צײַט אַינאַרדענען (אָוירטשאַפּט). אַי די בעלהבתישקייט. 3. אַוועקשטעלן (זעלנערס) אויף אַ מיליטע־רישן אַרײַן, אַי די קאַמאַנדע. אויך מיט זײַך. **אָוועקסמײַען** — דאָס (די), זײַך פּראַ־צעס פֿון אַוועקסטראַיען (זײַך). אַן אַי צו אַ טאַגן.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געט סטראַיעט. אַוועקשרעקן, מיט סטראַונקעס אַפּווענדן פֿון עפעס. אַי אַן אַפּיקורס מיט חיבוט־הקבֿר. אַז אַינער האָט אַ בעסערע קאַרט, נעמט ער נאָך ניט אויס, דען דער צווייטער קען אים אַזײַך, ש. ווינענער, קאַרטשפּראַך [ש5].

אָוועקסמײַען — טרוו. געווע אַוועק, געסטראַיעוועט. אַרויסנעמען די פֿאַרסטריי־געס, די צײַטווייליקע פֿעדעס.

אָוועקסמײַען — [שילעקן] טרוו. סילוק אַוועק, געסטילוקט. 1. אינגאַנצן אַפּצאלן, אויסצאלן. אַי ביזן לעצטן גראַשן. 2. אַ לענגערע צײַט, ביטלעכויזן אויסצאלן. אַי דעם חוב גראַשנײַזן.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געסטילעט. אַווקר. דזו אויסלען. אַי.

אָוועקסמײַען — טרוו. קעווע אַוועק, געטינקעוועט. אויך: סײַ(י)עווען. דורך אַרײַנטאָן סינקע (בלויעכץ, בלוים), בײַם וואַשן חעט באַפֿרעצן פֿון פֿלעקן אָדער אַ דעפֿעקט בײַם וואַשן. אַי די פֿלעקן פֿון לײַ־לעך.

אָוועקסמײַען — [שאַק(ה)אַקלען] טרוו. [אַיז, אים נב.] געט־הפּלעט. (סוחריש) בײַם

אונטערצײַען דעם סך־הפּל, בײַם מאַכן ענגיל־טיקן חשבון, קומען צו אַן אויסגלייך וועגן פּרטים. אַי דעם אונטערשייד.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געט סלוזשעט. סל. 1. אַוועקדינען. אַי פֿאַינען די בעסטע יאַרן. 2. אַוועקדינען עמעצן קנעכ־טיש. איר. אַי דעם אַדו־בֿפּאָרן (←) חײַ דער ראַבער הונט סירקאַ.

אָוועקסמײַען — זאַרע אַוועק, געטילאַ־דעט. סל. אַוטו — אַ לענגערע צײַט איבערלאָזן שפּורן, סליאַדן. דער שליטן, די חײַה וועט אַי אויפֿן שניי. טרוו — אַ לענגערע צײַט נאָכ־גיין נאָך די סליאַדן (פּדי צו געפֿינען, כאַפּן). אַי אַ חײַה.

אָוועקסמײַען — [שליכענען] טרוו. סליחה אַוועק, געטליחהט (אויך: געטלי־חהנט). אַוועקגעבען. אַי עפעס פֿון אונטער די הענט (בײַ גנבים, וואוילע־יונגען).

אָוועקסמײַען — סלינגע אַוועק, געט־סלינגעט. אַוטו — אַנהייבן אָדער אַ לענגער־רע צײַט לאָזן סלינגע, שפּעצקן. טרוו — באַדעקן עפעס מיט סלינגע. אַי דאָס סערװעטל. **אָוועקסמײַען** — טרוו. (סלי)עדעווע אַוועק, געט(לי)עדעוועט. סל. פֿאַרשן, מאַ־כן אַן אויספֿאַרשונג (מצד געריכט, אַדמי־ניסטראַציע) אַ לענגערע צײַט. אַי די דיעלע, דעם ענין אַ פֿאַר יאַר.

אָוועקסמײַען — סמאַצקען — טרוו. קע אַוועק, געטאַמאַטש(סמאַצקעט. 1. אַוועק־זויגן, אַוועקזויגן. 2. אַוועקווישן (פּעסאַ).

אָוועקסמײַען — טרוו. (לי)ע אַוועק, געטמאַל(י)עט. 1. אַוועקנעמען, באַפֿרעצן דורך אַרומברענגען מיט אַ קליין פֿענערל. אַי די פֿענערן, די האָר. 2. אַרומברענגען אַ לעני־גערע צײַט מיט אַ קליין און רייכערנדיק פֿענערל. אַי אַלע כּפּרות. 3. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צײַט טאָן מיט גרויס אימפעט, קו־ראַוש. אַי אַ וועלט.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געט סמאַלעט. 1. ביזן סוף באַדעקן אָדער אַני־זאַפּן עפעס מיט סמאַלע. אַי די רעדער. 2. אַוועקשמירן מיט קויט. אַי דעם קאַלנער פֿון העמד.

אָוועקסמײַען — דזו אַוועקסמאַטש־קען. אַי.

אָוועקסמײַען — טרוו. קעווע אַוועק, געטמאַקעוועט. 1. אַ סך מאַל עפעס טועם זײַן, פֿאַרווכן דעם טעם (ביזן אויפֿעסן איבֿ־גאַנצן). אַי וואָס מע האָט צוגעגרייט פֿאַר געסט. 2. אויפֿעסן מיט הנאה. אַי די שבת־דיקע מאַכלים.

אָוועקסמײַען זײַך — אַוטו. ← דפּו. 1. זײַך קוויקן, הנאה האָבן פֿון עסן, טרינקען. אַי זײַך מיט אַ פֿעסן ביטן. 2. אויסדריקן גראַ־בע הנאה פֿון חושימדיקע שפּירונגען. אַי זײַך מיט פֿאַרנאַגראַפֿישע בילדלעך. 3. זײַך קוויקן מיט עפעס וואָס פֿאַרשאַפּט הנאה מחמת אַומאיידעלע מאַטיוון. זײַך אַי מיט אַ ניער־פּליאַטקע.

אָוועקסמײַען — זע אַוועק, געטמאַרעט. אַוטו — אַוועקראַפּען. אַי מיט דער גאַז־טרוו — אַוועקבלאַזן. אַי אַ פֿעדער פֿון דער גאַז.

אָוועקסמײַען — דאָס (די), זײַך פּראַ־צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקמאַרען, אַוועק־סמאַר(ק)ען. אַן אַי מיט דער גאַז. אַן אַי פֿון פֿריש אַנגעטאַגענע מלבושים.

אָוועקסמאַר(ק)ען — סמאַר(ק)ען(ווען), געטמאַר(ק)ען(ווען) — טרוו. זע, קע(ווע) אַוועק; געטמאַר(ק)עט, געטמאַר(ק)ען(וועט), געטמאַר(ק)ען(וועט). 1. אַוועקשניצן (גראַב־לעך). 2. אַוועקשמירן, אַוועקסמוציקן. אַי אַ בגר.

אָוועקסמאַר(ק)ען — דאָס (די), זײַך פּראַ־צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקמאַר(ק)ען, געטמאַר(ק)ען.

אָוועקסמײַען — [שאַמונג] די, זען. פּראַ־צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקסמען. אַן אויסגע־רעכנטע אַי.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געט־סמיקעט. 1. במקום־חערב פֿאַר אַ זאַל טו־אונגען אויף דער גיך: אַוועקצופּן, אַוועקכאַפּן אַע. אַוועקגעבען; אַוועקלויפֿן אַע. אַי אַ גרויע האָר פֿון קאַפּ; אַי פֿון פּאַליציי. 2. אַני־הייבן אָדער אַ לענגערע צײַט שלעכט אויס־שפּילן אויף אַ פֿידל. אַי ווי אַן אַלטער קלעד־מער.

אָוועקסמײַען — [שאַמען] טרוו. סם אַוועק, געטמט. 1. פּטור ווערן דורך פֿאַרסמען. אַי מײַז. 2. קאַליע מאַכן דורך סם (אויך פֿיג). אַי די לופּט. 3. רואינירן, צעשטערן שנאה, אַפּיקורסות. 4. ער האָט גענומען און אַוועקגע־סמט אונדז אַלעמען, שע ירדש אַלמנות, אויפֿגעהאַנגען, וועמען מע האָט אַוועקגע־סמט, שע פֿון כּתרילעוועק.

אָוועקסמײַען — דאָס (די), זײַך געדויער־דיקער פּראַ־צעס פֿון אַוועקסמען. סיסטעמאַ־טישע אַי דורך לינגערישער פּראַפּאַגאַנדע.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געט־סעכערט. דזו אויסטעכערן. אַי.

אָוועקסמײַען — אַוטו. זע אַוועק, געט(גע)ספּאַזמירט. אַנהייבן אָדער אַ לענגערע צײַט זײַן אין צושטאַנד פֿון ספּאַמע. אַי פֿון אַן אויפֿרענגונג.

אָוועקסמײַען — ליר אַוועק, געט(גע)־ספּעקולירט. אַוטו — אַ לענגערע צײַט ספּע־קולירן. אַי מיט וואַלטע און אַנווערן דעם פֿאַרמעגן. טרוו — אַבסטראַהירן; באַפֿרעצן פֿון עפעס אין געדאַנק, אַוועקטראַכטן. אַי די חושימדיקע וועלט.

אָוועקסמײַען זײַך — אַוטו. זע זײַך אַוועק, זײַך געטספּאַזמירט. זײַן אין שטאַנד צו באַ־הערשן, אויפֿצוטאָן. אַי זײַך מיט אַלע שווע־ריקייטן; אַי זײַך מיט אַ קעגנער.

אָוועקסמײַען — אַוטו. זע אַוועק, געטקאַוויטשעט. אויך: סאַוויטשען. פּר. אַוועקבילן מיט אַ געיאַמער. אַי ווי אַ גע־שלאַגענער הונט.

אָוועקסמײַען — טרוו. זע אַוועק, געטקאַליטעטשעט. אַטס מיט זײַך. סל. דזו אַוועקאַליטעטשען. אַי.

אָוועקסמײַען — זע אַוועק, געטקאַ־ליעט. סל. אַקווו — אַרויסשטעלן, (אויס)־שטייערען (וועגן צײַן). אַי די צײַן. (לאַקל)

טשעראַבילי, קינען, טרוו — אױעקפאָטשעניש
גע שטיקלעך, אַ סאַטשאַע סקאַלעס צום
אונטערהייבן.

אױעקסקראַפֿען — טרוו. בע אױעק, גע-
סקראַפֿעט. אויך: **סקראַפֿען**, **שקראַ-**
פֿען. אױעקפאָטשעניש, אױעקפאָטשעניש
מולטער.

אױעקסקראַפֿעניש, **סקראַפֿעניש** —
דאָס (די), זי. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון
אױעקסקראַפֿען, סקראַפֿען.

אױעקסקריטשען — אוטוו. טשע אױעק,
געסקריטשעט. פֿ: **קריטשען**. אױעק-
קריצן, אַ מיט די ציין פֿון בעס. אויך:
סקרינען, זר.

אױעקסקריפען — פע אױעק, געסקריפעט.
אוטוו — 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
אַרויסגעבן גרייזיקע קלאַנגען, אַ מיט די
טירן, מיט די גנע שטיוול. 2. זיך אױעק-
לאַזן, זיך דערזחטען מיט אַ סקריפען. „סוף-
כל־סוף האָבן זיך די פֿורן געוירט פֿון אַרט
[און] אױעקגעסקריפעט אַראָפֿ שטאַט“, בערג,
אַפֿגאַנג. טרוו — אױעקגריצן, אױעקכרי-
פען, אַ אַ ניגון.

אױעקסקריפעניש — דאָס (די), זי. פראַצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אױעקסקריפען.

אױעקסבראַטשען — טרוו. טשע אױעק,
געבראַטשעט. אָפֿט מיט זיך. וואול.
1. באַקומען אַ שלוש, אַ דאָס אייעראַייער-
געכטיקע. 2. מאַכן גיך און שלעכט אַן אַר-
בעט. אַ שטיקל אַרבעט.

אױעקסרחע(נען) — [...סאַרענען] סרחע
(סרחן) אױעק, געסרחעט (געסרחנט).
גרעב. אױעקשטינקען.

אױעקסרטרן — [...סאַרענען] טרוו. סרטר
אױעק, געסרטרט. אױעקמעלערן.

אױעקעגנבױען — טרוו. בער אױעק, גע-
עגבערט. אױעקבױערן, אױעקדרילן. אַ אַ לאַך.
אַ דאָס האַרץ = אויסעסן דאָס האַרץ, פֿאַר-
שאַפֿן אַ סך האַרצווייטיק.

אױעקעקרן — [...אױעקרן] עוקר אױעק,
געעוקרט. אוטוו — פֿאַרלאָזן אַן אַרט,
ניט ווערן. אַ פֿון דער היים אין דער פֿרעמד
אַרצן. טרוו — רואַנירן, מאַכן אַ תל. עוקר
פֿון השורש זיין. אַ מעצען פֿון אַ פּרנסה.

אױעקעט — אָדוו. זוו. קאַנווערב. פֿאַלקס
טימלעכע פֿאַרעם פֿון אױעק (אָפֿט בײַם סוף
פֿון זאַץ). „דו קלײַבסט צונויף אַ וועלט מיט
מענטשן און טרײַבסט זיי אַ גלײַך ווי שאַף“,
פֿל. „אַט באַלד אַקערשט ווי מע זעט ניט,
וועט שוין דער סוכות אויך אײ“, שע. דררי
לוחות. „אנו, משומד, לייג זיך אַ, אויפֿן בעני-
קעלע אַט אַווי“, שע. פֿונעם יאָרדו.

אױעקעטעמען — דזוו אױעקאָטעמען.
אױעקעױפֿושן — [...איפעשן] עיפוש אױעק,
געעױפֿושט. אוטוו — אָנהייבן אָדער אַ לענ-
גערע צייט אַרויסצוגעבן אַ שלעכטן ריח. אַ
אַן סײַזאַל פֿאַרכאַפֿן דעם אַטעם. טרוו —

אױעקעלטערן — טער אױעק, געעלטערט.
אוטוו — אַרײַנגעבן ביז אין די עלטערע יאָרן.
אַ בײַם קאַפֿל, בײַם נאָדל-פֿאַדעם. טרוו —
מאַכן עלטער (אויפֿן אויסזען, מער פֿון די
אמתע יאָרן). צרות האָבן אים אױעקגעלטערט.

מיט זיך — 1. באַקומען אַן אויסזען
עלטער ווי מען איז, לויטן געוונט צושטאַנד
אָדער לויטן פֿילן זיך; ווערן זיך) עלטער
ווי מען איז לויט די יאָרן. אַ זיך פֿאַר
דער צייט. 2. טאַן אויף דער עלטער דאָס
זעלביקע וואָס אַ גאַנץ לעבן. אַ זיך בײַם
טײַטל, בײַ די ביכער.

אױעקעמיגירן — אוטוו. ריר אױעק,
~עמיגרירט. אױעקוואַנדערן; עמיגרירן ער-
גען אויף שטענדיק, אַ קיין אַמעריקע.

אױעקענדיקן — טרוו. זיך אױעק, גע-
ענדיקט. 1. מאַכן עפעס אינגאַנצן פֿאַרטיק,
ביזן סוף. אַ אַן אַרבעט און אַראַפֿפֿטרן אַ יאָך
פֿון קאַפֿ. 2. געבן לעצטן קלאַפֿ, שטויס צו
רואַנירן, אומברענגען. אַ די קרעמער מיט
שטיבערן. 3. טייטן מעצען וואָס איז קראַנק
(האַט אַ וואַנד). אַ די וואָס זענען געבליבן
ליגן אויפֿן שלאַכטפֿעלד.

אױעקענדיקן זיך — אוטוו. ~ דפֿוו.
1. קומען צו אַ סוף. די גוטע יאָרן ענדיקן
זיך אױעק. 2. האָבן אַ סך האַרצווייטיק;
זען שטאַק דערדריקט, פֿאַרייאַווסט; פֿילן אַז
מע גייט אויס.

אױעקענטפֿערן — טרוו. פֿער אױעק, גע-
ענטפֿערט. 1. ענדגילטיק אָדער גיך ענטפֿערן.
אַ עמעצן אויף אַ פֿראַגע. 2. ענטפֿערן אויף
אַ שאַרפֿן, קריגערישן אופֿן. אַ אַווי, אַז עס
זאל זיך מער ניט גלוסטן צו פֿרעגן.

אױעקעסן — טרוו. עס אױעק, געגעסן.
1. עסן ביזן סוף (אַ טייל אָדער אינגאַנצן).
פֿון אַ כלי. אַ דאָס אייבערשטע פֿון טעפל,
ביזן דעק. 2. עסן מיט גרויס אַפֿעטיט אָדער
אַ לענגערע צייט. אַ אַלץ אַז סײַזאַל דעם
אַנדערן ניט בלייבן אויף קיין המוציא.
3. אױעקברענגען, אַ תל מאַכן. זויערקייט עסט
אױעק אייזן. אַ דאָס האַרץ = פֿאַרשאַפֿן אַ
סך האַרצווייטיק.

אױעקעסן זיך — דפֿוו. האָבן טענות צו
זיך גופּא. האָבן פֿלאַגענישן פֿון געוויסן. אַ זיך
למאי מע האָט עפעס פֿאַרזען.

אױעקעסקן זיך — [...איסעקן] אוטוו. עסק
זיך אױעק, זיך געעסקט. אָנהייבן אָדער אַ
לענגערע צייט זיך פֿאַרנעמען מיט עפעס.
אַ זיך מיט אַ קהלשן ענין.

אױעקעפֿענען — טרוו. עפֿן אױעק, גע-
עפֿנט. עפֿענען אינגאַנצן ביזן סוף. אַ טיר
און טויער; אַ פֿאַר מעצען סײַהאַרץ.

אױעקעצה(נען) — [...אייעצען] טרוו. עצה
אױעק, געעצהט. 1. געבן אַן עצה עפעס
ניט צו טאַן, זיך צוריקצוהאַלטן פֿון עפעס.
אַ עמעצן פֿון אַ געשעפֿט. איך עצה זיך אױעק
פֿון שידוך. 2. ענדגילטיק געבן אַן עצה
אָדער עצות וואָס צו טאַן. אַ אַ פֿלאַן. מיט

זיך — אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
האַלטן מיט עמעצן אַן עצה, זיך מיישט זען.
אַ זיך מיט אַ גוטן פֿרײַנד וועגן אַ האַרפֿן ענין.
אױעקעצען — טרוו. עץ אױעק, געעצעט.
אױעקגעמען, באַפֿרײַען פֿון עפעס אַ פֿעלער, אַ
פּגימה, דורך עצה, גראַווירן. אַ דעם מאַנאַ
גראַם און אויסגראַווירן בלימעלעך.

אױעקעצאָמענירן — טרוו. ניר אױעק,
~עקצאָמענירט. אַ לענגערע צייט עקצאָמע-
נירן. אַ אַ קלאַס תלמידים. אַ אַ מאַשין חי

זי אַרבעט. אַ די פֿרייוויקעס = זיי אויס-
רעכנן.

אױעקעקלען — טרוו. עקל אױעק, גע-
עקלט. אױעקטרעבן דורך מאַכן עקלדיק. אַ
יעדן איידעלן מענטש מיט אַ גראַב באַנעמען
זיך. אויפֿן — אַ לענגערע צייט אָדער טיף
איבערלעבן דאָס געפֿיל פֿון עקל. עס עקלט
מיך אױעק פֿון אַזאַ באַנעמען זיך. מיט זיך
— זיך אַ בײַ אַ מיאוסער אַרבעט.

אױעקעקן — טרוו. עק אױעק, געעקט.
מאַכן אינגאַנצן פֿאַרטיק (בײַ פֿאַרשיידענע
מלאכות). אַ דעם דאָך, די בלעך.

אױעקעקן זיך — אוטוו. ~ דפֿוו.
1. אױעקענדיקן זיך. ~ 2. שטאַרבן, אויס-
גיין. אַ זיך פֿון האַרצווייטיק.

אױעקערנערן — טרוו. גער אױעק, גע-
ערגערט. 1. פֿאַרשאַפֿן עמעצן עגמת־נפשׁ,
יסורים אַ לענגערע צייט. אַ עמעצן מיט
שטעכווערטער. 2. פֿאַרטרעבן דורך ערגערן.
מיט זיך — אַ לענגערע צייט איבערלעבן
עגמת־נפשׁ, האַרצווייטיק, אַ זיך איבער אַ
צעשטערטן שלום־בית.

אױעקפאַגראַמירן — טרוו. זײַר אױעק,
~פאַגראַמירט. אַ לענגערע צייט פֿאַגראַמירן.
אַ די באַפֿעלקערונג דריי טעג כסדר.

אױעקפאַדע(ווען) — אוטוו. דעווע אױעק,
~געפאַדע(ווען). 1. אוקר. אױעקוויכן, אױעק
נישטערן. אַ נאָך עפעס אין אַלע היינעלעך.
2. זד. אוקר. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
אַרומגיין אַרום עמעצן, באַדינען, זען צופֿאַר-
דנשטעלן. אַ אַרום אַ מיידל.

אױעקפאַדקעווען — אוטוו. קעווע אױעק,
~געפאַדקעוועט. אוקר. אױעקפאַדע(ווען) אי-
בער דער מאַס, אויף אַ נישט־פאַסיקן שטייגער.
אַ חי אַ זקן אַרום אַ יונג מיידל.

אױעקפאַזירן — אוטוו. זײַר אױעק, גע-
פאַזירט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
פאַזירן. אַ בײַ אַ מאַלער. אַ פֿאַר אַן עולם.

אױעקפאַזעווען — טרוו. זעווע אױעק,
~געפאַזעוועט. אוקר. אויך מיט זיך. סל.
אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט זוכן רעכט
(אין געריכט, בײַ מענטשן). אַ עמעצן צו מענ-
שטן = פֿירן צו אַ בוררים־געריכט.

אױעקפאַטאַקעווען — טרוו. קעווע אױעק,
~געפאַטאַקעוועט. וורר. אוקר. סל. אָנהייבן
אָדער אַ לענגערע צייט צושטימען, נאַכגעבן.
אַ עמעצן אויף יעדער וואָרט.

אױעקפאַטראַפֿ(י)ען — טרוו. פאַטראַפֿ(י)ע
אױעק, ~געפאַטראַפֿ(י)עט. סל. ביזן סוף
צוטערפֿן, צופֿרײַדנשטעלן. אַ עמעצן מיט אַ
גוט וואָרט, מאַכל.

אױעקפאַטשן — פאַטש אױעק, ~געפאַטשט.
אוטוו — זיך אױעקלאָזן ערגעץ מיט אַן אימ
פעט, אַנטשלאַנקייט. „יוחנן האָט גענומען
יאָגן סײַפֿערד...און אַליין האָט ער אױעק-
געפאַטשט מיטן אַגעל“, אַפֿא. בר־פּוכבֿא. טרוו
— 1. דערווייטערן דורך פאַטשן. אַ אַ פילקע.
2. פאַטשן אַ לענגערע צייט. אַ דעם בחור
ביז צו דער חתונה.

אױעקפאַטשעניש — דאָס (די), זי. 1. גע-
דויערדיקער פראַצעס פֿון אױעקפאַטשן. אַן
אַ אַן אַ סוף. 2. שפּיל אין פילקע וואָס

באשטייט אין פאטשן די פילקע, זי זאל אויפֿ-
שפרינגען פֿון דער ערד און מע זאל זי
קענען ווידער אַ פאטש טאָן. עס געווינט ווער
עס פאטשט די גרעסטע צאל מאָל [מער פֿאַר-
שפרייט ביי מיידלעך].

אױעקפאטשער — דער, ס׳. וונ׳ ייִ, קע, יס.
ווער עס פאטשט אַוועק. דער אַ פֿון
פּאַלעס).

אױעקפאטשיקען — טרוה. קע אַוועק, גע-
פאטשקעט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
פאטשקען; שמוציק, ניט־אַקוראַט, ניט־פֿאַכ־
מעניש עפעס מאַכן. אַ אַ שטיקל אַרבעט.

אױעקפאטשיקניש — דאָס (די), ין. גע-
ווערדיקער) פּראָצעס פֿון אַוועקפאטשקען. אַן
אַ אויף גאַנצע טעג.

אױעקפאליען — טרוה. פּאַיע אַוועק, געפּאַ-
יעט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט
געבן טרינקען (וועגן בעלי־חיים). אַ די בהמות.
2. שטאַרק אָנשיפורן. אַ עמעצן, ער זאל
ניט קענען אינשטיין אויף די פֿיס.

אױעקפאכטן — טרוה. פאכט אַוועק, גע-
פאכט אַוועקגעבן אין אַרענדע. אַ אַ גוט.

אױעקפאליטורן — טרוה. טור אַוועק, גע-
פאליטורט. מיט פּאַליטור פּאַרדעקן אַ פּעלער,
פּאַם; אַוועקרייבן מיט פּאַליטור. אויך: "טור־
רן".

אױעקפאליען — טרוה. לייע אַוועק, געפּאַ-
לייעט. 1. אַוועקשיסן. 2. אַוועקהייצען,
אָוועקברענגען. אַ דעם אויפֿן אויף (באַקו)
ברויט.

אױעקפאליען — דזוו אַוועקפאלען. ←

אױעקפאלירן — טרוה. ליר אַוועק, גע-
פאלירט. 1. פּאַלירן, גלאַט מאַכן ביזן סוף
אָדער אַ לענגערע צייט. אַ מעבל. 2. דורך
פּאַלירן מאַכן אומקענטיק אַ פּעלער, פּאַם.
אַ די שאַרטיקייט.

אױעקפאלמעסן — טרוה. עס אַוועק, גע-
פּאַלמעסט. 1. אינגאַנצן פּאַלומאַרירן. 2. גרינט
לעך צעשנידן, אַנאַטאַמירן. אַ דעם מת.

אױעקפאלסטערן — טרוה. טער אַוועק,
געפּאַלסטערט. פּאַלסטערן, באַציען מעבל
ביזן סוף. אַ אַ קאַנאַפע.

אױעקפאלעמיוזירן — זיר אַוועק, גע-
פּאַלעמיוזירט. אַוועק אָנהייבן אָדער אַ לעני
גערע צייט פֿירן אַ וויכוח. אַ מיט עמעצן וועגן
אַ פּאַליטישן ענין. טרוה — מַבְטֵל מאַכן,
צו גישט מאַכן דורך פּאַלעמיק. אַ אַ וויכטיקע
פּראַגע.

אױעקפאלע(נע)ן — טרוה. לע אַוועק, גע-
פּאַלעט. 2. אַוועקיעטן. אַ די ווילדע גראָזן.

אױעקפאלעדע(ווע)ן — טרוה. דע(ווע)
אַוועק, געפּאַמאַדע(ווע)ט. 1. ביזן סוף
באַשמירן מיט פּאַמאַדע, מיט אַ שמירעכץ. אַ
די האַר, די ליפּן. 2. מיט פּאַמאַדע מאַכן
עפעס אומקאַנטיק. אַ אַ קניישט ביי די ליפּן.

אױעקפאַמסן — טרוה. פאַמס אַוועק, גע-
פאַמסט. אויך: פּאַמסן. אַוועקפאַרבן מיט
פאַמס. אַ די ליפּן.

אױעקפאַמעסטיען — פאַמעסטישען —
טרוה. טיע, יטשע אַוועק; געפּאַמעסטיעט,
געפּאַמעסטישעט. 2. לטוף געפֿינען עפעס
אַן אַרט אַוועקצולייגן, אַוועקצושטעלן אַע.

אַ אַלע זאַכן אין קאַסטן. אַ די געסט אויף
שטוכן און בענקלעך.

אױעקפאַמפּען — טרוה. פּע אַוועק, גע-
פאַמפעט. 1. אַוועקציען, אַוועקווייגן פּליסיקייט
מיט אַ פאַמפע. אַ דאָס אַוועק פֿון קעלער.
2. אויספּרעסן, אַרויספאַקומען אויף כּוח. אַ
געלט דורך קאַנטריבוציעס.

אױעקפאַמפּעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס
פֿון אַוועקפאַמפען.

אױעקפאַנעווען — אַוועק אַוועק, גע-
פאַנעוועט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע
צייט זיך אויפֿפֿירן ווי אַ פּאַן, פּריץ (אָדער
ווי אַ לאַבוס, אַ ליידיקייט). אַ ביי זיך
אין דער היים ווי אַ גראַף פּאַטאַציק. אַ און
מאַכן שטוקעס.

אױעקפאַנצערן — טרוה. צער אַוועק, גע-
פאַנצערט. אויך מיט זיך. 1. ביזן סוף
באַדעקן מיט אַ פאַנצער. 2. נעגל. אַוועקגיין
אין קאַמף אינגאַנצן באַפּאַנצערט. "דער רי-
טער פאַנצערט אַוועק צום צוויי־פאַרמעסט".

אױעקפאַנקעווען — [וויכע גן טרוה. קעווע
אַוועק, געפּאַנקעוועט. אָנהייבן אָדער אַ לעני
גערע צייט בלאַזען, פּיעטשען, שטאַרק נאַכ־
געבן. אַ ווי אַ ברוקוויגל. מיט זיך —
איבערנעמען זיך, זיין ביי זיך ציטערדיק. אַ
זיך ווי אַ קראַנקער.

אױעקפאַנשן — אַוועק אַוועק, גע-
פאַנשט. אַוועק. אויך: פּאַנשטשענען. אָנהיי-
בן אָדער אַ לענגערע צייט זיך לאָזן וואוילגיין,
זיך אַרצייגלאָזן אין שיפורן. אַ איידער מע גייט
צום פּריוויט.

אױעקפאַסירן — אַוועק אַוועק, גע-
פאַסירט. אַוועק, געפּאַסירט. פּאַסירן. אויך מיט
זיך. 1. ביזן סוף) געשען, זיך טרעפֿן.
"הערט, עס האָט אַוועקגעפּאַסירט ביי אונדז
אַזא מין מעשה...". רייד.

אױעקפאַסמאַקעווען זיך — אַוועק אַוועק,
זיך אַוועק, זיך געפּאַסמאַקעוועט. 2. דזוו
אַוועקסמאַקעווען זיך. ←

אױעקפאַסעווען — טרוה. עווע אַוועק, גע-
פאַסעוועט. 1. אַוועקרייסן, אַוועקשנידן,
אַוועקפּליקן פּאַסן אַ אַ העמד. 2. אַ לעני
גערע צייט (אָדער זייער שטאַרק) שלאָגן,
ממיתן. צעפּאַסעווען. אַ שטיקער ללב.

אױעקפאַסען — דזוו אַוועקפאַסען. ←

אױעקפאַסוד(י)ע(נע)ן, פּאַסוד(י)
(ש)ע(נ) — טרוה. ד(י)ע, ד(ו)ש(י)ע אַוועק;
פּאַסוד(י)עט, פּאַסוד(ו)ש(י)עט. אַוועק
ברודיקן; אינגאַנצן קאַליע מאַכן. אַ אַ שטיקל
אַרבעט.

אױעקפאַפּן — טרוה. פאַפּ אַוועק, געפּאַפּט.
אַוועקשמירן מיט פאַפּ; אַוועקקלעפּן. אַ שפּאַ-
ליר, אַפּישן.

אױעקפאַפּן — אַוועק אַוועק, געפּאַפּט.
1. אויך: אַוועקגעפּאַפּן. אַוועקשלאָפּן אַ לעני
גערע צייט (אינטיים, גראַבלעך). אַ ביזן האַלבן
טאַג אַרפּן.

אױעקפאַקויגן — די, יען. פּראָצעס פֿון
אַוועקפאַקן.

אױעקפאַקן — טרוה. פאַק אַוועק, געפּאַקט.
1. פאַק אַ לענגערע צייט אָדער ביזן סוף
אָדער מיט דער דעה אַוועקצושיקן, אַוועקצופֿירן
אַע. אַ די זאַכן אין וועג אַרפּן. 2. אַוועק

לייגן אין אַ זיט. וואו האָסטו אַוועקגעפּאַקט
די סחורה פֿון קעסטל? "ווען צו דער עלטע-
רער שוועסטער האָט געדאַרפֿט קומען אַ חתן,
האַבן טאַטע־מאַמע אַוועקגעפּאַקט רחלען שלאָ-
פֿן, אַפּאַ, אַ בריליאַנט. 3. אַרויספּטרן, אַ
אַן אומגעבעטענעם גאַסט אויף אַן איידעלן
אויפֿן. מיט זיך — אַוועקגיין, אַוועקליפֿן אַע
בחיפּוונדיק, בשתיקה, בגניבה. אַ זיך אַז קיין
האַן זאל ניט קיין קריי טאָן. 4. אַרציינען.

אױעקפאַקן — אַוועק אַוועק, גע-
פאַקט. 1. אַ לענגערע צייט זיין קראַנק אויף
פאַקן. 2. איבערלעבן אַ גרויסע ליבדזשאַפֿט
צו עפעס (אַזוי אַז מע פֿיבערט). אַ אויף אַ
פּאַרליבעניש. אַ אויף קאַרטן.

אױעקפאַקעניש — דאָס (די), ין. געווער-

דיקער פּראָצעס פֿון אַוועקפאַקן.

אױעקפאַראַדירן — אַוועק אַוועק,
געפּאַראַדירט. אויך: פּאַראַדעווען.
1. פּאַראַדירן אַ לענגערע צייט. אַ פּאַרן
פּאַלאַץ פֿון הערשער. 2. זיך לאָזן ערגעץ
זייער אויסגעפּוצט, אויף אַ פּאַראַדעס שטיי-
גער. אַ אין די בגדי־מלכות.

אױעקפאַראַדירן — טרוה. דיר אַוועק,
געפּאַראַדירט. אַ לענגערע צייט נאַכמאַכן
עמעצן.

אױעקפאַראַנדקעווען — אַוועק אַוועק,
אַוועק, געפּאַראַנדקעוועט. אַ לענגערע
צייט מאַכן אַרדענונג אָדער אַרויסגעבן פּאַר-
אָרדענונגן אויף אַן אומגעלומפּערטן שטיי-
גער. אַ אין דער באַלעפּאַטישקייט.

אױעקפאַראַשען — דזוו אַוועקפאַרשען. ←

אױעקפאַרטאַמישעווען — טשעווע אַוועק,
געפּאַרטאַמישעוועט. 1. ביזן סוף מאַכן אַ
שלעכטע אַרבעט. אַ אַן אַנצוג אַ ווערק.
2. קאַלע מאַכן אַ גוטע אַרבעט דורכן שלעכ־
טן פּאַרעניצן זי.

אױעקפאַרן — טרוה. פאַר אַוועק, געפּאַרט.
1. פּאַרענדיקן אינשטעלן אין פּאַרן, מאַכן
זיווגים. אַ שקר מיט שלימול. 2. פּאַרענדיקן
דורכצופֿירן באַהעפּטונג פֿון אַן ער מיט אַ
זי. אַ אַ טערקישן בוהיט מיט אַ האַלענדער
קו.

אױעקפאַרסקען — קע אַוועק, געפּאַרס־
קעט. אַוועק אָנהייבן אָדער אַ לענגערע
צייט צו גיסן (וועגן בעלי־חיים). אַ ווי אַ
פּערד. טרוה — דורך פּאַרסקען אַוועקטרעבן.
אַ די פּליגלעך.

אױעקפאַרעכץ — דאָס (די), ין (ער). פּראַ-
צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אַוועקפאַרן. איר.
אױעקפאַרען — טרוה. פאַרע אַוועק, גע-
פאַרעט. 1. ביזן סוף אָדער צום טייל
פּאַרוואַנדלען אַ פּליסיקייט אין דאַמף. אַ וואַ-
סער. 2. אַוועקברען. אַ אַן אַפּגעסמאַל(י)עט
עוף; אַ אַ האַנט אַ פּוס. 3. אַפּשאַפֿן, פּאַר-
טרעבן מיט פאַרע. מיט זיך — 1. אַ לעני
גערע צייט פאַרען זיך, לאָזן זיך דורכשוויבן.
אַ זיך אין באַד אויף דער אייבערשטער באַנק.
2. שטאַרק שוויצן ביי עפעס אַן אַרבעט.

אױעקפאַרען — טרוה. דיע אַוועק, געפּאַר-
רעט. 2. אַוועקטרענען. אַ אַן אַרבל, אַ נאַט.
אױעקפאַרען זיך — אַוועק אַוועק, גע-
פאַרעט. 1. אָנהייבן אָדער אַ לעני
גערע צייט זיך פּאַרענעמען ביי (מיט) עפעס

אָדער עמעצן. אַ זיך אין דער באַלעבאַטיש-
 קייט; אַ זיך ביי (מיט) די געסט. 2. טאָן
 עפעס זייער צעצויגן, פטרן אומזיסטע ציט
 (מחמת גיט קענען די זאך). אַ זיך ביי עפעס,
 אָו מע זאָל קענען דערביי אַנשלאָפֿן. אַ זיך
 ביי עפעס ווי אַ בער. 3. טאָן עפעס אַוויגס
 וואָס איז נישט אַנגענומען אין דער עפֿנטלעכ-
 קייט, נישט דערלויבט. אַ זיך ווי ביי זיך אין
 שלאָפֿציעמער. 4. טאָן עפעס וואָס דער דער-
 ציילער, צוקוקער אָדער האָבן וועגן דעם זייער
 אַ קליינע השגה אָדער האָבן צו דעם אַ גע-
 גאַטיווע, ביטולדיקע באַציאונג. אַ זיך ביי רע-
 דלעך און שיפֿפעלעך — דער גוטער־יאָר
 חייט עס. 5. טאָן עפעס נישט־ערלעך. אַ זיך
 ביי קהלשע געלטער, ביי דער קהלשער שיסל.
אָוועקפּאַרעניש — דאָס (די), זי. (געדייער-
 דיקער) פּראָצעס פֿון אָוועקפּאַרען (זיך). אָו אַ
 אויף עס גייט אַ רויך.

אָוועקפּאַרעניש — דאָס (די), זי. 1. פּראָ-
 צעס פֿון אָוועקפּאַרען (זיך). 2. פּראָצעס פֿון
 אָוועקפּאַרען זיך.

אָוועקפּאַרען — טרוו. קע אָוועק, גע-
 פּאַקעט. אָוועקרוקן, אָוועקשטופּן (פֿון אַן
 ענג אַרט מיט אַ געצינג). אַ מיט אַ נאַגל,
 טשחאָק, העלצל אַע.

אָוועקפּאַרען זיך — אוטוו. קע זיך אָוועק,
 זיך געפּאַקעט. דוּו אָוועקפּאַרען זיך —
 נאָר מיט מער ביטול.

אָוועקפּאַרעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
 פֿון אָוועקפּאַרען (זיך).

אָוועקפּאַרשיוען — טרוו. ווע אָוועק,
 געפּאַרשיועט. סל. ביזן סוף מאַכן עקל-
 דיק, אָפּשטיסנדיק. (גראַב) אַ דאָס בעטגע-
 וואַנט, מע זאָל גיט קענען דערואַזשן.

אָוועקפּאַרשן — טרוו. פּאַש אָוועק, גע-
 פּאַשט. 1. אָוועקפּאַרשן (קאַרטן). 2. פּטור
 ווערן דורך פּאַרקויפֿן (וועגן געגנבֿעטע זאַכן).
אָוועקפּאַרשען — טרוו. שע אָוועק, געפּאַ-
 שטע. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט
 פּאַשען אויף דער זאַנקע. אַ די בהמות.
 2. האַדעווען אויף אַזוי אַז מע זאָל ווערן פֿעט.
 אַ גענוז אויף פּאַמלץ.

אָוועקפּאַרשען זיך — דפֿוו. אויך: לעבן
 גוט און זאָט, אָן אַרבעט, אָן זאָרגן. „סיאיי-
 דעמל פּאַשעט זיך אָוועק ביי אים שוין סיריטע
 יאָר“, רייד.

אָוועקפּאַרשן — [פּיינערן] אוטוו. פּאַר אָוועק,
 געפּאַרט. אָוועקשטאַרבן — וועגן בעל־חיים,
 וועגן מענטשן פּעיאָ. „קוים געפּועלט, דאָס
 פּערדעלע זאָל גיט עסן, נעמט עס און פּאַרט
 נאָר אָוועק“, פֿוול. — אַזאַ דבר־אחר (קאַרגון
 אַע) וועט גיט שטאַרבן. — וואָס? ער וועט
 לעבן אייביק? — ניין, ער וועט אַי, פֿוול.
 אַ נאָך עמעצן = אויסגיין נאָך עמעצן. גראַב.

אָוועקפּאַרערן — טרוו. ער אָוועק, געפּו-
 דערט. אַעט מיט זיך. 1. אַ לענגערע
 ציט אָדער וויפֿל עס איז נייטיק באַשיטן מיט
 פּווער. אַ דאָס פּנים, דעם האַלדז. 2. מיט
 פּווערן פּאַרדעקן, מאַכן נישט־אַנטיק. אַ די
 זומערשפּאַרעלעך.

אָוועקפּאַרעניש — טרוו. טע אָוועק, גע-
 פּוטעט. סל. אָוועקפּאַרעניש. אַ אַ קוגיל פֿאַ-
 דעם. אויך מיט זיך — אַ זיך פֿון אַ בלבול.

אָוועקפּאַרשען — אַקווו. טשע אָוועק, גע-
 פּוטשעט. סל. אָוועקפּאַרשען, אָוועקפּאַרשטען.
 אַ אַ פּאַר אויגן.

אָוועקפּאַרשען — אוטוו. ווע אָוועק, געפּו-
 זעט. אָוועקפּאַרשען, אַ אויפֿן בויך ווי אַ שלאָנג.
אָוועקפּאַרשן — טרוו. פּויק אָוועק, געפּויקט.

1. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע ציט
 פּויקן. אַ מאַרשן דעם גאַנצן אָונט. 2. דער-
 ציילן וועט אַרומ, אַרויסגעבן אַ סוף. אַ אַן
 עיזן פּאַר קינד און קייט. 3. דורך פּויקן
 באַזעטיקן, זיך באַפֿרעיען. אַ דעם אייגענעם
 שרעק. 4. אָוועקשטיסן, אַ די פּילקע.
אָוועקפּאַרעניש — דאָס (די), זי. (געדייער-
 ערדיקער) פּראָצעס פֿון אָוועקפּאַרשן.

אָוועקפּאַרען — דער, יס. וון זיך, קע, יס.
 ווער עס פּויקט אָוועק. די אַיין פֿון אַלע
 רכילותן.

אָוועקפּאַרעניש — דאָס & די, ען. טוואונג
 פֿון אָוועקפּאַרשן. אָו אַ וואָס פּאַרטומלט.
אָוועקפּאַרשן — פּוּך אָוועק, געפּוכט. אוטוו

— אַרויסגעבן, צעשפּרייטן פּוּך. „די חזיר-
 בלמלעך פּוכן שוין אָוועק“, טרוו — באַפֿרעיען
 פֿון פּוּך. אַ אַ בגד.

אָוועקפּאַרשען — טרוו. פּומפּע (אָוועק,
 געפּומפּעט). לר. דוּו אָוועקפּאַרשען —

אָוועקפּאַרשען — טרוו. טיר אָוועק,
 געפּונקטירט. 1. אָוועקשטעלן פּונקטן
 ביזן סוף. אַ אַ טייל פֿון אַ טאַבעלע, אַ אַ
 סכעמע. 2. פּאַרייטיק דורך פּונקטירן.

אָוועקפּאַרשען — טעווע אָוועק, גע-
 פּוטשעוועט. אוטוו — אָנהייבן אָדער אַ לעג-
 גערע ציט זיין ליידיק, פּוטשעווען. „מלחמה
 ציט פּוטשעווען אָוועק דערפֿער און שטעט
 לעך“. טרוו — ביזן סוף מאַכן ליידיק, פּוטש.
 די מגפה האָט אָוועקגעפּוטשעוועט גאַנצע גע-
 גנטן.

אָוועקפּאַרשען — אוטוו. טעווע
 אָוועק, געפּוטשעוועט. אָנהייבן אָדער
 אַ לענגערע ציט גאַרניט טאָן, אַרומגיין פּוטש
 און פּאַס. אַראַפּשלאַנגן זיך פֿון וועג אַ.

אָוועקפּאַרשען — [פּויעלען] טרוו. פּוועל אָוועק,
 געפּוועלט. אָוועקקריגן עפעס דורך בעטן,
 זיך באַמען, זיך משתדל זיין. אַ נייטיקע פּאַ-
 פּירן.

אָוועקפּאַרשן — דער, זי. אַקט פֿון אָוועקפּאַרשן.
 דער אַ פֿון זאַכן.

אָוועקפּאַרשען — די, ען. פּראָצעס אָדער רע-
 זולטאַט פֿון אָוועקפּאַרשן.

אָוועקפּאַרשען — טרוו. פּוּך אָוועק, געפּוצט.
 אַעט מיט זיך. 1. אַ לענגערע ציט
 פּוצן. אַ די שטיוול אַפּשער אַ שעה ציט.
 2. אַפּשאַפֿן עפעס וואָס טויג נישט דורך פּוצן.
 אַ דעם שטויב. 3. פּאַרשטעלן עפעס מיט
 אַ באַפּוצונג. אַ די אַפּגעריבענע שטעלן פֿון
 מלבוש. 4. אויפֿעסן גאַר גיך, ביז די טע-
 לער (טעפ) ווערן ליידיק. אַ אַלץ וואָס איז
 אַנגעגרייט. אַ דעם טשאַלנט איינס און צוויי.

5. אָוועקפּאַרשען, אָוועקגעבענע אַז מיטן באַ-
 טיט אַפּשאַפֿן, מבער זיין [במקום] וואָרט פּאַר
 אַ צאָל ווערען וואָס מע וויל נישט דערמאַנען
 בפּירושן. אַ אַלץ פֿון פֿלעשל. אַ זאַכן פֿון
 שטוב. אַ דעם יאָלד.

אָוועקפּאַרשען — דאָס (די), זי. (ער). אָוועק-
 פּוצונג (מיט ביטול). אַ יום־טובֿדיקע אַ,
 מיטטייגס געזאַגט.

אָוועקפּאַרשען — דאָס (די), זי. געדייער-
 דיקער פּראָצעס פֿון אָוועקפּאַרשן (זיך). אויך
 איר.

אָוועקפּאַרשען — דער, יס. וון זיך, קע, יס.
 ווער עס פּוצט אָוועק. גנב. דער אַ פֿון די
 קעשענעס. אַזי: ייש.

אָוועקפּאַרשען (זיך) — קע (זיך) אָוועק,
 (זיך) געפּוצקעט. דוּו אָוועקפּאַרשן (זיך) —
 מיט ביטול.

אָוועקפּאַרשען — דאָס (די), זי. פּראָצעס
 פֿון אָוועקפּאַרשען (זיך).

אָוועקפּאַרשען — קע אָוועק, געפּוקעט. אוטוו
 & טרוו — אָוועקפּאַרשן — אָוועקפּאַרשן —
 אוטוו — אָוועקפּאַרשען, לאַקל, טשערנאַביל. די
 ביימער האָבן אָוועקגעפּוקעט.

אָוועקפּאַרשען (קע) (נען) — טרוו. פּוּך (קע)
 אָוועק, געפּוּך (קע). אָוועקפּאַרשען; דוּו
 אָוועקפּאַרשען —

אָוועקפּאַרשען — [פּאַסערן] טרוו. פּטר אָוועק,
 געפּטרט. 1. אינגאַנצן קאַליע מאַכן, איר
 בערפֿירן סיזאַל פּאַרלירן דעם ווערט. אַ אַ
 מאַשיק, אַ שטיקל אַרבעט. 2. אין ניוועץ
 ברענגען, לאָזן דורכגיין אָן נוצן. אַ די ציט,
 די גוטע געלעגנהייט. 3. מיט אַ תּירוץ, אָן
 אויסרייד, פּלומרשטן מיטל — דערווּשטערן,
 זיך באַפֿרעיען פֿון עפעס אָדער עמעצן וואָס
 איז נישט באַקוועם. אַ אַ גוּדיק, איינעם וואָס
 קומט מאַנען. אַ אַן אַנשיקעניש מיט עפעס.

4. דורכפֿירן אויבנאָויפֿיק אָדער פּלומרשט,
 ווי נישט איז יוצא זיין קעגן עפעס וואָס איז
 אַ מוּו, אַ חובֿ. אַ דאָס דאַווען אין פּינף
 מינוט. 5. במקום ווערע פּאַר טוואונגען מיטן
 ב באַזיגן: אָוועקפּאַרשען, אָוועקפּאַרשען, אָוועק
 בלעבן; אָוועקשלאַנגן, אָוועקהאַנגען. אַ אַן
 אַנפֿאַלער, אַ שוואַג. איר: אַ זיבן פּליגן מיט
 איין קלאַפּ. 6. במקום ווערע פּאַר טוואונגען
 מיטן ב באַזיגן עס זאָל גיט זיין (ווערן): אויפֿ-

עסן, אויסטרינגען אַע. אַ אַלץ וואָס אין טאַפּ.
אָוועקפּאַרשען — דאָס (די), זי. פּראָצעס
 אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקפּאַרשן. גיט קיין
 גרינג אַ.

אָוועקפּאַרשען — טרוו. קע אָוועק, גע-
 פּיאַווקעט. אָוועקווייגן ווי אַ פּיאַווקע. אַ דאָס
 בלוט פֿון עמעצן.

אָוועקפּאַרשען — נעווע אָוועק, גע-
 פּיאַנעוועט. גראַבלעך. אוטוו — אָנהייבן אָדער
 אַ לענגערע ציט שיפורן. אַ גאַנצע טעג און
 וואָכן. טרוו — אָוועקפּאַרשן געלט אָדער ווערט-
 זאַכן אויף שיפורן. אַ אַלץ ביז אַ פּאַדעם.

אָוועקפּאַרשען — די, ען. פּראָצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אָוועקפּאַרשן.

אָוועקפּאַרשען — טרוו. ניק אָוועק, גע-
 פּיניקט. אַעט מיט זיך. אָוועקפּאַרשען,
 אָוועקמושטען. אַ עמעצן מיט שטום שחמ-
 געניש.

אָוועקפּאַרשען — טרוו. קל אָוועק, גע-
 פּיניקלט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע
 ציט פּיניקלען. אַ אַ מאַרש און גאַרניט אויפֿ-
 העלן.

אוועקפיכען — אוטו. קע אוועק, גע- פיקעט. טל. 1. אוועקאפען, אי גיענדיק בארג ארויף. א ווי א לאקאמאטיוו, הען ער רירט זיך פון ארט. 2. אוועקפיכען. <

אוועקפילדערן — אוטו. דער אוועק, גע- פילדערט. 1. אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט פילדערן, שטארק טומלען. א' אוט די אויערן צו פארשטאפן. 2. דערוועטערן זיך מיט א געפילדער. די קינדער פילדערן אוועק אין חולד ארצין. <

אוועקפילדערניש — דאס (די), זין. פרא- צעס אדער רעזולטאט פון אוועקפילדערן. <

אוועקפילנטווען — טרוו. געווע אוועק, געפילגעוועט. אוקר. אנהייבן אדער א לעני גערע צייט אכטונג געבן, צוהיטן. א' עמעצן ווי א ציטעריק קינד. <

אוועקפילשוין — [...]פילפלען] < אוועקפיל- פולן. <

אוועקפויכען — טרוו. פיימס אוועק, גע- פיימסט. 1. אוועקרייבן מיט פיימס. 2. אוועקפאלירן מיט פיימס פֿעל פֿון דער רעכטער זייט (פארמעטמאכער). א' א פֿעל. <

אוועקפוינטלען — טל אוועק, געפוינטלט. אוטו — אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט פוינטלען (וועגן אויגן, פֿינערלעך אט). טרוו — אוועקשטעלן פוינטלעך. א' דאס פאפיר. <

אוועקפוינקלען — קל אוועק, געפוינקלט. (מיט ביטול). אוטו — אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט רעדן א סך, טענהן, זידלען, ארויסקומען מיט א מענה'לשון. א' מויל אויף שרויפן, פוינקלט זי אוועק איז גיטא קיין דיינוי, רייד. טרוו — דערוועטערן דורך א סך רייד, טענות. זי קען א' אפילו דעם ספראוויק. <

אוועקפוינקלען זיך — אוטו. < דפּו. 1. אנהייבן וויינען (געוויינטלעך וועגן קיני דער). 2. קוזו זיך דורכרעדן א לענגערע צייט. <

אוועקפויסקעווען (זיך) — קעווע (זיך) אוועק, (זיך) געפויסקעוועט. דזו אוועק פויסקלען (זיך), נאר אויף אן אומאיידעלן ארפן. <

אוועקפויסקעניש — דאס (די), זין. פרא- צעס אדער רעזולטאט פון אוועקפויסקעווען (זיך). <

אוועקפוינען — טרוו. פיע אוועק, געפוינעט. פּר, אוקר. אוועקטרינקען (פּעיט); אוועקוויפן. א' א בוטל סאמאהאן. <

אוועקפוינערען — טרוו. גע אוועק, גע- פיערגעט. אוקר. אוועקפערן, ביזן טוף קא- ליע מאכן, איבערפירן. א' א שטיקל ארבעט. <

אוועקפוינעשטען — טרוו. שטשע אוועק, געפוינעשטען. אוועקצערטלען, אוועקקעכ- לען אוועקבלעזען. א' א בריקוויג. מיט זיך — א לענגערע צייט זיך פארציען, זיך איבערנעמען. שפילן דעם שוואכן, דעם בא- עחלטן, וואס פארדינט צערטלעכקייט. א' זיך ווי אן אויסקוועינט קינד. <

אוועקפוינען (ע) — פייפּע(ע) אוועק, געפוי- פּע(ע). אוטו — אנהייבן אדער א לענגערע צייט פייפּע(ע). טרוו — דזו אויפפיי- פּע(ע) <

אוועקפויפקען — טרוו. קע אוועק, גע- פייפקעט. אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט רייכערן א פייפקע. אויך: א' א ציגארעטל. <

אוועקפויזלען — טרוו. צל אוועק, גע- פויזלט. אוועקפטרן פויזלעכווייז; צעפויזלען. א' א גאנצע חלה. <

אוועקפויקן — טרוו. פיק אוועק, געפויקט. אויך מיט זיך. 1. אוועקעסן פויקנדיק מיטן פראבל. די הינער האבן אוועקגעפויקט די פראפע. 2. באפטיקען דורך פיק. א' די פֿעדערן, די לילדער. 3. אויסקלעכערן מיטן פראבל. א' א לאך אין זאק. 4. טרעפן אין ציל ביים ווארפן, שיסן אט. (גאקל, טשערנא- ביל). א' א שטיין אין קאפ ארצין. <

אוועקפויקעניש — דאס (די), זין. געויער- דיקער פראצעס פון אוועקפויקן. <

אוועקפויכען — כע אוועק, געפויכעט. אוטו — הוסטן א לענגערע צייט (וועגן פֿערד). דאס פֿערד האָט אוועקגעפויכעט. טרוו — אוועקהוסטן עפעס מיט אונטערענונג. א' א שטיק לייכעץ פון האַלדז. <

אוועקפוינען — טרוו. רע אוועק, געפוינעט. אוקר. דזו אוועקפוינען. <

אוועקפוינקען — טרוו. קע אוועק, געפוי- קעט. אוועקשמעקן מיטן שנוק. א' מיטן חזירישן שנוק דעם בארג מיסט. <

אוועקפוישטען — שטשע אוועק, גע- פוישטעט. אוטו — אנהייבן אדער א לעני גערע צייט ארויסברענגען שטילע, דינע, גריל- ציקע קלאנגען (וועגן פֿייגעלער, מייזעלער, עופֿעלערך). טרוו — דזו אויפּווישטען. <

אוועקפוישן — פיש אוועק, געפוישט. אוטו — אנהייבן אדער לענגער ווי געוויינטלעך ארויסקלאָזן השתנה. משתין זמן אין זייט פון עפעס. טרוו — דזו אויפּווישן. <

אוועקפויכען — אוטו. קע אוועק, גע- פויכעט. א לענגערע צייט וויינען קרעכצן- דיק (פּעיט). געוויינטלעך וועגן א קינד. <

אוועקפלאַנגן — טרוו. פלאַג אוועק, גע- פלאַנגט. א לענגערע צייט פאַרשאַפֿן צרות. א' די קבוצים מיט הונגער און קעלט. אויך מיט זיך. <

אוועקפלאַנגעניש — דאס (די), זין. (געדויר- ערדיקער) פראצעס פון אוועקפלאַנגן (זיך). <

אוועקפלאַר(י)ען, פלאַר(י)ען — פלאַר(י)ען — טרוו. ד(י)ע, ד(ו)ש(י)ע, דעווע אוועק; געפלאַר(י)עט, געפלאַר- ד(ו)ש(י)עט, געפלאַרעוועט. 1. אנפלאַדען, געבוירן א גרויסע צאל קינדער (וועגן בעלי- חיים; וועגן מענטשן פּעיט). א' א שטוב פֿרע- סערט. 2. א לענגערע צייט קינדלען. א' ביז איבער פֿערציק. מיט זיך — אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט האבן קינדער (פּעיט). <

אוועקפלאַווען — טרוו. ווע אוועק, גע- פלאוועט. אוקר. טל. אוועקלאָזן מיטן וואַסער. א' פליטן אראפ דעם וואַסער. <

אוועקפלאַמשי(ק)ן — טרוו. טשי(ק) אוועק, געפלאַמשי(ק)ט. ענדיקן מאַכן פלאַמשי. א' א בערגל. <

אוועקפלאַנגמירן — טרוו. טיר אוועק, געפלאַנגמירט. דזו אויספלאַנגמירן. <

אוועקפלאַנגעווען — טרוו. טעווע אוועק, געפלאַנגעוועט. אוועקהובלען מיטן גרויסן הובל (סטאליערע). <

אוועקפלאַנגען — טרוו. טע אוועק, גע- פלאַנגעט. טל. דזו אוועקפלאַנגערן. <

אוועקפלאַנגעניש — דאס (די), זין. (גע- דויערדיקער) פראצעס פון אוועקפלאַנגעט(ר)ן. א' אן א סוף. <

אוועקפלאַנגערן — טרוו. טער אוועק, געפלאַנגערט. 1. פּונאַנדערוויקלען, פּונאַני- דערדייען. א' א קויל. 2. ארויספירן פון א פלאַנגער, מאַכן גלפֿך, ריכטיק. א' עמעצן פון א פּאַרדרייעניש, בבלול אט. 3. שטאַרק פאַר- פלאַנגערן. א' אַלץ אין איין קויל, קופּע. <

אוועקפלאַנגירן — טרוו. גיר אוועק, גע- פלאַנגירט. 1. אנהייבן אדער א לענגערע צייט פלאַנגירן. א' אן ארבעט אויף עטלעכע יאר. 2. עפעס אפשאפן, באזמטיקן מיט (איבער) א געוויסן פלאַן. א' דעם איצטיקן מארקפלאַן און אים אריבערטראַגן מתווצן שטעטל. <

אוועקפלאַפלען — פל אוועק, געפלאַפלט. אוטו — אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט רעדן סתם. אן אן איהאלט אדער פוסטע רייד. טא! מילא מע קען אזוי אוועקויצן און אוועקפלאַפלען ביז טאג... שט, אין שטורעם. טרוו — דזו אויספלאַפלען. <

אוועקפלאַפלעניש — דאס (די), זין. גע- דויערדיקער פראצעס פון אוועקפלאַפלען. אן א' פון קינדער. <

אוועקפלאַפלער — דער. ס. וונ זין, קע, ס. ווער עס פלאַפלט אוועק. דער א' פון די סודות. <

אוועקפלאַפלעריי — דאס & די, ען. טר- אונג פון אוועקפלאַפלער. אן א' פון באַרע- דערקעס. <

אוועקפלאַצן — אוטו. פלאַץ אוועק, גע- פלאַצט. 1. מיטאמאל פלאַצן, דאס גלעזל פון לעמפל (דאס אזוי פון טיך, דער פלאַץ אט) פלאַצט אוועק. 2. פּלוצעם ווערן אויס, צע- שטערט ווערן איבער עפעס. די אונטערענונג (דער פלאַץ די אידיע אט) פלאַצט אוועק. 3. (וועגן באַשעפֿענישן) געבערן. די קאַץ האָט אוועקגעפלאַצט. 4. האַבן גרויס ער- געריגש. <

אוועקפלאַצעניש — דאס (די), זין. פראַצעס פון אוועקפלאַצן. <

אוועקפלאַשמען — טרוו. שטשע אוועק, געפלאַשמעט. אוקר. אוועקנייען א טאַפּע- לע נאַט (שנידערע). א' א זויס. <

אוועקפלוטע(ווע)ן — טעווע אוועק, גע- פלוטעוועט. אוטו — אנהייבן אדער א לעני גערע צייט פלוטעווען, דרייען, טאן קרום, גיט ערלעך. טרוו — אוועקנעמען דורך פלאַש- קייט. א' פון עמעצן דאס לעצטע. <

אוועקפלוטע(ווע)ן זיך — אוטו. < דפּו. אויספלאַנגערן זיך, אַרויסבאַפֿרענען זיך פון פלאַנגער. א' זיך זיך, א שר-קרבלבול. <

אוועקפלוידערן — אוטו. דער אוועק, גע- פלוידערט. אנהייבן אדער א לענגערע צייט א סך פלוידערן, רעדן נאָרישקייטן. אַחוּצדעם <

האָב איך נאָך באַדאַרפֿט קענען אַ אַזוי ווי אַ פּאַפּוגי איבער יענעם עפעס אַ שטיקל מליצה, ממוס, קליאָטעט.
אָוועקפּלוּישׁ(ען) — אַוטו. פּלוּישׁ(ע) אַזעק, ~געפּלוּישׁ(ע)ט. אַזעקפּלוּידערן, אַזעקפּלאַלען.

אָוועקפּלומפּן — טרוו. פּלומפּ אַזעק, ~געפּלומפּט. 1. דוּו אַזעקפּומפּ(ע)ן, אַזעקפּאַמפּ פּען. 2. אַזעקפּוּלען, אַזעקשטעקן (גב' כּיִם־פּראָך), אַ אַלאַל.

אָוועקפּליאַטקעווען — טרוו. קעווע אַזעק, ~געפּליאַטקעוועט. אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צייט באַרעדן, טריבן רכילות. אַ גאַנצע זעק ניט־געשטינגס וועגן (אויף) עמעצן.

אָוועקפּליאַמען — טרוו. מע אַזעק, ~געפּליאַמעט. זייער קאַנטיק פּאַרפּלעקן. אַ אַ טינט־פּליאַמע אויף אַ חניס העמד.

אָוועקפּליאַנטרעווען — טרוו. רעווע אַזעק, ~געפּליאַנטרעוועט. (סטאַלירע, מולירע). אַזעקמעסטן מיט אַ פּליאַנטער (האַגשור), זען צי עפעס איז אַקוראַט ווערטיקאַל. אַ די מויר ערהאַנט.

אָוועקפּליאַסקען — דוּו אַזעקפּליוסקען, ~פּלוּישׁקען.

אָוועקפּלויבן — כּע אַזעק, ~געפּלויבט. אַוטו — אומפּ. מיטאַמאַל אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צייט שטאַרק רעגענען. אַ אַ גאַנצן מעת־לעת. טרוו — גיך, מיט אַ סך האַסער אַזעקגיטן, אַזעקשענקען. אַ די פּאַמעשאַף, אַן עמער האַסער. אַ קללות.

אָוועקפּלויבעניש — דאַס (די), זין. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַזעקפּלויבן.

אָוועקפּלויסקען, פּלוישקען — טרוו. טעק, טעק אַזעק, ~געפּלויסקעט, ~געפּלויסקעט. 1. אַזעקגיטן מיט אַ געהילך. אַ די זופּ אין פּאַמעצען. 2. ענדיקן מאַכן עפעס אַ מאַכל אין כאַפעניש. מיט זיך — שטיינדיק, שפּריציגדיק, זיך באַזן אַ לענגערע צייט. אַ זיך מעשה יוגל.

אָוועקפּלויטע(ווען) — אַוטו. טע(ווע) אַזעק, ~געפּלויטע(ווע)ט. > טל. пилнтоваць. > פּליטה. (גנבים־שפּראַך) אַנטלויפֿן פֿון אַ סכּנה. אַ פֿון קיטשמאַן [= אַנטלויפֿן פֿון תּפּיטהן].

אָוועקפּלויטעקען — סקע אַזעק, ~געפּלויטעקעט. אַוטו — אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צייט פּאַסטן מיט די הענט (חי אַ צייכן פֿון צופּרינגקייט). טרוו — 1. דוּו אַזעקפּלויסקען. 2. געבן הילכיקע פעטש. אַ אַ פּאַר פּעיערדיקע פעטש.

אָוועקפּלויטעקעניש — דאַס (די), זין. גע' דויערדיקער) פּראָצעס פֿון אַזעקפּלויטעקען.

אָוועקפּלויטעשען — טרוו. פּלויטעשע אַזעק, ~געפּלויטעשעט. טל. אַזעקפּלאַלען, אַזעקפּלוּידערן; אַזעקזאָגן ליגנס.

אָוועק פּלעזיר — פּראָזע, פּר. מיט פּאַרגע' ניגן.

אָוועקפּלעטן — טרוו. פּלעט אַזעק, ~געפּלעט. 1. ענדיקן פּלעטן, פּרעסן. אַ אַ העמד אויף שבת. 2. פּלעטן אַ לענגערע צייט. 3. מיט פּלעטן אַפּשאַפֿן. אַ די קניישן פֿון מלבוש. 4. מיט אַ שווערער זאַך מיט

אַמאַל צעקלאַפֿן, צעברעכן. אַ דעס קאַפּ, דעס מוח. 5. פּאַרענדיקן אַ לאַטערע. אַ אַ סאַמאַחאַר, אַ גראַמאַפֿאָן.

אָוועקפּלעטעכץ — דאַס (די), זין (ער). אומ' געראַטענער אופֿן פֿון אַזעקפּלעטן. אויך מיר אַן אַ.

אָוועקפּלעטעניש — דאַס (די), זין. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אַזעקפּלעטן.

אָוועקפּלעטען — [פּלעטען] פּלפּול פּיל פּיל פּל אַזעק, ~געפּלעט. אַוטו — אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט פֿירן אַ פּלפּול. טרוו — 1. צו נישט מאַכן, בטל מאַכן דורך אַ פּלפּול. אַ דעס חילוק צווישן צוויי שיטות.

„אַזעקפּלאַזן און אַ די באַרעכטיקונג...“ ש. ביגל, סח, 1954 IV 30. 2. דורך אַ פּלפּול אַזעקפּירן עפעס אין אַ פּאַרקערטער אַדער אומגעריכטער ריכטונג. אַ אַ גלמכע זאַך קיין האַצעפּלאַץ.

אָוועקפּלעטעניש — דאַס (די), זין. געדויער' דיקער) פּראָצעס פֿון אַזעקפּלעטן (אויך מיט איר בייטעם).

אָוועקפּלעטען(ען) — [פּאַסלען] טרוו. פּסל [פּאַסל] אַזעק, ~געפּלעט. 1. לעצטיגליטיק באַשטימען, פּסקענען אַן ע־פּי זין איז פּסול, פּעלערדיק, ניט ריכטיק. אַ אַן עדות. 2. דער קלערן אַן עס איז ניט גילטיק (פֿון שטאַנד־פּונקט פֿון געזעץ). אַ אַ דאָקומענט. 3. אויס־בראַקירן.

אָוועקפּרעכען — [פּאַסקענען] טרוו. פּסקן (פּסקע) אַזעק, ~געפּרעכט (געפּרעכט). 1. פּאַרענדיקן אַרויסטראַגן אַ באַשלוס ע־פּי זין, לויט דער הלכה; פּאַרמולירן אַ לעצטיגלי־טיקע תּשובּה אויף אַ שאלה (וועגן כּשר און טריף, איסור און היתר). אַ אַ שאלה. 2. אַרויסטראַגן אַ פּסקדין אין אַ דין־תּורה. אַ קנס לטובּת דעם גערעכטן צד. 3. ווי אַ מומחה, אויטאָריטעט, לעצטיגליטיק ענטפֿערן אויף אַ פּראָגע.

אָוועקפּרעכען — טרוו. פּעך אַזעק, ~געפּרעכט. אַזעקשמירן (←) מיט פּעך. אַ אַ פּישערשיפֿל. אַ גראַבע ווערטער.

אָוועקפּרעכענען — אַוטו. גע' אַזעק, ~געפּרעכענט. אינגאַנצן געשוואַלן ווערן. קללה: אַ זאַלטו ווי אַ באַרג.

אָוועקפּרעכען — טרוו. פּעלץ אַזעק, ~געפּרעכעט. ענדיקן באַדעקן (באַשלאָגן) מיט פּעלץ. אַ אַ פּאַלטן אויף היינטער.

אָוועקפּרעכענען — טרוו. דול אַזעק, ~געפּרעכענט. 1. אַזעקשמירן (←) מיט אַ פּעך דול. 2. אַזעקפּאַרבן ווי סיניט איז; צושמי רן אַ ביסל מיטן פּענדול. אַ די ברעגעלעך און ווינקעלעך.

אָוועקפּרעכענען — טרוו. טע אַזעק, ~געפּרעכענט. אַזעקגיטן די פּיס (פֿון אַ פּערד, בהמה). אַ דאַס פּערד און עס לאַזן אויף דער לאַנקע.

אָוועקפּרעכענען — אַוטו. קע אַזעק, ~געפּרעכענט. אַזעקפּלאַץ. אַ לאַמטערן־גלאַז פּענ' קעט אַזעק אין רעגן.

אָוועקפּרעכענען (זיך) — טע (זיך) אַזעק, (זיך) ~געפּרעכענט. אוקר. דוּו אַזעקפּיעש' טשען (זיך).

אָוועקפּרעכענען I — טרוו. יקל אַזעק, ~געפּרעכט. 1. אַזעקגעמען פּעקלעכוכיז. 2. אַזעקפּטרן, אַזעקרוימען בשתיקה אַדער אין כאַפעניש. אַ די טריפּהנע סחורה איידער עמעצער וועט עס אַנשמעקן. 3. במקום הוּאַרט פּאַר אַזעקרגענען אַ. אַ דעס מסור אויף יענער וועלט.

אָוועקפּרעכענען II — טרוו. דפּו. דוּו אויספּילקען; אויספּילקען און אַזעקשטעלן. **אָוועקפּרעכענען זיך** — אַזעקפּרעכענען 1. זיך אַפּטראַגן, זיך אַריבערקלאַפּן; רעזיגנירן; אַזעקשטאַרבן אַ. „קען מען זיך אַ פֿון דער זינדיקער העלטי, ממוס, שם און יפּת'.

אָוועקפּרעכען — כּע אַזעק, ~געפּרעכעט. פּאַד, מג. דוּו אַזעקפּירכען. ←.

אָוועקפּרעכען — רע אַזעק, ~געפּרעכט. פּאַד, מג. אַוטו — זיך ווּאַרפֿן מיט אימפעט קעגן עמעצן. אַ קעגן אַלעמען חי אַ צערייצטער אַקס. טרוו — אַזעקפּלאַפּן, אַזעקשלאָגן. אַ אויפֿן טיך דאַס גרעט.

אָוועקפּרעכען — טרוו. של אַזעק, ~געפּרעכט. שלט. ענדיקן מיטן און אויסטיילן די קאַרטן. ערלעך אַ די קאַרטן.

אָוועקפּרעכען — טרוו. ביר אַזעק, ~געפּרעכט. פּראָבירט. 1. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט אויספּרובירן. אַ אַ גאַלד, אַלקאַהאָל. 2. אַ לענגערע צייט מאַכן פּראָבע פּאַר אַ פּאַרשטע' לונג.

אָוועקפּרעכען — טרוו. גע' אַזעק, ~געפּרעכט. אוקר. טל. 1. אַזעקפּרווון, אַזעקפּאַרשן; אַ די כּוחות. 2. ענדיקן פּאַרווכן. אַ אַ מאַכל. 3. דוּו אַזעקפּראָבירן, 23.

אָוועקפּרעכען — טרוו. זיר אַזעק, ~געפּרעכענט. 1. אַ לענגערע צייט פּראַ' דוצירן עפעס. 2. אויף גיך ניט־געראַטן אויספּראָדוצירן. ←. 3. אויספּריקן מוּזן אַ וואָס מער אַרטיקלען כּדי אויסצופּילן די נאַר' מע'.

אָוועקפּראָווען — טרוו. זוע אַזעק, ~געפּראָוועט. 1. ענדיקן צורעכט מאַכן. אַ דעם פּלוּישׁ, אַ שטיקל אַרבעט. 2. אַזעקשיקן. אַ די פֿורן סחורה. 3. אויסריכטן גוט צוגרייט טן און אַזעקשיקן. אַ עמעצן אויף אַ וויטער נסיעה. 4. ענדיקן אַדער אַ לענגערע צייט דורכפֿירן אַ צערעמאָניע אַ. אַ אַ סדר, טיש.

אָוועקפּראָווען זיך — דפּו. ווערן בע' סער, געזינטער, אויסגעהאַלטענער, געזעצטער. אַ זיך ווערן אַ מענטש. אַ זיך נאָך אַ לאַז' גער קראַנקייט.

אָוועקפּראָווענען — טרוו. יעווע אַזעק, ~געפּראָווענעט. טל. 1. אַזעקפּראָווען אַ ליידיקגייער פּראָווענעט אַזעק גאַנצע וואָכן. 2. אַנהייבן אַדער אַ לענגערע צייט פּערן ניט־זידישע רוטעג, גאנות. אַ אַ פּאַסכע.

אָוועקפּראָזשען — טרוו. זישע אַזעק, ~געפּראָזשעט. וואָ פּאַד, קנעו' גוב', גאַליציע. 1. אַזעקפּראָזשן אַ טעמעטשקעס אויף שבת; אַ קאַלטעטן. 2. אַזעקפּרענען, אַזעקפּאַכן. אַ מילך.

אָוועקפּראָטען — טרוו. פּראָטע אַזעק, ~געפּראָטעט. אויך: ~פּראָטען. טל. אוקר. באַהאַלטן. אַ דאַס קניפל הינטער דער פּאַזעכע (פּאַזעכע).

אָוועקפּראָטען — טרוו. פּראָטע אַזעק, ~געפּראָטעט. אויך: ~פּראָטען. טל. אוקר. באַהאַלטן. אַ דאַס קניפל הינטער דער פּאַזעכע (פּאַזעכע).

אָוועקפּראָטען — טרוו. פּראָטע אַזעק, ~געפּראָטעט. אויך: ~פּראָטען. טל. אוקר. באַהאַלטן. אַ דאַס קניפל הינטער דער פּאַזעכע (פּאַזעכע).

אױועקפראַטעמטירן — טיר אױעק, ~ (גע) פראַטעמטירט. אווטו — אָנהייבן אָדער אַ לענ־ גערע ציט פראַטעמטירן. אַ קעגן אומרעכט. טרוו — גיט באַצאלן אַ וועקסל, לאַזן אים גיין אין פראַטעסט.

אױועקפראַטשען — טרוו. טשע אױעק, ~ געפראַטשעט. אױעקלאַפן וועט מיט אַ פראַטש, פראַלניק. אַ גרעט בים טשן אויף אַ שטיין.

אױועקפראַלן — פראַל אױעק, ~ געפראַלט. אווטו — 1. אױעקפלאַצן, אויפרייסן מיט אַ געהילך. 2. דריטפערזאָניק. זיך צעטראַגן אין דער־לופטן מיט אַ קנאַקער. דער דונער פראַלט אױעק. טרוו — פּלוצלינג, האַסטיק צעפענען, אויפרייסן. אַ די טיר.

אױועקפראַטשען — טעווע אױעק, ~ גע־ פראַטשעוועט. אווטו — ביזן סוף זיך אויפ־ פירן פראַסט, גיט־אידל, גראַב. אַ אויף אַ בעל־עגליסקן אױפן. טרוו — אױעקמאַכן גיט פאַמעניש. אַ אַ שטיקל אַרבעט.

אױועקפראַפן — טרוו. פראַפ אױעק, ~ גע־ פראַפט. אױעקשטאַפן, ענדיקן פאַרשטעקן מיט קאַרקן. אַ אַ פלאַש נאַליחוקע, סױזאַל זיך גיט אויסדיכען די שטאַרקייט.

אױועקפראַפֿטירן — טרוו. טיר אױעק, ~ (גע)פראַפֿטירט. אָנהייבן אָדער אַ לענגע־ רע ציט אַרויסבאַקומען רוח. פֿון ערשטן טאַג אַ לייטישע סומעס פֿון געשעפט.

אױועקפראַצעווען — אווטו & אַזווז. צעווע אױעק, ~ געפראַצעוועט. אױעקהאַרעווען; אַג־ הייבן אָדער אַ לענגערע ציט אַרבעטן שווער. אַ אַ גאַנץ לעבן פֿאַרן הויזגעזינדיג. אַ טאַטש־ קע־אַרבעט פֿאַרן פּינסעס שטיקל ברויט.

אױועקפראַצעסירן — טרוו. טיר אױעק, ~ (גע)פראַצעסירט. אױעקטרעבן, באַזיטיקן, באַפֿרענען פֿון פעסס דורך אַ פראַצעס אין גע־ ריכט. ״מיר האָבן געליטן פֿון אים ביז מיר האָבן אים אױעקגעפראַצעסירט״. רייד. אַלס מיט זיך — קזווז. אַ לענגערע ציט זיך משפּטן מיט עמעצן. אַ זיך פֿאַר אַ ירושה, איבער אַ שותפות.

אױועקפראַטיבירן, ~ פראַקטיקירן — טרוו. ציר, קיר אױעק, ~ פראַקטיצירט, ~ פראַקטיקירט. 1. אַ לענגערע ציט זיך פֿאַר־ נעמען מיט מעדיצין (אויך מיט אַן אַנדער פראַפעסיע). אַ מעדיצין, אַדוואַקאטור. 2. אַ לענגערע ציט פראַקטיצירן פעפעס. אַ מיאוסע שטיק.

אױועקפראַקלאַמירן — טרוו. מיר אױעק, ~ געפראַקלאַמירט. לעצטגילטיק לאַזן היסן אויף אַ פֿייערלעכן אױפן. אַ אַן אַמגעסטיע.

אױועקפראַשען — טרוו. טשע אױעק, ~ גע־ פראַשעט. 20. אױעקשטיובן. אַ מעליקע זעק.

אױועקפראַברין — טרוו. ביר אױעק, ~ (גע) פראַברירט. 1. אױעקפראַווז. 2. אױעקמעסטן; אױעקטעטירן. < אױעקפראַבירן.

אױועקפראַרדען — טרוו. דע אױעק, ~ גע־ פראַרדעט. דזוו אויספראַרדען <.

אױועקפראַרווין — טרוו. פרוו אױעק, ~ גע־ פרוווו. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט פרוווו. אַ די כוחות. 2. דזוו אויספראַרווין <.

אױועקפראַרייך — אווטו. פּרנץ אױעק, ~ גע־ פרייכט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט

פרייכן, סאַפען, אַטעמען שווער. אַ ווי נאַך אַ שווערער אַרבעט.

אױועקפראַרייכעניש — דאַס (די), זי. געדויער־ דיקער פראַצעס פֿון אױעקפרייכן.

אױועקפראַרייזן — פרייע אױעק, ~ געפרייעט. אויך: ~ פראַרייזן. אווטו — אױעקשוויצן. אַ אין דער שוויצבאַד. טרוו — אַזנאָקאָן, אַזני דעמפּן. אַ אַ צימעס אויף אַ קליין פֿייערל.

אױועקפראַריסקען — טרוו. סקע אױעק, ~ גע־ פריסקעט. 20. אױעקפרייצן. אַ וואַסער אויף אַ בגד בים פּרעסן.

אױועקפראַרעגלען — טרוו. גל אױעק, ~ גע־ פראַרעגלט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט פראַרעגלען. אַ אַ פֿיש, אייער; אַ אַזנאָקאָן, אַזני

אױועקפראַרעדיקן — טרוו. זיך אױעק, ~ גע־ פראַרעדיקט. אויך: ~ פראַריידיקן. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט פראַרעדיקן, דרש(ע)נען. אַ מאַראַל.

אױועקפראַרענט(עווען) — טרוו. טעווע אױעק, ~ געפראַרענטעוועט. ענדיקן פֿאַרלייגן מיט אַ פּרענט(ע), פֿלאַקע, שטיק אַזווז. אַ די לאַדנס, טיר און פֿעצטער.

אױועקפראַרעסן — טרוו. פּרעס אױעק, ~ גע־ פּרעסט. אויך מיט זיך. 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט פּרעסן. 2. אױעקדרי־ קן, אױעקוועטשן. אַ בוימל. 3. אַרויס באַקומען פעפעס אויף כוח אָדער מיט אינטר־ גע(ט). אַ פֿון יענעס דאַס לעצטע. 4. אויס־ פּרעסן.

אױועקפראַרעסעכץ — דאַס (די), זי. אַנווער פֿון מאַטעריאַל אָדער וואַג בים פּרעסן.

אױועקפראַרעסעניש — דאַס (די), זי. געדויער־ דיקע אױעקפּרעסענונג.

אױועקפראַרעפלען — טרוו. פּל אױעק, ~ גע־ פּרעפּלט. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע ציט פּרעפּלען, רייזן גיט־קלאַר, שלינגען חער־ טער. אַ אַ מאַליטווע ווי אַ גלח.

אױועקפראַרעפּלעניש — דאַס (די), זי. 1. גע־ דויערדיקער פראַצעס פֿון אױעקפראַרעפלען. אַן אַ אַן אַ סוף. 2. (פּעיאַ) אַ גיט־יידיש געפּעט.

אױועקפראַרעשטלען — [...]פּעשטלען] טרוו. פּשטל [פּעשטל] אױעק, ~ געפּעשטלט. 1. אָנהייבן (אָדער אַ לענגערע ציט) פּשטלען, פרוווו דער־ חייזן מיט זיטיקע, צום ענין צוגעשלעפּטע ראיות. אַ אַ פּשט אַן פֿון חשס זאַל חערן שוואַרץ. 2. צו גיטש מאַכן, בטל מאַכן מיט אַ פּשטל. אַ אַ חוכטיקן ענין. פֿאַקטן...רעדן זיער אייגענע שפראַך, וואַס קיינע פּשטלעך אָדער חקירות קאַנען גיטש אַ אָדער אױעק חקירהגעניץ, ש. מאַרגאַשעט, טמו, 1954 III 6.

אױועקפראַדערן — טרוו. דער אױעק, ~ גע־ פֿאַדערט. 1. אַרויספֿאַדערן; פֿאַרלאַנגען אַז עפעס אָדער עמעצער זאַל אױעק פֿון דעם אַרט וואו מע געפֿינט זיך. 2. פֿאַדערן אַ לענגערע ציט.

אױועקפראַב(ען) — טרוו. פֿאַך (פֿאַכע) אױעק, ~ געפֿאַכע(ע). אױעקטרייבן מיט אַ באַוועגונג פֿון האַנט, מיט פעפעס אַ זאַך. אַ פֿון זיך די פֿליגן.

אױועקפראַבלן — טרוו. פֿאַלב אױעק, ~ גע־ פֿאַלבט. אױעקבייגן, פֿאַרבייגן און מאַכן אַ פֿאַלב. אַ די איבעריקע לענג פֿון אַ מלבוש.

אױועקפֿאַלגן — טרוו. פֿאַלג אױעק, ~ גע־ פֿאַלגט. אויספֿאַלגן, פֿאַלגן אינגאַנצן אָדער אַ לענגערע ציט. אַ אַ פֿאַר יאַר און דערנאַך זיך בריקעווען.

אױועקפֿאַלזן — אווטו. פֿאַל אױעק, בין גע־ פֿאַלן [האַב — אין זר: גראַדע, דוינסק אַאַ]. 1. אַגידערפֿאַלן, פֿאַלן פֿון די פֿיס. *מיט איין בלאַז פֿאַלט ער אױעק = ער איז זייער אַ שוואַכער. 2. אַראַפֿלאַזן זיך, זיך לייגן. אַ אויף דער קאַנאַקע. *די זומערדיקע היצן הויערן... ביז זון פֿאַלט אױעק הינטערן טשך, א. קאַהאַן, מננטשן פֿון אַלקער.

3. פֿאַלן אין חלשות. *צו געילה זענען צוויי יודענס אױעקגעפֿאַלן אין דער חיי־ בערשער שול. 4. (פּלוצעם) שוואַך ווערן, פֿאַרלירן כוחות. *...אַנדערע מדינות זענען אױעקגעפֿאַלן, די פֿינאַנצן זענען אַרעם גע־ וואָרן און באַשטענדיק רעוואַלוציעס אויף רעוואַלוציעס, קמ, 1866 № 2. *דאַס האַרץ פֿאַלט אױעק (= א) מע דערשרעקט זיך; (ב) זען אין צושטאַנד פֿון פֿאַרלאַנגיקייט, אַג־ מעכטיקייט. *ווען עס קומט אויף אַ מענטשן פּלוצלינג אַ גרויסע פֿרייד אָדער אַ גרויס צער, קען ער עס גיט פֿאַרנעמען, דען זען האַרץ פֿאַלט פֿון אים אױעק לאַי שעה, נצ, עז/ב.

5. פּלוצעס קראַנק ווערן, ווערן מסוכן. [פֿאַרשפּרייט אין פּדן, אַ קינד איז מיר אױעק־ געפֿאַלן. *נאַך צוואַנציק יאַר קענען...איז אַביגדורל מלמד אױעקגעפֿאַלן אויפֿן האַלדוי, פּרץ, בילדער און סקיצן. [קען אויך באַמטשן; אױעקשטאַרבן. < אױעקקומען].

6. פֿאַלן אין אַ זיט, אַפּטיילן זיך. *די באַמבע האַט אויפֿגעריסן און עס איז אים אױעקגעפֿאַלן אַ האַנט, רייד. *איך זאַל מיר קענען מאַכען צעמו לדעת זען און אַליין זען... אַז עס וועט אַ דער קאַפּ, די הענט...די צע־ ריסענע כאַליעוועס... פּרץ, ידער משוגענער בטלן. 7. אַפֿפֿאַלן, זיך צוריקציען, אַפּשטיין. אַ פֿון אַ חברה, חברותא, געזעמל. *גיט דערפֿאַר וויל מיר האַבן זיך געשטאַקן, טאַמער העלן אַ חסידישע אַבאַגענטן... קמ, 1865 № 20.

8. בטל חערן. *אַלטע גזירות פֿאַלן אױעק, גייע קומען אויף, שוו. איצט אַבער, אַז איר זענט גיט מער קיין ייד, איז די סיבה [גיט צו דערפֿרייען אַנטיסעמיטן] אױעקגעפֿאַלן, יו־פֿאַג, 1887 № 6.

9. צופֿאַלן, צוקומען. *די חזבנער מיט בייע צונגען פֿון דער באַבעס חברה איז אױעקגעפֿאַלן אַז עסק, וואַס מע וואַלט דערפֿון געקענט רען אַ ציט, יו־פֿאַג, 1882 № 29. 55: אַ ווי אַ פֿליג, ווי פֿליגן, ווי אַ הינדעלע, ווי פֿאַרסטעט מייז, ווי אַ סאַפּאַ.

אױועקפֿאַלצן — טרוו. פֿאַלץ אױעק, ~ גע־ פֿאַלצט. 1. פֿאַרבייגן, אױעקבייגן. 2. פֿאַלצן אַ לענגערע ציט.

אױועקפֿאַלשעווען — טרוו. טעווע אױעק, ~ געפֿאַלשעוועט. אינגאַנצן, אַ סך אָדער אַ לענגערע ציט מאַכן פֿעלשונגען, אַרויסווייזן פֿאַלשקייטן. אַ אַלע דאַקומענטן; אַ דעם דיך וחשבון, אויך: ~ פֿאַלשעווען.

אױעקפֿאַנטאָרן — זײַר אױעק, ~געפֿאַנטאָרן טאַזירט. אוסוו — זײַך װײַט אױעקטראָגן אין זײַנונג, פֿאַנטאָזיעס. אַ אין אַלף השׁשי אַרײַן. טרו — דורך דמיון, פֿאַנטאָזיע אָפּשאַפֿן, בטל מאַכן. „אין אַ דראַמע, אויף דער בײַגע...זעט מען...אַלץ...אויפֿן װאַר, מע קען עס בשׁוים אױפֿן ניט אַי, שׂג, ה. לײוויק.

אױעקפֿאַנטען — פֿע אױעק, ~געפֿאַנטען. אוסוו — פֿאַנטען, אומקלאָר רעדן אַ לענגערע צײַט. טרו — 1. אומקלאָר אַרױסברענגען אַן ענטפֿער, אַ װאַרט. 2. אױעקפֿטרן, קאַליע מאַכן אַן אַרבעט, אַ פֿלאַן, אַן אונטערנעמונג.

אױעקפֿאַסטן — פֿאַסט אױעק, ~געפֿאַסט. אוסוו — אַ סך, אַ לענגערע צײַט פֿאַסטן. אַ יאַר צײַט אַ יעדן מאָנטיק און דאַנערשטיק. טרו — בטל מאַכן דורך פֿאַסטן. אַ אַלע הרהורי עבירה.

אױעקפֿאַטען — טרו. פֿע אױעק, ~געפֿאַטען. פֿעט. (האווילינגערש). אויסנאַרן, אַרױסקריגן דורך אַ שװינדל. אַ פֿון דעם יאָרל זײַן פֿאַר דינסטל.

אױעקפֿאַצקען — אוסוו. קע אױעק, ~געפֿאַצקעט. 1. אױעקגיין אויסגעפּוצטער הייט. 2. אַנטלױפֿן, אָפּטראָגן זײַך (פֿעיאַג). אױעק גנבענען.

אױעקפֿאַר — דער, זײַן אַקט (אויך מאַמענט) פֿון אױעקפֿאַרן. „האַס טױג דיר צירונג? טענה איך מיט איר נאָך פֿאַרן אַי, שׂג, זומער לעבן.

אױעקפֿאַרבן — טרו. פֿאַרב אױעק, ~געפֿאַרבן. 1. פֿאַרבן אַ לענגערע צײַט. אַ די עטלעכע קאַמערן אַ גאַנצע װאַך. 2. פֿאַרפֿאַרבן, דורך פֿאַרבן אָפּשאַפֿן, מאַכן עס זאָל ניט זײַן קאַנטיק. אַ די פֿלעקן אויף דער הױנט.

אױעקפֿאַרטיקן — טרו. טיק אױעק, ~געפֿאַרטיקט. 1. אויספֿאַרטיקן, פֿאַרענדיקן. אַ אַן אַרבעט. 2. פֿטרן, צעהרגענען, דערהר גענען. אַ דעם שפּיאַן.

אױעקפֿאַרטרייבן — טרו. פֿאַרטרייבן אױעק, ~פֿאַרטרייבן. דזוו פֿאַרטרייבן, נאָר עמפֿאַטיר שער. „מיר גיפֿינדן בײַא יצחק אבינו, דא אים אבימלך האָט איין װעק פֿר טרייבן, 102, 2/114.

אױעקפֿאַרמאַגן — טרו. אימפ, איצ נב. ~פֿאַרמאַגט. פֿטמ. פֿאַרמאַגן אַ סך. „האַס דער פּריץ האָט אױעקגעפֿאַרמאַגט פֿעלדער און װעלדער, רײד.

אױעקפֿאַרן — אוסוו. פֿאַר אױעק, בין ~געפֿאַרן [װעגן האָב אַ אױעקפֿאַרן]. 1. פֿאַר לאָזן מיט דער הילף פֿון אַ פֿאַרקערמיטל דאַס אָרט װאוּ מע געפֿינט זײַך. אַ פֿון...צו (קײן)...אַי מיט פֿערד, מיט אַ פֿור, אַ שײף. אַ אויף אַ פֿערד, אויף אַ ראָװער. אַ רײַטנדיק. „זװא שטייט דאז שײף פֿערטיג דאז דוא...אוי פֿרא [= פֿרוין] זולשט הײן װעק פֿאַרײן, גה, 240. „...האַבן אַרױסגענומען דעם אַרעמאַנט װײב און זענען מיט איר אױעקגעפֿאַרן, נחב, 'מעשה מבערגיר והעני'. „אויף דעם אייז דער חײַנטער זעבען פֿאַרט שװין רײַטנדיק אױעק, קור רײַג אין רײַג. 2. אָפּטראָגן זײַך, אַנטלױפֿן. „הײַנט דעם נעפר איז גײענדין לעת הזאת איין גרושה מלחמה...האַב מױזן

פֿון דאַרטן אױעק פֿאַרײן, שׂוית, בײַח, פֿטמ, 1797 [נחש ןן]. „שײַנע מענטשן... מע פֿאַרט אױעק פֿון דער היים בגניבה, גלאַט אױעק, ממוט, מסעות. אַי אַן אַ זײַט) געװנט. אַיך פֿאַר נאָך קײן אַמעריקע ניט אױעק = אַנטלױף נאָך ניט, באַנקראַטיר נאָך ניט. 3. אײַעמױם פֿאַר שטאַרבן (ספּעצ װעגן אַרומפֿאַרערס: בעל־עגלות, װאַזשװאַרן). אַי אויף יענער װעלט. אַי אין די זאַמדבּעדער (אַנזװערהעניש אויף באַגראָבן װעגן, אומאידל). 4. אָפּ גײַגן, בײַשטן. „זײַ קענען דײך ניט מאַכן אַ פֿון דײַנעם חילין, שײר היחוד ליום חמישי, פֿטמ 1885. 5. פֿאַרקריכן אין אַ זײַט בײַם דערצײלן. אַי אין האָזעפֿלאַץ.

אױעקפֿאַרנאַרן — טרו. פֿאַרנאַר אױעק, ~פֿאַרנאַרט. אָפּנאַרן, אַרײַננאַרן מע זאָל אױעק פֿון אַן אָרט און קומען ערגעץ. „איצונד װיל סטו דײך צו אונדז צושאַרן און װילסט אונדז פֿון דאַנען אַי, עט, יפֿאַל, 1886, Ne 6.

אױעקפֿאַרעכען — דאַס (דײ), זײַן אַקט, פֿראַ צעס פֿון אױעקפֿאַרן (בײַשטעם פֿון ביטול).

אױעקפֿאַרעניש — דאַס (דײ), זײַן געדױי ערדיקער פֿראַצעס פֿון אױעקפֿאַרן.

אױעקפֿאַרפֿלייצן — טרו. פֿאַרפֿלייצן אױעק, ~פֿאַרפֿלייצט. 1. אױעקטראָגן, אױעקשלעפּן דורך אַ פֿאַרפֿלייצונג. „דאַס געװיסער קען אַ דאַס גאַנצע שטיבל. 2. דזוו פֿאַרפֿלייצן, נאָר עמפֿאַטישער.

אױעקפֿאַרפֿלייזן — אוסוו. פֿאַרפֿלייזן אױעק, בין ~פֿאַרפֿלייזן [ה אַ ב — אין לר: גראַד נע, דױניסק, בײַאליסטאָק און אומג]. 1. פֿלענען װײַט, אין זײַטיקער (פֿאַלשער) ריכטונג. 2. אױעקפֿלייזען גײך.

אױעקפֿאַרצײלן — טרו. פֿאַרצײלן אױעק, ~פֿאַרצײלט. דערצײלן, פֿאַרצײלן אַ לענגערע צײַט. אַ מעשיות בײַז אין דער נאכט אַרײַן.

אױעקפֿאַרצײן — טרו. פֿאַרצײן אױעק, ~פֿאַרצײגן. 1. פֿאַרצײנען װײַט אין אַ זײַט, צו אַ אַנדער אָרט, ענין. אַי אין פֿאַרצײזײט. 2. פֿאַרצײנען אַ לענגערע צײַט. אַי אַ פֿראַצעס אויף יאָרן.

אױעקפֿאַרצן — פֿאַרצן אױעק, ~געפֿאַרצט (~געפֿאַרצן). האוול. אוסוו — פֿאַרצן אַ לענגערע צײַט. טרו — 1. אױעקבלאָזן. 2. אױעקױנגען.

אױעקפֿאַררוקן — טרו. אימפ, איצ נב. ~פֿאַררוקט. אָפּרוקן אין אַ זײַט, צו װײַט, װאוּ מע דאַרף ניט אַדער מע קען ניט געפֿיר נען.

אױעקפֿאַרשאַרן — טרו. פֿאַרשאַר אױעק, ~פֿאַרשאַרט. 1. אָפּשאַרן אין אַ זײַט, צו װײַט, װאוּ מע דאַרף ניט אַדער מע קען ניט געפֿינען. 2. פֿאַרקערן אין אַ װינקל. אַי דאַס מיסט.

אױעקפֿאַרשן — טרו. פֿאַרש אױעק, ~געפֿאַרשט. אויך: ~פֿאַרשטן (אַרכ, פֿטמ). שטױדן, באַטראַכטן, אויספֿרעגן אַ לענגערע צײַט.

אױעקפֿאַרװילן — אוסוו. פֿױל אױעק, ~געפֿאַרװילט. 1. אינגאַנצן צעפֿױלט װערן. 2. פֿױלן אַ לענגערע צײַט. אַי אין דעם קלײנעם שטעטל בײַזן גרױען צאַפֿ.

אױעקפֿױלעכבאַן, פֿױלעכבאַן — אַקזװו. עכץ, ענין אױעק; ~געפֿױלעכצט, ~געפֿױלעכט לענצט. האַלטן אין זײַן פֿױל, פֿטרן צײַט דורך גאַרניט טאַן. אַי דעם ערשטן האַלבן טאַג די בעסטע יאָרן פֿון לעבן.

אױעקפֿױרעמען — טרו. פֿױרעם אױעק, ~געפֿױרעמט. 1. דורך (איבער)פֿױרעמען, אָפּשאַפֿן אַדער פֿאַרשטעלן דאַס ניט־גײַטיקע, דאַס ניט געראַטענע. 2. פֿױרעמען אַ לענגערע צײַט.

אױעקפֿױקעווען — אוסוו. קעווע אױעק, ~געפֿױקעוועט. 2. טאַן פֿעסע מיט גרויס אױעקפֿאַרן זײער שטאַרק אויסגעפּוצט. אַי צום געליבטן.

אױעקפֿױבערן — אוסוו. ער אױעק, ~געפֿױבערט. 1. אַ לענגערע צײַט האָבן (לײַדן פֿון) פֿיבער אַדער זײַן אין צושטאַנד פֿון גרויס אויפֿגעװעקט. 2. טאַן פֿעסע מיט גרויס אַנשטרענגונג, מיט אימפּעט (אַזױ װי אין פֿיבער). אַי בײַם רעדן פֿאַרן עולם.

אױעקפֿױרלען — פֿידל אױעק, ~געפֿױרלט. אוסוו — אַנהײבן אַדער אַ לענגערע צײַט שפּילן אויף אַ פֿידל. טרו — אויף גײך אָפּשפּילן פֿעסע אויף אַ פֿידל.

אױעקפֿױטערן — טרו. ער אױעק, ~געפֿױטערט. פֿיטערן אַ לענגערע צײַט אַדער בײַז צו אַ באַשטימטער צײַט. אַי גענדז בײַז צו חנוכה.

אױעקפֿױלן — טרו. פֿיל אױעק, ~געפֿױלט. אָפּפֿילן, אָפּרײַבן מיט אַ פֿיל דאַס איבערײַקע. אַי די שפּיצן, פֿילן אַ לענגערע צײַט.

אױעקפֿױיערן — טרו. ער אױעק, ~געפֿױיערט. 1. פֿיערן, יום־טובֿן אַ לענגערע צײַט. 2. אױעקשײסן; אױעקיאָגן מיט פֿיער; סתם אױעקיאָגן, אױעקטרייבן אַע. 3. במקום־װערב פֿאַר טװאַנגען װאַס קומען פֿאַר גײך (אױעק לױפֿן, אױעקעסן, אױעקאַרבעטן און אַ סך אַני דערע).

אױעקפֿױיפֿן — טרו. פֿיפֿף אױעק, ~געפֿױפֿט [זײַן] ~געפֿױפֿן). 1. אַנהײבן אַדער (און) אַ לענגערע צײַט פֿיפֿפֿן. אַי דאַס זעלביקע לידל אָפּשר הונדערט מאָל. 2. אַרױסגעבן קלאַנגען דורך דער נאַז; האַלטן אין איין שניצן. „...קענען מיר דאָך אַזױ אַי מיט די נאַז היפשע עטלעכע שעה, און די תקיעות זאָ לך...! דלוגאַטש, װעט־מסורה, װאַרשע 1881.

3. במקום־װערב פֿאַר טװאַנגען װאַס קומען פֿאַר גײך, װאַס מע שטרענגט זײך ניט אַן בײַ זײַ (אױעקלױפֿן, אױעקרייטן אַע; אױעק שפּילן; אױעקעסן און אַ סך אַנדערע).

אױעקפֿױלאַסאַפֿירן — פֿיר אױעק, ~געפֿױלאַסאַפֿירט. אוסוו — פֿילאַסאַפֿירן אַ לעב גערע צײַט. טרו — דורך פֿילאַסאַפֿירן אָב סטראַהירן, אָפּשאַפֿן, בטל מאַכן, ניט נעמען אין באַטראַכט געװיסע זאַכן, אײַנגשאַפֿטן פֿון זײַן. אַי דאַס רעאַלע.

אױעקפֿױנצטערן — טער אױעק, ~געפֿױנצטערט. אוסוו — זײַן פֿױנצטער אַ לענגערע צײַט. „דער װײַטער פֿױנצטער דא אױעק גאַב צע זעקס חדשים“. טרו — מאַכן פֿױנצטער בײַזן סוף, אַ לענגערע צײַט. אַי אַ לעבן.

אױעקפֿױנקלען — אוסוו. קל אױעק, ~געפֿױנקלט. 1. אַנהײבן אַדער אַ לענגערע צײַט

פֿינקלען. 2. פֿינקלען איבער אַ געוויסן שטח.
 „די בריליאַנטן האָבן אָוועקגעפֿינקלט איבערן
 גאַנצן זאַל.“
אָוועקפֿירן — טרוה. פֿיר אָוועק, ~געפֿירט.
 1. פֿירן עמעצן בײַ דער האַנט אָדער מיט אַ
 פֿאַרקערמיטל פֿון איין אָרט צום צווייטן.
 „אויב דער ספּון [=שיפּער] האָט זיך פֿאַר איין
 שעה הין וועק גפֿירט“, גת, 135. „האָט דער
 עלצטער פֿון דער שטאָט זײַ געגעבן געלט,
 זײַ זאַלן גיט אומברענגען די בחורים, און
 האָט די צוויי בחורים אָוועקגעפֿירט אויף זײַן
 גרענעץ“, מעשה אומן. „זי האָט אים אָוועק
 געפֿירט צום אויבאַנאָן, וואו די מחותנים...זע
 גען געזעס“, 2. שאַפֿיר, נאָוועלן.
 2. פֿירן קעגן הילן; פֿאַרשיקן, פֿאַרטרייבן.
 אַ איין תּפֿיסה, געפֿאַנגענשאַפֿט...איז צו חין
 תּפֿוס מיין קרובֿ...האָבן אין בעלי מלחמות
 איין וועק גיפֿירט... פּראָג, 50. „אַזוּ האָט
 מן איהם משם אָוועק גפֿירט ביד אין דער...“
 „זײַ וועגן מעצער עלילת־דם“ [פֿש 111]. „דעם
 זיידן האָט מען אָוועקגעפֿירט אין פעטערבורג
 מיט אַ שוואַרצע בידל“, 27.
 3. פֿירן אַ זאַך פֿון איין אָרט צום צווייטן.
 „...בשר חבית שײַן יין...אויש דער קהילה
 לאזן איין וועק פֿירן...“ תּקוה. „צאַלן מוזמנים
 און פֿירן אָוועק די סחורה אין גרויסע שטעט
 איבערן גאַנצן לאַנד“, ממוס, 'צוריק אַהיים'.
 4. אַרויספֿירן, מיטנעמען מיט זיך. „דיא פּויר
 ארן האָבן גמוזט דאז אירי זעלברט אָוועק
 פֿירן, איין קלאַנ ליד פֿון חורבן ק"ק
 ורמיישא' [פֿש 111]. „ער האָט אָוועקגעפֿירט
 פֿון דאָרט איצטיקס מאָל אַזוי פֿיל האַפֿענונג“,
 שג, אין שטורעם.
 5. פֿאַרפֿירן. „נאָר קליינמוט האָט מיך פֿון
 לאַנד פֿון נסיון אָוועקגעפֿירט ערגעץ צום
 לאַנד פֿון זיכויכער“, הל, טרעבלינקע. 6. אַפֿ
 קערן, אָפּווענדן. „נאָר מיט דעם רשות פֿון דעם
 באַשעפֿטיגן וועט ער אַ זײַן האַרץ פֿון זייער
 פֿאַרכט און פֿון זייער האַפֿענונג“, חזק, 317.
אָוועקפֿירעכץ — דאָס (די), זי (ער). 22.
 אַקט אָדער פּראָצעס פֿון אָוועקפֿירן.
אָוועקפֿירעניש — דאָס (די), זי (געדויער
 דיקער) פּראָצעס פֿון אָוועקפֿירן.
אָוועקפֿירער — דער, ס. וון זי, קע, ס.
 22. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אָוועקפֿירן.
אָוועקפֿלאַטערן — אַוועק. „טער אָוועק,
 ~געפֿלאַטערט. אָוועקפֿלענען גיט הויך, פּאַמע
 לעכער אָדער גיכער ווי בײַם געוויינטלעכן
 פֿלענען; זיך דערווייטערן פֿלענענדיק.
אָוועקפֿלאַמען — אַוועק. פֿלאַם אָוועק, ~גע
 פֿלאַמט. 1. ברענען מיט אַ העל פֿלענער אַ
 לענגערע צײַט. „דאָס הילצערניגע הויז האָט
 אָוועקגעפֿלאַמט ביז צום שטיינערנעם פּונדאָ
 מענט“. 2. גיך פֿאַרברענען ווערן. פֿיג, זיך
 פֿאַרלענען. 3. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע
 צײַט זײַן רויט. „פֿון פּאַטש האָט די באַק
 אָוועקגעפֿלאַמט. 4. האָבן שטאַרק היץ.
אָוועקפֿלאַסטערן — טרוה. „טער אָוועק,
 ~געפֿלאַסטערט. 1. דוּו אויספֿלאַסטערן. ~
 2. אַפּשאַפֿן דורך פֿלאַסטערן. אַ די פֿרענדליקע
 בלאַטעס און זאַמדן. 3. אַ לענגערע צײַט
 זיך פֿאַרנעמען מיט פֿלאַסטערן.

אָוועקפֿלאַקערן — אַוועק. „קער אָוועק, ~גע
 פֿלאַקערט. 1. אָנהייבן ברענען אָדער ברע
 נען אַ לענגערע צײַט מיט אַ גרויס פֿלענער.
 „די שריפּה וועט נאָך אַ שײַנע עטלעכע
 שעה“. 2. אָפּברענען ביזן סוף. „דאָס גאַנצע
 הויז האָט אָוועקגעפֿלאַקערט“.
אָוועקפֿלי — דער, זען. 22. אַקט אָדער מאַ
 מענט פֿון אָוועקפֿלענען; זיך אָנגעהויבן דער
 אַ פֿון די זומערדיקע געסט.
אָוועקפֿליגערן — דער אָוועק, ~געפֿליג
 דערט. אַוועק. אָוועקפֿליגערן (פֿאַרן) גיך,
 לעכטזיניק, אָן נייטיקע הכנות. אַ און פֿאַר
 געסן עפעס. טרוה — אויסזאָגן עפעס לעכט
 זיניק, אומבאַטראַכט. אַ אַלץ וואָס מע האָט
 אים אָנפֿאַרטרויט.
אָוועקפֿליגלען — אַוועק. „גל אָוועק, ~גע
 פֿליגלט. נעאַ. אָפּטראַגן זיך, פֿאַרלאַזן דאָס
 אָרט וואו מען איז, גינדיק פֿליגלען). „און
 ווען ס'איז די שעה געקומען, האָט ער גיך די
 טיר צעריגלט און פֿון נעסט אָוועקגעפֿליגלט“,
 אַלף פּק, חלום עליכט, 1958.
אָוועקפֿלייצן — פֿלייצ אָוועק, ~געפֿלייצט.
 אַוועק — שטראַמען, פֿלייצן ווייט אַ ביז צו...
 טרוה — אָוועקשטועקען, אָוועקרייסן מיט אַ
 שטראַם. „דאָס געוויסער פֿלייצט אָוועק זי
 בריק“.
אָוועקפֿלייצעניש — דאָס (די), זי (פּראָצעס
 פֿון אָוועקפֿלייצן).
אָוועקפֿליסן — אַוועק. פֿליס אָוועק, ~גע
 פֿלאַסן (זו אויך מיט ב י ן). 1. פֿליסן
 אַ לענגערע צײַט אָדער אַ ווייטן מהלך; אָוועק
 ריגען, אָוועקפֿלייצן. 2. זיך אָוועקטראַגן (ווי
 מיטן וואַסער. „אַלע האַפֿענונגען האָבן אָוועק
 געפֿלאַסן“.
אָוועקפֿלעכץ — דאָס, זי (ער). פּראָצעס
 פֿון אָוועקפֿלענען (אויך מיט ביטול). אַן אַ אין
 מיצקע דערינען.
אָוועקפֿלענען — אַוועק. פֿלי אָוועק, בײַן ~גע
 פֿלויגן (ה אַ ב אין לר: גראַדנע, דחינסק,
 ביאַליסטאָק און אומן). 1. פֿלענען פֿון אָרט
 וואו מען איז צו אַן אַנדער אָרט. אַ פֿון...
 ביז (קיי...), אַ גאַנצן יאָר האַדעוועט מען די
 כּפּרה, און ער־ייִם־פּיפור פֿליט זי אָוועק,
 שוה. „זײַן עושר ווערט פֿר לאַרן, זײַן געלט
 פֿאַר גיט, אי [=איידער] ער זײַן אויגן אויף
 טוט, אז איין אדליר דער אָוועק פֿליהט“, לטו,
 1/128. „זײַ דער פֿויגל אָוועק צי פֿליהן, זײַ
 אַשוואַלב צי פֿאַר יאָגן, אַזו איז איין אומ
 זיסטי קללה ווערט גישט מקוים“, מט, נשלי
 תקע"ז, כו, 2.
 2. אָוועקאַיילן זיך; אָוועקלויפֿן, אָוועקפֿאַרן
 גיך, אומגעריכט. „מע שמועסט, מ'האַנדלט,
 מ'קויפֿט — און מ'איז שוין אָוועקגעפֿלויגן“,
 אבג, דער יוד אין קועב [חש 1]. „בנימין...
 איז בײַם גרייט...אָוועקצופֿלענען“, ממוס,
 מסעות.
 3. גיך פֿאַרשיינדן, גיט ווערן. „דער ווינט
 פֿליט אָוועק, און די קערפּעס [= שוואַרצע ים
 גראַזן] בלפּיבן“, שוה. „איידער נאָך מע טוט אַ
 בליק, פֿליט זיך רויך אָוועק דאָס גליק“, ממוס.
 יודל. „פֿאַר פֿרייז איז דער גאַנצער הונגער
 אָוועקגעפֿלויגן, שג, צעווייט און צעשפּרייט.

4. גיך פֿאַרברענען (וועגן צײַט). „אויב
 אַצינד זענען שוין אַ סך יאָרן פֿון די בעסטע
 געבן אָוועקגעפֿלויגן“, עט, לידער. „די צײַט
 פֿליט אָוועק, איידער מע קוקט זיך אַרום“,
 פֿ: 9. אַ ווי אַן אָדלער, זײַ אַ פֿייגעלע; זײַ אַ
 רויך, זײַ אַ (פּוסטער) חלום; זײַ אַ רוח, אַ שד.
אָוועקפֿלעניש — דאָס (די), זי (געדויער
 דיקער אָדער פֿילמאָליקער) פּראָצעס פֿון אָוועק
 פֿלענען.
אָוועקפֿליקן — טרוה. פֿליק אָוועק, ~געפֿליקט.
 אָוועקרייסן, אָוועקצופֿן. אַ די לעצטע פֿעדער;
 אַ אַ פּאַלע.
אָוועקפֿלירטעווען — טעווע אָוועק, ~גע
 פֿלירטעוועט. אַוועק — פֿלירטעווען אַ לעג
 גערע צײַט. טרוה — צוגעמען פֿון עמעצן,
 אַרײַנגקריגן פֿאַר זיך דורך פֿלירט. אַ אַ חתן
 פֿון אַ חבֿרעט.
אָוועקפֿלעכען — טרוה. פֿלעכט אָוועק, ~גע
 פֿלאַכטן. 1. אָוועקרוקן אין אַ זײַט, פֿאַר
 בייגן דורך (בײַם) פֿלעכטן. אַ שטריקלעך וואָס
 שלעפֿן זיך נאָך. 2. פֿלעכטן אַ לענגערע צײַט.
אָוועקפֿלעמדן — אַוועק. „מל אָוועק,
 ~געפֿלעמלט. 1. ברענען מיט אַ קליין, קוים
 קאַנטיק פֿערל אַ לענגערע צײַט. „דער קניוט
 איז געווען כּמעט טרוקן, דאָך האָט דאָס
 לעמפל נאָך אָוועקגעפֿלעמלט אַ היפשע צײַט“.
 2. זען (ווערן) רויטלעך. בעקלעך פֿלעמלען
 אָוועק.
אָוועקפֿלעמען — טרוה. פֿלעם אָוועק, ~גע
 פֿלעמט. אָוועקאַגן, אָוועקשטויסן מיט אַ פֿלעם.
 אַ עמעצן, ער זאָל ציילן די צײַן.
אָוועקפֿלעכטן — טרוה. פֿלעכט אָוועק, ~גע
 פֿאַכטן (~געפֿעכט). אָוועקאַגן, אָוועקשטופֿן
 אין אַ זײַט דורך (בײַם) פֿלעכטן. מיט זיך —
 פֿלעכטן זיך אַ לענגערע צײַט.
אָוועקפֿלענען — אַוועק. דריטפֿערזאָגן. פֿעלט
 אָוועק, ~געפֿעלט. פֿטט, דוּו אויספֿעלן. ~
 אַלע פֿפ — גיט טרעפֿן אין ציל.
אָוועקפֿלענערן — טרוה. פֿער אָוועק, ~געפֿע
 פֿערט. 1. קאַליע מאַכן דורך אַרײַנגעבן צו
 פֿיל פֿעסער, איבערפֿעפֿערן. אַ די פֿיש. 2. באַ
 שיטן מיט (אַרײַנגעפֿאַרן) וואַסער גיט אין גע
 ווירן און אָוועקשטעלן. אַ מיט ענגליש גע
 ווירן. „אַ מיט נאַטאַלין די פֿעלצן, רייד.
אָוועקפֿרײַען זיך — אַוועק. פֿריי זיך אָוועק,
 זיך ~געפֿרײַט. (שטאַרק) פֿרײַען זיך אַ לעג
 גערע צײַט. אַ זיך מיטן ליבן גאַסט.
אָוועקפֿרײַעווען — טרוה. צעווע אָוועק,
 ~געפֿרײַעוועט. אויסנאַרן, אָוועקנאַרן. אַ
 דאָס העמד פֿון לייב.
אָוועקפֿרייצעווען — קעווע אָוועק, ~גע
 פֿרייצעוועט. אַוועק — דוּו אָוועקפֿרייצעווען.
 ווען — טרוה — דוּו אָוועקפֿרייצעווען. ~
אָוועקפֿירן — פֿירן אָוועק, ~געפֿירן, ווירן
 ~געפֿאַרן. אַוועק — לידן פֿון קעלט אַ לעג
 גערע צײַט; שטאַרק פֿירן. אַ דעם גאַנצן
 ווינטער. טרוה — 1. פֿאַרפֿירן (און אָוועק
 לייגן אין אַ זײַט). „איין העלפֿט שעפּסעלע
 האָבן מיר אויפֿגעגעסן און דאָס איבעריקע
 אָוועקגעפֿירן“, בריוו. 2. פֿאַרשטויסן דורך
 זייער קאַלטער באַציאונג. „איר פֿירט מיך
 אָוועק פֿון דאַנעט“, רייד.

אױעקפּרעגן — טרוה. פּרעג אױעק, גע-
 פּרעגט. 1. אפּפּרעגן. בטל מאַכן דורך פּרעגן.
 אַ די דאָגמאַטישע רייד, די אַסקות אַא.
 2. פּרעגן אַ סך אַדער אַ לענגערע צײַט. ״האַס
 אַ קינד קען אַ קען אַ חכם גיט פּאַרענט-
 פּערן״, שװ.

אױעקפּרעכן — טרוה. פּרעס אױעק, גע-
 פּרעסן. 1. עסן אָן אַ מאַס, אױף אַ מיאוסן
 אױף, אַ לענגערע צײַט. ״און אַלעמאַל אױסמיר
 קענדיק, קענען [די העפּיש] אַ אַ גאַנץ אַנגע
 צײַט, אָן אַן עק און אָן אַ סוף״, קמ, 1869.
 Ne 46. 2. אױפּפּרעסן, אױפּצערן; באַזײַטיקן
 דורך אפּפּרעסן. ״אַז ווילד פּלייש ווער אַן זײַן
 פּוּס...ווען ער דען פּוּס לאַזט אפּשניידן, קען
 ער לעבן בלעבן...ווען ערש אבר אַזו לאַזט,
 ביז ער שטרבט דער פּוּן עש אים אױעק
 פּרעסט״, שװ, 2/54.

אױעקפּאַלן — טרוה. צאַל אױעק, געצאַלט.
 1. באַצאַלן אַ הויכן פּרײַז, אַ אַ פּאַרמעגן.
 2. צאַלן אַ לענגערע צײַט. אַ די אַלטע חובות
 עטלעכע יאָר.

אױעקפּאַמען — טרוה. צאַם אױעק, גע-
 צאַמט. לז. דוּו אױעקצױמען. <

אױעקפּאַנקען — אױסז. צאַנק אױעק, גע-
 צאַנקט. 1. קױס-קױס ברענען אַ לענגערע
 צײַט. 2. ביסלעכעז אַפּאַרירן פּוּחות, גע-
 זונט (און אױסגיין). ״די זקנה צאַנקט אױעק
 ווי אַ ליכט״.

אױעקפּאַפלען — אױסז. פּל אױעק, גע-
 צאַפּלט. 1. זיך אפּרוקן, זיך אפּשיידן פּוּן
 עפעס מיט אַ צאַפּל(עניש). אַ פּוּן אַזעלכע
 מענטשן. 2. צײַטערן אַ לענגערע צײַט; אַג-
 הייבן צאַפּלען. אַ פּוּן שרעק.

אױעקפּאַפּן — טרוה. צאַפּ אױעק, געצאַפּט.
 1. אפּצאַפּן, באַזײַטיקן דורך לאַזן אפּרינען.
 אַ די מילך פּוּן ברוסט. 2. צאַפּן אַ לענגערע
 צײַט. 3. אױסקריגן עפעס דורך אַ סך
 פּרעגן אַדער פּרעסן.

אױעקפּאַצקען — טרוה. קע אױעק, גע-
 צאַצקעט. 1. אױעקאַרבעטן עפעס שײַן, מיט
 הנאה, מיט זאָרגעניש, פּאַר אַלע פּרטים.
 2. ארומפּוזן, אױספּוזן.

אױעקפּאַצקעניש — דאָס (די), זיך פּראַצעס
 אַדער רעזולטאַט פּוּן אױעקאַצקען (זיך).

אױעקפּאַצקע(נען) זיך — אױסז. קע זיך
 אױעק, זיך געצאַצקעט. 1. אַ לענגערע צײַט
 צאַצקען זיך, שפּילן זיך, האַלטן עפעס פּאַר
 זיך און זײַן מיט דעם צױפּרדין. 2. מיט
 גרויס הנאה טאַן אָן אַרבעט, זיך אַרײַנלאַזן
 זיך אין פּרטים, אַ זיך מיט אַ פּיגורקע, מיט
 אַ פּיסל פּוּן אַ טיש, מיט אַ דערצײלונג אַזוּ.
 3. באַרימען זיך מיט עפעס. אַ זיך מיט די
 אײַניקלעך.

אױעקפּאַר(ע)נען — אױסז. צאַרן אױעק,
 געצאַרנט. 1. אַ לענגערע צײַט זײַן שטאַרק
 אין כּעס. אַ אױף עמעזן אַלע לעבנסטעג.
 2. אױעקגיין, אפּוויכען אין גרויס כּעס. ״דער
 אַלטער האָט ניט געקאַנט פּאַרנעמען די
 אפּיקורסישע רייד און האָט אױעקגעצאַרנט״,
 רייד.

אױעקצו — אַזוּ. אױך: אױעקצױצן. ווײַט
 אױף אַ דערווייטערונג אין אָן אומבאַשטימטער
 ריכטונג צו אָן אַרט וואָס איז אױף אַ היפּשן

מהלך פּוּן אױסגאַנגפּונקט. נײַט צונויפּמישן
 מיט דער קאַמפּניאַציע פּוּן קאַנווערב אַ וועק
 און פּרעפּאַזיציע צו: ער איז אַ וועק
 צו די פּרײַנדן, שטרעבן אַ, אין דער צײַ
 קונפּט אַרײַן. אין אונטערגאַנג געפּליגן צו
 די אינדזלען ווײַט אַ, יוואָס.

אױעקצױוואַגן — טרוה. צוואַג אױעק, גע-
 צוואַגן. 1. דערווייטערן, באַזײַטיקן דורך
 צוואַגן. אַ די ניסלעך פּוּן די האָר. 2. צוואַגן
 אַ צאַל אַדער אַ לענגערע צײַט. אַ די מיידלשע
 קעפלעך ביז צום ליכטיגערן. 3. (פּיגוראַ-
 טיוו). שטאַרק מוסרן, אױסזידלען. אַ עמעזן
 פּאַר עפעס.

אױעקצױוואַגעניש — דאָס (די), זיך. 1. גע-
 דױערדיקער) פּראַצעס פּוּן אױעקצוואַגן.
 2. שאַרפּער מוסר; געדױערדיק זידלען.

אױעקצױוויטען — אױסז. טע אױעק, גע-
 צױטעט. אוקר. מג. 1. אַנהייבן אַרױסצו-
 ברענגען צױט. ״אײן וואַרעמער טאַג — און
 די בײַמלעך צױטען שױן אױעק״. 2. אױפּ-
 הערן צױטען. 3. צױטען אַ לענגערע צײַט.

אױעקצױוויטערן — ער אױעק, געצױ-
 טערט. אױסז. 1. זינגען, פּישטען ווי אַ
 פּייגעלע אַ לענגערע צײַט אַדער אַנהייבן עס
 צו טאַן. 2. אױעקפּלען, דערווייטערן זיך
 צױטערנדיק. טרוה — דערווייטערן, באַזײַ-
 טיקן דורך צױטערן. אַ דעם הונגער.

אױעקצױווינגען — טרוה. צױנג אױעק, גע-
 צוואַנגען. דערווייטערן אױבערגוואַלן, מיט
 כּוח, דורך עפעס אַ זרוק, אַ דעם ייִדן דורך
 פּאַרגאַמען און באַקיאַט.

אױעקצױווינגעניש — דאָס (די), זיך פּראַצעס
 פּוּן אױעקצױנגען.

אױעקצױוויקן — טרוה. צױק אױעק, גע-
 צױקט. אױעקקנעפּן, אױעקצױפּן. אַ אַ שטיק
 פּלייש.

אױעקצױווימען — טרוה. צױם אױעק, געצױמט.
 1. באַזײַטיקן, אפּגרענעצן דורך אַ פּאַרצױ-
 מונג אַ אַ שטיק פּאַשע פּוּן די פּויערישע
 בהמות. 2. צױען אַ צױם אױף אַ לענגערן
 שטח. אַ דעם גאַרטן ביז צום טײַכל.

אױעקצױפּן — טרוה. צױפּ אױעק, געצױפּט.
 1. אױעקרייסן מיט אַ גיכער, האַסטיקער באַ-
 וועגונג אַ אָן אױבעריקע האָר. 2. צױפּן פּיל-
 מאַליק, אַ לענגערע צײַט. אַ דאָס בערדל.
 3. אױעקגנענען. ״...זאַל ערגעץ אַ האַנטעכער
 וואָל און אַנפּאַקעווען די בריטשקע״, דלוגאַטש,
 וועלט-מסורה, האַרשע 1881.

אױעקצױקן — טרוה. צוק אױעק, געצוקט.
 אױעקפּאַפּן, אױעקשלעפּן. אַ די האַנט פּוּן פּיי-
 ער. דאָ קומען די קינדער פּוּן בנימין...אַ.
 די מיידלעך פּוּן ישראל און נעמען זיי צו
 ״היבער״, צור. נשא.

אױעקצױקערן — טרוה. ער אױעק, געצער-
 קערט. 1. אַרײַננעבן צוקער און אױעק
 שטעלן. אַ יאָדעס אױף ווינטער. 2. דוּו
 אױסצוקערן צו.

אױעקצױ — דער, ער. (זי). אַקט אַדער מאַ-
 מענט פּוּן אױעקצױען. אַ אַ מיט כּוח.

אױעקצױאונג — די, ער. פּראַצעס פּוּן אױעק-
 צױען.

אױעקצױגיגערן — טרוה. גער אױעק, גע-
 גערט.

צינגערט. אױעקגעבענען; אױסנאַרן. אַ אַ
 פּערד פּוּן שטאַל. אױסז. — לעבן הפּקרדיק.

אױעקצױטירן — טרוה. טיר אױעק, גע-
 צױטירט. צײַטירן אַ סך, אױבעריקס, אַ לענגע-
 רע צײַט. אַ גאַנצע זײַט פּוּן בוך; אַ אױף
 אױסנווײַניק די פּאַעמע.

אױעקצױטערן — טער אױעק, געצױטערט.
 אױסז. — 1. אַנהייבן צױטערן. 2. (שטאַרק)
 צױטערן אַ לענגערע צײַט. טרוה — אױעקפּאַפּן,
 אױעקנעפּן ביז צױטערט. אַ אַ פּינגער, אַ
 האַנט פּוּן דער שאַרף פּוּן חלף.

אױעקצױטעניש — דאָס (די), זיך פּראַצעס
 אַדער רעזולטאַט פּוּן אױעקצױטענען. (אומ-)
 פּינסקלעכע אַ.

אױעקצױטענען — טרוה. צײַכן אױעק, גע-
 צײַכנט. 1. צײַכענען אַ לענגערע צײַט. אַ
 אַ פּלאַן ביז שפּעט אין אונט. 2. דורך
 צײַכענען עפעס באַזײַטיקן, פּאַרשטעלן, מאַכן
 ניט קאַנטיק. אַ די אױבעריקע ליניעס און
 מאַכן אױזאַרן פּוּן זיי. 3. פּאַרענדיקן מאַכן
 צײַכנס, סימנים. אַ אַלץ פּוּן אַ גרויסער
 רשימה.

אױעקצױילן — טרוה. צײַל אױעק, געצײלט.
 1. צײַלן אַ סך, אַ לענגערע צײַט. אַ ביז אַ
 מיליאָן. 2. ניט אַרײַננעמען אין חשבון, לאַזן
 אין אַ זײַט פּינס צײַלן. אַ די פּאַרבראַקירטע
 שטיקלעך סחורה.

אױעקצױילעניש — דאָס (די), זיך פּראַצעס
 פּוּן אױעקצױילן. אַן אַ ביז אַ מיליאָן.

אױעקצױילן — טרוה. ציל אױעק, געצײלט.
 צילן אין אַ זײַט, ניט אין ציל אַרײַן. היפּך
 פּוּן אַרײַנצײלן. אַ די פּיל פּוּן רויטן קויק
 (קרײַז), די קויל פּוּן עמעצנס קאַפּ.

אױעקצױמבלען — פּל אױעק, געצױמבלט.
 אױסז. — 1. אַנהייבן צױמבלען. 2. צױמבלען
 אַ לענגערע צײַט. טרוה — 1. דוּו אױס-
 צױמבלען. אַ אַ מאַרש. 2. מיט צױמבלען
 עפעס פּאַרהייליכן, מאַכן אומקלאַר אָן אַנדער
 גערויט. אַ די פּאַלשע טענער.

אױעקצױמבלעניש — דאָס (די), זיך פּראַ-
 צעס אַדער רעזולטאַט פּוּן אױעקצױמבלען. זיך
 פּאַרשטאַפּן די אױערן בײַ אַזאַ אַ.

אױעקצױנדן — טרוה. צינד אױעק, געצױנדן.
 1. אַנהייבן צינדן. 2. אַנצינדן אַ צאַל זאַכן,
 צינדן אַ לענגערע צײַט. 3. פּאַרברענען; אױג-
 טערצינדן; דורך פּינער פּטור ווערן. אַ דעם
 גאַנצן רומל — און אַ סוף זאַל עס נעמען זיך.

אױעקצױנען — אױסז. צי אױעק, געצױנגן.
 1. [מיט ז פּן אין פּצן זרכ. איצט בלויז
 אין סטיל פּוּן געהױבנקייט. פּאַרלאַזן אָן
 אַרט, אױעקפּאַרן. ״ווען מקצת ר״ט [=ראשים
 וטובים] צײַהן אײַן וועק...דא וולן זיך דר
 פּיר...קלויבן אַנדרי מנהיגים. די דא ווערין
 זײַן במקומם״. תקק. ״זײַט ווישן אַזוּ...ער
 ווערד ווידר אַן וועק צײַהן אױף אײַן גוט גליק״,
 פּראַגב. ״אלזו האָט בעלי זײַל תּפּח אײַן עגלה
 גידוגנין אױג זײַנין דען אױבינט הין וועק גר
 צאַגנין״, גה. 155. ״דער גוטער ר׳ חנינה צײַט
 אױעק רענען און השײ העלפּט אים״, א. פּאַ-
 וויר, ספורי הפּלאות, האַרשע 1844.

2. אױעקגיין, אַנהייבן אַ נסיעה; טראַדיציאָ-
 נעלע אױבערעצױנג פּוּן נסע, אױך אין תּי:

קאליע מאכן. א' דעם גאנצן עסק. 2. מאכן עמעצן פאר א קאליקע. א' א קינד מיטן שלאגן (מיטן פסד נאכגעבן).
אױעקקאלירן — טרוו. ליר אױעק, ~ (גע) קאלירט. אויסמעקן, באזימטיקן עפעס מיט קאלירן, באפארבן. א' די אומגערטענע ציי כענונג.

אױעקקאלכן — טרוו. קאלך אױעק, ~ גע קאלכט. 1. דורך אויסשמירן מיט קאלך עפעס באזימטיקן, פארשטעלן, אויסמעקן. א' די פלעקן אויף די ווענט. 2. קאלכן א לענגערע ציט. 3. (אקטיארן-לשון) אומקלאר, שטאמ לענדיק אױעקאגן עפעס.

אױעקקאלערן — טרוו. קאלער אױעק, ~ גע קאלערט [אין לז גיט פארואן]. אױעקקאלערן. א' קלעצער.

אױעקקאלערן זיך — דעו. קווו — קמקלען איינס דאס צווייטע. א' זיך אין היי. אוטוו — זיך אױעקקאלערן, פון זיך, אן א כיוון. דאס מולדיקע ניסל האט זיך אױעקגע קאלערט.

אױעקקאמאנדעווען — אוטוו. דעווע אױעק, ~ געקאמאנדעוועט. 1. א לענגערע ציט קאמאנדעווען איבער עמעצן. "אויב מע בא לאזט זיך, וועט זי א' איבער אונדז די באנצע ציט", ריי. 2. ווילדעווען, מאכן שטיק, יונגאטשעווען א לענגערע ציט. א' ביז דער טאטע קומט.

אױעקקאמטן — טרוו. קאם אױעק, ~ גע קאמט. לר. דווו אױעקקעמען. <

אױעקקאנויקען — אוטוו. קע אױעק, ~ גע קאנויקעט. אנהייבן אדער א לענגערע ציט קאנויקען, ווייניגן ווי א הונט אדער א קאץ. "דאס קינד האט אױעקגעקאנויקעט ביז די מאמע איז געקומען", ריי.

אױעקקאנשיטן — געקאנשיטען. אפס ווייכע ג טרוו. "טשע אױעק, געקאנשיטען. אױעקענדיקן, פאר ענדיקן, אויסענדיקן. א' אויך גיך.

אױעקקאפן — טרוו. קאפע אױעק, ~ גע קאפעט. 1. אױעקשניידן מיט א קאפע. א' גראז. 2. קאפען א לענגערע ציט. א' ביז פארנאכט.

אױעקקאפן — קאפע אױעק, ~ געקאפעט. דווו אױעקטריפן. <

אױעקקאפן — טרוו. קאפע אױעק, ~ געקא פעט. 1. אױעקשטיסן מיטן פוט, אױעקבריקע (ויע). "ער האט זיך ראפטום אויפגעשטעלט, אױעקגעקאפעט מיטן פוט דאס בענקל", פרא. יואס הייסט נשמה. 2. טל. אױעקגראפן.

אױעקקאפניש — דאס (די), ין. געדוי ערדיקער פראצעס פון אױעקקאפען.

אױעקקאפן — טרוו. קאפ אױעק, ~ געקאפט. וואול. במקום-הערב פאר א צאל טואונגען וואס ווערן דורכגעפירט זייער שלעכט, מיאוס. א' אן ארבעט.

אױעקקאפטירן — אוטוו. טיר אױעק, ~ געקאפטירט. קאפעטירן א לענגערע ציט (אויף פארשיידענע אופנים), א' מיט (פאר) עמעצן.

אױעקקארבן — טרוו. קארב אױעק, ~ גע קארבט. אױעקשניידן דורך מאכן אינשניטן, קארבן. א' די עטלעכע סוקעס.

טרעבן דורך צישען; בארואיקן דורך מאכן צישע. א' די הינער, די קינדער.
אױעקבלעמלען זיך [~ ציילעמען] אוטוו. צלם זיך אױעק, זיך ~ געבלעמט. א סך מאל מאכן איבער זיך דעם קריסטלעכן צייכן פון א צלם. "די גויע האט זיך אױעקגעבלעמט אפער צען מינוט נאכאנאנד".

אױעקבענמלען — טרוו. טל אױעק, ~ גע צענטלט. אריבערפירן פארשיידענע מינים ברוכצאלן צו דער סיסטעם פון דעצימאלע ברוכצאלן. א' דריי אכטל און קריגן 0.375.

אױעקבערמלען — טרוו. טל אױעק, ~ גע צערטלט. 1. צערטלען א לענגערע ציט. 2. דורך צערטלען עפעס באזימטיקן, בארואיקן. א' דעם ווייטיק, די טרערן.

אױעקבערמלען זיך — קווו. < דעו. ארויסהייען איינער דעם אנדערן צערטלעכ קייטן א לענגערע ציט. זיך א' הי טעפעלעך.

אױעקבערן — טרוו. צער אױעק, ~ געצערט. דורך אויסמאגערן (זיך) עפעס באזימטיקן. א' דאס איבעריקע פֿעטס.

אױעקבעשען — טרוו. טשע אױעק, ~ געצע אױעק, אױעקאקא, אױעקהאקען. א' די קארע.

אױעקקאמטעווען — טרוו. טעווע אױעק, ~ געקאמטעוועט. שטארק שמעסן א לענגערע ציט. א' עמעצן ביז יענער חלשט.

אױעקקאמטשען — טרוו. טשע אױעק, ~ גע קאמטשעט. 1. אױעקקאלען. א' דאס פֿעסל. 2. פאמען א לענגערע ציט. א' דאס האסער.

אױעקקאמטשען זיך — אוטוו. < דעו. אױעק גיין, זיך דערווהטערן, קאטשענדיק זיך (ענ לעך צו די באוועגונגען פון א קאטשע). א' זיך אויף די דיקע און קורצע פֿיסלעך. 2. אױעקקאלען זיך. "האבן די אויגן מינע, קוקנדיק דא, זיך אין דמיון אױעקגעקאמטשען", אצג. מרג אויף ערד. "א' זיך פון געלעכטער = זייער שטארק לאכן.

אױעקקאכטן — טרוו. קאך אױעק, ~ געקאכט. 1. קאכן א לענגערע ציט. א' ביז שפעט אין אונט. 2. דורך קאכן עפעס באזימטיקן. א' דאס איבעריקע וואסער.

אױעקקאכטן זיך — אוטוו. < דעו. זיך היצן, זיך אמפערן א לענגערע ציט. א' זיך אין א דעבאטע.

אױעקקאכעניש — דאס (די), ין. פראצעס פון אױעקקאכן (זיך). א קריגעריי, אן א'.

אױעקקאלויבען — טרוו. יצע אױעק, ~ גע קאלויבעט. וורר. אױעקקאלאפן, אױעקדרעשן. א' א קופע תבואה.

אױעקקאלויבען (גע) — טרוו. פֿע אױעק, ~ געקאלויפעט. 1. אױעקנעמען עפעס דורך ארויסקריגן עס (מיט די געגל אדער א מכשיר) פון א שפאלט, שמאלער פֿארטיפונג. א' פון ערגעץ א פיסל בלאטע. 2. אױעקרייסן עפעס וואס איז צוגעפֿעסטיקט. א' דעם קאלך פון דער וואנט.

אױעקקאלויבען — אוטוו. קע אױעק, ~ גע קאליאקעט. 20. אױעקפלאפלען; סתם ריידן וועגן פוסטע זאכן. א לענגערע ציט. א' וועגן דעם אדער יענעם ביז אין דער נאכט אריין.

אױעקקאלויבעשען — טרוו. טשע אױעק, ~ געקאליעטשעט. 1. אינגאנצן פֿארדארבן,

"און זיי האבן אױעקגעצויגן פון בית-אל", בראשית, לה, 16; "און ישראל האט אױעק געצויגן מיט אלץ וואס ער האט געהאט", דברים, מה, 1 [פאראלעל צו: ציען]. 3. ארכ. חי ב.ו. אנטלויפן, אפטרעגן זיך. "און ער ליס זיין ווייב דער היים דאס זיא וואר פון אים טראגן, דערנאך צוג ער אױעק", לטו, ה/ב. 4. (אייפעמיסטיש) אױעקשטארבן. "און דאס א' פון דער העלט געשעט אלע ציט, און דאס פארענדערונג איז תמיד און דער העג איז לאנג", חה.

אױעקצייען — טרוו. < דעו. 1. ציען אין א זיט אדער וויסער; אױעקשלעפן, אפציען עפעס פון עפעס. א' א זאך פון ארט, א' דעם שטריק אצוו. "...האט דעם העג פון דעם באך אױעק צעצויגן אויף אן אנדער זיט", ר' אהרן מטרובש, מצח אהרן, הארשע תר"ג. 2. אױעק נעמען. "גאט ציט אױעק די פרנסה פון די שפיטערס [= שפעטערס]", 202, 2/99. 3. פארציען, אפלייגן. "זיין סיסטעם איז באשטאנען אין ציען, אפציען, פארציען, א' און וואס מער אױעקגעצויגן—איז אלץ בעסער", טשע. פון פתרילמוקע. 4. אפוענדן, אפלייגן. "משכו וקחו לכם צאי' [שמות, יב, 21] — האבן אונדזערע חכמים ז"ל געדרשעט דאס ווארט 'משכו' — ציט אױעק איבערע הענט פון דינען כוכבים און פון די איבעריקע שלעכטע מידות", קה ו, 292. "א טיך האט איר... — וויל איך אים א' פון די טרויעריקע געדאנקען. זיי בלאס פנים ווערט נאך בלא סע", פרא. יעמיגראנט.

אױעקצייען זיך — אױעקציען, אוטוו.

1. זיך איבערקלייבן; אויפֿהערן צו וואוינען אין א באשטימט ארט. זיך א' פון דער שטאט, גאס, געגנט, לאנד. 2. פארנעמען פסדן אן גרויסן שח. "פארנטצו ציען זיך... אױעק פֿעלדער תבואה העט לאנג, ביז צו פאר נעמען מיטן אויג", ממוס, ספר הבהמות. 3. געדויערן אן איבעררייסן, פארנעמען א סך ציט. זיך א' ביז חצות. "ווי, ווי! הי לאנג וועט זיך נאך דער גלות א'?" ווער וועט דאס קענען סובל זיין? נצ, קמו/ד. א פאגראם... אז ער הייבט זיך אן, ציט זיך עס אױעק דריי טעג", טשע. אטל דעם חזנט.

אױעקצירעניש — דאס (די), ין. געדויערדי קער) פראצעס פון אױעקציען. פארשלעפעניש, אפלייגעניש.

אױעקציקלען זיך — אוטוו. ציקל זיך אױעק, זיך ~ געציקלט. אנהייבן אדער (און) א לעב גערע ציט זינגען מיט אויסגעצויגענע און היברידיקע טענער. א' זיך ווי א חזן פארן עמוד, ווי דעם מלמדס (רבינס) ציג.

אױעקצירן — טרוו. ציר אױעק, ~ געצירט. דווו אויסצירן. <

אױעקצירעווען — טרוו. דעווע אױעק, ~ געצירעוועט. 1. פארשטריקן דאס צעריסע נע. א' די לעכער אין הענטשקעס, זאקן. 2. א לענגערע ציט צירעווען. א' זאקן ביז שפעט אין דער נאכט אריין.

אױעקצישען — טשע אױעק, ~ געצישעט. אוטוו — א לענגערע ציט ארויסגעפן קלאג גען, ענלעך צו צישע. טרוו — אױעק

געקומען, פאזיר, ספורי הפלאות, הארשע 1844. „איז ער פלוצלינג אוועקגעקומען פון דארף און אנגעקומען אין שטאט ארצין, אט. 4. אומקומען; שטארבן (אבער איידעלער, אפ געהיטענער ווי דאס ווארט שטארבן און ניט אזוי פנערלעך ווי נפטר ווערן). „די מרגלים... האבן גורם גיחועזין דו עש זייגען אוועק גיקומן כמה אלפים ורבבות פון ישראל, נצו, במדבר, ט/ד. „גרויסע גאונות עולם האבן טויזנט מאל אזוי פיל גוטס געטאן, און זענען אוועקגעקומען פון דער וועלט,“ ספר היראה, 1877. „רב שמחה דעם גבירס טאכטער איז אוועקגעקומען (נפטר האט זיך מיר אויף דער צונג נישט געלייגט),“ פראג, חסידיש. „דאס קינד האט אבער נישט מער געמוטשעט זיך ווי א יאר און איז, נישט פאר אייך געדאכט, אוועקגעקומען,“ שע, קליינע מענטשעלעך. 5. דריטפערזאניק. אפגיין, אויספאלן, אנטריי נען, אנטפאלן. „נישקשה, עס וועט אים א פאר אועלכע מעשים.“ ידער מאמעס מילך איז אים אוועקגעקומען = ער האט זיך שטארק דערשראקן. [מיט די בב 2—5 גיט פארן אין לך]. 6. שטארק ליידן א לעני גרעע צייט. א פאר (צוליב) עמעצן. „פון אלע האנטווערקער, וואס ווארן באשעפטיקט מיט דער אלטער יידישער קליידונג, זענען אומ שלימסטן אוועקגעקומען (דאס הייסט געליטן) די קירנער,“ אמד, אידישע קליידער אומ וועקטלונג.

אוועקקומעניש — דאס (די), זיך פראצעס פון אוועקקומען. „וואס איז עס פאר אן א? וואס האסטו זיך ניט געוויזן פאר די אויגן?“ רייד.

אוועקקוקן — אוטו. קוק אוועק, געקוקט. 1. קוק א לענגערע צייט. א אויף איר דעם גאנצן אונט. 2. קוק אין א זעט, אוועק דרייען דעם קאפ. „קוק ניט אוועק פון א מענטשן וואס האט ניט אפ זיין פנים און איז ניט שייך אנגעטאן.“ מ. י. בערדיטשעווסקי, גדי, „און דורכן טאג אין חדר זיך איך א דערהייכטער...און קוק אוועק פון גמרא-בלאט צו די געשפניסטער, אל ו, מיט א מעשה פון דער אינקוויזיציע.“ דער פחד האט געהייסן אוועקקוקן, דער נבגער האט פארלאנגט נאך א קוק,“ באש, טאטנס בית-דין-שטוב.

3. פארקוקן; זיך מאכן גיט זעענדיק, גיט היסגדיק; גיט וועלן זען. „אין א שעת הכושר קוקט מען אוועק פון יושר,“ שו. „ער זאל כאטש בגניבה לאזן יידישע בהמות זיך פליטערן ערגעצוואו און א, צומאכן די אויגן, ממוס א שטאט אין מזרח-וואנט. זעסטו נאשן — קוק אוועק! בעסער מאך מיך בלינד,“ פראג, לידער און פאעמען.

אוועקקוקעניש — דאס (די), זיך (ער) אקט, פראצעס פון אוועקקוקן (אויך מיט ביטול).

אוועקקוקעניש — דאס (די), זיך פראצעס פון אוועקקוקן. א שוויגעניש, נאך אן א מיט די אויגן.

אוועקקורירן — טרו. ריר אוועק, געקוקר רירט. אפט מיט זיך. 1. היילן א לענגערע צייט. א עמעצן עטלעכע יאר. 2. דווי אויס-קורירן. א א כראנישע קראנקייט.

קייט האט שוין גיט איין שווארצן ראק אוועק געקוילעט, אר, שלאמעס. ער קוילעט מיך אוועק (אן א מעסער) = (אפט) ער שטעלט מיך בדלות, ער פארקאנקורירט מיך.

אוועקקויף — דער, זיך אקט פון אוועקקויפן. **אוועקקויפן** — טרו. קויף אוועק, געקויפט.

1. אפקויפן וואס עס מאכט זיך, וואס עס איז נאך פארן צו קויפן. א אלץ, הפל, הפל, מפל, פלעקל. „דערע שטיקלעך ברויט, וואס איך פלעג א בן ארעמעלעכט מיט טארבעס, ממוס, קליאטשע. „דער ייד...זאל א דאס גאנצע ביסל נאפט אין באקוי, פראג, ברויט אויס ווארשע. „וואלט זיך שוין לאנג געפונען א בעלן וואס וואלט אוועקגעקויפט אט די אלע ביל-דער,“ שע, אין שטורעם. 2. אפקויפן אויף שטענדיק, אויף גיט צוריק צו פאר-קויפן. „זי זאל זען אז ער זאל איר א דאס היזל...אויף איר נאמען,“ שע, סביה. „ס'זאל זיין משניותן א גאנצער גאנג וואלט איך זיי אפשר אוועקגעקויפט,“ שע, מאטל. 3. אפ-קויפן אויף גיך (א צווייטער זאל גיט אויס-כאפן). „איך זאל אלע ביכער א און זיי פארברענען,“ יפ. „און קויף אוועק די דא זיקע שטוב אינגאנצן, מיט אלע דריי חדרים,“ שע. „לאמיר א די גוראליניע, מע וויל זי פארקויפן אויף ברוך,“ בערג, בנט דניעפער ו.

אוועקקויפעניש — דאס (די), זיך פראצעס פון גיכן אוועקקויפן (איר בייטעס), אן א אן דינגען זיך.

אוועקקויפלען — טרו. קל אוועק, גע-קויקלט. וורר, אוקר, מג. [אנדערע ריידענישן: ~קויפלען]. אוועקרייען, אוועקאטשען, אוועקאלערן. א די קראקעט-באלן.

אוועקקויפלען זיך — אוטו. א דפון פון זיך, אן א סיבה, אן א פיוון; אנהייבן זיך קוקלען וועטער און וועטער (פון א באשטימטן ארט). „דער פארשישטעטער קניש האט זיך אוועקגעקויקלט ביז חשט אין פערל ארצין.“

אוועקקויפלעניש — דאס (די), זיך פראצעס פון אוועקקויפלען (זיך).

אוועקקוילען — קוילע אוועק געקוילעט. אוטו — אוועקגיין הינקענדיק אויף א קוילע (קוילעס). טרו — אוועקקוילען, אוועקא-לערן, אוועקאטשען. אויך מיט זיך — דאס פערטל האט זיך אוועקגעקוילעט.

אוועקקומען — אוטו. קום אוועק, בין גע-קומען. 1. אוועקגיין, אוועקרייען זיך, אפ קערן זיך. „וועסט פון אונדז גיט א, מיר וועלן דיר נאכגיין.“ דער וואס וואוינט איבער אלע הימלען קומט קיין רגע נישט אוועק פון אונדז דער וועלט, פראג, ידאס ארעמע יינגל.

2. פארלירן דעם ווערט, אנווען. „אז מיר האבן זיך דערוואוסט זיין גאנצע געשיכטע, איז ער אונדז (אין אונדזערע אויגן) אוועקגע-קומען.“ די גאנצע דראמע איז בן אים אוועק געקומען צוליב זיך צויטן אירע, בימחא.

3. פארפאלן ווערן, פארשווינדן, גיט ווערן. „דער שר האט לאזן מוציא קול זיין עש ווערן אים מרגליות אוועק קומין,“ גה, 350. „די לייט פלעגן ווי אזוי דער בוים איז אוועק-קומען,“ אר, שלאמעס. ער קוילעט מיך אוועק (אן א מעסער) = (אפט) ער שטעלט מיך בדלות, ער פארקאנקורירט מיך.

אוועקקארזשען — טרו. זשע אוועק, גע-קארזשעט. אוועקטרייסלען, אוועקשטויבן. א די טעפעכער.

אוועקקארזשעווען — טרו. טשע אוועק, געקארזשעוועט. וורר, אוקר. אוועקגראבן הארצלען, אויסהאקן א האלד און א די פעניעס. **אוועקקארומעניש** — דאס (די), זיך פראצעס פון אוועקארומענען.

אוועקקארומענען — טרו. מע אוועק, געקארומעט. פליטערן, שפייזן א לענגערע צייט. א די גענזו ביז פסח-צייט.

אוועקקארסקענען — טרו. סקע אוועק, געקארסקעט. זאמעט. > ליט. אוועקגראבן; אוועקשטופן, אוועקשטויסן. „די היגער קאר-סקענען אוועק דעם שטויב.“

אוועקקאש(י)ען — טרו. ש(י)ע אוועק, געקאש(י)עט. פד. דווי אוועקאטשען. **אוועקקאוואקטשען** — אוטו. טשע אוועק, געקאוואקטשעט. א לענגערע צייט קאוואקטשען (ווי א הוי). „די אליטישקע האט געבען אוועק געקאוואקטשעט א גאנצע נאכט,“ רייד.

אוועקקאוואקען — אוטו. קע אוועק, גע-קאוואקעט. א לענגערע צייט קאוואקען (ווי א פראש).

אוועקקאוואקען — אוטו. קע אוועק, גע-קאוואקעט. 1. דווי אוועקקאוואקען. 2. דווי אוועקקאוואקטשען.

אוועקקאוויטשען — אוטו. טשע אוועק, געקאוויטשעט. 1. אנהייבן קוויטשען. 2. קוויטשען א לענגערע צייט.

אוועקקאוויטשעניש — דאס (די), זיך פרא-צעס פון אוועקקוויטשען. אן א אז מע מוז די אויערן זיך פארשטאפן.

אוועקקאוועטשן — טרו. קוועטש אוועק, געקאוועטשט. 1. באזיטיקן דורך קוועטשן, דריקן, פרישטן א אייטער פון א פרישטש. 2. א לענגערע צייט דריקן.

אוועקקאוועטשן זיך — דפון. 1. א לעני גערע צייט זיך מאטערן בנים ארויסברענגען עפעס, זאגן, טאן; מאכן לאנגע הכנות (פעניא). 2. קווי. זיך צערטלען, וואול.

אוועקקאוועטשעניש — דאס (די), זיך פרא-צעס פון אוועקקאוועטשן (זיך).

אוועקקאוועלן — אוטו. קוועל אוועק, גע-קוואלן, געקוועלט. אנהייבן אדער (און) א לענגערע צייט האבן נחמה. א פון דעם קינדס חכמות.

אוועקקאוועלן זיך — לאנגע ע אין פד און אוקרן אוטו. קוועל זיך אוועק, זיך געקוועלט. זיך מאטערן א לענגערע צייט.

אוועקקאווענקלען זיך — אוטו. קל זיך אוועק, זיך געקווענקלט. א לענגערע צייט גיט קענען זיך באשליסן. א זיך און דורכ-לאזן א גוטע געלעגנהייט.

אוועקקוילעניש — דאס (די), זיך פראצעס פון אוועקקוילענען.

אוועקקוילענען — טרו. קוילע אוועק, געקוילעט. 1. אוועקהרגענען, אויסשעכטן. א די היגער. „דיין מאמע וועט אונדז א, אפא, א פארשטערטער שבת. 2. רואנירן, אוועקשטרן, אינגאנצן קאליע מאכן. די הוצאות האבן אים אוועקגעקוילעט,“ פראג, „די פערט-פון אוועקקוילענען.“

אוועקקושן — טרוו. קוש אַוועק, ~געקושט.
 1. קושן אַ לענגערע צײַט. אַ דעם קינדס בע-
 קלען. 2. אוועקנעמען מיט אַ קוש (קושן).
אוועקקושן זיך — טרוו. קוזן. ← דפּו. האַלטן
 אין איין קושן זיך אַ לענגערע צײַט. אַ זיך
 אויף די טרעפּ אַפּשער אַ שעה צײַט.
אוועקקײַבעצן — טרוו. רעץ אַוועק, ~געקײ-
 בעצט. 1. דערווייטערן דורך קײַבעצן. אַ
 קעצען מיט שטעכחערטלעך. 2. קײַבעצן אַ
 לענגערע צײַט. מיט זיך — קוזן.
אוועקקײַדנעפּן — טרוו. נעפּ אַוועק, ~גע-
 קײַדנעפּט. אוועקפאַפּן, אוועקרייבן אַ מענטשן
 (צו קריגן אויסקױפּעלט אַדער אײַבער אַן אַנ-
 דער פאַרברעכערישן צוועק). „שטילערײַט,
 ווי אַ נאַכטגאַנג, קײַדנעפּט אַוועק די אַרומיקע
 סײַלעך די גשמות פֿון די אײַגענע קײַדנער“,
 ים, קולטור און דערציאונג, 1942.
אוועקקײַטלען זיך — אוטוו. טל זיך אַוועק,
 זיך ~געקײַטלט. אוועקציען זיך אין אַ שורה,
 ווי אַ קײַטל). „די בערג קײַטלען זיך אַוועק
 צום האַרציאונג“.
אוועקקײַבן — אוטוו. קײַבן אַוועק, ~גע-
 קײַבט. קײַבן (לאַכן, וויינען, הוטסן ביז
 עס פאַרכאַפט דעם אַטעם) אַ לענגערע צײַט.
אוועקקײַבעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס
 פֿון אוועקקײַבן.
אוועקקײַלן — טרוו. קײַל אַוועק, ~געקײַלט.
 דוּז אויסקײַלן. ←
אוועקקײַלעבן — טרוו. לעבן אַוועק, ~גע-
 קײַלעכט. אוועקהאַקן, אַרומהאַקן, עס זאַל
 ווערן קײַלעכדיק, אַ שטיקלעך האַלץ.
אוועקקײַלעבן זיך — אוטוו. ← דפּו. אַוועק-
 קײַלעכן זיך, אוועקאַלערן זיך. „געלט איז
 קײַלעכדיק, סײַ קײַלעכט זיך אַוועק“, שוו.
אוועקקײַלעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס
 פֿון אוועקקײַלן.
אוועקקײַען — טרוו. קײַען אַוועק, ~געקײַעט.
 1. קײַען, עסן אַ לענגערע צײַט. אַ יזד וואָס
 קײַט אַוועק די באַרד. אַ פֿון פֿרימאַרגן ביזן
 לײַגן זיך שלאָפֿן. 2. באַזײַטיקן דורך קײַען,
 אַפּפּעסן. אַ דאָס (די) האַרטע.
אוועקקײַקלען — טרוו. קל אַוועק, ~גע-
 קײַקלט. אוועקקײַקלען. ← אוועקאַטשען. ←
 אַוועקאַלערן. ← אַ שטיינער, קלעצער אַע.
אוועקקײַקלען זיך — אוטוו. ← דפּו. פֿאַר-
 שפּרייטערע פֿאַרעם, אַבער דוּז אוועקקײַקלען
 זיך. ← „דער דאָזיקער שמועס מבוז דעם ענין
 האָט זיך אוועקגעקײַקלט אַהײַן, אונטערן
 אויױן“, מסומ, מסעות.
אוועקקײַמערן זיך — אוטוו. ~מער זיך אַוועק,
 זיך ~געקײַמערט. זיך שטאַרק זאַרגן וועגן
 עפעס, האָבן ענגמאַכט אַ לענגערע צײַט. אַ
 זיך וועגן די קלעצערע קײַדנער.
אוועקקײַנדלען — אוטוו. דל אַוועק, ~גע-
 קײַנדלט. קײַנדלען לענגער (אַדער האָבן מער
 קײַנדען) ווי געוויינטלעך. אַ ביז אין די הויכע
 פֿערציקער. „אינגליכן אַבער האָט זיך געעפֿנט
 איר מוטערטראַכט, זי האָט ברייט אַוועקגע-
 קײַנדלט, פֿאַרנומען זיך אויף גרויס“, קולבאַט,
 זעלמעניאַנער.

אוועקקײַנגן — אוטוו. נײַג אַוועק, ~געקײַ-
 נגט. אַנהייבן אַדער (און) אַ לענגערע צײַט
 קײַנגן. אַ פֿערציק יאַר.
אוועקקײַצלען — טרוו. צל אַוועק, ~גע-
 קײַצלט. 1. קײַצלען אַ לענגערע צײַט. מיט
 זיך — קוזן. 2. אוועקנעמען, אַפּשאַפֿן עפעס
 דורך קײַצלען. אַ דעם ברוגן.
אוועקקײַרעווען — טרוו. רעווע אַוועק, ~גע-
 קײַרעוועט. דאָס פּנים.
אוועקקײַרירן — טרוו. קירן אַוועק, ~געקײַרירט.
 מאַכן קירצער ווי מע דאַרף. אַ אַ קלײַדל, מע
 זאַל עס נישט קענען אַנטאַן.
אוועקקלאַנגן (זיך) — אוטוו. קלאַנג (זיך)
 אַוועק, (זיך) ~געקלאַנגט. 1. אַנהייבן (זיך)
 קלאַנגן, טענהן, וויינען. 2. קלאַנגן (זיך) אַ לענ-
 גערע צײַט.
אוועקקלאַפּן — טרוו. קלאַפּ אַוועק, ~גע-
 קלאַפּט. 1. קלאַפּן אַ לענגערע צײַט.
 2. מיטאַמאַל אַנהייבן קלאַפּן. 3. טאַן עפעס
 מיט אַ קלאַפּער, געטומל. אַ אַ רעדע.
 4. אוועקשטיקן אַ טעלעגראַם. „קלאַפּ איך
 אַוועק אַ דעפּעש... צו מײַן שותף וועגן דעם
 דאָזיקן שידוך“, שׂע, אַ דאַקטער.
אוועקקלאַפּעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס
 (טואונג) פֿון אוועקקלאַפּן.
אוועקקלײַבן, ~קלײַבן — טרוו. קלײַבן, אַ
 קלײַבן אַוועק; ~געקלײַבן. 1. קלײַבן, קלײַבן אַ
 לענגערע צײַט. אַ שמאַטעס אַ לעבן־לאַנג.
 2. אַפּטיילן, באַזײַטיקן (דאָס שלעכטע) בײַם
 קלײַבן. אַ די ווערעמדיקע אַרבעט. 3. סאַר-
 טירן, אַינשטיילן לויט מדרגות פֿון גוטס-
 קײַט, לויטן ווערט אַע.
אוועקקלײַבן זיך — אוטוו. ← דפּו. אַרױס-
 ציען זיך פֿון זינגען, אײַבערקלײַבן זיך. (ספּעצ:
 וועגן אַן אַרט וואָס איז וועט פֿון פֿרײַערדיקן).
 אַ זיך אין האַצעפּלאַץ.
אוועקקלײַבעניש — דאָס (די), זיך. געדויר-
 ערדיקער פּראַצעס פֿון אוועקקלײַבן.
אוועקקלײַבער — דער, סײַ ווױן, קע, סײַ.
 ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אוועקקלײַבן, אַפּ-
 קלײַבן, אויססאַרטיקן, אַינשטיילן סחורה אין
 פֿאַרשיידענע סאַרטן. אַ פֿון אײַער, פֿון פירות.
אוועקקלײַבערײַ — די, רען. לר. אַרט
 וואו מע קלײַבט אַוועק; בײַדל פֿון די סעדערס
 וואו מע נעמט צונױף די פירות און מע
 סאַרטירט זיי אויס. נעכטיקן אין אַ.
אוועקקלײַנגען — קלינג אַוועק, ~געקלײַנג-
 גען. אוטוו. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן קלינגען.
 די גאַלד־גלעקער האָבן אַוועקגעקלינגען: עס
 איז אַ שריפֿה. 2. קלינגען אַ לענגערע צײַט.
 די קלױסטער־גלעקער קלינגען אַוועק דעם
 גאַנצן זונטיק. טרוו — צעקלינגען, פֿונאַנג-
 דערקלינגען אין דער וועלט. אַ די נגס (די
 ידען) ברייט און וועט.
אוועקקלינגעניש — דאָס (די), זיך. געדויר-
 ערדיקער פּראַצעס פֿון אוועקקלינגען.
אוועקקלעזמען — אוטוו. רער אַוועק, ~גע-
 קלעזמערט. זײַן אַ קלעזמער, לעפּן פֿון זײַן
 אַ קלעזמער אַ לענגערע צײַט. אַ ביז די פֿינגער
 ווערן שטײַף.
אוועקקלעמערן — אוטוו. רער אַוועק, ~גע-
 קלעמערט. 1. קלעמערן אַ לענגערע צײַט.

אויך פֿיג. אַ ביזן הימל, אַ אין דער פֿאַנטאַזיע.
 *אַ אין די הויכע קרייזן = זיך דערשלאַנגן
 אַהײַן. 2. אוועקרוקן זיך, אוועקקריכן אויף
 די הענט און פֿיס (אויף אַרױפֿצו). אַ ביזן
 שפּײַץ פֿון בוים. 3. אוועקגיין, אַפּגיין זיך
 פֿון ריכטיקן אַרט. „באַשאַפֿן דעם יצירה־רע,
 ער זאַל די מענטשן אַנדערן, זיי זאַלן אַ פֿון
 דעם ערלעכן וועג“, א. סאַרגענטסטער, ענג
 זוהב, האַרשע 1898.
אוועקקלעפּן — טרוו. קלעפּ אַוועק, ~גע-
 קלעפּט. 1. אויפֿקלעפּן; קלעפּן אין אַ זעט.
 2. קלעפּן אַ לענגערע צײַט. אַ מאַרקעס דעם
 גאַנצן אונט.
אוועקקלעקן — אוטוו. דריטפּערזאַניק. קלעקט
 אַוועק, ~געקלעקט. זײַן גענוג אַ געוויסע (לעבן
 גערע) צײַט. אַוועקסטענען. דאָס ברויט וועט אַ
 נאַר אויף דריי טעג.
אוועקקלעקען — טרוו. קלעק אַוועק, ~גע-
 קלעקט. דורך קלעקן, אַינזאַפּן מיט קלעק-
 פּאַפּיר, באַזײַטיקן, מאַכן נישט קאַנטיק. אַ די
 טיגטפֿלעקן.
אוועקקלעערן — קלער אַוועק, ~געקלערט.
 אוטוו — קלערן אַ לענגערע צײַט. טרוו —
 1. אוועקטראַכטן, אַבסטראַהירן. אַ דאָס אומ-
 וויכטיקע און זיך קאַנצענטרירן אויפֿן עיקר-
 דיקן. 2. מאַכן קלאַר, קלערער; באַזײַטיקן די
 אומנייטיקע טיילכעלעך. אַ דעם מעד.
אוועקקנאַפּן — אוטוו. קנאַל אַוועק, ~גע-
 קנאַלט. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן קנאַלן.
 2. קנאַלן אַ לענגערע צײַט. אַ מיט דער
 בײַטש אײַבער די רוקנס פֿון די פֿערד.
אוועקקנאַקן — קנאַק אַוועק, ~געקנאַקט.
 אוטוו — 1. קנאַקן, קנאַלן, קלאַפּן מיט עפעס
 אַ לענגערע צײַט. 2. גיך אוועקפֿאַרן (קנאַ-
 קנדיק מיט דער בײַטש). אַנדערע פּויערען
 האָבן אַינגעשפּאַנט פֿערד־און־וואַגן שטײלער-
 הייט, נישט באַמערקט אוועקגעקנאַקט צו זיך
 אין דאַרף, קאַהאַן, אַהרן ליבערמאַן. טרוו
 — 1. אַפּזאָגן עפעס מיט אַ קנאַק (גיך, זײַער
 געראַטן). אַ די דרשה; אַ דאָס דאַונען, ווי
 געפֿאַרן מיט פּאַטשאַטע פֿערד; אַ אַ מַפּטיר, ווי
 אַ קאַפּטל תּהילים. 2. בכלל אַפּטאַן אַן
 אַרבעט מיט אַ קנאַק. אַ דאָס הובלען.
 3. אַוועקוואַרפֿן, פֿאַרוואַרפֿן מיט אַ קנאַק. אַ
 דעם שטעקן, די פּילקע אַע. 4. צעדריקן מיט
 אַ קנאַק. אַ אַ לויז. 5. אַנידערוואַרפֿן, געפֿן
 אַ זעץ. אַ עמעצן אויף דער ערד. אַ עמעצן
 אין די צײַן אַרשן.
אוועקקנאַקעניש — דאָס (די), זיך. טואונג,
 רעזולטאַט פֿון אוועקקנאַקן (מיט התפּעלות
 אַדער ביטול). „איז דאָס געווען אַ געשלעגערע,
 אַן אַ, די ערד האָט אַזש געצײטערט“.
אוועקקנאַקעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס
 פֿון אוועקקנאַקן.
אוועקקנייחן — [„קאַניען, קײַנען] קניח אַוועק,
 ~געקניחהט, אַפּקױפֿן, אַינזאַנדלען (ווי אַ
 מציאה) אַ די גאַנצע סחורה. „אַצינד האַסטו
 אַ טשענס אוועקצוקנייחן די לאַנדרי פֿאַר האַלב
 געלט“, שׂע, גרינאַהאַרן.
אוועקקנייטשן — טרוו. קנייטש אַוועק, ~גע-
 קנייטשט. דורך מאַכן אַ קנייטש (קנייטשן),

א פֿאלד, פֿאלב, עפעס באַזיטיקן. אַ די צױטן, דעם ראַנד.
אױעקקניפן — טרוו. קניפּ אַזעק, גע-
 קניפן, געקניפּט. אַזעקריסן, אַזעקצופן
 מיט פֿינגער. אַ אַ שטיק טייג צו נעמען חלה.
 אַ אַ האַלבע באַק.

אױעקקניפן זיך — קזוו. ← דפּוו. קניפּן
 איינס דאָס אַנדערע אַ לענגערע צײַט (שפּילענ-
 דיק).

אױעקקניען — אױטוו. קני אַזעק, געקניט.
 1. פֿאַלן אױף די קני. אַ פֿאַר עמעצן.
 2. שטיין אױף די קני אַ לענגערע צײַט. אַ
 פֿאַרן צלם שעהן לאַנג.

אױעקקניענען — [...]קאַנסענען] טרוו. קנסע
 (קנסן) אַזעק, געקנסעט, געקנסנט. אַזעק
 געמען עפעס ווי אַ געלטשטראַף, ווי קנס. אַ
 דאָס גאַנצע לײַזעק.

אױעקקניעטן — טרוו. קנעט אַזעק; גע-
 קנעטן, געקנעטן, געקנעט. 1. קנעטן אַ
 לענגערע צײַט. אַ אַ גאַנצע נאַכט די דײַזשעס
 ברויט. 2. באַזיטיקן עפעס דורך קנעטן.
 אַ די האַרטע שטיקלעך לײַט.

אױעקקניען — אױטוו. קנעל אַזעק, גע-
 קנעלט. 1. לערנען אַ לענגערע צײַט מיט
 עמעצן (און דערפֿי זיך אַנטערנענען אַדער
 אַינלערנענען מיט אַ סך אײבערזורנגען). „אױ
 האָב איך אַזעקגעקנעלט עטלעכע יאָר און האָב
 מיר געהאַט 22 שטיקל פֿרנסה ברוחק, קמ,
 1868, № 40. אַ אַינבריינד עמעצן, אַיני
 טעהן מיט עמעצן. אַ מיטן עקשן און דאָך
 גיט פּוילען.

אױעקקניעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס
 פֿון אַזעקקנען, אַן אַינענעניש, אַן אַ.

אױעקקעבלען — טרוו. כּל אַזעק, גע-
 קעבלט. 1. אַ לענגערע צײַט האַדעווען, אַפֿ
 היטן, געבן גוט צו עסן. אַ ווי אַ בן־יחיד.
 2. צעפּיעשטשען, פֿאַרצײן עמעצן דורך צו
 פֿיל קעכלען אַדער פֿאַרערן.

אױעקקעמען — טרוו. קעם אַזעק, געקעמט.
 אָפּט מיט זיך זיך. 1. באַזיטיקן, אױסריי-
 גיקן עפעס (פֿון האַר) מיט אַ קעמל קאַם.
 אַ די פֿעדערלעך פֿון דער טשוּפּריגע. 2. פֿאַר-
 קעמען אין אַ זײַט. אַ אַ לאַק, אַ די טשוּפּריגע.
 3. קעמען אַ לענגערע צײַט.

אױעקקעמפֿן — קעמף אַזעק, געקעמפֿט.
 אױטוו. — קעמפֿן אַ לענגערע צײַט. אַ יאַרן
 און יאַרן. טרוו — צונעמען עפעס אַדער
 קריגן עפעס מיט קאַמף. „מיר פֿעלן גיט דער-
 לאַזן אַ פֿון אונדז אונזער פֿרײַהייט“.

אױעקקערן — טרוו. קער אַזעק, געקערט.
 1. צונױפּנעמען מיט אַ בעזעם אַדער באַרשט
 (ברעקלען, אָפּפֿאַל, מיסט, מיט) און עס
 אַזעקרוקן אין אַ זײַט. אַ אין הינדל דאָס
 מיסט (נאַכן פֿאַרקערן די שטוב).
 2. אַזעקדרייען אין אַ זײַט, אָפּקערן. אַ
 דאָס פֿנים, די אױגן, דעם קאַפּ. „...דענאַך
 טוט מענכע שלאנג איר פֿנים אַזעק קערן“.
 עײן, 2/37. „ווען דער חזן לײַענט אױס דער
 ספֿר־תּורה, דאָרף מען אױך צו שטיין, און
 ער טאָר זײַן פֿנים גיט אַ פֿון דער ספֿר-
 תּורה“; 20, 1/12. „...אױעקקערנדיק אַנגע-
 ברוגנט דעם קאַפּ אין דער זײַט, ממוס, קליג-
 טשע“.

אױעקקערן זיך — אױטוו. ← דפּוו. 1.

אױעקקיי רעגעץ אין אַ זײַט; אומדרייען זיך
 מיטן רוקן. אַ זיך פֿון ריכטיקן וועג. „דהיינו:
 ער האָט פֿאַרעסן אַ בינטל תּבואה און האָט
 זיך שוין דערפֿון אַזעקגעקערט... מוז ער זיך
 אומקערן מיט זײַן פֿנים צו דעם בינטל תּבואה“,
 שהמ, ט/א. „זי האָט זיך אַזעקגעקערט גאַר
 אין אַ זײַט און געגעסן גראַד“; ממוס קליאַטשע.
 2. אַזעקקיי, סתּם, דערזיטערן זיך. „און
 איך אָב מיר פֿון איך אַזעקגעקערט; אַט, ווי,
 ווען — זי האָט גאַריט געהערט“, טעיאַטאַר.
 „אַט שטייען אַלע אַינאיינעם. האָסט זיך אַזעק-
 געקערט פֿון דאַנען — זעט מען שוין גיט
 קיינעם...“; אבג, דער יוד אין קיעב, חש ו.

3. פֿאַרלאָזן, פֿאַרעסן; אָפּקערן זיך (פֿון
 אַ שיטה, אידעאָלאָגיע). אַ זיך פֿון פֿרומקייט.
 „יעדערער וועט זיך פֿון מיר אַ“; ספ, גליקלע
 כע און אומגליקלעכע. 4. פֿאַרגיין, פֿאַרפֿי-
 גיין. „דער טאַג פֿון פֿאַרעבונג האָט זיך שוין
 אַזעקגעקערט. בעטן מיר דיר, גאַט, באַשיץ
 אונדז!“, פּיעטריקאַווער מחזור, 1885, ח' ב,
 געילה.

אױעקקערניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס
 (טראַנג) פֿון אַזעקקערן (זיך). אַן אַ פֿון וועג,
 פֿון בײַז.

אױעקקראַכן — אױטוו. קראַך אַזעק, גע-
 קראַכט. 1. מיטאַמאַל פֿלאַצן, אַרױסגעבן
 הילכיקן קנאַל. 2. שטאַרק קלאַפּן, קנאַקן,
 קנאַלן אַ לענגערע צײַט. „זי קאַנאַנדאָו האָט
 אַזעקגעקראַכט בײַז עס איז פֿינצטער געוואָרן“.

אױעקקראַצן — טרוו. קראַץ אַזעק, גע-
 קראַצט. אַזעקרייבן מיט נעגל (אַדער אַ
 שאַרפֿן מכשיר). אַ פֿאַרטריקנעטע הױט.

אױעקקראַקען — קע אַזעק, געקראַקעט.
 אױטוו. — קראַקען (ווי אַ קראַ) אַ לענגערע
 צײַט. טרוו — דזוו אױסקראַקען ←.

אױעקקריגן — טרוו. קריג אַזעק, געקראַגן,
 געקריגן. 1. דערזיטערן, אָפּערעדן
 עמעצן פֿון עפעס (אַ גרופּע) און געווינען,
 דערנענטערן אים צו עפעס וואָס מע וויל. אַ
 דעם ברודער פֿון דער שלעכטער חבֿריאַ.
 2. צוריקקריגן, אַרױסקריגן. אַ די ביכער
 וואָס מע האָט געלעזן מיט אַ יאַר צוריק.

אױעקקריגן זיך I — אױטוו. קריג זיך אַזעק,
 זיך געקראַגן, געקריגן. זיך אַרױסמאַכן,
 זיך אַרױסדרייען (פֿון אַן אַרט, סײַטאַציע, פֿון
 אַ גרופּע); אױף אַ געוויסער צײַט אַזעקקיי,
 אַזעקפֿאַרן. אַ זיך פֿון דער היים אױף אַ האַך
 צײַט; אַ זיך פֿון דער אומבאַקוועמער לאַגע.
אױעקקריגן זיך II — אױטוו. קזוו. קריג זיך
 אַזעק, זיך געקריגט. זיך קריגן אַ לענגע-
 רע צײַט (אַן אױפֿהער). „ריסן זיך שנער גיט
 בײַ די האַר און קריגן זיך אַזעק לאַנגע
 יאַר, און זיילען זיך אַזעק גאַנצע צײַטן“,
 עט, משלים.

אױעקקרישען — אױטוו. „טשע אַזעק, גע-
 קרישעט. סל, דזוו אַזעקקרישען. ← אַזעק-
 קריצן, 3.

אױעקקרייען — אױטוו. קריי אַזעק, גע-
 קרייען (ווי אַ האַז) אַ לענגערע צײַט.
אױעקקריכן — אױטוו. קריך אַזעק, גע-
 קראַכן. דערזיטערן זיך קריכנדיק (אױף די
 פֿיס און הענט, אױפֿן בויך). אַ פֿון אַן אַרט

צו אַן אַנדער אַרט. „צעשנמדיס אַ וואָרעם —
 און עס קריכן אַזעק צוויי ווערעס, טוו.
 2. אַרױסשאַרן זיך, אַרױסשליכן (אומבאַ-
 מערקט), גיט ווערן.

אױעקקרימען — טרוו. קרים אַזעק, גע-
 קרימט. קאַלע מאַכן דורך מאַכן קרום, אױס-
 קרימען. אַ די קנאַפֿל. אַ איין זײַט פֿון אַ
 קלייד בײַם צונױפֿנײַען.

אױעקקרימען זיך — אױטוו. ← דפּוו.
 קרימען זיך, מאַכן וויערע מינעס אַ לענגערע
 צײַט. אַ זיך ווי אַ ברוגזע בתיחידה.

אױעקקרייצן — טרוו. קריץ אַזעק, גע-
 קרייצט. 1. דורך קריצן עפעס אױסמעקן,
 אױסרייבן. אַ דעם נאַמען. 2. קרייצן אַ לעני-
 גערע צײַט. אַ מיט די צײַן פֿון פֿעס. אַ די
 אױפֿשריפֿט עטלעכע שעה.

אױעקקרישלען — טרוו. של אַזעק, גע-
 קרישלט. אַזעקברעקלען. אַ אַ גאַנצן לאַפּן
 ברויט, אַ עטלעכע ברעקלעך.

אױעקקריעכצן — קרעכצן (צע) אַזעק,
 געקרעכצען. אױטוו. 1. מיטאַמאַל
 אַנהייבן קרעכצן. 2. קרעכצן אַ לענגערע
 צײַט. טרוו — דורך קרעכצן אַזעקשטופּן,
 אַזעקשטופּן. אַ די צרות.

אױעקקריעמען — ער אַזעק, געקערע-
 מערט. אױטוו. — זײַן אַ קרעמער, זיך פֿאַר-
 נעמען מיט קרעמער אַ לענגערע צײַט. אַ
 אַ גאַנץ לעבן. טרוו — אױספֿאַרקויפֿן, גיך
 פֿטור ווערן פֿון סחורה. אַ דעם גאַנצן ראַמש.

אױעקקריענקען — אױטוו. קרענק אַזעק,
 געקרענקט. קראַנק זײַן אַ לענגערע צײַט;
 קרענקען אַן אױפֿהער. „האַט זי געקרענקט און
 געקרענקט, אַזעקגעקרענקט אַ צײַט“, שע.
 מילכיקס.

אױעקקריענקעניש — דאָס (די), זי. געוויי-
 ערדיקער פֿראַצעס פֿון אַזעקקריענקען. אַן אַ
 אױף סוכאַטע.

אױעקראַבירן, ראַבײַעווען — טרוו.
 ראַביר, בעווע אַזעק, געראַבירט, געראַ-
 בעוועט. אַזעקנעמען מיט גנאָל, אױף (מיט)
 כוח; אַזעקגולען. אַ דאָס ייִדישע האַבֿאָן-
 גוטס. „יעדע[ר]ן מײַנט פֿי אים אױסנאַרן,
 צונעמען, אַזעקראַבעווען“, שע, יאַטעלע סאַ-
 לאַוויי.

אױעקראַטעווען — טרוו. טעווע אַזעק,
 געראַטעוועט. אָפּט מיט זיך. אַזעקנע-
 מען פֿון עפעס און דורך דעם ראַטעווען.
 אַ דאָס קינד פֿון פֿיער; אַ פֿון שלעכטע
 חבֿרים.

אױעקראַטשקע(ווען) זיך — אױטוו. קע-
 (ווע) זיך אַזעק, זיך געראַטשקע(ווע)ט. אַזעק.
 אַזעקקריכן; אַזעקקיי אומבאַמערקט, פֿאַר-
 שעמט. דאָס קינד ראַטשקעט זיך אַזעק. זיך אַ
 אַזוי ווי אױף אַלע פֿיר.

אױעקראַמונג — די, ערן. פֿראַצעס אַדער רע-
 זולטאַט פֿון אַזעקראַמען. די אַ פֿון אַזוי פֿיל
 שטייגער קאַסט גענוג מי.

אױעקראַמען — טרוו. ראַם אַזעק, גע-
 ראַמט אױך; ראַמלען. ← אַזעקרוימען.
 1. אַזעקנעמען, אַזעקרוקן, אַזעקשאַרן בײַם
 רייניקן. אַ דאָס מיסט פֿון פֿאַר דער שטוב.
 2. פֿאַרבאַמלען, אַזעקנעמען עפעס וואָס איז
 אומלעגאַל, טריף. אַ דעם חמץ, די פֿראַקלאַ-

מאַציעס. אױעקראַמעניש פון די צו האָבן אַרט פֿאַר אַן אַנדער זאָך. אַי היי און אױעקלייגן ברעטער. 4. רייניקן, ברענגען אין אַרדענונג אַ לענגערע צייט. אַ די שטוב בױ די געסט זינען שוין אױפֿן שוועל.

אױעקראַמעניש — דאָס (די), זיך אױך: ~ראַמעניש. (געווערדיקער) פראַצעס פֿון אױעקראַמען.

אױעקראַנגלען זיך — אױסוואַרפֿן. גל זיך אױעק, זיך ~געראַנגלט. ראַנגלען זיך אַ לענגערע צייט. "יעקב אַביגו האָט זיך אױעק געראַנגלט מיטן מלאַך אַ גאַנצע נאַכט".

אױעקראַפֿן — טרוה. ראַפֿ אױעק, ~געראַפֿט. מױז אַרױס. אױעקרויבן, אױעקראַמען מיט כוח. "האָב מיט קײן גולן קײן גױעלשאַפֿט, דו ער

דיר נישט דאָש זײַנע אױעק ראַפֿט", עױן, 2/50. **אױעקראַפֿן** — אױסוואַרפֿן. ראַש אױעק, ~געראַפֿט. ראַשט. גיך אױעקרויבן, אױעקגיין. אַי ווי פֿון אַ ספּנה, אַ פֿענער.

אױעקרויבן (זיך) — אױסוואַרפֿן. דריטפֿער זאַניק. לײט (זיך) אױעק, (זיך) ~גערויבט. טומלען זיך, זיין אין אַ גערודער, אַ לענגערע צייט. אַי זיך ווי אױך אַ רײד.

אױעקרוידערן — ער אױעק, ~גערוידערט. אױסוואַרפֿן — אױעקראַרן (אױף אַ שײַבל), אַרבעטן דױך מיט רודערס. "פֿון אײן ברעג — אױעק גערוידערט, צו אַ צווייטן — גיט דערשאוואַמען", י. מאַניק. טרוה — אױעקרויבן עפעס מיט דער הילף פֿון רודערס. אַי דאָס שײַבל. אַי דאָס פֿאַרל אַיבער די קאַנאַלן.

אױעקרויבונג — די, ערן. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױעקרויבן. אַן אַי אין מיטן העלן טאַג.

אױעקרויבן — טרוה. רױב אױעק, ~גערויבט. 1. אױעקראַמען מיט גוואַלד, אױעקגולען; אױעקראַבעווען. 2. צוכאַפֿן, אױעקראַמען כּלל; פֿאַרשטױסן. אַי די לעצטע (אױעקראַצע) האַפֿענונג; אַי די רױ, דעם שלאָף. "דאָס גוטס פֿון דער וועלט רױבט בײַ זײ אױעק דעם שכר פֿאַר די מצותה", חזק. ב. 314. "פֿון אַ בעל־מלאכה...האָט מען אױעקגערויבט אַלע כּי בודדים", ייִפֿאַל, 1885, № 40. "האָט זאָל עס באַשפּיטן דער געבּל וואָס הענגט דאָ גע־דיכט אױף דער שטאַט? צי וויל שוין דאָס שטיקעלע הימל אַי אױך פֿון אונדז גאַט? אר, דער געבּל.

אױעקרויבלען זיך — אױסוואַרפֿן. טל זיך אױעק, זיך ~גערויבלט. 1. אַנהייבן (מיטאַמאַל) רױס ווערן, רױסלען זיך. 2. רױסלען זיך אַ לענגערע צייט. אױך: ~רױסלען זיך.

אױעקרויבערן — רױכער אױעק, ~גערוי־כערט. ~ אױעקרויבערן. אױסוואַרפֿן רױכערן זיך אַ לענגערע צייט אָדער אַנהייבן זיך רױכערן. ווי גאַר מע הייצט אַפֿן דעם אױוון, רױכערט עס אױעק. טרוה — אױעקטרייבן מיט רױך. אַי די אױדעלע פֿרױלינגס מיט אױב דזער מאַכאַרעק.

אױעקרוימונג — די, ערן. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױעקרוימען.

אױעקרוימען — טרוה. רױס אױעק, ~גע־רױמט. דזוו אױעקראַמען. "ווען אײן כּלי ווערט צו בראַכן, ראַש צו ביזאַרגן ווער דז פֿון

קענט מױך דראַן זײן — טאר מן דאָש זעל־ביג וואול אײן וועק רױמיזן", לטו, 1/70. **אױעקרוימעניש** — דאָס (די), זיך. (געווי־ערדיקער) פראַצעס פֿון אױעקרוימען.

אױעקרוישן — אױסוואַרפֿן. רױס אױעק, ~גע־רױשט. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן רױשן. גאַכן רעגן האָט דאָס טײכל אױעקגערוישט. 2. רױ־שן אַ לענגערע צייט. 3. אױעקגיין, פֿאַרלאָזן אַן אַרט מיט אַ גערוישט. "דאָס זינדענע קלייד האָט אױעקגערוישט פֿון צײַמער".

אױעקרויפֿן — טרוה. רױף אױעק, ~גערוי־פֿן. רױפֿן, זאַגן עמעצן, ער זאָל אױעקגיין, גיין אין אַ זײט, אַרױסקומען צוליב עפעס. אַי אין אַ זײט און זאַגן אַ סױד. אַי אין מיטן וועטשע־רע.

אױעקרויפֿעניש — דאָס (די), זיך. (געווי־ער־דיקער) פראַצעס אָדער פֿילמאַליקער אַקט פֿון אױעקרויפֿן. "וואָס איז פֿאַר אַן אַי אין מיטן עסן?".

אױעקרויבן — טרוה. רױך אױעק, ~גערוי־כט. 1. אַפּשטופֿן, אױעקצײנען פֿון אַ פֿרױערדיקער פּאַזיציע צו אַ נײַער (פֿאַרויס, אין אַ זײט). 2. געבּל — האָט ער פֿאַרשטאַנען אַז מע באַדאַרף עס אַ ביסל אַי פֿון דעם אַרט וואו עס שטייט", נחב, ימעשה מבן מלך ופן שפּחה.

אױעקרויבן — דאָס מוקצה טאַר ער אַפֿילו נישט אַי פֿון דעם אַרט, לטו, 1/63. אַי דעם זײַגער = אױך: דרייען די וועינערס פֿאַרויס. 2. רױכן אַ לענגערע צייט, אַן אױפהער. אַי דאָס מעבל אַהין און אַהער און טױונט מאָל עס אַיבער־שטעלן.

אױעקרויבן זיך — אױסוואַרפֿן. 1. אַליין בײַשטן די פּאַזיציע (אַן אַנזױבן אױף דער סיבה אָדער דעם כוח). "ווען די זון רוקט זיך אױעק אױף דער ערד אײן אײל, ווערט זי אױבן אין איר גלגל אױעקגערוקט פֿיל מלל", חזק. ב. 259. 2. אױעקגיין שטילערהײט, אױב באַמערקט. די יאָרן רוקן זיך זױו אױעק.

"איך האָב מיך אַרומגעקוקט אין אַלע זײטן און מיט אַ צעבראַכן האַרץ זיך אױעקגערוקט אַ ביסל וועטער", ממוס. קליאַ־טשע. 3. שטאַרבן. "וואָס זאַגסטו צו דעם? דער אַלטער האָט זיך די נאַכט אױעקגערוקט", רײד. 4. פֿאַרבײַגן אַן ווירקונג, פּעולה. "מײן קינד, לאָז זײַ אַי [= מײנע רײדן זיך נישט אױעק רוקן פֿון דײַנע אױגן", מס. משלי, תקע"ד, ג. 21.

אױעקרוימעניש — דאָס (די), זיך. (געווי־ער־דיקער) פראַצעס פֿון אױעקרויבן (זיך).

אױעקרוימען זיך — אױסוואַרפֿן. רױס זיך אױעק, זיך ~גערוימען. פֿד. אױעקרויבן זיך, אױעק־אױף אַ ברעטל.

אױעקרוימען — אױסוואַרפֿן. טשע אױעק, ~גע־רױסשעט. 1. בײז רעווען, ברומען אַ לעני־גערע צייט. 2. מיטאַמאַל אַנהייבן צו רױ־שען.

אױעקרויבן — טרוה. רױב אױעק, ~גערוי־בן. 1. דורך רױבן אַפּשאַפֿן, מאַכן עס זאָל נישט זײן מער. אַי פֿלעק. אַי דעם ווייטיק אין רוקן. 2. רױבן אַ לענגערע צייט. אַי כּרײן בײז טרערן באַווייזן זיך אין די אױגן.

3. אױפֿעסן, אַרױנעסן אַ סך. אַי אַ לאָבן ברויט. 4. גיך אױעקפֿאַרן. אַי אױפֿן פֿערד. **אױעקרויבן זיך** — דאָס (די), זיך. פֿאַרנעמען מיט אַנאַזױס.

אױעקרויבעכץ — דאָס (די), זיך. (ער). 1. פראַצעס פֿון אױעקרויבן. 2. זאַלב, מיטל אױף צו רױבן, אַינרױבן, אױעקרויבן. "גע־קױפֿט אין אַפּטייק עפעס אַ קלעפּיק אַי — און סע העלפֿט ווי אַ טױטן באַנקעס", רײד.

אױעקרויבעניש — דאָס (די), זיך. (געווי־ער־דיקער) פראַצעס פֿון אױעקרויבן.

אױעקרויבן — רױד אױעק, ~גע־רױדט. לז. דזוו אױעקרויבן. **אױעקרויבניש** — דאָס (די), זיך. פראַצעס פֿון אױעקרויבן.

אױעקרויבן — אױסוואַרפֿן. רױס אױעק, ~גע־רױסשט. אױעקפֿאַרן אױף אַ (וועטער) נסיעה. אַרומ־פֿאַרן אַ לענגערע צייט. אַי קיין דרום־אַפֿריקע; אַי אַיבער דער וועלט.

אױעקרויבן — אױסוואַרפֿן. רױס אױעק, בײן (האַב) ~גערויבן. אױעקפֿאַרן אױפֿן רוקן פֿון אַ פֿערד (אײל, קעמל); זיך דערוועטערן רױסן דױך. "רַבֿי רַבֿאֵל הִגִּיל אֶךְ אֹחֵק בְּרִיטָן אֹבִי זִיא אֶן גִּיט־רַבֿאֵין אִין אִיין וואַלט", כּי וועגן מעצער עלילת־דמ, 1669, [פֿ5 וו]. "אז דער יהודי איז אױעק גיריטין, דערנאָך איז אײן פֿריץ שקץ קומין צו רױסן צו איר אין דער הרבריק", שױת פּני יְהוֹשֻׁעַ, אמשט, 1715.

אױעקרויבערן — טרוה. רױכער אױעק, ~גע־רױכערט. 1. אױעקרויבערן. 2. דזוו לענגערע צייט. אַי די פּיפּקע. 2. דזוו אױעקרויבערן, טרוה.

אױעקרויבן — טרוה. גיך אױעק, ~גע־רױניקט. 1. רױניקן אַ לענגערע צייט. אַי די שטוב. 2. באַזײטיקן בײַם (דורך) רױניקן. אַי דאָס מיט.

אױעקרויבן — טרוה. רױס אױעק, ~גע־רױסן. 1. (מיט כוח) אױעקצײנען, אױעקשלעפֿן. אַי צווייגן פֿון שטאַם. "...אַנדערש וואו מוז מען עש מיט דעם מעשר [= מעסער] הײן וועק רױסן", מנחמים הקדמה. "...אַזו ווערט דאָש וואָשר אי לענגר אַי גרעשר און רױסט אױעק ברַג און הײן", עױן, 2/29. 2. צוגעמען, אױעק־כאַפֿן. אַי בײַ עמעצן דעם ביסן פֿון מױל = אױסקאַנקורירן בײזווייליק, צוגעמען פֿרנסה. אַי פֿון זיך דעם ביסן פֿון מױל = אַי זײַער קאַרג. ב) גיט דערעסן מחמת אַרעמקײט אָדער כּדי צו האָבן פֿאַר אַנדערע. "מיט הונגער דורכגעלעבט די וועלט, אױעקגערויסן פֿון מױל", פּרָץ, לידער און פּאַעמען. 3. אַפּרעדין, אַפּהענגן עמעצן פֿון עפעס, פֿון אַ גרופּע. אַי אים פֿון זינען בײכער. "אַינגעבן אים שכל...", אַ גוט מיטל אױעקצורױסן פֿון יענעם עולם", ממוס. שלמה. גיט קענען אַי די אױגן = גיט קענען אַפּהענגן דעם בליק. "זי איז אױ שײן אַז מע קען נישט אַי די אױגן פֿון איר ליכטיק פֿנים", רײד. 4. זיך צערײסן; אַינרױ־סן. "ווי מע שטייט און ווי מע זיצט, רױסט מען זיך אױעק די מכנסים", א. מאַרגענטשטערן, עגל הזהב, וואַרשע 1898.

אױעקרויבן זיך — אױסוואַרפֿן. 1. דאָס (די), זיך. (געווי־ער־דיקער) פראַצעס פֿון אױעקרויבן (זיך).

אױעקרוימען זיך — אױסוואַרפֿן. רױס זיך אױעק, זיך ~גערוימען. פֿד. אױעקרויבן זיך, אױעק־אױף אַ ברעטל.

אױעקרוימען — אױסוואַרפֿן. טשע אױעק, ~גע־רױסשעט. 1. בײז רעווען, ברומען אַ לעני־גערע צייט. 2. מיטאַמאַל אַנהייבן צו רױ־שען.

אױעקרויבן — טרוה. רױב אױעק, ~גערוי־בן. 1. דורך רױבן אַפּשאַפֿן, מאַכן עס זאָל נישט זײן מער. אַי פֿלעק. אַי דעם ווייטיק אין רוקן. 2. רױבן אַ לענגערע צייט. אַי כּרײן בײז טרערן באַווייזן זיך אין די אױגן.

אױעקרויבן זיך — אױסוואַרפֿן. 1. אַליין בײַשטן די פּאַזיציע (אַן אַנזױבן אױף דער סיבה אָדער דעם כוח). "ווען די זון רוקט זיך אױעק אױף דער ערד אײן אײל, ווערט זי אױבן אין איר גלגל אױעקגערוקט פֿיל מלל", חזק. ב. 259. 2. אױעקגיין שטילערהײט, אױב באַמערקט. די יאָרן רוקן זיך זױו אױעק.

"איך האָב מיך אַרומגעקוקט אין אַלע זײטן און מיט אַ צעבראַכן האַרץ זיך אױעקגערוקט אַ ביסל וועטער", ממוס. קליאַ־טשע. 3. שטאַרבן. "וואָס זאַגסטו צו דעם? דער אַלטער האָט זיך די נאַכט אױעקגערוקט", רײד. 4. פֿאַרבײַגן אַן ווירקונג, פּעולה. "מײן קינד, לאָז זײַ אַי [= מײנע רײדן זיך נישט אױעק רוקן פֿון דײַנע אױגן", מס. משלי, תקע"ד, ג. 21.

אױעקרוימעניש — דאָס (די), זיך. (געווי־ער־דיקער) פראַצעס פֿון אױעקרויבן (זיך).

לערנען, פֿון שפּילן קאַרטן. „דער וואָלד“ סוחר האָט זיך נישט געקאַנט אַ און מיט קומען קיין וואַרשע, דעמבלין, צוויי און אַ דריי טער. 2. אָפטיילן זיך, אָפּווענדן זיך פֿון עפעס, עמעצן (אויף אַ געוויסער צייט אָדער אויף שטענדיק). אַ זיך פֿון דער משפּחה, פֿון דער חבֿרה אַ.

אָוועקרייטעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס (טואונג) פֿון אָוועקרייסן (זיך). אַן אַ איבער-גואָלד.

אָוועקריימען — טרוו. רים אָוועק, ~גערימט. לויבן, רימען אַ לענגערע צייט. אַ ביז אין הימל אַרפֿין.

אָוועקרימפּלען — פּל אָוועק, ~גערימפּלט. אוטוו — מיטאַמאָל אָנהייבן צו שפּילן שלעכט. אַ אין מיטן דערינען. טרוו — דזוו אויס-רימפּלען, טרוו. אַ אַ חתונה = פּאַרטאַ-טשיש אויסשפּילן אַלע חתונה-גינגנים.

אָוועקרינגלען — טרוו. גל אָוועק, ~גע-רינגלט. אָוועקרייען, אָפּווענדן. „און איך וועל אַ און אומקערן מײַן פנים פֿון די ישראל, ווייל זיי האָבן פֿאַרשוועט מײַן פֿאַר-באַרגן אַרטי, ספֿר ויזוקאל, וואַרשע תּרל"ד.

אָוועקריינען — אוטוו. רין אָוועק, בין & האָב ~גערוינען. 1. רינען אַ לענגערע צייט, אַן אויפֿהער. אַ ביז מע פֿאַריכט. 2. אָוועק-פּליסן, אָוועקפּלייען; חזשט רינען. 3. אָוועקגיין. די יאָרן רינען אָוועק.

אָוועקריסעווען — טרוו. סעווע אָוועק, ~געריסעוועט. 20. 1. מאַלן, צייכענען אַ לענגערע צייט, אַן אויפֿהער. 2. באַזיטיקן עפעס דורך צייכענען. אַ די איבעריקע שטריכן און מאַכן פֿון דעם אַן אַראַממענט.

אָוועקריפען — אוטוו. פּע אָוועק, ~גערי-פעט. 1. אָנהייבן סקריפען מיט עפעס אָדער רימפּלען אויף עפעס. אַ אויף אַ פּייל, אַ מיט דער טיר. 2. סקריפען אַ לענגערע צייט.

אָוועקריירן — טרוו. ריר אָוועק, ~געריירט. 1. אָוועקנעמען אויף אַ קליינעם שטח; אָוועק-שטופּן. אָוועקשטויסן. אַ די שווערע שאַפע. „ער איז געווען אַ גרויסער ייד און אַ פּעסטער ייד, וואָס אַלע ווינטן פֿון דער וועלט וועלן אים נישט אַ פֿון אַרטי, פּרָק, חסידיש. 2. צום טייל אָפּרעדן, אָפּווענדן פֿון עפעס. אַ עמעצן פֿון זײַן שטאַנדפּונקט, פֿון אַ מינינג.

אָוועקריירן זיך — אוטוו. אָוועק — דעוו.

1. ניט בלייבן אויפֿן זעליקן אַרטי. „איטלעכע זאך רירט זיך אָוועק פֿון... פֿריערדיקן אַרטי, גלייך ווי דער גאַנג פֿון דער זון וואָס זי רוקט זיך אַלעמאָל וויטער“, חה, בן 151. 2. דזוו אָוועקרוקן זיך. „ער האָט זיך געפּילט שולדיק קעגן איר צעבראַנקייט און נישט געוואָגט פֿון אַרטי זיך אָוועקצורירן“, וויט. „דער איבעראַנגט, אויב ער האָט עוֹבֿר געווען אויף אַ מצות-עשה און האָט תּשובֿה געטאָן, רירט ער זיך ניט אָוועק פֿון דאַרט, ביז וואָנען מען איז אים מוחל געווען“, תּניא. 126. 3. אָפּווענדן זיך, אָפּקערן זיך. „דער [דער תּורה] וואָלטטן זיך ניט אַ, וואַרעם עס איז נישט קיין בעסערע זאך פֿון איר“, פּיעט, אַבות, ה, כב.

אָוועקרעגירן — אוטוו. יר אָוועק, ~גע-רעגירט. הערשן, רעגירן אַ לענגערע צייט. „דער דיקטאַטאָר האָט אָוועקרעגירט איבערן לאַנד צוואַנציק יאָר“.

אָוועקרעגענען — דריטפּערזאָניק. רעגנט אָוועק, ~גערעגנט. אוטוו — רעגענען אַ לענגערע צייט, אַן אויפֿהער. אַ דעם גאַנצן האַרבּסט. טרוו — אָוועקשווענקען, אָפּשוועגן קען, אָוועקרייניקן מיטן רעגן. עס רעגנט אָוועק דעם שטויב פֿון די גאַסן.

אָוועקרעדלען — אוטוו. רעדל אָוועק, ~גע-רעדלט. אָוועקפֿאַרן אויף אַ רעדל, וועלאַסיפעד; אָוועקגיין, אָוועקלויפֿן אויף רעדלעך. דער יונגאַטש רעדלט חזשט אָוועק. דזוו אויסרעד-לען.

אָוועקרעדן — אוטוו. רעד אָוועק, ~גערעדט. 5: פֿ. ~ריידן. 1. רעדן (וועגן עפעס, וועגן פֿאַרשיידנס) אַ לענגערע צייט. „בקיצור מיר האָבן אזוי אָוועקגערעדט ביזן וויסן טאָג אַרפֿין“, שע. טביה. 2. אויך אָקזוו. אָוועק רעדן אַן ענין ברייט, טיף. „איינער גאָר אַ גלוח, אַ וואַרציאָר מיט אַ קורצן פֿראַק, קען... זיך אזוי פּאַמעלען אַ חסידישע צוויי שעה דורכאַנאַנד“, קמ. 1870, Ne 52. 3. טרוו — מיט אַ סך רייד פּרווון עפעס אָפּשאַפֿן, פֿאַררעדן. אַ דעם ווייטיק; אַ די קינדערשע טרערעלעך.

אָוועקרעדעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס פֿון אָוועקרעדן. אַן אַ ביז שפּעט אין אָונט.

אָוועקרעדערן — אוטוו. ער אָוועק, ~גע-רעדערט. אָוועקפֿאַרן מיט אַ וואָגן. אַ אין דער בלאַטע ביז צו דער קרעטשמע.

אָוועקרעווען — אוטוו. רעווע אָוועק, ~גע-רעוועט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צייט רעווען.

אָוועקרעזשען — טרוו. זשע אָוועק, ~גע-רעזשעט. 20. אָוועקשנדין. אַ די צויטן, ברעגן.

אָוועקרעכענען — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקרעכענען (זיך). „נאָך אזא אַ האָט מען נאָך אַלץ זיך ניט אויסגערע-כנט“.

אָוועקרעכעניש — דאָס (די), ין. געדויערדי-קער פּראָצעס פֿון אָוועקרעכענען (זיך).

אָוועקרעכענען — טרוו. יכן אָוועק, ~גע-רעכנט. 1. רעכענען, חשבונען אַ לענגערע צייט. אַ אַ שווערע אויפֿגאַבע אָפּשר אַ צוויי שעה. 2. ביים רעכענען עפעס בפּיוון ניט אַרטינגעמען אין חשבון, באַזיטיקן פֿון סך-הכל. אַ די הוצאות פֿון טראַנספּאָרט, אַ אַ געוויסן פּראָצענט, דעם רוח. 3. אויסרעכע-נען אַ לענגערן צעטל (ביים אויסטענהן זיך, פּירוואַרפֿן, ביים לויבן). אַ אַלע עולות. אַ די עשירות און דעם יחוס פֿון דער משפּחה.

אָוועקרעכענען זיך — אוטוו, קזוו. אָוועק — דעוו. אַ לענגערע צייט זיך רעכענען, מיט חשבונות איינער קעגן צווייטן, אָדער טענהן איינער קעגן צווייטן. זיך אַ מיט גיין מאַס רייד.

אָוועקרעפעטיירן — טרוו. טיר אָוועק, ~גערעפעטיירט. רעפעטירן, אַינחזרן, אַינ-לערנען עפעס מיט עמעצן אַ לענגערע צייט. אַ די ראַלע. אַ צום עקזאַמען אַלץ וואָס מע האָט געלערנט.

אָוועקרעציטירן — טרוו. טיר אָוועק, ~גערעציטירט. 1. אָנהייבן רעציטירן. זיך שטעלן אין אַן אַקטיאָרישער פּאָזע און אַ. 2. רעציטירן אַ לענגערע צייט. אַ אַ גאַנצן אָונט עמעצנס פּאַעמעס.

אָוועקרעקוויזירן — טרוו. זייר אָוועק, ~רעקוויזירט. דזוו רעקוויזירן, נאָר עמפֿאַטיר-שער.

אָוועקרעשן — [רעאַשאַן] רעש אָוועק, ~גע-רעשט. אוטוו — 1. מיטאַמאָל אָנהייבן צו רעשן. 2. טומלען, רעשן אַ לענגערע צייט. 3. אָוועקלאָזן זיך ערגעץ מיט אַ רעש. אַ פֿון דאַנען. טרוו — עפעס דערדריקן, ניט דערלאָזן מיט אַ טומל, אַ רעש. מיט אַפּלאַדיסמענטן אַ די עטלעכע אויסרופֿן פֿון אומצופֿרידנקייט.

אָוועקשאַפֿן — טרוו. שאַב אָוועק, ~געשאַבט, ~געשאַפֿן. אָוועקשאַפֿן, אָוועקרייניקן דורך שאַפֿן, קראַצן מיט אַ מעסער (אָדער אַן אַנדער מכשיר). אַ די שופּן פֿון פֿיש.

אָוועקשאַווערן — טרוו. ווער אָוועק, ~גע-שאַווערט. 22. אָוועקשאַפֿן (איבערגוואַלד).

אָוועקשאַכערן — טרוו. כער אָוועק, ~גע-שאַכערט. פֿאַרקויפֿן, פּטור ווערן פֿון אַ סחורה ניט אויף קיין ערלעכן אופֿן אָדער ניט ווי אַ סוחר פֿירט זיך. אַ אויף גיך טאַבעק אַן באַגנדראַלן.

אָוועקשאַלן — שאל אָוועק, ~געשאַלט. אוטוו — מיטאַמאָל אָנהייבן שאלן אָדער אַ לענגערע צייט שאלן. דער בלאַז-אַרקעסטער שאלט אָוועק (דעם גאַנצן אָונט). טרוו — מיט היל-כיקע קלאַנגען עפעס דערדריקן, ניט דערלאָזן מיט שאלן. אַ דעם שרעק פֿון אַנגריף.

אָוועקשאַטענען — טרוו. טע אָוועק, ~גע-שאַטעט. דזוו אויסשאַטענען.

אָוועקשאַפֿן — טרוו. שאַף אָוועק, ~געשאַפֿט (אַפֿשר אויך: ~געשאַפֿן). 1. דערזיכטערן, אָוועקנעמען, אָוועקטרעפֿן. אַ עמעצן פֿון דאָ-נעט. 2. אָפּשאַפֿן, ליקוידירן; באַזיטיקן. „אזוי ווי דער פֿירשט האָט דאָס נישט דער-לאָזט, האָבן זיי אים געוואָלט אַ“, קמ. 1868, Ne 23. „דער ציוניזם...ווייל נאָך דעם איינציק-נאַטירלעכן פּאַסטייִפֿונדאַמענט — דעם נאָ-ציאָנאַליזם — אַ“, פּרָק, פּאַלעמיק.

אָוועקשאַפֿעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס (טואונג) פֿון אָוועקשאַפֿן. דאָס אַ איז ניט אַנגעקומען גרינג.

אָוועקשאַקלען — טרוו. שאַקל אָוועק, ~גע-שאַקלט. 1. שאַקלען אַ לענגערע צייט. אַ דעם לולב, דעם אַלטן קאַפּ. 2. אָוועקטרייס-לען, רייניקן דורך שאַקלען. אַ דעם שטויב. 3. מַבְטל מאַכן. אַ אָזעלעכע טענות.

אָוועקשאַקלען זיך — אוטוו. אָוועק — דעוו. אָוועקגיין זיך שאַקלענדיק. אַ זיך פֿון דאַנעט. „ער האָט...זיך אָוועקגעשאַקלט מיט זינע געדאַנקען איבער די אַרומיקע דערפֿער“, בערג, ביים דניטפּער ו.

אָוועקשאַרווען — טרוו. ווע אָוועק, ~גע-שאַרוועט. פּד. דזוו אָוועקרייבן.

אָוועקשאַרן — טרוו. שאַר אָוועק, ~געשאַרט. 1. אָוועקרוקן פֿון אַרטי אין אַ זיט (מיט אַ האַנט, פֿוס, מכשיר). אַ די הייסע קוילן און

דאָס אַש. אַ אַ שטיינדל מיטן פּוס. אַ די ברעקלעך פֿון טישטען. „ער האָט זיך אויס געלערנט אַ אין אַ זעט פֿאַרשיידענע עסן וואָרג“, בערג, ביים דניפּער 1. „כּוועל יאָ [שלאַגן]! — וויל דער זקן אַ פֿון וועג דאָס ווייב, אַפּאָ, אין אַ קעלערשטוב, 2. פֿאַר שטויסן, דערדריקן. אַ געפֿילן פֿון רחמנות. „ער האָט אָוועקגעשאַרט דעם געדאַנק“, אַפּאָ, מלאַווער דערציילונגען.

אָוועקשאַרן זיך — אַ אוטוו. ← דפּוו.

1. אָוועקשאַרן שטיל, פּאַמלען, אומבאַמערקט. אַ זיך פֿון שטוב, „קיציקל...האַט זיך בהרפה שטיל אָוועקגעשאַרט“, עט, משליס. 2. אַרויסמאַכן זיך, דערוועטערן זיך, אַפּי קערן זיך פֿון עפעס, פֿון אַ גרופּע. אַ זיך פֿון אַמאָליקע פֿריינד. אַ זיך פֿון דער פּאַרטיי. 3. שטאַרבן (אויף אַ שטילן אַרפֿן). „געווען געזונט ווי אַ ריי, און זיך אָוועקגע־ שאַרט איינס און צוויי“, רייז.

אָוועקשאַרער — דער, ס. ווער עס שאַרט אָוועק, רוקט אָוועק אין אַ זעט. „אַ פֿון ייִדיש“, לע, טמז, 1960 III 13.

אָוועקשאַרבן — טרוו. שאַרן אָוועק, גע־ שאַרבן אָוועקשאַרן; מאַכן עס זאָל זיך פֿאַרשאַרבן. [אין לז נב]. אַ די פּאַלעס פֿון דער קאַפּאַטע. „דאָס פֿאַרענגל אָוועקגע־ שאַרבן“, ווייט, יאָ וואַלד־מיידל.

אָוועקשאַרקען — טרוו. קע אָוועק, גע־ שאַרקעט. אָוועקרעבן, אָוועקסטראַבען (מיט אַ גערליץ). אַ דאָס אַנגעברענגט פֿון טאַפּ. **אָוועקשאַרבן** — (...שאַפּערן) טרוו. שבר אָוועק, געשברט. 1. אָוועקגעבֿענען נאָכן אַרײַנ־ ברעכן זיך. (גנבֿים־לשון). 2. צונעמען עפעס וואָס מע האָט געלאָזן אויף דער. „געגאַנגען אַ אין די פֿאַרלאָזענע ייִדישע הײַזער וואָס מע האָט נאָר געקענט געפֿינען“, רייז.

אָוועקשאַרענען — (...שאַרענען) טרוו. שדכן אָוועק, געשדכנט. 1. דורך אַ שידוך (אויסגעפֿירט מיט דער הילף פֿון אַ פֿאַרמיט־ לער, שדכן) אָוועקשיקן, פּטור ווערן. אַ די פּוילע מויד אין דער פּרעמד. 2. במקום ווערב פֿאַר: אָוועקשיקן, אָוועקפֿירן, פֿאַרקויפֿן אַא (געוויינטלעך מיט דער הילף פֿון אַ פֿאַר־ מיטלער). אַ קאָנטראַטבאַנ, אַ דעם אומויסטן פֿרעסער צו אַנדערע קרויבֿים.

אָוועקשאַוואַרבן — דווו אויסשוואַרבן ←.

אָוועקשאַווייבן — שוויבן אָוועק, געשוויבן. אוטוו — שוויבן אַ לענגערע צייט. יצן מיט דער ווייב און אַ גאַנצענע אָונטן. טרוו — דורך שוויבן עפעס דערדריקן, בטל מאַכן. אַ דעם פּעס.

אָוועקשאַווייגעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אָוועקשוויבן. אַ שווערע אַ.

אָוועקשאַווימען — אוטוו. שוויבן אָוועק, בין (האַב) געשוואומען. 1. דערוועטערן זיך שווימענדיק. אַ צום צווייטן ברעג. „לאָז דײַן ברויט מיטן וואַסר אָוועק שווימען, אַמאַל וועסטו עס ווידר גפֿינען“, מס, קהלת, יא, 1. „ווי אַ וועל אָוועקגעשוואומען איז די ווייטע ווייטע וועלט“, יוֹהאַס, צווישן ביימער. 2. שווימען אַ לענגערע צייט. אַ הין און צוריק איבער דער אָזערע. 3. (אָווי ווי) אָוועקרוקן זיך, אָוועקגיין, אָוועקטאַנצן אַע. „האַט געטאַנצט.

דער דיל און די סטעליע זענען אָוועקגעשוואור מען“, ה. פּעט, צווישן פּענדן. 4. פֿאַרבײַ גיין, פֿאַרשווינדן. יאָרן שווימען אָוועק.

אָוועקשאַווינדלען — טרוו. דל אָוועק, גע־ שווינדלט, אָוועקנעמען דורך (מיט) אַ שווינדל. „האַט אַ פֿאַרוואַלטער אָוועקגעשווינדלט...דאַלאַר פֿון זיין פֿירמע“, טמז, 1961 VIII 29.

אָוועקשאַוויבן — שוויבן אָוועק, געשוויבט. אוטוו — שוויבן אַ לענגערע צייט. אַ אַ נאַכט אין פֿיבער; אַ אַ לעבן בײַ שווערער פּראָצע. טרוו — באַזיטיקן דורך שוויבן. אַ די קרענק. **אָוועקשוועבן** — אוטוו. שוועב אָוועק, גע־ שוועבט. 1. מיט ליכטיקייט זיך טאַגן אין דער לופּט פֿון אַרט וואו מען איז צו אַ ווייִ טערן אַרט. „פֿלעגט זיך אים וועלן אַ אין יענער חורבֿה ערגעץ אין דער מדבר“, אר, אין סאָר. 2. פֿאַרשווינדן, פֿאַרגיין. די יאָרן שוועבן אָוועק. „דײַן רייז...יאָרן. דײַן גוטסקייט און שפּילן — מיטן הינט וועט עס אַלץ אַי“, טעג, סטרוונעס.

אָוועקשווענגערן — אוטוו. גער אָוועק, געשווענגערט. טראָגן אירן חשבון קומט אויס ווי געוויינטלעך. „נאָך אירן חשבון קומט אויס אַז ווי צוויי אָוועקגעשווענגערט כּמעט צען חדשים“, אַ ביז אין די הויכע פֿערציקער.

אָוועקשווענקען — טרוו. שווענק אָוועק, געשווענקט. 1. שווענקען אַ לענגערע צייט. אַ דעם האַלדז גאַנצע צען מינוט. 2. אָוועק־ האַשן, באַזיטיקן אומרייניקייט דורך שווענ־ קען אין וואַסער. אַ די פֿלעקן. „באַווענגונגען פֿון דער נעמה, פֿון גיטס...ברענגען די כּוחות...שווענקען אָוועק די פֿוילשטאַפֿן“, נאָד. 3. אָוועקפֿלייזן, אָוועקטראָגן (ווי) מיטן וואַ סער. „און זאַמד פֿאַר זאַמד אַ די שטיי גערנע מלוכה“, יוֹהאַס, צייט און געדולד. „ווערן די ווייטיקן אויפֿגעבונדן און די צאָ מען אָוועקגעשווענקט“, יג. 4. באַזיטיקן בכלל. „...אַ דעם פֿאַלשן אַנצדורק אַז יידן זענען געגאַנגען ווי שאַף צו דער שחיטה“, בצג, טמז, 1961 IV 26.

אָוועקשווערן — טרוו. שווער אָוועק, גע־ שוואַרן. באַזיטיקן דורך אַ שווער, אַ דעם פֿאַרדאַכט.

אָוועקשווערן זיך — אוטוו. ← דפּוו. שווערן זיך אַ סך, אַ לענגערע צייט. אַ זיך מיט דעם אייגענעם לעבן און מיטן לעבן פֿון ווייב און קינדער.

אָוועקשווימען — שוויבן אָוועק, געשוויבט. אוטוו — אַנהייבן אַרויסצוגעבן שוויבן פֿון צאָרן שווימען די ליפּן אָוועק. טרוו — אָוועק נעמען מיט (דורך) שוויבן. „...העלפֿט אַ שפּײַז“, פֿאַר, 1961 VII 30.

אָוועקשווימערן — טרוו. טער אָוועק, גע־ שוויטערט. 1. אַרבעטן בײַ שווערער אַ לעני גערע צייט. אַ דאָס גאַנצע לעבן. 2. אָוועק פּטור דורך שלעכטער אַרבעט. „אַזי, האָט איר מיר אָוועקגעשוויטערט די מאַרינאַרקע!“

אָוועקשווישקען זיך — אוטוו. קע זיך אָוועק, זיך געשושקעט. רייזן צווישן זיך שטיי לערהייט, טוען זיך, אַ לענגערע צייט. „אַ מכּשפֿה... לויפֿט צו... צום אשמאדי... און שוש קעט זיך מיט אים אָוועק אַ היפשע צייט“, ממוס, קליאַטשע.

אָוועקשטאַמלען — מל אָוועק, געשטאַמלען. אוטוו — שטאַמלען אַ לענגערע צייט. טרוו — דווו אויסשטאַמלען ←. אַ דעם דאַנק און אַרויסלויפֿן.

אָוועקשטאַמלעניש — דאָס (די), זי. פּראָ־ צעס פֿון אָוועקשטאַמלען. אַ קוועטשעניש, אַ אַ.

אָוועקשטאַרבן — אוטוו. שטאַרבן אָוועק, בין געשטאַרבן. שטאַרבן אומגעריכט, פּלר צעם אָדער נאָך לענגערן מאַטערן זיך. „שטאַר־ בן אַ לעבן לאַנג פֿון הונגער און אַ ווען מע קריגט אַ ירושה“, טוו. „ווי דערלעבט מען שוין אַי“, פּוול. „שטילקייט שטאַרבט אָוועק אין שטילקייט, נאַכט אַליין אין נאַכט באַגראַבט זיך“, טעג, פּאַנעמען. זן טרוו. נעגל. מאַכן שטאַרבן; גורם זיך צו שטאַרבן פּאַמעלעך, ביס־ לעכחי. „די גאַנצע אונדזערע וואָס זענען טיף אַנגעגראַבן אין זכרון שטאַרבן אויך אָוועק אונדזער לעבן, ווען זיי שיידן זיך פֿון אונדז אויף אייביק“, יג, 1954.

אָוועקשטאַרבעניש — דאָס (די), זי. גע־ דויערדיקער פּראָצעס פֿון אָוועקשטאַרבן; מאַ־ טערניש. אַן אַ נאָך אַ גראַשן.

אָוועקשטאַרכען — טרוו. כּע אָוועק, גע־ שטאַרבעט. אָוועקשטויסן, אָוועקשטופּן. אַ מיט עלנבויגנס, פּיס; אַ עמעצן מיט הערנער, מיט דער קאַפעטע. ← אָוועקשטורכען.

אָוועקשטאַרצען — שטאַרן (צע) אָוועק, געשטאַרצעט. אוטוו — ברייט, ווייט אַרויסרוקן זיך. די באַלקעס שטאַרבן אָוועק פֿון דעכל. טרוו — עפעס אַרויסרוקן, מאַכן בולט. אַ אַ פּלאַקן.

אָוועקשטודירן — טרוו. דיר אָוועק, גע־ שטודירט. שטודירן, פֿאַרשן, לערנען אַ לעני גערע צייט. מע קען עס אַ יאָרן־לאַנג.

אָוועקשטויבונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקשטויבן.

אָוועקשטויבן — טרוו. שטויבן אָוועק, גע־ שטויבט. באַזיטיקן שטויב, רייניקן דורך שטויבן. אַ דאָס אַש.

אָוועקשטויבן — דער, זי. אַקט פֿון אָוועק־ שטויסן.

אָוועקשטויבונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקשטויסן.

אָוועקשטויסן — טרוו. שטויסן אָוועק, גע־ שטויסן. 1. שטויסן אַ לענגערע צייט. אַ עטלעכע פּוד מצה אויף מצה־פֿאַרפֿלעך. 2. אַפּשטופּן פֿון זיך אויף אַ געוויסן מהלך; אַפּרוקן עמעצן אָדער עפעס מיט כּוח. „זי איז אָווי פֿאַרוידיקט אַז יעדערן־וועט זי פֿון זיך אַי“, ספּ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. „אַ ביסל גשמיותדיקע ליכטיקייט שטויסט אָוועק אַ סך פֿון דער פֿינצטערניש“, תּניא, לג. 3. דערוועטערן, פֿאַרשטויסן, פֿאַרטריבן. „דאַרום ווערט זיין תּפּילה אָוועק געשטויסן“, לטו, ה/ג. „ער וועט זיך פֿאַרשטן פֿאַר די שטראַף און בדי ער זאָל זיי פֿון זיך אַי“, חה, ב, 219. 4. מַבְטל זיין; אינגאַנצן, לעצטיגל־ טיק פֿאַרשטויסן. „וועט דיר אויסגעקלערט ווערן דער אמת און דער שקר וועט אָוועקגע־ שטויסן ווערן“, חה, 28. אַ דאָס אייגענע גליק = פֿאַרוען, גיט אויסניצן אַ מעגלעכקייט פֿון גליק, „עש ווערט...פֿון דען מזל אָוועק

גישטוסן, ווען ער גלייך נקיס און בלוס איז, עיון, 2/26 מיט זיך קוזן.

אָוועקשמויסעניש — דאָס (די), זיך פּראָצעס פֿון אָוועקשטויסן.

אָוועקשטומען — אַוטו. שטום אָוועק, גע- שטומט זיך שטום אַ לענגערע צייט; אָוועק- שוועגן.

אָוועקשטופ — דער, זיך דרייַזן. אַקט פֿון אָוועקשטופן. אַן אַ מיט כּוח.

אָוועקשטופן — טרוה. שטופ אָוועק, גע- שטופט. 1. אָפּשטויסן אויף אַ געוויסן מהלך, אַפּרוקן מיט כּוח. „נאַכן אָוועקשטופן דאָס רענצל פֿון מיר בין איך געוואָרן עפעס שטאַרקער“, ממוט, פֿישקע. 2. דערחטערן, פֿאַרשטויסן, פֿאַרטרייבן. „דאָס איז די בחינה יִפֿון דער לינקער האַנט וואָס שטופט אָוועק“, תּניא, 204. „אַנשטאַט אים כּסדר אַ, רירט זי זיך נישט אָן אים אַ טריט, דעמבליג צוויי און אַ דריטער. אַ די צייט = א) זיך פֿאַר- נעמען מיט עפעס (וואָס אינטערעסירט נישט), אַבי די צייט זאל גיכער אָוועק; ב) אַפּלייגן אויף שפעטער. „מע שטופט אָוועק דעם הינט פֿאַרן מאָרגן, מען איז פֿול זיצפֿן און זאָרגן“, ייִל, וועלט־לוח, אַדעס תּרמ"א.

אָוועקשטופעניש — דאָס (די), זיך פּראָצעס (טואונג) פֿון אָוועקשטופן.

אָוועקשטופן — אַוטו. שטויך אָוועק, גע- שטופט. פּר, גאַליציע. אָוועקגיין אויסגע- פּוצערדייט, אויסגעפֿאַנטעוועט. — וואוּהין שטובסטו עס אָוועק, זונגל מיינט? — איך שטויך נישט, איך גיי, נאָד, טעג און נאָדאָ יעו.

אָוועקשטורכען — טרוה. כּע אָוועק, גע- שטורכעט. דזוו אָוועקשטאַרבען.

אָוועקשטורעמונג — די, יען. פּראָצעס פֿון אָוועקשטורעמען.

אָוועקשטורעמען — דיעס אָוועק, גע- שטורעמט. אַוטו — 1. אָנהייבן שטורעמען. „האַט צוריק פֿיגור און אויסדרוק...געקריגן און אָוועקגעשטורעמט חידערי, יהוּאַש, הינאָ וואָסאָ. 2. שטורעמען אַ לענגערע צייט. דער ים שטורעמט אָוועק שוין דעם דריטן טאַג. 3. זיך דערחטערן מיט אַ טומל, מיט אימ- פעט. טרוה — מיט שטורעם פֿאַרטרייבן, פֿאַר- יאַגן. אַ דעם שונאָ.

אָוועקשטותעווען — [שטורעווען] אַוטו. יעווע אָוועק, געשטותעוועט. ריידן, טאַן נאַרישקייטן אַ לענגערע צייט. אַ מיט פּוסט און פּאַסיקעס אַ גאַנצן טאַג.

אָוועקשטייאַיק — אַדי. טוטוסט. וואָס שטייט אָוועק, וואָס בלייבט אין אַ זעט.

אָוועקשטיין — אַוטו. שטיי אָוועק, בין געשטאַנען. 1. שטיין אויף איין אָרט אַ לענגערע צייט. „זיי וואָלטן געקאַנט אַזוי אַ ביידע אַ גאַנצן טאַג, ווען עס זאלן נישט געווען אַנקומען זייערע ביידע וויבער“, שט. קליינע מענטשעלעך. 2. בלייבן גאַנץ. „שטעל גוט אָוועק, וועט עס אַ“, רייד. „ברענען איז נישט אַ מוז. עס קען אַ הויז אַ הונדערט יאָר און נישט ברענען“, יפֿאַג, 26 X 1881. 3. אָפּשטיין, בלייבן אין אַ זעט (ווען אַנדערע גייען ווי- טער). „ער איז אָוועקגעשטאַנען און מיר האָבן

אים פֿאַרלאָרן“. 4. נישט זיך גוט פֿאַרמאַכט, צוגעפֿעסטיקט. „דער שלאָס שטייט אָוועק, מיט איין צי קען מען אים אַראָפּרייסן“. די טיר שטייט אָוועק און מע קען זען וואָס עס טוט זיך אינעווייניק“. 5. זיך נישט באַטייליקן אין עפעס. בלייבן אין דער היים. אַ פֿון אַ פֿאַרזאַמלונג, אונטערנעמונג. „און אַז דו וועסט [איבער] עפעס דאַרפֿן אַ, וועט מען דיר מן הסתם מוסיף זיך, קאַזמוט, דער קאַמיסיאָנער, ווילנע 1880. 6. זיך (בלייבן, האַלטן) אין אַ זעט, וועט פֿון עפעס. „מע ברויך נזהר צו זיך דאָס דאָס מעל זאל וועט אַ פֿון וואָסער“, הרב א. ברודא הליכות עולם, אונגוואָר 1864.

אָוועקשטייעניש — דאָס (די), זיך פּראָצעס פֿון אָוועקשטיין. ~שטייעכץ — דז מיט בייטעם פֿון ביטול.

אָוועקשטימען — טרוה. שטים אָוועק, גע- שטימט. אָוועקפֿען עפעס דורך אָפּשטימען. „וואָס לייגט איר עס חידערי פֿאַר? מיר האָבן עס שוין אָוועקגעשטימט ביי דער פֿרעזידענט פֿאַרזאַמלונג, רייד.

אָוועקשטינקען — שטינק אָוועק, גע- שטונקען. אַוטו — אָנהייבן שטינקען אָדער (און) שטינקען אַ לענגערע צייט. טרוה — פֿאַרטרייבן דורך אַ שלעכטן ריח.

אָוועקשטיפֿן — אַוטו. שטיף אָוועק, גע- שטיפֿט. אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צייט שטיפֿן.

אָוועקשטעכן — טרוה. שטעך אָוועק, גע- שטאַכן. 1. שטעכן, דערשטעכן (מיט ביי- טעם; לעצטגילטיק). אַ יעמען און אים לאָזן ליגן קאַלט. 2. באַזיטיקן דורך שטעכן. אַ אַ בלאַטער. 3. אויסנייען אַ לענגערע צייט.

אָוועקשטעלן — דער, זיך. אַקט, רעזולטאַט, אַרפֿן פֿון אָוועקשטעלן (זיך). „לגמרי איז נישט בנמצא אַט דער צווייטער מין ביכער, וואָס זענען אַזוי נייטיק פֿאַרן געהערקן אַ פֿון אונדזער לימוד“, ית, שולגראַמאַטיק, 1921.

אָוועקשטעלונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אָוועקשטעלן (זיך).

אָוועקשטעלן — טרוה. שטעל אָוועק, גע- שטעלט. 1. ברענגען אין אַ שטייעדיקן צו- שטאַנד. אָנשפּאַרן די ליאַלע מיט איין פֿיסל אין וואָנט און זי אַ. „איבערגעקערט אַ טשע- מאַדאַן, אָוועקגעשטעלט צווישן די פֿיס — מע וואָרפֿט אים קאַרטן“, שט. יעקס-און-זעכציק. אַ אַ (דעם) פֿוס = אַרויסווייזן באַשלאָסן קייט, נישט לאָזן זיך באַעוואַלען [פֿאַרבונדן מיט אַרנישטעלן אַ פֿוס, מע זאל נישט קענען פֿאַר- מאַכן די טיר און נישט אַרנינגלאָזן]. אַ אויף די פֿיס = (געבן גרויסמוטיק הילף און) מאַכן זעלבשטענדיק, שאַפֿן פֿאַר אַ צווייטן אַ קוואַל פֿאַר פּרנסה.

2. לאָזן שטיין אַ לענגערע צייט. אַ יאַג- דעס אויף ווינטער. אַ אינגעמאַכטס אויף נישט צו באַדאַרפֿן [= פֿאַר אַ חולה]. אַ (דאָס קינד) מיטן וויגעלע = זיך נישט קענען קיין עצה געבן אין אַ שווערער סיטואַציע, זיך אַומבאַהאַלפֿן, נישט חיסן וואו זיך אַהינצוטאַן. יס'איז קרעפלעך אָוועקגעשטעלט = מען איז אין אַ גוטן מעמד, זייער זאַט, זאַרגלאָז. 3. לאָזן שטיין מיט אַ געוויסן ציל אויף אַ

באַשטימטער צייט. אַ דעם סאַלדאַט אויף דער וואָך, אויף קאַראָול. אַ אַ קינד אין ווינקל — ביים באַשטראַפֿן (פֿאַרן ברעכן דיסי- פּלין, קליינעם חטאָ).

4. שטעלן אין אַ זעט, אָוועקנעמען פֿון איין אָרט און שטעלן אין אַן אַנדער אָרט. „שטעל איך אָוועק דאָס מעלקשעפֿל, נעם אַ בעזעם...“, ממוט, ספֿר הבהמות. „האַצמאַך... האָט אָוועקגעשטעלט שטעלעך קאַטשערעס מיט...לאָפּטעס“ [= זיך אונטערגעשריבן], שט. בלאַזונדענדע שטערן. 5. לאָזן צו רוי, לאָזן אַפּרוען. אַ איין מאַשינקע און זיך נעמען צו אַ צווייטער. „אַנגעקומען קיין בויבעריק... אָוועקגעשטעלט דאָס פֿערדל“, שט. טבֿיה.

6. אַרויפֿשטעלן, אַרויפֿלייגן. אַ די ביכער אויף דער אייבערשטער פּאַליצע. „און אויב זי וועט אים געפֿעלן, וועט ער איר די קרוין אויפֿן קאַפּ אַ“, שט. „ביים קיניג אחשוורוש [ביים ציטירן אַ פּוירי-שפּילן].

7. אַינשטעלן, באַשטימען; אַינזאַרדענען; אַרויפֿשטעלן. „פֿון גאַט זענען אָוועקגעשטעלט געוואָרן דעם מענטשנס טריט“, תּניא, 476. „וואָלטן זיי ביידע אָוועקגעשטעלט אַזאַ טע- אַטער“, שט. בלאַזונדענדע שטערן. 1. „אַ אַן אייגענע סטאַטיסטיק“, ייבֿל, 282. 282. * אַ דעם שבת (יום-טובֿ) על מכונן = פּראָ- ווען זיי עס געהער צו זיך.

8. אָנעמען אויף אַ שטעל; שאַפֿן, קריגן פֿאַר יעמען אַן אַרבעט, פּאַזיציע. אַ די יתומה פֿאַר אַ דינסט. אַ אַ גענעם פֿירער פֿון אָפּטייל.

9. אַרויסשטעלן, פֿירברענגען, פֿאַרלייגן. אַ זיי אַ מוסטער, אַ לדוגמא, זיי אַ ביישפּיל. אַ אַ פּראָבלעם. אַ אַ פּראָגע. 10. אַרויפֿ- שרייבן, פֿאַרשרייבן. אַ אויפֿן רעקאָרד. אַ אַ גוטן צייכן אויף (פֿאַר) דער קאַמפּאַזיציע.

11. געבן אַ באַשטימטע אַרבעט (געוויינט- לעך זיי אַ טייל פֿון אַ גרופּע). אַ רייניקן די שטאַל. אַ רעדלעך מצה. „פֿאַני האָט אים אָוועקגעשטעלט גלפֿן מיט אַלע יונגס, ער זאל שייסן“, שט. מעשיות און פֿאַנטאַזיעס.

12. אָנשטעלן. אַ אַ ריכטיקן (פֿאַלשן) טאַן. „ער האָט זיך געגעבן אַ נעם ביים גאַרגל און אַ שטעל אָוועק אַ פֿאַלשן טאַן“, שט. לכּבֿוד יום-טובֿ. 11. „האַט זי אָוועקגעשטעלט די ברילן אויף אים און געזאַגט“, שט. אין שטורעם.

13. שטעלן אויף עפעס (ביי אַ שפּיל, פֿאַר- מעסט צו געווינען). אַ די גאַנצע סומע אויף איין פֿערדל. אַ אַ צענערל אויף אַ קאַמאַנדע [דאָ אַז זי וועט געווינען]. „שוין דאָס זעקסטע מאָל זיי איך שטעל אָוועק אויפֿן קעניג פּיק, און איר זאלט זאָגן, ער זאל דאָס איין מאָל אויסנעמען“, שט. בלאַזונדענדע שטערן. 1.

14. אַרויפֿשטעלן, אויפֿברען. אַ אַ מויער. „זאל ער אַ ביי דער שטוב אַ פּלויטל“, אי. קיפּניס, אונטערונגענט.

15. קאַנצענטרירן אויף עפעס, קאַנצענטרירן אין איינס. אַ אויף איין יסוד, איין פּרינציפּ. „תּריג מצוות זענען געגעבן געוואָרן...איז געקומען חבֿוקק און זיי אָוועקגעשטעלט אויף איינער“, תּניא, 84. 16. באַטראַכטן אָדער דערהייבן זיי דעם עיקר, הויכפּונקט, צענטער.

און אוועקגעשטאכעט. 2. זיך באַנעצן לעגן גער ווי געוויינטלעך, א' ביז פֿינף יאָר.

אוועקשטשיפֿען — טרוה. פֿע אוועק, גע' שטשיפֿעט, רוסיצ, דזו אוועקשטשיפֿען. ←

אוועקשטשערבען — טרוה. בע אוועק, געשטשערבעט. אויך מיט זיך. 1. מאַ כּו קאַרבן, מאַכן שטומפיק, א' אַ מעסער, מאַכן עס פֿאַר אַ שטיק האַלץ. 2. אוועק ברעכן אַ שטיקל, א' אַ שטיקל צאַן.

אוועקשיפֿן — טרוה. שיב אוועק, געשאַבן, געשיבט. פֿר. אוועקרוקן, א' פֿון זיך דעם טעלער.

אוועקשיטן — טרוה. שיט אוועק, געשאַטן, געשיט (פֿר). 1. שיטן אַ לענגערע צייט, א' מעל פֿאַר אַלע קנעטערינס. 2. באַזימטיקן דורך שיטן, א' דאָס מיסט, דעם אַפֿפֿאַל. 3. פֿונאַנדערשרייטן, צעוואַרפֿן, א' זאַמד אויף דער פֿאַדלאַגע. 4. אַגריידן, אויסדער־ציילן, א' רכילותן.

אוועקשייטן זיך — אוטוו. ← דפֿו. אַליין, פֿון זיך, אַן אַ פֿיחן זיך שיטן אין אַ זינט, ביים שיטן מעלצוקער שיט זיך אוועק אַפֿשר אַ האַלבער פֿונט. פֿיג. דער אַלטער שיט זיך אוועק.

אוועקשיילן — טרוה. שילל אוועק, געשיילט. 1. שייילן אַ לענגערע צייט, א' קאַרטאַפֿל אַלע יאָרן פֿון דינסט. 2. דורך שייילן באַזימטיקן, א' שאַלעכץ; א' האַלבע עפל.

אוועקשיילן זיך — אוטוו. ← דפֿו. פֿון זיך, אַן זיטיקן אַרבימיש (אפֿ)שיילן זיך, די טרוקענע הויט שייילט זיך אוועק.

אוועקשיילעניש — דאָס (ד'י), פֿר. פֿראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אוועקשיילן (זיך).

אוועקשיינען — אוטוו. שנין אוועק, גע' שיינען. שיינען אַ לענגערע צייט אַדער אין דער ווינט אַרין. דאָס ליכט קען א' (אויף) עטלעכע מיל. א' פֿון נחת.

אוועקשיינען — טרוה. שפּער אוועק, גע' שפּערט. 1. שפּערן אַ לענגערע צייט. 2. באַזימטיקן עפעס דורך ריבן, רייניקן, א' דעם זשאַווער.

אוועקשיפֿורן — [...]שיקערן] שיפֿור אוועק, גע' געשיפֿורט. אוטוו — שיפֿורן אַ לענגערע צייט, אַן אויפֿהער. א' גאַנצע וואַכן, טרוה — דורך טרינקען אַ סך אַלקאהאָלישע גע' טראַנקען פֿאַרטריבן, באַזימטיקן עפעס, א' די דאגות, די צרות.

אוועקשילטן — טרוה. שילט אוועק, גע' שאַלטן, דזו אוועקשעלטן. ←

אוועקשימלען — אוטוו. שימל אוועק, גע' שימלט. 1. אַנהייבן שימלען, האַלט עס טרוקן, אַניט וועט עס א'. 2. שימלען אַ לעג' גערע צייט, די לעדער שילט אוועק אויפֿן בוידעם און ווערט קאַליע. א' פֿון אַלטיקייט.

אוועקשינדן — טרוה. שינדן אוועק, גע'שינדן, אוועקשנידן ביים אַראַפֿנעמען פֿעל פֿון אַ בהמה. ריין אַפֿשינדן און גיט א' קיין פֿלייש. א' פֿעטס פֿון פֿעל.

אוועקשיסן — טרוה. שיס אוועק, גע'שאַסן. 1. דערשיסן צום טויט, א' די פֿאַרמשפּעט. 2. שיסן אַ לענגערע צייט, דער שונא שיסט אוועק די גאַנצע גאַכט. 3. שיסן אויף אַ ווינטן מהלך, א' הויך אין דער לופֿט.

אוועקגעשטעלט" = גאַרניט באַצאַלט די קרע דיטאַרן, שע, מאַנלאַגן. 9. פֿטמ. אַנגעבן אין דעמיסיע. אוקר. קראַנק ווערן און א' זיך. 10. צוטערטן, אַנהייבן סאַן אַן אַרבעט אין אַ שטייעדיקער פֿאַזיציע, זיך א' באַקן ברויט. "דער טאַטע...האַט אַנגעשפּיגן פֿריער אויף איין האַנט, דערנאָך אויף דער צווייטער און זיך אוועקגעשטעלט גראַבן", א' קיפֿניס, אונטער־ווענט.

אוועקשטעלעכץ — דאָס (ד'י), ז'ן (ער). דזו אוועקשטעל, אוועקשטעלונג (איר בייטעם).

אוועקשטעלעניש — דאָס (ד'י), ז'ן. (געוויי ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אוועקשטעלן (זיך). "אַן א' פֿון אַ נגיד און אַ קעשענע פֿון אַ קבצן", פֿוול.

אוועקשטעלער — דער, יס. וון זיך, קע, יס. ווער עס שטעלט אוועק, ספּעצ ווער עס שטעלט אויס סחורה אין פֿענצער אַדער אויף פֿאַליצעס פֿון אַ קראַם. זי פֿאַרדינט איר ברויט ווי אַן אַקע.

אוועקשטעלערן — דאָס & ד'י, עז. אַרבעט, טואונג ביים אוועקשטעלן (זיך).

אוועקשטעמפלען — טרוה. מפּל אוועק, געשטעמפּלט. אַרויפֿלייגן שטעמפּלען (ען) און מיט דעם עפעס פֿאַרענדיקן. א' די פּאַפּירן און זיי אוועקלייגן.

אוועקשטעפֿן — טרוה. שטעפֿ אוועק, גע' שטעפּט. 1. שטעפֿן אַ לענגערע צייט. 2. פֿאַריכטן עפעס, באַזימטיקן אַ חסרון דורך שטעפֿן, א' פֿליאַם. 3. שטעפֿן אין אַ זינט.

אוועקשטראַלן — טרוה. שטראַל אוועק, גע'שטראַלט. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן אַרויס־צוגעבן שטראַלן, אַנהייבן צו דער מדרגה עס זאָל א'. 2. אַרויסגעבן שטראַלן אַ לענגער רע צייט אַדער אין דער ווינט אַרין, א' טויזנטער ליכטיגן. פֿיג. א' פֿון פֿרייד.

אוועקשטראַמען — שטראַם אוועק, גע' שטראַמט. אוטוו — 1. מיטאַמאַל אַנהייבן שטראַמען אין דער ווינט. 2. שטראַמען אַ לענגערע צייט. טרוה — אוועקשטראַגן מיט אַ (גיך־פֿליסיקן) שטראַם. "דאָס געוויסער שטראַמט אוועק גאַנצע הייזלעך", רייד.

אוועקשטרייבן — טרוה. שטרייבן אוועק, גע'שטראַכן, גע'שטרייבן, גע'שטרייכט. עלימינירן, באַזימטיקן דורך שטרייכן, א' די איבעריקע זאַצן.

אוועקשטריקן — טרוה. שטריק אוועק, גע' שטריקט. שטריקן אַ לענגערע צייט.

אוועקשטערען — אוטוו. שטרעבן אוועק, גע'שטרעבט. 1. שטרעבן אין דער ווינט אַרין. א' צום ווינטן גליק. 2. מיט באַגער, מיט חשק זיך לאַזן ערגעץ, א' אין דער גרוי־סער שטאַט אַרין.

אוועקשמרעקן — טרוה. שטרעק אוועק, גע'שטרעקט. אויסציען אין דער גאַנצער לענג. א' די פֿיס ביז צום טישל.

אוועקשמשאַבען — טרוה. ← אויסשטשאַבן, בען, אויך: באַזימטיקן דעפֿעקט דורך שטשאַבען.

אוועקשמשאַכען — אוטוו. כע' אוועק, גע'שטשאַכעט. (גראַבלעך וועגן בעלי־חיים, בּוּגַע מַעַנְשֵׁט וּחְוָלוּ). 1. אוריינרן אַ לעג' גערע צייט. דאָס פֿערדל האָט זיך אַפּגעשטעלט

אַנדערע אַבער האַבן אוועקגעשטעלט אין דעם מיטלפּונקט פֿון רוים די גראַקן, קאַראַליק. 11. "דער טוב פֿון דעם רע וואָס איז אין יסורית־פֿיסה שטעלט אוועק דעם מענטשן אויף אַ העכערער שטופֿע אין לעבן", לדב. 17. (האוילונגערש). איבערלאַזן, אוועקאַר־פֿן. (געוויינטלעך וועגן אַ געליבטן אַדער גע' ליבטער). "ער איז דערגאַנגען צו אַזא שטופֿע אַז די נבֿיה, וואָס ער איז אוועק מיט איר וואוינען, האָט אים אויך אוועקגעשטעלט", באַש.

אוועקשטעלן זיך — אוטוו. שטעל זיך אוועק, זיך געשטעלט. 1. זיך אויפֿשטעלן אַדער צוקומען און בלייבן אין אַ שטייעדיקן צושטאַנד. זיך אויפֿהייבן פֿון אַרט און זיך א' פֿאַרן עולם. "אַנגעלאָפֿן מיט אַ פֿיפֿערע אַ ווינט און זיך אוועקגעשטעלט אין מיטן שאַסיי", אַפֿא, פּוילישע וועלדער. "דער טיך האָט זיין רעכטע האַנט פֿאַרביגן און זיך פֿאַר־באַקאַם אוועקגעשטעלט", ראַליק. זיך א' אויף אייגענע פֿיס = ווערן זעלבשטענדיק.

2. זיך באַווייזן, בלייבן אַ געוויסע צייט אויף איין אַרט. טרערן שטעלן זיך אוועק אין די אויגן. אַ שמייל שטעלט זיך אוועק אויפֿן פנים. 3. איינשטעלן זיך, בלייבן אין דעם זעלביקן מצבֿ אַ לענגערע צייט. עס שטעלט זיך אוועק אַ שווערער ווינטער, אַ פֿראַסט. "אַסיין־צייט, אַז אין שטעלט פֿלעגט זיך א' די גרויסע בלאַטע...", אר, אידישע מטבעות. "אַ טאַג האָט זיך אוועקגעשטעלט דעמאַלט אַן אויסגעצייכנטער", שע, פֿון כּתּוּר־עוּקּוּט. אַ יקרות, אַ זול שטעלט זיך אוועק. "וועדליק עס ווייזט זיך, דאַרף זיך מיט דירות א' אַ סך העכער ווי פֿאַראַיזן", שע, מאַריענבאַד. "עפעס ווי איבערנאַכט איז די הויט אויף איר פנים געוואָרן גערונצלט און אַרום די אויגן האַבן זיך אוועקגעשטעלט געצן מיט קניי־שטעלעך", באַש, פֿאַר, 1960 III 25.

4. אַנטקעגנשטעלן זיך. דער איינציקער וואָס שטעלט זיך אוועק און זאָגט ניין, א' זיך קעגן שונא. פֿאַרשלאַגן, פּלאַן.

5. בלייבן ביז דער אייגענער מיינונג, ביז דער (פֿריערדיקער) דעה. זיך א' (ביז ציו־ניסטן) = יאָרן־לאַנג זיין, בלייבן (אַ ציוניסט). "האַט זיך דאָס יונגע פֿאַרל אוועקגעשטעלט: ווילן מיר אַבער!", שע, פֿון כּתּוּר־עוּקּוּט.

6. זיך אָנשפּאַרן אויף עפעס (ביז אַ וויכוח); אַנגעמען ווי אַ יסוד, אַ סמך פֿאַר אַ באַטראַכ־טונג; געבן אַ פּשטל, ברענגען אַ דרוש. זיך א' אויף אַ פּסוק, אַ מימרא. זיך א' אויף אויטאָריטעטן. זיך א' אויף דער אַלטער פֿאַר־טיי־פּלאַטפֿאָרעם. "ער האָט זיך אוועקגעשטעלט אויף אַ פּסוק פֿון דער תּוּכַח", שע, ילשנה טוֹבֵה. 7. שטעלן זיך אין אַ פֿאַזיציע (אַ גינסטיקער אַדער אומגינסטיקער) לגבי עמעצן. א' זיך ווי דער אַרויסהעלפֿער, דער שיינער נדבֿן, ווי אַ פּאַרץ, ווי אַ מיאוסער קאַרגון. "זיך א' ברייט, ריך = פֿירן אַ ברייט, ריך לעבן. "פּראַטעקציע? אין אַ פֿינער לאַגע קען ער זיך דאָ באלד א' צו אַלע איבעריקע חברים אַרבעטסלאָזע", מ. טעטש, אַרום דער פֿאַבּריק. 8. אויפֿהערן פֿירן געשעפֿטן, באַנקראַטירן. אויף אים זאָגט מען, ער האָט זיך מיאוס

אָוועקשילען — שיפל אָועק, ~געשיפלט. אוטו — אָוועקפֿאַרן אויף אַ שיפל. אַ ווינט אין ים אַרײַן. טרוו — אָוועקפֿירן עמעצן (עפעס) אויף אַ שיפל. אַ דעם וואָלף און די ציג. **אָוועקשילען זיך** — אוטו. אַ דפֿוו. 1. אָוועקפֿאַרן אויף אַ שיפל. 2. שיפֿלען זיך אַ לענגערע צײַט. אַ זיך ביז עס באַוויזן זיך די שטערן.

אָוועקשיפֿן — שיף אָועק, ~געשיפֿט. אוטו — אָוועקפֿאַרן מיט אַ שיף. אַ פֿון האַפֿן. „נאָכן עסן האָבן מיר אָוועקגעשיפֿט ווייטער“, איך, פֿסח, תּש״ז. טרוו — אָוועקשיקן מיט אַ שיף. אַ סחורה פֿון איין לאַנד אין אַן אַנדער לאַנד.

אָוועקשיפֿן זיך — אוטו. אַ דפֿוו. 1. אָוועקפֿאַרן אויף (מיט) אַ שיף. אַ זיך מאַרגן באַגײַען. „אַלע האָבן זײַ געוואונטשן גליק און זײַ האָבן זיך אָוועקגעשיפֿט“, פֿמ. 2. פֿאַרן אויף אַ שיף אַ לענגערע צײַט.

אָוועקשיקן — די, יען, פֿראַצעס פֿון אָוועקשיקן. דאָס וואָס ווערט אָוועקגעשיקט. פֿאַרזײַכערן, פֿאַרטראַכירן די אַ.

אָוועקשיקן — טרוו. שיק אָועק, ~געשיקט. 1. געבן עמעצן עפעס אָוועקצופֿירן אָדער אָוועקצוטראַגן. אַ בריוו, סחורה. אַ שלח־מנות, אַ פֿידיון פֿאַרן רביײַן. „גם העט מאיר דורך איין ספֿיג פֿלים מיט דעם אָוועק געשיקט“, זײַ וועגן מעצער עלילת־דם, 1669.

2. הייסן עמעצן גיין, עפעס טאָן אָדער סתם אָוועקגיין, אויך דערזײַטערן. אַ דעם משרת עפעס קויפֿן. „אַז אַ קינד זאָגט אַ חכמה, זאָל מען עס באַלד אַ“, שוו. 3. פֿאַרשיקן, פֿאַרזעצן. אַ אין גלות; אַ פֿון אַ ספֿיג פֿלים מיט דעם שיקט מען קיין סיביר ניט אָוועק“, שוו. „אַז עס איז געקומען יום־כיפור, האָט מען גענומען אַ ציגעלע און מהאָט עס אָוועקגעשיקט (לעזאזל) אין דער מדבר אַרײַן“, 207, 2/31.

4. באַזײַטיקן, אָפּזאָגן פֿון אַ שטעל, אַמט. אַ די (איבעריקע) מענטשן, דעם באַאַמטן. 5. אויסריכטן אין וועג און הייסן עמעצן פֿאַרן (גיין) צוליב דעם נוצן פֿון געשיקטן. אַ דעם בחור אין ישיבה (אַרײַן). אַ קיין אַמעריקע. „איין מלכה האָט איין טאַכטער אויש געבן אינם יונגן מלך, דא זי האָט דיא טאַכטער אויף געשיקט אויף איר חתונה“, 107, 2/96.

6. פֿטור ווערן פֿון פֿאַסע. „זײַ [די בינונים] קענען איר [די גשמה הבהמית] ניט אַ אַלע זײַערע יאַרן“, תּניא, 87. אַ מיטן פֿינער = אונטערצינדן. „ער האָט געוואַלט פֿטור ווערן פֿון זײַן שלעכט געשעפֿט, האָט ער אים אָוועקגעשיקט מיטן פֿינער“, י. פֿאַט, צוק, 1958, 11—10. אַ מיטן וואַסער = אַ מיט אַ שיף; ב) לאָזן אויף הפֿקר, אויף גאַסט באַראַט. אַ מיטן ווינט = אַ זיך באַפֿרענען פֿון עפעס, ב) לאָזן אויף הפֿקר.

אָוועקשיקען — דאָס (די, ז) (ער). אָוועקשיקן, שיקן, אָוועקשיקעניש (קען האָבן פֿינער פֿון ביטול).

אָוועקשיקעניש — דאָס (די, ז). געדויערן (דיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשיקן (אויך איר). דאָס אַ געדויערט לענגער ווי דאָס פֿאַרן.

אָוועקשיקער — דער, ס. עקספּעדיטאָר. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אָוועקשיקן סחורה.

אָוועקשיקערייַ — דאָס & די, יען. אַרבעט, טראַנג פֿון דעם אָוועקשיקער.

אָוועקשלאַגן — טרוו. שלאַג אָועק, ~געשלאַגן. 1. טאָן עפעס אַ לענגערע צײַט דורך קלאַפֿן, שלאַגן, אַ ווייטלעך ביז עס ווערט אַ שוים. 2. הרגענען, שלאַגן זײַער שטאַרק. אַ ביז בלוט זאָל רינגען. 3. אָפּשטויסן, דערזײַטערן, פֿאַרטריבן. „ער זאל אלי זארג פֿון הערצן לאָזן, און זאל אל זיין זארג אָוועק שלאַגן“, 107, 2/58. „מײַנע טרערן זאל פֿאַר לעשן דיין גרים צארן און מײַן תּשובֿה זאל וועק שלאַגן פֿון מיר דיין רוגז“, תּחנונת וּבַקּשׁוֹת, ווילנע 1858 [איבערדריק פֿון דירגאָרט 1798] כח/א. „...איז בטוח עולם הבא צו האָבן און זיין מקטריגים מיט דער תּפֿילה אָוועק צו שלאַגן“, ערוו, 2/38. אַ די צײַט = פֿטרן די צײַט אויף גאַרנישט.

אָוועקשלאַגן זיך — אוטו. קזוו. אַ דפֿוו. זיך קעגנזײַטיק שלאַגן אַ לענגערע צײַט; זיך אַמפֿערן, פֿירן אַ לענגערן וויכוח. אַ זיך וועגן (איבער) דעם פֿסוק, אַרטיקל אע. אַ זיך מיט עמעצן.

אָוועקשלאַגעניש — דאָס (די, ז). געדויערן (דיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשלאַגן (זיך). „עפעס אַ גאַנצער ח־גדיא, אַ פֿאַרשלאַגעניש, אַפּשלאַגעניש, אַ ביז אַנגסטן־באַשלאַגעניש“, ממוט, אסיפֿות.

אָוועקשלאַב(צ)ען — אוטו. (כ)צע אָועק, ~געשלאַב(צ)ען. 1. כליפֿען אַ לענגערע צײַט. אַ און ניט קענען אויפֿהערן. 2. אַג־הייבן כליפֿען, וויינען הויך אויף אַ קול. „מע האָט עס קרום אַנגעקוקט, נעמט עס און שלאַב־צעט אָוועק“.

אָוועקשלאַב(צ)עניש — דאָס (די, ז). געדיקער (דיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשלאַב(צ)ען.

אָוועקשלאַנדערן, ~שלאַנדערען (זיך) — דזוו אָוועקשלאַנדערן, ~שלאַנדערען.

אָוועקשלאַפֿן — שלאַפֿן אָועק, ~געשלאַפֿן [אָוטו אויך: ב י ז]. אוטו — שלאַפֿן אַ לענגערע צײַט אָדער פֿסדר. „עס איז צום זכרון טאַקע שלעכט אָוועקצושלאַפֿן גאַנצע ווינטערנעכט“, עמ, לידער. „די אָבער האָט שלאַפֿן אויפֿן טאַג אָוועק רירן זיך ניט — אַפֿילו וועק זיי און וועק“, ממוט, פּרש שירה. טרוו — פֿטרן די צײַט מיט שלאַפֿן; פֿאַר־טרייבן עפעס דורך שלאַפֿן. אַ דאָס פּעקל יאַרן. אַ זאָרג. פֿטמ.

אָוועקשלאַפֿעניש — דאָס (די, ז). געדויערן (דיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשלאַפֿן. אַן אַ ביז 12 בײַטאַג.

אָוועקשלאַפֿן(י)כצן — אוטו, שלונ(י)כצן אָועק, ~געשלאַפֿן(י)כצן. אויך: ~שלאַפֿן(י)כצן. דזוו אָוועקשלאַב(צ)ען.

אָוועקשלאַמפֿערן — טרוו. פֿער אָועק, ~געשלאַמפֿערט. דזוו אויסשלאַמפֿערן. אַ אַ גניעס מלבוש און מאַכן פֿון דעם אַ שמאַטע.

אָוועקשלאַפֿערן — טרוו. פֿער אָועק, ~געשלאַפֿערט. אַר. מhd: slupfe(r)n. אַר־בערגלישטן (זיך); גיך אַפּפּאַפּן. „שלאַפֿיר די

הגדה ניט אָוועק גשווינד, מוזט פֿר שטיין געבן דיין גוינד“, שח, י.

אָוועקשלאַקערצן — אוטו. יערן אָועק, ~געשלאַקערצט. 1. אָנהייבן מיטאַמאַל הי־קען, שלאַקערצן. 2. היקען אַ לענגערע צײַט.

אָוועקשלאַיען זיך — אוטו. יע זיך אָועק, זיך ~געשלאַיעט. 20. דזוו אָועקשלאַיען זיך.

אָוועקשלאַנדערן, ~שלאַנדערען (זיך) — אוטו. דער (דרעווע) אָועק; ~געשלאַנדערט (נדרעוועט). אָוועקגיין אָן באַ־שטימטן ציל; אָוועקשלאַיען זיך; אַ לענגערע צײַט אַרומגיין פּוסט־אָן־פּאַס. אַ זיך איבער די גאַסן און קנאַקן סעמעטשקעס.

אָוועקשלאַפֿען — אוטו. פֿע אָועק, ~געשלאַפֿעט. אָוועקגיין מיט שווערע, פּאַמעלעכע טריט, אָווי ווי קנעטניק בלאַטע. „די פֿיס האָבן אָוועקגעשלאַפֿעט ווייטער“, שח, יעולם הבא.

אָוועקשלאַיחן — [שעלי־אַכן] טרוו. שליח אָועק, ~געשליחט. 1. אָוועקשיקן מיט עפעס אַ שליחות, אַן אָנזאָג. „האַב איך גענומען מײַן קליין ברודערל און אָוועקגעשליחט אים צו מײַן חבֿר שיקל“. 2. פֿטור ווערן פֿון עמעצן דורך אָוועקשיקן אים, אָוועקשלאַחן.

אָוועקשלאַיטלען — טל אָועק, ~געשליטלט. אוטו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צײַט פֿאַרן אויף אַ שליטל. אַ אין אַ ווינטערדיקער נאַכט. טרוו — אָנהייבן אָדער (און) אַ לענגערע צײַט פֿירן אויף אַ שליטל. אַ עמעצן פֿאַרב־אַראַפֿ.

אָוועקשלאַיטלען זיך — אוטו. אַ דפֿוו. 1. אָנהייבן זיך שליטלען. 2. פֿאַרן אויף אַ שליטל אַ לענגערע צײַט אָדער אין דער ווינט אַרײַן. אַ זיך ביז צום צווייטן דאַרף.

אָוועקשלאַיירערן — טרוו. דער אָועק, ~געשלאַיירערט. אָוועקוואַרפֿן מיט כּוח. מיט אימ־פֿעט. אַ די שטיינער. „און זאָל ער אַ די רעשט וואו ער וויל“, פּר. יאָ ליבע. „דער לעזער...אַלס [אַזאַ ברוך] געוויס אָוועקגעשלאַיירערט און ניט גענומען עס מער אין האַנט אַרײַן“, שח, לעזער, דיכטער, קריטיקער.

אָוועקשלאַיבן (זיך) — אוטו. שלפֿן (זיך) אָועק, (זיך) ~געשלאַפֿט (אויך: ~געשלאַפֿן). אָוועקגיין שטיל, אומבאַמערקט. „און ער איז אָוועקגעגאַנגען, אָוועקגעשליכן האָט ער זיך, מײַן געליבטער“, פּר. יאָבו שירה־שירימ. „און זי איז אויפֿגעשטאַנען און אָוועקגעשלאַפֿט זיך שטילערהײַט, הר, אָדמס קינדער.“

אָוועקשלאַיפֿן — טרוו. שליף אָועק, ~געשלאַפֿט. פֿאַרניצן סטענגע (שטאַפֿן) דורך מאַכן אַ שליף. אַ די סטענגע פֿון ביידע זײַטן. אויך: סתם מאַכן שליפֿן.

אָוועקשלאַיפֿן — טרוו. שלפֿן אָועק, ~געשלאַפֿט, ~געשלאַפֿן. 1. שאַרפֿן אויף אַ שלפֿשטיין אַ לענגערע צײַט. 2. באַזײַטיקן עפעס אַ דעפֿעקט דורך שלפֿן. אַ די פּגימות, די קאַרבן.

אָוועקשלאַינגען — טרוו. שלינג אָועק, ~געשלאַנגען. גיך אָוועקסען. „חבֿרה האָבן איינט

מיט אָנהייבן שמעסן די פֿערד, זיי זאלן לויפֿן. דער מחותן האָט נאָך גאַנץ פֿרי אַהין מיט זיין פֿור אָוועקגעשמיסן, בערג, נאָך אַלעמען ו. איך האָב געצייטערט אַז זי זאל זיך גיט אַרטינכאַפֿן אין פֿאַיער און אַ צו אַפֿן, ברוי.

טרוו — 1. שמעסן (מיט אַ בייטש, רוט אט) אַ לענגערע צייט. אַ דעם בחור ביז צו בר־מצווה. 2. אָוועקוואַרפֿן [אין לז נב]. דער בן־אָדם זאל איבריגה זאָרג אָוועק שמעסן, עיון, 1/19. האָט ער די שטיחעלעך ביי זיין חבֿר צוגענומען, נאָר ער האָט זיי פֿאַלד געגעבן אַ שמעסן אָוועק פֿון זיך מיט פֿעס, שע, פֿור נעם יאָרד ו. ...כאַפֿט זיך אויף די טאַכטער און שמעסן אָוועק אַן אַ זיט די פֿאַסיאָנס־קאַרטן, בערג, בייט דניעפֿער וו. יאָ ווי הושענות נאָכן לעצטן קול־מבֿשר.

אָוועקשמירטעניש — דאָס (די), זי. געדויר־ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשמעסן. **אָוועקשמיןקען (זיך)** — טרוו. קע אָוועק, (זיך) געשמיןקעט. 1. פֿאַרבן (זיך), שמינקען (זיך) אַ לענגערע צייט. 2. מיט שמינקע באַ־זייטיקן עפעס (געוויינטלעך אַ דעפֿעקט). אַ די טיפֿע קניישטן.

אָוועקשמייבן — טרוו. שמיץ אָוועק, גע־שמיצט. אָוועקוואַרפֿן (מיט אימפעט, בעס); אָוועקשלידערן. [אין לז נב].

אָוועקשמירן — טרוו. שמיר אָוועק, גע־שמירט. 1. שמירן אַ לענגערע צייט. אַ אַלע ווענט פֿון דער שטוב. אַ בלעכן מיט פֿעטס. 2. באַזייטיקן עפעס דורך שמירן, פֿאַרשמירן. אַ די פֿלעקן פֿון דער וואַנט. 3. אונטערקויפֿן. אַ די טשינאָוויקעס.

אָוועקשמירעכץ — דאָס (די), זי. אָוועקשמיר־רונג. אָוועקשמירעניש (מיט בייטעס פֿון ביטול).

אָוועקשמירעניש — דאָס (די), זי. געדויר־ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשמירן.

אָוועקשמעמערן — יער אָוועק, געשמע־טערט. דוּ אויסשמעמערן. ←

אָוועקשמעלצונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אָוועקשמעלצן.

אָוועקשמעלצן — אוטוו. שמעלץ אָוועק, געשמאַלצן. אויך מיט זיך. 1. איני גאַנצן צעגין פֿון היץ; צעלאָזן זיך. די ליכט־לעך שמעלצן אָוועק. אַזא חמימה אַז מע קען אַ. 2. זיין אין פֿראַצעס פֿון אויסשמעלצן זיך אַ לענגערע צייט.

טרוו — 1. באַזייטיקן עפעס דורך שמעלצן. אַ בליצענע צויטן. 2. אַ לענגערע צייט אויסשמעלצן (עפעס פֿון אַ מע־טאל אָדער דעם מעטאַל גוּאָ אָדער בנוגע אַנדערע שטאַפֿן וואָס צעגייצן אין היץ).

אָוועקשמען — [...]שמען] אוטוו. שם אָוועק, געשמט. האָבן, קריגן אַ שם ווינט און ברייט; ווערן באַוואוסט צום גוטן.

אָוועקשמעקן — שמעק אָוועק, געשמעקט. אוטוו — 1. אָנהייבן אָדער אַ לענגערע צייט אַרויסגעבן אַ ריח [געוויינטלעך אַ גוטן, אָבער אייפֿעמיסטיש אויך אַ שלעכטן]. אַ מיט עפל, סאַסנע־ביימען, פֿאַרלומען; אַ ווי אַ טכויך. 2. ווינט פֿאַרשפרייטן אַ ריח. דאָס אַנגעברענטע שמעקט אָוועק איבערן גאַנצן

אָוועקשלעפעכץ — דאָס (די), זי. 1. אַקט, אַרפֿן פֿון אָוועקשלעפֿן. 2. דאָס האָט ווערט אָוועקשלעפֿט.

אָוועקשלעפעניש — דאָס (די), זי. געדויר־ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אָוועקשלעפֿן (זיך).

אָוועקשלעפער — דער, ים. ווי זיך, קע, ים. ווער עס שלעפט אָוועק. קיין גנבֿטע איז זי חלילה גיט, נאָר אַזוי אַן אַקע.

אָוועקשמאַמטשקען — טרוו. קע אָוועק, געשמאַטשקעט. אַ לענגערע צייט אויס־קניען, אויסזייגן דאָס זאַפֿטיקע. אַ די מאַרכ־ביינער. פֿרונג ~שמאַטשקען.

אָוועקשמאַמטשקען זיך — קוּוו. ← דפֿוו. זיך קושן אַ לענגערע צייט. גראַב.

אָוועקשמאַכטן — אוטוו. זכֿט אָוועק, גע־שמאַכט. אויף אַ לענגערע צייט אָדער אין אַ גרויסער מאַס פֿאַרלייזן כוחות (פֿון באַ־גערן, בענקען נאָך עפעס, אויך פֿון הונגער אָדער דאַרשט). אַ נאָך אַ טרונג וואַסער; אַ נאָך אַ וואַרט פֿון טרייסט. אַ אין תּפֿיסה.

אָוועקשמאַרצן — אוטוו. שמאַרץ אָוועק, געשמאַרצט. 1. אָנהייבן וויי טאָן מיט אַ בייטיקן ברעיקן ווייטיק. 2. שמאַרצן אַ לענגערע צייט. די וואונד האָט אָוועקגע־שמאַרצט די גאַנצע נאַכט און גיט געלאָזט שלאַפֿן.

אָוועקשמאַרן — [...]שמאַרן] טרוו. שמד אָוועק, געשמאַרדט. דוּו שמדן, נאָר עמפֿאַטישער, מיט בייטעס פֿון לעצטגילטיקייט. זיך אַליין שמדן און אַ די אייגענע קינדער. מיט זיך. "דיין קינד זאל געווען חלילה שטאַרבן אָדער אַ זיך, וואָלט געווען בעסער?" שע, דאָס גרוי־טע געווינט.

אָוועקשמאונלען — טרוו. גל אָוועק, גע־שמאָלט. אָוועקפֿירן קאַנטראַבאַנד; אָוועקגע־מען עפעס וואָס געפֿינט זיך אונטער השגחה (פֿראַטעקציע) פֿון געזעץ, נאַרמעס. אַ אויס־לענדישן ווייך.

אָוועקשמאָועס — דער, זי. געדויערדיקער שמועס; שמועס וואָס גייט אָוועק אויף זייטיקע ענינים.

אָוועקשמאָועסן — אוטוו. עס אָוועק, גע־שמאָועסט. שמועסן אַ לענגערע צייט. אַ ביז שפעט אין דער נאַכט. אַ אין בית־המדרש דעם גאַנצן ביי־מנחה־למעריב [אָרוז פֿון צייט].

אָוועקשמאָועסן זיך — אוטוו. ← דפֿוו. דוּו אָוועקשמאָועסן, נאָר מיט בייטעס פֿון הנאה, געלאָסנקייט. "כלעפֿן, מע קאָן זיך פֿאַרגעסן ביי אַזא שמועס, מע זאל זיך אַן אַ שטיי־גער און מע זאל גאַרנישט אין [זיגען] האָבן צו גיין עסן", טעי־טאַר.

אָוועקשמאָויקן — טרוו. ציק אָוועק, גע־שמוציקט. אינגאַנצן, ביזן סוף שמוציק מאַכן.

אַ די הענטלעך און דאָס פֿנימל. **אָוועקשמאָוירן** — טרוו. שמיר אָוועק, גע־שמירט. 1. שמירן אַ לענגערע צייט. 2. באַזייטיקן דורך שמירן, אַ די קרומקייטן פֿון דעם איינערנעם שטאַנג.

אָוועקשמאָוירלען — אוטוו. זכֿל אָוועק, גע־שמיכלט. 1. דוּו אויסשמיכלען. ← 2. שמיכלען אַ לענגערע צייט.

אָוועקשמאָויבן — אוטוו. שמעסן אָוועק, גע־שמיסן. גיך אָוועקפֿאַרן [לכתחילה פֿאַרבוונדן

און צוויי אָוועקגעשלאָנגען אַלץ וואָס איז גע־שטאַנען אויפֿן טיש, רייז.

אָוועקשלינגעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס פֿון אָוועקשלינגען. גיט קיין עסן, נאָר אַן אַ. **אָוועקשליסן** — טרוו. שליס אָוועק, גע־שלאָסן. פֿאַרשליסן, באַהאַלטן אונטער אַ שלאָס ערגעץ אין אַ זיט. אַ דאָס אינגע־מאַכטס פֿון די קינדער.

אָוועקשלינגלען זיך — אוטוו. גל זיך אָוועק, זיך געשלענגלט. אָוועקגיין, אָוועק־דרייען זיך, אָוועקציען זיך ווי אַ שלענגל, גע־דרייטערהייט. דאָס טיכל שלענגלט זיך אָוועק איבער פֿעלדער.

אָוועקשלענדערן (זיך) — אוטוו. דער זיך אָוועק, זיך געשלענדערט. דוּו אָוועקשליאַג־דערן. ←

אָוועקשלעפֿונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אָוועקשלעפֿן. די אַ פֿון די סאַבינערינס.

אָוועקשלעפֿן — טרוו. שלעפֿ אָוועק, גע־שלעפט. 1. אָוועקציען פֿון איין אָרט אויפֿן אנדערן; אָוועקטראַגן מיט אַנשטרענגונג פֿון כוחות. אַ אַ שווערן קאַסטן, פּאַק. "זי האָט פֿאַרפּאַקט דאָס קוישל און אַליין עס אָוועקגע־שלעפט אין אַ ווינקל", דעמבלין, צוויי און אַ דריטער. 2. איבערגוואַלד אָוועקנעמען פֿון אַן אָרט (צוגעדיק איבער עפעס). אַ דאָס קינד פֿון פֿיער. "אַ גוטן שלעפֿן די הינט אָוועק", שו. "אַז מע לייגט זיך אין קלענע, שלעפֿן אָוועק די חזירים", שו. "אַ ווילד שטיקל גראַז וואָס וואַקסט ביי די פֿיס — דאָס שלעפֿן די כּוואַליעס מיט נצחון אָוועק?", פּרז, "וועגן ישוב אַרץ־ישראל.

3. אָוועקריסן, אָוועקפּאַפֿן; צוגנעמען פֿאַר זיך; אָוועקגעבענען. "חי איר זעט, שלעפט ער זיך מיר נאָך מעטן קויש און שלעפט אָוועק ביי מיר אַלע קוינים, שלעפֿן זאל מען אים די ציין פֿון מויל", שע, "קאַנקורענטן". די וויסע־חבֿרהריקעס גנבענען זיך אונטער אַלע מאַל...חילן אַ אַ לעקעכל פֿונעם טיש", שע, "צוויי שלח־מנותן.

אָוועקשליפֿן זיך — אוטוו. ← דפֿוו. 1. אָוועק־גיין פֿאַמעלעך, מיט שווערע טריט. "דער זקן שלעפט זיך אָוועק אין בית־המדרש". 2. אָוועק־גיין, אָוועקפֿאַרן ווייט, פֿאַמעלעך, און דערביי האָבן שוועריקייטן. "געמען יידעלעך און רירן זיך פֿון אָרט. אַ טייל שלעפֿן זיך אָוועק ווייט אין עק העלט", ממוס, יאָ שטאַט אין מזרח. 3. אָוועקגיין און דערביי אָוועקטראַגן עפעס. זיך אַ מיטן פּאַק אויף די פֿלייצעס. "אין גאָר אַפֿיצל האָט גיט מוט צוטראַגן פֿון זיין האַריוואַניע, וואָס ער זאל זיך אָוועק שלעפֿן דערמיט", מס. קהלת, ה, 14. 4. אָוועק־גיין איבער די הימער, בעטלען. "אָפּגעברענט...גאַנץ קאַבצאַנסק האָט זיך אָוועקגעשלעפט", ממוס, גיט־פֿיס. 5. סתם אַרומטרייבן זיך. אַ זיך מיט שלעכטע חבֿרים.

6. לאַנג געדויערן, זיך ציען איבעריקע צייט. "דער ווינטער שלעפט זיך אָוועק העט אין ניסן אַרפֿין", וואָרן אַזוי אַ זאָך קען זיך אַמאָל אַן אַ צייט, איידער מע קומט אַמאָל איבער הַי־הגדרט האָט צו אַ סוף", עט, סערי־קעלע.

הויז. טרוו — 1. אַרענעמען אין זיך ריח. „דער שפּירהונט שמעקט אָועק די זאַכן, דעם מלבוש, און לויכט אין אַ נפּער ריכט טונג. 2. פֿאַרטרייבן שלעכטן ריח מיט אַ גוטן, אַ געשטאַק מיטן אויסשפּריצן אַדער קאַלאַן.

אָוועקשנאַרבי(ען) — אַוטוו. ריכ(ע) אָועק, געשנאַרבי(ע)ט. 1. אָנהייבן (שטיל) כראַץ פּען. 2. שנאַרבי(ען) אַ לענגערע צייט, אַ די גאַנצע נאַכט.

אָוועקשנאַר(ען) — טרוו. שנאַר(ע) אָועק, געשנאַר(ע)ט. אָוועקנעמען דורך שנאַרע ריב, אויסבעטלען, אַ נאַך אַ גאַנצן גוטן מאַנטל. **אָוועקשניידונג** — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אָוועקשניידן.

אָוועקשניידן — טרוו. שנייד אָועק, געע שניטן. 1. באַזייטיקן דורך שניידן, אָפּשניידן. 2. אַ די פּאַלעס; אַ אַ צוויי צאַל. 2. דזו שניידן, נאַר עמפּאַטישער, אַ די סחורות אויף העלפט. 3. שניידן אַ לענגערע צייט, אַ פּאַפּירלעך אָפּשר אַ שעה צייט. 4. אָוועקנעמען. **אָוועקשניידעניש** — דאָס (די), זי. (געדווי ערייקער אָבער ניט געראַטענער) פּראַצעס פֿון אָוועקשניידן.

אָוועקשנייען — אַוטוו. דריטפּערזאָניק. שנייט אָועק, געשנייט. שנייען אַ לענגערע צייט, עס קען אַזוי אַ עטלעכע מעתלעך.

אָוועקשנייצן — טרוו. שנייצ אָועק, געע שנייצט. באַזייטיקן עפעס (וואָס איז דאָ אין נאַז) דורך אַרויסבלאָזן, אַ די באַ(ב)קעס פֿון נאַז, דעם שמעקטאַבעק.

אָוועקשנייפן — טרוו. שנייפ אָועק, געע שנייפט. אָוועקפּאַפּן. „...ווייל דאָס טייבעלע... אַראַפּגאַנבענען פֿון שלחמנות, אַ אַ קיכל ביי דער שמשטע, פּראַך, דער משוגענער בטלן. **אָוועקשניצן** — טרוו. שניצ אָועק, געע שנייצט. 1. אָוועקשניידן מיט אַ מעסער אַדער אַן אַנדער שאַרפֿן מכשיר, אַ קאַרע, די סוקעס. 2. שניצן אַ לענגערע צייט, אַ ביז מע צעבליר טייקט זיך די פּינגער.

אָוועקשניעלן — טרוו. שנעל אָועק, געע שנעלט. אָוועקיאָגן, אָוועקלאַפּן מיט אַ שנעל, אַ אַ מוק וואָס האָט זיך אָוועקגעוועצט אויף דער האַנט.

אָוועקשעכטונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אָוועקשעכטן, אַ בלוטיקע אַ.

אָוועקשעכטן — טרוו. שעכט אָועק, געע שאַכטן (אויך: געשעכט). 1. אָוועקוויילען, אַ די ערפּות. „יידן אליין מוזן אַ דעם יציר הרע, ייט, טאָג 10 vi 1961. 2. אָוועקהרגען, נען, אויסמאַרדן (מיט אַ מעסער, חלף אַדער בכלל אויף אַ רוצחישן אַפֿן), אַ די געפּאַנגענע. „רוצחים האָבן אָוועקגעשאַכטן די באַנצע משפּחה פֿון דעם קרעטשמער. אַ אַן אַ מעסער.

אָוועקשעכטעניש — דאָס (די), זי. (געדווי ערייקער) פּראַצעס פֿון אָוועקשעכטן, אַן אויס קוילעניש, אַן אַ.

אָוועקשעלטן — טרוו. שעלט אָועק, געע שאַלטן. דזו אויסשעלטן; שעלטן אַ לענ גערע צייט, אַ עמעצן מיט טויטע קללות.

אָוועקשעלטעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אָוועקשעלטן.

אָוועקשעמען זיך — אַוטוו. שעס זיך אָועק, זיך געשעמט. זיך שעמען לענגער ווי גע וויינטלעך (אויך אין פֿאַלן וואו געוויינטלעך שעמט מען זיך ניט). זיך אַ פֿאַרן מאַן אויך יאַרן נאַך דער חתונה.

אָוועקשענקעכין — דאָס (די), זי. (ער). פּראַצעס פֿון אָוועקשענקען; מתנה (איר. פּעיִאָ).

אָוועקשענקען — טרוו. שענק אָועק, געע שענקט, געשנאַקען. 1. אָוועקגעבן ווי אַ מתנה. „...דער מלך האָט איינעם אָוועקגעשענקט די שייף, נחב, מעשה ממלך וקיסרי. „זאל ער די כלי אַ צו אַן ענד־פּוכבים איבער שבת...“ 202, 2/69. „האַטט צו שנעל אָוועק געשנאַקען מיר די אוצרות פֿונעם גליק, יהוּאָש, בלומען און דערנער. 2. מַפְקִיר זַען; אָפּגעבן וויכטיקס, טייערס (דאָס לעבן, דאָס גליק אע). „...ווער דאש יוא זאגט, טוט ער זיין לעבן אָוועק שענקן און ווערט אין איין קורצי צייט ביקלאַנט,“ עיון, 2/28. „זי האָט איר גאַנץ לעבן אָוועקגעשענקט מאירלעך,“ שע, טייבעלעך, אַ דאָס לעבן פֿאַר עפעס. זיין גוטסקייט (גוטשאַרציקייט, איידלקייט אע) קען מען אַ צו אַ קלויסטער = ער האָט ניט אַדער האָט אין אַ נישטיקער מאַס אַט די אייגנשאַפֿטן.

אָוועקשענקעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אָוועקשענקען.

אָוועקשעמטען — טרוו. טשע אָועק, געעשעפטשעט. 1. אָנהייבן ריידן שטיל, אַן אַ קלאַנגען־טאָן. 2. שעפטשען אַ לענגערע צייט.

אָוועקשעפּען — טרוו. שעפּ אָועק, געעשעפט. אָוועקנעמען, באַזייטיקן איבעריקע פּליסיקייט מיט אַ כלי (קענדל, מער, לעפּל אע). אַ דאָס וואַסער פֿון טונבל, קעטס פֿון זופּ.

אָוועקשערן — טרוו. שער אָועק, געעשאַרן (אויך: געשערט). 1. באַזייטיקן דורך אַפֿ שערן, אָוועקשניידן מיט אַ שער, אַ צויטן. 2. שניידן מיט אַ שער אַ לענגערע צייט, אַ וואַל פֿון די שעפּלעך. 3. מיטאַמאַל, אומגעריכט אָפּשערן, אַ דאָס בערדל.

אָוועקשפּאַמפּן — אַוטוו. שפּאַט אָועק, געע שפּאַט. אָפּלאַכן, אָפּשאַטן אַ לענגערע צייט, אַן אויפֿהערן, אַ פֿון דעם לאַיזלעך.

אָוועקשפּאַלטן — טרוו. שפּאַלט אָועק, געע שפּאַלטן. לעצטיגליטיק (צעשפּאַלטן); באַזייטיקן אַ טייל, אַ אַ גרופּע, פּאַרטיי, באַוועגונג, אַ אַ קאַפּ, אַ קלאַץ.

אָוועקשפּאַלטן זיך — אַוטוו. אַקט פֿון אָוועק אָפּטיילן, זיך אָפּרייסן פֿון עפעס, אַ זיך פֿון דער משפּחה, דער גרופּע, פּאַרטיי.

אָוועקשפּאַן — דער, ען. אַקט פֿון אָוועק שפּאַנען; אָוועקאַנג; איבעררייסן מיטן פּרי ערייקן. דער ריזיקאַלישער אַ פֿון יונגן דור.

אָוועקשפּאַנען — אַוטוו. שפּאַן אָועק, געע שפּאַנט. 1. אָוועקגיין (מיט גרויסע אַדער גיכע טריט), „...אָוועקגעשפּאַנט, די הענט אונטערן פּירושאַק און דעם קאַפּ...פּאַרויס,“ בערג, אַרום וואַקזאַל. „...אַ ברום געטאַן און אָוועקגעשפּאַנט מיטן טראַט פֿון אַן איינזאַמער חיה, חג, ישיבּה. 2. מיטאַמאַל אָנהייבן (ווי

דער) גיין. „ער האָט מיט יאוש אָוועקגעשפּאַנט איבערן צימער,“ בערג, אָפּגאַנג. „איך הייב זיך אויף ווידער און שפּאַן אָוועק וויי טער,“ הל, אייביק. 3. שפּאַנען, גיין אַ לענגערע צייט, אַ עטלעכע מניל. 4. דער ווייטערן זיך, אָפּטיילן זיך. „איך דער גיכער אָפּפּרעמדונג, אין דעם אַ פֿון טאַטע־מאַמע...“ יג, תּוֹד וו.

אָוועקשפּאַסן — שפּאַס אָועק, געעשפּאַסט. אַוטוו. — שפּאַסן פֿון עמעצן אַ לענגערע צייט. טרוו. — צו נישט מאַכן; פּאַרטרייבן אַדער פּאַר שטעלן מיט אַ ווערטל, וויץ, חכמהלע עפעס וואָס איז ערנסט, וואָס דריקט, אַ די זאַרג, דעם וויכטיקן ענין.

אָוועקשפּאַצירן — אַוטוו. ציר אָועק, געעשפּאַצירט. 1. אָוועקגיין אַ גרעסערן מהלך שפּאַצירנדיק, מיט די הענט פּאַרלייגט אויפֿן רוקן, פּאַמעלעך אַ ביז עק שטאַט. 2. אַרויסלאָזן זיך אויף אַ שפּאַציר. אַ מיט אַ חבֿר, ווי נאַר דער טאַטע לייגט זיך שלאַפֿן נאַכן שטאַלט.

אָוועקשפּאַצירעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אָוועקשפּאַצירן (אויך מיט בייטעס פֿון ביטול, חזוק).

אָוועקשפּאַרן — טרוו. שפּאַר אָועק, געע שפּאַרט. אָוועקרוקן, אָוועקשטופּן מיטן כוח פֿון קערפּער (פּלייצעס, הענט), אַ גיבור; ער שפּאַרט אָועק אַ וואַנט און שפּאַרט זיך אויס מיט אלעמען, רייד.

אָוועקשפּאַרן זיך — אַוטוו. אַ דפּוו. 1. אַ לענגערע צייט אַמפּערן זיך מיט עמעצן וועגן עפעס. איינטענהן מיט עמעצן, אַ זיך וועגן אַ קוצו של יוד = וועגן אַ קלייניקייט. 2. מיט אַנטערענגונג אָוועקגיין פֿון (דערגיין צו) אַן אַרט. „זי שפּרינגט אַראַפּ פֿון בעט, שפּאַרט זיך אָוועק צו דער טיר, ווי זי וואַלט געדאַרפֿט...“ שעליבוסקי, אַין דער וועלט אַרטיין.

אָוועקשפּאַרעניש — דאָס (די), זי. געדווי ערייקער פּראַצעס פֿון אָוועקשפּאַרן (זיך). אַן אַ און אַן אַמפּערניש, ביז מע רופּט עסן.

אָוועקשפּיגלען — אַוטוו. גל אָועק, געע שפּיגלט. פּטמ. שפּנען, בלאַנצן; זיין ריין ווי אַ שפּיגל. „זאָ בריה! וואָס זי וואַשט אויס שפּיגלט עס אָוועק,“ רייד.

אָוועקשפּיגלען זיך — אַוטוו. אַ דפּוו. 1. אַ לענגערע צייט שטיין פֿאַר אַ שפּיגל, זיך חנדלען פֿאַר זיך אליין. 2. דזו שפּיגלען זיך, צאַצקען זיך, זיך האַלטן גרויס מיט עפעס. אַ זיך אין די געראַטענע קינער, פּטמ.

אָוועקשפּיין — דער, ען. אַקט פֿון אָוועק שפּייען.

אָוועקשפּיכלערן — טרוו. לער אָועק, געשפּיכלערט. אָוועקנעמען פֿון אַן אַרט און אַרענלייגן אין שפּיכלער. אַ תּבּוּאה, ביז דער פּרייז וועט שטינגן.

אָוועקשפּייען — טרוו. שפּי אָועק, געע שפּיגן, געשפּייען. 1. דזו אויסשפּייען. 2. שפּייען ווייט, אין אַ זיט. אַ דעם געע קייטן טאַבעק.

אָוועקשפּייעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אָוועקשפּייעניש, אַן אויסבראַקעניש, אַן אַ.

אױעקשפילן — שפיל אױעק, ~געשפילט. אקוזו — שפילן אַ לענגערע צייט. אַ פרעפּעראַנס, „קענען זיי אַ אַזוי אַ גאַנצע גאַכט, טע יצה, טרוו — 1. שפילן גיך. אַ אַ מאַרש. 2. פאַרלירן, פאַרשפילן. אַ דאָס לעבן. 3. פאַרטריבן עפעס וואָס דריקט דורך שפיל(ערצ). מע דאַרף קענען אַ אַן עגמת־נפשׁ. אַ אַ (זיין) קאַרט = גיט בענגו גוט אויסניצן אַ קאַרט אַדער בכלל אַ סיטואַציע.

אױעקשפילן זיך — אוטו, קזוו. < דפּוו. 1. שפילן זיך אַ לענגערע צייט. „די קינדער קענען זיך אַזוי אַ גאַנצע שעהן. 2. זיך צערטלען, זיך האַליבען. זיך אַ הי אין דער קושױך.

אױעקשפילען — טרוו. שפין אױעק, ~גע־שפונען (אויך: ~געשפּינט). שפיגען אַ לעני גערע צייט. אַ גאַנצע נעכט. אַ חלומות.

אױעקשפּעטן — דזוו אױעקשפּאַטן. פר. פּאַד. **אױעקשפּעקולירן** — טרוו. ליר אױעק, ~ (גע)שפּעקולירט. 1. גיט נעמען אין באַ־טראַכט עפעס בײַם ספּעקולירן, קאַמבינירן. אַ דעם רוה. 2. פאַרלירן דורך ספּעקולאַ־ציע(ס). אַ דאָס העמד פֿון לעבן.

אױעקשפּראַצן — שפּראַץ אױעק, ~גע־שפּראַצט. אוטוו — 1. אַנהייבן שפּראַצן. „עס איז חאַרעם געוואָרן און עס האָט אױעק געשפּראַצט דאָס גראַז. 2. שפּראַצן לענגער ווי געוויינטלעך. טרוו — אַרויסברענגען שפּראַצונגען. „די גוטע ערד שפּראַצט אױעק די ערשטע דיגע גרעזעלעך.“

אױעקשפּרונג — דער, ען. דרייזן. שפּרונג אין אַ זמט, חמטער שפּרונג.

אױעקשפּרייזן — אוטוו. שפּרייז אױעק, ~געשפּרייזט. אױעקגיין מיט גרויסע טריט; אױעקשפּאַנען. „האָט אױעקגעשפּרייזט צום וואַלד צו, יעדער שפּרייז אַ מיל אַ גאַנצער.“ יוהאַט, הַנאַחאַטאַ.

אױעקשפּרייטן — טרוו. שפּרייט אױעק, ~געשפּרייט. דזוו אויסשפּרייטן. < פּטמ. אַ טישטעך איבערן טיש.

אױעקשפּרינגען — אוטוו. שפּרינג אױעק, אַב אַ בין ~געשפּרונגען. 1. פאַרלאָזן אַן אַרט דערווייטערן זיך מיט אַ שפּרונג, שפּרינג געדוק. „דער קראַליק איז פֿון וועג אױעקגע־שפּרונגען, יוהאַט, הַנאַחאַטאַ. אַ הי פֿון פּייער, פֿון אַ סכּנה, פֿון אַ שלאַנג אַ. 2. אױעקלויפֿן גיך, אין אַינלעניש. אַ אַהינג צוצו אין איינע צען מינוט. 3. שפּרינגען אַ לענגערע צייט. אַ אויף איין פֿיסל אַפּשר צען מינוט.

אױעקשפּרינגעניש — דאָס (די), ין. פּראַ־צעס פֿון אױעקשפּרינגען.

אױעקשפּרייבן — טרוו. שפּרייב אױעק, ~גע־שפּריצט. באַזיטיקן דורך שפּרייצן. אַ די ערשטע טראַפּנס מילך.

אױעקשקראַבען — דזוו אױעקשקראַבען. < **אױעקשרויפֿן** — טרוו. שרויף אױעק, ~גע־שרויפּט. אױעקדרייען אַ שרויף, שרײַפלעך. אַרויסדרייען שרויפֿן.

אױעקשרייבן — טרוו. שרײַב אױעק, ~גע־שריבן. 1. דזוו שרײַבן, נאַר עמפּאַטישער

מיט דעם בײַטעם פֿון לעצטגילטיקייט. אַ דעם גאַנצן אמת. 2. שרײַבן און אױעקשיקן דאָס געשריבענע. אַ עמעצן וואָס דאָ קומט פֿאַר. 3. שרײַבן אַ לענגערע צייט. אַ ביז שפּעט אין אַונט, צען זמטלעך. „שרײַבן שרײַבט ער עס אױעק אַן ערך פֿון 9 חדשים (תשעה ירחי לידה),“ דלוגאַטש, וועלט־מסורה, וואַרשע 1881. 4. גיט אַרײַנברענגען. אַ דעם היזק. (וועגן אַ חובֿ) אַפּמעקן, אַפּווישן. אַ די אַלטע חובֿות. 5. שרײַבן גיך, גיט בענגו גוט. אַ און אַראַפּ פֿון מאַרק!

אױעקשרײַבעכין — דאָס (די), ין. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אױעקשרײַבן בריוו; צעטל, גאַטיץ. פּעיאַ.

אױעקשרײַבעניש — דאָס (די), ין. פּראַ־צעס אַדער רעזולטאַט פֿון אױעקשרײַבן (אויך בײַטעם פֿון ביטול).

אױעקשרײַען — שרײַב אױעק, ~געשריגן, ~געשרייען. אוטוו — 1. אַנהייבן מיט־אמאָל צו שרײַען, אויפּשרײַען. אַ פֿון ווייטיק. 2. שרײַען אַ לענגערע צייט. אַ די גאַנצע צייט פֿון די חײַען, טרוו — 1. באַ־זיטיקן עפעס, דערשטיקן דורך שרײַען. אַ די ווייטיקן. 2. פאַריאָגן דורך שרײַען. „אַז מע פֿלעגט באַפֿאַלן איין הויף, פֿלעגט די גאַנצע גאַס נעמען שרײַען. אַזוי האָבן מיר אױעקגעשרײַען די פּאַנאַמאַשטי־קעס,“ רייד.

אױעקשרעקן — טרוו. שרעק אױעק, ~גע־שראַקן. דערווייטערן, פאַרטריבן דורך אַני שרעקן. אַ די ווילדע חיות מיט פֿייער.

אױעקשרעקן זיך — אוטוו. < דפּוו. זיך שרעקן אַ לענגערע צייט. אַ זיך פֿאַר אַ הונט, אַ שײַגען; אַ זיך פֿאַרן געזונט פֿון די קינדער.

אױעקשרפֿענען — [...סאַרפֿענען] טרוו. שרפֿע (שרפֿן) אױעק, ~געשרפֿעט (~געשרפֿנט). אױעקברענגען אַ מיט די אויגן.

אױעקתבלעווען — [...סאַלעווען] טרוו. תכלעווע אױעק, ~געתכלעוועט. פאַרתכלעווען, אינגאַנצן אויסברענגען אַדער קאַליע מאַכן. אַ אַ סך געלט. אַזאַ חבֿרה קען אים נאָך אַ.

אױער — דזוו ווער, פּטמ (ספּעצ אין איינאַר־טיקן פּרעגאַצן: אױער). „טוט זיך דאָס ריי פֿלעך אַ קער...אַ גילדן סכּמל אױער,“ אשט, מיטטעלעך.

אױער — דער. מצ נב. דזוו אויך. < **אױערטאָ** — דער, יס. שפּאַ (אין לשון פֿון קאַ־לאַניסטן אין אַרגענטינע). חמס פֿערד מיט שוואַרצע פֿלעקן.

אױערטאָיאַם — דער. לערע פֿון אַראַ־ביישן פֿילאָסאָף אױערטאַס, אבן רשד אבול (12. יח). נאין אַלע נשמות חירקט אַן איינהייטלעכער שכל המין: אינדיױדועלע אומשטאַרבלעכקייט איז גיט פֿאַראַן.]

אױערטאַלם — די. בלויז מצ. אַמ. <E: overalls. אַרבעט־הויזן שפּראַדזירט פֿון ביי ליקן און שטאַרקן שטאַף, דערגרייכן ביי איבער דער ברוסט, מיט פּאַסן איבער די אַקסלען; ווערן געטראָגן איבער די בגדים.]

אױערטעד — דער. בלויז אַמ. <E: over-head. אַלגעמײַנע, שטענדיקע הוצאות בײַ אַ

געשעפֿט, אונטערנעמונג (דירה), באַהייצונג, באַליכטונג, אומפֿאַרמזדלעכע הוצאות פֿאַר אַרבעט אַאַז). „די לייזונג איז גיט שלעכט, אַבער דער אַ עסט אַלץ אויף.“

אױערטויבן — די. מצ נב. אַמ. 1. צייט פֿון אַרבעט נאָך דעם אינגעשטעלטן אַרבעט־טאַג; איבערשעהן(ן). אַרבעטן אַ שעה אַ. „ער איז נאָך נישט געקומען פֿון דער אַרבעט? — ער אַרבעט געוויס אַ, אַפּאַ לינטשטער. 2. די אַרבעט גופּא פאַרן אינגעשטעלטן אַרבעט־טאַג קריגן פֿאַר אַ טאַפּלט. אַרבעטן אַ = אויך: פּטרן ענערגיע אומנוציק. „שפילן אַ (אַקטיאַריש) = איבערשפילן אַ ראַלע, מעל־אַ־דראַמאַטעווען.

אױערטוע — די. יס. > חבֿרעט. לר. (ווילקאַ־מיר און אומג). חבֿרעט, פֿריינדיגן (געוויינט־לעך פּעיאַ) [בינדט זיך מיט אויורן] <. „מע קען גיט אַרײַן אין צימער, אַ גאַנצן אַונט דאָ אַפּבעווען דײַנע אַיס.“

אױערן — אוטוו. אַדער, געאױערט. דזוו אַוירן. <. „איז אַ חויר אינעם שמוץ און אױערט שווער,“ מל, יחיות.

אױערן — גנ. אַר. אַלואַירנה. אַמאַליקע אומ־אַפּהענגיקע פּראַווינץ אין דרום־מזרח פֿאַרנאָ־רײַך, הינט אינגעשטיילט אין די צוויי דע־פּאַרטעמענטן: קאַנטאַל און פּידעדאַם. אין דער הויפּטשטאָט פֿון דער פּראַווינץ קלערמאַן פֿעראַן (אין ייִדישע מקורים: קלאַראַמונט) זאָלן יידן האָבן געלעבט שוין אין 3. יח. אין צענטער פֿון דער שטאַט געפֿינט זיך ביז אויף הינט אַ שטיין מיט דער אינגעקריצטער אויפֿשריטס Fontem judaeorum. (צום ייִדי־שן ברונעם).

אױערקאַ(ו)ט, קױט — דער, יס. אַמ. <E: overcoat. אייבעראַנטל, אייבעראַק, פּאַלטן. „ווי געפֿעלט דיר מײַן נײַ אױער־קויטל?“.

אױעשפּאַלעם — דזוו עליו השלום [אַלעוו האַשאַלעם]. פֿאַרגריזטע פֿאַרעם פֿון אַרויס־רעדן.

אױציעוואַר — דער, ין. רוסיצ. טאַוו. דער וואָס פֿירט אַדער איז געניט אין שאַפֿן־ווירטשאַפֿט. „סיאַט געקומען אַן אַ און די שפּעסן־ווירט־שאַפֿט האָט באַקומען גאַר אַן אַנדער פּנים.“

אױווע — די. שפּעסן־האַדעוואַניע.

אױראַיע, אױראַיע — פּטמ. דזוו וואַ ראיח וויייהאַראַיען. אַ, ווי נאַר עס גייט אויף אין דער הייך דער מינדסטער שפּין פֿון אַ שטערן, וואַיען זיי, מלה, באַלאַדע פֿון קאַש־טאַכאַן.

אױראַל — דער, ין. טאַוו. > רוט > ענ: over all. אַזיליקע אַרבעט פֿון אַ גאַנצער גרופּע, מאַנשאַפֿט, קאַמאַנדע. אַן אַ בײַ אַן אומגליק־פֿאַל, בײַ אַ גערעטעניש. „אַלע גייען צום אַוואַל,“ א. כאַריק.

אױרױטש (אױרױטש) — גנ. שטעטל אין אוקראַינע, קיזווער קרייז. 1897 — 7,393 איינווױ פֿון זיי 3,445 יידן, 1926 — 3,400 יידן. נאין צווייטער העלפֿט 19. יח האָט אין אַ געלעבט דער מנהיג פֿון חבֿדער חסידות ר׳ יוסף־יחזק שניאורסאָן.]

אורעמל, אורעמעלע — מעלעכער נאָ מען. קפּה פֿון אַברהם <. אַברהמעלע מלמד...>, פּה. אורעמטישק, אורעמ-משע.

אורשאנע — אָד. > פּויל. האָס איז געמאַכט פֿון האַבער. <...קאָן זיך שוין פֿאַרגינען...> בוטעלע אַ ביר, א. מאַרגענשטערן, ענג הוהב, האַרשע 1898.

אורשאנקע — די, ים. > פּויל. רוס. אויך: אַלוויאַנקע. האַבערגריך, קאַשע, זופּ פֿון האַבערגרויפן. האַבער-קרופּיק, עסן אַ מיט פּוטער און מילך. <מע שטעלע צו געמאַלענעם האַבערגריי (אַווישאַנקע) אין יוד אַדער אין האַסער מיט אַ ביסל זאַלץ אויף צוויי שעה...>, ב. שאַפּראָן, יודישע קוץ, האַרשע 1930.

אורשנפֿש — [אַוועסניִקעש] דער, ין. <דברים, יב, 20. זן. פּאַגער (גלוסטונג) פֿון האַרצין; שטאַרקער פֿאַרלאַנג; געפֿיל פֿון גלוסטיקייט, זשענדעקייט. אינ' נאָך אַ פֿעטן ביסן. אויב דין אינ' איז צו פֿאַרן דוקא קיין אַמעריקע, האַסטו ביי מיר געפּוועלט...>, רייד.

אורז'ר — דער, ין. > רוס. מוסטער, צייכן. אויסגעני, טראַפּאַרעט, דעסן. אויסגעהעפֿט אַ לייחט־סערועט פֿאַרן טיש אין פֿינע בלומען און קוואַיקע אַיך, ייש, יונגע יאָרן. איך בין דער העלער שנייקער קאַיאָר האָס העפט די ליכטיקסטע אַיך, ווינפּער.

אורז'ריש — אָד. האָס איז חי אַן אורז'ר. <...מאַלס אויס אַ צעלויכטענע זון, נאָך אַ רעקן איע ביימער, הל, אַ בלאַס אויף 18 עפּלבוים.

אורבעק — דער, ין. וון יין (עטשקע), ים. מיטגליד פֿון אַ פֿאַלק אין צענטראַל־אַזיע, קרובֿיש צו די טערקן. אָד: ייִש. טוב — די שפּאַך פֿון אישן פֿאַלק האָס הערט אויך אַנגערן שטאַטאַט־טערקיש.

אורבעקימאָן — ג. סאַוועטישע רעפּובליק אין צענטראַל־אַזיע מיט דער הויפטשטאָט טאַשקענט. בעת דער צווייטער העלט־מלחמה זינען דאָרטן געווען און זיך געמאַטערט אַ סך ייִדישע פּליטים.

אורדיעמשיקע — די, ים. סל. > רוס. צימל (טייל פֿון געשפּאַן אין פֿערדס מויל). פֿירן דאָס פֿערד פֿאַר דער אַי. קינדער טאָר מען ניט באַלענען. מע דאַרף פֿאַר זיי אַן אַי.

אורדע — ג. שטעטל אין וויסטרוסלאַנד, מינס' קער קרייז. 1897 — 2,068 ייִדן, 1923 — 1,647 ייִדן.

אורזום — דער, ין. > איי > 2. שטייגער, פֿיר, געוויינטלעכער באַנוץ.

אורזופּאַמאָר — דער, ים. וון ישע, קע, ים. פֿאַרכאַפּער, ווער עס פֿאַרכאַפּט מיט אומגע' זעלעכע מיטלען מאַכט, השפּעה, דעה.

אורזופּאַטאַריש — אָד. האָס איז שייך צו אַן אורזופּאַטאַר; האָס האָט דעם כאַראַקטער פֿון אַן אורזופּאַציע.

אורזופּאַציע — די, ים. אַקט פֿון אורז'ר-פֿירן <. דאָס אומגעזעלעכע פֿאַרכאַפּן, ספּעצ די מאַכט אין אַ מלוכה.

אורזופּירן — טרו. פֿיר, אורזופּירט. > איי > 2. פֿאַרכאַפּן מיט גוואַלד, כיטערקייט אַדער

אינטריגערע דאָס האָס געהערט אַ צווייטן, ספּעצ די מלוכה־מאַכט. אַ דעם טראַן, די סו' ווערנע מאַכט. בכלל אַרבינבאַקומען עפעס אַן באַרעכטיקונג. אַ דעם אויפּנאָן.

אויז'אָד — דער, ים. > פּויל. סל. צונויפֿ-פֿאַר, צונויפֿקום, צוזאַמענקום. קיינער האָט ניט פֿאַרשטאַנען האָס זייער נדי צדיקמס' אַ האָט בפֿירוש באַשטיט, יא, שטערניכל, לפֿי ציג 1861.

אול(י)אָן — ג. 1. שטעטל אין וויסטרוס' לאַנד, מינסקער קרייז. 1897 — 690 איינוו' פֿון זיי 658 ייִדן, 1923 — 541 ייִדן. 2. שטע' טל אין וויליקער קרייז, ווילנער גוב.

און שומעט — [אויזען שווימאַעס] בלויו מיט אַן. > משלי, כה, 12. אויער האָט הערט, פֿאַראַנטערערטערקייט, אויפּמערק' זאַמקייט ביים הערן. אַמאַל האָבן חסידים יונגעלשט געהאַט אַן אַ ש, די תּשוקה וגעוועים צו הערן אַ וואָרט פֿון אַן עלטערן חסיד איז געווען אומבאַשרייבליך, לדב.

אוע(ם) — די, ים (געוויינטלעך מצ), סל. שלייפֿן פֿון כאַמעט אויף צו פֿאַרקניפּן די האַלאַבליעס (אין לשון פֿון גאַרבערס, רימערס, בעל־יעלות).

אז'ער — דער. דזו אוז'ער <. 22.

אוזקאַקאָלייקע — די, ים. > רוס. באַן־לי גיע האָס איז שמעלער פֿון דער געוויינטלעכער.

אוזשאַק — דער, ים. בעס. דזו זשוק. אויך דזו אוזשאַק.

אוזשאַק — דער, ים. > רוס. קליינע ניט־גיפּטיקע שלאַנג. גאַרטנשלאַנג, גראַזשלאַנג.

אוזשאַר — דער, ין. רומ. בעס. דזו אוזאַר <.

אויזשהאַראַד — ג. שטאָט אין קאַרפּאַטאַ-רוס. ייִדן זינט 1575. 1897 — 5,200 ייִדן. ביז 1918 געהערט צו אונגערן. 1930 — 6,200 ייִדן.

אויזשן — דער, ים (ז). רוסיצ. העטשערע, אַוונטמאַל, נאַכטמאַל. <מע דאַרף ניט דעם אַ — האָט איינאַנאָן זיך טרוקן אַנטזאָגט, חי ער האָלט זיך וועלן נוקם זיין, אר, די פֿרעמדע תּפּלה.

אויזשלאַבען זיך — אוטו. יבע זיך, זיך אורזשלאַבעט. סל. 206 <. (איינבינדערע) זיך אויסבייגן. <דער נאַסער טוואַל האָט זיך אורזשלאַבעט ביים טריקענען.

אוז(ש)מירשעלים, מירסעלים — דער, ין. לר. (שאַקי, אומג). <Lit: užmiršelis. מענטש מיט אַ קורצן זכרון. > געדענקסט ניט? ביסט דאָך טאַקע אַן אַי.

אוזשען — אוטו. אוזשע, געאוזשעט. אַרויסגעבן קלאַנגען, ענלעכע צו אוזש־אויזש; הוושען, הוושען. <דער ווינט אוזשעט אין קוימען. > אַי אין אויער = אויך: פֿאַרטומ' לען מיט אַ סך רייד.

אוזשענדאָווע — אָד. פּד. P: urzędowy <. דזו אוראַנדאָווע, 13 <. אַ שניידער = האָס אַרבעט פֿאַר אַ רעגירונגס־אַמט, פֿאַר איינבאַנער, פּאַליציי אע.

אוזשענדריגן — דער, ים. וון גיעצ (ניטש' קע), ים. > פּויל. רעגירונגס־פּאַמאַטער (גע' וויינטלעך אַז האָס טראַגט אַ מונדיר). טשיי נאַזניק. אַפּט איר בייטעם.

אויזשעניש — דאָס (די), ין. פּראַצעס אַדער רעוולוטאָ פֿון אוזשען. אַן אַ (חי) פֿון ביינען. אוי'ח — ר'ח פֿון: אורח חיים.

או חכרות או מירתא — [אוי כאַווריסע

אוי מיסרסען] שוּ פֿון תּלמודישער צייט. תּח. אַדער אַ חברה (געוועלשאַפֿט) אַדער טויט. אַדער לעבן צווישן פֿריינד אַדער שטאַרבן. [נאַכדעם חי די גמרא, תּענית, כג/א, דערציילט וועגן חוגי המעגל און וועגן דעם אַז ער האָט אויף זיך געבעטן דעם טויט, ווייל ער איז געווען איינזאַם און דעם האָט אים ניט גע' גלייבט אַז ער איז עס חוגי, גיט רבֿא צו: ניט אומויסט זאָגן מענטשן אַ ווערטל...]. ים איז דער סאַרט מענטשן וועגן העלכע די גמרא זאָגט: אַ ח' אַי מ' — אַדער געוועל' שאַפֿט אַדער טויט, באַט, פֿאַר, 1959 א' 19.

אוחז'ביר — [אויכעז'בעיאָן] דער, אוהויס' ביד [אַכויס'...]. > 'אוחוז ביד מרת משפּט, אין ימים־גוראמידיקן מוסף. ידער האָט האַלט אין האַנט. 1. פֿאַקטישער באַזיצער פֿון אַ דיספּוטיטער זאַך. אַי'ב' — שלום בקעשע' נע', שוּ [=ווען מע האָט עפעס פֿאַרנומען, מע האַלט אין האַנט, איז מען געזיכערט אַז מע וועט ניט אַנזעצן]. אַוּג, איזט וויסטיקליך דאז קיין גרעשריר תקיף איז אלו דער אוחו בידו האט, גה, 116. 2. פֿאַרכאַפּער, אומגע' זעצלעכער באַזיצער. אַ פּריץ אַן אַי'ב'. (ה)א' ב' איז די בעסטע תּפּילה, שוּ [=אַנטשטאַט זיך צו פֿאַרלאָזן אויפֿן רבּונו־שליעולם אַדער אויף מענטשנס יושר איז גליכער צו פֿאַר־כאַפּן. אויך: אוחז'בידו.

אוחז'ביר זיין — < דפּו. טרוו. 1. נעמען (האַלטן) אין פֿאַקטישן באַזיץ אַ דיספּוטיטע זאַך. אַי'ב' זיין אַז דער שותף זאַל זיך משפּטן. 2. פֿאַרכאַפּן אומגעזעצלעך. איצט איז [דער בעל־טאַקען] אַי'ב' און לאַכט אויס די קהלס פֿאַראַזגער האָט האָבן אים געטרויט, ייִש, 1884, № 23.

אוחז'בירניק — [אויכעז'בעיאָניק] דער, ים. וון יצע, ים. פֿאַרכאַפּער, ווער עס איז אוחו־ביד <.

אוחז זיין — [אויכעז'ען] טרוו. מיה, אַווע וו. האַלטן, האָבן אין באַזיץ [די ערשטע משנה אין בבא מציעא הייבט זיך אָן: שנים אוחזין בטליתין].

אוחילה לאל — [אויכילאָ לאַיאילן] פּראַזע פֿון ימים־גוראמידיקן מוסף. איך טו בעטן צו גאַט. ערשטע ווערטער פֿון תּפּילה [מע עפנט דערביי דעם אַר־קודשן]. במשם (פֿון) חונם אוחילה' פֿאַרועלט זיך אַכילה, ווערטל.

אומאַכמע'רען — טרוו. רע, אומאַכמע'רעט. > רוס. אויך: אומיכאַמי'רען. באַרן איקן, אַנזעצען, אַנזעצטילן. <זי איז געווען צעיושעט און מע האָט זי קוים אומאַכמע'רעט.

אומאַמיר — ג. שטעטל אין וואַלין. 1897 — 1,754 ייִדן, 1930 — 1,624 ייִדן.

אומאַפּיזם — דער, ים. 1. דאַקטרין, שיטה פֿון אַן אומאַפּיע <. 2. נייגונג צו פֿאַנטאַס'טישן, ווייאָנערן פּלאַן (געוויינטלעך צו שאַפֿן שלימותדיקע, פּאַליטישע אַדער סאַציאַלע לעבנס־פּאַדינגונגען).

גבאים מיט דעם וואָס זיי האָבן געשריבן אַ רר-
 מיטן א"י, קמ, 1864, № 16. פֿאַרוואָס ווייסט
 מען גיט וויפֿל זיי מאַכן? קיין אַ פֿון דער
 אַרבעט איז גיטאַ, גאַלדשטיין, בירעבידזשאַ
 נער אויפֿן אַמור.

אומשענדיק — דער, עס. וונ טשיצע,
 ס. 20. > רוס. ווער עס פֿירט דעם חשבון
 (אין קאָנטאר, פֿאַבריק, ווירטשאַפֿט).

אומשענדיק יעוורעי' (ריי) — דער, מצ
 אוטשאַנדיק יעוורעי' (ריי). > רוס. 1. גע-
 לערנטער ייד, קענער פֿון דינים און מנהגים
 — אַמט אין צאָרישן רוסלאַנד, מיט עטלעכע
 פֿונקציעס. [אָנגעפֿירט דורכן געזעץ פֿון 1844
 וּ 13. א) אין סינאָגאָגעס און בתי-מדרשים
 געווען מיטגליד פֿון פֿאַרוואַלטונג, צוזאַמען
 מיטן גבאי און נאָמן, און באַדאַרפֿט אין פֿאַ-
 וונדערע פֿאַלן אויפֿקלערן די ספֿקות וואָס שייך
 דאָנען און רעליגיעזע ענינים בכלל, וועלט
 לעכע בילדונג האָט דאָס געזעץ גיט פֿאַרלאַנגט.
 קיין שכירות גיט באַקומען. ב) ביי קוראַטאַרס
 פֿון בילדונגס־קרייזן איז די פֿונקציע געווען
 אויפֿצולערן וועגן ייִדישע לימודים. ג) ביים
 מיניסטעריום פֿאַר פֿאַלקסבילדונג — אַ ראַט-
 גבער, ענלעך צום פּונקט ב. ד) ביי גענעראַל-
 גובערנאַטאָרן אין תּחום-המושׁב און ביים
 אַדעסער ראַש־העיר אויסגעפֿירט באַזונדערע
 שליחות. א"י פֿון קאַטעגאָריעס ב, ג, ד
 באַקומען שכירות פֿון קאַראַבאָק-געלט. דער
 א"י הייל גיט זיין קיין מסור, די פּראַסטע
 באַליבתיים האָבן מורא צו פֿלאַגן, און ווער
 וועט זיי הערן? קמ, 1863, № 14. 2. איר.
 ייד וואָס דרייט זיך אַרום נאַטשאַלסטווע ווי אַ
 מין בעלי־עוץ אין ייִדישע ענינים; ווער עס
 שטעלט זיך אַרויס ווי אַ קענער, אַ יעדן אין
 ענינים פֿון ייִדישקייט. 3. אַ ביסל מער
 געלערנטער, עבֿרדיקער צווישן אַ גרופּע עס-
 האַרצים, וואוילע־יונגען. אַן א"י ביי די
 באַסמענטשן.

אומשענדיק — גדי. אַפֿט סובסאַנטיוויט: דער
 (די) א. רוסיצ. געלערנט. אַן איר) מענטש.
 דער געבילדעטער קריסט ווייסט אַזאדי צו
 שעצן דעם קינדס לערער און דער פּראַסטער
 ווערט גאַר בטל פֿאַר אים, ער הייסט דער א"י,
 קמ, 1865, № 6.

אומשענדיק — דער, טקעס. 20. > רוס.
 1. לאַקאַלער אַפֿטייל פֿון רוסישער פּאָליציי
 (אין צאָרישע ציטן). אַז ער כאַפֿט איינעם,
 טראַגט ער אים אָפֿ גלפֿן אין אַ אַרין, שע,
 מנחם-מענדל. דער גאַראַדאָואַי האָט זיי גע-
 פֿירט אין א"י, ספ, גליקלעכע און אומגליקלע
 כע. זוי וועט מייך מסרן אין א"י, בערג, ביים
 דינעפּער ו. 2. באַצירק, זאָנע, טייל שטאַט
 (אין צאָרישן רוסלאַנד). די שטאַט גוף איז
 אַינגעטיילט געוואָרן אין איעס, שע, פֿונעם
 יאָריד. 3. רוסיצ. פּלאַץ; שטח ערד (צו בויע
 ען, צו באַאַרבעטן). יעדער פּעסטער איז גע-
 צוואונגען טיפּערער צו נעמען פֿאַר איעס וועל-
 כע די פּווערן קלויבן אויס בשעת זיי דיג-
 גען? קמ, 1868, № 4.

אומשימעל — [וויכע ל] דער, עס. רוסיצ.
 לערער, געוויינטלעך פֿון רוסיש אָדער אויף
 רוסיש. דער אויסגעשטודירטער א"י האָט זיך

גיט באַגינגט מיט יענעם אַרטיקל, קמ, 1865,
 № 17.

אומשימעל — די, ס. רוסיצ. שול,
 דערעיקר רוסישע שול. תּלמוד-תּורה איז גיט
 מער ווי אַן א"י, אַ שקאַלע, נאָר אויפֿן ייִדישן
 אַרט, פֿרוג, זיי לעצטע קאַפּיקע.

אומשימעלעך — טרוה. שע, אוטישעשעט. 20.
 > פּויל. וור. דערפֿרייען, טרייסטן. א"י דאָס
 קינד. אויך מיט זיך.

אומשימעלעך — טרוה. שע, אוטישעשעט. 20.
 > פּויל. דזוו אוטישען.

אומשימעלעך — דער, עס. רוסיצ. לערנבוך.
 ער טראַגט מיט זיך איעס ווי אַלע סטודענטן
 איבער דער גאַרער וועלט, ש. סטעמאָ,
 צווייגן.

אומשימעלעך — גדי. רוסיצ. וואָס איז שייך
 צום לערנען, גיט אַכטונג אויף בילדונג.
 "...איז געווען פֿון חיוֹב צו פּוועלן ביי דער
 א"י נאַטשאַלסטווע...". צענדערבוים, קמ, 1862,
 № 49.

אומשימעלעך — די, ס. > רוס. 1. דאָס
 מושטרן אין מיליטער. "ביי דער א"י פֿלעגן
 זיי אַפּאַרעטן אַזעלכע שטוקעס מיט די הענט
 לערן און די פֿיסלעך אַז ס'איז געווען גאַר אַ
 ריינע קאַמעדיע", מחוס, מסעות. 2. דאָס
 לערנען אַ פּאַך ביי אַ בעל-מלאכה. צאָלן פֿאַר
 א"י, די א"י וועט זיך ציען גאַנצע דריי יאָר.
 3. סתם דאָס לערנען (וועלטלעכע לימודים,
 אין אוטשילישטשעס). אַזעלכע אַרן קיין שטאַט
 אויף א"י.

אומשימעלעך — דער, עס. וונ ניצע, ס. רוסיצ.
 1. תּלמיד, שילער (געוויינטלעך אין אַ רוס-
 שער שול). אַן א"י אין גימנאַזיע. "אויך בין
 אין מיין קלאַס געווען דער בעסטער א"י,
 אַקערמאַן, טאַג, 1958 iv 6. "זיך געחזרט דעם
 ליגנט, אַזוי ווי אַן א"י פֿון די שקאַלעס חזרט
 דעם אַראַק", קמ, 1868, № 47. 2. לערנ-
 ינגל ביי אַ בעל-מלאכה. נאָכמאַכער, גיט
 זעלבשטענדיקער. גיט קיין שרעבער, נאָר אַן
 א"י.

אומשימעלעך — דער, ען. טאַו. קירצונג:
 אוטישעבני קאַמבינאַט = סיסטעם פֿון לערן-
 אַנשטאַלטן.

אומשרעדי/טעלנאָיע קאַמבאַרנאָיע —
 [וויכע ל] די. > רוס. גרינדונג-פֿאַרזאַמלונג
 [אויף דעמאָקראַטישע יסודות, לויטן געזעץ
 פֿון דער ציטשעליקער רעגירונג, געקליבן
 געוואָרן 25. נאָעמעבער 1917, זיך צונויפֿגע-
 קומען און צעטריבן געוואָרן פֿון די באַלשע-
 יקיעס 5. יאָנואַר 1918. געדאַנק וועגן אַן א"י
 ס געווען טייער ביי צוויי דורות רוסישע רע-
 וואַלוציאַנערן. **אומשרעדי(אָו)קע** —
 געניצט מיט ביטול און חזק פֿון סאָוועטישע
 פּראַפּאַגאַנדיסטן.

אומשרעדישעניע — די, ס. רוסיצ. אינ-
 סטיטוציע, אַנשטאַלט (געוויינטלעך — מלוכה
 שער). אָנגעשטעלטע אין אַן א"י.

אוי — אויסרופֿ־וואָרט. פֿאַרשרייטסטער, אַפֿט-
 סטער, כאַראַקטעריטישער אויסרוף אין
 ייִדיש מיט אַ סך באַטייטן.

1. דריקט אויס ווייטיק, קערפּערלעכע אָדער
 גיטטיקע ליידן. "אוי, עס טוט וויי! טשעפע

גיט! "אוי, מיין קעפעלע טוט מיר וויי!",
 2. "אוי, דאָס האַרץ ווערט מיר צערניסן!",
 "מע שרעט גיט אוי, אַז עס טוט גיט וויי",
 שו. 2. דריקט אויס יאוש, פֿאַרלאַנגקייט.
 "אוי, אַפּגעקוילעט האַסטו מיר, דושעניו", 25.
 "אוי, אַ דאַקטער קען היילן אַ קראַנקן זיין
 קרענק, אַבער גיט מיר וואָס איך בענק", 25.
 3. דריקט אויס אומצופֿרידנקייט, באַקלאַגן
 זיך, באַדויערן זיך. "אוי, די פּוועלעך גייען
 מיר אויס", 25. "אוי, ביליג בין איך...רעדן
 קען איך נישט קיין האַרט", 25. "אוי, ס'איז
 נישט גוט, ס'איז נישט קיין פֿרענע מינוט", 25.
 4. דריקט אויס מיטגעפֿיל, מיטליידן. "אוי,
 איז דאָס אַ רחמנות אויף אים!" "אוי, אַ יתום
 געבען!"

5. דריקט אויס בענקעניש, באַגער, חרטה.
 "אוי, אויב די יונגע יאָרן וואַלטן געוואוסט
 וואָס די אַלטע יאָרן מוזן פֿאַרשאַפֿן!", שו.
 "אוי, דאַמאָלס וואַלט איך געוואוסט פֿון אַ
 וועלט", 25. "אוי, וואַלט איך צו דיר גע-
 פֿלויגן!", 25. 6. דריקט אויס שרעק. "אוי,
 אַ הונט!", "אוי, עס ברענט!"

7. דריקט אויס באַגניטערונג, התפעלות.
 "אוי, קען ער לערנען?", "אוי, דער רבי, דער
 רבי!", "אוי, איז דאָס אַ ינגעלע, אַ שיינס
 און אַ פֿינסט", 25. "אוי, דינע ברייטלעך
 צוקער-זיס", 25. 8. דריקט אויס יעדער מין
 שטאַרק געפֿיל, חיינט אַז מען איז אינגאַנצן
 אַרומגענומען פֿון אַ געפֿיל. "אוי, דושעניו,
 האָב איך זיך ליב!", "אוי, ביסטו אַ טיפּערער
 נחת!"

9. איז אַ מיטל צו באַפֿעסטיקן די רייד,
 אַרויסצוהייבן זיי. "אוי געוואַלד! הער שוין
 אויף האָבן טענות!", "אוי ניין, וועסט מיר
 נישט אַינערדן, ניין!", 25. "אוי ווי ליב מיר
 איז מיט דיר צו ריידן", 25.

10. פֿאַרבייט אַזוי און ווייט אויף:
 אַ סך, אַ גומא, אין אַ הויכער מדרגה; שוין,
 גוט, גרויס. "אוי איז ער אַ שטיפֿער!", "אוי
 ווילט זיך אים!"; "אוי איז דאָס אַ פֿאַרשוין!"
 "אוי וויפֿל שידוכים מאַגט מיר איבערעג-
 רעדט", 25. "אוי אַזאַ צייט ווי מיר פֿירן זיך
 שוין אום", 25. "אוי אַ חיינט!", "אין דרויסן
 איז געווען אַ שניי, אוי אַ שניי", 25. "אוי,
 שמעס, אוי שמעס איך!", שט.

אוי — דער, ען. 1. זיפֿן, קרעכץ, אויסדרוק
 פֿון ווייטיק, גיי רינט פֿון זייער האַרץ אַן
 אוי, שים אויס פֿון זייער אויג אַ טרער,
 ביאַליק. 2. דזוו וויי. אוי לך מואַבֿי (במדבר,
 כא, 29) פֿאַרשטעטט מלל: "אוי דיר, מואַבֿי"
 [תּי: "וויי צו דיר..."]. "גיט אומזיסט הערט
 מען אין תּורה אַן אוי, תּורה קויפֿט מען מיט
 מי און וויי, רייד. 3. טוב פֿון יעדער מין
 אוי — דפּו. דער אוי פֿון התּלהבות; אַן אוי
 פֿון רחמנות.

אוי-אוי — (ביידע טראַפֿן אַקצענטירט, דער
 צווייטער טראַפֿן קען אויך זיין צעצויגענער
 ווי דער ערשטער) דזוו אוי —, נאָר עמפֿאַטי
 שער. "אוי-אוי, ווי עס טוט וויי!" "אוי-אוי,
 איז דאָס אַ חבֿרה-מאַן!"

אוי-אוי-אוי — (אַלע טראַפֿן אַקצענטירט, דער
 לעצטער אויך שטאַרק צעצויגן, אויף אַ הע-

כערן טאן). דזו איז אַ גאַר אַזוי ווי אין סופערלאַטיוו. נאָך אַ מין; אַזוי און אַזוי; ביז דער העכסטער מדרגה אט. „האַט דער חזן געדאַהנט! אויבאוי, האָט ער געדאַהנט!“ ניט אַזוי אַזוי און ניט אויבאויאי = עס איז ניטאָ פֿון וואָס נאָכער צו ווערן, ניט צו גוט, אָבער אויך ניט צו שלעכט, מע קען זיך ניט באַקלאַנגן.

אויאיש — אַדי. נעגל. וואָס קומט שטענדיק מיט אַן אַרעקציעריש, זיפערעיש. „ירמיה איז אַ“, ווענער, לייד און פֿרייד, 1954.

אויבן — קאָנ. Mhd: ob(e) אויך: **אויבען**.

1. אין פֿאַל ווען, בתנאי אַז, אַנגענומען אַז אַט — אויסצורייקן אַ תנאי, אַ באַדינג, כדי עס זאל זיך מעגלעך אַ געשעעניש, אַ פֿאַרקומעניש, אַ געדאַנק, וואָס ער איז אויסגעדיקט אין דעם צווייטן (עיקרדיקן) טייל פֿון צונויפֿבינדונג; אַ איז די באַפֿאַרעטישע קאָנ פֿון תנאי זאָן. „אַ איך וועל קענען, וועל איך אַזוי אַז באַזאָלן“; „אַ איך וואָלט געקאָנט, וואָלט איך אַזוי באַזאָלט“ [אין צווייטן זאָן אַ תנאי וואָס איז ניט רעאל]. „אַ דער הימל בלייבט רייך, וועט קיין רעגן ניט גיין“, שוין = אויך; אויב עס וועלן ניט זיין קיין שלעכטע מעשים, וועלן אויך קיין צרות ניט זיין. „אַ די באַבע וואָלט געהאַט רעדער, וואָלט זי געווען אַן אַמניבאָל“, שוין [אַפּפּאָלן פֿון אוממעגלעכע תנאים, אומאיידיל]. „אַ אזוי — איז מיטוואָך דער ברית!“, שוין [איר, גוטמוטיק וועגן אַ תנאי וואָס האָט צום ענין קיין שניכות ניט]. „אַ איך גענייטיקט זיך אַזוי אין געלט, קענען מיר אַמך דערהיילע געבן אויפֿן חשבון“, ממוס. „באַט אַליין איז אומגערעכט קעגן אים, אַ ער וויל — ער זאל זיך הענגען“, פֿרץ.

2. זי, אַז אַט — ווי אַ קאָנ וואָס פֿאַרבינדט אַן אַביעקט־זאָן מיט דעם הויפטזאָן (זייער אַפֿט אין רייז). „איך הייסט ניט, אַ איך זאל קומען“, „שרייבט מיר אוב איך זאל אין הין קומן אַרד ניט“, פֿראַגב. 22. „האַט דער קייסער אַריינגעשיקט שליחים, אַ עס איז דאָ חרים פֿון זיכערהייט...אזוי ווי אַ קייסער שטייט אַן, שוין אַט“. הייל טינט מיר האָבן — קאָן איך אַמך ניט זאָגן. איך האָב מורא, אַ ניט טויזנט פֿלעשער!, שט. מאַטל. אַפֿטע פֿאַרבינדונגען: אַ (יאָ) אזוי, אַ ניט (אזוי).

אויבאוי געבן — אַ אַכט געבן.

אויבאוי אַל — קאָנ. פֿר. > דנטש. הגם, כאַטש(ע), „אייבערן הינטער פֿלעגט זי, אַ זעלטן, אַרויפֿכאַפּן זיך צו אים“, פֿרץ. „אין יאַטקע האָט זי נישט געקויפֿט קיין אַנדער פֿלייש ווי גלאַט־פֿשר, אַ דאָס האָט געקאָסט מיט אַ פֿרוטה מער; ... אַ [ער] איז געווען אַ קנאַפער פֿלומדן“, באַט. „דער קורצער פֿרענ־טיק, < דזווה.

אויבאוי אַל — קאָנ. דטש. D: obwohl <. נה. כאַטש, הגם [אומגעראַטענער פֿרוו צו פֿאַר־זיידן דאָס דנטשישע וואָרט]. „אויף! — סאָ פֿעט אָפּ די צווייטע [נשמה], אויבואַל דער טייל וואָס קאָן און דאַרף מיר ווערן ווערט דאַרט אונטן אויף אַ משה צוגעראַגן צום אַפֿענעם קפֿר“, פֿרץ. „צום עולם התורה“, < דפֿו.

אויבן — אַדי. אַרכ. וואָס איז דערמאָנט אויבן, פֿרוער. [עס רעדט זיך וועגן באַנער־געצן מיט דער צאל צען די געסט בני אַ בר־מצוה־סעודה און אַז דער בעלי־סעודה, דער בר־מצוה און די גיט־חתונה־געהאַטע קינדער גייען ניט אַריין אין חשבון פֿון די צען] וואָהל אבר אַנדרי פֿרינט שאַפֿט...אונטר אוי־ביגן...צעהן פֿרשון ניט פֿר שטאַנדן זיין זולין, „פֿראַגער תקנות קעגן לוקסוס, תכניז [זיב א, 339].

אויבן — דער, פֿען. > פֿויל > פֿר > גר. אַבאַלאַס. 1. גרויסע מטבע וואָס מע טראַגט אויף אַ קייטל(ע) ווי אַ צירונג; מעדאַלען (געוויינטלעך מיט אַ טבערן שטיין). [זיי ער פֿאַרשפּרייט בני ייִדישע פֿרויען ביזן סוף 19. יח; געווען אויבאָלען וואָס מע האָט באַ־טראַכט ווי אַ סגולה קעגן מפּיל זיין]. „פֿול קופֿערטל, לויטער פֿערל, דיאַמאַנטן, קאַניקעס און אויבאָלען־געשטיק“, עט. סטראַנעל. „אַ קליין, שפּאַל ראַצימאַרן ברוסטטיכל, באַלייגט מיט שפּאַנילעך, אַ קאַניק מיט אַן אַ“, יא. דער ערשטער ייִדישער רעקורט. „די מינוט דיר געקויפֿט אַ גילדערעקא, אַ פֿאַר מיר אויף אַ שטריימל יאַקוטסקער סויבל“, זיאַנ־דאַר, בש, 1844. „דער האַלדו איז פֿאַרהאַנגען מיט שווערע אַיען“, אמה, דער אונזנט־גער בענון. „די דאַמאַסקינע יופּע מיט שפּאַניע, דאָס שטערנטיכל, דער אַ מיט דער קייט... זענען איבערגעגאַנגען פֿון איין דור צו דעם אַנדערן“, ארז, קמ, 1870, № 20. „זיין וויב... מיט עטלעכע שנילעך פֿערל און אַ גילדערעם אַ אויפֿן האַלדו...צייט די פֿרוטה פֿון אַ גע־הויבן שענקל“, ממוס, יד אַלטע מעשה, „אַ ייִדענע אין אַ שטערנטיכל, אַראַפֿעהאַנגענע אויבאָלען און אַ ברוסטטיכל מיט אַן אַ“, פֿרץ, חסידיש.

2. מעדאַל, סימן פֿון אַן אויסצייכענונג, צייכן פֿון אַ הויכן אַמט. „וועמען אַן אַ אויפֿן האַלדו, וועמען אַ יאָך אויפֿן האַלדו“, שו. „דאַרט וואו עס איז דאָ צו פֿאַרדינען כֿבוד, אַפֿשר גאַר אַן אַ אויפֿן האַלדו, אַ צמל אויף דער ברוסט — עס זאָל קלינגן אין די גוי־אישע צייטונגען“, יצחק לעווינסאָג, ייִפֿאַל, 1882 v 6. „אַנשטאַט די בת־מלכות איז צו־געגאַנגען צו זיי אַ סאַלדאַט מיט אויבאָלעך“, ממוס, מסעות. „זיי זענען געווען אַ חידוש צווישן די אַלע בעלי־מלאכות...דאָס אייגענע טאַקע וואָס אַ ייד מיט אַן אַ דענסטמאַל, אַדער אַ ייד מיט אַ פֿאַסטאַמטוואַ דערנאָך“, ממוס, שלמה. „דעם סקולער רבֿס ווערטער דאַרף מען אַמנפֿאַסן אין גאַלד און טראַגן אויפֿן האַלדו פֿאַר אַן אַ“, פֿרץ. „די סקולער רביצין“. „מזן פֿאַטער איז צוריקגעקומען [נאָכן בירגערריג], געהאַט אַ פֿולע ברוסט מיט אַיען (מעדאַל)“, אַפֿאַ. „נאַכן וומער“, 3. רונד, קנילעכדיק שפּבל פֿון אַ מער, אַ י־ענדל פֿון אַ מער (געוויינטלעך בלויז מו). אַיען אין האַניק; גאַלד־ברוינע אַיען. „שמחת־תורה בניטאַג דער צימעס פֿון אַיען, אין רונד דע שפּבן געשניטענע טבערן“, קמ, 1866, № 5.

אויבן — אַדו. Mhd: obe. 1. וויזט אויף אַן אַרט (טייל פֿון אַ זאָך) וואָס איז הויך

אַדער העכער פֿון אַן אַנדער אַרט אַדער אַזוי דער טייל פֿון אַ זאָך; היפֿך פֿון אונטן. „דער פֿונדאַמענט איז אונטן, דער דאַך איז אַ“. „אַ אויף די צווייטן פֿון בוים; אַ אויפֿן שפיץ באַנק אַזוו. ה ע ט אַ. ו ז ט אַ.

2. וויזט אויף אַ באַשטימטן העכערן טייל פֿון אַ בנין, אויף אַ צווייטן אַדער העכסטן גאַרן. „די וואוינזימערן זענען אונטן און די שלאַפֿזימערן — אַ“. „און אַ, אין אַ סאַליע אַ שיינער, שפּילט די שענסטע, בעסטע מו־זיק“, אבג. „דער יוד אין קיעבֿ, [השן].

3. אין די העכערע ספֿערעס, אויפֿן הימל. „באַט לעבט אַ און מיר מוטשען זיך אונטן“, שו. „צו דאַנקען און צו לויבן דעם וואָס זיצט אַ“, שו. „דער מלאַך גבריאַל שרייבט אַ זעקס קולות אויס“, ממוס, שלמה. „דורכדעם וואָס דאָס שלעכטס ווערט באַהעפֿט אין זיין נפֿש, מאַכט ער אַ פּגם אַ“, תניא, 180. „אַ פֿאַר (ווי)עסטקע פֿון אַ = אַן אַנזאַג, אַנזוהערעניש אַז מע רופֿט אַן קומען אַ“, „ער האָט שוין געהאַט אַ פֿאַרעסטקע פֿון אַ, געהאַט אַ האַראַצאַטאַ“. „באַט זיצט אַ און פֿאַרט אונטן“, איר וועגן אַ פֿאַר, זיווג וואָס זעט אויס גיט־גלפֿך. „...און פֿאַרקעט אונטן“ = ז. נאָר גראַפֿ.

4. וויזט אויפֿן העכערן מצב אין גע־זעלשאַפֿט, העכערער מדרגה אין אַ ריי ווערטן. „דער תלמיד־חכם איז געווען בני יידן גאַר אַ, דער עם־האַרץ — אונטן“. „אַ איז געהויבן“, שו. „אונטן און אַ — איין גלויבן“, שו. „יאָן איז בני די טויבן, אָבער דער פּאַן איז אַ“, שו. [= דער פּשוטער פּויער קען טאַקע פֿיניש זיין העכער, אָבער דער פּריץ איז תמיד געזעלשאַפֿטלעך העכער]. „קיינער שטייט נישט אַ, קיינער אונטן; אַלע אויסגעגלייכט, אין טרערן אויסגעפֿעכט“, צייט, מסטרון.

5. פֿון דרויסן, אויף דער אייבערפֿלאַך. „אַ אַ שמייכל, אונטן אַ ווייטיק“, שו. „אַ אַ גלאַנץ, אונטן אַ טאַנץ“, שו. [= די בנדים גלאַנצן, אָבער אונטער זיי טאַנצן פֿליין].

6. פֿרוער, געזאַגט, דערמאָנט אַדער אַז געשריבן, געדרוקט העכער אויפֿן בויגן, אין דער מגילה). „מיר האָבן עס אַ דערמאָנט“, דאָס אַדערמאָנט, אַ־אויסגערעכנטע. ווי אַ געזאַגט, דערמאָנט, אַנגעוויזן אַט. „...רעט וועגן דאָ אַנדרי יונגל וויא איך אייך אובן גישריבן האַב“, פֿראַגב. 31. „און די שווערד האָט דריי פֿרוות...און ער האָט אויסגערעכנט די דריי פֿרוות וואָס אַ איז געשטאַנען“, נחב, מעשה מבעל תפילה. 7. וויזט אויף דעם וואָס איז העכער אויף דער מאַפע, מער אין צפֿון, אַדער אויפֿן העכערן, ערשטן טייל פֿון אַ שטראַם, טייך. „מע האָט אים פֿאַרשיקט אַ, קיין אַראַנגעלסק“, רייז. „מע זאל יידן פֿון אַלע שטעט אַ במם ריין אויסטרייבן“, ייִפֿאַל, 1882 || 11.

אַ ליגן — אַרכ. זיין דער זיגער. „רבי עקיבֿא...העט בחרפה גימאַכט [טורנוס רופֿסן] פֿר דען קיסר, ווען ער הוט מיט אים מַפֿקית גוועזן, וואו איז ער מיר אַל צייט אובן גילעגן“, מו, מעשה ע.

אויבן — דער, ים. טוב פֿון אַדו אויבן <. 1. העכערער, דרויסניקער טייל; הימל; הע־

כער געזעלשאפטלעכע שיכט; אייבערפלאך; קאפ, פירערשאפט. גוט, פעסט און און א ביו אונטן. *דער א גיט אייבערפלאך = דער קאפ איז גיט אין ארדענונג. *דאס (קומט פון א = א) פון הימל; ב) פון דער העכערער מאכט. *אז דער אונטן וואקלט זיך איז דער א גיט זיכער, שו [וועגן א בנין און אויך וועגן אן אינסטיטוציע, א געזעל-שאפטלעכער ארדענונג]. 2. (שניידעריש) העכטער פאס, טייל, פון א פאר הויז. רוסי שער א = געמאכט צו טראגן מיט א באזוג דערן פאסיק; פראנצויזישער א = מיט א טיילוויזן פאסיק פון דעם זעלביקן שטאף. 3. (חוניש) הייכע טענער. *דער חון האט א גוטן א". *... די אים און די אונטנס האט א מיטטער באקומט ארויס [פון א פלין], ייט, טאג, 1891 III 18.

אויבנאויף — אױבנאױף, לז; אויבנאױף, פד; וי בלוז אין כללישן ארויסרייד. ... [אױף] אדו. צונויפשמעלן אויבן + אויף. 1. פון אויבן, אויף דער אייבערפלאך. *דער בריוו ליגט דא א". *דער יאז רואיק א". *מיסט (טינוף) שוימט (ארויף) א". שו. 2. אן פרטימ, אין אלגעמיין. *... אים אזוי זיך פון א א פרוז געטאן, א פֿרעג געגעבן, ממוס, ווינטש. 3. אן א טיפערן ארנדינגען, אויפן סמן פון אלגעמינעם אנדערק. א טאפ טאן אין וואגן א = אויך; קאנטראלירן אייבערפלעלעך. בארירן (באטראכטן) אן ענין א. געבן אן ענטפער א. *ער נארט זיך, ער נעמט די השגה א, אן א פנימיות, לדב. *א געפעלט מיר זיין פלאך, רייד. 4. דורכ זיכטיק, קלאר, פארשטענדלעך אן גריפלעך זיך. דער חשבון, דער מיין, דער אמת איז א. דער ענטפער (די תשובה, די כונה, דער מיין אע) ליגט (געפינט זיך, זעט זיך אט) א. א. א. וי אויף א טעלער, וי אויף דער האנט; א. וי שווארץ אויף ווייס. *דער תירוץ איז פון אויבן אף — ער האט אויסגעטרוקען בראנפן א שטאף, אבן, ידער יוד אין קענע [הש ון, אזוי ווי פון פסוק דאס הייליקע ווארט... די כונה זייערע איז א", ממוס, שירה.

אויבנאויף — דער, זן, טוב פון אדו אויבן אויף. < דרויסנדיקער אדער אייבערפלעלעך כער טייל פון א זאך, ענין, כאראקטער, פראב לעם; דאס אלגעמינע, אנפריטימדיקע; דאס האט ווערט גלייך דערען, פארשטאנען; דאס קלארע. א פארפירערישער, אינטערעסאנטער א. גוט אפארבעטן נאר דעם א.

אויבנאויף — אד. < אויבנאויף, אדו. וואס איז פון אויבן, אויף דער אייבערפלאך; וואס ווערט געגעבן אן פרטימ, אין אלגעמינע שטייכן; אייבערפלעלעך, גיטגרינטלעך, אומ פארטיפט; איינזיטיק; אויגשניגלעך, ניכרדיק. אער חשבון; אער אמת; אער פלאך, אער חגונות. *די דאזיקע טעאריע האלט גיט אויס אפילו די איסטע קריטיק, ח. ד. הורוויץ, פנקס, וילנע, תרע"ג. *דאס אלץ איז קלאר, א און ממילאדיק, ימ, שולגרואמאטיק, 1921.

אויבנאויפיקייט — די (דאס), זן, אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויבנאויפיק, א פון באטראכטן עפעס; א פון אן אמת.

אויבנאויף — אדו. צונויפשמעלן אויבן + אן (קאנווערב). 1. אויפן ערשטן, העכסטן ארט, זיין, זעצן א. זיין א וי דער רב, ווי דער פונס, ווי א חתן, ווי דער גביר, אע. *גיט איטלעכער וואס זיצט א איז א פאן, שו. *א פונס מעג זיין גרויס ווי א האן, זיצט ער פארט א", שו. *אנגעלעגנט ביים טיש א זיצט די קימפעטארין אנגעטאן, עט, לידער. *דעם איון זעצט ער ביים שבתדיקן טיש א", ספ, וידישער קאזאנט. 2. אין דער ערשטער ריי, אויף דער ערשטער באנק, זיין א אין סאמע מורחאונט לעבן ארון קודש, זיין א אין טעאטער, אויף א פארנאמ לונג, אסיפה אע. *א [אין מרחץ] זיין מיוח סימ, גידימ, פטישע מענטשן און שמועסן עסק, ממוס, פישקע, דו דארפט גישט קען גען לערנען... וועסט ספייזט זיין מיט זיין טאטן אין קאזק א", אפא, פוילישע וועלדער. 3. אויף דער העכסטער, היכטיקסטער פארזי ציע. *פון דער חופה א, אין גאלד און זיל-בער אנגעטאן, פל. *בב' יבואי בשלום שטייט דער ארעמאן א", שו [זיין דער עולם דרייט זיך אויס מיטן פנים זיך דער טירן]. *ווער עס זיצט אויפן וואגן א פאלט אויך צום ערשטן ארונטער, שו. *דער שמש שטייט א", שו [דער שמש פון חנוכה ליכטלעך].

אויבנאויף — דער, יען (רס נר). טוב פון אדו אויבנאן. < ערשטער, העכסטער, היכטיקסטער, חשובסטער, ארט, פלאך, ריי, פאזיציע. *וואו דער חתן זיצט דארטן איז דער א", שו. *אין צענטער פון אונדזער יחוס שטייט גישט דער א פון קאבצאנסקער בית עולם, בעל-מחשבות ווו. *פארנעמען דעם א = זיין אין (שפילן) א פירנדיקער, ראלע. *גיט מענטשן פארנעמען איצט דעם א, רייד. פארנעמען דעם א, צווישן לומדים, צווישן חברה דרב פאיען [פיען]. *צווישן שקלאווער משוגעים פארנעמען [זין] דעם א, ווייל זי איז אן אייגענדיקערטע משוגעניץ, זש, נח פאנד רע. *קריכן צום א = זיך מען פארנעמען א פירערישע פאזיציע, שטרעבן צו כבוד (אויף א קאמישן אדער אומעטישן אויפן). *...הגם ער קריכט גישט צום א און ריכט זיך גישט אויף די ווענט, שט.

אויבנאויפבאנק — די, ...בענק. 1. יעדער מין באנק וואס איז אויבנאן באנק אין דער ערשטער ריי. א פלאך אויף דער א"ב. 2. ספעצ די ערשטע באנק אין דער וויבער(י) שער שול [זי די מורחב-באנק אין דער מענע (ר)שער]. *די זאגערקע איז גיט געשטאנען דווקא ביי דער א"ב, נאר גראד אין מיטן, אז אלע וויבער זאלן זי בעסער הערן, רייד. [אין דער וויבערשער שול] האט ער דעם בורנוס...אנדערעגלייגט אויפן א"ב, 1958, 15 Ne, 1888, בעלאגע.

אויבנאויף — אד. נעגל. וואס איז אויבנאן, שפילט היכטיק(סט)ע ראלע; פירעריש, *ער האט געמוזט זיין אומעטומיק, א סך מאל קעגן זיין ווילן — א און אנפירעריש, יג, איק, 1956.

אויבנאויף-שטאמט — די, ...שטעט. שטאט (ארט, פלאץ) אין שול, בית-מדרש, ביי דער מורחאונט. קריגן בירושה אן א"ש.

אויבן-אראפ — צגז אדו. פטמ. פון אויבן אויף אראפ. קוקן א"א אויף עמעצן [פארג: קוקן פון אויבן (אויף) אראפ].

אויבן-אראפ-פליק — אד. נעגל. וואס איז (קומט, קוקט) פון אויבן-אראפ; וואס האט אין זיך גאוה, וואס דערשאצט גיט. *נעמט מיך גישט אפן מיט א"אע רייד, יג, איק, 1960.

אויבן-אראפ-פליקייט — די (דאס), זן, נעגל. אייגנשאפט פון זיין אויבן-אראפיק. < *ידישע שרייבער האבן זיך געלאזט פירן פון זייער משבילשער א"א, צו דער געמאטערטער עק-סיסטענץ, יג, תוד.

אויבן-ארום — צגז אדו. פון אויבן און ארום. *שטעלט זיך אויפן גאניקל וואס קעגן פענצטער און קוקט אריין א"א.

אויבן-געבראכט (געברענגט) — אד. וואס מע האט שוין פריער דערמאנט, ציטירט, אויסגעברענגט (ביי דעם זעלביקן שרייבן). א"ב, שורות, פאסטן, נעמען אדו.

אויבנדיק — אד. [אזוי ווי אויבן איז בלויז אן אדו, ווערט געשאפן דער אדו פון אים מיט דער הילף פון ספיסיק דיקן]. 1. וואס איז (ליגט, געפינט זיך) אויבן, אראפנעמען די א"ע ברעטער. 2. אויבן-דערמאנט, אויבן געבראכט. *באטראכט די א"ע טאבעלע און איר וועט זען...!

אויבן-דערמאנט (דערמאנט) — אד. וואס מע האט שוין פריער געשריבן וועגן דעם, אנגעוויזן אויף דעם (צוריק מיט א פארנאגראף זעט). *אחוץ די אלע א"דע תאחת שלמה לעס...איז די תאחה פון 'נעכטיקן' אויף דער קווארטיר געווען זייער גרויס, ממוס, שלמה.

אויבנדין — אדו. ארכ. אויבנאויף, נאר פון אויבן, אויבנאויפיק. *...דו זיין ערבייט [ארבעטן] גשיכט אונב ה'ו שלעכט, מראה המוסר, פראג 1614, ט/ב.

אויבנווארצל — דער, יען. טייל פון גע-וויקס וואס איז צווישן דעם שטאם און דעם צע-צווינגטן אדער צעפעדעמטן טייל פון ווארצל. אויסגראבן דעם א. ד. האכבערג איבז, שמיייל געוויקסן.

אויבן-צירטירט — אד. וואס מע האט שוין פריער ביים שרייבן געבראכט אין פארעם פון א ציטאט. א"ב, שורות, רייד.

אויבם — א. אויפס.

אויבע — קאנ. פטמ, לז, אוקר. דווי אויב. < Mhd: obe. *ווער דען זאל האבן דעם עק, א גיט די קאץ אליין?, שו. *נאר א, מנין זון, זיין געדאנק איז אן אנדער, טוצ, גע-היימטשט.

אויבער — קאנ. דווי אויב. < אויבע. < פאלקטימלעכע פארעם אין א צאל וורד, אוקר. אין ליטעראטור [זן]. *און אויבער עס וועט זיך באגליקן, און זיין וועט זיין ליד אזוי העקר און וויבער, ע. קארמאז.

אויבער — אד. [א מין קאמפארטיוו צו א גיט-פארנעמען פאזיציוו און צום סופערלאך-טיח אויבערשט?]. *אבער (דעשט) <. וואס איז מער אויבן, העכער. [ערן] ווענדט זיך אפ פון דער שפראך...אן געלט און אן כוח, אן אן א"ע פאליטישע מאכט, בעל-מחשבות וו.

אויבער — דער, ים. 1. ← איבער, דער. 2. איבערקלונער נר חיי א פרוז צו פארבייטן אבער, דער. ← איבער, דער & די (אין קארטן).

אויבער — הי דער ערשטער טייל פון צונויפֿ העפטן און פֿארבינדונגען. ← איבער. [ווער טער מיט אויבער האבן זיך פֿארפֿעסטיקט אין ליטעראטור און פרעסע, אבער אין לעבעדיקן לשון פֿארפֿן בלויז דיאלעקטיש: אין דעם פֿאסט צווישן זא און פֿד — בריסק, צום טייל ביאליסטאק און אומה — און אין א צאל וויר און אוקר וואס גרענעצן זיך. אפילו ווען די אינגעלינגערטע ווערטער ווערן ארויסגע רעדט מיט איבער (אייבערשמ, איבער שטיבל אט), איז פֿארפֿן א טענדענץ ארויסצו רעדן צווישן זא און פֿד ווען דער צווייטער טייל איז אן אינטערנאציאנאליזם (אויבערקאנטראל, אוי בעראינקוויזיטאר אט); דאס קומט מחמת דער השפעה פֿון פֿארשפרייטן אויסלייג. נר.]

אויבערקייט(?) — די ארכ. העכערע מאכט, מלוכה־מאכט. ← אויבערקייט. איר מונט צו זעהן... דאס איז דא אובריגקייט אין האמבורג רשות גיבט, דאס איז אין דען רוצה זיין בית נאך דען הורג זוכט, גה, 242. [מע קען דאס ווארט אויך ליינען אַבריקייט].

אויבערפלעכלעך — גזי. זעט. דוז איי בערפלעכלעך, אויבנאויפֿיק.

אויבערקייט — די. [פרוהן איבערצוגעבן דאס דיטשע ווארט Obridge]. מלוכה־מאכט, גאטשאַלטסווע. [בני אלע פֿרעהייט פֿון קיינער און א, זינען שוין בני יידישע קינדער די אויגן ריין, ליאנדאר, בש, 1887.]

אויבערשט — גזי. ← איבערשט. [פֿארפֿן פֿרוה אונטערצושיידן צווישן: איבערשטער = רבנו־של־עולם און אויבערשטער = העכסט טער, וואס איז סאמע אויבן. א דאנק דעם איבערשטן, מיר האבן שוין אויפֿגעשטעלט דעם אויבערשטן גארן, ריי.]

אויבערשטער — דער. ← איבערשטער.

אויב — [אוייעוון] דער, ים. א סך מאל אין תנך. אין יידיש זן. שטארקער, פֿארביסענער שונא. "דער חילוק צווישן און אוהב איז נאך דער איין יוד" [ווערטל, אויפֿגעקומען וואו מע רעדט ניט ארויס קיין ה; = מע ווערט א שונא ווי נאך מע דערווייט זיך און מע האט צו טאן מיט א יוד].

אויב בנפש — [אוייעוון ביניינ־פעש] דער, אויב־ימים... > תהלים, יו, 59. אייבי בנפש. בלוט פֿענד, טויט־פֿענד, שונא וואס איז גרייט אומ צוברענגען. "פֿארפֿן אים ב' פֿון מדינת ישראל, ריי.

אויב־חינם — [אוייעוון־חינם] דער, אויב־י... [אוייעוון־י...] > איכה, ג, 52: אייבי חנם. אומזיסטיקער פֿענד, שונא און א סיבה. אן אייבי איז שווער איבערצובעטן, שו.

אויב־שקר — [אוייעוון־שקר] דער, אויב־י... [אוייעוון־י...] > תהלים, סט, 5: אייבי שקר.

1. פֿענד פֿאר גארנישט; פֿאלשער שונא. 2. (מיט שנינו אין א) ווער עס האט פֿענדט פֿאלשקייט, ליגנס. א דובר שקרים איז ניט קיין איישי.

אויב — דאס, י. פֿקפֿ אייגל. Mhd: oug.

1. זע ארגאן בינ מענטשן און בעלי־חיים; נעמט ארום דעם דרויסנדיקן און דעם אינע־ווייניקסטן טייל פֿון ארגאן. וואס דאס איז זעט — דאס הארץ בעט; "דאס איז קליין, דאך זעט עס די גאנצע וועלט"; "דאס איז א קליין לעכל און שלינגט אפן די גאנצע וועלט", שו. (ניט) זען פֿאר (אין) די אין. "איך האב עס אין די מיט געגעזען". זאל איך אזוי זען מיט מיינע אין? — בשם שווערן זיך. קללה: "זאלן אים ארויס די אין".

2. דרויסנדיקער טייל פֿון זע ארגאן: דאס וויסל, דאס רעגנבויען־היטל, דער שווארצ־אפל; די אויגן־לעפלעך. עפענען, פֿארמאכן, צומאכן, אויפהייבן, אַרפֿאלצן די אין; האַלטן אָפֿן די אין. די אין קלעפן זיך, פֿאלן צו; גלאַצן, פֿאַרגלאַצן, פֿאַרגלייזן די אין. אָפענען, ברייט צעעפֿענען, פֿאַרמאַכטע, פֿאַרשלאָפֿענע אין. די אין זינען אָפֿן, זינען צו, פֿאַרמאַכט. "דער קאפּ איז פֿאַרוואַרפֿן אַרויף, די אין צו אויפֿן פֿנים זעט מען התפעלות מיט התרוממות", שט. פֿונעם יאָרד ו. אַרעס, מאַנדל, פֿלוימען, פֿאַרשײן. ביראין. בור שטיין־אין. "עס שטעלן זיך טרען אין די אין", "סיאין אויף מיינע אין קיין שלאָף גיט גע קומען". "זאגט צו אים דער רבי מיט איין א (דאס אַנדערע אי שלאָפֿט שוין)", שט. לכבוד יוסטוב וו. "איין אויב מוז (ווייל, דאָרף) אויך שלאָפֿן", שו. [= ווען סיאין פֿאַרפֿן היינע קער ווי מע דאָרף, מוז מען דאך האַבן דאס גיי טיקסטע צום לעבן]. "רויך עסט אויף די אין". "שאַנד איז גיט קיין רויך — זי עסט די אין גיט אויס", שו. "האַסט גיט וואָס צו טאָן? נעם אַ שפּילקע און גראַבל דיר אין די אין", פֿוול [צו איינעם וואָס שטערט]. "כל־זמן אַ מענטש האָט (האַלט) די אין אָפֿן [= כל־זמן ער לעבט], זאל ער נאָך האַפֿן", שו.

3. דאס רעגנבויען־היטל פֿון א, דער איר ריט. שוואַרצע, ברויע, טונקלע, שאַרע, גרויע, העלע, בלויע, גרינלעכע, געמישטע, קאָלירלאָזע אַ אין. "דאָס קלייד פֿאַסט זיך צום קאָליר פֿון די אין".

4. בליק; עצם אַקט פֿון זען. די אין לעכטן, שיינען, גלאַנצן, פֿלאַקערן, ברענען, טונקלען זיך, לעשן זיך אַזווי. דערזען דעם טאָג (די וועלט, די ליכטיקע שפֿן) פֿאַר די אין. סיגייט אויף אַ ליכט אין די אויגן. סייערט אַ ליכט (ליכטיק) פֿאַר די אין. באַגלייטן, זוכן מיט די אין; (דורכ)שטעקן, דורכשפּיזן מיט די אין. אַפּמאַרקירן, אַפּשאַצן, טרעפֿן, געפֿינען, אָפֿן זוכן מיט די אין. קוים מיטן אַ צו דערזען, צו דערכאַפֿן. מע קען מיט אַן אַ גיט דער־וואַרפֿן גיט דערבליקן. די אין רוען גיט, וואַרפֿן זיך, פֿלאַנדזשען, קאָנצענטרירן זיך, שטעלן זיך אָן אַזווי. שפּיציקע, שפּיניקע, גלאַנציקע, שפּיזלידיקע, פֿאַרלאַשענע, טריבע, ליכטיקע אַזווי אין; ביסטערע, גנבֿישע, גולנישע, ממזרישע, געממזרטע אין. בלינדע, סגיר גהור־אין, האַבן (דערלאַנגען, גרייכן) וואָס אָן אַ קען זען אַלץ. "דער בלינדער האָט זינען אין אין די שפּיץ (שפּיצן) פֿינגער", שו. "פֿאַר גאַסט אין קען מען זיך גישט באַהאַלטן", שו.

"צוואַס גלייבן אַן סינינען דאָ אין?", שו. "אַז מע מאַכט צו די אין — זעט מען אַ רוח", שו.

5. אויסדרוק פֿון שטימונג און איבערלעבונג דורכן בליק. ← 4. גוטע, זיסע, מילדע, בייזע, קלוגע, גלעכגילטיקע, אומרויאיקע, לויפֿנדיקע, ווייענדיקע, לאַכעדיקע, צניעות־דיקע, אומפֿאַרשעמטע אַ אין. יידישע, גוי־אישע אין. רחמנות, גיגיקייט, חשק, באַנער בקשה, גלעכגילטיקייט, אומרויאיקייט אין די אין. "עס וויינט זיך אַ פֿענעל אין די אין". "איך זע אין דענע אין אַן דו ביסט..."; "דבי נע אין זאָגן אַלץ אויס". "דאָס אי דערציילט וואָס דאָס האַרץ מיינט", "די אין זינען דער שפּיגל פֿון דער נשמה", שו. אין ברענען, ציני דן זיך אָן = פֿון פֿריי, באַגנעסטערונג, פעס אַ. "מיט וואָס פֿאַר אַן אַ מע קוקט איינעם אָן — זאָז פֿנים האָט ער", שו. [= דער אַזנדרוק וואָס אַ מענטש מאַכט אויף אונדז איז אַפּהענגיק פֿון אונדזער באַצייאונג צו אים]. * סיאין אים אין די אין גיט אַרבינדקוקן = זיי שיינען, זיי פֿאַרבלענדן. "דער מענטש שווינט און זינע אין קיין רעדן", שו. אַ מענטש אין די אין אַרבינד קען מען קוקן, אַבער גישט אין האַרצן", שו. נדה גיט שטענדיק דריקן די אויגן אויס די אמתע איבערלעבונגן. "אין בני מענטשן זענען אַ גרויסע זאָך. וואָס אַ מענטשונג אין קענען אַפֿך אַמאָל זאָגן אין איין מיינט — העט אפֿך דאָס מויל גיט אויסרעדן אין קיין טאָג, שט. אַ יוגעראַפֿן... מיט גרויסע, שוואַרצע רחמנות־אין... אַזעלכע אין וואָס בעטן זיך: האָט רחמנות", שט. מאַ נאַלגאַן. "זיי...קוקן זיך אָן: ער מיט גלע־זערנע אין פֿאַר שרעק, זי — מיט ברענעדי־קע, פֿאַר כעס", פֿרץ. יאַ כעס פֿון אַ יידענע. 6. פֿעלד פֿון זען, דאָס געזענע. עס שטייט, מע שטעלט עס פֿאַר די אין; פֿאַר אַלע(מען) אין די אין; סיאין געשען פֿאַר מיינע אין; עס ליגט פֿאַר די אין; ווי וויינט דאָס אַ קען זען (דערלאַנגען, כאַפֿן, אויפֿכאַפֿן אַ); ווייזן (רוקן, שטופֿן) אין די אין אַרבינד; ליגט (געפֿינט) זיך, ווערט דערלאַנגט) פֿאַר די אין ווי אויף אַ טעלער, ווי אויף דער האַנט, פֿ5. אַזעק פֿון מיינע אויגן! "אויס (וויינט פֿון) די אין, אויס (וויינט פֿון) דעם האַרצן" [פֿון אַ ברייו פֿון ירושלים, 1566, בני אטק, מקורות ומחקרים בתולדות ישראל, ד' 236: "אויז דען אויגן אויז דען הערצן"; פֿראַגב: "אויש דען אויגן, אויש דען הערצן"; יא. שטערנטיכל: "פֿון די אויגן, פֿונעם האַרצן"]. גיי מיר אויס די אין = א) פֿאַרשטעל גיט וואָס איך וויל זען; ב) טראַג זיך אָפּ פֿון דאַנען. "איידער מע הערט זיבעציק יאָר קומט אַלץ פֿאַר די אין"; "אין די אין קען מען אַרבינדקוקן, אַבער גיט אין האַרצן", "איין אַ האָט מער גלויבן ווי צוויי אויערן", שו. "דאָס אַ (די אויגן) וויל(ן) אויך עפעס האַפֿן", שו. [= דאָס דרויסנדיקע דאָרף אויך זיין וויכטיק. בני אַ שידוך: יחוס אַדער קעסט איז נאָך גיט גענוג, די כלה דאָרף זיין שיינ]. [דער מדרש אויף ב'לתי אל המן עינינו' (במדבר, יא, 6) טיטשט אויס אַז כאַטש דער מן האָט געהאַט דעם

טעם פון יעדן מאכל וואס מען האט גאר גע-
 וואלט עסן, האט ער געהאט גאר איין אויס-
 זען, און מיט דעם איז דאס פאלק אין מדבר
 געווען אומצופרידן.]
 7. כוח צו זען, מדרגה פון חוש-הראיה,
 פינקטלעכקייט פון זען. שלעכטע, שלאפע,
 שוואכע, קאליע, גוטע, שטארקע, שארפע אין.
 הער האט א גוט און טרעפט אין ציל.
 "הוא זינען געווען דינע אין?" [= פארוואס
 האסטו גיט באמערקט?]. דאס א פון א מיט-
 טער (א קאליע, א פארטאטש, א קינסטלער
 אהוז). דאס נאקעטע א, דאס בלויזע א
 = אן ברילן, אן פארגרעסער-בלעזער. וויפל
 דאס נאקעטע א קען זען (גרייכן, אויכאפן
 =) היפל מע קען זען אן הילף פון מעכא-
 גישע מיטלען. דאס א פון א זיטקן. "צוי
 וואס גלייבן, און עס זינען דא אין?", צוויי
 אין זעען מער ווי איין א, "פיר אין זעען
 מער ווי צוויי", שו [= אויף צוויי עדות קען
 מען זיך מער פארלאזן ווי אויף איינעם].
 "הענט האבן אויערן, גאסן האבן אין", שו.
 [פראג: "עיינים להרים ואונים לפתלים", מדרש
 פראקי רבנא קדושי]. "ווער עס האט אין לאזן
 זען, ווער עס האט א הארץ לא פארשטיין
 וואס אויף דער וועלט טוט זיך", נחב. סיהאט
 מרא פאר אן א = א זיטיקער דארף עס
 גיט דערזען.
 8. אינטערעס, באגער, פארלאנג, ארויסגע-
 רופן דורך דעם געזעענעם. ער האט אן א
 פאר דער זאך (פאר איר אהוז). "די אין זיי
 נען וויטער פון האלדו"; "די אין זינען גרע-
 סער ווי דאס מויל (דער האלדו, דער מאגן);
 "וואס די אין גלוסטן סטימעט גישט די קעשע-
 גע", שו. "ווען די אין זעען גיט, טוט גיט
 ווי דאס הארץ"; "די אין זאלן גיט זען, האלטן
 בעליהבת אין גענומען"; "וואס די אין זעען
 — נעמען די הענט" [ווען א גנג]; "ווער
 עס זינדיקט מיט די אין, ווערן זיי אים טונקל
 אויף דער עלטער", איין א שאט דער גאנ-
 צער באק", שו. "עס ווערט באשערט וואס
 דאס א באגערט, פראג, איבז קהלת. קבר און
 היגום ווערן גיט זאט, אזוי קען זיך דעם
 מענטשנס אונטן גיט אן זענען, מט, משלי,
 תקע"ד, כו, 20 [פראג: "אין יצר הרע שולט
 אלא במה שעינו ראות", סוטה, ח/א, סנהד-
 רין, מה/ב].
 9. קוקהינקל, שטאנדפונקט; אינשטעל;
 ווילן, אין מינע אין האט עס א (גיט קיין)
 ווערט. ביי מיר אין די אין זי שוין. גוט,
 ליב, טייער, שלעכט און אין זינען אין. "טו
 מיט איר וואס איז גוט אין דינע אין", תי,
 בראשית, טו, 6 — "הטוב בעיניך". קוקן מיט
 אנדערע אין = בייטן דעם אינשטעל.
 10. דאס גיטיקע זען, באנעמען, פאר-
 שטיין. האבן אן א פאר אזא זאך (עין) =
 פארשטיין די זאך. עפענען די אין = געבן
 צו פארשטיין. ס'עפענען זיך די אין = מע
 פארשטייט עפעס וואס מע האט פריער גיט
 באנומען, א שארף א = פארשטענדיק, בא-
 נעמענדיק. "דער מענטש האט גרויסע אין און
 זעט גיט זינען אייגענע חסרונות (פעלערן)",
 שו. "די אין פון נפש", "די חכמים פון דעם
 דור, אין פון דער געמיינדע", תניא.

11. טייל פון פנים ארום די אויגן. פלעק,
 סימן פון א קלאפ אין און ארום די אין. מאכן
 אן א = לאזן א סימן פון א קלאפ ארום
 אן א. מאכן א בלוי, א ברוין (בלויז) און-בלוי
 א. אונטערשלאגן, אונטערהאקן, פארפלעקן
 אן א, די (ביידע) אין. "צושטעלן ליכטלעך
 (מאכן א לאמטערנע) אונטער די אין.
 12. עין-הרע, מאגישער כוח פון בליק.
 "די רויז איז געקומען פון אן א". "די גיט
 פארגינערקע האט געווארן אן א אויפן קינד".
 "קיין (בייז, שלעכט, גיט-גינעריש, גוט)
 אויג זאל גיט פארשאטן". היטן זיך פאר א
 (בייז, שלעכט) אויג. "א יידיש אויג איז ער-
 גער פון פשוט", שו.
 13. טייערע, הערטפולע זאך. "ער איז מיר
 אן (איין) א אין קאפ". "מין בייחיד —
 מין אויג אין קאפ (אין שטערן)". "אזא בראך,
 א בתיידיקע, איין א אין קאפ", שו. אונט-
 באונגעשיכטעס. "דאס זינען מינע צוויי אין"
 (א מוטער וועגן אירע קינדער). "דו ביסט
 מין א אין קאפ". "דער כתב"ד איז מין
 א אין קאפ", רייד. "זי איז ביי אונדזער פריץ
 גאר דאס אויג", יפ.
 14. שניגענדיקס, גלאנציקס; דער מיטל-
 סטער טייערער שטיין פון א באצירונג. גאטס
 א = די זון; דאס א פון דער נאכט =
 די לבנה. "דאס א איז ארויסגעפאלן און די
 בראשקע האט מער גיט קיין הערט", רייד.
 (ביי דימענטן און פערלהענדלעך) א ספע-
 ציעלער מיט גלאנץ וואס איז פאראן גאר ביי
 נאטירלעכע פערל. קויפן פערל מיט אן א.
 15. היטער, שומר; השגחה, שמירה. "דאס
 קינד באצארג אן א". "יונגע מיידלעך דארפן
 אין (דער מאמעס אין, א פאר אין)". "היסט,
 פארלאזט איז יודלס שטוב... אן א פון
 בעליהבת און זען האנט, מומס, יודל. א
 דאך פארלאנגט אן א". פראג, ידרי טרויעריקע
 געשיכטן. אן א אויף די ארבעטער אין
 פארביק.
 16. געהיים-פאלצייסט. נאכקוקער, שפיאן.
 "הייט זיך, הארעם עס דרייט זיך דא ארום
 אן א". "זיי האבן ארויסגעשטעלט אן א,
 אן זאל זיי גיט באפאלן אומגעריכטערהייט".
 "מע האט דעם (דאס) אויג קאלט געמאכט".
 17. שפאלט, קליינע עפענונג, קיילעכדיקע
 לאך צו קוקן; קליין פענצערל פון א דאכ-
 קעמערל. "דער אקטיאר האט דורכן א געקוקט
 אויפן עולם". "סאיז א בלינדער בוידעם, אן
 אין". "דער לעקטאר... גייט נענטער צו, קוקט
 אריין דורך אן א". פראג, ביינאכט אויפן
 אלטן מארק. "דער וועכטער קוקט דורכן א
 אין דער טיר אויפן ארעסטאנט אין דער
 תפיסה-קאמער".
 18. אויסגעמאלטער ציל אויף פאפיר, אויף
 א ברעט און אין פארעם פון א פארביקן קיילעך.
 "ער האט אויסגעשאטן און געטראפן אין סא-
 מע א".
 19. קוקלעך פעטעס אין זופ אדער אויף א
 פליסיקייט בכלל. הינערויך מיט א סך אין.
 "צוליב אן אויג אין דער זופ קען זיך א
 פארפאלק גיטן", שו. "זי האט שוין ביי דער
 קאזע. די פעטע מילך מיט די פעטע אין...
 געפלעך אירי, בערג, ביים דינעפער ו.

20. אן איינס ביים שטריקן און ביים העק-
 לען, דאס רינגעלע וואס דאס שפיל (אדער די
 שפילזען, אדער די העקלאנדל) נעמט ארום
 מיט איין מאל. פארלירן, אראפלאזן אן א;
 אויפנעמען אן א. פאפן אין אין דער ברייט.
 "...ווי א שטריקערין כאפט אויף אייגעלעך
 אויף א שפיל", אפא, ידער ערשטער פא-
 ציענט.
 21. קויפ, עוודף, איבערמאס ביי פליסי-
 קייטן. פול ביזן (מיטן) א. "איך ברענג איך
 אן עמער וואסער מיט אן א". "דאס קריגעלע
 איז פול מיטן א". "די פאמניצע איז פול ווי
 אן א", שו. מאנאלאג.
 22. לעכל פון גאדל, אריינציעלען אין א.
 "דער שניידער איז אלט און טרעפט שוין גיט
 אין אייגל". וועלן דורכפירן א קעמל דורך אן
 א פון א גאדל = וועלן טאן וואס איז אומ-
 מעגלעך.
 23. לעכל פון שער-ברעטל דורך וועלכן
 עס גייען דורך די פעדעם ביים וועבן (ביא-
 ליסטאק). "דער פאדעם גייט אריין אין אייגל
 פון שעפט".
 24. לעכל פון א נעץ. "די נעץ האט דריי-
 טיק אין אין דער ברייט". "מע באצארג פאר-
 ריכטן די שטריקלעך ארום העלפט אין". א
 יחיד איז...אן א אין דער נעץ וואס פאר-
 שפרייט זיך אויף א געוויסן פלאץ אויף דער
 ערד", פראג, געדאנקען און אידיען.
 25. קיילעכל, רינגל אין שלייף, פעטליע. א
 שלייף מיט צוויי אין.
 26. קיילעכדיקע אדער אואלע עפענונג אין
 א פלי, אין א מכשיר. "אריינעפאסט דעם
 שפונט אין אן א פון פאסט".
 27. כיוון געמאכט לעכל אין אייבערשטן
 טייל פון א שוך. "מעלעם עם אויגין וכן
 עם קלעצלך אסורי אסור גמור, וכן לאנשי
 וכן לנשי, 'תקנות ועד שצ"ד' (1637) [דוב'
 נאו, פנקס מדינת ליטא, 69].
 28. פארביקער קיילעכדיקער קרייז אויף
 אויסשטיקעכץ און אויסנייעכץ. פארביקער
 פלעק אויף פעדערן פון א פויגל, אויף פליג-
 לען פון אן אינעקט. "זי האט אויסגעשטיקט
 בלויז אין אויפן סאמעט". א פאזע מיט א
 סך אויגן, פלאטערלעך מיט אין.
 29. פונקט ביי א צאל קארטנשפילן, ביי דא-
 מינג, ביים שפילן אין ביינדלעך. "איך האב גאר
 זעקס אין"; "עס פעלן אים צוויי אין צו יאן";
 "געבליבן גאר אן אין". "ער העט זיך אויס-
 גלייבן מיט [אין], און אויב איר ווילט, העט
 ער אים געבן דריי אין פאר", שו. בלוטיקער
 שפאט. געווינען אן א, (מיט) עטלעכע אין.
 30. קנאס, קנאפ, פאנק, אויף א צווינגע-
 לע (וואס פון דעם קומען ארויס בלעטלעך).
 געוויינטלעך אייגל. "עס קומט שוין פריילינג;
 איך האב געזען די ערשטע אין אויף צוויי-
 געלעך".
 31. אפצייכענונג פאר מיליטערישע אפ-
 טיילן; אות אדער צייכן אויף א קארפוס פון
 דער ארמיי.
 32. קופאן ביים קריגן א ראציע שפיני,
 ש. מיללער.
 33. צוואנציק דאלאר אין גאלד — אין

געטאס און אויסראט-לאגערן. אפילו קליינע שקצמלעך האבן שוין געוואוסט וואס ס'עס מיינט אן א. אז זיי האבן געבראכט א פעקע לע, האבן זיי שוין אנגעוויזן מיט...צוויי פינגער ביי זייערס אן א אז זיי ווילן 20 דאלאר, כ' תמוז גרינבערג, 'טרעבלינקע' [בגומן].

34. צענטער פון אוראגאן (אין אס פרעסע). דער צענטער פון אן אוראגאן, אדער ווי ער ווערט גערופן...א, איז א רואיקער שטה, ארום וועלכן די ווינטן ווירבלען, טמו, 1959 1. x

אונטער די אויגן = הינטער די אויגן גן. אונטער פיר אויגן = נאך צוויי זענען דערביי, קיין זעטיקער איז ניטא. אונטער עמענס א' = השגחה. דו וועסט ארבעטן אונטער מיין א, לויט מ'זעט פלענער, לויט מיין באפעל, פרא, דער בילדהויער.

איבער די אויגן = איבערן קאפ, מער ווי מע קען פארשטיין. איבער די אין זעט מען ניט (קען ער ניט זען), שווי, וויס מיט די צוויי באשטימט פון איבער: מחמת, הע' [כרע].

אין די אויגן = גלייך אין פנים אריין, ווען דער וועגן וועמען מע רעדט איז דא דערביי. פארקומען פאר אלעמען אין די אין = געשען ווען אלע זענען עס. 'קוקן דעם טויט (דעם טיזול) אין די אין = ניט מורא האבן פאר א גרויסער סכנה, אויך: גיין דעם טיזול אין די אין.

אין אויגן = ניט אויפמערקזאם, אן חשק, פלאחריר.

הינטער די אויגן = ווען דער וועגן וועמען מע רעדט איז ניטא דערביי. דער אמת איז אין די אין, דער ליגן איז הינטער די אין; "אין די אין הייסט גערעדט, הינטער די אין הייסט געבילט (געבולד), שווי.

וואו (הין) די אויגן טראגן = וועט אדעקן, אן א באשטימט זיל. "כיועל אנט- לויפן וואוהין די אין טראגן". אדעקווארפן די מלוכה און גיין וואוהין די אין וועלן אים טראגן, נחב.

כויט איין אויג = א איינזיטיק, מיט א פארטורטייל; (ב) ניט גענוג אפגעהיט; (ג) ניט קענען זיך באשליסן, וואקלען זיך. (מיט) אין א אין מצרים, דאס אנדערע אויפן בית-החיים, שווי. "מיט איין א אין גושן, מיטן אנדערן אין מצרים" = א אזוי ווי פריער; (ב) שיקל-דיק, קאסאקע.

פאר די אויגן = קלאר, בפירוש. פאר אונדערע (זיינע, זייערע) אויגן — אין אונ' דוער (דען, זייער) ציט.

אויג אויף אויג = א נאך צווישן צווישן, קיין זעטיקער איז ניטא. (זיך אויס) שמועסן אויג אויף אויג, בליפן, זיך טרעפן, זיך באגעגענען א אויף א' (מיט דער פלה, מיטן דמיטונא א). (ב) קלאר, באשטימפערלעך [פראג]: "עין בעין נראה אתה ה'", במדבר, יד, 14. "ערשט איצט האט זי געזען א אויף א' דעם חילוק", ספ, ענינים ואבינוים.

אויג אין אויג = א אין פולן הסכס; (ב) מיט ליבשאפט, "זיי שפיגלען זיך א אין

א"; "האנט אין האנט, א אין א, ליפ אין ליפ", פרא. (ג) דווי אויג אויף אויג, זיך טרעפן א אין א. אויך: א אן (אין) א. "האנט זיך...געטרעפן א אן א' מיטן אלטן חנוכה לעמפל", פרא, יא חנוכה-לעמפל.

ד' אויג וויל אויך עפעס זען = מען האט ליב א שיינע זאך, דער חתן וויל א שיינע פלה. — אויג, 63.

אן אויג מיט א ברעם = זענען שטענ-דיק צוזאמען, גוטע חברים.

אן אויג פאר אן אויג = אפצאלן שלעכטס פאר שלעכטס, עין תחת עין.

אן אויג שאקלט זיך ביי (אים, דיר) = א טרייסלט זיך פון פחד; (ב) סיגייט שלעכט, מיט דער פוטער אראפ.

די אויגן אלופן סלופ = שפירן קעגן אן עיך-הרע. ווען מע האט געלויבט די שיינ' קייט פון א קינד און דערביי ניט געזאגט 'קיין עיך-הרע', פלעגט די מאמע שטיל ארויס-זאגן דעם שפירן. (נאליציע).

די אויגן גייען איבער = ווערן פול מיט טרערן. "אז דאס הארץ איז פול, גייען די אין איבער", שווי.

די אויגן וועלן (אים, איר) ארויס = די קנאה וועט זיין זייער שטארק. די אויגן קריכן פון קאפ ארויס = א זייער פאר-זארגט ווארטנדיק; (ב) זייער אנגעשטרענגט און צעווייטיקט.

אויסברענען אן אויג = אויך: פאר-כאפן דאס א' מיט שיינקייט, גלאנץ, פראכט. "א דימענט אז עס ברענט אויס אן א".

אויסגלאנצן די אויגן = בולט אויסשטעלן (פארחיזשט, תמעהאטע). אויך: אויסגלאנצן. "ער האט אויף מיר אויסגעלאנצט א פאר אין און מיט א געלעכטערל געענטפערט", ספ, יודישער קאלאניסט.

אויסגעבראטן אונטער די אויגן = דורכגעטריבן, דורכגעמאכט פלערלי שווינד-לערצען.

אויסגעשטאכענע אויגן = חוצפהדיק, אומפארשעמט.

אויסגעשלאגענע אויגן = אן באגער, אן חשק צו לעבן.

אויסגראטשען, דראטשען די אויגן = אויסדראפען די אין —.

אויסדראפען די אויגן = אויך: א סתם צעדראפען, צעקראצן; (ב) פארווארפן א מיאוסע זאך אין פנים אריין.

אויסווייזן אין די אויגן = איבערצייגן זיך פאר יענעם א ווער סיאיז גערעכט.

אויסוויינען דאס דריטע אויג = קלאגן, איר. "אויסוויינען זיך אן אויג = שטארק וויינען, אפט איר.

אויסטיטשען די אויגן = אויפחויזן עולה, אומגערעכטיקייט אין פנים אריין.

אויספירן (זיך) אויג אויף אויג = דווי אויסחויזן אין די אויגן. "סא קום צום ממשטער, לאמיר אויספירן א אויף א", יד, יאטעלע.

אויסקוקן (זיך) די אויגן = לאנג זוכן און ניט געפינען; ווארטן מיט אומגעדולד.

אויסראטשען א פאר אויגן = דווי אויסשטעלן א פאר אויגן.

אויסרייסן די אויגן = פארווארפן פאלשקייט, שלעכטס אין די אין. "א גרויסער ענות-פנים, ריכטט יונג און אלט אויס די אין", ייג, דאס פוילישע יונגל. אויסרייסן זיך די אין = א זיך זידלען, (ב) זיך שלאגן און זיך צעדראפען דאס פנים.

אויסרעכענען אויפן אויג = אן ערך, אן מעסטן, אן שרייבן.

אויסשטעלן די אויגן = ביטער פאר-ווארפן יענעם אן עולה, א רשעות. אויך דווי אויפרייסן די אין —.

אויסשטעלן זיך די אויגן = (זיין גרייט) אליין זיך בלינד מאכן אדער אנטאן זיך די גרעסטע יסורים. אויסשטעלן זיך די אין, אפי ניט צו זען זיין (איר) פארצע [= פרצוף]. אויסשטעלן זיך די אין אפי זיך ניט לאזן פירן פון יצירהרע. "פאר א גראשן וואלט ער זיך ביידע אין געלאזט אויס-שטעלן", ממוס.

אויסשטעלן א פאר אויגן = זיך וואונ-דערן, זיך חידוש; קוקן מיט א טיף געפיל. אויסשטעלן א פאר אין ווי דער (בריסקער) מלאך-המוח, ווי דער רענדאר אויף (אין) אפי קוצץ.

אויסשעפן מיט די אויגן = אריינגעמען, אריינזאפן מיטן בליק. א שיינקייט מיט די אויגן ניט אויסצושעפן. "וועסט די נאכט ניט אויסשעפן מיט דיינע אויגן", אפא, 'פראטיקע ראפן.

אויסשרייבן די אויגן = שרייבן א סך, זיך ארויסנעמען די אויגן שרייבנדיק. "אין שרייב מיר מיין אויגן אויז אוי ערשט קומן זיא ניט אין", פראג, ד' 44.

אויפהייבן די אויגן = א זיך ארום קוקן, ווישא אברהם עיניו' (בראשית, כב, 13) פארטייטשט תי: "האט אברהם אויפגע-הויבן זיינע אויגן"; (ב) ווערן ביי זיך זיכערער. "ווערן אויס מענטש ביי יענעם און אויפהייבן די אין"; (ג) זיך ווענדן מיט תפילה, בקשה. "זיי הייבן נאר צו דיר זייערע אין", מחזור ליו"ב, פ"מ, 1885.

אויפמאכן אן אויג = אויך: סווערט בעסער, סיגייט בעסער.

אויפרייסן די אויגן = א גורם זיין קנאה דורכן פוצן זיך, פירן זיך גרויס; (ב) ארויסרופן קעגן זיך פארדינסט קריטיק.

אויפשטעלן א פאר אויגן = שטארק וואונדערן זיך; אנגעשטרענגט און מיט איני טערעס קוקן.

אן איבעריק אויג = פון א זעטיקן, פון עמעצן וואס דארף ניט זיין דערביי. "שמאלץ האט פלינט אן איבעריק א, ופארט פסחדיקע שמאלץ", שפ, מאנאלאג.

איין אויג — מיט איין אויג. איין א אין שיש, דאס אנדערע אין שלישי = מע וויל גלעכצטיק צוויי זאכן וואס מע קען ניט דערגרייכן מיט איין מאל.

אייןשטיין אין די אויגן = אפשאצן (סירוב צום רגערן). "אזוי נידעריק שטייט ער איין אין מינע אין". איינשטיין עמעצן

אין די אויגן = (פון) זאגן און אומבאקומעמען אמת אין פנים ארשן.

אָנשטעלן די (א פאר) אויגן = א גוט באַטראַכטן; **ב** אָנהייבן קוקן מיט אַ בליק וואָס נעמט דורך. ...שטעלט אָן אירע שוואַרצע אין ווי עגבערס, אָפּאָ, אַיִן אַ קעלערשטוב. **אָפּטאָן און אויג פֿון אים =** גיט קוקן, גיט היטן מער.

אָפּל (שוואַרצאָפּל) פֿון אויג = זייער שטייער (וועגן אַ מענטשן).

אָפּנעמען און אויג (די אויגן) = דווח פֿאַרכאַפּן דאָס אויג <.

אָפּרײַסן די אויגן = אויפֿהערן קוקן. **אָפּענען אויגן =** רעאַליסטיש, אָן פֿאַני טאַזיעס. אַ מענטש מיט אָפּענע אַיִן. „זינד איז בלינד, תשובה האָט אָפּענע אַיִן, שוװ.

אָקסן-אויג = אויך: געפרעגלט איי מיט אַ גאַנץ געכלל. שפּיגלאַיי.

אָראַפּוואַרפֿן אין (יענעם) אויגן = מאַכן עמעצן מינערעווערטיק.

אָראַפּלאַזן די אויגן = זיך פֿאַרשעמען, זיך פֿילן שולדיק. [פֿרנג: „פֿבֿשו פֿניהם בקרקע“, טנהדרײַ, יט/בן]. אָראַפּעלעאַזטע אויגן = א) צניעותדיקע; **ב**) פֿאַרשעמעטע אָדער וואָס באַהאַלטן עפעס.

אָראַפּנעמען די אויגן = גיט קוקן מער (אַ קורצע צייט); גיט לייגן מער קיין אַכט, גיט היטן.

אַרויסגעזעצטע אויגן = וואָס שטאַרצן אַרויס (פֿון פֿאַרהאונדערונג, שרעק, פֿעס).

אַרויסנעמען זיך און אויג פֿאַר יענעם = טאָן אַלץ צו העלפֿן יענעם, זיך מקריב זען פֿאַר יענעם. אַרויסנעמען זיך די אויגן =

א) זיך שטאַרק אַנשטרענגען פֿדי צו קענען זען ביי אַן אַרבעט (ביים ליינען פֿיטשינקע אותיותלעך, ביים שרייבן אין דער פֿינצטער, ביי דער נאָדל, ביים פֿליקן פֿעדערן א.ט.).

ב) טאָן אוממעגלעכע (אוממאָראַלישע) זאַכן. „ער וואָלט זיך פֿאַר אַ פֿעניג די אין אַרויס גענומען, ממוס. אַרויסנעמען יענעם אין אויג און זיך צוויי (זיך צוויי און יענעם איינס) = זייער שטאַרק באַזאַלן פֿאַר נעמען נקמה. אויך: יענעם צוויי און זיך איין אויג. אַרויסצונעמען (זיך) און אויג (די אויגן) = סײַזו זייער פֿינצטער. „פֿינצטער כאַטש אָן אויג אַרויסצונעמען“, ממוס. מסעות. „די קיני דער האָבן זיך געמוזט די אין אַרויסנעמען רש-ראַתיות צו ליינען“, ארז, קמ, 1866, Ne 6.

אַרויסקוקן (זיך) די אויגן = אומגע-זולדיק וואַרטן אויף עמעצן אָדער עפעס.

אַרײַנשטעקן די אויגן אין דער ערד = דווח אַראַפּלאַזן די אַיִן, נאָר עמפֿאַטישער. „די אין האָבן אַיִן אַרײַנגעשטעקט אין דער ערד ווי אַ טריפֿה מעסער“, פֿרץ, וואָס נשמה הייסט.

באַגראַפֿן די אויגן (אין דער ערד, אין דיל, פֿאַדלאַגע) = זיך שטאַרק פֿאַרשעמען.

בייז-אויג = עיזן הרע. געבן, וואַרפֿן אַ ביאָ.

אַ) בעלמען אין אויג = אויך: פֿלעק, חסרון, גרויסער שטער.

באַלאַפּאַנסקע אויגן = אומרואיקע, חיל-דע, ביסטערע.

גוט אויג = א און אויג וואָס זעט דאָס גוטע, אַ בליק מיט גינציקייט, גוטסקייט [פֿרנג: „איוזיה דרך ישרה שידבק בה אדם... ר' אליעזר אומר: עיני טובה, אַבֿות, ב, ט].

ב) געניט אויג פֿון אַ מיסטער, מומחה. דער היפך איז: בייז (שלעכט) אויג.

גוט-אויג = איינפֿעמיזם פֿאַר: שלעכט אויג, עיך-הרע, אָפּשפּרעכען אַ גוט-אָ.

גוט (שלעכט) אין די אויגן = געפֿעלט (גיט), באַוויליקט (גיט). > טוב בעיניך, רע בעיניך, טוב בעיני ה' - אַ סך מאָל אין תנך.

גײַן וואוּ(היין) די אַיִן וועלן טראַגן (פֿירן) = אָן אַ קלאַרן ציל, אַבי פֿאַרלאַזן דאָס אָרט וואו מע געפֿינט זיך. (אויך מיטן בייבאַטישט: וויפֿל אַנשטרענגונג, קרבנות, דאָס זאָל גיט פֿאַדערן).

גלאַצן מיט די אויגן = דווח פֿאַרגלאַצן (מיט) די אויגן; קוקן בייז. „געשלאָסן...אין געשפּיגן זיך געלאַצט מיט די אויגן“, ל. שאַפּיראַ, יודישע מלכות.

גלײַך אין די אויגן = דירעקט, אָן פֿאַר-שטעלטע רייד.

גלעזערנע אויגן = א און אויסדרוק; „גזלנים האָבן גלעזערנע אַיִן“ = האָבן גיט קיין מענטשלעכע געפֿילן. **ב**) וואָס זעען גיט; **ג**) וואָס זעען גיט קיין חסרונות. „חתך-פלה האָבן גלעזערנע אויגן“, שוװ.

אַ גנבֿ מיט די אַיִן, גנבֿענען (לקחענען) מיט די אַיִן, מיטן וויסל פֿון אַי = זייער פֿלינקער גנבֿ, פֿלינק גנבֿענען, אויסנאַרן. „גנבֿענען דאָס וויסל פֿון אויג = אַרויסגנבֿען, גען, אַרויסקריגן, אַרויסנאַרן דאָס סאַמע זיכע-רע, דאָס גוט באַהאַלטענע. „אנדרי אנשי בליעל...בלומר מיט אים גיהאנדילט אונג דאש ווייסי אויז דען אגין גיגנבֿת“, גה, ד' 217.

געבן און אויג אויף עמעצן = אַכטונג געבן, היטן עמעצן. „געבן דאָס אַיִן עפעס = זיך צווענדן, קריגן אָן אינטערעס צו עפעס. געבן דאָס אַיִן פֿוס (גלעזל) =

(אַנהייבן) שיכורן. „דער מענטש וואָס גיט זיך אַיִן פֿוס - איז אַלע וועגן ביי אים גלײַך“, א. פֿאַוויר, גדולת יוסף, ירושלאַה. > [תן בכוס עינו, משלי, כג, 31].

געליאַמעוועטע אויגן = רויטלעכע אַרום די ברעגן.

געמישטע אויגן = א) ווען אין ביי אַ קינד זענען אַ געמיש פֿון קאַלירן פֿון פֿאַ-טערס און מוטערס אַיִן; **ב**) בכלל מיט אָן אומבאַשטימטן קאַליר.

געפֿאַלן (געשלאָגן) זײַן אויף די אין = גיט באַמערקן, זיין צעטראַגן.

געפֿינען (באַקומען) הָן (למשועלדיקייט) אין די אַיִגן = געפֿעלן ווערן, אויסגעמען, ווערן אַ ליבלינג > מצא חן בעיני ה', מצאתי חן בעיניך אַזוּן אַ סך מאָל אין תנך.

געשוואַלענע אויגן = אויך: פֿולע מיט עולס-הזה, מיט תאוה.

גרויסע אויגן = א) פֿאַרהאונדערט, פֿאַר-חידושט; **ב**) וואָס וויל אַלץ, וואָס איז מקנא.

גרויס אין די אויגן = א) איז איבעריק; **ב**) וויל אים גיט זען, קען אים גיט פֿאַר-טראַגן.

גריין און געל פֿאַר די אין = אין אַ ביטערן מצבֿ; נאָכן קריגן אַ קלאַפּ.

דאַרן אין אויג = א) ווייטיקדיקער שטער; **ב**) שונא, גיט פֿאַרגינער. [פֿרנג: זילצנינים בעיניכם, יהושע, כג, 13].

דורכנעמען (דורכשטעקן) מיט די אויגן = אַרבינדרינגען אין דער נשמה; קוקן מיט קאה, מיט בייזקייט; דווח עסן מיט די אַיִן. דרייען זיך פֿאַר די אויגן = א) שוויגן לען אין קאַפּ; **ב**) זיך ווייזן צו אַפֿט.

האַפֿן און אויג אויף עמעצן = א) וועלן נקמה נעמען; **ב**) מחמת מורא אָדער שונא גאַכקיקן עמעצן; **ג**) האָבן בדעה עמעצן פֿאַר-צולייגן עפעס. „האַבן אויפֿן אויג = נאָך קוקן, נאַכשפּיאַרן. „איך האָב מורא אַז איך בין געווען דער איינציקער, וואָס איך האָב זיי געהאַט אויפֿן אַיִן, שע, לכבוד יוסטוב ו.

האַבן און אויג ביי עמעצן = האָבן אַ ווערט; זען חשוד, אים טויב עס גישט, וועלן עס האָט ביי אים קיין אַיִן, ישר, קמ, 1865, Ne 13. „זיי מוזן דאָס לעצטע אַוועק-געבן, אַבי גיט קומען אין פֿאַליצע וואו זיי האָבן קיין אַיִן, קמ, 1865, Ne 18. „האַבן אַן אויג אויף עפעס = וועלן, פֿלאַנענען עס צו קריגן. „אויף עמעצן = היטן (מע זאָל גיט גנבֿענען). „איטלעכע זינענען...איז פֿאַר-רעכנט אַז מע באַדאַרף אויף איר האָבן אַן אַיִן, שע, אַרעמע און פֿריילעכע וו.

האַבן און אויג = אויך: האָבן אַ שאַרף אויג. „איך בין אַ זינגעלע ווי אַ שד און האָב אַן אַיִן, חג, טמז, 1958, X 3. „האַבן טויזנט אין = זייער שטאַרק אַפּהייטן. „גייסט אין מאַרק, האָבן טויזנט אַיִן, מע זאָל דיך גיט באַגנבֿענען, רייד. „האַבן אַן אַיִן ביי גאַט (ביים אייבערשטן) האָבן איבער זיך גאַטט השגחה. „הלואי זאָל דאָס קינד האָבן אַן אַיִן ביי גאַט. „עין ה' אל יראיך (תחליט, לג, 18). „האַבן ביי עמעצן אַ גוט אויג = זען עמעצן אַ ליבלינג, זען אין לאַסקע ביי עמעצן. „האַבן אויגן נאָר פֿאַר עמעצן = זען פֿאַראַנטווערעסירט נאָר אין אים. „זי האָט געהאַט אין נאָר פֿאַר אים און ער נאָר פֿאַר איר“, אמד, פֿיינגעלע מגיד.

האַבן און אויג גיט = ער קען זיך דאָ גיט ווייזן. „דער מלאך-המות האָט טויזנט אין“ = קיינער קען זיך גיט אויסבאַהאַלטן פֿון אים.]

האַפֿן אין אויג צו טאָן = גרייטן זיך, פֿלאַנענען צו טאָן.

האַפֿן די אויגן אין קאַפּ = זען אויפֿ-מערקאָס, באַמערקן, פֿאַרשטיין. [פֿרנג: „החכם עיניו בראשו“, קהלת, ב, 14]. * (גיט) האָבן אין = (גיט) היסן וואָס עס טוט זיך אַרום. „וואו האַסטו געהאַט די אַיִן? = פֿאַרוואָס האַסטו גיט געוואוסט וואָס עס קומט פֿאַר אַרום דיר? „האַבן די אַיִן אין הינטן (פֿאַטילי-צע) = א) גיט זען, גיט באַמערקן; **ב**) זען אַפֿילו הינטער זיך. „דו זעסט גישט? צי זענען דיר דינע אין אויף דער פֿאַטיליצע אַרויסזי, טפ, די יודישע וועלט. שבוּנה: זאָלן מיר די

אין אַרײַס אויף דער פּאַטיליצעווי, מ. דלר-
נאַטש, עולס־התּוהוֹניק. *האַבן דעם גנב (זשׁר-
ליק, ממזר אט) אין די אַין = האַבן אַ בליק
פֿון אַ גנב אַזױ. *קײן פֿיר אין האַב איר
ניט = ניט שולדיק וואָס ניט דערזען.

האַלטן אויפֿן אויג = אָפּטערױרן, באַקוקן
און באַטראַכטן. *האַלטן אין אויג = א (א האַבן
אין זינען; ב) זען מיט אײן בליק אַ צאַל
זאַכן. *דורך אַ לעכעלע זעט מען אַלץ וואָס
אין עסצײמער טוט זיך, מע האַלט אַלעמען
אין אײן, בערג, בניס דניעפּער ו. *האַלטן אַן
אויג אויף עמעזן = היטן, אַכטונג געבן אויף
עמעזן. *האַלטן די אויגן אָפֿן = זען אויף
דער וואַך, זיך גוט אַרומקוקן, אַלץ באַמערקן.
*האַלטן די אויגן אין די הענט = דזױ נעמען
די אויגן אין די הענט.

האַקן זיך די אויגן = זיך אַנטאָן אַ
פּעלער, אַ מום אײבער פּרױזן. ליטױ.

הױכע אויגן = גאױהדיקע, פּאַרריסע-
נע <. *דער וואָס האַט אַ הױך אײן...דעם קאָן
גאַט ניט למיזן, א. פּאַזיר, גדולת יוסף, יוזע-
פּאַו, תקצ"ח. > יעניגן רמות תּשפּיל, תּהלים,
יה, 28.

אַ הונט מיט אויגן = פּאַלשער, שלעכ-
טער, כּיטרער. *אַפּטער: אַ הונט מיט אויערן.
הױטן מיט זיבן (טױונט) אויגן = זײער
שטאַרק היטן.

הױנטיגן אויגן = א (א שלעכטע, צאַרני-
דיקע; ב) הכּוועדיקע, געטרײע.
הױנזן (תּחת) מיט אויגן = זײער נאַרר
שער, גראַבער מענטש.

הערן (האַרבן) מיט (גרויסע) אויגן =
זיך גוט צוהערן, איר.

וואַסערדיקע אויגן = א (העלע, אַן
באַשטימטן קאַליר; ב) וואָס דריקן קײן זאַך
ניט אויס. אויך: וואַסער־אײן, טריבע וואַסער־
אײן.

וואַרפֿן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
א) קוקן פֿון אַ זעט; וואַרפֿן אײן הײנטערױס-
לעכס; ב) זיך אײבערווינקען, קאַקעטירן. *וואַר-
פֿן אַן אויג אויף עמעזן אָדער עפעס =
א) אַ קוק טאָן. *דער שמש פֿון חברה נשאים
אײן אַרײַנגעקומען, דער האַט געוואַרפֿן אַן אײן
אויפֿן חולה, פּרץ. *אַ קלעזומער־טױט; ב) אַג-
הייבן באַגערן עפעס. *ער האַט געוואַרפֿן אַן
אײן אויף איר און פֿון דעמאַלט אַן קען ער
ניט רוען. *וואַרפֿן אַ בײז (שלעכט) אײן אויף
עמעזן = וואַרפֿן אַן אומחן: פֿינט קריגן,
אַנהייבן זען בלויז חסרונג. *וואַרפֿן זיך אין
אויג (אײן די אויגן) = אַרויסרופֿן אויפֿמער-
קונג; שטופֿן זיך מע זאָל דערזען, באַמערקן.
די ענלעכקײט וואַרפֿט זיך אין די אויגן.
*וואַרפֿן אַ הונט (אַ קאַץ) אין די אויגן =
פּאַרוואַרפֿן מײאוסע מעשײם (און יענער מאַכט
זיך ניט דערויס).

וואַרפֿן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
א) קוקן פֿון אַ זעט; וואַרפֿן אײן הײנטערױס-
לעכס; ב) זיך אײבערווינקען, קאַקעטירן. *וואַר-
פֿן אַן אויג אויף עמעזן אָדער עפעס =
א) אַ קוק טאָן. *דער שמש פֿון חברה נשאים
אײן אַרײַנגעקומען, דער האַט געוואַרפֿן אַן אײן
אויפֿן חולה, פּרץ. *אַ קלעזומער־טױט; ב) אַג-
הייבן באַגערן עפעס. *ער האַט געוואַרפֿן אַן
אײן אויף איר און פֿון דעמאַלט אַן קען ער
ניט רוען. *וואַרפֿן אַ בײז (שלעכט) אײן אויף
עמעזן = וואַרפֿן אַן אומחן: פֿינט קריגן,
אַנהייבן זען בלויז חסרונג. *וואַרפֿן זיך אין
אויג (אײן די אויגן) = אַרויסרופֿן אויפֿמער-
קונג; שטופֿן זיך מע זאָל דערזען, באַמערקן.
די ענלעכקײט וואַרפֿט זיך אין די אויגן.
*וואַרפֿן אַ הונט (אַ קאַץ) אין די אויגן =
פּאַרוואַרפֿן מײאוסע מעשײם (און יענער מאַכט
זיך ניט דערויס).

וואַרפֿן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
א) קוקן פֿון אַ זעט; וואַרפֿן אײן הײנטערױס-
לעכס; ב) זיך אײבערווינקען, קאַקעטירן. *וואַר-
פֿן אַן אויג אויף עמעזן אָדער עפעס =
א) אַ קוק טאָן. *דער שמש פֿון חברה נשאים
אײן אַרײַנגעקומען, דער האַט געוואַרפֿן אַן אײן
אויפֿן חולה, פּרץ. *אַ קלעזומער־טױט; ב) אַג-
הייבן באַגערן עפעס. *ער האַט געוואַרפֿן אַן
אײן אויף איר און פֿון דעמאַלט אַן קען ער
ניט רוען. *וואַרפֿן אַ בײז (שלעכט) אײן אויף
עמעזן = וואַרפֿן אַן אומחן: פֿינט קריגן,
אַנהייבן זען בלויז חסרונג. *וואַרפֿן זיך אין
אויג (אײן די אויגן) = אַרויסרופֿן אויפֿמער-
קונג; שטופֿן זיך מע זאָל דערזען, באַמערקן.
די ענלעכקײט וואַרפֿט זיך אין די אויגן.
*וואַרפֿן אַ הונט (אַ קאַץ) אין די אויגן =
פּאַרוואַרפֿן מײאוסע מעשײם (און יענער מאַכט
זיך ניט דערויס).

וואַרפֿן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
א) קוקן פֿון אַ זעט; וואַרפֿן אײן הײנטערױס-
לעכס; ב) זיך אײבערווינקען, קאַקעטירן. *וואַר-
פֿן אַן אויג אויף עמעזן אָדער עפעס =
א) אַ קוק טאָן. *דער שמש פֿון חברה נשאים
אײן אַרײַנגעקומען, דער האַט געוואַרפֿן אַן אײן
אויפֿן חולה, פּרץ. *אַ קלעזומער־טױט; ב) אַג-
הייבן באַגערן עפעס. *ער האַט געוואַרפֿן אַן
אײן אויף איר און פֿון דעמאַלט אַן קען ער
ניט רוען. *וואַרפֿן אַ בײז (שלעכט) אײן אויף
עמעזן = וואַרפֿן אַן אומחן: פֿינט קריגן,
אַנהייבן זען בלויז חסרונג. *וואַרפֿן זיך אין
אויג (אײן די אויגן) = אַרויסרופֿן אויפֿמער-
קונג; שטופֿן זיך מע זאָל דערזען, באַמערקן.
די ענלעכקײט וואַרפֿט זיך אין די אויגן.
*וואַרפֿן אַ הונט (אַ קאַץ) אין די אויגן =
פּאַרוואַרפֿן מײאוסע מעשײם (און יענער מאַכט
זיך ניט דערויס).

וואַרפֿן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
א) קוקן פֿון אַ זעט; וואַרפֿן אײן הײנטערױס-
לעכס; ב) זיך אײבערווינקען, קאַקעטירן. *וואַר-
פֿן אַן אויג אויף עמעזן אָדער עפעס =
א) אַ קוק טאָן. *דער שמש פֿון חברה נשאים
אײן אַרײַנגעקומען, דער האַט געוואַרפֿן אַן אײן
אויפֿן חולה, פּרץ. *אַ קלעזומער־טױט; ב) אַג-
הייבן באַגערן עפעס. *ער האַט געוואַרפֿן אַן
אײן אויף איר און פֿון דעמאַלט אַן קען ער
ניט רוען. *וואַרפֿן אַ בײז (שלעכט) אײן אויף
עמעזן = וואַרפֿן אַן אומחן: פֿינט קריגן,
אַנהייבן זען בלויז חסרונג. *וואַרפֿן זיך אין
אויג (אײן די אויגן) = אַרויסרופֿן אויפֿמער-
קונג; שטופֿן זיך מע זאָל דערזען, באַמערקן.
די ענלעכקײט וואַרפֿט זיך אין די אויגן.
*וואַרפֿן אַ הונט (אַ קאַץ) אין די אויגן =
פּאַרוואַרפֿן מײאוסע מעשײם (און יענער מאַכט
זיך ניט דערויס).

וואַרפֿן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
א) קוקן פֿון אַ זעט; וואַרפֿן אײן הײנטערױס-
לעכס; ב) זיך אײבערווינקען, קאַקעטירן. *וואַר-
פֿן אַן אויג אויף עמעזן אָדער עפעס =
א) אַ קוק טאָן. *דער שמש פֿון חברה נשאים
אײן אַרײַנגעקומען, דער האַט געוואַרפֿן אַן אײן
אויפֿן חולה, פּרץ. *אַ קלעזומער־טױט; ב) אַג-
הייבן באַגערן עפעס. *ער האַט געוואַרפֿן אַן
אײן אויף איר און פֿון דעמאַלט אַן קען ער
ניט רוען. *וואַרפֿן אַ בײז (שלעכט) אײן אויף
עמעזן = וואַרפֿן אַן אומחן: פֿינט קריגן,
אַנהייבן זען בלויז חסרונג. *וואַרפֿן זיך אין
אויג (אײן די אויגן) = אַרויסרופֿן אויפֿמער-
קונג; שטופֿן זיך מע זאָל דערזען, באַמערקן.
די ענלעכקײט וואַרפֿט זיך אין די אויגן.
*וואַרפֿן אַ הונט (אַ קאַץ) אין די אויגן =
פּאַרוואַרפֿן מײאוסע מעשײם (און יענער מאַכט
זיך ניט דערויס).

געשען. ב) ווערט געזאָגט מיט רוגזא צו אײ-
נעם וואָס דערזעט ניט (באַמערקט ניט, פּאַר-
שטייט ניט אט), אויך מיט אַ צוגאַב: און
פּעפּער דיר אין גאַן.

זײן אויפֿן אויג = נאַכגעקוקט ווערן. *ער
איז געווען שטענדיק בײ די נאַסיקע מיידלעך
אויפֿן אײן, אר. *דער אײנציקער בחור. *זען
מיט עמעזן אויג און אויג (אַן אויג מיט
אַ ברעם) = זען זײער אײבערגעגעבענע
פּרײנד.

דער טאַטע (די מאַמע) אויסן אויג =
זעט אויס אינגאַנצן הי דער טאַטע (די מאַמע).
טאַן אַן אויג אויף עמעזן = אַ קוק טאָן
אויף אים, אַרכ. *ברענגט אים אַראָפּ צו מיר,
איך זאל טאָן מײן אויג אויף אים, תּי
בראשית, מד, 21: יאַשמה עיני עליי. *טאַן
מיט (האַלב) פּאַרמאַכטע אויגן = א) אַן
חשק, שלעפּעריק; ב) טאָן עפעס וואָס מע
קען זײער גוט, וואָס מען איז געניט אין דעם.
טרייפֿענע אויגן = וואָס באַגערן דאַס
פּאַרווערטע, זינדיקע, תּאווהדיקע.

אַ זאַריר צווישן די אויגן = צעטראַגן,
עס ווילט זיך אַלץ טאָן אָדער גרייכן אין דער
זעלביקער צײט.

פּאַרע אויגן = מילדע, פֿרומע, צניעות-
דיקע, עניוהותדיקע, ערלעכע.

לײגן אַן אויג = זען, היטן, אַזױ הי טאָן
אַן אויג. > שײם עין, אַ סך מאָל אין תּנך.

ליכטיק ווערן אין די אויגן = א) (אומ)
געריכט) דערלעבן גוטס (חי למשל: דעהערן
אַ פּרײלעכע בשורה, עסן ווען מען איז זײער
הונגעריק אט). [פּרלג: יראו נא פי ארו עיני
פי טעמתי מעט דבש הזה, שמואל א, יד, 29].
מאָלן אויגן (אײגלעך, אײגעלעך) =
וואַרפֿן בליקן, קאַקעטירן. *מאַכן גרויסע אויגן
= קוקן מיט חידוש, פּאַרוואַנדערונג. *מאַכן
מיטן אויג = געבן אַ וואונק, אַן אַנדעט.

עס גייט (עס קומט אַן) בױט בלוט פֿון
די אויגן = מיט זײער גרויסער אַנטשערניג
גונג, מיט שווער מאַטערניש.
מילכיקע אויגן = אַן אויסדרוק. קוקן
מיט מילכיקע אײן.

מעסטן מיטן אײן = א) גוט באַקוקן;
ב) אַפּשאַצן די אַנערקדיקע גרייס פֿון עפעס.
*...חי גרויס די זון איז און חי קליין זי
זעט אויס, דאַס מעסט מען שוין מיטן אײן, פּרץ.
ניט אַראָפּנעמען (ניט אַפּטאָן, ניט
אַוועקריסטן, ניט אַפּרײסן, ניט אַראָפּלאָזן) קײן
אויג (די אויגן) פֿון עמעזן = א) היטן די
גאַנצע צײט; ב) זען פּאַרכאַפּט פֿון שײנקײט,
פֿון הדרת־פּנים.

ניט גלײבן די אײגענע אויגן = זען
שטאַרק פּאַרוואַנדערט פֿון פינענעס.
ניט געבן (אַפֿילו) אַ פינגל מיטן אויג
= ניט אַרויסווערן קײן אויפֿרעגונג, קײן גע-
פֿיל (דערעיקר בײ אַ ספּנה).

ניט האַפֿן קײן אויג = ניט קענען זיך
ווייזן. *נאַכדעם וואָס ער האַט אַפּגעטאַן האַט
ער דאַ מער קײן אויג ניט.

ניט וויסן וואו די אויגן אַהינגוטאָן =
זען אין גרויס פּאַרלענגעניש. זיך שעמען.
ניט לאָזן אויף די אויגן = טרײבן פֿון
זיך, ניט צולאָזן צו זיך.

ניט קענען אַפּרײסן (אַפּטאָן, אַפּגעמען,
אַראָפּנעמען, אַוועקנעמען) די אויגן = קוקן
מיט פּאַוואַנדערונג אַ לענגערע צײט און ניט
ווערן אויפֿהערן. *ניט קענען (זיך) ווייזן (פּאַר)
די אויגן = זיך שטאַרק שעמען.

נעמען די אויגן אין די הענט = אַנהייבן
זיך אַרומצוקוקן, אַנגעשטרענגט לײגן אַכט.
אַפּט איר. *סײזו געבליבן, אַז מע מוז נעמען
די פֿיס אויף די פּלייצעס און די אײן די
הענט און עולהרגל זען, שט. *נעמען מיט
די אויגן = א) זען אַ געניטער גנב. ב) אויס-
נעמען, געפֿינען חזן.

סױמישען אין די אויגן = א) אַפּלייקע-
נען; ב) דזױ צוויקן מיט די אויגן.

עסן (אויפֿעסן, שלינגען) מיט די
אויגן = אַרויסווערן שטאַרק באַגער, גרויס
לידנשאַפֿט צו עפעס, עמעזן.

עפּענען די אויגן = א) אַנזײן אויף אַ
טעות; ב) ציען די אויפֿמערקונג צו עפעס;
ג) אויפֿקלערן, געבן צו פּאַרשטיין [פּרלג:
ינפֿקחו עיניכם והייתם פּאלהים ידעי טוב
ורע, בראשית, ג, 5]. *עפּענען אַ האַבל אײן =
בלויז אַ שײטל אַ קוק טאָן.

אַ פּינטל מיטן אויג = א) אַנזײן, אַג-
צוהערעניש. ב) אויגנבליק. *פּינטלען מיט די
אויגן = אויך: א) זען אין אַ פּאַרלענגעניש;
ב) זיך מאַכן תּמעחאַטע; ג) פּדי מע זאָל גיט
באַמערקן אַ טרער. *דער מאַמען ווערן זיך
אין פּעכט...עפעס האַבן בײ איר אַנגעהויבן
צו פּינטלען די אײן...און גייט אַוועק אין אַ
ווינקל אַרײן, פּרץ, זכּרונות.

פּיטן מיט די אויגן = חוּק־אויסדרוק פּאַר
וויינען, גראַב.

פּאַרבוּדענע אויגן = אַינגעגלייבט,
פּאַפּירט, אַנאַשײט.

פּאַרבלענדן די אויגן = פּאַרפֿירן.
פּאַרגאַסענע אויגן = אויך: תּאווה-
דיקע, שיפורע.

פּאַרגלאַצן (מיט) די אויגן = אַרײַנפּאַלן
אין תּפּעלות; ...צום הימל = זען צבֿיעותדיק,
היפּאַקריטיש. *פּאַרגלאַצטע (פּאַרגלײזולטע) אײן
= פֿון אַ צבֿיעיאַק.

פּאַרוואַשענע אויגן = דזױ פּאַרשטאַ-
כענע אײן <.

פּאַרכאַפּן דאַס אויג (די אויגן) =
שטאַרק ווירקן מיטן אויסזען, מיט שײנקײט.
פּאַרלאָפֿן אויגן = צעקלאַפּט, בלויז-
און־בלויז, אונטערגעשלאָגן. *פּאַרלאָפּענע אויגן
= אויך: צאַרנדיקע, רציחהדיקע, שיפורע.

פּאַרלירן פֿון די אויגן = ניט וויסן וואו
עמעזער געפֿינט זיך.

פּאַרמאַכטע אויגן = וואָס זעען ניט
דעם אמת. *פּאַרמאַכן אַן אויג = דזױ צומאַכן
אַן אויג. *פּאַרמאַכן די אויגן אויף עפעס =
ניט וועלן וויסן פֿון עפעס, במיחן ניט דערזען
אַ חסרון.

פּאַרנעמען דאַס אויג, די אויגן = דזױ
פּאַרכאַפּן דאַס אויג <. *סײקופּערוואַרג האַט גע-
שניט, געפֿינקלט פּאַרנעמען די אײן, ממוס.
*סײפּינערל פּאַרנעמט די אײן, פּרץ. *פּאַרנע-
מען מיטן אײן = אַרומנעמען מיטן בליק.
*ציען זיך אַוועק...פּעלדער תּבואה העט־לאַנג,

ניט צו פֿארנעמען מיטן א"י, ממוס, ספֿר הבחמות.

פֿארסאלאוויעטע אויגן = פֿאר-חלומט, צעטומלט. "ארומגיין מיט פֿ' א' = שוועבן אין די הימלען, ניט וויסן וואָס עס טוט זיך אַרום (ווילנע).

פֿארקוטע אויגן = פֿארהלומטע.

פֿאריסענע אויגן = וואָס דריקן אויס חוצפה, גאווה, באַגער נאָך שווער-דערגרייכלע-כע זאַכן.

פֿארשוואַרצן די אויגן = פֿארשעמען, פֿארשאַפֿן בזיונות.

פֿארשטאַכענע אויגן = העזיהדיק, אומפֿארשעמט, אָן אַ ברעקל געוויסן און חרפה.

"ער האָט פֿארשטאַכענע אַין: פֿרעזער טרייבט ער רכילות אויף מיר און דערנאָך קומט ער צו מיר נאָך אַ טוֹבֿהֿלע", רייד.

פֿארשטעקן די אויגן = געבן כאַבאַר, שוחד.

פֿארשטעלטע אויגן = א) מאַסקירט, פֿאַלש; ב) וואָס זעען ניט דעם אמת. "פֿאַר-שטעלן די אויגן = א) ניט וועלן דערזען;

ב) פֿאַרבלענדן, פֿאַרפֿירן.

פֿאַרשיינען די אויגן = אַזוי שייַן אָן עס פֿאַרבלענדט.

פֿינצטער (טונקל, שוואַרץ) פֿאַר (אין) די אויגן = אין אַ שווערן מצבֿ, אומגליקלעך; פֿאַרשעמט; דערשלאַגן פֿון אַ שלעכטער ידיעה.

"עס איז פֿינצטער אין די אַין דעם אַרבעטער צו זען זיין פֿאַרדינסט וואָס ער איז באַרעכ-טיקט געוואָרן", מחזור ליו"ב, 55 ספֿ 1885 [1927]: 'תחשכנה עיניהם מראותיה, תהלים, טט,

24, און יעולם חשך בעדו, ביצה, לב/ב].

פֿליישיקע אויגן = תאוהדיקע. "פֿלייש מיט אויגן = דיק; אָן גשמה, אָן גיבסטיקייט.

פֿרעמד אויג = פֿון אַ זיטיק, וואָס מע חיל ניט אָז ער זאָל זען, באַמערקן.

אָפֿהיטן דעם פֿעטן ביסן פֿון אַ פֿרעמד אַי. "די ווייבער...ווערן געהאַלטן אונטער שלאַס און ריגל, עס זאָל אויף זיי קיין פֿרעמד אַי...נישט פֿאַלן", פֿרץ, געדאַנקען און אידישן.

פֿרעסן מיט די אויגן = שטאַרקער און גראַבער ווי ע ס ן מיט די אויגן <.

צאנינה-וראינה-אויגן = צניעותדיקע, דטש.

צוויקן מיט (אין) די אויגן = זאָגן ליגן.

צומאַפֿן (מיט) אָן אויג = איינשלאַפֿן, שלאַפֿן אַ קורצע צייט. "איך האָב אַ גאַנצע נאַכט קיין אויג ניט צוגעטאָן". "שטיל... דער עולם ליגט אין געהאַקטע וואונדן, קיינער האָט קיין אַי ניט צוגעטאָן", [שאַצקעס], דער יודישער פֿאַרשפֿט, 1881.

צומאַפֿן (מיט) אָן אויג (די אויגן) = א) במיחן עפעס ניט דערזען; ב) ניט איבער-טראַכטן, ניט אַרומקוקן זיך. צומאַפֿן די אַין — און זיך פֿאַרלאַזן אויף דעם די-הענט-ניט-געוואַשן, גיין אויף גאַסס באַראַט. ג) דוּו צוטאָן אָן אויג; ד) שטאַרבן, אייפֿעמיזס.

קומען אויף (אונטער) עמעצנס אַי = זיך ווייזן. "...האַט אים פֿאַרטייבן פֿון זיין שטוב אָן ער זאָל אויף זינען אין ניט קומען", נחב. "קומען פֿ אַר די אויגן = פֿאַקטיש געשען, איבערבלעבן, "איידער מע ווערט זיבע-"

ציק יאָר קומט אַלץ פֿאַר די אַי"; "פֿון וואָס מע לאַכט — קומט אַלץ פֿאַר די אַי", שוּו. "קומען צו די אויגן — וויינען מחמת חרטה, שטאַרק חרטה האָבן. "הינט אַרט עס דיר ניט, אָבער שפעטער וועט עס קומען צו די אויגן".

קוקן גלפֿן אין די אויגן = זיין מוטיק, זיכער ביי זיך, ניט פֿילן קיין שולד. "ניט קוקן אין די אַי ווי אַ זינדיקער. "קוקן אין די אַי = זיין גרייט צו באַדינען, העלפֿן, וואַרטן אויף אַ באַפֿעל. "קוקן זיך אין די אויגן = זיין פֿאַרליבט. "קוקן דעם טויט אין די אויגן = זיין אין גרויס סכנה (און זיך ניט פֿאַר-לירן). "קוקן מיט אַ קרום אויג, קוקן קרום = מיט פעס, רוגזא, אומצופֿרדיענערהייט.

"קוקן מיט זיבן אויגן = זייער גוט, זייער זאַרגעוודיק קוקן, זוכן. [1927]: "על אבן אחת שבעה עינים", זכריה, ג, 9. "קוקן מיט טויזנט אין = אַנגעשטרענגט אויפֿפאַסן.

קלאַפֿן מיט אויגן = שוטה, אומבאַהאַל-פענער, אומגלומפֿערטער.

קעלבערנע אויגן = נאַרישע, תּמעוואַטע, התפעלותדיקע. "פֿאַרגלייזט אַ פֿאַר קעלבערנע אין צום באלקן און טאַנצט מיט התלהבות, אַז די האָר ברענען", פֿרץ, פֿוריס-שפּילער.

קעצישע אויגן = כיטרע, פֿאַלשע. **קרומע** אויגן = א) קאַסאַקע, שיקלדיקע; ב) אומגינגיקע, וואָס זעען נאָר חסרונות.

קריגן אָן אויג ביי עמעצן = געפֿעלן ווערן. "אויב זיי וועלן קריגן אָן אַי ביי אים, וועט זי שוין דערנאָך דערגרייכן אַ פֿיג", בימקאָ.

קריכן אין (פֿאַר) די אויגן = באַלעס-טיקן; זיך דרייען אַרום אַ וויכטיקער פֿאַר-שוין, תּנפֿענען. "קריכן מיט די אויגן אין האַרץ אַרפֿין = וועלן דערגיין וואָס אָן אַנדער רער פֿילט.

רויך אין די אויגן = ווייטיק; פֿאַרבלענ-דעניש. "ער בלאַזט (לאַזט) אים רויך אין די אויגן" = ער מאַכט אָן אַנשטעל, שטעלט זיך אַרויס גרויס. [1927]: "זכעשן לעינים, חשלי, י, 26].

רניבן (זיך) די אויגן = זיך חידושן, זיך וואונדערן; ניט גלייבן וואָס מע זעט.

רניסן די אויגן = א) פֿאַרשאַפֿן אומאַנ-גענעמקייט דורך שרפּיאַקע קאַלירן, משונהדיק אַנטוועקן; ב) חוצפהדיק אויפֿפֿירן זיך.

רעדן מיט די אויגן = געבן עפעס צו פֿאַרשטיין מיט אַ וואונק, אַ בליק.

דאָס **רעכטע** אויג = חשובֿ, טייער. "דער שוחט איז דאָס רעכטע אַי ביי די קצבים, ער איז אַ גרויסער מומחה אין זיין מלאכה", יו"ט, 28א, 1884, Ne 13.

שאַקלען אָן אויג = אַנסטראַשען; מאַכן אַ טומל. "סע שאַקלען זיך ביידע אויגן = אַז שותפֿים אָדער מאַן און ווייב קריגן זיך. "עס שאַקלט זיך ביי אים אָן אויג = (וואויל-יונגעריש) ער האָט אַ שטאַרקן חשק צו עפעס. "ווען ער דערזעט אַ שייַן פּנימל, שאַקלט זיך ביי אים אָן אַי".

אַ **שאַרף** אויג = מיט אַ פֿעאַקייט גלפֿן צו דערזען דאָס וויכטיקע אָדער אַלע פרטים, צו באַנעמען דעם עיקר. "האַבן אויף עמעצן

אַ שאַרף אַי = שטרענג נאַכקוקן. "די שטילע [משוגענים] האַלט מען צוזאַמען, מע האָט אויף זיי אַ שאַרף אַי", פֿרץ, אַ רופֿא, צי אַ חולה'י.

שוואַרצן זיך די אויגן = זיך דערגינדע-ריקן, טאָן עפעס וואָס מע האַלט אָן עס איז ניט בפֿוּדיק, אומווערדיק. [אָפֿטער: שוואַרצן זיך דאָס פּנים]. "שוואַרץ ווערן פֿאַר די אויגן — דוּו פֿינצטער פֿאַר די אויגן <." "עס איז גענוג אָן אַי צו וואַרפֿן, עס זאָל שוואַרץ ווערן פֿאַר די אַי", פֿרץ, געדאַנקען און אַי-דיישן.

שווימען פֿאַר די אויגן = אַרומ-דרייען זיך פֿאַר די אויגן, שווינדלען אין קאַפּ. "שטיין פֿאַר די אויגן = האַבן אַ בולטע, קלאַרע פֿאַרשטעלונג וועגן עפעס, עמעצן; גוט, לעבעדיק געדענקען מיט אַלע פרטים. "די גאַנ-צע זאָך (סצענע, פּאַסירונג) שטייט מיר נאָך פֿאַר די אַי".

אַ **שטיק** הינטן (תּחת, פֿאַרץ) מיט אַ פֿאַר אויגן = וואול. גראַבער, אומרייער, מגושמדיקער עמעצן. "אַ שטיק פֿלייש מיט אויגן = אַ גולם.

שטעקן אין די אויגן, שטעקן די אויגן מיט = אויפֿוויזן עמעצן זיין אומרעכט, זיין עוולה; רייסן די אַי. שטעקן מיט די אַי = קוקן זייער בייז.

שטעלן אויג אויף אויג = צונויפֿפֿירן דעם באַשולדיקער מיטן באַשולדיקטן.

אַ **שטראַל** אין אויג (די אויגן) = א) עפעס וואָס שטערט, שטעכט; ב) וואול וועגן סעקסור-עלן פֿאַרקער.

שיטן (וואַרפֿן, שלפֿידערן) זאַמלן אין די אויגן = מאַכן אַ גרויסן אַנשטעל, פֿאַרבלענדן, אַפּנאַרן דורך גרויסהאַלטערע, באַרימערע, אויך: שטויב אין די אַי.

שלאַגן צום אויג = אויפֿפֿאַלן, זיך וואַרפֿן אין די אויגן. "עס זאָל ניט שלאַגן צום אַי = עס זאָל ניט אויפֿקומען אַ חשד.

שלינגען מיט די אויגן = א) עסן מיט די אַי <; ב) ליענען זייער גיך.

שלעכט אויג — היפֿך פֿון גוט אויג <.

שלעכט-אויג — דוּו בייזאויג. "האַט מען צו פֿיל שטיקער עולם-הבא וואָס מע דאַרף פֿאַרן עולם באַהאַלטן...ער זאָל קיין שׂאִי גישט געבן", פֿרץ, וועגן מילה-סקאַנר דאַלי.

שפּייען אין די אויגן = שטאַרק באַליי-דיקן אין פּנים אַרפֿין. "שפּי אים אין די אויגן, זאָגט ער — עס רעגנט", פּוול.

שפּרינגען אין די אויגן = זיין ביי גאַר חוצפהדיק, זיך אַרויסשטעלן מיט באַרימער-רייען.

תּהינה-אויגן = אויסגעוויינטע, פּשרע. 59: אויגן ווי ביי אָן אַלער, ווי בורשטיק, דימענטן (צוויי), טויבן [עייניך יונים, שיר-השירים, ד, 1], לאַמטערן, מאַנדלען, קאַרשן, (הייסע) קוילן; ווי צוויי זונען, שטערן, שטערנדלעך; ווי שפּאַנגעלעס (זשוראוינעס) =] זשואַווע, ברעניקען. אַי ווי די הַבְדּוּלוֹת. אויגן-פֿייער, אַי-פֿלאַם-פֿייער, אַי-ברען-פֿייער. האַלטן ווי אָן (דאָס) אַי אין קאַפּ =] זייער טייער. היטן ווי דאָס אַי אין קאַפּ, ווי די אַי

בליק מיט אן אויג; הרף־עין, אויגנבליק, רגע. „איך קען אין איין רגע, אין איין א/ מאַכן אַ סוף צו דעם ציינער־געקריץ“, 272 פּ. [אַנדער בּ ווי אויגן־בליץ: אַ בליץ מיט אן אויג. „די ייִדישע טעכטער] ציט פֿון דער היים אַרויס...יעדע...אויסגעווערער קאַנצערט, יע־ דער אויגן־בליץ פֿון אַ פֿאַרבינגיענדן פֿרעמדן, פּרָג, געדאַנקען און אידיען].

אויגנבליק — דער, זײַ. צינטאַפּשניט וואָס איז אַזוי קורץ ווי געדויער פֿון איין בליק מיט אן אויג; הרף־עין, רגע, מאַמענט. אין דעם אײַ = אַט גלפּן, תּוך כּדי דיבור. אין איין אײַ = שוין, תּיפּף ומיד. דעווען, דערפֿילן, דורכ־ לעבן אין איין אײַ. „אַלע אַגנבליק [אַג] אַ אַנדערע גזירה“, טענדל־אָ, 753. „איין אויג בליק זאַל זיאַ זיך ניט זוימן, אַל דינג זאַל זיאַ גאר עבן אויף רוימן“, קואַ בון, 55מ. „תּניו, מד׳ב, מיר זענען פֿאַר אונז גיפֿאַרין אונז איך האב מיך אלי אַגין בליק אום גיווען נאָך מן יאקאב, גה, 102. „אויף גבלי בן איזט ער דיא גאַנצִי נאכט אין איין שטיק/ אונד ניט מלִסיק גוועזן איין אויגן בליק“, „בחוריים־ליד, 1750 [וואַכטײַן־בון, 349]. „די גאַנצע וועלט טרעפֿט בן אים גאַרניט אן, אַפֿילו ווי איין אײַ, נחב, ׳מעשה מהו בעט־ לירס“.

אויגנבליקלעך — אַזײַ. וואָס קומט פֿאַר געשעט (אַדער וועט, דאַרף געשען) מיט דער גיכקייט פֿון אן אויגנבליק; מאַמענטאַן. „א האָט ער אַפּגעלעזן דעם קאַפּ איבערן האַרץ“, טפּ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. „יהודה...גרייט צום רוף צום אײַ, אל וווּ.

אויגן־בעקן — דער, ״ס. ספּעציעלע פּלי מיט אַ פּליסיקייט אויף צונולייגן צו איר אן אויג און עס אויסצושענקען. אויך: אויגן־ גלעזל, אויגן־בעקערל.

אויגן־ברעם — די, ען. ברעם פֿון אויג. „זינע אײַען זינען פֿול געווען מיט...ברעקלעך פֿינצ־ טערניש“, אײַק, ריה תּשכ״א.

אויגנבלאַזן — דאַס, זעלענער. 1. גלאַז פֿון מיקראַסקאָפּ (אַדער אן אַנדער אינסטרומענט מיט מער ווי איין גלאַז) וואָס איז צום נאָ ענטסטן צום אויג. 2. לאַרנעט. 3. פֿאַר־ גרעסער־גלאַז [בב 2, 3 אין 19. יח].

אויגן־גלאַצעניש — דאַס (די), זײַ. אויך: פֿאַלשע אַדער איבערגעטריבענע התפעלות; אַ בערמאַסיקער אַרויסוויזן פֿון פֿרומקייט. אַ בילד פֿון אַ קיבוץ, געמאַלן אן אײַג, און אן סאַציאַליסטישע דבֿיקות“, מוז, טמז, 1958 VIII 10.

אויגן־גלאַצער — דער, ״ס. וון זײַ, קע, ״ס. ווער עס גלאַצט מיט די אויגן בשם אַרויס־ ווייזן פֿרומקייט, גאַטספֿאַרכטיקייט; צבֿויעאַק; ווער עס פֿאַלט אַרײַן אין איבערגעטריבענע התפעלות. „דעם אײַג האָט ער באַלד דער טאַפט און מיטן שאַרף פֿון משל אים צע־ קלאַפּט“, אל וווּ. „ער איז ניט געווען קיין אײַג, קיין מוסר־זאַגער, קיין מאַראַל־פּרעדי קער“, מוז, פּרָג און דאַס ייִדישע טעאַטער.

אויגנבלעזערדיק — די, במ. ברילן (פֿאַרשפּרייט אין אמעריקע) — אויגנבלאַזן.

אויגנבלעזערדיק — אַזײַ. וואָס איז מיט ברילן, קוקט דורך ברילן. „אַ קורצזיכטיקער,

פֿאַרלאָזן אויף זיין אויג און אויער־זכּרון“, שׂנ, לעזער, דיכטער, קריטיקער.

אויגנבליק־שטאַלן — אויסדרוק (פֿון גריכישער מיטאַלאָגיע) אומגעהערע פֿערדשטאַלן פֿון קע־ גיג אויגנאָס וואָס הערקולעס האָט אין איין טאַג זיי אויסגערייניקט פֿון שמוץ, אַנגעזאַמלט במשך פֿון 30 יאָר. אויסרייניקן אײַש = באַזײַ טיקן מיט גרויס אַנשטרענגונג אומאַרדענונג און קאַרופּציע וואָס אַ שלעכטע פֿירערשאַפֿט האָט גורם געווען.

אויגן־ט — דער, זײַ. גר. זעלטענער מינעראַל, גלאַזגלאַנציקער שוואַרצער פּיראַק־ סין־שטיין.

אויגיק — אַזײַ. 1. וואָס זעט אויס ווי מיט אויגן (ווי מיט אן אויג). די פּאָנע מיט איר אײַן עק; אײַע פֿליגעלעך פֿון אַ פֿלאַטערל. „...איז די לבנה באַזונדערש הינט פֿול־פּנימ־ דיק, אײַ, הַז, הירש לעקערט, 2. וואָס איז פֿול מיט אויגן, מיט מענטשן וואָס קוקן. נעגל. „אינמיטן אַ רוישיק, אין זאַל מיט טראַסק גיי איך פּלוצלינג אַראַפּ פֿון די שינעס“, מַזל, אין לאַנד פֿון מיין געבײַן. 3. וואָס איז אַזוי ווי אן אויג. נעגל. „אין צײַ מערל פּען אײַ בלאַ“, סוז, אין פֿערוואַנג, 1952.

אויגלען — אוטו. אויגל, געווינגלט. נעגל (אַדער פֿון דײַטש äugeln). האַרפֿן אײַגלעך, קאַקעטירן מיט בליקן. „ער פֿאַרמאַטערט גישט מיט האַלבע ווערטער, ער אויגלט גישט מיט די אויגן“, נאַז, [רן].

אויגלשטייך — אַגלאַסטער.

אויגן־אויבֿכאַפּער — דער, ״ס. טייל פֿון וועבשטול וואָס נעמט אַרויף די אויגן פֿון געוועב (אַ אויג, א 20).

אויגנפאַל — דער, ען. 1. קעלעכדיקער טייל פֿון זע־אַראַן וואָס געפֿינט זיך אין אויגנלאַך (איז אין פֿאַרעם אַ ביסל עולעך אויף אן עפל); פֿולער דרויסנדיקער טייל פֿון זע־ אַראַן. „גרויסע, אויסגעשטאַרטע אײַען וואָס לוייערן און חוזקן שטילערהײַט, בעל־מחשבות וו. 2. שוואַרצפּאַל, קליינגענטשעלע, פּו־ פּילע). „וואַסעריק־באַהאַלטענע אויגן מיט די גרויע ווערעמלעך אויפֿן אַרט פֿון אײַ, פּרָג, גוטע פֿרײַנט. „די גרינע אײַען האַפּן גע־ ברענט ווי בנן אַ וואַלף“, באַש, טטן פֿון גאַרײַ.

אויגנפאַקס — די, זײַ. אַפּטישע אַקס, די פֿאַרלענגערונג פֿון דער אַקס וואָס גייט דורך די לינדן פֿון אויג.

אויגן־בייִטעלע — דאַס, זײַ. אַראַפּהענגענדי־ קע הויט, אין פֿאַרעם פֿון אַ זעקל, בשם אויבֿ־ טערשטן אויגנלעפל. „...האַט פֿון איבער גע־ שוואַלענע אײַבֿן אומפֿרינדלעך אַ קוק גענעבן“, בערג, בשם זינעפּער וו.

אויגנבלום — די, ען. בלום וואָס דערמאַנט מיטן אויסזען אין אן אויג (אין פֿאַרשיידענע געגנטן פֿאַרשיידענע מינים). ספּעצ — פֿעלד־ געוויקס מיט רויטע אַדער וויסע בלימעלעך וואָס האַפּן אַ טונקעלן צענטער. געווען געניצט ווי אַ היימישער מיטל צו היילן אויגן. Anagallis arvensis

אויגנבליץ — דער, זײַ. צינטאַפּשניט וואָס איז אַזוי קורץ ווי געדויער פֿון אַ בליץ, גיכער

אין קאַפּ. זיך היטן ווי פֿאַר אַ שטאַך אין אײַ. טיף ווי אן אײַ; זען ווי אַ פֿלאַנדער(קע) מיט איין אײַ; ליב ווי דאַס אײַ אין קאַפּ; נייטיק ווי דאַס אײַ אין קאַפּ (ווי אַ דריט אײַ, איר). פֿול ווי אן אויג [= מיט אַ קויפּן]. שלעכט ווי אַ דאַרן (אַ שפּאַן, אַ שפּין) אין אײַ. [פֿרגל: קוצים אַתּם מטילין לי בעיני, טנהדרין, לח/א]. אין ברענען, גלאַנצן, לייכטן, שפּענען ווי די הַבֿדלות (ווי ליכט). אײַן שטעקן ווי גאַלען, ווי שפּיזן. **אויגנאַנעווען** — אוטו. זעווען, געווינגלען. וועט. נעגל? קוקן מיט גרויסע אויגן; גלאַנצן פֿון אַ באַהעלטעניש. „און שאַטנס שטילע, פֿינצערע...אויגאַנעווען פֿון אַלע שפּאַלטן“, מַזל, אין לאַנד פֿון מיין געבײַן.

אויגנאַנעם — די, במ. אייגנאַרטיקע פֿאַרגרע־ טער־פֿאַרעם. > אויגן, אויך: אויבֿ־גענעם. זן **אויגנאַנעם** [נעס פֿאַרביטן מיט מצענדונג ים]. גרויסע אַרויסגעשטאַרטע, בולטע אויגן (אַפֿט מיט שפּאַט, ביטול). אַנקוקן מיט פֿאַרחידושטע אײַ. אויסשטעלן, אויסשפּאַלפּען די אײַ. די אײַ פֿינקלען ווי פֿעיערן, שטורקאַצן. „אַזויגע כּללים מיט בלוטיקע פֿאַרגאַסענע אײַ, פּרָג, זכּרונות. „אַ ינגל מיט אַ מיהוש...נאַר אײַ מערל אַזויגע גרויסע“, פּרָג, חסידיש. „די אײַ אַנגעגאַסן מיט פֿאַרוואַנדערונג און פֿאַר־ דאַכט“, חג, ישיבֿה.

אויגנאַפּל — דער, ען. דזוו אויגנאַפּל — אַפּל פֿון אויג. יצירנהו כאּישון עיניו (דברים, לב, 10) פֿאַרשטייט מלל: אויג אַפּיל, און אויך תּי: אײַ. היט אים ווי דען אײַ וואָס צינדט מיט זון די ערד“, סוז, וואַלדײַס.

אויגנברוינע — די (אַצ & מצ גלפּע?). אַרכ. > brauc, brá + נון. ברעם איבער אן אויג. ״זאת נבות עיניו״ (ויקרא, יד, 9) פֿאַר־ טשטשט מלל: אויג ברוינין, אַבער תּי: „און די ברעמען פֿון זינע אויגן“.

אויגנברעם — די, ען. (געוויינטלעך מצ). ווע, האָר אויף אויגלעפלעך. [שב פֿאַרשטייטשט יפּעפּים — אײַען].

אויגנוסט — דער. מצ נב. אַכטער חודש אין יאָר פֿון אַנגענומענעם קאַלענדאַר, צווישן יולי און סעפטעמבער, האָט 31 טעג [נאָכן נאַמען פֿון רוימישן קייסער אויגוסטוס] 1. יח].

אויגנוסטינום — דער. מצ נב. קריסטלעכע טעאָלאָגישע שיטה (מיט פֿאַרשטאַרקטער נײַ־ גונג צו מיסטיק) וואָס איז זיך טומן אויף דער לערע פֿון הייליקן אויגוסטין (5. יח).

אויגנוסטינער — אַזײַ און סוב. נאַמען פֿון פֿאַרשיידענע קאַטוילישע מאַנאַכישע אַרדנס זינט דעם פֿריען מיטלעלטער [אויפֿן נאַמען פֿון הייליקן אויגוסטין].

אויגור — דער, זײַ. פֿאַרויסזאַגער, טרעפֿער. פּריסטער אין אַנטיקן רוים [וואָס זאַל האַפּן פֿאַרמאַגט די פּעאַקייט פֿאַרויסזאַגן אַנקו־ מענדיקע געשעענישן. זינע טרעפֿענישן פֿלעגט דער אײַ באַגרינדן מיט באַשטימטע סימנים, ווי: דעם אפֿן ווי עס פֿלעצן פֿייגל, אינגעווייזן פֿון אַ דעהרגעטער חיה אַאַן. שמיכל פֿון אײַ = צוויידיטיקער, פֿאַרפֿירערשער שמיכל.

אויגזיכּרון — [זיקאַרן] דער. מצ נב. זע־ זכּרון, פּעאַקייט צו געדענקען וואָס מע האָט געזען. „...מזו זיך דער טעאַטער־קריטיקער

א'ער נפש האָס רעדט וועגן ניטגעלייענטע ביכער, רייד.

אוינגלעזעריש — אַדי. נעגל. האָס זעט גישט דירעקט, נאָר מיט דער הילף פֿון אַן אינסטרומענט (אַדער וואָס חקירה פֿאַרביט ביי אים דאָס זען). „דער א'ער יאָרעדות פּראָפֿי בובער“, צייט, טומ, 1954 III 26.

אוינגנראָז — דאָס, ז. דזו אוינגטרייסט. **אוינגנרויט** — די (דאָס), גריבער. „דאָס אויג ליגט אין אַ ביינערגער גרוב אין שאַרבן — אין אַ אַדער אוינגהילל, איבז דר' איסטעל, שמיל, דער מענטש.

אוינגדאָקטער — דער, דאָקטוירים. 1. דאָקטער טער וואָס היילט אויגן-קראַנקייטן. 2. דאָקטער טער וואָס פֿאַרשריבט די פּאַסיקע ברילן.

אוינגדויל — דער, ז. פֿאַרמעסטונג, ווער עס וועט קענען לעבער אויסהאַלטן דעם צווייטנס בליק; דאָס קעגנזעטיקע פּאַטראַכטן איינער דעם צווייטן מיט פֿינדלעכע בליקן.

אוינגדיק — אַדי. אויגיק; < וואָס איז, קומט פֿון אויגן, איז פֿאַרבונדן מיט אויגן; וואָס האָט אויגן. א'ער מוסטער; א' געמעל. „דער טוינגט א'ער מלאַך-ממות“, לויצערדיקע, פֿי ער-אוינגדיקע, הונגעריקע הינט, בראַד. „ווי אַן א' געוויין פֿון אויסגעדראַקט-שטיפֿע שליסל...“, פּמ, סתּם.

אוינגדעקל — דאָס, עך (געוויינטלעך אין צ.ס.) אוינגלעפל, אוינגלעפל. „דאָס שווערע צען... האָט צענומען דאָס צוואַקסענע לייב... עקלעפט די א'ער, אַפּאַ, פֿאַרשלאָפֿן.“ פֿון אונטערן א' קעקלט זיך אַ טרער, פֿאַש, 1 VIII 1958.

אוינגהייטל — דאָס, עך. 1. דאָס דרויסן דיקע געוועב פֿון אוינגלעפל. < דאָס וועטע א' — דאָס הייסט פֿון אויג, דאָס פֿאַרבייט דעם רעגן-בויגנדיקע א' וואָס פּאַשטימט דעם קאַליר פֿון אויג. 2. דזו אוינגדעקל. < ספעצ ביי בעלי-חיים. 3. שטאַר אויף אַן אויג.

אוינגהילל — די, ז. < אוינגנרוב. **אוינגהערטלעך** — דאָס, ז. אַ הערעלע פֿון די וועט. אַ וועז. „זי האָט געקוקט אויף מיר און גיט באַזאָרגט מיט די א'ה'ך, ישיעה שפּיגל, צוק, 1960, I.

אוינגוואַונק — דער, עך. 1. דזו אוינג-בליק. < 2. וואונק, פינטל מיט אויגן. זיך פֿאַרשטיין אויף א' אויך... וווינק.

אוינגוואַסער — דאָס, מצ נב. ספעציעל ווע סערל פֿון געלן קאַליר, וואָס אין דעם פֿלעגט מען טונקען אַ טיכל און צולייגן צו רויט געוואַרענע אויגן [עליפי הרב קארטענהויז, עניני רפואות, מ"ז, פּאַפֿ: וואַסערל, ווע-סערל].

אוינגוואַרצל — דער, עך. וועלער, געלב-לעכער וואַרצל פֿון אַ וואַלעריאַן-געוויקס, וואָס מע האָט געניצט ווי אַ רפואה קעגן קראַמפֿן אין בויך. Verbascum thapsus.

אוינגווייטיק — דער, ז. יעדער מין וויי טיק אַ (פֿון) אויגן. אויך: סתּם עפעס וואָס פֿאַרשאַפֿט שוועריקייטן ביים זען (ליי ענען אט). „א' און האַרצווייטיק גיען איבער אַלע ווייטיקן“, שווי. גיט קיין כתב, נאָר אַן א'. באַנערן, ליב האָבן ווי א'. „ליגט שטענדיק אין קיך, מיטש זיך צום טעפל...כאַטש

מע באַדאַרף זי דאָרט האָבן ווי א', ממוס, חיינטש.

אוינגווייטל — דאָס, עך. 1. ווייסל פֿון אויג. 2. שטאַר אויף אַן אויג.

אוינגווייטלעך — דאָס, ז. (ער) [געוויינטלעך במ]. שטאַר, בעלמע אויף אַן אויג. „פינטלט מיט די בלינדע אויגן וואָס באַשטייען פֿון גאַרע ווייסלעך...פינטלט מיט די בלינדע, נאָר ריש שעמעדיקע א'ער, בערג, יורדים.“ **אוינגווייטע** — די, ז. דזו וועז.

אוינגוואַלד — די, ז. ציגקוואַלב פֿאַר די אויגן; אויגן-שמירעכץ בכלל.

אוינגוואַלץ — די (דאָס), מצ נב. דורכזיכטיר קע שטייגנאָץ.

אוינגוואַמלעך — אַדי. אַרכ. וואָס מע קען זען מיט די אויגן, קלאָר, באַשפּיערלעך. „די ברכה איז...ווען מן גיט זעהט וואו עש אהער קומט אויגן זיכטליך“, עיון, 1/5.

אוינגוואַרבעם — די, מצ. פֿאַלדן פֿון הויט אונטער די אויגן, דזו אויגן-בישטלע. „אנגע-שוואַלענע א', באַזעצט מיט פֿאַרהאַרטעטע הויט-לעדערלעך“, אַש, תהלים-יוז.

אוינגוואַרייכט — די, מצ נב. אַמען פֿון אַ געוויקס וואָס איז אין פֿאַלקס-מעדיצין אַ מיטל קעגן סקרפֿל (סקראַפֿול) און קעגן אַנגינדונג פֿון אויגן.

אוינגוואַלץ — די, לעכער. חלל אין שאַרבן וואו עס קומט אַרצן דאָס אויג. „ווער פֿאַר טריבט אונד...דעם זיסן שלאָף אַן חלומות און הרהורים רעים פֿון די אויסגעגעסענע א'ערז“, פּראָ, בענאַכט אויפֿן אַלטן מאַרק.

אוינגוואַליד — דאָס, עך. דעס. אוינגלעפל, אוינגדעקל. [דייזן: אוינגלעפל פֿון אַ פּויגלן, „אזו וועלן דענע אונן פֿרייאַ אַרויס קוקן, און דענע אוינגלעך גלייך אַקעגן שטעקן“, מס, משלי תקע"ה, ד, 25.

אוינגוואַלינד — די, ז. עלאַסטישער, זשעלאַ-טיך-עלעכער טייל פֿון זע-אַרגאַן, טאַפֿלט לינד-פֿאַרמיק, וואָס געפֿינט זיך האַרט הינטער דעם שוואַרצאַפל; וואָס פֿירט דורך די פֿונקציע איבערצוברעכן די אַרצנבאַקומענע ליכטשטראַלן און צו שאַפֿן אַ פֿאַרגאַנצע אַפּפּילדונג.

אוינגוואַלעך — דאָס, עך. אוינגלעפל, אויג-דעקל. „...ציטערט אויף די א'ער, און זיי טרערן שוין פֿון קעלט“, אַקרוסני, צוק, 1956, א. „פֿאַרמאַכן זיך די א'ער; אַ מאַמע שטייט צוקאַפּנס דיר, ווי עמעץ וואַלט מיט שטילע פֿינגער פֿון עבר אויפֿגעמאַכט די טיר“, היי מיט.

אוינגוואַלעך — דאָס, עך. לעדערל ביי די אויגן פֿון אַ פֿערד (עס זאָל קענען קוקן נאָר פֿאַרויס).

אוינגוואַלעך — דאָס, עך. הייסט איבערן אויג וואָס קען זיך פֿונאַנדערעפֿענען און פֿאַר-מאַכן און דינט ווי אַ שוץ פֿאַר דעם זע-אַר-גאַן. דאָס אייבערשטע און דאָס אונטערשטע א'. אַראַפֿלאַזן, אויפֿהייבן, צעפֿענען, שליסן אַז די א'ער.

אוינגוואַמאָס — די, ז. 1. יעדער מין פֿערד-דיקע מאָס (פֿון שטח אט) לויטן בליק, לויטן איינדרוק פֿון אַ קוק טאַן צי באַקוקן. אַ שאַר-פֿע א'. אויפֿנייען אַ בגד נאָך דער א'. 2. קינד דערשפּיל אין גיס [מע דאַרף אַנטרעפֿן אין

אַ גוס מיט אַן אַנדער גוס אַדער מיט אַ רעסל כדי צו געווינען].

אויגן-ערויט — דער, מצ ווי אַז. עדות וואָס האָט עפעס געזען (מיט אייגענע אויגן), ער-ראיה.

אויגנפוטער — די. שטאַף, שליים (אייסער) וואָס קליבט זיך אַן אין ווינקלען (פֿון אויגן). **אויגן-פולווערל** — דאָס, עך. פּראַשעק פֿאַר אַנגעשטרענגטע, רויט געוואַרענע אויגן.

אויגנפוינטל — דאָס, עך. אַ פינטל מיט אַן אויג; אַ הרף-עין; מינימאַלער ציטאַפּשניט. „איצט איז די וועלט ווי אַ פֿאַרבייגעניקער שאַטן אין דעם א' צווישן פֿאַרגענגע-קייט און צוקונפֿט“, ייט, קוואַלן און ביימער.

אויגן-פֿאַרבלענדעניש — דאָס (רי), ז. אַפּטישע אַפּפּאַרונג; קונץ וואָס פֿאַרבלענדט, פֿאַרפֿירט, פֿאַרשטעלט; מיראַזש; וויזועלע פֿאַר-פֿירעניש. „אַלץ וואָס דו זעסט איז נישט מער נאָר פּורע שווינדל און א'י-פֿ, פֿאַרזיבלערע שערבלעך, אַן אויסגעבלאָזט א'יי, ממוס, שלחה.

אויגן-פֿאַרשטעכל — דאָס, עך. אוינגלעפל. לאַקל, אַרשע. „די א'י-עין [פֿון דער געקולע-טער גאַנדן] פֿאַרציען זיך אַלץ שטאַרקער“, זש, ממזר.

אויגנפונק — דער, עך. גלאַנציקער און האַפּטיקער בליק מיט אַן אויג (די אויגן). „...שוואַרצער איל צווישן לאַנגע ברעמען [= וועט], ווען זיך מיידלעך שעמען“, יהושע, ידאָס ליד פֿון די פּרמים.

אויגן-פֿינקלען — דאָס, מצ נב. דאָס פֿינקלען לען מיט די אויגן. „לאַז זיאַ דיר נישט וויינין מיט איר אויגן פֿינקלען“, מס, משלי תקע"ד, ו, 25.

אויגנפויש — דער, ז. וועגן פֿאַרשיידענע מינים, אויב מער ווי איינס

פֿון זעליקן מין; די פֿישי. פֿלאַנדערקע, וואָס איין זעט פֿון די שופּן מאַכט דעם אַננדרוק פֿון אַ צאַל אויגן.

Pleuronectes argus.

אויגנפלאַטערל — דאָס, עך. פֿלאַטערל (פֿון פֿאַרשיידענע מינים) מיט פֿאַרביקע פֿלעקן אויף די פֿליגעלעך.

אויגנפלוס — דער. 1. דזו אוינגפוטער. 2. יעדער מין אייסער, מאַסעריע פֿון אויג. **אויגנפֿלעק** — דער, ז. רודימענטאַרער אַרגאַן פֿון זען ביי גינדיקע בעלי-חיים. (ז) אויך: קאַטאַראַקט.

אויגנצאָן — דער, צייך, ציינער. ריטצאָן; צאַן פֿון די אייבערשטע צייך, צווישן די ביים צייך און די ריטצייך.

אויגנציל — דער, ז. ציל צום שיסן. טרעפֿן אין א' אַרצן.

אויגן-קאַמער — די, ז. דער אינעווייניקסטער טייל פֿון אויג וואו עס שפּילגט זיך אַפּ דאָס געזענע.

אויגנקאַרט — די, ז. קאַרט אַן אַ פֿיגור (געוויינטלעך אַ צענטל אַדער אַ נענטל).

אויגנקוים — דער, מצ נב. דרייזן-אַפּפֿאַל אין די ווינקלען פֿון אויג. הורוויץ, ספֿר המלים, 1903. דזו אוינגפוטער.

אויגן-קליאפע — די ס. 1. דזו אויגן לעדערל — 2. דזו אויגדעקל —.

אויגנראם — די, ען. גרענעץ ליניע פון די אויגלעפער. רויטלעכע א. פון זון און הינט זענען אירע ליפן און אען אויסגע- שטערבעט געווארן, אש, תהילים יז. אויך: אויגנרעם.

אויגנשווארצל — דאס, ען. שווארצאפל פון אויג.

אויגנשארף — די, זן (פארשיידענע מינים). בעלמע, זי בלינדע שטאר, קאטארקט. א זקן מיט א.

אויגנשטיק — דאס, ען. טייל פון אן אפטישן אפארט וואס איז צום נאנטסטן צום אויג; אביעקטיוו.

אויגנשרין — די, ען. 1. שפן, גלאנץ פון אויגן. 2. דאס זען; דאס וואס מע קען (דער) גרייכן מיט (שפן פון) די אויגן. מיט, לויט א. „וואו איז לייטן צו גלויבן, ווען זיין דירש מיט אויגן שפן קענן ביווייזן, עיון. 1/45. 3. אפראכטעניש, אויגן-פארבלענדע-ניש. סאיזו נאר אזוי אויף א.

אויגנשרינק — אד. וואס איז מיט שפן פון אויגן. איע פרייד.

אויגנשינדלעך — אד. 1. קלאר, באשנימפער-לעך; דעטלעך. „איער באווייז, וואס מע קען ניט איינזעען קעגן אים“. 2. וואס איז נאר דרויסנדיק, אויבנאויף. „איער באווייז, וואס וויל גאר פארשטעלן דעם עיקר...“.

אויגנשינדלעכקייט — די (דאס), זן. אייגן-שאפט אדער מצב פון זיין אויגנשינדלעך. אן א ניט אפצופרעגן, ניט אפצושטרעטן.

אויגנשילדל (ל) — די (דאס), זן (ען). ספע-ציעלער דאסעק איבער די אויגן צו קאנטראל-לייך, צום טייל צו פארשטעלן לייכט וואס איז צו שטארק פאר די אויגן. „א זייגעראמ-כער מוז ארבעטן מיט אן א. רייז. אויך: אויגנשירעם, אויגנדעכל.“

אויגן-שיבער — דער, ס. יעדער מין מע-כאנישער מיטל, מכשיר צו שיצן די אויגן פון ארבעטן וואס זינען פארבונדן מיט א סכנה פאר די אויגן.

אויגן-שלאכט — די, זן. אויגן-דועל — „שלאכט געפירט מיט די אויגן. „זיי האבן זיך א לאנגע צייט באטראכט, ווי אויסגע-פרוהט צוערשט אן אייז, אלף כף, חלום עליוכס.“

אויגנשלאנג — די, ען. מין גראזשלאנג, אוזשאק, אן גיפט, מיט העלע פלעקן אויף שווארצ-לעכער פלע. Coluber aurora

אויגנשפאלט — די, זן. שטח צווישן גע-ענטע אויגלעפערן. „געשמאלט די אומע-טיקע אין ווי אויף אנטשלאפן צו ווערן, בערג, ביים דניפעוו. אויך: אויגנשפאלט.“ געפאלקט מיט קויסקים געעפנטע אויגן-פארבלענדע, יעשה שפיגל, צו, 1960, ו.

אויגן-שפארונע — די, ס. — דפ. 1. הינקל פון אויגן. „הייסער, טרוקענער שטויב... קריכט אין די נאזלעכער, אין די אייז, ברענגמאן.“

דורך קריג און רעוואלוציע וו. 2. אויגן-שפאלט.

אויגנשפונגל — דער, ען. 1. אפענער טייל אויגן. גלאנציקער א. „דורך דעם זענערן שפיגלט זיך אפ ביי אונדז אין מוח אלץ וואס געפינט זיך פאר אונדזערע אען, קמ, 1865, Ne 2. 2. דער טייל פון ארום וואס מע זעט מיט א בליק. זיין א. א.

אויגנשפירל — די א דער, זן. דאס אויס-דריקן געפילן מיט בליקן; קאקעטערע מיט היינעניש פון אויגן. „ניט געוואוסט וועגן דעם א און רויט ווערן, דוזשנאוסק, פאר, 1957 X 30.

אויגנשפראך — די, זן. דאס אויסדריקן עפעס, דאס ענטפערן אויף עפעס מיט אויס-דריק פון בליק, מיט וואונק פון אן אויג (די אויגן). ענטפערן יא אויף א.

אויגנשבורג — גנ. שטאט אין בערן. אלטע יידישע קהילה וואס האט שטארק געליטן אין יאר פון 'שוארצן טויט' (1348). גירוש אין 1439. אין 16. יח — דרוקערע וואס האט ארויס-געגעבן א צאל יידישע ביכער, ווי: די איער-חומש-איבערזעצונג און דאס שמואל-בוך (1544). אין 1927 — 1,100 יידן. אדו & סוב-ער. עלטערע פארמען: אוישבורג, אויג-שבורג, אוי(ש)פורק, אוישבורק, אוישבורקא.

אויגע — די. מצ נב. טערמין אין סטאלי(ערע), גלע פאלטור.

אויגענעם — דזו אויגענעם — „אויסגעזען האט ער טאקע מגושם: הויך, ברייט אין אקסל, מיט א פאר גרויסע א. פרא, 'משוגעים, סא-מאביל, ביליקעס, רירעוודיקע מזלעך, ברע-געדיקע א, אויף די פלייצעס הנזלעך, קוו, רינג אין רינג.“

אויגעפל — דער. (מצ ווי אצ). דאס גאנצע אויג וואס געפינט זיך אין אויגנלאך (דער-מאנט אין פארעם אין אן עפל). אויך אויג-אפל —.

אוידיטאריע — די, ס. > איי > 1. זאל (גרעסערער צימער) פאר לעקציעס, קאנצערטן אע. א באקוועמע א. 2. עולם ביי א לעקציע, קאנצערט אע. א פארניטערעטערע א.

אוידיעניץ — די, זן. > איי > 2. דאס אויסהערן, דאס אויפגענומען ווערן מצד א הויכגעשטעלטער פערזאן צוליב א באשטימטן ענין. האבן אן א במש פרעזידענט, במש אימ-פערטאר אע.

אוידיעניץ — דער, ען. > איי > 2. אפא-ראט פאר שווער-הערנדיקע. דער א דערפירט קלאנגען צו די הער-נערון מיט דער הילף פון א גומי-פלאט, צוגעדריקט צום קינבאק אדער באהעפט מיט א האקל צו די איבערשטע ציין.

אוידיעניץ — די, ס. יאס צוהערן, יאס אויס-הארכן. פראפעסעאנט וואס א זינגער אדער מוזיקער גיט פאר א כאר-אדער ארקעס-טער-דיריגענט; פראפעסיר-וואס אן ארטיסט גיט פאר א טעאטער-דיריגענט, רעזשיסער.

אוידער — דער, ס. לאקל (וואלקאזויסק, ביא-ליסטאקער וואיע). הוידלעך. „דאס הארץ האט זיך געהויבן ארויף און אראפ ווי אן א. פ. שטייננאקס, סמז, 1960 VIII 3.

אוי זאבוי — [אוי חייחאווי] פארבינדונג > משלי, כג, 29: ילמי אוי למי אבוי. אוי און ווי, אך און ווי (במש אויסדריקן טיפן צער, פפן). מיט צוגאבן: ל י, ל ו, ל ו, ל ו, ל ו אא (לי, לוי, לעכא, לאציון = מיר, אים, דיר, אונדז. „א וי לי! — פלעגט זי אים מיט אנטויל ענטפערן, אר, זי לשון-קודשדיקע. „אז עס איז א וי צו אים, אז ער דארף זיין א קרעמער פון שוטטערשע צודאטן, חג, ישיבה.

אוי-וואס — אויסרופ-ווארט. דזו א(ו)ואס — „א ליאדע בחור, אן אונטערשלאג...א.י.י.י., שמ, יאסטעל סטאלאזיי.

אוי-וויי — [מיט אקצענטירן ביידע טראפן אויף פארשיידענע אופנים, אבער דער צווייטער טראף ווערט תמיד שטארקער אקצענטירט] אויסרופ-ווארט. Mhd: ouwé, ówé. שוין אין ס' ר' אנטל, 1534, ווערן פארשטימט: 'הוי (ישעיה, א, 4) — „אוי וויא'; 'אהה' (יחזקאל, ד, 14) — „אוי ווי"; 'ה'הו' (עמוס, ה, 16) — „אוי ווי, אויך: אוי-וויי. 1. כאראקטעריס-טישער און אפטרע אויסדרוק פון געפילן פון גרויסן הייטיק, צער, יאוש, פארלאנגקייט אדער מיטגעפיל. „א.י.י.י. אזוינס זאל גאר געשען.“ „א.י.י.י. אזא אומגליק (בראך, צרה אצוח)“.

אוי-וויי — מאמע, כחול דיר עפעס זאגן: כיהאב געטאן א פלענער...“ 2. „דא שריי ער דאש מן עש הורט גאר וער. אוי ווי לידר הוב ער אן צו יעהו. אוי ווי אין שלוף טראנק הון אן גיוואך, אוי ווי איך ווארט זי זיין הין וועק גילופן, בבאבוב, 356. 2. כאראקטעריס-טישער אויסרוף פון שרעק. „א.י.י.י. א שריפה (געשלעך, חיה רעה אצוח)“ [אין אוק ווב פון גרינטשענקא; אן אויסרוף פון שפאט איבער א דערשראקענעם יידן]. 3. אויסדרוק פון פארשיידענע געפילן, אזוי ווי א. „א.י.י.י. מאמעשי, כחול דיר עפעס זאגן: א שיינ יינגלעך האב איך ליב,“ 2. „א.י.י.י. רבקהניו, גיב זשע מיר דיין פיסקעניו,“ 2. שפאט: „א.י.י.י. — לאקשן דייי.

אוי-וויי — דער, ען. סוב פון אויסרופ-ווארט אוי-וויי — „רעסט זיך ארויס פון זיין הארץ אן אוי-וויי, און דער א.י.י.י. דרינגט אריין אין אונדזערע הערצער.“ „מיר הערן א.י.י.י. פון אלע זיטן.“ „אויפגעמען פלעג איך דעם הייטיק געשרי...פון...קדושים דעם לעצטן אוי-וויי, אל ו, יידיש.

אוי-וויי — מיט זיין, וועלן, מאדאלע ווערפן. צוון. אומפ. סאיזו, סאיזו געווען, סיוועט זיין אוי-וויי = אן אומגליק, צרה, הייטיק אע. — אוי-וויי, אויסרופ-ווארט. אוי-וויי איז (צו) מיר (דיר, אים, איר; אונדז, אפד, זיי). „א.י.י.י. מיר, סיגעמט אן עק, ממן טייער-לעבן פארט ארעק,“ 2.

אוי-וויי-איש — אד. נעגל. וואס האט דאס גע-פיל אדער די סיטואציע, וואס דריקט זיך אויס מיט אוי-וויי. איג קרעכצענישן. אן איער מצב. „דער הינט זיין לילל א.“

אוי-וויין — דער, ס. פאר: אוי-וויין. 1. ספעציעלער מין געשטעל, געפיט אין א הויז (שטוב), גע-מאכט פון לייב, ציגל אדער שטיינער, געניצט

אוי-וויין — דער, ען. 2. אפא-ראט פאר שווער-הערנדיקע. דער א דערפירט קלאנגען צו די הער-נערון מיט דער הילף פון א גומי-פלאט, צוגעדריקט צום קינבאק אדער באהעפט מיט א האקל צו די איבערשטע ציין.

אוידיעניץ — די, ס. יאס צוהערן, יאס אויס-הארכן. פראפעסעאנט וואס א זינגער אדער מוזיקער גיט פאר א כאר-אדער ארקעס-טער-דיריגענט; פראפעסיר-וואס אן ארטיסט גיט פאר א טעאטער-דיריגענט, רעזשיסער.

אוידיעניץ — דער, ס. לאקל (וואלקאזויסק, ביא-ליסטאקער וואיע). הוידלעך. „דאס הארץ האט זיך געהויבן ארויף און אראפ ווי אן א. פ. שטייננאקס, סמז, 1960 VIII 3.

אוידיעניץ — די, ס. יאס צוהערן, יאס אויס-הארכן. פראפעסעאנט וואס א זינגער אדער מוזיקער גיט פאר א כאר-אדער ארקעס-טער-דיריגענט; פראפעסיר-וואס אן ארטיסט גיט פאר א טעאטער-דיריגענט, רעזשיסער.

אוידער — דער, ס. לאקל (וואלקאזויסק, ביא-ליסטאקער וואיע). הוידלעך. „דאס הארץ האט זיך געהויבן ארויף און אראפ ווי אן א. פ. שטייננאקס, סמז, 1960 VIII 3.

צו ווארעמען דאס הויז, צו באקן, קאכן, טריי קענען. אַזנהייצן, אויסהייצן דעם א'; פֿאַר- מאַכן, פֿאַררוקן דעם א'. אַרבישטעלן אין א', אַרויסנעמען פֿון א'. זיך וואַרעמען ביים א'. שלאָפֿן, ליגן, נעכטיקן אויפֿן א'. אַרבעטלייגן האַלץ אין א', אַרויסנעמען קוילן, אַש פֿון א'. שטעלן טשאַלט אין א'. טיילן פֿון א': אויב טערן-אוייון, פּיזשישטאַק, קאַטוך; אונטערבוני; פּריפעטשיק; אינעווייניקסטער א' מיטן גע- וועל, ג'ימל'; אויפֿן-אוייון, פֿ(י)עקעליק; ווענט(לעך) פֿון א'; קוימען. ליימענער, ציגלנער, קאַפּליאַווער (קאַפּליאַווער) א'. אב, שמות דברים, 1542: „אובן — תנור". „איין שטיטל האַלץ מאַכט ניט וואַרעם דעם א'", שווי. „ענט- ליך בעל-בית...מיר איין קטן קעמירכין בויאן לאזין חוואר און איך קיין אובין אודיר שארין שטיין גיהאט האב", גה, 319. „אַ גינער א' אָדער גינע טעפּ וואָס זענען נאָך ניט אויסגע- זאָטן געוואָרן פֿאַר יום-טובֿ, טאָר מען דער- נען ניט קאָכן אָדער באַקן אום יום-טובֿ", 20, 1/74. „ביי דער זניט שטייט אַ גרויסער א', אויף צו קאָכן און באַקן, און אונטער דעם פּריפעטשיק איז דאָ אַן אַרט (אַ קאַטוך) פֿאַר עופֿות", ממוס, שלמה.

פֿשרן דעם א' = שטאַרק אויסברענען, דורכגלענען דעם א' אויף פּסח. גויאישער א' = אויוון פֿון אַ קריסטלעכן בעקער אָדער סתם פֿון אַ גיט-ייד. [ווינטער פֿלעגן שלאָפֿן אויפֿן א' אַלטע לייט, קראַנקע, קינדער, אַן אורח]. יליגן אויפֿן א' = קיין זאָך ניט טאָן, זיין פּויל. „גאָט שיקט ניט אַראָפּ פֿון אויבן אַז מען ליגט אויפֿן א'"; „ווער עס ליגט אויפֿן א' קריגט ניט קיין בייגל" [= אַז מען אַרבעט ניט, האָט מען ניט וואָס (זאָל מען אים ניט געבן) צו עסן]. שווי. הינטער-א' = שמאַלער שטוב צווישן וואַנט פֿון א' און וואַנט פֿון שטוב אָדער אַפּצוימונג פֿון קע- מעל. [אַרעמע קרובים זענען מען הינטערן א'", שווי. יער (זי) איז ניט פֿון הינטערן (אונטערן) א' = ניט קיין פֿאַרשטויסענער, אַזאָ וואָס קען אַפּענטפֿערן. יעדן (אַרויסקר) מען פֿון הינטערן א' = שטיל, תּמעוואַטע, שרעקעוודיק. ייני (פֿריש, נאָר וואָס) פֿון א'; ניגן וואַרעם (וועגן געבעקט, געקעכטס); אַקערשט פֿאַרענדיקט (וועגן אַרבעט). שוין גישט פֿון איין א' ברויט געגעסן = אַ סך דורכגעמאַכט אין לעבן, אויסגעווען אין אַ צאָל ערטער. „זי איז שוין גאַר, גאַר אַן אַלטע ערליט געווען און גישט פֿון איין א' ברויט געגעסן", פּראָ, בילדער און טקיצן. ימע דאַרף דעם א' איינזאַרפֿן (צעוואַרפֿן, צע- וואַלערן) = אויסדרוק וועגן אַ גאַסט וואָס קומט זעלטן, אומגעריכט [צעוואַרפֿן דעם א' און אים איבערבויען איז געווען אַ זעלטענע און וויכטיקע געשעעניש]. „אַ נס וואָס עס איז ווינטער, אַגיס וואָלט מען געדאַרפט צע- ברעכן (איינזאַרפֿן) דעם א'", אַ ביסל שפּאַסיק, ווי פֿריער. יקוש דעם א' (טענדלאָה, 376) [= קוש דעם בערן. פֿאַרלאַשענער א' = מענטש אָן פֿינער (אַן סעקסועלן באַגער). „דער בעל-הבית האָט נאָך פֿינער און די בעל- הביתטע איז אַ פֿי א'", באַש, אַ שפּיל פֿאַרן

טענול. יריד (פּאַליטיק) פֿון הינטערן א' = בטלנישע.

59: אויסגעבאַקן ווי אין א'; ברענען (גליי- ען, קאָכן זיך) ווי אין א', ווי אַן א'; גיסן ווי אויף אַן א' [גיסן אַ סך ווי אויפֿן א' אין באַד, עס זאָל ווערן מער פֿאַרע; אויך: אויב טערהעצן]. דיק (ברייט, גראַב, פֿעסט) ווי אַן א', און פֿון דעם: אַ ייד(ענע), אַ פּלה, אַ מחותן אַז ווי אַן א', און פֿון דעם אויך: „אַ נאָר — כאַטש דעם א' שפּאַרן" וואַרעם (הייס) ווי אויפֿן, ווי אין א'. אַ לעבן ווי אונטערן (הינ- טערן) א' = אין ענגשאַפֿט און אין ליבשאַפֿט (געזאָגט אַפֿט וועגן אַן אַרעם פֿאַרפֿאַלק); אַ לעבן ווי ביי גאָט אונטערן (הינטערן) א' = אַן זאָרג. צעלייגן זיך ווי אויפֿן א' = ברייט- לעך, מעשה בעל-הבית. ריין ווי אַן אויסגע- גליטער (געכשרטער) א'.

2. (גרויסער) אויפֿגעשטעלטער, אויפֿגעבויר- טער אַפּאַראַט צו גלענען, שמעלצן און טאָן אַנדערע אַרבעטן, ווען מען גייטיקט זיך אין שטאַרקער היץ. גיסא, שמעלצא, טיגלא. דאַמעא, שמיא. א' אין אַ הוטע, א' אין באַד אַ. 3. אַפּאַראַט צו קאָכן און באַקן; פּאַד(ע). אַיזערנער א', ענלישער א', גאַזא, עלעקטרישער א'.

4. גרויסער אויוון-עלעכער אַפּאַראַט וואָס נאַציס האָבן אויפֿגעשטעלט אין די אויסראַט- לאַגערן צו פֿאַרברענען די פֿאַרגאַזטע (אויך לעבעדיקע קראַנקע און שוואַכע), אַ קאַנדידאַט פֿאַרן א'. זיך ראַטעווען פֿון א'.

אוייון — אַדוו דזוו אויבן. — (זייער פֿאַר- שפּרייט) פּראָ, גאַליציע, פּאָד, אוקראַ, בעס. „אום שבת טאָר מן גישט בהאַלטן אין בעט גחאָנט אַפּילו וואַרמי מאַכלים, רק אַז עש זאָל פֿון אובין אויפֿן זיין, גישט אין גאַנצן צו געדעקט, שלחן ערוך, ח' ראשון [ושאַלקוועז? אַנהייב 19. יתן]. „סיאזי שוין זייניק אַ ביסל צום גייען געבליבן, מע דאַרף נאָר אַ צי טאָן פֿון א', ביים האַלדז, פּמ, ברידער. —ווי ביסטע? — אויוון אַפֿן אויוון, רייד, קאַלאַמיי. אויוון-אוייון אויוון-אויס — אַדוו. פֿון איין אויוון ארויס און אין אַנדערן אויוון אַרצן. נעגל לויט: וואַלד-אוייון וואַלד-אויס אַ. „דער שם-המפורש פֿאַכט מיט זינען מידע פֿליגלען/, דער שם-המפורש שלאַגט פֿון כוחות זיך אַרויס/, ער וואַגלט אום צווישן די מידע-אויס- ריגלען/ אַן איינגעשטויבעטער, א' און א' א'", הל, טרעפּלינקע.

אוייוונאָן — דזוו אויבנאָן. — דיאַלעקטיש, אַ אויוון, אַדוו.

אוייוונבלעך — די, פֿ. בלעך צו פֿאַרשטעלן די עפּענונג פֿון אויוון, ווען עפעס באַקט זיך אינעווייניק.

אוייוון-בעזעם — דער, ס' (ער). פּאַמעלע; לאַנגער בעזעם מיט צווינגעלעך וואָס האָבן אויף זיך נאָדלען אָדער בלעטער אויסצוקערן די אינעווייניקסטע פֿלאַך, דעם באַדעם פֿון אויוון, ריין מאַכן פֿון קוילן און אַש.

אוייוונבראַנד — דער, מ'צ נב. 1. גרויסע היץ פֿון אויוון. אַזא אַז מען קען ניט שלאָפֿן. 2. גרויס פֿינער אין אַ (קאַלכ-) אויוון. „לאַמיר שווערן ביי די מאַסן-קברים

פֿון טרעבליקע און מידע-אויס און ביי די פֿון לובלינער א'". ראַדאַשיצקי, ליד אין אומרו. 3. די, גרויסע בריה, „עס ברענט אונ- טער אירע הענט, זי איז אַן א'".

אוייוונברעטל — דאָס, עך. 1. ברעטל צו פֿאַרשטעלן דעם אינעווייניקסטן אויוון. „וועסט ניט פֿאַרשטעלן די וועלט מיט אַן א'". שווי. 2. ברייטע לאַפעטע צו זענען געבעקט, דער- עיקר מצה. 3. מצה וואָס ווערט חמצדיק, וועל נאָכן אויסוואַלערן און רעדלען האָט דער זעצער (שיבער) ניט באַוויזן ענוג גיך אַרצן צורוק אין אויוון (אַפּל, לעמבערג). „דער שיבער דער שלימול האָט שוין ווידער אַן א'".

אוייוונגאַפּל — דער, ען. גרויסער צווייצי- ניקער אָדער איינציניקער גאַפּל אַרצנצורוקן אָדער אַרויסצונעמען טעפּ פֿון אויוון. אויוונדעקל — דאָס, עך. דעקל פֿון מעטאַל אָדער האַלץ צו פֿאַרשטעלן דעם קוימען נאָכ- דעם ווי דער אויוון איז שוין אויסגעהייצט. אויוונדהייצער — דער, ס' וון יין, קע, ס'. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט הייצן אויוונס. דער שבת-גידי דער א'. „פֿאַר גויט איז גוט... אַן א', אַ רעדער-שמירער, אַ שוואַרצ-אַר, שט, אַלט-ניב כּתריבעוועק.

אוייוונדהייצערין — דאָס & די, ען. טואונג, באַשעפֿטיקונג פֿון אויוונדהייצער.

אוייוונזעצער — דער, ס'. 1. ווער עס שטעלט (אויף) אַן אויוון, מאַכט אַן אויוון פֿון ציגל (שיינער). 2. טעפּער (ווער עס זעצט אין אויוון ליימען עפּ).

אוייוונטיר(ל) — די (דאָס), ז' (ער). 1. אויוונבלעך וואָס פֿאַרמאַכט זיך און עפּנט זיך ווי אַ טיר. 2. זאַסלינקע; אויוונברעטל ב. 3. אויוונמאַכער — דער, ס' וון נב. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויפֿשטעלן אויוונס (גע- ווען אַנגענומען ווי אַ קאַפּפּליצירטע מלאכה, ווי אַ הויכע מדרגה פֿון מוליער).

אוייוון-פֿאַררוקער — דער, ס'. 1. מכשיר צו פֿאַרהאַלטן היץ אין אויוון (הן אויוונבלעך אַע, הן זאַסלינקע אַע). 2. ווער עס פֿאַר- נעמט זיך מיט פֿאַררוקן אין אויוון (געוויינט- לעך וועגן שטאַנגלן).

אוייוונפֿומטער — דער, מ'צ נב. אינעווייניק סטע ציגל פֿון אַן אויוון. פּווב.

אוייוונרער — די, פֿ. לר. חלל אין וואַנט פֿון אויוון, פֿון אַלע זינען מיט ציגל אָדער קאַכ- ליעס און מיט אַ טירל וואָס פֿאַרמאַכט זיך גוט, וואו מען שטעלט אַרצן מאַכלים אָדער וואַסער (עס זאָל בלייבן הייס). טרינקען שבתדיקע טיי פֿון א'.

אוייוונשטעלער — דער, ס' וון נב. דזוו אויוונמאַכער. —

אוייוונשטעלערין — דאָס & די, ען. טואונג, באַשעפֿטיקונג פֿון אויוונשטעלער.

אוייוון-שיסל — די, ען. אַרכ, מיי. Mhd: oven schüggel. לאַפעטע אַרצנצורוקן (אַרצנצו- שיסן) אין אָדער אַרויסצונעמען פֿון אויוון (געבעקט). מהר"ל, מנהגים, ו/א; „מרדות של חמץ שקורין אובין שושי"ל", [קאָס, יומן]; איסור והיתר, (פּראָג, תּקמ"ד) שער נח, סימן לד: „ומיהו כלי עץ שרודין בו את הפת שקורין בלא"א אויבין שושי"ל".

אוימונטע — אדי. רויטיצ. געמיטלעך, באקוועם; אנגענעם; היימלעך. אן א' דירה, אטמאספערע. אן אר ווינקל. „ס׳ז די ארבעטער-הינדלעך פון דער אר קאלאניע, ס׳ז די בערגרוקנס... האבן אויף דער זון זיך געשמאלצן, איבז גאדינער, צעמנט.

אויטא — די & דער, א׳ס. אויך: אויטע, פטמ. קירצונג פון אויטאמאביל. פארן מיט אן א׳. „פלען אויטאס אום, ציטערט אויף די ערד, בענקען מיר אויך דא נאך דעם וויסט פערד, אר. אויטא — > גר. פּרעפיקס פאר סובסטאַנטיוון, אדיקטיוון אדער ווערן. באַטײַט: אַליין, גוף, זיך אַליין, פון זיך אַליין.

ווען מע באַגעגנט ניט אַ וואַרט מיט אויטא, זוכן לויט דעם צווייטן טייל פון וואַרט, למשל אויטא-טראַנספּאָרטאַציע — טראַנספּאָרטאַציע.

אויטא-אינאָקולאַציע — די, א׳ס. > איי > איי > גר. פּאַטאָלאָגישער צושטאַנד ווען מיק-ראָבן טראָגן זיך אַריבער פון איין טייל קער-פער אויף אַ צווייטן; דאָס אויסשפּרייטן זיך פון אַ קראַנקייט פון איין קערפּער-טייל אויף אַ צווייטן.

אויטא-אינפּעקציע — די, א׳ס. > איי > גר. פּאַטאָלאָגישער צושטאַנד ווען דער קערפּער ווערט קרענקלעך אנגעשטעקט פון סובסטאַנץ צו וואָס שאַפן זיך אין אים גוף.

אויטא-אינאָקסיע, אויטא-אינ-טאַקסיע — די, א׳ס. פּראָצעס פון אַליין-פּאַרגיפּטונג דורך אויטאָטאַקסיע.

אויטאָבוס — דער, זײַ. (צב פון אויטאָמאָביל & אַמניבוס). גרויסער אויטאָמאָביל מיט אַ באַ-שטימטער צאַל זיך און שטיי-פלעצער וואָס דינט פאַר שטאַטישער קאָמוניקאַציע און ווי אַ פאַרקערמיטל פאַר ווייטע שטרעקעס. „דער א׳ האָט אַרויסגעשטויסן דעם טראַמווײ און קאָנקורירט מיט דער באַן.“

אויטאָביאָגראַפֿע — דער, זײַ. וון זײַ, א׳ס. ווער עס שרייבט זיין אייגענע באַגראַפֿיע.

אויטאָביאָגראַפֿיע — די, א׳ס. > איי > גר. באַשייבונג פֿונעם אייגענעם לעבן.

אויטאָביאָגראַפֿיש — אַדי. וואָס האָט אַ שפּיגל צו אַן אויטאָביאָגראַפֿיע, וואָס איז אין זשאַנער פֿון אַן אויטאָביאָגראַפֿיע.

אויטאָגראַמיע — די. מצ נב. > איי > גר. 1. (פּיזיאָלאָגיע) אַליין-באַפֿרוכפּערונג צו-נייפּפאַרונג פון צוויי קרובֿישע קעמערלעך אין אַרגאַניזם וואָס פֿירט צום אויפקום פון אַ דריט קעמערל. 2. (באַטאַניק) אַליין-באַ-שטייבונג. בליאונג וואָס ווערט פֿרוכטיק באַשטייבט פֿונעם אייגענעם שטאַם.

אויטאָגראַפֿיע — דער, זײַ. פאַרמעסט פון אויטאָמאָבילן אין געשווינדקייט פון פאַרן.

אויטאָגראַפֿיש — אַדי. (מעכאַניק) וואָס פאַר-בינדט זיך דורך צושמעלצונג איע פאַרשמעל-צונג — ווען צוויי טיילן פון דעם זעלביקן מעטאַל ווערן פאַרלייטעוועט דורך צונויפֿ-גליצען. „דאָס איז שוויסן האָט געמאַכט אַן די קונסט פֿון לייטן בלעז זאל ווערן אויס יחסין, יוהאַנ.“

אויטאָגענעזע (זים) — די (דער), מצ נב. > איי > גר. 2. דאָס וואָס קומט אויף ספּאַנטאַן אין דער נאַטור, וואָס פּראָדוצירט זיך פון זיך גוף. [ס׳איז בלויז אַ טעאָרעטישער באַגריף]. אויטאָגענעזיש — אַדי. וואָס האָט אַ שפּיגל צו אויטאָגענעזע, וואָס שטאַמט פֿונעם אייגענעם קערפּער.

אויטאָגראַפֿע — דער, זײַ. > איי > גר. אייגנ-האַנטיקע אונטערשריפט (געוויינטלעך פון אַ באַרימטער פּערזענלעכקייט) ביים געבן אַ מתנה אָדער עפעס צום אַנדערן. אַ בוך מיטן א׳ פון מחבר.

אויטאָגראַפֿיע — די, א׳ס. פּראָצעס פון אַריבערטראָגן, אַפּקאַפּירן אַ שריפט אָדער צייכענונג אויף פאַפּיר, מעטאַל פּרי אַרויסבאַקומען אַ צאַל קאָפּיעס. „פֿיש — אַדי. וואָס האָט אַ שפּיגל צו א׳.

אויטאָדאָפֿיע — דער, א׳ס. > פּאַרטוגעזיש׳ שפּאַ. יאַקט פון גלויבן. נאָמען וואָס די אינ-קוויזיציע האָט געגעבן דער פּאַמפּעזער קירכֿ-לעכער צערעמאָניע ביים פּראָקלאַמירן דעם פּסקדין פֿונעם ׳הייליקן טריבונאַל׳ (קלויסטער-געריכט) און בײַ דער עקזעקוציע פֿונעם פֿאַר-משפּטן אײפֿן שפּערהײפֿן. אײ-די-האָט אַינגעפֿירט דער גרויס-אינקוויזיטאָר טאַמאַס טאַרקוועמאַדאָ (1481). חוץ אין שפּאַניע, פּאַר-טוגאַל און אין זײַערע דרום-אַמעריקאַנער קאָ-לאָניעס, זײַנען אַקטן פון אײ-די-פּאַרגעקומען אויך אין פּראָנקרייך און איטאַליע. [אַינגע-פֿירט לכּתחילה (ווי די אינקוויזיציע בכלל) לגבי אַפּטריניקע פון דער קירך, זײַנען מיט דער צײַט דער גרעסטער רובֿ קרבנות געווען אַנוסיס און יידן וואָס האָבן זײַ געהאַלפֿן. אײ-די-פּ׳ס זײַנען טיילמאַל דורכגעפֿירט גע-וואָרן אויך אויף ייִדישע ספּרים, באַזונדערש דעם תּלמוד. איז ענדגילטיק אַפּגעשטאַלט געוואָרן אין שפּאַניע ערשט 1834.]

אויטאָדירעקט — דער (געניצט אויך ווי וון), זײַ. > איי > גר. אַליין-לערנער; ווער עס האָט זיך געלערנט, באַקומען קענטענישן אָן דער הילף פון לערערס. אַדי: ׳יש׳.

אויטאָדינאַמיש — אַדי. אַליין-וירקענדיק אָן דרויסנדיקע סטימולן.

אויטאָהאַרף — די, זײַ. מוזיקאַלישער אינ-סטרומענט ענלעך צו אַ האַרף.

אויטאָהיפּנאַז — דער, זײַ. אַליין-היפּנאָז; דאָס ווירקן דורך היפּנאָז אויף זיך אַליין; דאָס זיך אַליין פאַרהיפּנאַזטווייזן. „נאַטיש — אַדי. וואָס קומט דורך (מיט) אָדער האָט אַ שפּיגל צו אויטאָהיפּנאַז.“

אויטאָזשירע (ראָ) — די, א׳ס. 1. זשירע, גאַראַנטיע וואָס מע גיט אויף אַן אייגענעם וועקסל (צוזאַמען מיט אַ צווייטן זשיראַנט). 2. דוּו העליקאָפּטער, פֿר.

אויטאָטאָמיע — די. מצ נב. > איי > גר. אַליין-דיסעקציע, דאָס אַליין אַפּרייסן פון זיך אַן אַר; דאָס מאַכן זיך ספּאַנטאַן פֿאַר אַ בעל-מום (בײַ אַ טייל) בעל־יחיים פּרי צו ראַטעווען זיך פון אַ סכּנה.

אויטאָטאָקסין — דער, ען. > איי > גר. אַליין-גיפּט. גיפּטיקע סובסטאַנץ וואָס שאַפֿט זיך אין אַ לעבעדיקן אַרגאַניזם.

אויטאָטיפֿ — דער, זײַ. > איי > גר. 1. פּאַק-סימילע. 2. רעפּראָדוקציע געמאַכט דורך אויטאָטיפֿיע.

אויטאָטיפֿיע — די, א׳ס. אַליין-דרוק, פּאַטאַ-מעכאַנישער פּראָצעס פון רעפּראָדוקציע. „פֿיש — אַדי. וואָס האָט אַ שפּיגל צו אוי-טאָטיפֿיע.

אויטאָטראַפֿיזם — דער, מצ נב. > איי > גר. אייגנ-ריכטונג. אייגנשאַפֿט פון געוויקס אָדער טיילן פון געוויקס צו וואַקסן אין אַ באַ-שטימטער ריכטונג, דאָס שטענל — אויף אַרויף, די וואַרצלען — אויף אַראַפּ.

אויטאָטראַפֿיע — די. מצ נב. > איי > גר. אַליין-דערנערונג. פּענאַמען בײַ געוויקסן וואָס פאַרמאַגן כלאַראַפֿיל, זײַנען פּעאַיק אויף פּאַ-טאָסיטעז. אַדי: ׳פֿיש׳.

אויטאָטראַפֿין — אַדי (אַפֿט 201). > איי > גר. וואָס איז אַן לאַנד גוף אַינגעבוירן. אָן א׳ פּאַלק. אײַ געוויקסן — וואָס שטאַמען פון זעלביקן באַזן וואו זיי געפֿינען זיך. „...צווי-שן די אײַ פּאַמיליעס וואוהיין די יונגעלעכט פֿלעגן אַמאַל אַרײַנגיין פֿאַרברענגען, ט. אַלטמאַן.

אויטאָטאַליז — דער, זײַ. > איי > גר. אַליין-אויפֿלייזונג (באַכעמישער פּראָצעס אין קעמער-לעך פון בעל־יחיים און געוויקסן, ספּעצ נאָך דעם ווי זיי ווערן אַפּגעטיילט פון זײַער שטאַם אַרגאַניזם, ווי פֿלייש נאָך דער שחיטה, פֿרוכטן אַראַפּגענומענע פון בוים). אַדי — ׳לימיש׳.

אויטאָטאַליזין — דער, מצ נב. כעמישער פּראָ-צעס וואָס איז גורם אויטאַליז.

אויטאָטאַמאָב — דער, זײַ. דוּו אויטאָמאָביל. „דראַקסעס אַינלן, אויטאָמאָבן, אינדערמיט די רײַטע קאַטש׳, טעג.

אויטאָטאַמאָביל — דער, זײַ. > איי > גר. וואָגן וואָס זײַן באַוועגן-קראַפֿט קומט פון זײַן אייגענעם מאָטאָר. פּאַנצער-אַ — געשלאַ-סענער, מעטאַל-געדעקטער אײַ געניצט פֿאַר טראַנספּאָרט פון געלט, ווערט פֿולע חפּצים אָדער אין מלחמה. אַדי: ׳ליש׳.

אויטאָמאָביליסם — דער, זײַ. וון זײַ, קע, א׳ס. ווער עס פֿירט אָן אויטאָמאָביל.

אויטאָמאָבילעריי — די, דאָס. מצ נב. די אַרבעט ביים פּאַך פון מאַכן אָדער פאַריכטן אויטאָמאָבילן. „לערנען זײַ שלאָסערײַ, מאַשין-אַרבעט, אײַ, ד. פּינסקי, טח, 1957 או 21.

אויטאָמאָט — דער, זײַ. > איי > גר. 1. מעכאַנישער אַפּאַראַט וואָס פֿירט דורך (אַ) באַשטימטע אַרבעטן) אָן דער הילף פון מענטשלעכן אַרײַנמיש; מעכאַניזם וואָס לויט זײַן געבוי קען ער מאַכן אַ צאַל באַוועגונגען (אזוי ווי אַליין), ספּעצ אימיטירן אַ באַ-שטימטן סכּום באַוועגונגען פון אַ לעבעדיק באַשעפֿעניש. 2. ספּעציעלער סאָרט רעסטאַ-ראַן (אַם סטיל) וואו דאָס אַליין באַדינען זיך קומט פֿאַר מיט דער הילף פון אַ מע-כאַניזם, געלאָזט אין באַוועגונג דורך אַרײַב-וואַרפֿן מעבעות, קליינגעלט. 3. געווער וואָס שיסט מיט פאַרשטאַרקטער געשווינדקייט, אָן איבעריקער אַנשטרענגונג. אַ רעוואַלוער אָן אײַ אַ מאַשינביקס אָן אײַ אַאַ. 4. מענטש וואָס

איז גיט קאפא(בל) צו טראכטן זעלבשטענדיק אדער טוט עפעס אומבאטראכט, מעכאניש. **אויטאמאטיאן** — אד. וואס האט א שניכות צו אן אקציע פון אויטאמאט. **אויטאמאטיזם** — דער, ען. 1. צושטאנד אדער אייגנשאפט פון עפעס וואס איז אויטאמאטיש, מעכאניש. 2. אקט וואס האט גיט קיין צוגעוויקע סיבה. דזו רעפלקס. 3. געפיל, געדאנק, שפירונג וואס בליצט אויף ספאנטאן און א באשעפערלעכן דרויסנדיקן גורם. 4. טעאריע און חוץ דעם מענטשן האנדלען אלע בעלי-חיים בלויז ווי אויטאמאטן. **אויטאמאטיש** — אד. וואס האט א שניכות צו (איז ווי) אן אויטאמאט, אויטאמאטיזם. דער ארטיסט האט זיין ראָלע געשפילט א. א.ע טעלעפאן-סיסטעם. **אויטאמאטיזע** — די. מצ נב. סיסטעם אין דער גרויס-אינדוסטריע, גרויסע אונטערנעמונגען, באנקען אדגז וואס דערמעגלעכט רעדן-צירן צום מינימום מענטשלעכע ארבעטספראָפאצאָנען קאָמפּליצירטער (עלעקטראָנישער) אייבער-מאַשין(ען) וואָס רעגולירט אויטאמאטיש די אַרבעט פֿון אַנדערע מאַשיןען, רעכט אפּאַראַטן אדגז. ווערט באַטראַכט ווי די גרעסטע אינדוסטריעלע רעוואָלוציע אין מיטן 20. יו.

אויטאמאט'ם — אד. 1. וואס פירט זיך, ווערט פארואלט, רעגירט, לויט אליין-באשטימטע געזעצן (רעגולאציעס), און איז געגנט, פראווינץ, גרופע, אינסטיטוציע. 2. וואס איז גיט אונטער-געווארפן, וואס האט א זעלבשטענדיקן שטח פון טעטיקייט (און פולן קאנטראל מצד א העכערער אינסטאנץ), און איז אדמיניסטראציע, אינסטיטוציע, געוועלשאפט. א.ע קהילה. 3. אומאפהענגיק פון אן אַנדער זאך (טייל). יעדער פון די פיר טיילן זאל גיט ווערן צו א זעלבשטענדיק, שטג דערציילערט און ראמאניסטן.

אויטאמאטיזירונג — די, ען. פראצעס פון רעאליזירן די פרינציפן פון נאציאנאל-קולטורעלער אויטאנאמיע (געניצט אין אומאפגעניגקייט ליטע אין פערצאנד צווישן ביידע וועלט-מלחמות).

אויטאמאטיזם — דער, ען. 1. סכום רעכט איז די ראמען פון אן אויטאנאמיע. 2. שיטה באוועגונג צו קריגן און דורכצופירן אין לעבן וואסער גיט איז מין אויטאנאמיע. 3. אין אן אידן לעבן: טעאריע, באוועגונג און קאמף פאר נאציאנאל-קולטורעלער אויטאנאמיע אין פארעם פון א פערסאנעלער אויטאנאמיע אדער אין פארעם פון א קהילה-אויטאנאמיע. די בולטסטע שיטה פון א האט פארלאנגט אויטאנאמיע רעכט הן פארן קולטורעלן, הן פאר א געוויסן שטח פון סאציאל-עקאנאמישן לעבן. טעאָרעטיקער פֿון א שמוען דובנאָו (1860—1941) האָט אַנטוויקלט די אידעע פֿון אַ אין „בריה וועגן אלטן און ניעם יידנטום“ און אין אופן פֿירברענגען די געשיכטע פֿון יידישער אויטאנאמיע אין פֿאַרשיידענע גלות-קיבוצים. פֿאַרגראַם פֿון אַ ביי כּמעט אַלע יידישע פֿאַרטייען און ריכטונגען, די ברייט-סטע פֿאַרטייען דער פֿאַלקספֿאַרטיי (דובנאָוס און דערנאָך דער פֿאַרטיי פֿון פֿאַלקסיסטן) און ביי

די סיימיסטן (פֿאַרמולירט פֿון דר' ח. זשיט לאַווסקיין א.א.)

אויטאמאטיזם — אד. וואס איז פאר-בונדן מיט (באראקטעריסטיש פאר) מיינונגען פון אויטאנאמיסטן. אין קאמף מיט די סיימיסטן זינען די אַנדערע יידישע סאָציאַליסטישע פֿאַרטייען געוואָרן אַלץ מער א״י. י.

אויטאמאטיע — די, ס. > איי > גר. 'אייגן' געזעצלעכקייט, אליין-באשטימונג, אליין-פאר-וואלטונג. 1. פאליטיקסירטע רעכט פון א געגנט, פראווינץ, שטאט צו האבן אייגענע געזעצגעבנדיקע ארגאנען און דער ארענמישונג פון דער צענטראלער מאכט. דער ווערסאָלער טראַקטאַט (1919) האָט דער שטאַט דאַנציק צוגעטיילט אַ און זי געמאַכט פֿאַר אַ פֿרײַ שטאַט. 2. רעכט פֿון אַן אינסטיטוציע, קער-פערשאַפט אַליין צו באַשטימען אירע אינע-וויניקסטע פֿירונגען. אַ פֿון אַן אוניווערסי-טעט. 3. אין יידישער געשיכטע: רעכט פֿון יידן אין אַ שטאַט, לאַנד, קיבוץ אַליין אַנזער-פירן — אין געזעצלעך אַדער אַדמיניסטראַטיוו באַשטימטע גרענעצן — זייערן אינעווייניקסט לעבן און פֿאַרוואַלטן דורך אייגענער פֿאַרשטיי-ערשאַפט זייערע ענינים, הן קולטורעל-רעלי-גיעזע, הן לעבן-שטייגערע, הן צום טייל סאָציאַל-עקאָנאָמישע, קהל און ועד האַרצות זינען געווען טראַדיציאָנעלע אינסטיטוציעס פֿון יידישער א״י.

4. (פֿילאָסאָפֿיע) אייגענע, זעלבשטענדיקע געזעצגעבונג פֿון מענטשלעכן שכל. קאָנט האָט די אַ פֿון שכלדיקן חילן געמאַכט צום יסוד פֿון זיין עטיק, א. שטיינבערג, אַלגענ. ו. טעריטאָריעלע א״י — אַ פֿאַר אַ באַ-שטימטן טייל פֿון לאַנד, געגנט, פֿראַווינץ, למשל, פֿינלאַנד אין צאַרישן רוסלאַנד, טשע-כיע אין עסטרייך-אונגאַרן, פֿירעבידזשאַן און אַנדערע נאַציאָנאַלע טעריטאָריעס אין סאַוועטן-פֿאַרבאַנד. נאַציאָנאַל-קולטורעלע א״י — רעכט פֿון אַ מינאָריטעט אין אַ לאַנד צו האָבן אירע אייגענע קולטור-אינסטיטוציעס אויפֿן חשבון פֿון דער מלוכה מיט ספעציעלע רעכט פֿאַר אייגענע שולן, רעכט פֿון מיעוט-שפראַך א.ע. צווישן ביידע וועלט-מלחמות זינען געווען ברייטערע אַדער שמעלערע פֿאַר-מען פֿון אַ יידישער) אין די זעלבשטענדיק געוואָרענע מלוכות (מיט דערעיקר רעליגיע-זער קהילה אין פּוילן, נאַציאָנאַל-קולטורעלן כאַראַקטער אין לעטלאַנד, ברייטערע פֿאַרמען אין ליטע און עסטלאַנד. קורצע תקופה פֿון אַ אין אוקראַינע אין 1917. עקסטרע-טאַריעלע א״י — רעכט וואָס אַ רעגירונג רעזערווירט פֿאַר איר פֿאַרטערערשאַפט (אַמ-באַסאָדע) אין אויסלאַנד גיט צו זיין אונטער-געוואָרן די געזעצן פֿון דעם פֿרעמדן לאַנד. פֿערסאָנאַלע א״י — אַ אויפֿן סמך פֿון פֿערזענלעכער צוגעהערקייט צו אַ נאַציאָנאַלן מיעוט, אומאַפהענגיק פֿון וואוינאַרט אין דער מדינה. יידן האָבן געפֿאַדערט פֿאַר אַן אין די ראַמען פֿון יעדער מדינה באַוונדער.

אויטאמאטיזע — די, ס. > איי > ל. 1. דאס ספאנטאנע ארויסקומען פון אידיען(ען) אויפן זינען ווי א מין שעפן פון זיך גופא.

2. דאס משפיע זיין אויף זיך גופא, להיפך צו השפעה פון דער פּרעמד, הן הצד. 3. דאס איינרעדן זיך וואס וירקט אויפן געמיט (צום גוטן אדער צום שלעכטן). אד. — מילון.

אויטאמאטיזם — דער, זן. 1. דאס (בעטן) אפשטעלן אן אויטאמאטישן מיטצופארן. 2. דער וואס פארט דורך א. א טרעמפ, אן א. א היטשהיקער. ממשן זון און שגור פארן אפט פון האלאנד, וואו זיי שטודירן, קיין פראנקרייך און אַנדערע לענדער, — אַלץ דורך טרעמפ, א״י, היימיש, מײנונג 1960.

אויטאמאטראַדע — די, ס. > דעטש. בריי-טער געפלאַסטערטער וועג פֿאַר אויטאמאביל-פֿאַרקער, די שכנותדיקע יונגע אַ וועט מיט חווק דעם [אַלטן שילאַרן אַריבערלאַגן], י. יאַנאַסאַוויטש, אַ שטוב אין שטעטל.

אויטאמאטיזאציע, יציפאציע — די. מצ נב. > איי > ל. אליין-באפארטונג (פון מינערערכטיקייט, פון שפלות). פאפולער ווי דער נאמען פון יהודה-לייב פינסקערס שריפט (דעטש), אַנאַנים, בערלין 1882, וואו דער מחבר פֿרעגט אַפּ עמאַנספיאַציע דורך גלייכבאַרעכטיקונג ווי דעם ענטפֿער אויף דער יידישער פֿראַגע, און הייבט אַרויס די אַר-דייע) פֿון יידישער אַליין-באַפֿאַרטיאונג דורך אַן אייגענער טעריטאָריע.

אויטאמאטראַדע — דער, זן. פארטרעט וואס דער מאלער מאכט פון זיך גופא.

אויטאמאטיזם — די, ס. > איי > גר. (כירורגיע) דאס פארנייען (פארריכטן) א וואונד מיט געוועבן, גענומען פון פאציענטס קערפער. **אויטאמאפּסיע** — די, ס. > איי > גר. אַמטלע-כער אַקט פֿון פֿאַלמעסן אַ מת בדי פֿעסט-שטעלן די סיבות פֿון טויט.

אויטאמאטיזע — די. מצ נב. > איי > גר. 1. אליין-מורא, מורא פאר זיך גופא. פאטא-לאגישער צושטאנד פון מורא האבן צו בלעבן אליין. 2. שנאה צו זיך גופא.

אויטאמאטיזם — דער, זן. > איי > גר. יעדער מין געוויקס וואס גיט פון זיך ארויס זינע איי-גענע רעפּראָדוּקציען.

אויטאמאטיזע — די. מצ נב. > איי > גר. ליבשאפט צו זיך גופא; פאטאלאגישער צו-שטאנד פון איבערגעטריבענעם עגאויזם.

אויטאמאטיזאציע — דער, זן. > איי > גר. (כעמיע) פראדוקט וואס באקומט זיך ביי א כעמישער רעאקציע און וואס פאראגיי-כערט דעם פראצעס פון דער זעלביקער רעאקציע.

אויטאמאטיזאציע (ים) — דער, זן. > איי > גר. יציגייע רייניגונג, (פסיכיאטריע) מע-דיצינישע טעכניק צו דערמוטיקן דעם פא-ציענט צו באשריבן (אדער אילוסטרירן) דאס וואס עס דריקט אים.

אויטאמאטיזיש — אד. אליין-באוועגען-דיק, וואס האט די קראפט (איז ביכולת) זיך וויליק צו באוועגן.

אויטאמאטיזאציע — דער, זן. > איי > גר. אליין-שליסל, געקעט פון מאסיוון מעטאל, פֿעסט צוגעמאַכט (צוגעשלאָסן); געניצט צום סטעריליזירן, קאַכן; האַלט אויף וואַסער פֿון איבער 100° אין פֿליסיקן צושטאַנד.

אויך — קאניונקציע & *Mhd: ouch, öch*. וזו.

1. חניט אויף עפעס אדער עמעץ וואס קומט צו הי א צוגאב (אין גלליכער אדער ענליך כער מאס); דערצו נאך, חוצדעם וואס נאך...
 „א, דו וועסט קומען אהין“, „זי איז אַ שיינע און אַ קלוגע.“ „אַ קאַץ (פליג, קינד) קען אַ קאַליע מאַכן“, שו. 2. חניט אויף נאך אן אומשטאנד, איינגשאַפט, געשעעניש, וואס איז איינגולעך וויכטיקער ווי דאס פריער געזאגטע [דערביי ווערט אַ געשעעליש צום סוף זאָץ אָדער קומט מיט אַ באַזונדער שטאַרקער אינטאַנאַציע]. „וויבאַלד דער באַק האָט הערנער, שטינקט ער שוין אײַ,“ דער וואָס האָט אַ שר אין הימל, האָט אים אויף דער ערד אײַ,“ „אין די קטורת איז דאָ חלבנה אײַ,“ „אַז מע ציטרעט אַ וואָרעם, קרימט ער זיך אויך,“ „שבת רוט אַפּילו דער סמבטיון אײַ,“ „וואָס דאָס קינד זעט אין בויען, טוט עס דערנאָך אײַ,“ שו.

3. הייבט אַרויס אַז עס איז (דאַרף זיין) אויפן גלייכן, דעם זעלביקן אויפן. „איך האָב אַ איינגעשטעלט אין קאַן; מײַן נשמה איז אַ ניש קיין ראַז(ש)נקע; מײַן נשמה איז אַ ניש פֿון קלאַטשע; אײַך האָב אַ לעפֿל אין דער שיסל; אײַך האָב אַ צד אין טיש (אין דער שיסל, אין באַרשט); ער האָט אַ ראַשקע אין באַד נײַ אַלע אויסדרוקן זינען פֿאַדערונגען אָדער פֿעסטשטעלונגען פֿון גלייכ באַרעכטיקונג, גלייכווערטיקייטן.“ „ביי אַ מגפֿה איז אַ ציג אַ בהמה“, שו. 4. אַז עס קומט צו אַ ציה ווערט דער מיניערקער אויך אַ שוואַך. דזוו פֿרניער, אָבער מיט אַ ביישטעם פֿון פֿעסטקייט, זיכערקייט אָדער באַרימערע; אײַך בין אַ ניש קיין יתום (מלופֿסקינד, חדריינגל, נעכטן געבוירן גע- וואָרן אַ); אײַך בין אַ ניש פֿון אַ געביירן; אײַך האָט אַ אַזאַמע געווינט (גע- זייגט, געהאַדעוועט); מײַן נשמה איז אַ אונטערן באַרג סיני געשטאַנען; אײַך בין אַ פֿון אַברמה אַזינוס אייניקלעך (פֿון יעקב אַזינוס קינדער); ער איז אַ אַטאַנט אַ קינד. 4. חניט אַז עס איז ניש גלייך, אַז עס איז אַ פֿאַלשע פֿרעטעניע (מיט אַ באַזונ- דער שטאַרקער אינטאַנאַציע). אַ אַ מענטש (אַ גאַס, אַ באַשעפֿעניש, אַ בעל־מלאכה אַ). „אַ שנעידערק, און רוקט אַ די האַנט אין קהלשן קאַשיק אַרעני“, רייד. מיט ביטול און רחמנות: אַ (לעבעדיק) באַשעפֿעניש; וויל אַ פאַפּע (עסן, אַ חלק). „נשמת כל חי — מאַכט רשי; אַ גאַס באַשעפֿעניש (באַ- שעפֿעניש ביי גאַס)“. 5. אַזוו חניט אויף אַ ביטל אַ נידעריקערער מדרגה פֿון אַן אייגנשאַפט (אַן אַנווייז אויף נאָך אַן אייגנשאַפט, פֿרנג 13). „בערל איז טאַקע אַ גוטער, שמערל איז אַ גוטער.“ „וואָס ווילסטו? נו, איז זי אַ שיינע.“ צונויפֿרע- בונדן מיט אַ סוב: „אי מענטשן, אי אַוויפֿטווער.“ „אויב עס זענען פֿאַרן אַ און בויד־יידן...“ פֿר. געדאַנקטן און אַיידיען.

אויך מיר — פֿאַרזע. שוין גאַרניט קיי...; אויף אַ גאַר נידעריקער מדרגה (אויסדרוק פֿון

זיין מיינונג. חשוּבֿער מענטש. פּרץ איז אַן אַ, 2. מומחה, בר־סמכא אויף אַ באַשטימטן געביט. אַ אין קונסט פֿון רענסאַנס, אַ אין ליטעראַטור־קריטיק.

אויטאַריטעטישקייט — די (דאַס), זי. אייגנשאַפט פֿון זיין אויטאַריטעטיש. „אין וואָס זשע שטעקט די אויסטערלישע אַ פֿון דער באַראַטונג, ימ, יושפֿ XIX אַ 3.

אויטאַריטיע — די, זי. 2. אַ גר. רעגירונג (אַנפֿירונג) געשאַפֿן פֿון די בירגער (מיטבאַ- טייליקטע) גופֿא.

אויטאַריקע — די, זי. 2. אַ גר. אַליין אויסקומעניש. 1. אומאָפּהענגיקייט פֿון אַנ- דערע דורך באַגרענעצן אייגענע באַדערפֿענישן. 2. אומאָפּהענגיקייט פֿון אַ לאַנד, געגנט, דורך פֿאַרזאָרג אַלע עקאָנאָמישן באַדערפֿענישן מיט אייגענער פֿראַדוקציע.

אויטאַרייקע — דאָס, זי. רעכט פֿון מחבר, אויטאָר אויף זיין ווערק (צו קריגן שכר, פֿאַרזייען צו גיין אַע).

אויטאַרישאַפֿט — די, זי. אַרבעט, פֿונקציע, אויפֿטו פֿון אויטאָר, מחבר.

אויטיק — דער, זי. אַ אַיבערגעטריבענע אינוויכטיקייט; קרענקלעכער צושטאַנד פֿון וועלן זיין גאַנץ אָפּגעזונדערט, אַליין מיט די אייגענע מחשבות. *אויטיק* — דער, זי. אַזי: „יש... אַ פֿאַראַיין פֿון עקאָנאָמישן, מאַניסטן, אַקטי- וויסטן, אויטיסטן“, אַבא גאַרדיו. דאָס פֿרניע וואָרט, „בײַא סעפֿט 1959.

אויטיק — די. נעגל. סיסטעם פֿון טראַנספֿאַר- מירן זיך אַליין, דערהייבן זיך עטיש און סאָציאַל אין אַן אַבסאָלוט־פֿרייער געזעלשאַפט, לויט דער שיטה פֿון אַבא גאַרדיו. „דעם פֿלאַץ פֿון פֿרימיטיווער סאָציאַל־טעכניק...וועט פֿאַרנע- מען אַ, אויטאָטראַנספֿאַרמאַטיק“, אַבא גאַרדיו. דאָס פֿרניע וואָרט, „בײַא סעפֿט 1959.

אויטע — די, זי. 2. געוויינטלעך אין מצ. לר. *Lit: autas*. אַנטוועטן, טיכל אַרומציר- וויקלען פֿיס (אַנשטאַט אַ זאַק). אַ פּויער אין אויטעס און אין קלומפעס.

אויטענטזירן — טרו. זי. אויטענטזירט. > פֿר > 2. באַשטעטיקן, אַטעסטירן די עכטיקייט פֿון עפעס, אַ דאָקומענט, אַ געשעע- ניש. חוּד נענר, פֿירדאָ תקלד, פֿאַרשטימט: „אַ — גויס הפֿטיג מכן דאַרן הנד אונ' זאג“.

אויך: **אויטענטי(פֿ)צירן**.

אויטענטי(פֿ)קאַציע — די, זי. 1. אַקט פֿון אויטענטי(פֿ)צירן. 2. שריפֿטלעכע באַ- שטעטיקונג.

אויטענטיש — אַזי. 1. עכט, פֿאַרלאַזלעך, אין הסכּם מיט די פֿאַקטן. 2. אַריגינעל, ניש געפֿעלשט, ניש־געבויטן. „באַלד דערנאָך איז גע- גאַנגען פֿון האַנט אַן אַיער בריח פֿון באַראַן הירש“, פֿר.

אויטענטישקייט — די, זי. אייגנשאַפט אָדער מצב פֿון זיין אויטענטיש.

אויטענטיגע — די, זי. 2. פּויל. פֿאַטעראַלנד (געניצט אין פּד צווישן ביידע וועלט־מלחמות, אַפֿט איר, מיט חזק). „און פֿאַר וועמען? פֿאַר דער אַ? מיטשינס געזאָגט וואָסער אַ מיר ייִדן האָבן דאַס!“, טייטלבוים, אויפֿן שוועל, וואָרשע, 1933.

אויטאַקסידאַציע — די, זי. 2. אַ אַ אַ פֿר. (כעמיע) דאָס פֿאַרבינדן זיך פֿון אַן עלעמענט מיט זויערשטאף ביי גאַראַלער טעמפעראַ- טור.

אויטאַקראַט — דער, זי. וואָס אַ מעגלעך, קע, זי. 2. אַ אַ אַ גר. 1. אַליין־הערשער. (אַבסאָלוטער מאַנאַר, צאַר, אימפעראַטאָר). 2. ווער עס פֿירט אַ גרופּע אָדער געזעלשאַפֿט אינגאַנצן על דעת עצמו.

אויטאַקראַטיע — די, זי. 2. 1. מלוכה פֿאַרעם וואָס דערמעגלעכט דעם ראש פֿון דער רעגירונג צו פֿירן דאָס לאַנד על־פי אייגענעם ווילן און אַנזען. 2. רעגירונג אָדער לאַנד מיט אַזאַ רעזשים, אַזי: „טײַש“.

אויטאָר — דער, זי. וואָס אַ מעגלעך, זי, זי. 2. אַ אַ אַ אַ גר. 1. מחבר, שרייבער אָדער צונויפֿשטעלער פֿון אַ קינסטלעריש אָדער וויסנשאַפֿטלעך ווערק, אַ פֿון אַ ראַמאַן, פֿון אַ שטודיע, אַן אַנטאַלוגיע. 2. שאַפֿער, אויפֿטער; איניציאַטאָר. אַ פֿון אַן אידייע, פֿלאַן.

אויטאָריטאַציע — די, זי. 2. אַ אַ אַ אַ גר. 1. אַקט פֿון געבן אַ צווייטן פֿולמאַכט דורכ- צופֿירן אַ שליחות, ענין; כּוח־הרשאַה. 2. שרייבט וואָס באַרעכטיקט צו אַזאַ שליחות; כתב־הרשאַה. „מיט מײַנה פֿעדד דיא אַזיאַ געבן“, מאַרש, לשוֹן זחבֿ, תּצײד. 3. ספּע- ציעלע אַמטלעכע דערלויבעניש. „אַין טשערי- נאַוויץ ווערן 6,000 ייִדן באַפֿרייט פֿון דעפֿאַרי- טאַציע און באַקומען ספּעציאלע אַסי, דר יעקבֿ אונגער.

אויטאָריזירונג — די, זי. 2. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויטאָריזירן. 2. דזוו אוי- טאָריזאַציע.

אויטאָריזירן — טרו. זי. אויטאָריזירט. 1. געבן אַ צווייטן פֿולמאַכט עפעס צו טאָן, דורכצופֿירן. אַ דעם שותף צו פֿאַרקויפֿן. 2. אַפֿיציעל געבן אַ דערלויבעניש, „די אַמע- ריקאַנער רעגירונג האָט אויטאָריזירט מדינת ישראל צו פֿאַרקויפֿן אירע מדינה־אַביליגאַציעס אין אמעריקע.“

אויטאָריטאַטיבֿ, ריטאַרי — אַזי. 1. וואָס איז מיט אָדער האָט אַ שניכות צו (דעם כאַראַקטער פֿון) אויטאָריטעט. 2. וואָס דרינגט אַרויס פֿון מאַכט, דעה פֿון אַ יחיד, גרופּע, אַרגאַניזאַציע. 3. הערשעריש.

אויטאָריטאַרער רעזשים — דער, זי. רעגירונג־סיסטעם מיט שטאַרקער אויספֿיר- מאַכט אַן קאַנטראָל מצד אַ דעמאָקראַטיש- געקליבענער פֿאַלקס־פֿאַרשטייערשאַפֿט און מיט שטאַרק־באַגרענעצטע רעכט פֿאַרן יחיד.

אויטאָריטעט — די, זי. 2. אַ אַ אַ פֿר. 1. אַזען, חשיבֿות, אייבערקייט (על־פי אַנ- גענומענער טראַדיציע אָדער אויסערגעוויינט- לעכע פֿאַרדינסטן, אויפֿטוען). „בידי עלטרין איר אויטעטעט גימאַכט דאָ מאַן בני חורגי מהורר שמואל סגל האָט פֿאַר איין אבֿד [אַבֿ בית־דין] אויף גינומין תּוך עלושי“, גה. 313. „צווישן די קלאַסיקערס פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור איז פֿרץ בעיקר געווען אַ שריי- בער מיט אַ, אַזי: „טײַש“.

אויטאָריטעט — דער, זי. 1. ווער עס האָט דעה, השפּעה, דער וואָס מע רעכנט זיך מיט

לי מיצרי — פאר מין ביסל יידישקייט וואס טלעט נאך... ואוי לי מיוצרי — פארן פריץ וואס האט מיך באשאפן, פריץ, געדאנקט און אדייטן.

אוי לי שראיתוך בכך — אוי לי שערף

איסיכאָ בייקאָרן זאָ. > שבת, לב/ב. וויי איז צו מיר וואס איך האָב דיך געזען אין אַזאַ מצב! ווערט געניצט, ווען מע זעט אַ גאַנצן, אַ פֿרענדיג, אין זייער אַ שווערער לעבן־סיטואַציע און אין אַ פֿאַרמל אויסצו־דריקן מיטגעפיל.

אויילן — טרוה, אויל, געאוילט. $E: to \text{ oil}$ אײלן, אויסאײלן; באַשמירן מיט אַ פֿעטער פֿליסיקײט.

אוי לנו פי לא היתה פואת — אוי

לאָנו קי לוי הויסאָ קאָזויס] זאָ. > שמואל א, ד, 7. וויי איז צו אונז וויל אַזוינס איז נאָך גיט געשען (ניט פֿאַרגעקומען). ווערט געניצט, ווען מע הערט וועגן אַ גרויס אומ־גליק פֿאַרן ייִדישן פֿאַלק (גזירות, גירוש, פֿאַגראַם). [אין תנך גראַד אַן אויסדרוק פֿון האַפֿענונג אַז די שונאים וועלן עס זאָגן.]

אוילקייטיג — דער, מצ נב, גלאַנציקער

קייטיג, געדיכט צונויפֿגעוועבער שטאַף פֿון קינעזישן באַוויל, געוויינטלעך געבלעך, העל־ברוין [געניצט פֿאַר זומערדיקע מלבושים].

אוילקייטיגען — אַזי, וואָס איז געמאַכט

פֿון אויל־קייטיג. < „דער בעל־הבית האָט גע־טראָגן אינדערוואַכן אַן איענעם קאַפֿטן מיט מאַנטשעטערגע (פֿליסענע) סטראַקעס“, ארז, קמ, 1866, Ne 4.

אוי לעינים שכך רואות — אוי ליאיי

נאַיִם שעקאַך רויעס] זאָ. > פסקתא רבתי. < אוי לעינים... וויי איז צו די אויגן וואָס זעען עס (אַזוינס, אַזעלכעס)! אויסדרוק פֿון אויפֿרעגונג, צער אָדער פֿאַדויערונג בײַם זען, בײַ זען אַ געשלעג, אומגליקפֿאַל, פֿאַר־שועכונג פֿון אַ הייליקייט אא. „ — רבי, טרייבט זיי אַזעק פֿון דאָרט [וואו זיי פֿאַר־שוועכן אַ קבֿר] דען כּיִהעל אייגעם דעם קאַפֿ עפֿענען, ווי כּיבֿין אַ ייִד! — אַ לִי שִׁי רִי — האָט רִי איטשע אַ פֿאַרווייטיקטער געזאַגט“, פּראָ, פּוילישע וועלדער.

אוילקלאָט — די (דער), ם.ס. oilcloth

< E: oilcloth. > צעראַטע, וואַקסטון, לעדערטון.

אוי לרשע ואוי לשכנו — אוי לייראַשע

הייאוי לישיכניגן] זאָ. > סוכה, נו/ב. וויי איז צום רשע און וויי איז צו זען שכן (גע־ניצט ווי אַ שון). „מע וויל גישט זען אין זען שטח! דאָס איז דער אמתער אַ לִי וִי לִי“, פּראָ, יבֿשעת מגיפֿה.

אוי מה היה לנו — אוי מע האַיאַ לאַיגן

זאָ. קומט נאָך יעדער שורה אין דער קינה זיכור ה' מה היה לנו, אוי, וואָס צו (מיט) אונז איז געשען! אויסרוף פֿון יאוש, פֿון זייער ביטערן געמיט (געוויינטלעך ווי אַ רע־זולטאַט פֿון גזירות, אומגליקן, אַנשיקענישן אויף פֿלליישראַל).

אוי מי שמחיה עצמו בשם אל — אוי

מי שעמעכאַיע אַצמו ביישעם אײלן] זאָ. > סנהדרין, קו/א. וויי איז צו דעם וואָס טוט זיך אַן וואוילטאַג אין גאַסס נאַמען. ווערט

וויי איז צו דער הערשאַפֿט וואָס... — שינוי אין ב: וויי איז צו דער רבנות וואָס באַגראַבט אירע באַזיצערס (אויסדרוק אויפֿן טויט פֿון אַ רב וואָס איז געשטאַרבן יונג אָדער אין מיטלעל יאָרן).

אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו —

אוי לוי לעבאַייס שעהאַלע־פֿעס אויווערעס בעסויכוי] זאָ. > ברכות, מד/ב. וויי איז צו דעם בויך וואָס נערט זיך תמיד מיט רעטען [על־פי רש"י]. (געזאַגט מיט באַדויערן ווען אַן אַרעמאַן דאַרף כּסדר עסן די זעלביקע שפּיץ). „אוי לו... [אין טעקסט 'עוברת']... — שלעכט איז דער בויך וואָס ער איז פֿול מיט קרויט“, יודישער פֿאַרפֿט, וואַרשע 1881.

אוי לו לדור שאַבד מנהיגו — אוי לוי

ליידאַר שעהאַד מאַנהיגין] זאָ. > בבא בתרא, זא/א. וויי איז צום דור וואָס האָט פֿאַרלאָרן זען פֿירער. < אוי לה לספינה... [די ביידע זאַצן באַזען זיך אין גמרא אויפֿן טויט פֿון אַכרהם אַבֿינן].

אוי לו לדור שאַתה פרנסו — אוי לוי

ליידאַר שעהאַד פֿאַרניסין] זאָ. > ברכות, כח/א. וויי איז צו דעם דור וואָס דו ביסט זען פֿירער (געזאַגט מיט פֿעס, מיט ביטול צו אַ פֿרנס, ראַש־הקהל, רעדפֿירער אט). [פֿרנס: „וויי איז צו דעם דאַרף וואו מייקטע איז דער שופֿט“, אַז אַך און וויי אַז מייקטע איז אַ סטאַראַטע, שוה].

אוי לו לדור שישופט (ששפוט) את

שוֹפֿטין — אוי לוי ליידאַר שעהאַלע־פֿעס (שעהאַפֿט) עס שוויפֿטאַו (שאַפֿטאַו)] זאָ. בבא בתרא טו/ב; בראשית רבה, מב; אִיכה רבה, א, 1. וויי איז צו דעם דור וואָס משפֿט (האַט געמשפֿט) זענע שופֿטים [פֿאַר פֿאַלשן משפֿט, כאַפֿאַר, אַנדערע חסאים]. ווערט גע־ניצט גיט בלויז בנוגע ריכטערס, נאָר אויך געזעלשאַפֿטלעכע פֿירערס, מנהיגים, וואָס פֿאַר־זיגדיקן זיך קעגן געזעץ.

אוי לי אם אמר ואוי לי אם לא אמר

— אוי לי אם אוימאַר, וויאוי לי אם לוי אוימאַר] זאָ. > בבא בתרא, פט/ב. וויי איז צו מיר אויב איך וועל זאָגן, און וויי איז צו מיר אויב איך וועל נישט זאָגן (דעם אמת, דאָס וואָס איך מיין, דאָס וואָס איך האָב געזען אט). ווערט געניצט אין אַ שווערער סיטואַציע, ווען מע שטייט פֿאַר אַ מאַראַלישער דילעמע און ביידע ברירות קענען פֿירן צו גיט קיין גוטע רעזולטאַטן.

אוי לי מיוצרי ואוי לי מוצרי — אוי

לי מעייעצרי היאוי לי מעייעצין] זאָ. > ברכות, סא/א. וויי איז מיר פֿון מין באַשעפֿער און וויי איז מיר פֿון מין יצר (פֿאַגער, פֿאַרלאַנג). סיאזי מיר שלעכט אַזוי און אַזוי; אין ביידע געגלעכע פֿאַלן פֿון אַ בריה — וועל איך שלעכט אַפֿשנענדן [וועל: פֿאַלג איך מין פֿאַשעפֿער, דעם רבנו־של־עולם, זען תורה — ווערט דעדריקט מין באַגער; און פֿאַלג איך מין יצר - ה ר ע , קריג איך אַ שטראַף פֿון גאַט]. אַפֿט איבער־געדייט: אוי לי מוצרי ואוי לי מיוצרי. „דאָס קליינע בינטל [אַסימלאַטאַ] רישע ידעלעך...געקעכצט שטילערהייט: אוי

ביטול). אַי מִי אַ מענטש (אַ באַשעפֿעניש, אַ בן־אדם). אַי מִי אַ בעל־מלאכה (אַ קענער, אַ ווייסער). אַי מִי אַן עסק (אַ געשעפֿט, אַן עינין). אַי מִי אַ לַיט. אַי מִי אַ גאַנג. אַי מִי מענטשן אַזוּ. „צערעמאַניעס מיט אַ ייִדיש וועבל! אַי מִי לַיט“, ממוס, יודל. „...פֿונעם געמיינעם עולם: אַי מִי בהמות, הונגעריקע, דאַרע, אויס־געדייוערטע“, ממוס, ספֿר הבהמות. „וואָס איז טוינט גילדן? אינגאַנצן קיין רובל...אַי מִי געלטי“, אר, דער אוצר. [צונויפֿגעבונדן מיט אַ טוב: אַי־מִי־קלעזמער, אַי־מִי־אויסטוערס אא. „שיינע יידן, כּשרע יידן, מיטן־פֿולן־מיל־יידן, ברענענדיקע יידן, צעבראַכענע יידן, גיל־דענע־אַדער־יידן, גלאַטי־יידן, אַזוי־זיך־יידן און אויך־מיר־יידן“, ממוס, הינטשטפֿ.]

אויכעט — דזו אויך, ל. פֿטמ

פֿאַרשפּרייט ווי אין ליטעראַטור]. „אוי דאָך דער גנבֿ אַ וועזען“, פֿמ. „און אַ פֿנים, דאַרף איך אַפֿך זאָגן, איז בײַ אַפֿך אַ ייִדיש“, שע, פֿון צוויי וועלטן. „איז דאָס אַ אמת זעכער אַז קומען דעמאַלט וועט משיח“, פּראָ, ידער כּוס. „פֿאַר דין קעפל, פֿאַר דין פֿיסל, דאָ, אַ דאָ, זט, פֿאַנדרט. „ציגנער ווילן אַ לעבן אויף גאַטס וועלט“, א. מ. פֿוקס. „פֿרעגן — מעג מען דעם קייסער אַ“, שוה.

אוייל — דער (די), זן, ארכ. אט. 1. אייל, אב,

שמות דברים, פֿאַרשטעט: שמן — אויל. 2. יעדער מין פֿליסיקייט וואָס האַלט אין זיך פֿעטס הייסט אין אַם ייִדיש אויל [דאָס וואָרט אייל איז פֿאַקטיש פֿאַרגעסן געוואָרן. אַ אינגענערונגען אויך אין ליטעראַטור]. נאַפֿט, פּעטראַליום, קעראַסין.

אוי לאַזנים שכך שומעות — אוי ליאיד

נאַיִם שעקאַך שווימעס (שאַמעס)] זאָ. > מדרש תהלים, יז; פסקתא רבתי, פ' יהודה. וויי צו די אויערן וואָס הערן עס (אַזוינס, אַזעלכעס)! (אויסדרוק פֿון אויפֿרעגונג און פֿראַכטעס בײַם הערן שרעקלעכע רייד: פֿון גאַט־לעסטערונג, פֿפֿירה, אפיקורסות, אָדער קללות). — „אַ לִי שִׁי שִׁי — האָבן עטלעכע חסידים אַרויסגעשריגן — מע דאַרף אים עוקר מן השורש זען!“, אַפֿא, פּוילישע וועלדער.

אוי (לה) לאותה בושה — אוי (לאַ)

לייאויסע בוישען] זאָ. > בבא בתרא, עה/א (די צווייטע העלפֿט, דאַרטן: יואוי לה לאותה כלמה) [וויאוי לאַ לייאויסע קלימען]. וויי איז צו אַט דער שאַנד (און וויי איז צו אַט דעם בויזן). דער ערשטער טייל ווערט גע־ניצט אַליין אָדער ביידע טיילן אינאיינעם. „אַז אין אַזאַ מקום זאַל מען זיך...[שרעקן]... אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלמה“, קמ, 1866, Ne 21.

אוי לה לספינה שאַבד קברניטה —

אוי לאַ ליספֿינע שעהאַד קאַבאַרניטע (קוואַרניטאַ)] זאָ. > בבא בתרא, זא/ב. וויי איז צו דער שיף וואָס האָט פֿאַרלאָרן איר קאַפּיטאַן. [גענוגעמוענער טרויער־אויסדרוק בײַ הספדים אויפֿן טויט פֿון אַ רב, ראַש־הקהל, ייִדישן פֿירער].

אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה

— אוי לאַ לייראַבאַניעס שעמעקאַבערעס עס באַאַלע־האַ] זאָ. > פּסחים, פו/ב. (דאַרטן:

אָבער געניצט גיט אין דעם זינען, נאָר ווי:
 ווי איז צו דעם וואָס פּאַלעבט (זיך) אין גאַס
 נאַמען (אויסדרוק פֿון פּראָטעסט קעגן סטידישע
 רביים וואָס האָבן געטיילט קמיעות; דער
 ערשטער האָט געניצט עס אין דעם זינען — ר'
 יעקב בן צבי עמדין, יעב"ץ, אין זיין קאַמף
 קעגן ר' יונגן אייבעשיץ).

אויס — זעלבשטענדיק, (ווי אַ) זאַצוואָרט, אָדער
 אין פֿאַרבינדונג מיט זיין און ווערן.
 פֿאַרענדיקט, פֿאַרביי, מער גיטאָ, אַ קאַץ און
 אַ מויז — די מעשה איז א"י, קז. אַ פֿלעך
 קעלע אַרץ, אַ פֿלעקעלע אַרויס — די מעשה
 איז א"י, קז. "און דו ביסט א"י! — סוף פֿון אַ
 צאָל אויסצילענישן (—). "ווען ברכת אירוסין
 אויז איז דאָ גיבט מען דעם חתן צו טרינקן
 אונד דער פֿלה, מנהגים... דורך דאָ גאנץ יאר,
 ויגדיג, ש"ן (ווענעציע 1590), ע/ב. "דער
 אַלטער מגיד פֿליט חי זיין וועלט איז אויס",
 זר. ידער אַלטרע מגיד. "אין דער צייט, ווען
 א' איז דער ווינטער, נאָר זומער נאָך ווינט",
 אקף כף, חלום עליכם. אַ זינג און אַ זאָג —
 און א"י, אלמי. "ויערע קינדער אָבער וועלן
 זיך שוין צו דעם גיט פֿילן שולדיק...א"י",
 שטיגלער. ביזו א' = ביזן סוף.

אויס — געגאָציע פֿון דעם טוב וואָס קומט
 גליַך דערנאָך (מיט שטאַרקן אַקצענט אויף
 אויס). ווינט אַז עס איז בטל די אייגן
 שאַפֿט, דער מצב, דער כאַראַקטער, די באַצייאונג
 אַ. וואָס ווערט אויסגעריקט אין דעם טוב.
 א' מענטש — א' פֿרינד (חבר, גוטער-ברור
 דער). א' חתן (פֿלה, מחותנים). א' שירוך, א'
 סור, א' שותפות אַזוו. אַפֿט מיט אַ צווייטן
 טייל וואָס הייבט זיך אָן מיט: ווינטער, ווי
 דער, צוריק, א' פֿלה — ווידער מויד; די וועבל
 — צוריק מויד; א' חתן — צוריק בחור; א'
 יום-טובֿ — צוריק וואָך; א' געלט — צוריק
 קבצן; א' קינד — ווידער ממור (דה די על-
 טערן זענען שוין ווידער אין פעס אָדער אַ גיטע
 ווילדיקייט פֿון אַ קינד). א' מיינסטער — צו-
 ריק לערן-יינגל (ווען מע קאָלט דורך מיט
 אַן אַרבעט; ווען מע ווערט אַלט זעלבשטענדי-
 קער פֿאַרדינער). א' פֿעגל — צוריק מעגל
 [זוו אויס גביר — צוריק אַרעמאָן]. א' חתן
 — מעג ער (זאָל ער) ווערן דערשאַפֿט! [קללה
 אָדער אויסדרוק פֿון גללכגילטיקייט, ווען אַ
 חתן לאָזט אַפּ דעם שידוך]. גיטאָ קיין
 מזומנים — איז א' מחותנים" שו. אַ הונט
 אָן ציין איז א' הונט", שו. אַס איז גרינגער
 צו ווערן א' גוי ווי א' ייד" (אויך פֿאַרקערט).
 שו. "סע ווערט אַ ביסל גראַמער — אַהא!
 איז שוין ווידער א' ברודערשאַפֿט, א' ליב'
 שאַפֿט, ממוס, 'בישיבה של מטה', 'ירושלים
 איז אַצינד וויסט, חרובֿ, א' שטאַט, א' וועלט",
 ממוס, ווינטש. "וויבאַלד א' בלי-זיין, א' חילל,
 א' טאַרעראַם, איז דאָך א' שואה, א' קנאה,
 א' טערק, א' ענגלענדער, א' פֿאַנצויז, א'
 צינגער, א' ייד להבדיל", שע. ווען איך
 בין ראַטשילד". און לאָזט זיך אַראָפּ דער
 פֿאַרהאַנג — איז א' כישוף, א' לציים, א' מלא'
 כים", שע. בלאַנדזענדע שטערן. אַפֿט מיטן
 ווערב מאַכן. "עוד תקותי בי דיך פֿאַר
 א' רבי צו מאַכן, גור ניכט שמדן", וועלוול

זבאַרזשער, בריוו [פֿש וו]. אַ ייד דרייט און
 דרייט, קוים אויסגערייט...מאַכט מען אים
 פֿאַר א' דרייער", שע. 'איבער אַ היטל', ער.
 דער שר וואָס ווערט, וויל מאַכן א' ערד", צייט.
 מסטרוו. א' אינגעמאַכטס = אויך: אויס
 גליקן, אויס גוטע צייטן. א' בוידעם! =
 אַ סוף זאָל געמען צום פֿלאַנטער, צו די
 פֿאַנטאַזיעס. א' מחותן (נתטע, 'תנים) =
 (מע חיל) גיט האָבן קיין עסקים מיט עמעצן.
 א' סאַרווער, א' אויך: אויס מאַכער, קהלס
 פֿאַרזאָרגער. א' מיט דער קאַפּאַטע = אויך:
 געענדיקט אָן עסק, אַ סוף זאָל עס געמען.
 א' קאַפּעליש-מאַכער = אויך: אַראָפּ פֿון אַ
 העכערער סאַציאַלער מדרגה, אויס אויפֿטוער
 [וועגן איינעם וואָס באַנקראַטירט, פֿאַלט דורך
 ביי וועלן אַע].

אויס — פרעסן. אַרכ. מיו, פד [אין 20. יח:
 אַלע ווינגיקער אין ליטווע; אין אוקר זעלע-
 גער ווי פֿריער, אין לז נב]. ווערט פֿאַרביטן
 מיט פרעס פֿון. [Mhd: úg, oug]

1. ווינט אויף דעם אַר ט, פֿון וואָנעט
 עמעץ אָדער עפעס קומט. "זיין קענטש די
 לופֿן אויז דעם זאל", בבא-בב, 622. "אין
 גרוש קוואל האַשיר דער שוס אויש דער ערדן",
 אַלעגאָריע פֿון ר' מאיר ש"ץ, פֿירט 1694
 [פֿש וו]. "אונ ווען דער בעל-הבית אויש דער
 שול אהיים קומט...", לוט, 158. "די איבריג
 יהודים...זענין גען אוועק גלפֿין אויש דער
 מדינה", ש"י. "ארויסקומען א' דער מו'
 טערס טראַכט", מס. "וואַכנדיגן איז א' דעם
 קוימען גיט געגאַנגען קיין רויך", ממוס,
 ווינטש. אַ טוכלענע דומפיקייט שלאַנג...ווי
 א' אַ מקווה", אַש. וואַרשע. אַ הונט (און אַ
 שיכור, אַ נאָר, אַ וואָגן היי) גייט מען א'
 דעם וועג", שו. "גיין אויסן וועג = פד. אַוועק"
 גיין אין אַ זייט, אַפֿטרעטן פֿרי גיט צו שטערן
 דורכגיין.

2. דזוו ב, נאָר פֿיג. "אויש דעם פּוסק
 איז גיהערט דש דיא תורה היישט טוב", לוט,
 הקדמה. "אויז דען אויגן, אויז דען הערצן",
 בריוו פֿון ירושלים, 1566 [אַספּ, מקורות
 ומחקרים בתולדות ישראל, ז' 236]. "אויש
 דען אויגן, אויש דען הערצן", פֿראַג, 56.
 "א' די אויגן, אויסן האַרצן", שו. "א' די
 אויגן — טיפֿער אין האַרצן", פֿרץ. "שפּרינג'
 גען א' דער הויט = א' איבערלעפֿן באַגליסטע'
 רונג. "דער עולם ווערט משוגע, שפּרינגט א'
 דער הויט, הערנדיק די שיינע זאַכן פֿון חזן",
 ממוס; ב) שטאַרק איבערלעפֿן שווערע געפֿילן.
 פֿאַר כעס, פֿאַר צרות אַע שפּרינגען א' דער
 הויט. האַב איך דיווש מעשה אויזם [= אויס
 דעם] לשון הקודש אויף טייטש אויז שיריבן",
 גה, 279. "שפּריכערטע א' ש"ס", עיון.
 הקדמה. "דער רוח רעדט א' דיר", ממוס.
 3. ווינט אויף דעם אַפּשטאַם, דער סי ב ה
 פֿון עפעס. זאָגן עפעס א' בייזקייט. שוויגן א'
 מורא. טאָן א' ליבשאַפֿט. "וואו ביסטו געווען
 אַזוי שפּעט? — טוט דער טאַטע אַ פֿרעג א'
 נייגעריקייט", שע. אַפֿלאַדירן א' מצווה", אר.
 "זיין האַרץ איז אינגעשונרט געוואָרן אר.
 רחמנות", אַש. וואַרשע. "א' פֿרומקייט האַלט
 זי מיט אים קיין שלום גיט", בערג.

4. ווינט אויפֿן מאַטעריאַל, שטאַף, פֿון וואָס
 עפעס איז געמאַכט. אַ האַרץ איז גישט א'
 אַזיין", שו. "געקעסטלטע הויזן, געמאַכט א'
 אַ וועבערשע סחורה", אַש. אַנקל מאַדעס.
 יער מאַכט א' זיין מויל אַ כאַליעווע = דרייט
 מיט דער צונג אַהין און אַהער, בייט זיין
 וואַרט. 5. דזוו א, נאָר פֿיג. "א' קינדער
 ווערן ליט", שו [עטנודלגא, 559]. "א' קינדער
 ווערן ליט און א' ליט ווערן דראַבעס", שו.
 "עס ווערט א' אים אַ הויפֿן ביינער", ממוס.
 "א' מענטשן-אויגן מיניעט זיך אַ שטעג", סוצ.
 געהיימטשאַפֿט. "יאָס איז א' מיר (דיר, אים...)
 געוואָרן! — בייט באַווייערן אָדער חיווושן זיך
 ווי שטאַרק מע האָט זיך געביטן.

6. ווינט אויפֿן אַביעקט ביי אַ צאָל ווערן
 און אויסדרוקן. "האָט דער חכם א' אים זייער
 געלאַכט", נחב. "דער לערער מאַכט חוים
 אַפֿילו א' חלומות", פֿרץ. "און אַמאָל א' אויס
 אויך געלאַכט מיט גוטן", ממוס, ווינטש.
 "שוואַרץ גייט קיין מאָל גיט א' דער מאַדע",
 שו. [באַטייט אויך: סאיז שטענדיק דאָ טרויערן].
 7. אין פֿאַרשיידענע פֿאַלן מיטן ב: פֿון .
 "איך בין אויש דעם שלאָף אויף גיקומן",
 ישו"ת מהרשל, לובלין 1599 [חש ו].

אויס — קאָנווערב (פֿאַרבונדן אין אינפֿ און
 פֿאַר, באַוונדער און נאָכן שטאַם פֿון ווערב אין
 אימפ, איצ). גיט צו פֿאַרשיידענע ביי דעם שטאַם
 פֿון ווערב און אַפֿט אויך ביי דעם זעלבליקן ווערב
 מיט אַ צאָל בב. די אַפֿטסטע זינען: 1. אינ-
 גאַנצן, ביזן סוף, ביז צו דער מדרגה וואָס עס
 איז גייטיק דורכצופֿירן די טואונג, למשל:
 אויסבאַקן, אויסקאַכן, אויסוואַשן, אויסקליַפֿן
 אַזוו. 2. באַטייט אַז די טואונג גייט אַרי-
 בער אויף אַ צאָל אָדער אויף אַלע פֿון אַ גרופֿע,
 למשל: אויסכאַפֿן (אַ פֿאַר בייגל), אויסגנענען
 (אַלץ וואָס אין שטוב), אויסלייגן (די גאַנצע
 סחורה) אַזוו. 3. פֿאַרבייט און איז גללכ'
 ווערטיק מיט אַר וי ס (ספעצ אין אַרכ
 און אין פֿד). למשל: אויסברענגען (אַ געדאַנק),
 אויסאַטעמען (די לופֿט), אויסשטעלן (אַ פֿיג),
 אויססיסן (פֿון פֿלג) אַזוו. 4. ווינט אַז
 די טואונג הייבט זיך אָן אומגעריכט, מיטאַמאָל
 אָדער פֿלוצלינג, למשל: אויסשרייען, אויסדו-
 גערן, אויססיסן אַזוו. 5. מאַכט עס זאָל
 זיין (ווערן) דאָס וואָס ווערט אַנגעוויזן
 דורכן שטאַם, למשל: אויסוויסן (מאַכן ווינט),
 אויסבעטערן, אויסגללכן, אויסגרנזלען (די
 האַר) אַזוו. 6. ווינט אַז עס איז גיט מער,
 איז אַרויס פֿון אַ פֿריערדיקן צושטאַנד, למשל:
 אויסוואַרצלען, אויספֿירגערן, אויסקנייטשן (די
 אַלטע קנייטשן), אויסגרייען זיך אַזוו. 7. מיט
 ז י כ — באַטייט אַז אַ טואונג האָט זיך
 געצויגן אַ געוויסע צייט און הערט אויף,
 למשל: אויסוויינען זיך, אויסטענען זיך, אויס-
 זינגען זיך, אויסשריפֿן זיך (און גיט קענען
 מער שריפֿן). 8. ווינט אַז עס ווערט בעסער
 דורכן ניצן, למשל: אויסטאַגן (אַ פֿאַר שיד,
 זיי זאָלן גיט קוועטשן), אויסרייטן (אַ פֿערד),
 וואָס זאָל האַלטן אויף זיך דעם רייטער),
 אויסשריפֿן זיך (און שריפֿן בעסער ווי
 פֿריער) אַזוו. 9. (ענלעך צום ב, אָבער
 מיט אַן אַנדער קנייטש) ווינט אַז דער מאַטע'

ריאל ווערט אויסגעניצט, למשל: אויסברענען (דאס האַלץ), אויסניצען (דעם אַנגעגרייטן פֿאַך־דעם), אויסגיסן אין פֿיגורן (דעם גאַנצן וואַקס) אַזוו. 10. קען אינגאַנצן במשך דעם זינען פֿון ווערב לגבי זיין באַטיט און דעם קאַנווערב, למשל: אויסקומען — קומען, אויס־לייזן — לייזן, אויסגיין — גיין, אויסשטיין — שטיין אַזוו.

די אַנדערע בב זען אין די ווייטערדיקע ווערטער. אויס קען האָבן פֿאַרשידענע (און אויך היפּכדיקע בב אויך מיט דעם זעל־ביקן שטאַם פֿון ווערב. די פֿילבאַטיטיקייט נעמט זיך צום טייל פֿון גערמאַנישן אָפּשטאַם פֿון איין זעט, סלאַווישן (ба, ва, wy) פֿון דער צווייטער זעט, און פֿון אייגענער ווייטער־דיקער אַנטוויקלונג פֿון דער דריטער זעט.

אויס — צווייטער טייל פֿון אַ פֿאַרבינדונג מיט אַ סוב (מיט שטאַרקן אַקצענט אויף אויס). 1. דאָס וואָס קומט צום סוף, דאָס מיט וואָס עס ענדיקט זיך. וואַרט־אויס, טראַף־אויס, זאַץ־אויס. 2. אין פֿאַרבינדונג מיט באַגריפֿן פֿון ציט און אָרט. יאָראַנישן יאָראַויס = כּסדר אין פֿאַרלויף פֿון אַ צאַל יאָרן. אַזוי אויך: טאָגאָנישן טאָג־אויס, וואָך־אוישן וואָך־אויס אַ. אויך אין פֿאַרקערטן סדר: יאָראַויס יאָראַנישן אַזוו. וואַלד־אויס וואַלד־אוישן = כּסדר וואַלד, פֿון איין וואַלד אַרויס, אין אַ צווייטן וואַלד אַרײַן. אַזוי אויך: פֿעלד־אויס פֿעלד־אוישן אַ. 3. פרעפּ לענגראַויס <.

אויסאָפּאַנירן — טרוה. גיר אויס, אָבאַץ גירט. מאַכן פֿאַר אַבאַנענטן אַ גאַנצע גרופּע. סיגאַנצע שטעטל אין אויף דעם בלאַט.

אויסאַדערן — טרוה. אָדער אויס, געאַדערט. אַרויסנעמען אָדערן, באַפֿרייען פֿון אָדערן. אַ די לעבער פֿאַרן צעמאַלן.

אויסאַדרעסירן — טרוה. סיר אויס, אָדרעץ סירט. 1. אַנשריבן אַלע גייטיקע אָדרעסן. 2. ווענדן זיך מיט קורצע רעדעס צו פֿאַר־זאַמלונגען וועגן אַ באַשטימטן ענין. אַמ. דער פֿאַרשטייער פֿון דער צדיקה־פעדעראַציע וועט אַ פֿאַרזאַמלונגען פֿון די לאַנדסמאַן־שאַפֿטן.

אויסאַזוירן — [אַזווערן] טרוה. אַזויר אויס, געאַזוירט. אַנפֿילן מיט שלעכטן, שטיגקע־דיקן ריה, מיטן פיפקענען האָט מען אויס־געאַזוירט דאָס גאַנצע הויז, מיט זיך = (גראַב) אַרויסברענגען שלעכטע לופֿט.

אויסאַזיקען — טרוה. קע אויס, געאַזיקעט. אויסקרעכצן; דורך אויסרופֿן אוי־אוי אויס־דיקן געפֿילן. אַ דעם צער, די חרטה, בענק־שאַפֿט אע.

אויסאַזיקען זיך — אוטוו. < דפּוו. אויס־קרעכצן זיך; דורך אויסרופֿן אוי־אוי זיך גרינגער מאַכן סײַאַרץ.

אויסאַפּאַרען זיך — אוטוו. דע זיך אויס, זיך אָפּאַרעט. 20. אינגאַנצן זיך ספּאַרען מיט אַן אַרבעט (נאָך לענגערע באַמאָנוגען אָדער בב אַ פּאַמעלעכן אַוּאָן אַרבעטן). „ביי איך האָב זיך אויסאַפּאַרעט מיט דער קיך און מיט די קינדערלעך, זאַלן געוונט זיין, איז שוין געווען שפּעט אין אָונטן, רייד.

אויסאַקראַיאַניזירן זיך — אוטוו. זיך זיך אויס, זיך אָקראַיאַניזירט. איבערנעמען די אוקראַיאַנישע שפּראַך און קולטור [אין 20ער יאָרן פֿון 20. יח אין טאַוו אוקראַיאַנען]. זיך אויסאַקראַיאַניזירט ווי אַ געבוירענער פּויער, און דאָך פֿאַרבליבן אַ ייד.

אויסאַרטיילן — טרוה. טייל אויס, גע־אורטיילט. פֿאַרענדיקן אַרויסגעבן אורטיילן, פּסק־דינים איבער אַ צאַל געמשפּטע. אַי אַזאַנ־ציק באַשולדיקטע אין איין שעה ציט.

אויסאַטעם — דער, [געוויינטלעך ונגען]. אַקט פֿון אויסאַטעמען. דאָס וואָס ווערט אויס־געאַטעמט. „מיינע חושים זאַפּן גיריק אין זיך דעם א״, סמאָלאַזש, הייס און פֿרעמד.

אויסאַטעמונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסאַטעמען.

אויסאַטעמען — טרוה. אָטעם אויס, געאַ־טעמט. 1. אַרויסלאָזן לופֿט פֿון די לונגען און בב געוויקסן — זויערשטאָף. „מען אָטעמט אַזן זויערשטאָף, מען אָטעמט אויס קוילן־זויערשטאָף. „דער צעגליטער גייריאַרק האָט זיך געקילט, אויסגעאַטעמט אַ דער נאַכט אַרײַן אַ פּיכטע וואַרעמקייט, אָפּאַ יאָוּף דער על־טער, 2. אַרויסגעבן אַ ריה. „די בלומען האָבן אויסגעאַטעמט די עקזאַזישטע אַרַץ־מאַטן.״ אַ די נשמה = שטאַרבן.

אויסאַטעמען זיך — אוטוו. < דפּוו. שטאַרק און פֿרעטעמען מיט פֿרישער לופֿט; אַג־אַטעמען זיך. „איך באַד מיר אַ פֿינג מינוט, דאָן צוריק אין בעט אַרײַן. אַ ווי גוט דאָס איז זיך אַזוי אויסצואַטעמען מיט גאַנצן לעבן, נאָד.

אויסאַיבן — טרוה. איב אויס, געאַיבט. דעשמ. אויסוויקן, האָבן השפּעה אויף עמעצן. „ער האָט אויסגעאַיבט אַ גרויסן אַנפֿלוס אויף דער גאַנצער גרופּע.״ אַ אַ דרוק = דריקן, באַזוירקן.

אויסאַיירלונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסאַיירלען (זיך). „די יודי־שע אָסימילאַציע פּריידיקט נאָך אַלץ יודישע אַ...״ ווי אַ רפּואה צו אַנטיסעמיטיזם, יג. תּוּד.

אויסאַיירלען — טרוה. דל אויס, איירלען אויס; געאַיירלט. אויך: אַיירלערן. מאַכן פֿענער, צאַרטער, איידל, איידלער (אַג־דערע אָדער זיך); מאַכן מע זאַל קריגן שענערע מאַנירן, בעסערע מידות. „אַ דעם געשאַפֿן. „דאָס שטעטל נעמט פּאַוואַלינקע זיך אויסאַייר־לען, ראַפּי.״... בילדעט, איידלט אויס, עס שפּיטט און באַלעבט אַ וועלט מענטשן, ממוט, ווינטשפּ. מיט זיך. „צווישן איי־דעלע לעבט וועסטן זיך אויך אַמאָל א״, טע. **אויסאַיירלען זיך** — אוטוו. < דפּוו. באַ־קומען אַ מער איירלען אויסזען, ווערן מאַ־גער. „פֿון דער קראַנקייט האָט זי זיך אויסגע־איירלט.״

אויסאַייטערן — טרוה. טער אויס, געאַיי־טערט. אויסרייניקן אַ וואונד, אַ געשויר פֿון אייטער; מאַכן אַ די מאַטעריע, דער פֿלוס זאַל אינגאַנצן אַרויס. **אויסאַייטערן זיך** — אוטוו. < דפּוו. אויפ־הערן אַרויסצוגעבן מאַטעריע, פֿלוס. „די וואונד האָט זיך אויסגעאַייטערט און זיך פֿאַרהיילט.״

אויסאַיילן — טרוה. אייל אויס, געאַיילט. אַנשטמירן רעדער אָדער אַנדערע טיילן פֿון אַ מאַשין מיט אייל; אַייל אַ צאַל זאַכן אין אַ ריי. **אויסאַיינסן** — טרוה. איינס אויס, געאַיינסט. מאַכן פֿון אַ פֿילקייט אַן איינס; מאַכן פֿון אַ פֿילפֿאַכיקייט אָדער פֿון סותרדיקע עלעמענטן איין גאַנצקייט. „דער געדאַנק איינסט אויס די סתירות.״

אויסאַיינען זיך — קזוו. איין זיך אויס, זיך אַינען. 1. אייניקן זיך, מושווה ווערן, זיך אויסגלייכן. „עס איז אַזוי שווער אויסצו־געפֿינען דעם אמת, אָדער אַזוי שווער זיך אויסצואיינען מיט אים, זשיט. 2. ווערן איינס אין געדאַנק, אין רעיון, ווערן אויסגע־גלייכן. „די גשמה איינס זיך [מיט די באַזונדערע געדאַנקען] אויס, כּל־זמן זי גלייבט אין דער גאַנצער סיסטעם, זשיט.

אויסאַיינצעלען — טרוה. צל אויס, גע־איינצעלט. 1. אויספֿאַרקויפֿן לאַתּוּדים, איינ־ציקווייזן. „אַ אַלץ וואָס איז דאָ אויף די פּאַ־ליצעס, 2. מאַכן אַן איינס פֿון אַ גרופּע. אַ די מאַראַנצן אין דרײַ מינים. 3. אויס־טיילן פּעס פֿון אַ גרופּע. „וואָס איינצעלט איר מיר אויס?״

אויסאַייקען — טרוה. קע אויס, געאַייקעט. אויסקרעכצן; דורך אויסרופֿן אַי־אוי אויס־דיקן געפֿילן. אַ אַלע צרות; אַ התפעלות. **אויסאַייקען זיך** — אוטוו. < דפּוו. אויס־קרעכצן זיך; דורך אויסרופֿן אַי־אוי זיך גרינגער מאַכן סײַאַרץ.

אויסאַילוסטרירן — טרוה. ריר אויס, אַי־לוסטרירט. פֿאַרענדיקן אילוסטרירן; אינגאַנצן אויספּוּצן מיט געמעלן.

אויסאַימאַנירירט — אַדי, פּאַר אויסאַימאַ־גינירן <. „טויט פֿון די העלדן — אויב די אַיע פֿיגורן האָבן פֿאַרדינט אַזאַ נאַמען, סטרי־קאַווסקי, דער לויף קיין פּראַנאַלאַוו, וואַרשע 1955.

אויסאַימאַנירירן, מאַזשינירן — טרוה. גיניר, זשיניר אויס; אַימאַנירט, אַימאַ־זשינירט. אויסטראַכטן; שאַפֿן אין דער פֿאַר־שטעלונג; אויסגעשטאַלטיקן אין דמיון. אַי־געשטאַלטן, העלדן, געשעענישן.

אויסאַימאַריגירן — טרוה. גיר אויס, אַי־טריגירט. דורכפֿירן אינטריגעס צווישן אַ גאַנצן קרייז; שטאַרק פֿאַראַינטערעסירן.

אויסאַיקען — טרוה. קע אויס, געאַיקעט. מיט שוועריקייט אַרויסברענגען רייד, אויס־שטאַמעלען; אויסשלוקערצן. „איקע שוין אויס וואָס דו ווילסט מיר זאָגן.״

אויסאַיקען זיך — אוטוו. < דפּוו. 1. פֿאַר־ענדיקן שלוקערצן, אונטערהוּסן. 2. אַרויס־זאָגן זיך נאָך פֿאַרהאַלטענישן אָדער שווערי־קייטן.

אויסאַירן — איר אויס, געאַירט. 20. דזוו אויסוירן <.

אויסאַכטונג — די, ען. 1. פּראַצעס פֿון אויסאַכטן. 2. אומדרי־אַרק, דאָס גיט אַכטן מער. נעאַל. „דאָס פֿאַקרות, די אַ און אויס־געלאַסנקייט אין אַ פֿאַמיליע־לעבן...״, טמו. 1958 7.

אויסאַכטן — טרוה & אוטוו. אַכט אויס, גע־אַכט. 1. גוט אָפּהיטן ביזן סוף פֿון אַ באַ־

למעני זאל מיר אַ אַ תּפֿילים־זעקל, וועלנז
זבאַרזשער, בריוו, [פֿש וו], ...דאָס איבערקע
האַט שוין שמואליק אַליין אויסגעאַרבעט מיט
זיין אייגענעם געבענטשטן האַלדז, טוה יאַסע
לע טאַלאַווײ.

6. מאַדעלין, קלעפּן, פֿורעמען. מיט זײַ
נע געראַטענע הענט האָט ער אויסגעאַרבעט
אַ פֿיגור פֿון וואַקס. דאָס רעדן מיטן מויל
אַרבעט אויס ווי אַ קינסטלער אַ מאַלער די
געדאַנקען פֿונעם געשט אין איר קערפּערלעכער
געשטאַלט, ממוס, שלמה.

7. פֿאַרדינען, קריגן הכנסה פֿאַר אַרבעט.
זײ אַרבעט אויס 80 דאָלאַר אַ וואָך.

8. צואַרבעטן, אַרבעטן בלויז אַזוי פֿיל,
סײַזאַל זײַן אויפֿן פּערזענלעכן באַדאַרף (בײַ)
אונטערװאַקסנדיקע קינדער וואָס לעבן בײַ על־
טערן). זײ טאַכטער לערנט זיך, אַבער זײ גייט
אײַ (קאַנאַדע).

9. ברענגען צו אַ העכערער מדרגה, אַרױפֿ־
ברענגען, אַרױפֿאַרבעטן. גישקשה, ער וועט
נאָך אַ דאָס געשעפֿט.

10. פֿלאַנירן, אויסרעכענען. אַ אין גע־
דאַנק (אין קאַפּ) מיט אַלע פּרטים. אַ אַ נעמע
אויפֿן ווי דאָס טאָן.

11. פֿאַרשפּרייטן, פֿאַרקויפֿן, באַקאַנט
מאַכן. דעם אַרטיקל דאַרף מען אַ, דערווייל
איז ער גיט באַקאַנט.

אויסאַרבעטן זיך — אַוטו. ← דפֿו.

1. אויסמאַטערן זיך פֿון צו פֿיל אַרבעטן, צו
לאַנג האַרעווען. ער איז שוין אַ זיבעציקער
און ער האָט זיך שוין אויסגעאַרבעט, זיך אויס־
געשעפֿט. רײַד.

2. באַקומען זיך ווי אַ רעוולטאַט פֿון
אַרבעט, פֿון פּראַקטיק. דאָס איז בײַ איר
אַזאַ לשון... וואָס האָט נאָך אויסגעאַרבעט זיך
פֿון אייביקע עסקים און צו טאָן האָבן מיט
בעל־עגלות, ממוס, ווינטשט.

3. אַנטוויקלען זיך. אַ יחיד, אַ פּרט, ווערט
גײט געבוירן אַ פֿאַרטיקער אויף דער וועלט,
נאָר ביסלעכעווייז אַרבעט זיך פֿון אים אויס
אַ רעכטער מענטש, ממוס, שטורעמציט.

4. זיך פֿאַרפֿולקומען אין אַ פֿאַך; ווערן
אַ ספּעציאַליסט. אַזעלכע בריות אויף קאַר־
טאַפֿל עסן ווי שנידערינגען זענען איז
שווער אויף דער וועלט צו געפֿינען, זײ האָבן
דרינגען זיך אויסגעאַרבעט, באַקומען אַ ידעיה,
ממוס, שלמה. רפֿאל האָט געכאַפט דעם שניט,
זיך אויסגעאַרבעט אין גלופּסק. אַצינד האָט
ער שוין יאָ געפֿיל אין דעם האַנדל, ממוס,
ווינטשט. אַ זיך און ווערן אַ לײַט. איר: אַ

אויסאַרגומענטירן — טרוה. טיר אויס,

אַרגומענטירן. דערמיט, דורכגעווייזן זיך
מיט דער הילף פֿון ראיות; אויסשעפֿן אַלע
מעגלעכע ראיות. אַ דעם עינין פֿון אַלע זשטן.
אויסאַרדענען — טרוה. אַרדן (אַרדענען) אויס.
אַגעאַרדנט. אויססדרן, אַנזשטעלן עלפֿי אַ
געוויסער אַרדענונג.

אויס — אַרױם — צוגיפלענעצטע פרעפּ. ←

אויס, פרעפּ. דוּו פֿון — אַרױם. אַ נאַר
נאַרט מען אַפֿילו אויס דעם באַד אַרױם, שוה.
ראַטיחי זיך חײַ אַהירש אויס דיא הענט

2. פֿאַרענדיקן אַנקערן. גוט אַ די שיק, זי זאַל
זיך גיט רירן פֿון אַרט.

אויסאַסיגנירן — טרוה. גיר אויס, אַאַסיג־
גירט. אויסײַלן די גאַנצע סומע דורך אַלע־
קאַציעס.

אויסאַסרן — [אַסערן] טרוה. אַסר אויס,
אַגעאַסרט. אַרױפֿלייגן אַן איסור (רעלי־
גיעזן פֿאַרבאָט) אויף אַ גאַנצער ריי (געשעפֿטן,
זאַכן). דער רבֿ האָט אויסגעאַסרט אַלע יאַט־
קעס.

אויסאַפֿלאַדירן — טרוה. דיר אויס, אַאַפֿלאַ־
דירט. באַזאַרפֿן אַלעמען (אַלץ) מיט אַפֿלאַ־
דיסמענטן. דער באַגניסטערטער עולם האָט
אויסאַפֿלאַדירט אַלע אַקטיאָרן, רײַד.

אויסאַקערן — טרוה. אַקער אויס, אַגעאַקערט.
1. מיט אַן אַקער דורכגראַבן אַ פֿעלה, אַ
טשי. אַקערן ביזן סוף. 2. שטאַרק
דורכזוכן, דורכנישטערן. אַ די שטוב און גיט
געפֿינען די שליסלען. אַ אַלע ספֿרים און דעם
מאַמר גיט געפֿינען.

אויסאַראַנזשירן — טרוה. זשיר אויס,
אַאַראַנזשירט. אַלצדינג אַנאַרדענען, אויססדרן.
אויסאַרבעטן — דער, זי. זו. אַקט אַדער
פּראַצעס און רעוולטאַט פֿון אויסאַרבעטן. וואו־
לאָך, האַנטביכל פֿאַר לעדעראַ, 1922.

אויסאַרבעטונג — די, ען. 1. אויסגעאַר־
בעטער פּראַדוקט. אַ גוטע אַ וועט זיין גרינג
צו פֿאַרקויפֿן. 2. פּראַצעס פֿון אויסאַרבעטן
עפעס. די אַ איז זייער אַ קאַמפּליצירטע.

אויסאַרבעטן — אַוטו. ← דוּוו. אַרבעטן
אין אַ צאַל (פֿאַרשיידענע) ערטער. ער האָט
שוין אויסגעאַרבעט וואו ערגעץ אַ פֿאַבריק.

אויסאַרבעטן — טרוה. זעט אויס, אַגעאַר־
בעט. 1. מאַכן, פּראַדוצירן פֿון אַ רוישטאַף
אַ מאַטעריאַל אַדער פֿון מאַטעריאַל — זאַכן,
ענדגילטיקע פּראַדוקטן. פֿון פֿעל אַרבעט מען
אויס לעדער, און פֿון לעדער — הענטשקעס.

וואויל און לייאן האָט זיאַ אַנגעפּרעגט און מיט
אוראיינגע הענט האָט זיאַ עס אויף גרעט
אויס גיאַרביט, מט, משלי, לא, 13. אויס־
אַרבעטן אַ זאַק = אויסשטריקן אַ זאַק. אַ
אַ פֿעל = אַפּרייניקן, באַאַרבעטן אַ פֿעל. אַ
טײל זאַכן איז פֿאַרהאַנדן וואָס מע האָט מיט
זיי מי און טירחא, דהיינו פֿעל אַ, חה, 398.
סײַזוי מיר געפּרשט דאָס...פֿערדל וואָס האָט
מיר איבערגעלאָזט בירושה די פֿעל, און גאַז־
רילע האָט זי מיר אויסגעאַרבעט, ממוס.
צוריק אַהיים.

2. אויסטאַן, דערגרייכן דורך אַרבעט.
...און אלי אַרביט וואָס מינע הענט האָבן
אויס גיאַרביט און אין דער פּראַצע וואָס האָבן
פֿאַר האַרױט, מט, קהלת תקע"ט, ב, 11.
האַסטו מיך געזאַלט לאָזן אַרבעטן וואָלט איד
אויסגעאַרבעט גלפּך מיט אַלע, 2ט.

3. באַאַרבעטן. אַ קעכט וואָס זיין האַר
האַט אים געבאַטן צו טאָן...אויף דעם פֿעלה,
דהיינו צו אַ די ערד, חה, 18.

4. זיך מען, זיך משתדל זיין עפעס צו
קריגן. האָבן אידן גענומען אַ מיר אַ פּאַס, טע.
זידישע שרייבער.

5. אויסקינעלען, זייער גוט מאַכן. ער
האַט אויסגעאַרבעט אַ מלבוש אַ צאַקע. ער
האַט אויסגעאַרבעט ווי אַ מניסטער. בעט...

שטימטער צייט. אַכט אויס די גאַנצע נאַכט,
וועל דער שונא קען זיך אונטעררוקן אומגע־
זענערהייט; מע קען זיך אויף איר פֿאַר־
לאָזן, זי אַכט אויס אַלע קינדער. 2. אַפּגעבן
אַלעמען דעם געהעריקן פֿאַדו. ער אַכט אונדז
אויס און הינטער די אויגן פֿאַרעדט ער אונדז.

3. אויפֿנועמען אויף אַ יום־טובֿדיקן, פּאַראַדנעם
אויפֿן. ספּעצ: אַ חתן. אַ אַ חתן = אויך;
אים פֿירן צו דער כלה, וואו עס איז גרייט
פֿאַר אים אַן אַפֿיציעלער אויפֿנועם. אַז מ'האַט
אויסגעאַכט דעם חתן צו דער כלה אַדער אַז
סײַזוי געקומען אַזוי אַן אַנגעליגטער גאַסט,
פֿלעגט מען שבת צום טיש שטעלן משקה, ווען,
און זאָגן דערבײַ: מיט ליב אַיך מיט אַייער

גאַסט, האַרדעק, גיראַרק, טש"ט, 173/א.
אויסאַכלען — טרוה. אַכל אויס, אַגעאַכלט.
אויפֿפעסן אַלץ, אַ אַלץ, ביזן דעם.

אויסאַכען (זיך) — טרוה און אַוטו. אַכע
(זיך) אויס, (זיך) אַגעאַכעט. אויסקעכצן
(זיך), אויסזכֿעצן (זיך). ← אויסאויקען (זיך).

אויסאַמפּערן — טרוה. ער אויס, אַגעאַמ־
פּערט. עפעס אַרױסקריגן דורך קריגעריי,
דורך אַ סך טענות, דורך שפּאַרן זיך. אַ אַ
הנחלען.

אויסאַמפּערן זיך — אַוטו. ← דפֿו. אַרױס־
ברענגען טענות, קרײַדעס (וואָס מע טראַגט
אין זיך) דורך שפּאַרן זיך, קריגן זיך. אַ
זיך אויף זיך זעלביקע תנאים.

אויסאַנאַליזירן — טרוה. זיך אויס, אַאַנאַ־
ליזירט. דורכפֿאַרשן דורך און דורך; פֿאַר־
ענדיקן דורכפֿירן אַנאַליזן.

אויסאַנאַרער — דוּוו פֿונאַנדער. דטשמ. זײ
זענען זיך אַ געגאַנגען, אמד, מלכה והדסה,
וילנע 1869.

אויסאַנדערשן — טרוה. רש אויס, אַגעאַנ־
דערשט. 1. מאַכן אַיבערען עפעס) שטאַרק
אַנדערש; אינגאַנצן איבעראַנדערשן. ער איז
אַנזגעשפּאַרט און דו וועסט אים גישט אײַ.
2. ביסלעכעווייז מיט דער צייט בייטן.

אויסאַנדערשן זיך — אַוטו. ← דפֿו. זיך
בייטן, ווערן אַנדערש פֿון זיך. דו וועסט זיך
אויסאַנדערשן, אַפֿילו אויב דו וועסט עס גיט
וועלן.

אויסאַנטרעקן — טרוה. זעק אויס, אַאַנט־
דעקט. 1. פֿאַרענדיקן אַנטדעקן. שוין אַלץ
אויסאַנטרעקט, פֿאַר דיר איז גאַרנישט געבליבן
וואָס מחדש צו זיין, רײַד. 2. לאָזן וויסן
אַלץ. ער האָט אויסאַנטרעקט וואָס ער ווייסט.

אויסאַנטוויקלען — טרוה. קל אויס, אַאַנט־
וויקלט. גוט אַנטוויקלען, פֿאַרענדיקן אַנטוויק־
לען. די אינדוסטריע איז אַזוי אויסאַנט־
וויקלט אַז זי גייטיקט זיך גיט אין אויסלעג־
דישן קאַפּיטאַל.

אויסאַנזשינדן — טרוה. גנד אויס, אַאַנט־
צונדן. אַרױמכאַפּן מיט אַן אַנזשינדונג, פֿאַר־
שפּרייטן אַן אַנזשינדונג איבער אַ גאַנצן אַבֿר
(קערפּער). די קראַנקייט קען נאָך אַ דאָס
גאַנצע מויל.

אויסאַנקערן — טרוה. ער אויס, אַגעאַנ־
קערט. 1. אַרױסציעזן דעם אַנקער (היפּך פֿון
פֿאַראַנקערן). אַ די שיק און זיך לאָזן אין וועג
אַרײַן. פֿאַרלאָזן אַן אַרט; אויסוואַרצלען.

אויספאל(ע)כען — טרוו. כע אויס, גע-
באלכעט. פּאָד. אויסשטאַרצן (די אויגן).
אויספאלמוטשען — טרוו. 'מוטשע אויס,
~(גע)פאלעמוטשעט. 1. אויסדערציילן אי-
בעריקס. 2. אוועקפטרן אַ פּאַשטימע ציט
מיט פּוסטע רייז. אַ העלפּט פּון דער
ציט. 3. עפעס אַרויסקריגן דורך אַ סך רייז
(דורך צונעמען בשם צווייטן אומזיסט די
ציט).

אויספאלעקן זיך — אַוטוו. לעק זיך אויס,
זיך ~באלעקט. פּטמ. שטאַרק הונאה האָבן
פּון אַ צאַל מאַכלים. אַ זיך נאָך אַזאַ סעודה.
אויספאַמאַלן — טרוו. 'מאַל אויס, ~באַ-
מאַלט. פאַרמאַלן, עס זאַל ניט בליבן קיין
ליידיק אַרט. אַ אַלע ווענט; דאַס גאַנצע פּאַפּיר.
(קינדער'לשן).

אויספאַמבאַרדירן — טרוו. דיר אויס,
~באַמבאַרדירט. באַמבאַרדירן שטאַרק אַדער
אַ צאַל מאַל (ערטער). אַ אַלע גרויסע שטעט
פּונעם שונא.

אויספאַמבלען — טרוו. 'בל אויס, גע-
באַמבלט. אומקלאַר אַרויסזאָגן; אויספלאַפּ-
לען. 'ציגלנער זענען מכשפים! — האָט ברוך
אויסגעבאַמבלט פּון דער שיסל, אַפּאַ. אַליין.
אויספאַמבלען זיך — אַוטוו. אַרויס-
קומען מיט עפעס אַ רעזולטאַט נאָך פאַרצוי-
גענע שמועסן (פאַרהאַנדלונגען). איר. 'אפּשר
וועט דאָך זיך עפעס אַ נאָך אַלע געריידערענען
אַהין און אַהער.

אויספאַמנען זיך — אַוטוו. 'באַמי זיך אויס,
זיך ~באַמיט. זיך שטאַרק מטרית זיין. זיך
אַ און לסוף פּועלן.
אויספאַמעווען — 'מעווע אויס, ~געבאַמע-
וועט. אַמ. אַוטוו — אָנהייבן ווערן אַ 'באַמי,
זיך אַרומשלעפּן איבער דער וועלט גלאַט אַזוי,
אַן און היים אָן אַ באַשעפּטיגונג אַקווח —
דורכזוהנדערן ווי אַ 'באַמי. אַ דאַס גאַנצע
לאַנד פּון איסט ביז דער וויטער וועסט.

אויספאַמעווען זיך — אַוטוו. אַ דפּוו.
1. לעבן ווי אַ 'באַמי און אויפּהערן פּירן אַזאַ
אַרט לעבן. אַמ. 2. דוּו אויסבאַמקען זיך.
אויספאַמקען, ~באַמקען — טרוו. 'מקע
אויס, געבאַמקעט, באַמקעט. 1. אויס-
זינגען אין דער שטיל אַ ניגון. 2. אויסזאָגן,
דערציילן אַ סוד.

אויסבאַמקען, ~באַמקען זיך — אַוטוו.
אַ דפּוו. אונטערזינגען אַ לידל און אויפּהערן.
אויסבאַ(באַ)מקעניש — דאַס (די), 'זן. פּראַ-
צעט אַדער רעזולטאַט פּון אויסבאַמקען. 'זאַל
אינגאַנצן דאַס וואָרט ניט זיין אַדער דאַס זאַל
פאַרבייטן אָן אַנדער אַי, פּמ. פאַרבטיגיינענדיק.
אויסבאַנאַוולען — אַ אויסבאַ(נ)עוולעהן.

אויסבאַנדראָזשירן — טרוו. 'זשיר אויס,
~באַנדראָזשירט. באַנדראָזשירן פּון אַלע זיטן,
אַדער אַ גאַנצע גרופּע.
אויסבאַנען זיך — אַוטוו. 'נוץ זיך אויס,
זיך ~באַנוצט. שטאַרק אַלזיטיק באַנוצן זיך
מיט עפעס אַדער עמעצן. אַ זיך מיט אַלע
מיטלען.

אויסבאַנייט — אַדי. פאַר אויסבאַנייען <-
אויסבאַנייט — אַדי. פאַר אויסבאַנייען <-
אויסבאַנייען — טרוו. 'ניי אויס, ~באַנייט.

1. פאַרענדיקן באַנייען. 2. אויפנייען אַלע
בגדים וואָס מע דאַרף.
אויסבאַנייען — טרוו. באַניי אויס, ~באַ-
נייט. מאַכן ווי גני, אָפּפרישן, אויספוצן,
רעסטאַזירן. אַ אויף ניט צו דערקענען.
אויסבאַ(נ)עוולעהן — באַ(נ)אוולען טרוו.
באַ(נ)עוול אויס, ~באַ(נ)עוולט. פּטמ. שטאַרק
באַעוולען, פּון אַלע זיטן. אויך: ~באַ(נ)עוול-
לען.

אויסבאַנעמען זיך — אַוטוו. 'נעם זיך אויס,
זיך ~באַנומען. פּטמ. לר. באַרימען זיך, זיך
אַרויסשטעלן מיט אַ סך מעלות.
אויסבאַנען — טרוו. באַן אויס, ~געבאַנט.
דטשמ. מאַכן, דורכברעכן אַ וועג. 'דאַרף
מען אויסבאַנען אַ וועג וואָס פּירט דורך אַ
געדיכטן דזשאַנגל, טמז, 16 IV 1958.

אויסבאַסמאַרקען — טרוו. 'קע אויס,
~באַסמאַרקעט. שטאַרק פאַרברודיקן מיט
סמאַרק(ע) פּון נאָז. אויך מיט זיך.
אויסבאַפּונצן — טרוו. 'פּונץ אויס, ~באַפּונצט.
גוט אויסצירן; באַפּונצן אַ צאַל זאַכן, אַ גרופּע.
אַ די צימערן מיט גרינס.

אויסבאַפּאַלן — דער, 'זן. אַרויספּאַל פּון אַ
סך קונדן מיטאַמאַל אויף סחורה צום פאַר-
קויפּן. 'סיאיו געווען אַזאַ אַ אַז ער האָט
דעם וואָגן עפל פאַרקויפּט אין אַ פאַר שעה.
אויסבאַפּאַלן — אַוטוו. דריטפערזאָניק. באַ-
פּאַלט אויס, איז ~באַפּאַלן. באַשערט זיין.
'סיאיו מיר אַ דאַס אמתע פּעקל צרות'. טרוו
— [אויך מיט האַב אין פאַרגאַנגענער
ציט] אַרויספּאַלן, אָנפּאַלן פּון אַלע זיטן. 'פאַר
ניט דורכן וואַלד. באַנדיטן וועלן דיך אַי.

אויסבאַפּלאַנצן — טרוו. 'אַנץ אויס, ~באַ-
פּלאַנצט. אינגאַנצן פאַרפּלאַנצן אַ געוויסן
שטח. אַ דעם נאַקעטן באַרג.
אויסבאַפּלעקן — טרוו. 'קע אויס, ~באַ-
פּלעקט. באַדעקן מיט פּלעקן, עס זאַל ניט
בליבן קיין ריינער אַרט. אַ אַ קלייד, מע
זאַל ניט קענען אויסרייניקן.

אויסבאַפּערערן — טרוו. 'ער אויס, ~באַ-
פּערערט. פּון אַלע זיטן באַדעקן מיט פּעדערן.
'מע האָט די פאַרזינדיקטע באַשמירט מיט
סמאַלע און זיי אינגאַנצן אויסבאַפּערערט'.
אויסבאַפּעלן — טרוו. באַפּעל אויס, ~באַ-
פּוילן. פּטמ. דוּו באַפּעלן, נאָר עמפּאַטישער.

אויסבאַפּעלקערן — טרוו. 'ער אויס, ~באַ-
פּעלקערט. באַזעצן מיט אַינזאַמונערס, איני-
גאַנצן, אַ געוויסע צאַל געגנטן.

אויסבאַפּעסטיקן — טרוו. 'יק אויס, ~באַ-
פּעסטיקט. באַפּעסטיקן גוט, אַ צאַל פּונקטן.
אויסבאַפּרייען — טרוו. 'פּריי אויס, ~באַ-
פּרייט. באַפּרייען אינגאַנצן, אַ צאַל (מענטשן,
פּעלקער).

אויסבאַצאַלן — טרוו. 'צאַל אויס, ~באַ-
צאַלט. 1. באַצאַלן ביסלעכעניש, ביז איני-
גאַנצן. 'ער האָט טאַקע באַנקראַטירט, אָבער
שפּעטער האָט ער אויסבאַצאַלט אַלע קרעדי-
טאָרן, רייז. 2. אויסקויפּן זינד אַדער
טעותן. אַ פּפּל-פּפּלים פאַר דער נאַרישקייט.

אויסבאַצייכענען — טרוו. 'כן אויס, ~באַ-
צייכנט. מאַכן צייכנס אויף אַ גאַנצער גרופּע
זאַכן; בולט אויסצייכענען.

אויסבאַקומען — טרוו. 'קום אויס, ~באַ-
קומען. פּד. דוּו אַרויסבאַקומען.
אויסבאַקומען זיך — אַוטוו. דריטפערזאָ-
ניק. אַ דפּוו. זיך באַקומען ווי אַ רעזולטאַט.
'סיבאַקומט זיך אויס אַנדערש ווי מע ריכט
זיך'.

אויסבאַקלאַנגן — טרוו. 'אַג אויס, ~באַ-
קלאַנגט. באַקלאַנג אַ לענגערע ציט, אַ גרופּע.
'די זקנה האָט אַלעמען אויסבאַקלאַנגט און
אויסבאַווינט', רייז.

אויסבאַקלאַנגן זיך — אַוטוו. אַ דפּוו. אויס-
דערציילן פּלעלי צרות.

אויסבאַקליידן — טרוו. 'לייד אויס, ~באַ-
קליידט. געבן קליידונג אַ גרופּע. 'מיר וועלן
אַ אַלע יתומים פּון קאַפּ ביז די פּיס'. אויך
מיט זיך.

אויסבאַקן — טרוו. באַק אויס; ~געבאַקן,
~געבאַקט. 1. ענדיקן באַקן; אויסניצן די
גאַנצע מעל. אַ דאַס געבעקס. 'און די פּרוי
האַט דערפּון אויסגעבאַקט אומגעזייערט
ברויט', תי, שזואל אַי כח, 24. 2. באַקן
די נייטיקע, די פּולע ציט, דערבאַקן. באַקן
ביזן אַי. 3. מאַכן זייער טרוקן, אָפּברוינען.
אַ אויף דער זון. 4. אויסחאַרעמען. אַי אַ
ווייטיק אין געלעקן.

אויסבאַקן זיך — אַוטוו. אַ דפּוו. ווערן איני-
גאַנצן פאַרטיק דורך באַקן. וואָרטן ביז דאַס
ברויט וועט זיך אַי. 'זי דער לעקעך האָט זיך
גלאַט גוט אויסגעבאַקן, צי מע האָט אים גוט
אויסגעשלאַנגן', טע. קליינע מענטשעלעך.

אויסבאַקעווען — טרוו. 'עווע אויס, ~געבאַ-
קעוועט. (שניידערש) אויסגלייכן, אַרומגלייכן
טיילן פּון אַ מלבוש פּון אַלע זיטן, צורייכטן
אַז איין טייל זאַל ניט זיין לענגער אַדער קיר-
צער פּון אַ צווייטן.

אויסבאַקענען זיך, ~קאַנען זיך —
אַוטוו. באַקע(אַ)ן זיך אויס, זיך ~באַקע(אַ)נט.
פּטמ. זיך באַקענען גוט, גרינטלעך אַדער
מיט אַ גרופּע.

אויסבאַראַבאַנייען, ~באַראַבאַנעווען
— טרוו. 'נייע, 'נעווע אויס; ~באַראַבאַ-
נייעט, ~באַנעוועט. 1. אויסקלאַפּן אַ מעלאַך
דיע אויף אַ פּויק אַדער אַזוי ווי אויף אַ פּויק.
2. אויסזינגען אַ מעלאַדיע מיט אַ באַסאַווער
(האַפּערדיקער, הילכיקער, האַסטיקער) שטים.
3. רעדן (לייענען) דעקלאַמירנדיק. 4. הויך
אויף אַ קול אויסדערציילן.

אויסבאַראַבעווען — טרוו. 'בעווע אויס,
~באַראַבעוועט. אינגאַנצן אויסראַבירן, באַ-
רויבן אַ גרופּע. אַי אַ שטאַט מיט יידן.

אויסבאַראַטן זיך — אַוטוו. 'ראַט זיך אויס,
זיך ~באַראַטן(ן). פּטמ. זיך האַלטן אָן עצה
איינציקווייז, מיט אַ גאַנצער גרופּע. 'הוא נאָר
אַ פּריינד האַסטו זיך שוין אויסבאַראַטן מיט
אימ', רייז.

אויסבאַרבלען זיך — אַוטוו. 'בל זיך אויס,
זיך ~געבאַרבלט. 1. מיט מאַטערניש זיך
אַרויסדרייען פּון אַ ראַנגלעניש, נעץ, פּאַסטקע.
2. איינציקווייז זיך ראַנגלען מיט אַ גרופּע.
— אויסבאַרען זיך.

אויסבאַרג — דער, 'זן. אַקט פּון אויסבאַרגן.
אַן אַי אָן פּראַצענט, אָן אַ משכּוּן.

אויספארגן — טרוו. פארג אויס, ~געבארגט.

1. אויסלענען; קריגן צו ניצן אויף א געווי-
סער ציט א זאך; נעמען אויף אפגעגעבן. „איך
האב אויסגעפארגט בני אים פֿינף רובל, איך
וועל אים אָפּגעבן.“ „איין חילול השם חיו
מויכט דר פֿון קומן, בגון דו איינר וואָלט אויש
באָרגין אונז וואָלט ניט צאָלין“, תקת. „א' און
אַנזעצן...[וועט] אַלץ ניט קלעקן“, אַשכנז.
2. געבן עמעצן צו ניצן אויף א געוויסער
ציט א חפֿץ; געבן געלט אויף צוריקצוקריגן.
„איך האָב אים אויסגעפאָרגט פֿינף רובל, ער
האַט צוגעזאָגט אַוועקצוגעבן אין אַ וואָך
אַרום.“ א' אַ בוך. 3. פאָרגן (בני) אַ צאָל.
א' געלט (בני) אַלע באַקאַנטע. 4. נעמען ווי אַ
(פֿאַר)מוסטער, ווי אַ פֿראַטאַטיפּ; ווי אַ יסוד
פֿאַר אַ סיסטעם געדאַנקען. א' אַ גרונטגעדאַנק
בנימ רמב"ם, בני רינקן. „עס איז גאַר קיין
ספֿק ניט בני מיר אַז אַניסקי האָט אויסגע-
באָרגט זיין חנון בני פֿרעסע זינדיקן פֿון יאָן
פֿאַליש אויף דער קייט“, מוק. פֿרץ און דאָס
יודישע טעאַטער.

אויספאָרגער — דער, יס. וון יין, קע, יס.
ווער עס פאָרגט אויס (געוויינטלעך ווער עס
לעבט עפעס אַ צווייטן).

אויספאָרויבן — טרוו. רויבן אויס, ~באַ-
רויבט. אינגאַנצן פאָרויבן, פאָרויבן אַ גרופּע,
אַ קאָלעקטיוו.

אויספאָרירן — ד.ז. אַ אויספאָרען.

אויספאָרירן — אוטוו & אַקווו. רייזן אויס,
~פאָררײַזן. פֿטמ. זיין אין אַ סך אַדער דורכ-
פֿאַרן אַ צאָל לענדער. „א' וואו די וועלט האָט
נאָר אַן עק“.

אויספאָרייטן — טרוו. פאָרייטן אויס, ~באַ-
רייט. פֿטמ. אינגאַנצן צוגרייטן. „קום נאָר
צופֿאַרן, איך וועל אַלץ אין הויז א' פֿאַר דיר“.

אויספאָרוימען — טרוו. רײַם אויס, ~באַ-
ריימט. שטאַרק לויבן אומעטום, נאַכזאָגן
שבחים, עמעצנס שם זאָל גרויס ווערן אין אַ
צאָל קרייזן. מיט זיך = זיך מאַכן וויכטיק
און גרויס דורך פאָרימערענען; זיך אַרויס-
שטעלן. „זיי האָבן זיך געשעמט מודה זײַן...
נאָר אַ ינגל...האַט זיך געוואָלט אויספאָרימען
און זיך אַרויסגעכאַפט“, ייִש, איבז, זיי מגילה
פֿון פֿיפֿער.

אויספאָריקאָדירן — טרוו. דירן אויס,
~פאָריקאָדירט. פֿאַרשטעלן מיט פאָריקאָדן
אַ צאָל גאַסן, דורכגענג, דורכפֿאַרן.

אויספאָרען — טרוו. פאָרען אויס, ~באַ-
רעט. 1. פאָרען אַ גרופּע; פאָרען אַ לעני-
גערע ציט. „נו, מע האָט שוין אַלעמען אויס-
פאָרעדט, מע קען שוין גיין אַהיים“, רייד.
2. קלאָר און מיט פֿרטים אויסרעדן תנאים.
3. אַ סך אַנדערציילן.

אויספאָרעכענען — טרוו. יכן אויס, ~באַ-
רעכנט. פֿטמ. גרינטלעך פאָרעכענען. א' אַ
זאָך פֿון אַלע זעטן.

אויספאָרען — טרוו. רע אויס, ~געבאָרעט.
1. אויסנאָרן. א' פֿיסן אַלד אַ צענערל.
2. (זורן) סעקסועל אויסניצן.

אויספאָרען זיך — אוטוו. רע זיך אויס,
זיך ~געבאָרעט. 1. זיך ראַנגלען איינציק-
ווייז מיט אַ גרופּע. 2. זיך אַרויסדרײַען, זיך

אַרויסדראַפּען. א' זיך פֿון אַ צרה. „קוים איז
ער אַרײַן צו דיר דאָס ערשטע מאל אין זאַק
אַלס בעל-חַיבּ, האָט ער זיך שוין ניט גע-
קענט אויספאָרען“, יוִזף, 1886, № 28.

אויספאָרשטן — טרוו. שט אויס, ~גע-
פֿאַרשט. 1. אויסרייניקן, אויספּוּצן מיט אַ
פֿאַרשט — קליידער, האָר, מעבל, ווענט,
אַזוו. „...גוטע מאַשינען וואָס פאָרשטן אויס
דעם פּשתן פֿון אַלע מיני... פּסולת“, לדב.

אויספאָשאַפֿן — טרוו. אַפּן אויס, ~באַשאַפֿן.
באַשאַפֿן אַ סך, אַ גרויסע צאָל. „סאַראַ מאַדנע
ברואים! וואָס גאַט האָט אַלץ ניט אויספאַ-
שאַפֿן“

אויספאָשאַפֿן — טרוו. אַפּן אויס, ~באַשאַפֿן.
פֿאַרזאָרגן מיט שיק אַ גאַנצע גרופּע.

אויספאָשולדיקן — טרוו. דיק אויס, ~באַ-
שולדיקט. באַשולדיקן עמעצן אין אַ סך פֿאַר-
ברעכנס אָדער באַשולדיקן אַ גרופּע.

אויספאָשטאַטן — טרוו. טאַט אויס, ~באַ-
שטאַט. אַינזאַררענען; פּאַזאַרגן מיט אַלץ וואָס
איז נייטיק (קליידונג, עסנוואָרג, מכשירים,
כלים). „איך האָב אים אויספאַשאַט אַ וואָר-
שטאַט מיט אַלע מאָדערנע מאַשינען“, רייד.

אויספאָשטראַפֿן — טרוו. אַפּן אויס, ~באַ-
שטראַפֿט. צוטיילן שטראַפֿן יעדן מיטגליד פֿון
אַ גרופּע; באַשטראַפֿן עמעצן מיט פֿאַרשיידע-
נע שטראַפֿן.

אויספאָשיטן — טרוו. שיט אויס, ~באַשאַטן
(פֿ, ~באַשיט). גוט באַשיטן, איינציקווייזן
באַשיטן אַ באַשטימטע צאָל זאַכן. „אַלע
סטעזיקעס פֿון סאָד האָט מען אויספאַשאַטן
מיטן ריינסטן זאַמד“.

אויספאָשיינען — טרוו. באַשיינן אויס, ~באַ-
שיינט. פֿטמ. אַרײַנגעבן גלאַנץ און פֿראַכט,
מאַכן שטאַרק שיינען. „דעם חתנס פֿעטער
האַט אויספאַשיינט גאַנץ חתנס-צד“.

אויספאָשיצן — טרוו. שיץ אויס, ~באַשיצט.
שיצן און ראַטעווען פֿון אַ צאָל ספּנות אָדער
אַ צאָל מענטשן. „דער רבֿשׂע זאָל אונדז א'
פֿון אַלע אונדזערע שונאים“, אויך מיט זיך .

אויספאָשלאַגן — טרוו. לאַגן אויס, ~באַ-
שלאַגן. גוט באַשלאַגן; איינציקווייזן באַ-
שלאַגן אַ צאָל זאַכן. א' אַלע דעכער.

אויספאָשמירן — טרוו. יירן אויס, ~באַ-
שמירט. פֿאַרשמירן, עס זאָל קיין ריינער
אַרט ניט בליבן.

אויספאָשענקען — טרוו. ענקן אויס, ~באַ-
שאַנקען, ~באַשענקט. געבן אַ סך פֿאַרשיי-
דענע מתנות, „דו ביסט אויספאַשאַנקען גע-
וואָרן מיט פֿאַרשיידענע טאַלענטן“, רייד.

אויספאָשערן — טרוו. דריטפֿערזאַנקן. באַ-
שערט אויס, ~באַשערט. ענדגילטיק באַ-
שטימען דעם גורל. „דער אייבערשטער האָט עס
אויספאַשערט — קען מען זיך דען העלפֿן?“
„אויב עס איז מיר אַזוי אויספאַשערט...“

אויספאָשרייבן — טרוו. שרייבן אויס, ~באַ-
שרייבן. איבערגעבן (בעל־פה, בכתב) מיט אַלע
פֿרטים. „איך בעט דיר, באַשרייבן אויס אַלץ
וואָס מיט דיר האָט זיך געטראַפֿן“. מע קען
אונדזערע צרות גאַרניט אַ.

אויספֿרדחנען — [...פֿאַדכענען] טרוו. בדחן
אויס, ~געבדחנט. אַרויסברענגען פֿאַר אַן
עולם בדחנישע שטיק; לידלעך, גראַמען,
חכמהלעך.

אויספֿרדחנען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ניט קע-
נען מער זיין אַ בדחן; אַרויסגעבן און מער
ניט פֿאַרמאָגן בדחנישן מאַטעריאַל.

אויספֿרדקע(נע)ן — קעווען — [...פֿאַדקע-
(נע)ן] טרוו. פֿדקע(ווע)ן אויס, ~געבדקע-
(ווע)ן. 1. גרינטלעך באַקוקן איינגעווייזן פֿון
געקוילעטער בהמה צוליב כּשרות. 2. גוט
קאָנטראַלירן, אויסטאַפּן, זוכן פֿון אַלע זעטן;
גענוי פֿאַרשן. 3. אויסזוכן חמץ. „דש (חמץ)
דש מן ליגט זול הארט ברוט זיין... ווען ער
הוט אויש (גיבדקת) זאָ זול ער ענדיגן אווא:
כל חמירא, ספֿר מנהלים, אַמשת 1723.
4. אַרויסגעבענען. „די גנבים האָבן מיר גוט
אויסגעבדקעט און אַוועקגעגעבעט אַלדינג“, דאָס
קינד אין וואַלד. לעמבערג 1891.

אויספֿרדזשעמירן — טרוו. טירן אויס, ~בר-
דזשעמירט. 1. אויסקאָלקולירן, צונויפֿשטעלן
אַ בודזשעט. 2. אויסשטימען דעם בודזשעט
אַז די הוצאה זאָל ניט אייבערשטייטן די הכנסה.

אויספֿרדזשע(נע)ן — טרוו. דײַען אויס,
~געבדזשע(נע)ן, ד.ז. [אויספֿרדזשע(נע)ן] אין
זאַמעטן. אַרויסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון
שלאַפֿן; אויפֿוועקן און מאַכן זיך פּאַוועגן, מע
זאָל ווערן אינגאַנצן וואָך. „דו האָסט אויס-
בודזעט די קינדער און איצט וועלן זיי שוין
גיין פֿון צושטאַנד פֿון שלאַפֿן, אויסטשוכען זיך.
אויספֿרדזשע(ווע)ן — טרוו. בוטלע(ווע)ן אויס,
~געבוטלע(ווע)ן. צעגיסן (ווייזן, מעד אט)
אין בוטלעס, פֿלעשער. אויך: ~ביטלעווען.

אויספֿרדזשען — טרוו. יערן אויס, ~געבר-
שעטן. אַמ. 1. צעהאַקן פֿלייש; באַפֿרענען
פֿון ביינער. 2. צעבוטשערן; צעשניידן;
שטאַרק צעקלאַפּן. „שטאַרקע זינען באַפֿאַלן
און האָבן אים אויסגעבוטשערט, אַז מען האָט
געמוזט אים נעמען אין שפיטאַל אַרײַן“.

אויספֿרדזשע(ווע)ן זיך — אוטוו. ינע(ווע)
זיך אויס, זיך ~געבוטשע(ווע)ן. סל. זיך
אויסלעבן דורך ווילדער אויפֿפֿירונג, שלעגען
רײַ (און שטיל ווערן). זיך א' ווי נאַוואַבראַנצעס.

אויספֿרדזשען — טרוו. טען אויס, ~געבוטשעט.
אזער. אויסמישן מיט אַ לעפֿל, מיט אַן אַנדער
מכשיר אָדער דורך טרייסלען. א' די זויער-
מילך מיט דער סמעטענע.

אויספֿרדזשן — טרוו. בוירן אויס, ~געבוכט.
מאַכן אַ בויר, מאַכן אַרויסשטאַרצן, מאַכן
בולט, רעליעף.

אויספֿרדזשן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. 1. אויס-
קרימען זיך, ווערן קלעכדיק אַזוי ווי מיט אַ
בויר. „אונטער דער זון האָבן זיך די העלצער
אויסגעבוכט“. 2. ווערן טראַגעדיק (אומאיידל).

אויספֿרדזשען — טרוו. מל אויס, ~געבויר-
מלט. אַרײַנגעבן אייל אין מאַשין (ווילנע).

אויספֿרדזשען — טרוו. בוירן אויס, בויען אויס,
~געבוירט. 1. פֿאַרענדיקן בויען; אויפֿשטעלן
אַ בניין, אַ געביי. „אונז אַז וואוּל אז מן דאָן
(בית־המקדש) האָט אַן גיהויבן צו בויען אונז
האַבן ניט טאַרן אויז בויען...“, 10, 16/2.

— זיי אריבערשיקן אויפן קאפ פון א שונא.
 2. באפרייען זיך פון אן אינעווייניקסט דורי-
 קעניש דורך שרייען און זידלען. א' די צרות.
 א' די (אלע, בייען) חלומות = אַרויסברענגען
 וואָס שרעקט אָדער דריקט דורך (בייען) רייד,
 געשרייען. „בטלט צו אים גימפל אויס אלע זינע
 חלומות, מאַכט אים גליַך מיט דער בלאַטע“,
 ממוס. 3. אויסרייניקן. אויסבטלען חמץ.

אויסביאלען — טרוו. ביגל אויס, ~געביגלט.
 דטשמ. אויספרעסן, אויספלעקן (פאַרשפרייט
 אין די שפּעצער אין אַמ. א' אַ דרעס).

אויסביטן — טרוו. ביט אויס, ~געביטן (אויך:
 ~געביטן). פּר. אוקר. 1. דוּו אויסבאַטן.

2. אויסבעטן. „דאָש קעמל האָט וואלין הערנר
 אויס ביטן, האָט מן אים די אַרין אַפּ גשניטן“,
 עיו. 2/20. „דו זאָלט אַנגעמען דאָס געבעט
 פון די סליחות...מיר זאָלן מיט זיי צו זיך
 א' סליחה און מחילה און בפרה אויף אַלע
 אונדזערע בייע מעשים“, נייע שט תחינה,
 פיעטרקאוו, 1881. 3. אַנבאַטן, פאַרלייגן.

„ער וועט קיין שום אויס לייז געלט נישט אָן
 נעמן, ער וויל דיר גאָר נישט קיין שוחד אויס
 ביטן“, מט. משל. ו. 35. 4. אויסדריקן פאַר-
 לאַנג. באַגער, פאַרוועלעניש (געוויינטלעך מיט
 זיך). א' זיך אַ געשמאַקן ביסן. „א' זיך
 אַ שטיקל הערינג...זאָל אים פרוּוון איצטער
 אַנשמעקן אַ שטיקל הערינג, כאַטש אַ קעפל...
 וואָלט זי אים געענטפערט: אין אַ שלעכטער
 ציט זיך נאָך א'... און כאַטש מישטייגט גער
 זאָגט דאָס גאַנצע א'“, ווייס וו. ידער איבער-
 גאַנג. א' זיך דאָס טעלערל פון הימל.

5. פאַרוואַרן, אויסשטאַטן, פאַרשלייערן; צר-
 שטיין מע זאָל נעמען. א' אַ טאַכטער ווי זיך
 ערמילך (ווייערבר) = טאָן אַ געמיינעם שידוך.
 6. (מיט זיך) ברענגען אויף זיך, אַרויס-
 רופֿן אויף זיך. א' זיך צרות, אָן אַנשיקעניש.

„גאַנץ גענוי קען מען נאָך נישט וויסן וואָס זי
 ביט זיך אויס“, קמ. 1865, № 10. א' זיך אַ
 (דעם אמתן) גוט־יוסטוב = ברענגען דער-
 צו מע זאָל באַפאַלן מיט בייען רייד, לזולזים;
 זיך אַליין שולדיק אין אַ ביטער באַגעגעניש.
 איר.

אויסביטן זיך — אוסוו. ← דפּו. דוּו אויס-
 באַטן זיך ←.

אויסביטשעווען — טרוו. טשעווע אויס,
 ~געביטשעוועט. (בנשם שפילן אין גיס) אַרויס-
 שלאַגן מיט אַ רעסל (אָדער מיט אַ נוס) אַ נוס
 וואָס ליגט אין אַ גריבל. קובציק א' אַ נוס
 נאָך אַ נוס.

אויסבייגן — דער. זי. 1. אַקט פון אויס-
 בייגן. גיכער א'. 2. רעזולטאַט פון אויס-
 בייגן; בויגן וואָס שאַפט זיך, ווען אַ גליכע
 ליניע ווערט אויסגעקרוּמט. „איך זע מין
 לעבן הינט אין פּוּלן א' פון אַ קריזיס“, הל.
 3. דריי, קרומיקייט פון אַ וועג. „מע טאָר
 נישט פאַרן גיך אויף אַ וועג מיט אַ סך א'ן.“
 4. אויסגעבויגנקייט פון ערדפלאַך. „סאיז נישט
 קיין באַרג און נישט קיין א' פון אַ לאַנד, סאיז
 נאָר אַ שטייבל וואָס גאַטס פּינגער האָט פאַר-
 לאָרן“, הל. 5. גרייס פון אַ בויגן (געמאַסטן
 אין גראַדן). א' אַ פון 90°.

אויסבייגונג — די. ען. פּראַצעס אָדער רע-
 זולטאַט פון אויסבייגן.

לויבן, פּאָפּולער מאַכן; פּירן אַ קאַמפּאַניע
 לטובַת אַ קאַנדידאַט. אַמ. „די פּאַרטי האָט
 אויסגעבומט אירע קאַנדידאַטן.“

אויסבומען זיך — אוסוו. ← דפּו. אַמ.
 אויפּהערן זיך אַ בּוּם, ציט פון גרויסע פאַר-
 דינסטן. „געשעפט איז שטאַרק געשלאָגן,
 מיאוס! דער רעזעלעסטייט־בּוּם האָט זיך שוין
 אויסגעבומט“, הר. לייט.

אויסבונדן — דער, מצ זי. 1. רעזולטאַט פון
 אויסבונדן. 2. מוסטער, מאָדעל — געוויינ-
 טלעך אין געאַטייוון זיגען, אויסוואַרף. „ער
 איז אַן אויסבונד פון שלעכטס“. 3. אַרכ.
 ← דוּוו. „לקצר ער איזט איין רעכטער אויז
 בונט פון איין פּרוימן יהודי גיוועזן וויא זיין
 קאַטיר אונ' ברידר אַך גיוועזן זיין“, גה 69.

אויסבונדן — פּונט — אַד. אַרכ. אויסערגע-
 וויינטלעך. יחיד־מינודיק. „...אונ' דיא איך
 עצמי קען דאָש עש אויז בונטי פּרומי לזט
 זענין“, גה 126.

אויסבונטעווען — טרוו. טשעווע אויס, ~גע-
 בונטעוועט. אַנרעדן, אַפּהעצן צו בונטעווען.
 א' די אַרבעטער. מיט זיך — אוסוו. בונטע-
 ווען זיך און אויפּהערן.

אויסבוצקען, ~בוטשקען — טרוו. קע
 אויס, ~געבוצקעט, ~בוטשקעט. דערלאַנגען
 איינעם אַ סך קלעפּ, בוכצעס, בוצקעס; געבן
 קלעפּ אַ גרופּע. מיט זיך — קוּוו. 1. זיך
 ראַנגלען און אויפּהערן. 2. זיך צונויפֿ-
 שטייטן אין אַ וויכוח און קומען צו אַ רע-
 זולטאַט.

אויסבורבלען — טרוו. פּל אויס, ~געבור-
 בלט. לר, קורלאַנד. *Lit: burbléti*. אַרויס-
 ברענגען שטילע, קורצע ווערטער; עפעס זאָגן
 אַפּגעריסן, אומקלאַר. א' אַ פאַר ווערטער. א'
 דעם גאַנצן דאָווען אין צען מינוט. א' אונטער
 זיך.

אויסבורטשען — טרוו. טשע אויס, ~גע-
 בורטשעט. 1. אַרויסזאָגן עפעס אומקלאַר,
 שטיל, מיט הפּסקות. 2. זאָגן מיט אַן אומ-
 צופּריידענעם טאָן, ווי אָן ווילן. 3. אויפּדעקן
 אַ סוד בלאַיוועים. וואַלין.

אויסבורען — טרוו. רע אויס, ~געבורעט.
 העצן איינעם אַ לענגערע צייט; העצן אַ גרופּע.
אויסבוררן — [...בוירערן] טרוו. בורר
 אויס, ~געבוררט. דורכפּירן די אַרבעט פון
 אַן אַרביטער, ביי אַ צאָל ענינים, קאַנפּליקטן.

אויסברשעווען (זיך) — אוסוו. טשעווע (זיך)
 אויס, (זיך) ~געבושעוועט. שטורעמען און
 אויפּהערן. „דער פּראָדעם...בושעוועט זיך אויס
 אין קריג מיט פעלי־בתיים“, חג, ישיבֿה.

אויסבחורן — [...באָכערן] טרוו. בחור אויס,
 ~געבחורט. אויספּוצן ווי עס פּאַסט פאַר
 אַ בחור; דערמוטיקן מע זאָל זיך אויפּפירן ווי
 אַ בחור. מיט זיך. = זיך אויספּוצן; מאַכן
 אַן אַנשטעל פון מעשה בחור.

אויסבטלען — [...באַטלען] טרוו. בטל אויס,
 ~געבטלט. 1. מאַכן צו גישט, בטל מאַכן,
 אַנולירן. [שלעכטע חלומות האָט מען געוואַלט
 בטל מאַכן דורך אויסלייגן זיי צום גוטן, הטבַת
 חלום, אָדער דורך אַריבערשיקן זיי אויף די
 שונאָימס קעפּ. אויפֿן סמך פון שמואל ב, ג.
 29: יחלו על ראש יואב]. אויסבטלען חלומות

„חכמה האָט אויס גבויאט איר הויז, האַטסיך
 אירע זיבן זיילן אַפּ גטעטוט“, מט, משלי
 תקע"ד, ט. 1. „און [דער מלך] האָט אויס
 גבויעט פּאַלאַצן פון אירעט וועגן“, נחב.

2. אויפּשטעלן אַ סך בנינים. יידן האָבן אויס-
 געבויט פתום און רעמסס. „שלעפּט געבען
 ציגל און לייט...מיט בלוט און מיט שווייס,
 וואָס דערפון האָט מען שוין אויסגעבויט גאַנ-
 צע שטעט“, ממוס, קליאַטשע. 3. אויפּשטעלן,
 אַנזשטעלן. „רעדע נאַכט מוז מען אין דער
 גיך... צו די צוויי נאָך פיר בעטן“, אר, ידער
 קוש. 4. מאַכן גענויע פּלענער; אויספלאַך-
 נירן. אין דער מחשבה האָט ער אַלץ אויסגע-
 בויט. „א וועלט פון גליק און ליבע פּלעגסטו
 דעמאָלט זיך א'“, אר, מ'זיין צוריקקער אַהיים“.

5. אַנטוויקלען. א' אונדזער קולטור. א' די
 אינדוסטריע פון לאַנד.

אויסבויערן — דער, ס. ווער עס בויט
 אויס; דער וואָס זיין באַשעפּטיקונג איז אויס-
 צובויען לויט אַן אַפּמאַך.

אויסבויערן — טרוו. ער אויס, ~געבויערט.
 מאַכן זען עפּענונג אַ לאַך מיט אַ בויער; בוי-
 ערן אַ צאָל זאָכן. פּיג: א' אַ לאַך אין האַרץ.
אויסבויקערן — טרוו. ער אויס, ~געבויר-
 קערט. אויסבוכטשען, אויסבוצקען, אויס-
 קלאַפּן מיט די פּויסטן. „האַט ער אים גוט
 אויסגעבויקערט, געבוכצעט מיט די פּויסטן
 און אַראַפּגעכאַפט פון אים דאָס היטל“, אַש,
 גאַטמאַן און זון.

אויסבוכן — טרוו. בוך אויס, ~געבוכט.
 פאַרשרייבן אין ביכער אַלע בוכהאַלטערישע
 אַפּעראַציעס.

אויסבוכען — טרוו. יכע אויס, ~געבוכעט.
 1. אַרויספלאַצן, אַרויסשיסן מיט עפעס. א' אַ
 סוד. 2. שטאַרק אויסקלאַפּן, דערלאַנגען אַ
 סך קלעפּ. אויך אוסוו — א' מיט (אין) אַ
 געוויין.

אויסבוכצען, ~בוכקען — טרוו. יצע, קע
 אויס; ~געבוכצעט, ~בוכקעט. געבן איינעם
 אַ סך קלעפּ, בוכקעס, בוכצעס; געבן קלעפּ
 אַ גרופּע.

אויסבוכשטאַפּירן — טרוו. פּיר אויס,
 (גע)בוכשטאַפּירט. 1. זאָגן דעם אותיות
 באַשטאַנד פון וואָרט, אות נאָך אות. 2. ליי-
 ענען גאָר פּאַמעלעך נאָך די באַזונדערע
 אותיות.

אויסבולבע(נען) — יבע אויס, ~געבולבעט.
 אוסוו — אַרויסקומען אין בלעלעך. „דאָס קאָ-
 כעדיקע וואָסער האָט אויסגעבולבעט“. טרוו —
 1. אַרויסלאָזן בלעלעך פון (גאַנצן אַנגרייט)
 זייפּוואַסער. 2. דוּו אויסבאַלבען ←. 3. איר:
 אויסבולדן.

אויסבולטונג — [...בוילעטונג] די. ען.
 פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויסבולטן ←.
 „רייך מיט דער אויסבולטונג פון קאַנטראַסטן“,
 ברידער גאַרדיו, 1914.

אויסבולטן — [...בוילעטן] טרוו. בולט
 אויס, ~געבולט. מאַכן מער אַרויסשטאַרצן
 דיק, אַנזעעוויק, קלאַר, פּראַמינענט. „...און
 האָט מער געהאַלפּן א' איר שאַטן“, אַש.

אויסבומען — בום אויס, ~געבומט. אוסוו
 — אויסדונערן. טרוו — 1. שטאַרק אויס-

אויסבייגלען — טרוו. בייגל אויס, גע-
בייגלט. זאָקל (קאָלאַמיי). אויספרעסן מיט
אַ פרעסל, אויספלעטן.

אויסבייגן — טרוו. בייג אויס, געבויגן.
1. בייגן אין אַ זייט (אַרויף, אַראַפּ, רעכטס,
לינקס). „די מאַמע [קן] בייגט אויס דעם קאַפּ
צו דעם קינד, לעקט עס, לעקט, ממוט, ספּר
הבהמות. 2. מאַכן עס זאָל אויסזען ווי אַ
בויגן, מאַכן עפעס קרום. „זע, בייג ניט אויס
דעם טשוואַק. 3. מאַכן גליַך וואָס איז גע-
ווען קרום. אַ אַ קרומען טשוואַק. 4. מאַכן
פּאַלדן (שניידעריש).

אויסבייגן זיך — אַוטוו. אַ דפּוו. ווערן קרום
פּון זיך, אָן אַ זייטיקן פּוה. „דער רוקן בייגט
זיך אויס אויף דער עלטער. „...דאָס האַלץ
זאָל זיך נישט אַ, אויסדרייען, בער.

אויסבייערן זיך — אַוטוו. זער זיך אויס,
זיך געבייערעט. 1. אויסשריען זיך, אויס-
לאָזן דעם פּעס. אַ זיך אויף עמעצן. 2. אויפֿ-
הערן צו בייזערן זיך, אינשטילן זיך. „ער
האַט זיך אויסגעבייערעט און עס איז אים
ליכטער געוואָרן אויפֿן האַרצן. „...האַבן נאָר
געוואַרט, אַז ער זאָל זיך גוט אויסשריען און
זיך גוט אַ, ייט, טאָג, 1958 II 8.

אויסבייטן — דער, זי. 1. אַקס פּון געבן
איין זאָך און קריגן דערפֿאַר אַן אַנדער זאָך.
אַ פּון סחורה. גיכער אַ. 2. רעזולטאַט פּון
חילוץ, פּון אויסבייטן. אַ לוינקער אַ.
3. דאָס טיילן זיך מיט געדאַנקען, אידייען,
פּלענער. „אין אונזער קריז איז אַלעמאַל אַ
לעבעדיקער אַ. „געדאַנקען; מיינונגען; אַ.
4. וואַלוטע, קורס. „וויפֿל איז היינט דער אַ?
= וויפֿל מאַרקן (זלאַטעס) גיט מען פֿאַרן דאָ?
לאַר? (בפּ וואַלוטע-הענדלערס נאָך דער ערש-
טער וועלט-מלחמה).

אויסבייטונג — די, מצ'ען. 1. פּראָצעס,
אַרבעט פּון חילוץ, פּון איבערבייטן איינס אויף
אַ צווייטס. 2. דאָס אַרבייטגעקומענע ווי אַ רע-
זולטאַט פּון אויסבייטן.

אויסבייטלען I — טרוו. טל אויס, גע-
בייטלט. 1. אַרויסקריגן עפעס פּון יענעמס
בייטל; צונועמען, אויסנאַרן פֿאַרמעגן, בודלות
שטעלן. „די אומערלעכע שותפֿים האָבן אים
אויסגעבייטלט. „דעם רבינס יינגל האָט ביי
אונדז אויסגעבייטלט דעם לעצטן גראַשן ביי
דער נשמה, יי, פּוילישע יונגל. 2. אַרויס-
נעמען אַליין וואָס מע האָט אין בייטל.

3. אויסבטלען, בב 2.1. [נאָבערן אַרויסריידן
יי ווי אַז איז פֿאַרגעקומען דער צונויפֿמיש מיט
אויסבטלען, וואָס איז צום טייל אַריבער אויך
פּון פּד אין אַנדערען. אַ צו זיין קאַפּ, צו זיין
לייב און לעבן. „פֿאַר אַזאָ זאָך נעמט אַ פֿאַטער
און...שענקט אַ פֿאַר פּעטש, אַדער ער בייטלט
אויס אַלע וויסטע חלומות, שע, טביה. „און
די בעל-הביתטע האָט ערשט אָנגעהויבן אויס-
צובייטלען; צו מיינע שוואַימס קעפּ... „ווינט,
'בערל און שמערלי. „נאָך איידער זי האָט
אים רעכט אָנגעקוקט...[האַט זי] אָנגעהויבן
אויסצובייטלען; טפּו זאָל ער ווערן! „ווינט,
דער איבערגאַנג. „עס האָבן איר שוין קיין
צרות ניט געפֿעלט! כּיהאַב אויסגעבייטלט צו
איר קאַפּ, צו איר לייב און לעבן, אַפּאַ, פּון

ניריאַקער געטאַ. 4. אויסשיטן, אויסגיטן
קללות. אַ אַלע קללות פּון דער תּוכחה אויף
זיין קאַפּ.

אויסבייטלען II — טרוו. טל אויס, גע-
בייטלט. 1. אויסזיפּן מעל נאָכן מאַלן.
2. אויספֿאַרשן, זיך גוט נאָכפֿרעגן. „נעם
ניט אָן אַלץ וואָס ער זאָגט, מע דאַרף עס נאָך
אַ, רייד.

אויסבייטלען זיך — אַוטוו. אַ דפּוו. אַ
1. אויסגעבן דעם לעצטן גראַשן, פֿאַרשווערן
דאָס לעצטע געלט. זיך אַ ביי אַרונטער. „אַ
פֿאַבריק אַז מע בויט, האַלט מען די ערשטע
יאָרן אין איין אַ זיך, בערג, ביים זניעפּער וו.
2. אויסשעפּן זיך גיכטיק, אַרויסגעבן פּון
זיך אַלץ וואָס מע האָט געקאַנט (אַלע אידייען,
פּלענער). זיך אַ און ניט האָבן מער וואָס צו
זאָגן.

אויסבייטן — טרוו. בייט אויס, געבייט.
זאָקל (קייזאַן, ליטע). מאַכן בייטן. „דער
גערטענירער האָט אויסגעבייט דעם גאַנצן
גאַרטן.

אויסבייטן — טרוו. בייט אויס, געבייטן.
1. געבן איין זאָך און קריגן פֿאַר דעם אָן
אַנדער זאָך פּון דעם זעלביקן מין. „מעכטט
שוין דען זייגער אויסבייטן אויף אַ נייעם.
אַודאי, וואָס דען? אַז מע פֿאַרלאָזט זיך אויף
זיין ציבעלע, י. „...מזיין נסיעה קיין גלופּסק
צו אַ פֿאַרט אַלטע ספֿרים אויף נייע, ממוט.
דער חילוץ. 2. געבן איין זאָך און קריגן
פֿאַר דעם אָן אַנדער זאָך פּון אָן אַנדער מין;
האַנדלען דורך דעם וואָס מע גיט אַפּ איין מין
סחורה און מע נעמט דערפֿאַר אָן אַנדער מין
סחורה. „אַ קלייד פּון אָן עכו"ם וואָס ליגט
במשוין ביי אַ ישראל מאַג עס אים אַ אויף
אַן אַנדער משכוין אום שבת, 12ט, 2/68.
„ווערן אַלע טראַפּנס רעגן אויף בריליאַנטן
אויסגעבייטן, יהוּאַש, ווין און נעבל. „ביז
וואַנען איך און דו וועלן גאַר דעם לעבנס
אוצרות... אַ אויף רוי, סוצ, יודישע גאַס.
„גאולה האָט מען אויסגעבייטן פֿאַר אַ פּוטער-
בולקע, שטרינגער.

3. אָפּגעבן עפעס (רעכט, פּאַזיציע, השפּעה
אע) און קריגן פֿאַר דעם עפעס מער-הייניק
פּון גליַכן ווערט. „מע בייט אויס צווישן זיך
די בעל-בתיים, אָפּשאַצנדיק זייער ווערט לויט
די טעג... וואָס מען עסט ביי זיי, ממוט, שלמה.
אַ אַ שוך אויף אַ לאַפּטשע = מאַכן אַ
שלעכט געשעפט, אָפּגעבן אַ גוטע זאָך און
קריגן אַ שלעכטע. אַ אַ שלורע אויף אַ
לאַפּטשע = בייטן איין זאָך אָן אַ ווערט אויף
אַ צווייטער אָן אַ ווערט; קיין זאָך ניט אויפֿ-
טאָן. אַ שוּפֿרות אויף קאַנע-ביינדלעך =
אָפּגעבן ווערטפֿולס פֿאַר אַ נישטיקייט. אַ
אַ פֿאַראַזאָריקן לוח אויף אָן אָפּגעשטיקענער
הושענא = קיין זאָך ניט אַרויסקריגן פּון
האַנדלען.

4. אָפּגעבן עפעס פֿאַר אַ קאַמפּענסאַציע, אַ
פֿאַרגיטיקונג; אַ אַ הוטט אויף קדחת = אָפּ-
געבן אַ שלעכטע זאָך און קריגן נאָך אָן
ערבערע. אַ אַ קרענק אויף אַ הוטט = קיין
זאָך ניט געניסן פּון אויסבייטן.
5. אויפֿהערן האָבן צו טאָן מיט איין

מענטשן און זיך פֿאַרבינדן מיט אַ צווייטן. „אַ
אַ נאַר אויף אַ נאַר און צוצאָלן אַ גילדערן
רענדל, שוו. „זי האָט ניט געקאַנט פֿאַרטראַגן
ווי וואָלף ציטערט איבער די פֿאַר סענט און זי
האַט אים משלח געווען, אויסגעבייטן אויף איי-
בין, אַפּאַ, טענצערין. אַ אַ שוחט אויף אַ
שינדער = אָפּזאָגן זיך אַדער אַוועקגיין פּון אַ
גוטן מענטשן און זיך פֿאַרבינדן (חתונה האָבן)
מיט אַ שלעכטן.

6. אָפּגעבן אַ גרעסערע מטבע און קריגן
קלענערע וואָס האָבן אינאיינעם דעם זעל-
ביקן ווערט; אָפּגעבן פּאַפּירגעלט צו קריגן
מעטאַלענע מטבעות, אַדער אַ מטבע פֿאַר עפעס
און דעם רעשט אין קליינגעלט. „בייט מיר
אויס אַ פֿינף-און-צוואַנציגער אויף סאַמעראַד-
נע דרייערס, פֿל. „דאָס רענדל מעג זיין נאָך
אַווי רויט, מוז מען עס אויסבייטן פֿאַר אַ
ברויט, שוו. אַ פֿאַלשע סיגנאַציעס אויף גע-
גנבעטע פֿערד = ווען ביידע צדדים האָבן
אָפּגענאַרט. אַ דאָס רענדל = זיך שמוּדן. „ער
האַט נישט אויסגעבייטן דאָס רענדל, ווייטער
[אין אַלע אַנדערע פרטים] איז ער אין אַלץ אַ
גוי, פּויל. „זיי זענען געבליבן ביי דעם
עיקר און האָבן, ווי דער עולם זאָגט, דאָס רענדל
ניט אויסגעבייטן, קמ, 1864, № 31. אַ דאָס
זיבעטע (אַכטע) צענערל = ווערן זיבעציק
(אַכציק) יאָר. „ניטאַ מיט וועמען אַ וואָרט אויס-
צובייטן = ניטאַ מיט וועמען צו שמועסן
(וועגן אַ היכטיקן ענין).

אויסבייטן זיך — קווא. אַ דפּוו. עפעס בייטן
קעגנאַנאָדיק, איינער מיטן צווייטן. „זיי האָבן
זיך אויסגעבייטן מיט די ערטער. „עס ווערט
צוגעצויגן חיות צום שטיין דורך...אוהיות
וועלכע בייטן זיך אויס, תניא, 316.

אויסבייטלען — טרוו. טשל אויס, גע-
בייטלט. 1. שלאָגן מיט אַ בייטש. 2. אי-
ראַגיש וועגן אויסבייטן. 3. שטאַרק אויס-
ריידן, גוט אויסמוסן. „אויך האָבן אים געגעבן
דעם אמתן פּסק, גוט אויסגעבייטלט.
4. פֿאַרקויפֿן אַ גנבה. „אויסבייטלען אַ גע-
גנבעט פֿערד, שע, מאַשקעלע גנב.

אויסבייטשן — טרוו. בייטש אויס, גע-
בייטשט. 1. שטאַרק שלאָגן מיט אַ בייטש.
2. שטאַרק אויסרעדן, אויסמוסן.

אויסבייטיקן (יקן) — טרוו. בייטיקן אויס,
געבייטיקט. דווי אויסבויען. אַ אויך מיט
זיך.

אויסבייכלען — טרוו. כּל אויס, געבייכלט.
1. מאַכן אויסזען בייכלדיק. 2. מאַכן טראַ-
געדיק (אומאיידל). אַ זיך = אַ ווערן טראַ-
געדיק; ב) אַ סך זיך אָנעסן און זיך אַנטריי-
קען.

אויסבייילן — אַ אויסבעילן.
אויסבייילן — טרוו. בייל אויס, געבייכלט.
1. אויסהאַמערן (אַן אויסבייגן אין אַ בלעך, אַ
בולטע פֿיגור). 2. מאַכן עמעצן אַ בייל. אַ
אים דעם קאַפּ.

אויסביימלען — טרוו. מל אויס, גע-
ביימלט. פּאַפֿלאַנצן מיט ביימלעך. אַ ביידע
זייטן גאַס.

אויסביינדלען — טרוו. דל אויס, גע-
ביינדלט. 1. אַרויסנעמען קערנער (פּון פֿאַר-

שיידענע פֿרוכטן; א' פֿלוימען, קאַרשן.
 2. אויסנעמען קליינע ביינדלעך פֿון פֿיש.
אויסבייניקן — טרוה. זיך אויס, ~געבייניקט.
 נעגל. (נד). אויסבויען, אויספֿלאַסטערן פֿון
 ביינ. פֿאַר אייניקלעך אָן אינדול אויסגעביי-
 ניקט, טקסט, 1952.

אויסבייניקן — טרוה. ביינ אויס, ~געביינט.
 פֿר. גאַליציע, וואַלין, דזוו אויסבייניקן ~.
אויסבייניקן — טרוה. זיך אויס, ~געביי-
 גערט. אַרויסנעמען די ביינער פֿון פֿלייש
 אָדער פֿון פֿיש (בניס פֿאַרקויפֿן אָדער בניס עסן).
אויסביינס — דער, מצ זן. 1. אַקט אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויסביינסן עפעס מיט די ציין
 אָדער וואָס זעט אויס אַזוי ווי מע וואַלט עס
 אויסגעביינט. 2. פֿאַרטיפֿונג אין אַ ברעט בניס
 הובלען; אויסברענונג אין האַלץ.

אויסביינסונג — די מצ זען. פֿראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויסביינסן.
אויסביינסטן — טרוה. בייסט אויס, ~גע-
 בייסט. אַמ. אויסטרירגעווען.

אויסביינסן — טרוה. בניס אויס, ~געבייסן.
 1. אויסטעסן אַ לאַך אָדער אַ פֿאַרטיפֿונג אין
 עפעס, אויסגריזשען מיט די ציין. "די מנין
 האָבן אויסגעבייסן דעם קעז", "די ברויכט קיין
 שטיל מער א' [=דאַרף נישט אַפּבייסן, אַינבייסן
 אַ פּיטום פֿון אַן אַתרוג, ווי אַ סגולה צו ווערן
 שוואַנגער, דאָ עס וועט איר גיט העלפֿן, זי קען
 נישט מער שוואַנגערין. וועגן אַ מיידל וואָס האָט
 אַלט התונגן, מיי טענדזאָ, 568. 2. מאַכן
 לעכלעך, פֿאַרטיפֿונגען, שאַרסטיקייטן דורך
 אַ שאַרפֿן אינסטרומענט, דורך אַ זעעריקייט
 אָדער אַנדערע מיטלען. "זע אַז די פֿליסיקייט
 זאָל נישט א' דעם טעפּערן". 3. עפעס טאָן וואָס
 זאָל מאַכן דעם איינדרוק פֿון אויסטעסן, אויס-
 גריזשען. "די קעלט ריכטט, צופֿט, בניסט אויס
 שטיקער פֿון לייב". "גיט אַ רויך...בניסט
 אים די אַלטע אויגן אויס", פֿראַ. אויך אַ קרבֿן.
 4. דורך פֿאַלשע מיטלען דערגרייכן אַז עמע-
 צער זאָל אַוועק פֿון אַ פֿאַראַיין, אַ גרופּע. א'
 עמעצן פֿון אַ חברה, אַ צען. 5. שלעכט
 הובלען (סטאַליערע). 6. א' אַ קינד = עס
 צעקושן.

אויסביינסעכץ — דאָס, זן (ער). 1. דזוו
 אויסביינס, אויסביינסונג. 2. בניסטונג, אויסשלאַג
 אויף דער הויט וואָס רופֿט אַרויס אַ פֿאַרלאַנג
 צו קראַצן.
אויסביינסעניש — דאָס, זן. אויסביינסונג.
 אויך: וואָס זעט אויס ווי אַ רעזולטאַט פֿון
 אויסביינסן. "נאָך די פֿאַקן איז אים געבליבן
 אַן א' איבערן גאַנצן פֿנים".

אויסבייניץ — טרוה. בייץ אויס, ~געבייצט.
 אַפּפֿאַרבן האַלץ מיט ערשטער (ברוינלעכער)
 פֿאַרב. א' דאָס מעבל.

אויסבייקען — טרוה. זיך אויס, ~געביי-
 קערט. אויך: ~בייקען (פֿאַד. קיעווער ג').
 שטאַרק אַנקלאַפֿן די ביינער (איינעם אָדער
 אַ גרופּע).

אויסבילדונג — די, זען. 1. פֿראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויסבילדן. 2. לערנונג,
 אויסשולונג, אַנטוויקלונג אין קענטענישן. פֿאַ-
 קומען אַ גוטע א'. "די מלמדים...זענען גע-
 ווען די וואַרע מאַרטירער פֿאַר דער ייִדישער
 א'", ארד, קמ, 1870, № 41.

אויסבילדן I — טרוה. בילד אויס, (ער) ביל-
 דעט אויס; ~געבילדעט. 1. אַנטוויקלען,
 פֿאַרמירן, קולטיווירן, בעסערן. מיט זיך:
 "אין דער יוגנט האָט דער מענטש פֿעאַיקייט
 זיך צו עפעס אַ שטאַנד אויסצובילדן", קמ.
 № 10, 1866. "האַב איך מיר פֿירגענומען צו
 דערציען...א' אַזוי אַז ער זאָל טויגן צום
 לעבן פֿון אַ וועלט מענטשן, ממוס, אַ גרויע
 האַר". 2. דערפֿירן צו אַ קולטורעלער מדרגה.
 "דאָס פּובליקום קען מען גיכער א', מע קען
 גיכער שאַפֿן אַ גוט פּובליקום ווי אַ גוט
 טעאַטער", מוק, מינע באַגעגענישן 11. 3. לער-
 נען, מתחן זיין, דערציען, אַנטוויקלען קענטע-
 נישן אין אַ ספעציעלן פֿאַך. א' אַ גוטן טעכ-
 ניקער.

אויסבילדן II — טרוה. (ער) בילדט אויס,
 ~געבילדט. אַמ. אויסבויען. א' אַ גאַנצע
 גאַס מיט נייע בילדינגס [= בנינים].

אויסבילדן זיך — אַוטוה. (ער) בילדעט זיך
 אויס, זיך ~געבילדעט. זיך אויספֿורעמען,
 זיך שאַפֿן. "פֿון זיי וועט זיך א' אַ פֿאַלק פֿון
 ערדאַרבעטער", ספּ. ייִדישער קאָלאָניסט. "אין
 גאַס האָט זיך שוין אויסגעבילדעט די פֿאַ-
 וואַסטע אַסייענדיקע בלאַטע", אר, יאַברהם דער
 שוטטער.

אויסבילדערעכץ — דאָס, זן (ער). איראַניש
 וועגן אויסבילדונג.

אויסבילדערן — טרוה. זיך אויס, ~געביל-
 דערט. נעגל. אויסדריקן, אויסמאַלן דורך (א)
 בילד(ער). "ניטאַ אַזאַ פֿאַרב דעם טרויער
 אויסצובילדערן", א. ניטענדזאָ, דאָס לעבן
 זינגט... 1943.

אויסבילכערן — טרוה. זיך אויס, ~געביל-
 כערט. אויסקאַמבינירן, מאַכן עס זאָל זיך
 בעסער לוינען. "איינער דו שניידסט צו דעם
 גאַריטער, בילכער אויס עס זאָל בליפֿן אויף
 אַ היטעלע פֿון דעם זעלביקן שטאַף", רייד.
אויסבילן — טרוה. ביל אויס, ~געבילט (על)
 טערע פֿאַרעם ~געבולן). אויסשריינען פעס
 אָדער הייטיק דורך קלאַנגען ענלעכע צום
 בילן. "אויסעבולן — און היידער הונט",
 פֿול 1] = אַ ביינער מענטש בליבט אַ שלעכטער
 אויך נאָכן שרינען, זידלען. "מצריים הינט בילן
 אויס פֿל הוילדקייטן", צייט, יצען אויף אַ
 באַרג. א' די גאַל = מיט ביינע ווערטער
 אויסדריקן (שלעכטע) געפֿילן. "...זינען לייט
 בילן אויס די גאַל אויף יידן און ייִדנטום",
 ייִפֿאַל, 1885, № 20. אויך אַוטוה — אַ ביל טאָן.
אויסבילן זיך — אַוטוה. < דפֿו. 1. בילן
 ביז מער נישט קענען; פֿאַרענדיקן בילן. "אַז
 דער הונט האָט זיך אויסגעבילט הערט ער
 אַליין אויף", טוו. 2. זיך אויסזידלען, זיך
 אויסשריינען.

אויסבילקעווען זיך — אַוטוה. זיך
 אויס, זיך ~געבילקעוועט. איר וועגן זיך
 אויסבילדן. אויך: ~בילצעווען זיך.

אויסבימבלען — טרוה. בל אויס, ~גע-
 בימבלט. אַרויסברענגען אַ ניגון, אַ מעלאָדיע
 דורך די קלאַנגען בימבאַם.

אויסביינדן — דער, זן. רעזולטאַט פֿון יעדער
 מין אויסבינדן; שליף, קנופּ.

אויסביינדונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויסבינדן.

אויסבינדן — טרוה. בינד אויס, ~געבונדן
 (מיט צו אויך ~געבינדט). 1. פֿאַרבינדן אַלץ
 וואָס מע דאַרף, פֿאַרענדיקן בינדן. א' אַלע
 הינער און זיי אַוועקטראַגן צום שוחט. "די
 גאַנצע וועלט איז משוגע, נאָר עס איז ניטאַ
 אַזוי פֿיל שטריק זיי אויסצובינדן", י. מ. ליפֿ-
 שיף, קמ, 1864, № 27. 2. באַפֿרענען פֿון
 שטריק, עפֿענען וואָס איז געווען פֿאַרבוּנדן.
 3. מאַכן אַ קנופּ, אַ שליף, א' אַ קראַוואַט.
 "דאָס לעבן האָט זיך אויסגעבונדן אַ קראַ-
 וואַט, זיך באַשפּריצט מיט קעלניש וואָסער און
 איז אַוועק זען אַ טעאַטער־שטיק", נאָד, פֿון
 מענטש צו מענטש. 4. פֿון פֿאַרטיקע טיילן
 צונויפֿשטעלן אַ מעבלשטיק (סטאַליערע, וואָ-
 לין). 5. פֿעסט צונויפֿבינדן אַ צאָל אויבגע-
 זעצטע שורות. א' אַ גראַנקע (זעצערע).

אויסבינדן זיך — < דפֿו. אויך: אויסלייגן
 זיך. דער באַנטיק) בינדט זיך אויס חי צוגע-
 שניטן.

אויסבינדערעכץ — דאָס, זן (ער). איר וועגן
 אויסבינדונג, אויסבינדער, 2a.

אויסבינדערן — דער, זס. 1. דער וואָס
 בינדט אויס. 2. פֿאַרביקער באַנד פֿון זינד
 אָדער אַן אַנדער שטאַף, געטראַגן אַרום האַלדן
 מיט אַ ספעציעלן מין קנופּ פֿון פֿאַרטיקע; שניפּס,
 קראַוואַט.

אויסביינטלעך — טרוה. טל אויס, ~גע-
 בינטלט. 1. אינפֿאַקן אין בינטלעך; פֿאַר-
 ענדיקן אינטיילן אין פעקלעך. 2. אַרויסגע-
 מען פֿון בינטלעך; אַפּבינדן.

אויסביקטשען — טרוה. טשע אויס, ~גע-
 ביקטשעט. לאַקל (בריסק). שאַרף און בולט
 אַרויסשטעלן אַ טייל פֿון קערפּער. נצו אַ קינד
 וואָס האָט אַנגעלענט זיין קיין אויפֿן ראַנד פֿון
 טיש, "וואָס האָסטו אויסגעביקטשעט די מאַרדע
 דבינע?"; "ווען זי גייט, ביקטשעט זי אויס דעם
 אונטן".

אויסביקעווען זיך — אַוטוה. זעהע זיך אויס,
 זיך ~געביקעוועט. ווערן ווי אַ ביק, אַקס,
 בול. אויספאַשען זיך, פֿעט ווערן. "ביקעוועסט
 זיך אויס, עסט און זיפֿעסט אין שנקען, אין
 קרעטשמיס, דלחטאָנאָטק, פֿאַר, 1957, XI 2.
אויסבירבענען — טרוה. בע אויס, ~געביר-
 בעט. 7r. 1. אויסווינען. "די סקינד האָט
 אויסגעבירבעט אַ לעקעכלי". 2. אויסבור-
 טשען. "וואָס בירבעסטו אויס? רייד ווי אַ
 מענטש".

אויסבירנערן — טרוה. גער אויס, ~געביר-
 גערט. 1. דורכפֿירן פֿראַצעס פֿון מאַכן אויס
 בירגער. 2. אויסרייסן, אויסוואַרצעלן פֿון
 אַן אַרט.

אויסבפֿוּדן — [...]בעקאוועדן] טרוה. בפֿוּד
 אויס, ~בפֿוּדט. האַלטן בפֿוּד, אַפּגעבן
 אַ סך בפֿוּד איינעם אָדער אַ גרופּע. "מיר האָבן
 אים אויסבפֿוּדט און אויסגעקאוועט, אָבער
 ער איז אַוועק פֿון אונדז זוכן בפֿוּד אַנדערש-
 וואו, רייד.

אויסבפֿוחן — [...]בעקויען] טרוה. בפֿוח אויס,
 ~בפֿוחט. געבן אַלע נייטיקע פֿולמאַכטן. "אַז
 איר וועט מין אויסבפֿוחן, וועל איך גיין זיך
 משתדל זיין פֿאַר אַיך", רייד.

אויסבכיהן — [...]בעכיען] טרוה. בכיה
 [בעכיען] אויס, ~געבכיהט. אויסחיינען —

מיט ביטול, שפאטיש; אויסקלאגטשען, פועלן
עפעס דורכן לאנגן וויינען. „דאס קינד האט
אויסגעבכיטה א פאך צוקערקעלעך“, רייד.
אויסבכיחן זיך — אטוטו. < דפוו. אויסוויי-
נען זיך; אויפהערן וויינען.

אויסבלאָזן — טרוו. בלאָזן אויס, ~געבלאָזן,
~געבלאָזט (פד). 1. אויסלעשן א פֿייער;
פֿאַרלעשן א ליכט (לאַמפּ) דורך בלאָזן. „ער
האַט אויסגעבלאָזן דאָס ליכטל וואָס האָט גע-
פֿלאַקערט איבערן קאַפּ פֿון אליהו הנביאן“,
ייִט, טאָג, 16 v 1959. 2. אינגאַנצן אַוועק-
בלאָזן שטויב, אָש בדי אויפֿצובלאָזן דאָס פֿייער,
חי א' אָן אַיזן, א פּרעסל, א סאַמאַוואַר.
3. אויסרייניקן דורך בלאָזן, באַפֿרײַען פֿון
פֿאַרשטאַפּונג, חי אויסבלאָזן א ליולקע, א
לעכל, א רערל. אויסרייניקן מיט דער הילף
פֿון הינט. „ווער עס נעמט [אום שבת] די
תבואה מיט, היינט אום זי אויסצובלאָזן, איז
חייב משום בורר“, הרב א. ברודא הליכות
עולת, אונגוואַר 1864.

4. בלאָזן אין א מוזיקאַלישן אינ-
סטרומענט כדי שפּעטער צו שפּילן בעסער,
חי אויסבלאָזן אַ טרומייט, דעם שוֹפֿר אַ.
5. אויספֿאַן א גיגן מיטן מויל אָדער
מיט אַ בלאָזאַיגסטרומענט. „ער קען ניט
אויסבלאָזן די איינפֿאַכסטע מעלאָדיע“, גאַסע
שפּענדלעך א פֿאַר קנאַקן, רייכערן, בלאָזן זיך
און דערנאָך אַ פֿלאַקער — בלאָזן אויס אַ
תּקיעה גדולה — פּוּף־פּוּף, ממוט, ווינטשפּ.
6. אויסקילן מיטן אָטעם, מיט פֿאַכען אין
דער לופֿט [צו אַ קינד וואָס זיך אַ ביטל
אָפּגעברענט] „גיב דאָס הענטעלע, איך וועל עס
אויסבלאָזן“. „מע זאָל דיר א' די מילך אין
שאַל, רחל ביומוזעל, יודישע קולטור, 1961,
וו. 99: אויסבלאָזן ווי הייסע יודן, ווי אַ הייסן
רעטישטיקן.

7. אַרויסזאָגן, אַרויסברענגען (האוילונגען
ריש). „חי זי הערט אַז כּירעך אויס אַ וואָרט...
האַט זי מורא, דער מאַן, דער גראַבער יונג,
זאָל נישט א' עפעס אַ נאַרישקייט“, אָפּא.
היברו.

8. אויפֿבלאָזן אַן איי = מאַכן אַ גרויסן וועזן פֿון
עפעס, עמעצן. „...האַבן זיך די לונגען גע-
רירט און [אייס] אויסגעבלאָזן ווי אַ לונגאַוין-
לעבער, געמאַכט פֿון אים לכליהפּחות אַ וויקי
טאָר הוגאַ“, פּראָ, ליטעראַטור און לעבן.

אויסבלאָזן אַן איי = מאַכן אַ לעכעלע
אין שאַלעכץ פֿון אַ רוי איי און אויסזיגן דאָס
געכלל מיטן חמסל, יא' די זייל = אויסהויכן
די גשמה, שטאַרבן (מיט ביטול). „...איים אַווי
לאַנג געשלאָגן, ביז ער האָט די טרייפֿענע זייל
אויסגעבלאָזן“, שאַרית ישׂראל, [לבֿוֹבֿ?].

אויסבלאָזן זיך — אטוטו. < דפוו. 1. בלאָזן
אַזוי לאַנג ביז מע שפּעט זיך אויס. דער הינט
האַט זיך אויסגעבלאָזן און איצט איז שאַ-
שטיל. 2. אַרויסלאָזן גאַזן, נפּיחות. 3. ווערן
דיק.

אויסבלאָטיקן — טיק אויס, ~געבלאָטיקט.
אויסשמירן מיט בלאַטע פֿון אַלע זיטן.

אויסבלאָטעווען — טרוו. טעווען אויס,
~געבלאָטעוועט. עפעס אַרויסקיגן דורך
פֿאַלשקייט, שווינדל.

אויסבלאָטערן — טרוו. טער אויס, ~גע-
בלאָטערט. באַדעקן מיט בלאַטערן. „דער הינט
האַט אויסגעבלאָטערט זיין פּנים, אויך מיט
זיך. דאָס פּנים האָט זיך אויסגעבלאָטערט.
אויסבלאָמפּירן — טרוו. ביר אויס, ~גע-
בלאָמפּירט. אַרניגלייגן אַלע גייטיקע בלאַמ-
בעס אין ציינער; אַרויפֿלייגן בלאַמבעס אויף
אַ צאָל זאַכן.

אויסבלאָמירן — טרוו. מיר אויס, ~בלאָ-
מירט. פֿאַרשעמען פֿאַר אַ גאַנצער גרופּע;
שטאַרק פֿאַרשעמען. אויך מיט זיך.

אויסבלאָמען — טרוו. בלאַם אויס, ~גע-
בלאָמט. 1. אויסשרייטן אַ גאַנצע פֿעל במם
טריקענען אָדער פֿאַר צעשנידן. 2. אַרפּאַנען
מען דאָס היטל פֿון אויפֿגעקאַכטער מילך,
די פּלעזוקע.

אויסבלאָנז(ש)ען, דזייען, דען — אקזווו.
בלאַנז(ש)ען (זיע, דען) אויס, ~געבלאַנז-
(ש)עט, זיעט, דעט. דורכגיין, דורכבלאַנז
דושען אַ באַשטימטן שטח (אַ וואַלד, אַ געגנט).
אויסבלאַנדן — טרוו. בלאַנד אויס, ~גע-
בלאַנדט. אָפּפֿאַרבן האָר אויף בלאַנד (צווישן
ביידע וועלט־מלחמות, ליטע), אויך מיט זיך.

אויסבלאַנקען — טרוו. בלאַנק אויס, ~גע-
בלאַנקט. מאַכן חמס, ריין אַ צאָל זאַכן.
אויסבלאַנקען — אטוטו. קע אויס, ~גע-
בלאַנקעט. אויסוואַגעלעך, דורכוואַגעלעך; אויס-
זיין וואַגעלעך אין אַ צאָל ערטער. א' אַ
האַלבע וועלט.

אויסבלאַסן — טרוו. בלאַס אויס, ~געבלאַסט.
מאַכן עס זאָל ווערן בלאַס(ער). „סיאזו אַ צו
שרניאיקער בלוי, בלאַס אויס אַ ביטל, רייד.
אויסבלאַסן זיך — אטוטו. < דפוו. ווערן
אויפֿן פּנים בלאַסער, בלייכער. „נאָך דער
קראַנקייט האָט דאָס קינד געבען זיך אויס-
געבלאַסט.“

אויסבלאַפֿן — טרוו. בלאַפֿן אויס, ~געבלאַפֿט.
אמ. אויסנאַרן, אַרויסקריגן עפעס דורך בלאַפֿ.
אויסבלאַקירן — טרוו. קיר אויס, ~גע-
קירט. 1. עפעס אַרויסנעמען, ריין מאַכן פֿון
אַ פֿלעק, דעפֿעקט. 2. מאַכן חמס(ער).
3. אויפֿשטעלן היט(עלען) אויף הילצערנעס
געשטעל. אויך: ~בלאַקן, אמ.

אויסבלאַקירן — טרוו. קיר אויס, ~בלאַ-
קירט. פֿאַרצוימען וועגן, דורכגענג, אַרום און
אַרום. „בעת דער ערשטער וועלט־מלחמה האָט
די אַנטאַנטע אויסבלאַקירט דזשטלאַנד.“
אויסבלאַקעווען — טרוו. קעווען אויס, ~גע-
בלאַקעוועט. 1. דוּו אויסבלאַקירן. 2. אויס-
ציען פֿעל, לעדער במם טריקענען.

אויסבלאָטיקן — זיק אויס, ~געבלאָטיקט.
אטוטו — אויפהערן בלוטיקן. טרוו —
1. אַרויסציען בלוט, כּוחות, געלט. „ער האָט
מיך בלודות געשטעלט, ער האָט מיך אויסגע-
בלאָטיקט“, דער קרבֿן...האַט שוין אויסגע-
בלאָטיקט אַלע זינע חידוים“, הל. 2. שאַפֿן
מיט בלוט; דערגרייכן עפעס וואָס קומט אָן
מיט בלוט. „מיר האָבן צוויי טויזנט יאָר גע-
דענקט ירושלים, ביז מיר האָבן אויסגעבלאָ-
טיקט זיך“, צייט, ליד צום סאַבראַ. אויך:
~בלאָטן.

אויסבלאָטשקען, ~בלאָטשקען — טרוו.
קע אויס, ~געבלאָטשקעט (~בלאָטשקעט).

פֿאַרנעדיקן שטריקן אַ בלוטשקע (בלאָטשקע)
וואָל; אויסקוילן.

אויסבלויזן — טרוו. בלויזן אויס, ~געבלויזט.
אַנטבלויזן; אַרויסשטעלן בלויז, נאַקעט. „די
מיידלעך [האַבן] צעפֿלאַטערט די האָר און אויס-
געבלויזט די ברוסט“, אל ווו, דער פֿרילינג
יום־טובֿ.

אויסבלויזען — טרוו. בלויזן אויס, ~געבלויזט.
אויך: ~בלאָזען, זד. ~בלו(ה)ען, אוקר.

1. אויספֿאַרבן מיט בלויזען קאַלי, מאַכן איג
גאַנצן בלוי. „בטחון, הימל־בלויזער...האַסט
אַלטן לאַנד ישׂראל דורך כּמאַרעס אויסגע-
בלויזט“, זאָפֿן, פֿולנער קרוג. „פֿאַלט די נאַכט
פֿון בערג אויף טאַלן און די חמסן שטיל זי
בלאָט אויס“, פּמ, וואַכנטעג. 2. אַרניגלייגן
בלויזען במם וואַשן וועט (די חמסקייט זאָל
צוקריגן אַ בלויזעכע שאַטירונג).

אויסבלוקען — אקזווו. קע אויס, ~געבלו-
קעט. [ו] אין אוקר. אויסוואַנדערעווען, אויס-
בלאַנדזשען, זיך אַרוםוואַלגען, אַרומשלעפֿן.
„ער האָט אויסגעבלוקעט די גאַנצע געגנט,
וואו נאָר אַ שטעטל צי אַ דערפֿל“, <Uk: ба-
блукати.

אויסבליאַונג — די, ען. דער פּראַצעס פֿון
אויסבלעזן; די צעבליאונג (אַלע צוויטן אינ-
איינעם).

אויסבליאַסקען — טרוו. קע אויס, ~גע-
בליאַסקעט. פֿאַרשינען, פֿאַרוואַרפֿן מיט גלאַנץ.
„זי האָט מיט אירע ברייליאַנטן אויסגעבליאַסט“
קעט דעם גאַנצן זאָל.“

אויסבליאַקירן, ~בליאַקעווען — טרוו.
קיר, קעווען אויס; ~געבליאַקירט,
~געבליאַקעוועט. מאַכן פֿאַרלירן די פֿאַרב
(דורך רעגן, זון, הינט). „די זומערדון האָט
אויסגעבליאַקירט די פֿירענגלעך“, אויך אטוטו
— פֿאַרלירן די שיינקייט, דעם גלאַנץ.

אויסבלייבן — אטוטו. בלייבן אויס, ~גע-
בלייבן. 1. בלייבן מחוץ אָן אַרט, אַ גרופּע;
בלייבן דער לעצטער (די לעצטע) פֿון אַ גרופּע.
„אַלע האָבן פֿאַרשפּילט, נאָר די צוויי קינדער
זינען אויסגעבלייבן“. 2. אָפּשטעלן זיך מיט
עפעס, פֿאַרבלייבן ווי דער סך־הכל. „פֿון דעם
גאַנצן מסחר איז מיר אויסגעבלייבן אַ צענערל“.

3. בלייבן ווי די לעצטע ברירה. „מיר איז
אויסגעבלייבן אין וואַסער זיך צו וואַרפֿן“. 4.
בלייבן לענגער (ווי מע ריכט זיך), פֿאַר-
בלייבן אויף אַן אַרט. „דער היזיקער חזן איז
געווען ביי מיר און באַרעדעט מיך איך זאָל
היר פֿאַרבלייבן...איז מעגלעך איך זאָל אַ
פֿאַר טעג היר א'“, וועלדל זבאָרושער, ברית,

[פֿש וו]. „אויף יונגער שיינקייט מין, וואָס
אויסגעבלייבן אויף אַליין“, בראָד, פֿאַרשטעלונגען.
5. אַרכ. דוּו אויסגעבלייבן <. „איך ווייש גיט
וואָרום מיין לוזר פֿאַגל דער בלייבט זא לאנג
אויז אונ' קומט גיט נאָך הויז“, מכירת יוסף,
פֿפּמ, 1713. „מן זאָל דיא אַנדרי צדיקים גיט
שענדן, דש זיא גיט רעכט פֿרום גיוועזט זיין...
דאַרום איז ער אויש גבלייבן“, מהמ, קעח/ב.

אויסבלייזן — טרוו. בלייזן אויס, ~געבלייזט.
1. אַרויסשטעלן נאַקעט, אויפֿדעקן, אַנט-
בלויזן, דעקאַטירן. „שוין אַ גרויסע מויד
און בלייזט אויס די פֿיס ביז איבער די קניי“,

רייד. 2. אנטפלעקן פאַרבאַרגענע זאך צי אן אידעע. א פאַרבאַרגענע כוונות. 3. אויס- ברענגען ינעמט פאַרמעגן, אויסשטעלן נקי. "ער איז געווען א נאר, האָבן קונדן אים אויס- געבלייזט". 4. אַרויסגאַנגענע אַלץ פֿון שטוב (גנבֿיש).

אויסבלייזן זיך — אַוטוּ. ← דפֿוּ. 1. גיין מיט אַ טיפֿן דעקאַלטע, זיך ווײַזן נאַקעטער מאַגט. 2. אויסברענגען אַלץ וואָס מע פֿאַר- און איז געבליבן בײַ גאַרנישט, רייד.

אויסבלייזעכץ — דאָס (די), זי (רע). (טי- פֿער) דעקאַלטע. "ווען זיי וואָלטן געקענט קריגן אַזאַ שיינעם רומל אַ ווי איך פֿאַרמאַג, וואָלטן זיי מוחל געווען דאָס פֿיל צירונג", ניט לעוונינסקי, שיחות ערבֿות, פּיעטערקובֿ, תרפֿ"ה.

אויסבלייבן — בלייבן אויס, ~געבלייכט. אַוטוּ — ווערן בלייבן, בלאַס, אומקלאַר. פֿלר- צעם אַ. "די אותיות קרשילען זיך, די ווער- טער בלייבן אויס", מאָל, דער מלך דוד...

טרוּ — 1. מאַכן בלייכער, צוגעבן אַ וויסן קאַליר צו בולטע קאַלירן (ווי רויט אָדער בלוי). "מע דאַרף זיך וועגן אַ, מיר געפֿעלט ניט דער טיפֿער בלוי". 2. וואָשן בלייכער צו מאַכן, אַרבייטליגן אין אַ פֿליסיקייט וואָס זאָל בלייכער מאַכן, אַ געלע פֿאַרהאַנגען. 3. באַדעקן מיט ציין, באַצינען. 4. מאַכן ניט־קאָנטיק אַ פֿלעק. "פלעקן פֿון פֿרוכט...א מיט זשאַוועל־וואַסער", ש. שפּיראַ, קליידער־פֿאַרברעט, וואַרשע 1900.

אויסבלייזן זיך — אַוטוּ. ← דפֿוּ. פֿאַר- לירן דעם לכתחילהדיקן קאַליר, ווערן בלאַסער; אויסבלאַסן זיך. "דאָס ווייבעלע האָט זיך אַ ביסל אויסגעבלייכט, נאַר זי איז נאָך אַלץ שייַן ווי די זון", שע.

אויסבלייזען — טרוּ. בלייבן אויס, ~גע- בלייט. באַדעקן מיט בלייבן.

אויסבלייזערן — טרוּ. בלייכער אויס, ~גע- בלייכערט. אויסקאַלירן מיט פֿאַרביקע בלייכערס דאָס אינעווייניקסטע צווישן געגעבענע קאַנטורן פֿון זאַכן. (קינדער־לשון, ליטע).

אויסבלייזען — טרוּ. בלייבן אויס, ~גע- בליימלט. באַדעקן מיט בליימלעך, בלומען; אויסנייען, אויסהעפֿטן (אויסהאַפֿטן) בליימלעך (אויך סתם באַצירונגען).

אויסבלייזען — אַוטוּ. בלי אויס, בליען אויס, ~געבלייט. 1. אינגאַנצן זיך צעפֿענען (וועגן אַ קנאַס אָדער אַ צעטל בלום). "די רויזן האָבן געכטן זיך ערשט צעפֿאַנט, הינט האָבן זיי שוין אויסגעבלייט". 2. אויפֿהערן בליען, פֿאַרלירן די פֿעאיקייט וויטער צו בליען. "עס איז שוין האַרבסט, דער בוים האָט אויסגע- בלייט". 3. אויפֿהערן שנייען מיט יוגנט. "זי איז שוין איבער פֿערציק און האָט שוין אויס- געבלייט". 4. זיך באַווייזן, אויפֿקומען. "דאָך ערשט ניט לאַנג האָט אויסגעבלייט אויף אונ- דזער ערד דער פֿרייער — אַ מיין וואָס רופֿט זיך שקעלייד — אַ טיפֿ אַ שפּאַנגל־נייער", יוואָש, דער שקעלייד.

אויסבלייזן — בלייבן אויס, ~געבלייכט. אַוטוּ — 1. אָנהייבן בלייבן. 2. אויפֿהערן בלייבן. "דער הימל האָט שוין אויסגעבלייכט און אויס- געדונערט און עס ווערט שייַן". טרוּ —

אויסדריקן, אַרויסזאָגן (אַגשרייבן) זייער אַ גוטן אָדער אומגעריכטן געדאַנק. "...און אויסגע- בלייצט די זעאונג אויפֿן זילבער פֿון פֿאַפּיר", טוּצ, פֿינערוואָגן.

אויסבלייזן זיך — אַוטוּ. ← דפֿוּ. אַרויסווייזן (אָדער ניט האָבן מער קיין) בלייבן. "די רואיקע, קאַלטע דערציילונג האָט זיך צעברענט אין אַ געדיכט: די פֿינצטערע כמאַרע האָט זיך אויס- געבלייצט", שן, וועגן יודישע שרייבער וו.

אויסבלייבן — דער, מצ זי. 1. שטח וואָס די אויגן זעען פֿון אַ באַשטימט אַרט, פֿאַנאַראַמע, לאַנדשאַפֿט וואָס ווערט אַרומגעכאַפט מיט אַ בליק. "פֿון דעם דאָזיקן הויז עפֿנט זיך אַן אַ אויף דער גאַנצער געגנט אַרום", מ. בור- שטיין, גורל. 2. קוקווינקל, פֿערספּעקטיוו. "צו פֿאַרשטיין דאָס בילד דאַרף מען האָבן אין זינען דעם מאַלערס אויסבליק". אַפֿונקט. "האַט זיך אונדז פֿון אַן אַנדער אַפֿ איבער- אַנניס אַנטפלעקט דער פֿלל גדול אַז יחיד און קיבוץ לאָזן זיך ניט אַפֿטיילן", מוּו, וועג צו אונדזער יוגנט. 3. שאַנס, אויסזוכט בײַ אַן אונטערנעמונג, אויסקוק; האַפֿענונג. אַן אַ אויף דער צוקונפֿט. "כײַנס ניט וואָס עס איז געווען זיך אַז ער האָט אַרענגעלייגט אַזוי פֿיל געלט אין דעם געשעפֿט".

אויסבלייקן — טרוּ. בליק אויס, ~געבליקט. אויבנאויף דורכקוקן. אויף גיך אַ אַלע ציי- כענונגען.

אויסבליישטשען — טשע אויס, ~געבליש- טשעט. 1. אַקוּוו — צעפֿענען די אויגן מיט אַ בליישטש, אַ גלאַנץ, אַ פֿענער אין זיי. אַ די אויגן אין התפעלות. 2. טרוּ — אַרויסברענגען געפֿיל דורך בליישטשען, אַ פֿרייד און פֿאַרוואַנדערונג. 3. אַוטוּ — פֿאַרענדיקן בליישטשען.

אויסבלעזען — זל אויס, ~געבלעזלט. אַוטוּ — אַרויסגעבן בעלזעלעך. אויך מיט זיך. טרוּ — באַדעקן מיט בעלזעלעך, מיט בלאָזן; אויסליידיקן פֿליסיקייט דורך בלעז- לעך, אַ זיפֿהאַסער.

אויסבלעטערן — טרוּ. ער אויס, ~גע- בלעטערט. 1. פֿאַרענדיקן בלעטערן, מישן די זעלען פֿון אַ בוך פֿון אָנהייב ביזן סוף. 2. אויסוואַלערן; מאַכן בלעטער פֿון טייג (צו בראַקן לאַקשן); אַ טייג פֿאַר לאַקשן.

אויסבלעטערן זיך — אַוטוּ. ← דפֿוּ. זיך באַדעקן מיט בלעטער. דער בוים וועט אין פֿרילינג זיך ווידער אַ.

אויסבלעכען — טרוּ. בלעך אויס, ~גע- בלעכט. באַדעקן מיט בלעך, אַ אַ דאָך.

אויסבלעמען — [..בליעמען] טרוּ. בלעם אויס, ~געבלעמט. > בלעם. ← במדבר, כפ — כד. שטאַרק אויסוואַלען, געפֿינען געקליבע- נע רייד אַרענזאָגן, "זי האָט אַ מויל אויף שרײַבן, זי האָט אים אַזוי אויסגעבלעמט אַז עס איז געווען וואָס זי הערן", רייד.

אויסבלענדן — טרוּ. בלענד אויס, ~גע- בלענדט. שטאַרק באַשנייען; איבערשטינגן מיט גלאַנץ. אַ מיט שייַנקייט אַלע איבעריקע מיידלעך.

אויסבלעקען — טרוּ. יקע אויס, ~גע- בלעקעט. 1. אַרויסזאָגן אומקלאַר, אַזוי ווי אַ שעפֿס, ענלעך צו די קלאַנגען בלע-בלע.

2. אַרויסזאָגן עפעס מיט דער צונג אַרויס; אַרויסשטעלן די צונג. "קונדייסים...באַגעגע- נען זיך מיט שמייכלעך אין די אויגן און מיט אַ בלעק אויס דאָס צינגל", ווינט, שטעטל. 3. שלעכט אויסזינגען.

אויסבלעקערצן — טרוּ. ערץ אויס, ~גע- בלעקערצט. [אין פֿד הערט מען אַנשטאַט ר — כן. 1. אויסמייקע(גע)ן, אַרויסברענגען צוריק די שפּיץ פֿון מאַגן — וועגן אַ בהמה, אַ שיבור. 2. בלעקערצט אויס ווי אַ שיבור. 2. אַרויסווייזן זייער שלעכטע מאַנירן, זידלען. 3. אויסשרייען מיט חילדע קולות (זאַמעט). 4. אויסזינגען ניט־יודישע תפֿילות.

אויסבעבען ~בעבען — טרוּ. בעבע(ק)ע אויס, ~געבעבע(ק)עט. מיט מאַטערניש, אומ- קלאַר אַרויסזאָגן, אַ אַ פֿאַר ווערטער. "פֿון צרות האָט [זי] פֿאַרגעסן און צו ביסלעך אויס- געבעבעט; ווער זינגען די פֿאַרזאַמלטע געסט?"; בערג, ביים דניעפּער. "ער האָט חניפֿה- דיק געמורמלט און מיטאַמאַל אויסגעבעבעט דאָס וואָס עס האָט אים אָפֿנים לאַנג געפֿי- גיקט", י. אַקרוּסני, דאָס בוך פֿון די עלנטע.

אויסבעוויקען — טרוּ. יקע אויס, ~געבעו- קעט. אַוקר. אויספלאַלען, אויסדערציילן וואָס מע דאַרף ניט.

אויסבעזעמען — טרוּ. יעם אויס, ~געבע- זעמט. 1. שטאַרק שלאָגן מיט אַ בעזעם. אויך מיט זיך. 2. ביים פֿאַרען זיך אין מרחץ זיך שלאָגן מיט אַ בעזעמל (געוויינטלעך פֿון בעריאַזעווע ריטלעך). טרוּ. 2. אויסקערן מיט אַ בעזעם; אַ דעם באַקאָוויזן; שפּאַטיש; "מע דאַרף דעם חזן אַ דעם גאַרגל, ער כאַרכלט ווי אַ גוסט". 3. אויסוואַלען, אויסמוסרן.

אויסבעטן — דער, זי. 1. אַפֿן און פֿאַרעם פֿון מאַכן אַ געלעגער, ווייכער, האַרטער אַ. "אין אַ פֿון די שאַנס וואו די ספֿרי־תּוּרוֹת רוען פֿלאַמט אַ ליכט", דא ו. 2. אַלץ וואָס מע ניצט צו מאַכן אַ געלעגער; דאָס וואָס מע לייגט אונטער צו ליגן (זיצן) אויף דעם. "...צוויי ברוינע לעדערנע קישעלעך וואָס האָבן געדינט אַלס אַ פֿאַר כסא של אליהו", דמשק, אין יענע יאָרן. 3. געלעגער. אַ הייל... אַן אַ פֿון שטויב, פֿאַרזשאַווערטע קייט... אל וווּ, מהרם מרוטבערג. 4. אונטערשלאַק, אונטערשלאַק, וואָס מע לייגט אונטער ביים נייען אַ בנד, ספּעע אַרום די אַקסלען (שנדיע- ריש).

אויסבעטלען — טרוּ. בעטל אויס, ~גע- בעטלט. 1. קריגן עפעס דורך בעטלען, שנאַרן. 2. קריגן דורכן שטאַרק און אומ- בפֿוּדיקן בעטן. "איך וויל אַפֿילו גישט, דו זאַלסט אַ פֿאַר מיר אַלע נייטיקע זאַכן צום לעבן", ממוט, קליאַטשע. 3. מיט מי און ניט קוים־קוים פֿאַרדיגען. "אויך מיר אַ האַנדל, ער בעטלט אויס אַ שטיקל חינוּה".

אויסבעטן I — טרוּ. בעט אויס, ~געבעטן. מיט זיך = פֿאַר זיך. 1. בעטן ביז מע קריגט דאָס באַגערטע, אַ אַ דרייערל. אַ דאָס טעלערל פֿון הימל = וואָס מע קען ניט קריגן, דערגרייכן.

2. אויספועלן דורך ווייכע רייד, דורך טרען, דורך תפֿילה און תשובֿה, זיך אַ אַלדאָס גוסט. "ווען איך איין זכות ווער פֿאַר

הש"י האבין זוא ווער איך אויז בעטן דאָז דוא ווערשט קינדער האָבין, גה, 63. „צחייא ערלייא וויל איך מיר האָבן אויס גבעטן בייא דיר, [רבש"ע], מס, משלי, ל, 7. „שטיין פֿאַר גאַס געריכט און א' פֿאַר זיך און פֿאַר דער גאַנצער וועלט מענטשן, גאַר אָן שום חילוק, אַ גוט יאָר, ממוט, שלמה, „שמחת תורה צו הקפות קען אַ יז א' גאַר גאַר גרויסע זאָכן, לדב. „אויסבעטן אַ גוט קוויטל = פּוועלן מע זאל פֿאַרשרייבן ווערן אי הימל צו האָבן אַ יאָר פֿון געזונט, פרנסה און אַלדאָס גוטס.

3. אויספּוועלן דורך אַ פֿאַרמיטלער (דורך אַ רבין, אין זכות פֿון אַבות). „איך קלער הינטיקע וואָך אַריבערצופֿאַרן צו אים זאל לעבן, אים אַ פּדיון אַנעקפֿירן, ער זאל אויסבעטן פֿאַר אונדז אַ גוט יאָר, דינע זאָ, אבן נגף; „ראיז געפֿאַרן צו רבנים אויס בעטן קינדער, פֿמ; „ער ליגט אויפֿן הייליקן אָרט, זיך נשמה זאל פֿאַר אונדז גוטס אויס בעטן, רבאָ, אייגענע ערד. 4. בעטן אַ הויכן פרמי. א' דעם אמתן מקח, „די אַלטע... האָט געהאַט אַ מויל ווי אויף שוויפֿן און פֿלעגט ליב האָבן א' פֿאַר אַ זאָך פֿינף מאָל אַזוי פֿיל, אד, „אַמאָליקע מענטשן. אַ אויס באַטן, אויסביטן. 5. אַרכ ענדיקן תּפֿילה טאָן. „מין מאָן איז... פֿרום... ער נוך לאַנג ניט האָט אויז גיבעטן, סֿפֿר משלים, פֿדמ 1686.

אויסבעטן II — טרוה בעט אויס, געבעט.

מיט ז י י = פֿאַר זיך. 1. מאַכן אַ געלע גער (אונטערלייגן אַ מאַטראַץ, אַ פּערינע, אַ קאַלדריע, אויסשפּרייטן אַ לילעך אַזוח). „ווי מע בעט זיך אויס אַזוי שלאָפֿט מען, שוה. „ער בעט זיך גוט אויס [ונש מיט די באַטיטן פֿון האַמאָנים אויסבעטן זיך] אַז אויף יענער וועלט זאל אים זיין ווייך צו ליגן, סֿפֿ, ענייט ואביונים. „דעם פֿעטער זלמן רעכנן איך אויס בעטן אַט דאָ אויף דער וועראַנדע, שוה גלות דאַטשע. 2. אונטערלייגן עפעס; מאַכן עס זאל זיין ווייך צו ליגן, צו זיצן. „די פֿייגעלעך האָבן אויסגעבעט ייער נעסט מיט שטיקלעך שטרוי און מיט פֿעדערלעך.

3. אַרומלייגן מיט עפעס ווייכס, וואַרעמס; אויספֿילן עס זאל זיין דיקער. א' דעם פֿאַרנט, די באַקעס, „אייזער זי גייט אויף אַזוינע פֿאַר זאַמלונגען, בעט זי זיך אויס מיט [אומ] לעגלעך ליטעראַטור אַ קונציק טראַגעדיק ביכל, בערנ, ביט דיעפּער וו.

4. פֿאַרשפּרייטן, אויסשפּרייטן, אַרויפֿלייגן עפעס אויף אַ פֿלאַכער זאָך. „בעט אויס דעם טיש מיט אַ פֿרישן בלאַט אַרביטער ציטונג, שוה לכבוד יוסטוב. „אָונט־שאַטנס, דורכזיכ טיקער שליער, האָבן קיל דעם מדבר אויסגע בעט, דא, וויאַלעט.

5. מאַכן אַן אונטערשלאַק, אונטערשלאַק ביי אַ בנד, אַרבייגלעך וואַטע, האָר; אויספֿילן די אַקסלען אין בגדים (שניידער).

6. (שוסטערע) אַרבייגלעך ווייכן (וואַרעמענ דיקן) שטאַף אין שטיוול, שיר. דז ביי קירזש נערע. „דו זאָלסט זיין אַ גוטער, בערעלע, וואַלסטו מיר אויסגעבעט אַט די שטיוול מיט שטיקלעך פֿוטער, פּרץ, ידאָס שטרעמל.

7. באַשלאַגן אַ געזעס פֿון אַ שטול, פֿון אַ

קאַנפּע אַז מיט ווייכן אָדער עלאַטישן מאַטעריאַל (טאַפּעצירערע).

אויסבעטן — דאָס ין (רע). 1. אַלץ וואָס מע ניצט בייס אויסבעטן אַ געלעגער. 2. שלעכטער געלעגער, אויסבעט. 3. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסבעטן ו.

אויסבעטער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס פּוועלט דורך אויסבעטן (געוויינטלעך פֿאַר אַנדערע). „זאל ער זיך פֿאַר אונדז אַ גוטער בעטער און טאַקע אָן א' אויך.

אויסבעטעריש — אַזי. וואָס איז ווי אַן אויסבעטער; וואָס איז נכנע, דערשלאַגן, מיט אַ געבראַכן געמיט.

אויסבעטשען — טרוה. טשע אויס, געבעט טשעט. פר. 1. אָפּגעבן צוריק מיט אַנזער, מיט היזק, פֿאַרלירן. „ער וועט א' אַלץ וואָס ער האָט אָפּגעראַבעוועט [= אָנגעראַבעוועט] ביי מענטשן. 2. אויסוויינען.

אויסבעטש(ק)ען — טרוה. בעטש(ק)ען אויס, געבעטש(ק)עט. מיט ז י י = אויסשטאַמ־ לען זיך. אויסשטאַמלען, לאָזן עפעס הערן אומקלאַר (ווי בעקען פֿון שאַף).

אויסבעטלן; — טרוה. בעל אויס, געבעטלע. אויך: ~ ביילן, אַמ. E: to bail out. באַפֿרייען פֿון אַרעסט, תּפֿיסה אויף גאַראַנטיע געלט. — האָט אים דער לייטענאַנט פֿאַר האַלטן? — יעס, אָבער עס איז באַלד געקומען עמעצער וון אים אויסגעבעטלעט, איזומאָ, טמ, 1958 27.

אויסבעלדערן — [באַלדאָווערן] טרוה.

בעלדער אויס, געבעלדערט. 1. אַרויסקריגן דורך אויספֿרעגענישן; אויספֿאַרשן; אויסשפֿירן (נגבש). 2. אויסרייען שלעכטס אויף עמעצן.

אויסבעליהבתעווען — [באַלעבאַטעווען]

בעליהבתעווען אויס, געבעליהבתעוועט. אויסווען — אויפֿהערן בעליהבתעווען. מיט ז י י — דז. „אָזוי לאַנג געדרייט דאָס רעדל ביז ער האָט זיך אויסגעבעליהבתעוועט. טרוה — פֿאַרלירן דורכן שלעכטן בעליהבתעווען. א' די גאַנצע ירושה.

אויסבעלמלאַכה (ווען) — [באַלמעלאַך]

כען טרוה. בעלמלאַכה אויס, ~ (גע)בעל מלאַכה. 1. ווי ניט איז מאַכן, פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט מיט שוועריקייט און ניט געראַטן. א' ווי אַ פּאַרטאַטש. 2. פֿאַרענדיקן אַן אַר בעט גוט, ווי אַן אמתער בעלמלאַכה. א' ווי אַ מיינגסטער.

אויסבעלמעטשען — טרוה. טשע אויס,

~ (גע)בעלמעטשעט. אויך: ~ באַלעמע־ טשען. אויסשטאַמלען, אומחיליק און אומ־ קלאַר אַרויסריידן.

אויסבענטשן — טרוה. בענטש אויס, גע־

בענטשט. 1. געבן אַ ברכה אַ גרופּע; געבן איינעם אַ צאָל ברכות. 2. אָפּגענטשן, פֿאַר ענדיקן בענטשן. „חל וחומר פֿר דעם מלך מלכי המלכים דו מן זול שווייגן אונ זאל צו הערן זין לוב ברוך הוא וברוך שמו, ווען מן נון אויז גיבענטש האָט, לט, 1/142. 3. אויסבעטן זייער אַ הויכן פּרניז. א' אַ מקח. 4. איר. אויסשעלטן, אויסזידלען.

אויסבענקען — טרוה. בענק אויס, גע־

בענקט. 1. עפעס קריגן נאָך לאַנגן בענקען. „זי האָט דורך תּחינות אויסגעבענקט אַ קינד,

אַ בן־זכר. 2. שאַפֿן דורך בענקען. „אָ פֿערז אויף וויס פּאַפּיר. בענק אויס פֿאַר זיך אַ שיינע וועלט — און לויב, און גלויב אין איר, הר, אין טאַטן פֿון מין בוים. „אים איז געלונגען אויסצובענקען... אויסצומיטערעווען די געשטאַלט פֿונם תּהילים ייד, טג, דערציילערט און ראַמאַניטטן.

אויסבענקען — די, ען. 1. פּראַצעס

אָדער רעזולטאַט פֿון אויסבענקען. 2. מיטל צו פֿאַרריכטן, מתקן צו זיין, צו קריגן בעי סערע רעזולטאַטן. נעע אַיען בייס פֿאַרזיי און בייס שניט. 3. בייט, שניוי, קאַרעקציע פּדי צו מאַכן בעטער. אַ טעקסט וואָס גייטיקט זיך אין אַיען. 4. פֿאַרלייג צו בייטן, משנה צו זיין עפעס אין אַ פֿאַרמעלן פֿאַרשלאַגן די א' אָפּשטימען פֿאַר דער רעזאָלוציע. 5. שינוי אין אַ געזעץ, אין קאַנסטיטוציע, אין גע־ ריכטלעכע באַשלוסן. פֿאַרלייגן וויכטיקע אַיען אין דער קאַנסטיטוציע.

אויסבענקענדיגהיזן — דאָס, הינזער. אינ־

סטיטוציע פֿאַר מינערעיריקע פֿאַרברעכערס.

אויסבעטערן — טרוה. זען אויס, געבע־

טערט. 1. מאַכן בעטער, פֿאַרבעטערן. א' מידות; א' דעם מצב. „אויב מיר חילן א' דאָס יידישע פֿאַלק, דאַרפֿן מיר אָנהייבן פֿון די יידישע דעות, פֿון דער יידישער פֿירונג, ממוט, ביישיבה של מטה. 2. פֿאַרריכטן, קאַרעגירן. „בעטערסטו אָבער אויס אַט דעם פֿלעכער... ווערט דיר אין קעפל העלער, ממוט, יוד. „זייער אָפֿט זינען אירע באַמערקונגען אים צו ניץ געקומען, ווען ער פֿלעגט זיך גע־ מען א' זינען אַ ווערק, טג, לענדער, זיכטער, קריטיקער. 3. דורכפֿירן אַ פֿאַרריכטונג אין אַ געזעץ, אין פּראַקטיק פֿון געזעלשאַפֿטלעכן לעבן.

אויסבעטערן זיך — אויסווען. דעו. אויסבע־

טערן, פֿאַרריכטן די אייגענע מידות און פֿיר רונגען, ווערן בעטער.

אויסבעטערער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס.

ווער עס בעטערט אויס (ימ, 1926).

אויסבעטערקע — די, ס. טפּעט; אַרבע־

טערין וואָס פֿאַרריכט די דעפֿעקטן אין אויס געשטיקטן מאַטעריאַל וואָס קומט אַרויס פֿון שטיקערע־מאַשין.

אויסבעקן — בעק אויס, געבעקט. אַמ.

אויסווען — חרטה האָבן אויף אַ צוזאָג. טרוה —

פֿירן אַן אויסאַ אויף צוריק, הינטערחילעכע.

„בעק אויס די קאַר“.

אויסבעקען — טרוה. קע אויס, געבעקעט.

1. עפעס אויסדריקן דורך אומקלאַרע קלאַנגען, ענלעכע צו בעיע. „דאָס קעלבל בעקעט אויס די בענקשאַפֿט נאָך דער מאַמע־קו. 2. אַרויס זאָגן עפעס ניט גענוג פֿאַרשטענדלעך, מיט מאַטעריש. „בעקע שוין אויס וואָס דו האָסט צו זאָגן“.

אויסבעקען זיך — אויסווען. דעו. 1. פֿאַר־

ענדיקן בעקען. „דאָס קעלבל האָט זיך אויס געבעקעט און ליגט שטיל. 2. גוט דורכ־ שמועסן זיך, דורכבאַלאַקען זיך. איר.

אויסבערקעווען — טרוה. קעווען אויס, גע־

בערקעוועט. „לאַקל (פּאַדאַליע). > בערק = בעריאַזע, אויסהאַקן בערקן אין וואַלד; אַפּשר פֿון בערקע = דאַרן. אויסטרעטן, אויסהאַקן

א' העג. מלמדשער טשטש אין פאדאליע פאר
"סלו סלו פנו דרך", ישיעהו, גז, 14 — בער-
קעוועט אויס א' העג.

אויסברעשמלען — טרוו. טל אויס, גע-
ברעשמלט. אויסבראשטן מיט א' בערשטל. א'
די האר. "דער תלמיד'הם דארף גיין מיטל-
מעסיקע קליידער...און זאל זיי שיין א', דאס
מע זאל אויף זיי ניט געפלינען קיין פלעדער
און קיין אומריינקייט", 202, 1/45.

אויסברעשטן — טרוו. בערשט אויס, גע-
בערשט. געניצט אין לר, דערעיקר ביי בערש-
טערס. אויך אין אוקר און מג. דזוו אויס-
בארשטן <. "אויף זאל זיין קליידר אויף
בערשטן, דו קיין פלעדער ניט דראן הענגט",
101, 2/57.

אויסברעשן — [געביקערן] טרוו.
ביקערן אויס, געביקערט. קורץ איבערגעבן
(נאכן פריערדיקן פרטימדיקן דערציילן). "וואס
זאל איך און לאנג ברעשן? איך העל עס א'
אזוי...", רייד.

אויסברעשה(נען) — [געבאקאישען] טרוו.
בקשה אויס, (גע)בקשהט. אויך: ~ בקשה-
ווען. אויסבעטן, שטארק בעטן און פועלן;
דערגרייכן נאך א צאל בקשות צו אן אפי-
ציעלן אַמט. א' מע זאל איבערקוקן דעם
עינין.

אויסברעזשע(נען), ~ **ברעזשע(נען)**,
ברעזשע(נען) — אַרזוו. דזשע (דזשע,
דזשע) אויס, געברעזשע(ש)עט. 1. אויסקריכן,
דורכקריכן (מיט פיס אין בלאַטע און וואַסער)
א צאל (בלאַטעס, זומפן). א' גענוג זומפן ביי
מע קומט צום שלאַך. 2. דורכחאָלען. א'
א' העלט.

אויסברעזגע(נען) — טרוו. בראַגע אויס,
געברעזגעט. אויך: ~ **ברעזגען**. 1. היל-
כיק, מיט א' בראַגע אויסקלאַפן, אויסהאַקן. א'
אלע פליס. 2. געבן קלעפּ, א' סך מאַל
אַדער א' גרופּע, א' די הינטישע מאַרדע. א' די
מיאוסע פרצופּים.

אויסברעטן — טרוו. בראַט אויס, געבראַטן.
1. האַלטן גענוג לאַנג ביי אַן אָפּן פּלעכער,
ביז עס ווערט גרייט צום עסן, א' אַן עוף,
א גאַנז. 2. אויסניצן ביימ בראַטן. א' גאַר
די פוטער. 3. מאַכן ברוינ, שוואַרצען, די
זון וועט מיך א'.

אויסברעךן — דער, זי. אויך: אויסברוך.
1. אַקט פֿון אויסברעכן; מיטאַמאָליקער ריס
מיט פּוח, אויפֿרייסן. אויסבראַך פֿון שטורעם.
2. אַנהייב פֿון געשעעניש וואָס בינדט זיך
מיט גוואַלדמיטלען; אויסבראַך פֿון מלחמה,
רעוואָלוציע, אויפֿשטאַנד, צאַרן, אא. 3. אַני-
הייב פֿון געשעעניש וואָס בינדט זיך מיט
אויפֿרייסן, קאַלערני. "דער אויסבראַך פֿון דער
קאַנאַדע האָט איבערגעשראַקן אַלע אַינזואויר-
נערס". 4. רעזולטאַט פֿון אויסברעכן, דורכ-
ברעכן. "דורכן אויסבראַך אין מויער האָט זיך
אַריינגעקאַפּט דעם שוואַס חיל". 5. דער-
שיינוג ווען א' וואולקאַן ווערט טעטיק. "אויב
אויסבראַכן פֿון עטנע וועלן מער ניט זיין,
מוז מען מורא האָבן פֿאַר...", ים, 1923.
6. דאָס אַפּרייסן זיך; אַפּקער, אַפּווענד מיט
פּוח. "גלוסטיקייט פֿון דער וועלט...איז דער

שורש פֿון עכירות און א' פֿון אַלע מצוות",
מהמ. 7. אויסשטעל פֿון זאַץ אין באַזונדערע
זיטן (עצערני).

אויסבראַמע(נען) — טרוו. זע אַויס, גע-
בראַמעט. 1. אַרױפֿלייגן משאַ, עול. וורר.
א צערביעליחיים אַזוי אויסצובראַמענען (דאָס
פֿערדל). 2. אויסבויען, אויפֿשטעלן געוועלב.
פּר. א' אַ מויער, דעם טויער.

אויסבראַנד(זירן) — טרוו. בראַנד(זיר)
אויס, געבראַנד(זיר)ט. באַדעקן מיט
בראַנד(ז) א צאל זאַכן; אויספֿאַרבן מיט
בראַנד(ז)פֿאַרב.

אויסבראַנדעווען — דעווע אַויס, גע-
בראַנדעוועט. אוטוו — זיין זייער ענערגיש,
זיין אַ בראַנד (און אויפֿהערן). אויך מיט
זיך. טרוו — 1. אַפּשטעמפלען מיט אַ
הייסן שטעמפל. א' די פֿערד. 2. אַפּוידלען.

אויסבראַנעווען — טרוו. זעווע אַויס, גע-
בראַנעוועט. פֿאַרענדיקן די אַרבעט פֿון אויס-
גלייכן אַ פֿעלד נאָכן אַקערן; בראַנעווען אַ צאל
פֿעלדער.

אויסבראַקירן — טרוו. קיר אויס, (גע)י-
בראַקירט. 1. פֿאַרבראַקירן, אַפּוואַרפֿן חיל
סיטויג ניט אַדער סיפּאַסט ניט. א' דעם חתן,
די פּלה. 2. פֿאַרענדיקן דורכקוקן; אַרױס-
נעמען דאָס ניט גוטע. 3. בכלל ניט אַנגע-
מען, ניט אַקצעפּטירן. א' די סחורה און זוריק
שיקן. "ער פֿלעגט אַ היפש ביסל אַרטיקלען
[פּרצעס] א' און זיי ניט דרוקן", מוק, מינע
באַגעגענטוין. 4. ספּעצ: ניט אַנגעמען פֿאַר
אַ זעלנער; דערקלערן אַז עס (מע) טויג ניט
צו אַ געוויסן עינין. א' די בעלי-מום. "האַב
איך זיך דערפֿילט באַליידיקט וואָס דער פּריס-
טאַז האָט מיך אויסגעבראַקירט", דטש, ווילנע.

אויסבראַקן — טרוו. בראַק אויס, גע-
בראַקט. 1. פֿאַרענדיקן בראַקן; א' לאַקשן,
פֿאַרפֿל. 2. אויסניצן ביימ בראַקן דאָס אַני-
צאל ליגנס. א' אַזעלכע מעשיות וואָס נישט
געשטויגן, נישט געפֿליגן.

אויסבראַקעווען — טרוו. בראַקעווע אַויס,
געבראַקעוועט. 1. אויסבראַקירן; אַרױסנע-
מען, אויסטיילן דעם בראַק (און לאַזן דאָס
פּאַסיקע). "...גוט אַנגעטאַפּט און האָט אויס-
געבראַקעוועט וואָס ס'איז...", [חיים מאַלאַגאַן,
גדולת ר' וואַלף] 9. 2. אַפּוואַרפֿן, ניט
אַננעמען, פּסלען מחמת ניט גוטער קוואַליטעט.

אויסבראַש(זירן) — טרוו. בראַש(זיר)
אויס, בראַש(זיר)ט. פֿאַרענדיקן אַינבלינדן
אַדער אַינלייגן אין בראַשורן.

אויסבראָזן — [ברויגעזן, באַרויגעזן] טרוו.
ברוגן אויס, געברוגט. אַרױסברענגען אין
אַ צושטאַנד פֿון שטאַרקן ברוגן. "מיט זינע
שטעכערטלעך ברוגט ער אַלעמען אויס",
רייד.

אויסבראָזן זיך — אוטוו. < דפּו. 1. ביס
לעכחני אויפֿהערן זיין ברוגן. 2. זיין, ווערן
ברוגן איינציקהייט מיט אַ גרופּע.

אויסברודיקן — טרוו. זיך אויס, געברוד-
דיקט. אַקט מיט זיך. שטאַרק שמוציק
מאַכן; פֿאַרברודיקן אַ צאל זאַכן.

אויסברויזן — ברויזן אויס, געברויזט. אויך
מיט זיך. אוטוו — פֿאַרענדיקן דעם
פּראַצעס פֿון ברויזן. "דער חנין האָט אויסגע-
ברויזט". טרוו — 1. מאַכן עס זאַל ברויזן.
"אַן האָפּן קען מען ניט אויסברויזן (קיינ)
מעד", טוו. 2. אַרױסברענגען אַן אויפֿרע-
גונג. "האַלט זיך אַזוי, ברויז ניט אויס דעם
צאַרן".

אויסברויך — דער, זי. 1. פֿאַרניץ, פֿאַרני-
צונג; אַקט אַדער פּראַצעס פֿון אויסברויכן.
2. רעזולטאַט פֿון אויסברויכן; דאָס וואָס איז
אַפּגעניצט, פֿאַרשוועקט, אַוועקגעוואַשן, אַפּגע-
ריפּן אַזוו.

אויסברויכונג — די, זען. פּראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויסברויכן.

אויסברויכן — טרוו. ברויך אויס, גע-
ברויכט. פֿאַרניצן אינגאַנצן; פֿאַרשאַפּן (מאַ-
טעריאַל, סחורה), אויסגעבן. אויך: אויספּרוּזן,
אַרכ. "זולכיש איזט אויז צו ברויכן, ווען זיא
דאש נאך גבורד ניט קאַן הבין", טוו, כז.

אויסברויכן זיך — אוטוו. ברויך זיך אויס,
זיך געברויכט. לאַקל, קורלאַנד. באַרימען
זיך, אויספֿענען זיך, אַרױסשטעלן זיך.

אויסברוינען — טרוו. ברוינן אויס, גע-
ברוינט. אויך מיט זיך. מאַכן אינגאַנצן
ברוינן (אַ צאל זאַכן). זיך א' אויף דער זון.

אויסברויען — טרוו. ברוי אויס, געברויט.
אויך: ברויע אויס, געברויטעט. 1. דזוו
אויסברענען <. "...ווי אַזוי דו וועסט דערפֿון
מיר א' אַז מע דאַרף גראַמאַטיק לערנען", קמ,
1865, № 12. 2. אויסטראַכטן אַ צאל בלפּור
ליים, טרעפּן רכילות וועגן אַ צאל מענטשן. א'
מיאוסע מעשיות וועגן אונדו אַלעמען.
3. אַנהעצן, אַרױסרופֿן קריגערייען.

אויסברויען זיך — קזוו. < דפּו. אויסקריגן
זיך; אַרױסקריגן זיך.

אויסברוך — דער, זי. 1. דזוו אויסבראַך.
"מע האָט שוין מורא געהאַט, עס זאַל ניט
קומען צו אַן א' [צווישן פֿאַרנאָקריך און אַמע-
ריקאַן], קמ, 1866, № 6. "ביימ ערשטן א' פֿון
אַ שטרעק האָט ער באַלד די אַרבעטער באַפֿרי-
דיקט", ספּ, טודות. "דאָס זינען געווען נאַאיוע
אין פֿון צאַרן", מוק, פּרץ און דאָס ייִדישע טע-
אַטער. 2. פֿאַרטיילונג אין געלעגער פֿון אַ
טייך; גרוב געמאַכט פֿון וואַסער (וואָס האָט
מיט פּוח אויסגעריסן און אַוועקגעטראַגן
זאַמד). 3. (אונגערן) בעסטער, שטאַרקסטער
ווייץ. "...ואח"כ שפּכים עליהם יין חזק נשקרא
א", ר' חיים סופּר [5 אין סעמפּעטער], שו"ת,
מחנה חיים, פּרעסבורג 1662.

אויסברומפּלען — טרוו. פּל אויס, גע-
ברומפּלט. שטיל, נידעריק אויסברומען.

אויסברומפּלען זיך — אוטוו. < דפּו.
שטיל, פֿאַר זיך זינגען אַדער זאַגן און אויפֿ-
הערן.

אויסברומען — טרוו. ברומ אויס, גע-
ברומט. 1. זינגען מיט אַ טיף, נידעריק קול.
א אַ ניגון. 2. אַרױסזאַגן, אויסדריקן עפעס
ברומענדיק. א' דעם צער. אַ ברוגער האָט ער
אויסגעברומט. "אַן אַך און וויי איז צו מיר!
— האָט זי תּחינהדיק אויסגעברומט", אר.

ידי פארשפטיקטע מלוכה. אויך אטום — ארויסגעבן קלאנגען (חי א בער, א בהמה). דער בער (די קן) האט אויסגעברומט. **אויסברומען זיך** — אטום. ← דפח. אויס- ברומען און אויפהערן.

אויסברוסטן — טרוה. ברוסט אויס, גע- ברוסט. (שניידער?) ארנילייגן האטע אין ברוסט פון א מלבוש. וועם מונדיר דארף מען נאך א ביסל א"י.

אויסברוסטן זיך — אטום. ← דפח. ארויס- שטעלן פארויס די ברוסט (בנימ מארשירן, בן גימנאסטיק).

אויסברוקירט — אדי. אויך: געבר- קירט. פאר אויסברוקירן. ← אויסגעפלאסט טערט; אויסגעלייגט מיט שטיינער. אויסבר- קירט מיט צרות איז דער וועג צום בית הקברות שוה.

אויסברוקירן — טרוה. ברוקיר אויס, (גע- ברוקירט. לאקל: **ברוקערן**) (פארדיטשען). אויספלאסטערן, אויסלייגן א גאס מיט שטיי- גער. "מע וועט א גאס שטעטל מיט אט די שטיינער, העס זאל מער קיין בלאטע נישט זיין", אה, אברהם דער שוטטער.

אויסברוקען — טרוה. ברוקע אויס, געבר- קעט. אויך מיט זיך. אויסברוקען געפילן דורך קלאנגען ענלעכע צום ברוקען, מרוקען פון א טויב, א ליבשאפט, צופרידנקייט.

אויסברידזן(ן) זיך — אטום. ברידזן(ע) זיך אויס, זיך געברידזן(ע)ט. האבן א געפיל פון עקל, פון דרוידערדיקט און ביסלעכחזן גובר זיין דאס געפיל. "די ערשטע צייט האט זי זיך געברידזעט מיט אים, דערנאך האט זי זיך אויסגעברידזעט", רייז.

אויסברידערן — טרוה. ער אויס, געבר- ידערט. אויך: **ברודערן**. מאכן מע זאל זיך גלח, ווי ברודער; אויסגלייכן. פאר- חברן. "האט שותףישע אומגליק האט אנדז אויסגעברידערט".

אויסברידערן זיך — קוזו. ← דפח. ווערן ווי ברודער, פארברידערן זיך. זיך א מיט מען טשן פון אלע שטאנדן.

אויסבריהן זיך — [געבריען] אטום. בריה זיך אויס, זיך געבריהט. זיך ארויסשטעלן, זיך ארויסווייזן ווי א בריה; וועלן ווייזן בריה שאפט. "ער האט גענומען ארבעטן מיטן גאנצן גוף, זיך געוואלט א געליקט עטלעכע עופות מיט א מאל", אפא טענצערין.

אויסבריווען — טרוה. גע אויס, געבר- ידערט. אויסשפריצן; גיך, אין אפלייגיש באג- ין מיט האסער.

אויסברייט — דער, זיך. 1. אקט פון אויס- ברייטן. 2. רעוולוטאט פון אויסברייטן. "ווא- רעם נאך אן דעם מעטאל, וועט דער א ווערן גרעסער". "עס קען גיין אין אן עקאנאמישן קריזיס, אדער אין אן א פון דער עקאנאמיע פון לאנד", בצג, טח, 1956 v 5. 3. אויס- שפרייט אין דער ברייט. "סארא רחבות, סארא א פון פרייען יום!"

אויסבריוונג — די, זען. פראצעס אדער רעוולוטאט פון אויסברייטן; זי האט די בחינה וואס באווייזן און דעט אן אויף דער א פון דעם פארשטאנד", תניא, 386.

אויסברייטן I — טרוה. ברייט אויס, גע- ברייט. מאכן ברייט(ער), אויסציען אין דער ברייט. מלל פארטייטשט יוצרצת ימה וקדמה (בראשית, כה, 14) "אויס ברייטן" נתי; זיך אויסשפרייטן. "און איך ברייט מיך אויס און אין זיך פאל ארין", עק.

אויסברייטן II — טרוה. ברייט אויס, גע- ברייט. דזוו אויסברייטן. ←

אויסברייטן זיך — אטום. ← דפח. זיך אויסלייגן אין דער ברייט; זיך פארשפרייטן, זיך צעשפרייטן. "א ים יסורים האט זיך פאר- מיינע אויגן אויסגעברייט", פה.

אויסברייטערונג — די, זען. פראצעס אדער רעוולוטאט פון אויסברייטערן; צוקום, צוגאב וואס באקומט זיך פון אויסברייטערן. א פון אפעטיטן, פארלאנגען. א פון מאכט, רעכט, פרייהייט.

אויסברייטערן — טרוה. טער אויס, גע- ברייטערט. מאכן ברייטער, פארגרעסערן אין שטח, אין פארנעם; ארניינעמען מער. א די גרענעצן. א דעם הארניינעמען.

אויסברייטערן זיך — אטום. ← דפח. ווערן ברייטער, גרעסער אין פארנעם. "די השגות האבן זיך אויסגעברייטערט און דער עולם פארלאנגט א סך מער". "די שריפה האט זיך אויסגעברייטערט", וויסמאן, פון בריסט ביז טעמאטישט.

אויסברייטן — טרוה. ברייטען אויס, געבר- יטען (געברייטעט). ← אויסברייטן. 1. אויסקאכן, אויסזידן מיט האפן, אויספערמענטירן די האפן (בנימ מאכן ביר, מעד). 2. אויסדרינגען, אויסברענגען עפעס; לאנג רעדן ביז מע קומט צום עיקר. "איך חיל דערמיט איך נישט מער א, אן איר זאלט איך נישט האנדערן, חי אזוי א נאך ווי אין...". ממוס, קליינ מענטשנלעך. "מילא ביצור, על-לכפנים, האט חילט איר דא אויסברייטן...אז ער איז א פלינער מענטש", שו, "קנהי". "איך ברייט איך אומינע אויס די אלע זאכן, איר זאלט [גע- דענקען]", קמ, 1868 Ne 15. 3. אויסשטשן, מסביר זיין, דערקלערן מיט א סך ריד. "א שכל א פונעם א פונעם אין די אחרונים אז די אליה פון אקס געהער צום ר, די פוס צו דער רביצין אויף פיצא [=פוטשא], דלוגאטט, העלט-מטורה, 1881. [ער] האט דעם עיני גוט צעקניט אויסגעברייטעט און דער- קלערט", הר, פארנאכט. "...האט מיט פלער- ליי ראות אויסגעברייטעט די קצבים אן פאר זי לוינט מער נישט...". בערג, אין א פארגרעב- טער שטאט.

אויסברייטן — טרוה. בריל אויס, געבר- יילט. אויסשרייען ווי א ליב, א די באפעלן. "דער גענעראל בלאזט זיך אן ווי א גריל-שלאנג און ברילט אויס...". בלענמאן, דורך קריג און רע- וואלוציע.

אויסברילן זיך — אטום. ← דפח. ארויס- ברענגען קלאנגען (פון) ווי א לייב און אויף- הערן. אויך שפאסיק; אנהייבן טראגן ברילן.

אויסברייטן — טרוה. ברייט אויס, גע- ברייט. פרגל אויסברויטן (זיך). ← אנטאן (ארנילייגן) פאלשע ברייט. א דעם פארנט.

אויסברייסקען — טרוה. קע אויס, געבר- יטען. קעט פארשפריצן מיט בלאטע, אויסשמוצן. **אויסברייטן** — ברי אויס, געברייט (אויך געברויטען). 1. אויסרייניקן דורך באגיסן מיט (אדער האלטן אין) זודיק האסער. "אליין טוט זיך נישט, איין בעט באדארף מען אויך א יצו באפרייען פון האנגען און כשר מאכן", יודישער פארפוס, 1881. "מע קען נישט האשן די טעלער מיט לעפלעך האסער, מע דארף זי א"י. "כהאב פון מין מאמען [מין שפראך] טיף אינגעווייזן, סיהאט מיר איר טרער יעדן אות אויסגעברייט", לאפין, צייכנס. 2. אויס- בשרן מיט צעלייטע שטיינער. א אויף פסח. 3. ברייען א צאל זאכן, א אלע בלימ. 4. אויס- הארעמען. א איער; א הינדעלעך. "דיא הען...זיבן יונגן הינליך בריאט זיא אויז", ספר משלים, פסדמ, תמ"ז. "די שווארצע טויב, וואס מע רופט זי נאכט, האט...זיך אנדערגענוצט אויף די גילדענע אייעלעך [=שטערנדלעך] א חניסן זומערטאג אויסצו- ברייען", אשט, מיטעלעך. "וואס וועסטו א זיך? = וואס וועסטו אויסצו, אויפטאן מיט זיצן? 5. אויסצטיילן מיט עפעס וואס ברייט (פעס, הייטיק). "...אויסדרוקן וואס זינען אויסגעברייט געווארן אין די קעלערן פון האס", יג, תוד. "די שטומע בליקן פון די ארומיקע האבן אין אים גענומען א ווערטער, וואס ער אליין וואלט זי...נישט געקענט צוגלייכשטעלן", שטרינגלער, אינדלען אויף דער ערד. 6. אויפקאכן, א זיך.

אויסברייטן זיך — אטום. ← דפח. זיך אויסשפרייטן, זיך צעשפרייטן. "א ים יסורים האט זיך פאר- מיינע אויגן אויסגעברייט", פה.

אויסברייטערונג — די, זען. פראצעס אדער רעוולוטאט פון אויסברייטערן; צוקום, צוגאב וואס באקומט זיך פון אויסברייטערן. א פון אפעטיטן, פארלאנגען. א פון מאכט, רעכט, פרייהייט.

אויסברייטערן — טרוה. טער אויס, גע- ברייטערט. מאכן ברייטער, פארגרעסערן אין שטח, אין פארנעם; ארניינעמען מער. א די גרענעצן. א דעם הארניינעמען.

אויסברייטערן זיך — אטום. ← דפח. זיך אויסלייגן אין דער ברייט; זיך פארשפרייטן, זיך צעשפרייטן. "א ים יסורים האט זיך פאר- מיינע אויגן אויסגעברייט", פה.

אויסברייטן — טרוה. בריל אויס, געבר- יטען (געברייטעט). ← אויסברייטן. 1. אויסקאכן, אויסזידן מיט האפן, אויספערמענטירן די האפן (בנימ מאכן ביר, מעד). 2. אויסדרינגען, אויסברענגען עפעס; לאנג רעדן ביז מע קומט צום עיקר. "איך חיל דערמיט איך נישט מער א, אן איר זאלט איך נישט האנדערן, חי אזוי א נאך ווי אין...". ממוס, קליינ מענטשנלעך. "מילא ביצור, על-לכפנים, האט חילט איר דא אויסברייטן...אז ער איז א פלינער מענטש", שו, "קנהי". "איך ברייט איך אומינע אויס די אלע זאכן, איר זאלט [גע- דענקען]", קמ, 1868 Ne 15. 3. אויסשטשן, מסביר זיין, דערקלערן מיט א סך ריד. "א שכל א פונעם א פונעם אין די אחרונים אז די אליה פון אקס געהער צום ר, די פוס צו דער רביצין אויף פיצא [=פוטשא], דלוגאטט, העלט-מטורה, 1881. [ער] האט דעם עיני גוט צעקניט אויסגעברייטעט און דער- קלערט", הר, פארנאכט. "...האט מיט פלער- ליי ראות אויסגעברייטעט די קצבים אן פאר זי לוינט מער נישט...". בערג, אין א פארגרעב- טער שטאט.

אויסברייטן זיך — אטום. ← דפח. ארויס- ברענגען קלאנגען (פון) ווי א לייב און אויף- הערן. אויך שפאסיק; אנהייבן טראגן ברילן.

אויסברייטן — טרוה. ברייט אויס, גע- ברייט. פרגל אויסברויטן (זיך). ← אנטאן (ארנילייגן) פאלשע ברייט. א דעם פארנט.

אויסברילן — טרוה. בריל אויס, געבר- יילט. אויסשרייען ווי א ליב, א די באפעלן. "דער גענעראל בלאזט זיך אן ווי א גריל-שלאנג און ברילט אויס...". בלענמאן, דורך קריג און רע- וואלוציע.

אויסברילן זיך — אטום. ← דפח. ארויס- ברענגען קלאנגען (פון) ווי א לייב און אויף- הערן. אויך שפאסיק; אנהייבן טראגן ברילן.

אויסברייטן — טרוה. ברייט אויס, גע- ברייט. פרגל אויסברויטן (זיך). ← אנטאן (ארנילייגן) פאלשע ברייט. א דעם פארנט.

זיצט א נאך אין מיטן נאכט, דעם קאפ באגראָבן אין די הענט, הר, אונטער גאָסט הימלען.
 4. אַפּקאָסטן עמעצן אַ סך געלט, בּדלּות שטעלן. „ער האָט אויסגעבראַכט זינע על-טערן בינן לעצטן גראָשן“.

5. אויספאַרקויפֿן. „...האָט זיי אַלע אויס-געבראַכט אויפֿן לויט“, ממוט, קליינמענטשע-לע. „איך זע וואָס גיכער אַ דעם קרוג נמיט קוואַס און לויפֿן אַהיים נעמען נאָך אַ קרוג“, שטע מע אַטל דעם חזנט. „ער האָט געהאַט היי מישע פּאַפּיראַסן צו פאַרקויפֿן און ער פּלעגט זיי אַ אין בית-מדרש“, היטט אַ דער אַרעמער יונג, 6. אויסניצן, פאַרניצן, באַניצן. „ער עפנט טאַקע מיטן קאַפּ די טיר, סאיז אַבער אַלץ בּדאי — אַפי אויסגעבראַכט אַ גלמכ-ווערטל“, שטע קליינע מענטשעלעך. „די בעס-טע כּוחות אויסגעבראַכט אויפֿן גויט, אויפֿן פּפּן“, אר, דער הימל. „די אווילע-יונגע מיט די פּיסקעס האָבן דאָ אויסגעבראַכט זייערע וויצן“, אַפּא, טענצערין.

7. קלאָר אויסדרוקן אַ געדאַנק, קומען צו אַן אויספֿיר, אויפֿהויבן אַ לאַגישן פּועליצוא. געניצט אַפּט ביים לערנען: „האָט ברענגט דאָ רבא אויס?“, „האָט ברענגט אויס דער תּוספּוֹת?“, „האָט ווילסטו אויסברענגען מיט די רייד?“, „איך וויל נאָר דערמיט אַ אַז אַמאַל קאָן מען פֿון גרעסטן אומגליק אויך האָבן אַ שטיקל נוצן“, שטע פֿון פּתּירעונוקע. 8. צי-טירן, ברענגען עמעצנס רייד (ביים לערנען). 9. דערציילן, אַפּירברענגען, אויסדרוקן אויפֿן אַ געראַטעעם אופֿן. „און האָט זייער גוט אויסגעבראַכט [די דרשות] צווישן למשן“, אמד. 10. אַרויסהויבן אַן אייגנשאַפֿט. „מיט אַזעלכע מעשים ברענגט ער אויס זיין שלעכטע טעם“.

11. אויסגעבן אַ קינד, חתונה מאַכן. „איך האָב שוין אויסגעבראַכט מיין בתי-יחידה“.
 12. אַרכ. מאַכן עס זאָל פאַרשווינדן. „אייר דר איין פּלעקן און איין קלייד ברענגט, ווען מן דען פּלעקן בלד אויז מאַכט, דאָ איז זיך פּלעקן רינג אויז צו ברענגן, לטו, 2/37. „אז איך וועל אויסשטודירן, נעם איך זיך אויסצוברענגען...אַלע פאַרציטטיקע נאַרשיקייטן, מ׳בּ מקאָנונג [ברעגאווסקי], היסטאָריע, דער תּנאים 18 אַ חתן, ווילנע 1876. 13. אַרכ. אַרויסברענגען. „...ווש ער נון איין אונ׳ אַנדרי ביפּעהל האָט אויש גיבראַכט“, גה, 391.

אויסברענגען זיך — אוטוו. ← דפּוו. זיך לאָזן קאַסטן; אויסברענגען מיט די בב 1—3. „אויפֿט פֿאַר ברענגט איינר און דער מיט ברענגט ער זיך נאָך מער איין, און איינר וואָס שפּאַרט איין איברן יושר ברענגט ער זיך נאָך אויס“, מט, משלי, יא, 24. „און פֿאַרוואָס זאָלט איר זיך אויף מיר אַזוי א׳?“, ממוט, ווינטשפּ. „עס איז נייטיק זיך אַפּילו ביז דעם העמד אויסצוברענגען אַפי אַ נגיד זאָל מען זיין“, קמ, 1867, Ne 44. „מ׳האָט זיך גענוג אויס-געבראַכט ביז מ׳האָט זי חתונה געמאַכט“, ספּ. „אַ מענטש דאַרף זיך ניט אַ אויף שבת מיט מער וויפּל ער קען באַהויפּטן“, ייש, ספּר השּבת.

אויסברענגעניש — דאָס (די), זי. 1. (גע-זייערדיקער) פּראַצעס פֿון אויסברענגען.

פֿינגער = אויסזייגן פֿון פֿינגער, אַרויסברעני-גען עפעס אָן אַ סמך, יסוד. „אויב [ער] מיינט, אַ געשיכטע פֿון אַ פֿאַלק...ברעכט מען אויס פֿון פֿינגער, האָט ער אַ גראָבן טעות“, יפֿאַגל, 1888, Ne 5, בּיילאַגע. נא׳ אַ פּוס, אַ האַנט = אויך: אויסלינקען.]

3. צעברעכן אַ צאָל זאַכן. „אַ אַ העלפֿט גלעזער“. 4. (זעצערע) אויסשטעלן דעם זאַץ אין באַזונדערע זיטן. אַ די זיטן. 5. (שניי) דערש אַ אויסאַרבעטן אַ קאַלנער פֿון אַ מלבוש. אַ אַ קאַלנער.

אויסברעכן III — טרוו. ← דפּוו. 1. אַרויס-ברעגען צוריק דורכן מויל וואָס מע האָט פֿריער אַרניגענומען אין מאַגן, אויסמייקענען. אַ דאָס באַנצע עסן. אַ די גרינע גאַל (מיט גרי-נער גאַל) = אַ זייער שטאַרק מייקענען; (ב) זיך מאַטערן, שווער האַרעווען. 2. אַפּגעבן צוריק קעגן ווילן (גנבֿיש). „מע כאַפט מיך בּי דער האַנט, נו, האָב איך געמוזט א״. „אַ מיט בלוט די רויב און מערדערש“, פּמ, מזחמה.

אויסברעכן זיך — אוטוו. ← דפּוו. 1. זיך אַרויסרעיסן, זיך באַפֿרייען; זיך אויסרייניקן. אַ זיך פֿון תּאוות. „...זענין תּפּוס גיוועזן, האָבן זיך אויס גיבראַכן אויס דער תּפּיסה“, שו׳ת פּני יהושע, אַמסט, 1715. 2. אַן בּפּיוודניק אַרניגמיש פֿון זניטיקן כּוח צע-בראַכן ווערן. „עס ברעכן מיר זיך אויס ווי ציין — די טעג און יאָרן“, פּמ, האַכנטעט.

אויסברעכעניש — דאָס (די), זי. 1. פּראַ-צעס פֿון אויסברעכן וו 100. 2. דאָס וואָס מע ברעכט אויס (← אויסברעכן ווו, 10). „...טאַפּטשעט זיך אין זיין אייגענער א״, ייש, איר, ר׳ה תּש׳ך.

אויסברעכן — דער. אַקט פֿון אויסברענען. **אויסברענגן** — דער. 1. הוצאה, קאַסטן. דער אַ שטיגט אַריבער די הכּנסה. 2. איבע-ריקע הוצאה, פֿאַרשווערונג. „קויפֿן אַזאַ טייערן חפֿץ איז טאַקע אַן א״. 3. פּונאַז-דערטייל, פֿאַרקויף. דער אַ פֿון דער גאַנצער סתּורה.

אויסברענגונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסברענען.

אויסברענגעכץ — דאָס, זי (ער). דוז אויסברענג; איר וועגן איבעריקע הוצאות. **אויסברענגען** — טרוו. ברענג אויס, ~גע-בראַכט, ~געברענגט. 1. סתּם אויסגעבן. „דאָס גוטע קען מען גיט אַ און דאָס שלעכטע גיט אַינזאָרגן“, שוו. „דער אמתער בן-מלך, ער האָט אויסגעבראַכט זיין געלט“, נחב. 2. אויסגעבן צו פֿיל, מאַכן גרויסע הוצאות. „פֿון אלירלייע ארביט ברענגט עפּיס אַזין, נאָר פּלוידערן מיטן מויל ברענגט עסרוב אויס“, מט, משלי, יד, 23. „און אַליין ברענגט זי דעם מאָן אויס — ווייס איך אויף וואָס — הויב-דערטערס“, ממוט, ווינטשפּ.

3. פֿאַרשווענדן, פֿאַרטאַכלעווען. פּטרן. „ער ברענגט אויס אַלע כּוחות אויף גאַרנישט“. „אַ חכּם וויל מען גיט מאַכן פֿאַר קיין ממונה איבער די אוצרות, וואָרן טאַמער דאַרן זיין חכּמה וועט ער אַ די אוצרות“, נחב. „אַן אַזי-דער אשה ווער אַ דאָס געלט אויף פֿאַרן אַן-וואַרעמבעדער אַדער אויף פּוסטע זאַכן“, יד, אבֿן נגף. „אַ האַלבן לעבן אויסגעבראַכט—איצט

אויס. „צווישן דעם פֿאַרגליווערטן עולם אין מיטאַמאַל אויסגעבראַכן אַ פּאַניק“, שטע אין שטורעט. „געקויפֿט די דאַטשע נאָך איידער עס האָט אויסגעבראַכן די וועלט-מלחמה“, ספּ. סודות. „וואו באַהאַלט מען זיך אין פֿאַל אַז עס וועט טאַקע אַ אַ פּאַגראָם?“, אר, יבּינע סטרווש.

3. זיך אַנהייבן — וועגן אַ געשעעניש וואָס בינדט זיך מיט פֿייער, אויפֿרייס, טומל, קנאַ-לערש. „דער וואולקאַן ברעכט אויס, ער שפּינט ווידער מיט פֿייער און רויך“; „נאָך דער שטיל-קייט פֿון לאַנגע שעהן ברעכט די קאַנאָנאַדע ווידער אויס“; „ווי גוט סיחאַלט געווען ווען אַ פֿייער ברעכט אויס און פֿאַרברענט אַלע זאַליאָנע קראַמען“, שטע פֿונעם גאָריד. „ער האָט זיך געשטעלט אויף דעם פּוסק (שמות כ״ב) וכי תצא אש...אַז אַ פֿייער וועט א״, קמ, 1865, Ne 25.

4. זיך אַנהייבן — וועגן אַן עפּידעמיע, קייט פֿון אומגליקספֿאַלן. „עטלעכע טעג פֿאַר דער חתונה האָט אויסגעבראַכן אין ווילנע די כּאָ-לערע“, קאַהאַן, אהרן ליבערמאַן.

5. זיך אַנהייבן — וועגן פּלוצלינגדיקע אויסדרוקן פֿון געפֿילן. אַ געוויין, געלעכטער, היסטעריע. „וואָס פֿאַר אַ געלעכטער דאָ וואָלט אויסגעבראַכן און וואָס פֿאַר אַ פעטש דאָ וואָלט געפֿלויגן“, שטע לכּבוד יום-טובּ. „און ליכטט אין צאָרן ברעכט ניט אויס, צאָרן רוט אין גאַרן שייט“, פּרץ. „און אַ פֿלעגן מיר טרערן פֿון...פֿרייד, און ווייגענדיק פֿלעג איך איר שווערן...“, אל, יידיש.

אויסברעכן II — טרוו. ← דפּוו. 1. ברעכן און דורכברעכן אַ לאַך, אַ דורכבאַנג; אויס-האַקן, אויסשלאַגן, אויסקלאַפּן, אויסצוען, אַ אַ שויב, אַ אַ דורכבאַנג אין מויער, אַ אַ גניעס וועג דורכן וואַלד. „ער זוכט אוב ער עצוש קונט האבן, דא ער מיט קונט אויש ברעכן אודר גראבן“, בּבא׳יוו, 257. „אַ דעם יום-טובּ (שבת) = קאַלעע מאַכן, פֿאַרשטערן. „קופּערנע הימלען ברעכן אויס דעם יום-טובּ... שלוקערצן מיט רענגט ווי אין נחש ציטן“, בערג, ביים דינעפּער. 1. אויסגעבראַכן — און גנבֿעט וויטער [נוש מיט אויסברעכן ווו].

2. צעקלאַפּן, אַרויסהאַקן, איבערברעכן אַ בייץ, אַ אַ פּוס, אַ די ציין, קללח: „זאָל ער אַ די הענט מיט די פּיס“, ער אש איין שטוק ברוט אויז מוכט גיט מיין...אם קען האט ער שיר אויז גיברוכן די ציין“, בּבא׳יוו, 224. „סיידן אַראַפּשפּרינגען און צעשלאַגן דעם קאַפּ אַדער ווייניקסטנס זיך אַ אַ פּוס“, ממוט, מסעות. „איך וועל אים אַ אַלע ציין פֿון מויל“. אַ זיך די ציין = ליינענען מיט גרויס שווע-רייקייט. „סיפּעלן ציין אים און עס פֿעלט האַר: ציין — פֿון ברויט מיט זאַמד אויסגעבראַכן“, ממוט, יודל. „אַ עמעצן די פּיס — אויך: אַרומיאַגן, שטאַרק מטריח זיין. „קומט ער זיך צו שלעפּן קיין אַדעס, שטעלט זיך אין אַ האַטעל און ברעכט אויס שדכּנים די פּיס, מע זאָל אים צוקליפּן אַ פּלה“, קמ, 1867, Ne 9. „אַ זיך די פֿינגער = אויך: אויסקנאַקן די פֿינגער. „...האָט זיך אויסגעגענעצט און אויסגעבראַכן מיט אַ קנאַק די פֿינגער, אַ פֿרעג געטאַן...“, אר, איבעריקער מענטש. אַ פֿון

2. רעזולטאט פֿון אויסברענגען (ספעצ בב 9-7).

אויסברענגער — דער, ס'ווייזן, קען, ס'פאר

1. ווער עס ברענגט גרינג אויס געלט; פֿאר לעבט א סך געלט; פֿארשווענדער. „מגשה איז א געזונטער יונג, א הארעפאשער. איז ער אבער א גארנישט מיט א נישט, א גאשער, אן א״, שט, קאנקורענטן. „אפשר האלט איר מיך פֿאר א שארלאטאנקע אדער אן איין?״, ס'פ, סודות. פֿול: דער מאן צו דער ווייב דער אקע; „נא דיר מיין בנטל און פֿיר דו די הוצאה״.

2. טעכט פֿאר א באזונדערן מין פֿלפול נוען מע ברענגט ווי א ראה א גאנצע משנה (אדער ברייתא) און דערביי וואלט פֿארן ענין געווען גענוג צו ברענגען בלויז א טייל, לאמיר זאגן בלויז די רישא (דער אנהייב) — קומט אויף די קשיא; וואסער טעם שטעקט אין אויס ברענגען די גאנצע משנה? וואס קען מען ארויסברענגען פֿון די אנדערע טיילן פֿון דער משנה (אדער ברייתא) וואס אויבאויף האבן זיי מיין קיין שייכות צום ענין? דאס אויסגע פֿינען דעם צוזאמנהאנג צווישן די איבעריקע טיילן פֿון דער משנה אדער ברייתא מיטן באטראכטן ענין האט מען אין די אלטע ישיבות פֿון דייטשלאנד גערופֿן א״ן.

אויסברענגעריי — דאס & די, ען. 1. טר

אונג פֿון אויסברענגער. 2. מידה, כאראקטער-שטיק פֿון אויסברענגער.

אויסברענגעריש — אדי. וואס איז ווי אן

אויסברענגער. „די גאט איז אפט זייער א, זי קען אבער אויך זיין גאנץ קארגי. „דער פֿאליאק איז א, אבער אין דער זעלביקער צייט...״, חוק, מינע באגעגענישן וו.

אויסברענגערישקייט — די (דאס), זי, אייגנשאפט פֿון זיין אויסברענגעריש.

אויסברענונג — די, ען. פראצעס אדער רע

זולטאט פֿון אויסברענען; שטח וואס איז אויס געברענט געווארן. „מע האט א טייל וואלד אויסגעברענט און די א צעאקערט און פֿאר זייט״.

אויסברענען — אוטוו. ברען אויס, גע

ברענט. 1. ברענען ביזן פֿארצערן דעם ברענשטאף. די ליכט ברענען שוין אויס. דאס האלץ אין אויוון האלט ביים א. „עו איז מותר צו ליגן מער צוכן אין איין טיגל דר ווארטן דש עש זאל באלד אויז ברענן, לטו, 2/83. 2. ברענען ביז ווערן אינגאנצן טרוקן. „אפילו די מקוה האט אויך אויסגעברענט ביזן דעק״, שט, אלטונ כתרילעווקע. „...מיין קארנפעלד זאל ניט פֿארדארן, ניט א דער ברונעם פֿון געזאנגען״. ראלניק, יאונדער היים ביי גאט. 3. ברענען און אויפהערן; ניט האבן מער אין זיך קיין פֿלאם. „איך האב גאר דין ליבע געליבט, זי איז געווען טייער. נו, האט זי דיר איצט אויסגעברענט, אר. „ווי כוואלט מיט פֿרייד באגריסן א פֿלאם וואס ברענט און ברענט ניט אויס״, הל. „די נאכט האט אויסגעברענט, איר גריך גרוי אש איז פֿאלן אויף חלום״, נאד.

אויסברענען — טרוו. אָטוו. 1. פֿאר

ברענען ביזן סוף (א צאל זאכן); אויסראטן

מיט פֿיער, א' ביזן (מיטן) וואַרצל. אַ פֿיער האָט אויסגעברענט ביז אין גרעזעלע״, ממוס, קליאַטשע. אויך פֿיג. „עולתהורה ברענט אויס דעם הילדן, שלעכטן גיסט״, לדב. 2. מאַכן מיט פֿיער אַ לאַך (אַ חלל); צייכן, סליאַד. א' מיט אַ פֿאַפּיראַס אַ לאַך אין טישטעך. א' אַ שטיקל פֿעל אויפֿן רוקן. „כּוּחַל אין דין כּוּחַל...מיט טרערן א' אַ שפּאַט״, צייט, געזאָגט לכּבּוֹד ירוּשלים. א' עמעצן די טריט = רודפֿן, פּנינקן, נקמה גע- מען. יעס ברענט אויס אַן אויג = עס פֿאַר- כאַפט מיט גלאַנץ, מיט שיינקייט.

3. באַגיסן, באַשמירן מיט עפעס וואָס עסט

אויס אַדער פֿאַרשאַטט ווייטיק ווי ביים אַפֿ- ברענען זיך. א' די וואונד מיט יאד, זי וואלט זינען אויגן א' מיט פֿלויס, חיים פעט. „פרוה, קוק [דער] וון אין פֿנים אַרעין, ברענט זי אויס די אויגן, עט, לידער.

4. אויסהיילן מיט היץ, שטראַלן. א' די

קראַנקע קעמערלעך מיט איקס-שטראַלן. „מיט דעם דאָזיקן פּינזען-לאַמפֿ וואָלט מען אַפּער געקענט ביסלעכטוויז א' מיין גאַנצע קרענק״, דטש, ווילנע. 5. פֿראַדוּצירן דורך היץ, ברע- נען; אויסדיסטיילירן. א' בראַנפֿן, אַקאַזיט. „זיי האָבן אַלע טאַג אויסגעברענט 3 ביז 4 עמער בראַנפֿן״, יופֿאַל, 1882, № 24. א' אַן אויוון (רובע) = שטאַרק אויסהייצן צו כּשרן אויף פּסח.

6. איבערגיסן אין אַ צעשמאַלצענער פֿאַר- רע; אויסשטערן מיט פֿיער. „די אַלע מיט זילבער געשטיקטע מלבושים...אַז זיי זענען שוין גאַר אַפּגעניצט געוואָרן, האָט מען זיי אויסגעברענט אויף פֿעזילבער״, ארו, קמ, 1866, № 4.

7. צווינגען מיט פֿיער אַרויסקומען פֿון

באַהעלטעניש, אונטערצינדן די קוסטעס און א' דעם אַנטלאַפֿענעם. 8. אויסליידיקן אַזוי ווי מיט פֿיער. „בייזע רייד ברענען אויס האַ פֿענונג״. אַ האַלבן לעבן אויסגעברענט און האָב דין וועלט נאָך ניט דערקענט, הר, אונ- טער גאַטס הימלען.

אויסברענען זיך — אוטוו. אָטוו. 1. פֿאַר- מעלען פֿאַרוואַנדלען זיך אין אַש. דאָס האַלץ ברענט זיך אויס. 2. ביסלעכטוויז אויפהערן זיין אויפֿברענט, דערצאָרט. „לאַז אים אַפּ, ער וועט אַליין זיך א״״.

אויסברענער — דער, ס'ווייזן, ווער עס

פֿאַרנעמט זיך מיט אויסברענען. 2. מכשיר אויסצוברענען (מוסטערן אין האַלץ); ספּע- ציעל געצייג ביי אַ שמיד.

אויסברעקלען — טרוו. קל אויס, גע

ברעקלט. דוּו אויסבראַקן. פֿאַריניצן טייג געבעקט צו מאַכן ברעקלעך, ברויזלעך. א' די אַלט-געבאַקענע חלה. א' פֿאַרפֿל = מאַכן פֿאַרפֿל.

אויסברעקלען זיך — אוטוו. אָטוו. אָטוו.

1. ברעקלען זיך און אויפהערן; מאַכן אַני- שטעלן, זיך האַלטן גרויס (וואוילינגערשיש). 2. אַרויסקומען אין פֿאַרעם פֿון אַ ברעקלעך. „ער האָט זיך אַפּער גיכער אויסגעברעקלט פֿון דער טאַרבע וואָס דער זיידע האָט ציטעריק גע- טראָגן...״, פּמ, דוד האַפֿשטיין.

אויסבתנאָיען — [...ביטנינען טרוו. בתנאיע אויס, ~ (גע)בתנאיעט. (סאחריש) אויסריידן אַלע מעגלעכע תנאים. „דאָכט זיך אַז ער האָט אויסבתנאיעט וואָס עס האָט גאַר געקאָנט אַרויף אויפֿן זינען, לסוף האָט מען אים פֿאַרט אַפּגענאַרט״.

אויסגאַב — דער, זי, 1. רעשטע(ע) פֿון אַ

גרעסערער מטבע אַדער פּאַפּירגעלט ביים קויפֿן; קליינגעלט. א' פֿון אַ רובל, אַ דאָלאַר, אַ פּינפֿער אַאָוו. „ער גיט אַ זיפֿן און וואָרט אויף אויסגאַב״, פֿול = איר וועגן אַ קאַר- גן. „געבן א' פֿון אַ קנעפל = ניט שולדיק בלייבן קיין ענטפֿער. וועלן א' = איר, וועלן עפעס קריגן, בעת מע האָט אַליין ניט געגעבן. 2. אַפּגאַנג פֿון סחורה. „אין סעזאָן וועט דער א' זיין אַ בעסערער״. 3. הוצאה, אויס- ברענג. „לאַמיר עס בעסער ניט קויפֿן, ס'איז אַ גרויסער א״״. „וויא דער מענש זאַל זיך... הלטן מיט זיין אויש גאב אונ מיט אויף ציהן זיין קינד״, עיון, הקדמה. „אין גוט הערץ אוי גוט אויג טוט זיין אויז גאב ניט פֿר דריסן,״ טוּ = דאָס אויסגעבן אויף צדקהן. 4. צוקום, צוואַקום ביים באַקן, קאַכן. „ס'איז שווער פּינקטלעך אויסצורעכען, נען דעם פּראַצענט פֿון א' ביים באַקן״. 5. אַפּקום, אַפּפֿאַל גאַכן דרעשן, מלויצען. 6. ענטפֿער מיט גאַר גרעסערע זלזולים אויף זלזולים, שאַרפֿע רייד.

אויסגאַבן — די, געוויינלעך מצ. דטשמ. הוצ

אות. האָבן גרויסע א' זעלטענער אצ: אויסגאַבע. **אויסגאַבע** — די, ס' (בן, מצ, דטשמ, נר).

1. דרוקזאַך פֿון עטלעכע זמטן אַדער מער;

בראַשור, זשורנאַל, בוך. פּעריאָדישע א' = וואָס קומט אַרויס לויט אַלגעמענעטלע צייט- אַפּשיטן; וועבטלעך, חודשלעך אַאָוו. גיט פּעריאָדישע א' = וואָס קומט אַרויס פֿון צייט צו צייט. צייט-מאַליקע, צוויימאַליקע אַאָוו. פֿאַלקס-א' = פּאַפּולער, באַשטימט פֿאַרן ברייטן עולם; וואַלחל. שול-א' = באַ- שטימט פֿאַר דער שול. 2. פֿאַרעם פֿון אויס- גאַבע. „זע, סאַראַ וואונדער-שיינע א'!״. דע- לוקס-א' = לוקסוסדיקע, טייערע א'. 3. אויפֿ- לאַגע, פּובליקאַציע אין אַ באַשטימטער אַלע- עקוועמפּלאַרן. „די ערשטע צוויי אים זענען זיך צעגאַנגען״. די זעלטענע ערשטע א' פֿון דעם בוך.

אויסגאַבטשען — טרוו. טשע אויס, גאַ

גאַטשעט. רויטיץ. אויסדריקן עפעס דורך קלאַנגען, געלעכע צו גאַגאַ (ווי אַ גאַנדו).

אויסגאַב'טשען זיך — אוטוו. אָטוו.

פֿאַרענדיקן פּלאַנלען. זיך אַנלאַכן און זיך א' און ווערן שטיל.

אויסגאַנערן — ער אויס, געגאַנערט.

אָטוו — אָנהייבן צו גאַנערן, אַרויסגעבן די קלאַנגען גאַגאַ (ווי) פֿון אַ גאַנדי, קאַטשקע. טרוו — 1. דורך גאַנערן עפעס אויסדריקן. 2. ריידן אַ סך.

אויסגאווענד(ז)ען — טרוו. (ד)זע אויס,

~ (גע)גאווענד(ז)עט. פֿר. אויספֿלאַלען; טר- מליק און אַ סך אויסדערציילן.

אויסגאווענ(ז)ען זיך — אוטוו. אָטוו. אָטוו.

פֿר. פּלאַלען און פֿאַרענדיקן; דורך רייד,

היצלען זיך, אַרומשפילן מיט אַ גרופע זיך
א מיט אַלע בחורים.

אויסגאוווערן — טרוו. יער אויס, ~געגאָ-
ווערט. 1. אַרויסברענגען גאַווער; שפּריצן
דיק מיט גאַווער, שפּיטעכץ, אַרויסברענגען
(פאַראַיבל, כּעס אַא). 2. אַרויסזאָגן מיט
ביזקייט. 3. רעדן צו פאַמעלעך. בב 2-3
איר.

אויסגאוווערן זיך — אוטוו. ~ דפּוו. גאָ-
ווערן און אויפהערן.

אויסגאָזן — טרוו. גאָז אויס. ~געגאָזט.
1. אויססמען מיט גאָז אַ גרופע, פאַרגאָזן.
"דעם גאַנצן וואַגאָן יזן האָט מען אויסגע-
גאָזט". 2. מיט גאָז אויסהרגענען אינסעקטן,
אויסרייניקן פֿון פאַצילן.

אויסגאָזן(ען) — טרוו. גאָז(ע) אויס, גע-
גאָז(ע)ט. אויסשמירן מיט גאָז, קעראַסין.

אויסגאַלאַפּירן — פיר אויס, ~גאַלאַפּירט.
אוטוו. (וועגן אַ פּערד) חילד ווערן און
פּלוצעם, אָן קאָנטראָל פֿון ריטער, זיך אַ לאַז
טאָן גיך לויפֿן. אַ און אַראַפּאָרפֿן דעם
ריטער. אַקווז — אין גאַלאַפּ, גיך און
מיט שפּרינגענישן דורכרייסן אַ שטח; דורכ-
גאַלאַפּירן. אַ דעם גאַנצן וועג.

אויסגאַלאַפּירן זיך — אוטוו. ~ דפּוו. גאָ-
לאַפּירן און אויפהערן; זיך דורכרייסן גאַלאַ-
פּירניק. (וועגן אַ פּערד) זיך דורכלויפֿן אין
גאַלאַפּ.

אויסגאַלדן — טרוו. גאַלד אויס, ~געגאַלדט.
זוו אויסגילדן. ~ אויך מיט זיך. "מיר
גאַלדן זיך אויס מיט אַבֿותעס גרויס, מיר
זינען אין לבידן געלזטערט", קוו. פֿון די
קוימענס.

אויסגאַלואַניזירן — טרוו. יזיר אויס,
~גאַלואַניזירט. 1. דורכפירן עלעקטרישן
(גאַלואַנישן) שטרעם דורך אַ צאל מעטאַלן,
אַברייס, קערפּערס (ווי אַ היילמיטל אַדער ביי
דעמאָנסטרירן אַנאַטאָמישן גאַלואַניזם). 2. באַ-
דעקן בלעך און אייזן מיט ציין (צו פאַרהיטן
פֿון ראַסט).

אויסגאַלן — טרוו. גאַל אויס, ~געגאַלט.
אַרויסברענגען ביטערניש, גאַליקייט, אַ רציחה.

אויסגאַלן — טרוו. גאַל אויס, ~געגאַלט.
אַפֿט מיט זיך. 1. אויסשניידן מיט אַ
שאַרפֿן אינסטרומענט טייל האַר. אַ אַ פּאַס
אין מיטן קאַפּ. "האַט מיר באַלד טאַקע אויף
דער פּאַטעליניצע אויסגעגאַלט עטלעכע קי-
לעכדיקע רעדלעך", מחוט. קליאַטשע. 2. גאַלן
אַ צאל.

אויסגאַלקע(ווען) — טרוו. קע(ווע) אויס,
~געגאַלקע(ווע)ט. דורכפירן פאַלאַטירונג (מיט
גאַלקעס).

אויסגאַנג — דער, גענג, יען. 1. אַרט פֿון
וואָנען מע הייבט אָן גיין; אַרט דורך וועלכן
מע גייט אַרויס, אַרויסגאַנג. "דאַס מויל איז
דער אַ פֿון דעם רוח און זיין אַנטפּלעקונג",
תנא. 278. "אַן אַרעמע קעלערשטוב, די איס-
טיר אין הינטערגרונט", פּרץ, דראַמאַטישע
שריפֿט. "דער מענטשנסטראַם איז שוין לאַנג
אַרויסגערוינען דורך די פֿילע אויסגענג", לחד
שאַפּיר. 2. דאַס אַרויסגיין, אַקט פֿון
אַרויסגיין. "ישׂראל זאָל אַנטלעזען זילבער און
גאַלד אין אַ פֿון מצרים", צור, שמות.

"הלחאי העט איך פֿון אַ מיין מוטערס למב
גלנך געשטאַרבן", פֿאַווי, גדולת יוסף.

3. אויסוועג, ברייה, מיטל זיך צו פאַרמי-
ען פֿון אַ שווערער סיטואַציע. גיט זען קיין אַ.
"איר געפֿינט שטענדיק דעם בעסטן אַ פֿאַר
יעדן אומגליקלעכן", ספּ, גליקלעכע און אומ-
גליקלעכע. "אַ, לזטער זיך, האַרץ מנינם, לזי-
טער זיך אויס! קיין אַ גיטאַ אויף דער
ערד, דער צער פֿון דער וועלט איז אומענדלעך
און גרויס", אר, אַ, לזטער.

4. סוף פֿון געשעעניש, פֿון ציטאַפּשניט.
שב, ב/א: סוף = "אויש גאַנג". "דו איז איין
גוטר קעשליכער מנהג...אויז גאנג פֿון שבת
דש מיר זאגן און יונגן פֿון אליהו הנביא", לטו, 163.
1. "זינג דאש בזאנג אן שבת צום אויז
גאנג...", שוה וו. "מע זאָל דעם רביין נישט
שטערן אין דער העכסטער מינוט פֿון שעת
הכושר, פֿון אויסגאַנג פֿון שבת", אש, תחילים
יוד. 5. טויט, פּלוט-נפֿש. "ער האָט גע-
וונגען אַ גיגון...ביז אַי ממש", לדב.

6. אַרט וואו סיהייבט זיך אָן אַ שטרעם.
"און ווי די אינגן אויף די אַיען פֿון די וואַ-
סערן, אַזוי קוקן אַרויס אונדזערע אויגן צו
אונדזערע ברידער", שט. כתרילעווקער נשר-
פּים. 7. תּכּלית, רעזולטאַט. "וואָס וועט זיין
דער אַ פֿון דען גאַנצן שטודירן?".

8. דאַס אַרויסגיין זיך פֿאַרחילן; דאַס
אַרומגיין פֿון בחור-מייל. "אַצינדערט קלינגט
אין אַלע גאַסן אַז אונדזער אַיז געווען
אוממיסט", פּל. "מיטוואַך איז ביי זיי געווען
דער איסטעם מיט זייערע באַיעס, חתנים",
אר, גאַלדענע פֿרינד.

9. צואה. שב, יד/ב. באר משה, דברים
כג, 14; אַקט פֿון אַרויסברענגען אויסשיידונג-
גען פֿון קערפּער. "אימר זאָל מן זעהן אז די
גדערס זאָלן שלאָף זיין כלומר גיט הארט
לייביג...דען דר אויש גאנג גיאט שווער
ביי דעם מענשן שלאָגט פֿיל גרענק צו",
עץ חיים. פּירודא, תקי"ב, יד כו/ד. "פרעה האָט
זיך געמאַכט פֿאַר איין גאַט. ער זאָגט, ער עסט
גיט און טרינקט גיט און ער האָט קיין אַי",
צור, ווארא. 10. אַפּפּאַל, ברעכעכץ. "וואו
[=חין] אַ הונט קערט זיך אום צו זיין אויס
גאַנג, אַזוי איז און אַנאַר וואָס טועט אַלי
מאַל חידר זינען גאַרישקייט", מט, משלי,
כו, 11.

11. (מאַט) פּונקט פֿון וועלכן עס הייבט
זיך אָן אַ קאַאַדינאַטן-סיסטעם. 12. הוצאה,
אַרכ. "די זעלבה [ריכעע למטן] זיין אין
מוק צו גלייכן, די פֿיל איין נעמט אונ קיין אויש
גאַנג", שויו, 2/16.

אויסגאַנגלאַז(יק) — זיי. וואָס איז אָן אָן
אויסוועג. איער מצב.

אויסגאַנגלאַזיקייט — די, ין. שווערער מצב
אַן אָן אויסוועג; אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויס-
גאַנגלאַז. "פֿון אַ געטריבן, דעם היפּך פֿונעם
האַפֿן", ברך, אויסגעקליבענע שריפֿטן.

אויסגאַנגפּונקט — דער, ין. 1. פּונקט פֿון
וועלכן מע הייבט אָן, טרעפּפּונקט אויף
אַרויסצוגיין. 2. גרונטנהאט פֿאַר וויטערדי-
קן דענקען, יסוד פֿאַרן אַנטוויקלען אַ געדאַנק.
"דיכטער...וואָס...געמען פֿאַר אָן אַ נאָר

סאַציאַל-קולטורעלע פּראָבלעמען", שג, לעזער,
דיכטער, קריטיקער ו.

אויסגאַנען — טרוו. יער אויס, ~געגאַנערט.
אויסשרייען ווי אַ גאַנער; אויספלאַלען.

אויסגאַנען זיך — אוטוו. ~ דפּוו. 1. גאָ-
נערן און אויפהערן. 2. איר, זיך אַרויס-
שטעלן ווי אַ פּירער.

אויסגאַס — דער, ין. ~ אויסגוס. 1. אַקט
אַדער רעזולטאַט פֿון אויסגיין פֿליסיקייט.

2. פאַרפֿלייצונג. "ווען דער גילוס נאָר אָן אַ
האַט זיך צוריקגעצויגן פֿון זיין שטענדי-
קער קאַרעטע...", אש, משה. 3. ימאני
גאַס (גוס). "אַ פֿון ים", אש, תחילים-יוד.
4. אויסבראָך פֿון אומגליק, אַנשיקעניש. "עס
טרעפֿט זיך ביי אונדז עפעס אָן אַ צרה, אַ
בראָך, אָן אומגליק", שט, יזי גרויסע בהלה.

"אויף אונדז איז עפעס אָן אַ ערגער ווי
אומעטום", אר, אַרעמע מצה. "האַרץ אַי =
אַ פֿון געפֿילן.

אויסגאַראַנמירן — טרוו. יטיר אויס, ~גאַ-
ראַנטירט. פּולשטענדיק פאַראַנטוירן (פֿאַר אַ
צאַל). אַ חובות פֿון אַ צאַל פֿרינד.

אויסגאַרבן — טרוו. גאַרב אויס, ~געגאַרבט.
אויך: ~גערבן, ארכ. 1. פאַרענדיקן אויס-
בינדן אין גאַרבן; אַי תבואה אויפֿן פֿעלד.
2. אויסאַרבעטן פֿעלן פֿון בהמות. "אַ אַלע
פֿעלן וואָס מע האָט אַנגעגרייט", נאהנט אַם
שבת טאר מן וואול איינם גוי...הויט אויז צו
גערבן געבן...", לטו, 2/64.

אויסגאַרגלען — טרוו. גל אויס, ~געגאַר-
גלט. אַפֿט מיט זיך. אויך: ~גורגלען
(זאַמעט, קורלאַנד). 1. אויסשווענקען דעם
האַלדז. "דארום זאָל זיך איין איטליכער פֿאַר
וואל ריין מאכן, ער זאָל זיך פֿיר אויז גורגל
לוי, לטו, 1/23. 2. אויסדריקן עפעס דורך
גאַרגלדיקע קלאַנגען. 3. אויסטרינקען גיך,
מיט גאַרגלערע. "פֿאַר פֿרייד אַ פֿלאַש בראַנפֿן
געטאַן אַ גאַרגל אויס", אשט, מיטעלעך.

אויסגאַרגלען זיך — אוטוו. ~ דפּוו. אויס-
טענהן זיך מיט גאַרגלדיקע קלאַנגען און
שטיל ווערן. "דער ברוגזער...האַט זיך אויס-
געגאַרגלט און דער ברוגז איז אַוועק", רייד.

אויסגאַרטלען — טרוו. טל אויס, ~גע-
גאַרטלט. 1. אַפֿט מיט זיך. אַפּבינדן,
אַראַפּנעמען גאַרטל, באַפֿרייען פֿון גאַרטל.
זיך אַ און זיך צוועצן. 2. אַנגאַרטלען,
אַרויפֿלייגן גאַרטלען אויף אַ צאַל; באַזאָרגן
מיט גאַרטלען. 3. מיט זיך ~ זיך אויס-
פּוצן מיט (איין) גאַרטלען. "האַט זיך אַ רעגנ-
בויגן אין זינע פֿאַרביקע קאַלירן אויסגעגאַר-
טלט", ווינט, אַ זומערטאַג.

אויסגאַרנירן — טרוו. נייר אויס, ~גאַרנירט.
פֿאַרפּוצן. אַ אַ קליידל מיט בענדלעך, אַ גע-
האַקטע הערינג מיט אַ וויסל פֿון אַ האַרט איי.
"אַ זינדן קלייד אויסגאַרנירט", נחמיה לאַטריני
גער, יודישער דלות.

אויסגאַריסעווען — טרוו. יסעווע אויס,
~געגאַריסעוועט. 1. צושניידן פֿרויענקליידער
מיט אַ טיפֿן אויסשיניט צו אַנטפּלוינן אַ טייל
ברוסט אַדער דעם רוקן; דעקאַלטירן (שנידער-
ען). 2. אַנטאָן אויף עפעס, אַנפּאַסן אַ קאַרעטע.
אויסגאַרסעווען זיך — אוטוו. ~ דפּוו. 1.
1. טראָגן טיפֿן דעקאַלעטע. 2. אַנטאָן אַ קאַר-

סן. "וויא ער אויז גיט אויף דעם שדה קומט אים תיכף נאך צו רייטן בערמאן בן אחיו של בער ווארניבורף", גה, 366. "דינה איז אויסגע- באנגען צו זען די טעכטער פון די בעלי-רשב"י, צור, וישלח. "וברוך אתה בצאתך...גיבענשט זאלסטו זיין אן דינים אויש גיין", לטו, א. שטארקער שניי האט געשלאגן אין פנים... גלייך ווי ער האט זיך געבייזערט, נאך וואס מע גייט אויס אין אונז פאגאדע", קמ, 1868, 51. 2. אנהייבן אן נסיעה, צען, ארכ. "ער ווארע זאלט פֿינף און זיבעציק יאר דא ער אויסגייט פון חרן", צור, לך לך.

3. אפשטאמען, ארויסקומען. "לבן און בתואל ענטפערן: פון הקב"ה איז אויסגע- באנגען די זאך", צור, חיי שרה. "דרום האט ער [שאלן] זוכה געווען דאס פון אים איז אויס גאנגן אסתר", ר אהרן מטרביט, מצח אהרן.

4. ענדיקן זיך אין ציט, אונטערגיין. "דער וואס גיט אפ א רעה פאר א טובה זאל קיין רעה אויס זען הויז נישט אויס גיין", מס, משלי, יז, 13. "און די ציט וואס דער גיבור האט זיי געגעבן האט שוין אנגעהויבן באַלד אויסצוגיין", נחב. "און ער האט אים מודיע געווען אז דאס יאר וועט א, וועט ער מיט אים אויף דעם א חשבון האבן", חה. "און אז עס וועט א די דריט וואס, וועל איך קומען צו איר בינאכט", שם, טב"ה. "און אראפ פון קעסט איז מוזן ברודער אליהו גיט דערפאר וועל עס איז אים אויסגעגאנגען די יארן...", שם, מאטל. "יודישע סחורה גייט קיינמאל נישט אויס פון מאדע", אר, אנויכט-קארטן. *די יארן גייען אויס = די באשערטע יארן פארענדיקן זיך.

5. אויפהערן גיין, זען, גיט זען בנמצא. גיט א = זען תמיד, כסדר. "קימפעטארינס גייען ב"ה [= ברוך-השם] גיט אויס", יודי- שער פארפוסת. "חסידות איז אונז אריסקל וואס וועט גיט א", יק. "ווען כ"בין געגאנגען פון דען הויז, איז מיר דאס הארץ פאראנג- גען...עס איז דער זיגער אויסגעגאנגען", י. ראגניץ, געקליבענע שריפטן.

6. שטארבן. "סאיזו מיר אויסגעקומען כאַטש לייגן זיך, שונאי ציון, און שטארבן, א פון הונגער", ממוס, שלמה. "מע קען א פאר צעלעכטער", די נשמה גייט אויס = גייט ארויס פון גוף. "דאז קינד איזט...דאר גילעגן...אוי גיט הנט נאך פֿויס גירירט אליש ווען אים ח"ו תכף זולט דיא נשמה אויז גיין", גה, 187. "האט זי זיך מיישב געווען אז זי וועט אים אויסזאגן אז זי איז דאס אליין, קאן ער דאך אנדערפאלן און א", נחב. "...עד שנדמה לו שנסתלקה גֶשׁו (הנקרא אויס גיין)", קונטרס ההתפעלות, 1831, טו/ב. "פֿאַר יעדן איש מישראל דאָרף דער מנהיג הדור א' און אונטערגיין, זיך מוסר-נפש זען הייסט עס", פראָ, חסידיש.

7. לוכט = שטיל (אויך איינזאם) אפשטארבן. "ער איז אויסגעגאנגען צוזאמען מיטן יום- כיפור", אש, תהלים-יוז. "באלד וועט אויס- ברענען דאס פֿיצער, וועלכעס צערט מען ברוסט

א סוף, א תכלית. "שוין אויסגעגליכן, אויס- געגומרט און מע קען אונקפארן", רייד.

אויסגום — דער ז. — אויסגאס. 1. גע- וויסער, פֿאַרפֿלייצונג. "דאָס וואָסער איז נישט געווען טיף; זענען יידן אַריבערגעשוואמען אויף ברעטער די פֿאַר טעג פֿון א״, אַש, תהלים-יוז. 2. אַפּגוס, אַרט וואו מע גיסט אַרויס (אַראַפּ) וואָסער.

3. ים-אַנגוס, בוכטע. דורכגוס צווישן צוויי ימען, אַזערעס. 4. אַרט וואו אַ טיפּן גיסט זיך אַרצין אין ים. "נאָר איך האָב ליב... דעם א' פֿון די טיפּן, זילבערדיק און ריין", אר, דאָס פֿאַטערלאַנד. 5. וואָסערפֿאַל, אַרכ. מלל פֿאַרטייטשט אַשד הנחלים (במדבר, כא, 15) — אויסגוס.

6. אויסשיט אויף דער הויט. 7. אומ- גליק, אַנשיקעניש. "אַ מכה, אַ צרה! אַ שלאָק, אַ כּפּרה! אַן א', אַ קללה!", שם, אַלטי-נע כּתריעווקע.

8. מיטאַמאָליקער (שטאַרקער) אויסדרוק, אַרויספֿלייץ פֿון געפֿילן, איבערלעבונגען, גע- דאַנקען; השתכּחות הנפשׁ, דראַמאַטישע, צאַרני- דיקע אַז א״. "זענע לירישע א״. פֿאַרלירן אַפֿט זייער פֿיל אין דער איבערזעצונג, שג, דערזייערעס און ראַמאַניסטן וו. "מיר האָט זיך פֿאַרגעשטעלט ווי איך זע דעם עלטערזיידן און ווי איך הער זען הייליקע שטימע אין א' קול", יזד.

9. העלדל פֿון אַ פֿיל. "איין פֿלי וועלכעס איין שמאַלן א' האָט, דערף מאַן זיך דאַמיט גיט וואָשן", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864.

אויסגוססן — [...גויסעסן] אַרום, גוסס אויס, געגוססט. אויך: גוסען. פֿאַרענדיקן גוססן, אויסהויכן די נשמה. א' די נשמה, דעם לעצטן אַטעם.

אויסגורטן — טרוה. גורט אויס, געגורט. אויך מיט זיך. לאַקל (ווערפֿאַלאַזע, שאַ- קי אין ליטע) דזוו אויסגארטלען ← (גע- וויינטלעך וועגן אַ פֿערד).

אויסגורלען — [...גויירלען] טרוה. גורל אויס, געגורלט. לר. 1. געווינען דורך אַ גורל, אַ לאַטערי. "פֿאַרלאָרן אַ הונדערטער און אויס- געגורלט אַ פֿינפֿערל". 2. פֿאַרקויפֿן צעטע- לעך מיט נומערן, בילעטן אויף צו געווינען. אויספֿלעטן [אויספֿאַלען, אַמ].

אויסגזילה(נען) — [...גזיילע(נען)] טרוה. גזילה אויס, געגזילהט. ← אויסגזילע(נען). אַרויסקריגן אַלץ דורך גזילה. א' דעם ייִדנס פֿאַרמעגן.

אויסגזירען — [...גזיירען] טרוה. גזירה אויס, געגזירעהט. פֿטם. אויסטראַכטן, אַרויסגעבן גזירות, א' נייע גזירות, שטראַפֿירונגען.

אויסגזילע(נען) — [...גזיילע(נען)] טרוה. גזילע(נען) אויס, געגזילע(נען). באַזעלען יעדער איינציקן פֿון אַ גרופּע; צונעמען אַלץ דורך גזילה. אויך: גזילען.

אויסגזירען — טרוה. יער אויס, געגזירע- ווערט. דזוו אויסגאַזערן ←.

אויסגיין I — אַוטוה. גי אויס, פֿין געגאַנגן גען. אויך: געגאַן (פר), געגאַנען. 1. אַרויסגיין, גיין פֿון אינעווייניק אויף דרוי-

סעט. "אַז זי גאַרסעוועט זיך אויס...האַב איך נאָך אַזאַ טאַליע נישט באַגענט!", שם, "קנה'ו".

אויסגארעווען — טרוה. יעווע אויס, גע- גאַרעוועט. אוקר. (סטאַליערע) אויסהובלען שלעכט, מיט אַ סך דעפֿעקטן.

אויסגאַרעסן — טרוה. גאַרעס אויס, גע- גאַרעסט. (וועבערע) מאַכן לאַנגע וואַלענע פֿע- דעם וואָס ווערן געשפּונען געדריידלעכער ווי געוויינטלעך.

אויסגאַשטשען, גאַסטיען זיך — אַוטוה. גאַשטשע (סטיע) זיך אויס, זיך געגאַש- טשעט (סטיע). 20. 1. ווערן אויס גאַסט. "אַ וואָך וועט פֿאַרביי זי וועלן זיך א'". 2. זען אַ גאַסט אַ לענגערע ציט. "אַ, האָסטו דיר לאַנג אויסגעגאַשטשעט. נאָר ווי עס שפּינט איז אין דער היים דאָך בעסער", קמ, 1867, 45.

אויסגברין זיך — [...גוואַרן] אַוטוה. גבר זיך אויס, זיך געגברט. זיך אַרויסשטעלן ווי אַ גבר, העלע, שטאַרקער. אַפֿט איר. זיך א' און פֿאַרפֿירן אַ געשלעג.

אויסגדלען, גדלען זיך — [...גאָדלע(נען)]. אַוטוה. גדלען זיך אויס, זיך געגדלע(נען). זיך מאַכן גרויס, וויכטיק; זיך אַנגלאָזן (מיט געמאַכטן שטאַלץ). זיך א' מיט גלאַנציקע שטיינעלעך.

אויסגואַלדעווען — יעווע אויס, גע- גואַלדעוועט. אויך: געוואַלדעווען. אַוטוה — שרייען מיט הויכע קולות; רופֿן הילף. טרוה — אויסרירן שרעק, ווייטיק דורך גואַלדעווען. א' דעם צאַרן.

אויסגואַלדעווען זיך — אַוטוה. ← דפּוה. גואַלדעווען און אויפֿהערן.

אויסגוויינטן — טרוה. גווינט אויס, געגווינט. 1. (שלאַסערע) מאַכן גווינטן, שרויפֿן פֿון מעטאַל. 2. (סטאַליערע) אַרענדיריען גווינטן.

אויסגוזומא(נען) — [...גוזומע(נען)] טרוה. גוזומא אויס, געגוזומאט. שטאַרק מגום זען, אַראַגריסערן, וויכטיקער מאַכן. א' די וואונ- דיירים פֿון רביץ.

אויסגויאישן — טרוה. גויאיש אויס, גע- גויאישט. 1. מאַכן מער גוי (ווייניקער ייד). "די דאַרפֿישע סבֿיבֿה גויאישט זיי אויס". 2. מאַכן ווייניקער גוי (מער ייד) זי. "דער גר גויאישט זיך ביסלעכונד אויס".

אויסגויאישן זיך — אַוטוה. ← דפּוה. 1. ווערן מער גוי, ווערן גויאיש. 2. ווערן ווייניקער גוי, אויס גוי. זי.

אויסגוירען זיך — אַוטוה. יער זיך אויס, זיך געגוירערט. אַרויסשטעלן דעם גוידער, זיך אַנגלאָזן, זיך האַלטן גרויס. "און ייִדישע נייטערקעס האָבן זיך אויסגעפּוצט און אויס- געגוירערט", קאַהאַן מענטשן פֿון אַלקער.

אויסגולמען — [...גויילעמען] טרוה. גולם אויס, געגולמט. מאַכן פֿאַר אַ גולם. אויס- טעמפּן. א' מיט שטרענגער דיסציפּלין.

אויסגולמען זיך — אַוטוה. ← דפּוה. 1. ביס- לעכונד ווערן אַ גולם. 2. ביסלעכונד ווערן אויס גולם.

אויסגומרן — [...גוימערן] טרוה. גומר אויס, געגומרט. פֿאַרענדיקן אינגאַנצן, דערפֿירן צו

פארבראגן, באלד וועט א' מיין נשמה, פון איר שטילן שמערץ דערוארגן, יחואש, בלומען און דערנער, דאס איז א דור שטום אויס-געגאנגען, געשטארבן לאנגזאם, שעה נאך שעה, טעג, פאעמען. ״וואס זשע גייסטו אזוי אויס ווי א ליכט״, 25. ״דארפן עס געבען דארן קווארן און גייען אויס ביטלעכענען ווי א ליכט״, ממוט, ווינטשט. ״אזוי צאנק איך דא אין קליבל, ווי א ליכטל, שוואך און טונקל, שפיי, ממוט, מסעות. ״קומענדיק אהער, איז ביי אים אויסגעגאנגען די לעצטע פרוטה״, ממוט, שם און יפת. ״אים ליגט דער קאפ אין פלעשער. אויסגעגאנגען אלע פלעשער. גיטא קיין פלעשער״, שטע, מאטל דעם חזנט. ״פאדעם גייט אויס = געלט (מאטעריאל) גייט אויס. ״...און האבן געפילט אז מיר האלטן בייגעקומען נאך צוויי פארציעס [הייסע קיש קעלעך] — איז ביי אונדז אויסגעגאנגען פאר דעם״, שטע, מאטל דעם חזנט.

8. צעגיין, זיך פאנגאנדערלאזן; זייער טיף דורכלעבן צער אדער פריי, באגניסטערונג אדער יאזש (אזש ביי שטארבן); אינגאנצן דורכגעדרונגען ווערן פון א שטארק געפיל. דאס גייט (דאס חיות, דאס ליב און לעבן, די נשמה) איז אויס. ״ער רעדט עפעס אזוינס אז מע קען א' הערנדיק, ממוט, פריזיוו. ״...און אהיים בענק איך אזוי, אז ממש עס גייט מיר אויס דאס חיות״, שטע, מנחם מענדל. ״אינגיטן דער לוויה שווימט ארויס א דין קינדיש קול...און עס גייט איבער אין דמונות...עס טרייסט...עס ווילט זיך לעבן... אויסגעגאנגען זענען שווער די מענטשן, פרא, יא גבול פון א ניגון. ״און אז דאס הארץ זאל חיו א, וואלט גאר די וועלט חרוב גע-ווארן, ווארן דאס הארץ איז זיך דאס חיות פון אטלעכער זאך״, נחב, עו.א. א' פון ליבע (ליבשאפט, בענקשאפט, מתיקות אא) = דערגרייכן די העכסטע מדרגה פון ליבע אאזוו. ״מיין זעל גייט אויס פאר ליבשאפט, לעכצט צו דיר, ממוט, שלמה. ״זיין נפש זאל גלוסטן און א' מיט חשק און ווילן זיך צו באהעפטן אין אים, אין סוף ברוך הוא״, תניא. ״עס וואקסט, עס שטייגט מיין בענקעניש, כגיין שווער פאר צער נישט אויס״, אול. 9. זייער שטארק זיך נייטיקן אין עפעס. א' פאר א שטיקל ברויט, א בייס חמץ, א מיכר-לחם; א' פאר א גראש, א אפטיקע, א דריבערל אא.

10. פאמעלעך אויסברענען, אויסלעשן זיך. פנייער, ליכט גייען אויס. ״ווען אין ליכט ווער אויז גאנצן פון זיך זעלבסטן אודר פון ווינד, דארפן עז אפילו נישט ווינקן איינים נכרי דאש ער זאל אן ציגן״, טה וו. ״די ליכט האלטן ביים א, די פנייערלעך גיבן זיך אלע מאל א הייב אויף פון די מעשענע לייכטער״, יר ו. ״אלע האבן געאטעמט איינע אויף די אנדערע מיטן ריח פון אויסגייענדיקע ליכט״, בערג, ביים דניעפער וו. א' ווי א פנייערל (אין וואלד, אין פעלד) = זיך אויסלעשן, איינזאם גוסטן. 11. פארניצט ווערן, אוועקגיין אויף עפעס (וועגן מאטעריאלן, מיטלען). א' ביזן לעצטן

גראשן. ״אז דאס האלץ גייט אויס ווערט דאס פיאור פאר לאשן, מס, משלי, כו, 20. ״דערנאך אז דאס איז שוין אויסגעגאנגען און ער האט נישט געהאט צו עסן האט ער זיך אראפגעווארפן פון דעם וואגן, ער זאל עסן גראז״, נחב, מעשה מחכס. ״האט דען אלכסנדר מוקדון...זיך מייאש געווען, בשעת ער איז געפליגן ריטנדיק אויף זיין אדלער און ס'איז אויסגעגאנגען דאס פלייש פונעם שפיץ שפיי, ממוט, מסעות. ״קומענדיק אהער, איז ביי אים אויסגעגאנגען די לעצטע פרוטה״, ממוט, שם און יפת. ״אים ליגט דער קאפ אין פלעשער. אויסגעגאנגען אלע פלעשער. גיטא קיין פלעשער״, שטע, מאטל דעם חזנט. ״פאדעם גייט אויס = געלט (מאטעריאל) גייט אויס. ״...און האבן געפילט אז מיר האלטן בייגעקומען נאך צוויי פארציעס [הייסע קיש קעלעך] — איז ביי אונדז אויסגעגאנגען פאר דעם״, שטע, מאטל דעם חזנט.

12. קלעקן, סטייען, זיין גענוג אויף עפעס; ארויסקומען ווי א פראקוט. ״די סחורה וועט א' אויפן בגד״, פון א פונט ראזשינקעס איז ביי מיר תמיד אויסגעגאנגען יעכער 5 עמער געוויינענע ריינע וואסער, יל, פולישע יונגל, 1895. ״...צוויי און פלוציק ארשין נאך מיט אן עודף...אויב איין שניט, אן געסקעס... וועט א' צו פלוצן העמדער״, ממוט, פריזיוו.

13. פארענדיקט ווערן. ״איידער דאס חומש בראשית איז אויסגעגאנגען, האט מען שוין אנגעהויבן מיט אים צו לערנען ווי אזוי א חייב אפצוגוטן״, אש, תהליט-יוז. ״די קאנא פערענץ איז אויסגעגאנגען אן שום וויכטיקע באשלוסן״. ״דער פוקס...וואלט זעהן וויא דיא זאך...ווארד אויז גיין, ספר משלים, 59דמ 1686.

14. שטארק בענקען; באגערן, לעכצן; חלשן נאך עפעס. מיט פרעט נאך. ״ביילע פילט ווי דאס הארץ גייט איר אויס נאך די אלע ליבע אירע, ממוט, ווינטשט. א' נאך א גוט ווארט, א טראפן טרייסט, לאסקעס, ליבשאפט אא. ״זי האט אים ליב געהאט מיטן גאנצן לעבן און ער נאך איר איז אויך אויס-געגאנגען״, ממוט, שם און יפת. א' נאך עמעצנס טריט = זייער שטארק ליב האבן. ״ער איז אויסגעגאנגען נאך אירע טריט און טאקע א מיתה משונה אינגענומען״, שטע; ״די גאנצע שטאט האט זיי ליב געקראגן, אויס-געגאנגען נאך זייערע טריט״, שטע, א' נאך א טרונק, א' א טרונק וואסער. ״די נשמה גייט אויס נאך... = מע באגערט זייער שטארק.

15. באשערט זיין; זיך באקומען שלעכט; זיך פארענדיקן מיט א צרה. מיט פרעט צו זיך (א ו י פ) אדער דאסיהו. ״...נעם פון דיין הויז גיזנד איין עצה, גיאטש דיר חלילה נישט גוט אויש, ביסטו פאר זיי יוצא״, עיוו, ב/1. ״דאס יאר איז אויף זיי א שטראף אויסגע-גאנגען, עס איז...אויפגעשטאנען א ניער המן״, ארז, קמ, 1867, № 37. ״זייער פאר-געטפערן זיך וועט נאך אונדז קאסטן געלט, עס וועט אלצנדן אויסגיין זיך אונדזער קאפ״, ממוט, טאקעס. ״פון וואס מע לאכט קען א' צו אייגענע אויגן״, שוו. ״עש גיג אים נישט

וואל אויש ווען ער זיין ווייב זעלט מאכין וויינין, 150. [זו אויך צום גוטן:] ״איז ברוך השם וואל אויז גנגן״, פראגב. ״גאנטי שרייט אונד וויינט: אה עז קעהרט מיר זא אויש געהיין, מעשה אומן [הש ון]. ״וואו דו קומסט — ביסטו קיין היגער, וואו דו קומסט — ביסטו א גר. ביסטו פאר אלע בעטער, קלי-גער, און דאס וועט דיר אויסגיין שווער״, אר, צום איינזאמען. אפט אין קללות: אלע (בייזען שלעכטע, פניצטערע) חלומות זאלן אויסגיין צו מינע שוואימס קעפ (צו זיין קאפ, זיין ליב און לעבן, זינע הענט און פיס). וואס עס האט געזאלט זיין מיר (און מיין שוויגערס שוור, מיין חתנם פלה אא) זאל א' צו אים (צו זינע קינדער, צו זיין גאנצער משפחה אא). אויסגיין (אויספאלן) באקעם = האבן שלעכטן רעזולטאט. ״דנינע שמד-שטיק וועלן דיר א' באקעם״.

16. זיין א רעזולטאט, א פועל-יוצא, זיך פארענדיקן מיט עפעס (וואס איז ווייניקער שלעכט ווי מע האט זיך געריכט) מיט פרעט צו. ״מיר וועלן בליפן לעבן, עס וועט א' נאך צו א יאר תפילה״. ״שרעק זיך נישט, עס וועט א' נאך צו געלט״. א' צום גוטן, צום בייון. ״צחקן האט געמיינט, ער [עשן] איז פרום. אזוי האט ער אים נישט געשטראפט. איז ער אויסגעגאנגען לתרבות רעה, 152. ״איביל א' = א' צום בייון. ארכ. ״דר וויל אים דר טרוים גואטש דעט טראב נישט לגג שטיין אבר עש ווערט אים חיו איביל אויזגיין, אהרן בר, יוסף, מיין נייא ליד פון אובג, פראגב, תמ"ח. א צאָרן איז (צו, אויף) אים אויסגעגאנגען = צאָרן, אַנשיקעניש איז אים באַשערט גע-ווען. ס'וועט (צו) אים א' א שלעכטער סוף = וועט באַשערט זיין. א' צו די אויגן = זיך ענדיקן מיט טרערן. ״דרום מעגן זיא [= זיין וואל נאך...ווייניג אונג שרייאן יומר [= יאָמער] אונג נישט...דאז גיגט אין צו דעם אויגן וואל אויז, ספר משלים, 59דמ 1886, זי יז.

17. באַשלאָסן ווערן. זוא איז באוואו פעם אויז גנגין, תחסיד זאל מברר זיין מיט דען עדות...״, יכ"י וועגן מעצער עלילת-דום, 1669 [55 ווו]. ״אזוי ווי דאס דארף נאך א' פון א רב, האט ער דעם רב געבעטן רחמים...״, קמ, 1864, № 2.

18. אַרויסגיין (מיט פאַרשיידענע באַטשטן). ארכ. א' פון א גנחה; א' פון קלעם. שמועות גייען אויס. ״דו קול איז אין שטאט אוש גנגן [= זיך פארשפרייטן, אזו זענן די נוצרים אוף גשטאנן...אונ הרגנן אוש פיל יהודים, שי, כ/א. ״ווען זיא אביר נישט זיינין גטרייא, לזו זיא אויז גין תיכף פרייא״, טה וו. ״די משנה רעכט [=רעכנט] אלי די פרוצות דיא דא מוזן אויס גין [= געגט ווערן] פון דען מן אן כתובה, 150, 2/55.

19. פאַרקומען, זיך טרעפן, ארכ. ״...עש גייט וואל אויש גאר זעלטי״, ווייניג הגש ליד [מחו, טשאפלטן]. 20. אַרויסגיין שפאַצירן פאַרברענגען, זיך פאַרווילן; אַרומגיין מיט אַ מיידל (מיט אַ בבור) זייער פאַרשפרייט אין צפון־אַמעריקען. זי איז נישט אין דער היים, זי איז אויסגעגאנגען (אין טעאטער, אין א

רעסטאראן אג). "זיי גייען שטענדיק אויס, זיי וועלן ווערן חתן-כלה". איר זאל האָבן אַזאַ פֿרוי...וואָלט [אירן גאַרניט אויסגעגאַנגען, עס איז דאָך דאָס גרעסטע פֿאַרגעניגן מיט [אירן זיך צו אונטערהאַלטן", קמ, 1868, № 10. "די איבעריקע טעכטער מינע זענען נאָך גיט אויסגעגאַנגען, און אַז זיי וועלן אויסגיין — וועלן זיי אויך ביי מיר גיט פֿרעגן", שע, לכבוד יום טוב. א' פֿאַר (אויף) גוט, אַמ = מיט דער כּוונה צו ווערן חתן-כלה. אויך: סתם גיט זיין אין דער היים, אַמ. "פֿאַ איז אויסגעגאַנגען, ער וועט קומען נאָר שפּעט".

21. אַר. האָבן דעם מאָגן, צוויי מאל אין איגור וואָך אייגור ריינגן פּורגאַצאַן...וואו ער דר בייא אויז גין קאַן, טור, כ.ב. 22. זיין גילטיק, זיין אין אומגאַנג. "אירע מטבע איז אויסגעגאַנגען אין די גאַנצע וועלט, ר' אהרן מטריבש, מצח אהרן.

די אויגן גייען אויס = א) מע הערט אויף זען. "פדי צו מאַכן אויסגיין זיינע אויגן און פֿאַרשפּאַכטן דען זעל", תי, שוואַז א, ב, 33; ב) מע וואָרט מיט אומגעדולד; מע לעכצט נאָך עפעס. "די אויגן גייען אויס ביז מע דערוועט זיך"; ג) מע מאַטערט זיך אָן. "איידער מ'פֿאַרקויפט אַזאַ שטיקל עכטיגיוועיש פֿאַר צעלאַן גייען די אויגן אויס", אַש.

אויסגויגן II — אַזווען. גיי אויס, בין געגאַנגן גען [האָ ב איז עטלעכע לרן]. 1. גיין אַ סך א' (גאַנצע) מילן, דורכגיין, דורכפֿאַרן, דורכ-רייזן; אויסזיין א' אַ וועלט = זיין אין אַ סך לענדער. א' האו די וועלט האָט אָן עק. "א' כאַטש די וועלט אין אַלע זעטן, ממוט, יודל. "ער גיט קיין דרום און דרייט זיך אויס קיין צפון, אַרום און אַרום גייט אויס דער ווינט", מס, קהלת, א, 6.

2. דורכגיין, דורכמאַכן אַ שול ווי: א' עט לעכע קלאַסן. שפּאַסיק: ער איז אויסגעגאַנגען אַלע קלאַסן — באַרוועט (אין איין שעה, מיט איין מאָל אַט). "דאָס יונגוואַרג האָט גייט אויס אַ מיטשול...דערגרייכט, נאַטירלעך, אַ גרעסערע שלעמות...". נפ, יודיש פֿאַר אַלע 1938, 1.

3. מאַכן דער טריט הינטערזעלעכט בייס פֿאַרענדיקן שמונה-עשרה. "ווען מען דאַ ווינט אַפּ שמונה-עשרה איי [= איידערן דש ציבור הט אפּ גידאווינט טאָר ער זיך גיט אום קערן מיט דעם פנים צום עולם רק הארין ביז דער שליח ציבור גייט אוש שמונה-עשרה", שלחן-ערנדן, חלק ראשון [זשאַלקווע? אַנהייב 19. היף], ד ו/א. "דארום זאל ער שטיין בלייבן איין ווייל ווען ער איז (עושה שלום) אויש גאַנגן", גטו. "ווי ער זיך שטעלט שמונה עשרה, גיאט ער אויז עושה שלום", שה וו.גיט מן עושה שלום אויש, אַלש מן פֿון איינר טאָרה גיט", יחזקאל מיכל עפשטיין, דרך הישר לעולם הבא.

4. מיט זיך — זיך דורכגיין, שפּאַצירן. זיך א' דעם בויד נאָכן עסן. **אויסגויגן זיך** — אוטו. גיי זיך אויס, איז זיך ~געגאַנגען. 1. ענדיקן זיך, אויסלאָזן זיך. "די שפּעז איז זיך אויסגעגאַנגען און די שיפֿס לייט האָבן געליטן הונגערי". "פֿון וואָס מע זאל גיט געווען רעדן איז זיך עס גישט אויס-

געגאַנגען אָן לייבצייכעס אַ מעשה", ממוט, שלמה.

2. זיך באַגיין, אויסקומען. "אַזוי ווי אַ שנײַ דערצײַך גייט זיך גיט אויס איין טאָג אָן משפּטים, אַזוי גייט זיך גיט אויס אַ חסידיש קלניול איין טאָג אָן תּיקון", ייל, פּוילישע יונג, אַדעס, 1895. "אין שנײַדערשן שולכל צו הקפּות פֿלעגט זיך גיט א' אָן עפטש", דלור גאַטש, וועלט-מסורה.

3. זיך באַפֿרענען, זיך ראַטעווען. "דער ער לעכער גייט זיך פֿון דער ליידי אויס", מס, משלי, יב, 13. "דער וואָס האָט ליב ליגן צו זאָ גן גייט זיך גישט אויס", מס, משלי, יט, 5. גע' זונט ווערן נאָך אַ שווערער קראַנקייט. "פֿון דער קראַנקייט וועל איך מיך גישט א', איך פּיל שוין די גיט אין מנין גאַנץ געביין...די ליבע מאַכט מיר אַצינד דעם טויט", ווו, דיא ליעבע, "דאָס אויסגיין זיך זיינס פֿון דער קראַנקייט איז געווען באַשעמפּערלעך אַ וואוי-דער", ממוט, שלמה.

4. פֿאַרברענגען, פֿאַרוויילן זיך. אַר. "עיקר שכחתי: זיך ווען דו אויז גישט גיא גיט אליין, בפרט ווייל איך גיט דארטין בין לאו דיא לייט גיט זיך נאָך רידיין", פּראַג, 4.

אויסגרייטן — טרוו. גישטיק אויס, ~גע' גישטיקט. אויך מיט זיך. מאַכן גישטיק, אויס מאַטערעל; פֿאַרגישטיקן. "רו דאָרף דעם געניטשן דערהייבן, אים אויסאיינלען, א", אפּא, געטראַכט מיט עבֿריטיטש.

אויסגויניש — דאָס, זך. 1. אַ אויסגאַנג. אויך איר. 2. דאָס כּסדרדיקע אַוועקגיין פֿון הויז. "וואָס פֿאַר אַן א' איז דאָס אויף איר קאַפּ", אדר. 3. אויסגעלאָשקייט (פֿון דער ראייה, פֿון האַפֿענגונגן). "און גאַט וועט זיך געבן דאָרטן אָן אומרואיק האַרץ און א' פֿון די אויגן", תּי, דברים, כּת, 65.

אויסגויער — דער, ס. ווו זיך, יקע, ס. 1. ווער עס גייט אויס (פֿאַרשיידענע בב). 2. ווער עס שטאַמט אָפּ. אַר. מס פֿאַר-טיטשט יוצא ירך יקבֿ' (שמות, א, 5) — "אויש גיארי. [אויפֿגעהיט ווי אַ טוו ביז אין 20. יה, ש. נאָבל, חומש-טיטשט).

אויסגילדן — טרוו. גילד אויס, ~געגילדט. אויך: ~גילטן — גילט אויס, ~געגילט. מאַכן גאַלדיק; אויספֿאַרבן מיט גאַלד-פֿאַרב, א' די אותיות.

אויסגילטן — גילט אויס, ~געגאַלטן. האָבן אַ ווערט אומעטום. "דער דאָלאַר גילט אויס אין אַלע לענדער". א' פֿאַר... = א) האָבן אומעטום אַ שם פֿאַר אַ מומחה, אַ נגיד אַזווע; ב) אַג גענומען ווערן פֿאַר עמעצן (וואָס מען איז גיט).

אויסגיסונג — די, זען. 1. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסגיסן. 2. אַ אויסגאַס, אויסגוס.

אויסגיסן — טרוו. גיס אויס, ~געגאַסן. 1. אויסליידיקן אַ פּלי פֿון אַ פּליסיקייט דערין. "מע זאל דאָס אומריינע וואַסער גיט אויסגיסן ביז דאָס ריינע קומט גיט צו פֿליסן", שו [מע זאל זיך גיט אַפּוואַנג פֿון גיט גיט פּאַסיקע זאָכן איידער מע האָט בעסערען. "ווי דען אַנדערש? דערויף איז דאָך עס אַ גאַס אויסזגיסן דאָרט פּאַמוניצעס", ממוט, ווינ-

טש. 5. [גלייבעכץ: ווען מע גיט עפעס אויס בנינאָכט, זאל מען דרש מאל זאָגן: היט זיך! — מע זאל גיט באַגיסן די שדים און זיי זאלן גיט ווערן אין פּעס]. אויסגיסן די פּאַמוניצע = איר וועגן גרייטן זיך אויפֿצונעמען גיט קיין געוואונטשענעם גאַסט.

2. צעלאָזן, פֿון האַרט מאַכן פֿליסיק. א' בלני, וואָס אַ. מאַדעלירן, געשטאַלטיקן דורך גיסן מאַטעריאַל אין פֿורעמס, ווי: א' פּיגורן. "...האָט געמוזט צוואַרטן עטלעכע חדשים, ביז מע וועט א' נייע אותיות", שע, מעשיות און פֿאַנ-טאַזינט. א' יום-כיפּור-ליכט.

א' מיט וואָס — אין פֿאַלן פֿון היסטערישע קראַנקייטן, שרעק, מעלאַנכאָליע אע פֿלעגט אַ נאַכערקע), אַ מ'כשף' (געוויינטלעך גיט ינד) אויף דרש קינעלעך, דינע שפּענדלעך האַלץ, א' פֿון צעלאָזענעם וואָס אַ פּיגור. מע פֿלעגט אויסטיטשן דעם באַטיט פֿון דער פּי-גור, געפֿינען אָן ענלעכקייט צו אַ מעגשטן און 'דערגיין' די שפּיכות צווישן דער פּיגור און דעם קראַנקן. אַזוי אַרום האָט מען אויס געפֿונען די 'סיבה' פֿון דער קראַנקייט און אויף דעם סמך געפרוּווט זי היילן. "זי איז אַ מומחהנטע, זי וועט א' וואָס...וועט זיך איר א"י"ה פֿעלן, עס איז גאַרנישט", קמ, 1868, № 17. "א' (אויסקויקלען) אייער = באַשמירן די אויגן, דעם שטערן מיט צע-קלאַפּטע אייער ווי אַ סגולה קעגן אַן עיך-הרע.

3. אַרויסברענגען פּליסיקייט פֿון קערפּער. א' טרערן. אַ סך טרערן האָט זי אויסגעגאַסן שטילערהייט", שע. אויך: זען מע זאל לאָזן אורין; "איידער מע טוט דאָס קינד אָן זאל עס פֿריער א", רייד.

4. אויסדריקן געפֿילן (דורך רייד, געזאָגט, טענות, טרערן אַ). א' דעם פּעס, דעם צאָרן דעם גאַנצן צאָרן, פֿאַראיבולס, עוולות אַ. "פּולע הויפּנס ליבשאַפּט האָט איר געטאָן א' אין זייער שוים אַרען", שע, מאַרענבאַד. "דער ניגון האָט אין האַרץ גערוט...כ"האָב שפּעטער ערשט פֿאַר בלום און בויס אים אויסטער גאַסן", אדר, ידער ניגון, "א' די אומרו אין שרײַבעכצן", בערג. "א' די (ס') באַד אויף עמעצן = אַנזינדלען, פֿאַרוואַרפֿן, באַשולדיקן. א' דאָס (ביטערע) האַרץ ווי פֿאַר אַן אייגע' נער מוטער, ווי פֿאַר אַ פֿריינד. "פֿאַרויכערט זיך אין [גאַט] אַלע צייט, איר פֿאַלק ישראל, גיטט אויס אַנצערע הערצער פֿאַר אים מיט תּפּילה", חה. "ער האָט אַ האַרץ פּול מיט יסורים און קען עס גיט א", ממוט, ווינטש. "די מאַמע איז אַוועק אין שול איר האַרץ דאָרט אויסצוגיסן...", יהוּאַס, 'יום-כּפּור' מעשלהע. א' דאָס ביטערע (בייווע) מול = אויסדעריצילן וועגן צרות. "ער האַלט זיין שותף פֿאַר דער פּאַלע...עדט עפעס מיט גרויס היץ, גיטט אויף אים אויס זיין ביזי זמל", ממוט. 'בישיבה של משה'. "א' די שוואַרצע (גרינע) גאַל = אויסדריקן ערגעריגן, האַרצווייטיק. "דאָרט צווישן אַיך גיטט איר אויס אַנצער שוואַרצע גאַל, דאָרט גיטט איר אַרויס וואָס איר האָט אין די געדאַנקען", קמ, 1864, № 17. א' אויף עמעצן פּל חמתו, (דעם גאַנצן) שפּוך חמתך = א' געפֿילן פֿון צאָרן, בייזקייט;

אויסזיידלען. „און פאשטאט דעם וואס איך זאל זיך מוכד זיין ווי זי איז ווערט און איך פל חמתי אויף איר פדהצורן...“ שם ט"ה. אי די (באנצע) תוכחה = אַשעלטן, אַנזידלען. אויף מיר (דיר, אים) איז די באַנצע תוכחה אויסגעגאַסן געוואָרן = זינען געקומען אַ סך און פאַרשיידענע אומגליקן אויף מיר... אי די פאַמוניצע אויף עמעצן = זידלען, באַשולדיקן. יא טינט = אַ סגולה קעגן מוראַשקעס און אויך אַנדערע אינוועקטן. „פּלעג איך אויף זיי... אי אַ טראַפּן טינט, פּלעגן זיי פאַר מיר אַנט לויפֿן, ממוט, צוריק אַהיים.“

5. אויסדריקן געדאַנקען. זן. „זי וועט אויף אונדז אַ גאַנצן אוצר פֿון הייליקע געדאַנקען און טיערע זכרונות“, ממוט, מ'שייבט של משה.

אויסגיסן זיך — אוטוו. ← דפּוו. 1. גיסן זיך ביזן סוף, אויסריינען. „האַסטו אַ שטופּ געטאַן דעם לאַדיש און די מילך האָט זיך אויסגעגאַסן.“ ווען מיר זעען פאַר אונדז אַ זאַך וואָס איז געשריבן מיט אַ שייך לשון...פאַרשטייט מען...אַז דאָס האָט בודאי אַ מענטש געשריבן [און ניט] אַז מחמת עס האָט זיך אויסגעגאַסן טינט אויף דעם פאַ פיר איז [עס] אַליין געטאַן, חה. 2. פּיג וועגן געפילן. באַקומען אַן אויסדרוק. „היינט איז מיר שוין דאָס האַרץ איבערגעגאַנגען, האָט זיך עס אויסגעגאַסן, פּרץ, פּאַלקס' גען שייכטן. 3. אויסשפּרייטן זיך. „אין פאַר לויף פֿון דרש פֿאַרטל שעה האָט זיך דאָס פֿייער אויסגעגאַסן איבער די פאַראַנדע גאַסן, יופֿאַל, 1885, Ne 22. קרעץ אויסשלאַג גיסן זיך אויס. „דער פאַרן האָט זיך אים אויסגע גאַסן איבערן באַנצן קאַפּ.“ (= אויך: ער איז געוואָרן אַ חזיר, זייער אַ שלעכטער). 4. אויסלאָזן זיך, אַראַפּלאָ (געוויינטלעך וועגן שלעכטס). גאַסט צאַרן, די תוכחה, פלערליי אומגליקן האָבן זיך אויסגעגאַסן אויף אונדז. „גאַסט צאַרן האָט זיך אויסגעגאַסן... אויף די אַרומיקע שטעט, ס'האַט זיך אַנגעהויבן פאַרגאַמען מיט שלעק מיט אומגליקן, ממוט. שטורעמציטט. „עפעס אַ משונה-מאָדער אר- מעט האָט זיך אויסגעגאַסן אויף אַלעמען, שם.“

5. לאָזן אורין, משתין זיין. „זי גיסט זיך אויס, ווערט פֿון דער קו אַ האַלבע“, אַש. ר' שלמה נגיד. „ס'פֿערד האָט זיך אויסגע גאַסן, אפּ.“

6. זיך אַפּגעבן. „די אַרבעט האָט זיך אויסגעגאַסן אַז עס איז אַ צאַצקע“.

7. זיך באַקומען. „ווי דער חשבון וועט זיך אויסגיסן וועלן מיר אינגיכן וויסן, פּב. פּגד. **אויסגיסען** — דאָס, זן. (אויך ער). אויס גיסונג (קען האָבן בייטעס פֿון ביטול). **אויסגיסעניש** — דאָס (די), זן. געדויערדי קער פּראַצעס פֿון אויסגיסן.

אויסגיסער — דער, יס. ווער עס פאַרנעמט זיך פּראַפּעסיאָנעל מיט אויסגיסן, זב.

אויסגיפֿט(יק)ן — טרוו. גיפֿטיקן) אויס, גע- גיפֿטיקט). אויספאַרגיפֿטן. 1. פאַרגיפֿטן אַ צאַל. „מע האָט דעם דאַקטער באַשולדיקט אין אי אַלטע ריכע פּאַציענטקעס“, רייד. 2. אַרויס ברענגען גיפֿטיקייט, בייזקייט. אויך מיט

זיך = זיך באַפֿרענען פֿון גיפֿט. „און אויס געגיפֿטיקט זיך אין יסן טאַנז געטיקט“, ברזא, 'שחאַרץ-שבת'.

אויסגלאַזירן — טרוו. זייר אויס, ~ (גע) גלאַזירט. דוּוו אויסגלייזן. ←

אויסגלאַזן — טרוו. גלאַזן אויס, ~געגלאַזט. אַרבינשטעלן גלאַזן; באַגלאַזן אַ צאַל. אי די פֿענצטער.

אויסגלאַז(יק)ן — טרוו. גלאַז(יק)ן אויס, ~געגלאַז(יקט). מאַכן גלאַט. אי מיט זאַמד פאַפּיר.

אויסגלאַטשען — טרוו. טשע אויס, גע- גלאַטשעט. דוּוו אויסגלאַצן. ← נאַר גוזמאדי קער.

אויסגלאַנץ — דער, זן. אַקט פֿון אויס גלאַנצן, גלאַנץ, שייך אויפֿשנין.

אויסגלאַנצן — גלאַנץ אויס, ~געגלאַנצט. אוטוו — שטאַרק שנינען, גלאַנצן. טרוו — אויספּוּזן עס זאָל באַקומען גלאַנץ, בליאַסקו, מאַכן גלאַנציק. אי די שטיינל מיט ריזנאיל.

אויסגלאַנצן — טרוו. גלאַנץ אויס, גע- גלאַנצט. אוקר. אַר. גלאַנצן. איר; גוזמאדיק וועגן אויסגלאַנץ; שטאַרק אַרויס טשעלן די אויגן. „אי אַ פאַר אויגן“, בערג. „גלאַנצט ער אויס אַ פאַר באַלעכעס און מיינט אַז מע רעדט פֿון אַ וואַלפֿקולאַק“, ייל.

אויסגלאַצן — טרוו. גלאַץ אויס, ~געגלאַצט. בולט אַרויסשטעלן, אַרויסשטאַרצן די אויגן, עפֿענען גרויסע אויגן (פֿון פֿאַרוואַנדערונג, חידוש). אַנשפּיזלען די אויגן (פֿון פּעס, ביטול). „...האַט ער מיט צאַרן גענומען וועקן דאָס ווייב...לאַה האָט אויסגעגלאַצט אויף אים די אויגן און האָט אים גוט מוכד געווען“, יר. ו. „איז געזעסן ווי אַ טויטער, אויסגע גלאַצט אַ פאַר אויגן“, ממוט, פֿישקע.

אויסגלאַזן זיך — אוטוו. ← דפּוו. פאַר קוקן זיך; אויסגלאַצן די אויגן און קוקן אַ לענגערע צייט. „אַלע מעוברתע האָבן זיך אויף אים אויסגעגלאַצט, זאָלן דעם רבינס צורה זיך אין קאַפּ אַרביננעמען“, גדולת ר' וואַלף י"פ, 241].

אויסגלאַקן — טרוו. גלאַק אויס, ~געגלאַקט. 1. אויסקלינגען מיט אַ גלאַק (מיט גלעקער, גלאַקן). 2. בקול רם אויסדערציילן, אויס פּויקן. אי מיטן גרעסטן טראַסק.

אויסגלויבן — טרוו. גלויבן אויס, ~געגלויבט. ← אויסגלייבן.

אויסגלוסטן — טרוו. גלוסט אויס, גע- גלוסט. שטאַרק באַגערן (אַ צאַל זאַכן), אי דאָס טעלערל פֿון הימל.

אויסגלוסטן זיך — אוטוו, אומפ. ← דפּוו. וועלן, באַגערן, חשק האָבן. „סע גלוסט זיך אים אויס רינן צו ווערן ווי בראַדסקיי“.

אויסגלידערן — טרוו. ער אויס, ~געגלי- דערט. 1. צעגלידערן, פּאַנאָדערנעמען אויף באַזונדערע גלידער, טיילן. אי די מאַשין. 2. אַרויסנעמען אַ גליד פֿון אַ סכום — מאַט.

אויסגלידערן זיך — אוטוו. ← דפּוו. ווערן אויס מיטגליד פֿון אַ חברה, געוועלשאַפֿט מער ניט צאַלן און זיך א. זיך אַ פֿון פֿאַלקסבאַנק.

אויסגליווערן — ער אויס, ~געגליווערט. גרינטלעך פאַרגליווערן; מאַכן גליווער(דיק) אַ

צאַל. אי דעם זשעלע' אין באַזונדערע שייטעלעך. אויך מיט זיך = פֿון זיך.

אויסגליטש — דער, זן. 1. אַקט פֿון פֿאַלן אויף אַ גליטשיקער פֿלאַך. „ער האָט אויסגע לונקען אַ פֿוס ביים א.י.“ „שיפור פּלאַנטערט זיך דאָס גלאַז אונטער די וואַלקנס, ווי צום אַ גרייט“, צייט, מ'טרוניחא. 2. עבירה, דורכפֿאַלן איבערן יצירהרע; קליינער פֿאַר ברעך. יצין אין תּפֿסה פֿאַר עפעס אַן א.י.

3. צופֿעליקער טעות, אומאַפּגעהיטערער אַרויסזאָג. אַן אַ פֿון פּען, פֿון דער צונג. 4. טעאַרעטישער גרייט. אַפּנינג פֿון דער פֿאַר טייאַישער ליניע. סאוו. „אַ טראַציקטישער א.י.“

אויסגליטשונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעוולוטאַט פֿון אויסגליטשן (זיך), אויסגליטש. „געוויסע פֿאַרדראַטיקע איען“, מיכאל אַסטור, אויפֿן שוועל, 1960 א.י.א.

אויסגליטשן — טרוו. גליטשן אויס, גע- גליטשט. פֿירן עמעצן וואָס גליטשט זיך אויפֿן אייז; פֿירן שליסלע פאַרגאַראַפּ. „דער פֿריי לעכער טאַטע גליטשט אויס די קינדערלעך זינען“.

אויסגליטשן זיך — אוטוו. ← דפּוו. 1. פֿאַלן ביים גיין, לויפֿן אָדער גליטשן זיך אויף אייז, אויף גליטשיקער, גלאַטיקער איבערפֿלאַך; שווער ניט פֿאַלן, פֿאַרלירן גלייכגעוויכט ביי אַ פֿאַלשן טראַט. „וואָרן דער סגייגהור וואַלט זיך געקאַנט אַ און פֿאַלן און ער דערהאַלט אים מיט דעם וואָס ער פֿירט אים, נחב, עב.ג. אַ שטערן גליטשט זיך אויס, מכל שפּן אַ בשר-וודם“, פּריץ.

2. אַפּנינג פֿון ריכטיקן וועג; מאַכן אַ פֿאַל שן חשבון. דורכפֿאַלן אין אַן אונטערנעמונג. אי זיך ביי אַ געשעפֿטל. „זינע פֿיס האָבן זיך אויסגעגליטשט פֿון רעכטן וועג, חה. 3. אונ- טערויגדיקן, אַפּטאַן קליינעס פֿאַרברעך; באַ גאַרישן זיך; דורכפֿאַלן ביי אַ פֿאַרהער. „גראַד חעל איך ביי דעם עקזאַמען ניט געדענקען עפעס אַ נאַרישע מעשה אָדער איך חעל מיך אַ אויף יענעם פּזמון“, ממוט, קליאַטשע.

4. (וועגן אַ פֿרוי) זיך לאָזן פֿאַרפֿירן. „מיידלעך גליטשן זיך אויס און...געבן אַוועק דעם נדן פֿאַר דער חתונה“, שם באַזונדערע שטערן. 5. אַפּנינג פֿון אַ (פֿאַליטישער, אי דעאַלאַגישער) ליניע מיט אַ וואַרט, אַקט אע.

6. אַרויסדרייען זיך, אַרויסשלייכן. אי זיך פֿון די הענט. „חברה האָט זיך פֿון עזריאלס האַנט אויסגעגליטשט, ווידער פֿאַרגעבט זיך צום פאַרשוין...“, שם לפֿבד יוס'טוב. 7. עקן זיך; שטאַרבן — אייפֿעמיטיש.

אויסגליטשען — דאָס, זן (ער). 1. דוּוו אויסגליטש. ← געוויינטלעך: קליינע עבירה, יצירהרע, עוולה. 2. נייגונג, נטיה; שוואַכ קייט. „ער האָט אַן אַ צום פֿלעשעלע“.

אויסגלייבן — אוטוו. גלייבן אויס, גע- גלייבט. גלייבן אין אַלץ. אי אין אַלע בפּא מעשיות.

אויסגלייזן — טרוו. גלייזן אויס, ~געגלייזט. 1. איבערציען מיט גלאַזור, אַרויפֿציען גלאַז ציכן אויסווען. 2. אַרומשניידן גלאַז, סע זאָל זיך פּאַסן צו פֿענצטער, בילדער אע. (גלעזער). 3. באַשמירן די ראַנדן פֿון זיילן און זיי אַרומ-

פאלירן. (שוסטערע). 4. זאקל (גאליציע) א' די צייט = זיי אויסהאקן.
 5. זאקל. (סאניק, גאליציע) אראפפירן פון רעלטן. א' א צוג פון די שינעס. געהיינטלעך מיט זיך = אראפגיין פון די רעלטן.
 D: Geleise <. 6. אקוזוז, אוקר. אויסגלאצן די אויגן און זיי אומבאזעגלעך פיקסירן אויף עפעס. א' די אויגאנעס אויף עמעצן.
אויסגלייזעכץ — דאס (די), זי. 1. רעוול-טאט פון אויסגלייזן. 2. מיטל, מאטעריאל אויסגלייזן.
אויסגלייזער — דער, ס. ווער עס פארנעמט זיך מיט אויסגלייזן, 3. מוראחאטיק.
אויסגלייזן — טרוה. גלייט אויס, ~געגלייט. באדעקן מיט גלייט, פראטאקסיד פון בליט, סע זאל זיך באקומען גלאציק. א' ליימענע פליים.
אויסגלייזן — דער, זי. 1. אקט אדער רע-זולטאט פון אויסגלייזן. 2. פשרה, פרידלע-כע פארשטענדדיקונג, דורכקומעניש, קומען צו אן א.
אויסגלייזערמלען — טרוה. טל אויס, ~געגלייזערמלען. נעגל. אויסדריקן דורך א גלייכזעכערטל. "דעם יידיש-פויילישן נעכטן וואס [זיין] זשעסטיקולירן אים אויס אזוי פארביק, גלייכזעכערטלען אים אויס אזוי פאלקסטימ-לעך", צייט, טמו, 14 v 1954.
אויסגלייזונג — די, זען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסגלייזן. א' אויסגלייזן. 2. אויסגראדונג — האריזאנטאל אדער ווער-טיקאל. 3. פאלאנסירונג; דערגרייכונג פון גלייכע ווערטן.
 4. מוט: א' פון ווינערס ביי ברוכצאלן, קאפעציעניש אע = דערפירן צום שותפישן טיילחזער, קאפעציעניש אע.
אויסגלייזלעך — די, ס. 1. מכשיר, מא-שין אויסגלייזלעך באדן; גינעלירמאשין.
 2. סיסטעם אין סאָוועטן-פארבאנד בייס אויס-גלייכן שכירות. איבז *уравниловка*.
אויסגלייזערמלעכע — דער, זען. מע-כאניזם אין אויסגלייזלעך וואס מאכט מעגלעך די הינטערשטע רעדער זאלן זיך דרייען אומ-פאהענגיק איינע פון דער אנדערער. דיפערענ-ציאל.
אויסגלייזן — טרוה. גלייך אויס, ~געגלייכן (עלטערע פארעם און 17), אויסגעגלייכט (פר און ספעציעל מיט די בב 5—7—10—12).
 1. מאכן גלייך וואס איז געבויגן אדער קרום. א' א דראט, א טשוואַך, א שורה א. אן אפני געבראכענעם נאָגל קען מען ניט א"י, שו. "לכבט יעמאלט דער אורעליון, און ער פאר-שפרייט זיך אין די עולמות און גלייכט אויס אלע פארקרימונגען", תניא, 470.
 2. מאכן גלייך אן אויסשטארץ אדער א פארטיילונג אין באדן. א' דעם וועג. א' א גרוב, א בערגל. "עס האבן טויונטער סאלאטסקע פיס געטראטן און מיט דער פלאכער ערד דעם קבר אויסגעגלייכן", אג, יהודיש לעקערט.
 3. מאכן גלייך א מלבוש אדער טיילן פון א מלבוש. א' די פאלעס, די טענענס. פאר-ריכטן א צוועק. "שטיי איך מיר אזוי...אוי-טערהייבנדיק דאס היטל אויפן קאפ, גוט

אויסגלייכט די יארמלקע אויף אים", ממוס, שלמה.
 4. מאכן גלאטיק; באפרייען פון קנייטשן. "שטריו וואס מ'האט זי אריינגעלייגט אין א בעט פאר שבת, מאג מען זי אויסגלייכטן אום שבת", 207, 2/64. "ער האט זיך פארריכט די לאצן, אויסגעגלייכט די טשוואַרצע, פרי. 5. ארוועקשטעלן ווערטיקאל, אויסגראדן הא-ריזאנטאל. א' א ליניע.
 6. אויסשטימען (ביי פארשיידענע טואני-גען אדער אינסטרומענטן). "איר דארפט א' אפערע טריט", "ער האט זיך גענומען א' זיין זייער מיטן גרויסן זייער וואס אויפן וואך-זאל", שע, אין שטרעם.
 7. פאלאנסירן הכנסה מיט הוצאה. א' א חשבון, רעכענונג = ענדגלייטיק דורכקומען וועגן סכום.
 8. דורכפירן גלייכע סאציאלע רעכט; מאכן גלייך רעכט, חובבים, דעות, מיינונגען. "די ערד גלייכט אלעמען אויס", שו. "פיס קען מען א, קעפ גיט", שו. "לויט די הייליקע נביאימס זאג וועט גאט...א' די פיל אומות אן א צאל", ממוס, שירה.
 9. פארטיידיקן, זיך אָננעמען פאר עמעצן. "אין אלי דניע עסקים זאלסטו אָנאים [גאט] געדענקען, אזו וועט שוין אויס גלייכן דניע אינטערעסיס", מס, משל, ג, 6.
 10. ברענגען צו א פארשטענדיקונג, דורכ-פירן א פשרה, ליקוידירן א סכסוך. א' חילוקי-דעות. "שא, וואס דארפט איר זיך שפארן גלייכט זיי אויס נאך איינער", שע אלט-ניי פתריעווקע. "די סכסוכים וואס איר האט נאך געהאט מיט אים...קאנט איר איצט א"י, יק. א' די ביינער = א זיך אויסצונען אין דער גאנצער הייך אדער לענג (ביים אויפשטעלן זיך, לייגן זיך). "ער איז אויפגעשטאנען, אויס-געגלייכט די ביינער און זיך געלאזט גיין אהיים", ממוס, מסעות. וואול, א' די פראנצע-וואטע ביינער; ב) זיך אפרוען; זיך באפרייען פון א דרוק, עול. "כאטש אויף א שעה א' זינע ביינער און אראפזאפן פון זיך זיין פעקל דאגות און יסורים — אט וואס א באד איז ביי יידן?", ממוס, מסעות. א' די פיס = זיך אויסצונען, זיך צולייגן אפרוען. א' דעם רוקן = א זיך אפרוען, אראפזאפן א משא; ב) אויפהערן זיין אונטערטעניק, פארשקלאפט. "זאל זיך זיין רוקן א, ווען איך אליין פאר-צוהיילט ליג צונויפגעקוילט?", יהואש. א' דעם קאפ = ארויסחזיין שטאלץ, אייגן ווערדע.
 11. ברענגען צו אינעווייניקסטער פאר-איקטיקייט. א' נשמה-קאנפליקטן. "איך בין געווען א פארווארלאזטער...האט [מען] מיך אויסגעגלייכט", 5. סיטא, אט דאס זינען מיר. א' די נשמה = זען, מע זאל זיך פילן גלייך מיט אנדערע. "מע מוז קודם-פל א' דעם יודנס נשמה, אז ער זאל ניט זיין אזוי געפאלן ביי זיך", ממוס, 'בישיבה של מה'.
 12. מאט—דערפירן צו א שותפישער צאל: ביי טיילחזערס, טשעטערס, קאפעציענישן א.א.
אויסגלייזן זיך — קוה, אוטוה. א' דעוה.
 1. ווערן גלייך, גראד; היפך פון זיין אמנגע-בייגן.

2. ווערן גלייך אין סאציאלן זינען, אין פירונגען, אין מיינונגען. "אין יחוס וועלן מיר זיך א"י, פוול. זיך א' מיטן גביר. "ער האט אין א סך ענינים זיך מיט אים אויסגעגלייכט", ממוס, מסעות.
 3. אפצאלן פאר אן עולה, קרויודע; זיך אפרעכענען מיט עמעצן. אפצאלן, אפגעבן א טובה פאר א טובה, א רעה פאר א רעה. "ווארט, ווארט, איך וועל דיר אנברעכן די ביינער, כוועל זיך שוין א' מיט דיר".
 4. דורכקומען אין פרייה, צערעכענען זיך באצאלן א חוב. זיך א' מיטן מקח, פרייז. "און מע האט זיך אויסגעגלייכט מיטן מקח און מע האט געשיקט נאך בראנאן", שע, מאטל דעם חזנט. 5. אנהייבן לעבן בשלום. מספים זיין, מושהו ווערן. "עשו און יעקב קענען זיך קיין מאל ניט א"י, שו. "אז מע האט זיך אויסגעגלייכט וועגן נדו, קעסט מלבושים, מתנות און רח"ש, האט מען גמביל געווען דעם זמן-החתונה", פריז.
אויסגלייכעניש — דאס, זי. אויסגלייך, אויסגלייכונג. (געווערדיק, אויך איר). "כעכץ. אויסגלייכער" — דער, ס. וואו זיך, קע. ס. 1. ווער עס מאכט גלייך, גראד (א בב 7—1 פון אויסגלייכטן). "עס איז א טאג אונדז אלע מען געגעבן, ווען א' וועט זיין גיט טויט, נאך לעבן", א. ניטענאן, אין צדיקט טריט. 2. אריבער, בורר, פשרה-מאכער. ספעצ: צווישן בעלי-בתים און ארבעטער [אין געוויסן אן א שפער אויך גערופן: שוחטן]. "געווען אן א אויך ביי סכסוכים אין אונטערזעל". "....יידן זאלן נישט באדארפן זייערע היינטיקע געמיניע פרנסות...א שאכער, א מאכער, אן א"י, א. מאָרגענטשערן, ענג הוהב, האַרשע 1898.
 3. (פיוזיק) עלעקטרישער א' = אפאראט וואס מאכט איבער ביישטראם אין גלייכ-שטראם.
אויסגלייכעריש — אד. וואס האט אייגן שאפטן פון (איז ווי) אן אויסגלייכער; וואס פירט צו אן אויסגלייך; פשרהדיק.
אויסגלייכערישקייט — די (דאס), זי. פשרהדיקייט; איינשאפט פון אויסגלייכער; פרינציפ פון דורכפירן דאס פולע סאציאלע אויסגלייכן זיך.
אויסגלייך-קאמער — די, זי. פרייחיליק אדער אפציעל געריכט וואס פירט דורך בוררות, ארייטראציע. [די באשלוסן פון א-קי האבן דעם כוח ווי פון א געריכט].
אויסגלייכערן — אוטוה. ער אויס, ~געגליי-מערט. ארויסגעבן פונקען, שפן און אויפ-הערן. די פונקען אין אש האבן אויסגעגליי-מערט.
אויסגלייכערן — טרוה. ער אויס, ~געגליי-צערט. אויך מיט זיך. פ: ~גלייכ-צערן. מאכן עס זאל פֿינקלען, גלאנצן, שפ-נען. א' אלץ — פון דאשעק ביז די שטיהל.
אויסגלייכעניש ~גלייכעווען — טרוה. יע (סעווע) אויס, ~געגלייכעניש (גלייכעווען). (שוסטערע) באשמירן די ראנדן פון זייל.
אויסגלייכען — דאס (די), זי. 1. פראצעס פון אויסגלייכען. 2. דאס וואס עס גלייט אויס.

אויסגליען — טרוו. גלי אויס, ~געגליט.

1. אויסברענען, ביז עס הייבט אן גליען. מאכן גליען א צאל זאכן. א' אן איוון = גוט דורכברענען א ניעם איוון אדער נאכן פֿאַרריכטן; ספעציעל דורכברענען מיט א סך האַלץ (געוויינטלעך בער־אָוועז) צו פֿשרן דעם איוון אויף פֿסת. "טוא דין אַך וואויל באַמאין דען אַוּבן ערשט איבראַל אויז צו גליאן", שוה וו. 2. פֿשרן מיט אַנגעגליטע שטיינער. נטעפ, פֿאַנען, אַנדערע פֿלים אַ האַט מען גע' פֿשרט מיט זודיק האַסער און אַרַינגעלייגט אין זיי גלענדיקע שטיינערן. "עז איז אַסור צו פֿשרן אודר אויז צו גליען איין טריפֿה פֿלי אַם יום טוב", לטו, 2/83. 3. אויסשמידן. "עס איז געווען ווי די זון וואַלט אויסגעגליט אַ פֿלאַקערדיקן פֿאַנצער אַרום אים", אַט, משה. 4. מיט גליאיקן אַינן מאַכן אַ צייכן; אויס' שטעכן מיט אַן אַנגעגליטן אינסטרומענט. א' וואונדן אויפֿן רוקן. א' די אויגן = א' אויס' שטעכן די אויגן מיט אַ שפּיז; ב' מיט אַ זאָנד היילן די אויגן. א' דעם גוף = שפּאַ' טיק, זיך אויספֿאַרן אין באַד.

אויסגליען (זיך) — אויסוואַ. דעוואַ. אויפֿ' הערן גליען, זיך אָפֿקילן. "ער איז אַמאָל געווען אַ ברענעדיקער יונג; איצט האַט ער זיך שוין אויסגעגליט", רייד. "ווען דאָס לעבן האַט פֿאַרבליט, דער זומער האַט זיך אויס' געגליט", הר, געדיכטע און לידער.

אויסגליעניש — דאָס (די), זיך. פֿראַצעס פֿון אויסגליען.

אויסגליפֿן — טרוו. גליף אויס, ~געגליפֿט. זאָקל, בוקאווינע. (שנידער־ז) אויסציען, אויס' גליפֿן.

אויסגליקן — גליק אויס, ~געגליקט. אויסוואַ. האַבן גליק, געלינגען, זיך אַינר אַעפֿן. "דאָס מאָל האַסטו אויסגעגליקט, אָבער אַן אַנדער מאָל פֿאַרלאָזן זיך גיט אויף נסים". טרוו — באַגליקן, גליקלעך מאַכן (אַ צאַל). א' מיט שיינע מתנות.

אויסגליצירן — אַ אויסגלאַצירן.

אויסגלעזן — טרוו. גלעזן אויס, ~געגלעזט. 1. דזוו אויסגלאַזן. 2. דזוו אויסגלייזן, 13.

אויסגלעזעווען — טרוו. גלעזעווען אויס, ~געגלעזעוועט. (שוסטער־ז). דזוו אויס' גלייזן, 33.

אויסגלעזער — דער, ס. 1. ווער עס גלאַזט אויס. 2. ווער עס גלאַזן(ר)רט; מוראָוושטיק. **אויסגלעזערן** — טרוו. ער אויס, ~געגלעז' זערט. דזוו אויסגלאַזן.

אויסגלעטיקן — אַ אויסגלאַט(ניקן). "דעם פֿאַרקעט וועלן מיר...א' ווי אַ שפּיגל", היימיש, 1961, VII.

אויסגלעטן — טרוו. גלעט אויס, ~געגלעט. אַפֿט מיט זיך. 1. מאַכן גלאַט, גליפֿן; א' קניישטן, פֿאַלדן; א' די ראַנדן, די קאַלדרע אַ. א' די באַרד. "דער גלאַנץ פֿון די אַפּגע' פּוצטע מעשענע ליכטער האַט ווי אויסגע' גלעט און פֿאַלעט איר געקניישט פֿנים", י. מעצקער. 2. אומעטום, אַ סך גלעטן. א' אַלע האַר פֿון קאַפּ, א' די ביינדעלעך. 3. פֿאַר' ענדיקן שפּאַרפֿן מיטן איבערציען אויף אַ גלאַט' טאָן.

שטיין. "נאַכדעם האָב איך [דאָס מעסערל] גע' נומען א', איבערשנידן אַ שטיקל פֿאַפּיר", שוה. "דאָס מעסערל". 4. פֿאַרלעטן, אויס' גליפֿן, שלום מאַכן. א' אַ סכּסוך, אַן אומ' פֿאַרשטענדעניש. "א' אַלע סתירות", שוה.

אויסגלעטן זיך — אויסוואַ. דעוואַ. זיך באַ' קומען גוט. אויספֿרעסן זיך (מ). "נאַר מסתמא וועט זיך עס מיט דער ציפֿט א'", שוה, בלאַנ' דזענדע שטערן.

אויסגלעטעניש — דאָס (די), זיך. (געדויער' דיקער) פֿראַצעס פֿון אויסגלעטן.

אויסגלענצן — אויסוואַ. גלענצן אויס, ~גע' גלענצט. אויך מיט זיך. דזוו אויס' גלאַנצן.

אויסגלעסעווען — טרוו. גלעסעווען אויס, ~געגלעסעוועט. דזוו אויסגליסעווען.

אויסגלעקלען — טרוו. גלעקל אויס, ~גע' גלעקלט. אויסקלינגען מיט אַ גלעקל; פֿאַר' שפּרייטן בשורה (ידיעה) אויף פֿריידיקן אויפֿן. א' די ניסן. אין פֿאַנטיגאַנט גלעקלט מען אויס די ציפֿט פֿון עסן. "...גלעקלען אויס...מאַנאַ' טאָן און באַנג די אויסגעגראַמטע ווייען", אל וו, ימנן קאַראַוואַן.

אויסגלענען — [אָנגעווענען] טרוו. גנבֿע אויס, ~געגנבֿעט. צונעמען אַן דעם צווייטנס וויסן; צוגנבענען אַ טייל, אַלץ. "נאַך דנעו רייד מעג מען פֿאַניס...אַפֿילו אַ קלויסטער א', אַבי דאָס ווייב וויל אַזוי", יופֿאַל, 1886, 3 Ne.

אויסגע' די ווערטער וואָס מע גע' פֿינט ניט מיט אויסגע'... — אויס' דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

אויסגעאַטעמט — אַדי, פֿאַר אויסאַטע' מען. 1. וואָס מע האַט אַרויסגעאַטעמט. א'ע לופֿט. 2. דורכגעלעבט. "אין זיין האַרץ צי' טערט דער הויך פֿון א'ע טעג", נאָד.

אויסגעאַטעמטיקייט — די (דאָס), זיך. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעאַ' טעמט. די א' פֿון דער לעצטער האַפֿענונג.

אויסגעאַיבט — אַדי, פֿאַר אויסאַיבן. אַ געניט, צוגעוואוינט. "אין בענקעניש איז אויס' געאַיבט מין האַרץ", מאָל, יאַטוואַצק. [דטשמן].

אויסגעאַיירלט — אַדי, פֿאַר אויסאַייר' לען. 1. וואָס איז געוואָרן איירל, איידעלער; ראַפּינירט. "אונדזער יודיש איז פֿילפֿאַרביק און בייגעוודיק, יאַדערדיק און א'", ימ, פֿאַרן יוואַ. קאַוונע 1926. "דער מענטש קאָן פֿאַלע' באַטעווען אויף זיך דורך זינען אויסגעשאַרפֿ' טע א'ע חוששים", חג, ישיבה. 2. וואָס איז פֿינער ווי דער דורכשניט, מאַכט אַינדרוק פֿון אַריסטאָקראַטישקייט. א' פֿנים, א'ע מאַ' גירן. 3. וואָס טויג גיט צו פשוטער אַר' בעט; וואָס האַלט זיך העכער ווי דער פשוטער עולם. "זיי זענען אַלע שווערע יודן, א'ע פֿביכול, אָדער גלאַט פֿוילער, האַפֿן ליב אַ סך צו שלאַפֿן", מ. טייטש, איבא, ביאָליקט אריה בעל־גוף. "א'ע זינדלעך זענט איר אַלע", הל.

אויסגעאַיירלעךטרייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגע' איירלט. שפּעטער, א' וועט ער אַזוינס גיט טאָן.

אויסגעאַיירלטקייט — די (דאָס), זיך. אייגנ' שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעאַיירלט. "דער יודישער ליטעראַטור האַט געפֿעלט א' ראַפּטי גירטיקייט, אַריסטאָקראַטישקייט", ימ, פֿון ציפֿט צו ציפֿט, קאַוונע 1927.

אויסגעאַייטערט — אַדי, פֿאַר אויסאַיי' טערן. 1. וואָס איז פֿריז געוואָרן פֿון אייטער. 2. וואָס איז דורכגעדרונגען מיט אייטער.

אויסגעאַיינצלט — אַדי, פֿאַר אויסאַיינצ' לען. אַ אויסגעטיילט, אויסגעזונדערט. דער א'ער געווינער.

אויסגעאַיינצלמקייט — די (דאָס), זיך. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעאַיינצלמ' די א' פֿון יודישן פֿאַלק.

אויסגעאַמפֿערט — אַדי, פֿאַר אויסאַמ' פֿערן. וואָס מע האַט זיך שוין דורכגעקריגט, דורכגעטענהט וועגן דעם. אַן א'ע פֿראַגע.

אויסגעאַנדערשט — אַדי, פֿאַר אויסאַנ' דערשן. וואָס איז געוואָרן גיט אַזוי ווי דאָס איבעריקע (פֿון דער גרופֿע, דעם מין אָדער ווי פֿריער). א'ע פֿאַינגונגען, א'ער צור' גאַנג. א'ע מנהגים. א' פֿאַלק.

אויסגעאַנערשטקייט — די (דאָס), זיך. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעאַנ' דערשט. גיט קענען פֿאַרלייקענען אונדזער א'.

אויסגעאַנקערט — אַדי, פֿאַר אויסאַנ' קערן. 1. אויסגעוואַרצלט; וואָס איז גיט פֿאַר' פֿעסטיקט אין אַ באַדן, סבֿיבֿה אע. א'ע אימיר' גראַנטן. 2. אַרפֿעקטיקט מיט אַנקערס. "א'ע שיפֿן רוען אין האַפֿן".

אויסגעאַסערט — [אַסערט] אַדי, פֿאַר אויס' אַסרן. וואָס איז פֿאַרוערט (געוואָרן) לויטן דין; וואָס איז דערקלערט געוואָרן ווי טריף. א'ע פֿאַרטיי = אומלעגאַלע.

אויסגעאַסערטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגע' אַסרט. עסן עפּעס א'.

אויסגעאַסערטיקייט — די (דאָס), זיך. אייגנ' שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעאַסערט. "זיי לייגן אַרויף אַ שטעמפל פֿון א' אויף אַלע אונדזערע שטרעבונגען און מיינונגען", רייד.

אויסגעאַקערט — אַדי, פֿאַר אויסאַקערן. וואָס מען איז דורכגעאַנגען מיט אַן אַקער. אויסגעזוכט, אויסגעגייטערט, דורכגעפֿאַרשט. "די ערד, אַן א'ע אין גלאַנציקע פֿלאַכטעס...", חיים פעט. צווישן פֿינערן. אַן א'ער ענין.

אויסגעאַרבעט — אַדי, פֿאַר אויסאַרבע' טן. 1. וואָס איז אַ פֿראַדוקט פֿון אַרבעט, פֿון אויסאַרבעטן. דער א'ער מאַטעריאַל. "...ברענגען זיי גענוז, שעפּסענע פֿעלכלעך, א'ע שמויסלעך וכדומה", ממוס, שלמה. "זיי אַרבעטן און פֿאַרקויפֿן דאָס א'ע אונדזערע יודישע סוחרים", ממוס, יצוריק אַהיים. 2. וואָס איז פֿאַרניצט געוואָרן ביי אַן אַרבעט. א' רויואַרג, א'ע שמאַטעס. "א'ע הענט = וואָס מע זעט, זיי האַפֿן אַ סך געאַרבעט; צע' קאַרבעט, פֿאַרמאַזליעטע הענט. 3. מיד, פֿאַרמאַטערט. "דענמאַלט איז זי געווען מיד און א' און אַצינד באַקומט ער זי וואויל אויס' גערוט", לטו, 1/6. 4. וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון אַרבעטן איבער זיך, פֿון אייגענער אַנט'

וויקלונג. "גיס קיין א'ער איד, נאר א פשוטער גסהרוחדיקער איד", לדב. 5. אויסגערעכנט, אויסקאמפנירט. א'ער פלאן.

אויסגעארבעטערהייט — אדון. ווען עס איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעארבעט. א' וועט עס אויסזען אנדערש.

אויסגעארבעטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעארבעט. פארמאטערטקייט.

אויסגעבאדן — אדון. [אין לד נב]. גרינטלעך, דורך און דורך. "איד קען אים א", בערדרייטשטעטסקי, יודישע כתבים. [אין דעם ב גיס מיגלעך צו גיבן ווי אן איד].

אויסגעבאדן — אדו, פאר אויסבאדן. געבאדענער. 1. אויסגערייניקט; אויסגעוואשן. דורכגענומען, דורכגעזאפט. "אט שפרינגט ארויס די זון אין רויטן טוי, פון בלוט אזוי ווי א", אל וו, "מ'פון קאראחאן". "דו א'ער אין שני...", לאפי, פולער קרוג. "א' אין חובות = איבערן קאפ, זייער א סך שולדיק. 2. געניט, אויסגעקאכט, באהאונט. א' אין אלע געשעפטן. א' אין ש"ס און פוסקים. "אין דער גופערניע איז ער א", בערדרייטשטעטסקי, יודישע כתבים = ער קען אלע וויכטיקע מאכערס אין דער פארוואלטונג פון דער [גב].

אויסגעבאדנקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט פון זיין אויסגעבאדן. א לויטערקייט, אן א פון די פנימלעך.

אויסגעבאדנקערהייט — אדון. ווען עס איז שוין אויסגעבאדן; אין צושטאנד פון נאכן אויסבאדן. "א' שניען זיי, די קינדער".

אויסגעבאהאלטן — אדו. ~האלטענער. פטמ. דזו אויסבאהאלטן, נאר עמפאטישער.

אויסגעבאלאנסירט — אדו, פאר אויסבאלאנסירט. דזו אויסבאלאנסירט. "אויב די עלטערע קענען שוין מערניט גיט זיין אזוי איינגעלייבט אין זיך, צי איז כאטש די יוגנט א' און צופרידן?", מו, וועג צו אונדזער יוגנט.

אויסגעבאלאנסירטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבאלאנסירט.

אויסגעבאלעט — אדו, פאר אויסבאלעט. בען. ~ אויסגעפאלט, אויסגעפלוידערט. א'ער סוד; א'ער נארישקייט.

אויסגעבאלעט(ז)שעט — אדו. פרא. אויסגעשטארצט, אויסגעאלעצט (וועגן אויגן).

אויסגעבאלט — אדו, פאר אויסבאלטן. אויסגערויניקט. אויסגעשטארצט. מיט גרויסע א'ע אויגן.

אויסגעבאלעוועט — אדו, פאר אויסבאלעט. ווען. 1. שטארק צעפיעשטשעט, פארצויגן. א'ע קינדער. 2. אפגעלעבט, אפגעניצט. אן א' פארשונידל מיט א צעקנישט פנימל. לאקל, סאניק.

אויסגעבאלעוועטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבאלעט. וועט. פארצויגנקייט, צעפעשטשעטקייט. די א' פון דעם הענטיקן דור.

אויס(גע)באמבארדירט — אדו, פאר אויסבאמבארדירן. ~. "אפגעהאלטן א זיצונג אין

דער א'ער ווארשע", ח. שאטקעט, טג, 1961 II 25.

אויסגעבאקט, ~געבאקן — אדו, פאר אויסבאקן. ~געבאקענער. 1. וואס איז א רעזולטאט פון אויסבאקן. א'ע חלה. "מע מוז זען אויסבאקלעבן דאס שענסטע... צו דער המוציא... אפצושניידן פון דער הארטער זיט, וואו דאס ברויט איז צום בעסטן א", חא, לו. 2. וואס איז פארגיבט געווארן ביים באקן. א' מעל. 3. אויסגעווארעמט, איינגעברענט. א' אויף (אין) דער זון. א' ווי אין אויחן. פריש א'ער ליגן = פרישצוגעקלערטער. 4. ראפנירט; דורכגעטריבן. אן א'ענער און מיט אלע שמירשטיק.

אויסגעבאקטערהייט, ~באקענער-הייט — אדון. ווען עס איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעבאקן. איד וועל דיר חזיון דעם קוכן א'.

אויסגעבאקנקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבאקן. פארענדיקטקייט.

אויסגעבארגט — אדו, פאר אויסבארגן. 1. וואס איז געגעבן געווארן א צווייטן אויף בארג, צוריקצוקריגן. מ'זיין א' געלט האט ער פארטאכלעוועט. 2. וואס מע האט גענומען פון א צווייטן אויף צוריקצוגעבן; וואס איז צייטווייליק, גיט אייגנס. "אן א'ע וועלט איז פונקט אזוי ביטער ווי אן א' קלייד... וואו זאל איך גיין זוכן א שטענדיקע וועלט?", מאל, פון לובלין ביז ניו-ארק. "כ'גי ארום מיט איד, גיט באצאלטן טראט", ראליניק, יאנודער היים ב' גאט. 3. וואס מע האט איבערגענומען. "א' פלעטעטן וואס הייסט: א'י, דלות, דלות" — א ווערטל, א' ב' איינעם פון י. גארדינס פארשויען, מוק, פרץ און דאס יודישע טעאטער.

אויסגעבארגטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבארגט. צייטווייליקייט, גיט-אייגנקייט. א' פון געדאנקען און פירונגען.

אויסגעבאדן — טרו. געבאדן אויס, ~געבאדן. פטמ. לד. געבערן, האבן קינדער. קללה: זאלט א' א מנין און קיין קדיש נאך דיר זאל גיט בלעבן.

אויסגעבארשט, ~געבארשטן, ~געבארשטן — אדו, פאר פארשטן. טן. ~ אויך: אויסגעקעמט, אויסגעפוצט. "זיצט א מיידעלע אין קיזערלעכן גארטן, אויסגעפוצט און אויסגעבארשטן", ייש. "מיט דעם ריינעם סורדוט און מיט אויסגעבארשטענער געלגרויער בארד", מוק, באנגענישן וו.

אויסגעבדחנט — [באדכנט] אדו, פאר אויסבדחנען. 1. וואס קען שוין מער גיט זיין קיין בדחן. 2. וואס שרייבט (רעדט) ווי א בדחן. אן א'ער פאעט.

אויסגעבוטלעוועט — אדו, פאר אויסבוטלעווען. וואס איז צעגאסן אין (גרויסע) פלעשער. א'ער חזין.

אויסגעבוניט — אדו, פאר אויסגעבוניט. אויסלייג און ארויסריידן.

אויסגעבוניגן — אדו, פאר אויסגייען. קרום, אומגלייך, ארויסגערוקט פארויס. א' ווי

א הערבע, ווי א שופר. א'ע גלאז = גלאז וואס באקומט זיך פון אויסבלאזן מיט אן אויס-פולטונג. א' רערל. א' ער שפיגל — פארקלע-נער-שפיגל. א' ער פילעק — אלע זימען זיסן גייען אויף ארויס. "א... מערברתע יודע" נע... האלט דעם רוקן א' אויף צוריק, טראגט דעם בויך מיט א משונה גדלות, ממוס, צו ריק אהיים. "א... קראנקער וואגן, א' אויפן לינקן אקסל", אשט, משלים.

אויסגעבוניגנקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבוניגן. אויסגעקרימטקייט. דער גראד פון א' פון דער ליניע.

אויסגעבוניגענערהייט — אדון. קרומער-הייט, אויסגעקרימטערהייט. ער גייט א' אויסגעקרימט אין דרייען.

אויסגעבוניט — אדו, פאר אויסבוניען. וואס איז פארענדיקט אין געבוי. אויפגעשטעלט. "פארטיק א' שטייט גאטס הויז דארט, ס'צייען זיך אהין די פעלקער אלע", ממוס, יודל. אן א'ע סיסטעם.

אויסגעבוניטערהייט — אדון. ווען מע האט עס פארענדיקט בויען; אין מצב פון נאכן אויסבויען. "א' זעט עס אויס גיט אזוי שייך ווי דער פלאן האט געווייזן".

אויסגעבוניכט — אדו, פאר אויסבוניכן. 1. וואס האט רונדלעכע, קמלעכדיקע ארויסשטארצונג. בייכיק. "א טייער פראנצויזיש מעבלשטיק — אן א'ער קאמאד", אש, תהילים יוד. א'ער פילעק — א פאר (עטלעכע) זיסן וואס גייען אויף פארויס. 2. וואס איז א בויך-סברה. נעאל. "א... טענדענץ, אויסגע-טראכטע, אויסגעמוחטע, א'ע אדער אמתע", יג, טמו, 1957 VI 2.

אויסגעבונירט — אדו, פאר אויסבוניערן. געשאפן, דערגרייכט דורך בויערן. א'ער ברר געט.

אויסגעבוירן — דזו אויסגעבארן, פד, אוקר. **אויסגעבוכט** — אדו, פאר אויסבוכן. פארשריבן לויט אלע פללים פון בוכהאלטעריע. א'ע אפערציעס.

אויסגעבולבעט — אדו, שפאטיש, אויסגעבילדעט. ~ אויסבילדן ו.

אויסגעבולט — [בוילעט] אדו, פאר אויסבולטן. וואס איז רעליעף, קומט ארויס פאר רויס, קלאר. אויסגעבוכט, אויסגעשטארצט. "די שארף א'ע באקניינער", ימ, איבז טאמאס מאנס טאניא קרענגער.

אויסגעבולטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבולט. א בפיונידיקע א' פון א פארמולירונג.

אויסגעבולזן — אדו, פאר אויסבילדן. ~ גע-בולענער. וואס מע האט ארויסגעזאגט אזוי ווי מע וואלט בילן. א'ע קללות.

אויסגעבונג — די, זען, פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויסגעבן. ~ הוצאה.

אויסגעבונדן — אדו, אדון. פאר אויסבונדן. ~ געבונדענער. 1. פארבונדן, פארקניפט, צונויפגענומען. איינגעראמט. א'ע הינער. א'ער קראוואט. א'ע פעקלעך. "דער יוד וואס איז א' מיט טויזנטער סתירות", בעל מחשבות וו. "פון פלאמען-פורפור א', א קמיע מיט דעם

הינזער, איבער די איע שטיקער אספאלט גאס... אפא, א' תכלית.

אויסגעבליקטשעט — אדי, פאר אויסביק טשען. — ארויסגערוקט, ארויסגעשטעלט פארויס. גיין מיט אן א'ן פארנט (הינטן).

אויסגעבלאזן — אדי, פאר אויסבלאזן. — געבלאזענער. אויך: ~געבלאזט. 1. אויסגעלאשן מיטן אטעם, ווינט; אדער געבלאזן; אויסגערייקט פון שטויב; אויסגעקילט מיט פאכען; אויסגעשפילט אויף א בלאזאינטער מענט. אן א' ליכט; איע לילוקע; איע יויך.

2. וואס איז פארענדיקט, אדער, דורכגעפאלן. איע האפענונגען. א' איז דער טאג, שע, פון פסח צו פסח. 3. פוסט, ליידיק, אן א' ווערט. יאגט א ווערט וי אן א' איי [חילל גע] בליבן בלויז שאלעכץ, — אויסבלאזן [7].

„אזא חסידות איז אזוי ווי דער צעגאנגענער שגיי, עס איז פונקט אזוי פיל ווערט ווייל אן א' איי, טעיאטא, פורע שווינדל, אן אויגן-פארבלענדעניש, פארילבערטע שערב לעך, אן אויסגעבלאזטע איי, ממוט, שלמה [דעגן ניצן איע אייער: „שבוות-צישט — מיט אויסגעבלאזענע אייער צו מאכן פייגעלעך“, ממוט, ווינטשפ. „ווען דער שפאלער זיידע איז געקומען קיין לאנדאן, האט מען אים געבראכט א מתנה אן א' איי מיט א שיסל מייערן-צימעס“, סמב.]

אויסגעבלאזנקייט — די (דאס), אן אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבלאזן. די א' פון אזעלכע חלומות און פוסטע האפענונגען.

אויסגעבלאזטערט — אדי, פאר אויסבלאזטערן. באדעקט מיט בלאטערן. אן אויסגעפרישטעט און א' פנים.

אויסגעבלאכט — אדי, פאר געבלאכענער. אויסגעבלייכט, אויסגעבלאסט. „ער איז א', קיין טראפן בלוט נישט אויפן פנים.“

אויסגעבלאנדט — אדי, פאר אויסבלאנדן. אויסגעפארבט אויף בלאנד. איע האר.

אויסגעבלאסט — אדי, פאר אויסבלאסטן. וואס איז געווארן אינגאנצן בלאסט. אויסגעבלייכט. איע פון שרעק. „גינגעריק און מיט איע פוגימלעך זינען אויך געבליבן זיצן...און...ברידערלעך, זש. שקלאווער קינדער. און פאר שרעק איז ער געווען חיס א' חי א' מת“, י. מארגענשטערן, שמכט פלאכטע, ווילנע 1894.

אויסגעבלאסטקייט — די (דאס), אן אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבלאסט. א' פון הונגער און שרעק.

אויסגעבלאקירט, געבלאקעוועט — אדי, פאר אויסבלאקירן & בלאקעווען. וואס האט אנגעווארן דעם קאליר. „זי מעסט מיך מיט אירע מאמיש אויסגעבלאקירטע אויגן, פרא. זכרונות. „...מיט אן אויסגעבלאקעוועטן ציצענעם טאגיק“, פרא. בילדער און סקיצן.

אויסגעבליזום, געבליזום — אדי, פאר אויסבליזן & בליזן. — ארויסגעשטעלט נאקעט, דעקאלטירט. אן איער רוקן. אן א' קלייד. „איך האב געמינט אן ניט צו גיין אויסגעבליזט איז דאס נאר א חסידישע זאך“, ניטן לעווינסקי, שיחות ערבות, פיעטרקוב, תרפ"ה.

מע האט אויסגעבאטן ביים קויפן. איענער פריז. „א, דו זיגעלע פון אויפגאנג, פאר צוויי גילדן אס, פמ, קופע.

אויסגעבויטענערהייט — אדו. ווען מען האט עס שוין אויסגעבויט; ווען מען האט זיך שוין געבויטן. פארפלאנטערן די זאכן א'.

אויסגעבויגט — אדי, פאר אויסבויגן. — ארויסגעבויגן. איע רייפן. „יעדערער פון זיי פאר באוה אדו אויף הינטער איע, ברעד, באגרייטערונג.

אויסגעבויטלט — אדי, פאר אויסבויטלטן & א. 1. אויסגעזויפט, דורכגעזויפט (נאכן מאלן). איע) מעל. 2. אויסגעזעבן, אויסגעליידיקט. יער איז שוין אן איער = ער האט ניט מער קיין געלט. „און די קאלעגן זינען אלע איע, אר, בלומען“. 3. באשווינדלט, צעטומלט. „ער גייט ארום אן איער, א באנומענער“, נס, משפחה מאשבער.

אויסגעבויכט — אדי, דו אויסגעבויכט. „דו האסט געקוקט אויף די איע...לאנגע פרוי ענקליידער אויף דער וואנט“, לאפ"ו, דער פאטער.

אויסגעבויכלט — אדי, פאר אויסבויכלטן. — וואס האט באקומען א בייכל, קיילעכדיק; שוואנגער; אויסגעפאשעט, פעט. אן איער ביר ראקראט. „זינע קלעפקעס זינען ניט געווען איע, העשעלעט.

אויסגעבויכלקייט — די (דאס), אן אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבויכלט. „זי איז א נידעריקע, פון א' זעט זי אויס גאך קלענער.“

אויסגעבויילט — אדי, פאר אויסבויילן. — וואס האט א ביייל, א גוי; צעבויילט; וואס איז אויסגעהאמערט. געשוואלענע, איע פנימער. איער טאץ.

אויסגעבויילטקייט — די (דאס), אן אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבויילט. אומגלייכע א'.

אויסגעבויינע(ער)ט — אדי, פאר אויסבויינע(ער)ט. 1. וואס איז באפרייט פון ביינער. א' שטיקל פיש. 2. וואס איז פול מיט ביינער. „...קום איך דער ערשטער פון אויסגעבויינטן טאג“, פמ, זיינגעדיקע שטיינער.

2. וואס האט (א סך, בלויז, ארויסשטארצנדיקע) ביינער. „פרייער האט זי אויסגעוויינע ווי אן אלטע סטערחה, אן איע“, מ. דלוגאטש, קמ, 1870, № 26. „יונגער ייד פון פשיטיק, א' גופל, באט האט דיך פארגיטיקט, דו זאלסט זיין דער רופער“, אפא, לויטער איז דער אלטער קוואל.

אויסגעבויילדערט — אדי, פאר אויסבויילדן. — אפט סוב. וואס האט באקומען גוטע, גרינגלעכע בילדונג. „...קען פון אים ווערן... אן איער יונגערמאן וואס וועט אין זיך האבן מורה און חכמה“, ליאנדאר, 1887.

אויסגעבויסן — אדי, פאר אויסבויסן. — געביסענער. אויסגעגעסן, אויסגעלעכערט; וואס זעט אויס ווי מע האלט מיט ציין אויסגעריסן. אן א' שטיק האלץ. „אן איינגעפאלענע, פארפלייצטערטע שטוב מיט איע ווענט“, פרא. קלאץ-געשיכטן. „...איבער די אפגעקראכענע

שם-הויה פלאקערט“, אל וו, ר' לויצחק בארדיטשעווער. 2. וואס איז שטארק באפריינדט, אין גוט-הערשאפט. א' מיט אלע שכנים, מיט דער גאנצער וועלט. „א' מיט די גרעסטע, שע. „זיין פאטער האט אמאל געוואוינט אויפן ישוב און מיט ר' שמואלן איז ער געווען זייער איע, אנוכי, אמאליקע שמחות. 3. (נאר וי אן אדו אדער פרעדי קאטיח). גוט, אינטיים באקאנט; אין אלע פרטים אינפארמירט. „...שריבערס פון אונדזער צייט וואס קענען גוט דאס פאלק, א' פון קליין ביז גרויס“, ממוט, שלמה. „דו, וואס דו ביסט איינגעקויפט און א' מיט מינע יונגע יארן“, שע, יודישע קינדער. „זי קען זיי, א' קען זי זיי, אט די אויסגעלאפענע פאליטיק-גיכעס“, בערג, נאך אלעמען. קענען וי א' „דער פערד, דער טרייער פירער, וואס קען דעם וועג וי איע, יחואש, פון די קעטסקיל-בערג. 23] און 33 קומען וי א רעזולטאט פון דורכלאזן (א זוי) [ו זי זינען איע פריינד. 4. פטמ (אין פארבינדונג מיט אן אדי וואס חזיט אויף א מעלה) זייער, שטארק. „ער איז א קלוג, כרעע, פריינדלעך אע. „פיר קליינישקע זענין אויף דער וועלט, זע זענין אבר גאר א' קלוג“, מס, משלי, ל, 24.

אויסגעבונדנקייט — די (דאס), אן אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבונדן. נאך ענטקייט, גוט-הערשאפט. אן א' צווישן די שוועסטערקינדער. „מאור ואור וואס דאס איז דאך א גרעסטע דרגא, איז אויך דער עיקר די התקשרות, די טיפע איע, דבז.

אויסגעבונדענערהייט — אדו. ווען מען האט עס אויסגעבונדן; אין מצב פון נאכן אויסבונדן. ארויפלייגן די קעבלעך אויפן וואגן א'.

אויסגעבונדעוועט — אדי, פאר אויסבונדעוועטן. — וואס איז אין צושטאנד פון בונט, רעוואלט. אויפגעהעצט. דער איער המון, איע זעלנערס.

אויסגעבונדעוועטקייט — די (דאס), אן אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעבונדעוועט. „די א' וועט אונדז יידן קיין גוטס ניט ברענגען“, רייד.

אויסגעבורט — די, אן דאס (שלעכט) געבוירענע (מיט א מום, פגומה). ניט קיין געראטענער פראדוקט. „זינע לינגס זענען נישט געווען קיין בייזויליקע, נאר אין פון זיין מאדערנע פאנטאזיע“, יט, פוילן. „...אדמס איע, פמ, סתם. זן אויך: קינד, דור.

אויסגעבטלנט — [באטלענט] אדי. אויך: געבטלנט. וואס מע האט דורכגעלעבט וי א בטלן. איע יארן אויף דער הארטער בית-מדרש-באנק.

אויסגעבויטן — אדי, פאר אויסבויטן & אויסבויטן. — געביסענער. 1. וואס מע האט עס באקומען פאר אפגעבן אן אנדער זאך. איע סחורה. 2. וואס איז אין פארעם פון קליינגעלט. אן א' פרינערל צעקריכט זיך באלן. 3. (מעטאנימיש) וואס האט מיינט פאר ביטן פעפס וואס איז גרויס אויף קליינע באשטאנדטיילן. „אט פלאטערן שאטנס שטום, שוין איע פון ענדלאזן ניטא...“, אל וו. 4. וואס

אויסגעבליזטער היינט, ~ בליזטער

היינט — אדון. ווען עס איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעבליזט. זיך באַ-
זימן פֿאַר מענטשן א.

אויסגעבליזט — אַד, פֿאַר אויסבלעזן.

וואָס האָט שוין אויפֿגעהערט אָדער ערשט אָנגע-
הויבן בליען. אײַע קוויטן. אײַע עפֿלבוים.

אויסגעבלייבט — אַד, פֿאַר אויסבלייבן.

אויך: **געבלייבונג**, פֿר. וואָס איז גע-
וואָרן בלייך; אויסגעפֿאַסט. איינגעפֿאַלענע.

אײַע באַקן. און זעט זיך מער נישט אַרויס
נאָר ווי אַן אײַ פֿנימל, ווייט, אַ חתן ווערן. און

דורכן טאָג אין חדר זיך אײַך אַ דערהויכטער...
אַן אײַער, אַל אַ מײַט אַ מעשה פֿון דער אינאָ-
ווייזיע.שליאַכן — אײַע פֿידלען, הל.

זײַנע ברכות, זע נאָר ווי דער יונג זעט
אויס, ראי אַך אויסגעבלייבונג, פערלע, יודן

פֿון אַ גאַנץ יאָר.

אויסגעבלייבט קייט — די (דאָס), זין אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעבלייבט. די

אײַ גיט אים צו איידלקייט.

אויסגעבלימלט — אַד, פֿאַר אויסבלימ-
לען.

וואָס איז באַדעקט (דורכגעפֿאַכטן,
אויסגעניט) מיט בלימעלעך. אײַע בלווע.

אויסגעבליצט — אַד, פֿאַר אײַע בליצן;
אָפּגערייבן, אויסגערייבן. אַן אײַער טעפֿער.

אויסגעבליצט — אַד, פֿאַר אויסבליצן.

וואָס האָט זיך באַוויזן פֿלוצעם און מיט אַ
שײַן וואָס איז אַרויסגעקומען ווי אַ בליץ.

אויסגעבלישט — אַד, פֿאַר אויס-
בלישטשען.

אײַע פֿלעגשניט, אויסגעלאַנגט.
אַלע זענען געבליבן שטײַן מיט אײַע אויגן,
ווייט, דאָס לעבן.

אויסגעבלעזט — אַד, פֿאַר אויסבלעזען.

אויך: וואָס האָט אין זיך בעלזען. „שניידט
אויף דעם שטיל אָדער בלאַט פֿון אַ וואַסער-
ליליע, וועט איר זען אַז זײַ זענען אײַ גוט
אויפֿגעבאַנגען חלה, א. געלאַמט אַבז
באַטש, געוויקטן.

אויסגעבעטערט — אַד, פֿאַר אויסבע-
טערן.

1. וואָס איז געמאַכט אין פֿאַרעם פֿון
אַ בלאַט אײַ טייג. 2. דורכגעבעטערט. אײַע
ביכער, „זשורנאַל אײַע...“ ראַלטיק, אײַן לײַב-
רעיי.

אויסגעבלענדט — אַד, פֿאַר אויסבלענדן.

וואָס האָט אויף זיך אַ צו שטאַרקע שײַן;
וואָס איז געוואָרן שנייק, בלענדיק, אײַע אויגן.
די זינגערין מיטן אײַן קלייד.

אויסגעבן — טרוה, גיב, גיסט, גיט, גיבן, גיט
(אויך: געב, געט, געבן) אויס; ~געגעבן.

1. באַזאַלן געלט פֿאַר (איינגעקויפֿטע) זאַכן;
פֿאַרדינסט. אײַ אויף צדקה, אויף פֿלערלי

הצטרכותן. „וואָס מע גיט אויס ווינטער אויף
הייצונג גיט מען אויס זומער אויף נאַריש-
קייטן,“ שו. „ווען קיין געלט אים קהל איז, דא

איז דער פֿיה [= פֿרנס החודש] מחויב צו
לייזן...דאך טאר ער אליין עש גיט אויז

גיבן, תקן. „דען דיווש איזט אין גימין
שפֿרין וואַרט...אַליש זיינר צייט געלט אויז

צו געבין אויף אײַן זיינר צייט צו שפֿאַ-

רין, גה, 307. „אײַך וויל גיט נויכטרן געלט
אויש געבן,“ ברנט שפּיגל, פֿי סח. „האַבן

אַניערע פֿוסטע מענטשעלעך סומעס געלט
אויסצוגעבן אויף אַלצדינג וואָס מע טאַר גיט
זאַגן,“ ממוס, קלאַטשע.

2. אויסטיילן; סתם געבן. אײַ זאַכן פֿאַר די
אַרעמע. „און אַז גאַט זאַל אונדז געבן אַזוינע

זאַכן וואָס זײַנען איבעריק פֿון אונדזער שפּיז,
מיר זאַלן...עס אײַ ווי מע באַדאַרף,“ חח, ב, 22.

„אײַך וועל דיר שענקען אַלע אוצרות פֿון גזילה
...אַבי גיב מיר אויס אַ תּשׁוּבָה“ [72].

נחב, מַעֲשֶׂה מַחֲכִים. „אַנטקעגן טאַנצט דער
גרויער ווינט, צעלאָזן ברייט די פֿאַלעס, אין

רעגן וויינט די הינטערגאַס — די נאַכט גיט
אויס דעם דלות,“ הר, אין שענטסן טאַג פֿון

האַרבֿסט [ווש מיטן 43].

3. אויסטיילן פֿאַר געלט; פֿאַרקויפֿן, אָפּזע-
צן, אײַ שוורה; אײַ די דאַרפֿטיקערס פֿעקלעך

צעניק, אײַ פֿאַרציעס אין דער ביליקער קיך.
„...ערלויבט די בעקער און קאַנדיטאַרס אויס-
צוגעבן קאַזע און שאַקאַלאַד און באַפֿרייט

זײ פֿון אַקציע,“ יפֿאַל, 1886, Ne 8.

4. חתונה מאַכן. עס קאַסט ווי אויסצוגעבן
אַ טאַכטער. „דורך געזינדער גיט מען אויס

קינדער,“ שו. „אויף אַ שטוב בויען און אַ
קינד אײַ איז דאָ בײַ גאַט אַ באַזונדערער

אוצר,“ שו. „אוי אַ שמחה, אוי אַ פֿרייד! די
מייניקע אויסגעגעבן,“ וואַר. „ווען איינר איינס

וואו איז שולדיג, אונ וואלט בתוך הזמן
טאכטער אויס געבן אונ איין נדוניא נאך

געבן...“ תקן. „דאך בינדער איך בתי שתי
גיט אויז צו געבן אַן נדוניא חיי, פֿראַגב.

28. „אוי דאש האב איך מעשר געבן...אוי
אזוי פֿיל האב איך ארמי מידן אויש געבן,“

מנקת רבקה, קראַקע שײַת, שער ז. „ער עײַה
האַט שטעטש גיטראַכט זייני קינדיר אויז צו

געבין מיט עהרליכיי לייט,“ גה, 57.

5. פֿאַרמסרן, איבערגעבן אין די הענט פֿון
דער מאַכט. „חיל דײַך איינר דער שלאַנג...
מאַגשו אים אויש געבן,“ עיון, 2/26.

„...פֿלעגט נעמען בײַ זײ גרויסע חודש-געל-
טער, איצט גיט ער זײ אויס איינציקהייט,“

בערג, בנימ דײַנעפֿער וו. „אײַ זיך (אַליין) =
דורכפֿאַלן מיט עפעס און שטעלן זיך אין אַ
ספּנה.

6. אויסזאָגן אַ סוד, אַנרופֿן אַ נאַמען (און
דורך דעם קאַמפּראַמיטירן). „ער איז געשטאַך

נען אין אַ סכּנה איינגאַל אַליין דעם סוד
אויסצוגעבן,“ ממוס, שלמה. „אַקעגן וואָס

ווילט איר חיסון? צוואַס אוממיט אײַ אַ מיידלס
נאַמען,“ ממוס, פֿישקע. 7. אַרויסגעבן אַ

פּסקידן, אַ משפּט פֿון געריכט. „און די
שופּטים האָבן אויסגעגעבן דעם משפּט, אַז

מע זאַל אים אַרײַנוואַרפֿן אין ים אַרײַן,“ נחב,
מַעֲשֶׂה מַבְעַרְגִיר הוּעני, אײַ אַ תּשׁוּבָה =

ווען אַ זינדיקער קומט צו אַ צדיק און בעט
באַשטימען, אין וואָס זײַן תּשׁוּבָה זאַל באַ-

שטיין. „דעם מיידל האָט מען אַ תּשׁוּבָה
אויסגעגעבן פֿאַר דעם וואָס זי האָט זיך גע-

האַלט טויפֿן; דריש שבּתים האָט מען איר גיט
געגעבן קיין קוגל,“ קמ, 1867, Ne 17.

8. אַרויסברענגען (מאַכן אַ גערעטעניש).

אויסגעבען זיך — אַד, פֿאַר אויסגעבען זיך.

„חפֿל תּבואה גיט אויס דאָס פֿעלד,“ 27.
אויסגעבען זיך — אַד, פֿאַר אויסגעבען זיך.

זאָניק — טרעפֿן זיך, פֿאַסיקן, פֿאַרקומען. „עס
גיט זיך אויס אַ נגיד וואָס פֿירט די וועלט

ברמה,“ מט, מעלי תקעדי, כו, 10. „עס גיט
זיך אויס אַמאַל אַ טאַג — אַ גיך-ווי,“ שע,

מאַטל. „דער טאַג, נאָך אַ רעגנדיקער נאַכט,
האַט זיך אויסגעגעבן זייער אַ כּמאַרנער,“

בערג, בנימ דײַנעפֿער וו. אומפ — (ווי) עס
גיט זיך אויס = (ווי) עס קען זיך טרעפֿן.

עס גיט זיך אויס אַז אויך אַן אַרעמאַן זאַל
דערלעבן נחת. „אַ טאַג איז דענסטמאַל געווען

זייער אַ שיינער, ווי עס גיט זיך אויס אַמאַל
אין אלול,“ ממוס, ווינטשפֿ. „...טאַמער וועט

זיך אַ סעזאָן וואָס וועט אומקערן דעם
פֿאַרלוסט,“ שע, פֿתּרילעווקער פֿראַגרעט.

2. אויסזאָגן, פֿאַר אײַן צווייטער
פֿערזאָן. געראַטן זײַן. „אַ קינד מײַנט, זאַלסטו

זיך אײַ אין זיידן עײַה,“ אײַר גיט זיך אויס
גיט אין טאַטן, גיט אין דער מאַמען, נאָר עפעס

אין פֿרעמדע שוואַרצאַרן,“ רייד. 3. קלעקן,
סטצען, זײַן גענוג. „דאָס עסן וועט זיך אײַ

פֿאַר אַלע קינדער (אויף הינטן און אויף מאַר-
גן).“ [אײַך אַן זיך. „עס האָט בײַ אים [בנימ]

שניידער] אויסגעגעבן תּמיד מאַטעריע אַקראַט
חפֿל מע באַדאַרף,“ ממוס, קליינמענטשעלען.

4. מיט פֿאַר אַ אַרויסשטעלן זיך צו זײַן אַן
אַנדערער אָדער אַנדערש ווי מען איז; פֿרעטענ-
דירן, סימולירן. „אויף איינס מויל חיל איך

דאר רייטן אונז אַזוי אין ארצט וויל איך מיך
אויז אַרײַן,“ בִּבְאִיבּוֹ, 560. „דער פֿאַלאַמק

מיינט, עז ווער גיט פֿר הנדון זיינש גלייכן...
אויז גיבט זיך אויז אז ווען ער ווערט דר

רב פֿון קראַקאַ, אַשכּנז. „דען ווען דוא
ווערשט מענכה מאל זאגן: איך הייש דיא נאך

גיוויש...גיבשט דייך זעלבשטן פֿר איין ליגנר
אויש,“ עיון, 1/48. „עס האָט זיך מיר געדאַכט

אַז אַלע זענען גיט פֿאַר וואָס זײַ גיבן
זיך אויס,“ ממוס, קלאַטשע. „ער גיט זיך אויס

פֿאַר אַן אַרײַן-אַרײַן און חיל עפעס דער-
צײַלן נײַט,“ שע, מעשׁויות און פֿאַנטאַזיעט.

5. אויסגעבן אַ סך געלט (אַלץ וואָס מע
פֿאַרמאַגט). „ער האָט זיך אויסגעגעבן דערויף

און דערונטער צו מאַכן פֿון זון אַן אַוואַך-
קאַט.“

אויסגעבעט — אַד, פֿאַר אויסבעטן וו ~.
1. צוגעגרייט מיט בעטגעוואַנט אויף צו גיין

שלאָפֿן. „מע האָט געבראַכט אַ בעטל אײַ,
האַט ער זיך געלייגט שלאָפֿן,“ שִׁבְחֵי בַּעֲשִׂים.

2. אויסגעשפּרייט, אויסגעלייגט, פֿאַנגדער-
געלייגט (געוויינטלעך מיט עפעס חייכן). דער

וועג איז אײַ מיט פֿריש-געפֿאַלענעם שניי. „זײַ
האַבן שטענדיק פֿרײַע קעפּ, די מוחות זענען

אײַ מיט שניי-ווינטן פֿריגל-פֿורן,“ פֿראַג, געדאַנקען
און אײַדיען. „[דײַן שטאַט... ליגט אײַ צווישן

גרינע באַאַרבעטע פֿערג,“ בערג, אַפּאַנג. „כײַזוך
געטרייאַקן אויער, מיט געהער אײַ,“

לאַפֿיר, פֿולנער קרוג. „מאַראַליש גוט אײַ, שנ
ה. לייזיק.

אויסגעבעטלט — אַד, פֿאַר אויסבעטלען ~.
באַקומען דורך בעטלען אָדער אומפּבֿוֹדיק
בעטן זיך. אַן אײַע לאַסקע, טובֿה.

גיס אינגאנצן דורכגעפירט. [דין גיט'א פֿון מינונג... שן וו.]

אויסגעגלעט — אָד, פֿאַר אויסגעלעטן.

1. וואָס איז געמאַכט גלאַט, גלפֿן. אָן אַיע בעט. אָן אַ ביכל, = אַ דיק ביכל. ...מיט אָן אַ ביכל, ווי אַ זאַטער בורשוויי, שע, בלאַנדענדע שטערן. 2. וואָס איז געוואָרן גלאַט. ...זען ריין וויס געזיכט מיט זינע אַיע וויסע הענט האָבן געוויזן... שע, טיפֿעלע. "דעם וואָסערס פֿנים איז אַ, רגל ניק, געקליבענע שריפטן. 3. וואָס מע האָט עס געגלעט. אַ בעקל. 4. פֿאַרגלעט, אויס־געגליכן. אָן אַיער סכטן.

אויסגעגלעטער הייט — אָדו. ווען עס איז שוין אויסגעגלעט; אין מצב פֿון זען אויסגעגלעט. אַ זעען די האָר אויס גאַר אַני דערש.

אויסגעגלעטקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זען אויסגעגלעט. אַ פֿון רייד און פֿאַרמולירונגען.

אויסגעגעבן — אָד, פֿאַר אויסגעבן. ~ גע־געבענער. 1. פֿאַרזיצט, פֿאַרזערט, אויסגע־צאלט. "זו געלט איז וואל אויז געבן, גוט יתברך לוז אוז ורייד דר לעבן", מנהגים, עד/א. "איס ליגט גיט מער אין ביטל", שו.

2. אויסגעטיילט. די איענע אַמעריקאַנער קלייד דער. די איענע פֿאַרזיצעס ברויט. 3. חתונה געמאַכט. "אן איענע טאַכטער איז ווי אַן אַפֿ־געשניטן שטיקל ברויט", שו. "גם דיא ד' אויז גיגעבני קינדר איר גיטרייאן פֿאַסיר אַך נאָך גאר נייטיג גיהאט", גה, 193. "אוו זאל דיא מוטר אודר איין אויז געבני שחעסטער אַך דר בייא זיין דו קיין עבירה גשיכט", דרן הישר לעולם הבא, צד/א. 4. פֿאַרמערט; אויסגעזאָגט; איבערגעבן אין די הענט פֿון דער מאַכט. אַיער סוד. אַיע פֿאַרשווערערס.

אויסגעגעבענער הייט — אָדו. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זען) אויסגע־געבן, אַ הערט פֿון סוד אַ רכילות.

אויסגעגעלט — אָד, פֿאַר אויסגעלן.

1. געמאַכט (געוואָרן) געל. אַ מידלשע פֿרישקייט האָט איצט אַרויסגעשפּילט אויף די אַיע אויגן־ראַנדן, אַש, תהילים יוד. 2. אויס גרין, אַרזינגעפאַסט אין אַרטיקע (אַמעריקאַ־נער) פֿאַדינגונגען. איר. "איצטיקע אימיגראַנטן קומען שוין אַראַפֿ פֿון שיף אַיע, רייד.

אויסגעגעלטער הייט — אָדו. ווען מע האָט אויסגעגעלט. אַ זעט עס אויס חלשות.

אויסגעגעלטקייט — די (דאָס), מצ נב.

אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זען אויסגעגעלט. אָן אַ פֿון גאַנצן פֿנים.

אויסגעגעסן — אָד, פֿאַר אויסגעסן. ~ גע־געסענער. אויסגעביסן; אויסגעהוילט, אויס־געלעכערט; אויסגעברענט. אַיער פֿוטער, אויס־האַט באַשאַפֿן דעם יען הדעת' מיט זויערע עפל, הוילע גיס און אַיע פשוטע פֿינגן, פֿראָ, שטעט און שטעטלעך. "אַ קליין געני דועלע האָט זיך אַרויסגעקמקלט פֿון דער אַיער שאַל פֿון אַן איי, אַפֿא, ראַמאָ פֿון אַ פֿערד־גנב.

אויסגעגעסנקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט, מצב אָדער פרט־פֿאַל פֿון זען אויסגע־געסן.

אויסגעגלאַקט — אָד, פֿאַר אויסגלאַקן. אויסגעקלונגען. "דאָס אַיע ליד", פֿמ.

אויסגעגלוסט — אָד, פֿאַר אויסגלוסטן.

שטאַרק באַנערט; באַהערשט פֿון גלוסטעניש(ן). אַיער חתן, אַיע שעה.

אויסגעגלוסטקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זען אויסגעגלוסט. די הויכע מדרגה פֿון אַ.

אויסגעגליט — אָד, פֿאַר אויסגעלען.

1. וואָס איז דורכגעברענט ביז צום גלען. ריין ווי אַן אַיער אויזן. 2. וואָס איז געמאַכט מיט אַ גלייאַקן אייזן. אַיער צייכן. 3. וואָס איז געבראַכט געוואָרן אין מצב פֿון גלען (און האַלט נאָך אין גלען). די פֿונקען פֿון דעם אַן אייזן. "סוואַקסט אַרויס אַ צויבער־וועלט פֿון דיכטן פֿון אַיע לאַוואַ־שיכטן", יהואַש, יפֿראַלאַג. 4. וואָס האָט אויפֿגעהערט גלען. אַיע קוילן. די גוססע, די אַיע האַפֿ־נונג. "מאַט מיט אַן אַ פֿנים...מוטלאַזע הענט פֿון אַ גאַנצן, הל, לידער פֿון ג־עדן.

אויסגעגליטער הייט — אָדו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זען) אויסגעגליט. שמידן אַ מעטאַל אַ.

אויסגעגליטקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט, מצב אָדער פרט־פֿאַל פֿון זען אויס־געגליט.

אויסגעגליטשט — אָד, פֿאַר אויסגליטשן (זיך). 1. געפֿאַלן אויפֿן גליטש; וואָס מע האָט געפֿירט אויף אַ גליטש אָדער מיט אַ שלי טעלע. הייב די אויף, די אַיע. אַיע קינדער־לעך מיט רויע בעקעלעך. 2. דורכגעפֿאַלן; אונטערגעזינדיקט. אָן אַיע אַפֿערע; אָן אַיער קומט פֿאַרן ריכטער. "פֿאַרברענטע טלאַ פֿון אַיע נעכט", פֿמ, סתם. "אַיע און סאַציאַל־גע־טראַפֿענע מענטשן", א. לייט, גק 34.

אויסגעגליזט — אָד, פֿאַר אויסגלייזן.

1. וואָס איז באַדעקט מיט גלאַזר. "אויף די ווענט האָבן געהאַנגען נישט קיין אַיע קריגלעך", אַפֿא, היברו. 2. וואָס איז אַווי ווי פֿון גלאַז; אומבאַוואַגעלעך פֿיקסירט. "מיט אַיע, שטיין געבליבענע אויגן האָט ער גע־קוקט...און קיינעם גיט באַמערקט", בערג, ביים דניעפער וו.

אויסגעגלייכט — געגלייכטן.

אויסגלייכטן. ~ געגלייכענער. ~ אויסגלייכטן (אַלע ab) און אויסגלייכטן זיך, בב 1-4. אַיער דראַט, אַיער באַדן, אַיע פֿאַלעס, אַיע בעט; אַיע רעכט אַ. "איז דען גישט ביי אַלע מענטשן אויסגעגלייכט דער פֿונק שכל וואָס גיט אין מענטש אַ שפּין? עט, לידער. "גיין אַ = גיין מיטן קאַפֿ אַרויף, זען אין אַ גוטער עקאַנאָ־מישער לאַגע; זיך פֿילן זיכער; זען שטאַלץ.

אויסגעגלייכטער הייט — גלייכענער־הייט

— אָדו. ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זען) אויסגעגלייכט, "גלייכן. "דער אַלטער איז געבליבן שטיין צוריק אַ און נישט געוואוסט וואָס חזשטער צו רעדן", ווייס, איינער אַ מענטש.

אויסגעגלייכטקייט (~געגלייכטקייט) — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זען אויסגעגלייכט, די אַ אין רעכט איז נאָך

"אויף דער עלטער האָט זיכע ווערטלעך, אַיע רייד", ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. אַ קלייד (מלבוש, גאַרניטער) ל י ג י ו י א = פֿאַסט זייער גוט צו דער פֿיגור. "וואו האָט זי זיך אויסגעלערנט...אָווי אַנטון זיך סיזאַל אויף איר זען ווי אַיע, שע, סביה. "עס ליגט ווי אַ אַטלעכס פֿיצעלע באַזונדער", ר' מרדכינע, נאַטקע קאַפֿאַטקע. 4. (שנזידער) אינגאַנצן צוגעפאַסט צו דער פֿיגור. אָן אַיער מלבוש. "דער חתן, אַ פֿאַנט אין אַ...פֿאַרק אַ", ארז, קמ, 1870, 39.

אויסגעגאַרבט — אָד, פֿאַר אויסגאַרפן.

1. אויסגעבונדן אין גאַרפן. אַיע תבואה. 2. אויסגעאַרבעט (וועגן פֿעלן). אַיע פֿעלן.

אויסגעגאַרבעטער הייט — אָדו. ווען עס איז שוין אויסגעגאַרבעט (וועגן פֿעלן). "פֿאַר־קויף די פֿעלן אַ, וועט עס דיר בעסער לוי־גען".

אויסגעגולמט — [גוילעמט] אָד, פֿאַר אויס־גולמען. וואָס איז געוואָרן ווי ביי אַ גולם. אַיע אויגן = וואָס קוקן אַנגעשטרענגט און דריקן אויס אַ ניש־פֿאַרשטיין, אַ חידוש זיך.

אויסגעגולמזט — [גולמזט] אָד, פֿאַר אויסגולמען (נען). וואָס מע האָט (אַנגעוואָרן) דורך גזילה. אַ האַב־און־גוטס.

אויסגעגילדט — אָד, פֿאַר אויסגילדן. באַ־דעקט מיט גאַלד; געמאַכט עס זאַל אויסזען ווי גאַלד. "אַט פֿירן קעכט אַ פֿעטן אַקס... די הערנער אַ", פֿרוג וו, יקרבות.

אויסגעגלאַזט — אָד, פֿאַר אויסגלאַזן.

1. וואָס איז מיט אַרזינגעשטעלט גלאַז. די נאָך גיט־איע פֿענצטער. אָן אַיע טיר. 2. וואָס האָט גיט מער קיין גלאַז. "שוויבן אויסגער־נען, רעמלעך אַ", פֿמ.

אויסגעגלאַזירט — אָד, פֿאַר אויסגלאַזירן.

זווי אויסגעגלייזט, 13. "זויערע ברונעמס — אויסגעפֿלאַסטערט. און גוט אַ", טויט שרעקע נעט בייא דעם ערשטן סדר.

אויסגעגלאַטשט — געגלאַטשטער הייט

— זווי אויסגעגלאַטשט, ~ גלאַטשטער הייט. "און די אויגן האָבן אויסגעגלאַטשטער הייט אין לאַמפֿ אַרזינגעקוקט", בערג, נאָן אַלעמען.

אויסגעגלאַנצט — אָד, פֿאַר אויסגלאַנצן.

וואָס מע האָט געמאַכט שנייג, גלאַנציק; וואָס האָט אַ גלאַנץ געטאַן. אַיע שטייול. אַיע אויגן. אַיע באַנאַלעטען.

אויסגעגלאַנצטער הייט — אָדו. ווען מע האָט עס שוין (אָדער אין מצב פֿון זען) אויס־געגלאַנצט. אַיע שטייול אויס ווי נייע.

אויסגעגלאַנצטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זען אויסגעגלאַנצט. אַ פֿון אַ זילבערנעם שפּיגל.

אויסגעגלאַצט — אָד, פֿאַר אויסגלאַצן.

פולט אַרויסגעשטעלט; פֿיקסירט אויף איין פונקט. "איז עפעס פֿאַרדולט...די אויגן גלעזערנע, אַ", ממוט, קליטשע. "פֿאַלעבאַ־טיים מיט נאַרישע פֿנימער, נאַרישאַיע אויגן", פֿראָ, געדאַנקען און אַידיען. "הער די אויגן וויל באַהאַלטן און צעגלאַצט זיי גלאַט אַווי, הערן ענלעך אַלע אויגן — אַיע אויגן צוויי, הל, פֿימם ראַנד.

אויסגעגלאַצטער הייט — אָדו. ווען מע האָט זען אויסגעגלאַצט. קוק גיט אַווי אַ.

אויסגעגעסענער הייט — אדון. ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעגעסען, א' האט עס קיין ווערט נישט.

אויסגעגראָבן — אדו, פאר אויסגראָבן.

~געגראָבענער. 1. ארויסגענומען פון דער ערד. איע קארטאָפֿלעיס. איע מעטאלן. 2. האָט מיהאָט פֿאַרענדיקט גראָבן. איער קבר. 3. אויסגעוואָשט פון אַ באַהעלטעניש; אַלט־פֿאַרגעסן און צוריק דערמאָנט. איער סוד, איע מעשיות, זכרונות. 4. אַר. אויסגעקריצט. „גלייך עש איז אויש גיגראָבן אויף דיא צוהיא טאָבל פון שטיין“ ברכות המזון, אמסט 1723, יו/ב. מלל פֿאַרשטייט: „וכתבת קעקע“ (ויראָ, יט, 28); „אויש גיגראָבן“ (תי: אויסגעשטאַכן). אויף אַטלעכן אַבר־טוב איז געווען א' דער גאַמען פון שט"ו, צור, יוח.

אויסגעגראָמט — אדו, פאר אויסגראָמען. וואָס איז געמאַכט מיט אַ גראָם (גראָמען). איע הינטשעוואַניע, מצבה־אויפֿשריפֿט. „און גלעקלעך אויס...מאַנשאַן און באַנג די איע הייען“, אַל וו, 'מזן קאַראַחאַן.

אויסגעגראָמטקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגעגראָמט. „אויף מיר ווירקט שלעכט די א' פון אַ קלאַג ליד“.

אויסגעגרוילט — אדו, פאר אויסגרוילן. וואָס האָט אין זיך דעם עלעמענט פון גרויל. איע מעשיות. א' לעבן.

אויסגעגרוילטקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגעגרוילט. די א' פון דער גאַנצער תקוֹפה וואָס מיר לעבן דורך.

אויס(גע)גרופירט — אדו, פאר אויסגרופירן. אויס(גע)סאַרטירט, אויסגעטיילט אין גרופעס. די איע לעבן־שטייגערס אין דער אַנטראָפֿאָלאָגיע.

אויס(גע)גרופירטקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגרופירט. די פֿאַלשע א' פון אַלע מענטשלעכע איבערלעבונגען.

אויסגעגריבלט — אדו, פאר אויסגריבלען. 1. אויסגעלעכלט. די פֿאַקן האָבן איבערגעלאָזט אַן א' פנים. 2. אויסגעחקירה; אויסגעדייט מיטן גראָבן פֿינגער. איע מאַטיחון פֿאַרהאַס יענער האָט געטאַן אַזוי און נישט אַנדערש.

אויסגעגריזשעט — אדו, פאר אויסגריזשען זשען. 1. אויסגעגעסן, אויסגעקמט (מיט שאַרפֿע ציין). איע סקאַרינקע. איער קעז. 2. צעווייטיקט, אויפֿגעגעסן פון קלעמעניש. אַן איער פון אַנמעכטיקן צאַרן.

אויסגעגריזשעטקייט — אדון. ווען מען האָט שוין (אָדער אין מצב פון זיין) אויסגעגריזשעט, אַוועקחאַפֿן אַ ביין א'.

אויסגעגריזלט — אדו, פאר אויסגריזלען לען. 1. וואָס איז געמאַכט מיט לאַקן (לעק־לעך). איע האָר. איער קאַפֿ. „די מיידלעך טראָגן צוגעקלעפֿטע האָר מיט איע בוקלעס“, שע, מאָטל. 2. אויסגעצאַקעט, אויסגעציקלט. איע אונטערשריפֿט.

אויסגעגריזלטקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגעגריזלט. די א' פון זיין סטיל.

אויסגעגרייסט — אדו, פאר אויסגרייסן. אַרויסגעשטעלט גרעסער ווי נייטיק; אויסגעלויבט. איע מיטלמעסיקייטן.

אויסגעגרייסטקייט — אדון. ווען מען איז אויסגעגרייסט; אין מצב פון זיין אויסגעגרייסט. „א' איז ער פֿאַרבליבן אַ קליין מענטשלעך“.

אויסגעגריזט — אדו, פאר אויסגריזלען. אַרויסגעבראַכט קוויטשיק, נישט־אַנגענעם פֿאַרן אויער. איע לאַזונגען; איע פֿראַפֿאַגאַנדע. צע הרגעטע, איע מעלאָדיע.

אויסגעגרינט — אדו, פאר אויסגרינען (וידן). 1. וואָס איז געמאַכט (געוואָרן) גריין. איע לאַנקע. 2. אַמ. וואָס האָט זיך אַרטינגעפֿאַסט אין אַמעריקאַנער לעבן. „די גרי נע קווינע איז געוואָרן אַן איע גענאַסינע“, רייד. „דער האַלב־איער דזשענטלמען“, שע. **אויסגעגרינטקייט** — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגעגרינט. „ידן וואָס געפֿינען זיך אויף די פֿאַרשידנסטע שאַפֿלען פון א'“, שג, דערציילערס און רע־מאַניסטן.

אויסגעגראָהט — [...דעגעט] אדו, פאר אויסגראָהן. וואָס האָט אַ סך דאגות, זאָרג; וואָס האָט סימנים פון זאָרג. אַן אַלטער איער ייד. „...דורך אַלע רונגעלען פון איר פֿאַרמעט געלן, א'ן געזיכט“, הר, הירודעס.

אויסגעגראָהטקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגעגראָהט. „אומ־רואַיקייט און א' האָבן דעם יידן נישט אויסגעפֿעלט“.

אויסגעגראָונט — אדו, פאר אויסגראָונען. 1. וואָס מען האָט מיט (פֿון) דעם אַ סך געדאַונט. „דיין ליד — אַ נעצער נוסח פֿאַר אַן א' סידור“, הר, פֿאַרנאַנט. „אַ, מנענע איע...הענט“, פּמ, קופּע. 2. וואָס מען האָט שוין אַ סך מאל געדאַונט. „...די שוין פֿאַראַנענע און אַזוי פֿיל מאל איע תפֿילות“, חג. 3. אַפֿגעניצט, אויסגעמאַטערט. „...איע פֿערד אויף דער סטאַנציע“, ייל, משלחת, זשיטאַמיר תרל"ז.

אויסגעגראָכט — אדו, פאר אויסגראָכטן זיך. וואָס האָט זיך אויסגעוויזן, זיך פֿאַרגעשטעלט אין פֿאַנטאַזיע. אַן איע וועלט. „ער האָרט און האָרט...זיך אַפֿגעבאַרט — אַן איער אורח“; הר, אין שענטסן טאָג פון האַרבסט. „פון אַלע מנענע אמתע און איע הייכן צו דער טיפֿער נידער זיך געבן אַ לאַז“, הל, טרעבלינקע.

אויסגעגראָכטקייט — די (דאָס), ין. אויסגעטראַכטקייט, אַפֿדאַכטעניש. א' פון שרעק.

אויסגעדאַרט — אדו, פאר אויסדאַרן. וואָס איז געוואָרן דאַר, אויסגעטריקנט, מאַגער. א' ווי אַ שטעקן, שפּאַן, שפּענדל, פֿלאַקן, קינער לע, רות, האַקן). א' ווי אַ פֿאַראַיאַריקער אחרוב, לולב. איע זשמען = אויסגעמאַגערט, קרענקלעך. „אויסגעוואַנערט און א', שטייט אַמאַל אַ וואַלף“, עט, משלים. „דו ביסט שוואַרץ זיך די ערד, א', אויסגעדייחערט“, ממוס, קליאַטשט. „...אַן א', אויסגעוואַרט מצוהלע, דין ווי אַ פֿאַרעם“, טימאָן, צווינגן. ידער מוח (קאַפֿ, שכל) איז אים נישט א' = ער איז כּיטרע, פֿאַרשטייט אַן עיני.

אויסגעדאַרט ווערן — פּאַס. בין א', בין געוואָרן א'. — אויסדאַרן. (פּאַס אָפֿטער ווי אַקטיו). ידער מוח איז אים נישט אויסגעדאַרט געוואָרן — דפּות. אָפֿט אין קללות: הענט און פֿיס זאָלן דיר א' וי'.

אויסגעדאַרטקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויסגעדאַרט. די א' פון פנים, א' און אַנגעשומפּנקייט פון געדאַנק. „אין מאַטער שאַטנס פון אייגענער א' טוליעט זיך סינאַקעטע סעדל“, אַקרוסני, סמו, 23 vi 1953.

אויסגעדאַרשט ווערן — פּאַס. ווער א', בין געוואָרן א'. ווערן צעפֿעניקט פון דאַרשט; אומקומען פון דאַרשט. „זיין פּראָסט פֿאַלק וועלן ווערן א' איבער דאַרשט, בלומר, זיי וועלן שטאַרבן איבער דאַרשט“, ישעיה, פּירוש עב־רייטשט, לעמבערג 1877. אויך: גע־דאַרשט.

אויסגעדויער — דער. מצ נב. פּטמ. דזו אויסדויער. — אין פֿרומען א'.

אויסגעדויערט — אדו, פאר אויסדויערן. געדויערדיק; אויסגעוואַרט; אויסגעהאַלטן. אַן א' וואַרטן אויף משיח. „ידן האָבן אין לאַנג גע איע דורות זיך געשאַפֿן אַ שפּראַך מיט ערלעכער פּשוטקייט“, סעג, מינע זיבן יאָר אין תל־אָב־ב.

אויסגעדויערט — אוטוו, דרייפּערזאַניק. דעס אויס, האָט ~געדויערט. ציען זיך אַ לענגער רע צייט. ויפֿל שעה האָט אויסגעדויערט דער פֿאַרהער? דער ענין וועט מוזן א' נאָך אַ גאַנצן חודש. [פּטמער ווי אויסדויערן]; די ביידע ווערן פֿאַלן צונויף אין דער פֿצ און אַלע פֿאַרמען מיט פּאַרן.

אויסגעדוכט — דזו אויסגעדוכט, — לז. **אויסגעדויליקט** — אדו, פאר אויסדויליקן. וואָס מען טראָגט איבער מיט געדולד. איע באַליידיקונגען.

אויסגעדולט — אדו, פאר אויסדולן. אַנגע־טומלט; צעטומלט. איער קאַפֿ, איע טעג. **אויסגעדולטקייט** — די (דאָס), ין. אַנגע־טומלטקייט; צעטומלטקייט. ביי דער א' פון צוואַנענאַפֿאַר.

אויסגעדונגען — אדו, פאר אויסדינגען. ~געדונגענער. 1. וואָס מען קרינט, האַנדלט אויס פֿאַר אַ קלענערן פּרינז. איע סחורה, איער פּרינז. 2. וואָס אַן אַנדערער האָט אויסקאַנקורירט מיט געבן העכערן פּרינז. איער וואַלד, איער פֿאַרדיאַד.

אויסגעדונגענער הייט — אדון. ווען מען האָט שוין אויסגעדונגען דעם פּרינז. „וואָס נעמט איר נישט די סחורה איע“

אויסגעדונערט — אדו, פאר אויסדונערן (וידן). 1. וואָס האָט אויפֿגעהערט דונערן. איער וואַלקן, איער הימל. 2. אַרויסגעוואַנט (באַפֿוילן) מיט אַ דונערדיקער שטיב. איער באַפֿעל, איע קאַמאַנדע, איע ווערטער.

אויסגעדורעט — אדו, פאר אויסדורען (וידן). פֿאַרנאַיישט; צעטומלט. איער קאַפֿ, איער יאָלד.

אויסגעדושובעט — אדו, פאר אויסדושוברען. בען. — „און ער האָט נאָך געטראָפֿן די זעלבע אַלטע...איע סטריקאַלעס (פּלויט־שטאַַכעטן)“, סמו, 4 vi 1961.

אויסגעדרייזערט — אָדײַ, פֿאַר אױסדױַרן, אױסדױַזערן. אױך: **געדעױווערט**, **געדעױווערען**. דױווערט (אױך). אױסגעדאַרט, אױסגעצערט. „זײַדעלעך...דאַרע, קױזערע, אײע, פֿאַרהושכטע, פֿאַרפֿינצערטע“, ממוס, „בישיבֿה של מטה“, „הונגעריקע, אַרעמיגעקע מענטשן, אױסגעדאַרט, אױ — הױט און בײַן“, ממוס, „די אַנטדעקונג פֿון חאַלץ“. נאָ באַליבט װאַרט פֿון ממוס: „מזן אײע קלאַטשע“, „אין זײער דאַרן, אין גוף“, „א, אָן אַ לױט פֿלייש“, אַ העלדזעלע אָן אײע“; אַז: **בײַ שטע**: אױסגעדייזערט. „און דאָס פנים געל, אױסגעדאַרט, אױסגעדייזערט, הױט און בײַזער“, דאָס טעפֿלן קללה: אױ זאָל ער חערן! „אײַנגעדאַרט און אױ זאָל זי חערן, ליבער באַזי“, שט, מנחם־מענדל.

אויסגעדייזשט — אָדײַ, פֿאַר אױסדױַזשן זײַך. װאַס אױ אַנגעטאָן פֿעאַדריש, װי אַ דײַטש; װאַס פֿירט זײַך גיט אױף ע־לפֿי טראַג־דיצע. „צו קידוש קומען אַלע קינדער, אײִ דעמלעך, שניר אײע — און פֿאַלד נאָך קידוש צעלױפֿן זײַך אַלע“, מוק, אױסלענד.

אויסגעדייזען — אױסזען (געדייזען) אױס, געדייזט. פֿטמ. דזוו געדייזען, געראַטן; גוט אױס־זאַקסן; גוט און געזונט זײַך אַנטװיקלען. זאָלן די קינדערלעך אױ. דאָס פֿעלד (די תּבֿואֿה) װעט הײַזאַר אױ בעסער װי פֿאַראַזאַרן. זאָלסט אױ אױף נחת פֿאַר דײַן באַבען.

אויסגעדייזטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדיכ־טן. „דטשמ. „סאַראַ פֿאַרגלײַך אױ — גײהנום אער פֿון דאַנטש מיט העליש פֿעיר װעלכער פֿרעסט מײַן קנאַכן און געבײַן, בראַז, אױס־געקליבענע שרײַפֿטן.“

אויסגעדייזעט װערן — פֿאַסט, װער אױ, בײַן אױ געװאַרן. חערן אױסגעדייזען, אַפּגעניצט. „די מאַשין װערט אױ װעלל זי װערט גיט געדייזט“, דאַלניק, זכרונות. אױ = אױך: אױבער־דעדייט. אָן אײע מוטערקע קען גיט האַלטן דעם גױט.

אויסגעדייזט I — אָדײַ, פֿאַר אױסדיינען ו. [לאַנגע יוד אין פֿד]. 1. אַלט, טױג גיט, אַפּגעדייזט, אױסגעניצט. „אַ הײַנעדיקער, אַ געדייזטער, אַ הױקערדיקער, אײער טאַפּשאַן“, ממוס, הױטשטפֿ. 2. באַפֿרײט פֿון מײַלעסער נאָך דינען אַ צאָל יאַרן. „נאַר הײַניק עלטערן האָבן דערלעכט זײַערע קינדער צוריק צו זען אױ“, יפֿאַל, 1881 x 1. „דאַרט שטייען אײע סאַלדאַטן מיט אַלטע כאַלאַזעס“, ממוס, מסעות. אָן אײער (זעלנער, אױך: משרת, חזן אַא).

אויסגעדייזט II — אָדײַ, פֿאַר אױסדיינען ו. [קורצע יוד אין פֿד]. װאַס מע האָט געמאַכט (אױ געװאַרן) דײַן, דינער. אָן אײער גוף; אײער פֿאַדעס.

אויסגעדייזטערהייט — אַזױ. װען מע האָט שױן (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אױסגעדייזט ו.

אויסגעדייזטערייט — [דײַמענט] אָדײַ, פֿאַר אױסדיינען. אױס(גע)פֿאַנטאַזירט, אױסגעדייזטערייט אין דער פֿאַרשטעלונג. „דער לעצטער אער אַרױספֿעלל צו דער װעטער אומדערגרייכ־לעכער פֿרײַזערייט“, שמוח סנה, 1957.

אויסגעדייזטערייט — אַזױ. אױסגעדייזערט. אױסגעדייזטערייט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען.

שװער אױסגעצטעמט. „אַ זאָג געטאָן מיט אָן אין קול“, פמ, אײנס אױף אײנס.

אויסגעדייזענט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעקען. אױסגעדייזענט דורך אַבסטראַקטן דעקען. אײע פֿערטע דימענסיע; אײע נײַע טעאַריע.

אויסגעדייזענקען — טרוה. געדענק אױס, געדייזענקען. פֿטמ. דזוו געדענקען, נאָר עמפֿאַטיר־שער. „אײך װעל אױס אַזױ אַנלערנען אַז ער װעט עס אױ“.

אויסגעדייזענט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעקען. באַזיגט, אױסגעלייגט, אױסגעזעצט. אײער דאַרן; אײער קאַסטן. „די שטאַטור — אָן עלטבײַן מיט סאַפֿירן אױ“, פֿרץ, פֿינף מײַלות.

אויסגעדייזטערייט — דזוו אױסדערהייט. פֿטמ.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, (מײַן־גאַזיעס). אױסגעדאַרט. געקומען אַהײַם אָן אײער.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, נעאַל. װאַס אױ געמאַכט פֿון דראַט; אַרומגעװיקלט מיט דראַט. „אױ־שטינעפֿע שלפֿן“, פמ, סתם.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, אױסגעפֿעסטיקט מיט אַ שװערן חאַל. אײער חעג = באַשאַטן מיט זשװיר, שטיינדעלעך און אױסגעגליכן, אַינגעפֿעסטיקט מיט אַ שװערן חאַל. „צו אַ גיט לאַנג אין חעג, אײבער חעלכן עס זענען געגאַנגען לאַסטחאַנגס“, פמ, אײנס אױף אײנס.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען. אױסגעקראַצט, אױסגעגראַבלט, אױסגעקאַל־פֿעט. אָן אױ פנים.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדערשן. געדעראַשענער. 1. אױסגעקלאַפּט פֿון קער־נער. „די גרויסע שװערן שטרוי און די הױפֿנס אײע תּבֿואֿה“, בערג, נאָך אַלעמען. 2. אַפּגעדייזט, פֿאַרעלטערט, שטאַרק אױסגעניצט. „מױן זײ זאָגן דעם אַלטן, אײענעם תּירוץ אַז יידן אַרבעטן גיטש“, ספ, יודישער קאַלאַניסט. אײער װײַ, אײע טענות ומענות. 3. טרױיאַל, באַנאַל, פֿלאַך. אײע רײד; אײענער פֿאַרטיי־מגיד.

אויסגעדייזטערייטעט — די (דאָס), זײַן אײגנ־שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אױסגעדייזטערייטעט. די אױ פֿון זײַערע מײַנונגען.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען. 1. אַלגיש אַפּגעלערנט ע־לפֿי דעקױזע, אײער אױספֿיר, זאַץ. 2. אױסגעקװעטשט אױס־געדייט. אײער ללעך. שרײַבן אײע אַרטיקלען.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען. אױך: געדערייזט. 1. צעשמאַלצן; אַפ־געטראַגן; צעפֿעדעמט; װאַס אױז מיט צױטן. אײער מאַנטל. „לױט זײַן גרויסער, גיט־אײער...באַרד האָט מען זעלן געקאַנט זען...“, חג, די ישיבֿה. 2. װאַס צעפֿאַלט זײַך. „ער װאַלט מיט איר געלט פֿאַרצירעװעט זײַן אין געדייזטערייט, אמה, אַלטע מזד. 3. צענומען דורכן אַרױסצײען דעם פֿאַדעם פֿון דעם װאַס מע האָט געשטריקט אָדער געהעקלט.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, אױך. [צװײ־שמעלץ פֿון אױסגעדייזטערייטעט + אױסגעדייזטערייטעט]. „אַז זײ זענען גיט קײן הײגע זעט אַיעדער האַל־לאַדריגע; אױ װי אַ שפּין, גאַרינט פֿון דעם כעלמער מײַן, מל, ילחישע מײַן.“

אויסגעדייזטערייטעט — דער, זען. דזוו אױסדעכען (טעכט בײַם לערנען טאַנגן).

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען.

ען ← 3, 9, 11. אײער האַנטעך; אײער חאַגן; אײע שײך; אײע מעל־אָדעיע אַא. זײַצן אױ מיט דער פֿלייצע. דאָס ליכט אױז אױסגעדייזט. געדייזטערייטעט, מיט אַטעס, אָן אַפּצאַסן און אױ, צערייסן, שט, אײינער פֿון טױזנט, „הוא זשע אױז דער הױכער תּנוּ...מיט די זיסע שטאַרקע טרעלן, אױ פֿון יונגע העלדזערע“, אר, אין קלױז. „היזלעך פֿאַרגעסענע, אײע אַינגעפֿאַלענע...“, נאָד. „גײט דײַן טאַטע נאָכן אַקער, שװער און אױ“, אױז כאַריק, 'ברויט'.

אויסגעדייזטערהייט — אַזױ. װען עס אױז שױן (אָדער אין מצבֿ פֿון זײַן) אױסגעדייזט. װאַס זײַצטו אױ?

אויסגעדייזטערייטעט — די (דאָס), זײַן אײגנ־שאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אױסגעדייזטערייטעט. אױ פֿון אױפֿן טראַכטן.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, דזוו אױסגעדייזטערייטעט, אױסגעדייזטערייטעט. „אַ יוד, אַרומגעװיקלט מיט אָן אײער, אױסגעדייזטערייטעט פֿאַסטײלע פֿון אָן אַשה“, ממוס, שלמה.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען. פֿאַרברודיקט, אױסגעשמוציקט. „שדכנים מיט אַרעמע, אײע קאַפּאַטעס“, יײט, טאָג, 1958 III 8.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען. אױסגעקװעטשט; אױסגעדייזטערייטעט; אַרױסגעװיקן, אַרױסגעבראַכט. אײער בעס, אײע הנאה; אײער צײַכן; אײער געדאַנק. „ליגן אױ = זײַן אױ. „די אױגן — זײ דערצײלן זײַנע צרות, אױפֿן פנים ליגט אױ אַ געבעט“, ממוס, שלמה. „אין אױטלעכער אומה ליגט אױ עפעס אַ מין אײגענער כאַראַקטער“, ממוס, סגולה. „אײבער דער ברייט פֿון פֿענצטער אױ געװען אױ מיט גאַלדענע אותיות...“, אפּפֿאַ, אַפּגענאַרט זײַך. „די עבודה אין התעוררות פֿון תּפֿילה באַדאַרף זײַן אױ עײן שכלי“, מאמר חג הסוכות, גײַת תּ״ש. „זנאי אױך דורך אױן טוך, װאָל אױז גידדיקט, טור, יט.

אויסגעדייזטערייטעט װערן — פֿאַסט, װער אױ, בײַן אױ געװאַרן. חערן אַנגעזען, קריגן דרויסן־פֿאַרעם. געדאַנקען חערן אױ דורך חערטער.

„דער בפּועל פֿון לעבן חערט אױ אין אַרױ הגוף; ער זעט מיט די אױגן, חערט מיט די אױערן; מאמר שמיני־עצרת, גײַת תּ״ש.“

אויסגעדייזטערייטעט — אַזױ. אין מצבֿ פֿון זײַן אױסגעדייזטערייטעט. אױ קומען די אותיות אַרױס בולטער.

אויסגעדייזטערייטעט — [דײַרעכערעצט] אָדײַ. װאַס האָט, װײַזט אַרױס דרײַ־אַרץ; װאַס אױז דערצײגן מיט דרײַ־אַרץ צו עלטערע. „די על־טערע קינדער זענען שױן אױסגעשטאַטקע־װעט, אױסגעדייזטערייטעט; זײ װײסן אַז װײַל מע גיט — דאַרף זײַן גענוג, אר, ידער קושי.

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען זײַך. אױך. געקומען צו זײַך נאָכן אױפֿשטײן פֿון שלאַף; אײַנגאַנגן װאַר (אַפּלאַכערײַש). „אַן אײער האָט ער זײַך געכאַפּט טרײַנקען קװאַס.“

אויסגעדייזטערייטעט — אָדײַ, פֿאַר אױסדעכען. לען. אױסגעטאַקט; זאַרגעװיק אױסגעאַר־בעט; אױסגעפּוזט. שײן װי אָן אײע פּאַפּע. „די קונציקע אײע עלטבײַן־אַרבעטן פֿון יאָ־פּאַן“, יחזקא, אַל־האַסאַן. „שטעלט זײַך אַװעק לעבן איר אָן אײער יונגעראַמאָן, פֿ. האַלפּערו.

אויסגערשנמ — [...דארשטן] אָדזשי פֿאַר אויס־דרשענען. אויך: ~געדרשעמ. 1. אויס־געשטשט מיט אַ דרש. איר פּוּק, מדרש. 2. אַרויסגעבראַכט מיט אַ סך רייד. איר טענות. 3. וואָס קען נישט מער, טויג נישט מער צום דרשענען. איר מגיד, רעדנער.

אויסגעהאַלט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַלטן. וואָס פֿאַלט ווי האַגל. איר קלות. **אויסגעהאַרעוועט** — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרעוועט. ווען: 1. אויסגעפֿאַשעט, אויסגעפֿיטערט.דאָס פּסחדיקע שמאַלץ פֿון די איר גענדזי, מעצקער, פֿאַר, 1957 אוי 22. 2. דערצויגן; אַנטוויקלט. גוט איר קינדער.

אויסגעהאַרעוועטערהייט — אָדזשי ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעהאַרעוועט. פֿאַרקויפֿן די גענדזלעך איר. **אויסגעהאַוועט** — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַוועט. פֿאַרבאַכט אין האַווען, שמעצן. איר לעבן, איר יאַרן.

אויסגעהאַוועטקייט — די (דאָס), זי אַייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעהאַוועט. די איר פֿון דעם קרעמערשן לעבן. **אויסגעהאַווקעט** — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַווקעט. וואָס מע האָט אַרויסגעזאַגט אַזוי ווי מע וואָלט האַווקען. איר טענות, רייד.

אויסגעהאַמט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַמט. לר. וואָס מע האָט געהאַט (און מע האָט נישט מער). איר צרות געדענקען זיך. אויך: וואָס מע האָט געהאַט און מע האָט עס נאָך (מער ווי אַיינס). איר קינדער.

אויסגעהאַלטן — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַלטן. ~געהאַלטענער. 1. איר אויסהאַלטן ביי 1, 4, 6. איר סחורה; איר פֿאַרדראָס; איר צרות. 2. אונטערגעשטיצט, פֿאַרזאָרגט מיט לעבנס־מיטל. די איר קינדער. דער איר אידעם. 3. אָנטיקעווענעט; גראַדליניק, אומקאָמפּאַרען מיטלען. איר פּרינציפּן; איר דאָגמע, טאַקטיק. "לויט דער קבלה פֿון דעם אר"י זל איז די זאך איר לויט דעם סוד...". תניא, 22. 4. איר בערגעקומען; בייגעשטאַנען; דורכגעגאַנגען. איר עקזאַמען, נסיון. 5. (מוזיק) וואָס מע האָט ריכטיק געצויגן (אַ נאָטע אָדער אַ פֿאַזע). איר נאָטע, פֿאַזע; איר קלאַנג; איר טאָנאַציע. "בכלל איז דער ניגון געווען איר, איר דער גימנאַזיסט".

אויסגעהאַלטנקייט — די (דאָס), זי אַייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעהאַלטן. גראַדליניקייט, קאָנסעקווענטקייט. "די וואָלט קאַמפּאַניע פֿאַדערט...פֿאַליטישע איר", ים נייט, 1922.

אויסגעהאַלטענערהייט — אָדזשי ווען מען איז (ווערט) אויסגעהאַלטן; אין מצב פֿון זיין אויסגעהאַלטן. עס איז ליכט (שווער) צו לעבן איר.

אויסגעהאַלפֿן — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַלפֿן. ~געהאַלפֿענער. וואָס איז דער אַביעקט פֿון קריגן הילף. די איר אין דער אַרבעט.

אויסגעהאַמערט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַמערט. וואָס איז אַ האַמער, אויס־געפֿורעמט. "אויף דעם גראַניט זיין קאַפּ איז איר און זיין...צוואה־לידי, הל, פֿאַלאַדע פֿון דעני

ווער סאַנאַטאַריום, איר סטיל = מיט פּרע־ציוע ווערטער און געדאַנקען, אויסגעדריקט קורץ און קלאַר.

אויסגעהאַמערטקייט — די (דאָס), זי אַייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעהאַמערט. די איר פֿון זינגען פֿערן.

אויסגעהאַנגען — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַנגען. וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט אויפֿהענגען (מע זאָל עס זען ווי אַ צירונג). איר בילדער.די שענסטע סוכה, איר מיט אַתרוגים, פּרין, פֿאַלקסט־מלכע געשטיכט. "שלאָפֿן אַלע. שלאַפֿט דער ווינט. די לבנה איר, הל, יחינטער כעלעם, 9: ~געהאַנגען.

אויסגעהאַנדלט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַנדלען. 1. אַינגעקויפֿט. דעם גבירס איר אידעם. 2. אויספֿאַרקויפֿט. דער גאַנצער איר ראַמש.

אויסגעהאַנדיקט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַנדיקט. נעגל. אויסגעשמירט מיט האַניק. "דו, איר אויף טורעם־שפיץ פֿון סודום, מיט ליב מיט נאַקטען, געפֿאַסעוועט פֿון שמייך", פּמ, סתם. **אויסגעהאַפּקעט** — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַפּקעט. אויסגעזאַנצט, אויסגעשפּרונגען. איר פֿרייד; איר חתונה.

אויסגעהאַפּט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַפּט. אויסגעשטיקט, אויסגענייט. "וואָס באַהאַלט זיך אונטער דער איר שמלה פֿון אַפּגעטאַקטן סגנון?", ים נייט, 1926.

אויסגעהאַפּט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַפּט. וואָס מע האָפּט אויף דעם אַ לענגערע צייט. די איר גאולה, "אויסגעשפּראַצט די ערשטע איר פֿרוכט", ברזד, אַבגייטערונג.

אויסגעהאַפּטן — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַפּטן. ~געהאַפּטענער. דזו אויסגעהאַפּט. "דער גאַנצער הימל הענגט אים אויפֿן אַקסל ווי אַן אירע אַבאָזע", יחזקאל, פֿיג: "...פּאַסמעס אַטעם, אירע מיט אירע רייד", פּמ, דור־אויט, דור־אויט.

אויסגעהאַקט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַקט. 1. אויסגעשלאָגן, אויסגעבראַכן, אויסגע־קלאַפּט. "...בפֿרט נאָך איר שוויבן, פֿאַרטער־טענע מיט קישלעלעך און זעק", פּרין, וואָס דאַרף אַ יידענע. "מיך טרייסטן נישט די טאַנקישע מפלות [פֿון מערדערן] איך וויל זיין גוף, די איר ציין", טעג, איצטער. 2. וואָס איז פֿאַרענדיקט האַקן (מיט עפעס אַ ציל). "...ליגט נישט שוויבן מיט איר, ברייטע אַלייען", בורשטיין, גורל. איר וואָלד = געוועזענער וואָלד וואָס זינגען ביימער זינגען איר. "מיר ווייסן נישט וואָס פֿילן קליינע פֿייגל, ווען איר געפֿינען זיי דעם וואָלד", טעג, איצטער. 3. אויסגעזאַמערט, אויסגעפֿורעמט (מיט אַ האַק אָדער שאַרפֿן מכשיר בכלל). איר פֿיגור. "בזי איר אין דער משפּחה איז חלילה קיין שנידער נישט, מיר זינגען איר פֿון גאַלע רפֿאים", יחזקאל, 1887, Ne 35. 4. אויסגערופֿן, באַפֿוילן מיט שטרענגקייט. קריגן דאָס זיבנ־יאַריקע קדחת פֿון דעם גענעראַלס איר באַפֿעלן.

אויסגעהאַקטערהייט — אָדזשי ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויס־געזאַקט. די שוויבן קוקן איר ווי אויסגערוגענע אויגן.

אויסגעהאַקטקייט — די (דאָס), זי אַייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעהאַקטקייט. וואָס איז דער אַביעקט פֿון קריגן הילף. די איר אין דער אַרבעט. **אויסגעהאַמערט** — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַמערט. וואָס איז אַ האַמער, אויס־געפֿורעמט. "אויף דעם גראַניט זיין קאַפּ איז איר און זיין...צוואה־לידי, הל, פֿאַלאַדע פֿון דעני

שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעהאַקט. אויסגעפֿורעמטקייט ווי איר פֿון שטיין.

אויסגעהאַרבעט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרבעט. אויסגעוויקערט, אויסגעקרימט. איר געשטאַל־טון. "זיין מאַמע — אַ קלייניקע, איר יידענע", א. מינזל, געקליבענע דערציי־לונגען.

אויסגעהאַרט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרט. אויס־געוואָרט. די איר שעה. די איר דריי־שטערן. **אויסגעהאַרטעוועט** — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרטעוועט. וואָס מע האָט געמאַכט האַרט(ער). איר מעטאַל.

אויסגעהאַרכט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרכט. 1. אויסגעווערט מיט קאַפּ. איר טענה. 2. פֿאַרהערט אין לערנען. איר תלמידים. 3. אויסגעווערט, אונטערגעווכט (ווי אַ קראַנץ קער פֿון אַ דאַקטער). איר פּאַציענט.

אויסגעהאַרעוועט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרעוועט. ווען (זיך). איר אויסגעפֿראַצעוועט, אויסגע־מאַטערט, אויסגעמוטשעט. "דאָס געלט פֿאַר־לוידן, אַליין אויסגעמוטשעט, איר נישט קיין גאַנצער אַב־ר, ממוט, ביישיבה של מטה", די בלויע אָדערן אַרום אַן איר האַנט, הר, בלויע פֿלאַמען. איר ווי אַ פֿערד, אייזל, אַלטער פֿערד (אַלטע קליאַטע), ווי אַן אַלטער גי קאַלאַיעווסקער סאַלדאַט. איר יאַרן.

אויסגעהאַרעוועטערהייט — אָדזשי ווען מען איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויס־געוואָרטעוועט. וואָס געמסטו זיך צו אַן אַרבעט איר?

אויסגעהאַרעוועטקייט — די (דאָס), זי אַייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגע־האַרעוועט. אויף דער עלטער רופֿט זיך אַפּ די איר פֿון אַלע פֿרוערדיקע יאַרן.

אויסגעהאַרצט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַרצט. נעגל. וואָס האָט נישט מער קיין האַרץ. "פֿאַר־שוואַרצט און איר און אויסגעמישט אין זנות און מיסט", ברזד, איבערגאַנג.

אויסגעהאַובלט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַובלט. וואָס איז גלאַט געמאַכט מיט אַ הובל; וואָס איז געוואָרן אויס־שאַרסעקע; ראַפֿינירט. איר ברעטער; אַן איר שטאַטישער מענטש.

אויסגעהאַובלטקייט — די (דאָס), זי גלאַ־טיקייט; ראַפֿינירטקייט. איר פֿון מאַגיןן.

אויסגעהאַויבן — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַויבן. הויבן בענער (צום טייל) אויפֿהעווען; אַרויסגענו־מען; אַרויסבאַקומען; אַרויסגעשטעלט (ווי אַ וויכטיקן פּונקט). איר טיש; איר רייניקייט; איר ענין.

אויסגעהאַויכט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַויכט. אויסגעזאַטעמט; אויסגעבלאַזן; געשאַפֿן מיט אַ הויך. "איז כאַטש גליכער צו פֿאַלן אונטער דער לאַסט מיט אַן איר נשמה", ווינט, יפֿון רביגס שטובּ. "אַפּווישן פֿון פנים אַן איר טרער", טעג, פּאַנעטן. "איר פֿון קדושה איז [בוראס] צויבער־שם", אַג, מע פֿיסט ט א. "מיט זונען איז אויגן מיר צו דער מי באַגלייט, מיט זונען מיר באַגענגט אַ ליכט אַן איר...". הל, מיט זונען.

אויסגעהאַוילט — אָדזשי פֿאַר אויסגעהאַוילט. אויסגעלעכערט, אויסגעליידיקט; אויסגעגעסן פֿון אינעווייניק. אַן איר עס־האַרץ. "סוכעזש־לעס פֿון לעבער מיט עקן פֿון הערינג און גרויסע איר מאַרכביינער", ממוט, מסעות. "האַב

איך געמאכט א לאמטער פון א גרויסער איער דיגע, פרא, יקידערי, און די שטאט אליין איז אויסגעוועבט, אלט, א און טויט, בערג, אפגאנג. אג, הירשקע לעקערט...סטרעגט א יאמער זיך פון דענע איע באקן, הל, 1'טער מז, נ"י 1935. "סריידן איע שטימען, ס'קוקן אויסגעלערטע אפלען, צייט, טויט און תאוה. **אויסגעהוילטקייט** — די (דאס), זי אייגט שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעהוילט. אפילו אין יארצפטיילט...געפינט (ער) א שטיקל טיטש און טרייסט פאר יידישער א"י, יג תרנ.

אויסגעהוילקעוועט — אדז, פאר אויסהויל-קעווען. אויסגעשניטן, אויסגעהובלט האלב קיילעדיק. א פילונג מיט איע ברעגעס, אין וועלכע דער פאגיר איז אין די ווינקלען גע-פאסט אין גערונג, בער. **אויסגעהויעט** — אדז, פאר אויסהויען, ארכ, דעסמ. אויסגעקאפט פון שטיין. די מצבות פון זכריה הנביא און פון אבשלום זענען אי אויס דעם פעלון און שטייען צווישן פעלונג ווענט, קמ, 1864, № 29. די שטארקע מלאכים פון הימל...זענען א פון פלאם פניער, יוצר ליו"ב, ב, פמ 1885, 90.

אויסגעהויפט — אדז, > הויפן. ארויסגע-נומען מיט הויפנס. איע תבואה.

אויסגעהונגערט — אדז, פאר אויסהונגערן. 1. וואס האט א לענגערע צייט ניט געגעסן; וואס איז שטארק הונגעריק. פאר זיין אויס גהינגערט מענטשן זענען אלע ביטרי זאכן אויך זיס, מט, משלי, תקע"ד, כו, 7. "א און אויס געדארט, שטייט אמאל א וואלף און הארט... עט, משלים. 2. וואס מע מאכט עס זאל זיין הונגעריק. די באלאגערטע, די איע שטאט. 3. וואס מע האט א שטארקן באגער צו דעם (און מע האט עס ניט). א נאך ליבשאפט, נאך א ווערט פון טרייסט.

אויסגעהונגעריגט — אדז, ווען מען איז (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעהונגערט. איע האט ער זיך צוגעכאפט צו די עסנס און איז קראנק געווארן.

אויסגעהונגעריגטקייט — די (דאס), זי אייגט שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעהונגערט. איע נאך ברויט און א נאך פרזיהייט. "ס'באליידיקט זייער איע צו פארברענגען, אפא, פעטש.

אויסגעהוסט — אדז, פאר אויסהוסטן. וואס איז א רעוולטאט פון אויסהוסטן אדער פון כסדרדיקן הוסטן. איע פלעגעמע. יענער מענטש מיט...די מאגערע באקן, מיט די איע פלייצעס, איציק קפינס, אונטערוועגס.

אויסגעהיט(ן) — אדז, פאר אויסהיטן. געהיטענער. וואס איז גוט אפגעהיט, דער היט; באהאלטן אויף שפעטער. איע ירושה. אויסגעהיט(ען)ער מענטש = געראטעוועטער; אפגעהיטער, פארוויטיקער.

אויסגעהיט(ן) ווערן — פאט, ווער א, בין א געווארן. אויסהיטן. גאנץ אפט אין פאר סיווער פארעם, אין ווינטשעוואניעס, אין פרוי מער ליטרשן. איע זאלסטו ווערן פון אדאס ביין. פאראן דרע עכירות וואס יעדן טאג ווערט א מענטש פון זיי נישט אויסגעהיט, תניא, 34.

אויסגעהיט(ן)קייט — די (דאס), זי אייגט שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעהיט(ן). איע פון אדעם ביין.

אויסגעהיילט — אדז, פאר אויסהיילן. אויסקורירט, געזונט געמאכט. איע שווינד זוכט, במש עםענען די אלטע פעקלעך צרות — מכות נאך אינגאנצן נישט איע... ממוט, שלמה.

אויסגעהיילטערהייט — אדז, ווען מע האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגע-היילט. דער קאפ זענער בליט ניט מער, אבער איע ער געבליבן א פארך, רייד.

אויסגעהיילטקייט — די (דאס), מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעהיילט. "ס'איז נאך א פרוו צום היילן, אבער ווייט פון א"י.

אויסגעהייליקט — אדז, פאר אויסהייליקן. וואס מע האט (אדער זיך) געמאכט הייליק. איער פאר (צו) גאט. "ס'ליגט א גאנצע שטאט אן איע פאר טויט, מזל, אטוואציק.

אויסגעהייליקטקייט — די (דאס), מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעהייליקט. איע פון די קרבנות; איע לעבן, טויט.

אויסגעהייצט — אדז, פאר אויסהייצן. וואס מע האט פארענדיקט הייצן אדער אנגע-הייצט; אנגעווארעמט. "איז געווען איע דער אויוון צו באקן ברויט, לט, 1/38, איער חדר.

אויסגעהייצטערהייט — אדז, ווען מע האט שוין אויסגעהייצט. דער אויוון איז קא-ליע, און אפילו איע ער ניט גענוג הייס.

אויסגעהילט — אדז, פאר אויסהילן. 1. וואס איז אנגעטאן, אנגעהילט אין פעפעס. איע אין טערקישע שאלן. 2. וואס איז אויסגע-טאן, אפגעדעקט. "און דער ייד וואס איז איע פון אלע תאוות עולם הזה", י"ל.

אויסגעהילכט — אדז, פאר אויסהילכן. הויך ארויסגעבראכט; וואס האט אויפגעהערט היילכן. איער מוס; איער באפעל. איע רייד פון נביא.

אויסגעהעכערט — אדז, פאר אויסהעכערן. וואס מע מאכט העכער אדער גרעסער. איע פרזיין אויף לעבנסמיטל. איע עמפערטאטור.

אויסגעהענגט — אדז, פאר אויסגעהאנגען. אויסגעהאפט, אויסגעהאפטן. "איך ליג אין מיטן דיל אויף איע קישנס", הל.

אויסגעהערט — אדז, פאר אויסהערן. וואס מע הערט מיט קאפ, א לענגערע צייט אדער ביין סוף. פארהערט (אין לערנען) אדער ביי א משפט. איע עדות. איע תלמידים. איע טענות.

אויסגעהרגעט — אדז, פאר אויסהרגענען. איע געטיט, אויסגעמארדט, אויסגעמערדערט. "ציע האגלט ניט ארום מין בליק אויך איצט ארום די איע אין מדבר ביי מריבה", הל, טרעבלינקע. "ער איז געבליבן איינער אליין אין אן איער שטאט", הל, דער וואלף.

אויסגעוואגלט — אדז, פאר אויסוואגלען. אויסגעוואנדערט, דורכגעוואנדערט. איע און אויסגעפניקטע, זענען זיי אנגעקומען... איע וועגן.

אויסגעוואויגן — אדז, פאר אויסוועגן II. געוואויגענער. איינגעטיילט (אין חלקים) לויט דער וואג; אויסגעמאסטן. איע פארצייט ברויט. איע ווערטער.

אויסגעוואונען — אדז, פאר אויסגעווינען. געוואונענער. וואס איז א רעוולטאט פון אויסגעווינען. איע געלט.

אויסגעווארקט — דער, זי. דאס וואס איז אויסגעווארקט, ארויסגעקומען אויף א גע-וויקס אדער קערפער; גוליע. אן איע אויפן שטערן, אונטערן אויג, אויפן קאפ אאזוו. "טיילן פון בוים וואס זענען געשעדיקט גע-ווארן פון פארשיידענע אינסעקטן און האבן באקומען קרענקלעכע איע, וואונדז, האנט ביכל פאר לעדער ארבעט, 1922.

אויסגעווארעט — אדז, פאר אויסווארען (זיך). וואס איז ווייטיקדיק (און) איז אויסגע-דריקט אין וואיען (אדער אין קלאנגען, ענלעכע צום וואיען). איער טרויער. "דער וואלף האט מיט זיין איע הארצן ניט דערווארט זיך אן עמעצער זאל ארויסגיין אים באגענענען, הל, דער וואלף.

אויסגעוואקט — אדז, פאר אויסוואקן. 1. וואס איז אן שלאף, אן איע נאכט. 2. אויס-געהיט, פארהיט. איע קינדער.

אויסגעוואנדערט — אדז, פאר אויסוואנדע-רן. 1. וואס מען איז דורכגעגאנגען, דורכ-געפארן. די איע לענדער. 2. עמיגרירט. איע פון מזרח-אייראפע, זענען מיר געקומען אין אלע לענדער פון מערבדיקן האלבקייל.

אויסגעוואקסן — אדז, פאר אויסוואקסן, אוטוו. איע וואס איז געוואקסן.

1. וואס האט דערגרייכט דעם מאקסימום אין וואקסן; ציטיק. איע קינדער, איע תבואה. "יעדע ניצע היטל...קומט ארויס לופטיקער, איענער, כאטש נעם און מאך א ברכה איבער איער", ח, פעט, צווישן פעטערן. 2. וואס האט פלוצעם זיך באוויזן. זיך באוויזן אן איע פון אונטער דער ערד. 3. וואס איז קליין געווארן (וועגן א בנד; דער טרעגער איז אויס-געוואקסן). איע מלבושל. 4. וואס איז געווארן מער אין צאל. די איע מחנה. 5. איבערגע-וואקסן, וואס מע האט ניט גענישט אדער אפגעריסן צו דער ריכטיקער צייט. איע ווייך איע און האלב-פארפולטע פלוימען. 6. אויס-געהאדעוועט. אן איער אויף מארציפאנעס. "מע קען ניט זאגן אז האלאגעשטער יידן זאלן זיין אזוי צעפאלעוועט, איע אויף טעאטער", שע, בלאנדזענדע שטערן. "דו ביסט דאך א היי-מישע, ביי אונדז אין שטוב אן איע", ממוט, קליאטשע. איע אויף דער ענגלישער קולטור.

אויסגעוואקסנקייט — די (דאס), זי אייגט שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעוואקסן. וואס איז דאס; איע אדער גיט-דערוואקסנקייט?

אויסגעוואקסענערהייט — אדז, ווען מען איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויס-געוואקסן. איע וועט ער בעסער פארשטיין.

אויסגעווארגן — אדז, פאר אויסווערגן. געווארענער. דערשטיקט, דערווארגן. איע הינטעלעך.

אויסגעווארט — אדז, פאר אויסווארטן (זיך). 1. וואס מע האט אויף דעם געווארט א לענגערע צייט (און זיך דערווארט). איע

אויסגעווארטענער. איע ווערט ער בעסער פארשטיין.

אויסגעווארטענער. איע ווערט ער בעסער פארשטיין.

אויסגעווארטענער. איע ווערט ער בעסער פארשטיין.

ישועה. 2. אפגעלייגט אויף צו ספעקולירן מיטן פריזן. איע תבואה, אויסגעווארן — זדי, פאר אויסווערן — וואס איז געווארן אויס, איז מער גיט וואס פריער. און איבער בעל־טאקסע, ממוט, קליינמנטשעלע.

אויסגעווארעמט — זדי, פאר אויסווארעמען — וואס מען האט געווארעמט געמאכט; וואס מען האלט ווארעם; וואס מען היט אפ, האלט טבער; וואס מען מאכט באקוועם פאר זיך. איע היים, דירה. איע פריינד. איע פאזיציע, שטעל. זוי וועט טאן א פלי ארויס פון דער מאמעס איער נעסט, דעמבל'ן, צוויי און א דריטער. די ווינטע גענט, דאס גאך ווינטערע לייב האבן אן אטעם געטאן מיט א געלעגער, אפא, טויוונט דאלאר.

אויסגעווארעמטער הייט — זדה. ווען עס איז (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעווארעמט. דאס וועט האבן א בעסערן טעם א.

אויסגעווארעמטקייט — די (דאס), ין. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעווארעמט.

אויסגעווארפן — זדי, פאר אויסווארפן. ~ווארפענער. 1. אויסגעמישט און אויסגעטיילט (וועגן קארטן). איע קארטן = אויך: געווארפן כדי פארויסצוזאגן וואס סיחעט גען. שוין. [זין] האט געטראכט וועגן די איע קארטן. דרש מאל איז דער מלך של ארויס — א ריכטיקע ברונענע מיט א קאלט הארץ, אפא. יציגנער. 2. פירגעאלטן, אויפגעווארפן. איע מעשים. 3. פארווארפן. איע שטעט און שטעטלעך, איידלסטענער, טמז, 1953 XI 4. א נאמען: דער איבער מאטראז, ווארשע 1874.

אויסגעווארצלט — זדי, פאר אויסווארצן לען — 1. ארויסגעריסן מיט די ווארצלען. אומגעשלאגענע, איע אומגעשלאגענע, גאנצע הורבעס בימער אויסגעריסענע, אל וו, די לעצטע. 2. אויסגעקארטשעט, באפרייט פון ווארצלען. אן א פילד. 3. פארטריבן פון דער היים, גיט איינגעפערטקייט; איבערגעריסן פריערדיקע ביזנעסען. איע ווארצלען. איע אסי מילאנטן.

אויסגעווארצלטקייט — די (דאס), ין. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעווארצלט. אן אומזיכערקייט, א פערמדיקייט, אן א. אויסגעווארשן — זדי, פאר אויסווארשן (יך). 1. אויסגערייניקט דורך האשן. פרייטיקצור נאכט באקומט די קאנורע עפעס גאר אן אנדער פנים; אויסגעשמירט, א, ריין אין אילאעכס ווינקעלעך, ממוט, ווינטש. א קלארע, איענע לבנה איז אפערגעשוואמען, אפא, ראמאן פון א פערדינג. 2. אויסגעווארצלט. ער איז פון מיר אומגען אן איענער, מיט אן אראפגעלאזטער גאז. איע פנים = פד, חוצי פהדיק פנים.

אויסגעווארשנקייט — די (דאס), ין. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעווארשן. א ציכטיקייט, אן א, מע קען זיך אום שפיגלען. אויסגעווארשענער הייט — זדה. ווען מע האט עס (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעווארשן. אפילו א זעט מען גאך די פלעקן.

אויסגעווארצלט — זדי, פאר אויסווארצן

לען. אויסגערייניקט. איער הערינג = אויך: אן אויסגעווארער מענטש.

אויסגעווארעמט — זדי, פאר אויסווארעמען. אויסגעוועלעט, פארטריקט, וואס האט גיט אין זיך מער קיין פרישקייט. איע בלעטער, געדאנקען, אלטע לייט.

אויסגעווייזט — זדי, פאר אויסווייזן — 1. איינגעוועלעפערט דורכן ווייזן; אויסגעווארעמט געווען מיט צערטלעכקייט. אן א קינד. גיט קיין איע, גיט קיין אויסגעווארעמען. 2. געווייזט, איינגעווערנט; וואס האט אן אן דערפאר רונג. ער וועט זיך גיט דערהעגן צו בעפען... א מיינונג קעגן איע שטאטסמענער, יפאל, 1882 № 48. די גאנצע משפחה זינען למדנים, מופלגים, אן אין תורה, ש. טיי ווארצלען.

אויסגעווייזן — זדי, פאר אויסווייזן (זיך) — געווייזענער. 1. וואס מען קען דערזען, וואס מען ווייזט; ארויסגעשטעלט. אן א שטיק נאקעט לייב. 2. וואס האט גאר א פנים ווי עפעס. איער חסא. איע שוועריקייטן. 3. באזיזן מיט ראויה, איער רעיון, בפירוש איע טענה.

אויסגעווייזער — זדי, פאר אויסווייזערן. באזיזער (אויסגעגעסן) פון רעגן, ווייזן, געווייזער. באטראכט א שטיקל אין גראניט, יאכ. אויסגעווייזער, ~ווייזיקט — זדי, פאר אויסווייזערן. וואס מען קריגט ווי א רעזולטאט פון ווייטיקן. איער נחת. איע קענטענישן. ערגעץ ווייט איז געבוירן געווארן אן איער געדאנק, אפא, יוסף קארץ.

אויסגעווייזערט — זדי, פאר אויסווייזערט. וואס באקומט ברייטערן, ווייטערן פאר נעם, אויסבליק, זי אליין האט שוין דעם בויך געהאלטן ווי א ווייג און מיטן מויל געשמעקט איר א לעבן, פמ, פרוכטערונג און מערונג.

אויסגעווייכט — זדי, פאר אויסווייכטן. אפגעקערט אין א זייט; אויסגעמירן, אויסגעמירט. איע סכנה.

אויסגעוויילט — זדי, פאר אויסוויילן. אויסגעקליבן. איע פארשטייער. דאס איע פאלק = אויסדערהיילטע פאלק, יידן. לייז דין פאלק אויס... דאס איע פאלק, ממוט, זמירות. דער מאן איר איער, ער פלייסט פאר איר זיך מער, אר, סאיז דא א חן.

אויסגעוויילטקייט — די (דאס), ין. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעוויילט. כהאלט גיט פון אונז א, סאיז געווען פאלשע וואלן, רייד.

אויסגעוויינט — זדי, פאר אויסוויינען (זיך) — 1. וואס איז קאליע (געווארן) פון צו פיל וויינען. איע אויגן. איצט זע איך אין דער פרייטערזייט; די אויגן זיינען אן אויך רויט, הר, אונטער די הימלען. 2. אויסגעוויינט דורך וויינען; דערגרייכט דורך וויינען. איער ציער. איע טובה. אן א קינד. מע שטאפט זי ווי איע ביידייט, קמ, 1868 № 36. איר האט טרערן גאך גיט איע, ביאליק, גלוסט זיך מיר הייערן. 3. וואס מען האט איבער דעם אן אן געוויינט. א צעקנישטע, צעריסענע, איע תחינה, ב. רעסלער, אמעריקא נער, 1958 V 16.

אויסגעוויינטקייט — די (דאס), מצ נב. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעוויינט. קען מען א פון ציער אנרופן פאזיציע?

אויסגעוויינט — זדי, פאר אויסוויינטן. 1. וואס מען האט געמאכט חסניס(ער); אויסגעמאלירט, אויסגעצינט, אויסגעלייזט. איע שטוב, איע כלים. 2. וואס די פארב איז פון דעם אפגעריבן. ער האט געטאן א מעסט אפ דעם יבאם פון די איע שייטשפיצן ביז זיין פאר רוקטן קאפעליש, דעמבל'ן, זאמלביכער וו.

אויסגעוויינטער הייט — זדה. ווען מע האט עס שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעוויינט. די שטוב זעט אויס שענער א.

אויסגעווייקט — זדי, פאר אויסווייקן — 1. דורכגעווייקט, אויסגעגעצט, דורכגעוואפען מיט א פליסיקייט. אן אין שווייט, צוויי איע יידן שלאגן זיך איבער א ראשקעלע, ממוט, פישקע. און אין שול דערפון, אין טרערן איע... ווארטן יידן מיט די קינות אויפן רב, אל וו, לוי יצחק בארדישעווער.

2. געהאלטן די באשטימטע צייט אין וואסער [בנים כפרו פלייש: פארן אויסוואל צו געהאלטן א האלבע שעה אין וואסער]. דאס איע פלייש, די איע הון. 3. וואס האט פאלארן דעם טעם פון (איבערן) ווייכן (זיך). און אן די קארשן זינען שוין גאר אן און האבן גיט קיין טעם — מאכט מען אפילו אויף די קארשן אליין אויך שהלם, ברכות מנחם קייניגסבערג, תרי"ח, פז, 3. איער הערינג = וואס מען האט געהאלטן א לענגערע צייט אין וואסער און איז געווארן ווייניקער געזאלצן; אויך: אפגעשטאכטער; אומגערישער. עפעס גאר גיט קיין מאנספארשן, גאר אן איער הער רינג. דער רב, א קליין, א יידל... שט, דער אחרוני, אן איער בחור... וואס האט שטאלץ אונטערגעשפארט זיין לאנגן גארטל, אר, די חברה בלויזער, יידן ווערן ערנצטער, טרויעריקער און מידער, יונגעלייטלעך — בלאטער, איער, ווינט, א שטעטל. איע פנים, פנימל, צורה = בלאט, שוואך, קרענקלעך; פארפארמט [איז אפט אין מקוה]. איר הייל זיך גאר א יחוס שידוך, א בחוריל מיט אן איע פניציל, ממוט, פרייז. שארפע לומדים, דארע, בלייכע, מיט איע פנימער פון שטענדיקן זיצן איבער דער גמרא, ממוט, שלמה. צווישן איע בני תורה, אויסגעאיידלטע רב נישע קינדער איז ער געווען א מגושם, חג, ישיבה. איער חסיד = וואס גייט כסדר אין מקוה. ווייטער האבן זיך איע חסידים פאר טיפס אין עולמות עליונים, קמ, 1867 № 1.

4. וואס קען זייער גוט (א געוויס פילד אין ווייטן); דורכגענומען (מיט א געפיל). אן אין ש"ס און פוסקים, אין קבלה, אין חסידות. אן אין תורה, אין גדלות, אין עשירות, פרא, זכרונות. אן גיגון ברענט טאקע, תוכר רצוף אהבה — אן איז ער אין ליבשאפט, פרא, 55: אן ווי א הערינג, ווי א טויטער פיש (שלימען), ווי א געפארטער, פארשטונקענער פיש; ווי פון מקוה, ווי אין שלאקסרעגן.

אויסגעווייקטער הייט — זדה. ווען עס איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעווייקט. איער האט עס קיין טעם גיט.

עצות, וויס, קנאה און תאוה. 2. וואס האט גיט קיין זארג, איז באזארגט מיט עפעס. אן איער מיט פרנסה, זע איך דאך... מיט אכך ביידן איז א, אבער ווי קום איך צו ארבעטן... דעמבליג, צאנקענדיקע ליכט.

אויסגעזארגמטערהייט — אדוה. ווען מען איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגע- זארגט. אַרומגיין פֿאַרקרימטערהייט, אײַגן אויסגעזארגמטקייט — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזארגט. אַן אײַגן קרייזט זיך אײַן אין די קניישטן פֿון פֿנים. **אויסגעזויגן** — אָדײַ, פֿאַר אויסזויגן, זײַ גן. — געזויגענער. 59: געזײגט. 1. וואָס מע האָט אַרױסגעקומען דורך זײַגן. אײַ זאָפֿטן, אײַ מילך. 2. וואָס מע האָט פֿון דעם אַרױסגעקומען (פֿליסיקייט) דורך זײַגן אָדער עפעס וואָס דערמאָנט אין זײַגן. „אײַ אײַ בריסטן וואָס האָבן דעם לעצטן טראָפֿן שױן פֿון זיך אַרױסגעגעבן, אַש, תּהיִלִּים יוֹדוּ. „קײַן טראָפֿן וואָסער אין די אַסע פֿעסלעך,“ ממוס, שלמה. „יונג אין יאָרן און אין מידקייט אַלט, פֿון וועבער און פֿון פֿראַצע אײַ, קוקט מיט מויל און אויגן...“ מזה, ווינט און רעגן“ בײַטש... אײַ פֿון פֿינגער = אויסגעטראַכט, גיט מאַטיווירט.

אויסגעזויגנקייט — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזויגן. אַן אויסגעמאַטערטקייט, אַן אײַ. **אויסגעזוייערן** — אָדײַ, פֿאַר אויסזױיערן. — וואָס מע האָט עס געקעגערט ווערן; פֿאַרטרוי- ערט; פֿאַרקרימט. אַן אײַ פֿנים, אַן אײַ מינע. **אויסגעזויפט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזױפֿן. — 1. וואָס מע האָט אַרױסגעליידיקט דורך זױפֿן, טײַלען. 2. פֿאַרזױפט, פֿאַרטרוקען, געפֿטרט דורך זױפֿן. אײַ ירושה. אײַ כּוּחוֹת. **אויסגעזוכט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזוכן. — 1. געפֿונען נאָך לאַנגן (אַנגעשטרענגטן) זוכן. אײַ אײַ אײַ. 2. אויסגעקליבן פֿון אַ צאָל ענלעכע זאַכן (מענטשן). אײַ פֿאַרפֿום, חתן. „אײַ פֿון אַלע לענדער...בשמים טײַערער פֿון שאַצן, ירושׁם, מלכת שבֿא. 3. גענומען נאָכן אויסזוכן. די אײַ זױמען האָט מען פֿאַר- קױפֿט פֿאַר אַ ביליקערן מקח. 4. וואָס איז בעסער הי די נאַרמע; ספּעציעל צוגעקליבן; וואָס איז רעזולטאַט פֿון באַזונדערער באַמײ- אונג. „ער האָט מיט אַן אײַער פֿאַרבייגונג זי אַינגעלאָזן צום טאַנץ,“ איבז ית, טאַנץ קרע- גער, רײַגע 1929. „גערעדט אויף אַן אײַ קלאַ- טישן פּויליש,“ יײַט, פּוילן 111.

אויסגעזוכטקייט — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזוכט. אַ ציכטיקייט, אַן אײַ פֿון מאַנין. **אויסגעזומערט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזומערן. — וואָס האָט שױן דורכגעלעבט דעם זומער (די בעסטע צײַט). „איך בין אַיך טיף מקנא מיט אַ ליבשאַפֿטלעכער קנאה אין אַלמין אײַער, פֿאַר- האַרבסטער לידערשאַפֿט,“ הל, לײַד צו מײַן אויזאַנע. **אויסגעזונגען** — אָדײַ, פֿאַר אויסזונגען. — 1. אַרױסגעבראַכט דורך זײַגען. אַן אײַער ניגון; פֿאַלש אײַע נאָטן. 2. וואָס ווערט אַפֿט (ביז) אײַבערדריסקייט) געזונגען. נאַרשע, אײַע קר-

פלעטן; און אײַ טעאָטער־לידל. 3. וואָס ווערט בעסער דורך זײַגען אַ סך. געקומען פֿון אײַ טאַליע מיט אַן אײַער שטימ. 4. וואָס ווערט ערגער פֿון לאַנגיאַריקן זײַגען. אַן אַלטער, אײַער חזן. „אַ קרייזען פֿון אַ באַקאַנטן האָן, אַן אַלטער חזן מיט אַן אײַער פֿלי...אויסלאָזן לאָזט ער אויס מחילה שוואַכלעך,“ שׂע. **אויסגעזונגענקייט** — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזונגען. אײַ פֿון דער שטימ. אײַ פֿון אַ פּאָפּולער לידל. **אויסגעזונדערט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזונדערן. — אויסגעטיילט, אויס(גע)טאַרטירט. דאָס אײַע פֿאַלק, אײַע פּערל. „אַלרלייאַ ספֿרים מאַג זײַן וואַש עש וויל קײַני אויז גונדערט,“ מאַרשן, לשון זײַה, אַמטש 1734.

אויסגעזונדערטקייט — אדוה. ווען עס איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויסגעזונ- דערט. איינפאַקן די סחורה אײַ. **אויסגעזונדערטקייט** — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזונדערט. אַ שווערע, אַחריותדיקע אײַ. **אויסגעזונזט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזונזען (זיך). — 1. וואָס איז אַפּגעברענגט פֿון דער זון. אַ געזונט און אײַ פֿנים. 2. באַגאַסן מיט זײַר נענשנין. „מענטשן אַינלן אײַבער די אײַע גאַסן פֿון תּל־אַבֿיבֿ,“ בערלינסקי, בילדער און דער- צײַלונגען. **אויסגעזיידלט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזיידלען טרוה, אוטוה. אויך: אַרױסגעשיקט, אַרױסגענומען פֿון געטא און אַוועקגעפֿירט אין נאַצישן אויס- ראַט־לאַגער. „צונויפֿגעזאַמלט ספֿרים און בוכער פֿון די שטובן נאָך די אײַע יודן,“ בריקס, לאַדזשער געטע.

אויסגעזייערען — אָדײַ, פֿאַר אויסזױיערן. — אײַע מילך, אײַע קרויט. **אויסגעזיילבערט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזיילבערן. וואָס איז באַדעקט מיט זיילבער אָדער זעט אויס ווי זיילבער. „געבליבן שטיין קוקנדיק אײַבער דעם אײַן שטיק הימל,“ וויס, ווי דער גורל פֿירט. **אויסגעזיילבערטקייט** — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזייל- בערט. די אײַ פֿון די האַלקנדילעך. **אויסגעזיפט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזױפֿן. — 1. אויסגערייניקט דורך זיפֿן. זיך אײַ מעל. 2. וואָס איז פֿאַרבליבן נאָכן אויסזיפֿן. אַרױס- וואַרפֿן דאָס אײַע. **אויסגעזיפֿצט(ע)ט** — אָדײַ, פֿאַר אויסזיפֿצן. — אויסגעדיקט דורך זיפֿצן. אײַער צער. דאָס אײַע קען זײַן שטאַקער ווי דאָס אַרױסגע- רעדטע.

אויסגעזיפֿצן — דוה אויסגעזעסן. — פּד. **אויסגעזעגעניש** — דאָס (דײַ), ן. פֿראַצעס פֿון אויסגעזעגענען זיך. אַ האַרציק אײַ מיט וויי- טשעוואַניעס און מיט טרען. **אויסגעזעגענען זיך** — אוטוה. געזעגן זיך אויס, זיך ~געזעננט. פֿאַרענדיקן געזע- גענען זיך; אַנזױישטן, געבן די האַנט (צעקן) שן זיך בײַם צעשײַדן (זיך) — מיט אַ צאָל אײַ זיך מיט דער גאַנצער משפּחה. **אויסגעזעסן** — אָדײַ, פֿאַר אויסזעסן אוטוה, טרוה. — געזעסענער. 1. וואָס איז געזעסן אַ לענגערע צײַט אָדער אויף פֿאַרשיידענע ער-

טער. „זיצט נאָך אַ ביסל! — אַ דאַנק, איך בין שױן אַן אײַער. מע דאַרף שױן גײַן אַהײַם,“ רײַד. אַן אײַער אין תּפֿיסות. 2. וואָס מען איז אויף דעם געזעסן (און עס קאַליע געמאַכט). אַן אײַער פֿאַטערשטול. 3. אויס- געוואַרעמט, אויסגעברײט. אײַע הינדעלעך, אײַער.

אויסגעזע(ע)ן — אָדײַ, פֿאַר אויסזען. — געזעענער. 1. וואָס מע האָט באַקוקט, באַ- טראַכט. אײַע בילדער, לענדער אַזוה. 2. וואָס מע קען זען. „אַנטפֿעלקטע און באַהאַלטענע זאַכן...פֿאַרבאַרגענע און אויסגעזעענע זאַכן,“ חת, ב, 186. 3. אויסגעקוקט, אויסגעשפּאַ- צירט. — אויסזען, טרוה, 33.

אויסגעזעצט — אָדײַ, פֿאַר אויסזעצן טרוה. — 1. וואָס מע האָט (זיך) אַוועקגעזעצט. די אײַע קינדער. „דאָרט זיצן שױרותחזן אײַ יעדענס מיט מולטערס,“ ממוס, מסעות. 2. אויסגע- שלאָגן, אויסגעהאַקט. אײַער צאָן. 3. אַינגע- שטעלט (אין אַ סדר); באַשטימט. „ווער עס האָט אַן אײַ אַרט וואו ער זאָל דאַחנען, ער דאַונט אַלע מאָל אויף אײַן אַרט, איז דער גאַט פֿון אַברם אין זײַן הילף,“ איבז, יעבֿי, עירױעקב, ברכות, טו, א, וואַרשע תּרמױ, „אײַ- נער וואָס גײט אַלע טאַג אין שול אַרמין און האָט אַן אײַע צײַט דערצו, דער וועט אַוודאי גיט פֿאַרזאַמען די באַשטימטע צײַט,“ חת, ז/א, „דערויף איז דאָ אײַע פֿריזן פֿון קאַנאַ,“ יתפֿאַל, 1882, Ne 41. „סײַזו נאָך נישט אײַ בײַ אײַך די אַבערן, ווען אײַר קענט אַנגעמען און ווען נישט,“ וויס, קנאה און תּאוה. 4. אַרמין געשטעלט, אַינגעפֿאַסט, אויסגעצירט. „אַן עלפֿנבײַן מיט סאַפֿירן אײַ, פּרץ, איבז שײ- תּסירוס. 5. דעשמ, אויסגעשטעלט (אין אַ ספּנה). „בײַ דער היינטיקער אַרדענונג שטייט דער יוד אויסער דעם געזעץ און איז אײַ דעם ווילקיר פֿונעם פֿאַלק,“ קמ, 1869, Ne 5. 6. איבעריקע באַשטימטן — אויסזעצן. אַן אײַער אַרטיקל.

אויסגעזעצט ווערן — פּאָס. בין אײַ, בין געוואָרן אײַ. — אויסזעצן, — דײַה. אויך: באַ- שטימט ווערן, נגזר ווערן. „פֿאַלגט זיך אַן דאָס גלות וואָס עס איז אונדער עלטערפֿאַטער אַברם אײַ וואַרן,“ א, פֿאַחיר, גדולת יוסף. **אויסגעזעצטערהייט** — אדוה. ווען מען איז, (האָט) שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעזעצט. „אײַ אין רײַען שוועגן די קינדער און וואַרטן,“ אײַ וועט דאָס ביכל אויסזען אַנדערש.“

אויסגעזעצטקייט — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזעצט. „די אײַ פֿון די קליינע שטיינדעלעך איז גיט קיין געראַטענע, מע דאַרף זיי איבערזעצן.“

אויסגעזשאַווערט — אָדײַ, פֿאַר אויסזשאַ- ווערן. — אויסגעראַסט, דורך און דורך פֿאַר- זשאַווערט. אײַע פֿלים. אַן אײַ שטיק אַיזן.

אויסגעזשאַווערטקייט — די (דאָס), ן. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעזשאַ- ווערט. אײַ פֿון רײַד, טעגות.

אויסגעזשירעוועט — אָדײַ, פֿאַר אויסזש- רעווען. — 20. געמאַכט פֿעט, אויסגעשטאַפט. אײַער פּעמפּיק, לײַדיקייטער. אײַע געגזז און אינ-

דיקעס אויך: אַנטשטאַט אויסגעזשירירט, ← אויסזשירירן.

אויסגעהווקט — [...]כוויזעקט] אַדי, פאַר אויסחווקן. ← אויסגעלאַכט, אָפגעשפּאַט. אַן איער, אַ באַליידיקטער, איז ער אַוועק.

אויסגעהולהט — [...]כוילעט] אַדי, פאַר אויסחולהן, אויסגעקערעט, אָפגעצערט. אַ בלאַס, אַ פּנימל.

אויסגעשוכט — [...]כוישעכט] אַדי, פאַר אויסשוכטן. ← אויסגעפּינצערט, אָפגעפּינצערט. אַן אַ לעבן; איע שטאַט.

אויסגעשוכטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשוכט. אַ פֿון אַזאַ מין לעבן.

אויסגעזוירט — [...]כאַזערט] אַדי, פאַר אויסזוירן. ← אויסגעשמירט, אויסגעברויקט, איינגעזוירט. איע הענט, מלבושים.

אויסגעזוירטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעזוירט. אַ פֿון גאַנצן אויסזוירן.

אויסגעזוירט — [...]כאַזערט] אַדי, פאַר אויסזוירן. ← אויסגעלערנט (גענוג מאַל צו געזען). איע פֿאַרמולעס, ענטפֿערט. «בערקע איז צוגעגאַנגען מיט אַן איער בקשה», אָפּאַרמאַן פֿון אַ פֿערדיגנב.

אויסגעזוירטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעזוירט. «די אַ פֿון די פֿאַרמולעס האָט ניט געהאַפֿן, וועל ער האָט די אויפֿגאַבע ניט פֿאַרשטאַנען», רייז.

אויסגעזכמהט — [...]כאַכמעט] אַדי, פאַר אויסזכמהן. אויסגעקליגלט; אויסגעטראַכט מיט חכמה, אָפֿט איהר איער ענטפֿער.

אויסגעזכמט — [...]כילעפֿט] אַדי, פאַר אויסזכמלן. ← אויסגעטריפֿט, אויסגעשמירט מיט חלב. «דאָס פֿייער...האָט אַרומגעכאַפֿט די שטעג» דערס, איע — זיי פֿלאַקערן, פּאַרן אויך אַ קרבֿן.

אויסגעזלומט — [...]כאַלעמט] אַדי, פאַר אויסזלומען. וואָס מע זעט אין חלום; וואָס מע שטעלט זיך פֿאַר ווי אַ ציל, אידעאַל; אויספֿאַנטאזירט; אויסגעבענקט. אַן איע וועלט אַ גנע. «מזין געליבטע, מזין איע פֿרייד...», מלה ירעזומע. «אַ איער טויער, בליב אַפֿן ווי די טירן פּסח ביינאַכט», א. שומיאַטשער, לידער.

אויסגעזלומטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעזלומט. אַ פּישוף-וועלט פֿון אַין.

אויסגעזלשט — [...]כאַלעשט] אַדי, פאַר אויסזלשן. 1. אויסגעמאַטערט, אויסגעהונגערט, געפּיניקט פֿון דאָרשט (געפֿילן, לידנשאַפֿט). אַן איער קומט ער צו אונדן. אויסשטרעקן די איע הענט. 2. וואָס מע באַגערט זייער שטאַרק. קריגן דעם אין סערטיפּיקאַט צו פֿאַרן קיין ארץ-ישראל.

אויסגעזלשט ווערן — נייטראַל. דריטפֿער זאָגן. ווערן שוואַך, האַלטן ביינס חלשן; זיין שטאַרק הונגעריק. «עס מעג אַ ווי די האַרץ פֿון הונגער, מאַכט עס ניט אויס», חובֿב, איין נייע מעטאָדע ווי גיך קראַנק צו ווערן, ווילנע 1881.

אויסגעזלשטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעזלשט. אַ

ניט נאָר נאָך ברויט, נאָר אויך נאָך אַ גוט וואָרט.

אויסגעזקירהט — [...]בקירעט] אַדי, פאַר אויסזקירהן. ← דערגרייכט, געדרונגען דורך אַ חקירה, אַבסטראַקטן און קאַמפּליצירטן אַנאַליז (אָפֿט איר בייטעס). איע ראיות.

אויסגעזקירהטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער פּרטיפֿאַל פֿון זיין אויסגעזקירהט. אַ ברענגט דערצו מע זאָל ניט באַנעמען דעם פּשט.

אויסגעזקירנט — [...]כאַקערענט] אַדי, פאַר אויסזקירנען. ← דערגרייכט דורך חקירה אָדער דורך זיין אַ חקרן; אויספֿילאַזאָפֿירט. די איע בערושימידיקע, די איע וועלט.

אויסגעזרשט — [...]כירעשט] אַדי, פאַר אויסזרשן. ← אויסגעפֿונען, אויסגעשמעקט, דערטאַפֿט. אַן אַ פֿאַרדינסטל.

אויסגעזשונגט — [...]כעזשונט] אַדי, פאַר אויסזשונגען. ← אויסגעערעכנט (מאַטעמאַטיש, קאַמפּליצירט, אַבסטראַקט). איע אַרביטע פֿון אַ שטערן. איער ענטפֿער, גאַנג. «לעבעדי קע, בלוטדראַטיקע ציערן, זיי זענען שוין מער ניט קיין איע זאָך, קיין אַבסטראַקציע», שג. ה. לייזיק.

אויסגעזשונטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעזשונט. ער טוט עס אַ.

אויסגעזשונטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעזשונט. «מיט אַ גייט מען ניט צו דער גאולה», זאַקלי קאַזוסק, לעצטע נייטע, 1954 i 15.

אויסגעזחמטעט — [...]כאַסמעט] אַדי, פאַר אויסזחמטעטן (גען). ← אויך: ~חחמטעט. אונטערגעשריבן; אויסגעשריבן. איע פּאַפּירן.

אויסגעזאָגט — אַדי, פאַר אויסזאָגען. ← 1. וואָס הייבט אַן טאַגן. «איע געלייטערט קייט», ה. 2. וואָס הערט אויף זיין טאַג. «מיסט פֿון איע לענדער, פֿון אָפּגעקראַכענע פֿאַרנאַכטן», פּמ. קופּע.

אויסגעזאָגן — אַדי, פאַר אויסזאָגען. ← אויך: ~געטון (~געטין). ~געטאָנענער. 1. וואָס האָט אַראַפּגענומען די קליידער. «הייבער צע שפּילעט, אַרעט אין די אונטערשטע קליידער, קיין דער אַ האַלבגאַקעט», ממוס, הינטש. 2. געזשעלט (געוואָרן) בדלות; אַרויסגעקומען נקי; באַגנבֿעט. ער איז פֿון געשעפֿט אַרויס אַן אויסגעזאָנענער. לאָזן אַ ווי די מאַמע האָט געהאַט, ווי פֿון (דער מאַמעס) בויך אַרויס. 3. אָפּגעזונדערט, אָפּגעשיידט, צוריקגעצויגן. זיין אַ פֿון דער וועלט = ניט האָבן צו טאַן מיט פּראַקטישע ענינים, געשעפֿט, געוויינטלעך כע מענטשלעכע אינטערעסן. «...קומען זיי צו אַזאַ מעלה אַז זיי זענען גאַר אַ פֿון דער וועלט און מאַלן זיך אויס גלייך ווי זיי זענען אין דעם עולם המלאכים», חה, ב, 349. «מע זאָל אַ זיין פֿון אַלצייג דאָ מביטל זיין אַלע זאַכן וואָס זענען נייטיק פּשוט אין לעבן אַרצין», ממוס, שלמה. «ווערטער מונטערע... און אויסגעזאָנענע פֿון אַלסער דאגה», חגל, פֿון מאַן געבייך.

אויסגעזאָגענערהייט — אַדוו. ווען מען איז (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעזאָגען. וועסט זיך צוקילן אַ.

אויסגעטאַנצט — אַדי, פאַר אויסטאַנצן (זיך). ← 1. וואָס מע האָט געטאַנצט ביזן סוף; וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט (ניט צו גוט, הגם אָנגעהויבן פֿריילעך). אַן איער וואָלץ. זיין איע וועלט. 2. וואָס האָט גענוג געזאָנצט. קומען פֿון אַ באַל אַן איער. «זיקנה איז בטבע אַן איער טאַנץ», דער לעבעדיקער, טח, 1954 IV 11.

אויסגעטאַנקייט — די (דאָס), זי אייך: ~געטאַנענקייט. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעטאַנען. אָפּגעזונדערטיקייט, אָפּגעשיידטיקייט, צוריקגעצויגנטיקייט. «ביז וועלכער מדרגה די אַ פֿון לעבעדיקן לעבן האָט געקאַנט דערלאַנגען», ימ, איינהייטלעכע פּאַלעק שול. «אויסגעטאַנענקייט פֿון אייגנוץ», אהר פֿאַש, 1952 X 10.

אויסגעטאַפּט — אַדי, פאַר אויסטאַפּן. ← אָנגעפּירט פֿון אַלע (פֿון אַ צאַל) זעטן; אויסגעפֿאַרשט, אויסגעפֿרעגט. איע זעמל. איע משאַמתן.

אויסגעטאַקט — אַדי, פאַר אויסטאַקן. ← 1. אויסגעאַרבעט דורך טאַקן; אויסגעשניצט. «אַ פֿון העלפֿאַנטביין אַ האַלבער שאַרבֿן», פֿרוג, וו. יצוויי טאַסטן. «די שטעקעלעך...זענען איע מיט שניצערען», ראַבאָ, אייגענע ערד. שייך ווי אַ. 2. געמאַכט שייך, איידל; אויסגעקניצלט. «פֿאַראַן מענטשן וואָס וועלן אַפֿן דערצייילן אַ מעשה טשאַקענדיק, אַ און אויסגעפּוצט, מחיה נפֿשות», שג. יודישע שרעבער. «בי דעם שייך...וואָס פֿאַלכט איר מאַרמאָר אַ געשטאַלט», דאָ שטיגע נעזאַנגען. «חלות יעדע וואָך אָנגעפֿלאַכטן איע», אול, דער באַבעס אוצר. «אַן איער ליגן = שייך צוגעטראַכטער (גרויסער) ליגן.

אויסגעטאַקטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעטאַקט. אַ און אויסגעקניצלטיקייט פֿון סטיל.

אויסגעטאַרליעט — אַדי, פאַר אויסטאַרליען. פֿד. אויסגעקניקלט אין בלאַטע, שמוץ. «ווען ער איז שוין געווען אַ אויף דער פּאַרלאַגע, ווי אַ חזיר אין ריגושאַק, האָט מען...», ב. טייטל בויס, אויפֿן שוועל.

אויסגעטובלט — [...]טויוולט] אַדי, פאַר אויסטובלען. ← אויסגעבאָדן, אויסגעטונקען; וואָס האָט דורכגעפֿירט דעם אָקס פֿון טבֿילה. אַ אין מקוה. בלומען, איע אין טוי.

אויסגעטובלטיקייט — אַדוו. ווען מען איז (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעטובלט. ציטערן פֿאַר קעלט אַ.

אויסגעטובלטיקייט — די (דאָס), זי אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויסגעטובלטיקייט. אַן אָפּגעפֿרישט קייט, אַן אַ.

אויסגעטומשעט — אַדי, פאַר אויסטומשען. ← אָנגעשטאַפּט, אויסגעפֿילט. «מיט טרפֿות אויסגעפֿילט, אַ איז מען מיט קאַלאַס», ווינט, אַ שלעכטע פֿרוי.

אויסגעטומלט — אַדי, פאַר אויסטומלען (זיך). ← 1. וואָס מע מאַכט פֿול מיט טומל. איע פֿאַרזאַמלונגען. 2. וואָס טומלט ניט מער. אַן אייגענשאַפֿט, איער.

אויסגעטומן — דוו אויסגעטאָן. ← «דער איז גלאַט אַ פֿון יידישקייט», קמ, 1870, № 8.

א זקן און בן-תורה, אן אויסגעטונקער, פאָר אויך א קרבן, די נאָכט... קומט באַלד צו גיין אן אויסגעטונקען מיטן לבנה לאַמטערן אין האַנט, נאָד.

אויסגעטונקען — אַדי, פאַר אויסטונקען.

59: ~געטונקטן. 1. אויסגעוויקט, אַרײַנגעלייגט און אַרויסגענומען (א צאל מאַל) פֿון אַ פֿליסיקייט. איע ריטלעך. 2. אַנגעזעצט, דורכגענומען. איע אין פֿון. "הערטער — ניטגעשאַרפטע קלעצער, איע אין ווייטיק", הל ליד וועגן מײַנע דרײַ ברידער. ער איז אַ אין אַלע סומאות (תאוחת). 3. אויסגעמישט, אויסגעפונדן, גוט באַהאַנדלט. אַ אין דער חבֿרה אין געשעפֿטן. קענען אַ = זייער גוט, אינטים. "געקענט יעוועפֿען מיט אַלע בריקלעך, מיט אַלע אַנטקלעך אַ, הי מע זאָגט", שטעמפֿעניו. 4. וואָס מע האָט דערפֿון די גאַנצע פֿליסיקייט אַרויסגעקראָגן דורך טונקען. אן איע טינטער.

אויסגעטויקט — אַדי, פאַר אויסטויקן. אויסגעטובלט; אויסגעטונקען 13.

אויסגעטויקלט — אַדי, פאַר אויסטויקלען. וואָס איז קלאַר אַנגעוויזן (מיט אַ פֿינגער, טיבל); וואָס מע האָט אויף דעם אַ צאל מאַל געטויקלט. "און היירצונג זענען אַליין אַ מיטן פֿינגער און שוואַרץ פֿאַרלאַפֿן פֿון זיבן מאַליקן זאָגן", חזל.

אויסגעטויקטשט — אַדי, פאַר אויסטויקטשן. דערקלערט, אינטערפּרעטירט, איבערגעזעצט; וואָס מע האָט צוגעגעבן אַ פֿירוש. איע הער טער, פֿסוקים, האַרבע שטעלן.

אויסגעטויקטשטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אויסגעטויקטשט. וועסט עס ניט פֿאַרשטיין אַפֿילו אַ. **אויסגעטויקטשטקייט** — די (דאָס), אַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעטויקטשט. אן אַ וואָס פֿאַרפֿירט.

אויסגעטויקלט — אַדי, פאַר אויסטויקלן.

1. וואָס מע גיט חלקימוחזן אָדער צעטיילט. איע פֿאַרזיעס ברויט. 2. אויסגעוונדערט, אַרויסגעהויבן, אויסגעקליבן, זאָל עס קנאה זײַן צו אים. דעם אַין, אל וו, ישראלי. "מענטש געבאַרטער, ריינער, גאַנצער, איע אין מײַן פֿרייד", הל, לידער פֿון גוֹעֶדוּ. 3. וואָס לאָזט זיך גרינג אויסנעמען, אויסטיילן. פֿלוימען, פֿערשקעס מיט איע קערן.

אויסגעטויקלטיקייט — די (דאָס), אַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעטויקלט. אַ פֿון דער גרופֿע. "די ייִדישע אַ איז ניט קיין פֿראַגע פֿון דעם אָדער יענעם אויפֿפֿיר פֿון ייִדן", מוה יובל, xxiv, 270.

אויסגעטויקלטיק — אַדי, פאַר אויסטויקלען. אויסגעראַטן; פֿאַרטייליקט, אומגעבראַכט. דאָס איע פֿאַלק.

אויסגעטויקלטיקטיקייט — די (דאָס). מצ נב. מצב פֿון זײַן אויסגעטויקלטיקט. פֿאַרבלעבן אויף אייביק אין דער אַ.

אויסגעטויקט — אַדי, פאַר אויסטיילן. וואָס איז געמאַכט טיף, טיפֿער; פֿאַרטיילט. "אין אַן אויסגעלייטערטן שימערץ קומען זיי זיך שטיל צונויף יעדער גרעסטער גאון פֿון זײַן פֿאַלק", קוה, גערטאַנגל.

אויסגעטעמפֿעכן — דאָס (די), אַן דאָס וואָס איז אויסגעטעמפֿעט. פֿיגור פֿון האַלץ (שטיין). שטיין הי אן אַ.

אויסגעטראָגן — אַדי, פאַר אויסטראָגן.

~געטראָגענער. 1. וואָס איז געמאַכט פֿאַר קוועם דורכן טראָגן. "אן איע פֿאַר שײַן קוועטשן ניט מער", שוה. 2. אויסגעשטאַנען, אַריבערגעטראָגן, אויסגעהאַלטן. "איע צרות שטיקן ניט מער", שוה. 3. זיטיקע ציט. אן אַ טראַכט, דורכגעטראָגן אַן ווייטיקע ציט. אן אַ קינד. אן איער געדאַנק. "אַליין רמס זיך אַראָפֿ פֿון קרייז...מײַן נאָך ניט אַ ליד", פּמ. סתם. "זעאונג וועגן פֿולער איער רוי", הל, מאַ מערער.

אויסגעטראָגנקייט — די (דאָס), אַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעטראָגן. די אַ פֿון געדאַנקען.

אויסגעטראָגענערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אויסגעטראָגן. אַפֿגעבן אַ מאַנטל אַ.

אויסגעטראָגן — אַדי, פאַר אויסטרעטן.

~געטראָגענער. אויך: ~געטראָגען. 1. געמאַכט גרינגער צו גיין, באַקוועמער דורך טרעטן. איענע סטודעשקע. "אויף אן איעם העג וואָקסט ניט קיין גראַז", שוה. 2. אַנגעשטעלט, אַנגעפֿונדענע, אַנגענומען. איער וועג, דרך, גאַס טינען, שליאַך, גרונט. גיין אויפֿן (מיטן) איעם וועג = ניט זוכן קיין נפֿסן, ניט אַפֿ טיילן פֿון אַנגענומענעם. אַ מתנגד האָט קיין מאַל קיין ספֿקות ניט, איע וועגן! פּרָק, חסידיש. "ווי אַ אַלע וועגן...ווי וואָלטו וועלן בלאַנדזשען, פֿרעגן: וואו איז דער וועג צום נפֿעם לאַנדי", אר, דאָס לעבן ציט. 3. אַפֿ געניצט דורך טרעטן. איער טעפֿער. איע שײַן.

אויסגעטראָגנקייט — די (דאָס), אַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעטראָגן. די אַ פֿון אַזא געדאַנקען/גאַנג.

אויסגעטראַכט — אַדי, פאַר אויסטראַכטן.

1. אויסגעפֿונען; וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון (אויס)טראַכטן. נפֿע איע מיטלען. "טאַנצן וכדומה אַזעלכע שמאַכטעלעכען דאָס זענען נאָר איע זאַכן", ממוס, קליאַטשט. "אין אַ פֿינצערן אַלקער שטייט מײַן איע מאַשין", טימאָן, צוויגו. 2. וואָס איז פֿאַראַן נאָר אין פֿאַר טאַזיע, דמיון, אָבער איז ניט ממשותדיק. "איר בער דעם האָבן זיי פֿאַרשטאַנען אן דאָס איז ניט קיין איע זאַך", נחב, מעשה מבעל-תפֿילה. "די נישט-שמש קינדער...יאָגן און פֿלאַגן שמש קינדער פֿאַר איע זינד", ממוס. 'שם און יפֿת', "לידער...ניט קיין איע ליבעט, נאָר פֿאַר ייִדן תפֿילות שטילע", אר, די גאַל דענע קייט.

אויסגעטראַכטיקייט — די (דאָס), אַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעטראַכט. די אומגאַטירלעכקייט, די אַ פֿון דער סיסטאַזיע. "שינער ניט אַ שטיק אַ, אן עפעס-און-עפעס" ניטקייט, וואָס הענגט איבער זײַן באַגריף "יידן לייבוש לעהרער, יובל, xxxi, 340.

אויסגעטראַכטזשייט — אַדי, פאַר אויסטראַכטן.

99: פֿאַר אַפֿגעניצט, אַפֿגעטראָגן, אויסגעריבן. "אין זײַן אַן פֿרינד-אַלבערט", אַפֿ. אונטערזעלט.

אויסגעטראַכט(ז)צילט — אַדי, פאַר אויסטראַכטן. ציען. אן איע אַהעק צום טאַנץ.

אויסגעטראַפֿנט — אַדי, פאַר אויך: ~גע-טראַפֿנט.

וואָס האָט זיך אַפֿגעזעצט אין פֿאַרעם פֿון טראַפֿנט. "דער בראַנפֿן...אויף די שטערנס אויסגעטראַפֿנט, האָט געזעצט אין מוח" [איבערגעשטעלטער הערטער-סדר], חג. שײַן פֿון פֿאַרלאַרענע שטערן. "שרײַען העכער נאָך די פֿאַליעס — די לויטנס רויטע — איע בלוטן פֿון די קדושים טיטע", ברזא, איבער-גאַנג.

אויסגעטראַפֿן — אַדי, פאַר אויסטרעפֿן.

~געטראַפֿענער. 1. וואָס מע האָט געפֿונען דעם ענטפֿער, באַשייד. איע רעטענישן. 2. וואָס איז געשען, האָט פֿאַסירט איע אומגליקספֿאַלן.

אויסגעטראַפֿלט — אַדי, נעגל. פֿאַרריסן,

אווהדיק, להכעסידיק. "...אויף זײַן טראָגן, ניט...דעם העצער, דעם אַן טעוואַקן", פֿינג, גאַט פֿון צאַרן.

אויסגעטראַקע(ווע)ט — אַדי, פאַר אויס-טראַקע(ווע)ן.

1. צעפֿוּזשעט, צעפֿאַלאַשעט (וועגן פֿערד וואָס ווערן חילד). 2. צענומען אין פֿאַרשיידענע זיטן. "די אויסגעפֿוצטע שטי-וועלעך פֿון די איע פֿיס פֿאַרוואַרפֿן איינס איבערן אַנדערן", וויטס, יא שלעכטע פֿרוי.

אויסגעטרוימט — אַדי, פאַר אויסטרוימען.

(אַפֿט אין פֿאַעזיע). אויסגעחלומט. "אַפֿט זע איך אין דער טיפֿעניש מײַן אן פֿאַלאַץ", טעג, קאַפּריזו.

אויסגעטרוימטקייט — די (דאָס), אַן אויס-געחלומטקייט. די אַ פֿון ניטדערגרייכלעכע אידעאַלן.

אויסגעטרוינען — טרוה. געטרוי אויס, ~גע-טרויט. פֿטמ. האָבן פֿולן צוטרוי, אינגאַנצן גע-טרויען; אויסטרויען. איע עמעזן דאָס גאַנצע געלט.

אויסגעטרויערט — אַדי, פאַר אויסטרויערן.

1. וואָס האָט דורכגעלעבט טרויער (אַ לענגערע ציט). איע אלמנה, אַלמנהשאַפֿט. 2. וואָס מע טרויערט איבער דעם. איע אומ-גליקן. איער מאַן.

אויסגעטרויערטיקייט — די (דאָס), אַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעטרויער-ערט. אַ איז צעגאַסן איבערן פֿנים.

אויסגעטרוינקען — אַדי, פאַר אויסטרוי-קען.

1. וואָס מע האָט פֿאַרניצט בײַם טריי-קען. איער בראַנפֿן. 2. וואָס מע האָט פֿון דעם געטרוינקען ביזן סוף. איער פֿוס, בעכער.

אויסגעטרויבן — אַדי, פאַר אויסטרייבן.

~געטרייבענער. 1. אַרויסגעטריבן. די איע פֿון דער שטאַט. 2. אַרומגעיאָגט, פֿאַרמאַ-טערט, אן איענער, האָט ער זיך צוגעזעצט צו כאַפֿן דעם אַטעם. איע פֿערד. 3. דורכגע-טריבן, כּיטרע. "איע לאַקייט, מיט וועמען מע זאל זיך קענען שאַפֿן", יק.

אויסגעטרויבערס — אַדי, פאַר אויסטרוי-בערן.

1. וואָס מע האָט מנקר געווען, אויסגעשניטן חלב, אָדערן. איער אַקס, זאָדיק. 2. אויסגעמאַטערט, אויסגעצויגן די אָדערן (פֿיגוראַטיוו). אן איער פֿון דער שווערער אַר-בעט.

אויסגעטרייט — אָדי, פֿאַר אויסטרייט־טן. פֿאַרגרינגערט, באַראַיקט דורך טרייסטן, איע יתומים.

אויסגעטרייטערהייט — אָדוו. ווען מען איז (אָדער) אין מצב פֿון זיין אויסגעטרייט. זיך אָפּווישן די טרערן א.

אויסגעטרייטקייט — די (דאָס), י. אַייגן־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעטרייט. אַ באַראַיקטקייט, אָן א.

אויסגעטרייפלט — אָדי, פֿאַר אויסטרייפֿלען. אויך: **געטרייפֿט**, אוקר. דזוו אויסגע־דריבלט, אויסגעדריפֿלט. „ערטערחיץ אָפֿילו מאַוס אָפּגעבליאַקעוועט, צעהאַקט, צעפֿאַלן, מיט איע לעכער“, ממוס, קליינמענטשעלע. „איערדעקן זיך מיט דעם צעפֿליקטן, געל־געפֿלעקטן טלית מיט דער אויסגעטרייפֿטער עטרה“, הר, הרוזעס.

אויסגעטרייפֿט — אָדי, פֿאַר אויסטרייפֿן. פֿאַר אויסגעטרייפֿט. 1. וואָס איז געמאַכט דורך טרייפֿן. איע פֿיר גור. 2. וואָס מע ניצט אויס טרייפֿדיק. איע חלשות־טראַפֿנס. 3. ניצט איז אויסגערוגען טראַפֿנזיון. „איע אייגעלעך, צוויי אָפֿן געלאָזטע פֿענצערלעך אין אָן אַלטער חורבֿה“, פּראַ. געדאַנקען און אַידיען.

אויסגעטריקנט — אָדי, פֿאַר אויסטריקען. נען. 1. וואָס מע האָט געמאַכט (איז געוואָרן) טרוקן, איע וועט. „דער שמש הענגט אויף דעם אַז, דעם גאַנצן עולמס איינציקן אָנטער“, ממוס, שלמה. אַ ווי אַ קינדלע, שפּאַן, שפּעגן דל. 2. אויסגעטראַרט, אויסגעטראַכענעט; וואָס האָט ניט קיין זאַפֿט (פּוחות). „קומט באַלד אַרײַן אַ נײַ לעבן אין זײַנע איע ביינער“, ממוס, „בישיבה של משה“, איע געזעסן ווי אַ פֿרעמדער, מיט איע...אויגן“, שע. בלאַנדזענדע שטערן. ו. דער קאַפּ (מאַרן, מוח, שכל) איז אים נאָך ניט אַ = ער האָט נאָך מאַרן, קען נאָך טראַכטן.

אויסגעטריקנט ווערן — פּאַס. ווער א, אַ געוואָרן. 1. פּאַסיוו פֿון אויסטריקענען. „זאל נאָר אַ וי די בלאַטע — וועט קיין שלעכטע באַשעפֿענישן ממלא ניט בלינזן“, ממוס, „בישיבה של משה“, דער קאַפּ איז מיר אַ געוואָרן, אַן איך פֿאַרשטיי ניט, שע. טִּיבֿה. „אַ ווערט איר האַרץ אין דער קיך ביים פֿינער“, אר, וויק. 2. נייטראַל. פֿאַר־שווינדן, ניט ווערן, נעלם ווערן, אַוועקקומען אָן אַ צייכן (סימן). „דאָס יודל האָט געוואוסט אַז מע מיינט אים, איז ער אַ געוואָרן“, קמ. 1865, № 22. „מע זעט ניט קיין פֿוס פֿון פֿרונדליקע אַינגייער; באַקאַנטע, גוטע פֿרײַנד, גוט־יומ־טובֿ־ביטער זענען ווי אַ געוואָרן“, ממוס, שלמה. „די שפּעגעלאַנטן זענען זיך צעלאָפֿן, אַ געוואָרן“, שע. מנחם־מענדל. „די ערלים זענען אַ געוואָרן“, שע. מאַטל.

אויסגעטריקנטערהייט — אָדוו. ווען עס איז (אָדער) אין מצב פֿון זיין אויסגעטריקנט. די קינדלעך ברענען א.

אויסגעטריקנטקייט — די (דאָס), י. אַייגן־שאַפֿט (אָדער מצב פֿון זיין) אויסגעטריקנט. „האַט שוין קיין כּוח גישט צו רעדן פֿאַר אַ אין גומען“, וויטס ו, ייִמי־ארהן.

אויסגעטרעטן — אָדי, פֿאַר אויסטרעטן. געטרעטענער. דזוו אויסגעטראַטן. צום ב: „אויף דער גאַס איז געווען דער פֿאַרהאַרטער וועטער, פֿון פֿרונזער איע שניי“, וויטס ו, דער איבערגאַנג. „איז געקומען צו גיין אין שול אַרײַן אין די זאַקן מיט איענע פּאַטעס“, שע. אַלטינג כּתרינעווקע. „צוויי אַלטע העמ־דער מיט אַ פֿאַר איענע זאַקן“, ממוס, שלמה. **אויסגעטרעטנקייט** — דזוו אויסגעטראַטן קייט.

אויסגעטרעמבעט — אָדי, פֿאַר אויסטרעמ־בענען. 1. גראַב. מיט אָן אַרויסשטאַר־צוגיין בויך. „אַן איע יעקע מיט אַ בויך, פֿול מיט ביר“, רייד. 2. וואוּל. וואָס איז אין די הויכע מאַנאַטן פֿון שוואַנגערשאַפֿט. די איע יידענע.

אויסגעטרענט — אָדי, פֿאַר אויסטרענען. 1. אויסגעריסן (וואָס איז געווען צוגענייט, צו געטריגעוועט). איע אַרבל. 2. וואוּל. וואָס מע האָט געהאַט מיט איר סעקסועלן פֿאַרקער. **אויסגעטרענירט** — אָדי, פֿאַר אויסטרעני־רן. אַן אויסגעמושטירט, אויסגעלערנט אין (מיט) אַ דיסציפּלין. איע פֿוטבאָל־מאַנשאַפֿט. **אויסגעטרעפֿקט** — אָדי, פֿאַר אויסטרעפֿ־קען. אויסגעריסן, אויסגעריבן, צעטראַגן. „די איע ברודיקע אַרבל פֿון זיין וויסן העמד טאַלעפֿען זיך...“, נאָד.

אויסגעטשאַגלט — אָדי, פֿאַר אויסטשאַג־לען. > רוס [אַנשטאַט שטש — טש]. סל. אויסגעפּוּצט, אויסגעפֿראַנטעוועט. „קוק נאָר ווי ער איז אַ ווי עפּעס רעכטס. מיטטייגס גע־זאַגט, קראַפּעווע וואַקסט הויך“, יא. ערשטער יודישער רעקורט.

אויסגעטשוּבעט — אָדי, וואָס האָט אַ טשובּ, איז מיט אַ טשובּ. איע קעזאַקלעך.

אויסגעטשוּכעט — אָדי, פֿאַר אויסטשוּכע־ען. געקומען צו זיך נאָכן שלאָפֿן, אינ־גאַנצן אָפֿן; אויסגעניכטערט. אָן איע נאָך יאָרן פֿאַרבלענדעניש.

אויסגעטשוּכעטקייט — די (דאָס), י. אַייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעטשוּכ־עט. אַ נאָך לאַנגן שלאָפֿן. „מע זעט ניט קיין סימנים פֿון אײַ“, פֿרײַע וואַרט, בײַא. יאַנאַר 1960.

אויסגעטשערבעט — אָדי, פֿאַר אויסטשער־בען. צעשפּאַלטן, אויסגעקאַקט; וואָס איז געוואָרן אומגלאַט, שאַרפֿטיק. אָן איע ליי־מענע פֿלי. „דער פּוס מוז זײַן...גאַנץ, וואָרן וויבאַלד עס איז אַן אַטאַר מען עס ניט גיצן צום בענטשן“, חזא. וואַרט, 1867, לח/ב.

אויסגעיאַמערט — אָדי, פֿאַר אויסיאַמערן. אויסגעלאַגט, אויסגעשוינען, אויסגעווינט. איע ווייטיק, איע עוולות.

אויסגעזוונטער — [...]יאַונטער] דער, זע. אויסגעדינטער אין רוסישער אַרמיי. חתונה האָבן מיט אָן אויסגעזוונטן.

אויסגעזוירט — אָדי, פֿאַר אויסזוירן. 1. געשאַפֿן דורכן פּראַצעס פֿון יוירן, פֿער־מענטירן, איער מעד. 2. אויסגעזוירט, זיך באַווייזן.

אויסגעזוּיבֿט — [...]אַנטעפֿט] אָדי, פֿאַר אויסזוּיבֿן. וואָס מע האָט צוליב דעם

(לכּבּוד דעם) געמאַכט אַ יום־טובֿ, געפֿינערט. דער איער יובּיליי. „ווי פֿילט איר זיך היינט, שוין אָן איער, אָן אויסגעלויבטערז“, רייד. אויך: וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט יום־טובֿן.

אויסגעזיידישט — אָדי, פֿאַר אויסזיידישן. 1. געמלט. איע קינדער, זיין. 2. געמאַכט פֿאַר מער יוד, אָנגעזאַפֿט מיט מער יודישן אינ־האַלט. אָן איער גר; אָן איער קיבוץ, איע שטאַט. 3. באַפֿרײַט פֿון יודישער השפּעה. אָן איע פּראַעפּיע, איער האַנדל. 4. געמאַכט פֿאַר ווייניקער יוד, אַסמילירט. איער דור.

אויסגעזיידישטקייט — די (דאָס), מצ נב. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויסגעזיידישט (טפּעצ 42). „און דאָך, ניט געקוקט אויף דער א, בלינזט דאָך די פֿרעמקייט“, א. גאַלאַמב, טאַג, 1958, 15.

אויסגעזיעט — אָדי, פֿאַר אויסזיעטן. אַן אויס־געריסן חילדגראַף, אויסגעפּאַלעוועט. „דער איער האַלבער בייט האָט אויסגעקוקט ווי אָן אָפּגעשאַרענע שפּעס“, חיים פּעט, אַ הויז אויפֿן 27פּ.

אויסגעזיערט — דזוו אויסגעזיערט. אַן אויסגעזיערט.

אויסגעזישוּפֿט — [...]קישעפֿט] אָדי, פֿאַר אויסגישישן. אַן אויסגעבראַכט דורך פּישוף, אויף אַ וואונדערלעכן אופֿן. איע קלאַנגען פֿון פֿידעלע.

אויסגעזישוּפֿטקייט — די (דאָס), י. אַייגן־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעזישוּפֿט. אַ פֿון דער וואונדער־געשטאַלט.

אויסגעזעמט — [...]קאַאַט] אָדי, פֿאַר אויס־געסן (זיך). אַן אויסגעזאַרנט, אַרײַנגעבראַכט אין אויפֿגערעגטן מצב־רוח. איער קעגנער.

אויסגעזעמטערהייט — אָדוו. ווען מען איז שוין (אָדער) אין מצב פֿון זיין אויסגע־זעמט. אַזוי קען מען זאָגן נאָר א.

אויסגעזעשרט — [...]קאַשערט] אָדי, פֿאַר אויס־געשרן. אַ וואָס מע האָט געמאַכט כּשר. אַ פֿלייש. איע בליים.

אויסגעזעשרטערהייט — אָדוו. ווען מע האָט שוין אויסגעזעשרט. אונטערלייגן פּאַפּיר און אַ אַוועקלייגן די בליים.

אויסגעזעפֿט — [...]קאַסעוועט] אָדי, פֿאַר אויסגעזעפֿטען. אויסגעשריבן (אַפֿט פּענאַ צו לאַנג, צו גיך און ניט גענוג פּינקטלעך). שווער צו ליינען דאָס איע צעטלעך.

אויסגעזעפֿטהייט — [...]קסיעוועט] אָדי, פֿאַר אויסגעזעפֿטען. אַן אויסגעשריבן מיט ספּע־ציעל געזאַצקעטע, געדרוקטע אותיות; אויס־געשריבן ווי אַ סופֿר. אָן אַ קוויטל צום רבּין. „פּשוט אַ דאָרט — אין דעם סטיל דעם שיי־נעם, ליבן — איז געווען דאָס איינציק וואַרט...“, פּרוג ו, אין ווייטאַג־בעט. „אין עיגול אַרום דעם אָלדער איז געווען אַ מיט שאַרפֿע גאַל־דענע אותיות דער פּוסק...“, מוק, באַגעגענישן.

אויסגעכאָועט — אָדי, פֿאַר אויסכאָוען. אויסגעזאָדערעט מיט ליבשאַפֿט, זאַרגעווידיק; אויסגעזערטלט. אַ גלאַטע, איע הויט פֿון פּנים. אַ מאַן אין די דריטקיער, האָט [ער] מיט זיין גלאַטן, אין ווייטאַג־בעט. „אין עיגול אַרום אַכצן“, אש, משה. „דאָס איז די איינציקע פּאַע־מע וואָס גייט אַוועק פֿון דער היימישאַיער

לאַנדשאַפֿט, יג, תוך, 375. "חילוער איער יחס", מאַרקוס, הילנער גאון.
אויסגעכאָוועטקייט — די (דאָס), זן, אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעכאָוועט. אָן א', אָן אויסגעצערטלטיקייט.

אויסגעכאָלעט — אָדו, פֿאַר אויסכאָלען, ו.וו. 1. אויסגעקרענקט (גראַבלען) [גֹּחַלָּה + פֿאַרסלאָוישטן קלאַנג לן]. 2. אויסגעפֿאַר-שעט, אויסגעכאָוועט; אָפּגעהיט, אויפֿגעפֿאַסט. איע, הייסע, אַריסטאָקראַטישע הענט. [גֹּחַלָּה + זיין חיסאָיער האַלדו], חג, ישיבה. "איבער זיין גלאַטער איער פֿעל", זש, פֿאַנדער. "עפעס ווי אַ גרויסער, איער קאַטער וואָלט זיך דאָ אויסבערויט", זש, ממזר.

אויסגעכאָלעטקייט — די (דאָס), זן, אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעכאָלעט. א' פֿון פֿאַרעם.

אויסגעכאַפֿט — אָדו, פֿאַר אויסכאַפֿן. אור: זייער געראַטן, אַנאָ וואָס מע כאַפֿט אויס. "וועגן דעם חתן גופא איז דאָך שוין גאַר קיין רייד ניט געווען אַז ער איז... אָן איער יונג; עס איז פשוט אַ נחת צו הערן ווי קלוג, ווי דרייט... איער ענטפֿערט...". יכנה"ה, יפֿאַע, 1890, Ne 5. "איער טויט" פֿלוצעמדי-קער, פֿרייצטיקער טויט. "די שכינה זאָל... אים מציל זיין פֿון אַן אַין טויט און פֿון אַ מיטהמשונה", קה, ו, צט.

אויסגעכאַפֿט ווערן — פֿאַס, נייטראָל. ווער א', א' געוואָרן. 1. פֿאַרשווינדן, נעלם ווערן, ער איז דאָ געווען מיט אַ מינוט צוריק, ער איז א' געוואָרן. "די שיק אַין דער פֿינג-טעריניש געוואָרן נעלם, א' — און פחד... האָט אָנגעפֿילט", הר, ליים. 2. פֿלוצעם שטאַר-בן [דער ווי פֿאַר א' ווערט דורכגעלאָזט]. "אַז יונגעראַן איז אוינדו יענע וואָך א' גע-וואָרן", קמ, 1864, Ne 10. 3. קללה; אומקער-מען, געכאַפֿט ווערן פֿון שד(ים). "אוי, א' זאָלן שוין ווערן גאַנץ מאַלעריקע", לאַט, מישקע. 4. גוטמוטיק און ווש, ווען אַ מאַמע זאָגט צו דער טאָכטער) א' זאָלסטו ווערן = זאָלסט וואָס גיכער חתונה האָבן און איך וועל זיין פֿרי פֿון דיר. 5. אַלע אַנדערע בב — אויס-כאַפֿן.

אויסגעכאָוואָלעט — אָדו, פֿאַר אויסכאָלען. וואָס האָט געמאַכט, ווערט געמאַכט מיט כּוואָלעס. אָן איער ים. אָן א' באַקלייד.

אויסגעכאָוואָלעטקייט — די (דאָס), זן, אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעכאָוואָלעט. א' פֿון אַ ריטעם.

אויסגעכליפֿעט — אָדו, פֿאַר אויסכליפֿען. אויסגעוויינט (אויף אַ קול, מיט שווערן אָטע מען, מיט איבעררייטן); אויסגעוויינט דורך כליפֿען. אָן איער בקשה.

אויסגעכמאַרעט — אָדו, פֿאַר אויסכמאַרע- (נען). 1. באַדעקט מיט שווערע וואָלקנס. איער הימל. 2. וואָס דריקט אויס זאָרג, אומ-צופֿרידנקייט. א' פנים, איער שטערן.

אויסגעכמאַרעטקייט — די (דאָס), זן, אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעכמאַרעט. א' פֿון פֿאַליטישן האַריוואַנט.

אויסגעכמורעט — אָדו, פֿאַר אויסכמורע- (נען). אויסגעפֿינצערט; געמאַכט שווערמ-

טיק, טרויעריק, פֿאַרדאָהט. איער הימל, ים. א' פנים, איער שטערן.

אויסגעכמורעטקייט — די (דאָס), זן, אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעכמורעט. אַ דריקנדיקע א'.

אויסגעכריפֿעט — אָדו, פֿאַר אויסכריפֿען. וואָס מע ברענגט אַרויס מיט אַ כריפֿ. "לעצטע, קוים איע און פֿאַרשיקטע ווער-טער", שט, בלאַנדזונדע שטערן וו.

אויסגעכלאָגלט — אָדו, פֿאַר אויסלאָגלען. אַרויסגעגאַסן (ווי) פֿון אַ לאָגל. "אַן אַטאַם, פֿון זיין אָטעם א', האָט אין אַ צופֿעליק שטיק האַלץ פֿאַרוואָגלט", לע, ביים פֿוט פֿון באַרג.

אויסגעלאָרן — אָדו, פֿאַר אויסלאָרן (זיך). אַ געלאָדענער. 1. באַפֿרייט פֿון משא, שווע-ריקייט. איע שיפֿן. "אַן וואָס פֿון זיין גרימ-צאָרן", חג, ישיבה. 2. העס איז אַן אַ קויל (צום שישן). שרעק זיך ניט, די ביסק איז אָן איע. 3. וואָס איז אָן פֿעאָקייט אַרויס-צוגעבן) ענערגיע. אָן איע באַטאָרייקע.

אויסגעלאָרנקייט — די (דאָס), זן, אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלאָרן. א' פֿון באַפֿריידיקטע תאוות.

אויסגעלאָרעט — אָדו, פֿאַר אויסלאָרען. צופֿאַרריכט, אויספֿאַריכט. "אַין האַרבסט) זענען נאָך די פֿוטערס על-פֿירור ניט א'; נו, איז דער פֿלאַשטש ווי געבוירן דערצו", יודי-שער פֿאַרפֿוס, האַרשע 1881.

אויסגעלאָרענערהייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגע-לאָרן, עס איז אַ שטרעיק און די שיפֿן בלייבן ניט א', רייד.

אויסגעלאָוועט ווערן — פֿאַס פֿון אויס-לאָווען. דוּ אויסגעכאַפֿט ווערן, 13. "די סטרעקערס...זענען א' געוואָרן ווי די מני", דעמבלין, ערב נאָכט.

אויסגעלאָזט, געלאָזן — אָדו, פֿאַר אויס-לאָזן. אַ לאָזן. אַ לאָזענער. 1. וואָס איז דורכגע-לאָזן, פֿאַרפֿעלט. איע שטעלן אין מאַנסקריפט. וואָס איז פֿאַרענדיקט, מער ניטא. איע פּוּחות.

2. אַרויסגעלאָזן (פֿון אינעווייניק), אויסגע-דריקט דער איער כּעס. 3. צעלאָזן, אויס-געפֿרעגלט, איע שמאַלץ, איער האַניק. 4. צע-לאָזן, אויסגעלאָסן, פֿאַרשיטט. "אויף זיי קען דער בעל-תאוהניק, דער אויסגעלאָזטער שאַל-טאַק, אויסגיטן זיין תאוה ווי זיין האַרץ גלוסט אים", ממוס, "בישיבה של משה". און ווען חלילה וועסט זי וועלן גטן, באַקומסטו אַ שם פֿון אָן אויסגעלאָזטן, ר"ל, קמ, 1868, Ne 43. "ער איז ניט קיין חושים, ער איז אָן אויסגעלאָזענער יונג, אַ הולטי...פֿאַר-דרייט דעם קאַפֿ פֿרעמדע וויבלעך", שט, מעני-טשן. "אַ פֿולע ליכטיקע לבנה, אַ באַקעטע, ווי אָן אויסגעלאָזט-שינעניקע נקבהשע ברוסט", בערג, ביים דניעפער וו.

אויסגעלאָזטקייט, געלאָזטקייט — די (דאָס), זן, אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלאָזט. לאָזן, אָן א' אָן צויםען.

אויסגעלאַטעט — אָדו, פֿאַר אויסלאַטע- (נען). אַ אויספֿאַריכט, צורעכט געמאַכט מיט אַ לאַטע. "אַין דעם פֿעקעלע איז געלעגן אַן אַלט א' העמד", ממוס, ווינסטש. "אַן אַן קאַטור

מיט עופֿות", הר, פֿאַרנאָכט. "כלות אָרעמע... וואָס שעמען זיך דאָס איע וועט ברענגען צו דער שוויגער פֿאַרן אויג", מאַגל, 'פֿרויען-ליי-דער'.

אויסגעלאַטעטערהייט — אָדו, ווען עס איז אויסגעלאַטעט. "וועסט עס נאָך טראָגן און טראָגן א'".

אויסגעלאַכט — אָדו, פֿאַר אויסלאַכן (זיך). אַ אָפּגעלאַכט, אויסגעוואַקט, אויסגעשפּאַט; אַראַפּעריסן, איע פֿאַרשטעלונג. "כּהאַב ניט מורא מעסטן פּוּחות, זיין אָן איער גיבור", לאַפֿי, פֿולער קרוג. 2. אייגנאַריט, וואָס מע לייגט ניט קיין זאַכט אויף דעם. איע טענות.

אויסגעלאַכטערהייט — אָדו, ווען מע האָט שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעלאַכט. פֿאַרשעמטערהייט, א' זיך פֿאַררוקן אין אַ ווינקל.

אויסגעלאַכטקייט — די (דאָס), מצ נב. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלאַכט. אַ ביטערע א'.

אויסגעלאַמט — אָדו, פֿאַר אויסלאַמען |. ווערן לאַם. "אַ, הירשקע לעקערט...ברעכסט מיט זיינע איע הענט", הל, ערשטער מז, 1935.

אויסגעלאַמרט — אָדו, פֿאַר אויסלאַמערן. אויסלאַמערן. אַ אויסגעפֿלאַפֿלט, אויסדער-ציילט וואָס מע דאַרף ניט. "אַן איער סוד", שט, יאַטעלע סאַלאַוויי.

אויסגעלאַנגט — אָדו, פֿאַר אויסלאַנגען. נעגל. וואָס איז (געמאַכט) איבעריק לאַנג. אַ הילצערדיקער בושל מיט אָן אַן פּיסק, ביים אָוונט-ברונעם שטייט דער שעפּנדיקער שטאַנג, פּמ, סתּם.

אויסגעלאָסן — אָדו. אַ געלאָסענער. > פֿריי-דינטש. אויסגעלאָזן 43. צעלאָזן; פֿאַרשיטט, פֿאַר-קרידיק; וואָס איז אָן מאַראַלישן קאַנטראָל. "חויבב לעד, מיידלעך אַז ער דערזעט...דאָ קוועלט ער, דער איער מענטש, עט, טערקעלע. "דאָס איז אָן איע שטאַט, אַ פֿאַרשיטטע, אָן אַ פּיצל דרך ארץ", ממוס, שטורעמעצט. "אַ ניגון — ווי מע זינגט אים...און עס קען זיין די פֿרייד פֿון אָן איעם פּוּיגל אין אַ הפֿקר וועלט", פּוּץ, גלגול פֿון אַ ניגון. "אַ יודישער לערער איז קודם-פל אָן אַפּיקורוס און מאַכט זיינע שילער און שילערינס א', שט, אין שטורעם. "פֿייגל לופֿטיק-פֿרענע מיט די לידעלעך די זינע, וידער-שפעניק איע", ר' מרדכי,ע, משלים.

אויסגעלאָסנהייט — די, זן, דעסמ. אויס-געלאָסנקייט. "די אויסווייניקסטע חכמות... וואָס ברענגען צו א' און אַפּיקורסות, רחמנא לצלן", יד, אבן נגן.

אויסגעלאָסנס — די, מצ נב. פּד, גאַליציע. פֿרוי וואָס לעבט אין טעקסעלער העקרות, הולטיקע, זונה.

אויסגעלאָסנקייט — די (דאָס), זן, אייגנ-שאַפֿט און מצב פֿון זיין אויסגעלאָסן; מידה פֿון זיין אויסגעלאָסן. "דעם רבס מיידל חיינט די באַקעטע פֿיס גיטש חלילה פֿאַר א', ווייט, ווייליגע שטעטלעך". "מזין בלוט וואָס רוישט און זינגט און לאַכט ווי א' ביננאַכט", מזה.

אויסגעלאָפֿן — אָדו, פֿאַר אויסלויפֿן. אַ געלאָפֿענער. 1. וואָס איז איבערגעלאָפֿן,

צרות, לנד. די שטאָט איז קראַנק און א' פֿון הונגער און פֿון האַסן, טעג קאָפּרין. „איך וואָרט אומזיסט אַן אַער, און קיין בת קול טוט ניט ברומען“, אל וו. אין דער האַר טונג, 2. וואָס קען איבערטראַגן, פֿאַרלינדן צרות. זי איז אַן אַע און זי וועט עס איבער טראַגן.

אויסגעלייטנקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלייטן. „אַט גיט דין ליד, נאָך אַלע אַין, זיך אַ הייב, הל בלאַס אויף אַן עפּלבוים.

אויסגעלייטענער הייט — אַזוו. ווען מען איז אויסגעלייטן; אין מצב פֿון זיין אויסגעלייטן. גיין היטער אין שפּאַן א'.

אויסגעלייגט — אַדי, פֿאַר אויסלייגן. —
 1. אַוועקגעלייגט אין אַ געוויסן סדר, אויסגעשטעלט. אַע סחורה. „ווען איינער הייבט אויף אַ חנינשאַפֿט איבער שטענגלעך (א' אין דער לענג און אין דער ברייט), טאָר ער ניט ברענגען קיין זאָט אונטער די איבעריקע אַע שטענגלעך“, זדעיס, מה/1. „איך האָב מיר פֿאַרגעשטעלט אַז ביים רבונרש-עולם אין אַוצר זענען א' די נשמות ווי די סחורה ביי מין מאַמען אין געוועבלב, פּרץ. וואָס הייסט „נשמה“. ליגן א' = א) אין אַן אָרדענונג; ב) סתם אַזוי, אַן זאָרג. „אויף די שטעלן, טישלעך אין מאַרק ליגן א' געצויקלטע קישע' לעך, פֿלעדלעך, ממוט, שלמה. „די יונגען ליגן א' אויפֿן גראַז און פֿיפֿן אונטער אַ ניגון.“
 2. אויסגעשפּרייט, פֿאַרשפּרייט. אַער טעפּעך. „ביי זיי די גאַניקעס א' מיט דיוואַנעס“, פּרץ. אַ יונגן שריבערס חנוכה. „דעם מאָל חיל אין צוגעבן אַ טאַפּעלע בקשה וואָס איז און אויסגעשפּרייט פֿאַר אַלע“, תּניא, 420.
 3. אַ אויסלייגן, בב 4—9, 11—16. 4. (שני' דער) אַער קאַלנער = ברייטער קאַלנער וואָס ליגט גלייך אויפֿן מלבוש, אַ העמד מיט אַ גרויסן אַין קאַלנער, פֿאַרבונדן מיט בענד לעך, אַן אַ האַלדוטליכע, ממוט, קליאַטשע. *אע (קאַפּ)לעכער = פּאַאַרבעטע, ספּעציעל אַרומגענייטע מיט נאָך פֿאַדעס.

אויסגעלייגטער הייט — אַזוו. ווען מען איז (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעלייגט. די סחורה זעט אויס בעסער א'.

אויסגעלייגטקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלייגט. גלייכמעסיקע א'.

אויסגעליידיקט — אַדי, פֿאַר אויסליידיקן. — וואָס מע (האַט גע)מאַכט אינגאַנצן ליידיק; אויסגעלערט; אויסגעשעפט. אַע מלים, שטוב; א' האַרץ. „עס ליגט לבנהדיק, ליכט און לעך, נאָך האַלבער נאַכט די גאַס — אַ טרוים אַן אַער“, אל וו. „ווי אַן אַע בערנפֿעל אין אַ שלאַפֿזימער...“, ברענמאַג, זורד קריג און רעוואָלוציע וו. „געעפּליבן זיצן מיט אַ טרור קענעם האַלדו, אַן אַער, ווי אַן אויסגעקאַכטער טער טשיניק“, אַפּא, היברו.

אויסגעליידיקטער הייט — אַזוו. ווען עס איז געמאַכט ליידיק; אין מצב פֿון זיין אויסגעליידיקט. שווער צו טראַגן דעם קאַסטן אַפּילו א'.

מיר האָט זיך צעגאַסן די א' פֿון טאַג, הל, טח, 1957 VI 30.

אויסגעלבנהוועט — [...]לעוואַנעוועט] אַדי. באַשינגט פֿון דער לבנה (איר ביטעס). „ניט קיין וואַסערמייזל איז אַרויס אויפֿן שטילן, אין ברעג...דאָס איז פֿעטער פֿאַליע מיט אַ געגנבֿעטער פֿעל“, קולבאַק, זעלמעניאַנער וו. —
אויסגעלבנהט — [...]לעוואַנעט] אַדי. באַשינגט, באַצירט פֿון דער לבנה. אַע נאַכט, אַער הימל. —
אויסגעלויבט — אַדי, פֿאַר אויסלויבן. — וואָס מע האָט שטאַרק געלויבט, אויסגערימט. אַער פֿירער, אַע רפּואה. —
אויסגעלויזט — אַדי, פֿאַר אויסלויזן וו. אויך: ~געלייזן (יק)ט. אויסגערייניקט פֿון ליטו. אַע, האָט מען זיי געפֿירט פֿון באַד. —
אויסגעלויטערט — אַדי, פֿאַר אויסלויטערן. — געמאַכט דורכזיכטיק, קלאָר. אַע געדאַג קען.

אויסגעלויטערטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלויטערטקייט. „טראַכטן פֿון זאָז הכנה פֿאַרן לויטערן שווינגן — מיטן אַנלעך אויף ביידיע; ספּ אויפֿן שווינגן און ספּ אויף דער א'“, יג תּוד. —
אויסגעלויכטן — אַדי, פֿאַר אויסלויכטן. — שטאַרק פּאַלויכטן, אַער וועג, אַע שיטה. —
אויסגעלויכטנקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלויכטן. די זויניקע א' פֿון דעם גליקלעכן לאַנד. —
אויסגעלונגען — אַדי, פֿאַר אויסגעלונגען. —
אויסגעלונקען — אַדי, פֿאַר אויסלונקען. —
 1. אַרויסגעדרייט, אַרויסגעשלאַגן פֿון געלעק, אויסגעוויכניעט. „איז די זון אַרויס און יעקב האָט געהאָנגען...מיט זיין קראַנקן דיך, פֿון גאַט ערשט א'“, אל וו, ישראלי. 2. געוואָרן פּאַליטיש לינק, אויסגעלינקט. איר. וואָס רעדסטו מיט אים, ער איז אַן אַער!

אויסגעלוקקעט — אַדי, פֿאַר אויסלוקקען. —
 1. באַפֿרייט פֿון שאַלעכץ, שופּן, צודעק(ן). אַפּגעשטיילט. אַע סעמעטשקעס. 2. באַדעקט מיט שופּן. „שטישקעס...זיך דרייען אויף זיין א' ליכט“, פּמ, סתּם.

אויסגעלופּעט — אַדי, פֿאַר אויסלופּען. — אויסגעלאָזט, אויסגעשטאַר(צ)ט. „...איז גע' בליבן שטיין אינמיטן דער פּאַליכטונג...און געקוקט מיט אַע אויגן, זש, פּאַנדער.

אויסגעלופּטערט — אַדי, פֿאַר אויסלופּטערטן. —
 1. אויסגעפֿרישט, אַפּגעפֿרישט, אויסגערייניקט אויף דער לופּט, א' בעטגע' וואַנט; אַע ספּריים. 2. דורכזיכטיקט, דע' באַטירט. אַע פּראַבלעמען.

אויסגעלושטשעט — אַדי, פֿאַר אויסלושטשעטן. —
 1. אויסגעלוקקעט, אויסגעשטיילט. אַע קערלעך. 2. דורכגעבראַכן, געעפּנט. דרייזן.

אויסגעלויטעוועט — אַדי, פֿאַר אויסלויטערטעוועטן. —
 1. אויסגענייט, אַרומגענייט, אַרומגעווימט. אַע ברענגן פֿון אַ מלבוש. 2. וואָס האָט אַ קאַנטיקן ברעג, זויס, בולטע ראַם. אַע אויגן.

אויסגעלייגן — אַע אויסגעלעזן. —
אויסגעלייטן — אַדי, פֿאַר אויסלייטן. — גע' ליטענער. 1. וואָס האָט (גע)האַט אַ סך

זיך איבערגעגאַסן, אויסגערווען. אַע מילך. 2. וואָס מען איז דורכגעלאָפֿן. אַע גאַסן. 3. וואָס איז געניט אין לויפֿן. אַע פּיס. 4. וואָס די ציט פֿאַר דעם איז שוין פֿאַרביי. אַער טערמין. אַע פֿרייד.

אויסגעלאָקט — אַדי, פֿאַר אויסלאָקן. וואָס איז געמאַכט מיט (אין) לאָקן, אויסגעגריזלט, אויסגעקריזלט. אַע האָר.

אויסגעלאָקטקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלאָקט. מיט פֿרישן קאַליר און פֿרישער א' פֿון די האָר.

אויסגעלאָקסירט — אַדי, פֿאַר אויסלאָקסירן. — אויך: שפּאַטוואָרט פֿאַר: געשולט, גע' גאַנגען אין (די) קלאַסן. „מיר זענען ב"ה גיט קיין בעלימלאכות און גיט קיין אַע. גיט געגאַנגען אין די 'חאַלאַסן' [=קלאַסן], יודישער פֿאַרפּסח, 1881.

אויסגעלאָשן — אַדי, פֿאַר אויסלעשן (זיך). — געלאַשענער. 1. וואָס מע האָט געמאַכט עס זאָל מער גיט ברענען. א' פֿעיער, אַער אויך „א' איז דער פּאַקל, ווידער שאַטנס“, דא וו. „עם' (פּאַקל) איז פֿון לשון 'עוממות' — אַע קוילן“, תּניא, 162. 2. וואָס מע האָט אַפּגעשאַפֿט, באַזיטיקט דאָס ליכט. „אַרום און אַרום האָט...געשוויגן דאָס אויס' געלאַשענע שטעטל“, בערג, אין אַ פֿאַרנרעב' טער שטאַט. „מיט בלינדע פּינגער טאַפּנדיק אין פֿענשטער אַע“, מל, זיי נאַכט. „אַ טויר טער שוואַרצער ים, אַ הימל א'“, יהוּאַש, 'מיוזערע'. 3. וואָס האָט גיט מער פֿריער' דיקן גלאַנץ, שנין. „דער טויר [האַסן]...דורכ' געליכט זיך אין די שפיציקע אַע אויגן“, שע, בלאַנדזענדע שטעטל. „פֿון דער'ווינטן ערשט קוקט זיך אויף אים מיט אַן אַעם בליק“, וויט, אַ חתן ווערן. „אַמאָל כּחום היום איז ער געגאַנגען איבערן אַענעם יאַריד“, ייט, טאַג, 1959 III 29. „צער פֿון אַע זומערין, ראַדע' שיצקי, ליד אין אומרוי. 4. וואָס האָט גיט פֿריערדיקע ענערגיע, חשק, כּוחות. אַע נשמה. „וויגט זיך הין און הער אין אַ מידן, אַעם ריטעם“, יהוּאַש, 'סאַפּוויי. „יענע אויסגעמאַ' טערע און אַע, שטרינגלער. 5. אַפּגעמעקט, אומקלאָר. „...הדין לבן אונד די בוכשטאַבען פּאַסט א'“, וועלוז זאַרזשער, בריוו [פּש III]. 6. וואָס האָט זיך אינגאַנצן פֿאַרענדיקט. אַע האַפּענונגען. א' לעבן.

אויסגעלאָשן ווערן — נייטראַל. ווער א' א' געוואָרן. 1. אויפֿהערן ברענען. „אונדזער ליכט און אונדזערע מאַנענס ליכט און קינדערס ליכט זאָל גיט א' ווי' פֿאַר דער ציט, חס ושלום“, ממוס, שלמה. 2. אינגאַנצן בטל ווערן; פֿאַר' געסן ווערן. יידישקייט זאָל גיט א' ווערן! „אויף די קרבנות חייין און קלאָג, מין פּאַלק, מיט הייט טערען, פֿון זיי דער אַנדעק זאָל אין דיר גיט א' ווי'“, פּרוג, 'קרבנות. „דער גוטער פּלאַן איז אַבער דאָך גיט א' געוואָרן, די קאַמיסיע האָט...“, קמ, 1867, Ne 13.

אויסגעלאַשנקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלאַשן. „היינט אַבער זענען שוין די שויבן באַ' פעלצט און אויפֿן קוימען ליגט די קאַלטיקייט און א'“, וויט וו, ידער איבערגאַנג. „איבער

אויסגעליידיקטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעליידיקט. א פון הארץ און מוח.

אויסגעלייזט — אזוי פאר אויסלייזן. „...אן אנדערער א נעצער...פון זיך אן אער און זיך אליין א טרייסטער, אר, באַפֿרײַ אונג“.

אויסגערייזט ווערן — פאָטי. ווער א, א געוואָרן. ← אויסלייזן, ספעצ בב 7-9. „חילשטו העלפֿן אלו מיר זאלן אויש דען גלות אויש גלייזט ווערין, מושטו פון תשובה אבי תפילה גיט אָפֿ קערן“, עיון, 1/11. „די גמרא זאָגט: אַן ישראל וועלן תשובה טאָן, וועלן זיי אױ װי פֿונעם גלות“, 2/26. „ער האָט מתפלל געווען אַז די ישראל זאלן אױ װי פֿדי זיי זאלן גאָט דינען“, חה, ב, 306. „יעדע זאָך דאַרף תיקון. יעדע זאָך מוז אױ װי פֿון דער מדה־שחורה אין וועלכע אַלץ פֿאַרפֿאַלט“, פּרָק, חסידיש.

אויסגעלייזטערהייט — אַדוו. ווען מען איז (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אויסגעלייזט. אָפֿפֿאַל אױ; זיך פֿילן בעסער אױ.

אויסגעלייזטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעלייזט. א פֿון פֿלאַך און פֿפֿן.

אויסגעלייזט(יק) — דזוו אויסגעלייזט. ←

אויסגעלייזטערט — אזוי פאר אויסלעזטערט. 1. (וואָס מע האָט געמאַכט) קלאַר, דורכ־זיכטיק, איע רייד. 2. באַפֿרײַט פֿון וואָל־קנס, כמאַרעס, נעפל, איער טאַג. „...האַט גיט פֿאַרשטאַנען צוליב וואָס דער סאַלדאַט שעלט... דעם אין הימל“, ספ, סודות. אױ פֿנים = ליכטיק, שײַנענדיק. 3. אויסגערייניקט; באַ־פֿרײַט פֿון דריקענישן, זאַרג, זינד. „...איז איר איע גשמה אויפֿגעבאַנגען אין הימל אַרפֿין“, ווינט ו, איינער אַ מענטש. „חי אַן אינגער־שלאָפֿן קינד, דינסט אַ קינד, אױ אין מײַן האַרצן שלאָפֿט די זינד“, הל, אין קיינעמס לאַנד. אױ געמיט = באַפֿרײַט פֿון זאַרג. 4. דורכ־געזאַכט, דערהויבן, דורכגעווייטיקט. איע גע־דאַנקען.

אויסגעלייזטערטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעלייזטערט. א פֿון דער מוחשבה.

אויסגעלייזטעכט — אזוי פאר אויסלעזטעכט. נעגל. באַדעקט מיט אַ ליללעך. „נישט דער־פֿאַר, וואָס אויף בעטן אויסגעלייזטעכט וויסע אין לייג דער זיך בינאַכט“, נ. באַמזע, אין טעג פֿון דער וואָס.

אויסגעלייזענט — אזוי פאר אויסלייזענען. איע ביכער, איע, אויסגעלייזענע געדאַנקען.

אויסגעלייזטיקט — אזוי פאר אויסלייזטיקט. קן. וואָס מע האָט געמאַכט דורך און דורך ליכטיקערן. איע גשמה, איבערלעבונג. „איך האָב אין זײַן גשמה אַ געזאַנג געהערט, פֿון קדושים־דורות אױ, אל ו, אין גאונס קלויז.“

אויסגעלייזענען — אויס, דריטפערזאָניק. גע־לייגט אויש, געלונגען. טעט. זיך איינגעבן געראַטן, אינגאַנצן געליינגען. עס וועט מיר א זיך אַרויסצוריינען. „אויסגעלונגען צי אויסגע־לונקען?“ — שפּאַסיקע פֿאַרזעצ צו אַ באַרימער.

אויסגעלייזנקט — אזוי פאר אויסלייזנקט (זיך). 1. דזוו אויסגעלונקען; אויסגעוויכ־ניעט. איע האָנט איער פֿוס. 2. וואָס באַניצט די ליינע האָנט בײַ דער אַרבעט. ביידע קינדער זיינען איע. 3. אומגעלומפערט. איע הענט, מאַנירן. 4. געוואָרן פֿאַליטיש לייגן. אַן איער סאַציאַליסט.

אויסגעלייזנקטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעלייזנקט. א ווערט גיט באַטראַכט ווי אַ חסרון און מע לאָזט די קינדער פֿרײַ שרײַבן מיט דער לייג־קער האָנט, רייד.

אויסגעלייזען — אזוי פאר אויסלעזען. א וויך־געלייזען. וואָס מע האָט געגעבן אָדער גע־נומען צו ניצן אויף אַ געוויסער ציט און מע דאַרף עס אָפֿגעבן. איע מלבושים, פֿלים; א געלט. „שמואל איז געווען אַ שאַול לה, אַן איער צו גאַט, אפֿא, אפֿא, עב־ר־ט־ט־ט־ט־ט.“

אויסגעלען — טרוה. געל אויש, געלעגלט. מאַכן (געלער); באַפֿאַרבען מיט געלער פֿאַרבע; צומישן געלע פֿאַרבע. א די ווענט אין קיך.

אויסגעלען זיך — אויס. ← דפֿו. 1. פֿון זיך, אַן אַ פֿיוון, ווערן געלערן. ער האָט זיך געבען אויסגעלעט און זעט אויש קרענקלעך און שוואַך. 2. אויספֿערן זײַן אַ גרינער, איבערגעמען (שלעכטע) שטריכן פֿון אַמעריקאַ־נער לעבן.

אויסגעלעבט — אזוי פאר אויסלעבט (זיך). 1. דורכגעלעבט, אָפֿגעלעבט. איע יאָרן. 2. אַלט, אָפֿגעניצט(עווע)ט. איע אידיען. 3. וואָס איז פֿאַרבאַנגען, אויסגעליידיקט (נאָך אַ ציט פֿון געניסן עס). איע פֿריידן, תענוגים, געפֿילן.

אויסגעלעבטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעלעבט. די אויסגעשעפטקייט, די א פֿון געפֿילן.

אויסגעלעגן — אזוי פאר אויסלייגן (זיך). 1. לעגענער. 1. וואָס מע האָט פֿאַרבראַכט אין לייגן; די פֿאַרמיטאַגן, איע אין בעט. 2. וואָס איז בעסער געוואָרן דורך לייגן (די גייטיקע ציט). אַן איע קראַנקייט. איע עפל. באַרן. 3. וואָס אַ צעגער געוואָרן דורך לייגן (אַ לעגענער ציט ווי גייטיק). איע און האַלב־פֿאַרפֿוילטע פֿירות.

אויסגעלעזען — דזוו אויסגעלייזענט. זעשמ.

אויסגעלעזטערט — אזוי פאר אויסלעזטערט. וואָס מע האָט אין דעם געמאַכט (אָדער גע־וואָרן) אַ לאַך אָדער לעכער. איע הויזן, לונג גען.

אויסגעלעזטערטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעלעזטערט. אַן אױ װי בײַ אַ זיפּ.

אויסגעלעזטעכט — אזוי פאר אויסלעזטעכט. 1. שטאַרק (געווערדיק, אָנגעשטרענגט) באַ־גערט (יעדער זאָך וואָס עס פֿעלט). אױ נאָך וואָסער, נאָך ליבע. „אויסגעמאַטערט און א פֿון שוויציקער היץ...האַבן זיך אַרומגע־שאַקלט די אַרבעטער“, בערג, ביים דיעפער ו. 2. דערגרייכט נאָך לענגערן, אָנגעשטרענגטן באַגערן. איער חתן. איע פֿרייד.

אויסגעלעזטעכטקייט — אזוי פאר אויסלעזטעכטקייט. איע יוד דערלאַנגט אים אַן איע און גערן. „... א יוד דערלאַנגט אים אַן איע און גערן.“

הכנעוודיקע תפילה, הרב שווארצמאן, אטע ריקאנער, 29 VII 1960.

אויסגעלעניש — דאָס (די), זי פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסגעלען.

אויסגעלענקט — אזוי פאר אויסלענקען. 1. דזוו אויסגעלונקען, אויסגעליינקט ב.ו. „דער פֿוס איז געווען אױ; אויף גאַשעס האָט מען געמוזט אַהיימטראַגן“, רחל קאַרן, ערד. „די צעפֿלאַצטע געזער, די צעהאַקטע ליפֿן, די איע פֿלייצעס“, פֿרוג ו. 2. וואָס איז אַן חשק צו אַרבעטן (קעמפֿן), אַן מוט. אויפֿשטיין א נאָך אַ שלאָפֿלאָזער נאַכט. „מיר אַלע וואָס האָבן מיטגעמאַכט דעם דאַזיקן טראַגישן קאַמף זענען עפעס ווי אױ“, באַש, בית־דן שטוב.

אויסגעלענקטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעלענקט. א ווייטיקדיקע אױ.

אויסגעלעכטערט — אזוי פאר אויסלעכטערט. פֿאַרשוועכט, פֿראַפֿאַנירט. איע הייל־קייטן.

אויסגעלעכטערט — אזוי פאר אויסלעכטערט. ארכ. > ביעריש. אויסגעלעכט. „דיא ארמי שילדבורגר ווארן מיט זאלכיר באטשאפט דש הערץ ליידי אין בוזין גישאטין וועלכש זיא ליבר בייא דען ווערט אויז גילעפרט הע־טין“, שילדבורגר זעלזאמי אונג קורצחיליגי גישכטיג, [אחע ווו].

אויסגעלענקט — אזוי פאר אויסלענקען. 1. וואָס מע האָט אַרײַנגענומען אין זיך לעקנדיק, איע מילך. 2. אויסגעליידיקט דורך לעקן. איע טילער. 3. וואָס מע האָט עס באַלעקט. איע וואונד.

אויסגעלענקלט — אזוי פאר אויסלענקלען. וואָס איז געמאַכט מיט לעקלעך, אויסגע־ברײַלט. איע האָר.

אויסגעלערט — אזוי פאר אויסלערן. ארכ. פד. 1. אויסגעליידיקט. „איינר דער פֿיינט האָט שטראַף דער איז אין נר, דער אויז גילערט איז פֿון אלי גוטסקייט אויף דר וועלט אונ אויף יעני וועלט“, לטו, 1/39. „די ליפֿן האָבן אויסגעזען ווי א פֿון בלוט און ליידיק פֿון אַטעס“, ווינט ו, זױ דער גורל פֿירט. „סײַדיןן אויסגעוויילטע שטימען, סײַקו־קן איע אַפֿלען“, צייט, טױט און תאווה.

2. וואָס פֿאַרמאַגט גיט עפעס, וואָס עפעס פֿעלט דעם. „הקבֿה מאַכט מיד די פֿענט פֿון ישראל די דאָ זיינען א פֿון מצוות“, צור, לך־ך.

אויסגעלערטקייט — די (דאס), זי דזוו אויסגעליידיקטקייט. אויפֿן פֿנים אַן אױ די אויגן אַן שום אויסדרוק.

אויסגעלערנט — אזוי פאר אויסלערנען (זיך). 1. וואָס מע האָט געלערנט גרינטלעך (און מע קען). די איע בלעטער גמרא; איע מלא־כה. 2. וואָס מע האָט עמעצן געלערנט גרינטלעך (און יענער קען עס). אַן אין זאַל מען גיט לערנען. 3. וואָס אַן אַנדערער האָט ציגע־גרייט, דורכגעטראַכט און מע זאָגט נאָך נאָך איע רייד. „בשם אַנהייבן חומש האָט שוין אַ יינגלעך געהאַלטן אַן איע דרשה פֿאַר אַן עולם געסט אויף דער סעודה“, ממוט. שלמה.

אויסגעלערנטערהייט — גאָר. ווען מע האָט (מען איז) שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעלערנט געבענען א.א.
אויסגעלערנטקייט — די (דאָס), י. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעלערנט. אַ קינסטלערישע א' וואָס איז בולט...אין די שילדערונגען, יג. תוד.

אויסגעלערנט — גאָר. פֿאַר אויסלעשן. דווי אויסגעלאָשן. — דערן אירי נשמות זיינן אז אויס גילעשט שטראַל...דען זיא האַבן קיין תורה נישט, נצו, במדבר, כה/א.

אויסגעמאָרנט — גאָר. פֿאַר אויסמאָרען. אויסגעדאַרט, אויסגעצערט. דורך דער טאַקסע זענען די יידן קראַנק, דאַר, א' און לידן ביי טערע שלאַפֿקייטן, ממוס, קליינענענענע. „פֿאַרן אויחן זענען געלעגן די שוועסטערלעך און געשלאָפֿן מיט זייערע איע בלאַסע פֿנימלעך“, וויס יג, זייער אָרעמער יונג, „זיין איער, דאַרער קערפֿער איז געוואָרן ווי אַ גוף פֿון אַ הייליקן, אַש, תהילים יוד.

אויסגעמאָרנטערהייט — גאָר. ווען מען איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגעמאָרנט. א' זעט ער גאַר אויס ווי אַ מת. **אויסגעמאָרנטקייט** — די (דאָס), י. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאָרנט גערט, „זייער א' אין פֿרט פֿון שילדערונג פֿאַר מאַנט אַ ביבלישע מוזיקאַלישקייט“, יג. תוד.

אויסגעמאָרנט — גאָר. פֿאַר אויסמאָרען (זיך). — 1. וואָס מע האָט עס שטאַרק מיט געמאַכט. „שטייט דער האַלד...און שלאַפֿט אַן איער“, אל וו, די לעצטע, „און אַן א' הינטל אויף די בערג שלעפֿט אום די נעבלס, יהואש, יד קעטסקיל-בערג, 2. וואָס איז אינגאַנצן אַן כוחות; אויסגעפֿיניקט. „און די פֿאַן די ווייס-אויבליוע, שוין פֿון שטורעמס א...“, אר, אין האַל אַה אינדע-פענדענס, „אך בין געגאַנגען צום שינן, א' אין וואונדן“, מל, ידו האָסט אין דער ווייט.

אויסגעמאָרנטערהייט — גאָר. ווען מען איז (אין צושטאַנד פֿון זיין) אויסגעמאָרנט. א' קען מען נישט אינגעלאָפֿן.

אויסגעמאָרנטקייט — די (דאָס), י. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאָרנט טערט. אַן א' ביז צום חלשן.

אויסגעמאָכט — גאָר. פֿאַר אויסמאַכן. — 1. וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט מאַכן; אויסגע-אַרבעט, באַאַרבעט. איע פֿעל. איער פֿאַרמעט. איע חלה = אויסגעקאַנט אין פֿאַרעם פֿון אַ חלה. „איע, אויסגעפֿלאַכטענע חלות לכבוד שבת“, ספ, יודישע וועלט. איע ציצה = צו-נויפֿענדיקלעך. עלפי דין, „אָוועקגעשאַנקען אַן איע ציצה אַן אָרעמען יתום“, אפֿס, גרונעלע רעבעצין, חילונע 1874. 2. וואָס מע האָט אויסגערייניקט, אויסגעשאַפֿן, אַרויסגענו-מען ביינולעך אע. איע קאַרשן. „אַ פֿיניצטער חרר מיט אַ משונה-מאַדנע ריח פֿון פֿרישע פֿעל נאַר וואָס איע, שע, אַלטיני פֿתּרילעווקע.

3. צונויפֿענשטעלעט, אָרגאַניזירט. אַן איער בריי; איער ידאחת. 4. קלאָר און ענדגילטיק אָפּגערעדט, אָפּגעמאַכט. ס'איז ביי אונדו אַן איע זאָר. „ס'איז נישט אַ פֿעסטגעשטעלט, נישט ענדגילטיק זיכער. „איבעריקס איז נישט א',

אויב דער מענטש האָט...“, יופֿגל, 1881 X 1. 5. וואָס האָט געראַטענע המצאות, כיטרע. אַן איער יונג, „ער איז געווען אַן איער יונגל“, אמד, שטיפֿמוטער. „ער קען ווידער אַ דריי טאַן דאָס רעדל אַן אַ זיט, ער האָט אַזאַ אין קאַפֿ“, מ. טיטש, אַרום דער פֿאַבריק. „איער קאַפֿ (12) = דורכגעטריבענער, כיטרער, געביפֿטער יונג. 6. וואָס האָט פֿאַרלאָרן פֿריערדיקן הערט, אָפּגעשפּילט די ראַלע. אַן איער קנאַקער. „וואָס פֿאַר אַ פֿנים וועט האָבן די חברה קדישאַ נאָך תּחית-המתים?...ווי אַן אָפּגערופֿענע מטבע, אָדער ווי אַן איער גבאי בים רבין“, יופֿגל, 1881 X 22.

אויסגעמאָכטערהייט — גאָר. ווען עס איז שוין (אין אין מצב פֿון זיין) אויסגעמאַכט. א' וועט די פֿעל קאַסטן טייערער. פֿרעגלען קאַרשן א' = ווען מע האָט אויסגעפֿיניגלט. **אויסגעמאָכטקייט** — די (דאָס), י. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאַכט (דער) עיקר מיט 1, 5.

אויסגעמאָלאַשטעט, ~געמאָלויבעט — גאָר. פֿאַר אויסמאָלאַשטען, ~מאָלויבען. אויס-געדערשט, אויסגעדראַשן. איער קאַרן.

אויסגעמאָלדן — גאָר. פֿאַר אויסמעלדן (זיך). — געמאָלדענער. 1. גוט באַקאַנט גע-מאַכט. אַן איע פֿאַרזאַמלונג. 2. פֿאַררעגיס-טרירט בים אָוועקפֿאַרן (ווען מע מוז אַנגעבן אין פֿאַליציי ווען מע קומט און ווען מע פֿאַרט אָוועק). אַן איער איז ער געבליבן אין שטאַט.

אויסגעמאָלט — גאָר. פֿאַר אויסמאַלן וו. אויך: ~געמאָלטן. ~געמאָלענער. 1. אויסגע-פֿאַרשט; אויסגעצייכנט; אויסקלאַרט; געמאַכט אין פֿאַרעם פֿון אַ געשטאַלט. „אַ חשבון וואָס ער זעט אים מיט די אויגן, וואָס...אין א' אויף אַלערלי ציורים“, חה, ב, 222. „יריעות...ווי מגילות מיט איע גלגולים“, ממוס, שלמה.

„אין דער מאַמעס טיטש-חומש שטייט א' ווי שמשון צערשט דעם לייב“, אַש, תהילים יוד. וויין ווי א'. „איער גולם = נאַר וואָס רירט זיך נישט פֿון אָרט. שטייט ווי אַן איער גולם. 2. געזען אין פֿאַנטאַזיע, דמיון; זיך פֿאַררע-שטעלט. „די גאַנצע לאַנדקאַרטע איז ביי זי א' אויף דער האַנט“, ממוס, ווינטש. „מיט רעגנ-בויגן-פֿאַרבן א' די קרוין פֿון גאַט איז, צלם אלוקים גערופֿן“, יהואש, נאַקעטע נשמות. 3. אויסגעריבן צווישן מילשטיינער. איע תּבואה, קערנער אע.

אויסגעמאָלטערהייט — גאָר. אויך: ~גע-מאָלענערהייט. ווען עס איז שוין (אין אין מצב פֿון זיין) אויסגעמאַלט. א' וועט מען עס בעסער פֿאַרשטיין. א' וועט עס אויסזען אַנדערש. פֿאַרקויפֿן ווייץ א'.

אויסגעמאָלטקייט — די (דאָס), י. אויך: ~געמאָלטקייט. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאַלט. בולטע, פֿאַריקע, פֿאַנטאַס-טישע אע א'.

אויסגעמאָלי(ע)וועט — גאָר. פֿאַר אויסמאַ-לי(ע)ווען. אויסגעפֿאַרשט, אויסגעמאַלט מיט אַ קאַליר (וועגן ווענט, סופֿים), איע ווענט.

אויסגעמאָלקן — גאָר. פֿאַר אויסמעלן. — אויך: ~געמעלקט. ~געמאַלקענער. 1. וואָס מע האָט פֿון דעם אַרויסגעצויגן מילך (יעדער

אַנדער מין פֿליסיקייט). „די שטאַט-בהמות... ליגן זיך שוין איע אויף דער גאַס“, ממוס, שלמה. *שטיין ווי איע קו (אויך: איער אָקס!) = תּמעוּצטע, אָפּגענאַרט. 2. וואָס מע האָט פֿון דעם אַרויסגעצויגן כוחות, געזונט, געלט, אינפֿאַרמאַציע. אַרויסגעקומען פֿון אַ געשעפֿט אַן איער. אַרויס פֿון עמעצנס הענט אַן איער. א' פֿנים, איע צורה = אַן בלוט, בלאַס. „איר געוועזענער חתן מיט דער בלאַ-סער, איער צורה“, חג, ישיבּה.

אויסגעמאָלקענערהייט — גאָר. אויך: ~געמעלקטערהייט. ווען עס איז שוין (אין אין מצב פֿון זיין) אויסגעמאַלקן. „א' שווערט ער זיך אַז ער וועט מער קיין זאַך נישט דערציילן“, רייד.

אויסגעמאָ(נ)גלט — גאָר. פֿאַר אויסמאַנגלען, טרוו. — דורכגעלאָזן דורך אַ מאַנגל וואָס מאַכט גלאַט וועט. „...האַט אַ צופֿרידענע פֿו-נאַנדערגעוואָרפֿן די פֿרישע, ווי די בלעטער איע שטיקער וועט“, אפֿג, אַליין.

אויסגעמאָנט — גאָר. פֿאַר אויסמאַנען וו. 1. אַרצונצוקומען נאַכן מאַנען. אַן איער חוב. 2. אַ סך מאַל געמאַנט, אָבער נישט אינגע-מאַנט. איער, אָבער נישט אינגעמאַנטער חוב.

אויסגעמאָנט(ש)עט — גאָר. פֿאַר אויסמאַנ-ט(ש)ען. אויך: ~געמאָנט(ש)עט. אויסגע-בעטלט; אַרויסגעשלעפֿט; אויסגעשווינדלט. איע נדבּה, איע געלט.

אויסגעמאָסטן — גאָר. פֿאַר אויסמעסטן. — געמאַסטענער. 1. דורכגעמאַסטן; אָפּגעשאַצט אָדער אויסגערעכנט די מאָס. איער שטה, וועג. 2. גלויבמעסיק, ריטמיש. „אין רואיק-שילע צינט גייט מען זיך דאַרט צו יעדער זאַך מיט געציילטע איע טריט“, וויס וו, יחיים ארהין. „און איער טאַקט אין מנינע שוואַכע גלות-טריט“, הר, אונטער נאַטס הימלען.

אויסגעמאָסטנקייט — די (דאָס), י. אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאַסטן. די א' פֿון רייד. א' ווי אַן אייגנשאַפֿט פֿון קונסט. **אויסגעמאָסטענערהייט** — גאָר. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעמאַסטן. אָפּקויפֿן אויפֿס (נישט) א'.

אויסגעמאָרדעוועט — גאָר. פֿאַר אויסמאָר-דעווען (זיך). — 1. אויסגעמאַטערט, אויס-געמוטשעט, אויסגעפֿיניקט. מיט אַן אין אויס-זען. 2. דווי אויסגעמאָרדעטעט. —

אויסגעמאָרדעוועטקייט — די (דאָס), י. אויסגעמאַטערטקייט, אויסגעמוטשעטקייט, אויס-געפֿיניקטקייט. א' פֿון שווערער האַרעוואַניע. **אויסגעמאָרד(ע)ט** — גאָר. פֿאַר אויסמאָרדן. — אויסגעהרגעט, אויסגעקוילעט, אויסגעטייט. דאָס איע פֿלאַק.

אויסגעמאָרייעט ווערן — נייטראַל. ווער א', א' געוואָרן. סל. אומקומען ביי אַ גמבּה (גע-ניצט אין קללות). „א' זאָלט איר ווערן ביז איינעם, זשוליקעס!“

אויסגעמאָריירט — גאָר. פֿאַר אויסמאָר-ירן. — אויסגעזאָלן און אויסגעוירצט. איער הערינג. העכט; איע פֿיש. איע מיידל = אַן עלטערע מיידל וואָס פּוצט זיך, פֿאַרשט זיך אויסצווען יינגער.

אויסגעמאָרנירטקייט — די (דאָס), זין. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאָרנירט. אַ זיסזויערע אײ.

אויסגעמאָרעט (עוועט) — אַזי, פֿאַר אויס־מאַרעט(עוועט) —. וואָס מאָרע, פֿעטס, איז פֿון דעם אויסגעזויגן; אויסגעטריקט, אויסגע־דאַרט. אײך — פֿון אויסגעמאָרעטן ביין און הױל... פֿמ, סתם. שטאַרק געעלטערט און אויסגעמאָרעטעוועט, מיט וואַנד־פֿלייש אַרום די ...אויגן, זערג, ביים דניעפער וו. „פֿאַרמאַ־טערטע, אײ, דערגייערדיקטע און פֿאַראַכטעטעײ, יי. „איז נעבעך אויסגעדייזערט, אײ, בלוזי היט און בייןײ, הר, ליים.

אויסגעמאָרעט — אַזי, פֿאַר אויסמאַרען (זיך) —. 1. אומגעבראַכט (דערעיקר וועגן בהמות, אינוועקטן). אײ, פֿערד וואָלערן זיך אויף די גאַסן, אײ פֿרייבלעך. 2. אויסגעוואַנגערט, אויסגעזאַרט; אויסגעמוטשעט, אויסגעוואַרע־וועט. „אַ מעוברתע ידענע, בלייך ווי קאַלך און אײ, קמ, 1865, № 5. „קומט צוריק אַן אײ מיט אַ פֿאַרברענטן פֿנים, ווי פֿון אַ קוראַרטײ, בערג, יורדיים, די קליאַטשעס...מיט אײ זעטן און אַנגעבלאָזענע ביכער, זיגען געשטאַנען מיט מרה־שחורהדיק אַראַפֿגעלאָזטע קעפֿ, חג, ישיבֿה.

אויסגעמאָרעטער הייט — אַזו. ווען מען איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעמאַרעט. אײ זעט ער אויס ווי אַ שאַטן.

אויסגעמאָרעטקייט — די (דאָס), זין. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמאַרעט. אַן אײ וואָס גיט אַ צופֿ בני דער נשמה.

אויסגעמאָרירט — אַזי, פֿאַר אויסמאַר־קירן —. אַנגעצייכנט, אויסגעצייכנט; אויס־גערעכנט, אויסגעמאַסטן און אַנגעוויזן די מאָס. אײ, וועג, פֿלאַן. „זינע קינדער זיגען אײ, מיט זומער־שפרעקלעך און רויטע האַרײ, רייד.

אויסגעמבלען — טרו. געמבל אויס, גע־געמבלט. אַמ. 1. אויסשפּילן, אויסגעווינען. אײ מאַיאַנטיק, 2. ריזיקירן מיט עפעס, איינשטעלן אין קאַן. וואָס קען ער דאָ אײ?

אויסגעמוחט — ...מויאַכט, מויעכט אַזי, פֿאַר אויסמוחן —. אויסגעקליגלט, אויסגע־טראַכט, מיט אַנשטרענגונג צוגעקלערט. אײ, תּירוץ; אײ בילדער.

אויסגעמוחטקייט — די (דאָס), זין. אייגנ־שאַפֿט, מצב אָדער רעזולטאַט פֿון זיין אויס־געמוחט. אַ שפּיציקע אײ.

אויסגעמוטשעט — אַזי, פֿאַר אויסמוטשען (זיך) —. 1. אויסגעמאַטערט, אויסגעוואַרעטעוועט; אַפּגעשוואַכט. „אַרײן אין דער אַכסניה, מיט און אײ פֿון דער נסיעהײ, ממוס, שטורעמצינט. „שוואַך, שוואַך, אײ נעבעך פֿון חדר, פֿון דער גמראײ, שע, דאָס טעפּלי. 2. אויסגעפּייניקט. אַרויס פֿון תּפֿיסה אַן אײ. „אײ, קראַנק, זיך קוים געהאַלטן אויף די פֿיסײ, ממוס, צוריק אַהיים.

אויסגעמוטשעטער הייט — אַזו. ווען מען איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעמו־טשעט. קומען צוריק אײ.

אויסגעמוטשעטקייט — די (דאָס), זין.

איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמו־טשעט. אַן אײ, אַן אויסגעפּייניקטקייט.

אויסגעמוילט — אַזי, פֿאַר אויסמוילן —. נעגל. אַרויסגעזאַגט. „אײ מחשבֿותײ, מאַטעט דעטש.

אויסגעמוליעט — אַזי, פֿאַר אויסמוליען. 1. צערייבן, צעריסן, צעקרישלט; שוואַך. „פֿע־דעמלעך וואָס שלעפֿן זיך פֿון אײ הויזןײ, אר, שטילע טריטײ. „די ליפֿ — ווי אַן אײ און לעכערדיקע זיפֿ, הר, פֿאַרנאַכט. [דעם] מאַנס אַלטע פּאַפּיציעס מיט אײ זאָדניקעסײ, יי. ניט טויט ניט לעבעדיק, ווילנע תּרניײ. 2. אויס־געוויקט אין מוילנעס, זייפּהאַסער.

אויסגעמולירט — אַזי, פֿאַר אויסמולירן. אויסגעזאַרט, אַרויסגעקראַגן ווי אַ מולירער, שווינגלער. אײ געלט.

אויסגעמוסרט — [מױסערט] אַזי, פֿאַר אויסמוסרן —. וואָס מע האָט אים פֿירגע־האַלטן, אויסערעדט, געזאַגט שטראַפֿרייד. דער אײ, בחור האָט אַראַפֿגעלאָזט דעם קאַפֿ. „אײ ווי אויסגעפּאַטשטײ, שוו.

אויסגעמופּתט — [מױפּעסט] אַזי, פֿאַר אויסמופּתן. 1. וואָס קומט ווי אַ וואַנדער, אַ מופּת פֿון אַ צדיק, גוטן־ייד. אײ היילונג. 2. וואָס קען שוין קיין וואַנדער, קיין מופּת, גיט ווייזן. אַפּגעשוואַכט, אויסגעשפּילט. „דער גוטער־ייד צו וועמען זי איז געפֿאַרן — אַליין אַ קראַנקער, אַ גראַווער פֿאַר דער צייט, אַן אײ און בלאַטערײ, בערג, ביים דניעפער וו.

אויסגעמושטקייט — די (דאָס), זין. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגע־מושטירט. אַ פֿעלדעבלשע אײ.

אויסגעמושט(ר)ירט — אַזי, פֿאַר אויס־מושט(ר)ירן —. אויסגעלערנט ווי אַ זעלנער; אויסדיסציפּלינירט. אײ קינדער.

אויסגעמוזיקט — [מױזיקט] אַזי, פֿאַר אויס־מוזיקן —. 1. אויסגעבראַכן, אויסגעשלאָגן. אײ, בליס, אײ קינדער. 2. וואָס איז גע־וואָרן הילד, פֿירט זיך אויף ווי אַ יונגאַטש. אַן אײ יונג.

אויסגעמוירט — אַזי, פֿאַר אויסמירן (זיך) —. וואָס איז שטאַרק מיט; אויסגעמאַטערט. „זי איז שוין אַזוי אַן אַז זי האָט זיך געמוזט צוועצן אויף אַ בענקלײ, שע. „דאָס גאַלדן גריין פֿון ווײַבאַשטראַלטן פֿעלד דערפֿרישט מײן בליק, פֿון שטאַט־רויט אײ, לאַפּיײ, צייכנס.

אויסגעמוירן — אַזי, פֿאַר אויסמירן —. געמירדער. 59: געמירדט. פֿאַרביי־געגאַנגען, דורכגעלאָזן; אויסגעוויכט. אַן אײ ספּנה.

אויסגעמוירשט — [מױכעשט] אַזי, פֿאַר אויסמירשן —. אויסגעקענקט, אַפּגעשוואַכט פֿון פֿאַרשיידענע שלאַפּקייטן. אַן אַלטער אײ, ייד.

אויסגעמיט — פֿאַר אויסמען (זיך) —.

אויסגעמינן — דזוו אויסגעמינן.

אויסגעמיטעט — פֿאַר אויסמיטען —.

אויסגעמינדט — אַזי, פֿאַר אויסמינדן —. דזוו אויסגעמינדן —.

אויסגעמינסערט — אַזי, פֿאַר אויסמינס־טערן —. אויסגעאַרבעט אויף אַן אַרפֿן פֿון

אַ מײסטער. אײ פֿיסלעך פֿון שטולן. עס איז גיט אויפֿגענייט, סײזו אײ. „און ווען דער גאַט, די גימף, דער העלד שטייט פֿרעכטיק אײ — ווער זוכט דעם מקור וועלכער האָט דעם סקולפּטאָרס ווערק באַגרייטערט?ײ, יוואַש, בלומען און דערנער.

אויסגעמייקעט — אַזי, פֿאַר אויסמייקען(ען) (זיך) —. אויסגעמייקאט, אויסגעבראַכן; אַרויס־געבראַכט מיט שוועריקייט און אויף אַ שלעכטן אַרפֿן. אײ רייד. האָבן פֿאַרענעגן ווי פֿון אַן אין טשאַלט.

אויסגעמילדערט — אַזי, פֿאַר אויסמילדערן (זיך) —. וואָס איז געמאַכט מילדער, הייכער, צאַרטער. אַן אײ, אויף דער עלטער.

אויסגעמילדערטקייט — די (דאָס), זין. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמיל־דערט. אַן אײ פֿון פֿירונגען און מנהגים.

אויסגעמינצט — אַזי, פֿאַר אויסמינצן —. אויסגעקלאַפט, אויסגעשלאָגן, אויסגעשטאַמפט. אײ, מטבע, אײ, זשעטאַן.

אויסגעמיסטיקט — אַזי, פֿאַר אויסמיסטי־קן —. 1. וואָס איז באַדעקט מיט מיסט ווי אַ מיטל צו פֿערטיליקירן. אײ פֿעלדער. 2. וואָס איז פֿאַרזאַרפֿן, צונויפֿגעמישט מיט מיסט, אַפֿ־פֿאַל. אײ געדאַקען, רייד; אײ לעבן.

אויסגעמיש — דער (דאָס), זין. צונויפֿמישט, פֿאַרשיידנדיק געמיש; אויסמיש. „אַ לאַפּירינט פֿון רערן, רעלסן, רעדער, קייטן און מאַשי־נען; אַן אײ פֿון נאַכט און פֿייערײ, יוואַש, זי איינזשאַטײ.

אויסגעמישט — אַזי, פֿאַר אויסמישן (זיך) —. 1. צונויפֿגעמישט, צונויפֿגעגאַסן, צונויפֿ־געשאַטן, צונויפֿגעדייט. „און וויא דער חלום קומט אַן אויס גמישט פֿין פֿיל אַסר גרייד — אזו דאָס קול פֿון אַנאר מיט אַסר גרייד־רייאײ, חס, קהלת, תּקעײ, ה, 2. „גײן מאַס רייד, אײ אינאיינעם גראַם־שטראַם, קובעבעלאַ־קריצע, גויאישע ווערטלעך מיט להבדיל שטיק־לעך גמראײ, ממוס, יגלוילים. „... קנאה צו די שטיינער וואָס ליגן אײ מיט קרושי־ביי־נערײ, אל וו, ירבי עקיבֿאײ. 2. וואָס באַ־שטייט פֿון סתּירהדיקע עלעמענטן. אײ פֿון האַניק מיט גאַל. „ער האָט זיך געראַנגלט מיט דעם מלאַך וואָס ער איז אײ פֿון פֿייער און וואַסערײ, מחזור. מן שלש רגלים, ב, טשער־נאַוויק, תּרײ. „אַפּטמאַל ליגט ער זיך אין היץ פֿאַרטראַכט, אײ בני אים איז טאַג און נאַכטײ, ממוס, יודל. „עס פֿילט זיך אײ צער אײ תּענוג, האַרצוויי און גליק — אַלץ אײ, פּראַ־חסידיש.

אויסגעמישטער הייט — אַזו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זיין) אויסגע־מישט. אײ קען עס גיט דערקענען אײ.

אויסגעמישטקייט — די (דאָס), זין. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעמישט. אַן אײ פֿון פֿאַרבן.

אויסגעמישערני — דאָס & די, ען. גע־דויערדיק(ער) אויסגעמיש; טואַנג, רעזולטאַט פֿון אויסמישן. „עס האָט זיך אַנגעהויבן אַן אײ און אַ געדרייערײ פֿון הענט איבער קעפֿ און קעפֿ איבער הענטײ, ווינט, אַ שטעטל.

אויסגעמלאכה — [...]מעלאַכעט] אַדי, פאַר אויסמלאכה(גען). 1. אויסגעאַרבעט אויף אַן אויפן פֿון אַ גוטן בעל־מלאכה; אויסגעמיסט־טערט. אַן אַ שטיק מעבל; אַן אויסגעטאַקטע, שייַן אַע גאַלקע פֿון אַ שטעקן. 2. שלעכט, פֿאַרטאַטשיש אויסגעאַרבעט; אויסגעפֿושערט. „דעם אין טיש דאַרף מען צעהאַקן און אויס־הייצן מיט דעם די פעטשערע“. 3. אויסגע־קינצלט, אויסגעקליגלט, אומגאַטירלעך. אַע פֿערזן. 4. ממקום פֿאַר אַ צאַל ניט־אַנשטענ־דיקע ווערטער, וואוּל. גיט קיין אויסגעקאַכטע, נאָר אַן אַע קאַשע.

אויסגעמלאכהטיקייט — די (דאָס). מצ נב. איינגשאַפט אָדער מצב פֿון זיין אויסגע־מלאכה. עס שמעקט מיט אַ פֿון אַזאַ מין ליד.

אויסגעמאכערט — [...]מיסכערט] אַדי, פאַר אויסמסחרן (זיך). 1. געקויפֿט אָדער פֿאַרקויפֿט געראַטן אָדער אומגעראַטן (אַכט איר בייטעם). דער אַער וואַלד, אַע תבואה. 2. וואָס האָט אויפֿגעהערט (קען גיט מער) זיך פֿאַרנעמען מיט מסחר. דער באַנקראַטיר־טער און דער אַער בעל־גאווה.

אויסגעמעבלט, ~מעבלירט — אַדי, פאַר אויסמעבלען, ~מעבלירן. 1. וואָס מע האָט אין דעם אַרבייטגעשטעלט דאָס (נייטיקע, פֿאַס־קע) מעבל. „אַ שייַן טיפער הויז, גראַפֿסטקע א״, יפֿאַר, 1887, № 18. „דער חדר איז אַ מיט בענקלעך“, מחוס, מסעות. אַן אויס(גע)־מעבלירטע דירה. „באָזוכט זיי אַכט אין זייער ריינער, שייַן אויסגעמעבלירטער וואוינונג“, חזק, באַגעגענישן 1.

אויסגעמעכטיקט — אַדי, פאַר אויסמעכטי־קן. 1. פֿאַר דעלעגירט, באַפֿולמעכטיקט. מיר זיינען די אַע פֿון אונדזער פֿאַראייין.

אויסגעמעלט — אַדי. 1. אויסגעשמירט, פֿאַרשאַטן מיט מעל; פֿאַרמעליקט. אַן אַ פֿנים אַע מלבושים. 2. דזו אויסגעמאַלט, אויסגעמאַלן. אַע צאַצקעלעך.

אויסגעמענטשט — אַדי, פאַר אויסמענ־טשן. 1. דזו אויסגעמענטשט. 2. געוואָרן אויס מענטש. נעגל. „גיטש צו חזוקן פֿון יענע יידן, די אומבאַהאַלפֿענע, אַע, וואָס זיי נען געפֿירט געוואָרן צום אומקום“, הל טאָג, 1955 VI 25.

אויסגעמענטשלט — אַדי, פאַר אויס־מענטשלעך (זיך). 1. וואָס איז געוואָרן (מע האָט אים געמאַכט) פֿאַר אַ מענטש מיט בעסערע פֿירנוגען, פֿאַר אַ לייט; אויסגעשולט, אויס־געבילדעט. אַער דאַרפֿסיינג.

אויסגעמענטשלטער הייט — אַדזו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגע־מענטשלט. אַ איז ער נאָך רַק אַ פֿראַג־אַדם.

אויסגעמענטשלטקייט — די (דאָס), זי. איינגשאַפט אָדער מצב פֿון זיין אויסגע־מענטשלט. וואָס עס פֿעלט נאָך צו אַזאַ א״!

אויסגעמעסיק — אַדי. אַרכ. 1. אויסמעסי־קן? 2. אויסגעמאַסטן, אויסגערעכנט. „דער בעל־טודה ובר־מצווה עצמו ויחיד די אנדרן לידידגן קינדער וולין ניכט אין דעם מספר צעהן גרע־כינט ווערן. וואהל אבר אנדרי פריינט שאפט פסולי עדות אונטר אויביגן אויש גמעסיגן

צעהן פרשון מיט פֿר שטאנדן זיין זולין, פֿראַגער תקנות קעגן לוקסוס, תקכ״ז י״בב 1. 339.

אויסגעמעקט — אַדי, פאַר אויסמעקן. 1. אויסגעריבן, מע זאָל גיט קענען דורכליי־ענען. אַע שורות. 2. אַפגעווישט, באַזי־טיקט, פֿאַרגעסן, אַע חובות. זכרונות. „פֿאַר־געסן איז דער עבר שוין, זיין זכר א״, יחואש, ידער ליכט־כאַר.

אויסגעמעקט ווערן — פֿאַט. ווער אַ, אַ געוואָרן. 1. אויסמעקן (באַזונדער אַכט גע־ניצט בשניכות מיטן באַגריף ספֿר החיים. > ימח שמו). אַ ווערן פֿון ספֿר החיים. אין קללות: אַ זאָל ווערן זיין נאָמען! „די ינגן ווערט אַלע צייט געמינערט און ווערט קלענער, ביז זי ווערט אַ אויס דעם ספֿר פֿון זינע זינד“, חזק, 137. „ווער ווייס, צי סליגט גישט [דאָס יחוס־ברייהעלען] ערגעץ דאַרט מיט זאַמד און שטייב באַדעקט. צי זינען מינע אַבות גישט געוואָרן א״, אול, דער באַבעט אוצר.

אויסגעמעקטער הייט — אַדזו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעמעקט. איך קען עס דורכליינען אַפֿילו אַ.

אויסגעמעקטקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפט אָדער מצב (אָדער רעזולטאַט) פֿון זיין אויסגעמעקט. רעסאָורירן די אין פֿון אַלטן מאַנוסקריפט.

אויסגעמערגלט — אַדי, פאַר אויסמערג־לען. 1. אויסגעצערט, אויסגעדאַרט. „אירע בלייכע, אַע, דאַרע הענט זענען געלעגן צונויפֿ־געלייגט אויף דער קאַלדרע“, קמ, 1864, № 17.

אויסגעמקיאט — אַע אויסגעמקייקעט.

אויסגעמקלט — [...]מאַקלט] אַדי, פאַר אויס־מקלען. 1. אויסגעקלאַפט, אויסגעשלאָגן מיט אַ שטעקן. אַע ביינער.

אויסגעמשפונט — [...]מאַשקנט] אַדי, פאַר אויסמשפונען. 1. וואָס מע נעמט (אַלץ) ביי עמעצן צו ווי אַ משפון, וואָס מע פֿאַרקויפֿט פֿאַר אַ חוב. אַע פֿאַליצעס מיט סחורה. ער איז אַ בללות־געשטעלטער, אַן אַער.

אויסגענאָגט — אַדי, פאַר אויסנאָגן. אויס־געוויגן; אויסגערויזשעט; אַרויסגעצויגן פֿלי־סיקייט (מאַרן, פֿוחות). אַע ביינער. אַן אויסגעמאַטערטער, אַער פֿון שווערער פֿראַצע. „מיט אַ פֿנים פֿון אַן אַיִן טייל“, הר, פֿאַר־נאַכט.

אויסגענאָגטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפט, מצב אָדער רעזולטאַט פֿון זיין אויס־גענאָגט. אַ פֿון אַלע פֿוחות. גיט סתם אַ בענק־שאַפט, נאָר אַ מין אַ אוי־אויסגעליידיקטיקייט.

אויסגענאָמן — פֿאַר אויסניסן (זיך). 1. אַע.

אויסגענאָרט — אַדי, פאַר אויסנאָרן. 1. אַ געלט = וואָס מע האָט באַקומען אויף אַן אומערלעכן אויפֿן. „איז דאָס דאָס געלט וואָס דער ר״ ישראל האָט זיין אייגנס — אַ געלט...פֿע!“, יא, גענאָרטע וועלט.

אויסגענאָרן — טרוו. גענאַר אויס, ~גע־נאַרט. פֿאַט. דזו אויסנאָרן, נאָר עמפֿאַטישער.

אויסגענאָרניק — דער, עס. וון גיצע, ס. אויסנאַרער, גענאַרניק; ווער עס פֿאַרבענדט,

פֿאַרפֿירט. „זיי זענען די אַעס, די קונצנאַמ־כער, די שטריקגייער“, ייט.

אויסגענאַשער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. פֿר. פֿאַט. דזו אויסנאַשער, נאָר עמפֿאַטישער.

אויסגענבואהט — [...]געווארעט] אַדי, פאַר אויסנבואהט. 1. פֿאַרוויסגעזאָגט נבואה (איר בייטעם). אַע אומגליקן.

אויסגענג — די, מצ פֿון אויסגאַנג. 1. פֿאַרטשייטשט אַת מוצאיהם למסעייהם (במחד, לג, 2) „איר אויז גענג“ [תי: אַרויסגאַנג־גען].

אויסגענדזלען זיך — אַדזו, דריט־פֿערזענליק. 1. זיך אויס, זיך ~געענדזלט. 2. פֿאַר־וועלן זיך, אויסוועלן זיך; באַגערן עפעס גוטס, פֿעטס, געשמאַקט. „וואָס עס חלומט זיך אים, וואָס עס גענדזלט זיך אים אויס!“, אַ קהלשע וועטשערע גענדזלט זיך אים אויס.

אויסגענהרגט — [...]געווערעט] אַדי, פאַר אויסנהרגן. 1. שטאַרק צעשלאָגן. אַע שיכור־רים. 2. אויסגעהרגעט. אַע קרבנות.

אויסגענהרגט ווערן — פֿאַט. ווער אַ, אַ געוואָרן. 1. אויסנהרגן. ווערט געניצט אַפֿטער ווי אַקטיוו. אין קללות: אַ זאָלן זיי ווערן!

אויסגענומען — אַדי, פאַר אויסגעמען. 1. גענומענער. אויך: ~גענעמען, פֿר.

1. וואָס איז אַפגערעדט, באַוואָנט, פֿירוש אַפגעמאַכט. אַע תנאים. ס״אזו ביי אונדז אַז... 2. וואָס איז געשטעלט באַזונדער, אוי־סערגעוויינטלעך; וואָס איז אַ מין יוצא־מן־הבלל. אין אַע פֿאַלן. „מיין הער האָט מיר זיין גאַנש הויז אונטן קומאנדי גישטעלט אבר דיא גנע־דיג פֿרויאַ אויז גינומן גימעלט“, מכירת יוסף, פֿאַר, 1713 [אונטען III]. „[זיין זינען אַ פֿונעם כלל בעל־מלאכות אין שטעטל, מחוס, שלמה. „און פֿאַלן פֿאַלעט ער גראַד אַ אוויל“, פֿרץ, גלגול פֿון אַ גיגון. „ער איז געווען אַ קלוג, ליגנאַר, 1844. „איז אויך דערביי אַן אַער קלוגער“, מסדר אגרות, תקפ״ה. 3. פֿאַט. וואָס האָט דערפֿאַלג, געפֿונען תן אין די אויגן פֿון עולם. אַן אַע שמחה. 4. פֿאַט. חתונה־געזאַטע. „ער האָט דרש אַע טעכטער און נאָר די מיזינקע איז אין שטוב.“

אויסגענומען — פֿאַרבינדוואָרט (פֿרעפֿ & קאָנ). אויך ~גענעמען. אַחוץ, מחוץ, גיט גערעכנט. „...אויז גינומן ווען איין פֿריץ אייגן לאדיט אונז מן קענט דאז משפט גיט דוחה זיין אויף דיא טעג המוגבלים“, תקק. „חאש דא אָסור איז אים שבת איז אַך אָסור אים יום־טוב, אויש גינומן אלש ווש אן טרעפֿט עשן שפייז מג מן וואול אים יום־טוב טון“, 107, כא.א. „אל דיא זאכן דיא דו טושט פֿר קופֿן קאנשטו חרטה האבן, אויש גינומן חייך“, עיון, 1/41. „...אינש מאנש ריד [=רייד] איז אויז האל־בי ריד, אויז גינומן מאַן הערט זיא ביד [=ביידען], ספֿר משלים, פֿאַר, 1686. „אַל־דינג איז ביי גאַט אין די הענט, אַ פֿון יראת־מימים, חזק, 48. „ר״ מאיר זאָגט: אַלע הייסן חילדע ביימער, אַ [פֿאַרטשייטשט: חוץ מן] אַן איילבוים און אַ פֿיינגבוים, זרעם, מ״ה, 1. „...אַ פֿאַרשטייט זיך די עטלעכע זומערדיקע ירידלעך...“, מחוס, שלמה. „אין שול דאַווען, ווי דער שטייגער איז, סאַמע

דוען. פּר. אויסגעדאַרט, אָפּגעשחאַכט; אויס-
געמאַטערט. „זע ווי זי איז ביי דיר געבען
אין און אויסגעמוטשעט“.

אויסגענעפלט — אָד, פּאַר אויסגעפּלען —

1. פּאַרדעקט, פּאַרצויגן מיט אַ געפּל. „אין
אייגענעם אין שוויס האָט זיך אַנגעהילט די
ערד“, פּר. „יעס זענען קיין וואונדער געשען“.
2. געמאַכט אומקלאַר, אומפּאַרשטענדלעך.
עפעס אַ בייזן אַע דרשה.

אויסגענעפּלטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנ-
שאַפּט אָדער מצב פֿון זיין אויסגענעפּלט. הימל
און ים גיסן זיך צונויף אין איין אַ.

אויסגענעצן — עץ אויס, ~געגענעצט. אומו
— מיטמאַל אַגהייבן גענעצן. „אי מיט אַ ברייטן
און הילכיקן גענעץ (אויך אַקרוז: אַ אַ גענעץ).
טרוו — מיט אַ גענעץ, אין פּראָצעס פֿון גע-
נעצן, עפעס זאָגן, אויסדריקן. „אי דעם אומעס
און די לאַנגווייליקייט. אַ פּאַרשלאָפּענעם יאָ.
אויסגענעצן זיך — אוטוו. — דעוו. אַגהייבן
אָדער פּאַרענדיקן גענעצן; גענעצן חיפּל מע
וויל (עס גלוסט זיך) און אויסהערן. אויסציען
די גלידער און זיך גוט אַ. „באַלד ביינש שטעלן
זיך אויף די פּיס האָט ער זיך... אויסגעהוסט
און אויסגענעצט, ווי איינער האָט שטייט
אויף פֿון שלאָף“, ממוס, „שם און יפּת“.

אויסגענעק(ע)רטן ווערן — דזוו אויסגעני-
קערט ווערן —

אויסגענערט — אָד, פּאַר אויסנערן (זיך) —

אויסגעשפּיזט, אויסגעהאָדעוועט; אויסגעפּי-
טערט. „איע קעלבער. „אַן איער = אַ פּעטער.
אויסגענערטע — דזוו אויסגעניאַרעט 13 —
בעט, רומ.

אויסגענאָשעט — אָד, פּאַר אויסנאָשען —

אויסגעשמירט מיט סאַשע, רוס; אויסגע-
רוסט. „אַן איע רעפּוטאַציע. „מין פנים וועט
זיין אַ“, נאָד.

אויסגעסאַכניעט — אָד, פּאַר אויססאַכ-
ניען — אויך: ~געסאַכעט. אויסגעטריקעט,
אויסגעדאַרט. „אַן איער שטעקן = לאַנגער און
דאַרער. „אוי אַ קאַלאָקאָקער האָן (נאַקל,
וורד). „ווער איך אַ קראַנקע, אַן איע דערפֿון“,
ליאַנדאַר, 1887.

אויסגעסאַכניעטיקייט — די (דאָס), זי.

אויסגעטריקעטיקייט. אויסגעדאַרטקייט.

אויסגעסאַפּעט — אָד, פּאַר אויססאַפּ-
פען — 1. אַרויסגעשטעקט (וועגן צונג).
„דער פּראָסטער עולם איז געבען געשטאַנען
אוי די צונגען, און האָבן גאַרניט פּאַרשטאַנען“,
יודישער פּאַרפּסח, 1881. 2. אויסגעלאַצט,
אויסגעשטאַרצט (וועגן אויגן). „אַ בלייבער,
מיט איע אויגן און מיט אַ צעקרימטן שמיכל“,
ש. גאַדינער, איבז, צעמענט.

אויס(גע)סאַרטירט — אָד, פּאַר אויססאַר-
טירן — אויסגעטיילט לויט מינים, לויט קוואַ-
ליטעט. איע פּירות, פּערל אַזוו.

אויס(גע)סאַרטירטיקייט — די (דאָס), זי.

אייגנשאַפּט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעסאַר-
טירט. אַ פּינקטלעכע אַ.

אויסגעסאַרטעוועט — אָד, פּאַר אויס-
סאַרטעווען — דזוו אויסגעסאַרטירט. „...זינען
ביי אים תמיד אַ אין פּולע קופּערטין“, מ.
אַשערזוויטש, צוק, 1961, 11.

(זיך) — 1. וואָס איז מער גוט שיפור, גע-
וואָרן (געמאַכט) ניכטער. „אַנגעשיפורט פֿון
צרות, אַ פֿון טרערן“, פּוהל. נאָך פֿון געכטן
גיט אַ. 2. וואָס האָט אַינגעזען פּרערייקע
פּאַרפּירענישן, אָפּדאַכטענישן; וואָס איז גע-
וואָרן פּרע פֿון אַ לייזשאַפּט, אַ גלייבונג אַן
איער, האָט ער דערזען איער חסרונות.

אויסגעניכטערטיקייט — די (דאָס), זי.

אייגנשאַפּט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעניכט-
טערט. די אַ קומט גוט אַזוי גיך נאָך אַזאַ
פּאַרבלענדעניש.

אויסגעניכטן — טרוו. געניס אויס, ~גענאַסן.

אינגאַנצן, ביזן סוף געניסן. „...צו באַשיצן...
אונדער טעפּערן אוצ, אונדער ליבע, פּונעם
אַנגענומענעם מנהג אויסצוגעניסן איינער דעם
אַנדערן“, אַש, גאַטס געפּאַנגענט.

אויסגעניצט — אָד, פּאַר אויסניצן — פּאַרגל

אויסגענוצט. 1. וואָס מע האָט פּאַרניצט (און
עס איז מער ניטאַ). איער מאַטעריאַל, איע
חסורה. 2. וואָס מע האָט געניצט פּאַר עפעס
אַ צוועק. איער מקור; איע פּאַרזאַמלונג, איע
באַקאַנטשאַפּט. „איע = וואוּל, פּרוי וואָס מע
האָט מיט איר טעקסועל פּאַרקערט.

אויסגעניצטערהייט — אָדוו. ווען עס איז

שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעניצט. אַ אין
אויסגענאַשענערהייט זעט דאָס קליידל ווידער
אויס ווי גי.

אויסגעניקערט ווערן — פּאַס. ווער אַ, אַ

געוואָרן. — אויסגענעקערט. > נעקר. 1. אויס-
געריסן ווערן מיטן וואָרצל. אַפּט אין קללות.
„אוי אַ זאָל ער מיר ווערן, דער פּל-בוניקן“,
לאָט, מישקע. 2. שטאַרק לידן, אַריבער-
טראָגן צרות, אַרומהאַלען. „אַזוי בין איך אַ
געוואָרן ביז חנוכה“, „מעג איך אַפּילו צע-
ריסן ווערן הייגענדיק, געהרגעט און געניוקט
ווערן פּאַלנדיק, אַ ווערן הונגעריג און פּר-
רודיק“, יל.

אויסגענישטשניעט — אָד, רויט. פּאַר

אַרעמט. „די מדינה איז דערונטער. די פּינאַנ-
צן זענען אַ. מע דאַרף דעם ידנעס לאַסקע“,
קמ, 1870, № 18. „באַטראַכט אונז, איע און
דאַרע...“, אַפּא, יעקבס געצענטן.

אויסגענישטשעט — אָד, פּאַר אויסניש-
טשען. 1. שטאַרק פּאַראַרעמט. „ביי אונ-
דער יעצטיקער לאַגע, וואָס די פּרנסה איז
ממילא געשלאָגן און יידן זענען צוזאַמענגע-
קוועטשט אין די עטלעכע אַרעמע, איע גובער-
ניעס“, יפּאַל, 1886, № 18. 2. אָפּגעטראָגן,
אינגאַנצן אָפּגענוצט. „אַן איער מלבוש. אַן אַ
פּערדל.

אויסגענישטשעט ווערן — פּאַס. ווער אַ, אַ

אויסגעוואָרן. — אויסנישטשען. 1. אויסגעמאַ-
טערט ווערן, אויסגעניצט ווערן. אַ ווערן פֿון
דער אַרבעט. 2. אומגעבאַכט ווערן. אין
קללות: זאַלט אַ ווערן אינאַינעם מיט אַלע
מזינע שוואַים!

אויסגעניכטעט — [...ניכטעט] אָד, פּאַר אויס-
ניכטען — אויך: ~ניכטעט. אונטערטעניק
(געמאַכט געוואָרן); דערווייקט, דערווייקערט.
אַן איער פּאַר (צו) אַלע.

אויסגעניכטעמען — דזוו אויסגענומען —

אויסגעניכטערט — אָד, פּאַר אויסניכטערן

פּראָסטאַקעט, בעלימלאכות, אַ שניידער וואָס
האַבן אַ באַזונדערן מיני, פּר. „זי טויטע
שטאַט“, נכמעט פּאַרגעסן אין היינטצטיקן
לשוון.

אויס(גע)נומערירט — אָד, פּאַר אויסנומע-
רירן — „...אין צוויי איע פּרובירלעזלעך“,
יאָכ.

אויסגענוץ — דער. מצ נב. פּסמ. אויסנוץ;

עקספּלואַטאַציע. „אַמאַליקע צייטן פּלעגט מען
לעךיינגלעך גאַרניט צאָלן. איז דאָס געווען
אַן אַי, רייד.

אויסגענוצט — אָד, פּאַר אויסנוצן — פּאַרגל:

אויסגעניצט. 1. וואָס מע האָט פֿון דעם
אַרויסגעקריגן נוצן; עקספּלואַטירט. איע סי-
טואַציע, איע אַרבעט. 2. וואָס מע האָט פּאַר-
ניצט (און עס איז מער ניטאַ), וואָס מע קען
פֿון דעם קיין נוצן מער גוט האָבן. איע
פּראָדוקט; אַן איער, אַן אָפּגעריבענער.

אויסגעניאַרעט — אָד, פּאַר אויסניאַרען —

1. פּאַרשמירט, פּאַרברויקט. אַן אַ פנים,
קליידל. „אַן אַ פניםל אין סאַושע מיט בלאַטע,
אַ פּול מילעכל מיט סאַמאַק און סלינע“, יל,
פּוילישע יונגל. 2. אויסגעמאַגערט. אַן אַ
פנים, אַן איער אַרעסטאַנט.

אויסגעניגונט — [...ניגונט] אָד, פּאַר אויסני-
גונען — אַרויסגעבראַכט אין (מיט) אַ ניגון.

איע רייד, אַן אַ לערנען.

אויסגעניגונטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנ-
שאַפּט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעניגונט. „גע-
ווען אַ באַזונדערע אַ פֿון וואַרשעווער לשון“,
רייד.

אויסגעניי — דער (דאָס), יען. 1. אויסניי,

אויסנייאונג. רעזולטאַט פֿון אויסנייען. אַ שיי-
נער אַ. 2. באַפּונג, געמאַכט דורך אויס-
נייען. אַן אַ ביי די ראַנדן פֿון טישטעך.
אויסגעניגט — אָד, פּאַר אויסניגן — אויס-
געבויגן, איינגעבויגן. דער איער טורעם פֿון
פּינאַ.

אויסגעניגונטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנ-
שאַפּט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעניגונט. אַן
אויף 23 גראַד.

אויסגענייט — אָד, פּאַר אויסנייען — 1. אַן

גענייט; פּאַרענדיקט נייען. דער פּאַרג איע
קליידלעך. 2. אויסגעהאַפּט; אויסגעפּוצט מיט
עפעס וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון אויסנייען
(באַנייען, צונויען). „דער יהודי האָט איין...
העמד מיט קרייזליך אויז גינייט“, שו"ת
פּני יהושע, אמשט 1715. „אַ העמדל מיט בלאַע
און רויטע איע קווייט“, ממוס, יצוריק אַהיים.
„מין מומע מיט די ברייאַנטן אין די אויערן,
מיטן קעלנערל, אַ מיט פּערל“, פּר. זכור-
נות. 3. באַנייט; וואָס האָט אַלע גייטיקע
מלבושים. „אויסקעליידט און אַ איז ער ווי
אַ מאַנאַרע, מיט געלע שייך“, זש, ממזר.

אויסגענייטיקן זיך — אוטוו. זיך זיך אויס,

זיך ~גענייטיקט. שטאַרק גייטיקן זיך (אין
אַ צאַל זאַכן). זיך אַ אין געלט און אין גע-
זונט.

אויסגענייטערהייט — אָדוו. ווען עס איז

שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגענייט. אַ וועט
די בלוזקע אויסזען גאַנץ אַנדערש.
אויסגעניכטערט — אָד, פּאַר אויסניכטערן

אויסגעסדרט — [געטייערט, לך; ...סאָ דערט, פד, אוקרן. אַזי, פאַר אויססדרן. אַ אויסגעשטעלט, אינגעשטעלט אין אַ סדר, אַר דענגג. אַע סחורה, געדאַנקען. ...אויף דעם באַרג וואָס דאַרט איז געווען אַ דער אונד פֿון דעם מלך, נחב, 'מעשה מבבל'תפילה. 'פֿעסער מיט חפֿין...שורות[חפֿין] אַ אין אַלע הינגלען', יעקב מאַנגסטערן, מעשה מתוקה מדבֿש, תר"ע.

אויסגעסדרטיקייט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אויסגעסדרט.

אויסגעסדרטיקייט — אַזי, פאַר אויססחוי־טשען. אַ. 20. אויפֿגעקלערט, אויסגעבילדעט; אויסגעלייטשט. אַן תורה, אַן חכמה, אַן חיסג שאַפֿט, ניט אַ, ניט אויסגעבילדעט דעם שלכֿ, שׂע 'טבעלע'.

אויסגעסדרטע — אַזי, פאַר אויססווען. אַ. 1. אויסגעוועמט, שטאַרק אינגעדעמפֿט. אַ פֿלייש. 2. אויסגעפֿרעט, אויסגערייעט; דורכגעשוויצט. אַע פֿיס.

אויסגעסוכבאָטיקייט, 'סוכבאָטיקייט' — אַזי. 20. וואָס לייגט פֿון שווינדלעכ; אויסגע־טריקט, אויסגעדאַרט. 'זאָג מיר נאַר: פֿאַר וואָס איז זי אַזוי אויסגעסוכבאָטיק?', קמ. 1869, № 46. 100. גראַם פֿלייש פֿון אַן אויס־געסוכבאָטיקער בהמה', צאָנזן, פֿאַר, 1954 | 15.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סכאַרטשען. בולט אַרויסגעשטעלט. אַע באַ־קעט, היפֿטן. 'אודאי וואָלט מען אַפּגעמאַסטן אים מיט די אויגן...ווי ביי קעלבער אײ, מלה, יורחם טויט. אויסגעבעטלט, די טשערנאָביל.

אויסגעסטייט — אַזי, פאַר אויססטייען. וואָס עס איז (קיים) גענוג; וואָס קלעקט פֿאַר עפעס, פֿאַר אַ געוויסער צאָל מענטשן. דאָס אַע ברויט; אַע פֿראַוואַנטן.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויססכאַ־יען. אַ. 1. אויסגעבויט. 20. 'די גאַנצע שטאַט גאנדאר איז אַ פֿון די פֿאַלאַשן', קמ. 1864, № 42. 2. אינגעדאַרט, אויסגעשטעלט. אַן אַער וואַרשטאַט, אַע סחורה, אַ גוט אַע שלאַסערע. 3. אויסגעפּוצט, אויסגעצאַקעט. אַן אַע איז זי אַוועק צום פֿאַטאַגראַפֿישטיק. 4. אויס־געשטעלט מיליטעריש, די אַע ראַטע.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סכאַרט(ג)צלען. אַ. אויך: ~געסוכבאָטיקייט. אויסגעפּוצט (אויף אַ שרעיאַק אָפֿן, מיט אַ הוט, מיט צירונג אַע). 'צווישן די מאַזעפּעווקער אויסגעסוכבאָטיקייט, באַהאַנגענע מיידלעך און אויסגעשלייערטע, אויסגעפּוצטע וויבלעך...', שׂע, יאָסעלע טאַלאַווי.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־ט. אַ אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אויסגע־סכאַרט(ג)צלען. אַט. סכאַרט פֿעדערן אין הוט, סכאַרט אײ!

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויססכאַ־פּען. וורר. אויסגעשטרעקט, אַרויסגעשטעקט, אַרויסגערוקט פֿאַרויס. ...וואַנדערן אַרום אין די גאַסן פֿון ירושלים מיט אויסגעדאַרטע פּנימער, מיט אויסגעשאַרטע = אויסגע־שטאַרטען אויגן און מיט אויסגעצויגענע נעזער און מיט אַע צינגער און פֿאַרביטערטע הערצער, קול קורא, שׂע צדקה, v. ירושלים תרמ"ז.

אויסגעסלינג(י)קייט — אַזי, פאַר אויססלי־נג(י)קייט. אַ. אַרויסגעגעבן, אויסגעדיקט, אַרויס־געבראַכט צוזאַמען מיט שפּעכען. אַע עטלעכע הערטער. אַע תאווה.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סכאַרטשען. אַ. 59. ~געסוכבאָטיקייט. אויס־געוויגן; אויסגעקושט; וואָס פֿון דעם האָט מען אַרויסבאַקומען די פֿולע מאָס פֿאַרגע־ייגן (גראַבלעך). אַע ביינער, ליפֿן. אַ פּנים ווי אַן אַער שלח־מנות. 'ביינלעך פֿון פֿיש און קעפלעך פֿון הערינג, גאַנצע, נאָך ניט קיין אויסגעסוכבאָטיקייט', שׂע, ראַבבֿטיקייט.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויססכאַ־לייען. אַ. אויסגעברענט און געלאָזט סימנים פֿון פֿאַרברענטקייט; פֿאַררייקערט; אויסגעשטאַ־דעט. אַע הון (נאָכן אַפֿעליקן). אַע הערינג. 'וואָס איז וואָס ביי דיר אַ צאַצקע אויפֿן רוקן? עפעס ווי אַן אַ שטיק פֿעל סאַמע אין מיטן?', שׂע, ראַבבֿטיקייט.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויססכאַ־קען. אַ. אויסגעשטעקען. אַ שטיקל אַע ציטירן, אַ גלעזל טיי, אַ לעפלעלע, אַ שאַלעכץ פֿון אַן אײ, מלא, פֿריידקע.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סכאַרטשען. מ. אויסגעשמירט, פֿאַרשמירט מיט אַ פֿעסער זאַך; אויסגעשמוצט, אויסגע־ברודיקט. מיט אַן אַ פּנים.

אויסגעסוכבאָטיקייט ~געסוכבאָטיקייט, ~גע־סכאַרטקייט — אַזי, פאַר אויססכאַרטען. אַ. אויסגעשמירט מיט פֿעסע, שפּעכען, שנייצעכץ אַע קאַפּאָטע, אַ היטל.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סמיל(י)עווען. אַ. אויסגעשמירט, אינגעשמירט, אויסגערייבן מיט עפעס פֿעסע (וואָס, אייל, סמאַלע אַע). אַן אַע זאַוועסע סקריפעט ניט און אַ פּריסטאַו וואָס מע גיט אים אין די אַרען שרײַט ניט, שׂו. 'די אַע קלעצלעך וואַפֿן זיך אין אַלע זעטן אויף די אָסן, סקרי־פּען, קוואַקען', ממוס, פֿישקע [דאָס=אויסגע־ריבן].

אויסגעסוכבאָטיקייט — דזוו אויסגעסכאַ־נג(י)קייט. אויך: ~געסוכבאָטיקייט. אויסגע־טריקט. 'דער בעל־עגלה...האָט אונז טערגעציאָקעט צו זענע צוויי אויסגעסוכבאָטיקייט פֿעדי', פּמ. איינס אויף איינס.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויססכאַ־לייען. אַ. אויסגעשטירעט, אַרויסגעשטעלט פֿאַר רויס (גרויסע) צייטן. 'אַ פּרוּח געטאַן די שאַרפֿ־קייט פֿון די אַע רײַסציינער', זש, נח פּאַנ־דרע.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סקולפּטירן. געמאַכט (חיי) פֿון אַ סקולפּטאַר. אַע אַרעמס. '...א אין דעם גריכישן גע־זימס', אַש.

אויסגעסוכבאָטיקייט — אַזי, פאַר אויס־סקליאַרעווען (זיך). אַ. וואָס שײַנט פֿון פֿעסע; וואָס איז געוואָרן זיך, פֿעט. אַן אַע מאַדאַם. פֿון אַן אינגעדאַרט מיידל געוואָרן אַן אַע זידענע.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־אַפֿט טוב. 1. וואָס איז געפּאַשט ביזן סוף, וואָס מע האָט עס פֿאַרענדיקט פּאַשטן; אַנגע־

שלאָגן, אַפּגעשמיטן. אויסזען, שטיין, זיך פֿילן ווי אַן אַע(ר). 'קאַפּצאַנסקער זידן, אַז אַך און וויי צו זיי, האָבן טאַקע געפּעך אַ פּנים ווי די אַע', ממוס, 'אַ שטאַט אין מזרח'. ...געקומען מיט פֿון חײַט און שניי אַע באַקן, אַש, תהי־ליס־ייד. 'פֿון חײַט און רעגן אַע ווענט, הר, מיין ליכטיקע נסיעה. 2. באַליידיקט, אַראַפֿ־געריסן, דיסקרעדיטירט. ריידן מילדער וועגן אין קעגנער.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן אויך (אין מצבֿ פֿון זײַן) אויסגעפּאַשט. 'ווען שעמט זיך אַ גנבֿ? נאַר אײ, פֿוול.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־קען. אַ. אויסגעברודיקט, אויסגעשמוציקט, אויסגעשמירט. אַע הענט, קליידער אַזוו.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זײַן) אויסגעפּאַשט־קעט. 'טו ניט אַן דאָס קליידל אַ, וואָס עס איבער'.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן שטאַרק אויסגעוויצט, אויסגעברענט. אַן אַער אויחן. באַקן, אַ פֿון פֿאַרט.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן אויך: ~פּאַרפ(י)ומירט. אויסגעוועט, אויסגערייסן (חילדגראַזן).

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־סטערן. 1. וואָס איז פֿריש באַצויגן מיט (ניצע) שטאַף (וועגן מעבל); וואָס איז אויסגע־וויכט מיט ניצע מאַטעריאַל. אַן אַע סאַפֿע. 2. וואָס איז פֿעט, זיך, שווערליכיק, 'פֿון וואַנעט האָט זיך צו אים גענומען אַזא אַע זידענע?', רייד.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן אויך: ~פּאַרפ(י)ומירט. אויסגעפּאַנ־צערט. אַן אַע מיט אַלע גייטיקע ראיות.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן וואָס איז גוט צוגעפּאַסט צו דער פֿיגור. אַן אַע ענגע טאַליע. ברייט אַע = וואָס ליגט פֿאַר; ענג אַע = וואָס ליגט שטיף. 'דער גוידער שײַנט אַזש פֿאַר קלאַרקייט, די פֿיגור איז אינגאַנצן ווי אַ, מאַסיוו, וויסן, אַ חתן ווערן. אַ זען קלייד, אַ ביז דער טאַליע אַזוי ענג אַן אירע ברייט שטייען אַפֿ', דעמבלי, צוויי און 8 דריטער.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן האָט שוין (אין אַ מצבֿ פֿון זײַן) אויסגעפּאַשט. אַע האָט עס אַן אַנדער פּנים.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — די (דאָס), ין. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אויסגעפּאַשט. אַן אַע אַז עס פֿאַרכאַפֿט דאָס אויג.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן. 1. אויסגעשטעלט אין פּאַרן. אַע קינדער גייען אויף אַ שפּאַציר. 2. גוט, געראַטן צונויבֿע־נומען זיך אין אַ פּאַר. אַ מחיה צו קוקן אויף די אַע בחורים און מיידלעך.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן דורכגענומען מיט פּאַרע; אויסגערייניקט מיט פּאַרע. אַע העמדער.

אויסגעפּארפ(י)ומירט — אַזי, פאַר אויספּאַרש־טן פּאַרפ(י)ומירט. שטאַרק פּאַרפּומירט. 'קאַפּי

טאן פֿעלד...אן איער, אָנגעטאָן אין אַ נַיעם געפאַסטן שניעל, אַפּאַ, יאָ דעזערטירער. **אויסגעפאשעוועט** — אַ דווּ. „מיט אַ גוט אין בייכלי, אַמז, דער אידישער פּאַסטאַניק, ווילנע 1880.

אויסגעפאשעט — אַזי, פּאַר אויספאַשען (זיך) — 1. גוט (היפּל גייטיק) געפאַשעט. טרעבן אַהיים די איע בהמות. 2. פֿעט, גראָב; מיט אַ געזונטער מראה; אויסגעפאַשעט אַן איער בחורעץ. „מאַינטקעס רויס אין ליכט און ווינט איע, פּמ, דעס בעל־גוף טויט. **אויסגעפאשעטער היים** — אַזוו. ווען מען איז שוין (אין אַ מצב פֿון זיין) אויסגעפאַשעט. נאָכן זומער וועט איר קריגן איער קינד א. **אויסגעפאשעטיקייט** — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפאַשעט. „אַזאָ פֿעטע און שמאַציקע איע, ייט, פּוילן וווּ. **אויסגעפודערטיקייט** — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפודערט. עס וואָרפֿט זיך צו שטאַרק אין די אויגן די א, די אָנגעשמירטיקייט.

אויסגעפויקט — אַזי, פּאַר אויספויקן — אַן איער מאָרש. איע רכילותן. **אויסגעפויקלט** — אַזי. 1. אויסגעפויגן, אויסגעפויקלט, אויסגעהויקערט. אַן איע ברעט; אַן איער גוף מיט אַ טרעמבע. 2. דווּ אויס־געפּינקלט, אויסגעפויקט.

אויסגעפוישט — אַזי, פּאַר אויספוישן (זיך) — אַזי. אויפגעבלאָזן, בולט אַרויסגעשטאַצט; מיט אַ גרויסן אין בויך. אַזי אַן איערעגעצ־סענער פֿערד. אַן איע פֿלאַש.

אויסגעפולט — אַזי, פּאַר אויספולען (א.ב.) אָנגעשטאַפט, אָנגעפּאַפט, אויסגעפּילט. „אַ יידענע פֿון בלוט און מילך...אַן איע, אַ פּוילע מיט אַ צוויי, דרפֿ גוידערלעך אונטערן געמבעלע, י פּערלע, ייזן פֿון אַ גאַנץ יאַר.

אויסגעפוצט — אַזי, פּאַר אויספוצן (זיך) — 1. וואָס איז געמאַכט ריין, וואָס שיינט. איע פֿענטער. „שאַדע אים די איע שטיחול, אַמז, רויזט פּינקטל, ווילנע תּרליד, אַלטע לייט, אין וויכע, איע שייך, גייען דורך די זוניקע אַלייען, מז, אין פּאַרק. 2. אָנגע־טאָן אין ניע, שיינע בנדים. אַזי אַ בן־מלך, בת־מלכה, חתן־בחור, כלה, כלה־מיידל, ווי אַ כלה אונטער דער חופּה, ווי אַ (רביכע) מחור־תּנתע, ווי אַ פּאַנפּאַראַנקע, ווי אַ חוהלע (חוהלע) צום גט, ווי אַ פּרינץ, פּרינצעסין אַ. „אַזאָ איער — כאַטש לייג אים אין קאַסטן אַרײַן, איר [הן אַ ליאַקע, הן אַ מת (ניטינד) לייגט מען אין אַ קאַסטן]. „דער מלמד, אַזי אין דער שבת־דיקער קאַפּאַטע, ממוס, שטורעמ־צייט. „גייט זיך איער דער גאַס אַזי וויבל, אַזי געטאָן בבדי־שבת ויוב־טובֿ, אָדער ווי מע וואָנט אין יענע קאַנטן — אַזי אַן האַניק און אין עסיק, פּרי, יאַ גלגול פֿון אַ ניגון. „די בערג שטייען אַזי אין העלע שנייען, הל, באַלאַדע פֿון דעווער סאַניטאַריום, אַזי פֿון נאָל אַראַפּ (אַרויס). 3. אויסגעצירט, אויס־דעקאַריט; באַפּאַרבן, באַהאַנגען מיט צירונג. „די לאַנגע, שיינע פּינגער און איער איע נעגלי, ספּ, יודישער קאַלאַניסט. די איע פֿעצ־טער אין די קראַמען. „הונדערט איע קעמלען,

קלינגעדיק מיט זילבער־גלעקלעך, יוואָש, מלכת שבּא. זיין אַזי אַ טאַק, טעקעלע. 4. געגעבן אין אַן איערעגערטריבן גוטער פּאַר־רעם; אַרויסגעשטעלט נאָר פֿון דער גוטער זייט. אַן איער באַריכט, אַן איע דאַנק־רעזאַ־לוציע. „מיר וועלן קענען אַרויסזען וואָס וואָר און וואָס אַזי, אַרז, קמ, 1867, № 36.

אויסגעפוצטער היים — אַזוו. ווען מען איז (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפוצט. וועסט זי נישט דערקענען אַזי.

אויסגעפוצטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפוצט. אַן אַזי מיט (אַן) געשמאַק.

אויסגעפוציקט — אַזי, פּאַר אויספוציקען, איר, שפּאַט־לשון = אויסגעפוצט. „...יאַוועט זיך פּלוצעם אַט די שפּלה אַזי אין פּאַליש אַרײַן און רופֿט מין... ייז, פּוילישע יונגל, 1895.

אויסגעפוקלט — אַזי, פּאַר אויספוקלען — (קורלאַנד). אויסגעהויקערט, אַרויסגעשטאַצט, רעליעף.

אויסגעפוקלטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפוקלט.

אויסגעפודערט — אַזי, לר. > ליט purtėti. פֿון אינעווייניק אויסגעליידיקט, אויסגעטריקט. אַן איע אַזי אויגערקע. „אַן איער רעטען = אַ פּאַרדאַרבענער מענטש.

אויסגעפוינט — אַזי, נעאַל. אויסגעפּינגיקט, דורכגעלעבט אין פּני. „עס לייגט דײַן טויטער היינט...דײַן לעבן — אַזי, פּאַרזייט מיט קראַנקן [זאַמען], לאַפּיג, פּולער קרוג.

אויסגעפויניקט — אַזי, פּאַר אויספּינגיקן (זיך) — געשאַפֿן אין יסורים; איערעגעלעבט מיט יסורים. „ווערטער איע אין וויטער מאַ־טער, אויסגעשענדיקטע... הל, ילדער צו אַ ווינטן פֿרײַנד.

אויסגעפויניקטער היים — אַזוו. ווען עס איז, מען האָט שוין (אין אַ מצב פֿון זיין) אויסגעפּינגיקט. קומען אַזי פֿון פּאַרשיקונג.

אויסגעפויניקטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפּינגיקט. „אין איער קייטשן אין פנים איז געלעגן אַן איע, ווינטן, וועלנער.

אויסגעפויקלט — אַזי, פּאַר אויספּינקלען — אויסגעקלאַפט (ווי) אויף אַ פּינקל.

אויסגעפוישעטשעט — אַזי, פּאַר אויס־פּיעשטשען — אויסגעקעכלט, פּאַרצויגן, אויסגעבאַלעוועט; אויסגעצערלט. איע קינד דער; איער בן־יחיד.

אויסגעפוישעטשעטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפּיעש־טשעט.

אויסגעפוישעלטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפּיעל־טשעט. (אזי אויספּיעלען).

אויסגעפיקט — אַזי, פּאַר אויספיקן (זיך) — 1. אַרויסגענומען מיט אַ שנאַבל, שאַרפֿן מכשיר; אויפגעגעסן מיט אַ שנאַבל. די איע קרישקעלעך ברויט. איע אויגן. 2. פּריש אַרויסגעקומען (פֿון אַן איע פֿון אַ קאַספּ). „דער פּילינג האָט געשמעקט מיט בעז און מיט נאָר וואָס איע בלעטלעך פֿון טאַפּאַלן, בערג, בייט דניטפּער וו.

אויסגעפיקלט — אַזי, פּאַר אויספּינקלען — אַזי פּלייש.

אויסגעפיקלטער היים — אַזוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפּינקלט (אויספּינקלען). סיאזי געשמאַקער אַזי.

אויסגעפלאַנטקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפּלאַנט פנים. (אזי אויספּלאַנט, זיך). די אַזי לייגט זיך אויפֿן פנים.

אויסגעפלאַנט — אַזי, פּאַר אויספּלאַנען. אויסגעפּלאַנט (ספּעצ וועגן אַ פּלאַן וואָס ווערט געצייכנט, געשריבן). „און ער לויפט אין זייער פּויער אין וועג צו יאַסעלעך, ווינט וו. ידער איערגאַנג.

אויסגעפלאַנטע(ר)ט — אַזי, פּאַר אויס־פּלאַנטען — אויספּלאַנטערן — 1. אַרויסבאַ־פּרישט פֿון פּלאַנטער, פּאַרדרייעניש. איע פֿע־דעם. 2. צונויפֿגעמישט אין אַ פּלאַנטער. איע רייז.

אויסגעפלאַנטערטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפּלאַנט־טערט. אַן אַזי פֿון ריכטיקע און פּאַלשע אידי־ען.

אויסגעפלאַצט — אַזי, פּאַר אויספּלאַצן — 1. צעבראַכן מיט אַ קנאַל; אויפגעריסן. איע גלעזער. 2. וואָס האָט מיטאַמאַל זיך אַרויס־געריסן. אַן איער געלעכטער.

אויסגעפלאַצטירט — אַזי, פּאַר אויספּלאַ־קאַטירן — „די גאַסן זענען געווען אַזי מיט פּאַרשיידענע פּאַרטערטן, עטיסגא, מינע פּיר יאַר אין סאַוועט־רוסלאַנד.

אויסגעפליב(ע)ט — אַזי, פּאַר אויספליבן זיך. וואָס איז געוואָרן פּליביק, פּליכעוואַטע. „פּאַרנאַכטן, אויסגעפליכעט־זאַטע... פּמ, קו־פּע; „פּעלדון אויסגעפליכעטע...מיט אַפּעדעק־טע שטערנס, פּמ, וואָנטעג.

אויסגעפליב(י)קעט — אַזי, פּאַר אויספליב־קען. גוט, פֿעט אויסגעהאַדעוועט; אויסגע־שטאַפט. איע גענדז און ענדיקעס. אַן איע קו.

אויסגעפליעט — אַזי, פּאַר אויספּלעטען — 1. וואָס מע קען געווינען אָדער האָט געוואונען אין לאַטעריי. אַן איער זייגער. 2. אויסגע־פרעסט. אַן איע העמד.

אויסגעפליעטער היים — אַזוו. ווען עס איז (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפּלעט. טו עס נישט אַן נישט־אַזי.

אויסגעפּלפּולט — [...פּילפּולט] אַזי, פּאַר אויספּלפּולן — וואָס קומט ווי אַ רעזול־טאַט פֿון אויספּלפּולן. בלויז אַן איע סבֿרה, תּשובֿה; איע טעאַרע.

אויסגעפּלפּולטיקייט — [...פּילפּולטיקייט] די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט פֿון זיין אויסגעפּלפּולט אַן אַזי אַן אויסגעמוחטיקייט.

אויסגעפּפּלט — [...פּאַסלּט] אַזי, פּאַר אויס־פּסלען — וואָס איז דערקלערט געוואָרן אַז עס איז פּסול; אויסבראַקירט, נישט־צוגעפּאַסט. איע עדות, איע סחורה.

אויסגעפּפּלטיקייט — [...פּאַסלּטיקייט] די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפּפּלט. אַזי פֿון נישט־ברע מיטלען.

אויסגעפּפּקנט, פּפּקעט — [...פּאַסקעט, פּאַסקעט] אַזי, פּאַר אויספּסקענען — וואָס

וועגן דעם איז שוין אַרויסגעטראָגן אַ באַשלוס על-פי דין, לויט הלכה, אויפֿן סמך פֿון אַן אויסאַרטיטעט; וואָס דער ענטפֿער, דער אור־טייל איז שוין געגעבן. אַע שלוח, ספֿקות. **אויסגעפסקנטקייט** — [...פֿאַסקנטקייט] די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפסקנט. אַזאַ אײַז נאָך אונטער אַ פֿרעגצייכן.

אויסגעפֿעכט — אָדי, פֿאַר אויספֿעכן. אויסגעשטימט מיט פֿען. נושאים געקומען, קיין רגע געוואָרט, מיט זעק אַע די לזבער באַדעקט, פֿרע, ביינאַכט אויפֿן אַלטן מאַרק. **אויסגעפֿעלצמקייט** — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿעלצט (אויספֿעלצן). אַ הינטערדיקע אײַ.

אויסגעקלט — אָדי, פֿאַר אויספֿעקלען (זיך). אויסגעלייגט פֿון פֿעקל; אויסגע־ליידיקט, אַרויסגעגנבֿעט; אויסדערציילט מיט באַרימער. אַע סחורה; אַע קראָם; אַע ליגנס.

אויסגעפֿערלט — אָדי, פֿאַר אויספֿערלען. וואָס איז קונציק געמאַכט (קומט אַרויס) אַזוי ווי פֿערל; אויסגעאַרבעט אויפֿן בעסטן ארפֿן. ״יעדער ענין וואָס איז געקומען...אין מויל איז אַרויס אײַ״. זב.

אויסגעפֿעשטשעט — אָדי, פֿאַר אויספֿעש־טשען. אויך: פֿעסמטשעט. דזו אויסגע־פֿיעשטשעט. ״ער מוז זיך אַרומטרייבן מיט זיי, דאָס אויסגעפֿעשטשעט בחורל, ביון סאַמע פֿרייזווי״, זש. נח פֿאַנדערע.

אויסגעפֿעשטשעטקייט — די (דאָס), זי. דזו אויסגעפֿיעשטשעטקייט.

אויסגעפֿראַוועט — אָדי, פֿאַר אויספֿראַ־ווען. 1. אויספֿאַרריכט. די אַע גריזן. 2. צוגעריכט, אויסגעשטאַט. די אַע פֿאַר דער נסיעה. 3. אויסמושטירט; וואָס פֿירט זיך אויף אַ מיליטערישן שטייגער. אַן אַער גאַנג. [ען] וואָס דאָך אויך איצט געהאַט עפעס משרתדיקס און סאָלדאַטישעס סבֿ אין פֿנים, סבֿ אין אַן שטעל, בערג, ביים דינעפֿער וו.

אויסגעפֿראַוועטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿראַ־וועט. אַן אײַ פֿון אַ זעלנער.

אויסגעפֿראַלט — אָדי, פֿאַר אויספֿראַלן. וואָס קומט אַרויס מיט אַ קנאַק; שרביאק. אַע לאַזונגען, די וויצן זענען אַלע...גישט לאַגיש, אויסגעפֿראַלט, פֿרע, ליטעראַטור און לעבן. **אויסגעפֿראַכט (עט, עוועט)** — אָדי, פֿאַר אויספֿראַסטע, עוועט. וואָס איז געוואָרן גיט־פֿיין, אומאיידיל. פֿון ווינט און רעגן אַע פֿינמער, אַש.

אויסגעפֿראַצוועט — אָדי, פֿאַר אויספֿראַ־צווען (זיך). אויסגעאַרבעט; אויסגע־האַרעוועט, אויסגעמאַרט; וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון פֿראַצע. אַן אַער מאַיאַנטיק. ״...מיט רויטע צעפֿאַדערטע און אַע הענט״, ייט. פֿוילן v. אַ קלייניגע, אַ דאָרינקע אלמנה, אַ בעקערין מיט אַע פֿלייצעס...״, הל. אַזוי ווי דורכן שלאָף. אַע געלעט וואָס מע האָט אויף דעם שווער געהאַרעוועט. ״ווען ער קריגט פֿון דיר זיין אַ געלט, וואָלט ער דאָך נאָך דאַנערשטיק געקויפֿט די חלות אויף

שבת״, מ. מאַרגנשטערן, ענג הזהב, וואָרשע. **אויסגעפֿראַצוועטקייט** — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿראַ־צוועטקייט, די אײַ פֿון די הענט, פֿון דער גאַנצער געשטאַלט.

אויסגעפֿרוברט — אָדי, פֿאַר אויספֿרובר־רן. 1. דזו אויסגעפֿרוווט. און מיר...אע מיט אַלק, מיר שטייען פֿאַרשטומט, הל, יאַנגסטן פֿון רחמים. 2. אויסגעפֿראַצירט (אויספֿראַצירן).

אויסגעפֿרוברטקייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אין אַ מצב פֿון זיין) אויסגעפֿרובר־בירט. אַנזענדן אַ מיטל גיט־אײַ.

אויסגעפֿרוברטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿרובר־בירט.

אויסגעפֿרוודעט (~געפֿרוודיעט, ~גע־פֿרוודיעט) — אָדי, פֿאַר אויספֿרוודען. אויסגעפֿרוודיעט מיט פֿאַרע (פֿון לזי, פֿליי); אויסגעפֿאַרעט, פֿריש אויסגעבאַדן. ״דער אַל־טער יאָס, אַן אויסגעפֿרוודיעטע...אַנטפֿלע־קנדיק די...וועקט פֿון פֿרישגעוואַשן העמד״, הר. הרודעס.

אויסגעפֿרוווט — אָדי, פֿאַר אויספֿרוווטן. 1. וואָס איז געפֿרוווט ביזן סוף, אייגנאַנצן; אויסגעפֿאַרשט; וואָס האָט אויסגעהאַלטן אַ נסיון, בייגעקומען אַ שטרייכלונג. אַע מיטלען, מעדיצין. ״דער יוד האָט מיטגעפֿירט מיט זיך פֿאַרשידענע אַע רפֿואות פֿאַר פֿאַרשידענע קראַנקייטן״, אַש, תהילים יוד. 2. אויפֿריכ־טיק, אמתיק (זייל דורכגעגאַנגען פֿרוואונג־גען). אַע פֿריינדשאַפֿט.

אויסגעפֿרוווטקייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿרוווט־קומען אַ פֿאַרן מלך.

אויסגעפֿרוווטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿרוווט־קייט, וואָס גייטיקט זיך פֿאַרט אין אַ קאַנטראַל.

אויסגעפֿרייכט — אָדי, פֿאַר אויספֿרייכ־ען אַרויסגעוואָנט שווער אַטעמענדיק. ״די אַע ווער־טער זיינע האָבן שוין אויף קיין אויערן גישט אַנגעטראַפֿן״, שטרינגער, אינזלען אויף דער ערד.

אויסגעפֿרייעט, ~געפֿרייעט — אָדי, פֿאַר אויספֿרייען, ~פֿרייען. 1. רויט, צע־פֿלאַמט פֿון שווייס, היץ, פֿאַרע. ״די פֿאות פֿזיכטלעך...און דאָס פֿנים פֿריש, אויסגע־פֿרייעט״, ממוס, ישבת. 2. דורכגעדאַמפֿט, אויסגעדעמפֿט. ״שבת אינדערפֿרי — רעטען און פֿעטשאַ, לעבער און ציבעלעס מיט אייער, אַן אַע קאַשע מיט אַ גרויסן מאַרכביין״, ממוס, שלמה. ״דזין פֿנים איז אײַ אַ צי־מעס״, ממוס, גליאַטשע. 3. אַנגעזענדן (פֿון שווייס, היץ, מיט קליינע בעלזער). באַשיטן מיט קאַרטאָפֿל־מעל די אַע ערטער פֿון דעם קינדס גופֿל.

אויסגעפֿרייעטקייט, ~געפֿרייעטקייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿרייעט. אײַ וועט דער צימעס האָבן גאַר אַן אַנדער טעם.

אויסגעפֿריינדלט — אָדי, פֿאַר אויספֿריינד־

לען. אויסגעפֿרוצט, אויסגעפֿאַצקעט איבער דער מאַס. אַן אַע פֿלה־מזיז.

אויסגעפֿרעגט — אָדי, אויסגעמינצט; אויס־געשטעמפֿלט; אויסגעקריצט. [ען] וועט שלאָפֿן אין אַ גאַלדענעם בעט מיט אַע לייבן און מיט דימענטענע מגן־דודס, זש, ממזר.

אויסגעפֿרעגלטקייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿרעגלט (אויספֿרעגלען).

אויסגעפֿרעמט — אָדי, פֿאַר אויספֿרעסן (זיך). 1. אויסגעגלעט מיט אַ פֿרעסל. ״דער סורדוט הענגט אַן אַער״, מוק, מינע באַגע־גענישן. 2. אַנגעטאַן אין אויסגעפֿרעסטע מלבושים. ״קומען אַן דערזייל די געסט, אויס־געפֿרעסן און אײַ״, הל, ליטווישע מיני. 3. אויסגעקוועשט, אויסגעדריקט. אַע פֿלעגן. 4. אַרויספֿאַקומען מיט אַ דרוק, אומגעזעצ־לעך, אומעטיש. אײַ געלט, אַע פֿריוילעגייטעס.

אויסגעפֿרעמטקייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿרעסט־אויפֿהענגען אַ מלבוש אײַ.

אויסגעפֿרעמטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿרעסט־פֿאַרשיידענע מדרגות פֿון אײַ.

אויסגעפֿרעמלט — [...פֿעשטלט] אָדי, פֿאַר אויספֿעשטלען. אויסגעשטשט, אַרויסגע־דרונגען אויפֿן סמך פֿון אַ פֿשטל. אַע הסברה־לעך.

אויסגעפֿאַכטן — אָדי, פֿאַר אויספֿעכטן. ~פֿאַכטענער. דורכגעקעמט, אויסגעקעמפֿט. אַן אַע שלאַכט. פֿאַר געפֿעכט.

אויסגעפֿאַלן — אָדי, פֿאַר אויספֿאַלן. ~געפֿאַלענער. 1. וואָס האָט זיך געטראַפֿן, האָט פֿאַסירט (אומגעריכט). גאַט זאָל אַפֿהיטן פֿאַר אַער שטראַף, שוון. 2. אַרויסגעפֿאַלן, אַראַפֿגעפֿאַלן, די אַענע האָר פֿון קאַפֿ. אײַ אויסגעשפֿרייט אויף דער ערד אַ קלאַר־וויס אײַ שנייעלע, באַלייגט מיט פֿליטערלעך, ממוס, ישבת. 3. וואָס עס איז אַרויסגעפֿאַלן, זיך אַפֿגעטיילט פֿון פֿלל, טרעט אַרויס קעגן קהל (מסרט אָדער ענלעכט). אײַ ער...אויז גיפֿלין, זול [דער פֿרנס־חודש] צו זיך מצרף זיין נאָך בײַ גבאים לפחות אונז זאָלין אין שטראַפֿין מיט תפֿיסות אונז יסורים, תקק.

אויסגעפֿאַרירט — אָדי, פֿאַר אויספֿאַרירן. ~אַ שאַפֿע (שאַנק, אַלמער), אײַ פֿון דעמב (קאַן זיין אויך פֿון אַנדערן פֿאַניר), בער.

אויסגעפֿאַרבן — אָדי, פֿאַר אויספֿאַרבן. ~געפֿאַרבענער. אויסגעמאַלן, באַדעקט מיט פֿאַרב. אַע ווענט.

אויסגעפֿאַרבנקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿאַרבן.

אויסגעפֿאַרבענערקייט — אָדו, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿאַרבן־די ברעטער גלאַנצן אײַ.

אויסגעפֿאַרמוועט — אָדי, פֿאַר אויספֿאַר־מווען. אויסגעפֿאַרעמט. ״די קבצנים זענען אויך אַ פֿון דעם אייגענעם בלוט און פֿלייש וואָס די גבירים״, ייל, דער סטאַטיק וו.

אויסגעפֿאַרן — אָדי, פֿאַר אויספֿאַרן. ~געפֿאַרענער. 1. וואָס מען איז אויף דעם שוין אַ סך געפֿאַרן. אַער וועג, טראַקט. גיין

מיטן איעם וועג = זיך האלטן ביים אגענומען געם, ביים מוסטער, טראפארעט. 2. וואס מען איז דארט שוין געפארן. איע לענדער. איע = וואו, פרוי וואס האט שוין מיט א סך מענער געהאט סעקסועלן פארקער.

אויסגעפארניטשורט — אדי, פאר אויס-פארניטשורן (← אויספארניטשורן), אמ. אויס-געמעבלירט. "ריכטיק איע לזברער", קאברין, ארע די בארד.

אויסגעפארניטש — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפארן. א איבער א סך לענדער.

אויסגעפארעמטקייט — די (דאס), זי. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפארעמט (← אויספארעמען), קונציקע א.

אויסגעפארענערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפארן. ווי זעט אויס דער וועג א?

אויסגעפארען, **געפארען** — אדי, פאר אויספארען. אויך: אויסגעפויילט, וואול. איע ציין. די ציין זענען ביי אים שוין א = שוין אויסגעפאלן. קאלאמיי.

אויסגעפארשט — אדי, פאר אויספארשן & אויספארשטן. ← וואס מע האט אויסשטור-דירט, חוקר ודורש געווען; אויסגעפארעט. איער מצב; א לאנד.

אויסגעפארשטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפארשט. א וועט דער ענין ווערן קלארער.

אויסגעפארשטקייט — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפארשט. די א פון דער סטראטאספער.

אויסגעפארעוועט — אדי, פאר אויספארע-ווען. ← וועלן זיך די איע און צוזאמען-געקלייטע ברעטער גאנץ ווייניק אויסדרייען, בער.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← וואס איז קאליע דורך (פון) פוילן. אן איער בוים, א דיקער שטאם... דאך פוסט און א, יהושע, דער זון פון אונטשטערין. "מע זעט ארויס א שטיקל צונג... דורך א היפש שפעלט אויפן ארט פון צוויי איע ציין", ממוס, מסעות. "אן א הארץ א צווייטיקט, צעפמיניקט הארץ, אלז, תוכחת חיים.

אויסגעפויילטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפויילט. קוים זיך האלטן א.

אויסגעפויילטקייט — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפויילט. די א פון א בוים, פון דער נשמה.

אויסגעפויילטקייט — אדי, נעגל. צונויפגע-דיקט אין א פויסט, א אונטער דרערד, ציען הענט זיך גראד אהער פון הרוגים גאנצע בערג, פמ, מלחמה.

אויסגעפולט — אדי, פאר אויספולן. ← אויך: דיק געהארן. געווען א שפאן... איצט א, ווי א געשטאפטע גאנז, ח. פנט, איק, 1960 29 VII

אויסגעפונען — אדי, פאר אויסגעפונען. ← איע זאכן, סודות.

אויסגעפונענקייט — די (דאס), זי. אייגן

שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפונען. אן א מיט חכמה.

אויסגעפונעמט — אדי, פאר אויספונע-מען. ← 1. געשאפן מיט דער הילף פון (אדער אין) א פורעם; געשטאלטיקט. איע פיגור. "א בין איך אויף אלע היינארשטאטן", מזל, אין ירושלים קומען מלאכים. 2. אנגע-שטעלט אין א סדר, ארגאניזירט. אן איע גע-זעלשאפטלעכע ארדענונג. 3. אנטוויקלט, פארענדיקט אין א פראצעס פון שפאן. איע כאראקטער. "ער האט דערזען א שטאלצן ייד מיט א נפער, ערשט איער שפראך", יג, תוד ו. 4. פנט. וואס האט די ריכטיקע, פאסיקע פיגור מיט בולטקייטן. "זי איז ניט קמלעכדיק, זי איז נאר א", רייד.

אויסגעפונעמטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפונעמט. ווארט, וועסט עס זען א.

אויסגעפונעמטקייט — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפונעמט. א קינסטלערישע א. אן א פון א טאק.

אויסגעפונעמטקייט, **געפונעמטקייט** — אדי, פאר אויסגעפונען. אויסגעפונען איבערגעטריבן, שרצאיק, אויסגעפונען; אויס-געצאקעט. א איז עסיק און אין האניק. "אויסגעפונעמטע פוילישע אפיצירלעך, מיט קאקעטיש אראפגערוקטע אין א זעט פיר-שפיצדיקע היטלעך", שמחה טנה, נענוד. "דאס זענען גארישע זייערע חובבער, נאר צוויי אויסגעפונעמטע ציגנערינס", זעמב-לין, צאנקענדיקע ליכט.

אויסגעפונעמט — אדי, פאר אויספונען. ← "נישט קיין מיאוסער פארשוין... הויך און ברייט א ווי א געשטאפטע גאנז", ל. פיימסענטיין, תיקון לייבאלע, למעבערג 1894.

אויסגעפונעמטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפונעמט. פארקויפן די גענז א.

אויסגעפונעמט — אדי, פאר אויספונען. ← דורכגענעצט, אויסגענעצט; דורכגענומען פון פייכטיקייט. "אלע אויסגענעצט, אין טרערן א, צייט, מסטרון.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← פארטיק געמאכט דורך פוילן; דין, גוט אויס-געארבעט. איע אבני-טובות. "ווי צארט איז דעם מענטשנס מעלאדיע, ווי פלין א די געפיר-לין, טעג, דארטן.

אויסגעפויילטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפויילט. א וועט זיך עס בעסער אריינפאסן.

אויסגעפויילטקייט — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפויילט.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעאידלט. "פרישמאנס פראנצע-איז ניי, אייגנארטיק, א, שע, יודישע שריי-בער. "די צייט פון אליהו-ערשאפט פון אין, אויסגעאידלטן, אפגעזונדערטן יחיד", ימ, נייט. 1923. 2. וואס איז געמאכט פון (ניטנאר-שילדען). "דער שטאטהונט אקעגן איז שוין עפעס געמלאכט, א, א ביסל פאלש", ממוס, שלמה.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← "נישט קיין מיאוסער פארשוין... הויך און ברייט א ווי א געשטאפטע גאנז", ל. פיימסענטיין, תיקון לייבאלע, למעבערג 1894.

אויסגעפונעמטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפונעמט. פארקויפן די גענז א.

אויסגעפונעמט — אדי, פאר אויספונען. ← דורכגענעצט, אויסגענעצט; דורכגענומען פון פייכטיקייט. "אלע אויסגענעצט, אין טרערן א, צייט, מסטרון.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← פארטיק געמאכט דורך פוילן; דין, גוט אויס-געארבעט. איע אבני-טובות. "ווי צארט איז דעם מענטשנס מעלאדיע, ווי פלין א די געפיר-לין, טעג, דארטן.

אויסגעפויילטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפויילט. א וועט זיך עס בעסער אריינפאסן.

אויסגעפויילטקייט — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפויילט.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעאידלט. "פרישמאנס פראנצע-איז ניי, אייגנארטיק, א, שע, יודישע שריי-בער. "די צייט פון אליהו-ערשאפט פון אין, אויסגעאידלטן, אפגעזונדערטן יחיד", ימ, נייט. 1923. 2. וואס איז געמאכט פון (ניטנאר-שילדען). "דער שטאטהונט אקעגן איז שוין עפעס געמלאכט, א, א ביסל פאלש", ממוס, שלמה.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← "נישט קיין מיאוסער פארשוין... הויך און ברייט א ווי א געשטאפטע גאנז", ל. פיימסענטיין, תיקון לייבאלע, למעבערג 1894.

אויסגעפונעמטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפונעמט. פארקויפן די גענז א.

(זיך) ← דווי אויסגעפונעמט. אויך: אויסגעפונעמט, ארויסגעשטעלט אין א פונעם ליכט. איע מאך-ניין. "דער פעסימיזם פון הבל-הבלים, די איע חקירות וועגן דעם וועלט-גרויסן עמק-הבכא", ימ, נייט, 1923.

אויסגעפונעמטערדייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעפונעמט. וועסט זי ניט דערקענען א.

אויסגעפונעמטקייט — די (דאס), זי. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעפונעמט. א פון סטיל, פון לשון.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסגעפויילט — אדי, פאר אויספויילן. ← 1. אויסגעשפילט אויף א פוילן, בכלל אויף א פנייה-אינסטרומענט אדער מיט די ליפן, פלינדקייט. אן איע מעלאדיע. 2. אויסגעלאכט, אפגעשפאט. דער איער אקטאר, "דער יוד... שרייט אין אלע גאסן; האנדל, האנדל! — און דער איער האנדל שנייט זיך דורך...". פרא, יאלטווארג.

אויסצוגעפֿינען זינע באַדערענענישן? ממוס, ישׁם און יתל.

2. דערגיין אַ סוד, געהיימעניש. אי פֿון אונ- טער דער ערד. א׳ די מערדערס. איר: א׳ וואָס אַלע ווייסן. „אז ער וועט אונטעררוואַקסן, וועט ער שוין אַליין א״, ברון סילנער, זאַמלונגען, Ne 12. 3. געפֿינען אַ צאל זאַכן, א׳ אַלע שטעלן וואו עס ווערט דערמאָנט... „יחיאל וואָס פֿאַר אים נאָך אַנדערע פֿסוקים אויסגע- פֿונען און געלערנט אים נאָכצוואַגן, אַש, תּחיליס: יוד. 4. דערגיין דורך די חושים; דערוויסן זיך נאָכן אויספרוּזן, א׳ דעם טעם פֿון דעם מאַכל. „האָב איך אַליין געהאַלט א׳ די באַרוישנדיקע ווירקונג פֿון די גיפֿטיקע משקאות, נאָד.

5. געפֿינען עפעס נישט, וואָס מע האָט פֿרד- ער גיט געהאָרטש ווי אַ רעזולטאַט פֿון וויסנ- שאַפֿטלעכן פֿאַרשן, שטודירן, אַדער ווי אַ פּועליינזא פֿון אַ געראַטענעם אַנפֿאַל, המצאה, א׳ אַ מיטל קעגן אַ קראַנקייט. א׳ אַ נשעם אַרפֿן ווי אַרויסצוקריגן ענערגיע. 6. דער- גיין עפעס וואָס מע האָט פֿרוער גיט גע- וואוסט ווי אַ רעזולטאַט פֿון אַנאַליז, פֿון חקירה. א׳ די סיבות פֿון אַ דערשננונג. אַפֿילו אין דער בחינה פֿון יסור מרע קען יעדער מענטש א׳ ביי זיך אַז ער קערט נישט אַפֿ אינגאַנצן פֿון דעם שלעכטס, תּניא, עז.

אויסגעפֿינען זיך — אוסוו. — דפּוו. אויך: זיך פֿונאַנדערקליבן. „ער האָט זיך נישט גע- קאַנט א׳ אין די מחשבות פֿון זיין וו״, ייט. **אויסגעפֿינעניש** — דאָס (די), ן. אויסגע- פֿינס; געדויערדיקער פּראָצעס פֿון אויסגעפֿי- נען. (האָט אויך איר בייטעם). „אַראַג אַט דער א״...״, ש. ביקל, טחז, 1954 ווו 28.

אויסגעפֿינער — דער, יס. וונ י״ן, קע, יס. ווער עס געפֿינט אויס. שאַרפֿזין פֿון אַן א׳. גיט יעדער פֿאַרשער קען ווערן אַן א׳. דאָס האָט צוגעזען דער א״...און אויפֿגעבויט דע רויף זיין נשע סיסטעם, מוו, שוואַרצע פינ טעלעך.

אויסגעפֿינערי — דאָס & די, ען. טואונג טעטיקייט פֿון אויסגעפֿינער. (האָט אויך איר בייטעם).

אויסגעפֿינעריש — אַדי. וואָס איז פֿון, ווי בײ, כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויסגעפֿינער. אויפֿטועריש, המצאהדיק. איע מעטאָדן.

אויסגעפֿינערישקייט — די (דאָס), ן. אייגנ- שאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿינעריש. „זיין שאַרפֿזין און א׳ קען זיך אַ צעשפּיל טאָן אין דער ברייט, ימ, יודישע דערציאונג, 1938. **אויסגעפֿינצטערט** — אַדי, פֿאַר אויספֿינצ- טערן. — וואָס איז געמאַכט אינגאַנצן פֿינצ- טער; וואָס מע האָט במיוון געהאַלטן אין אומוויסן. די איע מאַסע. אַן א׳ צימער.

אויסגעפֿינצטערטקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿינצ- טערט. די א׳ פֿון דער מאַסע.

אויסגעפֿינקל — אַדי, פֿאַר אויספֿינקלען. — וואָס מע האָט געמאַכט שנייניק, גלאַנציק, פֿינקלדיק. אַ ברוסט, א׳ מיט מעדאַלן. „עס באַזימט זיך דער הימל, אַן אויסגעשטערנטער,

אַן איער הימל, פּרץ, פֿאַלקסטֿימלעכע גע- שיכטן.

אויסגעפֿינקלטיקייט — די (דאָס), ן. אייגנ- שאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿינקלט. די א׳ פֿון דער גאַס, דעם הימל אַז.

אויסגעפֿירט — אַדי, פֿאַר אויספֿירן. — 1. וואָס מע האָט זיך וועגן דעם געמיט און דערפֿירט צו אַ סוף; דורכגעפֿירט, רעאַליזירט. איע שליחות, אונטערגעמונג איער באַשלוס. אַן איער שידוך. „איצט גייט שוין אַלץ ביז גאַר ווי געשמירט, דער שידוך איז למזל א״, עט, לידער. איע טויטשטראַף. „...אַפֿאַרטירט דעם א״ן מאַרד, טעג, איצטער. 2. געפּועלט, דערגרייכט; געזיגט; באַזיין. אַן איע בקשה; איע עקשנות. 3. אַפּגעשאַפֿן, ליכודירט, די איע פּאַראַנדקעס. 4. אויסגעברייט, אויסגע- זעסן. איע הינדעלעך.

אויסגעפֿירטער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿירט. פֿאַררייסן דעם גאָז א׳.

אויסגעפֿלאַכטן — אַדי, פֿאַר אויספֿלעכטן. — צוגויפֿגענומען דורך פֿלעכטן. אויסגעאַרבעט, צוגויפֿגעשטעלט פֿון אַ בייגיקן מאַטעריאַל. איענע קערב. „בײ די זעטן שטייען בימער, א׳ ווי אַ קייט, אר, א״ויף די פֿעלדער. „איענע חלות לכבוד שבת,״ 99, יודישע וועלט.

אויסגעפֿלאַכטענער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿלאַכטן. דײנע האָר זעט (זעען) אויס בעסער א׳.

אויסגעפֿלאַכטיקייט — די (דאָס), ן. אייגנ- שאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿלאַכט (אויספֿלאַכן), גראַד פֿון א׳.

אויסגעפֿלאַכטערט — אַדי, פֿאַר אויספֿלאַכט- טערן. — 1. באַדעקט מיט פֿלאַכטערס; אויס- געברוקירט. איע גאַסן. „דער הימל אַרום ליגט ווי אַ קריסטאַלענע דעק, א׳ מיט שאַרפע, שניי- נדיקע, בלינדיקע שטערן,״ ווייס, שטעטל. 2. צוגעגרייט (עס זאָל זיין גרינג צו גיין, פֿאַרן, זיך באַזעהן); אויסגעבעט. „אַך, פֿאַר וואָס דער וועג פֿון שלעכטע א׳ איז מיט גליקז?״, אר, פֿאַרוואָס. „דרך החסידות איז אַ ברייטע, איע, געזונטע, ריינע וועג, לזב. „דער וועג פֿון יידיש איז נאָך גיין קיין איער, ימ, קולטור און דערציאונג, 1938.

אויסגעפֿלאַכטערטער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿלאַכט- טערט. א׳ וועט זיין גרינגער צו פֿאַרן.

אויסגעפֿלאַכטערטקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿלאַכט- טערט. אַ נשע, אַ שנייענדיקע א׳.

אויסגעפֿלאַכן — אַדי, פֿאַר אויספֿליסן. — **אויסגעפֿלאַקערט** — אַדי, פֿאַר אויספֿלאַק- קערן. — 1. וואָס האָט אויפֿגעהערט ברענען מיט אַ גרויס אַדער העל פֿייער. „דער קנויט פֿון די ליכט איז א״... מיר האָבן געמוזט דאָס ביסל לאַקשן אין דער פֿינצטער אויסוואַפֿן, ממוס, טאַקסט. „א׳ איז דער פֿייער, אַפּגע- שטאַרבן איז דער רעשׁ, יוואָסט, בלומען און דערנער. 2. וואָס איז שטאַרק אויסגעהייצט. אַן איער אויחן צו באַקן מצות.

אויסגעפֿלייגן — פֿאַר פֿון אויספֿליען. — **אויסגעפֿליגלט** — אַדי, פֿאַר אויספֿליגלען. —

אויסגעפּוצט מיט פֿליגל(ען); וואָס האָט (באַקן- מען) פֿליגל(ען). די איע קינדערלעך טאַנצן אויף דער בינע.

אויסגעפֿליגלטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ- שאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿליגלט. די א׳ פֿון די פּאַעטישע רייד.

אויסגעפֿליטערט — אַדי, פֿאַר אויספֿליטע- רן. — אויסגעפּוצט מיט פֿליטערלעך. אַן א׳ באַקלייד.

אויסגעפֿליטערטער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿליטערט. א׳ וועט עס גלאַנצן.

אויסגעפֿליטערטקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿליט- טערט. א׳ פֿון סטיל.

אויסגעפֿלייצטערטער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿלייצט (אויספֿלייצן). „א׳ זעט אונדזער טיכל אויס ווי דער געמאַזן, רייד.

אויסגעפֿליישט — אַדי, נעאַל. [פֿאַר פֿון אויספֿליישן]. וואָס מע האָט דאָס פֿלייש פֿון דעם אַראַפּגענומען. „מיט ביינער־טעגן פֿון איע שטאַלצן,״ 99, סתם.

אויסגעפֿליקט — אַדי, פֿאַר אויספֿליקן. —

1. אויסגעריסן, אויסגעפּופּט. „בלינדע, הינ- קעדיקע, מיט אויסגעריסענע זעטן, אויסגע- בראַכענע פֿיס, איע האָר, אויסגעפּופּטע הייד- לען,״ ממוס, בײשיכּה של משה. „אַן איער אַרט אין אַ זינגנאַרטן — זאָגן בית־שמאי עס מוז זיין 24 אײלן און בית־הלל זאָגן 16 אײלן,״ זרעים, מא/1. 2. וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט פֿליקן. איע פֿעדערן, איע גענדז. **אויסגעפֿליקט ווערן** — פּאַס. ווער א׳, בין געוואָרן א׳. אויסגעריסן ווערן, האָבן אַ סך צרות. „איך גלייב דאָס איך וועל דאָרט א׳ ח״, אמד.

אויסגעפֿליקטערטער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿליקט. א׳ וועט איר זען ווי פֿעט דאָס גענדזל איז.

אויסגעפֿליקטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ- שאַפֿט, מצב, פֿרש־פֿאַל פֿון זיין אויסגעפֿליקט. „גראַזן — גישט קיין גראַזן, נאָר עפעס א״ן, שיטערע, מאָדערע געוויקסעלעך,״ הלל, טאָג, 1958 VIII 2.

אויסגעפֿלעקט — אַדי, פֿאַר אויספֿלעקן. — 1. באַדעקט מיט אַ צאל פֿלעקן, דורכגענומען מיט פֿלעקן. אַן א׳ קליידל. „מעג זיין איין לאַטע אויף דער אַנדערער, אַבי גאַנץ און גיט א׳, שמוציק, ארז, קמ, 1865, Ne 32. 2. וואָס האָט אַ גאַנץ קאַנטיקן פֿלעק. א׳ מיט אַ בלוט־ פֿלעק. 3. פֿון אַזאַ קאַליר וואָס זעט אויס ווי פֿלעקן. אַ רויטלעך איע פֿעל.

אויסגעפֿלעקטערטער הייט — אַדי. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעפֿלעקט. טו גיט אַן דאָס קליידל א׳.

אויסגעפֿלעקטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ- שאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויסגעפֿלעקט. „א׳ מיט בלוט איז דער סימן פֿון אונדזער גאַנג דורך דער געשיכטע״.

אויסגעפֿעדעמט — אַדי, פֿאַר אויספֿעדע- מען (זיך). — 1. וואָס מע האָט די פֿעדעם אַרויסגענומען פֿון דעם. אַן איער אַרבל, אַן

טעלער פֿון [שלחמנות] אָן אַיענער הערינג אין עסיק און האָניק, ממוס. 2. אויסגערייניקט, אַרומגעוואָשן, אויסגענעצט א.ע. נאָס הי אַ אונטערן רעגן, אַ הי אַ קאַץ. „דער אָפֿ געטובֿלעטער, אַיענער וואָלד איז געשטאַנען הי אַ חתן... אין אַ ניער זופֿעצע“, ממוס. קליאַטשע. „דער הימל איז נישט אַזוי רויט הי געכטן, ער איז בלוילעך־זילבערדיק און אַ לפֿבֿוד שבת“, אַש, תהיליס־יווד. „מזן קאַפֿ איז פֿון שטראַלן א״, יהוּאַש. 3. אויסגעוויילט; רויט, פֿאַרפֿלאַמט פֿון באַליידיקונג. אַוועק פֿון אונדז אָן אַער.

אויסגעצוואַנגנקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעצוואַנגן. אויסגעוואַשניקייט, אָן אַ, אָן אויסגערייניקט־קייט.

אויסגעצוואַנגענערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעצוואַנגן. אַרײַנקומען אַ פֿרישער, אַ.

אויסגעצוואַונגען — אַזי, פֿאַר אויסצוהײַבן גען. וואָס איז דורכגעפֿירט קעגן חילן, אַרײַפֿגעצוואַונגען. אַיע הנחות.

אויסגעצוואַונגענקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעצוואַונגען. די אַ שטעקט שוין אין דער סי־טראַציע.

אויסגעצווייגנקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעצווייגט (אויסצווייגן).

אויסגעצווייקט — אַזי, פֿאַר אויסצווייקן. אויסגעצופֿט, אויסגערייסן, אַיע צווייטן.

אויסגעצוויקלט — אַזי, פֿאַר אויסצוויקלען. אויסגעפּוצט, אויסגעסטראַיעט, אויסגעצאַצקעט. אַ הי אַ ליאַליע, הי אַ חתן־בחור. „רחלע די שיינע שטייט געבן דער כלה, אַ הי אַ בת־מלכה“, שע. „שיר־השירים“, צוויי קישעלעך, וואָס פֿון ביידע זענען אין אַ פֿישעלע און אַנגעפֿילט מיט פֿאַרפֿעלעך“, שע. קליינע מענ־טשעלעך.

אויסגעצוויבערט — אַזי, פֿאַר אויסצוויבערן. אַ אַרויסגעבראַכט (ווי) דורך פֿישוף, אוי־סערגעוויינטלעך געראַטן (פֿון קינסטלערישן שטאַנדפּונקט). „...ווי אַן אַיע געשטאַלט פֿון די אוראַלע היילן“, שטרינגלער. אַיע מעלאָדיע.

אויסגעצוויגן — אַזי, פֿאַר אויסצויען (זיך). אַ געצויענער. 1. צעצויגן; וואָס פֿאַרנעמט איבעריקע ציט (מער ווי גייטיק). וואָס הערט אַרויסגעבראַכט פֿאַמעלעך. אַיער וועג. אַיע דרשה, מעלאָדיע. „...לאָזט זיך הערן אַן אַ קול פֿון אונטן“, שע. מעשיות פֿאַר יוד־קיני דער. „זענען דאָס ווייב מיט ביידע טעכטער העסלעך חי דרבי אַיע שוואַרצע געכט“, פּראָ. זכרונות. „...כאַפֿן אויס איינער ביים צווייטער די ערשטע אַיע טאַג־ברכה“, בערג. נאָך אַלע מען. „דאָס וואָסער קלינגט...די חזטן הילכן אַ, זיין און הייל“, חג. פֿאַרהאַקטענע וועגן.

2. וואָס ווערט געצויגן אין דער גאַנצער לענג. אַיע שטריק. „אַ הימל, בליך, טויב־שטוב און...אַן אַ ליכטיקן צאַפֿל, פּראָ. בני־נאַכט אויפֿן אַלטן מאָדאָ. אַיער אויסלויפֿער אַ אויסלויפֿער, 2. 3. וואָס ציט זיך אַליין אויס אין דער גאַנצער לענג, איבעריק לאַנג.

פֿערט (אַ אויספֿרוכפֿערן). די אַ פֿון דער פֿאַרצווייגטער משפּחה.

אויסגעפֿרייט — זוו אויסגעפֿאַרן. אַ הי אַ צימעס, ממוס, קליינענטשעלע.

אויסגעפֿרישטערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿרישט (אַ אויספֿרישן). „אַנגעוואַרעמטערהייט איז אַ“ — וועגן מאכלים.

אויסגעפֿרישטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעפֿרישט; אַ געפֿרישטקייט. „מיט וואָסער אַ ער איז גע־קומען פֿון דער נסיעה, רייד.

אויסגעפֿרעגט — אַזי, פֿאַר אויספֿרעגן. אַפֿט טובֿ. אויסגעפֿאַרשט, עקוואַענירט; וואָס מע וואָס אים געשטעלט אַ סך פֿראַגעס. די אַיע עדות. „דער אויסגעפֿרעגטער...האַט גיט אויפֿ־געהעלט פֿון דער פֿאַרנעפֿטקייט...“, ביגל, טמז, 1954 i 22.

אויסגעפֿרעסן — אַזי, פֿאַר אויספֿרעסן. 1. אַנגעפֿרעסן, זייער פֿעט, אַנגעשטאַפט. „אַט זע איך די גוט געפֿעלעטע, אַיע קינדער“, שטרינגלער. „סמאל האָט זיך אויפֿן אַיע פֿנים אויסגעמיכלט ווי אַ פּאַר אומגעוואַשן“, ייט, טאָג, 1959 9. 2. אויסגעפֿרעסן, אויסגעלע־כערט. אַן אַלטע אַיע טערקישע שאַל.

אויסגעפֿרעסנקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעפֿרעסן. אַן אַ פֿון זייערסן.

אויסגעפֿרעסענערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿרעסן.

אויסגעפֿאַלטהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿאַלט (אַ אויס־צאַלן). „ערשט אַ וועל איך האָבן גחַת פֿון מיין שטיבל“, רייד.

אויסגעפֿאַצקעט — אַזי, פֿאַר אויספֿאַצקען (גען). וואָס איז געמאַכט מיט פֿאַצירונגען; גוט אויסגעפֿאַרבעט, מיט אַלע פֿרטיים. „...גע־צירקלט און אַ הי אַ מוּרַח, וואָס די אַמאַ־ליקע יידישע מושלים האָבן אויסגעמאַלט“, מוּק, טעאַטער און יודיש טעאַטער.

אויסגעפֿאַצקעטערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿאַצקעט. אַרויסגעבן אַ שטיקל אַרבעט אַ.

אויסגעפֿאַצקעטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעפֿאַצ־קעט. די אַ פֿון דער אַרבעט.

אויסגעפֿאַקט — אַזי, פֿאַר אויספֿאַקן. „די בלעטער זענען אויס...ווי אַ האַרץ מיט אַיע קאַנטן“, איבז האַכבערג שמיל, געוויקטן.

אויסגעפֿאַרנט — אַזי, פֿאַר אויספֿאַרען גען. וואָס ווערט (אין) אויסגעפֿריקט, דורכ־גענומען מיט צאַרן, אַיע רייד. „זיבן בלינדע און דער אַכטער גייט פֿון פֿאַרנט...אויסגעוויי־טיקט, אויסגעליכטיקט, א״, אפֿאַ, ווינטע שטאַט.

אויסגעפֿאַרנאָגן — אַזי, פֿאַר אויסצוואַנגן. 1. גוט אויסגעוואַשן (מיט הייס וואָסער, זיף). אַיער קאַפֿ, אַיע האַר, צעפֿ. „די קינדערלעך... אַ און אַנגעטאָשן שבתדיק, אַלע האָבן גע־שניטן, ממוס. פֿישקע אַ ווי ערבֿ שבת, ערבֿ יום־טובֿ, ווי אַ כלה־מיידל, בת־יחידה.

אַן אַיענער הערינג = אויסגעווייקט, מיט אייל, עסיק א.ע. „אַמאַל ליגט גאַר אויף אַ פֿערט (אַ אויספֿרוכפֿערן). די אַ פֿון דער פֿאַרצווייגטער משפּחה.

אַיע שפּולקע. 2. וואָס מע האָט עס שוין איינגעפֿעדעמט. איינגענייט די פֿעדעס. אָן אַיער אַרבל. אָן אַ תפֿילין־זעקל.

אויסגעפֿעדערט — אַזי, פֿאַר אויספֿעדערן (זיך). 1. באַדעקט מיט פֿעדערן, פֿאַרפֿע־דערט. „אַ יוד אין אַ אַ קאַפל האָט אַרויסגע־שטעקט דעם קאַפֿ אין דרויסן“, דעמבלין, ערבֿ נאַכט. 2. אויסגעפּוצט מיט אַ פֿעדער (פֿע־דערן). אָן אַ היטעלע. 3. וואָס מע האָט פֿון דעם די פֿעדערן אַראַפּגענומען (אַרויסגענומען). אַ האַלב־אַ קישעלע.

אויסגעפֿעדערטערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿעדערט. „די האַר טראַגט זי אַ און גיין גייט זי ווי אַ פּאַוועי, רייד.

אויסגעפֿעדערטקייט — אַזי, פֿאַר אויספֿעדערטן. אויך: אַ געפֿעצט. פֿאַרשמירט מיט פֿעטס, דורכגענומען מיט פֿעטס, פֿלעקן; שטאַרק ברודיק. „אַ בליך פֿנים אונטער אַן אַ היטל“, פּראָ, יבֿנסת כלה.

אויסגעפֿעלט(ט)שט — אַזי, פֿאַר אויספֿעל־ט(שן). וואָס מע האָט אינגאַנצן פֿאַלש געמאַכט, וואָס האָט אין זיך פֿעלשונגען(ען). אַיע דאַקומענטן.

אויסגעפֿעלערט — אַזי, פֿאַר אויספֿעלע־רן. „ביין איך גרייט איך צו שיקן מיין אין עקוועמפֿלאַר, אויב איר הילט“, ש. מעלצער, היימיש, 1958 11.

אויסגעפֿעסטיקט — אַזי, פֿאַר אויספֿעסטי־קן. אַיע שטעט. **אויסגעפֿעסטיקטקייט** — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעפֿעס־טיקט.

אויסגעפֿעפֿערט — אַזי, פֿאַר אויספֿעפֿע־רן. 1. איבערגעפֿעפֿערט, וואָס מע האָט אַרײַנגעטאָן אין דעם (צו פֿיל) פֿעפֿער. אַיע מאכלים, פֿיש. 2. וואָס איז צו שאַרף, אָדער ראַב, האָט גיט־אַנשטעטנדיקע אַנזוהערענישן. אַיע מעשיות, אַנעקדאָטן.

אויסגעפֿעפֿערטערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿעפֿערט. איך קען עס עסן בלויז אַ.

אויסגעפֿערטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט, מצבֿ, פֿרס־פֿאַל פֿון זיין אויסגע־פֿעפֿערט. **אויסגעפֿראַכט** — אַזי, פֿאַר אויספֿראַכטן.

דורכגענומען פֿון קעלט, פֿראַסט. „פֿון הינט און רעגן אויסגעפֿראַסטע פֿנימער“, אַש. **אויסגעפֿראַרן**, אַ געפֿרוירן — אַזי, פֿאַר אויספֿרוירן. 1. שטאַרק דורכגענומען פֿון פֿראַסט, קעלט. „אַן אויסגעפֿרויענער, האָט דער אַלטער צוגעדריקט די פֿלייצע צו דער וואַנט“, אַקרוטני, טמז, 1953 VIII 10. 2. פֿאַרגליי־ווערט. גוט אַיע פֿעטשאַ.

אויסגעפֿראַרנקייט, אַ געפֿרוירנקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעפֿראַרן, אַ געפֿרוירן. די מדרגה פֿון אַ.

אויסגעפֿראַרענערהייט — אַזוה. ווען עס איז שוין (אין מצבֿ פֿון זיין) אויסגעפֿראַרן. עסן עפעס אַ! אַרײַנקומען אין שטוב אַ.

אויסגעפֿרוכפֿערטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויסגעפֿרוכ־

דער זעלנער שטייט א.י. הוי די סאלדאטן שטייען די הויכע סאניטיקעס א.י. שע, פון כתיילעווקא. א.י. ווי א דראנג, ווי א זעלנער. א.י. א סטרונג.

4. לענגלעך, וואס מאכט דעם אינדורק ווי מע וואלט עס צעצויגן. *אן א פנים = א דאר, קרענקלעך; ב) איבערגעשראקן, שטארק פאר-וואונדערט. הונגעריקע... קראנקע... בלייבע, מיט אע פנימער, ממוס, קליאסטע. א פנים האט ער אן אים, אן שענערע לייגט מען אין דער ערד ארצין, פרא. פאלקסטמלעכע גע-שיכטן.אזי געבליבן שטיין מיט אן א.י. איבערגעשראקן פנים, חג, ישיבה.

5. וואס ליגט אין דער גאנצער לענג. ליגן א.י. ווי לאנג ער איז. א.י. ווי א מלך, א פריץ, א גאנצער קאקער אא. איז א ווינקלע דארט לייגט א ווי א מלך איינער אויף די באנק, ממוס, שלמה. דו זעסט — זיי שטייען אויף די פיס, און דו פילסט — זיי ליגן א זינע קנעכל קושנדיק, פרא. די גאלדענע קייט. דארטן ליגן א זעלע ציגן פון שטאט און ווארעמען זיך קעגן דער זון, שע קליינע מענטשלעטע. אויף זיך פנים איז געלעגן א זוי פיל רחמנות, שע, ארעמע און פריילע כע וו.

6. געשטארבן. ער איז שוין אן אער. שטיל פארמאך מיר ביידע אויגן און איין רגע שטיי — זעסט, איך בין שוין א נעם זיך דאן און גיין, הל, זועט מין קאפ.

7. ארויסגעצויגן, אנטפלוזט. אויף דער נאקעט אער שווערד טאצט דער בליץ, פרא. לפכוו חנופה.

אויסגעצויגן ווערן — פאס, נייטראל. ווער א.י. בין געווארן א. אויסגעריסן ווערן, אויס-געמאכטערט ווערן; זיך שטארק אנלייגן (בא-גערויניק עפעס). א.י. ווי נאך א שטיקל ברויט. א לערער ביי אן אנדער פאלק — כאטש ער זאל ווערן א. וועט דאך א הונדערטטיל פון דעם זען אן די אויגן, פרוג, נאכט-לידער. א זאלסטו ווערן — שפאסיק, ווען איינער ניסט. לאקא, קעלץ.

אויסגעצויגןקייט — די (דאס), ז.י. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעצויגן. א פון א קול. און אויפשטייענדיק פאר איר מיט דער גאנצער א. עקוקט איר אין פנים ארצין, חיס, א חתן ווערן.

אויסגעצויגענערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעצויגן. אפילו א פאר מיינע פיס וועט ער ביי מיר גיט פועלן.

אויסגעצוימט — אדו, פאר אויסצוימען א. אויך: געצאמט, געצאמט. חג — איינגעדארט, איינגעשרומפן [איינגעצוימט אין פרא. דאר און א איז ער, סיפנים זינס — געלער וואקס, שפיציק, בער האראוויץ.

אויסגעצוינדן — אדו, פאר אויסצוינדן א. אונגעצונדן אומעטום; שטארק פאליכטן. אע זאלן.

אויסגעצויפט — אדו, פאר אויסצופן א. אויס-געריסן, אויסגעפליקט. אויסגעריסענע זינטן, אויסגעבראכענע פיס, אויסגעפליקטע האר, אע היידלעך, ממוס, ישיבה של מטה.

אויסגעצופטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעצופט. עס זעט אויס ווי א חלה א.

אויסגעצוימערט — אדו, פאר אויסצוימער-רן. וואס איז געשאפן מיט ציטער, ציטערני-דיק. דערשפירט זיך און פארמאכט ווארט, יג, תו.

אויסגעצוימיקט — אדו, פאר אויסצוימיקט-קן. וואס איז געווארן ציטיק; פולקום אנט-וויקלט; אויסגעטראגן, אינגאנצן דורכגע-טראכט. אער געדאנקען באנג.

אויסגעצויכנט — אדו, פאר אויסצויכענען (זיך). א. אונגעצויכנט, אויסגעמאלט; אויסגעריסענעט. דער פלאץ איז שוין א. די אע מאפע. 2. זייער גוט, ספעציעל גוט, פערפעקט. ער קען עס א. מאכן אן אין איינדרוק. ער האט אויסגעהאלטן דעם עק-זאמען גוט, א. און איז ארצין אין גימנאזיע, ממוס, יא גרויע האר. א פארברענגט די ציטיק, ספ, יודישער קאנאניסט. א טאג האט זיך ארויסקגעשטעלט דעמאלט אן אער, שע פון כתיילעווקא. 3. וואס איז באוונדער, אנדערש, אויסגעוואנדערט, אויסגעשטיילט. וואס-רום איז די נאכט פון פסח א פון אלע איבע-ריקע נעכט פון א גאנץ יאר? הגדה של פסח. מיר האבן אויפמערקזאם געמאכט אונדזערע ברידער וועגן דעם וואס זיין...טאגן ניט טראגן קיין אע קליידער, ארו, קמ, 1867, Ne 33.

אויסגעצויכנטלעך — דער, ס. טאו. ווער עס צייכנט זיך אויס ביי דער ארבעט (אין פארבריק, פארטייארבעט).

אויסגעצויכנטערהייט — אדו. ווען עס איז (מען איז) שוין (אין מצב פון זיין) אויס-געצייכנט. קענען א.י. א אויף פאפיר.

אויסגעצויכנטקייט — די (דאס), ז.י. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעצויכנט. [22 פארשטעט אויך אזוי דעם טיטל Превосходительство].

אויסגעצויילט — אדו, פאר אויסצויילן א. (ניט-א) געלט. סוב (אין קינדערשפילן) דאס קינד אויף וועמען עס פאלט דאס לעצטע ווארט ביי אן אויסצויילעניש. מע ציילט זיך אויס, און דער אער נעמט א טיכל און באהאלט עס; גייען אלע זוכן, ש. לעהמאג ביי אונז יודען, 131.

אויסגעצויילטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעצויילט (א. אויסצויילן). געבן געלט ניט-א.

אויסגעצויילנדערט — אדו, פאר אויסצוי-לינדערן (ב). אויסגעפוצט אין א ציילונדער, איר בייטעם. אע דיפלאמאטן.

אויסגעצוימילט — אדו, פאר אויסצוימ-לען. אויסגעשפילט אויף א צימבל (בכלל מיט קלאפעריי, פויקעריי). אן אער מארט.

אויסגעצויקלט — אדו, פאר אויסצויקלען א. וואס איז געמאכט (אונגעשריבן, אויסגעוואנגען, אויסגעטראקט אט) קונציק, צאצקעדיק, מיט אן סך שיינע פרטים. אע אותיות. וואקסט אן רעדל אויס א שלאס, און דער שלאס פון מענטשן-ביין א ביין און שטיין, קוו, טריט. בלעטער דורכגעשטויבעט, גרויע...און אויף

איינער א צוואה, א ביי דעם ראנד, סוצ, יודי-שע גאט.

אויסגעצוימט — אדו, פאר אויסצוימער-רן. אויסגעפוצט אין (מיט) צירונג. אלע קינד-דער גיט פארשמירט, אלע וויבער א.י. מל, ליטווישע מינו. 2. שטארק אויסגעפוצט מיט טיפערע זאכן. יום טובדיק, ריין. וואס איז דש אייערי איין זאמלונג וואש איר גייט אוף די מארק אוש גצירט, ש. כ.ב. דער וואס זעט אין חלום יעקב א מיט זינע מלבושים — איז א סימן אז מע האט אים מוסיף גע-ווען חיים, נצח, מה.ב. אים אין א שטיבל אריינגעפירט, מיט מעבל און פיראנג א.י. עט, לידער. יינגלחיו האבן די אע ספרי-תורות ביי אים אויסגעזען ווי גענעראלן, אפא. פוילישע וועלדער.

אויסגעצוימטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעצוימט. פירן די כלה אין שול ארצין א.

אויסגעצוימיקט — די (דאס), ז.י. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעצוימיקט. סארט א, סארט אויסגעפוצטקייט מיט פנינעם גע-שמאק.

אויסגעצוימיקלט — אדו, פאר אויסצוימיק-לען. אויסגעצויכנט מיט א צירקל; אויסגע-רויניקט, אויסגעמילעכט. אן א פנים = א רונד פנים; מיט געשינעטע שטריכן.

אויסגעצוימערט — אדו, פאר אויסצוימער-ט. אויסגעמאגערט, אויסגעשוואכט.האט געקוקט אויף די צעקרימטע פנימער, אויף די אע קינדער, אפא. פוילישע וועלדער.

אויסגעצוימער'ט — [געצאצארט] אדו, פאר אויסצוימער'ן (ב). וואס קומט ארויס פון (דורך) צער, פנין; אויסגעווייטיקט. נשאל. גיט באוואונדערן, גיט צערטלען אין פרייד אין אויסגעצוימער'ט... הל.

אויסגעצוימערטלט — אדו, פאר אויסצוימער-טלען. וואס מע האט צו דעם זיך באצויגן מיט צערטלעכקייט, ליבשאפט; פארפיעשטעט. אע קינדער. מע דארף אבער אמאל אויך אי בערגיין דעם גבול פון אע און אויסגעוועטע ווערטער, הל, לידער פון ג'עדן.

אויסגעצוימערטלמקייט — די (דאס), ז.י. אייגןשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעצוימער-טלט. די א פנים און פון די הענט.

אויסגעצוימערטערהייט — אדו. ווען עס (מען) איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגע-צוימערט. קיים זיך האלטן אויף די פיס א פון הונגער.

אויסגעצוימערטקייט — די (דאס), ז.י. אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעצוימערט. א פון די גופימלעך.

אויסגעצויהט — [צאצערט] אדו, פאר אויס-צויהן (ב). דורכגעלעבט צרות; וואס קומט ווי א רעולוטאט פון א צרה. צרות. אע יידענע; אע פרייד.

אויסגעצויערט — [צאצאצאסט] אדו, פאר אויסצויער'ן (ב). באדעקט מיט צרות, קרעץ, בלאצערן. א פנים, אע הענט.

אויסגעקאממענע — אדו, פאר אויסקאממענען (זיך). אויסגעקאמלט, אויסגעוואלגערט. אע לאקשן. אע אין זאמד.

אויסגעקאכט — זגדי, פאר אויסקאכן —

1. וואס מע האט פארענדיקט קאכן. "אין עש דאז דא גאר טרוקן איז אונז דש עש אזו וואל אויש גיקאכט איז — דאש זעלבדיג טאר מן וואל בייא דש פייאר שטעלן, לטו, 2/74. "א שווארן, א' אין עסיק און אין האניק, האט אויך א טעם, שוה. 2. וואס פון דעם איז דאס וואסער (פליסיקייט) שוין אויסגעדאממט דורך קאכן. "געבליבן זיצן מיט א טרוקענעם האלדו, אן אויסגעליידיקטער, ווי אן אער טשניק, אפא היברו.

אויסגעקאכט זיין — צוהו, אוטוה זין (בין)

אויסגעקאכט, בין געווען א' 1. זיין אינטימ, גאענט, היימיש; זיין גוט-פריינד, חברישי. זיין א' מ' י' ט מענטשן, מיט דער גאנצער וועלט, מיט די פני, מיט גאנץ קעקעלע קהל, מיט גאטשאלסטווען. "ער איז א' מיט זיי אין פריינדשאפט, אט. "זיי די רביים זענען דאך דארטן [אין הימל] גאר א", ריב"ג, הפקר וועט. "ער טויג צו גארנישט...זיין חשב...איז א' מיט אלע פריצים, קמ, 1866, № 31. ...איז א קרוב למכות, א' מיט אלע קנעפ, פרא, פאקטסיממעטע געטיסטן. 2. זיין גוט באַ קאנט, באהאונט אין עפעס. זיין א' אין האנדל, מסחר, אין וועלטישע זאכן. אין אלע קהלשע חברות.

זיין א' מיט די ביינער = זיין אין א צרה, אריינפאלן. "מע האט אים געקאפט מיט ליני קער סחורה, איז ער א' מיט די ביינער".

אויסגעקאכטער הייט — זדוה. ווען עס

איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקאכט. מע קען עסן די עפל נאר א'.

אויסגעקאכטקייט — די (דאס), ז' אייגנ

שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקאכט, פון אויסגעקאכט זיין. אן א' אין אלע קהלשע ענינים.

אויסגעקאלופעט — זגדי, פאר אויסקאליר

פען. א' אויסגערייניקט דורך קאלופען; ארויסגעקראגן דורך קאלופען. אן א'ע גאז; א' פעדעמל פלייש.

אויסגעקאלכט — זגדי, פאר אויסקאלכן.

אויסגעקאלכן, אויסגעשמירט מיט קאלן. "דורך די אפענע פענצער הינקען ארויס א'ע קוימען אויחן", חוט, א' שטעטל. "די סעעליע און וועט פון זינען זינטקלאר, ערשט א'ע", לדב. אויך פ'ג: אויסגעפוצט מיט ליגנס.

אויסגעקאלנערט — זגדי, פאר אויסקאלנע

רן. א' (שנידערדיג) וואס האט א גרויסן קאלנער. אן א'ער פעלן.

אויסגעקאמט — זגדי, פאר אויסקאמען.

5: ~געקעמט. אויסגערייניקט דורך קע- מען, קאמען. א' שיינע, א'ע בארד פון א תלמיד חכם.

אויסגעקאמפראמיט — זגדי, פאר אויס-

קאמפראמיטן (ב). נעגל. וואס איז א רע- זולטאט פון א קאמפראמיט, פשרה. "מיט זיין אין שלום", זשיט.

אויסגעקארטן (ע)יעט, ~געקארטעניעט

— זגדי, פאר אויסקארטן (ע)יען, ~קארעני- ען. א' אויסגעווארצלט, אויסגעריסן, אויסגע- גראבן מיטן ווארצל, א'ע פעניעס. "די שכנים זענען געבער...אויסגעשאלטענע און אויסגע-

קארעניעטע אויף אלע זעטן", יודישער פאר- פוס, 1881.

אויסגעקארבט — זגדי, פאר אויסקארבן.

וואס אויף דעם זענען דא אפגעשניטן, קארבן. אן א' שטעקעלע. "אויף די געסלעך [פון צפת] — דער דלות פון גאר דער ערד א", מעניקע קאפ. "ער שטרעקט אויס זינע הענט מיט א'ע פלינגער", הל, זי ביימער בלוען בלוין.

אויסגעקארבטקייט — די (דאס), ז' אייגנ

שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקארבט.

אויסגעקארטשעט — זגדי, פאר אויסקאר-

טשענען) א'. 1. אויסגעקנייטשט, צע- קנייטשט; אויסגעבויען. "דער אלטער...פאר שווערע דאס א[ען] פנים אין דער גרויסער בארד ארמין", הר, פארגאכט. 2. אויסגעקאר- טשענעט, ארויסגעצויגן מיטן ווארצל; בא- פרייט פון ווארצלען, פעניעס. אן א' פעלד.

אויסגעקארטשעטקייט — די (דאס), ז'

אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקאר- טשעט. א' פון אלטן פנים.

אויסגעקארמעט — זגדי, פאר אויסקארמע-

טען (זיע) ז'. אויסגעפליטערט, אויסגעפא- טשעט (מיר) ווי גייטק; וואס מע האט געגעבן צום עסן א סך כדי עס זאל ווערן פעט. א'ע גענדולעך. אן א'ער איידעם.

אויסגעקארמעטקייט — די (דאס), ז'

אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקאר- מעט. א' פון נגידישע קינדער.

אויסגעקארעוועט — זגדי, פאר אויסקאר-

טעווען (ב). פד. טיף אויסגעשניטן, שטארק דעקאלטירט. "דעם זעלבן אונט, ווען רבקהלע איז שוין געזעסן אין בעט אין איר א נאכט העמד...", אפא, י' סומגע הויז.

אויסגעקאשליעוועט — זגדי, פאר אויסקא-

שליעווען. א'. סל. פד. אויסגעקרימט. "איז ער געלאפן פאר ארויס, געטאפטשעט מיט די א'ע שיד", בימקא.

אויסגעקברט — [גע...מייקווערט] זגדי, פאר

אויסקברן (ב). נעגל. אויסגעגראבן, ארויס- גענומען פון א קבר (סתם פון דער ערד). "פאר דורות שטיינער, שטומע, א'ע, איז איצט דער בארג פון ליכט געקרוינט", אפא, דער בארג פון ליכט.

אויסגעקוואלט — זגדי, פאר אויסקוואלן.

א' וואסער.

אויסגעקווארט — זגדי, פאר אויסקווארן.

אויסגעווארט, שטארק אויסגעמאגערט. אן א' קינד. "אויסגעווארט, א' וואוינען אין פערמעדע, געדונגענע דירות", פרוג וו, אייניקלעך. "אן אויסגעווארט, א' מצוהלע, דין וי א פאדעם און טרוקן ווי א שפין", ט. סימאן, צווייגן.

אויסגעקווייטלט — זגדי, פאר אויסקווייט-

לען. א' אויסגעפוצט, אויסגענייט מיט קווייטן. אן א'ע בלוזקע.

אויסגעקוועטשט — זגדי, פאר אויסקוועטשן

(זיד). א'. אויסגעריקט, וואס די פליסי- קייט, דער זאפט פון דעם איז אויסגעפרעסט. "אן א'ע לימענע — א טרוקענער, אומפריינד- לעכער מענטש" (ב) אויסגעווארטער, אפגע- שוואכטער. "די א'ע ווינטרויבן, וואס מע הייקט זיי אפן צו מאכן עפעס א משקה...",

2. 2/67. וואס איז א רעזולטאט פון

אויסדריקן. א'ער טאק, זאפט. "אייבער אין זאפט פון פירות, עפלזאפט, ראסל פון אובער- קעס — מאכט מען שהכל", חא. הילגע, מ/ב.

3. וואס מע באקומט דורך אויספרעסן, שאג- טאזשירן, סטראשען. א' געלט. א'ע צושטי- מונג. 4. אויסגעקריצט, אריינגעדריקט. א'ע אותיות. 5. מיט מאטעריעל ארויסגעבראכט. א'ע ווערטער.

אויסגעקוועטשטער הייט — זדוה. ווען עס

איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקוועטשט. אריינלייגן דעם ציטירן א'.

אויסגעקוועטשטקייט — די (דאס), ז' איי-

גנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקוועטשט.

אויסגעקוועלט — זגדי, פאר אויסקוועלן.

געמוטשעט, אויסגעפניקט; וואס איז א רעזול- טאט פון קוועלן זיך. אן א' ביסל פרייד. "ווען זיי וויגן אויס דעם לעצטן טראפן פון דעם אין מענטשנס בלוט...", מ. ווינטשעווסקי. דוה אויסגעקוואלט.

אויסגעקוועלטער הייט — זדוה. אויסגע-

מאטעריעלע הייט, אויסגעפניקטער הייט.

אויסגעקוועלטקייט — די (דאס), ז' אויס-

געמאטעריעלע הייט, אויסגעפניקטקייט.

אויסגעקווערט — זגדי, פאר אויסקווערן.

וואס גייט אין דער קווער; קרום, אויסגעדרייט. "א'ע האלצשיכטן", ויהאג.

אויסגעקוויטקט — זגדי, פאר אויסקוויט-

קן. א'...אלטע א'ע, פארגעלעט פאדערבלע- טער פון פרייט, י"ל, מן ספר הזכרונות וו.

אויסגעקוילעט — זגדי, פאר אויסקוילען.

אויסגעשאכטן; אויסגעטייט, אויסגערהעט (אויף אן אכוריותדיקן ארפן). דאס ליד פון אין זידישן פאלק. "שלאפט דער סטעפ מיט די הרוגים, א' ליגן זאגען", פמ, וואכנטעג.

אויסגעקוילעטער הייט — זדוה. ווען עס

איז (מע האט) שוין (אין מצב פון זיין) אויס- געקוילעט. די הינדעלעך ליגן א'.

אויסגעקוילעטקייט — די (דאס), ז' אייגנ

שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקוילעט. "איר א' ווי זאל איך מאלן?", סוג, פנערי- וואגן.

אויסגעקויפט — זגדי, פאר אויסקויפן (זיד).

1. וואס מע האט עס (צוריק) באקומען אדער אויסגעלייזט פאר געלט. א'ע סחורה. א'ער שקלאף. 2. וואס איז פארגיטיקט אדער ריינגעוואשן געווארן. "כ'חיים גיט צי איך האב וואס צוצוגעבן צו יענער אייביקער, גיט א'ער זינד", הל, ידערמאנגונגען.

אויסגעקויפטער הייט — זדוה. ווען עס

איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקויפט. "קרעמער קרעכצן קויפנדיקער הייט און א'", רי"ד.

אויסגעקויפטקייט — די (דאס), ז' אייגנ

שאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקויפט. א' פון זינד.

אויסגעקויקלט — זגדי, פאר אויסקויקלען.

1. אויסגעקאשטעט, אויסגעדרייט ווי א קויק. "אן א'ע" וואס מע האט געהאט מיט איר א צאל מאל געשעלעכטען פארקער, וואו. 2. אויסגעפלעט, אויסגעמאנגלט, אויסגעגליכן אויף א קויק אדער הילצערנעם צי מעטאלע-

צו וויסן דורך קלינגען; וואס מע האט עס פארשפרייט, מפרסם געווען. איע טרעוואגע. איע זינסן. 2. בארימט, וואס מיט דעם קלינגט די וועלט. איע געמען. האבן זיי דערוען דעם גאון, דעם אויסגערימטן און איעס, חג, ישיבה.

אויסגעקלונגענקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלונגען; בארימטקייט, זיין אייבער דער וועלט. **אויסגעקלייט (איש)** — זי, פאר אויסקלייט אשן. וואס האט אונטן די פארעם פון א גלאק, וואס איז אונטן ברייט. איע הויזן. איבער זיי, ווי צוגעלאפט, מיט א דעכל א שטייט א שטיבל א שלראש, רוב, נאכט אויף נאלעוועטע.

אויסגעקלייבן — זי, פאר אויסקלייבן, קלייבן. געקלייבענער. 1. אויסגענוכט, אויסגעלונגען. די איע פלה. דעמאלט האט... דער שדכן אנגעווייבן איר איבערדען דעם איעם חתן, ספ, זידישער קאלאניסט. 2. אויסגעוויילט, באשטימט דורך וואלן. איער דעפוטאט. איע פון קהל. 3. אויסדערוויילט, באשטימט פאר עפעס א שליחות; אויסגעווינדערט, אויסגעטיילט. געלערונטע לייט, איינציקע מענטשן, כלומר איע מענטשן וואס זייען גאנץ פרום, חת, ב, 274. די באנצע חכמת הקבלה איז געווען באהאלטן... נאר פאר איינציקע איע, און דאס גיט עפנטלעך, תניא, 284. אין די פיר ווענט זיין זיין הויז אדער פון זיין געטא איז דער יוד געווען דער איער, דער אריסטאקראט, קארזליק וו.

אויסגעקלייבנקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלייבן. די איע פון דעם טאלענטירטן.

אויסגעקלייבענערהייט — זי, ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקלייבן. פארזאן אויך ווערענדיקע פלוימען, מע קען זיי עסן בלויז איע.

אויסגעקלייגט — זי, פאר אויסקלייגן (זיך). 1. אויסגעטראכט מיט קלוגשאפט. אן איער תירוץ. 2. קלוג געווארן. איע מענטשן אין א ראפיריטער געזעלשאפט... יובל, ווא, 190. אן איער בעטלער וואס ווייס א סך צו זאגן, קוה, גרינגראז.

אויסגעקלייגטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלייגט. א דערפארנקייט, אן איע.

אויסגעקלייגלט — זי, פאר אויסקלייגלען לען. אויסגעטראכט מיט א המצאה(לע), איינפאל (און איז גיט באמת אדער טיף קלוג). איע טעאריע. מיט די ציין הענג איך אויף עטלעכע איע פראגן, נאד.

אויסגעקלייגלטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלייגלט. איבערגעקלייגלטקייט. די איע פון דעם תירוץ הארט זיך צו שטארק אין די אויגן.

אויסגעקליידט — זי, פאר אויסקליידן (זיך). 1. וואס האט זיך געלאזט מאכן אלע נייטיקע מלושים. אן איע חתן. איע און אויסגענייט איז ער ווי א מאנארע, מיט געלע שידך, זש, מזרח. 2. אנגעטאן אין פאסיקע קליידער. איע פאר דער גסיעה אין

(זיך). וואס האט געהאט א צאל קינדער; וואס קען גיט האבן מער קינדער. יידענעס בלהמינים; זאגערינס, היינערינס, שפערערינס, איע, ממוס, ווינטש. זי איז אן איע, א 56 יאר, נאר א יוגליפיקע, בערג, ביים זינעפער וו.

אויסגעקלייגלט — זי, פאר אויסקלייגלען. געמאכט, געשאפן קינסטלעריש, ווי א קינצ'לער (מיט א סך גוט אויסגעארבעטע פרטים).

אויסגעקלייגלטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלייגלט. די איע פון די מינאטורן.

אויסגעקלייטע — זי, פאר אויסקלייטע ווען (זיך). 1. אויסגערייט אויף צוריק (אין אן אנדער ריכטונג); איבערגערייט אויף דער לינקער זייט. זי איז פונקט געזעסן צו אים איע, זי האט אים גיט געקענט באמערקן, ש. סימאן, צווייטן. 2. וואס האט געביטן מיינונגען, פארטייען (איר בשעת). אן איער איז ער אנגעקומען צו אונדן און ער קירעוועט זיך היינטער, רייד.

אויסגעקלייטקייט — די (דאס), זי נעגל. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלאגט (אויסקלאגן). מיר קלאגן אויפן לעצטן חורבן. אבער ווער זאגט עס אן מיר זייען שוין געקומען צו אן איע.

אויסגעקלאפט — זי, פאר אויסקלאפן. 1. וואס מע האט עס געקלאפט, געשלאגן. אן איע וויב איז גוט א קוש צו טאן, שוה. 2. אויסגעפורעמט (דורך קלאפן מיט א הא' מער). מיר זעען אויפן קופער אן איע פנים. 3. אויסגעדראשט, אויסגעמלויצעט; אויסגעשלאגן פון ווינט. מט פארשטייט: 'ושרד' פות קדים' (בראשית, מא, 6). אונ אויש גקלאפטי פון דען ווינט פון מזרח. געדענק דאס געמיט פון מין לעבן, דאס איך בין ווי איע גראז און ווי איע בלאט פון דעם בוים, אייז נייע שט תחינה, ששה סדרים, פיטרקוב 1881.

אויסגעקלאפטערהייט — זי, ווען עס איז (מע האט) שוין, (אין מצב פון זיין) אויסגעקלאפט. אויסלייגן די טעפעכער איע.

אויסגעקלאפטקייט — זי, פאר אויסקלאפטקייט. 1. טל. אויסגעזאדן, אויסגעברויזט. די מאדערנע מענטשהייט, אויסגעקאכט און איע אין מלחמות, האט אויסגעקאכט אין זיך א שטיינערנע גלייכגילטיקייט... פמ, פארביינענדיק.

אויסגעקלארט — זי, פאר אויסקלארן (זיך). וואס איז געמאכט (געווארן) אינגאנצן קלאר. איער ענין; איע פראגע. אזוי האט געוונגען דער אויסגעלייטערטער, איער... מאני לייב, יג, תוך.

אויסגעקלארטערהייט — זי, ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקלארט. איע הערט עס אויף צו זיין א פראבלעם.

אויסגעקלארטקייט — די (דאס), זי אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלארט. דערגרייכן צו רואיקער איע.

אויסגעקלונגען — זי, פאר אויסקלינגען. 1. וואס מע האט וועגן דעם געגעבן

נעם צילינדער. דער שלייער האט באדארפט זיין וויסן הי שניי, אנגעקראכמלט, אנגעבלאזט און איע, ממוס, שלמה. 3. וואס איז געווען זייער קראנק, זיך געקויקלט אין ווייטיקן. די וואס זייען געבליבן לעבן נאר דער מגפה זייען אלע איע, ווי א היילמיטל ביי כאלערע פלעגט מען דעם קראנקן איינבוילען אין הייסע טיכער און אים קינקלען.

אויסגעקויקלט ווערן — זי, פאר אויסקויקלען. לען. ספעט אומגעבראכט ווערן. געמיראז איז אנגעברענט געווארן... די באנצע שטאט איז פשוט איע געווארן דעם אנדערן טאג שבעות, יא. די גענארטע וועלט. קללה: אויסגעקויקלט זאלסטו ווערן = זאלסט קייגן כאלערע.

אויסגעקויקלטערהייט — זי, ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקויקלט. צוגייען די שפיצן איע.

אויסגעקויקלט — זי, פאר אויסקויקלען (זיך). 1. אויסגערייט אין פארשידענע זייטן; ארייטגעשטארט, אויסגעגלאצט (וועגן אויגן). האט ער געקוקט פאר זיך מיט זייע גרויסע איע אויגן, בערג, אפגאנג. 2. וואס איז אראפ פון גלייכע וועג. איע קינדער.

אויסגעקויקלט — זי, פאר אויסקויקלען קן. געמאכט, דערגרייכט אויף א קונציקן אופן. מיר כאפן דעם נאכקלאנג פון זאג אן איע, יג, תוך.

אויסגעקוקט — זי, פאר אויסקוקן. 1. וואס מע האט א צאל מאל באקוקט. אן איע פלה. 2. פארבענקט; וואס קוקט מיט האפע' נונג, דערפארטונג איע אויגן.

אויסגעקוקטערהייט — זי, ווען מע האט שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקוקט. קויפן דארף מען איע.

אויסגעקושט — זי, פאר אויסקושן. 1. וואס מע האט עס א צאל מאל געקושט; דאס געמיט פון קושן. אלטע איע ספר תורות, איע פון א צענדליק דורות, טראגט מען צו מיט... ציטערדיקע הענט, אל, זיהי בנסע הארון. אריינגעקומען צוריק אין שטוב א צעפארטע, אן איע, אן אנגעניגענע, חג. אויסגעוויגן, אריינגענומען דורך קושן. איע טרויער פון די אויגן.

אויסגעקושטערהייט — זי, ווען מע האט שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקושט. איע אריינגעטעלן דעם ספר צוריק אין ארון.

אויסגעקווערט — זי, פאר אויסקווערן (איע). אנגעטאן, אויסגעפוצט אין א קווער (קאסקע, העלעם). איע ריטערס.

אויסגעקוילט — זי, פאר אויסקוילן. פד. אויסגעקוילעט, אויסגעשטאכטן. איע חזירים. **אויסגעקוילעכט** — זי, פאר אויסקוילען. וואס מע האט געמאכט קיילעכע(ן)יק, רונדיק. מער גיט געלאשטשעט די אייגענע איע גלידער, אקרוטיני, סמח, 11 VII 1953.

אויסגעקוילט — זי, ווען אויסגעקוילט. איע.

אויסגעקילט — זי, פאר אויסקילן. גיעווארן אדער געמאכט קיל, געלאסטן. איע גיעווארן. להיפוך צו זייער רביץ, דעם גרויסן בעליהתפעלות, האבן זייע באגלייטער איע קעפ, חג, ישיבה.

אויסגעקילנדלט — זי, פאר אויסקילנדלען

ווייטן צפון. אלי זענען שוין פלין אויס גקליידט אויך פאר אפראסט, חס, משלי תקע"ד, לא, 21. אויסגעקלעמטקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלעמט (אויסקלעמען, זיך).

אויסקלעפט — אד, פאר אויסקלעפן. 1. וואס מע האט אויף דעם געקלעפט. איע וועט. 2. וואס מע האט געמאכט דורך קלעפן. אן איע מאפע. 3. צוגעקלעפט. וואס פליגלען איע ארום בוין... פמ, ראדיא. 4. מיט מע האט אויסגעניצט ביים קלעפן. איער פאפ.

אויסקלעפטמטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקלעפט. א וועלן די וועט אנדערש אויסזען.

אויסקלערט — אד, פאר אויסקלערן (זיך). 1. דו וואס אויסגעקלארט, קלאר געווארן. איער מעד, ס'האט דער רעגן אויפגעהערט, דער הימל איז שוין אויסגעקלערט, פרק, ליי דער און פאמעט. דאס איע פנים האט גע' לויכטן, אפגענוארט זיך. 2. אויס געטראכט, דערבאנגען מיטן שכל, געשאפן אין דער פאנטאזיע. איע לופטשלעסער. דער צווייטער איז אין מיר אן איע, א הונט וואס יאגט נאך מיר אליין זיך אין געיעג, הל, רבי'ס ראנד.

אויסקלערטמטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעקלערט. א האט דער מעד דעם אמתן טעם.

אויסקלערטקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקלערט. אויסגעטראכטקייט. די אומרעאלקייט, די א פון סיפור-המעשה איע חסרונן.

אויסקענאטן — אד, פאר אויסקענען. געקענאטענער. 1. פארטיק געמאכט דורך קענען. איע חלה. אלע וויבער זענען א פון איין טייג, שט, זומער-לעבן = זענען ענלעך, האבן איין כאראקטערן. 2. אויסגעפורעמט, אויסגעלעפט, אויסמאדולירט. איע פיגור. ווי פון טרויער א, וועט ער... באגראבן דא א טארבע מיט געוויין, א גרינבערג, אפגענייב, 1957. 3. אויסגעטונקט, איינגעטונקט, אויס געמישט. א איי יחוס. דער זון פון א רבין און בכלל אן איער אין גרויס-חסידישן, גרויס רביאישן יחוס, צייט. 4. וואס איז אזוי ווי אויסגעקאטן, טייגיק, פוכקע. אן איער בעליבשר, אן א ווייבל.

אויסקענאטקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסגעקאטן. אן ארטיטישע א פון די מינדסטע דעטאלן.

אויסקענאקט — אד, פאר אויסקנאקן (זיך). 1. וואס מע האט געמאכט עס זאל קנאקן, א קנאק טאן. איע ביינער. ער... ברעכט די איע פינגער, הל, קיינעמט לאנד. 2. איר, שרייאיק אויסגעפוצט. א פראסטער בחור, אבער אן איער.

אויסקענאקטמטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין (אין מצב פון זיין) אויס געקנאקט. דערלאנגען די ניס א.

אויסקענרופט — א אויסקנרופן.

אויסקענרופלט — דו וואס אויסגעקאלופעט. לר.

אויסקענרופלטשט — אד, פאר אויסקענרופלטשטן. 1. וואס האט אויף זיך א צאל קנייטשן. אן איער שטערן. 2. וואס איז גע' מאכט (צוגעגרייט) דורך אויסקנייטשן. איע בויגנס צום איינבינדן.

אויסקענרופלטשטמטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסקענרופלטשט. דערלאנגט מיר ניט איערע פאפירן א"י.

אויסקענרופלטשטקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסקענרופלטשט. די א פון גאנצן פנים.

אויסקענרופלט, געקניפט — אד, פאר אויסקניפטן. וואס מע האט עס א צאל מאל געקניפט, געקניפטן. איע בעקלעך.

אויסקענרופט — אד, פאר אויסקניפטן. 1. אויסגעבונדן מיט א קנופ, קניפער. דנייער... ניס צו זען מער אויף זיין פליסן איע פליטן, פמ קופע. 2. וואס איז אין גוטע, גאנצע, חרישע באציאונגען. א מיט דער גאנצער קאמאנדע, מיט נאטשאלטשטוע. א און אויסגעבונדן = גאנצע איגנים בא' קאנט.

אויסקענעטן — אד, פאר אויסקענען. דו וואס אויסקענאטן, צום ב 4: "...אן איע, מיט א וויבערש פנים, אפא, זי משפחה זאק היים. ער האט זיך ליכט געהויבן אויף די אפצאטן און אריינגעטענהט אין א יונג א ווייבל, אפא, טענענערין.

אויסקענעכלט — אד, פאר אויסקענעכ' לען. 1. אויסגעוויכענט, אויסגעלונקען, אויסגערייט (נאך ווען פיס). 2. וואס די קענעלעך שטארבן פון דעם ארויס. א הייכער, א מאנערער, מיט אן אפגעבארעטער פעל... איע פיס, שט, מתוולחן.

אויסקענעכלטקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסקענעכלט (אויסקענעלן & ו). ניטא קיין אריגינעלער געדאנק, פארן בלויז א.

אויסקענעכלט — אד, פאר אויסקענעכ' לען. 1. באניט מיט א צאל קענעלעך. איע מונדירלעך. 2. אויסגעבונדן, אויסגעקניפט. א מיטן גוברענאטאר אליין; א מיטן פריסטאוו.

אויסקענעכלט — אד, פאר אויסקעכלען. 1. אויסגעהאדעוועט, אויסגעכאדעט, פאר זארגט מיט גוטע שפינזן. איע קינדער. מע קויפט אין מיטן ווינטער פרישע, אויסגעכאדעט, איע בלומען, א קאהאג מענטשן פון אלער. 2. פליישיק, פעט, אן א פנים, איע הענט. 3. פארצויגן, צעפאלעוועט; וואס האט א צאל פארערער. אן איע פרייליין.

אויסקעכלטקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסקעכלט. אן אויסגעצערטלטיקייט, אן א.

אויסקעכלטערט — אד, פאר אויסקעכ' לען. וואס מע האלט גענוג צייט אין קעלטער. איער וויין. איע טראג פאר אפ' א לאגל איע געזאנגען, קוו, לידער און פ' עמעס.

אויסקעכטמט — אד, פאר אויסקעכטען. דו וואס אויסקעכטמט. פילץ צו מיטן מיט פלאקס טאר מען ניט, ווייל ער איז געגלעט, [האט] איע האר, זרעיס 1/1. דער שקר... איז א און

שמעקט מיט פארפומעס, פרק, שמאי ראט מאן.

אויסקעכטמטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין (אין מצב פון זיין) אויסקע' קעמט. אויסגעצוזאנגענערהייט, א שיינען די מיידעלעך.

אויסקעכטמט — אד, פאר אויסקעכטען. וואס איז א רעזולטאט פון אויסקעכטן. איע רעכט, פרייהייט. דער אידעאל איז יעמאלט ווערט, ווען ער איז... אן איער, אבער ניט א פארטיק-געגעבענער, ימ, איינהייטלעכע פאלק' שול.

אויסקעכטמלט — אד, פאר אויסקעכט' לען. געצייכנט אין (מיט) קעסטעלעך; אמר געשטעלט אין קעסטלעך. אדעס איז א ווי א שאכמאט ברעטל, פ. סטאג, אט דאס זינגען מיר.

אויסקעכערט — אד, פאר אויסקערן (זיך). 1. אויסגעריינקט מיט א בארשט, בע' זעם. וואו עס זינגען דא א סך בעלהיבית טעם איז די שטוב גיט א"י, שוה. 2. איבער געווייט, פארדרייט, איבערגעקערט. א פנים — פען, מיט איע וויסלעך, יחואש, לינטשן. זוי כאפן זיך אליין אן פארן גארגל און שטארבן מיט אן איער צונג, הל, קיינעמט לאנד.

אויסקעכערטמטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעכערט. א וועט דער אלעקר אויסזען ליכטיקער.

אויסקעכעשענעט — אד, פאר אויסקעשע' נען (ב). נעגל. אויסגעשטעלט ווי אן ארויס גערוקטע קעשענע. דעם סטעפ מיט די איע פאלאקעס, וואו ווינטן... האבן געטריקעט סאל דאטישע העמדער, פמ, דוראויס, דוראנין.

אויסקעכערטמאט(ל)עט — אד, פאר אויס' קראכמאל(ען). אויסגעשטעלט מיט קראכ' מאל. דאס בלווקעלע אירס מיט די פעלדלעך זינגען א אזוי אן יעדעס שטייט באזונדער, ווייס, דער איבעראנגן.

אויסקעכערטאכן — אד, פאר אויסקריכן. געקראכענער. 1. וואס די האר פון דעם זינגען אויסגעפאלן, אויסגעריבן, ... פארוארן פנדיק דעם לאנגן אינעם היידל צווישן די הינטערשטע פיס, ממוס, קיאטשע. דער מארגן קומט אריין ווי א גראער איער פעלץ, ווייס וי, זיי דער גורל פירט. ווער דארף א יידענע מיט אן א שייטל, הר, פארנאכט. אן א שטרעמל (= א) מיט א פליך, א גאלן קאפ; ב) וואס האט פארלארן די דעה איבערן קהל. פסול ווי אינעם ציצית. 2. בכלל אויס געריבן אפגעטראגן. איער מלבוש. 3. ארויס געקראכן. דאס פאררויסטע באנקעטעל, ער טערווייזט מיט איע קישקעס קליאטשע... האט געהאט דעם זיבעטן חן, ממוס, ווינטשפ. 4. אפגעניצט, באנאל. איע לאזונגען.

אויסקעכערטאכקייט — די (דאס), ין אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסקעכערטאכן. אן אפגעניצטקייט, אן א.

אויסקעכערטאכענערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסקעכערטאכן. טראגן א פעלצל א.

אויסגעקראצט — אָדײַ פּאַר אויסקראַצן. —
 1. אויסגערייבן (מיט אַ נאַגל, אַ מכשיר).
 2. אויסגעזוכט, אויסגעפּונען פֿון אַ פּאַהאַלטע־
 נעם אַרט (אײַד). אַן אײַער תּירוקן אַן אײַע קשיא.
אויסגעקראַקעט — אָדײַ פּאַר אויסקראַ־
 קען. — וואָס איז אַרױסגעבראַכט, אויסגעדרױקט
 מיט קלאַנגען וואָס דערמאָנען אין קראַקראַ־
 אַנע רײד. „...באַזוכט...פּאַיס שטיבל און פֿאַר־
 נומען דעם ראַבס אײַ קײנמאַל־מער“, יג. תּוּד.
אויסגעקרוימט — אָדײַ פּאַר אויסקרוימען. —
 וואָס איז געוואָרן (געמאַכט) קרום נאָך וועגן
 געאַמעטרישע ליניעס און פֿיגורן און וועגן
 אַבסטראַקטע ענינים. אײַע ליניע. אײַער מוה,
 אײַע געדאַנקען.
אויסגעקרוימטקײט — די (דאָס), ן. אײַגג־
 שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעקרוימט. די
 פֿאַרמל פֿאַר דער אײַ פֿון דער ליניע.
אויסגעקרוימט — אָדײַ פּאַר אויסקרוימען
 (זײַך). — וואָס איז געוואָרן (געמאַכט) קרום
 [וועגן אַלץ וואָס איז קאָנקרעט]. אַן אײַ פּנים, אַן
 אײַער דאָך. „אַ שוואַרץ הינטל מיט אַן אין
 רוקן און אַ הינקעדיק פֿיסל“, ממוס, שלמה.
 „צױי שורות ווייטע צײַל בליצן אים אַרױס
 פֿון אַן ״מיל“, פּרָק. ״ביים גוסס אַקאָפּנס״.
 „מושוּמדיקע שטיחלעטלעך אויף הויכע, אײַע
 קנעפֿעלעך“, ממוס, ווינטשױפּ.
אויסגעקרוימטערהייט — אַדוּ. ווען מען
 האָט שױן (אַדער אין מצב פֿון זײַן) אויסגע־
 קרוימט.
אויסגעקרוימטקײט — די (דאָס), ן. אײַגג־
 שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעקרוימט. זע
 ווי די פֿלייצעס שטעכן מיט אײַ, הַל.
אויס(גע)קרוימטאַליזירט — אָדײַ פּאַר אויס־
 קרויסטאַליזירן (זײַך). — וואָס האָט באַקומען
 די ענדגילטיקע (קאָמפּליצירטע) פֿאַרעם; אויס־
 געקלאַרט. אַן אײַע סיסטעם געדאַנקען. „זײַער
 פּערזענלעכקײט איז גיט אײַ“, ימ, נײַט, 1926.
אויסגעקרויצט — אָדײַ פּאַר אויסקרויצן. —
 1. אינגענעניטן; אויסגעצײכנט מיט אַ שאַר־
 פֿן אינסטרומענט. „וואָרום איז גאַר די עכירות
 אײַ אויף די בײַנער און גיט אויף דעם פֿלייש?
 ווייל די בײַנער זענען ווייט, זעט זײַך דערויף?
 בעסער אָן, נצױ, קסח/א. „אַלע באַזעצונגען
 פֿון זײַנע פֿאַליעס זענען נאָך אײַ אויפֿן פֿעלדזן
 פֿון אײַבער דעם ערשטן געלעגער“, פּרָק. יד
 סקולער רביצין. „געפֿינט מײַן אויג סימנים
 אײַע אויף די ווענט“, יהושע, יאָן איך אַליין.
 2. טיף אַרײַנגעדורנגען. אײַ אין האַרצן, אין
 מוה, אין גײַסט.
אויסגעקרויצטערהייט — אַדוּ. ווען עס
 איז שױן (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעקרויצט.
 מען זעט עס בולט אײַ.
אויסגעקרויצטקײט — די (דאָס), ן. אײַגג־
 שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעקרויצט. אײַ
 פֿון די לוחות.
אויסגעקרוישלט, ~געקרוישעט — אָדײַ
 פּאַר אויסקרוישלען, ~קרוישען (זײַך). — וואָס
 שטיקלעך פֿון דעם פֿאַלן אַרױס (זענען אַרױס־
 געפֿאַלן). אַן אײַע וואַנט. „דערזען אַ שטיקל
 צעפֿוילטן...אַמגעראַפּענעם סלופּ, אַן אויס־
 געקרוישעטן און שוואַרץ געוואַרענעם“, בערג,
 אַפּנאַנג.

אויסגעקרקעכצט — אָדײַ פּאַר אויסקרקעצן
 (זײַך). — אויסגעדרױקט דורך (מיט) קרקעצן.
 אײַע ווייטיקן, צרות.
אויסגעקרקענט — אָדײַ פּאַר אויסקרקענ־
 ען. — 1. דורכגעלעבט מיט קראַנקײט(ן), צרות.
 אײַע יאָרן. 2. באַקומען מיט צרות, מאַטער־
 גישן (באַצאָלנדיק מיטן געזונט). אײַער נחת
 וואָס קומט שפּעט אויף דער עלטער. 3. באַ־
 צאָלט מיט צרות, מאַטערגישן (פֿאַר עפּעס
 גוטס). אײַער נחת וואָס ווערט צעשטערט.
אויסגעקרקעפֿטיקט — אָדײַ פּאַר אויסקרקע־
 טיקן. — געמאַכט אינגאַנצן שטאַרק, קרקע־
 טיק. „צוגעפּאַסטע און אײַע פֿאַרעם“, יג. סמו,
 1957 IV 14.
אויסגעקראַזירט — אָדײַ פּאַר אויסקראַזירן. —
 אויסגענאַלט. „אַ יונגעראַמן מיט אַן אײַער צור־
 קע“, חג, סמו, 1953 III 6.
אויסגעקראַזירטערהייט — אַדוּ. ווען מען
 האָט שױן (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעקראַזירט.
 „...געבליבן שטעכיק אויך אײַ“, חג, סמו.
אויסגעקראַזט — דער. מצ נב. נעגל. אַקט,
 פּראַצעס פֿון אויסגעקראַזען ווערן. „אויף פֿעיער
 טרעט מײַן טראַט, אַפּגורנט שלעפּט מײַך צו
 דעם זען, שפּיגלט אָפּ מײַן אײַ, מאַלט פֿאַר
 מיר מײַן לעצטע שעה“, לאַפּין, פּוילער קרוג.
אויסגעקראַזט — פּאַר אויסקראַזען ו.
אויסגעקראַזען — אָדײַ פּאַר אויסקראַזען ו.
 ~געראַטענער. [קורצער אַ אין אַלע דיאַלעקטן].
 אויסגעוואַרצלט, אויסגעמעקט, אומגעבראַכט.
 דאָס אײַע פֿאַלק. אײַע מידות.
אויסגעקראַזען — אָדײַ פּאַר אויסקראַזען וו.
 ~געראַטענער. [אין דרום־דיאַלעקטן ו]. 1. אַ
 סך מאָל אַדער זײַער שטאַרק געעצהט יאָ צו
 טאָן. אַן אײַער שידוך. 2. דוּו געראַטען. אײַע חלה.
אויסגעקראַזען — אוטוּ, אומפּ. געראַט, אויס,
 ~געראַטען. [אין דרום־דיאַלעקטן ו]. דוּו געראַ־
 טן, נאָר עמפֿאַטישער. זײַך אינגעפֿן. פּטמ. „סי־
 וועט אַפּך גיט אײַ אונז אויסצוראַטן“.
אויסגעקראַזען(ן) ווערן — פּאַט. ווער אײַ, בין
 געוואָרן אײַ. אומגעבראַכט ווערן, פֿאַרטי־
 ליקט ווערן. אַפֿט אין קללות: אַז אײַ זאָלט איר
 ווערן!
אויסגעקראַזענקײט — די (דאָס), מצ נב.
 [קורצער אַ אין אַלע דיאַלעקטן]. מצב פֿון
 זײַן אויסגעקראַזען, אומגעבראַכט. באַוויינען די
 פֿאַרטיליקטקײט, די אײַ.
אויסגעקראַזענקײט — די (דאָס), ן. [אין
 דרום־דיאַלעקטן ו]. דוּו געראַטענקײט, נאָר
 עמפֿאַטישער. אַזא בריה, אַזא אײַ אין אַלץ!
אויסגעקראַיעט — אָדײַ פּאַר אויסקראַיען
 (זײַך). — 1. אויסגעבראַפֿן; אויסגעזוכט, אויסגע־
 גישטערט. אײַע פֿון אונטער דער ערד. אײַע קופּע
 מיסט. 2. אויסגעוואַלערט אין שמוק, בלאַז
 טע. „מעג איך אַפֿיל...אײַ זײַן אין סיגוף,
 סמאַרק און בלאַטע — איז דאָס קײנעמס
 דאָה גיט“, יל, פּוילישע יונג, 1895.
אויסגעקראַיעטקײט — די (דאָס), ן. אײַגג־
 שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעקראַיעט. אַן
 אײַ אין בלאַטע.
אויסגעקראַמט, ~געקראַמט — אָדײַ פּאַר
 אויסקראַמען, ~ראַמען. — 1. אויסגערייניקט,
 אויסגעליידיקט. אײַע קעשענעס. 2. ענדגיל־

טיק באַזעטיקט, פֿאַרטריבן, אומגעבראַכט. די
 אײַע שונאים פֿון דער באַזעצונג.
אויסגעקראַמט, ~געקראַמט ווערן — פּאַט.
 ווער אײַ, בין געוואָרן אײַ. ווערן באַזעטיקט,
 פֿאַרטריבן, אומגעבראַכט. „דער רוח פֿון טומאה
 וועט אײַ ווערן פֿון דער וועלט“, תּניא, 234.
אויסגעקראַמטקײט — די (דאָס), ן. אויך:
 ~קראַמטקײט. אויסגערייניקטקײט, אויסגע־
 ליידיקטקײט; אײַגשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן
 אויסגעקראַמט.
אויסגעקראַנגלט — אָדײַ פּאַר אויסקראַנגלען. —
 וואָס קומט ווי אַ רעזולטאַט פֿון ראַנגלעניש,
 קאַמף. אײַע פֿרײַהייט. „דער רום פֿון אײַע קאַנ־
 טאַנען“, חג, יאָ נאַכט אין לוצערן.
אויסגעקראַנדזירט — אָדײַ פֿאַר (שאַק, לײ־
 טע). אויסגעבראַקירט. אַן אײַער פּערד.
אויסגעקראַנט — אָדײַ פּאַר אויסרווען (זײַך). —
 וואָס האָט גענוג גערוט (פֿילט זײַך אינגאַנצן
 פֿרײַש). „אונז איצונדערט ביקומט ער זיא וואול
 אויש געראַטען, לטו, 1/6. „אײַ דורך לאַנגער
 נאַכט, ליגן זײַ האַלב־שלאַף האַלב־וואַך אין
 דערוואַרטעניש אויף וואונדער“, הל, יד שעה
 פֿון געפֿאַר.
אויסגעקראַנטערהייט — אַדוּ. ווען מען איז
 שױן (אין מצב פֿון זײַן) אויסגערוט. אײַ אַר־
 בעט זײַך בעסער.
אויסגעקראַנטקײט — די (דאָס), ן. אײַגג־
 שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגערוט. מיט
 בעימיותדיקייט און אײַ זײַך נעמען צו עפּעס.
אויסגעקראַנטלזט — אָדײַ פּאַר אויסרויטלען
 (זײַך). — וואָס איז געוואָרן רויט(לעך). אײַע
 בעקעלעך, אַן אײַ פּנים.
אויסגעקראַנטלזטקײט — די (דאָס), ן. אײַגג־
 שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגערויטלזט.
 אַ חנעווידיקע אײַ.
אויסגעקראַנטלזט — אָדײַ פּאַר אויסרויכערן.
אויסגעקראַנטלזטקײט — די (דאָס), ן.
 ~ אויסגערייכערטקײט. אײַגשאַפֿט אַדער
 מצב פֿון זײַן אויסגערויכערט (— אויסרוי־
 כערן). אַ שטיקנדיקע אײַ.
אויסגעקראַנטלזט — אָדײַ פּאַר אויסרוימען. —
 דוּו אויסגעקראַמט. „אויף דער גאַס קײן לע־
 בעדיק באַשעפֿעניש, גישט אײַן ידײַשע בהמה.
 אַלע ווי אײַ, ממוס, ספּר הבהמות.
אויסגעקראַנטלזט ווערן — דוּו אויסגעקראַמט
 ווערן. —
אויסגעקראַנטלזטקײט — דוּו אויסגעקראַמטקײט.
אויסגעקראַנד(יק)ט — אָדײַ פּאַר אויסרוי־
 דיקן. — געמאַכט (געוואָרן) קיילעכדיק,
 רונד. אײַע אַ פּוּק. „זי איז אינגאַנצן אײַ
 מסתּמא שױן אין פֿינפֿטן חודש“, רײַד.
אויסגעקראַנטען — אָדײַ פּאַר אויסריינען. —
 1. וואָס איז ביסלעכוויז וועק, גיט געוואָרן,
 אויספֿליסנדיק דורך אַן עפֿענונג, שפּאַלט. אײַ
 וואַסער, אײַענער וויין. 2. וואָס איז אַנטלאַפֿן,
 אַפּגעטראַגן זײַך, פֿאַרשוואַונדן, נעלם געוואָרן.
 אײַע האַפֿענונג, טרייסט; אײַע ווייטע־האַרטיקעס.
 3. וואָס פֿון דעם איז די פֿליסיקייט אַרױס.
 אײַע פֿעסער, אײַע קרוג.
אויסגעקראַנטען ווערן — נײַטראַל. ווער אײַ,
 בין געוואָרן אײַ. דוּו אויסריינען. „יאָגן נאָך די
 בלינדע אויגן, ביז זײַ ווערן אײַ“, הל, קײנעסט

לאנד. האָסט געדאַרפֿט אַ הערן בײַ מיר אין בוירן, טימאָן, צווייגן. אַפֿט אין קללות: אַ זאַלטן געווען הערן פֿון זײַן מאַמעס בוירן; אַ האָסטו געמעגט הערן איידער די מאַמע האָט זיך געהאַט! אַ זאַל דיר הערן דאָס צווייטע אויב, בלינדע צויג! אַע. בײַם באַקלאַנג זיך אויף אַ שווער לעבן: „האַב איך נישט גע־מעגט אַ הערן בײַ דער מאַמען אין בוירן?“, ווייט, אַ שלעכטע פֿרוי. „האַלט איך בעסער אַ געוואָרן, איידער איך בין געוואָרן אַזאַ תקיף אין די רעדאַקציעס!“, בעל־חשבוֹת v. אויך: סתּם פֿאַרשוואַנדן הערן. ער איז (חי) אַ געוואָרן. אויך: ביסלעכעווייז נישט הערן, ← דפֿו.

אויסגערונגעקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגערונגען. אַזאַ פּוּסטיקייט, אַזאַ אויסגעליידיקטקייט, אַזאַ אַ. **אויסגערונגעלמקייט** — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגערונגעלמט (← אויסרונגעלען, זיך). אַ פֿון שטערן.

אויסגערומט — אַד, פֿאַר אויסרוםן. ← אויס־געשמירט אין סאָזשע. אַע פּנימלעך. „נאָר זאַל מײַן שאַטן אויפֿן האַנט, דער קלאָון דער אַער, נישט גרייטן זיך...“, מלח, אַע באַנקעט־רעדע.

אויסגערומטערהייט — אַדו. הערן עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגערומט. „די קינדער קומען אויסגעברודיקטערהייט, אַ אַרײַן אין שטובֿ.“

אויסגערופֿן — אַד, פֿאַר אויסרופֿן. ← „גע־רופֿענער, געמאַלן, געזאַגט הויך אויף אַ קול; ברייט באַקאַנט. אַע באַפֿעלן; אַע פֿאַר־זאַמלונג.“

אויסגערופֿנקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגערופֿן. סײַזי אַ דבר ידוע, ממש אַן אַ.

אויסגערירבן — אַד, פֿאַר אויסרירבן (זיך). ← גערייבענער. 1. האָט איז אַפּגעטראַגן, אַפֿ־גערייבן, מיט אַ לאַך (לעכער); אַפּגעניצט. אַע שמאַטע, הויזן, עלנבויגס, קני, פּיאַטעס; אַע פֿעל. אַ יד, אַרומגעניקלט מיט אַן אויסגע־דייחלעך, אַער פֿאַטשילע פֿון אַן אַשה״, ממוט, שלמה. „דאָס באַנקעטל...מיט די שלאַ־פֿע פֿיס, אַ, צעטרעט״, ממוט, ווינטשפֿ. „באַרוועט פֿיס האָבן אַרויסגעקוקט פֿון די אַער שײַך“, אַט, תּהילים״. „דער ראַדיקאַל האָט פֿאַרמאַגט...פלודערן מיט ראַדיקאַל־אַע זיצפלעצער“, נאָד. 2. אַינגעשמירט, אַינגע־ריבן אין עפעס. אַ אין סאָזשע. „זע נאָר, איך בין פֿון הינטן נישט אויסגערירבן אין קאַלן?“, אַד, דער גמילות־חסד.

3. האָט מע האָט גערייניקט רעבנדיק מיט עפעס. אַער סאַמאַחאַר. „טרעף איך אויפֿן טיש די שיינע צוויי אַע מעשענע ליכטער“, שט, קליינע מענטשעלעך. „אַער גראַשן = אַפּגע־ריבן, אַן אַ הערט. אַע קאַליע = אויסגע־טראַטענער העג. „דאָס אומגליק פֿאַרגייט און דאָס לעבן טרעט אַרײַן צוריק, אין זײַן אַענער קאַליע“, יי. נישט טויט, נישט לעבעדיק. 4. אַינגעשטעלט, אַנגענומען, באַנאַל; האָט מע האָט צו שטאַק אויסגעניצט, איבערגע־חורט. אַע רייד, געדאַנקען. „גיין אויף אַן

אַעס דרך = אויסגעטראַטענע העג. „זיי האָבן דערצויגן די קינדער...נאָך דער אַלטער שיטה, נאָך דעם אַעס פֿון האָט זיי האָבן פֿון אַבֿות־אֶבֿרים“, יי. פּוּלישע יונגל, 1895. 5. געניט, האָט האָט אַ סך דערפֿאַרונג (העלטזאַכן). „אויף די ביינע שיינע בפֿודיקע פּרנסות האָבן דאָס רעכט נאָר עכטע אַע, אַלטגעזעסענע“, ממוט, שלמה. „אַ מענטש אַן אַער, נישט קיין באַנקוועטשער“, ממוט, אַלטע מעשה. „...איז געווען אַ פּראַסטער ייד, נאָר אַ העלטמענטש, אַן אַער, האָט איז דורכגעאַנגען דורך פֿענער און דורך האַסער און דורך מעשענע רעדן“, שט, קינדערשפּיל. 6. דורכגעטריבן, געבייט, האָט קען (אַלע) זשוליקשע גענג. אַן אַער ממזר(וק). „דער אַער משולת, מיטן ניכטערן מוה, האָט פֿאַר־שטאַנען...“, אַד, ישיבֿה. 7. (העגן אַ פֿרוי) סעקסועל אויסגעניצט. האַזל.

אויסגערירבנקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגערירבן. אַ דורכגעטריבנקייט, אַן אַ. אַן אַפּגעטראַגנקייט, אַן אַ.

אויסגערירבענערהייט — אַדו. הערן עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגערירבן. טראַג נישט די קאַפּטע אַ, קויף אַ נעע.

אויסגערירולמט — אַד, פֿאַר אויסרירחלען (נ). דוּז אויסגערירבלט, אויסגערירחלט. „גע־באַנגען איז ער סײַ הינטער סײַ וומער אין אַ ריפּסענע אַע קאַפּטע, וואו פֿון ריפּס איז כּמעט קיין זכר נישט געבליבן“, אַפּאַ, אין פּוּלישע וועגנער. [פֿאַראַן אין פּר].

אויסגערירמלמקייט — די (דאָס), זי. נעאַל. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגערירמלמט (← אויסרירמלען). אַזאַ צעריסנקייט, צעוונדערט־קייט, אַ.

אויסגערירטן — אַד, פֿאַר אויסרירטן. ← גערייטענער. 1. האָט מע האָט אויף דעם אַ סך גערייטן. אַן אַער העג. 2. האָט מע האָט צוגעוואוינט צו האָבן אויף זיך אַ ריב־טער. „דאָס...פֿערד...איז גוט אַ, אַפֿילו אַ קינד קאַן אויף אים רייטן“, פֿאַלקס־מאַלענדאַר, אַדעס 1887. אַע (זונג), וואוּל. „אַער יונג = דורכגעטריבענער, געניטער אין פֿאַלש־קייטן. „קוקט אים נאָר אַן דעם הולטש, דעם ליגנער, דעם שקאַץ דעם אַענעם“, יאַ, גע־נאַרטע העלט.

אויסגעריריזנקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעריריזט (← אויסריריזן). אַ איבער דער העלט.

אויסגעריריט — אַד, פֿאַר אויסריריטן. אויך: „גע־רייטעל. אויסגעשטעלט אין אַ ריי (אין רייזע), אַע קינדער. „טאַרבעס מיט ווייץ, קאַנטעס מיט מילך זענען תּמיד געשטאַנען אַ אויפֿן שמאַלן שאַטרעלע“, ח. פּערל, פֿאַרלאַ־טענע ליכט אין סאַמאַרעטש, 44.

אויסגעריריכערט — אַד, פֿאַר אויסריריכערטן. אויך: „גע־רייכערט. 1. האָט מע האָט פֿאַרענדיקט רייכערן, אַן אַער פּאַפּיראַס. 2. פֿאַרטיק געמאַכט, צוגעגרייט דורך רייכערן (רייכערן). אַער הערינג. 3. האָט מע האָט מיט (דורך) דעם אַ סך גערייכערט. אַע לילקע, פֿעקע. אַע לילקע

= אויך: דורכגעטריבן, געניט אין העלטזאַכן, מיט אַ סך דערפֿאַרונג. „איך בין שוין, ברודער, אַן אַע לילקעלע, אַן אַנגעלערנטער“, ממוט, קליינמענטשעלע. „ווער קען נאָך אַזוי לערנען בלק מיט איינעם ווי ער? ער איז אַן אַע לילקע“, ממוט, טאַקסע. אַע פֿעקע = אויך: אַלטער, אַלטע (מיט אַ סך צרות אין לעבן). 4. דורכגעטריבן, געניט; אויך: סתּם אַלט. אַן אַער יונג, חבֿרהמאַן. „...מיט אַ געפּענעטען האָן, אַן אויסגערייכערטער, אַלטער תּרח״, ממוט, שלמה. 5. פֿאַרטריבן.

אויסגעריריכערטערהייט — אַדו. הערן עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעריריכערט. מע דאַרף עס עסן אַ.

אויסגעריריכערטקייט — די (דאָס), זי. אויך: „רייכערטקייט. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעריריכערט.

אויסגעריריניקטערהייט — אַדו. הערן עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעריריניקט. (← אויסריריניקן). אַנטאַן אַ.

אויסגעריריניקטקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעריריניקטקייט.

אויסגעריריט — אַד, פֿאַר אויסריריטן. דוּז אויסגעראַעטע. אַ אין בלאַטע. „די אַע גריבער אויפֿן קייזער־שטראַזן, מעצקער, זיידנס פֿענדער.“

אויסגעריריפֿט — אַד, פֿאַר אויסרירפֿן (זיך). ← אויסגעצייטיקט. „פֿאַרגעסט זײַן צוהיבן און שטאַם דער פֿולער אַער עפֿל“, מל, דער פּערן פּעליץ. „אין דעם אַן דערמאַנען איז נישט קיין אַרט פֿאַר יחידישן פּחד“, יג, תּוּד.

אויסגעריריכט — אַד, פֿאַר אויסריריכטן (זיך). ← 1. גרייט, צוגעגרייט; באַקליידט. אַן אַער אין העג. אַן אַע פּלה. אַע ווירע = מיט ציי־כנס פֿון לענג (סעניטימעטערס, צאַלן). 2. האָט מע האָט אויף דעם געוואַרט. אַן אַער גאַסט.

אויסגערירימט — אַד, פֿאַר אויסרירימען. ← אויסגעלייבט; באַקאַנט, באַחוואַנט, פּאַפּולער. אַער צדיק; אַע שיינהייט. „האַבן זיי דערזען דעם גאון, דעם אַן און אויסגעקלונגענעם“, אַד, ישיבֿה.

אויסגערירימטערהייט — אַדו. הערן מע האָט (אין) שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגע־רימט. אַנקומען אַ.

אויסגערירימטקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגערירימט. אַזאַ שם, אַזאַ אַ איבער דער העלט.

אויסגערירימט — אַד, אויך (מיט אַ גרייז) „גע־רייזט. דוּז אויסגערירימט. „די יינגלעך קרימען טשאַפֿלינגען נאָך...און טראַגן וואַנסעס, פֿון סאַדווע אויסגערירימט“, ב. ווענטשײַן, אַמע־ריקע.

אויסגעריריטן — אַד, פֿאַר אויסריריטן (זיך). ← גערייטענער. 1. אַרויסגענומען מיט גחאַלד, אויסגעפֿליקט, אויסגעצופּט; אַרויסגעשלעפּט. אַרויסגעצויגן. אַע האָר. אַן אַער צאַן. אַער ביסן פֿון מויל. „אייך סאה תּבואה אַע און איין סאה נישט אַע רעכענען זיך נישט צוואַמען“, זרעים, 2/21. „בלינדע, הינקעדיקע, מיט אַע זמטן, אויסגעבראַכענע פֿיס...“, ממוט, ביישיבֿה של מטה. „גאַנצע הורבעס ביימער אַע“,

אל וו. די לעצטע. איער קנעפל = עפעס וואָס האָט גיט קיין ווערט. איך וועל גיט געבן פֿאַר דיר מיט זיין ריידעכץ אָן אַעס קנעפל. 2. אויסגעוואַרצלט; וואָס האָט דורכגעמאַכט צרות. אַיע יודן בני אַלע גרענעצן. יאָהאָן אַיע יאָרן = לעבן אונטער זייער אַ שטרענגער השגחה און לידן דערפֿון. ״ווען דער טאַטע איז געווען אַ מערגעניק [= זיך געיאָגט נאָך מיידלעך] האָט די טאַטער אַיע יאָרן,״ שוה, ליעט. 3. דורכגעטריבן; כּיטרע (סירובֿ צדון). אַ קלוג. אָן אַיער יוג.

אויסגערירן ווערן — פֿאַס, נייטראָל, ווער אַ, בין געוואָרן אַ. (← אויסרעכטן). 1. אויסגע- וואַרצלט ווערן. ״די זעלביגי בידי משפּחות זייגן אויז גיריסן גיוואַרדן פֿון דער וועלט, אונז איז קיינר גיט פֿון זייאַ איבר גיבליבן,״ לט, 2/64. ״ליבע שוועטער, דו ווערט...א״ פֿון אונדזערנס הויז, וואו דו האָסט געבליט ווי אַ יונגע בלומע אין פֿאַראַזידי, ליאַנדאַר, 1887. 2. לידן אַ סך, האָבן כּסדר צרות. ״אַז וואָלף וועט גיט וועלן דעם...צדיק צייט זיין, וועט ער אַ ו״, יפ, 50. ״היכל יודן ווערן פֿאַרשואַרצט, פֿאַרפֿאַנטערט, אַ פֿון דער יוגנט, ביז דעם סוף פֿון זייער ביטער לעבן,״ ממוס, שטורעמציט. ״אינאיינעם געהונגערט, אינאיינעם אַ געוואָרן,״ שע, פֿיר זינען מיר געזעסן.״ ״האַלבערן זיך גאַנצע טעג און וואָכן אַרום אין פֿאַליש...״ ווערן אַ אַז עס איז אַ קלמנות צו קוקן, אַש, תּהיליטידי. אַפֿט אין קללות (מיט ביידע א; א) זאַל ער ווערן! אַ זאַל ווערן זיין מל! 3. האַרעווען זייער שווער; אויסמאַטערן זיך; האָבן היקנות. ״אַ מענטש האַרעוועט, ווערט א״, שט, ט״ה.״ אַז מײַן שטרעמל זאַגט אויף פֿיר אַקסן דורכ- אַנאַנד טריפֿה, ווערט דער קצב א״, פֿראַ, ידאָס שטרעמל.

אויסגערירטנקייט — די (דאָס), זי. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין (ווערן) אויסגעריר- סן. אָן אויסגעוואַרצלטקייט, אָן אַ. **אויסגערירטענערדייט** — אַדו. ווען עס איז (מען איז) שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגע- רירטן, אַ וועלן די בלומען גיך פֿאַרוועלן. **אויסגערירט** — אַדי, פֿאַר אויסרעכטן. דוּז אויסגערירטעט, אויסגערירטעט. **אויסגערירטקייט** — די (דאָס), זי. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין (אויסגערירטעט) (← אויסרעכטן). די אַ פֿון די פֿירעהנגלעך. **אויסגערירט** אַדי, פֿאַר אויסרעכטן, ריי- דן. אַ. אויך: וואָס עס איז בפֿירוש פֿאַרמולירט געוואָרן. אַיע תּנאים (פרטים) פֿון אַפּמאַך. **אויסגערירט זיין** — צוּו, דריטפּערזאָניק. אַיע אַ, געווען אַ. אויך: אַ ווערן. 1. אַפֿ- געמאַכט ווערן מיט פרטים, געויר, זאַל עס טאַקע אַזוי אַ זיין. 2. מיט גיט — זאַל גיט אויסגערירט זיין; זאַל עס גיט דערמאַנט ווערן, זאַל עס גיט פֿאַררעכנט ווערן צום שלעכטן נבבם דערמאַנען עמעצנס אַ חסרון, בבבם זאַגן עפעס גיט־גוטס וועגן אַ געשטאַר- בענעם אָדער וועגן אַ בעל־דעה וואָס מע האָט מורא פֿאַר אַים, בבבם דערמאַנען עפעס וואָס איז גיט פֿאַסיק, גיט ווערדיק, גיט אַנגענומען; אַפֿט אויך סתּם אין איבערגעלאָדענע ריידן.

״עפעס שמעקן אַיערע רייד מיט פּלפּול, ממש סע זעצט אין נאָז, גיט אַ זאַל זיין, ממוס, צוריק אַהיים.״ זיבנס פֿאַקומט דאָך דער רבּוּנר־ שלעולם פּינקטלעך; אַ שחריט, אַ מנחה, אַ מעריבֿ...און אַ גבֿה, זאַל גיט אַ זיין, עטלעך כּע קאַפּיטלעך תּהילים אויך, ממוס, שלמה. ״...מתמת דאָס רובֿ ריכע מחותנים זינען בטבע, גיט אַ זאַל זיין, גרויסע תּזירים,״ שע, אַלטינווֿ כּתריעוועקע. ״זי איז בטבע אַ פֿאַרביטענע יודענע געווען, גישט אַ זאַל עס זיין,״ פֿראַ, ״בילדער פֿון אַ ריזע, אויך ווען מע וויל פּלוּמרשט זיך גיט פֿאַרימען.״ אויך האָב דער משפּחה גענוג געגעבן, גיט אַ זאַל עס זיין, רייד.

אויסגערעכט — אַדי, פֿאַר אויסרעכטן (זיך). דוּז אויסרעכט.

אויסגערעכנט — אַדו. פּונקט, אַקוראַט, גראַד אין דעם מאַמענט, דוּקאַ. דאַרפֿסטו אַ איצט אַרענקומען! ״מיין גיטרייאַ פֿרומי ליבי מוטיר איזט אַך אויף דער צייט גנגין אונז, אויז גירעכניט האַט איין גרושי שמחה גיהאַט,״ גה, 70.

אויסגערעכנט — אַדי, פֿאַר אויסרעכענען (זיך). אַ. 1. פֿאַרעכנט, אויסגעחשבוּנט. אַיע חובֿות; אַ שווערע אָבער שוין אַיע מאַטעמאַ- טישע אויפֿגאַבע. 2. דורכגעטראַכט, איבער- געלייגט. אָן אַיער ענטפֿער. ״איטלעכר טרעט פֿונגים מענטשן איז בייאַ השי״ת אויס גע- רעכונט,״ מט, משלי תקע״ד, כ, 24. 3. וואָס האָט תּמיד עפעס אין זינען (געוויינטלעך די אייגענע טובֿה). אָן אַיער מענטש לזט גיט אַזאַ קעצן! 4. בביוון, פֿאַוואַסזיניק. אַיע בייזקייט. 5. עקאַנאָמיש, שפּאַרענדיק. אָן אַיער לעבט גיט אַזוי פֿרייט. לעבן אַ אָן אַיע בעל־תּבּיחטע. אַ אויף אָן אונגן = זייער שפּאַ- רענדיק. 6. פֿריזער דערמאַנט; אַנגערופֿן מיטן נאַמען מיט פרטים. ״חיבאַלד עס פֿעלט איינס פֿון דעם אַלעם וואָס איז דאָ אַ — איז אַסור,״ לט, 2/60. ״די צאַל תּעניתים, אַ אין תּיקוני תּשובֿה פֿון דעם אריז״ל, תּניא, 378.

אויסגערעכנטערהייט — אַדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגערעכנט. פֿאַ- צאַלן ערשט אַ אַ עמעצן באַליידיקן.

אויסגערעכנטקייט — די (דאָס), זי. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגערעכנט. ״הואו איז אַיער חכמה, וואו איז אַיער אַ, יידעלעך? רק איר כּאַפּט זיך, רק איר יאַגט זיך!״ ממוס, שטורעמציט.

אויסגעשאַפֿן — אַדי, פֿאַר אויסשאַפֿן. אַ געשאַפֿענער. אויסגעקראַצט (פֿון אינעוויי- ניק); אויסגעשיילט. אַיע מערן. ״אין צווי אַיע קאַרטאַפֿלעס האָבן געברענט גראַשנדיק ליכט- לעך,״ ייט, טמ, 1943 ו״ו 28. יאַהאָבן אַיע קישקעס = האָבן אַ גרויסן אַפּעטיט. אַרבעטן מיט אַיע קישקעס = זייער אַנגעשטרענגט, מיט אַלע כּוחות.

אויסגעשאַפֿטן — אַדי, פֿאַר אויסשיטן (זיך). אַ געשאַפֿטענער. 1. פֿונאַנדזערגעשפּרייט, פֿור נאַנדזערגעוואַרפֿן (מיט) אַ צוועק אָדער צו- פֿעליקן. קלפּבן די אַיע עפל. מיט זאַמד אַיע פֿאַדלאָגע. דער וועג איז גיט אַ מיט בלומען = פֿאַראַן אַ סך שוועריקייטן, צרות. ״שימע-

רירן פּערל...אַיע אין דעם זילבערלעך שניי,״ ממוס, שלמה. 2. אַרויפֿלעבטאָן, אַרויפֿלעבנייט (צוליב צירוג). אַראַפּגענומען פֿון קאַפּ די רויטע, מיט פֿאַלשע ברייליאַנטן אַיע סטענגע, אַר, די צינגערין. 3. וואָס פֿאַחזינט זיך ווי אָן אויסשיט אויפֿן לזב. אַיע מאַולען, קרעץ. **אויסגעשאַפֿטן ווערן** — פֿאַס, ווער אַ, בין געוואָרן אַ. (← אויסשיטן). אויך: באַדעקט ווערן מיט אָן אויסשיט (בלאַטערן, פֿלעקן, פּרישטשעס) אויפֿן לזב. אַ הי אויפֿן פּנים, פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. אַ ווערן ווי אַ פֿאַנצער = באַדעקט ווערן אינגאַנצן מיט אָן אויס- שיט.

אויסגעשאַפֿטנט — אַדי, פֿאַר אויסשאַפֿטענען (א). נעאַל. וואָס איז פֿאַרדעקט מיט שאַטנס. ״אין בלויע שוין בליט די פֿייגלמילך, עס שווימען אַיע געשטאַלטן,״ חג, דער מאַמענט צוואַה.

אויסגעשאַפֿטן — אַדי, פֿאַר אויסשעכטן. אַ געשאַפֿטענער. אויסגעקוילעט; אויסגער- געט, אויסגעמאַרדט אויף אָן אַכזריותדיקן אויפֿן. דאָס אַיע פֿאַלק, די אַיע ברידער. געפֿונען אין קרעטשמע אָן אַיע פֿאַמיליע.

אויסגעשאַפֿטנקייט — די (דאָס), זי. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשאַפֿטן. באַווינען די אַ.

אויסגעשאַפֿטענערהייט — אַדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין (אין מצב פֿון זיין) אויס- געשאַפֿטן.

אויסגעשאַפֿטירט — אַדי, פֿאַר אויסשאַפֿ- בירן. אַ. אויסגענאַרט, אויסגעושוילקט. ״עס איז אַ מענטשן זיט דאָס אויס געשאַפֿטורטע שטיקל ברויט,״ מט, משלי תקע״ד, כ, 17.

אויסגעשאַפֿטן — אַדי, פֿאַר אויסשילטן, ~שעלטן. אַ געשאַפֿטענער. 1. וואָס מע האָט געשאַפֿטן. אַיע שוואַים. 2. וואָס מע האָט אַרויסגעבראַכט ווי אַ קללה, אַיע רייד, טענות. 3. אומגילקלעך, וואָס לזדט פֿון אַ קללה. ״די אַלע שכנים זענען געבען טויט- הונגעריק, אַיענע און אויסגעקאַרעניעטע אויף אַלע זינען,״ יודישער פֿאַרפֿט, 1881.

אויסגעשאַפֿטנקייט — די (דאָס), זי. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשאַפֿטן. אַ חיסטע אַ.

אויסגעשאַפֿטלעוועט — אַדי, פֿאַר אויסשאַ- ליעווען. אַ באַשלאָגן מיט שטיקלעך האַלץ, ברעטלעך.

אויסגעשאַפֿטן — אַדי, פֿאַר אויסשיטן. אַ געשאַפֿטענער. 1. אויסגעפלאַצט, אויסגע- קנאַלט. דער אַיער געלעכטער, שאַמפּאַניער. 2. וואָס מע האָט דערשאַפֿטן. די אַיע האָזן. 3. וואָס מע האָט פֿון דעם געשאַפֿטן. דער אַיער האַרמאַט. 4. גיך אויפֿגעוואַקסן. אָן אַיע פֿון פּסח ביז סוכות.

אויסגעשאַפֿטענערהייט — אַדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגע- שאַפֿטן. געפֿונען די פֿלעשער מעד אַ.

אויסגעשאַפֿטרוועט — אַדי, פֿאַר אויסשאַר- ווען. אַ. אויסגערייניקט, אויסגעריפֿן. ״איבער די שפיצן בערג.״ האָבן זיך געשלענגלט אַיע זאַמרפֿאַסן,״ ווינט, קליינע שטעטלעך.

אויסגעשאַרן — אַדױ, פאַר אויסשערן — אויסגעשניטן מיט אַ שער. אַן אײער פאַס האָר. אײ שבוועהלעך, רויזן.

אויסגעשאַרפעט — אַדױ, פאַר אויסשאַר-פען — אויסגעפליקט (שטיקערדיג); ניט גלאַט. „די פּאַרלאַגע איז געווען...א פֿון די פֿיס“, מאַל, פֿון לובלין ביז ניריאַרק.

אויסגעשאַרפֿט — אַדױ, פאַר אויסשאַרפֿן — וואָס איז (געמאַכט) אינגאַנצן שאַרף. „...אין אויסגשאַרפֿטי פֿילל איז דער מענטש וואָס זאָגט אויף זײַן פֿרײַנט פֿאַלש עדות“, מט, משלי תּקע"ז, כה, 18. „דער מענטש קען באַ-לעבאַטעווען אויף זײַן אַליין דורך זײַנע אײע און אויסגעאיידילטע חושײם“, חג, ישיבֿה.

אויסגעשאַרפֿטערהייט — אַדױ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשאַרפֿט. זײַך ניט שפּילן מיטן מעסער אײ.

אויסגעשאַרפֿטקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשאַרפֿט. די אײ פֿון חושײם.

אויסגעשאַרפֿכונט — [...]שאַדונט] אַדױ, פאַר אויסגעשאַרפֿכונט — וואָס איז פּיזן סוף דורכ-געפֿירט מיט דער הילף פֿון אַ שרכן; וואָס מע האָט אַ צאָל מאָל געשאַדונט. אַן אײ פּלה; אַן אײער שידוך.

אויסגעשאַרפֿכונטקייט — די (דאָס), זײַן נעגל. צונויפֿגעפֿאַרטקייט (אויף אַ מאַדנעם אורפֿן). „די אײ פֿון לינקע אינגעשטעלוגען און גבֿירישן לעבן“.

אויסגעשוואַומען — אַדױ, פאַר אויסשווי-מען — געשוואַומענער. וואָס האָט דורכגע-שוואַומען אַ צאָל וואָסערן; וואָס מע האָט אויף (אין) דעם געשוואַומען. דער אײער קאַנאַל. אײע שפּין.

אויסגעשוואַוכט — אַדױ, פאַר אויסשוואַכן — וואָס איז (ווערט) סיסטעמאַטיש אַפּגעשוואַכט. די אײע אין לאַגער. דער אײער שטראַם.

אויסגעשוואַולן ווערן — נייטראַל. ווער אײ, פּין געוואָרן אײ. דוּו געשוואַולן ווערן, נאָר עמ-פֿאַטישער; אינגאַנצן געשוואַולן ווערן. „די פֿיס זײַנען מיר אויף דער עלטער אויסגעשוואַולן גע-וואָרן“, רייד.

אויסגעשוואַורן — אַדױ, פאַר אויסשווערן — געשוואַורענער. וואָס מע האָט אויף דעם אַרױפֿגעלייגט אַ שבוועה. די אײע עדות.

אויסגעשוואַויגן — אַדױ, פאַר אויסשוויגן — געשוויגענער. וואָס ווערט אויסגעוויקט דורך שוויגן; וואָס האַלט כּסדר אין שוויגן. „אײ האָרט אויף ליפֿן זײַן אייגן קול דער-ווערט“, לאַפּי, פֿולנער קרוג. „אונטער אײע קופּפֿאלן בליט אַ וועלט — אַ קינד פֿון זיבן יאָר“, סוצ, סיביר.

אויסגעשוואַויגנקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשוויגן. אַן אַפּינגעאָלטענע שטילקייט אַן אײ.

אויסגעשוואַוישעט — אַדױ, פאַר אויסשווי-שען — טל. אויסגעבילדעט, אויפֿגעקלערט, געניט און באַקאַנט אין וועלטזאַכן. דער אײער יונגעראַמן.

אויסגעשוואַויצט — אַדױ, פאַר אויסשוויצן — וואָס מע פּאַקומט דורך (מיט) שוויצן, מיט גרויסער מײ. דאָס אײע שטיקל ברייט.

אויסגעשוועכטקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשוועכט (אויסשוועכן).

אויסגעשווענקט — אַדױ, פאַר אויסשווענ-קען — אויסגעווייניקט מיט וואָסער (פֿליסי-קייט). אײער האַלדו. „אויף ערשטער ברכה מײַנער האַרטן אײע ווישן“, פּמ, סתּם.

אויסגעשווענקטערהייט — אַדױ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשווענקט. אײ דאַרף מען גוט אויסוויינען די לילעכער.

אויסגעשוויירן — אַדױ, פאַר אויסשערן — פּר. דוּו אויסגעשאַרן. „אַנשריבן צוריק אַן ענטפֿער אויף אַ קליין...א רעדעלע פּאַפּיר“, וויט, ו דער אַרעמער יונג.

אויסגעשוועהרט — [...]שאַכערט] אַדױ, פאַר אויסשוועהרן — 1. פֿאַרשוואַכט. 2. וואָס האָט צו טאָן בלויז מיט שוואַרצע (שפּאַסיק). „וואָס קען מען שוין האָבן פֿון אײע געשעפֿטן?“

3. (גנבֿים-לשוּן) פֿאַרמרט. „דער אַלטער איז אײ“, בימקאָ.

אויסגעשמאַכט — אַדױ, פאַר אויסשמאַכן — אויך: ~געשמאַכטעט, פֿאַרזאַרגט מיטן נייטיקן (מיט סחורה, מעבל, מכשירים אַדױ). אַן אײער וואַרשאַפֿט. אײע צו דער נסיעה.

אויסגעשמאַכן — אַדױ, פאַר אויסשמאַכן — געשמאַכענער. 1. וואָס מע האָט אין דעם געמאַכט אַ לאַך (לעכער, לעלכער) מיט אַ שפּיציקן מכשיר. אײער בלאַטער. 2. פֿאַר-וואונדיקט אָדער אויסגעהרגעט דורך שטעכן.

אַן אײע משפּחה. „מײַן טאָג איז אײ ווי אַ זיפּ“, מאַל, פֿריידקע. 3. אויסגענייט, אויסגע-שטיקט. אײע אויגן = חוצפּהריק, אומפֿאַר-שעמט.

אויסגעשמאַכענערהייט — אַדױ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשמאַכן. געפֿינען די קרבנות פֿון פּאַגראָם אײ.

אויסגעשמאַלט — אַדױ, פאַר אויסשמאַלן — וואָס איז געמאַכט ווי (פֿון) שטאַל. „מײַן האַנט וועט קיין איין ציטער נישט טאָן אײ איז זי שוין“, לאַפּי, פֿולנער קרוג. „...אינגאַנצן כּשר, פֿון פֿרומקייט אײ“, וויט, קנאה און תּאוה.

אויסגעשמאַלט(יק)ונג — די, זען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסגעשמאַלט(יק)ן. „דעם זעלבן שטייב אויף פֿרישן ליים פֿאַרמיש צום קנעטן, און צו אַ נײַער אײ אים דערהייב“, הל, בלאַט אויף אַן עפּלבוים.

אויסגעשמאַלט(יק)ן — טרוה. געשמאַל-ט(יק) אויס, ~געשמאַלט(יק)ט. אויספֿורעמען, שאַפֿן געשמאַלט(ן). אײ פֿון מירמלשטיין. „...זאָלן דערצויגן און אויסגעשמאַלטיקט ווערן קינסטלער...“, יג, תּוד. „אין פֿורעם ליגט דער סוד פֿון ווערן אויסגעשמאַלט“, לאַ-פּי, פֿולנער קרוג.

אויסגעשמאַלטיקן זיך — אוטוה. אַ דפּו. קריגן געשמאַלט, נוסח: אויספֿורעמען זיך.

אויסגעשמאַלטיקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשמאַלט. די אײ פֿון כאַראַקטער.

אויסגעשמאַלטקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגע-שטאַמלט. אַן אומבאַהאַלפֿענע אײ.

אויסגעשמאַנען — אַדױ, פאַר אויסשטיין

(זיך) — 1. וואָס מען איז בײַ דעם געשטאַ-נען היפֿל עס איז נייטיק. די אײע מונוה-עשרה.

2. וואָס געווערעט לאַנג. אײער קוש. 3. אויס-גערוט. „ביידע שטאַק שוואַרצע אײע פֿערד האַבן אַ ציטער געטאַן“, בערג, יוסף שור.

4. וואָס איז (געוואָרן) גוט (בעסער) דורך שטיין אַ לענגערע צייט. אײער וויין, מעד.

5. אויסגעהאַלטן, אײבערגעטראָגן; אײבערגע-לעבט, דורכגעליטן... אײע צרות. אײער בלבול. „נאָך אל אונזיר אויז גישטאַנדי און רוא [= אומרו] אונז זאָג אונז צרות, אלזו זענין מיר אין גוטיר פֿאַרגינגליכקייט פֿאַר הונדיר גיקומין“, גה, 156.

אויסגעשמאַנענקייט — די (דאָס), זײַן אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשמאַנען; וואָס איז גרייט צום עסן, טרינקען אע. אויסגעהאַלטנקייט. „...אַ פּלה-מויד...מיט אַ ליב אַנגעגאַסן מיט אײ“, פּערלע, גילדענע פּאַווע.

אויסגעשמאַפֿט — אַדױ, פאַר אויסשמאַפֿן — 1. אַנגעפֿילט פֿון אינעווייניק מיט אַ מאַ-טעריאַל, שטאַף. אײע פֿעלן פֿון חיות; אַן אײער פֿריגל. אַן אײעלדול. „דער אײער הירש וואָס אויף דער וואַנט מאַכט אומעטיקער נאָך דעם אומעט פֿון דער שענק“, מענדל נייגרעשל, צוק, 1960 א. 2. אײבערגעפֿי-טערט, פֿעט געמאַכט. אַן אײער אינדיק אויף פּסה. „אַן אײע ליאַלקע = אַ דיקע פֿרוי (גאַל-צײע). 3. וואָס מאַכט ניט קיין נאַטירלעכן אַפּינדורק; אויפֿגעבלאַזן, אַנגעבלאַזן. „סענטי-מענטאַליזם...אַ מין אײ געפֿיל, אַ שטייגער ווי אַן אײער פֿויגל וואָס פֿליט נישט...אַט דאָס אײע געפֿילעכץ האָט צוגעשטעלט...“, צייט, סתּם.

1955 א. 19. „אַן אײע דרשה = מיט אַ סך ציטאַטן, מיינונגען פֿון אַנדערע. „צו בר-מצוה האָט ער אַן אײע דרשה געזאַגט“, פּרץ, ליטעראַטור און לעבן.

אויסגעשמאַפֿטערהייט — אַדױ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשמאַפֿט. האַלטן קעפּ פֿון הירשן אײ.

אויסגעשמאַפֿטקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשמאַפֿט. אַנגעבלאַזנקייט, אײ פֿון אַ באַנקעט-רעדע.

אויסגעשמאַרבן — אַדױ, פאַר אויסשמאַר-בן — געשמאַרבענער. 1. אַוועקגעשמאַרבן (וועגן אַ צאָל, אַ גרופּע). דער אײער דור. „היינט קלאַגסט...אויף יונגע פֿרילינגס און אויף זומערס וואָס ליגן אַלע אײ, הל, טרעב-לינקע. 2. וואָס מאַכט דעם אַפּינדורק פֿון טויט; אַן שום באַזעגונג און קלאַנגען. די אײע געגנט, גאַסן. „אין דער אײער געטאָ האָט זיך צערוישט די שטילקייט“, חג, מאַמעט שבתים.

אויסגעשמאַרבנקייט — די (דאָס), מצ נב. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגע-שמאַרבן. די אײ פֿון ביינאַטיקע גאַסן.

אויסגעשמאַרט — אַדױ, פאַר אויסשמאַרן — וואָס איז מיט אַן אומבאַוועגלעכן, אַנגע-שטרענגטן קוק, אָדער מיט אַרױסגעשטעלטע אויגן (וואָס זעען ניט), אַן אײער בליק. „מגולגל ווערן אין עפּעס אַ פֿאַרגליווערטער שטומע-ניש...מיט צוויי אײע חיהשע שוואַרצאַפֿלען“, הל, אַלטמאַדיש.

אויסגעשטארצטערהייט — אדוה. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעשטארצט. גיין מיטן צעל א.

אויסגעשטארצטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגע־שטארצט. אַ קאָנטיקע אײ.

אויסגעשטארצט(ע)ט — אַדי, פֿאַר אויס־שטאַרצט(ען) — אַרױסגעשטעלט, אַרױסגע־רוקט פֿאַרויס; געמאַכט בולט. אַ גערגעלע מיט אַן אין קאַפֿ, ממוט, קליאַטשע. גרויסע, אַע אויגנאַפֿלען וואָס לױערן און חוּקן שטי־לערהייט, בעל־מחשבוֹת וו.

אויסגעשטודירט — אַדי, פֿאַר אויסשטודי־רן. דוּו אויסשטודירט, נאָר פֿאַר. דער אַיער אוטשיטעל האָט זיך נישט באַניגט מיט יענעם אַרטיקל... קמ, 1865, № 17. איז זשאַמעס לערער גראַד געווען אַן אַיער שקלאַווער אַפֿי־קורס, זש.

אויסגעשטודירטערהייט — אדוה. אויסגע־לערנטערהייט, אויסגעפֿאַרשטעררהייט. אײ וועט דער ענין ווערן פֿאַרשטענדלעך.

אויסגעשטודירטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטודי־רער. אויסגעלערנטקייט, אויסגעפֿאַרשטקייט.

אויסגעשטויבטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטויבט (אויסשטויבן). די אײ פֿון גאַסן, וועגן. **אויסגעשטויבן** — אַדי, פֿאַר אויסשטויבן. אַ געשטויבענער. 1. וואָס מע האָט עס אַ צאָל מאַל אָדער שטאַרק געשטויבן. אַיער שיכור. אַיער בהמה. 2. וואָס מע האָט עס צו־געגרייט צו עפעס דורך (אויס)שטויבן. אײ מצה־מעל, גאַנעלעך; אַיער פֿעפֿער. 3. אַרױסגע־שטויבן, פֿאַרטרייבן. יידן, אַיע פֿון האַנדל, האַבן געמוזט...

אויסגעשטויבנקייט — די (דאס), ן. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטויבן. אַ דיִידינע אײ.

אויסגעשטויבענערהייט — אדוה. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעשטויבן. אַרײַנגעבן צימרינג אײ.

אויסגעשטויבערני — דאָס & די, ען. פֿד. דוּו (גע)שטויבערני, נאָר עמפֿאַטישער; שטוי־פערני. אַן אײ אויף אַ יריד.

אויסגעשטומטקייט — די (דאס), ן. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטומט (אויסשטומען). אַן אײ, אַ פֿאַרשױבעניש.

אויסגעשטומקען — אַדי, פֿאַר אויסשטיי־קען. אַ געשטומקענער. דורכגענומען, דורכ־געדרונגען מיט אַ שלעכטן ריח. אַיע פֿיש; אַיער באַראַק.

אויסגעשטומקענערהייט — אדוה. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעשטומקען. ״דאָ האָט מען געגעסן פֿלייש אײ״.

אויסגעשטופט — אַדי, פֿאַר אויסשטופן. אײ אויסגעשטויבן 1, 2. אַיע פֿלייצעס און זעסן.

אויסגעשטופלט — אַדי, פֿאַר אויסשטופלען. 1. וואָס האָט קאַרפֿן, צייכנס פֿון פֿאַקן (אָדער אַן אַנדער קאָנטיקע וואָס לאָזט אַיער ענלעכע סימנים). אַן אײ פֿניב. אײ ווי נאָך פֿאַקן; אײ ווי אַ ריבאַפֿיזן. 2. וואָס איז ענלעך אויף

סימנים פֿון פֿאַקן; אויסגעלעכערט, מיט פֿאַר־טיפֿונגען. אַן אַיע מצה. אַ שליאַך אַן אַיער מיט בראַק און גריבער, פֿמ, מלחמה.

אויסגעשטופערני — דאָס & די, ען. פֿד. דוּו (גע)שטופערני, נאָר עמפֿאַטישער; שטוי־סערני. געווען אַן אײ פֿניבן צו שלש־סעודות.

אויסגעשטורעמט — אַדי, פֿאַר אויסשטורע־מען. אַ. 1. וואָס האָט אַנגעהויבן שטורעמען. אַיע פֿראַטעסטיגעשרייען. 2. וואָס האָט גע־ענדיקט שטורעמען. אַן אײ געוויסער. 3. וואָס איז בייגעקומען, בייגעשטאַנען שטורעמען. אַן אַיע פֿעסטונג. 4. וואָס איז איינגענומען געוואָרן מיט שטורעם.

אויסגעשטורעמטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטור־עמען. פֿראַטעסטן.

אויסגעשטיגן — אַדי, פֿאַר אויסשטייגן, אוטוו. אַ געשטייגענער. אַראַפֿגעגאַנגען, אַרױסגעקומען. די אַיע פֿאַסאַזשירן.

אויסגעשטייגט — אַדי, פֿאַר אויסשטייגן, טרוו. אַ וואָס שטייגט אַיער, גיט העכערן פֿריז, דערגרייכט מער אין אַ פֿאַרמעסט. אַן אַיער אַ לערנען.

אויסגעשטייניקט — אַדי, פֿאַר אויסשטייני־קן. אַ. 1. באַפֿרייט פֿון שטיינער. אַן אײ שטיק לאַנד. 2. פֿאַרפֿעסטיקט, געמאַכט מיט שטיי־נער. אַן אַיער ברוק. אַן אינדול, פֿון קאַ־ראַלן אײ, טאַטשט, דאַרשט צום קוואַל.

אויסגעשטיינערט — אַדי, פֿאַר אויסשטיי־נערן. אַ. דוּו אויסגעשטיינערט; נאָר אַפֿטער, פֿאַלקסטימלעכער. ״די בריטשקע טראַגט זיך... אַיערן אין וועג, אַפֿאַ פֿוילישע וועלדער.

אויסגעשטיינערטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטיי־נערט. אַ פֿעסטיקייט, אַן אײ.

אויסגעשטיינערט — אַדי, פֿאַר אויסשטיי־נערן. אַ. אויסגעשטאַט (צו דער חתונה) מיט דעם פֿאַסיקן (גענוג גרויסן) אויסשטייער; בכלל צוגעגרייט (מיט מלבושים, שפּני, אַנדערע גייטיקע זאַכן) צו עפעס. אויסגעפֿראַוועט די אַיע כלה; אַיע צו (פֿאַר) דער ווייטער נסיעה.

אויסגעשטיינערט — אַדי, פֿאַר אויסשטיי־נערן. אַ. וואָס מע האָט אויף דעם אַרױפֿגעלייגט שטייערן, אַפֿאַל. שווער אַיע קליינקערמעס. אַיע פֿאַפֿיראַסן.

אויסגעשטיינעט — אַדי, פֿאַר אויסשטייפֿן. אײ: וואָס איז שטענדיק שטייפֿ. אַיע אַריס־טאַקראַטן״. ייט, פֿוילן וווּ.

אויסגעשטיינעטקייט — די (דאס), ן. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטייפֿט. אַן אַנגעבלאָזנקייט, אַן אײ.

אויסגעשטיינעטקייט — די (דאס), ן. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטיילט (אויסשטיילן). די אײ פֿון דער לִבְנֵה־נאַכט.

אויסגעשטימט — אַדי, פֿאַר אויסשטימען (זיך). אַ. 1. אויסגעפֿאַסט, צוגעפֿאַסט; וואָס האָט נישט קיין קאָנפֿליקטן. אַיער זויג. ״די קינדער האָבן נישט געהאַט קאָנפֿליקטן מיט זייער סביבה, זיי זענען געווען אַ מיט זייער אַרומ״. ימ. קולטור און דעמאָקראַטיע, 1943. 2. וואָס מע האָט געמאַכט עס זאָל האָבן דעם ריכטיקן

טאַן. אַיער קלאַויר, אַיע פֿידל. 3. אויסבאַ־לאַנסירט, ריכטיק אויסגעערעכנט, נאַכקאַנטראַ־לירט. אַיע חשבונות.

אויסגעשטימטערהייט — אדוה. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעשטימט. אײ וועט עס בעסער קלינגען.

אויסגעשטימטקייט — די (דאס), ן. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטימט. אַ האַרמאָנישקייט, אַן אײ; אַ שלום־בית, אַן אײ פֿון כאַראַקטערס און געשמאַקן. ״קען אײ דע־פֿינירט ווערן פֿאַרקערט; סײַז די אינעווייניקן סטע באַפֿרידיקונג פֿון אַ מענטשן מיט זײַן פֿלאַץ אין דער סביבה״, מוו, וועג צו אונדזער יוגנט. ״...צו אינעווייניקסטער אײ מיט די אינ־טערעסן פֿון ברייטן ייִדישן כּלל״, יובל, 1888, 15.

אויסגעשטימטערהייט — אדוה. ווען מע האָט שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעשטיפֿט (אויסשטייפֿן זיך). אַרײַנקומען אין קלאַס אײ.

אויסגעשטימקט — אַדי, פֿאַר אויסשטייפֿן & ן. 1. אויסגעוואָרן. ״...ווי אַ טכויר בײַ אַ קופּע אַיע ערפֿוּת״, פֿמ, קופּע. 2. אויס־געוועזען, אויסגענייט. אַ טונקל־ברויבע חופּה, אײ מיט זילבער־קרייטן, יוואָש, יד נאַכט פֿאַר מתן־תּורה.

אויסגעשטימטערהייט — אדוה. ווען עס איז שוין (אין מצב פון זיין) אויסגעשטימקט. ביידיע בײַ געפֿינען די הינער אײ. שענקען דאָס תּפֿילין־זעקל אײ.

אויסגעשטימטקייט — די (דאס), ן. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויסגעשטימקט, ביידיע בײַ אײ פֿון אַלע קלאַנגען און קולות. אַן אײ מיט (פֿויל) פֿעדעס פֿון כּלעריי קאַלירן.

אויסגעשטעלט — אַדי, פֿאַר אויסשטעלן (זיך). אַ. 1. אַוועקגעשטעלט אין אַ ריי (אָדער אַן אַנדער אָרױף), אויסגעסדרט; געשטעלט (גע־לייגט) אע אַזוי מע זאָל גרינג דערזען. אַיע אין רייען. ״מלאכים מיט פֿליגל שטייען אַרום דײַן וויגל אַן גאַנצע נאַכט אײ, עט, לידער. ״...ספֿירם, אַיע אין די קלייטן״, ממוט, שלמה. אַיע בילדער. אַיער פֿילגליד — פֿיל־גליד לויט אַ געוויסער סיסטעם, למשל: $x^2 - 1 + x - 2 + x - 1 + x - 2$.

2. אויסמעבילרט. אַ שייך אַיע שטוב. אַ זיידנס שטוב איז אַ געוויינטלעך אַזוי: לאַנגע הילצערנע בענק...״, ממוט, שלמה. 3. באַשטימט, אַרײַנגעשריבן, פֿאַרמולירט. עס קומט די אַיע צייט. ״...נישט צאָלן אויף די וועקסלען צום אײַן טערמיין״, ממוט, הינטש. ״די שמש״ים זענען שוין אויף די פֿאַסט אַוועקגעלאָפֿן מיט לאַנגע אַיע דע־פּעשן״, וויט, ״מול־טוב״.

4. גוט צוגעגרייט, אַראַנזשירט; בפּיוח גע־געבן אין אַ געוויסער פֿאַרמולירונג. אײ פּשטל = אַן איינגעלערנטס. האָט מען גלפֿיך פֿאַר־שטאַנען אַז דאָס זענען נאָר אַיע פּשטלעך״, אמד. ״דער מתנגד האַלט די קינדער בײַ דער גמרא און קוועלט אַן אַז דער זון זאָגט אים אַן אײ פּשטל״, ארז, קמ, 1870, № 8. אַיע ק ש י א = וואָס דער רבי חיוט אַן, לערנט אַיין (און נישט דער תּלמיד פֿרעגט זי). ״ער האָט געזאָגט אַ דרשה וואָס דער בעלפֿעך האָט מיט אים וואַכנלאַנג איינשטודירט, די אַפֿאַרע־

בערס האָבן אים געפֿערעגט אײַ קשיות, און ער האָט זײַ געענטפֿערט נאָך פֿאַרשריפֿט, ארז, קמ, 1866, 5 Ne אײַע זאָך = צוגעגרייטע, איינגעלערנטע. „מע וועט הינט צו מוסף זאָגן אַן אײַע זאָך, שע, מאַטל. „סײַזי אול־צײַט, דאָך גײַט אַלץ אָן גלזך ווי אַן אײַער קאָן, אר, מײַר שטעלט זיך פֿאַר. „וועט זײַן גוט פֿאַר־ שטאַנדיק דער פסק־הלכה... אין תלמוד און פוסקים, תניא, 196.

5. אַרױסגעשטעלט, אַרױסגערוקט. הערן מיט אַן אַ מיל, אײַע אױערן. „...בלבבט שטיין ווי אױסגעפֿאַשט מיט אַ פֿאַר אײַע אױגן און אַן אַפֿן מױל, ממוס, ווינטשפ. „...געבליבן שטיין אַ פֿאַרטראַכטער מיט וועטע, אײַע אױגן, ווינט, שטעטל. „אַן אײַע זאָך = אױך: שפּיצל וואָס מע טוט עמעצן בכיוון אַפ. „כױיס, חברה, די גאַנצע מעשה איז נאָר אַן אײַע זאָך.

אויסגעשטעלט זיין — צוה, אוטו. זײַ אַ, בײַן געווען אַ. אױך: 1. בדלות זײַן (ווערן). „אַן עק פֿון זבנע געשעפֿט, ער איז אײַ, ממוס [=] מע האָט אַרױסגעוואָרפֿן זײַנע זאַכן פֿון קראַם פֿאַר קאַמגעלטן. „וואָס העט איר זאָגן אַרױס מיטן באַשרײַבן די נאַטור? ניט געפֿעלן? בײַן אײַע אײַ, שע, ירצײ אַלמנות. „בלבבן אַ = בלבבן אָן פֿרנסה, אָן פֿרײַער־ דיקער שטעל, פֿאַזיציע. „געקומען אַ נײַער בעל־הבית, און דער אַלטער אָנגעשטעלטער איז געבליבן אײַ. „מלמדים געבען האָבן געצײ טערט פֿאַר זײַערע קעלוגנען: אַז גאַט אַליין וועט זיך דאָן אַרױסמישן...וועלן זײַ דאָך בלבבן אײַ, ממוס, שלמה.

2. זײַן אין אַ סכנה; זײַן אַ פֿאַרלױרענער. „אײַך בײַן אַן אײַער, איר וועט זען — אײַך וועל מוון גײַן דינען! „דענסטמאַל איז ער דאָך אַ, פֿאַרפֿאַלן פֿון בײַדע וועלטן אױף אײַביק, ממוס, ווינטשפ. „אײַ מיט די בײַנער = אינגאַנצן פֿאַרלױרן, אין לעבנס־סכנה. 3. זײַן אַפֿהענגיק; זיך שטיצן אױף עפעס. זײַן אַ אױף עמעצן, אױף זײַן הילף. „מײַר זײַנען אַ אױף שאַצונגען, יובל, וו, 42. 4. (סוחרים־לשון) זײַן אַ אױף אױקצײַן [ווען די סחורה ווערט פֿאַרקויפֿט אױף אױקצײַן כּדי צו קריגן געלט פֿאַר קרעדיטאָרן, אין פֿאַל פֿון אַ באַנקראַט].

אויסגעשטעלט — דאָס, זײַן. 1. דאָס וואָס ווערט אױסגעשטעלט (אין אַ פֿענצטער, פֿאַר עפעס אַ ציל). אַן אַרעם אַ. 2. דרויסנדיק אױסזען, דרויסנדיקער אַנזערוק. 3. בכלל אַלץ וואָס איז אױסגעשטעלט. „פֿאַרפֿלױר־ דערן דאָס ביטל אַ, אַז ער גײַט ניט אין שאַפֿנפֿעלץ, אבג.

אויסגעשטעלטער הייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אױסגעשטעלט. שניען, גלאַנצן אַ.

אויסגעשטעלטקייט — די (דאָס), זײַן אייגן־ שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױסגעשטעלט. אַראַגזשירונג; סכנהדיקער מצב אַזאז (אױס־געשטעלט).

אויסגעשטעלטער הייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אױסגע־ שטעמפֿלט (אױסשטעמפֿלען). „אײַ מעג מען

דאָס פֿלײַש פֿאַרקױפֿן, אַניט קאַנפֿסיקירט מען דאָס פֿלײַש, רײַד.

אויסגעשטעלטקייט — די (דאָס), זײַן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױסגעשטעמ־ פֿלט. אַן אױסגעקריצטקייט, אַן אַ.

אויסגעשטעמפֿט — אַדו, פֿאַר אױסשטעפֿן. „ דורכגעניט, אַרומגעניט, אױסגעניט. „...האָט זיך געדרייט אײַבער די...צײַמען...אין דער וואַסערער קאַרטע, אַ מיט לעקעלעך, אַפֿאַ. אַ סומע הױז, אַ וואַרעם אַ מאַנטעלע.

אויסגעשטערנט — אַדו, פֿאַר אױסשטערנען (זיך). „1. וואָס האָט אַ סך שטערן; וואָס אױף דעם זײַנען פֿאַראַן אַ צאָל שטערן. אַן אײַע פֿאַן. „פֿאַרקוקנדיק זיך אױפֿן אין בלויען הימל, נעמט מען זיך געשמאַק שמועסן, ממוס, ווינטשפ. „אַן אײַע נאַכט, אַ הייליקע, פֿאַרשטיקע סליחות־נאַכט, ווינט, ידור הולך דורך באַ. 2. וואָס איז (גײַט) מיט אַן אַפֿ־ געדעקטן קאַפֿ, בגילוי־ראש. „די הענטמאַדישע גײַען אײַ.

אויסגעשטערנטקייט — די (דאָס), מצ נב. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױסגע־ שטערנט. „וואָס פֿאַר אַן אַ הינט אײַ, ווינט, אַרױסוואַרטונג.

אויסגעשטראַלעט, ~געשטראַלעט — דוו אױסגעשטראַלעט. „

אויסגעשטראַכן — אַדו, פֿאַר אױסשטרײַ־ כּן. „אױסגעמעקט, עלמינירט דורך שטרײַכן; אױסגעשלאָסן, באַזשטיקט. אַן אײַער מיטגליד. אַ פֿון די לעבעדיקע = געשטראַכן.

אויסגעשטראַלט — אַדו, פֿאַר אױסשטראַלן. וואָס קומט אין פֿאַרעם פֿון שטראַלן, וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון אױסשטראַלן; באַשניגט. אײַע ענערגיע. „באַזשניגט זיך אַ קלאַרער הימל און אַ וועטע, מיט בריליאַנטן אײַע וועלט. פּרָק, סײַ אײַ גוט.

אויסגעשטראַלטקייט — די (דאָס), זײַן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױסגע־ שטראַלט. אַ ליכטיקייט, אַ באַשניגטקייט, אַן אַ. **אויסגעשטראַלמקייט** — די (דאָס), זײַן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױסגעשטראַלמ־ (אױסשטראַלמען). אַ קאַזאַליקייט, אַן אַ.

אויסגעשטראַל(נ)צ(ל)ט — אַדו, פֿאַר אױס־ שטראַל(נ)צ(ל)ען. „אױסגעפּוצט, אױסגע־ צירט. „ער איז געקומען אױסגעשטראַלצט אין בגדי־שרד, אַש, שלמה נגיד. אַן אײַע פֿלײַ מויד, קומען אַ צום גט.

אויסגעשטראַלמער הייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אױסגעשטראַלמ־ (אױסשטראַלפֿן). טרייסטן אַ.

אויסגעשטראַלמזיכט ווערן — נײַטראַל. ווער אַ/ בײַן געוואָרן אַ. פֿטמ. דוו געשטראַלמזיכט ווערן, נאָר עמפֿאַטישער. „גאַט, לאַמך ניט אַ וי דורך זײַנדיקע רײַד.

אויסגעשטראַיטן — אַדו, פֿאַר אױסשטרײַטן. „געשטריטענער. 1. וואָס איז אױסגעפֿירט דורך אַ שטריט. אײַע רעכט. 2. וואָס וועגן דעם שטריט מען ניט מער. אײַע פֿראַגע.

אויסגעשטריקט — אַדו, פֿאַר אױסשטרי־ קן. „אױסגעאַרבעט דורך שטריקן. אַן אַ ליבלי; אײַע הענטשקעס. „...מיט זנד אין פֿאַר־

טרעט פֿון משה רבינו, ממוס, קלײַנמענטשע־ לע.

אויסגעשטריקטער הייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אױסגעשטריקט. „אײַך וויל דערלעבן עס צו זען אַ, רײַד.

אויסגעשטריקטקייט — די (דאָס), זײַן. אייגנשאַפֿט, מצב, פֿרש־פֿאַל פֿון זײַן אױסגע־ שטריקט. „וויפֿל פֿליכט און וויפֿל שלאַפֿלאַזע נעכט עס דערן אַרױס פֿון אַזאַ אַ.

אויסגעשטריקט — אַדו, פֿאַר אױסשטרעקן (זיך). „1. אױסגעצויגן (אין דער גאַנצער לענג). אײַע הענט, פֿיס, שטיין, ליגן אַ, אַ גוף ליגט אַ וואָס קען קיין אַבֿר ניט רירן, עט, לידער. „אַ די פֿאַרלינג־נאַכט ליגט אױף איר בעט פֿון גראַז און בלומען, יחואַש, יזומער־נאַכט. „עס שלאַפֿט דאָס האַרץ, אין זײַן נעסט ליגט אַ דער חושׁ, אַג, פֿאַראַנכט גאַד. „פֿאַרבערן אױס אױף מײַן אין גוף, הל. 2. וואָס איז גרייט אױפֿצונעמען, אַרומצו־ נעמען, צו העלפֿן (אַדער פֿאַרקערט צו טאָן שלעכטס). „איר האָט איז אױפֿיין צו איין עני, איר אַרום איז אױס געשטרעקט קעגין איין אַבֿיון, מט, משלי תקעײ, לא, 20. „לאַזט זיך צו מיר מיט אַ אַרעמט, ממוס, ווינטשפ. „ביז וואַנען בליבט...די האַנט פֿון משהײט אַי, אל וווּ יְהוּדָה המִכְפִּי. „אײַער אַרעם — סימ־ באַל פֿון מאַכט [> ודוע נטויה].

3. וואָס איז דורכדערווגען מיט אַ שטאַרק געפֿיל, פֿאַרלאַנג נאָך הילף. הענט אײַע אין תפֿילה. „מיט אַן האַלדו = גרייט זיך צו ברענגען פֿאַר אַ קרבֿן, גיין אױף קידוש־השם. **אויסגעשטערקטער הייט** — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אױסגעשטרעקט. ליגן אַ, בלבבן אַ.

אויסגעשטערקטקייט — די (דאָס), זײַן. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אױסגע־ שטרעקט. אַן אַ, אַן אױסגעלעכטקייט פֿון גלידער.

אויסגעשטרעקטקייט — דאָס & די, זען. טואונג פֿון אױסשטרעקן אַ צאל (גלידער). „און באַלד איז געוואָרן אַן אַ פֿון הענט, ווינט, שטעטל.

אויסגעשטראַרבעט, ~געשטראַרבעט — דוו אױסגעשטערבעט. „...מײַר גוט באַ־ קאַנטע הענט, מיט נעגל אײַע פֿון אױסגעהאַרע־ וועטע יאַרן, מַגל, חשוונדיקע נעכט.

אויסגעשטראַרעט — אַדו, פֿאַר אױסשטראַ־ רען. „אױך: ~געשטראַרעט. (וועגן צײַן) וואָס איז אַרױסגעשטעלט (געוויינטלעך ווי אַ וואַפֿן צו סטראַשען). דער וואַלף מיט די אײַע צײַן. פֿיג: אײַע אױגן; אַן אײַער האַרן. אײַע צײַן במם לאַכן. „זײַן צורקע איז מיט חנדע־ לעך, מיט אײַע צײַנדעלעך, אל וווּ ידער יודי־ שער פֿאַרשטייער.

אויסגעשטראַרעט — אַדו, פֿאַר אױס־ שטעראַרבעטן. „59: ~געשטראַרעט. 1. וואָס איז דעם זײַנען געוואָרן (מע האָט געמאַכט) קאַרבֿן; טעמפ, טומפיק געמאַכט. „מיט אַן אין מעסער שניידט זיך ניט בעסער, שוה. „נאָר בײַ וועלכן ינד...איז עס דער רידל נישט אַ און דאָס העקל נישט טעמפֿ, ווינט ו, חײַים־אהרן. 2. וואָס שטיקלעך,

האָט געטרעפֿן די כלה נאָך ניט קיין אײַע, שע טעמעפּעניו. 2. שאַרק אויסגעפּוצט. אַזוי אײַ אין די קליידער, איז זיך דאָס איינלע גאַר פּסוד געקומען... עט, מוּלם. ...האָט שײן אויסגעזען דער אויסגעשטערנטער, אײַער הימל, 3. גליקלעכע און אומגליקלעכע.

אויסגעשלייבט — זײַ, פאַר אויסשלייבן. אויסגעבונדן אין אַ שלייף, באַפּוצט מיט אַ שלייפֿל. אײַע בלוזקע.

אויסגעשלייבט — זײַ, פאַר אויסשלייבן. דוּו אויסגעשלייבן. אײַער דער אײַער שטיקלייט פֿון די צימערן האָבן די טריט אָפּגעהילכט... אַהרן ליבערמאַן.

אויסגעשלייבן — זײַ, פאַר אויסשלייבן. געשליפֿענער. 1. אויסגעשאַרפֿט, צוגע־גרייט דורך שלפֿן. אײַער קאַפּ = כּיטער, קלוגער, וואָס כאַפּט גיך אויף. אײַע צוגב = שאַרף, שטענדיק גרייט מיט אַן ענטפֿער. 2. וואָס איז געמאַכט גלאַנציק, שנינדדיק, גלאַט. אײַע בריליאַנטן. אַן אים שטעקט גע־נוג גראַפֿע, גישט־אײַע רויקייט, וועט וי גליטשלקע דער גורל פֿירט. די אײַע גליטשלקע גלאַנצט ווי אַ שפּיגל, סמב. שטערן האָבן געטליצט אין דער טיפֿער אײַער הייך, קאַהאַן אהרן ליבערמאַן.

אויסגעשליפֿנקייט — די (דאָס), זײַ אויס־געשאַרפֿטקייט; גיכטיקע אַנטוויקלעכקייט. אַן אײַ פֿון אַ צינגעלע!

אויסגעשליפֿענערהייט — זײַ, ווען מע האָט שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשליפֿן. אַרויפֿציען די פּערל אײַ.

אויסגעשמאַדערט — זײַ, פאַר אויסשמאַ־דערן. אויסגעזומזיקט, אויסגעברו־דיקט. אײַך קען מיך אַזוי נישט וועזן אַן אײַע, שע, שווער צו זײַן אַ יוד.

אויסגעשמאַמטשקען — זײַ, פאַר אויס־שמאַטשקען. דוּו אויסגעשמאַטשקעט. גיט געבליבן איז... אַן אײַ ביינל פֿון אַן עוף, הַר, פֿאַרנאַכט. אויך: געשמאַט־קעט.

אויסגעשמאַכט — זײַ, פאַר אויסשמאַכטן. וואָס בליבט אַן כּוחות; פֿאַרשמאַכט. אײַע פֿון הונגער.

אויסגעשמאַלצן — זײַ, פאַר אויסשמעל־צן. געשמאַלצענער. 1. צעגאַנגען, צעלאָזן דורך היץ. אײַ זינגען די ליכטלעך, פֿאַרמאַכט ווערן די גמרות, ממוס, שלמה. 2. אויסגע־גאַסן אין אַ פּורעם. אײַע דריידלעך.

אויסגעשמאַלצענערהייט — זײַ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשמאַלצן. נעמען בליז אײַ.

אויסגעשמאַקצעט — זײַ, פאַר אויסשמאַק־צען. אויסגעוויגן מיט אַ געקלאַנג; דאַר, אַינגעפֿאַל. ...מיט מאַך אויף דײַנע אײַע באַקן, ח. פּעט, אײַק, 1960 VII 29.

אויסגעשמאַרט — [געשמאַרט] זײַ, פאַר אויסשמאַרן (זיך). דוּו געשמאַרט, נאָר עפֿאַ־טישער, וויערע טעכטער זינגען געווען אײַע, זיי האָבן חתונה געהאַט פֿאַר פּוילישע גראַפֿן, חזק, מינע באַגענגענישן וו.

אויסגעשמייכלט — זײַ, פאַר אויסשמייכלען

אויסגעשירעמטקייט — די (דאָס), זײַ אויס־געשיטקייט, אויסגעהיטקייט.

אויסגעשישעט — זײַ, פאַר אויסשישען. פֿד. אויסגעזאַרט, אויסגעטריקנט. ער איז אַ, הויט און ביינער. ״סיביסעלע אײַ אויפּסט וואָס פֿאַרבלייבט נאָך אַ שלעכטן טאַג לייזעכץ״, ב. ווינשטיין, אַמעריקע.

אויסגעשלאָגן — זײַ, פאַר אויסשלאָגן (זיך). געשלאָגענער. 1. אויסגעהאַקט, אויס־געבראַכן. דורך די פֿענצטער מיט אײַע שויבן יאַנט... אַ נאַסער קאַלטער הינט, פּרָג, פֿאַלסע־טימלעכע געשיכטע. אײַר זעט דאָ דרש אײַע ציינזי, שע, אין שטורעם. 2. אַרויסגע־בראַכט, אַרויסגעשלאָגן. אײַע פּונקטן. 3. צו־געגרייט, אויסגעזאַרבעט דורך אַ פּראַצעס וואָס דערמאַנט אין שלאַגן עפעס; אויסגעפֿורעמט. אײַע פּוטער. אײַער לעקען. ״דער לייב — פֿון בראַנזע אײַ, ראַזניק, געקליבענע וואַפֿטן. 4. אַרומגעפּוצט, אַרומגעווימט. באַשלאָגן, אויסטאַפּעצירט. ...געלעגן אין אַ צימער, אײַ מיט שוואַרץ און מיט אָפּפּילונגען...״, קמ, 1863 No 27. ״אויסגעבוט אַ גאַלעריע, אײַ מיט גרינצייג, קמ, 1867 No 23. ״דוּ ווענט זינגען געווען אײַ מיט אַלערליי קאַלירדיקע אָביצעס״, איסטאַריע. 5. אויסגעקלאַפט, אויסגעקלונגען.

די אײַע שעהן. אײַער טאַקט.

אויסגעשלאָגנקייט — די (דאָס), זײַ. אייגנשאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשלאָגן. אַן אײַ הי שרים.

אויסגעשלאָגענערהייט — זײַ, ווען מע האָט (עס איז) שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויס־געשלאָגן. היינען אײַ. **אויסגעשלאַכט** — זײַ, פאַר אויסשלאַכטן. דעסמ. אויסגעקוילעט, אויסגעשאַכטן. די מחנה פֿון די אײַע יודן, יוואַש, זײַ אַלטע שול.

אויסגעשלאָסן — זײַ, פאַר אויסשליסן. געשלאַסענער. 1. באַזיטיקט, אַרויסגענו־מען פֿון אַ גרופּע. די אײַע פֿון דער פּאַרטיי, פֿון אויגווערטיקע אַזוּו. 2. אָפּגעווינדערט, אָפּגעשלאָסן. אײַך אין איין זינגירן דיא אַלי יום אלי שעה אלי רגע עין ממש פֿול עבירות אויב בין געויה פֿון וויניק עבירות אויז גישלאַסן, גה, 21.

אויסגעשלאַכנקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשלאַסן. אַן אוממעגלעכקייט, אַן אײַע. די נאַציאָנאַליסטישע אײַע, ימ, ניט, 1926.

אויסגעשלאַענערהייט — זײַ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשלאַען. בליבן אַליין אײַ.

אויסגעשלאַפֿן — זײַ, פאַר אויסשלאַפֿן (זיך). וואָס האָט גענוג געשלאַפֿן; וואָר, אויסגערוט (היפּך פֿון פֿאַרשלאַפֿן). האָט זי געזאַגט צופֿירן און אַ שמייכל האָט זיך באַזיין אויף איר אײַע גיפֿט, ספ, סודות.

אויסגעשלאַפֿענערהייט — זײַ, ווען מען איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשלאַפֿן. זיך נעמען צו דער אַרבעט אײַע.

אויסגעשלייטערט — זײַ, פאַר אויסשלייטערן (זיך). 1. באַדעקט מיט אַ שליער. ״רחלע

טייללעך פֿון דעם זינגען אויסגעבראַכן. אײַע פֿלים. ...קעמט מיט אַן אײַע קעמעלע זינג פֿור־מאַרפֿערל, בערג, ביים זינגער ו. ...אַ הינגעניקער טיש... אַ פֿאַרויכערט לעמפל און אַ ביסל אײַע געשיר, הַר, לייט.

אויסגעשיט — זײַ, פאַר אויסשיטן. פֿד. דוּו אויסגעשטן. די שטיינערנע פֿאַרלאַגע איז אויסגעקערט און מיט יום־טובֿדיקן געלן זאַמד אײַע, אַש, תהילים יוד.

אויסגעשיטעכץ — דאָס (די), זײַ (ער). דוּו אויסשיטעכץ. אַן אײַע פֿון מיט, פֿון נאַרישע ריי.

אויסגעשייגעצמעררהייט — זײַ, ווען מע האָט שוין (אָדער אין מצב פֿון זײַן) אויסגע־שייגעצט (אויסשייגעצט). אײַע שעמט ער זיך אויפֿצוהייבן די אויגן.

אויסגעשיילטערהייט — זײַ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשיילט (אויסשיילט). פּרעגלען די יונגע קאַרטאַפֿלע־לעך אײַע.

אויסגעשיילטקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשיילט (אויסשיילט). אַן אויסגעווינדערטקייט, אַן אויסגעשיילטקייט, אַן אײַע.

אויסגעשיינט — זײַ, פאַר אויסשיינטן. וואָס האָט אויפֿגעהערט שניצען. אײַע שטערן. 2. וואָס מע האָט געמאַכט שניצען; וואָס איז דורכגענומען מיט שניין. אַן אײַע פּנים. ״דער גאַנצער שבת ליגט דער מאַמען אויפֿן גלאַנציקן גרויסן שטערן אײַע, אַש, תהילים יוד.

אויסגעשיינטערהייט — זײַ, ווען מע האָט שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשיינט. אַזעקשטעלן דעם סאַמאַוואַר אײַע.

אויסגעשיינטקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשיינט. אײַע אַ ציכטיקייט.

אויסגעשייטערט — זײַ, פאַר אויסשייטערן. אויסגעווינדערט דורך ריבן, סקראַבען. אײַע גאַנצען. ״דער טיש געדעקט מיט אַ וויסן טיש־טען, אויף אים דרש מעשענע אײַע לזכטער מיט די בענטשליכט, ממוס, ווינטש. ״הינטער שטרפל פֿון זון אויף אײַע בלויזן טאַל, ראַזניק, געקליבענע שריפֿטן. שיינען ווי אַן אײַער — פּאַסיק וועגן אַן אויסגעפֿאַדענעם.

אויסגעשייטערטערהייט — זײַ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשייטערט. שטעל אַזעק די לזכטער אײַע.

אויסגעשייטערטקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשייטערט. אויסגעפּוצטקייט, אַן אײַע.

אויסגעשייטערטקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשייטערט (אויסשייטערט). אײַע פֿון געפֿילן.

אויסגעשייטערטקייט — זײַ, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זײַן) אויסגעשייטערט (אויסשייטערט). עסן ברייט אײַע.

אויסגעשייטערטקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשייטערט. אַ פֿאַרזאַרטקייט, אַן אײַע.

אויסגעשייטערטקייט — די (דאָס), זײַ אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זײַן אויסגעשייטערט (אויסשייטערט). אײַע פֿון אַלע אַנשיקענישן.

(זיך) <. פ.ר. צעשמייכלט; וואס איז מיט אַ
(ברייטן) שמייכל. פריינדלעך אײַ פנימער.
אויסגעשמייכלט ווערן — נייטראַל. ווערן
א, בין געוואָרן א.י.וו. געשטעלט ווערן פֿאַר
אַ נסיון, אויסגעפרוּווט ווערן. [אײַ.וו. 326].

אויסגעשמירבן — אַדײַ. פֿאַר אויסשמירבן <.
~געשמירבענער. וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט
שמירבן אָדער געשמירבן אַ צאַל מאָל. אײַ קינ-
דער.

אויסגעשמירט — אַדײַ. פֿאַר אויסשמירן <.
1. באַדעקט מיט פֿעסס. אַן אײַ פֿאַן. 2. גע-
מאַכט ריין דורך שמירן, פֿאַרבו. „פֿרײַטיק“
צונאַכט באַקומט די קאַנורע עפֿעס גאַר אַן
אַנדער פֿנים; א, אויסגעוואָשן, ריין אין
איטלעכס הינקעלע, ממוט, ווינטפֿ. 3. גע-
מאַכט שמוציק דורך שמירן (זיך) אין עפֿעס.
„זיך קאַפֿאַטע... טרויעריקע, אַ פֿאַריומטע,
א געבעך אין בלאַטע ביון גאַרטל“, ממוט,
סטורעמצינט. א ווי אַ רוח (שד, טיחול) פֿון
קאַפֿ ביז די פֿיס.

אויסגעשמירטערהייט — אַדײַ. ווען עס
איז שוין (אין מצב פֿון זיך) אויסגעשמירט.
אַנטאָן אַן אײַ פֿאַפֿאַטע א.

אויסגעשמירטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשמירט. אַן
אויסגערייניקטקייט, אַן אײַ מיט קאַלך; אַ פֿאַר-
ברודיקטקייט, אַן אײַ מיט בלאַטע.

אויסגעשמעקט — אַדײַ. פֿאַר אויסשמעקן <.
אויך: 1. פֿאַרלומירט. די אײַ מאַדאַם. 2. זיי-
ער ציכטיק, ריין. אײַ חדרים.

אויסגעשמערגלט — אַדײַ. פֿאַר אויסשמערב-
לען <. אויסגעפרעגלט. אײַ פֿלייש.

אויסגעשמערנט — אַדײַ. ווּר. 1. דזו
אויסגעשמערגלט. 2. אויסגעשמוציקט. אײַ
פֿנימלעך.

אויסגעשנאַבלט — אַדײַ. וואָס האָט אַ
גרויסן שניאַבל (אָדער אַ לאַנגע און שפּיציקע
נאַז). אַן אײַ פֿאַרשוין.

אויסגעשניטן — אַדײַ. פֿאַר אויסשניידן <.
~געשניטענער. 1. באַזונטיקט דורך שניידן.
אײַ מכה. אַן אײַ צונג. אײַער = סריס.
„טויטסט דאָך צומאַל גישט, דיין חשב זאַל זיך
קעלבן. אַ וואונדער וואָס זי וואוינט מיט
זאַ אײַענעם“, אַפֿאַ. פּוילישע העלדער. 2. וואָס
דאָס אינעווייניקסטע איז אַרויסגעשניטן. אַ
פֿנים ווי אַן אײַער קירבעס, טענדלאַז. 535.
3. וואָס איז מיט אַ דעקאַלטע. אַן אײַ קלייד.

אויסגעשנייט — אַדײַ. אויסשנייען <. 1. וואָס
האָט אויפֿגעהערט שנייען. דער אײַער הימל.
2. וואָס איז באַדעקט מיט שניי, פֿאַרשנייט.
די אײַער ערד.

אויסגעשניצט — אַדײַ. פֿאַר אויסשניצן <.
1. געמאַכט דורך שניצן, אויסשניידן מיט אַ
מעסער. „אַ גרויסער תּוּבֿה־לאַמפּ מיט אײַ
בלומען־רערן“, פּרײַ. חסידיש. „און בײַ דער
שטול שטייען אַלעליי חיות און עופֿות, פֿון
האַלץ אײַ, נחב. מעשה מבן מלך וּבן שִׁפְחָה.
שלאַפֿט אַ נעגער אינעם אורחאַלד, פֿאַרזי-
כערט אין זיך אַן געץ“, דא. יאויפֿן שיף.
2. שייך געפֿורעמט; וואָס האָט שיינע שטריכן,
אַזוי ווי זיי וואָלטן געווען געמאַכט פֿון אַ

שניצער. „שיינע געקערזלטע האָר, אַן אויס-
געטאַקט געזל, אײַ ליפּעלעך“, שט. יונגטרײַ-
מאַנטע.

אויסגעשניצטערהייט — אַדײַ. ווען עס איז
שוין (אין מצב פֿון זיך) אויסגעשניצט. שטענ-
קען דעם שטעקן א.

אויסגעשניצטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשניצט. אַן
אויסגעטאַקטקייט, אַן א.

אויסגעשניצטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשניצטקייט
(אויסשעדיקן).

אויסגעשעכעוועט — אַדײַ. פֿאַר אויסשעכע-
ווען <. אויסגעשטעלט אין רייען (ווי זעל-
נערס). „דער היישרוג האָט קיין מלך גישט און
גיט אוי גאַנץ אויס גישעוועט“, מס. משלי,
תּקעײַד, ל. 27.

אויסגעשענדריקט — אַדײַ. פֿאַר אויסשענדי-
קן <. נעגל. געבראַכט צו שאַנד; פֿאַרשוועכט.
„ווערטער, אויסגעפֿניקטע אין וויסער מאַ-
טער, אײַ — הייבט אַן פֿאַרנומען...“, הל.
לידער צו אַ חישטן פֿריינד.

אויסגעשעפּן — אַדײַ. פֿאַר אויסשעפּן
(זיך) <. 1. אויסגעליידיקט, אויסגעפֿאַפּעט,
אַרויסגענומען דורך שעפּן. „כאַרכלט שוין
ווי דער היינזשליים אין אַן אין פֿאַס חישט“,
זש. „אַן אײַער לאַגל אין דער מדבר איז מיין
ליידיק לייב“, הר. אַדוט קינדער. 2. אויסגע-
מאַטערט, וואָס איז (געבליבן) אַן כּוּחֿות, אַן
ענערגיע. „...האַט צוגעפֿירט זיך אין רבין
צום בייבל“, אַס. תּהלים־יד.

דאָס פֿאַלק
דערפֿילט זיך אײַ צום ענד פֿון דעם אויספרוּוו
פֿון דעם גרויליקן, אל ווי, יהודה המפּבי.
3. וואָס האָט זיך אויסגענומען, אַרויסגע-
נימען דעם תּוך; אינגאַנצן דורכגעלעבט, פֿאַר-
ענדיקט (וועגן דעבאַטע, איבערלעבונג אַז).

דער שמועס, דער חיכות איז א. אַן אײַ פֿרייד.
4. וואָס האָט גיש מרת קיין אַריגינעליקייט,
קיין נייע געדאַנקען, שפּעריישע מעגלעכקייטן.
אַן אײַער שרייבער, דענקער.

אויסגעשעפּטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשעפּט. פֿאַר-
מאַטערטקייט; אויסגעליידיקטקייט.
אויסגעשפּאַטן — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַטן <.
אויסגעלאַכט מיט בייזקייט, מיט ביטול. „מיר,
די אײַער און פֿאַרשפּיגענע, וועלן נאָך...“.

אויסגעשפּאַלטן — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַלטן
(זיך) <. ~געשפּאַלטענער. 1. וואָס האָט
(באַקומען) אָדער מע האָט אין דעם געמאַכט
אַ שפּאַלט (שפּאַלטן). אײַע ביימער, ברעטער.
אײַע נשמה. 2. וואָס אַ טייל פֿון דעם איז
אַפּגעוואַקט. אַן אײַער קלאַץ.

אויסגעשפּאַלטנקייט — די (דאָס), ן.
אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשפּאַלטן.
אַן אײַ פֿון באַדאַקטער.

אויסגעשפּאַלירט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַ-
לירן. דזו אויסשפּאַלירט <. „אַ שייך טייער
הויז, גראַפֿסקע אויסגעמעבלט, אײַ נאָך דער
פּאַרזער מאַדע“, ייִפּאַל, 1887, Ne 18.

אויסגעשפּאַנט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַנען <.
1. אויסגעבונדן, באַפֿרייט פֿון זיך צוגע-
שפּאַנט. אײַע פֿערד. „מיר ביידיע ויצן בים

שפּער אויף דעם אַין וואָגן“, יחואָש. ערינע-
רונגען. 2. באַפֿרייט פֿון גישטיקער אַנ-
שטרענגונג; באַרויאַקט. אײַע גערון. זיך פֿילן
א, ווי נײַ־געבאַרן.

אויסגעשפּאַנטערהייט — אַדײַ. ווען עס
איז (מע האָט) שוין (אין מצב פֿון זיך) אויס-
געשפּאַנט. „ער פֿילט זיך ווי אַ פֿערד אײַ“,
ווינט. אַ שלעכטע פֿרוי.

אויסגעשפּאַנטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשפּאַנט. אַ
באַרויאַקטקייט, אַן א.

אויסגעשפּאַנט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַנסן
(זיך) <. וואָס מע האָט וועגן דעם זיך גע-
וויצלט (און צו גישט געמאַכט). אײַע באַמיאַונ-
גען, פֿאַרשלאַגן. „אַ טרוים אַן אויסגעליידיק-
טער, אַן אײַער שפּאַט“, אל ווי, יד גאַס נאָך
האַלבער נאַכט.

אויסגעשפּאַצירט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַ-
צירן <. וואָס מע האָט געפֿירט שפּאַצירן. די
אײַע הינטלעך.

אויסגעשפּאַרט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּאַרן
(זיך) <. 1. אַרויסגעדריקט, אַרויסגערוקט;
אַרויסגעלאַפּט. אַן אײַע שויב. „אַ ראַב פּעק
דאָס אײַע אויב, יחואָש, מדבר. 2. וואָס מע
האָט וועגן דעם זיך געאַמפּערט. פֿטוט. דאָס איז
דאָך אַן אײַער עינין.

אויסגעשפּאַרטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשפּאַרט.
פֿאַרעקשונטקייט, אינגעשפּאַרטקייט. אַן אַרויס-
גערוקטקייט, אַן א.

אויסגעשפּאַרטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשפּאַרט
(אויסשפּאַרן). אַ באַרעכנטקייט, אַן אויס-
געשפּאַרטקייט, אַן א.

אויסגעשפּויזען — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּויזען <.
~געשפּויזענער. 1. אויסגעאַרבעט אין פֿאַרעם
פֿון פֿעדעם. אײַע וואָל. 2. געשאַפֿן אין אַ
פֿאַרעם וואָס דערמאַנט אין שפּינען, וועבן. אײַע
חלומות.

אויסגעשפּויזלט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּויזלען
(זיך) <. שפּיניק, גלאַנציק. „שטייען אַלע
פֿענצטער אײַ טיף אין ברען [פֿון זונפֿאַרגאַנג],
אל ווי יציראַרדער פֿאַרנאַכטן. אײַער טאַג =
זוניקער, קלאַרער טאַג.

אויסגעשפּויזלטקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשפּויזלט. סײַ איז
גיש בלויז אַ ציכטיקייט, אַן אויסגערייניקט-
קייט, סײַ איז אַן א.

אויסגעשפּויזן — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּויזען <.
~געשפּויזענער. 1. אַרויסגעוואַרפֿן (פֿון
מויל), אַרויסגעשפּריצט מיט (אָדער ווי) שפּי-
עכץ. אַן אײַע בייגול. אײַע ווערטער פֿון ביטול.
2. (מיט פֿאַראַכטונג) דערווייטערט, אַפּטע-
שטויסן פֿון עפּעס. די אײַע פֿון דער געזעל-
שאַפֿט, פֿון לעבן. „דעמאַלט זינען מיר פֿרײַ,
אײַע מיט אַ רוישן אין ליידיקן קאַפּ“, מז.

אויסגעשפּויזנקייט — די (דאָס), ן. אייגנ-
שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיך אויסגעשפּויזן. דער-
פֿילן די אײַ פֿון דער געזעלשאַפֿט.

אויסגעשפּויזט — אַדײַ. פֿאַר אויסשפּויזן <.
1. אויסגעשטאַכן מיט אַ שפּיז. „דו, מיט אײַע
אויגן...“, פּמ. קופּע. 2. וואָס האָט אויף זיך

א שפיו. „אויפן בריקל...זענען געשטאנען פֿעלדזשאנדארמען מיט איע ביקסן אין די הענט, ח. פּערל, פֿאַרלאַטענע שטערן אין מזרח־עסט.

אויסגעשפילט — אַדי, פֿאַר אויסשפילן. אויסגעאַרבעט מיט שפילען. אויסגעשטריקט, איע שאַליקלעך.

אויסגעשפּיטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשפּיטעט (אויסשפּיטען). „מע זאָר ניט אויסשפּיטען (לייכען און אַ עס צעדריקן מיטן פֿוס, רייד.

אויסגעשפּילט — אַדי, פֿאַר אויסשפּילן (זיך). 1. וואָס מע האָט פֿאַרענדיקט שפּילן. די איע מעלאָדיע. 2. וואָס מע האָט בעסער געמאַכט דורך שפּילן אויף דעם. אַן איע פּייל. 3. וואָס מע האָט געהאונען (אין אַ לאַטעריע).

דער איער הונדערטער. 4. וואָס איז שוין אויסגעניצט, אָפּגעניצט; וואָס טויג שוין נישט. אַן איע קאַרט = אַן אויסגעניצטע, מער ניט ווירקנדיקע זאַך. זיין איע = מער ניט שפּילן קיין ראַלע, ניט האָבן קיין ווערדע. „דער בחור איז אַן אַראָפּ באַצייטנס פֿון דער סצענע“.

אָפּ, היבֿור. „דער בעל־הבית פֿון אונדזער דירה איז שוין לאַנג געווען אַן איער, דעם ווילנע. איע ווי דער כעלעמער רב = וואָס האָט שוין גאַר קיין דעה ניט. 5. אוקר. גע־ראַטן. אַן איע זאָך = וואָס האָט זיך גוט אַינגעגעבן. אַן איער יונגערמאַן = אַ מושלם, מיט אַלע מעלות. אַן איע קינד, אַ געראַטנס, סמב. אַפּילו ניט אַזאַ איער מחותן, שע, מבוּל. איע גרעסטע קינדער, שע, זויגריש גער בילעט, „געווען איז דאָס...אין אַ שיינעם ליכטיקן, לויטערן, וואַרעמען...אויסגעצייכנטן, אין טאַג, שע, דער פֿאַרשיפּטער שניידער. „וועט כאַפּן אַ קוק אויף זייער שיינער איער טאַכטער“, א. קאַהאַן, אהרן ליבערמאַן.

...אַ חסידעוואַטע חרדי־יינגל, אַפּילו מיט אַ גאַנץ איע קעפּל, ייִפֿאַל, 1887. Ne 35.

אויסגעשפּילטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשפּילט.

אויסגעשפּילטקייט — די (דאָס), זי־אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשפּילט. אַ פֿאַרלאַרנקייט, אַן איע.

אויסגעשפּינט — אַדי, פֿאַר אויסשפּינען. דזוו אויסגעשפּונען. „איע די נאַכט מיט וואָל איז, פּמ, שטיפּעריש“.

אויסגעשפּיצט — אַדי, פֿאַר אויסשפּיצן. (וואָס איז געמאַכט) שפּיציק, שאַרף. „איך קוק מיך אום; אַ פּויגליש פֿאַרצוקנדיק געשטאַלט מיט אַן איער גאַז, ווינט, קליינע שטעטלעך, טאַפּ איך סאַגמבעלע בשׂם עק...ווייך און מייילעך, איע נאָך בלויז פֿאַר שרעק, אול. „מיט זיין איע געהער“, פֿאַר, 1959 X 11. אַן איע מויל = מיט אויסגעשטעלטע ליפּן, גרייט צו קושן. „צוגעלאָפּן צו דער מוטער...מיט איע מייזער, אדמ, דער אומצייטיקער באַזוך.

אויסגעשפּיצטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (געמאַכט) שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשפּיצט. אַרצנהאַקן דעם פֿלאַקן איע.

אויסגעשפּיצטקייט — די (דאָס), זי־אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשפּיצט. אַן אויסגעשאַפֿטקייט, אַן איע.

אויסגעשפּעט — אַדי, פֿאַר אויסשפּעטן. דזוו אויסגעשפּאַט. פּד, אוקר.

אויסגעשראַקן — אַדי, פֿאַר אויסשרען. כּן. „געשראַכענער. בפּירוש אַרויסגעזאָגט; קלאַר, אָפּן; בפּירוש, אויסדריקלעך. דעסמ. אַן איער קעגנער. „אַן איער אייראַפּעער וואָס שטייט אַ צייט אונטערן פּילאַזאָף הע־געלס איינפֿלוס“, בעל־מחשבות, IV. „דער קאַנדידאַט איז געווען אַן איער, אָפּענער און גראַבער אַנטיסעמיט“, מוק, מינע באַגעגענישן II. „איע ירא־אלקים זענען...ניט געפֿאַרן, לדבֿ.“

אויסגעשראַפֿט — אַדי, פֿאַר אויסשראַפֿן. צן. „אַרויסגעשאַקטן (פֿון באַדן, פֿון אַ גע־וויקס), אָפּגעשטאַמט. איע גראַזן. „שטענדיק...מיט פּיערידיקע איע שפּיין, ווינט, שטעטל.“

אויסגעשפּרינגען — פֿאַר אויסשפּרינגען. **אויסגעשפּרייט I** — אַדי, פֿאַר אויס־שפּרייטן (זיך). 1. אויסגעוויקלט, אויס־געלייגט, אויסגעצויגן אין דער גאַנצער ברייט (אויך לענג). אַן איער טישטעך. „אַזוי וויא דיא אויס גשפּרייטע נען, דאַכט זיך דעם פּליגל־פֿאַלץ; עס האָט גאַר נישט צו בטייטן...“.

מט, משלי תקע״ה, א, 17. „ערנס־שיינער אר־מעט וואָס ליגט אין איען שאַטן ווי אַ גאַזע־נער שליער אויפֿן סאַמעט־גרינעם גראַזן, ממוט, שלמה. „מיינל־וויסט אין ליכט און שר־מער ליגט דער טאַל אַן איער, יוואַש, זומער־מאַרגן. 2. פּונאַדערעגענומען, מיט אַ פֿרענען שטח צווישן באַזונדערע (זאַכן, טיילן אע). „ווען זיא אַנצינט הוט, זא טוט זיא דש ליכט אויש דר הוט, אונ־הלט דיא הענד אויש גישפּרייט אונ־זאַגט...“ פֿער המנהיגים, אמשט 1723, ו/א. „...האָט אָנגעשפּאַרט ביידע הענט מיט איע פּינגער אויפֿן שטענדיקער, ממוט, ווינטשפּ. 3. אויסגעצויגן און אויפֿגעהויבן. יידן מיט הענט איע צום הימל. 4. פּונאַד־דערגעוואַרפֿן (און פֿאַרנומען מער שטח). אַן איע שטאַט. „איע איר רעכטום איז געלעגן לעבן איר; צוויי שפּולכלעך, דריי בענדלעך, פּיר קוויטן פֿון פּאַפּיר, יוואַש, זאָס קראַנקע קינד. „...צום טיש, אויף וועלכן קמיעות און ספּרים זענען איע, אש, תהיליםיוד.“

אויסגעשפּרייט II — אַדי, פֿאַר אויסשפּריי־ען. באַוואַרפֿן, באַשאַטן, באַשריצט. סטעזש־קעס, איע מיט זאַמד.

אויסגעשפּרייטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשפּרייט. טריקענען דעם ליללעך איע.

אויסגעשרייטקייט — די (דאָס), זי־אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשפּרייט. די איע פֿון הימל־געוועלע.

אויסגעשפּריצטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האָט) שוין (אין מצב פֿון זיין) אויס־געשפּריצט (אויסשריצן). איע וועט ניט זיין אַזאַ שטיבֿ.

אויסגעשפּרענקלט — אַדי, פֿאַר אויס־שפּרענקלען. (וואָס האָט) געמאַכט מע זאָל האַבן) אויף זיך שפּרענקלעך. איע פּינהענגלעך.

אויסגעשראַקן — אַדי, פֿאַר אויסשרעקן. „געשראַקענער. וואָס מע האָט שטאַרק דער־שראַקן. די איע קרבנות פֿון פּאַגראַם.

אויסגעשראַקנקייט — די (דאָס), זי־אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשראַקן. די איע נאָך די שרעקלעכע געשעענישן.

אויסגעשראַקענערהייט — אַדוו. ווען מען איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשראַקן. איע ציטערט מען פֿאַר אַ ווינטעלע.

אויסגעשרויפּטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשרויפּט. צענעמען דעם טיש איע.

אויסגעשרומפּנקייט — די (דאָס), זי־אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשרומפּן (אויסשרומפּן). אַן אויסגעאַרטקייט, אַן איע.

אויסגעשרונט — אַדי, פֿאַר אויסשרונטן. וואָס איז געמאַכט מיט אַ שרונט (אין די האַר). „ער האָט געהאַט אַ שוואַרצע גרינע מיט מיי־דלשאיע האַר, ראַלניק, געקליבענע שריפּטן.

אויסגעשריבן — אַדי, פֿאַר אויסשריבן. „געשריבענער. 1. וואָס מע האָט אָנגע־שריבן (מיט אַ צאָל פּערטס); פֿאַרשריבן. די איע תנאים פֿון אָפּמאַך. „האָט אונטערגעטראָגן דעם איעם קאַנווערס...“ אָפּא, יאָזש פֿון קעג־טאַקיי. 2. אָנגעמאַלט, אויסגעקריצט. „בשם פשוטן יידן וואָס ווייסט דעם טיטש פֿון די ווערטער וואָס זיינען איע אויפֿן עמוד, לדבֿ. 3. געניט אין שריבן; וואָס איז בעסער גע־וואָרן פֿון אַ סך שריבן. אַן איע האַנט, אַן איע הענטל. מיט אַ פּינגער האַנטשריפּט. אַן איער כתב = געשריבנס מיט אַ שיינער האַנטשריפּט. אַן איער פּאַטשעראַק. זיך גענר־מען צו דער פּען, באַקומען אַן איע הענטל, שע.

4. אויסגעמעקט מיט אַ פּען. מע קען ניט דורכליינען די איע אותיות. 5. אָפּגאַרט, שריפּטלעך באַשטעלט. אַן איע צייטונג, איע ליבאַטיפּ. 6. אינגאַנצן באַשריבן. איע העפּטן.

אויסגעשרויבנקייט — די (דאָס), זי־אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסגעשריבן. איע פֿון האַנטשריפּט.

אויסגעשריבענערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זיין) אויסגעשריבן. איע וועלן מיר בעסער פֿאַרשטיין די תנאים פֿון אָפּמאַך.

אויסגעשריבן — אַדי, פֿאַר אויסשריבן (זיך). „געשריגענער. [ניטאָ אין לז]. 1. אויסגערויפֿן הויך אויף אַ קול. איע מציאות; איע פּראַגראַם פֿון קינאָ. 2. אויסגעדריקט דורך געשרייען. איע טענות צו גאַט. 3. אויס־געבעטן, אויסצוויינט, אָפּגעשריען. מנין איינ־ציק איע קינד = געווען אין גרויס סכנה, מסופן קראַנק און געזונט געוואָרן. 4. באַקאַנט, באַוואוסט; באַשטימט. „אַן איער פֿער־גנג, סמב. זיי האָבן זיך געדונגען אַפּילו דאַן, ווען זיי האָבן געקויפּט אַזעלכע זאַכן וואָס די פּרינץ איז געווען אַן איע, אַ באַשטימטע, אַשטראַוויטש, שטעט און שטעטלעך אין אוק־ראַינע. 5. אָפּן, בפּירוש אויסגעדריקט. „מיס־טע ענגלישע און אַמעריקאַנער שיינ־שריי־בערס זיינען שטילע אָדער איע אַנטיסעמיטן“, יג, איע, 1957 X 13.

אויסגעשריי — זער, ען. הויכער אויסרוף; אַקט פֿון אויסשרייען. איע פֿון ווייטיק. התפע־לותדיקע איען. „דאָ און דאָרט איז געבליבן דער איע פֿון אונטערגאַנג, קאַראַלניק II. זיך

אמגעהערט צו יעדנס וואָרט, צו יעדנס א״י, הל, אין יעדנס האַרץ. [אויך: אויסרופֿצייכן.

פֿרגל דווח.]

אויסגעשריי-צייכן — דער, ים. (נד). דזו אויסרופֿצייכן. "דער ריין־קוימען פֿון צוקער־פֿאַבריק האָט זיך חי אַ יום־טובֿדיקער א״צ...איינגעשטעקט", בערג, נאָך אלעמען.

אויסגעשרייען — אַזי, פֿאַר אויסשריען. — לז. דזו אויסגעשרייען, בב 1—3. אַן איער פֿן יחיד, איע הייטיקן.

אויסגעשרייענערהייט — אַזוה, ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זינן) אויסגעשריען. א״י חערט עפעס גרינגער.

אויסגעשכלט — [...]געטייכלט] אַזי, פֿאַר אויס־שכלען. — אויסגעטראַכט מיט חכמה, קלוג־שאַפט א״מ ביזנעס; עס איז שווער אַנגעקור (מען). א״מ מיטלען. "ווי עס זינגען דאָס די חער־טער א״י, לע, יוד אויפֿן ים.

אויסגעשכלטקייט — [...]סייכלטקייט] די (דאָס), ין. אויסגעטראַכטקייט מיט חכמה, אויסגעפֿונענקייט. נאָפעל חערן פֿון אַזאַ א״י.

אויסשריפֿען — [...]סאַרפֿעט] אַזי, פֿאַר אויסשריפֿענען. — גרינטלעך, אינגאַנצן אויס געברענט. "ליגט די גאַנצע שטאַט א״י היסט און לער", אל ו, פֿרשה בעהלותך.

אויסגראַב — דער, ין. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויסגראַבן. "אַרזניקריכן קענטטו אַן מיינדסטער סכּנה אין ערדענעם א״י, סוצ, גע־היימטשטאַט.

אויסגראַבונג — די, ען. 1. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסגראַבן. 2. ספּעציעל אַר־כעלאַגישע גראַבונג צו געפֿינען רעשטן פֿון לאַנג־פֿאַרגאַנגענע תקופֿות. "די לעצטע איען האַבן באַשטעטיקט אַ סך תּכּישע דערציילונג־גען".

אויסגראַפֿיאַנע(ווען) — גענווע) אויס, ~געגראַפֿיאַנע(וועט). אוטוה — אַרויסזינן גראַפֿיקיטן. טרוה — מאַכן פֿאַר אַ (אַדער אויס) גראַפֿיאַן, א״י דעם יונג.

אויסגראַפֿליע(ווען) — טרוה. ליענע(וועט) אויס, ~געגראַפֿליע(וועט). 1. מיט אַ גראַפֿליע (גרעפֿליע) אויסרייניקן באַשטימטן שטח, צאָל ערטער, א״י די לאַנקע. 2. אַרויסבאַקומען דורך קראַצן, זוכן, קערן אין הינקלעלעך.

אויסגראַפֿלען — טרוה. פֿל אויס, ~געגראַ־בלט. 1. גראַפֿלען ביזן מאַכן אַ פֿאַרטיפֿונג. א״י אַ גאַרע. 2. אַרויסנעמען מיט די נעגל, מיט אַ שפּיציקן מכשיר. א״י די אויגן = אויך: (א) צעקראַצן ספּנים; (ב) אויסזידלען, פֿיר־וואַרפֿן. "האַסט ניט וואָס צו טאָן? נעם אַ שפּיל־קע און גראַבל דער אויס די אויגן", פֿול. 3. אַרויסקריגן פֿון זוכן מיט פינגער. "זי האָט אויסגעגראַבלט דאָס גאַנצע קליינ־געלט וואָס זי האָט געהאַט אין האַנטבֿיסל", אש, גראַסמאַן און זון. 4. אַזוי ווי גראַב־לענדיק אַרויסקריגן (מיט מאַטעריעש). "אין בלוטן גראַבל איעט...און גראַבל אונדז פֿון בלוט אויס אַ משיח", צייט, מטטרון. "פֿלעגט ער א״י פֿון זכּרון די רציחות פֿון די פֿאַבריי־קאַנטן", אר, זי נצע שאלה.

אויסגראַפֿלען זיך — לז. דפּוה. אויך: זיך לאַנג מיישט זיך, זיך פֿאַרקען אַ לענגערע צייט.

אויסגראַבן — טרוה. גראַב אויס, ~געגראַבן.

1. גראַבן ביז פֿאַרענדיקן, מאַכן אַ גרוב, פֿאַר־טיפֿונג אין דער ערד. "און איטלעכער האָט זיך אויסגעגראַבן אַ גרוב און האָט זיך באַגראַבן אין דעם גרוב", נחב. "דער וואָס גראַבט אַבר אויס אַגרוב דער פֿאַלט טאַקי אַליין אַרין א״י גים", מס, קהלת, י, 8. 2. אַוועקגראַבן, אַראַפֿגראַבן. "ווען איין גרויסער פּערג מיט זאנט [= זאַמד] זאָל אויז גיגראַפֿין חערין אויז מאַן נעמט אלי יום גור איין ווייניק דאַר פֿון איזט דאָך דיא האַפֿונג דאָש מאַן אין קאַן ענטליך הין וועק מאַכין", גה, 19. 3. אַרויס־נעמען פֿון דער ערד. א״י בולבע (קאַרטאַפֿל), ציבעלעס אע. א״י מעטאַלן, מינעראַלן. 4. דורכ־פֿירן אַרבעטלאַגישע זוכונגען. "מע האָט אויס־געגראַבן די שטאַט לכּיש", 5. געפֿינען גאַנן זוכן; דערגיין גאַנן פֿאַרשן. דערשאַפֿן עפעס וואָס איז שווער אויסצוגעפֿינען. א״י אַ סוד. א״י אַ שווערע קשיא. "די פֿאַליצי האָט אויסגע־גראַבן די גאַנצע פֿאַרגאַנגענהייט פֿון דעם פֿאַר־ברעכער". אויסגראַבן פֿון (אונטער) דער ערד = קונציק אַרויסקריגן וואָס איז פֿאַהאַלטן. "...פֿלעגט מען אַ שידוכים, זוכן יחוס, א״י פֿון דער ערד רבנים, לומדים, שוחטים, חזנים, פּטלנים", ממוס, שלמה. 6. אַר. אויסקריצן, אויסגראַוירן. מט און מלל פֿאַרשטשטן יפֿתּחת עליהם שמו' (שמות, כח, 9). "אויז גראַבן", "אויש גראַבן".

אויסגראַבען — טרוה. זענען אויס, ~גע־גראַבעוועט. 1. אויסגראַבלען. 2. אויס־באַראַבעווען. —

אויסגראַנען — גע, אויס, ~געגראַנעט. אוטוה — אַרויסברענגען ווי אַ ראַב קלאַנגען גראַ־גראַ. טרוה — אויסדריקן עפעס דורך גראַנען. א״י אומצופֿרידנקייט, הייטיק אע.

אויסגראַנען זיך — אוטוה. — דפּוה. גראַנען און אויפֿהערן.

אויסגראַנערן — ער אויס, ~געגראַנערט. אוטוה — פֿאַרענדיקן אַדער אָנהייבן קלאַפֿן, טומלען מיט אַ גראַנער. א״י און פֿאַרהילכן. טרוה — 1. פֿאַרטומלען. א״י המנען = גראַ־גערן פּים איטלעכען מאָל דערמאַנען דעם נאָ־מען המן פּתּן ליענען מגילת אסתר. 2. אויסערציילן, אויספֿלאַלען. א״י אַ סוד. "הוא נאָר אַ סוד — גראַנערט ער אויס, דער שיינער דאָקטער", שט, יאָן עצה.

אויסגראַנערן זיך — אוטוה. — דפּוה. גראַ־גערן און אויפֿהערן. אויסשריען זיך, אויס־טומלען זיך.

אויסגראַדואירן — טרוה (אויך אוטוה מיט פֿו 1). גראַדואיר אויס, ~גראַדואירט. גראַ־דואירן (פֿון) אַ צאָל לערנאַשטאַלען. "מזן וזן האָט אויסגראַדואירט חער חיים ויפֿל שולן און האָט דיפֿלאַמען, אַבער צו פּרנסה קומט עס גיט", רייד.

אויסגראַדן — טרוה. גראַד אויס, ~געגראַדט. אויך מיט זיך. 1. מאַכן גראַד; אויס־גלייכן; מאַכן חערטיקאַל אַדער האַריזאָנטאַל. 2. מאַט — מאַכן עס זאָל זיין גראַד, זיך טיילן אויף צוויי. א״י אַ הינקל = עס זאָל זיין 90°.

אויסגראַוירן — טרוה. גראַוירן אויס, ~גע־גראַוירט. אויסשנידן, אויסקריצן אין מעטאַל,

שטיין (אותיות, צייכנס, פֿיגורן). א״י אַ מגן דוד, אַ מנורה. א״י אינציפֿאלן. "אויף דער מויער זענען געווען אויסגעגראַוירט מיט גרויס אומגות אַלערליי בימער", יט, סאג, 1957 vi 29. "שטיל, דאָס שפּילט דער טאַטע, און די קלאַנגען — אויסגראַוירט אין לופֿטן", סוצ, סיביר.

אויסגראַזן — טרוה. גראַז אויס, ~געגראַזט. 1. אויסרייסן, פֿאַפֿרען פֿון גראַז. אויפֿעסן גראַז. "די שפּעסן וועלן אַ דאָס גאַנצע פֿעלד". 2. באַדעקן מיט גראַז, פֿאַרזייען גראַז. א״י דאָס שטיקל הויף הינטערן היזן.

אויסגראַמולירן — טרוה. ליר אויס, ~גראַ־טולירט. גראַטולירן אַלעמען פֿון אַ גרופּע א״י יעדערן באַזונדער פֿון דער גאַנצער טרופּע מיט דער שיינער פֿאַרשטעלונג.

אויסגראַמטע(נען) — טרוה. טע אויס, ~גע־גראַטעט. אַרבינטעלן גראַטעס אין אַ צאָל (פֿענצטער, טירן, קעמערלעך פֿון תּפּיסה). פֿפּ: ~גראַטעווען.

אויסגראַמטקווען — טרוה. גראַטקווען אויס, ~געגראַטקוועט. אויך: ~גראַדקווען. מאַכן גראַדקעס, פֿאַליצעס פֿאַר בליס (אין קיך, האַנטקאַמער, שפּיזאַרניע). "אָט די וואָנט דאַרף מען א״י וועט מען האַבן וואו צו האַלטן די טעפּ און די פֿאַנען", רייד.

אויסגראַטשען — טרוה. גראַטשען אויס, ~געגראַטשעט. פֿד. 1. אויסדראַפֿען, אויס־גראַפֿלען, אויסקראַצן. "אין וועל אים, דעם לינגער, א״י דאָס פּנים, א״י די אויגן". 2. אויס־גלאַצן (די אויגן). "...בלבּט אַ ווילע שטיין און גראַטשעט אויס די אויגן, ווי ער וואָלט דערזען...", י, לים, אילוסטר, וועלט, תּ"א, 1958.

אויסגראַטשקען — טרוה. קען אויס, ~גע־גראַטשקעט. סז. אַפּטאַן גיך, אין אַפּלעניש. א״י די אַרבעט.

אויסגראַממען — טרוה. גראַם אויס, ~גע־גראַמט. 1. שאַפֿן לידער מיט גראַמען, א״י פֿאַרענדיקן מאַכן גראַמען. "דער בדתּן האָט אויסגעגראַמט די ליד, לאַנג ווי דער גלות". 2. דורך גראַמען אויסדריקן עפעס, זיך פֿאַ־פֿרייען פֿון עפעס. נעגל. "דעם אייגענעם שרעק אַ ביסל א״י פֿון זיך", יג, תּוד.

אויסגראַמען זיך — אוטוה. — דפּוה. גיט קענען מער שרעפֿן לידער, מאַכן גראַמען.

אויסגראַמיטעווען — טרוה. טעווען אויס, ~גראַמיטעוועט. אויסהאַקן פֿון גראַמיט; מאַ־כן פֿעסט, שטאַרק ווי גראַמיט.

אויסגראַמקווען — טרוה. קעווען אויס, ~גע־גראַמקעוועט. לאַקל, קאַווע. אויסשטעלן זאַץ אין באַזונדערע גראַנקעס (אויף אַפּצוציען קאַרעקטור, אויף אויסברעכן אין אַרטיקלען).

אויסגראַפֿ(טש)ען — טרוה. פֿד. פֿ(טש)ען אויס, ~געגראַפֿ(טש)עט. דזו אויסדראַפֿען. —

אויסגראַשענען — טרוה. גראַשן אויס, ~גע־גראַשטן [אינפֿ זין]. אַרויסקריגן גראַש־וויזן. "אויך האָב שפּעטער קוים אויסגעגראַ־שט דעם הונדערטער וואָס ער האָט געליען", רייד. 2. צעטיילן גראַשנחייזן. גראַשטן אויס די עטלעכע וואָס צווישן אַלע בעטלער.

אויסגראפיען ~ גרעפסן, גרעפסן, גרעפצען, גרעפסען — גרעפץ (פּס, צע, צע) אויס, גרעפצען (ע, ט), גרעפסען (ע, ט) אויס — אַרויסברענגען אַ גרעפּץ. טרוו 1. דורך גרעפּצן אַרויסברענגען ריח פֿון געגעסענע מאכלים. א' דעם שטאַלט. 2. עפעס אַרויסברענגען מיט אומקלאַרע קלאַנגען (גראַב). א' די נאַרישע טענה. „אַ געלעכטער אויסגע־ גרעפּצט אַיערע ווילעז, פּמ. מלחמה.

אויסגראפיען זיך — אויס. 1. גרעפּצן און אויפהערן. 2. אויסטענהן זיך (גראַב). **אויסדאָבאָוען** — טרוו. זעע אויס, דאָבאָוען וועט. 30. אויך: דערבאַווען. צולייגן (שכירות, פאַרציעס אַ) צו אַ צאַל. א' די אַרבעטער צו קעלישקלעך אַקאָוויט.

אויסדאָבווען — טרוו. זעע אויס, דאָבווען וועט. 30. וויר און אוקר: דאָבויווען, דערביווען. אַרויסקריגן אַ צאַל זאכן, גע־ פּינע, קריגן פֿון אומעטום נאָכן זוכן. „פֿון חאַנעס האַסט אַויסדאָבווען אַזעלכע שטיח־ לעסן?“, רייד. א' די לעבער = שטאַרק דערגיין די יאָרן; זיך רייצן, אַרציינזאָגן, ניצן שטעכ־ ווערטלעך.

אויסדאָגהן — [דעגעהן] דאגה אויס, גע־ דאגהט. אויסו — דאגהן וועגן אַ צאַל (מענטשן, זאכן). שטאַרק זאָרגן זיך. א' וועגן אַלע קינדער און אייניקלעך. א' וועגן איטלעכן באַזונדער. טרוו — דורך דאגהן, דורך זאָרגן עפעס דערגרייכן. א' אַ שטיקל פּרנסה. א' אַ מיטל צו די צרות.

אויסדאָגהן זיך — אויסו. 1. דעו. דזו דאגהן. 2. דאגהן און אויפהערן. „זיך שוין אויסגעדאגהט, מע מעג שוין האָבן אַ שעה פֿון שלוחה“.

אויסדאָווען (ע)נען — דאָווען אויס, געדאָוונט [אין לז ניטע קיין יע נאָך יח]. אויסו — אויסזען אין אַ צאַל ערטער דאָווענדיק. „דער חזן האָט שוין אויסגעדאָוונט אין אַלע אַרומי־ קע שטעטלעך“. טרוו 1. דורכדאָוונען אַלע אַדער אַ צאַל תּפֿילות. א' דאָס גאַנצע סינדרל. „פֿיל תּפֿילות האָט מען אויסגעדאָוונט. פֿיל טאַוולען מיט מענטשנרעכט פֿאַרשריבן...“, טעג, דאָרט. 2. פֿאַרענדיקן דאָוונען, אַפּדאָוונען אויף גיך. „דאָרט האָט זיך שוין אַרויסגעוויזן גאָר שפעט. מ'האַט שוין געהאַט גאָר אויסגעדאָוונט“, גדולת ר' וואָלף [פ]. „ווי איך הער אַז מע רופֿט 'מקודש', מוז איך גען א' די שמונה עשרה“, שפּח' בעש"ט, 1/14. 3. אויסבעטן, דערגרייכן דורך דאָוונען. „באַם זיי וועלן במשך פֿון יאָר גישט א' [פֿאַר] קייסערן אַ ברוֹכר...“, י"ט, טאָג, 1959 v 16.

אויסדאָווען (ע)נען זיך — אויסו. 1. זיך אויסגיטן דאָס האַרץ דורך דאָוונען אַ סך; פֿאַרענדיקן דאָוונען. „ער האָט זיך אויסגע־ דאָוונט און ס'איז אים גרינגער געוואָרן“. 2. מער ניט זיין פּכות צו דאָוונען ווי געהערקט פֿאַרן עמוד. „דער חזן האָט זיך שוין אויס־ געדאָוונט, קיינער הייל אים שוין ניט גיין הערן“.

אויסדאָטירן — טרוו. ייר אויס, גע־ דאָטירט. אַוועקשטעלן דאָטעס אויף אַ צאַל (דאָט־

קומענטן, בריוו אַ). פֿאַרענדיקן דאָטירן. א' בריוו מיט דער נעכטיקער דאָטע.

אויסדאָיבען — טרוו. זעע אויס, געדאָי־ בעט. 59. דאָיבען. 1. אויסקלאַפּן, אויס־ הוילן מיט אַ דלאָטע, אויסדאָלבען. 2. מאַכן פֿאַרטיפּונג (שפּאַלט, קאַרב) מיט אַ טשוועקל, מעסערל אַ. 3. אויסלערנען אויף אויס־ ווייניק (און ניט פֿאַרשטיין).

אויסדאָכטונג — די, יען. דאָס וואָס עס דאַכט זיך אויס; אָפּשניין פֿון עפעס. „מיט נאָר אַן א' פֿון אַ באַרייך פֿאַרערסטו און מאַכסט לעבעדיק צוריק“, הל. יד אייביקע צוויי.

אויסדאָכטן — טרוו. דאַכט אויס, געדאַכט(ן). אַרכ. מיו. אויסטראַכטן. מלל פֿאַרשטיטשט: יאָשר בדא מלבו' (מלכים א. יב, 33) — „אויש גידאכט“ [ת: אויסגעקלערט].

אויסדאָכטן זיך — אויסו. 1. אומפּ. אויסחזיין זיך, אויסמאַלן זיך. „עס האָט מיר שוין זיך אויסגעדאַכט, ווי אַט גיט ער מיך אַ וואָרף און נעמט אַרויס אַ גרויסן חלף“, ממוט. קליאַטשע. „די ערשטע צייט האָט זיך מיר אויף געלען וויב אַלץ אויסגעדאַכט אַז עס דרייט זיך גלויב אַרומ אַ מיידל אין שטובּ“, ספּ, ייִדישער קאַלאַניסט. 2. (פּאַרקאַטיש) מע מעג זיין זיכער. „זאָל זיך דיר א' אַז קיין געלט פֿון מיר וועסטו שוין ניט קריגן!“, 3. דריטפערזאָניק, זיך איינערדען, פֿאַנטאַזירן, חלומען אויף דער וואָר, זען וויזעס. „די פּוסטע ערטער דאַכט זיך אויס ווי ליידיקע פּלעצער אין מיטן אַ געדיכטן וואַלד — דאָס זענען די טיכלעך און פֿאַטשיילעס אויף די קעפּ פֿון די גלופּסקער צוועות“, ממוט, צוריק אַהיים.

אויסדאָכטעניש — דאָס, ין. פֿאַנטאַזיע, דמיון, חשד, חשש; שוואַכע השּערה; אָפּשניין אַן אַ פֿאַקטישן יסוד.

אויסדאָכן — טרוו. דאָך אויס, געדאַכט. באַדעקן מיט אַ דאָך. „ווי נאָר מע וועט א' און אויספּענצערן דאָס הויז, וועלן מיר אַפּ־ שטעלן די אַרבעט“, רייד (פֿאַריאַמפּאַל ליטע).

אויסדאָלבען — טרוו. זעע אויס, געדאָל־ בעט. אויסהאַקן אַ לאַך (לעכל) מיט אַ דלאָטע (אָדער אַן אַנדער שאַרפֿן אינסטרומענט). א' לעכער פֿאַר קלינעס.

אויסדאָלבען — טרוו. זעע אויס. גע־ דאָלירן בעט. 59. דאָלירען. 1. מיט עפעס רייד גיין, קראַצן (צווישן די ציינן, אין אַ שפּאַלט). א' די ציינן מיט אַ נאָדל. 2. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט אָדער לעכל, אויסקאַליר פּען.

אויסדאָליען — אַקוואַ. זעע אויס, גע־ דאָליעט. 30. אַרויסקריגן, דערשלאָגן זיך צו אַ בעטערן מצב (מזל, דאָליע). „דאָס דאָברע מזל וואָס זי האָט שוין ביי אים אויסגע־ דאָליעט“, רייד, (כערסאָן, אור).

אויסדאָלמעטשערן — טרוו. טשער אויס, גע־ דאָלמעטשערט. 59. טאַלמעטשערן. (ווי גיט איו) דורכפירן די אַרבעט פֿון אַ דאָל־ מעטשער, (געוויינטלעך איר). „ער האָט ניט פֿאַרשטאַנען סילשון און זיין וויב האָט פֿאַר אים געדאָפּט א'“.

אויסדאָמפּ — דער, ין. 59. דאָמפּ. רע־ זולאַטט פֿון אויסדאָמפּן. סכּום פֿליסיקייט וואָס ווערט פֿאַרוואַנדלט אין גאַז. פֿאַרע. סכּום גאַז, פֿאַרע אין אַ באַשטימטן שטח. וואָס העכער עס איז די טעמפּעראַטור אַלץ גרעסער איז דער א'“.

אויסדאָמפּונג, דאָמפּונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולאַט פֿון אויסדאָמפּן.

אויסדאָמפּן — דאָמפּ אויס, געדאָמפּט. 59. דאָמפּן. אויסו — פֿון זיך פֿאַרוואַנדלט ווערן אין גאַז; צעגייין, צעשפּרייטן זיך אין דער לופּט. „ווי דעם אויג וואָס האָט געזען טרערן א' אויף דעכער“, הל. יאָוילן בוידעס שלאָפּט דער דאָך, טרוו — פֿאַרוואַנדלען פֿלי־ סיקייט אין גאַז (געוויינטלעך וואָסער אין פֿאַרע) מיט דער הילף פֿון אַ העכערער טעמ־ פּעראַטור; אויספֿאַרען.

אויסדאָמפּן, דאָמפּן זיך — אויסו. 1. דעו. (פֿון זיך, אַן באַמיאָונגען) ווערן דאָמפּ. „דאָס וואָסער זיך טעצעלע וועט זיך א'“, מע שטעלט אַוועק די מאַמעליגע אויפֿן פֿינער כדי דאָס וואַ־ סער זאָל זיך פֿון איר א'“, אַפּא. ...עבֿרֿי־טיטש. **אויסדאָנקעווען** — קעווען אויס, געדאַנ־ קעוועט. דזו אויסדאַנקען, גאָר איר.

אויסדאָנקען — טרוו. דאַנק אויס, גע־ דאַנקט. באַדאַנקען אַ צאַל, איטלעכן פֿון אַ גרופּע. „...מחויב יעדערן באַזונדער אויסצור־ דאַנקען פֿאַר העלפֿן מיר“.

אויסדאָסן — טרוו. דאָס אויס, געדאַסט. 1. (גראַב) אַרויסברענגען פֿון זיך צוואה, עפעס מיט דער צוואה. „סיקינד האָט אויסגעדאַסט דאָס קנעפל וואָס עס האָט איינגעשלונגען“. 2. (וואול) אַרויסגעבן אינפֿאַרמאַציע, אַרויס־ זאָגן (אַ וואָרט, אַ זאַץ) אויף אַ שלעכטן אַוואָן, קעגן הילן. „ער איז אַ שוטה און וועט א' וואָס ער ווייסט“. 3. בכלל גיט איינהאַלטן אין זיך און אַרויסברענגען עפעס.

אויסדאָסן זיך — אויסו. 1. דעו. (וואול) האָבן שטולגאַנג 2. במקום־ווערב פֿאַר: אויסשפּיען, אויסכראַקען אַנ. „אויף אַזאַ שטיקל אַרבעט קען איר זיך א'“. 3. במקום ווערב פֿאַר יעדער מין טאָן, אַרבעטן וואָס איז שלעכט אָדער זייער פּאַמעלעך; פֿאַראַכטלעך וועגן אויסקלייבן זיך עפעס צו טאָן. „ביז מע וועט זיך דאָרט א' צו שיקן אַ...“, גאַנד־ שטיין, בירעבידזשאַן אַפֿן אַמור.

אויסדאָפּטשען — טרוו. טשע אויס, גע־ דאָפּטשעט. וויר. 59. דעפּטשען. דזו אויסטאָפּטשען. א' אויסטרעטן, אויסטראַמפּלען (מיט די פֿיס, קאַפּיטעס). א' אַלע בייטן.

אויסדאָצן — טרוו. דאָץ אויס, געדאַצט. געוויינען אַ צאַל (מאַל, זאַכן). אויסנאַרן ביי אַ שפּיל, אויסנאַרן בכלל. א' אַלץ וואָס אין ביי־ טעלע.

אויסדאָקאָזשען — טרוו. זשע אויס, דאָ־ קאָזשעט. 30. 59. דע־קאָזשען. 1. אַלץ אַרויסקריגן; מיט מי דערגרייכן, קריגן. א' וואָס מע וויל. 2. דערלויבן זיך (אויסצו־ געבן, צו טאָן). „די חתונה האָט מיך אָפּגע־ קאַסט אַ מאַיאַנטיק, אָבער איך וועל עס א'“, רייד.

אויסדאקומטשען — טרוו. טשע אויס, ~ (גע) דאקומטשעט. 59: ~ דאקומטשען, דערקן-טשען. סל. 1. מאטערן מיט רייד (א צאל מענטשן). א' ווי א גורדיק. 2. ארויסקריגן עפעס דורך דאקומטשען. א' דאס פאפירל וואס מע האט געוואלט קריגן.

אויסדאקומענטירן — טרוו. טיר אויס, ~ דאקומענטירט. באזיגן מיט דאקומענטן. "אלץ וואס ער האט געשריבן איז ריכטיק אויס-דאקומענטירט".

אויסדאקומטערן — טרוו. ער אויס, גע-דאקומטערט. 1. אויסהערן ווי א דאקטער; אויסהיילן, סירוב איר. "דער יונגעראמאן דאך טערט אויס, אבער היילן קען ער נאך ניט", רייד. 2. מאכן פאר א שטיקל דאקטער. "דער שווער האט אויסגעדאקומטערט דעם איי-דעם", אאר. 3. אויסקלערן קונציקע מיט לען, געפינען סגולות. "מיר אלע קענען זיך קיין עצה ניט געבן, וואס זשע וועט ער דא א?"

אויסדאקומטערן זיך — אוטוו. א דפוו. 1. גיין זיך היילן ביי פארשיידענע דאקטוירים. זיך א' ביי אלע ספעציאליסטן. 2. אויפהערן זיך היילן ביי דאקטוירים. "גענוג געלט שוין אפגעקאסט. איר האב זיך שוין אויסגעדאקטערט און פארלאזן זיך אויפן רבונג-של-עולם", רייד. 3. אויפהערן (ניט קענען מער) זיין א דאקטער. "ער איז שוין א זיבעציקער און האט זיך שוין אויסגעדאקטערט". 4. ווערן א מומחה אין דאקטערישער פראפעסיע.

אויסדארבן — טרוו. דארב אויס, געדארבט. מאכן הארט, פעסט. "מע דארף די פֿעלן טרי קענען אויף דער זון און זיי א".

אויסדארבן זיך — אוטוו. א דפוו. שטארק אויסהונגען זיך; אויסמארען זיך.

אויסדארן — דאר אויס, געדארט. אויך מיט זיך. אוטוו. ווערן אינגאנצן דאר, מאגער, אויסגעצערט. אינגעפאלן. "דער מוח דארט (מיר, אים) אויס = האבן זייער א סך זארג און עס זיך נעמען צום הארצן. "הייל אים דארט אויס דער מוח איידער ער קריגט א שידוך פאר זיין טאכטער", ייפאל, 1887, № 48 קללה: א' זאל ביי אים דער מוח (קאפ). טרוו. 1. מאכן דאר, מאגער, שלאף; אויס-טריקענען. "אלוסטיג הארץ מאכט אלייכטיג פנים, אבוטער [= א ביטער] גמיט אבר דארט אויס די גלידער", חס, חשלי, יז, 22. "דעם גאנצן הויף האט ער געלאזט אויסדארן, אבי גישט נעמען קיין פדיונות", אש, תהילים-יוד.

אויסדארעניש — דאס (די), זיך פראצעס אדער רעזולטאט פֿון אויסדארן. א קראנקייט ביי וועלכער מע ווערט זייער מאגער. "צו מאגערקייט, א' האט די אלטע געגעבן עפעס מיני קרישעכצער", ממוס, שלמה.

אויסדארפן — אקווו. דארף אויס, גע-דארפט. דארפן א סך, פארשיידענע זאכן. "וואס א מענטש דארף ניט אלץ אויס אין פֿארלוף פֿון זיין לעבן".

אויסדארשמן — אקווו. דארשט אויס, גע-דארשט. 59: ~ דארשמן, [אויך אוטוו מיט פרעפ גאן]. שטארק באגען (ווי א דארש-טיקער א ביסל וואסער); באגערן און קריגן.

"ער האט אויסגעדארשט איר שמיכל איר וואונק מיט די אויגן". ויהי — קוים האב איך אויסגעדארשט מיין בענקשאפט צו דער זעאונג, טוצ, יאן פֿערהאנגן.

אויסדארשטן זיך — אוטוו. א דפוו. 1. ווערן דארשטיק, וועלן טרינקען. "שוין דארשטן אויס זיך ליפן פֿון באגניען", פמ. 2. ווערן אויס דארשטיק (מחמת לאנג הארטן). "קענסט צוריקגיין מיט דען גלאז וואסער, איך האב זיך שוין אויסגעדארשט", אאר. 3. האבן שטארק פֿארלאנג צו עפעס (וואס מע האט שוין לאנג אדער קיינמאל ניט געהאט). "א זיך נאך חיסן".

אויסדברן — [דאָבערן] טרוו. דבר אויס, ~ געברט. 1. אויסרעדן [געניצט א ניט-ייד זאל ניט פארשטיין]. 2. שארף אויסרעדן, פירהאלטן; ארצינגען א פארציע מוסר. 3. אויסדברען, אויספאלען. "זי קען ניט האלטן סימול, זי האט עס געמוזט א".

אויסדברן זיך — [דאָבערן] אוטוו. א דפוו. אויסטענהן זיך, זיך אראפערען פֿון הארץ (מיט ביטול). "איר זעט דאך אז ער גייט ארום אן אונגעבליאזענער, זאל ער זיך א".

אויסדבקע(נען) — [דאָוויקע(נען)] טרוו. דבקע אויס, געדבקעט. אויסדריקן עפעס מיט א פארטיקט רעליגיעז געפיל, מיט אינער ווייניקסטער התלהבות. א' א תפילה. "דער ווילנער חזן האט גישט גאר אויסגעזונגען, גאר ממש אויסגעדבקעט י. ל. פרצעס גע-בעט", טאג, 1959 III 19.

אויסדברן — [דאָווערן] טרוו. דבר אויס, ~ געברט. אויך מיט זיך. אויסמארען, פאר-מארען, מאכן דאר און שוואך; אויסהונגען.

אויסדבען, דויבען — טרוו. דויבען, די-בע אויס, געדויבעט. דזוו אויסדאבען א.

אויסדולדען — טרוו. דל אויס, געדולדלט. אויסשפילן אויף א פֿעל א דודלע. א' עט לעכע מעלאדיעס.

אויסדודען — טרוו. דע אויס, געדודעט. אויך מיט זיך. אויסשפילן אויף א דודע.

אויסדויער — דער, זיך. 1. אקס פֿון אויסהאלטן א שווערן צושטאנד. 2. פֿעאיקייט אויסצוהאלטן, אויסצושטיין, אויסצוהארטן; געדולד. "די מיידלעך-סטודענטן [האבן] פֿאר-מאגט מער א' ווי די מענער-סטודענטן", מוק, מינע באגעגענישן. "אונדזער שפראך... א שפראך פֿון אויסדויער און אויסטראגן א גלות אויפן קארק", טעג, איצטער. 3. פֿעסטיקייט, אנטשלאסנקייט. מיט א וויטער פֿירן דעם שווערן קאמף. 4. מוזט. געדויער, די ציט וואס א קלאנג ציט זיך. "דער א' איז ביי אפך צו קורן, איר זעט דאך אז איר האט האלבט גאטן".

אויסדויערדיק — אדי. וואס ציט זיך א לענגערע ציט; וואס פֿארמאגט, האט אין זיך אויסדויער. אן א' הארטן; איער קאמף.

אויסדויערדיקייט — די (דאס), זיך [מצ זיך]. איינגשאפט אדער מצב פֿון זיין אויסדויערדיק. אויסהאלטענדיקייט. אן א' ממש צו באוואונ-דערן.

אויסדויערונג — די, ען. פראצעס אדער

רעזולטאט פֿון אויסדויערן. דזוו אויסדויער. [אזא] א' טרעפט טאקע ביי... ארעמע בחורים", אמר, עוזר צינקעט און די ציג.

אויסדויעריש — אדי. אויסגעהאלטן; וואס האט אין זיך פֿעסטיקייט, אנטשלאסנקייט. מיט אין געדולד.

אויסדויערן — ער אויס, ~ געדויערט. אוטוו. אויסהאלטן; אויסווארטן. "סיאיז מיר טאקע שווער, אבער איך וועל א'". אוטוו, דריטפערזאניק — ציען זיך, דויערן א לאנגע ציט. "הייל שעה עס האט אויסגעדויערט, ביז מיר האבן זיך דערשלאגן צום הויפט". טרוו. — איבערלעבן, אויסהאלטן צרות. א' די מלחמה.

אויסדוכטיקן — טיק אויס, ~ געדוכטיקט. נעגל. אויסטראכטן, שאפן אין דמיון; אויס-פֿאנטאזירן; שאפן ווי א רעזולטאט פֿון אפדאכ-טעיניש. "... די פֿאנטאזיע פֿון אן אינטערע-סאנטן גיסטיק-קראנקן וואס האט געהאט אויס-געדוכטיקט א גרונטשפּורן, וואס פֿון אים זיך-ען עס רעשטן די אלע סימבאלישע שייכותן", מוח, איבא, ארענפֿיר אין פֿסיכאנאליז.

אויסדוכטן זיך — אוטוו. דוכט זיך אויס, זיך געדוכט. זל. דזוו אויסדאכטן זיך א. "מאדערן און קלאסיש" זינען ניט אדעלכע באשטימטע באגריפן, ווי עס קען זיך א'".

אויסדוכטעניש — די, זיך. דזוו אויסדאכ-טעיניש א. "שלאגן מיטן שטערן... אין איי-גענעם פֿארשווינדלטן שאטן ארצן, אין דער אייגענער אנטפלעקטער א", חג, זי אייביקע צוויי.

אויסדוכנען — [דאָווערן] דוכן אויס, גע-דוכנט. אוטוו. פֿארענדיקן דוכנען. דוכנען א סך מאל. טרוו. — טאן עפעס נאך לאנגע הכנות, נאכן באלעמושטשען. "גאט צו דאנקען, שוין אויסגעדוכנט דאס שטיקל ארבעט", אאר.

אויסדולבען, דולובען — טרוו. יבע אויס, ~ געדולבעט (~ געדולובעט). דזוו אויסדאלר-בען א.

אויסדולדן — טרוו. דולד אויס, ~ געדולדעט. 59: ~ דולדליקן, איבערטראגן מיט געדולד; זיין געדולדיק א לענגערע ציט. "ווער קען עס א' אלץ פֿון אים?", אאר. "ווען אלע פֿעלקער האבן כוח געזאמלט און באניצט אויף מארד, האבן מיר כוחות געזאמלט אויף א די שלעכ-טע ציט", פראק, בילדונג.

אויסדולן — טרוו. דול אויס, ~ געדולט. אג-טומלען; מאכן עמעצן דול, צעטומלט פֿון רעדן, שרייען, אע. א' א קאפ.

אויסדולן זיך — אוטוו. א דפוו. 1. אויס-שטיפן זיך, אויסטומלען זיך. "חברה זינגען און טאנצן און דולן זיך אויס". 2. טומלען, דולן ביז ניט קענען (וועלן) מער. "די קינדער האבן זיך שוין אויסגעדולט און זיי זיצן פֿארמאטערטע". 3. קומען צו א טאקל נאך א פֿארדרייעניש. "אמאל סטייטע ניט צו דער קאסע עטלעכע מיליארא, איז ביז מע דולט זיך אויס וואוהין זיי זינען אהינגעקומען — איז שוין שפעט אין דער נאכט", בריוו.

אויסדומען — טרוו. מע אויס, ~ געדומעט. סל. אויסקלערן, שאפן אין געדאנק. גאר

אויסקלערן, שאפן אין געדאנק. גאר

זומער-חדשים". 5. סתם דורכקומען מיטן פרשן, קומען צו אַ מקח השוהה. אז ער האָט דערזען דעם פערל ביי ר' עקיבא האָט ער אים אויסגעדונגען ביי אים, און האָט אים געבעטן, ער זאל מיט אים אַהיים גיין, וועט ער אים באַצאלן? 202, 1/71.

אויסדינגען זיך — דעם זיך אויס דינגען ביי 1-2. "קורץ, איך האָב מיך מיט זיי אויסגעדונגען, באַצאלט, אָפגעגעבן זייערס", מחוס, קליאַטשע.

אויסדינגער — דער, ס'ווייזן, קען, ס'ווער עס דינגט אויס. "עס האָבן ניט געפֿעלט קיין אים וואָס פֿלעגן פֿאַרלויפֿן צום פֿרייז און אויסדינגען פֿון זיין שטענדיקן סוחר", יק.

אויסדינסמונג — די, זען, 59: ~דונסמונג. דטש. פֿאַרע; דאָס וואָס פֿאַרעט זיך אויס; שלעכטער ריח. "דער פֿראַסט האָט אויסגעצויגן די שלעכטע אַיפֿן", קאָמ, 1864, № 49.

אויסדינען I — דין אויס, ~געדינט. [לאַנגע י אין 19] אויסו — פֿאַרענדיקן די ציט פֿון דינען (וועגן אַ משרת, זעלנער אַזוואָ). אַ ניקאַלעקען גאַנצע פֿינף יאָר. טרוו — דינען אַ צאַל (האַרן, געטער, פֿרינציפֿן, אידיען). "חייפֿל פֿראַגראַמען און פֿאַרטייען זינגען שוין אויסגעדינט געוואָרן פֿון די זעלביקע מענטשן". אַ אַלע עבודה־זרות (ווי יתרו) = זיין אַ פֿאַ גאַטישער אָנהענגער פֿון פֿלערליי שיטות, פֿראַ גראַמען, פֿירערס.

אויסדינען II — טרוו. דין אויס, ~געדינט. אויך מיט זיך. מאַכן דין, דינער; פֿאַרקלע־ גערן די גרעב. "מע דאַרף די מעטאַלענע פֿלאַטן נאָך מער אַ".

אויסדינען זיך — אויסו. דין זיך אויס, זיך ~געדינט. 1. אויפֿהערן צו דינען, אָפֿזיין די באַשטימטע ציט ווי אַ באַדינער, זעלנער אַזוואָ. אַ זיך ווי אַ ניקאַלע־עו(סק)ער סאַל־ דאָס = שווער, אַ לאַנגע ציט דינען און אויפֿ־ הערן. [אַ ניקאַלע־עו־סקער סאַל־דאָס האָט גע־ דאַרפֿט דינען 25 יאָר. 2. ווערן שוואַך, אַלט פֿון אַרבעט, אָפֿגעניצעוועט ווערן. אַ מטבע קען זיך אויך אויסדינען, פֿוול, [געבויט אויף ווי צווישן אויסדינען און וו].

אויסדיסטילירן — טרוו. ייר אויס, ~דיסטיר לירט. אויך: ~דיסטילירן. אויסרייניקן אַ פֿליסיקייט אויף אַ כעמישן אָדער פֿיזישן אַוּפֿן. "דאָס וואַסער איז שוין געוואָרן אינגאַנצן אויסדיסטילירט".

אויסדיסציפּלינירן — טרוו. ייר אויס, ~דיסציפּלינירט. 1. אונטערוואַרפֿן אונטער (שטרענגער) דיסציפּלין און דערגרייכן רעזול־ טאַט. אַ קינדער אַזוי ווי זעלנערס. 2. אַזבי שטעלן אַ רוטיין, אַ שטענדיקן גאַנג (ביי גע־ וויסע אַרבעטן, ביי טראַכטן). אַ דעם מוח.

אויסדיסקאָטירן — טרוו. ייר אויס, ~דיסקאָטירט. קריגן געלט פֿאַר וועקסלען. לען פֿון קוינים, אַ פֿאַרטעל (מיט) וועקסלען.

אויסדיסקוטירן — טרוו. ייר אויס, ~דיסקוטירט. דיסקוטירן אַ סך, פֿון אַלע זיטן, אַ צאַל (ענינים, פֿראַבלעמען). "די פֿראַגע איז שוין אויסדיסקוטירט געוואָרן אויף צענדליקער זיצונגען".

ביי יא שטערמיכל: "פֿין די אויגן, פֿינים האַרצין". אויך: אויס אויגן האַרצן. **אויסדיטקע(ווע, נען)** — טרוו. קע(ווע) אויס, ~געדיטקע(ווע). אויספֿאַרקויפֿן גרע־ שוויזן. "די מאַרק־ידענע האָט אויסגעדיטקעט איר ביסל סחורה". [דיטקע = 3 גראַשנסן].

אויסדייווערן — טרוו. יער אויס, ~געדיי־ ווערט. אויסדאַרן —.

אויסדייטן — טרוו. דעט אויס, ~געדיטט. אַ אויסטיטן. [אויך אויסו מיט אַויף].

1. קלאַר אָנזיין; אויסטיטשן. קלאַר אַ וואָס יעדער שערבל באַטיט. "דניאל האָט אים דערקלערט און אויסגעדיטט די שריפט וואָס דער מלאך האָט געשריבן", אמד, שווד רוצח, הילגע 1880. 2. אָנזיין אויפֿן שולדיקן (ביי אַ משפט). אַ [אויף] איינעם צווישן אַ צאַל.

אויסדייטשן זיך — אויסו. דעט זיך אויס, זיך ~געדיטשט. 2. אָנטאָן זיך לויט דער מאַרע, ווי אַ דעטש. רעדן יודיש אַלאַ דעטש, מיט פתחן. "ער האָט זיך אויסגעדיטשט און די לבנה אויפֿן הימל איז ביי אים לעוואַנאַ".

אויסדייקען — טרוו. קע אויס, ~געדייקעט. אַ אויסקריגן מיט גוואַלד, דורך סטראַשען. "איך האָב עס ניט געגעבן מיטן גוטן הילן, ער האָט עס אויסגעדייקעט". 2. אַרויסקריגן דורכן בעטן אַ סך; אַרויס־ קחעטשן (אַ טובה־לע). "מילא, האָט ער אויסגע־ דייקעט עטלעכע גראַשן". 3. אַרויסגבֿענען. **אויסדייכטן** — טרוו. דיכט אויס, ~גע־ דיכטעט. דטש. שאַפֿן פֿאַעזיע. אַ אַ סאָ געט.

אויסדייכען — טרוו. כע אויס, ~געדייכעט. 59: ~דעכען. 1. אויסאַטעמען; אַרויס־ לאַזן קלאַנגען מיט אַ פֿאַרכאַפֿטן אַטעם. "ער האָט קוים אויסגעדייכעט: אַ דאַקטער!". 2. אַ אויסדושען. "אַזעלכע ממזרים, אַ דאַרף מען זיין".

אויסדייכען זיך — דעם. אויך. אויסדושען זיך.

אויסדייליבען — דעם. אויסדיליבען —.

אויסדינגען — טרוו. דינג אויס, ~געדונגען. 1. אַראַפֿקריגן פֿון פֿריזן דורך באַטן הייני־ קער; אַראַפֿדינגען. אַ אַ גילדן, גרינוע אַ. אַ פֿון פֿויער דאָס וועגעלע האַלץ. "עט! מאַך איך דיר שוין דאָס נאַמנות...", מחוס, פֿישקע.

"זיך אויסגעקוקט אַ גאַט, אויסגעדונגען דעם פֿריזן און... האָט גענומען דעם גאַט אונטערן אַרעם", קאַראַליק וו. 2. קריגן בעסערע באַריינגען דורך אוינטערהאַנדלונגען. יחיאל איז צופֿרידן וואָס ער האָט פֿאַר זינע גוים אויך עפעס אויסגעדונגען, אַש, תהילים־יוד. 3. אויסקאָנקורירן מיט אָנבאַטן (צאַלן) אַ הע־ כערן פֿריזן. "ווען איינר וואָס דינגט... זאַלשטו אימש ניט אַזעק נעמן אָבר אויש דינגן", עיון 1/64. "איינער איז געגאַנגען אַ יאָן דאַרף וואָס דרינגן איז געזעסן איין גע־ מינער מאַן און אַ מטופֿל, ש־בחי בעש"ט.

"האַט דערחיל אים עמעזער אויסגעדונגען די קרעטשמע, אַ גרויסע הוטפֿה געגעבן", פֿרץ. 4. פֿאַרדינגען אויף אַ געוויסער ציט. "די דירה האָב איך אים אויסגעדונגען נאָר אויף די צוויי

דער בעל־דמיונות האָט אויסגעדומעט אַזעלכע זאַכן", איב, עגנון, אַ פשוטע מעשה.

אויסדונסטן — טרוו. דונסט אויס, ~געדונסט. (זאַמעט). אַרויסגעבן דונסט, פֿאַרע; אַרויסגעבן טשאַ. אויספֿאַרען. אַ וואַסער.

אויסדונסטן זיך — אויסו. אַזען זיך. דאַמפֿן זיך. אויספֿאַרען זיך.

אויסדונערטן — טרוו. אויס, ~געדונערט. 1. דריטפֿערזאָניק — פֿלוצעם אָנהייבן דונערן.

"עס האָט אויסגעדונערט אַ שרעקלעכער דיר נער", 2. אַזוואָ — אַרויסגעבן אַ דונער. "גאַט האָט אויסגעדונערט אַ דונער". 3. טרוו — אַרויסגעבן באַפֿעלן מיט אַ דונערדיקער שטים; הויך שרעיען. "הורא! האָבן אויסגע־ דונערט אַלע געטט און אויפֿגעוויבן די באַ־ קאַלן", שט. בלאַנדזענדע שטערן.

אויסדונערן זיך — אויסו. אַזען זיך. דונערן און אויפֿהערן. "עס האָט זיך אויסגעדונערט און אויסגערגונט, איצט שינט הידער די ווין". **אויסדופֿען זיך** — אויסו. דופֿע זיך אויס, זיך ~געדופֿעט. P: dufac. פֿאַרלאַזן זיך, זיך שטיצען אויף עמעצנס רייד (צוואַנג). אַ זיך אויף גוטע פֿרינד.

אויסדוצן — טרוו. דוצן אויס, ~געדוצט. דוואַ דוצן, זיין אויף דו. "ער האָט אונדו אויסגע־ דוצט, פֿונקט ווי מיר וואַלטן אים שוין לאַנג געקענט".

אויסדורען — טרוו. ירע אויס, ~געדורעט. 2. אויסנאַרן עפעס; מאַכן עמעצן צום נאַר. פֿאַרדרייען דעם קאַפֿ. אַ עמעצן מיט היצעלעך. **אויסדורען זיך** — אויסו. אַזען זיך. דעם ווערן אַ נאַר, אַ שוטה. "נאָכן דורכגיין די קלאַסן האָט ער ערשט רעכט זיך אויסגעדורעט", רייד.

אויסדורשטן (זיך) — דורשט (זיך) אויס, (זיך) ~געדורשט. 2. דוואַ אויסדאַרשטן (זיך) —.

אויסדורשען — טרוו. ירע אויס, ~געדורשעט. מיט זיך, קוואַ. 2. אויסשטיקן, אויס־ ווערן. "דער סכויר האָט אויסגעדורשעט אַלע הינער".

אויסדוואַנען — טרוו. ירע אויס, ~געדוואַנען געט. אויך. 2. אויסקלינגען. אַ די מעשינות וועגן רביין.

אויסדושובען — טרוו. ירע אויס, ~געדושוּבן בעט. אויך: ~דויובען, ~דוואַפֿען.

1. אויספֿיקן, מיט אַ שנאַבל מאַכן אַ לאַר; אַרויסקריגן עפעס מיט אַ שנאַבל. אַ די אויגן. קלזח: "מע זאַל אַפֿן אַ איין אַ ליכטיקער נאַכט". 2. דוואַ אויסדאָיפֿען —. 3. אַרויס־ פֿיקן אומפֿלייט פֿון די פֿעדערן. די קאַטשקעס דוואַפֿען אויס איינע ביי דער אַנדערער.

אויסדו(ש)יקען זיך — אויסו. קע זיך אויס, זיך ~געדו(ש)יקעט. 2. ריטו. 1. ווערן חילד, דויק. "די פֿערד האָבן זיך אויסגעדייקעט און לאַזן זיך ניט אינשפּאַנען". 2. ווערן מענטשלעכער, אָנזען חילדקייט.

אויס די אויגן — פֿראַזע. אַזעק פֿון די אויגן. "אויס די אויגן — אויס דעם האַרצן", שו. "איך האָב דיר עש ניט פֿר איביל, דואַ בישט ניאַ גנץ איך דער גיוואוינג קומן אויב מכשט אויש דען אויגן אויש דען הערצין", פֿראַג. 56. [אַזוי אויך בשרנשטיין, אָבער

אויסדיפלאמאטעווען — טרוו. טעווען אױס, ~ (גע) דיפלאמאטעוועט. איר, פועלן דורך דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען. א' א צו' וואס האט נישט קיין ווערט. "די אידעאלע... געזעלשאַפֿט זײנע באַשענקט ער מיט אַ קאַלטער אונױווערסאַלער רעליגיע, וואָס ער דיפלאַמאַטע־וועט אױס פֿאַר איר מיט פֿאַרשיידענע פֿילאַ־סאַפֿישע קונצן", צײַט, טמוז, 1961 | 13.

אויסדיקטירן — טרוו. טיר אױס, ~ (גע) דיקטירט. 1. מאַכן מע זאָל שרײַבן אַ צאָל דיקטאַטן, דיקטירן אַלץ וואָס נײַטיק. א' ווער טער מיט אַ י' אין מיטן וואָרט. 2. באַפֿעלן, פֿאַרשרײַבן מיט אַ סך פרטים.

אויסדיקטעווען — טרוו. טעווען אױס, ~ געדיקטעוועט. 1. דיקטירן (אַפֿטאַל מיט בײַ טול). 2. מחבר זײַן, פֿאַרפֿאַסן — 27. "דער גביר קען אַליין אַ רוסישע פֿראַשעניע א", קמ, 1867, № 17.

אויסדיריגירן — טרוו. גיר אױס, ~ דיריגירט. 1. דיריגירן אַ צאָל (קאַנצערטן, סימפֿאָניעס אע). "דער אַלטער קאַמפּאָזיטאָר האָט אין זײַן לעבן אױסדיריגירט הונדערטער קאַנצערטן". 2. אַנזײַחן מיט פרטים (וואָס צו טאָן, ווי זיך צו פֿירן). "מיר אַליין קענען קיין זאַך נישט טאָן, אַלץ ווערט אױסדיריגירט".

אויסדישען — טרוו. זשע אױס, ~ געדישעט. דזו אויסדווען. "אומקערן די פֿרענדיקע צײַט און א' די אַפֿיקורסים", קמ, 1870, № 7. אויך 27: אויסגעטעמען. דזו אויסדיכען.

אויסדלאַטע(ווע)ן — טרוו. טעווען אױס, ~ געדלאַטע(ווע)ט. מיט אַ דלאַטע מאַכן אַ פֿאַרטיילונג (אין האַלץ).

אויסדליבן — טרוו. זע אױס, ~ געדליבעט. פֿ: דלובען. אויך: ~ דעלובען. אַרױס־קריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, פֿאַרטיילונג (מיט נעגל, אַ שפּיציקן אינסטרומענט). אויס־קאַלופּען. "מיט וואָסערע מיטלען מײַזאַל נישט אױסדליבען די אַנגעשלאַפֿענע אײַדלישע רור־אײַקייט", פּמ, פֿאַרביטייענדיק.

אויסדלפֿען — ...דאַלפֿענען] טרוו. דלפֿן אױס, ~ געדלפֿנט. אויסשנאַרן, אויסבעטלען, אַרױס־קריגן עפעס דורך מאַכן זיך פֿאַר אַן אַרעמאַן. ליטע. "דער ווערטער האָט אויסגעדלפֿנט די הלאַזאָ אין דער גמילות־חסדים־קאַסע".

אויסדמווען — ...דיימענען] טרוו. דמיון אױס, ~ געדמוינט. אויספֿאַנטאַזירן, אויסמאַלן עפעס אין דמיון. א' גאַלדענע גליקן.

אויסדמען — [..דאַמען] טרוו. דס אױס, ~ געדימט. דמט. שאַרק צעבלוטיקן; שלאַגן עס זאָל גיין אַ סך בלוט.

אויסדעפאָטירן — טרוו. טיר אױס, ~ (גע) דעפאָטירט. אַרומרעדן אַן ענין פֿון אַלע זײַטן; דורך דעפאָטירן קומען צו אַן אויספֿיר. "די פֿראַגע איז שוין גענוג אויסדעפאָטירט געוואָרן אויף צוויי זײַנגען; איצט לאַמיר שטימען".

אויסדעווען — אַ אויסדערן. "אויסגעדיע ווערט הערן אויגן אויף פֿאַרשלאַטענעם יאַריד", ע. פֿינינבערג, לידעו.

אויסדעווינפֿיצירן, דעווינפֿעקטירן — טרוו. ייר אױס, ~ דעווינפֿיצירט, ~ דעווינפֿעקטירט.

טירט. דורכפֿירן גרינגלעכע דעזינפֿעקציע פֿון אַ צאָל (זאַכן, צימערן, הײַזער). **אויסדעכען** — דזו אויסדיכען. —

אויסדעמאָנאָגעווען — געווען אױס, ~ דע־מאַנאַגעוועט. אוטוו — זײַן אַ דעמאַנאַג אַ גע־חיסע צײַט און אויסהערן; נישט קענען מער דעמאַנאַגעווען. "ער איז געוואָרן מײַשבֿדיקער און האָט שוין אויסדעמאַנאַגעוועט". טרוו — אַרױסקריגן עפעס דורך חירקן אויף גיט־חיסן, אַנערדעניש, בעס פֿרענדיקן.

אויסדעמפֿן, דעמפֿן — טרוו. דעמפֿן (דעמפֿן) אױס, ~ געדעמפֿט (~ געדעמפֿט). 1. פֿאַר־ענדיקן דעמפֿן, דה פּאַמעלען, אויף אַ קליין פֿענער קאַכן מיט חײַניק וואָסער אָדער מיט אַ צוגאַב פֿון פֿעסט, מיט אַ גידעריקן זיד־פּונקט, אין אַ צוגעדעקטער כּלי. א' פֿלייש, עפל, פֿלוי־מען אע. דזו אויסדאַמפֿן. —

אויסדעמפֿונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסדעמפֿן. פֿון דער א' איז גאַר געוואָרן אַ געבראַטנס.

אויסדעמפֿער — דער, ס. 1. ווער עס פֿאַרעט אױס אַ פֿליסיקייט; אַרבעטער וואָס אַר־בעט בײַ אַ מאַשין אויף אויסצודאַמפֿן. 2. מאַשין וואָס גיט אַרױס פֿאַרע, גאַזן.

אויסדענען — [וואַקאַל פֿון שטאַם נישט זיכער] טרוו. דען אױס, ~ געדענט. אַרכ. אויסציען, אויסשפּרייטן. "אונ' אלי האבן...דיא ארים אויז דינין אויז געשפּראַכזין: דאש איז מײַן גאט איך וויל אים באַגיין", טה 11 [פֿון דעם שטאַם דעסמ: אויסדענונג = אויסשפּרייטונג. אויסדענבאַרקױט = אויסשפּרייטלעכ־קייט, אין קמ, 1865, № 34].

אויסדענקען — טרוו. דענק אױס, ~ געדינקט. 1. דעסמ. אויסטראַכטן. "אין זײַנע צײַטן איז אויסגעדענקט געוואָרן אויף אונדו יידן דער שרעקלעכער שקר", אמד. 2. טראַכטן פֿון פֿאַרשיידענע זשטן וועגן אַן אַבסטראַקטן ענין און דערטראַכטן זיך צו אַן אויספֿיר. "פֿילאָסאָפֿן האָבן אויסגעדענקט פֿאַרשיידענע טעאָריעס וועגן צײַט". "גאַכדעם ווי דער גע־דאַנק איז שוין אויסגעדענקט, האָבן זיי ערשט נישט קיין ווערטער פֿאַר דעם געדאַנק", נאד.

אויסדעפּעשירן — טרוו. שיר אױס, ~ (גע) דעפּעשירט. 1. טעלעגראַפֿירן צו אַ צאָל מענטשן אָדער וועגן אַ צאָל ענינים. 2. גלפֿן אויסדערציילן, אויספּויקן, ענערניש פֿאַר־שפּרייטן אַ גיס.

אויסדעקאָלטירט — אַדי, פֿאַר פֿון אױס־דעקאָלטירן (בב). בפּיחן אַנטבליזט, אויס־געשינטן ווי אַ דעקאָלטע. "דער אַער האַלדו צוזאַמען מיט די אויפֿגעפֿלאַמטע באַקן האָבן אַ בלענד געטאָן...", דעמבלין, צוויי און אַ דריטער.

אויסדעקאַרירן — טרוו. ריר אױס, ~ (גע) דעקאַרירט. פֿאַרענדיקן אויספּוצן; דעקאַרירן אַ צאָל (צימערן, פֿענצטער אע).

אויסדעקונג — די, ען. 1. צודעק, באַדע־קונג איבער אַ גאַנצער זאַך אָדער אַ צאָל זאַכן. "האַסט חײַניק שטאַף פֿאַר דער א' פֿון בײַדע קאַנאַפֿעס". 2. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסדעקן.

אויסדעקלאַמירן — טרוו. מיר אױס, ~ (גע) דעקלאַמירט. אויך מיט זיך. 1. פֿענערלעך, קינסטלעריש פֿאַרלייענען פֿון אַנהייב ביזן סוף; דעקלאַמירן אַ צאָל לידער. "קינדער...וואַלטן [די לידער] אין ריטעס אויסגעוונגען אָדער אויסדעקלאַמירט", א. טאַבאַטשניק, דרוס־אַפּריקע, א, 1957. 2. אַרױסזאָגן עפעס מיט (געמאַכטער) וויכטיקייט; אַרױסברענגען עפעס אויף אַן אומנאַטירלעכן, טעאַטראַלישן אַופֿן. איר. "ער האָט צעשפּרייט די הענט, אַנגענומען אַ טראַגישע פּאָזע און מיט פּאַטאַס אױסדע־קלאַמירט...", אפּא, מאַרס און זײַן זון פֿיליפּ.

אויסדעקן — טרוו. דעק אױס, ~ געדעקט. 1. דעקן און פֿאַרענדיקן ביזן סוף. 2. באַ־לייגן אַ דאַך (מיט ברעטער, שינדלען, קאַכ־ליעס אע). "עס פֿעלן שינדלען אויסצודעקן דאָס דעכל פֿון שטאַל". 3. אויסלייגן אַ דעק (פֿון אַ קאַסטן אע) מיט פּאַפּיר אָדער מיט עפעס אַנדערס. 4. מאַכן אַ דעק, צודעק איר בער אַ קאַסטן (קופּערט אע). "אַלע קאַסטענעס זײַנען שוין אַנגעפּאַקט מיט אויפּס; איצט דאַרף מען זיי א". 5. פֿאַרשפּרייטן אַ בעט, איר בערשפּרייטן מיט אַ דעק(ע), אַן איבערצי.

אויסדערבאַרעמטקײַט — די (דאָס). מצ נב. אומברחמנותדיקייט. "און די א' געהערסטו צו ברויכן אויף צו שטראַפֿן די רשעים און זיך נוקם זײַן...", זוח, 288.

אויסדערבאַרעמען זיך — אוטוו. זעס זיך אויס, זיך ~ דערבאַרעמט. רחמנות האָבן אויף אַ צאָל; אינגאַנצן, ביזן סוף דערבאַרע־מען זיך.

אויסדערגרונטעווען — טרוו. טעווען אױס, ~ דערגרונטעוועט. פֿולקום דערגרונטעווען; דערגיין, אויספֿאַרשן פֿון אַלע זשטן; דערגיין וואָס איז פֿאַרבאַרגן. "גאַטס דרכים קען מען נישט א".

אויסדערגרונטעווען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. דערגיין צום באַהאַלטענעם, פֿאַרבאַרגענעם. זיך א' צום סוף וואָס מאַכטערט.

אויסדערגרייכן — טרוו. גרייך אױס, ~ דער־גרייכט. אינגאַנצן (אין אַלע פרטים) דערגרייכן; גרייכן צו אַ צאָל (צילן, זאַכן אע). א' אין איינ יאָר מער ווי אין אַלע פֿרענדיקע יאָרן צוזאַמען.

אויסדערדינען זיך — אוטוו. דיין זיך אױס, זיך ~ דערדינט. פֿטמ. דזו דערדינען זיך, גאַר עמפֿאַטישער.

אויסדערהאַלטן — טרוו. האַלט אױס, ~ דער־האַלטן. דזו אויסהאַלטן, באַהאַלטן, נאָר עמ־פֿאַטישער.

אויסדערהייבן — טרוו. הייב אױס, ~ דער־הויבן. דערהייבן אין אַלע פרטים, צו גאַר אַ הויכער מדרגה; דערהייבן מענען אָדער אַ צאָל. א' אַ זינגערן איבער אַלע עלטערע באַאַמטע.

אויסדערהייבן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. זיך אַרױסהייבן; זיך אויסטיילן פֿון צווישן אַ גר־פע (אויך אַן באַמייאונגען און כּוונה). א' זיך אַדאַק די גרויסע פּשוונות.

אויסדערהרגענען — [..האַרגענען] טרוו. דערהרגען אױס, ~ דערהרגען. דערהרגענען אַ סך, אַ גרופּע, אַלעמען. א' פֿרויען און קינדער.

אויסדערווארטן — טרוו. ווארט אויס, ~דעווארט. אַפּט מיט זיך. ווארטן און דער- ווארטן זיך צום סוף אָדער אַ לענגערע צייט. ווארטן אויף אַ צאל (זאכן, פאַסירונגען, מענטשן). קיין זאך ניט א. א מיט געדולד אַ גוטן ענטפער פֿון ביידע צדדים.

אויסדערווייזן — טרוו. ווייזן אויס, ~דער- ווייזן. 1. דערווייזן ביזן סוף, אַלץ וואָס גיי- טיק, אַ צאל (ענינים). א מיט נצע עקספּערי- מענטן. 2. באַווייזן קלאָר, גרינטלעך; אי בערציגן. פֿון וואָנען עס נעמט זיך די אַרעמ- קייט פֿון דעם יידישן פֿאַלק — דאָס האָט די פֿאַליטישע עקאָנאָמיע שוין לאַנג אויסדערווייזן אויף קלאָר, זשיט.

אויסדערווייזן זיך — קוּוו. ← דפּו. זיך קעגנזעטיק באַרימען, זיך אַרויסשטעלן מיט פּוּזישע אָדער געשטיקע מעלות. זיך א מיט גבורה, מיט ידיעות.

אויסדערווייטערן — טרוו. טער אויס, ~דערווייטערט. אויך מיט זיך. דערווייטערן שטאַרק, אינגאַנצן אָדער אַ צאל (מענטשן, ענינים). זיך א פֿון אַלע שכנים.

אויסדערוויילונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעוולוטאַט פֿון אויסדערוויילן. מש פֿאַרשטימטשט 'ומבחר שרשינו' (שמות, טו, 4) 'אוי אַיש דר ויילונג' [תי: אויסגעקליבענען]. וואָס דער מענטש טוט...זיי זענין אין זפּן ויילן און אין זפּן א"י, חה, 261.

אויסדערוויילט — אַדי, אַפּט טוב. 1. וואָס איז אויסגעקליבן ווי אַ דעפּוטאַט, פֿאַרשטייער. "ניט אַלע איע קאַנגרעסלישע שטימען הי עס ווילן זייערע קליבערע". 2. וואָס איז דער- הויבן, אַרויסגעהויבן פֿון צווישן אַ גרופּע; וואָס איז יחוסדיק; אויסנעמיק, אויסגעצייכנט. טב, ז/ב: "בחר — אויז דער ויילטער".

....צו הגט מיינם הערציגן ליבן אויש דער ווילטן טרויטיגן [געטרענען] מאן דער פֿרום אויז דער קלוג פּמר ליב יצו" [נישמרה צורו וגואלו], פּראָגב. 56. "אין דעם חסד וואָס גאַט טוט מיט זנינע איע און מיט זנינע געליבטע אויף יענער וועלט", חה, 388. "ער זאַמלט אַרום זיך גאַר די איע, גאַר די וואָס קאַנען זיך אַפּדאַגן אינגאַנצן פֿון די פֿאַרגעניגט פֿון דער וועלט", אַש, תּהילים-יוז. "דאָס איע פֿאַלק זען דאָס יידישע פֿאַלק, אַתּה-בּתּר-תּנוּ-פֿאַלק, עס סגולה. "דאָס וועט זיין אַן א פֿאַלק און עס וועט נעמען אויף זיך אויסצופֿירן די געזעצן און די מנהגים וואָס דער גאַט וועט באַשטימען פֿאַר אים", אַש, משה. "...ישראל ויזין זיין גיליבט פֿאַלק און זיין אויז דר ווילט פֿאַלק פֿון אל די זינדיק פֿעלקערן", לוט.

אויסדערוויילטיקייט — די (דאָס), זי, אייגנ- שאַפּט פֿון זפּן אויסדערוויילט. אונדזערע צרות האָבן אונדז געגעבן אַ קרוין פֿון א"י.

אויסדערוויילן — טרוו. וויילן אויס, ~דער- וויילט. 1. אויסקלייבן פֿון צווישן אַ סך. אַ פֿאַרשטייער, אַ פֿירשפּרעכער. "און זיי האָבן זיך גענומען וויבער וועמען גאַר זיי האָבן אויסדערוויילט", תּי, בראשית, ו, 2. "וועל איך זפּן די גליקלעכסטע צווישן די שענסטע מיידלעך, וואָס ער וועט מיך אַיז", ספ, סודות.

2. דעהייבן, אַרויסהייבן, אויסצייכענען. "דיך

האָט גאַט אויסדערוויילט אים צו זפּן פֿאַר זפּן אייגן פֿאַלק פֿון אַלע פֿעלקער וואָס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד", תּי, דברים, ז, 6. "דו דערוויילסט מיר בעסער אויס איידער איך דערווייל מיר אויס", חה, ב, 218.

אויסדערווייזן זיך — אוטוו. אויך אַקוּוו. דערווייזן (זו דערווייזן) זיך אויס, זיך ~דער- וואוסט. דערגיין (מיט קונציקע מיטלען) וואָס איז פֿאַרבאָרגן; דערווייזן זיך אַ צאל זאכן. זיך א וועגן אַ סך פּרטים וואָס מע האָט פֿרייער אויסבאַהאַלטן.

אויסדערווייזן — טרוו. ווייזן אויס, ~דער- ווייזט. אַרכ. אויסגעפֿינען, דערגיין פֿאַר- באַרגט; אויפֿכאַפּן. א וואו עמעצער געפֿינט זיך. א א סוד.

אויסדערוועקן — טרוו. וועק אויס, ~דער- וועקט. אינגאַנצן אויפֿוועקן (פֿון שלאָף, פֿון פאַסיווקייט אַ) אַ צאל מענטשן. א דאָס באַנצע דאַרף ביי אַ שריפּה.

אויסדערווערן — טרוו. ווערן אויס, ~דער- וואָרן. (זו אויך: ~דערווערנט). פֿפּ: "דער- וואָרן". דערווערן אַ צאל. "דער טכור האָט זיך אַרביינגעכאַפט אין הינערשטיג און אויס- דערוואָרן אַלע הינדערעך".

אויסדערווען — טרוו. זען אויס, ~דערזען. אינגאַנצן, מיט אַ סך פּרטים דערזען. דערבליקן אַ צאל זאכן; דערזען פֿון דער ווייט. "מיט זפּן שאַרפֿן בליק האָט ער אויסדערזען די צעוואָרפֿענע בריח און פּאַפּירן און פֿאַרשטאַ- נען אַז ער האָט געוואָלט זיי פֿאַרברענען", רייד.

אויסדערטאַפּן — טרוו. טאַפּן אויס, ~דער- טאַפּט. דורך טאַפּן אַרויסקרייגן; גוט דורכ- טאַפּן אַ צאל זאכן. "האָט בנימין אויסדער- טאַפּט פֿון קעשענע דעם 'שבּחי ירושלים', ממוט, מסעות.

אויסדערטראַגן — טרוו. טראַגן אויס, ~דער- טראַגן. 1. טראַגן ביזן סוף, מיט שווערי קייט. דערטראַגן אַ צאל זאכן. "זי האָט אויס- דערטראַגן נפּן קינדער און אויסגעהאַדעוועט בלוז פֿיר". 2. איבערהאַלטן, אויסהאַלטן צרות. א לייד און פּפּן.

אויסדערטראַכטן — טרוו. טראַכטן אויס, ~דערטראַכט. אַפּט מיט זיך. אינגאַנצן אָדער מיט שוועריקייט דורכטראַכטן, אויסקלערן אַ צאל זאכן. א אַ גוטן פּלאַן. וואָס דאָס קינד קען גאַר א!

אויסדערטרענקען, ~טרינקען — טרוו. טרענקן אויס, ~דערטרענקט. ביזן סוף טרענ- קען. מאַכן מע (עס) זאָל דערטרונקען ווערן. א אַלע הינטלעך וואָס די צויג האָט געהאַט.

אויסדערטראַפּן — טרוו. כאַפּן אויס, ~דער- כאַפּט. כאַפּן אויף צוריק; דערכאַפּן אַ צאל זאכן. מען קען ניט א וואָס איז שוין אַרויס פֿון מויל.

אויסדערלאָזן — טרוו. לאָזן אויס, ~דער- לאָזט. ~דערלאָזן. צולאָזן, דערלויבן אינגאַנצן אַ צאל (זאכן, מעשים). ניט א אַזעלכע ווילדע שטיק.

אויסדערלאַנגען — לאַנג אויס, ~דער- לאַנגט. אוטוו — דערגרייכן אינגאַנצן צו אַ צאל זאכן. "איך קען ניט א צו די כלים אויף דער אייבערשטער פּאַליצע". טרוו — געבן

אין די הענט אַרפּן אַ צאל זאכן. א דאָס גע- ציג (צו) אַלע בעלימלאַכות.

אויסדערלויבן — טרוו. לויבן אויס, ~דער- לויבט. געבן דערלויבענישן אויף אַ צאל (זאכן, טוענישן) אָדער צו אַ צאל מענטשן. "היינט איז דער אָדון אין אַ גוטער שטימונג און האָט אויסדערלויבט אַלץ וואָס מע האָט אים געבעטן", רייד.

אויסדערלוייזן — טרוו. לייגן אויס, ~דער- לייגט. 1. צולייגן געלט צו אַ צאל (גע- שעפּטן). א א היפש ביסל געלט צו אַלע גע- שעפּטן. 2. צוגעבן, דערלייגן זאכן צו אַ גרופּע. "די קינדער האָבן שוין באַקומען הימל טאַשן; איצט דערלייגט מען זיי גאַר אויס עטלעכע צוקערלעך", רייד.

אויסדערלוייזן — טרוו. לייזן אויס, ~דער- לייזט. אויסלייזן אינגאַנצן; דערלייזן אַ צאל אַ גרופּע (אָדער פֿון אַ צאל, פֿון אַ גרופּע). "זאָל גאַט ברוך הוא אונז א פֿון אַלע שונאים. פֿון געפּאַנגענשאַפּט דאַרף מען פֿרייער א די פֿרייען, דערנאָך די מענער".

אויסדערלייענען — טרוו. לייען אויס, ~דערלייענט. דורכלייענען ביזן סוף אַ צאל (ביכער, אַרטיקלען אַ). ניטאָ קיין געדולד א אַלע לאַנגע אַרטיקלען.

אויסדערלעבן — טרוו. לעבן אויס, ~דער- לעבט. דערלעבן ביזן סוף, דורכלעבן אַלע (באַשערטע) יאָרן, לעבן לאַנג. "איך זאָל אַווי אויסדערלעבן היינטיקן טאַג", שבֿועה. א די יאָרן, די טעג. "דער בשׁוור-זאָגער האָט ניט אויסדערלעבט דאָס יאָר, שכר פֿאַר דער בשׁו- רה", קוז, סג/ב.

אויסדערלעבן — אַדי. אַרכ. אויסדערוויילט. "זי בילן בבא אום דען האַלנו, אויז אנ פֿיינגן דען דעגן אויז דר לעזן", בבא-בז, 558.

אויסדערמאַנען, ~מאַנען — טרוו. מאַן, מאַן אויס, ~דערמאַנט, ~דערמאַנט. אַפּט מיט זיך. אינגאַנצן דערמאַנען וועגן אַ צאל (זאכן אָדער מענטשן). "ער האָט אים אויס- דערמאַנט אַז אַפּגערעדט האָט מען אַנדערש".

אויס(דער)מאַכן — אַדוו. אַרכ. אויסער- געוויינטלעך. "דא ואַנזן זי איין ברוגן שון אויז דער מושן", בבא-בז, 349 = [זי האָבן געפֿונען אַ ברוגעם, אויסערגעוויינטלעך שיין]. "ווען ער וואר אז גר אויז דער מושן הייז", דאָרטן, 428.

אויסדערמאַרדן — טרוו. דערמאַרדן אויס, ~דערמאַרדען(ע). אויסהרגענען; דערמאַרדן אַ סך (אַ גרופּע, אַלעמען). "די נאַצים האָבן אויסדערמאַרדט אַלע יידן פֿון שטעטל".

אויסדערמונטערן — טרוו. טער אויס, ~דערמונטערט. צוגעבן מוט, אויפֿמונטערן אַ צאל מענטשן; אינגאַנצן דערמונטערן. א אויך די וואָס זנינען געווען ביי זיך געפֿאַלן.

אויסדערמינטערן — טרוו. טער אויס, ~דערמינטערט. 1. אַרויסברענגען אינגאַנצן פֿון חלשות; מינטערן אַ צאל געחלשטע. מיטן ביסל יום-כּפּור-טראַפּנס א א האַלבע שול חייבער. 2. אויפֿמונטערן אַרויסברענגען פֿון געפֿאַלנקייט. א די פֿאַרשלאַפֿענע, די שלאַפֿע- ריקע.

אויסדערנערן — טרוו. דערנער אויס, גער- דערנערט. ארויסנעמען דערנער. א' דעם ווינגארטן.

אויסדערנערן — טרוו. דערנער אויס, דער- נערט. אויסשפניזן, אויסהאלטן מיט עסן א צאל (באשעפענישן). זאל השי"ת אונז א' אלע טעג פון אונזער לעבן.

אויסדערפילן — טרוו. פיל אויס, דער- פילט. 1. שטארק פילן א צאל (איבערלע- בונגען). א' אלע צרות פון די שרעקלעכע טעג. 2. טאן א חוב ביזן סוף. דער יודישער וויילער האט אויסדערפילט זיין חוב, ער האט...געשטימט, ימ, נטס, 1923. 3. דורכ- פירן בשלימות באפעלן, פארלאנגען. א' אלע געבאטן פון דער תורה.

אויסדערפרייען — טרוו. פריי אויס, דער- פרייט. אינגאנצן דערפרייען; פארשאפן פרייד א גרופע אָדער בונגע א צאל ענינים. א' די גאנצע משפחה מיט התמדה און מיט איידעלער הנהגה.

אויסדערפרישן — טרוו. פריש אויס, אויס- דערפרישט. אויך מיט זיך. מאכן מע זאל זיך פילן פריש (מונטשן). א' מיט פריי- לעכע ניסן.

אויסדערפרעגן — טרוו. פֿרעג אויס, דער- פֿרעגט. פֿרעגן מיט אלע פֿרטים ביזן דער וויסן זיך. פֿארשן א צאל (מענטשן). א' די אַרעסטירטע ביז זיי וועלן זיך מודה זיין.

אויסדערפֿרעגן זיך — אַוטוו. פֿרעגן זיך גוט גאכפֿרעגן ביזן דערגיין; זיך גאכפֿרעגן וועגן א צאל (מענטשן). זיך א' אויף קרובים און ערשט דערנאָך גיין צו זיי.

אויסדערציילן — טרוו. צאל אויס, דער- צאלט. צוגעבן נאָך געלט, צוצאלן פֿאַר א צאל זאכן אָדער צו א צאל מענטשן. א' שווערע הונדערטער פֿאַר פֿאַרלעטערטע שטיצערן און שטראַפֿעלעט.

אויסדערציילן זיך — אַוטוו. פֿרעגן זיך גאנצן באַצאלן אלע חובות. זיך א' און זיך אויסליידן.

אויסדערציילן — טרוו. צייל אויס, דער- ציילט. 1. דערציילן ביזן סוף, מיט אלע פֿרטים אַלץ. ווער קען א' די גרויסע רעות וואָס ווערן געצויגן פֿון די וואָס האָבן קיין בטחון אין גאָט ביה"ק. קה...און האָט אָנגע- הויבן אויסצודערציילן גאָר דאָס פֿאַלשקייט פֿון דער מדינה, נחב, יט/ד. פֿלעגט מיר א' דינע צרות פֿעק, ווי עס איז דין לעבן אומעטיק אַוועק, אר, יא יודישע פֿרוי. א' דאָס האַרץ = זיך אַראָפֿערדן פֿון האַרצן, אי בערגעבן געפֿילן, זאָרג, טראַכטענישן. האָט ער זיך מייש געווען...און איז געגאָנגען צום מלך פֿון דער מדינה און האָט אים אויס- דערציילט גאָר זיין האַרץ, נחב, לה/ג. איט אויסצודערציילן = ניט מעגלעך אַלץ איבערצו- געבן מחמת פֿאַראַן צו פֿיל (וואונדערלעכס אָדער שרעקלעכס). עס איז גאַרנישט אויסצו- דערציילן פֿון זיין קמזנות, פרץ. 2. אויס- זאָגן סודות. א' פֿון חדר = איבערגעבן גע- נוי וואָס איז געשען אין א געשלאַסענעם קרייז.

אויסדערציילן זיך — קזוו, טרוו. פֿרעגן זיך דעם צווייטן אויסדערציילן. מיר

זינגען געזעסן ביז שפעט אין דער נאַכט און זיך אויסדערציילט מעשיות פֿון די יונגע יאָרן, רייד. 2. זוו אויסרעדן זיך (דאָס האַרץ). ער האָט זיך טאַקע דאָס מאל אויסדערציילט פֿאַר איציקן, בערג, אַרום וואָקזאל.

אויסדערציילער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס דערציילט אויס. אָן אַקע פֿון וואונדערלעכע מעשיות.

אויסדערציילען — דאָס & די, ען, טואונג פֿון אויסדערציילן. א הויכע, ממש אַ קינסט- לערישע מדרגה פֿון א'.

אויסדערצייען — טרוו. צי אויס, דערצייען. אויפֿהאַרעווען א צאל. זי האָט אויסדערצייען אירע אייגענע קינדער און די יתומים פֿון איר פֿאַרשטאַרבענער שוועסטער, רייד.

אויסדערציער(ע)נען, צאָר(ע)נען — טרוו. דערציערן (צאָרן) אויס, דערציערנט, צאָרנט. אַרענברענגען אין שטאַרקן צאָרן איבער א צאל (מעשים). די רשעים האָבן אויסדערציערנט גאָט ביה מיט זייערע מעשים תעתיקים.

אויסדערקאָז(ש)ען — טרוו. זושע אויס, דערקאָז(ש)עט. 20. זוו אויסדאָקאָזשען <.

אויסדערקאָנטשען — טרוו. טישע אויס, דערקאָנטשען. אויך: דערקאָנטשען. 20. אויספֿאַרענדיקן; צואַרבעטן דאָס לעצטע צו קאָנטשען (איין זאָך אָדער א צאל זאָכן). בלויז א' דעם מלבוש און אויספֿרעסן.

אויסדערקאָרן — אַדי. אַרְכ. Mhd: erkorn אויסדערקאָרן אַפֿטער עפֿיטעט אין בַּבְּאָבּוֹן צום וואָרט ידעגן. ווי באלד דרווייאנה דא נוך אים שיקט, דא קאם דער דעגן אויש דר קורן, דאָרטן. 107; מיט דעם שווערט העט מן הור גישורן...אויז אלן שווערטן חש עש אויז דר קורן, דאָרטן. 167. איז ווערלעך דער זאָג אַז מיר זענען פֿאַר דיר א'י. טוצ. וואָלדיקס. גאט, דער מיר און איין פֿרום הייב בישערט האט, אויז דר קארן אויז אויז דר ווילט, ספֿר משלים, פֿדומ 1686.

אויסדערקונדיקן זיך — אַוטוו. דיק זיך אויס, זיך דערקונדיקט. קריגן אלע נייטיקע ידיעות וועגן עפעס, עמעצן. אַליין זיך א' וועגן דער גאַנצער משפחה.

אויסדערקלערן — טרוו. קלער אויס, דער- קלערט. אויפֿקלערן, דערקלערן גרינטלעך א צאל פֿרטים. א' פֿונדאָסנץ וואָס מע האָט ניט ריכטיק פֿאַרשטאַנען.

אויסדערקענען — טרוו. קען אויס, דער- קענט. דערקענען אינגאַנצן אָדער א צאל (ענינים, מענטשן). א' די נייע שכנים.

אויסדערקענען זיך — אַוטוו. פֿרעגן זיך אויסקענען; גוט באַנעמען, פֿאַרשטיין דעם מהות. פֿאַרוואָס דערקענסטו זיך ניט אויס אויף אַזאַ פֿאַרשוין?.

אויסדערשטיקן — טרוו. שטיק אויס, דערשטיקט. 1. דערשטיקן א צאל (באשע- פענישן). די קינדער גוואַלדעווען, איר וואָלט זיי אויסדערשטיקט! רייד. 2. אונטערדיקן, צורויבן פֿרשייט.

אויסדערשטעכן — טרוו. שטעך אויס, דערשטאָכן. אינגאַנצן אויסשטעכן; דער-

שטעכן א צאל. די קאַזאַקן וועלן אָנקומען און אונז א'!

אויסדערשיפן — טרוו. שיס אויס, דער- שאַסן. דערשיסן א צאל (אלע). די יידן האָבן געמוזט אויסגראָבן פֿאַר זיך א קבר, דערנאָך האָבן די נאַציס זיי אַלע אויסדער- שאַסן.

אויסדערשלאַגן — טרוו. שלאַג אויס, דער- שלאַגן. דערהרגענען א צאל (אלע). א' ווי וואַנצן.

אויסדערשלאַגן זיך — אַוטוו. פֿרעגן זיך מיט גרייכן צו א ציל. זיך א' מיט מי און מאַ- טעריניש צו א שטיקל געשעפֿטל.

אויסדערשמעקן — טרוו. שמעק אויס, דערשמעקט. 1. אויסגעפֿינען דורך אָנגע- שטרענגטן ניצן דעם חוש-הריח, שמעק-חוש. הינט וועלן א' וואו די גנבים האָבן זיך פֿאַ- האַלטן. 2. אויסגעפֿינען דורך פֿלערליי מיט לען. דעם מיליטערישן סוד וועט קיין שפֿיאַן ניט קענען א'.

אויסדערשנאַפן — טרוו. שנאַפ אויס. דערשנאַפט. אויסדערשמעקן. אויסדערשנאַפן א' א סוד, די כּוונות פֿון שונא.

אויסדערשרייבן — טרוו. שרייב אויס, דערשרייבן. באַשרייבן מיט אלע פֿרטים, ביזן סוף, אַלץ; אויסשעפֿן אָן ענין דורך בריוו, שריפֿטלעכן פֿאַריכט. איך קען גאַרנישט א וויפֿל מיר האָבן זיך אָנגעליטן. דערווייל שיק איך א גרוס, מאַרגן וועל איך א' אַלץ.

אויסדערשרעקן — טרוו. שרעק אויס, דערשרעקן. דערשרעקן שטאַרק אָדער א צאל מאל. א' די קינדער מיט שרעקלעכע מעשיות. אויסדערשרעקן זיך — אַוטוו. פֿרעגן זיך זייער שטאַרק זיך דערשרעקן. זיך א' און ווערן בלאָס.

אויסדעפֿן — [דאָפֿן] טרוו. דף אויס, גע- דפֿט. (אָנפֿינדערט) דורכקוקן דף נאָך דף צו פֿאַריכטן די צעריסענע זיטן. א' פֿאַר- נעמט מער ציטט ווי אָנפֿינדן.

אויסדראַפֿקען זיך — אַוטוו. קע זיך אויס, זיך געדראַפֿקעט. 1. זיך אַרומטרייבן (גע- וויינטלעך וועגן א פֿרוי מיט מענער) א לענגע רע ציטט. ווי, וואו די רויטע צויג האָט זיך שוין אויסגעדראַפֿקעט. 2. אויפֿהערן אויפֿ- פֿירן זיך ווי א צעלאָזענע פֿרוי. א' זיך און ווערן א גבאיטע.

אויסדראַטווען — טרוו. ווע אויס, געדראַט- וועט. (שוסטער) דורכצען, דורכנייען מיט דראַטווע. אויסשטעכן לעכלעך אין דער פֿאַ- דעשווע און דערנאָך זי א'.

אויסדראַטן — טרוו. דראַט אויס, געדראַט. 1. אַרומזיקלעך מיט דראַט; מאַכן עפעס פֿון דראַט. א' א צודעק פֿאַרן קעסטל וואו מע האַלט די קליינע הינטלעך. 2. באַפֿרייען פֿון דראַט. מע דאַרף דעם פֿאַק א' און די סחורה אַרויסנעמען.

אויסדראַטעווען — טרוו. רעווע אויס, גע- דראַטעוועט. P: tratowa <. 1. שטאַרק פֿאַר- שמירן, פֿאַרברודיקן (מיט די פֿיס). מיט אַזעלכע שטיינאַליעס וועלן זיי א' די גאַנצע שטוב. 2. צעטרעטן.

לאפֿן. טרוו — מיט אַ שטופּ מיטן פֿוס
אַנידערוואַרפֿן, אויסגיסן. אַ דאָס שפֿעל מילך.
אויסדרייען זיך — אוטוו. — דפּוו. שטופּן,
קלאַפּן מיט די פֿיס און אויפהערן. „גו, געגו!
זיך אַנגעלאַפֿן, זיך אויסגעדריעגט; איצט
זעצט זיך צו“.

אויסדרייען — טרוו. גע אויס, געדריי-
געט. 59: דֶרֶאָזֶען. צעברעכן אויף פיך
פיצלעך, צעהאַקן אויף שפּליטערס. „אַ גרע-
טעניש! האָט אויסגעדריעגט אַלע גלעזער“,
רייז.

אויסדרייטלען — טרוו. טל אויס, גע-
דריטלט. אַנטטיילן אין דריי טיילן. דעם פּראָ-
וויאַנט אַ אויף דריי טעג.

אויסדריי — דער, יען. 1. אַקט אָדער רעזול-
טאַט פֿון אויסדרייען. 2. פּשטל ביים לערנען.
„אַן אַ מיטן גראָבן פֿינגער = סיליגט זיך
גאַרנישט אויפֿן שכל.“ „בני יודן מיט גמראַקעס“
לעך איז דער יען...דאָס דרייעלע, דאָס
פֿאַרדרייעלע און אַיעלע, ממוס, אַסיפּוֹת.
3. אַרויסדריי, תּירוץ, אויסרייד, אופֿן פֿון
אַרויסדרייען זיך. „איטלעכער גנג האָט זיך
זיין אויסדרייטן שוו.“

אויסדרייאַונג — די, יען. פּראָצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסדרייען.

אויסדריימאַשין — די, יען. מאַשין אויס-
צודרייען וועט גאַנץ וואָשן אָדער געפֿאַרבעט
קליידער גאַנץ רייניקן זיי מיט בעזינן. „די
אַיִמ אַרבעט זייער גיך“, ט. שפּיראַ, קליידער-
פֿאַרבערער, וואַרשע 1900.

אויסדרייען — טרוו. דריי אויס, געדרייט.
1. דורך דרייען אויסקוועטשן וואַסער, פֿלי-
סיקייט. אַ די וועט און עס אויפהענגען. אַ
דאָס וואַסער פֿון זעמען אַ שטאַרק צודרייקן,
צוקוועטשן צו דער וואַנט. „בשעת ער איז
געזונט, זאָל מען דענסמאַל לאָזן זשיפען,
אַטעמען, גיט אויסדרייען דאָס וואַסער“, ממוס.
טאַקסע. „די מפרשים וואָס דרייען אויס דעם
לעזער די וואַסער מיט די קלאַפֿקשיות“, דלז
גאַטש, עולם התורה וכו'.

2. אויסזידלען, אַפּשפּאַטן. אַ ווי אַ נאַסן
האַן = אַזוי מוסרן אָדער זידלען, בני יענעם
זאָל רינען שווייס. „מאַכן אויסצודרייען = אַפֿ-
לאַכן, מבטל זיין, אויסשטעלן צו שאַנד און
שפּאַט; אַרצינברענגען אין גרויס פֿאַרלעג-
הייט. „ער שפּעט אויס אַטלעכן פֿון די בעלי-
בתיים פּאַזונדער, מאַכט אַלע אויסצודרייען, דער
אַזוינער, יענער אַזוינער, נישטאַ די מענטשן
וואָס אַמאַל“, ממוס, פֿישקע. „האַט מען דאָך
מסתמא געמאַכט אים אויסצודרייען; ווי שווערט
דאָס אַ ייד אויף אַזאַ האַרטן ליגן, טע.“

3. אומקערן אויף צוריק, אומדרייען, בייטן
די ריכטונג. אַ דאָס פֿערדל, די האַלאַגאַבלעס
אַ. אַ דעם קאַפּ, דעם האַלדז. „איך טו אַ מאַך
מיט דער האַנט, אויסדרייענדיק דעם קאַפּ אין
אַן אַנדער זיט“, ממוס, קליאַטשע. „הייט אַ
די היודלעך צוריק אין קעשענעך“, לאַט.
מישקע. „ער נעמט דעם רודער פֿעסט אין
דער האַנט און וויל אַ דאָס שפּעל צוריק“,
פּרץ. „ניסע אויפֿן ים“. אַ דעם דישל = בייטן
מיינונג, שטעלונג. אַ ליגן = אַ ביים
כאַפּן אַ ליגן — זאַגן אַן אַנדער ליגן זיך

טערעסירן שוין מער מיט זיין קונסט צו
שריפּן, מיט זיין אַיספֿעיאַקייט, ווי מיט דעם
אינהאַלט, טו וו. קומען (ברענגען) צום אַ
= אַרויסזאָגן (זיך). אין פּשוטע אויסדרוקן
ווערטער, אַן רעטאַרק און מליצה. פֿאַר אַ =
טערמין פֿון אַ באַשטימטן פּאַך.

3. דיקציע, קלאַרקייט פֿון אַרויסרעדן;
אופֿן אַרויסברענגען וואָס ווייזט אויף געפֿילן.
„פּאַזיע דאַרף מען ליענען מיט אַי.“
4. סימבאָל אָדער קאַמבינאַציע סימבאָלן
אין מאַטעמאַטיק. מאַטעמאַטישער אַי.

אויסדרוקלאַז — אַדי. דעסמ. 1. וואָס האָט
גיט קיין קלאַרן, באַשטימטן אויסדרוק פֿון אַ
געפֿיל, איבערלעבונג; פֿלאַך, באַנאַל, אַן אַ
פּנים. 2. וואָס מע קען גיט איבערגעבן אין
ווערטער אָדער גיט פּכות אויסצודרען אַ וואָרט.
„איך בין געווען אַזוי דערשיטערט אַז איך
בין געבליבן אַי.“

אויסדרוקן — טרוו. דרוק אויס, געדרוקט.
1. אויסשריפּן אין געדרוקטע אותיות. אַ די
נעמען פֿון די קינדער אויפֿן טאַול. 2. אַפֿ-
דרוקן אַ צאָל זאַכן. „פֿון געבן צו דרוקן ביו
אַ אַ פֿלאַג מיר אַ גאַנג“. 3. אַרצינדרוקן
מיט אַ שטעמפל, שטאַמפּ; אויסקריצן געדרוק
טע אותיות. אַ אויף דער מצבֿה. 4. אַרכ.
אויסקוועטשן, אויסדריקן פֿליסיקייט. „איז
איינר דר אויש דרוקט זויאר קרויט־קומפּט,
גיזאלצני אוגרקויז — זעלכי זאכן איז מותר“,
לטו, 2/75. מט פֿאַרטייטשט יואשחט אתם
(בראשית, מ, 11) „אוי אַיך האָב אויז גע-
דרוקט“.

אויסדרוק(ס)פֿול — אַדי. וואָס האָט אין זיך
פֿערווישן אויסדרוק פֿון אַ געפֿיל. אַיע אויגן.

אויסדרוקעבן — דאָס, זי. 1. אַרכ. דאָס וואָס
ווערט אויסגעקוועטשט. „אַלע אומות עפּוים...
זיינן גיט גיפּטיזט גיוואָרין נישארט פֿון...
דאָס איבריגה פֿון ישראל, דאָס ישראל
האַבן זיאַ איבר גילאַזין, דאָס אויש דרוקעכטש“,
נצו, במדבר, לא. 2. דאָס וואָס ווערט אויס-
געדרוקט (בניטעם פֿון ביטול).

אויסדרייבלען — טרוו. פֿל אויס, גע-
דרייבלט. 59: דֶרֶיווֶלען. 1. צענעמען אַ
געוועב אויף באַזונדערע פֿעדעס. „אויב ער
דרייזלט אויס אים שבת די פֿעדעס פֿון גע-
וועבטן...מיט דער מיינונג דעם מלבוש בעסער
צו מאַכן...איז ער חייב“, ישעיה טג. 2. פּראָפּ-
טל השמים, לאַנדאָן תּרפּט. 2. אַפּטראָגן אַ
מלבוש (אָדער אַ טייל פֿון מלבוש) ביו עס
הענגען אַראָפּ צויטן. אַ די קאַפּאַטע. 3. עפעס
קאַליע מאַכן דורך דרייבלען מיט די הענט.
„לייג אַוועק דאָס בילד, דו וועסט אין מיטן
אַ אַ לאַך“. 4. ביסלעכעוויז אויסשמעלצן,
לאָזן צעגיין. „נעם צו דאָס ליכט פֿון פֿענצטער,
דער ווייט וועט עס אַי“.

אויסדרייבלען זיך — אוטוו. — דפּוו. אויס-
רעבן זיך דורך טראָגן. „דער בגד האָט זיך
שוין אויסגעדרייבלט“.

אויסדרייגען — גע אויס, געדרייגעט.
אוסוו — דריגען מיט די פֿיס, ווילד ווערן און
לויפֿן (וועגן פֿערד). „דאָס פֿערדל האָט פֿלר-
צעם אויסגעדרייגעט און זיך געלאָזט אין גאַ-
רע“.

אויסדראַטעווען — טרוו. טעווע אויס, גע-
דראַטעוועט. דזוו אויסדראַטען. —

אויסדראַפֿען — טרוו. פֿע אויס, געדראַפֿ-

פּעט. 1. אויסקראַצן מיט נעגל, אויסגראַפֿ-
לען, אויסקאַלופּען. „פֿאַר אַזאַ זאַך איז ער
ווערט מען זאָל אים אַ די אויגן“, „איין מאָל
האַט ער פֿאַרגעסן מאַן אַנצושיטן, האָבן נדי
שדים אים אויסגעדראַפּעט די אויגן“, ממוס.
שלמה. אַ די אויגן = אויך: פֿאַרואַרפֿן אין
פּנים אַרצין, פֿאַרשעמען פֿאַר לייט. „גרייט
אויסצודראַפּען די אויגן = זיך וואַרפֿן שלאָגן
אָדער אַנפֿאַלן מיט זידלערענען ביים פֿאַרטיי-
דיקן עמעצן, עפעס. „זי האָט זי פֿאַרגע-
טעט...אַפּגעבלאַזן איר דאָס אַרץ און געווען
גרייט אויסצודראַפּען די אויגן יעדן איינעם
וואָס וואָלט...זאָגן אויף איר אַ קרום וואָרט“,
ממב. 2. (שוסטער) מיט אַ מעסער אַרומ-
שניידן האַלב צעפֿילטע שטיקלעך לעדער פֿאַרן
לייגן אַ לאַטע.

אויסדראַקען — טרוו. קע אויס, געדראַ-
קעט. אויסטעטלען; אומקלאַר, שלעכט אַנ-
שריפּן. אַ אַ פֿאַר שורות וואָס מע קען זיי
גיט דורכלייענען.

אויסדראַש — דער, זי. 1. רעזולטאַט פֿון
אויסרעדען; סכּוּם קענער גאַנץ דרעשן.
2. אַפּפֿאַל ביים דרעשן.

אויסדרייב(ע)ן — טרוו. דרייבען) אויס,
געדרייבען(ע)ט. אַרויסנעמען דרייב פֿון
עפּות; אויסשניידן פֿון געקוילעטן עוף
הילדלז, פֿיסלעך, פּופּיקל, (פֿליגל) און פֿאַר-
קויפֿן פּאַזונדער. „פֿון אַ האָט די יידענע פֿאַ-
קומען גאַר גראַטש“.

אויסדרומלען — טרוו. מל אויס, גע-
דרומלט. לר. 1. אויסקלאַפּן אויף אַ דרומל
(אויך סתּם אויף אַ בלעך) אַ מעלאָדיע. אויס-
פּויקן. „דער יונג דרומלט אויס אַ מאַרש אויף
אַ בלעך צום באַקן“, רייד. 2. דערציילן
סודות, רכילות.

אויסדרוק — דער, זי. 1. אַקט פֿון אַרויס-
ווייזן אויף אַ קערפּערלעכן אופֿן געפֿיל, שטיי-
מונג, איבערלעבונג (דורך מינע פֿון פּנים,
זשעסט אַ). יעדער פֿאַרעם פֿון קאַמוניקאַציע
צווישן מענטשן דורך קערפּערלעכע(ר) באַווע-
גונג(ען). אַ פֿון גוטסקייט, פֿרענדלעכקייט,
ליבשאַפֿט, כּעס, אומצופֿרידנקייט אַזוו. „אַזוי
ווי דער אויסדרוק פֿון מידלשע אויגן, האָט
דאָס פּלוזלינג פֿריילעך און פּלוזלינג פֿאַר-
צויגן, יהוּאַש, זוי סיווערן לידער פֿאַרפֿאַסט.
„ער האָט פֿאַרקנייטשט דעם שטערן, בני אים
איז עס אַן אַ פֿון פֿאַרטראַכטן זיך“. ברענגען
צום אַ = אויסדריקן. זיין פּנים איז פֿול מיט
אַן אַ. „פּונעם אַ פֿון זיין פּנים און די
אויגן איז געווען צו דערקענען אַז ער איז
שטאַרק צעקאַכט“, ממוס, שלמה.

2. אַרויסזאָגן; וואָרט, ווערטער־פֿאַרבינדונג,
פֿאַרזען. גוטער, שלעכטער אַ אַ. מע דאַרף גע-
פֿינען עכט בעסערן אַ. דאָס איז אַן אַנגליצזום, גיט
קיין עכט יודישער אַ. „דאָס דאַרף זיין אַ
פּבוֹד־זאַך צו רעדן אונזער שפּראַך — מיט
פּסוקים און מיט אַין פֿון חומש און תּנך“,
טעג. איצטער. אַ־מיטל, אַ־פֿעיאַיק, אַ־
אַ־פֿעיאַיקייט. „...מיר זאָל זיך אינ-“

אָרויסצודרייען; (ב) סתם אויסטראַכטן אַ קונ-
ציקן ליגן. *א' דעם פּיסק (= א) זיך אַפּקערן
פֿון דעם וואָס וואָרט אויף אַן ענטפֿער; (ב) עפֿע-
נען דאָס מויל, אָנהייבן זינדלען.
4. אויסלינקען, אויסוועכענען, אָרויסוועמען
פֿון געלענק, אַ דריי טאָן אַ גילד. „איך וועל
אים כאַפֿן, וועל איך אים אויסדרייען (די)
הענט און פּיסי.“ *א' אַן אויער = אַפּאַרן.
*א' די אויגן = אַפּקערן, אַפּווענדן די אויגן.
*א' דעם האַלדז ווי אַ שלשלת (= א) זיך
אַוועקדרייען אינגאַנצן; (ב) קרום ווערן.
5. מאַכן קרום, אויסקרימען. א' סיקלעצל
פֿון שוין. „דריי ניט אויס דעם צוואַק בשם
אַרײַנגלאַפֿן אים אין וואָנט.“...ווערט דאָס
בלאָט [פֿון טיש] אַזוי אויסגעדרייט אַז עס
איז פּשוט אוממעגלעך אויפֿן טיש עפעס אַוועק-
צושטעלן, בער.
6. אויספּשטלען, אויסקלערן תּירוצים.
„דער שאַרפֿער קאַפּ דרייט אויס אַזאַ פּשטל,
אַז די פּינגער צו לעקן.“ „דרייען, א',
אַרײַנדרייען, פֿאַרדרייען און אַפֿדרייען יענעם
דעם קאַפּ — דאָס מהיכאמית, שע.
7. אויטלעשן דורך געבן אַ דריי, א' דעם
לאַמפּ, דאָס עלעקטרישע ליכט.
8. אָרויסבאַפֿרעיען פֿון אַ שווערן מצבֿ,
אויסקאַמפּנירן צום גוטן. „פֿאַרשטיסטו שוין
ווי אַזוי לוידיצחק דרייט אויס אַ געשעפֿט“,
שע. אַנטנינג תּהרילעוועט. „סטשטש, אַ ינד
דרייט און קוים אויסגעדרייט, קומט מען צו
גיין און מע מאַכט אים פֿאַר אויס דרייער“,
שע. יאָבער א' היטל.
9. (שנדידעריש). איבערדרייען אַ מלבוש אויף
דער פֿאַרקערטער זײַט; אַנדערש איבערלייגן.
„דער שטאַף איז נאָך גאַנץ, מע וועט דאָס
מאַנטעלע א' און דאָס קינד וועט האַבן אַ
נעמעם בנד“. 10. איר. וועגן אויסאידלען,
פֿאַרבעטערן. „ער איז ניט קיין שלעכט מעג-
שלעלע — מע דאַרף אים בלויז אַ קאַפּעטש-
קע א'“.
11. לאַנג ציען אַ קלאַנג אַ טאָן; אויס-
ציקלען. א' אַן ונתנהתוקף. „האַט דער חזן
אויסגעדרייט אַ 'המלך'“. קינד און קייט
הערן ווי דער טאַטע פֿלעגט א' אַ יום זה
מכבד אַדער אַ ברוך ה' יום-יום“, יוֹפֿאַל,
1888 № 11—12, אַ ביליאַגע. *א' פּור (אַ
שלשלת) = אויך; (א) קונציק און לאַנג עפעס
אויסברעיען; (ב) אַנדרייען אַן אויער, געבן אַ
שטאַרקן קניפּ אע. *א' אַ מיישרך = אַפּויד-
לען אויף אַ געדריידלטן אפֿן, מיט שעלטן
אין דער מאַמען אַרײַן.
12. אויסציקלען, אויסצאַקען בשם שרײַבן.
א' אַ למד, אַ לאַנגע באַ. „אַבי [דער לערער]
קען א' אַ שיינעם ביה"ו און פֿאַרצוקן אַ
לפֿבֿוד — וואָס דאַרף מען מערזי, יוֹפֿאַל,
1884 № 17.
13. אָרויסדרייען. אַר. „איין בעכער דער
דא גיגלירט איז טאר מן אם שבת ניט איין
נאָך אויך דרעהן“. 14.
14. אָרויסקריגן. „...געמינט אַ ביסל נעמען
פֿאַר מוזמן, אַ ביסל אויף באַרג, אַ ביסל א'
מיט אַלערליי מאַניפֿאַרגעס, ממוט, ביישיבֿה
של מעלה.“

אויסדרייען זיך — אוטוו. ← דפּוו. 1. אומ-
קערן זיך אויף צוריק, נעמען זיך אין אַ פֿאַר-
קערטער ריכטונג. „ער גייט קיין דרום
און דרייט זיך אויס קיין צפֿון, אַרום און אַרום
גייט אויס דער ווינט“, מוט, קהלת, א, 6.
2. אומדרייען זיך. א' זיך (מיטן פנים) צו דער
וואַנט, צום עולם. „די בני-בית מניע האַלטן
אַזן זייערע ווייטיקן...האַב איך זיך אויסגע-
דרייט מיטן פנים צו דער וואַנט און געווינט“,
ממוט, יצוריק אַהיים. „ער וואָרט מיט אַזי
זערנער געדולד ביז יחיאל זאָל זיך א' פֿון
דער ספֿרים פֿאַליצע און ער זאָל אים אין פנים
אַרײַנקוקן“, אש, תּהריליטיווד. *א' זיך מיט דער
פלייצע צו... = אַפּקערן זיך, ניט לייגן קיין
אַכט אויף עמעצן (עפעס), אַפּזאָגן זיך פֿון
עפעס. *א' זיך (בלאַט) ווי אויף אַ טעלער =
(א) קונציק, כּיטרע זיך אָרויסדרייען פֿון אַ
שווערער סיטואַציע; (ב) אינגאַנצן בשטן דאָס
פֿריער געזאָגטע. „ביז איך מײַן מיישבֿ און
דריי זיך אויס ווי אויף אַ טעלער און זאָג אויס
דעם גאַנצן אמת“, שע. *א' זיך אויפֿן קאַריק
(= א) דזא א' זיך ווי אויף אַ טעלער; (ב) סתם
דרייען זיך בשם קאַקעטירן.
3. אַראַפּגיין פֿון ריכטיקן וועג. „סיפֿערדל
האַט זיך אויסגעדרייט אין אַ זײַט, מיר האַבן
עס ניט באַמערקט און האַבן פֿאַרבלאַנדזשעט“.
4. זיך אויסלינקען, אויסוועכענען, קרום ווערן.
„סיהאָט זיך מיר אויסגעדרייט אַ האַנט“, זע,
זי ווי שײַך האַבן זיך אויסגעדרייט“. *א' זיך
די וואַזעס = זיך שטאַרק מאַטערן בשם
צוטראַכטן עפעס. קוללות: דריי זיך אויס הענט
און פּיסי; דען מויל זאָל זיך א'.
5. אַנטרונען ווערן, פּטור ווערן. א' זיך
פֿון אַ סכּנה, פֿון דעם שונא, פֿון זינע נעגל.
„איין ערליכער האָט זיך פֿונעם שלומאל אויס
גרייט, איז אהולטייא אויף זיין אורט גקומען“,
מוט, משלי, יא, 8. „מטופּלס מיט קינדער טוען
אַלע מיטלען זיך אויסצודרייען פֿון פּרזיוו“,
ממוט, פּרזיוו.
6. אויסוועכען עמעצן (עפעס), אויסבאַ-
האַלטן זיך פֿון עמעצן (עפעס). „ער וויל זיך
פֿון מיר א', איך קאָן נאָך חלילה בליבן פֿון
דרויסן, מע דאַרף אים ניט אַפּזאָגן“, ממוט,
טאַקסט. זיך א' פֿון עמעצנס הענט. זיך א' פֿון
אַ צרה, אַנשיקעניש אע. *יוד א' פֿון מלאך
המות (הענט) = געזונט ווערן, אָרויסקו-
מען גאַנץ פֿון אַ גרויסער סכּנה.
7. זיך אַן עצה געבן, זיך באַפֿרעיען פֿון אַ
שווערן מצבֿ. „נישקשה! אַז איך האַב געקענט
מאַכן ביז אַהער אַזאַ ריזע און בליבן גאַנץ
מיט די ביינער, וועל איך מסתמא וועטער זיך
אויך א'“, ממוט, קליאַטשע. „אין שטאַט איז
מען שטאַרק נגייעריק געווען...ער וועט זיך
אַמאַל א'...צי גיין“, בערג, נאָך אַלעמען.
8. אויסקומען מיט דער פרנסה. „באַשעפֿ-
טיקט און פֿאַרדרייט זינען אַלע: מיט לייזן
— ווען סילייזט זיך, און ווען ניט — מיט
אויסדרייען זיך, און ווי אַזוי די קליינע אַדער
גרויסע הוצאה אויסוואַלען“, נט, משפּוח
מאַשבּער. *עפעס וועט זיך א' דערפֿון (= א)
ס'וועט זיך אַ ביסל רוהן; (ב) ס'וועט אָרויס-
קומען עפעס גוטס. *א' זיך מיט דער הוצאה

= דורכקומען, אויסקומען מיט דעם וואָס מע
פֿאַרדינט.
9. אומפּ. פּאַסירן; זיך טרעפֿן, אויסלאָזן
זיך. „סיהאָט זיך אויסגעדרייט אַז איך בין גע-
ווען פֿרי יענעם אַונט“. „סיהאָט זיך אַזוי
אויסגעדרייט אַז איך בין געבליבן בשם געלט
און ער מיט גאַרניט“.
אויסדרייעניש — דאָס (די), זיך אויסרייח,
תּירוץ, מיטל זיך אויסצודרייען, אויסוועג.
אויסדרייער — דער, ס. וון קע, ס. ווער
עס דרייט (זיך) אויס. ער איז אַן א', ער וועט
שוין עפעס צוקלערן.
אויסדרייעריי — דאָס & די, זען, טואונג
אַדער רעזולטאַט פֿון אויסדרייען (זיך).
אויסדרייעריש — אַזי. וואָס איז ווי בּי,
כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויסדרייער.
אויסדרייעריקייט — די (דאָס), זיך אייגן
שאַפֿט פֿון זיין אויסדרייעריש. סאַראַ קונציקע
אויסגעפֿינערישקייט, סאַראַ א'.
אויסדרייב(נ)ען זיך — אוטוו. דרייב(נ)ען זיך
אויס, זיך ~ געדרייב(נ)ען. אויסשלאָפֿן זיך
(אַפּלאַקעריש).
אויסדריילן — טרוה. דרילן אויס, ~ געדריילט.
פּ: 1. דרילעווען. 1. פֿאַרענדיקן דרילן.
אויסבויערן, מאַכן אַ לאַך מיט אַ דריל. *א'
אַן אויער = פֿאַרנודען מיט רייד. 2. (פֿיגור
ראַטיוו) אויסשטעכן, דורכשטעכן. „אין יעדן
אויג וואָס איך האַב אויסגעדרילט, האַב איך
געזען בשחון...“, הר, פֿאַרנאָכט. 3. דורכעקן
בערן מיט אַ דריל (קערל) אויף אַ דרייערל
אַדער דרייבאַנק [למשל, בּיז דער פּראָדוקציע
פֿון בורשטיין]. 4. אויסרייניקן מיט אַן אינ-
סטרומענט. „...לויפֿט ער אַרײַן אין אַ שפּיטאַל
און לאָזט זיך אויסדריילעווען אַן אויער“ [=
אויסרייניקן דעם וואַקס], נאָד.
אויסדרייב(ל)ען — טרוה. בּל(י)ען אויס,
~ געדרייב(ל)יען. אויסרייב(ל)ען; דורכשפּילן
אויף אַן אינסטרומענט אומגעניט, פֿאַלש. א' אַ
פֿאַלקסלידל אויף אַ באַלאַלמקע.
אויסדרייבלען ~ דרעמלען — מל אויס,
~ געדרייבלט, דרעמלט. אוטוו. זיך — אויס-
שלאָפֿן זיך אַ ביסל, אַנשלאָפֿן אַן געוויסע צייט
און אויפֿכאַפֿן זיך. „די אַלטינקע האָט זיך
אויסגעדריימלט און זי נעמט זיך ווידער צום
שטריקן“. טרוה — אויסחלומען, אומקלאַר
דערמאַנען. א' מעשיות פֿון אַמאַל.
אויסדריינגעכץ — דאָס, זיך (ער). פּראַצעס
אַדער רעזולטאַט פֿון אויסדריינגען (אויך איר,
פּע: 8). „ווי איז מען טאַקע אַזוינע פֿאַרשטאַפּטע
קעפּ, מע זאָל ניט פֿאַרשטיין אונטערצוכאַפֿן
דאָס פּשוטע א' פֿון זיין גראַבן פּינגער“, ייל,
ניט טויט ניט לעבנדיק.
אויסדריינגען — טרוה. דריינג אויס, ~ גע-
דרונגען, אויך: ~ געדריינגט, פּר. 1. מאַכן
לאַגישן אויספֿיר, דעדוקציע, ציען קאַנסעקוענצן.
„נאָך אַ יידענע דרינגט איר אויס פֿונעם שכל
אַז אַ קליין יינגל, מעג זיך כאַטש זיין אַ באַ-
לעבעלען, קען גאַרינט קינדלען“, ממוט,
ווינטשפּ. א' פֿון דער טעאַרעמע. 2. קומען
צו אַן אויספֿיר אויפֿן סמך פֿון אַ פּסוק, אַ
מימרא. „וויילסטו איר גאַר באַחזיזן אַ יידי
אין סידור און אַלץ א', ווי גוט און שייך עס

איז זיך אויסצולערנען עפעס קונצן, ממוט, קליאטשע. „עס איז אַ זיווג מן השמים, האָט ר' לזמן אים אויסגעדרונגען פֿון אַ סך ערטער פֿון דער תורה“, טפ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. 3. אויסדרייען, אויסקועטשן וואָסער. אַ וועש. [אין לז נישטאָן]. „אין טייל געמען אין גאס טוך אונז וועשן דיא הענד מיט, אָב עש איז צו ביורוגין...דש מן דאש טוך גיט אויש, דרינגן זאל“, ספֿר המנהגים, אמסט 1723, מב/א. „...האָט אַראָפּגעשלעפט פֿון זיך די הויזן, זיי אויסגעדרונגען“, אפֿא, פֿערידיקע צלמים.

אויסדרינגעניש — דאָס (די), זיך. 1. אויספֿיר, אַרויסדינג. רעזולטאַט פֿון אויסדרינגען. „עס בליצט מיט פֿערידיקע שפיצלעך, פֿינגער גראַ- בע און הענט אַרבעטן מיט אַ דריי ביי אַיט לעבן רעכטן קוועטש, ביי יעדן שלדיקן אַיט, ממוט, שלמה. 2. אַיט. וועגן אַן אויספֿיר וואָס איז נישט לאָגיש. אויך מיר אַן אַי.

אויסדרינדזשען — טרוה. זשע אויס, גע- דרינדזשען. אוקר. 1. אויסדרימבלען; אויס- קלאַפֿן עפעס אומהאַרמאַניש; אויסרימבלען. „האָט ער אויפֿן קלאַוויר אויסגעדריןדזשעט עפעס פֿערילעכט“, בערג. 2. אויסקוועטשן, אויסדרייען, אויסדרינגען וועש.

אויסדריסקען — טרוה. קע אויס, גע- דריסקעט. אויך מיט זיך. 1. דזו אויס- דאַסן. 2. אויסצאלן אַ חובֿ אין גאַר קליינע ראַטעס. ליענע אַ 25ער און אַ (אין) גרינוגעט.

אויסדריפען — טרוה. פֿע אויס, געדריפעט. 1. אָנפֿאַסקויען, פֿאַרחוירן, ברודיק מאַכן. אַ די קליידער, די חדרים. 2. דזו אויסדריס- קען.

אויסדריפען זיך — אַוטוה. אַ דפֿו. דזו אויסדאַסן זיך. אינגאַנצן מבטל זיין עמעצן. וואוּל. „ווייס איך וואָס ער רעדט דאָרט. דריפע זיך אויס אויף אים.“ קוים זיך אויסקלעבן.

אויסדריקן — דער, זיך. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויסדריקן.

אויסדריקל — דאָס, יעדן [געוויינטלעך מצ]. (בתיםמאַכערדי) גאַס בלעטל פֿאַרמעט וואָס ווערט אַרויפֿגעלייגט אויף די שניצען.

אויסדריקלעך — אַדי, אַדו. [אָדו טרעפֿט זיך אַ סך אָפֿטער ווי אַדין]. 1. בפֿירוש, קלאַר. באַשטימט, איינשטישטיק. זאָגן אַ „אויך האָב ליב די אַלטע היים און איך זאָג עס אַנך אַ, אַז געפֿילט האָב איך זיך גליקלעך ביי די פֿריזעלעך פֿון ליים“, אר, זיי היים. „ווייס ער אָבער שוין אַ אַז אים האָט אויף זיין גאַנץ לעבן דאָס גליק אַ משפּון געגעבן...“, עט, לידער. „אויך קען עס אַנך אַ אַפֿילו מיט אַ גאַמען אויך אַנרופֿן“, ווינט, איינער אַ מענטש. אַיע רייד; אַיער חובֿ. אַיער פּסוק. 2. מיט אַ סך אויסדרוק, מיט געפֿיל. פֿטמ. „דער רעד- גער האָט גערעדט אַ און דער עולם האָט אים געפֿאַסט“, רייד.

אויסדריקן — טרוה. דריק אויס, געדריקט. 1. דריקן ביזן פֿאַרענדיקן; אויסקוועטשן פֿלי- סקייט דורך פרעסן. אַ וואָסער פֿון אַ שוואַם. אַ מאַראַנצן (אַנדערע פֿרוכטן אָדער גרינסן) צו מאַכן זאַפט. אַ בוימל. אַ ווי אַ ציטרין. אַ

ווייזן אין קעלטער. אַ דעם האָניק פֿון סטעליניק. „אך וועם זיינע קליידר זיין גאס גיזארדן... אפֿילו אין הויז טאר ער זיא נישט טראַגן אין זיינר האנט, אודר אויף זיין אקסיל, דען איך האב זאָרג ער ווערט זיא אויש דריקן“, לטו, 2/67. „אַז מע דריקט אויס פֿון די נשמות דעם ברוד...ווערט מען דאָס געווייזן פֿון די נשמות מסוף העולם ועד ספֿרו“, פּרץ.

2. אַרויסקריגן עפעס דורך צודריקן, אויס- פרעסן; אַרויסדריקן. „מע האָט אויסגעדריקט דעם אמת נאָך אַ לאַנגן אויספֿרעגן“. ראש הקהל האָט געמוזט זיין דער וואָס האָט גע- קענט...א. און אויספֿאַמפֿען דעם שטימער“, פּרץ.

3. אַררינדריקן, אַררינדפּרעסן (מיט אַ שטאַמפּ). אַ אותיות, צייכנס. „ער האָט אויסגעדריקט אַ פֿיגור אויפֿן דיקן פֿאַפֿיר“.

4. לאָזן וויסן, קאַמוניקירן; אַרויסברענגען דורך דער אָדער שרעבן. אַ אַ מיינונג, אַ אַ געדאַנק, אַ שטאַנדפּונקט, פּראָטעסט. „מע דאַרף עס אויסדריקן אין פּשוטערע ווערטער, אַלע זאָלן עס פֿאַרשטיין“, אַ אַ פֿראַגע, אַ ספֿק.

5. אַרויסווייזן געפֿיל, שטימונג, איבערלע- בונג. „געגעבן אַ קוק אויף מיר מיט אַ פֿאַר- אויגן וועלכע דריקן אויס לינדן, מידקייט אינ- איינעם מיט געבעט“, ממוט, קליאַטשע. „צו פֿאַרשטיין וואָס אין דעם ניגון ליגט און וואָס ער דריקט אויס“, ממוט, שירה. אַ באַגריפֿטע- רונג, אויפֿרעגונג אַ.

6. אַפּשפּילען. אויסדריקן דעם געסט פֿון פֿאַלק, די שטימונגען פֿון דער צייט. „ציון דריקט נישט אויס דעטלעך וואָס עס וויל, עס האָט אַ סך פֿירושים“. אַזעלכע געזעצן... דריקן אויס דאָס לעבן אַ דעם גוט פֿונעם פֿאַלק“, ממוט, ספֿר הבהמות.

7. מאַט. פֿון איין סיסטעם צייכנס אָדער סימבאָלן אַריבערפֿירן אין אַן אַנדער סיסטעם. אַ איין אומבאַקאַנטע דורך אַ צווייטער. אַ סינסן אין קאָסינסן אַאָוו.

אויסדריקן זיך — אַוטוה. אַ דפֿו. קומען צו אַ דרויסנדיקן אַרויסווייזן דורך האַרט, מימיק, מוויק אָדער אויף אַן אַנדער סימבאָלישן אַוּפֿן. אַ זיך וועגן עמעצן גוט, שלעכט, מיט דרך ארץ, ביטול אַ. דאָס געפֿיל דריקט זיך אויס אין אַ שמיכל, גרימאַסע אַאָוו. „וויפֿל יסורים, צרות און פּורעניות, וויפֿל האַרץ, געפֿיל און געבעט האָבן זיך אויסגעדריקט אין דעם דאָזיקן בליק“, ממוט, שלמה. „און דאָס לשון פֿונעם האַרץ דעם שווערן דריקט אין קניישטן זיך אויס אויפֿן שטערן“, ממוט, יודל. „ער איז געווען געכאַפט אין דער מעשה, ווי מע פֿלעגט זיך אַמאָל אויסדריקן, מע האָט אים געהאַלטן פֿאַר אַן אַפּיקורס“, יק. „...צו פֿשרן דאָס גע- פֿיל אין אים וואָס האָט זיך אויסגעדריקט ביי אים אין דעם באַגריף רחמנות“, אש, תהילים יוד.

אויסדריקעניש — דאָס (די), זיך (ער). רעזול- טאַט פֿון אויסדריקן (זיך), (מיט ביטול). „אַן אַ ווי אַנגעמען ביים רעכטן אויער מיט דער לינקער האַנט“, רייד.

אויסדריקער — דער, יס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסדריקן.

אויסדריש — אַדי. אונגערישע ריידענישן

← אויסטריש. דזו אויסטערליש. מיט לאַטייניש-שע אותיות ציטירט פֿון Der Joehrmak zu A...z, וויך, 1871 — אין יפֿיל, ד 49. מוון.

אויסברעכען זיך — דזו אויסדריקן (גען זיך). **אויסברעל(י)עווען** — טרוה. (לי)עווע אויס, געדערעל(י)עוועט. 1. אַרויסגעמען קערלעך פֿון פֿרוכט. אַ ווינשל, קאַרשן אַ. 2. דזו אויסדריקן. דרילן אַ לענגערע צייט און פֿאַר- ענדיקן.

אויסברעמלען — טרוה. מל אויס, גע- דרעמלט. זר. ← אויסדרימלען.

אויסברענגען — טרוה. דרענג אויס, גע- דרענגט. פּד. 1. דזו אויסדרינגען. 3. אַ וועש. 2. אַרויסשטופֿן, אַרויסשטויסן, ענג מאַכן. אַ פֿון דער חבֿרה.

אויסברעסירן — טרוה. יר אויס, גע- דרע- סירט. אויסלערנען באַשעפֿענישן (געוויינט- לעך וועגן הינט, חיות, אויך וועגן מענטשן) באַשטימט פֿירונגען, קונצן, שטיק. אַ אַ הונט צו געבן די לאַפֿקע. „מע קאַן אויסמושטירן, אַ פּשוטע מענטשן פֿון גאַס, אַז זיי זאָלן זיך באַוועגן לאַגיש אויף דער סצענע“, מוק, טעא- טער און יודיש טעאַטער. „דער גיהנומיז- ער רעדט נישט הויך, ווי אויסדרעסירט פֿון וועמען“, טעג, איצטער.

אויסברעסן — טרוה. דרעס אויס, געדערעסט. אַ. אַפֿט מיט זיך. אויסקליידן. „אויך האָב אויסגעדרעסט מין וויפֿל אין עסיק און אין האָניק“. > אויסקליידן, וואו דרעסן to dress שטויסט אַרויס קליידן.

אויסברעקלען — טרוה. סל אויס, גע- דרעקלט. זר. 1. אויסטאַקן. 2. אַנשאַרפֿן. 3. אויספּוצן.

אויסברעשן — טרוה. דרעש אויס, געדוראַשן (אויך געדערעשט, פּר). 1. אויסקלאַפֿן אויס- שלאַגן קערנער פֿון זאָנגען. אויסמאַלויצען. „ער האָט די תבואה געלאָזט אַ דורך זיין קנעכט“, שחמ, יא/ב. אַ די קישקעס = שטאַרק צעשלאַגן, וואויל צעממיתן. 2. אַרומ- רעדן, פירן וויכוחים אַרום אַן ענין. אַ אַ פֿראַ- גע, אַ פֿראַבלעם.

אויסדרש(ע)נען — [ד...דאָרשענען] דרשן, דרשע אויס; געדערשנט (~דרשעט). 1. אויסשטישן דורך דרש; אויספּשטלען. „מע קען דעם אייגענעם פּסוק אַ אויך אויף אַן אַנדער שטייגער“. 2. פֿאַרענדיקן דרשע- נען; אַרויסברענגען אַלע, אַ צאַל (דרשות, דרושים, דרשן). „דער עיני'עיקב' דרשנט עס אויס אויף דרש אַוּפֿנים“. 3. מיט אַ סך רייד אַרויסברענגען טענות. „וואָס ער האָט אַלץ אויסגעדרשנט, ער דערמאַנט מעשיות און עולות פֿון יאָרן צוריק“.

אויסדרש(ע)נען זיך — אַוטוה. אַ דפֿו. 1. דרשענען אַזוי לאַנג ביז ס'איז נישט מער וואָס צו זאָגן. נישט קענען מער דרשענען. „דער אַלטער מגיד האָט זיך שוין אויסגעדרשנט“. 2. איר וועגן אַראָפּרעדן זיך פֿון האַרצן, וועגן לאַנג רעדן. „גענוג, האָסט זיך שוין אויסגע- דרשנט“.

אויסהאַבן — אַקזווה. אַצ, אימפּ נב, נאָר אַרכ. געהאַט. פֿאַרבליבן אין לז. 1. האָבן

א סך פארשיידענע זאכן. א' אין לעבן א סך
 זייערע זאכן. א' צען קינדער.
 2. אויפהערן צו האבן. "דעם מין סחורה
 האבן מיר שוין אויסגעהאט. אויב איר בא-
 שטעלט, וועלן מיר זי אויסשריפן", רייד.
 3. פארענדיקן; אויסגיין (שמונהעשרה),
 דורכגעמען (ביים לערנען). "...ביז אלי אויש
 האבין מתפלל גיזעווען", נצו, ז/ב. "...האט זיך
 גיט דארפן אויפריכטן ביז ער גאנץ שמונה-
 עשרה אויסגעהאט", צור, הפטרות יתרו. "זיך
 אינגעלע שוואלעק האט אויסגעהאט מיט זיך
 רבין גאנץ תורה", אמד. "איר מאן האט צום
 נישטן מאל ש"ס אויסגעהאט", אמד. "אוי
 דא זי נון דש ליד הט אויש בבא לג אן אייגם
 ועשטר דר נעבן", בבא בון, 620.
 4. ארויסשטויסן; מאכן עמעצער זאל גיט
 זיך אין א באשטימטן קרייז. "מע מוז אים א'
 ער ווער דא א צו גרויסער תקיף". "דער
 זכריה אבער האט געוואלט דעם יאזעפן א'
 אינגאנצן", אמד. "דער ייד זאל דעם צווייטן
 באגראבן זעט מען מעשים בכל יום, מע זוכט
 נאך דעם חבר א", אלצ. "זי מינען מין אויס-
 צוהאבן מיט שטייערן און קאאפעראטיוון -
 וועל איך... זיך גיט לאזן", מה, וועט צו אונדזער
 יוגנט.
 5. אינגאנצן פארשטויסן; גובר זיך; אומ-
 ברענגען. "ער שרייבט אויף אלע דעכער אן ער
 וועט ליטוואקן א", א. ליטוואק. "אויף אויס-
 האבן יידיש האט מען געמוזט פירן א לאנגן
 קאמף", מוז. "גיט קוקנדיק אויף דעם וואס
 מע וויל אונז אויסהאבן, לאזן גיט אראפ
 די הענט", יאנאס טורקאו, פארלאשענע שטערן.
 6. מאכן עס זאל אינגאנצן גיט זיך, אויס-
 ווארצען. א' די וואנצן. אונעמען מיטלען אויס-
 צוהאבן כאלערע.
 7. ארכ. גיט טראגן מער, אויסטאן (היפך
 פון אנהאבן = טראגן אויף זיך). "עש מוז
 איין (פישוף) אין דעם ראק שטעקן, דען אווא
 בלד איך דען ראק אויף האב, האב איך...",
 ספר מעשה נסים, ת"ח.
 8. ארכ. ארויסנעמען, אַוועקנעמען. מלל
 פארטייטשט ירדה הרב' (שופטים, יד, 9)
 "גענומין אדר אויש געהאבן" [תי: ארויסגע-
 שארט].
אויסהאבעווען — טרוו. "וועו אויש, גע-
 האבעוועט. זי. > האבן + וועו (לויטן משקל
 ראבעווען). ארויסקריגן רווח, געלט, פארמעגן
 נאך באמאונגען. "ער האט אויסגעהאבעוועט
 די ירושה פון דעם עלטערפעטער".
אויסהאנגלונג — די, ען. פראצעס אָדער רע-
 זולטאט פון אויסהאנגלען. "אזא א' פון קללות
 קען מען אפילו אויפן פישמארק גיט הערן".
אויסהאנגען — גל אויש, געהאנגלט.
 אוטוו — אויפהאנגען; אויפהערן האנגלען. סיהאט
 אויסגעהאנגלט ממש מיט שטייער. טרוו —
 באשטיקן, פארוארפן ווי מיט האנגל. א' וויסטע
 קללות אויף זיך קאפ.
אויסהאנדעווען — טרוו. "וועו אויש, גע-
 האדעוועט. 1. העלפן א בעל-חי זיך אנט-
 וויקלען מיט פארזארגן נייטיקע באדערפענישן
 און השגחה; אויסכאוען. א' אן אָגער, א'
 יאלעווקע אזוו. "האטט אויסגעהאדעוועט א"

שלאנג אין זיין שויס", שע. 2. פארלאנגען,
 באוואקסערן און אפהיטן געוויקסן. א' די בעסטע
 אוועקעס אין אונדזער קאנט. "כדי א מענטש
 זאל קאנען א' ביי זיך אט די יונגע בלומען,
 מוז מען באזיגן א קינדערשע נשמה", בעל-
 מחשבות וו. 3. דערצייען; מתנן זיך. "געוונט
 און כוח קומט מיר צו אן איך דערלעב נאך צו
 זען ווי מיינע ליבינקע, וואס איך האב אויף
 מיינע הענט אויסגעהאדעוועט, זענען אזוי גע-
 ראטן", יד, אבן נגף. "קינדער האט הינדע מגדל
 געווען מיט פיל מ' מיט צער און — קוים
 אויסגעהאדעוועט, נעמט מען זיי ביי איר
 אַוועק", מחוס. קליטשע. 4. אַרויסברענגען
 פראדוקטן פון אַרבעט. "יענע פלעגן זיך גאר-
 גיט פארגינגען אפילו דאס וואס זיי האבן אליין
 אַרויסגעבראַכט, אויסגעהאדעוועט מיט זייער
 פראצען, יד, אבן נגף. "קינדער האט הינדע מגדל
 קאנטיק, בולט. "זי האט אים געשטאפט ווי
 א גאנז און אויסגעהאדעוועט אים א בככל",
 רייד. א' א זיבנגארניקן גוידער.
אויסהאדעווען זיך — אוטוו. < דפוו. זיך
 אויספאשען; ווערן פֿעט, דיק. זיך א' נאך דער
 קרענק.
אויסהאדען, האדזיען, האדזשען
 — טרוו. האד(ז)יע, האדזשע אויש, געהא-
 ד(ז)יעט, געהאדזשעט. מאכן עקלדיק, אפ-
 שטויסיק, זייער פריקיר. א' דעם גאנצן מיט
 מיסט.
אויסהאדען זיך — אוטוו. < דפוו. זיך
 עקלען און אויפהערן. זיך א' און זיך צוגע-
 וואוינען צו קלייבן אפפאל. 2. אויסגרעפסן
 זיך.
אויסהאדערן — טרוו. ער אויש, געהאדערט.
 שטארק צערניסן (בגדים); מאכן שמאטעס פון
 קליידער. א' א מלבוש אין עטלעכע טעג.
אויסהאווירונג — די, ען. פראצעס אָדער
 רעזולטאט פון אויסהאווירן. "די א' פון אן
 אדלמאן איז גיט ווי די א' פון א חניפֿותניק".
אויסהאווירן — טרוו. יר אויש, געהא-
 ווירט. פֿטמ, לר. אינגאנצן צופרידנשטעלן;
 באפרידיקן, שטעלן צופרידן א צאל.
אויסהאוווען — טרוו. ווע אויש, געהאווועט.
 דערגרייכן עפעס דורך האווען, שמעען. א' א
 שטיקל פֿארדינסטל.
אויסהאוווען זיך — אוטוו. < דפוו. זיך
 באַרוואַיקן, גיט אַרומלויפֿן מער. זיך א' און זיך
 צוזעצן. 2. האווען ביזן אויסשעפן זיך. א'
 זיך און בלייבן אן כוחות.
אויסהאוווערן — טרוו. ווער אויש, גע-
 האווערט. אָקד. דוו אויסהויען. "זי האט
 אויסגעהאוווערט אירע זיבן זינלער" [איבז פון
 'חצבה עמודיה שבעה, משלי ט, 1], חה, 124.
אויסהאוקען — קע אויש, געהאוקעט.
 אוטוו — א' ביל טאן, אן האוועק טאן (וועגן א'
 הונט אָדער וועגן אַרויסברענגען קלאַנגען, ענ-
 לעכע צו האַהאַח). טרוו — 1. אויסדריקן
 ווייטיק, כעס (אנדערע געפילן) דורך קלאַג
 גען, ענלעכע צום האוועקן. א' דעם ווייטיק.
 2. אַרויסריידן אויף אן אַוּפֿן וואָס איז
 ענלעך צו האוועקן. "דער דייטשער סאלדאט
 האט זיך דייטש עפעס ווי אויסגעבילט, אויס-
 געהאוקעט", צייט, טמו, 231 59. 3. דער-

גרייכן עפעס דורך האוועקן. "אז ס'איז יא
 אזוי — מאכט ראבטשיק — וועל איך גיין צו
 די קצבים; אפשר וועל איך מיר א' א קצב",
 שע, מעשיות פאר יודישע קינדער.
אויסהאוקען זיך — אוטוו. < דפוו.
 1. האוועקן און אויפהערן. "ראבטשיק האט
 זיך אויסגעהאוקעט און אַוועק מיט אן אוי-
 טערגעהאקט פֿיסל". 2. אויסשרייען זיך.
 ריידן אזוי ווי האוועקן. "אט אזוי האט זיך
 אויסגעהאוקעט קאפל דער אַוואָקאַט", שע,
 ישמאל שמעלקעס.
אויסהאטען, האטען — טרוו. טע אויש,
 געהאטעט (געהאטעט). וורד. אויסלייגן
 א וועג דורך א בלאַטע (מיט ברעטער, קלע-
 צער).
אויסהאטשקען (זיך) — קע (זיך) אויש,
 (זיך) געהאטשקעט. דוו אויסהאטשקען (זיך). <
אויסהאטלעסען — טרוו. סע אויש, געהא-
 לאַטעט. אויך מיט זיך. וורד. אויסקלאַגן
 הויך אויף א קול; אויסשרייען. "די גויע האַל-
 טעט אויש איר בראַך" (געוויינטלעך וועגן גיט-
 יידן).
אויסהאלברונג — די, ען. פראצעס אָדער
 רעזולטאט פון אויסהאלברין. (אומ)יושרדיקע א'.
אויסהאלברין — טרוו. יר אויש, גע-
 האַלברט. צעטיילן אויף צוויי העלפטן. א'
 דעם גאנצן פֿאַרמעגן און זיך צעטיילן מיטן
 ברודער. א' א ברעט.
אויסהאלדן — טרוו. האַלדן אויש, גע-
 האַלדוט. פֿאַלן אויפֿן האַלדו, אויסקושן;
 האַלדן א צאל. "און אויסקושן און א' זיי
 און באַגיטן זיי מיט טרערן", ווינט, דער אַרע-
 מער יונג.
אויסהאלדן זיך — קווו. < דפוו. האַלדן,
 קושן איינער דעם צווייטן. זיך א' ביזן שפעט
 אין דער נאַכט אַרפֿין.
אויסהאלדערן — דער אויש, געהאלדערט.
 אוטוו — אַרויסברענגען קלאַנגען פֿון (ווי) אן
 אינדיק. טרוו — עפעס אַרויסזאָגן מיט גאוה.
 א' ווי א גבאי ראשון.
אויסהאלדערן זיך — אוטוו. < דפוו. האַל-
 דערן און אויפהערן; זיך גענוג אַהאַלדערן.
אויסהאלט — דער, זי. 1. דורכקומעניש,
 מיטל צום לעבן, אויפהאַלט. פֿאַרדינען אויף
 דעם באַשיידענעם א'. קוים האַבן אויף א'.
 "פֿאַרדינט קוים אויף איר א' פֿון געבן אר-
 ראַקן", בערג, בנים דינעפער וו. 2. אויס-
 דויער; כוח אויסצוהאַלטן. "ער איז א שוואַך
 מענטשעלע, דאך האַט ער אַרויסגעוויזן א'
 מערקוהרידיקן א", רייד. 3. פּאַווע (אין מר-
 זיק). א' לענגערער א'.
אויסהאלטבאר — אַד. דטשמ. דוו אויסהאַל-
 טעוודיק <.
אויסהאלטבאַרקייט — די (דאָס). מצ נב.
 דטשמ. דוו אויסהאַלטעוודיקייט <. "דער
 דעמב שטיגט איבער בנוגע צו האַרטיקייט,
 פֿעסטקייט און א...אַלע אַנדערע ביימער",
 ד. האַכבערג איבז, אַטא שטייל, געוויקסן.
אויסהאַלטונג — די, ען. 1. פראצעס אָדער
 רעזולטאט פון אויסהאַלטן, איבערטראַגן וואָס
 איז שווער, אומבאַקוועם. 2. לעבנסמיטל.
 "ער פֿאַרזאָרגט זי מיט לייטשער א"; "איר

וועט האבן צושטפער אויף אפער וונס א"י, חג, שולחן. 3. דזו אויסהאלט ←.

אויסהאלטן — טרו. האלט אויס, ~ געהאלטן. 1. האלטן א לענגערע צייט, ביז א באשטימטער צייט, האבן אין באזי. ...העבן ממש קצת מהם אירי הויז האלטונג גאר אויז גי האלטין, גון איך האב זולכיש גיט טון קענין, גה, 300. מע דארף קענען א דאס ביסעלע מינץ, רייד. א סחורה ביז עס וועט טפערער ווערן. 2. פארטראגן דעם כוח פון א משא. די גרויסע וואג קען עס א"י. "און זייער גרינג, רויכט מעבל האט נישט געקאנט א אויף זיך דעם שווערן קערפער, שע, טענדער בלאנק. 3. האבן כוח איבערצוטראגן (צרה, קראנץ קייט, אנשיקעניש, אומגליק אע), "אוי אליש וואש אונש אין דיר וועלט קונטארי גיט... אך מיט גידול אויז צו האלטין, גה, 127. מע זאל טאקע זיין אויס אפון, האט מען עס אויך נישט געקענט א"י, עט, טערקענע. "דע" ריבער האט זיין גיט געקענט מער א און איז קראנק, צעבראכן...געקומען צוריק אהיים, ממוט, ווינטע. "דאס קינד האט אויסגעהאלטן א טיפוס און איז ארויס פון שפיטאל, פרי, א גלגול פון א גינגן. "זאל מען גאר לאזן לעבן, וועלן מיר ווי עס איז א"י, פוה, אין געטאס פון נאציזען. "מע דארף האבן (א הארץ פון אפון, אן אפוערן, א גויאיש, גיט קיין יידיש הארץ, א הארץ פון א גולן, פון א קאזאק אע) דאס אויסצוהאלטן. "מע דארף האבן (אן אפוערנעם כוח, אפוערנע, גויאישע, גיט יידישע כוחות, גיט קיין יידישן כוח, אמא" ליקע, פארצייטיקער טישע) כוחות אט דאס אויסצוהאלטן. "סיאזי גיט אויסצוהאלטן פון אים (איר, זיי אפון) = די צרות פון אים (איר אפון) קען מען גיט איבערטראגן. "סיאזי גיט אויסצוהאלטן = אויסרוף אין שווערן געמיט צושטאנד איבער צרות, נסיונות, גלוסטענישן אפון. "איך חלש, האלט עס גיט אויס, אוי, געבראטן, ממוט, ספ"ר כוחות. "א די צייט = איבערזארטן די שלעכטע צייט. "ער בעט זינען ברידער, זיי זאלן זיך נישט אפן און א די צייט, פרי. "א כאראקטער = זיך גיט אונטערגעבן א געפיל (שוואכקייט), "לאה פילט אויך דאס אייגענע האט שרה...גאר זי האלט אויס כאראקטער, ממוט, שלמה.

4. דורכלעבן א שווערע צייט און זיך גיט אונטערגעבן, א די מלחמה, די הונגעריאן, א די באלאגערונג, א דעם לאנגן (שווערן, ביטערן) גלות.

5. א לענגערע צייט איבערלעבן א געפיל. א כעס, פאראיבל, פארדראג אע. "האלט גיט אויס דעם כעס ביז די אויגן ווערן נאס, שו. "אזוי פיל שיינקייט, אזוי פיל חן איז דעם מענטשן הארץ גיט אין שטאנד אויסצוהאלטן, ממוט, קליאטשע. "א עמעצנס בליק = גיט רעאגירן, גיט אראפלאזן די אויגן, ווען עמע צער קוקט א לענגערע צייט גלפן אין די אויגן. 6. סובל זיין, איבערטראגן גיט געדולה, האבן אויסדערן. "א ייד קען גיט א קיין רוב טובה, שו פרגל: ימות מן/א: "ישראל...אינם יכולים לקבל...רוב טובה. "אויסצור האלטן האט דער טאטע גיט געקענט און גע-

קומען אין זיין הויז... ממוט, יודל. "דאס בעסטע און געטרעסטע פארפאלק וואלטן גיט אויסגעהאלטן, עס זאל טענדיק זיין קוש" הארץ, פרי. "קאנען ייזן גיט א דאס נאחון און נקמה...פערל האט לזכט זיך אין די גויימס אויגן, אש, תהלים יוד.

7. האבן א קיום. "סיועט א פון אסתר תענית ביז פורים = סיועט האבן זייער א קורצן קיום. "ווען מען האט דורכגעפירט די באן, האבן שטעטלעך חכמים פה אחד גע זאגט: "סיועט גיט א"י.

8. דורכגיין א פארהער, פרוואונג, עקזא מען (היפך פון דורכפאלן), א א פראפע. "האלטסטו אויס די פראפע, אן וואויל און גוט איז דיר דענסטמאל, ממוט, מסעות. "א בחור אין בעליבתישן גראד האט אידער א חתן ווערנדיק געמוזט די ערשטע זאך א אן עק זאמען, ממוט, שלמה. "דו זעסט, טאטע, כהאג אויף זעקס קלאסן אויסגעהאלטן, בערג, נאך אלעמען.

9. באשטיין, גובר זיין א נסיון, א דעם יצירה. "א מוז איך דעם נסיון, טאקע ווי אן ערלעכער מאן, ממוט, קליאטשע. "ווען גאט באפעלט אזוי זיין פאטער, ער זאל אים אויפן מופת שעכטן...ניין, ער וואלט עס גיט אויסגעהאלטן. ער וואלט געוויינט, אש, תהלים יוד.

10. בליבן געטרעט דעם גלויבן, אן איר די(י). "א יידישקייט = א גיט געקוקט אויף נסיונות, צרות, ריפיות, דאך פארבליבן א יוד; ב) בליבן בי טראדיציאנעל יידישע פיר רונגען. "ווער נאך קוקט אין זיין דינע ביכלעך אריין? גאר עפעס אפן זימלונג... הלואי ער זאל יידישקייט א"י, אבג, דעקטוד.

11. פארזארגן מיט לעבנסמיטל, שפיין, מפרנס זיין, געבן תמיכה, "דעם רבינס עסן און דעם פערדס טרינקען קען מען א, דעם רבינס טרינקען און דעם פערדס עסן קען מען גיט א"י, שוון נוס מיט בב 63. "אין מאמע קען א צען קינדער, צען קינדער — אין מאמען נישט, שו. "זי זיין ארם, עש הלטן זי די לויט אויז, בבאבוב, 85. "זיא העלפן...יונג אנדינגן צו לערנן אונ זיא העלפן אויז הלטן יונגן אונ בחורים, לט, 1/46. "און דאס איז א גרויסע, וואונדערלעכע זאך אויסצוהאלטן א וועלט מיט ברואים א טך, ממוט, שירה. "אנו, פרוחס א א וויב מיט קינדער פון א צעלניק קראם אין פתילעווקע, שע, קליינע מענטשע לעד. "א בכבוד (גדול) = א פני, מיט ווערדע. "א מיט אלעם גוטן (מיט אלדאס גוטס). "א עמעצן מיט עפעס = צושטעלן עפעס, פאר זארגן מיט עפעס. "דען עושר וואש זיך האט גריימט ירושלים אויש צו הלטן איין אוי צונציג יאר מיט האלץ, עיון, 2/31. "א א גאסט בכבוד. "אויף דארפלייש ווילסטו זיי א, אמד, שטיפמטער, ווארשע 1864.

12. אויפהאלטן, א א חורבה, א א גע שעפט. "דאס געשעפט האלט מיך גיט אויס, איך האלט אויס (ווס מיט 33) דאס געשעפט, רייד. "דאס אויסלייזעל...דארף גיין אויף אויסצוהאלטן די שטאטאונט, י. מעריסאן, איבז, קראפטקייט, קעגנזייטיקע הילף, "מיט

ריידן אליין קען מען קיין ישיבה גיט א"י, לדב.

13. (מוזיק) פאזירן. "די פידלען דארפן א א טראפעלע לענגער. "א א גאטע = ריכ טיך ציען א גאטע.

אויסהאלטן זיך — אטוט. ← דפון. געוויינט לעך מיט ב 11 פון אויסהאלטן. "זיי דערגערן זיך און האלטן זיך אויס, קיינער גייט גיט פון זיין געזעץ ארויס, ממוט, שירה.

אויסהאלטענדיק — אדי. 1. האט מע קען האלטן א לענגערע צייט. האט ביט זיך גיט, ווערט גיט קאליע, אן איע סחורה. איע פירות. 2. האט קען איבערטראגן, לעבנס פאקא, איע מענטשן. 3. אויסגעהאלטן, קאנ סעקווענט, פרינציפעל, אן איע אפאזיציע. 4. פארעקנט, איינגעשפארט, א אין זיין כעס.

אויסהאלטענדיקייט — די (דאס), מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויסהאלטענדיקייט. "בנישפילן פון גישט'א ליחערט איטלעכע סטאדע אין דער אנטוויקלונג פון יעדער שפראך, נפ. אויסווערדיקייט, אויסגעהאלטן קייט.

אויסהאלטעניש — דאס (די), זן. לעבנס מיטל, דורכקומעניש. דזו אויסהאלט, אויס האלטונג ←. "זיי האבן זייער א"י, באש, טאטנס בית דין שטוב.

אויסהאלטן זיין — טרו. האלן זיין אפ, און (גע)האלטן זיין אפ. אויסצערטלען, אויסהאלטן. האלובען א לענגערע צייט, א צאל.

אויסהאלטן זיך — דפון. קווח — אויסצערטלען איינער דעם צווייטן. אטוט — האלובען זיך און אויפהערן. "דאס ערשטע יאר נאך דער חתונה...שוין זיך אויסהאלטן בעט, איצט קריגן זיי זיך ארום, רייד.

אויסהאלטענען — טרו. עווע אויס, גע האלמעוועט. אריינשטעלן די איגעווייניקסטע העלצלעך אין רעדער. א ביידע פאדערשטע רעדער.

אויסהאלטען, האלעטן — עס אויס, געהאלעסט. וורד. 20. אטוט — טומלען, שרייען. א אזוי חילול, אן מע דארף זיך פאר שטאפן די אויערן. טרו — דורך געשרייען ארויסברענגן (געפילן). א די טענות, די קריודעס. פרגל: אויסהאלטען.

אויסהאלטען זיך — אטוט. ← דפון. זיך אויסטומלען. זיך א אן אפועקניין.

אויסהאלטן — טרו. האלן אויס, געהאלעט. (מוליערע). באדעקן מיט שטיקלעך האלץ, מיט ברעטלעך. "מע דארף דעם טיגן א און לאזן אויסטריקענען."

אויסהאלקע(ווע, נען) — [הארטע און וויי כע לן טרו. קע אויס, געהאלקע(ווע)ט. וורד, אוקר. מאכן האלקעס פון גאנצן אג גרייט (פלייש, טייג). א דאס פלייש און אריינ הארפן די האלקעס אין טאפ.

אויסהאלמע(נען) — טרו. זע אויס, גע האמעוועט. וורד. אויספאנפען, ארויסברענגען עפעס מיט אומקלארע קלאנגען דורך דער נאז. א עפעס מיט א פארשטאפטער נאז.

אויסהאלמעווען — עווע אויס, געהאלמעוועט. אויך מיט זיך. אטוט — אויסטומלען,

אויסהארבעניש — דאס (די), זיך לענגען רער פֿאַרהער, אויספֿרעגן אויך איר. „פֿון אַזאַ אַ קען מען ניט דערגיין צי זיי קענען טאַקע“.

אויסהאַרמאַנירן — טרוה. זיך אויס, ~האַר מאַנירט. אויך מיט זיך. אויסשטימען (קלאַנג גען, קאַלירן, פֿאַרמען) עס זאָל זיך האַרמאַניש. אַ דאָס מעבל מיט דער פֿאַרב פֿון די ווענט. אַ זיך מיט דער סביבה.

אויסהאַרמאַנעווען — טרוה. געווען אויס, ~געאַרמאַנעוועט. אוקר. (ניקלאַזאיעווער געגנט). פֿאַרענדיקן אויסדרעשן מיט הילף פֿון אַקסן אָדער פֿערד, וואָס זינען צוגעשפּאַנט צו אַ שטיין אָדער אַ וועגעלע מיט שטיינער.

אויסהאַרעווען זיך — אַוטוו. < דפֿוו. 1. אויסמאַטערן זיך פֿון צו פֿיל (צו לאַנג, צו שווער) אַרבעטן. אַ זיך ביי דער אַרבעט און אַוועקפֿאַלן ווי אַ שטיין. 2. האַרעווען ביז ניט קענען מער (ניט זיך מסוגל וועטער) אַרבעטן. „די אַלטע מאַמע האָט זיך שוין אַזוי אויסגעהאַרעוועט אַז מע מעג איר פֿאַרגינגען דאָס ביסעלע רוי“.

אויסהאַרמירערן — דער אויס, ~געאַרמירערן. אַרמירערן אויך איר. „פֿון אַזאַ אַ קען מען ניט דערגיין צי זיי קענען טאַקע“.

אויסהאַרמירן — טרוה. זיך אויס, ~האַר מאַנירט. אויך מיט זיך. אויסשטימען (קלאַנג גען, קאַלירן, פֿאַרמען) עס זאָל זיך האַרמאַניש. אַ דאָס מעבל מיט דער פֿאַרב פֿון די ווענט. אַ זיך מיט דער סביבה.

אויסהאַרפֿן — טרוה. האַרף אויס, ~געאַרפֿט. נעאַל. אויסשפּילן עפעס אויף אַ האַרף. אַ אַ מעלאַנאָכאַלישע מעלאָדיע.

אויסהאַרבלען — [העוועלען] טרוה. הבל אויס, ~געוועלעט. (קאַווען). דורך הבלען, זיך פֿאַר טאַן אין קלייניקייטן, דאָך זיך דערשלאַנגן צו עפעס. „אַלץ איז הבל, אָבער לאַמיר דאָך אַ זיכטיש לעבן“.

אויסהאַרמאַנעווען — טרוה. געווען אויס, ~געאַרמאַנעוועט. אוקר. (ניקלאַזאיעווער געגנט). פֿאַרענדיקן אויסדרעשן מיט הילף פֿון אַקסן אָדער פֿערד, וואָס זינען צוגעשפּאַנט צו אַ שטיין אָדער אַ וועגעלע מיט שטיינער.

אויסהובלען(ווען) — טרוה. הובלען, עווען אויס, ~געוועלעט, עוועט. אויך: ~הובלען ליעו(ווען). 1. פֿאַרענדיקן הובלען. אַ אַלע ברעטער פֿאַרן טיש. 2. מיט אַ הובל מאַכן אַ פֿאַרטיפֿונג אָדער אַ באַפּונגעכץ אין די ראַנדן פֿון ברעט. אַ אין ברעט אַ ריוו פֿאַר אַ פּאָנע.

אויסהאַרמירערן — דער אויס, ~געאַרמירערן. אַרמירערן אויך איר. „פֿון אַזאַ אַ קען מען ניט דערגיין צי זיי קענען טאַקע“.

אויסהוירען — זיען אויס, ~געוודיעט. וויר, אוקר. אויך: ~הוודיען. אַוטוו — אַרויסברענגען אַ עיצוגיענעם הילכיקן קלאַנג. „די פֿאַבריק האָט אויסגעהוירעט אַז ס׳איז שוין זיבן אַזיגער“.

אויסהאַרן — טרוה. האַר אויס, ~געאַררט. אויך מיט זיך. 1. אַפּוואַרטן ביזן סוף, אויסוואַרטן. „אַזל זיך ניט מיט הַבְּדִלָה, האַר אויס די דרש שטערן“.

אויסהוירען זיך — אַוטוו. < דפֿוו. הוירען און אויפֿהערן.

אויסהוושען — טרוה. זשען אויס, ~געוושעט. אויך מיט זיך. אויסשרעקן, אויסזינגען אויף אַ הויכן און זשומענדיקן אַפֿן. „און ער האָט אויסגעהוושעט אויף זיך באַסאַ ווע שטימע“.

אויסהאַרן — טרוה. האַר אויס, ~געאַררט. 1. (גאַרבערזי) אַרויסנעמען די האַר פֿון פֿעל. „די לעצטע ציטט ערען אַנגעווענדט שאַרפֿע כעמישע מיטלען וואָס גיבן די מעגלעכקייט אַ די פֿעל זייער גיך“.

אויסהויבן — אַ אויסהייבן. [איבער דעם פֿאַרטיציפֿ געהויבן און דעם פֿלאַנטער אין ליד צווישן (י) און (וי) געשאַפֿן געוואָרן אַ ליד טעראַלישע פֿאַרעם מיט (וי) אין אינפֿיניטיוו, וואָס איז באַמת געווען בלויז אין לשון פֿון אַ שפּאַלן פֿאַס וואָס האָט זיך געצויגן פֿון ביאַ ליסטאַק ביז בריסק].

אויסהאַרעווען — טרוה. עווען אויס, ~געאַרעוועט. 1. אויסאַרבעטן מיט מי, אַנג שטרענגונג; קריגן עפעס דורך שווערער אַרבעט, אויספֿראַצווען. אַ דאָס שטיקל ברויט.

אויסהוירען — אַוטוו. זיך אויס, ~געוירען. זירט. פֿאַרקויפֿנדיק עפעס, גיין פֿון הויז צו הויז איבער אַ באַשטימטן שטח. „דער מאַן הוירירט אויס איין גאַס און די וועב זינען אַ צווייטע“.

אויסהאַרעווען זיך — אַוטוו. הויז אויס, ~געוירעט. ליד. גוט אויסקומען, לעבן בשלום מיט אַלע (מען), אַ צאַל. אַ מיט אַלעמען, אַפֿילו מיט דער שוויגער.

אויסהוירן — דער, זיך. 1. אַקט פֿון אויסהויכן, אַרויסלאַזן אַטעם, אַרויסאַטעמען. אַ סקריפֿע דיקער אַ איז אַ סימן אַז די לונגען זינען ניט געזונט“.

אויסהוירען — אַוטוו. הויז אויס, ~געוירעט. ליד. גוט אויסקומען, לעבן בשלום מיט אַלע (מען), אַ צאַל. אַ מיט אַלעמען, אַפֿילו מיט דער שוויגער.

אויסהוירן — דער, זיך. 1. אַקט פֿון אויסהויכן, אַרויסלאַזן אַטעם, אַרויסאַטעמען. אַ סקריפֿע דיקער אַ איז אַ סימן אַז די לונגען זינען ניט געזונט“.

אויסהויכונג — זי, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהויכן. אַן אַ אין פֿאַרפֿורירענעם פֿענצטערל.

אויסהויכן — טרוה. הויך אויס, ~געוויכט. 1. אַרויסאַטעמען, אַרויסלאַזן אַטעם. „האַבן זיי אויסגעהויכט זייער לעצטן געפֿיניקטן אַטעם“.

אויסהויכן זיך — אַוטוו. < דפֿוו. אויסדאַמפֿן פֿון זיך. „וואָלט דאָס איבעריקע וואַסער ניט אויסגעהויכט זיך פֿון די בלעטער, וואָלט דאָס געוויקסט“.

אויסהוילן — דער, זיך. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהוילן. לאַך, אַן אַ אין צאַן. 2. (שניידערזי) אויסשניטן פֿאַרן אַרבל (אָדער אַן דעם אַרבל).

אויסהוילונג — זי, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהוילן. לאַך, פֿאַרטיפֿונג, חלל. אַ אין אַ צאַן.

אויסהוילן — טרוה. הויל אויס, ~געוהילט. אויך מיט זיך. 1. אויסלעכערן, אויסדרייבן; מאַכן הויל, פּוּסט; מאַכן אַ לאַך, פֿאַרטיפֿונג, חלל. אַ די עפל און אַרענשטעלן ליכטעלעך. „כאַפֿן אַ וואַלפֿיש, אים אַ, אַפּאַ. ראַמאַן פֿון אַ פֿערדיגנב“.

אויסהוילקעווען — טרוה. עווען אויס, ~געוילקעוועט. (סטאַלערזי) אויסשניידן, אויסהובלעווען האַלבקעלעכדיק. אַ די פֿילונג, די פֿילאַנקע.

אויסהויען — טרוה. הוי אויס, ~געוהיט, ~געוהיען. אַרכ. דזוו אויסהאַקן. < באַר חשה פֿאַרטשטשט פֿעסל לך, (דברים, י, 1): „דו זאָלסט אַיך, מזל פֿאַרטשטשט מחטבות תבנית היכיל“ (תהלים, קמד, 12). „אויש גיהואן“ [תי: געשניצט]. „זיי האַבן אונז אויש גהויאט אַרבעה טורין פֿיר סדרים משניות וואָש זיי האַבן איין פּלופּ...“.

אויסהוירען — אַוטוו. הויז אויס, ~געוירעט. ליד. גוט אויסקומען, לעבן בשלום מיט אַלע (מען), אַ צאַל. אַ מיט אַלעמען, אַפֿילו מיט דער שוויגער.

אויסהוירן — דער, זיך. 1. אַקט פֿון אויסהויכן, אַרויסלאַזן אַטעם, אַרויסאַטעמען. אַ סקריפֿע דיקער אַ איז אַ סימן אַז די לונגען זינען ניט געזונט“.

הליכות עולם, אונגוואַר 1864.]

אויסהויקע(נען) — טרוה. קע אויס, גע-
הויקעט. אויך: ~האָקענען (קולאגא, זאָ-
מעט). דזו אויסהאָקען <.

אויסהויקערונג — די, יען. פראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסהויקערן.

אויסהויקערן — טרוה. יער אויס, געהויר-
קערט. מאַכן אַ הויקער. צעקרימען. „שווערע
לעבנס-באַדינגונגען קענען אַ אַפילו די צאָרט-
סטע שמוח“.

אויסהוילטיגערן/עווען, ~הוילטעווען —
שטיצען, (הוילטעווען) אויס, געהוילטיגערען,
(געהוילטעוועט). אוטוה — שטאַרק, אַ סך
הוילטעווען. „דער חברה־מאַן, וואָס ער הוילטיג-
עוועט עס אויס“ טרוה — פאַרשווענדן געלט
דורך הוילטעווען. אַ אַלץ וואָס דער פֿאָטער
האַט צוגעליפֿעט פֿאַרט.

אויסהויל(י)ען — (הויל)ע אויס, גע-
הוילען, (הוילטעווען) אוטוה און שטאַרק, אַ לאַנגע צייט
הוילען, צעהוילען. טרוה — דורך זייער פֿריי-
לעכע אָדער הוילדע שמחות און פֿאַרווילטענישן
אַרויסברענגען געפֿיל, געמיט־צושטאַנד. „סיאיז
אַמאָל גייטיק אויסצוהוילען האַרץ־קלעמעניש
און צער“.

אויסהויל(י)ען זיך — אוטוה. < דעוה.
הוילען און אויפֿהערן. אַ זיך און ווידער זיך
געמען צו דער אַרבעט.

אויסהוילכן — [..הוילעכן] אַקוזוו. הוילן אויס,
~הוילט. אויך מיט זיך. דזו אויסגיין
II <. דורכגיין אַ סך ערטער. אויסזיין אין אַ
צאָל ערטער גייענדיק. וואָס ער הוילט אויס
אין איין טאַג! אַ די גאַנצע וועלט (שטאַט).
אַפֿט איר. „דער שלעפֿער האָט שוין אויסגע-
הוילט די גאַנצע געגנט“.

אויסהונגערונג — די, יען. פראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסהונגען. אַ סיסטעמאַטישע
אַ פֿון דער באַפֿעלקערונג.

אויסהונגערן — טרוה. יער אויס, געהונג-
ערט. 1. מאַכן מעצעער זאָל הונגען. אַ
די געפֿאַנגענע. 2. ניט צולאָזן שפּיט צו אַן
אַרט (בײַם באַלאַגערן). „ער שפּרך: ווען איך
ניט אנדרש מאַג, זאָ וויל איך זי אויז הונגן
דיגן [= דרינען] פֿאַרבידן. 399. „חוק גאַר
וויל אַ כעלעם“, פֿול נער לייגט זיך אין דער
ברייט בײַם טויער און לאָזט ניט אַרפֿן קיין
שפּיטן. „טיטוס הרשע האָט אויסגעהונגערט
ירושלים“.

אויסהונגערן זיך — אוטוה. < דעוה. הונגע-
ריק ווערן; אויסמאַטערן זיך דורך ניט עסן,
פֿאַסטן. „לאָז דאָס קאַלב לויפֿן — סיחעט זיך
אַ, וועט עס אַליין קומען אַהיים“, שוה. „איז
ער איין עני, דען איז ער ניט שולדיג די גאַנצ
וואָך דוחק צו לייזן פֿדי צו קענען האָבן אויף
שבת אויך זיך אויש צו הונגן, גיארט ער
זאָל עסין וואָס אים גאַט טעגליך בישערט“,
182, 2/150. „דער זיך וועגן דיאָ תורה אויף
דער וועלט טוט אויש הונגן, ווערט אים
הקבֿה בעולם הבא זאָט מאַכן“, עיון.

אויסהונגעריש — דאָס (די), זיך. אויסהונגע-
רונג (אַפֿט פֿאַסיק). „מע מאַכט אַזוי פֿיל
הכנות אַ דער סעודה אַז סיאיז געקומען אויף
אונדז אַן אַ“.

אויסהוסט — דער, זיך. אַקט פֿון אויסהוסטן.

ליחות; דאָס וואָס איז אויסגעהוסט געוואָרן.
איבערשיקן דעם אַ אין אַ לאַבאָראַטאָריע צום
אַנאַליזירן.

אויסהוסטונג — די, יען. פראַצעס אָדער רע-
זולטאַט פֿון אויסהוסטן.

אויסהוסטן — הוסט אויס, געהוסט. אויך:
~הוּסן (פֿר). אוטוה — הוסטן, אַ הוסט טאָן.
„דער אַלטער האָט אויסגעהוסט מיט אַ זיפֿן
און וויטער גערעדט“. טרוה — דורך הוסטן
אַרויסברענגען עפעס (שפּיטעך, ליחות, בלוט
אַפֿ). אַ אַ ביסל בלוט. אַ דעם פעס. „געלב-
לעכע בלעטער וואָס ווינטקע בימער האָבן
אויסגעהוסט אין אַ האַרביסטקער נאַכט“, פֿמ.
דור־אויס דור־אַבן.

אויסהוסטן זיך — אוטוה. < דעוה. 1. הוסטן
ביז גיט וועלן (דאַרפֿן) מער, ביז סיחערט
גרינגער. „הוסט זיך אויס, וועט דיר בעסער
ווערן“. „נאָ דיר גאַר הוסטן! קראַנק געווען אין
דער היים זיך אַ?“, שוה, מעשיות און פֿאַנטאַ-
זיעט. 2. אַ ביסל הוסטן, פֿדי אויסצורייניקן
דעם האַלדז, די לופֿטער, „...ער זאָל זיך פֿרוער
אַ און אויסשניצן די נאָז“, 202, 1/22. „בין
איך מיר געזעסן שטיל...דערנאָך האָב איך מיך
אַ ביסל אויסגעהוסט און אַ פֿרעג געטאָן“.
ממוס.

אויסהוסטעניש — דאָס (די), זיך. אויסהוס-
טונג (דויערדיקע, מער ווי פֿון איין מענטש).
„סי־האַט זיך אָנגעהויבן אַ שפּיטעניש, אַן אַ,
אַ ווישן זיך די געז“.

אויסהוקען — טרוה. קע אויס, געהוקעט.
אויסטרענען מיט בייזקייט אָדער אומקלאָר;
אויסבורטשען <. אַ באַפֿעלן.

אויסהוקען זיך — אוטוה. < דעוה. הוקען
(שרייען, בייזערן זיך, בורטשען) און אויפֿ-
הערן.

אויסהורבע(נען) — טרוה. יבע אויס, גע-
הורבעט. וויר, אוקר. אויסשטעלן (אויסלייגן).
צוגוישפּיטן אין הורבעס (קופּעס, בערגלעך).
„סי־האַלץ איז נאָך גיט גענוג טרוקן. לאַמיר
עס אַ דאָ אויפֿן הויף“, רייד.

אויסהורגן — [..הוירעגן] טרוה. הורג אויס,
~געהורגט. פֿר. אויסהורגען. „דער גולן
האַט גענוג יידן אויסגעהורגט“.

אויסהורן — טרוה. הור אויס, געהורט. אויך
מיט זיך. וואוּל (נאָר בנוגע אַ פֿרוי). קריגן
עפעס דורך אוממאַראַלישע געשלעכטלעכע פֿאַר-
קערן.

אויסהיר(י)ען — טרוה. היד(י)ע אויס, גע-
היר(י)עט. אויך: ~הידויען. אַפֿט מיט זיך.
דזו אויסהוירען <.

אויסהיירקען (זיך) — דזו אויסכיכקען
(זיך) <.

אויסהיירן — [..העזיעקן] טרוה. היזק אויס,
~געהיזקט. פֿאַרקויפֿן מיט היזק. „פֿאַרפֿאַלן.
לאַמיר אַ אַט די פֿאַללעגענע סחורה, און אַראַפֿ
פֿון מאַרק“, רייד.

אויסהייבונג — די, יען. פראַצעס אָדער רע-
זולטאַט פֿון אויסהייבן.

אויסהייבן — טרוה. היט אויס, געהייט, גע-
היטן (אין טעקסטן ביזן 20. יאָר און אין פֿר).
1. גוט אַפֿהיטן, דערהיטן, פֿאַרהיטן. „די באַבע
האַט אויסגעהיט דאָס אייניקל פֿון אַ בייז־אויג“.

אַ פֿון (אַלע) צרות, ספּנות, שלעק, אַנשיקענישן.
אין הינטשעוואַניעס: גאַט זאָל אַ; זאָל אַ
דער דערבאַרעמדיקער אונדז אַ; אַ גוטער מלאַך
זאָל אַ. „נאָר פֿון צוויי זאָכן האָט אונדז גאַט
אויסגעהיט: פֿון לופֿט און פֿון פֿרנסה“, שוה.
אַזנאַבאַנגעשיכטעס. „גאַט זאָל אַ! = אַזוינס
זאָל גיט געשען! אַז גאַט זאָל אַ = אַ אין
אַזאָ גרויסער (שטאַרקער) מאַס אַז עס איז אַ
ספּנה; ב) בכלל ווי אַ מין סופּערלאַטיוו.
„...האַבן אַלע יידן אָנגעהויבן פֿיפֿן און טופּען
מיט די פֿיס. עס איז געוואָרן אַ פֿיפֿערע אַז
גאַט זאָל אַ“, יק. 2. פֿאַהאַלטן אויף שפּע-
טער (ווען מע וועט זיך מער גייטיקן אין דער
זאָך). אַ האַלץ אויף די ווינטערדיקע קעלטן.

אויסהייבן זיך — רעפֿל פֿון אויסהייבן (מיטן
ספּעציעלן גיזאַנט): אָפּגעהיט זיין, באַוואַרנט
זיין (ניט צו טאָן). „הייט זיך אויס צו באַשליסן
עפעס אויף דער הייסער מינוט, באַטראַכט זיך“.
אויסהייבעניש — דאָס (די), זיך. אויסהייבונג.
מיטל, אַרט זיך אויסצוהייבן. בייזט דעם אַדרעס
ווי אַן אַ פֿאַר דער פֿאַליציי.

אויסהייבן — דער, זיך. אַקט פֿון אויסהייבן.
העכערער אַרט, בולטער פּונקט אין אַ ליניע.
„די ליניע איז גיט קיין גלעכע, זי האָט דאָ אַ
קאַנטיקן אַ“.

אויסהייבונג — די, יען. פראַצעס אָדער רע-
זולטאַט פֿון אויסהייבן.

אויסהייבן — טרוה. הייב אויס, געהייבן.
1. אויסהייבן פֿון אַרט, אַרויסנעמען; הייבן
מיט אַן אַנדער ווינקל. „מע דאַרף דעם טיש אַ,
אַניט גייט ער גיט דורך דער דער טיר“. „ווען
איינר האָט איין שליסל פֿאַרלאָרן פֿון איינס
אלמיר אודר פֿון איינס חדר, איין טייל לייט
זיינן עז מתיר די טיר [אום שבת] אויז צו
הייבן אויז דר אנגיל“, 178, 1/78.

2. אַרויסנעמען אַ ספֿרתורה פֿון אַרונ-
קודש. „...אורות החסאים דאָש גישעה זיין אן
חג שמחות היתורה תע"ה [1714] דאז אויז גי-
הויבין זיין אלי ס"ת פנהוגי, גה, 333. „אויז
מן היבט אויז דיא ספֿר תורה אויז לייאנט די
פרשה צעהן פסוקים אין דער זעלביגי סדרה דו
דיא זעלביגי וואָך גיט“, 170, 1/25. „דר נאָך
זאָגט מען] וזאנחנו לא נדע אויז האַלב קדיש
אויז אל אַרץ אפֿים אויז היבט אויס...אויז לייאט
דיא וואוּכן סדרה“, 170 המנהגים, אַמסט
1723, ה.א. „[תחינה] וואָס מן אלי שלש רגלים
זאָגט ווען מן אויש היבט“, נייא תחינות
ובקשות, פֿיורדא, תקי"ד [נוסח אין סימני
תחינות], ט, אין דער תחינה גולא: „ט, די
שינה תחינה זאָל מן מתפלל זיין עלי שלש
רגלים ווען מן אויז געמט זיך [ז] — גיטאַן.“

3. אַרויסצוקומען, אַרויסקריגן, דערגרייכן
דורך דערגיין עפעס. „דאָך אָבער וויל איך
פֿרוער נאָך עפעס אַ פֿון אַיך, אַמז. אַ
ליידיקייטער וואָס וועט אַ אַ גוטן שידוך“,
יפֿאַל, 10 vi 1882. 4. אַרויסשטעלן ווי אַ
באַדינג, ווי אַ וויכטיקן פּונקט. „קענט אַ
וואָס פֿאַר אַ תּאָנים דו ווילסט, בימקאָ.“

אויסהייבנס — דאָס (די), זיך. מיי, פֿר, אוקר.
1. צערעמאַניע פֿון הוצאה, פֿון אַרויסנעמען
די ספֿרתורה צום ליינען. „ווער סי־האַט אַ
זאָל אויך אַינהייבנס האָבן“, שוה, טענדלאָו.

865] ווער עס נעמט אַרויס די ספר-תורה זאל זי אויך אַרשנשטעלן צוריק אין אַרון = אויך: ווער עס פאַרקאכט אַ קאַשע זאל זי אויפֿעסן.]
 2. דער גאַנצער פּראָצעס פֿון קריאת התורה. „שבת צי יום־טובֿ, ווען מע לייענט די תורה, קומט ער אין שול אַרײַן נאָכן א״, אפּא.
אויסהייבעניש — דאָס (ד״), ן. אויסהייבונג (געווערדיקע, מיט אַנשטרענגונג).
אויסהיילן זיך — אוטו. טל זיך אויס, זיך ~ געהעלט. זיך באַדעקן מיט אַ העטל. „די מילך העטלט זיך אויס מיט פּלעקוע“.
אויסהיילונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהייבן.
אויסהייבן — טרו. הייך אויס, ~ געהייכט. מאַכן הויך, העכער. „גאַט בײַה קען טאַקע אַראָפּהאַלפֿן, אָבער ער קען אויך א״. די ליגע פּלייצע באַדאַרף מען אַ ביסעלע א״, (שמדערצײ).
אויסהייבן זיך — אוטו. ← דפֿו. זיך אויס־ציען אין דער הייך (לענג), גיך אויסהאַקסן. זיך אַ אין איין יאָר נאָך בר־מצוה.
אויסהיילן — דער. מצ נב. אַקט פֿון אויס־היילן. „זאל דער פּאַציענט נאָר האָבן געדולד, איז דער אַ ממש גאַראַנטירט“.
אויסהיילבאַר — אַדײַ. דטשמ. וואָס מע קען אויסהיילן. „קײַט, די — אייגנשאַפֿט פֿון זײַן אַ“.
אויסהיילונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהיילן. „די אַ ציט זיך לענ־גער ווי די קראַנקייט גופּא“.
אויסהיילונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהייליקן. אַן אַ לויטן קאַ־טוילישן ריטואַל.
אויסהייליקן — טרו. ייק אויס, ~ געהיי־ליקט. מאַכן הייליק, דערקלערן אַז סײַז הייליק. „נאָך אַ צאל בלוט־בלבולים האָט די צערקווע אויסגעהייליקט נעץ מאַרטרערס“.
אויסהייליקען — טרו. הייזע אויס, ~ געהייזעט. וויר. אוקר. אויך מיט זיך. 1. פאַרציען, אַפּליגן. „ער הייזעט אויס אַ שעה אַרבעט אויף אַ גאַנצן טאָג“.
 2. אונטערזאָגן, אונטער־שטופֿן. „הייזע גיט אויס, איך קען גיט אַרבעטן, ווען מע שטייט מיר איבערן קאַפּ“.
אויסהייליקען — טרו. פֿל אויס, ~ געהייזעט. אויסטיילן, אַרויסנעמען הויפּטזיינן, אין הפֿעלעך. ספֿר החן הוא חנוך הנערים, חילנע, 1868, שטישט זיממץ משם מלא קמצי (ויקרא ב, 2) „און זאל ער א״, אַ פֿולע זשמעניע (פּראָטע), אַ אַ שמעק טאַבעקע.
אויסהייבונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהייבן.
אויסהייבן — טרו. הייזן אויס, ~ געהייזט.
 1. הייצן ביזן סוף, ביז ס׳ווערט הייס. אַ דעם אויחן, די (ה)רובע, די פּליטע אַזוּ. „עס וועט זײַן אַ רובל אין קעשענע, וועט מען קײַן אַ וועגעלע האַלץ, און אַז עס וועט זײַן קאַלט, וועט מען א״, יד, אבֿן נגף. „גיט איין אויחן קען מען אַ מיט די קוילן וואָס ליגן אונטער יעדן בעט“, פּה, פֿון הייזע לענדער.
 2. אַנזאָרעמען (אַ שטוב) דורך ברענען. אַ די שטוב, די קאַמער, די באַד אַזוּ. „אַ באַד וואָס מע האָט זי געהייזט אום שבת פֿון

קאַל, וואַלף). „די היענעס העלן אויס זייער הונגער“.
אויסהיילן זיך — רעפֿל פֿון אויסהיילן, מיטן ספּעציעלן גינאָס: איבערקומען אַ קרענק; גע־נען, געזונט ווערן אָן היילמיטלען. „ביז דער חופּה (חתונה) וועט זיך עס א״, פֿוול. „פֿון רחמנות און פֿון פּחדנות קען מען זיך גיט א״, שו.
אויסהיילן זיך — אוטו. העלן זיך אויס, זיך ~ געהעלט. העלן און אויפֿהערן. „שאַקאַל העלן זיך קיינמאַל גיט אויס“.
אויסהיילעוודיק — אַדײַ. וואָס מע קען אויסהיילן. „אַ סך געפֿערלעכע קראַנקייטן זײַנען איצט געוואָרן א״“.
אויסהיילעוודיקייט — די (דאָס). מצ נב. אייגנשאַפֿט פֿון זײַן אויסהיילעוודיק.
אויסהיימישונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהיימישן. „וואָס גיכער די אַ וועט פֿאַרקומען — אַלץ בעסער פֿאַר די גע־געקומענע“.
אויסהיימישן — טרו. ייש אויס, ~ געהיי־מישט. אַפֿט מיט זיך. מאַכן מע זאל ווערן היימיש, אויס פֿרעמד. אַ די אַנגעקומענע עולם מיט די תושבֿים. „קינדער היימישן זיך גיכער אויס ווי דער־וואַקסענע“.
אויסהיימלעכען — טרו. לעך אויס, ~ גע־היימלעכט. נעאַל. מאַכן מע זאל זײַן היימלעך (דוד גלזבוס, קאַוונער פֿאַלקסבלאַט).
אויסהיינטיקן — טרו. טייך אויס, ~ גע־היינטיקט. נעאַל. מאַדערניזירן, צופּאַסן צו היינטיקייט, פֿאַרהיינטיקן. אַ אַלטע פֿיר רונגען.
אויסהייסן — טרו. הייס אויס (3. פֿ: הייסט און הייס), ~ געהייסן. פֿטמ. הייסן טאָן אַ סך זאַכן, געבן פֿאַרשיידענע באַפֿעלן. „אַרײַן אויף אַ פֿאַר מינוט און אויסגעהייסן אונדז אַרבעטן אויף עטלעכע טעג“, רייד.
אויסהייזען — טרו. הייזע אויס, ~ געהייזעט. וויר. אוקר. אויך מיט זיך. 1. פאַרציען, אַפּליגן. „ער הייזעט אויס אַ שעה אַרבעט אויף אַ גאַנצן טאָג“.
 2. אונטערזאָגן, אונטער־שטופֿן. „הייזע גיט אויס, איך קען גיט אַרבעטן, ווען מע שטייט מיר איבערן קאַפּ“.
אויסהייזען — טרו. פֿל אויס, ~ געהייזעט. אויסטיילן, אַרויסנעמען הויפּטזיינן, אין הפֿעלעך. ספֿר החן הוא חנוך הנערים, חילנע, 1868, שטישט זיממץ משם מלא קמצי (ויקרא ב, 2) „און זאל ער א״, אַ פֿולע זשמעניע (פּראָטע), אַ אַ שמעק טאַבעקע.
אויסהייזונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהייזן.
אויסהייזן — טרו. הייזן אויס, ~ געהייזט.
 1. הייצן ביזן סוף, ביז ס׳ווערט הייס. אַ דעם אויחן, די (ה)רובע, די פּליטע אַזוּ. „עס וועט זײַן אַ רובל אין קעשענע, וועט מען קײַן אַ וועגעלע האַלץ, און אַז עס וועט זײַן קאַלט, וועט מען א״, יד, אבֿן נגף. „גיט איין אויחן קען מען אַ מיט די קוילן וואָס ליגן אונטער יעדן בעט“, פּה, פֿון הייזע לענדער.
 2. אַנזאָרעמען (אַ שטוב) דורך ברענען. אַ די שטוב, די קאַמער, די באַד אַזוּ. „אַ באַד וואָס מע האָט זי געהייזט אום שבת פֿון

עכרם וועגן מאָג אַ יהודי אַרשניגן דרינגן תיכף נאָך שבת, אָבער אַז מײַסט זיי אויך געהייזט פֿון אַ יהודי וועגן מוז מען ווארטן נאָך שבת ביז מײַסטל זי געקענט אויסהייזן“.
 201, 2/69. אַ די באַד (סײַבאַד, סײַבעדל) = אונטערזעצן, אויפֿהעצן אַ קריגעריי. „און דער בעדער טאַרקוועמאַדע הייצט אויס סײַבעל מיט פּאַראַדע“ ממוס, יודל. 3. אויסניצן גאַנצן ברענשטאַף. „שוין אויסגעהייזט אַלע קוילן פֿון קעלער“ אַ אַ וואַלד = גוזמא וועגן פֿאַרניצן אַ סך האַלץ.
אויסהיכצען(ע) — היכץ (היכצע) אויס, ~ גע־היכצעט. אוקר. אוטו. — אויסשריען, אויס־היינען מיט אַ פֿאַראַפּנדיקן אַטעם. טרו. — עפעס אַרויסברענגען מיט אַ געוויין. „אוריחיי, אַ דונער האָט מיר דערשלאָגן! — האָט [זין אויסגעהיכצט און גלייך געפֿאַלן אין חלשות“, רודאָ, טמז, 1957 VIII 25.
אויסהיל(ד)ן — טרו. הילדן אויס, ~ גע־הילדן. זט. אויסניצן אַלע הילדן (הילדעס) אָדער דעם גאַנצן טאַבעק בשם שטאַפֿן פּאַפֿי־ראָסן. „סײַעלט טאַבעק אויסצוהילדן“, רייד.
אויסהילונג — די, ׳ען. נעאַל. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהילן. אַנטהילונג. „די אַ פֿון דער מצבֿה וועט פֿאַרקומען איבעראַכטאַג זונטיק“.
אויסהילן — דער, זי. אַקט פֿון אויסהילן. קלייניקער, עכאָדיקער אויסרוף.
אויסהילונג — די, ׳ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהילן. „גיט אַלע מיקראָפֿאַגן נען זײַנען גלייך אין זייער א״“.
אויסהילן — טרו. היילן אויס, ~ געהיילט. אויך מיט זיך. 1. אויסהערן צו הילכן. „דאָס וואָרט פֿון דעם נביא האָט שוין אויסגע־הילכט אין די גאַסן פֿון ירושלים“.
 2. הילכן כסדר, געווערדיק. „און עס הילכן אויס די רייד פֿון דענע נביאים ביז אין די וועטע דורות אַרײַן“ טרו. 1. אַרויסברענגען קלאַנגען (אויסרוף), געשרייען וואָס זאלן זיך קלאַר צעטראַגן איבער אַ ברייטן שטח. „דער סקרי־פּעדיקער גראַמאַטאָן הילכט אויס האָט אַ ייד אַ וועגעלע...“.
 2. דורך הילכיקע רייד אויסדריקן עפעס. אַ אַלע טענות, אַז די גאַנצע גאַס זאל זיי הערן. „גוט, זייער גוט“ — האָט דער רבֿ אויסגעהילכט“ פֿאַר, 11 VI 1961.
אויסהילן — טרו. היל אויס, ~ געהיילט.
 1. אַננהילן, באַדעקן מיט אַ הילע אַ צאַל. אַ די טענצערינס אין לאַנגע וואַלן. „דער לערער האָט געהייסן אַ אַלע שולביכער“.
 2. אָפּדעקן, אָפּטאָן די הילע מען אויסטאָן דאָס אייבערשטע. „דעם יידן האָט מען אויסגעהיילט פֿון אַלע תּאוות עולם־הזה“, יי.
אויסהילן — די, זי. מיטל, מכשיר וואָס העלפֿט אויס (בז אַן אַרבעט). „אַן אַ בשם געפֿינען דעם פּאַסיקן ייִדישן וואָרט־מאַטעריאַל“, מו, סטוטש. פֿרנז: אויסהעלף.
אויסהימלען — טרו. מל אויס, ~ געהימלט. 1. מאַכן דעם הימל (אָדער עפעס וואָס איז ענלעך צום הימל). „גאַט האָט אויסגעהימלט דעם הימל“.
 פֿאַר מיר... האָבן מלאכים... אויסגעהימלט אַ וועג צו גאַט“, אפּא, לויטער איז דער אַלטער קוואַל. 2. עפעס אויספֿאַרן

דורך קוקן אין הימל אַרײַן. װאָס װעסטו אױ מיט קוקן אויף די שטערן? 3. זײער שטאַרק לויפן, אין הימל אַרײַן. זײַן התפעלות פֿאַרן פּאָעט האָט גאָר קײן גרענעץ נישט, ער הימלט אים אױס.

אויסהימנען — טרוו. הימען אויס, ~ געהײר מענט, נעגל. אויסניגען אין אַ לױבליד; מאַכן אַ הימען (הימען) פֿון אָדער לכּבֿוד עמעצן אָדער עפעס. זײַן ליכט װאָס איך האָב אויסגע- הימענט לױכטן זאָל מיר װי אַ מאָנומענט, טױז, לידער, 1936.

אויסהינטישן — טרוו. זײש אויס, ~ געהײב טישט. נעגל. עפעס אַרויסקריגן אויף אַ הינ- טישן אױפֿן, אויסקלאַטשען, אױ לאַסקעס.

אויסהינען — טרוו. הינען אויס, ~ גע- הינען עט. װײ. אויך מיט זײַך. עפעס דער- גרײכן דורך בלױפן איבעריק לאַנג אויף אײן אָרט. װאָסערע גליקן װעסטו דאָ שױן אױ? פֿאַר אַװעק!

אויסהינקען — אַקױוו. הינק אויס, ~ גע- הונקען (אויך: ~ געהינקט). דורכגיין אַ צאָל ערטער הינענדיק. פּאַמלעלינקען האָט דער בעטלער אויסגעהונקען גאַס נאָך גאַס. אױ זײך אַ פֿוס = אויסלינקען, אויסדרייען זײך אַ פֿוס.

אויסהיפן (זײַן) — פֿד, אוקר. דױו אויס- הוסטן (זײַן). ~ דאָס קינד זאָל זײך לזכּטער קענען אױ, באַשפּריצט מען מיט װעניסיק דאָס קישן, קמ, 1867, № 19.

אויסהיצן זײך — אױטוו. היץ זײך אויס, זײך ~ געהיזט. אויפהערן זײך צו היצן. אַז איך װעט זײך אױ, װעט מען קענען דעם עינין באַ- טראַכטן מיט ייִשוּב־הדעת, רײד.

אויסהיקען — טרוו. קע אויס, ~ געהיקעט. 1. אַרויסזאָגן אומקלאָר, זײך פֿאַרהיקענדיק, האַלב שטאַמלענדיק. שװער צו כאַפֿן װאָס ער היקעט אויס. 2. אויסשרעען מיט אומצױ- פֿירדיקייט.

אויסהיקען זײך — אױטוו. ~ דפֿוו. 1. היקען און אויפהערן. גאָט צו דאַנק דער רעדנער אונזערער האָט זײך שױן אויסגעהיקעט. 2. אַרויסזאָגן אומגעריכט, מיט צוריקהאַלטן דיקן שרעק. די מאַמע האָט זײך אָפֿילו אויס- געהיקעט, אַז גאָט זאָל אײך העלפֿן אַ פּשרן פּסח... האָב איך אויף איר אַ היקע געטאָן: גאַרישע יידענען, פֿפ.

אויסהירזשען(נען) — זשע אויס, ~ גע- הירזשעט. אױטוו — פּלוצעם אָנהייבן הירזשען. װאָס װעט זײַן אַז דאָס פֿערד װעט אױ און די גרענעץ װאָך װעט דערהערן? טרוו — דורך הירזשען (װילד אָדער גאַריש לאַכן, אַרויסברענגען קלאַנגען װי אַ פֿערד) אויס- דריקן עפעס. אױ פֿרײד.

אויסהירזשען(נען) זײך — אױטוו. ~ דפֿוו. הירזשען און אויפהערן, זײך אָנזעטיקן מיט הירזשען. דער קלאַט האָט זײך צעהירזשעט און עס האָט געדויערט אַפֿשר צען מינוט ביז מע האָט זײך אויסגעהירזשעט, רײד.

אויסהכשרן — [...] העכשערן] טרוו. הכשר אויס, ~ געהכשרט. געבן הכשרים אויף אַ צאָל זאַכן (ניט גענוג אָפּגעהיט). לײגן פּלאַמ- בעס און אַלץ אױ.

אויסהלכענען — [...] האַלכענען] אַקױוו. הלכע (אויך הלכן) אויס, ~ געהלכעט (אויך ~ גע- הלכנט). אויך מיט זײַך. אויסגיין, דורכגיין (מיט איר בנעטעם). אױ דאָס שטעטל אין דער לענג און אין דער ברייט עטלעכע מאָל אַ טאָג.

אויסהספדן — [...] העספעדן] טרוו. הספד אויס, ~ געהספדט [...העספעטן]. מאַכן הספדים אױ בער אַ צאָל נפֿטרים. װער קען אױ אַלע אױב דווערע געפֿאַלענען?

אויסהעבל(י)עווען — טרוו. ל(י)עווען אויס, ~ געהעבל(י)עוועט. דױו אויסהובלען. ~

אויסהעכערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהעכערן. די אױ פֿון פּרײַזן איז געקומען אומגעריכט.

אויסהעכערן — טרוו. ער אויס, ~ געהע- כערט. 1. מאַכן העכער. אױ די װענט. 2. מאַכן גרעסער. אױ די פּרײַזן.

אויסהעלן — טרוו. העל אויס, ~ געהעלט. מאַכן (העלער). מע דאַרף אױ דעם טיפֿן בלױי. ביזו סיחעלן אַלע מענטשלעכע נשמות װערן אויסגעהעלט, ברזד, איבערגאַנג.

אויסהעלן זײך — אױטוו. ~ דפֿוו. פֿון זײך, אַן אַרבעט װערן העלער. אַז די פֿאַרב װעט טרוקן װערן, װעט זײך עס במילא אױ.

אויסהעלף — דער, זײך. אַקט פֿון אויסהעלפֿן; שטיצונג, הילף. אַרויסהעלפֿער, שטיצער. מײַן פֿרײַנד איז מיר אַן אױ אין דער נויט. די נקודות זענען... מײַן אױ פֿאַרן פּרײַזטן באַנוץ פֿון דעם חױניק געניטן לײזער, מױ, שװאַרצע פינטעלעך. אױסהלף.

אויסהעלפֿען — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהעלפֿן. שטיצונג, מיטאַר- בעט. אַן אײער אױ װאַלט מען נישט געקאַנט פֿאַרענדיקן הינט די אַרבעט.

אויסהעלפֿן — אױטוו. אַרבעטן אין דאַטיחן. העלף אױס, ~ געהעלפֿן. 1. צוהעלפֿן, באַ- הילפֿיק זײן, זײך מיטבאַטייליקן אין צװײטנס אַרבעט. ... װײל די מאַמע איז אַװעק אױ דעם טאַטן, פֿל. טאַמער האָב איך אַמאַל נישט גוט פֿאַרשטאַנען, האָט מיר מײַן זכּרון אויסגע- האַלפֿן, קאַצאַװיטס. 2. געבן עפעס װען מע גײטיקט זײך. אױ מיט געלט (אַ װאַרט, אַן עצה, מכשירים, עסן אַאַװ). אױר האָט מיר אָפֿילו צוגעזאַגט אויסצוהעלפֿן אונטער אַ נויט, ממוט, בײַשיבֿה של מטה. מיט זײך = אויך: א) זײך אַן עצה געבן; ב) געפֿינען אַ פֿאַרביטט, אַ פּמו, װאָס זאָל זײַן גענוג גוט. ער טאַר נישט רעדן, העלפֿט ער זײך אויס מיט די הענט, רײד. אױ מיט אַ קרעכץ (זיפֿץ) = מאַכן בלױז אַן אָנשטעל פֿון העלפֿן.

אויסהעלפֿען(יש) — דאָס (די), זײך. אויסהעלף, אויסהעלפֿונג. זען זײַן מיט איר בנעטעם. צוזאָגן און אָפֿלייגן איז נישט קײן אױ, שױ.

אויסהענגונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויסהענגען.

אויסהענגען — הענג אויס, ~ געהאַנגען, אויך: ~ געהאַנגען, (אין פֿד אויך: ~ געהענגט). 1. פֿאַרענדיקן הענגען, אויפהענגען אַ צאָל זאַכן. אױ בילדער אויף די װענט; אױ װעט. גאַפֿלמעסער בײַנערנע האַבן געהערט צו אַ נגידישע שטוב און מען פֿלעגט זײ אױף

די װענט, יא, דער ערשטער רעקורט. האָט [זײַן] אויסגעהאַנגען אויף אַ שטריקל עטלעכע שטיקלעך גרעט, ממוט, װינטש. 2. אויס- צירן, דורך אויפהענגען. אױ די װענט מיט ביל- דער. בשעת בויען און דעקן און אויסהענגען די סופּה — דעמאַלט טרעט ער נישט אָפּ פֿון דער אַרבעט, שױ, פֿון פּסח ביז פּסח. 3. אויפֿ- הענגען אויף אַ תּלײה אַ צאָל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. אױ אַלע ערבֿניקעס. 4. אויפהענגען אין דרויסן; אויפהענגען מע זאָל גרינג דער- זען. ... אין דעם הױז דש מן פֿלעגט צו היישן אין דש הירשן הױז, דען עש פֿלעכט אײן הירש פֿאַר אײן שלד אויז צו הענגן, פֿפר מעטה נטיס [אַװע װוּ, 463].

אויסהענדלען זײך — אױטוו. דל זײך אויס, זײך ~ געהענדלט. װערן װי אַ הענדל, אַ האָן, זײך געזען פֿירן אַ ביסל מעשֿה מאַן. זײך אױ גלײַך נאָך בר־מצוה.

אויסהענקערן — טרוו. ער אויס, ~ גע- הענקערט. אומברענגען װי אַ הענקער, אומ- ברענגען דורך יוסטיץ־מאַרד אַ צאָל. אױ אַמאַ- ליקע מיטקעמפֿערס.

אויסהעפֿטונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהעפֿטן. שטיפֿע קאַל- גערס, באַפּוצט מיט גילדענע אײַן, טיטאַן, צװײג.

אויסהעפֿטן — טרוו. העפֿט אויס, ~ געהעפֿט (~ געהאַפֿטן). אויסהאַפֿטן. פֿאַרענדיקן העפֿטן, אויסשטיקן, אויסנייען מוסטערן אויף שטאַף, קליידער. נאָ איז בולטער װי אויסשטיקן, װײל במש אױ גײט (צײט) מען אונטער נאָך פֿעדעסן. אַ אַ נײַעם פּרוכט. אױ אַ בלוזע, אױ רױזן אַא. מיט פֿלן בעט גוואַנט האַבן מײַן בעטל שײן פֿאַר בעט, אויס געהעפֿט אויף מצרימישן באַטיסט, מס, משל, זי 16. קנײפֿט ער [= תּשרײַן הױפֿנס פֿון די רײטער, טרײַבט ער שאַטנס פֿון דער ערד, װערן גאַלד־ און קופּער־טיכער אויסגעהאַפֿטן אויף דער ערד, יחאַט.

אויסהעצקען — טרוו. קע אויס, ~ געהעצ- קעט. אויך: ~ העמשקען, פֿד. דױו אויסהאַצ- קען. ~

אויסהעקלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסהעקלען. אַן אױ לױט זײער אַ קאַמפּליצירטן מוסטער.

אויסהעקלען — טרוו. קל אויס, ~ געהעקלט. 1. העקלען בײַן סוף, אויסשטריקן אויף אַ באַזונדערן אױפֿן (קראַשע). אױ אַ בלוזקע, שאַל אַא. אַרומנייען מיט העקעלעך, אַרומקלאַפֿן מיט קרוקעלעך. אױ אַ טױק, מאַנטעלע. 3. אויסליידיקן, אַרויסגנבֿענען. אױ בײַן לעצטן גראַשן.

אויסהעקלערן — דער, עס. 1. װער עס העקלט אויס. 2. די נאָדל צום העקלען.

אויסהעקערן — דער, עס. אוקר (שדה־לכן אַ ערטער). פֿלעכערע שטיקל שטאַל אויף אויסצוהאַקן לעכער אין בלעך.

אויסהעקערן — טרוו. ער אויס, ~ געהע- קערט. אויספֿאַרקױפֿן לאחדים, צו באַזונדע- רע קױפֿערס די גאַנצע (אַ טײל) סחורה. אױ די גאַנצע פֿאַרטיע װאַלענע שטאַפֿן.

אויסהערן — דער, ין. אַקט פֿון אויסהערן. א' אין געריכט, פֿאַר אַן אַמט, א' פֿון עדות.

אויסהערונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסהערן. "דער באַשולדיקטער פֿאַרלאַנגט אַז ביי דער א' זאל זיין אויך זיין אַרומקאָסט".

אויסהערן — טרו. הער אויס, ~ געהערט.

1. הערן מיט קאָפּ, אויפֿמערקזאַם. "אַ מענטש קען נישט אויסהערן קיין צוויי זאַכן, אָבער הקב"ה דעהערט אַלע די תּפֿילות מיט איין מאַל", 20, 1/15. "דער חכם הערט אויס איין עצה", מס, משלי, יב, 15. "...פֿלעגן מיט פֿאַרגאַנגן א' זינגען מיינען אַיבער ביכער און חינוּסאַפֿטן", ספ, יודישער קאַלאַניסט.

2. הערן ביזן סוף, אַלץ האָט מע דערציילט, וואָס מע האָט צו זאָגן. "און דער אמתער בן־מלך, וואָס ער האָט געטריבן בהמות, האָט דאָס אַלץ אויסגעהערט וואָס דער דערציילט אים אַלץ", נחמ, מה/ב, "רופֿט ער זיי צו: הערטס נאָר אויס אינגאַנצן, עץ וועט כלעפֿן פֿון מיינע אמתע ווערטער טאַנצן", טעיאַטאַר. "נישטאַ וואָס צו ריידן, און גוטן — געזענגט זיך ר' אָשר, גישט אויסצוהערן רפֿאלס שמועס ביז אין סוף אַרײַן", ממוס, חיינטשפֿ. א' וואָס אין דער קאַרט = א' אַלע טענות, זלזולים.

3. הערן אַ לענגערע צייט. "איך האָב נאָר אַ האַלבע שעה צייט, וויפֿל איך קאָן — וועל איך אַמך א'". אויב איך זאל וועלן דערציילן...

די גאַנצע מעשה וועט געדויערן א היפּשע צייט זי אויסצוהערן", ממוס, יאָ גרויע האַר.

4. הערן וואָס מע רעדט פֿאַר אַ בית־דין, גע־ריכט, בוררות און פּנים אויסטענהן זיך. "איין צד טאָר מען נישט א'"; "בנים משפט מוז מען מידע צוידים א'", שו. א' עדות. א' דעם פּסק־דין, אורטייל, פּאַשלוס אע. "פֿירט מיך צום רבּין זאל לעבן אַרײַן, לאַמיר שוין א' מײַן גורדין און פֿאַרן אַהיים", יד, אבן־גנן.

5. פֿאַרהערן אין קענען, לערנען. "די לעצ־טע פֿורפֿאַרן מינוט פֿון דער שעה וועט אַוועקגיין אויף א'". נאָר דער רבי האָט אויסגעהערט מיט אַ שמייעלע, שווינגנדיק אַ קרים זיך גע־טאָן, ווי איינער רעדט: "עטו", ממוס, שלמה.

6. באַטראַכטן פֿון קראַנקן, זיך צוהערנדיק צום אַטעמען, צו דעם קלאַפֿן פֿון האַרץ אַזוו. "...האַלטנדיק דאָס קראַנקע יודישע פֿאַלץ בנים דופֿק און אויסהערנדיק אים גוט דאָס האַרץ", ממוס, אַ סגולה. "נישט דאָס שלאַפֿקייט מיינס זאָלט איר א'...חיל איך, איר זאָלט א' מײַן אַליין", שע, מאַנאַלאַגן. [פֿרנג: אויסהאַרכן].

אויסהערן זיך — קזוו. ~ דעוו. פֿאַרהערן זיך קעגנזייטיק. פֿאַרמעסטן זיך אין טענות.

אויסהערנערן — טרו. "נער אויס, ~ געהער־נערט. נעגל. 1. אויספּוצן מיט הערנער. 2. זיין אומטרייב דעם מאַן. "זי האָט אויסגע־הערנערט א' דעם מאַן א' דעם געליבטן", רייד.

אויסהערעכץ — דאָס, ין (ער). איר וועגן אַן אויסהער, אויסהערעניש.

אויסהערעניש — דאָס (די), ין. אויסהער, אויסהערונג. פֿאַרהער. (מיטן גיוואַנס פֿון גע־דויערדיקייט).

אויסהערשן — אַוטוו. הערש אויס, ~ גע־

הערשט. כּסדר, אַ לענגערע צייט הערשן. א' בלויו מיט טעראָר.

אויסהפֿקרן — [...]הע'פֿקרען] אַקוווו. הפֿקר אויס, ~ געהפֿקרט. אויך מיט זיך. 1. הפֿקר־דיק זיך אויפֿפֿירן כּסדר, אַ לענגערע צייט, א' אַ וועלט. "אַן אחריות און אַן אַ משפּחה, האָט ער זיך אויסגעהפֿקרט סיגאַנצע לעבן", רייד.

2. אויפֿהערן זיין הפֿקרדיק, זיך א' און ווערן אַ בעל־תּשובֿה.

אויסהקרשן — [...]הע'קדעשן] טרו. הקדש אויס, ~ געהקדשט. אַנמאַכן אַ הקדש, אויס־ברודיקן. א' די שטוב, דאָס הויז אע. א' אַלע שטובן.

אויסהרנענען — [...]האַרעגען] טרו. הרגע אויס, ~ געהרגעט. 1. טייטן אַלע(מען), אַ גרויסע צאָל. אויסמאַרדן, אויסמערדערן. "זענן די נוצרים אויף גשטאַן די ערשטי נאכט פֿון פּסח אונג' הרגנן אוש פֿיל יהודים", שי, כ/א.

"די גולנים האָבן זיך געהרגעט איינס דאָס אַנדערע, און אַזוי איז עטלעכע מאַל געווען, ביז זיי זענען אַלע אויסגעהרגעט געוואָרן", נחב, 'מעשה מחכם. "...חי המן הרשע איז דעהויבן געוואָרן, ווי אים גלוסט זיך דורך פֿאַלשע מסירות און בלבולים א' אַלע יידן", ממוס, חיינטשפֿ. "אַז עס דווערט ערן אויסגע־הרגעט די שוים", פֿגל. 2. הרגענען, געבן קלעפֿ. "מײַן טאַטע קען א' דען טאַטן", פֿוול צווישן קינדער.

אויסהרגערן — [...]האַרגערן] דער, יס. ווער עס הרגעט אויס. "די א' קומען אַרײַן אין דער שטאַט, און ווער נאָר עס קען גראַבט זיך אַפֿן ווי אַ קראַט", ליעטו, 'דער חיפּות', 1927.

אויסהרוזני(י)ען — טרו. הרוזני(י)ען אויס, ~ געהרוזני(י)עט. דזוו אויסגרוזני(י)ען. "מע האָט אויסגעהרוזניעט דאָס אַנגעזאַטלע האַרץ", ימ, נעט, 1923. "מע הרוזעט אויס הענט אַ וואַגאַן הירזש", טעמאַן, צוועגן.

אויסהשתפּכותן — [...]הישטאַפֿכעסן] טרו. (איצט), ~ געהשתפּכותט. נעגל. > השתפּכות הנפּש. אויסגיטן דאָס האַרץ, איר בייטעם. "ניטאַ אויף דער וועלט די גראַמאַפֿאָנען וואָס פֿלעגן א' די גראַמען פֿון יאָ ברייטעלע דער מאַמען", צייט, געזאַמלטע שריפטן.

אויסוואַגאַנירן — טרו. "זיר אויס, ~ האַ־גאַנירט. 1. (סוחריש) אויסלאָזן פֿון וואַגאַ־נען. 2. אַרויסטריבן פֿון וואַגאַנען (בעת דער ערשטער וועלט־מלחמה, גאַליציע). "...האַט אַלע אויסוואַגאַנירט פֿון די ערטער", מ, לאַנז גערמאַן, די מלחמה, חוין, 1920.

אויסוואַגלונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסוואַגלען. "די א' פֿון די קליינע שטעטלעך האָט זיך אַנגעהויבן שוין אין די 60ער יאָרן 19. יח".

אויסוואַגלען — גל אויס, ~ געוואַגלט. אַוטוו — אָנהייבן וואַנדערן; פֿאַרלאָזן דאָס אייגענעסענע אַרט. א' פֿון דער היימשטאַט און זיך לאָזן אין וועלטן וועג. אַקוווו — אַרומ־וואַנדערן, אויסוואַנדערן, אַרומפֿאַרן איבער אַ סך מקומות. א' אַלע מדינות פֿון לאַטיין־אַמעריקע. א' אַ וועלט = וואַגלען איבער אַ גרויסער צאָל לענדער. טרו — אויסרייסן

עמעצן פֿון אַרט. "זי שילט אים און וואַגלט אים אויס פֿון וואַרצל", ליטוו.

אויסוואַגלער — דער, יס. וונ ין, יקע, יס. עמיגראַנט; פּליט; אויסוואַנדערער.

אויסוואַדונגן — טרו. גען אויס, ~ געוואַדן געט. אוקר. אויסשמירן מיט ברוד, בלאַטע. א' אַ וועסן האַנטעך.

אויסוואַדייען — טרו. "דיע אויס, ~ גע־וואַדיעט. אוקר. זל. אַרויסלעפֿן פֿון דער ערד, אַרויסציען מיט כּוח. "מע וועט די שטיי־נער ביסלעכעוואַ א' פֿון דעם פֿעלד", Uk: < удыт.

אויסוואַוינען — וואוין אויס, ~ געוואוינט. אַוטוו — וואוינען אין אַ צאָל ערטער. שוין אויסגעוואוינט אין אַלע טיילן שטאַט. אַקוווו — וואוינען אַ באַשטימטע צייט. א' די פֿולע צוויי יאָר. א' אַ קאַנטראַקט = דעם טערמין פֿון קאַנטראַקט.

אויסוואַוינען זיך — אַוטוו. ~ דעוו. רואיק, אוימגעשטעלט, אויסוואוינען אַ געוויסע צייט. זיך א' אויף דער עלטער אין אַן אייגענער כאַטע.

אויסוואַונד(י)קן — טרו. וואונדיק(י)ען אויס, ~ געוואונדיק(י)עט. נעגל. פֿאַרוואונדיק(י)ען אַ צאָל, פֿאַרשאַפֿן אַ סך וואונדן, א' מיט מעסערשטעך. א' די הערצער פֿון זיינע עלטערן.

אויסוואַונדערן זיך — אַוטוו. וואונדער זיך אויס, זיך ~ געוואונדערט. אַנהאונדערן זיך; אַנזעטיקען זיך מיט וואונדער; אויפֿהערן זיך וואונדערן. "דער צדיק האָט זיך נישט געקענט א'י", י. מאַרגנשטערן, מקדש מזל, וואַרשע, 1861.

אויסוואַוקם — דער, ין. 1. דאָס וואָס וואַקסט אויס. צווינג, אַפּצווינג. "...גריבעלעך, אין וועל־כע עס זיצן אין פֿון די פֿליגלען", א. גאַלאַמב, איבז, באַטש, געוויקסן ו. "...אויף דעם מין משפּיל וואָס איז געווען אַ מאַפֿקר, אַ חילדער א' וואָס האָט זיך גענומען ווייזן אויפֿן יעץ הדעת' פֿון השפּלה", שג, דערציילערס און רע־מאַניסטן ו. "איבעריקס האָט יעדע רעליגיע אירע סעקטן און אירע א'י", קמ, 1865, זא 20.

2. אַנהאוקס, געשוילעכץ, געשויר; (איבע־ריקער) קרענקלעכער אַרויסוואוקס פֿון אַן אַבר. **אויסוואַורף** — דער, ין. לר, אוקר. דזוו אויסוואַורף ~. "שטייט אויס גענוג, זייער פֿיל פֿון יעדן א' פֿון יעדן פֿלעך", ממוס, ישם און יפֿת'. "מע האָט איר געדאַרפֿט אַרײַנרוקן אַזאַ א' ווי מײַן 'חיימ־טרייטל", סמב. [בני יעקב־גאַרדן אויך: דאָס וואָס מע וואַרפֿט אַרויס. "דעם היגן א' פֿון דער יודישער בינע...גרינע דראַמען און געלע טראַגעדיעס".]

אויסוואַורפֿערני — דאָס & די, יען. טוואונג פֿון אַן אויסוואַורף; מיאוסער, שענדלעכער אַקט. "די א' איז אַזאַ שוידערלעכע אַז איר בליבט שטיין געפֿעלפט", חיים ליבערמאַן, פֿאַר, 1958, 6 vi.

אויסוואַזני(י)ען ~ וואַזשנען זיך — אַוטוו. "ג'יע זיך אויס; זיך ~ געוואַזני(י)עט, ~ גע־וואַזשנעט. וורד. זיך שטאַרק פֿאַרנעמען, אַפֿ־געבן זיך מיט עפעס. אַפּגעבן זיך מיט אַ צאָל (זאַכן, ענינים). וואו נאָר עפעס אַ פֿאַרדרייע־ניש, וואַזשנעט ער זיך אויס דערמיט.

אויסוואזשע(נען) — טרוו. זשע אויס, ~גע-
וואזשעט. אויך מיט זיך. ווהר. אונטערהעצן;
צוגעבן מוט, העוה; ארויסרופן (אויף אַ פֿאַר-
מעסט). „גו, ער וואזשעט אפן אויס. וואס
שווינגט איר?“

אויסוואזשע(ווע, נען) — טרוו. וואזשע(ווע)
אויס, ~געוואזשע(ווע)ט. (שניידעריש) אויס-
לייגן, אויסבעטן מיט וואזשע. א די מאנטעלעך.
אויסוואַי — דער, יען. פלוצעמדיקער, מיט-
אפאלקער וואַי (פון אַ חיה, פון ווינט).
אויסוואַיעווען — יעווע אויס, ~געוואַיעוועט.
אוסו — אַ לענגערע צייט וואַיעווען, שלאָגן
זיך, זיין חילה. „וואַס דער יונג וואַיעוועט
אויס אין איין טאָג?“. טרוו — דערגרייכן
פעס דורך וואַיעווען; אויסקעמפן (געוויינט
לעך איר). אַ קליינע הנחה.

אויסוואַיעווען זיך — אַוטוו. — דפוו.
חילד זיין, וואַיעווען און אויפֿהערן. זיך אויס-
לעבן דורך שלאָגן זיך, טומלען. „די קינדער
וועלן זיך אַ און נאָך ווערן לייט“.

אויסוואַיען — טרוו. יע אויס, ~געוואַיעט.
דורך קלאַנגען, ענלעכע צו אַ וואַי אַרויס
ברענגען וויטיק, טרויעריקע געפֿילן, בענק-
שאַפט. ליגן אין געהאַקטע האַרונד און אַ
פּפּן. „וואַס אַ אַן אַנדערש מאַל זיין הינטיש
ציען זיך צום גאַסנווייב“, מלה, ווינט און
רעגנבוישט. אויך אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן
וואַיען. „אַ הונט וואַיעט אויס אין מיטן נאַכט“.

אויסוואַיען זיך — אַוטוו. — דפוו. וואַיען
און אויפֿהערן. „דער הונט האַט זיך אויסגע-
וואַיעט און לעקט זיין האַונד“.

אויסוואַיבונג — דער, יען. פּראַצעס אַדער רע-
זולטאַט פֿון אויסוואַכן.

אויסוואַכן — וואַך אויס, ~געוואַכט. אוטוו
— זיין וואַך, ניט שלאַפֿן אַ לענגערע צייט.
„מיר האָבן אויסגעוואַכט די גאַנצע נאַכט“.
טרוו — 1. היטן ביזן סוף, פֿאַרהיטן. „זאַל
אונד זיין ליבער נאָמען אַ פֿון אַלדאַס בייז“.
2. היטן פֿון אַ צאַל (סכּנות). „מיר האָבן
דאַס קינד אויסגעוואַכט פֿון אַלע אַקציעס,
אַבער פֿון אַ טיפּוס האָבן מיר ניט געקענט
א“ רייד.

אויסוואַכעניש — דאַס (די), זי. (געדויער-
דיקע) אויסוואַכונג. „אויך מיר אַן אַ! זיי
זיען און שפּילן אין קאַרטן אַ גאַנצע נאַכט“.
אויסוואַל — דער, זי. 1. מעגלעכקייט אויס-
צוקלייבן, ברייה. האָבן אַן אַ דער אַ ליגט
ניט אין אונדזערע הענט. 2. אַקט פֿון אויס-
קלייבן, אויסקלייב. מאַכן אַן אַ. 3. רעזול-
טאַט פֿון אַפּקלייבן, זאך וואַס ווערט אויסגע-
קלייבן. (ניט) געראַטענער אַ. 4. רעזול-
טאַט פֿון אויסהיילן (בב האַלן). „דער אַ איז
לטרות אונדזער פֿאַרטיי“. 5. סכּום זאַכן
וואַס איז פֿאַראַן אויף אויסצוקלייבן פעס פֿון
זיי. אַ גרויסער אַ מיט סחורה.

אויסוואַלנערן — טרוו. יע אויס, ~געוואַל-
נערט. 1. דזוו אויסוועלנערן. — אַ טייג, אַ
לאַקשן. 2. אויסקלענען אין פעס (שניי,
אַש, ברוד אַט). „אַ אין בלאַטע = אויך: אויס-
זילדען, שטאַרק באַריידן, באַשולדיקן אין
מיאוסע זאַכן. [מיט דעם ב אַ אַפּטער ווי אויס-
וועלנערן].

אויסוואַלנערן זיך — אַוטוו. — דפוו. אַרומ-
וואַלנען, אין שלעכטע פּאַדינגונגען לעבן אין
אַ צאַל ערטער. „איך האָב זיך אויסגעוואַלנערט
אין אַלערליי שטעטלעך, אויסגעשטאַנען וואַס
סע קען נאָר אויסשטיין אַן עלנטער, פֿאַרוואַר-
לאַזטער יתום“, ממוס, ביישיבֿה של מטה.
זיך אַ אַ וועלט = אין זייער אַ סך ערטער.
אויסוואַלרונג — די, יען. פּראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויסוואַלן. „אַ פֿון אַ געגנט
קען ברענגען דערצו אַ אַפּילו דער קלימאַט
זאַל זיך בייטן“.

אויסוואַלן — טרוו. וואַלד אויס, ~געוואַלדט.
1. פֿאַרפּלאַנצן (מיט) וואַלד. אַ אַ נאַקעטן
פּאַרג. 2. אויסהאַקן, צעשטערן וואַלד, אַנט-
וועלדערן. אַ די געגנט צו האָבן מער פּאַשע.
אויסוואַליאַיע(נען) זיך — אַוטוו. יע זיך
אויס, זיך (גע)וואַליאַיעט. רוטיצ. אויסוואַל-
גערן זיך, אַרומשלעפּן זיך. אַ זיך אין אַלע
בלאַטעס.

אויסוואַלען — טרוו. ילע אויס, ~געוואַע-
ליעט. 20. אויסקלענען; אַרויסוואַפֿן אַי-
בערקערנידיק, אַ זאַכן פֿון פֿעסלעך. „אַ אַ
פּאַר בעלכעס (קוקערס) = אויסשטאַרצן די
אויגן (מיט ביטול).

אויסוואַלונג — די, יען. פּראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויסוואַלן.

אויסוואַלצן I — טרוו. וואַלץ אויס, ~גע-
וואַלצט. 1. אַריינשטעלן וואַלצן. „מע דאַרף די
מאַשין אַ פֿונדאַסניש“. 2. באַאַרבעטן פעסע מיט
וואַלצן. — אויסוואַלען. „דעם שטאַף דאַרף מען
פֿרייער אַ און דערנאָך פֿאַרבן“. 3. דרעשן
מיט אַ וואַלץ. אַ די תּבואה.

אויסוואַלצן II — אַקזוו. — דפוו. אויסטאַנצן
אַ וואַלץ (וואַלס). אַ דעם לעצטן וואַלץ.

אויסוואַלען — טרוו. וואַלק אויס, ~גע-
וואַלקט. (גאַרבער) אויספֿורעמען לעדער אין
קפּלעכדיקע אייבערשטע טיילן פֿון שטייול
(אויף אַ הילצערנער פֿאַרעם, פֿאַרן פֿאַרבן). אַ
(שפּיגל)לעדער. אַ יוכט. פֿאַרנ: אויפֿוואַלקעווען.
אויסוואַלקעווען, ענען — טרוו. וואַלקען,
עווען) אויס, ~געוואַלקען, עוועט. דורכלאַזן
שטאַף (וואַל, פּילץ, היימיש געמאַכט למונט)
דורך וואַלקעס (וואַלצן). עס זאַל ווערן גע-
פּרעסטער.

אויסוואַלקע(נען)נען — טרוו. יען אויס, ~גע-
וואַלקעט. באַדעקן מיט וואַלקנס. „ווען ס׳זײַ
נען פֿאַראַן וואַלקנס, קען מען שאַפֿן אַ קינסט-
לעכן רעגן, אַבער מע קען נאָך דערווייל ניט
אַ דעם הימל“.

אויסוואַלקע(נען)נען זיך — דפוו. 1. (פֿון
יך) באַדעקן זיך מיט וואַלקנס, זיך פֿאַרכמאַ-
רען. דער הימל וואַלקנט זיך אויס. 2. קריגן
אַ טרויעריקן אויסדרוק. „דאַס פּנים (דער
שטערן) האַט פּלוצעם זיך אויסגעוואַלקנט“.
אויסוואַלנערן — אַוטוו. זל אויס, ~גע-
וואַלנדט. פּד. אויסוואַלנערן, אַרומגיין, אַרויס-
גיין. „פּרנסה איז געשלאָגן, מע וועט מוזן א“.
אויסוואַלנערן — דער, יען, קע, יען. יען.
פּד. אויסוואַלנערער, עמיגראַנט. „אַ גאַנצע
מחנה אויסוואַלנער וועלכע זענען געלעגט...“
אַש.

אויסוואַלנערונג — די, יען. פּראַצעס אַדער

רעזולטאַט פֿון אויסוואַלנערן. עמיגראַציע.
אויסוואַלונג. „ידישע אַ פֿון...שטעלט זיך
גאַרניט אַפּ“.

אויסוואַלנערן — יער אויס, ~געוואַלנערט.
אוטוו — אַוועקציען, איבערקלייבן זיך פֿון איין
(אייגענעם) לאַנד אין אַן אַנדער (פּרעמד) לאַנד.
„ווער האַט דאַס גאַר געקענט גלייבן אַן דער
ייד וואַס האַט אַזוי ליב זיין ווינקל זאַל זיין
אין שטאַנד אויסצוואַלנערן“, ספּ, יידישער
קאַלאַניסט. אַקזוו — אויספֿאַרן אַ צאַל לעני
דער. „אויסגעוואַלנערט אַלע לענדער, און
אַהיים געקומען (אַן הויזן און) אַן העמדער“,
טוו. „אַ אַ וועלט = וואַלנערן איבער אַ סך
לענדער“.

אויסוואַלנערניש — דאַס (די), זי. אויס-
וואַלנערונג (געדויעריקע, מאַסנדיקע). „אַ
בהלה, אַ לויפֿעניש, אַן א“.

אויסוואַלנערער — דער, יען. אַן אויך: פֿאַר
וון. ווער עס וואַלנערט אויס, עמיגראַנט.

אויסוואַלנערעווען — אַקזוו. רעווע אויס,
~געוואַלנערעוועט. אַקזוו. אויסוואַלנערן, פּטמ.
„גאַר גרינג אויף דער העכסטער מדרגה
אין הימל אַריינקומען און דאַרט אַ אַלע
היכלות“, גדולת ר' וואַלן [9]. „ממשיות
פֿון מלאכים און אליה הנביא, גאַסט משולחים,
וואַס וואַלנערעווען אויס וואו די וועלט האַט נאָר
אַן עק“, ממוס, ווינטשפּ.

אויסוואַלנען — טרוו. יע אויס, ~געוואַנ-
כעט. פּד. אויסשמעקן, אויסגינדיקען, אויס-
שפּירן. אַ ווי אַ הונט. אַ מיט דער (לאַנגער)
נאָז.

אויסוואַלנענונג — די, יען. פּראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויסוואַלנען. אַ פֿון די אַלי-
אירטע.

אויסוואַלנענען — טרוו. יען אויס, ~געוואַנענט.
1. שטאַרק באַוואַלנענען, געבן פֿאַרשיידענע
וואַפּנס. געבן וואַפּנס צו אַ צאַל. אַ מיט אַלע
כלימשחית. אַ אַלע מענער. 2. אויפֿהערן
באַוואַלנענען; אַפּשאַפֿן באַוואַלנענונג.

אויסוואַלצקען — טרוו. קע אויס, ~געוואַצ-
קעט. דזוו אויסוואַלנען. —

אויסוואַקסן — דער, זי. — אויסוואַקסן.
1. אַרויסוואַקסן, אויסשפּרעצן, אַרויסשפּראַצן.
„דערווייל זעט זיך ניט קיין ברעקל אַ“ „מאַכן
רעגענען אויף אַ לאַנד...און מאַכן שפּראַצן אַן
אַ פֿון גראַז“, תּי, אַיבֿו, לח, 27. 2. אַקט פֿון
גרעסער ווערן. אַ פֿון קאַפיטאַל.

אויסוואַקסונג — די, יען. פּראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויסוואַקסן. היסטאָרישער אַדער
לאַגישר פּועליצואַ פֿון אַ באַוויסונג אַדער אַ
שיטה. „פֿון נאַציאָנאַליזם קענען אַרויסקומען
חילדע אַען“.

אויסוואַקסן — אַוטוו. וואַקסן אויס; האָב אַ
בין ~געוואַקסן (~געוואַקסן). 1. וואַקסן ביי
צייטיק ווערן. „אַן אוועקרע אַוועלכע וואַס
וואַקסט אויס סוף זומער, בשעת אויף גאַסט
וועלטל רוקט זיך אַן דער גלות פֿונעם היינ-
טער“, ממוס, יאַ שטאַט אין מזרח. „ער איז
געווען אַזוי אַרעם אַן יידן פֿלעגן אים געבן
געלט נאָך איידער די תּבואה פֿלעגט אַי, פּמ.
2. אַרויסוואַקסן (אַ שפּראַצן פֿון אַ קערנדל,
אַ צווייג פֿון אַ שטאַם, קערנער פֿון אַ זאַנג

אויפן מול אא. זאלט קענען אויס ווארטן אויף איבערלייגונג, זינען ליפן באוואוינן מיט גניטשאפט, מס, משלי, ה, 2. 2. ווארטן אן אומבאשטימטע צייט, א ביסל. "הייש אים אויז ווארטן מיט אלן דינגן, בלא-בוב, 9. "אונדזיגער טוט ביזן אסך אין מוארט אים אויס, מס, קהלת, תקע"ט, ה, 12. 3. ספע קולירן, אפלייגן א געשעפט. "ווארט אים מיט די פראנקען, דער קורס קען ווערן א בעסטער רער". 4. האבן געדולד, איבערווארטן. "האלט אפן זייער אומגעדולד און זיי זאלן א ביזן און וועל זיי לכתחילה ניט דערצאלן... מס, מס, צוריק אהיים. 5. ארז אפטישן, אויסהיטן (פרגל אויסווארטעווען). "ער...גאר וואל קונט... זיא אויז ווארטן, ספר משלים, פסוק 1686.

אויסווארטן זיך — א. אוטו. — דער ווארטן זיך, דערגרייכן דורכן ווארטן. "דאכט זיך ווי עפעס טריט. האָ געלויבט איז גאט פארט אויף שמחה זיך אויסגעווארטן, מס, פרייזו.

אויסווארטעווייגן — א. נעגל. וואס מע קען, וואס לאזט זיך אויסווארטן. איע און ניט איע גליקן.

אויסווארטעווייטן — די (דאס). מצ נב. נעגל. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסווארטעווייטן. "אין צאפלידיקער איע ביאת המשיח, יג, תוד.

אויסווארטעווען — טעווען אויס, געווארטעווען. אוטו. — שטיין אויף דער וואך א באשטימטע צייט. א א גאנצע נאכט. טרוו — אויסהיטן, אפטישן. א דעם סאָ, דעם גארטן. א א קראנקן.

אויסווארטען — טרוו. טע אויס, געווארטען טעט. אוקר. 20. אויך מיט זיך. 1. ארויס ציען, ארויטשלעפן (ווייליגראָזן, דערנער, שטיי גער). 2. אויסרעיסן מיטן ווארצל (געפילן, איינשטעלונגען). "דו דארפט זיך איינזאלטן, א דעם כעס און דעם פאראיבלי".

אויסווארטעניש — דאס (די), זי. (געווער דיקע, מאסנדיקע) אויסווארטונג. דאס צימער איז פול מיט קראנקע, עס איז די אמתע א אויפן דאקטער".

אויסווארטשע(נען) — טרוו. טע אויס, געווארטשעט. 1. ארויסזאגן עפעס אומ קלאר, שטיל, מיט הפסקות. — אויסבורטשען. 2. אויסדריקן אומצופרידנקייט, ווייטיק. א א טענה.

אויסווארטשען זיך — אוטו. — דפון. ווארטשען און אויפהערן; זיך גרינגער מאכן דורכן באקלאגן זיך. "ווען די מאמע האט געלעבט איז כאטש געווען פאר וועמען זיך א ציטונדזיג, ברויו.

אויסווארטעם — דער. מצ נב. אקט אדער רעזולטאט פון אויסווארטען. "א פון אייער, יאכ.

אויסווארטעמען — טרוו. עס אויס, גע- ווארטעם. אפט מיט זיך. 1. ווארטען מאכן ביזן צו דער נייטיקער מדרגה. א אן אויחן, א רובע אע. "אז מע וועט פאר אים פרייער א די בעט, וועט ער זיך לייגן", פחל וועגן אייגעם וואס אליין טוט ער גארניט. "א אייער = אויסציען אייער. 2. האלטן ווארטען אויפ-

הנביא אויס אויפן ארט, מס, זמירות. "און אויף אסיפס הויו איז פלוצעם אויסגעוואקסן א גאנץ גרויסע טאבלצע מיט גילדענע אותיות", שנ. "דער בחור...איז אויסגעוואקסן פאר זייערע אויגן און פארשטעלט דעם וועג", עפא. היברו. "אויף איינמאל אויסגעוואקסן א וואגן פרישגעקאסע היי", הר, אין שענטסן טאג פון הארבסט.

9. איבערוואקסן, איבערוואקסן (ווען בגדים ווערן קליין וועל זייער טרעגער איז אויסגע- וואקסן). א פון די קליידער, בגדים, מלבושים. "א פון די קינדערשע הייזעלעך = ווערן גרויס, א דערוואקסענער. גישקשה, ער וועט א דערפון = ער וועט עס גובר זיין מיט דער צייט. א פון א שלעכטער מידה.

10. גיך אויפגעבוים אויפגעשטעלט, אדעק געלייגט) ווערן. א וואגט וואקסט אויס אין איין טאג. "עס וואקסט הייזער אויס ווי ריזן און ווארפן שאטנס", טעג, פאעמען. "מע האט ניט באמערקט, ווען איז אויסגעוואקסן אויפן טיש דער שניי-ווייסער...טישטער", בערג, נאך אלעמען.

אויסוואקסן I — טרוו. וואקס אויס, האבן געוואקסן (געוואקסן). פטמ. מאכן עס זאל אויסוואקסן; פארזייען, ארויסברענגען. "דא פארן הויו וועל איך א גראן". "אין שטאנג פאפשו וואקסט אים אפער טויזנט פאפשויע- לעך". "אין ספעקט וואקסט ער אויס פאמידארן א פאר מאל א יאר".

אויסוואקסן II — טרוו. וואקס אויס, גע- וואקסט. דו אויסוואקסן. —

אויסוואקסן זיך — אוטו. וואקס זיך אויס, זיך געוואקסן (געוואקסן). פטמ. אויס- וואקסן פון זיך, אן מי. וואקסן און אויפהערן. "דער יתום איז זיך אויסגעוואקסן א שטארקער און געזונטער יונג". "דער קארן איז זיך שוין אויסגעוואקסן, אפער די רעגנס לאזן ניט שניידן".

אויסוואקסעניש — דאס (די), זי. אויס- וואקסונג (גיכע, געראטענע). "זע — סארט א אויף די פעלדער".

אויסווארזשען — טרוו. זשע אויס, (גע) ווארזשעט. אוקר. 20. אויסלייגן, פותר זיין. אויספשווען. "מקען אויס דא וואקלינס ניט מעהר אויס ווארזשען גאר אן ארעגין וועט גיין", מס, פירוש צו קהלת, תקע"ט, יא, 3.

אויסווארגונג, ווארגן, ווארגעניש — דו אויסווערגונג, — אויסווערגן, — אויסווערגעניש. [ניט בלויז וואו דיאלעק- טיש קומט [א] פאר [ר], נאר אויך אין [ר].] **אויסווארגענען** — טרוו. גע אויס, גע- ווארגעט. ר. Lit: vargas. < אויך מיט זיך. אויסמאטערן; פארשאפן זארגן, ליידין. "די קינדער, זאלן געזונט זיין, ווארגענען איר אויס", רייז.

אויסווארטונג — די, ען. פראצעס און רעזולטאט פון אויסווארטן. "אין א דראמע קען די א פארן ריידן מאכן נאך א שטארקערן איינדרוק ווי די רייד גופא".

אויסווארטן — אוטו. ווארט אויס, גע- ווארט. 1. ווארטן ביזן סוף. א ביזן נאך קידוש, ביז (נאך) הברלה אא. א אויף גליקן,

אדגל). "עס איז אסור [שבת] צו גיסן וואשר אויף איין זאמן דש דר אויש וואקסט, מפל שכן אויף קיין קארן אודר הייטן אודר האבר, דו איז אסור", 2ט, 2/80. "און אזוי ווי פון איין קארן וואקסן אויס פיל קארנס, אזוי אויך פאר איין שילינגער צדקה ווערט מען געבענטשט מיט אלפי אלפים", 2ט, 1/36. "ווען דא (אויף דער דלאניע) וועט א האר (פירעשקעס, קרעפלעך) = קיינמאל ניט, אומ מעגלעך. "א גייע פעל וואקסט אויס = (וועגן באשעפענישן) ווערט געזינטער, שטארקער. "מזין פערדל איז געווארן גארנישט וואס פרייער, א גייע פעל איז אויף דעם אויסגעוואקסן", שנ. ט"ה. אויך פ"ג: א געדאנק קען אומגעריכט זיין. "אז אזוי איז דא אין שכל געוויסע סברות וואס וואקסן אויס פון זיך אליין", 2ט.

3. עלטער ווערן (ביז ווערן פוליעריק). "די וועלט פלעגט זאגן: הלאוי סע זאל א, ווארן אזוי א הילד חידוש איז שווער אז עס זאל א, נחב, 2ט, 2/א. "ניט דערגעסן, ניט דער- שלאפן, ביז גאט האט געהאלפן, זי איז אויס- געוואקסן", מס, מס, ווינטש. (קללה) ניט א זאל ער = זאל ער שטארבן קליינערהייט. 4. העכער ווערן. א מיט א קאפ העכער. אויך פ"ג: זיך גיך אנטוויקלען. "מיט יעדן טאג וואקסט אויס דער גייער בנין". 5. גרעסער ווערן. דער המון (דאס געזעמל, דאס פאלק, די ארמיי אדור) וועט א. די חוצפה (העזה, הכנעה, מרידה אדור) איז אויסגעוואקסן. "איז די שטאט אין משך פון א געוויסער צייט דאך שטארק אויסגעוואקסן", נט. "די תאחה פון חניפה, פון צביעות וואקסט אויס אזוי גרויס, א...". מס, מס, שלמה.

6. זיך אנטוויקלען, ארויסקומען ווי א רע- וולטאט פון וואקסן. פון אים (איר, זיי) וועט א א (באן, גארנישט אדור). "היי וואס וועט פון אים א! — אויסדרוק פון שרעק אז ער וועט א א שלעכטער. "פון בנימינען וואלט מיט דער צייט אויסגעוואקסן א וואסערפרייער אדער, ווען פיל, א בעל-עגלה", מס, מסעות. "עפעס האט זיך געפונען א מחותנישאפט צווישן זייערע נשמות און א מין פארגעפיל אז עפעס וועט פון זיי אמאל א, שנ. פונעם יאר. דער מענטש (דער דור, דאס פאלק) איז אויסגעוואקסן. "פון א קליין ישיבה איז אויס- געוואקסן א ישיבה...מיט נדרים ונדבות אן א שיעור", קמ, 1868, Ne 21. "נאר אין אן אינערלעכן גיטטיקן א, וואקסן אויך אויס די דערגרייכונגען", ייט, פוילן v.

7. אויפהאדעווען זיך. א אויף טרוקענעם ברויט, אין נויט, דחקות אא. א אויף מארציר פאנעס, הינערשע ייכלעך, אין לוקסוס, פריידן אא. "אויסגעוואקסן זענט איר אויף גרויס ראט- קאש", שנ. "דעריבער טאקע איז [ער] אויסגע- וואקסן אן תורה, אן יידישקייט", מס, מס, א גרויע האר.

8. באווייזן זיך, ארויסקומען אומגעריכט. "א (ווי) פון העלער הויט = באווייזן זיך גאנץ אומגעריכט. א ווי פון אונטער דער ערד. "וואו מע זייט אים ניט — דארטן וואקסט ער אויס", פחל. (ווש מיט 2 ב). "ווי ער גייט מיט האפענונג אין מארק ארום, דארט וואקסט אליהו

היטן האַרעמקייט. א' דעם טשאַלנט, די ווע' טשערע אַזוו. ...אויסגעוואַרעמט...אַ גרויסן טייל פֿון די טראַדיציעס, אויף וועלכע די ייִדישע דערציילונגס־קונסט האַלט זיך נאָך עד־היום, ש'ן דערציילערס און ראַמאַניסטן ו. 3. טייער האַלטן אין די געדאַנקען, אויס־חלומען. „נישט שוין זשע איז דאָס ער? אַט דער וואָס זי האָט אים אויסגעוואַרעמט אין אירע געדאַנקען“, ש'ע, בלאַנדזונדע שטערן. 4. אַפּהיטן אַ פּאָזיציע, געדולדיק שטרעבן צו עפעס. א' אַ (די) שטעלע (= א) האַרטן אויף אַ וואַקאַנסיע צו קריגן אַ פּאַסטן; (ב) האָבן די שטעל און זי אויפֿהיטן. „מיט גע'דולד פֿון אַ קוואַקע אויף אייער, וואַרעמט ער זיך אויס אַר העכערונג“. 5. חנפֿענען, אונ'טערקויפֿן. „ער האָט נאָך נישט געפֿרעגט פּי איר צי זי וויל זען ווען ה'עב, דערוועלט וואַרעמט ער אויס איר מוטער און אירע ברידער“, רייד.

אויסוואַר(ע)נען — טרוה. וואָרן אויס, גע'וואַרנט. 1. וואַרענען וועגן אַ צאָל ענינים אָדער אַ צאָל מענטשן, א' די אַרבעטער אָן מע וועט אַראָפּנעמען אַ שעה שכירות פֿאַר... 2. שטרענג וואַרענען, מתרה זען מיט אַלע פרטים. „אונזערע חכמים האָבן געוואַרנט און אויסגעוואַרנט אָן וואָס עס איז מדרבנן דאַרף אַפּגעהיט ווערן ווי מאַדוריתא“.

אויסוואַר(ע)נען זיך — דעוה. רעפֿל. אויך: זיך באַשיצן אָן פֿאַרוויכערן. „...איז אויך אויסגעוואַרען אַן אַשע זאָל זיך קאַנען אײ“, א. פֿאַוויר, דוגלות יוסף, יוזעפֿאַה תקצ"ח. **אויסוואַרף** — דער, ז'ן. אַקט פֿון אויסוואַרפֿן. „מע האָט אַפּגעלייגט דעם א' [= ציאונגן פֿון דער מלוכה־לאַטעריי“, זי האָט אויסגעלערנט זיך אויסשטישן יעדן א' פֿון קאַרטן“.

אויסוואַרף — דער, ז'ן. פֿ: וואַרף. 1. דוה אויסוואַרף אַ. 2. אַנטימאַראַלישער מענטש, פֿאַרדאַרבענער (זה דער וואָס דאַרף אַרויסגעוואַרפֿן ווערן דער געזעלשאַפֿט). א' פֿון דער נאַטור, פֿון דער מוטערס בויך; אַ פֿאַלדען, אָן א'.

אויסוואַרפֿונג — די, ע'ן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסוואַרפֿן. „סיאזי געווען ניש קיין ערלעכע א' פֿון גורל. מע דאַרף איבער־וואַרפֿן“.

אויסוואַרפֿלינג — דער, ע'ן. דוה אויסוואַרפֿ־לינג אַ. [אפֿן אַרויסריידן אין קרוין־פּוילן, מען].

אויסוואַרפֿן — טרוה. וואַרף אויס, גע'וואַרפֿן. 1. אויפֿוואַרפֿן, פֿיר־האַלטן, אויסריידן, באַשולדיקן. „און דער וואָס שטראַפֿט אַ רשע, וואַרפֿט אים אויס דער רשע אַלע מומים וואָס געפֿינט זיך אין אים זעלבסט“, 22, 22. „הינט האָבן זיי געפּפּניקט מיך נאָך מער, אויסוואַרפֿנדיג מיר אַ מעשה מיט בלוט אין די מצות“, ממוס, יאָ גרויע האַר, „מע וואַרפֿט מיר אויס אָן מנן קרובֿה גייט אין די אייגענע האַר“, ש'ע, גענודו. 2. אויסמישן, אויסטאַ'לירן, אויסטיילן. טרעפֿן (דעם גורל) על־פי דעם ווי געווישע זאָכן לייגן זיך אויס (קאַרטן אַע). „גלייבן אין קאַרטן א' און אין וואַרנאָ גערינען“, אמד, שוואַרצער האָן, ווילנע תרל"א.

אויסוואַרעקערט אַ טשעמאַדאַן, אַוועקגעשטעלט צווישן די פֿיס — מע וואַרפֿט אויס קאַרטן, ש'ע. יא' גורל = באַשטימען עפעס (ווער עס איז דער שולדיקער, ווער דאַרף צאָלן, עפעס טאָן אַע) לויט קאַרטן, צעטעלעך, ביינדלעך אַע. 3. אויסשטעלן, צונויפֿשטעלן. א' אַ רעכענונג, חשבון, מאַגענישן [מיטן בניטעם אָן נישט אַלץ איז דאָ ריכטיקן]. „איז די רעכענונג וואָס איר האָט דאָ מיר אויסגעוואַרפֿן טאַקע אַ חשבון צדק?“,

4. אַרויסוואַרפֿן. צעוואַרפֿן, צעשיטן. פֿד. „צוואַמעקלעבן אַלע פּאַפּירלעך און צעטעלעך און שוין אײ, רייד. „דאָש ים האָט אויז גוואַרפֿן דאש פֿענר מיט דעם רייטר, ש'ה וו. „וואָס דאָס ים־גדול האָט אויסגעוואַרפֿן“, מײ, טענדלזאָ 581 [= פֿלעריי אַפֿפֿאַל, אַ סך מיסטן]. 5. אַרכ. אַרויסלאָזן. „שוניא ישראל זולכט ש'ן [= קלאַנגן האָבן אויז גוואַרפֿן כּדי להבאיש“, כײ וועגן מעצער עלילת־דב, 1669 (פֿש ווו). 6. אויסשפּען, אויסכראַקען. „ווען איינר זער אויז ווערפֿט אין הושיטן...“, טור, כא.

אויסוואַרפֿעניש — דאָס (די), ז'ן. אויסוואַרפֿ פֿונג. איר וועגן שלעכטן אויסוואַרפֿן קאַרטן. דאָס פֿירוואַרפֿן, דאָס אויפֿוואַרפֿן.

אויסוואַרפֿעריי — דאָס & די, ע'ן. 1. טר־אונג אָדער רעוולטאַט פֿון אויסוואַרפֿן. אָן א' פֿון בלעטלעך אויף אַ פֿאַלקספֿאַרזאַמלונג. 2. פֿראַפֿעסיע פֿון אויסוואַרפֿן (קאַרטן). זיך פֿאַרנעמען מיט א'.

אויסוואַרפֿערקע — די, ס'. ווער עס וואַרפֿט אויס קאַרטן (פֿאַרויסצוואַנגן וואָס וועט געשען, אויסצוגעפֿינען פֿאַרבאַרגנס). אַ ציגנינערקע אָן א'.

אויסוואַרפֿונג — די, ע'ן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסוואַרפֿען. „די אַנטיסעמיטן ווילן דורכפֿירן אַן ענדגילטיקע א' פֿון יידן“, „...אַ שאַרפֿער שניט אין וועלטס באַשאַפֿן, אָן א' פֿון יעדן מין געבאַט“, טעג, איצטער.

אויסוואַרצילען — טרוה. צל אויס, גע'וואַרצילט. אויך מיט זיך. 1. אויסרייסן, אַרויסרייסן מיט די וואַרצילען. א' דערנער, ווילדגראַזן, א' רשעים, שלעכטס. טלל פֿאַר־טשיטשט יזעקרון תקער' (צפֿניה, ב, 4): „אויש וואַרציליך“, אָבער ער...שיסט זיך מיט זינע פֿילן וואָס זיי טייטן, ער זאָל זיך א' פֿון דעם לעבעדיקן לאַנד“, חזק, 9, ב. „האָט מיט שטורעם אויסגעוואַרצילט אַ סך האַר פֿון זיין בערדל“, ממוס, מסעות. 2. אויסרייניקן פֿון וואַרצ'לען. א' אַ פֿעלד, אויסהאַקן דעם וואַלד און א' די עטלעכע אַקער לאַנד. 3. פֿאַרטריבן פֿון אָן אינגעוועסן אַרט, פֿון אייגן לאַנד. „דו האַסט אונז אויסגעוואַרצילט פֿון אונזער נחלה און נישט פֿאַרוואַרצילט אין קיין שום אַנדער לאַנד“, יניט אויסצוואַרצילען = נישט צו רירן פֿון אַרט, נישט פֿטור צו ווערן. מעטאַנימיש. ליקווידירן, אַפּשאַפֿן אַע. „דאַרף מען [דעם אַרעמאָן] געבן...אויף קרעפֿטיקע ענסן; מיט דאָס אַלעס קען מען אָבער די עניות פֿון אים, די אַלע פֿעלערן קען מען גאַנץ ליכט אײ,“

א. מ. קלאַפּ, אַ וואַלף אין אַ שטעפּנספֿעל, וואַרשע 1899.

אויסוואַרצילען זיך — דעוה. 1. רעפֿל. אויך: זיך נישט פֿילן מער היימיש; ליקווידירן געשעפֿט, איבעררייסן באַצייאונגען מיט נאַענטע. „צניט ס'ווייב איז אים געשטאַרבן, האָט ער אַנגעהויבן אויסצוואַרצילען זיך“, אַפּא, „אויס־געוואַרצילט“, 2. אוטוו — ווערן וואַקלדיק, ווי אָן וואַרצילען. „די ציינער האָבן זיך אַווי ווי אויסגעוואַרצילט“, הל, דאָס קראַנקע צימער“.

אויסוואַרקע(נען) — קע אויס, גע'וואַרען. קעט. אוטוו — אַרויסגעבן קלאַנגען פֿון (ווי) אַ טויב. טרוה — 1. אויסדריקן עפעס מיט אַט די קלאַנגען, א' ליבשאַפֿט, געטרעישאַפֿט אַע. א' אוימעט, צער. „די אַליטישקע וואַרקעט אויס איר עלנט“, „אויפֿן פֿיצל בוידעם וואַרקען טויבן, וואַרקען אויס מנן פֿנים“, טוצ, טיביר. 2. אויסברומען פֿאַר זיך אין דער שטיל. א' אַ ניגון.

אויסוואַרקע(נען) זיך — אוטוו. אַ דעוה. וואַרקען און אויפֿהערן; זיך באַפֿרידיקן דורכן אויסוואַרקען עפעס. זיך א' און זיך נעמען ווידער צו אַ קאַפיטעלע תהילים.

אויסוואַשן — טרוה. וואַש אויס, גע'וואַשן. אַפֿט מיט זיך. 1. פֿאַרענדיקן וואַשן, א' אַלע כּלים, דאָס גאַנצע גרעט. „דינגען אַ שיקסע אויסצוואַשן די פֿאַדלאַגעס אָדער א' די גרעט“, דטש, דוקאַר. 2. גוט, ריין וואַשן, א' עס זאָל בלאַנקען. „אויסגעוואַשן די שיסל און ווי'טער באַרשט“, שוּן [= ווידער דאָס אייגענע, די זעלביקע מאַכלים, אַרבעטן אַזוו]. „האָט גייטס זיך אָן? לאָז אים זען ווינדל אײ, מײ, טענדלזאָ, 864 [= לאָז אים פֿירן (פֿאַרייכטן) זינע עסקים, מיט זיך נישט אַרײן]. 3. אַרויס־וואַשן, אַרויסנעמען דורך וואַשן, א' אַ פֿלעק. „דעם גאַרבשטאָף קען מען מיט פֿאַרשיידע'נע מיטלען א' פֿון לעדער“, וואולז, האַנט־ביכל פֿאַר לעדער־אויסאַרבעט, 1922. 4. אויס־רייניקן, באַפֿרייען פֿון גבטטיקע פֿלעקען. א' זיך פֿון זינד, פֿון ביזנע געדאַנקען. „איך האָב געווינט, האָט מנן געוויזן דאָס האַרץ מיר אויסגעוואַשן ריין“, יחאָט. 5. אויסוויילען, געבן אַ חלק, אויסצוואַנגן. „האָט זי אים דער לאַנגט אַ פּאַרציע, אים גוט אויסגעוואַשן“.

אויסוואַז(ש)ע(נען), וויאַקען זיך — אוטוו. וויאַז(ש)ע, וויאַקע זיך אויס; זיך גע'וואַז(ש)עט, גע'וויאַקעט. וורר. 1. זיך באַקלאַנגן אין אַ וויינענדיקן טאָן. „ער איז אַ ניגונע און אַ פֿריטשעפע, ער וויאַקעט זיך אויס פֿאַר אַלעמען“. 2. אויפֿהערן זיך טשעפען, זיך קריגן.

אויסוויאַיען — טרוה. וויאַיע אויס, גע'וויאַיע'ן יעט. פֿר. טל. אויסווייען, אויסבלאַזן. „כײַאַב אַפֿן געלאָזט דאָס פֿענצטער, האָט דער הינט אויסגעוויאַיעט דאָס הויז“, רייד.

אויסוויאַל(י)ע(נען) — אוטוו. לײַע אויס, גע'וויאַל(י)עט. טל. דוה אויסוויאַנען אַ.

אויסוויאַנזילען — טרוה. דול אויס, גע'וויאַנזילען, לז, אוקר. אויסרייכערן (הערינג, אַנדערע מינים פֿיש, זו וועגן פֿלייש).

אויסוויאַנען — אוטוו. ינע אויס, גע'וויאַנען. 1. אויסוועלען, אינגאַנצן פֿאַרוויאַנען.

בלעטער, קהייטן, בלומען, ביימער וויאזען אויס. 2. פֿיג וועגן מענטשן. „די אַלטע ליט וויאזען אויס אין מושב־זקנים“.

אויסווייזן זיך — זיך אויס, ~ (גע)ווייזן. אוטו — 1. מיטאַמאַל אָנהייבן ציטערן. אַ האַנט האָט זיך צוגעריט צו דער האַרף און אַ סטרוגע האָט אויסווייזן. 2. ציטערן און פאַרענדיקן ציטערן. „זיי האָבן אַ לאַנגע צייט אויסגעווייזט דער שטורעם“, היימיש, 1961 10. טרו — אַרויסציערן, אַרויסברענגען עפעס מיטן ציטערן. „ער האָט אַנגעזאַפּט דעם פֿיבער און אויסווייזט אים אין דער פֿינצ־טער“, טמ, 1953 VIII 8.

אויסווייזן — טרו. וויג אויס, ~ געווייגט. 1. וויגן און פאַרענדיקן וויגן. אַ דאָס קינד ביז עס שלאָפֿט אַפֿן. „אים געבוירן האָט דער ים און אויסגעווייגט דער שטורעם“, הר, פֿאַר-נאַכט. 2. אויסהאַדעווען. „דאַרטן האָט זי כמעט אירע אַלע קינדער אויסגעווייגט“, ווינט, אַ פאַמעניק.

אויסווייזן זיך — אוטו. < דפּו. 1. גוט דורכויגן זיך, ביז ניט וועלן מער. 2. זיך אויספֿורעמען, זיך אַינשטעלן. „חיי מע וויגט (איינעם) אַפֿן אַזוי וויגט (ער, מען) זיך אויס“, שו.

אויסווייזן דערצן — טרו. ערץ אויס, ~ געוויי דערצט. וורר. אויסווייזן, אַרויסרופֿן געפֿילן פֿון דערווערקיט. שטאַרק באַלעסטיקן. זיך אַנזעצן ווי אַ קלעשטש און אַ טוֹבהלע.

אויסווייזן (ווען) זיך — אוטו. טעווען זיך אויס, זיך ~ געווייטע(ווע)ט. פאַרענדיקן גריסן זיך (מיט שאַקלען זיך, ווינטשן זיך). „עס ציט זיך אַ האַלבע שעה פֿון אַ זיך, פּונקט ווי איינע פֿון זיי וואָלט אַוועק קיין אַמעריקע“.

אויסווייטער — דער, ס. אַקט פֿון אויסווייטערן, אויסוועטערן, יאָכ.

אויסווייטערן — טרו. ער אויס, ~ געוויי טערט. אויסק. דוּו אויסוועטערן <.

אויסווייאונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסווייזן. פּוּב.

אויסווייבלען זיך — אוטו. בל זיך אויס, זיך ~ געווייבלט. אָנהייבן אויסזען (זיך פֿירן) ווי אַ וויבל. „די ערשטע צייט נאָך דער חתונה איז זי געווען נאָך גאָר אַ ציג, אָבער איצט וויבלט פֿון זיך שוין אויס, קאָכט פֿאַרן מאַן, האַלט ריין אַ שטוב, און עס דאַכט זיך אַז זי איז שוין אויף דער צייט“, רייז.

אויסווייזן — דער, זן. 1. אַקט פֿון אויסווייזן. באַווייזן, ראייה. אַן אַ וואָס לייגט זיך אויפֿן שכל. 2. אָפּדאַכטעניש, פאַרשטעלונג וואָס איז ניט אַ הספּע מיט דער וואָר. „שרעק זיך ניט, ס׳האַט זיך דיר בלוז געהלומט, בלוז אַן א״. 3. אַרויסשקונג, דעפּאַרטאַציע (און דער שייכדיקער דאָקומענט). דטשמ. [געווען באַזונדער פּאַפּולער אין פֿראַנקרײך צווישן ביידע וועלט־מלחמות. אַן אַ פֿלעגן קריגן הן די וואָס זיינען אומלעגאַל געקומען אין לאַנד, הן די וואָס האָבן געאַרבעט אַן אַ ספּעצ־אַר־געט־קאַרטל. געווען דרע מינים אין אַ בלוז־ער, אַ רויטער און אַ וויסער; ביים לעצטן מין — דעם ערגסטן, אַן שום אַפּעלאַציע, האָט מען געמוזט פּאַרלאָזן דאָס לאַנד צום באַ-

שטימטן טערמין. אַ־געזעץ = אויך: אַפּמאַך צווישן צוויי אָדער מער לענדער אַרויסצושיקן פֿאַרברעכערס. „צווישן בראַזיל און די פֿאַר־אייניקטע שטאַטן איז ניט פֿאַראַן קיין אַיִג“, טמ, 1959 IV 8. 4. שריפֿטלעכער באַווייזן, דאָקומענט. [פֿאַרשפּרייט אין די געטאָס אונטער די נאַציס מיטן 3: דאָקומענט אַז מען אַרבעט אין אַ נייצעלעכער אינסטיטוציע]. „נאָך אַן איג־טערוועניג מצד יידישע שתדלנים ביי דער צענט־טראַלער מאַכט אין קראַקע, 1941, האָט מען אין וואַרשעווער געטאָ איבערגעגעבן: — וואָס האָבן די הערן געבראַכט פֿון קראַקע? — אַן אַ פֿאַר אליהו הנביא צו קענען גיין אַ גאַנצע נאַכט“, רינגעבלומ, 1941 IV 13. [בלומ].

אויסווייזונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסווייזן (זיך). „ער זאל מערן צו דאָקען אים און צו לויבן אין זעלן האַרץ און מיט דעם אַ פֿון זינע רייז, פּלומער ער זאל אים לויבן מיטן מויל און דאָס האַרץ זאל אויך דערביי זיין“, חה, 256. שכלדיקע אַ. געל־א.

אויסווייזן — אוטו. ווייזן אויס, ~ געווייזן. 1. אויסזען. „און פֿון אַזעלכן וואָס ער איז אינעווייניק ניט אַזוי ווי ער ווייזט אויס אויס־ווייניק“, חה, 36. „עס איז אַלט דאָס הויז... און עס איז גאַרנישט אַזוי שטאַרק ווי עס ווייזט אַ פֿון דרויסן“, פּראָ. רי נחמקעס מעשיות. „איר געזיכט האָט אויסגעווייזן בייד“, שט, יוגנט־דאַמאַנטן.

2. קריגן אַן אויסזען; אויסדאַכטן זיך. „אין האַלט פֿאַר מעגלעך אַז די מעשיות וואָס איך וועל אַפֿן דערציילן וועלן אַפֿן אַ באַ־שפּימפּערלעך“, פּראָ. חסידיש. „לאַמיר בעסער [זיך] אַפּטראַגן, ווייל זי ווייזט אויס משוגע“, לאַט, דאָס יידישע קינד. „דאַמאַלסט האָבן זיי מיר אויסגעווייזן ווי מענטשן פֿון אַ העכערער וועלט“, באַש, בית־דן־שוטב. [אַ סך בעסער איז מיט דעם 3 צו ניצן אַ זיך].

אויסווייזן — אומפ. עס ווייזט אויס, עס האָט ~ געווייזן. עס האָט אַ פּנים ווי, עס זעט אויס ווי (אַז); עס דאַכט זיך אַז; עס קומט אויס אַז. ס׳ווייזט אויס אַז ער איז גערעכט. „מ׳הסתּמ, ווייזט אויס, אַז דעמס וואָס די מצוה איז גרעסער — דעמס שכר איז אַזדאי אויף יענער וועלט בעסער“, טעאַטאַר. „ס׳ווייזט אויס גאָר ניט געקומען די צייט אַז דאָס פֿאַלק זאל אַליין קענען...“, ממוס, שטורעמעט.

אויסווייזן — טרו. ווייזן אויס, ~ געווייזן. 1. ווייזן אַ צאָל זאַכן, אַלץ. אַ אַלע זעלטענע ספֿרים פֿון דער ביבליאָטעק. יא אַ אותות און מופֿתים = ווייזן פּלערליי וואונדערלעכע זאַכן. 2. באַשפּימפּערלעך, קלאָר ווייזן. „אביר האָט מאן דען פֿריינט נייטיג, זוא גיט עש אליש וויא פֿולגינדיש מעשה אויז ווייזט“, גה, 204. „דא ענטפֿרן זי: אדונינו, דעם פּתרון קאן קיינר גיט ווישן, גאר וואש די צייט וועט אויש ווייזן“, ש׳, מד/א. „מען איז געשטאַנען ליכ־טיקע, פֿאַרגונען איינער דעם צווייטן, און דאָס געוואָלט א״, אָפּא. טענצערין. יא אין די אויגן = באַשפּימפּערלעך ווייזן (די גערעכטיקייט, דעם אמת). 3. באַווייזן מיט ראיות, לאַגיש. אַ דעם

אמת, די גערעכטיקייט, דעם שכל פֿון דער זאך אַ. „מע מוז אַזעלכע מענטשן אַ, זאָלן זיך נישט האַלטן אין די גרופֿן“, טעאַטאַר. „אין וויל דאָ גיט מאַרין זיין אויסצווייזן פֿון דער וועלט, ווי שלעכט ווי ביטער און פֿינצ־טער עס איז די נייט־געלערנטע, ממוס, קליג־טשע. „איר וועט זאָגן: הרגל! נייך, ברודער! דאָס האָט שוין דער רמבם אויסגעווייזן אַריס־טון אַז הרגל איז בלאַטע“, פּראָ. יא באַאותות ובמופֿתים = דערווייזן מיט פּלערליי פֿעסטע ראיות.

4. באַווייזן מיט (שריפֿטלעכע) דאָקומענטן. „...אלו אפּ ברעכן...וואו ניט דאז פּנקס אויז ווייזט, אויז קיין חזקה גילט ניקס בבתי כנסיות, ווען עש גיט איין גישריבן איז“, תקא. „...אויסווייזנדיק פֿירוש פֿון רשי, אַז קיינער פֿון די מלכות האָט גיט די מפּלה דאָ אונט, ביז עס פֿאַלט גיט דער שר זינער דאָרט אויבן, ממוס, ווינטשט. „האַט ער דאָך געברייט זיך, געוואָלט אַ, געבראַכט פּאַפּירן אַז ער זיצט דאָרטן פֿון ששת ימי בראשית“, שט, קליינע מענטשעלעך.

5. אַרויסווייזן, אַרויסשטעלן. „...דער גיהער דער שליח צו זיין צו דער זאך וואָס דער בריב טוט אויש ווייזן“, עיון, 1/66. „...צו פֿאַרשאַפֿן זיך אַ נאַמען און אַ דאָ אין שטעטל זיין גרויסקייט“, ממוס, שלמה. 6. באַשטי־מען, אַינשטעלן. „גאַט, מײן גאַט, דײן חכמה ווייזט אַזוי אויס“, לט, 2/107. „וואָס פֿאַר אַ מזל פֿון אַ שטערן דער מענטש ווערט גע־באָרן — די זעלביקע טבע קריגט ער ווי דער שטערן ווייזט אויס“, חה, 145. 7. (סוחריש) אָפּגעבן וועקסל (טראַטע) אין אַן אינצומאַך נען געלט. „מיר וועלן אַ די וועקסלען וואָס זיינען פֿעליק דעם חודש און קריגן ניעם קרעדיט“.

8. דעפּאַרטירן, אַרוישיקן. דטשמ. „מע האָט אויסגעווייזן אַלע יידן פֿון דעם באַאייק“.

אויסווייזן זיך — אוטו. ווייזן זיך אויס, זיך ~ געווייזן. 1. אַרויסווייזן זיך, אַרויסשטעלן זיך. „הגם דיא אשה הגיל מער טויט אלש לעבינדיג גיוועזן איזט וויא עש זיך אַך אויז גיוויון האַט“, גה, 331. „איטלעכע באַשעפֿע־ניש און געמאַכטע זאָך ווייזט זיך אוינד אויס פֿאַר אַ ים אין ממשות“, תניא, 320. „אויב איך וועל זיך אַ צו זיין אומגערעכט, שטעל איך אַפֿן אַלעמען ביר“. 2. זיך באַרימען, זיך אַרויסשטעלן גאָר פֿון דער גוטער זייט, (קור־לאַנד, זאַמעט). „הער שוין אויף זיך אַ מיט דײן קענען. מיר ווייזן אַז ס׳איז גאַר באַרימע־ריי“.

אויסווייזן זיך — אומפ. עס ווייזט זיך אויס, עס האָט זיך ~ געווייזן. 1. עס דאַכט זיך אַז; עס קומט אויס ווי (אַז); עס מאַלט זיך אויס. „איז ווייזט זיך אויס אַז זיי באַהעפֿטן זיך יאָ מיט מענטשן“, חה, ב, 279. „ווי מיר האָט זיך אויסגעווייזן איז ער שוין פֿון לאַנג ביי זיך אין האַרצן געווען אויף מיר עפעס אַ ביסל אָנגע־דרודלט“, ממוס, יאָ גרויע האַר. „עס האָט זיך אים אַמאַל אויסגעווייזן אַז דאָ באלד, היג טער דעם וועלדל, איז ירושלים“, ספ, יידישער קאַלאַניסט. 2. עס שטעלט זיך אַרויס; עס

ווערט קלאַר. ר' יחיאל אליין, האָט זיך אויס-
געזיין, איז אַן אמתער, פשוטער, כשרער ייד,
פּרץ חסידים.

אויסווייזעכץ — דאָס, ז' (ער). 1. ראה,
באָזוי. (אָפּט איר). 2. אָפּדאַכטעניש, אויס-
דאַכטעניש. מיראַזש. 3. ספּראַך, משפּט.
פּאַרענטפּערונג. 4. בים א' האָט מען געשריגן
און זיך געקריגט.

אויסווייזעניש — דאָס (די), ז'. 1. פּאַנטאַ-
זיע, מיראַזש. 2. האָבן זיי זיך נישט וויסנדיק
געמאַכט, זיך געקלערט: אַן א", פּמ. 2. אויס-
זיין, אויסווייזונג.

אויסווייזער — דער, ס. וון זין, יקע, ס.
ווער עס חזוט אויס (-) אויסווייזן, טרוה.
ווער עס שטעלט צו, גיט איבער. ווער עס גיט
אַזיין אַ וועקסל אויפצומאַנען.

אויסווייזיקן — טיק אויס, געווייטיקט.
5: ~ווייטאַגן. אוטו — אַ לענגערע
צייט אָדער אין אַ שטאַרקער מאָס האָבן וויי-
טיקן. די וואונד וועט נאָך לאַנג א. טרוה —
1. דורך (מיט) ווייטיק עפעס אַרויסברענגען.
"זי [האַט] געוואָלט א' פֿון זיך דאָס זינדקע
מחשבה בענקען", בערג, ביים זינעפּער ו.
2. באַצאָלן מיט ווייטיקן פֿאַר עפעס (וואָס
האַט פֿאַרשאַפֿט הגאָה); אויסקערקען. א' דעם
נחת, א' דאָס ביסל פֿאַרגעניגן אע.

אויסווייזן — טרוה. ווייט אויס, געווייט.
ברייטער, ווייטער מאַכן; אויסזען (אויף אַ גע-
שטעל). "מע דאַרף דעם קאַפּעליוש אַ ביסל
א" א' אַ שוך וואָס דריקט.

אויסווייזערן — טרוה. ער אויס, געוויי-
טערט. 1. דזו אויסווייזן. 2. אויסשפּרייטן,
פֿונאַנדערשפּרייטן. א' דעם באַנעם. א' די גייע
אידיען.

אויסווייזן — דער, ז'. אַקט פֿון אויסווייזן.
אַרויסדריי, תּירוץ.

אויסווייזונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רע-
זולטאַט פֿון אויסווייזן.

אויסווייזונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רע-
זולטאַט פֿון אויסווייזן.

אויסווייזיק — אַדי. נעגל. וואָס איז מעג-
לעך אויסצווייזן. איע הוצאות, פּראַיעקטן,
סובסידיעס אַ.

אויסווייזן — טרוה. ווייך אויס, געווייכט.
מאַכן ווייך. ווייך אָדער מיט אַנדערע מיטלען
דערגרייכט עס זאָל ווערן ווייך. א' אין מילך
האַרטע קרישקעס.

אויסווייזן — טרוה. ווייך אויס, געווייכט
(אויך געווייכן, אַרכ און אין טייל לר ביזן
אַנהייב 20. יח). 1. פּאַרקערעווען אין אַ זייט
פּדי אויסצומינדן, א' אַ צוזאַמענשטויס, אַ
פּורל, אַן אויטאָ, אַ שטיין אין וועג אַזוה.
מל פּאַרשטישט יבי שמוטו הבקר (שמואל ב.
אן אַרט, 6): "אויש גוויכן". 2. אַפּקערן זיך פֿון
ז' אַרט, ניש (וועלן) אַרבינקומען אַהין. "אַלע
ריזנדע יודן האָבן איר האַטעל אויסגעווייכט
ווי מען ווייכט אויס איין פּעסט, אמה, רויזע
פּינקל. "גיט עס אים אַ צופּ ביי דער נשמה...
און עס בלייבט ביי אים אויסצווייזן יענעם
אַרט", ממוס. שלמה. 3. אויסמינדן אַ מענטשן,
באהאַלטן זיך פֿון אים, ניש (וועלן) פּאַרקערן
מיט אים. "זיא ווש אים צו מול ניש אויז

ווייכן, בבאבון, 350. "ווייך אום [= אים]
אויס, גיט אין אים נישט, טרעט פֿון אים אַפּ
און גיט אַוועק", חס, משלי, ד, 15. "ער האָט
אים געוואָלט א', נאָר יענער האָט אים גליכן
באַמערקט", אר. א' ווי פֿון אַ בייזער) אַנשי-
קעניש, ווי פֿון (אַ) פּעסט. 4. אַפּקערן זיך
אין געדאַנק; ניש (וועלן) זען, באַטראַכטן אַן
ענין. א' פּראַבלעמען, שאלות, דיסקוסיעס
אַזוה. "וועל איך שולדיק מאַכן מיין זייל און
וועל זי שטראַפֿן... ביז עס וועט איר אויסגע-
קלערט ווערן... איר א' פֿון זיין גערעכטיקייט",
חזק, 39. א' אַ פּראַגע = ניש ענטפּערן, פֿאַר-
שויבן. 5. אוטו. אַפּטרעטן אין אַ זייט.
מוותר זיך איבער עפעס וואָס איז וויכטיקער.
"עש איז גאר גרוש דיא מצוה פֿון מל זיין
דש מן עש מאג אפילו אן שבת פון אויג שבת
מוז פֿר דיא מצוה אויש ווייכן", מהמ, עב/א.

אויסווייזן זיך — אוטוה. ווייך זיך אויס, זיך
געווייכט. ווערן ווייך, קוואַטשיק (פֿון זיך
אָדער ווי רעזולטאַט פֿון אַרבעט). "די ערד האָט
זיך אויסגעוועקט, אויסגעווייכט און אויפגע-
פּרישט", שש, אַפּיקומך.

אויסווייזן זיך — קזוה. ווייך זיך אויס, זיך
געווייכט. (בפּיוח) אויסמינדן איינער דעם
צווייטן. "פּריזער זינען זיי געווען פּריינד,
איצט אָבער ווייכן זיי זיך אויס".

אויסווייזעכץ — דאָס, ז'. אויסווייזונג (מיט
איר בייטעם). תּירוץ, צוועקעניש.

אויסווייזעניש — דאָס (די), ז'. (געווער-
דיקע, כּסדרדיקע) אויסווייזונג. "סיאוי באמת
קינדיש זיין א', קום אַהער און לאַמיר זיך
דורכריידן", רייד.

אויסווייזן — טרוה. ווייל אויס, געוויילט.
1. אויסקלייבן. נעמען, באַשטימען איינעם (עס-
לעכע) פֿון צווישן אַ צאָל. "מיסטנס פֿלעגן
אַרענדאַרעס א' פֿאַר זייערע טעכטער חתנים די
בעסטע בחורים פֿון די ישיבות", ממוס, שלמה.
"האַט סך אויסגעוויילט פֿאַר זיין באַגלייטע-
רין", מן, סודות. "וויילט צום ווייב אויס
טומאה טיפּטעט", צייט, "משיח-ליד". 2. אויס-
דערוויילן, אויסקלייבן פֿאַר אַ באַזונדערער
שליחות. מש פּאַרשטישט יבחר לנו אנשים
(שמות, יז, 9), "ווייל אויז" [ת: קלייב אויס].
"געלויבט זיין ליבער נאָמען וואָס האָט אויגו
יידן אויסגעוויילט פֿון אַלע אומות און האָט
געלטימטעליקט מיט דער טאַקע", ממוס, טאַק-
טע. "פֿון זיין מוטערס בויך ווערט דער גע-
לטימטעליקטער אויסגעוויילט פֿאַר זיין שליחות",
אַש, תּהלים ייד. "דער אייבערשטער ב"ה האָט
אים אויסגעוויילט אַלס רועה-ישראל... האָט
אים געקעבן געטלעכע חושים", לדב.
3. אויסקלייבן דורך וואָלן (גאַלקעס, שטימ-
צעטלען). "אַ פּרייז מישט זיך אַמאָל אַרביין אין
אתה-הראית, אין הקפות און בים א' גבאים",
ממוס, אַ שטאַט אין מורה.

אויסווייזן זיך — אוטוה. ווייל זיך אויס, זיך
געוויילט. (גוט) פֿאַרברענגען די צייט, פֿאַר-
וויילן זיך. זיך א' עטלעכע וואָכן אויף דאַטשע.
אויסווייזעניש — דאָס (די), ז'. פּראַצעס פֿון
אויסווייזן.

אויסווייזער — דער, ס. וון זין, יקע, ס.
ווער עס וויילט אויס. [בני גיט-דירעקטע וואָלן

קלייבן די האַלבאַרעכטיקטע אויסווייזערס, און
יענע קלייבן שוין אויס די פּאַרשטייערס, די
דעפּוטאַטן]. "דער יוד האָט נאָך געקאַנט זיין
דער אויסווייזער פֿון אַן אַריייע, אַפּא, גע-
טראַכט מיט עבֿרֿיטיגטש.

אויסווייזיק — אַדוה. 5: אויסווייז-
ניק, 1. ניש אַרבינקונדיק אין אַ בוך (ספּר),
לויטן זכרון. לערנען פֿון א'; וויסן פֿון (אויף)
א'. "איך האָב מיר גינדאַכט בודאי דאַר מיין
ענד זיין אויג אן גיפּאַנגן מתודה צו זיין זוא
גוט איך גיקענט האב, אויג זוא פּיל אין אויז
וויניק גיחואוש האב", גה, 150. "געלערנט
דאַרט האָט מען תורה שבעלפה, די מינדלעכע
תורה, און דחאק א', קוקנדיק דעם רביין אין
מויל אַרביין, ממוס. שלמה. 2. פֿון דרויסן,
פֿון דער דרויסנדיקער זייט. אַרכ. "דרום זאל
איין איטליכר זער גיחוארנט זיין דו ער זיין
הענד וואל וועשן איין וויניג און אויש וויניג",
לטו, 1/140. "און פֿון אַזעלכן וואָס ער איז
אינעווייניק ניש אַזוי ווי ער חזוט אויס אויס-
ווייניק", חזק, 36.

אויסווייזיקייט — די (דאָס), ז'. 1. מצב
אָדער אייגנשאַפֿט פֿון זיין מן-הצד, ניש אין
(זאָר, ענין). דרויסנדיקייט; חצוניות(דיקייט).
2. דרויסנדיקע וועלט, ניש-ידישע וועלט. "אין
דער תקופה פֿון קאַמף מיט דער א' — פּלפי
חוץ — ווען מע האָט געבויט די בלויזע
פּאַרעם פֿון דער אויטאָנאָמיע", ימ, נביט, 1922.

אויסווייזיקט — אַדי. 1. וואָס איז מחוץ.
געפּינט זיך אין דרויסן פֿון באַשטימטן שטח.
היפּך פֿון אינעווייניקט. איע פּונקטן, ליניעס,
קערפּערס אַע. איע ווינקלען. 2. וואָס איז
אין פּראַנט, פֿאַרן דרויסן, איע באַפּונדונגען,
טירן, קאַלאַנעס אַזוה. "...מען ליבשאַפֿט און
איבערגעגעבנקייט זענען נאָר מיט אַן איער
פּניה, ממוס, אין אַ שטורעמעניש. 3. וואָס
איז רעלאַטיוו מער צום דרויסן ווי אינעווייניק.
איע זייט; איער מוסקל, אַרגאַן. 4. וואָס איז
נאָר פֿון אויבנאויף, ניש טיף, א' גוטע מאַנירן,
איע גוטסקייט, פֿריינדשאַפֿט אַזוה.

5. וואָס איז מחוץ דעם יחיד, אין דרויסן
פֿון זיין איה. איע סיבות, באַדינגונגען אַזוה.
"דער ים געפּילן אין האַרצן נעמט זיך פֿון
טוינטער קוואַלן, אינעווייניקטע און איע,
חוץ אים", ממוס, ווינעפּ. 6. וואָס איז מחוץ
דעם פּאַלק, דעם לאַנד, ספּעציעל מחוץ יידישן
פּאַלק, מחוץ יידישקייט. איע שונאים, אינטר-
געס, קריגערייען אַע. "וואַעקעלאַזן אונדזער
הייליקע תורה און... טוט זיך באַהעפּטן אַן
די איע חכמות וואָס קומען פֿון דער אַנדערער
זייט", יד, אבן נגף. איע ענינים = מלוכה
ענינים בשכחות מיט באַציאונגען צו פֿרעמדע
לענדער און רעגירונגען. איער האַנדל =
מיט אַנדערע לענדער. [אַן ענדונג זי].

אויסווייניקטע — דאָס, בא. (דאָטיו: דעם
טן אָדער אומדעקליגירט). 1. דאָס וואָס גע-
פּינט זיך אין דרויסן, דאָס וואָס האָט אין זיך
אויסווייניקט. 2. דאָס אַרומיקע, סביבה
דיקע להיפּך צו דאָס אינעווייניקטע, צום
יחיד. חצוניות.

אויסווייזען — אַקזוה. טרוה. וויין אויס, גע-
וויינט. 1. זייער אַ סך וויינען, צעוויינען, אַנזיין

איר היכוחט זיך אויס און איר האט הנאה פון דעם, אבער זע דאָרף גיין צום טיש.
אויסווייניגן (י) ען — טרוה. נ'י'ע אויס, גע' אויסווייניגן (געוויינט). 59: ~וועלכענען. אויסדרייען, אויסלינקען (פֿוס, האַנט, גליד); אַרויסשלאַגן פֿון שלאַספּיין.

אויסווייניגן — יער אויס, געווייניגערט. אוטו — 1. פּלוצעם אָנהייבן היכערן, שטורע מען. 2. אויפֿהערן שטורעמען. עס האָט שוין אויסגעווייניגערט. טרוה — אַרויסברענגען עפעס מיט אַ וויכער, שטורעם. א' אַ ווילדע מעלאָדיע.

אויסווייניגן — אוטוה. דעווען אויס, גע' ווילדעוועט. אויך מיט זיך. געדויערדיק, שטאַרק ווילד זיין. די בויאַנעס ווילדעווען אויס גאַנצע אָונטן.

אויסווייניגן זיך — אוטוה. ליע זיך אויס, זיך ~געווייניגט. אויך. 2. אַרויספֿאַנגען זיך. די וועסט זיך גיט א' פֿון דער צרה. ~ אויסווייניגן זיך.

אויסווייניקן — טרוה. יק אויס, געווייניקט. אַרויסקריגן באַווייניקונג, הסכּם, אויף אַ צאַל (זאַכן); אויספֿועלן. א' עפעס בים פּריץ בים מושל.

אויסווייניקען — טרוה. דל אויס, געווייניקט. 1. אַננחיקלעך (אין הינדעלעך) איינעם אָדער מער. איינפֿאַך אין וויקעלעך. א' די עופֿעלעך. א' די קרישטאַלענע וואַנע. איצט האַלט מען גיט מער אַז מיטן א' באַוואַנט מען, די פֿיס לעך זאַלן וואַקסן גלעכע. 2. באַפֿרענען פֿון הינדעלעך; אויספֿאַנגן פֿון וויקעלעך. א' אַ קינד, עס זאַל זיך שפּילן מיט די פֿיסלעך.

אויסווייניגן — טרוה. ווייגן אויס, געווייניגט. אַר. מיט פּוח אויסדרייען (דאָס וואַסער פֿון אַ נאַסער זאַך). ווען זייני קליידר ווערן [שבת] נאַס גיוואַרדן, דאָ טאַר ער וואוּל דאָריין גיין אַזוי נאַסר הייט אין זיינעם הויז אודר אין זיינעם חתם, אונ האב גיט זאָרג דאָס ער זיא ווערט פֿון ושלום אויש ווייגן אויש דרוקן, 2/67.

אויסווייניקן — טרוה. יק אויס, געווייניקט. טיקט. אויך מיט זיך. 1. מאַכן, דער וויינט זאַל אַוועקפֿאַנגן פּלעווע פֿון תּבֿואה; וויינט שופֿלען, א' תּבֿואה. 2. אויסלופֿטערן, דורכ' לופֿטערן. א' אַ ביסל די צימערן. אויך אוטוה — אָנהייבן בלאַזן. ווייניקן אויס די וויינטן, א. ניטענזן, מענטעאָרן.

אויסווייניגערן — דוה אויסווייניקן ~. "דער דריטער מין וויינט... האָט זיך געבעטן, אַז די חבֿריא גרויסע וויינטן זאַל אים אַרײַנגלאַזן זיך א' די קינדערשע ווייניקייט, אפֿא, סמו, 6 iv 1961.

אויסווייניגערן — יער אויס, געווייניגערט. אוטו — דורכמאַכן אַ וויינטער, דורכווייניגערן. א' אין דאָרף, שטאַט אַזוה. יעס וויינטערט זיך אויס = דער וויינטער ענדיקט זיך שוין. טרוה — האַלטן במשך פֿון גאַנצן וויינטער, איבערן וויינטער. א' תּבֿואה, עפל אע. א' דעם גאַנצן שיער ווייץ און באַקומען אַ העכערן פּרייז.

אויסווייניגט (עווען) — טרוה. (טשעווען) אויס, געוואונטשן, געווייניגט (עווען). וויי' טשן אַ סך, געפֿן אַ סך ברכות. וויינטשן אַ

וועט ער וויינטער זיין פּסחויק", ספ, יודישער קאַלאַניסט.
אויסווייניקן זיך — אוטוה. ~ דפֿוה. ווערן וויינט, בלאַס; אויסבלאַסן זיך. וזי האָט זיך אַזוי אויסגעוויינט אַז קיין טראַפֿן בלוט איז נישט אויפֿן פּנים.

אויסווייניקען — טרוה. וויי אויס, געווייניקט (אין פּר, אוקר: געווייניקט). 1. דורכבלאַזן, אויסבלאַזן. א' תּבֿואה. אויך איז אַסור [שבת] צו לייגן דיא פּאַלאַוע פֿאַר זיין בהמה אין דער הייך, פּדי דער וויינט זאַל זי א' 202, 2/68. 2. דורכלופֿטערן; אויסטריקענען מיטן וויינט. א' קאַלדערעס, פּערענעס אא. א' נאַסע וועט.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. ~ דפֿוה. 1. (מיט אַ פֿעכער אע) זיך אַפּקליין. זיך א' פֿון דער הייך. 2. אַרויסדרייען זיך. א' זיך פֿון אַן אַנשיקעניש, צרה אע.

אויסווייניקן — טרוה. ווייך אויס, געווייניקט. 1. ווייך ביינן סוף, ביז דער גייטיקער מדרגה. איינזייניקן און א' אַ באַשטימטע צייט. דער רעגן האָט אים אויסגעווייניקט דורך און דורך. 2. האַלטן אין אַ פֿליסיקייט (בייזן ווייך, פּוכקע ווערן, אָדער ריין, אָדער גרייט פֿאַר אַ באַ' שטימטן צוועק). א' אַ הערינג. ווייך אויס דעם בלאַטער אין הייס וואַסער, דערנאַך שטעך אים אויף. די בית-שמאי זאָגן אַז מע טאַר גיט איינזייניקן [פּרייטיקן] טיינט-מאַטעריאַלן און פֿאַר-מאַטעריאַלן...סידן אַז זיי זאַלן אויס-געווייניקט ווערן, ווען עס איז נאָך טאַג, פּיעט, שבת, א. ה. 3. פּשוך (פֿלייש, גלאַזוואַרג אויף פּסח) דורכן האַלטן עס אין וואַסער. אַ האַלבע שעה א' דאָס פֿלייש און דערנאַך עס זאַלצן. 4. דורכנעמען, מאַכן עס זאַל דורכדרינגען. "דאָס לעבן האָט אים אויסגעווייניקט אין צרות".

אויסווייניקן זיך — אוטוה. ~ דפֿוה. 1. דורכ' גענעצט ווערן. זיך א' אין שלאַסן. א' זיך אין טרערן. 2. דורכגענומען, דורכדערונגען ווע' רן. זיך א' אין חסידות, קבלה אע. זיך א' אין תּאוות זינד אע.

אויסווייניקען — טרוה. יק אויס, געווייניקט. אַרויסברענגען עפעס דורך קרעכצן און אַכצן, זאָגן ווייניקט. גענוג שוין צו קלאַנגמוטערן; עס איז נישט וואַס אויסצווייניקען, רייד.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. ~ דפֿוה. קלאַנגן, זאָגן ווייניקט און אויפֿהערן. זיך גרינגער מאַכן דורך קרעכצן און קלאַנגן.

אויסווייניקעניש — דאָס (די), זי. (געדויער' דיקער) פּראַצעס פֿון אויסווייניקן (זיך).

אויסווייניקען — טרוה. רעך אויס, געווייניקט רעכט. 1. אויסרייכערן מיט היצערן. 2. לויבן גוזמאדיק. א' דעם בעל-הבאַנקעט.

אויסווייניקן — [...ווייניקן] טרוה. היכוח אויס, געווייניקט. דורך דעפּאַטע, דערגיין צו עפעס; איבערצייגן אין עפעס. "מיט אַ פּאַנאַ" טיקער וועסטו קיין זאַך גיט א'."

אויסווייניקן זיך — דפֿוה. אוטוה — פֿירן אַ היכוח און פֿאַרענדיקן. אַז ער פֿאַרפּלאַג' טערט זיך אין אַ היכוח, קען ער קיינמאַל גיט זיך א' רייד. קזוו — פֿירן דעפּאַטעס, איי' גער מיטן צווייטן, אַ גרופּע צווישן זיך. גו,

נען. פֿאַרגיסן אַ סך טרערן. א' (אַ טיך, טיכונ, אַ ים, ימען, אַ ירדן, אַן אַקאַצא) טרערן. וואַס זי פֿלעגט אויסחלשן און א' ימי-גוראיו", פּראַ, ביזדער און סקיצו. וואַס זי האָט אויס-געוויינט — מעגן די טרערן פֿאַלן אין ים אַרפּין, שט. 2. וויינען ביז קאַליע מאַכן די אויגן. א' (זיך) די אויגן. "מיינע אויגן וואַרפֿן שוין קיין שטראַלן גישט, איך האָב זיי אויס-געוויינט", פּראַ, דראַמ' שריפֿטן. אויף פּרעמדע קברים וויינט מען זיך קיין אויג גיט אויס, שוה. יא' דאָס דריטע אויג = גאַרניט וויינען, זיך גיט נעמען צום האַרצן.

3. אַרויסברענגען עפעס דורך וויינען אַ סך. א' דאָס (ביטערע) האַרץ, א' די צרות, דאָס שווערע געמיט אע. "זי האָט אַפּנים געוואַלט א' אויף דער טאַכטערס האַלדז אירע צרות", שט, אין שטורעם. "טרויער פֿון אַן עלטער' זיידן? טרויער פֿון אוקראַיניש פּלייגען? גיט אין וואַרט אַרויסצוויינדן, גיט אין תּהילים אויס-צוויינען", מל, 'מפּן טאַטע'. ווען א' אין בלוט געקאַנגט וואַלט ער...". פּמ, מזחמה. "קיין טרערן וועט זי מער שוין גיט פֿאַרגיסן, זי האָט שוין אויסגעווייניקט דאָס האַרץ פֿון לאַנג", שט, איצטער. 4. פּוועלן עפעס דורך אַ סך וויינען. א' אַ גוט יאָר, אַ גוט קחיטל, אַ גוטע מערכה, קינדער, גוטע קינדער אַזוה. "אין קאַשיק האָט זי געפּווען... שטיקל לונג-און-לעבער, וואַס זי האָט קוים אויסגעווייניקט ביי דעם קצב", שט, אַרעמע און פֿריילעכע. "אויסגעווייניקט דאָס ביסל שחורה בים מלחה", אש, תּהילת-יוד. "האַב מיט מיינע טרערן זיך אויסגעווייניקט אַ בלויע גאַכט, אַ פֿולן הימל שטערן", הר, מיון ליכטי-קע נטיעה. "אַזאַ מקח וועל איך א' אויפֿן בית-עולם", פּוה בים דינגען זיך.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. ~ דפֿוה. 1. היי' נען אַ סך און אויפֿהערן. ווייין זיך אויס, וועסטו ווערן אַ פּלה, פּוה [איר צו אַ מיידל וואַס וויינט אַ סך]. 2. דורך וויינען אַ סך זיך באַוואַיקן. אַז מע וויינט זיך אויס ווערט גרינגער אויפֿן האַרצן, שוה. "דאָס איינציקע מיטל פֿאַר וויינער געבען אין שווערע, ביטערע צייטן איז שטילערהייט אין אַ ווייניק זיך גוט א' ממוס, פּרייזוו.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. סל זיך אויס, זיך ~געווייניקט. נעאַל. זיך אויסווייניקן אָדער זיך אויסטיילן ווי עפעס וואַס איז (אַ ביסל) וויינט. אַ געזאַנג וואַס וויינט זיך אויס אין דער פֿינצטער, ח. רן, לעצטע ניט, תּיא, 1960.

אויסווייניקן — טרוה. וויינט אויס, געווייניקט.

1. מאַכן וויינט, העל ליכטיק. "און די זון האָט די שטוב אויסגעווייניקט מיט אַ שטילער אויפֿגעריכטער ליכטיקייט", וויינט, שטעטל. 2. אויסקלאַכן. א' די שטוב, די ווענט. "אונ' טער אַ יום-טובֿ פֿלעגט זי אים אַנדרערשטעלן א' די שטוב און אונטערבינדן אים דאָס בערדל מיט אַ טיכל", ממוס, מסעות. 3. אויסצוינען, גלייזן, איבערעמאַלירן. "גם אַז איין עפֿו"ם וויינט אויש דיא פֿלים מיט זיין בלייא פֿון אונ' ווייניג אפֿילו איז די פּלי פֿון איין יהודי מוז מען אויך טובֿלין רק אַן ברכה", שלחו ערוך. חלק שני [ושאַלקווע? אָנהייב 19. יח] ז' יא/ב, "אויף פּסח וועל איך [דעם סאַמאָואַרן] געפֿן א',

אויסווייניקונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסווייקן. השפעה, פעולה, רעאגירונג. "מיר לערנען איצט וועגן דער א' פון זייערסן אויף מעטאלין".

אויסווייקן — טרוה. וויקל אויס, ~געוויקלט. אויך: ~ווערן. האבן אַ השפעה; אויס-פועלן, אויספירן, באַאיינפלוסן, א' עפעס ביי עמעצן. "די הייליקע נשמה איז קודש קדשים, זי קען אים שוין אַרויסברענגען און ער זאל א' די תשובה", ספר טיה ספונים [לעמבערג, מיטן 19. י"ח]. "ער פֿאַרט אין אויסלאַנד און ווירקט אויס די אינטערעזען פֿון פֿאַרשיידענע קרייזן אויף אַפֿשטעלן די פֿאַגראַמען", זב.

אויסווייקן זיך — אוטוה. ~ דעה. 1. פֿון זיך קומען צו אַ פּועלייזא אדער רעאגירונג. "עס וועט זיך א' אזוי ווי מיר חילין". 2. קר-מען צו אַן ענין, גיט האַבן מער קיין ווירקונג. "די-דייט'י האָט זיך אויסגעוויקלט און פֿליגן זינגען געבליבן פֿליגן".

אויסווייש — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויס-וויישן. 2. (טאַקער) פֿראַצעס פֿון אויסטאַקן טיפֿער.

אויסוויישונג — די, ען. פֿראַצעס אדער רע-זולטאט פֿון אויסוויישן.

אויסוויישן — טרוה. וויש אויס, ~געווישט. 1. ווישן ביזן סוף, טרוקן מאַכן (מיט אַ טיכל, פֿאַפּיר א.א.וו.) א' פֿלים, דעם דיל, די אויגן אַזוה. אַ כּלי אדער אַ פּרי וואָס זי איז נאַס, טאַר מען [אום שבת] זי גיט א' מיט אַ טיכל, זט. 1/61. "אזוי, אזוי, וויש דיר אויס די אויגן און גיי דיר — צו דען חבֿר דאַרט, דעם שקאַץ", ממוס, ווינטשפּ. [ערן האָט זיך גע-שעמט, האָט ער זיך מיט דער האַנט די טרערן אויסגעווישט און אַפּגעענטפֿערט: 'איך ווין דען? איך ווין גאַנצישט', אַש, תהילים-יד.

2. ריין מאַכן, אויסרייניקן, אויסשטויבן. א' די ברילן, פֿענצטער, מעבל אַזוה. "דער נאך ליגט ער דאָש פֿלאַשטער ווידר...און ווישט עז אַך אויש אונ ליגט עש ווידר דרויף", זט. 2/78. "ווי פֿון אַ לאַנגן שלאָף האָבן זיך דע-מאַלט אויפֿגעכאַפט די רויטע יידעלעך, זיך אויסגעווישט די אויגן און געפֿרעגט: 'האַז וואָס?'...". שם, מעשיות און פֿאַנטאַזיעס.

אויסוויישעריי — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אויסוויישן.

אויסוועבן — דער, זי. פֿראַדוקט וואָס ווערט אויסגעוועבט. א' פֿון אַ שפּין.

אויסוועבונג — די, ען. פֿראַצעס אדער רע-זולטאט פֿון אויסוועבן. אַדאַקט די גייע מאַ-שיגען איז גיכער געוואָרן די א' ווייניקסטנס אויף אַ דריטל".

אויסוועבן — טרוה. וועב אויס, ~געוועבט. 1. וועבן ביזן סוף, פֿאַרענדיקן וועבן. אויס-גיבן דעם גאַנצן מאַטעריאַל. א' דעם גאַנצן גאַרן, פֿאַדעם אע. 2. מאַכן אַ פֿראַדוקט דורך וועבן. א' אַ טוך, אַ שטיק סחורה אַזוה. "טאַ קע גאַר גאַט קען א' אַזאָ קלייד, צו אים אַ הללויה זינגט מען דאַרט מיט פֿרייד", ממוס, שירה. "עמעץ וועבט מיט פֿעדעס גאַלד, וועב, הימל אויס ממש טרוים, ממש גלויבן", טעג, פֿאַעמעטן. 3. אויספֿורעמען, געשטאַלטיקן, אויסמאַלן. "מיך האָט אַ שטאַרקע האַנט גע-

בוין...אויף אַזאָ וואַכערקע קאַן מען...זיך פֿאַר-לאָזן", דער יודישער פֿאַרפֿיסט, וואַרשע 1881. 2. פֿונאַנדערנעמען, אַפּפּינדן, פֿונאַנדערדרייען, אויספֿלאַנטערן. "דערנאָך האָט מען אויסגע-וויקלט אַ ברייטן טלית, וואָס האָט אַ ווי געטאַן מיט קלאַריקט און קדושה", ח. פעט, איה, תשי"ז. א' אַ פֿאַרפֿלאַנטערטן ענין. א' דאָס ביסעלע) אמת פֿון (זינגע) רייד. א' עמעצן פֿון (פֿאַרדרייער לעגע). 3. מיט וויקלען עפעס מאַכן, אַרויסגענומען אַ פענכער מיט טאַבעק, אויסוויקלט אַ פֿאַפּיראַס, אַפּא, רע-מאַן פֿון אַ פֿערדגנב. 4. דזוה אויסווינד-לען <.

5. מאַס. א' אַ (געשטאַפֿטע) ברוכצאַל = פֿון אַ דרייגאַרנדיקער מאַכן אַ צווייגאַרנדיקע, פֿון אַ צווייגאַרנדיקער אַן איינגאַרנדיקע.

אויסוויקלען זיך — אוטוה. ~ דעה. 1. זיך אויספֿלאַנטערן, זיך באַפֿרייען, זיך אַרויסדרייען.

2. זיך א' פֿון אַ קרענק = אַנהייבן געזונט ווערן. אַ קנול וויקלט זיך אויך אויס, שוה = פֿון אַ פֿאַרפֿלאַנטערטער לאַגע קען מען אויך קומען צו אַ (בוטן) רעזולטאַט, ריכטיקן אויסוועג. "קיין אמתע פֿאַקטן איז אויך גיט געווען קעגן אים, האָט ער זיך יאָקאַש אויסגעוויקלט פֿונעם עסקי", זי 58, 1886, 12. "זיך א' פֿון העמד = זיין גרייט אויף אַלץ. "כאַצקל, זאָגט זי, פֿאַנג זיך בעסער גיט אַן מיט דער אַלטער... זי וועט זיך א' פֿון העמד", פעט, צווישן פֿינערן.

2. פֿונאַנדערעפֿענען זיך, צעוויקלען זיך. "נאָר מע זעט שוין בחוש אַז עס איז גענוג איין קוש...זי זאל אויפֿהאַכן, זי רויז זאל זיך און", פרק. 3. זיך אַנטוויקלען, זיך אויסקלאַרן. "עס הייבט זיך אין מיר אַן אויסצוויקלען אַ געדאַנק: אַפֿשר איז דאָס דער ריכטיקער ענט-פֿער...", פרק.

אויסוויקלעניש — דאָס (די), זי. אויסוויק-לונג (געווערדיקע, מיט אַנטשטערענגונג).

אויסוויקלן — טרוה. וויקס אויס, ~געוויקסט. 1. (סטאַליעריש) אויספֿאַלירן, מאַכן עס זאל שניגען (מעבל). 2. אויסוויקסן, אויסוואַקסן. **אויסוויקלעניש** — אוטוה. אַפֿט אויס, ~געוויקלטשאַפֿט. 1. אויסבעלהבתעווען <. פֿטרן (פֿאַרמעגן, כוחות אע). שייך אויסגעוויקט-שאַפֿט = מיאוס אויסגעפֿירט. 2. קאַמאַנדע-ווען, אַנגעבן מעשים, אַנמאַכן אַ הקדש. קור-לאַנד, זאַמעס. זע, סאַראַ הקדש עס איז גע-וואָרן אין שטוב! וואָס לאָזסט די קינדער א' וויפֿל זיי חילין?".

אויסוויקלעניש — טרוה. רע אויס, ~געווי-רעט. פֿאַרענדיקן מאַכן ליניעס מיט אַ ווירע (אויף אַ גאַנצן בלעטל, אין גאַנצן העפֿט). "די העפֿטן האָט דער רבי פֿריער אויסגעוויקלט, דערנאָך האָט ער אַנגעשריבן דעם אפֿיר". **אויסוויקלעניש** — דער, ען. דזוה אויס-וואַרפֿלינג, אויסוואַרפֿלינג <. "אַז מע שמועסט אַ כּלי שלמה, אַן א' פֿון דער נאַטור", שם, 'פֿאַ-שערט אַן אוימגליק'. [נרן].

אויסוויקלען — טרוה. וויקל אויס, ~געוויקלט. 1. דורכמישן דורך און דורך מיט געוויקלען. 2. באַוויקלען אַ צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. "פֿאַ-ראַן עקכניס וואָס ווירט אויס און ווירטן איבער אַלץ וואָס זיי קאַכן".

צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. "די באַבע האָט אויסגעוואנטשן די אייניקלעך אַ גוט יאָר". "וויפֿל גליק און מזל-ברכה, וויפֿל עשירות און געזונט ער האָט עס אויסגעווינטשעוועט פֿאַר דער גדבֿה וואָס מע האָט אים געגעבן", מיט זיך = אויך: אויסקלעבן פֿאַר זיך לויטן אייגענעם באַנער. "דער שררה האָט געזאָגט צו ר' שמכען, ער זאל זיך אויסקלויבן...[א]ן קאַ-מעניצע...האָט ר' שמכען זיך אויסגעוואנטשן די קאַמעניצע". י. מאַרגנשטערן, שמכע פֿלאַכ-טע, ווילנע 1894.

אויסווייניען — טרוה. גייע אויס, ~געוויניעט. אוקר. אויסדרייען (אַ שרויף, אַ טייל פֿון אַ מכשיר, מאַשין); אויסטרויפֿן.

אויסווייניען זיך — אוטוה. ~ דעה. פֿטור ווערן, זיך אַרויסדרייען (פֿון שלעכטן מצב, צרה אע). האַבן שכל און זיך א' פֿון אַ שלעכט געשעפֿט. י. אויסווייניען זיך.

אויסווייניקען — טרוה. ווינק אויס, ~געוואונ-קען (אויך: ~געווינקט). אַרויסברענגען עפעס דורך ווינקען. א' די צושטימונג.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. קזוה. ~ דעה. דורכמינקען זיך, ווינקען צו אַ צאַל, זיך א' מיט אַלע בחורים.

אויסווייניקען — טרוה. רעווע אויס, ~געווייניקען. 20. אויסלופֿטערן. א' די קאַלדערעס. "גיי וויעטרעווע זיך אַ ביסל אויס". מיט זיך — אויך אוטוה. פֿון זיך ווערן דורכגעלופֿטערט. "...דער בענוין זאל זיך גיט קענען און", שאול שפּירא, קליידער-פֿאַרבערטי, וואַרשע 1900.

אויסווייניקען — טרוה. (ווי)עטשע אויס, ~געווייניקען. 20. לאַקל (קעלצער קרייז). אויס-לופֿטערן. א' דעם צימער, בגדים.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. ווע זיך אויס, זיך ~געווייניקען. אוקר. זיך אַרויסדרייען. "דו וועסט זיך גיט א' פֿון דער צרה". ~ אויסווייניקען זיך, אויסווייניקען זיך. Uk: вибрати <.

אויסווייניקען — טרוה. צל אויס, ~געווייניקט. דורך ווייניקען מיטל מאַכן; עפעס דערגרייכן דורך ווייניקען זיך. "מיר ברענגען דיר ערנסטע באַ-זייען און דו ווייניקסט זיי אויס", רייד.

אויסווייניקען זיך — אוטוה. ~ דעה. 1. אויסלאַכן זיך. זיך א' דערפֿון, זיך א' פֿון דער געפֿאַר. 2. אַנווערן פֿעאיקייט (מעגלעכ-קייט) זיך צו ווייניקען. "מע ווייניקט זיך אזוי לאַנג ביז מע ווייניקט זיך אויס".

אויסווייניקלונג — די, ען. 1. פֿראַצעס און רעזולטאַט פֿון אויסווייניקען (זיך). 2. אַנט-וויקלונג. "האָט גיט פֿאַרויסגעווען די א' אין פֿאַליטישן און קאַנאַמאַשין זיך", אונדזער וואַרט, ב"א, № 97.

אויסווייניקלען — טרוה. וויקל אויס, ~געוויקלט. 1. אַרומוויקלען. וויקלען ביזן סוף. א' אַ קנול באַוול (וואַל). א' די פֿיס מיט אַנטשעס. א' אין לילעכער (נאָכן באַדן, אַ קראַנקו, ביי טיפּוס). א' אַ בוין = אַרומוויקלען מיט ברייטע פֿאַסן לייזונג דעם בוין פֿון אַ פּרוי וואָס האָט אַ שווער טראַגן און ספּעצ אַ קימפעטאַרין (ווי אַ מיטל דער בוין זאל גיט בליפּן שלאַבערין). "אַזאָ יידענע דאַרף האַבן אַ שטיקל ידיעה אין מיטווען...קאַנען אַפּשפּרעכען אַן עינהרע...א' אַ

שלעפט אין פֿינצטערניש און אויסגעוועבט פֿאַר מיר דעם טאָל פֿון טויטע קנאַכן, יהוָאָש, אין טאָל פֿון טויטע ביינער. „און יטוועדער קלאַנג פֿון דען צערטלעכער שטימע...האַט אויסגעוועבט טיף אין מיין האַרצן אַ בענקען“, דאָ, שטיַלע געזאָגט. 4. אוטוּ — אַ אויסוועפן.

אויסוועבן זיך — אוטוּ. — אַ דפּוּ. 1. פֿון זיך, אָן אַ בייזן זיך שאַפֿן, זיך אויספֿורעמען. „היי אַזוי עס שפּינען זיך, עס וועבן זיך אין אונדז אויס האַנדערלעכע חלומות“, ממוט, קלאַטשט. 2. אַ אויסוועפן זיך. „קאַמף מיט חסידות וואָס האָט זיך כמעט אויסגעוועבט שוין אין זען צעט“, ליטוּוּ.

אויסוועג — דער, זיך. 1. אויסגאַנג, וועג אַרויס, מיטל אַרויסצוגיין, זיך צו באַפֿרעיען. זוכן (געפֿינען) אָן אַי. „...די אין פֿון דער ייִדישער יוגנט: קיבוץ, הכשרה, עליה, שטרייג־לער. „פֿאַר אַלע זינדדיקע מענטשן איז פֿאַראַן אַן אַי און אַ הילף — דאַס איז תּשובָה“, ר' יוסף־יחזקא שניאורסאָן, מאמר ראש־השנה, נ"ל ת"ש. 2. ברידה, אויסחאַל, מעגלעכקייט. האָבן (ניט האָבן) אָן (קיין) אַי. „לעצטער אַי = קיין אַנדער ברידה ניט פֿאַראַן. „ניט געפֿינען קיין אַי = ניט קענען (וויסן) ווי אַזוי אַרויס־צוגיין פֿון אַ שווערער לאַגע. „...די לאַגע, פֿון וועלכער ער האָט ניט געהאַט קיין אַי“, ספּ, סודות. 3. אינפֿאַל, המצאה, פֿאַרטל, קאַמ־ביאַציע. „ער איז אַ דרייקאַפּ און אַ קאַמבינאַ־טאָר, אים וועבן שוין אינפֿאַלן עפעס אָן אַי.“

אויס וועבן — פֿאַרזען. צוויי מיט זען אַ ווערן. אַ אויס, נעגאַציע. (פֿאַרגל: אויסוועבן, אויפֿהערן דינען ווי אַ וועג. „דערצו איז נאָך אַ מורא, עס זאָל אים ניט באַפֿאַלן אַ שלאַקס־רעגן אַדער אַ נאַסער שניי, און עס זאָל אינ־באַנצן אויס וועג ווערן, ממוט, שלמה.

אויסוועגלאָזן — אַזוי אויך: אויסוועגלאָזן, דעסמח. אַן אַע לאַגע. וואָס איז אָן אַן אויסוועג. „שלוש־עליבס און שעקספּיר...די צוויי גרויסע קאַמעדיאַנטן אין דער אַיער טראַגעדיע וואָס הייסט וועלט“, ייט.

אויסוועגלאָזיק — אַזוי אויסוועגלאָזן. זיך ווערט צוגעגעבן כּדי צו מילדערן דעסמח פֿון ספּיקס לאַזן.

אויסוועגלאָזיקייט — די (דאַס), זיך מצב, אייגנשאַפֿט אַדער פּרטי־פֿאַל פֿון ניט האָבן קיין אויסוועג. „דאַס אַלץ דערגייט ביז אַי, און די ליידן דערגייען ביז צום אויפֿרעיסן, היימיש, 1958, № 6. „...וועגן אים פּערזענלעך און די אין פֿון זען שאַפֿן, האָבן אַיך אַ סך מאָל גע־רעדט“, ייט, טאָג, 1961 III 4.

אויסוועגן I — אַקווּוּ. וועג אויס, געוועעט. טוּוּ. מאַכן (אויסלייגן, פֿאַרייכטן) אַ וועג. „דעם שטעג פֿון צדיק זאָלסטו אַי“, באר משה, ישעיהו, כו, 7. „וועג אויס צום ערשטן אַוועג צו דען הנהגה, אַזוי וועלן דינען עסקים גראַטן“, מס, משלי תקע"ד, ה, 26.

אויסוועגן II — טרוּוּ. וועג אויס, געוואויגן. 1. וועגן ביזן סוף, צוועגן; אינטיילן אין חלקים לויט וואָג; וועגן באַזונדער פֿאַר אַ צאָל. אַי אַ זאַק צוקער (מעל). 2. אַפּמעסטן, אויס־פֿורעמען. „ער וועגט אויס זענען ווערטער“.

„קהלת...האַט אויס גוואָגן אין אויס גקלערט פֿיל שפּריח ווערטער [= שפּריכ־ווערטער], מס, קהלת, יב, 9.

אויסוועגן זיך — אוטוּ. — אַ דפּוּ. אין פּראַ־צעס פֿון צוועגן אַרויסקריגן מער. (היפּך פֿון איננוועגן זיך). אויף אַ זאַק (מעל) וועגט זיך אויס (מיט) אַ פֿאַר פֿונט מער. „אויף וואָג־שאַלן פֿון בייגעדיקע וועגטן מיט רו שוין וועגט זיך אויס מיין לייד“, פּמ, סתּם.

אויסוועטן — טרוּוּ. וועט אויס, געוועט (אויך: געוואָטן). אַרויסקריגן עפעס דורך אַ געוועט. אַי אין פֿערדלעך אַ מטמון מיט געלט.

אויסוועטן זיך — אוטוּ. — אַ דפּוּ. וועטן זיך מיט אַ צאָל (מענטשן), (אַדער) וועגן אַ צאָל (זאַכן, געשעענישן). „ער האָט אַ נאַטור, וואָס ווען גלפּך זיך אויסצוועטן מיט אַלע פֿריינד“, רייד.

אויסוועטערונג — די, יען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסוועטערן.

אויסוועטערן — טרוּוּ. יער אויס, געווע־טערט. אויסלופֿטערן, דורכלופֿטערן. אַי אַ צימער, בגדים, ספּרים אַזוּוּ. דורכפֿירן אַ דע־זינפֿעקציע. „דער דבר האָט לקצת אויף גיהערט האט זיא איר בית האלין הידר ביהאויגן אוי לאזין אויז וועטרין איר זאכין“, גה, 31.

אויסוועכנען — טרוּוּ. געוועט, געט, געוועכנט. דזו אויסוויכנען (זען) אַ.

אויסוועלפן — טרוּוּ. וועלבן אויס, געוועלפט. מאַכן אַ געוועלבן אָן אַרעקע. אַי דעם הימל, אַרעקעס, טויערן. „און גאַט האָט אויסגעוועלפט דעם הימל־געוועלפן. „אויסגעוועלפט אַ בריק אַ זוניקע“, חג.

אויסוועלגערן — טרוּוּ. גער אויס, גע־וועלגערט. 1. פֿאַרענדיקן דין מאַכן טייג פֿאַר לאַקשן, פֿאַר געקעכטן און געבעקטן. אַי טייג אויף לאַקשן, מצות, קיכלעך אַזוּוּ. אַי לאַקשן, מצות, קיכלעך אַזוּוּ פֿון טייג. 2. אויסקעלען אין עפעס. דזו אויסוועלגערן.

אויסוועלגערן זיך — אוטוּ. — אַ דפּוּ. דזו אויסוועלגערן זיך אַ.

אויסוועלט — די, זיך. נעגל. וועלט, דרויסנ־דיקע וועלט; וועלט מחוץ דעם אַיך. „אין מיין אינוועלט, אין מיין אַ האָט זיך שווער באַוועצט אַ טויבער געפֿל“, קוּוּ. „און היידער רופֿט און מאַנט דאַס האַרץ מיט וועטע אין זיך העפֿטן“, האַפּ. געזאַמלטע ווערק. אין מצ: וועטע וועלטן; וועלטן מחוץ דער וועלט. „אויף וועלט און אין מיין צער הייבט אָן צו וואַקסן“, אַער שוואַרצ־מאָו. „וועלן לעבעדיקע מענטשן זיך אַרויס־לאַזן אויף די ערשטע נסיעות קיין אַי — עלעזייע מע פֿאַרט הינט קיין אויסלאַנד“, דר' וואַלאַז, טמו, 1960 VIII 21.

אויס וועלפן — פֿאַרזען. צוויי מיט זען אַ ווערן. אַ אויס, נעגאַציע. 1. אומפּ. ביטער, גאַר שלעכט, אָן אָן אויסוועג. „קיין גראַשן ניטאָ ביי דער נשמה, קיין אויסקוּ אויף פּרונטה איז אויך ניטאָ, איך זאָג אַיך — סאיז אויס וועלטוּ“. 2. זייער פֿאַרדאַרבן, קעגן די (אַנגענומענע, אינגעשטעלטע) געזעצן און פֿיי־רונגען. „אַז די וועלט האָט געקענט צווען

ווי מע ברענגט אונדז אום, צווען און שוויגן, איז עס טאַקע אויס וועלט“.

אויסוועלטיש — אַזוי. 1. וואָס איז וועלט אַדער מחוץ די ראַמען פֿון דער וועלט. אַע וועלט. 2. וואָס איז בלויו געשטיק, רוחניות־דיק. אַע געשטאַלטן.

אויסוועלן — אוטוּ. דריטפֿערזאָניק. וועלט אויס, געוועלט. פּה, אוקר. אַריבעררינען די ברעגן פֿון פֿלי ביימס אויפֿקאַכן מילך. די מילך האָט אויסגעוועלט.

אויסוועלן זיך — אוטוּ. דריטפֿערזאָניק. וועלט זיך אויס, זיך געוואָלט (~געוועלט, גר, זאָ־מעט). 1. פֿאַרוועלן זיך, באַגערן עפעס אויסטערליש. דאַס טעלערל פֿון הימל וועלט זיך אים אויס. 2. וועלן פֿאַרשיידענע (אַ סך) זאַכן. יעדן טאַג האָט זיך אים אויסגעוואָלט עפעס אַנדערס. 3. אויפֿהערן צו וועלן. דער חשק איז שוין אַריבער, עס האָט זיך שוין אויסגעוועלט.

אויסווענדולען — טרוּוּ. דזל אויס, גע־ווענדולט. פּה, דזו אויסוואַנדלען אַ.

אויסווענדיק — אַזוּוּ. אַרס. דזו אויסוויי־גיך אַ. „וועלכר תּלמיד חכם וואָס אינווענדיג ניט איז אז אויסווענדיג איז ער קיין תּלמיד חכם ניט“, עיון 1/40.

אויסוועפן — דער, מצ נב. נעגל. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויסוועפן (זיך). „דאַס ניטע־רע, שטאַל־גרויע וואַסער... פֿון זען רויטן בגילפֿיין“, צייט, געזאַמלטע ליִדנר וו.

אויסוועפונג — די, יען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויסוועפן. „אַי פֿון אַלאַקאַל קען אויך שיכור מאַכן“.

אויסוועפן — אוטוּ. וועפּ אויס, געוועפּט. (זייער אַפֿט אין אַפּס). 1. ביסלעכזיין צע־גיין אין דער לופֿט (וועגן אַלאַקאַל). „אַ האַל־בע פֿלאַש אַלאַקאַל האָט אויסגעוועפּט, וועל דו האַסט ניט פֿאַרקאַרקוועט“, רייד. 2. פֿאַר־לירן לכּתחילהדיקע שטאַרקייט, טעם אַדער ריח. וועפּן, מעד, ביר וועפּן אויס. „דער...אַר־אַ מאַט לאַזט זיך ניט אַ, אַפֿילו ווען מע צע־לאַזט אים אין אָן אייגענער פֿרייער איבערדיכ־טונג, נחוס באַזומע. 3. פֿאַרלירן שאַרפֿקייט פֿון געשטיקע פֿעאיקייטן (פֿון ליִדנזשאַפֿטן, שיטות, אינשטעלונגען). „אויף דער עלטער האָט אויסגעוועפּט זען שאַרפֿזין און זען הר־מאַר“. די אַלץ...אויסגעוועפּט געוואַרענע שזנאה...פֿון דער אַנדערער זעט האָט מיט דער צעט דערנענטערט די וועטערע, ממוט, שלמה. ר' מענדעלע האָט געזען ווי דאַס חסידות ווערט אויסגעוועפּט, נישטאָ מער קיין אַיִנ־האַלט, קיין תּוּר, אַפּפּאָ פּוילישע ווענדער. 4. ביסלעכזיין ניט ווערן (פֿאַרגל 13). „דאַס קאַפּיטשקעלע תּורה וועפּט אויס כּאַטש ער באַדעקט דעם קאַפּ מיט אַ יאַרמלקע“, צעד.

אויסוועפן זיך — אוטוּ. — אַ דפּוּ. אויסוועפן פֿון זיך. „אַז מע זיצט אָן אַ היטל, וועפּט זיך אויס די תּורה“, פּגל. „דער חסידישער געסט וועט זיך אויסוועפן צוליב השּכּלה“, יק. „דאַך בורזשאַווע שוואַכקייט האָט ביי אים זיך שוין אין היץ פֿון רעוואָלוציע אויסגעוועפּט“, ליִע־טוּ, דער קאַנספּיראַטאָר.

זעלכע שכנים וואס העלן שוין אַ האַלבע שטוב.

אויסזאגן — דער, זי, אַקט פֿון אויסזאגן. דאָס אויסגעזאָגט. "ווען איר דען הורג נאָך דער מאַט [= מאד, מויד] איר אויז זאג פֿאַרדין העט, זוא לאַט מיך חייטיר זאָרגין, גה, 242. **אויסזאָגונג** — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסזאָגן.

אויסזאָגן — טרוו. זאָג אויס, געזאָגט. 1. זאָגן ביזן סוף, דורכזאָגן. א' דעם גאַנצן (יום) תהילים. א' נאָך אַ מאָל. "קעניס יוא אימאר אויס זאָגן וואָס נאָך אים וועצן טון אונטער דער זון", מס, קהלת, ו, 12. "און דערנאָך זאָל ער מתפלל זיין די בקשה שטייענדיק און בוקנדיק ביז צום סוף, דאָס הייסט, ביז ער וועט זי א' אינגאַנצן", חה, ב, 345. 2. אַרויסזאָגן, אַרויס־ברענגען. "דאָרום טאר קיין דיין גיט פֿערכטן פֿר קיין ביזן סוף, אונ ער מוז דען פסק אויז זאָגן ווען ער דען פסק ווייט", לטו, 2/100. "טושטו אין דען דין בקי זיין או ווי גיוויש איז אלי מאָרגן דער מאָרגן שייאן, זוא מאַגש" טו דען דין אויש זאָגן, עיוג, 2/9. "דר נאָך היב אויף דאָש בעקין מיט דיין לייט אין הויז אונ' זאָג כהא לחמא עניא אויז", שוה, וו, 6. "דער טאָג איז גרויס און די וואָך איז לאַנג — איז דאָ עפעס אויסצוזאָגן און אויסצוקלאַגן", י. מ. ניימאָן, שבת־אויבט.

3. דערציילן אַ סוד אָדער וואָס מע דאַרף (ווייל) האַלטן בסוד. "דער שפּיגל זאָגט אויס דעם אמת", שוה. "דאָס פנים זאָגט אויס דעם סוד", שוה. "גון וייל איך אנהיבן דען אכ־צעהנטן פרק, דר ווערט ריזן דאָש קיינר זאל זיין חכרש סוד אויז זאָגן", לטו, 1/174. "נאָך ער זאָגט די זינד גיט אויס", נחום באַמזע. "די דריטע נאָכט האָט אויסגעזאָגט: דו ביסט אַוועקגעפֿאַרן", רזגליק, געקליבענע שריפֿטן. יא' פֿון חדר = אַרויסגעבן וואָס עס טוט זיך אין אַ געשלאָסענעם קרייז. "באַדאַרף מען אויף אים אַנזייצן די זינגלעך, זיי זאָלן אים מאַכן: 'בע, בע, שיינער בחור! ער זאָגט אויס פֿון חדר!'", ממוס, קליאַטשע. 4. פֿאַרמסרן, איר בערגעבן עפעס עמעצן וואָס האָט מאַכט. "דרום האַט ער זיך מיישט געווען, ער וועט א' דעם מלך און...האַט געזאָגט דעם מלך אַז מע האָט זיך אויף אים געבונטעוועט", נחב, טו, 7. "האַט געשיקט דעם אַסעסאָר צום גלח אַז יע־נער...זאָל א' וועלכער פּויער האָט אים דעם שטעקן געגעבן", יו. 5. (ט' אין דרדקי־חדר) אויסרעדן, אַרויסרעדן. יא' דעם שוא (שואַ) [אַרויסברענדן אויך: שייחין] = אַרויסרעדן דעם שוא אין מיטן וואָרט. "אַז עס שטייט אַ שייחין אין אַנהייב וואָרט — וואָס טוט מען מיט אים? — מע דאַרף אים צוכאַפּן. — אַז עס שטייט אַ שייחין אין מיטן וואָרט, וואָס טוט מען מיט אים? — מע דאַרף אים אַר־בערשפּרינגען", יש. "ערן יאָגט זיי איבער אין לערנען. אַט האָט ער ערשט געהאַלטן ביי קמץ־און ער האַלט שוין ביי עקווערטער. און גאַרניט לאַנג שפּעטער ער זאָגט שוין אויס דעם שוא", י. א. מרגליות, אַמעריקאַנער, 3 vi 1960

אויסזיצן אַ סך הערטער; אויסדריקן אין הערטער. "אויסגעווערטערט אַלע הערטער, זיך דעררעדט ביז גאַט אַליין, און געבליבן אַזוי קליין, און געבליבן ביי די הערטער", צייט, געזאַמלטע לידער וו.

אויסווערן — אוטו. (איצ, אימפ — גיטא), געוואָרן. 1. אויסזוכן. "אין דעם גנעם לאַנד בין איך געווען אַ שיקינגל, דערנאָך אַ פּאַקער, געוואָרן אַ קירזשער, געוואָרן אַ שניי־דער, און ווער ווייסט וואָס איך וועל נאָך א'". 2. ווערן אויס. "און אַז ער איז אויסגעוואָרן אַ פֿאַרוואַלטער, האָט ער אויך געהאַט...", חה, 271. "ווען די אַלע זאַכן [= באַד, ביקור־חולים, תּלמוד־תּורה אַן וואַלטן יאָ געווען, וואַלט אונדזער גאַנצע ייִדישע [קהילה] אויס־געוואָרן אַ היגע", ינפֿאַ, 1884, 46 Ne. **אויסווערמען** — טרוו. זעם אויס, גע־ווערעמט. 1. אַנפֿילן מיט ווערעם, מאַכן עס זאָלן זיין ווערעם. "מיר האָבן באַגראָבן די פֿאַראַיאַרקע בלעטער, באַשאַטן מיט אַפּפֿאַל, דערנאָך האָבן רענגס אויסגעווערעמט דאָס שטיקל ערד". 2. באַפֿרענען, אויסרייניקן פֿון ווערעם. צעשניידן און א' די עפל.

אויסווערפֿונג — דאָס, ען. לאַקל (פּיאַסק, לובלינער קרייז) דווי אויסוואַרף אַ.

אויסווערפֿלינג — דער, ען. אויך: וואַרפֿ־לינג (וויפֿרלינג). אויסוואַרף, דער וואָס דאַרף מחמת זיין אוממאַראַלישקייט אַרויסגע־וואַרפֿן ווערן פֿון דער געזעלשאַפֿט. "פֿאַר [אירן] כאַטש זי איז דאָך גאָר אַן א' וועל איך שווערן אַז זי איז קיין גנב־ניט", פֿאַרמאַט זאָל דאָס מיין הויז...דורך אַזוי אַן א' קומען אין למטישע מנילער אַרצין, עט, סטראַקעט. "דעם א', דעם גיקס, איז דוואַק גוטס באַשערט", זלמן טאַבעל, זחגים, וואַרשע 1874.

אויסווערפֿלען — טרוו. פֿל אויס, גע־ווערפֿלט. לר. עפעס באַשטימען דורך (וואַרפֿן) אַ ווערפֿל. "מע דאַרף איבערגיין, מיר ביידע האָבן אויסגעווערפֿלט זיבן".

אויסווערקן — טרוו. ווערק אויס, געווערקט. דווי אויסווערקן — "און וואָס איין טראַפֿן וואַסער קען א' אין איין פֿעלזן", חה, 142.

אויסווערשן — טרוו. ווערשן אויס, געווערשן. אַר. דווי אויסוואַרשן אַ. "אך טאָר מן קיין פֿלי גיט אויש וועשן מיט זאלץ אודר מיט קרייד... אודר מיט וויין שטיין", לטו, 2/75. "...מן האָט די גידערם אונ די פּונץ אויש גי־וועשן גאָר ריין", דאַרטו, 1/54.

אויסווערזושען — טרוו. זושע אויס, גע־ווערזושעט. סל. דווי אויסוואַרזושען אַ.

אויסוואַיאַקע(נען) — טרוו. קע אויס, גע־וואַיאַקעט. סל. מיט שוועריקייטן, שטאַמ־לענדיק, אַרויסברענגען עפעס. א' אַ פּאַר ווערטער.

אויסוואַיאַקע(נען) זיך — אוטו. אַ. דפּו. פֿאַרענדיקן ריידן שטאַמלענדיק. "דער גערע־טענער רעדנער האָט זיך אויסגעוואַיאַקעט פֿאַר אַ האַלב־ליידיקן זאָל", רייד.

אויסוואַיאַרען — טרוו. רע אויס, גע־וואַיאַרעט. פּר. סל. אַרויסגעבען; אַרויסגעבענען. "פֿאַרשליסן די שטוב וועט גיט העלפֿן, ער האָט

אויסוועפ(עווד)יק — אַדי. נעאַל. וואָס האָט אַ טבע (זיך) אויסצוועפֿן.

אויסוועפ(עווד)יקייט — די (דאָס). מצ נב. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויסוועפֿיק.

אויסוועצען(עווען) — טרוו. ווען (צע, צעווע) אויס, געוועצען, עוועט. 1. (שלפֿ־פֿערע) אויסשמירן שאַרפֿשטיין מיט פֿעטס. 2. (שוסטערע) באַשמירן פֿאַדעם מיט פֿעטס פֿאַרן אַרשניצען אין נאָל אָדער אין אויסגע־נאָלטע לעכלער.

אויסוועקסלען — טרוו. סל אויס, גע־וועקסלט. פּר. אַר. אויסבשטן. "ווען איין גוי וויל אַ משכון אויז וועקסלן אַם שבת טאָר מן אים וואול אויז צו וועקסלן געבן...", טו, 1/69. **אויסוועקסן** — טרוו. וועקסן אויס, געוועקסט. אויסשמירן (באַדעקן) מיט וואָס (אָדער מיט עפעס וואָס איז ענלעך צו וואָס). א' די דילן. **אויסווערברין** — טרוו. יר אויס, גע־ווערברירט. פֿאַרענדיקן ווערברין אָדער אַרצין קריגן אַ צאָל ווי מיטגלידער אין אַ גרופּע. "א' די חברים אין דער פּאַרטיי". א' די ניר טיקע צאָל זעלנערס.

אויסווערברונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסווערען.

אויסוועררגן — טרוו. ווערג אויס, געוואַרען. דערווערען, דערשטיקן אַ צאָל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. "אַ קאַץ זאָל האָבן פֿליגל, וואַלט זי אַלע פֿייגלעך אויסגעוואַרען", שוה.

אויסוועררעניש — דאָס (די), זי. אויסווער־גונג (געווערדיקע, מאַסנדיקע).

אויסוועררען — טרוו. זע אויס, געווער־זעט. אוק. 1. אויספֿלאַפֿען (מיט שטאַרקן בישול); אַרויסזאָגן עפעס שיבורערהייט, אין היץ. "ער איז גיט בייס פֿולן זינען, ניטאָ זיך וואָס צוזהערן צו דעם וואָס ער ווערזעט אויס". 2. אויסמיקענען, אויסמקיאַן, אַרויסברענגען צוואה. גראַב. "זיך אַנגעפֿרעסן, זיך אַנגעוויפֿט און אויסגעווערזעט".

אויסווערשן — אַדו. אַר. פֿון דרויסן; אויס־ווייניק. "אויז ווערט אורטיילן מיט פֿר שטאַנגן...", מאַרשן, לשון חז"ל, אַמשת תּצ"ד.

אויסווערטיק — אַדי. דטשמ. דרויסנדיק, אויסלענדיש. "מיניסטער פֿון (פֿאַר) איע אַר געלעגנהייטן" — אַ סך מאָל אין קמ און ינפֿאַ.

אויסווערמלען — טרוו. טל אויס, גע־ווערמלט. 1. עפעס אַרויסקריגן, פּועלן דורך הערטלעך, וויצן. "מיר פֿאַרשטייען זיך אויף דיר, דו וועסט קיין זאָך ביי אונדז גיט א'". 2. דורך ווערטל־זאָגערע אַרויסברענגען געפֿיל. "דער ינד ווערטל־טאַמל אויס זיין אומבאַ־האַלפֿנקייט".

אויסווערמלען זיך — אוטו. אַ. דפּו. 1. קווי. דורכווערטלען זיך, צעווערטלען זיך מיט עמעצן. אַ ביסל זיך א', אַבער זיך גיט צעקריגן. 2. אויפֿהערן (גיט קענען מער) ווערטלען זיך. "גענוג וויצן דערציילט, גענוג ווערטלעך געזאָגט, איך האָב זיך שוין אויסגע־ווערטלט", רייד.

אויסווערטס — אַדו. דטשמ. צו דרויסן צו, פֿון דרויסן; פֿון דער פֿרעמד.

אויסווערטערן — טרוו. רע אויס, גע־ווערטערט. נעאַל. אַרויסברענגען ווערטער,

אויסזויגן — טרוה. זויג אויס, ~ געזויגן, (אויך: ~ געזויגט). 1. זויגן (א קינד) ווי געהערדיק, ביז לעצט, די גאנצע נייטיקע ציט. א א קינד גאנצע צען חדשים, „איז איר אָבער שווער אליין אַ ביידע קינדער, האָט זי געבען געמוזט דינגען אַ צוויגערין“, שע.

2. אַרויסציען דורכן זויגן (די גאַנצע מילך, פֿליסיקייט בכלל), „דאָס קינד האָט אויסגע־זויגן ביידע בריסטן“ (דאָס גאַנצע פֿלעשל). „דעם גילט פֿון יאוש זויג איך אויס פֿון דינע וואונדן, חג, שוין פֿון פֿאַרלאַשטענע שטערן.

3. אַרויסציען אַ ביידע קינדער, האָט זי געבען אַ וואונד, אַ בראַנפֿן פֿון פֿלעשל ביזן לעצטן טראַפֿן, אַ בלוט = אויך: אַפֿשוואַכן דורכן אויסזיען, אונטערדריקן, אַ ווי אַ פֿיאָוקע. „פֿיאָוקעס זויגן אויס אונדער בלוט“, ממוט, ווינטשפּ. אַ דעם לעצטן טראַפֿן בלוט = זייער שטאַרק אויסזיען, צעפֿעניקן.

4. ביזן לעצטן אויסזיען, עקספּלאַצירן, אַרויסנעמען (אַרויסציען) זאַפֿטן, כוחות, אַ די אַרבעטער, די קעכט, „צו דעם זויגן אין דיא ברלינער מיט ריבותים אויז“, גה, 218. „דרייען זיך נאָר און זויגן אַנדערע אויס“, ממוט, שירה. „האַסט ירושלים געטרונקען און אויסגעזויגן ביזן עס [אין] גאַרניט איבערגעבליבן, ישׂעיהו. פירוש עבֿרֿיֿטֿטֿטֿש, לעמבערג, 1877. „אויס־געזויגן דלילהש שיינקייט האָט דער שלומער־דיקער שמשון“, יהואַש, „סֿיהאַט דער וינגער יעדן זאַפֿט אויסגעזויגן, יעדע קראַפֿט“, אר, צום פֿרילינג, „די ערד האָט פֿון זיי זייער הימל געזויגט, אויסגעזויגט“, מל, 'משה־ליב'. אַ דעם מאַרן פֿון די ביינער = שטאַרק אויסמאַטערן.

5. אַרויסקריגן אַ ידיעה, „פֿון וואַנעט האָט טו עס אויסגעזויגן? אַ פֿון פֿינגער (פֿון אַרבל) = אויסטראַכטן, אַ ייד אַ בעלה־בית שווער זיך מיט אַזעלכע שבועות, וועט ער מן הסתם פֿונעם פֿינגער ניט א״, שע, קליינע מענטשעלעך.

6. אַרויסציען (שטויב, ריחות אַ) מיט אַן אַפֿאַראַט.

אויסזויגער — דער, ם. ווּן זײַן, קע, ם. 1. ווער עס זויגט אויס, אונטערדריקער, אויס־ניצער, עקספּלאַטאַטאָר. 2. אַפֿאַראַט וואָס זויגט אויס מילך.

אויסזויגער־די — די & דאָס, ען (זו). 1. אַרבעט, פֿאַשעפֿטיקונג, פֿראַפֿעסיע פֿון אויסזויגער. 2. נעגל, אַרט וואו מע מעלקט מיט אַפֿאַראַטן (מיטן אַרטיקל די).

אויסזויגער־יש — אַדי. וואָס איז ווי אַן אויסזויגער. שטאַרק אויסניצער־יש, עקספּלאַטאַטאָריש, איע מיטלען.

אויסזויגער־ישקייט — די (דאָס), זײַן, אײַגן־שאַפֿט פֿון אויסזויגער; אויסזויגער־יש.

אויסזוילן — טרוה. זויל אויס, ~ געזוילט. (שוסטער־יש) אַרויפֿלייגן זוילן אויף אַ צאַל (שיך), אַ אַ פֿאַר (אַלע) שיך.

אויסזוימען — טרוה. זויס אויס, ~ געזוימט. מאַכן זוימען (פֿון אַלע זימקן, בײַ אַ צאַל קליי־דער), אַ אַ פֿלעצן פֿון אַלע זימקן, אַ עטלעכע קליידלעך.

אויסזוימען זיך — אוטוה. זויס זיך אויס, זיך

~ געזוימט. זווּ אויסזאמען זיך <. „למען השם, זויס זיך לאנג ניט אויס“.

אויסזויערן — טרוה. זויער אויס, ~ געזויערעט. מאַכן זויער, אינגאנצן (וויפֿל סײַז נייטיק), אַ אַובערקעס, אַ קרויט, אַ דאָס פֿנים.

אויסזויערן — טרוה. זויער אויס, ~ געזויערט. 1. זויפֿן ביזן סוף, פֿון אַ צאַל (פֿלעשער, טעלער אַ), „— כלעפֿן, וופֿ אויס, יאַטל, נאָך אַ טעלער פֿיש און ראַסל. — גאַלד, איך בעט אײַך, פֿיל איז נאָך דער שיעור? איך האָב אויס־געזויערט שוין פֿיר“, ר' מרדכי־לע, משלים. 2. אויסטרינקען, אַר. „צווייאַ ורישר אייר [= צוויי פֿרישע אייערן] זי אויז זוף“, בַּא־בוך, 482.

אויסזויערניש — דאָס (די), זײַן. פֿראַצעס פֿון אויסזויערן. אַזאַ אַ אַז מע ליידיקט אויס אַלע פֿלעשלעך.

אויסזוידן — דער, זײַן. אַקט פֿון אויסזוכן. דאָס אויסגעזוכטע, אַ געראַטענער (אומגעראַטענער) אַ.

אויסזוכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסזוכן, אויספֿאַרשונג, „די אויס־גראַבונג האָט שוין אַנטפלעקט אינטערעסאַנטע זאַכן, אָבער די אַ איז נאָך ניט פֿאַרענדיקט“.

אויסזוכן — טרוה. זוכן אויס, ~ געזוכט. 1. זוכן ווי געהעריק, אַנגעשטרענגט, וואו נאָר מע דאַרף, אַ איז אַלע ווינקלעך, וואו נאָר אַ ווינקל, „און דער אמתער בן־מלך האָט געזוכט...און האָט אויסגעזוכט דעם גאַנצן חדר“, נחמ, מה/ד, „גאַסט לייכטל איז דיא נשמה פֿונים מענטשן, עס זיכט אויס אלי קע־מירליך פֿונים לעבן“, מס, משלי תקע־ד, כ, 27. 2. וואו די וועלט האָט אַן עק = אומע־טום, בלשון גוזמה.

2. אַרומזוכן; אַ ביסל זוכן, „קײן ציט ניט האַבנדיק אַ און אַנטאָן דאָס יאַרמלקלע, טו איך אַ שפּרונג...“, ממוט, ספֿר הבחמות. 3. זוכן און געפֿינען דאָס געזוכטע, „אַז דו געפֿעלט איר ניט, וועט זי זיך אודאי פֿאַלד און גיך אַן אַנדערן“, עט, טערקענע. „שלמהלע זוכט אויס דעם אַלטן מחזור“, ממוט, שלמה.

4. אויסקלעבן. „ווען מן גון...האָט דש בעשט וואש מיליך איז פֿר אים אויז גיזוכט און עז...זאַל קומן לידו חופּה וקידושין“, לטו, 2/152. „שטייט אַ גרויסער שלאָס אין מיטן, בלען דאַרטן טויזנט בלומען, אויסגע־זוכט פֿון אַלע לענדער...“, יהואַש.

5. אויסגעפֿינען (מיטן בישטעם: אויסטראַכטן). אַ מעלות, תּירוּצים, אויסריידן, המצאות, הסברות אַ. אַ זיך צרות, פֿאַרשעפֿטע קרענק אַ. אַ זכיות, יחוס, זכות־אָבוֹת אַ. „דאָ צייעט ער אין איין אַנדער אורט, זוכט ווידר אויז געלט, ביז ער קומט אין איין קהלה די אים געפֿעלט“, אשכּנז [פֿש וו], „גאַט האָט טאקי דער אמת דעם מענטשן געמאחט גאַר פֿשוט, נשמר [= נישט מערן] זייאַ האַבן זיך דאָס אליין אויס גזוכט פֿיל ארלייאַ שלימאזל“, מס, קהלת, ז, 29. „האַבן זיי אַנגעהויבן... איינע אין דער אַנדערער אויסצוזוכן פֿעלער און זיך געבאַזונן“, ממוט, ווינטשפּ. „און דער וואַלף האָט זיך אויסגעזוכט זאַכן דער ציקעלע

דווקא אַ נאַפֿאַשט צו מאַכן“, עט, משלים. **אויסזוכעניש** — דאָס (די), זײַן. (געזויערדי קע, אַנגעשטרענגטע) אויסזוכונג.

אויסזומען — טרוה. זום אויס, ~ געזומט. 1. אַ אויסזומען. אַרויסברענגען קלאַנגען זום־זום. אויסטריקן, אויסזינגען עפעס זומענ־דיק.

אויסזומען זיך — אוטוה. אַ דפֿוה. זומען (זשומען) און אויפֿהערן.

אויסזומערן — יער אויס, ~ געזומערט. אַקזוזו — דורכלעפֿן דעם זומער, „הוא האָט איר אויסגעזומערט דעם זומער“, טרוה — האַלטן עפעס במשך פֿון אַ זומער, אַ דאָס געזוילן אויפֿן הויף, עס גוט אויסטריקענען.

אויסזומפיקן — טרוה. זיך אויס, ~ געזומפיקט. מאַכן זומפיק, „די רענגס האַבן אויסגעזומפיקט די גאַנצע געגנט“.

אויסזונדערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסזונדערן.

אויסזונדערן — טרוה. יער אויס, ~ געזונדערט. 1. אויסטיילן, אויסשיידן, אַפּוונדערן פֿון אַ גרופּע, כּלל, „האַסט אונדז אויסגעזונדערט פֿון אַ אַלע אומות“, 2. אויסטאַרטיקן, אויסשטעלן לויט באַזונדערע מינים, גרופּעס, אַ די זאַמען פֿון פֿאַרשידענע בלומען.

אויסזונדערן זיך — אוטוה. אַ דפֿוה. זיך אַרויסהייבן, זיך אויסטיילן (אַן שום כּוונה, ניט רעפֿלעקסיוו), זיך אַ מיט באַזונדערער איידלקייט.

אויסזונען — טרוה. זון אויס, ~ געזונט. אַפֿט מיט זיך, רעפֿל. אויסטריקענען אויף דער זון; האַלטן אויף דער זון, „האַסט אויסגעזונט דאָס קליידל, איז אַראַפֿ דער קאַליר“, „די בלאַסע קינדערלעך דאַרף מען אַ ביסל א״“.

אויסזונען זיך — אוטוה. אַ דפֿוה. פֿאַרענדיקן זונען זיך, זיך אַ און אַרפּן אין וואַסער.

אויסזופֿן — טרוה. זופֿ אויס, ~ געזופֿט. אויס־ליידיקן (טעלער, פֿלאַש אַ) דורך זופֿן, אַ אַ טעלער לאַקשן, „אַט נעמט ער באַלד טאַקע אַ פֿלעשל משקה, וופֿט עס אויס פֿאַר אַן עדה יידן, און ער זאַל זיך כּאַטש פֿאַרקרימען“, ממוט, ווינטשפּ. „היאָט ער געמוזט אַ זאַק זויער־געזאַלצענעם פֿאַרשטש א״, אשט, מי־טעלעך.

אויסזופֿעכן — דאָס (די), זײַן (ער). פֿראַצעס פֿון אויסזופֿן. ביטול־וואַרט פֿאַר געטראַנק.

אויסזופֿעניש — דאָס (די), זײַן. אַקט, פֿראַ־צעס פֿון אויסזופֿן.

אויסזופֿעמלען — טרוה. יטל אויס, ~ געזופֿערט. בעטלט. אַפּטיילן אין זיבן (טיילן). „אַ איז שווערער ווי אויספֿינפֿטלען“, רייד (תּלמידים) פֿון ייִדישע שולן, ליטע).

אויסזיגלען — טרוה. זל אויס, ~ געזיגלט. אַרויפֿלייגן זיגלען אויף אַ צאַל (דאַקומענטן, פּעקלעך אַ). אַ אַלע פּאַקעטן.

אויסזיידן — דער, זײַן. אַקט פֿון אויסזיידן. אויסזאַט. **אויסזיידונג** — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזול־טאַט פֿון אויסזיידן. דאָס וואָס קאַכט זיך אויס, „אונטער אַ שוואַכערן דרוק וועט די אַ זפֿן אַ גרעטערע“.

אויסזיידלונג — די, ען. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסזיידלען. 2. עמיגראַציע. דטשם. „די אַ פֿון די פּוילישע יידן האָט זיך

צשטחמליק אפגעשטעלט. 3. גירוש (אונטער די נאציס), אומברענגונג, אויסראטונג. א פון דער-וועלט. א אויף יענער-וועלט. "יעדער טאג א נע אומגליק, א נעער פארגאס, א נע א, וואס הייסט אויסמארונג", רינגעלבלום-ארכיו, 3 VI 1942 בלומ.

אויסזידלען — זיל אויס, ~געזידלט. דטשמ. אוטו — עמיגרירן. א קיין אמעריקע. טרוו — דעפארטירן; מאכן עמיגרירן. "מע האט זי אויסגעזידלט קיין ארגענטינע".

אויסזידלען — טרוו. זיל אויס, ~געזידלט. 1. זידלען א צאל (אלע). א פון קליין ביז גרויס. 2. שטארק זידלען, באפאלן מיט שאר-פע, חוצפהדיקע רייד. אויסשיגעצן. א ווי א הונט, ווי א חזיר, ווי דעם פאסלעדענעם (מער-זאחעץ).

אויסזידלען זיך — אוטו. ← דפו. זידלען און אויפהערן. "זי האט זיך אויסגעזידלט און דערנאך הידער גענומען זיך דינגען", רייד. אויך קוה.

אויסזידלעניש — דאס (די), זי. (געדויער-דיקע) זידלערע.

אויסזידן — טרוו. זיל אויס, ~געזידן, ~גע-זאטן. 1. גוט דורכקאכן, אויסקאכן אין ווא-סער וואס זידט. "נעם דאס שטיקל פלייש און זיל עס אויס". "די ווארעמקייט פון סוף-זומער האט...אויסגעזאטן די...ערב-הארבסטי-קע טריבע טעג", פמ. דור-זיין דור-אויס. 2. באגיטן, רייניקן מיט ווידיק וואסער. "א נעער אויוון אדער נעע טעפ וואס זענען נאך ניט אויסגעזאטן געווארן פאר יום-טוב טאר מען דרינען ניט קאכן אדער באקן אום יום-טוב", לט. 1/174. 3. מאכן אן פליסיקייט זאל צעגיין אין פארעם פון פארע. א דאס באנצע וואסער.

אוטו — ביים קאכן צעגיין אין פארעם פון פארע. "זע, דאס וואסער זידט שוין אויס, דאס פלייש וועט צוברענען". אויך מעטאנימיש: דער טאפ זידט שוין אויס.

אויסזידן זיך — אוטו. ← דפו. זיך אויס-קאכן, זיך באקומען ווי א רעזולטאט פון זידן. "פון זיך קאכן וועט זיך א די לעצטע פון דער ערדס עפאכן", צייט. מסטרון. **אויסזיוו(ו)גן זיך** — [...]זיוועגן אוטו. זיוו(ו)גן זיך אויס, זיך ~געזיוו(ו)גט. געפיינען פאר זיך א זיווג. "איך האב ניט באדארפט זארגן וועגן חתונה מאכן מיינע טעכטער; זיי האבן אליין זיך אויסגעזיוווגט", רייד.

אויסזיי — דער, ען. אקט פון אויסזיען. "סיאיז געווען זייער א געראטענער א, גלשן נאכדעם איז געווען גענוג רעגן".

אויסזיאוונג — די, ען. פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויסזיען.

אויסזיאוונג — די, ען. פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויסזיען.

אויסזייגן — טרוו. זייג אויס, ~געזייגן, ~געזייגט. פ: ~זייגן [אין לר און פר סירוב ~זייגן, אין וויד און אוקר סירוב ~זייגן. "זיי נעמען צו פון די באקן די פארב, זייגן אויס דאס ליכט פון די אויגן און זאגן אויס דאס בלוט פון הארץ", פרץ. **אויסזייגער**, ~זייגער — א אויסזייגער, אויסזייגערע.

אויסזידן — טרוו. זיל אויס, ~געזידט. (ביסטל-מאכערע) באדעקן מיט זילד (אינעוויי-ניקסטע זילד).

אויסזייכן (זיך) — אוטו. זיך (זיך) אויס, (זיך) ~געזייכט. פר. משתיך זיך, לאזן אריין, גראב. (אויך וועגן קינדער וואס באנעצן זיך). "סיפערד האט זיך אויסגענאסן און דער בעל-עגלה אויסגעזייכט", פפג.

אויסזיימען — טרוו. זייס אויס, ~געזיימט. פ: דווי אויסזיימען. ←

אויסזיין — אוטו & אומוו (איצ און אימפ נב) ~געזען(זין). 1. זיין אין א סך פארשיי-דענע ערטער. ארומרייזן, ארומהאנדערן. "אויס-געזען אין אלע לענדער, אהיים געקומען אן העמדער", שווי. "מיך זאלסטו פארעגן, ווארן איך בין אויסגעווען לענדער", נחב. "מעשה מחכם ותם". "וואו ביסטו דאס אויסגעווען? און אונדו האסטו גאר פארגעסן!", אר. "מזן צו-ריקקער אהיים. א' א וועלט, וואו די וועלט האט אן עק = א' אין א סך חשטע לענדער. "דערצייל מיר, וואס הארכט זיך עפעס נישט? ביסט אויסגעווען א וועלט!", שו.

2. זיין א לענגערע צייט (וויפיל גייטיק, אפ-געמאכט). אויסהאלטן. א' ביים יוון (פני יוונים) גאנצע פייג יאר. א' ב' א בעל-מלאכה די יארן פון לערנען זיך (לערלינג). "ער איז געקומען אויף עטלעכע טעג און איז דא אויסגעווען גאנ-צע דריי חדשים". "ער וועט ב' דער שוויגער ניט א קיין וואך". א' די צייט = אויך: פאר-שוואונדן ווערן, אויסגעטריקט ווערן. "פלר-צעם, איידער מע קוקט זיך אום, איז ער אויס-געווען די צייט", רייד. (קאלאמיי). "נאך איידער זי האט ארויסגעזאגט, איז זי שוין אויסגעווען די צייט", אשט. מ'טעלעך.

3. זיין ב' פארשיידענע מענטשן. א' ב' אלע קרובים, באקאנטע אאזוו. "זי זענען שוין אויסגעווען ב' אלע דאקטוירים, און קיינער האט נישט געוואוסט וואס עס איז זיי", אש. תהילים:יד.

4. דורכגיטערען; אויסזוכן, באקוקן אר-מעטום. א' אין אלע פארבארגענע הינקעלעך. "אויסגעווען גאנץ יורבאריק און קיין קאנטרא-פאנד ניט געפונען", שווי [וועגן א שלימזל וואס קען ניט געפיינען וואס ליגט אויבאנויף].

אויס זיין — צווי. אוטו. בין אויס, בין געווען אויס. מער ניט זיין; זיך (פאר)ענדיקן; פאר-ביגיין. "דא די דרייא טאג זיין אויז גיוועזן, איז ער היידור קומן: גיב מיר מ'ן פקדון", מנתק רבקה, שער שביעי, ט, ג. "מן מאכט...הבלדה...אויז מן שיש אויס היין אויף דער ערדן אי [= איידער] דיא ברכה אויש איז", מנהנים, אמש 1723, ב/ב. "אויז ווען שמונה עשרה איז אויז, דען מן ברכה איבר דיא קרייטיך מאכט", שו וו. יג. "סיאיז אויס מיט אים = זיין סוף קומט (איז געקומען)".

אויס זיין ארט — צווי. אקט פון געווען (ז)ן אויס. ארכ. מיי. 1. פארענדיקן. "לאזן מיר די קריג אויס זיין", צור. לך-לך. 2. אויסן זיין; באגייען. "ער איז דרוק אויס ווי דער תלוי [= Dohle, גאלקע] אף א נויט", טענדלאז, 516. **אויס זיין ארט** — פראזע. ארכ. (וועגן שעכטן א בהמה), ווען דער חף איז א ביסל אין א זייט פון פונקט, דעם ארט פון האלדז וואו ער

דארף זיין עלפי דין. שב, טו/א: "הגרמה = אויש זיין ארט" (זען חוליו, ט/א).

אויסזייען — טרוו. זיי אויס, ~געזייט. [אין דרומדיקע ריידענישן: געזייעטן. פארזייען א צאל (פעלדער). פארענדיקן זייען. "גע-אקערט דורך האב איך די ביט און מיט בלימ-לעך אויסגעזייט", פרץ. "פול מיט שטערן גאלדענע געווארן איז דער הימל אויסגעזייט", הר, אדמס קינדער.

אויסזייען — טרוו. זיל אויס, ~געזייט (אויך: ~געזייגט, ~געזיגן). 1. זען ביזן סוף, ווי געהעריק, א' זופ, פארפול, לאקשן אאזוו. "מע דארף דעם ווען א, וועט ער ווערן קלערער". 2. אנגייען א פלי און אויסליידיקן ביזן לעצטן טראפן. א' א פלעשל = אויסטרינקען ביזן דנא. "דער וואסערפירער האט נאך ניט געבראכט קיין וואסער, קוים וואס מע האט אויסגעזיגן א ביסל פון דער פאס אויף אויס-צוואשן ווי עס איז כאטש די טשאלט-טעפ", ממוס, מסעות. 3. ארויסברענגען עפעס ווי מע וואלט אויסזייען. 2ב. א' א פאר ווערטער (דורך די ציין). "דער יונגערמאן האט אויסגע-זיגט א קלה פון צווישן זינע ציין", יופלע. **אויסזייערונג** — די, ען. פראצעס און רע-זולטאט פון אויסזיען, א פאמעלעכדיקע א. **אויסזייערן** — טרוו. זער אויס, ~געזיערעט. זיערן א צאל (אלע) פון א גרופע (זאכן, שטאפן). פארענדיקן זיערן. א' אלע לאזישן מיט מילך.

אויסזייערן זיך — אוטו. ← דפו. פון זיך ווערן זייער; מגולגל ווערן אין א זיערס (כעמיש). פאסטעריזירטע מילך זיערט זיך שווער אויס.

אויסזייערונג — די, ען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסזיען. 2. וואסער שטארק אויסגעמישט מיט זיין.

אויסזייען — טרוו. זיין אויס, ~געזייעט. אפסט מיט זיך. 1. גרינגלעך, ביזן סוף זייען (אדער א צאל). א' אלע קינדערשע קעפלעך. "זייעט זיך ערד איר אלטן קאפ אויס", פמ. פריילינג. 2. אויסניצן (גאנצן) אנגרייט זיין. א' דאס באנצע שטיקל זיין.

אויסזיכט — די, זי. 1. שאנס, מעגלעכ-קייט, האפענונג, אויסקאפן האבן אין, וויניק אין. ניט האבן קיין אין. "האבן זיי גארניט געהאט אונזלעכע חישטע אין (אויסקוקונגען)", אמד. "איך האב אויף אונז סחורה שוין לאנג אן א", ספ. גליקלעכע און אומגליקלעכע. "געהאט פאר זיך די שענסטע א צוגעלאזן צו ווערן צום עקזאמען", בעל-מחשבות מ. האבן אין א' = ריכטן זיך, ווארטן אויף עפעס; פלאנעווען. 2. אויסזען, מראה, פנים. טוו. "מאך מיר זען דען א", שט. שיר-השירים. 3. קוקווינקל, אויסבליק, ארויסקוק, פערספעק-טיוו. דטשמ. "אלע פאלאצן...מיט דער א צו דער יעווא", אדו, קמ, 1869, № 16. 4. פא-נאראמע, לאנדשאפט. דטשמ. "איך האב נאך אונז שיינעם א' אין מ'ן לעבן ניט געזען", ספ. גליקלעכע און אומגליקלעכע.

אויסזיכטלאַז — אדי. (אויך: ~לאזיק). וואס האט ניט קיין שאנסן, מעגלעכקייטן. אומדער-גרייכלעך. האפענונג(ס)לאז. פארג: אויסוועג-לאזיק.

אויסזיכטלאַזיקייט — די (דאָס), ן. אייגן שאַפט אָדער מצב פֿון זײַן אויסזיכטלאַז.

אויסזיכערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסזיכערן. (פֿלע) פֿאַרזיכער־רונג.

אויסזיכערן — טרו. ער אויס, געזיכערט.

- פֿאַרזיכערן, פֿאַרטראַכירן פֿון פֿאַרשיידענע זשען, א' פֿון פֿאַרפֿלייצונג גניבה, אומגליקפֿאַל אַ. 2. פֿאַרזיכערן אַ צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. "דער אַגענט האָט אויסגעזיכערט אַלע מיטגלידער פֿון זײַן פֿאַראייניקן, רייד." 3. מאַכן זיכער, באַזאָרגענען פֿון אומגליקפֿאַל. א' אַן עקספעדיציע, זי באַזאָרגענען מיט אַלעם נייטיקן.

אויסזיכערן — טרו. ער אויס, געזיכערט. פּערט, באַדעקן מיט זילבער; באַזיכערן אַ צאַל (אַלע) זאַכן פֿון אַ גרופּע, א' פֿליס, גאַפֿל־מעסער אַ.

אויסזיכערונג — מענען אויס, געזיכערטע. 30. דוּו אויסזיכערן <.

אויסזינגן — דער, ען. 1. אָפֿן פֿון אויס־זינגען. 2. רעפֿערן, לעזטער טייל, סוף פֿון געזאַנג אַ פֿריילעכער א'.

אויסזינגונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסזינגען. "די אַראַנזשירונג איז געווען גוט, אָבער די עצם א' האָט ניט גע־טייגט."

אויסזינגען — דאָס, ן (ער). שלעכטער אָפֿן אויסזינגען. איר וועגן געזאַנג.

אויסזינגען — טרו. זינג אויס, געזינגען.

- אַרויסברענגען מעלאָדיע (ניגון) דורך זינגען. א' אַ לידל, א' ניגון אַן ווערטער, א' לויט גאַטן. "די חכמה זינגט אויס אין דרויסן, זיאַ לאַזט זיך הערן אין דיאָ גאַסן, מס, משלי תּקע־א, 20. "און פֿון הינטער דער טיר האָט זיך שוין געהערט אַ קלאַנגלידעל א'". וועט זיך רבינס שטוב, א' ווי אַ חזן, ווי אַ קאַנאַריק, סאַלאַוויי(טישיק), נאַכטיגאַל אַ. 2. זינגען אַ צאַל (אַלע) לידער. א' אַלע ניגונים ווי דער שענסטער חזן, ווי דער משורר הגדול. "אַלצידיג, וויפֿל ער האָט פֿאַרמאַגט, האָט ער געמוזט אַ, גאַר אַן אַ שום תּירוף", ען אידישע שטוב, א'. 3. דורך זינגען אויס־דריקן איבערלעבונג א' צער, ווייטיק אַע פֿרייד, נצחון אַע. אַפּגעזונגען קאַטאַרגע, סיפּירן, אויסגעזונגען ביינער מיט דער הויט", פּמ, בריידער. 4. פֿאַרענדיקן זינגען. "איך האָב שוין אויסגעזונגען דאָס גאַנצע לידל". 5. אויסזאַגן (סודות) ביים אויספֿאַרשן. "ווען מע האָט דעם חברה־מאַן גענומען אויפֿן צימבל, האָט ער אויסגעזונגען אַלץ; ווער עס איז אין זײַן געהיימער גרופּע...".

אויסזינגען זיך — אַוטו. < דפּו. 1. זינגען און אויפֿהערן (מער ניט קענען, ניט וועלן זינגען). זאַל ער זיך א'. "אויסגעזונגען זיך אַ חיות", אר, "מפּן צוריקקער אַהיים". 2. דורך זינגען קריגן אַ גוטע שטים. "געגעבן אים אַ קניפּ אין בעקל און געזאַגט אַן ער וועט זיך א'". שט, יאַטעט סאַלאַוויי.

אויסזינגעניש — דאָס (די), ן. אָפֿן פֿון אויסזינגען. (געדייערדיקע, מאַסנדיקע) אויס־זינגונג.

אויסזינדיקן — זיך אויס, געזינדיקט. אַוטו

— אַ סך מאָל זינדיקן. "אויסגעזינדיקט מיט וועמען ס'האַט זיך נאַר געלאָזט", צייט, טענהט לילית. טרו. דורך זינדיקן פּטון, אומגליקפֿאַל. "ער האָט אויסגעזינדיקט זײַן גע־זונט, זײַן פּאַזיציע אין לעבן, זײַן לעבן".

אויסזינען — טרו. זיך אויס, זינגען אויס; געזינגט. אויסטראַכטן. "דו קענסט קיין פֿאַר־ענטפֿער געפֿינען פֿאַר אַ מענטש וואָס איז שלעכט; ער וועט תּמיד אַ נאַפּאַשט א', ער זאַל קעגן דיר זײַן גערעכט", עט, משלים.

אויסזינקען — אַוטו. זינגן אויס, געזונקען. זינקען אין אַ סך (וואַסערן, טיפּענישן). א' אין אַפּגורונטן פֿון רשעות.

אויסזיסן — טרו. זיס אויס, געזיסט. שטאַרק זיס מאַכן; באַזוקערן, פֿאַרויסן אַ צאַל (אַלע) זאַכן פֿון אַ גרופּע. "זי האָט מיר דאָס לעבן אויסגעזיסט".

אויסזיפּן — דער, ן. 1. אַקט פֿון אויסזיפּן. 2. דאָס ריינע, אַן דעם אַפּפֿאַל, נאַכן אויס־זיפּן.

אויסזיפּלען — פֿל אויס, געזיפּלט. נעגל. אַוטו — אַרויסקומען, אַרויסרייסן זיך מיט אַ קלאַנג זווּיפּ. די ראַקעטע זיפּלט אויס. טרו. — אויסזיפּן; אויסטיילן ווי דורך אַ זיפּ. "אַ ראַקעטע האָט נאַך אויסגעזיפּלט פֿונקען", אַפּא, ווינטע שטאַט.

אויסזיפּן — טרו. זיפּ אויס, געזיפּט.

- פֿאַרענדיקן זיפּן. א' די גאַנצע מעל. "איז אַך גוט ווען מן דש [פּסחדיקען] מעל זיפּט אויז און בּוואַרט דש ניט דו צו קומט איין מוין", שו, 11. טו. "דאָס ליכט פֿון טאַג שוין אויסגע־זיפּט", הר, פֿאַרנאַכט. 2. אויסרייניקן, אַרויס־נעמען אַפּפֿאַל שפּריי, מיט דער הילף פֿון אַ זיפּ. "עס איז מותר [שבת] צו טראַגן שטרויאַ מיט איינר זיפּא...דר ווייל דו ער זיין כּוונה גיט האַט...דש שטרויאַ אויז צו זיפּן, 171, 2/76. 3. אויסטיילן (פֿאַרשיידענע קוואַלי־טעטן) מיט דער הילף פֿון אַ זיפּ. א' גראַבע מעל פֿון פֿינע, א' קערעלעך, תּבואה אַזוּו. 4. אַפּקלייבן, אויסזוכן, אויסזען. "פֿון דער גאַנצער חברה האָב איך אויסגעזיפּט די עטלע־כע וואוילע יונגלעך", רייד.

אויסזיפּן זיך — אַוטו. < דפּו. 1. זינגען רעזולטאַט פֿון אויסזיפּן. "פֿון דעם גאַנצן באַרג זאַמד האָבן זיך אויסגעזיפּט נאַר עטלע־כע קערנדלעך גאַלד". 2. צופֿעליק געפֿינען ביים זיפּן, אַפּקלייבן. "אין דעם זעקל תּבואה האָט זיך אויסגעזיפּט אַ פֿינגערל וואָס עמעצער האָט פֿאַרלאָרן".

אויסזיפּן זיפּן — דער, ן. אומגעריכטער אָדער טיפּער זיפּן. **אויסזיפּן** — טרו. זיפּן אויס, געזיפּט. אויך: זיפּען. אויסדריקן, אַרויסברענגען עפעס דורך זיפּן. א' ווייטיק, צער, פֿאַרדראַס אַזוּו. א' אַן ענטפֿער. **אויסזיפּן זיך** — אַוטו. < דפּו. זיפּען און אויפֿהערן (און דערביי זיך גרינגער מאַכן). "דער אַלטער זיפּט זיך אויס און דרעמלט אפֿן".

אויסזיפּעניש — דאָס (די), ן. אָפֿן אָדער פּראָצעס פֿון אויסזיפּען (זיך). דאָס זיפּען פֿון אַ צאַל, געדייערדיק. אַ קרעכעניש און אַן א' אַן עס נעמט ביים האַרצן.

אויסזיפּן — אַוטו. זיך אויס, זינגען געזעסן (פּר: געזינגען). 1. זינגן אַ לענגערע צייט, ביזן סוף. א' די גאַנצע צייט, דעם גאַנצן טאַג. "מיר קומט אויס אונטערוועגן אַפּטמאַל א' גאַנצע טעג, גישט צו טאַן קיין האַנט אין קאַלט וואַסער", שט, כתּבים פֿון אַ קאַמ־וואַזשאַר. א' איבער עמעצן אַ נאַכט (געכט) = וואַכן איבער עמעצן (אַ קראַנקן). "מיר זינגען אַמאַל אויסגעזעסן איבער איר גאַנצע געכט", שט, תּבֿיה. 2. זינגן אין פֿאַרשיידענע ערטער. א' אויף (אַ סך, אַלע) בענקלעך = פֿאַרנעמען פֿאַרשיידענע אַמטן. "ער איז שוין אויסגעזעסן אין גענוג תּפֿיסות". 3. זינגן די פֿולע, די געזעצלעך באַשטימטע צייט. א' שבעה ווי עס געהער צו זינגן. א' אין תּפֿיסה די פֿולע פֿינף יאָר. 4. פּד. אויפֿהערן זינגן; אַרויס־שטינגן, אויפֿהייבן זיך פֿון אַן אַרט וואו מע זיצט. א' פֿון קאַטש, דראַשקע, פֿאַיעטאַן. "ווייסט איר וואָס? איכיל א'. איכיל שוין אַליין געפֿינען דאָס הויז", באַש.

אויסזיפּן — אַזוּו. < דפּו. איבערזינגן, זינגן במשך פֿון אַ באַשטימטער צייט (בינפֿאַסט: האָבן געזולד, אויסהאַלטן). א' דעם קאַנצערט, די גאַנצע לעקציע, די דעבאַטע אַע. א' אַ באַנק = שפּילן אין קאַרטן ביז מע ברעכט דעם באַנק (נעמט צו דאָס געלט פֿון דער שפּיל־קאַסע).

אויסזיפּן — טרו. זיך אויס, האָב (זוּ בין) געזעסן (פּר: געזינגען). 1. עפעס אויפֿ־טאַן, דערגרייכן מיט לענגערן זינגן. "גאַרנישט א' = קיין זאַך ניט אויפֿטאַן מיטן זינגן (זינגן ערגעץ). "וואָס וועט זי א' = וואָס האָט זי ניט חתונה? וואָס בראַקירט זי חתנים? "וואָס וועלן מיר א' = מיר וועלן גאַרנישט דערגרייכן (מיט זינגען, דעבאַטירן, שמועסן אַע). "אדרבא, וואָס וועלן מיר א' אַט אַזוי אַט מיט צונויפֿגעלייגטע הענט?", ממוס, צוריק אַהיים. "עס זיצט אַן אַלטער בחור אַ יורד — וואָס וועט ער א'?" = דערגרייכן מיטן בלינבן אַן אַלטער בחור, שט, אַרעמע און פֿריילעכע.

2. אויסוואַרעמען, אויסברענען אייער, זינדיק אויף זיי. א' אייער; א' הינדעלעך, קאַטשקע־לעך, געזונדלעך. "די בעסטע הונ קען ניט א' צוויי הינדעלעך פֿון איין איי". שו. "וויילסט א' הינדעלעך? = איר וועגן עמעצן וואָס זיצט צו לאַנג. 3. דורך לאַנגן זינגן אויסרייבן, מאַכן אַ פֿאַרטיפּונג, אַפּניצעווען. א' לעכער אין די הויזן. א' פֿלעקן אויף דער קאַנאַפע. "די פֿאַטעלן זענען אַינגעגראָבן פֿון א', די קאַנאַ־פע איז אין פֿיל ערטער צעריסן", אַש, תּהילים יד.

4. (שוסטער, קאַמאַשן־שטעפּער). אויס־פּרעסן, מאַכן עס זאַל זיך גוט צונויפֿקלעפּן; א' כּאַלעוועס. [מע פֿלעגט אַוועקוועצן עמעצן אויף צוגעקלייטע כּאַלעוועס, כּאַלאַוואַקעס, פּאַדקלייקעס (אונטערשלאַק), פּדי עס זאַל זיך גוט צונויפֿקלעפּן. אַוועקוועצן פֿלעגט מען קינד דער אָדער עמעצן וואָס אַרבעט ניט, צי אַפּט מאַל גאַר מכבד זינגן מיט דעם אַ גאַסט וואָס איז אַרבייגעקומען סתּם אַזוי אין שטובּ].

אויסזיפּעניש — דאָס (די), ן. געדייערדי־קער פּראָצעס פֿון אויסזיפּן. דאָס אויסזיפּן פֿון אַ גרופּע.

אויסזיצער — דער, ס. הער עס זיצט אין תפיסה פארן פארברעך פון א גאנצער גרופע, בנופא.

אויסזוכות עווען — [...]סכו/סעווען] טרוה. זכותעווע אויס, געזוכותעוועט. קריגן עפעס דורך פאררופן זיך אויף א זכות, (באקאנט "שאפט, יחוס), מיטן דערמאנען די גרויסע נעמען פון אונזערע פריינד וועלן מיר גארניט א"י.

אויסזוכות עווען זיך — ד.ה. אונגען ווי א מעלה פאר זיך דעם יחוס פון דער משפחה אדער אן אויפטו, א דערגרייך. זיך א מיט רבנים אין דער משפחה. זיך א מיט יארן תפיסה פאר רעוואלוציאנערער טעטיקייט.

אויסזיליאקען — טרוה. קע אויס, געזיליאקען קעט. ד.ה. דזו אויסזיליאקען <.

אויסזילוקען — טרוה. קע אויס, געזילוקען קעט. וורר. סל. 1. דזו אויסזיליאקען <. 2. פטרן, צערענצילען געלט. "מסתמא אויס געזילוקעט שוין דאס ביסל געלט...פארשפילט אין יפיראנסי מיטן אפטייקער", זש, נח פאנדער.

אויסזעשמען (זיך) — שטשע (זיך) אויס, (זיך) געזעשמעטעט. סל. פד. דזו אויסזעשמען (זיך), אויסזעשמען זיך <. זיך א אין ענגן הענגן.

אויסזערן — [...]זע/זערן] טרוה. זמר אויס, געזערט. אויסזערן (ספעציעל בנוגע זמירות, העבעראישע לידער), אויך איר. "עס ארט זיי גיט וואס זיי קענען גיט זינגען, זיי זמרן אויס די לידלעך און האבן ספוי הנאה", רייד. "דער נחש...האט מיך אנגעקוקט פאר ליבט...און אויסגעזערט זינד", צייט, געזעמל טע שריפט ו, 1932.

אויסזערן זיך — אטוה. < ד.ה. זינגען און אויפערן. זיך אויסזערן מיט א זמרל. זיך אויסזענען און זיך א.

אויסזענען — טרוה. זע אויס, געזענען. וורר. טל. אויספירן. א די ווארעמע שטוב.

אויסזונת עווען — [...]זונת/עווען] זונתעווע אויס, געזונתעוועט. אויך מיט זיך. אטוה — טרייבן זונת א לענגערע צייט. טרוה — דורך טרייבן זונת עפעס קריגן.

אויסזען — דער, זען. 1. אויסזען, אַנבליק, מראה. געשטאלט. פארעם, דרויסנדיקייט. האבן (כאפן) דעם א. לויטן א. "הי קאן דאס זיין אז אין א האלד-נאכט זאלסטו צו מיר קומען מיט א פון א יונגן רעגנבויגן", טוצ, וואל-דיקס. "דערבני איז דער גארדישער פייזשער א ניט געשאפט געווארן איינזטיק", מוה, היטלערס פראפעסארן. 2. אויסקוק, פאנג ראמע, לאנדשאפט. "דער א פון דעם פֿענצטער איז א פראכטיקער".

אויסזען — דער, זי. אקט פון אויסזען. דאס אויסגעזעטע. "דער א מיטן דינעם פֿאַניר-זעגעלע איז ממש א קונסטחערק".

אויסזענען — ד.ה. זען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסזען.

אויסזענען — אקוזה. גל אויס, געזענען. אויספארן מיט א זעגליש (שיל) א צאל ווא סערן א אלע ימען.

אויסזענען — טרוה. גל אויס, געזענען.

אויסשניידן מיט א זעגעלע (ספעציעל בני פֿאַניר-ארבעטן). א שיקאווע פֿיגורן.

אויסזען — טרוה. זעג אויס, געזענט.

1. זעגן ביזן סוף (ביז דער מאטעריאל ווערט אויסגעניצט אדער די ארבעט פֿאַרענדיקט). א גאר דאס האַלץ, א א האַלד. 2. עפעס שאַפֿן דורך זעגן. א פֿיגורן, קוואַדראַטן, דרייעקן א. 3. אויסשניידן מיט א זעג. א די פֿאַר-פֿילטע שטעלן, די סקעט. 4. ארויסברעני גען קלאַנגען ווי א זעג, "די גריל זעגט אויס איר ניגון צווישן די גראַזן". א א לאַך אין האַרצן = שטאַרק פֿאַרנודיען; צושטיין מיט בקשות וואָס איז שווער אַפּצוזאַגן. "דאָס קינד וויינט און מאַנט שיקלעך און זעגט מיר אויס אַ לאַך אין האַרצן".

אויסזענען זיך — אטוה. זעגן זיך אויס, זיך געזענען. פֿטמ. דזו אויסגעזענען זיך <.

אויסזענער — דער, זען. וונ זיך, זען. ס. הער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסזען.

אויסזענעריי — דאָס & די, זען. 1. אַרט, חאַרשטאַט וואו מע זעגט אויס (מיטן אַרטיקל די). 2. די אַרבעט פֿון אויסזען (מיטן אַרטיקל דאָס).

אויסזעניקונג — די, זען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסזעניקן.

אויסזעניקן — טרוה. זיך אויס, געזעניקט. מאַכן זאַט א צאַל, א אַלע הונגעריקע. א מיט פֿראַכטן ברויט.

אויסזען — טרוה. זעט אויס, געזענט. 1. דזו אויסזעניקן <. 2. באַפֿרידיקן באַ גערן, תּאווּת ביז ווערן איבערגעזעניקט.

אויסזעכטלעך — טרוה. זען אויס, געזעכט טלט (Schweiz) sechten <. קאַפּאַטאַרוס, אונגרי. אויסזען, דורכזען; אויסרייניקן, דורכרייניקן. "ווער אַן אַלטן זאַק וויל נעמען [פֿאַר פּסחדיק מעלן, מוז די נעט אויסטרענען און מיט לויג...גוט אויסזאַשן, א"י, הרב א. ברודא. הליכות עולם, אונגהאר 1864.

אויסזעלן — טרוה. זעל אויס, געזעלט. נעגל. אַרבינגעבן נשמה, באַזעלן. "אין א נעץ פֿון ליכט און שאַטן שוועב אַן אום אַזוי די וועלט, וויפֿל ליכטער אויסגעקעקן און וויפֿל שאַטנס אויסגע-זעלט!" ל. קוסמאָו, מיין שטאַט, 1940.

אויסזעמישן — טרוה. זעמיש אויס, געזע זעמישט. באַדעקן מיט זאַמיש, זעמיש. א אַ פֿינטל.

אויסזעמישן — אטוה. זע אויס, זעען אויס; געזע זען. 1. אויסדריקן, איבערגעבן אייגנשאַפט דורכן זע-חוש. א גוט, פֿיין, בעסער, פֿריש, לעבעדיק אַזוה; א שלעכט, מיאוס, שוואַרץ, ביטער אַזוה; א יונג, שטאַרק, קראַנק, געזונט אַזוה; א געמיין, ליכטיש, בעלי-ביתש, אַזוה; א קאָמיש, לעכערלעך, לעקישעוואַטע, אַלטפֿער טערש אַזוה; א פֿראַכטיק, אויסגעצייכנט, משונה(דיק) אַזוה. "אַז די באַבע פּוצט זיך אויס, זעט זי אויך יונג אויס", שוה. "דאָס קלייד איז שוין — הי זעט אַבער די ספּאַנדיצע אויס?", שוה. "הי אַרעם, פֿאַראַמערט דעם בעל-מלאכהס דירה האָט אויסגעזען פֿון דרויסן, אַזוי לעבעדיק, פֿאַללעך איז דאָרט צייטנחויז געווען...", ממוט, שלמה. א"י ווי חזוק = זייער שלעכט, מיאוס, ווי מע וואַלט

וועלן אַפֿלאַכן. "ווען דער שתן...גאנץ טונקל געל אויב זיכט...", טור, ית.

2. האַבן אַנבליק (געשטאַלט) פֿון עפעס, עמעצן; דערמאָנען אין עפעס, עמעצן. א"י ווי דער טאַטע, די מומע אַזוה. "דער שינגל איז אויף זיי געהאַנגען הי א טאַרבע, עס האָט אויסגעזען טאַקע גאַר ווי א יופֿע", ממוט, מסעות. "...אויסגעזען אינגאַנצן מראה לעקיש", ממוט, גפֿר בהמות.

3. זיין עצה און עפעס, עמעצן. "דער שידוך זעט אויס ווי דער שדכן", שוה. "אַז מע טוט אַ בעזעם שוין אַן, זעט ער אויך אויס ווי א מענטש", שוה.

4. שאַפֿן, מאַכן אַן איינדרוק, א פֿאַרשטעלונג. "הי זעט דאָס אויס? = וואָס פֿאַר אַן איינדרוק מאַכט עס? זי זעט אויס אַ מחיה. "דאָס זי וועט ניט אויסזען בני אירע שוויגער-עלטערן ווי איינע אויסגעדרונגענע (איבער גוואַלד) שוויגער-טאַכטער (שנור)", אמד, רויזע פֿינגל.

5. אויסזיין זיך; האַבן דעם אינהאַלט (דעם תּוך) פֿון עפעס. א"י ווי א פּוסטע מעשה, ווי א וויכטיקער אינטערעס אַזוה. "...אַזעלכע מעשיות וואָס זען אויס ווי אַנעקדאָטן". "ויבן יאָר האַבן בני אים אויסגעזען ווי אייניקע טעג", קמ, 1870, № 43.

6. אַרויסקוקן, קוקן אין א זעט. אַר. "אונ דר דא בעניש זאל זיין אויגן געבן אין דש כוס הגנין, אזוי לאנג א ער בעניש זאל ער גיט אויב זעהן, ער זאל אימר צו אין דו כוס הגנין זעהן", לטו, 1/142.

59: א"י ווי — אן אויסגעוויקטער הערינג (חסיד, פרוש), אן אויסגעוואַגענע (הון, קאַץ); אן אַלמן גאַר שלוישם [= אויסגעפּופּט]; אן אַפּגעקאַכטער; אן אַפּגעשלאַגענע הושענא; אן אַפּגעשמיסענער; אן אַפּגעריבענער (דריבער, זעקסער, מטבע); אן אַתּרוג אן א פּיטום; א באַגראַבענער (אין דער ערד, טיף אין דער ערד); א שוין, שניער) בילד; א בייזער-יאָר (אויף דער לינקער זעט, אויף אים); א פּינטל צרות; א בראַדער סוחר [= יוסט, ברייטלעך]; א בר-מנן (וואָס איז צו קבֿורה ניט געקומען); א בת-מלכה; א געפּנטער (הערינג, מוין, מענקע, פּיש, שלפּען אַ); א גראַף (גראַף פּאַטאַצקי); א האָן גאַך תּשמיש [= שוואַך, אַפּגעניצט]; א הון גאַך תּשמיש [= צעפּודלט, צעכאַטעטען]; די וועלט וואָלט אויף אים געלעגן; א חזן; אן אַן עמוד, פֿאַרן עמוד, אן משר-ררים); א חתן (אונטער דער חופּה), א חתן בחור; א טויטער (הונט, קאַסער, שלפּען אַ); יורקעס הונט; יעקעלע גאַר; א פּלה (אונטער דער חופּה); כּוואַליש אין ליללעך [= ווי א טויטען]; די ליכטיקע (זון, לבנה, שטערן, טאַג אַ); די לינקע זעט (קוימען, פֿון א בראַדער-עז); א מאַנאַרכ(ע); א מוין גאַך ערדציטער-גיש; א מלוה-ברייבית [= קאַלטער גולן]; א מלמד (אן א קנעלונג, אן א רביצין, אן א טייטל, אן א קאַנטישק אַ); א מת (דהצ טעג גאַך דער פּטירה); גאַך א תּענית; א גאַסער) (האַן, גאַנער, קאַץ, קאַסער אַ); א נעכטיקער [= פֿאַרחלומטער; דער בני העמען עס איז שוין גאַך אַלעמען]; א פּגירה (וואָס די הינט האַבן ניט אַזעקעלעפּט, וואָס מע האָט ניט פֿאַרקאַרשקעט); א פּגר אומגעוואַשן; א פֿאַל-

שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסזעציק. דער מענש זאל זיך מיט זיין שוואַכייט גיט בינעמן. דען ער ווערט גישטראַפֿט מיט אויסזעציקייט אַז מוז זיך פֿר קרעץ אונג בלאַטערן שאַעמן, עיון, 2/33. 2. אליהו בחור פֿאַרטייטשט 'צרת': אויז זיציקייט [= אויסזעציקייט], שמות דברים, 1542. אויך באַר משה אַג. גיט ליגט בייאַ איר, דען זיאַ האַט איר צייט, אונג דאָס זעלביג ברענגט אויז זעציקייט, מב, מעשה מג.

אויסזעצן — אויז, זען אויס, געזעצט.

1. אויסשלאַגן, אַרויסקומען אויף דער הויט. "די מאַלען האָבן נאָך גיט אויסגעזעצט". "האָס גיט הינט איז מאַרגן — דער בלאַטער מוז אײ, שע, בלאַנדזענדע סטערן. 2. אויס-שיסן מיטמאַל; אויפֿרייסן. די קאַנאַנען זעצן אויס.

אויסזעצן — טרוה. ← דפֿו. 1. פֿונאַנדער-

זעצן, זעצן יעדערן אויף זיין אַרט. פֿאַרזאָרגן אַלעמען מיט זיצערטער. אײ לויט דער ריי (אַ סדר, דעם פֿרענער אינגעשטעלטן פֿלאַן אַג). אײ אַלע מענטשן אַרום די טישן. אײ אין תּפֿיסה (סוּת) = פֿאַרשפּאַרן אין אַונדערע קאַמערן פֿון תּפֿיסה אָדער אין פֿאַרשיידענע תּפֿיסות. 2. אַוועקזעצן (מיט אַ באַשטימטער כּוונה). "מע האָט די כּלה אַנגעטון דאָס גינע חופּה" קלייד און אויסגעזעצט צום באַדעקנס, אַש, תּהילים יוֹד. "מיר זעצן אויס אונדערע טעכ-טער, אונדערע פֿרויען אין די קראַמען און אין די טראַקטירן, אַמז, דער ברייחיד, ווילנע תּרליה.

3. פֿאַרפֿלאַנצן. אײ די ברייקעס אין די

בייטן. אײ ביימלעך אין גליכע שורות.

4. אינשטעלן (אַ סדר); באַשטימען, אײ

תּקנות, פֿללים. "סט איז ביי זיי אויסגעזעצט

געווען אַז דער וואָס האָט זיין אייגנס אַזוי פֿיל

אלפֿים קומט אים די מעלה און דער כּבֿוד..."

נחב, מט, ג. "ווער עס זעצט אויס אַן אַרט צו

זיין דאַווען, ער דאַוונט אַלע מאַל אויף איין

אַרט, פֿאַלן זינע פֿינג אונטער אים, איבז, יעבֿג, עין יעקבֿ, מרוכז, טו, ב. יעדערער

איז מחיבֿ אויסזעצן אַ צינט צו לערנער

תּורה וואָרעם אויף דעם איז ער באַשאַפֿן

געוואָרן, מקור הברכה וו, מונקאַטש תּרביה.

5. אינפֿאַסן, אַרײנפֿאַסן (צירונג, טענער

שטייגער אַע). "זע חיי קונציק די שטיינדלעך

זינען אויסגעזעצט געוואָרן אין דעם אויבלי."

6. פֿאַרטיק מאַכן זאָץ אין זעצער, אויס-

שטעלן אותיות, שורות. אײ אַן אַרטיקל, אַ בוך

אַע.

7. אַרויסזעצן, אַרויסוואַרפֿן. אײ שכנים

וואָס צאָלן גיט קיין דירה געלט. אײ די בער-

בעכעס = א) אַרויסוואַרפֿן די שטובזאָכן

ב) צונעמען די שטובזאָכן; אַט, אַוועקגענומען

אַ יידישער לערער... איבערגעלאָזט אַן אלמנה

מיט יתומים. מיינט איר, מע האָט איר די

בעכעס אויסגעזעצט? חס ושלום, אינגאַנצן

אַ פֿינף-און-צוואַנציקער באַצאַלט [קבֿורה-

געלטן], פּרָג; ג) שטאַרק שלאַגן אין בויך.

8. אויסקלאַפֿן, אויסהאַקן. אײ אַ צאָן, אַלע

ציין, אַן אויג. "אַז מע זעצט אייגעס אַן, זעצט

יענער אויס (אַ צאָן, די פֿענצער)," שו.

מחנות מענטשן לויפֿן משוגענערמי, ברעכן

פֿרענער, ממוס, ספֿר הבהמות. "ווען זי האָט דערזען פֿאַר זיך לערנער, האָט איר פֿנים אַנגענומען איר געוויינטלעכן אײ, ספֿ. סודות. 5. בילד, געמעל. דער אײ פֿון דעם מלך אויף דער מטבע.

6. אויסבליק, אויסקוק, אויסזיכט. פֿטמ.

דער אײ פֿון דער זאָך (דעם עינן).

7. אין געטאָס אונטער נאַציס; אַ גוט אײ

= גיט זעלעך אויף אַ יידיש פֿנים; אַ שלעכט

אײ = דעם אויס חיי אַ ייד; אַ פֿרימאַ אײ =

גאַרניט ענלעך צו אַ ייד. "מע וויל מער גיטש

אַנגעמען קיין קינדער מיט אַ שלעכטן אײ,"

יאַנטס טרזקאוו.

אויסזענדן — טרוה. זענד אויס, געזענדט,

געזענדט. אַרז. שיקן, אַרווישניקן. "דער

קונג טעט זי צום טור אויז זענדן, בבֿאָבֿוד,

150. "אוייער וואַסיר הוט גוך אויך ור לאַנגן.

ער הוט מיך גוך אויך אויש גיזאנט," דאַרטן,

492.

אויסזענעפֿשן — טרוה. געפֿשט אויס, גע-

זענעפֿשט. באַשמירן, באַדעקן מיט זענעפֿשט,

מושטאַרדע, אַ צאָל זאָכן; שטאַרק באַזענעפֿשן.

אײ דאָס פֿלייש פֿאַרן בראַטן.

אויסזענקען — טרוה. זענק אויס, געזענקט.

1. מאַכן זינקען אין אַ צאָל (וואַסערן, טיפֿע-

גיטן) אָדער אַ סך מאַל. אײ היפֿשן טייל פֿון

דעם האַנדלספֿלאַט. 2. פּד. דוּ אויסמאַליען. ←

אויסזעכטן — דאָס (רײ, ין, ער. דוּ אויסזען

מיט עינל).

אויסזעען — דוּ אויסזען. ←

אויסזעעניש — דאָס (רײ, ין. 1. אויס-

בליק, אויסזע. "סוועלן טינקל ווערן דיא אויס

זעהנישן דורך דיא פֿענצטירליך, מט. קהלת

תּקעט, יב, 3. 2. האַפֿענונג, אויסקוק. אַן

אויף שפּעטער. 3. אַפֿדאַכטעניש. דאָס איז

בלויז אַן אַן גיטש חיי אַן אײ.

אויסזעער — דער, יס. וונ יין, קע, יס.

1. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסזען. אויס-

קוקער. "האָט מורא געהאַט זיי זאָלן אים גיט

האַלטן פֿאַר אַן אײ און רכילות-טרעבער,"

שיינע מעשיות, ווילנע 1878. 2. אויסשפּירער,

טו פֿאַר מירל.

אויסזעעריש — אַד. וואָס קען גוט דערזען,

באַמערקן; וואָס איז חיי ביי אַן אויסזעער.

אויסזעצונג — די, זען. 1. פּראַצעס אָדער

רעוולוטאַט פֿון אויסזעצן. "די אײ פֿון די געסט

אַרום טיש איז גיט געווען קיין געראַטענע און

עס זינען אַרויסגעקומען פֿאַראַיבלס, רייד.

2. אויסזאָן, אויסשיט, אויסשלאַג, צרעת. באַר

התורה פֿאַרטייטשט אַזוי 'צרת' (ויקרא, יג,

2). 3. טענה, קעגן-טענה, אינגענדונג. דטטה.

מאַכן (האַבן) אַן אײ קעגן עפעס, עמעצן.

אויסזעציק — אַד. וואָס האָט (איז מיט) אַן

אויסזאָן, אויסזעצונג. קרעציק, מט פֿאַרטייטשט

'מצורעת כּשלב' (שמות, ד, 6): "זי וואַר אויש

זעציג" [תּי: מצורע]. "דיין לייב טואַ דיר אַפֿט

אַפּ באַדן און וועשן ריין, דרפֿשטו גיט אויש

זעציג צו זיין, עיון, 1/28. "דער בחור ווערט

מחילה קרעציק און הענד אונד פֿוס ווערט ער

אויס זעציג, 'בחורים-ליד', 55מ 1750 [וואַכ

שטייבֿוד, 352]. 'אײע (מצורעים) ווערן אַרויס-

געשיקט אונטער דער שטאַט," קמ, 1868, № 47.

אויסזעציקייט — די (דאָס), ין. 1. אייגנ-

שער) (זעקסער, מטבע, שילינגער); אַ פֿאַר-שטונקענער (הערינג, פֿיש); אַ פֿלוי (אין אַ טלית, אין פּאַנאַפֿל; געפּאַקטע, געשטאַפּטע פֿלוי אין...); אַ פּאַנאַכענער לולב; אַ קאַץ (אין זויערמילך, אין סמעטענע); דער קוימען (פֿון דער לינקער זייט, אינעווייניק); הי קורטע (אויף דער לינקער זייט); אַ רוח; הי רינע אויפֿן נאַכטעפֿל [= זייער גיט צוצווענדיקן]; דער שוואַרציף (אין מילך געקאַכט), אין אַ צילינדער; אַ שיף מיט (גינע, פֿרישע) זאַרגן וואָלט אים אַנגעקומען; אַ שיף מיט זויער-מילך וואָלט אים אונטערגעאַנגען; די (זיינע) שיפֿן וואָלטן אונטערגעאַנגען; אַ שמיד פֿאַר-טאַג; אַ שעה פֿאַר טאַג (גסיסה).

אויסזען — אומפֿ. עס זעט אויס, עס האָט

געזען. 1. האָבן אַ פֿנים חיי, מאַכן אַן

אַנזדרוק חיי. "עס האָט אויסגעזען עפעס חיי

רוינע פֿינקל וואָלט די פּרנסה פֿון שטוב מיט

זיך גענומען, אַמז. "עס האָט אויסגעזען גיט

חיי אַ לשון מיט לעפֿצן, גיט די קליאַטשע רעדט

עס, גאַר אַ רוח רעדט אויס איר, ממוס.

2. מע דאַרף זיך פֿאַרשטעלן, זיך משער זיין;

עס איז אַ שיער מעות. חיי עס זעט אויס וועט

ער יאָ קומען. "דעם האָן, חיי עס האָט אויסגע-

זען, איז אַזאַ סקריפּערז אויך גיט געווען

לרצון, ממוס, מסעות.

אויסזען — טרוה. זע אויס, זעען אויס; גע-

זען. 1. אויסקוק, באַקוקן; זען אַלץ (וואָס

מיט דאַרף). "מיר האָבן אויסגעזען דעם גאַנצן

מוזיי". "איר זאָלט גיט אײ מיט די אויגן וואָס

דאָס האַרץ געלוסט," מחזור, 55מ, 1885, חלק

שני, תּפֿילה זכה. 2. אויסזוכן, אויסקלעבן;

אויסגעפֿינען. "ער האָט פֿון אַנפֿאַנג... אויס-

געוואָרן אַלע דורות וואָס וועלן זיין פּדי צו

פֿאַרשטן און אויסצווען די געדאַנקען פֿון

זייער האַרצן, דאַרטן חלק ראשון, 217.

3. אויסשפּירן, מרגל זיין, טו פֿאַר 'תּרתי

(במדבֿר, יג, 32) — זיי האָבן אויסגעזען.

אויסזען — דאָס & דער, יס. (מצ ין). 1. אַל-

געמיינער דרויסנדיקער אַנבליק; אינזדרוק וואָס

באַקומט פֿון זיך אַרומגעמען מיטן בליק. האָבן

(כאַפֿ) דאָס אײ פֿון עפעס, עמעצן. לויטן אײ.

אַן אײ חיי אַ פֿינג (אונטער אַ דעכעלע). דער

אײ פֿון דער שטאַט, געננט אַזוּ. "מע דערקענט

באַלד אין זייער אײ אַז זיי שטאַמען פֿון אַ

פֿינגער משפּחה, ממוס, זיי אַלטע מעשה.

"פֿריטיק-צונאַכטס באַקומט דער הויף עפעס

גאַר אַ גיט אײ, אַ יום-טובֿדיק פֿנים, ממוס,

שלמה.

2. מראה. שיין אויפֿן אײ, פֿון שיינעם אײ

(זייער זעלטן בנוגע מיאוס). "שטאַמער וועלן די

מענטשן פֿון דעם אַרט מירן הרגען איבער

רַבֿקה, וויל זי איז שיין פֿון אײ, תּי, בראשית,

כז, 7 (כסדר אַ פֿאַר יפֿת מראה' און 'טובֿת

מראה' אין תּי).

3. געשטאַלט, פֿאַרנעם, אַסאַבע. "עס קומט

אַרײן מיט ברייטקייט אַ פּריץ, אַ הויכער, אַ

געזונטער, פֿון אַ שייין אײ, ממוס, שלמה.

"דער יודע מיט זיין אײ, מיט זיין ברייטקייט,

האָט זיך זייער געפּאַסט פֿאַר אַ שטאַט-מענטש,

יק. 4. פֿנים, אויסטרוק פֿון פֿנים. "אַט קוק

דיך כּאַטש אַן דאָס פֿנים דיינט, דאָס אײ, גאַר-

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

גיט דאָס איידלקייט, דאָס יידישע פֿנים האָט

פֿענצטער מיט שטייגער, זעצן אויס טירן, האָקן, בראַקן, ריסן, צופֿן, ממוס קליאַטשע. 9. אויסלייגן (צום גוטן אָדער שלעכטן). אַ קאַרטן, פֿאַרויסזאָגן. אַ גוטע אָדער אַ שלעכטע (ריזע, צוקונפֿט אַ).

10. געפֿינען פֿעלער (חסרונות); האָבן טענות קעגן עמעצן (עפעס); אינזעהנדן. דאָס פֿאַרל האָט זיך ליב, איינער דעם אַנדערן האָט פֿיישקע. ...למשל יענע מוסר־זאָגער, די וואָס זעצן אויס אונדזערע פֿעלערן, רופֿן אונדז אָן מיט די שיינע נעמען, שע, אַלטינג כּתרי־לעווקע.

11. אויסליידיקן. האָט אַנגעגאַסן אַ היפשע פּוסה, און האָט זי אויסגעזעצן ווי אין אַ ים אַרצין, יי, פּוילישע יוגל, אַדעס 1895. 12. פּראָטעסטירן. דעשמ. "מיר זעצן אויס קעגן דער האַנדלונג פֿון פֿאַרזינדן" [= פֿאַר־זיערן].

13. ברענגען עמעצן פֿאַר אַ צושטאַנד. דעשמ. אַ אים (אין) דער געפֿאַר = אויס־שטעלן אין אַ סכּנה. אַ אין אַ פֿאַרלעגנהייט = שטעלן אין אַ פֿאַרלעגנהייט.

אויסזעצן זיך — אַוטו. ← דפֿו. 1. זיך פֿונאַנדערזעצן, זיך זעצן יעדערער אויף זיין אַרט. "תּחילת הלילה, ווען די ישיבֿה־בחורים האָבן געווינטלעך זיך אויסגעזעצט אַרום די לאַנגע טישן...", ממוס, שלמה. 2. האָבן (גע־פֿינען) גענוג אַרט צום זיצן. אין זאַל זעצן זיך אויס אפֿשר אַ טויזנט מענטשן. אַ שרעק וויפֿל סאַראַקעס האָבן אויפֿן שפּיץ דאָך דאָרט זיך אויסגעזעצט! אַודאַ אַקעגן אַ תּ"ק שטיק, ממוס, פּריוו. 3. האָבן גענוג אַרט פֿאַר זאָן. "דער טעקסט האָט זיך ניט געקענט אַ זען די דריי זעטלעך". 4. אויסשלאָגן, אַרויס־קומען פֿון אינעווייניק. אַכט הונדערט מכות זאָלן זיך אים אַ אויפֿן פּנים און אויף דער צונג און אויפֿן גאַנצן לייב, שע, פֿון פּתּרילעווקע.

אויסזעצמך — דאָס, זי (ער). אויסזעצונג, אויסזעצעניש (אויך מיט ביטל).

אויסזעצעניש — דאָס (די), זי. געדויערדיקע אויסזעצונג; דאָס אויסזעצן אַ גרעסערע צאַל. טענה, אינזעהנדונג, חסרונות־זוכעניש.

אויסזעצער — דער, ס. וונ זין, קע, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסזעצן. חסרונות־זוכער. "ער איז אַ גרימאָשניק, אָן אַ שטעני־דיק געפֿינט ער חסרונות". רייד.

אויסזעקסטלען — טרו. טל אויס, גע־זעקסטלט. (אין לשון פֿון תּלמידים פֿון שולן אין ליטע) אינזעטיילן אין זעקס (טיילן). אַז מע דריטלט אויס און דערנאָך האַלבירט מען — האָט מען אויסגעזעקסטלט.

אויסזערנעווען — טרו. נעווע אויס, גע־זערנעוועט. וורר. סל. אַרויסנעמען קערנער. אַ ריזן (זונבלומען).

אויסזירען — אַוטו, אומפ. זרזעט אויס, געזרזעט. אוקר. אָנהייבן ליכטיק ווערן אויף טאָג שאַרצען. עס זרזעט אויף טאָג. **אויסזרקע(נע)ן** — ...זאַרקענען זרקע אויס, געזרקעט. אויך: זאַרקעווען, זאַר־גען. 1. אַרויסזאַרפֿן, צעזאַרפֿן. אַ די אי־בעריקע זאַכן. 2. צעשפּרייטן (קאַנטראַבאַנד,

גענגעטע זאַכן). "דער שמוכלער האָט אויס־געזרקעוועט די שטיקער זינד צווישן עטלעכע קרובֿים".

אויסזשאַווערן — יער אויס, געזשאַווערט. אַוטו — אינגאַנצן פֿאַרזשאַווערט, פֿאַראַסט ווערן. "די פֿלים האָבן אויסגעזשאַווערט". טרו — מאַכן זשאַווערדיק, פֿאַראַסט. "דער רעגן האָט אויסגעזשאַווערט דאָס אייזן".

אויסזשאַלעווען — טרו. יעווע אויס, גע־זשאַלעוועט. קאַרגן, ניט וועלן אויסגעבן (ווען מע האָט הייניק). "ער איז אַ קנאַפּער פֿאַר־דינער, זשאַלעוועט ער אויס יעדן גראַשן".

אויסזשאַמזשען — טרו. זשע אויס, גע־זשאַמזשעט. פּד. אויסקניצען. אַ אַ שטיק ברויט אָן צייט. "קראַליקעס האָבן אויסגעזשאַמזשעט גרעזלעך".

אויסזשאַנגלירן — טרו. ייר אויס, גע־זשאַנגלירט. עפעס אַרויסקריגן דורך זשאַנגלירן, מאַכן קונגן, קאַמפּינאַציעס, דריידלעך. **אויסזשאַרען** — טרו. ירע אויס, געזשאַרעט. אוקר. סל. אויסבראַטן, גוט דורכברע־נען. אַ פֿלייש, זערנעס, קוילן.

אויסזשוואַקען — טרו. קע אויס, גע־זשוואַקעט. וורר. דזו אויסזשליאַקען. (ביי זש). **אויסזשווירן** — טרו. זשוויר אויס, גע־זשווירט. באַדעקן, באַשיטן מיט זשוויר. אַ די שטעגלעך אין סאַד.

אויסזשוזשען — זשע אויס, געזשוזשעט. אַוטו — אָנהייבן אָדער פֿאַרענדיקן זשוזשען מיטאַמאַל. "עפעס אַ פֿליגעלע האָט אויסגע־זשוזשעט פֿאַר די אויערן און איז ניט גע־וואָרן". טרו — עפעס אַרויסברענגען זשו־זשענדיק, אַ אַ ניגונדל.

אויסזשוזשען זיך — אַוטו. ← דפֿו. זשו־זשען און אויפהערן.

אויסזשוויבן — טרו. זשוויב אויס, גע־זשוויבט. פּד. פֿאַדאַליע, מג. אויך: זשוי־בעלן. גיך אַרויסקריגן אַ סך פֿאַרדינסטן. "ער האָט אויסגעזשוויבט אָן עשירות, זאָג איך אַנך, פֿון דעם וואַלד". רייד.

אויסזשוליקן — טרו. זליק אויס, געזשו־ליקט. אַרויסקריגן דורך זשוליקערני, פֿאַלש־קייט. "ער איז אַ ינד אַ תּם און מע האָט פֿון אים אויסגעזשוליקט אַלץ וואָס ער האָט גע־האַט".

אויסזשומען — זשום(מע) אויס, געזשו־מע(ט). ← אויסזומען. אַוטו — אַרויסברענגען קלאַנגען זשום־זשום. טרו — אויסזינגען, אויסדריקן עפעס מיט זשוםעדיקע קלאַנגען. זיך צוהערן ווי בינען זשומען אויס זייער ליד.

אויסזשומען זיך — אַוטו. ← דפֿו. זשומען און אויפהערן.

אויסזשורמטשען — טרו. טשע אויס, גע־זשורמטשעט. לר. אוקר. אַרויסברענגען שטילע איינטאָניקע קלאַנגען (ווי פֿליסיק וואַסער) און עפעס אויסדריקן מיט זיי. "דאָס קליינע טיכל לויפֿט איבער שטיינער און זשורמטשעט אויס אַ פֿרילינג־ליד".

אויסזשורענען — טרו. רע אויס, גע־זשורעט. זשע, קורלאַנד. איבערקאַכן; אויס־קאַכן פּאַמעלעך, לענגער ווי מע דאַרף. אַ די פֿלייש.

אויסזשוווען — טרו. ווע אויס, געזשו־

וועט. אוקר, אין לר, וורר: זשוי־ווען. אויפֿ־האַדעווען, אויסהאַדעווען. ...אויסזשוווען אַ הון ביי זיך און שטובֿ, אַמד.

אויסזשיפען — אַקווו. יפע אויס, געזשי־פעט. קוים־קוים אויסלעבן; מיט שוועריקייטן אַרויסברענגען לעצטע אַטעמס. אַ די לעצטע שעהן. אַ נאָך אַ טאָג לעבן.

אויסזשירירן — טרו. ריר אויס, געזשי־רירט. געבן זשירעס, גאַראַנטירעס אַ צאַל. "וועסט אַ זינגע וועקסלען, וועסטו מוזן באַ־צאַלן".

אויסזשירעווען — טרו. יעווע אויס, גע־זשירעוועט. וורר. סל. שטאַפּן פּדי פעט צו מאַכן (גענדו, קאַטשקעס, אינדיקעס). אַ אַן אינדיק אויף פּסה.

אויסזשיליפֿען — טרו. יקע אויס, גע־זשיליפֿעט. אויסטרייניקען גיך, זשענען מיט קלאַנגען פֿון שלינגען. אַ דאָס גאַנצע פֿעלעל בראַנפֿן. "מע קאַפּט זיך צום צעבער. ערשט — יאָ! דאָס גאַנצע וואַסער מיט די אינזשעלעך איז אויסגעזשיליאַקעט. קיין טראַפּן איז ניט געבליבן", זש, נח פּאַנדורע. "אויסגעזשיליאַקעט אַ דורכשלאָג, פֿאַרפֿול מיט מילך", זאַט, דאָס ייִדישע קינד.

אויסזשמיקען — טרו. יקע אויס, גע־זשמיקעט. פּד. מג. אויסרעכּן מיט זיפֿוואַסער. אויסקוועטשן. "מע דאַרף זיי אויסוויקן אויף עטלעכע וואַכן און זיי אַ אויף אַ וואַסברעטל", נאַד.

אויסזשמעניען — טרו. נייע אויס, גע־זשמעניעט. אוקר. אַרויסנעמען (אַלץ) זשמע־ניעוויניש, הויפּפּוויניש. אַ אַש פֿון אויוון. אַ אַנגעשאַטענע תּבֿואה.

אויסזשעברעווען — טרו. רע(ווע) אויס, געזשעברעוועט. 1. אויסבעטלען, אויס־שנאַרען). אַ אַ שטיקל ברויט, אַ טבֿוה. "קלינג אין דער חבֿרה־קדישה, זשעברע אויס ביי זיי תּכריכים", בערג, ביים זינעפּער ו. 2. דזו אויסזשעברעווען. ← אַ ביסל צוגעזשוכנט, אַ ביסל צוגעקעלט און אַ ביסל טאַקע אויסגע־זשעברעט משניוה, ייג, קמ, 1867, № 27.

אויסזשעסטיקולירן — טרו. ליר אויס, געזשעסטיקולירט. אויסדריקן עפעס דורך זשעסטן. "אין די שטומע קינאָ־בילדער האָבן די אַקטיאָרן געמוזט אַ אַלע זייערע פֿאַרלאַנג־גען און געפֿילן". "דעם ייִדיש־פּוילישן נעכטן וואָס... [זיין] זשעסטיקולירן אויס אזוי פֿאַרביק", צייט, טמז, 1954 v 14.

אויס חבֿר — פֿראַזע. מער ניט (קיין) חבֿר. ווערן מיט עמעצן אויס חבֿר און ניט וועלן מער האָבן צו טאָן מיט אים.

אויסחבֿר — ...כאַווערן דער, (מצ זן) ים ...כאַווערן. אין לשון פֿון יוגנטלעכע. אַ חבֿר וואָס איז געוואָרן אַן אומפֿאַיינד. ער איז מיר געוואָרן אַן אַ.

אויסחברונג — ...כאַווערונג די, ען. פּראַ־צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסחבֿרן זיך. "די פֿאַרברידערונג, די אַ מיטן שונא איז געווען אַ לאַזונג פֿון דער פּאַרטיי קעגן מלחמה". **אויסחבֿרן זיך** — ...כאַווערן אַוטו. חבֿר זיך אויס, זיך געחבֿרט. ווערן חבֿר מיט אַ צאַל, מיט אַלעמען. זיך אויסחבֿרן מיט אַלע קינדער אין דער פּיתה.

אויסגא(נע)ן — ...כאָבענען] טרוו. הגא אויס, געגאנט. זר. פראַוען אַ הגא אויף אַ געגאָטיוו אַפֿן (שיפור, זיך שלאָגן). „זע — צען זינען צעבלוטטיקט, דריי מיט מעסער-שטעך. שייך אויסגעגאטאָ״.

אויסזוקן — ...כאָוועקן] טרוו. חזק אויס, געחזקט. אויסלאַכן, אַפּשפּאַטן, מאַכן צום זרי. חזק מאַכן פֿון אַ צאל (אין אַ גרופּע). „זיי האָבן מיך מער אָדער ווייניקער אויסגע-חזקט״, זשיט.

אויסחוטא(נע)ן זיך — ...כאָוועקן] אַוטו. חוטא זיך אויס, זיך געחוטאט. איר. זיך פֿאַרזיניקן. „איך וועל זיך ניט אַ קעגן אים, אויב איך וועל אַיך דערציילן...״, רייד.

אויסחולקן, **חוליען** — ...כאָוועקן] טרוו. חולה אויס, געחולקט. אויסקרענקען [אַ איז אַ ביסל איידעלער ווי אויסכאַליען] —

אויסחומרן — ...כאָוועקן] טרוו. חומר אויס, געחומרט. אויך מיט זיך. מוסרניקעט, קאָור-נע. עפעס דערגרייכן דורך זאָרגן זיך וועגן גוף. זיך אַ רויטע בעקעלעך און דערנאָך קריגן אַ בייכל אויך.

אויסחונפן — ...כאָוועקן] טרוו. חונף אויס, געחונפט. אַרויסקריגן עפעס דורך זיין אַ חונף, אַן אונטערלעקער. — אויסחניפהן.

אויסחוצפה(נע)ן — ...כאָוועקן] טרוו. חוצפה אויס, געחוצפּהט. אַרויסקריגן עפעס דורך חוצפה. — אויסחוצפֿן.

אויסחושכן — ...כאָוועקן] חושך אויס, געחושכט. אַקאָור — אַפּהושכן, אַפּפּינצ-טערן. „זי וועט ביי אים אַ איר ביינעל יאָרן״. טרוו — פּינצטער, ביטער מאַכן. „ער האָט איר אויסגעחושכט דאָס לעבן״.

אויסחזירן — ...כאָוועקן] טרוו. חזיר אויס, געחזירט. 1. שטאַרק, אינגאַנצן אינגאַנצן, ברודיק מאַכן. פֿאַרחזירן אַ צאל (זאַכן). אַ בנדי, פּנימער. 2. שטאַרק אויסזידלען, אַרויסשטעלן עמעצן ווי אַ חזיר. „ער האָט אים גוט אויסגעחזירט״, ש. הורוויץ, ׳מזן מאַמעס ווערטלעך׳ (חור).

אויסחזרן — ...כאָוועקן] טרוו. חזר אויס, געחזרט. איבערזאָגן (איבערלייענען) דאָס איי-גענע עטלעכע מאָל; אינגאַנצן אין זכרון אויף גוט צו געדענקען. אַ אויף אויסחייניק. אַ אזוי אַז מע זאָל עס קיינמאַל ניט פֿאַרגעסן.

אויסחזירן — ...כאָוועקן] טרוו. חיבור אויס, געחזירט. אין שולן אין ליטע צווישן ביידע וועלט-מלחמות. דורכפֿירן דעם אַקט פֿון חי-בור מיט אַ צאל ביישפּילן; צונויפּלייגן, אַ גאַנצע זיכלעך מיט ציפּערן.

אויסחזירן זיך — ...כאָוועקן] אַוטו. חידוש זיך אויס, זיך געחזירט. אויפּהערן חי-דושן זיך, האַנדערן זיך. „דער קעניג האָט זיך ניט געקאָנט אַ אויף דער איידעלער שיינ-קייט פֿון פֿרעמדן״, ייט, טאַג, 1957 XI 30. (כמעט תמיד מיט ניט).

אויסחיהן — ...כאָוועקן] טרוו. חיה [כאַיען] אויס, געחיהט. שפּיזן, אויפּהאַלטן ביי לעבן. „מע געמט צו...היי עס וועט ניט זיין מיט וואָס אַ די פּ״, ש. ברענגאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, 1931.

אויסחיותן זיך — ...כאָוועקן] אַוטו. חיות זיך אויס, זיך געחיותט. אויפּהערן צו

קויקן זיך מיט עפעס (עמעצן). „דער זיידע קען זיך ניט אַ פֿון די חכמות פֿון געראַטענעם אייניקל״, רייד. (קומט געוויינטלעך מיט ניט).

אויסחזוקן — ...כאָוועקן] טרוו. חזוק אויס, געחזוקט. מוסרניקעט, קאָוונע, אינפּלעס-טיקן אין גוטע מידות. „ניטאַ קיין גענוג און קיין מאָס פֿאַר אַ זיך״.

אויסחילופן — ...כאָוועקן] טרוו. חילוף אויס, געחילופּט. אויסבייטן סחורה אויף סחורה, איין זאַך אויף אַן אַנדערער. „מענדעלע און אַלטער חילופֿן אויס תּחינות אויף בבאָ מעשיות, שיר-המעלות אויף קמיעלעך״.

אויסחיררן — ...כאָוועקן] טרוו. חיסור אויס, געחיסורט. אין שולן אין ליטע צווישן ביידע וועלט-מלחמות. דורכפֿירן דעם אַקט פֿון חיסור מיט אַ צאל ביישפּילן; אַראַפּציען. „פֿאַר-געסט ניט ביי אַ צו בייטן דעם צייכן פֿלוס אויף מינוס און פֿאַרקערט״.

אויסחכמהן, **חכמען** — ...כאָוועקן] טרוו. חכמה [כאַכמען] חכם [כאַ] כעם] אויס, געחכמהט, געחכמט. אויס-טראַכטן מיט חכמה; איבערקלייגן, איבער-חכמהן (די צווייטע פֿאַרעם סירוב איר). „סאַראַ פֿאַרטל דו האָסט עס אויסגעחכמט, פֿאַרגעס וועגן דעם״.

אויסחלבן — ...כאָוועקן] טרוו. חלב אויס, געחלבת. באַשמירן מיט חלב. „דער גויאָי שער בעקער האָט אויסגעחלבת די בלעךן״.

אויסחלומונג — ...כאָוועקן] טרוו. חלום אויס, געחלומט. אויספֿאַנטאַזירן, אויס-טראַכטן. פֿאַרשטעלן אומממשותדיקס ווי רע-אַלט. אויסבענקען. אַ אַ בעסערע וועלט. „אַז מע חלומט ניט אויס קיין גרויסע וויזיע דער-גרייכט מען אויך ניט צו קליינע מעשים״. „זע, סאַראַ חלום סיקידן האָט זיך אויסגע-חלומט, זע, סאַראַ הויכן, געוויקסן טאַטן דאָס קינד האָט זיך אויסגעחלומט, הל, אין קיינעם לאַנד״.

אויסחלוקהווען — ...כאָוועקן] טרוו. חלוקהווען אויס, געחלוקהוועט. איר וועגן אויסטיילן. מאַכן אַ חלוקה. „ביים אַ זינען תּמיד פֿאַראַן אַזעלכע וואָס האַלטן אַז מע האָט זיי באַעוולט״.

אויסחלפּנען — ...כאָוועקן] טרוו. חלפֿן [כאַלפֿן] אויס, געחלפּנט. עפעס קריגן, דערגרייכן דורך זיין אַ חלפֿן, געלטבשטער. אַ אַ היפּשן פֿאַרדינסט.

אויסחלקן — ...כאָוועקן] טרוו. חלק אויס, געחלקט. אויסטיילן אין גליכע חלקים. אַ דאָס פּלייש, אַנקומען צו אַ בורר ער זאָל אַ די ירושה.

אויסחלשן — ...כאָוועקן] טרוו. חלש אויס, גע-חלשט. אַוטו — 1. אַ סך מאָל חלשן. „וואָס זי פֿלעגט אַ און אויסחיינען ימים גוראים״, פּראָ. בילדער און סקיצו. 2. שטאַרק באַגערן. „איך חלש אויס נאָך די אוירינגלעך וואָס איך האָב געזען בייס יוועלירער אין פֿענצטער״.

טרוו. עפעס קריגן דורכן חלשן און וויי-נען. „זי האָט אויסגעחלשט ביי אים די טיפּערע

אוירינגלעך וואָס האָבן זיך איר פֿאַרוואַלט״, רייד.

אויסחמבן — ...כאָוועקן] טרוו. חמץ אויס, געחמצט. צונעמען [פֿון שטוב] געגנבעטע זאַכן אָדער קאַנטראַפּאַנז. „לאַמיר גלייך אַ אויגדער הויז, דאָ דרייען זיך אַרום מענטעס און סישטשיקעס״ [= געהיימ-אַגענטן].

אויסחנדלען — ...כאָוועקן] טרוו. חנדל אויס, גע-חנדלט. אַוטו — אַרויסווייזן חן, ליבלעך-קייט. אַ מיט די (גרויסע) אויגן, טרוו — אַרויסקריגן עפעס דורך חנדלען זיך. „...אַ ברוינעם קאַסטאַרד-פּיי, וואָס ער האָט אויסגע-חנדלט ביי דעם פֿאַרמערס פּרישטשעוואַטער מויד״, הר, מיין ליכטיקע נטיעה.

אויסחנדלען זיך — אַוטו. — דאָו. אַרויס-שטעלן די שיינע שטיקן וואָס מע פֿאַרמאַגט; אויסקאַקעטירן אויף אַ באַשיידענעם אַפֿן. אַ זיך מיט אַראַפּגעלאַזטע אויגן. אַ זיך מיט קענטנישן.

אויסחננג — ...כאָוועקן] די, יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסחנען, אויספּונג, (קינסטלער) חנדל. סאַיז ניט נאַטירלעך, בלוז אַן אַנשטעל, אַן אַ.

אויסחניפה(נע)ן — ...כאָוועקן] טרוו. חניפה אויס, געחניפּהט. אַרויסקריגן עפעס דורך חניפה. אַ שטעל, אַ טיבה אַ. — אויסחנפֿן.

אויסחנען — ...כאָוועקן] טרוו. חן אויס, גע-חנט. סירוב מיט זיך. אויספֿענען, אויספּונג; אַרויסשטעלן עפעס מיט שטאַלן, חנדלעך. „אַט דאָס איז דאָס אומגליק פֿון דער יידישער שפּראַך וואָס פֿון אַ האַלט דער ייד קנאַפע וואָס״, זשיט.

אויסחנפענען(נע)ן — ...כאָוועקן] טרוו. חנפע אויס, געחנפעט. 1. חנפענען אַ צאל (אלעמען) פֿון אַ גרופּע. אַ פֿון דעם הויפט ביזן קלענסטן באַאַמטן. 2. אַרויסקריגן עפעס דורך חנפענען. אויסחנפֿן, אויסחניפהן.

אויסחצופן — ...כאָוועקן] טרוו. חצופן אויס, געחצופּט. 1. אַרויסקריגן עפעס דורך זיין אַ חצופּן. — אויסחוצפּה(נע)ן. 2. אויסשיי-געצן אַנרויף חצופּן.

אויסחקירה(נע)ן — ...כאָוועקן] טרוו. חקירה אויס, געחקירהט. אַרויסדרינגען עפעס דורך אַ חקירה. אַ אַבסטראַקטע אַרויסדרינגענישן אַן ממשותדיקע ראיות. — אויסחקרנען.

אויסחקרנען — ...כאָוועקן] טרוו. חקרן אויס, געחקרנט. אויספֿילאַסאַפּירן, אויסאַנאַ-ליזירן, אַ אַז די וועלט אין וועלכער מיר לעבן איז נאַר אַ דמיון, אַן אַפּדאַכטעניש.

אויסחריפּן, **חריפּע(נע)ן** — ...כאָוועקן] טרוו. חריפּע אויס, גע-חריפּט. געחריפּעט. דורך שאַרפֿן אַנאַליז קומען צו אַן אויספּיר, אַן אויסוועג. אַ אַ שאַרפּוויגיקן ענטפּער.

אויסחרמען — ...כאָוועקן] טרוו. חרם אויס, געחרמט. פֿאַרחרמען, אַרצינגלייגן אין חרם אַ צאל. אַ אַלע אַפּיקוסים.

אויסחרפה(נע)ן — ...כאָוועקן] טרוו. חרפה אויס, געחרפּהט. (זאַמעט, ביז סוף 19. יח.) פֿאַרשאַפֿן חרפות. פֿאַרשעמען. „אומבטרובע וואָס איר זינט! איר חרפּהט אויס אַזערע טאַטע מאַמעס״.

אויסחרשן — [...]כייִרעשן] טרוו. חרש אויס, געחרשט. אויסגעפֿינען, דערגיין עפעס; אויסשמעקן; דערטאָפּן. א' דעם אמת. א' אַ פֿאַרדינסטל.

אויסחשפונגן — [...]כעזישבענונג] די, ען. אויסרעכענונג. פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסחשפונגן.

אויסחשפוניש — [...]כעזישבעניש] דאָס (די), ון. געדויערדיקע (אומגעראַטענע) אויסרעכע־נונג.

אויסחשפונען — [...]כעזישבענען] טרוו. חשבון [כעזשפון] אויס, געחשפונט. 1. חשבונען ביזן סוף, ביזן גייטיקן רעזולטאַט. אויסרע־כענען, אויסקאלקולירן. ריכטיק, פֿאַלש א'. [...]פֿאַרגעסט נישט אויסצוחשבונען היפֿל סענט ער ברענגט זיך אַפֿן אַ טאַג... אָפּאַ, אַ תכלית. 2. באַטראַכטן, אויספֿלאַנירן. «ס'איז אַ היכטיקער שריט און מע דאַרף אים א' פֿון אַלע זשטן».

אויסחמתע(נען) — [...]כאַסמע(נען)] טרוו. חתמע אויס, געחמתעט. אויך מיט זיך. אונטערשריבן דעם נאָמען, חתמענען אַ צאָל (אַקטן, פּאַפּירן אט). «חתמעט אויס אַזער פֿולן נאָמען אויף אַלע פֿיר זשטן פֿון דאָקו־מענט».

אויסמאָגן — טאַגט) אויס, געטאַגט. אוטוו — חערן טאַג. «דערחשל האָט אויסגע־טאַגט און דער פֿאַטער איז געקומען פֿון פֿיש־מאַרק», אמד. «אין תרחאָוקע טאַגט גאר קיינ־מאַל גיט אויס», יפּנהז, יפֿפֿאַל, 1890, № 7. אַקוזוו — מאַכן טאַג, מאַכן די זון זאָל אויפֿ־גיין (דירעקט און פֿיג). «משיח העט א' דעם טאַג פֿון שלום און גאולה».

אויסמאָדלען — טרוו. דל אויס, געטאַדלט. געפֿינען חסרונות (פֿאַרשיידענע אָדער אין אַ צאָל זאַכן); אויפֿהאַרפֿן חסרונות, אַנווייזן אויף פֿעלערן. א' די מאַלערס פֿון דער אויסשטע־לונג.

אויסמאָוולען — טרוו. וול אויס, געטאַוולט. אַרבישטעלן טאַוולען; באַדעקן מיט טאַוולען. «א' די הענט און אויף זיי אויפֿהענגען צייכע־נונגען».

אויסמאָטואירן — טרוו. איר אויס, גע־טאַטואירט. אויסשטעכן די היט און אויס־פּיגמעטירן, עס זאָלן זיך באַקומען פּיגורן. «זייער נאָקעט לייב איז אויסטאַטואירט מיט אַלערליי פֿאַרביקע פּיגורן, באַשמירט מיט פֿעטס», פּריז, זיעגן געשיכטע. «די שטראַלן לייגן זיך אויף שניי און טאַטואירן אויס אין זיי לאַנגווייליקע סימבאָלן», סוז, יידישע גאַס. אד: ~ (גע)טאַטואירן.

אויסמאָטשען — טרוו. טשע אויס, גע־טשעטעט. 1. אויסטאַקן, אויסשליפֿען. אוקר. 2. אויסגריזשען, אויסטעסן, אויסליבען. «א' די גאַל = האַלטן אין איין פֿאַרשאַפֿן האַרצ־הייטיק. «האַט זי אויסגעטאַצעט דעם מאַן די מאַרץ פֿון די פּיינער», אמד, עוזר צינגעס און די ציג, ווילנע 1868.

אויסמאָטשען — טרוו. טשע אויס, גע־טאַלעפֿעטשעטעט, ~ (גע)טאַלעפֿעטשעטעט, ~ (גע)טאַלעפֿעטשעטעט. אוקר. 1. אויס־גלאַצן, אויסשטעלן (די אויגן). «אין האָב אויסגעטאַלעפֿעטשעט אַ פֿאַר אויגן און עפעס

זווי תּמעהאַטע געקוקט אַז...», ממוס, קלייני־מענטשעלע. 2. אַרויסזאָגן אומקלאַר, מיט שרעק, א' אַ פֿאַר ווערטער.

אויסמאָלאַפּ(ק)ען — טרוו. אַפּ(ק)ע אויס, ~ (גע)טאַלאַפּ(ק)עט. אוקר. אויסטרעטן מיט שמוציקע פֿיס; אויסבראַדזשען. א' זומפּיקע וועגן. א' די דילן.

אויסמאָלירן — טרוו. ייר אויס, ~ (גע)טאַ־לירט. אויסמישן, דורכמישן די קאַרטן פֿון אַ טאַליע (און פֿונאַנדערשטילן צו די שפּילערס). «ווער עס קען גיט א' וועט דער ערשטער פֿאַר־לירן», פֿוול בני קאַרטנשפּילערס.

אויסמאָלמאַטשען — טרוו. טשע אויס, ~ געטאַלמאַטשעטעט. וורר (פּריסק), 59: ~ מילומאַטשען. אויסטשטשן, אויפֿקלערן, מסבּיר זיין. ער כאַפט זיך גיט אין וואָס עס גייט, מע דאַרף גוט א' דעם ענין. ← דווו. **אויסמאָלמעטשערן** — טרוו. טשער אויס, ~ געטאַלמעטשערט. 59: ~ מ'טאַלמע־טש(ע)ן. דורכפֿירן די אַרבעט פֿון אַ טאַל־מעטשער. אויסטשטשן, אויפֿקלערן. אַ זשטי־קער וואָס האָט קוים פֿאַרשטאַנען יידיש האָט זיך גענומען א' זייערע רייזן».

אויסמאָלעבענדען זיך — אוטוו. דע זיך אויס, זיך ~ (גע)טאַלעבענדעטעט. וורר. זיך אַרומשלעפֿן; זיך דורכשפּאַצירן. זיך א' אַ גאַנצן זומערדיקן טאַג.

אויסמאָלעפּטשען — טרוו. טשע אויס, ~ (גע)טאַלעפּטשעטעט. וורר. אומקלאַר אַרויס־רעדן; פֿאַרדרייט, פֿאַלש אַרויסזאָגן. קוים א' אַ פֿאַר ווערטער.

אויסמאָלעפען — טרוו. פֿע אויס, ~ געטאַ־לעפעטעט. אוקר. וורר. דווו אויסטעלעפען. ← 1. אויסשטעלן, אויסגלאַצן (די אויגן). א' אַ פֿאַר אויגן. 2. אויסרייניקן פֿון שליים, פֿלעגמע (די אויגן).

אויסמאָלעצן — טרוו. עץ אויס, געטאַ־לעצט. וורר, אוקר. סל. אַרויסוואַרפֿן, אַרויס־שטופֿן. «ער קריכט שוין צו פּיל אין די אויגן. חברה, לאַמיר אים א' פֿון דאַנעט».

אויסמאָלעריירן — טרוו. ריר אויס, גע־טאַלעריירט. באַציען זיך געדולדיק גיט־פֿאַנאַ־טיש צו אַ צאָל (חסרונות, אידייען, מענטשן). א' אַלעמענס מיינונגען.

אויסמאָלקעווען — טרוו. קעווע אויס, גע־טאַלקעוועטעט. אויך: ~ מ'טאַלקאַווען. סל. געבן צו פֿאַרשטיין, דערקלערן, אויסטשטשן. «דאָ האָבן אַנדערע זאַקאַנשטיקעס אַרויסגע־וויזן זייערע גבורות און זווי אויסגעטאַלקאַ־וועט...», קמ, 1869, № 3.

אויסמאָלקעווען זיך — אוטוו. ← דפּוו. זיך אויסטענהן. זיך גוט דורכשמעסן (וועגן אַ פֿאַרדרייטענין). «מיר וועלן זיך א', אַפֿשר וועלן מיר קומען צו אַ טאַלק».

אויסמאָמערן — טרוו. מער אויס, גע־טאַמערט. איר. עפעס דערגרייכן דורך האַבן ספּקוּת, שרעקן זיך. «טאַמער אַהער, טאַמער אַהין — וואָס וועסטו א' בעסער טו וואָס מע זאָגט דיר», רייד.

אויסמאָן — טרוו. טו אויס, טוען אויס; גע־טאַן. ~ טוענדיג, [ז] סירוף פרעסע, זייער אַפֿט ליטעראַטור. אַלע אַנדערע דו ~ טיין]. 1. אַראַפּנעמען די קליידער פֿון מעצען. אַפֿט

מיט זיך. א' די קינדער, דעם קראַנקן אַזוו. «אוי דא אירדמן זיין האַרניש אויז גיטן הט», בבא־בבא־1, 610. «אין האָב מוויזן מיין גוטי ריין קלייד אויז טון אויב אלטי לומפּין מוויזן אן טון», גה, 154. «אך זאָל איין איטליכר גי וואַרנט זיין דו ער זאָל זיין בצניעות אין זיין קאַמיר, און ער זאָל זיין העמד גיט אויש טאַן, ביז דאָן ער זיך אין זיין בעט גיין וצעט», לט 1, 27/1. «עס קומען די טאַטעס, די שטרענג־גע, די שטילע און טוען געלאַסן זיך אויש אויפֿן ברעג», סעג, אין קאַזמעזש. «א' דעם שבת (יום־טובֿ) = א) אויסטאַן די שבתדיקע (יום־טובֿדיקע) בגדים; ב) דווו א' די שבתדיקע קאַפּאַטע (← 22). «אויסגעטאַן דעם שבת און אַרין אין וואָכעדיקן עול», ב. ווונטשטיין, איה. ר"ה תש"ך.

2. באַגנבענען, באַשווינדלען. «א' דאָס העמד פֿון לייב (אַ הוילן, אַ נאַקעטן, הויל, נאַקעט) = צונעמען אַלץ. «א' די לעצטע פֿאַר הויזן, ביזן (לעצטן) העמד = בדלות שטעלן.

3. אַראַפּנעמען, באַפֿרעיען (זיך) פֿון עפעס. «שווערן די שבוּעה...גיט א' די שווער, אל, פֿרע וועט גיט ווערן די יידישע ערד», גל, ייהושע בן חנני. «ער האָט זיי מדריך געווען, געשמעסט מיט זיי חסידות, זיי אויסגעטאַן פֿון גשמיות», אָפּאַ, פּוילישע וועלדער. «בלויז די מאַשין וועט א' די געוואויגנהייט וואָס פֿרעסט ווי ראָסט דעם פּויער אויף דער ערד», פּמ. «א' די צורה = (זיך) איבערמאַכן דאָס אויס־זען. «גיטאָ ביי אַ קיין גרעסער פֿאַרגעניגן ווי אויסטאַן זיין צורה, וואָס ער האָט פּירושה פֿון זיין טאַטן», ממוס, יבישיבה של מטה. «א' די קאַפּאַטע = אויפֿהערן זיך קליידן אויפֿן טראַדיציאָנעלן שטייגער, גיין אין אַ קורץ רעקל, אָנטאָן זיך ייִשטש. «א' די יום־טובֿדיקע קאַפּאַטע = א) דווו פֿאַרנעצן. «ער האָט אויס־געטאַן די יום־טובֿדיקע קאַפּאַטע חתונה צו מאַכן די טאַכטער»; ב) זיך נעמען צו וואַכע־דיקער אַרבעט. «א' דאָס שייטל = אָנהייבן גיין אין אייגענע האַר. «א' די קינדערשיכלעך = אויפֿהערן זיך אויפֿפֿירן ווי אַ קינד, זיין אַ דערוואַקסענער». «אין האָב די קינדערשיכלעך שוין לאַנג אויסגעטאַן», פֿוול. «א' די שליפֿעט = אַראַפּנעצן פֿון אַמט, פֿון גדולה. «א' די שאַנד, דאָס שעמהיטל = אויפֿהערן זיך שמעען און טאַן דאָס גייטיקע. «אויסגעטאַן פֿון זיך די שאַנד, מיט אַ זעקל אין דער האַנט, גייט ער אום פֿון הויף צו הויף», אר, יזער העבֿ־דלער.

4. טאַן פֿאַרשיידענע זאַכן. «וואָס ער האָט שוין גיט אויסגעטאַן, און קיין מול איז נאָך אַלץ גיטאָ», רייד. 5. פֿאַרענדיקן טאַן. אַרכ. «דא ער איז ארויש קומן אונג האָט זיין תּפּילה אויש גיטאָן גיהאט, זוא האָט גיזאָגט אליהו הנביא צו ר' יוסי בן קיספּאָ...», לט, 2/18. 6. גוט באַאַרבעטן. «א' די ערד = אַרבעטן אַרום ערד (באַאַרבעטן זי). 7. אויסלייגן אין פֿאַרויס, אויסבאַרגן. אַרכ. «...האָבין זיא איהו מאות ר"ש גיטיק גיהאט האט הפרנס אויז גיטאָן אויב אחת לאחת ויידר ביקומין», גה, 58. **אויסמאָנדעטעווען** — טרוו. טעווע אויס, געטאַנדעטעוועט. פֿאַרענדיקן אַרבעטן אויף אַ גיט־גראַטענעם אַרפֿן. «מע צאָלט פֿון שטיק

און מע קריגט גראַנשנס, מוז מען די אַרבעט אײַ, רײַד.

אויסטאָן זיך — רעפּל אָדער אוטוו. — אויס־טאָן. באַפֿרענען זיך, אָפּשײַדן זיך, אָפּוונדערן זיך. זײַך אײַ פֿון געשעפֿטן) = זיך ניט אינטער־רעסירן מיט געשעפֿטן. אײַ זיך פֿון אַחריות, פֿון חיובים; אײַ זיך פֿון שפּאַן; אײַ זיך פֿון מצוות, פֿון עבודת הבורא. אײַ זיך פֿון עולם־הזה, פֿון תּענוגים, פֿון דער וואָך, פֿון דעם וואָכעדיקן לעבן אא. זיך אײַ פֿון זינד, פֿון תּאווה אא. זיך אײַ פֿון דער־וועלט, דער היגער וועלט; זיך אײַ פֿון דער וועלט. „...זיך אויסגע־טאָן פֿון דער וועלט מיט אַלע אירע תּענוגים, זי לחלוטין מבטל געווען מיט אַ שײַכל פֿון אַ גרויסן פֿילאָזאָף, שט. „דאָס איז דער וועג פֿון דער נבואה דווקא, וואָס דאָס איז דאָס אײַ פֿון גשמיות, תּנײַא. 317. „פֿון אַלדאָס פֿינצער־ערדישע זיך אײַ, הלל צײַטליך, שײַפֿט. „נאָר אָבער אַז טוטס אַ טו אויס זיך פֿון זינדיקן בויר, פֿון גאַנצן דעם גשמיות אויך, און הייבט זיך אויף העכער...“ אשט, משלים. „פֿאַרװאָס צינדט אָן ליכט? פֿאַר־וואָס פֿאַרגײַט מען זיך אין געווייזן און אין האָב זיך אויסגעטאָן פֿון מײַן געװיכט און בײַן ניט שווערער גוף מער, — גײַן, הײַ, לידער צו אַ ווינטן פֿרינד. אײַ זיך בײַן העמד = אַלץ אויסגעבן, זיך אַליין בדלות שטעלן צוליב עפעס (למשל: חתונה צו מאַכן אַ טאַכטער). אײַ זיך אַפֿון יודישקייט = אויפֿהערן אויפֿ־פֿירן זיך אויפֿן טראַדיציאָנעלן שטייגער. „פֿון קליינזײַט אויף זענען זײַ אַנגעטונגט אין יודישקייט און עלטער ווערנדיק האָבן זײַ זיך דערפֿון אויסגעטאָן, ממוס. אַ גרויע האַר. אײַ זיך פֿון דער הויט = אַרבעטן מיט אַלע כּוחות, זיך שאַרק באַמענען. זײַך אײַ צו קונצן אַ אײַ די אייבערשטע בגדים צווישן מענטשן ווי אַ קונצנמאַכער וואָס גרייט זיך צו ווייזן קונצן (קאַלאַמײַ). וועגן אַ פֿרוי, איר: לזב, טו זיך אָן; לזב, טו זיך אויס (= א) זי איז ניט קיין געשטעלטע, אַ ביסל אַ צערדישע; (ב) זי טוט גאַרנישט.

אויסטאָננג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסטאָנען. די אַ געווענדט זיך אין אָנפֿירער.

אויסטאָנען — טרוו. טאַן אויס, ~געטאַנעט. 1. דורכפֿירן אַ טאַנן בײַן טוף. אײַ דעם גאַנצן וואָך, דעם גנעם שער אַזוו. „האַבן דאָס אויסגעטאַנעט באַרעסערדישט אין עטלעכע אַקטן, נאָד. 2. טאַנען אַ צאַל (אַלע) טעני. אײַ אַלץ וואָס די קלענמאַרם שפּילן נאָר. 3. טאַנען מיט אַ צאַל (אַלע) פּאַרטנערס. אײַ מיט אַלע בחורים. 4. אַרויסנעמען אַ צווייטנס פּאַרטנערין (אין מיטן טאַנן). „ער האָט זיך פֿלינגן אַרײַנגעשניטן אין זײַ און אים נאָך פֿלינקער אויסגעטאַנעט זײַן מיידל, העשעלעט. 5. קריגן עפעס טאַננדיק (מיט אַ פּאַראַד). „די אַלע הײַזער, וואו מע האָט זי בלינד געמאַכט, האָבן זיך צוזאַמענגעלייגט, אויסגעוויכט און אויסגעטאַנעט איר אַן אַלטן אַלמן פֿאַר אַ רובל 45, פּרץ. 6. אַרויסברענגען עפעס דורך טאַנען. אײַ די פֿריד, דעם צער. „טאַנעט נאָך ווילדער, ביז ער האָט זיך אויסגעטאַנעט די נשמה, חג, ישיבָה. „...טאַנען אויס...די

ווינטע אייביקייט פֿון שלמהס וואָרט, ל. אייכנראַנד, לעצטע ניטס, תײַא 1960.

אויסטאַנען זיך — אוטוו. — דפּוו. טאַנען און אויפֿהערן; טאַנען בײַן ניט קענען (וועלן) מער. זיך אײַ, ממש פֿאַלן פֿון די פֿיס.

אויסטאַסעווען — טרוו. סעווע אויס, ~גע־טאַסעוועט. 1. אויסטאַלירן, אויסטאַשן קאַרטן. אײַ אַז די מאַסטן זאַלן זיך גוט אויסמישן. 2. אויסמישן פֿאַרשיידענע זאַכן אָדער פֿון פֿאַרשיידענע ווערט. אײַ אינאַינעם גוטע און האַלב־פֿאַרפֿולטע עפל.

אויסטאַסקע(ווען) — טרוו. קע(ווע) אויס, ~געטאַסקע(ווע)ט. אוקר. 20. איבערשלעפֿן, אַריבערטאַגן אַ צאַל שווערע זאַכן. „ער האָט גענוג זעקלעך מעל אויסגעטאַסקעט אויפֿן רוקן.“

אויסטאַפּונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסטאַפּן. אַן אײַ בײַ דער גרע־זעץ.

אויסטאַפּטשען — טרוו. טשע אויס, ~גע־טאַפּטשעט. אויסטרעטן; אויסטראַמפּלען; דריקן מיט (שווערע) פֿיס איבער אַ צאַל ערטער. אײַ דעם גאַנצן בלאַטיקן וועג. אײַ די ענד אַרום די פֿאַרפֿלאַנצטע ביימלעך. „איך האָב אַ שטע־געלע אַ שמאַלע אויסגעטאַפּטשעט, אויסגע־טראַטן, טעג, שטיינע טרוימען.

אויסטאַפּיען — פּיע אויס, ~געטאַפּיעט. 20. אוטוו — אויסשמעלצן (גיך פֿון ווינט; טראַפּנוויזן). „דאָס ליכט טאַפּיעט אויס. פֿאַר־מאַך סײַפּענצער.“ ווינט דערטרענקען אַ צאַל. אײַ אַלע הינטלעך וואָס די צויג האָט גע־בוירן.

אויסטאַפּיען זיך — אוטוו. — דפּוו. 1. זיך אויסוויקן. אײַ זיך אין שווייס, אין אַנגסטן, אין שרעק. 2. דערטרונקען ווערן. שיער גישט אויסגעטאַפּיעט זיך פֿאַרנדיק אויפֿן אַזוו.

אויסטאַפּונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטאַפּלען. אַן אײַ אַן גרײַזן.

אויסטאַפּלען — טרוו. פּל אויס, ~געטאַפּלעט. מאַכן עס זאַל זײַן טאַפל, צווייפֿאַך. אויסכפֿלען אויף צוויי. אײַ די שכירות; אײַ אַלע צאַלן.

אויסטאַפּשן — טרוו. טאַפּ אויס, ~געטאַפּט. 1. גרייטלעך טאַפּן, פֿילן מיט די הענט, אַנ־רירן פֿון אַלע זעטן. אײַ סחורה און זי ניט קויפֿן. 2. טאַפּן אַ צאַל זאַכן. אײַ דעם פּויערס אַלע הינער צו קויפֿן די פּעסטע הונ. „דער בלינדער טאַפּט אויס מיטן שטעקן יעדן שטיין אין וועג.“ 3. אויסצערטלען, אויסלאַשטשען. „זי קושט און גלעט דאָס קינד און טאַפּט אים אויס אַלע ביינדעלעך.“ אײַ די (אַלע) ביינדעלעך = איר, אַנברעכן די ביינער, וואוּל, אײַ די מויד, אַלע מיידלעך. 4. אויספֿרעגן, אויספֿאַרשן, אויסשאַפּן, דערגיין. „אַלע זײַנע פֿאַרבאַרגענע זאַכן טוטסו [נאָט] אויסזוכן און טוטס אויס־טאַפּן,“ איבז פֿאַויר, בחינת עונם, ווילנע תּרײַך. „איך האָב בײַ אים אויסגעטאַפּט דאָס האַרץ אַז ער האָט זי טאַקע פּשוט ליב, יל, פּוילישע יונגל, 1895. „ער ריבט זיך צווישן פּריצים, לאַז ער אײַ בײַ זײַ, צי קאָן מען האָבן אַ פּלאַץ...“ שט. מנחם־מענדל. „ער האָט זיך זײַנע וועגן אויף אויסגעטאַפּן יענעם תּוך,“ בערג, בײַם דינעפּער 1.

אויסטאַפּן זיך — קזוו. — דפּוו. „דאַרפֿן

די צוויי זיך באַקענען פּערזענלעך איינער מיטן אנדערן...ויך אײַ איינס דאָס אַנדערע,“ בצג, טוו, 1961 vi 12.

אויסטאַפּעניש — דאָס (די), זן. געדויער־דיקע (כסדרדיקע) אויסטאַפּונג.

אויסטאַפּעצירונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון טאַפּעצירן.

אויסטאַפּע(ע)צירן — טרוו. טאַפּע(ע)צירן אויס, ~געטאַפּע(ע)צירט. 1. פֿאַרענדיקן טאַפּע־צירן, באַקלעפֿן אַ צאַל (ווענט) מיט טאַפּעטן. אײַ דאָס צימער. „די זון טאַפּעצירט אויס מיט גאַלד אַלע ווינקלען אין הויז, איבז ייש, ביאָ־ליקס דער מתמיד. 2. דורכפֿירן די אַרבעט פֿון אַ מעבל־טאַפּעצירער. „ערשט מיט אַ יאָר צוריק אויסטאַפּעצירט די קאַנאַפע און איצט דאַרף מען זי הידער איבערטאַפּעצירן,“ רײַד.

אויסטאַפּען — טרוו. טאַפּ אויס, ~געטאַפּעט. 20. לעמבערג. (בלעכערני) אויסהאַמערן אַ שטיק בלעך אָדער אַ קופּערנע פּלאַטע מיט אַ ספּעציעלן סאַך־האַמער וואָס האָט אַ קני־לעכדיקן קאַפּ.

אויסטאַפּלען — טרוו. צל אויס, ~גע־טאַפּלעט. 20. קעלצער גענוט. אויסכפֿלען, אויסליידיקן יענעם די קעשענעס דורכן אָפּגע־ווינען געלט בײַם שפּילן אין קאַרטן. אײַ אַ יאָלד וואָס קען ניט שפּילן.

אויסטאַפּען — טרוו. טאַן אויס, ~געטאַפּעט. קינדער־לשון, ליטע. אַוועקלייגן אויף טאַנן. „לאַמיר איצט אײַ די קיכעלעך פֿאַר יעדן באַ־זונדער.“

אויסטאַקונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסטאַקן. אַ שיינע (גרעאַטענע, מײַסטערדיקע) אײַ.

אויסטאַקן — טרוו. טאַן אויס, ~געטאַקט. 1. אויסשניצן, אויסדרעקסלעך, אויסשניידן מיט אַ מעסער אויף אַ דרייבאַנק, אויסרויניקן. אײַ צאַצקעדיקע פֿיסלעך פֿאַרן שטול. 2. אויס־צירן, ציזעלירן; פֿאַרפֿולקומען. אײַ יעדן טאַן אויף דער פֿידל. 3. אויסטראַכטן אַ קונציקן (קײַלעכדיקן) ליגן. „ער איז ניט סתם אַזוי אַ ליגנער, ער טאַקט אויס זײַנע מעשיות שפּי־צע(ו)דיק און קײַלעכדיק.“ 4. אויסרויניקן עפעס אויף אַ קונציקן (שיינעם) אויפֿן. „מיט ליפּן אַ דני...פֿריד, קוו, טריט.

אויסטאַקסירונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטאַקסירן. (אומ)ישרדיקע אײַ.

אויסטאַקסירן — טרוו. סיר אויס, ~גע־טאַקסירט. 1. אַרויפֿלייגן אַ טאַקסע, אָפּפּאַל, שטייער אויף אַ צאַל (מענטשן, זאַכן). „אײַ מיט אומזאַץ־שטייער, מיט האַנדל־שטייער, מיט פּאַטענט־שטייער און מיט וואָס נאָר מע קען אויסטראַכטן. 2. אָפּשאַצן דעם פֿאַרמעגן, דעם ווערט פֿון אַ צאַל מענטשן. „ווען קבצנים שמועסן וועגן עבלי־בתיים, טאַקסירט מען זײַ גלײַך אויס אין די צענדליקער טויזנטער.“

אויסטאַראַבאַניע(ווען) — טרוו. גײַע(ווע) אויס, ~געטאַראַבאַניע(ווע)ט. וורר. פּאַרג: ~באַראַבאַנעווען. אויסקלאַפּן אויף אַ פּויק. צעשפּרייטן אַ ידעיה. אײַ די ניש, אַ רכילות. אײַ אַ מעלאָדע.

אויסטאַראַטשען — אַקווו. טשע אויס, ~געטאַראַטשעט. וורר. אוקר. 20. פּאַרגל: ~טאַ־

ראַשטשען. אויסשטעלן (אויגן, אויך ציין). אַ פאַר ווילדע אויגן.

אויסמאראַכקען — טרוו. קען אויס, ~ (גע) טאַראַכקעט. 59: ~ טאַראַכקען. דוּו אויס־טראַכקען.

אויסמאראַפּטשען זיך — אוטוו. טשע זיך אויס, זיך ~ (גע)טאַראַפּטשעט. ווּרר. סל. אויפֿ־הערן זיך ראַנגלען. זיך אַ און זיך אויפֿהייבן פֿון פּאַללאַגע.

אויסמאראַראַמע(ווען) — ראַס(עווע) אויס, ~ געטאַראַראַמע(עווע)ט. אוטוו — אָנהייבן טומ־לען אַ סך. װאָס דער חברה־מאַן קען אַ דורכן טאַג. טרוו — דורך טומלעניש עפעס אויסדריקן, אַרויסברענגען. אַ די פֿרייד.

אויסמאראַראַמע(ווען) זיך — אוטוו. < דפּו. אויפֿהערן טומלען; אַרומלויפֿן, שוויצן און עסקן זיך. ״ס׳איז שוין נאָכן יאַריד און די סוחרים האָבן זיך שוין אויסגעטאַראַמט״, רייד.

אויסמאראַשטשען — אַקוּוו. טשעשע אויס, ~ געטאַראַשטשעט. ווּרר, אוקר. סל. אויפֿ־עפּענען ברייט און אַ לענגערע צייט אָנשטעלן דעם בליק פֿון די אויגן; אויסלופּען, אויס־גלאַצן, אויסשטעלן די אויגן (אויך די ציין). ״דער רבי האָט אויסגעטאַראַשטשעט אויף אונדז זיינע גולנישע אויגן״, קאַפּעלאַוו.

אויסמאראַגעווען — טרוו. געווען אויס, ~ גע־טאַרגעוועט. ווּרר. אויסדינגען, אויסהאַנדלען. קויפֿן עפעס ביליקער נאָך אַ לאַנג דינגעניש. ״ווי נאָר כּװעל אים אויסגראַבן, וועל איך אָפּנעמען מיין חלק און וועל זיך אַ בײַ אים״, ברוטלאַוו, די שטיבל ערד, 242.

אויסמאראַטור(ען) — טרוו. טור(ע) אויס, ~ געטאַטור(ע)ט. ז.ז. אַרויסקריגן דורך פּײַ גינק. ״מע האָט אויסגעטאַטורט פֿון די אַרעסטירטע משוגהדיקע באַשולדיקונגען קעגן זיך גוֹאָ״, רייד.

אויסמאראַליען — טרוו. ליע אויס, ~ געטאַר־ליעט. פּד. אויסקלענען אין שמוץ. אויך מיט זיך, אַ זיך ווי אַ זוּרר.

אויסמאראַמאַשען — טרוו. טשע אויס, ~ גע־טאַראַמאַשעט. רוסיצ. אויסטרייסלען, אויסשאַק־לען. ״דער וועג מיט די גרודעס האָט אויס־געטאַראַמאַשעט די ביינער״.

אויסמאַרן — טרוו. טאַר אויס, ~ געטאַרט. לז. באַשמירן, באַדעקן מיט טאַר, סמאַלע. אַ און באַשיטן מיט פּעדערן.

אויסמאַרע(ווען) — טרוו. טאַרע(ווע) אויס, ~ געטאַרע(ווע)ט ווּרר, אוקר. מג. 1. אויס־גלייכן אַ וואָג, אויסבאַלאַנסירן ביידע ציינגלעך (דורך צוגעבן געוויכט, זאַכן). אַ אַ פּלי. ״אַ דעם סלאַ״, יאָכ. 2. אָנמעסטן, אָנ־פּאַסן (קליידער); אויסגלייכן דעם פּאַרנט און דעם היינט פֿון אַ קלייד. ״טראָג דאָס קליידל צו דער שניידערקע, זי וועט עס א״״.

אויסמאַרען — טרוו. רע אויס, ~ געטאַרעט. אַכט מיט זיך. פּד. < אויסטאַרליען. 1. אויסברודיקן, אויסתוירן, אויסוואַלגערן אין בלאַט, שמוץ. 2. אויסרייסן, אויספֿליקן, אויסשאַרפען. אַ גאַנצע שטיקער.

אויסמאַרעראַמע(ווען) — דוּו אויסטאַ־ראַראַמע(ווען) <

אויסמאַרקלען — טרוו. קל אויס, ~ גע־

טאַרקלט. 59: ~ טערקלען. אויסחאַרקען. דורך קלאַנגען (ווי) פֿון אַ טויב עפעס אויס־דריקן. אַ געפֿילן, ליבשאַפֿט. אַ די בענק־שאַפֿט פֿאַר דער לַבּנּה.

אויסמאַר(ק)ען — טרוו. טאַר(ק)ען אויס, ~ געטאַר(ק)עט. 59: ~ טאַר(ק)ען. 1. אויס־טרייסלען, אויסשאַקלען. אַ די קישקעס. אַ אַלע ביינער. 2. אויסקלאַפּן אין די זעטן; שטויבן מיט אַ פּאַר פֿינגער, מיט אַ פּויסט.

אויסמאַשן — טרוו. טאַש אויס, ~ געטאַשט. אויסמישן די קאַרטן (איידער מע טיילט זיי פֿונאַנדער צווישן די שפּילערס). אויסטאַלירן, אויסטאַסווען. ״און איך פֿרעג אָן ביים קאַרטן שפּיל, ווען מ׳האַט שוין אויסגעטאַשט, פֿאַר־וואָס מיר קומט אין ביידע הענט אַ מפה מיט אַ פּענגל״, מינה. אויך: סתּם אויסמישן.

אויסמאַשעווען — טרוו. טשע אויס, ~ גע־טאַשעוועט. לאַקל (קעלצער געגנט). אויסבשטן סוּוּרה אויף דער טאַשעוואַניע, מאַרק פֿון אַלְטוואַרג, פֿון ביליקע זאַכן.

אויסמו — דער, ען. טשטוואַרט. גאַנג מלבושים (וואָס מע טוט אָן, טוט אויס). ״און [שמשוין] האָט געשלאַגן פֿון זיי דרייסיק מאַן און צוגענומען זייער א״״, תּי, שוֹפֿטִים, יד, 19; ״און כאַפּ דיר אָן איינעם פֿון די יונגען און נעם דיר זען אויסט״, דאַרטן, שמואל ב, ב, 21 פֿאַרשטישט פֿון ׳חליצותם׳ און ׳חליצותן״.

אויסמוואַנג — די, ען. פּראַצעס פֿון אויסטאַן (זיך). ״די אַ אין אַלעמענס אויגן האָט שאַ־קירט״.

אויסמובלען — [...טויוועלען] טרוו. טובֿל אויס, ~ געטובֿלט. אַפֿט מיט זיך. אויסבאַדן, אויס־טוקן, אויסטונקען; דורכפֿירן דעם אַקט פֿון טבֿילה גרינטלעך אַדער אַ צאַל מאַל (איבער אַ צאַל זאַכן). אַ אַלע בליים. אַ זיך אין דער מקוּה אַ פּאַר מאַל.

אויסמוואַנ(י)עווען — טרוו. ג(י)עווען אויס, ~ געטוואַנ(י)עוועט. ווּרר, אוקר. סל. מאַכן אַ טוואַן, אַ בלאַטע. ״דער רעגן האָט אויסגעטוואַ־געוועט אַלע וועגן״.

אויסמוטלען — טרוו. טל אויס, ~ געטוטלט. זאַמעט, אויך אין פּר. פֿונאַנדערשטיין אין טוטלען, פּאַפּירענע זעקלעך. ״דער קרעמער האָט אויסגעטוטלט אַ פּוד שטרייצקער אין פֿונטיקע טוטלען״.

אויסמוטשען — טרוו. טשע אויס, ~ גע־טוטשעט. אַפֿט מיט זיך. פּד. אויספֿילן, אויס־שטאַפּן. זיך אַ מיט טרייפֿענעם קאַבלאַס.

אויסמויבן — טרוו. טויב אויס, ~ געטויבט. פֿאַרטויבן; טויב מאַכן, אַ אַלעמענס רייד.

אויסמויגן — אוטוו. אומפ. טויג אויס, ~ גע־טויגט. זען גוט, זיך אַפּאָסן. ״באַשר בכּו עס טויג זיי אַזוי געניט, געראַקט, בימקע. אַ צום רומל = צום גאַנצן עסק; זיך אַרײַג־פּאַסן אין אַ באַשטימען קרייז.

אויסמויגן זיך — אוטוו. < דפּו. זען גע־ראַטן, פֿעאיק צו עפעס; פּאַסן זיך צו עפעס; דינען (זען גוט) פֿאַר עפעס. אַ זיך צום עסק = זען געניט, געראַקט, פֿלינק. אַ ייד טויג זיך אומעטום אויס, טוו.

אויסמויגער — דער, ״ס. וון ייך, קע, ״ס. ווער ס׳איז פֿעאיק, געשיקט, אַ בריה צו אַ

סך זאַכן. אַן אַ: וואָס די אויגן זעען — מאַכן די הענט״. אַט דאָס איז אַן אַ — צו אַלץ לייגן זיך אים די הענט״. אַ שיינער אַ, ער קען דער קאַץ דעם עק נישט פֿאַרבינדן. איר וועגן אַ גנבּ. אַן אַ: וואָס די אויגן זעען — נעמען די הענט״. איר וועגן אַ שלימל.

אויסמויטן — טרוו. טויט אויס, ~ געטויט. < אויסטייטן. [אַרויסגערעדט מיט זיי אין ביאַ־ליסטאַק און בריסק און דעם פּאַס צווישן זיין. ״לינגס און רעכטס, צו צען און צוואַנציק, האָט ער אויסגעטויט אָן מיטלד״, יוּאַש.

אויסמויטשען — טרוו. טשע אויס, ~ גע־טויטשעט. פּאַדאַליע, וואַלין, מג. אויסקלאַפּן, אויסשטויסן, אַ דאָס אייבערבעט. אַ די קאַל־דרעס מיט אַ טשעקן.

אויסמויטשען זיך — < דפּו. אוטוו — זיך וואַלגערן (אין דער פֿרעמד, אין שמוץ); זען געזונד. אַ זיך איבער אַלע הקדשן. קאַרג האַבן מיר זיך אויסגעטויטשעט ביים לעבן, קענען מיר דאָ אויך קיין מנוחה נישט האַבן. קמ, 1868, Ne 14. קוּוו — 1. דורכשלאַגן זיך. אַיך זאָגן: זיי טויטשען זיך אויס; זיי זאָגן: זיי באַקסן זיך אויס״, רייד. 2. וואול — מזנה זיין. ״מיט וועמען זי האָט זיך שוין נישט אויסגעטויטשעט״, רייד.

אויסמויען — אוטוו. אומפ. עס טוי(ע)ט אויס, עס האָט ~ געטוי(ע)ט. זיך באַדעקן מיט טוי. אַיך בין געשלאַפֿן אויפֿן גאַן, און שפּעט ביננאַכט האָט אויסגעטויט, בין איך דורכגע־נעצט און דורכגעציטערט געוואָרן״, פּפ.

אויסמויפֿן — טרוו. טויף אויס, ~ געטויפֿט. 1. דורכפֿירן פּראַצעס פֿון באַשפּריצן מיט הייליק וואַסער (ביים אָננעמען קריסטלעכן גלויבן, ביים אַרײַנברענגען אַ קינד אין קירח לעכער געמיינדע אָ) איבער אַ צאַל. און וואָס קומט שוין אַרויס דערפֿון אַז איר טויפֿט שוין עטלעכע אויס? דערמיט וועלן זיי קריסטן זען וואָס זיי פֿאַרוואַרן די האַשטשע מיט חפּז״, אבג. 2. אויסשמדן, דעסח. אַ דריטער האָט אים געשריגן: אַרעמער דעשט! דו וועסט שוין פּאַלד זיך חברה אַ, נעם גאַל דיר די באַרד אָפּ!״, יוֹפֿאַל, 1887, Ne 5.

אויסמויפֿן זיך — אוטוו. < דפּו. (וועגן אַ גרופּע) אַריבערגיין פֿון אַן אַנדער גלויבן אין קריסטלעכן. ״פּײַנף מיליאָן יידן וועלן געוויס זיך אַזוי גיך נישט א״״, פּרץ. **אויסמויזן** — דער, זך. פּר. 1. אויסבשטן חילוף. 2. דעסח. דאָס קעגנזעטיקע בישטן זיך מיט מיינונגען (בעל־פה אַדער בכתב). אַ פֿון מיינונגען, געדאַנקען, בריוו אָ.

אויסמויזניג — די, ען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויסטוישן. אויסבשטן.

אויסמוישן — טרוו. טויש אויס, ~ געטוישט. פּר. 1. אויסבשטן אַ איין זאַך אויף אַ צוויי־טער, אַ געלט אַזוו. 2. פֿאַרבישטן איין זאַך מיט דער צווייטער. און יום־כיפור צו נעילה נישט אַ די ליכט״, פּרץ. פּאַגינען האַבן זיך די רויזן אויסגעמאַכט און בײַ דער זון אויף ליכט די ריחות אויסגעטוישט״, הר, אונטער גאַטס הימלען. אַ דאָס רענדל = אויסבשטן דאָס רענדל, זיך שמדן. אַ ייד — איר הערט? אַ ייד וואָס האָט אויך נישט אין זיך צו פֿאַר־לאַזן די כּנסת־ישראל, אַ דאָס רענדל (מע זאַל

זינער פטור ווערן), פרץ. נדטשמ. ביי שר"י בערס פון אנדערע דד: „ברענגען די אלע מענטשן מאַסן צוזאַמען אום אויסצוטוישן זיי ערע ארבעטן", יהואָט.

אויסטוישן זיך — קוזו. ← דפּו. א' זיך מיט די קאלאַש.

אויסטוישעניש — דאָס, ז'ן. פּר. דאָס אויס־בייטן זיך מיט אַ זאַך (זאַכן). געדויערדיקער פּראָצעס פֿון אויסטוישן.

אויסטוילען — טרוו. ליע אויס, ~געטוילען. לז: ~טוילענען. טוילען איינציקווייז, אַ צאַל, אַ גרופּע. א' יעדער קינד באַזונדער.

אויסטומלען — מל אויס, ~געטומלען. אַ טומל. „מע האָט אויסגעטומלט, און דער זאַל איז פֿאַרהילכט געוואָרן פֿון געשרייען".

טרוו — דורך געשרייען, ליאַרעם, אויסדריקן (געפֿילן). א' פֿרייד, אויפֿרעגונג, פֿעס אַאָ.

אויסטומלען זיך — אַוטוו. ← דפּו. 1. אויס־דולן זיך; אויסשטיפֿן זיך. פֿאַרענדיקן טומלען. „נאַר ער טומלט זיך! — זאַל ער, ביז ער וועט זיך אַאָ, אַקרוסני, טאַג, 1959 א ו 3. 2. אויס־לאָזן ענערליך אין פּוסטן האַווען. קהלן זיך; עסקן זיך מיט עפעס. אַ קאַכלעפֿל — טומלט זיך אויס און קהלת זיך, רייד.

אויסטומלעניש — דאָס (די), ז'ן. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטומלען (זיך).

אויסטומפֿיקן — טרוו. זיך אויס, ~געטומ־פֿיקט. מאַכן שטומפֿיק. אויסטעמפֿן. ← א' אַלע מכשירים.

אויסטון (זיך) — טו (זיך) אויס, (זיך) ~גע־טון. ← אויסטאָן (זיך).

אויסטונקלען — טרוו. קל אויס, ~געטונקלט. מאַכן טונקל, פֿינצטערלעך. דריי אַראָפּ דעם קנויט אויסצוטונקלען די שפּין.

אויסטונקלען זיך — אַוטוו. ← דפּו. ביט־לעכווייז, פֿון זיך ווערן טונקל, פֿינצטערלעך. „די זון איז פֿאַרגאַנגען, דער דרויסן טונקלט זיך אויס".

אויסטונקען — טרוו. טונק אויס, ~געטונ־קען, ~געטונקט. 1. ביזן סוף מאַכן אַיני זאַפּן אַ פּליטיקייט דורך טונקען, דורך אַרבייט לייגן אַהין (אַ צאַל מאַל) אַ שוואַמיקע זאַך. א' די גאַנצע יויך מיט דער חלה. א' מיט דעם לעקען דעם וויין פֿון בעכער. 2. אויסניצן די זאַך וואָס מע טונקט אַיני. א' די חלה, דעם לעקען. „זי האָט אויך געטרונקען — זיסן בראַנפֿן; נאַר פֿאַר דאָס האָט זי אַ מאַסע לע־קען אויסגעטונקען", פּרץ. 3. אויסניצן דעם גאַנצן חלב (וואָקס) בייים ציען ליכט.

אויסטונקעניש — דאָס (די), ז'ן. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטונקען.

אויסטונקען — דאָס, ז'ן (ער). 1. דאָס וואָס מע טוט אויס. 2. (ביטול) פּראָצעס פֿון אויס־טאָן (זיך).

אויסטונעניש — דאָס, (די), ז'ן. פּראָצעס פֿון אויסטאָן (זיך).

אויסטופֿען — טרוו. פֿע אויס, ~געטופֿעט. 1. דורכגיין מיט שווערע טריט (אַ געוויסן שטח); אויסטרעטן, אויסטראַפֿלען. א' די פּאַטע. א' עטלעכע טריט. 2. דורך אויס־קלאָפֿן מיט די פֿיס עפעס אויסדריקן. א' דעם פֿעס. א' אַ מאַרש. „א' ידעוּת", פּמ.

אויסטופֿען זיך — אַוטוו. ← דפּו. קלאָפֿן מיט די פֿיס און אויפֿהערן. „די קינדער האָבן זיך אויסגעטופֿעט ווי די פֿערדלעך".

אויסטופֿצען — טרוו. צע אויס, ~געטופֿ־צעט. וויר. אויך מיט זיך. 1. דזוו אויס־טופֿען. 2. אויסטרעטן מיט אומזיכערע טריט. „מיין זונעלע טופֿצעט שוין אויס די גאַנצע לענג פֿון צימער", רייד.

אויסטוקען — טרוו. טוק אויס, ~געטוקט. אָפּט מיט זיך. 1. עטלעכע מאַל אַראָפּלאָזן אין וואַסער. א' זיך אין מקוה. א' וועש אין באַליע. 2. אַרויפֿברענגען און אַראָפּלאָזן וואָס דערמאַנט אין טוקן אין וואַסער. „דער לאַמפּ האָט אויסגעטוקט זיין לעצטן שפּין", ראַלניק, געקליבענע שריפֿטן.

אויסטוקען — טרוו. קע אויס, ~געטוקעט. פּפּ: ~טוקען. 1. אויסקלאָפֿן (געוויינטלעך מיט אַ פֿיסט); אויסבוצען. א' די ביינער, די ריפּן. 2. אויסקלאָפֿן מיט אַ פֿינגער (איבער האַלץ), ענלעך צו טוק־טוק.

אויסטורבייטען — דזוו אויסטרומייטע־רן. ← „אזוי הט מיין גלאַזן אויש טורבייטערן אונז אויש רופֿן", ש'י. כב/א.

אויסטורעמען — טרוו. רעם אויס, ~געטור־עמט. מאַכן, אויפֿשטעלן אַ צאַל טורעמס (איבער עפעס). א' די ווענט פֿון דער פֿעסטונג. „כּהאַב...די ערד...געטורעמט, אויסגעטורעמט", א. ניסענאָן, מענטעאָרן.

אויסטורקען — טרוו. טורק(ע) אויס, ~גע־טורק(ע)ט. דזוו אויסטאַר(ק)ען. ← (אין זאַמעט אויך: אויפֿהעקן פֿון שלאָף דורך שטויסן).

אויסטורירן — טרוו. זיר אויס, ~געטור־ירט. פֿאַרענדיקן רעטושירן; פֿאַרשענערן (אַ צאַל פֿאַסטאַגראַפֿיעס) דורך שטריכן מיט אינדי־שער טינט. א' די פּנימער אויף פֿאַסטאַגראַפֿיעס.

אויסטושן — טוש אויס, ~געטושט. אַוטוו — אויסשיסן (בב אַ פּאַראַד). „די קאַנאַנען האָבן אויסגעטושט אַ פּאַר מאַל". טרוו — 1. איבערציען מיט טוש, ספּעציעלער שוואַר־צער טינט, דאָס פֿריער געצייכנטע מיט אַ בליבער. א' די צייכענונג, דעם פּלאַן אַאָ. 2. אַרונטערשטעלן אונטער אַ שפּריץ (בבם וואַשן באַדן). א' די קינדער פֿאַרן שלאָפֿן גיין.

אויסטושען — טרוו. ישע אויס, ~געטושעט. וויר, אוקר. 20. 1. אויסלעשן דורך פֿאַרשטיקן דאָס פֿייער (אַרויפֿהאַרפֿן זאַכן, אַרויפֿשיסן זאַמד אט). 2. צונויפֿהאַרפֿן, צונויפֿמישן (פֿאַרשידענע זאַכן, ענינים). „אויסגעפֿרעגט אויף אַטלעכס פֿיצעלע אין דעם גאַנצן שטעטל, אויסטושענדיק אַלציינג אינאַיינעם", מחוט, הינטשפּ. 3. דזוו אויסדעמפֿן. ← א' פֿלייש.

אויסטאַכ(ק)ען, ~טיאַקען — טרוו. טיאַכ(ק)ען, טיאַקען אויס; ~געטיאַכ(ק)עט, ~גע־טיאַקעט. אויסקלאָפֿן, צעשלאָגן מיט קורצע און גיכע קלעפּ.

אויסטאַפֿקען — טרוו. קע אויס, ~גע־טיאַפֿקעט. דזוו אויסטאַפֿטשען. ← „אַ וועלט שוין אויסגעטיאַפֿקעט אויף וועגן פֿלעריי", הר. א' שטאַט פֿון בוים.

אויסטיגלען — טרוו. גל אויס, ~געטיגלט. אויסגליען, אויסשמעלצן אין אַ שמעלץ־אָדער טיגל־אויזן (פּדי צו רייניקן אַן איידעלן מע־

טאַל). א' גאַלד. פֿיג אויך: א' דעם מענטשנס האַרץ. „דו אַליין מוזסט א' דען איך אין זייער שפּיטער", טוצ. אין פֿינערוואַנגן.

אויסטיוולן — טרוו. טיול אויס, ~געטיוולט. באַדעקן מיט טיול; מאַכן אַ שלעפּ פֿון טיול צו אַ פֿרויענקלייד. א' אַ קלייד אין פֿון פֿאַרנט אי פֿון הינטן.

אויסטיווקען — אַוטוו. קע אויס, ~געטיר־קעט. אויסשרייען קורץ, אָפּגעריסן (ביים אַיני שטילן אַ טומל).

אויסטיילען — טרוו. טל אויס, ~געטיילט. מכבד זמן מיט אַ סך טיטולן, טיטלען. א' דעם רב מיט אַלע מורנו־רובנוס (מורה־זרבונוס).

אויסטייטשן — טרוו. טיטש אויס, ~גע־טיטשט. אויך מיט זיך. אַמ. אויסלערנען. א' די בר־מצוה־דרשה.

אויסטייטשען I — טרוו. טשע אויס, ~גע־טיטשעט. וויר. אויסשטעכן (מיט אַ פֿינגער, האַרן, שאַפֿער זאַך). „דערנאַך אַז די פֿרוי זינעט איז ניט אַהיימגעקומען, האָט אים דער פֿאַטער אויסגעטייטשעט די אויגן" [= באַזוין קלאָר אַז ער איז באַגאַנגען אַ פֿעלער], אַאַר. ← אויסטייצ(ע)ן.

אויסטייטשען II — טרוו. טשע אויס, ~גע־טיטשעט. אויך מיט זיך. מאַכן זייער פֿעט. אויספֿילן, אויסטאַפֿן. א' די גענדז. זיך א' אַ גראַבן בויען.

אויסטייגלען — טרוו. גל אויס, ~גע־טייגלט. לאַקל (קאַווע). אַיניטילן טייג אין פּאַרציעס, אין טייגלעך. א' דאָס טייג אין מייירעס (ביים באַקן מצות). א' אויף גליכע חלקים און אויסוועלעך.

אויסטייט — דער, ז'ן. אָקט פֿון אויסטייטן. אַרויסהייב, אָקצענטירונג.

אויסטייטונג — ד'ן. ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסטייטן. אַ שרעקלעכע א' פֿון אַזוי פֿיל מענטשן.

אויסטייטונג — ד'ן. ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסטייטן. געראַטענע א' פֿון די וויכטיקסטע פּונקטן.

אויסטייטלען — טרוו. טל אויס, ~גע־שטילט. 1. קלאָר אַנווייזן (מיט אַ שטיבל, פֿינגער) אויף פּרטים (שורות, אותיות) בייס לערנען עבֿרי. „דער מלמד האָט דעם יינגל אויסגעשטילט דעם יאשרי יושבי ביתך". 2. אויסזונדערן, אויסטיילן עפעס צווישן אַ צאַל (מענטשן). א' די וויכטיקסטע מאַמענטן. א' דעם פֿאַרברעכער.

אויסטייטן — טרוו. טייט אויס, ~געטייט. [← אויסטויטן]. אויסהרגענען אַ צאַל אַלע אויסמאַרדן. „די נאַציס האָבן אויסגעשאַכטן אויסגעטייט אַלע פֿרויען און קינדער". „הורדוס...האָט אויסגעטייט פֿיל חכמים פֿון די יידן", מ. א. גליקמאַן, ספֿר ברכי נפֿשי, וואַרשע 1898.

אויסטייטן — טרוו. טייט אויס, ~געטייט. פּרס, אַ פּונקט, אַ מאַמענט. א' די אינטערעסאַנט־טע פּונקטן. 2. אויסווייזן, דערווייזן; אויס־שטיטשן, אויפֿקלערן. „...שווער צו פֿאַרשטיין. דאַרף מען אויסטיילן און דערנאַך א' די באַ־זונדערע עלעמענטן".

אויסטטיטער — דער, ס. וון ין, קע, ס. אויסטיטשער, אויפקלערער פון פריטי. ארויס-הייבער פון א פונקט.

אויסטייטש — אקט אדער רעזולטאט פון אויסטיטשן. אינטערפערענציע, דערקלער-רונג, קאמפונטאר, ריכטיקער אדער פאלשער א.

אויסטייטשונג — די, ען, פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסטיטשן. דערקלערונג, הסברה, אינטערפערענציע, אידעאליסטישע, מאטעריאליסטישע א פון געשיכטע, זיי זענען אלע פארפירט געווארן דורך א פאלשער א, ווי, זיי דער גורל פירט. [אירן גרינע, מיט די צעפ די גאלדגעדיכטע, איז די סאמע סר-ביעקטיווע א פון דער געשיכטע, אל, דער דועל.]

אויסטייטשן — טרוה. טיטש אויס, גע-טיטשט. 1. געבן דעם באטיטט, זינען. דער-קלערן, מסביר זיין, אינטערפערטירן, א ריכ-טיק, פאלש. א די הארבע סוגיא, דעם דין אין חושן משפט, דעם רמבם, דאס געזעץ, דעם באגריף אימאנענט ביי קאנטן אאזוו. די לומדים מיט די שראפע קעפלעך האבן אויפ-געטאן א סך-סברות, אויסגעטיטשט אים גאר אויף אן אנדער אופן, ממוס, צוריק אהיים. א מיטן גראפן פינגער = געבן א פארדרייטע (און ניט לאגישע) אויסטייטשונג. 2. טרעפן, באשיידן, אויסלייגן (א חלום, א נפש, אומקלאר-רע רייד אדער שריפט, רעטעניש). אלץ האס [גאט] טוט באדארף מען א צום גוטן, אש, תהלימים. 3. צוגעבן, בפירוש זאגן. עס איז איבעריק אויסצוטיטשן אן אריה האט קיינמאל ניט געלען קיין גמילות-חסד, משה טיטש. איבן אריה בעל-גוף, מורי החסיד הרשב"ץ האט ניט ליב געהאט אויסצוטיטשן א נמשל, דב. 4. אויפגעמען אויף א ניעם אופן. איר האב מיין גאנצע פארגאנגנהייט וואס האט מיך געבונדן מיט דינהן אויסגע-טיטשט אן זי איז פאר מיר געשטארבן, ספ, סודות.

אויסטייטשעניש — דאס (די), זן, געדריי-דלטע (אויך אומקלארע) אויסטייטשונג. אג-שטע אזא א לאמיר בעסער אונגעמען דעם פשט.

אויסטייטשער — דער, ס. וון ין, קע, ס. ווער עס פארנעמט זיך מיט אויסטייטשן. אינ-טערפערענציע. חלומות-א, א פון תנך, פון משה אאזוו. א פון קונסט, מוזיק, פאעזיע אע. ש. ניגער האט פאלד גענומען זיך צווישן די שעפערס פון זיין דור, הגם ער איז געקו-מען ווי אן א, יג, איק, 1956. אין אן אנאנס וועגן א חזן. סמו: דער גאטגעבענטשער א פון אונדזערע תפילות.

אויסטייטשעריש — אדי. וואס איז ווי ביי (ענלעך צו) אן אויסטייטשער. אע רייד.

אויסטייטשערישקייט — די (דאס), זן, אייגנשאפט פון זיין אויסטייטשעריש.

אויסטייל — דער, זן, אקט אדער רעזולטאט פון אויסטיילן. טייל, אפגעזונדערט פון א גאנצ-קייט. מיר פאָדערן פון דער מדינה דעם פראפארציאנעלן א פון בודושעט, ימ, נניס, 1922. א-אריים, א-אפאראט, א-ארגאן, א-פראדוקטן, יאכ.

אויסטיילונג — די, ען. 1. פראצעס אדער

רעזולטאט פון אויסטיילן. (ניט) גערעכענעט, (אומ)ושרדיקע א. 2. באזונדערקייט, ספע-ציפישקייט, אייגנארטיקייט.

אויסטיילן — טרוה. טייל אויס, געטיילט. 1. טיילן ביזן סוף, ביז ספארענדיקט זיך וואס מע טיילט. א דאס גאנצע געלט; א נדבות ביזן לעצטן גראשן; א די חלה אויף המוציאס; א די זוף פון קעסל. זעצן זיך די אלטע אהעק בעים טיש און טיילן אויס די קינדער פורים-געלט, אר. 2. געבן יעדערן (א צאל) א פארציע, א חלק, א צדקה; א פבור. א די ראציע ברויט אאזוו; א דעם לולב אין שול. א, די א גבאים זולין...דיא יונגן...אויס טיילן ושבתות גדולים וקטנים אויב מיגן קנסן ווער בתורים ניט חיל הלטן כרצונם, תקק. גאט ווערט געבן...דאן איר דאן געלט מויכט זעלבירט אויז טיילן אן וועם איר וואלט, גה, 38. אן סאיז געקומען צו די פיבורים א איז געווארן א שטיקל סיכסוך, שע. הניגט אויף דער נאכט איז אן אסיפה, מע וועט א ערד, קומט און נעמט ערד אומ-זיסט, ראפאי, אייגענע ערד. די אולאנער טיילן אונדז אויס צרות, אפא. פוילישע וועל דער. א פעטש. א יעדערן זיין פסק. נעמעט דאס רעכט פאר זיך אויסצוטיילן טויט, כאטש ער באגלייט עס מיט...תפילה, א ניטענדאן, אין צדיקס טריט. א גערעכטיקייט = יושרדיק משפטן.

3. ארויסהייבן, אויסזונדערן, אפזונדערן. א עמעצן פון א גרופע. א דאס בעסטע (ערב-סטע). די פיר הינטן זענען אויסגעטיילט געווארן...אין א ווינקל פון דעם הימל, יהושע, הנוצאטא. א אייגעם ווי דעם גע-זינער פון א פריז, א פריזן. א עמעצן צו באשטראפן פאר א גרופע. 4. אויסשיידן, אויסארבעטן און ארויסגעבן (פראדוקט). די דריזן טיילן עפעס אויס פון זיך, ימ, איבן יונגל און מיידל, 1929.

אויסטיילן זיך — אטוה. א דפה. זיך ארויסהייבן, זיך אויסצייכענען; זיין אנדערש ווי די איבעריקע פון א גרופע. זיך א מיט צדקות, פלינקייט, גוטסקייט אאזוו. מיט וואוקס, פוח אאזוו.

אויסטיילעוודיק — אדי. וואס מע קען, וואס לאזט זיך אויסטיילן (בב 1 און 2). שיטי-קע און פליסיקע שטאפן זענען א. באשאפן... אע באזונדערע זאכן וואס זאלן קענען לעבן פאר זיך אליין, יג, תוך וו, 153.

אויסטיילעכץ — דאס, זן, אויסטיילונג (אויך איר), חלוקה. זיך צעקריגט איבערן א. **אויסטיילעניש** — דאס (די), זן, (געדויער-דיקע) אויסטיילונג. אויסטיילעכץ.

אויסטיילער — דער, ס. וון ין, קע, ס. ווער עס פארנעמט זיך מיט אויסטיילן (אלע בב). גוטער, גערעכטער, פאלשער אאזוו. א.

2. איר. קארגער; ווער עס טיילט אויס גראשנס און ציטערט דערפ. **אויסטיילעריש** — אדי. וואס איז ווי ביי (ענלעך צו) אן אויסטיילער. אע נטיות, פיר רעכצן א. בריטהאריק, גרוימוטיק.

אויסטיילערישקייט — די (דאס), מצ נב. בריטהאריקייט, גרוימוטיקייט, פריגעביקייט. **אויסטייען** — טרוה. טיע אויס, געטייעט.

אוקר (פאדאליע). 20. 1. מאכן עס זאל צעגיין פון ווארעמקייט, צעשמעלצן. א א שטיקל אפזו, וואקס א. אויך; א די פארפרייענע ביינער. 2. אויסבאהאלטן, א קאנטראבאנד(ע). **אויסטייפן** — טרוה. טיע אויס, געטייעפט. א. אויסשרייבן, אויסקלאפן אויף א שרעב-מאשין.

אויסטיישן — טרוה. טיע אויס, געטייעט. Mhd: tiushen. אויסנארן. פארפירן. ארויס-קריגן א גוטע זאך ביים אפגעבן א דאסעט. **אויסטייליקונג** — די, ען, פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסטייליקן. גענאסיד איז אן ארגאניזירטע א פון א פאלק אדער פאלקס-גרופע.

אויסטייליקן — טרוה. זיך אויס, געטייליקט. Mhd: tiligen. אויסראטן, אומברענגען, פאר-לעגן. אפוישן פון דער ערד; דער שונא האט געוואלט אונדז א, ער טראכט אן חנצען און גיט זיך דאס ווארט א מיט דער ציט די דערגע, שטאלקעס וואס ארום דער דא זיקער רויז, ממוס ווינטשפ. הורדוס האט... אויסגעטייליקט די חשמונאים, אמד, קורות ירושלים, ווילנע 1862.

אויסטיינופן — [טיינעפן] טרוה. טיגוף אויס, געטיינופט. אויסשמוצן, אויסברודיקן, פאר-פאסקויען, גראב.

אויסטינופלען — טרוה. טל אויס, געטיי-טלט. אויסשרייבן, אונשרייבן אומוויכטיקס, אומגעראטנס, שלעכטס. עס טיגלט שורות אויס דער טינטלער, ג. קארמאן.

אויסטינקע(ווע)ן — טרוה. טינק(עווע) אויס, געטינק(עווע)ט. (פארענדיקן) באדעקן מיט טינק, וואפע. א די וועלט, די שטוב, דאס הויז. **אויסטייעשען** — טרוה. שע אויס, געטייע-שעט. וורר. פארוויילן, פארשפילן א צאל. א די פארוויינטע קינדערלעך, זיי זאלן פאר-געסן דעם הונגער. מיט זיך = זיך טרייסטן. א זיך מיטן ביטערן טראפן.

אויסטייפונג — די, ען, טיע, שמאלע גרוב. טיעער שפאלט אין באדן.

אויסטייפן — טרוה. טיף אויס, געטייעט. מאכן טיף (טייער) א גרוב, א שפאלט אין באדן. א א ברונעם צו קריגן מער וואסער.

אויסטייצ(ע)ן — טרוה. צינע, קע אויס, געטייצ(ע)ט, געטייקעט. 20. מיט [צן] וורר. מיט [קן] אוקר. 1. אויסשטופן פארויס, ארויסרוקן, ארויסשטעקן. א א פיג-גער. 2. ארויפדינגען. א די אויגן = זאגן איר אין די אויגן, אויסשטעקן די אויגן.

אויסטייקען — טרוה. קע אויס, געטייקעט. 1. דוה אויסטוקען. 2. אויסדריקן עפעס דורך טיקטיק. דער זיגער טיקעט אויס די רגעס פיין, טאבאטשניק, צוק, VII, 1960.

אויסטיילומאטשען — טרוה. טשע אויס, געעטלומאטשעט. פד. דוה אויסטאלמאטשען.

אויסטיילען — טלנע) אויס, געעטלעט. אויך: **טיילען** (וורר). אטוה — אויסהערן

טלנען. קוימיקים ברענען אן א פלאם. די קוילן טלנען שוין אויס, נעם ארויס דאס אש. טרוה — וועסן עס זאל טלנען. צע-בלאזן דאס אש, וועסטן אויסטלנען די קוילן. **אויסטייליקען** — טרוה. קע אויס, געטייליקעט.

פ. 1. אויסקלאפן מיט דער פלאך פון

האָנט, אויספּאַשן (ניט אין פּנים). אַ דעם הינטן. 2. אַוועקשטופּן, אַוועקשטויסן. מיט זיך = 1. זיך אַרומשטויסן, זיך שלאָגן. 2. וואַל. האָבן סעקסועלן פֿאַרקער מיט אַ צאָל (נאָר וועגן אַ פֿרוי).

אויסמעאַרירן — טרוו. זיך אויס, ~ (גע)־טעאַרירט. צוקלערן טעאַרעס). אויפֿשטעלן, פֿאַרעכטיקן אויך וואַקלדיקע טעאַרע. ער האָט אויסגעטעאַרירט פּדי צו לייזן אויף אַ ליק־הינדאָטאַרישן אָפּן דאָס ייִדישע פּראָבלעם, יג. **אויספעותן** — [...טאַעסן] טרוו. טעות אויס, ~געטעות. מאַכן אַ סך טעותים (ביים אויס־רעכענען). אַ אַן אויפֿאַבע און פּאַקומען אַ צוויי [אין לשון פֿון גימנאַזיסטן אין ליטע].

אויספּטיקן — טרוו. טיק אויס, ~געטע־טיקט. עפעס אויפֿטאָן מיט (געזעשאַפֿטלע־כער) טעטיקייט, געניצט איד. „ער האָט אַ מויל אויף שרױפֿן, אָבער וואָס ער וועט דאָ אַ — קען אַ פֿייגעלע אַוועקטראָגן אויפֿן עק, רייד.

אויסמעכערן — טרוו. יער אויס, ~געטע־כערט. אוקר. (פּאַדאַליע). 1. איינשטעלן, אויפֿשטעלן; אויספּלאַנרן. אַלדווג האַטיר [=] האָט ער און אויס גיטעחרט וויא עס שטייט אן נאך זיין צייט נאָך, מס, קהלת תקע"ט, ג 11 [ביים איבן יאָת הפּל עשה יפּה בעתו]. דאָס פֿאַרן אין קאַרדאָן אַרײַן האָט ער מיט גרויס שכל אויסגעטעכערט, האָט פֿרױער שפּיגערט אַרומגעשיקט... „גדולת רי וואַלף, [יפּ] 2. אויסטיילן אויף חלקים; צעשניידן אויף שטיקער; שלעכט צעשניידן. „מיידלעך מיט געפֿאַרטעטע שמיכלען טעכערן זיך אויס דאָס ביסל...געקעכטס, הר.

אויסמעלעבערען, יבערדייען, יבער־יצען — טרוו. דע, (דזיע, יצע) אויס; ~ (גע)טעלעבענדעט (דזיעט, יבענצעט). אויס־פּלאַן מיט אַ פּניסט. אויסטרייסלען. אַ די זעשטן דעם בויך. אָננעמען פֿאַר די קליאַפּעס און אַזוי א, ער זאָל קלייבן די ציין. מיט זיך — קזוו.

אויסמעלעמעטשען — טרוו. טשע אויס, ~ (גע)טעלעמעטשעט. 1. אויסקלאַפּן, אויס־האַקן מיט גרויסן כּוח. אַ עמעצן ער זאָל פֿאַלן פֿון די פּיס. 2. אַרויסרעדן, אַרויס־זאָגן מיט שוועריקייט. „ער האָט קוים אויס־געטעלעמעטשעט [וואָס] ער דאַרף, קמ, 1865, 5.

אויסמעלעפען — דזוו אויסטאַלעפען. אַ אויך; אויסגיין, דורכגיין מיט שווערע טריט, שלעפּנדיק די פּיס, קלאַפּנדיק, אַ הין און צו־ריק דעם וועג פֿון... ביז...

אויסמעלערן — טרוו. טעלער אויס, ~געטע־לערט. צעגיסן אין טעלערס). „מיר וועלן די זופּ נאָר א, אָבער ניט דערלאַנגען; זאָל יעדער גאַטט אַליין זיך נעמען אַ טעלער זופּ.

אויסמעמבירן — טרוו. ביר אויס, ~געטעמ־בירט. אויסגיין, אויסהאַפֿטן אויף אַ טאַמבור (קנילעכדיק געשטעל). „אַ לאַנגער שלייער וואָס ... [מע האָט] קינסטלעך אויסגעטעמבירט, אמד, מלכה און הדסה, חילנע 1869.

אויסמעמען — [...טאַאַמען] טרוו. טעם אויס, ~געטעמט. פֿאַרוואַכן, באַשטימען, אויסגעפֿי־נען דעם טעם. אַ ווען און באַשטימען זען קוחאַליטעט. „אַ קעכין ווערט זאָט פֿון אַ די געקעכטסן.

אויסמעמפּן — טרוו. טעמפּ אויס, ~געטעמפּט. 1. מאַכן אומפֿאַיק צו קענען גרינג פֿלינגן אויפֿנעמען. אַ די תּלמידים. 2. מאַכן שטומ־פּיק, אויסשטומפּיקן. „וועסט נאָך אַ דאָס מעסער. מיט זיך — ווערן טעמפּ. „וועלן די פּוּר־געצייג זיך שנעל א, בער.

אויסמענדלען — טרוו. דל אויס, ~געטענ־דלט. אויספֿאַרקויפֿן אַלטע זאַכן. אַ דעם גאַנצן ראַמש, פּאַק, קעלער.

אויסמענדלען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. האַנד־לען מיט אַלטע זאַכן און אויפֿהערן. ניט קענען מער האַנדלען מיט אַלטחאַרג. „דער אַלטער יִהאַנדלעך האָט זיך שוין אויסגעטענדלט.

אויסמענהן — [...טעניען] טרוו. טענה אויס, ~געטענהט. עפעס אויפֿטאָן, דערגרייכן דורך רייד, טענות, מאַנגונגען. קיין זאָך גיט אויס־טענהן פֿאַר זיך.

אויסמענהן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. 1. מיט אַ סך רייד אַרויסברענגען אייגענעם שטאַנד־פּונקט, אַרויסהייבן מאַטיוון וואָס פֿאַרעכטיקן (אייגענע, אַ פֿרענדט) מעשים, רייד. אַ זיך פֿאַרן בית־דין, פֿאַרן רבֿ, פֿאַר דער רביצין (איד), פֿאַר מענטשן אַ. אַ זיך מיט עמעצן — ברענגען מאַטיוון לטובֿת זיך קעגן אַ צווייטעם אינטערעסן אָדער מיינונגען. גיי טענה זיך אויס מיט קהל (קעקעלע קהל) = שווער פֿאַר אַ יחיד אַרויסצוטראַען קעגן אַ רביס. ספּאַסט מיר גיט גיין זיך אַ מיט אַיך. „איידער מע כאַפּט זיך קריגן דאַרף מען זיך פֿרױער גוט א, שוו.

2. האָבן, פֿירן אַ וויפּות, אַרגומענטירן, פּרוּוון איבערצייגן אַ צווייטן אין אַ מיינונג, ענין, שטאַנדפּונקט, אייגענער גערעכטיקייט. „ישׂראלית טענהט זיך אויס מיט דער קליאַ־טשע, ממוס, קליאַטשע [נאַמען פֿון קאַפּיטל מיטן וויפּות]. „זאָל קומען אַ מלאך און זיך אַ מיטן גלח, שוו.

3. מאַנען גערעכטיקייט; איינשטעלן זיך פֿאַר עמעצן, פֿאַר עפעס. רי לוי־יצחק פֿאַרדי־טשעווער פֿלעגט זיך אַ מיטן רבּונו־של־עולם. זיך אַ מיטן אָדון, פּריץ, שררה אַ. „און צו קילן מיר דאָס האַרץ נעם איך מיך אַ מיט זיי אין די געדאַנקען, ממוס, ספּר הבהמות.

4. בעטן (דורך תּפֿילות, תּחינות, אַ סך רייד). אַראַפּרעדן זיך פֿון האַרצן. אויסדערציילן איי־גענע צרות. פֿאַר ליכטבענטשן אַ זיך מיט זען ליבן נאַמען. „און זי טענהט זיך אויס מיטן פּסוק יִשׁוּבּנו אלהי ישׁענו, ממוס, יִביִשׁבה של מטה. „זי האַלט אין איין מורמ־לען, עפעס זי זי טענהט זיך מיט עמעצן אויס, ממוס, שלמה.

5. פֿאַרוויקן, איינשטילן מיט רייד. „גע־כּז וואַלט זי כאַטש גערעדט, געוויינט, וואַלט נאָך אַזוי שווער גישט געווען זיך אַ מיט איר, ממוס. פּריזיוו. 6. סתּם זיך דורכרעדן, זיך אויסשמועסן. „אַז השּׁם יתּברך וועט אויגו־ברענגען צו די בני־משה, זאָלן מיר קענען עפענען אַ מויל און מיט זיי זיך א, ממוס, חסעות. 7. איד וועגן קריגן זיך, שילטן זיך. „הער נאָר ווי די ייִדענעס טענהן זיך אויס!

אויסמענהיש — [...טעניעניש] דאָס (די), זי.

פּראָצעס פֿון אויסטענהן זיך, אָפּט מיט איר בייטעם.

אויסמענהער — דער, ס. וונ יין, קע, ס. דער וואָס מאַנט, טענהט זיך אויס; פֿאַרטיידיקט (געוויינטלעך פֿאַר אַנדערע). „איז נתעלה גע־וואָרן צו זען דעם פֿאַלקס גרויסער דברן און א, זען אויסבעטער און זען טרייסטער, א. סטיינמאַן, ייִדן אין אוקראַינע.

אויסמענטלען — טרוו. טל אויס, ~גע־טענטלט. אויסשריבן אויף גיך, מיט אומקלאַ־רע אותיות, פֿאַרשמירט. אויספּאַשקען ביים שרייבן. אָנמאַכן מיט אַ פּען (בלעזער) שטרי־כעלעך און קעקעלעך. אַ אַ גאַנץ בלעטל פּאַפּיר.

אויסמענצלען — טרוו. צל אויס, ~גע־טענצלט. 1. אויסטאַנצן מיט קליינע, דראַב־נע טריט; אויסטאַנצן אויף אַ מאַדנעם, קאָ־מישן אָפּן. „זע נאָר ווי זי טענצלט אויס די מאַוורקע. „טאַנצן קען איך גיט, אָבער איך וועל ווי גיט איז אַ דעם שער, רייד. 2. טאָן עפעס מיט פֿרייד, אַזוי ווי טאַנצנדיק. אַ דאָס דערלאַנגען צום טיש די מאַכלים.

אויסמעסטירן — טרוו. ייר אויס, ~ (גע)־טעסטירט. דורכפֿירן טעסטן, עקזאַמענס, אויספּרוּוואַונגען ביי אַ צאָל. אַ אַלע טטודענטן. **אויסמעטען** — טרוו. סע אויס, ~געטעטעט. אויסהאַקן מיט שאַרפֿן אינטערומענט אַ חלל, אַ פֿאַרטיפּונג פֿון האַלץ אָדער שטיין. אויס־האַקן פֿיגור און האַלץ אָדער שטיין. אַ פּיס־לעך פֿון אַ טיש, אַ שטעקן פֿון אַ גראַפּן פֿלאַק; אַ אַ מעכטיקע געשטאַלט פֿון אַ מאַן אַזוו.

אויסמעפען — טרוו. פע אויס, ~געטעפעט. פּר. אַרויסציען, אַרויסשלעפּן פֿעדעס פֿון גע־וואַנט, געוועב. „צו מאַכן אַ מערעזשקע דאַרף מען אַ צוויי אָדער דריי פֿעדעס. „האַט איר פֿון ירושה־פרוכת אויסגעטעפעט אַלע גאַלדענע פֿעדעס וואָס זיי האָבן אַרײַנגעוועבט, פּרץ.

אויסמעפען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ווערן אָפּגעשחאַכט, צעקראַכן. זען אין מצבֿ פֿון גיטטיקן אָדער פּיזישן צעפֿאַל. „ער איז קראַנק געוואָרן און גענומען ביסלעכעווייז זיך א,.

אויסמעקלען — טרוו. קל אויס, ~געטעקלט. אויספּוצן, אויסצאַקען. זייער שוין אַנטאַן (וועגן קליינע קינדער) אַזוי ווי ליאַקעס. „זי פֿירט אירע דריי טעכטערלעך זייער ריין און שוין, די מיידלעך אירע טעקלט זי אויס, רייד.

אויסמער — די, יס (זי), > ענ > ל. מאַ־לוסק, מושל, וואָס מע קען עסן (טריף לויטן ייִדישן דין); דאָס גלי ט ש י ק ע קערפּערל איז צווישן צוויי שאַ־לע כ ל ע ר, וואָס איינס איז צוגעפֿעסטיקט (צו אַ פֿעלדו, צו אַן אַנדער מאַלוסק, צום גרונט). לעבט אין גיט־טיפּן וואַסער פֿון ימען און אויסגוסן פֿון טיפּן. פֿאַרשפּרייט אַ פֿאַרשיידענע קלימאַטן. אין איראַפּע — *Ostrea edulis*, אין אַמע־ריקע — *Ostrea virginica*. אַ־מו־של־אַ־מעסער. אַ־פּאַנג. אַ־פּי־שער.

אויסטער־זיירן — טרוו. זייר אויס, ~טע־אויזיירט. עפעס קריגן דורך אַנזאָרפֿן אימה, דורך מיטלען פֿון טערע־א א א זיידוי פֿון אַן אומשולדיקן.

אויסטערבעט — די & דאָס, זי. 1. אַרט האו אויסטערס וואַסקן, נאַטירלעכע קאַלאַניע פֿון אויסטערס אָדער וואו מע האַדעוועט זיי. 2. (געאָלאָגיע) שיכט וואו מע געפינט פֿאַר־שטיינערטע אויסטערס.

אויסטערט — אָד. אַרכ. דרויסנדיק, מט פֿאַר־שטשט זיהמן בא לחצר המלך החיצונה (אס־תר, ה, 4) — די אויסטרטי. [תי: אויסנויניק־סטן].

אויסטערבע(נע)ן — טרוו. כע אויס, גע־טערבעט. 1. אויסשמירן, אויספֿאַשקען. אַ גאַנצע פֿאַפּיר. א די ווענט. 2. אויסאַרבעטן, פֿאַרענדיקן אַרבעט אויף שלעכטן, פֿאַרטאַטשענעם אָפֿן. א א שטיקל אַרבעט, א מלבוש.

אויסטערליץ — גנ. שטעטל אין מערן (טשע־כאַסלאַחאָק), גיט ווייט פֿון אַלמיץ. „זייא ווישן דו איך בילה גיט האב גיבונן צו אוישטערליץ“, פֿראַגב, 46. [לעבן א באַרימטע שלאכט צווישן נאַפֿאַלעאַן ו און דער קאַאַ־ליציע פֿון עסטרייך און רוסלאַנד, אין 1805].

אויסטערליש — אָד. פד, ליטרט. > אויס־ערליש [מיי] Mhd: u̇gerlich. 1. פֿרעמד פֿאַרן אויג, טשיקאַווע, מאַדנע. אַער הילוך, אַיע בנדים. „אַלע הייבן דראַענדיק די הענט, און יעדער טראַגט א פֿלאַקערדיקן פֿאַקל — אַן א־גראַטעסקער ספעקטאַקל!“, אל, זי פֿראַ־צעטיע. 2. וואָס מאַכט אַן אויסערגעוויינטלעכן אַפּנדרוק. „די ווייטע ליינעכער האַבן אַן אַיע רייניקייט אַרום איר געשאַפֿן“, אש, תהילים־יוד. „האַט אויסגעפֿיבערט אַזאַ מין אַיע שעה“, הל, לידער פֿון גרען. 3. געפֿערלעך, מסוכנדיק. פד. „דאָקטער, איז עס [מײַן קראַנקייט] גישט אַיז“, (חוו, יפֿיל, 49). 4. מערקווערדיק, אימפּאַזאַנט, פֿענאַמענאַל. „שיינע מתנות, אַ שייגע, נאָר גישט לתמיש, אַבער לגוי — א״, פֿרץ, ירדע מתנות. 5. זונדערלעך, משונהדיק, אומפֿאַרשטענדלעך. „אומגנים, פֿירונגען. „דער פֿריץ מיט די אומבאַגריפֿלעכע, אַיע און משונהדיקע קאַפּרין...“, יר. „די אַלטע האָט גערעדט מיט א שטיל, אַ קול, וי אַ מת“, אפּא. יציגינער. 6. אומגעהערט, וואָס האָט זיך נאָך גיט געטראַפֿן. אַיע געשעעניש. „אין דער גאַנצער געגנט האָט מען נאָר גערעדט וועגן דעם אַיע געשעפט פֿון די צוויי סוחרים. אַזעלכעס האָט מען נאָך קיינמאַל גיט גע־הערט“, י. מאַרגאַשעט, ערינערונגען פֿון מיין לעבן. 7. וואָס איז יוצא־מן־הפּלל, איבער יעדער נאַרמע. „פּונקט אַזוי ווי [די מצה] איז געווען אַ פֿשר, אַזוי איז זי געווען שלעכט געפּאַקן פֿאַר א צולאַג, באַש, בית־ד־שטובּ.

אויסטערלישקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט פֿון זיין אויסטערליש. וואונדער, חידוש, מערקווערדיקייט.

אויסטערמינעווען — טרוו. געווע אויס, ~גע)טערמינעוועט. 1. (סו חריש) אויס־טעלן דאָטעס אויף טראַטעס, וועקסלען אַן דאָטעס, ביים אַפּגעבן זיי אין אַ באַנק צום דיסקאַנטירן. 2. אויסדינען דעם טערמין, די מערקווערדיקייט.

אויסטערמינעווען — טרוו. געווע אויס, ~גע)טערמינעוועט. 1. (סו חריש) אויס־טעלן דאָטעס אויף טראַטעס, וועקסלען אַן דאָטעס, ביים אַפּגעבן זיי אין אַ באַנק צום דיסקאַנטירן. 2. אויסדינען דעם טערמין, די מערקווערדיקייט.

אַפּגערעדטע ציטע פֿון לערנען זיך, פֿון אַ לערלינג ביי אַ בעל־מלאַכה. אַ דריי יאָר. אַ דעם גאַנצן טערמין.

אויסט(ע)רעלייקען — טרוו. (טע)רעלייקען אויס, ~געטע)רעלייקעט. אויך: ~מ(ע)רע־לייקען. 1. אויסזינגען עפעס אויף אַ צע־צויגענעם אָפֿן אָדער מיט אַ ציטערדיקער שטיי. א א ניגונדל. 2. אויסדריקן עפעס דורכן זינגען צעצויגענערהייט. אַ פֿרייד, צו־פֿרידנדיקייט.

אויסט(ע)רעלייקען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. טערעלייקען און אויפֿהערן. „דו צייסט דעם זעלבליקן ניגון אַ גאַנצע שעה, גענוג, טערע־לייקע זיך שוין אויס“.

אויסטערעפֿען — טרוו. פֿע אויס, ~געטע־רעפֿעט. וויר, אוקר. טל. 1. דווי אויסטע־פֿען אַ. 2. צערעפֿען, צעפֿליקן, אַ אַן אַרבל, די הויזן.

אויסטערפֿען — טרוו. פֿע אויס, ~געטע־פֿעט. רוסיצ. דורכלינדן, אַריבערטראַגן צרות. אַ באַליידיקונגען, קרעקונגען.

אויסטער־פֿאַנגער — דער, יט. פֿויגל פֿון דער מועזי־משפּחה וואָס לעבט ביי ים־ברעג און שפּיזט זיך מיט ים־פֿאַ־שעפֿענישן. Haemato-pus ostralegus; H. palliatus.

אויסטערקלען — טרוו. קל אויס, ~גע־טערקלט. דווי אויסטאַרקלען אַ.

אויסטראַג — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויס־טראַגן. „איך טראַג אויס די ציטונגען זייער גיך, מין אַ געדויערט נאָר 2 שעה“. 2. אַרויס־טראַגן, פּסקידין. אַן אומגעריכטער אַ פֿון געריכט. 3. „א״, אין אַלטן אַשכּנזישן ישובֿ) האָט אַרויסגעגעבענער קוואַנטום אַרבעט. „מע פֿאַרשלאָסן דאָש זי ביי אים אַרויספּאַקומען אַ בבֿאַבֿוך, 253.

אויסטראַגונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטראַגן.

אויסטראַגן — טרוו. טראַג אויס, ~געטראַגן. 1. אויסווענגען, טראַגן ביזן ריכטיקן טער־מין. א א קינד די גאַנצע ניין חדשים. גיט גרינג איז צו טראַגן, נאָך שווערער איז אויס־צוטראַגן, שוו. „ווען קיין סַפֿק איז אַז עש איז גיפֿאַרן גיחאַרדן אַן שבת אונז דאָ עש איז אויש גיטראַגן ווארן אונז דאָש עש האָט האַר און נעגל“, לטו, 1/80. „די אשה זאל גיט מפּיל זיין, זאל מען מאַכן אַ נייע מפה צו אַ ספֿר־תּורה און מיט דער אַלטער מפה זאל די אשה גיין אַרומגעגאַרטלט דעם בויה, ביז זי וועט אַ בשלום“, טאַרלער רב, סגולות ורפֿואות. לאָדו 1910 (?). אויך פֿיג: אַ אַ ליד, די קונסטווערק, אַ געדאַנק.

2. אַפּטראַגן, פֿאַרגיין. טראַגן ביזן גיט ראי זיין ווייטער געטראַגן צו ווערן. אַ שיק, אַ פֿאַר הויזן, די שבתדיקע קאַפּאַטע.

3. אַרויסטראַגן. פד. אַ אַלץ וואָס איז געווען אין שטוב. 4. פֿונאַדערטראַגן, פֿאַרשפּרייטן. אַ ציטונגען, מילך, סוחרה. אַ שלח־מנות.

אויך: אַ ידועות, רכילות, פּלאַטקעס. 5. אַרײַנברענגען, געבן (שטיצן מיט) פּרנסה. „דש דוויג זול מיר עצווש אויש טראַגן...אויג

חיל זעהן דש איך אזו ויל ור דין“ [= אַזוי פֿיל פֿאַרדיין, בבֿאַבֿוך, 394. „זיא גערין אַך אין דען מעמד זיין וואלין אביר דאָר רבנות זולכיש גיט קענין אויז טראַגין“, גה, 314. „...זאַלשטו פֿר צערין וויגיג אַז זיין פּרנסה טוט אויש טראַגן“, עיון, 1/53. 6. דערלויבן זיך, באַהויפּטן. „היבט ראוֹבֿן אַן צו רעדן צו שמעון: ווען איר יוא איינז גיקופֿט — קופֿט מײַן בית אויך. שמעון האָט משיבֿ געווען מײַן האָב טראַגט עש גיט אויס“, שו״ת פני יהושע, 1715. „מיר וואָלט מײַן גאַנצע קראַם גיט אויסגעטראַגן, איך זאל קויפֿן יעדעס מאָל אַ [באַן־בליעט], אר. 7. אויסהאַלטן, דער־נערן. אַ די גאַנצע משפּחה אויף די אייגענע פּלייצעס. א א שטוב מיט פּיקערס. א א גאַנצע וועלט.

8. אַריבערטראַגן, אויסשטיין, סובֿל זיין. אַ צרות, אַנשיקענישן, קרענק אַזוו. אַ פֿינף יאָר קאַטאַרגע. אַ נאַרישע טענות. „אונדזער שפּראַך...אַ שפּראַך פֿון שאלות פּסקענען, פֿון היימישקייט און מאַרק, פֿון אויסדויער און אַ גלות אויפֿן קאַרק“, טעג, איצטער.

9. טראַגן פּסדן במשך פֿון אַ לענגערער צייט. אַ טעפּעלעך מיט פּרשע שפּיזן (צו) די אַרעסטאַנטן. פֿיג: „יעדער טרעגער פֿון סאָ־ציאַלן פּראַגרעס...מוז אים אַ אויף זיין איי־גענעס שטייגער“, טג, דערציילערט און דאַמ־ניסטן.

10. פֿירברענגען (פֿאַרן רב, זיין, ריכטער) צו קריגן פּסקידין, מיינונג. פד. „האַבן די גרעסטע יידישע גבירים אין וואַרשע ביי אים אויסגעטראַגן זייערע דין־תּורות און סכּסוכים“, ייט. „דער שולדאַן [= סולטאַן] גיט מין אַן אים גידוכט, דש הט זי אים אויך אויז גיטראַגן [= דאָס האָט זי ביי אים אַרויספּאַקומען אַ פּאַשלוס] דש ער זייער גרושר מאַנהט שונט...“, בבֿאַבֿוך, 253.

11. ברענגען, דערפֿירן צו עפעס; מחיבֿ זיין. דאָס גדלות טראַגט אים אַזוי אויס = זאָגט אים אונטער אַזוי צו טאָן. אַזוי טראַגט אויס דער חשבון = קומט אויס ע־לפי דעם חשבון. דער שכל דאָס יהדות, דאָס געוויס טראַגט אויס. „דער שכל (אפּס) טראַגט גיט אויס = סיאזי גיט צו פֿאַרשטיין. 12. דריט־פּערוואַניק. באַשערט זיין, אויספֿאַלן. דער גורל טראַגט אַזוי אויס. „...ווי די טאַכטערס שיקנאַל וועט א״, אל״, גליקלעכע פֿאַמיליע, וואַרשע 1881. „מען איז מחיבֿ נאָר געבן אַ חייבֿ אַ יידן, און דערנאָך ווי דאָס גליק טראַגט אויס“, יודישער פֿאַרפּסט, וואַרשע 1881.

אויסטראַגן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. אַפ־טראַגן זיך, אַפּניצן זיך פֿון לאַנגן טראַגן. דער מלבוש האָט זיך שוין אויסגעטראַגן. 2. צו־געפּאַסט ווערן צום גוף, טייל פֿון גוף (וועגן שיק, היטל, סוועדער אטו). „ווען איך האָב גע־קויפֿט די שיק, האָבן זיי געדריקט; אַבער זיי האָבן זיך אויסגעטראַגן און איצט זינגען זיי גוט“, רייד.

אויסטראַגעניש — דאָס, זי. אויסטראַגונג, אויסטראַגעניש. (איר וועגן רכילות, פּלאַט־קעס).

אויסטראַגעניש — דאָס (די), זי. געדויער־דיקע אויסטראַגונג.

אויסטרעגער — דער, ס. ון זין, קע, ס. אויסטרעגער. דער עס פארנעמט זיך מיט אויסטראגן (פארשיידענע אב) פארשפרייטער; דורכטראגער. די בעסטע א' פון אן אר די(ע), רעוואלוציע, באוועגונג אע. ...אין די גבאיטע פון גאס, זי איז א ידענע אן אקע, חג, סמו, 1953 II 6.

אויסטרעגער — דאס & די, ען. — אויסטרעגער. ארבעט, באשעפטיקונג פון אויסטרעגער.

אויסטרעגער — טרוו. זעע אויס, גע-טראטעט. דזוו אויסדראטען.

אויסטרעגער — טרוו. זעע אויס, גע-טראטעטעט. פד. 1. אויסטרעטן א וועג (סטעוועקע, שלאך). 2. א סך ארומהאנדערן צו פוס. א' די גאנצע געגנט, א וועלט.

אויסטרעגער — טרוו. זעע אויס, געטרעטעט, געטרעטעט (ש)עט. 1. אויסגעבן. א' דאס גאנצע געלט. 2. מאכן אויס, עס זאל ניט זיין. "מע האט אינגעפירט א חברה 'תומכר' דליס...דערמיט האט מען אויסגעטרעטעט א ידישע היפשטאנדע" דאס עפולטלעכע בעט" לען, רמ, 1870, 20 Ne.

אויסטרעגער — דער, זן. אקט פון אויסטרעטן. ניטאמה, אומזאך; צוגעטרעטעט. פאלשער, ביזוהיליקער, ניטגעשטויגענער א. "נישט דורך א קומט גאולה, גיין, דורך טראכט, דורך בלוטגעבורט", צייט, מסטרון.

אויסטרעגער — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסטרעטן. אויסטרעטן. **אויסטרעגער** — טרוו. טראכט אויס, גע-טראכט. 1. קלערן, טראכטן ביז מע קומט צום אויספיר, געוואונגענעם ציל. א' אן אויס וועג, גוטן ענטפער אאזוו. "אל דינג וויל איך אויף דש ביישט אויז טראכטן", בבאבוב, 339. "די עלטערן האבן א היפשע ציט זיך געדרייט די קעפ טראכטנדיק, און גארניט אויסגע-טראכט", ממוס, היינטש.

2. דורכקלערן, דענקען ביזן סוף, ביזן גרונט. דערגרונטעווען זיך צו אן עיקר, יסוד, פארבראגעניש אע. "דען זי מעשים פון השי" ביה זענין און מיגליך [= אוממיגליך] אויז צו טראכטן אוידי אויז צו גריידין, גה, 2. 3. אויסקלערן עפעס וואס איז פאקטיש ניטא, אויספאנטאזירן, אויסחלומען. א' אן אר טאפיע, (גאלדענע) גליקן אע. א' פון קאפ. "דאס אויז טראכטן פון דיא איצטיג וויבר האט קיין שיעור", נוכבא דשב"ט, אמסט 1695, ה'ב/ג, 95 וון. "האט דער מלך דערקענט אז זינע רייד זענען אמת ווארן מע קאן זיך אזוינס ניט אויסטרעטן פון דעם הארץ", נחמ, לה'ג.

4. פאלן אויף א המצאה, דערטראכטן זיך צו עפעס. א' שפיל, קונץ, פארטל, תירוץ אע. "אז נאראנים האבן ליב זיס האבן קלוגע אויסגעטראכט", שוה. "זיך שטארק נאריש מאכן...און א' האוילע אנטשעלן, ממוס, קליאטשט.

5. אויסקלערן אומאמתידיק (פדי צו ש-דיקן). א' ליגנס, בלבולים. "אויך זענען פאר-האנדן א טייל ליכט אז זיי הערן א פאטשט, זעצן זיי זיך אנדער און טראכטן אויס פיל

ליגן דערצו", 202 = 1/101. א' וואס אין דער קארט (שטייט), פלערליי שלעכטס. "קורץ פון דער זאך, אז זי האט חשק, טראכט זי אויף מיר אויך, וואס עס איז נאר דא אין דער קארט", עט, טערקעלע. "המן האט ניט אויסגעטראכט וואס דו טראכטסט אויס — ווערט געזאגט צו א בלבולים-מאכער. "דו המן, טוסט א' ליגן, ליגן, מסירות אויף ידנס קינ" דער", ממוס, פריזיוו.

6. מחדש זיין, אויסגעפינען, אנטדעקן. א' א נייע מאשין, נייעס און עפעס צו טאן. א' א וואונדער(לעכן מיטל), א היילמיטל אאזוו. "אין איטליכן דור טראכט מען דרומן אוש נייאש", חה, 46. "האט געשריבן, זאגט ער, דארף מען היטן, און וואס יענע טראכטן אויס — ווארף בלא בושה עס האט, ממוס, יודל. "איך ווייס ניט, ווער האט דאס אויסגעטראכט אט דאס בויבעריקז", שט, גלות דאטשעט.

7. אינשטעלן, שאפן. א' א ליד, ניגון, טאנץ אע. א' א געפיליגלע ווארט, לאזונג אע. "ועלכי זקנים די האבן...תפילות...הואיל אויז גיטראכט, דו ניט צו פיל אודר צו פיל ווערט זאלן זיין", לטו, 1/17. "הואש האשט דוא דען אויז גיטראכט אלש וואס אין עין יעקב שטייט האשטו חידר אין דער דרוק גיבראכט", עיון, 1/72. א' א (נייעס) פומון (= א) נייעס אויסרייד; ב) לאזונג, שיה, אדיי(ע). "האט מען אויסגעטראכט א נייעס פומון ארץ ישראל", ממוס, ביישיבה פון משה; מיט זיך = סתם אזוי, אן זינען אדער ווערט. "...טאנצן וכדומה, נאך אזעלכע שפאכטלעכע...דאס האט מען אליין זיך אויסגעטראכט שפעטער און א נאמען געגעבן בילדונג", ממוס, קליאטשעט.

אויסטרעגער — דאס, זן. פטמ. אויסטרעטן, אויסטרעכטעניש, ליגן, בלבול. פאנטאזיע. **אויסטרעכטעניש** — דאס, זן (ער). איר אויסטרעכטונג, אויסטרעכטעניש, "ער האט גע-צויגן פון בוזעם-קעשענע אלערליי דאקומענטן וואס זאלן באשטעטיקן זינע אויסטרעכטע-צער", באש, פאר, 1958 V 30.

אויסטרעכטעניש — דאס (די), זן. אויס-טראכטונג (בייטעס; קאמפליצירט, פלשמונה דיק). ליגן, בלבול, פאנטאזיע, חלום, אלערדע-ניש. "ארגענע-פלאכטן...אין ראמאן פלערליי אין", שג, דערציילערט און ראמאניסטן ו. "די וועלט איז מסוגל צו גלייבן אין פלערליי וויסטע אין, אין אפענע שקרים", צייט, סמו, 1957 ו 1.

אויסטרעכטער — דער, ס. ון זין, קע, ס. ווער עס טראכט אויס. ליגנער, בלבולים-מאכער. פאנטאזיא, בעל-חלומות. ווער עס איז מחדש, געפינט אויס ניס. "די אויסטרעכטערקע חנה וויל א מארצעפאנע", מזל, מארצעפאנעס.

אויסטרעכטער — אדי. וואס איז ווי (האט די טבע פון) אן אויסטרעכטער. איע גענאלעך.

אויסטרעכטער — די (דאס), זן. פֿעאיקייט אויסצוטראכטן. פאנטאזיע, המצאה-דיקייט.

אויסטרעכטער — (ק)ע אויס, געטרע-ט(ק)עט. — אויסטראכטען. אוסו — ארויס-ברענגען א הילכיקן קלאפ, קלאנג ענלעך צו טראך. פלוצעם א. טרוו — מיט הילכיקע

קלאנגען ארויסברענגען. "די נישענע טרובעס האבן אויסגעטראכטעט דעם נייעס מארש".

אויסטרעכטעניש — טרוו. קע אויס, (גע)טראלאלעקעט. אויך: ~טראלאלע-קען. 1. אויסזינגען ניגון מיט די קלאנגען טראלאלע. פריילעך אויסזינגען. 2. אויס-דריקן פריידיק געפיל דורך זינגען טראלאלע. א' די גוטע שטימונג זינען. [פֿרגל: אויסט(ע)רע-לייקען].

אויסטרעכטעניש זיך — אוסוו. — דפוו. אויסזינגען טראלאלע און אויפהערן. "ווארט, ער וועט חתונה האבן, וועט ער זיך א", רייד. **אויסטרעכטעניש** — טרוו. טראל(ד) אויס, גע-טראל(ד)ט. באגייען, ארומגייען ברעג פון מלבוש (פֿארהאנג, פֿירעהנגל) מיט טראלדן, קיילעכדיקע שטאפענע פרענדז.

אויסטרעכטעניש — גג. קלענסטער צווישן קאני-טינענטן. 'דרומדיק לאנד' terra australis. אנטדעקט אין 16. יח. גאנץ א' איז אין מדינה. ערשטע יידישע קהילה (אין סיני) אין 1832. 1832 — 8,658 יידן; 1930 — 30,000; 1959 — 65,000 (אדאנק דער איינזאג-דערונג נאך דער צווייטער וועלט-מלחמה). גרויסע קהילות אין סיני און מעלבארן.

אויסטרעכטעניש — דער, מצ וי אצ. ון זין, ס. איינזאזיגער פון אויסטראליע; ספעצ. אויסטרא-לישער אפאריגען (=), וואס איז פרימיטיוו, טונקל-הויטיק, מיט דיקע ליפן, ברייטע נאז לעכער, שווארצע (אמאל אויך געקרייזלטע) האר (געווערט צו א באזונדערער ראטע).

אויסטרעכטעניש — אדי. וואס האט א שייכות צו אויסטראליע. איער קאנטענענט. א' אור-פאלק.

אויסטרעכטעניש (ק)ען, ~טראמאס(ק)ען — טרוו. (ס)קע אויס, (גע)טראמאס(ק)עט. אויסשקאלען, אויסטרייסלען. א' די ביי גער, דעם זאק מיט ביינער. א' א בוסל מיט א פליסיקייט. "מע טאר ניט א' א פלאש מעד". **אויסטרעכטעניש** — טרוו. יבע אויס, גע-טראמבעט. פד. 1. אויסשפילן אויף א טור בע. 2. פארשפרייטן ידיעה, רכילות; אויס-פויקן. "די בארעדערקע וועט שוין א' די מעשה מיט דער שוכטע".

אויסטרעכטעניש — טרוו. פייט אויס, גע-טראמפייט. 1. אויסשפילן אויף א טראמפייט, טרוומייט. 2. דזוו אויסטראמבען. 3. טערן. **אויסטרעכטעניש** — טרוו. פל אויס, גע-טראמפלט. 1. אויסטרעטן מיט שווערע פיס (אין שטיוול). א' א וועג, שטעגל. די פערד טראמפלען אויס די גרודעס.

אויסטרעכטעניש — טרוו. יר אויס, גע-טראנזשירט. פד. 1. אויסשנידן, צעשנידן. 2. אויסרעכטן, אפינצן א מלבוש. א' א פאר-הויזן, די קאפאטע אאזוו.

אויסטרעכטעניש זיך — אוסוו. — דפוו. 1. אפגעניצט, אפגעטראגן ווערן (וועגן מלבר-שיס). "דאס חתונה-קלייד האט שוין לאנג זיך אויסגעטראנזשירט". 2. אפגעשלאפט ווערן (וועגן מענטשן), אנווערן כוחות; פאר דער צייט זיך עלטערן. "פון צרות טראנזשירט מען זיך אויס".

אויסטרעכטעניש — טרוו. טשע אויס, גע-טראנטשעט. פד. 1. אויסשטויסן, ארויס-

שטויסן, א פון די הענט א זאך וואס מע האלט, א פון שטוב ארויס. 2. אויסקלאפן. גוט א פאר אועלע רייד.

אויסטרעניש — אדו & טוב. פאצייכנט א שפארץ־פאמיליע וואס נעמט ארום אינדאָ-נעזיש, פאלינעזיש, מעלאנעזיש און זייערע אפצווייגונגען. זײַער — ווער עס רעדט אויף אן אער שפראך.

אויסטרענישן — טרוו. טראָן אויס, גע-טראַנט. אויסשמירן מיט טראָן, פֿרש־פעטס. א די שטיחל.

אויסטרענישן — טרוו. זעל אויס, גע-טראָן צעלט. אַפֿט מיט זיך. דוז אויסטרענישן לען. א זיך ווי חוהלע (שיינדעלע) צום גוט; ווי א פלהמויד.

אויסטרענישן — טרוו. קע אויס, גע-טראַסקעט. דוז אויסטראַסקעטן. — **אויסטרענישן** — טרוו. טראַפֿן אויס, גע-טראַפֿנט. אויסליידיקן (א פלי) טראַפֿנענישן; ארויסלאָזן פֿון אַ פֿליסיקייט אַ צאל טראַפֿנט. א דרש טראַפֿנט אין יעדער אויג. א וואַלעריאַן אויף שטיקלעך צוקער.

אויסטרענישן — טרוו. טראַפֿן אויס, גע-טראַפֿט. אַפֿט מיט זיך. זאָקל (קעווער ג). דוז אויסטרענישן.

אויסטרענישן — טרוו. זע אויס, גע-טראַ-צעט. וורר. סל. אויסגעפֿן, אויסברענגען (געלט). א אַלץ וואָס מע פֿאַרמאָגט אויף נאַרישקייטן.

אויסטרענישן זיך — אוטוו. א דפֿוו. אינ-גאַנצן אויסברענגען, שטרן דאָס גאַנצע האָב און גוטס. „ער האָט זיך אויף איר אויסגע-טראַצעט ביזן לעצטן גראַשן“.

אויסטרענישן זיך — טרוו. זיר אויס, גע-טראַקטירט. געפֿן טראַקטימענטן, פיבוד צו אַ צאל א אַלע געסט. א די מחותנים מיט לעקען און בראַפֿן.

אויסטרענישן — אוטוו. קע אויס, גע-טראַקעט. (זאמעט). אויסטראַנג (וועגן פֿערד). „די פֿערד האָבן זיך דערשראַקן און אויסגע-טראַקעט“.

אויסטרענישן — אויסטראַשטשען.

אויסטרענישן — אַקוווו. זיר אויס, גע-טרויבירט. לקל, קעלעם, שאַוול, זאַמעט). אויסטרייען, אויסלינקען (א האַנט, א פֿוס). אַ שפּונג געגעבן און זיך אויסטרויבירט אַ פֿוס“.

אויסטרענישן — טרוו. זיר אויס, גע-טרויבירט. (זאמעט). פֿפֿ פֿון; אויסטרויבענען. — **אויסטרענישן** — טרוו. טרוו. (זאמעט) אויס, גע-טרויבירט. זאָקל (קעלעם, שאַוול, זאַמעט). דוז אויסטראַמבען. — **אויסטרענישן** — טרוו. זער אויס, גע-טרויבערעט. זאָקל (מינסק, בריסק). דוז אויס-טרייבערן. — **אויסטרענישן** — טרוו. טרויס אויס, גע-טרוימעטן. אויסחלומען, אויספֿאַנטאָוירן, זיך אויסמאַלן אין דער פֿאַרשטעלונג. אויסהאַפֿן „כּהאַב טויונט וועגן אויספֿרויבירט און ניט געטראַפֿן, כּהאַב טויונט טרוימען אויסגע-טרוימעט אין פֿאַלשן האַפֿן, יוואָש, זון און נעבל“.

אויסטרענישן זיך — אוטוו. א דפֿוו. זיך אויסלעבן אין וועלט פֿון פֿאַנטאַזיע. א יונג

קינד, לאָן ער זיך א, דערנאָך וועט ער זיך אויסלערנען עפעס אַ פֿאַך, נאָד. 2. אויפֿ-הערן פֿאַנטאַוירן.

אויסטרענישן — טרוו. טרוי אויס, גע-טרויסט. אינגאַנצן פֿאַרטרויען. האָבן פֿולן צוטרוי צו אַ צאל. „טרוי אויס אַ פֿלאַלער דניע סודות און שנידן אים אויס די צונג, טוו.“

אויסטרענישן — טרוו. זער אויס, גע-טרויערט. 1. שטאַרק אַ לענגערע ציטע טרויערן. בולט אויסדריקן דעם צושטאַנד פֿון געבראַכע-נעם געמיט. „סיגאַנצע לעבן טרויערט די מר-טער אויס דעם טויט פֿון איר איינציק קינד“.

2. נעגל. אויסדריקן עפעס דורך (מיט) טרויער. „אזער עלניו האָט שטיל אין די בערד אויסגעטרויערט דאָס תּמימות פֿון לעמער“, אַפֿאָ, גילדענע שקיעה.

אויסטרענישן זיך — אוטוו. א דפֿוו. אויפֿ-הערן טרויערן (איר בייטעם). „גענוג שוין, טרויער זיך אויס, דניע שיפֿן זניען נאָך ניט אונטערגעגאַנגען“.

אויסטרענישן — טרוו. מייט(ער) אויס, גע-טרוימעט(ערט). 1. אויספֿאַלן, אויסשפילן אויף אַ טרומיט. א אַ ניגון, אַ מאַרש אַזוו. א פֿרייד, נצחון, סיגנאַל אַזוו. 2. אויסטרעיען, אויסרופֿן. אויספויקן פֿאַר-שפּרייטן אַ ניש (א סוד). א איבער אַלע גאַסן די פֿאַלשע קלאַנגען. „ואחז זה...האָט דער רשע גאַנצע...געהייסן אויסרופֿן און א אַן מע זאָל זיך איבער קיין יהודי ניט דערבאַרע-מען, מעשה אומן“.

אויסטרענישן — דער, ס. דער וואָס טרוימערט אויס. „אין די ראַמען פֿון זיין פֿאַרענגער קונסט איז ער אַ זאַגער, אַ דרשן, אַ פֿריידיקער, אַן אײ, יג. תּוּן“.

אויסטרענישן — טרוו. טרוו. „...טירכענען, די אויך: טער... טאַר...“ טרוו. (טי)רחא (רהה) אויס, גע-טירכעט (רההט). אויסמאַטערן, אויסמיידן; מטריר זיין אַ צאל „כּיחיל אַפֿך באמת ניט א, אָבער איך בעט אַינך...“.

אויסטרענישן — אוטוו. פֿיר אויס, גע-טרויאומפֿירט. 1. זיגן, אַפֿהאַלטן נצחון איבער אַ צאל (שוואים). א אין אַלע שטאַכטן. 2. אויסרופֿן מיט נצחון, גלות. „אהא! איצט האָט איר שוין ניט וואָס צו ענטפֿערן! — האָט ער אויסטרויאומפֿירט מיט אַ מינע פֿון אַ זיגער“.

אויסטרענישן — טרוו. טריב אויס, גע-טריבט. 1. מאַכן אומריין, אומקלאָר, אומדורכזיכטיק (וועגן פֿליסיקייטן). „גיס קיין זאָך ניט צו צום וויין, וועסט אים אײ, 2. מאַכן טרויע-ריק(לער). א דאָס געמיט.

אויסטרענישן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויס-טרעטן. אויסוועגן, אויסגאַנג. ניטאָ קיין א. 2. אַ פֿאַר טרעפֿן פֿאַרן הויז מיט אַ קליינעם שטח פֿאַר די טרעפֿן. ניטאָ קיין גאַנציק, נאָר אַ קליינער א. 3. אַפֿגעצוימט אַרט פֿאַרן הויז (מיט ביימלעך, בלומען).

אויסטרענישן — טרוו. טרעב אויס, גע-טריבן. 1. אַרומיאַנגן אַ פֿערד, ביז מע קען עס איינ-שפּאַנען, באַצויגען. „איידער מע זעצט זיך ריטן אויפֿן גאַנצן, דאַרף מען אים פֿרעגן אײ, 2. אַרומטרעבן. „מע זאָל ייִדן פֿון אַלע שטעט

אויבן בשם רבן אײ, יפֿאָגל, 1882, № 11. 3. אויסארבעטן אַלקאַהאָלישע געטראַנקען. א בראַנפֿן, וויין, ביר. „אין האָב ביי אים גע-קויפֿט בראַנזויין וועלכער ער וועט אײ, קוו, כּג/א.“

אויסטרענישן — די, זען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטרייבערן.

אויסטרענישן — טרוו. זער אויס, גע-טרייבערט. 1. אויסשניידן חלב, אָדערן פֿון פֿלייש, עס זאָל זיין כּשר. פֿאַרענדיקן מנקר זיין. א דאָס פֿלייש, א די געשאַכטענע בהמה. 2. אויספּרעסן געלט, שאַנטאַזשירן, א עמעצן, א פֿון אים געלט. א די קישקעס = אויך; אויסמאַטערן, אויספּינקן. „די שווערע אַרבעט טרייבערט אויס די קישקעס“. נעמען אויף אַ פֿאַרהער און א די קישקעס.

אויסטרענישן — גנ. דוז אוישטרענישן, עסטרייך. „אין א...אמגעפֿירט מאַנהיימער שולן, מײַב מקאָונג [ברעגאַחסקין] היסטאָריע, דער תּנאים אַן א חתן, ווילנע 1876.“

אויסטרענישן — טרוו. טרייסט אויס, גע-טרייסט. 1. פֿאַרגרינגערן, מילדערן זאַרג (למדן) דורך פֿאַרענדיקע רייד (בני אַ גרופֿע). א די אומביליקלעכע. 2. פֿירן צו באַוואַר-קונג, גרינגערן געמיט דורך טרייסטן. „דער בעסטער מיטל אויסצוטרייסטן אַן אַלמנה איז מיט איר חתונה האָבן“, טוו.

אויסטרענישן — די, זען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטרייסלען.

אויסטרענישן — טרוו. סל אויס, גע-טרייסלט. 1. אויסשאַקלען. א זאַמד פֿון די שיך. א די קאַלדורעס, בעטגעוואַנט. א די קע-שענעס פֿון ברעקלעך, א די פּאַלעס פֿון שטויב אע. „מע טאַך ניט אויסטרייסלען אום שבת קיין שום מלבוש פֿון דעם טוי אָדער רעגן אָדער שטויב וואָס איז דערויף געפֿאַלן“, טט, 2/60. ביי תּרשליך טרייסלט מען אויס די קעשענעס. „א אַ שטראַליקייט“, הר, אָדמט קינדער. פֿפֿ: א ווי א לולב. א די נשמה = זייער שטאַרק דורכטרייסלען. „און אַלע וויילע שפּרינגען אונטער די רעדער און טרייסלען מיר אויס די נשמה“, קאַזאָוויטש. א פֿון אַרבל = א) אויסטראַכטן עפעס אַן אַ פֿאַך טישן יסוד; ב) אַרבערשטיגן, אַרבעריאַנג עמעצן, זיין אין אַ סך אַ העכערער מדרגה ווי אַ צווייטער. א זאַמד פֿון אַרבל = ווערן ריערוודיקער, גיכער ביי אַן אַרבעט. „דער בעל-הבית זאָגט אונדז גאַנץ אַפֿט: נו, רירט זיך, טרייסלט שוין אויס די זאַמד פֿון אַרבל“, רייד. 2. אויסליידיקן; צונעמען דאָס לעצטע. א דעם לעצטן גראַשן. „דו אַליין הייסט גאַנץ גוט מנינע עשירות, אַז דו וועסט מיך א, וואָס וועסטו ביי מיר געפֿינען?“, ממוט, שם און יפֿת, א פֿון עמעצן די נשמה = א צונעמען אַלץ באַרטישן; ב) אויספֿרעגן, אויספֿאַרשן (און מאַטערן דערביי). א ביי עמעצן א פֿרעמדן קלאַץ = אונטערוואַרפֿן עמעצן אַ צווייטנס שולד, מאַכן א בלבול, „הנינט האַנדלט ער שוין ניט — איבער אַ בלבול, מע האָט אויסגע-טרייסלט ביי אים אַ פֿרעמדן קלאַץ“, שט, מעשיות פֿאַר ייִדישע קינדער.

אויסטרענישן — דאָס (די), זי. אויס-טרייסלונג (דויערדיקע). „איז דאָס געווען אַ

עצה גיט געבן. אויך אפום: עס טריקנט אויס דעם מוח. סע טריקנט אויס דעם מוח, סע נעמט אראפ דאס פלייש פון לויב, סע זויגט אויס דעם מאַרץ פון די ביינער, ממוס, 'בישיבה של מטה.

טרוו — 1. מאַכן אינגאַנצן טרוקן. גאַט האָט אַרױסגעצויגן די תּמוּד־זון פֿון איר פֿור טערפֿאַס צו שניען אויף גלופּס און אַ אירע בלאַטעס אַרױף קאַליוזשעס, ממוס, צוריק אַהײם. אויסגעטריקנט אַלע טױען דאָס הױז צו מאַכן שטאַרק, יחואַש, יאַ הױז. 2. מאַכן עס זאָל הערן פֿאַרדאַרט, אינגעשרומפן. דער דאָזיקער רױך טריקנט אויס די הערצער, רױ כערט אויס פֿון אַרס די געפֿילן און פֿאַר וואַנדלט אַלץ אין סחורה, ממוס, קליאַטשע. ער האָט אויף אַ סגיאַ אַ האַרבער געמאַכט סערט זיך לאַנג, אַ סגיאַ וואָס האָט אים זיך מאַרץ אויסגעטריקנט, ייש, איב, ביאַליקס ידער מתמיד.

אויסטרײקענען זיך — אױסו. ← דפּו. פֿון זיך אינגאַנצן טרוקן הערן. ״העט טריקנט זיך אויס״.

אויסטרײש — אַד. פּאָדאָליע, מג. דױו אויס־טערליש. ← אַ נײַ אויסטרעש חדר, לינעצ־קיס יובילעאום, אָדעס 1891, זי 36. ״די לבנה האָט געשניט גאַר אַ און מיר זענען אַלע גע־גאַנגען״, יפ. 14.

אויסטרײשענען — 1. דױו אויסטרעשטשען ען. ← אױסו. 2. דױו אויסט(אַ)שטשען. ← לאַק (באַרדײטשען).

אויסטרעבעווען — טרוו. ״וועט אויס, גע־טרעבעוועט. רוטיצ. 1. אויספֿאַדערן, אַרױס־פֿאַדערן. אַ אַזױנס וואָס מע קען גיט צושטעלן. 2. אַרױסרױפֿן, באַפֿעלן, פֿאַרלאַנגען. דער סודיאַ העט אים שוין אַ צו קומען״.

אויסטרענגער — דער. ס. וונ זיך, קע, ס. פֿאַנגל: אויסטרענגער. אויסדערציילער פֿון סודות, פֿאַרשפּרייטער פֿון פּליאַטשעס.

אויסטרענגערי — דאָס & די, ען פֿאַנגל: אויסטרענגערי. פּליאַטשע־מאַכער. דאָס פֿאַר־נעמען זיך מיט אויסדערציילן סודות.

אויסטרעם — דער, זי. אַקט פֿון אויס־טרעטן. אַטס האָט אַז (בפּיחן) אויסגעטראָטן געוואָרן. שמאַלער אַ צווישן די בייטן.

אויסטרעמונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסטרעטן.

אויסטרעמן — אױסו. טרעט אויס, בין גע־טראָטן, געטרעטן [אויך מיט האַב]. רע־זינגירן, דעמיטיאָגירן, אַרױסטרעטן פֿון אַמט. מיט דעם באַטשט פּסדר אין קמ, למשל: ״עס איז אַ גרויסע שאַד וואָס [ער] איז אויסגעטרע־טן, וואָרעם ער איז געווען דער ערשטער פֿרײַער מיניסטער״, 1863, № 25. אויך אין יפֿאַל, למשל: ״...אוי גאַמבעטאַ אויסגעטרעטן פֿון דער רעגירונג, 1881 X 8.

אויסטרעמן — טרוו. טרעט אויס, געטרעטן, געטרעטן. [אויך מיט בין]. 1. אויסגיין, דורכגיין (מיט געמאַסטענע אָדער שווערע טריט), אַ די לאַנגע גאַס הין און צוריק. ״דלות׳ איז אַ שלעפּער...און אַלט ווי די העלט, אויסטרעטידיק שוין אַזוי פֿיל יאַרן די ערד...אַבער אין געלעכערטע צדקה־שטיחל״, פּרץ.

אויסטרײסנען — טרוו. זע אויס, געטריס־נעט. אױסו. דױו אויסטרעסנען. ←

אויסטרײקען — טרוו. קע אויס, גע־טריסקעט. אױסו. דױו אויסטריקען. ←

אויסטרײפֿלען (זיך) — טרוו. פֿל אויס, געטרײפֿלט. אױסו. דױו אויסטריפֿלען (זיך). ← טפּעצ 22.

אויסטרײפֿען — פע אויס, געטרײפֿעט. 59: **טרײפֿען**. אױסו. אויסטריפֿען. ←

דער גאַנצער חזן האָט אויסגעטריפֿעט. טרוו — אויסרײבן, אויסרײסן. אַרױסשלעפֿן פֿעדעס פֿון אַ שטאַף. ״...דאַרף שױן נישט קיין ברוסטטיבל, מע מעג אַ די זילבערנע פֿעדעס אין פֿאַרקױפֿן, פּרץ, סאַטירן און הומאַרעטן.

אויסטרײפֿהן — [...טריפֿען] טרוו. טריפֿה אויס, געטריפֿהט. אויך: **טרײפֿן**. מאַכן סײַזאַל זיך (ווערן) טריפֿה. דער חלף האָט אַפֿשר אַ פּגימה און מע קען נאָך חלילה אַ די בהמות״.

אויסטרײפֿלען — טרוו. פֿל אויס, גע־טריפֿלט. מאַכן טריפֿלען; אויסניצן געמיש פֿון אייער מיט אַ ביסעלע מעל ביים מאַכן טריפֿלען אין זופּ, אַ טריפֿלען, אַ צוויי אייער.

אויסטרײפֿן — טריף אויס, געטריפֿט. אױסו — 1. אויסרינגען טראָפּנחזן. אַ ווי וואָסער פֿון אַ כלי. ״געוואָלט אויספֿאַלטן אין זיך די רואיקייט...די רואיקייט האָט אָבער ווי אויס־געטריפֿט, אָפּ, טענענערין. 2. פּאַמעלעך אויסשמעלצן, פּרץ, ליכט טריפֿט אויס״.

טרוו — 1. טריפֿן טעלעכע מאַל (וויפֿל מע דאַרף). פֿאַרענדיקן טריפֿן. אַ די ביטערע רפּואה אויף שטיקלעך צוקער. אַ אַלץ וואָס אין פֿלעשעלעך. 2. ביסלעכחזן אויסליידיקן, אויסגיין, און דאָך האָב איך אויף די לאַנגקעס אויסגעטריפֿט מײַן האַרץ, פּרץ. ״דו קאַנסט... דורך אויגן אַ זיך האַרצנס צוואַנג, קוו, מײַן פֿרײַנד, 3. שאַפֿן פּעס דורך טריפֿן, אַ פּיגור פֿון וואָס.

אויסטרײבן — אױסו. טרייך אויס, גע־טריצט. (גאַליציע, קאַרפּאַטאַרוס). אויספּאַרן זיך ביי מע פֿירט אויס; איבערשפּאַרן. ״מיט אים טרייך איך יאַ אויס, רייד.

אויסטרײבלען — די, ס. דױו אויסטער. ← **אויסטרײקענונג** — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטריקענען. די אַ פֿון זומפּן. **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. 1. אויס־טריקענונג. 2. מצב פֿון אַנזאַסערדיקייט. פּלאַג הען עס גייט גיט אַ לאַנגע ציט קיין רעגן, גיטאָ קיין רעגן, עס קומט אַן אַ אויף אונדזער לאַנד. 3. אויסגעדאַרטקייט פֿון אויסזען. ״זעט נאָר, ער איז הויט און בייך, אַן אויסטריקעניש״. 4. קראַנקייט וואָס פֿירט צו אַנזאַרעניש. ״אַן אַ זאָל קומען אויף אים!״, קללה.

אויסטרײבן — אױסו. טרייך אויס, גע־טריצט. (גאַליציע, קאַרפּאַטאַרוס). אויספּאַרן זיך ביי מע פֿירט אויס; איבערשפּאַרן. ״מיט אים טרייך איך יאַ אויס, רייד.

אויסטרײבן — די, ס. דױו אויסטער. ← **אויסטרײקענונג** — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטריקענען. די אַ פֿון זומפּן. **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. 1. אויס־טריקענונג. 2. מצב פֿון אַנזאַסערדיקייט. פּלאַג הען עס גייט גיט אַ לאַנגע ציט קיין רעגן, גיטאָ קיין רעגן, עס קומט אַן אַ אויף אונדזער לאַנד. 3. אויסגעדאַרטקייט פֿון אויסזען. ״זעט נאָר, ער איז הויט און בייך, אַן אויסטריקעניש״. 4. קראַנקייט וואָס פֿירט צו אַנזאַרעניש. ״אַן אַ זאָל קומען אויף אים!״, קללה.

אויסטרײקענען — זקן אויס, געטריקנט. ← אויסגעטריקנט הערן. אױסו — 1. הערן אינגאַנצן טרוקן (פֿון זון, וואָרעמקייט, ווינט אַז סיבות), ״סיקומט זומער און די בלאַטעס טריקענען אויס״.

2. הערן אינגעדאַרט. ״ער טריקנט ממש אויס און דעקטוירט ווייסן גיט וואָס דאָ איז״. דער מוח (דער מאַרץ) טריקט (מעצען) אויס = מע האָט שווערע דאגות, מע קען זיך קיין

פֿאַרן. אַן אַ פֿון די ביינער, אַ זעצעניש אין די זיטן״.

אויסטרײען — טרוו. טרייך אויס, געטרײט. אַמ. E: to try out. אויספּרוּבן, אויספּרױבן בירן. אַ אַ מענטשן, אַן אַרבעט.

אויסטרײל(ע)רן — טרוו. טרייל(ער) אויס, געטרייל(ער)ט. ← אויסטרעלן. אויסגינגען מיט אַ טריל פֿון אַ פּייגעלעך; אויספּישטשען. אַ אַ פּרימאַרן־ליד.

אויסטרײל(ע)רן זיך — אױסו. ← דפּו. טרייל(ער)ן און אויפֿהערן. ״זינגפּייגעלעך זיך גען ביי מיר מיינע טעכטער געווען. אָבער איצט, הונגעריקע און אויסגעמאַטערטע, האָבן זיי זיך שוין אויסגעטרייל(ער)ט״.

אויסטרײמען — טרוו. טרייך אויס, גע־טרימט אַמ. E: to trim. אויספּונן ביים פֿאַרענדיקן אַ קלייד, היטל [אויסגלעטן, אויס־גליכן, צווייען עפעס אַדגלן]. אַ אַ קלייד מיט שפּיצן, אַ אַ מאַנטל מיט גלאַנציקע קנעפלעך.

אויסטרײקען — טרוו. טרייך אויס, גע־טרוקען. 1. טריינקען אַלץ וואָס איז דאָ אין דער פּלי. אַ עטלעכע גלעזעלעך. ״לאַז דיר דאָש פּוס פֿון דער ברכה כּשײַטער גיט זיין צו איין לאַסט, דען דאָש פּוס פֿון די ברכה ביהעפֿט זיך צו דעם גוטן און גיט צום בייזן, דרום זאַלשטוש אויס טריינקן און אויס גיטן,״ עיון, 1/41. 1. זי טריינקט אַפּילו גיטשט אויס קיין גלאַז וואָסער, נאָר טריינקט בראַנאַן אַ פּול קוואַרטירל, עט. אַ אַ (דעם) ירדן = אַ זייער אַ טר. ״...אַ אַ ירדן בראַנאַן, ממוס, קליאַטשע. אַ דעם (אַ פּולן) לאַנג טרען = זיך אַנגלייזן אַ סך צרות און זייען.

2. טריינקען בייזן סוף, דעם גאַנצן אַנגרייט. אַ שײַטער טריינקט אויס דעם בראַנאַן פֿרײַטיק בייטאָג און מאַכט שבת קידוש איבער אַ חלה, שו. ״חסדימלעך זאָלן פּרײַלעך זיך, טריינקט דער רביניו אויס דעם הייזן, שו. אַ דעם הייזן פֿון אַלע שוויבן, יוסף רובינשטיין, נאָכט אויף נאַלעוועט. טריינקט אויס דעם טאַג ווי אַ געטראַנק, אַפּא, ...אַלטער קוואַל. אַזוי פֿיל ריצנאַמיל זאָל ער אַז, קללה.

3. מאַכן אַ לחיים, נעמען אַ גלעזל משקה. אַ ביים אַפּשליסן אַ געשעפֿטל. ״נו, גוט, אַצונד קום, לאַמיר אַ צוליב אַזאַ גאַסט, ממוס, קליאַטשע.

4. אינגנאָפּן, אַרײַנגעמען אין זיך. ״אַז די מענטשן עסן נישט, נאָר פֿרעסן, טריינקען נישט, נאָר זויפֿן, שפּאַצירן נישט, נאָר ווילן אַ די לופֿט,״ פּרץ. ״כּײַהאַב אַלע פֿרײַלינגס פֿון די וועלטן אויסגעטרוקען און קיינמאַל וועט צו מיר דער הינטער מער גיט קומען, יחואַש, יאַיביק. שוין נאָך אַ טאַג האָט אויסגע־טרוקען גאַט ווייס הערן, מלה. איך האָב אויסגעטרוקען בייזן דעם מײַן ווייטיק אין דער נאַכט,״ חג, יאַ.

5. בדלות שטעלן, אויסברענגען וואָס מע האָט דורך טריינקען אַ סך. ״אזוי פֿיל אורחים עסן זיך אויף און טריינקען זיך אויס...אויף דעם ביסטו גאַרישט קאַרג,״ יפ, 126.

6. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

7. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

8. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

9. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

10. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

11. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

12. דערטרענקען, אויסטרענקען. ← **אויסטרײקעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסטריקענען.

2. דורכשלאגן מיט טריט אָ פֿרענען סטח צו גיין. א' אָ וועג שליאָך, סטעזשקע. ער האָט אין שניי אָ סטעזשקע אויסגעטראָטן, הר, אין שטעטלן טאָג פֿון האַרבסט. "ווערט אָ שליטוועגס אויסגעטריטן", פֿמ, וואָלן. א' אָ וועג = זיין אָ פֿיאָנער; צוגרייטן פֿאַר שפּע־טערדיקע באַקומערע באַדינגונגען; אָנזיין געס דורך אין טראַכטן, אויפֿפֿירן זיך אַע. אָט צוליב דעם פֿאַרלאָזן מיר אונדזערע על־טערן, אונדזער היים...און גייען אַרבעטן אויף די בערג פֿון ישראל, אויסצוטרעטן אָ וועג פֿאַר אונדזערע ברידער", מחוט, יבישיבֿה של מטה.

3. עפעס אויפֿטאָן דורך טרעטן מיט די פֿיס. א' ווען אין קעלטער. "...ווען אויף אַינער אייגן לאַנד, פֿון אַינערע אייגענע וועג גערטער, וואָס איר אַליין וועט א", ראַבאָ, אייגענע ערד. 4. (נאַרבערע) טרעטן מיט די פֿיס, אַרינשטופֿן, אַראַפֿקוועטשן די אַרױפֿ־שוועמענדיקע פֿאַרדובֿטע פֿעל אין טשאַפֿ אַרײַן. "ווער איין הויט אויסאַרבעט, אַנזנאַלצט אָדער אירן ווייכע הויט אויסטרעט, ביז זי האַרט ווערט...", הרב א. ברודא, הליכות עולם. 5. עפעס קאַליע מאַכן דורך טרעטן, אויס־טראַגן. א' לעכער אין די שיק, א' די זוילן. אויסרייבן, פֿאַררייבן מיט אָ טריט. "אין בית הכנסת ווער אויסשפּינט מו' א' ברגלו", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגאַר 1864.

6. אַפֿטרעטן, אַרױסגיין פֿון אַנגעצײכנטן וועג. איבערטרעטן, ווער זיין. "איינר איז אים ולישיג [= פֿלעסיק] אין אינם דינשט אונז וואו ער איין ווינג אויס טריט גיגן אים...", ברנט שפּינג (קאָנע וו). "אוי אין אלי מיני זאַכין האָב אין [קעגן] גאַט יתברך...גיט אויס גיטרעטן איין שריט", לט, 2/47, מלל פֿאַרטייטשט דאָס וואָרט יױבעט (דבֿרים, לב, 15) אויס גיטרעטן.

אויסטרעטן זיך — אויסו. ← דפֿו. ווערן צעטראָגן, אויסגעטראָגן. "מינע שטיחל האָבן זיך אויסגעטראָטן". א' זיך די פֿיס = אַרױם־גיין, אַרױמלייפֿן (און קיין זאַך גיט אויפֿטאַן). **אויסטרעלן** — טרוו. טרעל אויס, געטרעלט. ← אויסטרילערן. אויסזינגען ווי אַ פֿייגעלע, ציטערדיק, חיברירנדיק (מיט קלאַנגען וואָס דערמאָנען טריל־טריל). א' אַ מעלאָדיע.

אויסטרעלן זיך — אויסו. ← דפֿו. דווי אויס־טרילערן זיך.

אויסטרעמבע(נען) — אַקוואַ. טרעמבע אויס, געטרעמבעט. (גראָ) אויספאַשען דעם בויד, מאַכן זיך אַ גראַבן בויד. אַרױסשטעלן דעם בויד. (וואוּל) א' דעם פּאַנץ (פּאַנטש). **אויסטרעמפּעווען** — אַקוואַ. פּעווע אויס, געטרעמפּעוועט. אַמ. E: to tramp. ← אויסגיין, דורכגיין, דורכשלאַפֿען זיך ווי אַ בעטלער, וואַגאַבונד. א' גאַנץ אַמעריקע. א' דאָס גאַנצע לעבן.

אויסטרען — דער. מצ נב. אַקט פֿון אויס־טרענען.

אויסטרענירונג — די. יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסטרענירן. אַ לאַנגדויער־דיקע א'.

אויסטרענירן — טרוו. יר אויס, (גע)־טרענירן. 1. אויסמושירן. ← 2. אויס־לערנען עפעס טאַן (וועגן בעלי־חיים). א' דאָס הינטל צו דערלאַנגען די לאַפּקע, דעם פּאַפּוגי צו רעדן. אויך בנוגע אַ קינד; א' דאָס קינד צו זיצן רואיק. 3. אַנזענעטשן עמעצן אין ספּאַר־פּאַרמעסטונג. א' דעם באַקסער, די פֿוט־באַל־קאַמאַנדע.

אויסטרענען — טרוו. טרען אויס, געטרענט. 1. אויפֿרעטן דאָס צוגענייטע. אויספֿעדעמען, אויסטעפען. "האַסט שלעכט אַרײַנגענייט דעם אַרבל, טרען אים אויס". "אַפֿילו דאָס זילבער פֿאַרקויפט און גאַלד און זילבער [פֿון די עט־רות] אויסגעטרענט און מיט...מישוראַ פֿאַר־העפֿט", פּרץ. 2. אויסנאַרן, אַפּנאַרן. א' אַן אַר־בל = אויסנאַרן בײַ עמעצן אַ שטעל, זײַן פֿרוי. א' אַ (פֿרוי) = האָבן מיט איר סעקסועלן פֿאַרקער. וואוּל.

אויסטרענצלען — טרוו. צל אויס, גע־טרענצלט. אויסברענגען (יענעם, זיך) געלט; פֿאַרשחענדן אויף אומנייטיקע זאַכן. אויס־ביטלען, אויסליידיקן (יענעם פֿאַרמעגן). "זײַן וועב האָט אויסגעטרענצלט אַלץ וואָס ער האָט פֿאַרדינט".

אויסטרענקען — טרוו. טרענק אויס, גע־טרענקט. [נמעט פֿאַררעסן אין 20 יח]. מאַכן אַז אַ צאַל באַשעפֿענישן זאָלן דערטרונקען ווערן. דערטרינקען (דערטרענקען) אַ צאַל. א' אַלע הינטעלעך.

אויסטרעסלען — טרוו. סל אויס, גע־טרעסלט. דווי אויסטרייסלען. ← טרעסלט מען אויס אַלע פּושקעס, מחוט, אַ שטאַט אין מורח.

אויסטרעסנען — יען אויס, געטרעסנעט. וורר. אויסו. אויספלאַצן, אַרױספּלאַצן מיט אַ היליכיק קלאַפּערע. "די באַמבע האָט גע־פּלאַצט און אויסגעטרעסנעט מיט אַ בראַוגע־רײַ", רייד. טרוו — פּלוצעם אויסקאַלן, אויס־קנאַקן. א' דעם אָנהייב פֿון מיליטערישן מאַרש.

אויסטרעמען — טרוו. סע אויס, געטרע־טעט. וורר, אוקר. מג. אויסליידיקן דורך אויסשאַקלען. אויסטרייסלען, אויספּראַשען. א' די קאַלדעס. א' די זעקלעך מעל (צוקער). "און גאַט האָט אויסגעטרעסעט די מצרים און ים אַרײַן", נפֿתלי גראַס. א' די ברעקלעך = אויך; גיין צו תּשליך. א' דעם חמץ פֿון די קעשענעס = אויך; אויפֿעסן, אויסגעבן דאָס לעצטע. א' עמעצעס קעשענעס = אים באַ־שוינדלען, צונעמען דאָס לעצטע. א' די קישקעס = אויך; אונטעריאָגן בײַ דער אַר־בעט, צווינגען שווער צו אַרבעטן.

אויסטרעמען זיך — אויסו. ← דפֿו. צע־טרייסלט ווערן (בײַם פֿאַרן). "אַז איר וועט פֿאַרן מיט דעם וועג וועט איר גענוג זיך א". **אויסטרעפֿע(ק)ען** — טרוו. טרעפֿע(ק)ען אויס, געטרעפֿע(ק)עט. אויסרעסן, צעטראָגן (אַ מלבוש); אויסטעפען. ← א' אַ קליידל ווי אַ שטיק שמאַטע. א' די לאַנגע פּאַלעס.

אויסטרעפֿע(ק)ען זיך — אויסו. ← דפֿו. דווי אויסטעפען זיך.

אויסטרעפֿען — טרוו. טרעפֿען אויס, געטרעפֿען. טרעפֿען אַ צאַל (רעסענישן, ענטפֿערס אויף

פֿראַגעס). "ריכטיק א' וואָס דער לערער האָט געפֿרעגט".

אויסטרעפֿען זיך — אויסו. דריטפערזאָניק. ← דפֿו. אויספאַסירן, געשען, פֿאַרקומען. "אַזאַ מעשה טרעפֿט זיך אויס איין מאָל אין לעבן". **אויסטרערן** — טרער אויס, געטרערט. אַקוואַ. אַרױסלאָזן אַ טרער(ן). א' אַ טרער. טרוו — 1. אַרױסלאָזן פֿליסיקייט טראַפּונזי. א' דרײַ טראַפּנס פֿון פֿלעשעלע. 2. דורך טרערן אויפֿטאַן, דערגרייכן, פּועלן. א' אַ נדבֿהלע.

אויסטרערן זיך — אויסו. ← דפֿו. אויסוויי־גען זיך, איר.

אויסטרעשמען — טשע אויס, גע־טרעשמעט. וורר, אוקר. סל. אויסו. אויס־פּלאַצן מיט אַ קנאַק, טראַסק. "סיאיו געווען אַזאַ פּראַסט אַז צווייגן פֿון ביימער האָבן אויס־געטרעשמעט". טרוו — אויסקלאַפֿן, אויס־קנאַקן. א' די ציין.

אויסמשאַפֿען — טרוו. דע אויס, געטשאַ־בעט. 1. לר. וורר. אויספֿאַרריכטן זאַק(ן); אויסצירעווען. 2. גייען מיט גרויסע שטע; שלעכט זײַ אויסזייען. א' אַווי, מע זאָל דאַרפֿן צו־ריק אויסטרענען.

אויסמשאַדען — טרוו. דע אויס, געטשאַ־דעט. 1. אַנמאַכן אַ טשאַד, רויך; פֿאַרסמען מיט טשאַד. א' די באַנצע שטוב מיט די קוילן פֿון פרעסל. "ווי זײַ קהיטשען, די ממזרים, איך האָלט זײַ אויסמשאַדעט". 2. באַפֿרענען פֿון טשאַד. "עפֿן גיכער די פֿענצער, מע דאַרף א' די שטוב".

אויסמשאַדען זיך — אויסו. ← דפֿו. אויס־גיכטערן זיך. זײַן פֿאַרכליאַפֿעט, אָבער דערנאַך זיך א' זיך א' פֿון חילדע געדאַנקען, גלייבונג גען אַע.

אויסמשאַמעווען — טרוו. רעווע אויס, גע־טשאַטעוועט. אויסלוייערן, אויסוואַרטן; אָפֿ־וואַרטן פֿון אַ באַהעלטעניש אויף דעם פּאַסיקן מאַמענט. "און איך האָרט איבער אַ ווייזלע... און טשאַטעווע אויס די מינוט וואָס איך בלייב מיט אים אַליין", שע, טבֿיה.

אויסמשאַמיקען — טרוו. קע אויס, גע־טשאַטשקעט. וורר. אַפֿט מיט זיך. דווי אויס־צאַקען.

אויסמשאַכטישעניש — די. ין. פּראַצעס פֿון אויסשאַכטשען. אַן א' אַז עס איז געגאַנגען אַ רויך.

אויסמשאַכטישע(נען) — טרוו. טשע אויס, געטשאַכטשעט. וורר. (לר) צאַכצענען. אויסשמיסן, געבן שמיץ, קלעפֿ אַ צאַל (קינד) דער, פֿאַרזינדיקטע. א' מיט אַ קאַנטשיק, דוט.

אויסמשאַכנען — אויסו. יען אויס, גע־טשאַכנעט. וורר, אוקר. סל. אויסטריקענען, אויסדאַרן; ווערן שוואַך. בלומען טשאַכנען אויס אַן רעגן.

אויסמשאַכען — טרוו. יכע אויס, געטשאַ־כעט. אַפֿט מיט זיך. 1. דווי אויסשטיר־כען. 2. פּד. צווינפֿעמען, צווינפֿיכטשטוקווען אויף צו לעבן. א' אַ שטיקל חיונה. "האַט קוים־קוים געקאַנט א' וואָסער אויף קאַשע", ייט, טאָג, 18 IV 1959.

אויסמשאַמקען — טרוו. טשע אויס, געטשאַמקעט (געטשאַמקעט).

1. אויסקניען מיט טשאַמקען מיט די ליפן, מיט אַ געהילף. א' אַ ביין. 2. אַרויסברענגען ווערטער אומקלאַר, אַזוי ווי מיט אַ פֿול מויל עסן. קוים א' אַן ציין וואָס מע תיל זאָגן.

אויסשטאַמקען זיך — אַוטוו. — דפֿוו. רעדן אומקלאַר, מאַכנדיק שטאַרק מיט די ליפן (קניענדיק די צונג) און אויפהערן.

אויסשטאַמקען — טרוו. קע אויס, גע- טשאַקעט. פֿד. אויסקלאַפֿן, אויסשלאַגן. אַז זי האָט דיר גערעדט אַ שלעכט האַרט, האָב איך זי אין מיטן גאַס אויסגעשטאַמקעט אויף אַלע זעטן, פֿרץ.

אויסשטאַמקען זיך — אַוטוו. קע זיך אויס, זיך געשטאַמקעט. לאַקל (מינסק און קריז). אויספאַרן זיך, אויסווייכן זיך, אויס- פליעקען זיך אין וואַסער. זיך א' אין אַ וואַנע אין טיכל אַע.

אויסשטאַמקען — טשאַקען — טרוו. קע אויס, געשטאַמקעט. וויר, אוקר. אויסקלאַ- פֿן, אויסהאַקן. א' די גלעזער, די שויפן.

אויסשטאַמקען זיך — טשאַקען זיך — אַוטוו. — דפֿוו. ביים טרינקען לחיים אַנקלאַפֿן אַ גלעזל צו אַ גלעזל. זיך א' מיט אַלעמען, מיט די גלעזער.

אויסשטאַמקען — טרוו. קע אויס, גע- טשאַקעט. פֿד. צאַראַפֿען. אויך: **טשאַראַפֿען**. 20. אויסקראַפֿן מיט נעגל.

אויסשטאַרעווען — טרוו. רעווע אויס, גע- טשאַרעוועט. (באַליציע). אויספישוּפֿן געווינס ביי אַ קינדערשפּיל מיט פֿלערליי מיטלען (מיט שפּרוכ, מיט דערמוטיקן אַע).

אויסשטאַרעווער — דער, ס. ווער עס טשאַרעוועט אויס, ווען אַ פֿאַר קינדער שפּילן זיך.

אויסשטאַרען — טרוו. רע אויס, גע- טשאַרעט. פֿד. אַפֿט מיט זיך. אויסשמירן, אויסברודיקן, פֿאַרשוואַרצן. א' די קליידער, פּנימער אַזוו.

אויסשטובען — טרוו. קע אויס, געשטור- בעט. פֿד. 20. אויסשטעכן, אויסריסן. א' די אויגן פֿאַר אַזאָ ליגן.

אויסשוואַנצן זיך — אַוטוו. גניע זיך אויס, זיך געשוואַנצן. אויך: **טשוואַנצן קען**. וויר. 20. זיין פֿאַריסן, גאווהדיק; אויס- באַרימען זיך. זיך א' פֿאַר אַונד מיט דעם יחוס, מיט קענטענישן אַע.

אויסשוואַקען — טרוו. קע אויס, גע- טשוואַקעט. אויסקניען מיט טשאַמקען פֿון די ליפן. אויסשטאַמקען, אויסשטאַמקען; אויס- זויגן זאַפֿטיקס ביים עסן. אויסשטאַמקען ב' 1. א' דעם מאַרך פֿון די ביינער.

אויסשוואַקען — טרוו. קע אויס, גע- טשוואַקעט. 1. אויסטרייפֿן, אויסגליצן. ״ווען ער גייט טשוואַקען די שיד אויס אַ געזאַנג״.

2. (באַליציע) אויסצופֿן, אַפּצופֿן, אַפּריסן פּירות. א' דעם גאַנצן גאַרטן.

אויסשוועקען — טרוו. קע אויס, גע- טשוועקעט. אויסקלאַפֿן מיט נעגל, טשוע- קעס. פֿון אויבן איז דער פֿאַרקאַן אויסגע- טשוועקעט געוואָרן, מע זאָל ניט קענען אַרי- בערקריכן״.

אויסשטובעניש — דאַס (די), זי. פּראַצעס פֿון

אויסשטובען (זיך). דאַס א' איז לענגער ווי דער שלאָף״.

אויסשטובען זיך — טרוו. קע אויס, גע- טשועט. פֿד. 59. **טשווכען**, **טשוכען**, **טשוכען** (זיך). 1. אַרויסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון שלאָף, פֿאַרשלאַפֿנדיקייט. אינגאַנצן אויפֿוועקן. ״מע דאַרף א' די קינדער, זאָלן זיי זיך אַנטאָן, מיר דאַרפֿן פֿאַרן״. געוויינטלעך מיט זיך: ״אַ בת-קול פֿון הימל וועט אַנקלאַפֿן אויף די קברים און וועט אַנשטרייבן״. איר שוכני ער, צוכעט אַיך אויס און זינגט...״. נוצ וו. ״ערשט דערנאָך האָט ער זיך אַ ביסל אויסגעשטובעט, אַ שטאַר- קן גענעץ געטאָן און אַריינגערופֿן דאַס ״וויב״, ממוט, מסעות. 2. אויסניכטערן (זיך). אַפֿ- טריילען גאַרקאַטישן צושטאַנד. גענומען עפעס כליפען, ווי אַ שיכור וואָס הייבט זיך אַן אויסצושטובען״, זע. נח פּאַנדורע. ״גאַכדעם ווי איר וועט זיך א' פֿון דער נאַרקאָז״, עמנואל פּאַט. 3. ברענגען צו פֿולער קלאַר- קייט פֿון געדאַנק (נאָכן באַהערשט זיין פֿון טרויער, לינדשאַפֿט, נאָך שווערע איבערלע- בונג). ״...צווישן אייגענע וועט זי גרינגער זיך א' פֿון נאָכן אוימגליק מיטן קינד, וואָס האָט זיך פֿון איר געפֿעלט״, בערג, ביים דניעפּער ו.

אויסשטימען — טרוו. טע אויס, גע- טשיסטעט. וויר, אוקר. 20. אויסרייניקן, א' דעם קוימען, דאַס הויז, די קליידער אַזוו. ״געמאַכט אַ שול...״ אויסגעפֿאַרבעט, אויסגעפּוצט, אויסגעשטימעט...מע קומט אַריין אין אַ פֿאַר- געניגן״, קמ, 1868, 4.

אויסשטיפֿן זיך — טרוו. פֿ(י)ע אויס, גע- טשיפֿן. עט. 20. אויסקניפֿן. א' שטיקער פֿלייש.

אויסשטיקעווען — טרוו. קעווע אויס, גע- טשיקעוועט. אויסשפּאַנירן, אויסקוקן; אויס- לוייערן, אויסשטאַמעווען. ״מע טאַר זיך דאַ ניט טרעפֿן, די שפּיקעס טשיקעווען אויס דאַס הויז״.

אויסשטירן זיך — טרוו. קע אויס, גע- טשירן. קעט. אויך: **טשירטשען**. אויסזי- גען ווי אַ פֿייגעלע. עפעס אויסדריקן דורך קלאַנג גען (ענלעכע צו) טשירטשיר. ״דער בלעזער נער טשייק פֿון זייגער האָט אויסגעשטירן קעט לוף״, רעסלער, אַמטריקאַנער, 57, 28 VI.

אויסשטישטשען — טרוו. טשע אויס, גע- טשישטשעט. פֿד. דזוו אויסשטישטשען. —

אויסשטישען — טרוו. טשע אויס, געשטי- שעט. פֿד. 20. שטיל מאַכן אַ צאַל. א' די קינדער וואָס שרייען. מע קען ניט א' אַלע מילער וואָס רעדן.

אויסשטאַמקען — טרוו. קע אויס, גע- טשאַמקעט. אויסזייגן מיט אַ געקלאַנג פֿון די ליפן. אויסשטאַמקען, אויסשטאַמקען. א' די יויך, די ביינער, דעם מאַרך אַזוו.

אויסשטעכעווען — טרוו. קעווע אויס, גע- טשעכעוועט. לאַקל. וויר. אויך מיט זיך. אויסקראַפֿן. א' וואָס עס בייסט. זיך א' ביים גאַלן.

אויסשטעמל(י)עווען — טרוו. ל(י)עווע אויס, געשטעמל(י)עוועט. דזוו אויסשטעמל(י)עווען.

אויסשטעפֿיען — טרוו. זפע אויס, גע- טשעפֿיעט. פֿד. אויסטריילען, אויסקלאַפֿן. א' אַן איבערבעט, קאַלדעס, טעפען אַע.

אויסשטעפֿען(נען) — טרוו. קע אויס, גע- טשעפֿיעט. קינדערלשון. זד. אַגרירן, שטויסן, ניט לאָזן צו ר אַ צאַל. ״לעזער, ער טשעפֿיעט אַונד אויס. זאָגט אים ער זאָל זיך אַפּשטע- פּענען פֿון אַונד״.

אויסשטערבען — טרוו. קע אויס, גע- טשערבעט. פֿד. אויך: **טשטערבען**.

1. מאַכן שאַרסטיק, אומגלאַט, מיט ריסן, שפּאַלטן. פֿון זון און הינט זענען אירע ליפן און אויגן דאַמען אויסגעשטערבעט געוואָרן, אַש, תּהילים. 2. צעשפּאַלטן אַ צאַל פֿליס. אַרויסהאַקן אַ שטיקל פֿון (אַ טעלער, גלאָז). ״בנים וואָשן זאָלסטו ניט א' דאַס געפֿעס״.

3. אויסלערנען אויף אויסגווייניק. אַריינגעלען. אויסוברעווען. —

אויסשטערבען זיך — אַוטוו. — דפֿוו. פֿון זיך ווערן שאַרסטיק, אַדער קריגן שפּאַלטן, ווערן צעבראַכן ביי די ראַנדן (וועגן פֿליס, גע- פֿעס).

אויסשטערמען — טרוו. טע אויס, גע- טשערטעט. רוסיצ. אויסצייכענען, אויסריסען- ווען. א' אַ פּלאַן פֿון אַ הויז.

אויסשטעפֿען — טרוו. קע אויס, גע- טשערטעט. 1. אוקר, פֿד. 20. אויסשעפֿן. א' אַ ברונעם. א' מיט אַ שפּע. 2. דזוו אויס- טערפען. — פֿד. דאַ אויך: **טציערפען**.

אויסשטעשען(לעווען) — טרוו. טשעווע אויס, געשטעשען(לעווען). עט. 59. **טשעשען** ל(י)עווען. פֿד. דזוו אויסשטעשען. —

אויסשטעשען — טרוו. טשע אויס, געשטעשען. פֿד. דזוו אויסשטעשען. — אויך מיט זיך.

אויסשטעשען — טרוו. דע אויס, גע- טשעשען. פֿד. 20. אויסשטעשען, א' די **טשעשען** בלעמן. אוקר. וויר. 1. אַרויסקריגן עפעס דורך פֿאַלשקייט (רכילות, פֿאַלשע עדות אַע). 2. אויסמערן אַ צאַל מענטשן אַדער אין אַ צאַל פֿאַרברעכנס. א' די קרעמערס אַז זיי האָבן ניט אַרויסגענומען קיין פּאַטענטן.

אויסשטעשען(נען) — טרוו. דע אויס, גע- יאַגדעט. זר. קליפֿן אַלע יאַגע(דעס פֿון אַ באַ- שטימען שטח. א' דעם גאַנצן וואַלד.

אויסשטעשען — טרוו. יאַג אויס, גע- יאַגעט. 1. אויסטרעפֿן אין (דורך) אַ צאַל ערטער אַדער אַ צאַל באַשעפֿענישן. א' די הינט, די פֿערד. 2. אַרויסטרעפֿן, אַרויסיאַגן. אַרכ. ״דען עש איזט איין וועסיר גיוועזן דאַן מאַן קיין הונט זולטי אויז יאַגין״, גה, 102.

אויסשטעשען זיך — אַוטוו. — דפֿוו. אויסגיין, אַרומגיין, אַרומטרעפֿן זיך איבער אַ צאַל ער- טער. ״זיך אויסגעיאַגט נעבען איבער אַלע גאַסן און קיין פּרוטה ניט פֿאַרדיינט״.

אויסשטעשען(נען) — דאַס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסיאַגן (זיך). פֿון אַזאַ א' פֿאַרלירט מען די כּוחות״.

אויסשטעשען — טרוו. יאַג אויס, גע- יאַגדעט. אויס- שמירן מיט יאַד. א' אַ וואונד, אַ צעקלאַפֿטע קני.

אויסשטעשען — טרוו. דע אויס, גע- יאַגדעט. אויך: **טשעשען**, **טשעשען**. קריגן עפעס דורך דערקוטשען, מאַטערן, פֿאַרנודיען. א' אַ פֿוטערנעם מאַנטל.

אויסידערן — טרוו. יער אויס, געאדערט. ארויסגעמען די יאדערן, קערעלעך. א' פלוימען, קארשן אט.

אויסידאווען — טרוו. יאווע אויס, געיאוועט. רוטיצ. אָפּט מיט ז י ך. אויסמעלדן (אין פאליציי, רעגירונג-אַמט) עמעצן וואָס פֿאַרלאָזט דאָס אָרט. א' גלפך נאָכן אַזעקפֿאַרן.

אויסידאטלען — טרוו. יאָטל אויס, געיאָטלט. וואוילינגערײַס. מאַכן פֿאַר אַ אָט, אַ חֲבֵרָה מאַן; מאַכן אויס צעקראַכענער, נעבעכדיקער. אַרײַנגעמען עמעצן אין די הענט און אים א'. **אויסידאטלען זיך** — אַוטו. אַ דפֿו. ווערן אַן אייגענער צווישן וואוילעייגונגען; זיך אויס לערנען פֿאַרטראַגן הייטיקן, קלעפּ. זיך א' צווישן דער חֲבֵרָה יונגאַטעס.

אויסידאטרע(ווען) — טרוו. יע(ווע) אויס, געיאָטרע(ווע)ט. דזו אויסאייטערן א'. א' אַ וואונד. 5פּ: **יאָטערן**.

אויסידאטרע(ווען) זיך — אַוטו. אַ דפֿו. אױפֿהערן אַרױסצוגעבן אייטער. זיך באַ פֿרײַען פֿון אייטער. 2. צעפֿולט ווערן. די אַרעמע קאַלקעס האָבן זיך געוואָלגערט אין הקדש און זיך אויסגעיאָטרעוועט.

אויסידאכטערן — מער אויס, געיאָכטערט. אַוטו — פּלוצעס אויסברעכן אין קלאַגערענען, געווינען. א' און פֿאַרדולן אַ קאַפּ. טרוו — 1. אויסדריקן (לייזן) דורך איבערגעטרעייבענע קלאַגערענען, געווינען, געשרייען. א' דעם באַרן. 2. גאַליצע) אויסמאַטערן.

אויסידאכטערן זיך — אַוטו. אַ דפֿו. אויפֿ-הערן קלאַגן אויף אַן איבערגעטרעייבענעס אױפֿן. **אויסידאכטן** — טרוו. יאָך אויס, געיאָכט. 1. באַפֿרײַען פֿון (אַראַפֿנעמען) דעם יאָך, די משאַ; אַנטשקלאַפֿן, לאָזן פֿרײַ; אויסשפּאַנען. א' שקלאַפֿן; א' די אונטערדיקטער. 2. פֿאַר-יאָכן, אַרױנטערוואַרפֿן אונטער אַ יאָך אַ צאַל. „דאָס הונגעריאָר האָט אויסגעיאָכט די פּויר-ערים“.

אויסידאכצען(ען) — טרוו. יאָכץ(צע) אויס, גע-יאָכצע(ען). 1. אויסקערעכען, אויסקלאַגן (בײַ לייזן צרות אדגל). א' דעם הייטיקן, די קרענ-קעניש. 2. אַרױסברענגען פֿרײַד, באַגניסטע-רונג דורך קרעכצענישן, געשרייען. א' די התפעלות.

אויסידאכצעניש — דאָס (ד), ין. פּראַצעס פֿון אויסיאָכצען(ען). אַן אויסקערעכצעניש און אַן א' אַזש ווי אויפֿן ריינעם-אַרט.

אויסידאכצווען — טרוו. יעווע אויס, גע-יאָדעוועט. אויסנאַרן; מאַכן צום נאַר, פֿאַר אַ יאָל. א' בײַ עמעצן דאָס גאַנצע געלט. א' עמעצן פֿאַר לייזן אין די אויגן.

אויסידאקעווען — טרוו. קעווע אויס, גע-יאָקעוועט. נעגל. אויספּוזן מיט אַ יאָלקע, אַ גיטליבלייב. איר. „לייזן וואָס יאָלקעווען אויס זייערע הייזער רעדן זיך אַינן, זיי האָבן אַ חלק אין ווענאַכטן“, רייד.

אויסידאמערן — דער. מצ נב. נעגל. אָקט פֿון אויסיאָמערן. דאָס הייטיקדיקע אויסשרייען. „ווי לאַנג דער שיעור אין שרעק צו וואַכן? ווי לאַנג מען א' אין טוינט שפּראַכן?“, מַגל. דוד המלך.

אויסידאמערן — טרוו. יער אויס, געיאָ-מערט. אויסקלאַגן, אויסשרייען; אויסדריקן

צרות דורך ביטער געוויין. א' די לייזן, דעם הייטיקן, דאָס ביטערע געמיט אַזוּו. „דער קרבן האָט שוין אויסגעיאָמערט אַלע טרערן“, הל. טזח, 1915. „אַלע ווערטער אויסגעיאָ-מערט, אויסגעקלאַגט מײַן לעצטע טרער. כײַבין אַ לעכערדיקער לאַגל אין דער מדבר — טרוקן, לער“, הר, מײַן לעצטע נסיעה.

אויסידאנצן — טרוו. יאַנץ אויס, געיאָנצט. אויסנאַרן, איבערקלאַגן, אַרױסקריגן דורך אַ שווינדל. א' די פֿאַר גראַשנס, דעם גדן.

אויסידאפען, **יאָפּען** — פּע אויס; גע-יאָפּעט, געיאָפּעט. אַוטו — אַגהייבן הע-שען, שווער אַטעמען, כליפען. „דאָס קינד האָט אויסגעיאָפּעט און דערנאָך זיך צעוויינט“. טרוו — דורך העשען, כליפען אויסדריקן עפעס. א' דעם עלט, שרעק אַ.

אויסידאקטערן — טרוו. יער אויס, געיאָקט-טערט. שפּאַטוואָרט: אויסדאָקטערן.

אויסידאקלען — טרוו. יקל אויס, געיאָקלט. אויך: **יאָקלען**. (גנבים שפּראַך). אויס-ברעכן אַ פֿענצטער, אַ טיר.

אויסידארידעווען — א' אויסרידעווען. **אויסידאריקן** — טרוו. יק אויס, געיאָריקט. האַלטן, האַדעווען אַ בהמה במשך פֿון אַ יאָר. א' הינער. א' אַ קאַבל און שפּעטער עס פֿאַר-קויפֿן.

אויסידאריקעווען — טרוו. קעווע אויס, געיאָריקעוועט. אַוקר. סל. (סוחריש) אויס-קלעפּן צעטעלען (מיט פרײַזן פֿון סוחרות). א' רעשטלעך מיט גינדיקע פרײַזן.

אויסידארן — אַוטו. יאָך אויס, געיאָרט. לר. אַפּוּזן, פֿאַרבלעבן (אין איין אָרט) אַ גאַנץ יאָר. דערצויען ביזן סוף יאָר. ווי גיט איז א' אָבער דערנאָך אַזעקפֿאַרן.

אויסיג — גאָט שטאַט אין בעמען, טשעכאָסלאַ-וואַקסי. 1926 — 1400 יידן (צווישן 40,000). **אויסיובלען** — טרוו. יובל אויס, געיאָובלט. הייליכע אַרױסברענגען פֿרײַד, באַגניסטערונג; אויסשלאָן, מיט עקספּאַן דורכפֿירן יום-טובֿ, פֿעיערונג. א' דעם גצחון, דעם יום-טובֿ פֿון זעלבשטענדיקייט.

אויסיובקען — טרוו. קע אויס, געיאָובקעט. אויך: **יאָבּקען**. וואַז. אויסשילטן, אויס-זיידלען מיט די מאַוסטע ווערטער.

אויסיובלען — [...]ייוועלען] יובל [ייוועל] אויס, געיאָובלט. אַקזוזו — דורכלעפּן 50 יאָר, אַ יובל. „שוין אויסגעיאָובלט פֿלוציק יאָר מיט מײַן אַלטיטשעקער(ע)“. טרוו — פֿעיערן אַ יובל אָדער יעדער מיין יוביליי. א' דעם 50-יאָ-ריקן געבורטסטאָג. א' 25 יאָר ליטעראַרישע טעטיקייט.

אויסיוונען — [...]יאָווענען] אַקזוזו. יון [יאָוון] אויס, געיאָונט. [...]יאָוונטן]. דורכלעפּן ווי אַ זעלבער אין דער צאָרישער אַרמיי. „ער האָט שוין ווי גיט איז אויסגעווינט די פֿינף פֿאַר-שאַלטענע יאָרן“. [אויך טרוו — געווינען אין קאַרטן].

אויסיומשען — אַוטו. יעשע אויס, געיאָ-טשעט. וויר. אויסכריקען, אַרױסברענגען קלאַנגען ווי אַ חזיר.

אויסיווילען — טרוו. זיל אויס, געיאָוילט. לר. אויספֿאַרקויפֿן פּאַטשערקעס, צלמימלעך (און אַנדערע זאַכן וואָס האָבן אַ שניכות צום

קריסטלעכן גלויבן); פֿאַרדינען דורך האַנדלען מיט דעם מין סוחרה. „פֿל, אַ יוד מיט אַ פֿאַרד און ייוולט אויס צלמיים“.

אויסיווילען זיך — אַוטו. אַ דפֿו. פֿאַרעג-דיקן זיך צלמען, בעטן אין אַ תּיפֿלה. זיך א' און אַזעק אין שענק.

אויסיוויכצען(ען) — טרוו. יויכץ(צע) אויס, געיאָויכצע(ען). דזו אויסיאָכצע(ען). דורך גע-שריי, קרעכצענישן, אויסדריקן פֿרײַד אָדער צער, א' דעם טרויער, די הנאה אַ.

אויסיוויכצען(ען) זיך — אַוטו. אַ דפֿו. פֿאַר-ענדיקן יויכצע(ען), קרעכצען, שרײַען פֿון פֿרײַד אָדער הייטיק.

אויסיווירנג — די, יען. 5פּ: **יערונג**. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסוירן. גיי כע, פּאַמעלעכע א'.

אויסוירן — יויר אויס, געיאָוירט. וויר, אַוקר, מג. לר. אַ 5פּ: **יערן**.

אַוטו— 1. פֿאַרענדיקן פּראַצעס פֿון פֿערמעג-טירן, יוירן וויפֿל עס איז גייטיק; פֿאַרנעיען. „דאָס טייג האָט שוין אויסגעוירט, עס לויפט אַזש אַריבער אַ מולטער“. 2. אויסברויון, אַרױסרייסן זיך (וועגן שטאַרקע געפֿילן). „דער צאַרן פֿון המון האָט אויסגעוירט אין ווילדע געשרייען...“.

טרוו — דורכן פּראַצעס פֿון פֿערמעגטירן שאַפֿן אַ פּראָדוקט. א' וויפֿן, מעד, טייג. „וואָס פּאַמעלעכער און וואָס לענגער מע יוירט אויס מעד, אַלץ שטאַרקער ווערט ער“.

אויסיויכען — כע אויס, געיאָויכעט. אַוטו — אַרױסווייזן גרויסע אויפֿרעגונג, פּעס, צאַרן (פּלוצלינג און מיט כּוח). „ער האָט גיט גע-קאַנט אַיננהאַלטן זײַן פֿאַרקאַכטע יוכע, ער האָט געמוזט א' און זיך וואַרפֿן שלאָגן“. טרוו — עפעס אַרױסברענגען אין גרויס אויפֿ-רעגונג, צעקאַכעניש. א' די אָבידע (—). א' דעם צאַרן.

אויסיויכען זיך — אַוטו. אַ דפֿו. זיך פֿאַר-איין נאָכן זײַן זייער אויפֿגעוועגט, צעקאַכט.

אויסיויטובֿן — [...]יאָנטעוון] טרוו. יום-טובֿ אויס, געיאָיום-טובֿט. 1. דורכפֿירן יום-טובֿ אויף אַ געהעריקן שטייגער, אויספֿעיערן. „איצט יום-טובֿט מען אויס חנוכה מיט אַ סך מיט פּאַראַד ווי אַמאַל“. 2. פֿאַרענדיקן יום-טובֿן. „שוין אויסגעיום-טובֿט די פֿרײַלעכע טעג, איצט קומט די גרויע וואָך“.

אויסיוינגאַטשע(ווען) — טרוו. יעשע(ווע) אויס, געיאָוונאַטשע(ווע)ט. עפעס דערגריי-כן דורך ווילדיקייטן, יינגלשע שטיק, יוני גאַטשערענען. „גיט בײַ מאַטיען! בײַ מיר וועסטו קיין זאַך גיט א'“.

אויסיויעצן — [...]ייעצן] טרוו. יועץ אויס, געיאָיעצט. געבן עצות אַ צאַל מענטשן אָדער וועגן אַ צאַל ענינים. אויסעצן. איר בײַטעם. א' ווי צו פֿירן געשעפֿטן.

אויסיויקן — אַוטו. יוק אויס, געיאָויקט. לר. (זאַמעט אַ). שפּאַרצן, בײַסן אין אַ צאַל ערטער. „באַשמיר מיט אַ זאַלב אַלע ערטער וואָס יוקן אויס“.

אויסיוירשן — [...]יירשען] טרוו. יורש אויס, געיאָוירשט. ווערן אַ יורש פֿון אַ צאַל (מענטשן, דורות). אויסירשענען. איר בײַטעם. „פֿון אַבּוֹת אַבּוֹתוֹי האָט ער אויסגעוירשט

מורא פאר הינט און חניפה פאר שטארקערע רייד.

אויסיושען (זיך) — שע אויס, געיושעט. דזו אויסיוכען, נאר שוואכער.

אויסיוחוסן זיך — ...יחוסן אטוה. יחוס זיך אויס, זיך געיוחוסט. 99: ~ יחוסן. (מיטן אפשאט, משפתה). פאר אלע זינע פריינד יחוסט ער זיך אויס מיט ביידע זיידעס.

אויסיוחוסען זיך — [אכטענען] אטוה. יחוסן זיך אויס, זיך געיוחוסט. דזו אויס יחוסן זיך.

אויסיויירן — דער, זי. ווער עס איז געווען אויס ייז, איז מערניט קיין ייז. ...אלערליי משומדים, פאטאלאגישע יידן. אויס יידן און צוריק יידן, י. א. גאלאמב, 14 vi 1957.

אויסיוירונג — די, יען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויס יידישן; א) מאכן מער יידיש, פארשטארקן יידישקייט. דאס געהערן צו א קאנגרעגאציע איז נאר איינער פון די סימנים פון א, י. מ. ב) מאכן הייניקער יידיש, אפשוואכן יידישקייט. זייער וועג גייט ניט אין דער געוונטער ריכטונג, גענערט אין די טריט פון מערב-איראפעאישן יינטום. וואוהין? צו א, א. גאלאמב, א האלבער י. יידישע זער-ציונג.

2. מאכן "יידן ריין", דורכן פארטרייבן יידן פון אן ארט אין געטאס אדער אין אר-בעטלאגערן; אומברענגען, אויסראטן יידן פון אן ארט. א' איז דער חורבן תקופה. די א' פון אונדזער עגנט איז צוגעגאנגען זייער גיך, פסח קאפלען, דער חורבן ביאליסטאק, 1943 (בלומ). רעגירונגס קאמיסאר פאר דער א' פון די אגענטעלטע, מוה היטלערט פרא-פעטארן.

אויסיוירשן — טרוה. יידיש אויס, געיידישט. 1. מל זפן א צאל, מע האט אין ישראל אויס געיידישט די יינגלעך וואס זינען געקומען פון פוילן און וואס מע האט זיי גיט מל געווען אין די מלחמה יארן. 2. מאכן פאר מער ייז, פארשטארקן יידישקייט. פאריידישן. א' די אפגעפערעמדע אינטעליגענציע. א' די היים מיט יידישע ביכער, בילדער און אייגענער פאלקס-מוזיק. מע קאן אלץ גוט מאכן...מע דארף נאר א, דאס הייסט אויך אויסקריסט לעכן די העלען, פרא. 3. מאכן עס זאל אויס זען מער יידיש. "נניע דראמען...קונציק איבערגעניצטע, בריהש איבערגעארבעט, צו געפיקסט און אויסגעיידישט אזוי, אן מע זאל מכות דערקענען פון וואס דאס שטאמט, ש. בלאנדענדע שטערן.

4. פאררעמן פון יידישער השפעה, פון יידן. ...ווערט פעסטגעשטעלט דאס פאליטישע פראגראם פון פארפויילישן די שטעט און א' דעם האנדלי, פרא. 5. מאכן פאר הייניקער ייז, אפשוואכן יידישקייט, אנטיידישן (נעאל פון א. גאלאמב, האלץ אינדוסטריאל, 1953).

אויסיוירשן זיך — אטוה. יידיש זיך אויס, זיך געיידישט. 1. ווערן אליין, אדער פון זיך, מער ייז. יידיש (אדער הייניקער ייז, יידיש). "דער גר האט זיך אינגאנצן אויסגע-יידישט". 2. לויטן אויסזען, לויטן לשון

ווערן מער ייז. פארלאזן בארד און פאות און זיך א'.

3. אַוועקוואַרפֿן יידיש. פֿאַרוואַס שיקט מען פֿון ירושלים צו די יידישע יידן מאַטעריאַל דווקא נישט אויף יידיש? פֿאַרוואַס וויל מען זיי זאָלן זיך אױ? א. גאַלאַמב, היימיש, 6 Ne (17).

אויסיוחוסן — אויסיוחוסן. **אויסיוינגלען זיך** — אטוה. גל זיך אויס, זיך געיינגלט. 1. ווערן אויס קינד און מער יינגל. דורכמאכן דעם פראצעס פון יינגלען זיך. "ער האט זיך שוין אפגעריסן פון דער מאמעס פארטער, שפילט זיך מיט חברה און יינגלט זיך אויס".

2. ווערן אויס יינגל, ווערן א דערהאקטער גער. "דאָרפסט זיך שוין א' און העלפן טאטע-מאמע אין דער פרנסה".

אויסיוירן — יז אויס, געייירט. אין א צאל רר פון וור, אוק (מאזיר, טשערעווען, פאלטא-ווע). דזו אויסוירן, אויסוירן.

אויסיושונן (זיך) — ...יישווען] אטוה. יישוב (זיך) אויס, (זיך) געיישוועט. אויך: **יישובן (זיך)**. זיך האלטן עצות מיט א צאל מענטשן אדער וועגן א צאל ענינים. "מע קען (זיך) א' מיט אלע פריינד, מע דארף זיך פאר-לאזן נאר אויף גוטע פריינד", שוה. "יעדער געשעפט פאדערט יישוב-הדעת. אן מע יישובט זיך גיט אויס, דערלייגט מען געלט, י. טרוב-ניק, זשאנגאן לערע, הארשע 1886.

אויסיויתורן — ...ייטערן] טרוה. יתור אויס, געייטורט. אויך: יתורן. בשם צושונדן אויסקאמפנירן, עס זאל בליבן פארן שניידער א שטיקל שטאף. א' א היטל, א ליבל.

אויסיוכלען — ...יאכלען] יכל [יאכל] אויס, געיוכלעט. לר. (קאזנע). אטוה — קענען פארשיידענע זאכן. "אזא בריה, אזעלכע גיל-דענע הענט! וואס יכלט ער גיט אויס!". טרוה — קונציק דערגרייכן עפעס. א' א פארטל, א פלאך, א נניעס און ארבעטן.

אויסיוילה (נען) — ...יעלאלען] ילה אויס, געיוילהט. אטוה — פלוצעם, מיטאמאל אויסשרעקען, ארויסלאזן א געוויין, ילה. אין מיטן נאכט לילה אויס א קינד און אלע געמען זיך עס אמנשטילן. טרוה — דורך געשריי, געוויין עפעס אויסדריקן. א' דעם הייטיק, דעם שרעק אאזוו.

אויסיוורמען — ...יסורימען] אצ. אימפ נב. געיסורימט. אטוה — דורכלעבן א סך יסורים, הייטיקן. "ווייזוויי, וואס זיי האבן שוין אויסגעיסורימט אין זייער ביטער לעבן!". טרוה — עפעס דערגרייכן דורך יסורים, הייטיקן. "דאס ביסעלע נחת וואס מע וועט א גאך יארן ציטערן איבער די קינדער, רייד.

אויסיווערן — טרוה. גער אויס, געווענערט. מן. וואול. קינדער-לשון. צוזאמען מיטן שול-גאנג ארויסברענגען עפעס פון קערפער. א' א קנעפל וואס מע האט אמגעשלונגען.

אויסיועמן — טרוה. יעט אויס, געיעט (אויך: יעטען, קעווער ג). אויסרעטן, אויס-צופן, אויספאלעווען גראזן (וואס זינען שער-לעך פארן פאריי אדער פארלאנג). א' דאס ווילדגראס. א' די בייטן, דאס פעלה. אין א וואך ארום מוז ער דעם גארטן א' נאך א

מאל, היים פעט, א הויז אויפן פעלד. די קריטיק טיטט מיטן פינגער אויף די ווילדע גראזן וואס דארפן אויסגעיעט, אויסגעווארלט ווערן...אין דער ליטעראטור, שג וועגן יודי-שע שרעבער וו. אויך פיג: "מיר האבן אויס-געיעט רציחה דורך דורות גלויבן אין אחד", פני, צוק, מארץ 1956.

אויסיועלה (נען) — ...יאילען] אטוה & טרוה. יעלה אויס, געיועלהט. דזו אויסלילהן. **אויסיוענטע (נען)** — טע אויס, געיוענטעט. אטוה — אויסטענהן, אגריידן זייער א סך וואס די יידענע קען א, זי האט נין מאס רייד. טרוה — אויסקליאנטשען, אויסבעטן עפעס; דערגרייכן דורכן צושטיין, שטארקן מאנען. זי האט אויסגעיוענטעט מע זאל זי אריינגעמען אין שפיטאל, רייד.

אויסיוענטשע (נען) — "טעטע אויס, געיענע-טעטע. וורר. אטוה — פלוצעם, מיטאמאל זיפצן, קרעכצן. טרוה — אויסזיפצן, אויס-קרעכצן. וואס יענטשעטט אויס דען פאר-דראס?".

אויסיוענצן — טרוה. יענצן אויס, געיוענצט. וואול. טריבן זנות; אויסנאפן.

אויסיועקן — טרוה. יעק אויס, געיועקט. > פרייטישער ד? אויסלאכן, אפשאפן פון א צאל אויף א ביזויליקן, אומאידעלן אופן. א' שלעכטע מידות, אבער גיט א' מענטשן.

אויסיוערונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסערן. אויסוירונג.

אויסיוערן — אטוה & טרוה. יער אויס, גע-יערט. פה. מען. דזו אויסוירן. אויך: ~ אירן, ~ יירן.

אויסיויק — אדי. נעאל. וואס איז ניטא, פעלט. איע שטאפן.

אויסיויקיט — די (דאס), זי. נעאל. גיטאאייקייט, אומרעאלקייט. אויפן שוועל פון א, וויטער.

אויסיויקרענען — ...יאקרענען] טרוה. יקרן אויס, געיויקרענט. ...יאקרענטן]. אויסבעטן צו הויכע פרייזן. א' די סחורה אן קיינער זאל זי גיט וועלן קויפן.

אויסיוירידעווען — ...יארידעווען] טרוה. ירי-דעווע אויס, געוירידעוועט. אויך: ~ יארי-דעווען. פארדינען דורכן זפן אויף א יריד. "איר וועט שוין קיין זאך גיט א, לאמיר בעסער פארן אהיים".

אויסירשע (נען) — ...יארשענען] טרוה. ירשן (ירשע) אויס; געוירשנט (געוירשעט). קיינן ירושה פון א צאל, פארשיידענע מינים ירושה. בליבן דער אייניקער פון א גרויסער משפחה און א פעטערס און מומעס.

אויסישבע (נען) — ...יאשווענען] ישבע (ישבן) אויס, געישבעט (געישבנט). אטוה — אויסזיצן אין תפיסה א צאל יארן. א' גאנצע צען יאר. טרוה — עפעס אויסטאן דורך זיצן אויף איין ארט. וואס וועסטו א' אין דעם קליינעם שטעטל? שוין בעסער צו עמיגרירן קיין אמעריקע, פה.

אויסישבע (נען) זיך — דעה. זיך אויס-זעצן, איר. מיט ביטול. "זע נאר ווי זיי האבן זיך אויסגעישבעט אויבנאן".

אויסישובן זיך — אויסישובן זיך. **אויסיתורן** — אויסיתורן.

אויספונדן — [קאָזאָנען] אַקוזוו. פונדן אויס, געפונדעט. ז. אויסרעכענען, אויסגעפונען עמעצנס פונות, מיינען, פלענער. „מיר קענען גיט א זינע פונות, וויל ער זאגט אונדו קיין זאך גיט אויס, רייד.

אויספונען — [קויסענען] טרוו. כוסע אויס, געפונעט. אויסטרינקען א צאל כוסות (בראנען). א די גאנצע פלאש בראנען. **אויספונען** — [קאזונען] טרוו. כזבן אויס, געפונעט. [קאזונען] אויסלינגערן, זאגן א טך (בלויז) ליגנס. א די גאנצע מעשה פון אנהייב ביסקל סוף. פרגל אויספונען.

אויספונדן — [קייבעדן] טרוו. פיבוד אויס, געפיבודט. [קייבעטן] אויסטיילן דעם גאנצן פיבוד (האָס איז געווען אַנגעגרייט). א פאלע פלעשער מעד און דעם גאנצן לעקער.

אויספונדן — [קייזען] טרוו. פיונב אויס, געפיונבט. אויסטראכטן גרויסע ליגנס; אויספונען.

אויספיונען — [קיינעמען] טרוו. פיינס אויס, געפיינעט. לר. אויך מיט זיך. נעגל [אויפגעקומען בעת דער ערשטער העלט-מלחמה ווי אן איבערזעצונג פון דעמאלט פאפולערן דייטשישן ווארט entlausen]. אויסלייזן, אנטלויזן, דעווינפירן. „אז מיר זינען אַנגעקומען פון רוסלאנד, האָבן די דייטשן אונדו אויסגעפיינעט, 1917.

אויספילערן — [קייסלערן] טרוו. פיסלער אויס, געפילערט. > פיס = קעשענען; פיסלער = קעשענען. (גנב'ילשן) אַרויסגיבענען פון קעשענען. א א בייטל א זייגערל. **אויספישונג** — [קיישעפונג] די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספישונג. אן א מיט פרעפערירען און אַלערליי צויבער-שפראך.

אויספישונג — [קיישעפון] טרוו. פישוף אויס, געפישושט. 1. דערגיין עפעס, אויפ-טאן מיט דער הילף פון פישוף, מאַגישע מיטלען. „די חרטומי מצרים האָבן אויסגעפישושט די זעליקע וואונדער האָס עס האָט געטאָן אַהרנס שטעקן.“ 2. דערגרייכן וואונדערליכע כע עפעקטן מיט קינסטלערישע מיטלען. „דאָס פֿידעלע פישושט פֿאַר אונדו אויס אַ פֿאַנטאַסטישע מעשה;“ דער קינסטלער פישושט אויס מיט זיין פענדול א גרעזן פון פֿאַרבן.

אויספילבטען — [קלאַפֿטען] טרוו. פלכטע אויס, געפילבטעט. > פלכטע = צויג. אַרויס-קריגן עפעס אויף אַ הינטישן, מיאוסן אויפן. „זי האָט זיך אויסגעפילבטעט אַזאָ מזל ווי זי איז עס ווערט, רייד.

אויספילבן זיך — [קעילען] אַוטוו. פלכ זיך אויס, זיך געפילבט. אויספילן זיך. אַרויס-היזן שלעכטע, הינטישע נאַטור. „ער האָט אונדו געסטראַשעט, געשרינען, זיך אויסגעפילבט, אָבער מיר לאַכן פֿון אים, רייד.

אויס פלה — [קאַלע] פֿראַזע. אויסדרוק ביים אַפּברעכן תנאים, בכלל ביים קומען ווי דער צום פֿורענדיקן צושטאַנד, מעמד. „אויס פלה — וויטער (וידער) מויד, פֿוּל.

אויספלהן — [קאַלען] טרוו. פלה אויס, גע-פלה. לר. אויסשטאַטן מיט אויסשטייער און

מיט גדן. „דער ריכטער פֿעטער האָט זי אויס-געבלהט אין עסיק און אין האַניק.

אויסבלהן זיך — [קאַלען] אַוטוו. < דפּוו. 1. זיך גרייטן, וועלן ווערן אַ פלה. 2. אויס-פונדן זיך אויף אַ שרייאַקן אויפן. „זינט די עלטערע איז געוואָרן אַ פלה, פלהט זיך אויס אויך די יינגערע, זי שמירט זיך און שטייט שעהן לאַנג פֿאַרן שפּיגל.“

אויסבלומערשטן — [קלוימערשטן] אַוטוו. פלומרשט אויס, געפלוּמערשט. מאַכן אַן אַני-שטעל (אַז מען איז אַנדערש, אַן אַנדערער ווי מען איז); פֿרעטענדיקן. „מע האָט אים ערשט געכטן אַריינגענומען אין פֿאַראַיין, און היינט פלומרשט ער שוין אויס אַז ער איז דער גאַנצער מאַכער,“ רייד (יאַנעווע, ליטע).

אויסכסדרן — [קעטיידערן] טרוו. כסדר אויס, געכסדרט. (סוחר'יש) אויססדרן לויט דער גרייס. א די קרעלן (די שטיינער) נאָך זייער גרייס נאָך.

אויספעסן — [קאַפּאַסן] פֿעס אויס, גע-פֿעסט. אַוטוו — פלוצעם ווערן אין פֿעס. א און אויסשרייען טרוו — אַרײַנברענגען אין פֿעס, דערצערנען. „לאַמיר רעדן מיט אים, מע טאָר אים גיט צו שטאַק א.“

אויספעסן זיך — אַוטוו. < דפּוו. 1. ווערן אין פֿעס אַדער אַ פֿעס; אַרײַנקומען אין אַן אויפֿערעגטן צושטאַנד. 2. אויפֿהערן זיין אין פֿעס, זיך באַראַויקן. „דער רעגנשטורעם איז געוואָרן אַינגעהאַלטענער און ביסלעכטוויי זיך אויסגעפֿעסט,“ הר, הרוּדעס.

אויספעסנען — [קייסענען] טרוו. פֿעסן [קייסן] אויס, געפֿעסנט. [קייסנטן] אויפֿ-רעגן; מאַכן עמעצן פֿאַר אַ פֿעסן דורכן רייצן זיך מיט אים. „די קינדער האָבן אים אַווי אויסגעפֿעסנט, אַז ער האָט גענומען וואַרפֿן שטיינער.“

אויספֿילען — [קייפֿלען] טרוו. פֿעל אויס געפֿילט. מערן אויף אַ צאַל מאָל, מול-טיפֿליצירן עטלעכע, אַ סך צאַלן. א די זעל-ביקע צאַל פֿיר מאָל אויף זיך הייסט ברענגען אין דער פֿערטער מדרגה.“

אויספֿשרן — [קאַשערן] טרוו. פֿשר אויס, געפֿשרט. 1. (פֿאַרענדיקן) פֿשר מאַכן. „איצט בליבט גאָר איבער צו טוֹבלען דאָס גלאַזוואַרג אין דער קרעניצע און עס אַ אויף פֿסח.“ „דאָס פֿלייש האָט זיך שוין געוויקט און זיך געזאַלצן, מיר האָבן עס שוין אויס-געפֿשרט.“ „און אַ צינערנע אַדער אַ קופֿערנע פֿלי זאַל מען א,“ ספֿר היראה, 1877. „אַז איך פֿרעגל פֿסחדיקע שמאַלץ, ווערט ביי מיר אין מיטן חנוכה פֿסחדיק אין שטוב. דעם אויוון פֿשר איך אויס,“ ש. ע. יא די מקוה = אויס-רייניקן; נאַכקאַנטראַלירן, צי עס ווערן אַפֿ-געהיט אַלע דינים וועגן מקוה (וועגן דער גרייס, דעם וואַסער אַ). 2. אויסרייניקן פֿון יעדער מין טרייפֿקייט, פֿון דעם וואָס קען קאַמפּראַמאַטירן. א די שטוב (פֿון אומלעגאַ-לער ליטעראַטור, פֿון סחורה וואָס מע אַנאַדלט מיט איר אַן אַ פֿאַטענט, פֿון געגנבֿעטן זאַכן). „מע זאַל אַ אונדזער ייִדנטום פֿון די אַלע אומריינע מנהגים,“ 1882, Ne 50.

אויספֿשרם — [קאַשערן] דאָס. מצ נב. (קצב'יש) אינגעווייז, קישקעס מיט חלב אַרום,

וואָס ווערט אויסגעשניטן און געוויינטלעך אַרויסגעוואַרפֿן.

אויספֿתבֿה(ע)נען — [קאַסווענען] טרוו. פֿתבֿע, פֿתבֿן [קאַסווע, קאַסוון] אויס, גע-פֿתבֿעט, געפֿתבֿנט. איר וועגן אויסשרייען. שלעכט, גיך אויסשרייען. „פֿתבֿע שוין אויס דאָס צעטעלע, ווי לאַנג געדויערט עס ביי דיר?“

אויספֿתבֿה(נע)ן — [קסייווען] טרוו. פֿתבֿה אויס, געפֿתבֿהט. אויסשרייען מיט ספֿעי ציעל שיינע אותיות, מיט געדרוקטע אותיות, מיט רשיכתבֿ אַדער אין סופֿרימֿסטיל. „דער זידע האָט אויפֿן אַלטן ספֿר קונציק אויסגע-פֿתבֿהט: הספֿר הזה שייך...“ „איבער די מזלות וואָס אויפֿן עמוד, האָט ער אויסגעפֿתבֿהט מיט גרויסע אותיות: ידע פֿלני מי אתה עומד,“ פ. רודאָ, טמז, 1899, 2. „אַ אַ וואָרט נעמט דאָך צייט,“ מו, שוואַרצע פֿינטעלען. „זיין גראַפֿאַמאַניע איז באַשטאַנען אין אַ רוסישע בוכשטאַבן,“ אפֿא, טמז, 1960, 19.

אויספֿתרון — [קעסערן] טרוו. פֿתר אויס, געפֿתרט. ז. אויספֿונדן ספֿרי-תּוֹרות מיט קרוינען. „עס איז איבערגעבליבן געלט נאָכן אויסבויען דעם בית-המדוש, האָבן מיר אויס-געפֿתרט די רייניקייטן,“ רייד (וואַפֿאַליק, לי טע).

אויסכאַבאַרעווען — טרוו. דעווע אויס, געכאַבאַרעוועט. געבן שוחד, אונטערקויפֿן אַ צאַל (אַלעמען וואָס מע דאַרף). א פֿון קלענסטן ביזן גרעסטן.

אויסכאַדאַטי׳סטוועווען — טרוו. וועווע אויס, געכאַדאַטי׳סטוועט. רוסיצ. דזוו אויסכאַדאַטי׳צען <. „דערפֿאַר וואָס מע האָט אויסכאַדאַטי׳סטוועט אַ פֿלאַץ אויף אַ ניי בית-עולם, וואָס קיין בעסערס קען שוין גיט זיין,“ קמ, 1869, Ne 45.

אויסכאַדאַטי׳צען — טרוו. טייע אויס, גע-כאַדאַטי׳צעט. טל. אויספֿוועלן דורך שתדלנות, אינטערווענירן ביי דער מאַכט, ביים בעל-דעה. א מע זאַל אַרונטערגעמען די שטראַף, א אַ נייעם פֿאַרהער, אַ פֿאַנגעדיקונג אע.

אויסכאַווען — טרוו. כאַווע אויס, געכאַוועט. 1. אויסהאָדעווען (מיט ליבשאַפֿט, זאַרגעו-דיק). „איידער מע כאַוועט אויס אַ קינד קריכן די אויגן אַרויס פֿון קאַפֿ,“ שוו. „פֿאַרבֿי די צייטן, ווען מע האָט געקענט זיך פֿאַרייניקן אַן איידעם אַ וואויללענער אויף קעסט צו האַלטן, אַ גוטן-ייִד אויסצוכאַווען,“ בראַד, אויס-געקליבענע שריפֿטן. 2. דערנערן מיט דער מוטער-מילך. 3. אויספֿייערן, פֿעט מאַכן דורך קאַרמען אַ סך. „אַן ענדיק...וואָס ער האָט אויסגעכאַוועט צו פֿאַרקויפֿן אויפֿן מאַרק,“ הר, מנין ליכטיקע נסיעה.

אויסכאַזשעווען — טרוו. רעווע אויס, גע-כאַזשעוועט. רוסיצ. אַכאַזשעווען (<) אַ צאַל (מיידלעך, פֿרויען). פֿאַרערן אַ לענגערע צייט. „ער האָט אויסגעכאַזשעוועט אַלע חבֿרעס פֿון זיין וועסער און מיט קיין איינער גיט חתונה געהאַט.“

אויסכאַטולען — טרוו. לע אויס, גע-כאַטולעט. פֿטמ. > חוכא וטלולא. אויסלאַכן אויסשאַפֿן, אַרויסשטעלן צו שאַנד. מאַכן

אויס = איר וועגן א שלעכטער זאך וואָס קיינער וויל ניט. 99: 59. ווי אַן אַבֿרֿטוֹב, ווי דעם לעצטן בחור אין שטאָט, ווי מצה־וואַסער, ווי אַ מאַליקע, ווי אַ (די גרעסטע) מציאָה.

אויסכאַפּעניש — דאָס (די), 1. פּראַג־צעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסכאַפּן (מיט אַלע צב.) 2. טפּעצ — גיכער אויסכאַרקויף פֿון סחורות, גרויסער גאַנג אויף אַ סחורה. 3. דאָס גיכע חתונה האָבן, [אין רייד פֿון אַ מוטער צו אַ טאָכטער: „הלוואַ קומט שוין אויף דיר אַן אַז“] = הלוואַ זאָלטו שוין וואָס גיכער חתונה האָבן און איך וועל זיין פֿרי פֿון דיר. 4. אַנשיקעניש, פּלאַג, מגפּה, גיכער טויט. „זינט יענער ציט קומט אַן אַ אויף אירע ליבע עופּעלעך און זיי ווערן וואָס ווייטער אַלץ ווייניקער“, ממוס, קליאַטשט. „די ח... אין נפּטר געוואָרן... אַזאַ אַזאַ אַזאַ פֿינגל פֿריד, צוק, 1957, ווא. אַפּט עניצט אין קללות: זאָל שוין קומען אַן אַ אויף דיר (דין משפּחה אַזאַ).“ אַז עס קומט דער ווינטער, קומען זאָל אויף אַבן אַן אַ מיט אַן אַינזאָרעניש, מיט אַן אַינזאָרעניש, שט, פּונעם יאַר. 5. דאָס גיכע, פּלוצעמ, דיכע פֿאַרשאוונדן ווערן. „נאָט אַבן אַזאַ ווייטיק, אַזאַ אַזאַ — ניטאָ ביילע! ווי אין וואָסער אַרפּן ביילע!“, ממוס, ווינטשפּ. „די נגידים דערהערן דאָס וואָרט געלט, קומט אויף זיי אַן אַ“, שט, רויטע יודעלעך. פּעכאַן.

אויסכאַפּער — דער, 1. וו זיין, קע, 1. ווער עס כאַפּט אויס (דערעיקר מיט צב 1, 2, 4).

אויסכאַפּעריי — דאָס & די, 1. גיכער אויסכאַרקויף פֿון סחורה. טואונג, פּראַצעס פֿון אויסכאַפּן, אויך מיט די אַנדערע צב.

אויסכאַראַפּען — טרוה, 1. בע אויס, 2. געכאַראַבּעט. אויך: 1. כאַראַפּען. 2. אויסקרעני קען. „אַ זאָל ער וואָס ער האָט צוגעגולט!“, (קלח).

אויסכאַראַקטעריזירן — טרוה, 1. זיין אויס, 2. כאַראַקטעריזירן. גרינטלעך, אַלזשטיק שיל־דערן דעם כאַראַקטער פֿון עמעצן (עפעס); 3. כאַראַקטעריזירן אַ צאָל. „מיר פּאַרעדן ניט, מיר פּאַרנעמען זיך בלויז מיט אַ אונדזערע באַ־קאַנטע“.

אויסכאַראַש(ט)ען — טרוה, 1. שטע אויס, 2. געכאַראַש(ט)עט. אוקר, גאַליציע, קאַרפּאַט־רוס. > אונגעריש? קאַסטריין, אויסשניידן ציימער (בב אַ בול, אַגער). „אַ וועגער אַ כאַראַשייניק איז געקומען און האָט אויסגע־כאַראַשעט דעם בוימ“.

אויסכאַרטש(ע)ן — טרוה, 1. כאַרטש(ע) אויס, 2. געכאַרטש(ע)ט. מאַכן עס זאָל ווערן זייער מאַגער, אויסמאַגערן (דורך אַרבעט, דורך צוויי־גען לויפֿן). „זיי זיינען הויט און ביינער, אַזוי האָט זיי אויסגעכאַרטש די שווערע האַרעוואַניע“.

אויסכאַרטשע(ווען) — טרוה, 1. טשע(ווע) אויס, 2. געכאַרטשע(ווע)ט. וויד, פּאַרזאָרגן מיט כאַרטש, שפּיץ, פּראַוויזיע. „מע האָט געטוגט ברויט אין ביר, עס געטריקנט אין אויזן און אַזוי אויסגעכאַרטשעט די אַמערין קאַנצעס אין וועג אַרפּין“. מיט זיך = פּאַר־זאַרגן זיך מיט שפּיץ. „געגוג... אַז אַ מענטש

2. פֿרענער ווי אַן אַנדערער צונעמען. פּאַר־כאַפּן, פּאַראַנקורירן. „האַב איך דעם רבין דערלאַנגט די ליולקע. אַ קויל פֿענער האָט מיר אַן אַנדערער אויסגעכאַפּט... האָט זיך מקדים געווען און האָט געבראַכט אַ קויל פֿענער, 9. „גוואַלד, נישט אויסצוהאַלטן פֿון די יודע־לעך וואָס כאַפּן אַלזדינג אויס און שטעלן אונדז בדלות“, ממוס, אַ סגולה. „האַבן זיך שוין אַנדערע געפֿעדערט און פּאַר זיך אַר־בעט אויסגעכאַפּט“, הל, אַרבעט זוכן, „אַ דאָס שטיקל ברויט (מפּין, זפּין... ברויט) = צונעמען די מעגלעכקייט צו האָבן חיונה; אויסקאַנקורירן. „אינער בב דעם אַנדערן כאַפּט אויס דאָס שטיקל ברויט. אַלע וואָרפֿן זיך ווי הינט להבדיל אויף אַן אַפּגעלעקען ביינן, ממוס, גערפֿים, „אַ אַ געשעפּטל, אַ פּאַרדינסטל, אַ אַ מצוה. „די מצוה האָט אויס־געכאַפּט חוה די יודעניש, שט, אין שטורעם. „אַ די לאַקשן = פֿרענער צונעמען דאָס בעסטע אָדער די מעגלעכקייט עפעס גוטס צו טאָן, צו זאָגן שיינס אָדער אומגעריכטס. זאָל איך שילדערן דאָס געזעגענען זיך פֿון געווענען מיט שונאָמית? שלמה המלך האָט בב מיר אויסגע־כאַפּט די לאַקשן, ייט, טאָג, 1958 VI 14.

3. גיך אויסקויפֿן. אַ די גאַנצע סחורה. אַ מציאָה.

4. מאַכן גיך פּאַר אַ חתן (אָדער כלה). צו־געמען אַ חתן (אַ מאַן), אַ כלה (אַ חתן). אַ אַן נדן, ווי זי שטייט און גייט. „מע קען אים דערווייל אַ, ער שטייט דאָך אַפּשר נאָך אין צוואַניק אַנדערע שידוכים, עט, טערקעלע. איר (דאגה ניט) *מע וועט זי בב דיר ניט אַ. 5. כאַפּן אַ סך, אַ צאָל. „די זשאַנדאַרמע־ריע כאַפּט זיי אויס איינציקווייז, בערג, ביים דניעפער. 6. פּאַנגען, אויספּאַנגען (פּיט, פּייגל אַ). אַ אַלע פּיט פֿון טפּין. „זע, אַ שטיקל פּלייש אין וואָסער אַ פּינס, — כאַפּ עס כילעבן!“, עט, משלים. „איך וועל אַלע וועלף אין וואָלד אַ, אַ שומיאַטשער, פּאַסן ליכט. 7. אַוועקכאַפּן, אַוועקרויבן (ווען ניט גוטע, רוחות, טשים). „האַט זי דערציילט אַן דעמאָלט אַז דער רוח טערה איז געווען און האָט אויסגע־כאַפּט דאָס טפּיערע קינד פֿון דער היג אַרויס...“, נחב, סב, א. קלח: „דער שוואַרצ־יאַר זאָל זיך אַ!“.

8. צונעמען פֿון דער וועלט. די מגפּה האָט אים אויסגעכאַפּט. „חיי קאָן דאָס אַזאַ גוטער, געטרייער מלאַך ווי אליהו הנביא דערלאַזן, מע זאָל... אַ בב זיי לאַהגיון?“, שט, „מע האָט אויסגעכאַפּט מיין קרוין, מיין אויג אין קאַפּו“ (בבם קלאַנג נאָך אַ מת). 9. פּאַרלויפֿן דעם וועג במשך רעדן, דער־צוויילן פֿרענער. „אַז איך וועל אַנהייבן עפעס צו ענטפֿערן, זאָלטו שוין מיט אַ אַן מויל, גלפּין ווי דו ווייסט“, יי, קמ, 1867, Ne 31. „סטפּישט, די יאַרמלקע [אַ קאַטרילעווקער צייטונג] זאָל בב אים אַזאַ זאָל אַזאַ, שט, „און איר — האָט גרינשפּאַן אויסגעכאַפּט — זענט אַ קבצן, אר. „מיין טענה האָט איר אויסגעכאַפּט פֿון מויל“, מ. טפּישט, אַרום דער פּאַבריק.

* יאַ (טאַקע, אַוואַדי) מע כאַפּט עס

חוכאָרטלולא פֿון אַ צאָל. „ווער ביסטו אַן איך זאָל זיך לאַזן אַ פֿון דיר.“

אויסכאַכאַטשען — טשע אויס, 1. געכאַכאַ־טשעט. רוסיצ. אוטוה — מיטאַמאַל אַנהייבן לאַכן הויך. טרוה — אויף אַ קול אויסלאַכן עמעצן, אַ דעם בחור פּאַר זיינע נאַרישע שטיק, **אויסכאַכאַטשען זיך** — אוטוה. < 290. לאַכן הויך אויף אַ קול און אויפֿהערן.

אויסכאַכאַלען — אַקרוז. כּל אויס, 2. גע־כאַכאַלען אוקר (כערסאַנער ג). אויספּוצן די האַר מיט אַ טשופּרינע, טשוב [אַזוי ווי אַ כאַכאַל, אַן אוקראַינער]. אַ די האַר.

אויסכאַלופּען — אַקרוז. פּע אויס, 2. גע־כאַלופּעט. סטוה. אַרויסקריגן חיונה פֿון זפּין אַ כאַלופּניק (אַרעמער זעלבשטענדיקער בעל־מלאכה אָדער פּויער).

אויסכאַלען I — טרוה. ליע אויס, 2. געכאַ־ליעט. דזו אויסחליען. < אויסקרענקען. קללות: ער וועט עס בב מיר אַ! אַ זאָל ער מיינע פּאַר גראַשנס.

אויסכאַלען II — טרוה. < 290. 2. אויסכאַווען, אויספּאַשען, געבן אַ סך צו עסן. אַ אַ זון און אַפּגעבן זעלנליקען [= דעם רוסישן צאָר פּאַר אַ זעלנליקן].

אויסכאַל(י)ערען — טרוה. (ל)ערע אויס, 2. געכאַל(י)ערעט. ביטער, שווער אויסקרעני קען. קלח: „דו זאָלט אַ וואָס דו האָסט אַרויסגעקריגן פֿון מיר!“.

אויסכאַמכען — טרוה. כּע אויס, 2. געכאַמ־כעט. אויסשטאַמלען, אויסמורמלען; אומ־קלאַר אַרויסזאָגן. אַ אַ פּאַר ווערטער.

אויסכאַנדאַזשען — טרוה. זשע אויס, 2. גע־כאַנדאַזשעט. פּ. P: chędożyć <. אַפּט מיט זיך. אויסרייניקן, אויסוואַשן; מאַכן אויס־זען נעט, שייך. „אַז דו וועסט זיך שוין אויס־סטרויען, אויספּוצן, אַ אַקוראַט, דאַרפּטו אַרויפֿציען אויף זיך דעם ראַק, גאַטוון דעם הוט...“, דלוגאַטש, וועלט־מסורה, האַרשע 1881.

אויסכאַנטען — טרוה. טע אויס, 2. געכאַנ־טעט. (אין לשון פֿון אונטער־וועלט) קריגן עפעס דורך זפּין אַ גאַספֿרוי, אַ צעלאַזענע. אַ פּאַר אוידינגלעך.

אויסכאַפּ — דער, 1. אַקט אָדער פּראַצעס פֿון אויסכאַפּן אויסכאַפּעניש. 2. גוטער, גיכער אַפּגאַנג פֿון סחורה. אַן אַ אויף דער סחורה, אויף פּיט ערב יום־טובֿ אַזאַ. 3. דער (דאָס) וואָס איז ווערט אויסגעכאַפּט צו ווערן. „ער האָט געהאַט אַ זון אַ צאַצע, אַן אַ, אַ זעלטענער עילוי, יק. פּראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסכאַפּן. „נאָך אַזאַ אַ איז ניטאָ קיין סחורה אויף די פּאַליצעס“.

אויסכאַפּן — טרוה. כאַפּ אויס, 2. געכאַפּט. 1. גיך צונעמען, אַרויסנעמען; אַרויסריסן פֿון די הענט. „דאָס בעסטע עפעלע כאַפּט אויס דער חזיר“, שוה. „אַ הונט זאָל מיין האַרץ אַ וואָלט ער משוגע געוואָרן, פּוה. אַ אַ בייגל פּאַר אַ גראַשן, בשעת איך בין הונגעריק, הייסט בב זיי געגולט“, שט. „אַ הינט כאַפּט אויס פֿון מויל אַ פּריילעך קול, אַ בייזן הוסט“, האַפּ, בייזונגען. *קיינער וועט עס בב דיר ניט אַ — איר וועגן אַ זאָל וואָס מע דאַרף ניט האַלטן טפּיער.

כארטשענע זיך אויס בעולם הזה... קמ, 1870, № 23.

אויסכארטשען — דזו אויסכארטשען. א כריפליכע קול האט אויסגעכארטשעט דורך א לייקע, ב. רעסלער, טאג, 10 VI 1961.

אויסכארטלען — כל אויס, געכארטלט. אוטו — ארויסברענגען (פלוצעם, מיטאמאל) טיפע בארגל-קלאנגען, ענלעך צו כרכר. טרוו — מיט כארטלידיקע קלאנגען עפעס זאגן, אויסדריקן. א א פאר הערטער, א רוף נאך הילף. ס'האבן גוססט, מיט אזוי שוין אויפן צונג, אויף יידיש אויסגעכארטלט זייער צארן, חג, פליטיס.

אויסכארטלעניש — דאס (די), זי. (געדווי ערדיקער פראצעס פון אויסכארטלען. גו, סאיז געווען אן אויסהוסטעניש, אן א, אן אויסשניצעניש פון די געזי.

אויסכארקען — טרוו. קע אויס, געכארקעט. דרייזן. דזו אויסכארקען.

אויסכארקעניש — דאס (די), זי. דזו אויסכארקעניש.

אויסכוואלען — טרוו. ליע אויס, געכאוואלעט. אויך: ~כוואלעווען. מאכן כוואלעט, פאליעט, חאלן. דער חויגט כוואלעט אויס די אוערע (דעם ים).

אויסכוואלען זיך — אוטו. א דפו. ווערן כוואלעדיק, באדעקט מיט פאליעט. דער לאג גער שלעפ פון איר באקלייד האט זיך אויס געכוואלעט אויפן פארקעט.

אויסכוואלען — טרוו. קע אויס, געכאוואלעט. אויך: ~כוואלעסען. ארויס קריגן עפעס אויף אן איינשטעלערישן, אהאנ טרויסטישן אויפן, ווי א כוואט. א א דערלוי בעניש ארויסצופארן.

אויסכוואלען זיך — אוטו. א דפו. זיך ארויסשטעלן ווי א כוואט, האוילער יונג.

אויסכווארען — טרוו. כווארע אויס, געכאווארעט. סל. אויסקרענקען, אויסכארעבען.

אויסכווארען — טרוו. טשע אויס, געכאווארעט. וורד. סל. אויסשלאגן מיט א בייטש, רוט, נאהייקע; אויסבייטשן.

אויסכווערן — טרוו. ער אויס, געכווערט. טערט. אומאפהענגיק ליטע. צעטיילן א דארף אויף אפגעזונדערטע כווערס, שטיבער (אפגעטיילט איינס פון צווייטן מיט פלעדער). א די דערפער, זיי איינטיילן אויף באזונדערע פערמעט, דער פויער זאל האבן זען ערד ארום זיך.

אויסכווען — טרוו. כע אויס, געכווענט. לר. (הילנע). אויסנארן, ארויסקריגן דורך א שווינדל דורך גלאטע ריידעלעך. א א פאר גראשן.

אויסכווען — טרוו. כע אויס, געכווענט. וורד. דזו אויסכווען.

אויסכוליאנעווען — אוטו. געווען אויס, ~כוליאנעוועט. פירן זיך הייל ווי א כר ליגאן. "האט די שיפורים האבן אויסגעכוליאנעוועט אין איין האלבער שעה; צעבראכן די פלים, דערשראקן די קינדער, זיך געווארפן שלאגן, פג.

אויסכווען — טרוו. קע אויס, געכווענט. וורד. 1. דזו אויסהוקען. א כוקע טאן

מיט בייזקייט, מיט כעס אע. 2. אויסבלאזן, אויסטעמען, א א ריח פון בראנפן.

אויסכיב(נ)ען — כיב(נ)ע אויס, געכיב(נ)עט. אויך, וורד. סל. אוטו — אויספאלן. האט כיבנעט דיר אויס? א שלאק אויפן קאפ? טרוו — אויסטרייסלען. א די זעקלעך תבואה, מעל.

אויסכיבראקעווען — טרוו. קעווען אויס, געכיבראקעוועט. סל. ארויסקריגן עפעס אויף א פאלשן אויפן, באשווינדלען. (הערט געזאגט בלויז מיט טאדל). אן אמחער לבנע, ער קען א אלעמען מיט וועמען ער פירט א מסחר, רייד.

אויסכיברעווען — טרוו. רעווען אויס, געכיברעוועט. ארויסקריגן עפעס דורך א שפיל, אויסנארן. (קען געזאגט ווערן אויך גוטמוטיק). "איך פלעג א ביי דער מאמען די בעסטע מאכלים פאר מאנטיק, אר.

אויסכיבי(ק)ען — כיבי(ק)ען אויס, געכיבי(ק)עט. אוטו — מיטאמאל אנהייבן לאכן מיט א שטיל, דין געלעכטערל. "היי נאר מע רעדט צו איר, כיכעט זי גלפן אויס". טרוו — אויסלאכן עמען, עפעס אויסדריקן דורך א געלעכטערל. א צוהרידוקייט, פארלעגנהייט אג.

אויסכיבי(ק)ען זיך — אוטו. א דפו. כיבי(ק)ען און אויפהערן. "האט זיך אויסגעכיבי(ק)עט מיט א שקאציש געלעכטערל", ייט, טאג, 27 V 1961.

אויסכילען — ליע אויס, געכילעט. סל. אוטו — ווערן גאר שוואך. "כייט ניט פאר" האט דאס קינד כילעט אויס פון טאג צו טאג. טרוו — מאכן גאר שוואך. "דער הויב גער האט זיי אויסגעכילעט".

אויסכילען — טרוו. קע אויס, געכילעט. אויסקילען. "אויסגעכילעט אלע הינער און געלאזן דעם שווארצן האן", פג.

אויסכילאמען — טרוו. מע אויס, געכילאמעט. סל. אנהארפן מיט כלאם, שמאטעס, אלטע בגדים. א די שטוב, די קאמערן אע.

אויסכילאפען — טרוו. טשע אויס, געכילאפעט. סל. אויסווערן עפעס נאך מי, לויפעניש, בעטעניש; דערגרייכן עפעס דורך אינטערעווערן. "חרבונה, זכור לטוב, האט מיר אויסגעכילאפעטשעט ביי אחשוורוש...", פרוג.

אויסכילאפען — אקווען. פע אויס, געכילאפעט. לאקל, אדעס. אויסשטעלן, אויסגלאצן (די אויגן). "ערשט געקומען אין באטאריע און — ראזאדיס! האט האט איר אויסגעכילאפעט די אויגן, האזי", ש. ברעגמאן, דורך קריג און רעוואלוציע.

אויסכילאפען — טרוו. כליאפען אויס, געכילאפעט. פג: ~כיל(ר)אפען. אויסזופן ביון סוף (ארויסגעבונדיק דערביי קלאנגען). א דאס געקעכט, א נאך א טעלער. "...האט מען זיך גענומען צו דער יוד, אויסגעכילאפעטשעט מיט גרויסע צרות, יודישער פארפוסח.

אויסכילאפע(נען) — בלייען — טרוו. יע (יינע) אויס, געכילאפעט, (למעט). א אויסכילאפען. > אויסחילען, חירקונג פון חלאת.

אויסכילאפען — גע אויס, געכילאפעט. דזו אויסכילען.

אויסכילאפען — בליסקען — טרוו. קע אויס, געכילאפעט, ~כילסקעט. אויס פאטשן מיט א הילך. א די טרייענע צורה זינע.

אויסכילאפען — טרוו. כליאפען אויס, געכילאפען. פד. אויסטרינקען אויף ניט קיין שיי געם אויפן אויסכילאפען.

אויסכילאפען — טרוו. טשע אויס, געכילאפעטשעט. לאקל, בריסק. דזו אויסכילאפען.

אויסכילאפען — טרוו. טשע אויס, געכילאפעטשעט, ~כילעפעטשעט. דזו אויסכילאפען.

אויסכילאפען — פע אויס, געכילאפעט. אוטו, דריספערזאניק — שטארק אויסרעגענען. טרוו — אויסגיטן מיט א הילך, אויס פלויכען. א די פאמויניצע. 2. אויסקלאפן.

3. אויספארעמען גיך, טאנדעט. א א סיגור. **אויסכילאפען זיך** — אוטו. א דפו. שטארק אויסרעגענען זיך. דער הימל האט זיך שוין אויסגעכילאפעט.

אויסכילאפען — טרוו. פע אויס, געכילאפעט. דזו אויסכילאפען 13. "עס איז אים געווארן מאדע גיטראגענעם אין מויל און ער האט אויסגעכילאפעט די אריגינעלע טיי אויפן יודל, טיטע, אט דאס זענען מיר.

אויסכילאפען — טרוו. קע אויס, געכילאפעט. אויך: ~כילאפען. 1. הילכיק אויספאטשן. 2. אויסגיטן.

אויסכילאפען — טרוו. פע אויס, געכילאפעט. אויסזופן, אויסטרינקען, אויסכילאפען. "היי עמעצער וואלט די לופט אויסגעכילאפעט", נאד.

אויסכילאפען — טרוו. טשע אויס, געכילאפעטשעט. סל. אויסבייטשן מיט א רוט, קאנטישק, בייטש. א די פערדלעך.

אויסכילאפען — פע אויס, געכילאפעט. אוטו — מיטאמאל אנהייבן שטארק צו היינען. "דאס קינד האט פון ווייטיק אויסגעכילאפעט". טרוו — שטארק היינענדיק עפעס ארויסזאגן; אויסדריקן עפעס דורך כליפען. "איך האב מורא" — האט דאס קינד אויסגעכילאפעט, אר.

אויסכילאפען זיך — אוטו. א דפו. שטארק היינען און אויפהערן. זיך גרינגער מאכן דורך הילכיקן היינען. "זאל ער זיך אויסהיינען, א [ער] איז א יוד מיט אכט קינדער און ממש אן א שטיקל ברויט", פרא.

אויסכילאפעניש — דאס (די), זי. געדויער — דיקער פראצעס פון אויסכילאפען (זיך).

אויסכילאפעניש — דאס & די, ען. (פלוצעמ דיק, מיטאמאליק) הילכיק געוויין.

אויסכמארען — טרוו. ליע אויס, געכמארעט. 1. שטארק אויספאטשן. אזוי א א אז די גשמה זאל ארויס. 2. ארויסשלאגן פון דער האנט; ארויסקלאפן. "אויס גרויסער געוויינט! מע האט צוגענומען, אויסגעצאפט, אויסגעמאטשעט, אויסגעמאליעט... ביז דער לעצטער פרוטה", ש.

אויסכמארען(נען) — טרוו. יע אויס, געכמארעט. בארעקן מיט שווארצע וואלקנס. "דער חויגט האט אויסגעכמארעט דעם הימל און אויסגעכמארעט דעם ים".

אויסכמארע(נען) זיך — אױס. — אױס. — דױס. באַדעקט װערן מיט אַ כּמאַרע און שװאַרצן װאַלקן. קריגן דעם אױסדרוק פֿון שװערע זאַרגן. דער הימל (דאָס פֿנים) כּמאַרעט זיך אױס. **אויסכמארע(נען)** — טרוו. דער אױס, גע- כּמורעט. מאַכן כּמורנע, פֿינצטער, שװער- מוטיק, טרויעריק. „ער האָט מיר אױסגעכמור- רעט מײן לעבנסטאַג.“ **אויסכמארע(נען) זיך** — אױס. — אױס. — דױס. װערן (אַן אָנװײַז אױף אַ סיפּה) כּמורנע, פֿאַרפֿינצטערט. דער הימל, דאָס פֿנים כּמורעט זיך אױס.

אויסכניאָקע(װען) — טרוו. קען(װע) אױס, געכניאָקע(װע)ט. אַרױסקריגן עפעס אױף אַן אױמעסטעטישן, שלימוולדיקן אױפֿן. אױ פֿאַר זיך הילף.

אויסכניקען — קע אױס, געכניקעט. אױס — אָנהייבן אַ ביסל װײַנען אָדער זיך מאַכן װײַנען. טרוו — אױספעטן, אױספעט- לען מיט האַלבגעװײן, אױסװײַנען. דערגרייכן עפעס דורך נעפעכדיקן קלאַנג זיך. דאָס קינד װעט אױ מע זאָל עס נעמען אױף די הענט. **אויסכניקעניש** — דאָס (דײַ), ױ. געדויער- דיקער פֿראַצעס פֿון אױסכניקען. אַ װײַנע- ניש, אַן אױסכליפעניש, אַן אױ, כּאַטש נעם און אַנטלױף פֿון שטובֿ!

אויסכעכליען — טרוו. ליע אױס, געכעכ- ליעט. פֿר (מלאַזע, אַסטראַזע). אָפּטאַן אַן אַרבעט שלעכט, אַבי פֿטור צו װערן. „זע נאַר װי זי האָט אױסגעכעכליעט דאָס ביסל װעס“, אָפּא, פֿוילישע װעלדער.

אויסכעכליען זיך — אױס. — אױס. — דױס. פֿר. אױסהוטטן זיך, אױסװײַניקן דעם גאַרגל מיט קלאַנגען ענלעך צו כּעכע.

אויסכעלעמען — טרוו. דעם אױס, געכע- לעמט. > חלומען, שפעטער אַסאַציאַציע מיט כּעלעם. איר — אױסחלומען, אױספֿאַנטאַזירן, אױסטראַכטן. האָס דו װעסט שוין אױ!

אויסכעלעמען זיך — אױס. — אױס. — דױס. אױס- שלאָפֿן זיך. איר. אױסשטוכען זיך.

אויסכראַברעװען זיך — אױס. — רעװע זיך אױס, זיך — געכראַברעװעט. רוטיצ. זיך אַרױס- שטעלן זיך אַ מוטיקער, אַ העלד, איר — אױס- כּראַצקען זיך.

אויסכראַמם(ש)קען — טרוו. כּראַמם(ש) קע אױס, געכראַמם(ש)קעט. אױסקפען מיט קנאַקערע פֿון ציין װי עס באַקומט זיך װען מע עסט כּראַמם(ש)קע. אױ די ביינער.

אויסכראַפען — טרוו. פֿע אױס, געכראַפֿע פֿע. אָטעמען מיט אַזאַ שװאַכערע, גערויש, בײַם שלאָפֿן, עס זאָל זיך באַקומען אַן אױס- דרוק פֿון עפעס. אױ אַ גאַנצע מעלאָדיע. „האַט ער אין פֿרייטיקדיקע געכט דעם עױגנשבת זינעם אױסגעכראַפֿעט“, יאַנאַסאָװיטש, אַ שטוב אין שטעטל.

אויסכראַפען זיך — אױס. — אױס. — דױס. גוט, (געשמאַק) אױסשלאָפֿן זיך (און דערבײַ שװאַרן, אַרױסגעבן גערויש בײַם אָטעמען). **אויסכראַפעניש** — דאָס (דײַ), ױ. פֿראַצעס פֿון אױסכראַפען.

אויסכראַקען — טרוו. קע אױס, געכראַ- קעט. אױסשפען, אַרױסגעבן פֿלעגמע, ליחות פֿון גאַרגל. אױ בלוט פֿון ציטט צו ציטט.

אויסכראַקען זיך — אױס. — אױס. — דױס. אױס- הוטטן זיך. כּראַקען און אױפֿהערן. זיך אױ און אָנהייבן רעדן.

אויסכראַקעניש — דאָס (דײַ), ױ. געדויער- דיקער פֿראַצעס פֿון אױסכראַקען (זיך).

אויסכרוקען — קע אױס, געכרוקעט. אױך: ~כּרוקען. אױס — אַרױסברענגען קלאַנגען װי אַ חזיר. טרוו — דורך קלאַנגען, ענלעך צו כּרורכר, צום חזירשן כּרוקען, עפעס אױסדריקן. „דער שיפּװער האָט אױסקילטער- קעט: לאַז צו רױ, און איז געפֿאַלן אין ריג- שטאַק.“

אויסכריפען — פֿע אױס, געכריפעט. אױס — אַרױסברענגען (פֿלוצעם, מיטאַמאַל) סקרי- פעדיקע קלאַנגען, ענלעך צו כּריפֿכריפֿ. טרוו — דורך כּריפעדיקע קלאַנגען עפעס אױס- דריקן. אױ עפעס װי אַ שטאַרק צוגעקילטער. „עס כּריפעט אױס די שעהן דער זייגער װי אַ חולה“, עק.

אויסכריפעניש — דאָס (דײַ), ױ. געדויערדי- קער פֿראַצעס פֿון אױסכריפען.

אויסלאַרנג — דײַ, ען. מאַכל, זייער גע- שמאַקע זאַרן. אַזאַ לעקער איז ממש אַן אױ. **אויסלאַרנסן** — טרוו. „בוס אױס, געלאַ- בוסט. עפעס דערגרייכן דורך זיין אַ לאַבוס (אַ גאַרנישט, ליידיקייטער). אױ זיך [=] פֿאַר זיך אַ הינטיש מזל.“

אויסלאַבוסן זיך — אױס. — אױס. — דױס. זיין אַ ליידיקייטער, אַ גאַרנישט און דערנאָך זיך בע- סערן. זיך אַ און װערן סטאַטעטשען.

אויסלאַבן זיך — אױס. — אױס. — דױס. זיך געלאַבט. שטאַרק הנאה האָבן פֿון אַ גע- שמאַקער זאַך; זיך קוויקן מיט עפעס; פֿאַסי- מאַקעװען זיך. זיך אױ פֿון (מיט) דינס געבראַ- טענעם אינדיק, פֿון דעם קינדס חכמות. **אויסלאַבערן** — טרוו. דער אױס, געלאַ- בערט. 1. אױספֿלאַפֿלען, אױספֿליידערן; אױס- דברן. אױ סודות. 2. אַרױסגעבֿענען. אױ אַלץ פֿון שטובֿ. 3. אױסלעקען. זן.

אויסלאַבן — דער, ױ. 1. קאַפּיטאַל אַנצװײַהיבן אַ געשעפֿט, אינעװעסטירונג. „מײן ביסל געלט איז בײַ אײַך. האו האָב איך צו נעמען אױז איך בײַ עפעס רפֿיז“, טעיאַטער. „קיין גרויסן אױ האָט זי דערצו גיט געדאַרפֿט“. ב. גאַרין. יװיפֿל אױ האָסטו דערינען? = יװיפֿל געלט האָסטו אַרײַנגעלייגט? 2. קאַפּיטאַל צו קײ- רעװען זיך אין געשעפֿט, צו פֿירן מסחר, אַ װאַרשטאַט. „ער לײַט יעדערן עטלעכע צענדר- ליק רובל אױף קירעװאַניע, אױף אױ, ליטוה.“

3. אױסדויער; אױבערזאַרטונג. ציטט צו לאַזן ליגן סחורה. די תּבֿואה דאַרף האָבן אַן אױ = מע קען (דאַרף) זי נאָך גיט פֿאַרקויפֿן, נאַר לאַזן ליגן (עס װעט שטענדיג אָדער בעסער װערן). „מאַמע, גיב עסן! — האָסט אױסלאַג אַ ביסל, איר זעטער, כּיהאַב נישט קיין ציטט“, רײד (פֿאַרצײכנט אין קאַלאַמײ, מ.ג.).

4. סחורה, זאַכן װאַס מע לייגט אױס, דער קונה זאָל זען, באַמערקן. אַ שטענדיג אױ. מיר געפֿעלט דאָס גילדענע פֿינגערל פֿון אױ. „...אױן; ליכטיקער פֿאַרצעלע, ריכע װאַסלאַטאַפֿן...“

ב. װײַנטייטן. אױ - ק ע ס ל = אַ גלע- זערן (פֿאַרשלאָסן) קעסטל װאָ מע לייגט אױס (שטענדיג) חפֿצים, צירונג. „מע נעמט אַפֿיר

דאָס גלעזערנע אױף פֿון װעלכן...מע האָט אַרױסגעגעבעט אױניקע זאַכן“, יװפֿאָל, 1884, 49 Ne

אויסלאַגלען — טרוו. גל אױס, געלאַגלט. פֿונאַנדערגיסן (װײַן, װאַסער) אין לאַגלען. אױ װאַסער פֿאַר אַלעמען גלפֿן.

אויסלאַגע — דײַ, ס. 1. סחורה, אױסגע- שטעלט אין װײַפֿענצטער, װיטרינע. דאָס חזיר פֿענצטער גױפֿא (גאַליציע). „און אין די אױס- לאַגעס עס שטייען די שענסטע, בעסטע װאַרעס“, נאַד. 2. אַװאַנט, דמי קדימה; דאָס אײַנגעצאַלטע געלט בײַ אַ קויף (פֿאַרן קריגן די סחורה).

אויסלאַגערונג — דײַ, ען. פֿראַצעס אָדער רעװולטאַט פֿון אױסלאַגען.

אויסלאַגען — טרוו. ער אױס, געלאַ- גערט. 1. אַרײַנברענגען סחורה אין לאַגער, אױסלאַזן פֿון פֿאַרן (װאַנען) און אַרײַנבראַנגן אין לאַגער. „מע האָט גענומען צען טרעגערס אױסצולאַגען די זעק תּבֿואה“. 2. האַלטן סחורה אין לאַגער(ן) אַ לענגערע צײַט. אױ די סחורה ביז דער מקח װעט שטיגן. 3. אַרױס- נעמען סחורה פֿון לאַגער. אױ די סחורה און זי אַװעקלייגן אין קראַם אױף די פֿאַליצעס.

4. מאַכן אַ לאַגער אָדער לאַזן רוען אין לאַ- גער (װעגן סאַלדאַטן, ספּאַרטסליט א.ע.). אױ די פֿאַרמאַטערטע טוריסטן אין עטלעכע געצעלטן. **אויסלאַר** — דער, ױ. אַקס פֿון אױסלאַזן (זיך). אַביקעט פֿון אױסלאַזן. שװערער (גרינג- גער) אױ. „דו ביסט פֿאַרביטערט און זוכסט אַן אױ פֿאַר דיין פֿאַרביטערונג“, מענדל מאַו, 34 Ne

אויסלאַרנג — דײַ, ען. פֿראַצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אױסלאַזן; דאָס אַרױסגעבן אַני געלאַדענע ענערגיע; דאָס אַראַפֿערען זיך פֿון האַרצן. אױ פֿון ביקס.

אויסלאַרניען — טרוו. דייע אױס, געלאַדיעט. 30. פֿאַרריכטן, אױספעסערן. אױ דעם צע- שטערטן שלום-בית. אױ די סחורה אין אױס- לאַג.

אויסלאַרדיק — אַדי. נעגל. װאַס מע קען אױס- לאַזן. אױע ענערגיע.

אויסלאַרדישן — טרוו. דיש אױס, געלאַ- דיטש. צעגיסן (מילך) אין אַ צאַל לאַזישן, לאַדישקעס. אױ די מילך עס זאָל װערן זװיער- מילך.

אויסלאַרן — טרוו. לאַד אױס, געלאַרן. דעשטן. פֿאַרבעטן אַ צאַל (אַלעמען) פֿון אַ גרופּע. פֿאַרבעטן צו אַ צאַל (שמחות, אױ- טערגעמונגען). אױ אַלע פֿריינד צו דער גאַל- דענער חתונה.

אויסלאַרן I — טרוו. לאַד אױס, געלאַרן. 1. אַרײַננעמען משא און אַ באַשטימטן פֿלאַץ. אױ אַ שיף, אַ װאַגאַן, אַ װאַגן, אַ בױד אע; אױ אַ שיער, לאַגער אע. 2. אַרױסנעמען א פֿון אַ ביקס (רעװאַלוער) די קוילן, אױ די ביקס און אַװעקװאַרפֿן די קוילן. 3. אַרױס- ברענגען מײַנונגען, שטאַנדפּונקטן. אױ אַלע ראיות פֿאַר דער פֿאַרטיי. 4. אױסדריקן גע- פֿילן װאַס דריקן (און דורכדעם זיך גרינגער מאַכן). „מיט זינען לייטער אַרױס אומקום אױן- נה. לייװיקן אױסן געװען אױ אַרױסצװינגען און אױ פֿון זיך דאָס געפֿיל פֿון שרעק פֿאַרן אױ-“

טעראַנגאָני, טו. ה. לייזיק. יא דאָס (ביטערע) אַרץ = אַרויסברענגען אַלע טענות קעגן עפעס (מעצן) און דורכדעם טיילווייז זיך באַרוואַיקן. 5. אַרויסגעבן ענערגיע. א' עלעק טרע, אַטאָמישע ענערגיע. באַפֿרעיען פֿון אַנג געקליבענער ענערגיע. א' אַן עלעקטרישע באַ טאַרייקע. מיט זיך — 1. (רעפֿל) זיך אויסטענהן, זיך אַראַפֿרעדן פֿון האַרצן). 2. (רעפֿל) זיך אויסלעבן; פֿאַרניצן אַנגע קליבענע אייגענע (פֿיזישע, געסטיקע) ענערגיע. זיך א' אין לאַנגע חוֹכּוּחִים. "הוי אוינדער יוגנט לאַזט זיך אויס סעקסועל אויף אַלע וועגן און שטענדיג, שטרינגער.

אויסלאָזן II — טרו. לאַז אויס, ~געלאָזן.

אַרויסקריגן עפעס דורך לאַדעניש, דורך משפטן זיך. "אם ירצה השם, אַז ער וועט א' זיך געלט, וועט ער מיך זאָגט ער, ניט פֿאַרגעסן". שט. מנחם-מנדל. מיט זיך — קזו. זיך משפטן אַ לענגערע צייט אַדער אין פֿאַרשידענע געריכטן, זיך א' און צוריקבאַקומען דאָס געלט. **אויסלאָזען (ווען)** — טרו. דעווען אויס, ~געלאָדען (ווען) ט. פֿד. 1. אַינשטעלן אויף אַ גוטן (ריכטיקן) אָפֿן. א' די כלים אויף דער פֿאַליצע, דאָס געצייג אין וואַרשטאָט, די טיילן פֿון דער מאַשין, דעם שוך אויפֿן קאַפּול. 2. אויספּוּצן; פֿאַרריכטן. "ווען איך וואַלט מיך געווען געריכט, וואַלט איך מיך אויסגעלאָדען" וועט מיט אַ שיינעם פנים צו קומען צו דער שיינער גיטל, וויסט, זיי שיינע גיטל. 3. (שניידערש) אויספֿאַרריכטן און ברענגען אין אַרדענונג אַ געניצטן מלבוש.

אויסלאָדעווען, ~לאַדענען — טרו. דעווען (ווען) אויס, ~געלאָדען (ווען) ט, ~געלאָדעט (פֿד).

1. אויסלאָדן, ספּעצ. "א' אין פֿאַנטאַטישע וויזיעס", ייט, פּוילן. 2. דזו אויסלאָדעווען. 3.

אויסלאָדעווען — טרו. לאַדענען אויס, ~געווען לאַדענען. (שוסטערע) ריכטיק אַרויפֿשטעלן שוך אויפֿן קאַפּול. ← אויסלאָדעווען, אויס-לאַדענען.

אויסלאָדעניש — דאָס (די), זי. געדויערן זיך, אַ קלאַגעניש, אַ האַרץ-אויסלאָדעניש.

אויסלאָדער — דער, ים. וו. זין, קע, ים.

ווער עס לאַזט אויס (משא), "דער געפילדער פֿון די בעלי-עגלות...דער רעש פֿון די אים און אַנלאַדערס האַבן צעטומלט און צעשראַקן די ישיבֿהניקעס", ש. סטמאָן, צווייטן.

אויסלאָדערן, ~לודערן, ~לודרעווען — דער, זרעווען אויס; ~געלאָדערט (~געלודערט, ~געלודרעוועט). אַקזוז — דזו אַוועק-לאַדערן. ← טרו. עפעס אויפֿטאַן מיט זיך א' ליידיקייט, אַ לאַדער. א' פֿאַר זיך הונגעריקע טעג.

אויסלאָדקעווען — טרו. קעווען אויס, ~געווען לאַדקעוועט. טל. אויסשיפֿלען, פֿירן עמעצן אויף אַ שיפֿל (צוליב פֿאַרגעניגן). א' די פֿרע-לינס אויפֿן דניעפער.

אויסלאָזן — טרו. לאַז אויס, ~געלאָזט.

> לאז = לאַתעשה. (אין פֿאַרשטעלטע רייד) פֿאַווערן, פֿאַרבאַטן. "זי דעקערטן פֿון דער רעגירונג האַבן אַלץ אויסגעלאַזט".

אויסלאָזווען — טרו. ווען אויס, ~געלאָזעט. [ליטע, בעת און נאָך דער ערשטער וועלט-מלחמה. מאַכן לאַזעס, טראַטואַרן פֿאַר פֿוס-גייערס, בעל-רבּותים פֿון המזער מוון א' די גאַסן און די געסלעך".

אויסלאָזווען — טרו. ווען אויס, ~געלאָזעט.

וור, אוקר. טל. אויסכאַפֿן, אויספֿאַנגען. א' די פֿייגעלעך פֿון חאַלד. "מע קען ניט א' גאַר די בולבעס פֿון טאַפֿ", ב. גאַרין. "...אַלע גנבֿות אויפֿווכן און די חבֿרה-לייט איינציקווען א' און אַרענעצן אין חבֿרה-ביתים פֿון אַרץ". שט.

אויסלאָזן (ר)ירן — טרו. לאַזן (ר)ירן אויס, ~(גע)לאַזן (ר)ירט. (גוט, ריכטיק, אַפּגעהיט) דורכפֿירן. געפֿינען אַן אויסוועג; אויסקאַמפֿירן. גירן. א' דעם וועג צווישן סבּנות. א' די שיף אין האַפֿן.

אויסלאָזן — דער, זי. 1. ענד, גרענעץ, סוף פֿון אַ שטח. "זי מדינה איז דאָך אינגאַנצן פֿול מיט ליגן פֿון דעם אַנהייב ביזן א"י, נחב. "און דער א' פֿון דעם געמאַרק איז געווען ביים ים", תי. יהושע, טו, 4. אַ פֿלאַכטע, וואָס איר אַנהייב איז אין איין עק וועלט און איז א' אין דעם צווייטן עק", הל. א' א' ו' ת. א' ש ט אַ ט = הינטערן שטאַט, וואו די שטאַט ענדיקט זיך. לאַקל (קעלעם, ליטע).

2. ענד, סוף פֿון (געוויסער, באַשטימטער) צייט. "טאַקיי אַלץ וויא גאַט האַטיס אויס גי-דרט פֿונם אַנהוב ביז צימ אויס לאַזן", מס, קהלת, סוף פֿון ג, 11. 3. ענד, סוף פֿון אַ טואונג. "מיט דער צונג איז דער אַנהייב מיטן אויסלאָז פֿון דער עבירה גרינג און גיך", חה, 2/292. "און גיב מול און ברכה אין אַלע אונדזערע אַנהייבן און א"י", איין נניע שס חזונה, פיעטריקאָו, 1881. "אַנהייבן הייבט זיך עס אַן פֿדרך הגגידים און דער א' איז געוויינטלעך פֿדרך הקבצנים", ממוס, קלאַטשט. 4. לעצטע סצענע אין אַ פֿאַרשטעלונג; עפילאָג, שלוסחאַרט. ס'האַלט שוין ביים א'. א'ניוסח פֿון אַ בריוו. איך ליען און ליען און זע נאָך אַלץ ניט קיין א'. "די דאָזיקע דערציילונג האַט אַן א' וואָס איז נישט איבערצייגנדיק", שט. יודישע שרייבער וו. 5. אויסגאַנג, אַרויסקום, רעזולטאַט. דער א' פֿון אַ חייבות, אַ געשעפט, אונטערנעמונג. 6. לעצטער טייל פֿון דאָווען. מע האַלט שוין ביים א' און ער קומט ערשט איצט אַרפֿן אין שול.

אויסלאָזבאַלאַנס — דער, זי. (בוכהאַל-טעריע) באַלאַנס צום סוף פֿון אַ געוויסן צייט-אַפּשטיט (סרוב צום סוף פֿון יאַר).

אויסלאָזונג — די, יען. 1. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסלאָזן. 2. דזו אויסלאָזן. "אויף דף...ווערט איר גיפֿינדן אַלרלייאַ סיומים אודר אויז לאַזינג פֿון בריבֿן", מאַרשן, לשון זה, אַמסט תצ"ד.

אויסלאָזורקעווען, ~לאַזורירן — טרו. קעווען, רירן אויס; ~(גע)לאַזורקעוועט. (גע)לאַזורירט. מאַכן העל-בלוי, בלוי-לעך. א' די פֿאַרב, די ווענט, דאָס צוואַנט.

אויסלאָזומן — [זומאַן] דער, ים. לר. בייך הזמנים, צייט וואָס איז פֿרע פֿון לערנען.

אויסלאָזן — טרו. לאַז אויס, ~געלאָזט, ~געלאָזן [עלסערע פֿאַרעם, לד].

1. פֿאַרענדיקן ריידן אַדער שרעבן, אַפּשליי-סן. "אונ איך האָב גיזעהן אוש צו לאַזן די הקדמה פֿון דעם ספֿר מיט אַ שיינעם משל", חה, 56. "אַט דאָס, רבותים! — האָט בנימין אויסגעלאָזט אויף אַ נידעריקע שטימע, מיט אַ זיפֿץ, ממוס, זיי אַלטע מעשה". ער האָט אַנגע-הויבן, זאָל ער עס א'.

2. אינגאַנצן פֿאַרענדיקן (וועגן תפילה, ברכה). "כלומר, דיא דאָ היטן ביז דער חון אודר איינר זונשט דער איין ברכה מאכט, אויז לאַזט די ברכה דער איז איין (בן עולם הבא)", טו, 139/2. "הוי פֿון אַ זיסן שלאָף האָט זיך דער עולם אויפֿגעכאַפט, בשעת יאַטעלע האָט אויסגעלאָזט די קרושה", שט. יאַטעלע טע-לאַווי. "יובֿ-פֿיפור איז אַקוראַט ווי שבת, פֿרינע ציינדט זי אַן, דערנאָך מאַכט זי די ברכה אַווי ווי שבת נאָר זי לאַזט אויש: גר של יום-פֿיפורים", א. דאַנציג, חא, נה/ב, ווילנע 1863. 3. קומען צו אַ סוף, אויפֿהערן זיך צו פֿאַרנעמען מיט עפעס. "הוי קען מען אַנהייבן און א' א' תורה, אַז די תורה האָט נישט קיין התחלה, נישט קיין סוף, אַז זי איז אין-סוף", פּרץ, חסידיש.

4. איבעררעיסן, (זיך) אַפּשטעלן אין מיטן. "גון מה לי להאריר, מיר וואלין ויידר אַן פֿאַנגין וואור [=] וואו, ר צווישן צוויי וואָ קאַלן] קיך אויז גילאוינ האָב", גה, 209.

5. אויספֿירן, פֿון וואָס צום פּונקט, צום אויספֿירן. "פֿון וואָס מע זאָל ניט רעדן אויף אַן אויספֿיר, מוז מען א' מיט דער טאַקע פֿון פֿלייש", ממוס, מסעות. "אַווי דערציילט די מאַמע און לאַזט אויס אַז צווישן די דנישטן זענען אַפּנים אויך דאָ גנבֿים", שט. מאַטל.

6. אַדורכלאָזן, פֿאַרפֿעלן, איבערהופּן, איר בערהיפּערן. א' אַ זנטל, אַ קאַפּיטל אע. "דו דר זעלבליג האָט פֿיל אויש גילאָזן צו טיטשן", אורחת צדיקים — ספֿר המידות, אַמסט תצ"ה, הקדמה פֿון שלמה-זלמן לונדן. "רק אז ער דאווינט ווי די בני אשכּנז וואָס זאָגן נישט מוריד הגשם, מעג ער זאָגן אפֿילו אז ער אוש גלאָזט די ברכה פֿון מחיה מתים", ספֿר שחזן ערוך [נשאַלקוועי אַנהייב 19. ה'ז], הא, ג'ישט אויסגעלאָזן איין זאָך אויפֿן וועג, מע זאָל עס ניט פֿאַרירן", ממוס, ווינטש.

7. אויסמישן, ניט אַנריירן. באַריידן און קיינעם ניט א'. "די קראַנקייטן האָט נישט אויסגעלאָזט קיינעם", עט, משלים.

8. אויסשליסן, באַזונטיקן, ניט לייגן קיין אַכט. א' אַ געדאַנק, פּלאַן. "ער זאָל עז אויש זייגר דיעה גאַנץ אויש לאַזן", אורחת צדיקים [← 62] נז/ב. "אַ כלה, אַ נאַכט פֿאַר דער חתונה, באַדאַרף מען נישט א' פֿון אויג אַליין. עס טשאַטעווען מלאכי-חבלה, נישט-גוטע, אש, תהלימייד.

9. אַרויסברענגען, אַרויסגעבן, אויסדריקן געפֿילן. א' דעם פעס, צאַרן, גרימצאַרן, שפֿוך חמתך, פֿל-חמתו. "דו זאַלשט ניט דענקן... מיט מחלוקת דיין צאהרן צו אים אויש לאַזן צו ביצאַלן דיין ניידונג", עיון, 1/25.

מיט = אַרויסברענגען וואָס עס דריקט און

איז פארשטיקט. א' צו מעצען דעם פעס אע, דאס הארץ = אַנשטאַט צו באַשולדיקן אָדער באַשטרעפֿן דעם שולדיקן, שטרעפֿן (אויסריידן, זידלען) דעם שוואַכערן. "האַסט זיך אַנגעשיכורט און ביסט געקומען צום קינד א", קמ, 1868, № 23. "מעצער האָט אים געקערט הייס אָפּבאָדן, איז ער געקומען אַהיים א' דאָס האַרץ", ספ, יוֹפֿאַל, 1885, № 3. "ער האָט אָבער זיך גאַנצן פעס גאָר צו די אומ- גליקלעכע אונטערטאָנען, די פּויערן, געקאַנט א", אש, תּהילים יוד. "א' די גאַנצע תּוכחה, אַלע (בייזע, חיסטע) חלומות צו מעצענס קאַפּ = שטאַרק אויסזידלען, שעלטן, באַשטרעפֿן. "אלא נישט! וועל איך א' אַלע בייזע חלומות צו זיך קאַפּ!", לאַט, מישקע. "האַט איך האָב אויפֿן האַרצן) וועל איך א' צו זיך קאַפּ (צו זינע הענט און פֿיס, צו זיך לזב און לעבן)". זעלענער: א' ליבשאַפֿט, גוטסקייט, וואַרעמ קייט אע. "קייך קינדער האָט זי ניט געהאַט און איר גאַנצע מוטערלעכע ליבשאַפֿט אויס- געלאָזט צום מאַן", רייד. "איז ער געוואָרן זייער בייז... און האָט אויסגעלאָזן פּל חמתו צו דעם יונגמאַן", אמד, דער מיליאָנער, ווילנע 1868.

10. צעלאָזן, אויספרעגלען. א' שמאַלץ; א' גריזן אויף פּסח. "זי איז געשטאַנען ביי דער קיך און אויסגעלאָזט שמאַלץ", פּמ. "אויסגע- לאָזט האַניק, געבליבן וואַקס", פּרץ [אין] לז ניטאָן].

11. אַפּלאָזן, אַרויסלאָזן פֿון האַנט. "ווען מאן איין כּלי מיט איין צוואַנג אַרצן טוט אין קעסל צו כּשרן זאל מאן די צוואַנג א' כּדי עס זאל איבעראַל געפּשרט זיין", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864.

אויסלאָזן זיך — אוטום. < דפּו. 1. זיך פֿאַרענדיקן, פֿאַרגיין, קומען צום סוף. "דאָס האַרץ שטעקט דעם קוואַל אַ צאָג במתנה. און אַז דער טאַג וויל זיך שוין א', צום סוף טאַג, הייבן זיי זיך אָן צו געווענענען... דאָס האַרץ מיט דעם קוואַל", נחב. "מע זאל ניט בעטן, אַז צרות זאלן זיך א', וואַרעם אַז די צרות לאָזן זיך אויס = לאָזט זיך דאָס לעבן אויך אויס". שוו. עס (די מעשה, דער עסק) לאָזט זיך אויס מיט ... "געוויינטלעך לאָזט זיך דער יריד אויס מיט אַ קריג", ממוס, ווינטשפֿ. "די וועלט לאָזט זיך אויס! = ס'איז זייער שלעכט, ניטאָ קייין אויסוועג; אָפֿט איר. "עס הייבט זיך ניט אָן, עס לאָזט זיך ניט אויס! = ס'איז אינגאַנצן אַנדערש, ס'איז ניט אמת. 2. זיין צום סוף (פֿון אַ פּסוק, שורה, וואַרט). "דען דיא תּורה היבט זיך אָן מיט דער 'בית' (בראשית) און לאָזט זיך אוש מיט דער 'למד' (בעיני כל ישראל)", לטו, הקדמה. "מיט וואָס הייבט זיך אָן דער טייט און מיט וואָס לאָזט ער זיך אויס?", פֿרש, נוש מיט די 22 און 63. "זינע געבאַט הייבן זיך אָן מיט 'איך' און לאָזן זיך אויס מיט 'איך'", ממוס, שלמה.

3. אויפֿהערן, פֿעלן, ניט זיין מער. "דאָס תקיפֿות פֿון זיין באַסקייט וועט זיך א", חס. משלי תקע"ד, כב, 8. "אַלע פֿאַרדינסטן האָבן זיך אויסגעלאָזט, מענטשלעכקייט און יושר — אויפֿגעהערט", ממוס. "די אַלע מעשה, געלט,

געזונט, כּוחות, פֿאַרדינסטן, קעסט אע לאָזן זיך אויס. "עס האָבן זיך אים אויסגעלאָזט די כּוחות, ביז ער איז געבליבן שלאָף הי אַ קינד", ממוס, שלמה.

4. ניט זיין גענוג, האַלטן ביים ווערן אויס. פֿאַרבן, ווערטער לאָזן זיך אויס (כּדי עס צו קענען אויסמאַלן, פֿאַשריבן). "אויף זיין גליק האָט זיך ביי מין מלמד אויסגעלאָזט די תּורה פֿאַר מיר", ממוס, ספֿר הבהמות. "אַ הייטיק די שונאים! די משפּחה האָט זיך אויסגעלאָזט, נישטאָ קיין נעמען", ממוס, ווינטשפֿ. "דער) פֿאַדעם לאָזט זיך אויס = א) דער מאַטעריאַל לאָזט זיך אויס; ב) כּוחות לאָזן זיך אויס. "אויף דער עלטער האָט זיך מיר אויסגעלאָזט פֿאַדעם", ייל, פֿונעם יאָרד.

5. זיין דער רעזולטאַט; אַרויסשטעלן זיך, אַרויסקומען. א' זיך גוט, צום גוטן, שיין, כּבי טוב; א' זיך שלעכט, ביטער, (מיט) אַ הייטיק צו (מיר, אים) אַזוו. עס האָט זיך אויסגעלאָזט ווי איך האָב געזאָגט (געוואָרנט, פֿאַרויסגע- זאָגט אַע). "דער זיידע וועט מסתּמא מנין זיין, עס זאל אַלץ זיך אַזוי א' נאָך זיין טייט, ווי ער האָט זיך אין זיין לעבן געוואונטשן", יד, אבן נגף. "האַט אָבער לאָזט זיך אויס? זי האָט אים געראַטעוועט, און ער זי — באַגראַבן", ממוס, ווינטשפֿ. "עס לאָזט זיך אויס צו מיר (מזן קאַפּ, מזן קעשענע) = איך דאַרף לייזן (באַצאלן) פֿאַר דעם. "פֿון אים האָבן זיך אַלע זאַכן אַנגעהויבן און צו אונדזערע קעפּס האָט זיך דאָס מיינד אויסגעלאָזט", שע, מעשיות פֿאַר יוד קינדער. * (תּלוואי) זאל זיך עס א' צו געלט (צו אַ ביסעלע שרעק, מיט געלט, מיט אַ ביסעלע שרעק אע) = קייין ערגערער רעזולטאַט זאל ניט זיין. "עס לאָזט זיך אויס אַ טיפּן, אַ (בייזער, חיסטער) חלום, אַ בוידעם, אַ נעכטיקער טאַג, אַ האָן = דער רעזולטאַט איז אַ נישטיקער; עס קומט שיין זאָך ניט אַרויס. "פֿון אַלע גליקן לאָזט זיך אויס אַ טיפּן", שע, לכּבֿוד יוסטוב. "עס לאָזט זיך אויס אַ נעכטיקער טאַג", שע, מנחם מענדל. "פֿונעם גאַנצן מסחר לאָזט זיך אויס אַ בוידעם, אַ נעכטיקער טאַג", ממוס, אין אַ שטורעמצייט. "פֿון אַ ליבע לאָזט זיך אויס אַ בוידעם, פֿון ליבע ווערט אַ טיפּן", בערג, בנים דניפּער. "מיט (מעצען, עפעס) זאל זיך אַזוי א'! = דער סוף זאל זיין אַזאַ שלעכטער. "ווער האָט זיך געקענט ריכטן אַז מיט אים זאל זיך אַזוי א'!"

6. זיך עמק, ניט קענען אַריבערטראַגן. "איז אָבער גאָר אַ מענטש געשטאַרבן... ווי געשריגן איבער דעם חורבן! — לאָזט ער זיך שוין אינגאַנצן אויס!", עט, לידער.

אויסלאָזנס — דאָס. מצ נב. פּד. דזוו אויסלאָז, 33—6. **אויסלאָזען** — דאָס, זי. ניט קייין געראַ- טענער אויסלאָז. איר וועגן אויסלאָז. "נאָך אַזוי פֿיל מאַטעריען אַזאַ נישטיק א'!" **אויסלאָזעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסלאָזן און אויסלאָזן זיך.

אויסלאָזער — דער, יס. ווער עס לאָזט אויס; ווער (וואָס) עס פֿאַרענדיקט. "געבענטשט זאַל זיין דער אָנהייבער און געבענטשט זאַל

זיין דער א'" [טייטשט פֿון: 'ברוך אשר התחיל ומבֿורך אשר גמר], קמ, 1868, № 40.

אויסלאָזירן ~ **לאָזשירן** — טרוו. זישר אויס, ~ (גע)לאָזשירט, ~ (גע)לאָזשירט. (אויך: ~ **לאָזירן**, ליטע 19. יח). געפֿינען צייט- זייליקע דירות, ערטער וואו אַנצושטיין (גע- ווינטלעך פֿאַר זעלנערס וואָס קומען אָן אויף מאַנעווערעס). "ביים א' דעם פּולק זעלנערס האָט מען ביי אים אַרבייגעשטעלט דרע יחנים". **אויסלאָזירמען** — [...לייאַכאַדימען] טרוו. לאחדים אויס, ~ געלאַזדימט [...לייאַכאַדימט]. לז. (סוחריש) אויספֿאַרקויפֿן סחורה אין דעטאַל-האַנדל. א' די צוגעלעגערטע סחורה גאָר וואַלול, אונטערן פּרייז.

אויסלאַמבעניש — דאָס (די), זי. < אויס- לקחעניש. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויס- לאַמבענען.

אויסלאַמבענען — טרוו. לאַטכן, לאַטכע אויס; ~ געלאַטכנט, ~ געלאַטכעט. > אויס- לקחענען. אויסגנבֿענען, אַרויסגנבֿענען (גע- ווינטלעך אין פֿאַרשטעלטע רייד). "זי רואַה די ערלטעס זאלן ניט א' די טיכלעך".

אויסלאַמבער — דער, יס. וון זי, קע, יס. ווער עס לאַמבעט אויס, גנבֿ. "זיי זענען ניט געקומען קויפֿן. דאָס זענען איקעס. קוק זיי אויף די הענט".

אויסלאַמבערי — דאָס & די, ען. טוואנג פֿון אויסלאַמבער; דאָס פֿילמאָליקע (סיסטע- מאַטישע) גנבֿענען.

אויסלאַמבעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסלאַמבען.

אויסלאַמענען (גע) — טרוו. לאַטע אויס, ~ גע- לאַטעט. 1. לייגן אַלע לאַטעס וואָס מע דאַרף אויף אַ מלבוש; אויספֿאַריכטן אַ צאל מלבוש- שים, שיך. "אַלטע קליידער מוז מען דאָך קויפֿן, און דערצו ברויך מען דאָך געלט", ממוס, פֿישקע. 2. פֿאַריכטן, צו רעכט מאַ- כן; אויספּוּצן. "יונג און אַלט זענען צום דאַקטער געלאָפֿן א' און פֿאַריכטן אַ ביסל דאָס געזונט", ממוס, ווינטשפֿ. "דודל איז אַ מייסטער אין צומאַכן מאַמענטן צו אַ חלום און א' אים ווי עס געהער צו זיין", ווינט.

דער איבערגאַנג. **אויסלאַטערייען**, ~ **לאַטערייעווען** — טרוו. ערייען, ~ טערייעווע אויס; ~ געלאַטע- רייען, עט, טערייעוועט. אויספֿעלן, אויסשפֿילן אין לאַטעריי. "דעם גרויסן קוכן וועט מען א' נאָכן טאַגן".

אויסלאַטערי — טרוו. ער אויס, ~ געלאַ- טערט. אויסנאַרן, אויסכּיטערעווען, אויספֿאַר- צעהען. א' די יאַלדן; א' אַ ביסל מינץ.

אויסלאַך — דער. מצ נב. אַקט פֿון אויס- לאַכן. ביטערער, איראַגישער, סאַרקאַטישער א'. "אַן א' פֿון דער געשיכטע", פֿאַר, 1960

25. **אויסלאַכונג** — די, ען. פּראַצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויסלאַכן. "דאָס איז נישט קייין חייך, ס'איז אַן אומאיידעלע א'".

אויסלאַכן — טרוו. לאַך אויס, ~ געלאַכט. 1. אַפּלאַכן; אַפּפּאַטן, אויסשפּעטן. אַפּהוּקן אַפּפּלעווען. "ער לאַכט דען פּאַלק [= פּוילישן יידן] איז מיט זיינע שופּיץ אונ' שויבן [= פּעלץ]", אַשכּנז. "ער האָט אַרבה זיך גנץ

דאר פֿון [דערפֿון, דה פֿון קהל-פֿירונג] מונע
 זייערע אויב' דען גנטצן עולם אויז גילאכט",
 גה. 69. "הען גליך דער תלמיד חכם גיט היפש
 איזט, זאלטו אים גיט אויש לאכין", ע"ו,
 1/5. "זי וועט אים פשוט א, חוכאדטולולא
 מאכן", פרק.

2. זיך באַצען איראגיש צו עמעצן אָדער
 עפעס, גוטמוטיק אַפֿלאַכן, מאַכן אַ שפּאַט.
 "הען איך אַן עש"ק פֿאַר איין רביעי' ר"ט
 רייכטטאַלער] אַ אַ ליווער שבת אופש גי'
 קאפט, האט מאן מיך מיט אויז גילאכט", גה,
 300. "דער שטייגער איז ביי יידן, און זיי
 קומען מבקר חולה זיין, לאַכן זיי אויס פֿאַר
 ליבשאַפט דעם קראַנקן מיט דער קראַנקייט",
 מחוס, שלמה.

3. אַפּאַרן, פֿאַרפֿירן. "אויב מע האָט
 אונדז אַפּגענאַרט און מע האָט אונדז אויס-
 געלאַכט...העלן מיר אין אונדזער בראַך...
 שחגן שטיל", חל, 'שטילער, שטילער.
 59: אַ ווי אַ בטלן, חילדן, משוגענעם.

אויסלאַכן זיך — אוטו. ← דפּו. 1. לאַכן
 (שטאַרק, אַ לענגערע ציט) און אויפֿהערן;
 אָנלאַכן זיך צו דער זעט. "אַזאַ מענטשן איז
 גליכער און מע לאַזט אים פֿרענער זיך אַ ווי
 עס געהער צו זיין", שע, אינזבאַרגעשיכטעט.
 2. גיט לייגן קיין אַכט, מבטל זיין, אינגאַרין.
 "...עזות-פּנימער וואָס טרעטן אַרויס מיט טענות.
 לאַמיר זיך אַ פֿון אַלע זייערע זידלערענען",
 מחוס, צוריק אַהיים. 3. אויסלאַכן, בו.
 גיסט מען אהן פֿיללע טאַכער מיט טרעריק,
 צום סוף קימט זיך צי גיין אַמאַהל אַזאַ היל-
 טאַ, אַזאַ פּושע ישראל, אין לאַכט זיך אויך
 גאַר אויס אויס זיין, טעאַפֿאַר. "וואָס מער חנה
 האָט זיך אויסגעלאַכט פֿון פֿרישן "ראַבינען",
 אַלץ מער איז ער אויסגעגאַנגען גאַר אירע
 טריט", סחב. 4. פֿר וועגן אַ מלבוש צי
 טראַגן, צערניש ווערן. "זיין אַלאַכטל האָט זיך
 אים אויסגעלאַכט", 5. שטאַרבן. פד. "אים איז
 שוין בעסער ווי אונדז, ער האָט שוין זיך
 אויסגעלאַכט", רייד. "...וועט זיך דאַס מענ-
 שטעלע פֿון לאַנג שוין האָבן אויסגעלאַכט",
 בימקא, גנבים.

אויסלאַכטעניש — דאַס (די), זי, פּראַצעס
 אָדער רעזולטאַט פֿון אויסלאַכן (זיך).

אויסלאַכער — דער, ס. וון זיין, קע, ס.
 ווער עס לאַכט אויס אָדער האָט ליב אַפּצו-
 לאַכן. "...צו כאַראַקטעריזירן טאַקע אים אַליין,
 שלום-עליכמען, דעם דאָזיקן האַרציקן אַ און
 אַפּלאַכער פֿון אַליץ", יק.

אויסלאַכעריי — דער, די, זען. טואונג
 פֿון אויסלאַכער. גוטמוטיקע, בייזוויליקע אַ.
אויסלאַחם — דער, זען. אַקט פֿון אויסלאַמען
 (זיך). "סאיזו נאַר אַן אויסלאַחם, אָבער דער בייך
 איז גיט געבראַכן", רייד.

אויסלאַמונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויסלאַמען (זיך).

אויסלאַמען I — טרו. לאַם אויס, געלאַמט.
 מאַכן קרום, לאַם; אויסלינקען, אויסדרייען.
 אַ הענט און פֿיס.

אויסלאַמען II — טרו. לאַמען אויס, גע-
 לאַמען. מיט אַ לאַם (בראַכטשאַנג) אויפֿ-
 ברעכן, עפֿענען. 22. אַ די איינזערנע טיר.

אויסלאַמען זיך — אוטו. לאַם זיך אויס,
 זיך געלאַמט. זיך אויסקרימען, לאַם הערן.
 זיך אַ אויף דער עלטער, זיך אויסדרייען אין
 דרייען.

אויסלאַמפן — טרו. לאַמפן אויס, געלאַמפט.
 נעגל. אויסשטעלן, אַרבישטעלן לאַמפן. "די
 באַליכטונג איז אַ שחאַקע, דאַרף מען אַ דעם
 זאַל. פֿאַרגעס גיט צו ברענגען עטלעכע גרויסע
 שטיילאַמפן", רייד (פֿאַרצייכונט אין ריגע, לאַט-
 וויע).

אויסלאַמירן — [...ליימערן] טרו. לאַמיר אויס,
 געלאַמירט. > לאַמיר = אַזוי צו זאַגן.

1. אויסזאַגן, דערציילן אַ סוד. "איצט וועסטו
 באַלד אַ פֿון חדר", העשעלטעט, גיטעלע צי-
 גאַנקע. 2. אויסריידן. אַרבינזאַגן, אויסשיי-
 געצן. "ווער איך דאָך רעכט אין פֿעס און הייב
 אים אָן אויסצולאַמירן וואָס עס קומט מיר אויף
 דער צונג", שע, סביה. "ער זעצט זיך אַזעק
 שרפֿבן איר אַ בריוו, אַ אַזוי אַן זי זאַל אים
 האָבן צו געדענקען", שע, אין שטרעט.

אויסלאַן ? — טרו. לאַ אויס, געלאַט. אַרכ.
 מיו, פֿאַרפֿליבן אין עטלעכע פֿר. Mhd. lān.
 דזו אויסלאַן. ← [פֿאַרן] איינר אַלאַמנה לוט
 מן אויז צום הינטרשטן משמח חתן ופלה אויז
 צו איינר בתולה לוט מן אויז משמח חתן עם
 הפלה", מנהגים...דורך דזא גאַנץ יאַר, וינדיג
 [נענענענען] ש"ן [1590], ע/ב.

אויסלאַנגווייליקן — טרו. "חיליקן) אויס,
 געלאַנגווייליקען. ט. מאַכן אינגאַנצן לאַנגווייל-
 ליק; פֿאַרנודיען אַ גרופע. "די לאַנגע מאַגאַ-
 לאַנג האָבן אויסגעלאַנגוויילט דעם גאַנצן
 עולם",

אויסלאַנגווייליקן זיך — אוטו. ← דפּו.
 זיך שטאַרק גוד(י)ען. "גענוג זיך אַ צווישן די
 אַלטע ליבט. קום בעסער טאַנצן".

אויסלאַנגן — דאַס. מצ (17) זי. ← אויסנלאַנד.
 יעדער לאַנד חוץ דעם היימלאַנד (אָדער דעם
 לאַנד וואָס מע האַלט פֿאַר אייגנס), חוצן לאַנד
 וואו מע וואוינט שטענדיק. "גאַנץ אַפֿן, פֿאַראַק
 און פֿרע, גיט זיך אַפּ אין דעם אַ דער וואָס
 איז גיט קיין יידיש קינד מיט זינע אינטע-
 רעסן", מחוס, אַ טגולה.

אויסלאַנדיזם — דער, זען. שטריק, אייגנ-
 שאַפט, מאַדע פֿון אויסלאַנד. "זע הינט אַ
 מאַמעלס שאַרלאַטאַניום, אַ מאַדאַמס אַ, אַ
 יונגמאַנס גיהליום, דעם אַלטנס פֿאַנאַטיזם",
 אלצ, קליין וועלט.

אויסלאַנדן — טרו. לאַנד אויס, געלאַנדט.
 לאַקל (לעפּפּ, לאַטוויש). ברענגען צו (אויף)
 דער יבשה, צום ברעג. "די שיף איז שוין אין
 האַפֿן, מאַרגן וועט מען אַ הערינג און אַנדערע
 סחורות".

אויסלאַנטשען — טרו. "טשע אויס, גע-
 לאַנטשעט. פד. אויסשליסן. אַ דאַס עלעק-
 טרישע ליכט אין גאַנצן הויז.

אויסלאַסטן — טרו. לאַסט אויס, געלאַסט.
 שטאַרק מטריח זיין, אַרויפֿלייגן (פֿאַרשידענע)
 לאַסטן. אַ מיט געבאַטן און באַפֿעלן.

אויסלאַסקען — טרו. קע אויס, געלאַס-
 קעט. סל. דזו אויסלאַשטשען ←.

אויסלאַשטשען — טרו. "טשע אויס, גע-
 לאַשטשעט. אוקר. אויסצופֿן; אויסבססן, אויס-
 גריזשען. מיט פֿינגער אַ דעם קוילעטש.

אויסלאַפּני(ען) — גי(ע) אויס, געלאַפּ-
 גי(ע)ט. וויד, אוקר. אוטו — פּלוצעם, אומ-
 געריכט אויספּלאַצן. אַלע גלעזער האָבן אויס-
 געלאַפּניעט. טרו — מאַכן עס זאַל פּלאַצן.
 אַ דריי טאַן דעם קנויט און אַ דאַס גלעזל
 פֿון לעמפל.

אויסלאַפּירן — טרו. ייר אויס, געלאַפּ-
 סירט. (אין לשון פֿון פֿעלדשערס, באַלבי-
 רערס) אויסשירן מיט לאַפּיס. אַ אַ שניט,
 קראַץ.

אויסלאַפּי(ען) — טרו. לאַפּען אויס, גע-
 לאַפּען. ס. וויד. > כאַפּלאַפּ, לאַפּען אויס-
 כאַפּן. גיך אַזעקעמען. אַ אַלע מציוות; אַ
 די בחורים פֿון שטעטל.

אויסלאַפּקעווען — טרו. "קעווען אויס, גע-
 לאַפּקעוועט. געבן שוחד, לאַפּווקע, צו אַ
 צאַל. אַ פֿון גרעסטן בייך קלענסטן.

אויסלאַפּער, יין — מיו. דזו אויסלויפֿער,
 אויסלויפֿעריין ←.

אויסלאַפּן — טרו. לאַפּן אויס, געלאַפּט.
 אויך: ~לאַפּעווען. (שנודערען) מאַכן לאַפּן.
 "איך חיל איר זאַלט די מאַרינאַרקע אַ בריי-
 טער (שמעלער)".

אויסלאַפּירן — טרו. ייר אויס, געלאַפּירט.
 באַדעקן, אויסשירן מיט לאַק. אַ מעבל עס
 זאַל שניצען; אַ שיך.

אויסלאַקן — טרו. לאַק אויס, געלאַקט.
 מאַכן האַר זאַל זיין אין גרינזעלעך, לאַקן.
 שטיין פֿאַרן שפּיגל און אַ די האַר.

אויסלאַקן זיך — אוטו. ← דפּו. פֿון זיך
 ווערן גרינזלדיק, מיט לאַקן. "זי איז איצט
 געזינטער, זעט בעסער אויס און די האַר אירע
 האָבן זיך אויסגעלאַקט", רייד.

אויסלאַקסירן — ייר אויס, געלאַקסירט.
 אוטו — האָבן אַ לויזן מאַגן. טרו —

1. געבן אַפּפֿירמיטל; שטעלן (מאַכן) אַ קאַנע.
 אַ דעם מאַגן. 2. אויסברעכן, אויסמייקענען.
אויסלאַקען — טרו. קע אויס, געלאַקעט.
 סל, דרייזן. אויסזויפֿן, אויסזשלאַקען.

אויסלאַקערן — טרו. ער אויס, געלאַ-
 קערט. נאַקקוקן, לויפֿער פֿון אַ באַהעלטעניש
 ביי מע דערזעט אַ דעם שונא.

אויסלאַקשן — טרו. לאַקש אויס, גע-
 לאַקשט. צעשניידן אויף דינע לאַנגע פּאַסן
 (וועגן לעדער, ביי רימערס).

אויסלאַרבערן — טרו. ער אויס, געלאַר-
 בערט. 1. אַנזרייבן מיט לאַרבערבלעטער;
 אַרבינלייגן לאַרבערבלעטער אין אַ שפּיז (בשם
 מאַרינרין). 2. נעגל. באַקראַנצן מיט אַ לאַר-
 בערקראַנץ; שטאַרק לויפֿן. אַ אַלע פּאַעטן.

אויסלאַרווען זיך — אוטו. לאַרווע זיך
 אויס, זיך געלאַרוועט. אַרויסקומען פֿון
 צושטאַנד פֿון אַ לאַרווע (בפּ די גלגולים אין
 דער אַנטוויקלונג פֿון אַן אינסעקט).

אויסלאַרנעמעווען — טרו. "טעווען אויס,
 געלאַרנעמעוועט. באַקוקן מיט אַ לאַרנעט"
 (קע). "קענסטו די דאַמע אין לאַזשע וואָס
 לאַרנעטעוועט אונדז אויס?", רייד (פֿאַרצייכונט
 אין קאַנען).

אויסלאַרען — טרו. רע אויס, געלאַרעט.
 אויסשטעלן זאַכן, סחורה צום פֿאַרקויפֿן אויף
 אַ געשטעל מיט אַ דעכל (אין מאַרק, ביי אַ

בעל־הביתטעלעבן, איך האָב גאַר קיין ציט נישט, די יודן וועט מיר דאָ דערזחלל אײ, עט, סערקעלע. אויך מעטאַגמיש, ״דער מאַרץ וועט מיר פֿון מײנע קנאַכן אײ אַזוי צעקאַכט בין איך״, אַמז, מלכּה און הדסה, ווילנע 1869. ״איז געשטאַנען אַ בעט...געמאַכט אויף קינצלעך״ כע שרויפֿן, דאָס זי פֿלעגט זיך אַלע וועלע צוזאַמענציען און ווידער אײ, אַמז, דער קליי־ נער בעל־הביתטעלעבן, וואַרשע 1874.

4. אויסרינגען (דורך אַ שפּאַלט). ״אויסגע־לאַפֿן בײַ גרונמען דאָס גאַנצע פֿעסל וואַסער — און גיי שרײַב חי וקיים״, שע, אַלטי־ניבֿ כּתרי־לעווקע.

5. לויפֿן צו אַ צאַל מענטשן. אײ צו אַלע דאַקטוירים, אַדוואַקאַטן אַע.

6. אַקוווּ — לויפֿן אומעטום איבער אַ געוויסן שטח. ״אויסגעלאַפֿן דאָס גאַנצע שטעטל, קוים מיט צרות געפֿונען...״, שע, אַרעמע און פֿריילעכע. ״...אלי הנזר זיא אויז לאַפֿין״, ספֿר משלים, פֿדום 1686. אויך מיט פּרעפּ אײן: ״ער איז אויסגעלאַפֿן...איי אַלע שולן, בתי מדרשים...״, א. מ. קלאַפּ, אַ וואַלף אין טעפּטנפֿעל, וואַרשע 1899.

7. אַינגעניטן, אַינגערנען לויפֿן. אײ (זיך) די פֿיס.

אויסלויפֿן זיך — אַוטו. ← דפֿו. 1. אַרומ־לויפֿן, זיך אַנגלויפֿן אַ סך; אויסמאַטערן זיך פֿון צו פֿיל לויפֿן. ״וואָס ער האָט (איז) זיך שוין הינגען אויסגעלאַפֿן״. 2. אַינגלויפֿן זיך; זיך אַינגעניטן אין גיכן לויפֿן, טרעבן די פֿערד, ביז זיי וועלן זיך אײ. ״מע קען ניט שפּילן פֿוטבאָל, איידער מע לויפט זיך ניט אויס״. 3. אויספֿערן קענען לויפֿן, גע־לאַפֿן שעה־לאַנג און זיך אויסגעלאַפֿן.

אויסלויפֿעניש — דאָס, זײ. 1. געדויערדי־קער פּראַצעס פֿון אויסלויפֿן. 2. צעטומלע־ניש, מהומה. ״וואָס זענען עס פֿאַר אַ גע־שריען? וואָס פֿאַר אַן אײ?״ 3. אַנזער פֿון כּוחות. ״הייבט אַן שעלטן: ...אַ כּאַלערע! אַ מיטה משונה! אַן אײ, אַן אַינטריקעניש, אַן אַינטרוםפּעניש״, שע, אַלטי־ניבֿ כּתרי־לעווקע.

אויסלויפֿער — דער, ״ס. 1. דער וואָס לויפט אַרומ, לויפט אויס. ״מײן זון דער אײ זיצט קיינמאַל ניט אין שטוב״. 2. פֿריש, דיין ריטל; אַנהייב פֿון אַ צווינג (וואָס וואַקסט אַרויס במשך פֿון איין יאָר). דיגער אַרויס־שפּראַך פֿון אַ געוויקס וואָס וויקלט זיך אַרומ (אַ שטענגל, אַן אַנדער געוויקס). אויסגעצויגע־נער, געקריצטער אײ.

אויסלויפֿערין, ערקע — די, ״ס. די וואָס לויפט אַרומ, זיצט ניט בײַ זיך אין דער היים; אומרו. ״דרום לויבט דער נפֿיא איין פֿרומי פֿרויא דיא אין אירס הויז בלייבט און שענדן״ די פֿרויא דיא דאָ איז איין אויז לאַפֿערן, לטו, 51/א. ״זיא ווערט איין צנועה זיין אויג קיין אויש לויפֿערן״, מהם, קמוז/א.

אויסלוישפּערין — טרו. פֿער אויס, ״גע־לוישפּערט. זוכ. Mhd: lispən. שטיל אַרויס־זאַגן; אויסשושקען. ״און אַ פּיצל בלימל האָט מיר אויסגעלוישפּערט ווי דו הייסט״, טוצ, וואַלדיקס.

אויסלומען — טרו. מע אויס, ״געלומעט. חרר. 59: ״גלומען. 1. קאַליע מאַכן, צע־

אויסלויכט, לויכט — דער, זײ. אַקט, פּעולה פֿון אויסלויכטן, אויסלויכטן.

אויסלויכטונג, לויכטונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסלויכטן, אויסלויכטן.

אויסלויכטן — טרו. לויכט אויס, ״געלויכטן (אויך: ״געלויכט). מאַכן (זייער) ליכטיק, באַלויכטן אַ צאַל. אײ דעם גאַנצן וועג, אַלע ווינקעלעך. אײ די טעאָריע, דעם געדאַנקער־גאַנג.

אויסלוינען — טרו. לוינן אויס, ״געלוינט. געבן לוינן, באַצאלונג, שכר צו אַ צאַל אַדער פֿאַר אַ צאַל (זאַכן, טואונגען). אײ פֿאַר יעדער טובֿהלע. אײ אַלע אַנגעשטעלטע.

אויסלוינען זיך — אַוטו. ← דפֿו. זיין אַ געוויסן, רחודיק, אין אינטערעסן פֿון טוער (בעל־דבר). ״סע לוינט זיך אויס צו מאַכן אַזאַ געשעפֿטל.״ ״נישקשה, עס (ער) האָט זיך אונז אויסגעלוינט״.

אויסלוינער — דער, ״ס. 1. אַרט פֿון וואַנעט מע לוינערט. אַרויסקוקן פֿון אײ. 2. אַקט פֿון אויסלוינערן.

אויסלוינערונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסלוינערן. ״די אײ ציט זיך צו לאַנג״.

אויסלוינערן — טרו. ער אויס, ״געלוינערט. 1. נאַקקוקן פֿון אַ באַהעלטעניש ביז מע דערזעט (דערגרייכט וואָס מע וויל). ״די שלאַנג לוינערט אויס פֿרעש, יאַשטשערקעס, פֿיש אין וואַסער״, ה. כּאַצקעלט, די נאַטור...און מיר אַליין. 2. אויסשפּירן, אויסלאַקערן, אויס־טשאַטעווען. אײ ווי אַ שפּיאַן. אײ דעם פֿינגר, פֿאַרברעכער אַע.

אויסלוינערער — דער, ״ס. 1. ווער עס לוינערט אויס. 2. אַרמיי־אַפּטייל וואָס שפּירט אויס דעם שוואַ, אַדער וואָס איז באַהאַלטן און פֿאַלט אַן אומגעריכטע זיט.

אויסלויף — דער, זײ. 1. אַקט פֿון אויס־לויפֿן. 2. סכּום פֿליסיקייט וואָס לויפט איר פּער. 3. (שניידער) סכּום שטאַף וואָס איז פֿאַרבוירן און מע קען אַרויסלאַזן, כּדי לעב־גער צו מאַכן דעם מלבוש.

אויסלויפֿונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויסלויפֿן, אויסלויפֿן.

אויסלויפֿן — אַוטו. לויף אויס, בין ״גע־לאַפֿן. [אין זר: דענעבאַרג, גראַדנע, צום טייל ביאַליסטאָק און זייערע אומג], אין לשון פֿון יוגנט דור אויך פֿון אַנדערע לר צווישן ביידע וועלט־מלחמות — ה אַ ב אויסגעלאַפֿן.

1. ענדיקן זיך, אַוועקגיין (וועגן ציט). ״אויג זיין שעה איזט אויז גילאַפֿין דאַן ער שטערבין זאַל, גה. 2. ״סיאוי אויסגעלאַפֿן אַ יאָר און דער מאַן איז נישט צוריקגע־קומען״.

2. אַרומלויפֿן, אַרומדרייען זיך אַן אַרבעט. ״אויג די גײ באַמים וולין זעהן אויף דיא יוגנט [= ישיבֿה־בחורים] דז זיא ניט אויס לויפֿן, תּרם. ״אויג זיא זאַלן אירי טעכטיר דער הימן [= אין דער היים] האַלטן, דאָש זיא ניט אויז לויפֿן, לטו, 54/2.

3. איבערלויפֿן, איבערגיין זיך איבער די ברעגן פֿון אַ פּלי (בײַם קאַכן). ״איך קען ניט אַרויס פֿון קיך, די מילך וועט מיר אײ.״ כּלעפּן, דאַנקען״.

יריד). אײ דאָס געבעקס; אײ די פֿעלעך און די טרובעלעך.

אויסלאַשטשען — טרו. טשע אויס, ״גע־לאַשטשעט. אויסצערטלען, אויסטויען. אײ די קינדערלעך; אײ די ביינדערלעך.

אויסלאַשטשען זיך — אַוטו. ← דפֿו. לאַשטשען, צערטלען און אויספֿערן. צוטויען זיך צו אַ צאַל.

אויסלהכּיעסן — [״לעהאַכעסן] טרו. להכּיעס אויס, ״געלהכּיעסט. טאַן צו־להכּיעס, קעגן אַ צווייטנס ווילן. דערגרייכן עפעס מיט טאַן פֿאַרקערט ווי מע הייסט. ״וואָס וועסטו שוין אײ בעסער באַטראַכט זיך״.

אויסלונג — טרו. לונ אויס, ״געלונגט. אַרכ בײַטעם. אויסקוקן, אויסלוינערן. אײ דעם שוואַ פֿון אַ באַהעלטעניש.

אויסלוישע(נען) — טרו. זשע אויס, ״גע־לוישעט. אַנמאַכן לוישעס, גאַס מאַכן (גע־ווינטלעך וועגן אַ קינד וואָס באַנעצט דעם דיל). אײ דעם דיל, די פּאַדלאַגע.

אויסלויבונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויסלויבן. אַ (ניט)־פֿאַרדינטע אײ.

אויסלויבן — טרו. לויבן אויס, ״געלויבט. 1. שטאַרק לויבן, אויסרעכענען אַ סך שבחים, מעלות. אויסרימען, אויסגרייטן. אײ די קינדער, תּלמידים, דעם רבין אַזוו. ״...גאַט מײן גאַט, דו ביסט זייער גרויס, איך קאַן נישט אײ און אויסרעצייילן דינע מעשײם, מ. א. גניקמאַן, ספֿר ברכי נפֿשי, וואַרשע 1898. 59: אײ ווי אַן אייגענע מאַמע (מוטער), ווי אַ געדונגענער, ווי זשכּו, ווי אַ חסיד דעם רבין. 2. פֿאַר־ענדיקן לויבן. ״איך האָט אויסגעלויבט די משפּחה. וואָס זשע שווינגט איר וועגן דער פּלה?״

אויסלויבעניש — דאָס (די), זײ. געדויער־דיקע (גוזמאדיקע) אויסלויבונג.

אויסלויבער — דער, ״ס. וון זײ, קע, ״ס. ווער עס לויבט אויס, פֿאַרנעמט זיך מיט אויס־לויבן. ״ער שרײַבט וועגן אים ווי אַ געדונגע־נער אײ.״

אויסלויבונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויסלויבן. פּוּב.

אויסלויבן — טרו. לויבן אויס, ״געלויבט. אויסוויקן אין לויב (אַש־וואַסער). אײ די שמאַ־טעס אַיבראַכט.

אויסלויזונג — די, ען. דזוו אויסלויזונג. ← **אויסלויזן I** — טרו. לויזן אויס, ״געלויזט. (שניידער) מאַכן פֿרייער, לויזער, ווייניקער ענג. אײ דעם סטאַן, די פּאַכועס אַע.

אויסלויזן II — טרו. לויזן אויס, ״געלויזט. דזוו אויסלויזן. ← אײ די העמדער, דעם קאַפּ.

אויסלויטערונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסלויטערן. 59: ״לויטער־רונג״.

אויסלויטערן — טרו. ער אויס, ״געלוי־טערט. דזוו אויסלויטערן. די געווינטלעכע פֿאַרעם. ספּעציעל: מאַכן דורכזיכטיק, קלאַר, דורך אַנזעהן באַזונדערן מיטל (כּעמישן פֿאַר שטאַפּן, פּסיכישן פֿאַר געסטיקע און אינטע־לעקטועלע ענינים). ״לויטער אויס די פֿליסי־קייט, זי זאַל ווערן דורכזיכטיק.״ דער פּסי־כּיאַטער וועט אַפּשר העלפֿן אײ זינע גע־דאַנקען״.

קאליטשען, פארדארבן, א' די בולבעס אין קעלער, א' די בהמות, 2. אויסלאכן, אפ' שפאטן, א' די זינגלעך וואס זינגען שוואכער. **אויסלומען זיך** — אוטו. < דפּו. אויסלאכן זיך, א' זיך פון זינגען שטראשונקעס.

אויסלומרן — ...לוימערן] טרו. לומר אויס, ~געלומרט. 1. אויסריידן מיט אַלע פרטים. 2. דזו אויסלאמירן <.

אויסלונק — דער, ען. אויסדריי, ארויסדריי פון דעם ריכטיקן אָרט (וועגן אַ ביין, געלענק). אַ שווערער א. פּ: ~לינק.

אויסלוםקען — טרו. קען אויס, ~געלום-קעט. 1. באַפרייען פון שאַלעכץ, א' גיט, סעמעטשקעס, אַרבעט. 2. אַראַפּשאַבן, אַראַפּ נעמען די שופן פון פּיש, א' דעם קאַרפּ.

אויסלופען — אַקוזו. פּען אויס, ~געלופעט. אויסשטאַרן, אויסגלאַנצן; ברייט צעפּענען די אויגן, א' אַ פאַר (גלעזערען, גרויסע, התפעלות דיקע, קעלבערענע אא) אויגן. "דער בן-יחיד זאָל גיט א' די חוצפהדיקע אויגן זינגען און גיט אַריס מיט אַ געלעכטער", זש, דער ממזר.

אויסלופטערונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויסלופטערן. גרינגלעכע, גיץ-ליכע א'.

אויסלופטערן — טרו. ערן אויס, ~געלופ-טערט. 1. האַלטן אויף דער פּרישער לופט (ווי אַ מיטל צו רייניקן). א' בעטגעוואַנט. א' ספרים = בלעטערן זיי אויפן ווינט, אַרומ-שטויבן [מע פּלעגט א' ספרים פאַר פּסט, אין אַנדערע מקומות צוויי מאל אַ יאָר; מיט דעם האַבן זיך אַפּגעגעבן די מאַנציבילן אין דער משפּחה; ס'האַט געהאַט אין זיך פּערלעכקייט און געווען דורכגענומען מיט דרי-אַרץ צום ספּרן]. 2. אַרצינגלאַזן פּרישע לופט; ווענטרי לירן, א' די שטוב, קאַמער אַזוו. "דעם שליסל האָט ער מיר איבערגעגעבן, איך זאָל פון ציט צו ציט קענען זיין וואוינונג א", טפ, סודות. 3. אַפּפּרישן (געדאַנק, שיטה) דורך דיסקוטירן, רעזולטירן, דורך נעמען צוגאַנג. א' (אַלטע) אידיען, טעאָריעס, שטרעטיקע ענינים.

אויסלופטערן זיך — אוטו. < דפּו. 1. זיך דורכגיין שפּאַצירן. "שלאַפּ! באלד טאַקע, אָבער נאָכדעם ווי מע לופטערט זיך אין דרויסן אַ ביסל אויס", ממוס, שלמה. 2. זיך גיבטיק אַפּפּרישן. "ווען מע פאַרברענגט מיט אים עטלעכע שעה, פּילט מען אַז מע לופטערט זיך אויס". 3. זיך אויספּאַרען, זיך אויסדאַמפּן. "...דער בענין זאָל זיך קענען באלד א", ט. שפּיראַ. קליידער-פּאַרבערני, האַרשע 1900.

אויסלופטערן זיך — אוטו. < דפּו. 1. זיך דורכגיין שפּאַצירן. "שלאַפּ! באלד טאַקע, אָבער נאָכדעם ווי מע לופטערט זיך אין דרויסן אַ ביסל אויס", ממוס, שלמה. 2. זיך גיבטיק אַפּפּרישן. "ווען מע פאַרברענגט מיט אים עטלעכע שעה, פּילט מען אַז מע לופטערט זיך אויס". 3. זיך אויספּאַרען, זיך אויסדאַמפּן. "...דער בענין זאָל זיך קענען באלד א", ט. שפּיראַ. קליידער-פּאַרבערני, האַרשע 1900.

אויסלופטערן זיך — טרו. טשען אויס, ~גע-לופטשעט. פּרג: ~לוםקען. 1. באַפרייען קערן, קערנדל פון שאַלעכץ. פּאַרענדיקן לושטשען. א' די סעמעטשקעס, ניסעלען. וויר. 2. אויסדערשן. א' קאַרן, האַבער. פּר.

אויסלרשען — טרו. שען אויס, ~געלופטשעט. וויר. אויך: ~גלושען, ~הלושען. 1. פּאַרטייבן דורך טומל, קלאַפּערני. א' די אויערן, די ניסערני האָט אונדו אויסגעלופטשעט. 2. איבערשטייגן אין אַ געטומל. "די קאַנאַנען האַבן אויסגעלופטשעט די געשרייען פון די צע-שראַקענע אַנזוואוינערס".

אויסלרשען — טרו. קען אויס, ~געלופט-קעט. דזו אויסלוםקען <.

אויסלרשימען — ...לעכאַיימען] טרו. לחיים אויס, ~געלוימט. (שפּאַטיק) אויסטרינגען און זאָגן דערבײַ לחיים. א' דאָס גאַנצע פּלעשל; א' דעם בראַנפּן. "האַב זיך פּאַוואַלינקע אויסגעלרשימט די גאַנצע בוטעלעך", שמחה ברייטמאַן, די גליקלעכע שותפּות, האַרשע 1882.

אויסלאַדערען — טרו. דעווען אויס, ~גע-לאַדערעט. אַרביברענגען, אַנפאַקן אַזוי. א' דעם קעלער, די ליאַדאַווגי.

אויסלאַליע(נע)ן, ~ליאַלקעווען — טרו. זלע, קעווען אויס; ~געלאַליעט, ~געלאַלקעוועט. אויספּונן ווי אַ ליאַלקע. א' די מיידעלעך אין גיט קליידעלעך. "געוויסע טיילן [בנין] זינגען אויסגעלאַלקעוועט און אויסגעצירט", י. יושפּ 4.

אויסלאַמערען — טרו. "מעווען אויס, ~גע-ליאַמעוועט. פּר. 1. אַרומזוימען די ברעגן פון אַ מלבוש מיט אַ טאַשמע, בענדל, שטיקל שטאַף (פון דער אינעווייניקסטער זיט). א' אַ קליידל. 2. קאַנטיק, בולט מאַכן ברעגן, אַרומרינגלונג. א' די אויגן מיטן וויינען.

אויסלאַמעיען — טרו. "מעיען אויס, ~גע-ליאַמעיעט. פּר. (שניידערני) דזו אויסלאַמע-יען, 13 <.

אויסלאַמיע(ע)ן, ~סעווען — טרו. ליאַסע, עווען אויס, ~געליאַסע, עווען. פּר. אויס-וואַרפן גול, "שרי גיט, דו קומסט לעצט — מע האָט עס אויסגעליאַסעט".

אויסלאַמטשען — טרו. "טשען אויס, ~גע-ליאַמטשעט. פּר. אוקר. אויסזופן, אויסכליאַבען (וועגן חיות, בהמות).

אויסלאַמ(י)אַפען — טרו. פּען אויס, ~גע-ליאַפעט. 1. אויספּאַטשן, געבן מיט דער לאַפע אין פנים אַרנין. א' אים די (טרייפּענע) מאַרדע. 2. אומגעלומפערט אויסגיטן, פּאַר-גיטן; באַגיטן. א' אויף אים די פּאַמזיגע. לימענע הענט ליאַפען אויס סיגעקעכטס.

אויסלאַקירן — טרו. פּר. דזו אויסלאַ-קירן <.

אויסלאַקען — טרו. ליאַק אויס, ~געליאַקעט. האַלטן (טונקען) אין ליאַק, הערינגנאַסל, א' אַ רעפּטל ברויט.

אויסלאַקן זיך — אוטו. < דפּו. ליגן אַ (לענגערע, איבעריקע) ציט אין הערינגנאַסל. "דער הערינג האָט זיך צו פּיל אויסגעליאַקט און איז אוליק".

אויסלאַרעמען — עסן אויס, ~געליאַרעמעט. אוטו — (מיטאַמאַל, פּלוצעם) אַנהייבן ליאַרע-מען, טומלען. א' אַן אַ שום סיבה. טרו — אויספּויקן, אויסדערציילן (און מאַכן מיט דעם אַ טומל). א' דעם סוד, די גאַנצע מעשה אא. **אויסליבן** — טרו. ליב אויס, ~געליבט. 1. ליב האַבן אַ צאַל. א' אַזוי פּיל מיידלעך און מיט קיינער גיט חתונה האַבן. 2. אויפּהערן ליב האַבן, דטש. "גו, איך האָב געליבט און אויסגעליבט".

אויסליבן זיך — אוטו. < דפּו. 1. ליב האַבן אַ צאַל. א' זיך מיט אַלע מיידלעך פון שטעטל. 2. אויפּהערן ליב האַבן. "ער האָט גיך זיך פּאַרליבט און גיך זיך פּאַרעכנט... און גיך זיך אויסגעליבט", שושנה פּאַר.

אויסליבעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פון אויסליבן זיך. געדויערדיקע ליבעניש. אַן א' אויף יאָרן און יאָרן.

אויסליבונג — זי. ען. פּראַצעס אָדער רעזול-טאַט פון אויסליבן (זיך).

אויסליגן — ליגן אויס, ביין ~געלעגן [האַב ~געלעגן ווי האַב אויסגעלאַפּן — א' אויס-ליפּן].

אוטו — זיין אין בעט איבעריקע ציט; ליגן אַ לאַנגע ציט. א' אין בעט ביז צוועלף בייטאַג.

אַקוזו — זיין אין בעט די גייטיקע ציט (ביי אַ קראַנקייט, פּאַראַמאַטערטיקייט). אַ קרענק דאַרף מען א' יא' די זינטן = ליגן ביז די זינטן הייבן אַן זיי צו טאָן.

טרו — עפּעס אויפּטאַן, דערגרייכן דורכן ליגן. "וואָס זשען האַלגערטו זיך דאָ אין דער אַכסניאַ, פּוילע בריאה? וואָס וועסטו א' אין אַזאַ לאַרץ", ממוס, אין אַ שטורעמצייט.

אויסליגן זיך — אוטו. 1. רואיק, אַן זאָרג ליגן אַ לענגערע ציט. זיך א' אויף דער קאַנפּע און לייענען. 2. ווערן בעסער, שטערער דורך לענגערן ליגן. "די פּאַרנעס וועלן זיך א' און זיי וועלן ווערן ווייכער און געשמאַקער", סיאוי אַ סחורה וואָס ליגט זיך אויס [און דער מקח שטימט], שע, לכּבּוּד יוֹסֵטוּב.

אויסליגנערן — טרו. ערן אויס, ~געליג-נערט. אויסטראַכטן (אַ סך) ליגנס; קונציג צוטראַכטן אַ ליגן. [זי] האָט געווכט תּירוּצים, אויסגעלינגערט סיבות, און דערבײַ האָט איר זיך אויסגעדאַכט אַז אַלע טאַפּן זייטלעך אַן די גראַבע שקרים אירע", הר, הירודעט.

אויסליגעווידיק — אַזי. וואָס קען (זאַרף) אויסליגן, אויסליגן זיך, איע עפל, סחורה. איע ווייטיקן.

אויסליגעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויסליגן (זיך).

אויסלידלעך, ~לידערן — טרו. דל, ערן אויס; ~געלידלט, ~געלידערט. אויסדריקן עפּעס (געפּילן, איבערלעבונגען) דורך לידלעך, לידער. (אויך איר). "דאָס פּאַלק האָט אין פּשוטע מאַטיאָן אויסגעלידלט זינגע פּריידן און ליידין".

אויסלידלעך, ~לידערן זיך — אוטו. < דפּו. גיט קענען (וועלן) מער זינגען אָדער (שאַפּן) לידלעך, לידער. איך האָב זיך שוין אויסגעלידלט.

אויסלידן — טרו. ליד אויס, ~געלידט. נעאַל. דורך אַ ליד אַרויסברענגען עפּעס. "איך וויל דיר אַ תּפּילה מיט די שוואַרצע פּינדליקע גרילן", י. נ. גאַטליב, 1957.

אויסליידן זיך — אוטו. < דפּו. נעאַל. גיט קענען מער זינגען (שאַפּן) אַ ליד; זיך אויס-ליידיקן פון פּאַעטישער שעפּערישקייט. "אַ סיאוי גישט אין מיין בלוט אַ רואיקער געמיט. ביסטו שוין, מיין ליד, קאַפּוט? האָסטו זיך שוין אויסגעלידט?", ב. לאַפּין, פּולער קרוג.

אויסלויבען — טרו. פּען אויס, ~געלויבעט. 1. דזו אויסליבן <.

אויסלויבען זיך — קוזו. < דפּו. 1. ליבן זיך קעגנזייטיק אַ לענגערע ציט; צערטלען זיך. "די קושוואַך האָט זיך ביי זיי קיינמאַל

2. אינגעשטעלטער, אָנענומענער אויפן פֿון שרייבן ווערטער מיט די געהעריקע אותיות, אויפן סמך פֿון פֿראַקטיק אָדער תקנות, באַ שטימטע פֿון אַ מאַכט אָדער אויטאָריטעט; אַרטאָגראַפֿיע. פֿאַנעט י ש ע ר אַ = געבויט אויפֿן פֿרינציפֿ פֿון איבערגעבן מער־הייניק פינקטלעך די קלאַנגען פֿון לשון אַזוי, אַז דער זעלביקער קלאַנג זאָל תמיד באַצייכנט ווערן מיט דעם זעלביקן אות, אַז יעדער אות זאָל באַצייכענען נאָר איין קלאַנג. ה י ס ט אַ ר י ש ע ר אַ = געבויט אויפֿן פֿרינציפֿ פֿון אָפהיטן דורותדיקע טראַדיציע פֿון שרייבן און דרוקן. מ אַ ר פֿ אַ ל אַ ג י ש ע ר אַ = וואָס גיט קלאַר איבער דעם מאַרפֿעמען באַשטאַנד פֿון ווערטער. אַ ל ט ע ר י י ד י ש ע ר אַ = דער מער־הייניק סטאַבילער אַ פֿון דרוק אין 16, 17. און גרעסטן טייל 18. יח. נײַ ערשטע אַ תקנות שטאַמען פֿון 1514. ד י י ט ש מ ע ר י ש ע ר אַ = וואָס פֿאַסט זיך צו צום אַ פֿון ניהויכנדישט. מ אַ ד ע ר ג ע ר (נעצער) אַ = אויף פֿאַרשיידענע אַרפֿנים רעפֿאָרמירטער אַ זיינט שטערנאָוויצער קאַנפֿערענץ, 1908. ג ו אַ ט ו ר אַ ל י ז י ר ט ע ר אַ = ווען ווערטער וואָס שטאַמען פֿון טע. ס אַ ו ו ע ט י ש ע ר אַ = וואָס איז געווען אָנגענומען אין סאַוועטן־פֿאַרבאַנד (די נאַטראַליזירונג פֿון די ווערטער פֿון גק. אַן שלאַס־אותיות און אַנדערע קלענערע באַזונדער־קייטן). י י ו אַ = אין די אויסנאַמעס פֿון ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט, אַזוי געשטעלט וויסנשאַפֿט פֿון תקנות אין 1935, מיט געוויסע שינוים אין 1936. „דער אַ גאַר אַן אַנדערער, דער לשון ווי פֿאַרשטעלט, ווי ס׳וואָלט אַרפֿן אַ וואַנדערער פֿון וויסנשאַפֿט ענטער וועלט“, אר. [וועגן אַ פֿון גרויסן חב הקדמה].

3. אַדערדיק, אַזאַנס, דאָס ערשטע אַנגעב־צאָלטע געלט ביי אַ קויף, אַפֿמאַך. קליינער, גרויסער אַ. 4. געלט וואָס איינער צאָלט אויס פֿאַר אַ צווייטן. „איך וועל אייך מאַכן (געבן) דעם אַ און איר וועט שפּעטער מיר אַפֿגעבן“. 5. אויסשניט, באַשייד (פֿון אַ חלום). „דער איין חלום גיזען האַט, אַוי ער...ווישט זי אויש ליג גיט פֿון דען חלום“, חמם, צח.א. 6. סדר, אַראַנזשירונג.

אויסלייגונג — די, עץ. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסלייגן (מיט אַלע בב). „און זאָלסט אַרריבערנעגן דעם טיש און אויס־לייגן זײַן אַ“, תּי, שמות מ, 4 [ווערכת את ערכו]. 2. באַשיידונג (פֿון חלום). מלך פֿאַר־טישטט יאָת מספר החלום ואת שברו (שופֿטים ז, 15) — א. [תּי: באַשיידן]. 3. אויסשניטשונג. „אוי די איז איינש פֿון די אויז ליגונג פֿון דיאָ זיבציג אַרלייאַ אויש ליגונג דיאָ דאָ איז צו דער תּורה“, חמם, לו.א. 4. דערציילונג, אַוּפֿן דערציילן. „...דרויף אלי מול דיאָ אויז ליגונגען בטייטן“, ספֿר משלים, פֿדמ, תּמיז.

אויסלייגן — טרוה. לייג אויס, ~געלייגט.

1. צעלייגן אויף אַ צאָל ערטער, אָדער אויף איין אָרט אין אַ געוויסן סדר; אויסשטעלן, אַזעקלייגן אַ צאָל זאַכן, פֿונאַנדערלייגן. אַז צו חזון, דעמאָנסטרירן אַע, אַ (האַלץ, וועש

ניט געענדיקט, זיי האָבן זיך אויסגעליובעט ביז אין עלטער אַרפֿן, רייד. 2. אויסהערן ליבן זיך. „שוין, זיך אויסגעליובעט, מע שעלט זיך שוין!“

אויסליובעניש — דאָס (די), זן. דוה אויס־ליבעניש (איר בייטעם). „אין מיצקע דערינען גאַר קושן זיך און האַלדון זיך. אַן אַ אויף זיערע קעפֿ!“

אויסלייזערונג — די, עץ. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסליזערן. גיכע, באַצייטנדיקע, פֿאַרשפּעטיקטע אַא. פּינקטלעכע, ראַיע־קע, פֿאַלשע אַא. א.

אויסליזערן — טרוה. ווער אויס, ~געליזערט. 1. צושטעלן סחורה (לויטן אַפֿמאַך, אויף אַ באַשטימט אָרט). אַ אַ פֿאַר האַפֿן תּבואה. „סחורות...אורדיגירט הב דיר נגד דען פּטורים אויז צו ליחור“, י. מאַרש, חנוך לנעו, פּויראָד 1774. 2. אַרויסגעבן, איבערגעבן; אַי בערענטפֿערן, אַ דעם פֿאַרברעכער אין די הענט פֿון פּאַליציי. אַ די געפֿאַנגענע. אַ דעם שונאָ (דעם טויט) אין די הענט אַרפֿן.

אויסליזכמען — טרוה. טע אויס, ~געליזכטעט. לר, וורר. מאַכן לויכטעס, עפענגענען פֿאַרן רויך. „עס רייכערט, וויל מע האָט ניט ריכטיק אויסגעליזכטעט דעם אויוון.“

אויסליזע(נען) — טרוה. ליע אויס, ~געליזע(נען) וליעט. אויסזינגען וויגלידלעך; אַזוי וויגן, אַזינשלעפֿערן מיט לירלי. אַ דאָס עפֿעלע.

אויסליזקעווען — גל פֿאַר ק אויך וויין רעווע אויס, ~געליזקעוועט. אוטוו — כּסדר רייכערן די לילקע; פּיפקע(ווען). „ער לאָזט גיט אַרויס די לילקע אויסן מויל אַ גאַנצן טאַג. ווי ער לילקעט אויס, רייד. טרוה — פֿאַרניצן דעם גאַנצן אָנגרייט טאַבעק רייכערנדיק אַ לילקע. אַ אַ פֿונט טאַבעק.“

אויסליזאָגראַפֿירן — טרוה. פֿיר אויס, ~ליטאָגראַפֿירט. אויסדרוקן אויף אַ ליטאַ־גראַפֿישן אַוּפֿן (מיט גראַוירונגען אויף אַ שטיין) אַ צאָל זאַכן. אַ אַפֿישן, בילדער אַזוו. אַ אין עטלעכע קאַלירן.

אויסליזווישונג — די, עץ. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסליזווישן. „די אַ פֿון די שטעט איז געווען אויפֿן חשבון פֿון ייִדישן קרעמער און בעלמלאכה.“

אויסליזווישן — טרוה. וויש אויס, ~געליזט־ווישט. (אין דער אומאַפהענגיקער ליטע צווישן בייזע וועלט־מלחמות). מאַכן עס זאָל זײַן מער, בולטער ליטחיש. אַ די שטעט וואָס זײַנען פֿרוער געווען פֿאַרווישט אָדער פֿאַר־פּוילישט.

אויסליזעראַטעווען — טרוה. טעווע אויס, ~ליטעראַטעוועט. איר וועגן פּרווון שרייבן ליטעראַריש, שאַפֿן ליטעראַרישע ווערק. אויסקווישן, אַ אַן אַרטיקל; אַ אַ בדחניש לידל אַע. [נעגל, פֿון אַ שמועס אין נײַ].

אויסליזן — דער, עץ. אַקט פֿון אויסליזען. קורץ אָדער לאַנגטערמיניקער אַ. „דער אַ פֿון ייִדישע און העברעאישע ביכער אין ביב־ליאַטעקן“, יבגל, ואא.

אויסלייג — דער, זן. 1. אַקט פֿון אויס־לייגן.

אא) צו טריקענען. „דערווייל הייסט זי זיך אַ פֿאַר מאַל אַ וואָך אַ די קליידער מיט דער צירונג אויף די שטולן“, פּרק, פֿאַקטסימלעכע כּע געשטיכטן. „...לייגט אויס די מצות, די אייער, די וואורשטלעך פּשר־לפּסח מיטן ביסל משקה“, שע, לכּבּוד יוסטו. „דער פּאַסיאַנס, וואָס די טאַכטער פֿאַרענדיקט אַ, דאַרף האַפֿן אין דער לעצטער שורה פֿיר מלכים“, בערג, בייט דניעפּער וו. אַ (ווי) אויף אַ טעלער = מע זאָל גרינג דערווען (פֿאַרשטיין). אַ = אויף אַן אַנדער (אַנדערע) טעלער(ל) = דער מאַנסטירן די זעלביקע זאַך אויף אַן אַנדער אַוּפֿן. „דאָס ספֿר איז דער ברונען פֿון וועלכן [מע] האָט דערנאָך געשעפֿט געדאַנקען...און זיי אויסגעלייגט אויף אַנדערע טעלערלעך“, ממוס, סגולה. אַ (אין) קאַרטן = אויסטאַ־לירן, געבן (נעמען) קאַרטן און לויט זיי פֿאַרויסזאָגן וואָס עס וועט געשען. אַ וואָס אין דער (אַ, דער בייזער) קאַרט שטייט (שטעקט) = אויסרעכענען חסרונות; פֿאַרויסזאָגן אומ־גליק; זינדלען, שעלטן.

2. אַזעקלייגן פֿאַר די אויגן, אַרויס־שטעלן, אַרויסלייגן, אַ סחורה צו פֿאַרקויפֿן. „דער גבֿיר האָט אויסגעלייגט פֿאַרן בתּור דעם גאַלדענעם זייגער מיט דער שווערער גאַלדענער קייט“, פּב. „דאָס קופּקעלע קופּפּערעלט, וואָס לייבע דער וואַכערניק האָט... פֿאַר אים אויסגעלייגט, האָט אים אָנגעקוקט ווי מיט חזוק“, אר, לײַכטער.

3. פֿונאַנדערשפּרייטן. אַ אַ לזלעך אויפֿן גראַז, אַ טעפּלעך. „מע לייגט אויס אַ געץ אין הימל — עפעס פּישוּט־זיך אין דרימל“, טעג, קרימער נעכט.

4. אַרויסוויזן, באַזיזן, אַנטפלעקן. אַ קענטענישן. אַ די (זיין) גאַנצע תּורה. אַ בחורל אַ משפּיל איז אַ פֿרעמדער שטאַט, קומט צווישן מענטשן, באַדאַרף ער אַ וואָס ער האָט, שע, פֿונעם יאַרד וו.

5. דערציילן אַ סך מיט פּרטים; אויסדער־ציילן. אַ וואָס עס האָט געטראַפֿן, אַ ווער, וואָס און ווען. „נאָך אַ לאַנגן בעטן האָט [ער] גענומען אַ פֿאַרן פֿרעמדן אַ מעשה נאָך אַ מעשה“, אר. „טאַגסטו דיר! גיי לייג אויס פֿאַר יאַסלען ווער איז די זענענע“, בערג, בייט דניעפּער וו. „מיט גרויס רשעות האָט ער אַלץ אויס גילייקט אַזעלכע שקרים וואָס עס איז גיט צו בשרייבן, ר אַהרן מטרײַט, מצח אהרן.

6. פֿונאַנדערוויקלען (אַ צאָל פּונקטן, פּרטים); גענוי אויסרעכענען, אַנצייכענען. אַ אַ פּלאַן, מאַרשרוט, סטראַטעגיע אַע. אַ טענות, פֿאַראַביל(ס) אַזוו. אַ דעם וועג = גענוי אַנזיזן וואו צו גיין. אַ (ווי) אויפֿן טיש = ברייט און גענוי אַרויסברענגען (טענות, אַנציענדונגען אַע). „שיפּינאַץ למשל זאָגט אַנדערש — האָט ספּיר גענומען אַ אַן אַז דער טעאַריע“, אר. „אַט וועגן דעם...איז צופֿרידן געווען ראַזע, וואָס זי קען דאָ אַ פֿאַר אים אירע פּלענער“, מ. טייטש, אַרום דער פֿאַבריק. „זי הייבט גלפּך אַן אויסצולייגן אַלץ מיט וואָס זי איז צו אים פֿון דער אַראַניאַציע געקור מעץ“, בערג, בייט דניעפּער וו.

7. אויסשניטשן, מספּיר זיין; אָנעמען. אַ עמעצענס רייד (מעשים). „מע זאָל אַלץ צום גוטן

א"י, שוה. עזו זיין איטליכי העלשי הארט... חיל איך זיא אויז ליגן וויילדיך, בַּאֲבוּד, דְּרֹמָה. זא האבין עז שונאי ישראל לרעה אויז גלייגט אויז גיאוגאט... ב"י וועגן מעצער עלילת־דם פֿון 1669, [פֿש ווין. די וואָס זענען ניט קיין בני אמונה...לייגן אויס די תורה אויף מינות, נוצ וו. היר מיש וויל איך נון מיין אנדיר ספר אך בשליסן אויז ביט דאך אל דיא דאן לייאין [= ליענען] מיר מיין שרות און גוטן אויז צו ליגן, גה. 74. דו באַדאַרפֿסט זאָג איך צו איר...ממדי א' צום ערגסטן, שע. ט"ה. פֿאַרוואָס זאָלסטו א' זינע רייד פונקט פֿאַרקערט, אים יסורים אַג־ צוטאָן, יד. אַבֿן נגף. א' צום גוטן (צום בייזן) = אויך: א) אָננעמען (אומחייכטיקע) פֿאַרקומעניש, געשעעניש ווי אַ גוטן (שלעכטן) סימן, ער האָט אָבער ניט געפֿונען [דאָס ביכל] און ער האָט עס אויסגעלייגט ניט צום גוטן, אר. ב) אויסזוכן, פֿאַרויסזאָגן גאָר דאָס גוטע (שלעכטע). הוי דן כל אדם לכף זכות: דש מיינט, דוא זאלשט איינס איטלכן...אלי וייני עסקים צו גוטן אויז ליגן, לט, 85/2. און דאָס פֿרודע איז אַז ער זאָל מיט אַלע מענטשן גוטס טאָן און צו זיי גוטס ריידן און וואָס איינער טוט — זאָל ער עס צו גוטס א"י, זח. 87/ב. א' לטובה = א' צום גוטן. מ'האָט עס אָבער געלייגט אָדער מ'האָט עס אויסגעלייגט טובה, דער צדיק הייסט וואָס ער טוט, [חיים מאַלאַגאַ], 'גדולת ר' וואָלף' [9]. א' שוואַרץ אויף הייס, טשאַנג נאָ ביאַלע = זייער קלאָר דערקלערן. 8. אויפֿקלערן דעם זינען (פֿון אַ חלום), פותר חלום זיין. א' אַ חלום צום גוטן, צום בייזן. ער האָט געזען...ווי יוסף האָט דעם חלום רעכט אויסגעלייגט, צור. וישב. 9. (בנים בויצן) לייגן אַרויזאַנטאַל. א' באַקאַנט, ברעטער; א' דעם פֿונדאַמענט פֿון (מיט) שטיינער; א' דעם פֿאַרקעט, דעם דיל מיט פֿאַרקעט. און אַפֿשר שוין ביי פֿענצטער שטעלן, צי גאָר בנים א' די שוועלן — פֿון הימל וועט אַראָפֿ אַ פֿענער...י. ראַזניק, גע־ קליבענע שריפֿטן. מע האָט אויסגעלייגט רעלסן, אַראָפֿגעבראַכט וואָגאַנעס, שע. אַרעמע און פֿרייטעכע ו. ל.מאָ ער קען א' אויחנס אויך? שע. [= מאַכן אַ גאַלטיקן דנאָ (באָ־ דעם) אין אויזן, וואו מע זעצט אויס ברויט, חלה].

10. (שניידער) אונטערבעטן, אונטערלייגן. א' האָטע פֿון פֿאַרגט און פֿון הינטן.

11. באַצאָלן אין פֿאַרויס; אַרענלייגן געלט אין געשעפֿט. האָב מיט איר דאָ פֿון [= דער־ פֿון] גירעט דש אונש ניט אַפֿשר איז סך כזה אויש צו ליגן, גה. 348. דער אַרענדאַר וויל שוין מער קיין געלט גיטש א"י, פּרָג, געדאַנ־ קע און אידישן.

12. געבן געלט פֿאַר אַ צווייטן (סירוב אַנטלעזען). א"י...אויז האָבן פֿון דאָרט איין שליח גישיקט צו אייך, זאָלט אים ביהילפֿיג זיין אויז אויש ליגן הוצאות, פּרָג. 16. האָט איינר גיט אויז צו ליגן אויף הוצאות [פֿון שבת אָדער יום־טובֿ] אַנטלייאַ און אויף מין [= זאָל ער זיך פֿאַרלאָזן אויף גען א' איך וויל אלש ביצאָלן, לט, 101/59. דו דאַרפֿסט פֿאַרן

רבש"ע אויסלייגן — לייג אויס פֿאַר אים, דו גיב. ער איז אַ בטוח, (רייד, פֿון אַ מגידס אַ דרשה).

13. אָנשרייבן (דרוקן) ווערטער מיט די געהעריקע אותיות (געוויינטלעך לויטן אַנגע־ שטעלטן, אָנגענומענעם וואָרן). אַנדער־פֿון די אותיות פֿון ווערטער. א' ריכטיק, פֿאַלש. "און א' יוֹטראַף [ויקראַף] קענטו? ווייס איך גיטש וואָס א' איז, פֿרעג איך... — ווי אזוי שרייבט מען ויקראַף? און איך רוף אַן איין אות נאָכן צווייטן, פּרָג, מנענע זכרונות.

14. אַוועקלייגן, אַוועקוואַרפֿן אויף דער ערד (בנים ראַנגלען זיך); באַזיגן אין געשלעג. אויסהרגענען, מיט איין פֿינגער קען איך אַנך א'י". אַ סך האָט מען אויסגעלייגט? — פֿרעגט אים טאַמאַרע — הייל? צען מענטשן? צוואַנציג? שע, אין שטרעט. 15. מסרס זיין, קאָסטירן (וועגן בהמות). דער טאַטער וועט א' אונדזער זשערעבטשיקל. 16. פֿאַר־ גהאַלדיקן, וואו. (אין לשון פֿון אונטער־ וועלט).

אויסלייגן — דאָס (דער). מצ נב. דווי אויסלייג. מלל פֿאַרשטישט ישׁר דבֿר־ (קהלת, ח, 1). א' [ת]: באַשיידן. ער לערנט זיך נאָך צו אַ ביטל גראַמאַטיקע און א"י, פּרָג, געדאַנקען און אידישן.

אויסלייגן — טרוה. לנג אויס, אַגעלנגט. אויסטראַכטן לינגס, זאָגן אַ סך לינגס. וואָס ער האָט דאָ אויסגעלנגט אין איין אָונטו.

אויסלייגן זיך — אוטוה. לייג זיך אויס, זיך אַגעלייגט. 1. סתם זיך אַוועקלייגן, זיך צעלייגן אין אומאַרדענונג. שכנים אַ גאַנצע קופּע לייגן זיך אויס אין דרויסן, יונג און אַלט, קינד און קייט, אַלע אינאיינעם, ממוס, ווינטש.

2. זיך באַזימן און פֿאַרבלעבן אויף אַ גע־ היטער ציטט (וועגן אויסדרוק פֿון געפֿילן). אַ שמיכל (זאָרג, טרויער) אַע לייגט זיך אויס אויפֿן פנים. אויף איר שיינעם מיטסן שטערן האָבן זיך פֿלוצעם אויסגעלייגט מיטאַמאַל עט לעכע טיפּע, טיפּע קנייטשן, שע, אידישע ראַמאַנען. בלאַסע שאַטנס האָבן זיך אויסגע־ לייגט אַרום איר שיינ געשלאָסן מויל, בערג, בנים דניעפּער וו.

3. דווי צב (וועגן נאַטור־דערשיינונג־ גען). די ערשטע שנייען האָבן זיך אויסגע־ לייגט אויפֿן דערשלאָגענעם שטעטל, בערג, נאָך אַלעמען. און אַז דער הינט האָט זיך אַינגעלייגט און די זון איז אינדערפֿרי אַרויס, האָט אויף אַ שויב זיך אויסגעלייגט...י. ראַזניק, געקליבענע שריפֿטן. די היץ לייגט זיך אויס איבער די גאַסן.

4. האָבן די געהעריקע אותיות בנים אַג־ שרייבן. ווייסט גיט ווי עס לייגט זיך אויס 'תוכחה? — מילא, זאָלט פֿון קיין תוכחה גיט וויסן? רייד.

5. (שפּאַסיק) אויפֿהערן לייגן אייער. אַ הון וואָס לייגט גילדערנע אייער, מע קוילעט איר גיט, ביי זי האָט זיך שוין אינגאַנצן אויס־ געלייגט, אמת, שוד ורצח, ווילנע 1880.

אויסלייגעבן — דאָס, דער, ז' (ער) דווי אויסלייגן; דאָס אויסלייגן.

אויסלייגעניש — דאָס (די), ז' 1. געזוי־ ערדיקער פּראָצעס פֿון אויסלייגן (זיך).

2. דווי אויסלייג, צב. א' שרייב מיט דעם לשון און א' פֿון דעם מאַנסקריפֿט, ליטוה.

3. מצב, לאַגע. פּטמ. דו ליבער הער גאַט, דו ווייסט דאָך וואויל מוזן א'...און דו ווייסט וואָס מיר גייטיק איז, איין נייע שם תחנה, פּיעטריקאַו, 1881.

אויסלייגער — דער, ס. וו זיין, קע, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסלייגן, אַן א' פֿאַרן אויסשטעל־פּענצטער. א' פֿון ציגל. א' פֿון חלומות, געלט אַזוה. א' פֿון בהמות. אין לשון פֿון אונטערוועלט: פֿאַרגוואַלדיקער. א'זי מיר ווי אַ בליץ אַריין — דער געדאַנק, אַט דער טרעפּער, דער א' וואָס זיצט אין דעם מענטשנס האַרץ... ממוס, שלמה.

אויסלייגערין — דאָס & די, ען. אַרבעט, באַשעפֿטיקונג פֿון אויסלייגער. חלומות א'. פֿאַרקעט א'.

אויסלייגעריש — אַדי. וואָס האָט די אייגנ־ שאַפֿט פֿון אַן אויסלייגער.

אויסלייגשטול — דער, די, ז' שטול אויף צו זיצן און ליגן [אויף אַ דעק פֿון אַ שיק, אַ זומער־וואוינונג, לאַנקע, טעראַסע, באַלאַקאַן אַזוה]. זי איז געזעסן אין דער א' האַלב ליגנדיק, דעמבלין, צוויי און אַ דריטער.

אויסליידיקונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסליידיקן. אַ שווערע גוירה צו פֿאַראַרבען די זיצער פֿון דער ערד מיט פֿאַרדאַרבונג, און מיט א', און פֿאַרשנידונג, מחזור לראש־השנה, סלאַוויטע 1832.

אויסליידיקן — טרוה. זיך אויס, אַגעליידיקט.

1. צוגעמען, אַוועקגעמען וואָס עס איז אויף אַ באַשטימט אַרט, אין אַ געוויסער זאָך. האָט זיך זלמן גוש ואר שליכן אין מיין חדר אויז דיא שאַכטל מיט דיא פּתאים אויש גילדיגט, גה. 355. דורך דעם שטעקן מיט דער ברענענ־ דיקער ליכט, וואָס מע טוט אין דער באַנקע, ווערט זי...אויסגעליידיקט פֿון דער לופֿט, ממוס, שלמה. א' די (אייגענע) קעשענע = אויסגעבן דאָס גאַנצע געלט. א' די (פֿרעמדע) קעשענעס) = צוגעמען, צוגעגעבען געלט. א' די שטוב = אויך: אויספֿאַקויפֿן מעבל. א' דעם מאַגן = מאַכן אַ קאַנע, געבן אַפֿפֿיר־ מיטל.

2. אויסשעפֿן א' אַ ברונעם. מע קען דעם ים גיט א"י, שוה.

3. אויפֿעסן אַלץ פֿון אַ פּלי, אויסטרינקען אַלץ. א' אַ טאַפּ, שיסל אַז. מע האָט גיט אויפֿגעהערט צו וואַרפֿן גאַלקעס און א' פֿלעש־ לעך, שע, איינבאַגֿעשיכטעט.

4. אויסרייניקן. "דרום [זענען] די פֿרומע לייט...נאָכגעאַנגען נאָך די געבערג, פּדי זיי זאָלן קערן זייערע הערצער און א' זיי צו גאַטס דינסט, זח. און זי וועט ווערן רייך, כלומר זי וועט ווערן אויסגעליידיקט פֿון אַלעם בייזן, ישעיה, פּירוש עבֿר־ייטשעט, לעמבערג 1887. א' דאָס (אייגענע) האַרץ = אויסרייקן געפֿילן, אַרויסברענגען וואָס עס דריקט. א' (עמעצנס) פֿאַרפֿאַרן = אַפּטייטן געפֿילן אין אַ צווייטן; פֿאַרשאַפֿן ווייטיק. דער בחור האָט זי אַפּגעאַרט און אויסגעליידיקט איר מיידלש

הארץ. יא דעם אויער = געבן נאך א מאל זעלבדיקע צעה (צאקל, שדה-לב).

5. באַפֿרעטן.טראַגט אין איין האַנט אַ פֿלי מיט האַסער און אין דער אַנדערער האַנט אַ פֿלי מיט גוטן אייל, און ער דאַרף גיטיק אַ איין האַנט...[זאל ער] אַזעקחאַרפֿן די פֿלי מיט האַסער, 197/1. און זי אין די תּפֿילה מכוון נאָר איין כּוונת...און ליידיק אויס זיין גוף פֿון אַלע זינגע אַנדערע תּנועות, חה. 6. אַרויסחזון, אַרויסברענגען (אַלץ האַס מע קען). אַ די גאַנצע חכמה. ער האַט זיך געוואַלט אויספֿענען פֿאַר אים...האַט ער אויס געליידיקט זיין גאַנץ היסן, ש. סעמאַן, צווייטן.

7. אַפּגעבן אינגאַנצן, מקיים זיין ביזן סוף. פֿט. אַ אַלע צוואַגן. „איך העל אפֿך אַ די ברכה ביז גענוג, איין נעם שט תּחנה, פּיעט ריקאַו, 1881. [ג. מלאכי, ג. 10: 'והריקותי לכם ברכה.]

אויסליידקן זיך — ד.פֿו. 1. ווערן ליידיק, פּוסט אויפהערן זיין. „מיט דער עמאָר סיפּאַציע...האַט זיך דאָס ייִדישע זעלבסטגע-פֿיל אויסגעליידיקט, קאַראַליניק, שריפטן 11. 2. גיין אויף נקבֿים, טאָן נאַטירלעכע באַדער-פֿענישן.

אויסליידן — טרום. לייד אויס, ~געליטן. איבערטראַגן צרות, אויסהאַלטן, באַשטיין. האַס זי ליידט עס אויס פֿון אים! „ווער קאָן אַ דעם טאָג פֿון זיין קומען, 197/2. „און איז דעם האַט דעם צער אויסגעליטן, און ער איז ניט פֿאַרענדערט געוואָרן מיט זיין גלייבונג, חה, 334. „ער האַט פֿרייד און דאַנק פֿאַרדינט; אויסגעליטן אַלע גרענעצן... אר, 'פֿרייד און דאַנק.

אויסליידן זיך — אויס. ~ געליידן זיך, האָבן אַ סך צרות. לייד. ייִדיש, האַס ער האַט זיך געפֿען אויסגעליטן! **אויסליידעניש** — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסליידן.

אויסלייזן — דער, זי (זי). 1. אַקט פֿון אויס-לייזן. באַפֿרעט אונג. אַ פֿון קנעכטשאַפֿט, פֿון חבֿרות, פֿון צרות אַזוואו. „אַן אידיע האַס טראַגט אין זיך אַ פֿונעם פֿאַלק, אַפּא, טמה, 1957/7. 2. אויסקויף פֿון געפֿאַנגענע, פֿרוין שבוים. 3. אויסלייזגעלט. פֿאַרביט. אַפּקומעניש. „און איר זאָלט ניט אָנגעמען קיין אַ [כּוֹפֿר] פֿאַר דעם נפֿש פֿון אַ מערדער, תּי, במדבר, לה, 31. „זאָלן די צרות האַס מיר ליידן זיין אַן אַ פֿאַר אונדזערע זינד.

אויסלייזגעלט — דאָס, זי (ער). 1. טו פֿאַר 'כּוֹפֿר, סכּום געלט ווי אַן אויסקויף אַדער פֿאַרגיטיקונג פֿאַר אַ זינד, פֿאַרברעך. „ער העט קיין שום אַ [כּוֹפֿר] נישט אָנגעמען, מט, חשלי תקע"ו, 35. „סיאי קלאַר אַז די זינטשן באַטראַכטן די רעפּראַזאַציע ווי אַ [כּוֹפֿר נפֿש] פֿאַר די קרעמאַטאַריעס, פֿאַר די זעקס מיליאָן קדושים, 1954/13. [בנים איבערגעבן די מיינונג פֿון ר' יוסף-דובֿ סאַלאַוויטשיק]. 2. סכּום געלט אויסצולייזן עפעס האַס איז געהייליקט געוואָרן (— אויס-לייזן, 63). „וואַרעם דער אמתער גאַט דאַרף ניט קיין אַ, קמ, 1863, 31. 3. געלט האַס מע גיט דעם כּהן פֿאַר אַן

ערשט-געבוירענעם. „דער כּהן פֿרעגט דעם פֿאַטער: מאי בעית טפֿי, זה האַס ווילסטו ליבער: אויב דאָס קינד אַדער די פֿינף טאָלער, וואָס דו דאַרפֿסט מיר דערפֿאַר געבן, ווי די תּורה האַט געהייסן. דער פֿאַטער ענטפֿערט: איך וויל ליבער דאָס קינד, נעם דיר די פֿינף טאָלער אַ האַס איך דאַרף דיר דערפֿאַר געבן, ר' אַבֿרהם דאַנציג, חכמת אדם, וואַרשע 1867, כב (רי"ב, יג).

4. געלט אויסצוקויפֿן אַ געפֿאַנגענעם, געלט פֿאַר פֿרוין שבוים; געלט אויסצולייזן פֿון אַ גזירה. „...אוי' העט אונג גיזאגט דער פֿון, העטין מיר אים געבין אויז ליז געלט, שו"ת פֿנים מאירות של הרב ר' מאיר דק"ק אייזין שטאט, וולצבאך, תּש"ג (רי"ב, יג). „און אַ צאָלן פֿאַרווערט ער, אל ווו, 'מהר"ם מרוטענבורג, [דאַרט, הערה: „גרעסטער גאון פֿון זיין צייט (13. יח) האַט באַשלאָסן אַפּצור פֿאַרן קיין אַיי אויפֿן העג...האַט מען אים פֿאַרהאַלטן ווי אַ קאַמערקעכט האַס האַט געוואַלט אַנטלויפֿן פֿון זיין האַר. דער קינדער רודאָף האַט אים אַרבייגעוועזען און תּפֿיסה. די יידן פֿון זינטשלאַנד האָבן געוואַלט פֿאַ-צאָלן פֿאַר אים 20,000 זילבערמאַרק אַ. ר' מאיר האַט עס אָבער שטרענג פֿאַרווערט. ער האַט מורא געהאַט צו חזיין דעם קינדער אַ בשפּיל, אַ נעמעס קוואַל פֿון רויבערייען — צו פֿאַנגען רבנים און קריגן פֿאַר זיי א"י.

5. געלט אויסצוקויפֿן זיך פֿון גרויס סכּנה. געבן אַ דעם פּאַנדיט, דער פּאַנדיט מוסרים אַזוואו. „פֿאַר די ייִדישען פּאַליציאַנטן אויפֿן אומשלאַג האַט נישט עקסיסטירט קיין מענטש, נאָר אַ 'קעפּלי...פֿאַר וועלכן מע קען נעמען א"י...עס האַט געמעגט זיין די ווערטפֿולסטע פּערזאָן, אויב זי האַט נישט געהאַט קיין א"י...האַט מען אַזאַ פּערזאָן אַזעק געשיקט [אַין אויסראַט-לאַגער], נ. רינגעלבלום, נאַטיצן פֿון וואַרשעווער געטא. „פּוילישע יוג-גען האָבן זיך געמאַכט אַלס פּראַפּעסיע אויסצו-געפֿינען באַהאַלטענע יידן און פֿון זיי פֿאַ-דערן אַ (אדער 'שמאַלץ, ווי זיי האָבן דאָס אַ נאַמען געגעבן), ב. סעפּטער, פֿאַר, או 13 1958.

6. געלט אויסצוקויפֿן עפעס האַס מע פֿאַר-כאַפט, פֿאַרהאַלט אַדער מע גיט אַליין ווי אַ מין משכון. „אַ — ווען קהל האַט געדאַרפֿט געלט, האַט מען שבת אין שול געלייגט די טליתים, זונטיק זיי אויסגעלייזט" נציטירט פֿון אַ בריה, בני רי"ב, יג]. [נחסידישע יונגעלעכט פֿלעגן זיך פֿירן אַראַפּצוכאַפֿן דעם טלית פֿון זייערן זיך חבֿר דעם ערשטן שמיני-עצרת נאָך דער חתונה און פֿאַרן טלית פֿאַרלאַנגען אַ אויף משקה שמחת-תּורה, לויט יע. ציט"ר, יג].

7. געלט צו באַפֿרען זיך, פּטור צו ווערן פֿון עפעס האַס איז ניט אָנגענעם. „בכּורים האָבן געמאַכט סיומס, געצאָלט אַ און געטיילט לעקעך און בראַנפֿן, אַזוי ווי יעדן ערבֿ-פּסח, פֿאַר, 1959/14. „אַלע...יונגען האַס האָבן זיך צומאַרגנס באַדאַרפֿט שטעלן פֿאַר דער קאַמיסיע [צום פּרויזין], האָבן די לעצטע גאַט געמוזט קומען אין פּית-מדרש אַרין...אויב יענע האָבן געוואַלט שלאָפֿן רואיק, האָבן זיי

זיך געמוזט אויסקויפֿן...[מיטן א"י, הערש אַלטבוים, מיין שטעטל (רי"ב, יג)].

אויסלייזונג — די, עין. 1. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסלייזן. אַ פֿון אַ משכון. 2. אַפּצאָל פֿאַר אויסלייזן, אויסלייזגעלט. 'פֿרוין נפֿש' (שמות, כא, 30) פֿאַרטייטש באַר התורה: „ער זאָל געבן אַ פֿאַר זיין לזב" [תי: אויסקויף פֿון זיין נפֿש]. 3. באַפֿרעט אונג. „...פֿאַרלאַנגט פֿון די קהילות אַן א"י-פּרזי, און האַט פֿון זיי גאַרנישט באַקומען, אל ווו, 'מהר"ם מרוטענבורג.

4. דאָס באַפֿרען די ער פֿון באַאַרבעטן אין שמיטה-יאָר; דער אַריבערגאַנג פֿון אַ נחלה צום פֿרערידיקן אייגנטומער אין יובֿל-יאָר. „אין דעם גאַנצן לאַנד פֿון אַדער אייגנטום זאָלט איר געבן דער ערד אַן אויסלייזונג, תּי, יוקאָ, כה, 24. 5. פֿאַרבייט, פֿאַרגיטיקונג. אַ פֿאַר יונד. 6. חוליוונג, גאולה. אַ פֿון גלות. „און אַלע חלומות וועגן א"י-שעה פֿאַרווערטערט האָבן איך צווישן טאַולען פֿון ביכּער, הל, טרעבלינקע. 7. פֿאַרגרינגערונג פֿון געמיט. דערשפּירן אַן אַ.

אויסלייזונג — די, עין. פּראַצעס אַדער רע-זולטאַט פֿון אויסלייזן. פֿ. ~ לויזונג.

אויסלייזן — טרום. לייזן אויס, ~געלייזט. 1. אַרויסקריגן רוח, פֿאַרדינסט. אַנגליין. פֿאַרדינען פֿון פֿאַרשיידענע געשעפֿטן. „אַז מע לייזט אויס יעדן טאָג צו ביסלעך, האַט מען אויף שבת, שו.

2. אַפּגעבן דעם חובֿ צוריקצוקריגן דעם משכון. אַ אַ משכון פֿון וואַכערניק, פֿון לאַמבאַרד. „איר מאַן העט דיר דיא תּשעה זהב"י צו גישטעלט אונ' נאָך איין זהב דו מען זלמלין ראק העט אונ' גילויט, פּראַג, 27. „אַן אַרעמאָן גיט במשכון צו דעם עושר אַ פֿלי פֿאַר ווייניק געלט, וועל ער וויל זי ניט פֿאַר-קויפֿן און טראַכט זיך, ער וועט זי א"י, חה, 234. „און אַז מע פֿאַרמשפּונט דעם רבּונו-של עולם, מוז מען אויך קאַנען אים א"י, אש, תּהילים-יוד.

3. אַרויסקריגן דורך געבן געלט. „האַט ער פֿאַר אַ דאָלאַר געמוזט אַ די וועט, וואַרעם ווי נעמען מען אונטער אַזאַ ריזע אַן וועט, אר, 9 אידיש, 10.

4. געבן אויסקויפֿגעלט פֿאַר אַ געפֿאַנגע-נעם. ראַטעווען דורך אויסקויפֿגעלט. „ער איז גיפֿנגן גיזען אין איינן גנגן אפֿילו דערנאָך, דאָ מן אים האַט אונ' גילויט, שארית יוסף, קראַקע, 1590. „אזו איז אַך דער (זיין) אום איין תּפֿוס אויז צו לייזן דאָ גיט עש אַך אויז נאָך אַנגר, גלייך אז דער זיין איז בייא דער צדקה, און גיט עש אַך נאָך אַנגר מיט דען (תּפֿוסים) אויש צו לייזן, לטו, 1/45. „האַבן [זיי] גיטוים פֿילר אלס פֿינף טויזנט נפֿשות פֿון ישראל. ער וואַרטן זיך מיט געלט אפֿות לעזין, עו העלפֿט אלו גיקש, מעשה אומן (הש 1).

5. אַרויסנעמען פֿון רשות פֿון אַ זיטיקן (שלעכטן). „אלוז וואַלין זיא דיא אשכּוזים איר קינד דענין פּריצי' למשפּן געפֿין, דיא אשפ" גיזם מוויזן זיא חוול ווידר אויז לייזן, נה, 232. „קורץ, איך האָב מיך מיט זיי אויסגע-

דונגען, באצאלט, אפגעבן זייערס און אויס-
געלייזט די קליאטשע פון זייערע הענט, ממוט,
קליאטשע.

6. פארבשטן מיט געלט (אדער דורך געבן
אן אנדער זאך) עמעצן אדער עפעס וואס איז
צוגעזאגט געווארן (געהערט) דעם בית-המקדש,
דעם כהן, מיט פארשטשט א'פדה' (שמות, יג,
15): „איך וויל אויז ליון" [ת]: „לייז איך
אויס". — אויסלייזגעלט, 33. „און אויב אי
חיל א דאס פֿעלד דער וואס הייליקט עס, זאל
ער צולייגן דערצו א פֿינפטל פֿון דעם געלט
פֿון דעם שאַצונג, און עס זאל זיך אַפּשטעלן
בני אים", תי, ויקרא, כה, 19. באַפֿרייען אַ
בכור פֿון אַן אומרייער בהמה, אומבשטן אַ
טייל פֿון מעשר. „און אויב אי חיל אַ מאַן אי
טייל פֿון זען מעשר, זאל ער צולייגן דערצו
אַ פֿינפטל דערפֿון", תי, ויקרא, כו, 31. געמען
פֿאַר אַ חובּ די קינדערלאַזע אַלמנה פֿון אַ
קרובֿ אָדער געבן איר חליצה. „האָט דער אויס-
לייער געזאָגט: איך קען נישט אַ פֿאַר מיר...
לייז דו אויס וואָס איך דאַרף אַ וואָרעם איך
קען נישט אַ", תי, רות, ד, 6. יומעשר שני
הקדש שנפּדו' (ברכות, ז, א) פֿאַרשטשט אין
זדעם: „אָדער מערער שני און הקדש וואָס
זענען אויסגעלייזט געוואָרן".

7. אַרויסראַטעווען, באַפֿרייען. אַ פֿון גלות,
יאָך, ספּנה, צרה אַ. „...און זאל אויבן גיך
און באַלד אַ אויס דעם ביטערן גלות, פֿירן
אין ירושלים אַרפֿין", מעשה אומן [השן ו]. „דען
גאָט וועט זיך מרחם זען איבער דעם הויזגע-
זינד פֿון זיך אַ. „צו אַ זיי פֿון בבלי, ישעיה
פּירוש עֲבָר־יִשְׁשׁוּ, לעמבערג 1877. „ווייז,
טאַטעניו, ווייז דען גאַנץ אַרויס און פֿון
שונאים לייז דען יודלען אויס", ממוט, יודל.
אַ גליק וואָס די מאַמע פֿאַרהיט מיך, זי לייזט
מיך אויס פֿון זענע הענט", שם, מעשיות פֿאַר
יודישע קינדער ו. „און דאָס פֿאַלק האָט אויס-
געלייזט יונגען און ער איז נישט געשטאַרבן",
תי, שמואל א, יד, 45. „לייז אויבן אויס, גאָט,
פֿון גלות און פֿון די בעלי-עגלות", פֿוול
(שפּאַסיק).

8. פֿאַרשטן איין שטראַף מיט אַן אנדערער;
ריינזאַשן, מוחל זען. „ווער עס האָט מחלל
שבת געווען צו אומרעכט, מוז ער פֿאַסטן
פֿערציק טעג שני וחמישי, און אַז ער וויל זיך
א, זאל ער גיבן פֿאַר אַיטלעכן תענית צוועלף
שיליגער", לטו, 2/71. „גאָט האָט געטרעטן
און האָט געהויפֿט איבער דער ציפּט אויסצו-
לייזן מיך נוכח אַברהם", מחזור מן שלש
רגלים, וו, טשערגאַנזויץ 1848, 'תפֿלת טל'.
9. באַפֿרייען פֿון איגעווייניקסטן דרוק,
שווער געפֿיל, אַ פֿון חשד, איינרייעניש,
קאַמפלעקסן. „איך האָב דיך אויסגעלייזט פֿון
די חיצונים מיט אַ התעוררות פֿון די רחמים
עליונים", תניא, 468. „אויב מענטשן קענען זיך
נישט אַ, דאַרפֿן זיי דערגיין צו דער מאָס לייזן
וואָס איך, ווייז, ווייז דער גורל פֿירט, אַ
מענטשלעכע נויט האָט אַזוי לאַנג גענאַגט
זענע כוחות, ביז ער האָט זי נישט אויסגע-
לייזט מיט זענע טרערן", אַש, תהילים-יוד.

אויסלייזן — טרוה. לייז אויס, געלייזט.
באַפֿרייען פֿון לייז, דעיונפֿיצירן. — אויס-
ליוון ו.

אויסלייזעוואָרדיק — אַדי. וואָס מע קען אויס-
לייזן, זיך באַפֿרייען פֿון דעם; וואָס מע קען
פֿאַרנישטן, אַזע זינד.

אויסלייזעכץ — דאָס, ז' (ער). 1. אויסלייז,
אויסלייזונג. איר. 2. פֿאַרדינסט, רוחה, ליי-
זעכץ.

אויסלייזעניש — דאָס (די), ז'. אויסלייזונג
געווערדיקער פֿראַצעס פֿון אויסלייזן. אויס-
לייזעכץ.

אויסלייזער — דער, יס. וונ זיך, קען, יס.
1. ווער עס לייזט אויס, קויפט אויס, באַ-
פֿרייט, ראַטעוועט. העלפֿער, באַפֿרייער. „קומט
מזין אַ געפֿלייגן מיט אַ שווערד און פֿייל-
און-בויגן". „געם מיך, אַ, אין דען זאַק",
הל, אין קיינעמט לאַנד.

2. גואל, גואל-צדק, משיח. „אזוי ווי דער
הייליקער אר"י זאָגט: דער ערשטער אַ און
דער לעצטער אַ זענען איינס, וואָרעם זייערע
ביידע נשמות זענען אויסגעהאַקט פֿון איין
אַרט", אַש, תהילים-יוד.

3. טוה פֿאַר גואל, דער וואָס איז מחויב
אויסצולייזן זען קרובֿ פֿון קנעכטשאַפֿט אָדער
די נחלה פֿון זען קרובֿ, אויב זי איז פֿאַרקויפֿט
געוואָרן; דער קרובֿ וואָס האָט דאָס רעכט
אויף דער נחלה פֿון אַ פֿאַרשטאַרבענעם איז
מחויב חתונה האָבן מיט דער קינדערלאַזער
אַלמנה אָדער געבן איר חליצה. „...זאל קומען
זען קרובֿ וואָס איז דער גענטסטער צו אים, און
אויסלייזן דעם פֿאַרקויפֿט פֿון זען ברודער. און
אַז אַ מאַן וועט נישט האָבן קיין אַ", תי,
ויקרא, כה, 25, 26. „און אַצונד, יאָ אמת, אַז
אַן אַ בין איך, אָבער פֿאַראַן אַן אַ גענטער
פֿון מיר", תי, רות, ג, 12.

4. פֿאַרבריינגערונג, אויסלייזונג. „זאל די
צעשיידונג פֿון די בעטן זען מזין אַ", ווייז,
זוי דער גורל פֿירט.

אויסלייזער — דער, יס. ווער עס לייזט אויס.
דער דעשט דער אַ — איר וועגן ישועות מצד
דעם דעשט בעת דער ערשטער וועלט-מלחמה.
אויסלייזערין — דאָס & די, ען. טואונג,
אויפֿטן פֿון אויסלייזער. (אויך איר).

אויסלייזעריש — אַדי. וואָס ברענגט אויס-
לייזונג, וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַרן אויס-
לייזער. איער רוף, איע רייה, מעשים. „...אין
מעכטיקער, אין איער לוסט", בראַד, פֿאַר-
שטעלונגען.

אויסלייזערעכט — דאָס. מצ נב. דאָס רעכט
צוריקצוקריגן דאָס פֿאַרקויפֿטע. ספעציעלע פֿאַ-
רעם פֿון ירושה-רעכט. „און אַז אַ מאַן וועט
פֿאַרקויפֿן אַ חווינהויז אין אַ שטאַט מיט אַ
מויער, זאל זען אַ זען ביז עס ענדיקט זיך
דאָס יאָר פֿון זען פֿאַרקויפֿונג; אַ יאָר זאל זען
זען אַ", תי, ויקרא, כה, 29. „די לויים האָבן
אַן אייביק אַ", תי, ויקרא, כה, 32. „דער וון
פֿון שלום דען פֿעטער קומט צו דיר אַזוי צו
זאָגן: קויף דיר מען פֿעלד וואָס איז ענתות,
וואָרעם דיר געהערט דאָס אַ אַפּצוקויפֿן", תי,
ירמיה, לב, 7. [אין תנך: גאולה, משפט הגאולה].
אויסלייזערשונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסלייזישן. אַ פֿון פֿאַרברע-
כערס.

אויסלייזישן — טרוה. ייש אויס, גע-
לייזטשט. מאַכן פֿאַר אַ לייזט, אויסמענטשלעכן.

א די וואָס ווייזן אַרויס קרימינעלע זייגונגען.
„...צוויי-דרע לעזער און לעזעריגס וואָס זאָלן
א די טעכטער און זיי מאַכן אַ ביסל פֿריזשיש,
ייט, פּוילן ו.

אויסלייזישן זיך — דען. ווערן אַ לייזט,
זיך אויסמענטשלעך. זיך אַ, אויפֿהערן אַרומ-
לויפֿן און זיך געמען צו אַן אַרבעט. „...האַבן
אַפֿילו גישט געוואוסט ווי אַזוי מע לייזטשיש
זיך אויס אין גבירותשאַפֿט", ייט, פּוילן ו.
אויסלייזישער — דער, יס. וונ נב. ווער
עס לייזטשיש אויס, מאַכט לייזטשישער. „...אַן
אַנטיסעמיט, נישט קיין אַ פֿון יידן", מ. דו-
כאַווי, טמו, 1958 XI 15.

אויסלייזטן — טרוה. לייזט אויס, געלייזט.
פֿאַרענדיקן לייזט, פֿאַרגיסן מיט מעטאַל
(שפּאַלט, עפענונג, אייבערפֿלאַך פֿון מעטאַלע-
גער כלי). לייזט אַ צאל פֿלים.

אויסלייזערונג — די, ען. — אויסלייזע-
רונג. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויס-
לייזערן (וויך). 2. געשטיקע אויסרייניקונג,
דערהייבונג. „מע מוז אַנגעמען דעם רעיון
וועגן דער אומבאַגרענעצטקייט פֿון פּערזענלע-
כער אַ און דערהייבונג", ימ, נבט, 1923.
אויסלייזערן — טרוה. זער אויס, געלייז-
טערט. 59: ~ לוימערן. 1. מאַכן לויטער,
קלאַר, דורכזיכטיק. 2. מאַכן אויס פֿאַר-
וואַלן (פֿאַרכמאַרטע). „אפֿשר וועט דאָס גע-
לעכטער פֿון די קינדער אַ דען פֿאַרכמורעט
פֿנים". 3. אויסשיידן, אויסטיילן. אַ יקר
מוזלל (ירמיה, טו, 19) „די אויסטיילן דאָס
טעיערע פֿון דעם פּשוטן, דורכזיכטילעכן.

4. אויך מיט זיך. געשטיקע אויסרייניקן,
באַפֿרייען פֿון זינד, דערהייבן דורך תשובה.
„ווער קען דאָס זאָגן, איך האָב מוזן האַרץ
גאַנץ אויס גלייטערט, אַט בינך [= בין איך]
שוין גאַר ריין געוואָרן פֿון מניע זינד, מס,
משלי תקע"ד, כ, 9. „די מורדים און די
פּושעים דיא ווערט הקב"ה אַב שיידן פֿון
ישראל און ער ווערט ישראל אויז ליי-
טערן", לטו, 1/100. „יעמאַלט [לעת קץ]
וועט אויסגעלייזטערט ווערן די גשמיות פֿון
קערפּער און פֿון דער וועלט", תניא, 92. אַ
זיך ווי אַן אמתער צדיק.

אויסלייזערן זיך — אויסו. — דען. אויס-
געלייזטערט ווערן (פֿון זיך, געוויינטלעך אַ
אַנדישט אויף דעם כוח וואָס לייזטערט אויס).
„און דער הימל האָט צום יום-טובֿ אויסגעלייז-
טערט זיך פֿון וואַלקן", יהושע, יראש-השנה
לאילנות. „אַ, לייזטער זיך, האַרץ מניט, ליי-
טער זיך אויס! קיין אויסגאַנג ניטא אויף דער
ערד", אר. „אידל האָט בנים שווער געטרונקען
רויע אייער כּדי דאָס קול נגינה זאל זיך אים
א", ייט, טאָג, 1959 II 21. „דער קאַפּ ליי-
טערט זיך אויס = מע ווערט פֿריש, מונטער,
אַן זאָרג. „וועסט עפעס געמען אין מויל
אַרפֿין, וועט דיר דיר דער קאַפּ אויסלייזטערן",
בימקא, גנבים.

אויסלייזערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסלייזטן. באַלייזטונג.
— אויסלייזטונג.

אויסלייכטן — טרוה. לייכט אויס, געלייכט.
59: ~ לויכטן. מאַכן (ווייער) לייכטיק, באַ-
לייכטן אַ צאל (צימערן, הייזער, גאַסן).

אויסליציטירן — טרוה. ייר אויס, ~געליי ציטירט. אויספארקויפן פון אויפקניאן. א די בעפעכעס פאר שטיצערן. ער וועט זיך איצט נוקם זיין און דעם [ארענדארן]...און לאזן א זאלע זינע חפצים פאר די ארענדער, יופאל, 1890, № 6, בעלאגע.

אויסליצעווען — טרוה. יעווע אויס, ~געליי צעוועט. וורר. ארויסקריגן באחזיזן, ראיות (דערעיקר בני א געריכט), דער פראקוראר האט אויסקעליצעוועט זיין באשולדיקונג און אונז אויב פונדעט געווארן אין די אויגן. **אויסליקווירירונג** — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסליקווירירן. אומברח מנותיקע א. א פון אלע חובות.

אויסליקווירירן — טרוה. ייר אויס, ~ליקווירירט. 1. אינגאנצן, ביזן סוף אויספארקויפן (פרי צו האבן געלט צו באצאלן חובות, אבלי גאציעס). 2. אומברענגען, אויסהרגענען. אפ שאפן, צעשטערן. א זאלע יידן פון א געגנט. א זאלע באגרענעצונגען, מאראלישע געזעצן אאזוו.

אויסלירען — טרוה. רעע אויס, ~געלירעט. אויסשפילן עפעס אויף א לירע. א א מעלאג דע.

אויסלישטשען — טרוה. טשע אויס, ~גע ילישטשעט. אוקר. דזוו אויסלושטשען. 22. **אויסלישטשען זיך** — אוטוו. א דפוו. אויס שילן זיך, אויסשילן זיך, ארויסקלארן זיך.האט נאה פון א געדאנק וואס לישטשעט זיך אויס קלאר: לאז מען וויסן זאן אויך לינד.

א קאחאן, מנעטשן פון אלקער. **אויסלישייען** — טרוה. ייע אויס, ~געליי שיעט. ארויסרופן, באדעקן מיט לישייען (לישייעט). דער ווינט און דער פראסט האבן אויסגעלישייעט די פנימער פון די בעלי גלות.

אויסלמלן — [לעמעקן] טרוה. למך אויס, ~געלמכט. אויסבעטן ווי א געבעכל, זיך מאכנדיק פאר א שואכן, א א פאר גראשנס. **אויסלמשלען** — [לעמאישלען] טרוה. למשל אויס, ~געלמשלט. דזוו אויסמשלען, איר בייטעס, שפאסיק.

אויסלעב — דער, זי. 1. אקט פון אויסלעבן (זיך). ווילדער א פון פוחות. 2. געדויער דיקייט פון דינען (וועגן א מאשיין). די מאשין האט זאן א פון דרר יאר.

אויסלעבונג — די, יען. פראצעס אדער רע זולטאט פון אויסלעבן (זיך).

אויסלעבעלעכען, לעלעלעכען — טרוה. לעך אויס, ~געלעלעכעט. מאכן ווייניקער הייס, ליעלעך, קילער, א מיט א ביסל קאלט וואסער.

אויסלעבן — טרוה. לעב אויס, ~געלעבט. 1. דורכלעבן אלע יארן (וואס זינען באשערט). האטשט ליב דיא דעמיטיגי לייט, דא ווערשטו דיני יאר אויב לעבן, 180. ווער א זיין צייט זאל ביז צום עק, און ווער פון דאנען פאר דער צייט אנוועק, ממוס, שלמה. פון דער עצה וואס א דאקטער וועט געבן קען מען די יארן ניט אן, שוויצירט ביז ממוסן. רואיק, גליקלעך, אן זאג א די יארן. זאלט א די יארן אין נחת און אין פריידן! — ברכה. איך זאל אזוי א מניע יארן! — שבועה.

זאלט דניע יארן ניט אן! — קללה. ער זאל ניט א זינע יארן, ער זאל אינגעמען א מיחה משונה, ממוס, הינטש.

2. פארענדיקן לעבן. ער האלט שוין בני דער גסיסה, ער האט שוין זינע יארן אויס געלעבט. זאל ער מיר אזוי אויסלעבן הינט, אויב ער איז מיט דעם גאנצן הארץ זיין פריינד, טעיאטאר. אירע זיבן זומערן פאר פלויגענע האט זיין ווי א פלאם און פלאקער אויסגעלעבט, לאפיו, זייכנס. 3. פארענדיקן די צייט פון זיין גיזלעך. די קאנאפע האט שוין אויסגעלעבט אירע יארן.

4. דורכלעבן, אויסקומען. דער ארבעטער מוז נעמען וויפל א מענטש מוז האבן, ער זאל ווי עס איז א דעם טאג, פרי, ליטעראטור און לעבן. 5. איבערלעבן, דורכלעבן געפיל. א די ליבשאפט ביזן לעצטן אטעם. א פנין ביזן דנא. כדארף א א נייעם פיער, פדי נאכא מאל שטארבן מיט פרייד, הל, שפינאזע. 6. ארויסשטיסן, דערווייטערן, פארטרעבן. וועמען, וועמען, נאר מיך א פון דאנען — אזאס! בערג, ביים דניעפער ו. א א וועלט = א) גוט, לאנג לעבן; ב) לעבן אין פארשיידענע טיילן וועלט. א זיין (איר) אונזער (א) וועלט = דורכלעבן דאס גאנצע לעבן (און זיך ניט בייטן).

אויסלעבן זיך — אוטוו. א דפוו. 1. לעבן גוט, זיך לאזן וואיליגין. די קינדער לעבן זיך פרי אויס אויף דער גאס. 2. אויס דריקן דעם אייגענעם איך, אינעווייניקסטע נטיות און פארלאנגען אין א צוגעפאסטער סביבה. זיך א צווישן יידן, צווישן אקטיארן. זיך א דורך באטייליקן זיך אין געוועלשאפט לעכע טעטיקייטן. ער גיט דעם פאנען-טרע גער פון יעדער אידיע א מעגלעכקייט אויסצו לעבן זיך אזוי פול ווי מעגלעך, שג דערציי לערט אין ראמאניסטן וו.

אויסלעבעכץ — דאס, זי. ווילדער, ניט קיין גוטער אויפן אויסלעבן (זיך). איר רופט אזא הולאנקע — אויסלעבן זיך, בני מיר איז עס זאן א פון צעלאזנקייט.

אויסלעבעניש — דאס (די), זי. אויסלעבונג. דורכקומעניש. געדויערדיקע (געמאטערטע) אויסלעבונג.

אויסלעגעמיכורן — טרוה. ייר אויס, ~לע גיטימירט. אפט מיט זיך. 1. מאכן לעגאל, חזין (מיט א דאקומענט) אז מען איז לעגאל. א די אימיגראנטן וואס זינען אריין אין לאנד אויף זאן אומלעגאלן אויפן. זינען געשטאנען מחנות פאליציי...ערשט נאכן א זיך האט מען מיר דערלויבט חשטער צו גיין, פלינקער, טמו, 1957, ווו 14. 2. באשטעטיקן, באווייזן ווער מען איז. סע האט לאנג געדויערט, ביז מע האט זיך געקאנט א פאר די דיגסט וואס מע חיל און וועמען מע וויל, ייס, פוילן וו.

אויסלעגירן — טרוה. גיר אויס, ~לעגירט. אויסמישן מעטאלן, צומישן פיליקערע צו טיי ערע. א גאלד און פלאטינ מיט קופער, זילבער.

אויסלעגען — טרוה. ער אויס, ~געלע גערט. דזוו אויסלאגען.

אויסלעדערן, לעד(ע)ירן — טרוה. לעי דער, לעד(ע)יר אויס; ~געלעדערט, ~גע(ע)

לעד(ע)ירט. באדעקן מיט לעדער (בני טאפע צירערס, אינפירערט), א דעם פאטערשטול, א א בוך איך א פראכט אויסגאבע.

אויסלעזן — טרוה. לעז אויס, ~געלעזן. 1. דזוו אויסלייענען. דסשם. 2. אויס קלעבן. זרכ. צו דעם האב איך איין שיגין האנדיל גיהאט עם אוניצין מרגליות פון אלי יהודי גיקאפט אויב דען אויז גילעזין אויב סארטירט, גה, 230.דוא זאלט גיטרייא זיין...זא ווערדי איך זוכן דיר איין העכער דינשט אויב צו לעזן, מכירת יוסף, פסם 1713 (אחט ווו).

אויסלעכלען — טרוה. כל אויס, ~געלעכלט. מאכן לעכלעך. א ווי א זיפ. א א בעלעך. מאשין צום א קאמאשן.

אויסלעכערונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלעכערן.

אויסלעכערן — טרוה. ער אויס, ~געלעכערט. 1. (מיט שאפן אינסטרומענט) מאכן א לאך אדער לעכער. אויסבויערן. 2. ווירקן אזוי, ווי מע וואלט געבויערט, געדוילט. די גע שרייען פון די קינדער לעכערן מיר אויס דעם קאפ.

אויסלעכצונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלעכצן. לאנגיאריקע, לינד שאפטלעכע, שטארקע אא א.

אויסלעכצן — לעכץ אויס, ~געלעכצט.

אוטוו — 1. זיער שטארק, א לענגערע צייט וועלן טרינקען; זיין פארשמאכט און שטרעבן צו שפנין (רי). א נאך א ביסעלע וואסער. א נאך זאן ארט דעם קאפ אנוועק צו לייגן. 2. געדויערדיק, אנגעשטרענגט, פסור באגערן עפעס, שטרעבן צו עפעס. ער איז משוגע פארליבט אין איר און לעכצט אויס נאך אירס א שמיכל, נאך אירס א גוט ווארט. טרוה — דערגרייכן עפעס דורכן שטארקן און אנגעשטרענגטן באגערן. א אונזער פריי הייט.

אויסלעכצעניש — דאס, זי. געדויערדיקע, אינטענסיווע אויסלעכצונג.

אויסלעלען — טרוה. לע אויס, ~געלעלעט. אויך: לייעלען. שפאטיש. 1. אויס לייען.מוז מען באזיין און ניט א דאס בוך, יע וויי און חומאר, מאנטרעאל 1937. 2. אויסלערנען.

אויסלענגונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלענגען. א דורך אנווארע מען.

אויסלענגנייען — טרוה. יניע אויס, ~גע לענגנייעט. פד. אויסווארעמען, אויסבריען. די הון לענגנייעט אויס די אייער און עס פיקן זיך פאלד ארויס הינדעלעך.

אויסלענגנייען זיך — אוטוו. א דפוו. אויס בריען זיך. די אייער האבן זיך אויסגעלענג גיעט, אפא.

אויסלענגען — טרוה. לענג אויס, ~געלענגט. מאכן לאנג לענגער; אויסזען אין דער לענג (ביז דער נייטיקער מאס). א דורך ווארעמען, האמערן; א טייג דורך וואלבערן.

אויסלענגען זיך — אוטוו. א דפוו. פון זיך ווערן לאנג (לענגער).

אויסלענגערונג — די יען פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלענגערן. א געהעריקע פראפאגאנדע צווישן אויסברייטערונג און א. **אויסלענגערן** — טרוה. יער אויס, ~געלעני גערט. 1. מאכן לענגער. א די ליניע, שורה, שאסיי, ברוק אא. 2. מאכן עס זאל געדויערן לענגער. א דאס דאווענען.

אויסלענגערן זיך — דפוח. 1. הערן לענגער; אויסציען זיך אין דער לענג. 2. אויסציען די גלידער נאכן שלאפן. פד. א זיך פון שלאפן.

אויסלענדיש — אדי. 1. וואס איז פון א פֿרעמד לאַנד, ניט פון דעם אייגענעם לאַנד. איע סחורה, פֿאַבריקאַטן; מאַדע, אַזוו. „אוי אין דיא אנדרי [זינען געווען] דיא בעשטי פירות זוא אואל פון אויז לענדיש אליש לימוניש, אפיל זיניס [= אַפֿלציען] אליש די בעשטי אין לענדיש פירות, גה. 297. „ובשביל זאת זיינט אויש לענדיש, אלש טירק־שי, אשטאניזישא וגם ענגלישי סחורות זעהר בזול“, אגרת שלמה, ס/ב. „האָלטן מיר אויסגעשריבן אויך איע זינען“, שט. טענדער בלאַנק. א ג ע ל ט = געלט פון אַן אַנדער לאַנד. א י ע ר א ג ד ל = האַנדל מיט אויסלאַנד. א י ע ה ל ו א ה = הלואה וואָס מע קריגט פון אויסלאַנד. א י ע ר א ק = צענט = אַוּפֿן אַרויסריידן וואָס קומט פון אַן אַנדער לאַנד. 2. וואָס איז פֿרעמד, מאַדע, עקזאָטיש. „סינאָגאָגע־כאַראַלן זינען פֿאַר אויג־דויערן א יידן און פֿרעמד“. דעם פֿריץ האָט זיך פֿאַרגלוסט אַ עולם־הוה“, פֿראַ. פֿאַלקס־טימלעכע געשיכטן.

אויסלענדישער לענגלעך — דער. טייל פון דער פֿראַנצויזישער קאַלאָניאַלער אַרמיי, באַ טאַנען סירוב פון אויסלענדער. אין דער פֿרע־סט אויך: פֿרעמד־לענגלעך.

אויסלענדישקייט — די, דאָס, ין. אייגן־שאַפט פון זיין אויסלענדיש. בפיוון אויפֿהיטן די א פון ריידן און פון אַנטאָן זיך.

אויסלענדער — דער, מצ ווי אצ. וונ יין, קע, ס. עמעצער וואָס קומט פון אויסלאַנד; פֿרעמד, דער, גיט־היגער. ניט קיין בירגער אין וואוינ־לאַנד. דאָ איז ער מחויב אַך משמח צו זיין דען גה, דו איז איין אויך לענד, דר איז עליטיני, 180/83. „בכלל האָט קיין פֿאַלק אין האַרצן ניט ליב אַן אײ, ממוס, אַ סגולה. א י ר ע כ ט = רעכט וואָס עס האָט אַן א. **אויסלענדער־יש** — אדי. אין לז: דערש. וואָס איז פון, (אַזוי ווי) ביי אַן אויסלענדער. איע רייד, פֿירונגען אַזוו.

אויסלענק — דער, יען. דוח אויסלינגן 13 <

אויסלענקונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלענקען. שווערע א מיט א געשווילעכץ.

אויסלענקען — טרוה. לענק אויס, ~געלענקט. אַפֿט מיט זיך. דוח אויסלינקען 13 <. א עמעצן (זיך) א האַנט, א פֿוס. [אין א צאל פֿר, לר אַפֿטער ווי אויסלינקען, באַזונדער ביי עלטערע ליבט].

אויסלענטערונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלענטערן. מיוסע, גידער־טרכטיקע א פון אַלע הייליקייטן.

אויסלענטערן — טרוה. יער אויס, ~געלעס־טערט. 1. פֿאַרשוועכן, מחלל זיין א צאל (הייליקייטן). אויספֿאַלידיקן, פֿראַפֿאַנירן ביזן גרוגט. א מיט רייד און מיט מעשים. א אַלע געטער, הייליקומען אע. 2. אויסרייניקן פון לעסטערונגען. „לאַמיר פֿרנער א פון זיך אַלץ וואָס מײַאָט אונדז געלערנט“, יג, דעם טאַטנט שאַטן.

אויסלעפלען — טרוה. פֿל אויס, ~געלעפֿלט. אויסשעפֿן, אויסליידיקן מיט א לעפֿל. אויפֿעסן זופ מיט א לעפֿל. „און קוים זענען די טעלער האַלב אויסגעלעפֿלט געוואָרן“, אַש.

אויסלעקלען — טרוה. קל אויס, ~געלעקלט. מאַכן לאַקו, לעקלעך. אויסגריבזלען, אויס־קריבזלען. זיך א די פּאָות.

אויסלעקן — טרוה. לעק אויס, ~געלעקט. 1. אַרבייטעמען מיט דער צונג די גאַנצע פֿלי־סיקייט. אַ קאַץ לעקט אויס אַ טעצעלע מילך. א י וי אַ קאַץ. „אונ זול די שויםל [ניסיל] גיט אויז לעקן אויג מן זול די פֿינגר גיט אב לעקן“, ברנט שפּיגל, 126, קמז/ב. 2. מיט דער צונג אַריבערגיין א צאל מאַל איבער אַ צאָך. אַ הונט לעקט אויס זיין וואונד. [אַזוי ווי אַ פֿענער האָט צונגען] „אַ פֿענער האָט אַראַפּגענידערט...אַנגעצונגן די שטאַט...אויסגע־לעקט ביזן אַפֿגרוגט“, שט. אַלטינג פֿתּרילעוו־קע. [פֿאַרגל: מלכים א, ית, 38: יותפל אש הי ותאכל את העלה...והאח המים אשר בתעלה לחכה]. 3. אויפֿעסן אַלץ מיט הנאה. א די גאַנצע סעודה. „זינען דאָס געווען קרעפלעך! מיר האָבן זיי אויסגעלעקט!“

4. אַרבייטעמען אין זיך מיט ליבשאַפט. „ווען די גאַנצע וועלט האָט...אַפּגעלאַכט פון איר, האָט ער געקוקט איר אין די אויגן און אויסגעלעקט אירס אַ וואָרט, איידער זי האָט עס אַרויסגערעדט“, שעליבסאָט, און דער וועלט אַרבען, 54. 5. אויסקושן, אַ סך מאַל אַנקושן. „אַזאַ קינד, אַזאַ נחט! אַ וואונדער אַן אַלע לעקן אים אויס ספּינימל!“

6. אַרויסנעמען עפעס מיט לעקן. „איז אַרביין איינעם אַ שפּריץ חלב אין די אויגן, און קיי נער האָט...ניט געוואַלט אַ דאָס אויג, ווי דער שטייגער איז די רפּואה אַן זאַמד [קומט אַרביין אין אַן אויג, וואָרעם חלב אין טרפּה], יל, קמ, 1867, Ne 31. 7. טאַן עטלעכע מאַל אַ לעק (די אויגן, דאָס פֿנים פון אַ קינד) און אַ שפּץ אויס [פֿדי צו באַוואַרענען פון אַן עיץ־הרען]. א די אייגעלעך און שפּעטשען דערבּיי: קיין ביזן אויג זאל דיר גיט שאַטן. „אַלע ביידע חלומות אויף אַלע פּוסטע פֿעלדער... זאָגט די מאַמע און דעם שלאָף פון איר קינדס אייגעלעך מיט דער צונג לעקט זי אויס“, אשט, מיטגענד.

אויסלעקן זיך — דפוח. אוטוו — זיך אויסהיילן. די וואונדן האָבן זיך אויסגעלעקט. „און אַזוי איין מאַל [דעם בחור] די ביידער געבראַכן, אַן ער איז חדשים לאַנג געלעגן און קוים זיך אויסגעלעקט“, פֿראַ, מינע זכּרונות. קוזו — זיך אויסקושן איינס סאַנדערע (מיט ביטול).

אויסלעקעכן — טרוה. יען אויס, ~געלעץ־קעכט. 1. אויסטיילן לעקען צווישן א גרופּע. 2. מיט לעקעך אויסטונקען אַ משקה. די

באַביקע טונקט צו ביסלעך שטיקעלעך לעקער, ביז זי לעקעכט אויס דעם בראַנפֿן, רייד.

אויסלעקעניש — דאָס (די), ין. פראצעס פון אויסלעקן. א קושעניש, אַן א. א פֿרעסע־ניש, א זיפֿעניש, אַן א.

אויסלערונג — די, יען. פד. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסלערן. אויסליידיקונג. פוסט־קייט. „געלעילט הי אַן א אין איר קערפּער“, ווינט, יחי דער גורל פֿירט.

אויסלערן — טרוה. לער אויס, ~געלערט. פד. 1. מאַכן אַ כּלי זאל הערן פּוסט. אויס־ליידיקן. יותער כּוהי (בראשית, כד, 20) פֿאַר־טפּטשט מש: „אויז זיא אויש לעריט“, [תי: „אויסגעליידיקטן“. „אויז ווען איר הט גיטרונקן, זא געבט דען מיר, זא וויל איך זי בולאט אויש לערן“, בבא־בבון, 346. „אך ווען מן העט הייס וואשר אין איינס כּלי גיהאט, אונ העט דאָש כּלי אויש גילערט...“, לטו, 179/1.

2. אַוועקנעמען געלט; אויסליידיקן אוצר, שאַצקאַמער אע. „היבן זיא אין אויז גאַנג מצרים איר גוט אויז גילערט“, שו ה. „ישראל האָבן פֿרנער אויסגעלערט מצרים גאָר פון זילבער און גאָלד, צור, בשלה. „אויס־געהיט גע־פֿליגן הערט און דער אוצר אויסגעלערט“, פֿראַ, לידער און פּאַעמען.

3. אויסטרייסלען. גאַם חצני נערת' (נחמיה, ה, 13) פֿאַרטישט מלל. „אויסגילערט“ [תי: אויסגעטרייסלט]. 4. אַרויסציען (שווערד) פון שייד. יאָריק חרבי (שמות, טו, 9) פֿאַרטישטשט באר משה „כּוּחַעל אַ מַזֵּן שווערד“ [תי: אין וועל ציען].

אויסלערונג — די, יען. פראצעס אדער רע־זולטאט פון אויסלערנען און אויסלערנען זיך. **אויסלערנענדיק** — אדי. וואָס מע קען אויסלערנען. „אַלע וויסנשאַפטן זינען אײ“.

אויסלערנען — טרוה. לערן אויס, ~געלערנט. [מיט צוויי אַקוואַטיון: וואָס מע לערנט אויס און וועמען מע לערנט אויס]. 1. לערנען עמעצן, ביז יענער קען (אַ לימוד, ענין, טר־אונג). אַ בער אין וואַלד לערנט מען אויך אויס טאַנצן, שוו. „די קראַם לערנט אויס דעם קרעמער“, שוו. „לויפֿן לערנט מען אַ קינד אויס בכּער ווי גיין“, שוו. „גוט אויסגעלערנט האַסטו זיי האַסט עמעצט הייניקער לערנען זי און לערנען בעסער אַליין“, ממוס, ספֿר הבחמות.

2. לערנען אַ לימוד (ענין, טואונג, עניט־קייט) ביז מע קען עס (אינגאַנצן). „און אַז מע וויל זיך לערנען דאָקטער־י, מוז מען פֿרנער לאַטשיניש...און ער האָט דאָס אויך אויסגע־לערנט אין אַ פֿערטל יאָר, נחב, כד/ב. „גרוג־טעווען זיך אין די טיפֿענישן פון ים־התּלמוד, אויסלערנען אים ווי ווישט מעגלעך“, ממוס, שלמה. „האַט אונדז אויסגעלערנט שפּילן אין קנעפלעך און קניפלעך, מ־שׂי־הא און אום צי־גראַד“, שט. יודישע קינדער. „יא תורה פולה אויף איין פֿוס (על רגל אחת) = גאָר גיך א די גאַנצע תורה, גאַנצע וויסנשאַפט; א די גרוגט־פֿרינציפּן. אויך איר. „זיי גיב נאָר דעם תוך, דערעיקר לערן זיי אויס תורה פולה אויף איין פֿוס“, ממוס, צוריק אַהיים.

3. אויספֿאַרשן, זיך גוט באַקענען מיט עפעס. „צי האָט ר' שלמה זיך אַפּגעגעבן מיט

אַלע, אַ צאָל (פֿון אַ גרופּע). אַ אַלע צוואַנציק יאָריקע.

אויסמאָדעלירן — טרוו. טשעווע אויס, ~מאָנאָרישעוועט. אויך: ~מאָדעלירן-טשעווען. געבן צוגאַבעלט, טרינקגעלט (אַדער עפעס עסן אַדער טרינקען) צו אַ צאָל אַדער אַלע (פֿון אַ גרופּע). אַ די טרעגערס.

אויסמאָדעלירן — טרוו. ליעווע אויס, ~געמאָדעלירעט. וויר. דזו אויסמאָדעלירן —

אויסמאָדעלירן, ~מאָנאָטעווען — טרוו. זיך, טעווע אויס; ~געמאָנאָטעווען, ~געמאָנאָטעוועט. 1. צוגעבן מאָנאָטעטישע אייגנשאַפטן צו אַ צאָל (מעטאַל, שטיקער מע-טאַל). אַ שטאַל מיט אַן עלעקטרישן שטראַם.

2. פֿאַרפֿאַרן אינטערעס, אויפֿמערקשאַפט פֿון אַ צאָל (דורך קינסטלערישן שפּילן אע); שטאַרק צוציען צו זיך. אויספּילן. אַ דעם עולם (די צוהערערס) מיט די וואונדערלעכע רייד.

אויסמאָדעלירן (זיך) — טרוו. גער (זיך) אויס, (זיך) ~געמאָדעלירט. 1. דעטמ. דזו אויסמאָדעלירן. 2. פֿטמ. מאַכן (ווערן) צאָרטער, איי-דעלער.

אויסמאָדעלירן — טרוו. יער אויס, ~געמאָדעלירט. אַפֿט מיט זיך. מאַכן מאָגער, דין, דאַר אויפֿן לזיב. "דער הונגער האָט אונדו אויסגעמאָדעלירט". זי מאָגערט זיך אויס מיט אַ שטרענגער דיעטע.

אויסמאָדעלירן זיך — אַוטוו. אַ דפֿוו. גיט בפּייוון ווערן מאָגער(ער), דאַר(ער). זיך אַ פֿון צו פֿיל לערנען.

אויסמאָדעלירן — טרוו. ייר אויס, ~געמאָדעלירט. דולירט. 1. אויספֿורעמען (שטיס צום זינד גען); שאַפֿן איבערגאַנגען פֿון איין מאַטיוו צו אַ צווייטן (אין מוזיק). 2. דזו אויסמאָדעלירן.

אויסמאָדעלירן (ש)גען — טרוו. גע אויס, ~געמאָדעלירט (ש)געט. וויר. אויסשמירן, פֿאַרפֿאַטשקען, פֿאַרברודיקן. אַ די הענט, דאַס פֿנימ, די בענק לעך אַזוו.

אויסמאָדעלירן — [...מזידימען] טרוו. מאדים אויס, ~געמאדימט. אַרויסברייגן עפעס דורך זיין אַ מאדים, אַ בריה, אַ בראַנד. "פֿאַלאַז זיך אויף אים, ער וועט שוין אַ פֿאַר זיך אַ דערלויבעניש". רייד.

אויסמאָדעלירן — אַדי. וואָס איז גיט מער אין דער מאָדע. אַיע געדאַנקען, דאַס פֿריבע וואָרט. 1957.

אויסמאָדעלירן — ליע אויס, ~געמאָדעלירט. פֿד. אַוטוו — פֿאַרענדיקן זאַגן גיט-ידישע תפֿילה. טרוו — אויסבעטן דורך תפֿילה, (וועגן אַ גיט-ייד אַדער אַ גיט-ייד וועגן אַ ייד). "דער גרויסער זידיק האָט שוין פֿאַר דיר אויסגעמאָדעלירט ליעט דאַס גאַלדענע קעסטלעך". ייט. טחז. 24 ווו 1961.

אויסמאָדעלירן — פֿראַזע. גיט מער אין דער מאָדע. "דער באַבעס פעלעריגע...איז שוין לאַנג געווען אויס מאָדע".

אויסמאָדעלירן — די, יען. פֿראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויסמאָדעלירן.

אויסמאָדעלירן — טרוו. ייר אויס, ~געמאָדעלירט. דעלירט. אויספֿורעמען, אויסקלעפֿן, אויס-גיטן (מאָדעל, מוסטער). אַ אין גיפס און אויס-

דיקע זאַך טאַר מען דאַך גיט אַ שבת און עס גוזף, פֿינט, מועד. "דער נאָך זאַל ער [בזים מאַכן הַבְּדִלָה] אויז גיטן אויז דען פֿוס אויף דעם טיש, אונ זאַל דש ליכט דרינגן אויז לעשן", 1/64. "אויף אַ מאָל זענען אַלע ליכט אויסגעלאָשן געוואָרן, עס איז געוואָרן שרעק לעך פֿינצטער", עט, סערקעלט.

2. מאַכן עס זאַל מער גיט שפּיגען; פֿאַר-טונקלען; דערשטיקן. אַ די שטערן, די זון אע. אַ יעדער פֿונק פֿון האַפֿענונג, אמונה, גלויבן אע. "האַט אויסגעלאָשן אין איר דעם שוואַכן פֿונק פֿון אידישקייט", אמד, רויוז פֿינקל. "די שמחה ווערט ביי מיר אויסגעלאָשן", פֿראַ. פֿאַקטטימלעכע געשיכטן. "חיי קען זי אַ באַגערן אַז זי שטאַמט פֿון זיין באַגער צו אירז", זייט, מסטרון. "איר הייסט...מיט אַפֿך לעש איר אַפֿט, איר אומעט און מוזן לאַנג "ווייל", א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַקער. "דער מענטש האָט, צו וויי און פֿאַרדראַס, דורך גאווה זיין אמתע רן אויסגעלאָשן", הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים.

אויסלעשן II — טרוו. לעש אויס, ~געלעשט. דעטמ. אויסקלעקן, אַפּקלעקן (דאַס פֿריש אַנ-געשריבענע מיט קלעק-פֿאַפּיר).

אויסלעשן זיך — אַוטוו. אַ אויסלעשן ו. 1. אויפֿהערן לזכטן, שפּיגען. "און די אַרעמע גשמלעך...אַז שבת-קודש לעשט זיך אויס, ווייסן זיי און ציטערן", פֿראַ, גאַלדענע קייט. "די זון גייט אונטער, די ביימלעך לעשן זיך אויס", פֿראַ. 2. אויפֿהערן זיין, פֿאַרגיין. אַפֿ שטאַרבן. "ער האָט געקוקט אין אירע שיינע אויגן, אין וועלכע אַ שטיק לעבן האָט זיך שוין אויסגעלאָשן", ספ, סודות. "אַ לזכטער שוידער לעשט זיך אויס ביי די פֿאַרבאַטע ליפֿן", פֿראַ, געדאַנקען און אידיען.

אויסלעשער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. 1. ווער עס לעשט אויס. "זי לאַכט זיך נאָך אויס פֿון מיר, די אין פֿון מינע האַפֿענונגען". 2. אַפֿאַרט אויסצולעשן פֿינער וואָס מע האַלט אין הינדער.

אויסלעזן — [...לעזן] איצ נב, ~געלעזט. דזו אויסלעזעווען.

אויסלעזעווען — [...לעזן] טרוו. לעזעווע אויס, ~געלעזעוועט. אויסלאַכן, אַפּשפּאַטן, אויס-חוקן. זיך באַצען צו אַן ערנסטן ענין מיט קאַטאָועס. אַ אַלע פֿלענער וואָס מע לייגט פֿאַר, אַ די פּני פֿון שטאַט אַזוו.

אויסלעקה(ע)ניש — [...לאַקעניש] דאַס (די), זי. פֿראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויסלעקה-ניש. "גיבֿות אַן אַ סוף, אַ פֿסדרדיקע אַיז".

אויסלעקהענען — [...לאַקענען] טרוו. לקחן, לקחע אויס; ~געלקחנט [...לאַקכנט] ~גע-לקחעט. אויסגאַבענען, אַרויסגאַבענען. פֿרגל: אויסלאַכטענען.

אויסלעקהער — [...לאַקעכער] דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס לקחנט אויס, גנב. פֿרגל: אויסלאַכטער.

אויסלעקהערי — [...לאַקעכערי] דאַס & די, יען. טוואונג פֿון אויסלעקהע. גניבֿה. אויסלאַכט-כער.

אויסמאָביליזירן — טרוו. זיך אויס, ~געמאָביליזירט. אַרשנעמען אין מיליטער

די נייע מאָדע ברואים און [צין] איז [איים] געראַטן גוט זיי אויסצולערנען, דאַס הייסט איך גיט, ממוט. שלמה. "רפאל אַפֿער האָט זיך גיט געלאָזט ריייען, ביז ער וועט גיט אַ פֿריער גוט דעם פּלאַץ מיט די סוחרים דאַרט", ממוט, הינטשפ.

אויסלערנען זיך — דפֿוו. 1. דורכגיין אַ פֿולן קורס, אַרשינריגן די באַגערטע ידיעות. "דאַס אַ זיך עפעס אַ מלאכה איז פֿון אַגהייב אַן געווען זייער שלעכט אַוועקגעשטעלט", ממוט, שלמה. "שלעכטס לערנט מען זיך באלד אויס", שוו. "כתר" האָט ער פֿאַרגעסן און זייער ציך גיט אויסגעלערנט", שוו [דעם חסידישן נוסח פֿאַרגעסן, דעם מתנגדישן זיך גיט אויסגעלערנט. ווערט געניצט אויך וועגן אַן אויפֿגעקומענעם גביר וואָס וויל פֿירן אַ לעבן אויף אַ נייעם אַפֿן].

2. הייסן, זיך צוגעוואוינען צו עפעס. "בע-סיר איז אַיווגר מאַן און אַ קלוגר איידר איין אלטער מלך און אַנאַרישער וואָס ער וועט זיך קיין מאָל גיטש אַ גיטש צו זיין", ממוט, קהלת תקע"ט, ד. 13. "אין אַ קור-צו ציט וועל איך זיך און וועל ווערן אַ פֿעיאַקער ערדאַרבעטער", ספ, יודישער קאַלאַז-ניסט. 3. ווערן געבילדעט. "אַט דעם אומ-גליקלעכן באַשעפֿעניש זאַגט מען: לערן זיך אויס! פֿרעג איר דין ערשטנס, חכם מיינער, פֿאַרואָס הייסט מען עס דוקא אירז", ממוט, קליאַטשע.

אויסלערנער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. 1. ווער עס לערנט אַ צווייטן (גוט) אויס. גויט איז אַ גוטע אויסלערנערין. 2. ווער עס לערנט זיך אַליין (גוט) אויס. "ער איז אַ מתמיד און אַן אַ, ער וועט זיכער אויסהאַלטן דעם עקזאַמען". אַדי: "יש". אַיע אויפֿטוען", טאַג. 1960 XI 19.

אויסלערנערי — דאַס & די, יען. אַרבעט, טוואונג פֿון אויסלערנער. אַ פּאַמעלעכע, גיכע אַא אַ.

אויסלעשן — דער, זי. אַקט פֿון אויסלעשן. מאַמענט ווען עס לעשט זיך אויס. "קראַנק אַ שייכל טאָן צום אַ פֿון פֿאַרייענדיקן גליק", הל. "אין מיר גייט אויף זיין לעצטער טרויער, דער אַ פֿון זיין פֿייער-בליק", אפּא, לויטער איז דער אַלטער קוואַל.

אויסלעשוניג — די, יען. פֿראַצעס אַדער רע-זולטאַט פֿון אויסלעשן. "זייער ווירקונג ווערט בפּייוון אויסגעלאָשן און דערנאָך נעמט מען די דאָיקע אַ אַן פֿאַר אַן אַרגומענט...", י. יאַנסאַוויטש, מיט יודישע שריבער אין רוסי-לאַנד.

אויסלעשלעך — אַדי. נעאַל. וואָס מע קען אויסלעשן, אַ פֿייער, אַיע האַפֿענונגען.

אויסלעשן — דאַס. מצ נב. אויך: דאַס שטאַרבן, דאַס נפֿטר ווערן. "און אַז אַיער מאַמע איז אַזוי געפֿערלעך קראַנק געווען און גאַנט צום אויסלעשן", קמ, 1863, № 35. "געפֿערלעך קראַנק צום אַי", יופֿאַל, 1882, № 46.

אויסלעשן I — טרוו. לעש אויס, ~געלאָשן. 1. מאַכן עס זאַל מער גיט ברענען (דורך בלאָזן, פֿאַרשטיקן, באַגיסן מיט וואַסער אַא). אַ אַ פֿייער, ליכט, פֿייערוערק, שריפֿה. שב ג/ב; מכבה — "ער לעשט אויש", אַ ברענע-

קינדער", ממוס, הינטשפ. *עס וואָלט גיט אויס געמאַכט = עס וואָלט געווען גוט, עס וואָלט זיך געפאַסט. *עס וואָלט גיט אויסגעמאַכט איצט אַ לחיים. אָבער האָט איר דען בראַנפֿן? *פאַרנו וואָלט אַוודאי גישט אויסגעמאַכט, וועט מען דיר דען לאַזן? סמב.

3. זיין אַ שטער, אַ מגיעה, עפעס וואָס רופֿט אַרויס היידערזוילן. *שפעטער אָבער אַז איך בין מיט די צרות שוין געווינט געוואָרן, האָט מיר די אכילה שוין גישט אַזוי אויסגעמאַכט, ממוס, ספֿר הבהמות. *דאָס דערלאַנגען אַליין [צום טיש] וואָלט נאָך אַפֿשר גיט אויסגעמאַכט, זענען אָבער פֿאַראַן אַלערליי מענטשן, שט. מאַטל דעם חזנס.

4. האָבן אַ ווערט, זיך רעכענען. *איז אַ נאָענטער שאָך אַן אייגענער מענטש, געהער צו דער משפּחה און מאַכט אויס מער ווי אַ ליבליכער קרובֿ אין די גרויסע שטעט, ממוס, הינטשפ.

5. אַקזוזו — אויסקומען, אַנטרעפֿן, באַ טרעפֿן, היפֿל מאַכט עס אויס? (אין סך-הכל) עס מאַכט אויס אַ צעבראַכענעם גראָשו. עס מאַכט אויס אַ קיימאָלן פֿון... עס מאַכט אויס פֿינף רובל אויף אַ מענטשן. *אַרעמע קרעמער און סתּם-יידן... פֿלעגן שוין פֿאַרן אינגאַנצן מיט דער בויד, וואָס דאָס האָט אויסגעמאַכט אַ העלפֿט געלט, אר, דער גרויסער פּאַסאָשיר, *סימאַכט ביי מיר אויס ווי ביי דער רביצין אַ פֿלוי אין בעט = סי'האַט גיט קיין פּאַטשט, קיין ווערט.

אויסמאַכן — טרוה. מאַך אויס, ~געמאַכט. 1. פֿאַרענדיקן מאַכן, מאַכן ביזן סוף. *אך טאר קיינר קיין מלאכה גיט אן היבן ווען עש מנחה צייט ווער, עש זייא דען דאָז ער זי קענט פֿר מנחה אויז מאכין, 180, 2/25 *שוין אַלץ אויסגעמאַכט, אַזונד קען מען זיך פֿאַררוען, רייד. *אסור בשבת... צו מאַכן פֿרוין הבן אָדער משפּט אויסצומאַכן בשבת, הרבֿ א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864.

2. אָפּטאָן, מאַכן אַ צאל זאַכן, דורכפֿירן פֿאַרשיידענע אַרבעטן. *שוין צוגעראַמט די שטוב, צוגעשטעלט עסן, פֿאַרוויגט דאָס קינד — וואָס איך האָב שוין אויסגעמאַכט הינטשו, רייד. אַ פֿאַלשע פּאַפֿירן.

3. באַאַרבעטן, אויסאַרבעטן; דורכפֿירן באַ שטימטן פּראָצעס פֿון אַרבעט. אַ לעדער פֿון פֿעל, אַ זוילן פֿון לעדער. *ער שלעפט טאַטש קעס ליים, מיאשט די ליים מיט זאַמד, קעט מיט די פֿיס, צוגעשטעלט עסן, פֿאַרוויגט דאָס קינד פֿער ו. *אַ זאַקן = פֿאַרענדיקן שטריקן זאַקן. *אַ ח ל ה = צעטיילן טייג אויף שטיקער, איבערקעטן יעדער שטיק, אויספֿורען מען די חלה. *די בעדערין... נעמט זיך שטי לערהייט צו דער מולטער, אַ די חלה אויף שבת, שט. קליינע מענטשענלעך. *אַ צ י צ י ת = צונויפֿלעכטן ציצית לויטן דין נאָך.

4. אויסרייניקן, אויסקראַצן, אויסשאַפֿן. אַ די אויבן מיט אַ פֿינגער, מיט אַ טיכל. אַ די ציין מיט אַ העלצל. *מן זאָל דיא קישט וואו דער שטיין הרום לויפֿט וואול אויש מאכן [דעט זיך וועגן אַ מיל וואו מע דאַרף מאַלן פּסחדיקע מעלן, ספֿר המנהיגים, אַמטש 1723, יג/א. *אַ אַן ע ו פֿ = אויפֿשניידן,

וועגן אַ היידערשטאַנד. די קרעק האָט זי אויסגעמאַכט. אַ ביז צום טויט. 3. אַרויס קריגן עפעס מיט מי נאָכן לענגערן אויס פֿרעגן, צושטיין. *דער אויספֿאַרשער האָט אויסגעמאַכט אַן אונטערשריפֿט פֿון דעם באַ שולדיקטן.

אויסמאַכערן זיך — דפּו. 1. ווערן שטאַרק מיד, שוואַך, אַן כוחות. זיך אַ נאָך אַ קרעק. 2. זיך שטאַרק אַנטערנעגן; זיך איבעראַרבעטן, זיך איבערהאַרעווען. *איך האָב זיך שוין אויסגעמאַכט נאָך דרזסיק יאָר קנעלן און לעבן בדוחק, רייד.

אויסמאַכערניש — דאָס (די), זי. געדויער־דיקע אויסמאַכערונג.

אויסמאַכישען — טרוה. *שעש אויס, ~געמאַכט טשעט. 18. אויך: *מאַצען. אויסווייקן, אויסגעצן, אינגאַנצן דורכצען. *דער שלאַקט רעגן האָט אונדו אויסגעמאַכטשעט ביז צו די ביינער.

אויסמאַכישען זיך — אוטוה. * דפּו. לאַזן השתנה (וועגן בהמות, פּעיאַ אויך וועגן מענטשן).

אויסמאַכישעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמאַכישען.

אויסמאַכאַרייזירן — טרוה. זיר אויס, ~מאַ יאַריזירט. דורך אַ מערהייט ענדגילטיק אַנ געמען, אָפּוואַרפֿן. *עס קומט אַ גאַנצע כּנופּיאַ און מאַיאַריזירט אויס אַלע פּראָקטישע פֿאַר־שלאַגן, רייד.

אויסמאַ(י)לן — טרוה. מאַ(י)ל אויס, ~גע מאַ(י)לט. אויסעסן ווי אַ מאַט, מאַ(י)ל. *אַ קליין ווערעל האָט אים שוין אויסגעהוילט און אויס געמאַלטי, פ. בימקאָ.

אויסמאַך — דער, זי. אַקט פֿון אויסמאַכן. טרוה, ספּעצ מיט די 1, 3, 4, 7.

אויסמאַכונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסמאַכן. גרינטלעכע, אויבנאוי פֿיקע אַ אַ.

אויסמאַכ־רימעסער — דאָס, דער, ס. 1. מע־סער צו רייניקן, אָפּוואַשן פֿעל, לעדער. 2. מעסערל אַרויסצונעמען קערנדלעך פֿון פירות.

אויסמאַכן — אוטוה, דריטפֿערזאַניק. מאַכט אויס, ~געמאַכט. 1. שאַפֿן, מאַכן אַ חילוק; זען אַן אונטערשייד. געוויינטלעך מיט גיט. *און ווען ער שייטט אָפּ פֿריער מעשׂר שני פֿאַר מעשׂר ראשון, מאַכט דאָס גיט אויס (אין בכך פֿלום), דערס, 2/10. *ווען בהלה? וואָס בהלה? דאָס מאַכט אַ יידן גיט אויס, אַזעלכע אָדער אַזעלכע — אַלץ איינס, ממוס, שלמה.

2. אַנגיין, אַרן, קימערן. סירוב מיט גיט. *אַן די שבתדיקע קאַפּאַטע אַשטייגער איז צע־האַקט, צעפֿאַלן... מאַכט אויך גיט אויס, ממוס. מסעות. *וואַרעם דעם בחור אַליין האָט גיט אויסגעמאַכט גאַריט, געב אים אַ געב אים גיט, שט. אַרעמע און פֿריילעכע וו. *אַן עס מאַכט גיט אויס — נעמט מען ריצנאלייל (קאַטאַרקע), פֿחל וןש מיט אויסמאַכן טרוה, 143. ווערט געזאָגט וועגן עמעצן וואָס עס אַרזט אים קיין זאַך גיט. *וואָס מאַכט עס אויס? = גיטען קיין חילוק, קיין נפֿאַרמינה; סאיז אַלץ גלייך. *קליין און גרויס, יונג און אַלט — וואָס מאַכט עס אויס? אַלע זענען יידישע

גיט אין בראַנדו. אַ פֿון העלצלעך אַ גאַנצע שיף.

אויסמאַווען — טרוה. זעע אויס, ~געמאַוועט. פּר. 18. אויסריידן, אַרויסריידן, איר. אויס פֿלאַפּען, אויסדברן. אַ וואָס מע דאַרף גיט; אַ אַ סוד וואָס מע האָט פֿאַרטרויט.

אויסמאַווערן — טרוה. ווער אויס, ~געמאַ ווערט. אוקר. דזו אויסמויערן. *

אויסמאַווען — זיל אויס, ~געמאַולט. אוטו 1. אָנהייבן מאַווען. 2. אַלע דרז קינדער מאַווען אויס אין דער זעלביקער ציט. 2. אויפֿהערן מאַווען. *דאָס קינד האָט שוין אויסגעמאַולט, אָבער אין שול גייט עס נאָך גיט.

אקזוזו — 1. אַרויספֿרענגען מאַווען. *מזן יינגעלע האָט אויסגעמאַולט רויטע פינטעלעך אויף דער פֿלייצקע. 2. דורכלעבן קאַנקייט, צרות. *ווי וואָס זי האָט שוין אויסגעמאַולט און אויסגעפֿאַקט.

אויסמאַוועלען זיך — אוטוה. * דפּו. 1. פֿאַר ענדיקן מאַווען, געווינט ווערן נאָכן מאַווען. *בי מיר האָבן די קינדער זיך שוין אויסגע־מאַולט. 2. אויסשטיין זיך (וועגן אַ קאַנקייט בכלל). *האַב געדולד, אַ קאַנקייט מוז זיך אײן.

אויסמאַזשנען — טרוה. גע אויס, ~געמאַזש געט. פּד. דזו אויסמאַזשנען.

אויסמאַזשען — טרוה. זשע אויס, ~געמאַ זשעט. 18. אויסשמירן, אויספֿאַטשקען, אויס ברודיקן. אַ מיט טינט, פֿאַרב, בלאַטע אַ.

אויסמאַזשטשען — פּד. אַ אויסמאַזשטשען. **אויסמאַזלען** — טרוה. טל אויס, ~געמאַזלט.

פּד. 1. אויסנאַרן. *דער געביפֿטער יונג וועט שוין אַ וואָס ער וויל. 2. אויספֿלאַפּען; אויסדערציילן רכילותן. *נו, עץ קאַנט אַנד שוין אויסמאַלן וואָס סיגעמינע פֿאַלק האָט אויסגעלאַכט און אויסגעמאַלטשט, פֿאַר, 18 x 1959.

אויסמאַטן — טרוה. מאַט אויס, ~געמאַט. אַטש מיט זיך. 1. מאַכן שוואַך, מאַט; אויסמידן. *מיט אַזעלכע שווערע גימנאַטישע געניטונגען וועט איר אַ די קינדער, רייד. 2. מאַכן געבן מאַט אין שאַך. אַ צוויי מאַל נאָך דער ריי.

אויסמאַטען — טרוה. טע אויס, ~געמאַטעט. אוקר. 18. 1. אויספֿלאַנטערן, אויסוויקלען. אַ פֿעדעם פֿון אַ קווייל. *אַ די קישקעס = אויסטרייבערן די קישקעס, אויסמאַטערן ווי מע וואָלט די קישקעס אַרויסגענומען און זיי אויסגעוויקלט. 2. אַרויסקריגן מיט מאַטער גיט. *אפֿשר וועט ער קענען אַ ביי עמעצן כאַטש איין זעקל מעלעך, ברוה.

אויסמאַטערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמאַטערן, אַ ביז טויט.

אויסמאַטשען — טרוה. ערן אויס, ~געמאַ טערט. 1. שטאַרק מיד מאַכן, אויסמוטשען, פֿאַרמוטשען. *אַ קינד קען אַ דעם שטאַרקסטן מענטש. *און היפֿל האָב איר אים מיט גראַ מען אויסגעמאַטערט און עפּיגראַמען קונציקע אויף אים געפֿטרט, אל, דער קאַנספּיראַטאַר. 2. מאַכן שוואַך, געבראַכן, מע זאָל אַנזערן די כוחות. *דער הונגער האָט אַזוי אויסגעמאַ טערט אַן נאַר געציילטע האָבן געקאַנט קלערן

אָרויסגעמען אינגעווייזן, אינגאנצן צוגרייטן צום קאָכן (בראָט א.ע.). אַ ד י פ י ש = אָפּשאַפן אָרויסגעמען אינגעווייזן, צעשנידן. אַ ד ע ל = רייניקן, אָפּקראַצן די האַר. אַ ק א ר ש ן = (אָדער אַנדערע פירות מיט קערנדלעך) = אָרויסגעמען די קערנדלעך, בייגלעך. אַ ד א ס ט ע פ ל = אויך; אויפּעסן אַלץ פֿון טעפל. אַ אַן (דעם, דאָס) א ו י ע ר = אויך; אָפּטאָרן, אָרויסטאָרן, באַשווינדלעך. דער טוחר האָט אים אויסגע- מאַכט דאָס אויער, פּשט פּשוט — געפּרייצט- וועט, פּרץ. האָבן זיך...אַ לאַז געטאָן צו איר שיינע מענטשן...און מע האָט אָנגעהויבן צועמען דאָס חדר, געהאַלט אַ אַן אויער ווי עס געהער צו זיך, שט. דרײַ אלמנות. 5. צונויפּשטעלן; אָנשרייבן אויפֿן געהע- ריקן אויפֿן. אַ אַ שיינעם ברויך דער כּלה; אַ אַ פּראַשעניע. „איין טאָג גייט אַוועק, אַ צוויי- טע...שוין גענומען זיין צוואה אויסצומאַכן האָט דער אייבער-געליבטער“, יהוּאַש, אַ פּאָנטיפּיטציע. 6. שאַפֿן אַן איינס, אָרגאַניזירן אין אַ באַצוקים (אָדער גרופּע, טייל). „אַלע רמ״ח אַברים און ס״ה גידים מאַכן נאָך גיט אויס איין מענטשן“, „מיר אַלע מאַכן גיט אויס אין פּאַלק, וואָס מיר זענען גלאַט נאָר יידן, אַ טשערדע שאַף“, ממוס, אַ סגולה. געבילדע- טע מענטשן מאַכן נאָר אויס דעם מיעוט, קמ. 41 №, 1868.

7. אָפּמאַכן, אָפּריידן. אַ צווישן זיך. „אוי די שמאים זאָלן אויך גיט טערין רידן פֿון דען פּסול מיט אים ביז זיא...האַבן נאר אויב גימכט אויב איין גישיפֿן, תקּוּ. „מיט אים אויב גימכט דאָן מיר האָבן אים ב׳ ר״ט [= ריכטיקטאַלער] יוחר געבין“, גה. 256. „מיר האָבן גיט אויסגעמאַכט אַלע פּרטים, האָט מען געפּטער זיך געאַמפּערט די תּנאים, רייד. 8. מאַכן אַ פּשרה, דורכקומען. „לבסוף האָבן זיך לייט דרין גליגט אויב האָבן רבני אויב דיניי מק״ק פּראַנקפּורט לאַזן קומין דיא זולין דיא זאך אויב מאכין“, גה. 65.

9. קלאָר מאַכן, אויפּקלערן. „והשיב השר ער זאל...וידר קומין, וויל ער באוחר היום הערל והרפּב אַך קומין לאזין קיגין אנגדר צו הערין אויב דיא זאך אויב מאכין“, כ״י העגן מעצער עלילת־דם (קַשׁ), 111.

10. מאַכן עס זאָל מער גיט זיין, אָפּשאַפֿן, בטל מאַכן. „ווען מן דען פֿלעקן בלד אויב מאכט, דאָ אזוי דר פֿלעקן גרינג אויב צו ברענגן“, 102, 2/37. „און עס האָט מיר גיט געהאַלפֿן די רייד, גיט מיט גוטן און גיט מיט בייזן, אויסצומאַכן די דאָזיקע גוירה“, ממוס, אַ גרויע האַר.

11. דערקלערן אַז עס איז אויס. אַרכ. „אויב דערנאָך מוז מן אן היבן שבת צו מאכן אן פֿרייא טאָג אַ דיא זון אונטער גיט, און אַך שבת ווידר אויב מאכן ווען די שטערן אין הימל שטייגן“, לטו, 1/26. „ווען ישראל שבת אויב מאַכן...“, ר יחיאַל מיכל עפּשטיין, דרן הישר לעולם הבא.

12. אָפּזאָגן פֿון אַמט, שטעל. 22. „זיי... האָבן מיך געהאַלט אויסמאַכן [= מאַכן אויס] ראַש הקהל...“, קמ, 1863, № 40.

13. פֿאַרנעמען. „דעם בעסטן טייל יבשה מאַכן פֿעלדער אויס, פֿון זיי קומט די באַשע- פּעניש פֿיל גוטס אַרויס“, ממוס, שירה.

14. אָרויסברענגען אויסשיידונג; אָנמאַכן. „כ״דעס אויף צוויי מענער אויף יעדן פֿריי שטיק און מאַך זיי אויס צו מיטאַג“, י. עלבשרג, אײַ, פּסח תּש״י.

15. אויסלעשן עלעקטריש ליכט. לר. (חיל- גע). „פֿאַרגעס גיט אויסצומאַכן די ליכט איידער דו גייסט אַרויס“.

16. g.m. אַז to make out. < E. פֿאַרדיי נען, לייזן. „ווי האָסטו אויסגעמאַכט אין לעצטן געשעפֿט“; (ב) אונטערשיידן, דערקענען (מיטן געדאַנק, מיטן אויג). „איך קען גיט אַ ווער עס איז דער עלטערער“, (ג) קומען צו אַן אויספֿיר. „וואָס קענסטו אַ פֿון דער באַצער לאַגע?“. גיט וויסן וואָס אויסצומאַכן = גיט זיין זיכער אין עפעס.

אויסמאַכן זיך — אויס. אַז. 1. פֿון זיך ווערן, טרעפֿן זיך. „עס מאַכן זיך אויס אַזעל- כע צרות אַז מע זאָל באַהייט ווערן“. 2. באַ- שליסן זיך, דעציידן זיך. אַ זיך נאָכמי טאָג = זיך שפּעט אָנגעמען אַ באַשלוס. גראַב. 3. באַפֿריידן נאַטירלעכע באַדערפֿענישן. פּטמ. „...און האַרטן ביז זיי וועלן זיך דאַרט אינע- ווייניק אײַ, בימאָג. 4. פֿאַרטיק ווערן. גראַב. 5. זיך לחלוטין גיט רעכענען, גיט לייגן קיין אַכט. גראַב. זיך אַ אויף אים (זינען רייד). 6. קוזו — דורכקומען צווישן זיך. זיי וועלן זיך קריגן און דערנאָך וועלן זיי זיך אַ.

אויסמאַכעניש — דאָס (דײַ), זײַ אויסמאַ- כונג, געדויערדיקע; אַפֿט מיט איר בייטעם.

אויסמאַכער — דער, ״ס. וונ זײַן, יקע, ״ס. 1. ווער עס מאַכט עפעס אויס. 2. אַרבעטער, בעל-מלאכה וואָס פֿירט דורך אַ באַשטימטן אַרבעט פּראַצעס, געוויינטלעך דער וואָס פֿאַר- ענדיקט די אַרבעט. 3. (אין בורשטיין-פּראַ- דוקציע) אַרבעטער וואָס מאַכט גרעסער דאָס דורכגעבויערטע לעכל אין אַ צילנדערל בור- שטיין, (פּאַלאַנגע, זאַמעט).

אויסמאַכעריי — דאָס & דײַ, עײַן. 1. אַר- בעט, באַשעפֿטיקונג פֿון אַן אויסמאַכער. 2. אויפֿטו, דערגרייך. 3. פּשרה, אָנטיידי.

אויסמאַכעריש — אַדײַ. וואָס איז כאַראַקטע- ריסטיש פֿאַר אַן אויסמאַכער. וואָס איז ווי פּי אַן אויסמאַכער.

אויסמאַכערישקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ- שאַפֿט פֿון זיין אויסמאַכעריש. דערגרייכעריש- קייט, אויפֿטוערשיקייט.

אויסמאַל — דער, זײַן. 1. אַקט פֿון אויסמאַלן ו & וו. 2. מעל נאָכן אויסמאַלן תּבואה (קערנער). גרויסער, קליינער אַ אָפּפֿאַל ביים אַ.

אויסמאַלויצען — טרוה. יצע אויס, ~געמאַ- לויצעט. ווהר. אויך: ~מאַלויצען, ~מאַל- לאַמזשען. אויסדרעשן, דוזן אויסמלושטשען, אויסמלויצען <.

אויסמאַלונג — דײַ, עײַן. פּראַצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויסמאַלן ו & וו. „דער באַצער זינען פֿון רעדן איז...די אַ פֿון דער זאָך איבער וואָס מע רעדט, לדבּ.“

אויסמאַליעווען — טרוה. ילעווע אויס, ~גע- מאַליעוועט. אויספֿאַרבן, אויסמאַלן ו (ווענט,

סופֿיט). [בנוגע דילן געוויינטלעך אויספֿאַרבן]. **אויסמאַליעניש** — דאָס (דײַ), זײַן פּראַ- צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמאַליעווען.

אויסמאַלן I — טרוה. מאַל אויס, ~געמאַלט (אין גר ביזן סוף 19. יאָר אויך: ~געמאַלן). 1. אויספֿאַרבן (ווענט, סופֿיט, אויך דילן); אויסמאַליעווען. „מע דאַרף אויף פּסח אַ די שטובּ“. „ווער עס לאָזט אַ הויז אַ נאָן סײַהאַבן זיך אָנגערוקט די נפֿן טעג, זאָל ער זען דעם (בעל-מלאכה) פֿעיס צו זיין דאָס זאָל וואַר- טן ביז נאָך תּשעה-באַט״, הרבֿ א. ברודא, הלײ כּות עולם, אונגוואַר 1864.

2. דורכפֿירן אַרבעט פֿון שאַפֿן קינסטלע- ריש בילד; מיט פּענדול אָדער אַנדערע מכשיר רים שאַפֿן גלייכעניש צו עפעס, עמעצן. „מן טאַר גיט אויש מאַהלין צורה פֿון דר זון אַבּר [= אָדערן] פֿון דר לבֿנה הן זי זענן שוקע הן זי זענן בולט“, ספֿר שלחן ערוך [זשאַלקי ווע? אָנהייב 19. יאָר], ר.א. „אויף דעם גלאַטן בירקן-שאַלעכץ האָט ער אויסגעמאַלט פֿיגורין, יהוּאַש, היפּאָטאַט.“

3. מאַכן זייכענונגען, אָנצייכענען, שאַפֿן קאַנטורן. „אָזוי ווי אוקלידיעס...האָט ער אײַט לעכע זאָך אויסגעמאַלט אין דער זײַט, בדי מע זאָל פֿאַרשטיין וואָס ער מיינט“, חה, ב, 222. „און זי האָט אים געשיקט אָזוי ווי אַ שטיק לאַנדקאַרט און זי האָט דראַף אויסגעמאַלט אַלע ערטער וואָס די מוטער...“, נחב, לר, ב. „עס חיל אויף אונדזער שויב דער פֿראַקט גיט אַ קיין בלומען“, אר, פֿאַרשעפּטיקט.“

4. געבן אַ (באַנץ) בילד אין פֿאַנטאַזיע; אויספֿאַנטאַזירן. אַ (זיך, יענעם) גליקן, נעכ- טיקע טעג, גיט געשטוינגט, גיט געפֿלוינגט. „זיין קינדערשער שכל האָט אים אויסגעמאַלט אַזאַ פֿינגערל וואָס מע זאָגט...איך ווינטש דאָס, איך ווינטש יענס — האָט מען דאָס“, ממוס, ווינטשט. „איך בין ביים וועג געלעגן און געהיט...און אויסגעמאַלט אַ הויכן און אַ שטילן וואָס ברענגט אַ נייע ערד צו טראַגן“, יהוּאַש, מאַריטורי סאַלוטאַמוס.

5. אָפּשילדערן אין הערטער; אויסדרעצילן וועגן אויסזען, אינדרוק אַ. „איך וועל אַוונד דער מוטער גלופּסקן אַנץ אַ ווי אַ לעבעדיקע; ווי זי שטייט און גייט, ווי זי קליידט זיך, ווי זי האַנדלט און וואַנדלט“, ממוס, צוריק אַהיים. „אַז מע קומט צו אַזאַ גרויסן גביר, דאַרף מען אַ דעם חורבן מיט אַלע פּיטשעו- קעס“, שט, אַלטייני פּתרילעווקע.

6. פֿאַרשטעלן, אויפּקלערן, געבן צו פֿאַר- שטיין. אַ מיט אַ משל. „פֿריזער באַדאַרף זיך דער מענטש אַ אין זיין מחשבֿה און טראַכטן אין זיין האַרץ אַז מע באַדאַרף טאָן די מצוה“, חה. „איך קען באַרגיט אַ אין וואָס פֿאַר אַ לאַגע איך האָב מיך געפֿונען“, טפ, יודישער קאַלאַניסט. *מאַל (דײַך, זיך) אויס = שטעל זיך פֿאַר. „היינט מאַלט אַנץ אויס ווי אָזוי מיר האָבן זיך געהיידושט“, ממוס, שטורעמעצט.

ווען סײַזי גיט מעגלעך געבן צו פֿאַרשטיין: אַ (פֿאַר) אַ בלינדן אַ רעגנבויגן, אַ (פֿאַר) אַ טויפֿן דאָס שפּילן פֿון קלעמער (אַ קלענד מער, פֿון דעם פֿידלער, דעם ווילנער באַלע- בעסלס זינגען אַ). אַ (פֿאַר) אַ סריס דעם טעם

טריקענען. דער קאַלאַניסט... האָט אָפּגעשניטן דעם ווייץ... דאָס אַלץ האָט ער געקאָנט טאָן אַליין אָן פֿרעמדער הילף, אָבער... א. אַינע פֿאַרווירן צו דעם דאַרף מען שוין אַ סך הענט, פֿאַרבער, דערגרייכט דעם ציל [אַנטאַגאַניע פֿון יוד' ליט' אין אָרגענטײַנע, 1944].

אויסמאָנטוליען — טרוו. ליע אויס, ~ גע- מאַנטוליעט. וויר. אויסבעטלען דורך כּיטער- קייט, ליגן. אויסמאָנטאָשען.

אויסמאָנטירן — טרוו. ייר אויס, ~ (גע-) מאַנטירט. אויספֿאַרריכטן מעכאַנישע דע- פֿעקטן, מאַשינען. א' אַלע גיימאַשינען פֿון וואַרשטאַט.

אויסמאָנטען ~ **מאָנטען** — טרוו. טע אויס, ~ געמאַ(א)נטעט. אוקר. אויך: **מאָנטײַען**.

1. אַרויסקריגן געלט (דורך שווינדל). ~... אַ חילדער ווערשלאָגער, אַ פֿרישעפע וואָס קען א' תּיקון אַפֿילו בײַ דער וואַנט, מ. דלוגאַטש, קמ, 1870, Ne 25. „ער האָט דורך אַבמאַ... אויסגעמאַנטעט ביים פֿאַסטער העכער 3,000 רובל“, ייִ, פּוילישע יונגל, 1895. „קלערט אויס אַן אַנדער שקר א' די עטלעכע גילדן פֿון תּוֹך־לאַרץ“, ווידעשט פֿאַר־סחא. 2. אויסבעט לען דורך כּיטערקייט, פֿאַרשטעלנדיק זיך פֿאַר אַ קאַליקע. 3. אַרויסשלעפֿן ביסלעכעווי בנגיבֿה. 27. 4. אויסמוטשען. דרייַוין.

אויסמאָנטשען ~ **מאָנטשען** — טרוו. טשען אויס, ~ געמאַ(א)נטשעט. וויר. דוּו אויס- מאַנטען.

אויסמאָנטיין — טרוו. גייע אויס, ~ געמאַנטייעט. אויך: **מאָנטי(י)עווען**. 1. אַרויסקריגן עפעס דורך פֿאַלשע גוטע רייד אָדער זיין גוט צו עמעצן. „און אַז איך האָב גענומען א' עפעס אַ וואָרט, איז כאַטש האָק אים און בראַק אים — שטום!“, מ. דאָוויזאָו, דער ליעווער רבי. 2. אַרויסקריגן עפעס דורך פֿאַלשקייט. אויס- נאַרן. א' אַן אונטערשריפֿט. געלט אַזוּ. „דער בעל-שם האָט אַ גאַנצע אַפֿטיק פֿון סגולות און דערמיט מאַניעוועט ער אויס געלט ביים עולם“, קמ, 1870, Ne 21.

אויסמאָנטיפּולירן — טרוו. ליר אויס, ~ מאַ- נטיפּולירט. אויסדרייען, אויסקאַמבינירן, אויס- מאַנעוורירן. א' צו קריגן די מערהייט שטימען.

אויסמאָנעוורירן — טרוו. ריר אויס, ~ (גע-) מאַנעוורירט. 1. דורך אַרגאַניזירן באַוועגונג גען (פֿון אַרמיי־אָפּטיילן, שיפֿן) דערגרייכן גינציקער(ע) פּאַזיציע, גוטן רעזולטאַט. א' אַ נצחון, בעסערע לאַגע, פּלוצעמדיקן אַנגריף אע. 2. איבערכיטערעווען, איבערקלינגען. א' דעם שונא, די קאַנקורענץ. 3. עפעס דער- גרייכן מיט דיפּלאַמאַטישע, פּאַליטישע מיטלען.

„די אַפּאַזיציע האָט אויסמאַנעוורירט אַן דער מי- ניסטאַרן קאַבינעט זאָל דעמיטיאַגירן“. 4. אויס- קאַמבינירן, אויסדרייען. „פֿירדע האָט באַשלאָ- סן אויסצומאַנעוורירן, אַז זי זאָל בליבן אַליין מיט פענין“, רייד.

אויסמאָנען I — טרוו. מאַן אויס, ~ געמאַנט. 1. צווייפֿונעמען דורך פֿאַדערן, בעטן. א' אַלע חובות. 2. אויפֿמאַנען בײַ אַ צאָל. „אַלעמען דערמאַנט, אַלעמען אויסגעמאַנט, אָבער ווייניק האָט באַקומען“.

אויסמאָנען II — טרוו. די דוּו. באַדעקן, באַשיטן מיט מאַן; אַרײַנגעבן מאַן (אין אַ

אויסמאָלן קאַפֿט — די. מצ נב. כות, פֿע- איקייט צו מאַלן, אויסצומאַלן. פֿאַנטאַזיע, דמיון.

אויסמאָמלען — טרוו. מל אויס, ~ גע- מאַמלט. דוּו אויסשטאַמלען.

אויסמאָמערן — [...מזימערן] טרוו. מאמר אויס, ~ געמאַמרט. אַרויסברענגען עפעס (אויף אַ פֿאַרדרייטן אַפֿן) אין אַן אַרטיקל, מאמר. איר. א' עפעס וואָס מע קען דרייען א' אַהין א' אַהער.

אויסמאָנגלען — אוטו. דריטפערזאָניק, אומפ. מאַנגלט אויס, ~ געמאַנגלט. דטש. אויספֿעלן; פֿילן אַ דוחק אין עפעס. „עס מאַנגלט אים אויס (אין) געלט“. דעם סוחר מאַנגלט אויס אומזאָן קאַפּיטאַל“.

אויסמאָנגלען — טרוו. גל אויס, ~ גע- מאַנגלט. אויספֿרעסן געוואָסן און געטריקנט וועש מיט אַ ספעציעלער ברעט (מיט אַרויס- הייבונגען און פֿאַרטיפֿונגען) אָדער אויף אַ פֿרימיטיוער מאַשין, אַ מאַנגל. די וויבער פֿון די אַרומיקע גאַסן פֿלעגן ברענגען אַהין גע- וואָשן און געטריקנט וועש אויף אויסצומאַנגל- לען“ אַן, גראַסמאַן און זון.

אויסמאָנ(ד)זערעווען — טרוו. יעווע אויס, ~ געמאַנ(ד)זערעוועט. וויר. > וו. **вымандае- пиваць**. וואָס שטאַמט פֿון **ממז(י)ר**, אויס- ממז(י)רן. דוּו אויסממז(י)רן, אַ אויסמאַנצ- לען.

אויסמאָנדלען — טרוו. מאַנדל אויס, ~ גע- מאַנדלט. באַשיטן מיט מאַנדלען (אַ גע- בעקס), אַרײַנגעבן מאַנדלען (אין טייג). א' אַ לעקערן.

אויסמאָנדרישן — טרוו. יש אויס, ~ גע- מאַנדרישט. > מאַנדריש. 1. אַרוינסאַרן דורך אַ שפיצל, המצאהלע. א' בײַ אים געלט. 2. אויסטראַכטן, אויסקלינגען. א' אַ פֿאַרטל.

אויסמאָנדרעווען — טרוו. יעווע אויס, ~ גע- מאַנדרעוועט. אוקר. וויר. אויסמאַטערן, אויס- מאַרען. „איך הייב אַן צו לויפֿן. די חברה — נאַך! נאַך! ... האָבן זיי מיך אויסגעמאַנדרע- וועט, ביז זיי האָבן מיך פֿאַרייאַנט...“, מ. דלור- גאַטש, קמ, 1870, Ne 26.

אויסמאָנונג — די. יען. פֿראַצעס פֿון אויס- מאַנען.

אויסמאָנמאַזשען — טרוו. זשע אויס, ~ גע- מאַנמאַזשעט. **זאַקל**, (כערסאָן, אַדעס). דוּו אויסמאַנמאַזשען.

אויסמאָנמאַטשען ~ **מאַנמאַטשען** — טרוו. טשע אויס, ~ געמאַנמאַ(א)טשעט. > אוקר. וויר > ממתיקם. 1. אוקר. אַרויסקריגן געלט דורך שווינדל, אויסנאַרן. „אויס גרויסער גע- ווינט! מע האָט צוגענומען, אויסגעצאַפט, אויס- געמאַנמאַטשעט און אויסגעכאַלעט... ביז דער לעצטער פּרוטה“, שע, דאָס גרויסע געווינט. 2. וויר. אויסבעטלען, אויסשנאַרן. „איך האָב בײַ אים אויסגעמאַנמאַטשעט אַ גאַנצן פֿונט צוקער“, רייד. (פּערעוין, מינסקער ג.). פֿ: פֿ: א' חיי אַ גבֿה, זשוליק, צייגנער; חיי אַ בעטלער, בעטלערק, זשעבראַק.

אויסמאָנמאַנטעווען — טרוו. יעווע אויס, ~ געמאַנמאַנטעוועט. **Spa: amontonar**. < שפּאַ (אין אַרגענטינער קאַלאַניעס). אויסשטעלן סנאַפעס, בינטלעך תּבֿואה, די זאַנגען זאָלן זיך

פֿון ביאה. גיט קענען געבן צו פֿאַרשטיין און דערביי אַפֿלאַכן); א' (פֿאַר) אַ הונגעריקן דעם טעם פֿון אינגעמאַכטס (לעקערן, סמעטענע). פֿ: א' ווי אַ לילאָקע, צאַצקע, קאַרטינקע.

אויסמאָלן II — טרוו. מאַל אויס, ~ געמאַלט און ~ געמאַלן. 1. אויסרעבן צווישן מיל- שטיינער (אָדער אויף אַ פֿרימיטיוון אַפֿן) תּבֿואה־קערנער אויף מעל. א' אַ פּוד קאַרן; א' אַלע זעקלעך ווייץ אַזוּ. 2. דרייען אין אַ מילכל (קאַזע, פֿעפֿער־מילכל) האַרטע קערנדלעך, עס זאָל ווערן אַזוי ווי מעל. א' אַ פֿונט קאַזע, ענגליש געווייץ אַ. *א' עמעצן דאָס געלט = אָפּגעבן אַ גרעסערן חוב אין גראַשנס; פּטרן אַ צווייטנס געלט אויף קלייניקייטן. 3. גיך און אַ סך אויסדער- ציילן, אַגרעדן פֿולע אויערן, האָט גענומען מיט איבעריקע פּרטים. „זי האָט גענומען רעדן און דערציילן, אויסגעמאַלן ווי אַ ווינט- מיל“.

אויסמאָלן זיך I — אוטו. דריטפערזאָניק. מאַל זיך אויס, זיך ~ געמאַלט. זיך טרעפֿן, געשען, געמאַלט זיין. „סע קען זיך אַמאַל א', סע זאָל טאַקע זיין אויף ווי ער זאָגט“, פֿטח. יעס איז גיט אויסצומאַלן זיך (= א) סיקען גיט געשען; (ב) אַזוי גוט, שייך (אָדער שלעכט, מיאוס) איז עס!

אויסמאָלן זיך II — אוטו. מאַל זיך אויס, זיך ~ געמאַלט, ~ געמאַלן. 1. אויפֿהערן גיט נער קענען) מאַל מעל. די מיל, דער מיל- נער האָט זיך אויסגעמאַלט. 2. זיך באַקומען ווי אַ רעזולטאַט פֿון אויסמאַלן וו. „זע ווי חייניק אויסמאַל מיר האָבן, עס האָט זיך אויס- געמאַלן ווייניקער ווי מיר האָבן גערעכנט“.

אויסמאָלעכען — דאָס, ין (ער). אויסמאַל. אויסמאַלונג (אויך מיט ביטול).

אויסמאָלעניש — דאָס (די), ין. (געדויער- דיקע) אויסמאַלונג.

אויסמאָלער — דער. יס. ווין יין, קע, יס. ווער עס מאַלט אויס (מיט אַלע בב פֿון ביידע ווערבן). שילדערער, שיינער דערציילער. פֿאַנטאַזיאַר, בעל־דמיון.

אויסמאָלעריי — דאָס & די, יען. אַרבעט, אויפֿטו פֿון אויסמאַלער. גרינטלעכע, פּרטימ- דיקע אויסמאַלונג. „זאָ א' האָט אַזדאי געדויר- ערט אַ היפשע צאָל וואַכּן“.

אויסמאָלעריש — אַזי. פֿאַנטאַטיש. וואָס ווערט געשילדערט מיט אַ סך פּרטים. איע רייד, מעשיות אַ.

אויסמאָלערישקייט — די (דאָס), ין. אייגנ- שאַפט אָדער מצב פֿון זיין אויסמאַלעריש. „מע זעט אויפֿן בילד שווערע פּראַצע און פּרטימ- דיקע א“.

אויסמאָלפֿעווען — טרוו. יעווע אויס, ~ גע- מאַלפֿעוועט. אינגאַנצן נאַכמאַכן; נאַכקרימען אַ צאָל. „מע דאַרף גיט לאָזן אַ קינד א' אַלע וואָס קומען אַרשן אין הויז“.

אויסמאָלצן — טרוו. מאַלץ אויס, ~ געמאַלצט. האַלטן גערשטן (אַנדערע מינים תּבֿואה) אין וואַסער און דערנאָך טריקענען, עס זאָל ווערן מאַלץ. צוגעבן מאַלץ, אויסברעיען. „שוואַצע ביר, מע האָט גיט גענוג אויסגעמאַלצט די גערשטן“.

געבעטס, א' די בולקעלעך.
אויסמאָנער — דער, ס' וו' י'ן, קע, ס'.
ווער עס פֿארנעמט זיך מיט אויסמאָנען, פֿאַ-
דערן, אינפֿאָסירער פֿון חובות, בנשטענערונג
גען. אַ צודרינגלעכער א'.

אויסמאָנעריי — דאָס & די, זען. אַרבעט,
באַשעפֿטיקונג (אויך אייגנשאַפֿט) פֿון אויס-
מאָנער.

אויסמאָנעלען — טרוו. צל אויס, געמאָנ-
צלט. אויך: ~ **מאָנצן**. 1. אויסבעטן, אויס-
בעטלען. אויסמאָנטשען, אויסמאָנטען. „און
פלעגט דערצו נאָך א' זייער פֿיל געלט ביי דעם
פֿאַטער, אמד. „טוט אויך גריסן אַלע חברים
און מאָנצט ביי זיי אויס פֿאַר מיר ביכלעך“,
בראָד, יוד קולטור, 1957, יוניול, 2. אַרויס-
קריגן דורך כּיטריקייט. אויסמאָנען. א' ביי
דער אַלמנה איר לעצטן גראַשן.

אויסמאָנעלען — טרוו. צל אויס, גע-
מאָנצט. 59: ~ **מאָנטשלען**. צעטיילן אויף
גאָר קליינע שטיקעלעך. א' אַ רעפֿטל ברויט פֿאַר
אַלע קינדערלעך.

אויסמאָקירן — י'ר אויס, געמאָנקירט.
אטוו — (סוחישי) אויספֿעלן. „דעם סוחר מאַנ-
קירט אויס עטלעכע טויזנט רובל“. „עס מאַנ-
קירט אונדז אויס אַ דריטע האַנט צו אַ פּרע-
פֿערנאָסל“. טרוו — אויספלאַגירן, אויסקאָמביני-
רן; גוט אויסרעכענען (פֿאַר עמעצנס טובֿה).
„ער האָט דאָס שוין אַזוי אויסגעמאָנקירט אַז די
אייבעריקע קאָנדידאַטן זאָלן זיך אַפּזאָגן“. א'
אַ פּינערע נדבֿה, נט.

אויסמאָס — דער, ז'ן. פֿאַרנעם; אויסמעסט
23 <. „ערשט איצט הייבט מען אָן צו באַ-
נעמען דעם א' פֿונעם גיאָנטישן חורבן“, א.
טראַצק, סמו, 58 IV 29.

אויסמאָסאָזשירונג — די, זען. פּראַצעס
פֿון אויסמאָסאָזשירן. גרינגלעכע א'.

אויסמאָסאָזשירן — טרוו. י'ר אויס, גע-
מאָסאָזשירט. לויט באַשטימטער סיסטעם אויס-
קנעטן, אויסרייסן מוסקלען, דעם קערפּער (ווי
אַ היילמיטל). א' דאָס פֿעטע לייב. א' נאָך
עטלעכע פּאַציענטן.

אויסמאָסט(י)ען — טרוו. (ט'נ'ע) אויס, גע-
מאָסט(י)עט. 1. אויסלייגן מיט ברעטער.
אַוועקלייגן שטרוי, היי (עס זאָל זיין באַקווע-
מער צו זיין, ליגן). 2. מאַכן אַן אָרט, אַזוי
אַרדענען. „דער בעל-עגלה האָט אויסגעמאָסט-
טעט די בויד מיט די קלומקעס פֿון זינע פּאַר-
שויען“.

אויסמאָסט(י)ען זיך — דעו. ווי גיט איז
זיך איינאַרדענען, זיך אַוועקזעצן, אַוועקלייגן.
„מאָסטע זיך אויס, ווייל מע דאַרף פֿאַרן אַ
גאַנצן טאַג. היפּך פֿון אינמאָסט(י)ען זיך.“

אויסמאָסירן — טרוו. י'ר אויס, געמאָ-
סירט. אויסרייסן; אויסגעלעטן מיט כּוח. אויס-
מאָסאָזשירן. גיט גלעטן, גאָר א'.

אויסמאָסירן זיך — דעו. זיך פֿאַרנעמען
מיט אַנאַניזם (ספּעצ וועגן פֿרויען).
אויסמאָסירן — טרוו. י'ר אויס, גע-
מאָסירט. אַנטאָן מאָסקעס אויף אַ צאל. א' די
באַטייליקטע אין פּורים-באַל. אויך: ~ **מאָסט-
קעווען**.

אויסמאָצע(ווען) — טרוו. צעווען, אויס,
געמאָצעוועט. אוקר. 1. אויסרייסן ביז

שטיב, צערמפּן. „ער וועט אים א' פּראַך פֿון
אים מאַכן“. 2. אויסטאַפּן האַזל.

אויסמאָצעווען — טרוו. צעווען אויס, גע-
מאָצעוועט. אויספֿעסטיקן, שטאַרק אויסבינדן.
מע דאַרף א' די שטריק. א' דעם פֿונדאַמענט
מיט נאָך שטיינער.

אויסמאָצען — טרוו. צע אויס, געמאָצעט.
סל. געוויינטלעך: ~ **מאָטשען**. אויסחייקן,
אויסנעצן. „...בעט מען זיי נדי פּינגער, נאָס
פֿון הַבֿדלה-חפּץ אין אַלע קעשענעס, ווי גאַנץ
גרויסע גוטע-יידן; דאַרטן מאָצען זיי אויס אַלע
ווינקלעך, לאָזן גיט איבער איינס“, דלוגאַטש,
קמ, 1870, № 24 [אַ סגולה צו פּרנסה].

אויסמאָקלען — טרוו. קל אויס, געמאָקלעט.
אויסמאָקלען.

אויסמאָקלירן — טרוו. י'ר אויס, געמאָ-
קלירט. אַרויסברענגען מאַראַלישע אויס-
פֿירן (פֿון אַ סיטואַציע, מעשֿה אַע). אַרויסהייבן
דעם מוסר-השכל פֿון עפעס. א' באַנאַליטעטן.
אויסמאָרדונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסמאָרדן. הריגה, שחיטה.

אויסמאָרדן — טרוו. מאָרד אויס, געמאָרדט
[געוויינטלעך אויסגעמאָרדעט, דעסמ'ן] אויס
הרגענען; אַכוריותדיק אויסטייטן; אויסקוילען,
אויסשעכטן. א' אַ גאַנצע משפּחה.

אויסמאָרדעווען — טרוו. דעווען אויס, גע-
מאָרדעוועט. 1. אויסמאָטערן, אויסמוטשען.
א' די לייבאַייגענע מיט שווערער פּראַצע.
2. אויסראַטן, אומברענגען. „אהויז גיינד פֿון
הולטייאָס ווערט אויס גמאָרדיוויט“, מט, משלי
תקע"ד, י"ד, 11 [בית רשעים ישמדין]. „וועל
איך זיי אַלע א' אַז עס וועט פֿון זיי קיין זכר
גיט בלייבן“, קמ, 1870, № 52.

אויסמאָרדעווען זיך — דעו. 1. אויס-
מאָטערן זיך, אויסמוטשען זיך. „אַ דאָנערשטיק
פֿאַרנאַכט...אַזינהייצנדיק אין אַלע אויוונס און
זיך שטאַרק אויסגעמאָרדעוועט פֿון דער אַר-
בעט...“, ממוס, פּישקע. 2. דזוו אויסמאָרען
זיך, 23 <.

אויסמאָרדען, מאָרדווען, מאַר
רודזשען — דע, דזיע, דזשע אויס; גע-
מאָרדעט, געמאָרדעטע, געמאָרדעזשעט.
אַקווו — פּטרן ציט דורך גאַריט טאָן אָדער
טאָן זייער פּאַמעלעך. א' עטלעכע שעה. טרוו
— עפעס טאָן זייער פּאַמעלעך, פּטרנדיק
צייט. א' עפעס במשך פֿון עטלעכע שעה.

אויסמאָרוויכערן — טרוו. כּער אויס,
געמאָרוויכערט. אויך: ~ **מאָראַווויכערן**.
אַרויסגנבענען, אויסזשוליקן; אַרויסקריגן עפעס
אויף אַ פּאַלשן, גנבישן אַפֿן. ער קען דער-
ווייל א' אַ בייטל מיט געלט. „אי די קישקעס
= אויסנאַר, אַרויסגנבענען אַלץ, ביז לעצט.
אויסמאָריירונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסמאָריינירן. זיסויערע, גע-
שמאַקע אַז א'.

אויסמאָריינירן — טרוו. ניר אויס, גע-
מאָריינירט. 1. צוגרייטן שפּיץ דורך האַלטן
אַ געוויסע צייט אין אַ פּלי מיט זאָלץ, זייערס,
געוויינלעך, לאַרבערבלעטער; פֿאַרענדיקן מאַרי-
נירן, מאָרינירן אַ צאל (פֿון דעם זעלביקן מין
עסנוואַרג אָדער פֿאַרשיידענע מינים). א' העכט
און הערינג, פּיש אויף שלש-סעודות, אַ קעל-

בערן צינגל אַזוו. 2. אויפֿהיטן אויף שפּע-
טער. „דו האָסט געבראַטנס? מאַריניר זשע גיט
אויס, דערלאַנג צום טיש!“. א' אַ מויד, מוידן
= איר, גראַבלעך, וועגן עלטערן וואָס זאַרגן
זיך גיט חתונה צו מאַכן אויסגעוואַקסענע טאַכ-
טער (טעכטער).

אויסמאָרכ(עווען) — טרוו. מאַר, כּעווע
אויס; געמאָרכ(עוועט). 1. אויסזויגן, אַרויס-
קריגן, אַרויסנעמען דעם מאַר. א' אַ ביינ.
„אויסגעמאָרכעוועט די ביינער“, אפּא. 2. אַזוי
טריקענען, מאַכן דאַר, אָן פֿעכטיקייט. „אַן
רעגן איז די ערד אויסגעמאָרכעוועט געוואָרן“.

3. אויסמאָטערן דורך אַרבעט; מאַכן אַפּגע-
צערט, פֿאַרדאַרט. דער הונגער מאַרכט אויס.
אויסמאָרעווען — טרוו. דעווען אויס, גע-
מאָרעוועט. לאַקל (סאַניק און טייל געגנטן פֿון
גאַליציע). אויספּאַטשן, צעשלאַגן. א' די מאַר-
דע.

אויסמאָרען — טרוו. מאַרע אויס, געמאָרעט.
1. אויסהונגערן; אויסמוטשען, אויסמאָטערן
(דורך אַרבעט, הונגער, קראַנקייט). „מע האָט
אויסגעמאָרעט טויזנטער מענטשן אין די אַר-
בעט-לאַגערן“. „שוין אַ צייט מאַרעט ער
אונדז אויס און וויל אונדז קיין פֿלייש גיט
טרייבערן“, קמ, 1869, № 45. 2. אומברענ-
גען. א' פּרייסלעך, פֿליגן אע. א' די פֿערד אין
ווינטן וועג.

אויסמאָרען זיך — דעו. 1. האַרעווען
ביזן פֿאַרלירן די כּוחות; איבעראַרבעטן זיך.
זיך א' ביי שווערער אַרבעט. 2. בפריון גיט
דערעסן און גיט דערשלאַפֿט (כּדי מע זאָל גיט
צונעמען אין מיליטער). „לאַנגע חדשים פֿאַרן
פּרייוו האָבן בתּורים גענומען זיך א' כּדי צו
קריגן ווייטע בילעטן“.

אויסמאָרעניש — דאָס (די), ז'ן. פּראַצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמאָרען (זיך).

אויסמאָרקירונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסמאָרקירן.

אויסמאָרקירן — טרוו. קיר אויס, גע-
מאָרקירט. 1. מאַכן אַנעמערקן צייכנס (פֿון
אַלע זינטן, ביזן סוף). א' די גרענעצן, א' וואו
עס איז דער אַנהייב און וואו עס איז דער סוף.
2. אויסמעסטן; אויספלאַגירן. „מיר האָבן
אויסגעמאָרקירט אַז ער זאָל אויסקומען הינטן“,
אמד. „מע דאַרף האָבן אַ קלעפּקע אין קאַפּ
און קאַנען א' מיטן שלכל“, שט, מנחם-מענדל.
„אַלץ איז אויסמאָרקירט און אויסגערעכנט גע-
וואָרן פֿאַר דעם ניצלעכן און געפרוּכלעכען“,
אַש, גראַטמאַן און זון. 3. אויסרעכענען אַז
עס זאָל קלעקן, אויסקומען פֿאַר אַלעמען. „אין
זייער צימער פֿלעגט זי א' צו מאַכן פֿאַר אַלע
מען אַן אַוונטברויט“, אר, דער ניער יחוס.
„אי מיט דער הוצאה = זען מע זאָל גיט אויס-
געבן מער וויפֿל מע פֿאַרדינט.“

אויסמאָרקן — טרוו. מאַרק אויס, גע-
מאָרקט. לז. אויסצייכענען, אַנצייכענען, מאַכן
סימנים. אויסמאָרקירן ב.ו. א' מיט אַ גראַפֿן
וואו עס ענדיקט זיך אונדזער פֿעלד.

אויסמאָרקעווען — טרוו. קעווען אויס,
געמאָרקעוועט. אוקר. 1. דזוו אויסמאָר-
קירן, ב.ו. און 2 <. 2. אויסטיילן, פֿונאַר-
דערטיילן. 22.

אויסמאָרש — דער, זי אָנהייב פֿון אַ מאַרש, אַרויסמאָרש. אויסמאָרשירונג אַן אַ מיט מוויק. **אויסמאָרשירונג** — די, עץ. פּראָצעס פֿון אויסמאָרשירן.

אויסמאָרשירן — אַקטיוו. שיר אויס, ~ (גע) מאַרשירט. 1. דורכגיין, אויסגיין מיט אַ באַ שטימטן סדר, אויף אַן אַפּגעשטעלטן אופֿן (געוויינטלעך לויט אַ קאָמאַנדע, מיט אַן אַג פֿירער). זעלנערס, ספּאַרטלערס מאַרשירן אויס. אַ דעם גאַנצן וועג, אַלע גאַסן אַע. 2. סתּם גיין אַ סך. אויסשפּאַצירן. קיין ברייטערע... האָט ניט אַזוי פֿיל אויסגעמאַרשירט אַ טאַג, טע. אין שטורעם.

אויסמאָרשירן זיך — אַוטו. ← דפּו. דורכגיין זיך, אויסשפּאַצירן זיך. זיך שפּילן אין מאַרשירן. גו, קינדער, איר האָט זיך אויסמאָרשירט, און אַיזט — מאַרש, שלאָפֿן! **אויסמאָרשירטעווען** — טרוו. טעווע אויס, ~ געמאַרשירטעוועט. נעגל. אויספלאַגירן וואוהין און ווען צו פֿאַרן, וואו זיך אַפּצושטעלן; אַנזי טעלן געווען מאַרשירט. אַ די גאַנצע נסיעה. **אויסמאָרשען (זיך)** — טשע (זיך) אויס, (זיך) ~ געמאַרשעט. דזוו אויסמאַסטן/ען (זיך) ←. מע האָט מיר אויסגעמאַשטעט אַ געלעגער אויף שטולן.

אויסמאַשענעווען — טרוו. טעווע אויס, ~ געמאַשענעוועט. גר, וורר. זל. אויסנאַרן דורך אַ שווינדל, אויסזשוליקן. אַ געלט, אַ פֿאַרמעגן, אַ חלק אין ירושה.

אויסמבולן — [...]מאַבלען] מבול אויס, ~ גע- מבולט. טרוו — מיטמאַל אַ סך אויסגיין (ווי אַ מבול). זי איז אַ בריה אויף שילטן, זי מבולט אַפּן אויס די גאַנצע תּוכחה אין איין אַטעם. אַ קללות. אַוטו — מיטמאַל אָנהייבן שטאַרק רעגענען.

אויסמבליחן — [...]מעגליען] טרוו. מגילה אויס, ~ (גע)מגילהט. אויסדערציילן, אויס- שרייבן אַ סך (ווי אַ גאַנצע מגילה). אַיך האָב דיר שוין אויסגעמגילהט אַזאַ לאַנגע געשיכטע אַז איך בין שוין פֿאַרמאַטערט, פּפּ.

אויסמהיפֿירן — [...]מאַיאָפֿעסן] טרוו. מה- יפֿית אויס, ~ געמהיפֿית. אַרויסקריגן עפעס מיט חניפה, דורך אונטערלעקן זיך, דורך טאַנצן מהיפֿית. אַפֿילו אַז מע זאָל קענען אַי ביי אים אַ גאַנצן מאַיאָנטיק, וועל איך זיך ניט דערנידעריקן.

אויסמוזיצירן — טרוו. ציר אויס, ~ מוזיר צירט. עפעס אויסשפּילן אויף אַ מוזיקאַלישן אינסטרומענט. אַרויסברענגען אייגענע מוזיקאַ לישע שאַפּונג. אַ מיט שוועריקייטן (גראַציעז, ליכט). אַ עפעס אייגנס.

אויסמוזן — אַקטיוו. מוז אויס, ~ געמוזט. פֿטמ. מוזן טאָן פֿאַרשידענע (א אַ צאָל) זאַכן. אַיך מוז, איך מוז! איך קען ניט אַיך אַי, רייד.

אויסמוחן — [...]מויען, ...מויאָכן] טרוו. מוח אויס, ~ געמוחט. אויסטראַכטן, אויסקליגען. מיט אַנשטרענגונג עפעס אויסקלערן. אַ וואָלט ער געקאַנט אַ אַן ענטפֿער, וואָלט ער נישט געפֿרעגט, לע. פֿאַביוס לינד. אַזאַ ער אויסגע- מוחט און אויסגעטראַכט, יג. איך. 57 xi 29.

אויסמוטיקן — טרוו. יק אויס, ~ געמוטיקט. צוגעבן מוט אַ טייל אָדער אַ גאַנצער גרופּע. עס האָט אַנדו אויסגעמוטיקט גענעראַל איין ברידער, רייד.

אויסמוטנעווען — טרוו. טעווע אויס, ~ גע- מוטנעוועט. וורר. מאַכן מוטנע, אומקלאַר, אומדורכזיכטיק. רוק גיט די ברודיקע הענט לעך אין עמער און מוטנעווע ניט אויס דאָס וואַסער.

אויסמוטערן — טרוו. יער אויס, ~ געמו- טערט. 1. אויסטראַגן און אויסהאַדעווען (קינד, קינדער). אַיך האָב אויסגעמוטערט אַכט קינדער זאָלן געזונט זיין, אָבער זינט מײַן אַלטער איז געשטאַרבן — בין איך אַליין, רייד. 2. נעגל. דורכפֿירן די פֿונקציע פֿון אַ מוטער (גינסטיק, פֿיג); אויסשאַפֿן. פֿאַרזײ... האָסט אויסגעמוטערט אַלערליי מאַדערניזמען אין קונסט, ליטעראַטור, אין אַנדערע געביטן פֿון קולטור, בצג, סטד 1959 xi 20.

אויסמוטשען — טרוו. טשע אויס, ~ גע- מוטשעט. 1. אויסמאַטערן (דורך אַרבעט, צרות, איבערלעבונגען, אַנשטרענגונגען אט); פֿאַרשאַפֿן (פֿיזישע, גינסטיק) לעדן, די שלאָפֿ- לאַזע נאַכט האָט מיך אויסגעמוטשעט. 2. עפעס אַרויסברענגען מיט מאַטערייש. קוים אַ עטלעכע ווערטער פֿאַר אַן עולם. 3. אַרויס- קריגן עפעס מיט מאַטערייש. אַאַמאַליקע צדיקים וואָס האָבן קוים אויסגעמוטשעט אַ שטיקל ברויט, טע. שטערן.

אויסמוטשען זיך — דפּו. אויך: זיך פאַמינען, זיך אַנשטרענגען. צו דער אַרבעט פֿון אַ ווערטערבוך האָט זיך קינדער ניט גע- וואָלט נעמען, גו, האָב איך דאַכט מיר קיין עולה גיט געטון אַז איך האָב מיך איינער אַליין אויסגעמוטשעט דעריבער ווי חניט איך האָב געקענט, 22. הקדמה, פֿאַרדיטשעו, תּרכ"ט.

אויסמוטשעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמוטשען (זיך). אַן איבעריקע אַי.

אויסמוילן — טרוו. מויל אויס, ~ געמוילט. אַרויסזאָגן, אַרויסרייזן עפעס (גיט, גוט, ניט צו דער זאַך, לגנאי). ווי נאָר עס עפֿנט אַ פּיסק, מוילט זי אויס אַ קללה, רייד.

אויסמויערונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמויערן. און נחמיה האָט פֿאַרענדיקט די אַ פֿון די ווענט אַרום ירושלים.

אויסמויערן — טרוו. יער אויס, ~ געמויערט. אויסבויען מויערן. אַ אַ וואָנט, ווענט; אַ הויז, הויזער; פֿעסטונגען אַזוו. מע האָט אים אויסגעמויערט זייער וואוילע מויערן, נחב, מעשה מחכם ותם, כח/ב.

אויסמויערן זיך — אַוטו. ← דפּו. 1. אויס- געמויערט ווערן. זינט עס האָט זיך אויס- געמויערט די קאַפּצאַנסקער גרויסע קלויז, האָבן פֿאַרנומען דאָרט אַ שטאַט אין מזרח וואָנט... ממוס. אַ שטאַט אין מזרח. 2. זיך פֿאַרעסטיקן מיט מויערן. די תּאווה בײַם מענטש... אויסמויערן זיך הויך, צו מאַכן זיך אַ שם, ממוס, מסעות.

אויסמוליען — טרוו. לייע אויס, ~ געמוליעט. 1. אויסרייבן. אַ אַ לאַך אין די הויזן.

2. אויסרייניקן מיט זיף, מוילינקעס. אַ די פּלאַכטע.

אויסמוליען זיך — אַוטו. ← דפּו. 1. אויס- פאַטשקען זיך (ווי אַ מויליע). 2. אויספלאַפֿ- לען זיך דרייזן.

אויסמוליעניש — דאָס, זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמוליען (זיך). גו, עס הייבט זיך אַן די אויסמאַלעניש מיט די מזלער, די אַ, די פֿאַריידעניש אויף וואָס די וועלט שטייט.

אויסמוליען (רן) — טרוו. מויליערן) אויס, ~ געמוליען(ר). פֿטמ. דורכפֿירן די אַרבעט פֿון אַ מויליער. אַ דעם קויען, די הרובּע.

אויסמולירן — טרוו. לירי אויס, ~ געמולירט. אויסנאַרן, אַרויסקריגן עפעס מיט פֿאַלשקייט. דער פּאַנקוועטשער מוילירט אויס בײַ מײַן טאַטן געלט, חג, שולחניף.

אויסמולירער — דער, יס. וונ קע, יס. אויסנאַרער, שווינדלער. ער האָט אַ פּנימל פֿון אַ נעבעכל, אָבער איזן איז ער אַ זשוליק, אַן אַי.

אויסמולירעריי — דאָס & די, יען. אויס- נאַרעריי, זשוליקעריי.

אויסמולירן (ען) — [...]מאַלעכן, ...מאַלעקען] טרוו. מולך אויס, ~ געמולירט(ען). וועגן אַפּשטאַם ← אַוועקמולכן. פּר. אַ גרענעצן. אַ גאַנצע פעק. דורכשמוגען (אַ צאָל זאַכן איבער אַ גרענעץ, אַ צאָל גרענעצן).

אויסמומלען — טרוו. מל אויס, ~ געמומלט. אַרויסזאָגן שטיל, שפּעטשענדיק, מורמלען.

אויסמונדירן (עווען) — טרוו. זייערעווען) אויס, ~ (גע)מונדירן(עווען). אויסשטאַטן אין מונדירן. אַ די באַדינערט אין נצע מונדירן. דער וואָיענע שנמדער האָט אויסמונדירט גאַנ- צע פּולקן.

אויסמונטערן — טרוו. יער אויס, ~ געמונ- טערט. מאַכן לעבעדיק(ער), פֿרישער, מונ טערער. אַ ביסל בראַנפֿן וועט אַפּן אַי.

אויסמונקלען — טרוו. יק אויס, ~ געמונקלט. 1. אויסשעפטשען, אויסמורמלען. 2. אויס- זאָגן סוד, שטיל פֿאַריידן. 3. מיט פֿאַלש- קייט, מיט קונקל-מונקל עפעס קריגן.

אויסמוסטערן — טרוו. טער אויס, ~ גע- מוסטערט. 1. מאַכן (גיטיקע) צאָל מוס- טערן, אַ זומערקליידלעך. 2. באַדעקן ווענט (מיט צייכענונגען, בלימעלעך אט) מיט דער הילף פֿון פֿאַרטיקע מוסטערן (בײַם מאַליעווען). 3. אויסשטעלן, אויססדרן לויט מוסטערן, אַ די גלייכונגען פֿון דער צווייטער מדרגה.

אויסמוסטערעווען — טרוו. יעווע אויס, ~ גע- מוסטרעוועט. דזוו אויסמוסטירן ←. דאָך איז איר ליכטער געווען אים אויסצומוסטרע- ווען אום זומער, יי 1887, № 49.

אויסמוסירט — אַדי. אויך: ~ געמוסירט. אַפּגעשוואַכט (וועגן זעלצער, אַלקאָהאָלישן גע- טראַנק), אויסגעוועפט, אויסגעבלעזלט. איער מעד, אַ סאַפֿעוואַסער.

אויסמוסירן — מוסיר אויס, ~ (גע)מוסירט. אַוטו — אויסשוימען, אויסבלעזען. דער זעלצער אין גלאָז מוסירט אויס און וועט קיין טעם ניט האָבן. טרוו — אַרויסבלעז- לען. מאַכן עס זאָל מוסירן. ווען מע קאַכט

קאניאק אויף א קליין פֿענרל, מוסירט עס אויס אַלקאהאָל.

אויסמוסקולירט — אַדי. שטאַרק, וואָס איז מיט גוט אַנטוויקלטע מוסקלען. אַיע אַטלעטן. **אויסמוסקולירן** — **מוסקלען** — טרוו. ליר, קל אויס; געמוסקולירט, געמוסקלט. אַנטוויקלען מוסקלען. אַ די גימנאַסטן דורך ריכטיקע געניטונגען.

אויסמוסרן — [...מיוסערן] טרוו. מוסר אויס, געמוסרט. גרינטלעך פֿיראַלטן, אויסוואַרפֿן עפעס; זאָגן שטראַפֿירן (צו אַ צאל). אַ די קינדער וואָס שטיפֿן. אַט אַזוי וואָלטן גאַנץ זיכער געזאָגט און גוט אויסגעמוסרט שלמהלען די נאַענטע, געטרעע קרובֿים זינען, מומט, שלמה. „ווי דאַרפט אַ דען טאַכטער און זען אַ זי זאָל... אים ערלעך האַלטן לויט זען ווערדען, יאָ.

אויסמופֿקן — [...מופֿקערן] טרוו. מופֿקער אויס, געמופֿקרט. מאַכן פֿאַר אַ מופֿק, אַ הפֿקריינג; מאַכן מע זאָל ניט מורא האָבן פֿאַר אַ סכּנה. „די מלחמה און דער פֿירגער קייג האָבן אויסגעמופֿקרט אַ גאַנצן דור“.

אויסמופֿתן — [...מיופֿעסן] טרוו. מופֿת אויס, געמופֿתט. אַרויסוויפֿן אַ מופֿת, אַ וואונדער, אומגאַטירלעכע זאַך (דערגרייכונג), איר. „נו, וואָס האָט דען רבי אויסגעמופֿתען?“

אויסמוקען — קע אויס, געמוקעט. אוטוו — אַרויסברענגען קלאַנגען (ענלעכע צו) מוֹ. „די קו אין שטאַל מוקעט פֿלוצעם אויס“.

אויסמוקען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויפֿהערן מוקען. „דער האָן האָט זיך אויסגעקרייט, די קו האָט זיך אויסגעמוקעט — ס׳איז שטיל“.

אויסמוקען זיך — טרוו. זע אויס, געמוקעט. לר. וויר (פֿריסק). אויסשמירן, אַפּניכטן, אויספֿאַטשקען (געוויינטלעך וועגן פֿנים, הענט). אַ דאָס פֿיניל.

אויסמוקלען — אוטוו & טרוו. קע אויס, געמוקלעט. סל. דזוו אויסמוקען. אַ חי (פֿאַרליבטע) קעץ. **אויסמוקלען** — טרוו. מל אויס, געמוקלעט. מורמלט. שטיל און גיך עפעס אַרויסזאָגן (אַזוי אַ די באַזונדערע ווערטער הערן זיך אומקלאַר); אויסשעפֿטשען. אַ אַ תּפֿילה.

אויסמוקלען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויסדריקן עפעס (דורך) מורמלען און אויפֿהערן. „דאָס וואָסער אין שטיל האָט זיך אויסגעמוקלעט, די נאַכט איז שטיל“.

אויסמוקלעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסמוקלען. פֿסדרדיקע אַ פֿון אַ יום תּהילים. **אויסמוקען** — קע אויס, געמוקעט. אוטוו — פֿלוצעם, מיטאַמאַל אַרויסברענגען קלאַנגען (ענלעכע צו) מורמלען, די קאַץ, אַ צופֿרידנע, האָט אויסגעמוקעט. טרוו — דורך קלאַנגען, ענלעכע צו מורמלען, עפעס אויסדריקן, אַ צופֿרידניקייט, באַפֿרידיקטקייט.

אויסמושושן — [...מיושושן] טרוו. מושב אויס, געמוששט. אינגאַנצן אויסשמושן; אויסברויקן אַ צאַל (שטיבער, הפּזער, געגנטן). אַנזאַרפֿן, מאַכן אַן אומאַרדענונג אַ די גאַנצע דירה.

אויסמושושירונג — די, זען. פֿראַצעס פֿון אויסמושושירן, די אַ פֿון ועלנערס.

אויסמושושירט — אַדי. דיסציפּלינירט, פֿאַל־געווען; וואָס טוט אַלץ נאָכן באַפֿעל נאָך. אַן אַיער פֿאַלק, אַן אַ פֿאַלק.

אויסמושושירטיקייט — די (דאָס), מצ נב. אייגנשאַפט אַדער מצב פֿון זען אויסמושושירט. אַ דיסציפּלינירטקייט, אַן אַ.

אויסמושושירן — טרוו. ייר אויס, געמוששן. טירט. אויך מיט זיך. 1. אויסלערנען דעם אַוּפֿן גיין פֿון סאַלזאַטן (בכּלל גיין אין רייען, בייטן זיי). אַ אַ ראַטע סאַלזאַטן; אַ די מיטגלידער פֿון ספּאַרט־פֿאַראייניגן. „ער האָט געלעזט שטאַרקע כּלאַפּעס פֿון זען דאַרף אַ, אַרעניצוואַרפֿן זיי אין מונדירן, אַש, תּהילים“.

2. אויסלערנען פֿאַלגן באַפֿעלן, אויסדיסציפּלינירן. אַ די יונגט. 3. אויסדרען סירן; אויסלערנען וואָס צו טאָן לויט אַ סימן אַדער אַ באַפֿעל. אַ אַ הינטל צו דערלאַנגען די לאַפּקע. „מע קאַן אַ אויסדרעסירן פּשוטע מענטשן פֿון דער גאַס אַן זיי זאָלן זיך באַוועגן לעגן אויף דער סצענע“, מוק. טעאַטער און יידיש טעאַטער. 4. אויסלערנען פֿאַר מלחמה. „אויסגעצייכנטע דיוויזיעס פֿוסיסאַל־דאַטן, וואָס זענען אויסגעמושושירט און באַוועגט געוואָרן“, ר. אַבראַמאָוויטש, פֿאַר, III 26 1958.

אויסמושושירן זיך — אַ דפּוו. זיך אַליין אויסשטעלן אין רייען. „אַ מחנה וואַראַגעס... האָבן זיך אויסגעמושושירט אין צוויי פּאַסן חי אַ דלד“, טע אַרעמע און פֿריילעכע וו.

אויסמושושירן (זיך) — ריר (זיך) אויס, זיך (גע)מושושירט. דזוו אויסמושושירן (זיך). אַ „דער לערער מוז זיך אַליין דיסציר פֿליגירן און, אַזוי צו זאָגן, אַ זען אייגן לשון“, ימ. נעע וועגן, ריגע 1927.

אויסמושלען — [...מיושלען] אוטוו. מושל אויס, געמושלט. 1. זען מושל, הערשער, אַ לענגערע צייט. „דער מערדער האָט אויסגעמושלט איבער אונדז במשך פֿון די אַלע חדשים וואָס ער איז געווען מיט אונדז אין איין קאַמערע“, רייד (פֿאַרצייכנט אין קאַזנע). 2. אויפֿהערן זען דעה־זאָגער, הערשער. „ווען זען טערמין גייט אַוועק, מוז ער אַ און ווערן איינער פֿון אונדז“, רייד.

אויסמושושן — [...מעווען] טרוו. מוווה אויס, געמוווהט. אויפֿהענגען, צוקלאַפֿן מוווה צו אַ צאַל (אַלע) ביישטיבלען. „ער האָט דערזען אַן עס זענען קיין מוווה אויף די טירן ניטאָ, איז ער אַוועק, געבראַכט אַפֿשר אַ טוצן מוווה און האָט אויסגעמוווהט אַלע טירן“, רייד (פֿאַרצייכנט אין גייראַרק).

אויסמוזיקן — [...מאָזיקן] טרוו. מויק אויס, געמויקט. אויסברעכן, אויסשלאַגן. אַ די שוויבן, פֿלים אַ. אַ דעם אַנפֿאַלער. **אויס מוחותן** — [...מאָכטן] פֿאַזע. אַ אויס, געגאַציע. מער ניט מחותן, קרוב, נאַענטער,

פֿרינד. „טו מיר קיין טובות נישט, איך בין מיט דיר אויס מחותן“.

אויסמחיתן זיך — [...מאָכטן ענען] אוטוו. מחותן זיך אויס, זיך געמחיתן. 1. אויפֿהערן זען נאַענט מיט עמעצן, זיך ניט פֿרינדלעך מער. „ער איז מיר ניט קיין אמתער פֿרינד, האָב איך זיך אויסגעמחיתן מיט אים“. 2. ווערן נאַענט, היפֿך פֿון 1.

אויסמחיהן זיך — [...מעכאַיען] אוטוו. מחיה זיך אויס, זיך געמחיהט. שטאַרק הגאה האָבן (פֿון אַ צאַל זאַכן). „די געסט האָבן זיך ממש אויסגעמחיהט מיט די געריכטן, געלעקט די פֿינגער“.

אויסמחייבן — [...מעכאַיען] טרוו. מחייב אויס, געמחייבט. אַרויפֿלייגן חוב, פֿליכטן. „וואָס בין איך דיר אַ משה מחויב? דו הייסט דאָס טאָן, יענס טאָן. איך וועל זיך ניט לאָזן אַ פֿון דיר“, רייד.

אויסמטריחן — [...מאַטריאַכן] טרוו. מטריח אויס, געמטריחט. שטאַרק באַזען, פֿאַרשאַפֿן טרחות. „געמט ניט פֿאַר אומגוט וואָס איך האָב אַפֿך אויסגעמטריחט“.

אויסמיאוסן — [...מיעסן] טרוו. מיאוס אויס, געמיעאוסט. מאַכן עס זאָל זען מיאוס, עקלדיק. איצט מיאוסט ער אונדז אויס אין אַלעמענס אויגן. מיט זיך, אוטוו — פֿילן אַן עס איז מיאוס, עקלדיק; עקלען זיך. זיך אַ צו טאָן אַן אומרייע אַרבעט.

אויסמיאוקען (זיך) — מיאוע (זיך) אויס, זיך געמיאועט. דזוו אויסמיאוקען (זיך). **אויסמיאוקען** — קע אויס, געמיאוקעט. אוטוו — פֿלוצעם, מיטאַמאַל אַרויסברענגען קלאַנגען (ענלעכע צו) מיאורמלען. אַ שטומע ציונג, מיאוקעט אויך אויס. טרוו — דורך קלאַנגען, ענלעכע צו מיאורמלען, עפעס אויסדריקן. אַ הונגער.

אויסמיאוקען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. מיאור קען און אויפֿהערן. „די קעץ אויפֿן דאָך האָבן זיך אויסגעמיאוקעט און איך האָב געקענט איינשלאַפֿן“.

אויסמיאושען — טרוו. טשע אויס, געמיאושעט. סל. אויסקעטן, אויסקלעפֿן; ווייך מאַכן (קעטנדיק, צעקוועטשנדיק). „מע דאַרף דאָס ברויט אַ ביסל אַ, איידער דו גיסט עס דעם קינד“.

אויסמיאוקעווען — טרוו. קעווע אויס, געמיאוקעוועט. אויספֿאַרקויפֿן, אויסטיילן לויט אַ מיאַרק, אַ מעסטל. 1.

אויסמיגלען — אוטוו. גל אויס, געמיגלט. אויסשניצען, אויסגלאַנצן; אַ שימעריר טאָן. „דער טייערער שטיין מיגלט אויס מיט פֿלעקלי קאַלירן“.

אויסמירונג — די, זען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסמירן. נאָך זאַץ אַ דאַרף מען זיך פֿאַרווען.

אויסמירן — טרוו. מיד אויס, געמירט. מאַכן מיד, (אַ ביסל) פֿאַרמאַטערט. „איך רעכן אַ די אַרבעט במשך פֿון עטלעכע שעה וועט אַפֿך ניט אַ“.

אויסמירן זיך — אַ דפּוו. ווערן מיד, אַ ביסל פֿאַרמאַטערט.

אויסמירושן — [...מייכעשן] טרוו. מירוש אויס, געמירושט. מאַכן קראַנק, שוואַך

אויף א לענגערער צייט. דער הארצפעלער האט אים אויסגעמיטשט. **אויסמיטלען** — טרוו. טל אויס, געמיטלט. פֿטם. 1. געפֿינען אַ מיטל, אויסוועג. 2. מאַכן אַ פֿערט; געפֿינען אַ מיטלזעג אַן אויסגלייך.

אויסמיטלען זיך — אויסוועגן — דען. 1. מאַכן פֿאַר זיך אַן אַרט צווישן צוויי. זיך אַ צווישן די פֿאַסאָזשירן. 2. אויסקומען מיטן עסן; דורכקומען זיך אַן עצה געבן. „צווישן צוויי מיטלס זיך אויס אַ דריטער“, שו נאָרד; אויב ס׳איז פֿאַראַן גענוג פֿאַר צוויי, פֿאַר מאַן און צוויי, וועט זיך גענוג אויך פֿאַר אַ קינד.

אויסמיטלען — אויסוועגן, טע אויס, געמיטטעט. אוקר. אַ גלאַנץ טאָן, אַ שנין טאָן. אַ מיט די אויגן.

אויסמיטשען — אויסוועגן און טע אויס, טשע אויס, געמיטשטעט. אוקר. אויסקומען, אויסרעווען. אַ ווי אַן אַקס.

אויסמיידן — דער, זי. אַקס פֿון אויסמיידן. גליקלעכער אַ פֿון אַ ספּנה.

אויסמיידונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסמיידן. אויסווייכונג.

אויסמיידלעך — טרוו. דל אויס, געמיידלט. חירקן, דערציען מע זאָל (וואָס גייט כער) זיך אויפֿפֿירן ווי אַ מיידל. „די עלטערע שוועסטער מיידלט זי אויס, לערנט זי שוין די ליפֿן“, רייז (פֿאַרצייכנט אין גיריאָרק).

אויסמיידלען זיך — אויסוועגן — דען. הערן צווישן ווי אַ מיידל; זיך אויפֿפֿירן ווי אַ מיידל. „זע ווי זי איז אויסגעוואַקסן! אין איין יאָר האָט זי זיך אינגאַנצן אויסגעמיידלט.“

אויסמיידן — טרוו. מיד אויס; געמיידן (דל). געמיטשען (פד, אוקר), געמיטשט. 1. גיין, פֿאַרן, באַוועגן זיך אין אַ זיט פֿון עפעס.

„מיר קומען צום פֿלאַץ, וואָס מע מוז דעם פֿאַרגאַסענעם וועג אַ, אויפֿפֿירן זיך דורכ צושניידן“, פּה, פֿון ווייטע לענדער. „דאָס בערגל מיטן היפּשן געדיכטן וועלדל האָבן זיי אויסגעמיטשט“, בערג. „און דער טעגער, אויסמיידניק די לייכטער, גייט אַרײַן וואָס חצי טער אין אַלץ מער התפּעלות“, שע, פֿונעם יאַרד.

2. פֿאַרבייגיין, גיט אַנרירן, דורכלאָזן. דער איבערגאַנג, די שריפֿה מידט (גיט) אויס. „דעם יודן מידט קיין אומגליק גיט אויס“, שו. „געוואונדערט זיך וואָס אים האָט מען אויסגעמיטשן און איבערגעלאָזט לעבן“, הל, דער וואָלף. „מיר זינען דאָך מיט דעם אַליין שוין שולדיק וואָס אונז האָט אויסגעמיטשן אַנאָ סוף“, טעג, איצטער.

3. מאַכן מע זאָל זיך גיט צונויפֿשטיסן (דער אַנדערער זאָל גיט באַמערקן). „זיי זינען געקראַכן...אַלץ ווייטער, ווייטער, ביז גאַט האָט זיי געהאַלפֿן אויסצומיידן דעם זעלנער“, ממוט, ממוט. „פֿאַרן יאַרהערע טאָר מען גיט אַנטלויפֿן, קיין מאַל גיט אַ, אַש, תּהלים“

יוד. אַ עמעצן ווי אַ (משוגענעם) הונט, ווי אַ בייזע חיה, ווי אַ חזיר. „אַ מענטשן = זיך האַלטן אין אַ זיט פֿון דער געזעלשאַפֿט, ליב האָבן צו זיך אַליין. אַ ווי אַ פעסט, אַן אַנשי קעניש, ווי די כאַלערע.“

4. בייזן טאָן עפעס צו ווייזן פֿון עמעצן

אָדער עפעס. אַ (זיין, איר) בליק. „נאָר וואָס מער ער האָט זי אויסגעמיידן, האָט אים אַלץ מער דאָס האַרץ זינס צו איר געצויגן“, ממוט, ווינטש. „אויך וואָלט אויסגעמיטשן אַפֿילו די שטערן, אויך זיי גיט געטרויט“, אַר, „באַשר צונג, „אויך האָב באַגענגט סטודענטקעס וואָס האָבן ממש אויסגעמיטשן אַ יוד; דער קריסט איז געווען זייער אידעאָל“, מוק, מונע באַגע גענישן.

5. אויסהיטן זיך פֿון עפעס; אַרויסדרייען זיך. אַ אַ סכּסוך, שטרעטיקייטן, אַ ספּנה אַזוו. „בכּדי אויסצומיידן אַ סך סכּסוכים וועגן דעם ענין...מוז מען...זען זי זאָל גיט זיך אַזוי פֿאַרברעטן“, ממוט, קלייטשע. „מען שטענדיש געקענט און ווערן זיך מיט ביי גער אויסגעמיטשט“, בראַד, איבערגאַנג. „אַ אַ פֿאַר אַ גע = גיט וועלן ענטפֿערן אויף איר. „אַ אַ שמועס (געשפּרעך) = אויך; פֿאַרערעווען די רייד אין אַן אַנדער ריכטונג. „ער האָט שטענדיק עקשנותדיק אויסגעמיטשן יעדן געשפּרעך וואָס האָט געפֿירט אויף שווייך“, אַש, תּהלים:יוד. „אַ דאָס געזעץ = אַרויסדרייען זיך פֿון פֿאַליציי, בעריכט. „ס׳איז גיט אַ אויסצומיידן = ס׳איז פֿאַרפֿאַלן, עס וועט געשען.“

אויסמיידן זיך — קוזו. דען. זיך גיט צונויפֿשטערן, זיך גיט צונויפֿשטיסן קעגן זיטיק. „אַ זיך דאַרט איז גיטש געווען קיין שום מעגלעכקייט, ס׳מזן אַראַפֿשפּרינגען און צעשלאָגן דעם קאַפּ“, ממוט, ממוט. „די צוויי פֿורן האָבן זיך אויסגעמיטשט און זענען זיך צעפֿאַרן יעדע איר וועג“, ספ, סודות.

אויסמיידעכץ — דאָס (די), זי. אויסמיידונג (אויך מיט ביטול). „זיי שפּילן אַ ברויז און דאָס אַ זייערס איז ממש אַ קאַמעדיע.“

אויסמיידעניש — דאָס (די), זי. געווענדיק קע אויסמיידונג. „פֿירטע קריגעניש און אַ זידלעניש, איצט נאָר אַן און אַ שטיל בלאַזן זיך.“

אויסמיידען — אַקוזוו. מיין אויס, געמיידט. פֿטם. דזוו מייען, נאָר עמפֿאַטישער. געבן, פֿאַרמאָגן פֿאַרשידענע באַטיטן, מייען. „מיר איז גיט קלאָר וואָס זינען רייד קענען אַלץ אַ.“ „די סימנים מייען עפעס אויס.“

אויסמיידטערן — טרוו. ער אויס, געמיידט טערט. פֿאַרענדיקן מיטטערן; דורכפֿירן אַרבעט אויף אַ קינסטלערישן אַרבעט, ווי אַ מיידל. „אַ געשטאַלט; אַ לייד. „אויסגעמיטשטערט אונז פֿיל חידושידיק זאָכן“, י. יאַנסאַוו:יש, אַ שטוב אין שטעטל.

אויסמיידטערעווען — טרוו. רעווע אויס, געמיטשטערעוועט. דזוו אויסמיידטערן (קען אויך האָבן פּעאַ בייטעס). „אַשן...איז געלובן גען אויסצובעקען, אויסצוהלומען און אויסצומיטשעווען די געשטאַלט פֿונעם תּהלים יוד“, שג, דערצייגערט און ראַמאַניסטן וו. אַ אַ טיש מיט קרומע פֿיסלעך.

אויסמיידעכץ — דאָס (די), יען (ער). דאָס וואָס מע ברעכט אויס. „דער פּאַל פֿון דער קרעטשמע איז פֿול מיט אַ פֿון די שיפורים.“

אויסמיידעניש — דאָס (די), זי. 1. פֿראַצעס פֿון אויסמיידען. 2. דאָס וואָס מע ברעכט אויס.

אויסמיידען (נען) — טרוו. קע אויס, געמיידטעט. אַ אויסמיקאן. 1. אויסברעכן, אַרויסברענגען דורכן מויל שפּיז וואָס איז שוין געווען אין מאַגן. „זאַלסט גיט עסן קיין ברויט מיט אַ קמזן — ער פֿאַרגיט דיר גיט. ווען דו עסט זיך ברויט וועסטו עס מוון אַ, לט, 2/37. „גאַט האָט זיך אויף [יונהן] דערבאַרעמט און דער פּיז האָט אים אויסגעמיידעט“, ממוט, ידער פֿיז. „אַ מיט גאַל = אויך; אַנווערן אַלץ דעם רווח מיטן קרן.

2. אַרויסברענגען קלות, זידלערעען. אַ מיאוסע ווערטער. 3. באַפֿרעען זיך, דעם אַרגאַניזם, פֿון עפעס. „ער האָט נאָך גיט אויסגעמיידעט פֿון זיך די יאַסקעווער גאַס“, חג, די ישיבֿה. 4. אויסזאָגן, דערציילן וואָס מע האָט גיט געוואָלט. זיצן אין טורמע, ביז מע וועט אַ וואָס מע דאַרף.

אויסמיידען (נען) זיך — אויסוועגן — דען. 1. אויסברעכן און מיט דעם זיך גרינגער מאַכן. 2. אומגעלומפערט אַרויסזאָגן עפעס, גאַב. „זיך אויסגעמיידעט אַז ער איז געקומען זיך ריידן אַ שידוך.“ [אַ אויסמיקאן(נען)].

אויסמיידען — טרוו. קער אויס, געמיידט קערט. 1. דזוו אויסמיידען(נען) — אַ אויסמיקאן. 2. אויסקערען. „ער וועט עס אַ, ס׳וועט אים אויספֿאַלן באַקעס“, פּיאַסק, לובלי גער קריז אַ פּה. 3. אויפֿהעצן, בונטעווען. אַ די פּויערעס זיי זאָלן באַפֿאַלן יודן. פּה.

אויסמילבן — טרוו. מילב אויס, געמילבט. באַפֿרעען פֿון מילבן; זען צי עס זינען דאָ מילבן. „מע טאָר גיט גלויבן גיט די גרויפן, מע דאַרף זיי פֿרענען אַ.“

אויסמילבן זיך — אויסוועגן — דען. ווערן מילביק, האָבן אין זיך מילבן. „אַז מע וועט איצט גיט גיט דעם הירוש, קען ער זיך נאָך אַ.“

אויסמילדערן — טרוו. דער אויס, געמילד דערט. מאַכן מילד(ער), צאַרטער, ווייניקער שרטיק (אַ צאַל זאָכן אָדער אין אַ קאַנטיקער מאַס). אַ דעם טאָן פֿון דעם ברויז; אַ די שטריכן פֿון דעם פֿאַרטערט, די פֿאַרבן אַע. אַ פֿירונגען, פֿאַציאָונגען צווישן מענטשן.

אויסמילדערן זיך — אויסוועגן — דען. ביט לעכחזו ווערן מילד(ער). „די חילדע פֿירונגען פֿון דעם שפּט האָבן זיך אויסגעמילדערט.“

אויסמיליען — זי נאָך מ איז האַרט און קורץ טרוו. ליע אויס, געמיליעט. אומאַן, פֿאַרדיטשעו, אַז אוקר. אויסריבן, צערריבן; צעקוועטשן אויף קליינע שטיקלעך. אַ פֿאַר דאַרט ברויט, אַ שטיין אויף זאַמד. אַ עמעצן = צערמיטן אים אויף שטיקער.

אויסמיליען זיך — אויסוועגן — דען. ווערן אַפּגעשוואַכט, קרענקלעך. „דער יודע האָט די לעצטע חדשים זיך אויסגעמיליעט, זיפֿצט און קלאָגט זיך.“

אויסמילירן — טרוו. אימפּ. איז נב; געמיירט. נעאַל. אויסדריקן ענלעכקייט, נאָכ מאַכן כּדי איבערצוגעבן דעם כאַראַקטער, די געשטאַלט. „סוף־כל־סוף לאָזט זיך גיט אַלץ אַ מיט דעם ליב; עס איז פֿאַראַן...אַ מימיק פֿון האַרץ, מוק, טעאַטער און יודיש טעאַטער. **אויסמיידען אַראַפֿירן** — טרוו. פֿיר אויס, געמיידעטעט. פֿאַרענדיקן מולטיפּליצירן

געשריבנס אָדער געדרוקט מיט אַ שרייב
 מאַשין) אויף שטענצלען, באַדעקטע מיט פאַר-
 פּין. א' אַלע פּלוגבלעטלעך, צירקולאַרן אַזוו.
אויסמיניטערן — טרוו. יער אויס, געמיני-
 טערט. אַרויסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון פֿאַר-
 חלשטיקייט (אַפּהענטיקייט, שלאַפֿקייט). „מע
 דאַרף מיט חלשות' טראַפּנס אַפּן א', איר
 זאַלט זיך אַ נעם טאָן צו דער אַרבעט.“
אויסמינירונג — די, יען. פּראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויסמינירן. א' פֿון וועג, פֿעלד,
 אע.

אויסמינירן — טרוו. ייר אויס, ~ (גע)מי-
 גירט. אויסלייגן אויפֿרעיסמיגעס (צו שטערן
 דעם שוואַ דורכצוגיין). א' אַ פֿעלד, דורכגאַנג
 פֿאַרט אַזוו.

אויסמינירונג — טרוו. יעווע אויס, גע-
 מינעוועט. 1. דזוו אויסמינירן. 2. אויס-
 גראַפֿן מינעראַלן, מעטאַלן פֿון דער ערד. א'
 זאַלץ, שטיינקוילן אע.

אויסמיניען זיך — אוטוו. איצ. אימפּ נב; זיך
 געמינט. נעגל. > מין. דעגענערירן, מער
 ניט געהערן צום מין. „פֿעטישזים האָט זיך
 אויסגעמינט אין זיין סתירה“ ברידער גאַרדין.
 1914, [פרווו צו געפֿיגען אַ במקום פֿאַר
 דעם: אַנטאַרטן זיך].

אויסמיניצונג — די, יען. פּראַצעס אָדער רע-
 זולטאַט פֿון אויסמיניצן. אַ קונציקע, קינסטלע-
 רישע אע א'.

אויסמיניצן — טרוו. מינץ אויס, געמיניצט.
 1. אויסקלאַפֿן, אויסשטאַמפֿן (מטבעות, אַני-
 דערע קליינע מעטאַלענע חפֿצים). א' גאַלד, זיל-
 בער; א' מטבעות, מעדאַליאָנען אע. 2. אויס-
 בייטן אויף קליינגעלט. א' אַ פֿינפֿערל אויף
 גילדנס. 3. אויספֿורעמען געראַטעגעס אויס-
 דרוק, ווערטל (וואָס ווערט פּאַפּולער). א' אַ
 קלינגעדיקע פֿראַנצ.

אויסמיניצן זיך — אוטוו. א' פֿון זיך אויס-
 בייטלעך, אויסגעבן דאָס גאַנצע (קליינגעלט.
 זיך אינגאַנצן א' און ניט האָבן מיט וואָס צו
 פֿאַרן אַהיים.

אויסמיניצעווען — טרוו. יעווע אויס, גע-
 מינעוועט. דזוו אויסמיניצן 22, אויך 13. <
אויסמיניציפֿיצירן — טרוו. ציר אויס,
 ~מיסטיפֿיצירט. 1. פֿאַרשטעלן, פֿאַרוויקלען
 אין סודות. א' רייך מיט רמזים און אַני-
 צוהערענישן. 2. פֿאַרבלענדן, פֿאַרפֿירן. א'
 דעם עולם מיט קונצן, מיט וואונדער-מעשיות
 אע.

אויסמיניטקונג — די, יען. פּראַצעס פֿון
 אויסמיסטיקן. מיטל צו באַמיסטיקן, פֿערטיילי-
 זירן. „מע ניצט פֿאַסטפֿאַטן פֿאַר א' פֿון פֿעל-
 דער“.

אויסמיסטיקן — טרוו. טיק אויס, געמיס-
 טיקט. 1. אַרניגעבן אין באַדן מיסט (אָדער
 אַן אַנדער מיטל צו הייבן די פֿרוכטיקייט פֿון
 באַדן); גרינטלעך באַמיסטיקן. כעמישע מיט-
 לען צום א' דעם אַרעמען באַדן. 2. באַזאַרפֿן
 מיט מיסט, שמוץ; מאַכן מיסטיק. א' דעם הויף
 וואו די קינדער שפּילן זיך. אויך: ~מיסטן.
 „ווער אַ פֿעלד טוט א' אָדער די שטיינער פֿון
 אַ פֿעלד אָדער גאַרטן אויסקלויבן [אום שבת]
 איז חייב משום חורש“, הרב א. ברודא. הליכות
 עולם, אונגוואַר 1864.

אויסמינילען — טרוו. ילע אויס, געמיני-
 ליעט. פּד. דזוו אויסמילען <.

אויסמיניען — טרוו. מי, מען אויס; געמיט.
 שטאַרק באַמען; אויסמאַטערן. „איך האָף אַז
 איך וועל אַפּן ניט א' מיט נאָך אַ בקשה“, פּ.
אויסמיניען זיך — דפּוו. זיך אַנשטרענגען
 צו דערגרייכן עפעס. זיך א' מיט שתדלנות.

אויסמיניעשטשען — טרוו. טשע אויס, גע-
 מינעשטשעט. מאַכן אַרט, פּלאַץ, פֿאַר אַ צאַל
 (זאַכן, מענטשן). א' דעם גאַנצן עולם אין דעם
 קליינעם זאַל.

אויסמיניעשטשען זיך — אוטוו. א' פֿון
 געפֿיגען פֿאַר זיך אַן אַרט, זיך אַנזאַרדענען.
 זיך אַוועקוועזן, זיך אַוועקלייגן וואו ס'איז ענג.
אויסמירבן (זיך) — טרוו. מירב (זיך) אויס, (זיך)

~געמירבט. זד. דזוו אויסמירבן (זיך) <.
אויסמירען — טרוו. ירע אויס, געמירעט.
 טל. מאַכן שלום. < אויסמירען.

אויסמירקעווען — טרוו. יקעווע אויס, גע-
 מירקעוועט. אומאַן, פֿאַרדיטשען אע אוקר.
 1. דזוו אויסמירקעווען <. 2. אויסמאַר-
 קירן, איר. „ווייס איך וואָס! וואָס ער האָט
 שוין מיישטיגס געזאַגט אויסגעמירקעוועט!“

אויסמירקעווען זיך — אוטוו. א' פֿון
 1. אַנזאַרדענען זיך, מאַכן זיך באַקוועם.
 2. זיך פֿאַרשטעלן, זיך משער זיין. „וועגן
 מיין פֿאַך האָב איך זיך גאַר אַנדערש אויס-
 געמירקעוועט, ווען איך בין נאָך געווען אַ
 לערן-יינגל“.

אויסמיש — דער, זי. אַקט פֿון אויסמישן.
 עפעס וואָס האָט אין זיך (איז צונויפֿגעשטעלט
 פֿון) פֿאַרשיידענע מינים. „אינעם רובֿ יאַפֿאַ
 גישע דרוק...טרעפט מען אַן א' פֿון יאַפֿאַנישע
 טראַפֿן-צייכנס מיט כינעזישע ווערטער-צייכנס“,
 מו, שוואַרצע פּינטעלעך.

אויסמישונג — די, יען. פּראַצעס אָדער רע-
 זולטאַט פֿון אויסמישן (זיך). אויסמיש. „די
 דאָזיקע א' מיט גאַט קאָן גאַר דערגרייכט ווערן
 דורך תּפֿילה“, אש, תּהלים יוד.

אויסמישן — טרוו. מיט אויס, געמישט.
 1. מישן, דרייען (מיט אַ מכשר), צונויפֿשטיין,
 צונויפֿמישן, ביז פֿון אַ פֿאַרשיידנדיקייט ווערט
 (אין אַ געוויסן פרט) אַן איינמישקייט. א' דאָס
 געקעכטס, עס זאַל ווערן גלפֿך געדיכט. א'
 פֿאַרשיידענע מינים מעל. א' עטלעכע פֿאַרבן
 ביז מע באַקומט וואָס מע וויל. „און האָט
 גענומען שטויב פֿון צדיקים און דעם שטויב
 פֿון משוגעים און האָט זיי אויסגעמישט און
 האָט זיי פֿאַרשפּרייט אויף דעם וועג“, נחב.

מעשה מחכם. „וויסע, שוואַרצע, ברויגע,
 געלע — מיט די פֿאַרבן אויס צוזאַמען: אַלע
 מענטשן זענען ברידער פֿון איין טאַטן, פֿון
 איין מאַמען“, פרץ. 2. פֿאַרבייטן אַרט, סדר;
 איבערשטעלן, איבערלייגן. א' די קאַרטן.
 3. צונויפֿפּלאַנטערן, צונויפֿפּאַרפֿן. פּונאַנדער-
 זאַרפֿן. „...האָט געקענט אויך שפּראַכן אַן אַ
 צאַל, אויסגעמישט זיי אַלע מיטאַמאַל, ממוס
 יודל. „עס האָט געטראַגן גרויסע זינלן שניי
 פֿון דער ערד אַרויף, אויסמישנדיק עס אין
 דער לופֿט מיט אַ פֿריש פֿאַרפֿרוירן שניי
 עלע...“, ממוס. זי אַלטע מעשה. א' די
 קאַלירן (די מאַסטן) אין די קאַרטן = אויך
 סתם צונויפֿפּלאַנטערן ענינים.

4. פּרווון צו שאַפֿן אַן איינס פֿון אומשני-
 כותדיקע מינים, ענינים. „זי מאַלט, מיסט
 אויס פֿרענדלעכע ריינד מיט טענות אין איין
 אַטעם, פֿרייט זיך און בייזערט זיך אינאיי-
 נעם“, ממוס, 'דער חילוף'. „ניט אויסצומישן...
 די שמתה פֿון דעם נפֿש מיט דעם אומעט פֿון
 דעם גוף“, תּניא. 80. א' בוידעם (מיט) פֿאַליר
 צע, קאַשע מיט באַרשט (באַטוויניע, מאָן, זוי-
 ערמילך). „ער האָט דאָן אויסגעמישט קאַשע
 מיט באַרשט, גמרא און ספֿרים און אַלע בייכער“,
 שע. „ער וויל אַרויסוועזן זענע לומדות און
 מיסט אויס בוידעם-פֿאַליצע, איבערקיינדיק
 צען מאָל איין וואָרט“, ממוס, זי אַלטע
 מעשה. א' וואָסער מיט קאַשע = אויך;
 קאַליע מאַכן, איבערפֿירן. א' מיט (דער)
 בלאַטע (גלפֿך, צוגלפֿך) = אויסזילען, פֿאַר
 ליידיקן. „איר וועט שלום ווערן מיט דעם
 עזות-פנים וואָס האָט אַפּן אויסגעמישט מיט
 דער בלאַטע“, ממוס, טאַקסט.

אויסמישן זיך — אוטוו. א' פֿון
 אַ טייל פֿון אַ גרופּע; ווערן איין גרופּע פֿון
 צוויי (אָדער מער). „ווי וואָלט איך אין וואָני
 דערערעדה זיך גערן מיט אַפּן אויסגעמישט“,
 אר, איך בין זיי מקנא. „מלאכים, שרפים
 מישן זיך אויס מיט מענטשן און גיבן...איינער
 דעם אַנדערן געטלעכע געפֿילן“, ממוס,
 ווינטשפֿ.

2. צונויפֿמישן זיך. „זיין קול איז אַרויס
 דורכן געזעצער און אויסגעמישט זיך מיטן
 ריח פֿון די יונגע גרעזער“, אש, שטעמל.
 „אויסגעמישט האָט זיך מיין בלוט מיט הימל
 — בלוי און רויט. מיין פֿאַרב איז וויאַלעט“,
 דא, וויאַלעט. „אַלץ וויל אַוועק פֿון זיך...
 פֿון זיך צו אַלעמען — און פֿרע זיך א', און
 טיף זיך א' מיט וועלט, מיט איבערוועלט“,
 צייט, מטטרון.

3. ווערן גלפֿך צו אַנדערע; זיך אַסימי-
 לירן. „...דאָס זאָגן די אומות: 'קיראַ' — ווי
 ווערדיק, 'וויאַה' — און שייך, 'אַת' — וועסטו
 זיין, 'איך' — אויב, 'תּערב' — דו וועסט זיך
 א', 'למרותא' — צו די הערשאַפֿט פֿון די
 אומות, דו זאָלסט זיך מיט אונדן מתחתן
 זיין, ספֿר אקדמות מיט עבֿרֿיִישטט... [לעמ'
 בערגז אָנהייב 19. יחן. 'אַם לאַ תּדעי לך' —
 אויב דו ווייסט ניט ווי צו ראַטעווען זיך פֿון
 באַצווינגער, אַז דענע קינדער זאָלן ניט א' זיך,
 פֿאַרלירן זיך צווישן זיי, ממוס, יאַ גרויע
 האָר.

אויסמישעוודיק — אדי. וואָס מע קען, וואָס
 לאָזט זיך אויסמישן. איע מינים סחורה, עלע-
 מענטן אַזוו.

אויסמישעוודיקייט — די (דאָס), זי.
 איינגשאַפֿט פֿון (קענען) זיין אויסגעמישט. א'
 פֿון געוויסע מינעראַלן.

אויסמישעכץ — דאָס (די), זי (ער). אויס-
 מישונג (אַפֿט איר). „אַ טענדענץ פֿון שטענ-
 דיקער אײ, יג, תּוד.

אויסמישעניש — דאָס (די), זי. אויסמישונג.
 צונויפֿמיש, קנול, געזעמל פֿון פֿאַרשיידענע
 מינים (זאַכן, מענטשן, געדאַנקען אַזוו). „עס
 הייבן זיך אויף ווי אַ שטורעמוניגט לצים,
 קליפּות...עס איז אַן א', אַ יאַגעניש, אַהין,
 אַהין“, ממוס, קליאַטשע.

אפציעל צו לאזן חיסן וועגן יעדער ביט פון חוויגארטן. 3. אגורפן מיטן נאמען. א' די געט האט קומען אן.

אויסמעלדן זיך — רעפּל. — דפּו. — 1. — אויסמעלדן זיך. 2. זיך אליין פאַרשטעלן, זיך לויבן. „ביים קריגן אַ שטעל קומט אויס זיך אויסצומעלדן“.

אויסמעלדעווען — טרוה. — יענע אויס, גע- מעלדעוועט. אויך מיט זיך. דזו אויס- מעלדן, 9 פעט 23 — בנגע פאליציי.

אויסמעלדער — דער, ס. וון ין, קע, ס. חער עס פאַרנעמט זיך (פראַפּעסיאָנעל) מיט אויסמעלדן. „אַן אַ גייט אויף שטאַלצן איבער די גאַסן און שרעט אויס האָס מע וועט וועגן אין צירק“.

אויסמעלדירן — טרוה. דיר אויס, מע- ליאַריט. אויסבעסערן; אויסמיטיקן באַדן, פּערטיליזירן, א' די פּעלדער, סעדער.

אויסמעלען — טרוה. ליע אויס, געמע- ליעט. פּר. דזו אויסמילען. —

אויסמעליקן — טרוה. זיך אויס, געמעליקט. אַפּט מיט זיך. מאַכן מעליק, זיך א' די באַרד.

אויסמעלן — טרוה. מעל אויס, געמעלט. פּטמ. אַפּט מיט זיך. דזו אויסמאַלן (זיך) 1 & 11.

אויסמעלק — דער, זן, סכום, קוואַנטום מילך פון איין מאָל אויסמעלקן. „אַז מע פּיטערט בעסער די בהמות שטיגט דער א“.

אויסמעלקונג — די, ען. פראַצעס פון אויס- מעלקן. מעכאַנישע א'.

אויסמעלקן — טרוה. מעלק אויס, געמאַלקן, געמעלקט. 1. אַרויסקוועטשן, אַרויסציען (די גאַנצע) מילך פון אַנטער (פון אַ קו, ציג).

„די שטאַט-שטערעדע איז געשלאָפּן, גאַכדעם אַז מע האָט זי פּריוער גוט אויסגעמאַלקן“, ממוס, קליאַטשע. אויסגעמאַלקן ביז אַ טראַפּן האָט מען שוין די ציגן, און דאַס אַלטע קלוגע לידל הערט זיך בע די היגן, פּרוג, מיטן אַלטן ניגון. „א' דעם פּאַק און גיין צום וואַ- כעניק נאָך אַ גמילות-חסד“, פּוונ [וועגן טראַוב- גען וואָס קענען קיין נוצן ניט ברענגען].

מיט זיך = אַרויסדריקן מילך פון אייגע- נער ברוסט. „אַבר זי טאַר זיך וואול אויש מעלקן אויף די ערד, דער ווארטן דו דאַש קינד דיא ברושט ביפאַסן קאַן“, 10, 1/79.

ישטייט) כאַטש (נעם און) מעלק מיך (אים) אויס = שטיין אומבאַהאַלפּן, אין פאַרלעג- הייט. „און איך שטיי ווי אַ תּם, כאַטש נעם מעלק מיך אויס, שטיי און מאַך מיט די אַקסלען“, ממוס, יאַ גרויע האַר.

2. אַרויסציען יעדער מיך פליסיקייט. א' דאַס פּלעשל ביזן דנאַ = אויסטרינקען דעם גאַנצן בראַנפּן פון פּלעשל. „דער הינט האָט אויסגעמאַלקן דעם לעצטן בלויען וואַלקן און איז געגאַנגען שלאַפּן“, הר, מוּן ליכטיקע נטיעה. 3. אַרויסקריגן, אַרויספומפן נעס, אינפאַרמאַציע. „שכנות האָבן אויסגעמעלקט פון דער דינסט ווי אַזוי אירע בעלי-בתים קריגן זיך“.

4. אויסטרייקן געלט. עקספּלאַטירן. אַ שאַנאַשיסטי מעלקט אויס ביז דער לעצטער פּרוטהע. „די בהמות, מניע יוגאַן-ברידער,

איך האָב זיי אַזוי טאַקע אויסגעמאַלקן, ווי דומערזון מעלקט אויס דעם וואַלקן, מנה. דער אַלטער פּריוער היינט. 5. (שטריקמאַך כערפ) אַרויסלאָזן דעם טראַדל (געדריי) פון אַ שוור וואָס איז צו שטאַק אַפּגעווייט. א' אַ טראַדל, שוור.

אויסמעלקן זיך — דפּו. — 1. ניט האָבן (קענען געבן) מער מילך. „ניטאָ מער קיין בולבעס אין טאַפּ, ניטאָ אַ בהמה, להבדיל, מעלקט זיך אויך אויס“. 2. ניט האָבן (קענען געבן) נאָך אינפאַרמאַציע, געלט, הילף אע. „איך האָב זיך שוין אויסגעמעלקט. איצט איז דיין ריי אויסצוזאָגן פון חדר“, רייד.

אויסמעלקעכץ — דאַס (די), זן (ער). דאַס אויסמעלקן 33. — „וואָס איז דאַס פאַר אַן א' זעמט איר זיך ניט אויסצופּרעגן אַ קינד וועגן זיין מאַמען?“, רייד.

אויסמעלקעניש — דאַס (די), זן. געדויער- דיקע אויסמעלקונג. אַ יאַרן-לאַנגע א' פון אונדער שווייס און מי.

אויסמעלקער — דער, ס. וון ין, קע, ס. 1. חער עס מעלקט אויס. 2. אַפּאַראַט אויס- צומעלקן בהמות. אַן עלעקטרישער א'.

אויסמעמלען — טרוה. מל אויס, געמעמלט. דזו אויסמומלען. —

אויסמענטען — טרוה. טע אויס, געמענ- טעט. אַרבינגעבן אַ ביסל מענטש אין אַ שפּיט. **אויס מענטש** — פראַצע. דזו מיט זיין & ווערן. א' אויס, גענאַציע. 1. (זיין, חער) שוואַך, אַן כוחות, האַלטן ביים חלשן. „זי איז אויס מענטש, טויט ווי די וואַנט“, שט, מאַטל.

2. פאַרזאָרגט, צעטראַגן, פאַרצוהאַלטן. „ער איז געווען שטאַרק באַטויבט, א' מ“, ממוס, ווינטשפּ. „דער נגידי איז א' מ' פאַר האַרצוויי טיק און פאַר גרויזטע“, שט. 3. אַן האַפּע נונגען, אַן אַ פּאַזיציע (אין לעבן, געוועלשאַפּט) אַן ווערדע. „און עס וואַלט בטל געוואָרן זיין פּירונג, כלומר ער וואַלט געווען א' מ“, חה, 172/ב. „ער איז געוואָרן אויס טרענער און בכלל א' מ“, דטש, ווילנע.

אויסמענטשן — אַדי. נעאַל (נר). וואָס איז אויס מענטש. „ער איז ממש אַן איער געוואָרן... אָבער ממש אויס מענטש“, אַנטי, ר' אַבא.

אויסמענטשלאנג — די, ען. פראַצעס אָדער רעוולוטאַט פון אויסמענטשען (זיך). „אַברהם רייזען איז געקומען צו באַזוכן אַז די גאַנצע א' קען מען און דאַרף מען געפּינען אין יידיש“, יג, תוד.

אויסמענטשלען — טרוה. טשל אויס, גע- מענטשלט. מאַכן פאַר אַ לייט; אויסשוואַן, אויסלערנען ווי זיך צו פּירן. אַראַפּקראַצן פון אים דעם ישוּבניק און אים אַ ביסל א'.

אויסמענטשלען זיך — דפּו. — 1. אַר- בעטן אויף זיך און דערגרייכן צו ווערן גלפּך (מיט אַנדערע פון דער סביבה) אין אויפּפיר, אַנטוויקלונג, באַנעמען זיך. „...אויפּקראַצן נאָר פּדי ער זאָל זיך דאַרטן א“, זאַקס, חרובּע וועלטן. „ציט עס גליקט אים אין האַנדל... האָט ער זיך אויסגעמענטשלט און וויל ווערן אַ לייט מיט לייטן גלפּך“, אַש, תּהילים: יוד.

2. ווערן מער מענטש, פּינער, אידעלער. „בעש"ט: מענטשעלע, מענטשעלע, ניט היין... נעבעך אַ בהמהלע! וואָס זאָל מען טון? יסט

עלטער ווערן אַ ביסל — וועסטו מיטן טאַטנס הילף זיך א“, צייט, יעמב פראַנק.

אויסמענטשלאנג — די & דאַס. מצ נב. (געווערדיקע) אויסמענטשונג (מיט ביטול). „...געשטויסן געוואָרן צו דורכויסקער אַמער- קאַניזאַציע און אַמערקאַנישער א“, טמו, 24 VII 1961

אויסמענטשן (זיך) — טרוה. מענטש (זיך) אויס, (זיך) געמענטשט. אינגאַנצן אויס- מענטשעלען. חירקן עמעצער זאָל ווערן געביל- דעט, זיך גוט אויפּפירן. „אַ שטרענגע דער- ציאַונג העלפט טאַקע א' די קינדער“. „ער מענטשלט זיך שוין, אָבער עס וועט נאָך לאַנג געדויערן ביז ער וועט זיך א' מיט מענטשן גלפּך“, רייד.

אויסמענטשען — טרוה. טשע אויס, גע- מענטשעט. פּד. אַפּט מיט זיך. אויספּי- ניקן, אויסמוטשען.

אויסמענטשן — דער, זן. 1. אַקט פון אויס- מעסטן. פינטלעכער א' אינטערנאַציאָנאַלער א' אין גראַמען און סאַנטימעטערס. 2. מאַס. גיב דעם א' אין דער לענג און אין דער ברייט.

אויסמענטונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעוולוטאַט פון אויסמעסטן. „דאַס פּעלד איז בערגליק און די א' איז אַ שווערע“.

אויסמענטלעך — אַדי. נעאַל. וואָס מע קען, וואָס לאָזן זיך אויסמעסטן. „נאָר אין איע גרייטן“, מו, וועג צו אונדזער יוגנט, 128.

אויסמעסטן — טרוה. מעסט אויס, געמאַסטן. 1. פאַרענדיקן מעסטן (שטח, וואָג, סכום שי- טיקע זאַכן אע). א' מיט אַן אַרשין, קוואַרט אַזווא. א' אַ רעשטל סחורה פּונקט פאַר אַן אַנצוג. א' דעם גאַנג פון שטערן. „די טיפּטע טיפּענישן מיט די קעכל פון זינע פּיס מעסט ער אויס“, אַשט, מיטשעלעך. 2. אַפּשאַצן די מאַס. א' מיט די אויגן. „איך דאַרף ניט קיין בעזמען, איך גיב אַ הייב דאַס זעקל און — מעסט אויס מיטן הייב“, רייד. „מעסט אויס די וויכטיקייט צווישן אים און צווישן דעם פּיען“, ממוס, קליאַטשע. 3. אַפּשאַצן, פאַרע- כענען; באַנעמען. „סאיז נאָך ניט געווען דער און עס וועט ניט זיין דער העלכער קען א' דאַס וואָס א' יידיש האַרץ באַזיצט“, לדב.

4. אויסשפּאַנען, דורכגיין, גיין היין און צוריק; דורכפאַרן. א' די גאַסן, די שטאַט, די געגנט. „...אַרומשפּאַנען איבער דער שטאַט, א' די גאַסן אין דער לענג און אין דער ברייט“, שט, יאַטעלע טאַלזאַוויי. „פּלי, מנין פּערד, אויף אונדזער ערד, אויסצומעסטן גאַר די ערד“, מל, צוויי ינגלעך, חכמהלע וועגן אַ ליידיקייט אָדער וועגן עמעצן אַן אַרבעט: „ער איז אַ פּעלדעמעסטער, ער מעסט אויס די גאַסן“.

5. אַנטלאָגן, אָנברעכן די ביינער. א' דעם רוקן (די פּלייצעס) מיט אַן אייל. א' די ביינער מיט אַ שטעקן (פּלאַק, פּאַלקע, וואַלגער- האַלק). א' פון אויבן ביז אַראַפּ (אונטן) = (א) שלאָגן איבערן גאַנצן לייב; (ב) באַקוקן. א' די (זינע), אַראַנצוואַסען קישקעס, וואול. „גענעסן האָב איך קוחת... אויסגעשטאַנען קעלט, צאד, היין, און זייער אַפּט פּלעגט מען

מען אויסגעמחט דאָס פּנים? וועלכער טויט?
קוו, 1919.

אויסן — אַדוו. אַרכ. אין דער פּרעמד; מחוץ
לאַנד (שטאָט). „דער [סוחר] בליב לגג אוישן,
הואל פּלעצען יאר“, לטו, ה/2. ← אויסנ-
בלעפן.

אויסן — דער, ים (מצ ז). דרויסנדיקע פּאָ-
רעם, דרויסן, דרויסנטייל. „אויסן — הייניק,
אינען (הינען) — גאַרנישט“, פּוהל [פּנס איר
כאַראַקטעריזירן עמעצן: דער ערשטער אַפּט
דרוק, דאָס אויסזען איז הייניק וואָס ווערט;
דער תּוּן, דער עצם מענטש איז גאַרנישט
ווערט]. „אויסן איז בלעפן אין דרויסן“, שוה,
וילנע [ווש מיט אויסן זפּן, טרוו; באַשטיט: אַז
מען איז אויסן צו פּיל זאָכן, דערגרייכט מען
קייַן זאָך גיט]. אַ וואָרט (אַ מיינונג, אַ שלר
חזק) פּון אַ = מחוץ דעם אייגענעם קרייַז.
ווש: קענען אויסגווייניק, קענען אַ — הייניק.
„אויף אַ מוז מען זיך גאַר גרויסן“, שוה.

אויסן — פרעם+דעם. אין זאך אויך פּאַר זאָכ-
ווערטער פּון וויפּלעכן מין. אויס דעם, פּון
דעם, הינטער דעם. „זעה גישט דעם חזן וויא
ער איז עטליך, וויא זפּן פּאַרב שפּילט אוישן
גלאַז, מס, משלי תקע"ד, כג, 31. „אוי די
מצרים וועלן זיך עקלען צו טרינקען וואָסער
אויסן טיך“, תּי, שמוח, ז, 18. „כיועל
דעם לעצטן טראָפּן בלוט דיר קושן אוישן
האַרצן“, יהוּאַש, יאָן טאַנץ. „אי הויט קריכן
(שפּרינגען) = זיך שטאַרק מען; זפּן זייער
אויף אויסווייניק; אַן אַ פּאַפּע פּון זכרון,
מוסטער. שטיקן אַ בילד אַ קאַפּ. אַ אויג. ←
*אי ש ט אַ ט = הינטער דער שטאַט, זד.
„דאָ אוישן שטאַט האָט זי אַלע ערטער דער-
זען, וואו זי פּלעגט אַמאַל אומלויפּן מיט
אירע חבֿרטאַרינס“, יד, אבֿן נג. לויפּן
(פּלעצן) פּלעצן אַ בוי גן = זייער
גייַך. „מע גייַט, מע פּליט, מע לויפּט ווי אַ
פּילל אַ בויגן; מע שמועסט, מע האַנדלט, מע
קויפּט — און מאַיט שוין אַוועקגעפּלויגן“,
אבֿן, יזער יוד אין קיעב, (הש 1).

אויסן — קאָווערב, זן. ← אויסנבלעפן, אויסנ-
לאַזן.

אויסנאַפּלען — טרוו. פּל אויס, ~גענאַפּלט.
פּר (קעלץ, זשעליכאַוו, צויזמער אַע). אויס-
רעדן אויף עמעצן (שלעכטס, מיט בייזקייַט).
„זיי האָבן זיך צעקריגט, נאַפּלט זי אויס אויף
דער חבֿרטאַרין אַוועלכע מיאָסקײַטן!“ [גבֿל,
יויבל צור ישעתי, דבֿריס, לב, 15].

אויסנאַפּלען — טרוו. נאַפּל אויס, ~גענאַפּלט.
נעגל. מאַכן פּאַר אַ נאַפּלמאַן, אַדלמאַן. „אין
ענגלאַנד האָט מען שוין אויסגענאַפּלט אַפּילו
אַ דושאַקלי, דה אַ שפּיטער“, רייד.

אויסנאַרונג — די, ען. פּראָצעס פּון אויס-
נאַגן. אומברחנותדיקע אַ.

אויסנאַגלען — טרוו. גל אויס, ~גענאַגלט.
1. אַרומשלאַגן מיט נעגל, טשוועקעס. נאָך
אַ ביטל אַ, די ברעטער זאָלן זיך האַלטן.
2. אַרויסנעמען, אַרויסציען נעגל. „איידער מע
ניצט די ברעטער פּאַר דער סוכה, דאַרף מען
זיי אַ, מע זאָל זיך גיט צערניסן די הענט“,
רייד.

אויסמרוקען — יקע אויס, ~געמרוקעט.
אווו — 1. אַרויסברענגען אומקלאַרע קלאַנג
גען (ענלעכע צו) מרומרו. אַ ווי אַ בער,
ווי אַ בייזער הונט. 2. דזוו אויסמרוקען (ווי
אַ חזיר). טרוו — דורך קלאַנגען, ענלעכע צו
מרומרו, עפעס אויסדריקן. אַ אומצופּרידנ-
קייַט.

אויסמרוקען זיך — אַוטו. ← דפּה. מרוקען
(דורך דעם זיך גרינגער מאַכן) און אויפֿ-
הערן.

אויסמרוקעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס
פּון אויסמרוקען (זיך). „דער אמתער קאַנ-
צערט; אַן אויסכראַקעניש, אַן אַ, אַן אויסשני-
צעניש פּון די נעז“.

אויסמרחצן — [~מערקצען] טרוו. מרחץ
אויס, ~געמרחצט. אויך מיט זיך. אויס-
באָדן אין אַ מרחץ, באָד. (בוטמוטיק, שפּאַטיק)
אַ די זינדיקע בייזער. זיך גוט אַ אויף דער
אייבערשטער באָנק. זיך אַ לכבֿוד שבת.

אויסמרוקען — יקע אויס, ~געמרוקעט.
1. דזוו אויסמרוקען. ← 2. אויסבעקען (ווי
שאַף).

אויסמשיחן — [~מאַשײַאַכן] טרוו. אימפּ,
איצ נבֿ. ~געמשיחט. נעגל. ברענגען אויס-
לייוונג, גאולה, ווי משיח; ברענגען משיחן.
„דער עיגול אָבער טרייסט... לערנט פּון מיר,
יהודים טבערע, וועט איר משיחן אַ, צייט.
געזאַמלטע ליזער וו“.

אויסמשונען — [~מאַשקענען] טרוו.
משון אויס, ~געמשונט. צונעמען זאַכן
ווי משכנות, גאַראַנטיע, פּאַר אַ חובֿ. אויספּאַר-
קויפּן (זאַכן פּון אַ שטוב) במם אַנצמאַנען
אַ חובֿ. „עס קומט אַ פּאַראַרדענונג אויפֿצו-
מאַנען דעם הוספּהיטטיבער, אַז גיט — אַ“;
י, צייט, שאַוהל 1924.

אויסמשלען — [~מאַשקלען] טרוו. משל אויס,
~געמשלט. 1. אויפֿקלערן מיט אַ משל, אַלע
גאַריע. דער מדרש משלט עס אויס אַזוי...
2. אויסמאַלן; פּאַרשטעלן קלאַר און בילדע-
ריש. „איך זע — דו פּאַרשטייסט גיט; וועל
איך עס דיר אַ און מיט פשוטע ווערטער
דערציילן“, אַ גאַנצע וואָך בין איך שוין גישט
געשלאַפּן. אין דמיון איז געשטאַנען די
מצבֿה וואָס יאַנקל האָט מיר אויסגעמשלט“,
י. פּערלע, יזדן פּון אַ גאַנץ יאַר. 3. מאַכן
פּון עפעס אַ משל, סימבאָליזירן. „פּאַרוואָס
האַט ער עס אויסגעמשלט ווי אַ יצר-הרע וואָס
האַט זיך פּאַרשטעלט אין אַן אַרונֿ'קודש“,
זג, די ישיבֿה.

אויסמשפּטן — [~מיישפעטן] טרוו. משפט
אויס, ~געמשפט. 1. זפּן אַ ריכטער איבער
אַ צאָל אַ אַלע אַרעסטירטע און זיי פּאַר-
משפטן צו תּפּיסה. 2. פּאַרענדיקן משפטן,
אַרויסטראָגן דעם פּסקידן. אין איין שעה
אַ עטלעכע צענדליק באַשולדיקטע.

אויסמשמחן — [~מעמאַייאַכן] טרוו. משמח
אויס, ~געמשמחט. משמח זפּן, פּאַרשאַפּן
פּרייַד; אַרענברענגען אין אַ זייער לוסטיקער
שטימונג. אַ דעם חתן, די פּלה און אַלע
מחותרים. אַ די געסט.

אויסמתן — [~מעמטן] טרוו. אימפּ, איצ נבֿ.
~געמתט. נעגל. מאַכן עס זאָל אויסזען
טויט; מאַכן פּאַר אַ מת. „ווער האָט מײַן מאַ“

פּרוכטן). אַפּשיידן פּאַרשיידענע מינים מעשר
(מעשר ראשון, מעשר שני). „ווען מע קויפּט
תּבואה פּון אַן עס-הארץ און מע קען האָבן
אַ ספּק צי ער האָט אויסגעמעשרט די תּבואה,
איז דאָס געקויפטע דמא“.

אויסמפ(י)לען — [~מאַפּלען] אַוטו. מפּ(י)ל
אויס, ~געמפּ(י)לט. אַן בפיזנדיקן אַרטיג
מיש מפּ(י)לען, (ווען פּראָצעס פּון שוואַנגער-
שאַפּט ריכט זיך איבער פּאַר דער צייט).
„זי האָט שוין צוויי מאָל אויסגעמפּלט בני
דער אַרבעט; איצט, אַז זי שוואַנגערט הידער,
אַרבעט זי גיט מער“, רייד.

אויסמצליחן — [~מאַצליאַכן] אַוטו. מצליח
אויס, ~געמצליחט. האָבן הצלחה, גליק, אין
אַ צאָל (טוואנגען, אונטערנעמונגען אע). „עס
גייט אים, קייַן עין-הרע, צו וואָס ער נעמט
זיך נאַר — מצליחט ער אויס“, רייד.

אויסמקחן — [~מאַקאַכן, מעיקען] טרוו.
מקח אויס, ~געמקחט. (סוחריש, קאַווע).
אויסשרייבן פּרייזן אויף סחורה. „מיר מקחן
אויס די זייערלעך מיט אַוועלכע סימנים וואָס
נאַר מיר אַליין פּאַרשטייען זיי“.

אויסמקיא(נען) — [~מיייקענען]...מעיקע-
(נען) טרוו. מקיא אויס, ~געמקיאט. אויך
מיט זיך. „אויסמייקענען (זיך). דיין
ברוט וואָס דוא האָסט געגעסן וועסטו צוריק
אויס מעיקיניך“, מס, משלי תקע"ד, כג, 8.

אויסמקלען — [~מאַקלען] טרוו. מקל אויס,
~געמקלט. > מקל = שטעקן, שטאַרק אַ סך
שלאַגן מיט אַ שטעקן. אַ די בייזער, דעם
רוקן, עמעצן. „מיהאַט מיר [= מיר] נעכטן
אויסגעמקלט אויף דער מאַקלעניצען“, בין איך
הינט אַנטלאַפּן אויף דער טאַראַגאָויע, פּל ין.
ל, פּהן, יחואָ, 1957, גומי 398].

אויסמראַטשען — טשע אויס, ~געמראַט-
שעט. אויך: ~מאַראַטשען, ~מאַראַט-
טושען. אַקווו — אַ קליין ביטל אַ רעגן
טאָן, באַוויזן זיך פּון אַ שפּרייערען. „עס
האַט נאַר אויסגעמראַטשעט; די גאַס איז קוים
נאַס געוואָרן“.

טרוו — פּאַרדרייען, פּאַרפּלאַנטערן; אויס-
פּינצטערן; מאַכן (ענין) אומקלאַר. זיך פּאַר-
לאַזן אויפּן גראַדן שכל און גיט לאַזן אַ דעם
קאַפּ מיט וויסטע פּלענער. טז.

אויסמראַקען — יקע אויס, ~געמראַקעט.
אַקווו — באַוויזן זיך פּון אַ שפּרייערען
(מיטאַמאַל און אויף אַ קורצער צייט). „עס
האַט אויסגעמראַקעט אַ פּאַר טראָפּנס און מער
האַט שוין גיט גערענגט“. טרוו — אַרויס-
געבן, אַרויסברענגען אין קליינע טראָפּנס. „ווי
כמאַרעס שלעפּן זיך אין אַסיען, וועל איך
די טרערן מיינע אַ פּאַמעלעך“, זג, דער מאַ-
מעט צוואַה.

אויסמרגלען — [~מעראַגלען] טרוו. מרגל
אויס, ~געמרגלט. 1. אויסגיין, דורכגיין אַ
געוויסן שטח ווי אַ מרגל, אויסקוקער. אַ די
גאַנצע געגנט; אַ אַלע וועגן וואָס פּירן צו
דער פּעסטונג אַזוו. 2. אויסקוקן, אויס-
שפּאַנירן. נאַכגיין און אַ וואו זיי קלעפּן
זיך צונויף. 3. אַקווו — סתם דורכגיין (במם
שפּאַנירן). „סיאיז אַ שיינער זומעטאַג. לאַ
מיר אַ דעם וואַלד“.

אויסנאנגן — טרוו. נאג אויס, ~גענאגט.

1. אויסגרושען, א די ביינער די מוזלעך האבן אויסגענאגט דעם קען. 2. אויסזיגן, ארויסציען (פליסקייט) מיט די ליפן. א דעם מארכביין. דאס קינד נאגט אויס דאס פלע- שעלע ביון דנאָ. לאַקרעץ ווען ער עסט אים — שהכל, און אויך ווען ער שלינגט אים גישט אַראָפּ, נאָר ער נאָגט אויס דעם זאַפּט — שהכל, הא. סב. א. תאווה-הונגער האָט דאָס לייב מיר אויסגענאָגט, הר, אָדמט קינדער. 3. אויסדריקן; אויססען. ער האָט מיר די פֿרוערדיקע גשמה אויסגענאָגט, פּראָ. ס'ברענט, דאָס לעבן זעקס יאָר אין די היטלעריטישע קאָנעמאָטן האָט פֿון אויגו אויסגענאָגט דאָס לעצטע ביסל פֿאַרשטענדע- איגט, שטרינגער. יא פֿון אַרבל, פֿון פֿיני גער = אויסטראַכטן. 4. אַפּשוואַכן דורך שטאַרק עקספּלואַטירן. יא דעם מאַרך פֿון די ביינער, דאָס בלוט פֿון האַרצ(ן). דער פֿיון מאַכט גאַריגיש גוט, עס איז גישט מיין, נאָר דער גוטער ייִד נאָגט אויס דאָס ביסל בלוט, טעיאַטער. ...נעמען גרויס פּראָצענט און נאָגן ביי פּויערן אויס דעם מאַרך פֿון די ביינער, ממוט, אַ טגולה. ...זייגן אויס דאָס ליכט פֿון די אויגן און נאָגן אויס דאָס בלוט פֿון האַרץ, פּראָ.

אויסנאָגעניש — דאָס (די), זין. געדויערדי קע אויסנאָגונג.

אויסנאָגער — דער, ים. וונ זין, קע, ים. ווער עס נאָגט אויס. עקספּלואַטאַטאָר. אַן אויסנוצער, אַן א'.

אויסנאָגערני — דאָס & די, זען. ארבעט, טואונג פֿון אויסנאָגער. אומפֿאַרשעמטע א'. **אויסנאָדילען** — טרוו. לע אויס, ~גענאָדילען. אוקר. סל. אויסטיילן, פֿאַרטיילן אין חלקים. א צווישן די פּויערן חלה מיט בראַנפֿן. **אויסנאָד(י)ען, ~נאָד(י)ען, ~נאָדזשען** — טרוו. ד(י)ע, ד(ז)ע, דזשע אויס; ~גע- נאָד(י)ע, ז(ז)ע, ~גענאָדזשעט. פֿאַרפֿירן; אויסנאָדן. נאָר נאָרישע מיידלעך לאָזן זיך א'.

אויסנאָדילען — טרוו. דל אויס, ~גענאָדילען. אַרבישטעקן נאָדלען. א' אַ קלייד גלנץ פֿון אַלע זיסן און קירצן.

אויסנאָדולען — טרוו. זול אויס, ~גענאָדולען. אַן אויסנאָבלען; אַן אויסנאָבלען; אַן אויסנאָבלען.

אויסנאָויג — פֿראַזע. 1. זייער ענלעך, לויטן אויסזען פונקט ווי דער טאַטע (די מאַמע, דער פֿעטער אַז) אויסן אויג. קוקט זי נאָר אָן, די בלינדע רייצעס טעכטערליכע...די מאַמע א' א'... י. מ. ניימאָן, שבת-אויבט. 2. פֿון די אויגן, דער טאָר אים גיט אַרויסלאָזן אויסן אויג, מע דאַרף אים שטענדיק היטן. **אויסנאָטורפֿאָליזירן** — טרוו. זיר אויס, ~נאָטורפֿאָליזירן. מאַכן פֿאַר בירגערס אַ צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. דאָס ביראָ האָט געהאַלפֿן א' טויזנטער אימיגראַנטן, רייד.

אויסנאָטירן — טרוו. טיר אויס, ~גענאָטירט. אויסשריבן אַלע גייטיקע נאָטיצן, פֿאַרצייכע- נונגען. א' אַלעמענס רייד.

אויסנאָזען — יע אויס, ~גענאָזעט. אוטוו אַן אַנהייבן וויי טאָן (מיט אַ געדויערדיקן

טעמפּן חייטיק). אַ צאַן נאָיעט אויס און לאָזט גיט שלאָפֿן. טרוו — אַרויסקריגן עפעס דורך בעטן און קלאָגן. אַ צוטשעפּעניש, אַז אים פֿאַרועלט זיך עפעס, נאָיעט ער עס אויס, רייד.

אויסנאָכטן — טרוו. נאַכט אויס, ~גענאָכט. נעגל. אויסהיטן דורך דער נאַכט (געכט). "מיין רעגנבויגן-שלאָס איז מער גישטאַ. כּיהאַב אים אויסגעוואַכט און אויסגענאָכט", לע. פֿאַביוס לינד.

אויסנאָלן — טרוו. נאַל אויס, ~גענאָלט. (שוטטער) אויסשטעקן מיט אַ נאַל. "מע דאַרף א' מיט פּוה, די לעדער איז האַרט".

אויסנאָם — דער (די), זען. (אין) 19. יח ל'טרו: די אויסנאָמע. 1. זאָך, געשעעניש, פֿירונג וואָס איז אַנדערש ווי דער דורכשניט, ווי דער פּלל. יוצא-מִן-הַכּלל. פֿאַר עמעצן מאַכן אַן א' = בנוגע צו עמעצן טאָן אַנדערש. "ר' חיימען אָבער האָט זיך געגלוסט פֿאַר שלמהלען זיניעס מאַכן אַן אויסנאָמע, פּרווון לערנען אים דווקא גאַנץ תּנך", ממוט, שלמה. יס'איז אַן א'! = ס'איז זייער גוט (געשמאַק, געראַטן). דער ציימעט איז אַן א'. 2. מענטש וואָס צייכנט זיך אויס פֿון פּלל, סֵפִיחָה (מיט פֿע- איקייטן, כאַראַקטער). אַ חתן (כלה) אַן א' = זייער געראַטן (שיין, קלוג אע). "אָווינע גע- הויבענע ייִדן איז היינטיקע יאָרן פֿאַראַן גיט איינער און גיט צוויי, זענט איר, פּאַני, אַן א' צווישן זיי, ממוט. 'בישיבָה של מטה'. [וועגן שאולין אַ בחור אַן א'...און אַ גוטער, פּאַני, המדבר בצדקה, וואַרשע תרנ"ב].

אויסנאָנגעזען — דאָס (דער), זין. געזען וואָס איז חל (אָדער גיט חל) בלויז אויף ייִדן [פּאַזונדערש בשמכות מיט די געזעצן פֿון צאַרישן רוסלאַנד, וואו עס איז געווען די פּראָעז "קראַמע יעווערעו" חוץ ייִדן]. "די א' אַרן אַז אַ ייִד דאַרף גיט אין דער פּראָגעט דינען, ווערט גיט באַפֿרייט אין פֿרידנסצייט ווי אַנדע- רע...". קמ. 1865, Ne 19.

אויסנאָמדיק — אַד. וואָס איז אַנדערש ווי דאָס איבעריקע, וואָס איז יוצא-מִן-הַכּלל. "היינטיקער שבת-הגדול איז גאַר אַן אַרע", זנדמאָן, טמ, 1954 IV 16.

אויסנאָמוזירן — אַן אויסנאָם. 1. אַזוו. חיי אַן אויסנאָם. "איד קען עס טאָן פֿאַר אַיך נאָר א', פֿאַר קיין אַנדערן טו איד עס גיט". [אין פֿאַרבינדונג מיט אַן אַד: א' גוט (שלעכט) — נר]. 2. אַזי נאָר אין פֿאַרבינדונג מיט: אַפֿן, שטייגער אע. למשל: אויף אַן אויס- נאָמוזירן אַפֿן [אָבער גיט: 'אויסנאָמוזירער מענטש אַז].

אויסנאָמינירן — טרוו. זיר אויס, ~נאָמי- גירט. נאָמינירן, פֿאַרלייגן קאָנדיטאָן אויף אַ צאַל אַמטן. א' אַ גאַנצן צעטל קאָנדיטאָן. **אויסנאָמטן** — אַד. וואָס איז אַן אויסנאָם, אומפֿאַרגלעכלעך, אויסגעצייכנט. איער אויפֿטו. "און איר גלאַנץ איז געווען א' תּ, דניאל ב, 31.האָט אין האַרציקע פֿאַרבן געשילדערט די איע פּערזענלעכקייט", אויפֿן שוועל, יאָנר- אַר, 1957.

אויסנאָמיקייט — די (דאָס), זין. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסנאָמיק; זעלטנ- קייט, אומפֿאַרגלעכקייט. "א' וואַרפֿט זיך

אין די אויגן און דרינגט אַרײַן אין האַרץ". **אויסנאָמ(ם)פֿאַל** — דער, זין. זעלטענער, אומ- געוויינטלעכער פֿאַל, טאָן נאָר אין א'.זעט אויס די שטענדיק יונגע האַרמאָנישע גע- שטאַלט...חיי עפעס אַן א'... בעל-חשבוֹת וו.

אויסנאָם-צושטאַנד — דער, זין. 1. מצב, אַרויסגערופֿן דורך אויסערגעוויינטלעכע באַדיי- גונגען. 2. ספּעצ — מצב, ווען די רעכט פֿון בירגערס (איינזאָנווערט) ווערט שטאַרק באַ- גרענעצט דורך דעקרט אָדער געזעצן מחמת אַ סכּנה פֿאַרן לאַנד אָדער רעזישם. דערקלערן, אויסרופֿן, פּראָקלאַמירן א' צי. אַראָפּנעמען דעם א' צי.

אויסנאָמקייט — די (דאָס), זין. נעגל. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אַן אויסנאָם.ענדיקט מיט אַ תּיקו, בשעת ער קומט צו דיסקוטירן די סיבות פֿון דער ייִדשער א'... מו, וועג צו אונדזער יוגנט.

אויסנאָם-שטייער — דער, זין. 1. צוגאַב- שטייער ביי ספּעציעלע סיטואַציעס (אין צייטן פֿון מלחמה, קריזיס אע). 2. שטייער נאָר אויף ייִדן. 3. ספּעציעלער שטייער וואָס די קהילה לייגט אַרויף ביי געוויסע סיטואַציעס. [די געמיינדע איז גיט אין שטאַנד געווען, חוץ די א' נאָלאַגעס (נאָלאַג, רוסיצ = שטייער) נאָר שולן צו מאַכן, ארו, קמ. 1870, Ne 41]. **אויסנאָפֿטן** — טרוו. נאַפֿט אויס, ~גענאָפֿט. באַנעצן מיט (איינזונקען אין) נאַפֿט. א' דעם קגויט.

אויסנאָפֿקען — טרוו. קע אויס, ~גענאָפֿ- קעט. אַן אויסנאָפֿקען.

אויסנאָפֿאַנאָליזירן — טרוו. זיר אויס, ~נאָפֿאַנאָליזירן. אינגאַנצן צונעמען פֿאַר דער מלוכה, נאָציע, פֿאַרשיידענע מינים אייגנ- טוב (ערד, פֿאַבריקן, קאָפּיטאַל). א' גרויסע אונטערנעמונגען און אויך קליינע קערמלעך און וואַרשטאַטן.

אויסנאָר — דער, זין. אַקס פֿון אויסנאָרן. אויסנאָרונג. אויסנאָרעך.

אויסנאָרונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויסנאָרן. סיסטעמאַטישע א'. כיט רע, שאַלאַטאַנישע א'.

אויסנאָרײַען — טרוו. דינע אויס, ~גענאָר- רייעט. אויך: ~נאָרײַען. 1. פֿאַרלייגן, רעקאָמענדירן צו קויפֿן (פֿאַרקויפֿן) אַ צאַל זאַכן. א' עטלעכע געשעפֿטלעך. 2. דורכפֿירן רעקאָמענדאַציע, סובעסטיע. פֿאַרמיטלערני. א' אַ שידוך פֿאַרן אַלמן. זיך פֿאַרנעמען מיט א' דינסטן.

אויסנאָרישן זיך — אוטוו. ייש זיך אויס, זיך ~גענאָרישט. אַרויסוועגן נאָרישקייט; זיך אַליין מאַכן צום נאָר. "יענער דרייט עפעס אויס, און דו לאָזט זיך און נאָרישט זיך אויס", רייד.

אויסנאָרמאַליזירונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסנאָרמאַליזירן.

אויסנאָרמאַליזירן — טרוו. זיר אויס, ~נאָר- מאַליזירן. מאַכן אינגאַנצן נאָרמאַל (גע- וויינטלעך, געזעצמעסיק, נאָטירלעך). א' ייִדי- שע פרנסות און באַשעפֿטיקונגען.

אויסנאָרמירונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסנאָרמירן. גערעכטע, געראַ- טענע (אומגערעכטע אע) א'.

רים האט זינען אנגעפאלן. באפאלן דרז אויף איינעם — נו, האבן זיי אים אויסגענהרגט. 2. אויסהרגענען. זו.

אויסנוואפן — ...נייען טרוה. נואף אויס, גענוואסט. האבן (אומגעזעלעך, אוממאָרדליש) סעקסועלן פֿאַרקער מיט אַ צאל.

אויסנוואפן זיך — אוטוה. ← דפּוה. אויפֿהערן (ניט קענען מער, ניט חולען מער) נוואפן.

אויסנור(י)ען, נור(ז)יען, נורזשען — טרוה. נור(י)ע, נור(ז)יע, נורזשע אויס; גענור(י)עט, גענור(ז)יעט, גענורזשעט. מאַכן איבערדריסיק, לאַנגזעליק; פֿאַרמאַטערן מיט דער זעלביקער זאַך (די זעלביקע רייד). אַ מיט נען מאָס רייד. אַ די תּלמידים מיט געניטונגען. אַ די נשמה = נודען ביז ס'ווערט ניט גוט. פּוסטע בייטאַגן... האַבן ביי אַלעם אויסגענודעט די נשמה, בערג, יוסף שור.

אויסנורעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויסנורען. אַ קאַנצערט אין דאָס געווען? אַן אַ איז דאָס געווען! רייד.

אויסנוראכט — די, ~ווענט. דרויסנדיקע וואַנט. כאַטש די אויסנורענט זענען צעשטערט שוין, כאַטש אַרום איז די שטאָט שוין פֿאַרברענט... אַז, יעדער האַנדער.

אויסנווייניק — אַזו (אַליין און מיט אויף, פּוּן). ← אויסווייניק. 1. ניט אַרײַנקוקנדיק אין אַ בוך, ספּר, טעקסט; לויטן זכּרון. לערן נען, אַינלערנען, אויסלערנען אַא (אויף, פּוּן) אַ. אַינזחורן, אויסזחורן אַא. זוברעחען, אַינזשטודירן אַא (אויף, פּוּן). קענען דאָס גאַנצע סידורל, תּהלים, תּנך, גאַנץ ש"ס (אויף, פּוּן). אַיך הייס ניט וואָס אין דעם ברויח שטייט, לייען אים פֿאַר מיר! — האָט ער אים געענט פֿערט; אַיך וועל דיר זאָגן אַ וואָס אין אים שטייט, נחב, כּו/ב, אַ לישואַק טוט זיך אַן עצה. לערנט עך זיך אַ גאַנצע מסכתא, פּרץ, אַויב ניט נאָר העכער. 2. דורך און דורך, זייער גוט. קענען אַ ווי אַ יד אשרי. 3. פֿון דרויסן, דרויסנדיק. (פּמעט שטענדיק מיט פּוּן). זאָלסט זי אויספען פֿון אינעווייניק און פֿון אַ מיט פּער, תּי, בראשית, ו, 14. טב כה/ב: וחיצן אונ אוישן ווינג. עש טוט דעם פּאַלאַן זער פֿר דריסן, אבר מן טוט אים פֿון אוישן ווינג חוול פֿר שליסן, אשכּנז. 4. ארכ. מחוז די גרענעצן (פֿון אַ ישוב, שטאָט, אַרומ געצוימטן אַרט). דא בראכט מן זיא גלייך פֿר דעם מלך אוישן ווינג. דא ליס ער זיא... מ. מעשה קמה.

אויסנווייניק — דער. מצ נב. דרויסנדיקע זעט. דער אַ פֿון אַ מענטשן דאַרף ניט פֿאַרשמעצן זיין אינעווייניק.

אויסנווייניקייט — די, דאָס, זי. דזו אויסווייניקייט. ←

אויסנווייניקט — אַזי. דזו אויסווייניקייט סט. ← אָבער פֿאַלקסטימלעכער. דאש זען גיך זעלבי מצות וואש מען דארף זיין טאן מיט די אוישן וויינגשטי גלידער, זח. 13. מאכדיר פּירי זי רעכט אַיין אוישן ווענטשן עסק און פּינחודיק אין פֿעלד און דער נאָך הערשט זאָלסטו דיר בויאן אויווי, מס, משלי תקע"ד, כד. 27.

אויסנווייניקטע — דאָס. בא. (דאָס; מיט דעם זין און אומדעקליגערט). דזו אויסווייניקטע. ←

אויסן וועג — פּראָזע. אין אַ זעט; אויף פֿאַלשן, גיט־ריכטיקן אַוּפֿן (דרך). גיין, רעדן אויסן וועג. זיין אַ ווי = זיין אומבאַקומעם. יטראַכטן אַ ווי = אומלאַגיש טראַכטן, אַריבער צו ענינים וואָס זענען ניט שייך צו די פֿאַקטן, צום עיקר. גיי אים אויסן וועג, פּד ← אויס, פּרעפּ. 11.

אויסנוועלט — די, זי. 1. דרויסנדיקע וועלט. 2. גיט־ידישע וועלט. 3. וועלטע טיילן פֿון אויווערט.

אויסנוועווען — טרוה. רעזע אויס, געגורטעוועט. (סטאַליענע) מאַכן אַ דינעם שפיץ פֿון אַ ברעטל (כדי עס אַרײַנצולאָזן אין אַן אויסוויילונג, אַ רינע, פֿון אַן אַנדער ברעט). פֿיל סטאַליאַרעס לאָזן אַרײַן די דעקלעך פֿון די שוּפֿלאָזן גלייך אין די זעלעך. די זעלעך ווערן צוליב דעם אויסגענוועוועט, בער.

אויסנולן — טרוה. גול אויס, גענוולט. (מאַט) מאַכן גלייך צו גול (ווי אַ טייל פֿון אַ גלייכונג). כּדי צו גיין די פֿאַרמל פֿאַרן איקט, דאַרף מען פֿריער אויסנולן די רעכטע זעט פֿון דער קאָאָרדינאַטשער גלייכונג. דא אַריבער טראַגן אַלע צאלן לינקס.

אויסנומערידנג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסנומערידן.

אויסנומערידן — טרוה. יד אויס, געגורטע מעריט. אויסשריבן נומערן, ציפֿערן לויט אַ סדר. אַ די זעטן, די זיפֿלעצער אַזוּ. **אויסנומערידן** — טרוה. ער אויס, גענומערט. 1. אויסנומערידן. 2. קינדערלשון אַנרופֿן די צאלן (לויטן סדר). אַ ביז צוואַנציק, ביז הונדערט. 3. אַנשריבן ציפֿערן. אַ אַ גאַנצע זעט (אין לשון פֿון יוגנטלעכע ליטע).

אויסנופן — טרוה. גופ אויס, גענופּט. (ווער בערע). אָפּשערן די קניפֿלעך און שטיקלעך פֿאַדעם אין דער רוינער סחורה, נאָכדעם ווי זי איז דורך דעם וועבשטול און אידער זי גייט דורך אין דער אָפּערטור. ← אויסנופן.

אויסנופן — דער. 1. אַקט פֿון אויסנופן. 2. פֿאַרברויך. דער אַ פֿון מאַטעריאַל איז ניט געווען אויספֿאַלירט.

אויסנופונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אויסנופן. ריכטיקע, פּלאַנמעסיקע אַא אַ.

אויסנופן — טרוה. גוף אויס, גענופּט. פּאַר: אויסניץ. 1. אַרײַסקריגן נוצן (טובה, פֿאַ דערפֿטיקייט). אַ אַ סיטואַציע, אַ מאַמענט אַא. אַ געלעגנהייט, שאַנס, שעת־הכּושר. די הכּשרה הפּנימית איז מקבל דעם אור...ווערט דער אור אויסגענוצט אין דער העכסטער דרגא, תּניא, 108. ער האָט שוין דעם פֿאַסטער לאַנג נישט געזען. קאָן ער דאָן דאָס אַ און מקיים זיין פּיבּודאב, אַש, תּהילים יוד.

2. עקספּלואַטירן; אַרײַסקריגן פֿאַר זיך רווח, באַקוועמלעכקייט אויפֿן חשבון פֿון עמעצן. הויי איז יענעם אויף דער וועלט, ווער זיין הויז און משפּט שטעלט, און דעם חבֿר אויסגענוצט אַן די צימערן פֿאַרפּוזט, אַה, וויי איז יענעם.

3. פֿאַרניצן, אינגאַנצן געברויכן עפעס (מאַטעריאַל, אַנגרייט), אַ דאָס גאַנצע פּאַפּיר אויף

דעם לאַנגן ברויח. ער האָט אַרום און אַרום אינגאַנצן דרז טעמעס, וואָס ער האָט זיי פֿאַר ער אויסגענוצט אַ דערציילונגען, מוק, מינע באַגעגענישן אַ פֿאַלקסטימלעכער; אויס גיין. 4. דזו נוצן, נאָר עמפֿאַטישער. דעם וואָרט וועלכן מע האָט געהערט האָט מען אויסגענוצט גייענדיק אין מאַרק אָדער אין דאַרף, זלז.

אויסנוצעוורדיק — אַזי. וואָס מע קען לאָזט זיך אויסנוצן. אַע מאַטעריאַלן.

אויסנוצעוורדיקייט — די (דאָס), זי. מער לעכקייט אויסצונוצן; פֿעאָקייט אויסגענוצט צו ווערן. די אַ פֿון וואָרט...אין דער ייִדישער פּאַעזיע, יג, תּוּן.

אויסנוצעכץ — דאָס (די), זי (ער). אויסנוצן, אויסנוצעניש (אויך מיט ביטול).

אויסנוצעניש — דאָס (די), זי. (געדויערדי קער) פּראָצעס פֿון אויסנוצן.

אויסנוצער — דער, יס. וון זיך, קע, יס. ווער עס נוצט אויס אַ צווייטן; ווער עס לאָזט ניט דורך קיין גינציקע געלעגנהייט פֿאַר זיך.

אויסנוצערין — דאָס & די, ען. טוואונג פֿון אויסנוצער. אוטיליזאַציע; עקספּלואַטאַציע.

אויסנוצעריש — אַזי. וואָס איז ווי (ביז) אַן אויסנוצער; ענאָאָיסטיש און אויסגערעכנט. געהערן צום אַן קלאַס.

אויסנוצערישקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט פֿון זיין אויסנוצעריש.

אויסנוקען — קע אויס, גענוקעט. אוטוה מיטאַמאַל, פּלוצעם אַרײַסברענגען גרונ. אַ מאַדנער שמועס; איינער גיסט עמערס רייד און דער צווייטער נוקעט נאָר אויס פֿון ציט צו ציט און שוויגט היידער, רייד. טרוה — 1. עפעס אויסדריקן, אַרײַסברענגען דורך זאָגן גרונ. אַ צופֿרידנקייט, פֿאַרלעגען הייט אַא. 2. צואַלן, אונטעריאָגן. שווער צו פֿאַרטראַגן ווי ער נוקעט אונדו אויס ביי דער אַרבעט.

אויסנוקען זיך — אוטוה. ← דפּוה. נוקען און אויפֿהערן.

אויסנורען — טרוה. ידע אויס, געגורעט. אַינטוליען, צוטוליען. אַ דאָס קינד צו זיך. יעדעס מאָל ווען [ער] האָט אַן עפֿן געטאָן די אויגן, זיי אויסגענורעט אין דער חשקייט פֿון איר האַלדז... אַפּא, טענענרין.

אויסנורען זיך — אוטוה. ← דפּוה. אין אַ צאל ערטער זיך אַינמאַסטען, זיך צוטוליען, געפֿינען אַן אַרט. די קאָץ גורעט זיך אויס אין אַלע וויקעלעך פֿון דער קאַנאַפּע. די מוויק האָט זיך געקמקלט איבער ליידיקע פֿעלדער, זיך אויסגענורעט אין די טאַלן, אַפּא, אומרוי.

אויסנורקען זיך — אוטוה. קע זיך אויס, זיך גענורקעט. בייס באַרן זיך אונטערטונקען זיך (אַ צאל מאַל). אַז מע גייט אַרײַן אין קאַלט וואַסער, דאַרף מען זיך גוט אַ און עס ווערט וואַרעמער.

אויסנורטען — [גוויסענען] טרוה. גוּתן אויס, גענוטנט. דזו אויסנורטען. ←

אויבן זיין — צוהן. אוטוה. בין אַ בין אַ געווען (בין געווען אַ). 1. ניט זיין אַ באַשטימט אַרט, זיין אַוועקגעפֿאַרן (אַוועקגעגאַנגען). אַא... ווען זענין היידר...נאָך המבורג

[= פלומרשט דאס זעלביקע איז ניט דאס זעלביקע]

אויסנייטע(נען) — טרוה. ניטע אויס, ~גענייטע. קינדער-לשון. זאגן ניטע, ניין. פֿאַר-זערן. "פֿרעג ניט דעם טאָטן, ער ניטעט אַלץ אויס".

אויסניי — דער, זען. 1. אַקט פֿון אויסנייען. 2. דאָס וואָס ווערט אויסגענייט אָדער אויסגע-העפֿט בײַ שטאַף אָדער לעדער-אויסאַרבעטונג אין איז אַ באַצירונג.

אויסנייאַונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויסנייען. געראַטענע, קונציקע אַא אײ.

אויסנייג — דער, זײן. 1. אַקט פֿון אויס-נייגן. 2. אויסבייג, אויסקרימונג. אײ פֿון דער גראַדער ליניע.

אויסנייגונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויסנייגן; אויסבייגונג, אויסקרי-מונג.

אויסנייגן — טרוה. נייג אויס, ~גענייגט. 1. אויסבייגן, אויסדרייען אין אַ זינט. אײ די שאַפע זיי זאָל דורכגיין דורך דער טיר.

2. איבערקערן (גלעזל, פֿלעשל), אויסטרייבן קען ביזן דאָג. "דאש בוס פֿון דיא ברכה ביי העפֿט זיך צו דעם גוטן און ניט צום ביון, דרום זאלשטוש אויש טרינקן און אויש נייגן", עיון, 1/41. אײ דאָס פֿלעשל ביזן לעצטן טראַפֿן, מן, מעג.

אויסנייזונג — די, זען. פֿר, אוקר. אויס-ליידיקונג, אויסנאַרונג. פֿראַצעס אָדער רעזול-טאַט פֿון אויסנייזן. אויך: זעלבן.

אויסנייזן — טרוה. נייזן אויס, ~גענייזט. אויסליידיקן, אויספלייזן. אַרױסקריגן געלט (אויף געזעצלעכע און אומגעזעצלעכע אַרױסן).

"יידן זענען אָנגעשטאַפט מיט גאַלד...איז דאָר געדרונגען אַז נייזן טאַקע אויס דעם קריסט", קמ, 1865, № 48. "ערשט פֿאַר עטלעכע וואָכן איז אָהער געקומען דער גבאי פֿון צדיק...און האָט אויסגענייזט דאָס שטעטל", ייִפֿאַל, 1882 VI 3. אויך: זעלבן.

אויסנייזעניש — דאָס (די), זײן. אויסנאַרעניש, אויסליידיקונג. אַן אַן אַ ריסקל יהדות.

אויסנייזער — דער, זײן. קע, יס. אויס-נאַרער, אויסנייער. עקספּלואַטאַטאָר. "מיראַ יעדן (רוסישע אויסנייער), גויאַשע סוחרים, פֿאַמעישטשיקעס און נאָך פֿון אַנדערע קלאַסן [אויסנייערעס]", ייִפֿאַל, 1882 V 17.

אויסנייזיקן זיך — אַוטו. זיך זיך אויס, זיך ~גענייזיקט. זיך שטאַרק נייטיקן אין עפעס. ער נייטיקט זיך אויס אין אַ ריכטיקער עצה.

אויסנייזן — טרוה. נייטן אויס, ~גענייט. אַרױסצוהנייען אַ צאַל טראַונגען. ער נייט אונדז אויס אים אויסצוהאַלגן.

אויסנייזראַליזירן — טרוה. זיך אויס, ~נייזראַליזירט. 1. מאַכן אַז עס זאָל ניט געהערן צו קיין שום צד. אײ אַלע ימען. 2. (כעמיע) מאַכן אַז זעיערסן און לויגן זאָלן פֿאַרלירן זייערע אַקענגדיקע אייגנשאַפֿטן און ווערן איבערט.

אויסנייזען — טרוה. נייזן אויס, ~גענייזט. זאָגן ענדגילטיקן נייזן (וועגן אַ צאַל זאַכן, ענינים אַא). אײ אונדזערע פֿאַרשלאָגן, פֿלענער. "מיט אײ

אויסנייזיל — דער, זײן. דרויסנדיקער טייל, דרויסן. דער אײ פֿון בנין, שטאַט אַא.

אויסנייזיקען, נייזיקען — אַוטו & טרוה. קע אויס; ~גענייזיקעט, ~נייזיקעט. אויך מיט זיך. דוּו אויסנייזיקען (זיך) <.

אויסנייזישען — [צוהייטע נון אויך הייך] טרוה. טשע אויס, ~גענייזישעט. באַדייען, אַרומגיין אַרום אַ קינד ביזן אויסהאַדעווען אינגאַנצן. נייזישען אַ צאַל קינדער, אײ אַלע קינדער פֿון משפּחה. אײ (אַ דערוואַקסענעם, אַלטן מאַן) ווי אַ קינד. "סטשטש, איך האָב [זי] אויסגענייזישעט אויף מניע הענט", ייִל, וועלט-לוח, אָדעס תרמ"ג.

אויסנייזערן — טרוה. רע אויס, ~גענייזערט. 1. דוּו אויסנאַרען <. אײ נייזער אויס דאָס אַנציקל, קאַלאַמיי, מן. 2. אויסנאַרען, אויס-מאַגערן, אויסהונגערן. אַזאַ אַרעמער פֿאַיאַק נייזערט נאַר אויס".

אויסנייזערן זיך — דעוּו. 1. דוּו אויס-נאַרען זיך <. 2. אויסנאַרען זיך.

אויסנייזערניש — דאָס (די), זײן. אויסמאַג-רעניש, אויסהונגערונג.

אויסנייזונען — [~גענייען] טרוה. נייגן אויס, ~גענייזונט. אויסנייזען, אַרױסברענגען מיט אַ נייגן; אַרױסהייבן ביים רעדן דורכן אַק-צענטירן, צוגעבן פֿאַרזונדערע באַטאַנגן; רעדן מיט באַשטימטער מעלאַדישקייט. "און דער פֿע-טער...האַט אויסגעזונגען און אויסגענייזונט יעדעס וואָרט", האָט טיטיס-אורטייל, "דער פּויר-לישער ייִד האָט זיין ייִדיש אויסגענייזונט", צייט, טמו, 1959 I 23.

אויסנייזונען זיך — דעוּו. אויסנייזען זיך. **אויסנייזונירן** — טרוה. זיך אויס, ~נייזונירן

סירט. אַרױסברענגען ריכטיקע, פֿאַסיקסטע נייזאָנסן (וואַריאַציעס, דינע אונטערשיידן אין טאָן, קאַליר). אײ דעם גרונטמאַטיו פֿון אַן מוזיקאַליש ווערק. אײ די דעקאַראַציעס מיט דער שטימונג פֿון דער פּיעסע.

אויסנייזעליך — טרוה. זיך אויס, ~גענייזעליך. העלירט. אויסגלייכן (האַרױזנאַטאַל). אײ דעם פּלאַץ צו שפּילן טעניס. מאַכן גלייך געזעל-שאַפֿטלעך, גינסטיק.

אויסנייזען — טרוה. כע אויס, ~גענייזעט. 1. אויסשמעקן, אויסמעסן באַשמעקן (וועגן הינט, חיות בכלל, פּיעאַ וועגן מענטשן). אײ אַלע הינקלעך ווי אַ הונט. "דיין הונט...האַט אויסגענייזעט יעדן שטיינדעלע אין גאַס", אר, פֿאַרנאַכט, 2. אויסגעפֿייען. אײ אַ סוד.

אויסנייזעניש — דאָס (די), זײן. פֿראַצעס פֿון אויסנייזען. **אויסנייזערען** — טרוה. רע אויס, ~גענייזערט. אויך מיט זיך. דוּו אויסנייזערען (זיך) <.

אויסנייזוקן — [~נייזעקן] טרוה. נייזן אויס, ~גענייזוקט. צעשלאָגן, צעמזיקן. "דאָס איז אַ שור המועד, און ער האָט שוין ווער הייס וויפֿל מענטשן אויסגענייזוקט".

אויסנייט(עווען) — טרוה. ניט(עווען) אויס, ~גענייט(עוועט), 1. אויסקלאַפֿן, פֿאַרעס-טיקן מיט שוועקעס, שטיפטן. אײ פֿרעטלעך, זיילן אַזאַ. 2. אויסבריינגען ברויט ביים פּאַקן. וורר, אוקר. "דער שוסטער ניטעוועט אויס זיילן און די שוסטערקע — ברויט", פֿוּל

גיקומן...נאָך דעם איך י"ב שבועות ביז אויפן גיחוועין", גה, 257. "און די פֿעטער [= פֿאַ-טערס] פֿון ביידע זענען געשטאַרבן אין דער צייט וואָס דער חכם איז אויסן געווען", נחב, מעשה בחכם ותם.

2. אַוועקפֿאַרן, אַנטלויפֿן. אַרױס. "איך בין גיריטין בשליחות משלש ארצות, עש איז נון בערך ארבעה שנים, צו זוכין לייט דיא אוישן זיי פֿון אירי הייבר", שו"ת פני יהושע, אַמסט 1715.

3. ניט אַרױסקומען צו דער צייט (וועגן געלט, חו"ב). "און דערפֿאַר וואָס דיין געלט איז אַזוי לאַנג אויסן געווען, האָסטו הינט מער עשירות אין דער שיף, פֿלאַ פֿלאַס מער פֿון פֿייער", נחב, מעשה ממלך וקיסר.

4. דריטפערזאָניק. זיין אין פֿאַרשיידענע ערטער (< אויסזיין 11). "דעם מענטשנס נשמה איז אויסן אין אַלע הינקלעך", שע, 'פתרילעווער נשפֿים', "און מען איז אויסן אין אַלע טעאַטערס, קאַפֿע-שאַנטאַנען", שע. "וואו איז מען דאָס אויסן געווען, רי אורח?", קאַפּעלזאַוו.

5. זיך פֿאַרמעסטן אויף (קעגן), זיך צילן אין עפעס. יער איז אויסן אויף מנין לעבן = וויל מיר אומברענגען. "אַך ווען גויים...ניט מער ווערן אוישן אז אויף געלט, נאָך איז מן מחויב מחלל שבת צו זיין, פֿלייכט זיינן זיא אויף נפשות אך אוישן, לטו, 2/79. "מלא, בין איך אייך דערויף ניט אויסן", שע, טב"ה.

אויסן זיין — אַקוּוו. < דעוּו. (איז לך, אויך: האָב אויסן געווען). האָבן אין זיינען (געדאַנק), האָבן בדעה, האָבן די כּוונה (כּוונה). "מיין ליבי קינד, איך בין איך ניט אוישן אייך אין סכֿר מוסר צו מאכין אונז צו שרייביין", גה, 4.

"איין אמתער עדות איז אויסן מציל צו זיין לייט פֿון גזילות און צרות", מס, משלי תקע"ד, יד, 25. "ציון בך כל בהמה ועוף חכמו, דאָס הייסט: בײַ דיר, כּנסת ישראל, זיינען אַלע בהמות כּלוג... ניטש דאָס בין איך אויסן", [בײַ מוסס ספּעציעלער אַר אַרױס אַרױסצו-הייבן, אַרױסצוהאַנגן]. דאָס בין איך טאַקע אײ! = פֿוּל ביים אַרױסהייבן עפעס אָדער ווען מען איז מסכים מיט אַ מיינונג. יער איז אויסן ניט די גדה, נאַר די קניידלעך = האָט אין זיינען ניט קיין גינסטיקן ענין, נאַר אַ פֿראַקטישן אינטערעס. וואָס איז דער פּסוק (די משנה) אוישן? = וואָס איז דער מיינ, דער זיינען פֿון דעם? אייך בין גאַרנישט אויסן = האָב ניט קיין שום פּערזענלעכע צילן. אײ זיין עמעצנס טיבה = וועלן עמעצן העלפֿן.

אויסן זיינען ווערן — אַוטו. ווערן, בין גע-וואָרן אײ זי. אַראַפּגיין פֿון זיינען, ווערן משוגע, מנין וועב פֿון שברייבן איז אײ די געוואָרן, מסדר אגרת, תקפ"ה. "דיזע אומ-גליקלעכע נאַכריכט האָט אים פֿאַרנומען דעם קאַפּ אינגאַנצן, דאָס ער איז שווער אײ זי גע-וואָרן", אמת, דאָס קינד אין וואַלד וו. ווילנע 1876.

אויסנטהאַלב — אַדוּ. פּרעפּ. אַרױס. מחוץ, אין דרויסן (פֿון) עפעס. אַליהו בחור פֿאַר-שטישט 'חוי' — "אויזענטהאַלב". סמות דבֿרים, 1542.

אלץ האָט מען נאָך קיין זאַך גיט דער גרייכט.

אויסנייעכץ — דאָס (די), ז' (ער). 1. אַרבעט פֿון אויסנייען. 2. אויסגיי. 23. איר אַ מיט איר שטיקעכץ פֿאַרנעמט דאָס אויג, שו, לכּוֹד יוֹסֵטוֹב .1.

אויסנייען — טרוו. גיי אויס, ~גענייט.

1. אויסנייען (דעם גאַנצן אַנגרייט) פֿאַדעם בשׂם גייען. אַ דאָס גאַנצע קנלכלל פֿאַדעם. 2. אַ סך גייען; במשך פֿון אַ לאַנגער צײַט אַרבעטן בײַ שניידערײַ. ״היי, היי, היפל מלבושים דער אַלטער שניידער האָט שוין אויסגענייט״. 3. אויסהאַפֿטן, מיט פֿאַדעם (פֿון פֿאַרשיידענע מינים, קאַלירן) מאַכן באַצײ רונגען אויף שטאַף. און די פּלה האָט אויס גענייט אַ נײַ תּפּיליזװעקל, אַ מגדודו מיט צוויי לייבן און מיט אַ קרוין פֿון אויבן, האָט מע האָט עס באַדאַרפֿט אַנקוקן אויף חידוֹ שׂים, שׂו, קליינע מענטשעלעך. ״...זענען געװען זעקס זעקס מיידלעך...און די אויגן זײַ אַרױס גענומען בשׂם אַ די קליינשטיקע רױזעלעך און בלעטערלעך, אײַגעלעך און הערצעלעך, האָט זײַ האָבן אין ללעכער אַרױנגעפֿלאַכטן, אַש, תּהליםײַד.

אויסנייעניש — דאָס (די), ז' געדויערדי קער פֿראַצעס פֿון אויסנייען. קאַמפּליצירטע אויסנייאַנג.

אויסנייער — דער, ״ס. וון יײַ, קע, ״ס. ווער עס פֿאַרנעמט זײַ מיט אויסנייען (דער) עיקר 33). זי האָט אַ שם פֿון אַן אין אַ קינצלערין.

אויסנייעריי — דאָס & די, ען. אַרבעט, באַשעפֿטיקונג פֿון אויסנייער. זײַ פֿאַרנעמען מיט אַ.

אויסנייערן — טרוו. ער אויס, ~גענייט קערט. דוּו אויסנייערן, ~ אויסנייערן.

אויסניכװען — טרוו. ווע אויס, ~געניכװעט. ווּרר. סל. דוּו אויסליכװען. ~ אויסקערן קען. זאָל ער אַ וואָס ער האָט צוגענומען פֿון מיר.

אויסניכװען — דער, ״ס. וון יײַ, קע, ״ס. רעזולטאַט פֿון אויסניכװען (זײַד). אויך די אַ וועט און מוּו קומען, שטרינגער.

אויסניכװערן — טרוו. ער אויס, ~געניכװערט. אַפֿט מיט זײַ זײַ. 1. מאַכן ניכטער, אויס שיכור. אַרױנגעברענגען עמעצן (וואָס האָט צו פּיל געטרונקען אַלאַקאָהאָלישן געטראַנק) צוריק אין נאַרמאַלן צושטאַנד. אַ מיט אַן עמער קאַלט וואָסער. ״...האַט געבעטן יױבֿ־הדעת, ביז דער קאַפּ וועט אים אַ ביסל קלאַ רער ווערן, וואָרעם ער פּילט זײַ שיכורלעך הענט. נאָר רײַ פּונחטל האָט אים זײַ אַ גיט געלאָזן, יײַ אַבן גנף. ״באַכדעם ווי זײַ האָבן זײַ אויסגעניכטערט, האָט מען אַנגעהויבן דער פֿון צו שמועסן, נחב. מעשה ממלך וקיסר.

2. ווירקן עמעצן זאָל זײַ באַפֿרעיען פֿון שטאַרקן געפּיל (תּאחזה) אַדער זאָל זײַ אַפֿ זאָגן פֿון אידייען (גלייבונגען) וואָס שטערן צו דערווען דאָס רעאַלע. אַ אים (זײַ) פֿון דער ליבע, פֿאַרבלענדעניש, סעקטאַנטיזם אַזוּו. פֿאַרשיידענע טרעפֿונגען...ניכטערן אויס אַלע פֿאַרשיכורטע און פֿאַרשטאַדעטע, לזב. ״די מלחמה האָט דעם מענטשן אויסגעניכ־

טערט, די רעוואָלוציע האָט אין זײַן ניכ־טערקייט אַרױנגעגאַסן אַ שיכרות פֿון רעוואָלט, שו, לעזער, דיכטער, קריטיקער. נאָר די צײַט קען רענגען, ער זאָל זײַ אַליין אײַ, ספ, יודישער קאַלאַניסט. זײַ אַ פֿון איר פּישוף; זײַ אַ פֿון פֿאַשיזם, קאַמוניזם אע. בשׂם פֿענצטער דרימלט מײַן גשמה און ניכטערט זײַ פֿון טאַג איצט אויס, טעג, רעגיאַע.

3. ווערן אויס ניכטער, זײַ אַנשיכורן (זײַ). ״דער טיסיאַצקי איז גאַנץ פֿרי אַרױנגעגאַנגען צו דעם נגיד זײַ אַ מיטן שבתדיקן שלישי, ידפֿאַל, 1881, Ne 3.

אויסניכטערניש — דאָס (די), ז' געדויערדיקער פֿראַצעס פֿון אויסניכטערן (זײַד).

אויסניכטערער — דער, ״ס. 1. ווער עס ניכטערט אויס. 2. מיטל צום אויסניכטערן. **אויסניכט(י)כּהן** — [...ניכטען] אוטו. גניכפה אויס, ~געניכטען. האָבן (קריגן) די פֿאַ ליקע, עפּילעפּסיע. אויסקרענקען, וואול.

אויסניכטן — גיט אויס, ~גענאַסן (זײַ) אויך; ~געניסט). אוטו — מיטאַמאַל ניסן, אַ גיט טאַן. דאָס קינד האָט אויסגענאַסן, די היץ וועט אים ירצה השם פֿאַלן, עס וועט ווערן געזונט. ״אײַ בײַ אַ קרייזיס איז געווען אַ סימן אַז מע זאָל האָבן גוּבֿר געווען די קראַנקייטן. טרוו — מיטן ניסן אַרױסברענגען עפעס פֿון דער נאַז. אַ אַ ברעקל ברויט, דעם שמעק טאַבעק אע.

אויסניכץ — זײַ — אוטו. ~ דע. פֿון און אויפֿהערן, זײַ באַפֿרעיען פֿון דראַנג צו ניסן. **אויסנייערען** — טרוו. רע אויס, ~גענייערעט. אַפֿט מיט זײַ זײַ. בעט. רומ. דוּו אויס גאַרען. ~ אויסשמירן. ״ער האָט זײַ אויסגענייערעט ווי אַ קוימענקערער״.

אויסניכץ — טרוו. גיפ אויס, ~געניכטען. 1. אויסצופֿן, אַפּברעקען. אַ אַ שטיק לע קען. 2. אויסטרינגען טראַפּונז. אַ אַ גלע זעלע משקה. ~ אויסנופֿן.

אויסניכץ — דער, ״ס. וון יײַ, קע, ״ס. ניצן. כּסדרדיקער אַ פֿון כּוחות. **אויסניכצונג** — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויסניכצן. ריכטיקע, פּלאַנמטיקע אַ אַ.

אויסניכצן — טרוו. גיפ אויס, ~געניכטען. אויסנוצן. 1. פֿאַרניצן, געברויכן אינאַנצן עפעס (מאַטעריאַל אַנגרייט). אַ די גאַנצע סחורה אויפֿן מלבוש. ״איך האָב נעכטן אויס געניצט די גאַנצע מעל, וועל איך הענט שוין גיט קענען באַקן״.

2. אַרױסקריגן נוצן (אַ טובֿה) פֿון עפעס. אַ דעם פֿרײַנדס השפּעה צו קריגן אַ שטעל. אַ קרעדיט אויפֿצושטעלן אַ נײַ געשעפֿטל. אַ די גוטע געלעגנהייט, דעם צופֿעליקן שאַנס, די שחאַכטיק פֿון דעם שוונא אַזוּו. ״דאָרט וועט מען גאַר אַ די יודישע שפּראַך, אַבער גיט אַרױסחזיין צו איר קיין וואַרעמען געפּילי, שו, לעזער, דיכטער, קריטיקער. אַ דעם מאַ מענט, די צײַט, אַ שעת־כּבוש, די יונגע יאַרן (אַאַ באַגריפֿן פֿון צײַט) — גיט דורכלאָזן די פּאַסיקע צײַט עפעס צו טאַן לטובֿת זײַ אַדער עמעצן. ״וועלן זײַ אַפּשר ניט אַ אונדזער ביטערע צײַט און גיט פֿאַרקלענערן אונדזער געזאַלט, אַז זײַ וועלן דאַרפֿן האָבן אונדזער

אַרבעט, ממוס, צוריק אַהיים. 3. ~ אויס נוצן 23.

אויסניכצן זײַ — אוטו. ~ דע. פֿון פֿאַרניצן (פֿאַרשווענדן) אייגענע כּוחות (כּשרונות, מעד לעכקייטן אע). זײַ אַ אויף נאַרישקייטן און פּטרן יאַרן און כּוחות.

אויסניכצעוודיק — אַדי. וואָס מע קען (לעזט זײַ) אויסניצן. אַע מאַטעריאַלן.

אויסניכצעוודיקייט — די (דאָס), ז' מעד לעכקייט אויסצוניצן; פֿעאיקייט אויסגעניצט צו ווערן. אַ פֿון געוויסע אַרצן און מינעראַלן.

אויסניכצעווען — טרוו. ווע אויס, ~גענייערעט. דוּו וואַקענייעווען. ~

אויסניכצעכץ — דאָס (די), ז' (ער). אויסניצן, אויסניצעניש (אויך מיט ביטול).

אויסניכצערניש — דאָס (די), ז' געדויערדיקער פֿראַצעס פֿון אויסניצן. אַ לזכּטזיניק אַ פֿון סחורה און געלט.

אויסניכצער — דער, ״ס. וון יײַ, קע, ״ס. ווער עס ניצט אויס, עקספּלואַטאַטאַר.

אויסניכצערני — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אויסניצער. עקספּלואַטאַציע.

אויסניכצערניש — אַדי. וואָס איז ווי (בײַ) אַן אויסניצער. אויסגערעכנט פֿאַר זײַ. עקספּלואַטירנדיק.

אויסניכצערנישקייט — די (דאָס), ז' אייגן שאַפֿט פֿון (זײַ) אַן אויסניצער. פּלאַנמעסיקייט בשׂם אויסניצן. עגאַמיטישקייט.

אויסניכצמאַניג — אַדי. נעמל. באַפֿרעט פֿון גיקאַטיין. ״אער טאַבעק איז ווייניק שעדלעך״ (1958).

אויסניכצן — [...ניקערן] טרוו. ניקוד אויס, ~געניקודט. אויסשטעלן די נקודות. אַ דעם העברעאישן טעקסט פֿאַר די תּלמידים.

אויסניכצן — [...ניקערן] טרוו. ניקוד אויס, ~געניקודט. > ניקוד, תּל, סוטה, מו/ ב, אַא. 1. אויסרייניקן (אויסווישן, אויסרײַבן) די מיל־שטייער. 2. אויסקלאַפֿן, אויסהאַקן קאַרבן אין אַפּגערייבענע מילשטייער.

אויסניכצלען — טרוו. קל אויס, ~געניקלט. פֿאַרענדיקן באַדעקן מיט ניקל. אַ פּלימ, איג סטרומענטן אַזוּו.

אויסניכצערונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויסניקערן.

אויסניכצערן — טרוו. ער אויס, ~געניקערט. ~ אויסניקערן. 1. אויסוואַרצען, אויסקאַרענייען, מעקר זײַן. אַ אַלע שטעטיקע געוויקסן אַ שלעכטע מידות. 2. אומברענגען, עוקר מן השורש זײַן. אַ די בוגדים. 3. צעשלאַגן, צעמויקן. גוט אַ עמעצן, ער זאָל אַהער מער גיט קריכן. 4. אויסטרייבערן, מנקר זײַן. אַ די אַדערן.

אויסניכצטיקן — טרוו. יק אויס, ~געניישטיקט. מאַכן עס זאָל קיין ווערט גיט האָבן, עס זאָל זײַן גיטיק. אַ אונדזערע באַמייאונגען.

אויסנישמערן — אוטו & טרוו. ער אויס, ~גענישמערט. אויסזוכן (אין אַלע ווינקעלעך); דורכטאַפֿן פֿון אַלע זײַטן. אַ (אין) אַלע שופֿלאַזן (אין) אַלע באַהעלטענישן אע.

טרוו — פּד, אויסליידיקן, פֿאַרזעמען. אַע לערנען מוּו זי אים, זי מוּו אים אַזוי אַ, ער זאָל שוין מער קיין תּחית־המתים גיט קענען אויפֿשטייין. י. פּערלע, גילדענע פּאַווע.

אויסנישטישען — טרוו. טשעזע אויס, גענישטשעט. רוסיז. מאכן אַרעם, דער־ פֿירן צו אַרעמקייט, בּדלות שטעלן. „...און די קהל־פֿירערן לאָזן אַפֿילו נישט איבער אויף דער שטאַט קיין טאַרבעס אויף צו גיין אין די המזער, נאָך זייערע גראַבעזשן און [נאָך] אַ דעם עולם, י"ג, מיין ספֿר הזכרונות, № 6, אַדעס, 1883. אַפֿט מיט ז י י = פֿאַר־ אַרעמט ווערן, אויסברענגען זיך ביז אַרעמ־ קייט. „ער האָט זיך אויסגענישטשעט אויף חתונה מאַכן זינע טעכטער.“

אויסנישטישען — טרוו. טשעזע אויס, גענישטשעט. > פּויל. טל. 1. אַפּניצן, פּטרן, צו נישט מאַכן, אַ גוטע קליידער און מאַכן פֿון זיי שמאַטעס. 2. אומברענגען, אויסראַפֿן אַ די פּאַקשיווע. „זאלן זיי נאָר זיך אָנהייבן מיט מיר — וועל איך זיי א״. 3. אויסנישטערן, אויסזוכן. „האַבן זיי אויס־ גענישטשעט דערויף און דערונטער“, העשע־ לעט. 4. פֿאַראַרעמען. „דאָס שטעטל איז אַצינד זייער געמיינ, דער נאַפֿאַר האָט זיי געבען אויסגענישטשעט“, י"ל, דאָס משלחת.

אויסנכנען — ...ניכנען, געכנען טרוו. גכנען אויס, געכנענט. > נכנען. מאַכן אינגאַנצן אונטערטעניק. „די מאַכטיקע חילות פֿון דעם מלך האָבן אויסגעכנענט אַלע פֿעלקער אַרום און אַרום.“

אויסנלאָזן — לאַזן אויסן, געלאָזן (אויך: געלאָזט). אַרכ. פֿטמ. טרוו — אויסלאָזן. לאָזן פֿון דרויסן, מחוץ, דורכלאָזן, נישט דער־ מאַנען. „הוא...אין אונזר קהילות...נישט גיני־ טיג איז גייען, דאָש זעלביגי האָב איך אוישן גילאָזן“, 181, 2/82. „חברות וואָס האָבן נישט אויסגעלאָזט קיין שום שיכט פֿון פֿאַלקי, נאַלמב. אַ העלבער יאַרהונדערט זידישע דער־ ציאַונג. אוטוו — זיין צעלאָזן. אַפֿט מיט זײַ. אַ מענטש וואָס מע זעט זיין גרויס־ קייט...מיט אַזוינע אומגעפֿערשע מופֿתים, מיט אַזוינע עליות נשמה — זאל זיך נאָר אַזוי א״, גדולת ר' חאָף [פ].

אויסנלאָזן — דאָס (מז אר: ~לענדער, ~לאַנדן). פֿטמ. דזוו אויסלאַנד. „מע זאָגט אַז ער פֿאַסט דאָרט נישט קיין תּעניתים, אין א״, חג ישיב׳ה.“

אויסנליגן — דאָס[ן] אַרכ. שלעכטער מצב. גאָט דער אלמעכטג זול איטלעם זיין אויזן [ליגן] ווענדן צו גוטן, פּראַגב, 10. **אויסנליגן** — אוטוו. ליגן אויסן, בין געלעגן. פֿטמ. לר. [זו אין 20 יח.]. ליגן אין דרויסן, מחוץ (הויז, לאַגער אט). „ער איז געקומען אין מיטן נאַכט דער האַרבעריק איז געווען פֿאַר־ שלאָסן און ער איז אויסגעלעגן אונטערן פֿרינען הימל“, 5מ.

אויסנלייגן — טרוו. לייגן אויסן, געלייגט. < דפֿו. 1. לייגן אין דרויסן, מחוץ (הויז, לאַגער אט). „דער שפּינכלער איז געווען פֿאַר־ פּויל, האָט מען זעקלעך תּבואה געמוזט א״. 2. דזוו אויסלייגן. < אַ די סחורה, מע זאל זי גלייך דערזען. **אויסנליניע** — די, ס. דרויסנדיקע ליניע. אומקרייז.

אויסנלענדער — דער, ס. וונ זײַן, ס. פֿטמ. דזוו אויסלענדער <.

אויסנמאָסן — ...נימעסן טרוו. נמאס אויס, גענמאסט. מאַכן עקלדיק, דערווידער; אינ־ גאַנצן נמאס מאַכן. ער נמאסט מיר אויס דאָס לעבן.

אויסנמעסטער — דער, ס. אַפּאַראַט, מכשיר צו מעסטן די גרעכ. פֿוהב.

אויסנמשלען — ...נימשלען טרוו. נמשל אויס, גענמשלט. אויסדריקן קלאָר דעם נמשל, די איידי(ע), דעם צוגלעך; אַרויסברענגן גען דעם מוסר־השכל. „דער משל איז אַזוי קלאָר אַז מע דאַרף אים נישט א״.

אויסנמרתן — ...נימרתן טרוו. נסתר אויס, גענמרתט. פֿאַרדעקן אין אַ מיסטעריע; אויסדריקן אומקלאָר, מיט רמזים. אַ דאָס טאַג־ טעגלעכע מיט אומקלאָרע אַנצוהערענישן און אַפּדאַכטענישן.

אויסננעבען — טרוו. עך אויס, גענע־ בעכט. אַרויסקריגן עפעס דורך זיין אַ נע־ בעכל, דורך אונטערטעניקייט, הכנעה. אויס־ בעטלען. אַ אַ טיבֿהלע, אַ הלוחה אַ.

אויסננעבען זיך — אוטוו. < דפֿו. אויפֿ־ הערן זיין אַ נעבעכל, אַ פֿאַרשטייטענער. „הוי נאָר ער וועט אַליין אָנהייבן צו פֿאַרדי־ נען, וועט ער זיך אַ און אַפּלאָזן דער מאַ־ מעס פֿאַרטער“, ריײ.

אויסננעלען זיך — אוטוו. גל זיך אויס, זיך גענעגלט. (שפּאַסיק) מאַכן זיך מאַגן קיר. „זיך אויסגעפֿריזירט, זיך אויסגענעגלט, און אויסגעמאַליעוועט דאָס פּנים“, ריײ.

אויסננענע(נען) — טרוו. גע אויס, גענע־ געט. אויך מיט ז י י. < אויסננענע(נען) [זיך]. **אויסנעניז(עווען)** — ...נאָוועניז(עווען) אַקווז. געניז(עווען) אויס, געניז(עווען)ט. אַרומהאַנדערן ווי אַ העגלער, אַן אַ היים. אויס־ זיין (אין אַ צאל לענדער) און נישט געליען קיין רואַרט. אַ אַ גאַנץ לעבן איבער דער וועלט. אַ אַ סך לענדער. **אויסנענין** — < אויסניין.

אויסנעכטיקן — אַקווז. זיך אויס, גענע־ טיקט. דורכנעכטיקן; זיין אַ גאַנצע נאַכט (אַ צאל נעכט) אין אַ באַשטימט אַרט. „קוים אויסגענעכטיקט די נאַכט, איז ער מיטן באַגרי נען אַזעק פֿון אונדז“, אַ עטלעכע נעכט.

אויסנעם — אַזוו. פֿטמ. דזוו אויסנעמיק <. אַ גוט, שלעכט, געראַטן אַזוו. „ער האָט דערקעמאַכט עטלעכע יאָר אַ שלעכט“, בריוו. **אויסנעם** — דער, ען. 1. אַקט פֿון אויס־ נעמען. 2. אַפּרייט, תּנאי. געדענק אונדזער אַ. סיאזי אַן (נישט קיין) אַ. 3. דזוו אויס־ נאַם <. דאָס וואָס איז איינציק, אַנדערש, יוזאַ־ מן־הכלל. „סיאזי מיגלעך אַ זעלטענער א״, ימ. איינהייטלעכע פֿאַלשקייט. אַלע אַן אַן אַ. אַלע מיטן אַ פֿון... 4. אויסערגעוויינטלעך גוטע זאַך. אויסערגעוויינטלעך פֿינער מענטש. אַזע געבעקס איז אַן אַ. ער איז אַן אַ (פֿון אַ מענטש). 5. אויסמאַטערניש; אויסשעפּונג פֿון כּוחות. אַרבעטן ביז אַן אַ, זײַן אַן אַ = אויך אַן אַן ענג.

אויסנעמיק — אַזי. 1. וואָס איז (ווי) אַן אויסנעם. אַער אויפֿטו. אַן אַער פֿאַל. 2. ווי אַן אַזוו — זייער (שטאַרק), אויף זייער אַ הויכער מדרגה. אַ שייין. „איז געווען אַ פֿייער“, פֿרײַ.

קלוג אין ענינים פֿון ערדישן לעבן, חוו, היטלערט פּראָפּעטאָרן. 3. וואָס נעמט אויס, געפעלט; וואָס קאָן אויסנעמען. אַע פֿאַרשטע־ לונג.

אויסנעמיקייט — די (דאָס), זײַן. 1. אייגן שאַפֿט פֿון קענען געפעלן. 2. אויסערגע־ וויינטלעכקייט, אויסטערלישקייט.

אויסנעמלעך — אַזי. וואָס איז נישט לויט דער נאָרמע, נישט לויטן כלל (דורכשניט). אויסערגעוויינטלעך. אַער פֿאַל, אַע שיינ־ הייט, אַע העלדישקייט. „אַן אַע פֿירער־פּער־ זענלעכקייט“, ש. ביקל, טחז, 1961 | 6.

אויסנעמלעכקייט — די (דאָס), זײַן. נעגל. (ש. ביקל). אויסערגעוויינטלעכקייט. אייגנשאַפֿט צו זיין אַנדערש (אַ סך בעסער) ווי די נאָרמע. **אויסנעמעם** — דאָס, אַבן. דאָס עפענען דעם אַרױן־קודש און אַרויסנעמען אַ ספֿר־תּורה (צום ליינען אין דער תּורה ביים דאַווען). < אויסנעמענס, אויסנעמעניש.

אויסנעמען — דאָס, זײַן. מן. < אויסנעם. **אויסנעמען** — אוטוו. נעם אויס, גענומען

(אויך: גענעמען, פּר, מן). 1. שטאַרק גע־ פֿעלן ווערן, נושאַ חן זיין. דער חתן (די פּלה) האָט אויסגענומען. דאָס בוך (די פֿאַרשטע־ לונג) נעמט אויס ביים עולם. „בנימין מיט סענדערלען האָבן זיך דאָ פֿאַרהערט און ברוך־ השם שטאַרק אויסגענומען, נאָך מער ווי גע־ האונטשן“, ממום, מסעות. „...ווי זיין מאַשע לערנט, ווי זי האָט אויסגענומען ביים דירעק־ טאַר“, שע, אין שטורעם. 2. באַפֿרידיקן, צופֿרידנשטעלן. „סיקלינגט שייין ווי דאָס ליד פֿון דײַן צער; וועסט זינגען אַ ליד אויך פֿון שמהה — וועסט אויסנעמען פּי דעם נאָר“, אר. צוויי הערצער. „דער קריטיקער ווייסט אַז ביים לעזער־עולם וועט ער אַ, ווען ער וועט דערגייעריקן יענעם ווערק“, שג, לעזער, דיכ־ טער, קריטיקער.

אויסנעמען — טרוו. < דפֿו. 1. נעמען גיין סוף. „איך נעם און נעם ליים פֿון גרוב און קען נישט א״. 2. מאַכן אַן אויסנעם; נישט אַרײַנגעמען, עלמינירן. אַלץ אַרײַנגעמען און נאָר איין זאָך אַ. „אבר איך וויל בֿור [= פֿאַר, צוערשט] אויז נעמן דען [פּונקט]“, ברײַקו, טיזור, איכנהויזן 1544, ב/ב.

3. זיך אַפּזאָגן פֿון אַחריות פֿאַר עמעצן, עפעס. „איך וועל שטיצן די מאַמען, אַבער די ברידער נעם איך אויס“, ריײ.

4. אַפּמאַכן, אויסרעדן גענוי. אַ אַ תּנאי באַדינג. „מע נעמט אויס ברחל בתך הקטנה (מיט אַ שטיקל ליכט) און מע באַקומט פֿאַרט די בלינדע לאה“, שוו. „איך האָבן דאָך אויז גינומין דאָן אויך אין זיינער קוך קאכין מאג אונג, אין איה, ביז נאָך דער שטובּ] [= שטובּ] גיב זיין מאַג, גה, 319. „דאָ זאלן זי פֿאַר איין (תּנאי) אויז נעמן דז דש זעלביגי צדקה געלט זאל אויך דען (דין) האבן וויא מעשר געלט“, 181, 1/42. „וואָרן פֿרייער האָט זי מיט אים אַ תּנאי אויסגענומען אַז ער זאל זי נישט פֿאַרען ווער זי איה, ביז נאָך דער חתונה“, נחב, ימעשה ממלך וקיסר. „און אויסגענומען האָט ער מיטן פֿעניקס אַז ער, אויב ער וויל אייביק לעבן, זאל זיך פֿון צייט צו צייט רייניקן אין פֿייער“, פֿרײַ.

5. געווינען (אין קארטן, לאַטעריי). פּראָפֿי
 טירן. אײַ דעם קאַזן, דאָס גרויסע געווינס. „אַז
 מע שטעלט ניט אײַן — נעמט מען ניט אויס“,
 שוּו [= אַז מע ריוויקירט, ניט געווינט מען
 גיט]. „אויף דער מלכה גיין נעמט מען אויך
 אַמאַל אויס אַ גרויסן קאַזן“, שוּו. „וויסטער
 וואָלט איך געשיקט אין פּאַנק אַרײַן אַ פֿרעג
 טון וויפֿל האָט אויסגענומען מײַן בילעט“,
 שוּו, דאָס גרויסע געווינס. „...איז שווערלעך
 צו גלייבן, נאַפֿאַלעאַן זאָל זיך איצט וועלן
 אינגלעזן אין אַ קריג, ער שטעלט מער אפֿן
 ווי ער קען אײַ“, קמ, 1862, № 8. 6. אַראָפֿ
 נעמען פֿון דעם געוואונענעם געלט פֿאַר עפעס.
 בײַ שפּילן אין קאַרטן אײַ אַ צענט־חלק פֿאַר דער
 בעל־הבית־טע. אײַ אַ צוואַנציגער פֿאַר צדקה.
 7. אַרויסנעמען אַ ספֿר־תורה פֿון אַרױך
 קודש צום ליינען אין דער תורה. „טײַ די
 שינה תחניה זאָל מן מתפלל זײַן אלי שלש
 רגלים...ווען מן אויז נעמט“, נײַא תחינות
 ובקשות, פֿירודא תק״ד [נוסח פֿון תחניה
 גיפֿא, אָבער אין סימני התחינות: טײַ וואָש מן
 אלי שלש רגלים זאָגט ווען מן אויז היבטן].
 „און אויך נעמט מען אויס די ספֿר־תורה און
 מע ליינעט צען פֿסוקים אין דער פֿרשה פֿון
 דער תּוּרָה“, לטו, 1/24. „גיט לאָזן אײַ =
 מעכט הקריאה זײַן פֿאַרן אויסנעמען = זיך
 ווענדן מיט אַ טענה צום עולם איבער אַן
 עולה מצד אַ יחיד אָדער קהל. אַ צען מאָל
 האָט מען גישט געלאָזט אײַ, אײַדער מע האָט
 צוזאַמענגענומען געלט אויף נײַ געהילף, פֿרײַ.
 וואָס הייסט נשמה.
 8. פֿאַרנעמען, פֿאַרנאַפֿן. אַרכ. „ווען איינר
 טוט איין שררה [= אַמט, מאַכטן מיט חוצפּא
 אויז נעמט...דערש מיט גיחאָלד אונג מיט
 חוצפּא אויז נעמן טוט...“, עיון, 2/35.
 9. אַרויסנעמען אינגעווייזן פֿון אַ געשאַכטן
 עוף קאַזמײַ. „נעם אַ גרעסער מעסער צו
 עפֿענען דאָס עוף און עס אײַ“.
 10. פֿאַרבעטן מיטגיין זיך פֿאַרוועלן און
 צאָלן פֿאַר פֿאַרבעטענער, (ס). אַמ. אײַ אין
 סטאַטער, רעסטאָראַן אע. „אויב אַ מיידל גע
 פֿעלט אפֿן, נעמט איר זי אויס; אויב זי נעמט
 אײַלע בײַ אפֿן, נעמט איר פֿסדר זי אויס, רײַד.
אויסנעמען — דער זײַ; דאָס, פֿד. מצ נב.
 דאָס אַרויסנעמען די ספֿר־תורה פֿון אַרױך־קודש
 צום ליינען אין דער תורה. [אין אײַ גייט
 אַרײַן דער עצם מאַמענט פֿון פֿתיחת־האַרױך,
 דאָס אויפֿשטעלן זיך משום פֿכּוּד־התורה און
 דאָס זאָגן „ויהי בנסוע האַרױך...“ בײַם אײַ
 טאַר מען גיט אַרויסגיין פֿון שול]. קומען אין
 שול פֿאַרן אײַ קומען נאַכן אײַ „גלײַך נאַכן
 אײַ האָט מען דערהערט געשרייען און גוואַלדן“.
 „מילא, די תחניה בײַם אײַ האָט זי שוין געקענט
 אויסחייניק“, אר, וויפֿערשער שרעק. „יום־
 כיפור פֿלעגן די ייִדישע וויפֿער ברענגען זײַ
 ערע פֿיצלעך קינדער אין די שטובן פֿון די
 גוים אין שכנות פֿון בית־מדרש, מיזאָל זיך
 קענען צוכאַפֿן בײַם אײַ [זײַן אַנױיגן], פֿייג
 פֿרײַד, צוק, 1957, ווא. אויך: די גאַנצע צײַט
 פֿון ליינען די תורה.
אויסנעמענדיק — אַדי. וואָס געפֿעלט, גע
 פֿעלנדיק. „...פֿדי אויסצווען וואָס בעסער און
 מער אויסנעמענדיקער“, נס, זב צום זײַ.

אויסנעמען זיך — אַרויסנעמען אױטו.
 1. אויסשעפֿן זיך, פֿאַרענדיקן זיך. יאַרן,
 פּוּחוּת נעמען זיך אויס. געלט נעמט זיך אויס.
 „אַ ברוינעם נעמט זיך אויך אויס“, שוּו. „בײַ
 אין אַ העלן פֿרײַמאַרן האָט זיך דער שיר
 השירים אינגאַנצן אויסגענומען“, אר, זי
 לשׁוֹן־קודשדיקע.
 2. אַרויסחפֿן זיך, אַרויסשטעלן זיך, פֿאַר
 גלײַכן זיך. „גענוג שײַן האָט דאָך אפּזיך דער
 שמיד די גאַנצע וואָך זיך אויסגענומען...בײַ
 זיך אין דער קלונגע...“, ממוט, שלמה רײַ
 חייטס. „אַ ווערק ווי דאָס קאַפיטאַל, וואָס
 איז געוויס אין אַ סך פּונקטן „אמתער“ (פֿאַר
 אונדז) איידער אַ סך לערעס פֿון די נבֿיאים,
 נעמט זיך אויס לגבי זײַער ווערק ווי אַ זאַמ־
 בערגעלע, צונויפֿגעטראַגן פֿון קינדער בײַ דעם
 פֿוס פֿון אַ מעכטיקן גאַנג“, זשיט.
 3. באַרימען זיך. „פֿאַר די וויילער וועט די
 קהילה קענען זיך אײַ: מיר האָבן געזאָרגט
 וועגן דער שול“, ימ, איינױטלעכע פֿאַלקסוול.
 4. זײַן אַן אויסנעם, אַ יוצא־מ־החלל.
 „דן[רפֿשט דוא גיט...אויש שפּייאהן...דאָש
 נעמט זיך אבר אויש, ווען דוא ... אבר בריאה
]האַבער־ברין האַשט גיאַנג“, עיון, 1/42.
אויסנעמעניש — דאָס (די), זײַן. 1. פֿראַ
 צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסנעמען, אױטו
 & טרוו. „אַזאַ מערכה, אַזאַ אײַ ווי אַט דאָס
 וויפֿל האָט — מעגט איר ווינטשן אפּער אײַ
 גענער פֿאַכטער!“, רײַד. „וואָס איז דאָס פֿאַר
 אַן אײַ וואָס דו ווילסט דאָ אויסרעדן? אָדער דו
 ביסט מסיכס, אָדער סײַזי אויס געשפֿעט“,
 רײַד. 2. דזוו אויסנעמען, דער, אויסנעמענס.
 „בשום אופֿן וועט איר בײַ אים גישט פּועלן,
 ער זאָל אפּך לאָזן רעדן פֿאַלילו שבת צו אײַ“,
 שוּו, אָרעמע און פֿרײַלעכע וו.
אויסנעמענס — דאָס, מצ נב. פֿד. אוקר.
 1. דזוו אויסנעמען; אויסנעמען, דער & דאָס.
 2. די גאַנצע צײַט פֿון קריאת התורה, ליינען
 אין דער תורה. „בײַם אויסנעמענס שטייען זײַ
 אויפֿן שוליהויף און שמועסן וועגן פֿאַליטיקע“.
 3. די הפֿסקה צווישן שחרית און תקיעות
 ראַש־השנה און צווישן שחרית און מוסף יום־
 כיפור. 4. זדוו — בשעת, זיך דער צײַט פֿון
 אויסנעמענדיק. „זײַן דרייען זיך אין דרויסן
 [בײַן אײַ, קמ, 1867, № 25].
אויסנעמער — דער, ס. וון זײַן, קע, ס.
 1. ווער עס נעמט אויס, געפֿעלט דעם עולם.
 אַ לץ אַן אײַ, וואו נאַר זי קומט איז זי די
 אקע. 2. קליפֿער פֿון נדבות, אַרויסקריגער
 פֿון געלט. „אַ טייל זײַנען געקומען צו איר
 אַלס אקעס און אַ טייל אַלס וויטע פֿאַקאַנטע
 און הילפֿס־ביטנדע“, אמד.
אויסנעמעריש — אַדי. 1. וואָס האָט די
 אייגנשאַפֿט צו געפֿעלן, אויסצונעמען בײַם
 עולם. אײַע קאַמישע סצענקעס. 2. באַרימע־
 ריש, גרויסהאַלטעריש. אַ פֿאַריסן די נאַג.
אויסנעמערישקייט — די (דאָס), זײַן.
 1. אייגנשאַפֿט אויסצונעמען בײַ אַן עולם.
 2. באַרימערישקייט, גרויסהאַלטעריש.
אויסנעמיצושטאַנד — דער, זײַן דזוו אויס
 נאַם־צושטאַנד <.
אויסנעמרעכט — דאָס, מצ — די. געזעץ
 אָדער סכּוּם וועזען וואָס פֿאַשטימען רעכט אין

ספּעציעלע צײַטן פֿון סכּוּה אָדער פֿאַר ספּעציעל
 פּריווייליגירטער גרופּע; ספּעציעלע רעכטן וואָס
 אַ רעגירונג פֿאַקומט צו פֿירן דאָס לאַנד, גיט
 אָפּהיטנדיק די נאַרמאַלע רעכטלעכע גאַראַנ
 טיעס. געבן דער רעגירונג אײַ אויף דער
 גאַנצער צײַט פֿון דער מלחמה.
אויסנענרזען — טרוו. דזען אויס, ~גענעני
 דזעט. 1. זאָגן (בענדין אַ פֿר). אויספֿיניקן,
 אויסמאַטערן. „דאָס קינד גענודעט מיך אויס
 מיטן ווינען“. 2. אויספֿעלטען. פֿד.
אויסנענטן — טרוו. געסט אויס, ~גענעסט.
 אָפֿט מיט זײַן. 1. מאַכן, פֿאַרגרייטן אַ
 געסט. אײַ די נאַרע, אַ וואַרעמע היים. 2. גוט,
 באַקוועם אפּנאַרדענען (זײַן). אײַ די גאַנצע
 משפּחה.
אויסנענעלען — פֿל אויס, ~גענענעלט. אױטו
 — פּלוצעם, מיטאַמאַל פֿאַרצויגן ווערן מיט
 אַ געפֿל. „אינדערפֿרי איז געווען זײַן, אָבער
 אַ פֿאַר שעה שפּעטער האָט אויסגענענעלט“.
 אויך מיט זײַן — דער זעלביקער ב. טרוו
 — באַדעקן מיט געפֿל, מאַכן אומקלאַר.
 „דער אַונט האָט אויסגענענעלט די געגנט“.
 „דער פֿאַעט געפֿלט אויס זײַנע רײַד“.
אויסנעניץ — טרוו. ניץ אויס, ~גענעניצט.
 מאַכן נאַם; דורכגעמען מיט פֿליכטיקייט, פֿלי
 סיקייט. אײַ טיכער, לילעכער אַזוו. ווערן
 אויסגענעניצט = שטאַרק באַרענגט ווערן. „אויס
 גענעניצט ווערן איז בײַ מיר קיין גישט
 געווען און פֿאַר דונערן שרעק איך מיך גישט“,
 פֿרײַ, צווישן צוויי בערג.
אויסנעניץ זיך — דפּו. זיך באַנעצן בײַם
 משתּין זײַן (וועגן קינדער).
אויסנעניקן — [גענעקערן, ניקערן, ניקערן]
 טרוו. ניקערן אויס, ~גענעניקט. > ניקערן דזוו
 אויסניקערן <.
אויסנענינג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רע
 זולטאַט פֿון אויסנענין, שפּני, באַשפּניונג.
אויסנענין — טרוו. נער אויס, ~גענעניט.
 אויסשפּנין; פֿאַרזאָרגן מיט שפּני. „קען די
 נאַטור אײַ אַלע באַשעפֿענישן?“.
אויסנענין זיך — דפּו. קריגן גענוג
 שפּני; אויספֿיטערן זיך; ווערן פֿעלטען נאַכן
 גוטן שפּנין זיך. „די בעל־הבית־טע איז אַ
 קאַרגע און וועסט זיך דאָ גיט קענען אײַ“,
 רײַד.
אויסנערענין — טרוו. נערען אויס, ~גענעני
 רעגט. < אויסנערנין. פֿד. ~נערניקן.
אויסנענאַכט — דער, זײַן. פֿאַרוויקע פֿאַזוי
 ציע (לגבי דער הויפּטליניע פֿון פֿאַנאַט). „בלויז
 איין ראַטע סאַלזאַטן האָבן פֿאַרטידיקט דעם
 אײַ“.
אויסנפֿיחהן — [גענפֿיכען] נפּיחה אויס,
 ~גענפֿיחט. וואול. אױטו — פּלוצעם, מיט
 אַמאַל אַרויסברענגען בויכוינט. טרוו —
 עפעס אַרויסברענגען וואָס זאָל דערמאַנען אין
 אַ נפּיחה. „דער אַלטער רעדט דען? ער נפּיחט
 אויס אַ בורטשע — און גיי פֿאַרשטיי אים!“
אויסנפּיחהן זיך — אױטו. < דפּו. אַרויס
 לאָזן בויכוינט און אויפֿהערן. דערפֿילן פֿאַר
 לייכטערונג נאַכן בויכוינט.
אויסנפּיחהניש — [גענפֿיכעניש] דאָס (די),
 זײַן. פֿראַצעס פֿון אויסנפּיחהן (זײַן).

זי האט זיך אויסגעטרעטן! א ריינע פרינ-
צעסין! שטע, אלט ניי פתירלעך. אויס-
סטראנאלען (זיך) (אין פד) ווי א ליאלקע, ווי
צו דער חתונה.

אויססטרע(נ)צ(ל)עניש — דאס (די), זי-
פראצעס אדער רעזולטאט פון אויססטרע(נ)
צילען (זיך).

אויססטרעפטשען — טרוה. טשע אויס,
געסטראפטשעט. אויך: **סטריאפטשען**.
אויספולען, אויסבלאפטשען. א א (ל)גאטע.
אויססטרעצקען — א אויססטרענצען.
...אויסצוסטרעצקען אין ספעציעל אויסגעקלי-
גלטע, צוגעפוצטע מלבושים, לע, טח, 1960
24 X

אויססטרעשען — טרוה. שטע אויס, גע-
טרעשעט. אויסטרעקן, אנטרעקן א צאל
מענטשן אדער איינעם מיט א צאל מעגלעכע
שטראפן (אומגליקן). א אלאע האנצן. א מיט
צוויי יאר הענגען און מיט דריי יאר שיסן. מיט
דעם האט מען וועט פון אט דעם יידן אונטער-
מען דעם האט מען ציוניסט, וועט מען אים
גארנישט א"י, בצג, טח, 1960 XI 13. איר, א
די ענגדן (אויפן האטער), א די מנין, די פרייט-
לעך, וואנצן אה.

אויסטרעיען — טרוה. סטרויע אויס, גע-
סטרויעט. דווי אויסטרעיען.

אויסטרעיעווען — טרוה. געווע אויס,
געסטריגעוועט. 1. דורכנייען מיט לאנגע
שטעך און ביליקן פאדעם (אויף דערווייל,
אין פראצעס פון ארבעט). פרויער סטריגעוועט
מען אויס, מע פאסט אן און דערנאך ערשט
גיט מען. 2. ארויסנעמען די פארסטריגעט,
די פאדעם וואס מען האט איינגעסטריגעוועט.

אויסמארען זיך — אוטוה. דע זיך אויס,
זיך געמארעט. 59: **שיאדען זיך**.
פד. אויסווען זיך — וועגן עופות, פויגלען.
די הינער האבן זיך שוין אויסגעמארעט אין
הינערשטיג.

אויסמיווען זיך — אוטוה. ווע זיך אויס,
זיך געמיוועט. טל. וורר. גרוי הערן. פון
צרות סיוועט מען זיך אויס פאר דער צייט.

אויסמיות — טרוה. טע אויס, געמיוועט.
טל. קעווער קרייז, פאדאליע, אויסוויקלען.
א פאדעם פון א קניכל. א די קישקעס =
ארויסשלעפן, ארויסציען די קישקעס (ביים
סטראשען).

אויסמירדער אויסמירדער — אה. דווי אויס-
מירדער, אויסמירדער.

אויסמילוקט — [...סילעקן] טרוה. סילוק אויס,
מילוקט. 1. אויסצאלן, א אלאע חובות; א
ביון לעצטן גראשן. גאר אז מען סילוקט אויס
במזומנים, ווערט מען מחותנים, שוה. 2. פיר-
האלטן, פארוארפן, אויסמוסרן. גוט א פאר
אזעלכע חערטער.

אויסמילען — טרוה. לע אויס, געמילעט.
אוקר. 1. פארענדיקן ארויפציען אויף א
שנירל (פאדעם). א אלאע קרעלן אויף עטלע-
כע שנירלעך. 2. אראפנעמען, אראפציען פון
א שנירל (פאדעם). די קרעלן זענען גיט גוט
אויפגעטילעט, מע דארף זיי א און טאן די
ארבעט פונדאסניש.

אויסמילירן — טרוה. ייר אויס, גע(צ)י-
מולירט. 1. גוט גערעט, נאכטאן, נאכ-

מאכן, א אלאע גענועלעך פון דעם אקטיאר.
2. דערגרייכן דורך סימולירן, שפילן א רע-
לע. זיך מאכן קראנק און א אן ארלוויב.

אויסמירקעווען — טרוה. יווע אויס, גע-
סינקעוועט. אריינטאן בלויזעכץ, סינקע (ביים
וואשן וועט). א וועט.

אויסמירטעמאטיוירן — טרוה. זייר אויס,
~ (גע)סיסטעמאטיוירט. ביון סוף, אינגאנצן
אינטשטעלן לויט א סיסטעם, פלאן, שיטה. "ער
האט נייע געדאנקען, אבער ער האט זיי גיט
אויססיסטעמאטיוירט", רייד.

אויסמירכא(נען), מירכה(נען) —
[...סירכה(נען)] טרוה. סירכא, סירכה אויס,
געסירכאט, געסירכהט. געפינען א פגם,
מום, פעלער (אויף דער לונג אדער בכלל
אין א געקוילעטער בהמה) און דערקלערן אז
עס איז טריף. "אז מען פֿרענט א קליינע
שאלה, סירכהט מען אויס דעם (גרויסן)
אקס", שוה.

אויסמירהפלען — [...סאכא(ה)אקלען] טרוה.
סירכהפל אויס, געסירכהפלט. אונטערציען דעם
סירכהפל, אויסרעכענען רעזולטאטן. "גע-
שוויצט, ארומגעלאפן, און אז מען האט אויס-
געסירכהפלט — ווייזט זיך ארויס: קיין רוה
איז נישט", רייד.

אויסמכנן — [...סכאכן] טרוה. סכך אויס,
געסככט. באדעקן מיט סכך, א די סוכה.

אויסמלאפען — טרוה. פע אויס, געסלא-
פעט. טל. וורר. > וור. אויסשטרעקן, ארויס-
שטעקן, ארויסרוקן פארויס (געוויינטלעך וועגן
צונג). "ער האט א טבע א די צונג ווען ער
טוט אן ארבעט". דווי אויסמלאפען.

אויסמלוזשען — אוטוה. זשע אויס, גע-
מלוזשעט. טל. אויסדינען (אין מיליטער).
א ניקאלעקען [= דעם רוסישן צאר ניקא-
לעז].

אויסמליארען — טרוה. דע אויס, געסליא-
רעט. טל. אויסשפירן. נאכגיין נאך די סליארן,
פוסטריט. א א חיה.

אויסמליני(י)ען — (ני)ע אויס, געסלי-
ני(ע)ט. אוטוה — מיטאמאל, פלוצעם לאזן
סלינע, שפיעכץ. אלטע לייט זענען ווי עופע-
לעך — זיי סליניען אויס". טרוה — ארויס-
געבן, ארויסברענגען עפעס מיט דער סלינע
פון מויל. א א פאר ווערטער.

אויסמל(י)ערעווען — טרוה. יווע אויס,
געסל(י)עדעוועט. טל. אויספארשן (ענין
וואס האט צו טאן מיט געריכט, עובר זען
א געזעץ). א עמעצן, א א פארברעכן.

אויסממארטעווען — טרוה. יווע אויס,
געסממארטעוועט. טל. ביון סוף אויפנעמען,
באקוקן, קאנטראלירן מיליטערישן פאר-
"דער גענעראל זיצט אויפן פערד, און סממאט-
רעוועט אויס דעם גאנצן פולק וואס מארשירט
פארבי".

אויסממאטשקען, סמאצקען — טרוה.
קע אויס; געסממאטשקעט, געסממאצקעט.
1. אויסזייען (מיט היליכיקן קלאנג פון ליפן).
א א בייך, א דעם מארד פון בייך. 2. מיט
באוועגונגען פון ליפן און ארמערן. זיך בא-
צום סממאטשקען, עפעס אויסטריקן. זיך בא-
לעקן און א די הנאה. 3. אויסקושן (היל-
לעך).

כיק), געוויינטלעך פעיע. 4. ארויסקריגן פון
עפעס די פולע מאס פארבעניגן. "ליגט [ער]
אזוי אין זיין געבוטער סוכה אויפן טאפטשען
...חיל א די מצוה פון לישב בסוכה ביסקל
דעך, און כאפט א דרעמל נאך די גוטע קרעפ-
לעך", זש, שקלאווער קינדער.

אויסממאליען — טרוה. לע אויס, געסממ-
ליעט. 59: **סמאלענען**, לז. אויסברענען
מיט א קליין פיער, אן א פלאם, א דעם
אויזן. א א שטיקל פעל.

אויסממאלען — טרוה. לע אויס, געסממ-
לעט. 59: **סמאלעווען**. אויסשמירן מיט
סמאלע א א שיעל.

**אויסממאקטשען, סמאקצען, סמא-
קען** — טרוה. טשע, צע, קע אויס; גע-
סמאקטשעט, סמאקצעט, סמאקעט. דווי
אויסממאקטשען.

אויסממאקעווען — טרוה. יווע אויס, גע-
סמאקעוועט. פארזוכן א צאל מאכלים און
ארויסווייזן הנאה דערביי. א דעם בארשטש
און דאס געבראכטס.

אויסממאקעווען זיך — אוטוה. א דפוו.
הנאה האבן פון עפעס געשמאקט אדער שיינס.
א זיך מיט א מאכל מיט א נייעם בגד.

אויסממאקען — טרוה. קע אויס, געסממ-
קעט. 59: **סמאקען**. דווי אויסממאקטש-
קען, א אויסממאקעווען. א. אויסלעקן דעם
הימל ווי א טעלער כמארעדיקע דראליעס
און א פון וועלט דעם אפגעשקראפטען בייזן,
פמ, קופע.

אויסממארעווען — טרוה. יווע אויס,
געסממארעוועט. גאליציע. אויסשמירן מיט
פעטס אדער שמוץ. א די רעדער פון וואגן.

אויסממארען — דע אויס, געסממארעט.
אוטוה — 1. אויסכראפען. 2. מיטאמאל, פל-
צעם ארויסברענגען אומקלארע קלאנגען מיט
ליפן, נאז. דאס פערד הייבט אויף דעם קאפ
פון דעם האבער און סמארעט אויס". טרוה —
עפעס אויסטריקן, ארויסברענגען דורך סמא-
רען. א פארבעניגן.

**אויסממארען, סמארקען, סמאר-
קען** — טרוה. דע, קע אויס; געסממארעט,
געסממארקעט, געסממארקעט. אויסשמירן
מיט אויסשיידונג פון נאז (מיט שפיעכץ, מיט
עפעס פליכטס און ברודיקס), א די קאפאטע.
א זיך דאס פנים.

אויסממארקען, סמארקען זיך —
אוטוה. א דפוו. זיך אויסשניצען די נאז
(גראבלעך). "מיש זיך גיט אריין ווען עלטערע
רעדן. גיי, סמארקע זיך אויס".

אויסממארקעניש — דאס (די), זי. פראצעס
פון אויסממארקען (זיך).

אויסממונג — [...סאמונג] דע, פראצעס
פון אויסטמען. קאלטבלוטיקע, סיסטעמאטישע
א.

אויסממילעווען — טרוה. יווע אויס, גע-
סממילעוועט. טל. צוגעבן מוט; העצן מע זאל
זיך אקעגנשטעלן. א זיך מיט א גוטן טרונק
בראנף.

אויסממיל(י)עווען — טרוה. יווע אויס,
געסממיל(י)עוועט. אוקר. טל. אויסשמירן, איינ-
רייבן (מיט וואקס). א די פאדלאגעס.

אויסמיקען — טרוה. יקע אויס, געסמיר קעט. אויסקריפען, שלעכט אויסשפילן אויף א פֿידל. א א מאַרש.

אויסממען — [...]סאמען] טרוה. סם אויס. גע- סמט. אומברענגען דורך אינגעגען סם, גילט. א אַלע מיי.

אויסמענדערן — טרוה. דויע אויס, גע- סמענדועט. פֿ: ~סמענדזשען. לאַקל (סאָ גיק און אומג, גאַליציע). זל. אויספרעגלען (פענע בישטעם, אַנדישט אויף ריח אַדער רויך ביים פּרעגלען). א קאַטלעטן.

אויסמערגלען — טרוה. גל אויס, גע- סמערגלט. לר אויספרעגלען, (מיט אַ רויך, מיט אַ שלעכטן ריח). א חלב. פֿ: ~שלמען-גלען.

אויסמערגען — טרוה. גע אויס, גע- סמערגעט. מה, מיטן-אַליציע. אויסשמירן, אויססמאַרקען. א אַ מלוּבּש מיט בלאַטע.

אויססמערען — טרוה. רע אויס, געסמע- רעט. אוקר. 1. אויסלערגען ביזעז חיה צו זיין מילדער (ניט צו באַפֿאַלן). א אַ טיגער. 2. (מיט גוואַלדלען) אַנשטילן, א די בוגי אַוואַשטישעס, די מורדים.

אויססמאַרדען, **סמאַרדען** — טרוה. דע אויס; געסמאַרדעט, ~סמאַרדעט. זל. אויס- שטיגען, דער באַק סמאַרדעט אויס דעם גאַנצן הויף.

אויססעגרייך — טרוה. גיר אויס, ~סעג רעגירט. אויסטילן, אויסקלייבן אויססאַטירן, אַפּזונדערן. [געניצט דערעיקר אין דער חורבן תקופה] א צום טויט; א אויף טויט. א אויף אַרבעט.

אויססעכענען — טרוה. גע אויס, געסעכענעט. דוּו אויססאַכענען.

אויססע'כערן — טרוה. ער אויס, געסע- כערט. אויסטריקענען פּענעצלעך ברויט, מאַכן סוכאַרעס. אַז מען איז געפֿאַרן קיין אַמערי קע, האָט מען אויסגעסעכערט אַ זאַק ברויט און מיטגענומען מיט זיך וואָס צו עסן, רייד.

אויססעליטערעווען — טרוה. עווע אויס, ~ (גע)סעליטערעוועט. דוּו אויססאַליטערעווען.

אויססעליקציאָנירט — אַזי. אויסגע- קליבן [געניצט אין נאַצי-תּקופּה פֿאַר די וואָס ווערן אויסגעקליבן געשיקט צו ווערן אין די אומקום-לאַגערן]. אַע מענער און פֿרויען.

אויססעליקציאָנירן — טרוה. גיר אויס, ~סעליקציאָנירט. 1. ענדגילטיק אויסקלייבן. 2. אויסקלייבן אויף אומצוברענגען (← דפּו).

אויססע'מערן — טרוה. ער אויס, געסע- מערט. וורר, אוקר. 1. אויסלייגן, אויס- שטעלן סחורה אויף אַ געשטעל (ביי אַ יאַר- מאַרק). 2. אויספֿאַרקויפֿן סחורה פֿון אַ געשטעל, א פּיסע פֿערדעלען.

אויססעקורירן — טרוה. ריר אויס, ~ (גע) סעקורירט. אויסטראַקירן.

אויססערווירן — טרוה. ייר אויס, ~ (גע) סערווירט. אויסלייגן אין טעלערס) און דער- לאַנגען אויססאַרווערן.

אויסספֿאַזמירן — אוטוה. ייר אויס, ~ (גע) ספֿאַזמירט. פּלוצלינג אַנהייבן האַבן ספֿאַז- מעס, קאַוואַליסיווע צונויפֿציאָנגען פֿון מיט קלען (ביי אַ היסטערישן אַנפֿאַל אַע), אַ ביי אַן אַנפֿאַל פֿון פֿעילעפּסיע.

אויסספּעציאַליזירן — טרוה. ייר אויס, ~ספּעציאַליזירט. אַלס מיט זיך, אינגאַנצן פֿאַרפֿולקומען אויף אַ געוויס פֿעלד, מאַכן פֿאַר אַ מומחה אויף אַ באַגרענעצטן טייל פֿון אַ וויסנשאַפֿטלעכן אַדער טעכנישן געביט. (זיך) אַ אין גינעקאַלאַגיע, אין נאַכמאַכן אונ- טערשריפֿטן אַזוּו.

אויסספּעקולירן — טרוה. ייר אויס, ~ (גע) ספּעקולירט. אויפֿטאַן, דערגרייכן עפעס דורך ספּעקולירן. אויסטראַכטן, אויסגעפֿינען המצאה. א אַ העכערן קורס.

אויסספּראַווען זיך — אוטוה. ווע זיך אויס, זיך ~געספּראַוועט. פֿטמ. זל. 1. זיך געבן אַן עצה. איבערשטיגן. דוּו אויספּראַווען זיך. 2. זיך אַפּרעכענען מיט עמעצן, גישקשה, איך וועל זיך אַ מיט דיר.

אויסספּראַוויטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּראַוויטשעט. פֿ: ~ספּראַוויטשען, ~ספּראַוויטשען. אויסוויינען (וועגן אַ הונט אַדער ווי ביי אַ הונט) עפעס. די צויג ספּראַוויטשעט אויס אַ ביין. מיט זיך — ספּראַוויטשען און אויפֿהערן.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~געספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

אויסספּאַליעטשען — טרוה. טשע אויס, ~ (גע)ספּאַליעטשעט. זל. אַלס מיט זיך. 1. דוּו אויספּאַליעטשען. 2. מאַכן (זיך) אַ קליי- נע וואונד, (זיך) וויי טאַן. דאָס קינד איז געפֿאַלן און זיך אויסגעספּאַליעטשעט ביידע קניי.

סער, העצלל מכשיר) א די מולטער, די פֿאַן אַע. פֿ: ~שקראַבען.

אויססקרוכען — טרוה. כע אויס, געסקר- כעט. פֿטמ. זל. מאַכן אויפֿציערן; אויס- שרעקן. אַ מיט מעשיות וועגן מתים.

אויססקרויטשען — טרוה. טשע אויס, גע- סקריטשעט. זל. עפעס אַרויסברענגען מיטן קריצן פֿון ציין. אַ כעס אַע.

אויססקרויפֿען(נען) — פֿע אויס, געסקר- פֿעט. אוטוה — מיטאַמאַל, פּלוצעם אַנהייבן סקריפען. די טיר האָט אויסגעסקריפעט ביים פֿענען זי. טרוה — עפעס אויסשפּילן, אַרויסברענגען מיט סקריפעדיקע קלאַנגען.

„[איים] האָט ער פֿאַר דער צייט קיים אויסגע- לערנט אויסצוסקריפען אַ פֿאַר ניגונימלעך, בערג, ביים דניעפּער וו.

אויססראַטשען — טרוה. טשע אויס, גע- טראַטשעט. פֿד. אויך מיט זיך. אויסדאַסן. וואול. **אויססראַליען** — טרוה. ל(י)ע אויס, גע- טראַליעט. לאַקל (סאַניק און אומג, גאַליציע). זל. אויסדאַסן. וואול.

אויססרחע(נען) — [...]סאַרכע(נען)] טרוה. סרחע, סרחן אויס; געסרחעט, ~סרחנט. אויך מיט זיך. אויסשטיגען, אַ די שטוב.

אויססרכאן, **סרכאן** — טרוה. סרכא, סרכה אויס; געסרכאט, ~סרכהט. דוּו אויססירכאן.

אויססרסרן — [...]סאַרסערן] טרוה. סרסר אויס, געסרסרט. אויספֿירן די אַרבעט פֿון אַ סרסר, מעקלער, פֿאַרמיטלער. אַ אַ געשעפֿטל.

אויססרעזשען — טרוה. זשע אויס, גע- סרעזשעט. אויך: ~סרעזשען. זל. דורכחאַרפֿן ביי עקזאַמענס אַ צאַל (אַלע). אַ אַלע עקס- טערניקעס.

אויססעגבערן — טרוה. ער אויס, געגע- בערט. אויסבויערן, אויסדריילן. פֿאַרענדיקן מאַכן אַ לאַך מיט אַן עגבער. אַ אַ לאַך. פֿג: אַ דעם קאַפּ מיט רייד (וויילדע אַנבאַטן אַע).

אויססעדוותן — [...]איידעסן] טרוה. עדות אויס, ~געעדוותט. צווען ווי אַן עדות. „מיר וואָס האָבן איבערגעלעבט און אויסגעעדוותט די אַלע רשעותן — מיר זענען מחויב זיי צו פֿאַר- שרייבן, רייד. מיט זיך — נעמען פֿאַר אַן עדות. אַ זיך מיט עמעצן.

אויססעדערן — טרוה. ער אויס, געעדערט. פֿר. 1. אויסאַדערן. 2. אויספֿיניקן. „ער וועט פֿאַסן פֿון אונדז ריכטן! אַ וועט ער אונדז!“ 3. אויסגוידען (מיט מאַנעגיש), דער- גיין די יאַרן. „דער יונג, ער וועט אַיך אַ, ביי ער קריגט זינס.“

אויססעוולחן — [...]אַוולען] טרוה. עוול(ה) אַוול, אַוולען אויס; געעוול(ה)ט. פֿטמ. טאַן עוולות. באַעוולען אַ צאַל מאַל. „דער שטאַר- קערער עוולחט אויס דעם שוואַכערן.“

אויססעקורן — [...]אויקערן] טרוה. עוקר אויס, ~געעקורט. אַ אויסחאַרצלען (נאַר) וועגן אַ מענטשן. רודפֿן עמעצן און אים אַ קללה: אויסגעעקורט זאַלן זיי ווערן!

אויססעזותן — [...]אַועסן] טרוה. עזות אויס, ~געעזותט. אַרויסקריגן עפעס מיט עזות, חוצפה. אַ צו זיין דער דעלעגאַט.

אויסעם — קאַווערד. קומט במקום אויס אין פֿאַלקסטימלעכן אופן רעדן (ווייער אַלס אין

אויסעסעניש — דאָס (די), ן. געדיוערדיקע אויססונג. עגמת־נפשׁ, גריזאָטע. **אַזאַ א׳** אויף מלכע שונאים געזאָגט געהאָרן!

אויסעסקן זיך — [...]אייסקען] אוטוו. עסק זיך אויס, זיך ~געעסקט. 1. האָבן עסקים, גע' שעפֿטן, ענינים מיט אַ צאָל (יחידים, גרופעס). זיך א׳ מיט אַלע חברות. 2. האָבן אַ סך עסקים און אויפהערן. **איך מעג זיך פֿאַר־רוען**, זיך שוין אויסגעעסקט מיט די קהלשע געשעפֿטן, רייד.

אויסעפענען — טרוו. עפֿן אויס, ~געעפֿנט. פֿטמ. 1. אינגאַנצן עפענען, אויפֿעפענען. א׳ דאָס (גאַנצע) האַרץ פֿאַר דיר. **סיאיז וואַרעם**, עפֿן אויס דאָס גאַנצע פֿענצטער. 2. עפענען איינס נאָך איינס. א׳ די שאַפֿעס, די שופֿלאַדן אַזוו.

אויסעצה(נען) — [...]אייצע(נען)] טרוו. עצה אויס, ~געעצהט. 1. אויסטראַכטן אַן עצה (מיט איר בלעטעס). א׳ אַ פּלאַן. 2. געבן עצות, אַנזוינן וואָס צו טאָן. **אַן אַלטע מויד עצהט אויס ווי צו האַדעווען קינדער**, שוו. אַזוו.

אויסעצה(נען) זיך — אוטוו. עצה דפֿוו. 1. זיך באַראַטן, זיך האַלטן אַן עצה (מיט אַ צאָל מענטשן אָדער וועגן אַ צאָל ענינים). זיך א׳ מיט פֿריינד וועגן (מכוח) זינע גע' שעפֿטן. **עצה זיך אויס מיט דנין וויבּל**, מיט די שוועסטער, און גיב מיר אַ תּשובּה, איציק קיפּנים, אונטעררוגענט. 2. איבערשמועסן, איר בערעדן, קאָנפֿערירן (פּדי צו קומען צו אַלגע' מייענעס באַשלוס, הסכּם, מסקנא). **די בוררים האָבן זיך ווידער אויסגעעצהט און אַרשן אין שול**, י"ל מנן ספֿר הזכּרונות, № 5, אַרעס, 1883.

אויסעצונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסעצן. פֿובּ.

אויסעצן — טרוו. עץ אויס, ~געעצט. אויס־גראַווירן, אויסברענען אין מעטאַל מיט אַ זייערס. א׳ אויף אַ פּלאַטע פֿיגורן, צייכענונג' גען אנט.

אויסעקבערן — טרוו. ער אויס, ~געעקבערט. דזוו אויסעקבערן. <

אויסעקוזאָמענירן — טרוו. ייר אויס, ~עק' זאַמענירט. 1. פֿאַרענדיקן עקוזאָמענירן, אויס־פֿרעגן וועגן קענטענישן. 2. עקוזאָמענירן אַ צאָל מענטשן אָדער וועגן אַ צאָל ענינים. א׳ די תּלמידים אין אַלע לימודים. 3. אויס־פֿרעגן. **דאָרף זי גיט ווערן פֿאַרשטייטן...** [איי־דערן] דו וועסט איר גיט א׳, אמת, דאָס קינד אין וואַלד שו, ווילנע 1876.

אויסעקלען — אומפ. עקלט אויס, ~געעקלט. ווערן אינגאַנצן דורכגענומען מיט אַ געפֿיל פֿון עקל. **עס עקלט מיך אויס פֿון זינע שטענדיקע ליגנס**.

אויסעקן — טרוו. עק אויס, ~געעקט. זר. פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט, אויסענדיקן. א׳ אַ שטיקל אַרבעט.

אויסעקן זיך — אוטוו. < דפֿוו. 1. זיך פֿאַר־ענדיקן. **די גוטע צייטן האַלטן ביים אויס־עקן זיך**. 2. שטאַרק באַנערן, חלשן עפעס צו קריגן, זיין פֿאַרביי (מחמת לעכצעניש).

אויסער — א׳ צו ווערן גענטער מיט עמעצן. **אויסער** — א׳. דזשט. וואָס איז אין דרויסן; דרויסנדיק. היפּוך פֿון אינער. **מיר מוזן זיך**

צעס אין פּראָדוקציע, אַרבעט. די א׳ איז גע' מאַכט אויף גיך.

אויסענדיקן — טרוו. ייק אויס, ~געענדיקט. אינגאַנצן ענדיקן. דורכפֿירן דעם לעצטן פּראָ' צעס אין אַן אַרבעט, ביי אַ פּראָדוקציע. א׳ די אַרבעט, דעם מלבוש, די צייכענונג אַזוו.

אויסענדיקער — דער, ס. וון יין, ס. **שנני־דער** (דער) ווער עס פֿאַרענדיקט (צו)גייען. **דער אַרבל איז שוין אַרבייגעשטעלט און דער א׳ וועט זיך שוין אַן עצה געבן**.

אויסענערן — טרוו. ער אויס, ~געענערט. פּד. אינגאַנצן בייטן, איבערמאַכן, צוגעבן אַן אַנדער פֿאַרעם. א׳ אַזעלכע פּאַזשאַנדקעס.

אויסענטפֿערן — אוטוו & טרוו. ער אויס, ~געענטפֿערט. 1. ענטפֿערן אויף אַ צאָל (אַלע) פֿראַגעס, אָדער אַ צאָל (אַלע) פֿראַגע' שטעלערס. **שווער מיטאַמאַל אויסגענטפֿערן (אויף) אַלע שאלות**, **איך וועל אַיך אַלע (מען) א׳ איינעם נאָכן צווייטן**. 2. איבער' ענטפֿערן, איבערגעבן אין פֿרעמדע הענט.

אויסענצלען — טרוו. צל אויס, ~געענצלעט. פּד. דזוו אויסאינצלען. <

אויסעסונג — די, ען. 1. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסעסן. 2. אויסשלאַג, צרעת אין אַ בנד וואָס פֿרעסט אויס האַר, פֿעל, וואָל אנט. **פּחתת היא (ויקרא, יג, 55), תי: אַן א׳ איז דאָס**.

אויסעסן — טרוו. עס אויס, ~געעסן. 1. עסן און דערביי אויסהוילן אַ לאַך אין מיטן. א׳ דאָס ווייכע און לאַזן דאָס האַרעטע. **געדענקט איר דעם הייליקן באַק...** וואָס פֿלעגט שפּאַצירן מיט רחבה אין מיטן פֿון טאָג און א׳ לעכער פֿון שטרועניגע דעכערז, יהוּאָש, **דער היילי־קער באַק**. 2. אויסעסן, אויסגריזשען; אויס־רעבן, אויסברענען (ערגעצוואו אויסהוילן און דערביי שעדיקן). מאַטן עסן אויס בגדים, זייערס עסט אויס שטאָף. **שאַנד איז גיט קיין רויה** — זי עסט גיט אויס די אויגן, שוו. **א׳ די גשמה, די גאַל, דאָס האַרץ, די לעבער, די גיר(קע) = פֿאַרשאַפֿן האַרצווייטיק, ערגעניש, צער**. **דער פֿאַטער דאַנקט גאָט, אַפּי זי הערט אים אויף א׳ דאָס האַרץ**, ארז, קמ, 1867, № 31.

3. אַרויסקריגן, אויסהאַרצלען עמעצן פֿון אַן אַרט, שטעל, פּאַזיציע. **...ער זאָל זיך אין זיי גוקם זיין און פֿון הי א׳, יפ. דער איינציקער אַרנטלעכער פּראָפֿעסאָר, ד״ר ציון... האָט מען אים שוין לאַנג אויסגעגעסן**, יפֿאָ, 1882, № 24. 4. פֿאַרקאָנקורירן, אַרויס־שטויסן. **...דורך דער וואַלולקייט און העל־קייט וועט זי יאָ א׳ אַלע ביזאָהערדיקע פֿליסי־קייטן וואָס האָבן געדינט צו ברענען**, קמ, 1865, № 31.

אויסעסן זיך — אוטוו. < דפֿוו. 1. ווערן אויסגעוויילט, אויסגעביסן. די פֿעל האָט זיך אויסגעגעסן פֿון שטויב. 2. זיך אַליין פֿאַר' שאַפֿן האַרצווייטיק, עגמת־נפשׁ. **דו ווייסט גיט ווי עס קרענקט אים, ווי ער עסט זיך אויס** (זוויי ווי עליפּטיש, דורכגעלאָזן: ס׳האַרץ, די גאַל, די לעבער). **דער לערער... עסט זיך אויס די גאַל און די לעבער און האָט גיט אויף קיין ברויט**, וו. זבאָרושער, ידאָס ביסאַלי מינץ [ויבּל iv].

זר, אויך אין אוקר, זעלטענער אין פּד). ספּעצ' ביים סוף פֿון זאַץ, פֿאַר אַ פּאַוזע און אין פֿאַר' שיידענע אַנדערע פֿאַלן, ווען דער איבעריקער טראָף העלפֿט מאַכן ריטמישער די רייד. **סיאיז ביי זיי גיט קיין קוואַל... אַ ברונעם געמט זיך אויך אויסעט**, שט. **און בעטן אים אויסעט מיט שטראַלן און שיין, באַקוועמער זאָל זיין אים צו זיצן**, אר, **דער פֿאַרבלאַנ' דזשעטער מלאך**. **שניי גלייכט א׳ פּאַרג און טאַל, ערד און הימל ווערט באַהעפֿט**, ברזד, אַלדאָס גוטס.

אויסעמעמונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע' זולטאַט פֿון אויסעמענען.

אויסעמענען — טרוו. עטעם אויס, ~גע' עטעמט. דזוו אויסאַטעמען. <

אויסעיפּושן — [...]איפּושן] עיפּוש אויס, ~געעיפּושט. אוטוו — מיטאַמאַל אַרויסגעבן שלעכטן ריח. **ווער האָט דאָ אַזוי אויסגע' עיפּושט?** — מסתּמא אַ טכור'. טרוו — אויסשטייגען, פֿאַרשטייגען. א׳ די גאַנצע טובּ מיט מאַכאַרקע.

אויסעלערן — טרוו. ער אויס, ~געעלערטערט. 1. מאַכן אַלט, עלטער. די חולאת על' טערט אים אויס. 2. האַלטן אַ לאַנגע צייט (ביז עס ווערט בעסער). א׳ ביר, ווינן אנט. **א׳ אַ קרענק = ליגן אַ לענגערע צייט אין בעט מיט אַ קראַנקייט**.

אויסעלטערן זיך — אוטוו. < דפֿוו. 1. דזוו עלטערן זיך. א׳ זיך אין נחת און אין פֿריידן. 2. ליידן פֿון דער עלטער. **ער האָט זיך שוין גאַר אויסגעלטערט**, ער איז כמעט עובר **בלל**. **גאַט האָט זיך שוין גאַר אויסגעעל' טערט**, פּחול = ער ווייסט גיט וואָס ער טוט; פֿירט גיט מער די וועלט.

אויסעלעקטירזירן — טרוו. זיר אויס, ~עלעקטירזירט. 1. אינגאַנצן אַנלאָזן מיט עלעקטריע; דורכפֿירן עלעקטרישן שטראַם דורך אַ צאָל זאָכן. א׳ די גאַנצע קייט. 2. באַגיסט' טערן, אַרבייברענגען אין עקסטאַז (אַ צאָל מענטשן). א׳ דעם עולם צוהערערס מיט דעם וואונדערלעכן שפּילן.

אויסעם — פרעפּ אויס + דעם. דזוו אויסן. < ארכ. **אך זאל איין איטלכער בעל הבית גי' וואַרנט זיין**. וז זאָל קיין בתּולה שיקן ביי דער נכּט אויזם הויז נאָך ביר אויג' נאָך גיקש', תּקנות חכמי ומנהיגי ק"ק פּראַג, — שעי"ב, רי"ב, רשומות, ד, תּל־אביב תּרפֿ"ו.

אויסעמאַלירן — טרוו. ייר אויס, ~עמאַלירט. באַדעקן מיט עמאַל אַ צאָל (פּלטים, וואַועס אנט). א׳ די טעפ.

אויסעמאַנסיפּירן, ציפּירן — טרוו. פֿיר אויס; ~עמאַנסיפּירט, ציפּירט. באַפֿרענען פֿון אומגלייכקייט, פֿון שקלאַפֿערז. געבן גליי' כע רעכט צו אַ צאָל (אַלע). **דערחייל האָבן באַ' קומען וואוינרעכט נאָר די רעכטע יידן**, אָבער עס איז נאָך געווען ווייט ביזן א׳ אַלע יידן.

אויסעמאָגירן — אוטוו. ייר אויס, ~עמיר גירט. ענדגילטיק עמאָגירן (אַן שום כּונה, האַפֿענונג צוריקצוקומען). א׳ און פֿאַרברענען הינטער זיך די בריקן.

אויסענדיקונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסענדיקן. **דער לעצטער פּראָ'**

דעסטוועגן ריכט די מערקווירדיקע געגנט מ'זיך מידן בליק: די אויגן זוכן א' די פֿענצ-טער, פֿה, פֿון הינטע לענדער. א' דער שטאט [ירושלים] — הינטער די מויערן פֿון אַלט שטאט ירושלים. אַז אַ ירושלימער ייִד רעדט וועגן שטאט, מיינט ער דערמיט די אַלטשטאט און בשום אופֿן גיט די ניע שטאט. וואָס מחוץ דער אַלטשטאט רופֿט ער אָן: א' דער שטאט, קאָס, אַרץ־ישׂראלדיקער ייִדיש פֿון אַלטן אַשכּנזישן ייִשובֿ' [מאַנזקריפטן].

אויסערטאגאל — אַזוה. פֿון דרויסן, אין דרויסן, גיט אין די גרענעצן פֿון גרופֿע, קרייז (שטאט, לאַג). מיר קענען אים, אָבער א' האָט ער אַ גוטן נאָמען. גיט אויף אלי פֿיפֿ [פֿראַנקפורטער] גימניט, דען זיא האָבן אויור האַלבן איין שם — אנשי גמילות חסדים הם, 'בחורים ליד', פֿפֿה, 750 [וואַכשטיין־בוך, יוואָ].

אויסערוויילט — אַדי. דעסמ. דוה אויס־דערוויילט. 'די פֿנסת ישׂראל זאָל גיין אויף קידוש־השם... ווי עס פֿאַסט פֿאַר זיין טייער א' פֿאַלק', בעל־מחשבות ו. 'וועט דער אַער סיני זיך באַקליידן מיט אַ נעבל', יהוָש, זי נאכט פֿאַר מתן־תּורה.

אויסערוועלט — די, זי. וועלט וואָס איז מחוץ די גרענעצן פֿון אייגענעם איך אָדער אייגענער סביבֿה; וועלט מחוץ דער וועלט פֿון חושים. 'האָבן אויג און האַרץ פֿאַר א' פֿאַר־מאַכט', ברַאָך, אויסגעקליבענע שריפֿטן.

אויסערוועלט — אַזוה. לאַקל. לאַזוש. מחוץ דער פֿאַבריק (וועגן אַרבעטן אין דער היים). מחוץ די גרענעצן פֿון דער שטאט. 'אַחוץ דעם האָט מען נאָך אַרויסגעגעבן אַר־בעט, ווי דאָס האָט געהייסן: געאַרבעט א'. דאָס מיינט אַז פּויערים פֿון דער לאַדזשער אומגעגנט פֿלעגן אַרויסנעמען אַרבעט און פֿיין זיך אויף וועבשולן אויספֿאַרטיקן די רויע סחורה', פ. מינץ, לאַזוש אין מיין זכּרון, ב"א, 1958.

אויסערזיך — דער. מצ נב. נעגל. וועלט מחוץ דעם זיך, דעם איך. 'סידערוועט דורך אַן דער איך, דעם אי־זיך, מיין אויג — דאָס קעגן־אויג פֿון דער וועלט', צייט, דאָס ליד פֿון אַ פֿענצטער.

אויסער זיך זיין — צוה, אוטוה. בין געווען אויסער זיך. 1. איינגאַנצן פֿאַרלירן גלייכ־געוויכט. זיין צעטומלט, שטאַרק אויפֿגערעגט. זיין אויסער זיך פֿאַר (פֿון) פֿעס, צאָרן אע; פֿאַר (פֿון) צער, האַרצעסעניש אע און מחמת אַלע אַנדערע שטאַרק און שווערע איבער־לעבונגען, געפֿילן. 'ער איז געווען אומגע־דולדיק און אויסער זיך פֿון גיט באַקומען קיין ענטפֿער', ספ, גליקלעכע און אומגליק־לעכע. 2. זיין פֿאַרהאונדערט, שטאַרק פֿאַר־חידושט, איבערצאָסט. 'אוי ער געוואָרן אויסער זיך פֿון פֿרייד', פֿמ. אויסער זיך זיין פֿאַר־חידוש = זייער שטאַרק זיך האונדערן.

אויסערטאגאל(יש) — אַדי. (מוזיק) וואָס איז געבויט, באַזיירט אויף דיסאַנאַט. אַער קלאַנג, אַע מוזיק.

אויסערטאגאל(יש)קייט — די (דאָס), זי. (מוזיק) דיסאַנאַט. איינגשאַפֿט (פֿון אַ מ' זיקאַליש ווערן), געבויט אויף דיסאַנאַט.

אויש גיערפֿט, [דאַרט]. אין נצ, זשיטאַמירער אויסגאַבע: 'גיגעבן ערפֿות'. **אויסערגעוויינט(ל)ען** — אַדי. וואָס איז מחוץ די גרענעצן פֿון דעם געוויינטלעכן; וואָס איז אַ זעלטנקייט, אַ יוצא־מִן־הַכּלל. אַער מענטש, אַע רייד. 'אין אַ באַזונדערער אַער שטימונג זענען די געסט...געקומען', ספ, סודות.

אויסערגעוויינט(ל)עכקייט — די (דאָס), זי. 1. איינגשאַפֿט פֿון זיין אויסערגעוויינט־לען. 2. פֿעס וואָס איז אויסערגעוויינט־לען. אַזאָ געשעעניש איז אַן אַ טרעפֿט זיך איין מאָל אין אַ יאָרהונדערט.

אויסערגעוועזענע — אַדי. וואָס איז מחוץ די גרענעצן פֿון געוועזן. אַע מיטלען. אַן אַי־בערקערעניש איז תּמיד אַ.

אויסער געפֿאַר זיין — צוה, אוטוה. בין געווען אַ גי. זיך באַפֿרעיען פֿון, זיין אַרויס פֿון סכּנה. נאָכן קרייזס איז די קראַנקע אויסער געפֿאַר. זיך באַהאַלטן אין קעלער און רעכע־נען אַז מען איז אויסער געפֿאַר.

אויסערגען — טרוה. יער אויס, געזערגערט. פֿאַרשאַפֿן ערגערניש; אַרטיבערעניש אין פֿעס, אין מצב פֿון גרויס געמתינגש. א' די קיני דער מיטן רייזן זיך, א' מיט נאַרשע רייד און שלעכטע מעשים.

אויסערגען זיך — אוטוה. אַ דפֿה. נעמען זיך זייער שטאַרק צום האַרצן; זיך זייער קלעמען, מאַכן אַ תּל פֿון זיך איבער ערגער־נישן). 'איר דאַרפֿט זיך גיט אַזוי א' איבער דעם דורכפֿאַל. פּרוּוט בעסער נאָך איין מאל'. **אויסערדעם** — אַזוה. (אַ)חוּדעם; דערצו נאָך. 'ער איז אַ ביסל אַן עקשן, אָבער א' האָבן מיר קיין זאָך נישט צו אים'; 'ער איז אַן עקשן, א' איז ער נאָך אַ קאַרגער און אַ גיט־פֿאַריגער'. '...א' איז אויפֿן בעקן געלעגן און געשטייכלט אַ געלעך, אַ שמעקעדיקער מאַראַנץ', שט. 'פֿון זיי האָט זיך גענומען די מאַדע מכבד זיין מיט פּירעשקעס, א' האָט מען נישט געקאַרגט קיין זיסע שנאַפֿסן און ווי־נען'. יק. 'א' וואָס זיי האָבן חתונה געהאַט, און ער האָט זי פֿסדר אויחייט...'. א' אַיב עגנון, אַ פּשוטע מענטש.

אויסער רע'ם וואָס — פֿראַזע [אויסער — פרעפ, דעם — פֿראַנסן]. (אַ)חוץ דעם וואָס, ווי אַ צוגאַב צו דעם וואָס (מע האָט געזאָגט, געטאַן אַזאָ). 'אויסער דעם וואָס ער האָט דערציילט דער פֿאַליציי, האָט ער נאָך גערעדט מיט אַ רעפֿארטער און אַע איבערגעגעבן...'. **אויסער דער ריי** — פֿראַזע. גיט אין דער ריי (ביים וואָרטן צו קריגן עפעס), איידער מע דאַרף קריגן לויט דער איינגעשטעלטער אַרדענונג. 'איר זינט אַזאָ יחסן ווי מיר אַלע, רוקט זיך גיט, פֿעטערל, אויסער דער ריי?' [אין לאַדזשער געטאָ פֿלעגן פֿאַליציסטן און פֿעברלעשערס באַקומען אין די קראַמען אוי־סער דער ריי; דער עולם וואָס איז שעהן אָפּגעשטאַנען אין די רייען פֿלעגט זיי נאָכ־שרייען: 'פֿאַרוואָס ריכטט איר זיך נישט בי... (דעם ממונה איבערן בית־עולם) אויסער דער ריי?', פֿון לעצטן חורבן, Ne 16].

אויסערטאגאל — פרעפ, דעסמ. לאַקל. אויסער, מחוץ. א' די גרענעצן פֿון דער מלוכה. 'פֿונ־צוקוקן צו די אַע סימנים, בשעת מיר חילן קריגן אין מוח אַ בילד פֿון אַ מענטשן, פֿון אַ חיה אָדער אַ בוים', בעל־מחשבות ו. **אויסער** — פרעפ. 1. פֿון דרויסן, מחוץ [באַנוץ זייער שטאַרק באַגרענעצט]. א' דער שטאט; אויסערן שטאט, לד. 'גיטאָ קיין זאָך וואָס איז א' אים [באַטן], תּניא. 2. חוץ, אַחוץ, מיטן אויסנעם פֿון; אַלע חוץ דער פּערזאָן (די פּערזאָנען). אַלץ חוץ דער זאָך (די זאָכן). 'די בילדונג האָט אויסער באַרן קיין שונאים נישט', פֿראַך, נעזאַנקען און אידיען. 'וואָס זשע האַסטו, לעבן, נאָך, אויסער זיבן טעג אין וואָך, אויסער אונדזער שווערן יאָר?', אר, 'צום לעבן'. 'אויסער שמע־ישׂראל, קומט קיין וואָר וואָרט פֿון זיין מויל גיט אַרויס', פֿוה. 'לייוונג אויסער זונטיק איז איינגעלעך געווען חייניק, וואָרעם אויסער זונ־טיק איז דער פּויער פֿמעט אין שטעטל גישט געקומען', יק. 'אַלץ איז אין די הענט פֿון הימל א' יראת־שמים'. **אויסער אַיער** (אונדזער, מיין אע פֿאַסעס־ווע פֿראַנאַמען) ש אַ דן אויף מיר (אונדז, אַעס אע פּערזענלעכע פּראַנאַמען) געזאָגט = עך גייט אַיער (אונדז, אים אַזוה) גאַנץ גוט, אַזוי אַז מעג זיך עס אַליין (אַן אַנדערן) חיינטשן. 'אַרעם איז קיין שאַנד — און הינטט ב"ה אויסער אַיער שאַנד אויף מיר, אויף אַלע ייִדישע קינדער געזאָגט געוואָרן', ממוט, טאַק־טע. **אויסער** — קאַנ. אַרכ. סידן. 'זול מען גיכט מעהר שפּייז אדר גטרעק האַבן, אויסר איין יעדרר פּראַך ראַטא זיין קונטריוציאָן...אויש גמעסין וואָרדן', פּראַגער תקנות קעגן לוק־סוס, תקפ"ו [ויבא ו]. **אויסער־אויפֿאַפֿעניש** — אַדי. וואָס איז מחוץ די גרענעצן פֿון אייאַפּע. אַע לענדער וואָס זענען ווייט פֿון דער מערבֿדיקער ציוויל־זאַציע. **אויסער־אַרדנמלעך** — אַדי. 1. וואָס איז מחוץ דער ריי, אַרדענונג; גיט־געוויינטלעך. רופֿן אַן אַע יוצונג. אַער פּראַפּעסאַר = גיט קיין מיטגליד פֿון איינגעשטעלטן פּערסאָנאַל פֿון אוניווערסיטעט. 2. אויסערגעוויינטלעך, וואָס איז אַ זעלטנקייט, אַ יוצא־מִן־הַכּלל. אַן א' אינטערעסאַנטע לעקציע. אַזאָ אויפֿלירן זיך איז באַמת א'. '...פרטים פֿון דער א' פרעכ־טיקער קונסט־פּאַנאָראַמע', שט, דערציילערט און ראַמאַניסטן וו. **אויסער־אַרדנמלעכקייט** — די (דאָס), זי. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויסער־אַרדנ־לעך. **אויסער־אַרמלעך** — אַדי. וואָס איז אויסער אַרט, מחוץ גרענעצן אָדער באַגריפֿן פֿון אַרט, שטח. '...איז נאַטירלעך ביי אים זיין איבער־צושטעלעך און אַער צוגאַנג צו צייט און אַרט־געשעענישן', שט, ה. לייחיק. **אויסערבן** — [אַרעוון] טרוה. ערש אויס, געזערפֿט. אַרכ. חיו. געבן ערפֿות, באַראַג־טיע. 'גאַט האָט מיר...מציל גיוועזין אויש דיא האנט פֿון מלאך המות אויף האָט מיר אויש גיערפֿט פֿון אים', נצו, דבריים. 'אויף אלי זיינן גישטאַנן לפני המלך הקדוש אויף האבין גיבעטין אויף מיר אויף האבין מיר

אויסערלאנגעריש — אדי. סאוו. וואס איז (הערט דורכגעפירט) מחוז דעם לאגער מיט סתורה איר פארקויף. אע אפערציע.

אויסערלעך — אדי. דטש. 1. וואס איז לויטן אויסזען (אויסקוק); דרויסנדיק. דערצו איז ער געווען א זייער שיין... א פארשוין! יק. 2. אויבנאויפיק, חיצוניותדיק; גיט תוכיך. אן אע ענלעכקייט צווישן צוויי שרע זעכט. גיין, איר קענט נישט! איר קענט אפער דאס אע לעבן, אבער נישט דאס אינער לעכע, ספ, סודות. בכלל איז געווארן א שינוי אין דעם טאטנס איר הנהגה, זדב.

אויסערלעכקייט — די (דאס), זן. דטש. דרויסנדיקייט. אויבנאויפיקייט, חיצוניות. אין די אמת-גרויסע חרעק פון די אלטע צייטן זינען אונז פרעמד... געווישן פרטים, אין, גיט זיי אליין, סג, לעזער, דיכטער, קריטי קער ו.

אויסערמענטשלעך — אדי. וואס איז הע כער, איבער (אדער גינדיקער, אונטער) דאס מענטשלעכע. אע גוטסקייט. "רואיק אטעמט אויפן סאמע דנא פון מנוחה אלדאס אע, צייט, ס'אויסערמענטשלעכע."

אויסערן — צונויפשמעלן פון פרעפאזיציע מיטן ארטיקל: אויסערן + דעם. שטעלן עמעצן אויסערן געזען = אויף אים זאל גיט חל זיין קיין שום געזעלעכע גארנטיעס פון פערזענלעכער זיכערקייט. דער אנטלאפענער פארברעכער איז אויסערן געזען. [אין לד אויך אויסערן + דער = ער איז אויסערן שטאטן.]

אויסערן — טרוו. אויסער, געאויסערט. אויך: אייסערן, אנטערן. דטש. אויסרדיקן, מאגן פעסטירן. און ווי עפעס ניצלעכס איז גע- מאכט געווארן, איז ער גלייך געקומען און האט געאייסערט זיין צופרידנקייט, קמ, 1863, № 25, [נר].

אויסערן זיך — אדו. זיך ארויסזאגן (ספעציעל אן חשבון מענטשן). דער מיניס-טער האט זיך געאויסערט אזו...
אויסערן מיניסטר — דער, ס, סטארן. וון שעי. ס. אויך: אויסערן-מיניסטער. מיניסטער וואס איז דער ממנה איבער אלע ענינים, פארבינדונגען און שכותן צווישן דער מדינה מיט אלע אנדערע מדינות. דער פרע-מיער האט אויך דעם פארטעל פון א"מ. קאנפערענץ פון א"מין.

אויסערן מיניסטעריום — דאס (דער), ס. צווינג פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט אין א מדינה, אנגעפירט פון אויסערן-מיניס-טער. די דיפלאמאטן פון אונזער א"מ האבן גיט אלע באקומען די געהעריקע צוגרייטונג פאר זייער קאריעריע.

אויסערן פאליטיק — די. מצ נב. פאלי-טיק (פון א רעגירונג, גרופע) בנוגע שכותן און פארבינדונגען מיט אלע אנדערע מדינות און לענדער.
אויסערן סביבה — אדי. וואס איז מחוז דער סביבה, דעם קרייז, דער געזעלשאפטלע-כער גרופע.
אויסערן סביבה דידיקייט — די (דאס). מצ נב. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויסערן סביבהדיק. געוויינטלעך דערהייבט ער ארט

און צייט-שטאף ביי צו איבערצייטלעכקייט און א"ס, סג, ה. לייזיק.
אויסערט — אדי. זרק. 1. וואס איז במם סאמע ברעג, עקסט, לעצט. מט, 2/49, פאר-טשטשט 'בשלת היריעה הקיצונה' (שמות, כו, 4): "די אוישרשטן" [ת: "אויף דעם זויס פון דעם עקסטן פארהאנגן". זלג, 2/3, פארטשטשט זועד הים האחרון] (דברים, יא, 4): "דאש איי שטרשי ים". [ת: "און ביזן הינטערשטן ים".]

אויסערט — אדו. דטש. אויסערטעניגט לער, זייער אין א גרויסער מאס. אין דער צייט פון אויפשטאנד איז די יידישע לאגע גע-ווען א שלעכט, יק. "זיין שפראך איז געווען ריך און א פארביק", סוק, באגעגענישן וו.
אויסערפארקוירן — אדי. וואס קומט זיך גיט צונויף אין פאקוס; אומקלאר, מטושטש. אן אע אויפנאמע.

אויסערשטאט — די. מצ נב. געגנט הינטער דער שטאט; פארשטאט. "סע שמעקט מיט א"י, נט.

אויספאבאטשען — טרוו. טשע אויס, פא-באטשעט. אוקר. סל. אינגאנצן מוחל זיין, פארגעבן א צאל (שואכקייטן, קלענערע עבירות, וילדע שטיק). ער איז נאך א קינד, מעגסט אים [דאס] א זינע יונגאטשע רייען.

אויספאגאזשען זיך — אוטוו. זשע זיך אויס, זיך פאגאזשעט. לאקס. (גראדענע). 1. ווידער ווערן א שיינער העטער (נאך רעגנס, א שטורעם אט). אז עס העט זיך א, וועט מען קענען פארן וויטער. 2. זיך בארואיקן (נאך געשרייען, היצן זיך). העסט זיך א, וועסטו אליין אונזען אזו...

אויספאגראמירטקייט — די (דאס). מצ נב. מצב פון זיין אינגאנצן פאגראמירט. אן א אז גאט זאל רחמנות האבן.

אויספאגראמירן — טרוו. מיר אויס, פא-גראמירט. 1. סיסטעמאטיש, גרינטלעך דורכ-פירן ווילדן איבערפאל מיט שלאגן, מארדן, רויבן. "מע האט אונז אזוי אויספאגראמירט אז די וויס זינען געבליבן לעבן האבן אפילו גיט מיט וואס א טגא איבערצוקומען". 2. מאכן פאגראמען אין א צאל ערטער. א אלע יידישע שטעלעך פון אומגעגנט.

אויספארקעווען — טרוו. קעווע אויס, פארקעוועט. סל. דזוו אויספארקעווען <.

אויספארקעווען (ווען) — אדו. דע(ווע) אויס, געפארקעוועט. אוקר. 1. אויסדינען, ארומ-גיין ארום עמעצן און אים העלפן (מיט ארבעט, געבן עסן אאוו). א עמעצן [דאס] ווי (ארום) א קראנקן. 2. זיך מיען עפעס צו דערגרייכן מיט באדינען, זיין אונטערטעניק. א נאך א מיידל א ארום גבירען.

אויספארקעווען (גען) — טרוו. דע אויס, געפאר-דעט. לר. עפעס אויפשאטן מיטן ארומגיין מיט פאמעלעכע, געמאסטענע טריט. וועט ער א פאר זיך א שטעל?

אויספארקעווען — אוטוו. קעווע אויס, געפארקעוועט. אוקר. דזוו אויספארקעווען <, אבער מיט א פירוש איר צייטעם.

אויספארר(י) אדעווען — טרוו. דעווע אויס, פארר(י) אדעוועט. ארויסקריגן, אפ-

שליסן אפמאך עפעס צו צושטעלן, אויפצו-שטעלן. א געהילץ פארן פאלק.

אויספארקעווען — אדו. זק. 20. אינגאנצן פארועלעקט, אפגעקראכן פון עלטער. די ביי-מער שטייען שוין אע. דער אלטער איז א און שלעפט קוים די פיס.

אויספארקעווען — די (דאס), זן. מצב פון זיין צו שטארק אויספארקעוועט. מיר געפעלט גיט די אומגאטירלעכע א פון דער גרופע.

אויספארקעווען — טרוו. יר אויס, געפאר-זירט. אויסשטעלן, אונטערשטעלן אין א (גר-טער) פאזע. א איז שווערער ווי פאטאגראפירן.

אויספארקעווען — טרוו. זעווע אויס, געפאר-זעוועט. (סטאלעריע) ארומהובלען, אריינפאסן פילאנקעס, פילאנגעס [ינע ברעטלעך וואס קומען אין מיטן טיר און זינען געלייגט איינס איבער דאס צווייטע].

אויספארקעווען — טרוו. זעווע אויס, גע-פארקעוועט. לאקס (קאחלער קרייז, וואלין). אויסשפטן, אויסכלאפאטשען. א די ירושה, א א ראורעשניע.

אויספארקעווען זיך — אוטוו. אדו. 1. אויפהערן זיך משפטן. זיך א און ווידער ווערן גוט. 2. א לאנגע צייט זיך משפטן. זיך א א גאנץ לעבן.

אויספארקעווען — אוטוו. קעווע אויס, פארקעוועט. סל. צושטימען, צובאמקען, זאגן כסדר יא, ס'איז טאקע אזוי. א דעם גביר, דער פרייצעט.

אויספארקעווען זיך — אוטוו. אומפ. פעט זיך אויס, זיך פארטעט. וורר. געפיינען פאר זיך אן ארט. יעס פארטעט זיך גיט אויס אין קאפ = עס איז גיט צו פארשטיין, לייגט זיך גיט אויפן שכל (אין אנדערע לר פאטופען זיך, אן אויס).

אויספארקעווען זיך — אוטוו. פע זיך אויס, זיך פארטעט. סל. טעמפ ווערן. די האק האט זיך אויספארטעט.

אויספארקעווען זיך — אוטוו. קע זיך אויס, זיך פארטעט. סל. כסדר זיך פארטעטען (בנים גיין, לויפן). זיך א און פאלן.

אויספארקעווען — טרוו. יר אויס, געפאר-טענירט. 1. געבן (אדער צווינגען ארויס צונעמען) פארמעלן דאקומענט וואס גיט רעכט אויף עפעס [געוויינטלעך צו פארקויפן בראנאן, טאבעקן, א אלע קרעמלעך און געשטעלן וואס פארקויפן פאפיראסן. 2. קריגן פון מלוכה גארנטיע אויף רעכט פון א צאל אויסגעפיינסן. א נייע סיניטעטישע שטאפן.]

אויספארקעווען (י)ען — אוטוו. (פ)ע אויס, פארטעט. כסדר, נאכאנאנד צופריינד שטעלן, צוטרעפן. פארטעטען א צאל. א קונדן. אזא קאפריינע, מע קען איר גיט א.

אויספארקעווען — דער, זן. אקט פון אויספאר-טשן. באליידיקונג. אזא ענטפער איז אן א. **אויספארקעווען** — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספארטשן.

אויספארטשן — פאטש אויס, געפארטשט. אוטוו — מיטמאל א קלאפ טאן אין עפעס מיט דער פלאך פון האנט. א איז שטענדיג מיט א געהילך. טרוו — 1. שלאגן עטלעכע מאל (אדער וויפל מע דארף, מע וויל) מיט דער פלאך פון האנט. א די באקן. פאר עזות

אויספאלעווען זיך — אוטו, קווא. ← דפּוו. זיך באַלייזט, קאפּולירן (וועגן בהמות). דער בול פּאָליעוועט זיך אויס מיט די קי.

אויספאלען — טרוה. ליע אויס, ~געפאלעט. 20. 1. אויססיסן. א' פון ביקס עטלעכע מאל. 2. שטאַרק אויסהייצן. סאיז אַ פּראָסט, מע דאַרף א' דעם אויוון.

אויספאלען — טרוה. ליע אויס, ~געפאַלעט. דזוו אויספאלען.

אויספאלירן — טרוה. ייר אויס, ~געפאַלירט. פאַרענדיקן מאַכן גלאַט, גלאַנציק, שניגיק, א' ברעטער, מעבל.

אויספאלמען — טרוה. זעס אויס, ~געפאַלמעסט. 1. דזוו אויספאלומירן. ← 2. ביזן סוף אויפשונידן, צעשנידן טויטע קערפערס (פאַר אַן אויספאַרשונג, בנים שטודירן). א' אַ הרוג א' קערפערס בנים שטודירן אויף דאַקטער. 3. גרינטלעך (און פּינדלעך) אַנאַ-ליזירן, א' אַ טעאַריע.

אויספאלסטערונג — טרוה. זען. פּראָצעס פון אויספאלסטערן. מאַטעריאַל צום (פון) אויס-פאַלטערן. די א' איז פון ביליקער וואַטע און זי קריכט אַרויס.

אויספאלסטערן — טרוה. זען אויס, ~געפאַלסטערט. אינגאַנצן באַדעקן, באַציען מעבל. אויסווייכן מעבל מיט פאַרשיידענעם מאַטעריאַל, א' אַ קאַנאַפע.

אויספאלעווען — טרוה. לעווע אויס, ~געפאַלעוועט. דזוו אויספאלען.

אויספאלעמיזירן — ייר אויס, ~פאַלעמיזירט. אוטו — דעבאַטירן מיט אַ צאַל (און דערביי זיין קריגעריש, אַרײַנגאַנגן, מיט אַלע מיטלען וועלן דערמיטן אייגענע גערעכט קייט). א' מיט אַלע קעגנערס. טרוה — עפעס דערגרייכן דורך פירן פאַלעמיק, האָבן וויכוחים. ״מע קען קיין מאַל קיין זאַך ניט א': יעדע רער בליבט ביי זיין שטאַנדפּונקט״, רייד.

אויספאלע(נען) — טרוה. ליע אויס, ~געפאַלעט. אויסרייסן איבעריקע (שעדלעכע) גע-וויקסן (גראַזן, דערנער), א' דעם גאַרטן, די בייטן.

אויספאַמאדע(ווען) — טרוה. דע(ווע) אויס, ~פאַמאדע(וועט). אויסשמירן מיט פאַמאדע צו מאַכן גלאַנציק אָדער ווייך. א' די האַר, די שייך.

אויספאַמאדעווען — טרוה. צעווע אויס, ~פאַמאדעוועט. 20. אויספּעסטיקן, שטאַרק אויסבינדן, אונטערשפּאַרן, א' די שטריק.

אויספאַמסן — טרוה. פאַמס אויס, ~געפאַמסט. אויך: ~פאַנסן. אויספאַרבן מיט פאַמס, טיף-רויטן קאַליר, א' די ליפּן.

אויספאַמע'לעכן — טרוה. לעך אויס, ~געפאַמעלעכט. מאַכן פאַמעלעך'ן (כער). ״דער זייגער לויפּט, מע דאַרף אים א״״.

אויספאַמעסטיען — טרוה. טיע, שטשע אויס; ~געפאַמעסטיעט, ~פאַמעסטיעט. 20. געפּינען אַרט (צו זיצן, שלאַ-פּן, ליגן). אַלעמען א' אויף בײַנאַכט, א' די ביכער אויף דער פּאָליצע.

אויספאַמפּע(ן) — טרוה. פאַמפּע(ן) אויס, ~געפאַמפּע(ן). 1. אַרויסציען פּליסיקייט, אויס-ליידן מיט אַ פאַמפּע(ן), א' אַ ברונעם. אויספאַמפּען דעם מאַגן צוליב דיאַגנאָסטישע

וּכדומה עפעס אַ פאַרברעכן האָט מען אים אויסגעשייגעצט, אויך אויסגעפאַטשט״, מחוט. שגמח. 2. באַליידיקן. ״איר זעט אַ שוטה, אַ שוטה! — אזוי האָב איר אויסגעפאַטשט דעם גבאי״, רייד. 3. אויסגלייכן, אויסקענטן, דורך דריקן, שלאַגן מיט דער פּלאַך פון דער האַנט. ״און דאָ קאַנען קינדער צוהעלפּן. ניט אזוי בײַם באַקן ווי בײַם א': קאַרענעם האַניק-לעקער באַדאַרף מען פאַטשן, לאַנג פאַטשן״, שע, פּונעם יאַריד. 4. אַפּלאַדירן, איר.

אויספאַטשעניש — דאָס (די), ן. (געווינער-דיקער) פּראָצעס פון אויספאַטשן.

אויספאַטשער — דער, ם. וון יין, קע, ם. ווער עס פאַטשט אויס. געדונגענער אַפּלאַדיר-רער.

אויספאַטשקען — טרוה. קע אויס, ~געפאַטשקעט. 1. שמוציק, ברודיק מאַכן, א' די הענט, די קליידער. 2. אויסשמירן, פאַר-שמירן, א' די גאַנצע זינט, דאָס ביכל אַזוו. 3. שלעכט, מיאום אויסשריבן, א' די היימאַר-בעט. 4. בכלל שלעכט און גיך אַפּטאַן אַן אַרבעט, א' אַ פאַר שייך ווי אַ אַקליקע מיט צוויי לינגע הענט. 5. מיטן בו און און און פאַרבינדונג מיט פּסקענען, ווש. ״דער רב פאַטשקעט אויס די הון אויף אַלע זינטן איידער מע הערט פון אים אַן ענטפּער אויף דער שאלה״, ישראל קאַפּלאַן.

אויספאַטשקעניש — דאָס (די), ן. פּראָ-צעס אָדער רעזולטאַט פון אויספאַטשקען.

אויספאַיען I — טרוה. פאַיע אויס, ~געפאַיעט. 20. אויסלייטן, פאַרלייטן, א' די בלים.

אויספאַיען II — דזוו אויספּיען.

אויספאַיע(נען) — טרוה. פאַיע אויס, ~געפאַיעט. אַנטערנעקן (אַנטרינקען) (אַ צאַל) בהמות, א' די פּערד.

אויספאַכטן — טרוה. פאַכט אויס, ~געפאַכט. אָפּגעבן אָדער קריגן אין אַרענדע (אינגאַנצן אָדער אַ צאַל), א' די קי פון דעם פּריץ, א' די מאַיאַנטקעס.

אויספאַל(י)אַסקען — טרוה. קע אויס, ~געפאַל(י)אַסקעט. 20. פאַל(י)אַסקען. אויסוועקען, אויסגיסן, אויספּלייכען, א' דעם קראַנקן גאַרגל (תּאַלדו). ״איבער גייט צו און טוט אַ פּאַליאַסקע אויס דאָס גלאַז גלייך מיר אין פנים אַרײַן״, שע, מאַטל.

אויספאַליובען — אוטו, דריטפּערזאַניק. בעט אויס, ~פאַליובעט. אויך: ~פּאַליובען. 20. שטאַרק געפּעלן ווערן; זיך אַרײַנפאַסן אין קערפּערלעכע באַגערן; צוגעבן כּוחות. דאָס חתונה האָבן און די פּעטע קעסט האָט אויס-פאַליובעט דעם קלויזניק [דאַטווי], רייד.

אויספאַליטור(יר)ן — טרוה. טור(יר)ן אויס, ~געפאַליטור(יר)ט. פאַרענדיקן אָדער איג-גאַנצן אַרײַבערציען מיט פּאַליטור (צו מאַכן גלאַט, גלאַנציק). א' מעבל.

אויספאַליטיקירן, ~פּאַליטיקירן, ~פּאַליטיקירט, ~פּאַליטיקירט. אַרויסקריגן עפעס דורך פּאַלי-טיק, אינטריגעס, מאַכניאַציעס. א' פאַר דער פּאַרטי אַ בעסערע פּאַזיציע.

אויספאַליעווען — טרוה. לעווע אויס, ~געפאַליעוועט. אַרויסציען פּליסיקייט, אויס-ליידן מיט אַ פאַמפּע(ן), א' אַ ברונעם. אויספאַמפּען דעם מאַגן צוליב דיאַגנאָסטישע

אויספאַנעווען — טרוה. פאַנע אויס, ~געפאַנעוועט. 1. אויספּונצן, אויסצירן (ווי אַ פּאַן). א' דאָס ווייבל ווי אַ ליאַלקע. 2. פּטרן געלט, פאַרמעגן, א' אַלץ וואָס מע פאַרמאַגט. אויך זן אוטו. 20. (אַנהייבן) זיך אויפּפירן ווי אַ פּאַן, פּריץ אַרומגיין ליידיק, זיך טשעפען צו מענטשן. ״שווער אויסצוהאַלטן פון אים, ער האָט אויסגעפאַנעוועט און לאָזט אונדז ניט צו רוי״.

אויספאַנעווען זיך — דפּוו. 1. זיך אויסלעבן ווי אַ פּריץ, פּאַן. זיך א' אויפּן טאַטנס חשבון. 2. פּטרן ציט און גיט דורכ-פירן וואָס מע הייסט טאַן.

אויספאַנעצערונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אויספאַנעצערן. קוילן-זיכערע א' פון אויסטאַמאַביל.

אויספאַנעצערן — טרוה. צער אויס, ~געפאַנעצערט. אויך מיט ז י. אויסקליידן מיט אַ פאַנצער. אויספּעסטיקן, אויסזוכערן, א' זיך ווי די אַמאַליקע ריטערס. א' דעם גאַנצן קערפּער. א' די אָנהענגערס מיט פּעסטע ראיות קעגן דער פּינדלעכער שיטה. ״אויסגעפאַנעצערט אַ געשיכטע פון מלחמה און פון ליבע״, קווא, 1919.

אויספאַנקעווען — טרוה. ווייכע [ן] קעווע אויס, ~געפאַנקעוועט. אויספאַלעווען, אויס-פיעטשען, א' ווי אַ בן-יהוד (בן-זקונים), ווי אַ פּרינצעסיין.

אויספאַנקעווען זיך — דפּוו. זיך פאַר-ציען, מאַכן תּנדלעך, זיך א' פאַרן מאַן.

אויספאַנשעווען — אוטו. שעווע אויס, ~געפאַנשעוועט. אוקר. אוקר: ~פּאַנשע-ווען. מיטפאַמל אָנהייבן הוליען, טרינקען. ״די חברה האָבן געוואוינט אַז זיי דאַרפן באַלד אַוועק אין מיליטער, האָבן זיי דערווייל אויס-געפאַנשעוועט״, בריהו.

אויספאַסונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רע-זולטאַט פון אויספאַסן, טרוה. מיטנעמען דעם געזעל צו דער א'.

אויספאַסמן — טרוה. פאַסט אויס, ~געפאַסט. 20. דזוו אויספאַסן.

אויספאַסירן — אוטו, דריטפּערזאַניק. פּאַ-סירט אויס, ~געפאַסירט. אויך מיט ז י. 20. פּסמ. געשען, זיך טרעפּן (בלויז וועגן זעל-טענע פּאַרקומענישן). וואָס עס קען אַלץ א' אויף דער וועלט! אַזאַ מעשה פּאַסירט זיך אויס איין מאל אין אַ יובּל.

אויספאַסמאַקעווען — טרוה. קעווע אויס, ~געפאַסמאַקעוועט. 1. אויפּעסן און דער-ביי אַרויסווייזן גרויס גנאה, א' יעדער ביינדל פון דער געבראַטענער קאַטשקע. א' אַלע מאַכלים. 2. עפעס איבערגעבן און אַרויס-ווייזן גניסטיקע גנאה, התפּלות (פון רייד.

אויסגעשייגעצט, אויך אויסגעפאַטשט״, מחוט. שגמח. 2. באַליידיקן. ״איר זעט אַ שוטה, אַ שוטה! — אזוי האָב איר אויסגעפאַטשט דעם גבאי״, רייד. 3. אויסגלייכן, אויסקענטן, דורך דריקן, שלאַגן מיט דער פּלאַך פון דער האַנט. ״און דאָ קאַנען קינדער צוהעלפּן. ניט אזוי בײַם באַקן ווי בײַם א': קאַרענעם האַניק-לעקער באַדאַרף מען פאַטשן, לאַנג פאַטשן״, שע, פּונעם יאַריד. 4. אַפּלאַדירן, איר.

אויספאַטשעניש — דאָס (די), ן. (געווינער-דיקער) פּראָצעס פון אויספאַטשן.

אויספאַטשער — דער, ם. וון יין, קע, ם. ווער עס פאַטשט אויס. געדונגענער אַפּלאַדיר-רער.

אויספאַטשקען — טרוה. קע אויס, ~געפאַטשקעט. 1. שמוציק, ברודיק מאַכן, א' די הענט, די קליידער. 2. אויסשמירן, פאַר-שמירן, א' די גאַנצע זינט, דאָס ביכל אַזוו. 3. שלעכט, מיאום אויסשריבן, א' די היימאַר-בעט. 4. בכלל שלעכט און גיך אַפּטאַן אַן אַרבעט, א' אַ פאַר שייך ווי אַ אַקליקע מיט צוויי לינגע הענט. 5. מיטן בו און און און פאַרבינדונג מיט פּסקענען, ווש. ״דער רב פאַטשקעט אויס די הון אויף אַלע זינטן איידער מע הערט פון אים אַן ענטפּער אויף דער שאלה״, ישראל קאַפּלאַן.

אויספאַטשקעניש — דאָס (די), ן. פּראָ-צעס אָדער רעזולטאַט פון אויספאַטשקען.

אויספאַיען I — טרוה. פאַיע אויס, ~געפאַיעט. 20. אויסלייטן, פאַרלייטן, א' די בלים.

אויספאַיען II — דזוו אויספּיען.

אויספאַיע(נען) — טרוה. פאַיע אויס, ~געפאַיעט. אַנטערנעקן (אַנטרינקען) (אַ צאַל) בהמות, א' די פּערד.

אויספאַכטן — טרוה. פאַכט אויס, ~געפאַכט. אָפּגעבן אָדער קריגן אין אַרענדע (אינגאַנצן אָדער אַ צאַל), א' די קי פון דעם פּריץ, א' די מאַיאַנטקעס.

אויספאַל(י)אַסקען — טרוה. קע אויס, ~געפאַל(י)אַסקעט. 20. פאַל(י)אַסקען. אויסוועקען, אויסגיסן, אויספּלייכען, א' דעם קראַנקן גאַרגל (תּאַלדו). ״איבער גייט צו און טוט אַ פּאַליאַסקע אויס דאָס גלאַז גלייך מיר אין פנים אַרײַן״, שע, מאַטל.

אויספאַליובען — אוטו, דריטפּערזאַניק. בעט אויס, ~פאַליובעט. אויך: ~פּאַליובען. 20. שטאַרק געפּעלן ווערן; זיך אַרײַנפאַסן אין קערפּערלעכע באַגערן; צוגעבן כּוחות. דאָס חתונה האָבן און די פּעטע קעסט האָט אויס-פאַליובעט דעם קלויזניק [דאַטווי], רייד.

אויספאַליטור(יר)ן — טרוה. טור(יר)ן אויס, ~געפאַליטור(יר)ט. פאַרענדיקן אָדער איג-גאַנצן אַרײַבערציען מיט פּאַליטור (צו מאַכן גלאַט, גלאַנציק). א' מעבל.

אויספאַליטיקירן, ~פּאַליטיקירן, ~פּאַליטיקירט, ~פּאַליטיקירט. אַרויסקריגן עפעס דורך פּאַלי-טיק, אינטריגעס, מאַכניאַציעס. א' פאַר דער פּאַרטי אַ בעסערע פּאַזיציע.

אויספאַליעווען — טרוה. לעווע אויס, ~געפאַליעוועט. אַרויסציען פּליסיקייט, אויס-ליידן מיט אַ פאַמפּע(ן), א' אַ ברונעם. אויספאַמפּען דעם מאַגן צוליב דיאַגנאָסטישע

מעשים). א' די מעשיות וועגן דעם רבינס מופתים.

אויספאסמאקעווען זיך — דען

1. זיך אָנזעטיקן מיט הגהא פֿון עסן אָדער טרינקען; אַרויסווייזן חושימדיקן פֿאַרגעניגן. א' זיך מיט דער סעודה, מיט דעם גוטן חוץ אַזוה. 2. בולט (אַקט שרביאיק) אַרויסווייזן פֿאַרגעניגן פֿון גיסטיקן אויפֿטו. א' זיך מיט אַייגענע וויצן.

אויספאסן — אוטוה, דריטפערדזניק, פאסט

אויס, געפאסט. פֿטמ. אָנשטיין; שטימען מיט דער ווערדע (חשיבות). עס פאסט איר ניט אויס אַרומצוגיין מיט אים. בעטן זיך פאסט מיר ניט אויס.

אויספאסן — טרוה. פאס אויס, געפאסט.

1. אינגאנצן, פֿון אַלע זינטן פאסן אַ מלבוש (אויף אַ קונד וואָס האָט אים באַשטעלט). א' דעם גאַרניטער, די מאַרינאַרקע, דעם פאַלטן. 2. דערגרייכן אַז די מאַס זאָל זיין אַ ריכטיקע (בײַ אַלע מינים מלאכה, אַרבעט). א' די לײַסט לעך פֿאַר די פֿענגטער; א' די קאַפיטע פֿאַרן שוץ. 3. אַזוי פאסטן אַז עס זאָל אויסזען גוט (הגב עס האָט אַ פֿעלער). א' איז שווער רער ווי אויפֿלייען, שוה. אַז עס פאסט ניט פאסט מען אויס, שוה.

אויספאסעווען — טרוה. סעווע אויס, געפאסטעוועט.

1. מאַכן, אויסשניידן פאסן, א' לעדער. 2. אויסשמיסן אַזוי אַז עס זאָלן בלייבן פאסן אויפֿן לײַב. א' דעם הינטן.

אויספאסען — טרוה. סע אויס, געפאסטעט.

דזו אויספאסען. א' אויך אין וורר און אוקר, מיטן־גאַליציע, וואו ס'ווערט אָפּגעהיט דער חיי לוק שׂסן.

אויספאסער — דער, ס'הוּ יין, קע, ס'הוּ

ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויספאסן, טרוה. „זי איז די איקע ביי די טבערסטע ווייבער־שע פֿעלצן“.

אויספאספיען, פאספיען, פאספיען

יען — אוטוה. פֿע, פֿיע, פֿיע, פֿיע אויס; פֿאַספיעט, פֿאַספיעט, פֿאַספיעט. ס'הוּ דערווייזן, האָבן צייט (מעגלעכקייט) צו פֿאַר־ענדיקן טאָן (ביזן סוף אָדער אַ צאָל זאַכן). „ווי קען איך א' די קינדער אָנצוקאַמען, די וועטשערע אויסצוקאַכן, די שטוב אויפֿצוראַמען — און דאָ ביזן איך אַליין אויך ניט געזונט,“ רייד.

אויספאסודיען, פאסודיען, פאסודיען

טרוה. ד'קע אויס, געפאסודיעט. אויך: פֿאַסודיען, פֿאַסודיען. פֿאַסודיען אויס־ברודיקן, אויסחזירן. א' דעם דיל מיט מיי־קעכץ. א' דעם שמועס מיט מיאוסע רייד.

אויספאסודינאקעווען — אוטוה. קעווען

אויס, פֿאַסודינאקעוועט. אַרויסווייזן מיר אוסן כאַראַקטער (דורך מעשים). „געווען איז ער ביי אונדו ס'היבט איהן חודש צייט און האָט אויספאסודינאקעוועט אַזוי אַז עס איז פֿאַרבליבן אַן עיפוש אויף אַ יאַר,“ רייד.

אויספאפלען — טרוה. פֿל אויס, געפאפלט.

אין לשון צו קינדער אין אינגאנצן אויפֿעסן. „מזין זיס יינגלעך וועט א' אַ טעלערל קאַשע“. **אויספאפן** — טרוה. פאפ אויס, געפאפסט. אויסשמירן מיט פאפ, אויסקלייען, אויסקלייס־טערן. א' די אַביצעס, פאפיר, טאַקטור אע.

אויספאפּקע(ווען), פאפּקענען — טרוה.

קע(ווע) אויס, געפאפּקע(ווע)ט. זר. 1. אויס־פּוּצן, אויסצירן ווי אַ ליאַלקע. 2. אויסטאַקן, מאַכן אַ פֿיגורל. א' אַחושווושן און אסתר המלכה.

אויספאפּראווען — טרוה. ראווע אויס, פאפּ

פראוועט. 20. 1. אויספאפּריכטן, א' די מאַ־שין. 2. אויסריכטן, צוגרייטן. א' אין וועג אַרײַן.

אויספאפּראווען זיך — דען. ווערן פֿע־

טער, געזינטער. נאָך דער קראַנקייט זיך א' אויף דאַטשע.

אויספאפּלן זיך — אוטוה. פאפּלן זיך אויס, זיך

געפאפּלט. אויסשלאָפֿן זיך; שלאָפֿן אַ לעב־גערע צייט (אַקט וועגן אַ פֿוילן).

אויספאפּאַפּען — טרוה. פֿע אויס, געפֿע־

פּאַפּעט. 20. אויסכאַפֿן, דערטאַפֿן, אַרויס־קריגן. א' פֿון אונטער די הענט. א' אַ מציאה. **אויספאפּקען** — טרוה. פאפּקען אויס, געפאפּ־קעט. זד. דזו אויספאפּקען. אַ.

אויספאפּקוטווען זיך — אוטוה. טעווע זיך

אויס, זיך פֿאַקוטוועט. אַפּקומען פֿאַר זינד (ספּעצ וועגן ניט־יידן, פּעיאַ וועגן יידן).

אויספאפּקונג — די, ען. פראפּקעס פֿון אויס־

פאפּן.

אויספאפּקירן — טרוה. קיר אויס, געפאפּ־

קירט. (סותריש) דזו אויספאפּן. אַ. (ספּעצ וועגן סחורה וואָס קומט גוט אינגעוויקלט און אינגעפאקט). א' קרעלן, בראַשקעס אַזוה.

אויספאפּקן — טרוה. פאפּקן אויס, געפאפּקט.

1. אַרויסנעמען פֿון פאפּקן זאַק, קאַסטן אע. (נעמט אויך אַרײַן; אויסוויקלען פֿון פאפּקונג, אַוועקלייגן אויף אַן אַרט). „קרעמער ווייסן שוין הינט גישט אויף וואָסער זינט די דאַש־קעס שטייען זיי...ראַושינקעס אויסצופאפּקן, אויסצוועגן...“ ווינט אַ שטעטל. 2. אַני־פאפּקן מיט אַ סדר, פֿאַרויכטיקן, גלאַזוואַרג דאַרף מען גוט א' אין פאפּיר און אין שמאַ־טעס. מיט זיך — 1. אַרויסנעמען זאַכן פֿון פאפּקן (טשעמאַדאַן אע), גלייך נאָכן קומען אויף אַן אַרט. 2. אַרויסקומען מיט עפעס וואָס איז געווען אַ סוד, באַהאַלטן. „חבֿרה האָבן אים אָנגעצויגן, האָט ער זיך אויסגעפאפּקט, ווי אַזוי ער...“

אויספאפּקן — אוטוה. פאפּקן אויס, געפאפּקט.

אַרויסקומען, אויפֿרייסן (וועגן אַ פאפּקן, פאפּקן). „מע האָט דעם קינד געשטעלט פאפּקן און ביידע הענטלעך האָבן אויסגעפאפּקט,“ רייד. מיט זיך — 1. אויפֿהערן קראַנק זיין אויף פאפּקן. „סיאיז נאָר ווינט פאפּקן און עס פאפּקט זיך גיך אויס.“ 2. באַווייזן זיך ווי פאפּקן. „דעם בחורס פנים האָט זיך אויסגעפאפּקט מיט פרישטשעס.“

אויספאפּקעווען — טרוה. עווע אויס, געפאפּ־

קעוועט. דזו אויספאפּקן אַ, געוויינטלעך מער געדויערדיק. „טאַמער וואָלט געווען אַ סברה, דו זאָלסט העלפֿן א' די זאַכן, אויסשטעלן דאַס מעבֿל,“ שע. גלות דאַטשע.

אויספאפּקעכץ — דאַס, זן. אינפאפּקעכץ, מאַ־

טעריאַל אין וואָס עס איז אינגעפאפּקט סחורה: פאפּיר, שטרוי אע. אַרויסטראַגן דאַס א' און די ליידיקע קאַסטנס.

אויספאפּקעניש — דאַס (די), זן. געדויערדיקע אויספאפּקונג.

אויספאפּראַדירט — אַדי. אויך: אויסגעפּוּצט, עלעגאַנט, איר.

אויספאפּראַדירן — טרוה. ייר אויס, געפֿע־

פּאַראַדירט. 1. אויספּוּצן יום־טובֿדיק, עלע־גאַנט. 2. דזו אויספאפּראַדעווען אַ.

אויספאפּראַדירן — טרוה. ייר אויס, געפֿע־

פּאַראַדירט. נאָכמאַכן אין אַלע פרטים, אויס־לאַכן. „דער קאַמיקער קען אַליין קיין טיפֿ גיט שאַפֿן, אָבער ער קען גוט א' אַנדערע קאַ־מיקערס.“

אויספאפּראַדעווען — עווע אויס, פאפּראַ־

דעוועט. אוטוה — פּלוצעם אינגעדענען אַ פאפּראַד. א' לכּבֿוד דעם זיג. טרוה — עפעס אויפֿטאַן, אויסדריקן דורך מאַכן אַ פאפּראַד. א' פֿרייד פֿון זיג.

אויספאפּראַנדקעווען — טרוה. קעווען אויס,

געפאפּראַנדקעוועט. אויך: פֿאַראַנְד־קן. 1. מאַכן אַרדענונג (איר בישטעס).

אויפֿטאַן עפעס דורך אינגעטעלן אַרדענונג, סדר. א' אַ פאפּראַד, מאַרש, באַל. 2. קאַ־מאַדעווען, אַרויסגעבן באַפֿעלן.

אויספאפּראַשען — טרוה. שע אויס, געפאפּ־

ראַשען. 20. דזו אויספאפּראַשען אַ. אויס־שטויבן.

אויספאפּראַנג — די, ען. פראפּקעס אָדער רע־

זולטאַט פֿון אויספאפּרען (זיך).

אויספאפּראַנג — די, ען. פראפּקעס אָדער רע־

זולטאַט פֿון אויספאפּרען.

אויספאפּראַטשעווען — טרוה. עווע אויס,

געפאפּראַטשעוועט. פֿאַרענדיקן אַרבעט אויף אַ שלעכטן, גיט געראַטענעם אויפֿן. א' אַ פּאַ־רויזן; א' די היימאַרבעט.

אויספאפּאָרירן — טרוה. ייר אויס, געפֿע־

פּאַ־רירט. אויסגלייכן, אינגעטעלן פּאַריטעט.

אויספאפּאַרן — טרוה. פאַר אויס, געפאפּ־

1. אויסשטעלן אין פּאַרן. א' די קינדער פֿאַרן שפּאַציר. 2. מאַכן, געפֿינען אַ פּאַר (אַן ער פֿאַר אַ זי און פאַרקערט). א' קאַרטן. א' די בחורים און די מיידלעך פֿון דער קאַלאַניע. **אויספאפּאַרן זיך** — אוטוה. קזוה. אַ דען ווערן אַ פּאַר. „ווען מע האָט געשיקט אַ לערער מיט אַ לערערקע אין אַ שטעטל, פֿלעגן זיי גע־וויינטלעך זיך א' און חתונה האָבן,“ רייד.

אויספאפּאַרסקען — אוטוה. קע אויס, געפֿע־

פּאַרסקעט. פּלוצעם, מיטאַמאַל אַרויסברענגען קלאַנגען, ענלעכע צו פרס־פרס, פֿון (ווי) אַ פֿערד. „די קליאַטשע האָט פּלוצעם אויסגעפאפּ־סקעט און פֿון דער ווינט האָט זיך דערהערט אַ פּאַרסקען פֿון אַנדערע פֿערד.“ פֿפּ: פֿאַרסקען, פֿאַרשקען, פֿאַרש־קען.

אויספאפּאַרסקען זיך — אוטוה. אַ דען. פאַר־

סקען (וועגן אַ פֿערד אָדער ווי אַ פֿערד) און אויפֿהערן.

אויספאפּאַרעכץ — דאַס, זן. פראפּקעס, טואונג

פֿון אויספאפּרען (זיך) אין באַד (אויף דער אייבערשטער באַנק, מיטן דורכשמיסן זיך מיט אַ בעזעמל).

אויספאפּאַרעכץ — דאַס (די), זן (ער). (אומ־

געראַטענע) אויספאפּראַנג.

אויספארען — א.ט.וו. דע אױס, ~געפארעט. 1. ביסלעכמיט אריבערגיין פון צושטאנד פון פליסיקייט אין צושטאנד פון גאז. וואסער אין א פלאכן טעלער פארעט גיכער אױס ווי אין א קרוג. 2. פארשווינדן, נישט ווערן (אזוי ווי וואסער וואס פארעט אױס). „דורך די שרעקלעכע כע היצן פארען אױס פון מוח אלע בעסערע געדאנקען“ פּרז.

אויספארען — טרו. ← דפּו. 1. מאכן עס זאל ווערן פארע. א דאס וואסער, די גאנצע פליסיקייט. 2. דורכנעמען מיט פארע, אױס־רייניקן מיט פארע. אַפּט מיט זיך. ספּעצ: גיין אין מרחץ, שוויצבאָ, זיך לאָזן דורכנעמען פון הייסער פארע (זיך שמעסן מיט אַ בע־זעמל). ← אויספארעכץ. א זיך די ביי גער. ← פארעט אױס דאס גרעט, מע פאַר־רעט זיך אױס אין מרחץ אויף דער אייבערש־טער באַנק... אפּא, געטראַכט מיט עב־רי־טנטש. „פארע איך מיך קיין עין־הרע אויף אלע זינטן“, שט. 3. אַפּפארען, אַפּגיטן מיט קאכעדיק וואסער. „מע דאַרף אים אַ ביסל אַ מיט הייסע וואסער און אים לאָזן זיך אַ ביסל דורכלופטערן“. נאָד. זו אױן: ~פּאַרעווען. [אַ סגולה צו פאַרן] אַ האַלב פּונט חייך חזיר־פעטס...קאכן מיט חױנעסיק, ביז דאָס עסיק וועט זיך אינגאַנצן אַ [און אַרױפּשמירן]. טאַרלער רבי, סגולות ורפּואות, לאָזן 1910 (?). **אויספארען** — טרו. דע אױס, ~געפארעט. 1. אויסהאלטן; אויסאַלבען; אויסקאַלופען. אַ אַ לעכל. אַ די נאָז. 2. אויספועלן, אויסכלאַ־פּאַטשען. אַ אַ פּאַס, אַ לאַגטע אט.

אויספארען זיך — א.ט.וו. ← דפּו. 1. זיך גרייטן, פּאַרטיק מאַכן. לאַנג, פּאַמעלעך טאַן (פּאַרשיידענע) אַרבעט ביזן פּאַרענדיקן. „צו־גרייטן אַ סדר פאַר טעלעכע צענדליק פּאַרשין אױס זיין קיין קלייניקייט. תנה און די טעכטער האָבן זיך נישט געקאַנט אױס, באַש, פּאַר, 1948 ווו 20. 2. אַרומדרייען זיך, כלומרשט אַר־בעטנדיק, אַ בריה פון אַ ידענע, פּאַרעט זיך אױס אַ גאַנצן טאַג אין קיך — און קיין ווע־טערע איז נישטאָ, רייד.

אויספארעניש — דאָס (די), זי. (געדויערדי־קער) פּראַצעס פון אויספארען (זיך).

אויספארעניש — דאָס (די), זי. 1. (געדויערדיקער) פּראַצעס פון אויספארען (זיך). 2. אויספאַרונג.

אויספארפלען זיך — א.ט.וו. פל זיך אױס, זיך ~געפארפלט. אויסדרייען זיך, אויסהיך לען זיך (פון אַ פּלאַנטער, נעץ). א זיך פון די שטיק.

אויספארפומירן — טרו. זי אױס, ~פאַר־פּומירט. אױן: ~פּאַרפּיומירן. 1. גרינט־לעך פּאַרפּומירן; באַשפּריצן מיט פּאַרפּום אַ צאַל (קליידער, טיילן פון קערפער, פּערזאָנען). 2. אויסרייכערן (מיט פּאַפּירלעך, קוילן, בדי צו פּאַרטייבן אַ שלעכטן ריח). א זי שטוב.

אויספארקען — קע אױס, ~געפארקעט. א.ט.וו. — דורכזוכן, דורכנישטערן. א אין צווישן) אלע זאַכן, שופּלאָן, חױנקעלעך. טרו — אויספארען 13.

אויספארקען זיך — א.ט.וו. דזו אויספארען זיך.

אויספארקעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פון אויספארקען (זיך).

אויספארשוועט — אַזי. באַדעקט מיט קרעץ. אַ הונט מיט אַן איער פּעל.

אויספארשויון(ע)ן זיך — דפּו. פּר (צויזמער). (שפּאַסיק, אומאיידל). 1. זיך אויסמענטשען. 2. פּטור ווערן פון צרות, קרענק.

אויספארשויווען — טרו. זוע אױס, ~גע־פּאַרשויעט. פּר. 20. מאַכן עקלדיק, אַפּשטויסן ידק; (ישיבורערהייט זיך שלאָגן און) אַנברעכן. א די ליאַמע.

אויספארשונג — די, זען. 1. פּראַצעס פון אויספארשען. 2. אויספּיערונג, אויספּעטונג אַן אַ אויף דער דאַטשע.

אויספארשן — טרו. פאַש אױס, ~געפאַשט. 1. אויסטאַשן (קאַרטן). 2. (גנב־יש) אויס־פּאַרקויפּן געגנבעטע זאַכן.

אויספארשען — טרו. זשע אױס, ~געפאַשעט. 1. האַלטן (די גאַנצע נייטיקע ציט) אויף פאַש; לאַקע; אויספּיערן. אַ בהמות, די טשערעדע אט. 2. אויסקאַרמען, מאַכן פּעטער. אַ אַ ביכל. אַ דאָס איידעמל. אויסגעפאַשעט ווערן אויף גוטע קעסט.

אויספארשען זיך — א.ט.וו. ← דפּו. 1. זיך אַנעסן (וועגן בעליח). „און מיין פּערד וועט זיך אויך אַ ביסל אױס“, ספּ. יודישער קאַלאַניסט. 2. קומען צו די כוחות, ווערן שטאַרקער, פּעטער. „אַצינד אַבער האָט זיך יאַסעלע דאַרט... גוט אויסגעפאַשעט“, שט. יאַסעלע סאַלאַווי.

אויספּאַרן — [...פּייגערן] א.ט.וו. פּגר אױס, איז ~געפּגרט [האַט — זייער זי, אין קינדער־לשון, אין גראַדער, דױנסקער קרייזן. אויס־שטאַרבן — וועגן בעליחי און פּעיִש וועגן מענטשן. קללה: דען גאַנצע משפּחה (פּאַר־פּיע, געווינדל) זאל מיר אַ אין נאַכט. „גאַט זאַל צוהערן דעם פּאַסטער, וואַלטן אלע שאַף אויסגעפּגרט“, שוו.

אויספּירונען — [...פּיריענען] טרו. פּדיון אױס, ~געפּדיונט [~פּיריענטן]. 1. לייזן, אויסלייזן (אַפּט איר). „זאָג נאַר, געראַטענער סוחר מינענער, וואָס האָסטו הענט אויסגע־פּדיונט?“. 2. דערגרייכן דאָס באַגערטע, ראַ־טעווען פון סכנה דורך געבן אַ חסידישן רבּין אַ פּדיון. „מעשות חי אַזוי מע האָט זיי אויס־געפּדיונט ביים טשערנאַבילער רבּין“, אונגער, טמו, 1956 V 13.

אויספּובליקירן — טרו. קיר אױס, ~פּוב־ליקירט. גוט, גרינטלעך באַקאַנט מאַכן, אַפּ־דרוקן אין אַ צאַל אויסגאַבעס; צעשפּרייטן ידיעות וועגן ענינים. אַ אין דער גאַנצער פּרעסע. אַ אלע פּרטים.

אויספּודערן — טרו. זער אױס, ~געפּודערט. 1. באַשיטן מיט פּודער (אינגאַנצן אַדער אַ צאַל זאַכן). נאָכן באַדן דאַרף מען דאָס קינד גוט אַ. 2. אויסטרייסלען פּודער. אַ דעם האַנטער.

אויספּודערן זיך — דפּו. ספּעצ: באַפּודערן דאָס פּנים (אויך אַנדערע טיילן פון קערפער) כדי אויסצווען שענער. זי האָט זיך אַרומגע־שמירט די אויגן און זיך אויסגעפּודערט.

אויספּוטע(נע)ן — טרו. זשע אױס, ~געפּו־טעט. 99: ~פּוטעווען. 20. 1. אויספּלאַגן טערן. אַ דעם קנול באַהל. 2. אַרױסדרייען, אַרױסבאַפּרענען פון אַ שווערער סיטואַציע. אַ פון אַ פּראַצעס. „חברה מתיר אסורים וואָס העלפט אויסצופּוטעווען אלע גנבים פון זייערע פּראַצעסן דורך פּאַלשע עדות אד"גל“, יפּפּאג, 1889, יאַנאַר, בילאַגע 3.

אויספּוטע(נע)ן זיך — א.ט.וו. ← דפּו. זיך אַרױסדרייען (פון אַ שווערער, פּאַרוויקלעטער לאַגע). זיך אַ פון די חובות. זיך אַ פון אַ צרה.

אויספּוטערן — טרו. זער אױס, ~געפּוטערט. 1. באַשמירן מיט פּוטער. אַ אַ בלעך פּאַרן באַקן. 2. אונטערשמירן, אונטערקויפּן. אַ דעם באַמטן, קנעפל, אַדון. 3. אויסשלאַגן פּוטער. אַר. „אייער דער דיא פּוטר אויז פּוטרט דער איז חייב פון וועגן דו ער קלויבט אויז דעם גוטן, לטו, עה/א.

אויספּוטשען — אַקווו. זשע אױס, ~געפּו־טשעט. 20. אויסשטעלן, אויסגלאַצן (די אויגן).

אויספּוויזען — א.ט.וו. זע אױס, ~געפּוויזעט. אויסקריכן. אַ קינד, איידער עס הייבט אַן גיין, פּוויזעט אױס אין אלע חױנקעלעך.

אויספּוויזען — טרו. פּויע אױס, ~געפּוויזעט. דזו אויספּאַרען.

אויספּוויקן — טרו. פּויק אױס, ~געפּוויקט. 1. אויסשילן עפעס אויף אַ פּויק, אויסבאַ־ראַבאַנעווען. אַ אַ מאַרש. 2. דורך פּויק(ן) צונויפּרופּן, לאָזן חיסן וועגן עפעס. אַ אַ פּאַראַמלונג. אַ פּאַר זיין קראַמ, זיין שטוב = לאָזן חיסן אַז ער צאַלט גיט מער קיין חובות. יױן געוואַלט לאָזן אי = שױן געווען זיכער אַז דו באַנקראַטירסט (גאַט לױפּסט). „ווען אייער האָט אַ זאַך פּאַר־לױרן, פּלעגט מען אויך אַ אויף דער אַב־יה“, ספּ. קאַליקעס, חילגע, תרס"ג.

3. אויסדערציילן, צעטראַגן אַ סוד. אַ איר בער דער גאַנצער שטאַט. „האַט ער זיך גיט געקענט אַינהאַלטן און האָט אויסגעפּוויקט איש חדר“, שט. דער אַתרוג. „ווען ער זאָל נישט געווען אַ אין דאַרף אַז איך מיט דיר האָבן געוואַלט אַרױסגעבענען רחלען“, ספּ. יודישער קאַלאַניסט. 4. מיט פּאַראַ, אויף אַ שרײַ־איקן אַוּפּן לאָזן וויסן, פּאַרשפּרייטן אַ ידיעה. „איך בין אַרױסגעקומען אויף דער בערזע און האָב אויסגעפּוויקט אַז איך האָב צו פּאַר־קויפּן אימעניעס“, שט. מנחם־מענדל. „הערט ווי זיי פּויקן אויס דאָס חסידישע האַרצייטע־ניש — עס הילכט...“, פּרז. פּוונדאַמענט און דאַך. 5. שטאַרק אויסלױבן. אַ יענעם שט. אַ זינעט שבתים.

אויספּוויקעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פון אויספּוויקן. **אויספּוויקער** — דער, יס. חנ יין, קע, יס. 1. ווער עס פּאַרנעמט זיך פּראַפּעסיאָנעל מיט אויספּוויקן; אויסשריער. שיקן דעם אַ פּאַר זיין קראַם. 2. ווער עס קען קיין סוד גיט האַלטן, ווער עס פּאַרשפּרייט (אמתע און גיט־אמתע) ידיעות.

אויספּווישטן — טרו. פּווישט אױס, ~גע־פּווישט. באַדעקן מיט פעלי. אַ אַ האַנטבילל.

אויספוישן — טרוו. פויש אויס, ~געפוישט. מאכן ארויסשטארצנדיק, בולט; אויסבויען; אויפבלאזן. א דעם בויך, דעם זאק.
אויספוישן זיך — אוטוו. ~ דען. 1. קריגן א בולטן בויך. ער איז פֿעס געוואָרן און זיך אויסגעפוישט. 2. זיין שוואַנגער אויף אַ קאַני טיקן אויפֿן.

אויספוכן — טרוו. פוך אויס, ~געפוכט. 1. באַפֿרען פֿון פֿוך. א די קאַנאַפּע, אַ בּגד אַ. 2. אַרבינגען (מער) פֿוך. א אַ קישעלע.
אויספוכני(ע)ן ~פוכקען — דזוו אויס־פעכנען ~.

אויספוכען — אַקווו. כֶּע אויס, ~געפוכעט. טל. אויסשטעלן, בולט אַרויסרוקן (דעם בויך) א דעם בויך, די טרעמבע.
אויספולווערן — טרוו. זער אויס, ~געפול־ווערט. מאַכן עס זאַל אויסזען ווי פּולווער, צערטייבן אין גאַר דינע טיילכעלעך. „אַפֿילו אַ שטיין קען מען אַ, ווען מע האַקט אים גענוג לאַנג — און אַ האַרץ אַנדאָיאַ, רייז.
אויספולווערן זיך — אוטוו. ~ דען. פֿון זיך חערן זאָוי ווי פּולווער (מחמת פּוילונג). „דער אַלטער בויס האָט זיך פֿון אינעווייניק אויסגעפּולווערט.“

אויספוליען — טרוו. ליע אויס, ~געפוליעט. אויך: ~פולען (זר, זאַמעט). 1. באַדעקן מיט שטויב, איפהייבן שטויב (דורך גיין, פֿאַרן). די אויטאָס פּוליען אויס דעם טראַקט, וועג. 2. באַפֿרעזען פֿון שטויב (דורך טרייסלען, אויסקלאַפֿן). א די קאַלדרעס. אַפֿט מיט זיך. „האַט ער זיך אויפֿגעכאַפּט און האָט זיך אַנגעהויבן אויסצופּוליען“, אמד, די דרבי לאַנגע ווינטערונכט, וואַרשע 1876.

אויספומפ(ע)ן — טרוו. פּומפּע(ע) אויס, ~געפּומפּע(ע)ן. 1. דזוו אויספּאַמפּע(ע)ן ~. 2. (גנביש) אויסשטעקן.

אויספונדלען — טרוו. דל אויס, ~געפונדלט. לאַקל (וילקאַמיר און אומג, ליטע). אויס־ביגן (פֿלאַקס) אין ביטלעך. א דעם פֿלאַקס, איידער מע שיקט אים אין פּרנסן.

אויספונקטואוירן ~פונקטוירן — טרוו. טואַיר, טיר אויס, ~געפונקטואַירט, ~געפונקטוירט. אויסשטעלן די אַפּשטעל־צייכנס, אָדער אַנדערע מינים צייכנס וואָס העלפֿן ביים ליענען. א אַ טעקסט, די לעצטע שורה אע.

אויספומטעווען — אוטוו. זען אויס, ~גע־פּומטעוועט. דזוו אַזעקפּומטעווען ~.

אויספומטעפאַטעווען — טרוו. סעווע אויס, ~געפּומטעפּאַטעוועט. עפעס דערגרייכן, אויפֿ־טאָן דורך אַרומגיין ליידיק. „מע דאַרף פֿאַרן קיין אַמעריקע. וואָס וועט מען אַ בּי אונדז אין שטעטליי, ברייו. אויך אוטוו — סתם פּטרן ציט מיט גאַריט. א אַ גאַנץ יאַר [אַרוו פֿון ציטן].

אויספועלן — [פּויעלן] טרוו. פּועל אויס, ~געפּועלט. 1. אויספֿירן, דערגרייכן, ברענ־זען צו באַנערטן רעזולטאַט. „מישטיגס גע־זאָגט, וואָס מע קען אַ מיט דער גאַנצער מי, אַז קיין ברעקל מזל איז נישטאָ, רייז.
 2. אויסוירקן, אויסכלאַפּאַטשען, דערגרייכן עפעס דורך איבעררייזן, בעטן, אַ ביים פּריץ

די אַרענדע. „אין בית־מדרש האָט ער אויסגע־פּועלט די באַנק געבן דער טיר צו שלאַפֿן, אַה, הוימישע מענטשן, ...האַט מען מיט גרויס השתדלות אויסגעפּועלט בּי דער צאַרישער רעגירונג, לזב.

אויספויזן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויספּוּזן. 2. מיטל צום אויספּוּזן (זיך). דער אַ טרעפּט אַן אַ מטמון.

אויספוזונג — די, זען. פּראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויספּוּזן.

אויספוזן — אַקווו. פּוּזן אויס, ~געפּוזט. לז. ~ אויספּוטשען, אויסשטעלן, אַרויסרוקן. „דער בעל־שם האָט אויסגעפּוזט אויף אים די אויגן“, אמד. „ער הייבט פּיסלעך, פּוזט אויס דאָס ביכל, פֿאַרואַרפֿאַנדיק אַהינטער דאָס קעפּל“, ממוס, ווינטשפּ.

אויספוזן — טרוו. פּוּזן אויס, ~געפּוזט.

1. מאַכן רייז, עס זאַל שניען. א די שייך, די ציין, אויסבאַרשטן. „דערזען אַ שטויבעלע אויף איר ליבלנגס אַנצוגל, אזוי האָט זי אים נאָך אַ מאַל אויסגעפּוזט, סתּמ. 2. מאַכן שייך (מיט קליידער, צירונג, מעבל אַע). אויס־צירן, אויסצאַקען. זי אַ ווי אַ בת־מלכה. „איך וועל איר אַ, הערט איר, אַ פּאַלאַץ, ווי פֿאַר אַ פּרינצעסין“, שע, אַזנבאַנגעשיכטעט.

3. אויסרייניקן, לויטער מאַכן. „די וועלט איז נאָר אַ פֿאַרהויזן אויסצופּוזן אין איר די נשמה און זי אויסצורייניקן, איידער זי וועט אַרבינגיין אין פּאַלאַץ...“, לעגא, איה, דער־בערג, וואוהין. 4. אַרויסשטעלן פֿון דער גר־טער (בעסטער) זיט. אַ גוטער שדכן הייס ווי אויסצופּוזן אַ שידוך. „מיר האָבן געזען ווי ווערטער קענען אַ שרץ אַ, אפּא.

5. אויסריידן, אויסזידלען; באַשטראַפֿן. „פֿאַר אַזעלכע מעשים טובֿים דאַרף מען אים גוט אַ.“

אויספוזן זיך — אוטוו. ~ דען. ספעצ: מאַכן זיך שייך אין אויסזען (מיט קינסטלעכע מיט־לען, מיט קליידער, צירונג). א זיך נאָך דער (לעצטער) מאָדע. „אַז די באַבע פּוזט זיך אויס, דעט זי אויך יונג אויס“, שוו. „איך וועל איר געבן אַ מתנה. זי וועט אַ שבת, א יום־טובֿ זיך א און זיך באַרימען פֿאַר אירע חבֿרעס“, ממוס, קליינמחנטשעלע. „אויסגעפּוזט זיך נאָכן רעגן האָט דער הימל שטילערהייט, אַנגעטאַן זיין זילבער־צירונג און זיין בלויע יום־טובֿ־קלייד“, יוואָש, יומערנעכט. א זיך שבתדיק, יום־טובֿדיק, פֿאַר ליטן.

55: ווי אַן אַלמן נאָך שלוש־ים, ווי אַן אויפֿ־געקומענער בעדער; ווי צום טאַנץ, צו אַ חתונה, צו אַ פּאַל אַע, ווי אַ יידענע (חווהלע, חיהלע, כיעעלע, ציפעלע) צום גט, ווי אַ יידע־גע אין קימפעט, ווי אַ כלה אונטער דער חופּה, ווי אַ כלה־מויד, (מיידל), ווי אַ חתן־בחור, (אונטער דער חופּה); ווי אַ מלך, מלכות, מאַנאַרכע), פּרינץ, פּרישט, גראַף, פּרינץ; ווי אַ מלכה, בת־מלכה, פּרינצעסין, קייסערניע, גראַפֿינע, פּאַנענעקע; ווי אַ ליאַלקע, טעקעלע; ווי אַ גוי (צו דער פּגירה, אין קלויסטער), אַע. אַי (זיך) אין עסיק און אין האַניק = אויף א רייכן שטייגער, עס זאָל זיך וואַרפֿן אין די אויגן. אַי זיך מכות רצה = איר עס זאָל ריטסן די אויגן. „ממש ווי אַ פֿראַנט אַ

חתן אויסגעפּוזט זיך מכות רצה, נאָר עס בעט זיך אויפֿן קאַפּ נאָך אַ צילינדער, רי מרדכינע, נאַטקע קאַפּאַטקע.

אויספוצעכין — דאָס (די), ז (זער), אויס־פּוּזן, אויספּוזונג (אויך מיט ביטול). אַן אַ ווי בּי אַ משוגענער פּריצעט.

אויספוצעניש — דאָס (די), ז (געווערדי־קער) פּראַצעס פֿון אויספּוּזן. אויספּוּזן [אויך מיט איר בּיטעס].

אויספוצער — דער, זען. וון זיך, קע, יס.

1. ווער עס האָט ליב (זיך) אויסצופּוזן; דער וואָס פֿאַרנעמט זיך פּראַפּעטיאַנעל מיט אויס־פּוּזן. 2. שטראַפֿרייד, שטראַף, געכאַפּט אַן (דעם אמת) אַ.

אויספוצעריין — זען. 1. דאָס — אַרבעט פֿון אויספּוּזן. 2. די — וואַרשטאַט וואו מע פּוזט אויס. אַפּגעבן אַ הוט אין אַ.

אויספוצעריש — אַדי. וואָס איז ווי בּי (דער שטייגער פֿון) אַן אויספּוּזער. וואָס האָט דעם כּוח (זי מיטלען) אויסצופּוּזן. אַן אַ בלימל אין לאַץ.

אויספוצערישקייט — די (דאָס), ז. אייגנ־שאַפֿט פֿון אויספּוּזער, פֿון זיין אויספּוּזער־ריש.

אויספוצקען, אויספוצקעניש, אויספוצי־קער — פּטמ. איר וועגן אויספּוּזן, אויספּוּזער־גיש, אויספּוּזער.

אויספוקלונג — די, זען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספּוקלען. „...ווערט דער ראַנד פֿון דער שבע באַדעקט מיט אַ...אַנ־דאָזש...און דער דאָזיקער שיכט באַקומט אַ לייכטע אַ, בער.

אויספוקלען — טרוו. קל אויס, ~געפּוקלט. אויסוויקען, אַרויסשטעלן הויקער, פּוקל; מאַכן שטאַרצן. א דעם רוקן.

אויספוקע(ווע)ן — טרוו. פּוקע(ווע)ן אויס, ~געפּוקע(ווע)ט. לז. אזוי פּיל אַריינשטאַפּן (אין אַ זאַק, פּאַק), עס זאָל זיך באַקומען הויקערדיק, פּוקלדיק. א דעם זאַק מיט בעט־געוואַנט.

אויספוקען — קע אויס, ~געפּוקעט. אוטוו — מיטאַמאַל, פּולצלינג אויספּלאַצן מיט אַ קנאַק. דאָס גלעזל פֿון לעמפל האָט אויסגע־פּוקעט. טרוו — מאַכן עס זאַל פּלאַצן. א די גלעזער מיט אַקרעפּ.

אויספוקעניש — דאָס (די), ז. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספּוקען. קללה: אַן אַ אויף אים!

אויספור(ק)ע(נע)ן — טרוו. פּור(ק)ע אויס, ~געפּור(ק)עט. אויסדאַלבען, אויסדליבען; אויסשטופּן, אויסשטויסן (מיט אַ פּינגער, הער־נער, טעמפּן אָדער שאַרפֿן מכשיר). א אַן אויג. א אַ לעלל.

אויספּורן — [פּאַטערן] טרוו. פּטר אויס, ~געפּטרט. 1. אויסענדיקן אַן אַרבעט און זיך באַפֿרעזען, פּטור ווערן פֿון איר. „גענוג ציט אַזעקגעגעבען, לאַמיר עס אַ ווי גיט איז — און דינוו. 2. אויסגעבן, צעטרענעלען (געלט). א אַ פֿאַרמעגן.

אויספואווקען — טרוו. קע אויס, ~גע־פּיאַווקעט. אויסוויגן (ווי אַ פּיאַווקע), אַ בלוט. א די לעצטע כּוחות.

אויספלאַנטעניש — דאָס (די), זי, פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספלאַנטען.

אויספלאַנטער — דער, ס. 1. אַקט פֿון אויספלאַנטערן, 2. אָרדענונג, קלאַרקייט נאָכן באַפֿרענען זיך פֿון פּלאַנטער.

אויספלאַנטערונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספלאַנטערן. „די ווייִ טערידיקע אײַ פֿון קרויזס און זמן באַזעט־ קונג...״ ים, נישט, 1926.

אויספלאַנטערן — טרוה. זען אויס, גע־ פּלאַנטערט. אויך: ~ פּלאַנטערן, (זאַמעט) דזוו אויספלאַנטען, טפעצבא.

אויספלאַנטערן זיך — אַוטוה. אַ דפֿוה. אויך: פֿון זיך ווערן אויסגעפּלאַנטערט, אויפֿגע־ קלערט, אויסגעגליכן, ...אַ סימבאָל אויף דעם פּלאַנטער וואָס וויל זיך בשׁוים אױפֿן נישט אײַ בײַ די אַלעקסאַנדערס, בעל־חַמְסוֹת iv.

אויספלאַנטערניש — דאָס (די), זי, געדויר ערדיקער פּראָצעס פֿון אויספלאַנטערן (זיך).

אויספלאַנטערעווען — טרוה. רעווע אויס, געפּלאַנטערעוועט. דזוו אויספלאַנטען, אויס־ פּלאַנטערן, (איר) בײַטעס אָדער אַנדינט אויף געדוירעדיקייט.

אויספלאַנטערונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספלאַנטערן.

אויספלאַנטירן — טרוה. גיר אויס, (גע)פּלאַנט גירט. 1. שאַפֿן, אויסלייגן אין קאַפֿ אַ פּלאַן (מיט פרטים וועגן באַזונדערע שטאַפּלען, טרייט, שטריכן) פֿון דעם וואָס מע נעמט זיך אונטער צו טאָן. אײַ אַ נסיעה, אַ סטראַטע־ גיע, עטלעכע גענג אין פֿאַרויס (בײַ אַ שפּיל) אַזוו. 2. אויסשרימפֿן, אַנצייכענען אויף פּאַ פּיר אַ פּלאַן (פֿון אַ בײַן, פֿאַרשונג, אַז). אײַ דאָס אייגענע הויז, די שטודיע.

אויספלאַנטע(נען) — כּע אויס, געפּלאַנט־ כּעט. אַוטוה — וויינען אַ לענגערע צײַט, שטאַרק אויסחיינען. „וואָס זי האָט אויסגע־ פּלאַנטעט אַ גאַנצע נאַכט!״ טרוה — קריגן, אויספּוועלן עפעס דורך לענגערן וויינען. אײַ אַ נדבֿה, טובֿה אַז.

אויספלאַנטעווען — טרוה. נעווע אויס, גע־ פּלאַנטעוועט. דזוו אויספלאַנטערן בױ. „האַט משה אויסגעפּלאַנטעוועט די דירת עראַי [סופֿה] מיט קינסטלערישער פּאַנאָזיע,״ אַפֿא, געטראַכט מיט עבֿר־טײַטש. „אײַ אַ בעסערע וועלט על־פּי שכל און על־פּי המצאה,״ צײַט.

אויספלאַנטען — טרוה. פּלאַן אויס, געפּלאַנט. דזוו אויספלאַנטערן. טפעצבא: מאַכן פּלאַן פֿאַר קאַמפּאַזיציע (אין לשון פֿון תּלמידים פֿון ייִדי־ שע שולן צווישן ביידע וועלט־מלחמות).

אויספלאַנטערן — טרוה. זען אויס, גע־ פּלאַנטערט. 1. דזוו אויספלאַנטערן. טפעצבא: באַדעקן וועט פֿון ציגל אָדער שטיין מיט טינק. 2. דזוו אויסשפּאַכטלען.

אויספלאַנטל — דער, זען. אַקט פֿון אויס־ פּלאַנטען, וואָרט, אויסדרוק וואָס איז אומגע־ ריכט, צופּעליק אַראָפּ פֿון דער צונג. „סיאיז נאָר אַן אײַ און איר דאַרפֿט זיך מיט דעם נישט רעכענען.״

אויספלאַנטלונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספלאַנטען. „נישט קיין דיכטערישע אײַען.״

אויספלאַנטלען — טרוה. פּל אויס, גע־ פּלאַנטל. 1. אַ סך אַנרעדן, אַן ציל, אַן פּלאַן, וואָס קינדער פּלאַנטען אויס! 2. אויס־ דערציילן אַן כּוונה. אײַ אַ סוד. 3. עפעס אַרויסזאָגן סתּם אַזוי. „פּריילעך מאַכט דער גרינער פּויגל...ווען ער פּלאַנטל אויס מײַן נאַמען,״ טעג, דער גרינער פּאַפּווגי.

אויספלאַנטעניש — דאָס (די), זי, (געדויר ערדיקע) אויספלאַנטונג.

אויספלאַנטער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס פּלאַנטל אויס. אויסדערציילער(יך) פֿון סודות.

אויספלאַנטערני — דאָס & די, זען. טועכץ פֿון אויספלאַנטער. סיאיז נאַרישע אײַ.

אויספלאַנטונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספלאַנטען. אויפֿרייס. אײַ פֿון אַ באַמבע.

אויספלאַנטירן — טרוה. ציר אויס, (גע)פּלאַנטירט. 1. געפּינען ערטער צום זיצן. אײַ דעם עולם אין זאַל. 2. געפּינען ערטער צו זיצן, וואוינען. אײַ די זעלנערס אין די הײִ זער. אײַ די פּליטיים.

אויספלאַנטן — אַוטוה. פּלאַן אויס, גע־ פּלאַנט. 1. מיטאַמאָל, פּלוצעם צעברעכן זיך, צערניסן זיך מיט אַ קנאַל. די באַלאַנען האָבן אויסגעפּלאַנט. 2. אויפֿרייסן מיט אַ קראַך. די באַמבע פּלאַנט אויס. 3. אַרויסקומען אומגעריכט, האַסטיק (ווי אַ שאַס). די ייִדיה, דער סוד האָט אויסגע־ פּלאַנט. 4. אַרויסקומען און ווירקן ווי אַן אויפֿרייס. די מלחמה פּלאַנט אויס. „דער שטרעם...האַט סטיכט אומגעפּלאַנט אײַ און זייער אַ זעלונגענעם מאַמענט,״ י. יאַפֿע, אין קעטלגרוב, מאַסקווע, 1929.

5. אַרויסקומען מיט עפעס אומגעריכט און מיט אַ קנאַל. אײַ מיט אַ געוויין (געלעכטער). „מיר פּלאַנטן אויס מיט אַ געלעכטער...די רביצין כאַפּט זיך אויף, פּראָ, מינע זכּרונות.״

6. עפעס אַרויסזאָגן אומגעריכט. „זיך וויל זיך לערנען רוסיש — האָט זי אויסגעפּלאַנט,״ אר, זײַ אַזוי זי איז געוואָרן אַן אַקטריסע.

אויספלאַנטן — טרוה. אַ דפֿוה. 1. צעברעכן, צערניסן מיט אַ קנאַל און אומגעריכט. אַ גיס טאָן קאַכעדיק וואָסער און אײַ די גלעזער. אַ דריי טאָן דעם קנױט פֿון לעמפל און אײַ דאָס גלעזל. 2. אַרויסברענגען עפעס אומגעריכט און מיט אַ קנאַל. אײַ אַ געוויין, אַ געלעכטער. „די קינדער האָבן אויסגעפּלאַנט (מיט) אַ בײַ טער געוויין,״ [אין 2ב איז אַ אַקוואַן].

אויספלאַנטעניש — די (דאָס), זי, פּראָצעס פֿון אויספלאַנטען. אַן אײַ פֿון באַמבעס.

אויספלאַנטאמירן — טרוה. זיר אויס, פּלאַנט־ קאַטירט. אויסשטעלן (אויספּונצן מיט) פּלאַנטן. „די גאַסן מוזן ווערן אויספלאַנטאמירט לויטן באַפֿעל פֿון דער מאַכט.״

אויספלאַנטירן — טרוה. זיר אויס, (גע)פּלאַנטירט. אויסלייגן, אַרויפֿציען אַ טײַערן געטאַל אויף אַ וועלועלערן. אײַ קופּער מיט גאַלד, זילבער מיט פּלאַטין.

אויספלאַנטישען — טרוה. טעשע אויס, גע־ פּלאַנטישעט. אוקר. (שניידערע) אויסגייען אַ טאַפּלעט נאַט. אײַ אַ זײַם.

אויספּלומע(ווען) — טרוה. יטעווע) אויס, געפּלומע(וועט). 1. צונויפּלאַנטערן. 2. עפעס אַרויסקריגן דורך זמן אַ דרייקאַפּ, אַ פּלוט. אײַ אַ שטיקל חיונה. 3. וואָ רעדן נאַרישקייטן.

אויספּלומע(ווען) זיך — אַ דפֿוה. 1. אויס־ פּלאַנטערן זיך. אויסדרייען זיך. 2. אויפֿהערן פּלוטעווען. „ער וועט אַזוי לאַנג זמן אַ דרייער, ביז ער וועט זיך אײַ.״

אויספּלומירערן — טרוה. זער אויס, געפּלומיר דערט. אויספּלאַנטען (מיט בײַטעס פֿון מער ביטול). „דען ווען דער ווען שטײַט דיר אין קאַפּף אַרײַן, אַזו פּלודרשט דוא אויש וואש דוא ווישט פֿון גרוש ביז קליין,״ עיון, 1/61.

„איך האָב אַפּגעשפּאַצירט...אויסגעפּלומירערט וואָס נאָר אין דער קאַרט און קום צוריק, פּראָ, יטעטע און שטעטלעך.״

אויספּלומירערן זיך — אַוטוה. אַ דפֿוה. 1. זיך אַרויסקאַפּן מיט אַ וואָרט. „זײַ נישט אַ פּלוט מיטן האַרצן זיך אויס צו פּלומירערן עפיס קעגן גאַט,״ טס, קהלת, תקע״ט, ה, 1.

2. אויספּלאַנטען (אַלץ וואָס מע ווייסט) און אויפֿהערן. „גו, גענוג אַנגערעדט זיך, זיך אויסגעפּלומירערט.״

אויספּלומישן — טרוה. פּלויש אויס, גע־ פּלוישט. אויספּלומירערן, אויספּרעפּלען.

אויספּלומפּלען — טרוה. פּל אויס, גע־ פּלומפּלעט. (גבײַש) אויסקוילען, אויסשטעכען.

אויספּלומפּע(ען) — טרוה. פּלומפּע(ען) אויס, געפּלומפּע(ען). דזוו אויספּומפּע(ען). „אויס־ געפּלומפּט די בלוטן־פּלומפּן,״ בראַד, אויס־ געקלייבענע שריפֿטן.

אויספּלומטערן — טרוה. זער אויס, געפּלונ־ טערט. זאַמעט. דזוו אויספּלאַנטערן, אויספּלאַנט־ טען.

אויספּלומטקעווען — טרוה. קעווע אויס, געפּלאַנטקעוועט. אויסדערציילן רכילות, באַ־ רעדן אין אַ שטאַרקער מאַס. אײַ גאַנצע מעשיות, אינטיגיס וועגן אַלע שכנים.

אויספּלומטען — טרוה. מע אויס, געפּלאַנט־ מעט. אויספּלעקן. מאַכן גרויסע פּלעקן (לאַג) גע, אין פּאַסן). אײַ דאָס קלייד מיטן פּלעט־ אַיין.

אויספּלאַנטרעווען — טרוה. רעווע אויס, געפּלאַנטרעוועט. (סטאַליערע, מוליערע) מעסטן מיט אַ פּלאַנטער (וואַגשור) צו זען צי סיאיז ריכטיק ווערטקאַל. אײַ די וואַנט, די טיר, די ברעטער.

אויספּלומירערן — טרוה. דע אויס, געפּלומירערט. אוקר. אויספּלאַרען (וועגן בהמות, עופֿות), איר אויך וועגן מענטשן. אײַ אַ פּולע שטוב קינדערלעך.

אויספּלומיכען — כּע אויס, געפּלומיכעט. אַוטוה. דריטפּערזאָניק — מיטאַמאָל, האַסטיק אַנהייבן שטאַרק צו רעגענען. „עס האָט אויס־ געפּלומיכעט אַזש ווי פֿון עמערס.״ טרוה — אויסגינסן מיט אַ פּלויך. אײַ אַ מעדניצע וואָסער אויף זײַן קאַפּף.

אויספּלויסקען, פּלוישקען — טרוה. יקע אויס, געפּלויסקעט, געפּלוישקעט. 1. צע־ מישן, אויסמישן, צעבורען וואָסער (אויך אַנדער מין פּליסקייט). אײַ מיט די הענט, פּליסלעך. 2. אויסגינסן מיט אַ פּלויסק.

אויספליוסקען, פליושקען זיך — לערן זיך אויסצוגעבן; אפזיין אין האסער און מאכן מיט די הענט (פיס). "מע קען ניט שווימען אין דעם קליינעם טיכל, מע קען נאר א ביסל זיך א".

אויספלייטשקען — טרוה. קען אויס, גע- פליטשקעט. (מג, מיטן-גאליציע). אויסהאשן אויף גיך און ניט גענוג גוט; איבערהאשן. זיך דאס ביסל זייער.

אויספלייכטן זיך — אויס. פלייך זיך אויס, זיך געפליכט. ווערן פליכטיק, פליכטעמע; פאר- לירן האר. זיך א און גרוי ווערן.

אויספליינדערונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספלינדערן. א פון דער גאנצער באפעלקערונג.

אויספלינדערן — טרוה. יער אויס, געפליי- נערט. (סיסטעמאטיש) אויסרייבן, אויספרייבן; צוגעמען דאס גאנצע האב-אויגוסט. זעלנערס פלינדערן אויס די אינגענומענע שטאט. א אלץ וואס מע געפינט אין הויז. "...אלע מיט- ריזונדע אויסגעפלינדערט (אויסגערייבט) ביז אין פארעם", אמד, דאס קינד אין וואלד וו. ווילנע 1876.

אויספליינען — טרוה. יען אויס, געפליינעט. זל. אוקר. אויסשפיינען. א אויף עמעצן. א בלוט.

אויספלייטשען — טרוה. יטשען אויס, גע- פלייטשעט. 1. אויספלאפען, אויספליידערן. 2. אויסלייגערן, ארויסקומען מיט א צאל ליגנס.

אויספלייטשען זיך — אויס. לערן און אויספליידערן זיך. אנדערצייילן ליגנס און אויסהערן. "אזא ליגנער, ער רעדט און דרייט און קען זיך ניט א".

אויספלייטשקען — קען אויס, געפלייטש- קעט. אויס — מיטאמאל אנהייבן פאשן מיט די הענט (ווי אן אויסדרוק פון צושטימונג, צופרידנקייט). "דער עולם האט אויסגעפלייטש- קעט פון גרויס התפעלות". טרוה — דזו אויספלייטשקען. א האסער, די פאמיליניצע.

אויספלייטשקען זיך — לערן און אויסגע- מיט די הענט און אויסהערן. "זיך אויסגע- זונגען, זיך אויסגעפלייטשקעט מיט די הענט, זיך אויסגעטופעט מיט די פיס", "סוועלן א זיך שטערן", פמ. מלחמה. 2. אויסגיטן זיך מיט א פליעסק. "איצט האלטסטו הינטער זייער שלאס דעם וויי, ניט א זאל ער זיך איבער דעם ארון", פמ.

אויספלייטשקען — טרוה. קען אויס, גע- פלייטשקעט. פגז. מג. אויספאשען, אויסשטאפן, מאכן פֿעט. א געזונד אויף פסחדיק שמאלץ. "די שוויגער פלעקעט אויס איר איידעם וואס קריגט שוין א בייכל".

אויספלייטשען — טרוה. יטשען אויס, גע- פלייטשקעט. מג. מיטן-גאליציע. דזו אויס- פלייטשקען. א אויסשענקען. א די הינדעלעך. **אויספלייטשען זיך** — טרוה. פלעזען אויס, גע- פלעזעט. פד. אויסשען. א ווילדגראזן.

אויספלייטשען I — טרוה. פלעט אויס, גע- פלעט. אויסשפילן א לאטערי; אויספארקויפן (פונדאנדערייילן) צעטעלעך מיט נומערן און

ארויסציען דעם נומער (די נומערן) צו געווי- נען א דעק, געלט. א זייגער, דעם סאמא- וואר. "דער הויזירער טראגט ארום א זייגער אויסצופלעטן, צען גרינצער קאסט א פלעט". "קויף ביי מיר א פלעט פאר א פערטעלע, מע פלעט אויס א נסיעה צום רבין". "...אם מותר למכור ספר תורה על ידי גורל שקורין אויש פלעטין", ר' מאיר אהונשטאט, שו"ת פנים מאירות, ח"ג, זולצבאך 1738.

אויספלייטשען II — טרוה. לערן און אויס- פרעסן, מיט א הייסן פרעס(איינן) מאכן גלאט. א אן אייבערהעמד. 2. מיט א שווערער זאך אויסקלאפן. א דעם מות, דעם קאפ = געבן איבערן קאפ מיט א שטעקן, שטיק איינן אט. א די ביינער א שטארק אנטלאגן. **אויספלייטשען זיך** — דאס (די), זען. אומגערא- טענער און אויספלעטן ו & וו. "זו סאר א! דו וועסט עס דארפן איבערפלעטן".

אויספלייטשען זיך — דאס (די), זען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספלעטן ו & וו. "סיאי געווען א פאלשע א און סיאי געווארן א סאנדאל".

אויספלייטשען — טרוה. פלעטשען אויס, גע- פלעטשעט. אויך: פלעצן. דזו אויספלא- טשיקן. א אויספלאטשען. א

אויספלייטשקען — קען אויס, געפלעקעט. אויך: פלייטשקען. דזו אויספלייטשקען. א דונער האט מיך דערשלאגן! — פלעקעט זי אויס מיט די הענט — גישטען מין קינדו!, בערג, אפגאנג.

אויספלייטשקען זיך — טרוה. פלעקען אויס, געפלעקעט. מג. מיטן-גאליציע. אויספליי- טשען, געבן א סך צום עסן און פֿעט מאכן. א אן אייניק אויף פסח. "וועט איר קאנען קויפן א קעבלל אויף א", מעקנער, זיינדט פֿעלדער.

אויספלייטשקען זיך — פלעקען אויס, געפלעקעט. 1. דורך שארפן לענגערן אַנאַליז, פֿאַרגלעך, היכות, אַרויסדרינגען זיך, ענין, זיגען פֿון אַ סוגיא [אין תלמוד אויפן סמך פֿון דער תורה שבכתב און לויט די פרייגעצן פֿון דרשונען די תורה; שפעטער אויפן סמך פֿון תלמוד, דערנאָך אויפן סמך פֿון תשובות פֿון גאונים, רשי, די בעלי- תוספות, דעם רמבם; דערנאָך אויפן סמך פֿון שפעטערדיקע אויטאָריטעטן] אָדער דורך לאַג- שער גימנאַסטיק אויסשאַרפֿן די מוחות פֿון די לערנערס. אַ זען עין תחת עין באַשטט ממוֹן. אַ אַן אויסברענגער. אַ אַ גאַנצן הדרן, אַ תשובה אויף אַ שאלה, אַ אַ סתירה וואו קיין סתירה איז ניטאָ. 2. אַרויסדרינגען (אַן אויספֿיר) אויפֿן סמך פֿון לענגערן שאַרפֿן לאַ- גישן אַנאַליז אָדער דורך אומלאַגישע שפּרונגען (אַפֿט מיט איר ביישטעם). אַ אַ גאַנצע שיטה אויף אַ וואַקלדיקן יסוד. דרייען מיטן גראַפֿן פֿינגער און אַ פּתום און רעמסס. אַ אַ נייע טאַקטיק.

אויספלייטשקען זיך — לערן און אויס- פלפולן און אויסהערן. ניט קענען מער זיך פֿאַרנעמען מיט פלפול. 2. קזו — פֿירן צווישן זיך לענגערן שאַרפֿן היכות וועגן אַבסטראַקטן ענין. זיך אַ וועגן סטיכישן פֿראַצעס וואָס פֿירט קיין ארץ-ישראל.

אויספלייטשען זיך — דאס (די), זען. פרא- צעס אדער רעזולטאט פון אויספלייטשען (זיך). איר ביישטעם. "סאר חקירהניש, סאר פֿינגער- דרייעניש, סאר א".

אויספלייטשען זיך — דאס (די), זען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספלייטשען. אן א פון א מחמיר.

אויספלייטשען זיך — פֿאַסלען(גען) טרוה. פסל אויס, געפֿעלט. 1. דערקלערן אַן עס איז ניט עלפי דין, ניט בשר (וועגן זאַכן, מענטשן, ענינים). אַ ביידיע עדות חזל זיי זענען גלוחים. 2. אויסבראַקירן, דערקלערן אַן עס טויג ניט, איז ניט צוגעפאַסט. אַ שלעכטע סחורה, שוואַכע ראיות, אומגעראַטענע געהילפֿן אַא.

אויספלייטשען זיך — דאס (די), זען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספלייטשען. **אויספלייטשען זיך** — פֿאַסלען(גען) טרוה. פסקן, פסקען אויס; געפֿעסקט, פֿעסקעט. 1. אַ רויסטראַגן באַשלוסן עלפי דין, לויט דער הלכה; ענטפֿערן אויף אַ צאל שאלות (וועגן פֿשר און טריף, איסור און היתר). אַ אַלע שאלות. 2. אַרויסטראַגן פֿסקדין, אורטיילן וועגן די-תורות; ענדגילטיק אַרויסגעבן פֿסק דיין. אַ קנס פֿאַר ביידיע צדדים. "וואָס דער מרא דאתרא פֿסקנט אויס וועט אַ צווייטער רבֿ ניט איבערפֿסקענען". 3. ווי אַן אויטאָריטעט, מומחה, ענטפֿערן אויף אַ צאל פֿראַגעס; געבן ענדגילטיק ענטפֿערס. אַ שאלות וועגן קאַ- רעקטן יידיש, וועגן ריכטיקן ניצן פֿרעפֿאַזי- ציעס אַאזו. 4. אַרויסגעבן אורטיילן פֿון געריכט. אַ דריי און פֿינף יאָר תֿפֿיסה פֿאַר די ביידיע רויבערס.

אויספלייטשען זיך — דל אויס, געפֿעדלט. אַמ. אויסו — פֿעדלען מיט פֿאַרשיידענע זאַכן אָדער אין פֿאַרשיידענע ערטער. מיט וואָס דער אַרעמאַן האָט שוין ניט אויסגעפֿעדלט! טרוה — אויספֿאַרקויפֿן דורך פֿעדלען, לאחדים (אַרומטראַגניק סחורה איבער די הימער, אָדער פֿירנדיק אַ וועגעלע). אַ סיגאַנצע פֿעקל סחורה. "האָט ער אַלץ אויסגעפֿעדלט, געמאַכט געלט", טחז, 1960 ix 4.

אויספלייטשען זיך — טרוה. יטשען אויס, גע- פעטשעט. 1. אויספֿאַשן מיט קליינע פעטשע- לעך (אַן בייזקייט, גוטמוטיק). אַ די פֿעקלעך. "דערנאָך אויסגעפֿעטשעלט דאָס פֿערד איבער די צעפֿענטע נאָלעכער", אַיזבאַ. 2. (פֿיג) אויס- מוסרן, פֿירהאַלטן, קריטיקירן. "אַז מיר האָבן אַ ביסל אויסגעפֿעטשעלט די מיטאָנערן...", ח. ליבערמאַן, פֿאַר, 1959 vii 27.

אויספלייטשען זיך — טרוה. פֿעך אויס, געפֿעכט. אויסשמירן מיט פֿעך. "מאַך דיר אַ תֿיבה... און זאַלסט זי אַ פֿון אינעווייניק און פֿון אויסווייניק מיט פֿעך", תי, בראשית, ה, 14.

אויספלייטשען זיך — דאס (די), זען. פֿאַרשחאַרצן זיך. אַ זיך דאָס פֿנים.

אויספלייטשען זיך — טרוה. יטשען אויס, געפֿעכעט. אויסו — אינגאַנצן, שטאַרק געשוואַלן ווערן. אַ פֿון הונגער. טרוה — מאַכן געשוואַלן. דער הוי- גער פֿעכעט אויס. קללה: אויסגעפֿעכעט זאַלט איר ווערן פֿון הונגער. אויך: "זייען".

אויספלייטשען זיך — טרוה. יטשען אויס, געפֿעל- גיעט. זל. 22. אויספֿילן אויספֿירן. אַ אַ גרוב מיט ערד. אַ אַלע אוסלאָויעס.

דארף נאר א ביסיגעקע א די מארינארקע פון פֿאַרנט, רייז.

3. מיט אלע פרטים צוגרייטן, אויסריכטן. א עמעצן פֿאַר א נסיעה, א מיט אלדאס ניין טיקע. 4. אויספֿאַריכטן. „די שול האָט זיך געלאָזט א, פֿון אויבן גאַנץ פֿינן אָפּמאַלן, קמ, 1868, № 15. 5. אויסשטאַטן מיט אלע קאַסטן. דער ריכער פֿעטער פּראָוועט אויס די גאַנצע חנונה. 6. פּוועלן (דורך שתדלנות), אַרויסקרייגן. „האָט מען געפֿעטן אָט דעם... מנהיג, ער זאל פֿאַרן אין גובערניע און א... פֿון קאַראַבקע געלט, יופֿאַל, 1887, № 18. „דעם רובל אָפּגעגעבן דעם שמש, דאָס ער זאל אים א זיין מבוקש, אחד, עוור צינקעט און די ציג, ווילנע 1868.

7. (מאַליעריז) אויסגלייכן. א די שטוקאַ טורקע, דעם פֿלאַסטרע. א דעם קאַליר אויף איין זייט וואָנט. 8. געבן א צאל באַפֿעלן, קאַמאַנדעווען. „וואָס ער פּראָוועט דאָ אויס! זאל ער שוין לאָזן צו רוי? 9. אויסשטעלן ברוסט, פֿלייצע (חי א זעלנער). „איז ער אויפֿ־געשטאַנען און האָט אויסגעפּראָוועט די ברוסט און די אַקסלען ניט אָן האַנער, בערג, ביים דניעפּער. 10. צוגרייטן צו יעדער מין אַרבעט. אויספֿאַרדנעווען — טרוו. יעווע אויס, געפֿאַרדנעוועט. 11. דורכפֿירן, אָפּהיטן חגאות, ניט־יידישע יום־טובֿים. א אלע טעג מיט רויט אין קאַלענדער.

אויספֿאַרזשען 1. אויסברענגן אויף קוילן. א לעבער. 2. אויסוואַרעמען (אָן פֿיער) אין אַנגעהייצטן אויוון. א געקעכטס. אויספֿאַרזשען — טרוו. טע אויס, געפֿאַרזשעט. אויך: פֿאַרזאַמען. 11. אוקר. אויסבאַהאַלטן. א די זיסע זאַכן פֿון די קינדער.

אויספֿאַרזשעטירן — טיר אויס, (גע)־פּראָטעסטירט. אוטוו — מיטאַמאַל, פּלוצעם אָנהייבן פּראָטעסטירן. „אַלע זינען מספּים, אָבער איינער שטעלט זיך אויף און מיט געשרייען פּראָטעסטירט ער אויס קעגן פֿאַר־שלאָגן. טרוו — שאַרף פּראָטעסטירן קעגן איינשטעלונגען, באַשלוסן, פֿירונגען אע. א פֿירונגען פֿון דער סביבה.

אויספֿאַרזשען — טרוו. טשע אויס, געפֿאַרזשעט. 1. אויסקלאַפּן וועט מיט א פּראָטש, פּראַלניק, קיענקע. א גרעט ביים טיך. 2. אויסקלאַפּן, אויסהאַקן מיט א שטיק איין. א איז פֿון טיך.

אויספֿאַרזשעקטירן — טרוו. טיר אויס, פּראַיעקטירט. פֿאַרענדיקן מאַכן פּראַיעקטן (גענוי, מיט פּרטים). א דעם גאַנצן מאַרשרוט, א צאל בנינים אַזוו.

אויספֿאַרזשען — דער זי. הילכיקער קלאַפּ, קנאַק; אויסרוף. א פֿון פֿריידיקע געשרייען; א פֿון א פּאַר ביקסן. אָקט פֿון אויספֿאַרזשען.

אויספֿאַרזשען — טרוו. גיר אויס, פּראַלאַגירט. פֿאַרלענגערן א צאל טערמי זען. א די וויזעס פֿון דרני חדשים אויף זעקס. א א טייל וועקסלען.

אויספֿאַרזשען — פּראַלאַגירט, געפֿאַרזשעט. אוטוו — מיטאַמאַל קנאַקן, קלאַפּן. עס פּראַלעט אויס א הילכיק געלעכטער. די ראַקעטן האָבן אויסגעפּראַלעט. טרוו — 1. אויסקלאַפּן מיט

געלט. ארויס פֿון געשעפט, זיך אויסגעפּעקלט ביזן לעצטן העמד. 3. אַנדערציילן וועגן זיך (נסים, גומאות), אויספֿאַרזשען זיך. זיך א מיט דער העלדישקייט.

אויספֿאַרזשען — רל אויס, געפּעקלט. אוטוו — אויספֿאַרזשען, אויסשניצען. א שנין האָט אויסגעפּעקלט. אירע אויגן פּערלען אויס. טרוו — 1. מאַכן עס זאל זיין און שנייק ווי פּערל. א די דריבענע אויחולעך. „מע דאַרף...א דאָס וואָרט וואָס איז געבענטשט פֿון גאַט, טעג, איצטער. 2. אַרויסברענגען אַזוי שייך ווי פּערל. קונציק דורכפֿירן אָן אַרבעט. „ער האָט... אויסגעפּעקלט יעדער וואָרט פֿון שיינעם מִפֿטיר, זו. פּעט, איך, פּסח תשי"ז.

אויספֿאַרזשען — דע אויס, געפּעקעט. מג, מיטן־גאַליציע. אוטוו — אויסשלאָגן זיך, אַרויסקומען פֿון אויבן. א שויס פּערעט אויס אויף איינגעמאַכטס. טרוו — אויסשלאָגן, אויסקלאַפּן. א גרעט. א די גאַל = פֿאַרבי טערן דאָס לעבן, פֿאַרשאַפֿן עגמת־נפשׁ. „ער האָט זיי אומיסטן אויסגעפּעקעט די גאַל, העשעלעט.

אויספֿאַרזשען (זיך) — טשע (זיך) אויס, (זיך) געפּעשטשעט. דזוו אויספֿיעשטשען (זיך) <.

אויספֿאַרזשען — טרוו. זשל אויס, געפּע פּעשלט. פד. אויסטיילן קאַרטן צווישן די שפּיר לערס (דערעיקר אין די שפּילן וואו אלע קאַרטן ווערן אויסגעטיילט).

אויספֿאַרזשען — די זען. פּראַצעס פֿיי אויספֿאַרזשען.

אויספֿאַרזשען — טרוו. ייר אויס, (גע)־פּראַבירט. 1. געפֿינען די פּראָבע (פּראַצענט טייערן מעטאל אין געשמעלן, פּראַצענט אל קאהאל אין אַלקאהאלישן געטראַנק). 2. אַזעקן שטעלן די פּראָבע. 3. אויספּראַבירן <.

אויספֿאַרזשען — דער, יס. וו זיך, קע, יס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך פּראַפּעסיאָנעל מיט אויספּראַבירן.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־בעט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּראַ־געט. אוקר. אויספּראַווו, אויספֿאַרזשען; אויסגע־פֿינען; געוואָר ווערן. „גיי נאַר און פּראַצע אויס, טע, סעמעפּעניוו.

אויספֿאַרזשען — טרוו. יבע אויס, געפּעלעט. לזקז (שאַקי און אומגעגנט, ליטע). < Lit: pelai. אויסטרייסלען פֿון פּלעווע, שפּריי; אויסזען.

אויספֿאַרזשען — די זען. פּראַצעס אָדער רעוולוטאַט פֿון אויספּעלען. אָן א פֿון קאַר־קול.

אויספֿאַרזשען — טרוו. פּעלץ אויס, געפּעלעט. 1. באַנייען, באַשלאָגן מיט פּעלץ; מאַכן (קויפֿן) פֿאַר עמעצן א פּעלץ. א דעם קאַלנער. א די וויב מיט א טייערן קאַראַקולנעם מאַנטל. 2. אַנטאָן זייער וואַרעם. א די קינדער, זיך אין אַזאַ פּראַטיקן טאַג.

אויספֿאַרזשען — טרוו. דזל אויס, געפּע פּענדולעט. 1. אויסשמירן מיט א פּענדול. שלעכט, אויף גיך אויסמאַלן, אויספֿאַרזשען אויס־מאַלעווען. א די וואָנט, דעם דיל אַזוו. „אַמאַל פֿלעגט מען א דעם האַלדו מיט גליצערין, איצט היילט מען מיט פּעניסילין, רייז. 2. סתם אויסמאַלן, אויספֿאַרזשען, אויסמאַלעווען מיט א פּענדול. א דעם הינטערגרונג פֿון בילד.

אויספֿאַרזשען — אוטוו. דזשע אויס, געפּענדזשעט. פד. מיטאַמאַל אָנהייבן לויפֿן, זיך אַמלן. א הענדום־פּענדום. אויספֿאַרזשען — טרוו. טע אויס, געפּענטעט. 1. אויסבינדן די פֿיס מיט פּענטעס. א די פּערד און זיי לאָזן אויף דער פּאַשע. 2. אויס־פּערדן, אויספּעלען. לזקז (סעטשצער קרייז, מינסקער גובא, באַקאַנט אויך אין וואַרשע און אומג).

אויספֿאַרזשען — טרוו. זל אויס, געפּע פּענעלעט. צעשנידן אויף (דינע) פּענעלעך. א א לאַבן ברויט, יעדערן זאל אָנקומען א המוציא.

אויספֿאַרזשען — קע אויס, געפּעקעט. אוטוו — אויסקרענקען, אויסלינדן. דו וועסט שוין פֿיי מיר א! טרוו — אויספֿאַרזשען, אויספּו־קען <. פד. א די גלעזער.

אויספֿאַרזשען — טרוו. פּעסט אויס, געפּע פּעסט. אויסשטינקען; אַריינברענגען קרענק, שמוץ, למזו. די שוואַרערס פּעסטן אויס די אַכסניא.

אויספֿאַרזשען — טרוו. טע אויס, געפּעס־טעט. אוקר. אויך מיט ז יך. דזוו אויס־פּיעשטשען (זיך) <.

אויספֿאַרזשען I — טרוו. קל אויס, געפּע פּעקלט. 1. אַרויסנעמען פֿון פּעקל (זעקל) קעסטל. א די סחורה וואָס איז אָנגעקומען מיט דער פּאַסט. 2. אויסלייגן מע זאל זען. דער מוכר־ספּרימניק האָט אויסגעפּעקלט דעם גאַנצן רומל. 3. אויסדערציילן. איך וועל א פֿאַר אַיך מיינע צרות. 4. אויסליידיקן, באַ־גנבענען. מיט האָט אים אויסגעפּעקלט פּיין לעצטן גראַשן. 5. צעלייגן, איינפֿאַקן אין פּעקלעך. אַראַפּנעמען פֿון די פּאַליצעס און א אין קליינע קעסטלעך.

אויספֿאַרזשען II — טרוו. דפו. דזוו אויס־פּיקלען <.

אויספֿאַרזשען זיך — אוטוו. קל זיך אויס, זיך געפּעקלט. 1. אַראַפּנעמען פֿון זיך מלבושים, אויסטאַן זיך. זיך א און בלייבן אין אונטערהיילעך. 2. אויסגעבן א סך

פרווח זייער פֿאַרשטאַנד, זעה וו, 57. דער מאָן פֿלעגט זי אויסהערן און א, און שפּעֿטער טער האָט ער איר אַרױסגעגעבן סמכּה צו פסקענען גרינגע שאלות, יק.

4. עקספּערײַמענטירן מיט עפעס, דערגיין (ױסנשאַפֿטלעכן) װערט, טעאַרײַע, מיטל, די מעדיצין צו מאַכן טיפֿער, רײַכער, די װײַסֿן שאַפֿט זאָל אױפֿטאַן װאָס זי װיל, האָט מען געשניטן לעבעדיקע בײַכער און אױסגעפרוּחט אַ גיפֿטיקן באַציל, טעג, אײַצטער.

5. פֿאַרװײַן, דערגיין דעם טעם, אַ מאַכל, דעם װײַן אַזױ.

6. (מאַכן) דורכלעבן, דורכפֿילן און דער־גיין די װירקונג, אַ גױט און הונגער, קעלט און היץ, האָט דער קלײנער יחיאַל געמוזט אַלץ אױף זײַן אײַגענער הױט א, אש, תּהי־לײַד. 7. שטעלן פֿאַר אַ נסיון, דערגיין מאַראַלישן מהות, כּוחות, קום אַהער, לאַמֿך־דײַך גאָך אױס פּרױבן מיט לײַטגיגקײַט און װאָל צו גײַן, מס, קהלת, תקע־ט, ב, 1. [ער] האָט געװאָלט אַ דעם רבּין, און [אַז] סײַהאַט זיך אױף גײַט אײַנגעגעבן [מכּשיל צו זײַן] — דאָס אַלץ איז קײן פּלאַ גײַט, לזב, דער װאָס לעבט אײַביק האָט אַפּנים געװאָלט אַ זײַן געטרײַען קנעכט רײַזעפֿל, שׂע, אַ דעם רבּונג־שׂע־עולם = א) דערגיין װי גאָט באַצײט זיך (צום מענטשן); ב) שטעלן גאָט אױף אַ פּרוּח. (מטעשט, װי קען מען זיך דאָס פֿאַרלאַזן אױף נסײַם? דאָס הײסט דאָך אַ דעם רבּונג־שׂע־עולם, ממוס, צױריק אַהײַם.

אויספּרױוועכּן — דאָס (דײַ, זײַן) ער, אױס־פּרוּח, אױספּרױועניש, אױך; מיט ביטול.
אויספּרױועניש — דאָס (דײַ, זײַן) געדינער־דיקע) אױספּרױוואַנג, אױספּרוּח. „בעל־הבית! װאָס פּרוּחט איר מיך אױס? װאָס פֿאַר אַן אַ, װאָס?“, בערג, בײַם דײַנעפּער ו.

אויספּרױווער — דער, סײַ, װן יײַ, קע, סײַ. װער עס פֿאַרנעמט זיך (פּראַפּעסײַאַנעל) מיט אױספּרוּחן. „װאָס עקזאַמענירטו מיך? אַ זײַער אַ אױף מײַן קאַפּ!״

אויספּרױווערלי — דאָס אַ דײַ, ען, אַרבעט, טואַנג פֿון דעם װאָס פּרוּחט אױס. עקספּע־רײַמענט, טעסטירונג.

אויספּרױווערליש — אַדײַ, װאָס איז (װײַ) בײַ אַן אױספּרוּחער; װאָס איז פּאַסיק װי אַן אױס־פּרוּח־מיטל. אײַע גענע, מיטלען, פֿאַרטלען.

אויספּרױוכנען — טרוּ, נע, אױס, געפּרױכ־נעט. פּר, מאַכן צעפֿולט, צעפּולוערט (װעגן האַלץ). „די װערעם האָבן אױסגעפּרוכנעט דעם בױם״.

אויספּרױיבן — פּרײַך אױס, געפּרײַכט. אױס — מיטאַמאָל אַנהײבן פּרײַכן, סאַפען, אַטעמען שװער. טרוּ — פּרײַכנדיק עפעס אַרױסברענגען, אַ די פֿאַרמאַטערקײַט און דעם שרעק.

אויספּרױיבניש — דאָס (דײַ, זײַן) פּראַצעס פֿון אױספּרײַבן, אַ שװערע) אַ גאַנץ אַנליפֿן זיך.

אויספּרױיען — פּרײַע אױס, געפּרײַעט. אױך; פֿאַרײַען. אױס — אױסשװײַצן און װערן רױט, אַנגעצונדן (אױך מיט קלײנע בלע־זעלעך). „באַשײט מיט קאַרטאַפֿל־מעל, עס פּרײַעט אױס בײַם קײג אונטערן אַרעם״.

אַ בערשטל. אוקר. גאַליציע. „זי פּראַשעט אױס דאָס קלײד מיט אַ בערשטל“, נפֿתלי גראַס.

אויספּרױירונג — דײַ, ען. פּראַצעס אָדער רעװולטאַט פֿון אױספּרױירן. עקספּערײַמענט.

אויספּרױירט — אַדײַ, אױך; אױסגעפּרױירט. 1. װאָס איז באַשטעטיקט דורך פּראַקטיק, פֿאַקטן פֿון לעבן, עקספּערײַמענטן. אײַע מיט־לען. 2. װאָס איז װערט דעם צוטרוי; פֿאַר־לאַזלעך. אײַער פֿרײַנד.

אויספּרױירן — טרוּ, בײַר אױס, (גע־)פּרױירט. 1. אױספּרוּחן; זיך מײַן געפֿינען (מיטל, רײַכטיקן אױפֿן, דרך אש). „כײַהאַב טױונט װעגן אױספּרױירט און גײט געטראַפֿן, כײַהאַב טױונט טרױמען אױסגעטרוימט אין פֿאַלשן האַפֿן“, יװאַס, זון און נעבל. 2. מאַכן אַ צאָל עקספּערײַמענטן; אױסעטטירן. „באַלד האָט זיך באַװיזן דער ערשטער קאַסטעמער [= קונד], דער ערשטער אױף װעמען מײַר זאָלן אַ אונדזער גײַאָנטדעקטע טעאַרײַע, נאָד. **אויספּרױירער** — דער, סײַ, װן נב. װער עס פּרױירט אױס, ספּעצ װעגן מאַשאַות, מאַכליים. „פֿערד־פֿאַרהערער (זה א) מאַכן מנינים אין זײַערע חזײַנע״. אַמד.

אויספּרױיען — טרוּ, דע אױס, געפּרױעט. אױך; פֿרױד(ז)ען, פֿרױדזשען.

> װ, אוקר. (אױס)הענגען װעש, מלבושים און זײַ אױסרייניקן מיט פּאַרע פֿון לײַז, פֿלײַ. „איז בײַ מײַר די ערשטע זאָך פֿון אַלע מלאַכות זיך אַראַפּצוכאַפּן אין דער געמױער־טער באַד, אױסצופּרױדען די זאַכן, די זאַקן, ממוס, פֿישקע. „זײַ האָבן געװאָלט דערוואַ־רעמען די גלײַדער, אַ טריקן טאָן די נאַסע שײַנעלן, אַ די הורבעס לײַז״, ש. ברעגמאַן, דורך קריג און רעװאָלוציע ו.

אויספּרױו — דער, זײַן. 1. אַקט פֿון אױס־פּרוּחן (אַ פֿאַקט, אַן אַמת). „די עפּליבײַמער גיבן שװין אַן אַ־צײַער, צי מײַנט גײט אַז דער װײַטער שװין פֿאַרשװײַנדט“, הל, אַ בלאַט אױף אַן עפּלבוים. 2. דערפֿאַרונג; סכּום פֿאַקטן װאָס דערגײַען צום באַװאָסזײַן. „דאָס װאָס איז בהסכּם מיט אַלגעמײַנעם אַ רױפֿן מײַר רעאַליטעט...״. 3. אַ פּונעם עולם בײַט זיך, מוּ, װעג צו אונדזער יוגנט. 3. שװערע אײַ בערלעבונג, אומגליק, נסיון. „דאָס פֿאַלד דער־פֿילט זיך אױסגעשעפּט צום ענד פֿון דעם אַ פֿון דעם גרױליקן, אל וווּ. 4. עקזאַמען; עטעס; עקספּערײַמענט. שײַן צום אַ.

אויספּרױוואַנג — דײַ, ען. 1. פּראַצעס אָדער רעװולטאַט פֿון אױספּרוּחן. 2. ספּעצ: נסיון. אַ שװערע אַ. גאָט שיקט אַן אַ.

אויספּרױוון — טרוּ, פּרוּח אױס, געפּרױוט. 1. דערגיין צי עס איז פֿאַראַן און בײַ װאָסער מאַס. אַ דעם גורל, דעם מול, דאָס גליק. אַ געטריישאַפֿט, לײַבשאַפֿט, אײַבערגעבנדיקייַט. אַ דעם טריק = אַ צי עמעצער מײַנט עס ערנסט. (שפּאַסיק).

2. אײַבערקוקן, קאַנטראַלירן. אַ די סחורה, די מאַטעריאַלן. „אױף דײַנע־האַבן זײַנע זײַערע אױגן געװאַרפֿן און אױסגעפּרוּחט״, אַמד, דער אײַזשער פּאַסלאַניק, חײַלע 1880.

3. עקזאַמענירן קענטענישן, פֿעאַקייַטן. „אײַן מלך האָט געטײלט צו זײַנע קנעכט קײַלעכדיקע קענטלעכער פֿון זײַנע־אױסצײַרײַען

אַ הילכערײַ; כּמעט דוז אױספּראַשען. אַ װעש. 2. הילכיק אַרױסזאַגן, אַ געטאַקטן לײַגן. „אײַך האָב אױסגעפּראַלט פֿאַרוירט: אַ האַמערײַ, אר, אַײַזײַן״.

אויספּראַלן — טרוּ, פּראַל אױס, געפּראַלט. אַפֿט מיט זיך. (קורלאַנד, זאַמעט). אױס־לײַבן, אױסרײַמען. אַ די גאַנצע משפּחה. זיך אַ מיט העלדישקייַטן.

אויספּראַלעטאַרײַזירן — טרוּ, זײַר אױס, פֿאַרלעטאַרײַזירט. מאַכן (לעצטגילטיק) פֿאַר פּראַלעטאַרײַער (אַ גרעסערע צאָל, גאַנצע שײַכטן). אַ די געכטיקע לופֿט־מענטשן.

אויספּראַניקן — טרוּ, זײַק אױס, געפּראַ־ניקט. לאַקל (מײַנסק און אומגעגנט). אױס־קלאַפּן מיט אַ פּראַניק, פּראַלניק, אַ די נאַסע װעש.

אויספּראַסעטע(װע)ן — טרוּ, טע(װע)ן אױס, געפּראַסעטע(װע)ן. אױך; פֿאַרלעטען. מאַכן פּראַסט, גײט־פֿינן, אומאײַדל. „אַזאַ װאָלגאַרער מענטש, צו װאָס ער רירט זיך גײט צו — אַלץ פּראַסעטװעט ער אױס״.

אויספּראַפֿן — טרוּ, פּראַפּ אױס, גע־פּראַפּט. אױסשטאַפּן; אַרײַנקלאַפּן קאַרקן, פּראַפּקעס, אין פֿלעשער. געװען אַ באַזונדער־רע מאַשינקע אױף אַ די פֿלעשער מעד.

אויספּראַפֿאַנירן — טרוּ, זײַר אױס, גע־פּראַפֿאַנירט. אױסלעסטערן, פֿאַראומזערדיקן; פּראַפּראַסעטע(װע)ן. אַ אַלע הײַליקטומען.

אויספּראַפֿאַיטירן — טרוּ, זײַר אױס, גע־פּראַפֿאַיטירט. 1. אַרױסקריגן ענדגילטיקן רוּח. „װאָס װעט ער אַ דערפֿון? האַ? אַ אַ קײַמאַלן פֿון הונדערט דאַלאַר. 2. אַרױסצײַען רוח פֿון אַ צאָל געשעפֿטן, אונטערנעמוג־גען. פֿון אַלע געשעפֿטן אַ גײַטיקע סומע. **אויספּראַפֿעװען** — טרוּ. צעװע אױס, גע־פּראַפּעװעט. אױסאַהערעװען; אַרױסקריגן מיט זײַער שװערער אַרבעט. אַ דאָס דאַרע שטיקל ברויט. אַ פֿאַר זיך אַ מעמד.

אויספּראַפֿעװען זיך — אױסױ. אַ דפּו. פּראַצעװען בײַן גײט קענען מער; זיך אױסמאַ־טערן פֿון צו פֿיל שװערער אַרבעט. זיך אַ אַזױ אַז מע קען זיך הײבן אַ האַנט.

אויספּראַפֿעטירן — טרוּ, זײַר אױס, גע־פּראַפֿעטירט. סוף־כל־סוף אַרױסקריגן דורך אַ (לענגערן) משפּט. זיך פּראַפֿעטירט אַ יאַר און קױם אױספּראַפֿעטירט די געריכט־הוצאות.

אויספּראַפֿעטירן זיך — אױסױ. אַ דפּו. 1. קוז — זיך משפּטן. אַ זיך אײַבער דער ירוּשה. 2. זיך משפּטן זיך און אױספּרױען.

אויספּראַקטיצירן, קירן — טרוּ, צײַר, קיר אױס, פֿאַקטיצירט, קירט. אַ לענגע־רע צײַט זײַן פּראַפּעסײַאַנעל פֿאַרנומען אױף אַ עװיסן געביט. אַ מעדיצין אין עטלעכע גרױ־סע שטעט. מיט זיך אַ אױפֿטאַן, זיך פֿאַר־פּולקומען בײַם פּראַקטיצירן. זיך אַ און װערן אַ בעסערער דאַקטער.

אויספּראַקלאַמירן — טרוּ, זײַר אױס, פֿאַקלאַמירט. אומעטום פֿעלדער, ענד־גילטיק מעלדן. אַ די רעכט לױט דער נײַער קאַנסטיטוציע.

אויספּראַשען — טרוּ, זײַע אױס, געפּראַ־שעט. 1. אױסשײַטן אַ פּראַשעק. אַ סם פֿאַר די מײַן. פּר. 2. אױסשײַטן, אַפּשטױבן מיט

אויך טרו: א דאס קינד = באשטן (מיט קאר-טאָלמעל) די פֿאַרפֿרעטע ערטער.

טרוו — פֿאַמעלעך קאַכן אויף אַ קליין פֿינער אָדער מיט שטענדיקער היץ (מיט ווייניק האַסער אָדער פֿעטס, אָדער אויך בלויו אין פֿעטס פֿון דעם געקעכטס גופֿא). „מע נעמט קאַרטאָפֿל און אַנדערע געוויקסן, מע צעאַרבעט אין וואַסער און מע שטעלט אַ צום קוימען“, פֿראַג, די סקולער רביצין.

אויספרייען זיך — דאָס זיך אויסשוויצן אין באַד. זיך אַ אויף דעם אייבערשטן פֿאַל.

אויספריינדלעך — טרוו. דל, דע אויס; געפֿרינדלט, געפֿרינדעט. אַוקר. אויס-פֿרונדן, אויסצין אויף אַ שרייאַיקן אַפֿן. אויס-פֿרונדען. „ווייסט איר וואָס פֿאַר אַ פֿנים גלופֿסק האָט דעמאַלט געהאַט? ווי אַ פֿלה וואָס האָט זיך אויסגעפֿרינדעט אין אַלערליי מלבושים, מיט פֿאַצערקעס און מיט פֿליטערלעך, פֿדי צו געפֿעלן דעם חתן“, ממוס, צוריק אַהייס.

אויספריסקען — קע אויס, געפֿריסקעט. טר. אוטוו — אַרויסלאָזן דינעם שטראַם וואָסער; אויסשפּייען. אַז ער רעדט פֿריסקעט ער אויס. „אַז פֿערד אויפֿגעוויבן דאָס קאַפֿ פֿון עמער וואַסער און האָט אויסגע-פֿריסקעט“. טרוו — מיט דינעם שטראַם וואָסער באַנעצן, אויסשפּריצן. אַ די בייטן, דאָס גראָו.

אויספרייען — פֿרעזע אויס, געפֿרעזעט. אַוקר. דוו אויספֿרייען.

אויספרייצעווען — טרוו. צעווע אויס, גע-פֿרייצעוועט. זן > פֿריץ. אויסקאַמאַנדעווען, באַפֿעלן, אַרויסווייזן גאווה. „פֿרייצעווע אונדז ניט אויס, ביסט ניט קיין ראַדווייל“.

אויספריינדלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿרעגלען. אַן אַ אויף איין זעט.

אויספריינדלעך — טרוו. גל אויס, גע-פֿרעגלט. 1. אויסקאַכן אין פֿעטס אויף אַ פֿלאַכער, אַפֿענער פֿאַן. אַ פֿיש, קרעפֿלעך, קנישעס. 2. שטאַרק אויסוואַרעמען. אַ די גלידער אויף דער זון. אַ זיך אין זון.

אויספריינדן — טרוו. זיק אויס, געפֿרע-דיקט. אויך: פֿריינדיקן. אַרויספֿרעגלען עפעס אין אַ דרשה, פֿרעדיק (פֿעטע: וועגן רייד פֿון אַ ניטיידישן געסטלעכן) אַפֿט איר געניטען אַ אַלטן מוסר. אַ ליבשאַפֿט און פֿראַקטיצירן שנאה.

אויספרייענדיק — טרוו. זיר אויס, פֿרע-זענטירט. 1. פֿאַרשטעלן, אַנרופֿן מיט די נעמען. אַ די געסט. 2. געבן אַ צאַל פֿאַר-שטעלונגען. אַ רייזענס אינאָקטערס. 3. פֿאַר-לייגן קאַנדידאַטן אויף אַמטן. אַ ביינע פֿרעגט פֿאַרן אַמט פֿון פֿאַרייצער און וויצע-פֿאַריי-צער. 4. געבן מלחנת צו אַ צאַל. אַ די אַנגעשטעלטע פֿלכוד יומטובֿ.

אויספרייענטען — טרוו. זעע אויס, געפֿרע-זעט. פֿאַרלייגן מיט אַ פֿרענטען, פֿלאַקן, שטיק אייזן. אַ טיר און טויער. אַ אַלע פֿענצטער.

אויספרייען — דער, זן. אַקט פֿון אויספֿרעסן. דאָס וואָס מע קרינט אַריין (געלט, פֿריחילע-גייעס) דורך דריקן, שאַנטאַזשירן, סטראַשען. **אויספרייענעלט** = געלט וואָס הערט

אויסגעפֿרעסט. „פֿוילישע און אַוקראַינישע פֿאַליצייטן... האָבן גוט געקענט די שטאַט און גוט געוואוסט וואו... צו מאַכן אַרעסטן צוליב אויספֿרעסגעלט“, קאַזשנינסקי, טמו, 18 VII 1957.

אויספרייענען — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויספֿרעסן. דרוק; שווינדל. שאַנטאַזש.

אויספרייען — טרוו. פֿרעס אויס, געפֿרעסט. 1. אויסגלאַטן (מאַכן עס זאָלן גיט זיין קיין איבעריקע קנישטלעך) מיט אַ הייס פֿרעס(ל), פֿלעטאַזן איבער שטאַף (מלבוש). „אַינגייען אַ קנעפל, צוסטריגעווען אַ בענדל, אַ אַ קאַל-נער — דאָס קען שוין אויך נישט אַ ייִדז“, שט. מע הוילעט. „אַ אויף טרוקן = אויך: אַ ברען טאַן, אַ ברי טאַן עמעצן. 2. מאַכן גלאַטיק, אַן שאַרטיקייטן. „זעלטן ווען ער האָט געהייסן אַן אַרטיקל איבערשריבן, אַ די שפּראַך, עס זאָל זיך ליינען גלאַטער“, אר. צוקונפֿטס-אַרטיקלעך.

3. אויסדריקן, אויסקוועטשן זאַפֿט, פֿליסי-קייט. אַ ווינטרויבן, אַ פֿרוכטזאַפֿטן. „די ריכטע פֿלה ליינט פֿונעם בדתן. וויפֿל ער וויל, פֿרעסט ער אויס טרערן און דרייט זיך מיט איר צום כשר-טאַגן“, אמד, רויזע פֿינקל, ווילנע תרלד. „קיין טראַגעדיע האָט נאָך אַזוי פֿיל טרערן נישט אויסגעפֿרעסט, אַזוי פֿיל הער-צער נישט צעריסן“, פֿראַג, יעקבֿ דינעזאָן.

4. אַרויסקריגן דורך שטאַרקן געזעלשאַפֿט-לעך, געזעצלעך דרוק. אַ נדבֿות, פֿאַדאַטקעס, הוספה. „ראש-הקהל האָט געמוזט זיין דער וואָס האָט געקאַנט אַרומגיין מיט די שמשים פֿון איין אַרעם הויז צום צווייטן און אויפֿמאַנען, אויסדריקן און אַ דעם שטייער“, פֿראַג, ישׂמעט און שטעטלעך.

5. אַרויסקריגן דורך אומגעזעצלעך, פֿאַר-ברעכערישן דרוק; אויסשאַנטאַזשירן. אַ אויס-קויפֿגעלט. דורך סטראַשוונקעס אַ גאַלד און זילבער. אַ ביזן לעצטן גראַשן.

6. אַרויסקריגן, אַרויסברענגען דורך ציר שטיין צו עמעצן אָדער דורך אייגענער אַג-שטרענגונג. אַ גוט וואָרט פֿון עמעצן, אַ אַ חכמהלע. „קיין מאַל האָט מען שקלאַפֿיש ליבן מען לעצטע סטראַפֿע אויסגעפֿרעסט, ווען איך האָב בלומען דיר געקליבן“, יוואַש, אין זון און נעבל.

7. אויסגלייכן, דערפֿירן צו אַ פֿשרה. אַ אַ מחלוקה, קריגעריי אַוויפֿגעקומען אין אַמע-ריקע, אַ אויספֿרעסן זיך.

אויספרייען זיך — אוטוו. דריטפֿערזאַגן. פֿון זיך הערן רעכט, ווי עס באַדאַרף צו זיין. „זאָרג זיך ניט, די צייט איז דער גרעסטער חכם, און די קריגערייען וועלן זיך איינשטילן, עס וועט זיך אַי“, רייד. [אויפֿגעקומען צווישן שניידערס, פֿרעסערס, אין אַמעריקע].

אויספרייענען — דאָס (די), זן. שלעכטער אַפֿן פֿון אויספֿרעסן (שטאַף, מלבוש). „וואָס איז דאָס פֿאַר אַן אַ? דאַרפֿסט עס איבערפֿרעסן“.

אויספרייענען — דאָס (די), זן. געדויער-דיקע אָדער פֿילמאַליקע אויספֿרעסונג. סיס-טעמאַטישע אַ.

אויספרייענען — דער, זן. ווי זיך, קע, זס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך (פֿראַפֿעסיאָנעל) מיט אויספֿרעסן. (13, 33, 53, 73).

אויספרייענען — 1. דאָס, ען. אַרבעט, טואונג פֿון אויספֿרעסער. שאַנטאַזש, שטאַר-קער דרוק צו קריגן געלט. 2. די, ען. אַרט, וואַרשטאַט וואו מע פֿרעסט אויס (ווינטרויבן, פֿרוכטן, מלבושים).

אויספרייענען — אַדי. וואָס איז ווי פֿון (ביי) אַן אויספֿרעסער. דריקנדיק, צושטייענדיק מיט כוח. אַיע מיטלען.

אויספרייעלעך — טרוו. פֿל אויס, גע-פֿרעפֿלט. 1. אַרויסרעדן גיך, שטיל, אומ-קלאַר. אַ אַ ביסל עבֿרי. דער בעטלער פֿרעפֿלט אויס זיינע פֿאַטשערעס. „די לילדעך די נייט... וואָס זיי פֿרעפֿלען אויס אויף נאַטן“, רי מרד-כינע, משלים. 2. אויספֿלאַלען, אויספֿלוישן אַ סוד אין דער שטיל. אַ רכילות אויף די חבֿרטאַרינס.

אויספרייעניש — דאָס (די), זן. 1. פֿראַ-צעס פֿון אויספֿרעלען. 2. פֿעיאַ — אַ גיט ייִדיש געבעט, „עס נעמט גיט קיין ענד צו זייער אַ“.

אויספרייעלעך — [פֿעשטלען] טרוו. פֿשטל אויס, געפֿעשטלט. 1. אויסשטישן אויף אַ געדריידלטן אַפֿן (ניט ווי עס איז דער פֿשט, ניט ווי עס לייגט זיך גלייך אויפֿן שכל), מיט פֿלפול, מיט אַן אומגעריכטן איינפֿאַל. אַ אַ נייטע (חילדן) פֿירוש. 2. קומען צו אַן אויס-פֿיר אויף אַ געדריידלטן (צומאַל אומלאַגישן) אַפֿן, דורך אַ ווינטער אַסאַציאַציע, קונציק צו טראַכטן אָדער צושטעפען זעטיקס. אַ אַ גאַנצע טעאַריע וואָס האַלט זיך אויף הי-נערשע פֿיסלעך. אַ אַ היטר ווען עס איז פֿאַראַן אַ פֿיירושער איסור. פֿרגל: פֿלפֿולן.

אויספרייעלעך זיך — דאָס. האַלטן אַ דרשה מיט אַ סך פֿשטלעך. פֿשטלען זיך און אויפֿ-הערן. קענען מער זיך פֿשטלען. „דער מגיד האָט זיך שוין אויסגעפֿעשטלט“.

אויספרייענען — [פֿיסרענען] טרוו. פֿתרון אויס, געפֿתרונט. אויסשטישן חלום (אויף אַ מאַנעם אַפֿן), אויסטראַכטן משנהדיקס. „היי-ווי, וואָס ער האָט אויסגעחלומט און אויסגעפֿתרונט“.

אויספרייעלעך — טרוו. פֿל אויס, געפֿאַבלט. 1. אויסטראַכטן אַ משל, פֿאַבל. 2. אויס-קלערן אַ ליגן (איידעלער ווי אויסליגענען).

אויספרייערן — טרוו. ציר אויס, גע-פֿאַבריצירט. 1. אויסאַרבעטן אין אַ פֿאַבריק (וואַרשטאַט) אַ פֿראַדוקט. 2. אויסענדיקן די פֿאַבריצירונג פֿון עפעס. אַ די גאַנצע באַ-שטעלונג. 3. אויסטראַכטן וואָס איז גיט אמת; אויסדערציילן פֿיקטיווע זאַכן. אַ אַ פֿאַל-שן תירוץ. אַ עפעס אַ מעשה-גורא.

אויספרייערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿאַדערן. אַפֿפֿאָרין.

אויספרייערן — טרוו. זער אויס, געפֿאַ-זערט. 1. פֿאַרלאַנגען אַ צאַל זאַכן. יעדער טאַג אַ אַן אַנער מתנה. 2. דוו אַרויס-פֿאַדערן.

אויספרייעווען — טרוו. זעווע אויס, גע-פֿאַזעוועט. דוו אויספֿאַזעווען. אַ אַרומהובלען די פֿילאַנקעס, זיי זאָלן אַרין אין דער טיר (סטאַלעריי, וואַלין).

אויספֿאַרצײַגונג פֿירן — טרוו. פֿיר אויס, (גע)פֿאַטאָגראַפֿירט. פֿאַרענדיקן פֿאַטאָגראַפֿירן אָדער פֿאַטאָגראַפֿירן אַ צאָל. אַ אַלע אינ־טערעסאַנטע הינקעלעך פֿון פֿאַרק.

אויספֿאַרצײַגן — טרוו. ער אויס, געפֿאַטערט. פֿאַרצײַגן: אויסמוטערן. ווי אַ פֿאַטער אויסהאַדעווען. זיך באַצײַגן ווי אַ פֿאַטער. „איך האָב אויסגעפֿאַטערט זײַנע קינדער, פֿונקט ווי זיי וואָלטן געווען מײַנע אײַגענע“. רייד.

אויספֿאַרצײַגן זיך — אױטו. יע זיך אויס, זיך געפֿאַטשיילעס. אויך: פֿאַרצײַלען זיך. זיך אויספֿונגן אין אַ פֿאַטשיילע; אָנטאָן אויף זיך אַ פֿאַטשיילע.

אויספֿאַרצײַגן — טרוו. פֿאַך אויס, געפֿאַכט. מיט עפעס אַ זאַך מאַכן אַ ווינטל בדי אַפֿצור־קילן. „ער נעמט אַ צײַטונג און פֿאַכט זיך אויס דאָס פֿאַרשוויצטע פֿנים“.

אויספֿאַרצײַגן — דער. זי. 1. אַטאַקע, אָנפֿאַל אויף אַ שױבן פֿון אַ באַלאַגערטער פֿעסטונג אַרויס, אויך פֿון אַ באַהעלטעניש. „איז איין אויז פֿל געהן פֿון מקום; בי אלפֿים נפֿשות די האַבן דען טירק שטרק גישלאָגן“, באַלע גערניש. „דעם אַנדערן טאָג האָבן די באַלאַגערטע געמאַכט אָן אַ...זיי זענען אָבער שטאַרק צוריקגעשלאָגן געוואָרן“, קמ. 1863, № 2.

18. אַקט פֿון אויספֿאַלן. „אויף דער אָפֿ־טיילונג איז ניט חל די צופֿעליקייט פֿון איינ־פֿאַל און אײ, יג. איג. 1955. 3. אויסערגע־וויינטלעכע זאַך, גילקעכער צופֿאַל. „אָט וויל איך כלעבן איינער אַלטעלעך אויך רעדן אַ גוטן שידוך, איך זאָג אייך — אַן אַ פֿון אַ שידוך“, עט. סערקעלע.

אויספֿאַרצײַגן — די. ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿאַלן.

אויספֿאַרצײַגן — טרוו. פֿאַל אויס, געפֿאַלעט. אויסקייטשן שטאַף (פֿאַפֿיר; בייגיקן מאַטע־ריאַל) אין גליכע ליניעס, אָווי אַז איין פֿאַס שטאַף לייגט זיך אויפֿן צווייטן. אַ אַ קליידל.

אויספֿאַרצײַגן — דער, זי. אַקט פֿון אויספֿאַלן; דורכפֿירן פֿון אָנזאָג. אומבאַטראַכטער, בלינד דער אַ פֿון באַפֿעל.

אויספֿאַרצײַגן — די. ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿאַלן. „פֿינקטלעכע אַ פֿון באַפֿעל“.

אויספֿאַרצײַגן — טרוו. פֿאַל אויס, געפֿאַלגט. 1. דורכפֿירן וואָס מע זאָגט אָן, באַפֿעלט. „קינדער פֿאַלגן אויס דעם טאַטנס צוואַה“.

2. טאָן וואָס אַ צאָל (אַלע) הייסן; דורכפֿירן אַ צאָל (אַלע) געבאַטן, באַפֿעלן. אַ אַלע האָרן. אַ די דינים פֿון כֿשרות. „זיי האָבן געטלושעט, געשטאַנען אויף די לאַפֿעס, גע־דרייט מיט די היידלעך און אויסגעפֿאַלגט אַלצײַגן וואָס מע האָט נאָר געהייסן“, ממוט, קליאַטשע. „ער האָט געטראַכט אויסגעפֿאַלגט די רייד פֿון זײַנע כֿברים, תּניא“.

אויספֿאַרצײַגן — דאָס (די), זי. געדויער־דיקער פֿראַצעס פֿון אויספֿאַלן.

אויספֿאַרצײַגן — דער, זי. ווי זיך, קע, זי. ווער עס פֿאַלגט אויס; געהאַרטיקער, דורכפֿירן רער פֿון אָנזאָג, באַפֿעלן.

אויספֿאַרצײַגן — זי. וואָס איז כאַראַק־טעריסטיש פֿאַרן, איז ווי ביי אַן אויספֿאַלגער.

אויספֿאַרצײַגן (עווען) — טרוו. זע(עווען) אויס,

געפֿאַלד(עווען)ט. 1. אויסקייטשן פֿאַפֿיר אין גליכע ליניעס. אַ אַ בראַשור. 2. דזו אויספֿאַלן.

אויספֿאַרצײַגן — אױטו, דריטפֿערדזאַניק. פֿאַל אויס, איז געפֿאַלן — אויסלויפֿן וועגן ה אַ ט. 1. אָנקומען, זען די דאַטע, טאָג פֿון אַ יום־טובֿ אָדער געשעעניש. „יום־כּיפור קען ניט אַ אַין אַ זונטיק“. פֿונקט ערשט שבעות איז [דער משפֿט] אויסגעפֿאַלן און מיטגעבראַכט די סוחרים אַ פֿריילעכען גער־דער“, בערג, אַרום וואָזל.

2. זיך ענדיקן, זען דער רעזולטאַט פֿון אַ זאַך (געשעעניש), זיך אויסלאָזן. די זאַך, דער ענין וועט אַ געראַטן, גוט, שלעכט, ביטער אַזו. „אייך אָבער...לייג איך אין קליינעם חרם ביז מיר וועלן הייסן ווי די זאַך איז אויסגעפֿאַלן“, קמ. 1863, № 14. „ווען חס ושלום דער חשבון איז ניט אָווי גוט אויס־געפֿאַלן...דאַרף ער אויך גישט פֿאַרצײַלען“, ארז, קמ. 1864, № 37. אַ באַקאַם (באַקעס) = שלעכט זיך ענדיקן (נאָך עפעס וואָס האָט לכּתחילה אין זיך עפעס גוטס). „האַט זיך אַמאָל אַ קינד פֿאַרוינדיקט מיט אַ הויך קול, מיט אַ געלעכטער, איז אים עס נישקשאַ באַקאַם אויסגעפֿאַלן פֿון טאַטנס אַ בליק וואָס האָט אים דורכגעשטאַכן“, ממוט, ווינטש.

3. באַשערט זען. דאָס מוזל איז אים אויס־געפֿאַלן. אַ אויפֿן גורל, אויפֿן חלק פֿון עמעצן. „אויגו איז דער גורל אויסגעפֿאַלן צו לאָזן זיך אַהער“, ממוט, ישראָים. „אויב מע האָט וואָס געדאַרפט פֿאַרזעצן...איז דער גורל אויף די לייכטער קיין גיט אויסגעפֿאַלן“, אר.

לייכטער. קללה: זאָל אַ אויף דען קאַפּ, לייב און לעבן אַז = זאָל דיר זען באַשערט אַן אוימגליק, שלעכטס, ווי אַ שטרעף פֿאַר עפעס. „וואָס זיי טוען זאָל אַ אויף זייערע קעפּ און אויף זייער לייב און לעבן“, באַש, משפּחה מושקאַט.

4. זיך טרעפֿן, זיך אַרויסווייזן ביי אַ שפּיל, ביי אַ אויסוואַרפֿן, טיילן קאַרטן אע. „פֿאַלט אויס אַס הערץ — אַ ליבע הייסט עס...“, שע, בלאַנדזענדע שטערן.

5. זיך באַקומען; זיך אַרויסווייזן. „היינט איז מען דאָ און מאַרגן דאַרט, ווי אַ משאַ ומתן פֿאַלן אויס“, עט, סערקעלע. „...אום אויסצומיינדן צו זאָגן זײַנע אַ מיינונג איבער אים וואָס וואָלט געוויס גיט גוט אויסגעפֿאַלן (געלונגען)“, אמד.

6. אַרויספֿאַלן. די האָר פֿאַלן אים אויס. אַ צאָן איז דעם קינד נעכטן אויסגעפֿאַלן. „דו דרייט איז, דער דא זיכט [= זעט] זייני ציין אויז פֿאַלן, דוואק דיא ציין, אבער ווען ער זיכט אים חלום וזעט קיין באקין אויז פֿאַלן, דאז ווער איין גוטר חלום“, לטו, 1/66.

7. וועגן שניי: עס וועט פֿאַלן אַ אַ שניי.

8. אויסקומען אויף אַן איינס פֿון אַ מאַס. „וויפֿל וועגט חוקעזילבער וואָס פֿאַלט אויס אויף איין קוביש אַנטמימעטער?“, רעכנט אויס וויפֿל סיזעגט דאָס וואָסער וואָס איז אויסגעפֿאַלן אויף איין קוואַדראַט־מעטער“, יאָכ.

אויספֿאַרצײַגן — אױטו. פֿאַל אויס, ביי געפֿאַלן. 1. [בלויז דריטפֿערדזאַניק אין הינטערזייטן יידישן אַרויפקומען אויפֿן זיגען, אינפֿאַלן. „ווי פֿאַלט מיר אויס אָווינס צו זאָגן?“, ממוט, קליינמענטשעלע. „דער תּליון ממאהלאו איז צו מיר גקומן אויב האָט גשפראַכן לפּי תּומו: גאט געב דו דער רוצח זאל מיר אין דיא הַנד קומן...האָב איך גישפראַכן ווי פֿאַלשט אויז. האָט ער גשפראַכן...“, שו״ת גבֿורת אנשים, [הש ו]. „אזי איך וועל...אויב אים שטאַרק ברוגו זען. ווי פֿאַלט ער אויס צו טון אַזאַ נאַרישקייט?“, קמ, 1866, № 49. „קשיות האָט געפֿרעגט איטלעכער באַזונדער: אַזעלכעס צו זאָגן ווי פֿאַלט די תּורה אויס?“, ממוט, שירה. — ווי האָלט איצט האָבער? — איז דער [?] גבֿיר אויסגעפֿאַלן צו פֿרעגן, אר, ידער גמילת חסדי. [אין אַנדערע טיילן ליטע און ריטסן איז מעגלעך בלויז: איז דעם גבֿיר אויסגעפֿאַלן...]

2. אַרײַנפֿאַלן אין אַ צאָל ערטער. אַרומזוכן. „וואו ביי איך דען גישט אויסגעפֿאַלן? [אין] גאַנצן עסיקסטריט, [אין] גאַנצן נאָדל־סטריט“, לאַט. מיטשע.

3. אַפּשטיין, אַרויספֿאַלן פֿון אַ ריי, שפּיל. דו פֿאַלסט אויס! — ביי קינדערישע ציילענישן. מיט זײַנע מעשים, אין זען האַלטונג, פֿאַלט ער אויס פֿון די איבעריקע.

4. מאַכן אַטאַקע פֿון באַלאַגערטער שטאַט, פֿעסטונג. „בײַנאַכט וועט איר אַרויס דורכן טויער און אַ אויפֿן שוואַ“.

5. אומקומען, אַוועקפֿאַלן. סײַז אַ מגיפּה און די בהמות פֿאַלן אויס. „באַנצע צוויי יאָר האָט דאַרט געהערשט אַ טריקעניש... די בהמות זענען אויסגעפֿאַלן“, פּה. פֿון ווינטע לענדער.

6. זיך אויסשליסן פֿון כלל, טאָן שלעכטס. אַרכ. „אוב איין יחיד אן רבים חײ וואלטין אויס פֿליין אויב וואלטין דיא שררה ירײה אונטר ריכטן, דאז דא ווער...“, תּהק.

אויספֿאַרצײַגן — טרוו. זי. דפּו. אַרכ. 1. דורכ־לאָזן, אויסלאָזן. „איז זיין רידן ווען ער זעלט אויז פֿאַלין אויב זעלט דעם מלך לאזן זיצן אויב ער מעכט מיט אייגם אנדרן אן היבן רידן דאש געלטיט אים יוא זיין הלוי, לטו, 1/8. 2. מיט מאַכן = אויס־קלאַפּן, אויספֿאַלן. מש, 2/46 פֿאַרטשיטש יואם שן עבדו אן שן אמחו יפּיל (שמות, כא, 27): „ער ווערט מאַכן אויז פֿאַלין...“.

אויספֿאַרצײַגן — דאָס (די), זי. געדויער־דיקער פֿראַצעס פֿון אויספֿאַלן. צוריקטריט, דע־גענעראַציע. „הויפֿאַלד זיי האָבן פֿאַרלוירן זיי ער פֿאַטערלאַנד, האָבן זיי אויפֿגעהערט פֿאַר זיך אַליין אַ קיום צו האָבן און אויף זיי איז געקומען אַן אויסקריכעניש, אײ, ממוט, אַ סגולה.

אויספֿאַרצײַגן — דער, זי. ווי קע, זי. דאָס קינד וואָס פֿאַלט אַרויס ביי ציילענישן, אַן אַ ציילט מען גיט נאָכאַמאָל. 2. ווער עס נעמט אַנטייל אין אַן אַטאַקע אויף אַ שוואַ (← אויספֿאַלן, אױטו, 3).

אויספֿאַרצײַגן — די. ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿאַלן. די אַ איז מיט אַ מאַשין.

אויספאלצן — טרוה. פאלץ אויס, ~גע-
פאלצט. אויסקנייטשן און צונויפלייגן (פא-
פיר), א די בראשור.
אויספאלגעטעווען — טרוה. טעווע אויס,
~געפאלגעטעוועט. אויסזיגען עפעס מיט א
פאלצעט. פאלש א דעם פאפולערן ניגון.
אויספאלשעווען — טרוה. טעווע אויס,
~געפאלשעוועט. אויך: ~פאלשעווען.
1. מאכן אינגאנצן, דורכויס פאלש, פאל(ט)שן.
א א וועקסל. 2. מיט פאלשקייט(ן) עפעס
ארויסקריגן. א איבעריקע צאלונגען.
אויספאלנג — דער, ען. אקט פון אויספאל-
גען. גערעכטענער א פון אלע אנטלאפענע
ארעסטאנטן.
אויספאלנען — טרוה. פאלגן אויס, ~געפאל-
גען. אויסכאפן, ספעצ וועגן א יעגער, פיש
כאפער, פייגלכאפער א.א. און א נעץ.
אויספאלנדן — טרוה. פאלנדן אויס, ~געפאלנדט.
אויסלייזן זאכן, משכנות, וואס מע האט גענו-
מען בני א שפיל, ווען עמעצער איז אין עפעס
דורכגעפאלן. נו, אלע האבן שוין געגעבן
פאלנדן. איצט וועלן מיר זיי א"י.
אויספאלנטאזירונג — דער, ען. פראצעס
אדער רעוולוטאט פון אויספאלנטאזירן. "סיאזי
אינטערעסאנט, אבער בלויז ווי אן א"י."
אויספאלנטאזירן — טרוה. זירן אויס, ~גע-
פאלנטאזירט. אויסטראכטן אין דער פאלנטאזיע,
געפאלנטאזירט...וואונדערלעכע העראיאישע איינ-
צלהייטן, ט.ה. לייזיקן.
אויספאלנירן — טרוה. יירן אויס, ~געפאל-
נירט. פארענדיקן באדעקן מיט דינע ברעט-
לעך פון טעפערן האלץ. א די ווענט. "דאס א
הוילקעס, שטאבן...פארשאפט גיט דעם בעל-
מלאכה קיין באוונדערע שוועריקייטן, בער.
אויספאלנען — טרוה. פאלן אויס, ~געפאלנט.
אויספאלן מיט פאלנען (בני א פארא, יום-טוב
א.א. די גאסן).
אויספאלנען — טרוה. פלע אויס, ~געפאלג-
פלט. ארויסברענגען ווערטער אונטער דער
נאך אדער בכלל ארויסרעדן אזוי עס זאל זיין
שווער צו פארשטיין. קוים א וואס מע וויל
זאגן.
אויספאלנעניש — דאס (די), זין. (געדווי-
ערדיקער) פראצעס פון אויספאלנען. "סיאזי
נעבער געווען גיט קיין רעדע, נאר אן א"י."
אויספאלסטן — אקטיוו. פאלסטן אויס, ~גע-
פאלסט. 1. פאלסטן ביזן סוף, דעם גאנצן טאג.
"ווען איינר אבר גוט טייטש גיזאגט העט,
ער וועלט דען טג פאלשטן אורד העטש געטר
אויף זיך גיגומן, מוש ער פולענט אויש
פאלשטן", ספר המנהגים, אמשט 1723, כו.ב.
"ווען דער ערשטער יארצייט איז געפאלן אינ-
מיטן דער וואך און ער האט אויסגעפאלסט,
מוז ער אויך שפעטער, ווען דער יארצייט
געפאלט אום פרייטיק, א ביז נאכט", חא.
גד.ב. "מידארף היינט עסן, בני צו קאנען דעם
מע-לעת אן א מכוול א...סיאזי ערב יום-
כיפור", היימיש, 1958, № 6. 2. דורכפאלסטן
א צאל (אלע) תעניתים. "מיין זיידע ע"ה האט
די לעצטע צוואנציק יאר פון זיין לעבן אויס-
געפאלסט אלע מאנטיקן און דאנערשטיקן, חוץ
סתם תעניתים בני יעדער געלעגנהייט", רייד.

"דא גון אסתר האט אויסגעפאלסט געהאט די
דרש טאג, איין טאג נאך דעם אנדערן", ר'
אהרן מטרובש, מצח אהרן.
אויספאלסטן זיך — אוטוו. א דפוו. גיט
עסן און גיט זיך נעקען א לענגערע צייט; אויס-
הונגען זיך. "זאל ער זיך דארט גוט א"י,
י"ט, טאג 1955 XI 5.
אויספאלסטעניש — דאס (די), זין. פראצעס
פון אויספאלסטן (זיך). "נאך אזא לאנג א יאז
ער קוים געקומען צו זיך".
אויספאלסטריגעווען — טרוה. געווע אויס,
~געפאלסטריגעוועט. אויסנייען, דורכנייען
מיט לאנגע שטעך און וואלוועלן, גרינגע-
רעסלעכן פאדעם. א ביידע מארינארקעס.
אויספאלסטן — טרוה. פאלסן אויס, ~געפאלסט.
גאלציע. אויסטאפן, אנגעמען, אנכאפן. "א
בראנדלעטן א ווערטל די הענט אין קייטן.
"היט זיך, וועסט א בראנדלעטן!"
אויספאלשען(ען) — טרוה. פלע אויס, ~גע-
פאלשען(עט). אויסנארן. ארויסקריגן עפעס אויף
א כיטערן אופן. "מיין טבע איז גיט לעשן
געלט אויז צו פאלן אורד ביא אינן צו פלעסן
אויז שטאפן, מוט, הרקמה.
אויספאלצקען — טרוה. קע אויס, ~געפאלצ-
קעט. אקט מיט זיך. אויספוצן שרעיאיק,
מיט שלעכטן געשמאק. "זי האט שוין אויס-
געטאן איר אלמנהשאפט און זיך אויסגעפאלצ-
קעט", רייד.
אויספאלצקעניש — דאס (די), זין. פראצעס
אדער רעוולוטאט פון אויספאלצקען (זיך). אויס-
פוצעניש, איר.
אויספאלקוסן — טרוה. קוס אויס, ~געפאל-
קוסט. מאכן א קונץ, דערגרייכן עפעס דורך
קונץ, פאלקוס(ן). "אז מע קוקט אים גוט אויף
די הענט קאן ער קיין זאך גיט א"י."
אויספאלקטרעווען — טרוה. רעווע אויס,
~געפאלקטרעוועט. אויסמעקלערן; העלפן פאר-
קויפן עפעס אדער פארדינען דורך זיין א
פאלקטער. א פאר גראשן.
אויספאלקלען — טרוה. קל אויס, ~געפאלקלט.
אויסליכטן מיט פאלקלען. א דעם פארא, דעם
ביינאטיקן מארש.
אויספאלן — דער, זין. 1. אקט פון אויס-
פאלן. אן א אן (אבער) די דרום-אמעריקאנער
לענדער. 2. ארט וואו א צאל פון זינען גע-
פאלן. "קיין וועג דורכן וואלד איז נאך ניטא,
אבער עס איז שוין דא אן א און מע קען
נאכגיין די סליאזן פון די וועגענער". 3. ארויס-
פאלן. "דער ערשטער א פון צענטורע אויף
דעם ים", איין שיינע מעשה פון צענטורע וועט
טארג, זשיטאמיר 1876.
אויספאלן — קאמבינאציע פון קאנווערב
א ו י ס און ווערבאלן סופיקס פ א ר.
טרעפט זיך אפט און שאפט א גרויסע צאל
ווערבן (דערעיקר אין דער ריידשפראך). דער
אינפניטיוו (און די קומעדיקע צייט), דער
פארטיציפ (און די פארגאנגענע צייט) קומען
ארויס גרינג און נאטירלעך, בעת די איצטיקע
צייט און דער אימפעראטיוו טרעפן זיך א סך
זעלטענער און קומען ארויס, אין געוויסע
פאלן, א ביסל עקסניצאלט.
אויספאלראייביקן — טרוה. איצ, אימפ נב.
~פאלראייביקט. אינגאנצן פאלראייביקן אדער

פאלראייביקן א צאל (אלע) פון א גרופע. "ער
וויל א אלע זינען רייד".
אויספאלראכטן — טרוה. ראכט אויס, ~פאל-
ראכט. באציען זיך מיט ביטול, פאלראכטונג
צו א צאל (אלע) פון א גרופע. א אלע זייערע
פירונגען. א די קעגנערס.
אויספאלראבאהאלטן — טרוה. האלט אויס,
~פאלראבאהאלטן. אקט מיט ז יך. אינגאנצן,
גוט באהאלטן. "דרש יאר האב איך זיך אויס-
פאלראבאהאלטן פון די נאציס", רייד.
אויספאלראבאטן — טרוה. באט אויס, ~פאל-
ראבאטן. דורכויס, אינגאנצן פאלראבאטן; פאר-
ווערן א צאל טואונגען אדער א צאל מענטשן.
וועמען מע פאלראבאט — אין דאטיוו. א די פא-
ציענטן דאס רייכערן. א יידישע קרעמערס
צו פאלקוויפן סחורה מיט אן אקציע.
אויספאלראברגן — טרוה. פאלראג אויס,
~פאלראברגן. אויספאלראבטן. א אן אנטלאפע-
נעם, א טוד.
אויספאלראבונג — דער, ען. פראצעס אדער
רעוולוטאט פון אויספאלראבן. "די א וועט גיט
געווינען אזוי לאנג ווי די אויסשפאלראבונג."
אויספאלראבן — טרוה. פאלראבן אויס, ~געפאלראבט.
~געפאלראבן. 1. באדעקן מיט א קאליריקער
פליסיקייט (א צאל זאכן); אויסמאלן. א ווענט,
דעם דייל, ברעטער, פאלציעס אאזוו. 2. אפשיל-
דערן, אויסדערייזן אויף א לעבעדיקן אופן.
א ווי זי גייט, וואס זי טראגט. פטמ.
אויספאלראבעניש — דאס (די), זין. (געדווי-
ערדיקער) פראצעס פון אויספאלראבן, אויספאל-
בונג.
אויספאלראבער — דער, ים. וונ זיך, קע, ים.
ווער עס טוט אפ אויף גיך (גיט גענוג גוט)
די ארבעט פון א פאלראבער, מאלער, מאלער.
"ער איז גיט קיין מאלער פון פיינאווען, ער
איז בלויז אן א", רייד.
אויספאלראגינען — אוטוו. גיין אויס, ~פאל-
ראגינען. פטמ. דזוו פאלראגינען, נאר עמפאלטישער.
"גלייבט מיר, איך פאלראגן איך אויס מיטן
גאנצן הארצן אמערע גליקן און אמערע
עשירות".
אויספאלראגינטיקן — טרוה. איצ, אימפ נב.
~פאלראגינטיקט. דזוו אויספאלראמען. א.
אויספאלראדינגען — טרוה. דינגן אויס, ~פאל-
ראדינגען. ענדגילטיק פאלראדינגען אלץ וואס מע
קען (מע האט). א אלע דירות פון דעם נייעם
הויז.
אויספאלראדעכטיקן — טרוה. טיקן אויס,
~פאלראדעכטיקט. חושד זיין א צאל (אלע).
א אלע באקאנטע פון זיין פרוי. א די גיט
וואס ווערט צענוורירט.
אויספאלראהאלטן — טרוה. האלט אויס,
~פאלראהאלטן. 1. פאלראהאלטן פלויזן אויף א
געוויסער צייט. א די עדות צוויי טעג. 2. פאל-
האלטן א צאל (אלע). א אלע פאלראדעכטיקע.
אויספאלראהאפן — טרוה. האפן אויס, ~פאל-
האפט. פטמ. דזוו אויסהאפן, נאר עמפאלטי-
שער. א בעסערע צייטן. אויך אוטוו: א אויך...
אויספאלראהאקן — טרוה. האקן אויס, ~פאל-
האקט. אינגאנצן פאלראהאפן (מיט ברעטער,
שטאנגען, איזונס), א די פלעצטער, טירן, דורכ-
געגן אע.

אויספֿאַרהאַרמטעווען — טרוו. טעווע אויס, פֿאַרהאַרמטעוועט. 1. האַרט מאַכן אַ צאַל (אַלע). צרות פֿאַרהאַרמטעווען אויס מענטש-לעכע הערצער. 2. שטאַרק האַרט מאַכן, אַ דעם מעטאַל.

אויספֿאַרהוילן — טרוו. הויל אויס, פֿאַר-הוילט. 1. באַהאַלטן אַ צאַל (אַלע) זאַכן, אַ געגנבֿעטע חפֿצים, סודות. 2. שטאַרק, גוט אויסבאַהאַלטן, אַ די אייגענע פֿאַרגאַנגענהייט. **אויספֿאַרהויקערן** — טרוו. איצ, אימפּ נב. פֿאַרהויקערט. פֿאַרדייען, פֿאַרקריפֿלען, אַן עס באַקומען זיך חסרונות. "דער גלות האָט אויספֿאַרהויקערט דעם יידן".

אויספֿאַרהולטיגערעווען — טרוו. זעווע אויס, פֿאַרהולטיגעוועט. פֿטמ. אינגאַנצן אויסברענגען דורך זיך אַ הולטיג, אַ די גאַנצע ירושה. **אויספֿאַרהוילען** — טרוו. ליע אויס, פֿאַר-הוילעט. פֿטמ. אינגאַנצן אויסגעבן, אויס-ברענגען דורך אַ פֿאַרשענדערש לעבן, אַ דאָס גאַנצע געלט.

אויספֿאַרהונגעריג — די, זען. פֿראַצעס אָדער אָדער רעוולטאַט פֿון אויספֿאַרהונגעריג, פֿול-שטענדיקע אַ.

אויספֿאַרהונגעריג — טרוו. איצ, אימפּ נב. פֿאַרהונגערט. אינגאַנצן, אויף טויט פֿאַר-פֿינגיקן מיט הונגעריג, אַ געפֿאַנגענע, יידן אין די געטאָס.

אויספֿאַרהיטונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויספֿאַרהיטונג, קונציקע, סיס-טעמאַטישע אַ.

אויספֿאַרהיטן — טרוו. היט אויס, פֿאַר-היט. דזוו פֿאַרהיטן, נאָר עמפֿאַטישער. "גאַט זאַל אַ פֿון אַלע סכּנות וואָס לוייערן אויף אונדז!".

אויספֿאַרהייליקן — טרוו. איצ, אימפּ נב. פֿאַרהייליקט. האַלטן פֿאַר הייליק, מאַכן אַן אַנדערע זאַלן הייליק האַלטן, אַ אַלע רייד פֿון דעם גדול; אַ אַלע געפֿאַלענע, אומגעקומענע אַע.

אויספֿאַרהיילכן — טרוו. הילך אויס, פֿאַר-הילכט. איבערהילכן; שטאַרק שרייען, טומל-לען, אַרויסגעבן קלאַנגען גובר צו זיין אַנדערע קלאַנגען, אַ מיט געשרייען פֿון פֿראַטעסט.

אויספֿאַרהענגען — טרוו. הענג אויס, פֿאַרהאַנגען (אויך; פֿאַנגען, פֿענגען). 1. ענדיקן פֿאַרדעקן מיט אַ פֿאַרהאַנג, לילען אַע. אַ אַלע פֿענצער. 2. באַזיטיקן, סוס-פּענדירן אויף אַ צייט (אַ צאַל) פֿון אַן אַרגאַ-ניזאַציע. "דער ציעקאַ האָט אויספֿאַרהאַנגען די הויפטפֿירערס פֿון דער אָפּוויציע".

אויספֿאַרהערן — טרוו. הער אויס, פֿאַר-הערט. דורכגעקומענער, פֿאַרענדיקן אויס-פֿרעגן אַ צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע, אַ בעל-פה אַלע תלמידים. עטלעכע מאָל אַ די זעלבי-קע עדות.

אויספֿאַרהערעניש — דאָס (די), זי. פֿראַ-צעס פֿון אויספֿאַרהערן. דאָס אַ האָט זיך געצויגן אַ גאַנצע נאַכט.

אויספֿאַרוואַלגען זיך — אַוטוו. גער זיך אויס, זיך פֿאַרוואַלגען, זיך אינגעפֿינען אין אַן אומגעריכט אַרט, הוינגלען, באַהעלטעניש (אַן כּוונה, סיסטעם). "ביי אים אין די שופֿ-

לאַךן פֿאַרוואַלגען זיך אויס אינטערעסאַנטע בריוו פֿון דער אַלטער היים, רייד.

אויספֿאַרוואַרפֿן — טרוו. איצ, אימפּ נב. פֿאַרוואַרפֿן. 1. אין פֿאַרשיידענע ערטער (אומזעטום) צעוואַרפֿן, אַ די ביכער אונטער די בעטן. 2. (סוחריש) פֿאַבראַקירן אַ צאַל זאַכן, וואָס האָט איר אויספֿאַרוואַרפֿן מער ווי אַ העלפט אַרטיקלען פֿון דער באַשטעלונג".

אויספֿאַרווינגן — טרוו. ווינג אויס, פֿאַר-ווינגט. (פרווחן) אינשולעפֿערן מיט פֿאַרשיידענע מיטלען, אַ מיט דעמאָגאָגישע ציוואַגן. **אויספֿאַרוויסטן** — טרוו. וויסט אויס, פֿאַרוויסט. אינגאַנצן חרובֿ, וויסט מאַכן אַ צאַל (אַלץ). אַ די דערפֿער און שטעט פֿון שונאַס לאַנד.

אויספֿאַרוויקלען — טרוו. וויקל אויס, פֿאַרוויקלט. אַרומ און אַרומ פֿאַרדעקן; פֿאַרדרייען, פֿאַרפֿאַנגען אַ צאַל זאַכן (ענינים). אַ די שנירלעך פּערל, אַ קלאַרע טעאַריעס מיט קרומע פּשטלעך.

אויספֿאַרווישן — טרוו. וויש אויס, פֿאַר-ווישט. 1. איבנאויף (שלעכט) אָפּווישן אַ צאַל זאַכן; ביים ווישן פֿאַרשטופּן שטויב אין אַ זיט. אַ די רוקס פֿון די ביכער און לאַזן דעם שטויב אויף די פֿאַליצעס. 2. מאַכן אומקלאַר אַ צאַל ענינים, אַ שאַרפֿע חילוקי-דעות.

אויספֿאַרוועלן זיך — אַוטוו. דריטפּערזאַ-ניק. וועלט זיך אויס, זיך פֿאַרוועלט. פֿטמ. לר. דזוו פֿאַרוועלן זיך, נאָר עמפֿאַטישער. "וואָס דעם קינד פֿאַרוועלט זיך נאָר אויס!".

אויספֿאַרווערן — טרוו. פֿאַרווערן אויס, פֿאַרווערט. דזוו אויספֿאַרבאַטן, אָבער פֿאַלקסיטימלעכער.

אויספֿאַרזען — די, זען. 1. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויספֿאַרזען. 2. דזוו אויספֿאַר-זען. "די צייט פֿון איר איז פֿאַררוגן צו לימיר-טירן, מאַרשן, לשון זחל, אַמסט תצד".

אויספֿאַרזאָגן — טרוו. זאָג אויס, פֿאַר-זאָגט. אַנזאָגן, באַפֿעלן; פֿאַרווערן, אַ יעדערן באַזונדער וואָס ער האָט צו טאָן. **אויספֿאַרזאָרגן** — אַדי. באַזאָרגט מיט אַלץ; וואָס דאַרף מער ניט זאָרגן וועגן דעם. אַן איער אויף דער עלטער.

אויספֿאַרזאָרגן — טרוו. זאָרג אויס, פֿאַר-זאָרגט. 1. צוגרייטן, באַזאָרגן אין אַלע פרטים, אַ פֿאַר דער נסיעה קליידער און פֿראַ-וויאַנט. 2. האָבן דאַגות, זאָרגענישן, וועגן אַ צאַל (ענינים, מענטשן). אַ די גאַנצע וועלט. **אויספֿאַרזאָרגער** — דער, ס. וון זיין, קע, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך צו פֿיל מיט פֿאַר-זאָרגן אַנדערע. "ווער האָט זיך געבעטן צו זיין אונדזער אַי".

אויספֿאַרוזוכן — טרוו. זוכן אויס, פֿאַרוזוכט. 1. אויספרוּחן דעם טעם פֿון שפּיזן. אַ גע-קעכטסן פֿון אַלע טעפֿלעך. 2. איבערלעבן פֿאַרשיידענע דערפֿאַרונגען, אַ ריכטיקייט און אַרעמקייט.

אויספֿאַרויכערן — טרוו. כּער אויס, פֿאַר-זיכערט. 1. צוואַגן, באַזאָרגענע, זיכער מאַכן אויף אַ לעצטגילטיקן אָפּן, אַ די וואָס גנבֿע-נען זיך גרענעץ אַן קיין ביזן וועט זיי ניט געשען. 2. פֿאַרויכערן, פֿאַרטראַכירן אַ צאַל

(אַלע). אַ אַלע באַקאַנטע אין פֿאַרשיידענע אומגליקספֿאַלן.

אויספֿאַרוינדיקן זיך — זיך זיך אויס, זיך פֿאַרוינדיקט. דזוו פֿאַרוינדיקן זיך, נאָר עמפֿאַטישער. "וואָס האָב איך זיך דאָ אַזוי שטאַרק אויספֿאַרוינדיקט פֿאַר דיר?", רייד.

אויספֿאַרויסן — טרוו. פֿאַרויס אויס, פֿאַר-זיסט. צוגעבן צו פֿיל צוקער (זיסקייט בכלל). אַ די רייד מיט איבערגעטריבענע קאַמפּלי-מענטן.

אויספֿאַרזעצן — טרוו. זעץן אויס, פֿאַר-זעצט. 1. אָפּגעבן ווי משכּנות אַ צאַל (אַלע) זאַכן. "פֿאַר אַ שטיקל ברויט אַלעס אויס-פֿאַרזעצט", נ. לאַטרינגער, דער יודישער זלות, לעמבערג. 2. פֿאַרפֿאַנגען שפּראַכלעך, בלע-טעלעך מיט אַ וואַרצעלע, פֿון פֿאַרשיידענע מינים גרינסן אָדער אין אַ צאַל בייטן, אַ אַלע בייטן מיט בוריקעס, מערן און אַנדערע גרינצייג.

אויספֿאַרזיטונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויספֿאַרזיטונג, ריכטי-קע (פֿאַלשע) אַ.

אויספֿאַרזיטשן — טרוו. זיטשט אויס, פֿאַרזיטשט. איבערזעצן, דערקלערן אַ צאַל ענינים, אַ איטלעך וואָרט באַזונדער און אַרזיב-לייגן אין מויל אַרזיבן.

אויספֿאַרזיטשער — דער, ס. וון זיין, קע, ס. אויסזיטשער און פֿאַרזיטשער צוואַ-מען, אומגעראַטענער אויסזיטשער אָדער פֿאַרזיטשער. "אַליין פֿאַרזיטשטו ניט וואָס זיי ריידן צו דיר, און נעמסט זיך אונטער צו זיין דער אַי".

אויספֿאַרזיילונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויספֿאַרזיילן. (אומ)גערעכטע אַ פֿון פֿראַדוקטן.

אויספֿאַרזיילן — טרוו. זייל אויס, פֿאַר-זיילט. 1. געבן באַזונדערע פֿאַרזיעס, חלקים צו אַ צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע, ביז עס פֿאַרענדיקט זיך דאָס וואָס מע זיילט פֿונאַנגי-דער. אַ די תבואה פֿון די שפּיערן (פֿאַר) דעם הונגעריקן המון. 2. ניט געבן אָדער געבן קלענערע חלקים צו אַ צאַל ביים פֿונאַנדער-זיילן עפעס; באַזעלען ביים אויסזיילן. "אַלע האָבן געקראַגן, און אונדז האָט מען אויס-פֿאַרזיילט".

אויספֿאַרזיילער — דער, ס. וון זיין, קע, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויספֿאַר-זיילן. (אומ)זישרדיקער אַ פֿון חסידים.

אויספֿאַרזייליקן — טרוו. ליק אויס, פֿאַר-זייליקט. אינגאַנצן אויסראַטן, אומברענגען, אַ דאָס שלעכטס פֿון דער וועלט. אַ רשעים.

אויספֿאַרזיפֿן — טרוו. איצ, אימפּ נב. פֿאַר-זיפֿט. מאַכן נאָך טיפֿער, אַ אַ גרובֿ, אַ דעם אַנאַליז פֿון דער פֿראַבלעם.

אויספֿאַרזיפֿונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויספֿאַרזיפֿונג, פינקטלעכע אַ.

אויספֿאַרזיפֿן — טרוו. פֿאַרזיפֿן אויס, פֿאַרזיפֿיקט. 1. ברענגען צו דער מדרגה פֿון זיין פֿאַרענדיקט, אינגאַנצן אויסגעאַרבעט, אַ סחורה, אַ מאַניפֿעסט צום דרוק אַזוו. "ווען ער האָט שוין יאָ אויסגעפֿאַרזיפֿט אַ מלבוש, איז עס...גלעגן ווי אויסגעפֿאַרזיפֿט", וויסנשאַפֿט פֿון בריסק ביו טעמאַטיש. "אַ אַ שידוך =

פון רעדן א שידוך ביז העלפן בני דער חתונה. 2. באשטימען. האט דער מלך די יידן אויסגעפארטיקט א טערמין... אין די צייטן פון בעש"ט הקדוש לעמבערג 1887.

אויספארטיקן זיך — אטוה. — דפוח. זיך צוגרייטן, אויסריכטן זיך, אויסשטאטן זיך. א זיך צו דער נסיעה, דער פארשטעלונג אטוה.

אויספארטיקער — דער, יס. וון זיך, יס. ווער עס טוט דעם לעצטן טייל ארבעט בני א פראדוציר-פראצעס.

אויספארטלען — טרוה. טל אויס, געפאר-טלט. ארויסקריגן עפעס מיט א קונץ, דריידל. א פאר זיך א שטיקל פרויחילעגיע.

אויספארטעמפן — טרוה. טעמפ אויס, געפארטעמפט. מאכן גאך טעמפער. א דאס קינד, א די מוחות.

אויספארטרויען — טרוי אויס, פאר-טרויט. אטוה — האבן צוטרוי צו א צאל. א יעדען [נאטיב] פון דער גאס. טרוה — מיט צוטרוי איבערגעבן סודות. א זאלע פריינד ווי מע האט זיך גערעכענטעט.

אויספארטרייבן — טרוה. אי, אימפ נב. פארטרייבן. אינגאנצן פארטרייבן, פארטרייבן. א יידן פון א צאל פרינסות, א פון זאלע שטעט-לעך בני דער גרענעץ.

אויספארטשאדען — טרוה. דע אויס, פארטשאדעט. 1. דורך אגמאכן א טשאד, רויך, פארשאפן קאפארייטיק, געפיל פון איבל-קייט, א די ארבעטארערס מיט די הייסע פרעס-לעך. 2. אגפילן מיט טשאד, רויך, א זאלע צימערן.

אויספארטשעפען — טרוה. פע אויס, פארטשעפעט. אויך מיט זיך. קינדער-לשון. אגרייך, שטייטן, גיט לאזן צו ר א צאל מאגל. „ער פארטשעפעט זיך אויס מיט אונדז, מיר ווילן זיך גיט שפילן מיט אים“.

אויספארטשעפער — דער, יס. קינדער-לשון, קאזונט. ווער עס שפעטעט זיך, ביסט א שלעפער, אן א מירן דיר [= זיך] צערניסן און איך... שמיסן, קל.

אויספארטשאפן — טרוה. כאפ אויס, פאר-כאפט. גיך געמען פאר זיך, ארויסרייסן פון יענעם הענט. א זאלע גוטע פלעצער. א דאס וועגעלע האלץ פון דעם פויער.

אויספארטשאפניש — דאס (די), זן. דזוו אויסכאפעניש, גאר עמפאטישער.

אויספארטשאפער — דער, יס. וון זיך, קע, יס. ווער עס פארטשאפט זאלע. „ער איז גיט קיין פירער בני אונדז, ער איז אן איי, רייד.“

אויספארטשאפריי — דאס & די, ען. טר-אונג, אויפפירונג פון אן אויספארטשאפער.

אויספארטרייבן — טרוה. פארטרייבן, אויס-געפארטרייבן (קט). נעגל. שאפן מיט פארטרייבן (קייט). „די לידער האט ער אויסגעפארטרייבן אין נעכט אן שלאף“.

אויספארטלאנגען — טרוה. לאנג אויס, פארלאנגט. באגערן, פארדערן א צאל זאכן. „אז דער מענטש וואלט אזוי פיל גיט א וואלט אים גרינגער געווען צו לעבן אויף דער וועלט“.

אויספארטלארן — אדי, פאר אויספארלירן. פארלארענער. א פערדיקער סאלאמאן

דער איז דאס הארץ, אין תהום פון בלוט איי, בראד, באגרייטערונג.

אויספארלייטן — טרוה. לייט אויס, פאר-לייטן. לז. געבן צו גיטן אויף א געוויסער צייט א צאל (אלע) זאכן. „ער פארלייט אויס זאלע קנעפלעך, אבער דעם מלווה זאלע ער פאר זיך, פוה“.

אויספארלייקענען — טרוה. לייקן אויס, פארלייקענט. 1. אויף אלץ קאטעגאריש זאגן אז עס איז גיט אזוי. א זאלע פאקטן. 2. גע-גירן, זיך ארויסזאגן קעגן מיינונגען, גליי-בונגען אע. א זאלע אידעאלן.

אויספארלירן — טרוה. ליר אויס, פאר-לארן. אגווערן, פארלירן א צאל (אלע) זאכן פון א גרופע. „וואו זינגען זינגע ברילן? וואו איז דיין בוך? דו האסט זיי שוין אויס-פארלארן, רייד“.

אויספארלעבן — טרוה. לעב אויס, פאר-לעבט. פטמ. 1. דורכלעבן אינגאנצן. „איר זאלט א זאלע אפערע יארן אין נחת און אין פריידן“. 2. אויסגעבן דורך לעבן ברייטלעך.

אויספארלענגערן — טרוה. לענגער אויס, פארלענגערט. 1. דורכלעבן טערמינען פון וועקסלען. דאס לעבן, טערמינען פון וועקסלען.

אויספארלענדונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספארלענדן. **אויספארלענדן** — טרוה. לענד אויס, פאר-לענדט. 1. אינגאנצן אומברענגען. א די שטאט, די אינזאוינערס.

אויספארמאגן — טרוה. מאג אויס, פאר-מאגט. האבן, באזיגן פארשיידענע זאכן אדער אין פארשיידענע צייטן. „וואס ער האט אויס-פארמאגט — און איצט מוז ער אגקומען צו קיצבה“. „איר זאלט גיט מער א ויפל איך פארדין דא בני אייך“.

אויספארמאטערן — טרוה. ער אויס, פאר-מאטערט. שטארק מיד מאכן א צאל (אלע). א די שקלאפן מיט שווערער ארבעט.

אויספארמאכן — טרוה. מאך אויס, פאר-מאכט. ענדגילטיק, אלץ פארמאכן, שליטן. א זאלע קראמען בעת דער לוויה.

אויספארמוטשען — טרוה. טשע אויס, פארמוטשעט. שטארק מאטערן (דורך שווער רער ארבעט). „אז עס פאלט צו די גאכט, זע איך ערשט רעכט ווי די קינדער האבן מיר אויספארמוטשעט“, רייד.

אויספארמיאסן — טרוה. מיאוס אויס, פארמיאסט. פטמ. דזוו פארמיאסן, גאר עמפאטישער. א אין דעם יידנס אויגן די פיר רעכצער פון די געצנדיגערס.

אויספארמיטלען — טרוה. טל אויס, פאר-מיטלט. ביזן סוף דורכפירן די ארבעט פון א פארמיטלעך, פשרה-מאכער. א דעם וואל-שידוך צווישן די ביידע פארטייגען.

אויספארמיידן — טרוה. מייד אויס, פארמיידן, פארמיידן, פארמיידן, ווען עס זאלן גיט געשען א צאל פאסירונגען. א זאלע בא-געגענישען מיט א געוועזענעם פריינד. א צרות, אגשיקענישן.

אויספארמירונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספארמירן.

אויספארמירן — טרוה. מיר אויס, פאר-פארמירט. 1. פארמירן ביזן סוף, פארענ-דיקן פארמירן, א פראיעקט, די ליטערא-טור-שפראך. „גימל האט אים אן עצה גע-געבן און האט אים אויסגעפארמירט א פלאץ, ליאנדאר, נשער בריפן שטעלער, ווילנע 1887, זי 77. 2. אויספארעמען; שאפן פארעם, פורעם, געשטאלט. א גרופע סקולפ-טור-ווערק. 3. שאפן ארדענונג, סיסטעם. א זאל אידעאלאגיע, א טראנסגענישן פלאץ אע.

4. ארגאניזירן, אויסשטאטן. א זאל ארמיי, א מלוכה-פאראט אע. 5. אינשטעלן; אנט-וויקלען, אויסבילדן. א דעם כאראקטער.

אויספארמירן זיך — אטוה. — דפוח. אן כוונה, אן זיטיקן כוח, קריגן א פארעם, פאר-רעם, געשטאלט, אדער ארדענונג, סיסטעם, „אונדזער פלל-שפראך האט צום טייל זיך אליין אויספארמירט“. „דעם מענטשנס כא-ראקטער פארמירט זיך אויס אויך אן דעם אריגינאל פון דערציער“. „דער עצם חומר המוח וחומר הלב האבן זיך אזוי אויספאר-מירט אז זיי זאלן איינע די אנדערע מיט העלפן“, לזב.

אויספארמירער — דער, יס. וון זיך, יס. ווער עס פארמירט אויס; אויספארעמער. א פון אונדזער מדינה-שאפט.

אויספארמעווען — טרוה. מעווע אויס, פארמעוועט. 1. שאפן א פיזישע, ממשותדיקע פארעם, פורעם. א פיגורן פון לייב. 2. דזוו אויספארמירן. „מוסר פון א פאטער פארמייט אויס א קלוגן זון“, מט. משלי תקע"ד, יג, 1.

אויספארמעקן — טרוה. מעק אויס, פאר-מעקט. שטארק, אינגאנצן פארמעקן. א מע זאל גיט קענען דורכלייגעןען.

אויספארמשונגען — ...מאשקענען טרוה. מ-שכונ אויס, פארמשכונט. אפגעבן א צאל (אלע) זאכן ווי גארנאטיע פאר א חוב. א דאס בעטגעוואנט אפילו.

אויספארן — אטוה. פאר אויס, בין גע-פארן. א אויסלייפן וועגן א ג ב. 1. זיין, פארן אין פארשיידענע ערטער; פארן א סך. „מיין געטרע פערדל וואס איז מיט מיר אויסגעפארן כמעט בכל תפוצות ישראל — זה הפערדל הלך למיתה“, ממוס, קליאטשע.

2. פארן צו א צאל מענטשן (גאך הילף). א צו גרויסע דאקטוירים, צו רביים, גדולים אע. „מען איז מיט איר אויסגעפארן צו זאלע דאק-טוירים און קיינער האט איר גישט געקענט העלפן“, פריץ, עלנטי.

3 ארויספארן. „ער איז צו ווייסן בורק גיווען אויף איז אויס גיפארן צו פרעגן וואו פולנישה שרים שבויים זיין, שוית ב"ח, פטמ 1797 [השן]. פרגל אויסגיין ב 19.

4. ארויספארן ערגעץ צוליב פארגעניגן (געוויינטלעך מיט עמעצן). אט. „גיש בחינם איז סעם אזוי אויפגעלייגט געווען — ער איז נעכטן אויסגעפארן מיט פאלין“, אפא, אונ-טערוועלט.

אויספארן — אקזוזו. — דפוח. אויסזיין, ארומוואנדערן פארנדיק אין א צאל ערטער. „מע פליט, מע פארט אויס א וועלט, גיט רעכט אגצוקוקן די שיינע גאטור“, ממוס.

פארעם, פורעם, געשטאלט. א גרופע סקולפ-טור-ווערק. 3. שאפן ארדענונג, סיסטעם. א זאל אידעאלאגיע, א טראנסגענישן פלאץ אע.

4. ארגאניזירן, אויסשטאטן. א זאל ארמיי, א מלוכה-פאראט אע. 5. אינשטעלן; אנט-וויקלען, אויסבילדן. א דעם כאראקטער.

יש און יפת. איך קען אים ניט? איך פאר אים מיט אים זעלסטן, בערג, ביים דניפער ו. אויסגעפארן אלע לענדער, אהיים געקומען אן העמער, שו. אויסגעפארן די העלט — געקומען קויטיק (סאניק).

אויספארן — טרו. פאר אים, בין געפארן [אויך: האב...] 1. עפעס אויפגען, דער גרייכן מיט ארומפארן. א פאטישק ספיטישק אנגעווארן, דעם ת... אפגעפארן און גאר נישט אויסגעפארן, פוט. 2. אויסטרעטן דורכן פארן, מאכן גרייט צום באנצן. א א וועג. 3. איינגעוואוינען צו גיין אין שפאן. אויסדערסירן. א א פערד.

4. במקום חורב פאר א צאל טואנגען מיט פילמאליקע באוועגונגען, למשל אנשטאט: אויספאטשן, אויסקלאפן, אויסרייבן, אויסחאל גערן אאזוו. איינער... וואס שאפט די ציין אויף גלאסע... פארבעט... אויף דער אייבער שטער באנק דעם גרעסטן יחסן און בעל דעה, וועלכן ער וויל א ביסל א טשאקענדיק מיט זיין פכוד אליין, ממוס פישקע.

אויספארנארן — טרו. פארנאר אים, פארנארט. פטמ. דזוו פארנארן, נאר עמ פאטישער.

אויספארן זיך — א אויספארן, אוטוו & אקווה. 1. אזוי זיך, אן פאשטימטן צוועק פארן. 2. ארומפארן און אויפהערן.

אויספארניטן — טרו. פארניטן אים, געפארניטן שט. אמ. אויסמבלירן. א דעם אפארטמענט. פ: פארנישן. כהאב אויסגעפארנישט א הויז, ה. אקערמאן, טמ, 4 IX 1960

אויספארניצן — טרו. ניץ אים, פארניצט. אינגאנצן פארברייכן, פארניצן אויף א צאל זאכן. א מעל, צוקער און פוטער (און ניט האבן גענוג אויף דעם געבעק).

אויספארנעמען — טרו. איצ, אימפ נב. פארנעמען, פארנעמען. ענדיקן פארנעמען; צונעמען אין באזיך א צאל (אלע) זאכן. א אלע גוטע ערטער.

אויספארנעצן — טרו. זעץ אים, פארנעצט. אינגאנצן נאס מאכן א צאל זאכן. א אלע מלבושים.

אויספארסארן — טרו. דע אים, פארסארטן. וורר. אויספארשטן מיט שטייב, שמוץ. שייט ניט קיין זאמל! דו פארסארסט דאך אים די אויגן!

אויספארסטאמפען — טרו. פע אים, פארסטאמפעט. וורר. אויספארשטעלן, אויספארצוימען. א אלע ארויסגענג.

אויספארסטרייפערט — אדי. וואס האט א צייכן, א קארב פון א פארהילטן שניט. דער אער פנים זאגט עדות אז ער איז א קרי מינגליק.

אויספארסטריגעווען — טרו. פטמ. דזוו אויספארשטיגעווען.

אויספארסירן — טרו. סיר אים, פארסירט. מיט כוח, קעגן ווילן פון צווייטן ארויסקריגן. א הלואה, צושטימונג.

אויספארטראגערן — טרו. דער אים, פארטראגערט. לר. וורר. דזוו אויספארשמאך דערן.

אויספארטראגערן — טרו. ליע אים, פארטראגערט. 1. פארברענען די אייבער פלאך אדער די ברעגן פון א צאל זאכן. א עטלעכע קליידלעך ביים פרעסן. 2. צו שטארק אפברענען ביים סמאליען, זעגען אן אפגע פליקט עוף. א די כפרה הענער.

אויספארטראגערעט — אדי. פארברור דיקט, פארשמוצט מיט פעסט, חלב. אן איע קאפאטע.

אויספארטראקען, **סמארקען** — טרו. קע אים; פארטראקעט, סמארקעט. פארברודיקן, פארשמוצן מיט ראץ, שנצעכץ א צאל זאכן. א די פאלעס, פירענגלעך.

אויספארטראמען — [סאמען] טרו. סם אים, פארטראמט. 1. דורך סם טייטן א צאל (אלע). א איינציקווייז די פרעטענדענטן אויפן טראן. 2. אויסחירקן אזוי ווי מע וואלט אריינגע געבן סם. א די באציוואנגען מיט די שניים.

אויספארטראווען — טרו. סעווע אים, גע פארטראוועט. קאלע מאכן (פארשטעלונג, ראל) דורך גוומאדיקע קאמישע שטיק. א א קלאסי שיע קאמעדיע.

אויספארטראווענען — [סארכעווען] טרו. איצ, אימפ נב. פארטראוועט, פארטראחט. שטארק אויספארשטינקען. מע שטעלט אויף א גארבאריע און זי העט א די גאנצע געגנט.

אויספארטראווישן — [איפישן] טרו. יעפיש אים, פארטראווישט. דזוו אויספאר טראווען. אויך מיט זיך. ווערן עקלדיק, נבוה. זיך א אין אלעמענס אויגן.

אויספארטראוונג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטאט פון אויספארעמען (זיך). א פון פלענער.

אויספארטראמען — טרו. רעס אים, גע פארטראמעט. א אויספארעמען. 1. פארענדיקן שאפן א פארעם, פארעמס. ער האט אין זינע הענט דעם איידלסטן מאטעריאל, דעם נאט, און ער דארף אים מאדעליין און א, מוק, באגענענישן. 2. אינשטעלן א סיס טעם, סדר. אויספארמירן. א אן אידעאלאגיע.

אויספארטראמען זיך — א דפו. דזוו אויס פארמירן זיך.

אויספארטראנען — טרו. פארענג אים, פארענגט. (שניידעריש) מאכן גאר ענג. א א מלבוש.

אויספארטראנען זיך — אוטוו. א דפו. אנשטרענגען די מאטעריעלע בעלעקייטן ביים נאכקומען פארדערוגען, באדערפענישן. זיך א חתונה צו מאכן די טעכטער.

אויספארטראנדירן — טרו. דיק אים, פארטראנדירט. דורכפירן די לעצטע ארבעט פרא צעסן. אויספארטיקן. א א מלבוש, א בנין אאזוו.

אויספארטראנדירקער — דער, ס. וונ נב. דזוו אויספארטיקער.

אויספארטראנדערן זיך — אוטוו. דער זיך אים, זיך פארענדערט. פר. זיך שטארק ביטן. ער האט זיך אזוי אויספארענדערט אז עס איז שווער אים צו דערקענען, רייד.

אויספארטראנטפערן — טרו. פער אים, פארענטפערט. 1. פארענטפערן, געפינען ענטפערס (תירוצים) אויף א צאל (אלע) פרא

געס (שאלות, קשיות, פראבלעמען). 2. פאר טידיקן, געפינען בארעכטיקונג פאר מעשים, רייד. א די פריינד.

אויספארענטפערן זיך — אוטוו. א דפו. בעטן מחלה, זיך פארטידיקן פאר א צאל (מעשים, רייד) אדער פאר א צאל מענטשן. א זיך פאר די פריינד. זיך א פארן ניט שרייבן בריוו.

אויספארעניש — דאס (די), זי. געדויער דיקער) פראצעס פון אויספארן. אן א וואס האט אפגעקאסט א מטמון מיט געלט.

אויספארעקשנען זיך — [אינקשענען] אוטוו. איצ, אימפ נב. זיך פארעקשנט. זיך שטארק איינעקשנען, ווערן איינגעשפארט. זיך א ווי אן אמתער אייזל.

אויספארער — דער, ס. וונ נב. דער וואס פארט אים, ספעציעל פארט אים א פערד.

אויספארערן — טרו. פארער אים, פאר ערט. 1. אויסדריקן פארערונג צו א צאל. א געלערנטע לייט. 2. זיין א פארער פון א צאל פרויען; הויפירן. א אלע באקאנטע דאמען.

אויספארפאטשקען — טרו. קע אים, פארפאטשקעט. אויך מיט זיך. מאכן אומריין א צאל זאכן. א אלע בעלעלעך פאר פיר. זיך א די הענטלעך.

אויספארפאליע(נען) — טרו. ליע אים, פארפאליעט. לר. וורר. שטארק אנהייבן, אנברענען. אויספארפאליעט דעם אויזן אז די קאכילעס זינען רויט געווארן.

אויספארפאקן — טרו. פאק אים, פאר פאקט. ענדיקן איינפאקן; פארפאקן אלץ וואס מע דארף. א די גאנצע סתורה, א די קופערטן. **אויספארפארען** — טרו. דע אים, פאר פארעט. פטמ. 1. מאכן עס זאל גיין א פארע (עס זאל זיין הייס ווי א פארע). א די באד. 2. אויפקאכן וואסער און ארויס גיסן אויף עפעס. א טיי.

אויספארפויגן — טרו. פויץ אים, פאר פוצט. אפט מיט זיך. שטארק אויספויגן פארפויגן א צאל (זאכן, מענטשן). א זיך ווי צו א באל.

אויספארפליישקע(נען) — טרו. קע אים, פארפליישקעט. 1. אינגאנצן פאריגסן (א צאל זאכן). א די פאדלאגע און די הענט. 2. אויסגיסן דורך זיין ניט אפגעהיט. א האל בע גלעזער.

אויספארפעטשאטעווען — טרו. טעווע אויס, פארפעטשאטעוועט. טל. ארויפלייגן שטעמפלען, ספעציעל מצד דער מאכט, מע זאל ניט קענען ניצן, צוקומען צו עפעס. דער אינספעקטאר האט אויספארפעטשאטעוועט די קראמען וואו מע האט געפונען קאנטראבאנד, רייד.

אויספארפעטמן — טרו. פעסט אים, פארפעסט. 1. אריינברענגען קלעפיקע קרעק (אין א צאל ערטער). א א געגנט. 2. אויספארעפוישן.

אויספארפראצעוועט — אדי. אויסגעהארע וועט, אויסגעמאטערט פון שווערער ארבעט. קר מען אהיים אן איער. טרו: פראצעווען.

אויספארפולט — אדי. אינגאנצן פאר פולט. איע ציין.

אויספארפולין — אוטוו, איצ, אימפ נב. ~פארפולט. ווערן אינגאנצן פארפולט. די עפל וועלן א' אין קעלער.

אויספארפולן — טרוו, איצ, אימפ נב. ~פארפולט. אינגאנצן פול מאכן; פול מאכן א צאל בלים, א' דעם בעכער מיט טרערן, א' אלע לאדישקעס.

אויספארפולקומען — טרוו, איצ, אימפ נב. ~פארפולקומט. מאכן גאר גוט, פערפעקט, א צאל זאכן, א' שניצערען, געמעלן, קען מען א' דעם מענטשן?

אויספארפונדעוועט — אדי, אינגעפעס-טיקט, וואס איז מיט א זיכערן פונדאמענט. איער שטייגער לעבן.

אויספארפילן — טרוו, פילל אויס, ~פארפילט. 1. אינגאנצן צופילן, ווי עס געהער צו זיין, א צאל זאכן, א' די שפיצן פון איינולערן. 2. שלעכט, איבעריק אפפילן, א' שליסלען און זיי קאליע מאכן.

אויספארפינצטערן — טרוו, טער אויס, ~פארפינצטערן. מאכן פילן, פלינער א שטיקל ארבעט, פירונג, כאראקטער אא.

אויספארפינצטערן — טרוו, טער אויס, ~פארפינצטערט. פטמ. אינגאנצן, שטארק פינצטער דאס לעבן.

אויספארפלייצן — טרוו, פלייץ אויס, ~פארפלייצט. 1. פארפלייצן א גרעסערן שטח. 2. קעלערן פון דער גאנצער גאס זינען אויספארפלייצט געווארן פון דעם גע-וויסער. 2. אומעטום פארשפרייטן, פונגן דערוארפן, א' די גאסן מיט די אויפרופן.

אויספארפליען — אוטוו, פלי אויס, בין ~פארפליען. פליען אין פארשידענע (ווי-טע) ערטער. ארומפליען בלאנדזשענדיק, אן א ציל, א' הינטער הריחושן.

אויספארפלעכטן — טרוו, פלעכט אויס, ~פארפלעכטן. ענדיקן פארפלעכטן. א האל-בע שעה גייט אוועק אויף אויספארקעמען די האר און א' די צעפ פון די טעכטערלעך, רייד. **אויספארפען** — פארפעל אויס, ~פארפעלט. אוטוו — א צאל מאל דורכלאזן צו קומען (זיין). א' אין שול יעדן מאנטיק און דאנערשטיק. טרוו — איבערהייערן, אויס-לאזן, א' עטלעכע זיטלעך.

אויספארפירן — טרוו, אויספירן. מאכן מע (עס) זאל אינגאנצן פארפירן ווערן. "דער בעלה בית אילט זיך ניט צו פארריכטן דעם קעסל, ער וויל א' די שכנימ", רייד.

אויספארצאפן — טרוו, צאפ אויס, ~פארצאפט. פטמ. דזו פארצאפן, גאר עמפאטי-שער, א' דאס בלוט.

אויספארצוימען — טרוו, צוים אויס, ~פארצוימט. אין לד: ~צאמען. מאכן צוימען, שטערונג דורכצוגיין, פון א צאל (אלע) זיסן, א' אלע דורכגענג.

אויספארצוקן — טרוו, צוק אויס, ~פארצוקט. דזו פארצוקן, גאר עמפאטישער, א' אלע שפעלעך.

אויספארצוקערונג — די, ען, פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספארצוקערן, גיכער אויספארקויף.

אויספארצוקערן — טרוו, ער אויס, ~פארצוקערט. 1. איינגעבן א סך (איבעריקן) צו-

קער, א' די געבעקסן, אינגעמאכטס אע. 2. גרינג און גיך אויספארקויפן, א' די גיי-מאדישע היטעלעך.

אויספארצייכען — טרוו, יכן אויס, ~פארצייכנט. אינגאנצן, אלץ פארצייכענען, פארשריבן, א' די פריזן אויף די עטיקעט-לעך.

אויספארצייילן — טרוו, צייל אויס, ~פארצייילט. דזו אויסדערציילן.

אויספארצייילן זיך — קזוו, טרוו, דפוו. דזו אויסדערציילן זיך.

אויספארצייילעניש — דאס (די), זי, פרא-צעס פון אויספארצייילן. אן א' פון מעשיות ביז שפעט אין דער נאכט אריין.

אויספארצייילער — דער, ס, וון זיין, קע, ס. 1. ווער עס האט ליב (קען גוט) אויס-פארצייילן מעשיות, באשריבן פאסירונגען. 2. ווער עס קען ניט האלטן קיין סוד, אזא אקע, איך וועל איר מער קיין סוד ניט אג-פארטרייען.

אויספארציניען — טרוו, ציין אויס, ~פארציניט. פארענדיקן איבערציען, באגיטן מיט ציין א צאל (אלע) בלים, "סיאיז מארגן ערב פסח און איך ווייס ניט ווי איך וועל באווייזן א' אלע טעפלעך".

אויספארצייען — טרוו, צי אויס, ~פארצייען. פטמ. 1. איבעריק לאנג טאן אן אר-בעט, א' די הכנות, דאס דערציילן אאזוו. 2. אפלייגן אויף שפעטער. "שיקט אים שוין דעם ענטפער, ווי לאנג נאך וועט איר עס א'?"

אויספארצייען זיך — אוטוו, דריטפערזאניק. דפוו. פארשלעפן זיך, אפגעלייגט ווערן אויף שפעטער. "דער פראצעס האט זיך אויס-פארצייען אויף עטלעכע יאר".

אויספארצירעווען — טרוו, רעווע אויס, ~פארצירעוועט. אויספארריכטן לאך, ריס, מיט נאדל און פאדעם, א' אלע סקארפעטן.

אויספארצירן — פארץ אויס, ~געפארצירן, ~געפארצירט. וואול. אוטוו — פלוצעם ארויס-לאזן גאזן פון קערפער דורך דער אנאלער עפענונג. טרוו — ארויסברענגען עפעס אויף אן אופן וואס איז ענלעך צום פארצירן, א' א ניגון.

אויספארצירן זיך — אוטוו, דפוו. 1. זיך גרינגער מאכן דורך ארויסלאזן גאזן. 2. קוים זיך אויסקלייבן עפעס צו טאן.

אויספארציעניש — דאס (די), זי, וואול. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספארצירן (זיך). **אויספארציער** — דער, ס, וון קע, ס, וואול. (איר און ביזן) קריכער, פאמעלעכער ארבע-טער.

אויספארציערט — אדי, דזו אויסגעצערט. זייער דאר, אפגעמאגערט, א' ווי נאך א קרענק.

אויספארציערעווען — טרוו, רעווע אויס, ~פארציערעוועט. דזו אויספארצירעווען.

אויספארצירן (וועט) — [צאירע(וועט)] אדי, דורכגעליטן א סך צרות, אן א' פנים, איע מענטשן.

אויספארקאווען — טרוו, קאווע אויס, ~פארקאוועט. 1. ענדיקן פארשמידן א צאל, א' די ארעסטאנטן מיט קייטן אויף די הענט און אויף די פיס. 2. ארויפלייגן פאדקעוועס אויף א צאל (אלע) פערד.

אויספארקאטעווען — טרוו, טעווע אויס, ~פארקאטעוועט. אויסשמייסן ביזן איי-גאנצן צעמויקן אדער ביזן טויט. "אין די לאגען פלעגט מען א' פארן קלענסטן עובר זיין אויף די באפעלן", רייד.

אויספארקאלייטעט — אדי, וורר, סל. 1. אויספאררוירן. 2. דורכגעברענט.

אויספארקאמען — טרוו, קאם אויס, ~פארקאמט. אינגאנצן ברענגען אין ארדענונג האר (פעל, וואל אע) מיט א קאם, א' וואל, א' די קינדערלעך.

אויספארקארקעווען — טרוו, קעווע אויס, ~פארקארקעוועט. פארענדיקן אריינקלאפן קאר(י)קעס אין א צאל (אלע) פלעשער, א' דעם מעד = די פלעשער מיט מעד.

אויספארקאשערן — טרוו, ער אויס, ~פארקאשערט. לד. פארקאשען די ארבל. "מיר האבן אויספארקאשערט די ארבל און זיך גענומען צו דער ארבעט", רייד.

אויספארקוועטשן — קעוועטש אויס, ~פארקוועטשט. אוטוו — שטארק זיך פארקוועטשן. "דאס הארץ האט מיר אויספארקוועטשט, ווען איך האב דאס דערזען". טרוו — שטארק פארקוועטשן, א' א פינגער.

אויספארקוויטיקן — טרוו, טיק אויס, ~פארקוויטיקט. מאכן אינגאנצן שמוציק, ברו-דיק, א' די העמדלעך.

אויספארקוילט — אדי, וואס איז געווארן (ווי) קויל, שטייגיקלי; פארשטייגערט, איע רעשטן פון אמאליקע געוויקסן.

אויספארקויף — דער, זי, אקט פון אויס-פארקויפן. איינצל-פארקויף פון גאנצן אגנע-זאמלטן סכום סחורה לויט ביליקערע פרייזן. אויקציאן, עפנטלעכער א', "און דעם אלטן מגיד איז פארגעשטאנען מאכן אויף זינע זעקס דרשות אן א", אר, דער אלטער מגיד.

אויספארקויפן — טרוו, קויף אויס, ~פארקויפט. פארקויפן אלץ וואס איז פארצן (וואס מע וויל פארקויפן); פארקויפן וועלועלער כדי גיכער זיך צו באפרייען פון (איבעריקער) סחורה, קריגן מוזמן געלט. א' פאר פאר געלט. א' דעם גאנצן ראמש. "סיוחערט אויס פארקויפט עד לפי"ק" (שט) = ביזן לעצטן פעקל סחורה (ווי לפי"ק: פאקן). פון די אלע זאכן וואס מיר האבן אויספארקויפט פון שטוב האט קיין איינע ניט צוגעשטעלט אנוי פיל פארגעניגן ווי די גלעזערנע שאפע", שט, מאטל.

אויספארקויפעניש — דאס (די), זי, גע-דויערדיקער פראצעס פון אויספארקויפן.

אויספארקויפער — דער, ס, וון זיין, קע, ס. ווער עס פארנעמט זיך מיט אויספארקויפן, אויקציאנער, א געניטער א'.

אויספארקויפעריש — אדי, וואס איז כא-ראקטעריסטיש פאר אן אויספארקויפער, איע פעאיקייט, געניטקייט, גענג.

אויספארקוימעווען — טרוו, טעווע אויס, ~פארקוימעוועט. פארקלעפן מיט קיט א צאל (שוין, שפאלטן), א' אלע פענצטער.

אויספארקייטלען — טל אויס, ~פארקייטלט. פארמאכן מיט א קייטל, צופעסטיקן

קייטלעך צו א צאל (טירן, פארטקעס). א די
 טיר מיט א פאר קייטלעך.
אויספארקירעווען — טרוו. רעווע אויס,
 ~פארקירעוועט. אויך מיט זיך. אויס-
 דרייען אויף צוריק (וועגס). א פערד און וואגן
 און פארן צוריק אין שטאט ארבען.
אויספארקירצונג — די, ען. פראצעס
 אדער רעזולטאט פון אויספארקירען.
אויספארקירען — טרוו. קירן אויס, ~פאר-
 קירצט. מאכן קורץ (קירצער) אין צייט. א
 דעם טערמין, דעם באזוך.
אויספארקלינגעווען — טרוו. געווע אויס,
 ~פארקלינגעוועט. פארפעסטיקן מיט קלינגעס,
 אריינלאפן קלינגעס (אומעטום וואו גייטיק).
 א די שפאלטן אין פאס.
אויספארקלעמען — אוטוו. דריטפערזאניק
 — שטארק פארקלעמט ווערן. ס'פארקלעמט
 מיר אויס דאס הארץ, ווען איך דערמאן זיך
 אן אים". טרוו, אלע פערזאנען — פארשאפן
 קלעמעניש, האצווייטיק, א עמעצן מיט א
 טרויעריקער ידיעה.
אויספארקלענערונג — די, ען. פראצעס
 אדער רעזולטאט פון אויספארקלענערן. א
 אויף א דריטל.
אויספארקלענערן — טרוו. יער אויס,
 ~פארקלענערט. שטארק (אינגאנצן) קליין
 (קלענער) מאכן. א די צאלן אויף טויזנטער.
אויספארקלעפן — טרוו. קלעפן אויס,
 ~פארקלעפט. פארקלעפן אלץ וואס איז גיי-
 טיק; פארניצן קלעפמאטעריאל. א אלע מאר-
 קעס אויף די קאנזערטן. א די שפאלטן.
אויספארקלעקן — טרוו. קלעקן אויס,
 ~פארקלעקט. פארשמירן (מיט טייג, פארב)
 א צאל (אלע) זאכן. א די גאנצע הימארבעט,
 אלע זיטלעך פון העפט.
אויספארקלעטן — טרוו. קלעטן אויס,
 ~פארקלעטן. ענדיקן פארקלעטן, פארקלעטן
 אלץ וואס איז גייטיק. א א זעקל מעל. א
 די דייטשעס מיט טייג.
אויספארקלעמען — טרוו. קעם אויס, ~פאר-
 קעמט. דווי אויספארקלעמען.
אויספארקלעווען — טרוו. רעווע אויס,
 ~פארקלעוועט. אויך מיט זיך. דווי
 אויספארקלעווען.
אויספארקלעפערט — אדי. אינגאנצן
 פארקלעפערט, בולט אויסגעשטאלטיקט; וואס
 האט מאטעריעלן לבוש. אן איע אידיעה.
אויספארקלירן זיך — אוטוו. קריג זיך
 אויס, זיך ~פארקלירט. צעקריגן זיך מיט א
 צאל (אלע) פון א גרופע. א זיך מיט דער
 משפחה, מיט שכנים.
אויספארקלירמען — טרוו. קריגן אויס,
 ~פארקלירמט. שטארק (אינגאנצן) קרום אדער
 קרומער (קרימער) מאכן. א די אפצאסן. "וואס
 פארקרימסטו אויס דאס פנים, ווען איך רעד
 צו דיר?" רייד.
אויספארקלירענען — טרוו. קרענק אויס,
 ~פארקלירענט. 1. אויסגעבן אלץ מחמת
 קראנקייט(ן). א דעם גאנצן פארמעגן ביזן
 לעצטן גראשן. 2. דווי אויסקרענקען, נאר
 עמפאטישער. פארקלענקט אויס אום נחת!
אויספארקראכט — אדי. וואס איז אינגאנצן
 דורכגעראסט. איע בלעכן.

אויספארקראכט — אדי. פד. וואס איז אינ-
 גאנצן פארשמירט מיט ראצעכץ, שמארגלעכץ.
 איע פנימלעך, קאפאטע.
אויספארקראכט שמיניען — טרוו. איצ, אימפ
 נב. ~פארקראכטשניעט. פארמישן מיט זוי-
 ערטייג אדער הייוון אן טייג זאל אויפגיין. א
 ס'געבעק ברויט.
אויספאררופן — אדי. ~פאררופענער. פטמ.
 וואס האט א שלעכטן שם, נאמען. דווי פאר-
 רופן, נאר עמפאטישער. אן איער שווינדלער.
אויספאררופן — טרוו. דוק אויס, ~פאר-
 רוקט. 1. אריינשטופן ערגעץ, עס זאל זיך
 שווער צו געפינען. א גייטיקע דאקומענטן.
 2. גוט פאררוקן א צאל זאכן. א די טשאנגען.
אויספאררינגלען — טרוו. רינגל אויס, ~פאר-
 רינגלט. פאסט פארמאכן מיט א רינג א צאל
 (טירן, פארטקעס). א די טירן אויף בנינאכט.
אויספאררינגעווען — טרוו. געווע אויס,
 ~פאררינגעוועט. דווי אויספאררינגעווען.
אויספארריכטן — טרוו. דריכט אויס, ~פאר-
 ריכט. 1. הידער מאכן גוט וואס איז קאליע
 (א צאל זאכן). "מיינ בענקשאפט האט שוין
 אויספארריכט דאס אלע וועגן", רחל קארן.
 א די מערקה = הידער איינשטעלן גוטע
 באצייאונגען. א די מערקה צווישן מאן און
 חשב, צווישן פרינד. 2. אויסלאטען, פאר-
 צירעווען, צורעכט מאכן. "אן איינגעפאלענע
 צאברעטקע וואס ער האט אויספארריכט",
 דעמבלין, ערב נאכט. "מיינע שטיחל האט מען
 אפגעגעבן צום דארפישן שוסטער, ער זאל
 זיי גוט א", קאזאחויטס. 3. מאכן עמעצער
 זאל אויסזען, זיך פילן בעסער (נאך א קראג
 קייט). א א חולה. 4. קארעגירן, אויסבע-
 טערן. א א מאגנסקריפט צום דרוק.
אויספארריכטן זיך — דעו. דורכ-
 גיין דעם פראצעס פון געזונט ווערן, בעסער
 אויסזען. זיך א אין געזונט.
אויספארריכטער — דער, ס. וון יין, ס.
 ווער עס פארריכט אויס. "גיס קיין רעדאק-
 טאר בין איך, נאר א פשוטער א פון גרינזן".
אויספאררעכטן — טרוו. רעכט אויס,
 ~פאררעכט. דווי אויספארריכטן.
אויספארשאט — דער, זי. קאט פון אויספארשא-
 טווען. סאציאלאגיש פארנעמט זיך מיט דעם
 א פון געזעלשאפטלעכע פאראייניקונגען,
 אבא גארדין.
אויספארשאטן — שאטן אויס, ~פארשאט.
 אוטוו. דריטפערזאניק — שטארק פארשאטן.
 "די מאכלים האבן איר אויספארשאט", טרוו —
 קאליע מאכן. "איך וועל דיר חלילה עפעס א?",
 רייד.
אויספארשאכערן — טרוו. כער אויס,
 ~פארשאכערט. אויספארקויפן אויף גיט קיין
 ערלעכן אופן. א דעם בראק.
אויספארשאלטן — אדי. ~פארשאלטענער.
 דווי פארשאלטן, נאר עמפאטישער. איער רוצת.
אויספארשאפן זיך — אוטוו. שאף זיך
 אויס, זיך ~פארשאפט. אין א גרויסער מאס
 זיך באניצן מיט עמעצן (צו ווערן באזיגט, צו
 קריגן פאר זיך עפעס). זיך א מיטן משרת.
אויספארשארן — טרוו. שאר אויס, ~פאר-
 שארט. אינגאנצן פאררוקן, פארשטופן, פאר-
 קערן א ס'מיסט אונטער די בעטן.

אויספארשארפן — טרוו. שארף אויס,
 ~פארשארפט. מאכן שארף, שארפער, א
 צאל זאכן. א די העק. א די באצייאונגען.
אויספארשוואנדן — אדי. דווי פאר-
 שוואנדן, נאר עמפאטישער. א פון אונטער
 די הענט.
אויספארשווארצט — אדי. 1. שטארק
 פארשווארט, באטרייבט. 2. זייער באליידיקט;
 וואס האט אומגעזעכט באקומען א שלעכטן
 שם. 3. וואס איז דורכגעפאלן ביים קלייבן
 (מיט גאלקעס). איער גבאי.
אויספארשווינדלען — אדי. אינגאנצן פאר-
 שווינדלען; וואס האט דורך אומגעראטענע,
 ספעקולאטיווע געשעפטן אלץ פארלארן. אן
 איער מנחם-מענדל.
אויספארשווענדן — טרוו. שווענדן אויס,
 ~פארשווענדט. גרינג, לייכטזיניק ביזן סוף,
 אדעקסטן פארמעגן. א א הלוואה, ירושה.
אויספארשווערן — טרוו. שווערן אויס,
 ~פארשווערט. מאכן שווער(ער) פאר א צאל
 מענטשן. א פאר (אויף) אונדז דעם יאך
 (עול).
אויספארשוונג — די, ען. פראצעס אדער
 רעזולטאט פון אויספארשן; חקירה ודרישה.
 מאכן אן א. "איצט הייסט עס האט ער שוין
 גישט געהאט צו טון מיט אן א, נאר מיט
 מיאטעזשניקעס", יק.
אויספארשטאכן — אדי. פטמ. דווי פאר-
 שטאכן, נאר עמפאטישער. איע אויגן.
אויספארשטארקן — טרוו. שטארק אויס,
 ~פארשטארקט. מאכן גאנץ שטארק א צאל
 זאכן. א די פעסטונגען ביי דער גרענעץ. א
 די עלעקטרישע שטראמען.
אויספארשטויבן — טרוו. שטויבן אויס,
 ~פארשטויבט. באדעקן מיט א סך שטויב.
 א די בנינים, דעם גאנצן טעפען.
אויספארשטויזן — אדי. וואס איז אינ-
 גאנצן אפגעשטופט, אויסגעשלאסן פון דער
 גרופע. אן איענער פריינד.
אויספארשטונקען — אדי. דורכגעדרונג
 גען מיט א שלעכטן ריח. איע היזקעס.
אויספארשטויפן — טרוו. שטופן אויס,
 ~פארשטופט. מיט כוח פאררוקן אין א זינט.
 א די קינדער אין באזונדערע ווינקלעך.
אויספארשטיין זיך — אוטוו. שטיי זיך
 אויס, זיך ~פארשטאנען. באמת פארשטיין
 עמעצן, עפעס. איך קען זיך אויף אים גיט א.
אויספארשטינקען — טרוו. שטינק אויס,
 ~פארשטונקען. פארשפרייטן שלעכטן ריח.
 א די צימערן מיטן ריח פון פיפקעס.
אויספארשטיקן — טרוו. שטיקן אויס,
 ~פארשטיקט. 1. דווי אויסדערשטיקן.
 2. איבערשרייען, איבערהילן. "מיט טרומי-
 טערס און מיט פויקן האט ער באפוילן אויס-
 צופארשטיקן די אויסרופן פון פראטעסט".
אויספארשטימן — אדי. פארשטן אויס, ~גע-
 פארשטן. נאך אלטער און עלטערער ליטערא-
 טור, אין דער גרעסטער צאל אוקר און אין
 א צאל פון דווי אויספארשן. "א געביט דער
 מלך זייני קנעכט זיא זאלן אויש שפירן אונ
 זאלן אויש פארשטן ווער דאן גיטאן האט",
 לטו, 1/34. "חיל דך איינר אויש פארשטן
 וואש האשט פון דיין חבר טאן הערן...". עיון.

2/31. "מיר זאל' מיר דאָ זען ביידע...א", אויב ער האָט איר קעסטל צירונג גענומען", עט. טערקענט.

אויספארשטעקן — טרוו. שטעך אויס, ~פארשטעקן. דזו פארשטעקן, נאָר עמפאָטי־שער. זיך א' אַלע פֿינגער.

אויספארשטעלן — טרוו. שטעלן אויס, ~פארשטעלן. 1. שטערן דורכגיין אין אַ צאל פֿאַלן, א' אַלע וועגן. 2. פֿאַרדעקן. צו געבן אַן אַנדער געשטאַלט, פֿאַרעם (מע זאל גיט דערקענען, זיך גיט דערוויסן). א' פֿרויען אין מענערשע קליידער, א' רייד מיט אַנזוהערענישן.

אויספארשטעלן זיך — דפּו. קינדער־לשון. זיך פֿאַרמאַסקירן, זיך איבערטאָן אין אויסדערלישע מלבושים. שפּילן אַ רֶאָלע. "קינדער, לאָמיר זיך א' און גיין איבער די הינדער ווי פֿוריס־שפּילערס".

אויספארשטערט — אַדי. דזו פֿאַרשטערט, נאָר עמפֿאַטישער. אַן איער שבת.

אויספארשטערן — טרוו. שטערן אויס, ~פארשטערט. דזו פֿאַרשטערן, נאָר עמפֿאַטי־שער.

אויספארשטשאַפֿען — טרוו. יבע אויס, ~פארשטשאַפֿעט. ווי גיט איז (גיך), שלעכט פֿאַרגייען, פֿאַרלאַטען אַ צאל זאַכן. א' העמדער, סקאַרפּעטקעס.

אויספארשיטן — טרוו. שיט אויס, ~פארפֿאַרשטן אַן אַטאַן (פֿאַרשיטן). דזו פֿאַרשיטן, נאָר עמפֿאַטישער. "נעם מיט ביידע הענט, אַניט וועסטו נאָך אַ דאַס מעל", רייד.

אויספארשיינען — טרוו. שײַן אויס, ~פארפֿאַרשיינען אַן אַרײַנברענגען שײַן, ליכטיקייט (אין אַ גרעסערער מאָס ווי פֿריער אָדער ווי אַנדער רע). "די כלה האָט אויספֿאַרשיינט אַלע אירע הַבֿרטאַרייטס". דער עילוי האָט אויספֿאַרשיינט די גאַנצע שפּחה".

אויספארשיפורן — [...]שיקערן טרוו. שיפורן אויס, ~פארשיפורט. אינגאַנצן פֿאַרשיפורן. א' מיט דעמאַגאָגישע ציוואָגן. "די ידיעה אַז די מלחמה האָט זיך געענדיקט האָט אויספֿאַרשיי פֿורט דעם עולם".

אויספארשילטן — טרוו. שילט אויס, ~פארשילטן. לר. דזו אויספֿאַרשילטן. <

אויספארשימלט — אַדי. דורך און דורך פֿאַרשימלט. א' ברויט; איע געדאַנקען.

אויספארשיקן — טרוו. שיקן אויס, ~פארפֿאַרשיקן. 1. שיקן אין פֿאַרשיידענע ערטער. א' די קינדער צווישן די שכנים צו ליען פֿאַרשיי־דענע זאַכן. 2. פֿאַרשיקן (לויט דעם באַפעל פֿון דער מאַכט) אַ צאל (אַרעסטירטע).

אויספארשלוּמפֿערן — טרוו. פֿערן אויס, ~פארשלוּמפֿערט. מאַכן עס זאַל זמן אַ שלום־פֿער; אויסברודיקן. אויספֿאַרשמוצן. א' אַלע קליידלעך.

אויספארשליידערן — טרוו. דערן אויס, ~פארשליידערט. (מיט כּוח) אַזעקוואַרפֿן, פֿאַרוואַרפֿן אין אַ צאל ערטער. "דער גורל האָט אויספֿאַרשליידערט מינען קינדער אין אַלע עקן וועלט", רייד.

אויספארשלייערן — טרוו. ערן אויס, ~פארשלייערט. פֿאַרדעקן מיט שליערס אַ צאל, זע חתונה מאַכן אַ צאל מיידלעך. א' די טעכטער.

אויספארשלינגען — טרוו. לינג אויס, ~פארשלינגען. דזו פֿאַרשלינגען, נאָר עמפֿאַטישער. "ווייזוי, וויפל פֿישלעך דער לויטן האָט שוין אויספֿאַרשלינגען".

אויספארשלעפֿן — טרוו. שלעפֿן אויס, ~פארשלעפֿט. 1. אַזעקשלעפֿן אין פֿאַרשיי־דענע ערטער אָדער אַ צאל. א' די עמיגראַנטן. 2. פֿאַרציען אויף אַ לאַנגער צײַט. א' אַ לאַך דעניש אויף עטלעכע יאָר.

אויספארשמאָדערן — טרוו. ערן אויס, ~פארשמאָדערט. אויספֿאַרקרויטיקן, אויספֿאַר־שלוּמפֿערן. א' די בגדים.

אויספארשמאַכטן — טרוו. שמוּאכטן אויס, ~פארשמאַכט. מאַכן גאַנץ שוואַך אַ צאל (באַשעפֿענישן). גיט געבן צו עסן, צווינגען אַרבעטן און א' די געפֿאַנגענע.

אויספארשמאַלצן, ~שמוּאכאַצווועטן — אַדי. אויספֿאַרשמירט, פֿאַרפֿעסט, אויסגע־ברודיקט. איע קאַפּאָטע, יופּע.

אויספארשמאָזן — טרוו. שמוּזן אויס, ~פארפֿאַרשמאָזט. שטאַרק שמוּזיק מאַכן (אַ צאל). א' די קליידער, די רעפּאָטאַציע.

אויספארשמירן — טרוו. שמירן אויס, ~פארשמירט. דזו פֿאַרשמירן, נאָר עמפֿאַטי־שער. "וואו האָסטו זיך אַזוי אויספֿאַרשמירט?".

אויספארשמעל(ער)ן — טרוו. שמעל(ער)ן אויס, ~פארשמעל(ער)ט. מאַכן איבעריק שמוּאל (און דורך דעם קאַליע מאַכן). א' קליידלעך, פֿענצטער.

אויספארשמעקן זיך — אַטוו. דריטפֿערדאָך ניק. איצ נב. זיך ~פארשמעקט. שטאַרק גע־פֿעלן ווערן, האָבן הנאה פֿון עפעס (און גיט וועלן קיין אַנדער זאַך). "דאַס גרינגע לעבן האָט זיך דיר אויספֿאַרשמעקט".

אויספארשן — טרוו. פֿאַרשן אויס, גע־פֿאַרשן. 59: ~פֿאַרשן. 1. סתם אויס־פֿרעגן כדי עפעס צו דערגיין. "ווי שיינ איך האָב מיר דאָ ביי אים אויסגעפֿאַרשט וואו די רפּואה איז צו קריגן", עט. טערקענט. 2. חוקר דורש זען, אויספֿרעגן ביי אַ פֿאַרהער, משפּט. "אונ אַך זאל ער אים וואול אויז פֿאַרשן, אוב אַך וואש רמאות פֿאַרהאַנדן ווער", 102, 2/46.

3. אויסשטודירן; דערגיין אייגנשאַפֿטן פֿון עפעס. "מיט דער צײַט וועט קומען דער גע־לערנטער מאַן, וואָס אים וועט באַשערט זען זי גוט אויסצופֿאַרשן", ממוט. שלמה. "דער וואָס וויל א' שטראָמען וועט גיט גיין אין אויסגעטריקטע וויסעניש", יהוּאָש, יאַלי האַ־סאַך. "די וואָלזשינער עפּאַכע פֿון ביאַליקס יוגנטצײַט איז נאָך ווייניק אויסגעפֿאַרשט גע־וואָרן", בעל־מחשבות ו.ו. 4. דורכאַנאַליזירן, פֿאַרטיילן זיך אַבסטראַקט אין עפעס. "מען קען גיט געפֿינען קיין מופֿת־חותם אויף זעלכע זאָכן וואָס ווערן נאָר אויסגעפֿאַרשט מיט דעם שכל", חת. 46. "האַב געקוקט, געקוקט אין זיך גאָר לאַנג, און אויסגעפֿאַרשט מיין לוסט און מיין פֿאַרלאַנג", אר. יאַך האָב גע־וואָלט.

אויספארשניטן — אַדי. דזו פֿאַרשניטן, נאָר עמפֿאַטישער. אַן א' פֿאַלק.

אויספארשנייטן — אַדי. אינגאַנצן פֿאַרדעקט מיט שניי. "די גאַנצע וועלט איז אויספֿאַר־שנייט".

אויספארשעלטן — טרוו. שעלטן אויס, ~פארשעלטן. אַרויסברענגען אַ סך ביידע קללות. א' די שונאים, זיער געביין אַזוו.

אויספארשעמען — טרוו. שעם אויס, ~פארשעמט. שטאַרק פֿאַרשעמען. א' אים פֿאַר ליען אין די אויגן.

אויספארשענערן — ערן אויס, ~פארשענערן גערט, אין אַ גרויסער מאָס שיינ (שענער) מאַכן אַ צאל זאַכן. א' הינדער, מענטשן.

אויספארשענקען — טרוו. שענקן אויס, ~פארשענקען. אַזעקגעבן אַ צאל זאַכן ווי מתנות; ענדגילטיק, ברייטהאַרציק פֿונאַנדער־טיילן אין מתנות. א' אַ העלפֿט פֿון פֿאַר־דינסט.

אויספארשערן — דער, ס. וון יז, קע, ס. 1. ווער עס פֿאַרשט אויס. 2. דער (די) וואָס אויספֿאַרשן איז זען (איר) פֿראַפֿעסיע. גע־ריכט א'. "איך ווייס נאָר פֿון דער ערשטער אויספֿאַרשונג, וואָס די גויים האָבן אָפּגעגעבן דעם גי"א", ספ. יודישער קאַלאַניסט. 3. ספּע־ציעלער גנב פֿון אַ באַנדע. וואָס זען פֿונקציע איז אויסקוקן דאַס אָרט פֿאַר דער גניבה און די מעגלעכקייטן זי דורכצופֿירן.

אויספארשעריש — אַדי. וואָס איז כּאָ־ראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויספֿאַרשער.

אויספארשערישקייט — די (דאַס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון אויספֿאַרשער. פֿעאיקייט אויס־צופֿאַרשן אַ דורכדרינגלעכע א'.
אויספארשפּילען — טרוו. ליען אויס, ~פארשפּילעט. לז: ~שפּילענען. צושפּי־ליען אַ צאל (אַלע) קנעפּ אָדער מלבושים. א' דאַס מאַנטעלע אויף אַלע קנעפלעך. א' די מאַנטלען.

אויספארשפּינן — טרוו. שפּינן אויס, ~פארשפּינט. 1. מאַכן שפּינן, שפּיציק(ער), בייזן סוף (וויפל עס איז גייטיק). א' די שטיקטן. 2. מאַכן שאַרפֿער, שנידיקער. א' סתירות, חילוקי־דעות.

אויספארשפּרייטן — טרוו. שפּרייטן אויס, ~פארשפּרייט. שטאַרק, אומעטום פֿאַרשפּרייטן. א' אַ ידיעה, פֿלוגבלעטלעך אַז.

אויספארשקלאַפֿן — טרוו. שקלאַפֿן אויס, ~פארשקלאַפֿט. שטאַרק, (אַלעמען) פֿאַרשקלאַפֿן.

אויספארשקען — קען אויס, ~געפֿאַרש־קעט. אַטוו. — מיטאַמאַל אַרויסברענגען קלאַנגען פֿון (ווי) אַ פֿערד, ענלעכע צו פֿרש־פֿרש. טרוו — דורך קלאַנגען, ענלעכע צו פֿרש־פֿרש, עפעס אויסדריקן.

אויספארשקען זיך — אַטוו. אַטוו. < דפּו. פֿאַרשקען און אויפֿהערן.

אויספארשרויפֿן — טרוו. שרויפֿן אויס, ~פארשרויפֿט. (אומעטום) צושרויפֿן בייזן סוף; אַרײַנבריינגען שרויפֿן אין אַ צאל ערטער. "גיט צוקלאַפֿן מיט נעגל, נאָר א' דאַרף מען דעם ציודעק פֿון קאַסטן".

אויספארשרויבן — טרוו. שרײַבן אויס, ~פארשרויבן. 1. גרינגלעך, מיט אַלע פֿרטים פֿאַרשרײַבן. א' אויך די קלענסטע הוצאות. 2. דזו אויסשרײַבן, פֿאַרשרײַבן. פֿטמ. "אין אַ בריוו לאָזט זיך גיט אַלץ א'".

אויספארשרײַען — טרוו. איצ. אימפּ נב. ~פארשרײַען, ~פארשרײַגן. אינגאַנצן פֿאַר־שרײַען, פֿאַרטומלען. א' דעם רעדנער.

אויספארטכלעווען — [...צאכלעווען] טרוו. תכלעווע אויס, פארטכלעוועט. 1. דז אויספארטווענדן. 2. אוועקפטרן (פוחות, געזונט, ציט, פראקייטן) אויף אומניצלעכע זאכן. א' ענערגיע און רעזולטאטן.

אויספוגעווען — טרוו. יעווע אויס, געפער געוועט. (סטאליער) אויסשניידן, אויסזעגן, אויסדלאסטעווען רינעס) אין א קלאץ (ברעט) אריינצושטעלן א קלין, ברעטל אע.

אויספומירונג — די, יען. פראצעס פון אויס פוטערן. מאטעריאל אויסצופוטערן. טבערע א.

אויספומערן — טרוו. יער אויס, געפוטערט. ארייננייען פוטער אין א בגד; אונטערשלאגן, אויסשלאגן (מיט) פוטער. איינר דער דיא פוטר איז פוטרט דער איז חייב... 175/1.

אויספומערעווען — טרוו. רעווע אויס, געפומערעוועט. דז אויספומערען.

אויספויילן — פויל אויס, געפויילט. אויסווען — ווערן צעפויילט; קאליע ווערן דורך פוילן. די גרינסן פוילן אויס, מע וועט זיי מוזן ארויסווארפן. טרוו — מאכן עס זאל פוילן. צונויפגעמישט פלוימען גוטע מיט צעפויילטע און אויסגעפויילט אלע פלוימען. יער פוילט מיר אויס די גאל = פארשאפט מיר א סך ערגענישן, דערגייט די יארן. אויך: א' זיך די גאל. "היפל פוילט ער זיך אויס די גאל וואס ער קען ניט דערגרייכן יענעם פבויר", יפאל, כוח, א' אינגאנצן זייער האלב-אויסגעפויילטע הארץ", אלז, תוכחת חיים.

אויספויילן זיך — אויסווען. דעו. 1. א ביסל זיך פוילן עפעס צו טאן. די טעכטער פוילן זיך אמאל אויס אויסצורוימען די שטובן. 2. אויפהערן זיך פוילן, זיך א' און סוף-פלוסוף זיך נעמען צו דער ארבעט.

אויספויילעניש — דאס (די), ין. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספויילן.

אויספויילענישן — יען אויס, געפויילענישט. אקוזו — פטרן ציט אין גארנישט טאן, זען זייער פויל, א' טעג און יארן. טרוו — עפעס דערגרייכן דורך זען פויל. "און וואס האט ער אויסגעפויילענישט? א טארבעל", רייד.

אויספולן — טרוו. פול אויס, געפולט. דז. א אויספולן, מאכן פול. א' די טעמעאדאנעס, קאסטנס, אע.

אויספולן זיך — אויסווען. דעו. 1. ווערן דיק, פעט. זיך א' פון (ביי) גוטע קעסט. 2. זען אין די העכערע חדשים פון שוואג גערשאפט.

אויספונדעווען — טרוו. דעווע אויס, געפונדעוועט. 1. צאלן פאר א צווייטן כדי מכבד צו זיך, א' בילעט אין טעאטער, א פלאץ ביר. 2. אוועקשטעלן אויף א פעסטן יסוד. א' א גוט געשעפט.

אויספוצן(י)עווען — טרוו. פוצן(י)עווען אויס, געפוצן(י)עוועט. ארויסקריגן מער (דורך) פאלשער וואג אדער מאס; איבעררעכענען אויפן פריז. א' א פאר גראשן און פארלירן א קונד.

אויספועמונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספועמען. א' פון א ניער יידישער פערזענלעכקייט.

אויספועמען — טרוו. פוערען אויס, געפוער רעמט. 1. שאפן עפעס מיט דער הילף פון א פוערעם. א' א ניעם מין דריידלעך, גראנערס.

2. פארענדיקן פוערעמען, געשטאלטיקן. א' א סטיל, נוסח. 3. שאפן ארדענונג, סיסטעם. א' א פלאן, אן אידעאלאגיע. 4. ארגאניזירן, אויפשטעלן. א' א ניעע געזעלשאפטלעכע ארג דענונג. 5. אנטחיקלען, אויסבילדן. א' א פערזענלעכקייט, כאראקטער.

אויספועמען זיך — אויסווען. דעו. קריגן א פוערעם (געשטאלט, סיסטעם, כאראקטער). אויסגעשטאלטיקן זיך. "...סיעע פארשטאנדן און חקירה אלקית, נאר דאס אלץ האט זיך אויסגעפוערעט אין א קורצן אפזאץ", זב.

אויספוערעמער — דער, יס. וונ. דער וואס פוערעמט אויס. "די יידישע שפראך האט גע' שאפן... דער זינגער פון פאלקסליד, דער א' פון א שפריכווארט...", ים, קולטור און דער ציאונג, 1943.

אויספוש(ער)ן — טרוו. יער) אויס, גע' פוש(ער)ט. אפסאן אן ארבעט הי א פושער, פארטאשט א' א מאנטל אן מע זאל אים ניט קענען אנטאן. א' פון אנהייב ביון טוף.

אויספויצקען — טרוו. יקע אויס, גע' פויצקעט. דז אויספויצקעווען.

אויספויצקעווען — טרוו. קעווען אויס, געפויצקעוועט. געוויינטלעך מיט ז' י. שטארק, שרייאק אויספוצן; אויסטרענגעלען. א' הי א פלה-מיידל, הי א חתן-בתור. "ער האט זיך אויסגעפויצקעוועט אין שענסטן אג' צוג און אועק מיטן וויב באשמענען דאס פארפאלק", שטרינגער, אינדזען אויף דער ערד.

אויספויבערן — יער אויס, געפויבערט. אויסווען — אנהייבן אדער אויפהערן פויבערן. "דער קאשמאר האט אויסגעברענט, אויסגעברייט און אויסגעפויבערט", זק, די יידיש. טרוו — ארויסברענגען עפעס פויבערדיק, דורך פויבער. "זי פויבערן אויס אויף מיין אויסגעשטרעקטן פונדנדערגעשפרייטן גוף זייערע הייסע גלוס' טונגען", הל, סג, 1957 VII 6.

אויספויגורירן — טרוו. ריר אויס, גע' פויגורירט. 1. (שניידער) אונטערנייען ברוסט קישלעך. א' א מאנטל. 2. פאררייכטן דעם מאנעקען, בולחאן. 3. אויסרעכענען נתי אן אומגעראטענער פרוו צו פארבייטן אמ "פיי גיורין".

אויספויגלעווען — טרוו. לעווען אויס, גע' פויגלעוועט. > פויגלע = קונצשטיק, בלענדע ניש. אוקר. 1. דורכפירן א קונצשטיק, שמד שטיק, פארבלענדעניש. א' עפעס גיך מיט די הענט. א' טענענגע פון האלדז. 2. אויס' פוצן הי א פאצעט, אויסצאצקען. אפט מיט ז' י. א זיך הי א הפקריונג. "זיך א' אין מיין אפגעבליחוועקעט ציצן כאלאטל", ייל, ניט טויט ניט לעבעדיק, ווילנע תרגום.

אויספויגלעווען — טרוו. געווען אויס, געפיר געוועט. (סטאליער) אויסהובלען לאנגע, די נע גראבנס אין ברעטער (כדי אריינצושטעלן אין זיי אנדערע ברעטער וואס האבן לאנגע, דינע ארוישישטארצונגען). בכלל אויסהובלען באצירונגען. א' די ברעטער נאר פון איין זעט.

אויספירלען — דל אויס, געפירלט. אויסווען — שלעכט ענדיקן, קומען צו א שווערן מצב. "ווער הייסט צי זי און מערע אליין האבן אצונד צו עסן? שייך אויסגעפירלט, פאנדערע", זש, נח פאנדער. טרוו — אויסשפילן א ניגון אויף א פידל (אפט איר). א' דעם כשר-טאנץ.

אויספירלעניש — דאס (די), ין. דאס (שלעכ' טע, אומגעראטענע) שפילן אויף א פידל. "ניט קיין פידל-קאנצערט, נאר סתם א צעצויגן א'".

אויספירטערונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספירען.

אויספירטערן — טרוו. יער אויס, געפירטערט. 1. געבן עסן צו זאט (געוויינטלעך וועגן בהמות). 2. געבן עסן מער הי גייטיק, כדי צו מאכן פעט. א' גענדז אויף פסח, א קעבלל פאר דער שחיטה.

אויספירטן — טרוו. פייט אויס, געפייט. א. 1. באשטימען אויסגאנג פון קריגעריי, שטרעט, דורך שלאגן זיך מיט פויסטן. 2. אויסקעמפן.

אויספייכטן — טרוו. פייכט אויס, געפייכט. 1. (בארבער) האלטן פייכט א לענגערע צייט. א' די פעלן. 2. מאכן אינגאנצן פייכט.

אויספייילונג — די, יען. פראצעס אדער רע' זולטאט פון אויספייילן.

אויספייילן — טרוו. פיל אויס, געפייילט. פארטיק מאכן דורך פילן. מאכן א לאך מיט א פילל. א' שטיקער מעטאל, א' אן עפענונג.

אויספייניען — טרוו. פנין אויס, געפייניט. מאכן פנין, גוט, איידל. "נאר א שולע קען א דעם מענטש און שלמען זען שכל", העני העלפמאן, קמ, 1864 № 27.

אויספייניען זיך — אויסווען. דעו. 1. זען פנין מיט עפעס, זיך אויסצייכענען. "דער ערב יום-כיפור האט זיך אויסגעפייניט בים זיין מיט צוויי זעלטענע צערעמאניעס", טע, פונעם יאריד ו. 2. ווערן פנין אדער פייניער. "...דערפאר וואס דער זשארגאן אליין האט זיך אויסגעפייניט און בילדעט זיך אויס צו א דע' טשער מונדארט", ארז, קמ, 1868 № 23.

3. ארוישישטעלן אייגענע מעלות. זיך א פאר מיידלעך מיטן טאנצן, פאר יונגען מיטן טרייני קען. "מענטשן פיינען זיך פאר אים אויס מיט ווערער, ריידן שיינע מליצות", ממוס, שטרי רעמצינט. 4. בארימען זיך, זיך האלטן גרויס, מאכן אן אגשטעל פון בעסער, וועסט וועלן זיך א' פאר ליט, וועסטו שטארבן פאר דער צייט, שוו. "איטלעכער דעפוטאט באזונדער האט געזוכט זיך אויסצופיינען פאר די היי לער", ים, נייט, 1922.

אויספייניער — דער, יס. וונ. יך, יקע, יס. ווער עס פיינט זיך אויס; בארימער. "אן א פאלט דער ערשטער אין בלאטע אריין", שוו. "קינדער האבן פיינט אן א'". רייד.

אויספייניערונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויספיינערן (זיך).

אויספייניערן — דאס & די, יען. טואנג פון אויספיינער. אגשטעל פון פייניטי.

אויספייניעריש — אדי. וואס איז כאראק' טערישטיש פאר אן אויספיינער. איע רייד. איער סטיל.

אויספֿינערן — טרוה. יער אויס, געפֿענעט נערט. 1. מאַכן פֿינער, בעסער, איידעלער. אַ אַ בילד, די טעכניק פֿון פֿידלער; אַ דעם כאַראַקטער. 2. אַרומפֿוזן במשם פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט. אַ מיט זאַמדפֿאַפֿיר.

אויספֿינערן זיך — אויסו. אַ דפֿוה אויספֿינערן זיך 33. „ווי האָט זיך געוואָלט אַ און זיך גרייטן מיט לאַדזש“, ייט, פֿוילן וו.

אויספֿינערונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿינערן.

אויספֿינערן — טרוה. פֿינער אויס, געפֿענעט ערט. 1. אויסשיסן, דורך שיסן אָדער דורך פֿינער סיגנאַליזירן, „און פֿינערט אויס בליצ־קע צייכנס געהיימע“, הירש גליק. 2. אויס יומטובֿן. אַ דעם יום־העצמאות מיט אַ פֿאַראַד און מאַסן־פֿאַרזאַמלונגען.

אויספֿיניף — דער, זי. אַקס פֿון אויספֿיניף גרילציקער, הילכיקער אַ.

אויספֿיפֿונג — די, יען. פֿראַצעס פֿון אויספֿיפֿן.

אויספֿיפֿן — פֿיפֿף אויס, געפֿענעט. (אַר. לר: געפֿיפֿן). אויסו — מיטאַמאַל, פֿלוצעם אַ פֿיפֿף טאָן. דער פֿאַסטער האָט אויסגעפֿיפֿן אין מיטן געילה. טרוה — 1. אויסשפֿילן, אַרויסברענגען אַ מעלאָדיע, פֿיפֿנדיק מיט די ליפֿן אָדער אויף אַ פֿיפֿל. „קיינער האָט ניט גערעדט. לערנער האָט עפעס אויסגעפֿיפֿט פֿון בעטהאַזענען“, ספ, סודות. „און דעם גרעסטן ניגון העסט ער אויך אַ מיטן מויל, שט, פֿון כּתוּרילעווקע. 2. אויסדריקן אומצור פֿרידנדיקייט, פֿראַטעסט דורך פֿיפֿן. אויסלאַכן. אַ אַן אַקטאַר, אַ רעדנער, „ווי אַזוי מאַכט מען אַן אַלע יידישע סטודענטן און סתם בתורים זאָלן קומען אַ דאָס דאָזיקע שונד־שטיק“, יק. [אין אַמעריקע איז פֿיפֿן אַ מיטל אויסצודריקן צופֿרידנדיקייט].

אויספֿיפֿן זיך — אויסו. אַ דפֿוה. 1. פֿיפֿן און אויפֿהערן, ניט וועלן מער. 2. אַרויספֿיפֿן זיין ביטול, חווק צו עמעצן אָדער עפעס. זיך אַ אויף סטראַשונקעס.

אויספֿיפֿעניש — דאָס (די), זי. געדויער דינק (שטאַרקע) אויספֿיפֿונג. אַן אַ וואָס פֿאַר־הילכט די אויערן.

אויספֿיפֿער — דער, יס. וון זיך, קע, יס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויספֿיפֿן (זיך). „סטודענטן זענען געווען די בייסטע אַיס, ווען אַן אויפֿפֿירונג איז זיי [ניט געפֿעלן], מוז, באַגעגענישן ו.

אויספֿיפֿעריי — דאָס & די, יען. טואונג פֿון אויספֿיפֿער. אויספֿיפֿונג, אויספֿיפֿעניש. **אויספֿיפֿעריש** — אַדי. וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויספֿיפֿער.

אויספֿילאָסאָפֿירן — טרוה. יך אויס, פֿיפֿ־לאַספֿירט. אויך: פֿילאָזאָפֿירן. 1. טראַכטן וועגן אַן אַבסטראַקטן ענין און דערטראַכטן זיך צו עפעס. אַ אַ נייע טעאָריע וועגן צייט. 2. אויסטראַכטן, אויסשפֿטלען, אַרויסדרינגען (פֿלומרשט) דורך טיפֿע געדאַנן קען. איר.

אויספֿילבאַר — אַדי. דטשמ. וואָס מע קען דורכפֿירן, מקיים זיין. איער פֿלאַן.

אויספֿילבאַרקייט — די. מצ נב. דטשמ. אייגשאַפֿט פֿון לאַזן זיך דורכפֿירן. דורכפֿיר־לעכקייט.

אויספֿילונג — די, יען. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿילן. אַ פֿון אַ באַשטע־לונג. אַ פֿון זעק. 2. טעכט. דאָס מיט וואָס עס ווערט אויסגעפֿילט עפעס. אַ פֿון (מיט) דינע ברעטלעך. אַ פֿון (מיט) אַ צעלאַזענעם מעטאַל.

אויספֿילן I — [לאַנגע יאָן פֿד] טרוה. פֿיל אויס, געפֿילט. דורכפֿילן אַ צאָל שפֿירונגען, גע־פֿילן, איבערלעבונגען. „ער האָט אויסגעפֿילט אַלע טעמען וואָס עס הייסט זיין אַ יידי“.

אויספֿילן II — [קורצע יאָן פֿד] טרוה. פֿיל אויס, געפֿילט. 1. פֿול מאַכן, אויספֿולן. אַנפֿאַקן. אַנפֿילן. אַ די זעק מיט שטרוי. „אַז עס איז געווען אַ ליידיקער פֿלאַץ, פֿלעגט מען אים אַ מיט שטער פּסחדיק גלאַזוואַרג און פֿאַרצעלאַן“, אר. קמ, 1866, № 4. „[יידיש־קייט] קאָן...אַלץ אַרומנעמען, אַ אַלץ פֿאַר־דעקן און דורכנעמען, און ווערן דער שניין און גלאַנץ פֿון אַלעם“, פּראָ. אַ יונגן שרעבערס חנוכה. „ווען וויסן וואָלט אויסגעפֿילט דאָס לעבן, וואָלט [עס] פֿאַר פּרצן געווען לאַנג־ווייליק“, שג, יידישע שרעבער ו.

2. אַנשריבן אויף פֿאַפֿיר; אַרשינשריבן אין בלויון, בלאַנקען. אַ אַן אַנקעטע. פֿאַרענדיקן, דערגאַנצן אַ טעקסט. „וואָס ייִדן זענען אויס־געשטאַנען פֿון די דאָזיקע הינט, בעת זיי זענען געצאָנגען צום פּריץ, קאָן אַ אַ פֿען בלעטל גלות־געשיכטע“, יק. „מיט תורה, מעשימ־טובֿים אויסגעפֿילט ווערן“, ממוס. זמירות. „...מכבד איינע די אַנדערע...מיט אַ די לעצטע אותיות אין אַ ספֿ־תורה“, בערג, ביים דיעפער ו, 149. אַ אַ וועקסל (= 1) אַרשינשריבן די סומע פֿון חוֹב, נאָמען פֿון בעל־חוֹב, 2) אויסטראַכטן אַ בלבול. „זיי האָבן איינגעזעצט מיין מאַן. זיי האָבן אויף אים אויסגעפֿילט אַ וועקסל, ממוס. טאַקסט. אַ אַ שורה, אַ זעטל, אַ שפאַלט אין ציי־טונג = זיי פֿול מאַכן. אַ די כתובה = ווען דער גאַנצער נוסח איז פֿאַרטיק אַרשינ שרייבן די נעמען. „אַלץ ביי אונז איז שוין געווען גרייט צו דער חתונה, ד״ה דאָס פֿלעשל ווייזן, די כתובה אויסצופֿילן“, באַש, פֿאַר, 1960 וו 25.

3. באַזעצן אַן אַרט. אַ אַלע פֿלעצער אין טעאָטער. „די פֿעדעמלעך זינד וואָס די זינדנער־רעם שפּיגען...אויסצופֿילן אַ פּיצל אַרט ווי דאָס שטריכעלע...“, קמ, 1865, № 4.

4. פֿאַרנעמען די צייט. אַ דעם פֿרימאַרגן מיטן פּרצן זיך. אַ דעם טאַג = האַלטן אַ פֿלאַן פֿון טעטיקייט פֿאַרן גאַנצן טאַג. „מע קען אַ די בלויון אין דיאַלאַג מיט מוזיק, מיט פֿאַוועס וואָס זאָגן עפעס“, מוז, פּראָ און דאָס יידישע טעאָטער.

5. טאָן, דורכפֿירן (דאָס נייטיקע, אַנגעזאָג־טע, באַפֿוילענע). „די אַרבעט מוז געמאַכט ווערן, ווען ניט וועט דער באַס ניט קענען פּינקטלעך אַ זענען באַשטעלונגען“, אר, היע־לענס ליבעס־בריוו. „ער האָט ווידער אַנגע־הויבן קאַמאַנדעווען, ניט פֿאַלגן די לערער, ניט אַ די דעזשורסטוועס, פֿינול סטאַ. אַט דאָס

זענען מיר. אַ אַן אויפֿגאַבע. אַ אַן אַ מ טאָן (= א) בלויו פֿאַרנעמען אַן אַמט און ניט טאָן די אַרבעט ווי געהעריק; ב) דורכפֿירן אַלץ וואָס עס פֿאַדערט זיך פֿון דעם וואָס פֿאַרנעמט אַן אַמט.

אויספֿילער — דער, יס. וון זיך, קע, יס. טאָן. (גוטער) דורכפֿירער פֿון אויפֿגאַב, באַ־שטעלונג, באַפֿעל. סטאַכאַנאווישער אַ פֿון דער העכסטער נאַרמע.

אויספֿילצן — טרוה. פֿילץ אויס, געפֿילצט. באַדעקן, אַריבערזעצן מיט פֿילץ. אַ די ראַנדן פֿון הוט.

אויספֿילצן(עווען) — טרוה. פֿילץ (פֿילצעווע) אויס, געפֿילצן(עוועט). 1. אַרויסקריגן עפעס דורכן אויספֿרעגן, אויסשפֿאַנירן. „ער האָט אַלץ אויסגעפֿילצט ביי די בחורים און מיידן וואָס טוען ביי אים אין פֿאַבריקע“, אמה. „דער מלמד מוז צו זיי אַלעמאַל קומען כּבֿוד אַנטון, פֿאַטשטן דערציילן, און אַז מע דאַרף אַמאַל עפעס אויספֿילצן באַדינט מען זיך מיט דעם מלמד“, קמ, 1864, № 23. 2. אויס־ריידן, פֿירוואַרפֿן. „האַט זי אַנגעהויבן אויס־פֿילצעווען מיך; וואָס טוט דאָ פֿראַכקע און ווי קום איך צו איר?“, י. קאַפּעלאַח. 3. אַוועק־טרייבן, זיך גראַב באַזעצן צו עמעצן. יועט בהם' (שמואל א, כה, 14), פֿאַרטישטש ראש מלון מפתח. זעט אַרטימיר 1872, דעם שורש יעו־ש אויספֿילצן.

אויספֿינערן — טרוה. יער אויס, געפֿיני גערט. 1. (קינדער־לשון) אויסטאַפֿן מיט די פֿינגער. „איך וועל עס ניט צעברעכן, איך וועל עס נאַר אַי“. 2. אויסשפֿילן מיט פֿינגער. „פֿון רוקזאַק נעם אַרויס דעם פֿיפֿיאַל און פֿינגער אויס אַ יוגן אויף דער ליימענער און פֿראַס־טער אַקאַריניע“, חג, פֿאַרוואַקסענע וועגן.

אויספֿינירן — טרוה. יך אויס, (גע)פֿינירט. דוה אויספֿאַנירן.

אויספֿינפֿלען — טרוה. טל אויס, גע־פֿינפֿלט. אַיינטיילן אין פֿינף (טיילן), צו פֿינף אין אַ גרופּע.

אויספֿינצערונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿינצערן. די אַ איז מחמת מורא פֿאַר פֿינזלעכע עראַפֿלאַנען. **אויספֿינצערן** — יער אויס, געפֿינצערט. אויסו — ווערן פֿינצערט. אויך מיט זיך. „ביז עס צעשיטן זיך, פֿינצערן אויס די פּמליות“, סוז, יידישע גאַט. טרוה — 1. מאַכן אינגאַנצן פֿינצערט. אַ די צימערן. ער פֿינצ־טערט מיר אויס דאָס לעבן. 2. אויסמאַלן, פֿאַרשטעלן עפעס אינגאַנצן פֿינצערט. „מזן טאַטע האָט אים אויסגעפֿינצערט אַלמעכטיק, מיט שרעק און הכנעה זיין משפט פֿאַרעכ־טיקט“, חג, שפּין פֿון פֿאַרגאַשענע שטערן.

אויספֿינצערניש — דאָס (די), זי. (גע)־דויערדיקע, דורכזיכטיקע) אויספֿינצערונג.

אויספֿינצערער — דער, יס. וון נב. אַק־טיווער באַקעמפֿער פֿון בילדונג, פֿראַגרעס; פֿאַרפֿינצערער; אומטאַלעראַנטער דאַגמאַט־קער. אַ פֿון מוחות.

אויספֿינקלען — יקל אויס, געפֿינקלט. אויסו — מיטאַמאַל, פֿלוצעם אַ פֿינקל טאָן. אַ מיט די אויגן. טרוה — אויסדריקן עפעס מיט אַ גלאַנץ, שניין. די לאַכעדיקע אויגן האָבן אויס־

געפינקלט פֿרייט און פֿאַרוואונדערונג. האַסטו... אויסגעפינקלט די געשטאַלט פֿון מעכטיקן רבי עקיבֿאָ"ל, לע, ביים פֿוס פֿון באַרג. **אויספֿינקלעניש** — דאָס (ד), ז. פֿראַצעס פֿון אויספֿינקלען.

אויספֿיסטלען — טרוה. זל אויס, גע- פֿיסטלט. דוּו אויספֿאַלצעטעווען.

אויספֿיצן, פֿיצעווען, פֿיצקען — טרוה. פֿיצע, פֿיצעווען, פֿיצקע אויס; געפֿיצע-וועט, געפֿיצקעט. אויספֿאַטשן, אויסשמעסן (מיט אַ רוט, אַ האַנט), אָבער ניט צו שטאַרק. אַ דעם הינטן, די באַקן.

אויספֿיקסירן — טרוה. ייר אויס, (גע-) פֿיקסירט. אויסבאַשטימען, ענדגילטיק אַני- שטעלן, סטאַביליזירן. אַ די פֿריזן.

אויספֿיקסן — טרוה. פֿיקס אויס; געפֿיקסט. אַמ אינבאַנצן פֿאַרייכטן, ברענגען אין אַרדע- גונג. אַ פֿון אַנהייב ביזן סוף. "כעל דיר אויף פסח אַ די רומקע מיט אַיטלעך פֿיצעלע", ב. רעטנער, טמו, 30 VII 1960. אַ זיך = זיך פֿאַרייכטן, קריגן ווידער אַ געזונט אויסזען. "נאָך דער אָפּפֿאַרציע האָט ער זיך אויסגע- פֿיקסט".

אויספֿירן — דער, ז. 1. אַקט פֿון אויספֿירן. אַ פֿון די באַשלוסן. 2. אויסלאָז, סוף (פֿון אַ שמועס, טראַגונג), "פֿאַר דעם וועסטו זוכה זיין... גראַבן קוש פֿון זרחן — ענדיקט מרים מיט אַ געלעכטער. דער מוטער געפֿעלט ניט אַן אַן, פֿאַר, אַ פֿאַרשטערטער שבת". 3. דאָס וואָס מע קען אָפּלערנען, מוסר-השכל. "דעם אַ פֿון דעם בן-מלך, וואָס דערפֿון האָט זיך אָנגעהויבן די מעשה", נחב. "מעשה מהו בעלעדיס". 4. רעזולטאַט פֿון אַ לאַגישן גע- דאַנקען גאַנג, פּועל-יוצא, מסקנא. לאַגישער אַ. קומען צום אַ מאַכן אַן אַ. "די אויספֿירן זינען אַפּשער מער פֿאַר דעם לערער ווי פֿאַר דעם שילער", ימ. שול-גראַמאַטיק, 1921. "איך מאַך ניט קיין אַ, איך הייל גאַרינט זאַגן...", טעג, איצטער.

אויספֿירבאַר — אַדי. זעטשמ. וואָס מע קען אויספֿירן, דורכפֿירן אין לעבן. "איז דאָס אַפּשער קוים אויסצופֿירן אין די קליינע שטעט- לעך... אָבער אין גרויסע שטעט ווי אַדעס איז עס פשוט ניט אַ", קמ, 1865, № 32.

אויספֿירבאַרקייט — די. מצ. נב. זעטשמ. איינגשאַפֿט פֿון קענען דורכפֿירן אין לעבן. "מע ענטש אַן באַשלוסן און מע טראַכט ניט וועגן זייער אַ". דורכפֿירלעכקייט.

אויספֿיר-האַנדל — דער. מצ. נב. עקספֿאַרט-האַנדל. "...דאָורך וועט דער רוסישער אַי-ה" (פֿון סחורות וואָס מע פֿירט אַרויס פֿון רוסי-לאַנד) שטאַרק לינדן", יפֿאַל, 1884, № 23.

אויספֿירונג — די. ען. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿירן. אַ פֿון אורטייל, פֿליכט, התחייבות אַזאָו. "דערפֿירער דאַרף מען מערן און לערנען די אַלע תרי"ג מצוות און זייער אַ אין פּועל-ממש", תניא. 2. ספּעצ.

דאָס אויספֿירן אַ שידוך מיט אַלע הוצאות וואָס זינען פֿאַרבונדן דערמיט. "היפל אים דאַרט דער מוח איידער ער קריגט אַ שידוך פֿאַר זיך טאַכטער, איידער ער ברענגט צונויף דעם נדן, די אַ מיט חתן-מתנת... רח"ש", יפֿאַל, 1887, № 45.

אויספֿירלעך — אַדי. 1. וואָס איז מיט (אַ סך, אַלע) פֿרטיים, פֿרטימדיק, גענוי. "מיר גפֿינן דו מעשה אויש פֿירלכר גשריפֿון, מהמ, יד/א. "דעשין אהני ניאכטיס ווערט מכת" ניט מאַקירן בפּאָסט הסמך פֿון אלים אויז פֿיהרלי-כי ראפּארט צו געפֿיין", אגרת שלמה. "האָט סאַלטשע מיט טרערן אין די אויגן אַ דערציילט וועגן דעם אומגליק", ספ. סודות. 2. וואָס מע קען אויספֿירן. "אַ, אויספֿירעוודיק, דורכפֿיר-לעך", טטוטט, גרופּע 320.

אויספֿירלעכקייט — די (דאָס), ז. אייגן-שאַפֿט פֿון זיין אויספֿירלעך. אַ איז אַ סימן-מובּהק פֿון זיין סטיל. "צו ערקלערן גוט מיט אַן אַ", תניא.

אויספֿירמאַכט — די, ז. 1. רעכט און מעגלעכקייט דורכצופֿירן אין לעבן געזעצן, באַשלוסן. 2. טייל פֿון רעגירונג (אנפֿי-רונג פֿון אַרגאַניזאַציע) וואָס פֿירט אויס באַשלוסן, געזעצן; עקזעקוטיווע מאַכט. "די אויספֿירמאַכט פֿון דער פֿעדעראַלער רעגירונג איז אין די הענט פֿון פּרעזידענט".

אויספֿירן — טרוה. פֿיר אויס, געפֿירט. 1. אַרומפֿירן אין פֿאַרשידענע ערטער. אַ וואו נאָר אַ פּלאַץ, אַן אינטערעסאַנט אַרט. "האָבן זיי די גולנים אויך געוויזן זייער עשירות און האָבן זיי אויסגעפֿירט אין אַלע זייערע ער-טער", נחב. "מעשה ממלך וקיסרי". "ער האָט צוגעזאָגט אים אַ די גאַנצע שטאַט אין איין טאַג", טעג, בלאַנדזענדע שטעטן וו.

2. אויספֿירן. אַרכ. "ב שעות לאחר חצות האט מן אים אויז גפֿירט לפני בית התפילה הגדול לעשות מחילה", כ"י וועגן מעצער עלי-לתדם פֿון 1669, [פֿ 5] וו. "ווען מן איינע האט אויש גיפֿירט צו הרגו, דא האט מן אויש גירופֿן...", 101, 1/133, אויך אין ע"ב 201, 1/112.

3. אַרױפֿנעמען אויף אַ פֿור (וואָגן) און פֿירן אַ געוויסע צייט. "איך פֿאַר ספּוּי, וועל איך אַ די קינדער".

4. דערפֿירן ביזן סוף, קומען צום (גע- נאַרטן) רעזולטאַט. "דרב יאָר פֿיר איך שוין אַ ליבע און אַ קאָן איך זי ניט", פֿל. "למאי, זאָגט ער, זאָלט איר וואַרטן אַן איר קאַנט אַ באַלד?", טעג, טבֿיה. "אַ אַ וועלט = גוט אויסלעבן די יאָרן, האָבן הצלחה ביזן סוף לעבן. "יעדער[ער האָט] געלעבט צופֿירדין, קינד דער תּוּנה געמאַכט און אויסגעפֿירט די וועלט בכבוד", ארו, קמ, 1867, № 30. "אי די וועלט מיט דעם זשאַראָן", ארו, קמ, 1870, № 7. "אַ מין (דיין, זיין...) וועלט = אויך: האָבן פרנסה בשפֿע. "וואָרט, האָסט נאָך זיין וועלט ניט אויסגעפֿירט!", פּוּז. "חאויל איז דעם וואָס פֿירט אויס בכבוד זיין וועלט", שו. "סיהיסט אַן מיזעט שוין מיהאַט די וועלט כּשר אויסגעפֿירט" = ערלעך און גוט דורכ-געלעבט, מט. קהלת, תקע"ט, פֿירוש צו ז' 1. "אַ די יאָרן, זינען יאָרן = אַ וועלט. "אַן אַלטער מאַן שרייבט צו זיין ברודער, ווי ער שוין, לויב גאַט, זינען יאָרן אויסגעפֿירט האָט", ליאַנדאַר, ניער בריפֿן שטעלער, ווילנע 1844. "אַ אַ שידוך = פֿאַרטראַכטן, צונויפֿ-

פֿירן די צדיים און דערפֿירן ביזן דער חתונה. נו, געלויבט צו אַקט פֿאַר דעם, איך בין איצט אַ שדכן, איך פֿיר אויס די גרעסטע שידוכים", עט, סערקענע.

5. דורכפֿירן אין לעבן, רעאַליזירן. "דער עיקר מין אין מידות איז דער תּוּקה, ד"ה דאָס אַ", פּוּקח עוריס. "י, ת"ש. "אייער פֿון די טויזנטער ייִדן וואָס האָבן אויסגעפֿירט אַן לעבן די עצה פֿון מורנו הבעש"ט י"ע, אַן ייִדן זאָלן... אַרבעטן די ערד", לד. "אַ אַן עקשנות = זיך איינשפּאַרן, פֿאַרעקשנען זיך און דורכפֿירן. אַ אַ צוואַג, שליחות, אַפּמאַך, אַע. אַ אַן ענין, עסק, פּלאַן, אונטערנעמונג, געשעפֿט, אַטענאַט, גניבה אַע. "ווי דער עסיק צו די ציין און דער רויך צו די אויגן, אַזוי איז דער פֿוילער צו דעם וואָס וויל מיט אים עפעס אַ", מט. משלי, תקע"ד, י 26. "השגות האָט ער גרויסע, וועלן הייל ער דווקא זייער אַ סך, נאָר אַ — לא מיט אַן אַלף", ממוט, שטורעמצינט. "זיין ויצט זיך ביי דער צרה... און העלפֿט איר נאָך אירע גבֿישע שטיקלעך אַ", עט, סערקענע.

6. אויסקומען, דורכקומען, פֿאַרמאַגן די גייטיקע (געלט)מיטלען כדי צו דערגרייכן. "חיל זיא גור דער בייא ארהאלטן דאו זי זאל כיש עד מאה שנים מיט גיוונג אויב שלום תוך עושר ופכוד אויז פֿירן זולין", גה, 320. "דו ידוע איזט דאו הוצאות הדפוס מרובה איה אויב איך מוכטי גיט אויש פֿירן קאָן", שלמה זלמן לונדן, הקדמה צו אורחת צדיקים—ספֿר המידות, אמסט. תצ"ה. "אַ דעם שבת (דעם פסח, אַ יום-טובֿ) = האָבן גענוג געלטמיטלען צוצוגרייטן דאָס גייטיקע אויף שבת אַע. "סיפֿעלט אונדז דעם שבת אויסצופֿירן... באַלד פֿעלט דאָס, באַלד יענט, באַלד פֿעלט אויף דעם טשלאַנט", ל. פּינסנסטיין, תּיקון לייבעלע, לעמבערג 1894. "סיטרעפֿט אַן גענעל האָט גישט מיט וואָס אויסצופֿירן דעם שבת", פּראַג, חסידיש. "אַ מיט דער הכנסה וואָס קהל האָט קאָן ער גישט, איין גראַשן זעט גישט דעם צווייטן", פּראַג, ימיזיקל, שעכט.

7. זיין פּבּוּח דורכצופֿירן. "און אויב ער קען דאָס אויך גיט אַ [צו זיין פֿון די ערשטע צען צו שחרית], זאָל ער זען קיין שום אַרבעט גיט צו טאָן פֿאַרן דאָווען", לט 2, 1/7. "כדי דאָס צו קענען אַ האָט דער רבי איינגעפֿירט אַן זינען חסידים מוזן זיך אַליין דערנערן דורך אַרבעט", אש. תהילים י"ד. "און מיט געלט — וואָס קען מען היינטיקע יאָרן גיט אַ אויף דער וועלט?", טעג, קליינע מענטשעלעך.

8. טאָן וואָס מע הייסט; מקיים זיין. אַ באַפעל, אַנזאָג, געבאַט, מצווה, געזעץ. "דער מענטש דאַרף אַ אַלע תרי"ג מצוות, וואָרעם זיי זינען די פֿלים דאצילות", תניא, 372. "קאָ מאַנדין קאָן ער נאָך, אָבער אַ גישט", פּראַג. דער משולח.

9. פּוּעלן; דערגרייכן מיט רייד, בעטן, אויפֿוויזן, איבערצייגן. "אַ מיט גוטן = אַ דורך איינריידן, בעטן. "אַ מיט ביזן = אַ דורך סטראַשען (פּלאַגן). (גיט קענען אַ עפעס ביי עמעצן. "מיט גוטן קען מען אַלץ אַ", שו. "מיט אַ קלוגן קען מען אַלץ אַ", שו. "מיט שרייען פֿירט מען גיט אויס", שו.

„דאס צווייטע חזב און א בתיחידה פירן אויס לאצדינגי, שוו.

10. ארויסקומען דער זיגער, מנצח זמן, געווינען. איך (ער) האָב (האַט) אויסגעפירט מײַנס (זינס)! = וואָס איך (ער) האָב (האַט) געוואָלט. „אַ רבים פירט שטענדיק אויס, שוו. „פון גערעכט גיט גערעכט, פון יידיש קייט גיט יידישקייט, קענען גיט קענען — איז דאָ גיט די רייד, דער עיקר איז אײ, ממוס, יאָ שטאַט אין מזרח, איר: „אַז קהל וויל, קען ער (זי) אַלץ אײ, פֿוּל.

11. ענדיקן (רייד, טואונג); קומען צום עיקר-פונקט. „די מעשה איז מיר שווער צו דערציילן, נאָר אַז איך האָב זי שוין אָנגעהויבן, מוז איך זי שוין אײ, נחב, 'מעשה מהי בעט' לערס. „אַז מיר וועלן קאָנען אַ דעם גמר פון דער מעשה, חה, 371. „האַט סענדערל אַ רעד געגעבן און איז פלוצעם געבליבן ווי דערואַרגן, גיט געקענט אַ וואָס ער האָט גע-וואָלט זאָגן, ממוס, מסעות.

12. פֿאַרענדיקן, אויסלאָזן. „ווען איינער האָט זיך טוהט געווען און האָט געמאַכט אַ ברכה וואָס ער באַזאָרף זי גישט...ער האָט זיך אָבער תּכּף דערמאָנט נאָך 'ברוך אתה ה' — זאָל ער אײ: 'למדנו חוקיך', חא, מ/ב.

13. באַשולדיקן עמעצן אין די אויגן. אַ פֿאַר אַלעמען, אין (זײַן טרייפּענעם) פּנים אַרײַן.

14. מאַכן (קומען צו) אַ לאַגישן פּועל-יוצא, באַזויגן. פון דעם אַלעם דאָרף מען אַ וואָס קען מען אַ פון די הנחות? „איך...פיר אויס זייער זיך, זייערע געדאַנקען אויף קלאַר, ליאַנדאַר, נעער בריפֿן שטענער, וויל-נע 1844.

15. אויסברענגען אַ מוסר-השכל, אַפּלער-נען. „פון דער זעלביקער מעשה פירט איטלע-כער אויס דאָס זינגיקע. „אַזוי ווערט אויך אויסגעפירט צום סוף פון פרשה פון יציאת מצרים, תּניא, 266.

16. פֿירברענגען פֿאַר אַן עולם, אויס-שפּילן. אַ פֿאַרשטעלונג, אַקט, (מוזיקאַ-לישן) נומער. אַ אַ ראַלע = (גוט) דורכפֿירן אַ ראַלע(ע). „מיט דעם קליינעם קאָר האָט ער אויסגעפירט די שווערסטע שטיק וואָס ווערן געזונגען, ארז, קמ, 1866, № 12. „דער קריג איז אָנגענאַנגען סניוויסי מיט גיט-פֿאַרשטענ-לעכע פּלייזין: גיט שווער, גיט שפּיי, גיט קויל פון בליפּ, נאָר וואָרט האָט אויסגעפירט די ראַל פון קיין, הל, 'היטלער-געכט באַטייחן'.

17. אַרויסנעמען פון אַ צרה, ראַטעווען. „איך בין געקומען אַהיים, האָב מיך גענומען צו שדכנות, גאָט פירט מיך אויס, קמ, 1868, № 43. גאָט וועט אײ! „לעבן דאָך ייִדן אַפּ אַ וועלט מיט שחוחן אַליין און גאָט פירט זיי אויס, ממוס, מסעות. „ער קוקט שוין אויף מיר פון אַ ציט, נאָר מיט חסד, גאָט האָט מיך ביז אַהער אויסגעפירט...און באַהאַלט זיך אויס, שט, מנחם-מענדל.

18. אַפּשאַפֿן, בטל מאַכן, ליקוידירן; אַנ-טאַגיס צו אינפֿירן. „די נצע גבאים פּראַיעק-טירן אויסצופֿירן דעם קינדערשן צדיקלפֿינר כּאָר פון תּלמוד-תּורה, אַט, שלמה נגיד. „דער פֿאַקאָם [= פֿאַבריק-קאַמיטעט] האָט

אויסגעפירט די מאָדע פון נעמען אַרבעטער פון טויער, מ. טיטש, ארום דער פֿאַבריק. 19. אויסברענגען, אויסזיגן, אויספלאָדען. „טויבן...עסן קעסט, פירן אויס פלידן, ממוס, פריזיוו. „די אינדעטשקע...פירט אויס אַ זעצל קינדערלעך, ממוס, שלמה. „זי האָט זיך געלייגט, געקוואַקעט און אויסגעפירט הינדערלעך, צען קינדערלעך מיט אַ מאָל האָט זי אויסגעפירט, ממוס, קליאַטשע. אויך: אויס-האַדעווען בכלל, אַפּילו אין פֿאַרבינדונג מיט פֿאַרזען געוויקסן. „עס איז גרינגער אויסצו-פירן אַ וואָלד איילבערן-ביימער אין גליל ווידער מגדל צו זיין אַ קינד אין ארץ-ישראל, אור עולם, ח"א, גענק ע"ר ישראָל ממינסט, ווילנע 1865.

55: גוט: ווי אַ גראַף, אַ פּריץ, דער מלכות, ווי אין (ליכטיקן) טאַג אַרײַן. אַ שלעכט: ווי אַ הונט (קעגן דער לבנה), ווי אַ חזיר, ווי יאָנטל ביי קהל, ווי אַ סטאַפּ מיט אייער, ווי קורטע (אויף דער לינקער זײַט), ווי קורטע די בעדערקע.

אויספירן זיך — אַוטוו. ← דפּוו. 1. אויס-געפירט ווערן. „נדי בחותן] וואָס מע האָט נדי גשמה] אַראַפּגעשיקט אויף דעם עולם...קען זיך אין דעם אויפֿן פון התבודדות גיט אײ, לדב. 2. (גוט) פֿאַרענדיקן זיך. „ברידער, אויב די זאַך וועט זיך אַ, קריגט איר אַ פּינע מתנה, אר, אַ גאַנצע נאַכט. 3. אַריבער-קליבן זיך. זיך אַ אויף אַן אַנדער גאַס. 4. אויספּיקן זיך פון אייער, אַרויסקומען פון רויג. די הינדערלעך פירן זיך אויס. „די נקבות לייגן אייער צווישן געוועקט אין ים, דאַרטן פירן זיך די קינדערלעך אַליין אויס, ממוס. ידער פּיש.

5. דורכגעפירט, מקיים ווערן אין לעבן. „דעם טאַטנס פֿאַרזאָגן...האַט זיך אויסגעפירט בכל הדיוקים, לדב. 6. אויפהערן זיין. „פלזמן אין קעשענע האָט זיך נאָך גיט אויסגעפירט דאָס ביטל קליינגעלט... מ. טיטש, ארום דער פֿאַבריק.

אויספירן זיך — קזוו. ← דפּוו. זיך אויס-טענהן; זיך פֿאַרמעסטן אין עוולות, קריהודעס. אויסבלעכן זיך. „אַ זיך איז אינפֿירן זיך, שוו = אַז מע טענהט זיך אויס ווערט מען ווידער גוטע פֿרינג.

אויספירעוויקן — אַדי. וואָס לאָזט זיך, וואָס מע קען אויספירן. איער פּראַיעקט, פּלאַן אע.

אויספירעכין — דאָס, ז' (ער). איר אויס-פיר, אויספירונג, אויספירעניש.

אויספירעניש — דאָס (די), ז' געווערדי-קער פּראַצעס פון אויספירן (זיך).

אויספירער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס פירט אויס, פירט דורך אויפֿגאַבע, באַשלוס; עקוועסטיה. אַ פון געווען = עקווע קוטאַר, אַ פון צוואה = קוראַטאַר. אַ פון אַ ראַלע(ע), פון אַ טעאַטראַלישן (מוזיקאַלישן) נומער. ווער עס באַשולדיקט עמעצן אין די אויגן, 27.

אויספירקאָם — דער, ען. סאַוו. קירצונג: אויספיר-קאַמיטעט פון סאַוועט. „בב די טויערן זיינען געשטאַנען אַ פֿאַר אַוואָקאַטאָר: פון אַ און פון פּאַרטקאַם, א. אַוואָקאַטאָר מענטשן פֿו-נעט אַלדער.

אויספיר-קאַמיטעט — דער, ז' קאַמיטעט וואָס פירט דורך באַשלוסן פון אַרגאַניזאַציע, פּאַרטיי. עקוועסטיהער קאַמיטעט.

אויספירשן — טרוו. פּיש אויס, געפּישט.

1. אויסכאַפּן פּיש. אַ אַ טיפּ, אָזערע.

2. אַרויסקריגן אַזוי ווי מיט אַ ווענטקע צי נעץ; אויספאַרשן, אויסגראַבן, אויסגעפּינען. אַ אַ נצע פּליאַטקע.

אויספלאַטערן — אַוטוו. „ער אויס, געפּלאַט-טערט. 1. מיטאַמאַל אָנהייבן פּלאַטערן; באַ-וועגנדיק גיך די פּליגלעך, אויספּלינען גיט הויך איבער דער ערד. אַ אומעטום, איבער אַלע בלומען. 2. אויסציטערן.

אויספלאַטערן זיך — אַוטוו. ← דפּוו. אויפֿ-הערן, גיט וועלן מער פּלאַטערן. „ווען גישט ער, וואָלט זיך געווען אויסגעלעבט ריין, אומשולדיק זיך געווען אויסגעפּלאַטערט, דעמבליז, צוויי און אַ דריטער.

אויספלאַכונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויספלאַכן.

אויספלאַכן — טרוו. פּלאַכן אויס, געפּלאַכט.

1. מאַכן פּלאַך, פּלאַטשיק; אויסגליכן. אַ אַ וועג. איר הויכע ווערעדיקע געשטאַלט טראַגט אין זיך פּאַרשלאַכן די רויע מעגלעכ-קייט צו ווערן אויסגעפּלאַכט, נאָד. 2. מאַכן באַנאַל, טריוויאַל, אויבנאויפֿיק. אַ יענעמס געדאַנקען.

אויספלאַמען — אַוטוו. פּלאַם אויס, גע-פּלאַמט. 1. מיטאַמאַל אָנהייבן פּלאַמען. אַ אין רויטע צונגען. 2. אויפהערן פּלאַמען — סיפּיער האָט שוין אויסגעפּלאַמט. טרוו — אויסברענען; פֿאַרברענען. „אין אַ פּאַר שעה ווערן אויסגעפּלאַמט אַ פּאַר הונדערט הינד-לעך, צעד.

אויספלאַנצונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויספלאַנצן. די אַ פון די בערג אַרום צפּת.

אויספלאַנצן — טרוו. פּלאַנצן אויס, גע-פּלאַנצט. פֿאַרפּלאַנצן אַ באַשטימטן שטח (אין אַ באַשטימטן סדר). אַ דעם וועג מיט ביימער. „...וועל איך מיט שטיינער לאַנג זיך שפּינן און אַ אַ האַרץ פון אַניוון, טעג, פּאַעמען, 1916.

אויספלאַנצער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויספלאַנצן. „דער קרוךקייט איז דער אַ פון די בערג.

אויספלאַטערונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויספלאַטערן.

אויספלאַטערן — טרוו. „ער אויס, גע-פּלאַטערט. 1. אַרויפֿלייגן פּלאַטערט(ס) אויף עפעס. אַ די ווענט מיט אויפֿרופֿן. אַ דעם הויף מיט צעמענט. אַ דאָס פּנים מיט שמיי-קע. „אַמאַל פֿאַרצייטנס נאָך, איז אַריס אַן אוקאַז, מע זאָל די דאָזיקע גאַס אַ מיט שטיינער, שט, מעשיות און פּאַנטאַזיעס. „מיר האָבן זיך קעגנזשטיק אויסגעפּלאַטערט די בייכער מיט סעמפּל-פּלאַטערט, נאָד.

2. אויסבעטן, אויסדעקן. „אַ שוואַלב איז אַרויפֿגעפּלויגן אויף אַ שעפּס אום [אַ ביי סעלע] וואָל פון איר צו באַקומען איר נעסט אויסצופּלאַטערן, ליאַנדאַר, נעער בריפֿן שטע-לער, ווילנע 1884. 3. דווו אויסברוקירן ←

אויספלאסקע(נען) — טרוה. קע אויס, ~געפלאסקעט. זר, מג. דזו אויספלאסקע קען <.

אויספלאצן — טרוה. פלאץ אויס, ~געפלאצט. ארכ. אויסשטויסן, אויסשטופן, אויסבריקען. מט פארטשטטט זישמן ישרון ויבעט (דברים, לב, 15) „אוי ער אויש פלאצט" [תי: „און ער האט געבריקעט"].

אויספלאקסן — טרוה. פלאקס אויס, ~געפלאקסט. גאליציע. ארויסקריגן עפעס מיט ריידלעך, ברטערקייט. „ער האט אלץ גע'טראכט שפעקולאציעס ווי אזוי אויסצופלאקסן עפעס גראב געלט", „זי באדארף נאך תמיד געלט מיט מתנות. זי וועט מיר נאך דאס געלט אויך א", יצחק'משה באדער, צביה פון אדעטא, לעמבערג, 1905, ז' 40, 118.

אויספלאקערן — אוטוה. ער אויס, ~געפלאקערט. ברענען מיט א העל פֿייער און אויפהערן. „דאס האלץ פלאקערט אויס ווי שטרוי", היים פעט. „און אויסגעפלאקערט האט די פלאם, האט בלויז א קורצע צייט געווערט, יוהאנס, יבף הקלעי'.

אויספלאשן — טרוה. פלאש אויס, ~געפלאשט. (קינדער־שון) אויסטרינקען פֿון פלאש. „איך דארף ניט קיין גלאז, איך וועל עס א".

אויספלוג — דער, זן. ארויספאר, מאַיאָוען. קורצע עקסורסיע צו פֿארברענגן (הינטער דער שטאט, אויף דער פֿרייער נאָטור). א' אין וואַלד, צום וואַסערפֿאל. „בנינאָכט פֿלעגן זיי מאַכן אַן א' אין פֿאַרשידענע געסלעך", צוויי בלינדע קעץ, לעמבערג 1890.

אויספלוכן — טרוה. פֿלוך אויס, ~געפֿלוכט. ארכ. דטשמ. דזו אויסשעלטן <.

אויספלוסן — דער, זן. 1. מאַטעריע פֿון אַ וואַנד, געשויר. 2. סעקרעציע פֿון דרייזן אין אַ לעבעדיקן אָרגאַניזם. 3. בכלל דאָס וואַס פֿליסט אַרויס. „בני דעם כעמישן פראָצעס באַקומט זיך אַ רויטלעכער א". 4. אַרט פֿון וואַנעט אַ וואַסער הייבט אָן צו פֿליסן. א' פֿון טיכל.

אויספלי — דער, ען. 1. אַקט פֿון אויס־פֿלען. 2. עקסורסיע, אויספֿלוג, אַרויס־פֿאַר.

אויספליאָדערן — טרוה. ער אויס, ~געפֿליאָדערט. 1. לעכטזיניק פֿטרן ציט. א' אַ לעבן. 2. עפעס באַקומען אויף אַ לעכטזיניקן אויפֿן. א' זיך אַ חתן.

אויספליאָדערעווען — טרוה. רעווע אויס, ~געפֿליאָדערעוועט. 1. אַרויסקריגן (אַ טוד) דורך אויספֿרעגן, אויסגישטערן. א' די נעמען פֿון דער חברה. 2. באַשווינדלען, אויסשווינדלען. א' די דאַרפֿסליסט.

אויספליאָנדערן — טרוה. ער אויס, ~געפֿליאָנדערט. 1. דזו אויספֿליאָדערן <. 2. אַרויסקריגן מיט דריידלעך.

אויספליאָקען — טרוה. קע אויס, ~געפֿליאָקעט. 1. אויספֿאַטשן, אויסשלאָגן (מיט אַ רוט, מיט דער האַנט). א' דאָס טרייפֿענע פֿנים, דעם הינטן, די פֿיסקעס. 2. אויסשמירן. אויסקאלכן, אויסמאַלן, אויספֿאַרבן (פֿעיג).

אויספליאָקע(נען) — טרוה. קע אויס, ~געפֿליאָקעט. 1. אויסשניידן אינגעווייז פֿון אַ געטאַכטענער בהמה. 2. באַרעדן.

אויספליגלען — טרוה. גל אויס, ~געפֿליגלט. אויספֿוצן מיט פֿליגלען. א' די מלאכימלעך פֿאַרן טאַנץ.

אויספלייטערן — טרוה. ער אויס, ~געפֿלייטערט. אַרויפֿלייגן, אַרויפֿנייען פֿליטערלעך, באַצירונגען (אויף אַ קלייד). א' אַ באַלקלייד. **אויספלייטן** — טרוה. פֿלייט אויס, ~געפֿלייט. אויסשפֿילן אַ מעלאָדיע אויף אַ פֿלייט. א' אַ פֿשוטן ניגון.

אויספלייטן זיך — אוטוה. פֿלייס זיך אויס, זיך ~געפֿלייסט. 1. זיך באַמזען, אַרויס־ווייזן פֿלייסטקייט. זיך א' צו שרייבן זייער שייך. 2. אַרויסשטעלן זיך, באַרימען זיך. זיך א' פֿאַר די קינדער מיט טרעפֿן אין ציל. **אויספלייטען** — טרוה. פֿליי אויס, ~געפֿלייט. באַפֿרייען פֿון פֿליי. א' אַ קאַלדרע.

אויספלייזן — דער, זן. שטאַקער אויסגאַס. א' פֿון וואַסער, נאַפֿט.

אויספלייזן — אוטוה. פֿלייזן אויס, ~געפֿלייזט. 1. אַריבערגיין די ברעגן מיט אַ סך וואַסער (פֿליסיקייט). דער טיפֿך וועט א'. 2. (מיטאַמאַל) אָנהייבן גיסן זיך. „מע האַט געפֿאַמפֿעט ביזן וואַסער האַט אויסגעפֿלייצט".

אויספלייזן זיך — אוטוה. פֿלייש זיך אויס, זיך ~געפֿלייזט. פֿוקריגן פֿלייש, דיק ווערן. די יאַלעווע קו האַט זיך אויסגעפֿלייזט אויף דער פֿאַשע. (וועגן מענטשן בלויז מיט ביטול).

אויספליסונג — די, ען. 1. דזו אויספֿלוסן. 2. פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿליסן. **אויספלייזן** — אוטוה. פֿלייס אויס, האָב (בין) ~געפֿלאָסן. 1. אָנהייבן פֿליסן. „פֿון צווישן די שטייער פֿליסט אויס אַ קליינער שטראָם".

2. אויפהערן פֿליסן. „דאָס וואַסער האַט אויס־געפֿלאָסן און מע זעט די בעט פֿון טיכל". 3. פֿליסן דורך אַ צאַל ערטער. „דער טיפֿך פֿליסט אויס דורך העלדער און פֿעלדער". [אויך אַקוזוז: פֿליסט אויס וועלדער און פֿעלדער]. 4. זיך צעגיסן, זיך צעשפּרייטן. „איך בער איין צייט דערנאָך טרעפֿט זיך דאָס איין גרויס ענזויסער אויספֿליסט", א. פֿאַויר, טפּורי הפֿלאות, חאַרשע 1844.

אויספלייזען — פֿלי אויס, בין ~געפֿלייזן (וועגן האָב < אויסלויזען). אוטוה — אָנ־הייבן אָדער פֿאַרענדיקן פֿלייען. אַרויספֿלייען. „ר' יוסי האַט גיזאגט, אז ישראל האָבן גי־הערט דיא ריד פֿון הקבֿי"ה דא איז אויש גיפֿלוגין אירה נשמות פֿון דיא ישראל", נצח, שמות, טז/7. אַקוזוז — דורכפֿלייען אַ צאַל ערטער. א' אַלע לענדער, אַ וועלט.

אויספלייען זיך — אוטוה. < דפּוה. פֿלייען איבער אַ צאַל ערטער און אויפהערן. „ציט צו זיצן אין דער היים, גענוג זיך אויסגע־פֿלויגן".

אויספלייק — דער, זן. אַרויסריסן, אַרויסצופֿן. ניט קיין קניפֿ, נאָר אַן א' פֿון באַק.

אויספלייקונג — די, ען. פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿלייקן. פֿאַקרויפֿן די גאַנצע א' פֿעדערן.

אויספלייקן — טרוה. פֿליק אויס, ~געפֿלייקט. 1. אויסרייסן מיט פֿינגער. א' אַ האַלבע באַק

מיט אַ קניפֿ. א' ווילדגראָזן. 2. אַרויסרייסן מיט כּוּת. „ער האַט אויסגעפֿליקט יונגע ביי־מער מיט די וואַרצלען", בעל־מחשבות וו, 141.

א' אַ פֿאַרן = א) אַראָפֿעמען, אַראָפֿ־קראַצן די פֿאַרטריקטע טיילן פֿון אַ פֿאַרן. „אַזאָ זייענע...דאַרף האָבן אַ שטיקל ידיעה אין כּישרוף...פֿאַרריידן צייט...א' אַ פֿאַרן", יודי־שער פֿאַרפּוט; ב) פֿאַרוואַרפֿן, פֿירהאַלטן מי־אוסע מעשים, גראָב. 3. אויסצופֿן. א' צויען פֿעדעס. א' פֿעדערן = אַראָפֿרייסן די וויינע פֿעדערן פֿון די פענקעס. „אַרויסגעקוקט אָנ־צונעמען... פֿון אַ צוואַנציק גענדזלעך פֿעדערן איבער ווינטער אויסצופֿליקן", ממוס, ווינטשפּ.

4. מעטאַנימיש. מאַטערן. „צי איז דאָס אַזוי רעכט? אויסצופֿליקן די מוטער, זי זאל זיי באַדינען", נחמיה לאַטרינגער, דער יודישער דלות, לעמבערג.

אויספלייקעניש — דאָס (די), זן. 1. געדויערערדיקער פראָצעס פֿון אויספֿלייקן. 2. צרה, אָנשיקעניש. קללה: אַן א' זאל אויף אים קומען!

אויספלייטעווען — טעווע אויס, ~געפֿלייטערט. טעוועט. אוטוה — פֿלייטעווען אַ לענגערע צייט. א' פֿון זעקס ביזן זעכציק. טרוה — עפעס קריגן דורך פֿלייטעווען. א' מתנהלעך. **אויספליעכט** — דער, זן. אַקט פֿון אויס־פֿלעכטן. אויסגעפֿלאַכטענע זאָך. אַ קונציקער א'.

אויספליעכטונג — די, ען. פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿלעכטן. די א' האַט צו־גענומען ביי זיי גאַנצע טעג. **אויספליעכטלעך** — טרוה. טל אויס, ~געפֿלעכטלט. 1. מאַכן פֿלעכטלעך. א' דאָס איז בערגעבליבענע ביסל טייג. 2. מאַכן עפעס פֿון פֿלעכטלעך. א' לייטער אויף דער חלה ער־י־ס־פּיפור.

אויספליעכטן — טרוה. פֿלעכט אויס, ~געפֿלאַכטן (אויך: ~געפֿלעכט). 1. אויסאַר־בעטן עפעס פֿון אַ בייגיגן מאַטעריאַל דורך פֿלעכטן. א' קערבלעך פֿון שטרוי. 2. אויס־ניצן דעם גאַנצן מאַטעריאַל ביי פֿלעכטן. א' די לאַנגע און ברייטע שטרויען. א' דאָס גאַנצע טייג.

3. צונויפֿדרייען, צונויפֿנעמען דורך פֿלעכטן. א' אַ שטריק. „פֿעדעס דינע א' אין אַ שגור זיך וועלן", רזאָניק, יוד ביסט גע־זעסן. „האַט זי זיך גענומען א' פֿון בלומען און בלעטער אַ שיינע גירלאַנדע די סופּה אויסצופֿוצן", יד, אבן נגף. „איך האָב [מיינע טעג אַליין] געריסן פֿון דער צייט און אויס־געפֿלאַכטן אין אַ קראַנץ פֿון יאָרן", דא, טעג און נעכט. *א' חלה = אויספֿרעמען אַ חלה פֿון לעגלעכע שטיקער טייג דורך צונויפֿ־פֿלעכטן זיי. „פֿאַרהערן זיך אין אַנגע־מאַכטן פֿרעגלעך און א' דעם פֿוריס־קוילעטש", ממוס, ווינטשפּ. *א' צעפֿ, אַ צאַפֿ = איינ־טיילן האָר אין חלקים און פֿאַרדרייען אין צעפֿ (אַ צאַפֿ). „ווער וועט אַכטונג געבן אַז זיי זאָלן זיך אַלע טאַג וואַשן די אויערן, פֿאַר־קעמען, א' צעפֿי", נגד. 4. אויסאַרבעטן, אויסקאַמבינירן. „א' פֿון זיי מלאכה־געלט קאַן מען ניט", מרגליות, אַמעריקאַנער, VIII 1960, 26.

אויספֿלעכטן זיך — אוטוו. < דפֿוו. (אָ) אַנטערענגונג צונויפקייטלעך זיך, צונויפֿנע- מען זיך. עס פֿלעכט זיך אויס אַ שיינע מעשה. „אַ חודש אַ גאַנצן געפֿלאַכטן דעם קאַרב האָב איך מיט די אייגענע פֿינגער, די יונגע ערבות געשיילט און געקלאַפט, זיי זאָלן זיך אַ גרינגער, דא ציבײַה.

אויספֿלעכטעניש — דאָס (דײַ), ן. געדויר ערדיקער פּראָצעס פֿון אויספֿלעכטן.

אויספֿלעכטער — דער, ם. וונ ייִן, קע, ם. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויספֿלעכטן קערב און ענלעכע זאַכן.

אויספֿלעמלען — זל אויס, געפֿלעמלט. אוטוו — אַנהייבן אָדער פֿאַרענדיקן ברענען מיט אַ קליינעם פֿלאַם (אָדער מאַכן דעם איינ- דרוק פֿון עפעס וואָס צינדט זיך אָן אָדער לעשט זיך אויס). „צווישן איינציקע ווער- טער... האָט אַמאָל עפעס אויסגעפֿלעמלט אָן ווערטער, אָפֿט, די טענעווערן. טרוו — אַרויסגעבן (ליכט) מיט אַ קליינעם פֿלאַם „דאָס קאַנעצל האָט זיין לעצט ביסל שנין אויסגעפֿלעמלט“.

אויספֿלעמען — טרוו. פֿלעם אויס, גע- פֿלעמט אויסקלאַפֿן, אויסשלאַגן מיט שטאַר- קע קלעפֿ. אַ עמעצן אין פֿנים, אַ דאָס פֿנים, (איז) די אויערן.

אויספֿלעקען — טרוו. קל אויס, גע- פֿלעקלט. 1. אַרייַנשטעלן פֿלעקלעך, פֿלעקע- גער. אַ די גרענעץ וואו עס הייבט זיך אָן אונ- דער פֿעלד. 2. (שוסטער) אַרייַנלאַפֿן היל- צערנע שטיפֿטעלעך. אַ די זוילן (סאַגיק, גאַ- ליצײַ).

אויספֿלעקן — טרוו. פֿלעק אויס, געפֿלעקט. 1. מאַכן אַ צאָל פֿלעקן. אַ אַ קלייד, דאָס רייַנ פֿאַפּיר. „...האָט זינע קליידער אַזוי אויסגעפֿלעקט אַז מײַ האָט זיי געמוזט אַרויס- וואַרפֿן, יופֿאָל, 1885, Ne 39. 2. פּר. אויס- טריקענען מיט קלעפֿפּאַפּיר; דוּוו אויסקלעקן. 3. אויסברענען, אַרויפֿשטעמפלען צייכן (אויף אַ בהמה חיי אַ סימן פֿון בעל-הבית). אַ אַ בהמה כּוּי זי צו דערקענען.

אויספֿלעשען — טרוו. של אויס, גע- פֿלעשלט. אויסוּפֿן פֿון פֿלעשל. אַ בראַנפֿן ביזן דנאָ.

אויספֿעגן — לאַנגע ען טרוו. פֿעג אויס, געפֿעגט. אַרכ. אויסרייניקן, אויסקערן. „אך איז אסור איין קריפּף אויס צו פֿעגן רייַן צו מאַכן אַם שבת“, 1ט, 2/76.

אויספֿערדלען (זיך) — לאַנגע ען דל זיך אויס, זיך געפֿעדלט. דוּוו אויספֿעדעמען (זיך). שטיקערט, (קאַליש). „עס האָט זיך מיר אויסגעפֿעדלט דער גאַרן“.

אויספֿעדעמען — טרוו. עס אויס, געפֿע- דעמט. 1. אַרויסנעמען פֿעדעם. 2. אויס- ניצן דעם אַנגרייט פֿון פֿאַדעם ביי אַן אַרבעט. 3. דורכציען פֿעדעם (פֿון אַ געוויסן קאַליר) איבער אַ שטריקערט פֿון אַן אַנדער קאַליר.

אויספֿעדעמען זיך — אוטוו. < דפֿוו. זיך אַראַפּציען פֿון אַ שפּול(קע). מער גיט זיין אויף אַ שפּול(קע). „די שפּולקע איז אַראַפּ- געפֿאַלן און דער גאַרן האָט זיך אויסגעפֿע- דעמט“.

אויספֿעדערן — טרוו. יער אויס, געפֿע- דערט. 1. באַדעקן מיט פֿעדערן. באַשמירן מיט סמאָלע און אַ. „און חיי אַ געסט עס אויסגעפֿעדערט“, פֿינג. גאט פֿון צאַרן. 2. באַ- פֿרייען פֿון פֿעדערן. אויסקעמען און אַ די האָר. אַ די גאַנז (סאַניק).

אויספֿעדערן זיך — דפֿוו. < דפֿוו. 1. זיך אויס- פּרען. 2. זיך האַלטן גרויס. זיך אַ און אַרומגיין חיי אַ פּאָוע.

אויספֿעטשן — טרוו. פֿעטש אויס, גע- פֿעטשט. באַשמירן מיט פֿעטש. אַ די בלעכו פֿאַרן באַקן.

אויספֿעכטן — טרוו. פֿעכט אויס, געפֿעכט, געפֿאַכטן. 1. פֿאַרענדיקן פֿאַרמעסט מיט שווערן (שפּאַגעס, ראַפּירן אט) און קומען צו אַ רעזולטאַט. אַ אַ דועל. 2. אויסקעמפֿן (מיט פֿאַרשידן געווער, אויך מיט ווערטער). „זינען אַלע שוין געקומען...האָט מען היציק זיך גענומען אויספֿעכטן די דעבאַטע“, אל. יעדער דועל. „שמעתי הקיסר ירײַה וויל פֿאַרט מלחמה הלטן, אויב ערט אליין אויז פֿעכטן ווערט קענן יגיד הזמן לטובהּ“, י. מאַרשן, חנוך לנער, פֿירדא 1774.

אויספֿעכלען — זל אויס, געפֿעכלט. אוטוו — אויסגלאַנצן, אויסשניצען. טרוו — אַפֿ שטויבן, אויסשטויבן. אויסקילן. < אויספֿאַכן. **אויספֿעכלעניש** — דאָס (דײַ), ן. פּראָצעס פֿון אויספֿעכלען.

אויספֿעכערן — טרוו. יער אויס, געפֿע- כערט. 1. אויסקילן מיט אַ פֿעכער. אַ די הייסע ופֿעט. 2. מיט (עפעס וואָס דערמאַנט אין) אַ פֿעכער אויסדריקן, אויספֿורעמען. „זי פֿלאַטערט...איר פֿאַרבן קליידל...פֿעכערט אויס אַ פֿלאַדן אַראַהאַד“, רוב, מגילת רוסלאַנד. **אויספֿעל** — דער. מצ נב. דוחק, מאַנגל. אַ פֿון ברויט, פּראַחיויע אַזוו. „אַ פֿון בילדונג“, ווינגע, יבב ו. אַ פֿון מוט, צוטרוי אט. „די יוגנט איז אַטאַקירט געוואָרן...פֿאַר אַ פֿון אמתע גייסטיקע אינטערעסן“, צייט, טחז, 1958 III 21.

אויספֿעלשונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿעלטשן. < אויספֿעלשונג.

אויספֿעלטשן — טרוו. פֿעלטש אויס, גע- פֿעלטשט. אוקר. פּר. דוּוו אויספֿעלטשן <.

אויספֿעלן — אוטוו. פֿעל אויס, געפֿעלט. 1. גיט זיין (האַבן), ווען מע דאַרף עס; פֿילן אַז עס איז ניטאָ (מע פֿאַרמאַגט ניט). „איך וועל גיט אַ = מע וועט גיט באַמערקן אַז איך בין ניטאָ. „מער חיי טאַטע-מאַמע פֿעלן גיט אויס“, שוו. איר: אַ חיי אַ הונט דאָס פֿינפֿטע פֿיסל, ווי די (דאָס) פֿינפֿטע ראַד צום וואָגן, חיי צאַנקאַפֿ)חייטיק, קדחת. 2. דויט- פּערזאָנליק, אומפ. גיט זיין גענוג, גיט זיין אין דער פֿולער מאַס. „און טאַמער האָט זיי אויסגעפֿעלט, האָבן זיי... גענומען פֿון פּריצט סטאַדאַלע“, אַש, תּהילים: יוד. *עס פֿעלט מיר אויס פֿאַדעם = איך האָב גיט גענוג מאַטעריאַל (געדאַנקען, ווערטער). *עס פֿעלט מיר (אים) אויס צו מיינע (זינען) יומטובֿדיקע קליידער = איר: אַ סך מער חיי בלוזי שיינע בגדים.

אויספֿעלן — טרוו. < דפֿוו. אויסמיינדן, אַדורכ- לאַזן. „יראת-שמים איז אַ קוואַל פֿון לעבן אויס-

צופֿעלן זאַסקלעס פֿונעם טויט“, ווער עס חיי זיך אַפּהיטן קען זיי [די דערנער און זאַסקלעס] אויספֿעלן“, טט, משלי, תקעײַה, יד, 27 און כב, 5. „וואו ערענץ אַ מכה... אַן אַנשיקעניש, אַ ביזן באַגעגעניש — באַדאַרף עס זיי גישט אַ“, שט.

אויספֿעלן זיך — אוטוו. קזוו. פֿעל זיך אויס, זיך געפֿעלט. אויסמיינדן זיך, זיך גיט (קע- נען) באַגעגענען. „די סוחרישע פֿורן לויפֿן אַפֿ און אויף, באַגעגענען זיך, פֿעלן זיך אויס און ווערן פֿאַרשוואַנדן“, בערג, צוויי וועגן. „קענסט זיך נאָך אַ מיט זיי“, טחב.

אויספֿעלעכין — דאָס (דײַ), ן. (ער). דזוו אויספֿעל, אויספֿעלעניש.

אויספֿעלעניש — דאָס (דײַ), ן. דאָס וואָס פֿעלט אויס (אַ לענגערע צייט, אין אַ גרוי- סער מאַס).

אויספֿעלערן — טרוו. יער אויס, געפֿע- לערט. 1. באַפֿרייען פֿון פֿעלערן. אַ אַ מאַ נוסקריפּט. 2. אַנמאַכן אַ סך פֿעלערן. אַ בנים איבערשריבן.

אויספֿעלפן — טרוו. פֿעלפּ אויס, געפֿעלפּט. באַדעקן, איבערציען מיט פֿעלפּ, פּלי(י)וש. אַ קאַנאַפּע.

אויספֿעלקערן — טרוו. יער אויס, געפֿעל- קערט. באַפֿעלקערן, באַזעצן מיט אַ סך פֿאַלק. אַ אַפֿריקע מיט הונדערטער מיליאָנען.

אויספֿעלשונג — די, ען. < אויספֿעלשונג. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿעלשן. אַ קונציקע, מיאומע אַ.

אויספֿעלשן — טרוו. פֿעלש אויס, גע- פֿעלטשט. < אויספֿעלטשן. פֿעלשן אַ צאָל (אַלע). אַ אונטערשריפֿטן, דאַקומענטן.

אויספֿענדלען — טרוו. דל אויס, גע- פֿענדלט. אויספּוּצן מיט פֿענדלעך. אַ די בינע, די גאַס.

אויספֿענדן — טרוו. פֿענד אויס, געפֿענדט. 1. דוּוו אויספֿאַנדן <. 2. צונעמען זאַכן פֿון שטוב פֿאַר אַ חובֿ. אַ דאָס מעבל פֿאַר דיריה געלט.

אויספֿענצטערן — טרוו. יער אויס, גע- פֿענצטערט. אַרייַנשטעלן פֿענצטערס. „דער דאַך און די ווענט זינען פֿאַרטיק, איצט דאַרף מען אַ דאָס הויז און זיך נעמען צו דער אינעווייניקסטער אַרבעט“, רייז. < אויסדאַכן. **אויספֿעסטיקן** — טרוו. יק אויס, געפֿעס- טיקט. מאַכן פֿעסט(ער), שטאַרק(ער) אַ צאָל זאַכן אָדער גרינטלעך. אַ דעם פֿונדאַמענט, די מויערן. אַ דעם מוט, דעם כּוח זיך אַקעגנצור שטעלן.

אויספֿעסלען — טרוו. זל אויס, געפֿעסלט. (בירברויער). אַרענגיסן אין פֿעסלעך. אַ ביר פֿון גרויסן קעסל.

אויספֿעפֿערן — טרוו. יער אויס, געפֿע- פֿערט. 1. אַרייַנשאַן פֿעפֿער, באַשיטן מיט פֿעפֿער (אַ צאָל שפּיין). אַ פֿיש. 2. אַרייַנ- טאַן צו פֿיל פֿעפֿער. „מע קען די פֿיש גיט עסן. האָסט זיי אויסגעפֿעפֿערט“, רייז.

אויספֿערדלען זיך — אוטוו. דל זיך אויס, זיך געפֿערדלט. (עפֿעמערש, שפּאַסיק). ווערן גאַר אַ גוט פֿערדל, אויסוואַקסן צו דער מדרגה פֿון אַ גוט פֿערד. „אַ פֿערדל פֿון פֿערד- לאַנג. זינט פֿערדלעך האָבן זיך געפֿערדלט —

האָט זיך אַזאַ פּערדל ניט אויסגעפּערדלט, טע
 [כאַראַקטעריסטיש פאַר שלום־עליכמס לשון].
אויספערטלען — טרוה. יטל אויס, ~גע-
 פּערטלט. איינטיילן אין פּיר (טיילן), צו פּיר
 אין אַ גרופּע. אײַ די הון. „מיט אַ הילצערנעם
 לעפל אויסגעפּערטלט און שוין אויסגעקאַרט
 די געלע פּוטער“, מעצקער, זיידנס פעלדער.
אויספערמעווען — טרוה. מעווען אויס, ~גע-
 פּערמעוועט. באַשטעטיקן, באַשטימען. מע
 ברענגט דעם כמעליקער רב צום אַפּיציר, דעם
 וואָס מײַהאַט דאָ אויף דעם עסק אויסגעפּער-
 מעוועט, [חיים מאַלאַנגאַ, גדולת ר' וואָלף, פּ].
אויספערמענירונג — די, ען. פּראַצעס
 אָדער רעזולטאַט פֿון אויספערמענירן. קעלט
 קען שטערן דער אײַ.
אויספערמענירן — טרוה. טיר אויס,
 ~פערמעניטרט. מאַכן עס זאַל אינגאַנצן
 דורכגיין דער פּראַצעס פֿון פּערמענירונג.
 אײַ עפּלקוואַס און באַקומען עסיק.
אויספערנעצן — טרוה. עץ אויס, ~געפּער-
 נעצט. אויסשמירן האַלצוואַרג מיט דורכזיכ-
 טיקער, קלעפּיקער פּליסיקייט וואָס מאַכט
 גלאַס און שנייק, אײַ די דילן, דאָס מעבל.
אויספראַנגן — אַר. דזוו אויספּרעגן .
אויספראַכט(יר) — טרוה. פּראַכט(יר) אויס,
 ~געפּראַכט(ירט). (סוחריש) אויסלאָדן. אײַ
 (אַ וואַנגן) משא. „די היצן האָבן מיך געבראַטן
 און די פּרעסט האָבן מיך דורכגענומען, שטיי
 עניק גאַנצע מעתלעלען אין דרויסן ביים
 אַנפּראַכטיקן און אײַ אַפּערע תּבּואות“, יל,
 ספּר הכּרונות, 4 №, אָדעס 1883.

אויספּרופּערן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויס-
 מערן זיך. זיך מערן פֿון זיך.
אויספּרומען זיך — אוטוו. פֿרום זיך אויס,
 זיך ~געפּרומט. 1. ווערן פֿרום. זיך אײַ
 אויף דער עלטער. 2. מאַכן אַן אַנשטעל
 פֿון אַ פּרומען. „זע נאָר, ווי יענער פּרומט זיך
 דאָס אויס פאַר דיר. איך ווייס אַז ער איז
 אַ טרייפּניאָק“.
אויספּריווירן — טרוה. זיר אויס, ~גע-
 פּריווירט. אָפּט מיט זיך. 1. מאַכן אַ פּריי-
 זור. אײַ די האָר. 2. פּאַרענדיקן פּריווירן.
 3. אויסשערן האָר (פֿון האַלדז, פֿון אונטער
 די אַרעמס).
אויספּריווידן — טרוה. יק אויס, ~געפּריי-
 דיקט. נעגל. אויסדריקן עפעס מיט (דורך)
 פּריי. „דאָס לעבן פּריווידקט אויס אַ געפּריי-
 צו דער וועלט“, א. ניסענזאָ, דאָס לעבן
 זינגט... 1943.
אויספּרייען — אַקוווו. פּריי אויס, ~גע-
 פּרייט. אַויסוועזן, אויסדריקן פּריי. אוקר.
 איבערלעבן פּריי. „זי האָט דאָך מורא גע-
 האָט צו פּרייען זיך מיט דעם פּולן באַ-
 וואוסטניץ מורא געהאַט אויסצופּרייען די
 פּריי, ביז צום ברעג, דאָס אײַגענע ערד.
אויספּרייען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. פּריי-
 ען זיך און אויפּהערן. „גו, זיך שוין אויסגע-
 פּרייט מיט די יום־טובּדיקע מלבושים, איצט
 דאָרף מען זי פּאַרעצען“. 2. פּול, אינגאַנצן
 איבערלעבן פּריי. „צוציק דער הונט — אים
 פּרייט זיך אויס דאָס האַרץ, פּילט אויך אַז
 היינט איז יום־טובּ“, ממוס, שלמה.
אויספּרייערן — טרוה. ער אויס, ~געפּריי-
 ערט. אויסטאָרן, אויסזשוליקן. אײַ פּינפּערל,
 סילצעטע.

קדשיקדשים איז שוין לאַנג אַלץ אויסגע-
 פּריווירן, אַפּאַ טענצערין.
אויספּריווירן — טרוה. אַ דפּוו. 1. ברענגען
 צו פאַרפּראַרגיקייט. אײַ וואַסער. אײַ אַ האונד.
 „דער פּאַס וואַסער...ווערט ביים ערשטן
 פּרעסטל אויסגעפּראַרן, נאָד. 2. אויספּאַרענען,
 אַפּשאַפּן דורך לאָזן פּריווירן, מיט דער הילף
 פֿון פּראַסט. אײַ די וואַנצן. „דער ווינטער האָט
 גיט אויסגעפּריווירן דעם חלשות־דיח, פֿון
 וועלכן היינט אַנטלויפּן, אַפּאַ יפּער־שינדער.
 3. דזוו במ. נאָר פּיג. „ווי סײַפּאַלט אין אַ
 מײַטאָג אַ שניי אויפּן צווייט, האַסטו פֿון דען
 קבר מיין לוסט אויסגעפּראַרן, חג, פּליטיס.
 4. מאַכן פּריווירן אַ צאָל (אַלע). אײַ די פּאַסאַ-
 זשירן. 5. פּאַרטריבן עמעצן מיט קאַלטער
 (שלעכטער) באַציאונג. „לאַמיר גיט ריידן צו
 אים, לאַמיר אים אײַ פֿון דאָנעט“, רייד.
 6. אויסטריקענען. „דער כּעס אין אים האָט
 אויסגעפּראַרן די טרערן“, חג, די ישיבּה.
אויספּריווירעניש — דאָס (די), זײַ. (געדויער-
 דיקע, שטאַרקע) אויספּריווירונג. „רעכּניץ“.
אויספּריווירער — דער, יס. 1. מיטל אויס-
 צופּרירן. „פּאַראַן פּאַרשיידענע כּעמישע אײַס“.
 2. מכשיר אויסצופּרירן.
אויספּריישן — טרוה. פּריש אויס, ~געפּריישט.
 מאַכן (עס זאַל אויסצען) פּריש(ער). באַגיסן
 די גרינסן און זיי אײַ.
אויספּרעגן — דער, זײַ. 1. אָקט פֿון אויס-
 פּרעגן. 2. פּאַרדער, אויספּאַרשונג, עקוואַ-
 מען. „יעדער אײַ זענער און איבערפּרעגן פֿון אַן
 עדות“, ביקל, טמו, 1954 v 14.
אויספּרעגונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויספּרעגן.
אויספּרעגן — טרוה. פּרעגן אויס, ~געפּרעגט.
 1. פּרעגן וועגן אַ צאָל ענינים אָדער (און)
 בײַ אַ צאָל מענטשן. „ער איז צו חפּסן
 בורק גיוועזן אונז אויס גיפּאַרן אויש צו פּרעגן
 וואו פּולגישה שרים שבּוים זיין, שׁוית בײַת,
 פֿפּמ 1797 [חש ון]. „מע הייבט מיך אַן אײַ ווער
 איך בין, פֿון וואַנען, האָס איז מיין פּרנסה“,
 ממוס, ישיבּה של משה. „כּהאַב אַלע בעט
 לער אויסגעפּרעגט אומזיסט, מיט טרערן אין
 די אויגן, וואו דו ביסט“, יואַש, געוויסהייט.
 2. שטעלן אַ סך פּראַגעס פּרי צו דערגיין
 פּרטים. „וואס דוא ווישן מאגשט, טוט דיר
 קיין שאדין אז דוא רעכט אויש פראגשט“,
 עיון, 1/16. „...האָט אים אויסגעפּרעגט אויף
 די מנהגים פֿון די לבס און אויף זייער דת“,
 חה, 270. „הערשעלע האָט זיך זאָט גיט גע-
 קענט אַנריידן, אויסגעפּרעגט אויף אַיטלעכט
 פּיצעלע אין דער היים, ממוס, ווינטשפּ.
 3. אויספּאַרשן (דורך אַ פּאַרשטייער פֿון
 מאַכט. געריכט). „דער ליטנאַן קרימגעל...האָט
 זיא אויז גיפּרעגט, האָט זי משיבּ גיוועזן
 וויא זיא געזעהן העט...“, כײַ וועגן מעצער
 עלילת־דם, 1669, [פּש ווין]. „האָט מיך חידר
 דער טראַשאַל לאַשן צו זיך פּאַרדן אונז מיך
 אויס גיפּראַנט וויא מייך ענין איז אונז האַרום
 איך תּפּוֹס בין“, גה, 388.
 4. פּרעגן צו דערגיין וואָס מע קען, עק
 זאַמענירן. אײַ פֿון דער גאַנצער סדרה, מסכתא.
 אײַ געשיכטע פֿון מיטלעלטער.

אויספּרעגונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויספּרעגן.
אויספּרעגן — טרוה. פּרעגן אויס, ~געפּרעגט.
 1. פּרעגן וועגן אַ צאָל ענינים אָדער (און)
 בײַ אַ צאָל מענטשן. „ער איז צו חפּסן
 בורק גיוועזן אונז אויס גיפּאַרן אויש צו פּרעגן
 וואו פּולגישה שרים שבּוים זיין, שׁוית בײַת,
 פֿפּמ 1797 [חש ון]. „מע הייבט מיך אַן אײַ ווער
 איך בין, פֿון וואַנען, האָס איז מיין פּרנסה“,
 ממוס, ישיבּה של משה. „כּהאַב אַלע בעט
 לער אויסגעפּרעגט אומזיסט, מיט טרערן אין
 די אויגן, וואו דו ביסט“, יואַש, געוויסהייט.
 2. שטעלן אַ סך פּראַגעס פּרי צו דערגיין
 פּרטים. „וואס דוא ווישן מאגשט, טוט דיר
 קיין שאדין אז דוא רעכט אויש פראגשט“,
 עיון, 1/16. „...האָט אים אויסגעפּרעגט אויף
 די מנהגים פֿון די לבס און אויף זייער דת“,
 חה, 270. „הערשעלע האָט זיך זאָט גיט גע-
 קענט אַנריידן, אויסגעפּרעגט אויף אַיטלעכט
 פּיצעלע אין דער היים, ממוס, ווינטשפּ.
 3. אויספּאַרשן (דורך אַ פּאַרשטייער פֿון
 מאַכט. געריכט). „דער ליטנאַן קרימגעל...האָט
 זיא אויז גיפּרעגט, האָט זי משיבּ גיוועזן
 וויא זיא געזעהן העט...“, כײַ וועגן מעצער
 עלילת־דם, 1669, [פּש ווין]. „האָט מיך חידר
 דער טראַשאַל לאַשן צו זיך פּאַרדן אונז מיך
 אויס גיפּראַנט וויא מייך ענין איז אונז האַרום
 איך תּפּוֹס בין“, גה, 388.
 4. פּרעגן צו דערגיין וואָס מע קען, עק
 זאַמענירן. אײַ פֿון דער גאַנצער סדרה, מסכתא.
 אײַ געשיכטע פֿון מיטלעלטער.

אויספּראַכט(יר) — טרוה. פּראַכט(יר) אויס,
 ~געפּראַכט(ירט). (סוחריש) אויסלאָדן. אײַ
 (אַ וואַנגן) משא. „די היצן האָבן מיך געבראַטן
 און די פּרעסט האָבן מיך דורכגענומען, שטיי
 עניק גאַנצע מעתלעלען אין דרויסן ביים
 אַנפּראַכטיקן און אײַ אַפּערע תּבּואות“, יל,
 ספּר הכּרונות, 4 №, אָדעס 1883.
אויספּראַמען — טרוה. פּראַם אויס, ~גע-
 פּראַמט. (טאַקערני, סטעלמאַכערני) אויס-
 שניצן, אויסטאַקן.
אויספּראַנדן — טרוה. פּראַנדז אויס, ~גע-
 פּראַנדזט. 1. מאַכן פּראַנדזן ווי אַ צירונג אײַ
 די פּאַרענגלעך. 2. אויסטרעפען, אויסטרעאַגן
 (אַ מלבוש), אַזוי אַז עס הענגען נאָך צויטן.
 לאַקל (קאַלאַמיי, מ).
אויספּראַנטעווען — טעווען אויס, ~גע-
 פּראַנטעוועט. אָפּט מיט זיך. אוטוו —
 אַנהייבן פּראַנטעווען, זיך פּוצן, זיך פּירן ווי
 אַ פּראַנט. אײַ מיטן גענעם גאַריגטער. טרוה —
 שטאַרק אויספּוצן, ווי אַ פּראַנט. אײַ דעם בר-
 מצווה־בחור.
אויספּראַנצ(עווען) — טרוה. פּראַנצ(עווען)
 אויס, ~געפּראַנצ(עוועט). אַנשטעקן מיט סי-
 פּליס (אונטערעוועלט).
אויספּראַנקירן — טרוה. יקיר אויס, ~גע-
 פּראַנקירט. באַצאַלן פּאַרויס פּאַרן איבערשיקן
 אַ צאָל זאַכן. אײַ די גאַנצע באַשטעלונג.
אויספּראַסט(יק) — טרוה. פּראַסט(יק) אויס,
 ~געפּראַסט(יק)ט. מאַכן זייער קאַלט. „גע-
 האַלטן די פּענצטער אַפֿן אין אַזאַ קעלט און
 אויסגעפּראַסטיקט די זירח“, רייד.
אויספּראַסקע(נען) — טרוה. קען אויס,
 ~געפּראַסקעט. שטאַרק (הילכיק) אויספּאַטשן.
 „און אַ חשק האָט אים אַנגענומען אים אויסצו-
 פּראַסקען“, איבאַס צווישן הונדערט טויערן.
אויספּרופּערן — טרוה. ער אויס, ~גע-
 פּרופּערט. אויסמערן, בכּוון, מיט אַ פּלאַן
 מאַכן עס זאַל זיך פּרופּערן. אײַ די באַצילן.

אויספּרילונגען — אוטוו. לינג אויס, ~גע-
 פּרילינגט. נעגל. מיטאַמאַל וויזן (געבן סימ-
 גים) אַז עס איז דאָ (קומט) פּרילינג. „עס האָט
 אויסגעפּרילינגט און וואַרעמע חוּנטעלעך האָבן
 גענומען בלאַזן“. אויף כּמורנע פּנימער פּריי
 לינגט אויס אַ שמיכּל“.
אויספּרייצן, ~פּרייצקעווען — טרוה.
 פּרייצ(קעווען) אויס, ~געפּרייצ(קעוועט). סירוב
 מיט זיך. אויספּוצן אויף אַן איבערגעטרי-
 בענעם אופֿן. זיך אײַ מיט לאַנגע אוירינגלעך
 און אין אַ הוט מיט פּעדערן.
אויספּרייצעווען — טרוה. צעווען אויס, ~גע-
 פּרייצעוועט. אויסנאַרן. אײַ פֿון עמעצן די קליי-
 גערס.
אויספּרירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויספּרירן. מע פּירט דורך אַן
 אײַ כּדי מע זאַל גיט שפּירן קיין ווייטיק.
אויספּריווירן — אוטוו. פּרירן אויס, בין אַ אַב
 ~געפּראַרן [ז], ~געפּריווירן. [אין דז אַרויס
 גערעדט: פּרעזירן]. 1. פּאַרפּריווירן ווערן
 אויס פּליסיקייט. דאָס גאַנצע וואַסער פּרייט
 אויס. 2. (האַלטן ביים) אומקומען איבער
 קעלט. די בליטן פּרירן אויס. „סײַזי געהען
 אַזאַ קאַלטער ווינטער אַז די פּייגעלעך זענען
 אויסגעפּראַרן“. 3. אינגאַנצן פּאַרלירן פּריי
 ערדיקע וואַרעמקייט, ברען (גנטיקן זינען).
 דער אידעאליום פּרייט אויס. „...איז זיכער
 אַז ער האָט גאַטס וואַרט, ווען אינעווייניק אין

טורמע... האָט מען זיך פֿאַר אים אַלע יאָרן ניט געקענט א״, מ. טיטש, אַרום דער פֿאַבֿ- ריק. 2. זיך לוינען. דורך הכנסה פֿון אונז טערנעמונג אויסצאלן חובות פֿון אינגשטעלן, קויפֿן זי. ״די אַפֿטיק האָט זיך אים שוין לאַנג אויסגעצאָלט״, שע, אין שטורעם. ״ניט קענען זיך א׳ מיט די בעבעכעס = א) אַרײַנ- פֿאַלן מיט אַ געשעפֿט, ב) ← 13.

אויסצאָלעכֿן — דאָס (די), זײַן (ער), אויס- צאָל(ונג), פֿעיאַ איר. קליינע אויסצאָלונג.

אויסצאָלעניש — דאָס (די), זײַן. געדויערדי- קע אויסצאָלונג. אַן א׳ וואָס ציט זיך שוין יאָרן.

אויסצאָלער — דער, ״ס׳ וונ זײַן, קע, ״ס׳. ווער עס צאָלט אויס. אַ גוטער, פֿינקטלעכער א׳.

אויסצאָלערייַ — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אויסצאָלער. ״איך בין אַרומגעצאָנגען אַ האַלב יאָר אָן אַרבעט און איצט, ווען איך אַר- בעט שוין, פֿאַרנעם איך זיך כסדר מיט א״, רייד.

אויסצאָלעריש — אַדי. וואָס איז ווי בײַ אַ (גוטן) אויסצאָלער. וואָס רעכנט זיך אַפֿ (פֿאַר אַן עולה).

אויסצאָלערישקייט — די (דאָס), מצ נב. איינגשאַפֿט פֿון זײַן אויסצאָלעריש.

אויסצאָמונג — די, ען. לז, מײַן. דזו אויס- ציימונג ←.

אויסצאָמען — טרוו. צאָם אויס, ~געצאָמט. לז, מײַן. דזו אויסצוימען ←.

אויסצאָנעווען — טרוו. עווע אויס, ~געצאָ- נעוועט. (סטאַליערדי) גלייך מאַכן אַ בלאַט פֿון אַ טיש (טיר אַז) מיט אַ צאָנהובל. ״ווען עס האָט זיך אויסגעטריקנט — צוריקטעווען, אויב עס איז אַרויס קרום — א׳ און באַקליי- ענען מיט גײַטיקן פֿאַניר״, בער.

אויסצאָנק — דער, זײַן. אַקט פֿון אויסצאָ- נען. דער לעצטער א׳ לעשט זיך שוין.

אויסצאָנקונג — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויס- צאָנקען. פֿאַמעלעכע א׳.

אויסצאָנקען — צאָנק אויס, ~געצאָנקט. אוטוו. ווערן אינגאנצן אויסגעלאָשן נאָך צאָנקען. די האַפֿענונג צאָנקט אויס. ״די חנוכה ליכט האָבן נאָר וואָס אויסגעצאָנקט״, פּרײַז.

אויסצאָפלען — טרוו. פֿל אויס, ~געצאָפֿלט. אַרויסברענגען, אויסדריקן עפעס צאָפֿלענדיק. א׳ די לעצטע פֿאַר ווערטער.

אויסצאָפלען זיך — אוטוו. פֿל זיך אויס, זיך ~געצאָפֿלט. טרייסלען זיך און אויפֿ- הערן. ״דער געקולעטער האָן האַלט שוין בײַם א׳ זיך״.

אויסצאָפלעניש — דאָס (די), זײַן. פֿראַצעס פֿון אויסצאָפלען (זיך).

אויסצאָפֿן — טרוו. צאָפֿ אויס, ~געצאָפֿט. 1. (אויפֿדרייען קראַן און) מאַכן אויסרייען פֿליסיקייט. א׳ וואָסער פֿון פֿעסל. 2. אַרויס-

אַ שער... בײַ די רינחעס שערט מען פֿען, לעכלען דורך, פֿרענלען אויס אַקסלירינחעס בײַ דעם הויז״, קוז, רינג אין רינג.

אויספֿרעסונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויספֿרעסן, לאָך, פּגימה. ״אַ זעערס האָט געמאַכט אײַן אויפֿן מעטאַל״.

אויספֿרעסן — טרוו. פֿרעס אויס, ~געפֿרעסן. 1. פֿרעסן אַן סך (אַלץ). פֿאַרענדיקן פֿרעסן. א׳ הינער און גענדן. ״אינווענדיג פֿרעסט דער וואַרם דען מאַהן אויש אונ בלייבט אין דער שאל זיצן אלו איין בעל־הבית אין זײַן הויז״, עיון, 1/71. 2. אויסזויגן, אויסעסן; אַרויס- קריגן. א׳ דאָס האַרץ (די גאַל) = פֿאַרשאַפֿן אַ סך ווייטיק, קלעמעניש. 3. אויסעסן אַ לאָך, באַזונדערע טיילן. מאַטן קענען נאָך א׳ די וואָלענע קליידער. 4. צעלעכערן מיט כּע׳ מישע שטאַפֿן. ״איין טראַפֿן זעערס וועט א׳ אַ גרויסע לאָך״.

אויספֿרעסעניש — דאָס (די), זײַן. (געדווי- ערדיקע, שטאַרקע) אויספֿרעסונג. אַן א׳ אין (פֿון) האַרץ.

אויספֿרעסער — דער, ״ס׳ וונ זײַן, קע, ״ס׳. ווער עס פֿרעסט אויס. ״געוויסע אינגעקטן זענען אײַס, זײַן לאָזן קיין זאַך ניט איבער״.

אויספֿרעסערייַ — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אויספֿרעסער.

אויספֿרעסעריש — אַדי. וואָס איז כאַראַק- טעריסטיש פֿאַר אַן אויספֿרעסער.

אויסצײַ — די ווערטער וואָס מע גע- פֿינט ניט מיט אויסצײַ זוכן אויסמײַ, למשל: ״אויסצאָבענען״ — א׳ אויסשטאַבען; ״אויסצאָנענען״ — א׳ אויסשטאַדען; ״אויס- צאָכענענען״ — א׳ אויסשטאַכטשען אַזוו.

אויסצאָל — דער, זײַן. אַקט פֿון אויסצאָלן. סומע וואָס ווערט אויסגעצאָלט. א׳ געשעפֿט — וואו מע קויפט אויף אויסצאָל.

אויסצאָלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויסצאָלן. גלייכמאַסיקע א׳.

אויסצאָלן — טרוו. צאָל אויס, ~געצאָלט. 1. באַצאָלן חוב ראַטעסחזין, אין איינגעשטעל- טע טערמינען. געבן, ליען, פֿאַרקויפֿן אויף אויסצאָלן. ״די זײַן וואָס הײַלן ווערן ערד- אַרבעטער וועט די רעגירונג מיטהעלפֿן מיט געלט אויף אויסצאָלן״, ספ, יודישער קאַלאַ- ניסט. ״און ס׳איז ענוואָרן אַ מאַדע אויף פֿאַר- טיקע קליידער און נאָך אויף א׳ דערצו״, שע, אַרעמע און פֿרייעכע וו. 2. אינגאנצן באַ- צאָלן וואָס מע דאַרף, וויפֿל מע קומט. א׳ מיט גאַלדענע רענדלעך. א׳ אחת ואחת = איינס נאָך איינס. ״ער זאָל למענ׳ה פֿאַרזאָגן...זענע קינדער דאָס זײַן זאָלן א׳ זענע חובות פֿון דער ירושה״, אור עולם, ח״א געמק ע״י ר׳ ישראל מינסק, ווילנע 1865. 3. באַצאָלן אַ צאָל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. א׳ די גרופּעס די וועכנט- לעכע שכירות. 4. אַפּענטפֿערן מיט בייזקייט; אויסזידלען. א׳ מיט טענות, קללות.

אויסצאָלן זיך — אוטוו. ← דפּו. 1. אויס- קויפֿן זיך, פֿאַרגיטיקן פֿאַר אַ טובּה. ״ניט קע״ גען זיך א׳ = ניט קענען זיך פֿאַרענטפֿערן, זיך אויסגלייכן. ״וועסט זיך פֿון אים (איר, זײַ) ניט א׳ ער וועט תמיד האַלטן אַז דו האַסט ניט אַפּגעשאַצט זײַן גרויסע טובּה.״ טאַמער איז יענער איין מאָל אויפֿן לעבן געזעסן אין

אויספֿרעגן זיך — אוטוו. ← דפּו. 1. סתם, אַן באַזונדערן ציל, אויספֿרעגן, געמט זי אים אויף טאַקע...ווי אַן אייגענעם מיט א׳ זיך אויף אײַלעכען פֿון דער משפּחה באַזונדער״, ממוט, שלמה. 2. קזוו — אויספֿרעגן איינער בײַם צווייטן. ״מען איז פּלוצלינג געוואָרן שטאַרק מחתובנים, מע פֿרעגט זיך אויס פֿון די געשעפֿטן״, ממוט, ״בישיבה של מעלה״.

אויספֿרעגנעכֿן — דאָס (די), זײַן (ער), אויס- פֿרעג, אויספֿרעגונג. אויך איר. ״נאָך די אַלע אין דאַרפֿסטו צורופֿן די יידענע צו זיך טאַקע״, זלונגאָט, וועלט־מסורה, 1881.

אויספֿרעגעניש — דאָס (די), זײַן. געדויער- דיקער אויספֿרעג. פֿאַרהער. ״פֿאַר מיר איז גענוג וואָס מע שלעפֿט מיך אײַן אין דער זשאַנדאַרמעריע״, בערג, בײַם זײַנעפּער וו.

אויספֿרעגער — דער, ״ס׳ וונ זײַן, קע, ״ס׳. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויספֿרעגן. דער א׳ פֿון געריכט. א׳ אויף טעלעוויזיע. ספּעצ יינגל וואָס העלפט זײַן חבֿר בײַ דער צערע- מאַניע פֿון חומש־שעודה, בײַ דער שמחה פֿון אַנהייבן לערנען חומש. פֿרגל אויסשרייער. ״דאָס יינגל האָט באַדאַרט אַ 3-4 וואָכן כסדר חזון מיט אים אינאיינעם, דאָס האָט געהייסן דער א״, הרב לוי גליקמאַן, זכרונות בית לוי, קעשענעוו תרצ״ד. ״דער א׳ האָט געדאַרט מיט מיר פֿירן אַ גאַנצן דיאָלאָג, וועלכן [דער מלמן] האָט אויסגעלערנט...האָט מען מיך אַרויפֿגע- שטעלט אויף אַ בענקל, און אַ צווייט יינגל האָט מען אַרויפֿגעשטעלט אויף אַן אַנדער בענקל...עס האָט זיך אַנגעהויבן דער...דיאָלאָג וואָס זײַן אַנגענומענער נוסח גייט שוין זענט הונדערטער יאָרן בײַ יידן אין פּוילן. — יינגע- לע, יינגעלע, וואָס לערנסטו? — ויקראַ. — וואָס שטימסט (ויקראַ?) — ער האָט גערופֿן. ווער האָט גערופֿן? — גאָט האָט גערופֿן צו משה רבינו. — וואו האָט גאָט גערופֿן צו משה רבינו? — בײַ דער טיר פֿון אוהל מועד...״, יײַט, פּוילן וו.

אויספֿרעגערייַ — דאָס & די, ען. אַרבעט. טואונג פֿון אויספֿרעגער.

אויספֿרעגעריש — אַדי. וואָס איז כאַראַק- טעריסטיש פֿאַר אַן אויספֿרעגער. פֿאַרשעריש, נאַכזוכעריש.

אויספֿרעכפּערן זיך — פֿער (זיך) אויס, (זיך) ~געפֿרעכפּערט. דזו אויספֿרעכפּערן (זיך) ←.

אויספֿרעכפּערן זיך — אוטוו. פֿער זיך אויס, זיך ~געפֿרעכפּערט. אוקר (וואָלן), זיך אַרויסשטעלן מיט חוצפה, גבורה, בראַווקייט. ״ער פֿרעכפּערט זיך נאָר אויס, אָבער כּוח האָט ער ווי אַ פֿליג״.

אויספֿרעמדן זיך — אוטוו. פֿרעמד זיך אויס, זיך ~געפֿרעמדת. 1. ווערן ווי אַ פֿרעמ- דער, אַפּזונדערן זיך. ״ער איז אונדערס אַ געשעסענערקייט, אָבער ער האָט זיך אויס- געפֿרעמדת און האָט ניט קיין עסקים מיט אונדז״, רייד. 2. אויפֿהערן זײַן אַ פֿרעמדער. ״בייט שײַן אונדז שוין גענוג לאַנג, מעגסט זיך בײַם א״״.

אויספֿרענד(ד)לען — טרוו. פֿרענד(זל) אויס, ~געפֿרענד(זל)ען. דזו אויספֿראַנדזן. געמען מיר די טאָולען בלעך, מיט אַ האַמער, מיט

בוים איז גיך אויסגעוואקסן און האט זיך אויסגעצוייגט. די פארוועגונג צווישן זיך און אויסצוייגן — טרוה. צוויי אויס, געצווייט. נעגל. אפגיילן אין צוויי טיילן, חלקים. אויסשטעלן צו צוויי. א' א ריי.

אויסצווייגן זיך — אנטוה. ← דפוח. הערן צוויי (פון איינס); זיך שפאלטן אויף צוויי; זיך צעצווייגן. אויפכאפן מיט א מיקראסקאפ ווי מיקראפן צווייגן זיך אויס.

אויסצווייגן — טרוה. נג אויס, געצוואונג. גען. צווייגען א צאל (אלע) פון א גרופע; ארויפצווייגען א צאל זאכן (טואונגען); צוויי גען ביז מע דערגרייכט. א' אלעמען זיך צו דערגייערן.

אויסצווייגניש — דאס (די), זיך. פראצעס פון אויסצווייגען.

אויסצווייקלען — טרוה. קל אויס, גע- צוויקלט. 1. אריינשטעלן קליינעס פרייער (ברייטער) צו מאכן, א' (אונטער) די פאכעס. 2. אויספוצן, אויסצאקען מיט ארויפגעשטעלט-טע (אריינגעשטעלטע) פאצירונגען. א' א פישע-לע אויפן פלאך; א' דעם פלאך מיט א פישעלע. 3. דזו אויסצווייקלען.

אויסצווייקלעניש — דאס (די), זיך. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסצווייקלען.

אויסצווייקן — טרוה. צוויק אויס, געצוויקט. 1. אויסרייסן, אויספוצן, אויסקניפן. א' א שטיק פלייש. א' צוויקן. 2. אויסשניידן שמאלן פאס שטאף. א' אין א פאר ערטער דעם ארבל און אויסשמעלן אים.

אויסצווייקן — טרוה. צוויקן אויס, גע- צוויקט. האבן א פונג, ציל. "איך ווייס ניט וואס ער צוויקט אויס מיט אונזלעכע רייד", רייד.

אויסצווייבערן — טרוה. בער אויס, געצווי- בערט. אויספישלען. א' גאלדענע פליס אויפן טיש. א' א האונדערלעכע מעלאדיע.

אויסצווייבן — טרוה. צוויט אויס, געצוויט. 1. אויסקוויקן, אויסברודיקן. 2. מאכן צוויט, א' א בויגן פאפיר מיט א שערעלע. 3. אויסרייסן, א' די האר.

אויסצוויימונג — די, ען. אויך: צאמונג, צאמונג. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסצוויימען.

אויסצוויימען — טרוה. צוים אויס, גע- צוים. אויך: צאמען, צאמען. 1. מאכן א צוים, פארקאפן ארום א צאל פלעצער. א' די פלעדער. 2. אינגאנצן ארום און ארום מאכן א צוים. א' דעם גארטן. א' א קבר = (שטעלן א מצבה און) ארוםצווימען דעם קבר.

אויסצווייפן — טרוה. צופ אויס, געצופט. א שלעפ טאן און אויסרייסן; אויספליקן. א' (זיך) די האר פון קאפ. "די רביצין האט געזען אז זי וועט מיט אים מיט גוטן נישט ארויס, פלעגט זי אים טאגטעגלעך דאס בערדל א", פריץ. דאס שטרעמל.

אויסצווייפניש — דאס (די), זיך. פראצעס פון אויסצווייפן. אויך: פלעכין.

אויסצווייפן — טרוה. צוק אויס, געצוקט. 1. ארויסשלעפן, ארויסכאפן. "ער זאל ווידר געבן אלי דיא גזילות אונ אל די גזירות... און די פארצוקן דיא ער איינס אויש גיצוקט

אויסצוגטיש — דער, זיך. קאלאמיי, מג. טיש צום אויסצוקען; וואס לאזט זיך גרעסער מאכן (מיט אריינגעשטעלטע ברעטער).

אויסצודרייען — אין דער פראצעס: מאכן א. ← אויסדרייען.

אויסצוואנג — דער. אקט פון אויסצוואנג. גאב, פארציע, חלק. קריגן דעם אמתן א.

אויסצוואנגען — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסצוואנג. **אויסצוואנגן** — טרוה. צוואנג אויס, געצוואנגן. 1. אויסוואשן האר (מיט זייף). א' די האר. א' דאס קינד. גיי איך צו דער פליטע און זע, עס זאל זיך גייער אנהארעמען דאס וואסער, איך זאל א' די צוויי קליינע חברה, יר. ו. א' מיט ביבעלע-יויך = א' און שניף אג צויען די האר. נאקל (צוינער). 2. אויסויד-לען; געבן, דערלאנגען א חלק. גרייט זיך נאר אקערשט, מנין ליבער! איך וועל דין שוין גוט א", פרוג. א' וויכוח. "האט ער אים דערלאנגט, האט ער אים אויסגעצוואנגן!", רייד.

אויסצוואנגען — דאס (די), זיך. פראצעס צוואנגען. זידלערע. **אויסצוואנגעניש** — דאס (די), זיך. געדווי- ערדיקע, דורכויסקען אויסצוואנגען.

אויסצוואנגער — דער, ים. וון ייך, קע. ים. ווער עס זידלט שטארק אן, דערלאנגט דעם אמתן חלק. **אויסצוואנגעריי** — דאס & די, ען. ארבעט, טואונג פון אויסצוואנג, פון אויסצוואנגער.

אויסצווייט(ען) — צווייטען אויס, גע- צווייטעט. אנטוה — מיטאמאל אנהייבן בליען, צווייטען. "איין ביסעלע זון — און די בייער האבן שוין אויסגעצווייט" טרוה — מאכן עס זאל צווייטען. "די פריילינג-זון האט אויסגעצווייט די בייער".

אויסצווייטערן, צווייטשע(ן) — דער, טשע אויס; געצווייטערט, צווייטשערט. אנטוה — מיטאמאל אנהייבן אדער אויפהערן ארויסגעבן קלאנגען צווייטען (פייגל). טרוה — דורך קלאנגען, ענלעכע צו צווייטען (ווי א פויגל), עפעס אויסדרייקן. "פייגעלעך צווייטערן אויס זייער תפילה". "האט די שוואלב אויס געצווייטערט...איר שוואלבן-נקמה", סוג. א' ו פער-וואנג.

אויסצווייטונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויסצווייטען (זיך). א' פון א קע- מערל. פארמערונג דורך א' **אויסצווייג** — דער, זיך. אקט פון אויסצווייגן (זיך). (לענגערע, ווייטערע) אפצווייגן א' פון א באוועגונג.

אויסצווייגונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויסצווייגן (זיך). אויסצווייגן א' פון אן אידיען. **אויסצווייגן** — טרוה. צווייגן אויס, גע- צווייגט. 1. אראפאקן צווייגן. 2. אינגאנ- צן אפרייניקן די צווייגן פון פירות. 1 & 2 אוצר השרשים. בארדיטשעו, 1891. חלק ב, 53.] 3. אויסברייטערן, שאפן אפטיילונגען. א' א פירמע, א' באוועגונג.

אויסצווייגן זיך — אנטוה. ← דפוח. קריגן מער צווייגן זיך פונאנדערשפרייטן, זיך אויס- ברייטערן, קריגן אפטיילונגען. "זע ווי דער

קריגן ביז דאס לעצטע. א' געלט. א' כוחות. "מע האט צוגענומען, אויסגעצאפט...ביז דער לעצטער פרוטה...נישט געלאזט אפילו א סימן", שע. דאס גרויסע געווינט. 3. אויס- זיגן, אויסנאגן. א' דאס בלוט (פון אונטער די נעגל). "מעג פרעה חילדעווען, רויבן און מארדן און א' דאס בלוט פון ישראל, דער גאט פון משפט וועט קומען", אש. משה. "די טאקסעלע וועלכע צאפט אזוי אויס זייער מארך פון די ביינער", יצחק הכהן, נאך איין טאג אמת. אדעס 1887.

אויסצאפעניש — דאס (די), זיך. געדויער- זיקער פראצעס פון אויסצאפן.

אויסצאקעווען, צאקע(ניען) — טרוה. צאקעווען אויס, געצאקעווען(עט).

1. פארעניקן צאקען. א' דאס לעצטע שטיקל ארבעט. 2. פארטיק מאכן עפעס, אפגעבן- דיק א סך ציטט, מי א' א פאר שטיחל א מל- בוש. 3. אויספוצן, אויסצירן. א' מיט שני צערען, מיט פיגורן. א' מיט סטענגעס, שליי- פלעך אט. 4. מאכן (אויסארבעטן) אויף א קויסטלעדישן אופן. א' שניצערען, פיגורן. "ער האט גערופן צו זיך דעם פרוש...און אים געבעטן, ער זאל אים עפעס א' א מודעה לע", אה. זיער פרויער שניצערען.

אויסצאקעניש — דאס (די), זיך. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסצאקען.

אויסצאקן — טרוה. צאק אויס, געצאקט. אויסשניידן עס זאל זיין אזוי ווי מיט ציינד- לעך. אויסשניידן הערצעלעך פון פאפיר און זיי א'.

אויסצאראפען — טרוה. פע אויס, געצא- ראפעט. רוטיצן. דזו אויסקראצן. א' די אויגן. "איין מאל האט ער א קליין קינד שניער די אויגן אויסגעצאראפעט", יו. פ. 1887. № 7.

אויסצארא(ע)נען — צאראנען. אנטוה — מיטאמאל ארויסצווייגן צאראן. "און גאט האט אויסגע- צאראנט אויף די שונאים פון ישראל". טרוה — אריינברענגען אין צאראן. א' גאט מיט שלעכטס.

אויסצארא(ע)נען זיך — אנטוה. ← דפוח. זיין אין צאראן און זיך באראיקן. "גאכן הייסן שמיסן די פארצאקעס האט דער פריץ זיך אויסגעצאראנט".

אויסצוועטשען, צו(י)אקעווען — [צוואווא...] טרוה. טשע (קעווען) אויס, גע- צוועטשעט, צו(י)אקעוועט. ארויסקריגן עפעס דורך פאלשקייט, היפאקריטיש. א' א פארטיי-בילעט, א רעקאמענדאציע.

אויסצונג — דער, זיך. 1. טייל, ארויסגענומען פון עפעס וואס איז געשריבן אדער גערעדט געווארן. א' פון וואל-רעדע. "זיי זאלן אויפ- מערקזאם זיין אויף דעם א' פון די געזעצן וואס שטייען דא אויסגעריכט", קמ. 1865, № 48. געבן לענגערן א' פון עסיי. אן א' פון בודזשעט, חשבונות.

2. איבערדורק, קאפי. טב טו/ב. "העתקה — אויש צוק". 3. סמעטע. 27. 4. ארט פון וואגען מע קריגט עפעס. ארכ. מלל, בער- לין, 1760. פארטישעט ימוצא הסוסים (מלכים א, י, 28): "דער אויש צוק" [י: ארויסקרין].

האט", 1865, 2/32. "דערנאָכדעם האָט ער אַנגעהויבן א' פֿון זיך עפעס האַלבע ווערטער", מ' דאווידזאָג, דער ליטווער רבי. 2. פֿאַרצוקן אַ צאַל (אַלע) פֿון אַ גרופּע. "דער וואָלף האָט איינצוקוּוּן אויסגעצוקט די שעפֿלעך". 3. אויסציקלען. א' שיינע אותיות. 4. אַר. אויסרעיסן. "איר איטליכר איר פֿעדן אויז צוקט", סֵפֶר משלים, פֿאָדמ, 1686.

אויסצוקעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס פֿון אויסצוקען.

אויסצוקערונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסצוקערן.

אויסצוקערן — טרוו. קער אויס, געצורקערט. 1. באַשיטן מיט צוקער, אַרענישטן צוקער ווי געהעריק (אָדער מער ווי מע דאַרף). "אויס געפֿעלט נישט, ווען איך צוקער אויס פֿיש", רייד. 2. איינצוקערן און (אָוועק) שטעלן אַ צאַל פֿאַרשער, סלאָווען (מיט יאָגדעס, פֿירות) א' מאַליגעס און בלויע יאָגדעס; א' קאַרשן. 3. פֿאַרצוקערן, גיך און גוט פֿאַר-קויפֿן. א' אַלע פֿאַלעך און טרובעלעך.

אויסצוקען (צ)ען — (...צאָכענען) טרוו. צחקן, צחקען אויס; געצחקנט, צחקעט. 1. אויסשפֿילן (פֿאַסקיקע צענקעס). 2. שפֿירן לון בעסער און געהינען (איך אַרטרן). א' דעם פֿרעפֿעראַנט. [אויך: ...צאָכענען].

אויסצוקערן — (...צאָכענען) אויסלאַכערן אפֿ-לאַכערן. לז. [...צאָכענען] געהינער אין קאַרטן.

אויסצוי — דער, זען. אַקט פֿון אויסציען (זיך). א' פֿון לאַטעריע. "זע נאָר דעם א' זענעם, ווען ער גיט אפֿ טשעס! [= סאַל-טירטן], רייד. "אויך... יעדן א' פֿון מיין ביינערדיקן גוף", הל, לידער.

אויסצואַונג — די, זען. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסציען. לויט א' פֿון שטריק מעסט מען די כוחות. 2. אויסברייטערונג, פֿונאַנדעררויקלונג. "און די זאַך איז מיר שווער צו פֿאַרשטיין, און דאָס א' פֿון די צוויי ענינים, כלומר צו פֿאַרענטפֿערן דאָס וואָס די פֿוסקים זענען ווידערצאָגנדיק...", חזק, 261.

אויסצויבלאַט — דאָס (די), בלעטער. ברעט אָדער עטלעכע צונויפֿגעקלאַפֿטע (געקלעפֿטע) ברעטער וואָס מע שטעלט אַרפֿן אין אַ טיש, עס גרעסער צו מאַכן בער.

אויסצויבערן — פֿערן אויס, געצויבערט. אַזק. דזוו אויסצויבערן. <

אויסצויניערן — טרוו. נערן אויס, געצויניערט. אויסניערן, אויסניערן, אַרויס-קריגן מיט אַ שווינדל. [ער] איז געווען אַן אויסטוער אויף איינצושאַפֿן בראַפֿן...ער האָט עס אויסגעצויניערט במש מאַנאָווער פֿון שטאַב, מאָג, בני די טויערן פֿון מאַסקווע.

אויסצויגן — טרוו. ציגן אויס, געצויגן. אַר. דזוו אויסציען. "גאָס וועט זיך אויס ציגן פֿון אַלעס בייזן", שו וו.

אויסצוויזויזירן — טרוו. זירן אויס, געצוויזירן. וויליירט. מאַכן מער צוויזירט א' די אַר-טיקע באַפֿעלקערונג און אויסלערנען... "די וועלט איז שוין אויסצוויזירט, אויסגעפֿילדעט און גוט איינגעאַרדנט", אמד, דער אונצוטיגער בעזוך, ווילנע 1878 [דאָ — פֿאַר, אַזיך].

אויסצויטירן — טרוו. טירן אויס, געצוירט. טירט. צוטיירן אַ צאַל (אַלע) שטעלן, מיינונגען א.ע. א' אַלע נייטיקע מקורים.

אויסצויערן — טערן אויס, געצויערט. אוטוו — 1. מיטאַמאַל אָנהייבן צויערן. "בני די ווערטער האָבן זיינע הענט אויסגעצויערט און דאָס וואָסער האָט זיך אויסגעאַסן", רייד. "ווי ער זעט דעם מלמד, צויערן אים זיינע גלידער אויס", בנימין זאָב ראַבינאָוויטש, משפּט פֿון אַ שילער מיט אַ קלויזניק, ווילנע 1877.

2. אויפֿהערן צויערן. "האָט זי לאַנג געוואַרט מיט איר ענטפֿער, ביז דער סאַמעט-הייכער נאַכקלאַנג פֿון זיין קול וועט אינגאַנצן א' עלעהיי ער וואָלט געווען אַן אַלטער וואַנט זייגער, זג, ישיבֿה.

אויסצויערניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס פֿון אויסצויערן.

אויסצויגן — דער, זי. אויסנעם, יוצאמן-הפּלל [הורוויק, סֵפֶר המלים, אָדעס 1903].

אויסצויגן — טרוו. צייגן אויס, געצויגט. פֿר, מיי, זאַמעט, דזוו אויסצויען. א' אַלע קאַ-צערן. דאָס צייגט אויס, דאָס מיר ביינע אַ זיווג זענען", פֿאַוור, גדולת יוסף. "ער צייגט אויס מיט אותות ומופֿתים...", א. מאָר-גנשטערן, גנ'הזחב, הַאַרשע 1898. "אפֿילו [ווען] דער לוי גיט סחם און זאַגט [דעם מלוה] איך שענק דיר דאָס...אויך אַר, אסור, וויל עס צייגט אויס ווי ריבית", הרבֿ מ' הלוי הורוויק, סֵפֶר פרשת מרדכי, אונגוואָר 1866.

אויסצוויטיקן — טרוו. זיק אויס, געצויער-טיקט. 1. מאַכן צוטיקן, א' פֿירות. "מענדעלע איז געווען אַ געשטאַלט פֿון געשטיקער גבֿו-רה...וואָס ס'האָט גענומען דורות אויסצו-חלומען און אויסצוטיקן", יג, תּוֹך וו. 2. פֿולקום אַנטוויקלען... "זענע טיפֿע איינזאַם-קייט וואָס צוטיקט אויס געדאַנקען נצ"ה", זג, דער מאַמעס צוואַה.

אויסצוויטלען — טרוו. טל אויס, געצוויטלט. נעאַל. באַצויערנען די צייט; אָנזויזן אויף דער צייט. "גיט מיט טינט, מיט בלוט האָב איך פֿאַרשריבן טרויערטיקע וואָס צוטילען אויס אַ יאָר", מלכה ל' 1950.

אויסצויכן — דער, ס. סימן, עמבלעם, שריפֿט אויף אויסצויערנען, באַלוינען, אַרויס-הייבן עמעצן אָדער עפעס. נעאַל, ימ, 1930. קריגן אַן א'.

אויסצויערונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסצויערנען. פֿרוי, פֿרעמיע, באַלוינונג. אַרויסהייבונג. סימן פֿון העכער-קייט, בעסערקייט. פֿאַר וואָס האָסטו געקראָגן די א'?

אויסצויערנען — טרוו. יכן אויס, געצויער-צייכנט. 1. מאַכן צויעכנס (אַלע), וויפֿל מע דאַרף. א' די פֿרישן אויף די עטיקעטקעס. א' די עטיקעטקעס. "זעצט זיך און נעמט א' גאָד טיכלעך", ממוס, פֿריזיוו. 2. אויסטיילן מיט אַ סימן (פֿון אַ רשימה). א' די ווערטער וואָס

הייבן זיך אָן מיט אַן אַלף. 3. אַרויסהייבן, אויסוואַנדערן עמעצן (אַ צאַל) פֿון אַ גרופּע און באַלוינען, אַרויסווייזן אָנערקענונג. א' די געווינעריס מיט מעדאַלן. "די עסטרייכישע רעגיר-רונג האָט אויסגעצייכנט אַ יודן, דאַכט זיך צום ערשטן מאָל...". זמ, 1865, Ne 35. 4. געבן סימנים פֿון צוגעהעריקייט צו אַ גריר-פע. א' אַלע באַטייליקטע אין פֿאַרמעסט. 5. מאַכן אַ צאַל צווייכענונגען, מוסטערן; אויס-מאַלן מיט אַ פען, בלעמער, קויל. א' די פֿרי-מער פֿון די חשובע געסט. "איינער פֿון זיי האָט אויסגעצייכנט אַן אות אויף דער מצבה", אָפּא, היברו. 6. צוטיילן, באַשטימען. "וואָס דער באַשעפֿער האָט אויסגעצייכנט אויף מען" טשן מוז אויף אים קומען", איין שיינע מעשה פֿון צענטאַרע ווענטאַרע, זשיטאַמיר 1876.

אויסצויערנען זיך — אוטוו. < דפֿוו. 1. זיך אויסטיילן, זיך אַרויסהייבן; זיין קאַנטיק, אַנג-דערש מיט עפעס. "איינע פֿון די הויפֿט-פֿרנסות, וואָס דערמיט האָט דאָס שטעטל ק. אויסגעצייכנט זיך פֿון אַלע אַנדערע שטעטלעך אין ליטע, איז געווען אַסטראַכאַנקע", ממוס, שלמה. 2. פֿון זיך, גיט בפּיוון באַקומען די פֿאַרעם פֿון אַ צווייכענונג. "איך...האָב אַ קאַל-טע האַנט אַרויפֿגעלייגט, האָט אויסגעצייכנט זיך אין דעם פֿון דיקן שטויב אַ שוואַרצער פֿינגערדיקער פֿלעק פֿון אַ סקעלעט", יהואַש, יזער סוף פֿון ליד.

אויסצויערניש — דאָס (די), זי. אויסצויער-כענונג. א' פֿאַרן גוטן לערנען זיך.

אויסצויערנער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס צייכנט אויס, < אויסצויערנען, 6a.

אויסצויעל — דער, זי. אַקט פֿון אויסצויעלן. גיכער, פֿינקטלעכער א'.

אויסצויעלונג — די, זען. פֿראַצעס פֿון אויס-צויעלן. פֿאַמעלעכע, (ניט) ריכטיקע א'.

אויסצויעלן — טרוו. צויעלן אויס, געצויעלט. 1. צויעלן ביזן סוף. א' די קינדער, א' דאָס געלט. "דער אַלטער קלויסטער האָט בעטלעריש אויסגעצויעלט דאָס מינץ פֿון זיינע גלעקער", פּמ, דוראויט דוראַנן. 2. צויעלן יעדערן (יעדער זאַך) באַזונדער, א' אחת ואחת, אחת ושתים. "...צוגערוקט אַ בושל מיט פֿאַסאַליעס און זיי אָנגעהויבן אויסצויעלן אין בלע-כענע עמערס", אָפּא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט. 3. געבן געלט, צויעלנדיק. "איך האָב געקריגן אַן ערלעכן שווער וואָס האָט מיר אויסגעצויעלט דאָס געלט באַלד נאָך דער חתונה", פּרָק, אין פֿאַסטוואָגן. "דעמאַלט פֿלעגט ער ווערן ערנסט...און זיך נעמען...א' האַנטגעלט", אר, יאָ ווייץ. 4. אַרויסצויעלן, "מאַכט זיך...בני אַן אַלל אין שטוב, אַז די יורשים צויעלן אויס דער מוסער זיערער די כתובה באַלד נאָך שבעה פֿון וואָן אַרויס", דלוגאַטש, די וועלט-מסורה, 1881.

אויסצויעלן זיך — < דפֿוו. קינדער-לשון. דורכפֿירן אַן אויסצויעלניש, איידער מע הייבט אַן די שפֿיל אָדער ווי אַ טייל פֿון שפֿיל.

אויסצויעלעכין — דאָס (די), זי (ער). אויס-צויעלנדיק, פּענאַ. איר.

אויסצויעלעניש — דאָס (די), זי. צויעלעניש, באַצויערונג מיט אַ וואָרט (פֿון אַ לידל, פֿון אַ ספעציעל זאַגעניש) יעדן באַטייליקטן אין

דער גאנצער לענג. א' גומי, א שטריק, א למי לעך א.א.וו. „באדינגען נעמען יודלען באלד, ציען אים אויס, מחילה, העטהעט הויך, פארען אים די ביינער מיט גוואלד, ממוס, יודל. א' עמעצן = אנדערורארפן; אונטער שטעלן א פיסל. א' ווי א ברעט, א לאקס. א' פאלדן = אויסגלייכן, באפרייען פון פאלדן.אזו אסור [אום] שבת די פאלדן אויסצור ציען, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864.

2. מאכן העכער. „גאוה איז א דומבעטל; יענעם פארקריצט, זיך אויסגעצויגן, שו.האט זיך אויסגעצויגן און איז געווארן זייער גרויס, ביזן הימל, נחב, מעשה מחכמ, 3. מאכן לענגער און ציט. א' א דרשה, פארזאמלונג; א' אן ארטיקל, א ראמאן אא. ניצן איבעריקע רייד, פארציען, פארשלאפען. א' דעם טאג, די ציט, די שעה = ארבעטן פאר מעלעך, פטרן ציט, פראדוצירן ניט גענוג. א' א ניגון = אויסצויגן, אויסשפילן פאמע לעך, מיט אלע גיטאנסן, ווי א פידל, האט זי אויסגעצויגן א טרויעריקן עכטיגדישן טעגן מיט א תפילה גוסח, שטע בלאנדזונדע שטערן ו. א' א תקיעה גדולה. א' דעם טיגן = ארבעטן פארמעלעך כדי דער סעזאן פון דער פער פון ציפון-אמעריקע.

4. אעוועקלייגן אויף א פלאך ארט. א' אויף דער ערד. עמעצן = באזיגן אין גע ראנגל און ווארפן אויף דער ערד (דיל). אפט מיט זיך. „די וועלט ארום גרויס, אפן, כאטש הייב זיך אויף און פלי, כאטש צי זיך אויס אן שוויס, שטע טביה, גו דו! לאז די מאשין, אן וועסטו זיך בייס וויב אין פאר דעליק, בערג.

5. מאכן עס זאל ארויסשטארצן, זאל אויס זען לענגער. א' דעם קאפ, דאס פנים. „דער קאמערדיגער האט מיך געשווינד איבערגע קעמט. אויסגעצויגן דאס בערדל, ממוס, קליאטשט.געשאקלט דערביי מיטן קאפ, אויסצויגנדיק די ליפעלעך עפעס מיט א משונה זויצער קרימלעך, ממוס. ווינטשט. 6. אויסשטעלן אין א לאנגער ריי. „אוי משה האט אויז גצוגין ישראל גאט אנטקייגין, שו ו. „מע דארף א' די קינדער איבער דער גאנצער גאס, רייד.

7. אויסשארפן; ציען א צאל מאל איבער א רימען. א' א (גאל)מעסער.

8. ארויסציען, ארויספירן. ארכ. „איר שווערטר הובן זי אן אויז צו ציהין, בלא-בול, 600. „און ווען אייגם זיין צעהן וויא טון, דא טאר מן זיא חואול איין גוי לאזן אויז ציהן פון צער וועגן, לטו, 1/78. שב, ג/ב; אבי „מוציא-ער ציט אויש, „אויז זאלשט מיך אויז ציהן פון מיין פנישטרויש צו איין ליכט אויז פון טרויאריקייט צו פרייד, קהלת שלמה, אמשט 1744, עט/ב. „איך וועל האלטן מיין שבועה...און וועל זיי אויסציען פון מצרים, צור, יוארא. „א מענטש האט ניט קיין רשות אויסצוציען זיין וויב אין אן אנדער לאנד, נאר מיט איר ווילן, נוצו.

9. אויסגעבן, אויסברענגען. ארכ. „אוי שלמה המלך הט אויש גצוגין אויף דעם בה"מ אכ

אויסציען — דאס (די), זיך. אויסציוואנג. אפליג, אפציי. אן א' פון דעם עינין אויף עטלעכע יאר.

אויסציען — אויס, צי אויס, ~געצויגן. 1. אנטלויפן, אפציען. פטמ. „עס ווערט דא הייס פאר אונדו, לאמיר גיכער א"י, אין גנבים-שפראך: ארויסרעיסן זיך און אנטלויפן. 2. אעוועקפארן, ארויספארן. ארכ. „גון זענין מיר נאך מיטער נכט אויז היטמונד אויז גי צאגין, „...ער נאך גויז צייט האט אויז פאר סוכות קאן תוך הנוביר זיין ווען ער למחרת אויז ציאט, גה, 5154. „ער בידארף געלט צו אויש ציהן לערנען תורה, 102. 1/107.

אויסציען — אקווא. דפון. 1. אויסשטרעקן, אויסשפרייטן; אויסזיגן די גאנצע לענג פון א גליד פון קערפער. א' די האנט און אפשטעקן א שלום-עליכם. א' די פיס און זיך אויסרווען.אויסגעשטאנען אלערליי טענות און גע שרייען פון די פארשויען, וואס זיי קענען ניט א' די פיס, ממוס, יצוריק אהיים, — א שיינעם דאקן! — האט אהרן יעדערן געענט פערט, אויסגעצויגן מיט א פרום-געריטרן פנים די האנט, אר, יא גאנצע נאכט.

א' א האנט = ארבעטן גיכער, בעסער. א' א (די) האנט = בעטן א גנבה, הילף, א' א העלפנדיקע (העלפיקע, הילפיקע) האנט = געבן הילף. א' די פיס = א פאלן; (ב) שטארבן. קללה: זאלסט נאר דערלעבן א' די פיס! „די בישש האט זיך אריינגעמישט, איין מאל און א צווייט מאל, ביז די קליאטשע האט...אויסגעצויגן די פיס, פרא, דער דיך תורה, א' די לאפקע, פארקעוועט, די קאפע טעם = זז וועגן באשעפענישן, גראבלעך וועגן מענטשן. „ער האט איינגעהאנדלט פני רוח, איידער ער וועט זיי אהיימברענגען, וועלן העלפט א' די לאפקעס, אפא, טענצע רין. א' די ביינער = א פאלן; (ב) זיך לייגן אפרוען. א' א פאלקע = פאלן, אראפפאלן. 2. ניצן א מכשיר פאר עפעס אן ארבעט.

א' א מעסער = זיין א שינדער. א' א חלף = זיין, ווערן א שוחט, גנישט געלוצט אן ווער עס איז, פון וואנען עס איז, זאל קומען מיט א סמיכה פון מאה רבנים און א' א חלף, פרא, די לוחיה, „עס איז געבליבן אן קיינער וועט ניט א' א פדער = שרייבן אויב מע וועט זיי גנישט מוסיף זיין כאטש צוויי גילדן, פרא, געזאנקט אן אידישן.

3. אויסזויגן, אויסקוועטשן, א' דאס חיות, דעם מארך (די קליי) פון די ביינער. „אונדזע רע לעזער זענען...נעגערק צו וויסן ווער די מחותנים זענען. מיר ווילן זיי שוין ניט דאס הארץ א"י, קמ, 1865, Ne 23. „ער האט מיט זינע מעשיות אונדזער חיות אויסגעצוי גן, אר, ליכט, „נאר געסטראשעט אט לויפט ער, אט גייט ער...און האט אויסגעצויגן די קליי פון די ביינער, פרא, דער מסור.

4. אויסשפילן (וועגן לאטעריי), אויסהארפן גורל. „לאנדאנער לאטעריי איז שוין אויסגע צויגן ציט זעקס וואכן, אמד, דער מיליאנער, ווילנע 1868.

אויסציען — טרוה. צי אויס, ~געצויגן. 1. מאכן לענגער אין שטח; אויסלייגן אין

א שפיל, כדי דער אויף וועמען עס פאלט אויס דאס לעצטע ווארט זאל דורכפירן א געוויסע פונקציע (אנהייבן א שפיל, זיך באהאלטן, עפעס געבן, טאן אדער ארויספאלן פון שפיל). [ביישפיל פון אן א' אגא, וואגא, טאטעניע; שיע, ווע, קאמפאנע; סאלעו, ראקע; טיקע, טאקע; שיע, ווע, וואן.]

אויסציילער — דער, ס. וונ זין, קע, ס. 1. ווער עס פירט דורך אן אויסציילעניש. „גייך חיימע קען גיט דער א' ער מאכט קרוטשקעס, רייד. 2. ווער עס ארבעט אין א באנק און פארנעמט זיך מיט אויסצייילן געלט. געהילף פון קאסירער.

אויסציינדרען — טרוה. דל אויס, ~גע ציינדלט. 1. אויסשנדיקן, אויסשליפען ציין (ציינדלעך, צאקנס). א' א שטיק בלעך, פאפיר. 2. מאכן פגומות, איינקרייזונגען (וואס זעען אויס ווי ציינדלעך), א' די שארף פון מעסער. א' א חלף, א גאלמעסער.

אויסצייקלען זיך — אויס. קל זיך אויס, זיך ~געצייקלט. 1. פארענדיקן פראצעס פון געבערן הינטעלעך. „די צויג אונדזערע האט זיך אויסגעצייקלט מיט פניג הינטעלעך. 2. ניט קענען געבערן מער הינטעלעך. „די צויג איז אן אלטע און זי האט זיך שוין לאנג אויסגעצייקלט.

אויסצירן — טרוה. ציל אויס, ~געצילט. (זיך מצען) טרעפן אין ציל עטלעכע מאל אדער גוט טרעפן אין ציל (אויך איין מאל). א' פילן. „ער האט איר נאך אויסגעצילט מער קאמפלי מענטשן און זיי ארויסגעשאסן ווי פון א פיס טויל, ב. רעסלע, טמ, 1961 III 4.

אויסצילע(ווען) — טרוה. לענוען אויס, ~געצילע(ווען). זזו אויסצילען.

אויסצימבלען — טרוה. זל אויס, ~געצימ בלט. 1. אויסשפילן עפעס אויף א צימבל. א' א ליה, מארש. 2. שלעכט אויסשפילן, מיט צו פיל קלאפעריי. 3. אויסדערצייילן, צע טראגן א טוד, א רכילות, א' איבער דער גאנ צער שכנישאפט. 4. אויסשמייסן, א' די יונגאטשעס.

אויסצימבלעניש — דאס (די), זיך. פראצעס פון אויסצימבלען. לעכין.

אויסצימבלער — דער, ס. וונ זין, קע, ס. ווער עס צימבלט אויס, א אויסצימבלען, ספעצ 3.

אויסצינדן — טרוה. צינד אויס, ~געצונדן. אצינדן, אונטערצינדן א צאל (אלע) א' ליכט אין זאל. א' די הינדלעך, הינדל נאך הינדל.

אויסצינען — טרוה. צין אויס, ~געצינט. באדעקן כלי (געוויינטלעך קופערנע) פון אי געווייניק מיט צין. א' די פאנען פאר פסח. צינען ביזן טוף, א' בליים.

אויסצינקע(ווען) — טרוה. צינקע(ווען) אויס, ~געצינקע(ווען). באדעקן מיט צינק. א' די פלאטעס פארן פאטאגראפירן.

אויסציווערדיק — אדי. וואס מע קען אויס ציען, טייל שטאפן זענען א. א' ווי גומי.

אויסציווערדיקייט — די (דאס), זיך. פעאיי קייט אויסגעצויגן צו ווערן. אייגנשאפט פון זיין אויסציווערדיק, פארשיידענע מדרגות פון א.

צעהן הונדרט צענטער גאלד און זיבן טויזנט צענטער זילבער, ש"י, טו/ב.

10. אַרויסברענגען. אַרכ. מש. 1/4, פֿאַר־טפּטשט: 'מוצא הארץ נפש יהי' (בראשית, א, 24) "זיא זאל אויש ציהן". דאָס מויל וואָס געהער אויסצוציען פערל ציט אויס שאַלק־הייט", 50 פֿר היראה, 1877, 43. "ער פֿליסט זיך נאָכצופאַרשן און ציט זיי אויס מכות אל הפועל", 23. "אין דעם טאָג האָט דער בוים אויסגעצויגן בלעטער מיט ווינטרויבן", 23, כד/7, זשיטאַמיר? 1860. "און די חיה [פֿון די חיות הקודש]... זאל אַ אַ רוח מוונות צו די בני אמונה, זיי זאלן ניט שטאַרבן מחמת הונגער", נוצו. "זאל גאָט ב"ה אַ אונזער משפט מיט גרויס רחמנות און מיט דערבאַרעמקייט", שרה בת טובים, תחנה שלמה שערים, ווילנע 1864. "צו [גאָט] וואָס ער ציט אויס ווינטער און זיך, מלרה. ט/א, "איט לעכער מענטש וואָס איז געוואוינט אויסצוציען קללות פֿון זיין מויל...", קה.

11. אַרויסקריגן. אַרכ. איצטיק. "טייל זאָכן איז פֿאַרהאַנדן וואָס מען האָט מיט זיי מי און טרוא, דהיינו: פֿעל אויסאַרבעטן און אויס־ציען אייזן און קופער פֿון דעם אָרט וואָס מע ציט עס אויס", 338. "שמעון איז דער המוחזק, ער האָלט דאָס געלט, און ראובן וויל בני אים אַ, — הייסט ראובן המוציא מחברו", שחמ. "ער האָט... נדן דוקא ניט מלסק געווען, ער האָט ביים חתן אויסגעצויגן 175 רויב צו באַקליידן די כלה", קמ. 1869, Ne 16.

12. אויסטאָן; אַראַפּציען. אַרכ. "דא שטעלט זיך דער מלך זער צארניג קעגין זייא אויב היישט זיא פּיוזכ אונ לאזט אין אירע קליידר אויש ציהן", לטו, 2/34, מש, 1/23, פֿאַר־טפּטשט: ויפֿשיטו את יוסף את כתנתו (בראשית, לו, 23) "אויב זיא אויב ציהן..." "גינג ער איבער דען הויפט מאָן וואש די שטאד אויף גמאכט האט אונד ליס איהן נאקנט אויש ציהן", מעשה אמת.

אויסציען זיך — אַוטוה. — דפֿו. 1. ווערן לאַנג. "די שטאַט פֿון די ביימער ציען זיך אויס לאַנג ווי דער יידישער גלות", ש. טב"ה. "די שפיציקע נאָז האָט זיך אים מאַדנע אויס־געצויגן", ש. בלאַנדזונדע שטערן ו. "אויב די וועלט איז געגליכן צו אַ מאַשינע, איז טאַקע יודל־לעב דאָרט די ספרושיגע וואָס ציט זיך אַזן און ציט זיך אויס אויך לאַנג", ממוט, יודל.

2. ווערן שטפּף, גליפּן. אַ זיך ווי אַ סטרוב־פֿע, ווי אַ דראַנג, ווי אַ (טעלעגראַף) סלופּ; אַ זיך ווי אַ זעלנער (סאַלדאַט); ווי פֿאַר אַ מלכות, פּריץ, שררה, ווי גרויס (הויך) מען איז. "גו, מיך דערקענט איר גייט? — זאָג איך מיט אַ זיס, פֿריינדלעך שטיכעלע, אויס־ציענדיק זיך פֿאַר אים ווי גרויס איך בין", ממוט, שלמה. "אַז מע זינגט אין טריאַטער, באַדאַרף מע זיך אַ, מאַכן מיט די הענט און מיט אַלע אַבריים", ש. יאַטעלע סאַלאַוויי.

3. אויסשפּרייטן זיך. מלל, 2/12, פֿאַר־טפּטשט: 'פי יגח יירדן אל פיהו' (איוב, מ, 23) — "אויש ציהן" [זיך]... "גאַנץ ברייט האָט די געגנט זיך אויסגעצויגן מיט זאַמדי

קער פֿלאַכקייט, באַוואַקסן מיט קאַרב־שטרוי און הושענא־גראַז", אַש, תהילים. פֿעלדער און וועלדער ציען זיך אויס.

4. צעלייגן זיך; זיך אַוועקלייגן באַקוועם (צו רוען, שלאַפֿן). אַ זיך ווי ביים טאַטן אין ווינגאַרטן (אין ווינגוויז). אַ זיך ווי אַ גראַף, שררה. "פֿאַרוואָס זשע ניט צולאָזן זיך אַ שטיקל עולם־הזה, ווי אַנדערלייגן זיך אַשטייגער, אַדער אַפֿשר גאָר אַ זיך טאַקע אַ ביסל?" ממוט, ספֿר הבחמות. [פֿאַרן אויסציען, טרוו ← 43: מע קען דעם זיך אויסשטישן פֿאַרשיין].

5. אויסשטוכען זיך (מיט אויסשפּרייטן די הענט, אויסגליפּן די גלידער). אַ זיך נאָכן שלאַף. אַ זיך ווי אַ קעצל (קאַץ). 6. ווערן צו געווערדיק, אין אַן איבעריקער מאַס. די הכנות ציען זיך אויס. "איך דאַרף בלאָזן שברים, און עס האָט זיך מיר אויס־געצויגן... אַ צעדראַבעטער שברים"... פּריץ. דער אַלטער ר' שמעון.

7. אַרויסלייגן זיך. אַ נעבל ציט זיך אויס אויף דער ערד. אַ ביטערע מרה־שחורה האָט זיך אויסגעצויגן איבער זייערע פּנימער", ש. קליינע מענטשעלעך.

8. אַנדערפֿאַלן, אַראַפּפֿאַלן. "לויפֿנדיק האָט סענדערל זיך אַ זעץ געטאַן, און אַ שטופּ, און זיך אויסגעצויגן געבען, ווי גרויס ער איז, אויף דער ערד", ממוט. מסעות. "וואָס ציסטו זיך אויס? קיינער גלייבט דיר סשווי גיט", פֿון ביים פֿאַלן, ווש מיט בב, 9, 10. 9. חלשן, שטאַרבן. ליידן, האָבן צרות. אַ זיך פֿאַר אַ גראַשן (דרייער, רובל אט) = גיט האָבן קיין גראַשן, כאַטש גיי אויס. "אויס־ציען, שונא־ישראל, זאל ער זיך פֿאַר אים, וועט ער אים גישט געבן אויף באַרג", ממוט. קללות: "מעגסט זיך שוין אַ, שוין ציט כלעבן"; "זאַלט זיך אַ פֿאַר מניע אויגן"; [ווען אַ קינד גישט, ווינטשט מען: גרינג דער צויגן זאַלטו ווערן; אויף לצנות זאָגט מען צו אַ גרויסן וואָס ניסט: אויסגעצויגן זאַלטו ווערן, יען].

10. פֿאַלן צו די פֿיס, זיך בוקן פֿאַר עמעצן. אַ זיך בעטנדיק, שווערנדיק, "איר זאַלט זיך פֿאַר אים אַ — וועט איר גיט פּוועלן", ש. די פֿריילעכע קאַמפּאַניע. "מע זאל זיך אַ פֿאַר אים — גישט אַ שמעק!", ש. מעשיות פֿאַר יידישע קינדער וו. מע זאל זיך אַ פֿאַר אים, וועט ער גיט נאָכגעבן. [די דריי זאַצן קען מען אויסשטישן אויך על־פי ב 9]. אויך: טאַן עפעס מיט גרויס איבערגעגעבנקייט, הכנעה. אַ זיך און זיך לייגן אין דער ברייט און אין דער לענג. "חוננים פֿלעגן זיך אַ שווערן, אַז איך בין אַ גרויסער מבין אויף זינגען", אלצ, תוכחת חיים.

11. אַרויסקלעבן זיך, אַריבערקלעבן זיך. "דר נאָך האב איך מיך אויש גיצוהן אין איין אַנדער הויז", שו"ת רמ"א, קראַקע 1640 [הש ו, 62]. "צו האָבן זעלעך גחלות אין אַווי אַ גרויסער שטאַט ווי פּראַג, און זיך פּלוזלינג פֿאַרן גלעך העלער הויט אויסצוציען? וואו וואוינען זיי?", עט, טערנעלע. "ציט ער זיך אויס קיין ראַכאַוו", פּריץ. בילדער און סקיצן. 12. אַרכ. אויסטאַן זיך. "לושט מיך גוייאַרט

אוייער וואונדן שוואן אונ' ציכט אויך מוטר נאקט אויז", בבאבוב, 574. "ווי ער דאש זאך, האט ער זיך אך גימאכט פֿר אין עני אונ' אויש גיצוגין זיך פֿון זייני לבושי מלכות", נצו, ויקרא, ג/א. [רעפֿל].

אויסציעניש — דאָס (די), זי. געדויערדיקער פּראַצעס פֿון אויסציען (זיך).

אויסציער — דער, יס. וונ יין, קע, יס. 1. הער עס ציט אויס (אויס). הער עס ראַ טעוועט. "דו גאָט, דו ביסט מנין אַ פֿון מנין מוטערס בויך. בעט איך זיך, דערלעכט מנין פּינצטערניש", מחזור קרבן אהרן, ווילנע תרכ"ח, פּיוט יוה"פ. "פֿון מנין מוטערס גע' דערים ביסטו מנין אַ", 313. "גאָט איר אַ האָט איר געדאַכט אום ראַשהשנה", מחזור, ח"ר, פֿפֿמ, 1885. 2. מכשיר אויסצוציען. אַ הענטשקעאַ.

אויסציעשען (זיך) — ש'ע (זיך) אויס, (זיך) ~געציעשעט. דווי אויסשעשען (זיך) ←.

אויסציערן — טרוו. ער אויס, ~געציע פֿערט. 1. אויסשריבן (שיינע, ספעציעלע) ציערן. 2. אויסרעכענען. 3. אויסשפּיאַרן.

אויסציקלען — טרוו. ציקל אויס, ~געציקלט. 1. שייך, קונציק, צאַצקעדיק אויסשריבן. אַנז, פּאַני ראַבינער, ציקלט מיר גאָר אויס אַ פּראַ שעינע צום מיראַוואַ", בערג, יין אַ פֿאַרגרעב־טער שטאַט. 2. אויסזינגען עפעס מיט דרייד־לעך אַדער מיט אַ קאַלאַראַטור־שטיב. דער חזן האָט אויסגעציקלט דעם לכו נרננה. "גענומען חייקען צום זוך, ער זאל גיט אויסציען און אַ די הגה, וועל די מאַמע איז אינגעמאַטערט", חג, ישיב־ה. 3. אויספֿורע־מען; געשטאַלטיקן. אַן אַרזינקוק אין דעם גישטן נומער... האָט פֿאַר מיר אויסגעציקלט די פֿראַגע...", א. גלאַנץ, טמד, 1953, חו 9.

אויסציקלען זיך — דפֿו. 1. אויסציקלען לען און אויפֿהערן. 2. זיך אויסדריקן, זיך אויסלעבן דורך אויסציקלען. 3. פֿאַרנעדיקן פּראַצעס פֿון געבערן ציגעלען. אונזער ציג האָט זיך אויסגעציקלט.

אויסציקען — קע אויס, ~געציקעט. אוטוו — אַרויסברענגען קלאַנגען, ענלעכע צו צ'צ' (כדי צו ציען אויפֿמערקשאַפֿט). פֿאַרוואָס צי' קעסטו אויס צו מיר? רייד. טרוו — צורופֿן עמעצן מיט קלאַנגען צ'צ'. "וואָס ציקעסטו מיך אויס? וואָס דאַרפֿסטו?", רייד.

אויסצירן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויסצירן. 2. מיטל צום אויסצירן, אויספּוצן. געקוקט פֿאַרזינדשט אויף מנין אַ", נאָד. "און דעם אַ פֿון חושן און אַפֿוד", אַש, משה.

אויסצירונג — די, ען. פּראַצעס אַדער אופֿן פֿון אויסצירן. "טויזנטער שקלאַפֿן האָבן גע' אַרבעט אויף דעקאַרירונג און אַ פֿון דעם דענקמאַל", אַש, משה.

אויסצירן — טרוו. ציר אויס, ~געצירט. אַפֿט מיט זיך. מאַכן שיון, אויספּוצן 23. "די גשמה וואָס זי ווערט גערופֿן בת־פהן, דאָס זי איז באַשאַפֿן געוואָרן אַרזינגוגין אין גוף צו פֿאַרריכטן און אַ מיט מעשנים טובים", קה. "האָט אויסגעצירן די פֿערד, אַרזינגונדן זיי בלויז און רויטע סטענגעלעך אין די גע' פֿלאַכטענע האָר אויף די רוקנס", אַש, שטעטל.

אויסצירעווען — טרוה. רעווע אויס, גע-
צירעוועט. אויספארריכטן מיט א נאָדל און
פֿאַדעם א זאַקן.

אויסצירעניש — דאָס (די), זי. 1. געדויער-
דיקע, איבערטרעבענע אויסצירונג. 2. פּראָ-
צעס פֿון אויסצירעווען.

אויסצירקלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
רעוולטאַט פֿון אויסצירקלען.

אויסצירקלען — טרוה. קל אויס, געציר-
קלט. 1. אויסצייכענען מיט אַ צירקל מאַכן
אַ צאָל אָדער פֿאַרענדיקן מאַכן קרעני(ן).

2. אויסרונדיקן, אויסקלעבן, אַ די העלצלעך.
אַ אַ חוץ. 3. אויספּונן, אויסצאַצען.

4. אויסרעכענען, אויסקאַלקולירן. און ציר-
קל אויס אַז ס'זאָל בלעבן העלפט שכירות
אויף מאָדעס, מעטא אלפס. 5. אויסמאָדו-
לירן, אַ אַ געשטאַלט, אַ ראַלע.

אויסצירקלעניש — דאָס (די), זי. געדויר-
ערדיקע, אָפּגעהיטענע אויסצירקלונג.

אויסצירקען — קע אויס, געצירקעט.
אונט — אַרויסברענגען קלאַנגען הי אַ היי-
שעדיק. טרוה — דווי אויסצירקען.

אויסציש(ען) — ציש(ע) אויס, געציי-
ש(ע)ט. אונט — אַרויסגעבן קלאַנגען, ענלעך
כע צו צישציש. אַן שלאַנג צישעט. עס צי-
שעט, ווען מע גיסט וואַסער אויף אַנגעגליטן
אַינין. טרוה — אַרויסברענגען, אַרויסזאָגן
עפעס מיט קלאַנגען צווישן צונג און איי-
בערשע צייין. — גיט פֿאַרנעמען זיך מיט
פּראָפּאַגאַנדע! — האָט אויסגעצישט די דאָק-
טאָרשע, ברעגמאַן, אויפֿן מזרח איז אומ-
רואַיק.

אויסצילמען — [...] ציילעמען טרוה. צלם אויס,
געעזלמעט. מאַכן דעם צייכן פֿון צלם איבער
אַ צאָל. "די גויע האָט אין שרעק אויסגע-
צלמט אירע קינדער".

אויסצמאָקע(נען) — טרוה. קע אויס, גע-
צמאָקעט. דווי אויסצמאָקען.

אויסציע קאָמבינאַציע פֿון קאָנווערב אויס
און ווערפֿאַן סופֿיקס צע. טרעפט זיך
זעלטן אין אַ צאָל ווערן, בלויז אין דער
רייזשפּראַך. אַזוי ווי די באַטיטן פֿון אויס
און צע פֿאַלן צום טייל צונויף און ווערן
פֿון דעם מין טרעפֿן זיך גיט אין דער ליטע-
ראַטור־שפּראַך, האָבן מיר זיי גיט פֿאַרצייכונט,
למשל: אויסצעאָקערן, אויסצעבאַלע-
ווען, אויסצעבואַשערן (מס), אויסצע-
בונטעווען, אויסצעבולומיקן אַא. דער
באַטיט איז דער זעלביקער וואָס אַן אויס,
וואָס גיט נאָר צו עמפֿאַטישקייט.

אויסציע/בערן — טרוה. בער אויס, געצע-
בערט. פּאָנאָדעריגיסן אין צעבערס. אויס-
שעפֿן מיט אַ צעבער. אַ אַ פֿעסטל וואַסער.

אויסציענווירן — טרוה. זיר אויס, (גע)-
צענווירט. אויסמעקן, אויסשטרעכן מצד דער
צענוור. "דער גאַנצער אַרטיקל איז אויסצענ-
ווירט געוואָרן".

אויסציענמלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
רעוולטאַט פֿון אויסציענטלען. אַריבערפֿירונג
אין דער סיסטעם פֿון דעצימאַלע ברוכצאָלן.

אויסציענטלען — טרוה. טל אויס, געצענטלען.
1. אַינטיילן אין צען חלקים, צו צען אין אַ
גרופּע. 2. אַריבערפֿירן געוויינטלעכע ברוכ-

צאָלן אין דער סיסטעם פֿון דעצימאַלע. אַ דרע
אַכטל און באַקומען 0.375.

אויסציעלען — טרוה. פֿל אויס, געצעפלעט.
אויסריינען, פֿאַרדרייען אַן אַ צעפל, אין צעפֿ-
לעך, אַ די גרינע פֿון פֿערד.

אויסציעפע(נען) — טרוה. פֿע אויס, געצע-
פעט. לד. קינדער־לשון. דווי אויסשעפע(נען).

אויסציערונג — די, ען. 1. פּראָצעס אָדער
רעוולטאַט פֿון אויסציערן (זיך). 2. אויסמאָ-
גערונג, אויסדאַרונג. אויך איז שטעלעך [פֿאַר
שוואַנגערען...א. מלכה בערלאַנט, די גליקלע
כע מוטער, ווילנע 1836. 3. קראַנקייט וואָס פֿון
איר ווערט מען אויסגעצערט, געוויינטלעך
שווינדונט. וואָלט ער פּלוצעם קראַנק גע-
וואָרן, וואָלט ער למשל אַ באַקומען, בערג,
אַרום וואַסער. איז געקומען...אַ בשורה רעה...
דאָס איינע האָט באַקומען די גאַלאַפּירונדע א. מ.
אמז, די קרעמערקעט, ווילנע 1865.

אויסציערטלען — טרוה. טל אויס, געציר-
טלט. ציערטלען ביזן סוף, אָדער אַ צאָל. אַ
דאָס קינד (די קינדער).

אויסציערערט — טרוה. צער אויס, אויסגעצערט.
אויסמאַגערן, אויסדאַרן, אויסהונגערן. אַ די
קינדערלעך מיט אַזאַ אַרעמער דיעטע. מיט
זיך = בפּיון מאַכן, מע זאָל אַליין ווערן
דאַר, פֿאַרלירן וואָג.

אויסציערן זיך — אונט. צער זיך אויס, זיך
געצערט. ווערן דאַר, מאַגער — אַן אַ
פּיון. זע ווי ער האָט זיך אויסגעצערט גע-
בעך, דו דאַרפֿסט אים צווען, רייז.

אויסציערעווען — טרוה. רעווע אויס, גע-
ציערעוועט. דווי אויסציערעווען.

אויסציערעמאַניע(ווען) זיך — אונט. גיע-
(ווען) זיך אויס, זיך געציערעמאַניע(ווען).
ביזן סוף (אָדער אויפֿהערן) מאַכן ציערעמאַ-
ניעס; זיך באַגיין אויף אַן איידעלן אָדער אַפֿי-
ציעלן אויפֿן מיט עמעצן. "מע דאַרף זיך אַ
מיט אים און אַנזאַגן מיטן האַרפֿן וואָרט".

אויסציערעניש — דאָס (די), זי. געדויער-
דיקע, זייער קאַנטריע אויסציערונג.

אויסציערעניש(ען) — צערן (זיך) אויס, אויס,
(זיך) געציערענט. דווי אויסציערעניש(ען) (זיך).

אויסציערקלונג, ציערקלען, ציערקיך
לעניש — דווי אויסציערקלונג, אויסצירקלען,
אויסצירקלעניש.

אויסציערקען — טרוה. קע אויס, געצער-
קעט; וורד(?) מאַכן עס זאָל ביסלעכעווייז
אויסרינען, אויסטריפֿן.

אויסקאַרדינירן — טרוה. גיר אויס, קאַ-
אַרדינירט. אויסשטימען לויט דעם זעלביקן
סדר, מין, על־פי דער זעלביקער סיסטעם.
מאַט: אַרענברענגען אין דער זעלביקער קאַאַר-
דינאַטן־סיסטעם.

אויסקאַרדינשען — טרוה. טשע אויס,
געקאַדיטשעט. 20. אויסשאַקלען, אויסטרייס-
לען. אויסקלאַפֿן. אַ די בינער, דאָס פֿלעשל,
די פֿליסיקייט. 59: ~ קאַדומשען.

אויסקאַרערן — טרוה. ער אויס, געקאַ-
דערט. צערניסן אויף שטיקלעך; מאַכן פֿון
עפעס אַ שמאַטע. שטאַרק אויסקניטשן. אַ אַלץ
וואָס מע טראַגט אויף זיך.

אויסקאַוואַלירן זיך — אונט. ליר זיך
אויס, זיך ~ (גע)קאַוואַלירט. ווערן אַ קאַוואַ-

ליר, פֿראַנט, פֿאַרערער פֿון פֿרויען. "פֿריער
האַט ער זיך געשעמט צו רייזן מיט אַ מיידל,
אַבער לעצטנס האָט ער זיך גאַר אויסקאַוואַ-
לירט", רייז.

אויסקאַוויירן — טרוה. זייר אויס, ~ (גע)קאַ-
ווירט. אויסגאַראַנטירן, אַ פֿאַר עמעצן די חובות
אין קראַפֿ. אויך אונט: אַ פֿאַר די חובות.

אויסקאַווען — טרוה. ווע אויס, געקאַוועט.
אויסשמידן. אויסשלאַגן פֿון אַינין, אונטער
שלאַגן מיט אַינין. אַ פֿערד = צושלאַגן
פֿאַדקוועט צו זייערע פֿיס. "משיחן וועט,
אַזוי ווי דער שמיד פֿון אַינין, אַ פֿאַר אַיך
אַ ניצע ליכטיקן מזל", פֿרוג, אין חלום.

אויסקאַטאַ'ווען — טרוה. איצ, אימפּ נב.
געקאַטאַוועסט. 1. מיט אַ שפּאַס, היץ,
חכמהלע עפעס אַרויסברענגען, אויסדריקן. מע
קען אַ אויך אַן ערנסטן געדאַנק. 2. אויס-
לאַכן, אָפּשפּאַטן, אַ עמעצן.

אויסקאַטאַלאַגירן — טרוה. גיר אויס,
קאַטאַלאַגירט. פֿאַרענדיקן קאַטאַלאַגירן, אַ
די ביכער וואָס די ביבליאָטעק האָט אַרענבאַ-
קומען.

אויסקאַטאַני'ען — טרוה. טייע אויס, ~ (גע)-
קאַטייעט. רוסיצ. אויספֿירן עמעצן אויף אַ
פֿור, שליטן, שליטלעך, פֿערד (ריכטיק).

אויסקאַטאַניען זיך — אונט. אַ דעו. טל.
זיך דורכפֿאַרן אויף עפעס מיט פֿאַרגעניגן.
אַ זיך אויף דעם פֿריש אויסגעפֿאַלענעם
שניי.

אויסקאַטעווען — טרוה. רעווע אויס, גע-
קאַטעוועט. שטאַרק אויסשעמפֿן, אַ אַז דער
זיכט־מיר־מוהל זאָל פֿילן אַ טעם.

אויסקאַטערן — טרוה. ער אויס, געקאַ-
טערט. אויספֿאַדירען; האָבן אומגעזעצלעכע
קינדער וואָזל. "וויפֿל ממזרים ער האָט אויס-
געקאַטערט!"

אויסקאַטשייען (זיך) — טשייע (זיך)
אויס, (זיך) ~ (גע)קאַטשייעט. טל. 1. דווי
אויסקאַטשייען (זיך). 2. דווי אויסקאַטשען
(זיך).

אויסקאַטשען — טרוה. טשע אויס, גע-
קאַטשעט. אָפֿט מיט זיך. 1. אויסקניק-
לעך. אַ אין שטרוי, אויפֿן גראַן. "דאָס בעסטע
שטיפֿן... איז געווען זיך אַ אין שטרוי", יא.
אַ אין בלאַטע = שטאַרק אויסזידלען, מאַכן
מיט בלאַטע צו גליפֿן. אַ זיך אין בלאַטע =
זיך מאַכן זייער ברודיק. 2. אויסוויגן אויף
אַ הוידע. אַ אַרויספֿאַרלעך. 3. אויסוואַלען,
אויסוועלען. אַ...און אַ ברעג טישל אַ אַ
בלעטל לאַקשן אין מאַל אין אַ יוֹבֿל, שע,
מאַנזלאַגן. וועגן אַ גרויסן פֿליך: אַ (בלאַטער)
קאַפּ, כאַטש געם און קאַטשע אויס אויף
אים אַ בלאַט לאַקשן. 4. אויסדרייען אַ (טייל
פֿון אַ) בגד אויף דער צווייטער זייט. אַ די
אַרבל. 5. אַרויספֿאַרען; אַרויסקאַטשען.
...האַבן געאַרבעט אַלע פּאַזשאַרע פּומפּן, איי-
דער מע האָט אויסגעקאַטשעט דאָס וואַסער,
קמ. 1869, Ne 22. 6. דורכפֿירן וועט דורך
אַ מאַנגל, אַ גרעט, וועט.

אויסקאַטשען זיך — אונט. אַ דעו. זיך
אַרויסדרייען, זיך ענדיקן צום גוטן. "עס איז
טאַקע הינט שלעכט, אָבער עס וועט זיך
שפעטער א. מ."

ראַן. אויסקאמפלעטירן. אויסהאלגערן. א' אין שמוץ.

אויסקאלערן זיך — קזוו. ← דפוו. קעגנ-זיטיק זיך אויסקאלערן, אויסהאלגערן. זיך א' אין זאמד, אויפן גראַז. "די קינדער שפילן זיך און קאלערן זיך אויס אויפן פרישן היי".

אויסקאלירונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאלירן. אויסרעכע-נונג.

אויסקאלירן — טרוו. ליר אויס, ~ (גע)־קאלקולירט. אויסרעכענען, אויסחשבוּנען. א' גוט, ריכטיק, שלעכט, פֿאַלש אַ.

אויסקאַמאַנדירן — טרוו. דיר אויס, ~ (גע)־קאַמאַנדירט. 1. אַרויסגעבן באַפֿעלן ווי אַ העכערער אין אַמט, טיטל; אַרויסזאָגן הויך און באַפֿעלעריש די אינגעשטעלטע פֿאַרעם פֿון באַפֿעל (ביים מושטירן). סתם באַפֿעלן.

2. אַזעקשיקן, אַרויסשיקן אין ענינים פֿון (מיליטערישן אָדער ציבילן) דינסט. א' דעם אָפֿיצער עפעס איבערצוגעבן אין שטאַב.

אויסקאַמאַנדעווען — דעווע אויס, גע-קאַמאַנדעוועט. אויך: **קאַמאַנדעווען**.

1. דזוו אויסקאַמאַנדירן ב. דער ראש החברה [קדישא] האָט אויסגעקאַמאַנדעוועט: לאַז ער דאָ ליגן [דער מת] אָדער לאַז זי אים איינזאָלן, יוֹפֿאַל, № 38, וואָל זיין שטיל! — האָט אויסגעקאַמאַנדעוועט דער בעל־בית, שוּע, פֿונעם יאָר. 2. ווילדעווען, מאַכן שטיק, "האָט דער יונגאַטש קאַמאַנדע-וועט עס אויס במשך פֿון איין טאַג!"

אויסקאַמבינירונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַמבינירן. קונצי-קע א'.

אויסקאַמבינירן — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַמבינירט. דורכפֿירן ביזן סוף און עפעס אויפֿטאַן מיט אַ קאַמבינאַציע; אויס-רעכענען מיט אַ המצאה, איינפֿאַל. א' גוטן גאַנג אין שאַך, א' דעם ריכטיקן פֿלאַן.

אויסקאַמוניקאַציע — קאַמוניקאַציע. דזוו אויסקע-אָדער: קאַמוניקאַציע. קאַמוניקאַציע.

אויסקאַמפּאַנירן — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַמפּאַנירט. דורכפֿירן ביזן סוף און עפעס אויפֿטאַן מיט אַ קאַמבינאַציע; אויס-רעכענען מיט אַ המצאה, איינפֿאַל. א' גוטן גאַנג אין שאַך, א' דעם ריכטיקן פֿלאַן.

אויסקאַמפּאַנירן — קאַמפּאַניקאַציע. דזוו אויסקע-אָדער: קאַמפּאַניקאַציע. קאַמפּאַניקאַציע.

אויסקאַמפּאַנירן — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַמפּאַנירט. דורכפֿירן ביזן סוף און עפעס אויפֿטאַן מיט אַ קאַמבינאַציע; אויס-רעכענען מיט אַ המצאה, איינפֿאַל. א' גוטן גאַנג אין שאַך, א' דעם ריכטיקן פֿלאַן.

אויסקאַמפּאַנירן — קאַמפּאַניקאַציע. דזוו אויסקע-אָדער: קאַמפּאַניקאַציע. קאַמפּאַניקאַציע.

אויסקאַמפּאַנירן — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַמפּאַנירט. דורכפֿירן ביזן סוף און עפעס אויפֿטאַן מיט אַ קאַמבינאַציע; אויס-רעכענען מיט אַ המצאה, איינפֿאַל. א' גוטן גאַנג אין שאַך, א' דעם ריכטיקן פֿלאַן.

אויסקאַמפּאַנירן — קאַמפּאַניקאַציע. דזוו אויסקע-אָדער: קאַמפּאַניקאַציע. קאַמפּאַניקאַציע.

אויסקאַמפּאַנירן — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַמפּאַנירט. דורכפֿירן ביזן סוף און עפעס אויפֿטאַן מיט אַ קאַמבינאַציע; אויס-רעכענען מיט אַ המצאה, איינפֿאַל. א' גוטן גאַנג אין שאַך, א' דעם ריכטיקן פֿלאַן.

אויסקאַמפּאַנירן — קאַמפּאַניקאַציע. דזוו אויסקע-אָדער: קאַמפּאַניקאַציע. קאַמפּאַניקאַציע.

אויסקאַמפּאַנירן — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַמפּאַנירט. דורכפֿירן ביזן סוף און עפעס אויפֿטאַן מיט אַ קאַמבינאַציע; אויס-רעכענען מיט אַ המצאה, איינפֿאַל. א' גוטן גאַנג אין שאַך, א' דעם ריכטיקן פֿלאַן.

אויסקאַמפּאַנירן — קאַמפּאַניקאַציע. דזוו אויסקע-אָדער: קאַמפּאַניקאַציע. קאַמפּאַניקאַציע.

רייניקן די ציין מיט אַ העלצל, פֿעדער. אויף אַ צאַן אויסצוקאַלופּען = אַ סך ווייני-ציקער ווי עס איז נייטיק (וועגן שפּניו, חיונה).

אינט האָבן אַ צאַן אויסצוקאַלופּען = גיט האָבן וואָס צו עסן. אויך מיט זיך. "הויל-נאַקעטע פֿייגעלעך, וואָס האָבן זיך נאָר וואָס אויסגע-קאַלופּעט פֿון שאַלעכקייט", גח"ל [לעווערן], די צוואה פֿון רבי משה אַריה'ס, אָדעס, 1884.

אויסקאַליאַקען — טרוו. קע אויס, געקאַ-ליאַקעט. סל. אויספֿאַלען, אויספֿלוידערן.

אויסקאַליאַקען זיך — אוטוו. קזוו ← דפוו. 1. פֿלאַלען צווישן זיך, אויסדערציילן פֿאַר-שיידענע זאַכן איינער דעם צווייטן. 2. פֿאַר-ענדיקן קאַליאַקען. זיי זיצן שעהן-לאַנג און קענען נישט זיך א'.

אויסקאַלייטען — לייטע אויס, געקאַלייטע-ט. סל. אוטוו. אויספֿירן. טרוו — אויסקאַ-לייטען ←.

אויסקאַלייטען (זיך) — טרוו. יטשע אויס, ~ (גע)־קאַלייטעטשעט. אויך: **קאַלייטע-צען** (נע)ן, ~ קאַלייטען. מאַכן אינגאַנצן פֿאַר אַ קאַליקע. צעקאַלייטעטשען אַ צאַל. דער לאַז גער אַרבעטסטאָג האָט אויסקאַלייטעט די שוים-טער, געמאַכט זיי טעמפּ נישט נאָר זייער פֿאַר-שטאַנד, נאָר זייערע געפֿילן אויך, דער איי-שער אַרבייטער, ווילנע, 1896.

אויסקאַלייטענדיש — דאָס (די), זי. פראַ-צעס פֿון אויסקאַלייטען.

אויסקאַלייטען — טרוו. קאַלייטען אויס, גע-קאַלייטעטשעט. סל. אויסשפֿאַלטן, אויסהאַקן. דזוו אויסקאַלייטען ←.

אויסקאַלייטענדיש — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַלייטען.

אויסקאַלייטען — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַלייטען. אויסמאַלן מיט קאַלייטען. אויספֿאַר-בן. א' צייכענונגען, ווענט אַזוו. "קאַלייטעטשע וואָס האָבן באַלעבט און אויסקאַלייטעט די טעג און די נעכט", פּמ, איינס אויף איינס.

אויסקאַלייטענדיש — דאָס (די), זי. ניט-גע-רע-טענען אויסקאַלייטענדיש.

אויסקאַלייטענדיש — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַלייטען.

אויסקאַלייטען — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַלייטען. אויסמאַלן מיט קאַלייטען. אויספֿאַר-בן. א' צייכענונגען, ווענט אַזוו. "קאַלייטעטשע וואָס האָבן באַלעבט און אויסקאַלייטעט די טעג און די נעכט", פּמ, איינס אויף איינס.

אויסקאַלייטענדיש — דאָס (די), זי. ניט-גע-רע-טענען אויסקאַלייטענדיש.

אויסקאַלייטענדיש — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַלייטען.

אויסקאַלייטען — טרוו. קאַלייטען אויס, גע-קאַלייטעטשעט. סל. אויסשפֿאַלטן, אויסהאַקן. דזוו אויסקאַלייטען ←.

אויסקאַלייטענדיש — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַלייטען.

אויסקאַלייטענדיש — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַלייטען. אויסמאַלן מיט קאַלייטען. אויספֿאַר-בן. א' צייכענונגען, ווענט אַזוו. "קאַלייטעטשע וואָס האָבן באַלעבט און אויסקאַלייטעט די טעג און די נעכט", פּמ, איינס אויף איינס.

אויסקאַלייטענדיש — דאָס (די), זי. ניט-גע-רע-טענען אויסקאַלייטענדיש.

אויסקאַלייטענדיש — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַלייטען.

אויסקאַלייטענדיש — טרוו. זיר אויס, ~ (גע)־קאַלייטען. אויסמאַלן מיט קאַלייטען. אויספֿאַר-בן. א' צייכענונגען, ווענט אַזוו. "קאַלייטעטשע וואָס האָבן באַלעבט און אויסקאַלייטעט די טעג און די נעכט", פּמ, איינס אויף איינס.

אויסקאַלייטענדיש — דאָס (די), זי. ניט-גע-רע-טענען אויסקאַלייטענדיש.

אויסקאַלייטענדיש — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקאַלייטען.

אַ גרויסער תכלית, איציק קיפּינס, אונטער-ווענט. זיך א' פֿון אַ קראַנקייט = געוונט ווערן. "מיר האָפֿן טאַקע צו דעם וואָס לעבט אייביק אַז ער וועט זיך א'; מע זעט בחוש אַז ער בעסערט זיך", יוֹפֿאַל, 1886, № 30. ידאָס קינד וועט זיך א' = וועט געבוירן ווערן און וועט זיך האַדעווען (אַפֿילו ווען די באַדינגונגען זיינען זייער שווערע). "די האָר קאַטשען זיך אויס = קריכן אויס [געוויינלעך וועגן עופֿע-לעך וואָס פֿאַרלירן די האָר מיט העלכע זיי ווערן געבאַרן].

אויסקאַך — דער, זי. 1. אַקט אָדער רע-זולטאַט פֿון אויסקאַכן. 2. געדיכטער איר בערבליב גאַכן אויסקאַכן. אַ רויטלעכער א' אויפֿן דנג פֿון טעפל.

אויסקאַכאָיען — טרוו. כ־איע אויס, גע-קאַכאָיעט. סל. אַזער. אויסהאַדעווען מיט ליבשאַפֿט, אויסצערטלען. א' אייגענע און פֿרעמדע קינדער.

אויסקאַכונג — די, ען. פראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויסקאַכן.

אויסקאַכען — טרוו. קאַך אויס, געקאַכט. 1. קאַכן ביזן עס ווערט פֿאַרטיק, א' פֿלייש. "דעם חלב צעשטאַכן, ער זאָל גוט א', עס זאָל אויס דעם פֿעטן געקעכטס טאַקע ווערן אַ גוט גערעכטס", עט, לידער. 2. קאַכן ביזן עס בליבט נישט מער. א' די גאַנצע זופּ. דאָס וואָ-סער האָט אויסגעקאַכט און דער טשניניק האָט געפֿאַצט. א' עמעצן (דאָס) וואָסער = אויסמאַטערן, אויסדינגען, דערגיין די יאַרן. "דאָס איז אַ ייד וואָס האָט ליב א' וואָסער, דאָ אַפּוואָגן זאָגט ער נישט אַפּ, נאָר ער הייסט קומען מאַרגן, איבערמאַרגן, שוּע לכּבֿוד יוֹם טובּ." האָט זי וועקטשט וואו זי האָט געקאַנג קריגן וועלעווער און אויסגעקאַכט דאָס וואָ-סער פֿון בויך ביים קרעמער, ש. טיטמאַן.

אויסקאַכן זיך — אוטוו. קזוו ← דפוו. זיך היצן, זיך אַמפּערן און אויפֿהערן. "גו, האָסטו זיך שוין אויסגעקאַכט? וועסטו הערן וואָס מע רעדט צו דיר?"

אויסקאַכענדיש — דאָס (די), זי. געדויערדי-קער פראַצעס פֿון אויסקאַכן (זיך). איינשטילן אַז א'.

אויסקאַכער — דער, ס. מכשיר אויסצו-קאַכן, אויפֿצוקאַכן. אַן עלעקטרישער א'.

אויסקאַלאַט(ש)ען — טרוו. אַט(ש)ען אויס, געקאַלאַט(ש)עט. אויך: **קאַלאַט(ש)ען**. סל. אויסשלאַגן, אויסקאַפֿן; אויסמישן. א' מיט אַ שטעקן. "מע טאַר נישט א' ציקאַריע, נאָר לאָזן אַפּשטיין".

אויסקאַלאַטקען, **קאַלאַטקענדישען** — טרוו. קע, יטשע אויס; ~ (גע)־קאַלאַטקעטשעט. קאַלאַטקענדישעט. אויסקאַפֿן מיט אַ קאַלאַ-קאַטקע, אַ הילצערנעם גראַנער. אויספֿלאַלען הויך, אַלעמען אויסדערציילן. א' ריכילות.

אויסקאַלויצען — טרוו. צע אויס, ~ (גע)־קאַלויצעט. וויר. אויסקאַפֿן; אויסדערשן. א' תבואה.

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלויצען — טרוו. צע אויס, ~ (גע)־קאַלויצעט. וויר. אויסקאַפֿן; אויסדערשן. א' תבואה.

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

אויסקאַלופּען(נען) — טרוו. פֿע אויס, גע-קאַלופּעט. לז. אַזער. אַרויסקריגן עפעס פֿון אַ שפּאַלט, קאַרב, שמאַלער פֿאַרטיפֿונג (מיט געגל, שפּיציקן מכשיר). אויסדריבלען. מאַכן אַ לאַך דורך קאַלופּען. א' די ציין = אויס-

קאמפלעט. א א זאמלונג מארקעס, בילדער אע. **אויסקאנדידירן** — אוטו. דיר אויס, ~ קאנדידירט אויך: ~ קאנדידאטירן. זיין א קאנדידאט אויף א צאל (געליבענע) אמתן אדער א צאל מאל. א' ב' זאלע האלן צום סיים (פארלאמענט). א' אין עטלעכע האל-קרענן [אין אומאפהענגיקער ליטע צווישן ביידע העלט-מלחמות].

אויסקאנזיקען — קע אויס, ~ (גע)קאנזיקען קעט. אוטו — מיטאמאל אנהייבן היינען חי א הונט אדער א קאץ. (אויך וועגן א קינד וואס רעדט היינעדיק און פארצויגן). טרוו — עפעס פוועלן דורך קלאגן זיך, לאנג און וויי-גענדיק בעטן. א' א ביין. א' מע זאל עס מיטנעמען.

אויסקאנזיקען זיך — אוטו. ~ דעו. קא-גויקען און אויפהערן. קלאגן און היינען א גאנצע שעה, ביי מע קאנזיקעט זיך אויס.

אויסקאנזאקטירן — טרוו. ~ טיר אויס, ~ קאנזאקטירט. אינשטעלן א קאנזאקט, פארבינדונג, מיט א צאל מענטשן (אינסטיטור-צייט). א' מענטשן מיט השפעה, א' מלוכה אמתן. אויך אוטו. א' מיט.

אויסקאנזיקונג — די, ~ ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקאנזיקן. 2. סימן, צייכן וואס ווערט בכיוון געגעבן, געשאפן.

אויסקאנזיקן — טרוו. ~ טיק אויס, ~ גע-קאנזיקט. מאכן בולט, קאנזיק; צוגעבן סימן אויף צו דערקענען. א' א געצעלט מיט א פאן. א' א קו מיט א גלעקל אויפן האלדן.

אויסקאנזיקן זיך — אוטו. ~ דעו. (ממילא, אן א כוונה) זיך אויסצייכענען, זיך ארויסהייבן. „א' איר קאנזיקט זיך אויס מיט אנער וואוקס“. זיך א' מיט די רויטע האר.

אויסקאנזעווען — טרוו. ~ טעווע אויס, ~ געקאנזעוועט. 1. אויסקאנזען. 2. אויס-צייכענען אויף פאפיר מיט דער הילף פון א קאנטל, א ווירע. א' גלעכע פירעקיקע פייגורן.

אויסקאנטראלירונג — די, ~ ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקאנטראלירן. „נאך דער גרונטיקער א' האט מען ארעסטירט דעם בוכהאלטער“.

אויסקאנטראלירן — טרוו. ~ ליר אויס, ~ (גע)קאנטראלירט. גרינטלעך, ביזן סוף איבערקוקן, אינספעקטירן (א צאל זאכן, ענינים). א' אלע חשבונות.

אויסקאנטראקטירן — טרוו. ~ טיר אויס, ~ קאנטראקטירט. 1. אויסדינגען, אויסרעדן אדער אויסשריבן ביי אן אפמאך. א' דעם טערמין און די פרייזן פאר אלע באשטעלונגן.

2. פונדאדערטילן ארבעט (באשטע-לונגען) צווישן א צאל. א' א האלבן מיליאן הויזן פאר דער ארמיי.

אויסקאנזשיקן — טרוו. ~ יק אויס, ~ גע-קאנזשיקט. אויסבשטשן, אויסקלאפן מיט א קאנזשיק. א' די חילדע יונגען.

אויסקאנזשען — גאטע היינע [ן טרוו. ~ טשע אויס, ~ געקאנזשעט. אויסענדיקן. א' די ערב-פסחדיקע ארבעט. א' דעם ארבל, די קאפאטע.

אויסקאנזשען זיך — אוטו. ~ דעו. אינ-גאנצן פארניצט ווערן, מער גיט בליבן פון אן אַנגרייט. „זוקער און פוטער האבן זיך ביי מיר אויסגעקאנזשעט און איך דארף נאך באקן זיס געבעקס“.

אויסקאנזירן — טרוו. ~ גיר אויס, ~ קאנזירט. יוגירט. בייגן ווערן (וואס און וויפל מע דארף). א' די שווערע פראנצייזישע ווערן.

אויסקאנזישען (זיך) — טשע (זיך) אויס, (זיך) ~ (גע)קאנזישעט. דזוו אויסקאנזיר קען (זיך) ~.

אויסקאנזולטירן — אוטו & טרוו. ~ טיר אויס, ~ קאנזולטירט. 1. אויספֿרעגן עצות, אנווייזונגען; זיך מיישט זיין מיט א צאל. א' (מיט) די ספעציאליסטן. 2. געבן עצות, א' ווייזונגען.

אויסקאנזען — אקווו. קאן אויס, ~ געקאנזעט. דזוו אויסקענען. ~ טייל ריידערס מען זיך אויפצוהיטן דעם חילוק צווישן אויסקאנזען = זיין בכוח און אויסקענען = וויסן.

אויסקאנזען זיך — אוטו. ~ דעו. דזוו אויסקענען זיך ~.

אויסקאנזפֿיסירונג — די, ~ ען. פראצעס פון אויסקאנזפֿיסירן. די א' האט אונזו בדות געשטעלט.

אויסקאנזפֿיסירן — טרוו. ~ קיר אויס, ~ (גע)קאנזפֿיסירט. אינגאנצן (אלץ) רעקויר-זירן, עקוועסטירן; מיט מלוכה מאכט צוגע-מען א צאל זאכן וואס מע טאר גיט האבן, גיצן. א' קאנטראבאנד, אומגעזאלע ליטעראטור, בראנפן אא.

אויסקאנזירירונג — די, ~ ען. פראצעס פון אויסקאנזירירן. פארביסענע א'.

אויסקאנזירן — טרוו. ~ דיר אויס, ~ (גע)-קאנזירט. אויסשטיגן, איבערשטיגן אין פארמעסט. געשעפט. א' אלע אנדערע קרע-מערס. א' מיט קענטענישן.

אויסקאנסטן — אוטו. קאסט אויס, ~ גע-קאסט. קאסטן טבער, א סך. „ווער ווייסט וויפל דאס וועט א' אפער א' מאיאנטיק“.

אויסקאנסטירן — טרוו. ~ דיר אויס, ~ (גע)-קאסטירט. אויסשניידן טעסטיקלעך, מסרס זיין, עמאקולירן א צאל. א' די בולן. א' זינגערלעך (פארן פויפסלעכן כאר אין מיטל-עלטער).

אויסקאנסירונג — די, ~ ען. פראצעס פון אויסקאנסירן.

אויסקאנסירן — טרוו. ~ טיר אויס, ~ (גע)-קאנסירט. אויך: ~ סקאנסירן. אנולירן (א צאל זאכן), אפשאפן, בטל מאכן. א' די שלעכ-טע מאדע. „שאלו האט אויסגעקאנסירט אלע מכשפות פון ארץ ישראל“, אמד, דער טויטען] נאטט, ווילנע 1869.

אויסקאנסעווען — טרוו. ~ ווען אויס, ~ גע-קאנסעוועט. אפט מיט זיך. אויסליידיקן, אויסברעכן, אויסשיידן, דרייזן. ~ דעו.

אויסקאנסען — טרוו. ~ סע אויס, ~ געקאנסעט. אויך: ~ קאנזשען. פארענדיקן קאנסען; אראפ-שניידן גראז, תבואה. א' די גאנצע לאנגקע, א' דאס גראז.

אויסקאנסענירן — טרוו. ~ גיר אויס, ~ גע-קאנסענירט. אויך: ~ קאנזשענירן. אויסדינ-

גען, שטארק אראפקוועטשן דעם פרייז. „איך האב געמוזט אועקפארן, האט מען ביי מיר אויסגעקאנסענירט די סחורה“.

אויסקאנסענירער — דער, ~ס. וונ קע, ~ס. ווער עס קאנסענירט אויס. אויסניצער. „די אקע לויפט צו אלע אויסקאנזענען“.

אויסקאנספערן — טרוו. קאנספער אויס, ~ געקאנספערט. 59: ~ קאנזשפערן. ~ אויסטארן, ארויסקריגן דורך שווינדל, פאלש-קייט; אויסמאטען. א' געלט. א' עמעצן.

אויסקאנסקען — טרוו. קע אויס, ~ געקאנס-קעט. דזוו אויסקאנסקען ~.

אויסקאנספא'יען — טרוו. ~ ציע אויס, ~ (גע)-קאנזשעט. 20. אויסגראבן. א' פון אונטער דער ערד. א' אן אלטע געשיכטע.

אויסקאנספא'יען זיך — דעו. זיך ארויס-דרייען, זיך ארויספאררענען. זיך א' פון סוד (געריכט).

אויסקאנספונען — טרוו. ~ זע אויס, ~ (גע)קא-פונעט. וורר. אפט מיט זיך. צעמישן, צעטומלען, פארדרייען דעם קאפ. א' עמעצן מיט א ים רייד, מיט חילדע צוזאגן.

אויסקאנספירן — טרוו. ~ יר אויס, ~ (גע)קא-פירט. 1. פארענדיקן קאפירן; מאכן א צאל קאפיעס. נאכשריבן, איבערשריבן. א' דאקו-מענטן. 2. נאכמאכן. א' אלע זינע געגעלעך.

אויסקאנספנייען — טרוו. ~ נייע אויס, ~ גע-קאנזשעט. 99. אויסצאלן ביסלעכעניש; א' (א חוב) גראשנחייבן. בימאס. „איך קען דיר קיין געלט גיט בארגן, דו קאנזשעט עס אויס גילדנווייז, ל. זעהרער“.

אויסקאנספולען — טרוו. ~ סל אויס, ~ גע-קאפסלט. (אפטייקערט) אריינשטין אין קאפ-סלען. א' דעם פראשעק.

אויסקאנספען — פֿע אויס, ~ געקאנספעט. 99: ~ קאנזשען. דזוו אויסטריבן. א' א חוב (מיט טיילעלעלעך) = אויסצאלן טראפנווייז, אויסקאנזפנייען.

אויסקאנספען — טרוו. ~ פֿע אויס, ~ געקאנספעט. 1. אויסגראבן. א' א גרוב. „כיהאב שוין אויסגעקאנספעט אלע מאנדעבורקעס“ = מין קארטאפֿלן קאנזשען. „האבן עטלעכע יידן... גענומען מיט די נעזער פון זייערע שיד א' א פונדאמענט“, נאד. 2. אויסבריקען. א' מיט די פֿיס.

אויסקאנספעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אויסקאנספען.

אויסקאנספריזעווען — ווען אויס, ~ (גע)-קאפריזעוועט. אוטו — ווערן מיטאמאל קאפריזט. „שטענדיק פאלגט ער אבער גראד הינט האט ער אויסקאנספריזעוועט“. טרוו — 1. מאכן קאפריז. „אז מע גיט א קינד אלץ נאך, קאפריזעוועט מען אים אויס“. 2. מאכן עפעס אויף א קאפריזענעם אופן. „אייניקע אותיות פלעגט ער אזוי... אז מע פלעגט זיך כסדר חידושן“, מוז, מינע באנגענישן.

אויסקאנספריזעווען זיך — אוטו. ~ דעו. 1. אויפהערן זיין קאפריז. „ערשט נאך דעם א' זיך האט דר' סאכאצקי געלאזט אהרן פלעלשער זאל אים אויסטאן סיבוטער“, דעמב-ליג, ערב נאכט. 2. דזוו אויסקאנספריזעווען, אוטו.

אויסקאציען זיך — אוטוו. ציע זיך אויס, זיך ~געקאציעט. ווירד. דווי אויסקעצלען זיך ~.

אויסקאצן — טרוו. קאץ אויס, ~געקאצט. ארכ. אויסברעכן, אויסמייקענען. "ווען דוא ווערט צו פיל עשין ווערשטו אים ווירד אויש קוצין", טהמ, ריח/ב.

אויסקאקן — טרוו. קאק אויס, ~געקאקט. וואול. 1. אויסשיון צואה אדער עפעס מיט דער צואה. א' א מטבע. 2. טאן עפעס אומ געראטנס, שלעכטס, אויף א מיאוסן אופן. 3. אפצאלן חוב אין גראשנס. א' אלע פורים א גראשן.

אויסקאקן זיך — אוטוו. < דפוו. 1. אפ טאן נאטירלעכע באדערפענישן, זיך אויסליידיקן. 2. קוים זיך אויסקלפן עפעס צו טאן; טאן עפעס לענגער (פאמעלעכער) ווי מע דארף.

אויסקאקסן, קאקען — טרוו. קאקס, קאקע אויס, ~געקאקסט, ~קאקעט. E: cock. אויסדרייען האר אויפן שפיץ קאפ ווי א מין בערגעלע אדער צווייפלייגן צאפ (צעפ) אויפן שפיץ קאפ. א' א פרייז, א' האר, צעפ.

אויסקאקעטירן — טרוו אויס, ~קאקעטירט. אוטוו — אנהייבן קאקעטירן; שטארק, בולט אדער א לענגערע צייט קאקעטירן. א' מיט די שיינע אויגן. טרוו — עפעס דערגרייכן דורך קאקעטירן. א' א פארבעטונג צום טאגן.

אויסקאקעטירן זיך — אוטוו. < דפוו. אויפהערן קאקעטירן, זיין א קאקעטקע. "דער פאטער איז קראנק געווארן, האט זי זיך אויס קאקעטירט און געמוט שטיין אין קרעמל", רייד.

אויסקאראבקען זיך — אוטוו. קע זיך אויס, זיך ~געקאראבקעט. סל. ארויסדראפן פון זיך. ארויסקריכן מיט די הענט און פיס. א' זיך פון א שווערער לאגע.

אויסקארא'ניען (זיך) — נייע (זיך) אויס, (זיך) ~געקאראניעט. סל. דווי אויסקאראניען (זיך). "אונדו פעלט אונטער די פיס א באדן, לעבעדיקע ערד! זיך אויסגעקאראניעט און אין ערגעץ ניט פאראלאנגט", הר, אונדזער ערד.

אויסקאראמקען זיך — אוטוו. קע זיך אויס, זיך ~געקאראמקעט. 1. דווי אויסקאראב קען זיך <. 2. דווי אויסקאראמקען (זיך) <.

אויסקארבונג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטאט פון אויסקארבן. א קונציקע א.

אויסקארבן — טרוו. קארב אויס, ~געקארבט. קארבן ביזן סוף. מאכן א צאל קארבן, אינשניטן. א' ציינדלעך. א' א שטעקל. (מיט א הילצערנעם לעפל אויסגעפערטלט און שוין אויסגעקארבט די געלע פוטער, מעצקער, זיינט פעלדער.

אויסקארגן — טרוו. קארג אויס, ~געקארגט. קארגן אין א גרויסער מאס. אינשפארן עפעס בנוגע צו א צאל מענטשן. א' דעם ביסן פון מויל. "אז מע קארגט אויס א גראשן דא און א גראשן דארט, קומט מען ווי ניט איז דורך", רייד.

אויסקארגער — דער, ס. ווי ין, ס. ווער עס קארגט אויס. "אן א' איז ניט קיין איינ ברענגער", שוו.

אויסקארנעריי — דאס & די, ען. טואונג פירונג פון אויסקארגער.

אויסקארזשען — טרוו. זשע אויס, ~געקארזשעט. פא. אויסטריילען, אויסשטויבן דורך אויסקלאפן. א' די טיכער, דעם דיוואן.

אויסקארטשעווען — טרוו. עווע אויס, ~געקארטשעוועט. 1. אויסקארצלען. ארויס ציען מיטן ווארצל. א' יונגע בימלעך, קראפע ווע. 2. אויסגראבן פונעם און ווארצלען פון בימער. א' די ערד און אויסקאערן.

אויסקארטשעניש — דאס (די), זן. פראץ צעס פון אויסקארטשען.

אויסקארטשע(נען) — טרוו. טשע אויס, ~געקארטשעט. 1. אויסבייגן, אויסקנייטשן. א' אן ארבל. א' א געפרעסט קליידל. 2. אויס קארטשעווען. "די גערטער שטייען אפן... זינגען פערד און ק...אנגעקומען... און אויס געקארטשעט דאס וואס דער מענטש האט דורכגעלאזן", ראניק, סוף וומער.

אויסקארירן — טרוו. ריר אויס, ~געקארירט. 1. אויסמאלן, אויספארן אין קעס טעלען פון פארשיידענע קאלירן. א' דעם דיל, דאס ברעטל. 2. אויספארן אין ברוין אדער טונקלרויט.

אויסקארמניש — דאס (די), זן. פראצעס פון אויסקארמע(נען) (זיך).

אויסקארמב(נען) — טרוו. מע אויס, ~געקארמעט. 1. אויסשפיין, אויסהאדעווען. "א' אצא כאליאסטרע איז ניט קיין קלייניקייט". 2. אויספיערן, אויספאשען. א' גענדז אויף שמאלץ, דעם אינדיק אויף פסח. "א' אויף איין (דער לינקער) זייט = געבן צו עסן ניט גענוג אדער א סך, אבער וואס געפעלט גיט. מען האט אים אויסגעקארמעט אויף דער לינקער זייט און עס האט אים פאר שאט". 3. קארממעווען. "ווען מע קאר מעוועט מיט זיין [קוקורווע, קאפאק...] אויס חזירים", ק. גיטמאן, די נויטיקסטע אנדאנא מישע יעדוועט... טשערקאס 1929.

אויסקארמב(נען) זיך — דפוו. ווערן דיק, פעט. "דאס יאָר האָט ער זיך אויסגעקארמעט און זיך אויסגעפייכלט און איצט הייסט דער דאָקטער פאַרלירן וואָג", רייד.

אויסקארסקענען — טרוו. קע אויס, ~געקארסקעט. אויך: ~קארשקענען. זאמעט. > ליט. אויסגראבלען אין שטויב (זאמד). "די הון האט אויסגעקארסקעט א גריבל און געפירן ען א קערנדל".

אויסקארסקענען זיך — דפוו. זיך ארויסדראפען, זיך אויסקארבאקען.

אויסקארעגירונג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטאט פון אויסקארגערן.

אויסקארעגירן — טרוו. גיר אויס, ~געקארעגירט. אויספארייכטן גרייזן. א' דעם מאַנוסקריפט, די העפטן פון די תלמידים.

אויסקארעזשירן — טרוו. זשיר אויס, ~קארעזשירט. דווי אויסקארגערן <. "איך וועל דען ניט אליין קענען א' די גרייזן אין איינער לידל", אה, דער קארעקטאר. [גר].

אויסקארעני'ען, קארע'ניען, קארע'ניען — טרוו. נייע, נייע, נייע אויס; ~געקארעניעט, ~געקארעניעט, ~געקארעניעט. נייעט. אויך: ~קארע'ניען, ~קארע'ניען.

1. אויסקארצלען, אויסרייסן מיטן ווארצל. א' שלעכטע מידות. א' יעדער זכר פון עבודה זרה. "פון דעמאלט אן האט זי גענומען אויס קארעניען אין מיר די דאזיקע תנועות", שט. פונעם יאָרד וו. [אבער ניט א' א געוויקס].

2. בכלל אויסרייסן, אומברענגען. א' די רשעים. "האָבן פֿיל תּפֿילות...פֿאַרבּראַכט דעם אַפּיקורס אויסצוקאַרינען, סײַ אַט אַבער אַלץ נישט געהאַפֿלן", [חיים מאַלאַנגאָ, גדולת ר' וואָלף] [9]. "המון...האָט באַלד געלאָזט אונטערשריבן אָן אוקאַ...מע וואָל 13 טאָג אין אָר יידן אויסקאַרעניען", קמ, 1866, Ne 7.

קללות: עס זאל דיר (דיר) א'! ווען וועסטו אויסקארענייעט ווערן? "אויסקארענייען זאל עס דיר! וואוהין בינסטו געלאפן?!", בערג, ביים דינעפער וו. [ברענען, א' ביזן כריסטאג אַרפּן...גאַטעניו!], א. מ. פּוקס, אויפן בערגל.

אויסקארק(עווען) — טרוו. קארק(עווע) אויס, ~געקארק(עווע)ט. פאראקלאפן מיט א קאר(י)ק א צאל פלעשער. פארענדיקן קארקע ווען. "היינט איז פאראן ווען וואס מע דארף צעגיטן און פלעשער און א", שט. בלאגא דענעט שטערן ו.

אויסקארקען — קע אויס, ~געקארקעט. דווי אויסקארקען <. א' ווי א ראב.

אויסקארשיקן — טרוו. יק אויס, ~געקארשיקט. אויסטיילן, אויסשטין אין קאשיקעס. א' דעם זאק עפל און פונאנדערטראגן איבער די הימער.

אויסקארשלעווען — טרוו. לעווע אויס, ~געקארשלעוועט. פר. סל. אויסקרימען, אויס דרייען. א' די שיד.

אויסקארשען — טרוו. שע אויס, ~געקארשעט. פד. דווי אויסקאסען <.

אויסקארשענירן — טרוו. גיר אויס, ~געקארשענירט. דווי אויסקאסענירן <.

אויסקארשפערן — טרוו. ער אויס, ~געקארשפערט. אויך: ~קארשפערן. 1. אויס גארן, ארויסקריגן דורך שווינדל, פאלשקייט. אויסמאנטען. "ער האט אין וועג אויסגעקארשפערט ביי מיר א העלסט פון מנינע שווער אויפגעזאמלטע קאפייקעס", אמד. "אינימאל האט איינער געבראכט תבואה און קארטאפּל צו פאראקויפן, זינען אים באפאלן די חברה און האבן אלעס אויסגעקארשפערט", ייפאל.

1881 x 22. "איך וועל שוין זען וואס צו טון, איך וועל שוין עפעס א", פראק, ער זיל און זינגע מקורבים, א' די בכורה פאר א טאפ לינדון. 2. אויסזוכן; אריינקריגן. "איך האב ערגעץ אויסגעקארשפערט א צווייער און געלאפן קויפן...באקסער", פראק, דער נדבן. "טרנייעמירל קארשפערט ערגעץ אויס א הע' רינג", פראק, דער בעשט.

אויסקארשקען — טרוו. קע אויס, ~געקארשקעט. אויסגלעסן, אויסצערטלען.

אויסקהלן זיך — [קא'האלן] אוטוו. קהל זיך אויס, זיך ~געקהלט. 1. אקטיוו זיך באטייליקן אין (א צאל) געוועלשאפטלעכע ענינים. "אומעטום שטופט ער זיך, אומעטום קהלט ער זיך אויס". 2. אויפהערן זיך קהלן. "ער האט זיך אויסגעקהלט און זיך גענומען צו אייגענע געשעפטן".

אויסקובן — טרוו. קוב אויס, געקובט. (מאט) ברענגען אין דער דריטער מדרגה. א' צאלן, א גלעכונג. [אין לשון פון תלמידים, קאנוע, הילקאמירן.]

אויסקראכטשען — אוטוו. טשע אויס, געקראכטשעט. אנהייבן אדער אויפהערן קראכען (וועגן א הון אדער חיי א הון).

אויסקודלען, קודרעווען — טרוו. קודרע (ל), רעווע אויס; געקודל(ע)ט, קודרע וועט. מאכן (האר) זאל זיין קודלעוואטע, מיט קודרעס. „יודל פודל, יודל קודל, קודל אויס און גיי ארויס“, קל זיך צו רייצן מיט א יינגל וואס הייסט יודל.]

אויסקוואדראטעווען — טרוו. רעווע אויס, געקוואדראטעוועט. אויסצייכענען אין פארעם פון קוואדראטן. א' א דיאגראם.

אויסקוואדערעווען — טרוו. רעווע אויס, געקוואדערעוועט. פונגאנדערטילן; אפטיילן, באשטימען חלקים (אויף א יושרדיקן אופן). 27.

אויסקוואטשען(ע) — טשע(ע) אויס, גע- קוואטשע(ע)ט. אוטוו — ארויסגעבן קלאגן (גען), ענלעך צום גערויש פון קנעטן טייג. „די שטיוול קוואטשע(ע)ן אויס אין דער טיפער בלאטע“. טרוו — אויסקוועטשן, אויסקנעטן עפעס וואס איז שטער און אומריין. „די קינד דערשט הענטלעך קוואטשע(ע)ן אויס פליכטן זאמד“.

אויסקוואטשען — טרוו. קע אויס, גע- קוואטשעט. 1. אויספאטשען, אויסשמירן. 2. מאכן נאס און ברודיק; אויסקוואטשע(ע)ן.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשע- קעט. — אויסקוואטשען, אוטוו — (אנהייבן) ארויסגעבן קלאנגען (ווי) פון א הון, ספעצ פארן לייגן אן איי. א' און לייגן אן איי. טרוו — עפעס אויסדריקן דורך אונעלכע קלאנגען. די אַלטישקע קוואטשעט אויס איר אומצור- פרינדיקייט. מיט זיך. — אויסקוואטשען זיך.

אויסקוואל — דער, זי. ארט פון וואַנען עס קומט ארויס א שטראם. „צווישן די ביידע פֿעלדן איז דער א' פון דעם טיכעלע“.

אויסקוואלונג — די, ען. פראצעס אדער אופן פון אויסקוואלן. קילע א'; קוים קענטלע- כע א'.

אויסקוואלן — אוטוו. קוואל אויס, גע- קוואלט. 1. שטענדיק ארויסקומען פון אויג- טערבאנדיקן וואסער. דאס וואסער קוואלט אויס פון א פֿעלדן. 2. אויפהערן זיך בא- ווייזן פון אונטערן באַדן (וועגן וואסער). „דער ברונעם איז כמעט טרוקן, דאס וואסער קוואלט שוין אויס“. 3. זיין סיבה, מקור פֿאר עפעס. פון וואַנען זאל א' אַזא ידיעה?

אויסקוואטשע(נע)ן — טרוו. טע אויס, גע- קוואטשעט. אויך: קוואטשען. וורר. סל. אַוועקשטעלן צום פֿארזעערן, אויסזעערן. א' באַרעלעך. א' קרויט = [געוויינטלעך] שטעלן קרויט.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. עפעס אויף וואס מע קוואטשע זיך. „זעט נאָר דאָס א' זיינע! ס'האָט זיך טאַקע געלוינט זיך צו יאָגן נאָר אירוו“. רייד.

אויסקוואטשע(נע)ן זיך — אוטוו. פֿע זיך אויס, זיך געקוואטשעט. 1. דזוו קוואטשען זיך, נאָר עמפֿאָטישער. שטרעבן צו דערגרייכן (גענייט סו, פֿאַרמאָגן) אַווייניג וואָס איז קוים ווערט די אַנטשטערענונג. „אויף וואָס האָסטו זיך דאָ אַזוי אויסגעקוואטשעט?“ זיך א' אויף באַריגישט מיט נישט. 2. אויסלאָבן זיך; האָבן הנאה פֿון עפעס וואָס מע האָט באַקומען (דערגרייכט).

אויסקוואטשען — טשע אויס, געקוואטשע טשעט. — אויסקוואטשען, אוטוו — אָנ- הייבן אַרויסגעבן קלאַנגען חיי א הון, באַזונג- דערש ווען זי האַלט בפֿנים לייגן אָן איי. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס מיט זיפֿצן, קרעכצן, שטיל באַקלאָגן זיך. א' אַ פֿאַרלאַנג, בקשה.

אויסקוואטשען זיך — אוטוו. — דפוו. אויסקוואטשען און אויפהערן. זיך גרינגער מאַכן דורך שטילן באַקלאָגן זיך. „די הון האָט זיך אויסגעקוואטשעט און געלייגט אָן איי“. „די אַלטישקע קוואטשעט זיך אויס און נעמט היידער אַרבעטן אַ זאַק“.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוואטשען (זיך).

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו — אנהייבן (מיטאמאל) ארויסברענגען קלאנגען קוואטשען, פון (ווי) א פראש. [אויך מיט זיך. קוואטשען און אויפהערן. „די פֿרעש האָבן זיך אויסגעקוואטשעט און עס איז אינ- גאַנצן שטיל“]. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס אויף אַ גונדעם אָפֿן, איינטיגיק, א' אַ באַזעע מעשה.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו & טרוו. דזוו אויסקוואטשען. — „לייב צע איז איינער פֿון יענע לייב דאָרט וואָס וואַקען אויס אויף פֿלינע בריות“, ממוט. ווינטשפֿ. „זיי קוואַקען אויס דאָס יונגע האַרצ ווייטיק“, פֿריג, געדאַנקען און אַדייען. אויך מיט זיך.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוואטשען (זיך).

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו — אנהייבן (מיטאמאל) ארויסברענגען קלאנגען קוואטשען, פון (ווי) א פראש. [אויך מיט זיך. קוואטשען און אויפהערן. „די פֿרעש האָבן זיך אויסגעקוואטשעט און עס איז אינ- גאַנצן שטיל“]. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס אויף אַ גונדעם אָפֿן, איינטיגיק, א' אַ באַזעע מעשה.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו & טרוו. דזוו אויסקוואטשען. — „לייב צע איז איינער פֿון יענע לייב דאָרט וואָס וואַקען אויס אויף פֿלינע בריות“, ממוט. ווינטשפֿ. „זיי קוואַקען אויס דאָס יונגע האַרצ ווייטיק“, פֿריג, געדאַנקען און אַדייען. אויך מיט זיך.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוואטשען (זיך).

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו — אנהייבן (מיטאמאל) ארויסברענגען קלאנגען קוואטשען, פון (ווי) א פראש. [אויך מיט זיך. קוואטשען און אויפהערן. „די פֿרעש האָבן זיך אויסגעקוואטשעט און עס איז אינ- גאַנצן שטיל“]. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס אויף אַ גונדעם אָפֿן, איינטיגיק, א' אַ באַזעע מעשה.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו & טרוו. דזוו אויסקוואטשען. — „לייב צע איז איינער פֿון יענע לייב דאָרט וואָס וואַקען אויס אויף פֿלינע בריות“, ממוט. ווינטשפֿ. „זיי קוואַקען אויס דאָס יונגע האַרצ ווייטיק“, פֿריג, געדאַנקען און אַדייען. אויך מיט זיך.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוואטשען (זיך).

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו — אנהייבן (מיטאמאל) ארויסברענגען קלאנגען קוואטשען, פון (ווי) א פראש. [אויך מיט זיך. קוואטשען און אויפהערן. „די פֿרעש האָבן זיך אויסגעקוואטשעט און עס איז אינ- גאַנצן שטיל“]. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס אויף אַ גונדעם אָפֿן, איינטיגיק, א' אַ באַזעע מעשה.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו & טרוו. דזוו אויסקוואטשען. — „לייב צע איז איינער פֿון יענע לייב דאָרט וואָס וואַקען אויס אויף פֿלינע בריות“, ממוט. ווינטשפֿ. „זיי קוואַקען אויס דאָס יונגע האַרצ ווייטיק“, פֿריג, געדאַנקען און אַדייען. אויך מיט זיך.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוואטשען (זיך).

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו — אנהייבן (מיטאמאל) ארויסברענגען קלאנגען קוואטשען, פון (ווי) א פראש. [אויך מיט זיך. קוואטשען און אויפהערן. „די פֿרעש האָבן זיך אויסגעקוואטשעט און עס איז אינ- גאַנצן שטיל“]. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס אויף אַ גונדעם אָפֿן, איינטיגיק, א' אַ באַזעע מעשה.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו & טרוו. דזוו אויסקוואטשען. — „לייב צע איז איינער פֿון יענע לייב דאָרט וואָס וואַקען אויס אויף פֿלינע בריות“, ממוט. ווינטשפֿ. „זיי קוואַקען אויס דאָס יונגע האַרצ ווייטיק“, פֿריג, געדאַנקען און אַדייען. אויך מיט זיך.

אויסקוואטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוואטשען (זיך).

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו — אנהייבן (מיטאמאל) ארויסברענגען קלאנגען קוואטשען, פון (ווי) א פראש. [אויך מיט זיך. קוואטשען און אויפהערן. „די פֿרעש האָבן זיך אויסגעקוואטשעט און עס איז אינ- גאַנצן שטיל“]. טרוו — אַרויסזאָגן עפעס אויף אַ גונדעם אָפֿן, איינטיגיק, א' אַ באַזעע מעשה.

אויסקוואטשען — קע אויס, געקוואטשעט. אוטוו & טרוו. דזוו אויסקוואטשען. — „לייב צע איז איינער פֿון יענע לייב דאָרט וואָס וואַקען אויס אויף פֿלינע בריות“, ממוט. ווינטשפֿ. „זיי קוואַקען אויס דאָס יונגע האַרצ ווייטיק“, פֿריג, געדאַנקען און אַדייען. אויך מיט זיך.

אויסקוויטירן — טרוו. טיר אויס, גע- קוויטירט. 1. אויסרעכענען חוב (תביעה) און אויסצאלן אינגאנצן (מיט געלט אדער שוה כסף). 2. ארויסגעבן קוויטן, קבלות, באשטע- טיקונגען אויף געלט, זאכן. א' די גדרות.

אויסקוויטירן זיך — אוטוו. קזוו. — דפוו. זיך אויסרעכענען קעגנזשטיק און אויסגעפֿי- גען (אפֿזען) אַז מען איז גלפֿך אויף גלפֿך. „גו, איך האָב דיך באַעוולט, דו האָסט מיך געזינדלט — מיר האָבן זיך אויסגעקוויטירט“, רייד.

אויסקוויטעווען — טרוו. רעווע אויס, גע- קוויטעוועט. דזוו אויסקוויטירן, 22. —

אויסקוויטשען — טשע אויס, געקווי- טשעט. אוטוו — אַרויסלאָזן אַ קוויטש. א' פֿון חייטיק, פֿון פֿרייד, טרוו — עפעס אויס- דריקן, אַרויסזאָגן מיט אַ קוויטש(יק קול). „...אויסקוויטשעניק אָן ענטפֿער אויפֿן גע- לענקל“, ממוט. „...אויסקוויטשעניק ביידע שכנים זיין קליין הענטל און אויסגעקוויטשעט יחידי“, טע, אַרעמע און פֿריילעכע ו. —

אויסקוויטשען זיך — אוטוו. — דפוו. אויסקוויטשען און אויפהערן. „דאָס געשלאַ- גענע הינטל האָט זיך אויסגעקוויטשעט און זיך גענומען גריזשען דעם ביינ“.

אויסקוויטשעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוויטשען (זיך). אָן א' וואָס רייסט די אויערן.

אויסקווייטלען — טל אויס, געקווייטלט. טרוו — אויספוצן מיט קווייטן, קווייטלעך. א' די האַר, א' די בלוזע = אויסשטיקן קווייטן אויף דער בלוזע. אוטוו — אויפֿ- קומען, באַווייזן זיך אין פֿאָרעם פֿון קווייטן, קווייטלעך. אויסבלעזן ב 1.

אויסקוויקן — אַקזוו. קוויק אויס, גע- קוויקט. דערפֿרישן; געבן (ווייזן, זאָגן) עפעס וואָס פֿאַרשאַלט הנאה. א' דאָס האַרץ. א' זיך. א' מיט דער גוטער בשררה. זיך א' מיט אַ ביטעלע משקה.

אויסקוויקעניש — דאס (די), זי. פרא- צעס פון אויסקוויקן (זיך). מיטל אויסצוקוויקן (זיך). דערקוויקעניש. אויך: קלעכין.

אויסקוועניש — דער, זי. אַקט פֿון אויס- קוועטשן. סכום פֿון אויסגעקוועטשטן מאַ- טעריאַל. דער א' פֿון די וויינטרויבן.

אויסקוועטשונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקוועטשן. אויספרעסונג, שאַנטאַזש. אַכזריותדיקע א'. „זייער נפֿש זאל זיך אויסגיטן חיי וואַסער פֿאַר גאַט... ביז א' פֿון דעם נפֿש“, תניא, 420.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

אויסקוועטשן — טרוו. קוועטש אויס, גע- קוועטשט. 1. אויסדריקן פֿליסיקייט, נאָס קייט, זאַפֿט פֿון עפעס א' פֿרוכטן, א' נאָסע וועט. „ווען זיינע קליידער זענען נאָס געוואָרן, מאַג ער אין זיי אַזוי גיין אין זיין הויז, און איך האָב קיין מורא נישט, ער וועט זיי אויס- קוועטשן“, לטו, 2/60. 2. עפעס שאַפֿן, פֿראַדוצירן דורך אויסדריקן (פֿליסיקייט), א' טרויבנזאַפֿט, פֿרוכטזאַפֿט. „זי האָט אויסגע- שלאָגן פּוטער, אויסגעקוועטשט קעזי“, אַפֿא, אין אַ פֿאַרשייטער וועלט, 3. אַרביי- דריקן, אַיינפֿרעסן. א' צייכנס, אותיות.

4. ארויסקריגן עפעס דורך צווריקן, סטראַ-
שען, שלאָגן, אויסשאַטאַזשירן. א' אַן ענט-
פֿער, צוואַג; א' אַ מתודה זיך זיך. א' געלט,
יערלעכע צאָלונגען. 5. אַרויסקריגן מיט
געזעלשאַפֿטלעכן אָדער מלוכהשן דרוק. א'
שטצען, פּאַראַטקעס. א' אַ גבֿה פֿון דעם
קמצן. 6. אַפּשאַכן, עקספּלאָזירן, אויס-
נוצן. א' די (לעצטע) פּוחות, דעם מאַרך פֿון
די ביינער. "...א' פֿון אַרבעטער זינען לעצטע
עצמות און אַוועקגעבן דאָס די קאַפּיטאַליסטן",
דער אידישער אַרבייטער, 1896.

59: ווי אַ נאַסן האַנטער, נאַסע שמאַטע; ווי
אַ לימענע, ציטרין; ווי אַ שוואַם; ווי אַ בלאַ-
טער, געשוויר, מכה; ווי איילבערטן, ווי ווייניג
טרויבן אין קעלטער; ווי פֿון אַן אַנטער; ווי ר'
צדוק די גרוגרת (זע). *א' ווי פֿון דער וואַנט
וואַסער = גיט מיגלעך אַרויסצוקריגן.

אויסקוועטשן זיך — אוטוו. ← דפֿוו.

1. אַרויסצוגאָן זיך נאָך קווענקלענישן, לאַנגן
ייִשובֿ־הדעת. מיט שוועריקייטן עפעס זאָגן.
"לחיים ר', ר...הא, שניאור — קוועשט זיך
נאָך איינער אויס עפעס זאָגן", ממוס.
"ערשט אויף מאַרגן אינדערפֿרי האָט ער
אויסקוועטשט זיך; וואָס איז?" שט. טבֿיה.
2. עפעס טאָן נאָך לאַנגן גרייטן זיך, מאַכן
שהיות. עפעס טאָן אויף אַן אומגעראַטענעם
און פּאַמעלעכן אויפֿן, מיט שוועריקייטן. "קוים
וואָס ער קוועשט זיך אויס מיר אונטער-
צוהעלפֿן, פֿוה". פֿוה ער קוועשט זיך אויס קען
די נשמה אַרויס. *זיך א' ווי אין עצירות, ווי
אַ חסיד איז זיך מכן = איר, גראַבלעך, וועגן
איבעריקע און לאַנגע הכנות.

אויסקוועטשעניש — דאָס (די), זיך. פּראַ-
צעס פֿון אויסקוועטשן (זיך). אַן אויסמאַטער
נישט, אַן אַ, אַזש צום הלשן. אויך: "משעכֿן.
אויסקוועטלן — אוטוו. קוועלן אויס, ~גע-
קוועלט (וו ~געקוואַלן). דוּוו אויסקוואַלן,
בב 1—2 ←.

אויסקוועלן — [פֿה, אוקר עין טרוו. קוועל
אויס, ~געקוועלט אויסמאַטערן, אויספֿיניקן;
פּראַשאַפֿן גיטטיקע ווייטיקן. דוּ קוועלטס מיר
אויס מיט דפֿן שווינגן, זאָג בעסער דעם גאַנצן
ביטערן אמת".

אויסקוועלן זיך — אוטוו. ← דפֿוו. אַגלענדן
זיך, אויסלענדן זיך; לענדן אַ לענגערע ציט
אָדער פֿון אַ צאָל צרות. א' זיך פֿון עמעצן,
פֿון עפעס.

אויסקוועלעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס
פֿון אויסקוועלן (זיך). "סיאי בעסער בעטן
אויף זיך אַ קרענק ווי אַן א'".

אויסקווענקלען — טרוו [נאָר אינפֿ און קצן].
אויפטאָן, דערגרייכן מיט קווענקלען (זיך).
"וואָס וועסטו דאָ א' באַשליס זיך אַזוי צי
אַזוי?".

אויסקווערן — טרוו. קווערן אויס, ~געקווערט.
מאַכן עס זאָל זיך זיין) אין דער קווער; אויס-
קרימען, אויסדרייען. א' ליניעס.

אויסקוויטיקן — טרוו. זיך אויס, ~געקווי-
טיקט. אויסברודיקן, אויסשמוצן. א' וועש,
קליידער.

אויסקוילעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס
פֿון אויסקוילען. "נאָך יעדער א' טרעט אַרפֿין

אַ שטיקל ווילן אויסצוואַרצלען דאָס שלעכטס",
יג, טמו, 1958 | 3.

אויסקוילען (זיך) — טרוו. לע אויס, ~געקווי-
לעט. 1. אויסשכטן, מיט אַ חלף, על-פי
דינים פֿון שחיטה. א' די הינער, די כּפּרות.

2. אויסטייטן, אויסהרגענען מיט שאַרף
געווער. "...האַבן זיי אַלע אויסגעקוילעט און
זיי האָבן דאָרט געפֿונען אַ גרויס עשירות",
נחב, 'מעשה ממלך וקיסר'. "איז דאָך זייער
ביטר אונ זייער וויי. מען האָט אונזרי לומדים
אויש גיקוילעט וואָס האָבן אונג מגין גי-
ווען", מעשה אומן. 3. אויסהרגענען אויף
פלערלי אפֿנים. אומברענגען. "איינער...קוי-
לעט אויס אַ לאַנד און בליבט גערעכט",
ממוס. יודל. "נאַקעט זינען די פֿעלדער...אַ
פֿיער האָט אויסגעקוילעט, אויסגעברענט ביז
אין גרעזעלע", ממוס, קליאַטשע.

אויסקוילערן — טרוו. ער אויס, ~געקווי-
לערט. אויך: "קאַלערן [אין] לז גיטאַן.
דוּוו אויסקוילען, אויסקילען ←. *א' די
אויגן = מאַכן די אויגן קילעכדיק און אַרויס-
געשטאַרט (פֿון שרעק, פֿאַרוואַונדערונג).

אויסקויפֿען (זיך) — טרוו. קויפֿען אויס, ~גע-
קויפֿען. מאַכן עס זאָל זיך מיט אַ קויפֿ.
געבן מיט אַן איבערמאַס. א' די עמערס מיט
די פֿלוימען.

אויסקויף — דער, זיך. אַקט פֿון אויסקויפֿן.
אויסלייזן. "מיר זינען גיט לאַנג געווען אין
געפֿאַנגענשאַפֿט, עס איז געקומען דער א':
צוויי זייערע פֿאַר איינעם פֿון אונדזערע". *א'
בלוט = בלוט וואָס מע דאַרף אויסקויפֿן, ב 7.

אויסקויפֿענעלט — דאָס, זיך. (אויך: ער).

1. דוּוו אויסלייגעלט ←. "דער סאַנד וואָס
האַט אינגאַנצן פֿאַרשפּט צום טויט האָט
אויסגעשטעלט באַלד דרייסיק טויזנט טאַלער
פֿאַר זיין קאַפּ א'". הר' יודל ראַזנבערג, דער
גריידיצער, פּיעטריקאָו, ו, 22. "...נעמען צו-
גויף א' פֿאַר דעם פּריץ", ממוס, יאַ שטאַט אין
מורח. "זיי האָבן ביי מיר צוגערויבט אַלץ
וואָס אין האַב געהאַט ביי זיך און פֿאַר דעם
אין מיר געלאָזט אַרויסגיין פֿון הויף אין גאַס",
געניע טילקעס, טמו, 1957 iv 17. "די איער
האַבן זיך [בשם פֿאַרויזער פֿון יודענראַט] אויפֿ-
געטורעמט אין אַ באַרג", שטרינגלער, אינדזלען
אויף דער ערד. 2. דאָס געלט וואָס דער חתן
גיט דעם פֿאַטער (אָדער די נאַענטע קרובֿים)
פֿון דער פֿלה. "שולמית] זאָגט זיך אַפּ פֿון
כלה־גאַב, נאָר צוויי הונדערט פֿאַר די ברי-
דער א'". פּראַ, פֿינף מגילות. 3. אַרכ. קנס,
שטראַפֿגעלט פֿאַר אַפּזאָגן זיך פֿון אַ חבֿרה.
"...האָט זיך איין גקויפֿט [אין] דער חבֿרה]
אוי וויל ארויש גיין, זאל מוזין בצאהלין
פל געל שחיבֿ לחבֿרה ועוד בי ר"ט אויש
קאַף געל געביין", תקנות מהחבֿרה קדושה
גמלות חסדים, אמשט תק"ב, תקנה צג נריב
יג].

אויסקויפֿן — טרוו. קויפֿן אויס, ~געקויפֿט.

1. קויפֿן אַ צאָל זאַכן, אַלץ וואָס מע פֿאַר-
קויפֿט. "די קצבים פֿלעגן א' די מאַגערסטע
בהמות", יק. "קבצנישע אויגן אין די הויך
דערטער קוקן צו ווי די מורח־האַנט קויפֿט
אויס די עליות", בערג, ביים זינעפֿער ו.

2. ביסלעכעניש אַפּקויפֿן אַלץ. א' אַ לאַגער
סחורה, לייט גאַנצע אַלעקצעיע בילדער. "אוי-
דזערע דעם זאָלן עס א' און עס פֿאַרברענען
צו אַליי שוואַרצע יאר". יפ.

3. געבן געלט צוריקצוקריגן אַ משפּוח
אָדער צו קריגן עפעס פֿאַר וואָס מען איז
נאָך שולדיק. "און אַלע פֿון גרויס ביז קליין
וועלן פֿון טויט שוין אויפֿשטיין, וועט אים
לעכער מוזן לויפֿן ביי זיי דעם טלית א'".
שט, ליזער. "טראַג אַרפֿין די צוויי הונדערטער
און קויף אויס דעם בילעט", שט, 75 טויזנט.
4. געבן דעם פֿולן ווערט פֿון עפעס. "ער
איז אַן עושר, זיין שפּיכלער וועסטו גיט
א' פֿאַר אַ טויזנטער". "והמקור ביה אין
גיהאָלפֿין דאָו איך וואָל האַלטי דאָו ער זיך
היום גיט לאַזט אויך קאַפֿין מיט מאה אלפֿים
ר"ט בנקי", גה, 121.

5. אויסשטינגן אַ צווייטן; אַפּקויפֿן עפעס
וואָס אַן אַנדערער קליבט זיך צו קויפֿן. "אין
שניידער פֿון יהודים, דער האָט מיר א פֿיש
אויסגעקויפֿט צוועלף גילדן", צור, בראשית.
"...גענומען דערצילן ווי ער האָט יענעם אַפֿ-
געטאָן אַ שפּיצל, יענעם אויסגעקויפֿט די
סחורה", אַפּא, טענצערין.

6. באַפֿרייען מיט געלט פֿון תּפֿיסה, גע-
פֿאַנגענשאַפֿט, אַפּהענגיקייט פֿון עמעצן. א'
שקלאָפֿן, געפֿאַנגענע; א' פֿון די הענט פֿון
פּאַליציי. "דער בחור האָט זיך עפעס אַזוי צו-
געלאָזט צו מיר, גלפֿך איך וואָלט אים עפעס
אויסגעקויפֿט פֿון גויאישע הענט", ייל, קמ.
1867, № 32. "מיר וועלן אים דאַרפֿן אין
צוויי חדשים אַרום א' פֿון אַ טורמע", שט.
ינגרט־ראַטנען. "זאָל זיין דאָס וואָרט אונדזער
אויסקויפֿנדיקער פֿריינד און אונדז פֿאַרבריי-
דערן, אונדז — לעצטע און באַהערשטע", הל,
אַלטמאַדיש".

7. פֿאַרגיטיקן, באַפֿרייען פֿון שולד דורך
עפעס. "טראַגט דער ייד דורך אַלע צייטן...אַלץ
די שולד אין אייביקייט, קיינמאַל גיט זיך
אויסצוקויפֿן", אל וווּ. "זי, די צנועה, וועט
אים א' פֿון אַלע זינד", אר, יאַ צנועה אין
קאַפּאַרעט". *א' די עבירות = קריגן מחילה
אויף עבירות דורך תּשובֿה, אַפּקומען פֿאַר
זינד, דורך מעשים טובֿים. "מע דאַרף זיין ריין,
מע דאַרף זיך אַליין א'". הל, נעקערט.
"...קלעטער, שפּרצי, קויף אויס דעם דורות'
דיקן שטרויכל", טוו, יודישע גאַס.

אויסקויפֿן זיך — דפֿוו. זיך באַפֿרייען

פֿון עפעס דורך געלט, באַלוינג, פֿאַרגיטי-
קונג און אַנדערע מיטלען. אויסגעלייזט ווערן.
"פֿון טויט קען מען זיך גיט א'". שוו. "ווען
מע זאָל זיך קענען א' פֿון טויט, וואָלטן אַרע-
מעלעט שוין פרנסה געהאַט (געהאַט פֿון וואַנען
צו לעבן)", שוו. "...אַרויסגעגעבן דער שטאַט
אַ תּשובֿה: אַלע 'גדולים' זאָלן פֿאַסטן און
נשים און חלשים זיך א'". פּראַ, געדאַנקט
און אידיען. "ער פֿאַדערט ווי אַ פּרייז יתר
דהם קאַפּ פֿון נקמה אויסצוקויפֿן זיך", אל וווּ.
גיט קענען זיך א' = אויך: גיט קענען זיך
פֿאַרענטפֿערן, פֿאַרגיטיקן מיט עפעס; גיט קענען
אַפּצאָלן פֿאַר אַ טובֿה.

אויסקויפֿעניש — דאָס (די), זיך. אויסקויפֿן.

פֿאַרגיטיקונג. (קען האָבן בייטעס פֿון ביטול).

שלעכט פארטראגן, גיט א. א. ווי א יוד מיט א קוגל = כלומרשט זיין פריינד, אבער פאך טיש וועלן אומברענגען, צו נישט מאכן.
 5. אויסזען, מאכן אן אייגנרוק. די מעשה קומט אויס גלאַטיק (ווילדלעך, משונה). קעגן זיי זינען מיר אויסגעקומען ווי די פליגן. אין אונדזערע אויגן איז ער אויסגעקומען ווי א ריז, ווי עוג מלך הבשן. די מאמע איז געווען אַנגעטאָן אין עפעס מיני שמאַטעס... זי איז אויסגעקומען גרעבער, זי קרעך ווי שטענדיק, ממוס, ווינטשפּ. נאָר טאַמער וועט די באַשריבונג אַ נישט אַזוי קלעכיק... זאָלט איר קיין פֿאַראַיבל נישט האָבן, שע, לכּבּוֹד יוֹסֵטוֹב ו.

6. זיין אין אַ פּאַזיציע. איין זעלנער איז אויסגעקומען פּונקט קעגן צווייטן. ביים זעצן זיך צום טיש זאָלט נאָר גיט אַ לעבן אים. „און זאָל זיך גיט צו שטאַרק בוקן, דאָס זיין פנים זאָל גיט אַ קעגן דער ערווה, 202, 2/23

7. אַרויסקומען, צוריקקומען; ווערן ווי דער אַ פֿרייער מענטש; תּשׁוּבָה טאָן; ווערן צוריק ייִד. „דו וועסט אַ פֿון פֿאַניעס הענט אַ גאַנצער,“ פּד. „ער האָט זיך אַמאַל פּוֹכֵר געווען, און דערנאָך האָבן זיי געהערט אַז ער איז ווידער בשׁתִּיקה אויסגעקומען,“ יפּ. „אַז ער איז געוואָרן אַ פּוֹכֵר־בעיקר האָט ער זיך אַפּגעשטאַרט, נאָר יענע נאמנה איז אים אויך גיט געפֿעלן, האָט מען אים דערפֿאַר אַפּגע־שמיסן. דערנאָך איז ער ווידער אויסגעקומען און צוגעזאָגט חוזר בתּשׁוּבָה צו זײַן, קמ, 1868, № 40. „מיר ווייסן גיט אויב עס איז אמת וואָס מע האָט געהאַט געזאָגט אַז שׁרָה בערנאַרד איז ווידער אויסגעקומען,“ יפּאַל, 1881, № 26. „דגק השׁי“ דרום אז איך גלייך אויש קום, פּראָג, 58.

8. יוצא זיין. אַר. „מן קעם זונשט גיט אויש, דען מן מוז אַיטליכס דרייאַ פּסוקים לייאַנן,“ ספּר מנהיגים, אמשט 1723, י.א. 9. פֿאַרקומען, געשען. אַר. „באית להוסיף ולהודיע לכם מהשריפה הגדולה, אתמול בעוה"ה פאן ווידר אויש קומן, אגרת שלמה כ/א. [טרעפּט זיך נאָך ביי אַמז: „איין מאָל איז אויסגעקומען אַ גרויסע שלאַכט,“ דאָס קינד אין וואַלד III.]

אויסקומען — אומפּ. עס קומט אויס, עס איז געקומען. 1. זעט אויס, מאַכט דעם אַיני־דרוק. אין מניע אויגן קומט אויס. עס קומט אויס גוט, גלאַט, קרומלעך אַזוּ. „עפעס קומט מיר אויס אַז אַלע זענען גיט דאָס פֿאַר וואָס זיי גיבן זיך אויס,“ ממוס, קלאַטשע. 2. איז על־פי שכל; איז לויטן חשבון נאָך. ביי מיר קומט עס אויס גוט (שלעכט). ביי אים קומט אויס אַז איך האָב אַ טעות. עס קומט אויס דרש טאַלער אויף אַ מענטשן. „אַבער וועדליך דער חכמה פֿון דעם שיר איז אים אויסגעקומען, די זיבן ערטער גיט פּסדר,“ חזו, 'מעשה מבפּרעגער העני,“ איין טייל קינדער טמאים, איין טייל קינדער טהורים... קומט אויס אַז די טהורים מיט די טמאים טרינקען פֿון איין קרוג, דרשיט, 1/13. „זונטיק, מאַנטיק, דינסטיק ווערט גערופֿן נאָך שבת; מיטוואַך, דאַנערשטיק, פֿרייטיק ווערט

2. פּד. אוקר. אויסדרייען זיך אַ פּוס. 3. אַנדערפֿאַלן. **אויסקוליע(נען)** — טרוו. ליע אויס, גע־קוליעט. אויסדרייען מיטן קאָפּ אַראַפּ; מאַכן פֿאַרשיידענע קונצן מיטן קערפּער. „פֿון קינד־ווייז אָן האָט מען אים אויסגעקוליעט אויף אַלע זיטן, ביז ער איז געוואָרן אַ קונצנמאַ־כער.“

אויסקום — דער. מצ נב. סכום געלט וואָס איז גייטיק אויסצוקומען, דורכצולעבן. „דזין אַ וועט דיר וועכנטלעך אויסגעזאַלט ווערן,“ אַש, בנימ אפּגרונט. „די דאָזיקע אַרבעט באַ־זאָרגט אים מיט אַן אַרעמען אײ,“ מוק, פּרץ און דאָס יודישע טעאַטער. אײ־טאַג = טאַג ווען מע האָט קוים אויף אויסצוקומען. „ביים היינטיקן, ביים שווערן אײ־ט איז יעדער פֿרעמ־דער... אַן אַפּקומען, אַ פּלאַג,“ בראַד, פֿאַרשטע־לונגען.

אויסקומען — אוטוו. קום אויס, בין געקו־מען [מיט האַב בלויז אין טייל לר — גראַד־גע, דווינסק, ביאַליסטאָק — און אויך דאַרטן ביי אַ זעלטענער ווי ביי קומען]. 1. האָבן גענוג דורכצולעבן. די הכנסה איז קוים אויסצוקומען. די קראַם טראַגט נאָר אויף אויסצוקומען. (ניט) אַ מיט פֿינף רובל אַ וואַך. אַ מיט דער הוצאה = האָבן אויף די גייטיקסטע הוצאות, אַבער גיט מער. „איך פֿר מײַן ווען איר מיר נאָך שיקט איין ארבעים והרײַז זאָ ווער איך מיט אוישקומן,“ פּראָג, 17.

2. האָבן גענוג מאַטעריאַל אויף עפעס. די סחורה קומט אויס אויף צוויי קליידלעך. מיטן האַלץ וועט מען גיט אַ אויפֿן גאַנצן ווינטער. אַ ווי מיט קרעפּלעליש = אויס־קאַמבינירן עס זאָל גיט פֿעלן און גיט אַי־בערבליבן. „די מצה איז גיך צעריבן געוואָרן, איז שוין גיט געווען גענוג אויף די אַכט טעג פּסח אויסצוקומען,“ ש. טימאָן, צווייגן. 3. זיך באַגיין, קענען לעבן (כמעט שטענ־דיק מיט ניט). „אַן איר קען ער גיט אַ, מיט איר קען ער גיט אַי,“ פּוּלד [4] — דו האַסט געלעבט אָן איר און וועסט אַ אָן איר. „קיין קרעמער, קיין שנקער, קיין קויפּמאַן, קיין דאַקטער, קיין פּרעפּעסאָר, קיין פֿילאָזאָף קען אָן מיר גיט אַי,“ ליאַנדאַר, נײַער בריִפֿן שטע־לער, ווילנע 1844, 27. „אַן לופּט קען אַ מענטש גיט אַ אַפּילו אַ שעה (אַזוי זאָגן די דאַקטוירים),“ שע, גלות דאַטשע. „מיטן שכל אַליין קען מען נישט אַי,“ פּרץ, חסידיש. „דער פּריץ האָט אָן דעם [הויף־ייִדן] גיט געקענט אַ אַפּילו אין זיין געזעלשאַפּטלעכן און אינטימען פּריואַט־לעבן,“ ליטוו.

4. דורכקומען מיט אַ מענטשן, לעבן בשלום. שווער (גרינג) אויסצוקומען מיט אים. מאַן און וויב מוזן אַ צווישן זיך. אַ נוח לבריית קומט מיט אַלעמען אויס. „אַז משה רבינו האָט גיט געקענט אַ מיט די יידן — וועט אַ פּשוטער מענטש מיט זיי אַי,“ שו. „דער רעחטר פֿרומיר קען מיט אלי אויס קומין,“ חס, קהלת, תקע״ט, ז, 18. „איך קום מיר אויס געדולדיק גאָר מיט אַלע גלייך אויף אַ האַר,“ עט, לידער, 55. אַ ווי מיט אַ (ביי־זער) שוויגער, ווי מיט אַן אַסעסאָר = זיך

אויסקויעניש — דאָס (די), זי. געווער־דיקער פּראַצעס פֿון אויסקויען (זיך). געווען אַן אַנגעלאָף, אָן אַ.

אויסקויער — דער, ס. ווי ייִן, קע, ס. ווער עס קויפט אויס; אויסלייזער. אַן אַקע פֿון מציאות. אָן אַ אַ באַפֿרייער.

אויסקויערני — דאָס & די, זען. טואונג פֿון אויסקויער. אייגנשאַפּט פֿון אויסקויער.

אויסקויעלען — טרוו. קל אויס, געקויעלט. 59: ~ קײַקלען. 1. פֿאַרענדיקן קויעלען.

2. דרייען, קאַטשען ווי אַ קויע, אַרום און אַרום, אַ לענגערע צייט, אַדער אַ צאָל זאַכן אין אַ צאָל ערטער. אַ אין היי, אויפֿן זאַמד. אַ אין בלאַטע = א) אַרענוואַרפֿן אין אַ בלאַטע און אַ דריי טאַג; ב) שטאַרק באַריידן, אויסטראַכטן מיאוסע זאַכן וועגן עמעצן. „מע האָט אים שוין איינגאַל אויסגעקויעלט אין בלאַטע ווי גרויס ער איז,“ זש, נח פּאַנדורע. אַ מיט אייער = סגולה קעגן עיף־הרע: גע־מען וואַרעמלעכע אייער, ערשט אויסגעלייגטע, און זיי אַ קויעל טאָן עטלעכע מאָל איבער די פֿאַרמאַכטע אויגן. „ישראליק וועט אײִה זיין געזונט. מע האָט אים באַדאַרט אַ אַ מאָל מיט אייער און אויסגיטן מיט וואַקס,“ ממוס, קלאַטשע.

3. מאַכן מע זאָל זיך קויעלען פֿון וויי־טיקן; מאַכן קראַנק. אַרוםמאַפּן מיט אַ קראַנקייט, אָן איבערגאַנג. אַ אין הייסע נאַטע לילעכער, טיכער — אַ היימישער מיטל ביים היילן כאַלערע. „דאָס שלאַפֿקייט האָט אויס־געקויעלט אַלע שטעט,“ אַב. „פֿאַר זיי איז בילדונג־שמילדונג געווען אַ סם — עס האָט אַנגעמאַכט אַ דרייעניש, זיי אויסגעקויעלט,“ ממוס. „אַ כאַלערע! אַ מיתה משונה! סײַזאַל אַיך אַנכאַפּן... קויעלען און אַ איינציקויען!“, שע, מענטשן.

4. פֿאַרברענען, פֿאַרשרעפּען. 22. אַ שריפֿה איז געקומען אויף קאַפּאַאַנסק, עס האָט אויסגעקויעלט אַ טייל הייזער און אַלע יידן דאַרט היינען, באַווינען די שריפֿה,“ ממוס, זישרפֿים. „די שריפֿה האָט אויסגעקויער קלט דאָס גאַנצע שטעטל,“ יפּאַל, 1883, № 3. [נאָר אין אוקר.]

אויסקויעלען זיך — אוטוו. < דפּוו.

1. קויעלען זיך און אויפֿהערן. „זיך אַרומ־געוואַלגערט, זיך אויסגעקויעלט אין גענוג הקדשן, איצט בליבן איך דאָ,“ 2. דורכלעבן גרויסע ווייטיקן זיך אַ אין טיפּוס.

אויסקויעלעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסקויעלען (זיך). אַ בויכדרייעניש אָן אַ.

אויסקולטיווירן — טרוו. וויר אויס, קול־טיווירט. קולטיווירן ביזן געוואונטשענעם רע־זולטאַט. קולטיווירן אַ צאָל אַ אַ נייעם מין קאַרן. אַ בלומען, פֿרוכטביימער; אַ אַ מאַ־דע, נייע פֿירונגען.

אויסקולטיווערן — טרוו. יטעווע אויס, געקולטיוועט. לר (זאַמעט). > ליט. אויס־קלאַפּן מיט אַ קולטיווע, פּראַלניק. אַ גרעט, אַ אים דעם קאַפּ.

אויסקוליען זיך — אוטוו. < דפּוו. 1. אַנהיי־בן גיין מיט אַ קוליע, אויף קוליעס. „דער גע־ראַנעטער זעלנער האָט זיך אויסגעצירט מיט אַ מעדאַל און זיך אויסגעקוליעט,“ רייד.

אנגערען פאר שבת. נמצא, קומט אויס אז דער שבת איז דער רעכטער מיטן, דרכי עולם, ווילנע 1866.

3. באקומען זיך ווי א רעזולטאט פון עפעס.

עס איז אויסקומען נאך זינע מעשים אז... פועלים... האבן אין זייערע לידער ארינגע-מישט גויאישע ווערטער, אזוי אז עס איז אויס-געקומען האלב יידיש, האלב רעסישי, ממוס, שלמה.

4. עס טרעפט זיך צופעליק, עס פאסירט. אפשר וועט מיר א' אז איך וועל זיך מיט אים יא פאגעגענען. און גוטע, ווייכע מענ-טשעלעך... ביידן זיך, ווי עס קומט אמאל אויס, אי אהין אי אהער, ממוס, די אלטע מעשה.

אויסקומען — אוטו, דריטפערזאניק. קומט אויס, איז ~געקומען, [מע קען א צאל פאלן פון אויסקומען אומפ אריבערטראגן אהער: עס ווענדט זיך אין דעם ווי מע טיטשט אויס האט עס איז דער סוביעקט פון זאץ, למשל: עס קומט מיר אויס צו לייזן — צו לייזן איז דער סוביעקט].

1. אָנקומען, אויסקאלן, זיין די דאטע פון א יובילי פאר געשעעניש. ווען קומט אויס דאס יאר דער ערשטער טאג פסח? זייער האט איז אויסקומען גראד אין א יובילי פון די יידישע קראמען זינען געווען פאר-מאכט, דער טאטע האט גערעדט שבת-חזון (יענעם יאר איז עס אויסקומען ערב תשעה-באב), ז.ל.ב.

2. אַרויסקומען, זיין דער רעזולטאט „וועל-כעס מיידעלע עס וויל פירן א ליבע, דער סוף זאל איר אזוי א, פ.ל. פ.ד. „עס קומט אויס יוקבצנו יחד — אלע קבצנים אינאיינעם, ממוס, ווינטש. „בכל קומט אויס אז דורך דער שריפטלעכער שפראכע פארבעסערט זיך מיט דער צייט דאס רעדן מיטן מויל, ממוס, שלמה. „עס קומט אויס א מישמאש, א קאשע מיט בארשט און מיט לאקשן, טע. צום שפיץ קומט אויס, דער שפיץ איז אויסקומען.

3. קומען צו א לאגישן אויסקפיר, צום סך-הכל פון חשבונען. „ווי ווער וועט די משנה אויסקומען? גיט ווי ר' אליעזר און גיט ווי די רבנן, שהח, ה/ד. „ער האט א לערן געטאן לומדיש, נאר א חריפות, און אלצייג אין דער גמרא איז אים אויסקומען לסוף משנה-חילד גלאט, ממוס, ווינטש. דער חשבון קומט אויס... „דער רעכענונג קומט ביי אים אויס גאר א גרויסער, אז מער... וואלט א זיכער א פוד צען, אר, ביים דאווען.

4. ווערן, זיין, זאל דאס לעבן אונך א גוט, מזלדיק. „...האט געשאלטן די קעכין, פארוואס דאס טייגעכץ איז אויסקומען אזוי לויט, טע. יונגטראמאטען.

5. האבן א (די) געלעגנהייט. עס קומט מיר אויס צו זען. „מיר איז שוין אמאל אויס-געקומען צו זאגן...וועגן די פארשיידענע רשמים... ז.ל.ב.

6. עס איז באשערט; מע מוז, מע דארף. עס קומט אויס א גליקלעכע פאגעגעניש. עס קומט מיר אויס צו לייזן. „עס קומט אויס אראפצו-שלינגען ווען מע האט אפילו גיט גוט צע-קייט, טו. „אויס האנדל, אויס פרנסה, און

עס וואלט אויסקומען — לייג זיך, שוואי-ציון, צי זיך אויס און שטארב, ממוס, ווינטש. „אם איז אויסקומען צו זען דעם גרויסן כבוד וואס א מדינה האט אפגעגעבן איר מושל... ז.ל.ב.

אויסקומען — אקטיוו. קום אויס, האב ~גע-קומט. ז.ל. פ.ט. זיין שולדיק א צאל מענטשן אדער א צאל חובות. „היינטיג, וויפל חובות איך האב יעמאלט אויסקומט! „אז איך זאל האבן וויפל געלט איך קום אויס, וואלט איך גיט דארפן אנקומען צו אונך.

אויסקומעניש — דאס (די), זי. 1. הכנסה וואס איז גענוג פאר דער הוצאה. חיונה. קארג (ע) א' = ווען מע קומט קום דורך מיט דעם וואס מע פארדינט. ערלעך א' = ווען מע פארדינט אויף אן ערלעכן אופן און מע האט גענוג זיך צו פירן לייטיש, געבן נדבות. בעל-הבת יש א' = ווען מע לעבט פארמעגלעך, הגם גיט צו ריך.

2. סכום לעבנסמיטלען וואס איז גענוג דורכצוקומען מיט דעם. תי טייטש יוחק לגרותיה (משלי, לא, 15): „און א' פאר אירע דינסטמיידלעך, און מחקי צנתי אמרי פיו (איוב, כג, 12): „מער ווי מין א' האב איך געהיט די ווערטער פון זיין מויל.

3. שטראף פאר עפעס (קלעפ, זידלערעצן). ערלעך א' = די אמתע גאב, פארציע, אמתער חלק (געשעט, באליידיקונגען אט). „איך האב מיר געפרוהט א פאר מאל פאר אים ארויסשטעלן זיך, האב איך געהאט מין ער-לעך א, ממוס, קליאטשע. „איך האב מיר פארדינט גיטש נאר מין ביטער א, איך האב שוין געמוזט שיקן מין משהן אין פאלק אריין, טע. גיטל פורישקעוויש. „האבן דאס ערלעכע א' = געוויינטלעך; האבן א סך צרות.

4. ארט, מקור פון וואנעט עס קומט ארויס. „מעהר עדר אלי בחארישן פילגוי דין הארץ, ווארן פון אים גייען די אויס קומנישן פון לעבן; מס, משלי, תקע"ו, ד, 23 [תוצאות חיים תי: „ארויסגאנגען].

אויסקומער — דער, ס. וונ זין, קע, ס. 1. ווער עס קומט אויס מיט וויפל מע האט. 2. ווער עס קומט אויס, לעבט בשלום מיט מענטשן. „ער איז אן א, ער קומט אויס מיט מענטשן און מיט דער וועלט, א. י. קרי-זאוסקי.

אויסקונדיסעווען — סעווע אויס, גע-קונדיסעוועט. אויך: ~קונדיסעווען. אוטו — אויסחילדעווען; זיך פירן ווי א קונדיסע-עמפאטישער ווי קונדיסעווען. טרוו — עפעס אויבטאן (דורכפירן) מיט ווילדע שטיק, א' א גאנצע מלחמה, א געשלעג.

אויסקונפט — די, זי, דשמה. ידיעה, אינ-פארמאציע. קרייג, געבן אן א. אי-בירוא = אינפארמאציע-בירוא.

אויסקונציקן — טרוו. ייק אויס, ~געקונ-ציקט. אויף א קונציקן אופן עפעס טאן, דערגרייכן, א' א גראם, א פלאקאט. א' א דערלויבעניש פון דער מאכט.

אויסקונקלען — טרוו. קל אויס, ~געקונקלט. מאכן קונקל-מונקל, א פאלשקייט, און עס אויסצויגן, א' א פעשל קארטן. „א פּרעפּעראַנס

קען מען גיט א, מע דארף קענען אויסשפילן" (קארטנשפילערס).

אויסקופערן — טרוו. ער אויס, ~געקופערט. באדעקן מיט (א באלייג) קופער. א' א האנט-פאם.

אויס קוף — פראזע. מערניט קיין קאמוניסט. „אין טורמע האט ער זיך ארומגעזען און געווארן אויס קוף.

אויסקופלען — טרוו. פל אויס, ~געקופלעט. פונאנדערגיטן אין קופלען. „קופל נאך גיט אויס די ביר פון די פלעשער, עס וועט אויס-וועפן.

אויסקופער אבען, ראכען, ראפען — טרוו. בע, כע, פע אויס; ~קופער אבעט אאזו. אויספארטאטשעווען (ספעצ ביי שני-דערץ). א' א שטיקל ארבעט.

אויסקוקן — דער, זי. 1. אקט פון אויסקוקן. א מאמענטאנער א. 2. אויסזען, אַנבליק, ער האט (כאפט) דעם א' פון... אויפן א' מאכט ער א גוטן איינדרוק. 3. ארויסבליק, פאנא-ראמע. סארא שיינער א' פון דעם פּענצטער. 4. מעגלעכקייט, האפענונג. האבן אן א' אויף עפעס, האבן א קנאפן א' = קנאפע האפע-נונג. „נאר א געליבטן קען מען דערווייל האבן — אן א' אויף שפעטער, ווינט, קנאה און תאוה. 5. פלאן, כוונה, מין. „זעט, אן איר האט עפעס שלעכטס אין א, תי שמות, י. 10. „די ערשטע פאר יאר פון זיין שמשות אין שניידערשן קלייזל האט ער גיט געהאט קיין א' אויף ווערן א בדחן, אר, דער בדחן.

אויסקוקונג — די, יען. 1. פראצעס פון אויסקוקן. 2. אויסשפאצירונג. 3. אויס-זיכט, כוונה, האפענונג. „האבן גארניט אועלכע ווייטע אויסקוקונגן, אמד.

אויסקוקן — אוטו. קוק אויס, ~געקוקט. 1. אויסזען, מאכן דעם איינדרוק פון עפעס. א' גוט, שוין (שלעכט, מאוס). „אויף דער מצבה קוקט יעדערער אויס שוין, טו. „עס גייט אריין דער מלמד וואס האט פארלארן זיין קנעלונג און קוקט אויס דער יאוש אליין, אר, דער פרושי. „דאס פּעלד האט אויסגע-קוקט ווי א מיליטערישער לאגער, ווינטשאן פון בריסק ביז טעמיאטיט. 55: ← אויס-זען. א' ווי א בראנדשפיגל, ווי דאס לעבן = זייער שוין, פריילעך, טענדלאז, 554 Ne. א' ווי א בר-מצוה-ינגעלע, טענדלאז, 558 Ne. א' ווי א פלב פון געיעג, ווי עשווקע, = זייער צעהיצט, טענדלאז, 9 Ne. „עס קוקט ביי אים אויס ווי ביי א מכולהנעם קצין, טענדלאז, 201 Ne.

2. ווארן (מיט אומגעוולד, באגער) אויף עפעס; זיך ריכטן, חשק האבן צו עפעס. [פראג אויסקוקן, טרוו. 71]. א' אויף דעם גאסט. אויף וואס קוקסטו אויס דעם גאנצן טאג? א' אויף פרנסה. „ער איז דאס ווערט געווען, אום דאס ער זאל זעלכע זאכן ווייטער גיט טאן, גיט א' אויף קיין געלט, גיט קומען צו נא-שערשי, ליאנדא, ניינר בריפן טעטלעך, וויל-נע 1844, 62. [דעם מלכסן גרויסקייט איז באהאלטן אין אינעווייניקסטע צימערן. פיל קוקן אויס טעג און יארן צו זען זיין גרויס-קייט און כבוד, תניא, 274. א' מיט ליכט =

ווארטן אומגעוולדיק [פראגל אויסקוקן, טרוו, 43].

אויסקוקן — אומפ. עס קוקט אויס, עס האט געקוקט. 1. עס זעט אויס, האט א פנים ווי, מאכט דעם איינדרוק ווי. עס קוקט אויס גוט, ביטער אאזוו. „עס האט אויסגעקוקט ווי זי האט אין אלץ שוין פארגעסן“, ווייס מאג, פון בריסק ביז טעמיאטיט. 2. מע דארף זיך משער זיין; מע קען אנגעמען. „עס קוקט אויס אז מע דארף אויסארבעטן אן אנדער פלאן“.

אויסקוקן — טרוו. קוק אויס, געקוקט. 1. באקוקן א צאל זאכן, א אלע בילדער אויף דער אויסשטעלונג.

2. באטראכטן פון פארשיידענע זעטן; אויספארשן. א די פירונגען פון די מענטשן. „האט ער פארקויפט א שטוב און איז אדעקעפארן אויף צוויי חדשים א פאלעס-טייע“, בערג, אפגאנג. „אי מיט ביידע אויגן = גוט, פון אלע זעטן באטראכטן.“

3. אויסשפירן, מרגל זיין. „דאך נאר אויס-צופארשן די שטאט און זי אויסצוקוקן...האט דו געשיקט זינע קנעכט צו דיר“, תי, שמואל ב, י, 3.

4. אויסזוכן. באקוקן מיט דער כוונה צו קויפן. „די אינדיקעס מיט זייערע וויבער האבן זיך [פאר זיך] אויסגעקוקט א מקום מנוחה אויף נאכטלעגער“, דער יודישער פאר-ספח, ווארשע 1881. „זיי האבן אנגעהויבן ארומקוקן זיך, און א ערטער...קודם-פל אן ארט פארן אלטן רב“, שע, אלטני כהרילעוו קע. „האב איך פון דענעט-וועג, זוגתי היקרה, אויסגעקוקט א שענערע זאך“, שע, מנחם מענדל. „אי מיט ליכט = שטארק זוכן.“

5. זוכן א געלעגנהייט עפעס צו טאן (גע-וויינטלעך שלעכטס). א א כאפ צו טאן, א ברי-קע צו געבן. „ווארין וואס קומט מיר דערויס פון זאן וויינין אין קלאגין אז ער קייט נאר אויס אין גאנצן עפיס אוועק צי טראגין“, טעיאטאר. 6. באקוקן מיט דער כוונה צו גנבענען. א א דירה און דערנאך זי אויסרוי-מען. א ס'באוואונג = (גנבים-שפרט) אריינ-שיקן א כלומרשטן בעטלער אדער אורח צו באקוקן א דירה (א היין) וואס מע גרייט זיך צו באגנבענען, אדער אריינשטעלן אהין א דינסט אויף א קורצער צייט מיטן זעלבליקן ציל.

7. אפוארטן (מיט בענקשאפט), דערווארטן. א א גאסט, א נאענטן מענטשן. „נאר אים [= דעם חתן] קוקט זי אויס, ביז טאג קומט ארויס“, עט, לידער. „אט שטייט זי ביים פענצ-טער...ליכט אפגעבענטשט און קוקט אויס דעם טאטן“, פראג, זכרונות. „בין איך ארויס-געגאנגען אין דרויסן א דעם גאסט וואס וועט קומען“, ווייסמאן, פון בריסק ביז טעמיא-טיט. [פראגל אויסקוקן, אוטוו, 22].

אויסקוקן (זיך) די אויגן — פראזע.

1. כסדר, אן אויפהער קוקן; קוקן אנגע-שטרענגט. „גאנצע נעכט וואלט זי געזעסן און די אויגן זיך אויסגעקוקט ווי די יונגען שטיפן מיט די שיקסעס“, פראג, אראפגעלאזטע אויגן. 2. שטארק זוכן (און גיט געפונען). „איך פרוו דעם בלייערעם הימל און קוק אומזיסט מיר אויס די אויגן“, פראג, לידער און פא-

עמען. 3. אויסקוקן מיט בענקשאפט, ליב-שאפט, באגער. „זיי זיצן, ריידן שטיל און קוקן זיך די אויגן אויס“. „די חברה קען האבן זיך אויסגעזעצט. און קוקן זיך די אויגן אויס“, פראג, הינערישע חלומות. „מע האט אויסגעקוקט די אויגן נאך אן עלטערן חסיד. מע האט געגארט הערן א לעבעדיקן ווארט חסידות“, לזב.

אויסקוקען — דאס (די), ז (ער). אויס-קוק, אויסקוקונג (אויך פעיע). אויסשפיג-גירונג. השגחה (פון דעם וואס האט מאכט איבער אפהענגיקע פון אים).

אויסקוקעניש — דאס (די), ז. געדויערדי-קער פראצעס פון אויסקוקן.

אויסקוקער — דער, ים. וו זיך, קע, ים. 1. ווער עס קוקט אויס. „זי איז נאר אן איקע, גיט קיין קונהטע“. „טויטע אים אין לאנד זען וועלן מינע ערשטע טויבן“, פמ, די קופע. 2. אויסשפירער, מרגל. „און יוסיף האט צו זיי געזאגט: אים זעט איר“, תי, בראשית מב, 9.

אויסקוקערין — דאס & די, יען. טואונג, באשעפטיקונג פון אויסקוקער.

אויסקוקיפניטל — דאס, יען. נעגל. פונקט פון וואנעט מע קוקט אויס; פונקט וואס גיט אן אויסקוקן, (ימ, 1930).

אויסקוקיפעלד — דאס, יען. שטח וואס ווערט אויסגעקוקט. „ער איז אויסגעטאן פון א סך זאכן אין לעבן — ער שטייט אוי-טערן א פ...דעריבער זעט ער דעם שווינדל“, בערג, ביים דנישער וו.

אויסקוראזשירן — טרוו. זשיר אויס, ~קור-ראזשירט. אפט מיט זיך. צוגעבן מוט, קוראזש זיך א מיט א פאר שנעפסלעך.

אויסקורירונג — די, יען. פראצעס פון אויס-קורירן.

אויסקורירן — טרוו. ריר אויס, ~געקור-רירט. אפט מיט זיך. 1. אויסהיילן, אינ-באנצן געזונט מאכן. „ער האט צופעליק אויס-קורירט א ידענע וואס איז שוין אויסגעווען ביז אלע דאקטוירים“, בעל מחשבות v. „דא גיט לאנג האט איין דאקטער פון די יהודים אויסגעקורירט דעם שר פון שטאט“, אמד, קורות ירושלים, ווילנע 1862. 2. אפ-געוואוינען פון שלעכטע געוואוינהייטן, נטיות. א פון דליבען די נאז, פון רייכערן.

אויסקורסירן — טרוו. יר אויס, ~גע-קורסירט. לאזן קורסירן, פארשפרייטן, בא-קאנט מאכן. א א ידיעה. א פון האנט צו האנט די בראשור.

אויסקושן — טרוו. קוש אויס, געקושט.

1. א סך מאל קושן; קושן אין א צאל ערטער; קושן א צאל (מענטשן). א יעדער גליד, יע-דער בינדעלע. א די גלידער, די טריט. „אצונג, סערדצע, ביסטו ווערט, מע זאל דיר א איטלעכס אבר, איטלעכס גליד באזונדער“, ממוט, מסעות. „יעדן ארט וואו דער שטריק האט זיך צוגעריירט וועט זי א“, פראג, פאלקס-טימלעכע געשיכטן. „די זון...וועט א די דעכ-לעך, און די פנימלעך, די צעפלעך...“, קוו, רינג אין רינג.

2. מיט קושן אויסזאפן, אויסווישן. א פון דיר דעם צער. „האט א קאפ זיך אנגעבויען

און מיר אויסגעקושט די טרערן“, יהואש, יעמעצער. „איך קוש זיך לעבן אויס“, חג, פליטים. „אי די נשמה = א) אויסמאטערן מיט קושן. „און די מוטער האט זי אים אויסגע-ריסן פון דער האנט, ער זאל איר גישט א די נשמה“, פראג, זי ווילדע בריאה. ב) איר, ארויסנעמען די נשמה (פלומרשט) מיט גוטן **אויסקושן זיך** — אוטוו, קוו. ← דפוו. קושן זיך און אויפהערן. קושן זיך א לענגערע צייט. א זיך אין די פיסקעלעך.

אויסקושעניש — דאס (די), ז. פראצעס פון אויסקושן. א ליבעניש, א האלדזעניש, אן א.

אויסקטיגורן — [...קאטיגורן] טרוו. קטיגור אויס, געקטיגורט. באשולדיקן אין א סך חטאים; אגרעסן שלעכט אויף א צאל מענטשן. „ווי א געדונגענער פראקוראר, קטיגורט ער אויס די אומשולדיקע צוזאמען מיט די שולדי-קע“, רייד.

אויסקיבעצן — טרוו. יען אויס, געקע-בעצט. קיבעצן ביזן סוף; קיבעצן א צאל. „ער גייט ארום פון טישל צו טישל און קי-בעצט אויס די שפילערס“.

אויסקיטעווען — טרוו. יענע אויס, גע-קיטעוועט. באשמירן, אנשריפן מיט קיט (דילן); ארומפעסטיקן מיט קיט (שוויבן). „אין א פאר טעג ארום, דער אייל זאפט זיך און און טריקנט צו, קיטעוועט מען די פאלדאגע אויס“, בערג, ביים דנישער וו.

אויסקיין — דער, מצ נב. 1. אקט פון אויס-קיינען. 2. לעכל, לאך (ווי א רעזולטאט פון אויסגייזען, אויסביינען). 3. קארב, איינ-שיט (ווי רעזולטאט פון גיט-גערעטענעם אר-בעט-פראצעס).

אויסקיאוונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקיינען.

אויסקייט — די, מצ נב. נעגל. מצב פון ווערן אויס, פון גיט-ווערן. „...איך שטיק מען געפיל פון א“, טקאטש, דורשט צום קוואל, נר, 1952.

אויסקייטלונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקייטלען (זיך). המצאהדיקע א.

אויסקייטלען — טרוו. טל אויס, גע-קייטלט. 1. ארויפטאן קייטלעך. פארקייט-לען א צאל (טירן). א די טירן. 2. פארבינדן אין א קייט(ל), א אפגעריסענע געדאנקען אין איין צווייפגעשלאסענער טעאריע. 3. שליסן, מאכן א קייט. „...מיט טרויבן-שניידערס א די אפגעברענטע הענט“, פמ, טשאטעראג.

אויסקייטלען זיך — אוטוו. ← דפוו. צונויף-בינדן זיך; דערגיין צו א (גוטן) סוף נאך א ריי (טואונגען, באמיאונגען). „הלואי זאל עס זיך נאר א אין א גוטער שעה“, שע, מאריענבאד.

אויסקייבונג — די, יען. פראצעס פון אויס-קייבן; שווערע אפאטעמונג. „דאס פנים איז אזש בלוי געווארן נאך א“.

אויסקייבן — אוטוו. קען אויס, געקייבט. אנהייבן הוסטן (חיינען, לאכן) אזוי אז עס פארקאפט דעם אטעם אדער מע קען גיט אויף-הערן. א פון געלעכטער.

אויסקינעניש — דאס (די), זין געדויער-דיקער פראצעס פון אויסקינען, קינען, פאר-קינען זין.

אויסקינעניש — די זין פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויסקינען.

אויסקינען — טרוה קינען אויס, געקעלט.

1. דערשטען, אויסשטען, אויסקוילען ניט מיט א חלף, ניט עלפי דיני שחיטה; א די חזירים; א ווי חזירים. 2. אויסהרגענען, אויסמארדן (געוויינטלעך מיט קאלט געווער). א מוראדיקער גולן וואס האט א סך מענטשן אין זיין לעבן שוין אויסגעקילט, ממוס, קלאגטעט. 3. צעשלעגן, צעמיתן; פאר-שאפן וואונדן מיט א שארף געווער. אויס-ביילן און א.

אויסקינען זיך — קוה, אויס. < דשו. צע-מיתן זיך; קעגנזעטיק זיך שטען, צע-וואונדיקן. אויף דער דארפישער חתונה האבן די שיכורע מוחותים זיך אויסגעקילט.

אויסקינען'לעך (די) יוקן — טרוה. (עדיק) אויס, געקעלטעך (די) יוקן. 1. מאכן קילעך (די) יוק, רונדיקן, א די קרומע ליניע, שינעס. 2. (שנודערע) צוגעבן ביים צושנידן א (האלב)קילעךקע פארעם. א די פאלעס פון דער מארינארקע.

אויסקינעניש — די זין פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקינען (די) יוקן, אויסקינען א שינע א.

אויסקינעניש — טרוה זיך אויס, געקע-לעכט. 1. מאכן אין דער פארעם פון א קי-לעך, קיין, א א פילקע פון שאטעס. 2. דוה אויסקינען (די) יוקן <. 3. (טאקעניש) אויס-טאקן קיין, קעקלעך פון האלץ.

אויסקינעניש — דאס (די), זין געדויער-דיקער אדער באזונדער אכזריותדיקער פראצעס פון אויסקינען.

אויסקינעניש — דער, יס וון נב. רוצח, גולן; אכזר. ווער עס פירט אויס באפעלן צו קילן. "דער הויפט פון דער באנדע האט געהאט זינען אים".

אויסקינען — טרוה קינען אויס, געקעסט.

1. קמען ביזן צעקענען פארענדיקן קמען. "נו, קינען שוין אויס און שלינג אראפ דאס שטיקל באנאנע". א טאפעק און אויסשפיען. "א שטרויעלע געקעסט, און אויסגעקעסט א בענגשאפט ווי ברויט א רעכטל", אפא לוי טער... קוואל. 2. אויסעסן, אויסבסן א לאך. אויסגרוינען. מיינען קמען אויס לעכער אין לעדער. 3. אויסמאכן א צאל קארפן, שפאלטן, אינשניטן, וואו עס האט געזאלט זיין גלאט אדער שארף. 4. צעציען ווערטער ביים רעדן; ארויסריידן מיט שוועריקייטן, מיט אפשטעלן זיך. 5. ווייך מאכן דורך קמען. "די עסקימאסן קמען אויס די פעלן און מאכן דערנאך קליידער דערפון".

אויסקינעניש — דאס (די), זין געדויערדי-קער פראצעס פון אויסקינען, א פון טאפעק.

אויסקינען (זיך) — קעקלעך (זיך) אויס, געקעקלט. זד און אוקר. (אויך: קעקלעך).

1. דוה אויס-קוילען (זיך) מיט אלע ב. א ביינער אונ-טערבאנגן איז אומגעבאנגען לאנג איבער פאלד און וואלד, אויסגעקעקלט יונג און אלט, ר

מרדכי'ע, ידי מגפה'אסיפה. [בני ממוס זייער אפט א/]. 2. מאכן קילעכדיק, רונדיק. א קניידלעך, פליישקניידלעך.

אויסקינעניש — דאס (די), זין פראצעס פון אויסקינען (זיך).

אויסקינען — טרוה. כל אויס, געקעלט. דוה אויסקעלען <.

אויסקילן — דער, נעגל. אפט פון אויסקילן. אויסקיל-אפארט, אימאשין, אימיטל, אימיט-טעם.

אויסקילונג — די זין פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויסקילן. די א שפירט זיך גארניט.

אויסקילן — טרוה. קיל אויס, געקילט. 1. קילן ביז צו דער געוואונטשענער מדרגה.

א וופ, קאמפאט. א א דירה. 2. מאכן קילער ווי מע דארף (חיל). "פארמאך די פענצער, דו קילסט אויס די שטוב". 3. ברענגען צו א רואיקערן צושטאנד פון געמיט. "אויסקילן דאס פארביטערטע הארץ איז געווען דאס איינ-ציקע מיטל — שילטן", אר, דער קוש.

אויסקילן זיך — אויס. < דשו. אינשטילן זיך, דער טומל קילט זיך ביסלעכעווען אויס. "אויסקילט זיך דער רעש פון ארבעט", אקרוטי, טמו, 11 VII 1953. "זיך א דאס הארץ = זיך אראפערען פון הארצן, אויסדער-זיילן וואס עס דריקט און זיך פילן בעסער. "אזוי האט דער פסוק זיך א ביסל אויסגע-קילט דאס הארץ פאר דעם שיר-השירים זאגער", יודישער פארפוס, ווארשע 1881.

אויסקילער — דער, יס. נעגל. אפארט, מיטל אויסקוילן. דער ניער א קאסט איבער \$200.

אויסקימען — טרוה. מל אויס, געקילמט. באשטן מיט קימל; אריינשיטן קימל. א ברויט, טייג.

אויסקימען זיך — אויס. זיך זיך אויס, זיך געקעמערט. 1. זיך שטארק זארגן וועגן א צאל (ענינים, מענטשן). א זיך וועגן קינדער און אייניקלעך. 2. אויפהערן צו זארגן זיך. "מעגסט זיך שוין וועגן אים א, ער וועט זיין שטעטל אליין באשטיין".

אויסקינדיקן — טרוה. זיך אויס, געקעיג-דיקט. 1. (סוחריש) זיך אפאנגן פון בא-שטעלונגען סחורה, אפמאך (געוויינטלעך מיט א רעכט אויף דעם). א אלע פרייעריקע בא-שטעלונגען. 2. לאזן חיסן, רעקלאמירן, א אומעטום די נייע סחורה.

אויסקינדלען — טרוה. זל אויס, געקענדלט. האבן א סך (בסדר) קינדער. א פינף זין און דריי טעכטער.

אויסקינדלען זיך — אויס. < דשו. 1. מער ניט זיין בכוח צו האבן קינדער (נאכן האבן א צאל). "זי איז אין די הויכע פערציקער און זי האט זיך שוין אויסגעקינדלט". 2. בכלל ניט האבן מער קיין כוחות (שפאסיק). "וואס ווילסטו פון מיר? איך האב זיך אויס-געהארעוועט, זיך אויסגעצערט און זיך אויס-געקינדלט", רייד.

אויסקינעניש — טרוה. טשע אויס, גע-קינטשעט. 9. לאדזש. דוה אויסקאנטשען <. "...ביז ער וועט א דאס שטיקל ארבעט", 9. מינץ, לאדזש אין מיין זכרון, ב"א 1958.

אויסקיניגן — אויס. זיך אויס, געקעניגט. קיניגן א לאנגע צייט. א אלע זיינע יארן; א גאנצע פערציק יאר.

אויסקינסטלעך (ר)ן — טרוה. טלעך) אויס, געקעניגטלעך. 1. אויף אן אופן פון א קינסטלער פארענדיקן שאפן עפעס. א א פא-סאד פון א בנין, א א טעאטער-פארשטעלונג. 2. אויסדריקן ארויסוועגן עפעס ווי א קינסט-לער. "...וואס האט זיך געווען א קינסטלער אין זיין מלאכה, ווי האט ער דאס פארשטע-לען אויסצוקינסטלעך זיין רשעות", פרוג, יפאגל, 1887, No 36.

אויסקינסטיקן זיך — אויס. זיך זיך אויס, זיך געקעניגטקעט. > אויסקונסט <. זיך נאכפארען, (פרוון) דערגיין וועגן אן ענין.

אויסקינעניש — די זין פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקינען. אן א, א מיט-טער-ווערק.

אויסקינעלעך — טרוה. זל אויס, גע-קינעלט. 1. אויסקינסטלעך) רן <. "זעט די צונגען ביז די געזן האט א מיטטער אויסגע-שלאגן, אויסגעשניצט, אויסקעניגלט פון דעם ריינסטן גאלד!", פרא, לידער און פאעמען.

2. אויסמיטטערן; אזוי גוט פארענדיקן בעל-מלאכהשע ארבעט אז דער טוער זאל זיין שטארק צופרידן. א פאר שטיוועלעך, א ליאלקע, א חתונה-קלייד. "...אין א יעשוע" דער קונציגע ארבעט וואס וועט אים געגעבן ווערן", ת, דברי הימים ב, 13. 3. עפעס אויסטאן מיט קונצן (פאלשקייט). "הינט די ווילדע מופתים וואס דער רבי קינעלט אויס דורך א צווייטדיקערן תנועה, א ווארט, א שמייעלעך", יל, דאס פוילישע יונגל. 4. דורכ-פירן עפעס מיט בערליי קאמפליצירטע פרטים. א א פסחויקן סדר. "...מאכן דעם בויקת חמץ ווי די מקובלים האבן דאס אויסגע-קינעלט", יודישער פארפוס, ווארשע 1881.

אויסקינעניש — דאס (די), זין אויסקינע-לונג (מיט מי און זארגענדיקייט).

אויסקיפלען — טרוה. פל אויס, געקעפלט. 1. אויסשעפענען) זין. אויסרייזן זיך מיט עמעצן שטערן אין דער ארבעט.

אויסקיפרעווען — טרוה. רעווען אויס, גע-קיפרעוועט. קלענערע-לשון. אויסקופן, אויס-האנדלען.

אויסקיצלען — טרוה. זל אויס, געקיצלט. קיצלען א צאל. פארענדיקן קיצלען. א די קינדער.

אויסקיצלעניש — דאס (די), זין פראצעס פון אויסקיצלען. א טשעפעניש, אן א, א לא-כעניש.

אויסקירזשנערן, יעווען — טרוה. זעה, נייעווען אויס; געקירזשנערט, געקירזשנע-וועט. 99: קערזשנערן. פארענדיקן א שטיקל ארבעט פון א קירזשנער. א א שטרנ-מל. א א פעלצל.

אויסקירעוואניע — די, יס. 99: < קע-רעוואניע. אויך: קערזשנעניע.

1. פראצעס פון אויסקירעווען (זיך). 2. סכום געלט אויף נייטיקע הוצאות. האבן אויף א.

אויסקירעווען — טרוה. רעווען אויס, געקע-רעוועט. 1. קערעווען. 1. אויס-דרייען אויף צוויק; ביטן די ריכטונג ביים

מזוונות, פֿו. „איז דער שמש אַרויף אויף דער בימה און האָט אויסקלאַפֿט דריי מאָל, שט, מעשׂוֹת און פֿאַנטאַזיעס.

2. טאָן אַן אַרבעט דורך קלאַפֿן. אײַ וועט בײַם טײַך. ״ווען נישט... אַ דינסטמייד קלאַפֿט אויס אַ דיוואַן...״ וואָלט בײַ מיר אין שטוב שטיל געווען, פֿרץ. ״אַ פּויערטע האָט פֿלאַקס... אין וואַסער געוויקט, אויסקלאַפֿט, פֿעדעס געצויגן, פֿרץ, ליטעראַטור און לעבן. אײַ אַ שניי = אויטשלאַגן אַ פּיאַנע, שוים פֿון אייערוויסלען. ״מע קלאַפֿט אויס אַ שניי...מע מיטט צוזאַמען מיט מצה־מעל...״, פֿאַר, III 26 1961.

3. אויסדרעשן, אויסמלויעצן. מײַ, 1/140, פֿאַרשטישט יתחבּוּט (רות ב, 17) „אויז זיי אויש קלאַפֿט.״ אַיז וואָס איך פֿרעג: האָט זי דען דער בעל־הבית אַליין אויסקלאַפֿט די תּבּוּאה, אַז איך זאָל זאָגן...״, שהם, יז/ב.

4. אויסהאַמערן, אויסהאַקן, אויסשטאַמפֿן. אײַ מטבעות; אײַ זשעטאַנען פֿון קופּער. ״די גרויסע זילבערנע ווינ־כּוּסוּת, אויף וועלכע זענען געווען אויטעקלאַפֿט לתּפֿארת בילדער פֿון דער תּורה הקדוּשה,״ יפֿאַל, 1888, № 10.

5. קלאַפֿן, שלאַגן עמעצן אין אַ צאָל ער־טער אָדער אַ צאָל מענטשן. אײַ די ביינער, דעם גאַנצן רוקן. „...אויטעקלאַפֿט די ביינערלעך, אַרויסגעיאַגט אין דרויסן,״ פֿל. ״ווען איז דער גנב געקומען? לאַמיר אים נאָר געשווינד כאַפֿן און די ביינער אײַ, עט, לי.דער.

6. מיט קלאַפֿן (אויף אַן אינסטרומענט) אַרויסברענגען אַ מעלאָדיע. סינגאַליזירן דורך קלאַפֿן, „פּולצילג פֿאַרווילט זיך זיי אַ גאַמען: טיק־טאַק און טיק־טאַק,״ טעג, קאַפּריזן. ״האַט די פּויק גוֹבֿר געווען דעם גאַנצן אַרקעסטער און האָט גענומען אַ אַזעלכע משוגענע טרעלן,״ 2. שאַפּיראַ, נאָוועלן. „בשעת מעשה האָט זיך ניט אָפּגעשטעלט אויך דאָס אײַ דורך די ווענט,״ דרובּל, צוק, מאַרץ 1958.

7. אויסדערציילן, פֿאַרשפּרייטן אַ ידיעה, אַ רכילות; אויספּויקן אַ ניס, אַ בושל וועט שטיין אויף איין פֿיסל און וועט אַ ביינער־דיקע מעשה דעם...פֿאַרנאַכט, בערג, זיי משומדת. 8. אַרויסקריגן. אײַ חיונה = מיט מאַטעריעל אויטשלאַגן חיונה. אײַ פֿון אים אַ גראַשן קומט אַן מיט כריין (מג) = ביטער, שווער.

אויסקלאַפֿעכץ — דאָס (די), זײַ. אויסקלאַ־פּונג, אויסקלאַפֿעניש (קען האָבן בײַטעם פֿון ביטול).

אויסקלאַפֿעניש — דאָס (די), זײַ. 1. (גע־דויערדיקער) פּראַצעס פֿון אויסקלאַפֿן. 2. קינדערשפּיל. [מע ציילט אויס צווישן זיך אָדער מע פֿאַרמעסט זיך אין לויפֿן און דער לעצטער „לייגט זיך,״ דה פֿאַרשטעלט זיך די אויגן און שפּאַרט אַן דעם קאַפּ אַן אַ האַנט (טיש). די איבעריקע באַהאַלטן זיך. דער וואָס האָט זיך געלייגט הייבט אַן זוכן. דער וועמען ער זוכט אויס לויפֿט צוזאַמען מיט אים צום אָרט פֿון „לייגן זיך,״ און ווער עס קומט פֿרי־ער קלאַפֿט אויס; איינס, צוויי, דריי. אויב דער געפֿונענער האָט זיך אויטגעקלאַפֿט, קען ער זיך ווידער באַהאַלטן. אַניט, דאַרף דער זוכער זוכן מיט איינעם וויציקער. ער זוכט אַזוי

דאָס האַרץ. און דו האַסט זיך איצט דער־מאַנט אַלץ און דו קענסט עס ניט פֿאַרטראַגן, און בײַ רבּאַן, בײַ רבּ פּפּאַן ווילסטו איצט זיך האַרץ אײַ, אה, י״ער גמראַניגן. אַלע ווערטער אויטגעיאַמערט, אויטגעקלאַגט מײַן לעצטע טרער,״ הײ, ליכטיקע נסיעה. 3. אַז קלאַגן (אַ צאָל) פֿאַרן געריכט. אַז מע וועט זיי ניט אײַ פֿאַרן וואָרען שטייער, וועט מען תּמיד מוזן לײַדן פֿון זיי.

אויסקלאַגן זיך — אוטוה. ← דפּו. 1. קלאַגן אַ סך (פֿאַר אַ צאָל מענטשן) און אויפֿהערן. זיך אויטגעקלאַגט פֿאַר אַלע פֿריינד און סײַז פֿאַרט ניט גרינגער געוואָרן. 2. זיך גרינגער מאַכן דאָס געמיט דורך קלאַגערען. זיך אויטגעקלאַגט און זיך גענומען שוכן־ען גען [ווערטל וועגן אַן אַלמן].

אויסקלאַגעכץ — דאָס (די), זײַ. פּראַצעס פֿון אויסקלאַגן (זיך) (קען האָבן בײַטעם פֿון ביטול). ״הער שוין אויף מיט דען אײַ, די אויערן זענען שוין פֿול מיט וואַסער.״

אויסקלאַגעניש — דאָס (די), זײַ. פּראַצעס פֿון אויסקלאַגן (זיך).

אויסקלאַגער — דער, סײַ, ווײַ, קע, סײַ. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסקלאַגן, ״ער איז אַן אײַ, תּמיד פּראַצעסירט ער זיך.״

אויסקלאַגערײַ — דאָס & די, ען. טואונג, באַשעפֿטיקונג, אייגנשאַפֿט פֿון אויסקלאַגער. אַ געווינערען אַן אײַ.

אויסקלאַמערן — טרוה. ער אויס, געקלאַ־מערט. אַרײַנגעמען אין קלאַמערן. אײַ דאָס שטיק האַלץ און עס אַרײַנגעטעלן אין דרייבאַנק. אײַ די זשטיקע באַמערקונגען.

אויסקלאַסיפּיצירן — טרוה. צירן אויס, אַקלאַסיפּיצירט. אַקלאַסיפּיצירן ביזן סוף. אײַ אינוועקטן, גראַזן. אײַ ווערטער, פֿירונגען.

אויסקלאַסירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקלאַסירן.

אויסקלאַסירן — טרוה. יירן אויס, (גע־)קלאַסירט. 1. אויססאַרטירן, אויססאַרטעווען. אײַ סחורה. 2. דזו אויטקלאַסיפּיצירן.

אויסקלאַפֿ — דער, מײַ: קלעפּ. אַקט פֿון אויסקלאַפֿן. אַ קלאַפּ וואָס קומט אומגעריכט. שטאַרקער קלאַפּ. ״ניט קיין קלאַפּ האָט ער געכאַפּט, נאָר אַן אײַ, רייד.״

אויסקלאַפֿטשען, קלאַפֿטאַטשען — טרוה. טשען אויס, געקלאַפֿטשעט, קלאַפֿ־טשעט. 1. דזו אויטקלאַפֿטשען. ← 2. פֿאַר־דרייען, פֿאַרטומלען (דעם קאַפּ). אײַ עמעצן מיט טענות מיט מעשיות.

אויסקלאַפּונג — די, ען. 1. פּראַצעס פֿון אויסקלאַפֿן. 2. מײַ, 1/95, פֿאַרשטישט יבֿ־שדפּוּי (דברים, כח, 22): „אונ מיט אויש קלאַפּונג״ [תּ: קאַרנאַרנאַן].

אויסקלאַפֿטשען — טרוה. טשען אויס, געקלאַפֿטשעט. דזו אויטקלאַפֿטשען. ← ״ער האָט אויטגעקלאַפֿטשעט אַ פּלאַץ...און האָט אַלעס אַינגעאַרדנט און אַינגעפֿירט,״ ייפֿאַל, 1881 x 29.

אויסקלאַפֿן — טרוה. קלאַפּ אויס, געקלאַפֿט. 1. קלאַפֿן אַ צאָל מאָל, אין אַ צאָל ערטער פֿון איין זאַך; אַנקלאַפֿן אַ צאָל זאַכן. אײַ (איז) די לאַדנס, מע זאָל אויפֿשטיין צו סליחות. ״מײַהאַט אויטגעקלאַפֿט דאַפֿלטע

פֿאַרן. אײַ די פֿור רעכטס, לינקס. אײַ די פֿערד־לעך. אײַ דעם דיגל, טאָן פֿאַרקערט ווי פֿרוער. בײַטן אַ מיינונג, טאָן פֿאַרקערט ווי פֿרוער. 2. אויטמאַנעווערן מיט פֿערד און וואָגן (ניט אַרײַנצופֿאַרן אין אַ בלאַטע, אַ טינטערל). ״ער לערנט גחן די חכמה פֿון אַן ערדיקן שלאַך, פֿון אַ שטייערדיקן שאַסיי, פֿון אײַ, פֿון באַרג אַראַפּ, זש, נח פּאַנדורע. 3. איבערדרייען מלבוש פֿון דער רעכטער זײַט אויף דער לינקער. ״מע דאַרף דאָס מאַנטעלע אײַ און עס וועט זײַן ווי גע״.

אויסקרעווען זיך — דפּו. 1. אומדרייען זיך אין פֿאַרקערטער ריכטונג אין אַ זײַט. זיך אײַ מיטן רוקן צו עמעצן. ״סײַז געווען מנחה־צײַט, האָב איך מיר אויטגעקרעוועט מיט פּנים קיין מזרח, געזאָגט פּיטום הקטורת,״ ממוט, י״ער חילוף. ״רײַ לוי קרעוועט זיך אויס צו דער לבנה, פֿאַרגלאַצט מיט די אויגן...״, מק ו.

2. זיך ווענדן צו עמעצן פֿון הינטן אָדער אין אַ זײַט. ״וואַרט זי אַ בליק אויף יענערס באַקעט.״ קרעוועט זי זיך אויס און הינטק מיט אַן אייגל צו די וואָס שטייען הינטן, ממוט, צײַדיק אַהיים. 3. בײַטן אַ מיינונג אויף אַ היפּבּדיקער; צושטיין צו אַ קעגנדיקער געזעלשאַפֿטלעכער, פּאָליטישער ריכטונג. זיך אײַ און ווערן אַן אַפּיקורס. זיך אײַ אויף רעכטס, אויף לינקס.

4. אויטקומען מיט דעם וואָס מע האָט, פֿאַרדינט. ״שווער זיך אויטקווערעווען מיט מײַן מאַנט פֿאַרדינטן.״

5. גוט אויטיגן (באַרגענעטע) קענטער־נישן. זיך אײַ מיט דעם וואָס מע האָט באַ־חיון צו לערנען. ״ווען ער שרייבט זײַנע זכּר־גות אויף רוסיש... [באַחוּזט ער] זיך פֿאַן אײַ אויף דער רוסישער שפּראַך,״ בעל־חחשבוֹת III.

6. אַרויסדרייען זיך פֿון אַ שווערן מצבֿ; בײַטן פּאָזיטע, באַשעפֿטיקונג. ״ער האָט זיך נישט געקאַנט אײַ קיין ברנות נישט, קיין רבי נישט, קיין סוחר נישט...וואָס דען?״ יא.

אויסקרעווען זיך — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקרעווען. די אײַ איז ניט גענוג.

אויסקרעווען — טרוה. קירן אויס, געקירצט. 1. מאַכן קורץ (קירצער) אין אַ היפשער מאָס אָדער אַ צאָל זאַכן, אײַ קליידער. אַ אַן אַר־טיקל, עס זאָל פֿון דריי שפּאַלטן בלייבן נאָר איין שפּאַלט. 2. מאַכן צו קורץ; קאַליע מאַכן דורך קירצן. ״זי האָט אַזוי אויסגע־קירצט דאָס קליידל אַז זי קען עס מער ניט אַנטאַן.״

אויסקרעווען זיך — קלאַגן אויס, געקלאַגט. אוטוה. זייער אַ סך וויינען, טענהן, אויסדריקן הויך אויף אַ קול ווייטיקן, צרות. גענוג שוין אויטגעקלאַגט אויפֿן חורבן. אײַ טעג און נעכט. טרוה — 1. אויטקלאַגער; דורך קלאַגע רײַ אויסדריקן ווייטיקן, צרות. אײַ דאָס אומגליק, דעם חורבן, די אַלמנהשאַפֿט. זײַ האָבן אויטגעקלאַגט, די פֿאַרקענטע מאַטן, זייער ווייטיק און רירנדיקע פֿאַלקס־לידער, אַש, משה. 2. אינגאַנצן, ביזן סוף אויס־דריקן דורך קלאַגערען ביטערן מצבֿ. אײַ

לאנג ביז ער זוכט אויס און קלאפט אלעמען אויס דער ערשטער. דעמאלט לייגט זיך דער, וועמען מע האט אויסגעזוכט דעם ערשטן אָזוו. אין דער שפיל לויפן אָפֿט די געזוכטע אַליין אַרויס פֿון באַהעלטעניש און פֿאַרמעסטן זיך מיטן זוכער אין צולויפֿן פֿריער צום באַ שטימטן אַרט און אויסקלאַפֿן זיך.

אויסקלאַפֿער — דער, ס'וונ זיך, קע, ס'. 1. ווער עס קלאַפֿט אויס. 2. מאַשין, מכשיר אויסצוקלאַפֿן. אַ מעכאַנישער א. א.

אויסקלאַפֿעריי — דאָס & די, ען. טואונג, באַשעפֿטיקונג פֿון אויסקלאַפֿער.

אויסקלאַפֿע(ר)לעך — דזוו אויסקלאַפֿעניש, 23.

אויסקלאַפֿערן — יער אויס, ~געקלאַפֿערט. אוטוו — אַנהייבן גיך און אַ סך מאַל אַרויסצו געבן טעמפע קעלפֿלעך) אויף עפעס אָדער מיט עפעס. עפעס אין דער מאַשין האָט אויסגע קלאַפֿערט און מיר האָבן געוואוסט אַז זי איז קאַליע. טרוו — מיט האַסטיקן און פֿילמאַליקן קלאַפֿן עפעס אויסדריקן. אַ אַ וואַרונג.

אויסקלאַקאַטשען — טרוו. טשע אויס, ~געקלאַקאַטשעט. 20. אוקר. אויסרייסן שטרי קערוויז. אויסקלאַפֿן, אויסטרייסלען. אַ אַזוי, מע זאָל דאַרפֿן אַרויסוואַרפֿן. אַ דאָס האַרץ.

אויסקלאַרונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקלאַרן (זיך).

אויסקלאַרן — טרוו. קלאַר אויס, ~געקלאַרט. ~ קלערן. 1. מאַכן קלאַר ביזן סוף.

מאַכן קלאַר אַ צאָל. אַ די גלעזער. 2. אויס רייניקן דורך אַ פֿילטער, אויסדיסטילירן. לאַזן פֿליסיקייט אָפּשטיין, ביז זי ווערט דורכזיכטיק אָדער ריין פֿון צומיש פֿון שווערערע טיילכע לעך. אַ וויין, מעד. 3. קלאַר מאַכן אַן ענין, אויפקלערן. אויסטיישט אַן אַלע פֿונקטן פֿון געזעץ. אַ פֿרטים פֿון אַ טעאָריע. יענעם ענין האָט איר קלאַר געמאַכט, אויסגעקלאַרט?, א.

קאַהאַן אינזשעניערן, קעוו 1932. 4. דורכ קוקן ביי אַ ליכט, צי אייער זענען פֿריש, פֿול, צי זיי האָבן אַ בלוטטראַפֿן. אַ אייער.

אויסקלאַרן זיך — אווטוו. ~ דפֿוו. (פֿון זיך, אַן זעטיקן אַריינמישן) ווערן קלאַר. מעד קלאַרט זיך אויס. די פֿראַגע וועט זיך אַ מיט דער צייט. די פֿאַרזיכטיקע אויגן זענען געוואָרן ווייכער, זיך גענומען אַ, אָפּאַ מיידלעך.

אויסקלאַרעכיק — דאָס (די), זי. איר וועגן אויסקלאַרונג. נאָך אַזאַ אַ ווייסן מיר ערשט רעכט ניט וואָס דאָס באַשטימט.

אויסקלאַרער — דער, ס'. וונ זיך, קע, ס'. ווער עס קלאַרט אויס; ספּעצ — אייער־סאַר טירער.

אויסקלויב — דער, זי. (אויך: זונגען). 59: **קלייב**. אָקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויס קלויבן. געראַטענער א. א.

אויסקלויבונג — די, ען. ~ אויסקלויבונג פֿראַצעס פֿון אויסקלויבן.

אויסקלויבן — טרוו. קלויבן אויס, ~געקלויבן. 79. אוקר. דרומדיקע לר. 59: **קלייבן**. אָפֿט מיט זיך. 1. אויסזוכן פֿון אַ צאָל זאַכן (מאַמענטן) פֿון ענלעכן אָדער דעם זעלן בייקן מין. אַ אַ מלבוש, אַ בילד. אַ אַ פּאַסיקן מאַמענט; אַ אַ צייט. אַ זיך אַ ווינקעלע צו שלאָפֿן. אַ זיך אַן אַרבעט. דא היש ער מן

זולט בלאַ אויז קלויבן גאר איין קושטליכי גולדני קיט אונז איין שווארצי טעמטי שויבן, בלאַ 204. און ס'איז דאָ קונים וואָס קומען צו מיר אַ אַרבע פּוסות וויין, שע. לכבוד יום טוב 1.

2. אויסזוכן דאָס שלעכטע אָדער אומטוי געווידיקע צווישן גוטן אָדער טויגעווידיקן צי פֿאַרקערט. אַ פֿלוימען, (ווערעמדיקע) אַרבעס. דו זאָלט מיט מיר אַ די שלעכטע גראַן פֿון פֿעלד הינטטיקן טאַג, שהמ. ו/ב. "הקב"ה גידערט אויסצוקלויבן די רוינן וואָס זיי שמעקן אַצינד, 231, יח/ב.

3. אויסזוכן פֿון אַ צאָל מענטשן (פֿון אַ געוויסער גרופּע) די פּערזאָן וואָס געפֿעלט. אַ מלמד פֿאַרן ינגל. אַ אַ חתן, אַ פּלה. "ממען זיך אויסקלויבן וועמן מויל, אַזו האָבן פֿאַרט אַלי לעבינדגי אַבטחון אוף גאַט, מס. קהלת, תקע"ט, ט, 4. "עס איז געבליבן...אַז מע זאָל אַ אַיטלעכן אַ פֿאַנה" [= פּאַניענקען, אַזוי ווי עס קער צו אים", נחב. מעשׂה ממלך וקיסר].

4. לויט באַשטימטער, אַינגעשטעלטער פּראַצעדור אויסוויילן פֿאַרשטייער(ס), פֿאַר טרעטער(ס), דורכפֿירער(ס) פֿון באַשלוסן, אַ פֿירער(ס), מאַכט־האַבער(ס). אַ עמעצן פֿאַר אַ פֿאַרזייער. אַ אין סיים, פֿאַרלאַמענט. אַ ריכ טערס. אַ עמעצן פֿאַר אַ שליח, שתדלן אַזוו.

אויסקלויבן זיך — אויסקלויבן זיך. **אויסקלויבעכיק** — דאָס (די), זי (ער). (אומגעראַטענער) אויסקלויב.

אויסקלויבעניש — דאָס (די), זי. (געווער דיקער) פֿראַצעס פֿון אויסקלויבן.

אויסקלויבער — דער, ס'. וונ זיך, קע, ס'. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסקלויבן.

אויסקלויבער(ר)לעך — די, במ. קינדער שפילן נע טיילט אויס אַ קיסר און אַ נאָמען געבער; דער קיסר גייט אַוועק אין אַ זעט; דער נאָמען־געבער גיט יעדער קינד אַ נאָמען, למשל: גאַלדענער שליטן, גאַלדן פֿערד אַע. אָבער אויך אַזעלכע ווי: שטיק שמאַטע און אַנדערע שפּאַסיקע נעמען; דער קיסר קומט צו און דער נאָמען־געבער זאָגט אים: "קיסר, קיסר, נעם דין גאַלדן פֿערד...". ווען דער קיסר טרעפֿט, ווערט יענער דער קיסר; דער נאָמען־געבער קען בלייבן דער זעלביקער במשך פֿון שפיל. די שפיל קען מען אויפֿהערן צו יעדער צייטן.

אויסקלאַיאַנטשען — טרוו. טשע אויס, גע קלייאַנטשעט. פּר אויך: ~קליענטשען. מיט הכנעה אויסבעטן, אויסבעטלען. אַ אַ טובֿהלע, אַ גמילות־חסדל. "מוז איך איצט צו אים אַריינלויפֿן, אַפֿשר וועל איך אַ כאַטש אַ טייל פֿון זיין חובֿ", בערג, בינס דיעפּער 10.

ער פֿירט זיך צו דער באַנדע אויסצוקלייאַנטשען אונדז דעם טאַג הינט, שווינען אונדז דאָס לייב און לעבן, קוו, געראַנגל.

אויסקלאַיאַנטשעניש — דאָס (די), זי. פּראַ צעס פֿון אויסקלייאַנטשען. אַן אַ אַז עס ווערט אַזש פּירקער.

אויסקלאַיאַנע(נען) — טרוו. זע אויס, גע קלייאַנעט. טייל לר: ~קלאַנע(נען). דזוו אויסקלייאַנטשען. דאָס קינד קלייאַנעט אויס אַ קיכעלע.

אויסקלאַיערעווען — טרוו. עווע אויס, ~געקלאַיערעוועט. 59: 1. מאַכן קלאַר, לוי טער. 2. דזוו אויסקלאַיערעווען. ~

אויסקלויגלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקלויגען (זיך). "נישט דורך אַ, דורך פֿולו זפּאי, פֿולו חייב", בראַ, אויס געקלייבענט שריפֿטן.

אויסקלויגען — טרוו. גל אויס, ~געקלויגט. אָפֿט מיט זיך. 1. אויסטראַכטן עפעס וואָס האָט אין זיך (געראַטענעם אָדער אומגע ראַטענעם) אַינפֿאַל, המצאה; עפעס קריגן אויף אַן אומוועג. אַ וואָס צו ענטפֿערן דעם אָפּאַ נענט. אַ בעסערע באַדינגונגען. "פֿאַרשיידענע האַרבע געזעצן האָט די קראַיט־הלכה אויסגע קלייגט", שטרינגער. 2. אויסטראַכטן עפעס וואָס איז נאָר אויבואוויף קלוג, אָבער באמת נאָאיה, ניט לאַגיש. אַ קינדישן תירוץ.

אויסקלויגעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסקלויגען. אַן אַ פֿון אַ תּם און אַן אַ טעם.

אויסקלויגן — טרוו. קלייג אויס, ~געקלייגט. אָפֿט מיט זיך. דזוו אויסקלויגען; אויס טראַכטן מיט חכמה. "מיילא, וואָסזשע האָבן דאָ היינט אזו אוס גלוגט בעסורס", מס, קהלת, תקע"ט, ב, 15. "ער הייבט אַן צו פֿילאַסאָפֿירן און זיך אויסקלויגן אַזא וועלט־אָשוואַונג...". בעל־מחשבות v. "די יודישע טעאַטער־דירעקט טאַרן פֿלעגן זיך נאָך אַ צו באַפֿרייען זיך אַפֿילו פֿון אַ אַביניגישע האַנראַרן, מוק. מינע באַגעגענישן 10.

אויסקלוייב — דער, זי. 59: ~קלויב. 1. אָקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקלויבן. 2. אויסוואַל, סעלעקציע. "עס איז דאָ אַ גוסט און אַן אַ ניט אַזוי פֿון איינציקע פּערוואַנען ווי פֿון גאַנצע גרופּעס", שג, לעווער דיכטער, קריטיקער 1. 3. ברייה, אַלטערנאַטיוו.

אויסקלויבונג — די, ען. 59: ~קלויבונג. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקלויבן. אָט די אַ וועט אויך זיין דורך דער אַנטפלעקונג פֿון זיין געטלעכקייט דאָ אונטן, תניא, 234.

אויסקלויביק — אַד. נעאַל. וואָס מע קען אָדער פֿון וואָס מע קען אויסקלויבן. "זיי זענען אַלע גוט און געראַטן, באמת אַן איע גרופּע, מע קען אַפֿילו זאָגן אַ געקלייבענע גרופּע".

אויסקלויביקייט — די, זי. נעאַל. אייגן שאַפֿט פֿון זיין אויסקלויביק. "די קאַלעקציע איז אַ גוטע און אַ פֿאַרשיידנדיקע, אַזוי אַז זי האָט די מעלה פֿון אַ".

אויסקלויבן — טרוו. קלייבן אויס, ~געקלייבן. לר, אוקר. דזוו אויסקלויבן. ~ צום 13: "ובפֿרט אין דיא צייטן אז בעו"ה דאז פֿיל האבן לוישט צו לייאנן ביכליך אונז מעשׂת דיא פֿון אומות העולם זיינן אויז גיקליבן דיא קיין יראת שמים קענן דרויז לערנן", כוכבא דשׂבׂיט, הקדמה אמשט 1695 [פֿש 10]. "דער וואָס האָט פֿאַר זיך צווייערליי עסנשפּיזן טאַר ער ניט אַ איינס פֿון דעם אַנדערן", לט2.

1/67. צום 23. אַ שפּער, וואָס מע האָט אויסגעראַמט פֿון אים ווייך פֿון תרומה הייסט מען אים ניט אז ער זאָל זיצן און אַ איינציק ווייז, נאָר ער קערט אויס ווי זיין שטייגער איז, זרעים, פד/א. צום 33: "עלטערן זענען

באשערט, אַ חייב קליבט מען זיך אויס אַליין, שו. 43: „וועמען אַנדערש האָבן מיר געקענט אַ דערמיט זיך מתעסק צו זיין, טאַקע ניט אַרײַן?“, ממוס, קליאַטשע. „אַ פֿרעזע בחירה אויסצוקליבן וואָס פֿאַר אַ וועג ער וויל“, דבֿ, 346.

5. אַרויסזוכן, אויפֿזוכן (און אַרויסנעמען). „איר חייטש גיטש אַז עס איז גיקומן איין באַפֿעל...אַז מען זאל [פֿון] קאַרין [און] פֿון חייץ אויף קליבן, אַז עש זאל קיין יהודים איבר בליבן אין גאַנץ פֿויליץ“, מעשה אומן, [השן]. „די שכינה וועט אַרויסקומען פֿון די קליפות נאַכדעם ווי עס וועט זיך ענדיקן דער [=אַס] אַ פֿון די גיבצות“, תנאי, 295. „אַז ער קומט פֿון דער אַרבעט קליבט ער אויס און גראַבט אויס פֿון דאַרטן די שטיינער“, איציק קיפֿניס, אונטערזענגט.

אויסקלייבן זיך — אוטוו. ← דפֿו, 59: ~קלויבן זיך. 1. צוקליבן זיך, פֿאַרטיק ווערן מיט הנהגות; געפֿינען ציטע עפעס צו טאָן. „ווען האָסטו זיך אויסגעקליבן צו קומען צו מיר? אין מיטן נאַכט?“, קוים אַ זיך = טאָן עפעס נאָך לאַנגע [און איבעריקע] הכנות. 2. מאַכן גייטיקע צוגרייטונגען און אונטער-נעמען עפעס וויכטיקס. אַ זיך צום יאַריד. אַ זיך חתונה צו האָבן. „דער מאַן איז גיטש דער היים, ער האַציך אויס גקליבן אין אַ וועטן וועג אַרײַן“, מס, משלי, יו, 19.

אויסקלייבן וואָס — אַזי. 1. וואָס עס לאַזט זיך אויסקליבן, וואָס מע קען פֿון דעם אויס-קליבן. „אונדזערע פֿרעמיעס זענען אַ: אַדער איר קענט קריגן מוזמן, אַדער איר קריגט דעם גראַמפֿאַן“. 2. פֿטמ אויסקליבערשי.

אויסקלייבערדיקייט — די (דאַס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויסקליבערדיק. „מיט אַזאַ אַ וועט ער קיין סחורה גיט קיפֿן“.

אויסקלייבערדיק — דאַס (די), זי. אומגעראַ-טענער אויסקליבער. שלעכטער אַפֿן אויסצו-קליבן.

אויסקלייבערשי — דאַס (די), זי. געדויער-דיקער פֿראַצעס פֿון אויסקליבן.

אויסקלייבער — דער, ס. וון ייִן, קע, ס. 1. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסקליבער. אַן אַ אַ מבין. 2. ביי אומדירעקטע וואַלן — דער אויסגעקליבענער פֿאַרשטייער פֿון פֿאַלק וואָס דאַרף אויסקליבן (דעם פֿרעזידענט, דעם דעפּוטאַט אַע). „די אים פֿון די באַזונדערע שטאַטן קומען זיך צונויף און קליבן אויס דעם פֿרעזידענט“. „אין דער צאַרישער דומע זענען די דעפּוטאַטן באַשטימט געוואָרן פֿון די לאַקאַלע אים“. 3. ווער עס איז איבערקליי-בעריש. „אַן אַקע בין איך נאָר געווען ביי די ערשטע דריי חתנים. פֿון דעמאַלט אַן בין איך צופֿירן געווען אַז איך בין געפֿעלן“, יפֿאַל, 1885, 22 Ne.

אויסקלייבערדי — דאַס & די, ען. טוואנג פֿון אויסקליבער. אַרבעט פֿון אויסקליבן.

אויסקלייבערדיק — אַזי. וואָס האָט די טבע, די נאַטור אויסצוזוכן, אויסצוקליבן; דיסקרימינאַטיוו; וואָס האָט אַ גוטן געשמאַק. אַער געשמאַק; אויף אַן אַין אַפֿן. „אַז מען איז צו אַ, בליבט מען אַן אַלטער בחור“.

„מע מעג זיין אַ, אַבער מע דאַרף גיט זיין אַי בערקליבערשי“.

אויסקלייבערשיקייט — די (דאַס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויסקליבערשי. אַ געזונ-טע אַ, אַן אומגעזונטע אַ וואָס גייט אַריבער אין איבערקליבערשיקייט.

אויסקלייבונג — די, ען. 1. פֿראַצעס פֿון אויסקליידן. 2. די הלבושה, סכּוּם מלבושים וואָס מע באַשטאַט מיט דעם עמעצן, אַ צו פֿאַרן אין דער פֿרעמד. אַ פֿאַרן זעלנער. אַ פֿון חתן.

אויסקליידלעך זיך — דל זיך אויס, זיך ~געקליידלט. אויסקליידן זיך (←) אַרעמ-לעך [אַזוי ווי אַ פֿאַרקלענער-פֿאַרעם פֿון אויס-קליידן זיך]. „זי האָט זיך איינגעקויפֿט אַ צוויי קליידלעך און עטלעכע בלוזקעס, זיך אויסגע-קליידלט און אַוועקגעפֿאַרן צו דעם ריכטן פֿע-טער“, רייד.

אויסקליידן — טרוו. קלייד אויס, ~גע-קליידט. לאַזן אויפֿגייען אַדער קויפֿן פֿאַר עמעצן די גאַנצע הלבושה, די גייטיקע קליידונג. אַ די אַרעמע קרובה, אַ די קינדער צום (אויף) יום־טובֿ. אַ כּלה צו דער חתונה, ווי אַ כּלה צו דער חתונה. אַ ווי אַ בת־מלכה, פֿרינצעסין, פֿריצע, גראַפֿינע אַע. אויסקליידן ווי אַ חתן, חתן־בחור, ווי אַ בן־מלך, פֿרינץ אַזוּה. אַ אַין עסיק און אין האַנגיק = אויף אַ זייער ריכטן שטייגער און אַזוי אַז עס וואַרפט זיך אין די אויגן. „וואָרן אַפֿרעטר און אַזויפֿר ווערט אַקבאַן, און דאַס פֿיל שלאַפֿין קלייד [= קליידט] אויס מיט שמאַטיס“, מס, משלי תקע״ד, כּב, 21. „מען האָט דאָ גיך געגעבן אַ כּאַפּ און אויסגעקליידט איטלעכן צאַפּ, און קינצלעך אויסגעצוואַגן“, עט, משלים. „מע האָט אַנזו ביידן אויסגעקליידט אויף יום־טובֿ בגדי־מלכות“, שע, שיר השירים.

אויסקליידן זיך — דפֿו, 1. זיך איינ-שאַפֿן קליידונג. „אויף הוצאות? דו ווילסט דען זיך אַ אַדער איבערגיגעווען דען קאַפֿאַ-עץ“, ממוס, מסעות. 2. אַנטאָן אַ שייך קלייד. זיך אויסקליידן און גיין צו גאַסט (פֿאַרן אויף אַ חתונה). 3. זיך אַננהילן; זיך אויספּוּצן. זיך אַ אין אַ טערקישער שאַל. וועגן גאַט: זיך אַ אין רחמים, אין ליבזעליקייט.

אויסקלייען — טרוו. קליי אויס, ~געקלייט (אויך: קלייע, ~געקלייעט). 1. באַדעקן, באַ-שמירן, אויסקלעפֿן מיט קליי. אַ פּאַפּיר, דינע ברעטלעך. 2. אויסגיין די גאַנצע קליי (ביי אַן אַרבעט). אַ אַ טלאַי [אַן עמער] קליי.

אויסקלייען זיך — אוטוו. ← דפֿו, ווערן אַזוי ווי קליי, געדיכט, קלעפֿע(ן)דיק.

אויסקלייען(ען) — קלעפֿען. (סטאַ-ליערע) צונויפֿקלייען ברעטער אין אַ בלאַט פֿאַר אַ טיש, טיר אַע. „אַ סטאַליער פֿון אַ גאַנץ יאַר, אַז ער דאַרף למשל אַ אַ בלאַט צו אַ טיש, קלייעט ער זי אויס פֿון די ברייטסטע ברעטער“, בער.

אויסקליינגלעך — טרוו. גל אויס, ~גע-קלינגלט. אויסקלינגען מיט גלעקלעך. „גלעק“ לען פֿון פּאַנאָדעס קלינגלעך אויס הספּדים“, צייט־מטטרון.

אויסקלינגען — אוטוו. קלינג אויס, ~גע-קלינגען. 1. פֿאַרענדיקן קלינגען. „די גלע-

קר האָבן אויסגעקלינגען און עס איז גע-וואָרן שטיל“. 2. אַנהייבן קלינגען. „די שווערע גלאַקן פֿון דער תּיפֿלה האָבן אויסגע-קלינגען“. 3. קלינגען אַ צאל מאַל. אַ אין אַלע טירן. 4. ווערן באַוואוסט, קריגן אַ שם, ווערן פּאַפּולער, באַקאַנט. „(ער) איז געווען אַ פֿאַרביסענער קעגנער פֿון בחורים וואָס ווילן אַ מיט זייער לומדות“.

אויסקלינגען — טרוו. ← דפֿו, 1. מיט קלינגען צו וויסן געבן וועגן עפעס. אַ אַ טרע-וואַגע, (אַז עס איז) אַ שריפֿה. 2. אַרויס-ברענגען אַ ניגון דורך קלינגען. אַ אַ מאַרש. 3. פֿאַרשפּרייטן אַ ידיעה, מפרסם זיין, אַ אַ סוד. אַ די גרויסע מעלות פֿון קאַנדידאַט. אַ עפעס פֿאַר דער וועלט. אַ אַלע גלעקער = (א) זיך מלען עפעס שטאַרק צו פֿאַרשפּרייטן; (ב) זיך פּרוּוון ביי אַלע טירן. „אויסקלינגען אַלע גלעקער און גיט פֿאַרקויפֿט קיין ברעקל סחורה“. 4. פּאַפּולער מאַכן. אַ עמעצנס שם.

אויסקלינגעניש — דאַס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסקלינגען. הילכיק קלינגערשי.

אויסקלינגער — דער, ס. וון ייִן, קע, ס. ווער עס קלינגט אויס (←) אויסקלינגען, אַלע (אַב). „די אַ פֿון פֿאַרהאַרטעוועטן קלאַגליד איבער די וועגן“, ייש, איק, ריה תּשי״ך.

אויסקלינגעווען — טרוו. געווען אויס, ~גע-קלינגעוועט. אַרביטשטעלן קלינגען. אַ די פֿאַר-שמעלטע ערטער.

אויסקלינגען — אוטוו & טרוו. קלעע אויס, ~גע-קלייעט. פֿטמ. דזו אויסטלעזן. ←

אויסקל(י)עפּווען — דזו אויססקל(י)עפּע-ווען. ←

אויסקליעפּען — טרוו. קליעפּען אויס, ~גע-קליעפּעט. פּר, אוקר. 59: ~קלעפּיען. אויס-פּלאַפּלען, אויסקלאַפּן; אַרבינגלאַפּן אין קאַפּ. „אויסוויינקן האָב איך באַדאַרפֿט אַלץ אַ פּוסטע מעשיות און מלחמות“, ממוס, קליאַטשע.

אויסקליפּהן — [...קליפּען] קליפּה אויס, ~געקליפּהט. פֿטמ. אוטוו — מיטאַמאָל ווערן שלעכט, ביידן (נאָר וועגן אַ פֿרוי). „זי איז דאַכט זיך גוט, אַבער פּלוצעם קליפּה זי אויס און ווערט אַ מכשפּה ממש“. טרוו — אַרויסווייזן זייער שלעכטע שטריכן אַדער מידות (נאָר וועגן אַ פֿרוי). אַ איר שלעכטס.

אויסקליפּן — [קורצע, האַרטע ין טרוו. קליפּ אויס, ~געקליפּט. אוקר. דזו אויסקלעפּן. ←

אויסקללה(ווען) — [...קלאַלע(ווען)] טרוו. קללה(ווען) אויס, ~געקללה(ווען). אויסשעלטן, אויסשילטן. אַ עמעצן מיט טויטע קלות. [אויסקללהווען איז אַזוי ווי אַ פֿאַרגרעסער פֿאַרעם].

אויסקלעבן — טרוו. קלעב אויס, ~געקלעבט. פּר, אוקר. דזו אויסקלעפּן. ← „מע נעמט קעז און טייג און מע קלעבט אויס קנישעס“, ממוס.

אויסקלעגער — דער, ס. וון ייִן, קע, ס. פּר. דזו אויסקלאַגער. ←

אויסקלעגערדי — דאַס & די, ען. טוואנג פֿון אויסקלעגער. אַן אַ אַזש דער הימל שפּאַלט זיך.

אויסקלעגערן — אוטוו & טרוו. גער אויס, ~געקלעגערט. פּר. דזו אויסקלאַגן. ←

אויסקלערט ווערן איר פֿאַרקרימונג און איר אויסווייכן פֿון געווענליכקייט, 39. זון דער קלוגער וואָס פֿאַרשטייט דאָס דער זאָל זיך א' פֿון דער וועלט זיין רוחניות און זיין איידלקייט, 114. זון דער וועלט זיין רוחניות און זיין איידלקייט, 114.

7. אויסקלערן אייער. ← אויסקלאָרן ב 4. אויסקלערן זיך — אַנטוואַרן. אַנטוואַרן. דער הימל וועט זיך א'. אויך אומפֿ: עס קלערט זיך שוין אויס, מע וועט קענען גיין שפּאַצירן.

אויסקלערעכץ — דאָס (ד'י), זי. (שלעכטע, אומגעראַטענע) אויסקלערונג. ליגן, בבלול.

אויסקלערעניש — דאָס (ד'י), זי. געווענער דיקער פּראָצעס פֿון אויסקלערן (מיט אַלע ב.ב.) רעוולוטאָט פֿון אויסקלערן.

אויסקלערער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסקלערן, ספּעצ: א' פֿון אייער.

אויסקלערעריש — אַד. וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויסקלערער; וואָס איז פּעיאַיק, מסוגל אויסצוקלערן. איע מיטלען פֿון אַ לאַבאָראַטאָריע.

אויסקנאַפֿען — טרוו. בל אויס, גע- קנאַבלט. איינגרייבן מיט קנאַבל; אַרײַנטאַן קנאַבל אין אַ שפּיץ. א' דאָס פֿלייש פֿאַרן בראַטן. א' ברויט.

אויסקנאַל — דער, זי. אַקט פֿון אויסקנאַלן. מיטאַמאָליקער, פּלוצעמדיקער הילכיקער קלאַפּ.

אויסקנאַלונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אויס- קנאַלן. אַ הילכיקע א'.

אויסקנאַלן — קנאַל אויס, געקנאַלט. אויטו מיטאַמאָל, פּלוצעם געבן אַ הילכיקן קלאַפּ, ווי אַ פֿאַך מיט אַ בייטש. די בייטש קנאַלט אויס. אַט באַלד קנאַלט אויס אַ דונער און עס טוט אַ זעץ אַ רעגן, ש.ע. אין שטורעם. טרוו — אויספּאַטשן, אויסשלאָגן מיט אַ בייטש (קאַנטשיק, נאַגליקע). א' די רוקנס פֿון די פֿערד.

אויסקנאַפֿן — אויטו, דריטפּערזאָניק. קנאַפּט אויס, געקנאַפּט. זיין ניט אין אַ גענוגיקער מאָס, אויספֿעלן. עס וועט א' אויף דורכצו- קומען. עס קנאַפּט אונדז אויס מאַטעריאַל.

אויסקנאַקן — טרוו. קנאַק אויס, געקנאַקט. 1. מאַכן עס זאָל קנאַקן. א' די פֿינגער = ציען מיט די פֿינגער פֿון איין האַנט די פֿינגער פֿון דער צווייטער און אַרויסברענגען אַ קנאַק(עלע) פֿון די געלענקען. "ער קנאַקט זיך אויס די דאַרע פֿינגער, פֿאַרמאַכט דאָס הויז לימל...". פּראָ. מ'שופּע. א' די ביינער = זיך אויסציען אין דער גאַנצער לענג (עס טרעפּט אַן עס גיט אַ קנאַק ביי אַ געלענק) נאָכן שלאַן פֿן, נאָכן זיצן אַ געוויסע צייט. "ער זעצט זיך פּאַמעלעכן אויף, טוט אַ גענעץ, אויסקנאַקט זיך די ביינער", ממוח. ווינטשפּ. א' די ביינער אין באַד (סאַניק, גאַליציע). 2. מאַכן אַ שפּאַלט, צעדריקן מיט אַ קנאַק. א' גיס(לען) = צעברע- כן שאַלעכץ און אַרויסנעמען די יאָדעס. א' ליפּו, פֿליי. 3. אויסשיסן (פֿון אַ רעוואָלווער, בייקס), "האַט איינער אַ כאַפּ אַרויס געטאָן, רעוואָלווער און — האַט אויסגעקנאַקט", ווינטש אַ שטעטל. א' (די צוויי באַגרייטן) = דערשיסן. 4. עפעס אַרויסזאָגן וואָס זאָל מאַכן דעם

זע, ווי גוט די סטאַטוטעקע האָט זיך אויס- געקלעפּט.

אויסקלעפּעכץ — דאָס (ד'י), זי. (אומגעראַ- טענע) אויסקלעפּונג.

אויסקלעפּען — טרוו. פּע אויס, געקלע- פּעט. סל. דזו אויסקלעפּען. ←

אויסקלעפּעניש — דאָס (ד'י), זי. פּראָצעס פֿון אויסקלעפּען (געווענדיק, פֿילמאָליק).

אויסקלעפּער — דער, ס. וון זיך, קע, ס. ווער עס קלעפּט אויס. ניט קיין קינסטלער, גאַר אַ פּראָפּעסיאָנעלער א' פֿון סטאַטוטעקעס.

אויסקלעקן — אויטו, דריטפּערזאָניק. קלעקט אויס, געקלעקט. זיין גענוג אויף וויפֿל מע דאַרף. אויססטעיַען. א' אויף הוינט. "צוקער וועט א', אָבער מעל וועט אויספֿעלן".

אויסקלעקן — טרוו. קלעק אויס, געקלעקט. אויסטרייקענען, אַרײַנזאַפּן טינט (פֿליסיקייט בכלל) מיט קלעפּפּאַפּיר אָדער אַן אַנדער מיטל. מע דאַרף גלייך א', אַניט וועט זיך עס פֿאַר- שמירן.

אויסקלער — דער, זי. רעוולוטאָט פֿון אויס- קלערן, ב.ב. 1-2. 2. אויסטראַכט. גוטער (וויילער) א'.

אויסקלערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעוולוטאָט פֿון אויסקלערן.

אויסקלערן — טרוו. קלער אויס, געקלערט. ← קלאָרן. 1. אויסטראַכטן אַ זאָך וואָס איז ניט אַ געשעעניש, וואָס איז ניט געשען. א' אַ בבלול, אַ ממזר-בבלול, אַ בלוט-בבלול. א' אַ פּשוטן (קונציקן) ליגן. "ערשט איצט פֿאַר- שטיי איך וואָס פֿאַר אַ ממשות עס האָבן די זינד וואָס די זאַטע קלערן אויס אויף די הויז געריקע", מחוס. ישׁם און יפֿת'.

2. אויסגעפֿינען, דערגיין מיטן שלל צו עפעס נישט. א' אַ ניצע מאַשין. די ענגלענדער קלערן שטענדיק אויס נישטן. "איבור דאָס האָבן בייא מיר אין האַרצין אויס גיקלערט מסתּמא מוז גאָט דער נאָך א' דעם ערליחן אי דעם הולטייא פֿאַר הערן", מס. קהלת תקע"ט, ג. 17. "דער קלערט אויס מאַשינען, דער שרייבט קלוגע וויפּוּחִים", זלמן סטאַבעל, זונגים, וואַרשע 1874.

3. אויפֿקלערן; דורכטראַכטן ביזן סוף; מאַכן אַן ענין איינגאַנצן קלאַר. גאַך זינע מעשים איז מען אים דן, און זינע מעשים קלערן אַליין אויס זיין דין, חזרה, יט.ב. "ביז איך וועל מיר גיט אויס קלערן וועלחס איז פֿאַרט דאָס גוטי פֿאַר דוא מענשן קינד", מס. קהלת, תקע"ט, ב. 3. חזרה, 11, פֿאַר- טייטשט 'כי כֹּהר נתברר לנו'; "דאָס איז ביי אונדז שוין לאַנג אויסקלערט געוואָרן". "וויילשו קלוג ווערן טואה [= טו] דיני ממור נות לערנין אונ וואול אויש קלעהרן", עיון. 2/26 [הרובה שיחשים יעסוקי בדיני ממנונת].

4. אויסרייניקן (מיט אַ פֿילטער), אויסדיס- טילירן. א' ווייץ, מעד. "דיא וואָס בליפּן שפּעט בייים ווייץ, דיא וואָס קומן זיך צום הויף [= צונויף] אויס קלערן די משקה", מס. משלי. תקע"ד, כג. 30.

5. געניטיק אויסרייניקן (זיך); אויסליי- טערן. "וועל איך דערום שולדיק מאַכן מיין זייל און וועל זי שטרעפֿן... ביז עס וועט איר

אויסקלעמערן — ער אויס, געקלעד- מערט. אויטו — 1. זיין אַ קלעמער אַ לאַנג גע ציט. א' אַ לעבן לאַנג. 2. אויפֿהערן זיין אַ קלעמער. אַפּט מיט זיך. טרוו — אויס- שפּילן ווי אַ קלעמער (ניט גענוג קינסטלע- ריש). א' אַ באַזעצן און אַן אונטערפֿירעכץ.

אויסקלעמערן — אויטו. ער אויס, גע- קלעטערט. קלעטערן אין אַ צאָל ערטער. א' אין אַלע לעכער. א' אויפֿן בוידעם און אין קעלער.

אויסקלעמען — טרוו. קלעם אויס, גע- קלעמט. 1. אַרײַננעמען אין אַ קלעם און צונויפֿדריקן פֿון ביידע זיטן (ביינעם באַאַר- עטן עפעס). א' די שטיקער מיזן, דאָס האַלץ. גוט א', עס זאָל זיך פּעט האַלטן. 2. פֿאַר- שאַפֿן קלעמעניש, האַרצווייטיק, עגמת-נפשׁ. דאָס אומגליק קלעמט אונדז אויס. א' עמעצן דאָס האַרץ = פֿאַרשאַפֿן אַ סך צער, עגמת- נפשׁ.

אויסקלעמען זיך — דעו. האָבן (פֿאַר- שאַפֿן זיך אַליין) האַרצווייטיק, קלעמעניש איבער אַ צאָל סיבות אָדער וועגן אַ צאָל מענטשן. א' זיך איבער דעם יינגל, איבער זינע פֿירעכצן. א' זיך איבער (וועגן) די קי- נער.

אויסקלעמעניש — דאָס (ד'י), זי. פּראָצעס פֿון אויסקלעמען, 2, און אויסקלעמען זיך. כמעט דזו קלעמעניש. מיט בייטש פֿון געווי- ערדיקייט אָדער עמפֿאָטישקייט. אויך: "מעכץ".

אויסקלענערונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אויסקלענערן. א' פֿון אַלע צאָלן.

אויסקלענערן — טרוו. ער אויס, געקלע- מערט. מאַכן קלענער אַ צאָל זאַכן (צאָלן) דורך עפעס אַ פּראָצעס, אַן אַרבעט [פֿאַרקלע- נערן = פּשוט מאַכן קלענערן]. א' אַלע פּאָזיציעס פֿון בודזשעט. א' די העלצלעך, זיי זאָלן זיין באַקומער.

אויסקלענערען — טרוו. סעווע אויס, גע- קלענערען. פּד. (שוסטערע) גאַליאַנטעווען; אויסגלעטן אַפּאַטאַס(ן) נאָכן איינזאָרצן.

אויסקלעפּונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעוולוטאָט פֿון אויסקלעפּען. "די א' פֿון די וואַל- בלעטלעך אין מיטן נאַכט האָבן מיר דורכגע- פֿירט קונציק", רייד.

אויסקלעפּען — טרוו. קלעפּ אויס, געקלעפּט. 1. פֿאַרענדיקן קלעפּען. א' אַ פּאַליצע מיט פּאַפּיר. 2. אויסניצן דעם גאַנצן מאַטעריאַל צום קלעפּען. א' אַלע ראַלקעס טאַפעטן. 3. אויסטאַפעצירן. א' די ווענט מיט ניצע אַבאַיעס. 4. באַדעקן מיט (אַ שיכט) ליים אָדער אַן אַנדער מאַטעריאַל וואָס מע קען קלעפּען מיט דעם. א' די שפּאַלטן. א' מיט קיט. "אויך איז מותר דאָס אויחן אויסצוקלעפּען מיט ליים וואָס איז גאָט איינגעווייקט געוואָרן פֿאַר יום-טובֿ", 20, 1/74. 5. עפעס פּראָ- דוצירן, שאַפֿן, דורך קלעפּען. א' (פֿון פּאַפּיר- מאַשע) די מאַפע פֿון אַרײַשיראַל. "פֿון ליים געקנאַטענעם און ריינעם, פֿון וואָסער פֿונעם קוואַל געשעפּט, האָב איך אַ מענטשעלע אַ קליינעם מיט מיינע פֿינגער אויסגעקלעפּט", זל. ידאָס מענטשעלע.

אויסקלעפּען זיך — אויטו. ← דעו. באַקומען זיך ווי אַ רעוולוטאָט פֿון קלעפּען, אויסקלעפּען.

אינדרוק פון א קנאק א' א ליגן. א' א לא' זונג.

אויסקנאקן זיך — אטוה. א דפון איר. אויספון זיך אויף א שרנאיקן אויפן זיך א' אין גיט שטיינעלעך.

אויסקנאקען — טרוה. טעוהע אויס. גע- קונטעוועט. אויסקלאפן, אויסקלאגן מיט א קונט (גאנציקע, ביטש). א' די געפאנגענע, ארעסטאנטן.

אויסקנאקען זיך — די זען. פראצעס אדער רעוולטאט פון אויסקנאקען, שכלדיקע א' פון א פארזיכערטער פראבלעם.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנול אויס, געקנאקען. 1. אויסקנאקען; אראפנעמען פארעם פון א קנול. א' וואל, באוול. 2. פונאנדערוויקלען און קלאר מאכן קאמפליצירטן זענן. א' א שווערע אויפגאבע. 3. מאכן קנול(ן). א' שפאגאט, שטיק, א' וואל.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנול אויס, געקנאפט. א קנול. 1. מאכן א קנול, א צאל קנולן. א' פאסטער, עס זאל ניט זיין אזוי לויט א' א שטיק מיט עטלעכע קנולן. 2. באפארען פון א קנול. קנול אויס אט דעם פארדרייטן קנול. 3. ביים שטיק, שטיקן, מאכן קנולן. א' לויטן מוסטער.

אויסקנאקען זיך — טרוה. רע אויס, געקנול- רעט. זאמעט. > ליט. 1. אויסקנאקען, אויס- בורטשען. א' ווי א קאץ. די אלטיגע קנולעט עפעס אויס. 2. אויסזוכן, אויסטאפן. א' אלע ווינקלעך און אגמאכן א קדוש.

אויסקנאקען זיך — אטוה. א דפון אויס- בורטשען זיך, אויסקנאקען זיך.

אויסקנאקען זיך — טרוה. דל אויס, גע- קניידלט. מאכן אין פארעם פון א קניידל, פילקע. א' ווי א קאץ. די אלטיגע קנולעט אין מלחמה מיט די זינגלעך, רייד.

אויסקנאקען זיך — דער, זי. אקט פון אויס- קנייטשן. אויסבייגן, אויסדריי. אויסטשט. עפעס א גיט א' פון דער פארטייאשער ליניע. **אויסקנאקען זיך** — די זען. פראצעס אדער רעוולטאט פון אויסקנאקען.

אויסקנאקען זיך — טרוה. טשל אויס, גע- קנייטשט. מאכן, שאפן קנייטשע(ן). א' א קליידל. „עלטער און זארג האבן אויסגע- קנייטשט זיין פנים“.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנייטש אויס, גע- קנייטשט. 1. מאכן א צאל קנייטשן אויף (אין) עפעס. אויסקנאקען, מאכן קנייטשן און צונויפלייגן. א' דאס פנים. א' א טיכעלע. „נאך גוט וואס עס גייט אים די האנט אויס- צוקנייטשן פון פאפיר לאמטערנעס“, ממוט. שלמה. א' רויזעלעך. א' דעם שטערן = אויך: (טיף) פארטראכטן זיך.

2. דורך קנייטשן אויפן פנים עפעס אויס- דריקן. א' א שטייכע(ע)לעך. „די קנייטשעלעך קריכן זיך פונאנדער, קומען זיך צונויף און אלע אינאיינעם קנייטשן זיי אויס א מינע פון ביטערקייט אויף די באקן“, בערג, ביים דניע- פער 1.

3. פונאנדערנעמען קנייטשן. א' א צע- קנייטשט פאפירל. „מיין רבי...האט גע- קנייטשט דעם שטערן איבערן תוספות, און וועט אים שוין מסתמא קיין מאל נישט א' ביז

איך וועל נישט קומען און זאגן דעם פשט פון תוספות“, יק. 4. אויסקעטשן. א' א טראפן מילך“, א' דעם זאפט“, טארלער רבי, טגולות ורפאות, לארז 1910 (?). 5. אויס- דריקן דורך פארשיידענע גיוואנסן, וואריארוני- גען. א' דעם מהיטבו. א' א רעיון.

אויסקנאקען זיך — דאס (די), זי. געדוי- ערדיקער פראצעס פון אויסקנאקען. גיטגרא- טעוהע אויסקנאקען.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנול אויס, געקנאפט. 1. קנולעך א צאל (מאל). א' די באקן. א' די זינגלעך וואס זיצן לעבן אים. 2. שטארק קנולעך; ארויסקנאקען. א' שטיקער פלייש. 3. ארויסנעמען מיט די פלינגער, אזוי ווי בשעת מע קניפט. א' דאס וויכע פון ברויט. „זי נעמט און קנולעך אויס פון ראשטשינע א שטיק טייג און ווארפט עס אין פלינגער“, פריי. זאס שטרעמל. 4. ארויסקריגן דורך ארויסריסן. „הארסט ווי די שטיקלייט נעמט א' קלאנגען“, טוצ, געהיימטשט.

אויסקנאקען זיך — קנול. א דפון. קנולעך איינס דעם צווייטן [פארעם פון צערטלען זיך]. „זיי זיצן אויפן גאניק ביז שפעט בינאכט און קנולעך זיך אויס“.

אויסקנאקען זיך — דאס (די), זי. געדוי- ערדיקער פראצעס פון אויסקנאקען (זיך). **אויסקנאקען זיך** — דאס (די), זען. טואונג, ארבעט פון אויסקנאקען (זיך).

אויסקנאקען זיך — [אויסקנאקען, קנייטשען] טרוה. אימפ, איצ נב. געקנייטשט. [אויסקנאקען] אויס- קויפן [מיט ביטלן]. א' אלץ וואס עס מאכט זיך אונטער די הענט. א' א בלומרשטע מציאה. **אויסקנאקען זיך** — טרוה. סע אויס, געקניי- סעט. אויך: קנייטשען. (קאונע, שאוול אס) > ליט. צעראיען, אויסגראבן, ארטיקירן (אין שפאלט, לאר). א' א געלע- גער. א' פון אונטער דער ערד.

אויסקנאקען זיך — לאנגע [אטוה. קני אויס, געקנייטשט]. 1. מיטאמאל, פלוצעם פאלן אויף די קני עמעצן. ער קניט אויס פאר איר. 2. קנולעך, בוקן זיך פאר א צאל. א' פאר אלע געטשקעס.

אויסקנאקען זיך — די זען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויסקנאקען. א' פון זנדענע פער דעם.

אויסקנאקען זיך — טרוה. פל אויס, געקנייטשט. מאכן קנייטשען (ער) אדער באפארען פון קנייטשען (ער). „מאמע, קנייטשט מיר אויס דאס שוכ- בענדל“.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנייטש אויס, געקנייטשט. דזו אויסקנאקען. א' אויך אין גר.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנייטש אויס, געקנייטשט. מיטן גאליציע. דזו אויסקנאקען. א' למז אדער פליי.

אויסקנאקען זיך — [אויסקנאקען] קנסן (קנסע) אויס, געקנייטשט (קנסעט). באשטראפן א צאל מיט געלטשטראפן, אדער איינעם מיט א צאל שטראפן. (סירוב ווען עס רעדט זיך וועגן יידישן בית דין אדער מצד קהל) א פארן ניט קומען צום בית דין. א' ביידע צדדים. א' פארן ניט צאלן פארטאקעס.

אויסקנאקען זיך — דער, זי. אקט פון אויסקנאקען. סכום טייג וואס מע קנעט אויס. גרויסער א'. **אויסקנאקען זיך** — די זען. פראצעס אדער רעוולטאט פון אויסקנאקען. א באמת קינסטלע- רישע א' פון ליים.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קנעט אויס; געקנאפט, געקנעטן [פד, לאנגע ען] קנעט. 1. קנעטן ביז פארטיק מאכן. א' טייג, א' חלה, א' מירע מצה. „גאט האט פארראשטשינעט א געדיכטע בלאטע...פארטאג האט ער גענומען חלה, אויס- געקנאפטן גוט די ראשטשינע און ארמען גע- מאכט“, הר, אדמס קינדער. 2. אויסניצן גאנצן מאטעריאל ביים קנעטן. א' די גאנצע ליים. 3. אויספארעמען, אויסקלעפן, אויס- מאדערלירן. א' א סטאטועטקע, פליגור, מענטשע- לעך. „ארומצוגעמען דעם מאטעריאל, כדי פון אים אויסצוקנעטן די בילדער פון דעם יידישן וועלטעפאס“, שג, דערציילערס און ראמאניסטן. 4. געשטאלטיקן, משפיע זיין געשטיק. „האבן א גיט, מאדערן, באוואוסט- זיניק פאלק אויסקנאקען“, שטרעגלער.

אויסקנאקען זיך — דאס (די), זי. געדוי- ערדיקער פראצעס פון אויסקנאקען. אויך: „טעלע- קנעכטלעך“ — טרוה. כל אויס, גע- קעכטלעך. וורד, אוקר. אויסדרייען, אויסליי- קען, אויסוויכענען [נאך וועגן א פויס, וועגן א האנט וי].

אויסקנאקען זיך — די זען. פראצעס פון אויס- קנעלן, א ביטערע א'.

אויסקנאקען זיך I — קנעל אויס, געקנעלט. דזו אויסקנאקען. א פד.

אויסקנאקען זיך II — קנעל אויס, געקנעלט. אטוה — לערנען מיט א סך אנטערנענגונג, מיט איבערהוונגען, מיט א צאל. „דער אלטער מלמד האט שוין אויסקנעלט מיט צוויי דורות זינגלעך פון שטעטל“. טרוה — 1. אויסלערנען (זיך) מיט אנטערנענגונג ארטיקאנדק (זיך) אין קאפ. א' געשיכטע פארן קעזאמען. 2. ארויסדרינגען (אויף אן אויפן וואס דערמאנט קנעלן, לערנען, אנטלער- נען). „ערן האט אויסקנעלט אן עצה: ווייסט איר וואס מע טוט?..ווי אברהם אבינו האט געטענהט...“, יא, שטערנטיכל.

אויסקנאקען זיך — דאס (די), זי. געדוי- ערדיקער פראצעס פון אויסקנאקען. אויך: „טעלע- קנעכטלעך“ — דער, ס. וונ קע, ס. ווער עס קנעלט (גוט) אויס. „זי האט ניט קיין גוטן קאפ, זי איז נאך אן אקע, זי האט א סך זיצפלייש“, רייד.

אויסקנאקען זיך — טרוה. פל אויס, גע- קנעפט. 1. פארקנעפטן בגדים מיט קנעפ. א' די מאנטעלעך פון די קינדער. 2. ארויפ- גייען קנעפ אויף א בגד (אויך לשם צירונג). א' א מאנטעלע מיט עטלעכע רייען קנעפ. 3. (טאקעריי) אויסטאקן (הילצערנע) קנעפ ווי א צירונג און זיי ארויפזעצן. א' א ביכערשאנק.

אויסקנאקען זיך — טרוה. קע אויס, גע- קעטשקעט. אויסקלאשטשען, אויסגלעטן, אויס- צערטלען. א' די קינדערלעך.

אויסקנאקען זיך — קנול, אטוה. א דפון. קעגנזיטיק זיך גלעטן, לאשטשען [נאך אין א סעקסועלער קאנטאקטען].

אויסקעכלען — טרוו. הכל אויס, ~געקעכלט. 1. א לענגערע ציט פארזארגן מיט ספעציעל-גוטע שפינון; קעכלען א צאל. א א קראנק קינד; א די פארנהונדערטע יתומים, נעבען. 2. אויסהאדעווען. א א פריינד, א שונא. 3. אויסצערטלען, אויספיעשטשען. ארויס-חיצון פאראינטערעסירונג, זיין באזונדער איידל, פארחיצלען, געבן מתנות. א א מיידל. 4. דורך קעכלען עפעס דערגרייכן. „זי האט געקעכלט דעם ישיבה-בחור און זיך אויסקעכלט א חתן“ רייד.

אויסקעכלעניש — דאס (די), זיך, פראצעס, מיטל אדער רעזולטאט פון אויסקעכלען.

אויסקעלפן זיך — אויסו. קעלב זיך אויס, זיך ~געקעלבט. 1. געבערן קעלבעלע (מיט שוועריקייט). „ביז די קו האט זיך אויסגע-קעלבט זינען מיר געווען אין שרעק“. 2. ניט קענען מער געבערן קעלבעלעך. „אוי דער קו איז שוין אן אלטע, זי האט זיך שוין לאנג אויסגעקעלבט“.

אויסקעלערן — טרוו. יער אויס, ~געקעל-טערט. 1. האלטן גענוג ציט אין קעלטער. א וויין, מעד. 2. אויסקועטשן ווינטרויבן. „אוי אך איז מותר וויין אויש צו קעלטערן, אבר דאש ער וועלט איין קעלטער דער צו מאכן דש איז אסור“, לטו, 1/84. 3. מאכן קעלטער. **אויסקעם** — דער, זיך. אקט פון אויסקעמען. אפפאל במס ארבעטמען (אין פארשיידענע ארבעט-פראצעסן). „דער א פון וואל איז צו גרויס, די מאשין ארבעט ניט גוט“.

אויסקעמונג — די, יען. פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויסקעמען. א מעכאנישע א. **אויסקעמעכץ** — דאס (די), זי (ער). אויס-קעם. אומגעראטענע אויסקעמונג. א פון פלאקס.

אויסקעמען — טרוו. קעם אויס, ~געקעמט. 1. אויסרייניקן דורך קעמען; ברענגען אין ארדענונג האר מיט א קאם. א די האר, די בארד. א דאס קינד. „קעם דיר ניט אויס דזנע האר פון קאפ אויף דעם טיש“, ספר היראה, 1877, 23. „מע זאל ביידע אפצוטעלען געמען און ביידע זייער שיין א“, עט, משלים. א זיך = זיך פארקעמען די האר. „זי האט זיך אויסקעקעמט גאר אנדערש ווי תמיד, אויסגע-זען עלטער“, אפא, אליין. 2. ארויסקעמען עפעס פון די האר, א דעם שטויב פון די האר. א די לעצטע האר פון פליץ. 3. דורכ-פירן ארבעט-פראצעס צו רייניקן פֿעדעמדיקן מאטעריאל. א פלאקס, וואל. „דער פלינק מיט זינע שארפע ציין קעמט אויס די וואל“, ווע בערייטערמינגאגייט. כאדארקאו. 4. מיט אן אפזען קעמל מאכן געמעל, אווארן אויף פֿיכטער פארב.

אויסקעמעניש — דאס (די), זיך. פראצעס פון אויסקעמען. מיט בב 3—4. רעזולטאט פון אויסקעמען.

אויסקעמפן — טרוו. קעמף אויס, ~געקעמפט. 1. קעמפן ביזן סוף. א א דועל. א א שטרעט ביז איינער פאלטן. 2. דערגרייכן געוואונ-רשענע רעזולטאטן דורך קאמף. א גלייכבאג רעכטיקונג, זעלבשטענדיקייט. 3. זיך בא-טייליקן אין א צאל קאמפן. „מזן שטאט פון העלדן, רעוואלוציאנערן, וואס האבן אויסגע-“

קעמפט דעם פֿינפטן יאר = רעוואלוציע פֿון 1905], טעג, איצטער. 4. אנטשיידן שטרעט-פראגע, קריגן באלייגונג דורך פארמעסט פון פוחות. א א טראפיי, די האנט פון דער דאמע. **אויסקענדלען** — טרוו. דל אויס, ~גע-קענדלט. א. אויסקלארן (אויסקלערן) אייער. אן זיך לערן, לערן, סאניק און אומגן.

אויסקענטיקן (זיך) — זיך (זיך) אויס, (זיך) ~געקענטיקט. דזוו אויסקאנטיקן (זיך) ~געקענען — אקוואו. קען אויס, ~געקענט. אויך: ~קאנען. פֿטמ. 1. קענען פארשיי-דענע זאכן, זיין געלערנט אין פארשיידענע פאכן, געביטן פון חיסן, א אע נאדלפאכן, א תשבורת און מידה. א בוינע א סופה = איר וועגן א בעל-מלאכה. 2. גוט, גרינטלעך קענען. א אע תוספותן פון דער מסכתא. א די געגנט ווי די אייגענע צען פֿינגער.

אויסקענען זיך — אויסו. לערן, זיך פֿונדעקערלייבן אין עפעס. א זיך אין דער ביבליאטעק. „דער תנן] — נישט בלויז א הייליק ספר, נאר אויך א ממשותדיקע וועלט, אין וועלכער מיר האבן געלעבט און זיך אויסקענען אין אירע שטעט און אין אירע חיסטעינישן, ביאל, סמו, 26 v 1956. „אין ווין, אין פארזיך זיין, אויף די גאסן דארט זיך א אליין“, בעריש ווינטשטיין, אמע-ריקע. 2. זיך פארשטיין אויף עמעצן. „קענטסט זיך אויס אויף זינע שטיקע“.

אויסקעסטלען — טרוו. טל אויס, ~גע-קעסטלט. מאכן צייכענונגען פון קעסטלעך; איינשטעלן אין קעסטלעך. א א גרויסן בויגן פאפיר און מאכן א שאכברעט. א דעם דיל. **אויסקעצלען זיך** — אויסו. צל זיך אויס, זיך ~געקעצלט. פארענדיקן פראצעס פון געבערן קעצעלעך. די קאץ האט זיך אויסגע-קעצלט מיט פֿיר קעצעלעך.

אויסקערן — דער, זיך. 1. אקט פון אויס-קערן. 2. אומזאן, אומזאגעלע. א אישטייער = אומזאן-שטייער, ליטע. א מיטלען = מיט-לען זיך אויסצוקערן(עווען). א אפֿיטאל = אומזאן-קאפיטאל.

אויסקערואַניע — די, יס. דזוו אויסקע-רעוואניע, אויסקיעוואניע.

אויסקערעלט — דאס, זיך. 1. געלט פאר א געשעפט, אומזאן-קאפיטאל. „געלט [פאר דער קרעדיט-קאפערעאציע] האט מען גענומען ביים ארבעטסמענטשן...אט די פקודות האבן [אין 1912] אויסגעמאכט צוויי דריטל פון אלע אין“, נש, יודישע קאפערעאציע, בערלין, 1925, 1. [ריב, יוג]. 2. געלט פארן אויסקערן די שול, פנקס דעונוין, תרה, 5/4 ב [ריב, יוג]. **אויסקערנג** — די, יען. פראצעס פון אויס-קערן. רעזולטאט פון אויסקערן, בן, סכום שטויב, מיט וואס ווערט אויסקעקערט.

אויסקערן — טרוו. קער אויס, ~געקערט. 1. פארענדיקן קערן. „אז א שלימזליצע קערט אויס די שטוב, לאזט זי ליגן דאס מיסט בן דער טיר“, שו.

2. אויסרייניקן פון שטויב, מיסט, מיט א בעזעם אדער בארשט. „ביים א די שטוב גע-פֿינט מען אלץ“, שו. „עז איז איין פֿבֿוד שבת, דו מן זאל אלי חדרים ריין אויש קערן“, לטו, 2/57. „דאס בית טאהר מען נישט אוש“

קערן מיט איין בעזים הן אים שבת הן אים ייט, רק נאר מיט איין פלעדור וויש מעג מען, ספר שלחן ערוך, ח"א. א א געוועלב (קראם, שטוב) (חי) מיט א בעזעם = אויך: צונעמען סחורה פון קראם, מעבל פון שטוב (פאר שטייערן). א מיט עמעצן די שטוב = א שטארק באליידיקן, מבוה זיין; ב) האלטן עמעצן פאר א נעבעכל, זיך ניט רעכענען מיט אים. א די שטוב (פאר אלעמען אין די אויגן) = אויך: ארויסטראגן פאמיליע-קריגע-רעזען מחוצן פאמיליע-קריני. 5: א ווי מיט א (נבעם, איבערנעם) בעזעם, ווי מיט א (נבער) בארשט. א ווי מיסט, ווי אפפאל. 5: מע טאר ניט בנימאכט א די שטוב [אויס מורא פאר שדים]; אז עמעצער פארט ארויסק, טאר מען ניט באדל א די שטוב [ער זאל ניט מיטנעמען דאס מזל].

3. צונויפנעמען, צונויפֿקראצן שטויב, זאמל, מיסט. מזל פארשטישט יוסחית (יחוד קאז, כו, 4): „אויש קערין“ [תי: אפשאבן]. „ער...האט אויסגעקערט דעם שטויב פון דעם וועג און האט פארשפרייט דעם שטויב פון צדיקים אליין“, נחב, מעשה מחכמ.

4. צעיאגן, צעשפרייטן. „...וועט קומען א ווינט...און א די ענגים ווי מיט א בעזעם“, פראק, דאס וואסערלי.

5. אויסזוכן, אויסנישטערן. א די שטוב און ניט געפֿינען. א אין אלע הינקלעך און זוכן. א די שטוב = אויך: באגנבענען.

6. אויסדרייען בגד (אדער טייל פון בגד) אויף אן אנדער זעט. א אויף דער לינקער זעט. א א מארינארקע, אן ארבאל, א פעלץ. א די קעשענעס) = אויסגעבן דאס גאנצע געלט. [אויך א סגולה אז געלט וואס מע וועט קריגן זאל בלייבן]. „זוליב דעם געלט [וואס מע האט צוגעוואגט] האבן מיר אויסגעקערט די קעשענעס, דער דלות זאל נישט קיין שליטה האבן דאס געלט צוריק ארויסצונעמען“, ל. פֿימנסטיין, תיקון לייבעלע, לעמבערג 1894. „ליייווקן האט גענומען דעם מיטאס פון דער עקדה...און אויסגעקערט אויף דער לינקער זעט“, שג, ה. ליייווק. א דעם פעלץ (אויף דער לינקער זעט) = א אינגאנצן בייטן מיי-נונגען, לאפֿאלטעט; ב) זיך שמדן.

7. אויסדרייען אין אן אנדער ריכטונג. א דעם וואגן, די פֿערד. „זי קערט אויס דאס פנים, טוט א קוק און ווערט צעמישט“, ממוט, ווינטשט.

8. איבערקערן פון אויבן אראפ אדער פאר-קערט. א דאס שליטעלע, די קינדער אויפן שליטעלע. „די פֿערד האבן זיך איבערגע-שראקן, אויסגעקערט זיך קארעטע, דער תוגר איז נעבעך געפאלן, זיך א גוטן זען געטאן“, ממוט, מוטות. „איך וואלט גענומען די נאטור און זי צעשפאלטן און אויסגעקערט זי מיטן סאמע הארץ ארויף“, הל, לידער פון גוועדן. יעט קערט אויס די (גרינע) גאל = עס עקלט, עס שטויסט צום ברעכן.

9. איינבייגן א כלי און אויסגיין פליסי-קייט. א דעם קרוג מיט וויין. „די בהמה האט מיט די הערנער געעפנט די טיר און האט אויסגעקערט די פאמיניצע אין מיטן שטוב“, יודישער פֿארֿפֿסט, ווארשע 1881. א די מילך

= אויך: בטל מאכן דאס גוטע מיט עפעס שלעכטס. אי די דויניצע (דיניצע) = א) ווי אי די מילך; ב) פלוצעם זיך פֿאַרקאַפּריווען און אָפּטאַן עפעס.

אויסקערן זיך — אוטוו. ← דפוו. פֿרגל:

~קירעווען זיך. 1. אומזרייען זיך מיטן רוקן, זיך אָועקדרייען אין אַ זיט. זיך אַ מיט דער פלייצע צו עמעצן. 2. זיך אויס־דרייען אין אַ באַשטימטער ריכטונג. זיך אַ מיטן פנים זון, דער זון, צום ים. „די בידע פֿרענד האָקן איבער דאָס געשפּרעך, קערן זיך אויס מיט דעם פנים צום גאַרטן“, ממוט, אַ גרויע האָר.

3. איבערקערן זיך. „דאָס שליסלע האָט זיך אויסגעקערט און די קינדער זענען אַרויס־געפֿאַלן אויפֿן שניי“. דער וואָגן, די בויד, קערט זיך אויס. 4. אַנידערפֿאַלן, אַראַפֿ־פֿאַלן; זיך אַננבייגן (וועגן אַ פּלי וואָס האָט אין זיך פֿליסיקייט). אַן עמער וואָסער האָט זיך אויסגעקערט.

5. זיך אַרויסדרייען מיט אַ תּירוץ; זיך אַן עצה געבן אין אַ שווערער לאַגע. „אַ ייד אַ למדן קערט זיך אויס“, שוו. זיך אַ ווי אַ למדן. 6. אויסקומען, דורכקומען מיט ווייניק געלט אָדער ווייניק מאַטעריאַל פֿאַר אַן אַרבעט. „אַ עס איז ניטאָ קיין ברירה, קערט מען זיך אויס“, פֿול.

7. שטראַפֿן, אומקומען, אין געטאָס אונטער די גאַסן. ער האָט זיך אויסגעקערט = ער איז געשטאַרבן. „מיר האָבן איין מאָל געמאַכט אַ גענויעם חשבון, ווען וועלן מיר, די דאָך־טוירים, זיך אַ“, ד״ר פּרָק, דעם גורל אַנט־קעגן, יאָהאַנעסבורג, 1952.

אויסקערעוואַניע — די, ס. פּראַצעס פֿון אויסקערעווען (זיך). דזוו אויסקירעוואַניע ←

אויסקערעווען — דער. 21. אומקער, אומ־דריי, איבערדריי.

אויסקערעווען — טרוו. יעווע אויס, גע־קערעוועט. דזוו אויסקירעווען ←

אויסקערעווען זיך — אוטוו. ← דפוו. דזוו אויסקירעווען זיך. צום 1: אַגנשטאַט צו ריטן אין דער ריכטונג פֿון דעם גילוס...האַט ער זיך אויסגעקערעוועט אין אַ זיט און אין פֿולן גאַלאַפּ געלאָזט זיך צו דער דעלטע אַרונטער, אַש, משה. צום 2: „און ווי זיך אויס צו מיר און גיט אַ שפי אין מיין זיט אריס, דאָנקען גאַט, הייסט עס, געפּטרט דאָס דאווענען, ממוט, בײַשיבה של משה.

אויסקערעכץ — דאָס (די), זן (צ׳ר).

1. מיטס וואָס ווערט (דאַרף ווערן) אויסגע־קערט. 2. אומגעראַטענע אויסקערונג.

אויסקערעניש — דאָס (די), זן. (געדויער־דיקער) פּראַצעס פֿון אויסקערן (זיך).

אויסקערפּערונג — די, יען. נעגל. סטוטס. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקערפּערן.

אויסקערפּערן — טרוו. יער אויס, געקער־פּערט. 1. באַפֿרעיען, אַבסטראַהירן פֿון קער־פּערלעכן; פֿאַרגיסטיקן; אַריבערברענגען חומר אין ספּערע פֿון רוחניות. נעגל. סטוטס.

2. צוגעבן קערפּערלעכע פֿאַרמען. אַ אַב־סטראַקטע אידייען דורך פּלאַטישער קונסט.

אויסקראַטעווען — טרוו. יעווע אויס, געקראַטעוועט.

~געקראַטעוועט. מאַכן קראַטעס, גראַטעס. אַ די פּאָליצע פֿאַר בליים. אַ אַ שטינג פֿאַר הינער. אַ פֿענצער, דזוו אויסגראַטע(נע)ן ←

אויסקראַטע(נע)ן — טרוו. יעווע אויס, גע־קראַטעט. 1. דזוו אויסקראַטעווען. 2. ציען ליניעס אין דער לענג און אין דער ברייט (אויף פּאַפּיר, האַלץ). אַ אַ בויגן פּאַפּיר.

אויסקראַך — דער, זן. אַקט פֿון אויס־קראַכן. מיטאַמאָליקער, פּלוצעמדיקער, פֿאַר־טויבנדיקער קלאַפּ. אַ פֿון קאַנאַנען.

אויסקראַכמאַ(ל)ע(ווע, נע)ן — טרוו. ל(י)ע(ווע) אויס, געקראַכמאַל(ע)ווע(ט). אויסשטעלן (פּנים וואַשן) אין קראַכמאַל. אַ בלוזעקע מיט פֿעלדלעך.

אויסקראַכן — קראַך אויס, געקראַכט. אוטוו — מיטאַמאַל, פּלוצעם געבן אַ גאַר הילכיקן, פֿאַרטויבנדיקן קלאַפּ. די קאַנאַנאַדע האָט ווי־דער אויסגעקראַכט. אַ דונער קראַכט אויס אי־בער אונדזערע קעפּ. טרוו — דורך קראַכן עפעס אויסדריקן. „סי־האַבן אויבן באַמבעס אויסגעקראַכט עשרים ליד פֿון פֿאַרטיליקונג“, צייט, נעזאַמלטע שריפֿטן ו.

אויסקראַמען — טרוו. קראַם אויס, גע־קראַמט. פֿרגל: ~קרעמעלען. אויסשטעלן ווי אין אַ קראַם. ווייזן, אַ זיך מיט ציטאַטן פֿון גדולים. „וויילט זיך דעם באַזוכער ציענן פֿאַר אַ חכם...און וויל אַ דאַרטן זיין וויסן“, אמד.

„האַבן דעם זייער גוט אויסגעקראַמט (געוויזן) פֿאַר דעם גאַסט“, אמד, רוזע פּינקעל.

אויסקראַמען זיך — אוטוו. ← דפוו. אויפֿ־הערן האָבן אַ קראַם, זיין אַ הענדלער. אויס־האַנדלען זיך, בױ. „גיס דערוועגן, גיט דער־מעסטן... האָט אים זיין סאַוועסט גיט צוגעלאָזן, און אַזוי האָט ער זיך געקראַמט...ביז ער האָט זיך אויסגעקראַמט“, יפֿאַגל, 1887, № 35.

אויסקראַנגלען — טרוו. גל אויס, גע־קראַנגלט. (שטריקמאַכערז) אַפּשוואַכן די דריי־קראַפֿט, אַרויסדרייען קראַנגלען. היפּוך פֿון אַקראַנגלען.

אויסקראַנצן — קראַנץ אויס, געקראַנצט. אוטוו — מאַכן קראַנץ (קרענץ) פֿון בלומען. טרוו — אויסציען מיט אַ קראַנץ (קרענץ).

אַ די שטובּ לפֿכוד שבוּעות. אַ זיך, דעם העל.

אויסקראַפּירן — אוטוו. יר אויס, געקראַ־פּירט. אויספּרגן. אויסשטאַרבן [וועגן בעלי־חיים וועגן מענטשן בלויז פּעיאָ].

אויסקראַפּן — טרוו. קראַפּ אויס, גע־קראַפּט. 1. פֿעסט, אינגאַנצן אויסשטאַפּן. אַרזינגשטאַפּן אין זאָק מיט בעטגעוואַנט נאָך אַ קישן און אַ דעם זאָק. 2. ספּעצ: אויספֿיר־טערן, געבן עוואָט איבעריקס צו עסן (בדי זיי זעלן ווערן פֿעט). אַ אינדיקעס אויף פּסח, אַ אַ גענוזל אויף חנוכה.

אויסקראַפּען ~ קראַפּען — פּע אויס; געקראַפּעט, געקראַפּעט. 1. אויסטריפֿן ←

2. אויסראַפּען ←

אויסקראַץ — דער, זן. אַקט פֿון אויס־קראַצן.

אויסקראַצונג — די, יען. 1. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקראַצן. 2. ספּעציעלער מין פֿון קינסטלעכן אַבאַרט (אין די ערשטע חדשים פֿון שוואַנגערשאַפֿט). דער דאָקטער

האַט איר געמאַכט אַן אַ. (טשערנאוויץ, קאוּו־נע).

אויסקראַצן — טרוו. קראַץ אויס, גע־קראַצט. 1. אויסריפּן מיט נעגל (פֿינגער) אַרט אויפֿן קערפּער, וואו עס בייסט. אַ דעם רוקן, אַ זיך די פּיאַטע. 2. קראַצן ביז דער מדרגה אַז מע ריכטט אויס אַ לאַך. „קראַץ מיר וואונדן אויס — די נעגל זענען שאַרף“, פּרָק, לידע און פּאַעמען. 3. אויסראַפּען, בױ. ← אַ זענע טריפּענע אויגן.

4. אויסרייניקן, אויסריפּן מיט באַרשט, מעסער. „דער מנהג פֿון ישראל איז אַ תּורה — אויסצוקראַצן די טישן און די בענק און די ווענט פֿון וועגן טאַמער איז דאַרטן פֿאַר־האַנדן חמץ“, קה. 5. אויסקראַפּען ←

דעם דגאָ פֿון טעפל. אַ דאָס טעפל ביזן דגאָ = אויך: אויפֿעסן אַלץ. 6. (פּיג) אויסריי־ניקן, אויסריפּן. אַ פֿון זיך דעם גראַבן יונג. „כאַטש דו קראַצסט דין הויט ווי אותיות פֿון אַ טאַוול, קענסטו גיט אַ פֿון דין געמיט דעם אַבלי“, חג, טיין פֿון פֿאַרלאַשענע שטערן.

7. אויסגראַוירן, אויסקריצן, אַ אַן עמ־בלעם, צייכן. 8. אויסמעקן, אויסריפּן אַנגע־שריבנס. אַ די ווערטער מיט גרייזן.

9. אויסזוכן, אַרויסגעפֿינען; אַרויסקריגן. אַ אַ גנעם תּירוץ. אַ אַ גמילות־חסדל; אַ עטלעכע קערבלעך צו באַצאַלן אַ חובֿ. אַ אַן אַלט ביכל. „דעם גוף צו היילן קראַצט שוין איטלעכער אויס צו אַזאַל דעם דאָקטער און אין אַפּטייק“, ארז, קמ, 1864, № 18. „בז איטלעכס קינד האָבן זיך געמיט צוויי קרובֿים: דער טאַטע האָט אויסגעקראַצט איינעם פֿון זיין משפּחה און די מאַמע איינעם פֿון איר משפּחה“, ממוט, הינטנשפּ. „אַז מע קראַצט שוין יאָ אויס פֿון די לעצטע בעבעכעס די בידנע פֿאַר הונדערט קערבלעך“, ייל, דאָס פּוילישע זינגל, אַדעס, 1895.

אויסקראַצן זיך — אוטוו. ← דפוו. איר מאַכן זייער לאַנגע הכנות; קיים זיך אויסקליפּן, זיך אויספּאַרען עפעס צו טאָן. יער האָט זיך קיים אויסגעקראַצט = סוף־פּלוץ עפעס גע־טאָן, וואָס ער האָט שוין לאַנג געוואַלט האָבן געטאָן. „גאַר ביז די מחותנים פֿון ביידע צדדים וועלן אַמאָל זיך אַ קומען“, שע, מנחם־מענדל.

אויסקראַצעניש — דאָס (די), זן. געדויער־דיקער פּראַצעס פֿון אויסקראַצן (זיך).

אויסקראַקען — קעק אויס, געקראַקעט. אוטוו — מיטאַמאַל אַנהייבן, אַרויסברענגען קלאַנגען, ענלעכע צו קראַ־קראַ. דער ראַב אויפֿן שפיץ בוים קראַקעט אויס. טרוו — עפעס אויסדריקן דורך קראַקען. אַ יצע סכנות, אומגליקן. „און ס׳קראַקעט אויס די קראַ אַז ס׳איז שוין שפּעטער האַרבסט“, מאל.

אויסקראַקען זיך — אוטוו. ← דפוו. אויפֿ־הערן קראַקען. „גענוג שוין, זיך שוין אויסגע־קראַקעט מיט די אַלע שוואַצע פֿאַרויסזאָגע־נישן“.

אויסקראַקעניש — דאָס (די), זן. פּראַצעס פֿון אויסקראַקען (זיך).

אויסקרוטשע(נע)ן, ~קרוטשקע(נע)ן — טרוו. קרוטשקע אויס, געקרוטשקעט. עפעס קריגן, דערגרייכן דורך אַ שפּיצל, אומ־

ערלעכקייט אין א שפיל, א קרוטשקע. א א געווינס; א צו זיך דער ערשטער.
אויסקרויזן — טרוה. קרויז אויס, ~געקרויזט. דזו אויסגריזלען ב, אויסגריזלען ב, ב. "כהאב מיר אויסגעקרויזט די האר הינט, אג געטאן א העמד א קלארזויכט", פמ, שטיפעריש.
אויסקרוינען — טרוה. קרוין אויס, ~גע- קרוינט. ארויפלייגן א קרוין (קרוינען). א פאעטן מיט העכסטע לויבגעזאנגען. "די פויסן האבן אויסגעקרוינט די אימפערא- טארן פון דער הייליקער רוימישער אימ- פעריע".

אויסקרויסטענען, ~קרויסקענען זיך — אוטוה. טע, קע זיך אויס, ~געקרויסטעט, ~קרויסקעט. לטע. > ליט. 1. ארויס קלייבן זיך פון א דירה, זיך א גלייך נאך יום-טוב. 2. אויסקלייבן זיך, אויסקראצן זיך עפעס צו טאן. א, ביז ער העט זיך א!
אויסקרוישקען זיך — קזוה. קע זיך אויס, זיך ~געקרוישקעט. וורר. ראגלען זיך און אויפהערן; זיך אויסלאגן, זיך אויסראנגלען (גוטמוטיק, ווי א שפיל).

אויסקרומונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקרומען. א אויסקרומונג. "דאס גייט א קינד צו פרייען אפגאנגען...שטיין מאכט...אן א [פון] די פיס", מלכה בערלאנט, די גליקלעכע מוסטער, ווילנע 1836.

אויסקרומען — טרוה. קרום אויס, ~געקרומת. פרגל: אויסקרומען. מאכן קרום (געוויינטלעך נאך וועגן אבסטראקטע ענינים). א א גלייכן געדאנק. אויך: א א ליניע.
אויסקרויצענען — טרוה. ציע אויס, ~גע- קרויצעט. וורר. דזו אויסקרויסענען.

אויסקרויגן I — טרוה. קריג אויס, ~געקראגן [צד], ~געקריגן [צד]. 1. קריגן מיט אג- שטרענגונג, ארויסבאקומען וואס עס קומט, וואס מע דארף. א די חובות. א פון אלע פריינד א ציוואג. 2. אריינבאקומען א צאל זאכן אדער פון א צאל מענטשן. א א סך מתנה, קאמפלימענטן.

אויסקרויגן II — טרוה. קריג אויס, ~גע- קריגט. באקומען, דערגרייכן עפעס דורך א קריגעריי, שטרעט. לאז אפ, וואס וועסטו א?
אויסקרויגן זיך — אוטוה. א דפוח. האבן קריגערייען, שטרעטיקייטן מיט א צאל מענטשן. זיך א מיט דער באזעצער וועלט. "ער קריגט זיך אויס מיט דעם הויזגעזינד", די גע- נארטע וועלט (ארם 1815). "איז ער דען מחויב מיט דער באזעצער וועלט זיך אויסצוקריגן?", קמ. 1866, № 2.

אויסקרויווען — טרוה. דע אויס, ~געקרויוו- דעט. באגיין עוולות, קרויוועס בנוגע א צאל; אינגאנצן באעוועלען, א שותפים, ארעמעלייט.
אויסקרויביקן — טרוה. קיר אויס, ~גע- קריטיקירט. שטארק קריטיקירן. קריטיקירן א צאל מענטשן אדער פאר א צאל סיבות. א די גאנצע בילדער-אויסשטעלונג. א די מא- דערנע פאעטן. א עמעצן פאר זינע מעשים.
אויסקריי — דער, ען. אקט פון אויסקרייען. א גרילציקער א פון א יונג הענדל.

אויסקרינדלען — טרוה. דל אויס, ~גע- קרינדלט. 1. מאכן צייכנס, צייכענונגען מיט א קרינדל. א די אווארן. 2. (שנודערט)

מאכן צייכנס מיט א קרינדל) פארן צושניידן. א א פאר הויזן.

אויסקרינדן — טרוה. קרינד אויס, ~גע- קרינדט. 1. אויסשמירן מיט קרינד. א א ניע פאר הויזן. 2. אויסצייכענען מיט קרינד. א א דיאגראם אויפן טאול. 3. אויסווישן מיט קרינד. א די פארלעקטע וואנט.

אויסקרייזן — דער, זן. אקט פון אויסקרייזן. **אויסקרייזלען** — טרוה. זל אויס, ~גע-

קרייזלט. 1. מאכן קרויזן, קרייזלעך, לאקן. א א לאק, א די האר. 2. מאכן עפעס מיט קרויזן, קרייזלעך. "איניקע אותיות פלעגט ער אזוי א... אז מע פלעגט זיך כסדר חידושן", חוק, מניע באגעגענישן. 3. (טאקערט) מאכן עס זאל אויסזען כוואלעדיק, לאקנדיק. א א שטעקלעך. 4. אויסזינגען עפעס זיך ציך לענדיק, צעצויגן. פרגל אויסגריזלען.

אויסקרייזלען זיך — אוטוה. א דפוח. זינגען אויף א צעצויגענעם אופן, איבערחורנדיק גאנצע טיילן. "דער חזן האט זיך אויסגע- קרייזלט און דער מוסף האט לאנג געדוי- ערט".

אויסקרייזן — טרוה. קרייז אויס, ~געקרייזט. 1. אויסצייכענען א קרייז, קרייזן. א א דיא- גראם. 2. ארויספארן אין א צאל ערטער (מער הייניק אין פארעם פון א קרייז). א די שטעטלעך פון אויגדנער געגנט.

אויסקריינען — טרוה. קריין אויס, ~גע- קריינט. דזו אויסקריינען.

אויסקריייען — קריי אויס, ~געקרייט. אוטוה — מיטאמאל אנהייבן אדער איינמאליק ארויס- ברענגען קלאנגען פון (אדער א ביסל ענלעך צו) א האן. "און עס האט אויסגעקרייט דער ערשטער האן אויף טאג", שט. פאר פרישטעט שניידערל. "דאס בחורל האט אויסגע- קרייט און זיך פארשעמט". טרוה — עפעס ארויסברענגען, אויסרייקן דורך קרייען אדער קלאנגען, ענלעכע צום קרייען. "דער האן האט אלע פיינע מינוט פון קאטור אויסגעקרייט זיין קוקעריקן", אה, זויבפרשער שרעק, א דעם אנקום פון טאג. א אן ענטפער. "לוסף א ליכטיקן פרימארגן אויסגעקרייט דער האן", אשט, משלים ו.

אויסקרייען זיך — אוטוה. א דפוח. קרייען א לענגערע צייט און אויפהערן. "די הענער האבן זיך אויסגעקרייט און עס איז ווידער געווארן שטיל".

אויסקרייציקן — טרוה. זיק אויס, ~גע- קרייציקט. אויפהענגען אויף א קרייז (א צאל). "א איז געווען א פארעם פון טויט שטראף ביי די רוימער".

אויסקרייקענען — טרוה. קע אויס, ~גע- קרייקעט. (זאמעט) > ליט. אויסשפרייטן שטרוי פאר די בהמות אין שטאל; אויסבעטן מיט שטרוי, א די שטאל.

אויסקרייך — דער, זן. אקט פון אויס- קרייכן. 2. אינזעקט וואס קומט ארויס פון לארווע. געבורט (ביי אינזעקטן, ביי גידע- ריקע בעליחיים).

אויסקרייכן — אוטוה. קרייך אויס, איז ~גע- קראכן [הא ב אין לר און אויך זעלסטענער אין אווארן]. 1. אויספאלן (וועגן האר). די האר קרייכן אים אויס. "דעם קעמל זינגען די

האר אויסגעקראכן", עט, משלים. "סיפאלען ציין אים און עס פלעט אים האר: ציין — פון ברויט מיט זאמד אויסגעבראכן, האר — פון אש אויפן קאפ אויסגעקראכן", ממוט, יודל. 2. אויסרייבן זיך; אנווערן גלאנץ. "אזש פון ווילנע ביז אוקראינע איז א יוד פארקראכן און די זידענע קאפאטע איז אים אויסגע- קראכן", מל, ווילנער יידן.

3. בטל ווערן; ביסלעכווייז ווערן אויס. דער שידוך איז אויסגעקראכן. "אזעלכען איי- דעמלעך קרייכן אויס...א מגפה אויף זיי", ממוט, ווינטשפ. 3בב 1-3 געוויינלעך דרייטערזאגן.

4. קרייכן אין א צאל ערטער, צו א צאל מענטשן. א אין אלע ווינקלעך, אין די פאר- הארפנסטע מקומות. א צו אלע גבירים. גרו- לים אע. אויך אקזוזו: א אלע ווינקלעך. "איך קרייך שוין אויס אלע ווינקלעך...איך עס שוין דאס אש פון דער הרובע", ייל, דאס פוילישע יונגל, אדעס, 1895. 5. געבוירן ווערן [וועגן נידעריקע בעליחיים].

אויסקרייכען — דאס (די), זן. פראצעס פון אויסקרייכן. "אויף זיי איז עקומען אן א, אויספאלעניש, וואס אַווינס קען ביי א לע- בעדיקן נפש גארניט געמאלט זיין", ממוט, טגולח...

אויסקרייער — דער, ס. וונ זין, קע, ס. ווער עס קרייכט אויס (צו קרייגן פראטעקציע). ווער עס קרייכט אויס אין פארשיידענע ער- טער. "מזין ינגעלע איז דערזחיל נאך אן א, ניט קיין גיער", רייד.

אויסקרייעריי — דאס & די, ען. טראונג אדער אייגנשאפט פון אן אויסקרייער. סארא א, סארא אונטערלעקערע!

אויסקרייבן — דער, ען. אקט אדער רעזול- טאט פון אויסקרייען. ארט וואו א גלייכער וועג (גלייכע ליניע) קריימט זיך אויס. "סאיז דא אן אויסקרייבן און א באריאראפ, פאר פא- מעלעכער".

אויסקרייבונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסקרייען (זיך). א בולטע א. די ליפן הייבן אן אויפגיין אין אַזא מין א פון א געצוואונגענעם שמיכל, הל, טמו, 20 iv 1957.

אויסקרימען — טרוה. קרים אויס, ~געקרימט. פרגל: ~קרומען. 1. מאכן קרום. א א ברעט, א נאגל, א ליניע. 2. אויסדרייען אין א זינט. א די שיד, די נאפאל. "דער גאנער סאפעט, סמארעט מיט די נאזלעכער, אויסקרי- מענדיק דעם האלדז ווי א שלשלת", ממוט, ווינטשפ. 3. אויסקרומען; קאליע מאכן מיי- דות, כאראקטער. א א געדאנק, א שיטה. "בטבע זענען מיר גלייך, נאך אונדזער צרות און אונדזערן ווייטיקן האבן אונדז אויסגע- קרימט". 4. פארדרייען, מאכן מיט קרומע שטרייכן, א דאס פנים.

אויסקרימען זיך — אוטוה. א דפוח. 1. קרום ווערן. ביי מיר קרימען זיך אויס די שיד. "הינט האט זיך אויסגעקרימט א וואנט, מארגן רינט פון דאן", ממוט. "בישיבה של מעלה, ס'לעבן זינס קרימט זיך אויס. 2. מיטאמאל באקומען (בפיוזן צי אן א פיוזן) קרומע שטריי- כן פון פנים. "וואס קרימסטו זיך אויס, ווען מע רעדט צו דיר?" ווינט, דאס לעבן.

אויסקרימעניש — דאס (די), ן, פראצעס פֿון אויסקרימען (זיך). [אָפֿט איר בײַטעם].

אויסקרימפלען — טרוו. פֿל אויס, גע- קרימפלט. דזו אויסגרימפלען, אויס- דרימבלען.

אויסקרימטאליזירונג — די, ען. פראצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקריסטאליזירן (זיך).

אי פֿון אַ געדאַק, אַ פֿון אַ פּערזענלעכקייט. **אויסקרימטאליזירן** — טרוו. זיך אויס, ~

~ (גע)קריסטאליזירט. 1. פֿאַרענדיקן פּראָ- צעס פֿון קריסטאליזירן. אַ קוואַרץ, די-

מענטן. 2. (העלפֿן) שאַפֿן די ענדגילטיקע פֿאַרעם. „דער ייִהאָ מוז פֿאַרענדיקן דעם פּראָ-

צעס פֿון אויספֿורעמען, אַ און פֿאַרזעמענישן די ייִדישע שפּראַך“, ים. 1926. 3. מאַכן אינ- גאַנצן קלאַר. אַ געדאַק, אַ שיטה, אַן

איזם. **אויסקרימטאליזירן זיך** — אַוטוו. אַ דפֿוו. 1. זיך באַקומען אין אַ קריסטאַל־פֿאַרעם.

„זאַלץ קריסטאליזירט זיך אויס, ווען דאָס וואַ- סער ווערט אויסגעפֿאַרעט“. 2. ווערן אינגאַנצן קלאַר, אינגעשעלט אין ענדגילטיקער פֿאַרעם.

„...האַבן זיך אויסקריסטאליזירט בײַ אונדז צוויי באַגריפֿן: פֿל־שפּראַך און קולטור- שפּראַך“, מוו. סטוטט. „ביסלעכערו קריס- טאליזירט זיך אויס אין די מוחות דער תּוך

פֿון דער איינהייטלעכער שול“, ים, ניס, 1923. **אויסקרימטלעכן** — טרוו. זען אויס, גע- קריסטלעכט. נעאַל. מאַכן מער קריסטלעך.

„מע קאָן אַלץ גוט מאַכן...מע דאַרף נאָר אויסזייטן, דאָס הייסט אויך — אַ די וועלט“, פּראָ. [בײַם ציטירן] געדאַנקען און אידיען.

אויסקרייזן — דער, זי. אַקט פֿון אויסקריצן. קאַרב. איינזעטן, לענגלעכע אויסהוילונג.

אויסקריצונג — די, ען. פראצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסקריצן. אָבער די קורצע אַ איז דאָן אַן עדות פֿון עפעס, וויס, ווי דער גורל פֿירט.

אויסקריצן — אַוטוו. קריצן אויס, געקריצט. אויסטקריפען, אויסגריצען. אַרויסגעבן קלאַנ- גען ווי מע שניידט אַינן, אַ מיט די ציין, עס קריצט אויס אין קאַפּ.

אויסקריצן — טרוו. קריצן אויס, געקריצט. 1. מיט שאַרפֿן אייגנטומערע מאַכן (לענגלע- כע) איינזעטן אין מעטאַל, שטיין, (אויך האַלץ).

אַ אַ מצבֿה, אַ אותיות. אַ לוחות. אַ אַן עמב- לעם, אַ סימן. „...כּוּדי אַ [די עשרת הדברות] אין שטיינערנע גשמיותדיקע לוחות“, תּניא, 294.

2. מאַכן געמעלן דורך קריצן. „אַפֿילו אַ צורה פֿון אַ מענטש טאַר מען אויך ניט אַ אינגאַנצן, רק דעם קאַפּ אַליין איז מותר“, ספֿר שולחן ערוך, ח"ב [זשאַלקווען]. „האַט ער אים געמאַכט זייער אַ חוואיל פֿינגערל און האָט דאַרט אויסגעקריצט געמעלן מיט אַ בוים, נח, מעשה מחכם ותּם.

אויסקריצעניש — דאָס (די), זי. (געדויער- דיקער, שווערער) פּראָצעס פֿון אויסקריצן, אַ אין שטיין, אַ צייך, אַ אויך: „צעכץ.“

אויסקריצער — דער, ים, ון זי, קע, ים. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסקריצן.

אויסקריצעריי — ען. 1. דאָס — טר- אונג, אַרבעט, באַשעפֿטיקונג פֿון אויסקריצער. 2. די — וואַרשטאַט וואו מע קריצט אויס.

אויסקרישלען — טרוו. של אויס, גע- קרישלט. פֿאַרענדיקן מאַכן ברעקלעך, אויס- ברעקלען, אויסבראַקן; אַרויסרייסן שטיקלעך פֿון עפעס. אַ דעם טינג פֿון דער וואַנט. אַ פֿאַרפֿעלעך, אַ אַלט־געבאַקן ברויט.

אויסקרישלען זיך — אַוטוו. אַ דפֿוו. אינ- גאַנצן צעפֿאַלן אויף שטיקלעך, ברעקלעך. דער טינג פֿון דער וואַנט קרישלט זיך אויס. „דאָס קיעלע איז אַזוי מערביק אַז עס קרישלט זיך אויס אין קעשענע.“

אויסקרישלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויסקרישלען (זיך).

אויסקרישען — טרוו. שען אויס, געקרי- געט. 1. דזו אויסקרישלען. „איך האָב שוין גענוג בײַנע ציין אויסגעקרישעט אויף זייערע געשעפֿטן“, יי, וועלט־לוח, אַדעס תּרמ"ג.

2. אינגאַנצן צענעמען, צערריסן אויף שטיק- לעך. אַ דעם גאַנצעפֿילטן סלופּ. אַ דעם אַלטן פֿונדאַמענט. 3. אַרויסברענגען אַפּגערייסענע ווערטער, קלאַנגען [אַזוי ווי שטיקלעך ריידן].

אַ אַ פּאַר אַומקלאַרע ווערטער. **אויסקרישען זיך** — אַוטוו. אַ דפֿוו. 1. דזו אויסקרישלען זיך. די וואַנט קרישעט זיך אויס.

2. זיך אַרויסרייסן אין פֿאַרעם פֿון אַפּגעריי- סענע שטיקלעך. „מיט באַהאַלטענער שונאה צום מאַן...קרישעט זיך אויס בײַ איר; פֿע, ברה“, א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַקאָר.

אויסקרידרייבן — טרוו. פֿירן אויס, קרע- דיטירט. 1. זיך קרעדיט אין אַ צאַל פֿאַלן. 2. פֿאַרשרייבן אויף דער קרעדיט־זײַט בוכ- האַלטערישע אַפּעראַציעס.

אויסקרעטשמערן — טרוו. זען אויס, גע- קרעטשמערט. פֿאַרדינען, אויפֿטאַן מיט האַלטן אַ קרעטשמע. אַ פֿינע פרנסה (הכנסה).

אויסקרעטשמערן זיך — אַוטוו. אַ דפֿוו. אויפֿהערן זיין אַ קרעטשמער. זיך אַ און פֿאַר- לאָזן דאָס דאָרף. אַרביבערפֿאַרן אין שטעטל.

אויסקרעכץ — דער, זי. אַקט פֿון אויס- קרעכצן. שטאַרקע (מיטאַמאָליקער, איינמאַלר- קער) קרעכץ.

אויסקרעכצן — קרעכץ אויס, געקרעכצט. אויך: „קרעכצען. אַוטוו — מיטאַמאַל (אָדער איינמאַליק, אָדער אינטענסיוו) אַרויס- ברענגען אַ קרעכץ. „דודל הייסט נישט פֿאַר- וואַס, אַז דערהערנדיק דאָס, האָט ער אַליין אויך אַרויסגעקרעכצט“, וויס, יזער איבער- גאַנג. טרוו — דורך אַ קרעכץ אויסדריקן (געפֿיל, שטימונג, איבערלעבונג). אַ זיין רחמנות. אַ אַ ווייטיק. „האַבן דעכער אויסגע- קרעכצט אַ פֿאַרגליווערט־דערשראַקענעם סאַ- לוט“, פּמ. דוראַבן דור־אויס.

אויסקרעכצן זיך — אַוטוו. אַ דפֿוו. קרעכצן און אויפֿהערן. דורך קרעכצן זיך מאַכן אַ ביסל גרינגער אויפֿן געמיט. „דערהערט די טרויעריקע בשורה, האָט ער זיך אויסגע- קרעכצט און זיך גענומען וויטער צו דער אַרבעט.“

אויסקרעכצעניש — דאָס (די), זי. פּראָ- צעס פֿון אויסקרעכצן (זיך). אַן אַ פֿון אַלע זײַטן.

אויסקרעכצער — דער, ים, ון זי, קע, ים. 1. ווער עס קרעכצט אָפֿט אויס. 2. (אין

פֿאַרשטעלטן לשון) ווער עס לאָזט אָפֿט אַרויס גפֿיחות.

אויסקרעכצעריי — דאָס & די, ען. טר- אונג, געדויערדיקער פּראָצעס פֿון אויסקרעכצן (זיך).

אויסקרעלן — אַוטוו. קרעל אויס, געקרעלט. אויסבלעזלעך, אַרויסברענגען שוים.

אויסקרעלן — טרוו. קרעל אויס, גע- קרעלט. אויסקראַצן, אויסדראַפֿען. אַ די אויגן. אַ מיט לאַנגע נעגל אַ שראַם אויפֿן פּנים.

אויסקרעמלען — טרוו. מל אויס, גע- קרעמלט. פּראָג: אויסקראַמען. 1. אויסלייגן (אויף אַ געשטעל, אין פֿענצטער) סחורה [גע- וויינטלעך וועגן ניט קיין סך און אַרעמע אַר- טיקלעך]. אַ די ליימענע פֿלים, דאָס ביסל גלאַזוואַרג. 2. אַרויסחוצן קענטענישן פּדי צו ווערן חשובֿער, איר. אַ די עטלעכע פּסוקים וואָס מע געדענקט פֿון די חדר־אַרן. 3. אויס- ברענגען, אויספֿאַרקויפֿן. אַ אַלץ און בלעבן מיט ליידיקע פֿאַליצעס. אויך מעטאַנימיט. „בײַ דעם טיש האָט ער...אויסקרעמלט אַלע זײַנע ליגנס“, אמד, דער אידישער פּאַטלאַניק, ווילנע 1880. 4. מיט זיך, זיך אויסטאַן האַלב- נאַקעט. וואויליונגעריש.

אויסקרעמלען זיך — אַוטוו. אַ דפֿוו. 1. אויספֿאַקן (עווען) זיך, צעלייגן זיך מיט דער גאַנצער סחורה, זיך אַ אויפֿן יאַרי. „זיך אַ מיט אַלע קלומקעס, מיט אַלע פעקלעך, בײַ אַ פֿרעמדן אין שטוב האָט ניט קיין פּנים“, ייִפֿאַ, 1887, № 32. 2. אויפֿהערן זיין אַ קרעמערל). „קונדן האַבן ניט אַרײַנגעשמעקט צו אים, האָט ער זיך אויסקרעמלט.“

אויסקרעמלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויסקרעמלען (זיך).

אויסקרעמערן — טרוו. זען אויס, געקער- מערט. 1. אויספֿאַרקויפֿן. אַ פֿאַרלעגענע סחורה פֿאַר האַלב־פּרייז. 2. אויסדינגען, אַ אַ בילד. 3. אויסקרעמלען, 10. 4. פֿאַר- דינען דורך זיין אַ קרעמער. אַ חיונה פֿאַר זיך און פֿאַר אַן איידעם.

אויסקרעמערן זיך — אַוטוו. אַ דפֿוו. 1. אויפֿהערן זיין אַ קרעמער. 2. אויסלעבן זיך ווי אַ קרעמער. „געווען אַ יריד פֿאַר אַ גילדן...געווען איז אַ ביסל אַ געפֿילדער... בײַ אַנדערע קומט עס פֿאַר מילדער; מע קרע- מערט זיך אויס דזשענטעלמעניש“, טעג, דאַרטן.

אויסקרעמפלען — טרוו. פֿל אויס, גע- קרעמפלט. אויסבאַרשטן, אויסרייניקן פֿון אַפֿפֿאַל, פֿון צייטן, אַ וואַל.

אויסקרעמפּעווען — טרוו. פֿעווען אויס, געקרעמפּעוועט. שטאַק, פֿעסט אויסבינדן, אויספֿעסטיקן מיט שטריק. אַ אַ גרויסן פּאַק סחורה, אַ געהילץ, אַ אַ פּליט.

אויסקרענצלען — צל אויס, געקרענצלט. אַוטוו — מאַכן קרענצלעך) פֿון בלומען. טרוו. — אויסצירן מיט אַ קרענצל (קרענצלעך). אַ די האַר.

אויסקרענקונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אויסקרענקען (זיך). אויך: „קעכץ.“

אויסקרענקען — טרוו. קרענק אויס, גע- קרענקט. 1. אויסגעבן (דאָס גאַנצע) געלט

איבער קראנקייט(ן). א' א' מטמון מיט גאָלד אויף דאָקטוירים און רפואות. א' די גאַנצע וואָך שכירות. "פרעמדס קרענקט מען אויס", שוּן [=] אַז מען נעמט פֿרעמדס, גיט מען עס אויס אויף דאָקטוירים]. "אַזוי, דו ביסט אַ שר-כור! א' זאָלטו יענעם בראַנפֿן, יענעם בלוט", ממוס, קליאַטשע. קללות: א' זאָל ער עס! א' זאָל ער אַלץ וואָס ער פֿאַרמאָגט (אין פֿאַרזעצן דער חובבס ספּאַרדינצע). 2. פטרן אַלע כוחות בני אַ קראַנקייט. א' דעם מאַרן פֿון די ביינער. א' דער מאַמעס מילך (אויך ווי אַ קללה). 3. באַצאָלן פֿאַר נחת, (טובה, גוטס, גליק), מיט ווייטיקן, צרות, צער. א' די טובה, דעם נחת. "די גוטע [=] אַלדאָס גוטס] האָט ער אויסגעקרענקט און די שלעכטע [=] אַל-דאָס שלעכטס] איז געבליבן", 201. "דו זאָלט זיך נישט דערוועגן אַן דעם קעבלל צו געדעגן קען, וואָרן העסט עס א", עט, משלים. "גאָט האָט מיך געשטראַפֿט — איך האָב זי [=] די פֿאַרן אויסגעקרענקט", שע, די פֿאַרן. "די מילך פֿון זיין מוטער טוט ער אים א", בנימין זאב ראַבינאוויטש, די שפּוט פֿון אַ שילער מיט אַ קלויזנער, הילגע 1877.

אויסקרענקען זיך — אוטוו. ← דפֿו. 1. זיין קראַנק אַ לענגערע צייט און נעמען געזונט ווערן. גענוג אָפּגעקרענקט, גענוג זיך אויס-געקרענקט, שוין צייט צו ווערן אַ מענטש מיט מענטש גלויבן, ריי. 2. האָבן אַ לעב-גרעע צייט (אדער אַ סך) האַרצווייטיק, צער. א' זיך נאָכן טויט פֿון קינד. פֿטמ.

אויסקרענקעניש — דאָס (די), זי. געדויער-דיקער פּראָצעס פֿון אויסקרענקען (זיך). האַרצ-עסניש, געדויערדיקער צער.

אויסקרעפֿירן — אוטוו. פֿיר אויס, ~גע-קרעפֿירט. דזוו אויסקראַפֿירן. ←

אויסקרעפלען — טרוו. פֿל אויס, ~גע-קרעפלט. 1. אויסניצן צו מאַכן קרעפלען. א' דאָס איבערגעבליבענע פֿלייש, לעבער. 2. צעהאקן, צעשלאַגן. איך וועל זיך א' ווי קרעפלפֿלייש.

אויסקרעפֿטיקן — טרוו. זיך אויס, ~גע-קרעפֿטיקט. 1. מאַכן שטאַרק מיט מער כוחות. א' דעם קראַנקן מיט ייכלעך. א' מיט נאָך שטריק. 2. באַשטעטיקן; צוגעבן מער וואָג, חשיבות. א' מײַן געדאַנק מיט אַזעלכע ראיות.

אויסקרעציקן — טרוו. זיך אויס, ~גע-קרעציקט. 1. מאַכן קרעציק; אַנשטעקן מיט אַ קראַנקייט וואָס גיט אַרויס קרעץ. א' עמעצן מיט אַ פֿאַרן, סיפּיליס. 2. איבערגעבן, פֿאַרשפּרייטן זייער שלעכטע מידות. א' אַ גאַנץ פֿאַלק מיט ראַסיזם.

אויסקרעקן — קרעק אויס, ~געקרעקט. אוטוו — אַרויסגעבן אַ גרעפּט, שווערן אַטעם (מיט שלעכטן ריח); מיטאַמאָל דערפֿילן דריקעניש אין מאָגן. ער קרעקט אויס — און אומפֿ: עס קרעקט אים אויס. טרוו — אויסשפּיען, אויסברעכן. "אויף אַלע פֿיר [זיך] אויסגע-טרעקט און האָט די נשמה אויסגעקרעקט", עט, משלים.

אויסקרעשמטען — טרוו. טשע אויס, ~גע-קרעשמטעט. טל. אַריבערברענגען אין קריסט-לעכן גלויבן. א' די געצנדינערס.

אויסראַפֿירן — טרוו. זיך אויס, ~גע-ראַפֿירט. אינגאַנצן אויסליידיקן דורך רויבן. באַרײַבן אַ צאָל. א' אַלץ וואָס איז דאָ אין שטוב; א' די שטוב. א' אַלע ייִדישע הײַזער. "אַ רױבער באַנדע... האָבן בודעה נאָר אויסצו-ראַפֿירן אונדז", אמד, דאָס קינד אין וואַלד וו. הילגע 1876.

אויסראַפֿליע(ווען) — טרוו. ליע(ווע) אויס, ~געראַפֿליע(וועט). דזוו אויסגראַפֿליע(ווען) ←

אויסראַבעווען — טרוו. רעווע אויס, ~גע-ראַבעוועט. דזוו אויסראַפֿירן. ←

אויסראַדירן — טרוו. זיך אויס, ~ראַדירט. אויסגראַדירן, אויסקריצן; אויסמעקן, אויס-רײַבן. א' אַ פֿיגור.

אויסראַהאַטשען — אוטוו. טשע אויס, ~געראַהאַטשעט. וורה, אוקר. 1. אָנהייבן לאַכן אויף אַ הויך קול. 2. מיטאַמאָל, פֿלר-צעם אָנהייבן לאַכן מיט אַ דין, דריבען גע-לעכטערל.

אויסראַזירן — טרוו. זיך אויס, ~געראַז-זירט. אויסאַלן. "פּונקט אַ באַרבער וואָלט פֿון האַרצן די געפֿילן אויסראַזירט", אר, זי קעלנערין.

אויסראַנטן — דער, זי. אַקט פֿון אויסראַנטן. פֿאַרטייליקונג. "איך גיי צום סוף, צום אויס-ראַט, מיט זײַן וואָפֿן", טעג, איצטער. אי-מל-חמה, פֿלאַן, קריג אַ. היטלער האָט דער-קלערט אַן אי-מלחמה דעם ייִדישן פֿאַלק אומע-טום", ים, קולטור און דערציאונג. 1939. "די רייז...זענען געניצט געוואָרן ווי אַ קאָמופֿ-לאַזש פֿאַרן אי-פֿלאַן", מוו, היטלערס פּראָפֿע-טאָרן.

אויסראַטונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אויס-ראַטן. די א' פֿון די ייִדן אין די געטאָס. "דער שאַפֿערישער גיסט האָט נישט אויפֿגעהערט, ביז סע איז נישט געקומען די גרוינאָמע פֿי-זישע א", אפֿא, געטראַכט מיט עברייטישט.

אויסראַטירן — טרוו. טיר אויס, ~געראַ-טירט. 1. אויסראַטעווען, אַרויסראַטעווען. א' עמעצן פֿון אַ סכּנה; א' אַלע אינזואוינערס בני אַ פֿאַרפֿלייצונג. 2. אויסשטעלן אין אַ צאָל טערמינען, ראַטעס. א' דעם חובֿ אין דריי-ראַטעס.

אויסראַטירן — טרוו. זיך אויס, ~געראַ-טירט. אויסדרייען אין אַ קרינז, אַרום אַ צענטער. א' די קינדער אין קאָראַהאַ, די פֿערדלעך פֿון קאָרוסעל.

אויסראַטן I — [קורצע און אין אַלע דיאַלעקטן] טרוו. ראַט אויס; ~געראַט, אויך; ~געראַטן. 1. אויסרייסן, אויסזען. "ווען איך האָב אויס-געראַטן דאָס ווילדגראַז און די דרינער...", לאַפֿי, צייכנט. "די הילדע גראַזן אויסגעראַט און געמאַכט, ברױט זאָל וואַקסן", פּה, 19 ווינטע לענדער. מלז, 2/77, פֿאַרטישט: "למשאות אותה משרשיה" (יחזקאל, יו, 9): "אויש ראַטין" [תי: אויספֿליקן]. 2. אויס-מעקן, אויסווישן; אָפּשאַפֿן. "דאָס קינד ווערט קיינמאָל אין מענטשן גיט אויסגעראַט", בעל-מחשבות וו. "געלייבט בתמימות אַז ער גייט אויסלאַכן, א' די ריטער-ראַמאָנען", שג, לענדער, דיכטער, קריטיקער, וו. "היי קען מען בייז א' מיט בייז, הי קען מען באַשטראַפֿן פֿאַר

בלוט מיט בלוט", הל. 3. אויסחאָרצעלן. "בני שמואל איז דער שטאַרקסטער מאַטיוו געווען אויסצוראַטן דאָס געצנדינערני פֿון צווישן די ייִדן", אפֿא, געטראַכט מיט עבריי-טישט. 4. אינגאַנצן פֿאַרטייליקן, אומברעני-גען ביזן סוף. "ווען גאָט טוט [דעם רשע] אויש ראַטן, קען עש זיך אויך גיראָטן", עיוג, 1/17. "די בלוטיקע, בעסטאַלישע האַנט האַלט אַן אויפֿהער אין איין א' אונדז פֿיזיש, האַלט אין איין שיסן, ברענען, סמען מיט גאַזן", מנחם אַקא, רינגעבלום-אַרכיוו, No 175, 1942.

אויסראַטן II — [פֿא, אוקר, אונגרי ון טרוו. ראַט אויס, ~געראַטן. אויסעצה(נען). א' די פֿרינד וואָס צו טאָן אין אַ נויט.

אויסראַטעווען — טרוו. רעווע אויס, ~גע-ראַטעוועט. ראַטעווען אין אַ צאָל פֿאַלן; ראַ-טעווען ביזן סוף. א' קינדער בני אַ שריפֿה.

אויסראַטער — דער, ים. וונ נב. ווער עס ראַט אויס, פֿאַרטייליקט, ברענגט אום. "שוין איין מאָל אַ שומר פֿון ישראל! אָבער היטן היט ער אויף אַן אמת דעם א", הל, צוק, 1955.

אויסראַטעריש — אַזי. נעגל. וואָס ראַט אויס; וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויסראַטער. "אין קאַמף קעגן אין שונא", יג, טמ, 5 iv 1953.

אויסראַטשען — אַקווו. טשע אויס, ~גע-ראַטשעט. אוקר. אויסשטעלן (די אויגן), אויסגלאַנצן. דזוו אויסטאַראַטשען ←.

אויסראַטשקע(ווען) זיך — אוטוו. קע(ווע) זיך אויס, זיך ~געראַטשקע(וועט). אוקר. אויסקריכן (אין אַ צאָל ערטער). א' זיך אין אַלע שטויביקע ווינקלעך. (וועגן קינדער וואָס קענען נאָך גיט גיין, אויך וועגן בעלי-חיים.)

אויסראַצירן — טרוו. זיך אויס, ~ראַציר-גירט. איינטיילן אין ראַיאָנען (בני וואַלן, פֿאַר אַדמיניסטראַטיווע צוועקן). א' די שטאַט, די אומגעגנט. א' אַזוי, מע זאָל קריגן נאָך אַ דע-פּוטאַט פֿאַר דער רעגירונגס-פֿאַרטיי.

אויסראַציען — טרוו. ראַיע אויס, ~געראַיעט. 1. אויסגראַבן. דער מיליאָרף ראַיעט אויס דורכגאַנגען אונטער דער ערד. 2. אויסזוכן, אויסנישטערן. א' (אין) אַלע ווינקלעך און גיט געפֿינען. "...האָט אויסגעראַיעט אַלע קלייטן און האָט אויסגעזוכט שיינע פֿאַרהאַנגען צו די פֿענצטער", קמ, 1870, No 17.

אויסראַיען זיך — אוטוו. ← דפֿו. אויסחאַל-גערן זיך, אויסקלענען זיך. א' זיך אין שמוץ, בלאַטע, שטויב אע (ווי אַ חזיר). מעטאַנימיש: האָבן צו טאָן מיט די ערגסטע מענטשן, זיין אין זייער אַ מיאוסער געזעלשאַפֿט.

אויסראַיעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסראַיען (זיך). אויך: ~ראַ-יעניש.

אויסראַכירן — אוטוו. זיך אויס, ~גע-ראַכירט. (שאַכשפּיל) דורכפֿירן דאָס איבער-שטעלן דעם מלך מיטן ראַך. "דער זקן (דער לאַפֿער) שטייט אין אַ זייט און לאָזט גיט א".

אויסראַכען זיך — אוטוו. כע זיך אויס, זיך ~געראַכעט. וואָ פֿאַר. אויסקלעבן זיך; לאַנג געדויערן ביז מע באַווינט עפעס צו טאָן. קוויס-קוים זיך א' = זייער לאַנג זיך פֿאַרען, זיך זוימען ערגעץ. "ביז מע וועט זיך א' מיר אַרויסשיקן די סחורה", שג.

אויסראָלן — טרוה. ראָל אויס, ~ געראַלט. אויסוויקלען; אויסרדייען, אויסקינלען. א' אַ קנול (פּאַק) סחורה. א' דעם טעפּער.

אויסראָלן זיך — אַטוה. ~ דפּוה. פֿון זיך אָנהייבן אָדער פֿאַרענדיקן ראָלן, וויקלען. מע האָט צעשינטן די שטריק און דער פּאַק סחורה האָט זיך אויסגעראַלט.

אויסראָלען — טרוה. לע אויס, ~ געראַלעט. אוקר. אויסלעכטן צעצאָקערט פֿעלד מיט אַ ראָלע (גראַבלע מיט מעטאַלענע ציינער). אויס־בראַנעווען. א' די פֿעלדער, די ערד.

אויסראָמאַנסירן — טרוה. סיר אויס, ~ ראָע־מאַנסירט. עפעס אויפֿטאַן, דערגרייכן מיט ראָמאַנסירן. א' טרערן און האַרצווייטיק. א' אַ פּאַר פעטש.

אויסראָמונג, ראָמונג — די, ען. פּראַ־צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסראָמען. און זאַל זען אַן אַן אויסראָמונג. כלומר, זען סוף זאַל זען דאָס ער זאַל שטאַרבן [והיה לבער], ישׂעיה, ה, ה, ישׂעיה, פֿירוש עבֿרֿייֿטישׂטש, לעמבערג 1877.

אויסראָמען — טרוה. ראָם אויס, ~ געראַמט. לד. פֿ: ~ רוימען. אוקר: ~ ראָמען. 1. אויסרייניקן, מאַכן אַן אַרט ריין פֿון עפעס. "רייניקן דאָרף מען, ברודער, א' דאָס מיסט און די בלאַטע", ממוט, שטורעמציטש. "מיטן מויל (מיט דער צונג) מעגסטו אַפֿילו אַ ריבֿ־שטאַק א, אָבער די הענט לאָז צו רן" = מעגסט ווילען, שילטן, אָבער ניט שלאָגן.

2. מֿבער זען; אויסרייניקן (ביז צו דער מדרגה פֿון אויסברענען). "דעם אַרעמאַן איז שווער אַרבינצוברענגען דעם פּסח און גרינג אויסצוראַמען דעם חמץ", שוה. "דאָס אגודת אַזוב איז געווען דערמיט אויסראָמען דעם רוח הטומאה", נצח, כג/ג [אין פֿפֿט טעקסט: "מֿבער צו זען"]. "געקעכטס [דעריין איז דאָ פֿון פֿירות שביעית אָדער מעשֿר שנין זאָגן בית שמאי: מע מוז דאָס א, און בית הלל זאָגן: דאָס איז ווי אויסגעראַמט", זרעים, קב/1 [אין טעקסט פֿון דער משנה: "...לבער... כ־ב בוערן]. 'זבערת הרע...' — טראַדיציאָנעל און תי: "און דו זאָלסט א' דאָס בייז". 3. באַזע־טיקן. "...צו צעברעכן און צו א' דעם כוח פֿון דער טומאה און סטראַזאָהאַר", תנאי קצט. בב 4-7 < אויסרוימען. 4. אומברענגען, אויסהרגענען. "האָט די רעגירונג געשיקט מע זאָל די דרוזן א", אחד, איין שיינע און ריכ־טיקע בעשריבונג פֿון אַרֿיֿשֿראַל, ווילנע 1863.

אויסראָמלען — טרוה. סל אויס, ~ געראַלט. האַלטן לענגערע (ענגוג) ציט אין ראָסל (וואָס איז גרייט פֿון פֿרוער). א' אוגערקלען, פּאַקלאַ־זשאַנעס.

אויסראָמלען זיך — אַטוה. ~ דפּוה. 1. אָפֿ־טראַגן זיך, גלייך אַנעקגיין. נו, ראָם זיך אויס פֿון דאָנען! 2. אויסליידיקן זיך, אַפֿליידיקן זיך. "מיר האָבן זיך טועה געווען, דער שר של אש קומט אַראָפּ, ער וועט פֿאַרברענען די שטאַט אין פֿיער. לויף גיך אַז די שטאַט זאָל זיך אויסראָמען", שבחי בעשט.

אויסראָמעניש — דאָס (די), ען. פּראַצעס פֿון אויסראָמען.

אויסראָמער — דער, ס. וון זיין, קע, ס. 1. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסראָמען. 2. גנב. < אויסרוימען.

אויסראָנגלען — טרוה. גל אויס, ~ גע־ראַנגלט. עפעס אויפֿטאַן, דערגרייכן דורך

ראַנגלעניש; אויסקעמפֿן. א' אַ פּאַזיציע, אַן אַמט.

אויסראַנגלען זיך — אַטוה. ~ דפּוה. 1. קוזו — ראַנגלען זיך מיט אַ צאָל. זיך א' מיט אַלע באַרימטע ראַנגלערס. 2. ראַנגלען זיך און אויפֿהערן. זיך א' מיט דער ביטערער גויט און געהאַפֿן הערן.

אויסראַנדז(י)ען — טרוה. דו(י)ע אויס, ~ געראַנדז(י)עט. וויר. ~ ראַנדזשען, אוקר. אינשטעלן, אָנפֿירן; אויססדרן. א' אַ בעל־הבתישקייט. א' ווער עס גייט פֿרוער, ווער שפעטער.

אויסראַנדן — טרוה. ראַנד אויס, ~ געראַנדט. מאַכן (בולטע, קאַנטיקע) ראַנדן. אויסקאַנטיקן, אויסקאַנטעווען. א' אַ ברעט פֿאַרן טיש.

אויסראַנדעווען, ראַנדעווען — טרוה. דעווע אויס; געראַנדעוועט, ~ געראַנדעוועט. 1. אויסשטעלן אין אַ ריי. א' אַרעסטאַנטן, די מענטשן אין אָגאַנעק. 2. אָנפֿירן, אינשטעלן (אַרדענונג). א' אַ פּולחאַרק. א' אַ גאַנצע פּאַבֿ־ריק.

אויסראַנמעווען — טרוה. עווע אויס, ~ גע־ראַנמעוועט. (סטאַלערייז) אויסהובלען ברעט־ערע) עס זאָל אַרויסשטאַרצן האַלב־קילעכדיקער ראַנד, קאַנט. (ראַדעס). א' די ברעטער.

אויסראַנען — טרוה. גיע אויס, ~ געראַניעט. סל. אויסוואונד(יק)ן. א' אַ האַלבע ראַטע.

אויסראַנרן — טרוה. גיר אויס, ~ געראַנירט. פֿטם. אויסוואונד(יק)ן. צעוואונדיק; פֿאַרשאַפֿן האַרצווייטיק. א' דאָס האַרץ. א' עמעצן מיט אַ מעסער.

אויסראַסטן — ראַסט אויס, ~ געראַסט. אַטוה — ווערן פֿאַרשאַווערט, באַדעקט מיט ראַסט. די בלעכן ראַסטן אויס. טרוה — 1. מאַכן עס זאָל ווערן פֿאַרשאַווערט. רעגן און טוי ראַסטן אויס די בלעכן. 2. אויסציען, צעריין די גלידער נאָכן שלאָפֿן. א' די גלידער, א' זיך (מג).

אויסראַסלען — טרוה. סל אויס, ~ געראַלט. האַלטן לענגערע (ענגוג) ציט אין ראָסל (וואָס איז גרייט פֿון פֿרוער). א' אוגערקלען, פּאַקלאַ־זשאַנעס.

אויסראַפּאַרטירן, ראַפּאַרטעווען — אַטוה. טיר, טעווען אויס; ~ ראַפּאַרטירט, ~ ראַפּאַרטעוועט. אָפּגעבן אַפֿיציעלע באַריכטן (פֿון אַ גידעיקערן אין ראַנג צו אַ העכערן). א' וועגן די ביינאַכטיקע געשעענישן.

אויסראַפּינירן — טרוה. גיר אויס, ~ ראַפּי־גירט. מאַכן ראַפּינירט(ער). א' די טעכניק.

אויסראַפּלען — טרוה. פֿל אויס, ~ געראַפּלט. אַמ. אויספֿלעטן. א' אַ זייגער, אַ טאַרט.

אויסראַפֿן — טרוה. ראַפּ אויס, ~ געראַפֿט. מיי, אַרכ. Mhd: roufen. אויסצופֿן, אויס־רעסן. "פור גרושן ליידי זיא דיא האר אויו ראַפֿין", ספר משלים, פֿפֿדמ 1686.

אויסראַצי(י)עווען — טרוה. צי(י)עווען אויס, ~ געראַצי(י)עוועט. אויסטיילן אין ראַצייעס, פּאַרצייעס, חלקים. א' ברויט, וואַסער.

אויסראַצן — טרוה. ראַץ אויס, ~ געראַצט. דוז אויסקראַצן < אויסקריצן <.

אויסראַצן — טרוה. ראַץ אויס, ~ געראַצט. פֿר. 1. אויסשניצן. א' די נאָז. 2. שמוציק מאַכן

מיט ראַץ, שניצעכץ (עטלעכע ערטער, זאַכן). א' די אַרבל.

אויסראַקען — אַטוה. קע אויס, ~ געראַ־קעט. אוקר. מיטאַמאַל אַ שטאַרקן קלאַפּ טאָן. דער דונער ראַקעט אויס. מע ראַקעט אויס מיט די טירן.

אויסראַ'שטישינען — טרוה. גע אויס, ~ גע־ראַשטישינעט. פֿאַרזינערן, אויסזינערן טייג (מיט הייזן, זויערטייג). א' עטלעכע דייזשעס (ברויט, א' אין אַונט אויסצופאַקן אינדערפֿרי.

אויסראַשן — טרוה. ראַש אויס, ~ געראַשט. מאַכן מע זאָל עפעס טאָן ראַשיק(ען); אונ־טעראַיילן, אונטעריאָגן, "סיגעפֿעלט מיר ניט ווען מע ראַשט מיך אויס ביי דער אַרבעט", רייד.

אויסרבין זיך — [ראַוון] אַטוה. רב זיך אויס, ~ גערבט (עפֿעמעריש). ווערן באַמט אַ גע־ניטער) רב. "דער רב רבט זיך, ביי ער רבט זיך אויס", רייד, ליטע.

אויסרגזנען — [ראַ'גזנען] רגזן אויס, ~ גע־רגזנט. אַטוה — מיטאַמאַל אַרויסוויזן רוגזא, פֿעס. "למאי רגזנט ער אויס אַן שום סיבה?" טרוה — אויסדריקן עפעס מיט בייזקייט, רוגזא. א' אומצופֿרידנקייט, טענות, אַן ענטפֿער.

אויסרן — דער, ען. אַקט פֿון אויסרוען. שוין ציט פֿאַר אַן אַמתן א'.

אויסרוואַיקן — טרוה. רואיק אויס, ~ גער־ואיקט. באַרוואַיקן אינגאַנצן אָדער אַ צאָל; געבן פֿולקומע רו אַ לענגערע ציט. "נאָך די איבערלעבונגען דאָרף מען אים א". א' די קינדער נאָך דעם איבערשרעק.

אויסרוזן — [רויגעזן] טרוה. רגזן אויס, ~ גערזגזנט. 1. אַרבינברענגען עמעצן אין צו־שטאַנד פֿון כּעס, אויפֿרענגוג. א' די פֿריינד מיט העצערשייע רייד. 2. אויסדריקן עפעס מיט גרויס אויפֿרענגוג, רוגז. א' דעם ווידער־ווילן קעגן עמעצן.

אויסרוזן זיך — אַטוה. ~ דפּוה. זען אויפֿ־גערעגט, אין כּעס און זיך באַרוואַיקן. א' זיך און ווידער ווערן גוט־פֿריינד.

אויסרודלען — דל אויס, ~ גערודלט. אַטוה — מיטאַמאַל ווערן שטאַרק טומלדיק, אויפֿ־הייבן אַ גערודער. דער עולם רודלט אויס ווי אויף אַ רייד. טרוה — דורך אַ ליאַרעם, גער־דער עפעס אויסדריקן. א' די צופֿרידנקייט, די פֿרייד.

אויסרודלען זיך — אַטוה. דל זיך אויס, זיך ~ גערודלט. 1. אויסטומלען זיך. 2. אויס־פּאַרציעס פֿון אויסרודלען (זיך). אַן אויסטומלעניש, אַן א'.

אויסרודעווען — טרוה. ווע אויס, ~ גער־דעוועט. 20. 1. אויסטריילען, אויסשאַקלען. 2. אַרבינברענגען אין אַ טומל, געליאַרעם, אויפֿרענגוג. א' דעם עולם.

אויסרודעווען זיך — אַטוה. ~ דפּוה. זען אין אַ צושטאַנד פֿון געטומל (גערודער, אויפֿ־רענגוג) און ביסלעכעווייזן זיך באַרוואַיקן. "דער המון רודעוועט זיך אויס און טרעט אָפּ פֿון פּאַלאַץ".

אויסרודערן — טרוה. ער אויס, ~ גערודערט. 1. אויספֿאַרן אויף אַ שיפֿל מיט רודערס. א'

דעם טיך, די אָזערע, אין דער גאַנצער לענג.
 2. אויסטומלען. „וואָס דאַרפֿסטו אַ זיךן מיי-
 גונג? פֿאַרוואָס קענסטו עס גיט זאָגן גע-
 לאַטן?״ רײד. 3. אויפֿרודערן. אַ אַ העלט.
אויסרודערן זיך — אוטו. ← דפֿו. 1. אויס-
 פֿאַרן זיך אויף אַ שיפֿל מיט רודערס. אַ זיך
 אויף דער אָזערע. 2. אויסטומלען זיך, אויס-
 רודלען זיך.

אויסרודפֿן — [רודידעפֿן] טרוו. רודף אויס,
 ~גערודפֿט. פֿאַרפֿאַנגן, רודפֿן אַ צאַל אָדער
 ביזן סוף, אויף אַן עקסטרעמען אױפֿן. אַ אַלע
 קעגנערס פֿון דער פֿאַרטיי. אַ יידן פֿון גאַנצן
 לאַנד.

אויסרוזשן — טרוו. רוזש אויס, ~גערוזשט.
 נעגל. אויסלייגן רויגן, פֿישאיינלעך. אַ
 באַקן־רויט, אַ זיך און אַנטאָן דאָס באַלקלייד.

אויסרויבן — טרוו. רויב אויס, ~גערויבט.
 1. אויסראַבירן, אויסראַבעווען. אַ אַ ייִדישע
 קרעטשמע. [האַט] אויסגערויבט... מער אַלט אַ
 מיליאָן דוקאַטן, אַמז, דאָס קינד אין וואַלד וו.

וילנע 1876. 2. אויסכאַפֿן, אַרויסכאַפֿן איבער-
 גוואַלד. אַ עפעס פֿון די הענט. אַ אומשולד.
אויסרויגן — טרוו. רויג אויס, ~גערויגט.
 נעגל. אויסלייגן רויגן, פֿישאיינלעך. אַ
 עטלעכע ערטער אין טיך.

אויסרויטלען — טרוו. טל אויס, ~גע-
 רויטלט. מאַכן רויט, רויטלעך. דער ווינט
 רויטלט אויס די באַקן, אַ די מידלעך מיט
 קאַמפֿלימענטן. די פֿאַרב דאַרף מען אַ ביסל
 אַ. ← אויסרייטלען.

אויסרויטלען זיך — אוטו. ← דפֿו.
 1. (זיך פֿאַרשעמען און) רויט ווערן. „זי האָט
 אַ טבע גלפֿן זיך א״. 2. ווערן פֿון זיך
 רויטלעך. „די בלעטער רויטלען זיך אויס
 אין האַרבסט״.

אויסרויטלעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס
 פֿון אויסרויטלען (זיך). אַ תּענדזיק אַ.
אויסרויבן — טרוו. רויב אויס, ~גערויבט.
 אַנפֿילן מיט רויב (אין אַ שטאַרקער מאַס
 אָדער אַ ציל ערטער). אַ אַלע חזרים, חזל
 די רובע אין צעבראַכן.

אויסרויבערונג — די, זען. דזוו אויסרייכע-
 רונג. ← פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויס-
 רויבערן.

אויסרויבערן — טרוו. זער אויס, ~גערוי-
 כערט. ← אויסרייבערן. 1. אויסרייבערן [גע-
 ניצט אין לז פּסעוודאָ־פּליישן] אַ אַ פּיפּע.
 „לעבן לעב איך ווי עס מאַכט זיך — אויס-
 גערויכערט און פֿאַרטראַכט זיך, טעג, סטרו-
 נעט.

2. מיט דער געדויערדיקער ווירקונג פֿון
 רויב צוגרייטן שפּיץ. אַ פּיש, הערינג, פֿלייש.
 3. דורכפֿירן דעזינפֿעקציע. אַ אַ שטוב, קליי-
 דער. אַ מיט שוועבל. 4. אויסברעווען בשׁ-
 מיט, קריטישעכער כּוּד צו פֿאַרשפּרייטן גוטע
 ריחות. אַ די שטוב מיט בעגעלעך.

5. אויסטריקענען; מאַכן עס זאָל פֿאַרשוני-
 דן, גיט ווערן. „דער דאָזיקער רויבן טריקנט
 אויס די הערצער, רויכערט אויס פֿון אַרץ די
 געפֿילן און פֿאַרהאַנדלט אַלזדינג אין סחורה,״
 ממוס, קליאַטשע. „זעט פֿריידקע אויפֿן טיש
 פּאַפּיר, אַ פּראַטאַקאַל. זיבן גילדן... שוין
 אויסגערויכערט רייזלס שיקלעך,״ מאַל, פֿרייד-

קע. „די תּורה האָט אים געראַטעוועט — און
 סוף־פֿלסוף האָט ער דעם דמיון אויסגערוי-
 כערט,״ צייט, געזאַמלטע לידער וווּ.

6. אַרויסטרעבן מיט רויב; סתּם פֿאַריאַגן,
 פֿאַרטריבן; ענג מאַכן כּוּד מע זאָל אַוועק,
 גיט קומען מער. אַ בינען, מוקן. אַ אַ פּוקס
 פֿון דער נאַרע. „ער האָט זיך אַנגענאַדזיעט
 בײַ אונדז און געוואָרן אַן אַנגיינער, אָבער
 מיר האָבן אים אויסגערויכערט.״ „די טעפֿליקער
 פֿע־ר־גנבים האָט ער אין איינע צוויי חדשים
 אויסגערויכערט,״ שׂע, מיטן עטאַפּי. „אַנקלען
 האָט אויסגערויכערט פֿון דאַנען שיינדל די
 גרויסע אויף אַ לענגערער צייט,״ בערג, בניס
 דניפער וו. [א] ווערט רעקאַמענדירט: ריי-
 כערן; בב 2—4 פֿ5: רייכערן; בב 5—6
 ווערט כּוּבירה אַפּגעגעבן צו ~רויכערן.]

אויסרוימעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס
 פֿון אויסרוימען.

אויסרוימען — טרוו. רויס אויס, ~גערוימעט.
 פֿד, אוקר. ווידר. ← ראַמען, ~ראַמען.

1. אויסרייניקן. „דערנאָך זאָל ער זיך וואול
 רייניגן ער זאל זיך אויט רוימן דען מיט
 און דען און פֿלוט,״ לטו, 1/6. אויך פֿיג
 אויפֿפּעסן. „איר ווערד אַיך זיכר פֿאַר זוימן,
 דו איך ווער דיא שפּיץ אויז רוימן,״ ספֿר
 משלים, פֿ5דמ, תּמיז. 2. מבער זיין, מלל
 פֿאַרטישטט יו־בערת הרע — „אויש רוימן.״

3. באַזייטיקן. „און מיט דעם ווילן וואָס
 וועט אויפֿגיין פֿאַר אים, דאָס ער זאָל זייערע
 עבירות אַ פֿון דער וועלט דורך זייערע סוריים,״
 ישעיה, פּירוש עב־רייטשט, לעמבערג, 1877.

4. פֿרש מאַכן אַן אַרט (פֿאַר עמעצן אָדער
 צונעמען עפעס כּוּד אַוועקצולייגן אַן אַנדער
 זאַך). אַ די ברעטער אַוועקצולייגן היי. „אוי
 דיא מקטרגים זעלבערט זייגן מכריו אוי-
 רפֿין אויט: רוימט אויש איין מקום פֿר דען
 פּלוגי דער איז עב־ד המלך,״ נצו, יא/א.

5. אַלץ אַרויסגעבענען, אויסרויבן. „ער
 גידוכט, דא וויל איך מיך גיט מין זוימן, ייענש
 קלושטר דש וויל איך גנץ אויש רוימן,״ ב־א
 ב10, 445. „און זיי האָבן זיך אין שטאַט אַווי
 לאַנג געזוימט, ביז זיי האָבן אַלץ אויסגע-
 רוימט,״ מעשה אומן. 6. אויסליידיקן. אַ
 די שטובן, מע דאַרף פֿאַרבן.

7. אויסזוכן (און אויסגעבן). אַ די עס-
 לעכע מטבעות אויף צו קויפֿן ברויט. „די מו-
 טער האָט צוגעזיפּצט: דער מיסטער האָט
 מיר דאָ צוגעבראַגט דריי דאָלאַר... די לעצטע
 פעני אויסגערוימט,״ אר, זער רויבער.

8. אויפֿרוימען. אַרס. מש פֿאַרטישטט
 יואנכי פּינתי הבית (בראשית כד, 31): „איך
 האָב אויז גערוימט״ [תי: אויפֿגערוימט].

אויסרוימעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס
 פֿון אויסרוימען. „אַן אַ זאָל אויף דיר קומען
 מיט דעם טרעפֿנאַק,״ ל. פּימסענשטיין, תּימון
 לייבאַלע לעמבערג 1894.

אויסרוימער — דער, ס. וו זיין, קע. ס.
 1. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסרוימען.
 2. גנב. „זי איז קיין אויפֿרוימערקע, נאָר
 אַן איקע, אַ גנבֿטע,״ רייד.

אויסרוינען (זיך) I — רויע (זיך) אויס, (זיך)
 ~גערוינעט. אוקר. דזוו אויסוואַנען (נען) זיך. ←

אויך: אויסווינען (זיך), מיט ביטול וועגן
 מענטשן. אויך: ~רוינען זיך.

אויסרוינען (זיך) II — דפֿו. דזוו אויס-
 ראינען (זיך).

אויסרוישן — רויש אויס, ~גערוישט. אוטו
 — מיטאַמאַל אַנהייבן רוישן. די ביימער רוישן
 אויס אין ווינט. טרוו — דורך רוישן עפעס
 אויסדריקן. אַ צופֿרידניקייט, צושטימונג, אויפֿ-
 רעגונג אַ. אַ טרוקענער, גרויער סקעלעט
 פֿון אַ בוים... שוין אויסגערוישט האָט ער
 זיךן קרעכץ פֿון פֿאַרצווייפֿלונג, יוואָש, זער
 הערבֿסט־בוים.

אויסרוישן זיך — אוטו. ← דפֿו. רוישן
 און אויפֿהערן. „דער וואַלד האָט זיך אויסגע-
 רוישט, איצט שטייט ער פֿאַרגליחערט,״
אויסרוימען — טרוו. מל אויס, ~גערוימעט.
 אויסמישן גוטע סחורה מיט שלעכטער,
 טייערע מיט וואַלדעלער. אַ צעלניק, אַ ברי-
 ליאַנטן מיט גלעזלעך.

אויסרוימען — אוטו & טרוו. פֿל אויס,
 גערוימעלט. 1. דזוו אויסרוימעלען. ←
 2. אויסטומלען. אַ ווי אויף אַן אמתער
 חתונה.

אויסרונד(י)קן — טרוו. רונדיקן) אויס,
 ~גערונד(י)קט. אויסטאַקן עס זאָל זיין קי-
 לעכדיק. מאַכן קעלעכדיק. אַ די העלצער.
 [פֿאַרעס מיט זיך און גלעכערן.]

אויסרונד(י)קן זיך — אוטו. ← דפֿו. ווערן
 קעלעכדיק(ער). רונד(ער). די בעקלעך זינען
 רונדיקן זיך אויס. „די באַקעס האָבן זיך
 אויסגעפֿילט און די גאַר קליינע בריסטן האָבן
 זיך, ווי איבעראַכט, אויסגערונדיקט, פֿולער
 געוואָרן,״ אפּא. אין דער נאַכט פֿון גיטל.
 „אַ זיסע וואַרעמקייט האָט אין זיין אינגעוויי-
 זיך אויסגערונדט,״ נ. גראַס.

אויסרונדלען — טרוו. צל אויס, ~גערונדלעט.
 [אין לז נב]. מאַכן קנייטשן. זאַרג רונצלעט
 אויס דעם שטערן. מיט זיך, אוטו. „דער
 שטערן רונצלעט זיך אים אויס.״

אויסרוסן — טרוו. רוס אויס, ~גערוסט.
 פֿאַרשמין מיט סאָזשע, רוס. אויסטאַזשען. אַ
 זיך דאָס פּנים און די הענט.

אויסרווען — אַקוזוו. רו אויס, ~גערווט.
 פֿאַרשאַפֿן פֿולקומע רו; געבן מעגלעכקייט צו
 האָבן גענוג רו. אַ די ביינער = ווי געהע-
 ריק זיך אַפּרוען, אויך: זיך צולייגן, זיך אויס-
 שלאַפֿן. אַ די פּיס = זיך אַוועקעצען, גיט גיין
 מער. אַ די דאָס גפּש, די נשמה = זיך באַ-
 פֿרענען פֿון זאַרג, האַרצווייטיק. „צוריק... צו
 זיינע... פֿאַרחושכטע, פֿאַראומערטע יידעלעך...
 דאַרט וועסטו אַ זיין פֿאַרמאַטערטע נשמה,״
 ממוס, שטורעמעצט. „שוין צייט אַוועקצו-
 וואַרפֿן די אַרבעט, לאָזן אַ די אַלטע ביינער,״
 יד.

אויסרווען זיך — דפֿו. 1. רוען אַ לעב-
 גערע צייט, ביז מע קומט צוריק צו די
 כּוּחות. „איך בין געפֿאַרן טאַג און נאַכט,
 אַצינד בין איך זייער מיד און העט מיך
 גערן ערגעץ גאַר אויסגערוט,״ עט, סער-
 קעלט. „און אויבן, אין אַ סאַלע אַ שיינער,
 שפּילט די שענסטע, בעסטע מוזיק. דאַרט רוען
 זיך אויס די ביינער די וואָס זוכן גיט אונטן
 דאָס גליק, אבג, זער יוד אין קענעב, [חש ו].

„דארט אין... בעטל שלאָפּט זיך אַזוי גוט, אוי ווי האַלטן זינען בינער אויך זיך אויס- גערוט, אר, יעדער נאַכטוועכטער. 2. איר. מאַכן אַן אַנשטעל אַז מען איז קראַנק (אין סאַנאַטאָריעס פֿאַר שווינדזיכטיקע). געקומען אויף דאָטשע, זיך א' אַ ביסל, אויסהיילן די הינעראויגן, שמ, דור המדבר.

אויסרועניש — דאָס (די), זי. (געווענדיג קער) פּראָצעס פֿון אויסרוען (זיך).

אויסרופֿענען — אַוטו, אומפ. עס רופֿעט אויס, עס האָט ~ גערופֿעט. לר. אָנהייבן צו רופֿענען, זאָרגן זיך, פֿילן אומרואַיקייט. „עס האָט מיר [= מירן] אויסגערופֿעט, ווען איך האָב זיך דערוואוסט...“

אויסרוף — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויסרופֿן. אויסגעשרייען אַ הילכיקער א. „איך זאָג ניט אַפּ דאָס וואָרט איך זינג“ — כּיפּין ניט קיין זינגער, נאָר הענט זאָג איך עס מיט אַן א' טראָפּ, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים. 2. מעלדונג, ווענדונג מיט טיף געפֿיל. „דער א' גליַך אין ערשטן קאַפּיטל ישעיה: יהוי גוי חוטא, עס פֿכּד עון, ורע מרעים“ — איז געווען אַ גומאדיקער געשריי, יג תּוד. 3. ליציטאַציע. אַרכ. „זייני קרעדיטאָרין... האבין פּל אַשר לו אויף גישריבן אונז אים זעלבי תּוך ידו גילאזין דאש ער זאל איין אויז רויף מאכין, גה, 311.

אויסרופֿוואָרט — דאָס, ~ווערטער. איני טעריעקציע. „פֿאַראַן אַ ריי ווערטלעך, וואָס מיר באַנצן זיי בשׂם אויסדריקן אונדזערע גע- פֿילן (צער), הייטיק, פֿאַרהאונדערונג, יאוש אַזוי) דורך אויסרופֿן. זיי הייסן אויסרופֿ-ווערטער. געוויינטלעך געהערן זיי ניט צו די זאַגלידער און ווערן אָפּגעטיילט פֿון זיי מיט אַ קאָמע אדער מיט אַן אויסרופֿצייכן, ימ, שו"גראַמאַטיק אין בנשפּילן און אויפֿגאַבעס, קאַווע, 1921.

אויסרופֿונג — די, יען. פּראָצעס פֿון אויס-רופֿן. מלל פֿאַרטשטשט אין ביידע שטעלן דאָס וואָרט 'ישוואות' (ישעיה כב, 2 און זכריה, ד, 7): „אויש רופֿונג" [תי: טומל, געשרייען].

אויסרופֿען — דער, זי. זאָך אַרויסגערעדט מיט אויסרוף — אינשאַנציע, „אויב דער זאָך דריקט אויס פֿאַרהאונדערונג, אויפֿרעגונג, ווערט בכלל אַרויסגערעדט מיט אַ העכערער שטים איידער בשׂם געוויינלעך רעדן איז עס אַן א'“, מ. וויינגער, יודישער סינאַקסיס, 1913.

אויסרופֿן — טרוה. רוף אויס, ~ גערופֿן.

1. אַרויסזאָגן הויך אויף אַ קול; אויסשרייען. ען. „זושן דעם גרויסן גערויש אין דיא בראַמן רופֿט זיא אויס, מס, משלי תקע"ד, א, 21 [תי: 'רעדט זי אירע רייד']. „ר' מענדעלע! — האָט פּלוזילינג אויסגערופֿן איינער אַ יד...“, ממוט, שטרעמעצט.

2. מעלדן אין אַ צאָל ערטער דורך גע-שרייען פֿון אַ באַזונדערן מענטשן (הערפֿאַלד, שליח, אַנזאָער), באַגלייט אויך מיט אויס-פויקן אדער אויסטרומייטערן. „די עצה [= שטאַטראַט] האַט... מיט איין טרימיל שלאק לאזין אויז רופֿין, גה, 237. „דא האט ער גלאָזט אויז רופֿין די בורגר זאלין זעלבסט איר שטאַט מויאר אין רייסן, איין גיט קלאָג

ליד פֿון חורבן ק"ק האַרמיישא, 1723 נפֿש וווּ. „ווען מן איינס האט אויש גיפֿירט צו הרגן, דא האט מן אויש גירופֿן: דער גיט אויש צו הרגן פֿון וועגן דש ער זיך קינט האט גיודשט, 180, 1/133. „און דערנאָך האָט דער רשע גאַנטע געהייסן א...אַז מע זאָל זיך איבער קיין יהודי ניט דערבאַרעמען, מעשה אומן. „דער מלך... האָט געהייסן א' אין אַלע מדינות, אַז וואו עס געפינט זיך ערגעץ אַן אַנטלאָפֿענער...“, חב, מעשה ממלך וקיסר.

3. לאָזן וויסן דעם עולם, מכריז זמן. „צו מורגש ליש בכא אויז רופֿן...אויז ורעמד אויז היימש ליש ער ווישן, בבאבוב, 612. „אויז זאָל עז גיב אויש רופֿן ביום הפּניסה בכל בתי בנסיות, תקן. „אזו האב איך מוט גיהאט מל צו זיין אין דער אלט גיטא שול דען זכור דרינגן לאזן אויז רופֿן, פּראָג, 41. „לאָזן זיי א' אין די שולן אַז זיי האָבן געפֿונען אַ קלייד, און ווער עס וועט זאָגן הסימן, וועט מען אים אָפּגעבן די קלייד, שוה א/ב, שב, טו/ב: „הכרזה — אויש רופֿין.

4. מעלדן אַ באַשלוס פֿון דער מאַכט; פּראָקלאַמירן. „אויז ווערט ארבעים יום קודם [יצירת] הולד בשמים אויז גירופֿין: דער פּלוני זאל געמיין בת פּלוני, גה, 145. „אין דער צייט אַז דער פּרוז רופֿט עס אויס, דער-וועקט זיך אַ פּלאַם פֿון צפֿון-זייט און שלאַנגט אין אַלע פֿיר זייטן פֿון דער וועלט, 232, כח/א. „עס האָבן זיך געפֿונען אַזעלכע וואָס האָבן געוואַלט דאָ בשׂם קבר א' זמן זון פֿאַר זיין שטעלפֿאַרטערע, אט, תּהילים יוד.

5. אַנזאָגן אויפֿטריט, אַרצינקום, פּונקט פֿון פּראָגראַם, טייל פֿון צערעמאָניע. א' די פּורים שפּילערס, די זינגערס וואָס טרעטן אויף, א' (צו) באַדעקנס. „די שטוב איז אַנגעשטאַפט מיט מענטשן. מע רופֿט שוין אויס דעם תּתן בענטשן, עט, לידער.

אויסרופֿן זיך — דפּוה. פֿאַרזיחליק אַנגעבן זיך עפעס צו טאָן; וואָלונטירן. זיך א' צו שטיין אויף דער וואָך, זיך דורכצוריסן דורך דעם שוואַ. „מזין עלטערער ברודער האָט זיך אויסגערופֿן צו גיין, אר, ידעם זיינע לאַמ" טערן.

אויסרופֿנס — דאָס. מצ נב. דאָס אויסרופֿן. ספּעצ: דאָס אויסרופֿן (פֿון דעם בדהן) ווער און וואָסערע דרשהגעשאַנק מע גיט. דרשה געשאַנקא, קמ, 1868, 43.

אויסרופֿעניש — דאָס (די), זי. געווענדיג קער פּראָצעס פֿון אויסרופֿן. אַ פּסדרדיק א': האַנדל, האַנדל! אויך: פֿעכּן.

אויסרופֿער — דער, ים. וון (10) יין, קע, ים. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסרופֿן (ווי מיט אַ פּראָפּעסיע). הערפֿאַלד, אויסשרייען, אַפּציעיע לער אַנזאָער. אויך: ווער עס רופֿט אויס די נעמען פֿון געסט, אויך בשׂם חסידישע רביים. „גיב אַ שטול דעם גאַסט, האָט [דער בעלזער רבין] געזאָגט צו דעם א'“, ז. זילבערצוהג, סג, 1960 חו 17. „האָט געהייסן דעם א' דאָס ער זאָל אַזוי אויסרופֿן, אמד, דברי חכמים, וילנע 1864.

אויסרופֿצייכן — דער, ים. אָפּשטעלצייכן ! וואָס קומט נאָך אַן אויסרופֿוואָרט, אויסרופֿ-

זאָך. „אויב די ווענדונג ווערט אויסגערעדט מיט אַ באַזונדערער קראַפֿט, ווערט נאָך דער ווענדונג געשטעלט אַן א'“, מ. וויינגער, יודישער סינאַקסיס, 1913.

אויסרוקן — טרוה. רוק אויס, ~ גערוקט. רוקן (אדער פֿאַררוקן) אַ צאָל מאָל אין איין אָרט אדער אין אַ צאָל ערטער. א' שמאַטעס אין אַלע הינקעלעך; א' אַלע הינקעלעך מיט שמאַטעס. „היפּל שטאַלנען מע האָט שוין אויסגערוקט אין אַט דעם אויחון!“.

אויסרוקן זיך — אַוטוה. ← דפּוה. פּר. אַרויס-רוקן זיך, אָפּטראָגן זיך; אַוועקגיין פּדי אויס-צומינדן אומאַנגענעמס. „ווי נאָר די שיפורים האָבן גענומען זיך שלאָגן, האָבן מיר זיך אויסגערוקט. ייזך אויסרוקן שמונה-עשרה = אָפּדאווענען און שטעלן דריי טריט אויף צוריק.

אויסריגלען — טרוה. גל אויס, ~ געריגלט. 1. פֿאַרמאַכן, פֿאַרשליסן מיט ריגל(ען). א' אַלע אַרצינגענג. 2. צופֿעסטיקן אַ ריגל. א' דעם טויער מיט אַן אייזערנעם ריגל.

אויסריגלען — טרוה. יעווע אויס, ~ געריי געוועט. 1. (שניידערע) אויסרייטן אינאיינעם דעם שטאָף מיט לינעס (בשׂם מאַכן קאַלענערס, קליאַפּעס) מיט געדיכטע שטעך אין פֿאַרעם פֿון v. א' אַ קליאַפּע, דעם קאַלנער. 2. (שניידערע) לייען, פֿאַר(סטר)ינגעס און זיי לאָזן, גיט אַרויסציען, בשׂם ענדגילטיקן צונויפֿנייען. א' אַ אַרטי(ן). 3. בשׂם באַקן בייגל זיי אַרויפֿטאָן אויף אַ לאַנגן שטעקן און אַרציני לייען אין הייס וואָסער. א' בייגל.

אויסריידלען — טרוה. יעווע אויס, ~ גע-ריידלען. יעוועט. אוקר. מיט אַ רידל אַראַפּנעמען, אַראַפּקראַצן די בלאַטע פֿון אַן ערדענעם פּאַל, דיל. „איך האָב מיך געקענט איינציאָרען אין דער בלאַטע וואָס ער האָט אַנגעמאַכט אויף דער בריק, וואָס מע פֿלעגט א' פֿון איין פּסח צום אַנדערן, קמ, 1867, № 16. „עטלעכע טעג פֿאַר פּסח האָט מען גוט אויסגערידלעוועט און אָפּגעוואָשן די פּאַדלאַגע (פּאַל)“, יפֿאַל, 1885, № 11. ← דווח.

אויסריידלען — טרוה. דל אויס, ~ געריידלט. דווח ~ רעדלען. ← אויסגראַפֿן, דורכגראַפֿן מיט אַ רידל. „די ערד פֿון דער בייט איז צו האַרט, מע דאַרף א' די בייט“.

אויסרייזיקירן — טרוה. קיר אויס, ~ גערייזיקירן. 1. דערגרייכן עפעס דורך רייזיקירן. א' אַ גרויס געווינס. 2. רייזיקירן מיט אַ גרויסער סומע, מיט אַלץ. א' אַלץ וואָס מע האָט געוואונען און פֿאַרלירן אין לעצטן קאַן.

אויסרייזען — אַוטוה. זל אויס, ~ גערייזלט. אויסקוואַלן, אויספֿליסן אין פֿאַרעם פֿון אַ קליינעם שטראָם. „דאָס טיכעלע ריזלט אויס צווישן צוויי פֿעלדזן“.

אויסרייען — [האַרטע, קורצע ין טרוה. יעווע אויס, ~ גערייעט. אוקר. דווח ~ גריי(י)ען, ~ גריזשען. 27.

אויסרייטלען — טרוה. יטל אויס, ~ גערייטלט. 1. אויסטיילן אין ריטלעך. 2. אויסטיילן אין קליינע חלקים. א' א' ירושה צווישן אַ גאַנצער כאַפּטע ירושים. 3. אויסשמיסן מיט אַ ריטל. „וואָס איז די יללה? מע האָט נאָר אַ ביסל אויסגעפֿיצקעט, נאָר אויסגערייטלט“, רייד.

אויסריטעמען — טרוו. טעם אויס, גערייטע טעמט. נעגל. אויף אַ ריטמישן אופן, דורך אַ ריטעם עפעס אויסדריקן, אַרויסברענגען. „אין זײַן ליד...ריטעמט ער אויס דעם קאַפּ“ לעקטייוו טאַנץ פֿון דעם אַפֿריקער, זלמן לעוו, דרום־אַפֿריקע, א, 1957. אַ אַן אילוזיע, מודני יפֿה.

אויסריטשען — טשע אויס, געריטשעט. אוסו — מיטאַמאַל אָנהייבן רעווען, ברומען ווי אַ חיה, אויף אַ בייזן אָפֿן. אַ ווי אַ הויב געריקע חיה. טרוו — דורך ריטשען ווי אַ חיה עפעס אויסדריקן, איבערגעבן. אַ דעם שרעק. „עס שײַנט אַן אַפֿגעריבענע סעקאַנד־עוועניו־זון...און פֿאַנגאַרפֿן ריטשען אויס די גיטעס לידער פֿון ייִדישן טעאַטער“, נגד, טעג פֿון מײַן לעבן.

אויסרייבונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסרייבן. אַ מיט קאַנפֿער.

אויסרייבן — טרוו ריב אויס, גערייבן.

1. דריקן, קועטשן, ריבן די איבערפֿלאַך פֿון עפעס, ביז עס פֿאַרלירט פֿרישקייט, גאַנצקייט. אַ די שבתדיקע קאַפּאַטע. אַ אַ לאַך אין קני. אַ אַ לאַך אין פּיאַטע = זייער לאַנג גיין נאָך אַ חוֹב (חילגע). „די גאַטספֿאַרטקייט... פּויווען פֿון טרעפּ צו טרעפּ, אויסרייבנדיק די קליידער אויף די קני ביז צום ליב“, פּה, פֿון וויטע לענדער. „אַלע גייען שפּאַצירן לאַנגזאַם, ווי מע וואַלט נישט געוואַלט אַ די ערד“, נגד. „אַז מע ריבט זיך אַן אַ גידי, ריבט מען זיך אויס אַ לאַך“, שו. 2. אויס־וואַשן; אויסרייניקן, אויסשערן. אַ די ברר דיקע הויזן. אַ אַ טעפל. „די וויסע הענטשן שמעקן מיט גאַזאַליון, מיט וועלכע מע האָט זיי ערשט אויסגערייבן“, נגד. אַ מאַזאַליעס = אַזוי לאַנג ריבן ביז עס ווערן מאַזאַליעס אויף די הענט. „(ער) האָט מיט די אויגן שוין מאַזאַליעס אויסגערייבן אין די פֿענצטער און אויף יעדן שויב“, הר, פֿאַרנאַכט.

3. אויסשמירן, אויסאילן און ריבן. אַ מיט ספּיריטוס דאָס קראַנקע ליב. אַ מיט לעמאַן־איל דאָס מעבל. „גוט אַ זיך אויף דער נאַכט און שוויצן“, ממוט, פּישקע.

4. אויסמעקן, אויסקאַצן, אויסטרעכן. אַ וואָרט פֿון דאַקומענט. 5. אַריבערגיין מיט די פֿינגער איבער די אויגן־לעפּלעך; אַ (זיך) די אויגן. „אַז רייזעלע שטייט אויף אינדערפֿרי, ריבט זי אויס די פֿאַרשלאַפֿענע אייגעלעך“, אר, רייזעלע.

6. אויסמענטשלען; אויספאַסן מיט אַנדערע.

אַ, ריב ריבט אויס אָדער צעריבט, שו.

7. אַריינריבן, אויפֿעסן בייזן נגא. אַ דעם צימעס. אַ דעם תהילים = גיך דורכזאָגן דעם גאַנצן תהילים. „פֿינטל פֿלעגט אַ דעם תהילים מדאַסקע דאָסקע“, קמ, 1870, № 6.

אויסרייבן זיך — אוסוו. אַ זפֿוו. 1. ווערן אויסגערייבן, אַפּגערייבט פֿון צו פֿיל טראַגן.

אַלע אירע יארן האָט נײַ קאַפּאַטען אים גע־טריי געדינט, פֿון שבת צו שבת געווען באַ־העפֿט צו אים, צו זײַן ליב, ביז זי האָט זיך אַליין אויסגערייבן אויף אַ שמאַטע, ממוט, שטורעמציט.

2. זיך אַנטוויקלען, זיך אויסמענטשלען; זיך אויספאַסן מיט אַנדערע. „...צווייטנס, וועט ער

זיך אַ ביסל אַ אַנטוויקלען“, שו, יוגנט־רעמאַנט.

אַז מע ריבט זיך — ריבט מען זיך אויס, פֿוּל = א) מען איז צווישן מענטשן — ווערט מען אַ מענטש; ב) איר אַז מע דרייט זיך אַרום צו פֿיל צווישן מענטשן ווערט מען אַ גאַריגשט. „אַז מע ריבט זיך אויס, ווערט מען אַ שמאַטע (טראַנטע, לופֿע־טע)“, פֿוּל [ווש מיט אויסרייבן 1]. „לאַז מיך צו רו מיט דינע ישיבֿות, גענוג גע־שחאַרצט דאָס פֿנים...גענוג גערייבן זיך... ריבן זיך וועטער דאָרט, ביז איך וועל זיך אַ און ווערן אַ שמאַטע — פֿעו, ממוט, קליאַטשע.

אויסרייבען — דאָס (זיך) ז. 1. אויס־רייבונג, אויסרייבענען (אויך) מיט אַ גיטעס פֿון ביטול. 2. מיטל אויסצורייבן. קאַנפֿער איז אַ גוט אַ, ווען עס ברעכן די בייגער.

אויסרייבעניש — דאָס (זיך) ז. געווערדי קער פּראָצעס פֿון אויסרייבן (זיך).

אויסרייד — דער, ז. 1. אויסשטיש, אַריי־שטיש; אויפֿקלערונג פֿון אַ שווערן ענין, האַרבער סוגיא. אַ לאַנגער, קלאַרער, געדריי־דלטיג אַ. פֿירען מיט אַן אַ = ביים פֿאַר־מולירן די קשיא אַריינפֿלעכטן אַ פּשטל אָדער פֿאַרלויפֿן דעם וועג מיטן אַפּווענדן דעם תירוץ וואָס ליגט אויבנאויף. זאָגן אַן אַ; זיך פֿאַר־האַקן ביים אַ. „מאַטל האָט פֿאַרן פֿאַטער אַפֿ־געזאָגט די ערשטע פרשה חומש מיט אַלע אין פֿון רשי און פֿון מדרש“, יד, אַבֿן נגד.

— אויסריידעניש.

2. פֿאַרענטפֿערונג; כלומרשטער מאַטיוו. „לאַנג לעבן זאָל דער אַי“, פֿוּל, איר. „גאַט, לאַז מיר מין אַ געזונט!“ = גוטמוטיקער ענטפֿער אויף אַ מאַטיוו וואָס מע נעמט גיט אַן אינגאַנצן. „אירטלעכער גנבֿ האָט זיך זײַן אַ“, שו. „דער מלאַך־המות באַדאַרף גיט קיין אַ“, שו. „...וועסטו שוין נישט קאַנען אים באַצאַלן...און עס וועט דיר זײַן ענג, דו זאָלסט זיך מציל זײַן מיט אַן אַ“, חה, 202/ב.

3. תירוץ אויף גיט צו טאָן עפעס. „אודר היא זאל איך צדקה געבן איך האב מיט מיר זעלבט צו טון, אודר איך מוז מייג קינד דר נעדין — אויף אלי מצות קאָן ער האול איין אוידריד מאכין“, לטו, 2/19. אַ פֿוילער ווערט געבוירן מיט אַן אַ, שו.

4. צוטשעפֿעניש; פֿאַלשע סיבה. „דער מלאַך־המות דאַרף אויך האַבן אַן אַ“, שו. „אַז מע וויל שלאָגן יידן, געפֿינט מען שוין אַן אַ“, שו. „דורך דער טאַקטע געפֿינט מען זיך בײַ אונדז תמיד אַן אַ ווי צו באַררעסן דעם עולם“, ממוט, קליינמענטשעלע. „דו... באַכסט דיר אַלען דײַן ברודער אַמוזיס אַ שגאה נאַכצוטראַגן“, אַלטער־לעב. ראַבינזאָהן, האַרשע 1880.

5. אַנשטעל, פֿיקציע. „...גמילות־חסד קבוצים: אַזעלכע וואָס נעמען זייער גאַנץ לעבן נבֿות אונטער אַן אַ, אַ גמילות־חסד קלאַמפֿערשט“, ממוט. פּישקע. „מאַלט אַיך אַ קראַם בײַ מיר, אויף אַלע ייִדישע שונאים!

סיאזי נאָר אַן אַ, נישט קיין קראַם“, שו, מילכיקס.

6. אויפֿפֿאַרפֿונג, פֿירעלאַטונג, מוסר. „דעם רבינס אַ איז ערגער ווי דעם רבינס פּאַטש“, שו. „צוליב פֿיבור־אֶבֶב בייגט ער דעם קאַפּ אַראַפּ צו דער ערד ווי אַ קליין אַפּגעשמיסן ינגל און נעמט פֿאַר ליב דעם פֿאַטערס אַ“, אַש, תהילים־יוד.

7. תנאי, באַדינג. געדענק אונדזער אַ. אַזאַ אַ גילט נישט, וועל ער איז קעגן געזען.

8. סתם שמועס. „ער וויל בעסער אַליין זיך דורכגיין אַהין און מאַכן מיט זיי אַן אַ ווי אַ חילד־פֿערעמדער“, שו, יאַטעלע סאַלאַזווי.

9. אַרויסרייד. „דער אויסשפּראַך און דער אַ פֿון די 22 אותיות אין יעדער שפּראַך...“, תניא, 524.

אויסריידל — דאָס, יעך — פֿאַר פֿון אויס־רייד. אויסרייד 1, אויסריידעניש 3, „די מר־טערס קוועלן נאָר אַן [פֿון מלמד]. אַלע זינע קינדער קענען מיט אַלע אַיער דעם ערשטן פּסוק שיר־השירים“, יפֿאַל, 1884, № 10.

אויסריידן — טרוו. רייד (רעדט, רעדט) אויס, גערעדט. 1. אויסרעדן.

1. אַרויסברענגען מיט די רייד־אַרגאַנען קלאַנג(ען), ווערטער. „און צווייטנס האָב איך גיט געקאַנט אַ קיין קוף און קיין פֿף“, שו, זי פֿאַן. „דער גאַרגל איז הויל כּדי דאָס קול זאָל קאַנען אַרויסגיין פֿון אים, און די צונג און די לעפֿצן און די ציין זענען אויס־צורייבן די אותיות און די נקודות אָדער די יוגונים“, חה, 136. „די ענדערונג פֿון דער באַוועגונג וואָס אין די ליפֿן...איז אין דעם ווילן אויסצוריידין דעם אות“, תניא, 219.

„אוי אַן [= איידער] ער דש ווארט הט אויז גיריט, דא האר ער שון גנץ ור שידן“, בבא־1, 603.

2. אַרויסזאָגן, אַרויסריידן. אַ אַ וואָרט מיט עמעצן = אויך; זיך דורכשמועסן. „...איז גלאַט גוט אַז מע האָט אין דער פֿרעמד אַ היימישן מענטשן, מיט וועמען אויס־צוריידין אַ וואָרט“, ממוט, שטורעמציט.

3. אַרויסרייבן אַ מינונג, האַבן אַ דעה. „זיי לאָזן מיך אָבער גיט אַ וואָרט, סע זאָל זיך בײַ מיר גיט אַרויסכאַפֿן עפעס אַזוינס וואָס סע וועט זיי גיט זײַן צום האַרצן“, ממוט, יצוריק אַהיים. אַ ווערטעלע אויסצוריידין = סיאזי זייער אַ וויכטיקע זאָך, סיאזי שווער צו פֿאַרמ־לירן ווי וויכטיק דאָס איז. יוואָס אַ מויל קען אַ = אַלץ אין דער וועלט. „הפֿלל, וואָס אַ מויל קען אַ געפֿינטסטו אין דעם אַדעס“, שו, ממוט מענדל. יניט אויסגערעדט זאָל עס זײַן (ווערן)!

4. מע דאַרף גיט (טאַר גיט) אַרויסברענגען פֿון מויל עפעס שלעכטס, אַן אומגליק.

5. אויסדריקן אין ווערטער (געפֿיל, איבער־לעבונג). אַ מורא קען מען גיט אַ, שו. „אלו זאכן מאטירן זיך נאר עס קען קיין מענטש גאָר נישט אַלץ אויס ריידן“, מס, קהלת תקע"ט, א, 8. „וואָס איך קען פֿאַר אַ מענטשן גיט אַ זאָג איך פֿאַר דיר...וואָרעם דו ביסט... אַ דערבאַרעמיקער גאַט“, איין נעע שט חחינה, פּיעטריקאַוו, 1881. אַ (זיך) דאָס האַרץ פֿאַר עמעצן = — אויסריידן זיך

23. „און פֿאַר דעם דריטן האָט ער אויסגע־
רעדט גאַר זיין האַרץ, באַשר ער האָט געהאַט אַ
פּתֿ...“ נחמ, מעשה מבוערער העני. *א
די (גרינע) גאַל אויף עמעצן = אויסריידן
פֿאַרביטערונג קעגן עמעצן; מאַכן ביטערע
פֿאַרואוואַרפֿן. „פּאַליאַקן אָדער טייל פֿון אונזער־
רע געטויפֿטע...רעדן אויף אונדז אויס די גאַל“
קמ, 1866, № 40. „די הינטטיקע יונגע מחבֿ־
רימלעך קאַנען גאַר...א די גרינע גאַל על די
ויל משיח“ קמ, 1868, № 10. זיך א די
גאַל = זייער אַ סך ריידן, טענהן מיט האַרץ
און ניט קענען פּוועלן. „אַזאָ עקשן! איך רייד
זיך אויס די גאַל, און ער טוט דאָס זענדיקע“.
„היפֿל האָבן זיך אומויסט אונדזערע מענטשן
אויסגערעדט די גאַל“, ספ, יודישער קאַלאָניסט.
4. טרייסטן. „אויב מיר גון שונט גרין
משה ושאר היאבין וואלין אויז רידן, האב איך
מיך דאך ניט קענין צו פֿרידן געביין“, גה, 109.
„טוא דיין זארג אנדרי לייט דער צילן, ווערן
זינא דיר זיא אויש רידן בינא היילן“, עיון.
1/231. *א עמעצן דאָס האַרץ = טרייסטן
[אין אַלע זיאלעקעס חוץ 17]. „אַמיר טאַקי
אַליין מיט מיך אַמאַהל דאָס האַרץ אוי אויס
גרעט“, מס, קהלת תקע“ט, א, 16. „די וויי־
בער...רעדן איר אויס דאָס האַרץ, איטלעכע
מיט אירע טרייסטווערטער“, ממוס, ווינטשט.
„האַט זי זיך אַ שטומע געזעצט שבעה. די
גאַנצע שטאַט איז געקומען איר מנחם אַל
זיין, איר א, זי טרייסטן“, באַש, פֿאַר, 25 VIII
1961.

5. אויסמוסרן, פֿאַרוואַרפֿן, שטרעפֿן מיט
רייד. אַ עמעצן אַן עולה. „אלו האב איך עש
איב אויז גירעט ווא גוט אלש איך גיקענט
האב“, גה, 113. „אַז מע רעדט אויס אַן עיך
הרע שאַט ניט“, שו. „ווער האָט איר געזאַלט
א און ווער האָט געקאַנט א? ביי איר האָט
קיינער קיין דעה געהאַט“, עט, ידער
פֿעטער פֿון אַמעריקע. „בריינע האָט אים
אויסגערעדט דעם געמתינש און אים אַנגע־
הויבן בעסער צו קעכען“, פֿרץ, מענדל
בריינעס.

6. זאָגן עפעס קעגן, זיך באַקלאַגן; אויס־
דערציילן רכילות, אויסטראַכטן בלבולים).
*א וואָס אין דער קאַרט = א) אויסטשטשן
דעם זינען פֿון דעם וואָס עס ווייזן די קאַרטן
ב) אויסריידן זיי; ב) אויסריידן און פֿיר־
וואַרפֿן אַלע מעגעלעכע שלעכטע זאַכן, עחלות,
פֿאַרברעכנס. איך הייס ניט וואָס ער האָט אויף
מיר אויסגערעדט = וועלכע טענות ער האָט
אַרויסגעשטעלט קעגן מיר, אָדער בלבולים
וואָס ער האָט אויסגעטראַכט אויף מיר. „אין
אַלע שטעט רעדט איין מלמד אויף דעם אַנ
דערן אויס אַסור לדבר, דערנאָך ווערט היידער
אַ שלום“, קמ, 1864, № 23. „אויסגערעדט
וואָס גאַר אין קאַרט, אויף געט משיח און
גנתקה“, ר מודכילע, משלים. „זי טראַגט אַ
שווער האַרץ אויף איר [מאַן]...אַבער אַ
אויף אים, אויף זיין חסידות, אויף זיין רביין...
דאָס האָט זי ניט צוגעלאָזן“, אַש, תהלים־יוד.
7. איבערריידן, אַפּריידן; דערווייזן דאָס
פֿאַרקערטע. „אַ זאָגן לאַזט ניט א אַ וואָרט
און אַן עקשן לאַזט ניט אויסרעסן אַ האַרץ“, שו.
„אַז זי האָט זיך איין מאַל אינגערעדט...און אַז

עס זאָל קומען דער נשיא פֿון בבל, וועט ער
איר דאָס אויך שוין נישט קענען אַ“, עט,
טערקענע.

8. באַשטימען אַ תנאי, באַדינג; ספּעציפֿ־
צירן ביי אַן אַפּאַך. אַ אויף פֿרזער אַלע
פּרטים. „ער זאָל זענע זאַכן מיט איר פֿרזער
אויסריידן, פּדי זי זאָל אויך איר דעה און
כוונה האָבן דערויף“, 207, 2/85. „דער בעל־
הבית האָט אויסגערעדט מיט דעם פּוועל וואָס
די אַרבעט זענע זאָל זיין“, שוה, 7/ב. *א
ברחל בתך הקטנה [ג בראשית, כט, 18] =
א פּינקטלעך, גענוי, מע זאָל ניט קענען פֿאַר־
דרייען. „איר האָב ליב אויסצורעדן ברחל
בתי [1] הקטנה“, קמ, 1868, № 43. [שפּאַטיק,
גראַבלעך; א ברחל בתך הנאָקטען].

9. אויסטשטשן, אַרענטשטשן ביימ לער־
גען (ביים לערנען חומש בפֿירוש אַרויסברענג
גען וואָס רשי מאַכט און ביים לערנען גמרא
בפֿורטרוט אויפֿקלערן אין וואָס עס באַ־
שטייט דער ענין, אין וואָס עס גייט ביי אַ
סוגיא, ביי אַ פּלוגאמ). „...האַט דאָס מפורש
געווען ר נח בר אבא פֿאַר רב. דאָ דאָרף בר
מען א דאָס אייגענע וואָס ביי איר יעקב בר
אבא איז גערעדט געוואָרן“, שוה, לח/ב. „דער
רבי האָט מיר אין דער סדרה בראשית אויס־
גערעדט אויף דעם פּסוק ויאמר למך לגשוני
אזוי: למך איז געווען אַ בלינדער, תּוֹבֿליקין
האַט אים געפֿירט, און אַן ער האָט דערזען
פֿון־דערווייטן זיין זיידן קיין, האָט אים זיך
אויסגעדאַכט אַז דאָס איז אַ חיה (דער רבי
האַט געזאָגט אַ פּוקס, פּדי בעסער מסביר צו
זיין), האָט ער צו דעם בלינדן, צו למך, גע־
זאָגט אַז ער זאָל ציילן אויף דעם פּוקס, האָט
ער געציילט און אים געהרגעט. און אַז למך
איז געוואָרן געוואָרן אַז דאָס איז גאַר זיין
זיידע, האָט ער געפּאַשטשט איין האַנט אין דער
אַנדערער האַנט און האָט דערווייט זיין זון
תּוֹבֿליקין צעקלאַפּט אויף טויט. האָבן זענע
זעבער דערפֿאַר פֿון אים זיך פּורש געווען,
דאָס טשטשט אַפּגעשיידט, האָט ער זיי איבער־
געבעטן, ויאמר — און ער האָט געזאָגט...“
ממוס, קליינמנטשעלע.

10. מַפְסִיק זיין אין מיטן דאַווען. „אַלע
דינים פֿון דאַווען...אויף וועלכע ערטער אין
דאַווען מע טאַר ניט אויסרעדן“, חא, האַרשע
1867 [אין היילנער טעקסט: ...מע טאַר ניט ריי־
דן]. 11. באַזעטיקן דורך רייט (היפּך פֿון אַיני
ריידן). „ליבע קען מען זיין אַננריידן, מורא
קען מען גישט אויסריידן“, שוה, 12. ביים
ריידן אינגאַנצן אויסשעפּן אַן ענין. „האַט מען
זיך אַלץ דורכגערעדט, ביז מע האָט דעם
ענין אויסגערעדט זייער קלאַר“, אמד, זבֿרי
חכמים, ווילנע 1864 [פֿרזגל ב].

אויסריידן זיך — ד. תּוֹבֿ. 1. אַרויסזאָגן
עפעס אַן אַ פּיון, אזוי ווי פֿון זיך. „עס
רעדט זיך אַמאַל אַרויס אַ וואָרט און מע האָט
דערנאָך חרטה אַ לעבן־לאַנג“, שוה, זיך א
מיט אַ גאַרישקייט; אַ גאַרישקייט רעדט זיך
אויס. אַז איך וועל זיך א, זאָל מיר די צונג
אַפּדאַרן!

2. זאָגן וואָס עס דריקט און דורך דעם
זיך גרינגער מאַכן; זיך באַקלאַגן. א זיך פֿאַר
עמעצן. „...אַ ציטט אויף...אויסניסן איינער

דעם צווייטן דאָס האַרץ“, ממוס, ישם און
יפֿתֿ. „מיינ לאַגע איז די שרעקלעכסטע. איך
קאָן אַפֿילו פֿאַר אַיך זיך נישט אַ“, ספ,
סודות. „אַז מע רעדט זיך אויס דאָס האַרץ
ווערט גרינגער“, שוה. „בשעת דער [בעל־
תּוֹבֿה] זאָגט עליחטא, זאָל ער א פּלֿלֿבֿבו,
אַז ער האָט חרטה באַמת“, פּוקח עוריס,
שקלאָז, 1832.

3. קוּז, אויסטענהן זיך. „די דאָזיקע שעה
ציטט אין שענקל איז פֿאַר אונדז געווען אַ
גוטע ציטט אויף אויסצורייידן זיך“, ממוס, ישם
און יפֿתֿ.

אויסריידעוודיק — אַדי. וואָס איז מיט אַ
סך רייד; באַריכטדיק. וואָס האָט אין זיך אַן
אויסרייד, ב. אַן איער פּירוש.

אויסריידעכץ — דאָס (די), זן (ער).
1. אויסרייד, קען אויך האָבן איר בייטעס.
2. דזוז אויסריידעניש, ב.

אויסריידעניש — דאָס (די), זן. 1. פּראַצעס
פֿון אויסריידן (זיך), 2. תּירוץ, אויסרייד,
בב 2—4. „אַפֿילו אויף פּסח מאַכט ער זיך
אַמאַל אַן א און קומט נישט“, מ. י. בערדי־
טשעווסקי. 3. אויסרייד, ב. אַ מאַטוויי־
רונג פֿאַרן אַנהייבן לערנען אַ גינעם ענין, אַן
אויסטשטשן פֿון אַ פּסוק אָדער סוגיא. „מיר
שאַקלען זיך און לערנען ישרהשירים, מיט
אַלע אין פֿון רשי“, ממוס, יא גרויע האַרץ.
„מען איז מוחל די גמרא, די האַרבע א אין
מרובה; מיט די קלפּע און שמיץ“, אר, ירדע
שונאים. [אַ דוגמא פֿון אַן א א אויף אַ פּסוק
(בראשית, מח, 7): „ואני — און איך, כאַטש
איך בין זיך מטריח מיט מיינ קבורה, זאָלסט
מיך טראַגן פֿון מצרים קיין ארץ־ישראל —
ביי זיין מאַמע רחל האָב איך גישט אזוי גע־
טאָן, און איך האָב זי באַגראַפּן אין מיטן
וועג, כאַטש עס איז גאָר געווען אַ שטיקל וועג
אין שטאַט אַרץ, ווי אין פּסוק שטייט: יעוד
כּבֿרת ארץ לבֿא אפֿרתה — עס איז גאָר געווען
אַ שטיקל וועג צו קומען קיין אפֿרת, וועל עס
איז געווען על פי היבור, בשעת נבֿווראדן
וועט פֿאַרטרייבן די יידן אין גלות אַרץ, וועלן
זיי דורכגיין דורך דער מאַמע רחלס קבר און
וויינען און קלאַגן, וועט אַרויסגיין די מאַמע
רחל פֿון איר קבר און שרייען און בעטן צו
גאָט, ווי אין פּסוק שטייט: ירחל מבֿכה על
בניה. וועט אַרויסגיין אַ בת־קול פֿון הימל
און זאָגן: ירחל מנעי קולך מבכי — רחל,
הער אויף צו וויינען, יש — סיאזי דאָ.
ישכר — געצאָלט, לפּעולתך — צו זיין
געווערק, יבֿא יום — עס וועט קומען אַ
טאַג, ישבֿו בנים בבלים — עס וועלן זיך
אומקערן קינדער צו זייערע געמאַרקן, עס
וועט קומען אַ טאַג און די יידן וועלן זיך
אומקערן קיין ארץ־ישראל. דערום בעט איך
זיך, זאָלסט גישט האָבן אויף מיר קיין תּרעו־
מות. יונשאַתני — זאָלסט מיך טראַגן,
יקבֿרתני — זאָלסט מיך באַגראַפּן, יבֿארץ
— אין לאַנד פּנען, פּדי איך זאָל גישט דאַרפֿן
ליידן קיין גלגול מחילות פֿון מצרים קיין
ארץ־ישראל. ווען משיח וועט קומען וועלן
אַלע מתים פֿון חוץ־לאַרץ זיך קאַטשען אונטער
דער ערד קיין ארץ־ישראל אויפֿצושטיין

תחת המתים, יחיאל שטערן, חדר און בית מדרש.]

אויסרייזן — אקוזוז. ריזן אויס, ~גערניזט. אויספארן, אויסוואנדערן; דורכמאכן א גסיעה איבער א צאל ערטער. א' א וועלט. "ער ווער איין יוגיר מאן וואלט דיא גנצי וועלט איזן רייזן און שוינט געלט גינגיגן פאר דיגין", גה, 108. "ער האט אויסגעריזט די גאנצע פראווינץ", ספ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. "שטייט א בושל אויף א דאך, לענדער אויסגעריזט א סך", יהושע, ר'רילינג.

אויסרייטלען (זיך) — רייטל (זיך) אויס, (זיך) ~גערניטלען. דזו אויסרייטלען (זיך). **אויסרייטן** — ריטט אויס, ~גערניטן [נאך אין א צאל פר: ב'ין]. אוטו — אנהייבן ריטן, ארויסריטן. א'ז זיי ריטן אויס צום עקזערצירפלאץ (זיך צו מושטרן) איז אויף די וועלט", קמ, 1862, № 7. "סאלקען האט זיך זייער געוואלט ווערן א גוטבאזיצירן, געהלומט און זי וועט יעדן נאכמיטאג א"א, אפא, ראמאן פון א פערד-גנב. "דא ריטן זיא אבר אויז צו דער זעלביג שטונד, סוף מילט, פסדמ, תמ".

אקוזוז — אויספארן א צאל ערטער ריטן דיך. א' די ארומיקע פאלדער. "די בוטן אין אלי לאנד איזן רייטן", בבב'וב, 612. "איך דארף גיט קיין מיליקע וועטן, פאר מיר איז גענוג און ערד הונדערט טריט אויסצורייטן", ראלינג, געקליבענע שריפטן.

טרוו — 1. צוגעוואוינען צו האבן אויף זיך און צו פאלגן א ריטער. א' א פערד. 2. אויסטרעטן ריטנדיק, א' א שטעגל אין וואלד.

אויסרייטן זיך — אוטו. א דפוו. ריטן (א לענגערע צייט) און אויפהערן. "מיר האבן זיך אויסגעריטן און זיך צוגעלייגט אונטער א בוים".

אויסרייטער — דער, ס. וונ נב. 1. ווער עס ריטט אויס, טרוו, 23. ווער עס ריטט פארויס; ספעצ: פארויסריטער פון פערערלע-ערט. "דאס אַנקומען פון א' און דאס אַנפארן פון די פערלעשער", באט, מיין טאטנס בית דין שוטב.

אויסרייטערן — טרוו. ער אויס, ~גערנייטערט. Mhd: riuten. מיו. דזו אויסעטן; אויסרייניקן, אויסויפן. "ווער עס טוט אום שבת קארן א'...[אָדער] ווען מען דעם האַבער אויסריטערט כדי צו געבן פאַר די סוסים איז חייב משום מרקד", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגאר 1864.

אויסרייבן — טרוו. רייך אויס, ~גערניכט. דרייזן. דזו אויסרייכערן, אויסרייכערן. [נר].

אויסרייכערונג — די, ען. פראצעס אָדער רעוולטאט פון אויסרייכערן.

אויסרייכערן — טרוו. ער אויס, ~גערנייכערט. "אויכערן". 1. פארענדיקן רייכערן; פאריניצן ביים רייכערן דעם אַנגרייט (פון טאַבעק, פאַפיראַסן, סיגאַרן). א' נאך א פיפקע, א' דאס קעסטל סיגאַרן, א' צוויי פעקלעך פאַפיראַסן אין איין טאַג. 2. דזו אויס-רויכערן, 23. "ער פלעגט אפדינגען ביים פריץ א באראלגע און א פיל בראנפן", קמ, 1870, № 11. 3. דזו אויסרייכערן, 3 & 4.

"מע טאָר נישט אום יום־טובֿ אויף רייכרן די שטוב מיט בשמים, דהיינו, וואָס מע לייגט בשמים אויף פֿיער — טאָר מען נישט אום יום־טובֿ, סוף שלחן ערוך, ח"א [נשאלקחעז]. 4. דזו אויסרייכערן, 3 & 5 & 6.

אויסריימען — [אַרויסרייך אומקלאַר] טרוו. ריים אויס, ~גערנימט. אָר. דזו אויסרוימען, א' אויסראַמען. "...אויף עז שיינט דאז דער גוטי מענטש אנדריי האט מוזין אויז ריימען [= מאַכן אַן אָרט]", גה, 76.

אויסרייניקונג — די, ען. פראצעס אָדער רעוולטאט פון אויסרייניקן. גרינטלעכע א'. "...כדי צו פאַרענדיקן די פאַרגעבונג און א' פון דעם נפש פאַר גאַט", תניא, 382.

אויסרייניקן — טרוו. זיך אויס, ~גערנייניקט. 1. מאַכן רייך (אַן אָרט, אַ כלי, זאַכן בכלל). א' א צימער, אַ בגד, אַ פיפקע, אַ טעמפל. "ער האט געפלאַנצט ביימער און האט די ערד אויסגערייניקט פון די דערנער און פון די קרימטעכער", חה, 3, 224. "פונקט אין דער צייט...האט מען אויסגערייניקט דעם טיפן און די מקוה", ממוס, קליאטשע. "א' דעם מאַגן = ניצן אַפּפּיר־מיטל אָדער קליסטיר.

2. באַזייטיקן אומרייגס אָדער איבעריקס. א' די דערנער פון פֿעלד. "דאש ער בישמירט האט זאל פאר וואול אויף רייניגן", 101, 2/6. "די דאָרטיקע אַינזואויגער שנייען זיך אָבער אויסצורייניקן די בלאַטע און זאַגן: וואָס מען האַט פון אַלטע צייטן אַנגעמאַכט — דאָס מוז בלייבן", ממוס, טעווען.

3. פון טמא, אומריין, מאַכן טהור, רייך; מטהר זיין. "דעריבער דאַרף דער גוף אַנקומען צו חבוט־הקבר אויסצורייניקן אים און מאַכן אים טהור פון זיין טומאה", תניא, 25. "האט ער עובר געווען אויף כרת אָדער מיתות בית דין, מאַכן תשובה און יום־כּפּור דאָס גינגען, און יסורים רייניקן דאָס אויס", דאָרטן, 372.

4. באַפֿרייען פון עפעס וואָס איז נישט גע-וואונטשן, א' די מידות, א' די פאַרטיי פון די וואַקלדיקע עלעמענטן. "די וועלט איז נאָר אַ פֿאַרהויז אויסצופּונן אין איר די נשמה און זי אריי, איבז לעגן, פֿערבערג, וואוהין.

5. אַרויסנעמען; אַנעקעמען; אַרויסטראַגן, אַרויסגאַנגען. א' די קעשענעס ערבֿ שבת. די גנבים האָבן אויסגערייניקט די שוּפּלאַדן. אַלץ פֿאַרזעצן, א' די שטוב. "ביז ער האַט אונדז מחילה אויסגערייניקט אַלעמען די ביי-טעלעך, צוגענומען וואו סיאוי געווען אַ פּרוּטה", שט, מעשיות פֿאַר יודישע קינדער. 6. פֿאַרטרייבן, אומברענגען אומגעוואונטשענע מענטשן. א' די פֿאַררעטערס פון דער רעוואַלוציע.

אויסרייניקן זיך — א דפוו. 1. פֿאַרלירן, אַנווערן, אַגעבען געלט, זאַכן. "מיר האָבן געשטיצט די אַרעמע קרובֿים און זיך אויסגע-רייניקט". 2. תשובה טאָן, אויסבעסערן זיך. "זיי האָבן אַינגעזען דאָס שלעכטס פון זייערע מעשים און האָבן זיך אויסגערייניקט".

אויסריינס — דער, זן. 1. אַקט פון אויס-רייסן. ווייטיקדיקער א'. 2. שלעכטס, אומ-גליק.

אויסרייסונג — די, ען. פראצעס פון אויס-רייסן.

אויסרייסערן — טרוו. ער אויס, ~גע-רייסטערט. דזו אויסלייסטערן. א.

אויסרייסן — טרוו. ריטן אויס, ~גערייסן.

1. מיט כוח שלעפן און אַרויסציען וואָס וואַקסט אין דער ערד. שב, יג/ב: "תולש — ער רייסט אויף", אַצניט איז צו פֿלאַנצן און אַצניט אויס צו רייסן דיא וואָס זעגן שון גרייט גפֿלאַנצט", מס, קהלת, תקע"ט ג, 2. "איז אים דאָס קרייטעכץ זייער געפֿעלן, האַט ער זיך מיישבֿ געווען, ער וועט עס א' מיט דעם וואַרצל", נחב, מעשה מחכם. 2. אויסעטן, א' די גאַנצע קראַפּעווע. א' ווילדגראַן. 3. מיט כוח שלעפן און אַרויסקריגן עפעס וואָס איז צוגעפֿעסטיקט, א' די אַינזערע גראַ-טעס. "אַ שטאַנג אויסגערייסן האָב איך פון דעם שליטן, געשלאָגן דאָס פֿערד אין די זעכט", הל, יאָן שניי.

4. איבערגעוואַלד אַרויסנעמען אַ גליד פון קערפּער אָדער וואָס וואַקסט אַרויס פון קער-פער. א' פון פֿערס ווייל אַ האָר, א' די האָר פון באַרד. "אויף איין אידרר [= יעדער רערן] האַט דער גנו איין פֿעדיר אויז גע-רישן" [נוש, וועל דער בעל־דבר הייסט באַדן, גה, 65. "זיין רייסן אויס איינער דעם אַנ-דערן די פּאות און די בערד צוליב שטעט און עליות", ממוס, צוריק אַהיים. "איז ער אַזוי געלאַפֿן אַלע מאָל און האַט אים אויסגע-ריסן מיט דעם קאַמען שטיקער פֿלייש", מעשה אומן. "א' די באַקן, שטיקער פֿלייש = שטאַרק אויסקניפֿן. "די מאַמע מניע פֿלעגט מיך דערפֿאַר נישט איין מאָל הרגענען, שלאָגן און א' מיר שטיקער פֿלייש", ממוס, קלייני-מענטשענע. "א' אַ צאַן, ציין, צייער = אויך: פֿאַרשאַפֿן ווייטיקן; זיך אַפּרעכענען שטאַרק, באַשטראַפֿן. "א' דאָס (אַ שטיק) האַרץ = פֿאַרשאַפֿן גרייסן האַרצווייטיק, עגמת־נפשׁ. "זיין בלייך פנים, זיין הלבשה און דאָס גאַנצע אויסזען זינס האָבן אויסגערייסן, שונא־ציון, אַ שטיק האַרץ", ממוס, ווינטשפ.

עס רייסט אויס דאָס האַרץ (אַ שטיק האַרץ) = עס איז אַזאַ רחמנות אַז עס טוט שטאַרק וויי. "עס רייסט מיר אויס דאָס האַרץ זי צו שלעפן, א' רחמנות, עס מוז איר וויי טאָן", ממוס, קליאטשע. "א' די אויגן = א זידלען, פֿאַרוואַרפֿן עפעס אין די אויגן; ב) אַרויס-קריגן פון מעמען אַלץ וואָס ער האַט. "איך וועל דער חברה די אויגן א', ווען זיי וועלן דאָס געלט נישט צוריקגעבן", קמ, 1866, № 3. "מע מוז זיך גאַנץ גוט צו די לעבט טויגן, וואָרן זיי קענען גאַנץ גרינג א' די אויגן", טעיאַטאַר.

5. אויסכאַפֿן, אַרויסכאַפֿן. א' פון די ציין דעם ביסן פון מויל, דאָס לעצטע שטיקל ברויט. "ווען איך וואש אין מיין הנט טוא פאַסיק, וויל איך זעהן ווער מירש ווערט אויף רייסן", עיון, 1/6. "ווער קאָן זיין דער קהלה? דער וואָס קאָן א' אַ קינד פון דער מוטערס שויס, און פֿאַרקאָוען און פֿאַרשיקן, פּרָק, געדאַנקען און אידיען. "אַינער ריכטום האַט איר דאָך גערויבט שלא ביושר, איר האַט ביי אונדז אויסגערייסן אונדזער געלט, אונדזער בלוט", א. מאַרגענטערן, ענג החד, וואַרשע 1898.

6. מיט שוועריקייט אַרויסקריגן. א' ביי אַ

אויסרייצן זיך — אוטוו. ← דפן. רייצן זיך מיט א צאל; א לענגערע צייט זיך רייצן. א זיך מיטן קינד ביז עס צווייגט זיך.

אויסריישן — טרוה. רייש אויס, ~געריישט. פד. אויספרעגלען (מיט ציבעלע). „דעם ווארשט האט די אלטע פעטע אויסגעריישט מיט א ציבעלע“, גש. טויטאורטייל.

אויסריכטן — דער, זי. אקט פון אויסריכטן (זיך). סכום זאכן וואָס מע ניצט ביים אויסריכטן. ריכטן. ריכטער (רעמער) א. צען וואָגנען מיט די סאַמע שענסטע פֿרויענקליידער זענען אויך... אין דעם צענטראַלן אילאָגער פֿאַר עס־פֿלוח, מוז, היטלערס פּראָפּטאַרן. [פּר. אויך: תּכריכים].

אויסריכטונג — די, ען. 1. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסריכטן. צוגרייטונג; הכּוונת צו אַן אונטערנעמונג, לאַנגער נסיעה, פֿלי ערונג א.ע. 2. אויסשטאַטונג (נעמט אַרײַן מלבושים, מעבל, נייטיקע מכשירים, פֿלים). אַ פֿון אַ זעלנער, אַ פֿון אַ בית־חומים. 3. אויסשטייער (און פֿאַרשיידענע נייטיקע צוגאַבן פֿאַר דער בעל־הבתישקייט). ...האָט זיך פֿאַר שרייבן ארבעה אלפים רײט באַנק געבין אלי אויז ריכטונג, גה. 159. „איך וויל אַ קינד נאָכגעבן אַכט הונדערט זילבערנע קערבלעך און צירונג און קליידער, גרעט און בעטגעוואָנט, הינט אַנדער אַ און קעסט...“ עט, סערקעלע. 4. תּכריכים און דער גאַנצער אַנטו פֿון אַ מת (אַרײַגענומען אויך די קערבלעך אויף די אויגן און ארץ ישראל־ערד).

אויסריכטן — טרוה. ריכט אויס, ~געריכט. פּ: ~רעכטן ←.

1. צוגרייטן צו אַן אונטערנעמונג, פֿאַר זאָרגן מיט די נייטיקע זאַכן. אַ אַ פֿאַר שטעלונג, אַ פֿאַל אַ יום־טובֿ. „גון האָט דער ...ניקש זיין אייגן גיהאבט צו זוא איין גרוישן ווערק אויז צו ריכטן“, גה. 157. „מ׳וועט באַדאַרפֿן אַ לוחיה א״, אַקרוסני, טמו, 1953 v. 4.

2. אויסשטאַטן (מיט מלבושים, מעבל, נייטיקע מכשירים, געווער, פֿלים). אַ אַ זעלנער, אַן אַרמיי. אַן אַנשטאַלט, אַ שפּיטאַל מיט בעטן און מעדיקאַמענטן. אַ אַ בעל־הבתישקייט מיט אַ ברייטער האַנט.

3. באַקליידן (ספעצ אַ כּלה), געבן אַן אויסשטייער און אויך אַנדערע מתנות דער כּלה, דעם יוגן פֿאַרפֿאַלק, אַ אַ טאַכטער, אַ כּלה, דאַס פֿאַרפֿאַלק; אַ אַ וויפּראַחע.

4. אַנגרייטן דאַס נייטיקע און אינפּאַקן; טאַן פֿאַרשיידענע אַרבעטן לטובֿת עמעזן וואָס פֿאַרט אַוועק. „זי האָט אויסגעריכט איר געלטסטן זון אין וועג אַרײַן, ווען ער איז פֿאַרפֿאַרן מיטן פֿאַטער אויף יום־טובֿ צום רבי׳ן“, גש. תּהי־ל־יוד. „זי האָבן אויסגעריכט צו אים אַ שליח מיוחד מיט אַ פֿאַר־זיגלטן פּאַקעט“, ליוטו. אַ זיך אין וועג אַרײַן.

5. (מטהר זיין און) אַנטאַן דעם מת. „הענגט די שַׁע־השטימונג אין דער לואֿט געדיכט, ווי מע האַלט אַ מת פֿון דאַנען אויסגעריכט“, אל 1.

6. צוגרייטן צו אַן אַרבעט־פּראָצעס אָדער פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט. אַ שטאַף צוצושניידן.

אַ קלאָג, ווי סײַ צו אונדו פֿאַרגאַנגען“, א. קיפּניס. 4. קוזו אויסרייסן איינער ביים צווייטן. אַ זיך די האָר פֿון קאַפּ. אַ זיך די אויגן = זיך זידלען, וועזן איינער דעם צווייטן ווי פֿאַלש (שלעכט) מען איז, „זי האָבן זיך ביי די קעפּ געביסן און די פֿעדערן [זיך] גאַר אויסגערייסן“, עט, משלים.

אויסרייסעכץ — דאַס (די), זי. 1. אויסרייס־סונג. 2. סיבה פֿון אויסגערייסן ווערן. 3. אויסרייסענדיג, אַנשיקענדיג.

אויסרייסעניש — דאַס (די), זי. 1. געדויר־ערדיקער פּראָצעס פֿון אויסרייסן (זיך) און אויסגערייסן ווערן. 2. צרה, אומגליק, אַנשיקענדיג. „אַן אַ זאָל אויף אים קומען!“ — קזלה. „אַ כאַראַכטער אויף זי! אַן אַ, אַ מיתה משונה! פֿון קיין גוטן טאָג זאָלן זיי גיט וויסן!“, בערג, בייט דיעפּער. „דערווייל לידט דער האַנדל שרעקלעך...דאַס איז פֿאַר סוחרים אַן א״, קמ, 1866, № 28.

3. אַרט וואו מע ווערט אויסגערייסן; זייער ווייט און פֿאַרוואַרפֿן אַרט. פֿאַרוואַרפֿן, אַוועק אין אַלע אַין. „געקומען פֿון אַ אויף אונדו אַ ביינע טרעפּעניש, עפעס אַ באַשעפּעניש...“ רי מרדכיילע, משלים. „דו נעמסט און ציסט זיך אַרויס פֿון אַזאַ שיינער געגנט און פֿאַרציסט זיך ערגעץ אין א״, אַברהם פֿאַדים.

אויסרייסער — דער, ים. 1. ווער עס רייסט אויס. אַן אויסכאַפּער, אַן אַ. „אַזאַ אַ — יעדנס אַל אַ הוספּה!“, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס. 2. ווער עס רייסט זיך אַרויס, אַנטרונגענער, פּליט, מלל פֿאַרשטישט יויבא הפּליט (בדאשית, יד, 13): „איין אויש רייסער“ [תי: אַנטרונגענער]. 3. אונגיה, העצער, דעמאַגאָ. „מחלוקות א״...“, עמוד היראה, אונג־וואַר 1867.

אויסרייסעריי — ען. 1. דאַס — טואונג פֿון אויסרייסער. 2. די — אַרט וואו מע רייסט אויס, מע ווערט אויסגערייסן.

אויסרייסעריש — גדי. אויסכאַפּעריש; אויס־גאַרעריש. וואָס איז ווי ביי עמעזן וואָס וואַרצלט אויס, ברענגט אום.

אויסרייען I — טרוה. ריי אויס, ~גערייען. אויסשטעלן אין רייען. אַ די קינדער ווי זעלנערס.

אויסרייען II — טרוה. רייע אויס, ~גערייעט. מ׳, מיט־גאַליציע. 1. אויסגראַבן, אויס־ראַיען. אַ גריבער אויפֿן שטראַז. 2. אויס־שמירן, אויסברודיקן. אַ דאַס פּנים, די מלבושים. אַ אין בלאַטע; אַ זיך ווי אַ חויר. **אויסרייבן** — טרוה. רייע אויס, ~גערייבט. אַרויפֿלייגן רייען. אַ אַ פֿאַס, טון, אַ הילצער־נעם עמער.

אויסרייבן, רייבן — טרוה. רייע רייען אויס; ~גערייבט, ~רייבט. פּר. אויסציי־טיקן. מע דאַרף גיט אַ די באַרן אויפֿן בוים.

אויסרייבן, רייבן זיך — אוטוו. ← דפן. צייטיק ווערן. „די יידישע פּאַעזיע אין אַמע־ריקע האָט זיך ערשט גענומען אַ אין 1914“, יג. תּוד.

אויסרייצן — טרוה. רייץ אויס, ~גערייצט. אויסרייצן אַ צאַל; אינגאַנצן צערייצן. אַ אַלע הינט. אַ אַ וואונד.

גביר אַ קערבל אויף צדקה. „סײַ צו סך גרינגער געהרגעט צו ווערן פֿון אַ דונער איי־דער אַ ביי אַ גביר אַ קערבל אויף ציון“, טע. קליינע מענטשעלעך... „ביי וועמען זי ריכט אויס מיט גרויס מאַטערניש אַלע חודש אויף צו לעבן“, בערג, אַפּנאַנג. „איבערגע־שטאַנען אין די קאַלטע צימערן פֿון יודגעזאַם אויף אַ אַ פּונט זיף“, א. אַהאַ, מענטשן פֿון אַקטער. אַ פֿון אַ חויר אַ האָר = פֿון אַ שלעכטן אַרויסקריגן אַ קלייניקייט. אַ ווי פֿון אַ הונט (אַ חויר). סײַ צו מצוה פֿון אַ חויר אַ האָר אַ, פּויל.

7. אויסנאַרן (ביזן לעצטן גראַשן). „אַפּילו אַן וועט אים קומען אונטער דער האַנט איינער פֿון די בני־ישראל — זאָל ער אים אויך א״, טעאַטער. „...חוץ דער רציחה וואָס מע רייסט אויס אַרעמע לייט“, קמ, 1865, № 25.

8. אויסשטראַפֿן, שטאַרק אויסמוסרן. „ער רייסט אויס די דינסט פֿאַר אַן איבעריק צענד־ליק אייער וואָס זי האָט געקויפֿט“, טע. קינדערשפּיל. „נישקשה, ער וועט שוין חרטה האָבן, וואָס ער האָט גישט געוואַלט קומען, איך וועל זיי שוין ביידיע אַ ווי די הינט“, עט, סערקעלע.

9. אויסוואַרצען, אויסקאַרענייען. „איך וועל זיי קענען אַ, קיין סיביריען שיקן“, יפ. „ער האָט פֿאַרוואַרפֿט אויסצורייסן זיין גשמה פֿון זיין גבֿש־האַלקיט פֿון דעם חיי־החיים ב״ה, תּניא, 398. אַ מיטן וואַרצל דעם פּוילער, דעם וועלער, דעם גאַסער = אויסוואַרצען די איינגשאַפֿט פֿון זיין פּויל אַזוו. אַ דעם גואַף = אַזוי באַשטראַפֿן, מע זאָל גיט וועלן (ניט קענען) זיין אַ גואַף.

10. אומברענגען, אויסראַפֿן. „ווען מיר גאַר קעניטן זיערן רבי אויש רייסן דא ווער זיין פֿאַלק מיד נעק מן העולם“, נצו, כח/ד. „דער זון האָט אַנגעהויבן צו פֿירן די מדינה מיט גוטן, מחמת ער האָט געזען, מ׳האַט געוואַלט זיין פֿאַטער א״, נחב, מ׳עשה נסים. „זייערע פֿערד זאַלסטו אַן אַן טעקסט 'תּעקר' און זייערע רייטוועגן זאַלסטו פֿאַרברענען אין פֿיער“, תּי, יהושע, יא, 6.

אויס רייסן — פּראָצעס פֿון רייסן, ווערט־לאַנג, אויך: רולאַנג, טיף אין ראַסי. ווט: — פֿון וואָנען קומט אַ יוד? — פֿון אויס־רייסן. [אויס רייסן = פֿון געגנט וואָס הייסט רייסן]. ← אויסרייסעניש, 33.

אויסרייסן זיך — אַן אויסרייסן. 1. מיטאַמאַל און אַזוי ווי איבערגעוואַלט אַרויסקומען. אַ טומל, פּראָטעסט, פֿיער רייסט זיך אויס. אַן אומגליק האָט זיך אויסגערייסן = אומגעריכט געקומען. אַ ווילד פֿריידגעשריי האָט זיך אויסגערייסן פֿון אַלע מילער אַרום, פּראַ. ידרג מתנות. 2. מיט אַנשטרענגונג זיך באַפֿרעיען פֿון פֿאַרנומען זיין, פֿון אַר־בעטן. „אַ אַן אַנגעלייטער גאַסט! זיך פֿאַרט אויסגערייסן אַמאַל צו קומען!“, ממוס, פּריזיוו. 3. שרעיען, הויך און בייז ריידן ביז הייזערדיק ווערן. אַ זיך דעם האַלדז שרעיענדיק. „גישט איין פּאַמפֿלעטיסט, אַ קטיגור, וועט זיך אַ דעם האַלדז, פּראַ, וואָס זאָל איך וועלן? אַ פֿאַלק ווען סײַסט זיך אויס אויף אים

א' א קלייד פֿאַרן פּרעסן. יא' א קלייד = צווייען קנעפלעך, סטענגעס, באַצירונגען. יא' א קאַפּול, א קאַפּיטע = ריכטיק אַרויפֿשטעלן, אַינאַנדדענען, גוט צופּאַסן.

7. אויפֿפֿירן, אויסשפּילן; פֿאַרשאַפֿן בזיון, ווייטיק, יא' א וויסטע סצענע = מאַכן אַ סקאַנדאַל, היינען און שרעיען. יא' א וויסטן פֿרעטיק, שבת = ווען מע מאַכט דעם סקאַנדאַל פֿרעטיק, שבת. יא' אַ שוואַרץ יאָר = אויסשעלטן, שו"ת מהרי" וויל [הש ו], וויפֿל גטן, אַסאך אַרבעטן; אַפּטאַן אויף אַ מי' אַסאך אַרבעטן. א' ווי אַ שטיפּקיינד, ווי אַ יתום. א' ווי אַ בייזע שוויגער.

8. אויסשטעלן, אַנזשטעלן, פֿאַרמולירן. א' אַ כתב, די תנאים. "אוי וואָלן איך די דינים ניט אויס ריכטן, זא וויל בור דען גרושן זיין לויפֿן", שו"ת מהרי" וויל [הש ו], וויפֿל גטן, עכטע פּרעזענט גטן האָט ער אין קהל־שטוב און ביי זיך אין דער היים אויסגעריכטט!, פּרץ, די לוויה.

9. אַנזשטאַפֿן, קריגן (געוויינטלעך מיט זיך). "אוב זיך איינר האלט אויס ריכטן איין אפּוטרופּסות ע"י גוים, דא זול מן זיך קיגן איהם הלטן כפּי התקנה בכל אופֿן ועושים", תּקנא. יא' (עמעצן, זיך) אַ שוואַרצן סוף = האָבן, קריגן אַ מפּלה, דורכ־פֿאַל, שלעכטן סוף [מיט זיך בייטעם אַז מען איז אַליין שולדיקן]. א' זיך אַ מפּלה. א' זיך אַ שוואַרץ (פֿינצטער), היסט יאָר = האָבן צורת, אַ שלעכטן סוף, ווי אַ רעזולטאַט פֿון אַייגענע מעשׂים. "אויב ער וועט תּשובּה טאָן איז רעכט...אויב ניט וועט ער זיך א' אַ שוואַרץ...יאָר אין גיהנום", פּרץ, חסידיש. "אויב דו וועסט גיטש אויפֿהערן אַרויפֿצוגיין צו ממשן מיידל, וועסטו זיך א' אַ פֿינצטער יאָר", נאָד. "וועסט זיך א' היסט יאָר א', דו פּוּשע ישראֵל דו", אַפּאָ פּוּשע וועלדער. א' זיך גוטס, אַ גוט יאָר = פּאַלוינט ווערן מיט גוטס, ווי אַ רעזולטאַט פֿון גוטע מעשׂים; אַפּט איר מיט אַ פֿאַרקערטן באַשטיט. "דער וואָס טרעפּט מיך [די חכמה] אַן דער האָט זיך אויס רעכט אַגיטן ווילן [הסכמה] פֿון השׂי"ת", מט, משלי, "תּקע"ד ה' 35.

10. דורכפֿירן, אויספֿירן; פּוּעלן, אַרבעטן. "ווען איינר עטוון וואול אויש גיריכט אויב גטון האט, זו שפּרדי: יאשר כּחך", אליה לוי אשכּנזי, שמות דברים, 1542. "אויב שפּראך: הייש אין און זורגן זיין, די זך וויל איך אים וואל אויב ריכטן", בּבאבּוּד, 61. "לאש אייך ווושן דו איך מיינן שלחות האב וואָל אוישגיריכט", פּראָג, 17. "חיי וואול דאז זיא די זך האבן אויש גיריכט [מציל געווען אַ יידן], נוך טארן זיא עש ווידר איין היים טראגן [דאָס געווער אים שבת]", לטו, 2/79. "לסוף דא דיא רשעים האבן גיווען זי קעגן ניקש אויב ריכטן..."; "אבד מן האט ניקש קעגן בייא אים אויב ריכטן", גזירה ממדינה אושטרייך, אמשט, 1725 [הש ו].

11. דערגרייכן, קריגן, אויספּוּעלן. אַרבעטן. "אויב קם אין צוויין טיגן...דען עז הט קורצי ווג אויב גיוויכט אודר הט ווז מיט שמת אויב גיריכט", כּ"י וועגן ר' מאיר שייך, [פּש ו]. "אויב האבין כתב"י מן המלכות יר"ה אויב גריכט דאז זיא זאלין פּרנסה זיין", גה, 57.

"ווען אים גלייך די פֿעילה ניט אויש ריכט אז ער זאל קענין לעבן בלייבן, קאן זיא אים מציל זיין פֿון חיבוט הקבֿר", ע"ו, א/2.

12. דערווישן, כאַפּן ביי דער האַנט. אַרבעטן. "איינער וואלט אויס ריכטן הן יחיד או רבים... מסירה שרייבן, דער איז מחויב צו קומן צו שני ראשים...אויב זאל עש אין אן זאגן", תּקנא. 13. פֿאַרגייטיקן. אַרבעטן. "ווען דו אים פֿר שפּורכסט ווז ער שאדין גע...דו וואלשטו אויב ריכטן, זא מיינא איך, ער טוא עז", שו"ת מהרי" מינץ (קראַקע 1617), [הש ו].

אויסריכטן זיך — א דפּו. 1. צוגרייטן זיך. א' זיך צום פּראָצעס. 2. דערוואַרטן זיך. א' זיך אויף זיין קומען.

אויסריכטעווען — טרוו. "טעווע אויס, גע" ריכטעוועט. אַ אויסריכטעווען. 1. פֿאַריכטן, א' אַ שטוב, אַ גאַנץ אַזווא. 2. אויסריכטן, בב 1, 2, 6, [אויך ב 7]. "די גרויסע שיהן איבערנעמען אויסצורייכטעווען קיין איראפּע", אַלטער־לעב, ראַבינזאָהן וו, וואַרשע 1880.

אויסריכטעניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס (געוויינטלעך אויך מיט איר בייטעם) פֿון אויסריכטן (זיך). אויך: "טע"כען."

אויסריימען — טרוו. רים אויס, געריימעט. אַפּט מיט זיך. אויסלויבן; שטאַרק רימען, רימען אין אַ צאל פֿאַלן, אומעטום. א' עמעצן איבער דער גאַנצער שטאַט, פֿאַר אַלעמען אין די אויגן. א' בייז אין הימל אַרעין.

אויסריימעניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אויסריימען (זיך).

אויסרייפּלען — פֿל אויס, גערייפּלט. אוטו — מיטאַמאַל אַנהייבן צו שפּילן שלעכט, גרילציק. טרוו — 1. אויסשפּילן עפעס אויף אַ שלעכטן, גרילציקן, ריכטיקן אופֿן. א' אַ טאַגן. 2. (שניידערע) פֿאַרשינדן בייבן צו שניידן; שלעכט פֿאַרשטאַטיש אויפֿגייען.

אויסרייפּלעניש — דאָס (די), אַן פּראָצעס פֿון אויסרייפּלען. אַ סקרופּעניש, אַ כּאַרכלע־ניש, אַן א' פֿון פּליים.

אויסרייפּלער — דער, אַס, וון נב. צונע־מעניש פֿאַר אַ שלעכטן קלעזמער.

אויסריינגלען — טרוו. גל אויס, געריינגלט. 1. מאַכן ריינגל) אַרומ עפעס. א' די ווערטער וואָס שטאַמען פֿון לשון־קודש. 2. באַפֿרייען פֿון אַ ריינגל). "איז עקומען אַ שלאַנג אין האָט זיך אַרומגעוויקלט אַרומ דעם פּוס פֿון דעם אייזל...זאָגט ר' פּנחס: נחש, נחש, גיי און ריינגל אויס דען קנופּ", נצ, 2/ב.

אויסריינגען I — טרוו. ריינג אויס, גע" ריינגט. [אויך: ריינגען]. פּר. דווא אויסדריינגען, 3ב.

אויסריינגען II — טרוו. ריינג אויס, גע" ריינגען. 2. אויסקלינגען. "אויסגעריינגען אַלע טירן און ניט פֿאַרקויבט פֿאַר קיין איינציקן דעם". E: to ring.

אויסריינען — אוטו. ריין אויס, ביי (האַב) געווען [אין] לז סירוב האַב ב]. 1. ריינען, בייז די פּלי ווערט ליידיק פֿון פּליסיקייט. דאָס פּעסל האָט אַ שפּאַלט גאַר אונטן און דאָס וואַסער ריינט אויס". "דאָס (די) שפּאַלץ ריינט אויס און דער (די) גרוב בלייבט", שו. "ווען איינען איינן שאדן גישען, דו אים דר

וויין אויש ריינט אודר דאש ביר אויש ריינט... דא טאר מן וואול איין גוי רופֿן", לטו, 2/69. אויך מעטאַנימיש (פּרנז 43). "באַלד שטאַרב איך...מען לעבן ריינט אויס", אמד, זאָס קינד אין וואָלד וו, ווילנע 1876. די צייט ריינט אויס. 2. אַריבערריינען. זיך אַריבעררייטן איבער די ראַנדן פֿון פּלי. "דאָס קינד האָט זיך אַנזשעוואַלטן, אַבער טרערן האָבן דאָך גענומען א' פֿון די אייגעלעך". "די מילך איז ניט צו פֿיל...עס זאָל א' כאַטש דאָס קינד זייגט ניט", זח, 130. "דער סוד ריינט אויס = סיחערט אויס סוד. "איר וועט נעמען אויף זיך אים צו באַשיצן קעגן דער מאַכט, אויב דער סוד וועט א'". הרב העפּטערמאַן, פּאַר, 1957 x 13. "דאָס לעבן ריינט אויס = מע פּילט זיך זייער שוואַך, מען האַלט בייבן חלשן; די נשמה פֿאַר גייט אין קלעמעניש. יא' ביי דער מוטער אין בויך = אומקומען ווי אַ וולד אין מוטער־טראַכט. "אויף זיי [די אַפּיקורסים] מעג מען יאָ זאָגן: הלוואי האַלטן זיי געווען אויס־גערווען איידער זיי זיינען גאַך געבוירן געוואָרן". קמ, 1870, Ne 52. "געשלאַגן די אורחטע...אינאיינעם מיט איר זונעלע, דעם באַנדיט, וואָס האָט געמעגט א' ביי איר אין בויך", זח, ישיבּה.

3. אַנטלויפֿן, אַפּטאַרעגן זיך. "ער האָט אַנגעאַרבעט אַ חתונה — און איז שוין גיטאַ. זיין פּלל: א' מוז מען תּמיד מיט איין רגע פֿרייער, בערג, בייט דינעפּער ו. 4. גיט ווערן, פֿאַרשוואַנדן ווערן, נעלם ווערן. "די צוויי הונדערט טויזנט זענען אויסגערווען, אַוועק מיטן ווינט און מיטן רייך", שע, זאָס גרויסע געווינט. "דער שווער איז שוין לאַנג אויפֿן עולם־האמת; נישטאַ קיין קעסט, אויס־גערווען", פּרץ, "האשה מרת תּנה", "סיאיו דאָס בלוי פֿון דעם קוק אויסגערווען, סיהאַט דאָס וואַרט אין זיין גומען געדאַרט", אפּא, יעקבּס געזענטן. א' ווי אַ חלום, ווי אַ דמיון. אַפּן אויב איז אויסגערווען = אויסגעשלאַנגן בלינד און טיף אַנזשעוואַלטן. "געהאַרעוועט בייז אַן אויב איז אים אויסגערווען", שע, קינד דערשפּיל. "שטעקן אים [שפּיזן] אַרעין אין זינע אויגן...זיינען אים תּיכף אויסגערווען די אויגן", איין שיינע מעשה פֿון צענטאַרע וועני טאַרע, זשיטאַמיר 1876.

אויסריים — דער, אַן. 1. דווא אויסריים. קלל: אַן א' זאָל אויף אים קומען? 2. דאָס אויסגערייסענע שטיק. אַן א' בייז די קני.

אויסרייסונג — די, ען. אַרבעטן. אויסשטאַטונג, אויסרייסונג, אויסשטייער. "איז ער אויף דען מאַרק גאַנגן אום אויש רישטונג צו קויפֿן פֿר זיין טאַכטער", מהמ, קסו/ב.

אויסרייסען — טרוו. "עווע אויס, געריי סעוועט. 20. אויסמאַלן, אויסצייכענען מיט אַ פּען, מיט באַזונדערע שטריכן. א' אַ גע" שטאַלט. "די מערה איז זייער מהודר... אויף אירע וועגן [האַט מען] אויסגערייסעוועט קרעץ בלומען און זייער שיינע פֿרוכט", אמד, קורות ירושלים, ווילנע 1862.

אויסרייען — טרוו. ריע אויס, גערייעט. דווא אויסרייען. א' אַ גרוב. מיט זיך — דווא אויסרייען זיך. אַ. "גאַר סיהאַט זיין קלאַס אין אים רחמנות אויסגערייעט, ווי סיריעט

זיך אַ קריעה = אויך: אַרענפֿאַלן, זיך לאָזן אָפּזאַרן. ...זושיקן אַ פּשרע מציאה, אַ גוי מיט געלט, ער זאָג זיך אַ קריעה, טע יאַטאַר.

אויסרעכטן זיך — ד.פּו. אויך: ~ראַכטן זיך. — אויסריכטן זיך.

אויסרעכטעווען — טרוה. יטעווע אויס, ~גערעכטעוועט. פּר, אוקר. מג. 1. אויס-ריכטעווען. אַלע קהלס־לעט און זייערע גבאים... אויף זיי זענען אַלע ברכות אויס-געסדרט און אויסגערעכטעוועט, 9. באַלד נאָך שבת האָט נאָטע אויסגערעכטעוועט זען גרויסן גאַנץ, מעצקער, זיידנס פּענדער.

2. אויסשטעלן אויף אַ ריכטיקן, יושרדיקן אופֿן, השי"ת רעכטויט אויס דעם גבול פֿון איין אלמנה, מט, משלי תקע"ה, טו, 25.

אויסרעכטעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעכטן (זיך). — אויסריכטעניש.

אויסרעכנדלעך — אַדי. נעגל. טוטוט. חאָס מע קען אויסרעכענען. אַע אַוועגונג, ריי.

אויסרעכטונג — די, ען. 1. פּראַצעס פֿון אויסרעכטן (זיך). — אויסריכטעניש.

אויסרעכנדלעך — אַדי. נעגל. טוטוט. חאָס מע קען אויסרעכענען. אַע אַוועגונג, ריי.

אויסרעכטונג — די, ען. 1. פּראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסרעכענען. ידער האַנדל איז ביי פֿאַלן געגאַנגען נאָך אַ פּינקט־לעכער א' [פֿון] אַלצייג פֿריער, ממוט, חיינטט. 2. חשבון, מזל פֿאַרטישט פֿי אין מעשה וחשבון (קהלת ט, 10): אויש רעכנונג און תי אויך: א'. 3. כּוונה, מין.

„אדרבא, מיר האָבן דווקא יא... אַן א', מיר כאַפּן זיך זאָגן זיך טאַקע, חזל מיר האָבן שטענדיק אַ באַהאַלטענעם מין, ממוט, שטורעמצינט.

אויסרעכעניש — דאָס (די), זי. אויסרע-כענונג. געדויערדיקער פּראַצעס פֿון אויסרע-כענען (זיך). (אויך מיט איר בייטעם).

אויסרעכענעוודיק — אַדי. נעגל. חאָס מע קען (לאָזט זיך) אויסרעכענען. איז דאָס יידישע פֿאַלק אַ מאַשין מיט אַ מאַטעמאַטיש אַער אויפֿטעווישקייט, פּרדכי שעכטער, אויפֿן שוועל, פֿעב' 1954.

אויסרעכענען — טרוה. רעכן אויס, ~גע-רעכטן. אויך: ~ראַכענען, פּר, מעג. 1. רע-כענען ביזן סוף, מאַכן פֿולן, גאַנצן חשבון. גוט, ריכטיק (פֿאַלש, שלעכט) א'. א' אויפֿן אונז, א' מיט דער פּינקטלעכקייט פֿון אַ טויזנטל. „ער האָט אויסגערעכנט עפעס אַ פּינף מיליאָן... וועדליק איך פֿאַרשטיי, דאַרף זיין נאָך מער, ממוט, שטורעמצינט. גיישט אין שטאַנד אויסצורעכענען חיפֿל יידישע הענט עס האָבן זיי אַרויסגעצויגן און אַרענגעפֿירט — פֿון פּויערס אַבאַרע אין בראַטפֿאַן, פּראַ, ידער נשרף, עס שטייט אין סכֿר יצירה אַן יויבן שטיינער בויען פּינף טויזנט מיט פֿער-ציק הַיזער, פֿון דאַנען און ווייטער גיי און רעכן אויס, תּנאי, 221. א' אויפֿן אויג = אַפּשאַצן לויט דער אויגנמאַס.

2. אויסדערציילן און איבערגעבן פּרטים. „און די שווערד האָט דריי פּחות... און ער האָט אויסגערעכנט די דריי פּחות חאָס אויבן איז געשטאַנען...“ נחב, מעשה בפּעל־תּפּילה. „א' אַלץ ביז אויף אַ האַר וואָלט די מעשה צנען זיך אַ יאָר, ממוט, יודל. א' דעם חיס = איבערגעבן אַלע פּרטים וועגן דער חשבוֹעֿר משפּחה פֿון וועלכער מע שטאַמט; איר דער-

אויסרעכעניש — דאָס (די), זי. — אויסריי-דעניש. צום 33: די באַרימטסטע אין זענען געווען בני: יואני בבוואי מפּדן ארם, שמעון ולוי אחים, יאמור אל הכהנים, אויך רשי פֿון יאמור ואמרת, קניגער אין חדר האָבן בדרך כלל ליב געהאַט די אַין, אָבער זיי האָבן גע-האַט אויך שוועריקייטן ביי אַ לאַנג א'. פּרגל: ממוט, קליינמענטשעלע, וואו עס ווערט דער-ציילט וועגן א' בייט סוק ויאמר למך לנשיו, — אויסריידן 93. „...חומש מיט א' — אַט דער זינגענדיקער אויסטישט אין יידיש האָט אַרענגעגאַסן אין חומש דעם טעם פֿון געשמאַקן וויין, אַאָ, געטראַכט מיט עבֿר־טוטוט.

אויסרעדערן — טרוה. יער אויס, ~גערע-דערט. 1. אויספֿאַרן מיט רעדער. א' אַ וועג דורכן וואַלד. „מיט אַ וואָגן רעדערט מען אויס אויך שניי און מיט אַ שליטן בלעבט מען אין מיטן, בעל־עזלהשער זאָג. 2. אויס-פּיניקן אויף אַ ראַדי, א' דעם גולן אויף טויט.

אויסרעדירן — טרוה. דיר אויס, ~(גע)רעוויידירט. דורכפֿירן רעוויזיע אינגאַנצן, ביזן סוף, פֿולקום. א' אַלע בייכער. א' די קאַסע יעדן אָונט.

אויסרעווען — זוע אויס, ~גערעוועט. אוטו — מיטאַמאַל, פּלוצעם אָנהייבן רעווען. א' ווי אַ חיה, ווי אַן אַקס. א' ווי אַן אַקס פֿאַר דער שחיה. טרוה — אויסדריקן עפעס מיט אַ רעווען. א' חייטיק.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

אויסרעוועניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסרעווען.

נאָכן שלאָף דער חזיר אויס זיין פּלוטי, פּונג חבֿר לעבן.

אויסריפען — טרוה. יפע אויס, ~גערופּעט. 1. שלעכט, גרילציק אויסשפּילן. א' אַ ניגון אויף אַ פֿידל. 2. אויסרעסן, אויסדריבלען. א' די פֿראַנדזן (פּרענדז). 3. אויסקילן (דורך עפּענען טירן, פּענצטער). א' די שטוב.

אויסריפעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסריפען.

אויסרייצן — טרוה. ריץ אויס, ~געריצט. אויסקראַצן, אויסקרייצן, אויסדראַפען. א' אַן אויפֿשריפט.

אויסריירן — טרוה. ריר אויס, ~גערירט. רירן אַ צאָל זאַכן, אויסטאַפּן. אַוועלכע ליידיקע הענט! זיי רירן אַלץ אויס.

אויסריעגולירן — טרוה. ליר אויס, ~(גע)רעגולירט. אינשטעלן נאַרמעס, סדר, אַרדע-נונג אין אַ צאָל פֿאַלן אָדער אין ענדגילטיקער פֿאַרעם, א' באַצואונגען, א' אַפּליקאַציעס.

אויסריעגולירן — טרוה. ליר אויס, ~רע-גיסטירט. 1. אינשטרענגן אין רשימה (רשי-מות) לאָאס נייטיקע, א' אַלע וויילערס. 2. אויסמעקן, אַרויסנעמען פֿון אַ רשימה. אויסמעלן. פֿאַרן אַוועקפֿאַרן האָט מען גע-דאַרפט קומען אין פּאַליציי און זיך א"י.

אויסריעגירן — אוטו. ייר אויס, ~רעגירט. אויסקינגן, אויסהערשן.

אויסריעגן — טרוה. רעג אויס, ~גערעגט. (שטריקער) אויסציען, אויסברייטערן, אויס-שפּרייטן. נאָכן אויסשטריקן פֿלעגט מען א' אויף אַ הילצערנעם געשטעל מיט הילצערנע נעגל אין אַלע זעטן (זשאַגער, ליטע).

אויסריעגען — רעגן אויס, ~גערעגנט. אוטו — אַרויסגעבן רעגן. אָנהייבן אָדער פֿאַרענדיקן רעגענען. אַ פּראַצעס האָט אויס-גערעגנט, אַ צווייטע קומט אָן, פּראַ, געדאַנ-קען און אידעען. טרוה — אַרויסברענגען עפעס מיט אַ גאַס, אַזוי ווי אַ רעגן. א' קללות, זינדערען אויף עמענס קאַפּ.

אויסרעדאָגירן, ~רעדאָקטירן — טרוה. גיר, טיר אויס; ~(גע)רעדאָגירט, ~(גע)רעדאָקטירט. ביזן סוף, פֿולקום, אינגאַנצן רעדאָגירן (רעדאָקטירן). „די יוגנטלעכע מע-מואַרן פֿון אַ יוגנטלעכן דיכטער וואָלט ליכט, אין די עלטערע יאָרן, זיכער אויסגערעדאָק-טירט על צד היות טוב, נ. ב. מיקאַוו [מיכל ליכט, וועלחז גאַטן].

אויסרעדלעך — טרוה. דל אויס, ~גערעדלט. אוקר: ~רידלעך. אויך: ~רעדלעווען.

1. דורכפֿירן אַ צייגערדיק רעדל איבער אַן אויסגעוועלגערטער מצה. א' מצה. 2. אונטער-לייגן רעדלעך. א' אַ פּלאַטפֿאַרמע (צו פֿירן זעק מעל). 3. נעגל. מיטן פּינגער דרייען די ציערן פֿון אַ טעלעפֿאָן מיט אויטאָמאַטישער פֿאַרבינדונג. „דער טעלעפֿאָן־נומער איז אַ ריכטיקער, אָבער דו האָסט פֿאַלש אויסגע-רעדלט.“

אויסרעדן — [קורצע ע] טרוה. רעד אויס, ~גערעדט. פּר, אוקר. — אויסריידן.

אויסרעדן זיך — ד.פּו. — אויסריידן זיך.

אויסרעדעוודיק — אַדי. — אויסריידעוודיק.

אויסרעדעכץ — דאָס (די), זי (ער). — אויס-ריידעכץ.

ציין וועגן נידעריקן אפשאט אדער וועגן שלעכטע מעשים פון עמעצן. "זי העט מיר דא נאך צען מאָל איר יחוס אויסגעוועקנט", עט טערקעלע.

3. אַגורפֿן (אַ צאַל, אַלע) נעמען, זאַכן פֿון אַ באַשטימטער ריי, גרופע. "הויבאַל עס פֿעלט איינס פֿון דעם אַלעם וואָס איז דאָ אויסגעוועקנט — איז אַסור", 202, 2/60. "אַ איר זאָגט אויס נאָך און נאָך מלאכות וואָס אַ ייִדישער מחבר האָט צו טאָן", ממוס, שלמה. "ראש השנה, נאָכן ייִהרצון פֿון תקיעת־שופֿר, וואו עס ווערן אויסגעוועקנט די מלאכים היוצאים מן השופֿר", דב. "א עמעצן אַ צעטל, אַ וואָס אין (דער בייזער) קאַרט שטייט = איר זינד, עוולות, שלעכטע מעשים אָדער אומ־גליק, אַנשיקענישן.

4. אויספלאַנדן; האָבן אין זינדן, נעמען אין באַטראַכט; פֿאַרויסזען. אַ מענטש קען דען אַז? "גוט אויסגעוועקנט און טיף אַרביי געפֿאַלן", פֿויל. "וואָלט נאָך דאָס כאַפּעניש זיך גענומען דערפֿון וואָס מיר רעכענען ניט אויס אָרביי — וואָלט נאָך געווען צו דער לייַדן", ממוס, שטורעמציט. "אויסגעוועקנט האָבן זיי אַהיימצוקומען צו דער מאַמע פֿונקט צום סדר, אַנגעקומען זענען זיי פֿונקט צו איר לוחיה", אַש, תּהי"ם ייִוד.

אויסרעכענען זיך — אויטו. ← דפֿו.

1. באַרעכענען היפֿל עס קומט און באַצאָלן. זיך אַ מיט עמעצן ביז אַ גראַשן. 2. קומען צו אַ קעגנזייטיקן הסכּם היפֿל עס קומט. "זיך אויסגעוועקנט איז האַלב באַצאָלט", שוו. 3. זיין באַרעכענט אין אויסגעבן געלט, אויס־פלאַנירן די הוצאה. זיך אַ היפֿל אויסצוגעבן אויף קליידער, אויף דער חתונה אַזוו. 4. דורכרעדן זיך וועגן שניכותן, באַציאונגען. "מיר זאָלן וועלן זיך גוט אַ, זענען מיר דאָך מיט אים שטיקלעך אייגענע גאַר", שע.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "טיר אויס, ~ (גע)רעמאַנטירט. אינגאַנצן דורכפֿירן רע־מאַנטן). אַ די דרבּ צימערן, דאָס הויז.

אויסרעכענען (ל)ען — טרוו. רעכענען (מל) אויס; ~ (גע)רעכענען (ל)ען. אַרביינעמען, אַרביינשטעלן אין רעמל(עך). אַ די פֿאַטאַגראַפֿיעס און זיי אויס־הענגען.

אויסרעכענען זיך — אויטו. גל זיך אויס, זיך ~ גערענגלט. אויסדרייען זיך, אויסציען זיך (נאָכן שלאָפֿן). "זי האָט זיך פֿויל אויס גערענגלט אַזוי ווי אַ קעצל און איז גיך אַרויסגעשפּרונגען פֿון בעט", שושנה, פֿאַר, 19 v 1958.

אויסרעכענען — טרוו. רענט אויס, ~ גערענט. אַ. E: < פֿאַרדיינען. "די דאָזיקע פֿירמע רענט אויס נישט בלויז ים־פֿייגל פֿאַר אַ סומע פֿון צוויי טויזנט דאָלאַר...", 2. טענ דערט, טמ, 1958 II 16.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "טיר אויס, ~ רעפֿאַ־ריט. אויספֿאַריכטן. אַ אינסטרומענטן, מאַשינען.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "טיר אויס, ~ (גע)־רעפּעטיט. פֿאַרענדיקן רעפּעטירן; איינלער־נען ראַל(ע) אינגאַנצן, פֿולקום. אַ אַ ראַל(ע),

אַ פֿאַרשטעלונג. אַ באַגריסונגען פֿון די תּלמידים.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "מיר אויס, ~ (גע)רעפֿאַרמירט. אינגאַנצן, דורכויס רע־פֿאַרמירן; בייטן, פֿאַרבעסערן שניכותן, באַ־ציאונגען. אַ די דעם דעפֿאַרטאַמענט, אַפֿאַראַט. אַ די געזעצן וועגן ציחילע אַקטן.

אויסרעכענען זיך — אַנגע [ע] טרוו. "טל אויס, ~ גערעפֿטלט. אויך: ~ ריפֿטלעך. [אין זד [נ]. אויסשניידן רעפֿטלעך פֿון אַ לאַבן ברויט. אַ אַ פֿאַר המוציאַט.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "טיר אויס, ~ (גע)־רעציטירט. רעציטירן אינגאַנצן אָדער אַ צאַל (פֿאַמעס, אויסצוגן). אַ אויף אויסנווייניק ציין־ליידער.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "זיר אויס, ~ (גע)־רעצענירט. פֿאַרענדיקן רעצענירן אָדער רע־צענירן אַ צאַל. אַ אַלע ביכער פֿון אַ שריי־בער.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "זיר אויס, ~ (גע)רעקאַמענדירט. פֿולקום, פֿון פֿאַרשיי־דענע זיטן, רעקאַמענדירן. אַ עמעצן פֿאַר אַ פֿאַסטן.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "זיר אויס, ~ רע־קאַרדירט. רעקאַרדירן אינגאַנצן אָדער אַ צאַל (ליידער, שמועסן, רעדעס אַ). אַ אַ ראַדיאָ־פּראַגראַם.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "זיר אויס, ~ רעק־וויירט. רעקוויירן ביזן סוף, אַ סך זאַכן, אַלץ. אַ סחורות פֿון קראַמען.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "מיר אויס, ~ (גע)רעקלאַמירט. קומט אַפֿט מיט זיך. 1. שטאַרק, רעקלאַמירן, מִפֿרסם זיין. אַ נייע מאַשין, אַ טעאַטער, אַ בוך. 2. (סוח ריש) פֿאַרען צוריק סחורה וואָס מע האָט געגעבן צו טראַנספֿאַרטירן. אַ אַ וואַגאַן תּבואה איידער מע האָט אים אַפּגעשיקט. 3. מיט זיך. באַפֿרענען זיך פֿון אַרבעט. (טעענסטאַכאווער געטאָ, בלום).

אויסרעכענען זיך — טרוו. "טיר אויס, ~ (גע)־רעקרויטירט. אַרביינעמען אין אַרמיי אָדער אין אַראַגנזיזערער גרופע היפֿל עס איז נייטיק. אַ אַלע געזונטע צוואַנציק־יאַריקע, אַ די באַ־קאַנטע אין דער פֿאַרטיי, אין פֿאַראייין.

אויסרעכענען זיך — טרוו. "טעווע אויס, ~ גערעשטעוועט. אויסשלאַגן מיט ברעטער. אַ די שטאַל, די בהמות זאָלן ניט פֿירן.

אויסרעשן — [ר־אַשן] רעש אויס, ~ גע־רעשט. אויטו — מיטאַמאַל אָנהייבן צו רעשן, טומלען. "דער שטילער עולם האָט אויסגע־רעשט און גענומען פֿראַטעסטירן". טרוו — מיט רעש, טומלעריי, עפעס אויסדריקן. אַ אומצופֿרידנקייט, באַגריסערונג אַע.

אויסרעשן זיך — דפֿו. אויסטומלען זיך. אויסרעכענען זיך — [ר־אַצנען] טרוו. רצחן [ר־אַצנן] אויס, ~ גערעכנט. אויסמערדערן, אויסהרגן. אַ די גאַנצע משפּחה, אַ שטאַט מיט ייִדן.

אויסרעכענען זיך — די, ען. 1. פֿאַרצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשאַבן. 2. פֿאַרעס פֿון קינסטלעך אַ באַאַרט.

אויסשאַבן — טרוו. שאַב אויס, ~ געשאַבן, ~ געשאַבט. 1. אויסקראַצן, אויסרייניקן מיט

אַ שאַפֿן (אָדער טעמפּן) מכשיר; אויססקראַ־בען, אויסשקראַבען. אַ אַ מולטער, אַ פֿאַן. אַ עמעצן די קישקעס = אַ שטאַרק אויס־זידלען; ב) שלאַגן איבערן בויך. יעס אַבט מיר אויס די קישקעס = איך האָב זייער אַ לויזן מאַגן. 2. רייבן מיט אַ מעסער אַ פּרי, אָדער אַ גרינס, כדי אַרויסצוקריגן דאָס איגע־ווייניקסטע אין אַ ווייכערער פֿאַרעם. אַ אַ רע־טעך. די באַבע האָט ניט קיין ציין, עסט די זי אויס אַ צעשניטענעם עפל און עסט די אויסשאַבעקץ". וואָלט אַ קרענק פֿון זיין פּנים דאָס פֿלייש [ניט] אויסגעשאַבן, וואָלט ער אַזוי מייאס נישט געווען, חו, פּליטיס. [מע פֿלעגט אַ בולבעס צו מאַכן געבעקסן און געקעכטסן, ווייל ביי אַ גייט ווייניקער אין גיחעץ ווי ביי אַ אַפּשילן]. 3. דורכפֿירן קינסטלעך אַבאַרט אין די ערשטע חודשים פֿון שוואַנגערשאַפט.

אויסשאַבעקץ — דאָס (די, זן רע). פּראַ־דוקט פֿון אויסשאַבן, 23. "...און בשעת מעשה אַרביינעפֿאַקט אין מויל אַרין אַ פֿולן לעפֿל אַ", אַפּאַ. ראַמאַן פֿון אַ פּערד־גנב.

אויסשאַבער — דער, ים. שאַרפֿער מכשיר, געניצט ביי גראַווירן צו פֿאַרטיפֿן און אויס־ברייטערן שוין געמאַכטע אינגאָריצונגען. אויסשאַמאַיען זיך — אויטו. "טאַיע זיך אויס, זיך ~ געשאַטאַיעט. רוטיצ. אַרומשלעפֿן זיך; אויסזיין אין אַ צאַל ערטער אַן אַ ציל, אַן אַ תּכלית. אַ זיך אין אַלע שענקען. אַ זיך איבער די גאַסן.

אויסשאַטירן — טרוו. "זיר אויס, ~ (גע)שאַ־טירט. מאַכן שאַטירונגען; בולטער מאַכן אַ בילד, צייכענונג, מיט צוגאַב־שטריכן.

אויסשאַטן — אויטו. אומפּ. עס שאַט אויס, ~ געשאַט. דזוו שאַטן, ברענגען שאַט, נאָר עמפֿאַטישער. פּטמ. "מעגסט עס טאָן, עס וועט דיר גאַריט אַ".

אויסשאַטקעווען — דזוו אויסשטעקעווען. ← אויסשאַטקען — טרוו. "טל אויס, ~ גע־שאַטלט. איינפֿאַקן, אויסטילן אין שאַטלען. אַ סחורה און אויערשיקן.

אויסשאַט(ע)רייען — טרוו. רייע אויס, ~ געשאַט(ע)רייעט. אויסנאַרן, אויסשווינדלען. אַרויסקריגן עפעס פֿאַר זיך מיט פֿאַלקשיט. אַ געלט, אַ דעם ערלעכן. "אַר־ישראליידן שאַכרייען ביי אים אויס דעם לעצטן...פּיאַ־טאַק", יול, דער טאַטעס וו, אָדעס 1876.

אויסשאַטערן — טרוו. "ער אויס, ~ געשאַ־כערט. אויסהאַנדלען, אויסקויפֿן אויף אַ ניט־ערלעכן אַפֿון. "זי... שפּעקולירן... זיי וועלן דערביי ניט פֿאַרלירן... זיי שאַכערן אויס ביי די מתים די מיטגעגעבענע סליחתיים", עט, ליי־דער.

אויסשאַטערן — אויסשחורן. אויסשאַכערעווען — טרוו. רעווע אויס, ~ געשאַכערעוועט. דזוו אויסשאַכערן, נאָר עמפֿאַטישער אָדער געדויעריק, פֿילמאַליק. ביסלעכעווייז אַ פֿאַרמעגן.

אויסשאלאפֿאיען זיך — אויטו. "פּאַיע זיך אויס, זיך ~ (גע)שלאַפֿאַיעט. רוטיצ. אַרומ־שלעפֿן זיך (אָ לענגערע צייט) פּוסט־אין־פּאַס און אויפֿהערן. גאַריישט טאָן, אַ זיך אַ פֿאַר יאָר און דערנאָך ערשט זיך נעמען צו עפעס.

אויסשאלבירן — טרוו. ייר אויס, געשאַל־ בירט. פּאָד. זן. אויסנארן, אַרויסקריגן מיט פֿאַרשקייט.
אויסשאלונג — די, יען. פּראָצעס פֿון אויס־ שאַלן.

אויסשאליעווען — טרוו. ילעווע אויס, געשאַליעוועט. אויסקלאַפֿן מיט ברעטער (אַ הונט), מאַכן אַ פּאַנעל. אַ די הענט פֿון זאָל, סאַליע.

אויסשאלן — שאַל אויס, געשאַלט. אוטוו — פּלוצעם, מיטאַמאָל אַרויסברענגען היל־ כּיין קלאַנג (פֿון פֿרייד, נצחון אַע), קאַנאַנען, טרומפֿייטן, צימבלען שאַלן אויס. טרוו — 1. דורך הילכיקע (פֿריידיקע) קלאַנגען עפעס אויסדריקן, דעם זיג פֿון שקר שאַלן אויס די גלעקער, צייט, דאַס יאָר 1492. „ביסט געקומען אויסצושאַלן רוף צום וועטן, וועטן ברודער“, לאַפֿי, דער גאַסט. 2. (לאַקל, קורלאַנד) עלימינירן, לאַמיר די פּראָגע אַ. „זיי זאָלן זיי פֿון דער וועלט אַ“, ל. קוט־ מאַן, נאַרנבונד.

אויסשאלעכען — טרוו. יעכץ אויס, גע־ שאַלעכעט. אויך: ~שאַלן. באַפֿרייען פֿון שאַלעכץ, אַ ניס, מאַנדלען.

אויסשאלעמיי(ד)זשען — טרוו. (ד)זשע אויס, געשאַלעמיי(ד)זשעט. דזוו אויססאַ־ לעמייזשען.

אויסשארירן — דזוו אויסשימערירן, פֿטמ. „די ווענט [פֿון מקום המשפט אויפֿן הימל] זענען אויסשארירט מיט בערליאַנגטן, דאַס די זון און די לבנא זענען טונקל קעגן דעם לעכטיקייט, יעקב מאַרגננטערן, מעשה משני שותפים, האַרשע 1894.

אויסשאַנטאזשירן — טרוו. ייר אויס, געשאַנטאזשירט. אַרויסקריגן עפעס דורך שאַנטאזש, בלבול, סטראַשוואַקעס. אַ געלט, צאָלונגען.

אויסשאַנעווען — טרוו. געווע אויס, גע־ שאַנעוועט. ביזן סוף שאַנעווען, אַפּהיטן, אויסהיטן. שאַנעווען אַ צאָל. „די מגפה האָט אויסגעשאַנעוועט מניע קינדער“.

אויסשאַם — דער, ין. פּלוצעמדיקער שאַם. אַקט פֿון אויסשיסן. אַ הילכיקער אַ אין מיטן נאַכט.

אויסשאַמטען — טרוו. יע אויס, גע־ שאַמטעט. אויסגעבן, צעפֿטרן (געלט) אויף עפעס וואָס איז ניט ווערט. אַ שווער פֿאַר־ האַרעוועט געלט אויף שמאַכטעלעצן.

אויסשאַפֿן — טרוו. שאַפֿן אויס, געשאַפֿן (אויך: ~געשאַפֿט). 1. פֿאַרענדיקן שאַפֿן. שאַפֿן אַ צאָל זאַכן. „מע האָט אויסגעשאַפֿן צענדליגער סטאַטועס פֿון לינקאַלן“. 2. אַפֿ־ שאַפֿן, אַפּזאָגן. אונגי. „עס איז באַשלאָסן...דעם סוף אויסצושאַפֿן“, עמוד היראה, אונגאַר 1867.

אויסשאַפֿן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אַרומ־ שייקן עמעצן (מיט פֿאַרשיידענע) שליחותן; אויסגיין פֿאַר אַרבעטן, פֿאַר אייגענע צילן. „זאָלסט זיך מער מיט מיר ניט אַ, איך בין דיר ניט קיין מאַרט“.

אויסשאַצונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשאַצן.

אויסשאַצן — טרוו. שאַצן אויס, געשאַצט. (אַפֿ)שאַצן העכער (אָדער גידיקער) וויפֿל עס איז ווערט; איבערשאַצן אָדער אונטער־ שאַצן. לעצטיגליטיק אַנזיין ווערט. „אין וויפֿל האָסטו אויסגעשאַצט די אַלטע מנורה?“.

אויסשאַקירן — טרוו. קיר אויס, גע־ שאַקירט. אַרויסרופֿן פּלוצעמדיק און שטאַרק געפֿיל פֿון אויפֿרעגונג איבער עפעס וואָס מע באַטראַכט אַז עס איז ניט גוט. אַ אַלעמען מיט חוצפּהדיקע רייד, מיט ווילדער אויפֿפֿיר־ רונג.

אויסשאַקלען — טרוו. קל אויס, גע־ שאַקלט. 1. באַפֿרייען פֿון עפעס דורך שאַקלען; אויסטרייסלען, אַ זאַמד פֿון די שיך. אַ זאַמד פֿון אַרבל = אַנהייבן אַרבעטן גי־ כער, אַנגעשטרענגטער. חַבְרָה, שאַקלט אויס זאַמד פֿון אַרבל און זעט פֿאַרענדיקן די אַר־ בעט ביז מיטאַג. אַ עמעצן (אַלעמען) פֿון אַרבל = אַריבערשטיבן, איבערוועגן אין קוואַליטעט. „האַבן זיי אַ שלום־עליכם? און אַש שאַקלט אַלעמען אויס פֿון אַרבל, אַפּאָ היברו. אַ אַן אַרעט (שטעטל, גאַס, געגנט) פֿאַר עמעצן = זוכן און ניט געפֿינען. „שבת בייטאַג קען מען דאַס גאַנצע שטעטל אַ פֿאַר איין יוגנט, די גאַסן זענען לער“, ווינט, אַ שטעטל.

2. בכלל באַפֿרייען, באַזיטיקן, אויסריי־ ניקן. „די רשעים וועלן אויסגעשאַקלט ווערן פֿון דער וועלט און גאַט העט ברענגען משיח קיין ירושלים“, מלכה, סז, ב. „דין מלוכה העט דערהויבן ווערן, אַז דו וועסט ענדיקן אַ די רשעים פֿון דער וועלט“, מחזור, חלק ב, יוצר ליווי, פּמ, 1885. „ווער אויס־ געשאַקלט פֿון דעם אַש וואָס דו ביסט ביז אַהער געזעט אין אים פֿון וועגן דאַס טראַ־ ווערן וואָס דו האָסט געטראַווערט, ישיעה פירוש עב־ר־טטטש, לעמבערג, 1885. „פֿרייע קאַנקורענץ — די זיפֿ וואָס וועט... אַ הונדערט מיליאָן אַרבעטער און עטלעכע... פֿאַבריקאַנטן“, פּרָג, געדאַנקען און אידיען. אַ די בעפעכעס = אויסזוכן, אויסגעפֿינען קאַנטראַבאַנד אָדער געגנבעטע זאַכן. „בני ר' נחמן פּשר אויסגע־ שאַקלט די בעפעכעס...מיט שפּיריהינט, ביח קאָ, גנבים. 3. אַרזינזאָרפֿן. „די שווערע משא פֿון זייערע זינד זאָלסטו אַ אין טיפֿן ים“, מחזור קרבן אהרן, יוה"כ, הילנע תרכ"ח.

אויסשאַקלעניש — דאַס (די), ין. פּראָצעס פֿון אויסשאַקלען.

אויסשאַרווען — טרוו. יווע אויס, גע־ שאַרוועט. פּד. אויך: ~שאַרעווען. אויס־ רייניקן, אויסרעפֿן. „נעכטן איז אַ שלאַקס־ רעגן געגאַנגען און דאַס האָט דאַס וואַסער אַווי אויסגעשאַרוועט“, ווינט, קליינע שטעט־ לעך.

אויסשאַרייען, רייען, רייען — אוטוו, דריטפֿערזאָניק. געוויינטלעך אומפּ. עס ייעט, רייעט, רייעט אויס, געשאַרעטע, גע־ שאַריעט, געשאַרעט. פּד. אַנהייבן גרוי ווערן (נאַר וועגן ערשטן ליכט פֿון טאַג). עס שאַרעט אויס אויף (פֿאַר)טאַג. דער פֿאַרטאַג שאַרעט אויס.

אויסשאַרבען — אוטוו. יכע אויס, גע־ שאַרבעט. אַ שורשען. אַנהייבן שאַרבען,

שאַרשקען. דאַס זנדענע קלייד שאַרבעט אויס ביים גיין.

אויסשאַרלאַטאַנעווען — טרוו. יווע אויס, גע־ (גע)שאַרלאַטאַנעוועט. 1. שווינדלעריש אַרויס־ קריגן עפעס. אַ געלט פֿון עמעצן. 2. אויס־ ברענגען לעכטיגייט און אויף שלעכטע זאַכן. אַ דעם פֿאַטערס פֿאַרדינסטן, פֿאַרמעגן.

אויסשאַרן — טרוו. שאַר אויס, געשאַרט. 1. אויסרייניקן מיט הענט אָדער מכשיר, אַוועקרוקניק אין אַ זיט. אַ אַש פֿון אויוון. 2. צעשפּרייטן דורך שאַרן, רוקן, שטופֿן. אַ די קוילן, דעם זשאַר איבערן גאַנצן אויוון. 3. אַרויסקריגן דורך שאַרן, אַרויסשאַרן. אַ דעם זאַמד אויף דער פֿאַדלאַגע. „אַ דיר פֿון דער שיסל איין שטיק בליבן שטעקן, דו האַשט זיא אויש גישאַרט“, עיון, 1/22. „גע־ נישטערט האָבן פֿרעמדע הענט און אויסגע־ שאַרט פֿון דינע קוילן דעם וואַונדערשטיין, פֿון דיר פֿאַרהוילן“, יהואַש, יפֿון די אַשן. 4. מאַכן עפעס דורך שאַרן. „שאַרט אויס אויף דער צווייטער בייט מיט דער זעלבער גראַבליע רינעס“, יאָכ. 5. אויסזוכן. אַ (איין) אַלע ווינגלעך.

אויסשאַרפֿען — טרוו. פּע אויס, גע־ שאַר־ פּעט. פּד. אויספֿליקן, אויסטאַרען, אויס־ רייסן. אַ שטיקער פֿון עפעס.

אויסשאַרפֿונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשאַרפֿן. דרייזין.

אויסשאַרפֿן — טרוו. שאַרפֿן אויס, גע־ שאַרפֿט. 1. מאַכן אַנגאַנצן שאַרפֿ. אַ אַ מעסער. אַ די קאַנטן פֿון אַ שטיק איין. „די זאַנדאַרמעס...זאָלן אַ זייערע שווערדין“, אמד, שבתי צבי, ווילנע 1884. 2. מאַכן מע זאָל גיכער, טיפּער אויפֿנעמען. „חשבונען איז אויך אַ גוטע זאַך. מאַטעמאַטיקע שאַרפֿט אויס דעם מוח“, שם, פונעם יאָרד וו. „חסידות שאַרפֿט אויס גוט די פֿליהשכל אַז מע פֿאַרשטייט אַ מין שכלי ריין, קלאַר, לזב. מיט זיך = ווערן געסטיק שאַרפֿער, זיך אויסלערנען גיך באַנעמען.

אויסשאַרפֿעניש — דאַס (די), ין. געדיוער־ דיקער) פּראָצעס פֿון אויסשאַרפֿן.

אויסשאַרקען — טרוו. קע אויס, גע־ קעט. אויססאַראַבען, אויסרעפֿן מיט אַ גריל־ ציין קלאַנג. אַ די פֿאַן, דעם טאַפּ.

אויסשאַרשקען — דזוו אויסשורשען.

אויסשברן — [...]שאַבערן] טרוו. שבר אויס, געשברט. (גנבים־לשון). אַרזינברעכן זיך און אַרויסגעבען. אַ אַלץ וואָס מע געפֿינט.

אויסשגנצן — אַ אויסשייגעצן.

אויסשדכנען — [...]שאַדכענען] טרוו. שדכן אויס, געשדכנט. 1. אויספֿירן אַ שידוך חיי אַ פֿאַרמיטלער, געוויינטלעך צוליב פּרנסה; פֿאַרלייגן די עלטערן פֿון דעם בחור אַ כלה אָדער (די עלטערן פֿון דער מיידל) אַ חתן און דורכפֿירן אַ שידוך. אַ דעם גבירס טעכ־ טער; אַ די גוטע בחורים פֿון דער ישיבה. „דאַס פֿאַרפֿאַלק האָבן זיך אַליין אויסגעשד־ כנט“, קמ, 1867, № 11. 2. אויספֿאַרן; אויס־ פֿירן עפעס אַ פֿאַרבינדונג צווישן מענטשן, אידייען. (אַס איר) אַ אַז די צדדים זאָלן זיך איבערבעטן. אַ מאַרקסיוז מיט ציוניזם.

אויסשוואַכן — טרוה. שוואַך אויס, ~גע- שוואַכט. מאַכן אינגאנצן שוואַך. „דו וויסט ניט ווי דער שאַרבן ווערט מיר אויסגע- שוואַכט, ווי אזוי מע ציט אַרויס סיביסל חיונה פֿון דעם כּוּזית לאַנד“, טמו, 1953 IV 5.

אויסשוואַרצן — טרוה. שוואַרץ אויס, ~גע- שוואַרצט. 1. מאַכן שוואַרץ (אינגאַנצן, אַ צאָל זאָכן), אַ אַ טאָול. אַ פּאַליצעס. 2. אַרויסשטעלן ווי שלעכט, שוואַרץ, אין עמעצנס אויגן. אַ דעם קאָקורענט אין די אויגן פֿון קוּנים.

אויסשוויבלען — אוטוו. דרייטפּערזאָניק. עס שוויבלט אויס, אויסגעשוויבלט. זען אין אַ גרויסער צאָל און זיך ראַיען, שווינדלען פֿאַר די אויגן; מוראַשקעס, פֿליגן, ווערעם שוויבלען אויס. נייע געדאַנקען שוויבלען אויס אין מוה.

אויסשווייטשען — טרוה. טשע אויס, ~גע- שוויטשעט. פּד. אוקר. סל. אויסמענטשלען, אויסבילדן; אויסוויטשען. „זיי זעען פֿאַר זיך אַ וועלט, שוויטשען זיך אויס, געוואוינען זיך צו לעבן בתּכלית“, ארז, קמ, 1863, № 28.

די שמשטעס האָבן אים אַ ביסל אויסגע- שוויטשעט, ער האָט שוין געוואוסט אַ סך זאַכן אין שטאַט, ייל, קמ, 1867, № 27.

אויסשווייגן — טרוה. שווייג אויס, ~גע- שוויגן. 1. עפעס אויסדריקן דורך שווייגן. „נעם איך רופֿן אַ געפּלעטער מניע ווער- טער... העלפֿט מיר אַ דאָס גליק צו שטיין וואו סיאיו געשטאַנען ישעיה“, הל. אויף דיין ערד, ירושלים, „מיר שווייגן אויס ביי זען [ראַלניקס] קבֿר די לעצטע סטראַפֿע... יסוויילט זיך שרייבן ליכטיקע לידער“, טאָני גער, וועקער, 1955 I 1. „...האָבן געוואַלט עפעס זאָגן, אָבער זיי האָבן עס טייער אויס- געשווייגן, אויסגעשווייגן ביי צום לעצטן טראַפֿן“, נאָד. „די גאַס... אויף צוועלף לשר- גות און אַקצענטן שווייגט זי אויס איר גלח- גילט צו געפֿאַר“, לע, בנימ פֿום פֿון באַרג.

2. עפעס דערדריקן דורך שווייגן. „די זעל- מעיאַנער האָבן באַלאַסן אַ דאָס בייז, קולי- באַק, נעלמעניאַנער וו. „איך בעט דיר, שענק מיר אַזוי פּוּח אויסצושווייגן שטיל דעם צער“, אַנא באַגין, צומ, 1958 VII—VIII.

3. עפעס דערגרייכן, אויפֿטאַן דורך שווייגן. „שווייג, שווייג, האָט ער אים געזאָגט, וועסט סוף-פּליסוף אַ אַ שייך לעבן“, בערג, אַפּגאַנג.

אויסשווייגעניש — דאָס (די), ן. געדוי- ערדיקער פּראַצעס פֿון אויסשווייגן. וואָס זעט איר אַלע געבליבן אָן לשון? וואָס איז דאָ, אַ פֿאַרמעסט אין איי, רייד. אויך: „געכין“.

אויסשווייסן — טרוה. שווייס אויס, ~גע- שווייסט. אינגאַנצן צונויפֿשמעלצן שטיקער מעטאַל מיט זייער אַ הייס פֿענער. אַ רערן, רעלסן.

אויסשווייפֿן — טרוה. שווייף אויס, ~גע- שווייפֿט. (סטאַליערי, סטעלמאַכערי). אויס- בייגן, אויסרונדיקן; מאַכן קרום אָדער קיילעכ- דיק. אַ מיט די הענט, מיט אַ שווייף-זעגל אַ לייסטל, אַ ברעטל, „ביים אַ פֿון גאַנצע ברע- טער באַקומט זיך אַ סך שטאַרץ, בער.

אויסשוויימען — שווייס אויס, ביי אַ געשוואר- מען [נד, אוקר. סירוב אַ אַ] אַקוואו — שווימען דורך אַ צאָל ערטער. „דער הונט איז

אויסגעשוואומען עטלעכע קרייזן“, אַפּא, רע- מאַן פֿון אַ פֿערדרינג. „מזין זעל... האָט... מיט אַלע שטערן אין דער נאַכט גאַטס הימלען אויסגעשוואומען“, הר, אין שענטסן טאָג פֿון האַרבסט. אוטוו — אַרויסשווימען. „בלוטיק איז אונטערגעגאַנגען די זון, זילבערן-בלאַס איז אויסגעשוואומען די לבנה“, פּרץ, אויף אַ זומער-וואוינונג.

אויסשווינדלען — טרוה. דל אויס, ~גע- שווינדלט. 1. אויסנאַרן, אַרויסקריגן דורך שווינדל. אַ געלט, פּאַפּירן פֿון עמעצן. 2. מע- טאַנימיש — אויסדרשענען מיט פּשטלען. „דער מגיד האָט אויסגעשווינדלט פֿון ישרהשירים, אַז די שכינה האָט גאַרניט וואָס צו טאָן, נאָר זי פּאַרימט זיך מיט די פּנסת-ישראל, יודי- שער פֿאַרשפּט, וואַרשע 1881.

אויסשווינדלעניש — דאָס (די), ן. פּראַ- צעס פֿון אויסשווינדלען. פֿאַר זאַץ אַ האָט ער טייער באַצאָלט.

אויסשווינדלער — דער, ם. ווּן יין, קע, ם. ווער עס שווינדלט אויס. „דו ציגינגערקע, דו אַקע, דו גנבֿסט צו פֿון אונטער די נעגל“.

אויסשווינדלעריי — עין. 1. דאָס — טר- אונג, איינגשאַפֿט פֿון אַן אויסשווינדלער. קונציקער שווינדל. 2. די — אַרט וואו מע שווינדלט אויס. „אַ וואַרשטאַט איז ביי אַפּך? אַן אַ איז ביי אַפּך!“, אַן אַרענטאַלישער באַזאַר איז אַלעמאַל אַן אַ“.

אויסשווינדלעריש — אַד. אויסנאַרעריש, אויסדרייעריש, וואָס איז ווי ביי אַן אַראַק- טעריטיש פֿאַר אַן אויסשווינדלער.

אויסשווינדלערישקייט — די (דאָס), ן. אייגנשאַפֿט פֿון זען אויסשווינדלעריש. ראַפֿי גירטע אַ.

אויסשוו(י)ענמישען — טרוה. טשע אויס, ~געשוו(י)ענטשעט. סל. אויסהייליקן [טייל פֿון קריסטלעכן ריטואַל, ווען דער גיטלעכער באַשפּרענקלט מיט געהייליקט וואַסער דעם עולם].

אויסשווייבונג — די, עין. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשווייבן. נאָך דער אַ איז דעם הילה בעסער געוואָרן.

אויסשווייבן — שווייץ אויס, ~געשווייבט. אַקוואו — אַרויסברענגען שווייס און היץ. זע, ווי דאָס פֿערר האָט אויסגעשווייבט אַ פּאַרע.

„די פֿייכטע גאַזן שווייבן אויס ווי שווייס“, ממוט, שירה. טרוה — 1. אויסשמויצן מיט שווייס. אַ די פּאַכונען, דעם קאַלנער. 2. מיט גרויסער מי עפעס דערגרייכן. אַ אַן אַטעס- טאַט, קענטענישן. „מע מוז די אינספּיראַציע גוט אַ און אויסזיין“, יג. תּוּן. 3. זו. פֿאַר- געסן. אין אַ הערה צום וואַרט אַ, אמד, צעהען דריבערלאַז, הילנע 1887, זי 12: „דאָס וואַרט אַ הייסט פּאַרגעסן, אזוי הייסט, ווען איינער פּאַרגעסט וואָס ער האָט געלערנט אַ ער האָט אויסגעשווייבט“.

אויסשווייבעניש — דאָס (די), ן. געדויער- דיקער פּראַצעס פֿון אויסשווייבן. איז דאָס גע- ווען אַן אַ פֿאַר די עקזאַמענס! „צעכין“.

אויסשווייצער — דער, ם. ווּן יין, קע, ם. ווער עס שווייצט (עפעס) אויס. „קין קאַפּ איז ניטא, אָבער פֿאַראַן אַ זיצער, איז ער דער עכטער אַ“.

אויסשווייטשען — טשע אויס, ~גע- שוויטשעט. סל. דזוו אויספֿיפֿן. „ער פּיש- טשעט, שוויטשעט אזוי זען שירה אויס“, ממוט, שירה.

אויסשוועבלען — טרוה. בל אויס, ~גע- שוועבלט. דורכלאָזן, דורכנעמען מיט שווע- בל, שוועבל-גאַזן. אַ די דירה און פּטור ווערן פֿון די וואַנצן [ביי פֿאַרמאַכטע טיר און פֿענצ- טער אַנצינדן שוועבל און לאָזן די שוועבל- גאַזן ווירקן אַ מעתלעת].

אויסשוועבן — שוועב אויס, ~געשוועבט. אוטוו — אַנהייבן אָדער פֿאַרענדיקן שוועבן, זיך טראַגן אין דער לופֿט. אַקוואו — דורכ- שוועבן אַ צאָל ערטער. „איר זאָלט חיסן, מיט דעם פּסוק האָב איך דאָס גאַנצע בנין גע- מאַכט, און מיט דעם שוועב איך אויס די גאַנצע וועלט מיט איין שוועב“, נצ 2, ט/ג.

אויסשוועבונג — די, עין. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשוועבן. אַ פֿון הייליקטומען.

אויסשוועקן — טרוה. שוועק אויס, ~גע- שוועקט. 1. דזוו אויסשוואַכן. 2. אויסלעס- טערן, פּראַפֿאַרירן.

אויסשווענקערן — ער אויס, ~געשווענק- גערט. אוטוו — דערפֿירן שוואַנגערשאַפֿט ביזן סוף. „זי האָט עטלעכע מאָל געמפּילט, אָבער איצט, לאַמיר האַפֿן, וועט זי אַ אַלע ניין חדשים“. טרוה — דורכמאַכן די גאַנצע שוואַנגערשאַפֿט און געבערן אַ קינד. אַ אַ קינד.

אויסשווענקונג — די, עין. פּראַצעס פֿון אויסשווענקען. אַן אַ מיט זאַלצואַסער.

אויסשווענקעכין — דאָס (די), ן. פּראַצעס פֿון אויסשווענקען. דאָס מיט וואָס מע שווענקט אויס.

אויסשווענקען — טרוה. שוועקן אויס, ~גע- שווענקט. 1. אויסרייניקן דורך באַניסן מיט וואַסער, דורך אַינזונגען אין וואַסער. אַ די גלעזער, די פֿלעשער. אַ גרעס אין טיך [די לעצטע אָפּעראַציע בייים וואַשן גרעטן, „אוי- די חכמים זיינן וויא דיא כלים דו מען ניצט קאלטר הייט, דאָרף מען נאָר אויש צו שווענ- קין מיט קאלטן וואַסער זיינן זיא טהור“, נצו, במדבר, ט/א.

2. אַרניינעמען פֿליסיקייט אין מויל, מאַכן עס זאָל קומען ביז טיף אין שלונג און עס אויסשפּיען, אויסגאַרגלען. אַ דאָס מויל מיט יאָדע [עטלעכע טראַפּנס אין אַ גלאָזן וואַסערן]. „שוין זאָלסטו מיר אַרויסשפּיען דאָס שטיינדל, זאָלסטו! און דאָס מויל זאָלסטו מיר אַי!“, זש, שקלאַווער קינדער. 3. אַרויס- שווענקען, אַרויסברענגען מיט דער הילה פֿון וואַסער. „...שווענקט אונדז נאָך אויס דער ים פֿון אונדזערע קברים“, קמ, 1868, № 45.

4. גרינטלעך אויסנעצן געהילק, האַלטן אַ לענגערע צייט אין וואַסער. „אַ ווייכע האַלץ אַ האַלב יאָר, האַרטע — אַ יאָר“, יוהאַנ, № 5.

אויסשוועצן — טרוה. שוועץ אויס, ~גע- שוועצט. אַרז. 1. אויסנאַרן, אַרויסקריגן עפעס מיט פֿאַלשע רייד. „...אחד מקהילתנו על שעה מועטה, אונט צוואַהרין בדרך חילוף ממות ריוח צו פֿינדן, מיר קיל ריט אויס גיש- וועצט“, אגרת שלמה, טו/ב. 2. אויספֿאַלען, אויסזאָגן אַ סוד. „דען עובדיה האט טר באַרג

אינשטעלן דאָס מעבל (אויך מיט בילדער, פֿאַרהאַנגען, טעפּעכער אַע), א' א' הויז, אַ זאַל.
 3. אינשטעלן אַ סצענע, אַ פֿאַרשטעלונג מיט גייטיקער דעקאָראַציע, קליידער אַע. דאָס רעקוויזיט בײַם א' די סצענע איז פֿרײַ, שׂע, פֿון צוויי וועלטן. 4. באַזאָרגן מיט מלבושים, וועש, זאַכן פֿאַר בעל־בתישקייט. א' די פֿלה, דאָס יונגע פֿאַרפֿאַלק. 5. אינזאַרדענען, אויס־ריכטן, אויסשטעלן. א' די גאַנצע חתונה. א' אַ סאַנעטן־קראַנץ.

אויסשטאַטערן — דער, ם. ווער עס שטאַט אויס די פֿאַרשטעלונג, פֿאַרוואַלטער פֿון רעק־וויזיט. (ריגט).

אויסשטאַטקעווען — טרוו. קעווע אויס, ~געשטאַטקעוועט. אויסלערנען זיך אויפֿ־פֿירן סטאַטעטישע, רואיק, מיט דרײַ־אַרץ. א' די קינדער, דעם פֿאַרגרעבטן בחור.

אויסשטאַטקעווען זיך — דעו. דעו. דזו אויסשטאַטקעווען זיך. <

אויסשטאַך — דער, שטעך. (שניידער) 1. אויפֿן פֿון אויסשטעכן, פֿון דורכגייען. גע־דיכטער, שטערער א'. 2. ספּעצ: לוינע פֿאַסטריגע אויף טאַפּלער סחורה, סיזאַל אויף ביידע שטיקער סחורה פֿאַרבלייבן אַ צייכן (ראַדעם).

אויסשטאַכערן — טרוו. ער אויס, ~גע־שטאַכערט. שטאַרק אויסדינגען, זיך לאַנג דינגען און אַראַפּהוועטשן דעם פרײַז. א' אַ וועגעלע זאַלץ. א' אַ ראַמש סחורה.

אויסשטאַלט(יק)ונג — די, ען. אויסגע־שטאַליקונג, אויספֿורעמונג. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטאַלט(יק).

אויסשטאַלט(יק)ן — טרוו. שטאַלט(יק) אויס, ~געשטאַלט(יק)ט. אויסגעשטאַליקן; צוגעבן געשטאַלט, פֿאַרעם. אויסמאַדעלירן. א' אַ כאַראַקטער.

אויסשטאַלט(יק)ן זיך — דעו. קריגן פֿורעם, פֿאַרעם, געשטאַלט. זיין פֿאַעטישער איך האָט זיך גאָך ניט אויסגעשטאַלט.

אויסשטאַלירן — טרוו. ליר אויס, ~גע־שטאַלירט. אויך: ~סטאַלירן. אויספֿורע־מען, אויסדיסטלירן, אויסקריסטאַלירן. אַרױסברענגען קלאַר. א' די צעטומלטע מחשבות.

אויסשטאַלירן זיך — אוטוו. < דעו. אויס־פֿורעמען זיך אין דער לעצטגילטיקער פֿאַרעם. אויסקלאַרן זיך. „נאָר די קאַלטע ליבע צווישן חייהלען און דעם דאָזיקן מענטשן דאַרף זיך גאָך אײַ, קולבאַק, זעלמענעיאַנער וײַ.“

אויסשטאַלן — טרוו. שטאַל אויס, ~גע־שטאַלט. אויך: ~שטאַלעווען. 1. מאַכן שטאַל; צוגעבן שטאַל צו עפעס. א' אַ ווייכערן מעטאַל. 2. מאַכן האַרט (ווי שטאַל). אויס־האַרטעווען. א' דאָס האַרץ, דעם קעמפֿער.

אויסשטאַלפערן — טרוו. ער אויס, ~גע־שטאַלפערט. (זאַקל, קורלזאַנד). 1. דורכמאַכן אַ וועג הינקענדיק, זיך פֿאַרטשעפענדיק אין עפעס. א' עטלעכע וויאַרטסלעך. 2. אויס־שטאַלען. א' אַ וואַרט.

אויסשטאַלפערן זיך — דעו. פֿאַר־שעפען זיך בײַם גיין אָדער לויפֿן. א' זיך און צעקלאַפּן אַ קני. דאָס פֿערד שטאַלפערט זיך אויס.

אויסשוסטערן — טרוו. ער אויס, ~גע־שוסטערט. 1. פֿאַרדיינען, לעבן פֿון שוסטע־רײַ. א' האַסער אויף קאַשע. 2. אָפּטאָן אַן אַרבעט ניט ווי געהערליק, „ווער האָט אויס־געשוסטערט אַזאַ קרומע פֿאַליצע?“.

אויסשוּפן — טרוו. שופ אויס, ~געשוּפּט. אָפּשוּפן, אַראַפּנעמען שופּן פֿון אַ פּיט. א' דעם קאַרפּ.

אויסשוּפֿלען — טרוו. פֿל אויס, ~געשוּפֿלט. אויסגראַבן מיט אַ שופֿל; אַרױסוואַרפֿן מיט אַ גרויסער הילצערער לאַפעטע. א' זאַמל.

אויסשוּרהן — [...שוּרען] טרוו. שורה אויס, ~געשוּרהט. 1. אויסשטעלן אין שורות, אין רייען. „פֿאַרטאַג האָט מען אונדז אויסגע־שוּרהט אין טורמע־הויף צו צוויי, א. לאַש, אַמעריקאַנער, 5. 1958 א. 2. אויסלוינעווען, אויסלוינען. א' אַ בויגן פֿאַפּיר.

אויסשוּרשען — יע אויס, ~געשוּרשעט. 5:פּ. ~שאַרשקען <. אוטוו. אַרױסגעבן קלאַנגען וואָס דערמאַנען שוּר־שוּר. אויסשאַר־כען. „דאָס זנדענע קלייד שורשעט אויס בײַם גיין“. טרוו. עפעס אויסדריקן דורך שורשען. „דאָס זנדענע קלייד שורשעט אויס איר [= דער פֿרויסן] יחוס און עשירות“. רייד.

אויסשוּשקען — טרוו. קע אויס, ~געשוּש־קעט. שטילערהייט, שעפּטשענדיק עפעס אויס־זאָגן. א' אַ סוד.

אויסשוּשקען זיך — אוטוו. קזוו < דעו. ריידן צווישן זיך שטילערהייט, אין אויער אַרײַן און אויפֿהערן.

אויסשוּשקעניש — דאָס (די), ײַ. פֿראַצעס פֿון אויסשושקען (זיך). עס נעמט ניט קיין סוף צו זייער א'.

אויסשוּהרן — [...שאַכערן] טרוו. שחור אויס, ~געשוּהרט. 1. אויסשוואַרצן. 2. (גנבים־שפּראַך) פֿאַרמסרן, מסרן. „מע האָט דעם אַלטן אויסגעשוּהרט, בימקאָ. אויך מיט זיך = זיך אַליין אַרױסגעבן. 3. (גנבים־שפּראַך) אויסשפּאַנירן.

אויסשוּהטן — < אויסשעכטן.

אויסשטאַט — דער, ײַ. גאַנג קליידער, גאַר־דעראַב. גאַנג מעבל, אויסמעבלירונג. גאַנג פֿליס. „איך וועל דיר געבן צען זילבערשטיק און אַן אַ קליידער“, תּו. שופּטימ, יו, 10. „די איידלשטיינער פֿאַר דעם א' פֿון פֿליס, פֿרוכטן און דעם אויסציר פֿון חושן און אַפֿודי, אַט, משה.

אויסשטאַמונג — די, ען. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטאַטן. 2. אויס־קליידונג (פֿון אַ כּלה). 3. אויסמעבלירונג. סכום מכשירים. סכום גייטיקע זאַכן פֿאַר אַן אונטערנעמונג, פֿאַרשטעלונג, וואַרשטאַט אַע. א' פֿון דעם דאָקטערס קאַבינעט. 4. אויפֿן פֿון אינשטעלן זאַכן. אַן א' מיט געשמאַק. „אַ פֿנינערע באַנעמונג פֿון די ראַלן, אַ סך אַ בעסערע אַקטיאָרישע טעכניק און אַ ביסל זיין פֿאַר א' און קליידונג“, מוק, באַנעגענישן וײַ.

אויסשטאַטן — טרוו. שטאַט אויס, ~גע־שטאַט. 1. איינקויפֿן, צוגרייטן, פֿאַרזאָרגן מיט אַלע גייטיקע מכשירים, אינסטרומענטן. א' אַ גוטן וואַרשטאַט, אַ קאַבינעט פֿון אַ צאָרן דאָקטער, אַ קאַנטאַר. 2. אויסמעבלירן און

גיהאט הונדרט נביאים...אוי קינר האט עש אויש גישוועצט", מהמ, מח/א.

אויסשווערן — שווער אויס, ~געשוואַרן. אוטוו. — שווערן מיט אַ צאַל שבוועות. פֿאַר־ענדיקן שווערן. א' מיט איך־זאַל־אָווי־לעבן. טרוו. — אַרױפֿלייגן אַ שבוועה (אויף אַ צאַל). א' די עדות בײַ אַ משפּט.

אויסשוויבערן — טרוו. ער אויס, ~געשויר־בערט. ברענגען האָר אין אומאַרדענונג, צע־פאַלען, צעבוזשען. א' די קינדערשע קעפֿלעך.

אויסשוידערן — טרוו. ער אויס, ~געשויר־דערט (געוויינטלעך אומפּ). אַרױסברענגען אין גרויס שרעק, עס זאָל דורכנעמען אַ ציטער. די נעסן שוידערן מיך אויס. „איך געדענק נאָר בלויז אַז עס האָט מיך אין מאָל אויסגע־שוידערט אַבערן וועג, וויט, ווי דער גורל פֿירט. „עס שוידערט אים אויס אַ קעלט אין די ביינער, טאַדלער רבי, טגולות ורפּאות. **אויסשווימען** — שוים אויס, ~געשווימט. אוטוו. — אָנהייבן שווימען. דאָס אינגעמאַכטס שוימט שוין אויס. טרוו. — אָפּשווימען, אַראַפּנעמען שוים. א' די זופּ. „האַט ער אַ פֿאַר מאָל די זופּ אויסגעשווימט“, אַלטער־לעב, ראַ־בינדאַהן ו, וואַרשע 1880.

אויסשווימען זיך — אוטוו. < דעו. אויפֿ־הערן אַרױסגעבן שוים; זיך אויסקלאַרן. „אין דער היסטאָריאַגראַפֿיע האָט זיך נאָך גישט אויסגעשווימט די אַלטע פּלוגאטאָ...“ 2. פֿיני־קלעטשײַן, צוק, 1949, iv. „ער וועט אַמאָל זיך א' און קומען צו אַ טאַלק“, רוב, מגילת רוטלאַנד.

אויסשווינען — טרוו. שוין אויס, ~געשווינט. דזוו אויסשאַנעווען <.

אויסשוכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסשוכן. „פֿאַרגעסן אַרײַנצוגע־מען אין חשבון די א' פֿון די יתומים“.

אויסשוכן — טרוו. שוך אויס, ~געשוכט. פֿאַרזאָרגן מיט שיד, קויפֿן פֿאַר עמעצן שוכ־וואַרג. אויסקליידן און א' די קינדער, די פּליטים.

אויסשוכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויסשולן. אויסבילדונג. א' פֿון יונגע געלערנטע; א' פֿון אַקטיאָרן.

אויסשוילערן — טרוו. ליער אויס, ~גע־שוליערט. אַרױסקריגן געלט, געווינען אין קאַרטן דורך פֿאַלשקייטן, אומערלעכער שפּיל. א' פֿון די נאַרישע פּאַסאַזשירן זייערע גראַשנס.

אויסשוולן — טרוו. שול אויס, ~געשוולט. 1. אויסלערנען עמעצן (אויף אַ סיסטעמאַ־טישן אופֿן, אין אַ שול) אַ פֿאַר, אַ געוויסן אָפּצוהיבן פֿון חיסן. א' גוטע מעכאַניקערס, חיסנאַפּטלערס. 2. אויסבילדן בכלל; אויס־טוערן; סיסטעמאַטיש אַנטוויקלען. א' עמעצן, עפעס אין משך פֿון יאָרן.

אויסשושן — דער, ײַ. נר. 1. דזוו אויסשאַסן. „און זײַן לויב האָט זיך געהערט ווי אַ־קלאַפּן פֿון שטאַלערנע געשיקט־שינגע פּיסטאַלעטן“, פּרץ, ליטעראַטור און לעבן. 2. זעטש. גרױ־פע, אויסגעטיילט פֿון אַ גרעסערער פֿאַרטער־טערשאַפֿט אָדער פֿאַרזאָמלונג. קאַמייע. דער פּערמאַנענט־אַ פֿון ציוניסטישן קאַנגרעס.

אויסשטאמלען זיך — אנטון. ציר אויס, ~ (גע) שטאלצירט. דזוו שטאלצירן, נאָר מעפּאַטיר שער, אַ מיט פעסט. אויך מיט זיך. **אויסשטאמלען** — טרוה. מל אויס, ~ גע- שטאַמלט. 1. אַרויסזאָגן פעס, איבערריסן דיק קעגן ווילן דעם שטראַם קלאַנגען, פֿאַר- טשעפענדיק זיך ביי געוויסע קלאַנגען. אַ אַ בטהשע, ער שטאַמלט אויס: דרדדאַכט זיך, קיטאַקע אַזוי. 2. אַרויסזאָגן פעסע אין גרויס פֿאַרלעגנהייט, מיט אַפּשטעלן און שווע- ריקייטן. „ער ווערט בלאַס און רויט... ער שטאַמלט אויס: אַ דאַנק, און וויל ווײַן אַז ער לערנט גוט“, אה, ידער העברעאישער לע- רער.

אויסשטאמלען זיך — אנטון. < דפּוה. עני דיקן רעדן שטאַמלענדיק. מיט שוועריקייטן פֿאַרענדיקן רעדן. „ביז ער שטאַמלט זיך אויס, געווערט אפּשר אַ האַלבע שעה“.

אויסשטאמלעניש — דאָס (די), זי. פּראַ- צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטאַמלען (זיך). ניט קיין רעדע, נאָר אַן אַ.

אויסשטאַמלן — טרוה. שטאַמס אויס, ~ גע- שטאַמט. (קאַמאַשן־שטעפּערע) מאַכן, אויס- האַקן לעלעך אין די איבערשטע טיילן פֿון לעדערנע שיד. אַ לעלעך, אַ שיד.

אויסשטאַמען (ווען) — טרוה. מען (ווען) אויס, ~ געשטאַמען (ווען). (סטאַלעריע) אויסהאַקן לאַך אין האַלץ מיט אַ שטאַממע, ספּעציעלן אַנצווערנע מכשיר. אַ די פּיס פֿון טיש, עס זאָלן אַרען די צאַפּנס.

אויסשטאַמען — שטאַם אויס, ~ געשטאַמט. אנטון — דזוו שטאַמען, אַפּשטאַמען, נאָר עמ פֿאַטישער. „פֿון וואָנעט קען אַ דאָס דאָזיקע בייזי?“. טרוה — 1. (וועלדערע) אָפּהאַקן די צווינג און אַרומהאַקן די קאָדע פֿון אַראַפּ געווערע ביימער. 2. (סטאַלעריע) אַ מיט אַ דלאַטע) אויסהאַקן אַ לאַך, אַן עפּענונג, אַ רינע אַע. „שטאַמט מען אויס אין די ברע- טער פֿירקאַטיקע לעכער... מע שטאַמט זיי אויס אויף דורך“. בער.

אויסשטאַמפּן — טרוה. שטאַמפּ אויס, ~ גע- שטאַמפט. אויסהאַקן, אויסקריצן צייכן, ציי- כענונג, דורך אַרויפֿלאַפּן אָדער אַרבינדריקן אַ שטאַמפּ. אַ געהילק, לעדער. „די מעשאַלע- נע וואַלצן האָבן אַליין אויסגעשטאַמפט גלייכ- פֿאַרמיקע לעכער און מיט אַ געהעריקער מאַס“.

ב. רעטלער, טמז, 17 1960. **אויסשטאַמפּן זיך** — אנטון. < דפּוה. אַרויס- באַקומען זיך, זיין דער רעזולטאַט פֿון אַ צאל באַמייאונגען. „מיר זענען זיך מכין אויף דער חתונה, לאָזן מיר אומיסטן זען וואָס דערויס וועט זיך אַ“, נטיס נפֿלאות וואָס הרב הקדוש יהושע העשיל מאַפּט האָט באַווזן.

אויסשטאַמפּערן (זיך) — דזוו אויסשטאַל- פּערן (זיך) —

אויסשטאַנדר — דער, זי. אוקר, גאַליציע. 1. דאָס וואָס עס דאַרף זיך אויסשטיין, דאָס וואָס עס צעגייט אַליין. (דערעיקר וועגן אַ קראַנקייט). „די רופּאים זאָגן, אַז סײַנע אי- בערגיין, אַז סײַדאַרף האָבן אַן אַ“, טמב. „די שותפים האָבן געוואונקען מיט זיין אויג צום סימן אַז אַלץ גיין לויט זיין וואונטש. זעליקס כּעס וועט האָבן זיין אַ“, רחל קאַרל.

עד. 2. געוולד, אויסווער. דער כּוח פֿון אַ. „ביסטו סאַלדאַט צי לופּטפֿלינער, פֿול מוט און אַיקראַפּט“, עק. 3. דאָס אַפּליגן אַ טערמין צום באַצאַלן. אַרכ. „...לתשלומין כּפי דבורו אינקאַפּאַבל, עד כי ירחיב ה' גבולו אויס שטאַנד האָבן וויל“, אגרת שלמה, טו/ב.

אויסשטאַנען — דזוו אויסשטאַנען. < **אויסשטאַפּונג** — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטאַפּן. אויספֿילונג, אַנפּי- לונג.

אויסשטאַפּלען — טרוה. פּל אויס, ~ גע- שטאַפּלט. אויסליגן (געהילק, ציגל אַע). עס זאָלן זיך באַקומען שטאַפּלען. „אַ האַלץ אין טריקראַמערין“, יוהאַג, Ne 4.

אויסשטאַפּן — טרוה. שטאַפּ אויס, ~ גע- שטאַפט. 1. אויספֿילן דאָס אינעווייניקסטע פֿון פעסע מיט אַ שטאַף, מאַטעריאַל. אַ דאָס געזעס פֿון אַ פֿאַטעל. אַ פֿעל פֿון חיות פֿאַר אַ מוויז. אַ אַ ליאַקע מיט וואָטע. אַ פּאַ- פּיראַסן = אַפּילן די גילדע פֿון אַ פּאַ- פּיראַס מיט טאַבעק, ניצנדיק אַ שטאַפּ-מאַ- שניקע. אַ אַ העלדזל = אַנפֿילן די הויט פֿון העלדזל פֿון אַן עוף מיט אַ געמיש פֿון מעל, פֿעטס, איי, זאַלץ אַע. 2. אויספֿילן אַ לאַך, דורך אַרבינדשטאַפּן פעסע. אַ די צעבראַ- כענע שויבן מיט שטאַפּעס. 3. אויספֿיערן, איבערפֿיערן, פֿיערן איבערגוואַלד (אַ גאַנדז, אינדיק, קאַטשקע, הון כּדי צו האָבן מער שטאַלץ). אַ גענדז אויף פּסח (אויך אַ אַ קעלבל). 4. אויסצירעווען צעלעכערטע זאָקן. אַ זאָקן.

אויסשטאַפּעכין — דאָס, זי (ער). דאָס מיט וואָס מע שטאַפּט אויס; דאָס אויסגעשטאַפּע. אַן אַ מיט שטאַפּעס.

אויסשטאַפּירן — דער, זי. אויסשטאַט, אויסשטאַטונג. אויספּרובּונג. „עס איז געקומען אַ יום־טובּ... ווען לויט טראַדיציע האָט יעדע- רער נאָויה גרענד סטריט, נײַן געמוזט האָבן אַ גיכעס אַ“, טאַג, 6 X 1958.

אויסשטאַפּירונג — די, ען. 1. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטאַפּירן. אויסשטאַ- טונג. אַן אַ פֿאַר דער קראַם מיט עלעקטרי- שע לעמפּלעך. „דאָרט האַנדלט קהל... מיט ליזונט און אַלעס וואָס מע דאַרף צו אַ פֿון די מתים“, צענדערבוים, געהיימיס פֿון בערדי- טשעוה. 2. אויסשטייער, כּלה-אויסשטאַטונג. „וואָס אַז זיי האָבן פֿעדערן געפֿליקט... אַבי ניט דאַרפֿן קיפּן פֿאַר מומוז אַ קישעלע פֿאַר זיך אָדער פֿאַר אַ קינד צו אַ חתונה, וואָס די גאַנצע אַ פֿלעגט ליגן גרייט פֿון קינדווייז“, ארז, קמ, 1863, Ne 44.

אויסשטאַפּירן — טרוה. פֿיר אויס, ~ גע- שטאַפּירט. (אין לד, צאַל פּר ניט באַקאַנט). 1. אויסשטאַטן, אויספּראַווען. אַ קלייט, אַ קאַנטאַר. 2. צוגרייטן אויסשטייער. אַ אַ חתונה = צאַלן פֿאַר אַלע חתונה־הוצאות.

אויסשטאַפּונג — די, ען. פּראַצעס פֿון אויסשטאַפּן. אַ פֿון אַ פֿאַלק; אַ פֿון אַ מנהג.

אויסשטאַרבן — אנטון. שטאַרב אויס, איז ~ געשטאַרבן [בלויז אין גראַדנע און נאָך עטלעכע ר - האַטן]. 1. (אָוועק) שטאַרבן, וועגן אַ צאַל (אַלע). פֿון אַ גרופּע. „עס

שטאַרבט קיין דור ניט אויס“, שוה. „ביז דעם דור המבול, אַז די מענטשן זענען אויסגע- שטאַרבן, זענען שוין די אַנדערע באַשעפֿע- גישן אויך נהרג געוואָרן“, נצז, כג/א. שטיל ווי אויסגעשטאַרבן. 2. שטאַרבן ביסלעכווייז, איינער נאָכן צווייטן, ביז די גאַנצע גרופּע צעפֿאַלט זיך, קומט אום. דער דור המדבר איז אויסגעשטאַרבן. „מע וועט דאָ אין קאָ- לאַניע פֿון הונגער אַ“, פּה, פֿון וועטע לעני דער. „פּינצטער וועט ווערן, און אַלע שלעכטע יידן וועלן אין דער פּינצטערניש אַ“, אַש, תהילים־יוד. 3. ביסלעכווייז פֿאַרשווינדן, ניט ווערן. אַלטע מנהגים שטאַרבן אויס, גייע קומען אויף. 4. פֿאַרוועלקן, פֿאַרגיין. „די קווייטן דינע זענען אויסגעשטאַרבן“, יהוּאַס, זון און נעבל. „אַלע שטערן אויסגעשטאַרבן, סײַהענגט דער הימל שוואַרץ געפֿאַרבן“, הרה, אין חושך.

אויסשטאַרטשען — טרוה. טשע אויס, ~ געשטאַרטשען. דזוו אויסשטאַרטשען) —

אויסשטאַרכען — טרוה. כּע אויס, ~ גע- שטאַרעט. אויסהאַקן, אויסקלאַפּן, אויס- שטעכן מיט אַ שטאַרע, שטויס. אַ מיט הער- נער די זיטן. אַ מיט די פּויסטן דעם בויך. אַ די אויגן = אויך: זאָגן אין די אויגן פעסע שלעכטס, שטעכן אין די אויגן.

אויסשטאַרן — טרוה. שטאַר אויס, ~ גע- שטאַרט. אויסשטעלן זיין אויגן און קוקן אַ לענגערע צייט אומבאַוועגלעך אויף פעסע, עמעצן. אַ אַ פֿאַר קוקערס. אַ אַ פֿאַר שלע- פּאַקעס (סאַניק, גאַליציע).

אויסשטאַרצן (ען) — טרוה. שטאַרצן (צע) אויס, ~ געשטאַרצען. אויסשטעלן עס זאָל זיין בולט, אַרויסרוקן; פֿאַרויסרוקן. אַ די היפּטן, די באַקעס, דעם זיט־מיר־מוחל. אַ די אויגן.

אויסשטאַרקונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטאַרקן. סײַז ניטיק אַז אַ פֿאַר גוף און נשמה.

אויסשטאַרקן — טרוה. שטאַרק אויס, ~ גע- שטאַרקט. מאַכן שטאַרק(ער), פֿעסט(ער). אַ די שטריק, דעם אונטערשפּאַר. אַ דעם גבסט. דעם מוט.

אויסשטאַרקען — דזוו אויסשטאַרכען — אויך: ~ שטאַרענען.

אויסשטודירט — אַזי. 1. וואָס מע האָט אויס(גע)שטודירט. אַע וויסנשאַפֿט, אַע מלאכה. 2. וואָס איז דורכגעגאַנגען אַ שטודיע, אַ לע- רע, אַער מענטש. אַפּט טובּ: אויסשטודיר- טער). „דער קאַרעספּאַנדענט מיינט גאַרנישט פּוקד צו זיין אויף דער ראַבינער־שטעלע די עוונות פֿון אַן אין“, קמ, 1868, Ne 41.

אויסשטודירן — טרוה. ייר אויס, ~ (גע) שטודירט. 1. פֿאַרענדיקן שטודירן, לערנען אין אַ שול (געוויינטלעך אַ העכערער). דורכגיין דעם גאַנצן קורס. „זי האָט זיך... אין דער ראַבינער־שול אַרבינגעבראַכט און האָט זיך געשלעפּט אויף אירע פּלייצעס, ביז די האָסט אויסגעשטודירט“, ליאַנדאַר, דער נייער בש, ווילנע 1887. אַ דאָקטער = אַ דאָקטאָריע, = דורכגיין דעם פּוילן לערנערס צו ווערן אַ דאָקטער. אַ אינזשענער, אַדוואַקאַט אַזוה. 2. אויסלערנען זיך אַלץ וואָס איז ניטיק. אַ

צום עקזאמען די מיטלעלערלעכע געשיכטע.
 3. אויספארשן. אי דעם מינערלאך-באשטאנד פון דעם וואסער. אי די מעגלעכקייטן צו מאכן א סינטעטישן פראדוקט. א א לאגע. 4. גוט דורכקוקן, באטראכטן. „ער וועט אויסגיין מיט איר דעם גאנצן לוחער, א אַלע בילדער“, טפ. סודות.

אויסשטויבונג — די, ען. פראצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטויבן. פֿאַרמערונג דורך אַ. **אויסשטויבן** — טרוה. שטויב אויס, ~גע- שטויבט. 1. (אַנהייבן) אַרויסגעבן שטויב (אָדער עפעס אין פֿאַרעם פֿון שטויב). „דער וועג שטויבט אויס אַ גאַנצן וואַלקן, ווען עס פֿאַרט אַן אויסאַמאַביל“, רייד. אַ די ספֿאַ- רעס פֿון אַ געוויקס. 2. אַראָפֿעמען שטויב, אויסטרייסלען, אָפּווישן שטויב. אַ די ביכער. „...וואָס גוטע שנים טוען זונטיק, אין דעם טאָג פֿון רו; דאַרט איינער טראַגט אַ טעפּער אויסצושטויבן“, מל. אין טאָג פֿון רו.

אויסשטוינען — אוטוו. שטויבן אויס, ~גע- שטוינט. 1. אויסוואַנדערן זיך, אָנהייבן צו שטוינען. 2. דזוו שטוינען, נאַר עמפֿאַטישער. **אויסשטויסונג** — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטויסן.

אויסשטויסן — טרוה. שטויסן אויס, ~גע- שטויסט. 1. שטויסן אַ צאָל מאָל אַן אַקס וואָס האָט אויסגעשטויסן דרע מאָל ווערט אַ מועד. 2. מיטאַמאַל אָדער שטאַרק שטויסן. אַ מיט די הערנער און טייטן. 3. פֿאַרענדיקן שטויסן אין אַ שטייטל, סטופּע אָדער ענלע- כן מכשיר. אַ מצוה, פֿאַרפֿעלעך, גרויפֿן, פֿעפֿער אַא. 4. אַרויסשטויסן, אָפּשטויסן. אַר. „...בהמות וחיות דיא נישט האַבין חוטא גיוועזן זיינן גיקומן אונ דיא תיבה האָט זיא אַן גינומין, אונ דיא יוא האַבין חוטא גיוועזן, האט זיא דיא תיבה אויס גישטויסן“, נצו, יט/ג.

אויסשטויסן זיך — קזוו. א דפֿוו שטויסן איינער דעם צווייטן. זיך אַ ווי בעק. **אויסשטורן**, ~שטירן — דער. מצ נב. (סוחריש) אויסקלעבן, אָפּקליבן. דער בעסטער מוסטער, שטיק סחורה פֿון בעסטער קוואַלי- טעט. „...מיט איינעם אויסשטורן פֿון די גע- וואַנטן וואָס באַטרעפֿן אַ טאַלער אַכט טויזנט“, אמד. „...וואָס איר דענקט וועגן איין אַ פֿון נניע וואַרע“, ליאַנדאַר, בש, 1887. זן אויך מוסטער, פֿראַבקע.

אויסשטומען — טרוה. שטום אויס, ~גע- שטומט. 1. שטום מאַכן. „אַך, ווי שטומט מען שוין אויס די שרייערס? דעם קאַפּ פֿאַר- דולן זיי!“ 2. אויסדריקן עפעס דורך זיין שטום. „זיי האָבן אויסגעשטומט זייער בענק- פֿאַסט נאָך אַרץ-ישראל“, אַפּא, טמו, 1960 III 27.

אויסשטומפֿיקן — טרוה. פֿיק אויס, ~גע- שטומפֿיקט. מאַכן אַ מכשיר, אַן אינסטרו- מענט אויס שאַרף. אַ אַ האַק, אַ זעג. **אויסשטופֿלען** — טרוה. פֿל אויס, ~גע- שטופֿלט. אויסלעלען, אויסרעדלען. מאַכן אַ צאָל קליינע לעלעך, קאַרבן אויף אָדער אין עפעס. אַ אַ בלעך, אַ ווי אַ ריבאַיזן. אַ אַ מצוה. אַ אויסגעשטופֿלט.

אויסשטופֿן — טרוה. שטופּ אויס, ~געשטופּט. אויסשטויסן מיט אַ האַנט (הענט, פֿויסט, פֿליי- צע, גאַנצן קערפּער). אַ עמעצן (אין) די זיטן. מיט זיך — קזוו. **אויסשטופֿעניש** — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אויסשטופֿן (זיך). **אויסשטופֿערן** — טרוה. ער אויס, ~געשטור- פערט. (שוסטערע) אויסברייטערן אַן ענגן שוך. די שיד קוועטשן און מע דאַרף זיי אַ. **אויסשטוקאַטורע(ווען)** — טרוה. רע(ווע) אויס, ~געשטוקאַטורע(וועט). אַרויפֿלייגן שטור- קאַטורקע (אויף ווענט), אויסטינקעווען. אַ די ווענט.

אויסשטוקעווען — טרוה. קעווע אויס, ~געשטוקעוועט. אויך: ~שטיקעווען. 1. צונויפֿלייגן, אויסלייגן, צונויפֿנייען שטיק- לעך און מאַכן פֿון דעם עפעס. אַ אַ בלאַם פֿון אַ פֿעלץ. אַ אַ למלעך פֿון שטיקלעך לזחונט. 2. צונויפֿנייען. אויסמייסטערן, אויס- מייסטערעווען. 3. אויסלאַטען, פֿאַרלייגן לאַך (לעכער) מיט שטיקלעך סחורה. אַ די דעם קינדס הייזלעך. 4. אויספֿילן לאַך, בלוזי, דוחק אין עפעס. גאַנץ מאַכן. „מיטן מלאַכה געלט, האָט ער געמיינט, וועט ער אַ דעם ראַש השנה. הייבט זיך אַפֿילו נישט אַן — טויזנט לעכער אויף יעדן גראַשן“, בערג, בנט דינעפּער ו.

אויסשטורכען — דזוו אויסשטאַרצען. **אויסשטורמירן** — טרוה. מיר אויס, ~(גע) שטורמירט. אייננעמען, באַזיגן מיט אַ האַט- טיקן, שטאַרקן איבערפֿאַל, אָנפֿאַל. אַ דעם שונאס פֿאַזיציעס, די פֿעסטונג. **אויסשטורעמונג** — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויסשטורעמען. גוואַלדיקע, שרעקלעכע אַ.

אויסשטורעמען — עס אויס, ~געשטור- רעמט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן שטורע- מען. עס איז שטיל, פֿלוצעם האָט ער אויס- געשטורעמט. אַ מיט פעס. דער פעס שטורעמט אויס. טרוה — 1. אויף אַ שטורעמדיקן אַוּפֿן עפעס אויסדריקן. אַ דעם פעס, דעם פֿראַ- טעסט. זיי האָבן אויסגעשטורעמט די רעוואַל- ציע. „זיי האָבן שוין זייער וועג דורכגעמאַכט, זייער שטורעם אויסגעשטורעמט“, שג. לעזער, דיכטער, קריטיקער ו. 2. אויסשטורמירן, אייננעמען מיט שטורעם. אַ אַ פֿעסטונג.

אויסשטותעווען — [שטורעווען] טרוה. שטותעווען אויס, ~געשטותעוועט. אַרויס- ברענגען אַ שטות; טאָן, זאַגן עפעס אויף זייער אַ נאַרישן אַוּפֿן. אַ אַזוינס וואָס זאָל אונדז פֿאַרשעמען.

אויסשטייג — דער, זן. אַקט פֿון אויסשטייגן. אַרט וואו מע שטייגט אויס.

אויסשטייבונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער אַרט פֿון אויסשטייבן.

אויסשטייגן — אוטוו. שטייגן אויס, & האָבן ~געשטייגן. 1. אַראָפּגיין, אַרויסגיין (פֿון אַ שיה, באַן, עראַפֿלאַן) אויף דער ערד. אַ פֿון באַן. 2. שטייגן, זיך הייבן, אַרויפֿ- גיין העכער. „די געדאַנקען זיינען אויסגע- שטייגן ביי אונדז אין האַרץ“, ייִפֿאַל, 1882 ו 14. 3. אַוועקגיין פֿון אַ גרופּע, זיך אויס- טיילן. מיי. „שטייגן אויס און שמד זיך“ (גע- זאָגט צו עמעצן וואָס איז געפֿעלן ביי-דייטשע פֿירונגען), טענדלאַה, 682.

אויסשטייגן — טרוה. שטייגן אויס, ~גע- שטייגט (אויך: ~שטייגן). 1. אָנבאַטן, געבן העכערן פּריזן ביינס קויפֿן עפעס, ביינס לי- ציטירן. אַ די קאַנקורענטן אין פּריזן. אַ די סחורה. אַ מַפֿטיר. „מיר וועלן מאַכן אַ ליציטאַציע, פֿאַרקויפֿן דאָס שטיקל קרקע, ווי מע שטייגט אויס אַן עליה“, אַפּא, יא ליצי- טאַציע. 2. פֿאַרגרעסירן מער ווי אַנדערע אין לערנען, קענטענישן. אַ די אַנדערע בחור ריט. אַ אין פֿרומקייט, אין מידות טובות. „ער אַרבעט אויף הסבה, ער וויל אַ אין לערנען, מע האַלט אים פֿאַר אַ מַבְקֶשׁ, חג, ישיבה. 3. אויסקאַנקורירן מיט עפעס, איר בערשטייגן אַ צאָל. אַ אין (מיט) שיינקייט. „פֿאַראַ... שיענערע וויבלעך וואָס מוזן געבען אַ איינע די אַנדערע“, שג. זומערלעבן.

אויסשטייגעניש — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון (געווינדריקן) אויסשטייגן. אַן אַן אויסדינגעניש — דער אמתער מסחר.

אויסשטיין — אוטוו & אַקזוו. שטיי אויס. בין אויסגעשטאַנען [וועגן אַ אַ ב אין לר אַ אויסלויפֿן].

1. שטיין אַ לענגערע צייט, ביזן סוף. אַ די גאַנצע פֿאַרשטעלונג. אַ אַ שעה פֿאַר דער טיר און וואַרטן. „אַפֿפֿאַסטן אַזא טאָג און אַ אויף די פֿיס, זיך נישט צוועצן אַפֿילו — דאָס קאָן נאָר אַ ליטוואַק“, שג. אויף קראַנקע פֿיס דעם לאַנגן דאַווען אויסגעשטאַנען מיטן סיידור אויף די הענט“, י. ראַלינק, מִפֿן מאַ- מע. אַ דעם פֿאַרשטעלונג מוסף. אַ אַ שור- נה עִשִׂיה — אַפֿאַווען שמונה עשרה. „אויס- געשטאַנען שמונה עשרה, נעמט ער אַרויס פֿון טישקעסטל אַ וועקסן ליכטל“, שג. יחזוכה געלט.

2. בלייבן אויף דעם זעלביקן אַרט. שלעפּ נישט אַרום דעם וואַזאָן, לאָז אים אַ וואו ער איז. „...האָט מען זיי אַפֿילו נישט געלאָזט, אַ אין זייערע צרות“, וועט, פֿון רבינס שטוב, 3. (דריטפּערזאָניק) געשען, פֿאַסירן. „וואָס [סיאין] אַמאַל מיט אייך געשען, ווען איר זענט נאָך קליינע קינדער געווען, וואָס איז מיט אייך אויסגעשטאַנען, קענט איר אייך אמת נישט דערמאַנען“, עט. ליזער.

4. פֿאַרטראַגן, טאַלעריירן, דולדן. „ניט קע- נען עמעצן אַ = פֿאַרלירן געדולד בנוגע צו אים, נישט קענען פֿאַרטראַגן. (ניט) קענען אַ עפעס. „אביר אין דיא לענג האב איך עש נישט לענגיר קענין אויז שטיין“, גה, 319. „מה דאָך דאָ קאַנט איר נישט אַ דאָס קול יללה און איר מוזט אַלע קלאַגן, אַן איר וועט אַהין קומען, וועט איר שוין גאַרייט קענען אַ דאָס קול יללה“, נחב, מַעֲשֵׂה מהוי בעטלירס. „דער פֿאַלאַק פֿאַנגט אַן קינד צו קריגן, אונד איין פֿאַלאַק קען קיינה קינד אויש טשעהן“, איין שינה היסטאָריע פֿון איין פֿאַלאַק (פֿש וו), „אַ מנין שגעון — באַדאַרף מען זיין שטאַרקער פֿון איינזי“, שג. אַלטני כתרילעווקע. אַ טענות, געוויי, געשרייען, דעם טומל אע.

5. אויסהאַלטן, דורכאַלטן, איבערטראַגן. „דער זינדיקער מענטש מוז אַלץ אַ, שו. „וואָס אַ ייד קען אַלץ אַ, שו. „ניט איז נישט אויסצושטיין = מע קען מער נישט אויס- האַלטן. „עש נעמט מיר גרויס וואונד פֿון

צע, גאַנצן קערפּער). אַ עמעצן (אין) די זיטן. מיט זיך — קזוו. **אויסשטופֿעניש** — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אויסשטופֿן (זיך). **אויסשטופֿערן** — טרוה. ער אויס, ~געשטור- פערט. (שוסטערע) אויסברייטערן אַן ענגן שוך. די שיד קוועטשן און מע דאַרף זיי אַ. **אויסשטוקאַטורע(ווען)** — טרוה. רע(ווע) אויס, ~געשטוקאַטורע(וועט). אַרויפֿלייגן שטור- קאַטורקע (אויף ווענט), אויסטינקעווען. אַ די ווענט.

אויסשטוקעווען — טרוה. קעווע אויס, ~געשטוקעוועט. אויך: ~שטיקעווען. 1. צונויפֿלייגן, אויסלייגן, צונויפֿנייען שטיק- לעך און מאַכן פֿון דעם עפעס. אַ אַ בלאַם פֿון אַ פֿעלץ. אַ אַ למלעך פֿון שטיקלעך לזחונט. 2. צונויפֿנייען. אויסמייסטערן, אויס- מייסטערעווען. 3. אויסלאַטען, פֿאַרלייגן לאַך (לעכער) מיט שטיקלעך סחורה. אַ די דעם קינדס הייזלעך. 4. אויספֿילן לאַך, בלוזי, דוחק אין עפעס. גאַנץ מאַכן. „מיטן מלאַכה געלט, האָט ער געמיינט, וועט ער אַ דעם ראַש השנה. הייבט זיך אַפֿילו נישט אַן — טויזנט לעכער אויף יעדן גראַשן“, בערג, בנט דינעפּער ו.

אויסשטורכען — דזוו אויסשטאַרצען. **אויסשטורמירן** — טרוה. מיר אויס, ~(גע) שטורמירט. אייננעמען, באַזיגן מיט אַ האַט- טיקן, שטאַרקן איבערפֿאַל, אָנפֿאַל. אַ דעם שונאס פֿאַזיציעס, די פֿעסטונג. **אויסשטורעמונג** — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויסשטורעמען. גוואַלדיקע, שרעקלעכע אַ.

אויסשטורעמען — עס אויס, ~געשטור- רעמט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן שטורע- מען. עס איז שטיל, פֿלוצעם האָט ער אויס- געשטורעמט. אַ מיט פעס. דער פעס שטורעמט אויס. טרוה — 1. אויף אַ שטורעמדיקן אַוּפֿן עפעס אויסדריקן. אַ דעם פעס, דעם פֿראַ- טעסט. זיי האָבן אויסגעשטורעמט די רעוואַל- ציע. „זיי האָבן שוין זייער וועג דורכגעמאַכט, זייער שטורעם אויסגעשטורעמט“, שג. לעזער, דיכטער, קריטיקער ו. 2. אויסשטורמירן, אייננעמען מיט שטורעם. אַ אַ פֿעסטונג.

אויסשטותעווען — [שטורעווען] טרוה. שטותעווען אויס, ~געשטותעוועט. אַרויס- ברענגען אַ שטות; טאָן, זאַגן עפעס אויף זייער אַ נאַרישן אַוּפֿן. אַ אַזוינס וואָס זאָל אונדז פֿאַרשעמען.

אויסשטייג — דער, זן. אַקט פֿון אויסשטייגן. אַרט וואו מע שטייגט אויס.

אויסשטייבונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער אַרט פֿון אויסשטייבן.

אויסשטייגן — אוטוו. שטייגן אויס, & האָבן ~געשטייגן. 1. אַראָפּגיין, אַרויסגיין (פֿון אַ שיה, באַן, עראַפֿלאַן) אויף דער ערד. אַ פֿון באַן. 2. שטייגן, זיך הייבן, אַרויפֿ- גיין העכער. „די געדאַנקען זיינען אויסגע- שטייגן ביי אונדז אין האַרץ“, ייִפֿאַל, 1882 ו 14. 3. אַוועקגיין פֿון אַ גרופּע, זיך אויס- טיילן. מיי. „שטייגן אויס און שמד זיך“ (גע- זאָגט צו עמעצן וואָס איז געפֿעלן ביי-דייטשע פֿירונגען), טענדלאַה, 682.

צע, גאַנצן קערפּער). אַ עמעצן (אין) די זיטן. מיט זיך — קזוו. **אויסשטופֿעניש** — דאָס (די), זן. פֿראַצעס פֿון אויסשטופֿן (זיך). **אויסשטופֿערן** — טרוה. ער אויס, ~געשטור- פערט. (שוסטערע) אויסברייטערן אַן ענגן שוך. די שיד קוועטשן און מע דאַרף זיי אַ. **אויסשטוקאַטורע(ווען)** — טרוה. רע(ווע) אויס, ~געשטוקאַטורע(וועט). אַרויפֿלייגן שטור- קאַטורקע (אויף ווענט), אויסטינקעווען. אַ די ווענט.

אויסשטוקעווען — טרוה. קעווע אויס, ~געשטוקעוועט. אויך: ~שטיקעווען. 1. צונויפֿלייגן, אויסלייגן, צונויפֿנייען שטיק- לעך און מאַכן פֿון דעם עפעס. אַ אַ בלאַם פֿון אַ פֿעלץ. אַ אַ למלעך פֿון שטיקלעך לזחונט. 2. צונויפֿנייען. אויסמייסטערן, אויס- מייסטערעווען. 3. אויסלאַטען, פֿאַרלייגן לאַך (לעכער) מיט שטיקלעך סחורה. אַ די דעם קינדס הייזלעך. 4. אויספֿילן לאַך, בלוזי, דוחק אין עפעס. גאַנץ מאַכן. „מיטן מלאַכה געלט, האָט ער געמיינט, וועט ער אַ דעם ראַש השנה. הייבט זיך אַפֿילו נישט אַן — טויזנט לעכער אויף יעדן גראַשן“, בערג, בנט דינעפּער ו.

אויסשטורכען — דזוו אויסשטאַרצען. **אויסשטורמירן** — טרוה. מיר אויס, ~(גע) שטורמירט. אייננעמען, באַזיגן מיט אַ האַט- טיקן, שטאַרקן איבערפֿאַל, אָנפֿאַל. אַ דעם שונאס פֿאַזיציעס, די פֿעסטונג. **אויסשטורעמונג** — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויסשטורעמען. גוואַלדיקע, שרעקלעכע אַ.

אויסשטורעמען — עס אויס, ~געשטור- רעמט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן שטורע- מען. עס איז שטיל, פֿלוצעם האָט ער אויס- געשטורעמט. אַ מיט פעס. דער פעס שטורעמט אויס. טרוה — 1. אויף אַ שטורעמדיקן אַוּפֿן עפעס אויסדריקן. אַ דעם פעס, דעם פֿראַ- טעסט. זיי האָבן אויסגעשטורעמט די רעוואַל- ציע. „זיי האָבן שוין זייער וועג דורכגעמאַכט, זייער שטורעם אויסגעשטורעמט“, שג. לעזער, דיכטער, קריטיקער ו. 2. אויסשטורמירן, אייננעמען מיט שטורעם. אַ אַ פֿעסטונג.

אויסשטותעווען — [שטורעווען] טרוה. שטותעווען אויס, ~געשטותעוועט. אַרויס- ברענגען אַ שטות; טאָן, זאַגן עפעס אויף זייער אַ נאַרישן אַוּפֿן. אַ אַזוינס וואָס זאָל אונדז פֿאַרשעמען.

אויסשטייג — דער, זן. אַקט פֿון אויסשטייגן. אַרט וואו מע שטייגט אויס.

אויסשטייבונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער אַרט פֿון אויסשטייבן.

אויסשטייגן — אוטוו. שטייגן אויס, & האָבן ~געשטייגן. 1. אַראָפּגיין, אַרויסגיין (פֿון אַ שיה, באַן, עראַפֿלאַן) אויף דער ערד. אַ פֿון באַן. 2. שטייגן, זיך הייבן, אַרויפֿ- גיין העכער. „די געדאַנקען זיינען אויסגע- שטייגן ביי אונדז אין האַרץ“, ייִפֿאַל, 1882 ו 14. 3. אַוועקגיין פֿון אַ גרופּע, זיך אויס- טיילן. מיי. „שטייגן אויס און שמד זיך“ (גע- זאָגט צו עמעצן וואָס איז געפֿעלן ביי-דייטשע פֿירונגען), טענדלאַה, 682.

איז געווען, ישעיה, פירוש עברייטשט, לעמבערג 1877. „און ער האט [דעם ווינגארטן] צעגראָבן דאָן אים אויסגעשטיינט“, תי, ישעיה, ה, 2. „דאָס שווערע א' פֿון באַדן“, שוואַרצ-בורג, טיבירער דערציילונגען.

אויסשטיינערונג — די, ען. פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטיינערן.

אויסשטיינערן — טרוה. ער אויס, גע- שטיינערט. 1. אויסרייניקן, באַפֿרייען פֿון שטיינער. „האַב איך דעם אייגענעם גאַרטן גע- פֿרוּחט א״, אפֿא, געטראַכט מיט עברייטישט.

„דער מענטש... שטופט אָפּ בערג, שטיינערט אויס די ערד“, אפֿא, י' יורד. 2. אַרומלייגן, באַפֿעסטיקן מיט שטיינער; אַנזאָרפֿן שטיינער; מאַכן עפעס פֿון שטיינער. א' אַ גאַס. „דאָס אָרט וואו די בלעטער האָבן זיך געהויבן האָבן זיי מיט שטיינער אויסגעשטיינערט“, אש.

3. פֿאַרזאָרפֿן מיט שטיינער. „אויב די כולד-גאַנעס וועלן אָנפֿאַלן, וועלן מיר זיי א״.“ **אויסשטיינערדיק** — אדי. וואָס מע קומט, מע דאַרף באַצאָלן. אַן איער טוב; א' געלט.

אויסשטיינערן — דער, ס. פֿלה-מלבושים און וועש. דער א' קאַסט אַ האַלבן נדן. „דער אַלטער קמצן זאָל לעבן, וואָלט די פֿלה קיין העלפט נדן גיט געהאַט, קיין א' אַודאי גיט“, פֿראָ, י' גלגול פֿון אַ ניגון. „אַזוי איז שוין דער מנהג פֿון לאַנג: אויסטיילן די קינדער לעקעכלעך אין דער נאַכט, ווען מע גיט אַדער א' צו גייען, אַש, טעמל. א״שנפֿדער = דער וואָס גיט א, געוויינטלעך אַ בעסערער בעל-מלאכה.

אויסשטיינערונג — די, ען. פראָצעס פֿון אויסשטיינערן. סכּום שטיינער וואָס מע דאַרף צאָלן, אַ שווערע, הויכע א'.

אויסשטיינערן — טרוה. ער אויס, געשטיי- ערט. 1. פֿאַרזאָרגן מיט פֿלה-מלבושים און וועש, מיט אויסשטייער צו דער חתונה. א' די פֿלה ווי אַ פֿרינצעסין. 2. פֿאַרזאָרגן עמעצן מיט זאַכן (אין וועג אַרײַן). א' דעם בחור אין ישיבה אַרײַן.

אויסשטיינערן — טרוה. ער אויס, געשטיי- ערט. אַרײַפֿלייגן שטיינער(ן) אויף אַ צאָל; באַשטייערן. א' אַלע מיטגלידער פֿון דער קהילה. א' מיט אַלע מיני אַפֿצאָלונגען.

אויסשטייפֿן — טרוה. שטינף אויס, גע- שטיפֿט. 1. מאַכן שטינף, שטיפֿער. א' די טאַליע. 2. אַוטערלייגן שטיפֿליוונט. א' דעם קאַלנער.

אויסשטיילן — שטיל אויס, געשטילט. אַוטו — אויסגיין אין שטילקייט. נעאַל. „אויף די גראַזן שטילן אויס געשרייען און ווערן טוי“, סוּב, וואָלדיקט. טרוה — 1. מאַכן שטיל(ער).

„אין דעם אָרט דאַרף מען אַ ביסל אַ דעם אַרקעסטער“. „האַט זיך האַונד פֿאַררעט און נאָך פֿיל שטענער אויסגעשטילט פֿאַר אַונד זיין וויינען“, לע, פֿאַביוס לינד. 2. געבן צו זייגן (ביזן אַנטוויינען). זי האָט שוין אויס- געשטילט אַ האַלב טונז קינדער.

אויסשטיימונג — די, ען. פראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטימען. (גיט קיין) פֿולע א' „מיט אויסגעשטימקייט (צושטאַנד) און א' (טואונג) גיב איך איבער דאָס ענגלישע integration“, מוה, וועג צו אַונדזער יוגנט.

דעקן די הוצאות. „...האַבן זיי געשטעלט מענ- טשן ממונים וואָס זאָלן א' די הוצאה און אַלע באַדערפֿעניש וואָס מע דאַרף האָבן צו דער קרוין“, שבוּח בעשט. „לכּן איז געבליבן אַז בכדי אויסצושטיין די הוצאות — זאָל מען אַרײַפֿציען דעם מקח פֿון פֿלייש“, ממוס, מסעות. „מע דאַרף אַ קאַנזאַל, און די הוצאה דאַרף איך א״, פֿראָ, י'דער נדבֿן. „האַבן אויס- צושטיין חובות = זיך גייטיקן אין געלט צו באַצאָלן חובות.

8. דורך שטיין אַ לענגערע צייט עפעס קריגן, דערגרייכן. „מע דאַרף שטיין אין דער ריי, אַבער מע וועט שוין פֿאַרט א' אַ פֿאַר שיק, אַ שטיקל אַנזוג, אַ העמד“, שמוח טנה, נערוו.

אויסשטיין — טרוה. שטיי אויס, געשטאַנען. 1. אַוועקשטעלן; אַנטוויקלען. אויסהיילן מיט נאַטירלעכע כוחות, אַן קינסטלעכע מיטלען. לאַז א' די קראַנקייט. „דעם מענטשנס כוח קאַן אויס שטיין אַקרענק, אַצובראַכן גמיט אַבר ווער קאַן דער טראַגן, מס, משלי תקע"ד, יח, 14. 2. אויסצושטיקן. „מאַנגאַליעס — זיסע בלומען-שוואַנען! די זון פֿון דרום האָט אַפֿך אויסגעשטאַנען, טעג, מאַנגאַליעס. 3. פֿאַרזאָרגן עמעצן מיט עפעס. „פֿון אַונדזער בידנע ביסל בלוט [= געלט] זאָלן מיר אים נאָך א' מיט עולם-באב אויך?“, קמ, 1870, Ne 23.

אויסשטיין זיך — אַוטוה. אַ אויסשטיין געוויינטלעך דריטפֿערזאַניק. 1. זיך אויסהיילן (פֿון זיך, אַן מעדיצינישע מיטלען, מיט כוחות פֿון קערפֿער). „אַ חולאת באַדאַרף זיך א״, שוה, ווען אַן אַנשיקעניש אָדער צרה וואָס וועט אַוועקגיין אַליין. ביז צו דער חופּה וועט זיך עס א״, און זי בלייבט איבער דאָ, ביז עס וועלן זיך א' די טראַכאַמעס פֿון אירע אויגן, שע, מאַטל. „אַדער די פֿאַקן זאָלן זיך געווען א״, און זי זאָל זיי גיט געווען אויסרייסן“, שע, קאַנקורענטן.

2. בלייבן שטיין (ליגן, בכלל אין דעם זעל- ביקן צושטאַנד), ביז עס ווערט גוט. מעד דאַרף זיך א' דער מין באַרן פֿאַרפֿן זיך א' אויפֿן בוים. „דאָס פֿרילע מוז זיך א' אויפֿן בוים“, פֿראָ, זוי אַזוי אַ פֿרוש איז געוואָרן אויס פֿרוש. „פֿאַראַן הידער ווען וואָס מע דאַרף אים לאָזן, ער זאָל זיך א' בכדי ער זאָל באַ- קומען זיין אייגענעם טעם, מתקוות, שטאַר- קייט“, שע, בלאַנזענע טעטן.

3. אַנווערן טעם פֿון שטיין לאַנג. דער מעד איז זיך אויסגעשטאַנען און ער שיסט אויס. אַז קוואַס שטייט זיך אויס צו לאַנג, ווערט ער ווי עסיק.

אויסשטייניקן — טרוה. יק אויס, געשטיי- ניקט. 1. דזו אויסשטיינערן, ב 1. „איך האָב דינע מלחמות געפֿירט... דיין גאַרטן אויסגעשטייניקט, דערנער אויסגערייסן“, פֿראָ, גאַלדענע קייט. 2. דזו אויסשטיינערן. 2ב. א' אַ וועג דורך דער בלאַטע. א' אַ פֿאַרקאַן.

אויסשטיינערן — טרוה. שטיין אויס, גע- שטיינט. דזו אויסשטיינערן, נאָר אַ ביסל פֿענערלעכער, מיט בייטעם פֿון אַר. צום ב. „איך האָב זיי אויסגעשטיינט און אויס- גערייניקט פֿון די שלעכטע וואָס צווישן זיי

דיר, אַלטר מן, וויא דוא דש קאנסט אויז שטיין“, לטו, 2/28. „איך זאָג איך, מע קען שוין מער גישט א' פֿון די בעליטאַק סעס“, ממוס, טאַקסט. „ער מוז זיין גבור פֿארי דו ער זאל זיך קענין מיאן אין דער תורה צו ווישן איסור והיתר... ווער קאַן דאש אַלץ אויש שטיין צו ווישן אויב צו לער- ניך, נצו, יא.א. „דו זאָלסט גיט צו וויסט גיין אין די וועגן פֿון די צדיקים... וואָרעם טאַמער וועסטו פֿאַרוויסט ווערן, דו וועסט עס גיט קאַנען א״, חה, ב, 237. „דער שלמזל- דיקער יידישער זשאַרגאַן שטייט דאָך אויס סדומס משפט: וואו אַ שטאַט וואו אַן אָרט פֿעניקט מען אים אויף אַן אַנדער אָרט“, א. מ. קלאַפּ, אַ וואָלף אין שטעטפֿעל, וואָרשע 1899.

6. לייזן, האָבן שווערע איבערלעבונגען (אַ לענגערע צייט). א' שווערע טעג, יאָרן, אַ שווער לעבן. ער (זי) שטייט אויס אַ סך = האָט אַ סך לייזן, צרות. א' פֿון עמעצן (צרות). פֿאַרשוויגן וואָס מע מוז א' א' אַנגסטן, שרעק, גרוילן אע; א' חרפות, ווינונות, שאַנד און שפּאַט אַנ; א' סוריס, פֿפּן און לייז, ענויים (קשים), ווייטיקן, צער אע; א' גויט, הונגער, דחקות אע. א' צרות, פֿלערליי, אַלע מיני, (אַ וועלט מיט) צרות. לעבן ווייניק און א' גענוג. א' (צרות, לייז) ווי אַן עלטער יתום, ווי אַ וויסטע אַלמנה. א' אין דער וועלט פֿון אַלטלעך, פֿון פֿריינד און אומפֿריינד, פֿון איי- גענען און פֿרעמדע. א' אויסגעשטאַנען ווי קאַרן אויפֿן פֿעלד = אויך; זיך אַ סך אַנגעליטן אַזוי ווי קאַרן; פֿון רעגנס, ווינטן, פֿון דער זון. „זא האט החסיד והקדוש כל העיניו אויז גשטאנדין“, ב״י וועגן מעצער עלילת-ד'ם [פֿש ווי]. „איך צווארין מיט דען זון פֿיל ויידר ווערטיקייט אויב אילנד אויז גישטאנדין האָב“, גה, ד' 308. „זיא שפראך דיא פֿרויא צו אירן מאן: מיר קענין דאז גיט לענגר אויש שטאַן, דען מיר האבן קיין ברויט אין אונדז הויז“, ברכת המזון, אַמסט, 1723, כנ״א. „נאָר טאַ- מער וועלן די סוריס גרויס זיין אויף מיר, דאָס איך וועל גיט קענען א״, אײן נייע ש״ס תחינה, פֿיעטריקוב 1881. „כ״האַב גאַטס וואָרט אין מיר דערפֿילט און געלאָזט מיך איבער- ריידן. און זינט דעמאָלט — מיט גאַטס וואָרט — שטיי איך אויס געשפּעט און לייזן, אר. גאַטס וואָרט. א' אַ בלבול = זיין גע- צוואונגען זיך צו פֿאַרטיידיקן קעגן אַ בלבול. א' האַמס בלבול = לייזן פֿון אַ בלבול וואָס שטעלט דאָס לעבן אין סכּנה. א' אַ נסיון (נסיונות, פֿראָבעס) = לייזן פֿון אַ נסיון און אים אויסהאַלטן. א' אַ סכּנה = איבערלעבן אַ סכּנה. „אויב זיין איין סכּנה ת״ל [= תודה לאַל] אויז גשטנדין אין הפּה רשאי לדבר, וועלן עז אין שמוחה מיט אַבנדר דער צילן“, פֿראַנג, 49. א' אַן אַפֿאַל, אַן אַטאַקע) = אויסהאַלטן מיט אַנשטרענגונג. א' שרעק = דורכלעבן שרעק. „אויב מיט ערד טואט מן אונז צו דעקן אויב מוזן אויז שטיין גרושע שרעקיין“, שוה וו.

7. פֿאַרגיטיקן, באַצאָלן פֿאַר עפעס. „גאַט דער גוטער וואָס שפּינט די וועלט מיט זיין גענאָד, וואָס טוט חסד און שטייט אויס איט- לעכנס שאַד“, ממוס, שירה. א' די הוצאה =

אויסשטימען — שטים אויס, געשטימט. אוטו — מספים זיין, צושטימען, צוזאמען פאלן אין מיינונגען, געשמאק. זיי שטימען אויס אין אלץ.

טרוו — 1. אויספאסן, צופאסן, מאכן מע זאל שטימען (אין מיינונגען, געשמאק). „זיי זיי נען געווען אזוי ווי פון אנדערע וועלטן, אבער דאס לעבן צוזאמען האט זיי אויסגעשטימט“, רייד. 2. מאכן אז דער טאן שטימען. פארן שפילן א די אינסטרומענטן, די פיד לען אע. 3. מאכן אז דער קרעדיט און דעביט פון א חשבון זאלן שטימען. א דעם חשבון, א דעם באלאנס. *א א חשבון = אויך. זיך אויסרעכענען. 4. (גראמאטיק) מאכן אז עס זאל שטימען אין צאל דער סוֹ בייעקט מיטן פרעדיקאט אדער שטימען אין גראמאטישן מין דער אַדיקעטיוו מיטן סוב־סטאַנטיוו. [נישט שטענדיק דאָרף מען אַ אין יידיש דעם סוביעקט מיטן פרעדיקאט, למשל: חברה קומען].

אויסשטימען זיך — אוטו, קזוו. ← דפּו. זיך צופאסן איינער צום צווייטן. מאן און ווייב שטימען זיך ביסלעכווייז אויס.

אויסשטינקען — שטינק אויס, געשטונקען. אוטו — מיטאמאל אנהייבן שטינקען. „ביי דעם עקספערימענט האט אזוי אויסגעשטונקען אז מע האט געמוזט ארויס פון דער לאבאראטאריע.“ טרוו — מאכן עס זאל דורכגענומען ווערן מיט א שלעכטן ריח. א אלע צימערן מיט רויך.

אויסשטינקען זיך — אוטו. ← דפּו. 1. ארויסגעבן שלעכטן ריח און אויפהערן דאס טאן. 2. אויספארען זיך, סוף־פליסוף (פארענדיקן) עפעס טאן. גראב. „עס וועט אזעק א האלבער טאג ביז ער וועט זיך א.“ **אויסשטינקעניש** — דאס (די), זי. פראצעס פון אויסשטינקען. אויך: „קעכץ“.

אויסשטיפן — שטיף אויס, געשטיפט. אוטו — אנהייבן שטיפן, א לענגערע צייט שטיפן. חברה האָבן אויסגעשטיפט און זיך ניט געקאנט באַרואיקן. טרוו — עפעס אויפֿטאָן מיט שטיפן, א א קניפ אין בעקל, א קאפּווייִטיק.

אויסשטיפן זיך — אוטו. ← דפּו. 1. שטיפן א לענגערע צייט און אויפהערן (בייטעם פון הנאה). 2. קזוו. שטיפן איינער מיטן צווייטן.

אויסשטיצן — טרוו. שטיצן אויס, געשטיצט. העלפן, אונטערשטיצן א צאל, אדער אויף פאַר־שיידענע אופנים, אדער גרינלעך, א מיט אלע מעגלעכקייטן. א יתומים און אלמנות.

אויסשטיצן זיך — דפּו. פאַררופֿן זיך, זיך סומך זיין. דזוו שטיצן זיך, נאָר עמפּאַ־טישער. אויף וואָס שטיצט ער זיך אויס?

אויסשטיקן — דער, זי. רעגיסטרירונג; אינ־ווענטאַריזירונג, אינזענטאַר. מאכן, דורכפירן אן א.

אויסשטיקונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאַט פון אויסשטיקן. קונציקע א אויף זייד.

אויסשטיקלונג — די, ען. פראצעס פון אויסשטיקלען. מאָזאַזשיע אַרבעט.

אויסשטיקלען — טרוו. קל אויס, געשטיקלען. 1. צושטוקעווען שטיקלעך. 2. צונויפֿ־שטעלן עפעס פון שטיקלעך. 3. אויסשניידן, אויסהאַקן אויף שטיקלעך, א דאָס אַזני.

אויסשטיקן I — טרוו. שטיק אויס, גע־שטיקט. אויסווערן, אויסדווען, א ווי קעצ־לעך, הינטלעך. „פון די מאַנציבילן איז אָפּגע־רעדט. אויף זיי וואָלט זיין לאַנג געמעגט קו־מען אַ כּאַלערע, עס זאל זיין אַ איינציקוועיז־שע, בלאַנדזונדע שטערן וו.“

אויסשטיקן II — טרוו. ← דפּו. אויס־העפֿטן, אויסהאַפֿטן. אויסנייען. „און איר העפֿטן און איר שטיקן? האָט איר געזען דעם גויאישקן אָבעצעדלע וואָס זי האָט אויסגע־שטיקט?“, עט טערקעלע.

אויסשטיקן זיך I — אוטו, קזוו. שטיק זיך אויס, זיך אויסגעשטיקט. קעגנזייטיק זיך דערשטיקן. „מען איז צונויפֿגעקעטשט אין תּחומ־המושֿב און מע שטיקט זיך אויס אין קליינאַנדל און היילדער קאַנקורענץ.“

אויסשטיקן זיך II — אוטו. ← דפּו. אָן אָנשטרענגונג, (גוט) אויסגעשטיקט, אויסגע־האַפֿטן ווערן. „דאָס זענען די באַלדענע פֿעדעם, פֿון [זיין] שטיקט זיך ערשט אויס אַ נשמה פֿון אַ מענטש“, פּראָ, ידער חיוב־ו־

אויסשטיקעווען — דזוו אויסשטוקעווען. ← „פֿון די תּחומנים אַ אַ לבלֿל“, שט, פֿאַר־כּישוֹפֿטער שניידער.

אויסשטיקעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטיקן. אַ צעקווע־שטעניש, אָן אַן ענגעניש.

אויסשטירען(ען) — קזוו. זע אויס, גע־שטירעט. אויסשטעלן, אויסגלאַצן (די אויגן); קוקן אַ לענגערע צייט מיט אָן אומבאַוועגלעכען בליק. אַ די אויגן ווי אויף ביזן וואונדער.

אויסשטענבאַלירן — טרוו. ליר אויס, (גע־)שטענבאַלירט. אויסקלאַפֿן, אויסשטענן לעכלעך (קאַמאַש־מאַכערע).

אויסשטען — דער, זי. אַקט פֿון אויס־שטען. מלל 1/76 פֿאַרשטשט יבּנקור לכּם פּל עין ימינ־י (שמואל א, יא, 2); „אויש שטער“.

אויסשטען — מצ פֿון אויסשטאָן. ←

אויסשטענונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטען. אַ אויף קופּער.

אויסשטען — טרוו. שטען אויס, גע־שטאָבן. 1. מיט אַ שאַרפֿן מכשיר מאַכן אַ לאַך, לעכל, אַ די אויערן צו טראָגן אוירינג־לעך. אַ אַן איי און אויסטרינקען עס. אַ אַ פֿאַרשטאַכענעם פּינגער = מיט אַ נאָדל דורכ־שטען אַ בלאַטער, געשווירל מיט אייטער און אויסקוועטשן דעם אייטער. *אַ מיט מעצען דעם בלאַטער = אים אויסניצן כדי אַרויס־ברענגן פֿאַר אַלעמען עפעס וואָס איז געווען באַהאַלטן. *אַ זיך די ציין = אויסרייניקן ברעקלעך פֿון צווישן די ציין מיט אַ העלצל, שפּילקע. [זיין] שטען זיך אויס די ציין, מע זאל מיינען אַז זיי גייען ערשט פֿונעם טיש, ש. בערנשטיין, ר יאָכעבּ דל גאה, קעשענעוו 1884.

2. מאַכן אַ וואונד מיט אַ שאַרפֿן אינסטרױ־מענט, אַרויסנעמען אַ גליד (אַן אויג). אַ אים ווי אַ זיפּ, אַ מיט אַ מעסער, קינזשאַל, באַ־

דז זיך אַ בייִדע אויגן, אַבי יענעם איין אויג־וועגן נעמען נקמה, זיך אַפּרעכענען. „פֿאַר אַ גראַשן לאַזט ער זיך אָן אויג (ביידע אויגן) אַ“ = וועגן קאַרגשאַפֿט. „די זון וועט דיר מיט שפיין אַ די אויגן“, ביאַליק, שחיטה־שטאַט. „דא יעקבּ בנבֿואה זאָך דו דיא פּלשתים ווערן שמשון הגבור די אויגן איזו שטעכן“, חש, 2/32. אזוי פּינצטער, אָן אויג זיך אויסצושטעקן. *אַ די אויגן = אויך: אַ) בייִ טער פֿאַרזאַרפֿן עוולה, אומגערעכטיקייט. „...לשט זאָלן איר נישט האָבן די אויגן אויס־צושטעכן“, וויט, יצום איידעם אויף קעסט־ב) דורס זיין, אָפּשאַן שלעכטס. „אַז מע גיט דיר נישט דאָס טעלערל פֿון הימל, ווילסטו אַ אַלעמען די אויגן“, פּראָ, יאָהשה מרת חנה.

3. דערשטעכן, אויסהרגענען מיט אַ שאַרף געווער. „זיין שבוּעה האָט גאַנצע געבראַכן און האָט אַלע פּריצים אויסגעשטאַכן“, מנשה אומן. „איצטער זעט איר אונדזער שול פֿון זיקנה געל, צעבראַכן — אַ גאַנצע עדה יידן איז געוואָרן אויסגעשטאַכן“, יואָש, זיי אַלטע שול.

4. אויסנייען אויף אַזאַ אַפֿן; דורכשטעכן מיט אַ נאָדל און אַרומנייען מיט פֿעדעם. אַ צו פֿאַדעם.

5. אויסקריצן, אויסגראַחירן. אַ אותיות, אינציפּאלן, אַ צייכענונג.

6. אויסטראַרן. „זיי שטעכן זיך אויס אויף דעם ללבּ...אַלערליי געשטאַלטן, אמד, די אַנטלאַענע טאַכטער, היילנע 1865.

אויסשטעכן זיך — אוטו. ← דפּו. 1. פֿון זיך, אָן פּונוה, אָן שולד, אויסגעשטאַכן ווערן. (קינדער־לשון). „מאַמע, זע, אַ פּינגערל האָט זיך מיר אויסגעשטאַכן“. 2. זיך אויספּיקן. „צי פֿון מוטערלעבּ געקראַכן, פֿון אַן איי זיך אויסגעשטאַכן“, פּראָ, לידער און פּאַעמען.

אויסשטעכעווען — טרוו. ווען אויס, גע־שטעכעוועט. אוקר. אויסבּיטן, אויססטעכע־ווען. ←

אויסשטעכעניש — דאָס (די), זי. געווינער־דיקער פּראָצעס פֿון אויסשטען. אויגן־א.

אויסשטעכער — דער, ס. 1. דרעטל אויס־צושטעכן קעפל פֿון פּרימוס(מאַשינקע). 2. יעדער מין מכשיר אויסצושטעכן. צאָן־א = צו רייניקן צווישן די ציין.

אויסשטעלן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויס־שטעלן. 2. (דרוקערע) אַפֿן פֿון אויס־שטעלן דעם אויסגעזעצטן מאַטעריאַל אין זיטן. „דער אַ פֿון זאָץ איז 12 אויף 8 צאַל“. 3. עקספּאָזע. אַפֿן פֿון אויסשטעלן סחורה אַרטיקלען פֿאַרן אויג. אַ־פּענצטער, וויטרינע. „פֿון די אַ־פּענצטער אין די קראַמען... שנינט אַרויס עלעקטריש און גאַדליכט“, אַש, גראַט־מאַן און וו. אַהוי, היימיש, 1960, 14.

אויסשטעלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטעלן. אונטערנומונג און אַרט וואו קונסטווערק ווערן געוויזן. אַרט וואו מע ווייזט פּלערילי סחורות, פּראָדוקטן, טעכ־נישע דערגרייכונגען אַזוו. קונסט־א, פּילדער־א, וועלט־א, לאַנד־א. אַגריקולטור־א, מעדי־צינישע אַ אַזוו. „אַלע אַנדערע איען פֿון קונסט וועט ער מיט [איר] נישט דורכלאַזן“,

ט, סודות.קאמיסיע פֿון דער וועלט־
 א' וואָס דאַרף זײַן אין פֿאַרײַז אין יאָר 1867,
 קמ, 1865, № 20.

אויסשטעלן — אַוטו. שטעל אויס, ~גע־
 שטעלט. זיך פֿאַרלאָזן, זיך סומך זײַן, זיך
 שטיצן. מע קען אויף אים (ניט) א. א' אויף
 עמעצנס הילף, פֿאַרדינסטן.אויסרעכענענדיג
 דיק אויף די פֿאַרדינסטן, אויף וועלכע זיי האָבן
 לאַנג געוואָרט און אויסגעשטעלט, נט, משפּחה
 מאַשבאַט.

אויסשטעלן — טרו. ← דפּו. 1. אַוועק־
 שטעלן אײַן אַ רײ, אין אַ סדר. א' די קינדער
 פֿאַרזײַן. 'די סאַלדאַטן... האָט מען אין צוויי
 לאַנגע שורות... אויסגעשטעלט, פּראָ, 'דריי
 מתנות'. 'האָט גאַכדעם גאַט, ווי ער מאַכט
 פֿאַרטיק זײַן וועלט, און אַלצדינג כּסדר, כּסדר
 דאַרט אויסגעשטעלט, ממוס, שירה.

2. אויסשטעלן אויסלייגן (אויפֿהענגען, אויס־
 סדרן) אַזױ, מע זאָל קענען גרינג זען, גלפּך
 באַמערקן. 'האָב איך געזען ווי סע איז געווען
 אויסגעשטעלט אויף אַ באַרג די גילדענע
 שישלעך און די קרעדענצן, און די איבערייִ
 קע אוצרות פֿון דעם מלך', נחב, 'מעשה מבעל־
 תפילה'. 'די גרעסטע פֿאַבריקאַנטן שטעלן
 אויס די סחורה: גאַלד, זילבער, בערליאַנטן.
 ס'איז אַ קוק צו טאָן אַ מורא, אבג, 'דער יוד
 אין קיעב', [הש].

3. פֿונאַנדערשטעלן ווי עס איז גייטיק, ווי
 עס געפֿעלט. אויסדעקאַרירן. א' דאָס מעבל.
 א' דאָס צימער מיט מעבל, א' די בינע מיט די
 דעקאַראַציעס.

4. זיך באַטייליקן אין אַן אויסשטעלונג
 מיט עפעס. 'פֿאַרוואָס האָט איר ניט אויסגע־
 שטעלט (אזערע בילדער) אין דער גאַלערייִ?
 פֿאַרן קיין גיזשע אויפֿן גרויסן ירד א' (סחור
 אַנדערע הויז־פֿאַראַנטן.

5. אויספֿילן (בלויזן) אויף אַ ריכטיקן
 ארפֿן; אינזשערנינג, אַרזשערנינג אין אַ באַ־
 שטימטן סדר. אַרזשערנינג לויט אַ געוויסן נוסח.
 א' אַ פֿאַרמלאַר, אַ קבלה, אַ בקשה, אַ בריִ
 (טע). א' אַ חשבון, אַ רעכענונג = מאַכן
 דעם חשבון און מאַנען לויט אים. א' אַ
 וועקסל = אַרויסגעבן אַ וועקסל. אַ ביסל
 מוזמנים האָט ער געהאַט, האָט ער געגעבן.
 פֿאַר די רעשט האָט ער אויסגעשטעלט וועקס־
 לען, פּראָ, חסידיש. א' אויף עמעצן אַ
 וועקסל = אויפֿמאַנען אַ חובֿ לויט אַ וועקסל.
 א' אַ פּאַס = א) אַרויסגעבן אַ פּאַס; ב) מאַכן
 אַ פֿאַלשן פּאַס. 'דורך אים קריגט מען געלט
 פֿאַר דער געהיימער דרוקערז און פֿאַר דער
 טעכניקע פֿון א' פעסער', בערג, ביטס דניע
 פּער וו. א' אַ צעטל = צונויפֿשטעלן אַ
 רשימה (געוויינטלעך פֿון טענות קעגן עמעצן,
 פֿון עמעצנס חטאים; פֿון מענטשן וואָס מע
 גייט בײַ זיי בטען נדבֿות אַדער מאַנען בײַ
 שטיצערונגען, אַדער וואָס מע לייגט אַרויף אויף
 זיי אַ שטימער).אויסגעשטעלט אַ צעטל
 פֿון די נוסעים אין אַלע צייטן, ממוס, מסעות.
 'הקיצור... מע האָט אויסגעשטעלט אַ צעטל
 און ס'איז געוואָרן געלט', שע, אינוואַנאַרע
 שוכטעס. א' אין צעטל = אַרזשעמען אין
 דער רשימה. 'נאָך אַלע געשמיסענעם — פּרץ

אַהער, אויסגעשטעלט אין צעטל, נאָ קוק?'.
 ממוס, קליאַטשע.

6. פֿאַרמולירן, אינזשטעלן אין אַ סדר,
 מסדר זײַן. א' פֿראַגעס צום עקזאַמען. א' אַן
 אַנקעטע, אַ פֿרעגבויען. 'מיר פֿאַרלאַנגען פֿון
 אַיך, איר זאָלט גוט איבערקוקן די פּאַפּירן,
 אויסשטעלנדיק אַיטלעכע מעשה אַקוראַט ווי
 מע דאַרף, ממוס, קליאַטשע.

7. שאַפֿן אויף אַ פּאַשטימטן שטייגער. א' א'
 אַ ליד. א' די ווינשעוואַניעס אין גראַמען. א'
 גראַמען אויף עמעצן. 'א' די לויבן פֿון דעם
 אייבערשטן, תּניא, 324.

8. אַנזײַן (ווי צו זאָגן, ווי צו שרײַבן).
 געבן אַ מוסטער, אַ פֿאַרטיקן נוסח. א' אַ
 דרשה, אַ רעדע, א' אַ בריוו. 'אום איין יונג
 געס קינד צו מאַכן נײַגעריק צום לערנען, האָב
 איך אַנדערע בריוו אויסגעשטעלט צום שפּאַס',
 ליאַנדאַר, בש, ווילנע, 1844. 'ער האָט ניט
 אַנגעהויבן וויסן פֿון דעם וואָס מ'האַט אים
 אויסגעשטעלט, ער זאָל זאָגן אויף זײַן יום־
 טובֿ, שע, פֿונעם יאַרד.

9. אינזשטעלן (ווי אַ געזעץ, פֿירונג, מנהג).
 באַשטימען. אַ קוק טאָן וואָס דער סכר שטעלט
 אויס. די געזעצן שטעלן אויס אַזעלכע שטראַ־
 פֿן. א' אַ תּניא, אַזעלכע תּנאים. א' דעם סדר
 פֿון דאַווען. '...לויט ווי די הלכה ווערט
 אויסגעשטעלט אין דער משנה', תּניא, 18.

א' אַ תּשׁוּבָה = באַשטימען ווי אַזױ דער
 בעל־תּשׁוּבָה זאָל זיך אויפֿפֿירן צו קריגן, צו
 פֿאַרדינען אַ תּשׁוּבָה. 'דאָ שטעלט זיי דער חסיד
 אַ תּשׁוּבָה אויס און דער חסיד זאָגט זיי:
 ווערט איר די תּשׁוּבָה רעכט טאָן די איך האָב
 אַיך אויסגעשטעלט, פֿאַרשפּרעך איך אַיך...
 אַז איר וועט בודאי קומען אין גן־עדן',
 פֿאַויר, ספּורי הפּלאות, וואַרשע, 1844.

10. אַראַנזשירן. צונויפֿשטעלן אַ קאַמפּאַ־
 זיצע. א' די באַגלייטונג צום ליד. א' אַ דאָ־
 ווענען. 'דער חזן מיט די זינגערלעך שטעלט
 זיך [= פֿאַר זיך] אויס אַ 'מקומך' אויף
 שבת־נחמיו, ייל, ניט טויט, ניט לעבעדיק,
 ווילנע תּרבות'. 'פֿלעגן מענטשן זיך אַפּשטעלן
 און האַרן ווי ער שטעלט אויס אַ 'ועל
 המדינות בו יאמר' אַז ס'איז מחיה נפֿשות',
 שע, יאַסעלע סאַלאַוויי.

11. ברענגען אין באַשטימטער אַרדענונג,
 זאַץ, שריפֿט, אויסברעכן דעם זאַץ. א' אַ זיט
 פֿון דער צייטונג, א' די אַנאַנסן.

12. באַשטימען אַ ציט פֿאַרויס. א' דעם
 צונויפֿקום אויף מוצאי יום־טובֿ. א' זמן החתור
 נה. '...בני החתן שׁי זיין ריזו על ד' שבֿועות...
 אויש גישטעלט', אגרת שלמה, ז/ב.

13. אויסברענגען, פֿאַרטאַכלעווען. א'
 געלט, אַ ירושה. א' עמעצן = באַשווינדלען
 אים. 'די זמירה קען זיך א' ביז דעם לעצטן
 גראַשן, מ. מ. דלוגאַטשע, קמ, 1870, 31.

א' אַ שותף = אויסקאַמבינירן אַז דער שותף
 זאָל אַרויס פֿון געשעפֿט.

14. אַרויסשטעלן עמעצן מיט עפעס אַן
 אייגנשאַפֿט, אַרויסהייבן געוויסע מעלות אַדער
 חסרונות. א' עמעצנס כּשרונות, מידות טובֿות.
 א' פֿאַר אַ מענטשן, פֿאַר אַ ליבט, פֿאַר אַ
 כּלי (שלמה) = אויסלויבן ווי אַ געראַטענעם,
 פֿעיאַקן אע. א' פֿאַר אַ נאַר. א' אויף ליכטיש

געלעכטער, אויף שפּאַט און שאַנד. א' אַ נאָ־
 קעטן = אַנזײַן אויף אַלע חסרונות פֿון אַ
 מענטשן; אויך מיט 13.

15. (אוועק)שטעלן עמעצן אין אַ געווי־
 סער (געוויינטלעך שלעכטער) סיטואַציע. א'
 עמעצן אויף געפֿאַרן, סכנה, סכנות. א' עמעצן
 אויף אַ ביטערן נסיון. פּרגל ~שטעלן אַוטו.

16. אויסלערנען, אינזלערנען, אינזחורן.
 'ביז לאחר ב' שנים וויל ער אים אויז שטעה־
 לין דאָס ער הלכה תּוספּות פֿאַר פֿעקט לייאין
 זאָל, נה, 231. 'און איר האָט פֿיל תּלמידים
 אויז גישטעלט, דיא תורה פֿון אייך גילערנט
 האבן, לטו, 1/110. 'וועהר עש טוט מיט
 שלעכטה תּלמידים לערנין אונ קיין גוטן
 אויש שטעהלן, גלייך אז ער מעכט איין שטייאן
 צו דער ע"ז [= עבודה זרה] מרקולס וורפֿן,
 עיון, 1/40. 'קוים ענדיקט ער דעם ערשטן
 טייל יאַבנינאָן, שטעלט ער אים אויס אויסנ־
 חייניק שילערס יאַקאָ, קמ, 1864, № 42.
 [דער ב' האָט אַרכ בייטעס, דאָך פֿאַרבליבן אין
 גאַליציע, אוקר, פּרן, א' די סדרה = ווען
 יינגלעך פֿון חדר וואָס קענען שוין גוט די
 סדרה, לערנען זיי אַינן מיט די חברים וואָס
 קענען זי נישט.

17. אַרויסשטעלן, אויסשטרעקן, אויסציען.
 'ער בייגט אַן דעם קאַפּ... אויסשטעלנדיק אַ
 פֿאַר קליינע שפיציקע הערער, ממוס, 50
 הבהמות. 'צום גר תּמיד קומען זיי, שטעלן
 אויס די הענטלעך, פּראָ, גאַלדענע קייט. א'
 די אויגן, אַ פֿאַר אויגן, די קוקערס (= א) זיך
 שטאַרק וואונדערן, זיך חידושן. 'די קליאַטשע
 שטעלט אויף מיר אויס אַ פֿאַר אויגן און קוקט
 מיך פֿאַרוואונדערט אַן, ממוס, קליאַטשע. א' אַ
 פֿאַר גרויסע (קעלבערע, פֿאַרחידושטע, תּמעוואַ־
 טע) אויגן; ב) באַקוקן אַ לענגערע ציט מיט אַ
 פֿיקסירטן בליק און מיט אַ ש־רק געפֿיל. 'ער
 האָט...אויסגעשטעלט אויף יאַסעלען די אויגן ווי
 ער וואָלט אים וועלן אינזשלינגען ווי ער שטייט
 און גייט, שע, יאַסעלע סאַלאַוויי. — דו
 וועסט צו מיר קומען געוואָר ווערן? —
 ענדיקט ער, אויסשטעלנדיק אויפֿן פּועל די
 פֿריילעכע אויגן. אר, אין די ריכטע גאַסן.
 א' אַ פֿאַר אויגן ווי דער (בריסקער) מלאך־
 המות, ווי דער רענדאַר אויף אַקֿוּצץ. א'
 די נאָז = באַקוקן, באַטראַכטן. 'ר' אליה האָט
 אויף אים אויסגעשטעלט די אויגן מיט דער
 נאָז און באַטראַכט אים פֿון ווייטן, ממוס,
 'בישיבה של מטה'. א' די (אַ פֿאַר) אויערן,
 מויל און אויערן, נאָז און אויערן = זיך
 צוהערן אַנגעשטרענגט און מיט חידוש. א'
 אַ צורה (= א) אַנקוקן מיט אינטערעס, נײַגעריִ
 קייט; ב) וויזן אַ פּנים. 'די זון האָט מנחה
 צייט... זיך געקליבן אין איר רן אַרײַן; זי
 האָט אויסגעשטעלט אַ צורה, גאַר עפעס ניט
 די וואָס פֿרײַער, ממוס, ספֿר הבהמות. א' אַ
 (די) צינג = אויסלאַכן, אַרויסווייזן ביטול. 'חי
 טויונטער לצים וואָלטן זייערע צינגער אויס־
 געשטעלט און אַלץ אויסגעלאַכט, אויסגעוואָר־
 זקט', אר, 'די אַנזײַטשע'. 'אונדזער אייגענער
 חלום שטעלט אונז אויס אַ צונג, צייט ו.
 א' אַ פֿענגער = וויזן אויף עפעס, אַנזײַטשן.
 וועגן אַ פּעסן; אַז מע שטעלט אויס אַ פֿינגער,
 ווערט ער שוין אין פּעס [= ער מיינט עס איז

נאָענט צום וואָגן פֿיס, פֿאַלד שטעקן זיך אויס הענט, ממוט, ספֿר הבהמות. **אויסשטערונג** — די יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטערן. מכשול. אַן א' גיט צו באַהייבן.

אויסשטערנען — טרוה. כּע אויס, גע- שטערקעט. 1. דזו אויסשטערן. 2. דזו אויסשטערען. 3. שלעכט אויסשטען. **אויסשטערן** — אַוטוה. אָפּיעקט אין דאַסירן שטערן אויס, געשטערט. אינגאַנצן ביזן סוף שטערן. א' איר אין דער אַרבעט.

אויסשטערנען — טרוה. שטערן אויס, גע- שטערט. מאַכן עס זאָלן זיך שטערן; אַרויס- ברענגען (אויסמאַלן, אַרויפֿקלעפֿן) שטערן. די נאַכט שטערט אויס דעם הימל. א' דעם סוף פֿון זאָל.

אויסשטערנען זיך — דעפֿו. זיך באַ- ווייזן מיט שטערן. דער הימל (די נאַכט) האָט זיך אויסגעשטערט.

אויסשטראַך — דער, זי. אַקט פֿון אויס- שטרעכן; אויסשטריךן. וואָס עס ווערט אויס- געשטראַכן. אַן איבעריקער (געראַטענער) א'. **אויסשטראַל** — דער, זי. אַקט פֿון אויס- שטראַלונג. א' סטאַנציע = פֿון וואָנעט עס ווערן אַרויסגעשיקט ראַדיאָ אָדער אַנדערע מינים כּוואַליעס.

אויסשטראַלונג — די יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטראַלן. א' פֿון אינדי- ווידועלעך געניאַליטעט, שנ. "דזן גאַט איז דאָ, פֿאַלק מין, דזן אייגענער גיסט... דזן א' אל, נאַכן פֿאַרגאַס."

אויסשטראַליק — אַדי. נעגאַל. וואָס האָט די אייגנשאַפֿט אויסצושטראַלן. א'ע מעטאַלן. **אויסשטראַלן** — שטראַל אויס, געשטראַלט. טרוה — אַרויסגעבן, אַרויסלאַזן, אויסטיילן פֿון זיך (אין פֿאַרעם פֿון) שטראַלן. א' ליכט, היץ, ענערגיע אע. א' ליבשאַפֿט, האַפֿענונג, טרייסט, מוט, בטחון. "ער זאָל א' פֿון זיך אַ ליכטיקייט ווי די זון", אש, משה. "האַב איך נאָך דאָס שטראַליקסטע גיט אויסגעשטראַלט", אל, ידאָס געוויין פֿון שאַראַזאַד. אַוטוה —

1. זיך באַווייזן אין פֿאַרעם פֿון שטראַלן. [פֿרצעס] אינפֿלוסן האָבן אויסגעשטראַלט, ייט, פּוילן v. 2. אויפֿהערן אַרויסגעבן שטראַל- לן. "אָווי פֿיל שטערן — אויסגעשטראַלט... ס'איז פֿינצטער, היסט און קאַלט", הר, אַוטוהר גאַטס הימלען.

אויסשטראַלעניש — דאָס (די), זי. געדווי- ערדיקער פֿראַצעס פֿון אויסשטראַלן. **אויסשטראַלער** — דער, ים. נעגאַל 1. אַפֿאַ- ראַט, מכשיר אויסצושטראַלן כּוואַליעס פֿון ענערגיע. היץ, ראַדיאָאָ. 2. ראַדיאָאַקטיר ווער מעטאַל.

אויסשטראַלעריי — דאָס & די יען. נעגאַל. טוואונג פֿון אויסשטראַלן; מצב, צושטאַנד ווען עס קומט פֿאַר אויסשטראַלונג. די א' ביי זייער אַ הויכער טעמפּעראַטור.

אויסשטראַם — דער, יען. אַקט פֿון אויס- שטראַמען. אַן א' פֿון ענערגיע.

אויסשטראַמונג — די יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטראַמען.

אויסשטראַמען — טרוה. שטראַם אויס, גע- שטראַמט. לאַקל (זאַמעט, קורלאַנד). מאַכן

אָדער אייגנשאַפֿט פֿון אויסשטעלער. מיט וואָסער מין א' ער האָט עס געזאַגט! **אויסשטעלעריש** — אַדי. וואָס איז ווי ביי אַן אויסשטעלער. באַרימעריש, גרויסהאַלטע- ריש.

אויסשטעלערישקייט — די (דאָס), זי. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויסשטעלעריש.

אויסשטעלערקע — די, ים. — אויסשטע- לער. אויך: פֿרוי וואָס רוקט אַרויס, הייבט אַרויס דורך איר אַנטאַן און אַוּפֿן פֿון גיין אירע קערפּערלעכע אייגנשאַפֿטן.

אויסשטעמעווען — טרוה. יעווע אויס, געשטעמעוועט. (סטאַליעריש, שלאַטערע) אויס- פֿאַרטיקן די עפֿענונג ביי אַ פֿאַרטיקן אַ שלאַס אין אַ טיר אָדער ביי אַ פֿענצטער. א' די טיר, דאָס פֿענצטער, דעם שלאַס.

אויסשטעמעפלונג — די יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטעמעפלען. "גיט קיין קרי- טיק, נאָר אַ האַסטיקע א': גוט, שלעכט, גוט, שלעכט".

אויסשטעמעפלען — טרוה. פֿל אויס, גע- שטעמעפלט. אַרויפֿלייגן, אַרויפֿדריקן אַ שטעמפל (אָדער שטעמעפלען). אויסצייכענען; אויסקריצן סימנים. א' די גייטיקע פֿאַפּירן. א' אַן אות, אַן אַפּצייכענונג. א' לעדער.

אויסשטענדיק — אַדי. וואָס איז געבליבן שטיין אין אַ זעט; וואָס איז גיט באַצאָלט. א'ע חובֿות. "דער קויפֿער האָט נוצן חזל זיין געלט א' בלעבט", הרבֿ מרדכי הורוויץ, פּרשת מרדכי, אונגאַר 1866.

אויסשטענדיקן — טרוה. זיך אויס, גע- שטענדיקט. נעגאַל. מאַכן עס זאָל זיין (ווערן) שטענדיק. "מע דאַרף גיט שליסן די אויס- שטעלונג, מע דאַרף זי א' און אַפּגעבן פֿאַר דעם אַ באַוונדערן צימער", רייז.

אויסשטעפֿן — טרוה. שטעפֿן אויס, גע- שטעפט. אויסנייען, דורכנייען, אַרומנייען מיט אַ שטעפּמאַשין. א' אַ קאַלנער, אַ כּאַלעוויקע פֿון אַ שוך, אַ קאַנט פֿון אַ הענטשקע. א' די פּריש- וועס. א' אַ קוויטל.

אויסשטעפער — דער, ים. 1. ווער עס שטעפט אויס. 2. די (גרויסע) נאָזל פֿון אַ שטעפּמאַשין.

אויסשטעקן — טרוה. שטעקן אויס, גע- שטעקט. אויסציען, אויסרוקן, אַרויסרוקן. א' אַ האַנט — אויך: בעטן הילף; געבן הילף. א' די האַנט נאָך הילף, נאָך אַ גנבֿה. ער שטעקט אים אויס די האַנט און העלפט אים. א' די האַנט און געבן שלום-עליכם. א' אַ (ברייטן) שלום-עליכם. א' אַ (די) צונג = א) אַפּלאַכן, ווייזן אַז מע האָט גיט מורא, ער רעכנט זיך גיט; ב) זיין אין גויט, אַרומלייפֿן זוכנדיק הילף. א' די צונג ווי אַ הונט. אַן אייביקער בלעם...שטעקט, ווי אַ הונט אַ צעדולטער, די צונג אויס צום קרעציקן שעלטן, צייט, מטט רון. "אין לבנה-ליכט איר קאַפּ האָט אויסגע- שטעקט די פֿאַרש, אים באַקוקט מיט געלע אויגן", יהוּגש. הַבּוּחַאָט.

אויסשטעקן זיך — דעפֿו. אויסציען זיך. רוקן זיך פֿאַרויס אָווי ווי פֿון זיך. "פּונדער- ווייטנס לאַזט זיך הערן טרייט, אַט קומען צו

אַ פֿינגן. א' אַ פֿינג (צוויי, דריי, אַ סך פֿינגן) = אַפּזאָגן זיך צו באַצאָלן אַ חובֿ אָדער צוריקצוגעבן עפעס; אַרויסווייזן ביטול צו טענות, מאַנונגען. "אַז מע האָט גיט קיין פֿינגער זאָל מען קיין פֿינג גיט א", שוה. "ווי דער שטייגער איז פֿון פּתּרילעווקער יידן וואָס האָבן קיין מורא גישט פֿאַרן דלות, שטעלן אים אויס דעם פֿינג", שע, קליינע מענטשע- לען. א' די האַנט = בעטן, בעטלען. א' די האַנט נאָך הילף. "ווער עס שטעלט אויס אַ האַנט — דאַרף מען געבן (די האַנט גיט צוריקציען)", שוה. "זי אויף מיר גישט ביזן וואָס איך שטעל אַצינד אויס די האַנט צו דיר און בעטל דזין גענאָד", פּרץ, גאַלדענע קייט. 18. אַר. אויפֿשטעלן. "ווען איינר פֿיל תּורה לערנט...אוי שטעלט פֿיל תּלמידים אויך", מהמ. קעז/א. פּר. 162.

אויסשטעלן זיך — אַוטוה. — דעפֿו.

1. אַוועקשטעלן זיך אין אַ געוויסן סדר, אַר- דענונג, אין אַ באַשטימטער פֿאַרמאַציע. "פֿון אונטערן באַרג טוען ראַפּטאַס אַ לויף אַ טאַבון פֿערד...און שטעלן זיך אויס אויפֿן פֿערד- מאַרק", ממוט, שלמה. "שטערן שפּרינגען, שטעלן זיך אויס אין אַ שורה", אַפּא. פּוילישע וועלדער. "גאַנץ פֿון האַט זיך אויסגעשטעלט אַ יאַרד אין שטעטל", שע.

2. אויספֿייען זיך, באַרימען זיך. א' זיך מיט אַ גנבֿה, מיט קענטענישן. "איך דאַרף מייך פֿאַר אַיך גישט א'", שע, דרש אלמנות. "זיי האָבן אַ שידוך געטאָן מיט ריכערע פֿון זיך און האָבן גישט מיט וואָס זיך אויסצו- שטעלן", בערג, נאָד אַלעמען.

3. אַרויסרוקן זיך, אַרויסווייזן זיך, אַרויס- שטעלן זיך. "איך וועל זיך א' דער ערשטער מיט רייז, מיט קולות", ליאַנדאַר, ניער בש, 1887. "אַז עפעס אַן אַלטער שיכור בעבעט דאַרטן, דאַרף ער זיין א'", בערג, אין אַ פֿאַר- גרעכטער שטאַט.

4. אַרצינפֿאַסן זיך אין אַ באַשטימטער ראַם. דאָס אַלץ וועט זיך גיט א' אין איין פֿאַרגאַם (אַווינט). די אַנאַנסן שטעלן זיך אויס אויף איין זעט.

אויסשטעלעכץ — דאָס (די), זי (יער).

1. רעזולטאַט פֿון אויסשטעלן (פֿאַרשיידענע אַב). "די בלעטלעך פֿון כל המיני קאַלירן...די אותיות אַ ביסל מעטושש...דאָס א' גאַר אַ וואונדער: שמאַלע פֿאַסיקלעך ביי די זעטן, אַ ברייטער פֿאַס אינעווייניק, ממוט, פֿישקע. 2. איר אויסשטעלונג. "שוין געזען די א' סאַראַ דלות", רייז.

אויסשטעלעניש — דאָס (די), זי. געדווי- ערדיקער פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויס- שטעלן (זיך). אַן א' מיט עס-האַרצות און גראַפֿינגישקייט; א' מיט יחוס.

אויסשטעלער — דער, ים. וון זיך, קע, ים.

1. ווער עס שטעלט (זיך) אויס. וויפֿל אים באַטייליקן זיך אין דער אויסשטעלונג? ער איז אַ באַרימער, אַן א'. ער איז זייער אַ געני- טער א' פֿון זעטן מיט אַנאַנסן. ווער איז דער א' פֿון דעם וועקסל? 2. פֿראַנט, ווער עס פּוצט זיך אויף אַ שרפּיאַיקן אַוּפֿן.

אויסשטעלעריי — דאָס & די יען. טוואונג

שטראם, אָנגעצויגן, אויסגעצויגן, גלייך. גיי ניט אזוי איינגעצויגן, שטראם זיך אויס. גימנאָסטיק שטראַמט אַפּן אויס.

אויסשטראַמען — אוטו. שטראַם אויס, געשטראַמט. 1. אָנהייבן שטראַמען, פֿליסן (פֿון אונטן אַרױף). דאָס װאַסער שטראַמט אויס פֿון קוואַל (פֿעלדן). טרערן שטראַמען אויס פֿון די אויגן. 2. שטראַמען דורך אַ צאָל ערטער. אױ דורך בערג און טאַלן.

אויסשטראַנען — טרו. שטראַן אויס, גע- שטראַנט. אונגוי. דזו אויסשטרייען. < „דער מנהג איז אויסצושטראַנען אין ביה״ב עשׂים, היי וועגן די עבודה [אום יום־כּיפּור], ווייל מע דאַרף ניט אויף דער בלויער ערד פּורעים פֿאַלן, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונג גוואָר 1864.

אויסשטראַ(נ)צלען, שטראַצ(ע)ן — טרו. צל, צע(ע) אויס, געשטראַ(נ)צלט, געשטראַצ(ע)ט. דזו אויססטראַנצלען. < „אויסשטראַנצלען זיך ווי אַ פּלה, בימקאָ, דראַ מען וו.

אויסשטראַ(נ)צלעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטראַ(נ)צ- לען (זיך).

אויסשטראַפֿונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטראַפֿן.

אויסשטראַפֿירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטראַפֿירן.

אויסשטראַפֿירן — טרו. פֿיר אויס, (גע)- שטראַפֿירט. אַרױפֿלייגן אַ געלטשטראַף. אױ די קרעמער פֿאַר נישטריכטיקע פּאַטענטן.

אויסשטראַפֿן — טרו. שטראַף אויס, גע- שטראַפֿט. 1. באַשטראַפֿן אַ צאָל אָדער אין אַ שטאַרקער מאָס. אױ די װאַס זינען עװער אויף אַ געזעץ. 2. אויסמוסרן; אויסרעדן אויף אַ האַרבן אױפֿן. „און זאָל מיט דעם בן־יחיד רעדן און זאָל אים אױ, ער זאָל פֿאַר- לאָזן דעם שלעכטן װעג, י״פּ. נאַענטע קרױ- ביים נעמען און פֿירן די שיינע יונגעלעך צו בנימינען בכדי אויסצושטראַפֿן, אויסצושיי- געצן זיי פֿאַר מענטשן, ממוס, די אַלטע מעשה״.

אויסשטראַפֿן — טרו. שטראַף אויס, גע- שטראַצט. 1. אויסשטעלן, אויסגלאַצן די אויגן. „האַבן געעפֿנט די מײלעך און אויס- געשטראַצט די אויגן, עטלעכע האָבן פֿאַרגאַסן טרערן, י״פֿאַל 24 Ne, 1883, דזו אויס- שטראַנצלען, אויססטראַנצלען. <

אויסשטראַיכלען — כל אויס, געשטרוי- כלט. אוטו — דזו שטרויכלען, געשטרויכלט ווערן, גאַר עמפֿאַטישער. זיך צוריקגעהאַלטן פֿון נסיון, אָבער לוסף האָט ער אויסגעשטרוי- כלט. טרו — מאַכן אַ צווייטן שטרויכלען. אױ עמעצן מיט (איבער) עפעס.

אויסשטראַיכלען זיך — דפֿו. געשטרוי- כלט ווערן, אויסגלייטשן זיך; פֿאַרטשעפען זיך און פֿאַלן (אין אַבסטראַקטן זינען). ניט אויס- האַלטן אַ נסיון. זיך אױ און אַוועק אויף קרומע וועגן.

אויסשטרויען — טרו. שטרוי אויס, גע- שטרויט. באַדעקן מיט שטרוי. אױ די שטאַל פֿאַר די קי.

אויסשטרויען — טרו. שטרייט אויס, גע- שטרייט. אויספֿירן עפעס דורך אַ שטרייט, קריגעריי, חיבות, קאַמף, אויסקעמפֿן. אױ דעם עינין, די זאַך. „אויסגעשטרייטן אַלע שטרייטן פֿאַר זײַן רעכט און פֿאַר זײַן װערט, אַר, יִפֿרייד און דאַנק״.

אויסשטרייך — דער, זי. אַקט פֿון אויס- שטרייכן, אויסשטרייך, אויסשטראַך. אױ אונט, אױ פֿאַרזאַמלונג = ווען מע שטרייכט אויס פֿון דער רשימה מיטגלידער (פֿאַרן ניט צאָלן מיט- גלידפֿאַצאַל).

אויסשטרייכונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטרייכן. די אױ איז אויף דער צווייטער זײַט.

אויסשטרייכלען — טרו. כל אויס, גע- שטרייכלט. דזו אויסשטרייכלען. <

אויסשטרייכן — טרו. שטרייך אויס, גע- שטרייכט, געשטראַכן, געשטרייכן (זאַ- מעט, קורלאַנד). 1. אַרױסנעמען פֿון אַ רשימה. מיט אַ שטריך עלימינירן. אויסמעקן; עלימינירן בכלל. אױ פֿון צעטל. „מאַכט חשבון אַז ייִדנטום איז נאַר ער מיט אַ מנין בטלגים. די רעשט שטרייכט ער אויס!״, פּרץ. „די געזעלשאַפֿטן האָבן זיך צונויפֿגערעדט און האָבן שוין פּתּרילעווקע לאַנג אויסגעשטרייכט פֿון דער לאַנדקאַרטע״, טע. אַלטייט כּתּרײ- לעווקע. „עס זינען אויסגעשטרייכן געװאָרן די אַנווייזן פֿון מקורים, ימ, סול־גראַמאַטיק, 1921. 2. (לעדער־בראַנזשע) מאַכן פֿאַרביקע שטרייכן איבער לעדער. אױ דעם בייטל, די האַנטשאַט. 3. (גאַרבעריי) אויסרייבן פֿעל מיט כעמישע שטאַפֿן.

אויסשטרייכער — דער, יס. (גאַרבעריי) ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסרייבן פֿעל מיט כעמישע שטאַפֿן.

אויסשטרייען — טרו. שטריי אויס, גע- שטרייט. לר. אויסשטרייט, אונטערשטייט, פֿו- נאַנדערשפּרייטן. אױ זאַמד אויפֿן דיל, פֿאַל. אױ אַש אויפֿן אַיזן.

אויסשטרייפֿן — טרו. שטרייף אויס, גע- שטרייפֿט [ניט ~שטרייפֿן]. מאַכן שטרייפֿן, פּאַסן [פֿון פֿאַרשיידענע קאַלירן אָדער אויף אַן אַנדער קאַנטיקן אױפֿן]. אױ חזש געװאַנט מיט בלויע שטרייפֿן.

אויסשטרייך — דער, זי. דזו אויסשטראַך, אויסשטרייך.

אויסשטרייכלען — טרו. כל אויס, גע- שטרייכלט. 1. אויסשטרייכלען מיט אַ קליין שטרייכלען. מיט שטרייכלען. 2. באַצייכענען עפעס מיט פֿאַרשיידענע שטרייכלען. אױ אַ דיאַגראַם מיט האַרױזאַנטאַלע און װערטיקאַלע שטרייכלען.

אויסשטרייקונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטרייקן.

אויסשטרויען — טרו. שטרוי אויס, גע- שטרויט. 1. מאַכן, אויסאַרבעטן (מלבוש, אַנדערע פּראָדוקטן) פֿון פֿאַדעם מיט דער הילף פֿון שפּיילען. אױ זאַקן, הענטשקעס, אַ שאַליק, אַ לייבל אע. „זי שפּיילט... דער קאַפּ פֿאַלט מיט אַרונטער. זי האָט... אויסגע- שטרייט אַליין דעם גאַנצן װינטער״, הר, אױ טענטן טאַג פֿון האַרבסט. 2. דזו בו, אָבער מיט דער הילף פֿון העקלאַנדל. אױ אַ

חלה־צוועכל, אַ טישטעך. „זי האָט אויסגע- ניט און אויסגעשטריקט מיט גאַלד, זילבער, מיט זינדענע פֿעדעס, ספּ, יודישער קאַלעאַניסט.

אויסשטריקעכץ — דאָס, זי (ער). רעזול- טאַט פֿון אויסשטרייקן; דאָס אויסגעשטריקטע. **אויסשטרייבונג** — די, ען. פּראַצעס פֿון אויסשטרייבן. אַנגעשטרייבונג, כּסדרדיקע אױ.

אויסשטרייבן — שטרעבן אויס, גע- שטרעבט. אוטו — שטרעבן שטאַרק אָדער (און) אַ לענגערע צייט. אױ נאָך דערלייזונג טרו — דערגרייכן עפעס נאָך אַ לענגערן שטרייבן. אױ אַ דערגרייכונג אַ ישועה.

אויסשטריעלן — טרו. שטרעל אויס, גע- שטרעלט. אַר. Mhd: strælen. אויסקאַמען. „...איין גילדיניגן שטרעל דאַר ער זיין האַר זאל זיין גילדיניגן שטרעלדין״, גה, 141.

אויסשטרענגען — טרו. שטרענג אויס, געשטרענגט. מאַכן מער אַנגעצויגן. אױ אַ סטרונג, אַ שטריק.

אויסשטרעקן — דער, זי. 1. מהלך, לענג פֿון אַ װעג. אַן אױ פֿון אַ פֿאַר מײל. 2. אַקט פֿון אויסשטרעקן. אַן אַ פֿון אַ האַנט. „אין דעם אױ פֿון קאַפּ אַזאַ בחורשע גאווה, אפֿא, װיסטע שטאַט.

אויסשטרעקונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטרעקן. אַזוי לאַנג ווי די אױ פֿון ביינע הענט.

אויסשטרעקן — טרו. שטרעקן אויס, גע- שטרעקט. 1. אויסציען פֿאַרויס (אין גאַנצער לענג), געװײנטלעך וועגן גלידער פֿון קערפּער. אױ די האַנט און נעמען עפעס. „און ווי איך שטרעקן אויס די האַנט, פֿיל איך אַ װאַרעם שמיצעלע, ווי מיט אַ שטריק, ממוס, קי״א טשע. „און זי װעט ניט אױ קיין אַבֿר פֿון די אַברים פֿון איר לייב, נאָר מיט זעלכעס האָט ציט נאָך זײַן װילן״, חזק, ב, 322. „מע האָט שוין געדאַרפֿט זײַן אַ שטיקל גבֿר אויסצו- שטרעקן די אַפּגעזעענע גלידער״, בעל־מחשׁ- בֿוֹת ו. „אױ עמעצן ווי אַ געץ = אומװאַרפֿן אויף דער ערד (גאַליציע).

*אױ אַ האַנט = אויך: אַ אַנטקעגנװערט, באַגריסן, אויפֿנעמען פֿרײַנדלעך. „זי וויל אױ די הענט צו דער שיינער װעלט װאַס װעט באַלד אירע זײַן, אַש, תּהליים־יוד. „איך האָב גע- שפּאַנט, דעם קאַפּ פֿאַריסן, און אויסגע- שטרעקט די הענט פֿאַרויס, אַזוי ווי כּװאַלט מיט פֿרייד באַגריסן אַ פֿלאַם װאַס ברענט און ברענט ניט אויס, הל, מחז, 1957 vi 30. אױ אַ שלום־עליכם. (ב) העלפֿן, אַרױסהעלפֿן. אױ אַ פֿרײַנדלעכע האַנט דעם חבֿר אין גוים. „די מידה פֿון גאַט ברוך־הואַ איז אויסצושטרעקן די האַנט צו די װאַס טוען תּשובֿה״, מחזור אמרי נועם, ראש־השנה, פּיעטריקװ 1895.

(ג) בעטן אַ נדבֿה. „בעסער מיטן קאַפּ דורך דער װאַנט אידער, אַ האַנט, טו. „זי נאָך קעטע קינדער פֿון עלנט שטרעקן אויס די האַנט נאָך אַ זעקסערל נאַכטגעלט צו באַצאַלן, פּרץ, געדאַנקטן און אידײַט. (ד) זיך װענדן נאָך הילף (צו גאַט, צו מענטשן). „נעכטן האָט מען אויסגעשטרעקט די הענט, געבעטן גאַט זאָל האָבן רחמנות, און הײַנט ריכטט מען חזשטער...״, עט, לידער. „האַ, חידער אַ גיירה אויף יודן? — פֿרעגן אים איבערגעשראַקענע

כלי. א' א שיסל, א טאפ. „פון זון און חונט זינען אירע ליפן און אויגן דראמען אויסגע- שטערבעט געווארן“, אש, תהלים יוד. א' א קעמל = אויסברעכן ציין פון א קעמל.

אויסשטערען — דזוו אויסשטערען — „האט (דער האץ) אויסגעשטערעט מיט גע- בעט די אייגלעך“, קמ, 1866, № 39. „אלע חובבער... צעשקאלען זיך... שטערען אויס די ציין“, יד.

אויסשיבושן — „...שיבעשן טרוה. שיבוש אויס, געשיבושט. פארדינען (ארויסקריגן) א שיבוש, א קלייניקייט. א' א פאר גראשן פון גאנצן מסחר.

אויסשיבן — טרוה. שיב אויס, געשעצן, געשיבט. פר, גאליציע. אויסרוקן, ארויס- רוקן; ארויסשטופן. א' א שופלאך פון טיש. **אויסשיטן** — דער, זי. 1. אקט פון אויס- שיטן. סכום פון אויסגעשטענעם מאטעריאל. א' פון מעל, צוקער. 2. פאדעקונג פון הויט מיט רויטע פלעקע, פינטלעך, פרישטישקלעך. א' פון מאזלען, סקארלאטין, פלעקטיפוס. „...מיט א יונגבארושן א אויפן גרויסן קרעפ- טיקן פויגל“, בערג, ביים דניעפער וו.

אויסשיטונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויסשיטן.

אויסשטילען — טרוה. טל אויס, געשיטלט. מיי. אויסטריילען. מאן טור ניט די תפילין אויס דעם בייטל א, נור מיט דער האנד ארויס נעמן, הרב א. ברודא. הליכות עולם, אונגוואר 1864.

אויסשיטן — אוטוו. שיט אויס, געשעצן, געשיט (דפ). 1. דריטפערזאניק. זיך בא- ווייזן ווי אן אויסשיט. די מאזלען וועלן א' שפעטער. ווע, עס איז אויסגעשיט אויפן גאנצן לייב, רייד (סאניק, גאליציע). 2. ארויס- לויפן, צונויפלויפן זיך. אלע שיטן אויס פון די המיזער. „איין געלויבן פון מענטשן וואס האבן באַלד אויסגעשעצן פון די גאָענטע הויפן“, בערג, ביים דניעפער וו.

אויסשיטן — טרוה. א דפוו. 1. מאכן עס זאלן ארויספאלן שטיקעלעך, טיילכעלעך אדער באַזונדערע זאכן וואס געפינען זיך צוזאמען אין א האַלטער (זאק, פליי קארב אט). א זאָלן, צוקער, מעל, זאמד אט. א בולבעס פון זאק, פירות פון קאשיק אדוו. „...איז עס זעלכש אופס דש ניט מיאוס ווער ווען מען עס אויש שיט, זאל ער דען קארב אום שטערצן דש אלש מיט אנגדר הרויש פאַלט“, לטו, 2/71.

„וועט ער געבן זיך א וואָרף אויפן פֿעלד און אויפן דאָרף, וועט ער א' אויף זיי גאַלד-תכשי- טים אַלערליי, יהוּאָש, פֿרילינג, גאַט שיט אויס די פֿעדערן פֿון דעם איבערבעט“, פֿוּל, געזאָגט אויף אַ שניי א' מאָן = אַ סגולה קעגן שדים. „אז ער רופֿט צונויף די שדים, שיט ער אויס אַ זעקעלע מאָן און הייסט זיי מיט אַ שפרוך ביז איין מאָנגל צונויפקלעבן“, ממוט, שלמה.

2. פֿונאַנדערשפּרייטן, פֿונאַנדערוואָרפֿן מיט אַ צוועק; באַשיטן. א' דעם דיל מיט וויסן זאמד. א' דעם וועג מיט זשחיר. „זי שיט אויס מיט בלומען דעם קבר פֿון העלדי, סעג, אין קאָזמערש.

3. אויסגיטן. „אויב מן שיט אויש וויין אויף

אויסציען די גלידער (נאָכן שלאָף, נאָכן זיין אין אַן אומבאַקוועמער פּאָזיציע). אַ גענעצן און אַן א. 27. דרייזן. אויך „קעניש“.

אויסשטשאַפֿען — טרוה. בע אויס, גע- שטשאַפֿעט. אויספֿאַריכטן; פֿאַרענדיקן (צו-) גייען אויף גיך, ניטגראַטן. א' די הייזעלעך, די תּחתונים.

אויסשטשאַפֿעניש — דאָס (די), זי. גע- דויערדיקער) פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשטשאַפֿען. „אוי, אַן א'! ס'האָט זיך גלפֿך הידער צעריסן!“

אויסשטשאַפֿען — כּע אויס, געשטשאַפֿ- כּעט. אויך: „שציאַכען. וואול. אוטוו— אָנהייבן אָדער ענדיקן אוריגין. טרוה— אויסנעצן דורך אוריגין. א' די הינדעלעך, דאָס בעטגעהאַנט.

אויסשטשוּפֿען — טרוה. פּע אויס, גע- שטשוּפֿעט. סל. אויסטאַפֿן; אויסצופֿן. א' היגער ביים קויפֿן.

אויסשטשימען, „שמשעמען — טרוה. מע אויס, געשטשימעט, שמשעמעט. אוקר. סל. אויסקוועטשן, אויסדריקן. א' מאַס לינעס.

אויסשטשיפֿען (י)ען — טרוה. פּי(ע) אויס, געשטשיפֿעט. פּד. סל. אויספֿליקן. אויס- קניפֿן. א' פֿעדערן פֿון דער הון. א' אַ האָר. **אויסשטשירען** — טרוה. רע אויס, גע- שטשירעט. אויך: „שטשירעווען.

1. אויסשטעלן, ארויסשטעלן; שאַרף אַנשטעלן. א' די ציין ווי אַ הונט, ווי אַ וואָלף, ווי אַ ווילדע חיה. „איז דאָס אייזל געפֿאַלן ווי גרויס עס איז; עס האָט אויסגעשטשירעט די ציין און איז פֿאַר מורא געלעגן ווי אַ שטיין, עט, משלים. דער וואָלף האָט אויסגעשטשירעט זינען ציינער“, ברוסלאָוו, שטילע ערד. א' די ציין = אויך: לאַכן צו לאַנג אָדער נאַרי שעהאַטע. א' די גראַטקע = דוב (ווילנע). א' די אויגן, אַ פֿאַר אויגן, אַן אויג [ממוט באַליבער אויסדריקן]. טייל הינט האָבן מיך עפעס פֿאַרהאונדערט אָנגעקוקט... עטלעכע האָבן אויסגעשטשירעט די אויגן, געקוקט שרעקלעך ביין, ממוט. קלאַטשט. 2. אויסשטערבען (אַ מעסער, אַ האַק, זעג). לאַקל (בריסק).

אויסשטשירעניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויסשטשירען. אַן א' פֿון ציין.

אויסשטשעפֿענישען — אוטוו אויס, געשטשעפֿעטשעט. סל. אוטוו — אַרויס- ברענגען קלאַנגען ווי אַ פֿייגעלע, ווי אַ קליין קינד (וואָס קען קוים רעדן). טרוה — דורך אומקלאַרע קלאַנגען (ווי אַ פֿייגעלע, ווי אַ קליין קינד) עפעס אויסדריקן.

אויסשטשעפֿען (י)ען — טרוה. פּי(ע) אויס, געשטשעפֿעט. עט. אויך: „שטשיפֿען (י)ען. אַכאָן אַ צאַל הרפּבוֹת; אַרענזעצן צוויגל פֿון אַ בעסערן מין (פֿרוכט) בוים אין אַ פּראַטערן כּדי צו פֿאַרבעסערן (די פֿרוכט פֿון) דעם בוים. א' אַ פֿאַר עפּלימער.

אויסשטשערבען — טרוה. בע אויס, גע- שטשערבעט. אויך: „טשערבען. 1. מאַ- כּן קאַרבן, טרעפּ אויף דער שאַרף (פֿון אַ מע- סער, אַ האַק) און מיט דעם מאַכן (ש)טומפּיק, טעמפּ. א' דאָס קלינגל פֿון מעסערל. 2. אויס- ברעכן אַ שטיקל, שטיקלעך פֿון אַ (ליימענער)

יידן נעבעך, אויסשטרעקנדיק צו אים די הענט“, ממוט. ווינטשפ. ה) אַרויסווייזן גבורה. „וועל איך אַ מין האַנט און איך וועל שלאָגן“, טייטש פֿון יושלוחי את ידי (תל, שמות, ג. 20). ו) שטרעבן צו עפעס. א' די האַנט צו דער וועלט פֿון מאַרגן. „ער האָט אַ ביסל דעם איך'סוף געקראַצט, אַ האַנט צום הימל אויס- געשטרעקט — אָבער ווי וועט איז ער דער- גאַנגען?“, אַש, תהלים יוד. ז) גנבענען, רויבן. א' די האַנט צו פֿרעמדס. „שטרעקן אין דער מהומה אויס די הענט, רויבן היפֿל יעדער האָט געקענט“, ממוט, יודל.

א' די אַרעמס (= א) גרייט אַרומצוגעמען; ב) אויפֿנעמען ווי אַ פֿריינד, העלפֿן; ג) זיך וועגן מיט אַ תּפֿילה, נאָך הילף צו גאָט. א' דעם פֿריינד = אַרויסווייזן גבורה. א' אַ פֿינגער = אויך: אָנווייזן אויף עפעס; וואָרע- נען, סטראַפֿען. א' נעגל = אויך: זיין גרייט צו פֿאַרכאַפֿן, פֿאַרצוקן. א' די נעגל צו יענעם גוטס. „דער לייב קריצט מיט די ציין... דער טיגער שטרעקט אויס זינען נעגל“, ממוט, פֿיש'יבה של מטה. א' די פֿיס = אויך: זיך דורכגיין; זיך אויסגלייכן נאָכן לאַנגן זיין. „אך טאר קיינר ניט זיין פֿוס אויז שטרעקן, אך ניט זיין רוקן וועגן צו דער ספֿר תּורה צו“, 107, 107. „האַב איך אויסגעשטרעקט מין פֿוס און האָב איר אויס- געשלאָגן די ציין מיט דער פֿוס“, מעשה אומן. א' דעם האַלדז = אויך: זיין גרייט אומ- צוקומען, ריזיקירן מיטן לעבן. „מחמת די טויב... שטרעקט אויס איר האַלדז, מע זאָל זי קוילען... דערום זענען ישראל געגליכן צו אַ טויב“, נצח כו. א. „איין גיך'ען איז ניטאָ קיין אַרט פֿאַר דער מאַראַלישער פּערווענלעכקייט... אין דעם האַלדז אויף קידוש השם קען מען דאַרטן ניט“, ים, נניס, 1923. א' די צונג = אויך: זיין זייער דאַרשטיק; יאָגן זיך נאָך עפעס. „און זי מיט די קינדער שטרעקן אויס די צונג פֿאַר אַ טראַפֿן מילך“, פּרץ, געדאַנקען און אידיען. א' דעם פֿיסק, דעם שנאַבל, דעם שניין. „און אַפּטאַנצנדיק דאָס באַקאַנטע פֿליג-טענצל, שטרעקט זי אויס דאָס פֿיסקעלע און טוט אַ ביס, אַ קוש הייסט עס“, ממוט, ספֿר התּהמות.

2. דערלאַנגען, געבן. „לאַזן אַינערע באַ- וויליקטע הענט א' אונדז הילף וואָס גיכער“, שט, אַלט'ניצ כּתרילעוואַש.

אויסשטערען זיך — א דפוו. 1. זיך אויסציען. זיך א' ווי גרויס מען איז. א' זיך אין דער גאַנצער לענג. „און אַ האַנט באַלד שטרעקט זיך אויס, כאַפּט אים, שלעפט אים פֿלינג אַרויס“, ממוט, יודל. 2. אַנידערלייגן זיך, זיך צעלייגן. א' זיך אויפֿן דיל. א' זיך ווי אַ געץ = ברייטלעך זיך צעלייגן (גאליציע). „אז די מקוה איז נישט אַזוי טיף, זאָל נדי פֿרוין זיך א' ווי אַ פֿיש, בשעת טבֿילה, מקור הברכה, מונקאַטש תּרנ"ה. 3. זיך בעטן, פֿאַלן צו די פֿיס. א' זיך פֿאַר עמעצן, פֿאַר עמעצט פֿיס. „זאָלען זיך אַפֿילו א' וועסטו עס ניט פּוועלן“. 4. פֿאַלן פֿון די פֿיס. „עס וויל קיינער ניט קויפֿן, כאַטש שטרעק זיך אויס פֿאַר אַ קערבל“, יפֿאָל, 1882, № 33.

אויסשטערעקענין — דאָס (די), זי. דאָס

דער ערדן אי [= איידער] די ברכה אויש איז, נאך דער ברכה דארף מן גיט אויש שייטן, 50 המנהיגים, אמשט 1723, ב.ב. "דאש כוס פון דיא ברכה... זאלשטוש אויש טרינקן און אויש יגן אבר גיט אויש שייטן", עיון, 1/41. "אבי א מקום מיוחד... יידן זאלן קענען קומען א זייער הארץ פאר גאט", קמ, 1864, № 43.

4. אויסטרייסלען; אויסליידיקן. ארויפגיטן; ארויפפארפן. ויערן את הארון (דברי הימים, ב, כד, 11) פארשטייט מלל: "שיטן אויש". "אזוי איז אויך מיט יידן, זיי זענען דאס פפרה הינדל — אויף זיי שייט יעדערער אויס זיין פעקל צרות", ממוס, 'מישיבה של מטה'. "אי די תוכחה אויף עמעצנס קאפ = אויסשעלטן מיט אלע קלות. אלע קלות פון דער תוכחה האט יעדער פרוי אויסגעשטאן אויפן מאנס קאפ טיפף ווי זי האט אים נאך דערווען, יו דישער פארפוסט, ווארשע 1881. "און פריידע מוז נאך א איר גאנצן רעפערטאר קלות", אר, 'בולקעס'. "אי די (גאנצע) גאל = ארויס וויזן געפאלן) פון בייזקייט. "אזוי שייט אויס די גאנצע גאל ביי דער געלעגנהייט פון דער בשורה די [נאמען פון א צייטונג], יפאל, 1887, № 14.

5. אנריידן א סך, אויסדערציילן. א אלע מעשיות, רכילותלעך. א (גאנצע) זעק רייד. "אויסשטינדק דאס אלעס, האב איך געצייט טערט, סאמער האב איך אפגעכאפט די מאס", אר, 'באלידיקט א פרוי', 6. אויס זאגן דער פאליציי (דער מאכט) סודות פון א גרופע, ארגאניזאציע. "ער האט מורא געהאט פאר קלעפ און אלץ אויסגעשטאן".

7. אונקווארפן; אפלאזן א שידוך. "דיך וועל איך נעמען, זיי אלע [= אלע אנדערע כלות] שייט איך אויס, 50. "זי האט אויסגע שייט ליאזען ממשפחת האם און האט חתונה געהאט פאר...". ברוי. "א פריישיטער גראף האט איר צוגעזאגט אז ער וועט זי נעמען און דער הונדזאט האט זי אויסגעשטייט, רעט לער, איר, רה"ש, תשי"ח.

אויסשניטן זיך — א. אויס. — דפון. 1. זיך באזעצן, זיך באהינדן, ארויסקומען געדיכט (אזוי ווי עמעצער וואלט אויסגעשטן). זומער שפערקלעך שייטן זיך אויס אויפן פנים. ביים בחור הייבט אן זיך אויסצושניטן א בער דל. "די לבנה שפאצירט אין מיטן הימל, אן ארום איר האבן זיך אויסגעשטאן אלפי אלפים שטערן", שטעטעפער. 2. אויס געגאסן, ארויסגעבראכט ווערן אן אגשטרעני גונג, ווי פון זיך. קלות שייטן זיך אויס אויף זיין קאפ. 3. דזו אויסשניטן, אויסו. 13. מאלען שייטן זיך אויס איבערן גאנצן קער פער. 4. דזו אויסשניטן, אויסו. 23. דער עולם שייט זיך אויס פון טעאטער, פון די הייזער אע.

אויסשניטען — דאס (די), זי (ער). 1. אויסשניטונג, אפט פניא. אן א פון מיסט פאר די טירן. 2. אויסשניט. אן א אויפן פנים.

אויסשניטעניש — דאס (די), זי. געדויער דיקער פראצעס פון אויסשניטן (זי). אן א פון קלות, א מבול א גאנצער.

אויסשניטערן — טרוו. ער אויס, ~געשניטערט. מאכן שיערערע. צוגיסן וואסער און א טייג; א קאשע מיט א ביסעלע מילך.

אויסשניטערן זיך — אויסו. — דפון. ווערן פון זיך שיערערע. דער עולם (המון, אנגע לויף) האט זיך אויסגעשטערט.

אויסשניטן — טרוו. שניב אויס, ~געשניבט. (סטאליער) מאכן קבלעכדיק, אין פארעם פון א דיסק. "דער קארניז וועט... באשטיין דור כוים פון לאנגהאלץ. נאכן א וועלן זיך די פונעם... כמעט ווי נישט אנווען", בער.

אויסשניטעניש — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשניטען, א גוטמוטיק א.

אויסשניטען — טרוו. ען אויס, ~געשניטען. אויך: ~שניבן. 1. אגורפן שייגען, יונגאשט, קונדס; אויסמורסן (גוטמוטיק אדער ביילעך). "האט דער יצירהרע זינגער זיך אויס געשלאפן אים גוט אויסצושניטען: אזוי און אזוי, קונדעס איינער", ממוס, שלמה. "אינעם דאזיקן ברוי האט ער אים גוט אויסגע שייגעצט", שטעטעפער, באראנאוויטש. 2. שטרענג אויסמורסן, אנזיידלען. "פאר עזות וכדומה עפעס א פארברעכן האט מען אים אויסגעשניטעצט, אויך אויסגעפאשט, און א מאל טאקע מקיים פסק געווען אין קהל שטיבל", ממוס, שלמה.

אויסשנייד — דער, זי. 1. אקט פון אויס שניידן. א-ארגאן. א-אידיו. א-אפאראט, א-אבר, יא. 2. שטאף וואס ווערט אויסגעשניידט. א-מאטעריע, א-מאטעריע. א-אירא.

אויסשניידונג — די, ען. 1. פראצעס פון אויסשניידן. כסדרדיקע א. מילך. 2. שטאף וואס ווערט אויסגעשניידט פון א קערפער אדער פון א מאשין. א-איייל. שוויס און השתנה זינגען איען.

אויסשניידן — טרוו. שנייד אויס, ~געשניידט (אויך: ~געשניידן, זי). 1. ארויסגעבן פון זיך (פון קערפער, פון א מאשין, ביי אן אקט פון פראדוקציע). א שוויס, גיפט, אפפאל, א געדיכטע מאסע. 2. אויסשניידן, אפטיילן; אויסזונדערן. "אזוי איז אויך גיט אויסצו שניידן זיך יידיש שפראך מיט אנטגעשפערטע נע ווערטן פון דער פאלקסנישמה", שטרינגלער. מיט זיך — אויסשניידן זיך, אויסזונדערן זיך. אונטערשניידן זיך. מיט וואס שניידט ער זיך אויס פון די אנדערע?

אויסשניידנדיק — זדי. וואס שניידט אויס. אע ארגאנען, קעמערלעך, ריזון.

אויסשניידענדיק — זדי. וואס מע קען לאזט זיך אויסשניידן. אע באשטאנדטיילן, כעמישע פארבינדונגען, שטאפל.

אויסשניידן — טרוו. שנייד אויס, ~געשניידט. אג. E: to shave. אויסגאלן. גלאט א דאס פנים.

אויסשניידונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשניידן. "האט יעקב גענומען פייכטע שטעקלעך... און ער האט אויס געשניידט אויף זיי איען", תי, בראשית, ל, 37.

אויסשניידן — טרוו. שנייד אויס, ~געשניידט. 1. פארענדיקן שניידן, מיט א מכשיר אדער מיט די הענט אויסשניידן דאס אינעווייניקסטע פון דעם דרויסנדיקן (פון שאלעכץ, קארע, פארוויקלעניש) פון דעם וואס איז ארומגעוואקן

סן). א קארטאפאל, פירות. א צוויגעלעך, שטעקלעך. "האב איך דעם קערן גיט געוואלט א פון יענע בלעטער און בלומען, אין וועלכע ער איז געבוירן געווארן", שג, לעזער, דיכטער, קריטיקער ו. "אי ביינער = אויך: אויסביי גערן פלייש. 2. אויסטיילן, אויסזונדערן, אויסשניידן. א דעם אמת, דעם תוך, דעם תמצית. "אויסצושניידן פון אונדזער ביין און בלוט א דור מיט קינדער און אייניקלעך, א לעבעדיקע ראד", זל, גאטס חסד. "מע קאן אויסשניטען די... געשיכטע אויף אלערליי אופנים, א און באטאנען אירע געשיכטע מא מענטשן, קארטאליק ו. "א קליינע מינוט פון חשבון הנפש, פון זיך אליין געפיינען, זיך אליין א פון פערעמדן און אנגעווארפענעם — דאס הייסט צוריק צו דער ביבל", פרי, ליטע ראטור און לעבן.

אויסשניידן זיך — אויסו. — דפון. ארויס קומען; ארויס(אנט)וויקלען זיך. א זיך פון איי, פון לארוען. "אז עס האבן זיך אויסגע שניידט די קלאסן אינטערעסן, האט זיי דער יידישער ארבעטער דער ערשטער דערווען", פרי, פאבריקאנטן און ארבעטער. "פון ווא ען קומט די הויכע טעמפעראטור: פון דער אייטערדיקער וואונד צי פון א טיפוס וואס נעמט זיך א?", י. יאפע, אין קעטלגרוב.

אויסשניידען — דאס (די), זי. אויסשניידונג (קען האבן איר בייטעם). "סארא א האל בע בולבע ווארפסטו אועק".

אויסשניידעניש — דאס (די), זי. געדויער דיקער פראצעס פון אויסשניידן.

אויסשניידער — דער, זי. 1. מכשיר, מא שניקע אויסצושניידן קארטאפאל פירות אע. 2. שניידער, דרייזן.

אויסשניין — דער, ען. אקט פון אויסשניינען. גלאזן, אויפגלאזן, אויסגלאזן.

אויסשניינען — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשניינען, שניין מאכן. א פון א פארשטעלונג.

אויסשניינען — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשניינען, מאכן עס זאל שניינען, גלאזן. א פון א שטערן.

אויסשניינען — טרוו. שניין אויס, ~געשניינט. 1. מאכן שניין, אויסשניינען, פארשענערן. א זיך מיט צירונג. 2. מאכן מער חשוב, יחוס דיק, עס זאל ארויסרופן דרך ארץ. א די משפחה מיטן שידוך.

אויסשניינען — שנין אויס, ~געשניינט. אויסו — 1. מיטאמאל אנהייבן שניינען; אויפשניינען. דאס ליכט שניינט אויס. "האט אויסגעשניינט, טאקע ווי מע זאגט, ווי א האן פון בראגע", אפט, גרונלעך די רעבעצין, ווילנע 1874. 2. אויפהערן שניינען. ער האט געשניינט און שוין אויסגעשניינט. 3. שטארק שניינען. א אין די אויגן, א מיט שארפזיניקייט. 4. אויס וויזן (זיך) דטשמה. "זאלט איר גיט מיינען דאס יעדער מענטש וואס שניינט איך אויס פון ווייטן דאס אים איז גוט איז... גליקלעך", אמד, דאס קינד אין וואלד וו, ווילנע 1876. אויך אויסו, אומפ. טרוו — מאכן עס זאל שניינען. א דעם זאל מיט שטארקער באליכטונג. א די פלה מיט צירונג.

אויסשיינען זיך — אויסשיינען זיך אויסשטעלן, זיך בארימען. זיך אי מיט דער גרויסער גיבנה.

אויסשיינען זיך — דזו אויסשפנען, אוטו. 23. < דער שטערן שיינט ביז ער שיינט זיך אויס.

אויסשייבן — טרוו. שייט אויס, געשיסן (אויך: געשטעט). דזו אויסדאָסן, נאָר גראַבער. מיט זיך — דזו אויסדאָסן זיך, נאָר גראַבער, וואָז. <עכבן.

אויסשייערונג — די, ען. פראַצעס פֿון אויסשפערן. פֿאַרפּסחדיקע א.

אויסשייערן — טרוו. ער אויס, געשפערט. גריינטלעך אויסרעכען מיט עפעס און אינגאנצן אויסרייניקן. א' די פֿאַנען מיט זאָמה, מיט אַש. <דאַרפֿסט גליקלעך זען: כּיהאַב אויסגע' ווייסט דען צעל, כּיהאַב אויסגעשפערט דענע קייטן, הַל, אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים. <קען דער כּפּיהַקלע אַליין גיט העלפֿן זען נפֿש אויסצושפערן און אויסצולשפערן אים, תּניא, 50. < גראַב קעפל קען מען א״, צוה״פֿל, תּוכּחַת ח״ים.

אויסשיכורן — [...]שיקערן] שיכור אויס, געשיכורט. אוטו — שיכורן אַ לאַנגע צייט, אַ סך. א' טעג און נעכט. טרוו — אויסטריקען (און שיכור ווערן). א' אַנצע פֿלעשער בראַנפֿן.

אויסשיכורן זיך — דפֿן. נײַכטער ווערן; טרינקען, שיכור ווערן און קומען צו זיך. אויך: זיך א' פֿון אַ ליבע.

אויסשיכטונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשיכטן (זיך). די א' פֿון דער באַפֿעלקערונג.

אויסשיכטן — טרוו. שיכט אויס, געשיכט. צעליגן, צעטיילן אין (פֿאַרשידענע שיכטן. די מלחמה האָט אויסגעשיכט און איבערגעשיכט די באַפֿעלקערונג.

אויסשיכטן זיך — אוטו. < דפֿן. זיך אויספֿורמען אין שיכטן. געאַלאָגיע וויל דערגיין דעם סוד, ווי אַזוי די ערד האָט זיך אויסגעשיכט.

אויסשילדערונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשילדערן. אַ קינסטלערישע א' פֿון אַ שטייגער לעבן און פֿון די העלדן.

אויסשילדערן — טרוו. ער אויס, געשיל' דערט. אויסמאַלן אין הערטער; באַשרייבן, כאַראַקטעריזירן פֿון פֿאַרשידענע זײַטן אָדער אַ צאָל. א' סײַטאַציעס; א' קאַמפֿן און פֿאַר מעסטונגען; א' מאַסן־צענעס, די זשיטיקע פֿאַרשינען אַזזו.

אויסשילטן — טרוו. שילט אויס, געשאַלטן. לר. דזו אויסשעלטן <.

אויסשילטן (י) לשולן — [...]שילשען, שילשעלן] ש(י)לשול אויס, געש(י)לשולט. אוטו — האָבן אַ ליוון מאַגן, האָבן סײַלופֿעניש. טרוו

1. א' עפעס אַרויסברענגען בײַ אַ שילשול. א' די קאַפּיקע. 2. אַרויסריידן, אַנריידן זייער אַ סך; אויספֿאַלען. פּעיאַ.

אויסשילטען — שימל אויס, געשימלט. אוטו — ווערן פֿאַרשימלט; זיך באַדעקן מיט שימל. דאָס ברויט האָט אויסגעשימלט. טרוו

— מאַכן עס זאָל ווערן פֿאַרשימלט. אויסנעצן און א' ברויט.

אויסשימערירן — רירן אויס, געשימע' רירט. אוטו — מיטאַמאַל אָנהייבן גלאַנצן, שפּנען, שוועבן פֿאַר די אויגן מיט ליכט. א' פֿאַר די אויגן. א' און פֿאַרשויןדן. טרוו — אויסשיינען, אויסבלאַסקען; פֿאַרוואַרפֿן מיט אַ שפּיל פֿון ליכט. א' די דעקאָראַציעס מיט פֿראַזשעקטאָרס.

אויסשימערן — אוטו. ער אויס, געשימערט. דזו אויסשימערירן, אוטו. א' פֿאַר די אויגן, א' מיט זנד און בריליאַנטן.

אויסשינדלען — טרוו. דל אויס, גע' שינדלט. באַדעקן מיט שינדלען. פֿרש: <אויף א' אַ האַלבן דאָך דאַרף מען טויזנט שינדלען. וויפֿל שינדלען דאַרף מען פֿאַר אַ גאַנצן דאָך? <

אויסשינדן — טרוו. שינדן אויס, געשונדן. פֿאַרענדיקן אַראָפּנעמען פֿעל, הויט; גריינטלעך (אַפֿ)שינדן. א' די בהמות.

אויסשיסונג — די, ען. פראַצעס אָדער רע' זולטאַט פֿון אויסשיסן, שרעקלעכע א' פֿון די פֿאַרוואַנדליקייט.

אויסשיסלען — טרוו. סל אויס, געשיסלט. צעגיסן אין שילען. א' דעם גאַנצן קעסל זופּ; א' די יויך. אייער וועט א', דער צווייטער וועט דערלאַנגען.

אויסשיסן — אוטו. שיס אויס, געשאַסן. 1. מיטאַמאַל געבן אַ שאַס אָדער נעמען שיסן. אַ ביקס האָט אויסגעשאַסן. א' מיט (פֿון) אַ רעוואַלוער. א' מיט קוילן. <ווען ער האָט דערווען פֿלעזן די קאַטשקעס און אויסגע' שאַסן, פֿלעזט זיך עפעס אין דער ביקס פֿאַר' האַקן, טפֿ. טוודות. דאָס פֿייער שיסט אויס מיט פֿונקען. 2. אויספֿלאַצן, אויסקנאַלן; אַרויסקומען מיט אַ קלאַנג וואָס דערמאַנט אין אַ שאַס (אָדער מיט באַזונדערן כּוח צי גיכ' קייט). פֿונקען שיסן אויס פֿון פֿייער. אַ באַ' לאַן שיסט אויס. נאַפֿט שיסט אויס פֿון דער ערד. <טיילמאַל שיסט אויס אַ פֿישפּעכער, פּראָך יר' שלמהס מעשהלעך.

3. מיטאַמאַל און מיט אַ באַזונדערן כּוח אַרויסברענגען קלאַנגען (פֿון רייד, געזיין, געלעכטער אט). א' מיט רייד, קללות, געשריי' ען. א' אין אַ געלעכטער, געזיין. <דער עולם באַטראַכט אים פֿריינדלעך, און פּלוצעם שיסן אַלע אויס מיט אַ געלעכטער, טיטנדיק מיט די פֿינגער אים אויף די פֿיס, ממוס, שלמה. <וואַלגערט זי זיך איין אין בעט אַרפֿן ...און שיסט אויס מיט אַ האַרצרייטנדיקן גע' וויין, בערג, יורודים. <נאָר עפעס אַ וואַרט גיט אַזוי ווי ער וויל, שיסט ער אויס מיט שאַרפֿע, שטעכעדיקע ווערטער, ממוס, יאַ שטאַט אין מזרח. 4. גיך אויסוואַקסן. <ווי זי איז אויסגעשאַסן פֿון פּסח ביז שבוועות, אַפּאַ ליבע.

אויסשיסן — אַקוזוז. < דפֿן. 1. דזו אויס' שיסן, אוטו. 33. א' אַ געלעכטער, אַ גע' וויין, אַ גוואַלד, אַ קוויטש אע. <ינגלעך אין כאַלאַטלעך... שיסן פּלוצעם אויס אין קולאַק אַ געלעכטער, ממוס, שלמה. <...שיסט אויס אַ מוראדיקן געלעכטער, שע, פֿאַרביטן די יוצרות. <גי ריט פֿון זייער האַרץ אַן אוי, שיסן אויס פֿון זייער אויג אַ טרער, ח. נ. ביאַליק, ידאָס לעצטע וואַרט. 2. עפעס אַרויסנאָגן זייער גיך, מיט אַ קנאַק אָדער

אומגעריכט. א' אַ זייעה, אַ בשורה, אַ קללה, אַ זידלואַרט. <...מיר אין אויער אויסגעשאַסן בסוד יענס מיאוס האַרב וואַרט, ממוס, ידי אַלטע מעשה. <קיינער וועט גיט קענען אַזוי גוט אַרפֿינדל'ן... אין שטוב און געשווינד א' די בשורה, בערג, ביים דניעפער ו.

3. אויסדריקן געפֿיל(ן) מיט שטאַרקייט אָדער אומגעריכט. א' דעם פֿעס, דעם ווייטיק; א' דעם שרעק מיט אַ געזיין. <מיינע געפֿילן זענען געווען פּולחער, זיך אַנגעצונדן און אויסגעשאַסן פֿון מינדסטן רעב, ממוס, קלי' טשע. <די באַלעפֿאַסטע וואָס איז געווען אין כּעסן האָט אים באַגעגנט מיט אַ זויערן פּנים, זיך געקליבן אויסצושיסן, אַפּאַ היברו. <א' די אויגן (אַ פֿאַר אויגן) = א) אויסשטעלן די אויגן; ב) אַ גלאַנץ טאָן מיט די אויגן. א' אַ פֿויסט אין פּנים אַרפֿן.

אויסשיסן — טרוו. שיס אויס, געשאַסן. 1. דערשיסן אַ צאָל (אַלע). א' די פֿאַרמש' פּטע (געפֿאַנגענע) מיט אַ מאַשינביקס. א' די ווילדע חיות. 2. מיט אַ געווער אַרויס' ברענגען מיטל צום שעדיקן. א' אַ פֿיל, אַ קיל אע. <...זענען געקומען די פּוחים... אַזוי האָט מען אויסגעשאַסן אַ האַרמאַט, מעשה אומן. <דאָס ביקסל האָט גיט אויסגעשאַסן די קוילן, דבֿ. 163. 3. עפעס קריגן מיט שיסן. <זיך אַן אַנבּיטן אָדער אַ מיטאַג, יג. טמו, 1961 ix 22.

אויסשיסערן — דאָס & די, ען. טוואנג פֿון אויסשיסן. געווענדיקע אויסשיסונג אַן א' פֿון האַרמאַטן.

אויסשיפען — פֿע אויס, געשיפעט. אוטו — מיטאַמאַל אָנהייבן אַרויסברענגען קלאַנגען (ענגלעכע צו). שש. פּוטער שיפעט אויס אויף דער הייסער פּאַטעליניע. אַ שלאַנג שיפעט אויס. טרוו — מיט אומקלאַרע קלאַנגען (צווישן די ציין) וואָס מאַכן דעם איינדרוק פֿון שש' עפעס אויסדריקן. א' דעם פֿעס, די בייזקייט.

אויסשיפֿלען — טרוו. פֿל אויס, געשיפֿלט. פֿירן אויף אַ שיפֿל, סתּם אַזוי, צוליב פֿאַרגע' ניגן. א' די קינדער.

אויסשיפֿלען זיך — דפֿן. זיך הויכ' פֿאַרן אויף אַ שיפֿל (אין אַ גענוגיגער מאַס). זיך אויספֿאַדן, זיך א' און קומען אַהיים.

אויסשיפֿן — טרוו. שיף אויס, געשיפֿט. לאַקל (לעפּפֿי, קורלאַנד). אַראָפּנעמען משא פֿון שיף. א' סחורה, פּעק, קאַסטנס, געהילץ. <אויסשיפֿן זיך — אוטו. < דפֿן. אַראָפּגיין פֿון שיף. <אום צוויי אור האָבן זיי זיך אויס' געשיפֿט און גענעכטיקט אין קעסטליג'אַרדן, יפֿאַל, 1881 xii 24.

אויסשיפֿרירן — טרוו. יר אויס, גע' שיפֿרירט. דעשיפֿרירן. געפֿינען פֿאַרשטעלטן, געהיימען, אומבאַקאַנטן אופֿן שרעבן און אויסלייענען. א' היעראַגליפֿן.

אויסשיצן — טרוו. שיץ אויס, געשיצט. (באַ)שיצן ביזן סוף. א' עמעצן פֿון אַלע סכּנות.

אויסשיקאַטורען — דזו אויסשטוקאַטורע' (ווען) <.

אויסשיקן — טרוו. שיק אויס, געשיקט. 1. שיקן אַ צאָל זאַכן. א' מתנות, ברויח, ציר' קולאַרן, ביכער אַזזו. 2. שיקן עמעצן אין

אויסגעשלאגן דעם דנאָ, בערדיטשעווסקי, יודישע כתבים.

5. אויסבריקען, איבערקערן. וואָס קומט מיר אַרויס פֿון דער גוטער קו וואָס גיט אַ סך מילך — אַז זי שלאַגט דאָס שעפֿל אויס? שו. געטרעאָגן, געטרעאָגן — איז געקומען דער צאָפּ און אויסגעשלאַגן, שו.

6. אַרויסשלאַגן; מיט שלאַגן עפעס דער־גרייכן, אויפֿטאַן, אַ פֿונקען, פֿענער פֿון שטיין, אַ וואַסער פֿון שטיין. ...שלאַגט אויס פֿענער און צינדט אונטער דעם טאַבעק אין דער ליוול־קע, ממוט, שלמה. אויף דעם מורח שלאַגט דער מאַרגן אויס די ערשטע ראָזע פֿונקען. הר, טווי, אַ טרונק אים אַ וועל איך ביז שטיינער פֿון מין האַרצן, פּמ, 'טחם.

7. פּראָדוצירן, פּאַריכטן דורך עפעס וואָס דערמאָנט אין שלאַגן. אַז מע שלאַגט — שלאַגט מען אויס פּוטער, שו [= א] אַז מע שלאַגט אַ קינד, ווערט עס גוט; ב) מע קען גיט היסן וואָס עס קומט אַרויס פֿון שלאַגן. דערפֿאַר האָט מען דעם פֿלאַקס אויסגעשלאַגן פֿון שטרוי־שיריים...און אויסגעקעמט, ע. איזראַ, ציג, קינעו 1928. צי דער לעקער האָט זיך גלאַט גוט אויסגעבאַקן, צי מע האָט אים גוט אויסגעשלאַגן, [=] גוט דורכגעשלאַגן דאָס טייג, עס זאל זיין ווייך, שט, קליינע מענטשעלעך. וויל איך אַיך דווקא אַ מער האַניק ווי אַ גאַנץ יאָר, פּראַ, געדאַנקען און אידיען. די פֿרויען שלאַגן אויס דעם רבי'ן, אים, פּסח תּש"ו.

8. אויסהאַמערן, אויסקריצן, אויסשטעמפֿלען. אויסמינצן, אַ מטפּעות, מעדאַלן, ער האָט אַליין אָנגעשריבן ביים לעבן וואָס מע זאל אַ אויף זיין מצבֿה, קמ, 1865, № 29. זעט, די צונגען פֿון די געצן האָט אַ ממשטער אויסגעשלאַגן... פֿון דעם ריינטן גאַלד, פּראַ, לידער און פּאָעמען.

9. אויסקלאַפּן אַ טאַקט (ניגון, מעלאָדיע). אַ אַ מאַרש אויפֿן פּויק, אַ פֿריילעכס אויפֿן צימבל, אַ אַ האַפּקע מיט די פֿיס איבערן דיל. פֿיג אויסדריקן עפעס אַזוי ווי דורך אויסקלאַפּן אַ טאַקט. "חסידות איז געבירן געוואָרן אין אַן אַרעמער אוקראַינער כאַטע; איר דוּפּק האָט אויסגעשלאַגן דעם ייִדנס פּינן און אַרעמ־קייט", א. שטיינמאַן, יודן אין אוקראַינע.

10. אַפּוואַרען, זאָגן גלייך גיין. אַ שידוך און אַ שמעק טאַבעק טאַר מען גיט גלייך א"י, שו. גון איך האָב דען שדכין משיבֿ גי וועיזן; איך שלאַג השידוך גיט אויב, אַך ורק איך וויל עש אין בידענק נעמיין, גה, 216.

11. אונטערשלאַגן, אונטערלייגן וואַרעמען שטאַף; אויסבעטן, אויסטאַפּעצירן (מעבל), אַ אַ בורנעס, אַ ווינטערמאַנטלען. אַ אַ קאַ נאַפע. אַ באַנקעטל וואָס איז געמאַכט גע וואַרן דערויף צו זיצן, טאַר מען עס גיט איינשלאַגן אַדער אויסשלאַגן, 202 1/65.

12. טרעפֿן אין אַ נוס (מיט אַ רעטל אַדער אַן אַנדער נוס), אויסגעלייגט אַ שורה גיט. ווער עס וועט מיר אַ פֿון דער שורה דער האָט געוואונען, שט, געצילן, *שפּילן אין אַ.

13. (שניידערע) דורכגייען אַדער אויספֿאַר סטריגעווען צוויי שטיקלעך שטאַף, פֿאַרבייגן ביידע שטיקער שטאַף נאָך דער גאַט, איבער־

אַ פֿאַר טאַלער, אַ רובל, אַ גראַשן אע. אַרום און אַרום קאַנען מיר אַ אַ טאַלער אַ וואַך, שט, מאַטל וו. וואַלט ער פֿון די שטונדן קענען אַ אַ שיינעם גראַשן, אג, דער שפֿה ברורהניק. אַ די הוצאות = פֿאַרדינען וויפֿל עס זיינען געווען די הוצאות. בכדי אויס־צושלאַגן די הוצאות האָט זי מיטגעפֿירט אַ ביסל סחורה אַפּצוועזן עס אין גלייכן געלט, ממוט, ווינטשפֿ. אַז מע וויל זיך אַ די הוצאות, שלאַגט מען זיך אויס די צייך, שו. [= אויס־שלאַגן, טרוו, 33]. דש געלט ווערט מיר גי רעכט, דש דוויג וויל איך גיט בור לאַשן... טויזנט גולדן דיא זיין גיט אויב צו שלאַגן, בַּבֿאָבֿוֹך, 284. זא בעיר אחת איין חזן ומלמד אין שטיק גרונגן ווערט, זול שליש אחד על החונות אויב גשלאַגן ווירדן ושני שליש, על המלמות, הן בשכירות והן במזונות, פּנקס הקהל דק"ק רונקל, תּצ"ג. [נובל 10]. אַ אַ טאַג = פֿאַרדינען במשך פֿון טאַג אַדער אויף אַ טאַג לעבן. און וויפֿל קען מען שוין אַ אַ טאַג, אַז אַרום דיר ווימלען... אַוואַטבוסן און אַוואַטמאָבילן, פֿיננול טיטאַ, אַט דאָס זינען מיר.

2. אויסקלאַפּן, אויסקלייגען און ווייזן די צייט. דער זייגער שלאַגט אויס פֿערטל־שעהן. דער זייגער האָט שוין אויסגעשלאַגן האַלבע נאַכט, שט, אַלסטקעס, דער זייגער שלאַגט אויס דרייצן, שט.

3. אַרבעט פֿאַרטייטן, פֿאַריאָגן. יום שבת — מיין הערץ איז גיט בטרעכט, מיין זאָרג איך אויב שלאַג, איך מיך וואול פֿר טראַג אונ היב קיין קלאַג, שו, וו. אַז די פּלה איז פּלוצלינג געשטאַרבן...איז ער תּיפּף געפֿאַרן מיט זיין זון צום רבין אַ ביסל אַ זיין צער, ספֿר דבר שוים, פּעמישל.

אויסשלאַגן — טרוו. ← דפּו. 1. שלאַגן אַ צאַל מאַל אַדער אַ צאַל מענטשן. דער יונגאַטש האָט אויסגעשלאַגן אַלע קינדער. אַז דו וועסט נאָך אַ מאַל אים אַ, וועל איך זיך אַפּרעכענען מיט דיר. ...מאן זול מיך גיט מין [= מין, מערן] אויב שלאַגן אַז איין דיב [= גנבֿ], ספֿר משלים, 1978, 1686.

2. פֿאַרענדיקן שלאַגן; דורכשלאַגן. ווי אַ קינד וואָס מע האָט געטרייסט נאָכן אַ, האָט ער גענומען זיך רשות צו שטאַמלען...אש, תּהייליט. אַ אַ טעפּער, אַ קאַלדער.

3. אויסהאַקן, אויסברעכן, אַ אַ שויב. אַז גאַט זאל וואוינען אויף דער ערד, וואַלטן אים די מענטשן די פֿענצטער אויסגעשלאַגן, שו. אַלע משוגעים שלאַגן יענעם די פֿענצטער אויס, שו. אַ די זיסטן, די ביינער. דער האַגל שלאַגט אויס די תּבואה אויף די פֿעלדער.

4. אַרויסהאַקן, אַרויסקלאַפּן. אַ אַן אויב, אַ פֿאַר אויגן. ררסט דעם גבאי אויס די פּאַרד, שלאַגט אים אויס די פּוילע צייך, פּראַ, ביינאַכט אויפֿן אַלטן מאַרק. אַ די קני = פֿאַלן אויף די קני, קריכן אויף די קני. דו אויך: אַ אַ קני ערד. אַ קני ערד וואַלטן זיי ביי מיר אויסגעשלאַגן אַטאַ דאָ, אויסציען וואַלטן זיי זיך פֿאַר מיינע אויגן, שט, משוגעים. אַ (בני) זענען דעם דנאָ = צונועמען דעם אַנהאַלט, בּדלות שטעלן. און דער סוף איז געווען אַז ביי ביידע האָט מען

פֿאַרשיידענע מקומות. אַ איבער אַלע וויסטע דערפֿער, איבער וועלדער און פֿעלדער. אַ וואו די העלט האָט (נאַר) אַן עק = אומע־טום, אין אַלע פֿאַרוואַרפֿענע ערטער. אַ אַר־מעטום וואו אַדם הראשון איז געווען = איבער דער גאַנצער וועלט. 3. שיקן אַ צאַל שילוחים, שיקן מיט אַ שליחות. דיא יודן... שיקטן אויב אויב ווייט או יודן ווירן דו זיא זולטן תּשובה טון, יר מאיר שייך, 95 [10]. אַביר למחר האָט מחוּתנין ה"ל שלוחים אויב גשיקט אויב לאַזן כמה מינים חשובֿי דגים הולין, גה, 256. 4. אַרבעט אַרויסשיקן. שיקט אויב אויב זייט אויבש דר ורוגן... בַּבֿאָבֿוֹך, 22. אַ משל איז צו אַ מלך דער האָט בריוו אויסגעשיקט אין אַלע לענדער, ר אהרן מטריבש, מצח אהרן, האַר־שע תּר"ג.

אויסשיקעווען — אוטוו. עווע אויס, גע־שיקעוועט. זאַקל (ראַדעס). אויסקאַמבינירן, אויסמאַרקירן. ווי האָבן אויסגעשיקעוועט אַז זיי זאָלן אויסקומען אין דעם דאַרף פּונקט פֿרישטיק פֿאַרנאַכט, פּמ.

אויסשרייהן — טרוו. שירה אויס, געשי־רהט. נעגל. אויסוויגען אויף אַ געהויבער נעם און געקניצטלן ארפֿן (ווי אַ לויב צו גאַט, פֿינערלעך, אַלטמאַדיש). אין זינע מעשיות פֿעלט ווערטער — וויפֿל הערלעכע גאַטער־שילדערונגען ער זאל גיט אַ מיט ווערטער, יג, תּוד.

אויסשעמען — טרוו. דעם אויס, געשי־רעמט. 1. אויסהיטן (אויף אַ געהויבענעם לשון). אַ פֿון אַלדאָס ביי. 2. אַרונטערנע־מען אונטער אַן אַפּדאַך, שיעם; אַריינגעמען אין אַ זיכער אַרט.

אויסשישען — דוח אויסוועסן. ← פּר. אויסשבורן — אויסשיכורן, אויסשלאַגן — דער זי. 1. אַקט פֿון אויס־שלאַגן. 2. אויסשיט, קרעץ. פֿיל שלעפּן זיך אַרום מיט אַ שוואַכער ברוסט, פֿיל האָבן אַן אַ אויף דעם לייב, קמ, 1865, № 32. 3. אַרבעט, הכרעה, צוגאַב צו וואָג, מאַס. אונ ווען איינר האָט וועגט זאל ער איין אויב שלאַק געבן — גיט צום גיוויכט צו, גיארט צו דעם דש ער צו וועגט, 210/105.

אויסשלאַגן — אוטוו, דריטפּערזאָניק. שלאַגט אויס, געשלאַגן. 1. אַנקומען (וועגן צייט). שלאַגן (קלאַפּן, קלינגען פֿון זייגער). עס שלאַגט אויס די שעה. עס שלאַגט אויס איר לעצטע סעקונדע, פּראַ, דריט מאַל גערופֿן. 2. אויסברעכן (זיך) פֿון אונטער דער הויט. אַ צרעת, אַ מכה, אַ געשויר. שלאַגט אויס. מאַלען האָבן אויסגעשלאַגן.

3. אַרבעט איז אויסגעשלאַגן. געשען, אויס־פֿאַלן; אויסלאָזן זיך. ...כדי דאש איינר אַם אנדריין נחת רוח העט, אביר עש אינט בעויה פֿיל אַנדרש אויב גישלאַגן, גה, 216. 4. אַרבעט אויסברעכן; אַנהייבן זיך (וועגן אַ געשלעג, קריג טומל אט). דיזיר שטרייט איזט צום בלוטיגן קריג אויב גישלאַגן, גה, 173.

אויסשלאַגן — אַקווו. ← דפּו. 1. אַרויס־קריגן נוצן; פֿאַרדינען. אַ די צייט = אויך; אויסגיין די צייט. אַז מיר פֿאַרן מיט דער באַן, וועלן מיר אַ די צייט און ליינען. אַ

שנען די גאט (און אזוי ארום באקומען צייכנס אויפן שטאף). א צו פא דעם דעם שטאף.

אויסשלאגן זיך — אן אויסשלאגן, אוטו. 1. קוז. שלאגן זיך איינער מיטן צווייטן, מיט א צאל. ער שלאגט זיך מיט אלעמען אויס. 2. שלאגן זיך און אויפהערן, זיך אן און ווערן ווידער חבר. 3. ארויסשלאגן זיך. זיך אן פון די כוחות = אנהערן די כוחות (בני אן ארבעט). איר האב זיך אויסגעשלאגן פון די כוחות, ביו איך האב זיך דערשלעפט צו א קרעשמע, קאצאזויטש.

אויסשלאגעניש — דאס (די) זן (ער). אויך: ~שלעגעניש. 1. אויסשלאג, 2. טר. אויך פון אויסשלאגן.

אויסשלאגעניש — דאס (די) זן. (געדיי ערדיקער) פראצעס פון אויסשלאגן (זיך).

אויסשלאגער — דער, ס. (קינדער-לשון) מולדיק ניסל (אדער רעסל) וואס שלאגט אויס ניס (אן אויסשלאגן, טרו. 12b).

אויסשלאכטונג — די, ען. פראצעס פון אויסשלאכטן, הייגה, אויסשעכטונג.

אויסשלאכטן — טרו. שלאכט אויס, ~גע- שלאכט. אויסמארדן, אויסקוילען, אויסשעכטן, אויסהרגענען. אן א גאנצע שטאט. דאס גאנצע פאלק ווערט אויסגעשלאכט ווי שאף און ישראלס נאמען אפגעמעקט, אל, יהודה המכבי.

אויסשלאכטן (צ)ען — שלאכט(צ)ען אויס, ~גע- שלאכט(צ)ען. אויך: ~שלאכט(צ)ן. אויסכלי- פען, אוטו & טרו. אן אויך מיט זיך.

אויסשלאנדערן — טרו. ער אויס, ~גע- שלאנדערט. אפס מיט זיך, רעפּלעקטיוו. שרייבן אויספון. זענען נאך די מחותנתשע ניט פּרטיק מיט דעם א, צענ.

אויסשלאנדערן, ~שלאנדערעווען — דו אויסשלאנדערן, ~שלאנדערעווען. אן פּ: ~שלאנדערעווען.

אויסשלאפען — טרו. פּען אויס, ~געשלאפ- פעט. אויסטרעטן מיט שוועריקייט; אויס- בארדושען. אן די בלאטע, דעם שניי.

אויסשלאפונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויסשלאפן. ניט קיין קראנקייט, נאך סתם אן א.

אויסשלאפן — טרו. שלאפן אויס, ~גע- שלאפט. אויך מיט זיך. מאכן שלאפן, שוואך, קרענקלעך. אן עמעצן מיט אן הונגער- דזעטע, אן דעם מוט.

אויסשלאפן — אקוזו. שלאפן אויס, ~גע- שלאפן [אויך מיט ב ין]. דורכשלאפן ביזן פילן אז עס איז גענוג; אויסרוען, שלאפן בעת עפעס קומט פאר. אן אן לאנגן שלאפן. לאמיר אן דעם קאפ. אן די גאנצע דרשה. "לאזן זיך ניט דער יצר הרע איבער רידן, אים זומר — דוא האטש נאך ניט אויז גישלאפן, אונ אין הינטר — אין דער קעלט אויף צו שטיין", ספר המנהגים, אמשט 1723, ג/ב. "זיי האבן שוין אבער אזעלכע פענסיעס לאנג אויסגע- שלאפן", קמ, 1865, Ne 21. "...א טאג אדער צוויי... אויסגעשלאפן די מידקייט", באש, פאר, 18 IV 1959.

אויסשלאפן זיך — אוטו. אן פּ: ~שלאפן ביז מער ניט קענען (וועלן, דארפן). אן זיך

אויף אלע זעטן = זיך גוט אן. אין זומר גידעכט ער דא נאכט איז קארן, איך האב מיך נאך ניש אויש גישלאפן, לטו, 1/19. "האס איז עפעס? לאזן מיך שלאפן! — וועסט זיך אן! שלאפטס אן דאנק גאט זייער גע- שמאק", יר. ו. "קוים זיך אויסגעשלאפן! (צו עמעצן וואס קומט שפעט אדער כאפט זיך ניט גלייך אין וואס עס גייט).

2. זיך אויסרוען, ווערן פריש, וואך, לע- בעדיק (און זיך נעמען צו עפעס). זיך אן צו דער ארבעט. שלאפן זיך אויס! (צו עמעצן וואס האט ניט דערהערט, פּרעגט איבער, ווייסט ניט וואס עס קומט פאר ארום אים). "דער יצר טוב האט זיך אויסגעשלאפן, ווען דער יצר הרע איז פארויס געלאפן", שו. "איידער די ווישע מחברים וועלן זיך אן ארויסצוגעבן די ספרים... וועל איך דערוואלן מיך פרווון...". ממוט, מסעות.

3. אויסניכטערן זיך. ווערן רעאליטיש, קומען צו זיך. אן זיך נאך אן שטאט. אן זיך און פארגעסן פוסטע חלומות. "אן שיפור קען זיך אן, אבער אן נאר קען קליגער ניט ווערן", שו.

אויסשלאפעניש — דאס (די) זן. (געדייער- דיקער) פראצעס פון אויסשלאפן (זיך), איר בניטעס.

אויסשלאפן — דער, זן. 1. אויסשלאגן אויס- שיט, קרעץ, צרעת. "געבן ציונס מויער זענען די שטיבעלעך פון די מצורעים (וואס האבן אן אויסשלאפן)", קמ, 1864, Ne 13. בני אמד אייפעמיזם פאר פארן. 2. אנגרייט פון מא- טעריאל, סחורה, אדער געלט צו קענען זיך איינשאפן אנגרייט; אונאנס. "...ער זאל קענען גענוג אפזון אויפקויפן... צו האבן גענוג פאר- שוס (אויסשלאפן) צו זען ארבעט", ליאנדאר, בש, 1844, ט/א; "הכרעה — אויש שלק". "...מוז מען אן האבן (מוזמן)...אום צו לעבן", אמד, קארטוכע, ווילנע 1878.

אויסשלוכטן, ~שלוכטן — כּץ אויס, ~געשלוכט, ~געשלוכטען. אויך: ~שלוכ- צען. אויסכלעפן, אוטו & טרו. אן אויך מיט זיך.

אויסשלוכערן — ער אויס, ~געשלוכערט. אויסדרימלען, אן אוטו & טרו.

אויסשלוכערן — טרו. ער אויס, ~גע- שלומפערט. מאכן אן שלומפער. אויסברודיקן, אויסשמוציקן. אן דאס קלייד.

אויסשלוכערן זיך — אן פּ: ~שלאגן צעריסענע, פאדשלוכערטע בגדים. זיך אויפ- פירן אומריין. זיך אן די מלחמה-יארן.

אויסשלוקן — טרו. שלוק אויס, ~געשלוקט. דטשמ. מיט איין שלינג (אדער עטלעכע) אריינגעמען אין זיך. אן אן גלאז וואסער. אן די פילן.

אויסשלוקערצן — ערץ אויס, ~געשלו- קערצט. אויך: ~שלוקעכצן. אוטו — מיטאמאל אנהייבן איקען, היקען. געבן איין שלוקערץ. טרו. אן מיט שלוקערצן עפעס ארויסברענגען. אן אן בינגל אן אן ווארט.

אויסשליפען זיך — אוטו. איע זיך אויס, זיך ~געשליפען. טל. אויסשלעפן זיך. אן זיך איבער שענקען, מיט בחורים, מיט מוידן.

אויסשליפערן, ~שליפערעווען —

אקוזו. ער, עווע אויס, ~געשליפערט, ~נדרעוועט. גיין (הין און צוריק) אן בא- שטימטן ציל, פאמעלעך. אן די גאסן. מיט זיך — זיך אן איבער די גאסן.

אויסשליפערעווען — טרו. עווע אויס, ~געשליפערעוועט. (סטאליערט) אויסהובלען די קאנטן, די ברעגעס, מיט אן קליינעם הובל. (ראדעס).

אויסשליפן, ~קעווען — טרו. שלאפן (עווע) אויס, ~געשליפן(עווע). 1. (שטי- קערט) מאכן קאנטיקן קאנט. 2. (שנדייער) אויסמעסטן מיט אן פאס פון פאפיר. אן די לענג און די ברייט פון אן מלבוש.

אויסשליפן — טרו. טל אויס, ~געשלי- פן. פירן אויף אן שליטל (שליטן), סתם אזוי, צוליב פארגעניגן. אן די קינדער.

אויסשליפן זיך — אן פּ: ~שליפן זיך דורכ- פארן אויף אן שליטל (שליטן). זיך אן אין אן פראקטיקער נאכט.

אויסשליפערן — טרו. ער אויס, ~גע- שלפערט. שלפערן, ווארפן מיט כוח, אן צאל (זאכן, מענטשן). אן די היטערס בניס אריינגאנג און זיך אריינבריינגן. אן די פלעשער בניס שלאגן זיך.

אויסשלייערן — טרו. ער אויס, ~געשליי- ערט. אנטאן אן שלייער אויף עמעצן; אויספונן מיט (אין) אן שלייער; אויספונן מיט אן וואר- אלקע אע. אן די כלה, אן צום באדעקנס. אן אן מיידל ווי צו אן חתונה.

אויסשלייערן זיך — אן פּ: ~שלייערן זיך. אן זיך ווי חתולה (גיטלע, חיהלע, ברייט- דעלע) צום גט [ווען די העלדין האט אנגע- טאן אן שיינן קלייד]. זען נאך, זע ווי זי האט זיך דאס אויסגעשלייערט, אפא, אזילן. "זיך אויסגעשלייערט ווי אן שיינן מיידל", טפ, יודי- טער קאלאניסט.

אויסשלייפונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשליפן. אן אן אויף דער ברוסט.

אויסשלייפונג — די, ען. פראצעס פון אויסשליפן. אן אן ווי פון אן חלה.

אויסשלייפן — טרו. שלייען אויס, ~גע- שלייעט. אויך מיט זיך. 1. מאכן אויס- בינדן אן שלייען אין פארעם פון אן שלייען. אן אן סטענגע. "דער למד האט אויסגעשלייעט זיך ווי אן תליה", מנא, 'אותיות'. 2. (שנדייער- ריט) איינשניידן און ארוימגייען מיט איבערגע- ווארפענע שטעך אן קנאפלאך, לעכל; מאכן בוטלעכעס = קנאפלעכער. אן בוטלעכעס, קנאפ- לעכער. אן אן מלבוש.

אויסשלייפן — טרו. שלייען אויס, ~גע- שלייעט, ~געשלייען. 1. אויסשארפן אויף אן שלייעשטיין. אן אן מעסער, אן הובל, אן חלה, אן שער אע. "אך זול מן דא מער שון אויז שלייען, דאן זיא גלייבן און שארף זיין, צום שבת", לטו, 2/64. 2. פארענדיקן מאכן (שארף) גלאנציק, גלאט. אן דימעטן, אן קריש- טאל, גלאזאויג.

אויסשלייערן — דער, ס. ווער עס פאר- נעמט זיך מיט אויסשלייען. "...תובל-קינען, דעם אן פון אלעליי קופער — און אייזן-גע- ציג", תי, בראשית, ז, 22.

אויסשלינגען — טרו. שלינג אויס, ~גע-

שלונגען. 1. פֿאַרענדיקן שלונגען; שלונגען אַ צאל. אַזוי פֿאַמעלעכן האָבן מיר אויסגע־ שלונגען אַלע זעקס שאַכטלען פֿילן, נאָד. 2. אויפֿטן גיך, מיט גרויסע ביסנס. אײַ (די סיסל) בולבעס.

אויסשליסונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשליסן. די אײַ פֿון דעם חבֿר האָט געמאַכט אַ רושם. די אײַ פֿון יעחוועדער וויסן, מוה, איב, אַרענפֿינד אין פֿטיכאַנגאַליז.

אויסשליסל — דער, ען. נעגל. קנעפל, הענטל, אַפֿאַרט אויסצושליסן עלעקטרע, פֿאַר־ לעשן גאַז. פֿוּב.

אויסשליסלעך — אַדי. וואָס איז באַזונדער, ספּעציעל, בלויז; וואָס איז שפּך (געהערט) בלויז צו איינעם פֿון אַ גרופּע אָדער צו איין גרופּע צווישן אַ צאל גרופּעס. אײַ רעכט, איער באַזיך. בײַ די הינטיקע שרײַבער זענען פֿאַראַן ציטן, ווען זייער פּען דינט אײַ דער פֿאַלקסשפּראַך, בעל־מחשבות ו.ו. די געזעל־ שאַפֿט האָט צוויי פֿאַרוואַלטונגען; איינע וואָס פֿירט אָן די געלט־אַקציע... און די צווייטע פֿאַרנעמט זיך אַרײַנגאַנישן דעם טע־ אַטער, מוק, מינע באַגעגענישן וו.

אויסשליסן — טרוו. שליס אויס, געשלאָסן.

1. באַזיטיקן, אַרײַנאַרפֿן; אויסמעקן פֿון דער רשימה מיטגלידער. אײַ עמעצן פֿון אַ פֿאַראיי, פֿאַרטיי, חבֿרה. אײַ פֿון אוניווער־ סיטעט, פֿון שול. עס האָט געהאַלטן דערפֿי, אַז מע זאָל דאָס בחורל אײַ... פֿון דער אייעזר נע, שע, פֿונעם יאָרד וו. אײַ פֿון דער גע־ זעלשאַפֿט = ניט האָבן צו טאָן, ניט פֿאַרבעטן אין ערגעץ. 2. ניט אַרײַנגעמען, ניט נעמען אין באַטראַכט. אײַ די פֿראַגע פֿון דער דעבאַ־ טע.

3. אַרײַנסעמען פֿון עפעס. אײַ פֿון אַ קאָ־ לעקציע. אײַ די גאַנצע פֿון אַן אומעכטער ברוכצאל = אויב דער ציילער פֿון ברוכ־ צאל איז גרעסער ווי דער חזיוער, אַזעקשטעלן באַזונדער די גאַנצע צאל, למשל אַנשטאַט $\frac{8}{3} - 2$.

4. אַרײַנסעמען פֿון אַ קייט, סיסטעם. אײַ די עלעקטורע. אײַ אַ מאַשין. דערנאָך האָט זי פֿאַמעלעך, אָן געאַזל, אײַן מאַשין אויסגע־ שלאַסן דעם פּעדאַל, מאַל, פֿריידקע.

5. (דורקער) מאַכן פֿרײַ, לויז, אַ גראַנקע וואָס איז שוין געווען אינגעשלאָסן. אײַ אַ גראַנקע און איבערביטן אַ שורה. 6. (סטאַ־ ליער) אַרײַנשטעלן די צאַרגעס אין די פֿיס. די לייסטלעך וואָס פֿאַרבינדן די פֿיס פֿון אַ שטול, טיש. אײַ די פֿיסלעך).

אויסשליסן זיך — דעו. 1. זיך אַפּזונ־ דערן, זיך דערזיטערן. זיך אײַ פֿון דער חבֿרה, דער געזעלשאַפֿט. ״דיא רחמים פֿון הקב״ה זיינן אַל מאל אויף רבים, קער זיך איין הידי ניט אַליין אויש שליסן פֿון רבים״, נצו, ט/ד. 2. ניט (אַרײַנגערעכנט ווערן. ״מן פֿלעגט וואול צו שייאן זוגות, אבר דאש כוס של ברכה שליסט זיך פֿון חשבון אייש״, עיון. 1/41. 3. אַרײַסהייבן זיך, אַרײַסקומען. ״האָט זיך אונטער איר געצטער אַ רויז פֿון איר קנאָפּ אויסגעשלאָסן, הר, דער חתן קומט״.

אויסשליסער — דער, ״ס. מיטל, קנעפל, מאַשינקע אויסצושליסן (פֿון דער חירקונג פֿון אַ שטראָם ענערגיע). עלעקטרע, אײַ טאַמאַטישער אײַ. גיך גיט ער זיך אַ לאַז צום עלעקטרע, האַסטיק דרייט ער אַרויס די שפּין, ה. דאַבֿי, אַ דער וויסרוטישער ערד.

אויסשליסעניץ — דאָס (די), זן (רע). פֿר. אויסשליסעניץ. געשלעג.

אויסשליסער — דער, ״ס. ווער עס שלאָגט אויס. אַ הונצוואַט, אַן אײַ.

אויסשליסעריי — דאָס & די, ען. געשלעג מיט רציחה, מיט מעסערשטעך אע. אַזא אײַ אַז מע האָט דריי חבֿרה־לייט געדאַרפֿט אַזעק־ פֿירן אין שפּיטאַל.

אויסשליסעמן — טרוו. שלעכט אויס, גע־ שלעכט. זי. מאַכן פֿאַר שלעכטען. ״זיי גלייבן. מע וועט... קינדער אײַ, ל. פֿינסטטיין, תיקון לייבאַנע, לעמבערג 1894.

אויסשליסעמן — טרוו [פּערזאָן אין דאָ־ טיין]. שלעכטס אויס, געשלעכטסט. פֿר. אויסטראַכטן, אַפּטאָן שלעכטס. ״האָט דער רשע האָט מיר אויסגעשלעכטסט״, רייז.

אויסשליסענלעך — טרוו. גל אויס, גע־ שלענגלט. אויסדרייען, אויסחילקען אין אַ פֿאַרעם וואָס זאָל דערמאַנען אַ שלאַנג. אײַ פֿאַסן קאַלירט פֿאַפּיר צו באַפּזן דעם זאָל.

אויסשליסענלעך זיך — אַטוּו. אײַן אויס־ דרייען זיך, אויסציען זיך מיט קרומע, כּחאַ־ ליעדיקע לייגעס. די סטעזשעק שלענגלט זיך אויס צווישן דער תּבֿואה. דאָס טיכעלע שלענגלט זיך אויס.

אויסשליעפֿן — טרוו. שלעפּ אויס, גע־ שלעפּט. שלעפּן איבער אַ צאל ערטער; שלע־ פֿן אַ צאל. אײַ אַלע קינדער אויף די פֿליצעס. ״און ויפֿל האָר אין האָב אין קאַפּ, איבער אַזוי פֿיל היזער האַסטו מיך שוין אויסגע־ שלעפּט״, מחוט, ש״ם און יפֿת״.

אויסשליעפֿן זיך — אַטוּו. אײַן אַרומ־ שלעפּן זיך, זיך אויסחאַלבערן. זיך אײַ איבער די היזער, זיך אײַ מיט שלעכטע חבֿרים.

אויסשליעפֿן זיך — טרוו. ער אויס, געשלע־ פֿערט. אויף: ״שלעפֿן (פֿר). אַרײַספֿיענ־ גען פֿון צושטאַנד פֿון שלעפֿעריקייט, היפּוך פֿון אינשולעפֿערן. מע דאַרף באלד זיך לאַזן אין וועג און מע וועט דאַרפֿן אײַ די קינדער.

אויסשלאַדערן — טרוו. ער אויס, גע־ שמאַדערט. אויסברודיקן, אויסשמוצן(ײַ)קן; אויסשלוּמפּערן. אײַ די קליידער.

אויסשלאַמשיקען — טרוו. קע אויס, גע־ שמאַטשקעט. מג, פֿר. דזוו אויסשלאַמ־ש־ קען. אײַ די ביינדעלעך.

אויסשלאַמטן — אַטוּו. שמאַכט אויס, גע־ שמאַכט. אינגאַנצן פֿאַרלירן כּוחות (פֿון באַ־ גערן אָדער בעקען נאָך עפעס וואָס לאַזט זיך ניט דערגרייכן). אײַ אַן תּפֿיסה די בעסטע יאָרן פֿון לעבן. אײַ נאָך עפעס. ״און אַז אין שטומען הייז פֿאַרגיין וועט פֿלאַם אין שאַטן — אויסגעשמאַכט...״ אפֿא, אײַן שטומען הויז.

אויסשלאַכן — אַטוּו. שמאַך אויס, גע־ שמאַכט. אויסגלאַנצן מיט ביליקע און גיט־ טיקע פּאַפּוּזונגען. אײַ מיט וואַלדעלע קרעל־ לעך, מיט פֿאַטשערקעס.

אויסשלאַפֿן — דזוו אויסשמעלן. לר. **אויסשלאַפֿען** — קע אויס, געשמאַצ־ קעט. אַטוּו — (פֿאַרבייגן די אונטערשטע ליפּ אונטער די אייבערשטע ציין, אַ ביסל אַרויסשטאַרצן די אייבערשטע ליפּ און) אַרויס־ לאַזן קלאַנג אונטערצויאָגן פֿערד. אײַ צו די פֿערד. טרוו — דזוו אויסשמאַצקען. <

אויסשלאַפֿען, קיצען — טרוו. טשע, יצע אויס; געשמאַקטשעט, געשמאַקצעט. דזוו אויסשמאַקטשקען. לר. פֿרי האָט דריי לעכער, דורך וואַנען מע קען אײַ די זאַפֿט, אַלטער־לעב, ראַפֿינאַהן ו, וואַרשע 1880.

אויסשלאַרלען — אײַן אויסשמערגלען.

אויסשלאַרן — טרוו. שמאַך אויס, גע־ שמאַכט. אויסדעמפֿן אָדער אויספֿרעגלען אין אַ צוגעשמאַכטער פֿלי. אײַ פֿלייש [בײַם אײַ צע־ שניידט מען דאָס פֿלייש אויף קליינע שטיקלעך].

אויסשלאַרען — אַטוּו. דע אויס, גע־ שמאַרעט. 1. הילכיק אַרײַנגען אָדער אַרויס־ לאַזן לופֿט דורך דער נאַז. פֿערד שמאַרען אויס. 2. אויספאַטשן מיטן היידל (געוויינטלעך וועגן פֿערד).

אויסשלאַרען — אַטוּו. שמאַרן אויס, גע־ שמאַרצט. אַנהייבן (אָדער אין אַ צאל ערטער) וויי טאָן מיט אַ ברעניקן, בייסיקן ווייטיק. דאָס גאַנצע לייב שמאַרצט אויס. די וואונד שמאַרצט אויס און לאַזט ניט שלאַפֿן.

אויסשלאַרן — אַטוּו. שמאַרן אויס, גע־ געשמאַט. 1. צווינגען אַפֿציעל אַרײַבערגיין פֿון דער ייִדישער אמונה אין אַן אַנדער גלויבן. אײַ מיט פֿיער און שווער. ״דער מלך פֿער־ דינאַנד האָט געוואַלט אַלע יידן אין שפּאַניע אומברענגען אָדער אײַ, שארית ישראל, [לבוֿזן].

2. ווירקן (מיט צוואַנג, געאָיאַטישע קאַרע־ ריסטישע מאַטריז) אַז אַ יד [יידן] זאָלן אַפֿי־ ציעל אַרײַבערגיין אין אַן אַנדער אמונה. דאָס געזעץ וועגן פֿראַצענט־גאַרמע אין די צאַרישע אוניווערסיטעטן האָט אויסגעשמאַט אַ צאל יונגעלעכט. 3. פֿאַרפֿירן אויף זינדיקע וועגן, ווירקן מע זאָל ווערן פֿרײַ, אויס פֿרום. ״דער פּושע ישראָל האָט אויסגעשמאַט אַ האַלבע שטאַט בחורים״.

אויסשלאַרן זיך — דעו. דזוו שמדן זיך, נאָר עמפֿאַטישער. ״אַט וועט איר זען... אַז העכער האַלב וועלן זיך אײַ, שע, אַזונבאַן־גע־ שיכטעט.

אויסשלאַרען — טרוו. גל אויס, גע־ שמוגלט. 1. אַרויסשמוגלען. אַ צאל מאל אָדער דורך פֿאַרשידענע ערטער פֿירן קאַג־ טראַבאַנד, אָדער פֿירן, האַנדלען מיט סחורה אויף אַן אומגעזעצלעכן אַפֿן. אײַ ווינען פֿון פֿראַנקרייך, דימענטן פֿון דרום־אַפֿריקע. 2. אַרויסקריגן עפעס קעגן די אינגעשטעלטע תקנות. אײַ די ענטפֿערס אויף די עקזאַמען־ פֿראַגעס.

אויסשלאַרען — טרוו. ער אויס, געשמ־ זערט. > שמוזער > שמוטער. (גנבים שפּראַך). בכיוון אַפֿציען עמעצנס אויפֿמערק־ שאַפֿט (כדי מע זאָל קענען גנבענען). אײַ דעם נאַרישן קרעמער.

אויסשמויסן — טרוו. שמויס אויס, גע־ שמויסט. 1. לאַקל (יורבורג, ליטע). אויס־ נאַרן, אויסשוליקן. אײַ אַ פּויער. 2. לאַקל

(בעט, דרום-פּאַרע), אונטערנייען הינטערמאַנטל (פעלץ) מיט שמויסן [באַראַבעטע פֿעלכלעך פֿון שאַף, אויך: באַראַשקע].

אויסשמוכטן — טרוו. שמוכט אויס, גע- שמוכט. אויסשטינקען (ספעציעל מיט רויך פֿון טאַבעק, רויך בכלל), א' די שטוב מיט מאַכאַרקע.

אויסשמוכלען — דזוו אויסשמוגלען ← (זאַמעט, לר).

אויסשמווען — דער, זי. 1. לענגערער שמועס, איבעררייד; אַן אויסטעהן זיך. „נאַכן פֿאַרטיידיקן זיך מצד דעם מיטשמועסערן גע- פֿעלט דיר אַ ביסל אַן א' פֿון אַ לאַנד-חכמ״, שׂע, קינדערשפּיל. „...מ״ן העלד פֿירט מיט מיר אַזאַ שיינעס א״, יפֿעגל, 1887, № 17.

2. אויסשטשטען דערקלערונג מיטן אַרענברעני- גען קאַנקרעטע פֿאַלן, ביים לערנען גמרא. „...האַט קאַפּאָ וואָס פֿאַרשטאַנען דעם א', שׂכנא הגלצהעגער, לעמבערג 1891.

אויסשמוועסן — טרוו. עס אויס, געשמו- עסט. 1. אַנאַליזירן, באַטראַכטן אין אַ שמו- עס אַן ענין. 2. אויסשטישטן (← אויס- שמועס, 2ב). 3. קומען צו אַ הסכּם, בשות- פֿישן אויספֿירן נאָך אַ שמועס, א' די רעזאָלוציע וואָס מיר דרשׂ וועלן פֿאַרלייגן.

אויסשמוועסן זיך — ← דפּוו. קזוו. אויס- ריידן זיך, אויסטעהן זיך. „ווי גוט עס האַלט געווען... און מען קען זיך מיט אַפֿן אַן אויסטער פֿיר אויגן“, שׂע, יקנה״ז. „אַלע אונדזערע שונאים זאַל אַנקומען אַזאַ שווערי- קייט אויף די געמיטער, ווי מיר נאָך דעם גאַנצן א' און אויסריידן זיך פֿון האַרץ“, ווינט, אײנער אַ מענטשׂ.

אויסשמוצערן (יקן) — טרוו. שמוץ (ציק) אויס, געשמוצניקט. מאַכן אומריין, שמוציק, ברודיק, א' די קליידער, א' זען נאַמען, רעפּו- טאַציע.

אויסשמוצערן — ער אויס, געשמוצערט. אַזוו — מיטאַמאַל אַנהייבן אַרויסגעבן קלאַג- גען ווי אַ פֿיגיל אַדער געוועסן אינוועקטן (גרילן, למשל). „ווען עס נעמט גרויע דער פֿאַרטיגאַ, שמוצערן אויס די פֿיגילעלעך אונטער מ״ן פֿענצטער“, טרוו — מיט אומקלאַרע קלאַנגען וואָס חזון זיך איבער עפעס אויס- דריקן, א' געפֿילן פֿון ליבשאַפֿט.

אויסשמוצערן זיך — ← דפּוו. שמוצערן אַ לענגערע צייט און אויפֿהערן, די גרילן קע- נען גאַרניט זיך א'.

אויסשמוקונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויסשמוקן, אויספּונג. „...האַבן איבערגענומען די פֿאַרגרעסערונג און א' [פֿון] בעט-זאָל“, ארז, קמ, 1867, № 14.

אויסשמוקן — טרוו. שמוק אויס, גע- שמוקט. אַפֿט מיט זיך. אויסצירן, אויס- פּונן, צוגעבן שמוק. „אַזוי האָט מען אויך די פֿאַגראַפֿיע פֿון דעם ר' מרדכי מ״זל אויסגע- שמוקט מיט וואונדער“, קמ, 1866, № 12.

אויסשמורגל(עו)ען — טרוו. גל(עווע) אויס, געשמורגל(עווע)ט. אויך מיט זיך.

1. אויסטראַיען, אויסצאַקען שרייאַיק, מיט שלעכטן געשמאַק, א' זיך מיט פֿעלכלעך.

2. קאַליע מאַכן דאַס אויסזען מיט שמינקע, א' דאַס פּנים.

אויסשמידונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויסשמידן.

אויסשמידן — טרוו. שמיד אויס, גע- שמידט. 1. אויסאַרבעטן עפעס פֿון מעטאַל דורך שמידן. א' אַ מעדאַליאַן, אַ מטבע. 2. אויסהאַמערן אין אַבסטראַקטן, איבערגע- טראַגענעם זינען; אויספֿעסטיקן. א' דאַס באַ- וואוסטנין, א' אַ פּראַיעקט, פּלענער. „פֿון שטאַל און אייזן, קאַלט און האַרט און שטום, שמיד אויס פֿאַר זיך אַ האַרץ, דו מענטש, און קום“, ביאַליק, שחיסה-שטאַט. „און אויס- געשמידט האָבן איך דורך דורות דעם וואונ- דער פֿון ווילן און וויי צו לעבן פֿאַר הייליקע תּורות און שטאַרבן מיט פֿעסטקייט פֿאַר זיי“, אל, יידישׂ.

אויסשמידן זיך — אַזוו. ← דפּוו. ווערן האַרט, פֿעסט, אויסגעהאַמערט. דער ווילן שמידט זיך אויס. עס שמידט זיך אויס אַ גייער דור קעמפֿערס.

אויסשמידערן — טרוו. ער אויס, גע- שמייערעט. שלימדזדיק, נאַריש, אומגעלומ- פֿעס עפעס אַרויסקריגן, א' אַ גוט וואַרט, פֿאַר גראַשנס.

אויסשמידלען — כּל אויס, געשמיידלעט. אַזוו — מיטאַמאַל אַנהייבן שמיידלען. „זי האָט אויסגעשמיידלעט און עס איז ליכטיק גע- וואָרן איר פּנים“, טרוו — נעאַל. מילד אויס- לאַכן; מאַכן ווייניקער ווייטיק דורך אַ שמיידל. „שטשעכאַוו — האָט גישט פֿאַרמשפּט די ירידה- שע העלדן זענען, ער האָט זיי אַפֿילו גישט אויסגעלאַכט, אַבער אויסגעשמיידלעט האָט ער זיי“, אפֿא, טמ, 1960, XI 28.

אויסשמידלען זיך — ← דפּוו. 1. שמייד- לען, דזוו אויסשמיידלען, אַזוו. „...האַט זיך שלעכט געפֿילט אין דער ערנסטער, רבניש- גאונשער שטוב פֿון ר' יהושעלע קוטנער. דאַ האָט זיך זעלטן ווערן אויסגעשמיידלעט“, ייט.

2. צעשמיידלען זיך. „סמאל האָט זיך אויפֿן גאַנצן אויסגעפֿרעסענעם פּנים אויסגעשמייד- כלט ווי אַ פּגרי אומגעוואַשן“, ייט, טג, 1959, 9 v.

אויסשמויסן — טרוו. שמיס אויס, גע- שמיסן. 1. שלאַגן אַ צאַל מאל מיט אַ רוט, ריטל, קאַנטשיק אע (געוויינטלעך אין ווייכן חלק). א' קינדער, דאַס פֿערדל. „דער פֿאַטער האָט אויסגעפאַטשט, די מוטער — אויסגע- קנפּפּט, פֿעטערס און מומעס — אויסגע- שריען, און די מלמדים — אויסגעשמיסן אַ פֿינן חתן-בחורל“, פּרץ, געדאַנקען און איד״ען. טגולה: ווען אַ קינד האָט אַ טבע צו וויינען פּינאַכט — א' אים מיט יאַמשענע פּרוטקעלעך. 2. שטרענג אויסמוסרן, פֿיר- וואַרפֿן עוולות. דערמאַנען עמעזן אַלע זענע שטיק, גוט א' מיט אַ שאַרף צינגל.

מיט זיך (= א) קלאַפּן זיך מיט אַ בע- זעמל ביים פּאַרען זיך אין באַד. „...האַט מיר געהייסן גיין אין באַד, מחילה, א' זיך, לאַזן זיך שטעלן באַנקעס“, ממוט, פֿישקע.

(ב) זיך מודה זען אין שלעכטע מעשים אַדער זיך טאַדלען. „די נצע פּאַרטייליניע פֿאַרלאַנגט מע זאַל זיך א״, טאַח.

אויסשמייעניש — דאַס (די), זי. געווי- ערדיקער פּראַצעס פֿון אויסשמיסן (זיך).

אויסשמייערן — דער, יס. 1. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויסשמיסן אין באַד (ביים פּאַרען זיך). אַ געניטער א'. 2. ווער עס קריי- טיקירט שאַרף, אומברחמנותדיק. „זען עובדא אין דער ציטונג איז צו זען אַ יאַריקער א״, רייד.

אויסשמייען — אַזוו. שמייע אויס, גע- שמייעט. אַרומליפֿן, שמייען אַ סך. א' פֿון כאַטיען צו פּאַטיען.

אויסשמינקען — טרוו. קע אויס, גע- שמינקעט. אויך: ~שמינקעווען. אַרויפֿ- לייגן (אויספֿאַרבן מיט) שמינקע. די אַקטיאָרן שמינקעווען זיך אויס. זיך א' אַזוי מע זאַל גיט דערקענען.

אויסשמיירן — דער, זי. אַקט פֿון אויסשמיירן. **אויסשמיירונג** — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויסשמיירן. גיט קיין בילד, נאָר אַן א'.

אויסשמיירן — טרוו. שמיר אויס, געשמירט. 1. באַדעקן מיט אַ פּליסיקייט אַדער אַ וויי- כער סובסטאַנץ וואָס האָט אין זיך פֿעסט. א' בלעך, אַ בעקן, בעקעלע אע מיט בוימל, פּו- טער אע (פּרי דאַס געבעקט זאַל זיך גיט צו- קלעפּן ביים באַקן). א' חלה מיט אײ. א' שטייחל מיט טראַן, דזעגעכץ אע. א' מיט זאַלב עס זאַל היילן. „אונ זאַל זיין קליידר אויז בערשטן, דו קיין פֿעדד גיט דראַן הענגט אונ זייני ריין אויז שמירן“, לטו, 2/57.

„ווען איינער קויפט אײל אויסצושמירן פּלים איז ער פּטור פֿון דמיא״, דויעם, כו/ב. „בוימל וואָס איז פֿאַרשטונקען געוואָרן איז ראוי אויסצושמירן פֿעל מיט דעם“, שׂהמ, לו/ד.

2. אַרײַנלאַזן פֿעסט אין אַ טייל פֿון אַ מאַ- שיין (וואָגן, טיר אַז), עס זאַל זיך בעסער דרייען, א' די זאַועסעס פֿון דער טיר, זיי זאַלן גיט סקריפען, א' די ניימאַשיין. „דאַרף מען פֿרעירן גוט א' די רעדער... און ערשט דעמאַלט זיך לאַזן אין וועג“, פּאַט, שמועסן מיט יודישע שרייבער. אויסגעשמירט זאַל ווערן און געפֿאַרן (און יאַזדא, און ווי רשי מאַכט: פּאַיעכאַל), פּונו. 3. אויסחאַסן, אויסקאַלכן, א' מיט קרייד, ליים, קאַלך.

4. אַפּינאַמירן, פֿאַרפּאַטשען. זיך א' ווי אַ קוימענקערער. „וויש נאָר אַפּ, זע מחול, דאַס פּנים, די חצופֿה...האַט דיך אויסגעשמירט מיט געלכן פֿון אייער“, ממוט, מסעות. א' זיך דאַס פּנים (מיט בלאַטע) = א) זיך דעריינען ריקן ביים בעטן עפעס, ביים אַנקומען צו עמעזן נאָך הילף; (ב) זיך אויפֿפֿירן אַזוי אַז מע ווערט באַליידיקט. א' עמעזן מיט האַ- גיק = ריידן זיסע ריידלעך, חנפֿענען. „שמיר אויס מיט האַגיק — וועסט בליבן דער זעלבי- קער קאַפּז“, שׂוו. א' די געוועכטער = חזוק- אויסדרוק פֿאַר שלעכטן אַרבעטן.

5. באַרעזן, שאַפֿן שלעכטן שם. א' עמעזן מיט שוואַרץ, מיט סמאַלע, דזעגעכץ, בלאַטע. א' ווי אַ טיפּוול, ווי אַ רוח. א' מיט סמאַלע און באַשיטן מיט פֿעדערן [מיטלעלעטערלעכע שטראַף פֿאַר מכשפות]. מיט זיך — 6. צעשמירן, מגום זען; דערציילן מיט (אויסגעטראַכטע) פּרטים. א' אַ גאַנצע מעשה.

7. שרעבן, מאַלן (אָדער טאָן אָן אָנדער אַרבעט וואו מע ניצט אַ פּליסיקייט) אויף אַ שלעכטן פּאַרטאַטשישן אָפּן. האָסט ניט גע- שריבן, האָסט נאָר אויסגעשמירט. א' די ווענט = אויך: שלעכט אויספאַרבן.

אויסשמיצען — דאָס (די), ין (ער). אויס- שמירונג. מאַטעריאַל וואָס מע ניצט אויסצור- שמירן. קויפֿן אַן א' אין אַפּטייק.

אויסשמיצעניש — דאָס (די), ין. (געווער- דיקער) פּראָצעס פֿון אויסשמירן (זיך).

אויסשמיצער — דער, ס' וונ' קע, ין, ס'. ווער עס שמירט אויס.

אויסשמיצעריי — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אויסשמירער. אויסשמירעניש, אויסשמי- רעכץ.

אויסשמעטערן — יער אויס, ~געשמע- טערט. אוטו — (וועגן פֿערד) זיך צעיאַגן ווילד און אַרויסרעסן זיך פֿון דער שליטה פֿון שמעטער, אַנטרעבער. „די פֿערד האָבן אויסגעשמעטערט, איבערגעקערט די ברייט- קע“ (נאָמעט, קורלאַנד). טרוו — 1. צע- ברעכן, אויסברעכן אויף פּיצלען מיט אַ בלאַפּער, געקלאַנג. א' די כלים, די גלעזער, די שויבן. וואָרפֿן שטיינער און א' די פֿענצ- טער. 2. אַרויסברענגען מיט אַ געהילך, דו- גערדיק, די גרויסע טרובעס שמעטערן אויס דעם מיליטערישן מאַרש.

אויסשמעטונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשמעלן. אַזאַ א' אַז מע קען ניט אַרויפֿצווען אויף זיך דאָס קלייד.

אויסשמעלן — טרוו. שמעל אויס, ~גע- שמעלט. אויך: ~שמעלען. מאַכן שמאַל, שמעלער ווי מע דאַרף. א' די טאַליע, אין דער טאַליע, א' די אַרבל.

אויסשמעלעך — דער, ין. אַקט פֿון אויס- שמעלצן. א' בַּז א' היץ פֿון... גראַד.

אויסשמעלצונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשמעלצן.

אויסשמעלצן — אוטו. שמעלן אויס, ~גע- שמאַלצן. אַקט מיט זיך. 1. צעגיין, צע- לאָזן זיך פֿון היץ; אויסברענען. ליכט שמעל- צן אויס. א' (זיך) ווי אַ חלבן ליכטל). 2. ניט ווערן, גיין אין גיוועץ. געלט שמעלצט אויס אונטער (אין) זינע הענט. יאָרן לויפֿן און דאָס לעבן שמעלצט (זיך) אויס.

אויסשמעלצן — טרוו. שמעלן אויס, ~גע- שמאַלצן (אויך: ~געשמעלצט). 1. מאַכן עס זאָל צעגיין, זיך צעלאָזן דורך היץ. א' חלב, מעטאַלן, א' פֿעטס, גרויזן. 2. פּראָדוצירן עפעס דורך צעלאָזן בַּז גרויסער היץ. א' אייזן. 3. צעלאָזן און אויסגיטן אין אַ פֿו- רעם. א' דריידלעך פֿון בלש. א' אַ מטבע.

אויסשמעלצעכץ — דאָס (די), ין. 1. אויס- שמעלצונג. 2. גרויזן. דרייזן.

אויסשמעלען — [..שמעלן] אוטו. שם אויס, ~געשמט. קריגן גיך, פּלוצעם אַ שם; דזו שמען, נאָר עמפֿאַטישער. א' פֿאַר אַ גרויסן למדן; א' מיט זעלטענע מידות.

אויסשמעקן — אוטו. שמעק אויס, ~גע- שמעקט. אַרויסגעבן ריח(ות); פֿאַרמאַגן גוטן ריח. דער סאָך שמעקט אויס נאָכן רעגן.

אויסשמעקן — טרוו. < דפּו. 1. דערגיין מיטן חוש-הריח. דער הונט שמעקט אויס די

סליאָדן. 2. אַרמינזאָפֿן ריח(ות). א' די פֿאַר- פֿומען וואָס טראָגן זיך אין זאָל. א' די פֿרישע פֿרילינגדיקע לופֿט. *שמעק אויס דען חלק און טראָג זיך אַפּ = (גראַב) דו האָסט דאָ נאָר קאַלע געמאַכט די לופֿט, מע דאַרף זיך דאָ גיט, גיי פֿון דאַנען. *א' סחלק (פּו) = (פּטמ, גראַבטע) אַפּצאלן דעם טייל וואָס עס קומט פֿון עמעזן; טראָגן די אחריות פֿאַר עפעס וואָס מע האָט אָפּגעטאָן. *כהאָב אַליין אָפּגעטן סיגאַרישקייט, מוז איך אַליין א' ס'איגענע חלק*.

3. אויסגעפֿינען, דערגיין; דערשפּירן, דער- טאַפֿן. א' פֿון אונטער דער ערד אַ שידוך, אַ פֿאַרדינסט(ל), מדיקלער-גלעט. *יידן לויפֿן שוין אַרום ווי די קאַרסמעט, אויסשמעקנדיק זיך ערגעץ אָן אַרט און פֿאַרכאַפּנדיק וואָס פֿריער אַ בעסער שטיקל פּלאַץ, שטע יאָטעלע טאַגאַווי. *דאַרטן וועט זי זען און פֿאַרשן און א' כאָטש אַ צענטל אמת*, י. יאָפּט, אין קעטלגראַב.

אויסשמעקעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס פֿון אויסשמעקן. זייער גוטער ריח. אַ מחיה, אַן א'.

אויסשמערגלען — טרוו. גל אויס, ~גע- שמערגלט. 1. אויספּרעגלען (אַבער ניט אינ- גאַנצן דורכפּרעגלען); אויף גיך, גיט-געראַטן פּרעגלען. א' דאָס פֿלייש. אויסגעשמערגלט חזיר-פֿלייש און פֿאַרשטונקען דעם הויף.

2. דימענטן-שליפֿפּערען) אויספֿאַלירן, אַרומ- פּרען נאָכן שלפֿן.

אויסשנאַמערן — יער אויס, ~געשנאַמערט. אוטו — אָנהייבן אַרויסברענגען קלאַנגען ווי אַ גאַנדו, קאַטשקע, אויסגאַנערן. טרוו — עפעס אויסדריקן, דערציילן מיט קלאַנגען (וואָס דערמאָנען אין, פֿון) גאַנערן. *די אַנדערע פּאַטגעס שוואַטערן עס אויס, נאָד. *די ליכ- טיקסטע בשורות פֿאַר יידן האָבן די קאַטש- קעס מיר אויסגעשנאַמערט מיט זייערע געלע פּלאַכע שנאַבלעך, רעסלער, טאָג, 31 VII 1947.

אויסשנאַפֿן — טרוו. שנאַפֿן אויס, ~געשנאַפּט. 1. אויספֿאַרשן, אויסשפּירן, אויסשמעקן 33. א' וואָס עס טוט זיך בַּז יענעם. 2. מיט שוועריקייט אַננאַטעמען אָדער אויסאַטעמען לופֿט. *ער האָט זינע סקעלעטן-פּינגער אויס- געצויגן אין דער לופֿט, ווי ער וואָלט אַטעם געוואָלט א' און געשטאַמלט, אַש, תהייליידיד.

אויסשנאַפּסן — טרוו. שנאַפּסן אויס, ~גע- שנאַפּסט. (שפּאַטיק). אויסטרינקען בראַנפֿן, שנאַפּסן. אויסשיכורן.

אויסשנאַר(ב)ען — שנאַר, כַּע אויס; ~גע- שנאַר(ב)עט. אויך: ~ שנאַר(ע)ן. אוטו — אָנהייבן אַטעמען מיט אַ גערויש; שנאַר- (כ)ען אַ לענגערע צייט. א' אַ גאַנצע שנאַר- נאָן איז שטילער ווי אויסבראַפּען. טרוו — עפעס אויסדריקן דורך שנאַר(ב)ען. אַרויסזאָגן אומקלאָר, דורך דער נאָז. א' אַן ענטפֿער.

אויסשנאַר(ע)ן — טרוו. שנאַר(ע)ן אויס, אויס- געשנאַר(ע)ט. 1. שטאַרק צושטיין און אויס- בעטן, אויסבעטלען (וועגן אָדער ווי אַן אָרע- מאָן וואָס גייט איבער די הינדער). א' נדבות. *אַזאַ רבֿל וואָס גייט אַרום טאַג ווי נאָכט בלט און שנאַרט אין אַלע לעכער אַפּשער וועט ער עפעס א״, גחזל [לעוונערן], די צוואה, אָדעס

1884. 2. אויספּוועלן פֿאַר זיך עפעס דורך דער- גינדעריקן זיך. א' אַ טוֹב־הלע, אַ גוט וואָרט. 3. אויסגעפֿינען, דערגיין, אויסשמעקן 33. געקומען א' וואָס עס הערט זיך.

אויסשנאַרער — דער, ס' וונ' ין, קע, ס'. ווער עס בעטלט אויס, קריגט אַרויס ווי אַ בעטלער. *ער ווייסט ווי צו קריגן געלט פֿאַר דער אַרגאַניזאַציע, ער איז אַ געניטער א״.

אויסשנאַרעריי — דאָס & די, ען. טואונג, אייגנשאַפֿט פֿון אויסשנאַרער.

אויסשנאַרעריש — אַדי. וואָס איז ווי בַּז (כאַראַקטעריסטיש פֿאַר) אַן אויסשנאַרער. אע מיטלען, גענג.

אויסשנאַרערן — טרוו. יער אויס, ~גע- שנאַרערט. אויסבעטלען ווי אַ שנאַרער, אַרויסקריגן עפעס מעשה שנאַרער (מיט מער ביטול ווי אויסשנאַרן). *און רחמים בעט און שנאַרערט אויס און שווינדלט, ביאַליק, טחיטה-שטאַט.

אויסשנדרן — [..שנאַדערן, שנאַדערן] טרוו. שנדר אויס, ~געשנדרט. 1. מנדן זיך אַ צאָל מאָל, צוואַנגן פֿאַר אַן עליה (אויך פּתיחה) געלט פֿאַר דער שול, פֿאַר אַ חברה אָדער חבורה, פֿאַר פֿאַרשיידענע צדקה-זעקן. א' אַ פֿינפֿערל, דריי מאָל חיי. 2. אויס- שטינגן בַּזם קויפֿן אַן עליה אָדער פּתיחת האַרון. אַזוי ווי אַ קבצן קען א' דעם גביר — אַזוי קען א״ך... [מיה, פֿאַרבלויבן אין לר].

אויסשניפֿלען — טרוו. פֿל אויס, ~גע- שניפֿלט. אויספֿאַנפֿען, א' אונטער דער נאָז אַ פֿאַר ווערטער.

אויסשניפֿן — שנויף אויס, ~געשניפֿט. אויססאַפּען <, אוטו & טרוו.

אויסשנור(עווען) — טרוו. שנור(עווע)ן אויס, ~געשנור(עווע)ט. 1. באַפֿרינען פֿון אַ שנור, צונויפֿבינדן; לויזן מאַכן א' דעם קאַרסעט, דאָס פּעקל, די שיך. 2. כאַרבינדן מיט אַ שנור, שנירל. בעסטע א' דאָס פּעקל. 3. עפעס מאַכן פֿון שנירלעך, שטריקלעך; אויספֿלעכטן. א' קונציקע קניפֿלעך; א' אַ בַּסטעלע. 4. שאַפֿן עפעס אין פֿאַרעם פֿון אַ שנור. א' אַ ברייטן שמיכל אויפֿן פּנים.

אויסשניאַשקען — טרוו. יקע אויס, ~גע- שניאַשקעט. אויסטרינקען אַ סך בראַנפֿן, אויסשיכורן, א' אַ פֿלאַש ניינציקער און פֿאַר- שניאַשקעט ווערן.

אויסשניגלען — טרוו. גל אויס, ~געשניגלט. אויספּוצן איבער דער מאַס; אויספֿיאַקעווען. *דער שנידער איז געווען אַ מאַדים אויף א' אַ חתן צו דער חתונה. אַפּט מיט זיך — זיך א' ווי אַ גוי אום זונטיק.

אויסשניט — דער, ין. 1. דאָס וואָס איז (ווערט) אויסגעשניטן. אויפֿהיטן אין פֿון ציי- טונגען. אין מיט בילדער. 2. אָפּענער טייל פֿון אַ מלבוש. אַ טיפֿער א' פֿון זשילעט. אַ קלייד מיט אַן א', טיפֿן דעקאַלטע, ... ביז אין עלבויגן מיט שפיץ, בַּזם האַלדז אַ טיפֿן א״, נחמיה לאַטרינגער, דער יודישער זלות, לעמבערג. 3. אויסצוג, לענגערער צייטאַט. *אַט האָט איר אַ פֿאַר אין פֿון דער רוטישער פרעסע, מאַכט עפעס פֿון זיי, מוז, מינע באַגעגענישן ו. 4. אָפּעראַציע בַּז וועלכער עס ווערט עפעס

אויסגעשניטן פֿון קערפער. אָן אַ פֿון אַ גיר, פֿון דער בילדער קישקע. **אויסשניידונג** — די עץ פראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסשניידן.

אויסשניידן — טרוה. שנייד אויס, ~גע- שניטן. 1. אָפּשניידן אַ צאַל (שטיקער, זאַכן). אַ צאל רויזן פֿון גאַרטן. [פֿון איין מעלאַ- נע וואָס איך וועל אויסווכן, שניידט ער אויס זשטיקן, אַרויסנעמען דורך שניידן, אַ דעם פֿאַרפֿילטן טייל, נאָג דעם (דער) חשב אַ טוד און שניידט איר אויס די צונג, שוה. "אַלכסטרד מוקדון האָט ביי זיך אַליין אויסגע- שניטן אַ שטיק פֿלייש און אַרויפֿגעשטאַכן אויפֿן שפיץ, ממוס, מוטות. אַ די אייער, בצים, בצים = גראַב, קאַסטירן, אַ אַ גיר, די בילדע קישקע, ביי אַן אָפּפראַציע.

3. דורך שניידן מאַכן פֿיגורן, אויספֿורע- מען עפעס. אַ אותיות. אַ רייזעלעך אויף שבוועות. "די היימיש-יידישע קונסט: הַבְּרִלוֹת מאַכן, דריידלעך גיסן, אַ פּאַפּירענע פֿייגע- לעך". פּראָ, קינדער, [פאַראַן אַ לעגענדע אַז ווען די ערשטע יידן זענען געקומען קיין פּוילן, האָבן זיי זיך אָפּגעשטעלט אין אַ שייך וועלדל לעבן שטעטל לאַשטשעו, און אויף ביימער אויסגעשניטן די נעמען פֿון די מסכ- תות וואָס זיי האָבן דורכגעלערנט אין לאַנגן חגע. דעמאָלט האָט מען אויך דערהערט אַ בת-קול: פּה-לין; זענען זיי שוין דאַרטן פֿאַר- בליבן — און פֿון דעם קומט דער נאָמען פּוילן. אויפֿן סמך פֿון דער לעגענדע ביי פּרזנן] "אין עק הימל שוואַרצט זיך דאָס באַ- רימטע וועלדל; אויף זענען ביימער האָבן עס אונדזערע עלטערן אויסגעשניטן די מסכתות אויף וועלכע זיי האָבן געמאַכט אַ סיום אין חגע", פּראָ, בילדער פֿון אַ פּראָווינציריזע.

4. אויסהאַקן; אויסטרעטן, אַ אַ בוים, אַ אַ וועג דורכן וואַלד, אַ סטענשקע אין קאַרן. "אויפֿן שניי וואו די לבנה האָט אויסגע- שניטן אַ וועג", אָפּאָ, פּוילישע וועלדער. 5. אויסזעגן, אַ ברעטער. אַ דעם גאַנג פֿון אַ וואַגן = (סטעלמאַכערע) אויסזעגן לויט אַ מאָס ברעטער אָדער דרענגלעך צו מאַכן דעם הויפט-טייל פֿון וואַגן. 6. אויסקוילען, אויס- מאַרדן. "כמה אלפים בחורים ובתולות... האָבן די פּוהזים גאַר אויסגעשניטן", מעשה אומן. 7. אַר. אַנטאָן יסורים, אומברענגען דורך יסורים. "אונז דען ביטרן טוט מושן זיאַ אל דריי, אונז דרווינאה וויל איך גר שלעכט אויז שניידן", בַּאֲבוֹן, 397.

אויסשניידן זיך — אומטוה. — דפּוה.

1. אַרויסהאַקן ווי אַ רעוולטאַט פֿון דורכ- ריסן זיך. ציינדלעך שניידן זיך אויס. רויזן שניידן זיך אויס פֿון קנאַספּן. אַז סיהאַט ביימ קינד זיך אויסגעשניטן ציינדלעך, גלייך האָט עס אָנגעהויבן מאַכן חנדלעך, ממוס, יודל. "אַ יונג הענדל, קוים וואָס סיהאַט זיך אים אויסגעשניטן דאָס קעמעלע אויפֿן קאַפּ", ממוס, קליאַטשע. 2. אויספֿורעמען זיך, באַקומען זיך. פֿון יונגאַשט האָט זיך אויסגעשניטן אַ פֿיץ בחורל. "פֿון אַזאַ יונג גאַטש קען זיך אַ גאַר... אַ גרויסער מאַן", יוֹפּאָ, 10 №, 1888, "פּונקט להיפּוך

האַט זיך אויסגעשניטן דאָס מזל פֿון יחיאלס עלטערער טאַכטער", פּראָ אַראָפּגעלאָזטע אויגן. 3. אויסריכטן זיך, קליבן זיך. אַ זיך אויף שבת אַהיים.

אויסשניידעכץ — דאָס (די), זיך. אויסשנייד- דונג (ביימעס פֿון ביטול). אויסשניידעכץ, אויס- גראַווירונג. דרייזן.

אויסשניידעניש — דאָס (די), זיך. (געדווי- ערדיקע) אויסשניידונג.

אויסשניידער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס שניידט אויס. "פֿון אַ האַנט- שערל ווערט אַ רעדאַקטאָר, אַ ליטעראַט צי אַן אַ" [= צענזאָר], פּראָ, עפֿען דע סיעקל.

אויסשניידערן — טרוה. ער אויס, ~גע- שניידערט. פֿאַרדינען, לעבן פֿון שניידערני. "וואָס מ'זען אַז עס איז גע- וואָרן אַ מאַדע צו קויפֿן פֿאַרטיקע קליידער", רייז.

אויסשנייען — שנייט אויס, ~געשנייט. אומטוה. דריטפֿערדניג. 1. אָנהייבן שנייען, זיך באַחזיזן (וועגן ערשטע שנייעלעך). עס שנייט אויס; וויסע פֿעדערלעך שנייען אויס. 2. שנייען אַ לענגערע צייט. עס האָט אויס- געשנייט אַ גאַנצע נאַכט און אָנגעשנייט גאַנצע בערג. טרוה — אויסטראַכטן, אָנוואַרפֿן אַ סך ליגנס. אַ ליגנס, ניט-געשטייגנס.

אויסשנייצן — טרוה. שנייצן אויס, ~גע- שנייצט. אָפּט מיט זיך. 1. אויסרייניקן די נאָז דורך אַרויסבלאַזן. "ער זאל זיך פֿור [= פֿרוערן] אויז שנייצן זיין ראָץ, דא מ'זען דו אים גישט מעכט היגדון אין זייניר תפילה", 10/23. "די יאַפּאַנער ברויכן אַשר-יצרפֿאַפּירלעך אום אויסצושנייצן דערמיט די נאָזע", אמד, רויזע פֿינקעל. "ניט וויסן ווי אַ נאָז אויסצושנייצן = זען אינגאַנצן אומבאַהאַלפֿן. "ניט האָבן קיין צייט די נאָז אויסצושנייצן. "צאַל אים אָפּ פֿאַר אַ די נאָז — וועגן מינעס וואָס וויל עפעס פֿאַר דאָס מינדסטע וואָס ער טוט (גיס). "זיך אַ די נאָז און זיך שמירן דאָס פנים = דערציילן שלעכטע זאַכן וועגן אייגענע, נאַענטע. "שנייצן זיך אויס די נאָז = מיט זיך ניט אַרבעטן, וואָס פֿאַרשטייטטו אין דעם? 2. אַרומשניידן, אָפּ- שניידן אַ צאַל קענטן פֿון ליכט וואָס ברע- נען ניט גוט. אַ קניוטן, אַ ליכט.

אויסשניידעכץ — דאָס (די), זיך (ער). דאָס וואָס קומט אַרויס ביימ אויסשנייצן די נאָז. "ווער זיך אויסשנייצט און זענען פֿינגער זענען אַנגעריכט פֿון דעם אַ זאַל ער קיין ספֿר אַגריין, ביז ער זענען פֿינגער אָפּווישט", ספֿר חסידיים ווילנע תקע"ט.

אויסשניידלעך — טרוה. שניידל אויס, ~גע- שניידלעך. (געוויינטלעך וועגן חיות) אַרבייטען לופֿט פֿרי אויסצושמעקן און צו דערגיין עפעס. אַ די לופֿט און דערשפירן אַ סכנה. אַ די סליאַדן, דעם וועג צוריק.

אויסשנייצונג — די, עץ. פראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסשנייצן. אַן אַ פֿון האַלץ. אַ טיימערע אַ.

אויסשנייצלעך — טרוה. צל אויס, ~געשני- צלט. אויסשנייצן זיך, מאַכן באַצירונגען. אויסטאַקן. אַ פֿיגורן פֿון שטיקלעך האַלץ.

אויסשנייצן — טרוה. שנייצן אויס, ~געשנייצט. 1. אויסשניידן מיט אַ מעסער (אַן אַנדער שאַרפֿן מכשיר) פֿיגורן, פֿורעמס, ליניעס. אַ אַ שטעקלעך, אַ גאַלעק פֿאַר אַ שטעקן. אַ אַ יד, אַ טיטל, אַ דעקל פֿאַר אַ פּושקע. "עס גייט אים די האַנט אויסצושנייצן פֿון אַ שפעני דל אַן אויערלעפֿלי, ממוס, שלמה. 2. אויס- בויען, אויפֿשטעלן עפעס, וואָס אין דעם גייט אויך אַרבייט שנייצער. אַ אַ גאַנצן אַרונ- קודש. אַ אַ היגל פֿאַרן קינד. 3. אויספֿורעמען בכלל. אַ עפעס פֿון מעטאַל. "זעט די צונגען ביי די געצן האָט אַ מייסטער אויסגעשלאָגן, אויסגעשנייצט, אויסגעקניצלט פֿון דעם רייז- טטן גאַלד", פּראָ, לידער און פּאַעמען.

אויסשניידעכץ — דאָס (די), זיך (ער). 1. אויסשנייצונג (קען אויך האָבן ביימעס פֿון ביטול). 2. אָפּפאַל ביימ אויסשנייצן.

אויסשניידלעך — טרוה. רל אויס, ~גע- שניידלעך. אַרויפֿציען אויף שניידלעך. אַ פּערל. **אויסשניירן** — טרוה. שניירן אויס, ~געשניירט. 1. דזוו אויסשניירן (עווען). 2. מאַכן אַ שגור. "אַז עס קומט צו גיין די זון, שניירן די גרע- זעלעך מיט בלומען אויס אַ גרויסן שגור פֿון פּערלעך...", פּמ, וואַכנטעג.

אויסשניירטווען — דזוו אויסשניירן (עווען) —. **אויסשנעבלעך זיך** — אומטוה. קוזו. "בל זיך אויס, זיך ~געשנעבלט. אויסקושן זיך (גוט- מוטיק אָדער פּעיאָ).

אויסשנעלן — טרוה. שנעל אויס, ~געשנעלט. אויסקלאַפֿן, אויסשיסן, מיט (מיטלסטן) פֿינגער, אָנגעשפּאַרט אין גראָבן פֿינגער. אַ די נאָז און די אויערן. אַ קערלעך פֿון באַקסער. "זיי לויפֿן די וואַסערלעך... און די זון... קויסט אויף די טויזנטער אויסשנעלנדיקע בלישטשע- לעך", חניט, אַ זומערטאַג.

אויסשעדיקן — טרוה. שעדיקן אויס, ~גע- שעדיקט. שעדיקן אינגאַנצן, ביזן סוף. די אינזעקטן שעדיקן אויס די ביימער. "ער פֿלעגט [די קינדער] שלאָגן מכות-רצח, דעם רביץ אויס- געשעדיקט", אָפּאָ, ראַמאַן פֿון אַ פּערד-גנב.

אויסשעמקעווען — טרוה. קעווען אויס, ~געשעמקעווען. אויסשניידן אויף שטיקלעך, אויסהאַקן; אויסקלאַפֿן (קרויט צום זייערן). אַ קרויט. "אַז איך וועל אים כאַפֿן, וועל איך אים אַ צערניסן וועל איך אים".

אויסשעכטונג — די, עץ. פראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויסשעכטן. אַ שרעקלעכע אַ. **אויסשעכטן** — טרוה. שעכט אויס, ~געשעכט, ~געשאַכטן. 1. אויסקוילען. אַ די בהמות, די עופֿות. 2. אויסהאַרענען, אויסמאַרדן. אַ קלאַנג... אַז די פּאַליאַקן וועלן אַרבעטן צו פֿל- גנדי, וועלן זיי אַ אַלע יידן, יק. "וויילסט אונדז, אַ די שטאַט חרובֿ מאַכן?!", אַש, תּהילים-יוד.

אויסשעכטן זיך — דפּוה. 1. זיך אַרומ- קריגן, זיך אַרומשלאָגן. "איך וועל מיך דאָס מיט דער גאַנצער וועלט אַ פֿאַרדינעט-וועגן?", וויטס, אַ שלעכטע פֿרוי. 2. זיך מקריב זיין. כּוועל זיך ניט אַ פֿאַר דיר. 3. קוזו. זיך אויסקוילען.

אויסשעכטעווען — טרוה. טעווען אויס, ~געשעכטעוועט. 27. דזוו אויסשיכטן —.

אויסשעכעווען — טרוו. כ'עווע אויס, ~גע-
שעכעוועט. 12. אויסשטעלן אין ריי(ען) ווי
זעלנערס. אריינברענגען אַרדענונג. „דאָ האָט
מען ... אויסגעשעכעוועט פֿוסגייערס, פּעכאַטע
און רעטעריע...מקבל פנים זמן...“ גדולת ר'
האַלף... [9].

אויסשעלטונג — די, ען. פּראָצעס פֿון
אויסשעלטן. אַן אַ מיט היסטע קללות.

אויסשעלטן — טרוו. שעלט אויס, ~גע-
שאַלטן. אַרױסברענגען קללות; שעלטן אַ
צאָל מאָל. אַ עמעצן מיט (אַלע סױטע) קללות.
אַ מיט דער גאַנצער תּוכחה. אַ זײַן געבײן,
די גאַנצע (טרייענע) משפּחה. אַ אין טאַטן
(ניט אַ דער מאַמען) אַרײַן. „האַס איז זי קען
ניט אַ אַפּשׂר 70 תּוכחות מיט איין מאָל?“,
קמ, 1866, № 19. „גישט דערװען זיך חלילה
אַ קרום װאַרט צי אַ פֿאַר די בזיונות“, שע.
מנחם־מנדל. „אויסגעשאַלטן שױן איר לעצ-
טע קללה האָט דײַן צונג“, יהוּאַש.

אויסשעלטעניש — דאָס (די), זי. (געדווי-
ערדיקער) פּראָצעס פֿון אויסשעלטן. „טעכני-
אויסשעלטן — טרוו. שעס אויס, ~געשעמט.

שטאַיק פֿאַרשעמען פֿאַר לײַט(ן) אין די אויגן.
אַ עמעצן פֿאַר קרובים, פֿרײַנד, חברים אע.

אויסשעמען זיך — אוטוו. ← דפּוו. 1. זיך
פֿאַרשעמען. 2. אויפֿהערן זיך צו שעמען.

אַנווערן די בושח. „פֿרײַער פֿלעגט ער זיך נאָך
שעמען דאָס צו טאָן עפֿנטלעך, אָבער איצט
האַט ער זיך פֿון אויסגעשעמען און טוט עס
פֿאַר אַלעמען אין די אויגן“, רײַד.

אויסשעמערין — ריר אויס, ~געשעמע-
ריט. דווו אויסשעמערין, ← אוטוו & טרוו.

אויסשענדונג — די, ען. פּראָצעס פֿון
אויסשענדן.

אויסשענדן — טרוו. שענד אויס, ~גע-
שענדט. אויך: ~שענדיקן. 1. ברענגען

גרויס(ע) שאַנד אויף עמעצן, אויף עפעס;
מאַכן צו שאַנד אַ צאָל; פֿאַרשוועכן אַ דעם

נאַמען ייִד; אַ גאַטס נאַמען; אַ אַן אידעאַל.
אַ די אייגענע משפּחה. 2. פֿאַרהאַלטן אַ

צאָל. אַ מײַדלעך בעת אַ פּאַרגאָסן. 3. אַרכ.
אויסזייעלען, אויסשייגעצן. כי פֿון ר' בער

איבשיץ, 1742? [תּולדות ספֿרות ישראֵל, ד].
„זא דיוזו דער מײַנשטר העריס...אונז ער שנידי

דען בעטלר אויז אויז זאגיס װײַך אב פֿון
דאָנין“.

אויסשענערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסשענערן.

אויסשענערן — טרוו. ער אויס, ~געשע-
נערט. מאַכן שײַן, שענער. אַ דעם זאַל, דאָס

אויסזען, די רײַה, דעם פֿאַרלײַג. „זי איז אַ
קינסטלעריין אין ליבע, זי צירט און שענערט

אויס דעם װעג“, טעג, רעגינאַץ.
אויסשענקען — טרוו. שענק אויס, ~גע-

שאַנקען (אויך): ~געשענקט. 1. אַוועקגעבן
ווי אַ מתנה אַ צאָל זאַכן. אַ אירע פּערל און

אוירינגלעך. 2. מוחל זײַן, פֿאַרגעבן. אַ
די פֿאַרברעכערס [דאָטיון] דעם שטרַף. אַ

אַלע חובות.
3. דווו אויסשענקען(ר). ← פֿאַרקויפֿן גע-

טראַנקען לאחדים. „...באַפֿרײַט פֿון אַ פּאַזונדער
שטיצער די קאַנדיטאַרס װאַס שענקען בײַ זיך

אויס קאַווע“, יוֹפֿאַל, 1886, № 8.

אויסשענקעריי — דאָס & די, ען. טואונג
פֿון אויסשענקען און אויסשענקען(ר).

אויסשענקען(ר) — טרוו. שענק(ער) אויס,
~געשענק(ער)ט. אויספֿאַרקויפֿן משקה; אַרײַב-

גיסן משקה אין אַ גלעזל (און פֿאַרקויפֿן);
פֿונאַנדערגיסן אין גלעזער. אַ די פֿלאַש

בראַנפֿן. „זײַ האָבן אַלע טאַג אויסגעברענט
דריי עמער בראַנפֿן און יעקל האָט דעם

בראַנפֿן אויסגעשענקט“, יוֹפֿאַל, 1882, № 24.
אויסשענקען(ר) זיך — דפּוו. אויפֿ-

הערן זײַן אַ שענקער; פֿאַרלירן די שענק. „ער
האַט אַזױ לאַנג געשענקט בײַז ער האָט זיך

אויסגעשענקט“, אַגוד, הומאַריטיטישע דערצײ-
ונגען.

אויסשעפטשען — טרוו. טשע אויס, ~גע-
שעפטשעט. אויסריידן שטיל, אָן אַ קלאַנגען

טאַן. אַ אַ פֿאַר װערטער; אַ אין אויער אַרײַן.
אויסשעפטשען זיך — אוטוו. ← דפּוו.

שטיל זיך אויסריידן (← בב 2-3).
אויסשעפטשעניש — דאָס (די), זי. פּראָ-

צעס פֿון אויסשעפטשען (זיך).
אויסשעפּען — **שעפּלעך** — אָדי. נעגל. האָס

מע קען (װאַס לאָזט זיך) אויסשעפּען. ניט קיין
איער ברונעם, קוואַל. „געטרונקען פֿון גישט“

אויסשעפּלעכן לאָגל פֿון טרויער“, יג, תּוד.
אויסשעפּיקייט, ~**שעפּלעכקייט** — די

(דאָס). מצ נב. אייגנשאַפֿט פֿון זײַן אויס-
שעפּיק, אויסשעפּלעך. ניט בײַ אַלע פּראָבלע-

מען (ענינים) קען מען שטרעבן צו אַ. נעגל.
אויסשעפּן — טרוו. שעפּ אויס, ~געשעפט.

1. אַרױסנעמען מיט אַ פּלי פּליסיקייט, בײַז
עס װערט קאַנטיק װײַניקער אָדער) אינגאַנצן

טרוקן. אַ קוואַל ניט אויסצושעפּן. „מיט אַ
לעפֿל קען מען דעם ים ניט אַ“, שוו. „מיט

געדולד שעפט מען אויס אַ קוואַל“, שוו.
„גײן, דו האָסט ניט אויסגעשעפט אַלע ימען

מיט אַ קאַן“, חל, שורות אַכט. 2. (מיט
פֿאַרשיידענע מעטאָפֿאַרישע באַטייטן) אויס-

זאַפֿן; אויסגיין; אויסדריקן; אַרױסנעמען אַלע
פּרטים, אַלע מעגלעכקייטן, פֿאַרענדיקן פֿאַ-

טראַכטן אא...די ראַט אין דעם מענטשנס
האַרץ — און אַ מאַן װאַס האָט פֿאַרשטאַנד

װעט זי אַ“, חה, 24. „און דאָס הײַליקע װאַרט
האַט געשוועבט... און עס איז װידער אַרױפֿ-

געגאַנגען אַ די אורות העליונים“, נצ2, ע/ד.
„אומגענדלעך איז זײַן מאַכט, װער שעפט זי

אויס מיט רײַד“, פּראָ. אַקדמות. „די געשיכטן
האַבן גענומען אַ זײַער פֿאַרבייקט, זײַער

חן“, נגד. אַ דאָס געדולד, חכמה, אַ דעם
סדר־היום.

אויסשעפּנדיק — אָדי. האָס מע שעפט אויס;
פֿאַרטיילדיק; האָס מע גיט מיט אַלע מעג-

לעכע איערסירן, מיט אַ פּינקטלעכן אַנאַליז.
קיין אירע שטודיע קען מען ניט מאַכן. אַ

גוטער, אַן אירע אַנאַליז.
אויסשעפּנדיקייט — די (דאָס). מצ נב.

אייגנשאַפֿט פֿון זײַן אויסשעפּנדיק. דעם בעס-
טן אַנצנדרוק מאַכט די אַ פֿון דער אַרבעט.

אויסשעפּן זיך — אוטוו. שעפּ זיך אויס,
זיך ~געשעפט. 1. װערן לײַדיק, טרוקן ווי

אַ רעזולטאַט פֿון אַרױסקריגן די פֿליסיקייט. „אַן
אַ ברונעם שעפט זיך אויך אויס“, שוו. דאָס

טונבל בראַנפֿן האָט זיך שױן אויסגעשעפט.

2. װערן קאַנטיק װײַניקער; ניט זײַן מער;
פֿאַרענדיקן זיך. די מאַטעריאַלן, די כּוחות

שעפּן זיך אויס. דאָס געדולד שעפט זיך אויס
בײַז מיר. „...פֿון דער קאַסע אַלץ געשלעפט,

בײַז זי האָט זיך אויסגעשעפט, ממוט, יודל.
„װעט זײַן יוגנט זיך ניט אַ פֿרײַער“, שטריג

לער. „ער האָט ראַפּטאַם פֿאַרבייטן דעם צושניי-
דער און דערמיט האָט זיך דער אינצידענט

אויסגעשעפט“, יאָפֿע, אױן קעטלגרוב.
אויסשעפּעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס

פֿון אויסשעפּן (זיך). אַ מאַטעריאַל, אַן אַ
פֿון כּוחות.

אויסשעפּלען — טרוו. פֿל אויס, ~גע-
שעפּלט. אויסשעפּן מיט אַ שעפֿל. אַ דאָס

װאַסער פֿון קעלער.
אויסשערן — טרוו. שער אויס; ~געשאַרן,

~געשוירן. 1. אויסשניידן מיט אַ שער. אַ
אַ פּיגור, בילדער. אַ האָר פֿון פֿאַרנט. אַ

אַ שטיק שטאַף. 2. אָפּשערן אַ צאָל. אַ די
שאַף.

אויסשערעמען — דווו אויסשערעמען. ←
אויסשערענען — טרוו. גע אויס, ~געשע-

רענגעט. סל. אויך מיט זיך. אויסשטעלן
אין אַ ריי. „נאָך דער חופּה־צערעמאָניע האָט

זיך דער גאַנצער עולם אויסגעשערענגעט“,
עפֿראָן, אַמעריקאַנער, 1958 VII 25.

אויסשערעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
פֿון אויסשערן.

אויסשפּאַטן — טרוו. שפּאַט אויס, ~גע-
שפּאַט. 99: ~שפּעטן. אויסלאַכן מיט

בייזיקייט, מיט (גרויס) ביטול. „אַ איז ערגער
װי אויספּאַטשן“. שוו. „אונ זײַ האָבן ניט גע-

הערט צו אינען און האָבן אויסגעשפּאַט און
האַבן ניט װעלן גלױבן איר װאַרט“, תּחנות

ובקשות, װילנע, 1858, לז/ב נאָיבערדורק פֿון
דירנפֿורט 1790]. „אונז בעטטן אים מחילה

דר װײַל זײַ אים אויז גישפּאַט האָבן“, מב.
מעשה קל"ו.

אויסשפּאַכטלונג — די, ען. פּראָצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשפּאַכטלען.

אויסשפּאַכטלען — טרוו. טל אויס, ~גע-
שפּאַכטלט. אויסשמירן, אויסקלעפּן שפּאַלטן,

ניט־גלאַטע שטעלן, סוקסע אע מיט קיט (אָדער
ענגלעכע מאַטעריאַלן) פֿאַרן פֿאַרבן; אויס-

שפּאַקלעווען. אַ די טיר, דעם דיל. אַ געדווי-
ערט לענגער ווי אויספֿאַרבן.

אויסשפּאַלטונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסשפּאַלטן.

אויסשפּאַלטן — טרוו. שפּאַלט אויס, ~גע-
שפּאַלטן. מאַכן שפּאַלטן. אויסהאַקן אויף

טיילן, אויף העלפֿט. אַ אַ װעגעלע האַלץ.
אַ קלעצער. אַ גלעזער.

אויסשפּאַלטן זיך — אוטוו. ← דפּוו. אָן
עמעצנס אַ פּיוון װערן מיט אַ שפּאַלט (שפּאַל-

טן). די ברעטער שפּאַלטן זיך אויס אויף דער
זײַ.

אויסשפּאַלירונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסשפּאַלירן. אַ טיבערע אַ.

אויסשפּאַלירט — אָדי. האָס איז באַדעקט,
באַקלעפט מיט װאַנטפּאַפּיר, טאַפּעטן. „אַן

אונטערשטע דירה פֿון שײַנע ליכטיקע אויס-
שפּאַלירטע צימער“, קמ, 1864, № 17.

אויסשפאלירן — טרוה. ליר אויס, ~ (גע) שפאלירט. אויסקלעפן מיט וואנטפאפיר, טאָ פעטן א' וועט, דעם זאל, די צימערן. **אויסשפאלונג** — די, ען. פראַצעס אָדער רעוולוטאָט פֿון אויסשפּאַנען.

אויסשפּאַנען — אַקרוז. שפּאַן אויס, ~ גע שפּאַנט. אויסגיין (מיט גרויסע טריט), א' די גאַסן פֿון שטאָט. א' מיט די פֿיס אַ וועלט. **אויסשפּאַנען** — טרוה. שפּאַן אויס, ~ גע שפּאַנט. 1. אויסבינדן, באַפֿרעיען פֿון אַ (גע)שפּאַן; לויז מאַכן. א' אַ פֿערד פֿון וואָגן. א' אַ וואָגן, אַ קאַרעטע. „איידער איך שפּאַן אויס די פֿערד, זאָל איך דאָס ברייחעלע אָפֿ געבן“, יד. אַבן נגף. „פֿאַרט אַרײַן אַ פּויער פֿון אַ גאַנטן דערפֿל, שפּאַנט ער אויס זײַן פֿערדל דאָ אין מיטן מאַרק“, טעג. קאַפּרײז. א' דעם וואָגן פֿאַר עמעצן = אויך; אַפּגעבן גרויס פֿכוד נדה אויסשפּאַנען די פֿערד און אַליין שלעפּן דעם וואָגן ווי ביים אויפּנעמען אַ רײַזן. 2. מאַכן הייניקער אָנגעצויגן; באַ רײַזן. א' די גערון, דאָס געמיט.

3. באַפֿרעיען פֿון יאָך, התחייבות(ן), חיובים). געוויינטלעך מיט זיך, א' זיך פֿון יאָך, פֿון עול פֿון ייִדישקייט, פֿון שפּײַזן די משפּחה, פֿון פֿליכטן. „און זיך גענומען צו גינען גאַט, וואָס דינען הייסט, מיט אַ ברען, דיט אויסצושפּאַנען זיך אויף אַ רגע פֿון ייִדישקייט“, ממוט, היינטש.

4. פּאַרמעטראַפּערע (אויסגעמען די אַני געצויגענע פֿעל פֿון דער ראַם. 5. (וועבער) אויסציען געוועב ביים אַפּרע טיך. יוהאָן, № 29—30. 6. מאַכן עס זאָל זײַן אָנגעשפּאַנט, אָנגע צויגן. „דו ביסט אַליין דער די הימל אויס שפּאַנט, דער די הימל אויסשפּרייט אויף די וואַסער“, שיר היחוד ליום ששי, 1885.

א' אַ שידוך = אָנציען, פֿאַרקניפּן אַ שידוך (סאַניק, גאַליציע). א' די אויגן = אָנשטעלן אויף עפעס (עמעצן) אַ פֿאַרקלערטן אָדער אַ געשפּאַנטן בליק. „זי האָט אויסגעשפּאַנט אירע אויגן אויף ברוכן און האָט אים אַרויסגעזאָגט איר געדאַנק“, יהודה שטיינבערג, יאָ פֿאַר יתומט לעבן.

אויסשפּאַסן (זיך) — אוטוו. שפּאַס (זיך) אויס, (זיך) ~ געשפּאַסט. מאַכן, טרייבן שפּאַס; מאַכן אַ וויץ, אַ חכמהלע (אומגעריכט, ניט באַטראַכט). „דו דאַרפֿסט ניט ווערן ברוגו, איך האָב (זיך) בלויז אויסגעשפּאַסט אויף דײַן חשבון“.

אויסשפּאַציר — דער, זיך. אַקט פֿון אויס שפּאַצירן. אַ פֿעלדעכער א' מיט פֿענער און פֿלאַקאַטן.

אויסשפּאַצירן — ציר אויס, ~ (גע)שפּאַ צירט. אוטוו — 1. אַ סך שפּאַצירן. א' אַ גאַנצן טאָג. „אַך, וואָס איך פֿלעג א' און קיין מידיקייט קיין מאָל פֿילן“, אר. מײַן צוריקקער אַהיים. 2. אָנהייבן גיין שפּאַצירן. „די קינדער פֿאַרייס, מאָן און ווייב פֿון הינטן — די גאַנצע משפּחה האָט אויסגעשפּאַצירט און אַזעך צום וועללן“. אַקרוז — אויסזען אין אַ צאָל ערטער שפּאַצירנדיק. א' די היפּטגאַסן פֿון שטאָט, די אַרומיקע פֿעלדער. טרוה — דורך שפּאַצירן עפעס דערגרייכן. א' אַ כּל־

מרשט צופֿעליקע באַגעגעניש. „די שיינע ברנדל פֿלעגט שפּאַצירן אין וואַלד, האָט זי זיך אויסשפּאַצירט אויף אַלע שוואַים געזאָגט“, פּראָ, קלאַץ געשיכטן.

אויסשפּאַקלעווען — טרוה. עווע אויס, ~ געשפּאַקלעוועט. אויסשפּאַכטלען, אויסקי טעווען. „אין אַ פֿאַר טעג אַרום קיטעוועט מען די פּאַדלעגע אויס... בײַ פֿאַרבער הייסט עס אײַ, בערג, ביים דניעפּער ו. **אויסשפּאַרונג** — די, ען. פּראַצעס אָדער רעוולוטאָט פֿון אויסשפּאַרן. א' פֿון די ווענט לעך.

אויסשפּאַרונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעוולוטאָט פֿון אויסשפּאַרן. אַן א' פֿון עט לעכע טאָלער. געוויינטלעך — אַנשפּאַרונג **אויסשפּאַרן** — שפּאַר אויס, ~ געשפּאַרט. אוטוו — אויסזען אין וועטע ערטער, אָנקור מען ערעפּן וועט. א' אומעטום וואו אָדס הראשון איז געווען. א' אין אַלע העקן. יעס שפּאַרט אויס דאָס האַרץ = עס ווילט זיך זייער שטאַרק, אמה, מלכה און הדסה, ווילגע 1869, זי 60. טרוה — 1. אויסברייטערן (מיט אַ כּוח פֿון אינעווייניק); צעשפּאַרן. דער עולם האָט ממש אויסגעשפּאַרט די ווענט פֿון זאָל. „...גענעצט, אויסשפּאַרנדיק דעם מויל, הויך אויף אַ קול“, ממוט, קליאַטשע. „...זיך אויס געלעכט ווי הויך ער איז, אויסגעשפּאַרט די ברוסט“, בעל מחשבות וו. 2. אַרויסדריקן, אַרויסלאָפּן (מיטן קערפּער). א' די שויבן, א' דעם דעק פֿון פֿעסל.

אויסשפּאַרן — טרוה. שפּאַר אויס, ~ גע שפּאַרט. שפּאַרן אַ סך, כּסדר. א' (אַ גאַנץ לעבן) עטלעכע טויזנטער.

אויסשפּאַרן זיך — אוטוו. קזוו. שפּאַר זיך אויס, זיך ~ געשפּאַרט. אויסאָמפּערן זיך; קריגן זיך וועגן מיינוגען; אַרויסחזון עקש גות. א' זיך וועגן (אומ)וויכטיקע גענינים.

אויסשפּאַרעכץ — דאָס (די), זיך (ער). אַמ פּעריש; טואונג פֿון אויסשפּאַרן (זיך). **אויסשפּאַרעכץ** — דאָס (די), זיך (ער). אויס שפּאַרונג (אויך מיט ביטול). אַן א' פֿון אַ פֿאַר גראַשנס.

אויסשפּאַרעניש — דאָס (די), זיך (געדויר ערדיקער) פּראַצעס פֿון אויסשפּאַרן (זיך). **אויסשפּאַרעניש** — דאָס (די), זיך (געדויר ערדיקער) פּראַצעס פֿון אויסשפּאַרן. **אויסשפּאַרער** — דער, ים. וונ זיך, קע, ים. ווער עס שפּאַרט אויס (איר בייטעם לגבי שפּאַ רער). „אַן אמתע אקע: שפּאַרט אויס אויף זייער און גיט אויס אויף פּאַרפֿומען“, רייד.

אויסשפּוליען — טרוה. לייע אויס, ~ גע שפּוליעט. 1. אָפּוויקלען פֿון אַ שפּול, שפּולכל. א' באַחל, וואָל. א' אַ קנויל, קנעכלכל. 2. אַרויפֿוויקלען אויף אַ צאָל שפּולן. א' באַחל, וואָל.

אויסשפּונט (עווען) — טרוה. נטן(עווע) אויס, ~ געשפּונט(עוועט). פֿאַרמאַכן, פֿאַרשטאַפּן מיט אַ שפּונט, שטאַפּער. א' די פֿעסלעך ווען, מעד. **אויסשפּוקן** — טרוה. שפּוק אויס, ~ גע שפּוקט. אַרכ. (קורלאַנד). אויסשפּענן. א' בלוט. „[פֿאַרן רבּײַן]... דרפֿשט דוא ניט אויש שפּוקן אָדער אויש שפּיאַהן“, עיון, 1/41.

אויסשפּורן — אַ אויסשפּירן, 21.

אויסשפּיאַנרן — טרוה. ניר אויס, ~ (גע) שפּיאַנירט. אויך; ~ שפּיאַנעווען. דער גיין, אַרויסקריגן עפעס דורך שפּיאַנירן (אָדער סתם אויסקוקן); אויסגעפֿינען. א' סודות. „די פֿרויען האָבן... מיך אָנגעקוקט ווי אַ פֿרעמדן וואָס איז געקומען עפעס אײַ, מואָ, מינע באַ געגענישן וו.

אויסשפּיגלען — גל אויס, ~ געשפּיגלט. אוטוו — שפּענען, גלאַנצן. עס איז אַזוי ריין אַז עס שפּיגלט אויס. טרוה — 1. אַרבייט שטעלן שפּיגלען, אויספּוזן מיט שפּיגלען. א' די ווענט פֿון זאָל. 2. מאַכן עס זאָל שפּיגל לען, שפּענען. א' די פּאַדלעגע מיט וואָקס.

אויסשפּיגלען זיך — דפּוו. אויספּוזן זיך עס זאָל גלאַנצן, ווי ער האָט זיך דאָס הינט אויסגעשפּיגלט!

אויסשפּיגלעניש — דאָס (די), זיך. פּראַצעס פֿון אויסשפּיגלען (זיך). שפּיך, גלאַנצן. **אויסשפּיגעווען** — טרוה. געווען אויס, ~ גע שפּיגעוועט. אויסשפּיאַנירן, אויסקוקן; אויס שמעקן, אויסנויכען.

אויסשפּיזען — טרוה. זל אויס, ~ גע שפּיזלט. אויסאַרבעטן עפעס מיט שפּיזלען; אויסשטריקן. „די געניטע הענט שפּיזלען אויס פֿאַרן אייניקל אַ שצאָליק און אַ פֿאַר הענטש קעלעך“.

אויסשפּיזן — טרוה. שפּיזן אויס, ~ געשפּיזט. 1. אויסשטעכן (הי) מיט אַ שפּיז. א' די אויגן, אַ פֿאַר אויגן = קוקן בייז, שאַרף. א' אַ פֿאַר אויגן ווי דער (בריסקער) מלאך המוות. א' די אויגן ווי אַ קאַזאַק אַ פּיקע. 2. מאַכן שפּיציק, שטעכיק ווי אַ שפּיז. א' אַ פֿלאַקן און שטעכן מיט אים.

אויסשפּיזן — דער, ען. אַקט פֿון אויס שפּיזען. עס איז ווערט אַן א'.

אויסשפּיזונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעוולוטאָט פֿון אויסשפּיזען. „ווען האָט מען לעצטנס אַנאַליזירט אַזער אײַ“.

אויסשפּיזונג — די, ען. פּראַצעס פֿון אויסשפּיזן. סכּום שפּיזן וואָס מע קריגט (מע האָט גייטיק). אַרעמע א'.

אויסשפּיזן — טרוה. שפּיזן אויס, ~ גע שפּיזט. 1. באַזאָרגן מיט שפּיזן (די גייט קע צייט אָדער אין דער גייטיקער מאָס). א' אַלמנות און יתומים. 2. אויסהאַלטן (מיט אַלץ). „...בטלנים וועלכע טוען גאַרנישט און פֿאַרלאָזן זיך אויף זייערע... חזבער, זיי זאָלן זיי א'... נאַכגעבן אַלע פֿאַרגעניגן“, יוֹפֿאַל, № 7, 1886.

אויסשפּיזן זיך — דפּוו. אויסהאַלטן זיך, דערגערן זיך. „פֿון אַ בעלמלאכה — וועלכער האָט זיך אָרנטלעך אויסגעשפּיזט פֿון זײַן אַרבעט — האָט מען אַזעקערעוויגט אַלע כּיבודים“, יוֹפֿאַל, № 40, 1885.

אויסשפּיזער — דער, ים. וונ זיך, קע, ים. אָנגעשטעלטער(ר) פֿון אַ קאַמיטעט וואָס פֿאַר טיילט שפּיזן צווישן גויסבאַדערפֿטיקע.

אויסשפּיזלען — טרוה. זער אויס, ~ גע שפּיזלערט. 1. אַרבייטען, אַרבייטעלעך, אויסלייגן אין אַ שפּיזלעך. א' חסורה. א' די פֿאַר וואָגן. 2. (אויס)האַלטן אין שפּיזל לעך. א' פֿלאַקס ביי די פּריזן וועלן שפּיזן.

21.

22.

אויסשפייכץ — דאָס (די), זין (ער).

1. רעזולטאַט פֿון אויסשפּייען; שפּייעכץ.
 2. מיט ביטול: אויסשפּייען אויסשפּיאונג.
אויסשפיינען — טרוה. שפיי אויס, געשפייט.
 אַר. אויספֿאַרשן, אויסקוקן, אויסשפּיאַנירן.
 „קומן זי אונז אינש הויז, שפּעהן זי אליש אויז“, אַשכּנז. מש פֿאַרטישט יוֹתרו את ארץ כּנען; (במדבר, יג, 2): „אויז זי זאָלן אויז געשפּעהן...“ באר משה: „אויז זי האבן אויש געשפּעהט.“ „שפּראכין דיא לייט וויא קאנין מיר דאש זעהין אויש צו שפּעהין צו ווישן אלץ“, נצו, במדבר, יג, ג. נפֿתלי גראַט, ביים איבערזעצן היינען: „איך שפּע דעם זאַלד אויס אומעטיים“. אויך אין אַן אַנאָנים ביכל טויט שרעקענטעס בינא דעם ערשטן סדר: „טויז זנט פּיסקאַל...וואָס פֿלעגן אויסצושפּייען אין אַלע ערטער.“

אויסשפיינען — טרוה. שפיי אויס, געשפייגן, געשפייט [אויך לר: געשפּייען]. 1. אַרויס ברענגען (אַרויסזאָרפֿן, אַרויסשפּריצן) פֿון מויל שפּייעכץ אָדער בכלל עפעס (מיטן שפּיי וואַסער). א' א' ביטערן ביסן, שאַלעכץ, אַ ביינדל, וואַסער, א' בלוט. „זנט ניט צו זיס, מע זאָל דיך ניט אויפֿעסן; זפֿ ניט צו ביטער, מע זאָל דיך ניט אײ, שוו. „און גאַט האָט געהייסן דעם פֿיש, און ער האָט אויסגעשפּיגן יונה...“ תי, יונה, ב, 11. „ווען דער כּהן האָלט דאָס עסן אין מויל און מען האָט אים געזאָגט: זי ביסט טמא געוואָרן, אָדער די תּרומה איז טמא געוואָרן, — זאָגט רבי אליעזר: ער מעג אַראַפּשלינגען, און רבי יהושע זאָגט: ער מוז דאָס אײ, זדעים, עח/2. עס איז גאָר אויסצושפּייען עס האָט זייער אַ שלעכטן טעם, עיס גוט צום עסן, געניסן. וועסט עס (קענסט ניט א' עס איז גוט, געשמאַק, היכטיק. א' די לונגען, די גאל, רעדן, טעהן זייער אַ סך און ניט פּועלן. א' די גאל = אויך: זפֿן אויפֿגערגעט, דערזאַרנט, האָבן גרויס האַרצווייטיק. א' די נשמה = אויך: הונגערן; האַרעווען איבער די כּוחות. ימע דאָס די נשמה ניט א' = מע מוז ווייטער פֿירן קען גאַראַמאַלע מענטשלעכע לעבן. „דער“ ווייל דאָרף מען לעבן, די נשמה א' קען מען ניט, שט, מאַטל. א' (מיט) קלעק = א) א' מיט בלוט, פֿלעגמע, ווי אַ שווינדויכטיקער; ב) אויסדריקן עקל; ווערן שטאַרק פֿאַרנודיעט. „...לויף איך [פֿון אים] אַזעק און שפּי אויס קלעק“, יא, ערשטע יודישע רעקרוט. „מע א מעג אַ קלעק פֿאַר אַזעלכע שענדלעכע מעשות“, ארו, קמ, 1867, № 18.

2. אויסדריקן ביטול, פֿאַראַכטונג, עקל (דורך א' ממש, אימיטירן דאָס א' אָדער זאָגן אַז מע שפּייע אויס), „וואָס איז, רב יודעלע, באמת דאָ אַזוי דאָס געוויין? שפּיי אויס און בלעב שטום“, ממוס, ספֿר הבהמות, א' אַ זינדלואַרט, אַ קללה. „ער האָט זיך אויפֿגע- שטעלט... אויסגעשפּיגן אַ קללה אין דער נאַכט אַרײַן און אַ געשריי געטאַן...“ אַפֿאַ, גאַמאַן פֿון אַ פֿערדגנג. „עש טאר קיינר ניט אויש שפּייען אין (שמונה עשרה), לטו, 1/11 [ווען ציטאַט ביט אויסשפּוקן. פֿאַרקערט, ביים דערמאַנען עפעס אומריינס, אומגליק, קראַנקייט קומט דאָס א' אויך ווי אַ סגולה].

די גויים אָבער האָבן... זיך איבערגעצולמט און דריי מאָל אויסגעשפּיגן, ממוס, שלמה. „פֿאַר אַ רוח גרוילט דאָס ליב, מע שפּייע זיבן מאָל אויס, דערמאַנענדיק זיך נאָר אין אים“, ממוס, אַ סגולה... [איבער דעם מנהג פֿון א' ביי דער לעצטער תּפילה 'עלינו]. *קומען צום א' = קומען גאַנץ שפּעט, נאָך אַלעמען. *האַלטן ביים א' = האַלטן ביים סוף. ס'איז שוין גאַנץ א' = שוין צו שפּעט (עפעס בנטן, פֿאַרייכטן). *א' עלינו = פֿאַרענדיקן דאָס דאַנען. „אויסגעשפּיגן עלינו, דערלאַנגט מיר דער יוד שלום“, ממוס, 'בישיבה של מטה'. „אז מע קומט אַן נאָך עלינו, שפּייע מען אויס און מע גייט אַהיים“, שוו. „ס'האָט שוין גע- האַלטן, הי זאָגט מען דאָס, ביים א', דזשט רוצח האָט שוין געזען אַז ס'איז באו מיס...“ דעמבלין, צאַקענדיקע ליכט.

3. אַרויסזאָרפֿן, אַרויסשטויסן. יכאשר קאה את הגוי (ויקרא, יח, 28) מלל: „אויש גשפּייעט“, ת: „אויסגעשפּיגן“. „און די ערד זאָל אייך ניט אויסשפּייען...“ חזק, ח"ב, 135.

די רוישנדיקע גאַס וואָס בלענדט, שלינגט איין פֿאַר אונדזערע אויגן הונדערטער מענ- טשן יעדן טאָג... גיט יעדן אַ שטיקל גומע צו קניען און שפּייע אויס פֿאַרטיקע אַמערי- קאַנער, אַפֿאַ היברו. „אַ מאַסע מענטשן... זוכן וואו... א' די זאַקטייט“, ברעגמאַן, דורד קריג און רעהאַלוציע.

4. זיך מודה זפֿן פֿאַר פֿאַליציי אין אַ פֿאַרברעכן; אַרויסגעבן מיטפֿאַליציע אין אַ פֿאַרברעכן, פֿאַרשווערונג. א' די גאַנצע מעטה, די נעמען, דעם סוד.

אויסשפיינעניש — דאָס (די), זין. (געדויער-דיקער, פֿילמאַליקער) פּראָצעס פֿון אויסשפּייען. אַן אויסבראַקעניש, אַן א', אַ הוסטעניש. *קומען צו א' = צו עלינו, שפּעט, נאָך אַלעמען (- אויסשפּייען 22).

אויסשפיינער — דער, (ס), אַר. ווער עס שפּייע אויס. אויסקוקער, שפּיאַן, מש פֿאַר-טישטש 'מרגלים אתם' (בראשית, מב, 9): „אויש שפּעהר“ [ני: אויסקוקערס].

אויסשפיינען, ~שפּיינען — טרוה. שפּייען (שפּייען) אויס, געשפּייעט (~געשפּייעט). (דרוקער) אַרײַנשטעלן שפּייען צווישן די אותיות, אויסשפּרייטן די אותיות. א' אַ וואָרט, אַ שורה.

אויסשפילן — דער, זין. 1. אַקט פֿון אויס-שפּילן. „ניס-היימלעכע דעקאַראַציעס פֿאַרן א' פֿון זינע לידער“, יג, איה, 1956 II 17. 2. דאָס באַשטימען ווער עס געווינט אין אַ לאַך טעריי אָדער ביים אויספּלעטן עפעס. ווען איז דער א' פֿון גראַמאַפֿאָן, פֿון זייגער? 3. פֿאַר-האַנט, די ערשטע קאַרט וואָס מע גייט אַרויס מיט איר; דאָס רעכט אַנצוהייבן אַ קאַרטנ-שפּיל. ווער האָט דעם א' וואָס איז געווען דער א'?

אויסשפילעניש — דאָס (די), זין. פּראָצעס, טואונג פֿון אויסשפּילען(גען).

אויסשפילען(גען) — טרוה. ליע אויס, גע-שפּילעט. אַפּשפּילען; צעעפֿענען, לויז מאַכן דורך אַרויסנעמען קנעפּל(עך) פֿון קנעפּללאַך אָדער האַקן, העקל פֿון מאַמעלע, ווייבעלע.

א' די מאַנטעלעך און זיי אויסטאַן. א' דעם פֿאַלטן ווייל עס איז הייס.

אויסשפילן — אווטו. שפּיל אויס, גע-שפּילט. פֿאַרענדיקן דעם פּראָצעס פֿון יויד-רונג. דער חישניק האָט אויסגעשפּילט. „דער זויערשטאַף... מאַכט א' אונדזערע בעסטע חיינען“, י. מ. ליפּשיץ, קמ, 1864, № 25. „די ראַזשינקעס האָבן ביי אַיך אין קעלער אַפּנים ניט רעכט אויסגעשפּילט“, שט, יארבע כּוסות.

אויסשפילן — טרוה. ← דפֿח. 1. דורכשפּילן אינגאַנצן אַ ניגון (מוזיקאַלישע קאַמפּאָזיציע).

דער אַרקעסטער שפּילט אויס די סימפֿאָניע. „ער קען אויפֿן פֿידל מעכער זפֿן די סדרה, א' דעם ניגון פֿון שיר-השירים, איכה און כּל-זכּרי“, אר, דער איינציקער כּהור. „...האָט אַרויסגענומען אַ מוילהאַרמאַניקע און אַנגע-הויבן א' דעם אינטערנאַציאָנאַל, אַפֿאַ פֿירשט דאַלאַגראַקאָח. אַ זומער-ליד שפּילט אויס דער האַלד, אַ פֿרילינג-ליד שפּילט אויס דער שטר-רעם“, מאַל, א' לאַנד פֿון מיין געביין.

2. דורכפֿירן אַ פֿאַרשטלונג; אַרויסברענגן גען אַ כּאַראַקטער אויף דער בינע. „זי טרופּע האָט גוט אויסגעשפּילט די פּיעסע“, י. בריקס. דער אַקטיאָר האָט וואונדערלעך אויסגעשפּילט דעם משולח אין דיבוק. א' פֿאַרשיידענע ראַלן. „די יידישע טראַגעדיע איז אויסגע-שפּילט געוואָרן אויף דער בינע פֿון אייראָפּע“, שטריגלער. „עפּאַכן פֿון יידישן לעבן אויסגע-שפּילט פֿון פֿאַרבאַנד-טרופע מאַרן אָונט“, פֿאַר, 1960 221.

3. אויספּלעטן, פֿאַרקויפֿן בילעטן צו געויר-גען עפעס. „ער האָט גאָר קיין געלט ניט געהאַט, האָט ער אויסגעשפּילט דעם זייגער זינעם, גענומען אַ פֿערטעלע פֿאַר אַ בילעט“.

4. קויפֿן אַ פּלעט, אַ בילעט צו געווינען. לאַקל, קאַלאַמיי. ער שפּילט אויס אַ גאַנץ טערקיש קויטל = קויפֿט אַ פֿולן בילעט פֿון טערקישער לאַטעריי.

5. געווינען אין אַ פֿאַרמעסט, אַזאַרטשפּיל, לאַטעריי, מצליח זפֿן. „ס'זייב זינסט איז אים אַפּגעשטאַרבן און ער האָט אויסגעשפּילט אין דער לאַטעריי“, נאָד. א' דאָס גרויסע געווינס.

6. געווינען אַ פּראָצעס, אַ דין-תּורה. „דער דין-תּורה איז אַנזערער, איר האָט אויסגע-שפּילט“, דלוגאַטש, וועלט-מסורה, וואַרשע 1881. „ער האָט זיך... געלאָזן און אויסגע-שפּילט אַן ערך פֿיר הונדערט רובל“, בערג, אַרום האַפּזאַל. „...שטענדיק אויסגעשפּילט די שווערסטע קרימינאַל-פּראָצעסן“, בערג, כּוונס דניעפּער 11.

7. אַרויסגיין מיט דער ערשטער קאַרט אין אַ קאַרטשפּיל; דורכפֿירן (גוט, געראַטן) אַ שפּיל אין קאַרט; אויסניצן די שאַנסן אין קאַרטשפּיל. „ווי פֿאַלט דיר אַזן א' מיט שעל?“, ער שפּילט אויס דעם פּרעפֿעראַנס ווי אַ מאַדיע. *שוין אויסגעשפּילט דעם גאַנצן טרומף, דעם לעצטן טרומף (קאַזיר) = אַלע שאַנסן אויסגעניצט, איצט איז שוין מער ניטאָ קיין מיטלען (עצות). *א' דעם איינ-און-צוואַנציג ציק (דעם איינ-און-דרייסיק) האָבן מזל. *א' איינעם קעגן דעם אַנדערן = אויסניצן, אינטריגירן. „מאַסקווע שפּילט איצט אויס ביי

דע אַראַפישע ריחאלן איינעם קעגן דעם אַר
דערן, פלינקער, טמו, 1959 III 3.
8. ניצן אַ מוויקאלישן אינסטרומענט אַ
לענגערע צייט און דורך דעם אים בעסער
מאַכן אַ פֿידל דאַרף מען אַ.

אויסשפילן זיך — אוטו. ← דפּו. 1. שפּילן
אַ לענגערע צייט און מער ניט קעגען (אָדער
סאָם אויפֿהערן). „דער אַלטער קלעזמער האָט
זיך שוין אויסגעשפּילט, די הענט ציטערן אים
שוין“. 2. זפּן אַ רעזולטאַט פֿון מזל, באַקר
מען זיך. „דו זעסט, דאָס געשעפֿט האָט זיך
גראַד אויסגעשפּילט בעסער ווי דו האָסט זיך
געריכט“, רייד.

אויסשפּילעכץ — דאָס (די), זן (ער). אויס-
שפּיל, אויך מיט איר בייטעם, טואונג פֿון
אויסשפּילן. „וואָס וועט אַרבינפֿאַלן פֿון אַי“,
העטעלעס.

אויסשפּילעניש — דאָס (די), זן. (געדיוער-
דיקער) פּראָצעס פֿון אויסשפּילן. אויסשפּיל-
אויסשפּילעכץ.

אויסשפּילער — דער, יס. וון זין, קע. ווער
עס שפּילט אויס. „איך בין גאַר דער שותף,
דער אַ איז ער“ (ביי געזייעט קאַרטנשפּילן).
אויסשפּילעריי — דאָס & די, יען. טואונג
און אַרפֿן פֿון טואונג פֿון אויסשפּילער.

אויסשפּילקעווען, קע(נען) — טרוו.
קע(ווע) אויס, ~געשפּילקע(ווע)ט. אויס-
שטעכן מיט שפּילקעס (ביים אונטערבייגן,
קירצן, פֿאַרריכטן). אַ און צונויפֿנייען. אַ
דעם זויס פֿון מאַנטל קלייד.

אויסשפּילנדען — טרוו. דיל אויס, ~גע-
שפּילנדען. אויסאַרבעטן פֿאַדעם (אָדער עפעס
אַנדערס) אויף אַ שפּילנדל, פּרימטייוו מכשיר
צום שפּילען.

אויסשפּילונג — די, יען. פּראָצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויסשפּילען.

אויסשפּילען — טרוו. שפּילן אויס, ~געשפּיר-
נען (אויך: ~געשפּילט). 1. פֿאַרענדיקן
אויסאַרבעטן פֿאַדעם פֿון האַל אָדער פֿלאַקס.
„זי הייל די וואַל אַליין אַ איין די הינטערדי-
קע לאַנגע נעכט“, ספ, יודישער קאַלאַניסט.

„קאָן אַ פֿאַר אונדז פֿכענע, פֿאַרביקע, פּישו-
דיקע פֿעדעס“, טו. דערציילערס און דאַמאַ-
ניסטן. 2. אויך: אויסהעבן (אין אומפּינסט-
לעכן באַנוץ). „עטלעכע אַרשין דיקע גע-
האַנט און חיסע לזחנט וואָס זי האָט אין
דער היים אויסגעשפּילט“, ספ, יודישער קאַלאַ-
ניסט. „האַלענדער האָבן די בעסטע מאַשינען.
זייערע מאַשינען שפּילען אויס דעם בעסטן
לזחנט“, לדב.

3. (מעטאַפֿאָריש) שאַפֿן עפעס וואָס דער-
מאַנט אין פֿעדעם, אין פּראָצעס פֿון שפּילען
אָדער וועבן. „מיט דער צייט האָבן זיי אויס-
געשפּונען דעם מוטור“, פּרץ. „ניין, ניט פֿון ערד.
פֿון חייט האָט [גאַט] מיך אויסגעשפּונען“,
מל. „אין זפּן געגאָר, הינטער בלאַנדע ברע-
מען שפּילט דער בלויער שלאָף פֿון אַ חייטן
חלום אויס אַ סטאַדע שאַף“, הר, מיין ליכטי-
קע נסיעה. „די נאַכט האָט מיך געפּונען, פֿון
העלע חייטע יאָרן אַ צוהותליד אויסגעשפּיר-
נען“, הז, אַזוי ווי דורכן שלאַף. „ער האָט
ווי אַ מייסטער אויסגעשפּונען די דערציילונג“,
אפֿא, געטראַכט מיט עברייטיטוט.

אויסשפּילען זיך — אוטו. ← דפּו. זיך
שאַפֿן (אַן אַ קלאָרן בפּיחוץ) אויף אַן אַרפֿן
וואָס דערמאַנט אין שפּילען. אַרום אַזאַ פּער-
זענלעכקייט וועלן זיך אַ גנע לעגענדעס.
„ווי אַזוי עס שפּילען זיך [אויס], עס וועבן
זיך אין אונדז אויס וואונדערלעכע חלומות“,
ממוס, קליאַטטע.

אויסשפּילען — דער, יס. וון זין, קע, יס.
ווער עס שפּילט אויס, געניטע איין.

אויסשפּילער — דער, יס. ארכ. דזו אויס-
שפּילער. „איך שווער אַזוי ווי דער מלך
לעבט, אַז איר זענט אים, דערום זענט איר
געגאַנגען...“, ספֿר היטו, מקץ, חאַרשע 1859.
אויסשפּיליקן — טרוו. ציקן אויס, ~געשפּיר-
א אַ פֿלאַקן. (סאַקערע, סטאַליערע) מאַכן שפּיליק.

אויסשפּיליקען — טרוו. יצל אויס, ~געשפּיר-
צלט. אויסכּירטעווען; מיט אַ שפּיל, המצאה,
קלוגן אַנפֿאַל עפעס דערגרייכן. אַ אַ הנחה,
אַ הוספֿה, אַ געשעפֿטל.

אויסשפּילען — טרוו. שפּילן אויס, ~געשפּיצט.

1. מאַכן עס זאָל זפּן (אויסזען ווי) מיט אַ
שפּיל. אויסבייגן און אַ דאָס שטיקל טייג,
עס זאָל זפּן אַ האַרנדל. „דער שוואַרצער
יונג האָט פֿונסניג אויסגעשפּיצט דאָס מויל
צום פֿאַפֿן“, באַט, פֿאַר, 10 V 1958. אַ די
אויסערן = אַגשטעלן, אַגשפּילן די אויערן
(ביים העלן דערהערן). „און די אויערן אויס-
געשפּיצט צו די בית־מדרש־פֿענצטער צו“,
פּרץ, זכּרונות. 2. גוט פֿאַרענדיקן אַרבעט;
אויסרעכענען ווי צו קומען צו געהאונטשע-
נעם רעזולטאַט. אויסקאַמבינירן, אויסכּירטע-
ווען. אַ אַז עס זאָל זיך באַקומען פֿאַר זפּן
טובה. „און ווער קען גאַר אַ אַ גוטן שידוך
צו טאָן... מיט דאָס לעצטע קינדז, אמה, די
שיינע מירקע, חילגע 1886. מיט זיך —

ווערן קליגער, געלערנטער, געלילענער. 3. בי-
אנך וועט זי זיך אַ און וועט ווערן מער
געלערנט“, ל. פּימנסטיין, די צוואה, לעמבערג
1894.

אויסשפּילעניש — דאָס (די), זן. פּראָ-
צעס, טואונג פֿון אויסשפּילען.
אויסשפּילקעווען — טרוו. קעווען אויס, ~גע-
שפּילקעווען. אויסשפּילן (ווי אַן אונטער-
געשקטער פֿון דער מאַכט, פֿאַליציי). „ריידן
רעדיסטו ווי אַ פּריץ וואָלט דיך געדונגען עפעס
אַ ביז אונדז“, גאַדינער, דער מענטש מיט
דער ביסט.

אויסשפּיר — דער, זן. קאַט פֿון אויסשפּירן.
דער אַ איז ביז אונדז גוט אַנגעשטעלט. אַי-
הונט, אַי־גרופע, אַי־רפֿאַלן, אַי־סטאַנציע.
אויסשפּירונג — די, יען. פּראָצעס פֿון
אויסשפּירן. בינאַכטיקע אַ. מוטיקע אַ.

אויסשפּירן — טרוו. שפּירן אויס, ~געשפּירט.
1. אויסקוקן, אויספֿאַרשטן. אַ די דעם שונאס
לאַגער. „דא געביסט דער מלך זייני קנעכט
זיא זאלן אויס שפּירן אונ זאלן אויז פֿאַרשטן
ווער דאז גיטאן האט“, לטו, 2/34. 2. אויס-
געפֿינען; דערשפּירן; דערגיין אַ סלאַד, צייכן,
סימן, דער הונט שפּירט אויס דעם פּוקס, דעם
וועג צוריק. „זי שפּראַכן צו אים: איר אידלר,
הער, איין וועג זולט איר אויך אויז שפּורן“,

בבאבון, 276. 3. דורכפֿילן, איבערלעבן. „מע-
קען ניט אַלץ אויסדערציילן וואָס מע קען אַי“.
4. דערפֿילן מיט איינעם פֿון די חושים.

אויסשפּירעניש — דאָס (די), זן. (געדיוי-
ערדיקער) פּראָצעס פֿון אויסשפּירן (קען האַ-
בן איר בייטעם).

אויסשפּירער — דער, יס. ווער עס ווערט
געשיקט אויסצושפּירן וואָס עס טוט זיך ביים
שונא. אַ גרופע אַי. „וועלן איר האַב גוטא תן
געווען, האָט מען מיך פֿאַררעכנט אין די אַי“,
ברעגמאַן, דורך קריג און רעוואַלוציע ו.

אויסשפּירעריי — דאָס & די, יען. טואונג
פֿון אויסשפּירער, אַ געסט פֿון אַי. מע לערנט
זיי אַי.

אויסשפּירעריש — אַדי. וואָס איז ביי אַן
אויסשפּירער. אַיע טריט, בליקן.

אויסשפּילטערונג — די, יען. פּראָצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשפּילטערן. די אַ פֿון
אַטאָם.

אויסשפּילטערן — טרוו. יער אויס, ~גע-
שפּילטערט. 1. אויסהאַקן שטיקל(ען) פֿון
גלאַזאַרג. אַ אַ גלאַז, אַ שויב. 2. אויסהאַקן
לאַנגע, דינע פּאַסן פֿון האַלץ. אַ אַ שטל
אויף קינעלעך. 3. אויסשפּאַלטן בכלל. אַ
דעם אַטאָם.

אויסשפּענגן, שפּענהען — טרוו. שפּעג,
שפּעהע(ע)ן; געשפּענגט, ~געשפּעה(ע)ט.
אַרכ. דזו אויסשפּעיען. י. רובעניציק, ספֿר
חזוּן הוא חזונו נערים, חילגע 1868, פֿאַר-
טייטשט יתור (במדבר יג, 25): אויסשפּענגן.

אויסשפּענגווען — טרוו. געווען אויס, ~גע-
שפּענגעוועט. דזו דפּו. אויסשפּענגירן. דרייזין.

אויסשפּענגעלירן — טרוו. לירן אויס, ~גע-
שפּענגעלירט. פֿטמ. דזו אויסשפּעקולירן, אויס-
שפּעקולירן.

אויסשפּעטן — טרוו. שפּעט אויס, ~געשפּעט.
פֿד, אוקר. דזו אויסשפּאַטן. „ווער איין
טויטן מענטש טוט אויס שפּעטן דער טוט השי-
לעסטערין“, עיון, 2/48. „און די הערשער און
באַצווינגער אויסצושפּעטן גרייט, רוישן ווי די
וואַסער־אינדן שפּעטיש און פֿאַרשפּיט, פּרץ,
איבן יאַקדמות“. „האַבן זיי מיט חוּק מיך אויס-
געשפּעט און אויף אייביק אַ צונאַמען מיר
געגעבן: גראַם־שטראַם־לאַטוטניק, גראַם־
שטראַם־פּאַעט“, מל, „איך בין...“ „האַב איך...
פֿון די שטערנזעכערס אויסגעשפּעט און אויס-
געלאַכט“, איין שיינה מעשה פֿון צענטאַרע
ווענטאַרע, זשיטאַמיר 1876.

אויסשפּע(י)ער — דער, יס. אויך: ~שפּע-
ר. דזו אויסשפּיער. „דא זאגט
הקב"ה צו זיא, גיט איר אונ זייט אויס
שפּעאר צו ווישן דען עולם הטוב, דען גילוס-
טיגן עולם העליון“, נוצו במדבר, יג, טב,
יא/ב: „מרגל — אויש שפּעהער“.

אויסשפּענדלען — טרוו. דיל אויס, ~גע-
שפּענדלט. אויסהאַקן אין שפּענדלעך, אַ אַ
ברעט, אַ שפּט האַלץ.

אויסשפּענדן — טרוו. שפּענדן אויס, ~גע-
שפּענדע(ע)ט. לאַמל, קורלאַנד. אויך: ~שפּענ-
דירן. אויסגעבן (געלט) אויף אומנוציקע
זאַכן. אַ אַ הונדערטער אויף מתנות, אויף אַ
הויליאַנקע.

א' די פליגלען) = אויך: אנהייבן פליען; האקסן געסטטיק, קריגן ברייטערן, גרעסערן פארנעם. א' די פליגלען) אויך (איבער) זעמען = באשרעמען, באשיצן. כפה פרשה לעני (משלי, לא, 20) — חז: "זי האט אירע הענט אויסגעשפרייט פאר דעם ארעמען", תי: "איר האנטפליען שפרייט זי אויס צום ארעמען". "שפרייט אויך איר אויס אפערע פליגל און לאז זי דורך אפך אויך געהאלפן ווערן", ממוס, קליגטשע. "שפרייט דענע הענט אויס צום דוכן", צייט, 'קאסמישער פלאגם'.
 3. אויפבויען, אויפשטעלן עפעס וואס פאר געמט ברייטן שטח. א' דעם דאך. א' אן אויס שפרייט, 33. "האב אויסגעשפרייט זינע אונטערשטע יסודות וואס דער בנין זאל דערויך שטיין", חז, 45. 4. פונאדערוויקלען, מאכן עס זאל פארנעמען מער שטח (געסטטיק). א' פרינציפן, הנחות.

5. פארשפרייטן, צעטרעגן. א' א ידעה, רכילות. "דיא לומדים טואהן דיא תורה אויש שפרייט און לערנן אונטן לייטן", עיון, 2/15.
אויסשפרייטן זיך — ד.ה. אויסצוגען זיך, פארנעמען גרעסערן (באנצן) שטח. די כמארע שפרייט זיך אויס איבערן גאנצן הימל. א שמיכל שפרייט זיך אויס אויפן פנים. מל פארטשטשט זיגהר ארצה (מלכים א, יח, 42): "זיך אויש גישפרייט". די מגפה קען זיך א. דאס לאגט שפרייט זיך אויס ביזן ים. ירושלים וועט זיך אויסברייטערן און זיך א. "ארץ ישראל וועט זיך א. איבער דער גאנצער וועלט" [עתידה א. שתתפשט בכל ארצות]. "פון העלבע ציטע ווערט די תבואה הייליק? חי עס שפרייט זיך אויס די ווארצלען", זרעים, מז/א. "פון טויזנט לעכער קריכט די נאכט זיך אויסצושפרייטן", יהושע.

אויסשפרייטעוודיק — א.ה. וואס קען זיך אויסשפרייטן; וואס מע קען אויסשפרייטן. אן א.ע. קראנקייט.
אויסשפרייטעוודיקייט — די (דאס), ז.ו. אייגנשאפט צו קענען (זיך) אויסשפרייטן. די א' פון דער קראנקייט, פון די הנחות.
אויסשפרייטעניש — דאס (די), ז.ו. גע- דיערדיקע, ברייטפארנעמיקע אויסשפרייטונג.
אויסשפרייטן — שפרייטן אויס, גע- שפרייטן (ע.ט. אויס) — אנהייבן רעגענען מיט א דינעם, דריבענע רעגן. עס וועט פאלד א' (פון הימל) א רעגנדל. טרוו — 1. אויס שפרייטן. דאס רעגנדל וועט א' די טרוקענע פעלדער. נעם א קאן און שפרייט אויס די בייטן. 2. אויסווייען דעם שפריי פון תבואה. א' ווייך.

אויסשפריינגען — אויסווייען אויס, בין & האב געשפרינגען [אין] לז, אוקר סירוב האבן]. 1. שפריינגען פילמאליק, איבער א צאל ערטער. א' איבער דער לאקע (אויך) אקוזו א' די לאקע, די צימערן (א.ע.). 2. מיט אמאל אנהייבן שפרינגען. דאס בעקל האט אויסגעשפרינגען. 3. אויסשפאלטן זיך, אפ- שיילן זיך (וועגן עמאל אדער אן אנדער בא- דעקעכץ). די פאן, דער טאפ איז (האט) אויס געשפרינגען און מע זאל זיי ניט ניצן. "ער האט מחמת דעם פארלאשן, עס טוט אים באנג, דער לכסער וועט א.ה. תיקוני שבת.

שפרודלען. ארויסקוואלן מיט אימפעט. עגבערן אין שטיין, ביז עס וועט א' וואסער.
אויסשפרוין — דער, ז.ו. 1. שפרוין, שפראך. די מכספה מיט איר בישוף א. 2. אויס- שפראך. "...מיט אן א' א פאנאטאן, בירושה פונעם טאטן", פרוג וו. 'משיח צנטיך'. 3. ארכ. פסקדין. "דש מן דש משפט אויף האלט אויב טון קיין אויש שפרוין", מחמ, אמסט, 1722, ט/ב. — אויסשפראך.

אויסשפרונג — דער, ז.ו. אקט פון אויס- שפרינגען. אן א' פון א טראפעלע אייטער.
אויסשפרייזן — אקוזו. שפרייזן אויס, גע- שפרייזט. אויסשפאנען, אויסגיין מיט גרויסע טריט. א' די גאסן היין און צוריק.
אויסשפרייטן — דער, ז.ו. אקט פון אויס- שפרייטן. דער א' פון די לילעכער איבערן גראז. 2. דאס וואס ווערט אויסגעשפרייט; לילעך, קאלדער, דעקע, צודעק, קיפן א זינעם א' פאר דער קאנאפע. "זיך אויסגעלייגט שלאפן אויף אן א' אויפן דיל", הל, טמז, 18 iv 1953. 3. הימלגעוועלבע, ריקיע. "און גאט האט געמאכט דעם א', און האט פונאן דערגעישן די צווישן די וואסערן וואס אונטער דעם א' און צווישן די וואסערן וואס איבער דעם א.ה. תי, בראשית, א, 7.

אויסשפרייטונג — די, ז.ו. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשפרייטן. "די אומ- געריכטע א' פון דער יידישער ליעטראטור אין אמעריקע...", שו, לענדער, דיכטער, קריטיקער וו. מלל פארטשטשט יתדוע על מפלטי ע"ב, איוב, לו, 16): "אויש שפרייטונג". 2. באר משה פארטשטשט 'ריקיע' — א. אזוי אויך מגישי מנחה.

אויסשפרייטיק, מילעך — א.ה. וואס קען (איז מסוגל) זיך אויסצושפרייטן. גיט אלע מעטאלן זינען גלייך א.ה. נעאל.
אויסשפרייטיקייט, שפרייטלעכקייט — די (דאס), ז.ו. 1. פאראייניגט פון קערפער זיך אויסצושפרייטן, ווען עס ווערט באהירקט פון ווארעמקייט. א' פון גאזן. 2. בכלל, אייגנ- שאפט אדער מצב פון קענען זיך אויס- שפרייטן. א' פון אן איינען.

אויסשפרייטן — טרוו. שפרייטן אויס, גע- שפרייטן. 1. אויסוויקלען, אויסלייגן עס זאל פארנעמען מער שטח אין דער פלאך. א' א לילעך, קאלדער, דעקע. "אויך טאר ער [אום שבת] קיין קלייד גיט אויף הענגען, נאך גיט אויש שפרייטן אום צו טריקנן, לטו, 2/67. "שפרייט אויס די הימלען ווי א פאר- האנג", תי, תהלים, קד, 2. דז מלל 'נוטה' — "אויש גשפרייט". "און כאטש די זון שפרייט אויס נאך אירע גאלדענע דיהאנען, איז קאלט די טויבן איר אקטאבער, ווען די בלעטער וואנען, ר. זשיכנינסקי. א' די זעגלען = אויך: זיך לאזן אין וועג אריין; ניט דורכלאזן קיין פאסיקע געלעגנהייט. א' א נעץ = אויך: טאן עפעס אן א צווייטער זאל אריינפאלן. דער שטן שפרייט אויס זיין נעץ.

2. אויסציען, פונאדערנעמען. א' די הענט, די פיס. א' די הענט = אויך: תפילה טאן, בעטן רחמנות. "פון אלדאס פיצטער-ערידישע זיך אויסטאן, צו גאט די שלאנקע ארעמס א שפרייט אויס טאן", צייט, געזאמלטע לידער ו.

אויסשפעקולירונג — די, ז.ו. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשפעקולירן.

אויסשפעקולירן — טרוו. יר אויס, (גע- שפעקולירט. דזו אויסשפעקולירן (פאלקס- טימלעכער); אויסקאמבינירן. א' פון איין שטיקל לינענט (אויף) צוויי העמער. מש פארטשטשט 'תרת' בלבי' (קהלת, ב, 3): "איך האב חידד אויז שפיקולירט" [תי: "אויסגע- קלערט"] דער מיסטער שנידט צו... מר טשעט זיך... מער יתור אויסשפעקולירן", ארו, קמ, 1863, № 33. "דער פראצענט וועט דאך אויפעסן דעם קרן, וואס וועט איר אן איר וועט לענגער האלטן?", אר, פאלקס.

אויסשפראך — די, ז.ו. 1. אפן ארויסברע- נען קלאנגען, ווערטער; ארויסרייד. אקצענט. "און רעדן ביידע אויף אן לשון, נאך מיט א באוודערער א.ה. שט, איוואגאן געשטיכטעס. ער רעדט בלויז גוט יידיש, און דאס עדיהיום מיט א שארפער פוילישער א.ה. מוק. מינע באנענענישן. 2. פאסיקער אויסדרוק; מיטל זיך אויסצודריקן. "ווען איינער דערוועט א ציור נאה ביותר ווערט ער אינגאנצן פארקאפט... ער האט ניט קיין א.ה. לד.

אויסשפראך — דער(ן), ז.ו. ארכ. 1. ארויס- זאג פון משפט; פסקדין. טב א/א: "פסק דין — אויש שפראך". 2. דזו אויששפראך ימ. די נייע שול, 1930 נתי א פרווה אויסצומיידן דאס דעסמ ווארט אויששפראך, אבער אין 1957 איינגעפירט נעאל: ארויסריידן. — שפרוין.

אויסשפראך — דער, ז.ו. אקט פון אויס- שפראצן. עפעס וואס האט אויסגעשפראצט, ריטל גרעול. א יונגער א' פון אלטן שטאם.
אויסשפראצונג — די, ז.ו. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויסשפראצן.

אויסשפראצן — שפראצן אויס, געשפראצט. אויסווייען. 1. ארויסקומען אויף דער אייבער- פלאך פון דער ערד אדער פון א שטאם ווי א באוונדערער געוויקס אדער טייל פון א גע- וויקס. "אוי אז אדם איז בישאפין גיווארין (מיד הנצנים נגאו בארץ), דען וואר אלץ אויש שפראצין", נצו, בראשית, כו/א. "...אין יונגן מאן, קיין בארט צומאל גהאט, אין ווינציגל האט אים אויש גשפראצט", שו"ת ב"ח, פ"מ, 1797. "פון יעדער טרער וואס וועט פון דינען אייגן פאלן וועט א' פון דער זינדיקער ערד א וויכע ליליע", פרק. א ווי שוועמלעך נאך א רעגן, ווי חילוקריוט. 2. ארויסקומען, אפשאטען. "...דיא לייט דיא עשירות גיהאט האבין און זענין פון אייטל עשירים אויז גישפראצט", גה, 139. "פון א פאראיבל שפראצט אויס א מחלוקת". טרוו — מאכן עס זאל ארויסשפראצן. דער פרי לינג שפראצט אויס די קווייטן און די גראזן. "דער שטארקער — דאס איז יצחק. צו זעכ- ציק יאר איז ער אויסגעשפראצט געווארן מיט צוויי קינדער", מלר, נד/א.

אויסשפרודלונג — די, ז.ו. פראצעס פון אויסשפרודלען. ארויסקוואלונג. "די ערשטע אין פון דער רעליגיע-קרעניצע", אבא גאר- דן, יידישע עטיק, 1937.
אויסשפרודלען — אויסווייען דל אויס, גע- שפרודלט. (מיטאמאל, פלוצעם) אנהייבן

[ושאלקווען תק"ב זין]. 4. אויסשפרינגען זיך (וועגן אַ געשויר, פרישטישקל). די מכה שפרינגט אויס. "דער בלאַטער האָט אויסגע- שפרינגען און איך ווין מיט אייטער און בלוטיקע טרערן", מוטס, פריזיוו. אַ מכה דאַרף זיך עפענען און אַ בלאַטער דאַרף אײ, דזוגאָטש, די וועלט מסורה, וואַרשע 1881. 5. פּלוצעם אויפֿקומען, אַרויסקומען. אַ מח- לוקת, אַ קריגעריי שפּרינגען אויס. "ויהי היום מיט עטלעכע שבתים צוריק, איז אין שול אויסגעשפּרינגען אַ שטיקל רעוואָלוציע", קמ, 1870, Ne 35. *אי קדוש דרש מאַל — ביי קדושה, ווען דער חזן זאָגט די הויכע שמונה-עשרה.

אויסשפרינגען — טרוו. שפרינג אויס, ~געשפרינגען. אומק. מאַכן עס זאָל אויס- שפרינגען; אויסשטעכן, אויסשטעכן. אַ בלאַטער, אַ פרישטש.

אויסשפרינגען זיך — אנטו. ~ דען. שפרינגען אַ לעגערע ציטש, אַרומשפרינגען און אויפהערן. נו, האָסט זיך שוין גענוג אויסגעשפרינגען?

אויסשפרינגעניש — דאָס (די), זין. פּראַ- צעס פֿון אויסשפרינגען.

אויסשפרינקלען — קל אויס, ~געשפרינקלען. אנטו — אָנהייבן שפריצן מיט דינע, קליינע טראַפּנדלעך. דער וואַלקן שפרינקלט אויס און גייט אַוועק. אַ ביסל ריידן. טרוו — אויסשפרינקלען.

אויסשפרינקלעניש — דאָס (די), זין. פּראַ- צעס פֿון אויסשפרינקלען.

אויסשפריצונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשפריצן.

אויסשפריצן — שפריצן אויס, ~געשפריצט. אנטו — 1. מיטאַמאַל זיך באַווייזן, אַראַפֿ- קומען אין פֿאַרעם פֿון טראַפּנס. אַ רעגנדל שפריצט אויס. 2. אַרויסרייסן זיך, זיך באַ- ווייזן מיט אימפעט. דער צאָרן שפריצט אויס. טרוו — 1. אויסניצן דעם אָנגרייט פֿון פֿליסיקייט (אָדער פּלוצער, פּראַשעק) שפריצן זיך. אַ פֿלאַש פּאַרפֿום. אַ דעם פּראַשעק קעגן וואַצן. 2. מיט בוח (אימפעט) אַרויס- ברענגען, אַרויסלאָזן פֿליסיקייט (אָדער אַ די- געם שטיקן מאַטעריאַל). דער פֿאַנטאַן שפריצט אויס וואַסער. קינדער שפּילן זיך מיט אַ רעוואָלוציער וואַסער שפריצט אויס. 3. באַוואַ- סערן, באַגיסן מיט אַ שפּריצן נעם די שפּריצ- קאַן און שפּריצן אויס די בייטן. אַ די גאַס. 4. אַרביטשפריצן ווי געהעריק. אַן אויער און אויסווייניקן פֿון וואַקס. "פיר מאַל אין טאַג... דען האַלז אויז שפריצט", טרוו, כד. 5. אויסשפרינקלען. אַ צימער און באַזי- טיקן אַ שלעכטן ריח. אַ ביסל דעווינפֿיצירן.

אויסשפריצן זיך — אנטו. ~ דען. פֿון זיך (אַן אַ צוועק) ווערן אויסגעשפריצט. "זע, מאַ- מע, דער גאַנצער אָדעקאַלאַן האָט זיך אויסגע- שפריצט!"

אויסשפריצעניש — דאָס (די), זין. (געווי- ערדיקער) פּראַצעס פֿון אויסשפריצן.

אויסשפריצער — דער, ס. 1. ווער עס שפריצט אויס די גאַסן. 2. טאַנק מיט וואַ- סער, מיט אַ שפריצער, דער באַשפריצן גאַסן.

אויסשפרעכן — טרוו. שפרעך אויס, ~גע- שפראַכן. 1. אַר. אויספסקענען, אַרויסגעבן אַ פסקדין, אורטייל פֿון געריכט. "איך וויל... זעהן אוב מיר יהודים ווערן פסקן... אויז וויל כלל וכלל גיש הפראכין", שו"ת מהרש"ל, לובלין 1599. "...האט מען אים גיבראכט פֿר דען ראש ישיבה דער דא אויש שפראכט אלי דיא דינים איבר אלע", נצו, כ/ד. "ליבער הער גאַט, איך בעט דיך אז דוא זאָלשט מיר מיין משפט צו גוטין אויש שפרעכן", תחינות ובקשות, דירנפֿורט 1798, מב/א. 2. אַר. אַרויסזאָגן, אַרויסרעדן בכלל. "...ביז דש קינד רעכט לייגנט... און אלש נאָך זינר גיביר- ליך קייט אויז שפרעכט", 102, 152. זעטמ

אין איצטיקן באַנוץ: "אויסשפרעכנדיק מיין אָנערקענונג דעם געערטן פּובליקום", שע. בלאַנדזענדע שטערן וו. "אַלע פּסוקים און מאמרי רזיל וואַס שפרעכן אויס זייערע שאַר- פֿע שטראַפֿווערטער", 2ב, 436. "ווי מע שפרעכט אויס זיין הייליקן נאָמען, ציטערן אַלע מלאַכים", איבו אמד, בית אַרחה, ווילנע 1865.

3. אַרויסברענגען אַ שפּרוך, שפּראַך, אַ מאַנישע פֿאַרמל; אָפּשפרעכן אַ צאַל עיני- הרעס. "גאר ווען דער פּשוטקעסל זידיט און צויבערקרעטער קאַכן, און ווען... דער שפּרוך ווערט ריכטיק אויסגעשפּראַכן — דאָן קומען [די געשעען] מיט ווילדער האַט", יהוּאַש, 'שאוּל'. 4. אַר. דורך אַ שפּרוך מַבְטֵל מאַכן. "האט ער איין אייד גישוואָרן... דו וואַלט ער רעכט אויז שפרעכן", ספר משלים, פֿאַרמ, 1686.

אויסשפרעכן זיך — אנטו. ~ דען. זעטמ. אַרויסזאָגן זיך, אויסדייקן אַ מיינונג. "אין געכסטן בלאַט וועלן מיר איבער דיין געגני- שטאַנד זיך דעטלעך אײ, קמ, 1867, Ne 31.

אויסשפרעכעניש — דאָס (די), זין. שפּרוך מיט אַ מאַנישן בוח. דער אַלטער דויאַד קען אַ סך אײן.

אויסשפרענגען — טרוו. שפרענג אויס, ~גע- שפרענגט. זעטמ. אויספלאַצן; אויפֿרייסן אַ צאַל זאַכן; צעשפּרייטן אַ סענסאַציע. "מען האָט אויסגעשפרענגט אַז דער גריכישער קעניג האָט קיין חשק גיט מער צוריקצופֿאַרן קיין אַטען", קמ, 1867, Ne 36. 2. טוו פֿאַר זורק.

אויסשפריצן.
אויסשפרענקלונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשפרענקלען. אַן אַ פֿון בלויע פינטעלעך אויף דער וויסער וואַנט.

אויסשפרענקלען — טרוו. קל אויס, ~גע- שפרענקלט. 1. אויסשפריצן מיט אַ ביסל פֿליסיקייט, מיט טראַפּנדלעך. דער גלח שפרענקלט אויס מיט וואַסער. אַ מיט פּאַר- פֿום. 2. מאַכן עס זאָל זיין מיט שפרענקע- לעך, מיט פינטעלעך, קליינע פֿלעקן. אַ פּאַ- פיר מיט טינטעלעך. די זון שפרענקלט אויס דאָס פּנים. 3. (מאַלעריע) באַדעקן מיט אַזי- דערשפּאַרביקע פינטעלעך אַ וואַנט, געפֿאַרפֿן מיט איין קאַליר. "ווילט איר די וואַנט אויס- מערמירן אָדער אויסשפרענקלען?"

אויסשפרינגען — דען. אויסשטשאַקען ~

אויסשקאַדען — טרוו. דע אויס, ~גע- שקאַדעט. 20. פּר. ברענגען שאַדן, היזק. אַ געשעפֿט.

אויסשקאַנטירן — טרוו. ייר אויס, ~(גע)- שקאַנטירט. פֿטמ. דיסקאַנטירן. אַ די פּאַר וועקסלעך.

אויסשקראַבעניך — דאָס (די), זין (ער). 1. דאָס לעצטע ביסל טייג וואַס מע שקראַבעט אויס פֿון מולטער; ברייטל, בולקע, געמאַכט פֿון טייג וואַס מע שקראַבעט אויס; קאַרוש. אַ האַרט אַי. 2. יעדער זאַך, געמאַכט פֿון אַ רעשטל, פֿון לעצטן ביסל מאַטעריאַל (און איז דערפֿאַר גיט גענוג גוט). 3. דאָס זינגסטע קינד, איר. "עס איז שלאַף און קליין, אַן אײ".

אויסשקראַבען — טרוו. בע אויס, ~גע- שקראַבעט. דען. אויסשקראַבען. אַ מיט אַ מעסער פֿון דער מולטער דאָס לעצטע ביסל טייג. אַן עפל און עסן דאָס שקראַבעניך. אויך: ~שקראַבען, וואַ (אַ אויך ביי די ווערטער וואַס שטאַמען פֿון דעם ווערב).

אויסשקראַבעניש — דאָס (די), זין. פּראַ- צעס, טואַנג פֿון אויסשקראַבען.

אויסשקרן — [...שעיקערן] טרוו. שקר אויס, ~געשקרט. פֿאַררייען, פֿעלשן עפעס ווער- טיקס; פֿאַרלייקענען, פֿאַרשוועכן ווערטן. "דער מענטש... זאָל קאַטש דאָס וואַרט פֿאַרליירן... זיין וואַרט וואַס שקרט אויס געשליפֿן-בלאַט", טעג, איצטער.

אויסשקרנען — [...שאַקרענען] טרוו. שקרן אויס, ~געשקרנט. אויסליגענען, אויספֿונדען. אַ אַזעלכע ווילדע מעשיות.

אויסשראַטן — שראַט אויס, ~געשראַט, ~געשראַטן. אויך: ~שרויטן. אויסמאַלן מעל גרעבלעך, גיט גענוג דיין. אַ אַ זאַק תּבוואַה. אויסגעריבענע מילשטייער שראַטן אויס דאָס מעל.

אויסשרויפֿן — טרוו. שרויף אויס, ~גע- שרויפֿט. 1. אַרויסדרייען אַ שרויף, שרויפֿן. צענעמען עפעס וואַס איז צונויפֿגעשרויפֿט. אַ דעם צודעק. "עס האָבן אירע פּינגער שנעל און דיין געמייטערעוועט ביי די פּעדאַלן. זי האָט זיי אויסגעשרויפֿט", מאַל, פֿריידקע. אַ פֿום = צעברעכן עמעצן אַ פֿום, מאַכן פֿאַר אַ קאַליקען. 2. צוועסטיקן מיט שרויפֿן. אַ דעם צודעק מיט עטלעכע שרויפֿן.

אויסשרומפֿן — טרוו. שרומפֿ אויס, ~גע- שרומפֿט. מאַכן עס זאָל ווערן אַזיגעשרומפֿט, אַזיגעצויגן. "וואַס גיט דאָס וואַלענע קליידל אין הייס וואַסער, וועסט עס אַ און גיט קע- נען אַנטאָן מער", רייד.

אויסשרונטן — טרוו. שרונט אויס, ~גע- שרונט. לר (זאַמעט). מאַכן עס זאָל האָבן אַ שרונט. אַ האָר אין מיטן, אין אַ זעט.

אויסשריין — דער, ען. אַקט פֿון אויסשריען. אויסגעשריין. אַן אַ אין דער נאַכט. "מיר הערן אייער אַ און מיר פֿילן אים", ברויוו.

אויסשריין אָונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשריען. "אין דער גרעס- טער היץ פֿון עמאַציאָנעלער אַ... יג. תּוּד.

אויסשריין אָונג — די, ען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויסשריען. אַ פינטעלעך אַ

אויסשריין — טרוו. שרייבן אויס, ~גע-

וואָס דו שטעלסט זיך נישט אַנידער אויף דער גאַס פֿאַר אַיטלעכען א' אַלץ וואָס דו ווייסט! עט, טערקעלע.

4. אויסרוּפֿן ווי אַ הערפֿאַלד, מעלדן הויך אויפֿן קול אין אַן אַפֿיציעלער שליחות. [מע טאַר נישט גיין אין שטאַט אָדער צום שלאָס זונטיק און אין אַ חגאַן והפֿה] [= פֿרנס החודש] יצוה צו לאַזן אויז שרייען דען ערב דער פֿיר ברחובֿ דו מן נישט זאל גיין, תקא. "...האַט ער לאַזן אויש שרייען: ווער עש בגערט עושר אונ' בגערט אורך ימים... נצו, בראשית, כב/א. "דער (פהן משיח במלחמה) הוט און אויז גשריאן און דר איין עבירה גיטאן האט דער זאל חידר איין היים ציהן". 101, 1/8.

5. אויסמוסרן הויך אויף אַ קול. "דער פֿאַטער האָט אויסגעפֿאַטשט, די מוטער — אויסגעקניפט, פֿעטערס און מומעס — אויסגעשריען און די מלמדים אויסגעשמיסן דעם חתן-בחור", פֿראַג, געדאַנקען און אַידיען. 6. מיט זיך. (חוגיש) מאַכן זיך הייעריק. "שריב גיט אַזוי הויך, דו וועסט זיך א' דען קול" (פֿרגל 13).

אויסשרייען זיך — אוטוו. ← דפֿוו. שרייען און אויפֿהערן; זיך באַרואיקן דורך שרייען. "אַ ייד, אויב ער שרייט זיך אַ ביסל אויס מיט אַ פֿומון... דאַכט זיך אים, ער האָט שוין אַלצדינג אָפֿגעטאַן, ממוט, פֿישקע. "דער טאַטע שרייט אַ ביסל, וועט ער זיך א", פֿראַג, זכרונות. "ערשט נאַכדעם ווי אַלע האָבן זיך גוט אויסגעשריען...", שע, קליינע מענטשע לעך.

אויסשרייעניש — דאָס (די), זי. געדויער-דיקער פֿראַצעס פֿון אויסשריען. אויסגעשריי וואָס חזרט זיך איבער.

אויסשרייער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. 1. ווער עס שרייט אויס; פֿראַפֿעסיאָנעלער אויסרוּפֿער פֿאַר אַ צירק, טעאַטער, קראַם אע. הערפֿאַלד. דער א' מיט אַ פֿויק, טרומפֿייסן און אים לאַזן חיסן... "הערט ער אַ געשריי דאָס מען שרייט אויס... און באַגענגט יוסט דעם א", פֿאַויר, ספּורי הפֿלאות, וואַרשע 1844. "די בליצן, פֿון גאַטס גרויסקייט די א', זיי זאָגן זייער שירה שטאַרק מיט פֿיער", ממוט, שירה. "...א שולקלאַפֿער, אַ מעקלער, אַן א' אין יאַטקע אויף וואַלועלע פֿלייש", ליאַנדאַר, בש, 1887. 2. ספּעצ. חבֿר פֿון בר-מצוה-ינגל וואָס העלפֿט האַלטן אַרדענונג ביי דער בר-מצוה-דרשה. "אַפֿטייל אין דער דרשה האָבן געדאַרפֿט נעמען דריי ינגלעך מיטאַמאַל. איי נער אַ קלאַפֿער, אַן א', דער צווייטער — דער פֿרעגער, און דער דריטער דער בעל-דרשן אַליין... דער קלאַפֿער, דער א' האָט געהאַלטן אין דער האַנט אַ גראַב טעוועלע... מיט דער צווייטער האַנט אַ שטאַרקן קלאַפֿ געטאָן מיטן טעוועלע און אויסגעשריגן: 'שתיקה יכה בשעת הדרשה', הרב לוי גליקמאַן (פֿון אַקערמאַן) זכרונות בית לוי, קעשענעו, תרצ"ד.

אויסשרייערי — דאָס & די, ען. טואונג פֿון אויסשריער.

אויסשרייעריש — אַדי. וואָס איז ווי ביי (פֿון) אַן אויסשריער. איע גוזמאות.

זיך מיט דער ציט א' די האַנט", שע, סטעמפֿע-ניו.

8. אַרכ. איבערזעצן, מעתיק זען. "רו"ט זאלין אכטן אלי קיומים אויז צו שרייבן, דו מן הוט איין העמק בכתב עברי בלשון אשכנזי, תקא. "דאר וייל דער עולם גערין וואש גיאיט האט זוא האב איך דיווש מעשה אוזים [= אויס דעם] לשון הקודש אויף טייטש אויז גישריבן", גה, 279. "אונ דיא דא שרייבן פירושים אויף די תורה... אודר אך דר דיא ספרים אויז שרייבט [202] "די וואס זענען מעתיק די תורה אויף אַן אַנדער לשון" אויף איין אנדר לשון דש מן עש וואול פֿר שטיין זאל", ט1, 104/1.

9. באַשטימען דורך אַ שריפֿטלעכער פֿאַר-אַרדענונג. (פֿרגל 23). א' אַ מאַביליאָזאַציע. א' אין מיטן דעריגען אַ נייע חגא. "דער איינ-ציקער אויסוועג איז אויסצושרייבן נייע וואַלן", פֿלינקער, טמז, 1961 III 7.

אויסשרייבן זיך — אוטוו. ← דפֿוו. 1. שרייבן פֿון ביז מע ווערט אַ מומחה (אין דער טעכ-ניק אָדער אין דער קונסט פֿון שרייבן). "אין אַנהייב האָט ער געשטאַמלט, אָבער מיט דער צייט האָט ער זיך אויסגעשריבן". 2. שרייבן ביז נישט קענען מער, זיך אויסשעפֿן ווי אַ שרייבער. "ער האָט זיך אויסגעשריבן און ער האָט שוין מער נישט וואָס צו געבן", יג, טמז, 1954 II 5.

אויסשרייבעניש — דאָס (די), זי. (געדויער-ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויסשריבן.

אויסשרייבער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס שרייבט אויס. אַן א' פֿון אַלע ליטע-ראַישישע זשורנאַלן. "ביי דער אַרבעט פֿאַרן ווערטערבוך האָבן מיר אים פֿון ציטאַטן און אויסשטישערס פֿון ווערטער".

אויסשרייבערי — דאָס & די, ען. אַרבעט, טואונג פֿון אויסשריבער.

אויסשרייען — טרוו. שרייב אויס, געשריגן (פֿר), געשריען (לד). 1. מיטאַמאַל, פֿלור צעם, אַרויסברענגען אַן אויסרוּף הויך אויף אַ קול, א' הורא, הייד, גוואַלד אע. א' פֿאַר פֿרייד, פֿאַר התפעלות אַ; א' מיט שמחה, הייטיק, יאוש אע. "ער קוקט זיך אַפֿן אין אונ' דזערע פֿנימער און שרייט אויס מיט אַ שמחה", ממוט, "בישיבה של מעלה". אַלע דריי וועבער האָבן אויסגעשריגן אין איין קול", שע. ישרי — וועסט זיך א' אַ קול = דען שרייען וועט נישט העלפֿן (וועסט בלויז קריגן אַ גוטן קול צו שרייען).

2. אויסדריקן עפעס מיט (דורך) אַ גי-שריי. א' די פֿרייד, די צושטימונג, דעם וויי-טיק, די התפעלות. "שריב נישט אויס האַפֿ" — וועסט פֿאַלן אויפֿן קאַפֿי, שוו. "שרייען אלי אויש איר צרות, דאש וייל די וועלט שטיהט איז קיין זוא פֿיל ילה גיהערט ווארדן", מעשה אומן. "איך מוז פֿאַר גאַר דער וועלט א' מנין שולד אין סאַמע איך-דער-פֿיצטער", הל, ידער שטומער.

3. לאַזן חיסן, אויסדערציילן הויך אויף אַ קול. א' אַלע סודות. א' די סחורה. א' די לאַך זונגען פֿון דער וואַלקאַמפֿאַניע. "כלעבן, סאיז מיר נאָך געבליבן אַ גרויסער חידוש

שריבן. 1. שרייבן ביזן סוף; שרייבן מיט אַ צאָל (אַלע) פרטים. א' אַ התחייבות, אַ וועקסל, אַ גט. "איר זאָלט למען השם א' אַלצדינג וואָס הערט זיך ביי אַפֿן", שע. "איך ליש [דעם גט] אין פֿולנט אויז שרייבן אונ' חתמן", שו"ת מהר"י מינק, קראַקע 1617. "די תורה וואָס איך האָב געלערנט... ווען אַלע מענטשן זאָלן זען שרייבער, וואַלטן זיי דאָס נישט גע-קענט א", נצו, לח/ב. [אין נצו: דער שרייבן]. "אויף אַ קליין רעדעלע פֿאַפֿיר...האַט ער געהאַט אויסגעשריבן גאַנץ ויהי בימי אחשוורוש", וויט, "דער אַרעמער יונג, צרות נישט אויסצודערציילן, נישט אויסצושרייבן. א' זיך די אויגן = שרייבן זייער אַ סך ביזן קאַליע מאַכן די אויגן, "דו שרייבשט, האַטט און לנג קיין בריב פֿון מיר גיהט. וואו קאן איך דר פֿיר? איך שרייב מיר מיין אויגן אויז אונ' ערשט קומן זיא נישט אן", פֿרגל 44.

2. אויסרעכענען אין שריפֿט; אַרענשטעלן אין אַ רשימה; אויפֿשריבן אויף אַ צאָל (צעטע-לעך). א' די פֿרעזן. א' חשבונות. "ווען איך זאָל גאַנץ הלכות שבת אויסשריבן, איז צו פֿיל צו שרייבן", 1/51, 207. "אונדזערע נעמען קענען מיר אַפֿך איצט נישט א", ממוט, טאַקסע. 3. אַרויסנעמען פֿון אַ רשימה; אַרויסנע-מען פֿון אַן אַנטשאַלט, אינסטיטוציע וואו מען איז פֿאַרשריבן. א' א' יתום פֿון יתומים-אַנ-שטאַלט און אים נעמען צו זיך. "דאַקטער, שרייבט מיר [= מיר] אויס פֿון שפיטאַל", פֿראַג, זינדיק בלוט. "מיר וואַרטן ביז מע וועט קומען און מע וועט אונדו א' [פֿון עלים אַנלאַנד]", שע, מאַטל.

א' זיך פֿון אַ חבֿרה. "עפעס אַ מין חבֿרה, וואָס הינגט קען מען זיך פֿאַרשריבן אין איר און מאַרגן א' זיך", שנ. "דאָס איינציקע וואָס מיר איז געבליבן צו טאָן איז געווען זיך אויסצושרייבן פֿון ביידיע פֿען-קלובן", צייט, טמז, 1953 II 13. "עס פֿרייט מיך וואָס איר קענט זיך שוין א' [פֿון שפיטאַל]", הל, טאג, 1957 VIII 24.

4. אַרויסשריבן, אַרויסנעמען געוויסע שטעלן און זיי אַנשריבן. א' אַלע מעטאַפֿאָרן פֿון דעם ליד. "צענדלינגער פֿרעוועליקע שרייבן אויס ציטאַטן פֿאַרן ווערטערבוך". "זאל ער די קאַרצי תפילה זאגן אז דא שטיט אים (אורח חיים) עש זאל זיכש איין איטליכר אויז שרייבן", טו, 2/26.

5. באַשטעלן דורך אַ בריוו. א' סחורה פֿון אַ קאַטאַלאַג. "בקיצור, סאיז געבליבן מע זאָל א' אַן אַקציע", שע, קליינע מענטשעלעך. "האַבן מיר גענומען א' אַלע השפֿלה-ספרים", יק.

6. אַבאַנירן. א' אַ בלאַט-צייטונג. "...קען שיינ זינגען און שרייבט אויס אַ בלאַט", שע, זי עצה. "צוליב זיי שרייבט ער אויס דעם יהמליץ און אַבאַנירט הי דעם 'הצפירה', און ער לעזט זיי אַליין אויך", אר, ידער אַלטער משפּיל.

7. שרייבן אַ סך און מיט דעם אויסבער-סערן. א' גוטע פֿען, אָבער מע דאַרף זי א'. א' די האַנט = קריגן אַ גוטע האַנטשריפֿט. "דער חתן האָט אַ גאַלדן הענטל... ער וועט

אויסשרעטעווען — טרוו. יעווע אויס, גע-
שרעטעוועט. אויך: ~שריטעווען. 17. דזוו
אויסשראָטן <.

אויסשרעקן — טרוו. שרעק אויס, גע-
שראָקן. 1. דערשרעקן, איבערשרעקן אַ צאל
אָדער אינגאַנצן. א' אַלע קינדער מיט מכשפים
און גיסטער. 2. דורך שרעקן, טעראָר,
עפעס אַרויסקריגן. א' געלט. "...אוי די ג'
פאר שונן... האבן פֿון זיך זעלבט גטאָן
אוי פֿאר מיינט איין ממון רב פֿון יהודים
אויז צו שרעקין" [פראָג 1684].

אויסשרעקן זיך — אוטוו. < דפֿוו. 1. דער-
שרעקן זיך, איבערשרעקן זיך. 2. אויפֿהערן
זיך שרעקן. "מע שרעקט זיך פֿאַר דער יסיע-
רני, ביז מע שרעקט זיך אויס".

אויסשתדל(נ)ען — [...שטיינעווען] טרוו.
שתדל(ן) אויס, געשטדל(ג)ט. אויספועלן;
דערגרייכן, אויפֿטאָן עפעס דורך שתדלות,
פראַטעקציע, אינטערענען פֿון עמעצן וואָס
האַט אַ חירקונג. א' אַ דערלויבעניש אַרויס-
צופֿאַרן. א' מע זאל אָפּשאַפֿן די גיזרה.
"קרקעקע איז געווען פֿאַראַינטערעסירט צו
א' בשם צאַר...", דוכאָוויי, טמו, 1958 XI 11.

אויסשתדל(נ)ען זיך — אוטוו. < דפֿוו.
זיך משתדל זען, זיך מענען, אינטערענען
לטובֿת עמעצן ביי עמעצן וואָס האָט מאַכט.
זיך און אויך נישט קענען פועלן. זיך א' און
לסוף דערגרייכן.

אויסשתיה(נ)ען — [...שטיינעווען] טרוו.
שתיה אויס, געשעתיטה. (גראַבטע) אויס-
טרינקען אַ סך, אויסשיפורן. א' אַ פֿלאַש
בראַנפֿן.

אויסשכלען — [...סייכלען] טרוו. שכל אויס,
געשכלט. אויסטראַכטן מיט קלוגשאַפֿט,
שכל. אויסגעפֿיען קלוגן אויסוועגן. א' דעם
ריכטיקסטן ענטפֿער. "אַלמאַכטיקער! ווי קלוג
דו האָסט דען וועלטל אויסגעשכלט", הר,
פֿאַרנאַכט.

אויסשכלען זיך — אוטוו. < דפֿוו. זיך באַ-
טראַכטן, קומען צום שכל. "היך זיך נישט,
קאָר זיך נישט ציפֿט זיך א'".

אויסשרפֿע(נ)ען — [...סאַרפֿענען] טרוו.
שרפֿע (שרפֿן) אויס, געשרפֿעט (אויך:
~שרפֿנט). גרינטלעך, אינגאַנצן אויסברענען.
א' סימנים פֿון שוואַכקייט און אונטערטעני-
קייט. "איך קען אויך דעם... וועלטהיידעפֿאַל
נישט א', פֿאַלק ממן, אין גלוטן פֿון ראַכע",
אל. נאַכן פֿאַגראַם.

אויסשתיהנען — [...שטיינעווען] טרוו. תחינה אויס,
געתחינהט. אויסבעטן מיט טרערן, מיט אַ
סך טענות און רייד. "ער האָט אַ האַרץ פֿון
שטיי, אַפֿילו א' ביי אים די קלענסטע טובֿה
קען מען אויך נישט".

אויסתירוצן — [...טערענען] טרוו. תירוצ
אויס, געמירוצט. אויסטראַכטן עפעס אַ
תירוצ (נישט קיין געראַטענעם). א' אַ ליגן
וואָס מע קען אים אָנטאַפֿן.

אויסתכליתן — [...סאַכלעסן] טרוו. תכלית
אויס, געתכליתט. אַרויסקריגן עפעס אַ רע-
זולטאַט, אויפֿטאָן עפעס אַ פֿעולה. אַלט איר.
"וואָס ממן זון האָט דאָ שוין אויסגעתכליתט
פֿון זען לערנען", רייד.

אויסתכלעווען — [...סאַכלעסן] טרוו. תכ-
לעווע אויס, געתכלעוועט. אויסברענען,
פֿאַרטכלעווען, צעטרענעלען. א' אַ פֿאַרמעגן, א'
די כוחות און דאָס געזונט.

אויסתלינען — [...סאַלינען] טרוו. תלין
אויס, געעלינט. 1. אויספֿירן אַ צאל טויט-
שטראַפֿן; אויסהענקערן. א' אומשולדיקע צו-
זאַמען מיט שולדיקע. 2. אויסהרגענען, אויס-
מאַרדן. א' פֿרויען און קינדער.

אויסתענהן — [...שטיינעווען] טרוו. תענוג
אויס, געעענוגט. נעאַל. יג. אַרויסקריגן
תענוג הנאה, פֿאַרגעניגן.

אויט'וד — דער, זן. > רוס. אַן אַדמיניס-
טראַטיחער טייל פֿון אַ גובערניע מיט אַן איי-
גענער, אויערזדער וויפֿשטאַטס. "דערווייל זע
דו דעם מלמד אַוועקצושיקן אין אַן אַנדער
א' אַרײַן", יפ. "גאַך די געשעלען פֿלעגט מען
לויפֿן צום רב, פֿון רב צום אוריאַדיק, פֿון
אוריאַדיק אין אויערזד" [= הייפֿט פֿאַרהאַלטונג
פֿון א'"], מוז, באַגעגענישן.

אויט'זד'נע — אַד. > רוס. וואָס איז שייך
צום אויערזד; וואָס איז אַ טייל פֿון אויערזד;
וואָס איז אויסגעהאַלטן פֿון גאַנצן אויערזד.
"...צו אונטערשטיצן אַרעמע יודישע שילער
וואָס לערנען גוט אין א' אוטשילישטע",
קמ, 1863 № 13. א' ס'וד = געריכט פֿאַרן
גאַנצן אויערזד. "...האַט ער אין אַ חודש
אַרום געקריגן אַ שטעלע אַלט סעקוראַר אין
אַן א' סוד אין מאַסקווע גובערניע", קמ,
1865 № 39. א' דאָקטער אָדער 'וואַרטש' =
דער אַפֿיציעלער דאָקטער איבערן גאַנצן איר-
יערז.

אויטר — די, זן. דזוו (א)הר. < אַרכ. גיא
אין דיא ווערטש הייזר צו מורגנש אום צעהן
א', דען איז דיא ציפֿט דש מן עסט, מהמ.
אַמסט, 1722, ד/ב.

אויטר — דער (דאָס), זן. פֿאַר אויערל. Mhd.
ór, oer

1. הער אַראָגן ביי מענטשן און בעלי-
חיים; נעמט אַרום דעם דרויסנדיקן, דעם מי-
טעלן און דעם אינעווייניקסטן טייל פֿון אַראָגן.
אַלע טיילן פֿון הער אַראָגן צוזאַמען (מיטן
אויערמושל, אויערלעפֿל, אויעראַנג, אויער-
חלל, פּויקעפֿטל, געהערביינדלעך, אַלץ ביזן
הער-נערוו). הערן מיט איין (ביידע) אויער(ן).
טויב אויף איין (ביידע) אויער(ן). "די
אין מוזן הערן וואָס דאָס מויל רעדט"; "אי
בער דעם האָט גאַט געגעבן דעם מענטשן צוויי
אין און איין מויל, ער זאָל מער הערן און וויי-
ניקער רעדן"; "איין אויג האָט מער גלויבן
(נאַמונת) ווי צוויי א'ן", שוו [= קוים דער-
זען איז מער פֿאַרלאָזלעך ווי גוט דערהערט].
"די אין האַרכן די וואונדער-שינע אַפֿעליע
פֿון שפּילפֿאַיגעלעך", ממוס. ווינטשפֿ. "איין
שלאַנג אַז ער ווערט אַלט, ווערט ער טויב
אויף איין א'; ווען מען וויל אים פֿאַרשפּרעכן,
דאָ לייגט ער דעם בוטן א' צו דער ערד, ער זאָל
נישט הערן דעם לחש, ווי עס שטייט יבמו פֿתן.
חרש יאטם אָונר' (תהלים, נח, 5), ש' /ג.א.

2. דרויסנדיקער טייל פֿון הער אַראָגן, גע-
וויינטלעך דער אויערמושל מיטן אויערלעפֿל,
אויך מיטן אויער-חלל. שיינע, קליינע, גרוי-
סע, מיאוסע, אַפֿעהענגנדיקע, אַרויטשטאַצנ

דיקע אַ א'ן. אין ווי זעק, ווי ביי אַן אייזל,
אַ העלפֿאַנט, ווי ביי אַ הונט, ביי אַ חזיר,
אין ווי ביי (פֿון) אַ האָז. פֿאַרשטעלן, פֿאַרדעקן,
פֿאַרשטאַפֿן די א'ן. "אויפֿעהענגען פֿירעהענגלעך
איבער די א'ן = נישט וועלן הערן. *זינע אין
זאָלן מיט גאַלד פֿאַרהאַנגען זען = ער מעג
זען רינד (מע ווינטשט אים נישט קיין שלעכטס),
אַבער מע וויל נישט אַז דאָס וואָס מע זאָגט
וועגן אים זאָל דערגיין צו אים. צינע פֿאַרן א'.
אַ שנעל אין א'. אַ פֿאַסט (כליוסק) אין א'.
אַ טרעבל אין א'. *ליג [= לייגן] דיין אור...
אויף ר' חיים זיין מויל, אוב דוא קענשט
הערין וואס ער זאגט", גה. 200.

3. אויערלעפֿל. בריליאַנטן (פערל) אין די
אין. דורכגעשטאַכענע א'ן. אַן אוירינגל אין
לינקן א'. "ממן ריכע קאַלטע מומע מיט די
בריליאַנטן אין די א'ן", פּרץ, זכרונות.

4. אינעווייניקסטער (און מיטעלער) טייל
פֿון הער-אַראָגן. א' אַנציינדונג. א' אַפֿעראַציע.
וואָרעס ווי אין א'.

5. עצם אַקט פֿון הערן. ביידע אין הערן,
האַרכן, פֿאַרגעמען און. זען שווער אויפֿן א';
זען שאַרף אויף די א'ן. אויסשטעלן, אויס-
שטעלן, אָנשטעלן די א'ן; אויסשפּיצן, אויס-
שפּיצן, אָנשפּיצן די א'ן. פֿאַרטומלעך, פֿאַר-
קלאַפֿן, פֿאַרדולן, פֿאַרהילכן, פֿאַרקלינגען די
א'ן. פֿאַר(ג)לושען די א'ן. "ווער עס זינדיקט
מיט די א'ן, דערהערט לסוף זען שאַנד אין די
טויערן", שוו. אַרענעמען אין די א'ן, אַרענ-
דיינען אין די א'ן.

6. אויסדרוק פֿון שטימונג און איבערלע-
בונג דורכן הערן. עס גלעט (לאַשטשעט) דאָס
א'. עס באַליידיקט (ראַזשעט) דאָס א'. עס
גרילצט, ריכטט, שפּאַלט, לעכערט (אין) די
א'ן. נישט האָבן קיין א' עפעס אויסצוהערן. עס
מאַכט אַ לאַך אין א'. עס טומלט (רוישט),
קנאַלט, שאַלט אט) אין די א'ן. "זיך צעלאַכט
מיט אַזאַ משונה געלעכטער אַז עס האָט גע-
גרילצט אין די א'ן", ממוס. קליאַטשע. "ווי
פֿרעמד און נאַריש די ווערטער אייגענע היים
האַבן צעקלונגען אין די א'ן", ספ, ווידישער
קאַלענדר. "חושך פֿיינצטער ווערט אים אין
די אויגן און אין די א'ן רוישט ווי אין אַ
מיל", ממוס. מסעות.

7. דאָס געהערטע; שטח פֿון הערן. וואָס
דער א' דערקאַפט. עס דערגרייכט דעם א'.
הינטער די א'ן, אונטער די א'ן. "הינטער פֿון
א' איז נישט קיין טויער", שוו [=] אַז מע
האַט נישט געהערט וועגן אַן אומגליק, האָט
מען נישט קיין צערן. עס איז צו די א'ן נישט
געקומען. "צו די א'ן נישט געקומען און פֿריי-
נישט פֿאַרנומען" [בשם אָנטשולדיקן זיך, למאי
מע האָט פֿרענער שוין נישט אָפּגעגעבן מזל-טובֿ].
"מע קען אים הערן מיט איין א' אָדער גאַרנישט
הערן מיט ביידע", פֿוול [וועגן עמעצן וואָס
רעדט הויך, אָבער רעדט פּוסטע ריידן]. "איין
אויג קען מער זען ווי צוויי א'ן קענען הערן",
שוו [=] מע קען זען אויף אַ הינטערן שטח
ווי מע קען הערן דער היפֿך פֿון דעם; "מע
קען זען נאַר וואָס עס איז פֿאַר די אויגן, אָבער
מע הערט אויך וואָס איז אַ מַלל פֿון די א'ן",
שוו].

8. פּוח צו הערן, מדרגה פֿון חוש-השמיעה,

פינקטלעכקייט פֿון הערן. גוטע, פֿאַרשפּיצטע, צוגעשפּיצטע, שאַרפע, שטאַרקע אין. שלעכטע, פֿאַרשטאַפטע, שוואַכע, שלאַפע אין. פֿלינק, גרינג, שווער, טעמפּ אויפֿן אײַ (שפּאַסיק) קאָסאַקע אין = הערן ניט גוט. ״האַבן וואָס אין די אין = שוואַך הערן. די אין הערן ניט וואָס דאָס מויל רעדט״, שו. ״וועגט האָבן אין (גאַסן האָבן אויגן)״, שו [= מע דאַרף זיך אָפּגעהיטן מיטן ריידן וועגן עמעצן אָדער בייַם דערציילן אַ סוד. פֿרגן אָנײַם לבותל, ויקרא רבה, לב/ב]. פֿאַראַדיעס: דער בוידעם (דער לאַזיש) האָט אין. ״פֿון זײַן מויל אין גאַסס אין״ — ווען מע ווײַנטשט עמעצן גוטס און יענער ענטפֿערט אין זײַנען: הלוואי זאָל עס מקוים ווערן.

9. מוויקאַליש געהער. מוויקאַלישער אײַ. גוטער, ריכטיקער, קאַרעקטער, דעליקאַטער אײַ. האָבן אָן אײַ פֿאַר גיגיה, מוזיק, האָבן אַ קאַ מערסטן אין אײַ. ״האַבן טויבע אין = ניט קענען אויפֿכאַפֿן אַ גיגון. ״וואָס העלפט דאָס פֿידעלע אָן עס פֿעלט אָן אײַ״ — וועגן אַ שלעכטן מוויקאַנט. אַ פֿידלער אָן אָן אײַ — וועגן אַ מאַן אָן כּוח־גבראַ.

10. אינטערעס, באַגער, פֿאַרלאַנג, אַרויס־ גערופֿן דורך דעם געהערטן. האָבן אָן אײַ פֿאַר עפעס. עפענען (אויפֿעפענען, אויפֿשטעלן, אויסשטעלן) די אין (אויך: מויל און אין, גאַן און אין). צולייגן, געבן, שטענען אָן אײַ. עס גייט (ניט) אין די אין אַרײַן. ״דעם (דאָס) אײַ מעג מען איטלעכן געבן״, שו [צו יעדער מיינונג דאַרף מען זיך צוהערן]. ״די אין וואָסן ניט איבערן שטערן״, שו [א] מע געמט אויף וואָס מע הערט (באַ) אויף אַזוי פֿיל אויף ווייל מע פֿאַרשטייט; און וואָס מע טראַכט אַליין איז וויכטיקער הי דאָס וואָס מע הערט]. ״מוסר קריכט ניט אין אײַ אַרײַן״, שו. ״אַ חניפֿהלע גליטשט זיך אין אײַ אַרײַן״, שו. ״אַ רביצין האָט אַ לאַנגע האַנט און אַ קורץ אײַ״, שו [האָט ליב צו קריגן אַ מתנה, נעמט חורש, אָבער האָט ניט קיין אינטערעס, קיין פֿאַר־ שטענדעגייט פֿאַר די טענות פֿון די צודדים]. ״אין איין (רעכטן) אײַ אַרײַן, פֿון (ריכטן) אַבן דערן (לינקן) אײַ אַרויס = וועגן עמעצן וואָס פֿאַרגעסט, הערט זיך ניט צו גענוג אויפֿמערק־ זאָם, האָט ניט קיין אינטערעס.

11. עמעצער וואָס הערט אונטער (און גיט איבער). ״לאַמיר בעסער ניט ריידן פֿון אים, דער האָט דאָ צווישן אונדז אָן אײַ״, רייד. ״שיק זינען אין אין די גאַסן״, שו [א] הער זיך צו וואָס מענטשן ריידן וועגן דיר; (ב) האָב מענטשן וואָס זאָלן דיר איבערגעבן וואָס מע רעדט וועגן דיר. ״זוכן אין = עמעצן וואָס זאָל אויסהערן, זיך צוהערן.

12. לעכל פֿון גאַל, וואו מע ציט דורך, צילעט אַרײַן דעם פֿאַדעם. אַ גאַל מיט אַ צו קליין איל. דער לאַנגער אײַ פֿון פֿאַקנאַדל.

13. לאַך פֿון האַמער אָדער האַק, וואו עס קומט אַרײַן דער שטיל, דאָס הענטל, די האַנ־ טאַבע. דאָס הענטל איז אַרויסגעפֿאַלן פֿון אײַ אַ טויבער האַמער = אַ שטיק אייזן וואָס מע קלאַפּט מיט דעם, אָבער האָט ניט קיין הענטל.

14. טייל פֿון אַ פֿלי וואָס שטאַרצט אַרויס און איז געמאַכט אויף אָנצונעמען, צו האַלטן

אין האַנט. די אין פֿון אַ קרוג, אַ טאַפּ, אַ קענדל אַזוו. ״דער קרוג טראַגט אַזוי לאַנג וואָסער (גייט אַזוי לאַנג נאָך וואָסער), ביז ער בליבט אָן אין״, שו. ״ער נעמט די קופּערנע קוואַרט מיט די צוויי אין צום וואָסן אין דער האַנט אַרײַן״, פּראָ, געדאַנקט און אַדייטען. ״טויבער לאַזיש — ווייל אַ לאַזיש האָט געוויינטלעך ניט קיין אין.

15. יעדער מין קרוק, האַקן, פֿאַרבויענער מכשיר אויף אַרויסצונעמען (אייצוכאַפֿן) עפעס. נעמען אַ שטעקן מיט אָן און אַרויס־ ציען די טעפּ פֿון אויוון. ״שלעפט אַ יידענע אַ גרויסן מעשענעם לייכטער מיט שטריקלעך, צוגעבונדן צום אַיזערנעם אײַ״, ווייט, אַ שריפֿה.

16. קיילעדיקער צוגאַב איבער אַ גלאַק אויף אויפֿצוהענגען אים. דער מעשענער אײַ האָט זיך אָפּגעריסן פֿון שאַריק.

17. צוגעגייט בענדל, רימענדל פֿון אַ שוך, אַ שטיחל אויף אַרײַפֿצונוען אויפֿן פֿוס. אָן איל רייסט זיך אָפּ פֿון אַמאַל אַ פֿילל אַ טעמפּער שטיחל האָט אין. נאָר דו, שייגען איינער, האָסט ניט קיין אין! — בייַם אויס־ מוסרן, למאײַ נע הערט זיך ניט צו, מע פֿאַלגט ניט. (שפּאַסיק) ״אָנײַם לבותל — שטיחל האָבן אויך אין״.

18. פֿאַרבייג פֿון אַ זיטל אין אַ בוך אָדער העפֿט. העפֿטן דאַרפֿן ניט קיין אין. קאַליע מאַכן אַ בוך מיט פֿאַרקייטשן אין.

19. טייל פֿון היטל (פֿון שטאַף, פעלצואַרג) אויף אַראַפֿצונוען איבער די אויערן. אַ מיץ מיט פעלצענע אין. ״לאַז אַראַפֿ די אין, עס איז אַ פֿאַסט״, רייד.

20. הענטל, גאַלקע פֿון אַ שטעקן וואָס זעט אַ ביסל אויס ווי אָן אויער. ״ער האָט געטראַגן... שטייולעטן און געהאַט אַ שטעקן מיט אַ זילבערן אײַ״, באַש, פֿאַר, 1960 III 19.

21. אַפּאַראַט וואָס מע לייגט צו צום אײַ צו הערן די תּיפֿפֿדיקע איבערעצונג פֿון אַ פֿרעמדער שפּראַך אויף דער שפּראַך וואָס מע פֿאַרשטייט. ״יעדער זשורנאַליסט וואָס פֿאַר־ שטייט נישט קיין העברעאיש וועט באַזאָרגט ווערן מיט אַ פֿאַר אין און ער וועט קאַנען הערן דעם גאַנג פֿון פֿראַצעס אין ענגליש, פֿאַרנאַציי־ זיש און דייַטש... מיט דער הילף פֿון עלעקטראַ־ נישע אילעך״, פֿלינקער, טמו, 1961, IV 5. אויך יעדער מין אַפּאַראַט וואָס מע לייגט צו צום אײַ. ״פֿריער האָט מען געדאַרפֿט אין, סלור כּאָוקעס, צו הערן ראַדיאָ״.

22. (זאַקל, פּיאַסק, לובלינער קרייז) זייער אַ שלעכטער מענטש. אַ פֿלב שבּפֿלבים, אָן אויסוואַרף, אוי, איז דאָס אָן אײַ [וויפֿיל ו]. > אַ הונט מיט אײַ.

אויפֿן אויער = דירעקט אין אויער אַרײַן. זאָגן אויפֿן אײַ = אין דער שטיל, זאָגן אַ סוד. ״שטילער, דו... ענטפֿערט ווי אויפֿן אײַ די דינסט״, נס. ״אויער אויף אויער = ווען קיינער, חוץ די צוויי וואָס רעדן, איז נישט דערביי. ״וואָרעם ביגי בויגן, לייבער לעזער! צווישן פֿיר אויגן און אײַ אויף אײַ״, פּראָ.

אונטער די אויערן = גאַר נאַענט לעבן דעם מענטשן, אונטער דער נאָז. עס איז דער טומל אונטער זײַנען אין און ער הערט ניט.

יעס לייגט ניט אונטערן אײַ = סײַז ניט לעבן אים. וועגן אַ שלמזל: ״זײַן מזל לייגט אונטערן אײַ — און ער פֿאַרשליסט דעם טויער״. (קומט אַפֿט אַנטשטאַט הינטער ספּעציעל אין ריידענישן וואָס האָבן ניט קיין ה) ״דער שד קומט צו אים. אין איין האַנט אַ גרויס בוך, אין דער אַנדערער אַ בלייטשפֿיט, אונטערן אײַ אַ גרויסע פֿעדער״, יי, פּוילישע ווינגל.

← הינטער די אויערן.

איבער די אויערן = אינגאַנצן, דעם גאַנצן קערפּער, ביז איבערן קאַפּ. איבער די אין אין וואָסער. פֿאַראַלעל דערצו: אין חובֿות, אין צרות איבער די אין. דערפֿון: די אין זײַ נען ניט זינען = פֿאַרטרונקען אין חובֿות, פֿאַרשולדיקט ביז איבערן קאַפּ. אַרײַנפֿאַלן איבער די אין = מיאוס, שלעכט, אינגאַנצן אַרײַנפֿאַלן. זײַן פֿאַרטאָן איבער די אין = פֿאַרשולונגען זײַן, שטאַרק פֿאַרנומען זײַן מיט עפעס. פֿאַרליבט איבער די אין.

אין אויער = דזוו אויפֿן אויער. אַ וואָרט אין אײַ. כּסדר אויב בייַם פֿאַרטשיטשן באַזונג: אין די אין: ...געענטפֿערט אַבן רהמען אין די אין פֿון די קינדער פֿון חת״. ...ריידן אַ וואָרט אין די אין פֿון מײַן האַר״, תּי, בראַשית, כּג, 10; מד, 18.

ביז די אויערן = דזוו איבער די אויערן. אַפֿט צונויפֿגעבונדן: ביז איבער די אויערן אין. אַרײַן ביז איבער די אין אין אַ (שלעכט) געשעפֿט. זײַן אין דער אַרבעט ביז (איבער) די אין. ווערן רויט ביז (איבער) די אין = רויט איבערן גאַנצן פֿנים. ביז די אין אין וואָסער, אין חובֿות.

הינטער די אויערן (א) ווען מע הערט ניט, הינטערן רוקן. גר. ״רעדט ניט הינטער די אין! זאָגט גלייך אין פֿנים אַרײַן!״, רייד; (ב) הינטער דעם אויערמושל, שמוציק הייַן טער די אין. רויט, נאַס הינטער די אין, האַלטן אַ בליבער, אַ פען, הינטער אָן אײַ. ← אונטער די אויערן.

פֿון אויער צו אויער = איבערן גאַנצן פֿנים. ״צעניסט זיך אים אָן אידיאָטישער שמיכל איבערן פֿנים פֿון אײַ צו אײַ״, פּראָ, געדאַנקט און אַדייטען. ״פֿון מויל צו אײַ = (א) זאָגן דירעקט; (ב) איבערגעבן אייער דעם אַנדערן ווי אַ סוד, אַ נישט, פֿאַרשפּרייטן אַ ידיעה בעל־פה.

אָוועקלייגן הינטערן (אונטערן) אויער = זיך מיעז צו געדענקען, האָבן אין זינען. אויסדרײַען אָן אויער — אויך: (א) אויס־ מוסרן; (ב) באַשווינדלען.

אויסדרײַעווען אָן אויער — (א) דורכ־ לעכערן דאָס אויערלעפֿל; (ב) אויסרייניקן וואָס פֿון אויער; (ג) פֿאַרמאַטערן מיט איבעריקע רייד.

אויסליידיקן דעם אויער = (אורק) געבן כּסדר די זעלביקע עצה. ״ער האָט אים אויסגע־ ליידיקט דעם אײַ וואָס ער זאָל טאָן און ווי ער זאָל טאָן״.

אויסלינקען דעם (לינקן) אויער = (שפּאַטיש, שפּאַסיק) האַלובען זיך, קושן און האַלדזן.

אויסמאַכן אָן אויער = (א) אויסרייניקן; (ב) אינגאַנצן באַשווינדלען, צונעמען אַלץ

אויער-געדרייט — אדי. וואָס איז צו-
גויפגעדרייט ווי אַן אויער. מאַכן פֿון פּאָפּיר
אַן אײַג טוטל = מאַכן אַ טוטל (זעקל) אין
פֿאַרעם פֿון אַ קאַנס. „אין די לאַנגע, שטומע
גאַסן... לויפֿן קרום... אײַג מיסט-פּאַפּיר
רײַ, קוה, טריט.

אויער-געהענג — דאָס, ערן (מז ווי אצ). יע-
דער מין צירונג וואָס מע הענגט אַן אויפֿן
אויער; געוויינטלעך — גרויסער אוירנג. „...דש
מיר...עס הפּאָשט איין פּאַר אַהר געהענג פֿאַר
לערך רײַט... שיקן מעגליך, אגרת שלמה,
ז/א. „...שטערע ווי שטערן אײַג, מלה, זײַ
מעשה.

אויער-דעקל — דאָס, ערן. 1. טייל פֿון
היטל אַראָפּצולאָזן און צו פֿאַרדעקן די אוי-
ערן. 2. ספּעציעל צודעקל פֿאַרן אויער
(ביידע אײַדעך זענען פֿאַרבוּדן מיט אַ
שנירל אָדער מיט אַ שמאַל בייגיק בעלעל אי-
בערן קאַפּ), געניצט אין פֿאַרשטיקע וועטערן.

אויעהאן — דער, הענער. *Mhd: ûr-han*.

1. גרעסטער מין פֿון
איראַפּעאישע וואַלד-
הינער; דער ער איז
שוואַרץ, די זיי —
גרוי מיט שוואַרצע
פינטעלעך. דערנערט
זיך מיט גרינס און

מיט נאָדלען פֿון ביימער. *Tetrao urogallus*.
„ותרנגולא ותרנגולתא שני מינין הן... רײַ
שניהם המינין אסורין שאין קורקבן נקלה,
ונראה לי שהן אותן שחורות שקורין אורי״
הנש בלשון אשכנזי, ספר ראב״ן שחיבר
רבינו אליעזר בר נתן, פּראָג, ש״ע [1610].
סימן רסו, טא. ב.א. [דער מחבר האָט געלעבט
אין ערשטער העלפט יאָר 12. יוהאן]. „הדוכיפת
והעטלה [יוקרא, יא, 19]. נגר טורא ועטלפא...
בלשון אשכנז אויאר האן, אליהו בחור, ספר
המתורגמן, אינוה, ש״א [1541], 19/3. „אין
סאָסנע-וואַלד וויינט מיט קלאַנגען דײַן, עק.

2. (לויט אַן אַנדער אויסטישט) פֿיגל פֿון אַן
ענלעכן מין, מיט אַ געקאַרבעטן פֿאַרביקן קאַם.
3. *Upupa epops*. בכל-אופֿן שטענדיק שטשט-
וואַרט פֿאַר דוכיפת, וואָס ווערט דערמאָנט
צווישן די פֿיגלען וואָס מע טאַר גיט עסן,
אַזוי אין קרעמאַנער חומש, אין טב. אין באר
משה און פּסדן ביז צו ת. 4. וואונדער-
פֿיגל פֿון ייִדישן פֿאַלקלאָר (בנוגע פֿאַרבי-
קייט צוגוויפּגעמישט אַפֿילו מיט דער פּאַווע).

„דאָ ענטוורת אים אשמדאי... ער אין [דעם
שמירן] נימנט גיטריט, נייארט דעם אויאר
הון, דעם גלויבט ער אויף זיין אייד, אונד
זונשט קיינס מאַן, הילמערסדערפֿער כײַ מל-
כײַס-בוך [נאָכשטיין-10]. ייוואָן]. „מע געליבט
אים [דעם שמיר] בײַ דעם שר של ים, ער
האַט געגעבן צו באַהאַלטן בײַנס א, און ער
האַט דעם שמיר פֿאַרבאַרגן, צור, הפּטרת
תרומה. „זיא מיינען ער ווער איין אויער האן,
דען גאר שין וואר זיין גישטאלטן], קוא בוד.

כה/א. „געווען אין וואַלד אַן א — אַ גילדע
נער רעגנבויען, הר, פֿאַרנאָכט. „אויף אַ
פֿעדער פֿון דעם אײַ בײַן איך געקומען אַהער,
און איך בײַן דאָ. און דער מלך שלמה פֿון

בלבבן אין זכרון (וועגן רײַד וואָס האָבן
געמאַכט אַ שטאַרקן אינדורוק). עס קלינגען
מיר נאָך אין די אין זענע ווערטער. פֿרנג:
יִדְבַר אֲשֶׁר כָּל שׁוֹמְעוֹ תְּצַלִּינָה שְׁתֵּי אֲזוּזוֹ,
שמואל א, ג, 11. [גלייבעניש: ווען מע רעדט
וועגן עמעצן, קלינגט יענעם אין די אין; אין
רעכטן א, אויב מע רעדט גוטס; אין לינקן
א, אויב מע רעדט שלעכטס].

קראַצן זיך הינטער (אונטער) די אויערן
(דעם אויער) = אויך: זען אין אַ פֿאַרלעגן-
הייט, גיט קענען זיך אַנטשליסן. „וואָס קראַצ-
סטו זיך הינטערן אײַ אין דער פּאַטילניצע?
זאָג: יאָ צי גיין?״ רײַד.

רײַט הינטער (אונטער) די אויערן =
אויך: פֿריש, מיט כוחות, מיט כוח-גברא (גע-
וויינטלעך וועגן אַן עלטערן מענטשן). „ער איז
נאָך רײַט הינטער די אין און וועט נאָך גע-
מען אַ דריט וועב״. רײַט איבער די אין —
ווען סײַגנצע פֿנים ווערט רײַט פֿאַר חרפה.
רײַסן די אויערן = אויך: זיין אומדער-
טרעגלעך (וועגן קלאַנגען, מוזיק, רײַד). „דער
קול האָט גערײַסן די אין, יד, הערשעלע.
אויך: צערײַסן די אין — אמה. אויך: שפּאַלטן
די אין.

רעדן צו טויבע אויערן = צו מענטשן
וואָס קענען (וויילן) גיט פֿאַרשטיין, באַנעמען.
„שטיל ווי אין אַן אויער = גאַר שטיל,
אַן קלאַנגען.״ ינע מענטליכער קערפּער, 73,
האַלט אַן לכתחילה איז דאָס ווערטל געווען:
שטיל ווי אַן א, וועל דאָס איז אַ גליד
וואָס קען זיך גיט באַוועגן, דערנאָך איז עס
געוואָרן: ווי אין אַן אײַ.

שטעלן (זיך) אויף אַן (דעם) אויער =
(אַקטיאַריש) שאַרזשירן, איבערשפּילן כּדי
אַרויסצורופֿן געלעכטער, אויפּמערקזאַמקייט
צום אַקטיאַר.

אויעהאקס — דער, זן. *Mhd: ûr-ochse*.
1. פֿאַרשוואַונדענער מין פֿון ווילדן אַקס.

2. איראַפּעאישער ביזאָן וואָס איז געווען אין
פּאַלעסטיע און ליטע (איצט כמעט גיט בנמצא),
ענלעך אויפֿן אַמעיקאַנער בּוֹפֿלאַקס. *Bos*
urus, bonasus.

אויערבאַך — *Auerbach* — $D < 1$. גג. נאָ-
מען פֿון אַ צאַל גרעסערע און קלענערע שטעט-
לעך אין דײַטשלאַנד און עסטרייך. 2. פֿאַר-
שפּרייטער פֿאַמיליע-נאָמען אין מיטלאַון מזרח-
איראַפע און ירו אײַך: אַווערבאַך, אַווערבּוך,
אין פּויל אַרבאַך, אורבאַך, אַווערבאַך זינט דעם
15. יאָ: אין 17-16. יאָ אַ צאַל באַרימטע רבנים
מיטן נאָמען אײַ. דײַטש-ייִדישער שרעבער און
פּובליציסט בערטאַלד אײַ (1812—1882). דײַכטער
אַפֿרים אײַ.

אויערבאַנג — דער. מצ נב. געהערבאַנג.
אויער-קאַנאַל וואָס פֿירט פֿון אויער-חלל צו
דעם מיטעלן אויער. צוויי דריטל פֿון אײַ איז
אין דעם שלייפֿביין.

כסדר אַן אײַ, שטיינאַקס, טמו, 29 v 1960.
פּולען אַן אויער = אַנדורען אַ קאַפּ, האָקן
אַ שטײַניק. לר. אויך: (אַ)שטויבן אַן אײַ.
פּוּצן אַן אויער = אונטערלעקן עמעצן,
הנפּענען. וועלן געפֿינען חן אין די אויגן. פר.
ער פּוצט אים אַן אײַ, וועל ער וויל פֿון אים
אַ טובֿהלע.

פֿאַרן אויף טויבע אויערן = גיט גענו-
מען ווערן אין באַטראַכט.
פֿאַרליבט איבער די אויערן = זען פֿאַר-
בלענדט פֿון פֿאַרליבטקייט. „דאָס מיידל איז
אין דיר פֿאַרליבט איבער די אין, לאַט, זאָט
ייִדישע קינד. — פֿאַרליבט — איבער די
אין,״ פרץ.

פֿאַרשײַבן הינטער די אויערן = איר
וועגן גיט געדענקען, גיט וועלן באַצאַלן. „רעד
צו אים אָדער רעד צו דער וואַנט — ער
פֿאַרשרײַבט עס הינטער די אין,״

פּולע אויערן — אַנזשושען, אַנטומלען,
אַנרעדן אַזוה פּולע אין. פֿרגל מיטן פֿאַר-
קערטן: ילא תמלא און משמע קהלת, א, 8.
פֿירן פֿאַר די אויערן = אַ אַפּאַרן, פֿאַר-
באַרן; (ב) האָבן די פּולע דעה איבער אַ מענ-
שן.

אַ צווייק אין אויער = גיט בלויז אַ ריס,
אַ צופּ, נאַר אויך אַ קלאַפּ.
צולייגן אַן אויער = א) אין דירעקטן באַ-
טיט: „אַזוי האָב איך צוגעלייגט מײַן אײַ צו
דער טיר, הער אין...״ שײַ, כב/א; (ב) אַרויס-
ווייזן אויפּמערקשאַפֿט, פֿאַראינטערעסירונג.

צומאַכן די אויערן = גיט וועלן הערן.
(צו)נייגן אַן אויער = > תנן, אַ סך
מאַל ׳הטה אָנרײַ. א) דוּוּ צולייגן אַן אײַ; (ב)
אַקטיאַריש מיט זיך וואָס מע הערט און זיך
רעכענען מיט דעם. אַפֿט אין סליחות און
תחינות — בײַ ווענדונגען צום רבונג-של-עולם.
אויך בײַ ווענדונגען צו מאַכטהאַבערס. 59:
(צו)פֿייגן אַן אויער. „דער גרויסער האָר
משה מאַנטעפּיאָרע וועט זענען אין צובייגן צו
קענער געבעט, אַביגדור-ברכיה רוף, גדולת
השר, משה מאַנטעפּיאָרע, וואַרשע 1865.
צושטאַלן אַן אויער = צוקומען און
אונטערהערן.

זיך אַ צײַ טאַן ביים (פֿאַרן) אויער = א)
וועלן זיך דערמאַנען; (ב) אַזוי ווי זיך גופּא
אויסרעדן, לאַמי מע האָט פֿאַרגעסן; (ג) ווי אַ
סגולה אַז מע זאָל גיט הערן שלעכטס, אָדער
אַ אַ פֿאַרשטאַרבענער זאָל גיט קומען צו
חלום מיט אַ שלעכטער בשורה. [פֿאַרן אַ
מנהג אַז ווען איינער גיסט, בשעת מע רעדט
פֿון אַ טויטן, ציט ער זיך בײַנס אײַ און זאָגט:
׳לישועתך קוית׳ הײַ, לפּורקנן סברית, הײַ, און
טייל לייגן נאָך צו: ווי לאַנג זײַ צו שוועבן,
אַזוי לאַנג מיר צו לעבן,״ ינע, מענטשליכער
קערפּערן. ציען פֿאַר די אין = שלעפּן עמעצן
קעגן ווילן.

קומען צו די אויערן = דערגיין, דער-
גרייכן (וועגן אַ זייער, אַ גיט, אַ קלאַנג). אויך:
קומען צום אײַ. „אלוו צעקע גאַנגין בעלי
זײַל העט כמה אלפים פֿאַר דינט...אונ, זאָל-
כיש בודאי רײַ יודא צו אורין קומין,״ גה,
117.

קלינגען אין די אויערן = אויך: פֿאַר-

אויער-שפאלטנדיק — אַדי. ← אויער-רעטנדיק.

אויער־שפּילגל — דער, יען. אַפּאַראַט אַרײַנ־צוקוקן אין אויער. [אין שניכות מיטן באַ-שריבן אַ ייִדישן שפּיטאַלן, קמ. 1865, № 6. אויפֿטל — דזוו הויפּטל. ...אַ לויב אים פֿאַרן ברויט, פֿאַרן אַ קרויט... זעליג דאַרפֿמאַן [אַפּקלעב 1957]. ← הייפּטל. [נר].

אויפֿם — דאָס, ין (פֿאַרשיידענע מינים). *Mhd: obz* אַרַכ, טראַדיציאָנעל און אין רייך־שפּראַך — אויפֿס, אין ליטוּש אַפֿט — אויפֿסט. אויך: אויבסט [נר]. זאַמלונגען פֿאַר פּירות; פּרוכט פֿון אַ בוים. עפל, באַרן, פֿלוימען, קאַרשן אַז אין. מאַכן שהחינו אויף אַ מאַכן די ברכה 'בורא פרי העץ' אויף (אבער) אַלע מינים ציטיק אַ. דאָר אַ = געטריקט אַ. זומער אַ = וואָס ווערט ציטיק און מע קען עסן זומערצייט. ווינט ער אַ = וואָס ווערט ציטיק שפעט אין האַרבסט (און מע קען עסן ערשט נאַכן אויסליגן אַ געוויסע צייט). שבת אַ = וואָס מע גיט (ווי פּיבוד) שבת נאָך מיטאַג. גיין צום זיידן אויף (נאָך) שׂא. אויפֿבוים = פֿרוכטבוים. אויפֿגאַרטן. אויפֿהענדלער. אײַנציערן (ערקע) = פֿרוי וואָס האַנדלט מיט אַ אויפֿן מאַרק. אויף דער גאַס (ביים אַרײַנגאַנג פֿון אַ טויער), מיט אַדער אַן אַ געשטעל. "די נידעריקע הנילעך האַבן זיך געביגן ווי מיט רחמנות איבער די בייגל-אײַנציערקעס", פּרײַ. אין פֿאַסטוואָגן. אליהו לוי אַשכּנזי, שמות דברים, אינוע 1542 — "אופֿש". דר האט זיין כּוונה גיהט איבר די אופֿס די ברכה צו מכן אונז גאט יתברך צו לובן, לט, י/ב. "אברהם האט געמאַכט אַ שיינעם גאַרטן מיט אויפֿס צו געבן די געסט", צור. וויא. "דא האט די פֿרוכט באַ-שירעמט דעם בוים, כלומר אברהם איז גע-וועזן דאָס אַ פֿון תּרח"י, דאַרטן. נה. "איבער אומצייטיקע אַ, איבער ברויט פֿון ריזמעל אַדער פֿון הירוש — איז אַלץ שהפּלי, חא. מ/ב. אַט וועט זיך דער זומער שוין ענדיקן אַמאַל, מע וועט צונויפֿנעמען דאָס גאַנצע אַ... דער שפּיטן וואָס אַ קעלער", ווינט וואָס "איבערגאַנג. "זי האַט געטראַגן אַ טעלער מיט אַ, ווען, אײַנגעמאַכטס", אַפּא. ראַמאַן פֿון אַ פֿערד-גנב.

אויפֿעשט — *Un: Upiest*. פֿאַרשטאַט פֿון בודאַפעשט, אוינגערן. פֿאַבריק־פּלאַץ וואָס סײַאַט אין 1835 אײַפֿגעשטעלט דער פֿאַרמעגלעכער ייד צושיק לוי. [אין 1926 — 5,600 יידן אויף 67,400 אײַנווײַן].

אויף — [אַרויסגערעדט "אַף" אין לז, "אַף" אין פּד; *oy* בלויז באַווירקט פֿון אייסליגן פרעפּ (פֿון די אַפּסטעט אין ייִדיש, אַפּשׂר גלגל נאָך פֿון). באַנגן באַווירקט פֿון גערמאַניש, סלאַ-וויש (na, ha) און קל — ע. ל. אויף + דעם = אויפֿן. ← *Mhd: uf, ouf*.

1. ווינט אויף אַרט, וואו עפעס קומט פֿאַר איבער דעם, שאַפֿט אַן אַזוו פֿראַזע מיט אַרטיבאַטיש וואָס ענטפֿערט אויף די פֿראַגעס: וואָ? זואוהיין? ווי ווינט (לאַנג, ברייט, גרויס) אין שטח? [חזק אין די פֿאַלן, ווען עס קומט אין]. קומט נאָך ווערבן פֿון באַוועגונג אין באַזייער. גיין אַ אַ וועג; אַ דער גאַס. שטיין

אַ דעם טיש; הענגען אַ דער וואַנט; פֿאַרן אַ ירידים; וואוינען אין צווייטן גאַרן. "כּוואוין דאַרט אַ דער סמאַטשעגאַס, אין אַ קעלער פֿליכט און גאַס", אַר. [אַבער מע וואוינט אין אַ דירה, אין אַ שטאַט, אין אַ לאַנדן. סײַאז אַ דער רעכטער (לינקער) זינט. נעמען אַ אַ זינט, אַ יענער זינט טיפּן. "אין פּריפעטיק ברענט אַ פֿינערל", מ. וואַרשאַוסקי. "אַ אַן אײַגעבויעגענעם בוים שפּרינגען אַלע ציגן", שו. "לאַז אַ הונט אַ דער באַנק, שפּרינגט ער אַ דעם טיש", שו. "קומען אַ אַ וויל (← 3b) און זען אַ אַ מײַל", שו. "אַרעם און ריך ליגן אין דער ערד ביידע גלגלן, אַבער אַ דער ערד ליגן די ריכע בעסער", שו. אַזוי גייט עס אַ דער (גאַרער, גאַנצער) וועלט. אײַנער אַ דער וועלט. שאַפֿט אויך אַן אַטר פֿראַזע מיט דזב. "און אַ זייגער אין וואַנט ציילט זיין טיקטאַק נאַכאַנאַנד", מל.

2. ווינט אויפֿן אויסגעברייטערטן באַטיט פֿון אַרט (אַ גליד פֿון קערפּער, אַ מלבוש, אַ שטאַף, אַן אינסטרומענט, אַ כּלי אַזוו) און מיט פֿאַרשיידענעם פֿיג אַרטבאַטיט. אַ שליער אין פּנים; אַ וואונד אַ דער וואַנט; אַרײַנצומען אין גאַפּל; אַ שטערצל אַ אַ טאַפּ; בראַטן אַ אַ פֿאַטעלע; נעמען אַ קינד אַ די הענט; אַ פֿלעק אַ די הויזן. "אַז אַ פֿלעק קומט אַ אַלטעס, בלייבט עס דאָך אַלטעס", שו. "אײַנער האַט דאָס אַ דער לונג, דער אַנדערער אַ דער צונג", שו. "פּערל אין האַלדז, שטיינער אין האַרצן", שו. "ער נעמט מיך אַ די עינים", פּרײַ, "האשה מרת חנה", זיין (גיין, פֿאַרן אע) אַ אַ שמוחה, אַ אַ חתונה, אַ אַ סעודת-מצוה צום אַרט וואו עס קומט פֿאַר און זיך באַ-טייליקן. "גיין אַ דער סעודה", שְׁבַח בעשט יאָס 1843. "טאַנצן אַ פֿרעמדע חתונות = זיך באַטייליקן אין עפעס וואָס האַט גיט קיין שניכת צום סוביעקט. "טאַטע, גיי אַ דעם בן־זכר און קלייב מיר אויס אַ שיינעם בחור", פּל. "די זון שיינט גלגלן אַ אַרעם און ריך", שו. "שוין געווען אין פֿערד (אַ דער באַנק) און אונטערן אַרעם (אונטער דער באַנק)", פּול = אין אַ גוטן און אַ שלעכטן מצב. פֿין דורות אַרעמאַן אַ אַרעמאַן = פּסד אַרעמעלעט, אַזוי ווי איין אַרעמאַן וואַלט געלעגן אויפֿן צווייטן, ווי גאַרן אַ גאַרן. "שטעלן אַ (דאָס) פּינטל אין שׂין", נש = פֿאַראַפּראַזירט פֿון; אַ פּינטל אין אַ; זאָגן קלאַר, בולט, עס זאָלן גיט זיין קיין אומפֿאַרשטענדענישן. "לאַזן (ווי) אין וואַסער = אַן הילף, אַן מיטלען צו לעבן אין אַ סכּנה. *שטיין (ווי) אַ הייסע קוילן = זיין גוואַלדיק אַמגעדולדיק.

3. ווינט אויף צייט, ווען עפעס קומט פֿאַר, שאַפֿט אַן אַזוו פֿראַזע מיט צייטבאַטיט וואָס ענטפֿערט אויף די פֿראַגעס: (אויף) ווי לאַנג? במשך פֿון וויפֿל צייט? אויף וואַסער צייט? דאַרפֿן עפעס אַ טעלעכע שעה; ליען אַ אַ גאַנץ יאָר; פֿאַרטיק מאַכן אַ מאַרגן; קומען אַ איין וואָך; אַרײַספֿאַרן אין גאַנצן זומער. אַ איצט; שפּעטער, אַ דערווייל. אַ שטענדיק, אַ דורדוריות. אַ אייביק. קימע? אַהיים אַ יום־טובֿ [= ווען עס איז יום־טובֿ און אויך צוליב יום־טובֿ]. ← 6a. "גיט מען

מיר דאָס בייקסעלע אַ פֿינף יאָר פּסדר", פּל. "דעם שור־הבר מיטן לויטן וועלן מיר עסן אַ דער סעודהגור", פּל. "לאַמיר זוכה זיין צו טאַנצן אַ דער מיזינקעס חתונה", ווינטשער וואַניע. "ליב און טיפּער דאַרפֿן אונדו אַ איי-ביק זיין...", פּרוג. "דו ווילסט די זיבן גוטע יאָר אַ דער רגע", פּרײַ. "גיית אַ אַ גאַנצן טאַג אין פֿעלד אַרײַן", ממוס. "גענוג אַפּקומעניש אַ זייער זינדיק לעבן", יל. "אַנקומען אַ דער שעה, אַ דער מינוט, אַן טאַג = פּונקט צו דער ריכטיקער (באַשטימטער) צייט. *סײַאז אַ שעה אַ טאַג = אויך: אַ שעה איידער עס הייבט אַן טאַגן. "אַנקומען אַ שעה אין טאַג = אַ שעה נאַכדעם ווי עס האַט אַנגעהויבן טאַגן. "דער שטייגער פֿון די קינדער פֿון מלכים איז אויפֿצושייטן דריי שעה אין טאַג", זרעם, ב/א. "אַ פֿערטל אַ דריי = אויך: אַ פֿערטל דריי, פֿרעצן מינוט נאָך צוויי פֿראַגל: אַ פֿערטל צו דריי = פֿרעצן מינוט פֿאַר דריי. אַ מין לעבן = במשך פֿון גאַנצן לעבן. "קיין אַמעניעס האַב אַך אַ מין גאַנץ לעבן גיט אויסגעמעקלט", שו. מנחם־מענדל. אַ דער שטעל = אויך: גלגלן, תּיפּף. אַ דעם זיין = אויך: אַט ווען מע זיצט דאָ. אַ דער הייסער מינוט = שוין, תּיפּף; גיט באַטראַכט. אַ די הייסע ציין = גראַד ווען מע וויל אויסזידלען, אויס־דריקן פּעס, פֿירהאַלטן. אַ גו גדוד יגדונו = העט שפּעטער, ווען עס וועלן זיין אַנדערע באַדינגונגען. "נעמען אַ אַפּנוץ (ניץ) = נאָר אויף אַ קורצער צייט, צו גיין, צו טראַגן. נעמען דאָס תּופּה־קלייד אַ אַפּנוץ. *טאַג אַ טאַג, נאַכט אַ נאַכט = יעדן טאַג, יעדע נאַכט כּסדר. אַ דאָס (ס') יאָר, פּד = במשך פֿון גאַנצן יאָר. "אין שומרון איז געווען 365 הַיִ-זער פֿון עבֿוד־זרות... און אַ יאָר האַבן זיי זיך צו אַלע געבוקט", שׂי, ד/ב. שאַפֿט אויך אַטר פֿראַזע מיט דזב. אַן עסק אַ יאָרן. אַ גאַסט אַ אַ וויל זעט אַ אַ מײַל (← 1b), שו. אַ אויף אַ (יאָר) (מאַרק) = בעת אַ (יאָר) ריד אע. אויף אַ יאַרד לערנט מען בני אונדו נאָר ביז האַלבן טאַג", איציק קיפּניס. לאַנע.

4. ווינט אויפֿן שטייגער פֿון דער טר אונג און שאַפֿט אַזוו פֿראַזע מיט שטייגערבאַ-טיט וואָס ענטפֿערט אויף די פֿראַגעס: ווי אַזוי? אויף וואַסער אויפֿן? זאָגן עפעס אַ קאַטאַוועס, אַ געלעכטער, אַ שפּאַס, אַ נאַריש. "זאָגן אַ אַ ווערטל = אויף געלעכטער, גיין אַ די שפּיץ פּינגער, אַ די נעגל. פֿאַלן אַ דער נאָז. פֿאַרן אַ אַ שׂף. שרייען אַ אַ קול. "היילן אַ אַ קוויטיש", ממוס. לערנען אַ אויסווייניק. שטיין יום־כיפור אַ אַרבעט. גיין אַ אַ שטיי גער, אַ אַ דרך, אַ אַ לאַד אַ עס גייט גוט, ווי מע ריכט זיך. באַקן אַ פּוּטער. באַרעכענען אין קאַפּ = אַן שרייבן. רעדן אַ ייִדיש; ענט פֿערן אַ מאַמעל־שון; זיך פֿאַרשטיין אין וואונק. "ער מאַכט צו אונדו אַ לשׂוֹן־קודש", שו. לייפֿן קוקן אַ בילעטן. *סײַאז צו גיין אַ בילעטן? = עס איז כּדאי צו באַצאַלן. אַפי עס צו זען. זיך האַרדווען אַ לעקער, אַ פּויפּיק לעד, אַ טרוקן ברויט, אַ גנבֿות. שפּילן אַ געלט = אַפּשטעלן געלט בני אַ שפּיל. קריגן (נעמען) אַ באַרג. *האַנדלען אַ לינק = גיט

ערלעך, מיט געגנבעטער סחורה, מיט קאנטראַ-
 באַנד. געבענען אַ שפּרונג = דורך אַרױס-
 כאַפּן. *האַבן אין קאַפּ = א) האָבן אין זײַ
 נען, טראַכטן וועגן דעם. *זאָרג זײַך נײַט, אײך
 האָב דעם עײן אין קאַפּ, רײַד; ב) קענען אױף
 אױסוױיניק. האָבן משׁניות (נזײקײן, די
 מסכתא אט) אין קאַפּ. אַ יונגערמאַן נאָך
 פֿאַר די שלױס, אַבער מלא גודוש, האָט שׁיס
 אין קאַפּ, באַש, פֿאַר, 1959 וו 29. אַפּוּעגן
 אַ אַן אױניק. קױפֿן אַן זאַק. ...מעשה־ביכלעך
 וואָס מע קױפֿט אין פּוּד, פּרָג, אײן פּאַסט
 וואָגן. אױסבייטן אַ רענדלעך. האַנדלען אַ
 אַמעריקאַנער דאָלאַרן [פֿאַרנ: האַנדלען מיט
 ווען מע האַנדלט מיט דער וואַלוטע גופֿאַן]. *ער
 האָט אױסגעלייגט נאָכן לײפּזײקער קורס אין
 טאַלער און פֿאַדערט דאָ אַן רובּל, יײל. כּל
 בױניק, זשיטאַמיר 1876. *שבת אַ אַ נאָווע
 אַ קױבלע פֿון בולבע, פֿל. *דאָס פֿידעלע
 האָט זיך אַוועקגעלאָזט אַ שׁטייגער, אַש.
 *וויפֿל בײגל קען מען אױפֿטעסן אין נײַטערן
 אַראַצן? פֿרש. *צעשנױבן מײן חלק ברויט
 אַ קלייניגשקע...שטיקלעך, שׁע. *דאָס מעסע
 רל. *אַ פֿרעמדע הענט = א) אַן אױפֿפּאַסונג.
 לאָזן אַ פֿי ה; ב) זײן אַפּהענגיק פֿון פֿרעמדע.
 קללה: קומען זאָלסטו אַ פֿי ה. *עס האַלט זיך
 (הענגט) אַ אַ האָר = קױמדיק, זײער שוואַך.
 5. ווייזט ביז וואָסער מדרגה, אין וואָ
 סר פּר ט און שאַפֿט אַן אַזױ פּראָזע וואָס
 ענטפּערט אױף די פֿראַגעס: בנױע צו וואָס?
 בשׁפּיכות מיט וואָס? ביז וואָסער גראַד? שוואַך
 ווערן אַ די אױגן; טױב ווערן אַ אײן אױער.
 זיך אױסקענען אַ שמוּד־שׁיק. קאַרג זײן
 אַ אַ קאַפּיקע און מילד זײן אַ אַ הונדער-
 טער. וואָסערדיק אין טעם. קומען אַ טרוקן
 ברויט, אַ פּיכּר־לחם, אַ בעטלברױט. אײבער
 שרעקן אַ טױט. פֿינט האָבן אַ טױט. *מסרן
 יענעם אין לעבן, יײל. זיך אױסרײבן אַ אַ
 שמוּטע. עס קלעקט נײט אַ אײן צאָן. *דער
 גאַט וואָס האָט געהאַלפֿן אַ זאָלן וועט העלפֿן
 אַ פֿעפֿער אױך, שׁו. *אַ פֿרוי איז לײכטער
 אַ טרעך ווי אַן אַרעמאַן אַ אַ זיפֿץ, שׁו. *אײך
 אַ אַן אײגן קינד זענען די עלטערן בלינד, *
 שׁו. *רחל איז געווען שׁיין אין געשטאַלט און
 שׁיין אין פֿנים, תּי. בראַשׁית, כּט, 17. *אײך
 ביזן נײט שווער אַ דער קעשענען, אַש. תּהײל־
 יוד. *אַ גױרה־שוהה אַ טײ פֿון ווייץ, פּרָג.
 *טױגן אַ פּפרות = אױף גאַרנישט, נאָר
 אַרױסצוואַרפֿן. *אַליין ביסטו אַ צרות און
 טױגן טױגסטו אַ פּפרות, רי מרדכי־לע. *אײ
 עמעצן (עפעס) לערנען אַ פּסוק = ברענגען
 אַ פּסוק ווי אַ ראה אַדער אילוסטראַציע.
 שאַפֿט אױך אַטר פּראָזע מיט דוב. אַ גזירה
 אױף יוד; *בשׁתּוּבָה אױף די יוד; אַ רמז
 אַ אַ טור. *בשׁתּוּח אַ אַ אײגענער חכמה איז
 אַ שׁטיק נאַרײשקײט, שׁו.

בעטן אַ אַ גוט יאָר. בעטן אַ גוטע קינדער.
 בעטן אַ רעגן, שׁניי. גיין אַ קידוש־השם, אַ
 מסירת־נפשׁ. *גיין אַ נײט = קלײבן נײט. האָ
 רעווען אַ ווייב און קינדער. אַרבעטן אַ אַ
 שטיקל ברויט. שוויצן אַ חיונה. דאַרפֿן אַ
 קאַפּווייטיק (אױגנווייטיק, צאַנווייטיק), דאַרפֿן
 אַ פּפרות = נײט דאַרפֿן. *אַ אַ האַלבן דאַך
 דאַרף מען הונדערט שינדלען, וויפֿל דאַרף
 מען אַ אַ גאַנצן דאַך? פֿרש. *האַבן אַדער
 נײט האָבן אַ עפעס = געלט צו קױפֿן... האָבן
 אַ פֿיש און אַ חלה לכּבֿוד שבת. וואו האָבן
 אײך אַ אַרבע־פּוסות? *וואו האָבן אײך אַ
 שינדל, שׁע. *דאָס טעפֿל, *זי האָט נאָר געלט
 אַ שׁכּר־לימוד גענומען, פּרָג. *זײבן גוטע
 יאָר. לערנען אַ רבֿ; שטודירן אַ אַזאַקאַט,
 אַ דאַקטער; אױסהאַלטן עקוואַמען אַ פֿעלד
 שער. רײבן זיך (רײסן זיך) אַ גבאי, אַ נאָ
 טשאַליק = שטאַרק וועלן, גרייטן זיך צו
 ווערן. *שטיין אַ (צען) גילדן אַ וואָך =
 זײן אױף אַ שטעל צו קריגן... שאַפֿט אױך
 אַטר פּראָזע מיט דוב. *נײט קיין טראַפּנס
 אַ האַרצווייטיק, שׁו. *אַ שלח אַ ביזנע
 בשׁוּרות, יײ. *קיין בעסער אַרט אַ צו באַ
 האַלטן זיך ווי בײ דער מאַמען איז נײטאָ אין
 דער וועלט, שׁע. *סאַמעטענען בײטעלעך אַ
 טאַנצעלעט, אַש.

7. ווייזט אױפֿן יסוד, סמך,
 גרונט און שאַפֿט אַזױ (אָדער אַטר) פּראָזע.
 זיך אַפּרופֿן אין קול־קורא. טאָן אין
 קייסערס באַפֿעל. זיך צונויפֿלייפֿן אַ עמעצנס
 געשרייען. אײבערלאָזן די זאַך אַ מײן אַחריות.
 *לאָזן די שטוב אַ דער עלטערער טאַכטער,
 די קינדער אַ דער שכנה, רײד. אַ מײן
 נאמנות, אַ מײן וואָרט, אַ מײן יהדות. רײך
 ווערן אַ נדבות, אין צווייטנס האַרעוואַניע. טאָן
 עפעס (גיין, לױפֿן, פֿאַרן אט) אַ גאַטס באַ
 ראַט = זיך פֿאַרלאָזנדיק אױף גאַטס חסד;
 נײט באַטראַכט, אין אַזעלעניש. *אַ נסים טאַר
 מען זיך נײט פֿאַרלאָזן, שׁו. *אַן מע טאַנצט
 אַ אַ פֿרעמדן חשבון, ברעכט מען זיך אױס
 אַ פּוס, שׁו. *אַ פֿרעמדע חשבונות טאַר מען
 נײט לעבן, פּרָג. דראַפּטישע שריפֿט. *אײך
 וועל אַ אײך נײט רײך ווערן, שׁע. *אַ דיר
 בײן אײך געוואַרפֿן געוואָרן פֿון מײן טראַכט, *
 אַש. תּהײל־יוד. *אַ אײגענע הענט = אױך:
 אַ אײגענער אַחריות. נעמען דעם גאַנצן עסק
 אַ אײגענע הענט.

8. קומט מיט אַן אַביעקט אין דאָטיוו נאָך
 אַ גרויסער צאל ווערפֿן (אין אַ סך פֿאַלן קען
 עס אױסגעטײטשט ווערן אױך לױט די פֿר־
 ערדיקע אַב). אױסקומען אַ יעדער... אַכטונג
 געבן אַ די קינדער. אַנגלייגן זיך אַ עמעצן.
 אַרױסקוקן אַ עפעס, עמעצן. באַשטיין אַ
 עפעס. באַשליסן זיך אַ אַ ווידערשטאַנד. בײטן
 אַ אַ שטאַטע. ברובּו זײן (ווערן) אין חבֿר.
 האַפֿן אַ משיח, אַ אַ נס פֿון הימל. השגחה
 האָבן אַ פּשרות. וואַרפֿן זיך אַ פֿרעמדע
 מענטשן. ווייזן אַ דעם שולדיקן. טײטלען אַ
 דער שטעל אין בוך. שטיין אַ אַ צאל חלקים
 (אױך אַב) *אַ צוואַניקן פּרקים אין דיא [1]
 ספֿר גיטלייל גיחוואָרן, 1ט. *שׁער־בלאַט. פֿלען
 אױף צען. לײגן אַכט אַ אַ גײער דערשׁפּונג.
 מספּים זײן אַ דער פּשרה. משפּיע זײן אַ

עמעצן, אַ עפעס. נעמען אַ זיך די אַרבעט.
 עובר זײן אַ גאָר דער תּורה, אַ פּל התורה
 כּולה. ענטפֿערן אַ אַ שאלה. סײַפֿאַלט אַ פּחד
 אַ די רשעים; *סײַפֿאַלט אין מלאך אַן אומעט,
 יהוּאַש; די שולד וועט נײט פֿאַלן אַ מיר.
 פֿאַרלאָזן זיך אַ אַ נס. פֿאַרנעמען זיך אַ עפעס
 וויכטיקס. קוקן אַ די שטערן. קלאַנג אין בײ
 טערן מזל. רחמנות האָבן אין יתום. רײסן
 זיך אַ עמעצן. רעדן אַ עמעצן. שטיצן זיך
 אַ עמעצן. שפּענען אַ עפעס. שׁיסן אַ דער
 לבנה. שרייען אַ שטיפֿערס. אױך אַטר פּראָזע
 נאָך סובסטאַנטיוון מיט די זעלביקע שטאַמען
 וואָס די ווערפֿן. די השפּעה פֿון דעם רבּין אַ
 די תּלמידים. *די האַפּענונג אַ מער פֿאַרדינען
 איז געוואָרן גרעסער, אַר. אַ קליין וועל־
 טעלע.

9. קומט מיטן אַביעקט פֿון אַ הינטשע־
 וואַניע אָדער קלה. אַ געזונט אַ אַנז; אַ
 ברכה אַ דײן קעפעלע. אַ רפּואה שלמה אַ
 אַלע אַרײם. אַ בראַך (קלאַג, מיתה משונה
 אַזױ) אַ דיר און אַ דײן גאַנצער טרײפֿענער
 משפּחה. אַ אַלע חורבנות (מדבריות, פּוסטעס),
 אַ גוטן פּורים אַ אונז און אַ אַלע יודן,
 לאַט. מישקע [געוויינטלעך אַן אַן]. *פֿלעגט
 שפּאַצירן אין וואַלד, האָט זי זיך אױסשפּאַ
 צירט אַ אַלע שוואַים געזאַגט, פּרָג. *קלאַץ
 געשיכטן.

10. קומט מיטן אינסטרומענט וואָס אױף
 דעם שפּילט מען (קען פֿאַרשטאַנען ווערן ווי
 2ב, 4ב). שפּילן אין פֿידל, אין טראַמבאָן, אַ
 אַ פֿלייס אַזױ. [אָן אױף באַטייט עס: קענען
 שפּילן אָדער שטענדיק שפּילן, ווי אַ פּראַ
 פֿעטיע. זיך אױסלערנען שפּילן פּיאַנאָ (שפּילן
 פֿידל); זײן פּראַפֿעסיע איז שפּילן פֿידל. אַבער:
 *ווער שפּילט דאָרט אַ דער פּיאַנאָ? — סײַז
 די און דײ; *אױסשפּילן אַ אַ פֿידל אַ באַקאַנטן
 נײגון].

11. טרעפֿט זיך אין אַ גרויסער צאל אַי־
 דיאַמאַטישע אױסדרוקן (וואָס פּאַסן זיך נײט
 אינגאַנצן אַרײן אין די פֿרענדיקע אַב). זײ
 ווערן געגעבן ווי פּאַזונדערע אױסדרוקן אָדער
 קומען צוזאַמען מיטן ווערב. למשל: זײן אַ
 (גרויסע, געהאַקטע) צרות — בײם ווערב זײן;
 נעמען אַ אַ סוד — בײם ווערב נעמען.

12. טרעפֿט זיך אין אַ צאל פֿאַלן וואו מע
 ניצט געוויינטלעך אַנדערע פּרעפּאָזיציעס. אַנז
 שטאַט אַ יבער: זיך לאָזן אַ דער מדינה.
 *די תּלמידים האָבן קיין שליטה נישט אַ
 זײערע חדרײנגלעך, יײל. *מיר בײדע האָבן
 צו שאַפֿן דאָ אַ אַלצדינג, שׁע. *מוז אַרומגיין
 אַ די דערפֿער, אַש. *אײן אַ שלעכטער צײט.
 *עס הערן זיך לידער אין שטעטל, פּמ.
 אַנשטאַט אײך (גאַנץ אַפֿט, וועלל די אַב
 באַגעגענען זיך): *שפּילן מיר אַ לידל אין
 מיטן גאַס, פֿל. *גײ נײט אין רעגן, דער קאַפּ
 וועט דיר פֿאַרזשוואַרעט ווערן, פֿחול. *מע
 שרייבט אַ די בלעטער, שׁע. *ווערטלעך
 אַ אַ זײט, איר זאָגט אונזו בעסער... שׁע.
 *קאַנען זײ עס בעסער טאָן אַ דער פּראַווינץ,
 אַש. וואָרטען. *דערחיילן ווערט נאַכט, נאַכט
 אין דאַרף, אַש. *אַלטע לײט. אַנשטאַט בײ:
 *רבי גרשון זיצט אַ משפּט, שׁבחי בעשט,
 יאַס 1843. אַנשטאַט וועגן: *טראַכטן

אי דעם טויט, טה וו. יג. ער האָט קיינמאָל נישט פֿאַרגעסן אַ זינגע טהאים, פּוקח עורים, שקלאָוו 1832. אַ אַיך שמועסט מען בני אונדז אַז איר זענט נישקשהדיק אין מעמד, טע. אַנשטאַט מיט: „סוכאַרקעס אַ מאַנדל לען“, יד. אַנשטאַט פֿאַר (גאַנץ אַפֿט וויל די בב באַגעגענען זיך). שמאַלץ אין קוגל. „פֿאַרקויפֿן אַ באַר געלט“, אמד. „מאַכן אַ עטשערניקע אין גאַנצן צעך“, ייל. דאָס חשלות. „אַ פּפּרה אַ זייערע נאַרישע מעשים“, יי. „אַ באַל אַ אַרעמעלעכט, פּרץ, פֿורים שפּילער, אַנשטאַט צו: „וויטער אַנרעדן אַ אַן עבירה, שִׁבְחֵי בעשט, יאָס 1843. „ער האָט זיי שוין צוגעוואוינט אַ אַלערליי לוק־סוס און קאַפּפֿאַרט“, יי. דײַש אַזק — אַנ־שטאַט מיט (פֿאַר). „טו וואָס איך הייס: האָב חתונה אַ איר“, יצחק חפּנור, נאַר איין טאַג אמד. אַדעס 1887. דײַש אַנשטאַט אַי. „פֿריי־טיק איז געווען אַ מנהג אין בעלז אַז דער שמש פֿלעגט פֿרעגן דעם רבין, ווען ער זאָל גיין קלאָפּן אַ דער שטאַט, מע זאָל לעכט צינדן, סֵפֶר דוֹבֵר שלום, שפּעמישל [?].

13. דעם. וויזט וואו מע שטודירט. לערנען זיך אַ אוניווערסיטעט. נר: מע לערנט זיך אין חדר, אין אַ ישיבה, אין אַ שול, אין אַן אוניווערסיטעט.

אויף, אויף — [אַרויסגערעדט „אויף“ אין זד, „אַף“ אין פד, „אויף“ אין אַזק, בעס, רומ] קאַנווערב (פֿאַרבונדן אין אינפֿ און פֿאַר, באַזונדער און נאָכן שטאַם אין אימפֿ און איצ). גיט צו פֿאַרשיידענע באַטיטט דעם שטאַם פֿון ווערב און אַפֿט אויך בני דעם זעל־ביקן ווערב מיט אַ צאָל בב. די אַפֿסטע זינגען:

1. וויזט אויף: אינגאַנצן, ביז דער מדרגה וואָס עס איז נייטיק, אָדער וואָס איז נאַטיר־לעך, ביז דער נייטיקער מאָס, גייטיקן גראַד. למשל: אויפֿבאַקן, אויפֿברענען, אויפֿהאַדעווען, אויפֿהאַקסן, אויפֿגייען, אויפֿקעסן אַזוו. 2. באַ־שטט אַז די טוואנג האָט געבראַכט דעם גע־וואונטשענעם רעזולטאַט. למשל: אויפֿזוכן (דה געפֿינען), אויפֿטאַן, אויפֿלעבן, אויפֿמאַנען, אויפֿמונטערן, אויפֿמישן, אויפֿציילן, אויפֿשטור־רעמען אַזוו. 3. וויזט אַז די טוואנג הייבט זיך אַן פּלוצלינג, מיטאַמאַל, אומגעריכט אָדער קומט חידענ, פֿונדאַסניג. למשל: אויפֿבלעזן, אויפֿבלעזן, אויפֿדווערן, אויפֿפֿלאַמען, אויפֿ־צאַפֿלען, אויפֿציטערן, אויפֿשוידערן; אויפֿלעבן, אויפֿמונטערן אַזוו. 4. באַטיטט צונויף, צוזאַמען, עס זאָל ווערן איין גרופּע, אַ צונויפֿעם פֿון אַ צאָל זאַכן דורך דער טוואנג וואָס איז אויסגעדריקט אין שטאַם. למשל: אויפֿקלעבן, אויפֿטראַגן, אויפֿלייגן; אויפֿיאָגן, אויפֿטרעבן; אויפֿקערן, אויפֿרעכע־נען אַזוו. 5. פֿאַרבייט און איז גלעכעווער־טיק מיט אַרויף (ספּעצ אין אַרז און פד). למשל: אויפֿברענגען, אויפֿגיסן, אויפֿזען (אויף אַ פֿור), אויפֿלאָדן, אויפֿסילן, אויפֿקומען, אויפֿשויעמען, אויפֿשיסן אַזוו. 6. וויזט אויף דער ריכטונג אויף אַרויף, אין דער הינד, אָדער אויף אַן אויסטרייטערונג אַ פֿאַרגרעסערונג אין שטח; אויך אויף פֿאַרויס. למשל: אויפ־בייען, אויפֿלאָזן, אויפֿגיין, אויפֿהייבן, אויפ־הענגען, אויפֿטרעטן, אויפֿלויפֿן, אויפֿפֿאַקן,

אויפֿקוקען, אויפֿשטעלן, אויפֿשלאָגן אַזוו. 7. וויזט אַז עס ווערט אַרויסגעבראַכט הויך, אויף אַ קול. למשל: אויפֿזאָגן, אויפֿזינגען, אויפֿטומלען אַז. 8. וויזט אַז עס איז אויבגן אויפֿיק, נאַר אין אַ קליינער מאָס (ספּעצ אין פֿאַרגלעך מיט אויס), למשל: אויפֿחויטן און אויסחויטן, אויפֿפּונצן און אויספּונצן, אויפ־פֿרישן אַז. 9. הייבט אַרויס אַז עס איז פֿון אויבן, למשל: אויפֿגיסן, אויפֿמאַלן. אויפ־קריצן, אויפֿשריבן אַז. 10. איז ענדלעך אין באַטיטט צו צע, פֿונדער, למשל: אויפֿברענען, אויפֿברענען, אויפֿטרייסלען, אויפֿרודערן, אויפֿרייזן אַז. 11. וויזט אויף עפענען, אָפּדעקן דאָס דרויסנדיקע און קריגן דאָס אינעווייניקסטע (אויך באַפֿרענען פֿון אַ באַגרענעצונג) דורך דער טוואנג וואָס איז אויסגעדריקט אין שטאַם. למשל: אויפֿברעכן, אויפֿגראַבן, אויפֿדעקן, אויפֿהאַקן, אויפֿטרענען, אויפֿקלאָפּן, אויפֿריגלען, אויפֿשליסן, אויפ־שניידן, אויפֿשפּאַלטן; אויפֿטאַמען אַזוו. 12. קען אינגאַנצן ביטן דעם באַטיטט לגבי דעם באַטיטט פֿון שטאַם, למשל: אויפֿברענגען, אויפֿוואַרטן, אויפֿבאַפּן, אויפֿלייזן, אויפֿפֿאַלן, אויפֿקלעקן אַז (ספּעצ אין פֿאַר: אויפֿגעבראַכט, אויפֿגעלייגט אַז). 13. מיט זיך — קען האָבן גאַר אַן אַנדער באַטיטט ווי דער ווערב אַן זיך; סירוב ווערן עס קזוו. למשל: אויפ־טראַגן זיך, אויפֿבאַפּן זיך, אויפֿלייגן זיך, אויפֿפֿאַרן זיך, אויפֿפֿירן זיך, אויפֿרעדן זיך, אויפֿשמעקן זיך.

די אַנדערע בב און די קאַמבינאַציעס פֿון באַטיטט זען אין די וויטערדיקע ווערבן. אויף קען האָבן פֿאַרשיידענע און אויך היפּוכדיקע בב מיט דעם זעלביקן שטאַם פֿון ווערב. וועגן פֿאַרשיידענע בב זען, למשל: אויפֿברענגען, אויפֿגיין, אויפֿגעבן, אויפֿהאַרפֿן, אויפֿזען, אויפֿלויפֿן, אויפֿנעמען, אויפֿציען, אויפֿקומען, אויפֿריכטן, אויפֿשטיין, אויפ־שטעלן, און אַ סך אַנדערע. עס קענען אויך זען צוויי אַקעגנדיקע בב, למשל: אויפֿבייגן (צונויפֿבייגן, פֿונדאָרעבייגן), אויפֿבייגן (צונויפֿבייגן, באַפֿרענען פֿון זיך געבונדן), אויפ־וויקלען (צונויפֿוויקלען, פֿונדאָרעוויקלען), אויפֿפֿלאַנטערן (צונויפֿפֿלאַנטערן, מאַכן אויס פֿלאַנטערן) אַז.

אויפֿאָגייירן — טרו. יר אויף, אַג־טירט. דורך גאַנצע דערפֿירן צו טוואנג (ען). אַ דעם המון צו אַן אויפֿשטאַנד.

אויף אַ האַר — אַזוו פֿראַזע. 1. פּונקט, פּינקטלעך; מיט אַבסאָלוט אַלע פּרטים. שטימט אַ אַ ה, „אויפֿצורעכענען אַלץ ביז אַ אַ הַ וואָלט די מעשה ציען זיך אַ יאַר, ממוס, יודל. 2. אַ ביסל, אַ טראַפֿעלע. מאַכן אַ אַ הַ קריצער, שטעלער. „קריגט ער אים נאַר אַ אַ הַ, ריכט ער זיך שוין אויס אַ שוואַרץ יאַר“, עט, משלים. *עס הענגט (שטייט) אַ אַ הַ = סיאזי אין אַ סכּנהדיקער, אומזיכערער, זייער וואַקלדיקער פּאַזיציע. דאָס לעבן הענגט דאָ אַ אַ הַ.

אויף אַ ווייל (ע) — אַזוו פֿראַזע. אויף אַ קורצער צייט, גיב מיר, באַרג מיר אַ אַ ווי. „לאַז מיר ניצן דען ראָדער אַ אַ ווי“, רייד. אַ גאַסט אַ אַ ווי זעט אויף אַ מזל, שוו.

אויפֿאָזשען — אַוטוו. זשע אויף, אַגעאר־זשעט. דזוו אויפֿהוושען אַ. „אוזשען אויף אַרום מײַן טורעם טוינט וויזשע ווינטן ביטשן, הר, שוואַרצע קאַראַזאַנען.“

אויפֿאָיקען — אַוטוו. קע אויף, אַגעאויקעט. (מיטאַמאַל, לטוף) אַנהייבן אויקען, אַרויסגעבן די קלאַנגען אוי־אוי. אַ פֿון ווייטיק, חידוש אַז.

אויף און אַפֿ — צנג אַזוו. אויך: אַפֿ און אַויף. אַרויף און אַראַפֿ; אַהער און אַהין, אַהין און צוריק; אַרצן און אַרויס. „בב דעם רב קאַכט אין שטוב, אַ אַ אַ מענטש, מע טריבט דאָס געשעפט גאַר אויף אַ גרויסן אויפֿן, יודישער פֿאַרפֿוס, וואַרשע 1881. „יידן און ווייבער — דערהויפט ווייבער — אַ אַ אַ, סע ווימלט און סע שווימלט, שט. „ער איז זיך אַרומגעאַנגען אין זאָל אַ אַ אַ, פּרץ, האַשה מרת חנה, די וואַסערלעך... טראַגן זיך איינע נאָך די אַנדערע...און דער הייבן זיך און פֿאַלן... אַ אַ אַ אַ אַ אַ, וויט, אַ שטעטל.“

אויף און נידער — צנג אַזוו. אַרז. אַרויף און אַראַפֿ. „אויף אויב נידר מכט ער אין טראַבן, רעכט אַז איין פֿעקער דש מן וויל בור קויפֿן, מכט ער אין אויף אויב נידר לויפֿן, בב־א־ב־ו־ז. 93.

אויף און צו — קאַנווערבן וואָס פֿאַרבייטן די ווערבן: אויפֿגענען — צומאַכן אָדער אַן אַני דער אַנטאַגנישע פֿאַר מיט אויף און צו. „הערט דער ליטוואַק ווי עס קלאָפּן אויף און צו די טירן, פּרץ, אויב נישט נאָך העכער, [אויך בב אַ טיילוויזן פֿאַרבייט: „...האַט אַפֿילו נישט געהערט אַז איך האָב אויף און צוגע־שלאָסן די טיר“, פּרץ, דער שמוגענער בטלן].

אויפֿאַטעמונג — די, ען. פּראַצעס פֿון אויפֿטאַמען.

אויפֿאַטעמען — עס אויף, אַגעאַטעמט. אַוטוו — 1. (פּלוצלינג, לטוף) אַנהייבן אַטע־מען, אַ נאָך אַ האַרץ־מאַסאַזש. 2. ווערן אויפֿגעלייגט, אַנהייבן זיך פֿילן פֿרי און מו־טעראַ, אַ נאָכן ווערן אַ בעל־הבית פֿאַר זיך. טרו — מאַכן אויפֿבלעזן; אויפֿלעבן. „ווער אַטעמט אויף דאָס פֿעטע שטיק פֿעלד, מיט טוי באַדעקט, פּרץ.

אויפֿאַיבלען — אומפּ. עס איבלט אויף, עס האָט אַגעאַיבלט. מיטאַמאַל קומען צו אַ געפֿיל (צושטאַנד) פֿון איבלדיקייט. פֿון די מאַכלים און רעדעס האָט מיר אויפֿגעאַיבלט.

אויפֿאַייטערן — אַוטוו, דריטפֿערדאַניק. עס אייטערט אויף, עס האָט אַגעאַייטערט. מיט אַמאַל אַנהייבן אייטערן. די וואונד האָט אויפ־געאַייטערט.

אויפֿאַיילן — טרו. אייל אויף, אַגעאַיילט. איילן ווייל עס איז נייטיק, שמירן מיט אייל. אַ אַ מאַשין, אַז זי זאָל גיין ווי געשמירט.

אויפֿאַיילן זיך — אַוטוו. אַזיל זיך אויף, זיך אַגעאַיילט. אַנהייבן יאָגן זיך; זיך אויפ־מונטערן עפעס צו טאָן גיכער. אַ זיך צו עבֿודת הבורא.

אויפֿאַיינסן — טרו. איינס אויף, אַגעאַיינסט. צונויפֿנעמען אין אַן איינס. אַ עלעמענטן.

אויף איין פֿום — אַזוו פֿראַזע. > על רגל אחת. אויך: אויף גיך, אין אַפֿלעניש. „אַל־

פוסק (היכל) און ס'איז מקוים געווארן דער פוסק (ציון שדה תחשו), הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואר 1864.

אויף אַראַפֿן — צוג אָדוּ. דוּו אַראַפֿ; אין דער ריכטונג פֿון אַראַפֿ, פֿון נידעריקער (פֿיג: שוואַכער, ערגער). אַ אַז איז אַמאָל נאָך שווער רעד ווי גיין אויף אַרויף. די געשעפטן זענען געגאנגען אַ אַז. דאָס געוונט, האָב איך מורא, וועט גיין אַ אַז.

אויפֿאַרבעטונג — די, ען. פראַצעס פֿון אויפֿאַרבעטן.

אויפֿאַרבעטן — טרוו. עט אויף, ~געאַרבעט. 1. פֿאַרענדיקן אָן אַרבעט ווי געהעריק. אַ דאָס מעבל. „אַזלט זיך נישט אָפּצואַרבעטן, ווייטערדיקן פראַצעס פֿון אַרבעט. אַ דאָס טייג. 3. אַרויפֿאַרבעטן, ברענגען צו אַ העכערער מדרגה. אַ אַ געשעפט. 4. אויפֿטאַן, אָפּטאַן, אַ קונץ. *אַ מעשים = אויפֿטאַן אויסערגעוויינלעכס, אָפּט איר.

אויפֿאַרבעטן זיך — אוטוו. ~ דעו אַרויפֿ-אַרבעטן זיך, קומען צו אַ העכערן שטאַנד, שטייגן פראַעסיאָנעל, סאַציאַל. אַ זיך פֿון אַ פּעדלער צו אַן אַלרטיטיק, אַ זיך אַדאַנק דעם שטאַרקן ווילן.

אויף אַרויף — צוג אָדוּ. דוּו אַרויף, אין דער ריכטונג פֿון אַרויף, פֿון העכער (פֿיג: שטאַרקער, בעסער). היפּוך פֿון אויף אַראַפֿ — **אויפֿאַרן** — אומפּ. עס אַרט אויף, האָט גע-אַרט. פּטמ. מיטאַמאָל אָנהייבן אַרן; פֿאַרריסן, באַנג טאַן. *עס אַרט אים [אַקוּ] אויף, טאַמער איז אַ ביסל שטיל, רייז.

אויפֿבאַן — קאַמפּיאַנציע פֿון קאַנווערב אויפֿ און ווערבאַלן פּרעפּיקס באַ. טרעפט זיך אָפּט און שאַפּט אַ צאָל ווערבן (דערעיקר אין דער רייזשפּראַך). דער אינפּיניטיב (און די קומען דיקע צייט), דער פּאַרטיציפּ (און די פֿאַראַנג-גענע צייט) קומען אַרויס גרינגער אין אַ צאָל פֿאַלן און נאַטירלעכער ווי די איצטיקע צייט און דער אימפּעראַטיוו.

אויפֿבאַרען — טרוו. רע אויף, ~געבאַבֿ-רעט. אויפֿרעקן; אויפֿפֿלאַנטערן; אויפֿמישן. „אויפֿבאַרעט אַלע לעכערדיקע צוועקעכצוין, זש.

אויפֿבאַרינגען — די, ען. פראַצעס אָדער רעוולוטאַט פֿון אויפֿבאַרינגען.

אויפֿבאַרינגען — טרוו. גיס אויף, ~באַגאַסן. 1. מיטאַמאָל אָדער ווידעראַמאָל באַגיסן. אַ בלומען. 2. באַגיסן פֿון אויבן.

אויפֿבאַגליקן — טרוו. איז, אימפּ נב. ~באַגליקט. 1. מיטאַמאָל, פּלוצעם באַגליקן. „האַסט מיך באַמט אויפֿבאַגליקט מיט דעין קו מען, רייז. 2. באַגליקן און דערהייבן.

אויפֿבאַגערן — אוטוו. איז, אימפּ נב. ~באַגערט. 1. פֿונדאַסניג באַגערן; אויפֿוועקן פֿרי-ערדיקע פֿאַרלאַנגען. אַ צו עפעס. 2. באַגערן צו דערלעכטערונג, צו עלית־נשמה. אַ הייליק־גליקלעך אַ פֿון דער ליפּדנשאַפֿט, ימ. איבז טאַמאַס מאָן, טאַניאַ קרענענר, 1930.

אויפֿבאַדינגען זיך — אוטוו. קווו. דינג זיך אויף, זיך ~באַדינגען. לעצטיגליטיק זיך באַדינגען. אַ זיך מיט עמעצן פֿרייבן.

אויף אַן אַמט — אָדוּ פֿראַזע. באַמט, אַיך דער־אַמטן, אויף־אַן־אַמטן. „שוין איינמאַל אַ שומר ישראל!... אָבער הַטן היט ער אַן אַ דעם אויסראַטער,“ הל, צוק, 1955.

אויף־אַן־אַמטן — אָדוּ. איז טאַקע אַזוי. שטימט מיט פֿאַקטן, מיטן אַמט; נישט אויף אַ שפּאַס. מיינען, זאָגן אַז־אַי. 1. אַרכ. אויפֿ־האַלט־אַרט; אַרט צו זען אַ קורצע צייט, צו פֿאַרברענגען. „סבֿיבֿ לאַושפּיז... הרבה עכבר ראשים אויף ענטהלט פֿלעגין צו הבין...“ אגרת שלמה, יא.ב. 2. זעטש. דאָס אויפֿ־האַלטן זיך, דאָס פֿאַרברענגען. „נאָך אַ קליי־נעם אַ אין דעם פֿאַלאַץ פֿונעם לאַנדגוט אַלעק־סאַנדריע...“ רמ, 1866, Ne 37.

אויפֿאַנטפֿלעקן — טרוו. אַנטפֿלעקן אויף, ~אַנטפֿלעקט. נעאַל. „אויפֿאַנטפֿלעקט אַ וועלט פֿון כּולו פֿרייד און קלאַנגען,“ טוצ, וואַל־דיקס.

אויפֿאַני'ם — אָדוּ. דוּו אויפֿסניג ~. „...איז ער נישט יוצא, ער מוז ווידר אויף אַנשיט בענשן,“ לטו, הקדמה. [נישט פֿלאַנטערן מיט: רעאַגירן אויף אַ נישט]

אויפֿאַפֿערן — טרוו. אָפּער אויף, ~געאַפּערט. אַרכ. רעקאַמענדירטע פֿאַרעם אַנשטאַט אויפֿ־אַפּערן ~.

אויפֿאַפֿערן — טרוו. אָפּער אויף, ~געאַפּערט. זעטש. אָפּט מיט זיך. מקריבֿ זען אינגאַנצן, אַוועקגעבן דאָס סעעריסטע. „אָט דאָס הייסט אַ זיך פֿאַר אַן אידיע,“ קאַצאָוויטש. „ווען דער ווינט וועט אויפֿהערן דא וויל איך איין גוט קאַלב אויף אָפּפֿערן,“ רי אַהרן מטריבֿט, מצח אַהרן, וואַרשע תר"ג.

אויף אַ פֿולער וואַך — אַ אויף דער (אַ) פֿולער וואַך.

אויפֿאַפֿערן — טרוו. אָפּער אויף, ~געאַפּערט. > האַלענטיש. אַרכ. פֿאַרלייגן; פּרעזענטירן. „דעם ליבן לעזן...מיינה דינשטן אויף צו אַפֿפֿערן,“ מאַרשן, לשון זהב, אַמסט, תצ"ד.

אויף אַפֿרײַער — צוג אָדוּערב. 1. דוּו פֿרײַער. „הער מיך אַ אַ אויס!“, אָפּא. דער משפּט. 2. פֿאַרויס. „די יעגערס רישן, די הינט לויפֿן אַ אַ...“ וואַסערמייילעך, געשליי־ערט אין ווייכע וואַלקנדלעך, לויפֿן אַ אַ... אָפּא. אַליי.

אויפֿאַקערונג — די, ען. פראַצעס פֿון אויפֿאַקערן. נאָך דער אַ קומט דאָס פֿאַרבאַר־עווען.

אויפֿאַקערן — טרוו. אָקער אויף, ~געאַקערט. 1. אויפֿגראַבן די אייבערשטע שיכט פֿון באַדן ביים באַארבעטן די ערד. אַ אַ פֿעלד. אַ רוי־ערד. 2. אַרויפֿקרייגן, געפֿינען עפעס ביים אָקערן. „ווען גאָט גיט אַזוי אַן איך זאָל אַ אַן אוצר, וואָלט איך פּטור געוואָרן פֿון צו זען אַ פּויער“ [אָווי האָט זען זען פּויער כּאָ ראַקטעריזירט יידן וואָס נעמען זיך צו ערד־אַרבעט. יע, וואונדער־אוצר פֿון יודי שפּראַך]. 3. פֿיג. אויפֿגראַבן דאָס אייבערשטע, דאָס דרויסנדיקע. „מענטש איז אויך ערד — לאַ־מיר אַ איינער דעם צווייטן,“ הל, לידער צו אַ ווישן פֿריינד. 4. אינגאַנצן אַפּאַקערן, דורכאַקערן. „האַט טרונוספֿוס [= טרונוס רר־פֿוס] הרשע דעם טאַג אויפֿגאַקערט דעם

דינג איז בחפּון, און אַפֿילו עסן עסט דאָס אויך אַ אַ פֿי,“ טע. „געלאַפֿן אין מאַרק אַרען אַ אַ פֿי אַינברויפֿן פֿעפֿער,“ טע. יאַטענע טאַזאָווי.

אויפֿאַייקען — אוטוו. קע אויף, ~געאַייקעט. פּלוצלינג אָנהייבן אַייקען. אַ פֿון ווייטיק, דערשרעק.

אויף אַייר־ערינגעשווינד — צוג אָדוּ. פּר. אויף גיך, גאָר גיך. „אַ אַי־גֿי האָט ער גע־זאָט מודה אַיִי, ייט, רי זכריה אין גיהנום. **אויפֿאַייקען** — אוטוו. קע אויף, ~געאַייקעט. אויך מיט זיך. 1. מיטאַמאָל אָנהייבן אי־קען (צוליב התפעלות אט). אַ פֿון אַ בייז וואונדער. 2. אָנהייבן שלוקערען. אַ נאָך אַ שווערן מאַלצייט.

אויפֿאַירושען — דוּו אויפֿהירושען ~. **אויפֿאַירצן** — טרוו. אירץ אויף, ~געאַירצט. איר. אַרויסווייזן דרך־אירץ, אָנהייבן אירצן, ריידן אויף „איר“. אַ דעם גניס הינטל, איר, רי הינטל!

אויפֿאַירצן זיך — קווו. ~ דעו. אויפֿאַירצן איינס סאַנדערע. „הערט נאָר ווי זיי אירצן זיך אויף די וואַשנע לישט, מיט אַלע פיבודים,“ רייז.

אויפֿאַכט — די, זן. אַכט, אויפֿמערקונג, אויפֿ־מערקשאַפט. מיט די ווערבן: האַבן, ליי־גן. „ער זאָל רחמנות האָבן אויף איר איינציק קינד און זאָל אויף אים אַ האָבן,“ לעוואָק־וויטש, די דרזי חברים, לובלין 1897.

אויפֿאַכטן — אַכט אויף, ~געאַכט. פּטמ. אוטוו — לייגן אַכט אויף עפעס. אַ אויף דעם קונצנמאַכערס הענט. טרוו — אַרויסווייזן דרך־אירץ, אַכטונג. אַ עמעצן פֿאַר זענע גוטע מעלות.

אויפֿאַכלען — טרוו. אַכל אויף, ~געאַכלט. אויפֿעסן (גראַבלען); אויפֿפֿרעסן, אַ אַן אַקס מיט די קאַפּעטעס.

אויפֿאַכען — אוטוו. אַכע אויף, ~געאַכעט. מיטאַמאָל אָנהייבן אַרויסגעבן די קלאַנגען אַר־אָר. אַ פֿון באַוואונדערונג, ביים באַ־דויערן.

אויף אַלע פֿיר — אָדוּ פֿראַזע. אויף הענט און אויף פֿיס; אויף אַלע פֿיר פֿיס (ווי אַ חיה); גיך, אַזליק; אויך: אומגעלומפּערט. אַ קינד קריכט אַ אַ פֿי. „...לויף געשווינד אַ אַ פֿי און רוף מיר מיינע קינדער צו מיר, מכירת יוסף־שפּיל, לעמבערג 1786.

אויפֿאַמאָל — אָדוּ. גלעכצייטיק, צוזאַמען. אַ זיך אויפֿבאַפֿן פֿון אַ געשריי. אַ נעמען לויפֿן צו זען ווער עס וועט גיכער קומען. „ביידע...האַבן אַ דערשפּירט...פֿון די ער־טער זיך גערייט,“ אַלף כּף. חלום עליכס. [פֿרג: א) אויף אַמאָל = אויף דעם וואָס וועט זען אַמאָל. אַפּלייגן אויף העט שפּעטער, אויף אַמאָל. ב) אויף איין מאָל. ס'בלעבט שפּיז נאָר אויף איין מאָל עסן].

אויפֿאַמאָליק — אָדי. וואָס איז צוזאַמען, גלעכצייטיק; אינאיינעמדיק. אַן איע אַנשטרענ־גונג. אַן איע תּאוּה.

אויף אַ נאַווינע — אָדוּ פֿראַזע. דוּו אין אַ נאַווינע. זעלען, איר שוין ווידער, שוין נאַכאַמאָל. „שבת אַ אַ נִי אַ קוגלע פֿון בול־בע, זונטיק ווידער בולבע,“ פֿ.

אויפבאדינען — טרוו. באדין אויף, ~באָ דינט. זארגענדיק, פסד באדינען. א' אָן אורח. דער דיענשטיק האָט אויפבאדינט דעם אָפּיצער.

אויפבאהאלטן — טרוו. האַלט אויף, ~באָ האַלטן. 1. אויפהיטן, ניט לאָזן גיין פֿאַר לאַרן. א' דאָס אַנטיקל. 2. אַנזעהן, אָפּ שפּאַרן. א' דעם גראַשן, דאָס קערבל.

אויפבאהיטן — טרוו. היט אויף, ~באָהיטן. 1. באַהיטן די גאַנצע צייט. א' די ברייט און די פֿאַטאַגראַפֿיעס. 2. באַשיצן מיט גרויס זאָרג. באַהיט זיי אויף, פֿאַטער אין הימל, און באַשירעם זיי.

אויפבאהעפֿטן — טרוו. העפֿט אויף, ~באָ העפֿטן (~באָהאַפֿטן). צונויפֿהעפֿטן, צונויפֿ- נעמען. א' אַלע טיילן פֿון פֿאַלק. **אויפבאהעפֿטן זיך** — אוטוו. קוזו — דפֿוו. זיך צונויפֿהעפֿטן; זיין צוזאַמען. זיך א' ווי אמתע חברים.

אויפבאוואַכט — אָדי. — דווו. וואַכט אין אונטער גוטער השגחה. „פֿרוכט... פֿרישע, איע, — אַלץ פֿאַר דיר“, פֿראַג. איבז שיר השי" רט.

אויפבאוואַכן — טרוו. באַוואַכן אויף, ~באָ וואַכט. 1. באַוואַכן מיט גרויס זאָרג (און אַחורית). א' דאָס קינד ווי דאָס אויב אין קאַפּ. 2. אויפהיטן די גאַנצע צייט. מיט זיך — קוזו.

אויפבאוואַרן — טרוו. באַוואַרן אויף, ~באָ וואַרט. אַרױב אַיב, אַיב ניט סטילזירט, דעשמױן. אויפהיטן. „מיר האָבן צו דער אייגענער צייט אויך אויפבאוואַרט העברעאיש“, אפא. געטראַכט מיט עברייטיטעט. א' די ליטעראַיש-פֿראַלע-טאַרישע שאַפֿונגען, נאָד.

אויפבאוואַרנט — אָדי, פֿאַר אויפבאוואַרע- נען. — אויפֿהיט. איע אוצרות. „שפּוּלאַגישע קאַרעטן ליגן אױ“, אַש, ביים אָפּגורנט.

אויפבאוואַרענונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפבאוואַרענען. **אויפבאוואַרענען** — טרוו. וואַרן אויף, ~באָוואַרנט. אויך מיט זיך. גוט באַוואַר- נענען, אויפהיטן. זיכער מאַכן פֿון אָן אומי- גליק, פֿון פֿאַרלוירן גיין. א' די נאַציאָנאַלע באַוונדערקייטן.

אויפבאווייזן — טרוו. ווייזן אויף, ~באָווייזן. 1. דערהייזן, אויפֿווייזן לעצטגילטיק. א' די גערעכטיקייט. 2. אַרויסשטעלן. א' וואָס מע קאַן. א' משרונות.

אויפבאווייזן זיך — אוטוו. — דפֿוו. זיך באַרימען, זיך אַרויסשטעלן מיט קענטענישן, כּוחות.

אויפבאווען — אוקר. דווו אויפֿווען. — **אויפבאַטן** — טרוו. באַט אויף, ~געבאַטן. 1. אַרויסקומען מיט אָן ערשטן אָנבאַט. א' אַ איבערבאַטן. א' אַ מקח, אַז סױזאַל אַוועק דער חשק צו קויפֿן.

אויפבאַטרעטן — טרוו. טרעט אויף, ~באָ טראַטן. אַרויפֿטרעטן; אַרויפֿגיין. שטעלן די ערשטע טריט. א' דעם ברעג, דעם שפיץ פֿאַרג.

אויפבאַטרעפֿן — אוטוו. טרעפֿן אויף, ~באָ טראַפֿן. דווו באַטרעפֿן, נאָר עמפֿאַטישער. באַ- טרעפֿן צוזאַמען, אויסמאַכן אין סך-הכל. א' כּדוּכּ.

אויפבאַליכטן — טרוו. לייכט אויף, ~באָ לייכטן. פֿונדאַסניג אָדער שטאַרקער באַ- לייכטן.

אויפבאַלעבן — טרוו. לעב אויף, ~באַלעבט. באַלעבן פֿונדאַסניג; ווידער אָדער ענגליטיק מאַכן אַקטיוו, טעטיק. א' די טעטיקייט פֿון דער חברה.

אויפבאַלעווען — טרוו. לעווע אויף גע- באַלעוועט. שטויסן עמעצן דערצו (אָדער געבן די מעגלעכקייט) מע זאַל ווערן צעלאָזן, ניט-דיסציפּלינירט, צעבאַלעוועט. „ער האָט אַליין אויפֿגעבאַלעוועט די תּלמידים און איצט קלאַגט ער זיך אויף דער שוואַכער דיסציפּלין“.

אויפבאַלעווען — טרוו. באַלעוועט אויף, ~געבאַלעוועט. (סוחריש) אויפֿלייגן, אַרויפֿ- לייגן פֿאַרן, אַ פֿאַרן אויף אַ פֿאַרן. א' סוחרה אַזש ביזן סופֿיס.

אויפבאַמבלען — טרוו. בל אויף, ~גע- באַמבלען. אויך מיט זיך. 1. אויפֿקניילן. 2. אויפֿלאַנטערן, צונויפֿפּלאַנטערן, צונויפֿ- מישן. א' אינאיינעם שטלעכע מעשיות. 3. אויפֿטאַן, פּעיאַן. א' אַ ווייט-איך-וואַס.

אויפבאַמלען — טרוו. מי אויף, ~באַמיט. אויך מיט זיך. שטאַרקער אָדער פֿונדאַסניג מטרית זיין, באַמלען. א' זיך צו קומען צו דער צייט.

אויפבאַמקען — טרוו. קע אויף, ~געבאַמ- קעט. (מיטאַמאַל) אַנזייבן באַמקען, אויפֿזיג- גען באַמ-באַמ... פֿון דער העלער הויט א' אַ ניגונדל.

אויפבאַנאָזשירונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿבאַנאָזשירן. **אויפבאַנאָזשירן** — טרוו. זישרי אויף, ~באַנאָזשירט. 1. אַראַפֿנעמען, אַראַפֿוויק- לען אַ באַנאָזש. 2. אַרויפֿלייגן נייעם באַנ- דאָזש. א' די האונד.

אויפבאַנעמונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿבאַנעמען.

אויפבאַנעמען — טרוו. נעם אויף, ~באַנ- מען. 1. אינגאַנצן תּוּפֿס זיין, גרינלעך פֿאַרשטיין. א' די זאַך ווי זי איז. 2. מיט אַמאַל באַנעמען. א' אין אַ ניל לייכט.

אויפבאַנעמען זיך — אוטוו. — דפֿוו. פֿטמ. דווו באַנעמען זיך, אויפֿפֿירן זיך. ער באַנעמט זיך אויף גאַנץ לייטיש.

אויפבאַפּוזן — טרוו. פּוץ אויף, ~באַפּוזט. אויך מיט זיך. באַפּוזן, אויספּוזן נאָר לפנים וועגן אָדער אויבנאָוויף, א' די שטוב, די האַר.

אויפבאַפֿאַלן — אוטוו. פֿאַל אויף, ~באָ פֿאַלן. שטאַרק אַנפֿאַלן; מיטאַמאַל, אומגערעכט באַפֿאַלן. א' אויף עמעצן מיט קללות און זלוולים.

אויפבאַפֿרידיקן — טרוו. זיק אויף, ~באָ פֿרידיקט. (סוחריש) אַנטקעגנקומען עמעצן, צו- פֿרידן שטעלן אויבנאָוויף, נאָר לפנים וועגן. א' קונה.

אויפבאַקומען — טרוו. באַקום אויף, ~באָ קומען. זר. פֿטמ. 1. צונויפֿקריגן, באַקור- מען אַלץ. א' אַלץ ביז אַ ברעקל. 2. באַקומען עפעס ווי אַ צוגאַב, הוספה. א' נאָך אַ האַלבן קוואַרט.

אויפבאַקליידן — טרוו. באַקלייד אויף, ~באָ קליידט. פֿטמ. דווו באַקליידן, נאָר עמפֿאַטי- שער. א' די טאַכטער ווי אַ כלה.

אויפבאַקן — טרוו. באַק אויף, ~געבאַקט, ~געבאַקן. 1. אינגאַנצן אויסבאַקן. „באַקט אויף און צעקוועטשט הייסערהייט די קאַרטאַפֿל, גייט אַרױן די פּוטער“, מיטולאַז, ווענטע- רישע קאַכבוך, גױ 1926. 2. אויפֿפֿרישן דורך (צו)באַקן. אויך מיט זיך. — דווו. „...שטעלט אַרױן אין אַ הייסן אויוון, עס זאַל זיך אױ“, דאַרטן. נרעדט זיך וועגן שוין געבאַקנס.

אויפבאַקן זיך — אוטוו. — דפֿוו. 1. אַזוי ווי פֿון זיך (אַן איבעריקער באַמאָונג) ווערן גרייט דורך באַקן. אַ קוק טאַן אין אויוון און זען צי דאָס ברויט באַקט זיך גוט אויף. 2. אויפֿגיין, וועסער ווערן אין דער צייט פֿון געבאַקן ווערן. „די באַבקע האָט זיך הויך אויפֿגעבאַקן“.

אויפבאַראַבאַניען — טרוו. זייע אויף, ~באַראַבאַניעט. מיטאַמאַל אַנזייבן אָדער פֿאַרענדיקן אויסקלאַפֿן עפעס אויף אַ פּויק. א' אַ מאַרש.

אויפבאַראַנעווען — טרוו. נעווע אויף, ~געבאַראַנעוועט. 1. ווידער, פֿונדאַסניג אָדער מיטאַמאַל בראַנעווען. א' דאָס פֿעלד אַ צווייט מאַל. 2. דווו אויסבראַנעווען, אָבער מיט באַטניט; אויפהייבן די ערד אָדער אויפֿ- פֿרישן דורך בראַנעווען.

אויפבאַרבאַלען — טרוו. בל אויף, ~געבאַרבלט. אויך מיט זיך. אוטוו. — אויפֿצאַפֿלען, אויפֿטרייסלען זיך. טרוו. — צונויפֿמישן. א' בוידעם מיט לאַקשן.

אויף באַרג — אָדוו פֿראַזע. ניט פֿאַר באַר געלט; צו באַצאַלן שפּעטער. קויפֿן, נעמען, קריגן א' ב', א' ב' און אָן זאָרג, פֿוול.

אויפבאַרגן — טרוו. באַרג אויף, ~געבאַרגט. דווו צונויפֿבאַרגן, צו ביטלעך אָדער פֿון פֿאַר- שיידענע קוועלן נעמען אויף באַרג, צונויפֿ- לייצען. א' דאָס געלט (די סוחרה) פֿדי צו קענען פֿאַרן אויפֿן רייד.

אויפבאַרימען — טרוו. זייע אויף, ~באָ רימעט. אָפֿט מיט זיך. שטאַרק לויבן; אויפהייבן, דערהייבן דורך איבערגעטריבענעם לויבן. א' זיך פֿאַר דער גאַנצער וועלט מיט ליגנס.

אויפבאַרעכענען — טרוו. כֶּן אויף, ~באָ רעכנט. פֿטמ. 1. דווו צונויפֿרעכענען, פֿאַרע- כענען אַלץ. 2. מאַכן דעם חשבון אויף דער גיך. א' דעם גאַנצן חשבון אין איין מינוט.

אויפבאַרעכענען זיך — אוטוו. — דפֿוו. ווידער אָדער מיטאַמאַל זיך פֿאַרעכענען, זיך באַטראַכטן. א' זיך אַז דער גאַנצער ענין לוינט (זיך) ניט.

אויפבאַרען זיך — אוטוו. רע זיך אויף, זיך ~געבאַרעט. סל. זיך אויפהייבן, אַרויס- דרייען זיך פֿינס ראַנגלעך זיך. „ער איז שוין כּמעט ווי געלעגן אויף ביידע לאַפֿעטקעס, נאָר ער האָט זיך אויפֿגעבאַרעט“.

אויפבאַרשטן — טרוו. באַרשט אויף, ~גע- באַרשט. 1. צונויפֿבאַרשטן, צונויפֿנעמען מיט אַ באַרשט. א' דעם שטויב. 2. באַרשטן אַרויפֿצו. א' די וואַנצעס.

אויפבאשטאטן — טרוו. שטאט אויף, ~באָ-
פֿטמ. אויפריכט, שטעלן אויף די
פֿיס דורך באַשטאָטן מיט אַלדאָס נייטיקע. א'
אַ גוטן-ברודער מיט באַר געלט און מיט
קאַווירן פֿאַר אים.

אויפבאשיטן — טרוו. שיט אויף, ~באָ-
שאַטן (~באַשיט, פֿ9). באַשיטן פֿון אויבן
אַדער אויף דער גיך. א' מיט האַפֿן תּתן-פֿלה.
א' אַ געבעקס מיט צוקער און צימרינג.

אויפבאשיינען — טרוו. שיינן אויף, ~באָ-
שיינט. 1. באַשיינען שטאַרקער, מיט מער
ליכט. צוגעבן נאָך לאַמפֿן און א' דעם זאַל.
2. ווידער, פֿונדאָסנע אַדער מיטאַמאַל באַשיי-
נען.

אויפבאשלאַגן — טרוו. שלאַג אויף, ~באָ-
שלאַגן. (שנידערשיש) באַשלאַגן פֿון אויבן אַדער
אויף דער גיך. באַשלאַג אויף דאָס פֿוטערל
ביז די ערשטע פֿרעסט.

אויפברענגען — [...]באַרעכענען] טרוו. בדחן
אויף, ~געבדחנט. פֿירברענגען, אויפֿפֿירן אַ
בדחניש שטיקל. א' אַ שטיקלעך פֿאַרן עולם
מחויבנים.

אויפברעקענען — [...]באַדאַקענען] טרוו. בדקן,
בדקע אויף; ~געבדקנט, ~געבדקעט.
1. אויפֿשניידן, אויפֿפֿענען ביים בדקענען. א'
אַ בהמה. 2. (גנבים-שפּראַך) אויפֿשניידן,
אויסשניידן אַ קעשענע. א' אַ מאַנטל.

אויפבוין — דער. מצ נב. 1. אַקט פֿון אויפֿ-
בויען.בעטניק ביי זיי הילף פֿאַר דעם
א' פֿון דעם בית-המקדש, קאַראַליק 11.
2. קאָנסטרוקציע, אויפֿשטעלן; פֿאַרמאַציע.
דער א' פֿון אַ קונסטווערק, פֿאַרטיי.

אויפבוואונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויפֿבויען. די א' פֿון אַ בנין,
פֿון אַ שול-סיסטעם.

אויפבויען — טרוו. טע אויף, ~געבויעט.
אויפֿשאַקלען, אויפֿטרייטלען, אויפֿרודערן. א'
אַ מוטנע האַסערל. נאַראַנים זיינען בעסער,
וועל זיי קענען א' ריין וואַסער, קאַדינער,
איבז, צעמענט.

אויפבויען — טרוו. בוי אויף, ~געבויעט.
1. דווי אויסבויען. א' א' הויז אַ בריק.
„בוי אויף דיינ וואוינונג“, ממוס, זמירות.
2. אויפֿשטעלן; פֿאַרעדיקן שאַפֿן, קאָנסטרו-
ירן. א' א' הויבן ישראל. א' אַ (גיסטיקן,
מיליטערישן אַ) כּות. א' פּתּום און רעמס
= אויך: אויפֿטאַן גאָאלדיקע זאַכן (אַפֿט
איר). 3. אַנטוויקלען, פֿאַרבעסערן, פֿאַרגרע-
סערן. א' אַן אונטערנעמונג אַ געשעפֿט. „זיי
פֿאַרלאָזט פּוילן וועלן זיי דאַרף אויסלייזן און
א' איר אייגן לעבן“, דעמבלין צוויי און אַ
דריטער. „שפּיזן איז גיט נאָך דער הויפּט-
מאַטעריאַל אויפֿצובויען דאָס געזונט...“, מײ-
שולאָוו, וועגעטאַרישע קאַכבּוך, נײַ 1926.
4. גרינדן און אַנטוויקלען. א' אַ שול-סיסטעם.
5. פֿונדאָנדרוויקלען (מיט אַ פּלאַן) ביזן פֿאַר-
ענדיקן. א' אַ קונסטווערק, אַ ראַמאַן, אַ סיסטעם
געזאַנקען.

אויפבויער — דער, ם. וון יײ, קע, ם.
ווער עס בויט אויף. די אים פֿון דער נײַער
ידישער שול.

אויפבויעריש — אַדײ. 1. וואָס איז פֿאַיק,

לעל אַדער בכּוח אויפֿצובויען. אײע כּוחות,
פלענער. 2. שפּעצער, פֿראַדוקטיוו.

אויפבויערישקייט — די (דאָס), זײ. אייגן
שאַפֿט אַדער מצבֿ פֿון זײן אויפֿבויעריש. זײן
אונטערנעמערישקייט און א'.

אויפבויען — זע אויף, ~געבוכעט. אוטוו
— אויפֿפֿלאַצן, אויפֿרייסן אע. גראַבעט. א'
מיט אַ קנאַל. טרוו — מאַכן אַז עס זאַל
פֿלאַצן, אויפֿרייסן. א' אַ פּוכיר.

אויפבויען — זע אויף, ~געבולבעט. פֿ9:
~בולבלען. אוטוו — אויפֿבלעזלען, דאָס
וואַסער בולבעט שוין אויף. טרוו — אויס-
מישן עס זאַלן אַרויפֿקומען בעלועלעך. א' דאָס
וואַסער.

אויפבויען זיך — אוטוו. אַ דפּו. 1. פֿון
זיך קריגן בעלועלעך פֿון אויבן. 2. (שפּאַט-
לשון) אויסבילדן זיך. א' זיך און ווערן אַ
גאַנצער פֿראַפֿעסאָר (פֿראַפֿערעטער).

אויפבוירן — דער, זײ. אַקט אַדער רעזולטאַט
פֿון אויפֿבינדן. דער א' פֿון די קנפּון. „קלאַנג
פֿון אויפֿברויז גיט-אַנטפּלעקטן, א' פֿון די
צינגער“, א. ניטענזאָ, דאָס לעבן וויל אַ
מעשה הערן.

אויפבוניטעווען — טרוו. טעווען אויף, ~גע-
בונטעוועט. אויפֿרודערן, אויפֿרייצן; העצן,
אַגיסירן פֿאַר אַ בונט, מרידה. א' דעם המון
קעגן עפעס, עמעצן. „מע קען נײַ מערהייט]
גיט א' קעגן איר אינעווייניקסטער פֿיליסטע-
רישקייט“, ט. ה. לייזיק.

אויפבוניטעווען זיך — אוטוו. אַ דפּו.
אַרויסטרעטן שאַרף, אַנהייבן זיך בונטעווען
קעגן עפעס, עמעצן (געוויינטלעך קעגן פֿאַר-
שטייערס פֿון מאַכט). די סאַלדאַטן וועלן זיך
א' קעגן די אַפֿיצירן. „האַט זיך...די שטילע
טאַכטער אויפֿגעבונטעוועט קעגן איר מאַמען“,
דטש, טמו, 54 11 20.

אויפבוזקען — טרוו. קע אויף, ~געבוצ-
קעט. אויפֿרייצן, אויפֿהעצן. א' די צוויי
חברה-לייט, זיי זאַלן פֿאַרפֿירן אַ געשלעג.
אויפבוזקען זיך — אוטוו, קדוז. אַ דפּו.
מיטאַמאַל זיך צונויפֿשטיסן. א' זיך מיט די
הערנער.

אויפבורטשען — אוטוו. טשען אויף, ~גע-
בורטשעט. מיטאַמאַל אַנהייבן אַרויסגעבן
בורטשעדיקע קלאַנגען. א' ווי אַ בייזער הונט.
עס בורטשעט אויף אין בויך. דער ווען יורט
שוין, ער האָט אויפֿגעבורטשעט.

אויפבורען — טרוו. רע אויף, ~געבורעט.
אויך: ~בורענען. 1. אויפֿטרייטלען, אויפֿ-
רודערן, אויפֿברויזן. „...אויפֿגעבורעט וואַסער“
בלעזלעך, קוה, רינג אין רינג. 2. אויפֿהעצן,
אויפֿרייצן. „מע ווייסט, ווער די הראַמאַדע
אַנצערע איז, און ווער עס האָט אַיך אויפֿ-
געבורעט“, טע. טײַה.

אויפבורען זיך — אוטוו. אַ דפּו. מיטאַמאַל
ווערן שטאַרק אין פֿעס, אויפֿרעגן זיך. א' זיך
איבער אַ גאַריגישט.

אויפבורקען — טרוו. קע אויף, ~געבור-
קעט. אויפֿהעקן, אויפֿמונטערן; אויפֿטרייטלען
אע. א' עמעצן פֿון שלאַף. דאָס פֿאַרן אויף
גרודעס בורקעט אויף די פֿאַרשוויגען.

אויפבושעווען — זע אויף, ~געבושע-
וועט. אוטוו — 1. מיטאַמאַל אַנהייבן טומ-

לען, שלאַגן זיך, ווערן ווילד פֿון פֿעס. ווערן
מלא גולן און א'. 2. אַנהייבן שטאַרק רוישן.
דער וואַלד בושעוועט אויף אין שטורעם.
טרוו — אַרנברענגען עמעצן אין צושטאַנד
פֿון בושעווען. א' דעם המון מיט העצערשיש
רייד.

אויפביגלען — טרוו. גל אויף, ~געביגלט.
פֿר; קורלאַנד. אויפֿפֿרעסן, אַנפֿרעסן. א' אַ
קנייטש אין די הויזן.

אויפבידעווען — אוטוו. זע אויף, ~געבי-
דעוועט. אוקר. מיטאַמאַל (ווידער, איבער-
ניס) בידעווען, אַפּקומען. א' אַזוי, אַז אַ
טרוקן שטיקל ברויט זאַל זײן אַ יום-טובֿ.

אויפבייטן — [לאַנגער ין] טרוו. ביט אויף,
~געבאַטן. אַרכ. מאַביליזירן. „זײַן... פֿון
קיסרשין פֿאַלק אויף גיבאַטן וואַרדן צוויי
טויזנט מאַן“, באַלענערגיש.

אויפבייגן — דער, זײ. אַקט אַדער רעזולטאַט
פֿון אויפֿבייגן (זיך).

אויפבייגונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויפֿבייגן (זיך).

אויפבייגן — טרוו. בייג אויף, ~געבויגן.
1. אויסגלייכן, פֿראַגנערנעמען. א' אַ קרומען
שטוואַק. „...דער ייד האָט אויפֿגעבויגן אַ פֿאַר-
קנייטשטן בלאַט און אַנגעהויבן לייענען“,
אַפּא, אין אַ הויז. 2. פֿאַרבייגן, צונויפֿ-
בייגן. א' אַ בלאַט אין צווייען.

אויפבייגן זיך — אוטוו. אַ דפּו. פֿון זיך
(אַן אַ כּיוון) ווערן אויפֿגעבויגן. א' זיך פֿון
ווינט.

אויפבייזערן — טרוו. רע אויף, ~געביי-
זערט. מאַכן עמעצן בייז; אויפֿרעגן צו ווערן
אין פֿעס. א' עמעצן, ער זאַל אַרויסליפֿן פֿון
שטוב.

אויפבייזערן זיך — אוטוו. אַ דפּו. אַן
הייבן זיך בייזערן. א' זיך איבער אַ גאַריגישט.

אויפבייטלען — טרוו. טל אויף, ~געביי-
טלט. אויפֿפֿענען דעם פֿיטל. מיט זיך =
זיך לאַזן קאַסטן. זיך א' און באַצאַלן פֿאַר
אַלעמען.

אויפבייטלען — זע אויף, ~געבייטלט. אויך
מיט זיך. אוטוו — ווערן אויפֿגעבולבאַזן,
אַרויסקומען אין פֿאַרעם פֿון אַ בייכל. די
נאַסע ברעטלעך בייכלען אויף. טרוו —
1. מאַכן עס זאַל ווערן אַ בייכל. א' דאָס
קינד מיט צו פֿיל קאַשע. 2. מאַכן טראַגע-
דיק, גראַב.

אויפבייזלן — טרוו. בייזל אויף, ~געבייזלט.
צונויפֿנעמען אין אַ קנויל. „האַט ער...פֿויסטן
אויפֿגעבייזלט“, הר, אַדמס קינדער. מיט זיך
= ווערן אַ קנויל.

אויפבייסן — טרוו. בייס אויף, ~געבייסן.
אויפֿפֿענען עפעס מיט די ציינן דורך בייסן.
„דאָס קינד האָט גיט געוואוסט ווי צו פֿענען
אַ שאַכטל און האָט עס אויפֿגעבייסן“. א' אַ
ציגאַר.

אויפביילן — אוטוו. ביל אויף, ~געביילט
(~געבולדן). מיטאַמאַל, אומגערעכט אַנהייבן
בילן. א' ווי אַ בייזער הונט. „...אַ הונט האָט
טיילמאַל אויפֿגעביילט אין די האַרעמע דאַרפֿ-
שע ווייטקייט“, ייט, טמו, 1961 או 2.

אויפבינדונג — די, ען. 1. אַקט אַדער
רעזולטאַט פֿון אויפֿבינדן. די א' פֿון די קנפּון.

2. און פון מיטאמאליקער באַפֿרעיאַנג. די אי פֿון אַטאָמישער קראַפֿט האָט רעוואָלוציאַר גיט אנדערע עפֿאָכע.

אויפֿבינדן — טרוו. בינד אויף, ~געבונדן. 1. אָפֿבינדן, פֿונאַנדערבינדן; באַפֿרעיען פֿון זיך געבונדן; אַוועקנעמען פֿענטעס. "שמחלע האָט גיט געגלייבט: ווי אזוי אַשטייגער קען אַ געבונדענער אַ צווייטן?" זע, נח פֿאַנדערע. "ווען איין פֿאָדס ווער פֿאַר קניפֿט... דא טאַר מן עש אַך הוול אויף בינדן", לטו, 1/73. "איז זי געגאַנגען און האָט אויפֿגעבונדן די שיף און האָט צעלאָזט די לזחונטן און איז אַנטלאָפֿן געוואָרן מיט דער שיף, נחב, מעשה ממלך וקיסר, מלל פֿאַרשטשט פֿי יתרי פתח (איוב, ל, 11) "אויף גיבונדן" תי: לויז געמאַכט. *א (זיך) די הענט = (זיך) באַפֿרעיען, שאַפֿן פֿאַר (זיך) גנע מעגלעכקייטן. 2. אויפֿשליסן, עפֿענען אַ שלאַס, אַראָפֿנעמען אַ שטעמפל. "און זאַלסט רופֿן צו די געפֿי גיקט אַ פֿרעיהייט און זאַלסט אַ זייער שלאַס הינטניקן טאַג", איין ננע סיסתחניה, פיעטרי קאַה, 1881. "אַ פֿאַרבאַרגענעם סוד... אַז מע וועט אַטאַן זיך דעק און מע וועט אַ זיך חתימה... וועט געזען ווערן זיך פֿאַרבאַרגענע זאַך", חה, ב, 264.

3. מאַכן אויס, מבטל זיך, אַוועקפֿירן פֿון איין שטאַנד אין אַן אַנדערן. "עס איז אַ טאַפֿעלע מצוה, משיב אבידה: דעם סוחר זיך געלט אַפֿצוהוכן און אויך אַן עגונה א", קט, 1867. 12. "ריי פֿון אַן עגונה" רבי קרוין, בינדט מיך בעסער אויף, רבי! פֿינף רבנים האָבן זיך שוין געזחמעט אויף מנין היתר, די איבעריקע וואָרטן נאָר אויף אייער חתימה", יופֿאָ, 1887. 24. 4. באַפֿרעיען, מתיר נדר זיך, באַפֿרעיען פֿון אַן איסור. אַ מעצען (זיך פֿון אַ גדר. אַ אַ גדר. אַ איסורים פֿון דער תורה. "דערצו קאָן מען אַ גדר אַ, ...מתיר נדר זיך", טח, 1960. 17.

5. צונויפֿבינדן, פֿאַרבינדן. אַ פֿעקלעך אַלע צוזאַמען. אַ מעצען מיט דער גאַנצער חברה. אַ אייגענע באַגערן מיט אַ געזעלשאַפֿטלעכן אידעאַל. "אין זייער ציט און רגע אַ זיך אינעווייניקען מחשבה צו די הויכקייט פֿון השי"ת", אור עולם, געמק ע"י ר' ישראל ממינסק, וילנע 1865.

אויפֿבינדן זיך — דפֿו. רעפֿל — זיך אַליין באַפֿרעיען (פֿון שטריק, פֿענטעס). אַ געבונדענער קען זיך אַליין גיט א"י. "דער זוימט זיך גיט זיך וולקש אויף גיבונדן", בבא ב"ב, 575. אוטוו — פֿון זיך ווערן לויז, זיך צעבינדן פֿון זיך אַליין. "די שטריק האָבן זיך אויפֿגעבונדן און דאַס שיפל איז אוועק מיטן שטראַם".

אויפֿבינדען — דאַס, זיך. 27. אַקט, פֿראַ צעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿבינדן (זיך). דאַס באַפֿרעיען.

אויפֿבינדער — דער, ס. ווער עס בינדט אויף. דער אַ פֿון די פֿענטעס.

אויפֿבינדלעך — טרוו. טיל אויף, ~געבינדלעך. 1. צונויפֿבינדלעך, צונויפֿנעמען אין אַ בינדל. אַ אויף דער לאַנקע אַ בינדל היי. 2. פֿונאַנדערנעמען. אַ דאַס בינדלעך עסן און נעמען אין מויל אַרין.

אויפֿבינדן — טרוו. בין אויף, ~געבינדען. דיאַלעקטיש: פֿר, מג. דוו אויפֿבינדן.

אויפֿבינדן — טרוו. בירד אויף, ~געבירדט. אַר, דסטח. אַרויפֿלייגן אַ יאָך, אַ משא. אַ עפעס אויף עמעצן. "זמזמות עלי תחמסו (איוב, כא, 27) יש מפרשים אויפֿבירדן כמו תעמוסו", ראש מל' פתחה, זשיטאמיר 1872.

אויפֿבלאָזונג — די, ען. 1. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿבלאָזן (זיך). 2. בלעזל. "אויפֿן פֿרוכט פֿלעכטל געפֿינט זיך אַן א"י... וואָס גיט האַניק. פֿון דער אַ רוקן זיך אַרויס צוויי זיכלעך", אביב, האַכענער, א. שמיל, געוויקסן.

אויפֿבלאָזן — טרוו. בלאָז אויף, ~געבלאָזן. 1. אָנהייבן בלאָזן (אין אַן אינטערומענט). "דש זאך דרוויינג...אוי וולקש ליש זי אויף בלוזן דש הורן", בבא ב"ב, 129. 2. אויפֿשפּילן, אויפֿשאַלן מיט אַ בלאַדאינטערומענט. אַ די ערשטע טענער פֿון אַ מאַרש. 3. אַן פֿילן מיט לופֿט; גרעסער מאַכן דורך בלאָזן. אַ אַ באַלאַן. "גון עז בלאָזט אויף זייני בקין אויב בלאָזט איין בלאַז", היסט אַלעגאָריע פֿון ר' מאיר ש"י, פֿירט, 1694. 10. 4. מאַכן שטאַרקער דורך בלאָזן; פֿונאַנדער בלאָזן. אַ דאַס פֿייער. *א אַ סאַמאָואַר = בלאָזן אויף די קוילן פֿון סאַמאָואַר, דאַס פֿייער זאַל ווערן שטאַרקער. "ער איז אַ בעל־תקיעה — ער בלאָזט אויף דעם סאַמאָואַר אום שבת", פֿול. "ווען דער יצירהרע זאַל גיט געווען אַ דעם כעסט אויסגעלאַשענעם פֿונק פֿון זיך פֿייעריקער פֿילגיקער נשמה", ממוט, שלמה. אַ פֿייער צווישן ביידע צדדים (- ב 7). 5. מגום זיך; דערציילן, באַשרייבן אַ מער ווי די זאַך זעט אויס איך־דער־אמתן. אַ די שוּתים. 6. אויפֿוועקן, ברענגען היידער אין אַ פֿאַרעגונג, אויפֿלעבן געפֿילן אַ. "עס האָט אים זייער באַנג געטאַן וואָס ער האָט אויפֿגעבלאָזן זינען אַלטע וואונדן", ספ, גליק־לעכט און אומגליקלעכע. "דערפֿון האָלט איך געקענט אַ אַן עסק", פֿר, געדאַנקען און א"י דיען. 7. אויפֿרעגן, אויפֿהעצן. אַ דעם פֿעס. אַ אַ מחלוקת. "ווייך אַפֿגעשטעפֿערט קילט דעם רוגן, אַ שטעכערטל אַבער בלאָזט אויף דעם פֿעס", מס, משלי תקע"ד, טו, 1. "זוי האָבן מוטויליק, מיט שלעכטן געמישן געוואַלט...א אַ בילבול־דם", פֿר, געדאַנקען און אידיען.

אויפֿבלאָזן זיך — אוטוו. ← דפֿו. 1. ווערן אַנגעפֿילט מיט לופֿט. 2. ווערן געשוואַלן. אַ זיך פֿון הונגער. 3. אויפֿגיין, ווערן אַנגעפֿוישט, אויפֿגעוויזן. דאַס טייג האָט זיך אויפֿגעבלאָזן. 4. זיך צעקריגן, ווערן ברוגן. אַ זיך אויף עמעצן, שפּילן אַ רוגן.

אויפֿבלאָזעניש — דאַס (די), זיך. (געווער־דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿבלאָזן (זיך).

אויפֿבלאָזער — דער, ס. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויפֿבלאָזן. געהילף פֿון שמיד. דער שמיד מיט זיך אַ שטייען ביי דער אַרבעט.

אויף בלאַט — אַדוו פֿראַצעס. אויפֿגעזעצלעך, גניבהש, אויף אַ טרייפֿענעם אַפֿרס, נעמען, קריגן, געבן אַ ב.

אויפֿבלאַטירן — טרוו. טיר אויף, ~בלאַטירט. (וואוילונגעריש). אָנהייבן טאַן אויף בלאַט.

אַ אַ מענטש (פֿאַליימאַן) און אַלץ זאַל זיך שאַטיל.

אויפֿבלאַנקען — אוטוו. בלאַנק אויף, ~געבלאַנקט. היידער, פֿונדאַסניג, מיטאַמאַל אַני הייבן בלאַנקען, בלאַסקען, גלאַנצן. "עס בלאַנקט אויף אַ נאַטור, גיט אין ברכי־נפֿשי סטיל געשילדערט", פֿר, פֿינף מגילות. "עס האָבן אויפֿגעבלאַנקט איצט טעג ווי בלויז העק", י. יאַנאַסאָוויטש, אַ שטוב אין שטעטל.

אויפֿבלאַסן — בלאַס אויף, ~געבלאַסט. אוטוו — מיטאַמאַל ווערן בלאַס. "דאַס פֿנים האָט אויפֿגעבלאַסט, די הענט האָבן גענומען ציטערן". טרוו — מאַכן בלאַס(ער), אויס־בלאַסן. אַ אַ קאַליר וואָס איז צו שרעיאַק.

אויפֿבלאַפֿטן — טרוו. בלאַפֿ אויף, ~געבלאַפֿט. to bluff. אַ. איבערטריבן, מגום זיך, כדי עפעס גיט־ווערטיקט זאַל אויסזען ווערטיק. אַ אַן עסק. אַ אַ קאַרט, אַ האַנט קאַרטן.

אויפֿבלוטליקן — אוטוו. טיק אויף, ~געבלוט־טיקט. מיטאַמאַל אָנהייבן בלוטיקן. "די וואָל קנס האָבן אויפֿגעבלוטליקט, און דער מערבֿ האָט זיך רויט צעגליט", הר, אַדמס קינדער.

אויפֿבלויזן — בלוזטן אויף, ~געבלויזט. אוטוו. מיטאַמאַל אָנהייבן (אַדער ענדגילטיק) ווערן בלוי. ס'האַט אויפֿגעבלויזט אויף טאַג. טרוו — מיטאַמאַל מאַכן קאַני טיקער די בלויזע פֿאַרב פֿון עפעס. "ווער האָט אויפֿגעבלויזט דעם הימל?".

אויפֿבלויזן זיך — אוטוו. ← דפֿו. פֿון זיך ווערן בלוי. זיך הימל וועט זיך היידער אַ. אַ זיך אויפֿן פֿראַסט, ווערן ווי אַ שטיק מילץ.

אויפֿבלומען — אוטוו. בלום אויף, ~געבלומט. נעאַל. אויפֿשפּראַצן ווי אַ בלום. "די אויפֿקומענדיקע, די אויפֿבלומענדיקע געוועל־שאַפֿטן", ברידער גאַרדן, טריאומפֿעדיע, 1914. "דאַס בלייכע פֿנים אירס האָט אויפֿגעבלומט, זיך פֿריש צעבלענדט", י. ה. ראַדאַשיצקי, ליד אין אומרו.

אויפֿבלויזן — דער, ען. 1. אַקט אַדער רעזולט־טאַט פֿון אויפֿבלעזן. 2. אָנהייב פֿון בלעזן; דאַס אויסשילן זיך פֿון קנאַספ. דער אַ פֿון בלעטלעך פֿון צווייט. 3. אַנקום פֿון פֿרי־לינג, יונגט, פֿון פֿונאַנדער־וואַקס אַנ. "אַלע חנען...פֿון אויסגעיעטן א"י, יג. תוך. 4. פֿיג. בולטער אַרויסוויזן פֿון טאַלאַנט, פֿעאיקייטן. וואָרטן אויפֿן פֿאַרויסגעזאַגטן אַ פֿון זיך טאַלאַנט.

אויפֿבלויזונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿבלעזן.

אויפֿבליאַסקען — קע אויף, ~געבליאַסט־קעט. אוטוו — מיטאַמאַל, אומגעריכט אַני הייבן גלאַנצן, בלאַסקען. אַ אויף טאַג. טרוו — מאַכן עס זאַל אָנהייבן גלאַנצן. שפּערן, פּוצן און אַ די מעשענע לייכטער.

אויפֿבלייבן — בלייבן אויף, ~געבלייבן. אַר. בלייבן אויף, בלייבן וואָר, גיט שלאַפֿן. "אונד דער בחור איז נעבין אויף גבליבן דיא באַנצי נאַכט", בחורים־ליד, פֿאַמ, 1750, [וואַכשטיין 17].

אויפֿבלייזן — טרוו. בלייז אויף, ~געבלייזט. מיטאַמאַל אַנטפּבלייזן, אַנטפּלעקן זאַקעסקייט. אַ דאַס הוילע לייב.

אויפבלימלען — טוה. מל אויף, גע-
בלימלט. אויפמאלן, אויפנייען בלימלעך, בלר
מען. א' א' העמד.

אויף בלינד — אדו פראַזע. ניט היסנדיק
דעם וועג, ניט אויסגעפארשט פארויס. גיין א'
ב', אויף טראַף. גנבענען א' ב' = ניט האַבן
דיק פריער באַקוקט דאָס אַרט. מ'ברויך זיך
ערגעץ לאָזן א' ב', מיאזי אָן אַ גראַשן ביי
דער נשמה, בימקא, גנבים.

אויפבלינדלען — אוטו. דריטפערזאָניק. עס
צילט אויף, געבלינדעלט. מיטאַמאַל אָנהייבן
בלינדלען. עס האָבן אויפגעבלינדעלט קליינע
פֿיערלעך.

אויפבליען — אוטו. בלי אויף, געבליט.

1. אויפקומען, אָנהייבן אַרויסצוקומען מיט
בליטן, צוויט, בלומען. די ביימער בליען אויף.
"א' חיי אַ ראַזע פֿון דעם מאַרגנטווי", אמת,
שבועים מעלצט, ווילנע 1877. 2. זיך באַ
דעקן מיט בליט, בלועכץ, זיך באַנייען בלועכ
דיק. די גאַנצע נאַטור בליט אויף אונטער די
ערשטע פֿרילינג־שטראַלן. 3. פּלוצעם, מיטאַמאַל
אַרויסגעבן בליטן. אַהרנס שטעקן האָט אויפגע
בליט. "סינאַל קומען דיין הילף, דער שטעקן
זאל א", פּראַ, פֿאַלקסטימלעכע געשיכטן.

4. זיך אָנהייבן שוין אַנטוויקלען פֿיוויש.
"סיהאַט אויפגעבליט אַ שלאַנג מיידל", יהוּאַש.
5. דאָס זעלביקע — גיכטיק. "איר טאַלאַנט
האַט רייך אויפגעבליט", מוק, טעטער און
יודיש טעטער. 6. פֿיג, לויט ב'. אויפקומען.
"גאַטעניו, ווען וועט א' מיין מזל".

אויפבלייזן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויפ־
בלייצן. "אַן אַן רעגן אין אַ זומערנאַכט",
י. צוויי רעפּעראַטן. 2. שנין אויף אַ קור
צער וויילע. "געמאַסטן איז דאָס זיין פֿון אַלע
זאַכן הי דער א' פֿון אַ פֿיערעליג", אל.
3. אויפקום פֿון אַ העלער שנין. אַן א' פֿון
אַ ראַקעטע. 4. אומגעריכטע, מיטאַמאַל
אַנטפּלעקונג, פּלוצעמדיקער אויפקום פֿון אַן
אידיע. "געזוכט אַרויסצוברענגען אַ שטאַרפֿן
געדאַנק, אַן אַ חאַרטשפּיל, אַן אַ ייִש, פֿון
אונדזער אוצר. "צו יעדן ייִדישן חאַרט צוגע
גאַנגען ווי צו אַ לעבעדיקן וועזן...אויפגעציי
טערט פֿאַר יעדן אויפשנין, פֿאַר יעדן א",
הל.

אויפבלייצן — אוטו. בליק אויף, געבליצט.

1. אומפ. מיטאַמאַל, אומגעריכט אָנהייבן
בלייצן; אַ בליק טאַן. "עס האָט אויפגעבלייצט,
אַבער קיין דונער איז ניט געקומען". 2. אויפ־
שיינען גיך, אומגעריכט. די ערשטע שטערן
בלייצן אויף. 3. אויפקומען מיט העלער שנין.
"אַ ראַקעטע האָט אויפגעבלייצט און גלייך
גענומען זיך לעשן". 4. פֿיג. (וועגן געדאַנק,
אַניפּאַל) אויפקומען מיטאַמאַל, פּלוצעם זיך
אַנטפּלעקן. "אין דעם אויגנבליק האָט ביי אַלע
גלייך אין די מוחות אויפגעבלייצט", וויטס.
"קליינע שטעטלעך". "שטענדיק אַזוי, ווען ביי
אים בלייצט אויף אַ געדאַנק אין קאַפּ", בערג,
ביים זייעפּער ו. 5. פֿיג. מאַכן אַינדרוק פֿון
בליק. אויפשנייען מיט פֿיווישע אַדער גיכטיק
קע איינגשאַפֿטן. איר שיינקייט בלייצט אויף
פֿאַר אינדזערע אויגן. א' מיט טאַלאַנט,
"עס האָט איר אויג מיט חלף אויפגעבלייצט",

י. יאָנאַסאָויטש, אַ שטוב אין שטעטל. 6. מאַ
כן שטאַרקן אַינדרוק דורך אַרויסווייזן שאַרפֿ
קייט פֿון מוח, אומגעריכטע געדאַנקען. ער
האַט אויפגעבלייצט פֿאַר אונדז מיט זיין ניער
שיטה.

אויפבליקן — אוטו. בליק אויף, געבליקט.

נעאַל. חאַרפֿן בליק(ן) אויף אַרויף. "און נאָך
...אַלע דינע נזותן בליקסטו אויף צו הויכער
אומשולד", צייט, מסטרון.

אויפבלישטשען — אוטו. טשע אויף,

געבלישטשעט. אויפשנייען, אויפגלאַנצן.
די אויגן בלישטשען אויף. "זי האָט נאָך קיינ
מאַל גישט געזען אַזוינע פֿיערלעך א' אין זי
נע אויגן", וויטס, יאַ חתן ווערן. "האַבן זיך
אויסגעצויגן אויפֿן גראַף, געזען ווי ווייטע
שטערן בלישטשען אויף", אַפּאַ, פּוילישע וועל
דער.

אויפבלעזונג — די, ען. פּראַצעס אַדער
רעזולטאַט פֿון אויפבלעזען. "די א' פֿון אַ
טענדענץ", יג.

אויפבלעזען — טרו. זל אויף, געבלעזלט.

מאַכן עס זאַל אויפקומען בלעזלעך, בלאַזן.
מיטאַמאַל אויפֿרודערן. א' וואַסער. "אויפגע
בלעזלט אלע פֿאַרלעגענע געווענטער", זש.

אויפבלעזען זיך — אוטו. א. דפּו. זיך
באַווייזן, אויפקומען אין פֿאַרעם פֿון (מיט)
בלעזלעך. דאָס וואַסער קאַכט און בלעזלט זיך
אויף.

אויפבלעטערן — ער אויף, געבלעטערט.

אוטו — אויפגרינגען, באַחזיין זיך מיט בלע
טער. "די ביימער האָבן אויפגעבלעטערט ווי
איבערנאַכט". טרו — 1. אויפמישן אַ בלאַט
(בלעטער) אין אַ בוך. א' דעם חומש אויף
דער סדרה פֿון דער חאַר. א' דעם ווער
טערבוך צו געפֿינען דעם באַטשט פֿון אַן
אוימבאַקאַנט חאַרט. "אויפגעבלעטערט האָט דאָס
חינטל אַן ערינערונג אין האַרצן, אויפגעבלע
טערט און פֿאַרבעטערט", טעג, לירישע ליי
דער. 2. וועלגערן אויף דער גיך. א' אַ בלאַט
לאַקשן.

אויפבלעטערן זיך — אוטו. א. דפּו. זיך
אויפֿלעגען אויף אַ בלאַט (ווען עס קומט פֿאַר
אַן בפינדדיקן פּלאַן, צוועק). זיך א' אויף ליי
חוקס אַ ליד.

אויפבלענדן — אוטו. בלענד אויף, גע
בלענדט. נעאַל. העל, שאַרף אויפשנייען אַנט
ביז צום פֿאַרבלענדן. "די פֿרייד האָט אויפ־
געבלענדט און איז צערונען", נפתלי גראַס.

אויפבלעקען — אוטו. קע אויף, געבלע
קעט. פּלוצלינג אָנהייבן בלעקען, אַרויסגעבן
קלאַנגען (וועגן שאַף). שאַף אין די שטאַלן
האַבן אויפגעבלעקעט.

אויפבעבען — עז אויף, געבעבעט. אוטו

— פּלוצלינג (פֿונדאַסנט) אָנהייבן בעבען, רעדן
אומקלאַר. טרו — דורך קלאַנגען, ענלעכע צו
בעבע, מיטאַמאַל עפעס אַרויסברענגען. א'
אַ בקשהלעך.

אויפבעיען — טרו. עס אויף, גע
בעזעמט. ציוויסקערן אינאיינעם מיט אַ בע
זעם. א' דאָס מיסט.

אויפבעטלען — טרו. בעטל אויף, גע
בעטלט. ציוויסקעלעך, צווייפֿקלייבן נדבֿות

דורך בעטלען. א' גראַשנס. דורכן טאָג א' אַ
גאַנצן קערבל.

אויפבעטן I — טרו. בעט אויף, געבעטן.
פֿאַרלאַנגען אַ צו הויכן פּרייז. א' און אויפֿזינד
גען אַ פּרייז, אַזי ס'זאַל פֿאַרגיין דער חשק צו
קויפֿן. [לאַנגע ע אין דרומדיקע דד].

אויפבעטן II — טרו. בעט אויף, געבעט.

1. צוגרייטן דאָס געלעגער צום שלאַפֿן; אויס
בעטן. א' דאָס בעט, מאַכן גאַכט. "דאָ האָט זי
אויף גיבעט זיבן בעט מיט אייטל זילבר און
נאָך איין בעט דאָש חאַר פֿון אייטל גאַלד",
לט, 2/20. 2. צובעטן, פֿאַרבעטן, צוראַמען,
פֿאַרדעקן דאָס געלעגער נאָכן שלאַפֿן. "און
בעטן זענען געווען אויפגעבעט, דאָס שטיבל
צוגעראַמט", אַש. "מיט איבערגעשראַקענע
אויגן איז [זי]...אַרענגעלאַפֿן...און זיך אַוועק
געשטעלט א' די געלעגערס", אַפּאַ, פֿאַרענסיס.
אויפגעבעטן זיך מיט אויפֿבעטן וו.

אויפבעטשען — אוטו. טשע אויף, גע
בעטשעט. פּלוצלינג (פֿונדאַסנט) בעטשען,
אַרויסלאַזן קלאַנגען (וועגן ציגן, שאַף). אַ ציג
האַט אויפגעבעטשעט אונטערן פֿענצטער.

אויפבעטהתועווען — [באַלעאַבאַטעווען]

טרו. בעל־התמועה אויף, געבעל־התמועה.
אויפֿטאַן עפעס דורך בעל־התמועה. איר. א'
אַ ווירטשאַפֿט אַז מע זאַל נאָך דעם באַזאַרפֿן
גיין איבער די הייזער.

אויפבעלעבעטשען — טרו. טשע אויף,

געבעלעבעטשעט. 1. אויפֿפלאַנטערן, צו
גויפֿפלאַנטערן. 2. צונויפֿפלאַנטערן. א' שטר
תים, דער גוטער יאָר חייס עס. 3. צונויפֿ
מישן ווי גיט איז. א' אַ קאַקאַציי, מע זאַל
ניט קענען געמען אין מויל אַרמין.

אויפבענקען — אוטו. בענק אויף, גע
בענקט. בענקען צו (נאָך) עפעס וואָס איז
דערהויבן. "מיד צום טויט פֿון דינע מאַרדן,
פֿון דינע נזותן, וועסטו... א' צו רותן",
צייט, מסטרון.

אויפבעסערונג — די, ען. פּראַצעס פֿון

אויפֿבעסערן. די א' פֿון דער אַרבעט.

אויפבעסערן — טרו. ער אויף, געבע
סערט. אויך מיט זיך. מיטאַמאַל (פֿונ
דאַסנט) מאַכן בעסער. א' די אויפֿפֿירונג.

אויפבעסערן זיך — אוטו. א. דפּו. אַן

הייבן אויסזען אַדער זיך פֿילן בעסער, געזינד
טער. א' זיך נאָך אַ קרענק.

אויפבעקען — קע אויף, געבעקעט. אוטו

— פּלוצלינג (מיטאַמאַל, פֿונדאַסנט) בעקען,
אַרויסגעבן קלאַנגען (וועגן ציגן). טרו —
דזו אויפֿבעקען. טרו. א.

אויפבערגלען — טרו. גל אויף, גע
בערגלט. וו. ראַקנינד־שקלאַר. ציוויפֿשיטן

אויף איין אַרט, ס'זאַל אויפהייבן זיך ווי אַ
בערגל. א' שטיינער.

אויפבערגלען זיך — אוטו. א. דפּו. אַרויס

שטאַרצן ווי אַ בערגל. אַנזאַמלען זיך, אַנשיטן
זיך אין אַ בערגל. "דער קבר האָט זיך אויפ־
געבערגלט", העשעלעט.

אויפבערגן — טרו. בערג אויף, געבערגט.

נעאַל. נר. אויפֿשיטן עס זאַל ווערן אַ באַרג.

„ביז מענטשנביינער באַרג וועט א' דעם טאָל“, א. י. קריזאָוסקא, 1920.

אויפֿבערען — טרוה. ידע אויף, געבערעט. אוקר, מי. דזו אויפֿברען. „דאָס בוך האָט אויפֿגעבערעט אַלע פּריציפּים“, יפ.

אויפֿבערשטלען — טרוה. טל אויף, גע- בערשטלט. אויך: ~ בערשטן. 1. אויפֿ- פּונץ מיט אַ בערשטל (באַרשט), א' אַ מלבוש. 2. אַרויפֿבערשטלען, א' די האַר אַרויף.

אויפֿבערזושען — טרוה. דזושע אויף, געבראָדזשעט. אוקר. טל. אויפֿוירן. דאָס טייג בראָדזשעט אויף.

אויפֿבראַזגען — געע אויף, געבראַזגעט. אוטוו — אַרויסקומען מיט אַ בראָז; אויפֿ- נאַלן. ס'האָבן אויפֿגעבראַזגעט אַרויסגעהאַקט טע פֿענצטער. טרוה — אויפֿברעכן מיט אַ בראָזגעריי. מיט אַ שטיק אַזנן א' אַ שלאָס.

אויפֿבראַטן — טרוה. בראָט אויף, געבראַטן. 1. בראָטן אויף גיך, אַ קורצע צייט. 2. אויפֿ- פּרישן דורך (צו) בראָטן. 3. פֿאַרענדיקן בראָטן, א' אַן עוף, עטלעכע קאַרטאָפֿל.

אויפֿבראַטן זיך — אוטוו. ~ דפּוו. (אַן באַ- זונדערע די באַמאָונג) ווערן אויפֿגעבראַטן. „האַהרע, רע קאַרטאָפֿל האָבן זיך שוין אויפֿגע- בראָטן, לאַמיר זיך נעמען צו זיי, בלויזן זיי זענען הייס“.

אויפֿבראַיען — טרוה. ידע אויף, געבראַיעט. פּד. אוקר. אויפֿהעצן, אויפֿרייצן, אויפֿבונגען ווען. א' דעם פֿינצטערן המון.

אויפֿבראַיערן — דער, יס. 2. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויפֿבראַיען. דער א' פֿון אַ מחלוקת, פֿון אַ געשלעג. אַד: יישׁ.

אויפֿבראַךן — דער, ין. אַקט אַדער רעוול- טאַט פֿון אויפֿברעכן. דער א' פֿון דער פֿענער קאַסע איז געווען אַ פֿינן שטיקל אַרבעט. „מען האָט די וואַך געוואַלט ביי איר אין געשעפֿט מאַכן אַן א״, ווייט, ידער איבערגאַנג.“

אויפֿבראַנגן(ד)ן — טרוה. בראָנגן(ד)ן אויף, געבראַנגן(ד)ן. באַדעקן, באַפֿאַרבן מיט בראָנגו און דורכדעם אויפֿפֿרישן. א' דעם הענגלאַמפּ.

אויפֿבראַנדעווען — עווע אויף, געבראַנ- דעוועט. אוטוו — מיטאַמאַל אַנהייבן בראָנ- דעווען; זיך היצן; ווערן אַ בריה, אַ בראָנד; אַרבעטן גיך און געראַטן. טרוה — אויפֿטאַן דורך בראַנדעווען. א' אין אַ האַלבער שעה אַ וועטשערע פֿאַר אַ גאַנצער קאַליאַסטער.

אויפֿבראַנעווען — אַ אויפֿבאַ(אַ)ראַנעווען. **אויפֿבראַקן** — טרוה. בראַק אויף, געבראַקט. מאַכן אין פֿאַרעם פֿון ברעקלעך און אויפֿ- שיטן, אַרענשיטן. א' האַרעט שטיקלעך ברויט. א' די יויך מיט פֿענעצלעך. א' די שבתדיקע יויך.

אויפֿבראַזן — [...ברויגען]ן טרוה. בראָז אויף, געבראַזט. אַרענברענגען עמעצן אין אַ בראָז, מאַכן אין פעס. א' אַ חֵרסע מיט שטעכערטלעך. א' די שוויגער אויף דער שוור.

אויפֿבראַזן זיך — אוטוו. ~ דפּוו. ווערן בראָז (ביבאַטיט): נאַר אין אַ קליינער מאַס אַדער איבער אַ גישיקער סיבה.

אויפֿברויקן — טרוה. דיק אויף, גע-

ברויקט. מאַכן ברויק, שמוציק, פֿון אויבן. א' דעם קאַלנער פֿון העמד.

אויפֿברויקן זיך — דפּוו. 1. רעפֿל. 2. אוטוו. אַן סיבה אַדער כּוונה ווערן ברויק. א' זיך, אַז מע זאָל גיט אַרויסזען קיין לעבע- דיק שטיקל פֿנים.

אויפֿברויזן — דער, ין. אַקט אַדער רעוולטאַט פֿון אויפֿברויזן. „אין א' פֿונעם הייזן די ברויטן שפּאַרן צו דער קנילעכדיקסטער הייך“, 2. אויפֿרודער, אויסבראַך; אויפֿשטאַנד, רעוואַלט. „שוין ווידער א' גיטע בונטן?“, קוסמאַן, נאַרבונד. „אין סאַמע זאָט פֿון מאַראַ- לישן א״, ש. ביקל, טמו, 1957 IX 15.

אויפֿברויזן — אַד: דרייזן. 1. וואָס איז אין אויפֿברויזן אַדער איז פֿעאיק, קאַפּאַבל אויפֿצוברויזן. 2. היציק, אויפֿרייצעוודיק, אויפֿשטורעמדיק.

אויפֿברויזן — ברויזן אויף, געברויזט. אוטוו — 1. מיטאַמאַל, פּלוצלינג ווערן קאַכיק, אויפֿ- געקאַכט, שטורעמדיק. דער ים ברויזט אויף אין געוויסער. 2. אַרויפֿקומען מיט בלעדן לעך. סאַדעוואַסער ברויזט אויף. דאָס טייג בייט איוון גייט אויף, ברויזט אויף. 3. ווע- רן שטאַרק אין פעס, צאַרנדיק. א' פֿון כּעס. די געפֿילן ברויזן אויף. טרוה — מאַכן עס זאָל ברויזן. א' עמעצנס צאַרן. דער ווינט ברויזט אויף דעם ים.

אויפֿברויזען — טרוה. ברויזן אויף, גע- ברויזט. 1. מאַכן אַ ביסל (אַדער פֿון אויבן) ברויזן. 2. אויפֿפֿרישן דורך (צו)ברויזען.

אויפֿברויזען זיך — אוטוו. ~ דפּוו. 1. רעפֿל. 2. אוטוו — אַן אַ פֿיוון ווערן ברויזן, ברוינגלעך. א' זיך אויף דער זון. [די דוגמא פֿאַר בייזע בבן].

אויפֿברויזען — טרוה. ברויזען אויף, גע- ברויזען. 1. דזו אויפֿבראַיען. ~ 2. דזו אויפֿברעען. ~

אויפֿברייךן — דער, ין. 1. דזו אויפֿבראַךן. ~ 2. דאָס אויפֿאַקערן צום ערשטן מאַל ערד וואָס איז קיינמאַל גיט באַאַרבעט געוואָרן. א' פֿון רוייער.

אויפֿברומבלען — טרוה. פֿל אויף, גע- ברומבלט. אויך: ~ ברומלען. מיטאַמאַל אַנהייבן זינגען אין דער שטיל, אונטערברומענ- דיק. א' אונטער דער גאַז אַ גינגנדל.

אויפֿברומען — ברום אויף, געברומט. אוטוו — פּלוצלינג, מיטאַמאַל (אויס)ברומען (געוויינטלעך הויך). וואַלד־חיות ברומען אויף. „האַט ווידער פֿינל און בויגן אויפֿגעברומט אין עשום האַנט“, הר, אַדמט קינדער. טרוה — פעס אויסדריקן דורך קלאַנגען וואָס דער- מאַגען אין ברומען. א' אַ גאַנצע טענה.

אויפֿברוקען — קע אויף, געברוקעט. אויך: ~ מרוקען. אוטוו — מיטאַמאַל אַנ- הייבן אַרויסגעבן קלאַנגען (וועגן טויפֿן). טרוה — דורך טויפֿן־ענלעכע קלאַנגען עפעס אויפֿ- זינגען אַדער אויסדריקן. א' אַ צערטלעכן גיגון.

אויפֿברויזן(ען) דזושען — אומפּ. עס ברויזן(ען), דזושעט אויף; עס האָט געבערי דז(י)עט, דזשעט, (וועגן געפֿיל פֿון עקל) אויפֿ- קומען. עס ברויזעט אויף פֿון אַזעלכע שמאַ טעס.

אויפֿברידערונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויפֿברידערן זיך.

אויפֿברידערן זיך — קזוו. יער זיך אויף, זיך געברידערט. ווערן צווישן זיך ווי ברידער, גאַר גאַנצע פֿריינד. „וועלן זיך אויך פֿעלקער א' און עס וועט זען אויס מלחמות?“.

אויפֿבריה(נען) — [...בעריע(נען)]ן טרוה. בריה אויף, געבריהט. אויפֿטאַן עפעס מיט בריהשקייט, מיט זען אַ בריה (איר בייטעם), ארוואַ וואָס זי בריהט דאָ אויף!

אויפֿבריה(נען) זיך — אוטוו. ~ דפּוו. ווידער, מיטאַמאַל, פּונדאַנטי, אַרויסווערן בריהשקייט. „פֿיל אַזוויי טעכטער האָבן זיך אויף געבריעט... [נשטטט אויף ירבות בנות עשו חיליל]“, מס, משלי תקע"ד, לא, 29. „אַ שלומפּער בריהט זיך אויף פֿאַר ליכט־בענטשן“, פֿול.

אויפֿברייזגען — טרוה. געע אויף, געברייז געט. טל. אויפֿשפּריצן. א' וואַסער אויף די הענט.

אויפֿברייטן — טרוה. ברייט אויף, גע- ברייט. פֿטמ. דזו אויפֿברייטן, ~ צוגרייטן.

אויפֿברייטען — טרוה. ברע אויף, געברעט. [אין פּר, אוקר: ברעיע, געברעיעטן]. 1. פֿאַר טיק מאַכן געטראַג דורך פֿערמעטירן. א' מעד, ביר. 2. פֿיג. פּרווון אויפֿווערן עפעס מיט אַ סך רייז. צונויפֿמישן פֿאַרשיידענע עיניגים. א' אַ גאַנצע קאַשע. א' אַן עינין.

אויפֿברילן — דער, ין. אַקט פֿון אויפֿברילן. דער א' פֿון אַ לייב, פֿון ווינט.

אויפֿברילן — אוטוו. בריל אויף, געברילט. 1. פּלוצלינג אַנהייבן ברילן. די וואַלד־חיות ברילן אויף אין דער נאַכט. 2. אויפֿגעהיצט, שטאַרק אויפֿגערעגט ווערן (ווי אַ לייב וואָס נעמט ברילן). „זיך מערגישט געקאַנט באַ הערשן... אַלץ אין אים האָט אויפֿגעברילט“, אַפּאַ פּוילישע ווענדער. 3. אַרענפֿאַלן אין באַגעסטערונג, זיך פֿילן שטאַרק דערהויבן (אַזש גרייט זען צו ברילן ווי אַ לייב). „די גשמה וואַלט דאָך אויפֿגעברילט פֿון גרויס מתיקות“, יישׁ.

אויפֿבריעכן — דאָס (די), ין. יער. פּראַצעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויפֿבריען.

אויפֿבריען — ברי אויף, געבריעט. אוטוו (אויך מיט זיך) — קומען צום פּונקט פֿון זידן, אויפֿקאַכן זיך. די מילך האָט שוין אויפֿ- געבריעט. טרוה — 1. אויפֿקאַכן, אויפֿוידן. זי וועט א' מילך. 2. פֿאַרבריען. א' טיי.

אויפֿבריקען — טרוה. קע אויף, געבריקעט. אויפֿעפֿענען דורך בריקען מיט די פֿיס; אויפֿ- הייבן בריקענדיק. א' די דעקע.

אויפֿבריעדען — דייע אויף, געבריעדיעט. אויך: ~ ברעדיען. טל. אוטוו — מיט אַמאַל אַנהייבן רעדן פֿון היץ. טרוה — דורך רעדן פֿון היץ עפעס אַרויסברענגען. א' עפעס גישט־געשטוינגס.

אויפֿברעךן — דער, ין. 1. דזו אויפֿבראַךן. ~ 2. (באַטאַניק) אַרויסוואַקס פֿון מיטן אַ שטאַם אַדער אַ צושיג.

אויפֿברעכונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויפֿברעכן. די א' פֿון אַזו

ברענגט אים אויף, און אויך אנדערע, אויך תי. 7. ברענגען פֿאַר אַ העכערן, פֿאַר אַ הער־שער, פֿאַרן בית־דין (געריכט). אַ מעצען צו (פֿאַר) דעם שררה, צו (פֿאַר) אַ משפט. „איידער מע לאָזט אים [דעם נִסְטָרן אַרְמֵן אין דער מחיצה פֿון די צדיקים, ברענגט מען אים פֿרִיער אויף לדין פֿאַר דער מתיבתא דרקייע“, נוצ ו, 225.

8. דערהייבן, ברענגען העכער גיסטיק. אַ צו אַ העכערער מדרגה. „עס איז אים האויל־געפעלן די ווערק וואָס דער זריו האָט געטאָן, און האָט אים גענומען צו זיך און האָט אים אויפגעבראַכט צו דער מעלה פֿון זינע גע־ליבטע ליט“, חת, 57. „דעם עסן...א' פֿון דומם און צומח און חי בלתי מדבר צו דער מדרגה פֿון אָדום חי מדבר“, אור עולם, נעמק ע"י ר' ישראל חמינסק, ווילנע 1865.

9. אויפציען; דערצייען; אויפֿאַררעכען אויפ־האַדעווען. „המילדות אוני אלי חוּמְר נִט אַנדרשט גימיינט דאז מאן דאז קינד ווערט נִט קענין אויף ברענגין, גה, 168. „מיר האָבן אויפגעבראַכט אַלע אונדזערע קינדער, זאָלן געוונט זיין“, רייד (פֿאַרצייכנט אין א'"). „זיי־ער אַנישטאלט אין געווען אויפצוברענגען אַ דור וואָס זאָל אינגאַנצן זיין אויסגעטאָן פֿון גלות“, אפֿא, געטראַכט מיט עברייטשטש.

10. ברענגען פֿון איין צושטאַנד אין אַ צווייטן (העכערן, בעסערן). א' פֿון פֿאַרהלומט־קייט, פֿון עצבות. „און אַ קול דממה דקה האָט גערופֿן און געגלעט אים, ווי אויפגעבראַכט פֿון הינערפלעט אים“, זלף כף, חלום עליכם.

11. אַרויסברענגען; אַרויסשיקן; פֿאַר־שפּרייטן. א' אַ קלאַנג, אַ שפּירע, „אויף איך ווייש נִט, ווער דאש קול האט אויף גיבראַכט“, שו"ת מהרש"ל, 1599 [נהש ון]. „דז מיינט דו קיינר קיינס קיין שם רע גִט טאר אויף ברענגין“, לטו, 1/4. „דו, גאַט, זאָלסט א' אַ רפואה צו די וואָס זינען פֿאַרשפּרייט געוואָרן פֿון ארץ־ישראל“, קרבן אהרן, מחזור יו"ה, ווילנע, תרכ"ח.

12. צונויפברענגען, צונויפנעמען, צונויפ־קלעבן. „פֿאַר אַזאָ רעדנער האָט געקענט א' אַזאָ גרויסן עולם“, רייד. „דא זיין דיא ג' נאמנים מחויב... געלט אויף ברענגין, דז זיא גיט גיווימט ווערן מיט אירן פרשון“, תקנ. „ער און מיגליך [= אוממיגלעך] גִט האט קענין ב' אלפֿי ר"ט [= ריכטסטאַלער] אויף ברענגין“, גה, 113. א' אַ וואָנט מיט אַ וואָנט (= אַ צונויפנעמען ענינים וואָס פֿאַסן זיך נִט; ב) רעדן גִט קיין פֿאַסיקן שידוך; ג) צונויפ־מעקלערן (וועגן סחורה פֿון דער ווייט, וועגן צוויי וואָס קענען זיך נִט).

13. (אויסטראַכטן און) אינפֿירן. א' אַ נִיע מעדע, אַן אַנדער פֿאַסאָן.

14. (אי.צ. אימפּ — זן) דערפֿירן צו פֿעס, אויפֿרעגן; דערצערען. ער האָט מיך אַזוי אויפגעבראַכט אַז איך האָב ממש געציערטע „דאָס מאָל האָט אים די מעשה מיט איר אַ שרעק אויפגעבראַכט אויף מיר“, ממוט, קז"ע טשע.

אויפֿברענגעניש — דאָס (די), זן. (געווי־ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿברענגען.

גרעסערער אַנשטרענגונג. „בנים ערשטן צי האָט די טיר זיך אויפגעבראַכן“. 2. עפענען זיך (אַן אַנזעהן כוח מצד עמעצן). די קנאַספֿן ברעכן זיך אויף.

אויפֿברעכעניש — דאָס (די), זן. (געווי־ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿברעכן.

אויפֿברעכער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס ברעכט אויף. אַן א' פֿון פֿעיקראַסעס.

אויפֿברעמוזען — טרוה. זע אויף, געברעמ־זעט. אויפֿרימפלען. א' אַ ניגון ווי געזעגט מיט אַ זעג.

אויפֿברענגונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויפֿברענגען.

אויפֿברענגען — דאָס (די), זן (ער). אויפֿברענגונג, אויפֿברענגעניש (אויך מיט פֿע"ב ציטעם).

אויפֿברענגען — טרוה. ברענג אויף, גע־בראַכט, געברענגט (דפ). 1. מיטאַמאַל, פּלוצלינג אַדער פּונדאָסני פֿירברענגען, אַרמינ־ברענגען (אין אַ שמועס). „האָס האָט ער אויפ־געבראַכט די קינדליקע טעמע“, רייד. א' אַן אַלטע מעשה. א' אַ שידוך = פֿאַרלייגן, פֿאַרשלאָגן אַ שידוך. „געפֿלכט און אויס־געוואַרצלט דעם שדכן וואָס האָט גאַר דעם שידוך אויפגעבראַכט“, יודישער פֿאַרפֿטח.

2. ברענגען העכער, אַרויפֿברענגען, אַרויפ־פֿירן. „גאַט ברוך הוא האָט מיך געוואַלט א' אין די הויכע הימלען אַרמינ, האָט ער מיר פֿרִיער געשיקט דעם שר ענפּיאל און האָט מיך צוגענומען פֿון דור אַניש“, קה, ב, 90.

3. אַרויפֿברענגען אויף דער אייבערפֿלאַך פֿון דער ערד וואָס איז אונטן. „גון בראַכט דער מינך פֿון אונטן אויף איין גרוש קוואל וואַסיר, דער שוס אויש דער ערדן“, איין שין וואונדערליך מעשה... פֿירט 1694 רי"ב, הש ווין. „דערנאָך האָט אונקלוס אויפגעבראַכט... בלעם מיט דעם פֿישוף פֿון אובֿ“, מהמ, ב, כא.

4. אַרויפֿברענגען אין באַוואוסטזיין וואָס איז פֿאַרגעסן, דערשטיקט. א' אין זכרון. א' די גאַר פֿאַרשטייטענע געדאַנקען. א' אויפֿן האַרץ (אַרצן) = טראַכטן וועגן עפעס, באַ־גערן. „די זאַכן... וואָס זענען פֿאַרבאַטן, מע זאָל זיי נִט א' אויף דעם האַרץ — זאָגט ער: דו זאָלסט נִט גלוסטן דאָס חשב פֿון דין חבֿר“, חת, 14. א' אונטערטעניקייט [און] באַטראַכטן די גרויסקייט פֿון גאַט ברוך הוא“, איבז מקורי מנהגים, ווילנע 1873.

5. פֿירן, ברענגען קיין ארץ־ישראל (יירו־שלים). „דערמאַנען וועט זיך גאַט דערמאַנען אַן אַיך, זאָל איר א' מננע ביינער פֿון דאָ־נעין“, תי, בראשית, ג, 50. „די חכמים זאָגן: ער ברענגט אויף די פֿירות און עסט זיי אין ירושלים“, זרעים, כו/1. „וואָרעם דער דאָזי קער מאַן משה האָט אונדז אויפגעבראַכט פֿון לאַנד מצרים“, אש, משה. [בכלל שטענדיק טו פֿאַר יעלה, יעלה].

6. ברענגען פֿאַר אַ קרבן. א' צו גאַט, א' אין רויך, אין פֿעיער (באַזונדער ווען עס רעדט זיך וועגן קרבן עולה). יעהלהוה שם לעלה (בראשית, כב, 2) פֿאַרשטישט מו: „אויף

אויפֿן טיפֿן. לעבן דער א' איז געשטאַנען אַ שמירה.

אויפֿברעכן — טרוה. ברעך אויף, געבראַכן.

1. אויפֿעפענען מיט כוח (מיט אינסטרומענטן, מכשירים). א' אַ שלאַס; די טיר. „ולוקש היש ער ברענגן צוואנג אויף האמר אויף מיט גי־וואלט בראַך ער אויף [אַרְכ פֿ פֿון פֿצ] די קאמר“, בַּא־בּוּד, 353. „זיא גִט אין היים אן הייליגן (שבת) אויף ברעכט אירם פֿאַטיר דיא קישט אויף“, ספֿר מעשה נסים [אַזוע ווו]. [גלייבֿעכץ: ווען אַ גסיסה פֿאַרצײט זיך זייער לאַנג, זאָל מען א' אַ לאַך אין באַלקן, דער מלאך־המות זאָל האָבן אַ וועג צום גוסס].

2. אויפֿרייסן וואָס איז פֿאַרקלעפט אַדער פֿאַרחתמעט. „...זאך דש זיין חותם נאך גאַנץ ווש [=] איז געווען, אויף בראַך עש ויידר אויף“, כ= „איין מעשה בון שלמה המלך, 1570 [וואַכסטײַבוך]. „האָט ער דאך ניקש דערפֿין שרייבין דען אל זייני כתבֿים אויף גיבראַכין וואַרין“, גה, 162. „פֿרעמדי בריבֿ אויף צו ברעכין אויף לייאנין טונין פֿיל ליטין אויף געדעקין נִט אן דעם חרם פֿון לאַנגי ציטין“, שו וו.

3. אויפֿעפענען בכלל (גרינג, אַן כוח). א' דאָס ברייטל און געפֿינען אַ צעטעלע. „האָסטו אַנגערייט די פֿלים...און זיי אויפגעבראַכן צו אַנטפלעקן זינגעבורט“, הל, טרעבלינקע.

4. אויפֿאַקערן, א' דעם באַדן, א' רויערד. 5. אויפֿדעקן, אַנהייבן עפעס (וואָס בינדט זיך מיט א'). א' אַ נייעם וועג. „...גאַר געווען רע־פֿאַרמאַטאַרן און האָבן גאַר געוואַלט א' אַ שיטה חדשה אין יידנטום“, יודישער פֿאַר־פֿטח, וואַרשע 1881.

6. סתם אַנהייבן עפעס (וואָס בינדט זיך מיט באַוועגן זיך פֿרען). „...און דערמיט האָב איך מיך באַנוצט אַלץ מער אויפצוברעכן אַן אַפענעם שמועס מיט זיי“, יז, פּוילישע יונגל. 7. איבעררעסן; פֿאַרענדיקן. דטשע. „לאַמיר א' נדי מסיבה, ער שרייבט... זינט געוונט“, קאַלמוס, זעלטענער בריה, וואַרשע 1882.

8. פּורץ גדר זיין, איבעררייסן מיטן (אַרויסטרעטן קעגן) אַלט־פֿרענקישן שטייגער לעבן. „איטלעכער האָט מורא אויפצוברעכן, ער איז געבונדן מיט פרנסה“, צעד.

אויפֿברעכן — אוטוו, דויטשער־אַניק. ברעכט אויף, געבראַכן. 1. אויפֿגיין אויף טאַג.

דער מאַרגנשטערן, די זון ברעכט אויף. [אַזוי ווי דער באַגינען וואַלט א', טרוה, די נאַכט]. „דערזויל האָט אויפגעבראַכן דער מאַרג־שטערן“, אש, משה. „דער מזרח ברעכט אויף ווי אין פֿעלדן אַ קוואל“, חג, פֿליטים.

2. (גאַליציע) אַנהייבן מאַרשירן פֿאַרויס (וועגן מיליטער, גימנאַסטיק). [אַזוי ווי דער אַנהייב פֿון מאַרש וואַלט א', טרוה, די שטייעדיקע ריי־ען]. „ס דעהרערט זיך דער באַפֿעל און דאָס מיליטער ברעכט אויף“. 3. אויסברעכן (וועגן מלחמה, קריגערייען). „...ברעכן אַפֿט אויף שרעקלעכע מחלוקת“, יוֹפֿאַל, 1885, № 39.

4. סתם זיך אויפֿעפענען. דטשע. „די קנאַספֿן ברעכן שוין אויף“. אַ אויפֿברעכן זיך, ב 2.

אויפֿברעכן זיך — אוטוו. ברעך זיך אויף, זיך געבראַכן. 1. ווערן אויפגעבראַכן אַן

אויפברענגער — דער, ס. וון זין, קען, ס. ווער עס ברענגט אויף. דער א' פון א דור צדיקים.

אויפברענגעריי — דאס & די, ען. (מצ, זי).
1. פראצעס פון אויפברענגען; טואנג פון אויפברענגער.
2. מידה, כאראקטער־שטריך פון אויפברענגער.

אויפברענגעריש — גדי. וואס איז כאַראַקטעריסטיש פאַר אַן אויפברענגער. א'ע מידות.

אויפברענגערישקייט — די (דאָס). מצ נב. אייגנשאַפט פֿון זינן אויפברענגעריש. אַבסטראַקטע איידיע (פֿון אויפברענגעריש. א' פֿון נייע געדאַנקען.

אויפברענען — ברען אויף, ~געברענט. אוטו — 1. מיטאַמאַל אָדער פֿונדאַסניג אַן הייבן ברענען; אַנאַפֿן זיך (וועגן פֿיער). דאָס האַלב־פֿאַרלאַשענע פֿיער ברענט אויף. 2. ברענען שטאַרקער, מיט גרעסערן פֿלאַם. 3. ווערן שטאַרק אויפֿגעברענט, דערצאָרט.האַט אים הייליק אויפֿגעברענט צום גרויסן העלדן־שטרעט, אַל, מאַרטירער־בלוט. טרוו — 1. מאַכן עס זאָל ווידער ברענען אָדער ברענען שטאַרקער. א' די קוילן. 2. אויפ־רעגן, אויפֿהעצן, דערצערענען. האַט דער סבֿ המות רויטער אויפֿגעברענט די הייליקע נקמה, מל, איך האָב מיין קאַפּ געבויגן. 3. האַלטן אין (בני, לעבן) פֿיער בני פֿראָדן צירן, א' ציגל, א' ליימענע פֿליס. 4. אויס־ברענען אויף עפעס, א' אַ צייכן אויפֿן לייב.

אויפברענקען — טרוו. קל אויף, ~געברענקלט. דווי אויפברענקען.

אויפברענקלען זיך — אוטו. ← דפּוו. לר. (אין לשון פֿון יונגוואָרג) אָנהייבן מאַכן אַני שטעל פֿון אַ וויכטיקער פֿערזאָן.

אויפגאָב — דער, זי. 1. האַנטגעלט, אָדער־רויף, געלט ער־לחשבוּן. „בחשבוּן הגליל: שלושים זהו פסד" מזה בצירוף האויפגאָב (האויפגאָב לא נכלל אפוא בחשבוּן הארצות), הערה צו לחשבוּן הוצאות טיקטין, ביערסלף, תליון ישראל היילפעריוו וועד ארבע ארצות].

איז זי אַרעק...און געגעבן צוויי רובל אַן א"י, וויס, צום איידעם אויף קעסט, אויפגאָב־געלט = האַנטגעלט, אָדערויף. 2. צוגאַב צום פריז, צום סכום סחורה. נאָך אַן עפעלע ווי אַן א' צום קוואַרט. „איך וועל דיר געבן פֿיר פוד מלח לכל מאה א"י, מלאכת מחשבת, וילנע 1874. 3. איר. אָנהייב פֿון אַ שטראָף; די ערשטע שטראָף; די ערשטע קלעפּ.

דאָס — זאָגט ער — איז ערשט אַן א' דין פסק וועסטו ערשט האָבן אין דער היים, שע, יבבם קייג אחשוּרוש. 4. אויפ־גאַבע, עובדה, התחייבות; שליחות. אַ מענטש אַזאָ גאָס — אַ שווערער א', אַ ינד אין דער היים — גיט קיין ווייניקער שווערער א"י, ימ, אונדזער שול, 1948. זיין א' איז געווען: אויפֿרייסן די מינע. 5. אַקט פֿון אויפֿגעבן. ריכטיקער (פֿאַלשער) א' פֿון חשבון. 6. סכום זאַכן וואָס ווערן אויפֿגעגעבן אָפּזושיקן. גיך איבערשיקן דעם א'. אי־סטאַנציע = פֿראַקט־סטאַנציע (פֿון האַנעט מע שיקט אָפּ סחורה). די אויפֿגעגעבענע זאַכן וועלן צוריקגעגעבן

ווערן פֿון דער א־ס"י, קמ, 1866, № 8, מודעה.

אויפגאַבניק — דער, עס. לערנבוך מיט אויפגאַבעס (געוויינטלעך, מאַטעמאַטישע). אַרימטעטישער, אַלגעבראַאישער, געאַמעטרי־שער אַ אויפגאַבניק.

אויפגאַבע — די, ס. 1. אויפֿגעגעבענע אַר־בעט, זאָך וואָס דאַרף געטאָן ווערן. געבן, (פֿאַרשרייבן, פֿאַרלייגן אט) אַן א'. האָבן פֿאַר אַן א'. 2. פֿראַבלעם אין מאַטעמאַטיק אָדער אין אַן אַנדער וויסנשאַפט; געניטונג פֿאַר דעם וואָס לערנט זיך. פֿאַרגעבן אַן א'; באַשיידן, מאַכן אַן א'. געפֿינען אַן ענטפֿער צו דער א'. רעכנ־א'. געאַמעטרישע, פֿיזישע, כעמישע אַ א־ס. ימ, שולגראַמאַטיק א'ן ביישפּילן און אויפגאַבעס, קאַוונע 1921. 3. קאַנקרעטער ציל, חלק פֿון אַ גרעסערער טעטיקייט אָדער אָנטערענגונג, אויסגעטיילט לויטן באַפֿעל אָדער אָנווייז פֿון אַ העכערן. דער פֿאַלק (די באַשיידן, דער זעלנער) קריגט אַן א'. די א' פֿון אַ וואַר־שטאַט, אַן אַפּטייל פֿון פֿאַבריק, שֶׁל א־ג־א', סאַו = וויכטיקסטע א' אין געגעבענעם מאַ מענט וואָס מע דאַרף דורכפֿירן לויטן פּלאַן. 4. שליחות, מיסיע, התחייבות. נעמען אויף זיך אַן א'. זיך באַפֿרענען פֿון דער א'. אונדזער א' איז דאָ פֿאַבריצירן פֿעיאיקע ערד־און פֿאַבר־ריק־אַרבעטער, פּ, יידישער קאַלאַניסט. „איך הייס גיט צי כּהאַב זיך געספּראַוועט, צי איך האָב אויסגעפֿילט די א' פֿון מיין קלאַס, ש. ברענגאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע וו. „טעאַטער האַט די איינ־און־איינציקע א' — צו אינטערפּרעטירן און אילוסטרירן דאָס לי־טעראַישע ווערק, מוז, טעאַטער און יידיש טעאַטער. לעבנס־א' א' פֿון אַ דור. 5. דווי אויפגאַב, 13, 23, 53, 63, דטשמ.

אויפגאַבער — דער, ס. דווי אויפגאַבניק. **אויפגאַוהן זיך** — [גייזווען] אוטו. גאוה זיך אויף, זיך ~געגאוהט. מיטאַמאַל אָנהייבן זיך גרויס מאַכן, אַרויסשטעלן זיך מיט גאוה. א' זיך ווי איין האָן צווישן אַ גאַנצן הויף הינער.

אויפגאַוירן — טרוו. זיר אויף, ~געאַזירט. (פֿאַרענדיקן) אַרבייטען גאַו, קוילד־זויער־שטאַף, א' אַ גאַלאַן זעלצער־וואַסער.

אויפגאַזן — טרוו. גאַז אויף, ~געאַזט. דווי אויסגאַזן. ← „מיר זענען פֿון די געציילטע וואָס די דעשטן האָבן גיט באַוויזן א"י, רייד.

אויפגאַלפֿירן — אוטו. פֿיר אויף, ~געלפֿירן. גאַלאַפֿירט. גאַלאַפֿירן פֿאַרויס. א' אויף אַ פֿיר־ערדיקן פֿערד.

אויפגאַלן — טרוו. גאַל אויף, ~געגאַלט. אויפֿדעקן דורך אָפּגאַלן האַר. א' אַ מכה (אַ געשויר) = אָפּגאַלן די האַר אַרום אָדער אויף דער מכה.

אויפגאַלקעווען — טרוו. קעווען אויף, ~געגאַלקעוועט. אויסקלעבן דורך גאַלקעס (באַ־טייט; דורך צוגעבן איבעריקע, פֿאַלשע גאַל־קעס). פֿרגל: אויסגאַלקעווען. ער וואָלט שוין לאַנג גיט געווען ביי אונדז גבאי, אָבער ער האַט זיך זענען משרתים וואָס גאַלקעווען אים אויף, רייד.

אויפגאַנג — דער, ען, ~גענג. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿגיין. 2. יעדער מיין אויפ־שטיג, דאָס גיין אַרויף. טוו פֿאַר יעליה — דער שבֿ אַא. דער א' קיין ירושלים. און איר נדער־נשמהסן א' איז בעסער פֿון זיין נדעם גודס גידערונג, פֿלומר; נאָכן טויט גייט די נשמה אַרויף צו גאָט און דער גוף גידערט אין דער ערד, חה. גאַר איין פֿינטל פֿון דין אויג — און איך האָב שוין פֿאַרגומען אַלע אוי־טערגאַנגען, אַיען פֿון דינע טעג, הל, סאַ־געטן־רינג. 3. ספּעצ — מאַמענט און פּאַס־צעס ווען די זון באַוויזט זיך איבערן האַרי־זאַנט. זונאוּפֿגאַנג. דאָרט זאָל זי שטיין פֿון זון־א' ביז אונטערגאַנג, אַט, תהלימי־יד. אַ, דו ציעלע פֿון א', פֿאַר צוויי גילדן אויסגע־ביטנס, פּמ, קופּע. אויך לִבְנֵה־א', שטערן־א'. „לאַזט זיך דערקענען אין דעם רויט־פֿאַר־ביקן הימל בבם א' פֿון מאַרשטערן און פּאַס־שלמה. די שפּראַך פֿון רויטן מאַרגן־א"י, יהוָש, מלכת־שבֿא. 4. מזרח. אויף גאַנג, טייטשט אַזיהו לוי אַשכּנז, שמות דברים. איז גע 1542. 5. אויפֿקום, אויפֿבלי, דאָס אַרויפ־וואַקסן. „זע, סאַר אַ שיינער א' פֿון דער תּבואה! א'־פֿעיאיקייט = פֿעיאיקייט גוט אויפ־צושפּאַצן.

אויפגאַנערן — גער אויף, ~געגאַנערט. אוטו — אַרויסברענגען קלאַנגען פֿון (אָדער ווי פֿון) אַ גאַנער. טרוו — אויפֿהעצן, אויפ־רייצן. א' איינס אויף סאַנדערע, מע זאָל זיך אויסרייסן די האַר (די פֿעדערן).

אויפגאַנען זיך — אוטו. ← דפּוו. 1. אַרויסשטעלן זיך מיט גאוה, מיט פּוּחות. א' זיך ווי מע וואָלט געווען דער איינציקער מאַנצביל אין מאַסקווע. 2. אויפֿהעצן זיך, אויפֿקאַכן זיך.

אויפגאַס — דער, זי. 1. דאָס וואָס מע גיסט אַרויף ביים צוגרייטן אַ מאַכל. חזן ווי אַן א' אויף פֿלייש. 2. אַקט אָדער רעוול־טאַט פֿון אויפֿגיסן (זיך). אויפֿגאַס־ראַד = ראַד אין וואַסערמיל (אָדער אין אַנדערע אינסטאַלירונגען), וואָס אויף איר גיסט זיך דאָס וואַסער וואָס ברענגט זי אין באַוועגונג. **אויפגאַפֿלען** — טרוו. פֿל אויף, ~געגאַפֿלט. קינדער־לשון. אַרויפֿנעמען אויפֿן גאַפֿל. „מאַ מע, איך קען עס גיט א'. איך נעם עס מיט די הענט."

אויף גאַפֿע — גאַוו פֿראַזע. פּד. P: na gape. ← אַן געלט, אַן באַצאַלט, אַן אַ בילעט. פֿאַרן א' גי. אויך: אַרבייטשופּן זיך, אַרבייטקומען א' גי. **אויפגאַפֿן** — אוטו. גאַף אויף, ~געגאַפֿט. ווערן פֿאַרגאַפֿט; אָנהייבן זייער שטאַרק זיך וואונדערן, אַרבייטפֿאַלן אין שטאַרק חידושן זיך. דער עולם האַט אויפֿגעגאַפֿט, ווען מע האַט דערהערט די מעשה.

אויפגאַראַנטירן — טרוו. טיר אויף, ~געאַנטירט. גאַראַנטירט. (סוחריש) באַצאַלן ווען מע האַט גאַראַנטירט. אַ וואַרט איז אַ וואַרט, און איך האָב געמוזט א"י.

אויפגאַראַנטירן זיך — אוטו. ← דפּוו. זיך איינגאַנצן פֿאַרזיכערן, ווערן פֿולקום גאַ־ראַנטירט. העלן זיך א' גיט מיט אַ צוואַג, נאָר טאַקע מיט אַ וועקסלע.

אויפגארבונג — די, ען, פראצעס אדער רעוולטאט פון אויפגארבן & וו.

אויפגארבן I — טרוו. גארב אויף, גע- גארבט. אויך: **גארבערן**. פארענדיקן אויסארבעטן לעדער פון פֿעל. א וואלאוע (אקסן-פעל). 2. אויסגארבן ביז דער נייטי קער מאַס, מדרגה, „איז... לעדער נאר גע- נוג אויפגעגארבט, אזוי שרומפט דאָס ניט אײַן, וואולזט, האַנטביכל פֿאַר לעדער־אויס- אַרבעט, 1922.

אויפגארבן II — טרוו. ← דפּוו. ציוניסטיש- מען, צונויפֿבינדן אין גארבן, א די תבואה.

אויפגארבלען — גל אויף, געגאָרגלט. אוטוו — מיטאַמאָל אָנהייבן שרייען הויך. גראַבלען. ״וואָס האָסטו געפֿענט דען פֿיסק? וואָס האָסטו אויפֿגעגאַרגלט?״. טרוו — 1. דורך הויך שרייען עפּעס אַרויסברענגען, אויסדריקן. אויפֿגעגאַרגלט אַ קאַמאַנדע ווי ער וואָלט געווען אַ יענעראַל. 2. אַנרייךן עמעצן צו מאַכן קולות (אזוי ווי צו עפענען דעם גאַרגל). ״מע האָט אים אויפֿגעגאַרגלט און ער האָט זיך צעגאַרגלט אין חזנות״.

אויפגארבלען זיך — אוטוו ← דפּוו. מיט אַמאָל אָנהייבן מאַכן קולות, שרייען, הויך זינגען, א זיך אַז די גאַנצע גאַס זאָל זיך צו- נויפֿליפֿן (צעליגן).

אויפגארבלעניש — דאָס (די), ן. (געדויר- ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿגאַרגלען (זיך).

אויפגארונג — די, ען. פראצעס אדער רע- וולטאט פון אויפגארבן.

אויפגארטלונג — די, ען. פראצעס אדער רעוולטאט פון אויפגארטלען (זיך).

אויפגארטלען — טרוו. טל אויף, גע- גארטלט. 1. אויפֿעפענען אַ גאַרטל. פֿונאַנד דערגאַרטלען, אָפּגאַרטלען, א די זשוּפֿיצע, א די דעם פּאַק און אַרויסנעמען די זאַכן. 2. פֿאַר- בינדן מיט אַ גאַרטל; צונויפֿגאַרטלען, א די זאַכן, זיי זאָלן זיך ניט צעשיטן.

אויפגארטלען זיך — אוטוו. ← דפּוו. רעפֿל מיט בייזע בב פֿון אויפֿגאַרטלען, זיך א און אויסטאָן די זשוּפֿיצע, זיך שטיפֿען א אַז דער זינט זאָל ניט דורכנעמען. אוטוו — 1. זיך ניט אַינזאַלטן און אַרויסרעדן, אויסדערצייילן. 2. ניט זשאַלעווען מער, זיך לאָזן קאַסטן.

זיך א און אויסצאָלן אין שענק.

אויפגארן — אוטוו. גאַר אויף, געגאַרט. ווידער (מיטאַמאָל) אָנהייבן וועלן, באַנערן, א נאָך דער גאולה.

אויפגארנירן — טרוו. יניר אויף, געגאַר- נירט. 1. אויפֿפּוצן, א אַ מלבוש מיט זיל- בערנע קנעפּ, א אַ קלייד מיט שפיצן.

2. אַרויפֿשיטן, אַרויפֿלייגן אויף אַ מאַכל, עס זאָל אויסזען שענער, אַפּעטיטלעכער. א גע- האַקטע הערינג מיט אַ האַרט איי.

אויפגארנישטן — טרוו. ישט אויף, גע- גאַרנישט. (שפּאַסיק). גאַרנישט אויפֿטאָן. — ״וואָס האָט ער אויפֿגעטאַן? — ער? ער האָט אויפֿגעגאַרנישט״, רייד.

אויפגאר(ע)נען — טרוו. גאַרן אויף, גע- גאַרנט. אַרויפֿשטעלן פֿון אויבן אַ גאַרן, א אַ גאַרן אויף אַ גאַרן. אויפֿגעגאַרנט אַ ליגן אויף אַ ליגן.

אויפגארלען, גוללען — [גאַדלען, גאַדלען... געגוללען] טרוו. גול, גולן אויף; געגוללט, געגולנט. אויך מיט זיך. מאַכן עמעצן פֿאַר אַ גול, איר. א אַ גאַלע גאַרנישט. א די דורך פֿראַפּאַנאָדע.

אויפגוואַלדעווען — יעווע אויף, גע- גוואַלדעוועט. אוטוו — מיטאַמאָל אָנהייבן גוואַלדעווען, א פֿון גרויסע צרות. טרוו — צונויפֿרופֿן, אויפֿרודערן מיט גוואַלדגעשרייען.

א אַן אָנגעלאָפֿן פֿון עולם. א דעם גלמכ- גילטיקן עולם.

אויפגווינטעווען — טרוו. יעווע אויף, גע- גווינטעוועט. 1. צונויפֿשרויפֿן, א אַלע טיילן אינאַיינעם. 2. אָפּשרויפֿן, פֿונאַנדערשרויפֿן, א אַ מאַשין, צענעמען זי אויף באַזונדערע טיילן. 3. אויפֿרעדן, אויפֿרייצן, א עמעצן, ער זאָל פֿאַר זיך אַליין ניט זען ערב.

אויפגווינטעווען זיך — אוטוו. ← דפּוו. זיך צעשרויפֿן, זיך אויפֿרעדן.

אויפגוזומא(נען) — [גויזומען] טרוו. גוזומא אויף, געגוזומאט. פֿטוו. שטאַרק מגום זען; אויפֿברענגען גוזומאות, א אַ געוויינט- לעכע זאַך, א אַ פֿליג, זי זאָל אויסזען ווי אַ באַרג (ווי אַ העלפֿאַנט).

אויף גוט — ערוו. פֿאַרזוט. 1. אויך: אויף אַ לאַנגער צייט. זיצן אין תּפֿיסה, אַרענעווען א גי. ״ציען האָב איך געוואָלט, האָט מיך אָנגעכאַפּט אַ יאָר, דאָן בין איך שוין געבליבן זיצן א גי, נגבֿיליד. 2. אויף שטענדיק, אַוועקפֿאַרן א גי און זיך ניט צוריקקערן.

אויפגוידערן — ער אויף, געגוידערט. אַרוו. — אויפֿהאַדעווען (אַרויסקומען מיט) אַ פֿעטן האַלדו. עסן גענדוענע פּופּיקלעך און א זיך) א גוידער.

אויפגוידערן זיך — אוטוו. ← דפּוו. זיך אַנבלאַזן, אַרויסרוקן זיך מיטן פֿיזישן אַדער עקאַנאָמישן פֿאַרנעם, א זיך ווי די נגידתּטע פֿון שטעטל.

אויפגורם — דער, ן. דוו אויפֿגאַס. ← צע- לאָזן שאַקלאַד און ניצן אים ווי אַן אַ אויף אַ קוקן. ״אזוי ווי שאַקלאַד געברויכט מען ניט [בלויז] ווי אַן אַ... נאַר מען עסט אים...״, איבז האַכבֿנרג, שמײל, געוויקסן. ״אויך מוז מען מוקדק זען דאָס ביי יעדן א זאָל זיך אַרויסגיטן אַ גאַנצער רביעית וואָסער״, איבז אַנד, רי אַכּרעם דאַציג, בית אַבֿרהם, ווילנע 1865.

אויפגולען, גוללען — [גאַולען, גאַדלען... לענען] טרוו. גול, גולן אויף; געגוללט, גע- גולנט. צונויפֿנעמען דורך גזילה; צונויפֿ- רויבן, א אַ פֿאַרמעגן. ״איר זעט דעם מאַיאַנ- טיק? ס׳איז אויפֿגעגולט פֿון אַרעמע מענטשן״.

אויפגויי — דער, ען. נעגל. אַקט אַדער רע- זולטאַט פֿון אויפֿגיין. ״פֿון די ערשטע יאַרן פֿון א פֿון ״ידישן וואָרט אין אַמעריקע״, א. ליט, דרום־אַפֿריקע, 1956. אפֿעאַקייט = צו קריגן אַ גערעטעניש אַ באַשטימטע צאָל מאַל מער ווי דער פֿאַרזיי. יאָכ.

אויפגויאונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויפגיין.

אויפגוייאיק — אדי. נעגל. וואָס האַלט אין

אויפגיין, וואָס איז בכּוה, קען אַדער גענייט אויפֿצוגיין, איער טאַלאַנט.

אויפגויין — אוטוו. גיי אויף, בין געגאַנגען [וועגן האַב- אַ אויסגיין, אַבער דאָך זעלטיש- נער] פּר אויך: געגאַנגען, געגאַן.

1. אַרויסקומען, אויפֿשניצען, אויפֿלעכטן. די זון, די לבנה, די שטערן גייען אויף. ״ווען די זון גייט אויף — איז ניט צו שפּעט״, שוו. ״וואָס שפּעטער די זון גייט אויף, איז דער טאָג העלער״, שוו. ״דיא האַבן אַן גיהוּבן צו אורן קריאת־שמע איי דאש דיא זון איז אויף גאַנגן״, 101, 2/21. און פֿאַרוואַנדערן זיך ניט פֿון דעם...ווי די זון גייט אויף אינדער- פֿרי און גייט אונטער פֿאַרנאַכט״, חה, ב, 230.

״אַנגעקומען די בשורה וועגן דעם נייעם ליכט וואָס איז אויפֿגעגאַנגען אין אַרץ־ישׂראל״, אט, תּהילים־ייד. פֿיג וועגן אַ געפֿיל וואָס קומט אויף און געמט אַרום דעם מענטשן, ליבשאַפֿט, בענקשאַפֿט אע גייען אויף. ״אין מיר איז אויפֿגעגאַנגען אַ שאַפֿער חרטה־ווייטיק״, ב. צוקערמאַן, איק, פּסח, תּש״ך.

2. אויפֿשפּראַצן, אויפֿבלענען, די תבואה איז שייך אויפֿגעגאַנגען. און זי [אין] אינגאַנצן אויפֿגעגאַנגען מיט דרענער״, חה, 117; ״דער וואָס ער זייט מיט צוקה, דעם גייט אויף זיך לויך מיט אמת״, מס, משלי, תקע״ד, יא, 18. ״וואו מע זייט אים ניט — דאַרטן גייט ער אויף״, פּוול (וועגן עמעצן וואָס שטערט מיט זיין קומען). ״אזויען זאָל מען געדיכט זייען און שיטער זאָלן זיי א״, פּוול (וועגן שלעכטע מענטשן, ספּעצ קינדער). פֿיג: זאָל א זען מזל!

3. כּסדר זיך אַנטוויקלען. ״די ליבשאַפֿט צווישן זיי גייט אויף און זיי ווילן שוין חתונה האָבן״, רייד. ״געזונטע קינדער גייען אויף״, רייד. נאַמען פֿון ש. בערלינסקיט אַ לעבנס־פּאַרשפּאַנג: אַ לעבן גייט אויף״.

4. אויפֿקומען. אַ געדאַנק גייט אויף. מחש- בות גייען אויף אין האַרצן. זכּרונות פֿון אַמאָליקע יאַרן גייען פּלוצעם אויף. ״דרש זאַכן איז אויפֿגעגאַנגען אין דער מחשבה פֿון השי״ת צו באַשאַפֿן...״, דרכי עולם, ווילנע 1866. ״עס זאָלן גיט א...ספּקות וואָס מאַכן מיך אומרוי- איק״, אור עולם, נעקע ע״י ר ישראל מיינסק, ווילנע 1865. ״איז אים אויפֿגעגאַנגען אויף זען רעיון...״, ב. ראַטנער, ספּורי נפּלאּות... באַרדיטשעו 1903.

5. דערשניצען, קומען פֿאַר (פֿאַרשטייער פֿון) מאַכט, פֿאַר אַ העכערן כּוה. א זום בית־דין. ״מיט דעם ווילן וואָס וועט א פֿאַר אים, דאָס ער זאָל זייערע עבֿירות אויסרוי- מען״, ישׂעיה, פּירוש עבֿר־ייטש, לעמבערג 1877. ״איך זאָל גיט א מיט חרפה פֿאַר דיר״, קח. ״דא זאגט (הקב״ה): דו רשע און ביסט דער זון פֿון א רשע. דען גורל איז אויף געגאַנגען דאָס דו ווערסט געהענגען ווערן״, רי אהרן מטריבש, מצח אהרן, וואַרשע תּר״ג.

6. אַרויפֿהייבן זיך, אויסשפּרייטן זיך (דער- עיקר אין דער הייד). דער רויך גייט אויף. דער ריח גייט אויף. ״ווען מקטיר קסורת גייעוויין אונ זען דער עשן איז אויף גינגיין, נוצ ו. אויפֿגעגאַנגען גערוכן״, באַש, מיין

טאטנס בית-דין שטוב. זייערע זיסע געשמאקן זאָלן און דערקויקן די הערצער, אש, תהליסייד.

7. עולה זיין, גיין קיין ארץ-ישראל (ירושלם), ובזכות זה וועלן מיר א' קיין ירוש' לים, אָמין, כן יהי רצון, נוצ. נאָך גלות בבל איז אויפגעגאנגען עזרא מיט ווייניק לייט... און האָבן זאָס בית-המקדש ווידער-געבויט, 2ט, 1/16. זייער זון אויך א' אין גלות. און פון וועגן די אסתר איז מרדכי אויפגעגאנגען אין גלות, ר' אהרן מטריבש, מצח אהרן, וואָרשע תר"ג.]

8. עולה לתורה זיין. אויפטרעפן ווער עס זאָל א'. זיין דען ג' כהנים או לויים, דא ווער-פֿין זיא גורל ווער אויף גיט, אונז דער דריט מאג זיך די הפטרה נעמיין, תקן. וואָס מאַכן קורץ דאָס לעבן פֿון דעם מענטשן: ווען מען אינט אויפטרעפֿט צו איינער ספֿר תורה און גייט גיט אויף, צור, לך לך.

9. אַרויפגיין, אַרויפשטייגן. שטענדיקער טוו פֿאַר יעלה, יואר יענה' (בראשית ב 6) פֿאַרשטייטשט נאָר: "ער וואר אויף גיין" (אויך אַנדערע), תי: "נאָר אַ נעבל פֿלעגט א' פֿון דער ערד." יאמ אסק שמים' (תהלים, קלט, 8) פֿאַרשטייטשט מלל: "גיה איך אויף" תי: זאָל איך אַרויפגיין. וואָס איז איר אויסגעלייטערטע נשמה אויפגעגאנגען אין הימל אַרפֿין, ווינט, איינער אַ מענטש.

10. (געוויינטלעך דריטפערזאָניק) אויפֿירן, אויסשפּרייטן זיך דורך יירונג. דאָס טייג וועט גיט א'. א' (ווי) אויף הייון. אזוי ווי זויערטייג, אַז מע טוט עס אין טייג אַרפֿין, גייט עס ביסלעכעווי אויף, נצ. איין טייל ליגן וועלגיר העלציר אויף דיא [מצה-טייג] אודר לוזן איין קינד זיא הענד דריבר שטרעך-כן...דען דש קינד מאכט זיא ערשט ווארים אונז גיט גישינד אויף, ספֿר המנהגים, אמשט 1723, טז/א. "מע צאלט טייער פֿאַר מעל... צום סוף אין באַקן...עס גייט גיט אויף ווי מע דאַרף", קמ, 1866, № 6.

11. אָנבלאָזן זיך, אָנקוועלן. ברויט, איינ-געווייטקט אין וואָסער, גייט אויף. אָם פסח מוז דא... גאנץ פֿר ברענין איין מצה דיא דא איז אויף גאנגיין אודר לעכר דרין זענדין, טה 11, ט.

12. ברעסער ווערן דורך געשוואַלן ווערן. אַ געשויר גייט אויף. זע ווי די באַק איז אויפגעגאנגען פֿון צאָנווייטיקן" ווען ער איין מכה ביקומט אונז וויל גיט אויף גיין אָדער ווייך ווערן... סור, כט. א' ווי אויף הייון.

13. באַווייזן זיך און ברעסער ווערן (פֿאַר די אויגן) ביים דערנענטערן זיך. עס גייען אויף די שפּיען פֿון דער פֿעסטונג. אַ גאַנצע פֿאַנאַראַמע גייט אויף. אַהינטער אונז אַ שטאַרבנדיקער הינטער, פֿאַרויס פֿון אונז און אויפֿגייעניק לאַנד, ה.

14. אָפֿגיין, צעגיין, צעשמאַלצן ווערן. און זינען געצוואונגען זייערע קליידער וואָס זי-נען געפֿרירן ווי אַזוי ביים פֿיער א' צו לאָזן, קמ, 1864, № 34. דער (די) טיפֿן גייט אויף (וורר) = עס ברעכן זיך קרויט, דאָס וואָסער טראַגט זיי אַוועק.

15. צעגיין; בטל ווערן, אויפֿגעלייט ווערן.

א' מיטן פֿיער. מחלוקת האָט זיך דערוועקט אין גליל חרם, דו כמעט דאש גליל חרם אויף גנגין אונז חילה מוזיק גיווענין מעמד ומצב הפללי, כרוז גראמנין תלא' נישראל היינפערין, ועד ארבע ארצות, 122.]

16. צונויפֿגיין זיך, צונויפֿקומען זיך. יעס זאל אויפֿגיין מזרח און מערב = אַזוינס וועט גיט געשען (וועט מען גיט דערלאָזן) אַפֿילו ווען עס זאל פֿאַרקומען עפעס וואָס איז אומ-מעגלעך.

17. דערגיין (צו עמעצן וואָס איז אויף אַ העכערער פֿאַזיע). די ידעה וועט א' פֿאַרן שררה. איז אויפֿגעגאנגען די צאל פֿון די דערשלגענע... פֿאַר דעם קיניג, ר' אהרן מטריבש, מצח אהרן, וואָרשע תר"ג.

18. וורר. אַנהייבן שטרעמען. פֿון וואָנעט גייט אויף דער טיפֿן?

אויפֿגיין זיך — אוטוו. ← דפֿוו. 1. צונויפֿ-גיין זיך, זיך צונויפֿקלעבן. זיך א' פֿון אַלע עקן וועלט. א' זיך ווי אויף אַ ביין וואונדער.

2. קוון. קומען צו אַ הסכם. א' זיך אויף אַוועלע תנאים.

אויפֿגייעניש — דאָס (די), זיך. געווערדי-קער פֿראַצעס פֿון אויפֿגיין (זיך).

אויפֿגייער — דער, יס. ווער עס גייט אויף, עולה. די וואָס די א' פֿון בבל האָבן צוגע-נומען פֿון ארץ-ישראל, דרעיס, נט/א.

אויף גיך — אַזוו פֿראַזע. גיך, געאייטל, אין אַן אַפֿליקן טעמפֿאַ. אַז עס גייט אַ געשעפֿט מאַכט מען אים אויף גיך, שוו. אויף גיך צום פֿערד, די האַנט שטאַל אַז, אַשר שוואַרצ-מאָן דער שוונא ביי די טויערין.

אויפֿגילטן — אוטוו. גילט אויף, געגאַלטן.

1. מיטאַמאַל אַנהייבן גילטן, ווערן אַנגער-מען. א' ווי אַ חכם, ווי אַ נדבֿן. 2. דריטפער-זאָניק. דזוו אַפֿגילטן, נאָר מיט בייפֿאַטשט פֿון פֿלוצמדיקייט. דאָס געשעפֿט האָט אים אויפֿ-געגאַלטן.

אויפֿגיסונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויפֿגיסן (זיך). אַ קרבֿן פֿון א'.

אויפֿגיסן — טרוו. גיס אויף, געגאַסן. אַרויפֿגיסן, גיסן אויף עפעס. א' אייל אויפֿן פֿיער, א' נעגל-וואָסער. "דען דער רוח רעה וואָס רוט אויף זינע הענט אין שלאָף, ער גייט גיט אַוועק ביז מע גיט אויף וואָסער אויף די הענט", 2ט, 2/18. "אויך מוז די וואָסער אויפֿגעגאַסן ווערן דורך אַ מענטשנס האַנט, ד"ה ער זאָל מיט איין האַנט גיסן אויף די אַנדערע האַנט, אָדער אַן אַנדערער זאָל אים א' א' איבז אמד, ר' אברהם דאַנציג, בית אברהם, ווילנע 1865. "כיהאב די יודן אויף די קליסקעס אויפֿגעגאַסן", באַש, פֿאַר, 1960 X 21.

אויפֿגיסן זיך — אוטוו. גיס זיך אויף, זיך געגאַסן. צונויפֿגיסן זיך; צונויפֿשמעלצן זיך, ווערן איינס. קולות גיסן זיך אויף. "די אַלע ניווגימלעך, ברומענדיקע און האַרציקע, פֿלעגן זיך א' אינאיינעם און צעגיסן זיך אין אַלע אַבֿרים", יק. "און קינט פֿנים האָט זיך אויפֿגעגאַסן מיטן וואָסער", הר, אין שענטסן טאָג פֿון האַרבֿסט.

אויפֿגיסעניך — דאָס (די), זיך. ער. אויפֿגאַס. דאָס וואָס מע גיסט אויף. אַן א' אויף פֿלייש.

אויפֿגיסעניש — דאָס (די), זיך. געווערדי-קער פֿראַצעס פֿון אויפֿגיסן (זיך).

אויפֿגיסער — דער, יס. וונ זיך, קע, יס. 1. באַזינער אין אַ שוויצבאַד, 27 (וואָס גיסט אויף וואָסער, עס זאָל שטייגן די פֿאַרע). 2. ווער עס גיסט אויף וואָסער ביים פֿאַר-קנעטן די מירעס אויף מצה.

אויפֿגיספֿון — טרוו. גיפֿס אויף, געגיספֿסט. אויך: גיפֿסעווען. 1. צונויפֿפֿעסטיקן מיט גיפֿס. א' אַ פֿלי. 2. האַלטן אין גיפֿס. א' אַ צעבראַכענע האַנט.

אויפֿגלאַזירן — טרוו. זיר אויף, גע-גלאַזירט. אויפֿפּאָן דורך גלאַזירן, גלייזן; באַרעקן מיט גלאַזיר, א' ליימענע פֿליס.

אויפֿגלאַזן — טרוו. גלאַזן אויף, געגלאַזט. (שוסטערע) (אויפֿ)שאַפֿן מיט גלאַז, א' די פֿאַ-דעשווע און די אַפֿזאַסן, מאַכן זיי גלאַזטיק.

אויפֿגלאַטיקן — טרוו. זיך אויף, געגלאַ-טיקט. (סטאַלעריע) ווידער (פֿונדאַסני) גלאַט מאַכן; אויפֿפֿרישן דורך אויסגלאַטיקן. אַזוי א' די ברעטער, מע זאָל אַזש קענען זיך גליטשן אויף זיי.

אויפֿגלאַנצן — דער, זיך. אַקט אָדער רעוול-טאַט פֿון אויפֿגלאַנצן. אויפֿשפּין. א' פֿון אַ ליבן שמייכל. א' פֿון אַ ניעם געדאַנק.

אויפֿגלאַנצן — גלאַנצן אויף, געגלאַנצט. אוטוו. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן גלאַנצן. דער פֿרישער שניי האָט אויפֿגעגלאַנצט קעגן דער לבֿנה. 2. פֿלוצלינג אויסצייכענען זיך מיט שיינקייט, קלוגשאַפֿט. א' מיט אַ רעדע, טרוו — אויפֿפּאָן, צוריקברענגען דעם בלאַסק, "דער סאַמאָואַר איז געווען באַרעקט מיט גרינשפּאַן, זע ווי איך האָב אים אויפֿגע-גלאַנצט", א' די שטייול אַז זיי זאָלן שפּיגלען.

אויפֿגלאַנצן — קוון. גלאַנץ אויף, געגלאַנצט. דזוו אויסגלאַנצן, נאָר מיט בייטעס פֿון מיט-אַמאָליקייט. א' אַ פֿאַר (קעלבערנע) אויגן. מיט זיך = צוגאַבֿ: פֿון זיך, ספֿאַנגטאַן.

אויפֿגלוסטונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿגלוסטן (זיך).

אויפֿגלוסטן — אוטוו. גלוסט אויף, גע-גלוסט. מיטאַמאַל (פֿונדאַסני) קריגן אַ באַגער נאָך עפעס, עמעצן, "שוין כמעט געהאַט פֿאַר געסן זיין ערשטע לייבע, אָבער ווען ער האָט זיך באַגעגנט מיט איר, האָט ער אויפֿגעגלוסט נאָך (צו) איר".

אויפֿגלוסטן זיך — אוטוו. דריטפערזאָניק. ← דפֿוו. כמעט דזוו דפֿוו, נאָר מיט בייפֿאַ-טייט: עס קומט פֿון זיך, אַן אַריינמישונג פֿון באַוואוסטזיין. עפעס גלוסט זיך אים (איר) אויף.

אויפֿגלוסטעניש — דאָס (די), זיך. פֿראַצעס פֿון אויפֿגלוסטן (זיך). אַן א' וואָס וועט פֿאַר-בייגיין.

אויפֿגלי — דער, יען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿגליען. "ביי אים יעדער שורה אַן א' אַ פֿיער-צייכין, יג, תוד.

אויפֿגליאונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויפֿגליען.

אויפֿגליווערונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿגליוערן.

אויפֿגליווערן — גליוער אויף, געגלי-וערט. אוטוו. מיטאַמאַל, פֿלוצלינג אָדער

ענדגילטיק אריבער פון צושטאנד פון פליסי- קייט אין אַ (ווייכלעך) האַרטן צושטאנד. דאָס בלוט גליווערט אויף פון שרעק. טרוו — פאַרגליווערן, מאַכן עס זאָל ווערן אַ גליווער. אַ די פּישייזן.

אויפגליווערן זיך — אוטוו. ← דפוו. אינ- גאַנצן פאַרגליווערט ווערן. „גיב אַ קוק צי די זשעלע׳ האָט זיך שוין אויפגעגליווערט״, רייד.

אויפגלייטשן — טרוו. גליטש אויף, גע- גליטשט. מאַכן ווידער (פּונדאָסני) גליטשיק. אַפקערן דעם שניי און אַ דעם גליטש.

אויפגלייטשן זיך — אוטוו. ← דפוו. ווערן גליטשיק פון זיך אַליין. „נאָך דער אַדליגע איז געקומען אַ פּרעסטל און דער וועג האָט זיך אויפגעגליטשט״.

אויפגלייבונג — די, ען. נעגל. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אויפגלייבן. „די טעמפּ- לען האָבן מער מיטגלידער, אָבער איז דען געקומען אַן א״, רייד.

אויפגלייבן — אוטוו. גלייב אויף, געגלייבט. נעגל. גלייבן ווידער, פּונדאָסני אָדער מיט מער ברען. קראַנקערהייט אין שפיטאַל,

גלייבט מען אויף אין גאַט, רייד. **אויפגלייזן** — גלייז אויף, געגלייזט. דזוו אויפגלייזן ←.

אויפגלייבונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אויפגלייבן (זיך).

אויפגלייבן — טרוו. גלייבן אויף, געגלייבט (געגלייבן). אויך מיט זיך. צוגלייבן, אויסגלייבן צו עפעס וואָס איז העכער (מער). „מע קען ניט אַ אַ דורכשניטלעכן טאַלאַנט צו אַ גאון״, רייד (אר).

אויפגלייבן זיך — אוטוו. ← דפוו. דזוו אויסגלייבן זיך ←.

אויפגלייבונג, גלייבונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אויפגלייבן, אויפגלייבן.

אויפגלייבערן, גלייבען — אוטוו. ער, גלייבן אויף; געגלייבערט, געגלייבעט. אויפשיינען מיט אַ העל און קליין פּענעל, אויפגלייבערן. „די פּילע מתיס־אויגן גלייבען אויף, נאָד. מיר דוכט, כּיהאַב אויפגעקאַפט אַ רעיון. אין רעיון גלייבערט אויף אַ זיך, הר, און שטאַן פון אַ בוים״.

אויפגלייטשן — גלי אויף, געגליטשט. אוטוו — 1. (ווידער, פּונדאָסני) אָנהייבן גלייטשן. די האַלב־אויסגעלאָשענע קוילן האָבן אויפגע- גליטשט. 2. אויפשיינען, אַרויסהייבן פּענעלעך. די אויגן גלייטשן אויף. עס גלייט אויף די התלהבות. „האָט אויפגעגלייטשט די אַלטע פּריינד- שאַפּט, אמד, מלכה און הדסה, ווילנע 1869. טרוו — מאַכן עס זאָל אָנהייבן גלייטשן, אַ פּענער אין וואָלד.

אויפגלייקן — אוטוו, דריטפערזאָניק. גליקט אויף, געגליקט. מיטאַמאַל געטראָפּן ווערן פון גליק. ניט געריכט זיך, אַז עס וועט אים אַ. „דען וואָס דיין חבֿר אויף גליקט איז און זעלבשט ביי אים קענין אוועק נעמן דאָש קען אום מיגלך גישעהן״, עיון 1/4.

אויפגעלעזערן — זער אויף, געגלעזערט. נעגל. אוטוו — מיטאַמאַל פּאַקומען דעם

אויסזען פון גלאַז. „די אינדערפּרינען האָבן אויפגעלעזערט מיט בלויען שטילן פּראָסט״, נאָד. טרוו — מאַכן עס זאָל אויסזען ווי גלאַז. „דער פּראָסט האָט אויפגעלעזערט דעם סטאַוו״.

אויפגעלעזן — גלעזן אויף, געגלעזעט. פּר. דזוו אויפגלאַנצן ←.

אויפגעלעקטן — קל אויף, געגלעקלט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן (אָדער דערהערן) קלינגען אין אַ גלעקל. אַ אין אַ גלעקל. „עס האָט אויפגעלעקלט פון דער וועט, עס קומט אַן אַ שליסן״. טרוו — נעגל. צונויפֿרופֿן דורך קלינגען מיט אַ גלעקל. „דאָ גלעקלט מען אויף די געסט צו מיטאַג״, רייד.

אויפגעלייטשן — יע אויף, געגעלייטשט. טל. אוטוו — אָנהייבן אַרויסגעבן אייטער. די וואונד גאַנצט אויף. טרוו — באַמיטטיקן; אויפשייטן מיטט.

אויפגעגעבן — [געגאָווענען] טרוו. גנבֿע אויף, געגעבעט. צונויפֿגעגעבן; צונויפֿגע- מען, צונויפֿקריגן דורך גיבנות. אַ אַלץ וואָס קומט אונטער די הענט. אַ אַן אימפּעריאַל און אָפּוועזן אים פֿאַר אַ פּיאַסאַק.

אויפגעבן — די ווערטער וואָס מע גע- פֿינט ניט מיט אויפֿגע... אַ אויפֿ + דעם ערשטן אות פֿון שטאַם.

אויפגעאיינסט — אַדי, פֿאַר אויפֿאיינסן ←. וואָס איז (רעדט, קלינגט אט) אין אונטאַן; וואָס איז (געמאַכט געוואָרן) ווי אַן איינס. „די פֿידלען רעדן אַלע מיט אַן איער שטיים״, אַלף כּף.

אויפגעאקערט — אַדי, פֿאַר אויפֿאַקערן ←. וואָס איז פֿריש געאַקערט; וואָס דערמאַנט אין אויסזען פון אַ געאַקערט פֿעלד. דאָס איז אַ פֿעלד. „קלוגשאַפֿט וויגט זיך... אין איר אַ אויג, אַפֿאַ, לויטער איז דער אַלטער קוואַל. „דאָס איז וואָסער... אינדן ווערן געבאַרן״, י. ראַגליק.

אויפגעאַרבעט — אַדי, פֿאַר אויפֿאַרבעטן ←. 1. וואָס איז אַ פֿרישער פּראָדוקט פון אַרבעט, פון אויפֿאַרבעטן. די אַע סחורה. 2. וואָס איז אַ (גוטער) רעזולטאַט פון אַרבעט, באַמיר אונגען. דער איער מסחר; איער וואַרטשאַט. איער נאַמען.

אויפגעאַרבעטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פון זיין) אויפֿגע- אַרבעט. פֿאַרקויפֿן אַ געשעפֿט אַ.

אויפגעבאַטן — אַדי, פֿאַר אויפֿבאַטן ←. געבאַטענער. וואָס מע האָט פֿאַרגעלייגט ווי אַ פּרייז (העכער ווי געוויינטלעך). איענע מקחים.

אויפגעבאַקן — אַדי, פֿאַר אויפֿבאַקן ←. געבאַקענער. וואָס איז אַ רעזולטאַט פון אויפֿבאַקן; וואָס איז אַ פֿרישער פּראָדוקט פון באַקן. דאָס איענע ברויט, דער איענער טיי געכז.

אויפגעבאַרגט — אַדי, פֿאַר אויפֿבאַרגן ←. וואָס איז צונויפֿגענומען פון אַ צווייטן אויף פֿאַרג, צוריקצוגעבן. צוריקצאלן דאָס איע געלט. איע בליים.

אויפגעבאַרמטערהייט — אַדוו. וואָס מע

האַט שוין (אָדער אין מצב פון זיין) אויפֿגע- באַרגט. פֿאַרגינצן אַ. **אויפגעבאַרשט** — אַדי, פֿאַר אויפֿבאַרשטן ←. אויפֿגעפּוצט, גערייניקט מיט אַ באַרשט. איע האָר, וואָל.

אויפגעבויגן — אַדי, פֿאַר אויפֿבויגן ←. געבויגענער. 1. אויסגעגלייכט, פּונדאָדער גענומען. איענע פֿאַרקנייטשוונגען. 2. געמאַכט אומגלייך, פֿאַרבויגן, צונויפֿגעבויגן. פּאַפּיר, אַ אין דרייען.

אויפגעבויגנייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויפֿגעבויגן. אַן איינגעדאַרטקייט און אַן אַ פון זיקנה.

אויפגעבויגענערהייט — אַדוו. אויסגע- גליכענערהייט; אויסגעקרימטערהייט.

אויפגעבויט — אַדי, פֿאַר אויפֿבויטן ←. אויסגעבויט — אויפֿגעשטעלט, פֿאַרענדיקט אין געבוי. די איע הניצער. דאָס איע ירושלים.

אויפגעבויטעט — אַדי, פֿאַר אויפֿבויטען ←. אויפֿגעמישט, אויפֿגעשאַקלט. אַן אַ פֿלעשל מעדיצין. „ליגן וואָלקנס אָפּגעשטאַרבן, אַ גרוי און גרעל״, ברזד, אַלדאָס גוטס.

אויפגעבויטערהייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פון זיין) אויפֿגעבויט. אַ געמען ווידער איער אויפֿגעבויטען.

אויפגעבונג — די, ען. 1. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פון אויפֿגעבן (זיך). ניט קיין קאַ- פּיטולאַציע, נאָר אַ ציטווייליקע אַ. נעמען אויף זיך אַ שווערע אַ. 2. גאַליציע. סער- ווירונג, איין שפּיז פון אַ מאַלצייט. אַ מיטאַג מיט פֿינף איען.

אויפגעבונדן — אַדי, פֿאַר אויפֿבונדן ←. געבונדענער. 1. וואָס איז באַפֿרייט פון פענטעס, שטריק. דאָס איענע קעבל האָט אַ שפּרונג געטאָן. „פון אַלע זעטן, ווי איענע צעשראַקענע עופֿות, האָבן זיך אַ לאַז גע- טאָן גויעס״, דעמבלין, צוויי און אַ דריטער. *האַבן (קריגן) איענע הענט = פֿרייע הענט, ווידער האָבן (קריגן) די ברייה. „ווען סיג- איע שעפֿטל וועט זיך מיר איינגעבן, וועל איך צוריק האָבן איענע הענט״, רייד. *אַן איענע צונג = וואָס רעדט פֿריי, אַ סך, שרעקט זיך ניט עפעס אויסצוזאָגן. „פון אַ גלעזל וויין ווערט מען לעבעדיק, און די צונג ווערט א״, שט. פֿונעם יאַריד וו. *אַן איענער וועקסל = (א) וואָס מען האָט באַצאַלט; (ב) וואָס איז בטל געוואָרן. *אַן איענע פֿרוי ← דזוו. 2. צונויפֿגעבונדן, פֿאַרקניפט. אַ גרויסע שעפֿט ליגט אַ אויף אַלע פֿיר פֿיסלעך, פֿמ. *קיינער וועט ניט זיין, נאָר איך מיט איר אינאיינעם, אַ מיט אַ ווייטן טרוים אַ שיינעם, דא, געזאַמלטע שריפֿטן. *זיין אַי = זיין זייער תּכריש, נאַענט, אינטיים. „די נשמות פון דעם מאַן מיט דער וועב זענען אַ אין דריי צייטן...״, איבז אהרן לעווין, מקורי מנהגים, ווילנע 1873.

אויפגעבונדן ווערן — פּאַס. ספּעצ. בב: 1. גוט פֿאַרענדיקן שאַנגערשאַפֿט, האָבן אַ קינד. אַ יונג ווייב, אַן ערשטלינג, איז אויפֿ- געבונדן געוואָרן... צו פֿינף חדשים נאָך דער חתונה האָט זי בשלום געבוירן אַ יינגל, שט. פֿון כּתריעווקע. 2. ווערן פֿריי (דורכן טויט

אויפגעבונדן ווערן — פּאַס. ספּעצ. בב: 1. גוט פֿאַרענדיקן שאַנגערשאַפֿט, האָבן אַ קינד. אַ יונג ווייב, אַן ערשטלינג, איז אויפֿ- געבונדן געוואָרן... צו פֿינף חדשים נאָך דער חתונה האָט זי בשלום געבוירן אַ יינגל, שט. פֿון כּתריעווקע. 2. ווערן פֿריי (דורכן טויט

אויפגעבן — טרוה. גיב [-] אויסגעבן אויף, ~געגעבן. 1. צוגעבן צו דער מאַס, וואָס געבן פֿון אויבן, אַ נאָך אַן עפל צום קוואַרט, נאָך אַ ביסל צוקער צום פֿונט. אַ היץ אין באַד. אַ היץ = אויך: אונטערהעצן, אַג רייצן (ביי אַ קריגעריי, געשלעג, מחלוקת). 2. (דרוקער) צוגעבן, צולייגן פּאַפּיר אויף דער דרוקמאַשין. אַ נאָך בויגנס. (מאַליער) צוגעבן, צומישן נאָך אַ פֿאַרב צו שאַפֿן די געוואונטשענע שאַטירונג. 3. אַרבייטן עסן פֿון טאָפּ אין טעלער און דערלאַנגען צום טיש [אין זיך נישט]. ווען וועט מען שוין אַ די יוד? „מע גיט אַלעמאַל אויף אַ ניי געקעכט און ווידער אַ ניימאָדיש גערעכטס“, עט, לידער. „רבה בר בר חנאס פֿעטע געזונדלעך...ווערן אויפגעגעבן צום בריי ליאַנטענע טיש אויף גינגאַלדענע פּאַלימעש קעט“, ממוס, ווינטש. „איר האָט שוין געזען אַמאַל מיזאַל אַ פֿרענער דעם צימעס און דער נאָך דאָס פֿלישיש“, באַש, פֿאַר, 1960 | 29. 4. אַוועקשיקן מיט דער פּאַסט (אוקר, גאַ-ליציע). אַ אַ ברוי, אַ פּאַקעט אט. „דער וואָס האָט אויפגעגעבן די ברוי וואָס געמוזט נעמען פֿון דער פּאַסט ראַפּסיקעס און צאָלן פֿינף קאַפּ“, קמ, 1864, № 28. 5. אַוועקשיקן מיט דער באַד, מיט אַ שיף (ווי באַגאַוש, פֿראַכט). אַ די גאַנצע סחורה אויף דער שיף. „דער קוריערצוג קומט אָן... מע דאַרף נעמען בילעטן, אַ דעם גאַנצן באַ-גאַוש“, שט, ווערטער-לעבן. 6. אָנגעבן, אָנחויזן, אינפֿאַרמירן, דעקלאַ-רירן (פרוץ, ווערט). אַ דעם מקח, אַ דעם אינהאַלט פֿון ברוי, מעלדונג אַזוה. אַ וואָס עס געפֿינט זיך אין פעקל. „ווי האָבן שטאַרק חשק געהאַט, איך זאל זיי אַ מנין אַדרעס“, שט, מאָריענפֿאַד. „די גמרא גיט אויף דאָ דער נביא שלמה המלך ע"ה זיין ספר משלי האָט געמאַכט ברוח הקודש“, לט, 1/56. 7. פֿאַרלייגן, פֿאַרשלאָגן. אַט ערשט פֿאַר עטלעכע יאָר האָט מען אויפגעגעבן, מען זאל מאַכן אַ טעלעגראַף פֿון ענגלאַנד קיין אַמע-ריקע“, קמ, 1865, № 10. „איך האָב זיי טאַקע נאָך אַ פֿלאַן אויפצוגעבן, זייער אַ גוטן פֿלאַן“, ממוס, טאַקעס. „דעם פֿלאַן האָט אויפגעגעבן דער שרדן“, פּריץ, דער פֿעטער שכנא און די מומע יאַכנע“, פֿון וואָנען שטאַמט דאָס גע-שעפט און ווער האָט דאָס אויפגעגעבן?, שט, מנחם-מענדל. 8. פֿאַרעבן אַ לעקציע, הייסן עפעס טאָן ווי היימאַרבעט. אַ אַן איבערדערציילונג, אַ קאַמפּאָזיציע, אַ מאַטעמאַטישע אויפגאַבע אַזוה. „מע האָט אונדז הינטן אין שולע אויפ-געגעבן אַ שווערע רעכענונג“, דוד פֿרישמשן, קלייניקייט, 1894. 9. אינסטרוירן אַדער באַפֿעלן עפעס צו טאָן, דורכפֿירן. אַ דער גרופּע אַ מיסיע, אַ אַן אויפטראַג, אַ קאַמיסיע, אַ שליחות. 10. מוותר זיין אויף עפעס, זיך אָפּזאָגן. „וואָס ווילט איר? איך זאל אַ דעם גרעסטן אידעאַל פֿון דער וועלט?“, שט, אין שטורעם. „...אויפגעגעבן דעם ציל צו ווערן אַ למדן און אַ חסיד“, אַש, תהילים-יוז. „זיין חלק אין

יירט. אַן אַיענע באַבקע. „אַ כפרה פֿאַר אים אַלע הינטמאָדישע, אויפגעוויירענע, אַיענע פּאַש-טעט“, ממוס, ישבת. „אַיענע מצה...איז חמץ“, הרב א. ברודא, הליכות עולם. *האַבן (קריגן) אַיענע טיטן = זיין אין די ערשטע חדשים פֿון שוואַגערשאַפט (גראַב). *אַיענע טיטן (וועגן בעל-בתים) = אַ ריכטע, ברייטע, פֿעטע בעלי-בתים — לויט אַש, יונגס; ב) חשובֿע בעלי-בתים (בעל-עגלהש). 4. אויפגעשוואַלן, אָנגעדראַלן. אַן אַיענע באַק (פֿון צאַנווייטיק). 5. וואָס איז גיט עכט, מיט אַן אָנשטעל, באַרימערש, גרויסהאַלטע-ריש. „אויף זיין וועלט...פֿיל אויף גיבלא-זיג...רשעים וואָל גיט“, גה, 8. „געזען איז דער ייד אַן עושר, אַן אמתער, גיט קיין אַיע-נער“, איר קענט זיי אַפֿשר די נאָכגעמאַכטע פּראַפֿעטאַרן, די אַיענע ספּעציאַליסטן מיט די שוואַרצע רעק און גלאַנציקע צילינדערס“, פּריץ. „הויך מוטיגי לישט אדר אויף גבלאזיג נאַרין דיא זיך אַינן בילדין דאָן זיא וואש פֿר שטענין“, זכ"ר ר' בער אייבשיץ, באַרשבע, 1742? [צינבערג, פּונדלודות ספרות ישראל, IV]. 6. צעבלאָזן, פּונדלעדערעבלאָזן. „דער אַיע-נער זעל פֿיער דאָרט ווערט ביז אין הימל אַריין אַ הויכער לייטער“, ממוס, שלמה. „דער פּויליש-אַיענער נאַציאָנאַליזם“, מוק. „פֿאַר-געסט דעם אינעם האָס“, שטריגלער. 7. וואָס איז אומנאַטירלעך, באַמבאַסטיש, אומנייטיק אַפֿעקטירט, אַיענער סטיל, אַיע רייד, פּאַזע. **אויפגעבלאָזנקייט** — די (דאָס), אַן אייגן שאַפט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעבלאָזן. אַן אָנשטעל, אַן אַ אַזאַ אַ איז קרענקלעך. **אויפגעבלאָזענערהייט** — אַזוה. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעבלאָזן; אין מצב פֿון זיין אויפגעבלאָזן. אַוועקפלאַצן אַ. **אויפגעבלייט** — אַזי, פֿאַר אויפבליען. אַ וואָס מע האָט ווידער געמאַכט (איז געוואָרן) בלוי (בלויילעך). אַיע הימלען. „אויגן — זיג דיקער סם אין אַיער שטוינגג“, סוצ, פֿיער-וואָגן. **אויפגעבלומט** — אַזי, פֿאַר אויפבלומען. אַ נעגל. וואָס דערשינט (באַוויזט זיך, גייט אויף) ווי אַ בלום. אַיע האַפֿענונג, אַן אויפגע-ליכטיקט, אַ ננים. **אויפגעבלייט** — אַזי, פֿאַר אויפבלען. אַ וואָס האָט (ווידער, פּונדאָסני אַדער מיטאַמאַל) אַג געהויבן בליען (אַדער מאַכן דעם אינדוריק פֿון בליען). די אַיע וועלט פֿון פֿרילינג. אַיע יונגס חלומות. „די נאַכט איז פֿול מיט...בלויקייט שטילער, אַיער“, אַפּא, טח, 1960 v 30. **אויפגעבליטעררהייט** — אַזוה. ווען עס איז שוין (אַדער אין מצב פֿון זיין) אויפגעבליט. „ער האָט זי געקענט אַלס קינד און דערנאָך פּלוצלינג זי דערוען אַ אַלס מיידל“, רייד. **אויפגעבליצט** — אַזי, פֿאַר אויפבליען. אַ וואָס קומט אויף ווי אַ בליץ. אַיע געדאַנקען, פֿאַרלאַנגען, האַפֿענונגען. **אויפגעבלעטערט** — אַזי, פֿאַר אויפבלע-טערן. אַן אויפגעענט (וועגן אַ בוך). די אַיע זינטן פֿון אַלטן מאַנוסקריפט. אַרויפגעקומען אויפֿן הר הזיתים. אַרץ-ישראל איז געלעבן אַן אַיע, ייט, טאָג, 1960 vi 25.

פֿון מאַן, דורך קריגן אַ גט אַדער קריגן אַ היתר, ווען מען איז אַן ענווה). אַ ווערן דורך 50 רבנים. „ער האָט תיכף נאָך דער חתונה אָנגעהויבן צו קרענקען... ביז ער איז גע-שטאַרבן, און פֿערלעך די דאַמע איז אויפ-געבונדן געוואָרן“, שט, יאַטלע סעלאַוויי. 3. ווערן אויס עקרה. „האַט יצחק תפילה געטאָן פֿאַר זיין חשב רבקה, וואָס זי איז געווען פֿאַרבונדן און האָט קיין קינדער גיט געהאַט, ביז גאַט האָט דערהערט זיין תפילה... רבקה (איז) שוין אויפגעבונדן געוואָרן אין איז טראַגן געוואָרן“, מחזור לראש-השנה, סלאַווי טע 1832, יד/ב. **אויפגעבונדנקייט** — די (דאָס), אַן אייגן שאַפט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעבונדן. אַ צו נויפגעקניפטיקייט, אַן אַ פֿון אמתע חברים. **אויפגעבונדענערהייט** — אַזוה. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעבונדן; אין מצב פֿון זיין אויפגעבונדן. אַוועקטראַגן די פּאַפּירן אַ. **אויפגעבונטעוועט** — אַזי, פֿאַר אויפבונ-טעווען. אַ וואָס איז אויפגעשטאַנען (אויפ-געהעצט געוואָרן) אין אַ בונט, אויפשטאַנד, רעוואַלט, קעגן עפעס אַדער עמעצן. „זינג דאָס ליד פֿון אין ווילן“, גה, אַלטמאַדיש. „דאָס זענען הויכע תפֿיסות פֿון די שטעט, וואוהין מע פֿירט די אַיע קעגן אונדז און קעגן גאַט“, מַגל, חשוונדיקע נעכט. **אויפגעבורט** — אַזי, פֿאַר אויפבורען. אַ אויפגעהעצט; אָנגערעדט צו עפעס וואָס איז גיט גוט. אַיע צו אַ געשלעג אַן אַיע מחלוקת, קריגעריי. **אויפגעבויגט** — דזוה אויפגעבויגן. אַן. **אויפגעבויכלט** — אַזי, פֿאַר אויפבויכלען. אַן. 1. אויפגעפאַשעט מיט אַ בייכל; פֿעט, אַרויס-שטאַרצנדיק. „פֿולע זאַנגען וואָס שטייען אַיע מיט קערנער“, ראַדאַשיצקי, ליד אין אומרו. 2. האַלב-קנילעכדיק, אַיע ברעטער. **אויפגעבויילט** — אַזי, פֿאַר אויפבויילן. אַן צונויפגענומען, צונויפגעדריקט. זיך וואַרפֿן אויף עמעצן מיט אַיע פֿויסטן. **אויפגעבויסן** — אַזי, פֿאַר אויפבויסן. אַן ~געביטענער. אויפגעעסן, אויפגעריזשעט; אויפגעעפֿנט מיט ציין; וואָס זעט אויס ווי אויפגעריסן מיט די ציין, אַן אַ פעקל פּאַפּירן. אַיע שטיקלעך קעז. **אויפגעבויקייט** — די (דאָס), אַן נעגל. אייגנשאַפט פֿון אויפגעבן, מוותר זיין אויף מיינונגען, אידיען. „נאַכגעבויקייט און אַ וואָלט געמיינט אַ צוריקטריט אין אַמערקאַנער פּרינ-ציפֿן“, יג. **אויפגעבלאָזן** — אַזי, פֿאַר אויפבלאָזן. אַן ~געבלאָזענער. 1. וואָס מע האָט אין דעם אַריינגעבלאָזן לופט און עס גרויס (ברייט, דיק) געמאַכט. אַן אַיענער באַלאַזן. 2. דיק לעך, קנילעכדיק (היפּוון פֿון דאַר, איינגע-דאַרט). „ער וואָר ווייטש אונז שון, גלייך אויף גיבלון... אויף זיין באַקן ברענט ער אז צוואו רויז“, בבא-בבא, 98. „איזט ער איין אויף גיבלאויגער, דיקער, וואָס איז גישטאַפּטיר... רשע גינעווען“, גה, 161. 3. פּוכקע, גוט אויפגעגאַנגען, אויפגע-

א סוף־זומערדיקער וואָך וועט פּענעק שוין דווקא געוויס נישט א״, בערג, ביים דניעפער ו. זאלן מיר אַלץ א״ און פאַרשווינדן?״ שטרײַג לער. ״יוד, דוא מושט אויף געבן...דײַן לעבן, ס׳פּר משלים, פּדומ, 1686, ז׳ כז.

11. אינגאנצן פאַרלירן, נישט האָבן מער עפעס וואָס איז (געווען) טיפּער. א״ די האַפּע״ נונג, דעם בטחון, דעם גלויבן, א״ דיוועלט און יענע־וועלט.

12. ליקווידירן, א״ אַן אונטערנעמונג. ״צו ענדע זומער האָט מען דעם פּאַכט אויפגעגעבן, קאַצאָוויטש. ״למאי זאל איך מוזן א״ די ביד נעס?״ נאָד. ״זי האָט געמוזט א״ די היים אויף דער איסט־פּד, מעצער.

13. רעזיגנירן. א״ אַן אַמט, אַ שטעל, א״ דעם טראָן.

14. קאַפּיטולירן, (זיך) אונטערגעבן. א״ די פּעסט־נוג. א״ דעם קאַמף. ״מיר האָבן איך גיבעטן דש איר זאלט דעם (אַלפּורגי) דיא שטאַט אויף געבן,״ קהלת שלמה, אמשט 1744.

15. אַראַפּלאָזן, אָנזערן, א״ צען פּראָצענט. אויפגעבעט — אַדי, פאַר אויפגעבעטן וו.

1. פאַרבעט, צוגעבעט, איבערגעבעט, גע־בראַכט אין אַרדענונג (געלעגער) ווי עס דאַרף זיך פּעסאַג. ״...צוויי הויך־א״ע בעטן, אינ־דערמיט אונטער אַ הענגלעכטער אַ טיש...״ פּרײַ, דאָמ׳ שריפּטן. ״פלעגט ער אַפּילו נישט באַמערקן, ווי די צוויי געלע בעטן...שטייען נאָך נישט א״, ווייט, ״ביים איידעם אויף קעסט״. 2. צוגעגרייט צום גיין שלאָפּן. ״גון ווען ער [פּרעטיק־צונאַכט פֿון שול] אין היים קומט, אונ׳ פּינט זיך טיש גאר שין גרייכט... אונ זייני ליכט די ברענין שין אונ העל, אונ זיי בעט איז שין אויף גיבעט...״, לטו, 1/55.

אויפגעבעטלט — אַדי, פאַר אויפגעבעטלען. וואָס איז צונויפגענומען דורך בעטלען. איע גראַנסט, שטיקלעך ברויט.

אויפגעבעטערהייט — אַדו. ווען מע האָט שוין אויפגעבעט, א״ר קענט זיך לייגן, די ביט שטייט א״, רייד.

אויפגעבעניש — דאָס (די), זײַן פּראָצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויפגעבן (פאַרשיידענע באַ) מיט בייעטעם; עפעס וואָס איז שווער אַדער געדויערט לאַנג.

אויפגעבער — דער, י.ס. 1. ווער עס גיט עפעס אויף (אויך מיט וונ י.ק. קע, י.ס.) אַן א״ פֿון אַ מיטע, פֿון אַן אונטערנעמונג. אַ גרינגער א״ איז אַ שווערער פאַרדינער, שו. 2. (דרוקער) ווער עס לייגט אַרויף (אַרײַן) די בייגנס אייף (איין) דער דרוקמאַשין. ״פלעגן אינטערלייגן פאַפּיר...די א״, לײַנדאַר, ניער בש, 1844. אויך דער וואָס גיט צו פאַרב בייס דרוקן. פּונקט פֿון יוד דרוקער א״ פּוילן, וואַר־שע 1949. 3. אויפגאַבער, א״ אויפגאַבניק.

אויפגעבערלט — אַדי, פאַר אויפגעבער־לען. וואָס איז צונויפגעשטאַט אין אַ בער־גל (אַדער זעט אויס ווי אַ בערגל), איע שטיי־נער. ״זײַן שאַרבן זעט אויס פאַרייסן, א״ און גלאַנציק געל״, הל, אויף צאַרישער קאַ־טיאָרנע.

אויפגעבערני — דאָס & די, יען. טואונג אַדער אייגנשאַפּט פֿון אויפגעבן (געוויינטלעך

בב 10-15). ״צינישע א״, יג, טמו, 1954 iv. 2. אויפגעבעריש — אַדי. וואָס איז גרייט (גרינג) אויפצוגעבן. ״אַן אַ חוטה־השרה אַדער אַן אמנה איז מען א״ און גרייט צו רע־זיגנירן.״ איע קאַמפּראַמיסן.

אויפגעבראַטן — אַדי, פאַר אויפבראַטן. געבראַטענער. 1. פּרײַש צוגעגרייט דורך בראָטן, א״ענע לעבערלעך. 2. אויפגעברעגט, אויפגעקאַכט, אויפּשפּרינגען אַן א״ענער.

אויפגעבראַכט — אַדי, פאַר אויפברעכ־גען. 1. דערצויגן אַן א״. 2. אויפגעברעגט; דערצו־צערנט; שטאַרק אין כּעס. ״איך האָב זיך אַנדערגעזעצט... פאַרזאָרגטער, אַ צעטראַגע־נער, שטאַרק א״ אויף מיר טאַקע אַליין,״ ממוס, שטורעמציט. — מיר האָבן אויך אַ חלק אין גלופּס!״ לאָזן זיך הערן קולות פֿון שרעקלעך א״ע, ממוס, נש״רפּים. ״איז דער טאַטע אַרומגעגאַנגען שרעקלעך א״, ווייט, ידער איבערצאָנג. ״שטייט ער שטענדיק אין מלחמה קעגן פּאַלק דעם א״, אל, מ״תי המוכס״.

אויפגעבראַכט ווערן — נייטראַל. ווער א״ בײַן געוואָרן א״. < דפּו, 23. ״עס האָט געשטור־רעמט, געבליצט, געדויערט, גלײַך ווי דער אייבערשטער איז שטאַרק א״ געוואָרן אויף דער זינדדיקער ערד,״ ממוס, מסעות. ״דאָ ווערט דער געלער א״, קרייצט מיט די ציין, דאָס פּנים צעפּלאַמט זיך א״יס, ווייט, ק״ריינדעלע.״ ״זי ווערט פֿון רגע צו רגע אַלץ מער א״ — דאָס פּילט זיך אין איר שווערן אַטעם, בערג, ביים דניעפער ו.

אויפגעבראַכטערהייט — אַדו. ווען מען איז שוין (אַדער אין מצב פֿון זיין) אויפגע־בראַכט. שרײַען, גוואַלדעווען א״, א״ אַ קלאַפּ טאָן מיט דער טיר און אַנטלויפֿן.

אויפגעבראַכטקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ־שאַפּט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעבראַכט. אַן אויפגעברויטקייט, אַן א״.

אויפגעבראַכן — אַדי, פאַר אויפברעכן. געבראַכענער. וואָס מע האָט געעפּנט אַדער צעבראַכן איבערגוואַלד, מיט כּוח. אַן א״ענע טיר, א״ענער שלאַס. ״...אונ׳ מיר גוויין וויא דיא קייטש איז אויף גיבראַכן גינעזן,״ שו״ת אבן שהם, 169...55. נישט־א״ענע ערד = נאָך קיינמאַל נישט געאַקערטע ערד.

אויפגעבראַכענערהייט — אַדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעבראַכן. געפּינען דעם שלאַס א״.

אויפגעברוּזט — [...ברויגעזט] אַדי, פאַר אויפברוּזן. וואָס מע האָט (א״יס) ברוּזט געמאַכט. אַרומגיין אַן א״ער.

אויפגעברויזט — אַדי, פאַר אויפברויזן. אויפגעקאַכט, אויפגעזיט, אויפגעשטורעמט. ״ווי אַ קעסל א״, לויפּט די לילית מיט דער פּוסיט,״ פּרײַ, לידער און פּאַעמען. ״ער האָט זיך נעכט געוואַלגערט אַ וואַכער אויפֿן האַרטן געלעגער, אַן א״ער, אַ צערייצטער,״ טימאָן, צווייטן. ״דער המון, פֿון מאַרד־באַגער אַן א״ער. גענומען האָט די גאַנצע שטאַט אַריבערשוועגן קען,״ חג, שײַן פֿון פּאַרלאַטענע שטערן.

אויפגעברויזטקייט — די (דאָס), זײַן אייגנ־שאַפּט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעבראַכט. אַן אויפגעברויזטקייט, אַן א״.

אויפגעברויזט — אַדי, פאַר אויפברויזן. געגליכענער. וואָס איז אויסגעליכן אויף אַרויף, אויף העכער. א״ענע נעגערס. ״אויס־געגליכענע אין רעכטלאַזיקייט זינגען איצט אייפגעגליכענע אין פּרײַהייט,״ רייד.

אויפגעגנבט — [...גאַנזעט] אַדי, פאַר אויפגעגנבן. צונויפגענומען, צווייפֿע־קריגן דורך גנבֿענען. איע שטיקער סחורה. איע צירונג.

אויפגעגעבן — אַדי, פאַר אויפגעבן. געגעבענער. מיט פאַרשיידענע בב פֿון ווערב. ספּעט: אַוועקגעשיקט, אַפּגעגעבן, פּאַר־געבן. אַן א״ענע פּראָבלעם. (קען אויך האָבן

שאַפּט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעברויזט. אַ צעהיצטקייט, אַ צעקאַכטקייט, אַן א״. אויפגעברויזט — אַדי, פאַר אויפברויזן. זיך א״. וואָס איז פּרײַנדלעך, נאַענט געוואָרן ווי ברידער. איע אין נויט, אין אומגליק.

אויפגעברויט — אַדי, פאַר אויפברויזן. אויפגעקאַכט; באַגאַסן מיט קאַכעדיק וואַסער. איע מילך. ״ער עסט האַלב־ברויט, איע אייער,״ רייד.

אויפגעבריל — דער, זײַן נעגל. פּלוצעמדי־קער, מיטאַמאָליקער בריל (פֿון אַ לייב), און אין א״, אין סאַמע מדברס געלע זאַמדן, פֿון אַ לייב, בשעת ער זעט...״, אַצג, פּאַרנאַכט־גאַלד.

אויפגעברענגט — פאַר אויפברענגען. אויפגעגאַנגען — אַדי, פאַר אויפגאַיין. מיט פאַרשיידענע בב. ספּעט: וואָס הייבט זיך אויף דורך יירונג, וואָס קומט פֿון אונטן, פֿון אינעווייניק. ״...זעען אויס ווי גוט א״ע חלות מיט ראַזשינקעס אינדערמיט,״ דטש, דוקאַר. ״לויכט ערשט אויף זיין אָנהייב פֿאַרן פּאַלק און לאַנד אין עקסטאַז אין א״עם,״ אל, ״יהודה המפּביס טויט,״ וויסער פֿון די זיסטע סמען זינגען זינגעדיקע גראַמען; זעמלברויט פֿון בעסטן קאַרט איז דאָס א״ וואַרט, ראַנדיק, יאַ שפּעטער עפּל.

אויפגעגאַנגענערהייט — אַדו. וואָס איז שוין (אַדער אין מצב פֿון זיין) אויפגעגאַנגען. וואָס רוקסטו דאָס געבעקס אין אויוון נישט א״, רייד.

אויפגעגאַנגען — אַדי, פאַר אויפגאַיין. געגאַסענער. וואָס מע האָט (אויף דעם) געגאַסן. אַ בראָטן מיט אינעם וויין. א״ענע זאַפּטן, א״ענער בראָטן, א״ פּלייש. אויפגעגאַנגען — [גאַנזעט] אַדי, פאַר אויפ־גאַנזען. וואָס מע האָט (קריגט) דורך גוילה. א״ געלט, א״ער פאַרמאָגען.

אויפגעגאַנגען — אַדי, פאַר אויפגאַנצן. וואָס באַווייזט זיך מיטאַמאַל מיט אַ שײַן, אַ גלאַנץ. א״ער שטערן, א״ער געדאַנק. ״דער א״ער מוח און באַפּרייטער ווילן פֿון גאַר דער וועלט,״ חג.

אויפגעגלייט — אַדי, פאַר אויפגלייטן. וואָס האָט גענומען גלייטן. איע קוילן. איע האַפּענונג.

אויפגעגלייכטקייט — די (דאָס), זײַן 27] פֿאַרן באַגריף גלייכונגן אייגנשאַפּט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעגלייכט (א״ אויפגלייכטן). די א״ פֿון רעכט.

אויפגעגליכן — אַדי, פאַר אויפגלייכן. געגליכענער. וואָס איז אויסגעליכן אויף אַרויף, אויף העכער. א״ענע נעגערס. ״אויס־געגליכענע אין רעכטלאַזיקייט זינגען איצט אייפגעגליכענע אין פּרײַהייט,״ רייד.

אויפגעגנבט — [...גאַנזעט] אַדי, פאַר אויפגעגנבן. צונויפגענומען, צווייפֿע־קריגן דורך גנבֿענען. איע שטיקער סחורה. איע צירונג.

אויפגעגעבן — אַדי, פאַר אויפגעבן. געגעבענער. מיט פאַרשיידענע בב פֿון ווערב. ספּעט: אַוועקגעשיקט, אַפּגעגעבן, פּאַר־געבן. אַן א״ענע פּראָבלעם. (קען אויך האָבן

היפכדיקע ב: א'ענער פלאן = א) פלאן וואס מע דארף מאכן אדער דורכפירן, ב) וואס מע זאגט זיך אפ פון אים). "די אינען זאכן העלן צוריקגעבען ווערן פון דער אויפגאבסטאג ציען", קמ, 1866, № 8, מודעה. 210: "דער פאלקסווילן טאג ניט זיין דאס פאראנענע, דאס געגעבענע, נאר דאס געזוכטע, דאס א'ענע", ימ, נוס, 1926.

אויפגעגעסן — אד"י, פאר אויפגעסן. ~ גע- געסענער. אויך: פארצערט, אויסגעגעבן אויף עסן און אנדערע הצטרכותן. אן אינען ירושה. **אויפגעגראבלט** — אד"י, פאר אויפגראב- לען. ~ וואס איז (מע האט) צונויפגענומען גראבלענדיק (מיט די הענט, מיט א גראב- לייע). דאס א'ע מיסט.

אויפגעגראבן — אד"י, פאר אויפגראבן. ~ געגראבענער. וואס מע האט געפענט גראבן דיק; וואס מע האט געפונען ביים גראבן. אן אינען קבר; אן אינען אוצר; אן אינען שטאט.

אויפגעגראבענערהייט — אד"ו. ווען מע האט שוין (אדער איז שוין) אויפגעגראבן.

אויפגעגרוילט — אד"י, פאר אויפגרוילן. ~ פלוצלינג דורכגענומען מיט גרויל. "איך זע אן אער; דאס צארטסטע וועלסט און געלט אין טויסקייט אין צעפילטער", אל ו, 'רעפ- לעקטיעס'.

אויפגעגרוילטקייט — די (דאס) מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעגרוילט. "דאס איז געווען מער ווי שרעק, ס'איז געווען אן א וואס האט געליימט".

אויפגעגרויזשט — אד"י, פאר אויפגריי- זשען. ~ געגריז(ן)עט. 1. ביס לעכחיו אויפגעגעסן דורך בייסן מיט די פאך דערשטע צייט. א'ע שטיקלעך ברויט. 2. צע- פנייקט, צעמאטערט פון נאגענישן, יאדענישן. אן אויפגעיאדעטע, אן א'ע בין איך", אגוז. **אויפגעגריינט** — אד"י, פאר אויפגריינען. ~ וואס איז מיטאמאל (אומגעריכט, אונדאסנ) געווארן גריין. "די א'ע, אויפגעפרישטע בערג פון יהודה", אפא, טמז, 1953 II 13.

אויפגעגריינט — אד"י, פאר אויפגריינען. ~ צונויפגענומען, צונויפבאקומען נאך א דינגען, אויסדינגען. אינען ארטיקלען.

אויפגעקט — אד"י, פאר אויפקען. ~ 1. וואס איז אפן, אנטפלעקט (נאכן אראפנע- מען עפעס וואס האט עס צוגעדעקט). "דריי געטרענק זיינען אסור, אז זיי שטייען א: וואסער, היין און מילך... היפל זאלן זיי זיין א און זאלן ווערן אסור"; רע"ט, ע"ט. א. "דאס הארץ... זינט (= ברוט) אינגאנצן א", ווי"ט. דער ארעמער יונג. 2. ניט צוגעדעקט. "מע געהער ניט צו מאכן די ברכה אויף דעם שילראש, בשעת דער קאפ איז א, רק מע זאל פריער צודעקן מיט דער יארמיקע", ספר שלחן ערוך, חלק ב [אנהייב 19. יח]. "סיליגט א די שארף פון מעסער, ליגט באקעט א — פאר וועמען?", הל, טרעבלינקע... 3. אנטדעקט; אויסגעפונען. דער א'ער אינדול. דאס א'ע געזען פון דער נאטור.

אויפגעקטערהייט — אד"ו. ווען עס

איז (מע האט) שוין אויפגעדעקט; אין מצב פון זיין אויפגעדעקט. טראג עס ניט א. **אויפגעדעקטקייט** — די (דאס), ין. אייגנ- שאפט אדער מצב פון זיין אויפגעדעקט. א נאך- קעטיקייט, אן א. "דאס ברעקעלע א' און דאס שטיקעלע אמתידיקייט... האט אים געמאכט סימ- פאטיש, מענטשלעך", י. יאנאסאוויטש, מיט יידישע שרעבער אין רוסלאנד.

אויפגעדראגן — אד"י, וואס ווערט בולט, ארויסשטארצנדיק, אָנגעלאָפֿן, אויפגעגאנגען. צוהינגן מיט א'ענע קנאספן. "ווי דאס בלוט אין די אינען בלויז אָדערן", בעל-מחש- בות וו.

אויפגעדורלט — אד"י. צעטומלט, אויפגע- רודערט. "ער האט אויסגעזען א ביסל צע- דרייט, די אויגן רויט און א', דאס פנים בלאסלעך", בערג, ביים דנישער וו.

אויפגעריי — דער, יען. נעגל. געווייבל (פון וואסער, שניי, שטויב אט) וואס דרייט זיך שטורעמדיק ארויפצו. "איבער די ימען — אן אויפשטעגונג פון אפגורונטן, איבער די מדבריות — אן א' פון זאמרון", הל, 1923.

אויפגערייט — אד"י, פאר אויפגרייטען. ~ צונויפגעדרייט אדער פאנאנדערגעדרייט, אפגע- דרייט. אן א'ער קראץ. "אויף די בלויז ליפן מיינע א' געלעגן זיינען ווערטער ווי די שלאנגען", יהואש, דער הייליקער, "זיין האנט — אן א'ער דארן", הר, אין שענסטן טאג פון הארבסט.

אויפגערייטערהייט — אד"ו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגערייט; אין מצב פון זיין אויפגערייט. ליגן א' אין דרייען. א'וועקטראגן די שטריק א'.

אויפגערייטקייט — די (דאס), ין. אייגנ- שאפט אדער מצב פון זיין אויפגערייט. א צונויפגעקנויטקייט, אן א'.

אויפגעדריקט — אד"י, פאר אויפדריקן. ~ אויפגעפרעסט; צונויפגעדריקט. "טראגט אויף זיך די... חתימה, א' פון בוראס פלינגער", יהואש, באקעטע נשמות, "די קליינע ליפלעך א' פון שטילן צער", דא, שטילע געזאנגען.

אויפגעדריקטערהייט — אד"ו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעדריקט. א' זעט מען עס בולטער.

אויפגעהאדעוועט — אד"י, פאר אויפהאדע- ווען. ~ אויפגעפרישט, אויפגעפאשטעט; אויפגעכאעט, אויפגעצויגן. א'ע קינדער, "דער רבי... האט געהאט היפשע מנינים [חסידים] אייגענע א'ע און גוט-דורכגעארעוועטע", לדב, 392.

אויפגעהאדעוועטערהייט — אד"ו. ווען מע האט שוין אויפגעהאדעוועט. צוריקגעבן דאס קינד א' קוילען די אינדיקעס א'.

אויפגעהאלטן — אד"י, פאר אויפהאלטן. ~ געהאלטענער. מיט פארשיידענע צב פון ווערב. ספעצ: אונטערגעשטיצט, פארזארגט מיט לעבנסמיטל; לאנג, געווענדיק געהאלטן; פארהאלטן; אויפגעהיט פון אונטערגיין. א'ענע קרובים; א'ענע ארבישאפט; דאס א'ענע לעבן; א'ענער בעס. חט פארשישטש יואם עצור וועובי (דברים, לב, 36) "אויף גיהלינער".

אויפגעהאלטן ווערן — פאט. ווער א' בין געווארן א'. ~ אויפהאלטן. היפסט: פארהאל- טן ווערן, בלייבן אין מיטן; אפגעלייגט ווערן. "משה האט מתפלל גיוועזן אונ' דיא תפילה איז אויף גיהאלטין גיווארן כמה ימים", נצו, ויקרא, ג/א. "די נסיעה וואלט חלילה א' גע- ווארן", ממוט, מסעות. "זענען די מחותנתסעס גייסט פארטיק... מוז א גאנץ ציבור, די הייליקע תורה א' ח"י", צעד.

אויפגעהאנגען — אד"י, פאר אויפהענגען. ~ די א'ע בילדער. "וואס האלטסטו א' די נאז אויף דער קווינטעז?", שע, פון צוויי וועלטן. "ס'איז מין גורל א' אויף דער בלוטיקער לבנה", פמ, קופט. 99: ~ געהאנגען.

אויפגעהאנגענערהייט — אד"ו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעהאנגען; אין מצב פון זיין אויפגעהאנגען. א' וועט זיך עס גיכער אויסטריקענען.

אויפגעהאקט — אד"י, פאר אויפהאקן. ~ אויפגעפענט דורך האקן; געמאכט ליידיק דורך האקן. א' אנז; א'ע טיר. "אפענע געוועלד לער האבן ווי א'ע לעכער געקוקט שווארץ אין מארק ארשין", אש, תהילים יוד.

אויפגעהאקטערהייט — אד"ו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעהאקט; אין מצב פון זיין אויפגעהאקט. א' זעט עס אויס ווי א פיסק פון א חיה.

אויפגעהארעוועט — אד"י, פאר אויפהארע- ווען. ~ באקומען, צונויפגעקריגן דורך הא- רעווען. אן א'ער פארמעגן.

אויפגעהויבן — אד"י, פאר אויפהייבן. ~ געהויבענער. מיט פארשיידענע צב פון ווערב. ספעצ: 1. וואס איז געווענדט ארויפצו, אין דער הייך. "...קלאגן מיט אינען אויגן צום פארעמהארציקן, געטרענען פאך טער אין הימל", ממוט, קליינענטשעלע. 2. גיכטיק דערהויבן, שטארק אויפגעלייגט. "ווארן דער רבי זאל לעבן איז נאכן דאווענן זייער א' געווען [אין 2 טעקסט: יהיה בחדוה גדולה] און דער שמועס זינער איז געווען מיט שרעקלעך דביקות", יפ. "דער שבת איז מיט גרויס שמחה און גדולה געוועזן, זייער אן אינענער שבת", גדולת ר' וואלף... [יפ]. "דער פטער האט געהאט פארשידענע זמנים. אַמאַל איז ער געווען א' פריילעך און אויפ- געלייגט", לדב, 56. 3. אפגעשאפט, פעליק. מלל פארשישטש יתהי האמת נעדרת' (ישעיה, נט, 15) "אויף גיהויבן" [תי: "דער אמת פעלט"].

אויפגעהויבנקייט — די (דאס), ין. אייגנ- שאפט אדער מצב פון זיין אויפגעהויבן. "אי- בערן טיך הייבט זיך אן צו בערגלען דאס וואסער מיט עפעס א געבלאזנקייט און א", ווי"ט, דער איבעראנג.

אויפגעהויבענערהייט — אד"ו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעהויבן. "שטאטע, א' וועל איך קענען זען דעם פאראד", רייד.

אויפגעהויפט — אד"י. ארכ. אָנגעבלאַזן, אַנ- געפוישט. אין פארבינדונג מיט נאר א גרוי- סער נאר. [ווער עס ווארפט אוועק עפעס וואס האט א גרויסן ווערט און באהאלט וואס האט גיט קיין ווערט] דער ווער יוא איין גרושר אויף

גאט איז דאס הארץ פון אַ בשרודם אַפן ווי אַן איע מגילה, פּרץ, פּאָלקסטימלעכע געשיכטן. 2. צונויפגעוויקלט. פאַרבינדן דעם אין דאָקומענט מיט אַ סטענגע.

אויפגעוויקלטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האַט) שוין אויפגעוויקלט; אין מצב פֿון זיין אויפגעוויקלט. פֿאַטאַגראַפֿירן דעם דאָ קומענט אַ.

אויפגעוועבט — אַדו. פֿאַר אויפֿוועבן אַ „שטאַף...איז אַ פֿון די צוויי מינים, די קעטע איז אַ באַוולגע און דער שום איז וואָל, ש. שפּיראַ, קליידער־פֿאַרבערע, וואַרשע 1900.

אויפגעוועזן — אַדו. פֿאַר אויפֿוועבן אַ גע־וועזענער. וואָס איז (האַט) גיט געשלאָפֿן, געווען וואָך. „די אַיענע זינגען גלפֿך אַרויס פֿון שטובֿ, רייד.

אויפגעווען — פֿאַר אויפֿוועבן אַ. [קען גיט געניצט ווערן אַטריבויטיוו]. „די ראַנדן פֿון זינגע אויגן זינגען זייער רויט געווען, ווי ער וואָלט אויפגעווען די גאַנצע נאַכט, אַש, תּהלים יוד.

אויפגעוועקט — אַדו. פֿאַר אויפֿוועקן אַ. 1. אַרויסגעפֿירט פֿון צושטאַנד פֿון שלאָף; דערוואַכט. „...קולות פֿון קינדערלעך, פֿור נעם זיס־געשמאַקן שלאָף איע, ממוט, שלמה. „פאַמעלעכל האַט זיך אָנגעהויבן צו הערן דאָס געזאַנג פֿון איע פֿייגל, ייט, טמז, 11 1959. 2. אויפגעכאַפט, אויפ־גערוודערט; אַקטיוו געוואָרן. דאָס איע געוויסן, אַן איער יגון. איע תּאוות. „איך האָב אין סיוון ברייט די פֿענצטער אויפגעמאַכט אין ווינטער, איער, אויפגערעגטער נאַכט, אל אַ יִשְׁבוֹעוֹת.

אויפגעוועקטע — די. אַצ נב. אַ קליינע פּיתּה חסידים, אנשי חין [= חכמה נסתרה], מקובלים, תלמידים פֿון ר' ישראל אישאַנסקער און זיין פֿאָטער דעם ינסתר; געווען אין ווינטרוסלאַנד און פֿאַדאַליע. „אין כאַפּון איז פֿאַראַן גאַר אַ קליין זינלעלע פֿון די דאָזיקע איע. זיי האָבן אַפֿילו קיין אייגן קליינל גיט, עס קלעקט זיי גיט אויף אַ מנין, ברוסליאַוו, בני די טיטן פֿון פֿאַלעטיע.

אויפגעוועקטערהייט — אַדוו. ווען מען איז שוין אויפגעוועקט. אַ האַט ער גענומען זיך אַרומקוקן.

אויפגעוועקטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האַט) שוין אויפגעוועקט. עס גיט קאַלטערהייט, עס אַ. **אויפגעוואַרפֿן** — אַדו. פֿאַר אויפֿוואַרפֿן אַ. געוואַרפֿענער. 1. פֿאַרגעוואַרפֿן, פֿירגעהאַל־טן. איענע חסאים. 2. צונויפגעוואַרפֿן. איע זאַכן.

אויפגעוואַרפֿענערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האַט) שוין אויפגעוואַרפֿן; אין מצב פֿון זיין אויפגעוואַרפֿן. אַרבינפאַקן אַלץ אין קאַרב אַ.

אויפגעוויגט — אַדו. פֿאַר אויפֿוויגן אַ. פֿור גאַנדערגעוויגט; צעוויגט. „דאָס פֿינער כּוואַליעט זיך... ווי לענעס אַ אין העלן פֿלאַטער, פּמ. מלחמה. „שטעטלעך...מיט פֿאַרכטיק איע שרעקן פֿון בית־עלמינס שטומע, י. יאַנאַסוויטש, אַ טובּ אין שטעטט.

אויפגעוויזן — אַדו. פֿאַר אויפֿוויזן אַ. אויך: דעם, אָנגעוויזן. „...טויגעניצן...אַ גאַר אויף דעם קלייך־שאַכער און אויף דעם שאַפֿס־האַב־דל, אמד, שלום דער קאַראַבעלניק, ווילנע 1877.

אויפגעוויכערט — אַדו. פֿאַר אויפֿוויכערן. נעאַל. אויפגעקומען ווי (מיט) אַ וויכער; אויפגעשטורעמט. „יעדער שטראַם...און און באַפֿליגלט, שעפט אַרײַן אין זיך דעם הימל...“ פּמ, פֿאַר פֿאַרק און לאַנד.

אויפגעווייניקט — אַדו. פֿאַר אויפֿווייניקן. נעאַל. געבוירן (געבראַכט אין באַוועגונג) פֿון ווינט. „די גאַנצע שטאַט ייִדן האָבן זיך גע־בוירן...ווי איע אַטשערעטן“, פּמ, דוראויס, דוראַפֿן.

אויפגעוויקלט — אַדו. פֿאַר אויפֿוויקלען אַ. 1. פֿונאַנדערגעוויקלט, פֿונאַנדערגענומען. „פֿאַר

קראַפֿט“, ממוט, שלמה. „וואַנדער איך אַזוי מיט מיינע טרוימען, וואָלד אין שלאָף און האַלב ווי אַ“, דא, וואַלעט. „אין געדראַנג פֿון גאַר־גיט־איע גופֿן...“, הל, אַלטמאַדיש.

אויפגעוואַכטערהייט — אַדוו. ווען עס (מען) איז שוין אויפגעוואַכט; אין מצב פֿון זיין אויפגעוואַכט. אַפֿילו אַ גיט וויסן וואו מען איז אין דער וועלט.

אויפגעוואַקסן — אַדו. פֿאַר אויפֿוואַקסן אַ. געוואַקסענער. אויך: געוואַקסן. 1. וואָס איז אַרויסגעוואַקסן, אויפגעקומען. איענע קער־נער. „די איענע פֿון תּרומה איז אַזוי ווי תּרומה, און די איענע פֿון די איענע איז שוין חולין“, זרעים, פ.ב. „גאַך פֿון דער ערד גיט אַ = גאַך קליין, אַן דערפֿאַרונג (געזאַנג צו גישט אינגאַנצן דערוואַקסענע וואָס מישט זיך אין עפעס אַרײַן). 2. וואָס האַט דערגרייכט דעם וואַקסנימום אין וואַקסן. די איענע קינדער.

אויפגעוואַקסנקייט — די (דאָס). מצ נב. איינגשאַפט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעוואַקסן. אַ סימן פֿון אַ, פֿון ציטיקייט. פּסיכ. ט.

אויפגעוואַקסענערהייט — אַדוו. ווען עס (מען) איז שוין אויפגעוואַקסן; אין מצב פֿון זיין אויפגעוואַקסן. **אויפגעוואַרעמט** — אַדו. פֿאַר אויפֿוואַרע־מען אַ. וואָס איז (אַ ביסל) אָנגעוואַרעמט. איע קאַשע האַט גיט קיין טעם. „אַן אַלמן איז ווי אַן איער טשאַלנט“, פֿוהל.

אויפגעוואַרעמטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האַט) שוין אויפגעוואַרעמט. עס גיט קאַלטערהייט, עס אַ. **אויפגעוואַרפֿן** — אַדו. פֿאַר אויפֿוואַרפֿן אַ. געוואַרפֿענער. 1. פֿאַרגעוואַרפֿן, פֿירגעהאַל־טן. איענע חסאים. 2. צונויפגעוואַרפֿן. איע זאַכן.

אויפגעוואַרפֿענערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האַט) שוין אויפגעוואַרפֿן; אין מצב פֿון זיין אויפגעוואַרפֿן. אַרבינפאַקן אַלץ אין קאַרב אַ.

אויפגעוויגט — אַדו. פֿאַר אויפֿוויגן אַ. פֿור גאַנדערגעוויגט; צעוויגט. „דאָס פֿינער כּוואַליעט זיך... ווי לענעס אַ אין העלן פֿלאַטער, פּמ. מלחמה. „שטעטלעך...מיט פֿאַרכטיק איע שרעקן פֿון בית־עלמינס שטומע, י. יאַנאַסוויטש, אַ טובּ אין שטעטט.

אויפגעוויזן — אַדו. פֿאַר אויפֿוויזן אַ. אויך: דעם, אָנגעוויזן. „...טויגעניצן...אַ גאַר אויף דעם קלייך־שאַכער און אויף דעם שאַפֿס־האַב־דל, אמד, שלום דער קאַראַבעלניק, ווילנע 1877.

אויפגעוויכערט — אַדו. פֿאַר אויפֿוויכערן. נעאַל. אויפגעקומען ווי (מיט) אַ וויכער; אויפגעשטורעמט. „יעדער שטראַם...און און באַפֿליגלט, שעפט אַרײַן אין זיך דעם הימל...“ פּמ, פֿאַר פֿאַרק און לאַנד.

אויפגעווייניקט — אַדו. פֿאַר אויפֿווייניקן. נעאַל. געבוירן (געבראַכט אין באַוועגונג) פֿון ווינט. „די גאַנצע שטאַט ייִדן האָבן זיך גע־בוירן...ווי איע אַטשערעטן“, פּמ, דוראויס, דוראַפֿן.

אויפגעוויקלט — אַדו. פֿאַר אויפֿוויקלען אַ. 1. פֿונאַנדערגעוויקלט, פֿונאַנדערגענומען. „פֿאַר

גיהויפֿטר נר און איין משוגע“, לטו, 1/116. **אויפגעוויפֿנט** — אַדו. > הויפֿן, נעאַל. צו־נויפגענומען אין אַ הויפֿן. „מיר טראַגן אין די הענט איע אונדזערע אייגענע קעפֿ פֿריש־געשאַכטענע“, הל, 1921.

אויפגעוואַרבעט — אַדו. פֿאַר אויפֿוואַרבע־ען אַ. צונויפגענומען אין אַ קופּע, הורבּע. „די געל־פֿאַרועקלטע בלעטער וואָס ליגן אַ גאַך דעם טריבן רעגן־וועטער“, הר, אין שענסטן טאַג פֿון האַרבּסט.

אויפגעווייזן — אַדו. פֿאַר אויפֿווייזן אַ. [אין לז אָן] ~ געהיטענער. אָפּגעהיט, וואָס מע האַט באַוויזן צו דערהיטן. איע(נע) אוצרות. „איע אין אַ בוך־פֿאַרעם, שנ, לעזער, דיכטער, קריטיקער וו.

אויפגעווייטערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האַט) שוין אויפגעווייט; אין מצב פֿון זיין אויפגעווייט. האַלטן טייער אַ.

אויפגעווייטערט — אַדו. פֿאַר אויפֿווייטערן אַ. אויפגעלייגט, אין אַ פֿריילעכער שטימונג. איע זיך אַוועקלאָזן אויפֿן שפּאַציר. „אַן איער דורך אַלע גילדער“, הל, ידי ביימער בלונע בלוי. „דאָס שאַמל איך פֿאַר זיי...א, וואָס פּאַסט גאַרשט פֿאַר מיר, אַן אַלטן גרויען גרינד, מל, אַ וואַונד, קייט.

אויפגעווייכט — אַדו. פֿאַר אויפֿווייכן אַ. „...זייער שטומקייט אויפצוקיפֿן מיט דעם אין וואַרט“, מל, זיידעס מיינע.

אויפגעווייצט — אַדו. פֿאַר אויפֿווייצן אַ. אויפגערעגט, וואָס איז מיט היץ, איע רייד. אויפֿשפּרינגען אַ איער. אויך: געווייצלט, נס = אַ ביסל אויפֿגעווייצט.

אויפגעווייצטקייט — די (דאָס). מצ נב. איינגשאַפט אַדער מצב פֿון זיין אויפגעווייצט. מיט רוגאז און אַ.

אויפגעווייצלט — אַדו. פֿאַר אויפֿווייצלען אַ. אויפגערעגט, אויפגעוואַכט, אויפגעווייצט (מיט ביטול). [> היצע] = הינטשלעגער.]

אויפגעוועלט — אַדו. פֿאַר אויפֿוועלען אַ. וואָס ווערט מיטאַמאַל ליכטיק(ער), העל(ער). דער איער טאַג. „דו האַסט זיין קאַרט געזוכט אין רעגונג איער“, מל, יבנעם קאַרטנטיש. „דער שאַטן פֿון אַ מיסטישן משיח, דער שאַטן פֿון אַן איער און פֿאַרלאַשענער האַפֿע־גונג“, ימ.

אויפגעווענט — אַדו. פֿאַר אויפֿגעוואַנגען אַ. **אויפגעוועצט** — אַדו. פֿאַר אויפֿוועצען אַ. וואָס ווערט דורך רייד (מעשים) געשטיסן צו גוואַלדטאַטן, צו רשעות. „דער איער המון נעמעט ברעכן שויבן“.

אויפגעוועקלט — אַדו. פֿאַר אויפֿוועקלען אַ. „בני איינעם איז די זשוּפֿיצע געווען אַ און ס'האַט זיך געוויזן אַ טליח־קטן, באַש, פֿאַר, 25 xi 1960.

אויפגעווערט — אַדו. פֿאַר אויפֿווערן אַ. וואָס איז מער גיטאַ, וואָס ווירקט גיט מער. איע ווייטיקן. „אויסגעשעפטע איצטער ליגן זיי ווי אַ קוואַל אַן איער“, ב. לפֿאָי, צייכנס.

אויפגעוואַכט — אַדו. פֿאַר אויפֿוואַכן אַ. וואָס האַט זיך אויפגעוואַכט פֿון שלאָף, וואָס איז אינגאַנצן וואָך געוואָרן. איער געוויסן, איער זכרון. „ער האַט דערפֿילט אין זיך אַן איע

זכרון. „ער האַט דערפֿילט אין זיך אַן איע

אויפגעזאמטנקייט — די (דאס), מצ נב. אינגשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעזאמטן. "דערוארגן דעם אויפגעשריי פון תאוה צווישן די ציין...און צוען צוזאמען די הענט אין אויסטערלישער א", אצג, אין ציטונט רויש.

אויפגעזאמלט — אדי, פאר אויפזאמלען. צונויפקלייבן, צונויפקענומען; וואס פון דעם האט מען געמאכט א זאמלונג, איע בילדער, פאסטמאקעס. "ער האט אין וועג אויסגעקאש" פערט ביי מיר א העלפט פון מינע שווער איע קאפיקעס", אמד.

אויפגעזאמלטערהייט — אדו. ווען מע האט שוין אויפגעזאמלט; אין מצב פון זיין אויפגעזאמלט. ארויסטראגן אלץ (פארקויפן) א.

אויפגעזוכט — אדי, פאר אויפזוכן. געפון ווען די איע דאקומענטן.

אויפגעזוכטערהייט — אדו. ווען מע האט (עס איז) שוין אויפגעזוכט. אי חידער פאר לירן.

אויפגעזונגען — אדי, פאר אויפזונגען. 1. וואס מע האט געזונגען הויך אדער פליר צעם, מיטמאל. אן איגונדל. 2. וואס איז איבערגעשאצט איע פרייזן. איע טענות.

אויפגעזעט — אדי, פאר אויפגעזען. מיט פארשיידענע בב פון ווערב. ספעצ: 1. ארויפ געזעצט. "די איע פארשינען האבן גענומען זיך קריגן אין בויד". 2. צוגעזעצט, ארויפ גענייט. אן איע קרעגעלע, "מיר זאלן זיך גלאט אנטאן...לאמפאסענע פאנטאזאלגעס און איע... שפיציקע קעלנער", ייל, קמ, 1869, Ne 16. 3. ענדליטיק פארמולירט, אויפגעשריבן, דאס איע לידל. "שאד דש דיא גימעלדטן רייבן גיט אלי אויך געזעט זיין אונ צו פאפיר גיבראכט ווארדן", שילדבורג זעלצאמי אונ קורצויליג גישיכטי [אזעע ווין]. 4. אויס געזעצט אין א דרוקער. דער איע ארטיקל. 5. ארכ. צוגעטיילט, באשערט. "...זיך די זעל ביגן גיט בינגן לאון מיט דעם וואש אים אויך גיזעצט איז...דא געמט מן זיא אוועק וואש זיא האבן, לט, 156/2. 6. אויפגעבראכן. "אויס שלאס! די טיר — א, די פעסטונג — אינגענומען", פרא, געדאנקען און אידיען. 7. ארכ. וואס מע גיט (געמט) אויך קאמיסיע (צו פארקויפן און צו קריגן פאר דעם א גע" וויסן פראצענט). "וונדר דינים זולן פסקן תביעת ממון אודר אויך גיזעצטי זכין, פ"ר וועלכי פתה עש גיהרטי", תקק. "אין לשום אדם לקבל סחורות ממקומות אחרים ממדינות פולין בתורת אויך גיזעצט...וגי ראשי הקהלות יהא להם תיקון זה לכל ישלחו לעיהם סחורות אויך גיזעצט גם מקהלות אחרות", פנקס מדינת ליטא, תקנות ועד שפ"ח, סימן קעב.

אויפגעזעצטער — דער, טע. וונ טע. טוב. ווער עס איז באשטימט צו זיין א פירער, א ראש פון א גרופע. א גיזע איע אויך אונדו! זי אליין קען דאך גיט די ארבעט! ריי. "און די איע [הפקודים] וואס איבער די טויזנטן פון חיל, די עלטסטע פון טויזנט", תי במדבר, לא, 48.

אויפגעזעצטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעזעצט. א אלץ ווי דער איבערמאכן.

אויפגעזשאראט — אדי, פאר אויפזשאראטן רען. סל. אויפגעהיצט, אנגעגליט. "אני טעק האט זיך אינגעקוקט אין וויב מיט איע אויגן", פערשלייסער, צוק, 1937, וו.

אויפגעזשונגט — [...געזשונגט] אדי, פאר אויפגעזשונגען. צונויפקערעכנט. איע חובות. **אויפגעזשונגטערהייט** — [דפון אדו. ווען מע האט (עס איז) שוין אויפגעזשונגט. א באקומט זיך גארנישט מיט גארנישט.

אויפגעזחתמעט — [...כאמעט] אדי, פאר אויפגעזחתמעטן. אויפגעשריבן, אויפגע שטעמפלט. אן איער אפזאג אויך דער בקשה.

אויפגעמאן — אדי, פאר אויפטאן. אויך: געמאן [געטוישן]. "געטאגענער. דער גרייכט דורך טאן. די איעו ארבעט. "אפגע טאגענע עכירות — איענע גזירות" = איבער די עכירות וואס מע האט אפגעטאן זינען געקומען גזירות], רייך [שווין].

אויפגעמאנצטערהייט — אדו. (אין לשון פון יוגנטלעכע, לז) אויפגעשפונגענערהייט, לעבעדיקערהייט. זיך צעשרמען א.

אויפגעמאקט — אדי, פאר אויפטאקן. (ערשט) אויסגעארבעט דורך טאקן; אויפגעפוצט מיט שניצער. אן איע הענטל פון שטעקן.

אויפגעמארשעט — אדי, פאר אויפטאר טשען. סל. וואס שטארצט ארויפצו. "צו דער פארזאנדער תליה, א געקראכן זינען די יארער", פמ מזמנה.

אויפגעמיוכט — אדי, פאר אויפטיוכן. "איע ענטלער", מ. ז. טקאטש, בלעטערפאל. איע געדאנקען.

אויפגעמיוועט — אדי, פאר אויפטויען. נעאל. אויפגעפרישט, דורכגענומען מיט טוי (אזוי ווי מיט לעבנסזאפט). "הענט זיך שטרעקן, פיס זיך קערן, שפרינגען אונטער! מונטער, איע גלידער!", פרא, ביינאכט אויפן אלטן מארק.

אויפגעמיקט — אדי, פאר אויפטוקן. וואס קומט ארויף (פון וואסער). "אינעם שיין פון אויפגעטוקטן פלעמל האט ער אויפגעפונט א באשריבענעם בויען", איזבא.

אויפגעמורעמט — אדי, פאר אויפטורע מוען. 1. ארויסגעשטארצט, אויפגעוויבן ווי א טורעם. "דער ים מיט זינע איע פאליעס דערציילן רעשנדיק גאטס...וואונדער", ממוס. ווינטש. "אין איין ארט איז ער שטיל און פלאך און אין אן אנדערן — אויפגעשטר רעמט, א", שנ, לעזער, דיכטער, קריטיקער ו. "פארבינגענאגען איע מקומות...", הל, זב די קאנאדער ראקייבערג. 2. וואס דערמאנט אין א טורעם (ווייל בערגלידיק, שפיציק). "מיטן חססן אין וועג האט געטרייסלט א שליטן, ראליק, א געשטאלט", די קלעני קעס, אין די וויסע קאפאטעס מיט די איע קאפטערס", אפא, פייפערידיקע צלמים.

אויפגעמראגן — אדי, פאר אויפטרעגן. געטראגענער. 1. ארויפגעטראגן, צונויפקער טראגן. דאס איענע האלק. 2. אויפגעשוואלן. אן

איענע באק (פון צאנווייטיק). "האבן מיר אים געטראפן מיט אן אונטערגעבונדענער באק און איענער ליפ", שנ, ערשטע קאמונע. 3. אויפ גערודערט, צעטומלט. וואס איז מיט די גע דאנקען ערגעץ ווייט. "ער זיצט דא אן איענער און הערט גיט וואס מע רעדט צו אים", רייך. "ער איז געווען אזוי צעקאכט און א", ממוס. 4. וואס איז פריינדלעך, גוט-ברודעריש, אינטים באקאנט (מיט פרעפ מיט). "אין בית-המדרש איז ער א געווארן מיט שלמהלעך און אים געברויכט אמאל ווי א שטיקל משמש", ממוס, שלמה. "עס שאט גישט אן דו זאלסט מיט אים זיין א...קאנטס עפעס גאשן פון אים", אר, ידער גימנאזיסט. "יידן האבן דאן געלעבט נאך אפגעזונדערט, מיט דער ארומיקער וועלט איז מען גישט געווען אזוי א ווי איצט, שנ, וועגן יודישע שרבי בער ו.

5. וואס איז אין פעס, ברוגן; אויפגע רעגט קעגן עפעס, עמעצן (מיט פרעפ א ויף). "און דו ביסט אזוי א אן דו ביסט קאפאבל מיך געמען און אראפזארגן פון לאקאמא טיור", שנ, יס פון הושענארבה. "ביסט עפעס, זאג איר, שטארק א...אויף די בני דים?", שנ, טביה. "ער האט חרטה אויך דער מעשה, איז א אויפן יצירהרע", שנ, פונעם יארי. "גאנץ משפחה...איז אויך מיר מאנדע א", בערג, יוסף שור. [פון אוקר אריבער אין ליטרש און זיך צעשפרייט אויך אין אן דערע דף]. 6. ארויפגעטראגן (אויפן חשבון). "אויך גיטראגני קומיטאון", מארשן, חנוך לנער, פיורדא תקל"ד.

אויפגעטראגנקייט — די (דאס), זן. 1. צע טומלטיקייט. 2. פריינדלעכקייט, גוט-ברודער שאפט. 3. אויפגערגעטיקייט, ברוגדיקייט, צושטאנד פון פעס.

אויפגעטראגנערהייט — אדו. 1. צו נויעפגעטראגן. 2. געטומלטערהייט. א גיט וויסן וואס צו טאן.

אויפגעטראמטן — אדי, פאר אויפטראען. פ: געמורעמן. געטראטענער. ספעצ: ארויסגעקומען פארן עולם. דער איענער אק טיאר, זינגער, רעדנער.

אויפגעטריבן — אדי, פאר אויפטרעבן. געטריבענער. צונויפקעטריבן, ארויפגעטריבן. די איענע פליטים. די איענע טשערעדע.

אויפגעטרייסלט — אדי, פאר אויפטרעיסט לען. אויפגערגעט, אויפגעוועקט; אויפגע ציטערט; דורכגענומען מיט שטארקע געפילן; ארויסגעבראכט פון צושטאנד פון רו, גלייכ גילטיקייט. "די איע אייראפע אין יאר 1848..." "דער אטעם פון שטורעם ציט זיך איבער דער איער מחנה, די שקלאפישע קערפערס ציטערן ווי אונטער דער בייטש", ל. שאפראג, נאזעלן. "לויף איך, א פון געוויין, פון קלויז...", אל, 'תשעה-באב', "...ווי אן א וועלדל אין אומ גליק פון ווינטן", מל, זיבן ברידער, דאס איע געוויסן.

אויפגעטרייסלטהרייט — אדו. ווען מע האט (עס איז) שוין אויפגעטרייסלט; אין מצב פון זיין אויפגעטרייסלט. זיך שטארק דערשרעקן און אריינלויפן אין שטוב א.

ער חי בארואיקט געווארן און איז א געווארן צום רואיקן דענקען, אר, ידער פרוש, איי גער וואס איז גראד ניט א געווען צו טאנצן מיט סענדערלעך, האט אים... א ווארף געטאן אין דער זעט, ממוס, מסעות.

4. וואס איז אין א גוטער שטימונג, מיט הרחבת הדעת. [א צוויי מיט זיין און ווערן]. „אונדערע חכמים האבן גערעכנט דריי זאכן וואס מאכן דעם מענטשן, ער זאל א זיין...“ יודישער פארשפח. „אלע זענען זייער שטארק א, מע רעדט און מע לאכט און מע קוועלט ממש פאר נחת, ממוס, שטור רעמציט, איז [ער] געפארן אין שטאט א, פריילעך,“ שע, יבערלעך, „צופירן און א אויסגעווען,“ נט. „עס איז ניטא עפעס שענערס חי צו זען פרצן אן אין, א גליקלעכן, מוק, פרא און דאס יודישע טעטער. [דא איז אר מעטום דורכגעלאזט גוט, אבער קומט אויך מיט גוט.] „פון צעט צו צעט, ווען דער רבי איז געווען גוט א, צו שלום גוגע לאט...“ אש, תהליסייד. יניט איווי גוט א = ניט אין קיין צו גוטער שטימונג. ישלעכט א = איין א שלעכטער שטימונג.

אויפגעלייגט זיין (ווערן) — צוואו.

דפח. דריטפערזעצן, אומפ. 1. דווי אויפגע ליגט, 43. מיטן צוגאב: אויף דעם הארצן (אויפן הארצן). „איך זיך און שוהג, סאיז מיר דוקא ניט שטארק א אויפן הארצן,“ ממוס, שטורעמציט. „עס איז אים געווען צו פיל א אויף דעם הארצן, ער זאל טראכטן פון יודישע גלות,“ 99. גליקלעך און אומ גליקלעך. „אויפן הארצן איז א יום טובדיק, ליכטיק, לעבעדיק,“ שע, באזונדערע שטערן. 2. באשערט זיין, צוגעטיילט אדער בא שטימט זיין; ווערט זיין. „עס גיא אים וויא גאט יתברך חיל, וויא אויף גיליגט ווערט עש זיא וואל אודר אביל,“ 101, 2/27. „ווער די קשיא נאך גרעש... אזא אים איז אויף גיליגט איין צדיק אודר איין רשע, דר ווייל ער דאך אזו בלייבן מוז — ווארום זעלט ער דען איין שכר אודר איין עונש האבן?“, 101, 1/96. „וואש דיין חבד אויף גיליגט איז... אים קענין אוועק נעמיין דאש קען אום מיגלך גישעהן,“ עיוו, 1/4. „...ווי לאנג דיר איז אויפגעלייגט צו לעבן אין אזא וויסט ארט,“ וויס וו, ידער איבערגאנג. „וועמען סאיז א נאך ביים לעבן,“ מ. בורשטיין, אויף די חורבות פון פלוניע.

אויפגעלייגטערהייט — אדוו. צונויפגע לייעטערהייט; אין א גוטער שטימונג. א זיצן און שמועסן.

אויפגעלייגטקייט — די, זן. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעלייגט. „ערשט איצט ווערט אזא געלאסענע אן שטיבל,“ וויס וו, ידער איבערגאנג. „די סעודת הצהרים פלעגט זיין מיט א געוויסער א,“ דב, קלג.

אויפגעלייזט — אדי, פאר אויפלייזן.

1. צונויפגענומען, צונויפגעקריגן פון לייון, פארדיינען ביים פארקויפן, דאס איז געלט. 2. פארענטפערט, געטראפן. 27. די איז פרא איצט שאלה. 3. צעגאנגען, צעפאלן, ליקוידירט. דטשמ. אן איער שטאף. אן איז געזעלשאפט.

אויפגעלייגטערט — אדי, פאר אויפליי טערן.

וואס איז געווארן (פון אינעוויי ניק ארויף) קלאר, דורכזיכטיק, דורכגעלויכטן, באפרישט פון דריקענישן, דעהויבן, איז רייד.

אויפגעלייגטערטקייט — די (דאס), זן.

אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעליי טערט. אן א פון געמיט, פון מחשבה.

אויפגעלייכטיקט — אדי, פאר אויפלייכ טיקן.

נעגל. וואס איז געווארן מיטאמאל ליכטיקער, אויפגעשמיט. א, אויפגעציעטערט מיט דער שפע פון דעם פרישן פריילינג, איז דער בוים בני מיר אין הויף, אלף פג, אינ זי, 1928, VIII.

אויפגעלייזען — אדי, פאר אויפלייזען.

אויך: ~געלייזן. דווי צונויפגעלייזען. א געלט. איז כליים.

אויפגעלייזענט — אדי, פאר אויפלייזען.

1. וואס איז ווידער געווארן לעבעדיק, גע בראכט געווארן צוריק צום לעבן. „דער סא לאווי, דעפילונדיק די פרישע, נאך וואס איז וועסנעצט, האט זיך צעזונגען,“ שע, יאסעלע סגלאוויי. „שלינדערט זיך מיט איע הענט און פיס איז א טיך פון בלוט,“ הל, דאס קראנקע צימער, „ניט אויף מלוכהשאפט וועט מען בויען דאס איע יודישע פאלק, נאך אויפן גיסט פון חלוציות,“ אפא, טמ, 16 XII 1953. 2. וואס איז אין א פריילעכער שטימונג, אק טיח און מונטער. „מיר מאכן ביידע א שפאציר איבערן שיינעם גרויסן וואקאל גאנץ א,“ שע, זומערלעבן. „די פייגעלעך האבן פריילעך און א געטשייריקעט,“ אר, יבנם דאווען.

אויפגעלייכט ווערן — נייטראל. ווער א, בין געווארן א. אויך: ווערן פריילעך, מונטער, טעטיק, אקטיוו. „אויך דער בלהט עלטערן זע נען א געווארן,“ ספ, סודות. „מע שמועסט... פון ליכטיקן געדן... דעמאלט ווערן אלע אויפגעלייכט, די מיללער אפן, די פנימער רויט,“ פרא, שלום בית.

אויפגעלייכטערהייט — אדוו. ווען מען איז שוין געווארן (אדער אין מצב פון זיין) אויפגעלייכט. „געחלשטערהייט שטומט מען, א — הייבט מען אן קרעכצן,“ רייד.

אויפגעלייכטקייט — די (דאס), מצ נב.

אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעלייכט. אן אפגעפרישטקייט, אן א, א באנאנונג פון כוחות.

אויפגעלייכט — אדי, פאר אויפלייזען.

פד. (א ביסל) אויפגעפונט, אויפגעמאכט. „אומגעקוקט זיך אויף די שטילע הינדלעך מיט די האלבאיע פענצטער,“ וויס, א שטעטל.

אויפגעלייכט — אדי, פאר אויפלייזען.

1. וואס מע האט פארענדיקט לעקן. איז מילך, קאשע. 2. וואס מע האט אויפגעגעסן מיט אפעטיט, הגאה. איז וועטערע, מאכלים.

אויפגעלייכט — אדי, פד. (שפאטיש) אויפ געקלערט. „איך האב געהערט אמאל אין גער: זי איז זענען אויסגעלערטע,“ רייד.

אויפגעמאכט — אדי, פאר אויפמאכן.

מיט פארשיידענע בב פון ווערן. ספעצ: 1. צו נויפגעקליבן (ווי, בתורת צדקה). די איז גרא שנס. 2. אויפגעפונט. די איז טיר.

אויפגעמאכטערהייט — אדוו. אויפגעקליר בענערהייט; אויפגעפונטערהייט. „מאך צו די טיר. א קען מען זען וואס דא טוט זיך,“ רייד.

אויפגעמאלט — אדי, פאר אויפמאלן.

אויך זן: ~געמאלן. דווי אויסגעמאלט; אויפגעצייכנט, אויפגעפארבט. איז מענטשע לעך. „אויף א לאדן פון א פענצטער שטייט א ווי די מרגלים טראגן אויף דראגען א גרויסן בונט ווינטרויבן,“ עט, טערקעט.

אויפגעמאלטערהייט — אדוו. אויך: ~געמאלענערהייט. דווי אויסגעמאלטער הייט.

אויפגעמונטערט — אדי, פאר אויפמוני טערן.

וואס האט (מיטאמאל, ווידער) אריינ באקומען אין זיך מוט, לעבעדיקייט. און די מענטשן, טיף באגליקטע, איז, אנטציקטע, זאפן אפן דאס ליד פון שוין, אל וו, יצום ערשטן מיי. „א גיי איך הויך ארויף אויף בארג און טורעם,“ טע, קאפריז.

אויפגעמונטערטקייט — די (דאס), מצ נב.

אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגע מונטערט. אן אויפגעפרישטקייט, אן א.

אויפגעמוניכטערט — אדי, פאר אויפמיני טערן.

אויפגעשטעלט, אויפגעבויט, פאר ענדיקט אן ארבעט ווי א מנטסער (אויך אר); ספעציעל געמאכט. „בני אים איז איין פיסל קירצער און ער באדארף טראגן איע שיר,“ רייד.

אויפגעמיש — דער, זן. (מיטאמאליקער אדער כסדרדיקער) צונויפמיש; צונויפגע פון זאכן אדער ענינים וואס האבן א קנאפע שני כות צווישן זיך. אן א פון פלערלי ציטאטן. אן א פון קאלירן.

אויפגעמישט — אדי, פאר אויפמישן.

1. צונויפגעמישט. איז פארבן, ענינים. „די פיר יסודות (אש, מים, רוח, עפר) זענען אין א גלמכן מזג א,“ אור עולם, נעק עיי ר ישראל מניסק.

אויפגעפונטערהייט — אדוו. ווען מען איז שטעל אין (פון) א בוך. „גאנץ אריינשראל ליגט א אין אירע מרחקים ווי א סידור וואס די מתפללים האבן פארלאזן,“ יט, טג, 25 VI 1960. 3. אויפ דערמאנט. איז חסאים.

אויפגעמישטערהייט — אדוו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעמישט; אין מצב פון זיין אויפגעמישט. „אלץ קומט בני אים ארויס א און מע קען ניט פארשטיין וואס ער איז אויסן,“ כאטש נעם א קרבן מנחה סידור, לייג ארויף אויף זי א און שטעל זיך דאווען,“ וויס, א חתן ווערן.

אויפגעמישטקייט — די (דאס), זן. אייגנ שאפט. אדער מצב פון זיין אויפגעמישט. אן א פון פארשיידענע ענינים.

אויפגעמלאכה — אדי, פאר אויפמלאכן.

אויפמלאכן, דווי אויפגעמסטערט (א), נאך בלויז איר אדער פניא.

אויפגענאשט — אדי, פאר אויפנאשן.

אויפגעגעסן נאשנדיק, די איז טייגלעך.

אויפגענומען — אדי, פאר אויפנעמען.

אויך: ~גענעמען, פד. מיט פארשיידענע בב פון ווערן. ספעצ: 1. אריינגענומען אין

אויפגענומענערהייט קרייז. פון זיין פאלק איז ער אפגעריסן און פונעם פערמדין פאלק גיט א"י, ממוס, יא גרויע האר. 2. וואס מע האט מקבל פנים געווען, די א'ע געסט. 3. וואס מע האט אנגענומען אויף א שטעל (אמט). אפט 10. ווען איינער מעכט גיט — אין איינער רביעט שנה אין בית-עלמין קומין, זאלין ג"ו [= גבאים ומבוררים] צו איינאנדר געהן אונג האיש ההוא איין אויפגענומענער זאל מן אבי שאפפען, 'אקנות פון פראגער חברה קדישא, תנ"ב [Bohemia Judaica], אגודת אחים אנשי ספרד און איסט פלעטבוש...לאזט היסן...אז אונדזער נייאיער שליח ציבור...". 4. וואס מע האט אנגענומען פאר (אויפ)האר, געשטעלט איבער עפעס, עמעצן. און איין היכל איז אין הימל...זינען די ממונים...איבער נשמות...". דרבי עולם, ווילנע 1866. 5. ארויפגענומען אויפן סדר-היום און באטראכט. די א'ע פראגע.

אויפגענומענערהייט — אדו. ווען מע האט שוין (אין מצב פון זיין) אויפגענומען. "פריער האט מען אים גיט געוואלט אויפגענומען, דערנאך א האט מען אים פארשטייטן", רייד. **אויפגענומען** — אד, פאר אויפגורען זיך. וורר. זיך צווייגעבונדן, געמאכט יד-אחת, געווארן מיט יענעם איינס. א'ע חברה-לייט.

אויפגענייט — אד, פאר אויפגייען. וואס מע האט פארענדיקט נייען. א'ע מלבושים. "כפי מיר איז צוגעשיטן און א' = גערעדט (געזאגט) און געטאן.

אויפגענייטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגענייט. א' פארברענען ביים פרעסן.

אויפגעניצט — אד, פאר אויפניצן. וואס איז פארגינגט ביי אן אויבער אדער פאר עפעס א ציל. א'ע מאטעריאלן, כוחות.

אויפגעניצטען — דו. אויפגענומען.

אויפגעניצטן — אוטו. יעץ אויף, געגען געצט. ברייט אויפגעפונען זיך (מיט א גענעץ אדער ווי עס ענט זיך א מויל ביי א גענעץ). "אויפגעניצטען שעה דער גרויער טאג, אצג. תעפ"ט. א' בלאנקע שער האט אויפגעניצט נעצט און זיך צוגעמאכט", הר, ליים.

אויפגעסדרט — א. אויסגעסדרט.

אויפגעסטערבורטשעט — אד, א. אוק. סל. אוקר (קניעווער גוב), צעשויערעט; אויפגעריר דערט. א'ע האר, וואס ביסטו אזוי א"י."

אויפגעסטראיעט — אד, פאר אויפסטראיען יען. 1. סל. אויפגעבויט. 2. איר. אויפגעבויט פונעם אויפגעצאצקעט. אן א'ע פריזור. 3. ברוג, אנגעבלאזן. וואס גייסטו ארום א' אויף מיר?."

אויפגעסטריגעוועט — אד, פאר אויפ-סטריגעווען. 1. ציטשחיליק צווייגענייט מיט וואלועלן פאדעם און גרויסע שטעך. אן א'ע מארינארקע. 2. ציטשחיליק, גיך אויפגעשטעלט. אויף גיך א'ער נאציאנאליזם, י"ל, פונעם יאר. "אין די אויפדערנאכטן ליגן זיי ביידע אויף די נארעס פון דעם אין באצאק", א. קאהאן, אינזשענערן, קיעו 1932.

אויפגעטילעט — אד, פאר אויפטיילען. אויפגעצילעט, ארויפגעצויגן אויף א שנירל. "דאס הארץ מינס גארט נאך ווערטער, א אויף א גיגן, ווי פערל אויף א פאדעם זינד", הר, אין שונטן טאג פון הארבסט.

אויפגעטרייב(ר)עט, **געטרייעט ווערן** — פאט. ווער א, בין געווארן א. > פויל. פ, גאליציע. ווערן מיטאמאל ריך (וועגן אן ארעמאן וואס איז גיך געווארן אן אויפגעקור מענער נגיד). "זעטס נאך ווי ער איז א' געווארן אין די מלחמה-יאן". אן א'ער גביר.

אויפגעטרייעט, סראלעט ווערן — דו. דפו, נאך פטיא [פארדרייט עס זאל קלינגען ווי פארבונדן מיטן ווערב srać = שניטן].

אויפגעטענט — אד, פאר אויפגעטענען. געמאכט עס זאל זיין אפן, מין א' הארץ. די א'ע טיר. "למכשן א אלא קרושה-רערן, און עס קענען שוין די קליפות זיך גיט ווערן", אל וו. י' לוי יצחק פון בארדיטשעוו.

אויפגעטענטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעטענט. לאזן די פענצ-טער א'.

אויפגעטענטקייט — די (דאס). מצ נב. איינגשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעטענט. "אן א' וואס דארף קומען פון אינעווייניק", צייט, סמו, 5 VII 1957.

אויפגעפאלטעטערט — אד, פאר אויפפאל-סטערן. אויפגעשטאפט; אריינגעפאקט אינע-ווייניק א שטאף (וועגן מעבל). עס זאל זיין העכער, וויכער. אן א'ע שול.

אויפגעפאכט — אד, פאר אויפפאכטן. אויפגעהיט, אפגעהיט; וואס מע גיט (לייגט) אכט אויף דעם. די א'ע קינדערלעך.

אויפגעפאקט — אד, פאר אויפפאקן. 1. צווייגעפאקט, פארפאקט. א'ע סחורה. 2. צעפאקט, פונדערדעגעפאקט. א'ע וועקלייך די א'ע סחורה אויף די פאליצעס.

אויפגעפאקטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעפאקט. ארויסטראגן א'.

אויפגעפארט — אד, פאר אויפפארן. צווייגעפארט, צווייגענומען אין פארן. גיין אויפגעפארט און געארעמט.

אויפגעפארטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעפארט. א'ע וועקלייך די סקארפעטקעס א'.

אויפגעפארעט — אד, פאר אויפפארען. אויפגעקאכט, דערפירט צום מצב פון ארויס-געבן פארע. דאס א'ע וואסער.

אויפגעפאשעט — אד, פאר אויפפאשען. געמאכט פעט, גראב, מיט א געזונט אויסזען; אויפגעוועט. די א'ע גענדולעך.

אויפגעפאשעטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעפאשעט. פארקויפן די גענדו א'.

אויפגעפוישט — אד, פאר אויפפוישן. אויפגעבלאזן, אויפגעשוואלן; אנגעשטאפט, עס זאל ארויסשטארצן. א'ער בויך. א'ער זאק. "וועג אויף לאנגע הינטער דארף איבער אין טארף", י. ראזניק, יועגן.

אויפגעפוישטערהייט — אדו. ווען עס איז שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויפגע-

פוישט. א' קען מען דעם טשעמאדאן גיט פארשליסן.

אויפגעפוכט — אד, פאר אויפפוכטן. אויפגעלייגט, צווייגעבלאזן, אנגעבערגלט ווי פוך. "די ערשטע שיכטן שניי...זענען געלעגן א' פון אויבנאויף", אש, תהלים-י"ד.

אויפגעפוצט — אד, פאר אויפפוצן. 1. געפוצט פון אויבן; ווידער (פונדאטני) אויסגעפוצט; געמאכט ריין, שנייענדיק. א' ווי צו א חתונה, ווי פאלן פריץ, ווי אן אלטע מויד. "אן א' היטעלע מיט טענגעס, בא-צירונגען אע. "אן א'ער עושר (נגיד, גביר) = ווער עס מאכט דעם אנשטעל אן ער איז ריכער ווי אינדעראמתן. [ער וועט דעם גון גיט קענין באצאלן ווילל איך הייט דאס ער איז נאך אן א'ער עושר", אל"ק (קארטור) זשינסקי, גליקלעכע פאמיליע, ווארשע 1881. 2. געמאכט פון א פויערין, א מאדיסטיק, דאס ווייב טראגט די טעפערטע זינדצינג, ביי דער ערשטער מאדניצע א"י, ארז, קמ, 1866, 3 Ne

אויפגעפוצטערהייט — אדו. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעפוצט. אנטאן דאס אלטע היטעלע א'.

אויפגעפוצטקייט — די (דאס). י. אייג-שאפט אדער מצב פון זיין אויפגעפוצט. אן אויסגעשנייערטיקייט, אן א'.

אויפגעפוצקט — אד, דו. אויפגעפוצט, נאך איר, שפאט-לשון.

אויפגעפינדזולט, פענדולט — אד, פאר אויפפינדלען, פענדלען. אויפגעמאלט מיט א פענדול; גיך, גיט גוט אויפגעמאלט. "אזוי וועט זיך שפרייט די לאנדשאפט...דאכט זיך ס'איז נאך א"י, יואש, פון די קעטסקיל-בערג.

אויפגעפיקט — אד, פאר אויפפיקן. אויפ-געגעסן פיקנדיק מיט א שטאבל. די א'ע קערנד-לעך.

אויפגעפלאגטערהייט — אד, פאר אויפפלאגן טערן. 1. וואס פון דעם איז געמאכט א פלאגטער; צווייגעפלאגטערט. די א'ע פאקטן. א'ע רייד. 2. וואס פון דעם איז געמאכט אויס פלאגטער, פונדערדעגעפלאגטערט. א'ע פער-דעם.

אויפגעפלאגט — אד, פאר אויפפלאגן. פון זיך (מיטאמאל) אויפגעריסן, אויפגעבראכן מיט א קנאל. אן א'ער האנטגראנאט.

אויפגעפלומפט — אד, פאר אויפפלומפן. נעאל. אויפגעפונען (וועגן א פלומפ), עס זאל גיט שאפן קיין דרוק. "זענען זיי ארויס פאר-קריפלט, איינגעשרומפן, א' די בלוטן-פלומפן", בראך, באנטסטרונוג.

אויפגעפלעט — אד, פאר אויפפלעטן. אויסגעפרעסט, אויסגעפלעט. אן א' העמד. **אויפגעפלולט** — [פילפלט] אד, פאר אויפפלולן. אויפגעבויט, ארויסגעדרונגען מיט א פלפול. אן א'ע סברה.

אויפגעפראוועט — אד, פאר אויפפרא-וען. צוגעריכט מיט עפעס וואס גיט צו טעם, איז שארף. א'ע מאכלים.

אויפגעפראלט — אד, פאר אויפפראלן. 1. ברייט צעפענט (מיט א קלאפ). א'ער טיר

ער.דורך די טירן ארויס און די איע זענען אסאך... זינע תפילות גייען גלחך דורך דעם אפענעם בלויען הימל פארן כסא הכבוד, אס, תהילים י"ד. 2. פיג, פרי, וואס איז אן שטערונגען. "האו רוס דען וויטער העג? אין יענער בלינדער ערד פון איע טעגז", מל, הארפט".

אויפגעפראלטערהייט — אדוה. ווען עס איז שוין ברייט צעשפנט, די טירן בלעבן אן און יעדערער קען אריינקומען, ר"ד.

אויפגעפראפט — אדו, פאר אויפפראפן — צוויי איע פלעשער וויין, י"ט, פולן ו.

אויפגעפרייכט — אדו, פאר אויפפרייכן — אויפגעשפנט בשם פרייכן. "פון זייערע איע מוילשפאלטן שפארט... א גרויליק געהאזי", ל. גודמאן, היימיש, 1961, vii.

אויפגעפרענגלט — אדו, פאר אויפפרענגן לען — וואס מע האט ווידער אדער א ביסל געפרענגלט; וואס מע האט פארענדיקט פרענגן לען. איע לעבערלעך.

אויפגעפרענגלטערהייט — אדוה. ווען מע האט (איו שוין) אויפגעפרענגלט. עסן די קארטאפעלעך א.

אויפגעפרעסט — אדו, פאר אויפפרעסן — 1. א ביסל אדער ווידער (נאכאמאל, פונדאס" נע) געפרעסט; איערגעפרעסט. "איך האב גוט ליב אן דאס העמד איז א, עס דארף זיך גוט אויסגעפרעסט". 2. אויפגעדריקט. איע אומיות.

אויפגעפאכט — אדו, פאר אויפפאכן. אויס געשטעלט פארן אויף ארויף (חי עפעס מיט וואס מע פאכט). "שפרינגט אן עווערקע פון בוים מיט הויכן אין עק", יהואש, 'תשרי. "א וואסערשלאנג אן אויסגעקוילטער, אן איער", בראד, איעבראנג. אויך: ~געפאכט.

אויפגעפאלן — אדו, פאר אויפפאלן — געפאלענער. וואס פאלט אן; וואס הארט זיך אין די אויגן; וואס איז ארויפגעפאלן. איענער געדאנק. איע פעדערן פון די היטע" לעך. איענער שניי.

אויפגעפארבן — אדו, פאר אויפפארבן — געפארבענער. געפארבן פון אויבן; אויפ געפרישט דורך אפפארבן. איענע זילן; אן א בילדל אויף דער וואנט.

אויפגעפארבענערהייט — אדוה. ווען מע האט (עס איז) שוין אויפגעפארבן. עס וועט אויסזען אנדערש א.

אויפגעפארן — אדו, פאר אויפפארן (זיך) — געפארענער. צווייגעפארן. די איענע מהר תנים.

אויפגעפויגלט — אדו, פאר אויפפויגעלען. נעגל. אויפגעשטעלט חי פליגל ביי א פויגל. "די לאצן פון זיין קאמוזיל זינען ביי אים געווען א", נאד.

אויפגעפורעמט — אדו, פאר אויפפורע" מען — געפורעמט אויף ארויף. עס זאל זיך ארויסזען. איע שטיינענע פויגלן.

אויפגעפיערט — אדו, פאר אויפפיערען — וואס ווערט (פון צייט צו צייט) דורכגענומען מיט א פיער. "דו ביסט עס געווען דער איער

פאעט", הל, ביסט טאקע איינגעשלאפן, מאני לייב.

אויפגעפרייטערט — אדו, פאר אויפפרייטערן — אויפגעפאשעט; אויפגעווארענעט. אן א קעבל.

אויפגעפיללט — אדו, פאר אויפפיללן — אויפגעשפנט דורך פילן. אן א קעסטלע.

אויפגעפוינקלט — אדו, פאר אויפפוינקלען — וואס גיט א שניין (א פוינקל) אויף. אן איער שטערן, בריליאנט.

אויפגעפירט — אדו, פאר אויפפירן — פאר געשטעלט, פירגעבראכט פארן עולם (אויף א בינע). די איע אפערעטע.

אויפגעפלאמטערט — אדו, פאר אויפפלאמטערן — וואס גיט א פלי ארויף; וואס קומט ארויף ספאנאן, ווי מיט פליגעלען. אן אויפגע ציטערטע, איע מחשבה. "עס שטראמט דען בלוט...און ווערט מיט יעדער איער מינוט אלץ שטראמיקער", הל, איז דאס די ר...".

אויפגעפלאכטן — אדו, פאר אויפפלאכטן — געפלאכטענער. צווייגענומען דורך פלעכט טן (און אויסגעשטעלט אויף ארויף). איענע האר. "פאדעם לעבן, פאדעם טיט, א אין א קניוטי", יהואש, אין געוועב.

אויפגעפלאכטענערהייט — אדוה. ווען עס איז (מע האט) שוין אויפגעפלאכטן. טראגן די האר א אויפן קאפ.

אויפגעפלאמט — אדו, פאר אויפפלאמטערן — מען א פלאם. א פיער. "די אויגן ברענען מיט די לעכער ווי די איע קוילן לעבן זינען פיס", יהואש, 'מדר', 2. וואס איז פלוצעם געווארן רויט. "רעסט זי זיך ארויס, אפ שפרינגענדיק מיט אן א פנים", וויט, "א שלעכט טע פרוי". "און מיט איע בעקלעך, אן מיט אייגעלעך, פול מיט פיער, שפרינגט מען...". אל ו, 'שמחת בית השואבה'. 4. פיג, וואס קריגט (ווידער) אין זיך ברען, פיערן; אויפ געהיצט, אויפגערעגט. "שרש איך אויס אן איער: יא, דו טיחל, דו...". אל ו, 'קיינמאל' מער.

אויפגעפלאמטערהייט — אדוה. ווען עס האט שוין (אדער אין מצב פון זיין) אויפגע פלאמט. נעמען שרייען א.

אויפגעפלאנצט — אדו, פאר אויפפלאנצן. 1. אויסגעשטעלט אין א ריי (פאדאליע, גאלד ציע). איע בערג. 2. דעשמ. (וועגן געווער) מיט אן אויפגעשטעלטן פאנאנעט. "...א זשאנ דארם וועלכער היט די היזלעך מיט א געווער אויף זינע פלייצעס", ח. י. פערל, פארלאשע נע ליכט פון מארמארעט, ת"א, תשי"ח.

אויפגעפלוזגן — אדו, פאר אויפפלוזען — געפלוזענער. צווייגעפלוזגן; ארויפגעפלוזגן; גן; ארויפגעקומען פלענעדיק. איענע מלא" כימלעך.

אויפגעפליגלט — אדו, פאר אויפפליגעלען. נעגל. אויפגעקומען, ארויפגעקומען (חי) מיט פליגעלען. "מיר, דערהיבענעם פון אש, ...אין אין רעש — פאררוען האקן וועלדער פון מיין הארצן?", פ.מ. סתם.

אויפגעפליקט — אדו, פאר אויפפליקן — 1. אויפגעשפנט מיט א צי, מיט א צופ; אויפ

גערין. דאס איע העמד. 2. צווייגעפליקט, צווייגענומען פליקנדיק. איע פעדערן.

אויפגעפערט — אדו, פאר אויפפערערן זיך — גאר פרי אויפגעשטאנען פון שלאף.

"רויבפייגל, פון נאכטקעלט א...", חג, פליטים.

אויפגעפראךן, פרוירן — אדו, פאר אויפ פרוירן — געפרארענער. צווייגעפראךן אין איין שטיק. אן איענער קנויל שמאטעס.

אויפגעפרישט — אדו, פאר אויפפרישן — וואס איז (ווידער) געמאכט עס זאל זיך (אויס זען) פריש, נע. דאס איע עסן; איע מצה; א ברויט. "די אויפגעגרינעט, איע בערג פון יהודה", אפ"א, טמ"א, 1953, 13.

אויפגעפרישטערהייט — אדוה. ווען עס איז (מע האט עס) שוין אויפגעפרישט. אריינ שטעלן מעבל א, דערלאנגען דאס עסן א. **אויפגעפרישטקייט** — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגע פרישט. א באננאונג, אן א, אן אויפגעמונ טערסקייט.

אויפגעפרעסן — אדו, פאר אויפפרעסן — געפרעסענער. אויפגעעסן (אויף גיט קיין איידעלן אופן). די חיה באלעקט זיך לעבן די רעשטלעך פון דעם איענעם שפעס. זי אויס געוויפטע פלעשער, די איענע וועטשערע.

אויפגעצאפלט — אדו, פאר אויפצאפלען — וואס האט א ציטער, א צאפל געטאן; וואס הייבט זיך ארויף מיט א צאפל. אן א לעבן. זיך אויפכאפן אן איער.

אויפגעצאפלטקייט — די (דאס), מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגע צאפלט. אן אויפגעציטערטקייט, אן א, אן אויפגעטרייטלטקייט.

אויפגעצארנט — אדו, פאר אויפצארען) נען — דורכגענומען מיט צארן, שטארקן פעס. איע פארטיידיקערס פון דער פעסטונג. ארויס לויפן אן איער. "ואס בלוט פון קדושים איז א אויף דיר", מלח, 'מיט זיך אליין.

אויפגעצוואונגען — אדו, פאר אויפצווייגן גען — ארויפגעלייגט (חי א חוב, מוז) אדער דורכגעפירט קעגן ווילן. איע מעשים; איע חרטה.

אויפגעצוואונגענערהייט — אדוה. ווען מע האט עס (ווען עס איז) שוין אויפגעצוואונ גען. טאן עפעס א.

אויפגעצוואונגענקייט — די (דאס), זי. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעצוואונ גען. א פון גורל.

אויפגעצויגן — אדו, פאר אויפצויגען — גע צויענער. 1. דערצויגן, אויפגעהאדעוועט. א ליכטיש מאכערען. 2. ארויפגעצויגן אויף א שנור. איענע פערל. 3. צווייגעצויגן, צו נויגעדרייט. "אויב ער דיוולט אויס די פע דעם...סע ער ציט ארויס די איענע פעדעם... אום שבת...איז ער חייב", הר' ישעיה סג"ל בראט טל שמים, לאנדאן, תרפ"ט. 4. (קא מאשן'מאכערען) ארומגענייט. די איענע בלעט לעך פון קאמאש. 5. ארויפגעצויגן אין דער הייך. די איענע קלעצער.

אויפגעצויגנהייט — די. מצ נב. דער ציאונג. "זיין שכל און זיין קענטשאפט וואלטן

געווען אינגאנצן אין דער ציט פון זיין א"י, ז'ה, 132. [נר]

אויפגעצויגן ווערן — פאסט ווערן אין געווארן א. געוויינטלעך: דערצויגן ווערן. א' ווערן אין זאלע גוטיקייטן. "...איז א' גע- ווארן אויף זינד, מיט זאלעליי פארגעניגנס", ש"ע יונגטרעמאגען.

אויפגעצויגנקייט — די (דאס), ז' אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויפגעצויגן. אן אויסגעאיידלטקייט, אן א'.

אויפגעצויגענער הייט — זדוה. ווען מע האט (מען איז) שוין אויפגעצויגן; אין מצב פון זיין אויפגעצויגן. וויזוי די פערל א' אויף א שורה א' אין דער פרעמד, צוריקקומען א גאנצער ליבט.

אויפגעצונדן ווערן — פאסט ווערן אין געווארן א. 1. אנגעצונדן ווערן (מיטאמאל, פלוצלינג). ליכט איז א' געווארן. 2. ליכטיק ווערן, דורכגענומען ווערן מיט א שנין. "זיין מוח איז פון דעם מיטאמאל א' געווארן...און א גרויסע ליכטיקייט האט א שטראם געטאן..." הל' דער וואלף. 3. ווערן זייער אין כעס, אויפצארענען א' ווערן און זיך ווארפן שלאגן. **אויפגעצופט** — זדו, פאר אויפצופן. א צו גויגענומען צופנדיק, פליקנדיק, די אע פער דעם.

אויפגעצוקט — זדו, פאר אויפצוקן. 1. אויפגעפרעסן, צערסן פון א חיה. דאס אע שעפעלע. 2. האט געמאט אינגאנצן דורך, מאכט זי זאל אויפציערן. "...שטיל טרויערן נאך מיין און זיין", זאפ'ן צייכנס.

אויפגעציערט — זדו, פאר אויפציערן. 1. דורכגענומען מיט א ציער. "א' מיט דער שפע פון דעם פרישן פרילינג, איז דער בוים ביי מיר אין הויף", אלף כף. איינז'ן, 1928, וו. 2. זייער שטארק (און פלוצלינג) אויפ- גערעגט. אע פון שרעק.

אויפגעציערטער הייט — זדוה. ווען מען איז שוין אויפגעציערט; אין מצב פון זיין אויפגעציערט. גיט קענען ענטפערן א' פון כעס.

אויפגעציערטקייט — די (דאס). מצ נב. אייגנשאפט אדער מצב פון זיין אויפגעציע- טערט. א מאראלישע א'. אן א' פון עקל און פון שרעק.

אויפגעצייכנט — זדו, פאר אויפצייכענען. אויפגעשריבן, אויפגעמאלט. די אע פרעזן. די אע פלאנען.

אויפגעצייילט — זדו, פאר אויפצייילן. אנגעצייילט, צווייגעצייילט, אויפגערעכנט. די אע חסאים. די אע עטלעכע גראשנס.

אויפגעצייילטער הייט — זדוה. ווען עס איז (מען האט) שוין אויפגעצייילט. אפגעבן עפעס א'.

אויפגעצילע(ווע)ט — זדו, פאר אויפצילע- (ווען) א. 1. אויפגעצויגן אויף א שורה, פארעם. "זווי ווי קריסטאל אדער פערל, א' אויף א שורה", ז'ה, 301. "יעדער יידיש ווארט וואס ער האט צוזאמענגעקלייט אין פארזיכטיק אע זאצן", יג. תוד. 2. ארויפ- געלייגט איינס אויף דאס אנדערע (ווי אויף א שורה). "די רעדער זענען א' אויף א הויכן

סלופ", ראבאי, אייגענע ערד. אויך: ~געציר- ליעט. "ער פלעגט זי פערל אע זיי ציילן", י. זאנאסאוויטש, א שטוב אין שטעטל.

אויפגעצירט — זדו, פאר אויפצירן. אויפ- געפוצט. ווענט אע מיט בילדער.

אויפגעצערט — זדו, פאר אויפצערן. 1. אויפגענעסן, אויסגעגעבן אויף לעבנסמיטל. אער רוח; אע קראפט. 2. קליינלעך; קארג. פד, גאליציע. אע אויף א גראשן. "דער עסט ריכטיגער ייד איז א' אויף א קרייצער און מאכט זיך מבוזה בשם פראסטן קריסט", קמ, 1863, № 37.

אויפגעקאכט — זדו, פאר אויפקאכן. 1. וואס מ'האט פארענדיקט קאכן. אע מילך. 2. אויפגעבראכט, אויפגערעגט; אויפגעצא- רנט. ארומגיין אן אער, א צעקאכטער. "זוכט ער נאך אויף וועמען אויסצולאזן זיין און כעס", זש, שקלאווער קינדער. "...זוכט די אייפערזוכט צו שטילן פון דעם אין קינסט- לער", יהואש, פאנאניני.

אויפגעקאכט ווערן — פאסט ווערן א' אין געווארן א'. אויך: שטארק אויפגערעגט ווערן, זיך צעהיזן. א מענטש ווערט א' איבער א גאר גארנישט", ש"ט.

אויפגעקאכטער הייט — זדוה. ווען מען איז (עס איז) שוין אויפגעקאכט; אין מצב פון זיין אויפגעקאכט. זאגן עפעס א'. "איך האב ליב מילך גיט א', נאך בלוין אנגעווארעמטער הייט".

אויפגעקאכטקייט — די (דאס), ז' אייגן שאפט אדער מצב פון זיין אויפגעקאכט. אן אויפגעבראכטקייט, אן א' צו גאט זאל שומר ומציל זיין.

אויפגעקאלויבעט — זדו, פאר אויפקאלוי- בען. אע. "געמאכט די לופט פונקט אזוי א' ווי דער פארוואקלעגטער הימל", בערג, ביים דניעפער י.

אויפגעקאלופעט — זדו, פאר אויפקאלוי- פען. אע. אויפגעבראבלט מיט די פינגער, נעגל. אן אע וואונד.

אויפגעקאמט — זדו, פאר אויפקאמען. אע. ~געקעמט. ארויפגעקעמט; אויסגע- קעמט. אע האר, פריזור.

אויפגעקאפעט — זדו, פאר אויפקאפען. אע. אויפגעגראפן. "פלעדער באארבעטע, אע...אויפגערוימטע...", אש, תהליס יוד. "אן אכט געבויענער איבער א חויך אער בייט...", דעמבלין, צאנזענדיק ליכט.

אויפגעקארטשעט — זדו, פאר אויפקאר- טשען. אע. אויפגעקוילט, צווייגעקוילט, צע- קנייטשט. אע העמדער.

אויפגעקארטשעטער הייט — זדוה. צו- גויגענערייטער הייט, צעקנייטשעטער הייט. ליגן א' אויף דער קאנאפע.

אויפגעקארפעט — זדו, פאר אויפקארפען. אויפגעקנייטשט, צעקנייטשט; וואס האט אין זיך קארפן. "די קליידער...ווערן דורך [פארבן] צעק- גייטשט, א' און פארלירן דעם פאסאן", ש. שפירא, קליידער-פארבערע, ווארשע 1900.

אויפגעקארק(ע) עוועט — זדו, פאר אויפקארק(ע) עווען. אע. אויפגעעפנט דורכן ארויסציען דעם קארק. "סי'האט ארויסגעזעצט

ווי שטארקע משקה פון א פלוצלינג איקעטער פלאש", בערג, ביים דניעפער. אער וויין.

אויפגעקוואלן — זדו, פאר אויפקוועלן. אע. ~געקוואלענער. 1. אויפגעגאנגען, ארויפגע- קומען פון אונטן, פון אינעווייניק (אזוי ווי א קהאל). איענע חלות. איענע געפילן. "סי'איז די ערד אן איענע געלעגן", י. זאנאסא- וויטש, א שטוב אין שטעטל. 2. וואס איז אזוי ווי גרעסער (ברייטער) געווארן פון א פריידיק געפיל. איענע (פון נחת), הערן זיי די חכמות פון אייניקל.

אויפגעקוועטשט — זדו, פאר אויפ- קוועטשן. אע. צווייפלעךדריקט. אע פארשויען אין א בויך.

אויפגעקוועטשטער הייט — זדוה. ווען מען איז (מען האט) שוין אויפגעקוועטשט; אין מצב פון זיין אויפגעקוועטשט. זיין א' זאל- בעדריט אויף איין בענקל.

אויפגעקוטשעבורעט, קאמטשעבורעט — זדו, פאר אויפקוטשעבורען. > קוטשע + בורע. אויפגעמישט אין קופע, קוטשע; אויפ- געקנייטשט, אויפגעפלאנטערט. אע שמאטעס. "...מיט אן אין לאץ וואס איז אפגעשטאנען פון פירושאק", א. קאהאן, מענטשן פונעם אלטער.

אויפגעקויטשקעט — זדו, פאר אויפ- קויטשקען. אויפגעדרייט, צווייפלעךגוילט. "די קאץ איז געלעגן א' אין דרייען".

אויפגעקויפט — זדו, פאר אויפקויפן. אע. צוזאמענגענומען, צווייפלעךקליבן דורך קויפן; צווייפלעךקויפט. אע. בילדער פון דעם בארימ- טן מאלער. אע תבואה.

אויפגעקויפטער הייט — זדוה. ווען עס איז (מען האט) שוין אויפגעקויפט. האלטן אין שפייכלער א' און ווארטן אויף א יקות.

אויפגעקוילעט — זדו, פאר אויפקוילען. צווייפלעךדרייט אזוי אן עס זאל ארויסשטארצן. "אן אלטער הונט ליגט א' אויף א קופע מיסט אין הויף", הר, בלויע פלאמען.

אויפגעקומען — זדו, פאר אויפקומען. אעט טוב. מיט פארשיידענע בב פון ווערב. ספעצ: 1. וואס איז גיך ריין געווארן (אן יחוס, אן אפגעלונדענעטען בעלהבתישן פיר). "בעסער אן אער גביר איידער אן אפגעקו- מענער עושר", שוה. "אן איענער (עושר) האט פלינט אן אלטן מאן", שוה. יענער געדענקט נאך דעם עושרס נידעריקן שטאנדן. "אן איענעס איז מען טאקע מקנא, נאך אין הארצן האט מען אים פלינט", ממוט, שלמה. "חכרות ווערן אומישנע געמאכט, עס זאל גישט פלען קיין פיבודים פאר...איענע עמדהאראצים", פרא, געדאנקען און אייזען. 2. וואס האט גיך געמאכט א גוטע קארירערע, דעהייכט גע- ווארן. "ער איז ביי אונדו אן איענער דעה- זאגער", רייד. גיט קיין ארויפגעארבעטער, נאך אן איענער. "איענע עזות-פנימער, קאכ לעפל און דרייערס", ממוט. זי אלטע מעשה.

"אן איענער קבצן = א) ווער עס איז גיך געווארן א יוד, אן ארעמאן; ב) ווער עס זעמט זיך איבער מיט זיין קבצנות (ווי א פארועניג מיט זיין עשירות). 3. וואס האט זיך גייסטיק, מאראליש דעהויבן. "ביים כסא- הכבוד האט מען ליב גישט די פלין געבויר-

רענע, נאָר די איענע, פּראָג פּאַלקסטימלעכע געשיכטן.

אויפגעקומענקייט — די (דאָס). מצ נב. נעגל. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אָן אויפגעקומענער. "יודיש האָט פֿאַרהיט דעם ייִדנס נעע גבֿירשאַפֿט פֿון א״, ש. ביקל, טמז, 1955 v 23. "לאַדוש פֿאַרמאַגט דעם פֿאַרשטן אימפעט פֿון א״, ייט, פּוילן vi.

אויפגעקלאַפֿט — אָדי, פֿאַר אויפֿקלאַפֿן. 1. אויפֿגעפֿונט קלאַפּנדיק, איער קאַסטן. 2. צונויפֿגעקלאַפֿט, צונויפֿגעשלאָגן. איע ברע-טער, אָן אַ בינדל. 3. צונויפֿגענומען. אָן איער קאַפיטאַל צו עפענען אַ קרעמל. 4. אויפֿ-געשלאָגן. איע אייער. איע סמעטענע.

אויפגעקלאַפּטערהייט — אָדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפֿגעקלאַפֿט; אין מצב פֿון זיין אויפֿגעקלאַפֿט. אַ דערווען אָז די אייער טויגן ניט.

אויפגעקלאַרט — אָדי, פֿאַר אויפֿקלאַרן. וואָס איז געמאַכט (געוואָרן) קלאַר (בייטעם); מיטאַמאָל אָדער פֿון זיך. "וועמעס רויטער קאַפּ מיט בלאַנדן בליק מיט א״ן וואָס מעקט די בלויע שאַטנס אָפֿ?" סוצ, וואַלדיקס.

אויפגעקלונגען — אָדי, פֿאַר אויפֿקלינגען. וואָס האָט מיטאַמאָל (הויך) אָנגעהויבן קלינגען. איע שִׁבְחִים.

אויפגעקליבן — אָדי, פֿאַר אויפֿקליבן. געקליבענער. 1. צונויפֿגעקליבן, צונויפֿגעזאַ-מלט. "באַשרייבן דאָס לעבן פֿון אונדזער יוגנט אויפֿן סכּן פֿון וויסנשאַפֿטלעך איענער און אָפּגעקליבענעס מאַטעריאַל, ים, אונדער שו, נ״י. 2. זד. אויפֿגערוימט, צוגערוימט, ריין געמאַכט. אָן איענע שטוב.

אויפגעקליבענעררהייט — אָדו. ווען מע האָט (עס איז) שוין אויפֿגעקליבן. טייער האַלטן אַ.

אויפגעקלעפּט — אָדי, פֿאַר אויפֿקלעפּן. צונויפֿגענומען, צונויפֿגעהאַפֿטן דורך קלעפּן; אַרויפֿגעקלעפּט אָן איע מאַרקע. "סאיז דער שטאַרקער פֿעלדונבאַרג פֿון זעמדלעך א״, יוואָש, ידער ליכט-כאַר. טוב = אויך; אויפֿ-געקלערטער, שפּאַט-לשוין. "דער קליינישטעל-דיקער יוד גלעט זיך דאָס בערדל און מאַכט חוזק אויס אויפֿגעקלערטער, רופֿט זיי איע", קמ, 1865, Ne 5.

אויפגעקלערט — אָדי, פֿאַר אויפֿקלערן. מיט פֿאַרשיידענע בב פֿון ווערב. אָן איער ענין. ספּעצ: וואָס האָט זיך געלערנט וועלטלעך וויסן, געבאַנגען אין אַ שול, געבילדעטער, משפּיל. אָפֿט טוב. "קומען גיט-ווערטער, שטאַרק איע און פֿאַרשטערן מיט זיסע רייד מיר געבען מײַן שטיקלעך פֿרייד", עט, לידער.

"און דער גוי האָט פֿינט אַלע יידן צוזאַמען, סײַ ליטוואַקעס, סײַ היימישע, סײַ איע, סײַ פֿרומע", ממוט, יבישיבֿה של מעלה. "די איע האָבן מוחות פֿאַרקערטער, זיי ווילן אין אים [דעם רבי׳ן] ניט גלייבֿן", וועלדל זבֿאַרדזשער, ידער רבי. "אָן איער אין אַ קליין שטעטל עסט קאַשע מיט חלב (שוניג מיט ברויט, חלב מיט טשוועקעס)", שוה.

אויפגעקלערטערהייט — אָדו. ווען מען

איז (מע האָט) שוין אויפֿגעקלערט. אַ וועט ער רעדן גאַנץ אַנדערש.

אויפגעקלערטקייט — די (דאָס). זן. אייגנשאַפֿט פֿון זיין אויפֿגעקלערט. צו אַ איז קיין ברעג ניטאָ. "נעמט אַראָפּ [די העט] האָט דער רבֿ געוואַלט צינגן זיין א״, אר, ידער רבֿ.

אויפגעקנאַקט — אָדי, פֿאַר אויפֿקנאַקן. אויפֿגעפֿונט דורך צעדריקן מיט אַ קנאַק. אויפֿגערויט, איע ניט. איע באַמבע.

אויפגעקנוילט — אָדי, פֿאַר אויפֿקנוילן. צונויפֿגעדרייט (צונויפֿגענומען) אין אַ קנויל. "פֿאַלט ער אַ אַנידער אין די קילע לאַנגע גראָזן", יוואָש, 'שלמהס רינג'. "ער שנידט זיך צווישן די איע שלעגערס", אפּא, טענערין. "גיט אַ זאַג אַווי, שטרעקנדיק צו מיר זיין איע האַנט", הל, א״ן אַ יום-טובֿדיקן טאַג.

אויפגעקנוילטערהייט — אָדו. ווען מען איז (מע האָט) שוין אויפֿגעקנוילט; אין מצב פֿון זיין אויפֿגעקנוילט. זיך ראַנגלען אַ.

אויפגעקנייטשט — אָדי, פֿאַר אויפֿ-קנייטשן. 1. אַ סך קנייטשן, אָן אַ קליידל. געמאַכט מיט) אַן איער קופּער — איר געזיכט, זא, שטימע געזאָנגען. 2. פֿונאַג-דערענומען דעם קנייטש (די קנייטשן). לייענען דעם א״ן ברויט.

אויפגעקנייטשטערהייט — אָדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפֿגעקנייטשט; אין מצב פֿון זיין אויפֿגעקנייטשט. אַוועקוואַרן אַ העמד אַ.

אויפגעקנעפּלט — אָדי, פֿאַר אויפֿקנעפֿ-לען. 1. אויפֿגעפֿונט דורך אָפּשפּילען קנעפּלעך. איע הייזלעך. 2. וואָס פֿילט זיך ניט געבונדן, זאָגט פֿרײַ, אָפֿן אַרויס. איע רייד; אָן איע נשמה.

אויפגעקנעטעררהייט — אָדו. ווען עס איז שוין (אוי מצב פֿון זיין) אויפֿגעקנעפּלט. "מע גייט ניט אין גאַס א״, רייד.

אויפגעקעמט — אָדי, פֿאַר אויפֿקעמען. דוּו אויפֿגעקאַמט. "....ויך באַזיין אויפֿן טרעפּל מיט איר אין קאַפּ האָר ווי אַ דרײַ גאַרניקע געבידעזע", אפּא, אונטערוועלט.

אויפגעקערט — אָדי, פֿאַר אויפֿקערן. וואָס איז פֿאַרענדיקט רייניקן מיט אַ באַרשט אָדער בעזעם. די איע שטוב.

אויפגעקראַצט — אָדי, פֿאַר אויפֿקראַצן. אויפֿגעפּוצט מיט (ווי) אַ קראַץ; וואָס אויף דעם האָט מען אַרויפֿגעלייגט אַ קראַץ. אָן איער אַרױן. איע לויב.

אויפגעקריצט — אָדי, פֿאַר אויפֿקריצן. דוּו אויסגעקריצט; געקריצט פֿון אויבן. איע אותיות.

אויפגעקראַיעט — אָדי, פֿאַר אויפֿקראַיען. אויפֿגעבראַבן, אַרויסגענומען פֿון דער ערד. "....ידער גרעבליעס נאַקעטע, פֿאַרשוועכטע ביי גער — די איע צווינגן פֿון יעלזיק-בייער", הר, יד גרעבליע.

אויפגעקראַמט — אָדי, פֿאַר אויפֿקראַמען. זד. פֿאַר אַ גערוימט, פֿאַר אַ גערוימט, אוקר. 1. אויסגערייניקט און געבראַכט אין אַרדענונג (געוויינטלעך וועגן אַן אַרט וואו מע

לעבט). איע שטיבער. "פֿרײַטיק-צונאַכטס, אין שטוב איז ריין אַ: צוויי קליינע מעשענע לזכֿ טערלעך שטייען אויף אַ קלאַר-וויס טישטעך", יד. 2. אין אַ געהויבענער שטימונג, זייער אויפֿגעלייגט, שטאַרק מונטער. "דער שטאַט-בעל-דזשער איז געווען זייער אַ ביי זיך, ער האָט אויך אַרײַנגעכאַפּט די צוויי גרויסאַרטיקע וועטשערעס", יודישער פֿאַר-פּאפּ. "אַלן זיך די מענטשן, גרינגע, איע — לויפֿן נאָך די שטראַלן הינטער זייערע טריט", יוואָש, "בײַם פֿענצטער". "מזן האַרץ איז אויפֿגעראַמט [מיט ביידע באַן] אויפֿסניג — פֿאַר דיר אַליין", ראַל-ניק, אַ דורכגייער האָט דאָ גערוט.

אויפגעקראַמטערהייט — אָדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפֿגעקראַמט. אַ זעט דער חדר אויס גרעסער. זיך צעזינגען אַ.

אויפגעקראַמטקייט — די (דאָס). זן. אויך: ראַמטקייט. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויפֿגעקראַמט. אַ געהויבנקייט פֿון געמיט, אָן אַ. "די חכמה פֿון אַמענטשן שיינט אים אויס זיין פנים אַרויס, און זיין אויפֿגרמט-קייט דאחט זיך נאָך אַמאָל אַווי גרויס", סט, קהלת, ה. 1. "אַזאָ שבת-א״ אין אַ מיטן אינדערוואַך", יוואָש, "דער וויסער טרעגער".

אויפגעקרוידער — דער, ס. 1. (מיטאַמאָל-קער אָדער נאַכאַמאָליקער) איבערריס פֿון סטאַ-טישקייט, רואיקייט (מיט דרויסנדיקן אַרויס ווייזן פֿון געפֿיל אָדער טייער איבערלעבונג).

"ווען מיר זעען אַ גרויס אַ, דארפֿן מיר וויסן אַז משיח וועט באַלד קומען", מנשה אונגער, [צייטירט פֿון אַ חסידישן רבי׳ן], טמז, 1961 vii 16. אָן אַ איך דער וועלט פֿון אידייען. "אַ פֿון געוויסן, הל, טאָג 1958 xi 22. 2. טומל, טרעוואַגע; צונויפֿלויף.

אויפגעקרוידערט — אָדי, פֿאַר אויפֿקרוידערן. מיט פֿאַרשיידענע בב פֿון ווערב. ספּעצ: 1. שטאַרק באַאמורואיקט, טיף פֿאַרזאָרגט. דעס איע געמיט. איע איבער די לעצטע גיטן. 2. וואָס קען זיך ניט קאַנצענטרירן, צעטומלט. אַרומגיין אָן איער און ניט וויסן וואו מען איז אויף דער וועלט. 3. אומרואיק; וואָס איז אינגאַנצן אָן סטאַבילקייט. אָן איע ציסט. 4. אויפֿגערגט. אָן איער עולם.

אויפגעקרוידערטערהייט — אָדו. ווען מען איז (מע האָט) שוין אויפֿגעקרוידערט; אין מצב פֿון זיין אויפֿגעקרוידערט. ניט קענען עסן, ניט קענען שלאָפֿן אַ. אַרומלויפֿן אַ איבער די חדרים.

אויפגעקרוידערטקייט — די (דאָס). זן. אייגנ-שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויפֿגעקרוידערט. "אַ נעע שטימונג און אָן אַ פֿון געמיט זאָלן אַרויסשטויסן די איצטיקע פֿאַרלאַנגקייט און גלייכבילטיקייט", ים, קולטור און דערצי-אונג, 1942.

אויפגערוימלט — אָדי, פֿאַר אויפֿרוימלען. וואָס איז געוואָרן (מיטאַמאָל אָדער אַ ביסל) רויט. איע בעקלעך.

אויפגערוימט — אַ אויפֿגעראַמט. 1. צום 13: "אַ יידענע...איז אַרומגעגאַנגען אין איער איע, ליכטיקע שטובֿ", פּערלע, יזד פֿון אַ גאַנץ יאָר. "אין דער שטוב מיט די אַראַפּעני לאַזטע גאַרדיגען...האַט שטענדיק גערוט אָן

אויפן שניי...לעב ווערט אַ מיט זיך אליין, הל, ילידער פֿון אומקום.

2. באַגליקט ווערן, באַשאַנקען ווערן מיט מזל. שוֹנֶה: זאָל איך אַזוי אַ ווערן! ברכה: זאָלסט וואָס גיכער אַ ווערן! אַ ווערן דורך צדקה. „דער וואָס ווײַנט ביטער, דאַרף מען אים זאָגן: השי״ת וועט העלפֿן און דו וועסט אַ ווערן, לדב, ריזו. „הַנְּט אַז דאָך די נאַכט, ווען יעדערער קען אַ ווערן, פֿרוג, ידער הימל שאַלט זיך, „אוי, דערבאַרעמד־ קער גאַט, לאַמִּיך הַנְּטִיכס יאָר אויך עפעס אַ ווערן, ממוס, פֿרייזו.

3. אָפּגעפֿרישט ווערן, דערלייזט ווערן (פֿון אַ דרוק, צרות אט). „זי וועט געבערן אויף מײַנע קני, און אויך איך וועל אַ ווערן, תי, בראַשִׁית, ל, 3. „פֿינצטער, ביטער מזל, אַקעגן וועלכן מיר מוזן עפעס טאָן...מיר זאָלן אַ ווערן, ממוס, אַ סגולה...

4. זיך שטעלן אויף די פֿיס נאָך אַ קראַנג קייט. „די ווייטיקן וועלן פֿאַרביי, באַבינקע, און דו וועסט אַ ווערן און נאָך טאַנצן אויף מײַן חתונה, רייד. 5. (וידער) האָבן חזיר נה, פֿרנסה, קומען צו אַ לזשישן שטאַנד. „אַן אַרעמאַן קען אַ ווערן, אָבער אַ הויקער בליפּט מיט זײַן פעקל, שו. „עס איז טאַקע אַ יושר אַז ער זאָל אַ ווערן און קומען צו אַ שטאַנד, ממוס, ווינטשפֿ. „דאָס איז געווען אליהו הנביא און דער אַרעמאַן איז אַ גע־ וואָרן, פֿמ. 6. דערהויבן ווערן. „אויף מאַרגן נאָך די וואָלן וועט איר אַ ווערן, רייד. „דערגרייכן אַ תּכִּילִת אַז ער...זאָל אַ ווערן, ממוס, שלמה. אַ ווערן און שפּילן אַ גרויסע ראַלע.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿרעסן —

1. צעריסן, פֿונאַנדערגעריסן; אויפֿגעפֿנט מיט גוואַלד, איבערגוואַלד. דאָס איענע עמד, „צווייאַ רעקלכר אין אַנגר ווערן אויף גשירט גיזעזין אויף ניש אויף גריסן בלי דפה [טפה] דם, כִּי וועגן מעצער עלילת־דם 1669 [פֿש 00]. 2. אויפֿגעפֿלאַצט דורך אַ גרוי סער קראַפֿט, איענע באַמע. „ער איז אַ פֿונק פֿון איענעם אַטאַם, חג. „אַ גאַט־געשיקטער וואונדער־מעטעאָר אין דער נאַכט דער איענער, אל ווי יהודה המפּבֿי. 3. אויפֿגעשניטן, אויפֿגעהאַקט אע. „מיט צעשמעטערטע קעפּ, מיט איענע בייכער, פֿון וואָנען עס זענען אַרויסגעקראַכן פֿאַרפֿלאַנטערטע געדעריס, ל. שאַפֿראַ, נאָוועלן.

4. ברייט צעפֿאַנט (מחמת פֿאַנער, גלוסטע־ ניש, נזגער אט). „זיי כאַפֿן זיך איינס דאָס צווייטע אַן ביי די הענט און שטייען מיט איענע אויגן און אַפֿענע מײַלער, פֿרץ פֿאַלקס־מילעכע געשיכטן. „איך האָב אויפֿגע־ האַנגען, שטאַט, אויף דײַן געפֿלעכט פֿון דראַטן מײַן אַ אויג און אַנגעשפּיצטן אוי־ ער, עק. „אַ מויל = אויך: א) הונגעריק; ב) פֿול מיט זילדערעניען. קומען אַהיים פֿון דער אַרבעט מיט אַן אַ מויל. „ענטפֿער איר ניש אַפּ, זי האָט אַן אַ מויל, רייד. „שרעיען לעמער מיט אַן אַ קול [מעטאָנימען] צו דעם היטער, צו דעם פֿאַסטער, הל, יחי אַ סנה. „איענע נאָז = א) מיט אויסגעברייטערטע

אויפגערוימט — אַזי. 1. דווי אויפֿגעראַ־ יעט —. 2. (קאַלאַמיי) שפּאַט־לשוֹן, אויפֿ־ גערעגט, אין כּעס. „ביסט אַ? כּוועל דיר געבן אַ פֿלוי צו צעקענען, פֿוה.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿרייצן —

מיט פֿאַרשידענע בב פֿון ווערב. ספּעצ: 1. שטאַרק אויפֿגערווערט, געבראַכט צו אַ צושטאַנד (נאַענט צו, פֿון) היסטעריע. איע געפֿילן. 2. אויפֿגעהעצט — דער איער המון. 3. וואָס איז פֿול מיט בייזקייט, רוגזא, כּעס. „און מיטאַמאַל — אַן איער שפּונג: זיי כאַפֿן זיך אליין אַן פֿאַרן באַרגלי, הל, אין קיינעמס לאַנד. 4. היציק, פֿיבעריק, ברוי־ זיק. „דער צווייטער שבת איז געווען נאָך שטורעמדיקער ווי דער ערשטער...דער איער עולם האָט אונדו מיטגעשלעפּט, מוק, פֿרץ און דאָס יודישע טעאָטער. „דאָס איער לוקסוס־ לעבן האָט געלערנט, שטרינגלער.

אויפגערוימטער הייט — אַזו, ווען מען

איז (מע האָט) שוין אויפֿגערייצט; אין מצב פֿון זײַן אויפֿגערייצט. אַ זיך וואַרפֿן שלאָגן. **אויפגערוימטקייט** — די (דאָס), ין, אייגנ־ שאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן אויפֿגערייצט. אַן אויפֿגעקאַכטקייט, אַן אַ. „זײַן קול ווייך — אַפֿילו אין אַ, ווינפֿער, יוד־קולטור, 1953, ווי.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿריכטן —

1. אויפֿגעשטעלט, אויסגעגליכט, וואָס איז מיט אַ געהויבענעם קאַפּ. באַר משה פֿאַרשטשט 'קוממיות' (ויקראַ כו, 13) „אויף גיריכט [תי: „מיט אַן אויפֿגעהויבענעם קאַפּ]. „אונ זיין קאַפּף זאל גיבוקט זײַן אונ ניש אויף גיריכט, 102, 1/11. „אונ פֿיר מײַך אין אלי מייני וועגן אויף גיריכט אונ שטאַרק מיר מייני גביין, תּחנות ובקשות, דירפֿורט, 1798. 2. וואָס איז הויך אויפֿן הימל (אין זעניט). „די איער זון אין מיטן הימל וואַרעמט און בענטשט דעם באַנצן באַשאַף. 3. וואָס איז באַפֿרעט פֿון כּמאַרעס), וואָס ליכט ווידער. „אַ שטילע איער זון האָט געלויכטן איבערן מאַרק, ווינט, שטעטל. „דער שטורעם רוט, און איער שטערן דערברענען ביז פֿאַרטאַג אויף מײַנע ברעמען, הל, ילידער צו אַ ווינטן פֿרינד.

4. וואָס איז געוואָרן מזלדיק, געוונט, האָט חיונה (פֿרנסה) אַזוון (דחון). דער איער קבצן. אַן איער נאָך אַ שווערער קראַנקייט. „אַצונד ווייסט ער, דער רבי, וואָס די דיבוקים באַזעסענע און די משוגעים האָבן געזען אין יחיאלן. די דערשלאָגענע דערזענען פֿרייער ווי די איער, אַש, תּהלי־סיד.

אויפגערוימט ווערן — פֿאַט, ווער אַ, בין

געוואָרן אַ. 1. באַנצט ווערן, ווידער קומען צום פֿריערדיקן שטאַנד; אויפֿגעבויט, אויפֿגע־ שטעלט ווערן. „האַבן מענטשן ווידער אַנגעהוי־ בן צו לעבן...און די וועלט איז ווידער אַ געוואָרן, ממוס, מסעות. „אַלצידיג אויף דער וועלט האָט אַ צייט, אויף דעם אַלטן פֿאַלאַץ איז אויך געקומען זײַן צייט אַ צו ווערן, ממוס, קליאַטשע. „זאָל זי אויפֿגעבויט ווערן און זאָל זי אַ ווערן אין דער גיך, אין אונ־ דזערע טעג, תּניא, 540. „בלוט צעפֿלייצט זיך

איער דונקלקייט, ווינט, ידער לערער גרינג־ שטיין. 2. צום 22: „יענע און די זענען עפעס ווי אַנדערע מענטשן: יענע זענען אַ יום־ טובֿדיק, און די זענען פֿאַראומערט, פֿאַר־ זאַרגט, ממוס, שלמה. „צו עסן אַ סעודה, צו זײַן אַ (קאַצקער לשון פֿאַר זײַן בשמחה), צו זינגען זמירות — דאָס איז אַ שווערע עבודה, הרב מ. שוואַרצמאַן, אַמעריקאַנער, 8 v 1959. 3. בגילופֿנדיק, שיכורלעך. „זיי לאָזן זיך אַ, אַ ביסל פֿאַריכוסהט, צווישן די קראַמען; „רעדלעך אויף דער גאַס, צווישן זיי אַ ביסל באַזויפֿענע, איער, ממוס. „זײַן נישט אַ = נישט אינגאַנצן געוונט, נישט מיט אַלעמען. 4. (גנבֿים שפּראַך) פֿאַהאַלטן. „לע־ פֿאַק: וואו ביסטו געווען אַ? סצערב: אונטער דער בריק, בימקא, גנבֿים.

אויפגערוימטער הייט — געווען אויפֿגערייצט, געווען אויפֿגערייצט.

— אויפֿגערייצט, אויפֿגערייצט. „דודלס אויגן טרערן אויך דעמאַלט פֿון דער שטילער אקייט, פֿון דעם בשלוהדיקן אַטעם, ווינט, ידער איבערגאַנג.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿרוישן —

אַן גאוהדיקן בלענד פֿון אַן זינד, י. יאַנאַ־ טאַויטש, אַ שטוב אין שטעטל.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿרונצען —

אויפֿגעקנייטשט; וואָס האָט קנייטשן (געוויינט־ לעך וועגן הויט). „אַ זוער־אַ פנים בלייכט זיך וואַקסיק־געל, הר, לייט.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿרופֿן —

געווענענער. וואָס ווערט גערופֿן אַרויפֿ־ צוקומען, זיך שטעלן פֿאַר אַ פֿאַרשטייער פֿון מאַכט, אויך געריכט אע. טוב ספּעצ: ווער עס ווערט גערופֿן צו קריאת התורה, ווער עס קריגט אַן עליה. „דיני קריאת התורה... ווער עס מעג לייצען, העמען מע זאָל אויפֿ־ רופֿן, וואָס מע טוט ווען דער איער האָט זיך טועה געווען מיט דער ברכה, הא, ב/ב. אויך: ווער עס ווערט גערופֿן צום טאַויל אָדער צו ענטפֿערן אין אַ שול.

אויפגערוימט — אַזי, פֿאַר אויפֿרוקן —

1. צונויפֿגערוקט. די איער שטולן. 2. אויפֿ־ געפֿענט (אַ ביסל) דורך רוקן. „זיי איז עט־ לעכע מאָל צוגעקומען צו דער איער טיר, דעמבלין, צוויי און אַ דריטער.

אויפגערוימטער הייט — אַזו, ווען עס

איז (מע האָט) שוין אויפֿגערוקט. „מיר זיצן אַ שוין צוואַנציק יאָר אַזוי, ראַלניק, פֿאַ־ עטן.

אויפגערויבן — אַזי, פֿאַר אויפֿרייצן —

גערייבענער. 1. ווידער, נאַכאַמאַל גערייבן; וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון ריפּן. אַ פֿענער. איענע עלעקטרע. 2. לר. אויפֿגעגעסן גיך, מיט אַפֿעטיט. איענע וועטשערע.

אויפגערוימלט — אַזי, פֿאַר אויפֿרייצטען

(זיך). —. 59: „גערוימלט. איער בעקלער.

אויפגערויכערט — אַזי, פֿאַר אויפֿריי־

כערן —. אויך: „גערויכערט. צוגעגרייט, פֿאַרטיק געמאַכט דורך (וידער אָדער אַ ביסל) אויסרייכערן. איער הערינגלעך.

אויפגערויכערטער הייט — אַזו, ווען

עס איז (מע האָט) שוין אויפֿגערייכערט. עסן עס אַ.

בערן ← געבראכט אין אומאָרדענונג (ווען גן פֿעדערן אט), „שוואַרצע בייטן האָר, פֿון שטערן א״, יחואש, מאָרדווער, און די פֿעדערן די איע וואָס דערמאָנען אונדו די קראַנקע פֿינגל, הז.

אויפגעשוידערט — אַדי, פֿאַר אויפֿשוידערן דערן ← אויפֿגעצייטערט, דורכגענומען פֿון גרויס שרעק, עקל, געפֿיל פֿון פֿראַטעסט. איע פֿון דעם שרעקלעכן מאָרד. „א — פֿאַרנט, אויפֿגעצייטערט הינטער מיר, בראָד.

אויפגעשוידערטער הייט — אַדוו. ווען מען איז שוין (אין צושטאַנד פֿון זינן) אויפֿגעשוידערט, אַט הערט זי אַ נאַכט־קרעכץ אַ שווערן, און באַלד אַ פֿאַרוואַרפֿט זי די הענט אויפֿן שטערן, אל אַן אין די נעכט פֿון ניסן.

אויפגעשוידערטער הייט — די (דאָס), מצ נב. איינגשאַפֿט אַדער מצב פֿון זינן אויפֿגעשוידערט. אַן אויפֿגעטרייסלטיקייט, אַן אַ פֿון שרעק.

אויפגעשווימט — אַדי, פֿאַר אויפֿשווימען ← וואָס האָט פֿון אויבן באַקומען שוים, פֿיענע. אויפֿגעשלאַנגענער, איער שמאַנט. „פֿון האַנגען נעמען זיך צו אים די איע היינענדיקע כּוואַ ליכט, בערג, ביים דניעפּער ו. „ליכט גריני לעך־וויסן אין וואַסער־שלעפּ, הר, לייט.

אויפגעשווימטקייט — די (דאָס), מצ נב. איינגשאַפֿט אַדער מצב פֿון זינן אויפֿגעשווימט. „דאָס שיפֿל טראַגט זיך אין דער צעכּוואַ לייעטיקייט, אין דער אַ פֿון שטראַם.

אויפגעשווימיקט — אַדי, פֿאַר אויפֿשווימיקן. נענעל. וואָס אויף דעם איז פֿון אינע־ווייניק אַרויס, אַרויפֿגעקומען שוים. „איבערן דאַרפֿשוועג... זינען אויף איע הירושענדיקע פֿערד אַדורכגעפֿלויגן דרש קאַוואַלעריסטן, פּמ, מלחמה.

אויפגעשטאַכן — אַדי, פֿאַר אויפֿשטעכן ← געשטאַכענער. 1. אויפֿגעפֿנט דורך שטעך כּו. אינער בלאָז, דאָס איענע געשויר. 2. אַרויפֿגעשטאַכן. איענער אויף דער שפיז. „[יללות], איענע אויף די אויסגעשטרעקטע ביקסן, ק. צעטניק, היימיש, 1958, וו.

אויפגעשטאַכענער הייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפֿגעשטאַכן, אויפֿשטעכן אַ געשויר און אַ אויסקוועטשן אייטער.

אויפגעשטאַנען — אַדי, פֿאַר אויפֿשטיין ← מיט פֿאַרשידענע בב פֿון ווערב. ספּעצ: 1. וואָס איז אַרויס פֿון צושטאַנד פֿון שלאָף. „עס גייען אַרויס פֿונעם לאַנגן שלאָף די איע בת־מלכות, ממוס, שלמה. 2. וואָס איז גע־וואָרן אויס אונטערשטעניק, רעוואַלטירט, טרעט אַרויס (אין קאָמף) קעגן אַ מאַכט. די איע שקלאַפֿן, לזבאייגענע. איע מחנה; אַ מחנה איע.

אויפגעשטאַנענער הייט — אַדוו. ווען מען איז שוין (אין מצב פֿון זינן) אויפֿגעשטאַנען. אַ גלפֿך לויפֿן זיך באַדן.

אויפגעשטויבט — אַדי, פֿאַר אויפֿשטויבן ← געמאַכט אַז עס זאָל זיך אויפהייבן שטויב. „קלויען קנאַלן אין וואַלקנס איער ערד, מל, יאָ ליד פֿון דעם יינגל בעבון, „אין די שווערע וועגן, פֿון חלומות א״, בראָד, איבער גאַנג.

אויפגעשטאַבן — אַדי, פֿאַר אויפֿשטאַבן ← אויפֿגעקראַצט, צונויפֿגעקראַצט. „אַן ציין, עסט די אַלטע נאַר אַן איענע מער אַדער אַן איענעם עפֿל, רייד.

אויפגעשטאַבן — אַדי, פֿאַר אויפֿשטיבן ← אַרכ. אַפּגעלייגט, אַפּגערוקט. „זא וויל איך דש ער מיט דער הוכצייט ווארט אויב איין גנץ יאר זול זיין אויף גישופן, בב־א בוד, 293. [נטשמ אויך אין קמ: „דער קריג איז לעת־עהא א״, 1866, № 17].

אויפגעשטאַבן — אַדי, פֿאַר אויפֿשטיבן ← געשאַטענער. 1. אַרויפֿגעשטאַבן, צונויפֿגע־שאַטן. אַ בערגל מיסט. 2. וואָס איז גע־שאַטן פֿון אויבן, איער צימרינג. פֿריש איענער זאַמד.

אויפגעשטאַטענער הייט — אַדוו. ווען מען האָט (עס איז) שוין אויפֿגעשאַטן. לאַזן מיסט א״.

אויפגעשאַרוועט — אַדי, פֿאַר אויפֿשאַר־ווען ← פּד. אויפֿגעמישט, אויפֿגעבויעט, אויפֿגעשאַקלט. „איבערגעבויגן דעם קאַפּ און שטאַק פֿאַרטאַן אין דעם אין וואַסער, וואָס די שייך שניידט אַזוי אַן אויפֿהער, דעמבליה, צוויי און אַ דייטער.

אויפגעשאַרן — אַדי, פֿאַר אויפֿשרען ← אויפֿגעפֿנט, איבערגעשוניטן מיט אַ שער. איענע שטריקלעך. איענער קאַנווערט.

אויפגעשאַרצט — אַדי, פֿאַר אויפֿשאַרצן ← 1. געלאָזט פֿרען, אויפֿגעפֿנט, היפֿן פֿון פֿאַר־שאַרצט. „אַן אַ רויטע רויז, בראָד, יאָ חתוניקע. 2. פֿאַרריסן אויף אויבן. „איע פּויערישע נאָזלעכער, ייט, פּוילן ו. 3. פֿאַר־קאַטשעט. אַרבעטן מיט איע אַרבל. „אין די אַרבל־איע הענט, ק. צעטניק, היימיש, 1958, וו.

אויפגעשוואַומען — אַדי, פֿאַר אויפֿשווי־מען ← 1. וואָס איז אַרויפֿגעקומען אויפֿן וואַסער פֿון אונטן. איע ים־גראָן. 2. אויפֿ־געלאָזן, אויפֿגעפּווישט. „דאָס קליינע מענ־שטעלע איז... געוואָרן פֿעטער, איער פֿון טאַג צו טאַג, נדא.

אויפגעשוואַולן — אַדי. ← דווו. אַן איענער בויך. „איבער בערג און איבער טאָלן מיט איר לאַגל ליכט, אין אַ מילגרוים א, די לבנה קריכט, מל, נאַכטליד.

אויפגעשוואַולן ווערן — נייטראַל. ווער א, בין געוואָרן א. 1. ווערן גרעסער, בריי־טער דורכן פּראַצעס פֿון אַן אינעווייניקסטן אומנאַרמאלן אויסוואַוקס, אויסשפּרייט. „אַ פֿוס איז אַ געוואָרן און איך קען ניט אַנטאָן דעם שוך, רייד. 2. ווערן אויפֿגעבלאָזן, אַנגע־בלאָזן, אויסגעשפּרייט. פֿון דעם איינזאָנג איז דער טיפּ אַ געוואָרן. אַ ווערן פֿון גאווה, פֿון פיבודים. „קליינגט דאָס ליד אין אַלע הער־צער, ווערן די הערצער פֿון די געפֿאַלענע אַ פֿון העלדנמוט, פּריק, געדאַנקטן און אידיען.

אויפגעשוואַולנקייט — די (דאָס), ין. איינגשאַפֿט אַדער מצב פֿון זינן אויפֿגעשוואַולן. אַן אַנגעבלאָזנקייט, אַן אַ פֿון גאווה.

אויפגעשוואַולענער הייט — אַדוו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זינן) אויפֿגעשוואַולן. דורכשטעכן אַ געשויר א.

אויפגעשוויבערט — אַדי, פֿאַר אויפֿשו־

נאָזלעכער; ב) אַרויפֿגעהויבענע; ג) פֿאַררי־טענע. „שאַקלט מען זיך פֿון־דער־וויסנעס מיט איענע נעז, אַט, שטעטל. „געשמאַקפֿול גע־קליידט, מיט אַ אַ נעזל, פּריק, ים־הערצל צאַפֿלט. יאָ קול = אויך: וואָס איז מיטאַמאַל געוואָרן העכער, שרציניק. „וואָס האָסטו מיר געענטפֿערט מיט אַן אַ קול? מענטש רעדן געלאָסן צו אַ טאַטן, רייד.

אויפגעריסנקייט — די (דאָס), ין. אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זינן אויפֿגעריסן. „איך קען ניט בייקומען אין זיך דעם היטלער־בראַך אין קראַך, אין אַ פֿון מענטשנס תּוֹד... ה, זי שעה פֿון גענאָד.

אויפגעריסענער הייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפֿגעריסן; אין מצב פֿון זינן אויפֿגעריסן. קריגן דעם בריח א.

אויפגערגנט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעגן ← 1. וואָס איז אַרויס פֿון צושטאַנד פֿון רואי־קייט, גלזכבליטיקייט און געוואָרן מיט מער אימפעט, שטאַרקער, טיפֿער, נעדרעני. איע געפֿילן, רייד. באַרואיקן דאָס איע געמיט. „איך בין היינט צערודערט און א, עס איז ניט קיין שעת־צרויך, ממוס, שלמה. 2. וואָס האָט אין זיך ציטערניש, שפּאַנגונג. „שטפּף, מיט אַפענעם מויל און איער פֿאַרוואַנדערונג, האָט דער גערייצטער פּריק... אַט, תּהילים יוד. „איך האָב אין סיוון ברייט די פֿעצ־טער אויפֿגעמאַכט, אין וויסער, אויפֿגעוועק־טער, איער נאַכט, אל, ים־בועות. „האָט איר מאַשין אַליין פֿאַרפֿאַרטיקט, איער, שנעלער, מאל, פּריידקע. 3. וואָס איז שטענדיק הייס בלוטיק, טעמפּעראַמענטפֿול. „שלאָנג ניטש איבער, אַז ניט וועט זיך שלעכט, ווילל איך בין זייער אַן איער, נדא. 4. צערודערט. צעטומלט, אויפֿגעברויזט. „פוילן האָט שוין איבערגעלעבט גענוג איע ציטן, יפֿאַל, 1881 № 24.

אויפגעריסענער הייט — אַדוו. ווען מען איז (מע האָט) שוין אויפֿגעריסן; אין מצב פֿון זינן אויפֿגעריסן. ענטפֿערן א.

אויפגעריסנקייט — די (דאָס), ין. אייגנ־שאַפֿט אַדער מצב פֿון זינן אויפֿגעריסן. אַן א, אַ צערודערטקייט, אַ קאַכעניש.

אויפגעריסענער הייט — אַדוו. ווען מען האָט זיך שוין צונויפֿגעריסען (← אויפֿרעדן זיך). „ניט אַ האַבן מיר זיך ביידע דאָ געפֿר־נען, האַלניק, רייווערסיד דרש׳.

אויפגעריסענער הייט — אַדי, דווו אויפֿגעריכט ← „דיא מצחה איז דז דיא פּהנים זאלן בענשן אלא ישראל מיט אויף גירעכטי אצבעות, נצו, ז/א.

אויפגעריכט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעכענען ← 1. צונויפֿגעריכט. איע חובות, איער פֿאַרדינסט. 2. וואָס מע האָט פֿאַר אַ צווייטן אויסגעריכט (ווי אַ טענה, פֿאַרוואַרף). די איע טעותן, עוולות.

אויפגעריכטקייט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעכענען ← 1. צונויפֿגעריכט. איע חובות, איער פֿאַרדינסט. 2. וואָס מע האָט פֿאַר אַ צווייטן אויסגעריכט (ווי אַ טענה, פֿאַרוואַרף). די איע טעותן, עוולות.

אויפגעריכטקייט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעכענען ← 1. צונויפֿגעריכט. איע חובות, איער פֿאַרדינסט. 2. וואָס מע האָט פֿאַר אַ צווייטן אויסגעריכט (ווי אַ טענה, פֿאַרוואַרף). די איע טעותן, עוולות.

אויפגעריכטקייט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעכענען ← 1. צונויפֿגעריכט. איע חובות, איער פֿאַרדינסט. 2. וואָס מע האָט פֿאַר אַ צווייטן אויסגעריכט (ווי אַ טענה, פֿאַרוואַרף). די איע טעותן, עוולות.

אויפגעריכטקייט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעכענען ← 1. צונויפֿגעריכט. איע חובות, איער פֿאַרדינסט. 2. וואָס מע האָט פֿאַר אַ צווייטן אויסגעריכט (ווי אַ טענה, פֿאַרוואַרף). די איע טעותן, עוולות.

אויפגעריכטקייט — אַדי, פֿאַר אויפֿרעכענען ← 1. צונויפֿגעריכט. איע חובות, איער פֿאַרדינסט. 2. וואָס מע האָט פֿאַר אַ צווייטן אויסגעריכט (ווי אַ טענה, פֿאַרוואַרף). די איע טעותן, עוולות.

אויפגעשמוינט — זגדי, פאר אויפגעשמוינטן. אויפגעהויבן (זיך) אין פארוואנדערונג. א פרומער בוים גאָסט קוקנדיק דורך זינע איע פינגער, א. לוצק.

אויפגעשמויט — דער, זי. נעגל. פילמאך ליקער אַקט פֿון אויפֿשטויסן, צוגויפֿשטויסן. „א פֿון לופֿטיקע סטיכעס, פֿינער־עכאַס“, סוצ. וואַלדיקס.

אויפגעשמויטן — זגדי, פאר אויפגעשמויטן. געשטויסענער. וואָס קומט צוריק אַרויף מיט אַ נאַכטעם, מיט גאַזן. איענע מאַכלים. **אויפגעשמויטנקייט** — די (דאָס). מצ נב. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זינן אויפגעשטויסן. אַן איבלידיקייט, אַן אַ ווי פֿאַרן ברעכן.

אויפגעשמויעמט — זגדי, פאר אויפגעשמויעמטן. וואָס קומט אויף ווי אַ שטורעם, וואָס הייבט זיך אויף מיט אַ שטורעם. איע פראַטעסטן. „אין אויף אַרשט איז ער שטיל און פֿלאַך און אין אַן אַנדערן — אַ אויפגעשטויטן רעמט“, שג, לעזער, דיכטער, קריטיקער ו. „די מענטשגעפֿורעמעט, די איע — אַט מאַרדן זיי, אַט נבֿואהן זיי“, צייט, ס'אויסערמענטשלעכע.

אויפגעשמויעמטקייט — די (דאָס), זי. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זינן אויפגעשטויטן רעמט. אַן אויפגעברויטקייט, אַן אַ פֿון ליפֿדן שאַפֿטן.

אויפגעשמויעלט — זגדי, פאר אויפגעשמויעלטן. מיט פֿאַרשיידענע צב פֿון ווערב. ספּעצ:

1. וואָס איז געמאַכט אַז עס זאָל זינן שטייף און שטיין אויף אַרויף. איער קאַלנער, קראַגן. אַ ייִדיש קלאַפֿאָוע היטל איז אַ וואַכעדיק היטל מיט קלאַפֿן. פֿון ביידע זיינען וואָס עס איז, מיט קליאַטשע אָנגעשטאַפֿטע קלאַפֿן, ממוס, שלמה. קוים איבער דעם אַלען גלאַנצט דאָס גריץ־סאַמעטענע, ברייט־און שטייף־איע היטל, פֿרַג, „הכנסת־לה“, גישט געזען, דער שירעם זאָל זינן ביי זיי אַן איער איבערן קאַפֿ, שע, אַלט־נבֿ כּתרי־לעווקע.

2. אויפגעשפיצט; געמאַכט עס זאָל אַרויס־שטאַרצן. איע אויערן ווי ביי אַ האָן. „...אַרומ־קוקנדיק זיך פֿאַרוואַנדערט מיט אַ פֿאַר אויגן און איע אויערן“, ממוס, ספֿר הבהמות. — איז וואָס? — פֿרעגט שרה מיט איע אריערן און אויגן, פֿרַג, „משופֿע“. „האַן האָבן אַוועקגעלייגט די איע אויערן און איבער־געשראַקענע זיך אַוועקגעלאָזט איבער די פֿעל־דער, אַפֿא, פּוילישע וועלדער. אויך אַנאַלאַ־גיש: איע נאָז, איע באַרד, אַן אַ מויל. „...גע־בליבן שטיין מיט איע נעז און אויסגעשטעלטע אויגן“, ממוס, יזער חילוף.

3. געמאַכט עס זאָל שטיין, אָבער עס האַלט זיך צייטווייליק אָדער שוואַכער ווי עפעס וואָס איז אויפגעבויט. אַן אַ געזעלט. אַ סופֿה, אַן איע פֿון טירן און אַ לאַקשנברעט. „די שטיב־לעך־קברים, אַ פֿון ברעטער“, אר, קאַלט. 4. אויפגעריכט, ווידער אויפגעבויט. דער איע בית־המקדש. „זאָל אונדו באַשערט זינן צו זען דאָס איע לאַנד“. 5. צוגעשטעלט, צוגע־גרייט, צוגעריכט. איע וועטשערע. „...מיט קע־ראַסן פֿון ערגעצוואו אַן אין סאַמאָואַר“, בערג, ביים דניעפער וו.

6. אַפֿט סוב. וואָס איז געמאַכט פֿאַר אַן

אויפֿווער, אָנפֿירער, ממונה. „די איע אויפֿפֿאַ־סערס גיבן אַכטונג, ווען די קינדער באַדן זיך“. „און אַז זיי פֿלעגן אויפֿשטיין פֿרי, פֿלעגט זאָגן דער ממונה (דער אויפֿגעשטעלטער): שטייט אויף און לאַמיר גיין קיין ציון“, זדעיס, קכ/א. 7. (וועגן אַ שטיים) וואָס פֿאַסט זיך אַרײַן אין גיגון; וואָס איז ריכטיק אַראַג־זשירט. איע שטימען. „מיט איע קולעכלעך“, ממוס, ווינטשפֿ.

אויפגעשטעלטערהייט — זגדו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעשטעלט; אין מצב פֿון זינן אויפגעשטעלט. „לאַמיר זוכה זינן צו זען ציון אײ“. „שטעל אויף דעם קאַלנער פֿון מאַנטל. אַ וועט דיר גיט זינן קאַלט“, רייד.

אויפגעשטעמפלט — זגדי, פאר אויפגעשטעמפלטן. וואָס מע האָט אויף דעם אַרויפגעלייגט, אַרויפגעריקט דעם (ווי אַ) שטעמפל. איע עמבלעמען. אַן איע אונטער־שריפט.

אויפגעשטראַלט — זגדי, פאר אויפגעשטראַלטן. אויפגעשטעלט; אויפגעקומען, אַרויסגעקומען אין פֿאַרעם פֿון (מיט) שטראַלן. איע זון. „אַן אַ פֿנים. דער איער אמת. „אַוועק־געלאָזט זיך שפּאַנען אין ליכטיקייט פֿון אַן אות“, הל, יאין נאַכט־וואַנדל.

אויפגעשטראַלטערהייט — זגדו. ווען עס איז שוין (אין מצב פֿון זינן) אויפגע־שטראַלט. זאָגן יא דעם חתן אַ.

אויפגעשטראַלטקייט — די (דאָס), זי. איינגשאַפֿט אָדער מצב פֿון זינן אויפגע־שטראַלט. אַן אויפגעליכטיקייט, אַן אַ.

אויפגעשטראַמט — זגדי, פאר אויפגעשטראַמען. נעגל. וואָס איז אויסגעצויגן אין דער לענג, וואָס איז געמאַכט שטייף. „[אין] צייכן פֿינער־רויטע צייכנס פֿון מינן אויפגעוועקטער איע פֿרייד“, הל, קיינעמס לאַנד.

אויפגעשטרוולט — זגדי, פאר אויפגעשטרוולטן. לען. נעגל. וואָס איז געמאַכט ווי אַ שטרוול, מיט אַ פֿילונג אינעווייניק און פֿאַרוויקלט. „ווערטער פֿאַרמאַגן זיי, וואָס זיינען אַזוי אַ אַז מע קען מיינען אַז זיי זיינען כּולל עפעס אין זיך“, בערדיטשענסקי, ייִדישע כּתבֿים.

אויפגעשייט — דזוו אויפגעשייטן. פֿר.

אויפגעשייטעכין — דאָס (די), זי (ער). פֿר. וואָס מע האָט אויפגעשייטעכט; קופֿע. אַן אַ לעבן דער טיר.

אויפגעשייטערט — זגדי, פאר אויפגעשייטערטן. טערן. נעגל. וואָס איז אַרויף (געפֿינט זיך) אויף אַ שטייער. „דו, איער הימלישער מווי־קער“, סוצ, וואַלדיקס.

אויפגעשיילט — זגדי, פאר אויפגעשיילטן. אויפגעפֿענען דורך (אַפֿ, אויס)־שיילן. אַן איער מאַנאָן.

אויפגעשיינט — זגדי, פאר אויפגעשיינטן. וואָס האָט מיטאַמאַל (פּלוצלינג) גענומען שײ־נען; וואָס איז אויפגעקומען (אַרויסגעקומען) שײנענדיק, די איע זון. מיט אַן אַ פֿנים.

אויפגעשיינטערהייט — זגדו. ווען עס איז שוין (אָדער אין מצב פֿון זינן) אויפגעשיינט. אַ פֿון נחת. אַרײַנקומען אַ.

אויפגעשיינטקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זינן אויפגעשיינט. אַ שטראַליקייט, אַן אַן אויפגעליכטיקייט.

אויפגעשילדערט — זגדי, פאר אויפגעשילדערטן. רן. „זוא האַט מן...גפֿונדן צורות פֿון שוואַרצי מענשן, אויף גשילדערט אויף דיא פֿלאַשטיר אין איר שלאַף קאַמיר“, מהמ, קנז/א.

אויפגעשלאָגן — זגדי, פאר אויפגעשלאָגן. געשלאָגענער. מיט פֿאַרשיידענע צב פֿון ווערב. ספּעצ: 1. וואָס הייבט זיך, ווערט גרעסער דורך „שלאָגן. איער שמאַנט, איענע אייוויסלעך. „פֿון איענע וויסלען מאַכט מען אַ שנייקרעמען“, רייד (פֿאַד). „מיטאַמאַל איינ־געפֿאַלן ווי אַ און אויפגעבלאַזן אייוויסל אונטער אַ קילן הויך“, פֿרַג, זכּרונות. 2. צו גיפֿעשלאָגן, צוגויפֿגעשטעלט. נעכטיקן אין אַן אַ געזעלט. „שלאַשן ווערן פֿאַרטיק, פֿורן לאַדן זיך אויס לעבן איענע געזעלטן“, בערג, אַפּגאַנג.

אויפגעשלאָנגנקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אָדער מצב פֿון זינן אויפגעשלאָנגן. די אַ פֿון די וויסלעך איז אַזוי ווי פּוכקער שניי. **אויפגעשלאָנגענערהייט** — זגדו. ווען מע האָט (עס איז) שוין אויפגעשלאָנגן. אַרויפֿגיסן די וויסלעך אויפֿן געבעקס אַ.

אויפגעשלאָסן — זגדי, פאר אויפגעשלאָסן. געשלאָסענער. 1. געעפֿנט מיט אַ שליסל. איענער קאַסטן. 2. אויפגעעפֿנט בכלל (עפעס וואָס איז געווען פֿאַרבאַרגן, פֿאַר־שטעלט). דאָס איענע גליק, „צוויי מאַל זיבן שפּרוודליקע קוואַלן וואָס געווען פֿאַר אים די פֿרייד די איענע וואָס האָט אַרויסגעקוועלט פֿון רחלס לייב“, הר, אַדמס קינדער.

אויפגעשלאָסענערהייט — זגדו. ווען מע האָט (עס איז) שוין אויפגעשלאָסן. לאַזן די טיר אַ.

אויפגעשלוכצט — זגדי, פאר אויפגעשלוכצטן. וואָס איז אַרויס מיט אַ פּלוצעמדיק און אַפֿט איבערגעריסן וויינען. דאָס איע קינד. „אַ און מיט אַ פֿלאַטער האָט דאָס לעמפל זיך פֿאַר־לאַשן“, הר, יאין אַ פֿרילינג־נאַכט.

אויפגעשלייבט — זגדי, פאר אויפגעשלייבטן. 1. פֿאַרבונדן מיט אַ שליף. אַן איע מתנה 2. אַפּגעבונדן וואָס איז געווען פֿאַרשלייבט. אין אַן קעסטלעלע איז געווען אַ זייגערל.

אויפגעשלייפן — זגדי, פאר אויפגעשלייפן. 1. אויפגעעפֿנט דורך שלייפֿן. אַן אַ איזערן קעסטל. 2. אויפגעפּוצט, געמאַכט גלאַנצן קער דורך שלייפֿן. איענער בריליאַנט.

אויפגעשלייצט — זגדי, פאר אויפגעשלייצטן. דטשמ. אויפגעשייטן, אויפגעעפֿנט. „די שמאַ־לע קאַרמינירטע ליפֿן אײ, ב. רעטלער, אַמע־ריקאַנער, 4 IV 1958.

אויפגעשמאַלצן — זגדי, פאר אויפגעשמאַלצן. געשמאַלצענער. 1. געמאַכט איינס דורך צוגויפֿשמעלצן. אַן אַ שטיק מעטאַל. 2. צע־לאַזט דורך שמעלצן. אַן אַ ליכטל.

אויפגעשמויבלט — זגדי, פאר אויפגעשמויבלטן. לען. אויפגעשיינט מיט אַ שמיכל; וואָס אויף דעם האָט פּלוצלינג זיך באַוויזן אַ שמיכל. אַן אַ פּנימל מיט טרערן אין די אויגן.

שריבן אויף עפעס. „גיב מיר אויף גישריבן וואס...ווישיגליך איז“, שו"ת הרמ"א, 1640 [הש ו]. „עס איז שווער געווען אלע צייט דאס צו געדענקען פון זיך זעלבערט, ווייל עס איז נישט געווען א' אויף א ספֿר“, 38. „ביכער — געלעזענע, ברייו — אינע, אלט איז דאס טאָגביכל, בלעטלעך צעריבענע“, הל, 'ביכער געלעזענע. 2. וואָס מע האָט זיך נאָמען אָנגעשריבן אויף אַ טאָול, אַ מעלדונג אע. „איך בין נישט געווען צווישן די אינע“, ק. צענטניק, זייגער איבערן קאָפּ.

אויפגעשריבענערהייט — אַדוו. ווען מע האָט (עס איז) שוין אויפגעשריבן. גיב עס איבער א'.

אויפגעשריגן — אַדוו. פאַר אויפשרענען. ~געשריגענער. וואָס ריכטט זיך פּלוצלינג אַרויס מיט אַ געשרי. אינע ווייטיקן. „איך גיב נישט נאָך הינט מוזן אינער תּאווה כּדי דערנאָך, ווי אייביק, זיך קעפּן“, הל, 'לידער צו אַ וועלן פּרענד.

אויפגעשריי — דער, יען. אַקט פּון אויפ־שרענען; געשריי וואָס האָט זיך פּלוצלינג אַרויסגעקאַפט. אַן א' פּון שרעק, ווייטיק אַדוו. „...דערוואָרגן דעם א' פּון תּאווה צווישן די צייט“, אַגנ. „איך דעם א' פּון מאַסן אונד דער שטובגעזונג פאַרגייט“, הל.

אויפגעשרייען — אַדוו. אויפגעשריגן (נד).

אויפגראַבונג — די, יען. 1. פּראַצעס אָדער רעוולטאַט פּון אויפגראַבן. 2. אַרט וואָס (וואו) מע גראַבט אויף. קומען צו דער א'.

אויפגראַבלונג — די, יען. פּראַצעס אָדער רעוולטאַט פּון אויפגראַבלען (זיך).

אויפגראַבלען — טרוו. 'בל אויף, ~געגראַבלט. אויך: ~גראַבליען. 1. צונויפגראַבן לען; צונויפשאַרן; צונויפקראַצן. א' היי א' אַלץ וואָס איז פאַראַן אין דער באַלעבאַטיש־קייט, ביז אַ שפּענדל. א' שטיקלעך טייג פּון מולטער. 2. אַרויפגראַבלען. א' עפעס פּון אונטער דער ערד. מיט זיך = מיט פּון זיך אַרויפֿהייבן, זיך דערהייבן. א' זיך פּון אַ נידעריקן שטאַנד צו עפעס רעכטס.

אויפגראַבן — טרוו. גראַב אויף, ~געגראַבן. 1. (אויפֿ)עפענען (מאַכן עפעס) דורך גראַבן. א' אַ גרוב; א' אַ ברונעם. 2. גראַבן פּון אויבן; אויפֿאַקערן. א' דעם גאַרטן. 3. אויפֿ־עפענען וואָס מע האָט געגראַבן און פאַרשאַטן. ווידער א' דעם קבר, „זולין... רקים געמיין אונד אַם זאַלכין אורט וואוּר דיא דנישטמאט [= דינסטמאָד] גיזאגט אויף גראַבין“, גה, 242. „ווער דא סמוך לכּפּר נהרג גיווארדין, וואלט ען גערין לאזין אויף גראַבין“, שו"ת פּני יהושע, אַמטס 1716 (הש ו). 4. דורך גראַבן געפֿינען. א' דעם אוצר. א' פאַרשאַטענע דענקמאַלן. 5. דערגרונטעווען זיך, אויסגעפֿייען נען נאָך (גרויסע) באַמאונגען. א' אַ סוד. א' אַ פּגד = אויסגעפֿינען אַן אַלטן חסא, אַ פאַרברעכן, בכלל עפעס וואָס קאָמפּראַעטירט.

אויפגראַבן זיך — אַוטוו. ~ דפּוו. ווערן אַ גרוב פּון זיך, אַן אַ כּיוון, פּונעם רעגן און ווינט גראַבן זיך אויף גאַנצע גריבער.

אויפגראַבעניש — דאָס (די), זי. (געווער־דיקער) פּראַצעס פּון אויפגראַבן (זיך).

מע האָט עס געמאַכט ווי אַ שפּיל, פּאַר אַ שפּיל (און איז נישט אינדער־אמתן אַווי). „די איע קאָמדיע האָט אונדז געשטעלט אין אַ פאַרלעגנהייט“, רייד. „...גענומען רעדן מיט אַן איער כלומרשטער שטוינונג“, חג, ישׁיבֿה. **אויפגעשפּילטערהייט** — אַדוו. ווען מע האָט (עס איז) שוין אויפגעשפּילט. א' הערט מען ערשט די שיינקייט פּון דער מעלאָדיע.

אויפגעשפּילטקייט — די (דאָס), זי. אייגן־שאַפֿט אָדער מצב פּון זיך אויפגעשפּילט. אַ געמאַכטקייט, אַן א' וואָס קען נישט באַזירקן.

אויפגעשפיצט — אַדוו. פאַר אויפשפיצן. וואָס איז (געמאַכט) מיט אַ שפיץ אַרויף, אַרויס; וואָס איז (געמאַכט) שפיציק. „...איז געלעגן מיט אַ שטער א' בערדעלע צום בע' ליק אַרויף“, ווינט, 'היים אהרן, 'איע מיידל־בריסטן, רונדגעטאַקטע עלבוויגן...“, הר, אונד טער גאַטס הימלען.

אויפגעשפיצטערהייט — אַדוו. ווען מע האָט (איז שוין) אויפגעשפיצט. גיב מיר די בליצערס א'.

אויפגעשפּראַצט — אַדוו. פאַר אויפ־שפּראַצן. וואָס איז אַרויסגעקומען אין דער ערשטער סטאַדיע פּון פּונאַדערוואוקס. איע קנאַספּן, גרעזעלעך. „מלאכימלעך מיט נאָר וואָס איע פּליגעלעך...“, הר, אַדמס קינדער. (שפּאַסיק) „אַ הויך איער... וואָס האָט אויסגע־זען ווי אַ מיטליעריק ציגעלעך, נאָד.

אויפגעשפּרונגען — אַדוו. פאַר אויפֿשפּרינגן גען. 1. וואָס האָט גיך (מיטאַמאַל) זיך אויפגעשטעלט, אַ שפּרונג געטאָן פּון אַרט. „די אין שרעק איע יודישקע האָט מיט איר געשטאַלט זינע אָדערן פאַרמט“, אַש, תּהילים־יוד. 2. וואָס איז אויפגעקומען אומ־געריכט, גיך. די איע שוועריקייטן.

אויפגעשפּרונגענערהייט — אַדוו. ווען מען איז שוין אויפגעשפּרונגען. א' נעמען שריצען און פּראַטעסטירן.

אויפגעשפּרייט — אַדוו. פאַר אויפֿ־שפּרייטן. אַ אַרויפגעלייגט און אויסגעצויגן אין דער גאַנצער לענג (ברייט). אַן איער טיש־טעך. „אויף אַ לאַנגן טיש, אויף וועלכן עס איז א' אַ געל פּאַפּיר, ליגן לעקעלעך“, נאָד.

אויפגעשראַקן — אַדוו. פאַר אויפֿשרעקן. ~געשראַקענער. דערשראַקן און אַוועק פּון אַרט (אַוועקבלאַפּן, אַוועקגעפּלויגן). „ווי אַן א' עוף, שפּרינגט זי פּון הינטערן טיש אַפֿער“, אַש, תּהילים־יוד. „זיי האָבן אויפֿערעגטע און איענע עקוקט...“, י"ט, פּוילן וווּ.

אויפגעשראַקענערהייט — אַדוו. ווען מען איז (מע האָט) אויפגעשראַקן; א' מצב פּון זיך אויפגעשראַקן. אַ פּאַטשטע טאָן מיט די פּליגלעך א'.

אויפגעשרויבט — אַדוו. פאַר אויפֿשרויבן. אויך: וואָס איז אין אַ געהויבענעם געמיט אָדער צערדערט. „מע פּילט זיך א', צער־דערט און דערפֿרייט“, הר, לייט.

אויפגעשרויבטקייט — די (דאָס), זי. איי־גשאַפֿט פּון זיך אויפגעשרויבט. אַ צערדער־קייט, אַן א'.

אויפגעשריבן — אַדוו. פאַר אויפֿשריבן. ~געשריבענער. 1. וואָס מע האָט פאַרענדיקט

אויפגעשמירט — אַדוו. פאַר אויפֿשמירן. ~באַדעקט פּון אויבן מיט עפעס וואָס האָט אין זיך פּעטס. אַ שטיקל ברויט א' מיט סמעטענע. **אויפגעשמירטערהייט** — אַדוו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעשמירט. „גיב מיר די פּאַווילדע, א' אויף ברויט“, רייד.

אויפגעשנורטעוועט — אַדוו. פאַר אויפֿשנור־רעווען. 1. אויפגעבונדן, פּונאַדערגע־בונדן; פּרע געוואָרן. „...נישט געוואוסט וואָס צו טאָן מיטן א' לעבן וואָס האָט געשטראַמט אין איר“, אַפּא. אַ פאַרשנורעוועט לעבן. 2. צו־נויפגעבונדן מיט אַ שנור. אַוועקטראַגן דעם אין פּאַק. אויך ~געשנורעט. „ער האָט אַרומגעטאַפּטשעט אין זינע איע [13] שיק“, י"ט, פּוילן ווי.

אויפגעשניטן — אַדוו. פאַר אויפֿשניידן. ~געשניטענער. 1. אויפגעפּנט דורך שניידן. „מן העט...גיפּונדן איין ממזר אן איינס באל־קין הענקין...אונד הלב אויף גשניטן גיוועי זיך“, כּ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [פּש וווּ]. „געהאַנגען איז מיר אויפֿן ברוסט אַן א' האַרץ“, יהושע, אין טאָל פּון טויטע ביינער. „האָט געשלונגען מיט אַפּענע אויגן די נייע, נאָך נישט אינע ספּרימלעך“, אַש, תּהילים־יוד. 2. דורכגעשניטן אין מיטן. „וואסרו לעשות ערובל [= אַרבל] אויף גי־שניטן או ביליגט...זהב או כּסף“ [אין די תקנות קעגן לוקסוס], פּנקס מדינת ליטא, תקנות ועד שעי"ז [1617].

אויפגעשניטענערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעשניטן. טראַגן די שיק א' אויף די געשוואַלענע פּיס.

אויפגעשניטן — אַדוו. פאַר אויפֿשניידן. אַרייפגעצויגן אויף אַ שנור, שנירל. איע פּערל. **אויפגעשעפט** — אַדוו. פאַר אויפֿשעפּן. ~אָרויפֿגעהויבן דורך שעפּן. די איע עמערס וואַסער.

אויפגעשפּאַלטן — אַדוו. פאַר אויפֿשפּאַלטן (זיך). ~געשפּאַלטענער. אויפגעפּנט (פּלייך) זיך געפּנט דורך מאַכן (ווערן) אַ שפּאַלט (מיט אַ שניט, ריס, קלאַפּ). „אַפּגע־שאַקלט...קאַטשאַנעס אין איענע שטעטיק־גרינע שאַלעכצן“, חג, מאַמעס שבתים.

אויפגעשפּאַלטענערהייט — אַדוו. ווען עס איז (מע האָט) שוין אויפגעשפּאַלטן. דער־לאַנגען די טערקישע ניס א'.

אויפגעשפּאַנט — אַדוו. פאַר אויפֿשפּאַנען. ~באַפּרייט פּון זיך צוגעשפּאַנט; געעפּנט. די איע פּערד פּאַשען זיך. „אַלע גלייך מיט איע מני־לער...און אַלע אַלליק...: יזו וועלט...“, פּמ, ראַדיאַ.

אויפגעשפּונען — אַדוו. פאַר אויפֿשפּונען. 1. אויסגעאַרבעט ביז צו דער נייטיקער מ־רבה איז פאַרעם פּון פּערעם. אינער היימישער מאַטעריאַל. 2. געשאַפּן אין אַ פאַרעם וואָס דערמאַנט אין שפּיען, איע פּראַיעקטן.

אויפגעשפּוילט — אַדוו. פאַר אויפֿשפּוילן. „אין אַט דער וועלט פּון אין האַס...“, י. יאַנאַס־וויטש, אַ שטוב אין שטעטל.

אויפגעשפּילט — אַדוו. פאַר אויפֿשפּילן. 1. וואָס מע האָט געשפּילט פּאַר אַן עולם. די איע קאָמדיע; דער איער ניגון. 2. וואָס

אויפגראַפֿערונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿערן.

אויפגראַפֿערן — ער אויף, געגראַפֿערט. אוטו — 1. מיטאַמאַל אָנהייבן גראַפֿערן אָדער בכלל מאַכן אַ טומל. אַ אַז מע זאָל פֿאַרגליר שטעט ווערן. 2. אָנהייבן רעדן אַ סך און טומלדיק. טרוו — 1. אויפֿהעקן, אויפֿרודערן דורך גראַפֿערן אָדער בכלל מאַכן אַ טומל. אַ פֿון שלאָגן. 2. צונויפֿגראַפֿערן, צונויפֿרעדן מיט אַ געטומל. ״וואָס זיי האָבן דאָ שוין אויפֿגעגראַפֿערט?״

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן.

אויפגראַפֿירן — טרוו. זייער אויף, (גע) גראַפֿירט. אויפֿקריצן, אַרױפֿקריצן, קריצן. אַ אָן אויפֿשריפט. אַ אַ בילד אויף אַ שטיין.

אויפגראַפֿטען — טרוו. טע אויף, געגראַפֿטעט. צונויפֿדראַטעווען; צונויפֿבינדן זײַער פֿעסט (מיט דראַט). אַ אַ טשוהן און בעטן גאָט אים איבערצולעבן.

אויפגראַפֿישען — טרוו. טשע אויף, געגראַפֿישעט. אויפֿקראַצן, אויפֿדראַפֿען. אַ מיט די נעגל אַ לאַך אין דער וואַנט.

אויפגראַפֿמען — טרוו. גראַם אויף, געגראַפֿמעט. 1. צונויפֿגראַמען; פֿאַרענדיקן מאַכן גראַמען. אַ בדחנישע שטיקלעך. אַ (אַ) גראַם (מיט אַ) שטראַם. אַ די צווייטע, פֿערטע און זעקסטע שורה פֿון דער סטראַפֿע. 2. צונויפֿפֿאַרן (געוויינטלעך, פֿעיאַ). אַ לאַקס מיט קור בעבע.

אויפגראַפֿמען זיך — אוטו. אַ דפֿוו. באַ קומען די פֿאָדעם פֿון גראַמען. די גראַמען גראַמען זיך יאָ אויף, אָבער די פֿאַעזיע, פֿור נעם ליד גראַמט זיך גיט, רייד.

אויפגראַפֿירע(ווען) — דעווע אויף, געגראַפֿירע(וועט). אוטו — אויפֿקומען, זיך באַחזן מיט גרויסן אַנשטעל (און טומל). אַ ווי גראַף פֿאַטאַצקי. אַקזוזו — עפעס אויפֿטאַן מיט דעם. אַ אַ גאַנצע גראַנדע; אַ אַ וועלט.

אויפגראַפֿען — דזוו אויפֿדראַפֿען. **אויפגראַפֿירן** — אוטו. גרויז אויף, געגרויזט. אוקר. ווב ראַכקנידֿשקליאַר. > אויסדרוק: ווען רן גרויז און גרויז. אָנהייבן ווערן גרויז, אַ פֿאַרלירן די פֿרישקייט פֿון די יונגע יאַרן.

אויפגראַפֿירן — דער, זי. נעגל. אַקס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿגראַפֿירן. ״ווען ער האָט אין אַ פֿון מעסערס און לאַמען געזוכט מיך צו שיצן פֿון קינשן מאַרד״, הל, ידי ביימער בליצען בלויז.

אויפגראַפֿירן — גרויז אויף, געגרויזט. אוטו — אויפֿציטערן פֿון גרויז, מיטאַמאַל דורכגענומען ווערן פֿון אימה. אַ פֿון די שרעקלעכע גייסטן. טרוו — אַרױפֿברענגען אין צושטאַנד פֿון גרויז. אַ עמעצן מיט שרעקלעכע פֿרטים פֿון מאַרדן און פֿעניקונגען.

אויף גרויס — אַזוו פֿראַזע. אויף אַ גרויסן פֿאַרנעם. זיך פֿאַרמעסטן אַ גי. ״זי האָט ברייט אַוועקגעקינדלט, פֿאַרנומען זיך אַ גי״, מק. זעלמעניאַנער.

אויפגראַפֿירען — גרויז אויף, געגרויזט. אוטו — מיטאַמאַל אָנהייבן ווערן גרויז. אַ פֿון

צרות. אומפ — ווערן גרויז (וועגן באַגרייפֿען). אַ אויף טאַג.

אויפגראַפֿירן — טרוו. זיך אויף, געגראַפֿירט. גרויזטיקט. פֿעסטיקן, גרויזטיקן פֿון אויבן. ״ער טוט אַ די הימלען איבער דער ערד״.

אויפגראַפֿירען — טרוו. זעווע אויף, געגראַפֿירט. גרויזטעוועט. (פֿאַרבערע) ענדיקן פֿאַרשמירן (מיט קיט) לעכער און שפּאַלטן. אַ דעם דיל, די טיר.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן (זיך).

אויפגראַפֿירן — טרוו. פֿיר אויף, (גע) גראַפֿירט. צונויפֿגראַפֿירן, צונויפֿשטעלן אין גרופּעס. אַ די קינדער לויט זייער עלטער.

אויפגראַפֿירן זיך — אוטו. אַ דפֿוו. אַליין (אַן באַפֿעל, אַרױפֿמיש) זיך צונויפֿנעמען אין גרופּעס. די נײַאַנגעקומענע פֿרויען האָבן זיך אויפֿגראַפֿירט באַזונדער״.

אויפגראַפֿירען — טרוו. בל אויף, געגראַפֿירט. 1. אויפֿקראַצן אַ גריבל (גריבלעך). אַ אַ קאַנאַל אין זאַמד בשם ברעג ים. אַ זאַמד. 2. אויפֿדעקן (דורך חוקר ודורש זײַן). ״ער האָט זיך אין זיי גיט געלאָזט גריבלעך אָדער זיי אַ בײַ יעדער געלעגנהייט״, יג. איק. 1958

אויפגראַפֿירען — טרוו. זשע אויף, געגראַפֿירט. זשעט. אויך: גריז(י)ען. פֿאַרענדיקן גריז זשען, בייסן אַ האַרטע זאַך. אַ אַ פֿאַרדאַרט שטיקל ברויט. ״האַב איך אַרױסגעכאַפּט דעם גלגול, ווילן האָב אים געוואַלט א״, אמד, דער אַ דעם מיט זיך לעבעדיקערהייט.

אויפגראַפֿירען זיך — אַ דפֿוו. רעפֿל — איבערלעבן שטאַרק חרטה, זיך פֿאַרזאַרפֿן וואָס מע האָט (גיט) געטאַן און זיך ערגערן. קזוו — ערגערן, יאַדען איינס דאָס אַנדערע.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן (זיך).

אויפגראַפֿירען — זל אויף, געגראַפֿירט. אוטו — אויך מיט זיך. ווערן גריזלדיק. די האַר גריזלט (זיך) אויף נאָכן צוואַגן. טרוו — ענדיקן גריזלען, מאַכן גריזלעך. אַ די האַר. פֿ: פֿאַרזיזלען.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן (זיך).

אויפגראַפֿירטן — טרוו. גרייט אויף, געגראַפֿירט. אויך מיט זיך. צוגרייטן; מאַכן גרייט. מיטאַמאַל אָנהייבן אָדער ענדיקן גרייטן. אַ כאַרטש (שפּיץ) אויפֿן ווינטער. אַ זיך אַפּצור געבן אַ זיין־חשבון.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן. דערגרייכונג.

אויפגראַפֿירן — אוטו. גרייך אויף, געגרייכט. גרייכן ערגעץ אין דער הייך. ״דער יונג גרייכט מיר שוין אויף ביז די פֿלייצעס״. און דער שפּיץ פֿונעם לייטער האָט אויפֿגעגרייכט ביזן הימל״.

אויפגראַפֿירטן — טרוו. גרייט אויף, געגרייכט. פֿטמ. דערהייבן, מאַכן פֿאַר אַ וויכטיקן פֿאַר שוין. אַ עמעצן און אים מאַכן פֿאַרן גאַנצן פֿירער. מיט זיך = איבערנעמען זיך, ווערן אַ בעל־באַחה.

אויפגראַפֿירן — דער, זי. אַקס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן.

אויפגראַפֿירען — גרייך אויף, געגראַפֿירט. אוטו — מיטאַמאַל (פּלוצלינג) אָנהייבן אַרױס־געבן ריכטיקע קלאַנגען אָדער אַזעלכע וואָס זײַ גען (אָדער דערמאַנען) קלאַנגען פֿון אַ גריל. עס האָבן אויפֿגעגראַפֿירט די גרילן. אַ שײַסערע וואָס גרילצט אויף. דריטפֿערזאַגיק — ווירקן אויפֿן הערער ווי אַ גרילן. דאָס שיכורע זינגען גרילצט אויף אין די אַרערן.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירן (זיך).

אויפגראַפֿירן — טרוו. מיר אויף, (גע)גרייט. מירט. אויך מיט זיך. אַרױפֿטאַן גרייס; גרייטן פֿון אויבן אָדער פֿונדאַסניס. אַ די קיני דער פֿאַרן פֿורײַם־מאַסקאַראַד.

אויפגראַפֿירען — גרייס אויף, געגריימט. אוטו — מיטאַמאַל ווערן זייער אויפֿגעצאַרנט, דער צאַרנט; אַרױפֿפֿאַלן אין אַ גרימזאַרן. אַ און זיך צעשרעען. אויך מיט זיך. אומפ — פּלוצלינג אָנהייבן פֿילן ווייטיקן, האָבן קראַמפֿן (אין אונטערלעב). עס גריימט מיר אויף אין בויך (אין די געדערעם).

אויפגראַפֿירען — דאָס (די), זי. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירען.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירען (זיך).

אויפגראַפֿירען — טרוו. ער אויף, געגרייט. גערט. מאַכן (אַ ביסל) גרינגער. אַ דאָס געד מיט.

אויפגראַפֿירונג — די עץ פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגראַפֿירען (זיך).

אויפגראַפֿירען — גרייך אויף, געגרייט. אוטו — מיטאַמאַל אָדער אינגאַנצן ווערן גרייך; אויפֿ־בליען; אַרױסקומען מיט גניע שפּראַצונגען. עס האָבן אויפֿגעגרייט די פֿעלדער און די וועל־דער. טרוו — מיטאַמאַל אָנהייבן מאַכן גרייך; אויפֿפּוצן, אויפֿפֿרישן מיט גרייס אָדער מיט גריינער פֿאַרב. אַ דאָס הויז לכּבֿוד שבוועות. ״איך חיל אַ אין דניצע גרינען און אייביק זיין ווי דו״, יצחק מאַרנשטערן, איק, x 21 1960.

אויפגראַפֿירען זיך — אוטו. אַ דפֿוו. ווערן מיטאַמאַל גרייך, אויפֿגעבליט. דער סאָד וועט באַלד זיך אַ.

אויפגראַפֿירען — טרוו. גרעב אויף, געגרעבעט. פֿטמ. מאַכן גרעבער. אַ אַ שטריק, סיזאַל בעסער האַלטן. מיט זיך — ווערן גרעבער. אַ זיך און ווערן (ווי) אַ צוקערפֿאַס.

אויפגראַפֿירען — בע אויף, געגרעבעט. אוקר. סל. אוטו — מיטאַמאַל אָנהייבן ריר דערן (מיט רודערס), אַ מיט די גרעבעס (רודערס), אַז דאָס שיקל זאָל אַוועקפֿלען איבערן וואַסער. טרוו — אויפֿגראַפֿירען; אויפֿ־שוילען. אַ די הױפּט געלע בלעטער. אַ מיט אַ שוילע דאָס אָנגערונגע וואַסער.

אויפגראַפֿירען — ער אויף, געגרעגערט. דזוו אויפֿגראַפֿירען. אַ.

אויף גרעסט — אַזוו פֿראַזע. אוקר (פּאַד), פּר. ווען הויך, צום העכסטן, אין דער גרעסטער מאַס, וואָס מער קען שוין גיט זײַן. ״אַ גי קען ער ווערן פּרוגו אויף אַ פֿאַר טעג״. אַ

אויפדורען — טרוה. רע אויף, ~געדורעט. אויפדולן <.

אויפדוראניען — נייע אויף, ~געדוראניעט. אוקר. סל. אוטוה — אויפקלינגען, אויפפויקן. א אין אלע גלעקער. טרוה — אנהייבן פאר שפרייטן קלאנגען. א רכילות.

אויפדוויבען — טרוה. רע אויף, ~געדוויבט. בעט. וור. סל. אויך: ~דושווען, ~דושוואַרען. אויפפויקן. א די קערנדלעך.

אויף די וועש — פראַזע. לז. פטמ. האָבן אויף די וועש = האָבן מענסטרוואַציעס, מאַ נאַטלעכע. > חסות [כל אשה שיש לה וסת/ נדה, ב/א] און צונויפגעמישט מיט יוועס = וועש, ביים פלאַנטער ס:ש. [?]

אויפדייטן — דער, זי. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויפדייטן.

אויפדייטן — אוטוה & טרוה. דעט אויף, ~געדייט. אויפדייטן; א אויף חסרונות, מעלות אע. א די שוועריקייטן פֿון עפעס.

אויפדיכטן — טרוה. דיכט אויף, ~געדיכטעט. (שפאַסיק, פּעיאַ) שאַפֿן אַ פּאַ עטיש ווערק, און ער האָט זיך אַוועקגעזעצט און אויפגעדיכטעט אַ פֿיין לידעלע ווי גאַלד, נאַר אַ קורצס, נאַד.

אויפדיכען — אוטוה. רע אויף, ~געדיכעט. סל. אַרויפֿשטעמען, אַרויפֿהויכן, א אויף אַ פֿאַרפֿאַרענער שוויב.

אויפדיליבען — דוה אויפדיליבען <.

אויפדינגען — טרוה. דינג אויף, ~געדינגען (זו ~געדינגט). אויך מיט זיך. 1. באַ דינגען, אָפּמאַכן היפּל צו באַצאָלן צו זיין (לעבן, דינען) ביי עמעצן. א זיך (א זון, טאָכטער) צו זיין אַ משרת (דינסט). א זיך פֿאַר אַ לערן־יינגל. א עמעצן (זיך) אויף שבת. „איזט ער תּוֹב נאָך דען שליח גאנגן...אוי אונט יחידו אויף גידינגין אן פֿרייאַטאג אוי מיר זענין שבת צו הנוֹבֿיר גיבליבן“, גה, 101.

2. דוה צו פֿאַרן (אין אַ בויד, מיט פֿערד־און־וואָגן). א עמעצן מיטן בעל־עגלה צו ברענגען קיין... „איז איין עגלה גיוועזין, הַב מיך אויף ייִדינגט...האַב איך גוטי חֲבֵרוֹתא גיהאַט“, גה, 394. „מיט דעם וואָגן איז געקומען אַ פֿרעמדער וואָס האָט זיך אין וועג אויפֿגעדינגען פֿאַר זייער וואָלול“, ספ, גליק־לעכע און אומגליק־לעכע. האָט מיך מײַן מומע מיט אַ פּויערישער פֿור אויפֿגעדינגען, אַש. „האַט זיך איין יהודי זעלין ביי אונט אין רידוואן זיך אויף דינגן. האָב איך נישט גיוועלט ליידין...“, שו״ת צמח צדק, אַמטש 1775 [הש ו].

אויפדינגען זיך — דעו. אויך: אָפּמאַכן צונויפֿרעדן זיך נאָך אַ דינגעניש. א זיך אַרײַנצונעמען דעם ייִנגל אין חדר. א זיך ווען און ווי אויסצוצאָלן דעם חובֿ.

אויפדינגען — טרוה. דיין אויף, ~געדינט. 1. גוט באַדינען. א דעם באַלעבאַס ווי אַן עבֿד פּנעני. 2. שייַן אויפֿנעמען (מיט פֿינעם פּיבור). א דעם גאַסט מיט טיי מיט מאַלינגעס, מיט אַלע גוטיקייטן.

אויפדינגען זיך — דעו. דערדינגען זיך. שטינגן אין אַ פּאַזיציע, אַמט אע. חנפֿענען דעם אָנפֿירער און א זיך.

שאַפֿט אָנגעצונדן, חג, שײַן פֿון פֿאַרלגאַשע נע שטערן. „גון מאג מיך נישט לענגיר הייר אויף האלטין אונז מיניי וואונדין אויף דאז גיאיא חירר אויף רייסיין“, גה, 228. [אויסגע־לייגט אויך: אויף דאָס גיפֿ].

אויפדאָפּמישען — אוטוה & טרוה. טשע אויף, ~געדאָפּטשעט. וורר, אוקר. פ: ~מאַפֿ־מאַשען. טרעטן (פּמעט אויף איין אַרט), צו גויפֿטרעטן. א (איך) אַ בלאַטע. מיט זיך — קרוה. א זיך מיט די פּיס.

אויפדאָקטירען — טרוה. טער אויף, ~גע־דאָקטערט. פֿאַרייכטן אַ דאָקומענט לויט באַ־דערפֿעניש דורך צושרייבן, אויסמעקן; פֿעלשן. א די מעטריקע, דעם אַטעסטאַט. א אַ פּאַטאַ־גראַפֿיע. א אַ פּיעסע. מיט זיך — זיך (צום טייל, אַ ביסל) אויסהיילן. זיך א אין די בעדער. **אויפדאָרשטן** — אוטוה. דאַרשט אויף, ~גע־דאַרשט. 1. מיטאַמאַל ווערן דאַרשטיק. עס דאַרשט אים אויף פֿון דער היץ. 2. שטאַרק באַגערן. א נאָך אַ גוט וואָרט 59: ~דאַרש־טן.

אויפדברן — [~דאַבערן] טרוה. דבר אויף, ~געדברט. פֿירברענגען דורך אַנרעדן, אַג־דערציילן (פֿאַרשטעלט אַדער פּעיאַ). אַ אַוויגט, אַן סײַזאַל ווערן קאַלט און הייס.

אויפדברן זיך — אוטוה, קרוה. < דעו. צו גויפֿרעדן זיך, אָפּמאַכן ביי זיך. א זיך אָפּפּור טאָן עמעצן אַ שפּיצל (אין פֿאַרשטעלטע רייד).

אויפדורען — טרוה. דע אויף, ~געדודעט. אויפֿשפּילן אויף אַ דודע. א אַ פּאַסטער־ייִגון. **אויפדורכטן (זיך)** — לז. דוה אויפֿדאָכטן זיך.

אויפדורכניש — דאָס (די), זי. פּראַצעס פֿון אויפֿדורכנען. צו הויכער פּרייַז. — ר' ייד, איר זינט אַ כּהן? — וואָס? — איר גיט נישט אַן קיין פּרייַז, נאַר אַן א״י.

אויפדורכנען — [~דויכנען] דוכן אויף, ~גע־דוכנט. אוטוה — מיטאַמאַל אָנהייבן דוכנען. „גלייך ווי דער חזן האָט געענדיקט, האָבן די כּהנים אויפֿגעדוכנט“, רייד. טרוה — בעטן, אויפֿזינגען אַ צו הויכן פּרייַז. א אַ מקח ווי אין אַן אָפּטייק.

אויפדורלן — טרוה. דול אויף, ~געדולט. דוה אויסדולן <. א אַ קאַפּ.

אויפדורלעניש — דאָס (די), זי. געווערדי־קער פּראַצעס פֿון אויפֿדורלן.

אויפדורנסטן — אוטוה. דונסט אויף, ~גע־דונסט. אויפֿשטינג, אויפֿגיין (וועגן אַדער ווי אַ דונסט, פּאַרע). א נעבל דונסט אויף. (זאַמעט).

אויפדורנערן — אוטוה. דריטפערדאָניק. ער אויף, ~געדורנערט. מיטאַמאַל אַרויסקומען (וועגן אַ דונער אַדער ווי אַ דונער). אַ דונער וועט א און די רשעים וועלן פֿאַלן. עס האָט אויפֿגעדונערט אַ געטומל, אַ פּראַטעסט אע.

אויפדורפֿטן — אוטוה. דופֿט אויף, ~געדופֿט. מיטאַמאַל אַרויסגעבן גוטע ריחות. „דער קע־ניג וואָכט, און אויפֿגעדופֿט האָט שוין מײַן נאַרד“, פּראַג, איבז, פּירן השּׁרים.

אויף דורך — דוה דורך און דורך. „שטאַמט מען אויס אין די ברעטער פֿירקאַנטיקע לע־כער...א די“, בער.

ג קען ער קריגן אַ פּאַר טעג זיין. „א ג וועט מען אים אָפּזאָגן פֿון דער אַרבעט“.

אויפגראַפיען — טרוה. ער אויף, ~געגרע־סערט. פּטמ. מאַכן גרעסער. א אַ וואַרשטאַט; א דאָס געשעפֿטל. מיט זיך = ווערן גרע־סער. די משפּחה גרעסערט זיך אויף.

אויפגראַפיען — דער, זי. אַקט אַדער רעזול־טאַט פֿון אויפֿגראַפיען.

אויפגראַפיען — גרעפן אויף, ~געגרעפּעט. אויך: ~גרעפּען. אוטוה — מיטאַמאַל אַרויסגעבן אַ גרעפּן. א נאָך אַ זאַטן מאַל־צייט. טרוה — במקום־וואָרט פֿאַר אַרויסזאָגן, אויפֿזינגען אע (פּעיאַ). א אַ טענה. א אַ מקח אַז סײַזו צום זאַכן. אויך: ~גרעפּען (v).

אויפגראַפיווען — טרוה. ווע אויף, ~דאַג־וועט. וורר. אין אוקר: ~דאַביווען. סל. פּלוצלינג אַדער לטוף קריגן, באַקומען. א אַ זאַך פֿון אונטער דער ערד.

אויפגראַווען — טרוה. דאָוּן אויף, ~גע־דאָוּנט. אויסדריקן עפעס (אַזוי ווי) דורך דאָוּן גען. „אומעטום וואו סיגאַל רופֿט צוגויף אַ מיין ווערטער, ווערט גלייך עפעס אויפֿגעדיאַוּנט און אויפֿגעלערנט“, ג, תּוּן.

אויפגראַכטן — טרוה. דאָכט אויף, ~געדאַכט. 1. אויסטראַכטן. פּטמ. איך האָב עס נישט אויפֿ־געדאַכט. 2. מיטאַמאַל אָנהייבן צו באַ־טראַכטן. נעאַל. „אויפֿגעדאַכט אַ האַלבן מעת־לעת“, קוה, געראַנגל.

אויפגראַכטן זיך — אוטוה, אומפּ. < דעו. אָנהייבן זיך דאַכטן; מיטאַמאַל באַקומען אַ פֿאַרשטעלונג. פֿאַרגעפּיל. עס האָט זיך אויפֿגע־געדאַכט אַן אַלץ וועט זיך פֿאַרבעסערן.

אויפגראַלבען — טרוה. רע אויף, ~געדאַל־בעט. סל. אויפֿהאַקן, אויפֿפּויערן. א די וואָנט מיט אַ ברעכאַמזן.

אויפגראַלבען זיך — אוטוה. < דעו. פֿון זיך, נישט בכּוּוּן, ווערן מיט אַ לאַך, עפּענונג. פּונעם וואָסער האָט זיך אויפֿגעזאַלבעט אַ לאַך.

אויפגראַמפֿען — טרוה. דאַמף אויף, ~געדאַמפֿט. 59: ~דאַמפֿן. אויפֿפּאַרען; מיט דער הילף פֿון העכערער טעמפּעראַטור מאַכן עס זאַל אָנהייבן גיין אַ דאַמף, אַ פּאַרע. א אַ פֿליסיקייט.

אויף דאָס בעסט — אַדו פּראַזע. אויף דעם בעסטן אופֿן. „איינ מולציט וואלט איך איך מאכן אויף דו בעשטי“, ספֿר משלים, פֿאַדמ 1686.

אויפדאָסן — טרוה. דאָס אויף, ~געדאַסט. 1. (גראַפ) ענדיקן אַרויסגעבן די צואה. א אַ גרויסע קופּע. 2. (וואַז) אויפֿטאַן, אויפֿ־אַרבעטן עפעס אויף אַ שלעכטן אופֿן; קאַליע מאַכן אַנטשטאַט (אויפֿ־טאַן). א עפעס מע זאַל עס מוזן אַרויסוואַרפֿן.

אויפדאָכניש — אַדו. ווידער, פֿון אָנהייב; נאַכאַמאַל אויף דעם זעלביקן אופֿן; מיט נײַער פֿרישקייט (נייע כּוחות, פּלענער אט). „ביז דו וועסט בויען א, בלייב דעם אַלטן געטרייַ“, שוה. „מע קריגט זיך און מע בעט זיך איבער ווידער א צו קריגן זיך“, ממוז, הינטשפֿ. „דעם גיפֿט פֿון יאָזג זיג אַך אויס פֿון דינע וואונדן, ביז דו ווערסט א מיט ליב־

אויפדיקטירן — טרוו. טיר אויף, ~ (גע) דיקטירט. פֿאַרענדיקן דיקטירן, א' אַ בריה. אויף: ~דיקטעווען (מיט בייטעם פֿון ביטול).

אויף די קעפּ — אַזוו פֿאַרזע. זייער ענג, געדיכט (וועגן אַן עולם, אַן אַגלויפֿעניש). שטיין אויף די קעפּ און שלינגען דעם רבינס ווער־טער. „ווערט מען געוואויר אַז ביי...מאַכט מען אַ סוכה, און סווערט אַ צונויפֿילויפֿעניש אויף די קעפּ", סמב.

אויפֿרשען — שע אויף, ~געדישעט. סל. אוטוו — דוו אויפֿדיכען. — טרוו — צו גויפֿשטיקן, צונויפֿקוועטשן. א' געקאַכטע קאַר־טאַפֿל פֿאַר די עופֿות.

אויפֿרליבען — טרוו. ~בע אויף, ~געדליבעט. פֿ: ~דלובֿען. סל. אויפֿקאַלופֿען, אויפֿ־קאַצן. א' די שטיקלעך שפּינן פֿון די ציין נאַכן עסן, א' אַ לאַך.

אויפֿרעלעניגן — טרוו. גיר אויף, ~דע־לעגירט. דערהייבן עמעצן דורך מאַכן אים פֿאַר אַ דעלעגאַט. „א' דעם תּר צום צוזאַמען־פֿאַר פֿון די פֿאַלקסבענק", רייד.

אויף דעם — פֿאַרזע. אויף דער זאַך, אויף דעם ענין. [דעם איז אַ דעמאָנסטראַטיווער פֿראַגאַס און פֿאַרבייט דאַס וואָס איז שוין דער־מאַנט געוואָרן]. אויף דעם האָבן מיר ניט קיין תּירוץ. אויף דעם איז קיין עצה ניטאַ.

אויף דעם לאַנד, אויפֿן לאַנד — פֿאַרזע. דוו איבער די דערפֿער. איבער (אויף) דער געגנט אַרום שטאַט (שטעטל), גיין, זפֿן, האַנד־לען אויף דעם לאַנד. „די דעמאָנסטראַטיווער די גאַנצע וואָך ביז פֿרטייק אויף דעם לאַנד, גייען אום איבער דערפֿער און הויפֿן", אמד, פֿיינגע דער מגיד, ווילנע תּרכיה.

אויפֿרעמען — אוטוו. זער אויף, ~געדע־מערט. אויפֿגיין (וועגן טאַג, מאַרגנשטערן). „ווי נאַך [דער הילן] האָט אויפֿגעדעמערט און זייער בלוט", ייט, פּוילן וו.

אויפֿרעמפֿונג, ~דעמפֿונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿדעמפֿן (~דעמפֿן). די א' פֿון פּירות.

אויפֿרעמפֿן — טרוו. דעמף אויף, ~געדעמפֿט. אויף: ~דעמפֿן. דעמפֿן ביז דער נייטיקער מדרגה (- אויסדעמפֿן). א' פֿלייש צו וועטשע־רע.

אויפֿרענערווירן — טרוו. וויר אויף, ~דע־נערווירט. מאַכן זייער נערוועז. „דער יונג האָט מיך אַווי אויפֿדענערווירט אַז עס ציטערן מיר די הויף און פֿיס", רייד.

אויפֿרענערווירן זיך — אוטוו. — דפֿוו. ווערן שטאַרק נערוועז, אויפֿגערגעט. א' זיך און פֿאַרלירן דעם קאַנטראַל איבער זיך.

אויפֿרעקן — דער, זי. אַקט אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿדעקן. „דער סוד פֿון פֿאַלק ישראל וועט ווערן אויפֿגעדעקט ערשט מיט דעם א' פֿון די לעצטע זאַכן...", צייט, סמב, 1956 וו 2.

אויפֿרעקאַרירונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿדעקאַרירן. „ווי גע־פֿעלט דיר די נעמאַדישע אַז?";

אויפֿרעקאַרירן — טרוו. ריר אויף, ~דע־קאַרייט. אויפֿפּוצן דורך אַ ניעם מין דע־

קאַרירן; פֿונדאַסניג דעקאַרירן. א' דעם זאַל פֿון דער פֿאַרשטעלונג. א' די פֿאַרשטעלונג מיט נייע דעקאַראַציעס.

אויפֿדעקונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿדעקן. די א' פֿון אוצר; א' פֿון פֿאַרברעכן. מצבֿה־א. דענקמאַל־א. טאַחל־א.

אויפֿדעקלאַמירן — טרוו. מיר אויף, ~דע־קלאַמירט. אויסדעקלאַמירן (-) פֿאַר אַן עולם. שייך א' אַ ליד און קריגן אַפֿלאַדיסמענטן.

אויפֿדעקן — טרוו. דעק אויף, ~געדעקט. 1. אַוועקנעמען דעם צודעק. א' דעם טאַפּ, עס זאַל גיכער אויסקאַכן. „שטיינער...וואָס זיי זינען געווען פֿאַרדעקט און זינען אויפֿגעדעקט געוואָרן...", זרעם, נד/ב. „די וועבער זינען...איבערגעפֿאַלן דעם וואָגן, האָבן אויפֿגעדעקט די סוויטקע און...אַרויסגעלאָזט אַ געשריי",

ממוס, מסעות. א' אַ סטאַטוע, אַ בילד = אַראַפּנעמען דעם צודעק ביי אַ פֿי־ערלעכער פֿערעמאַגיע. א' אַ מצבֿה = זיך צונויפֿקומען ביי אַ פֿריש געשטעלטער מצבֿה, אַראַפּנעמען דעם צודעק, מאַכן אַלמלאַרחמים (האַלטן רעדעס).

2. פֿונדאָרערשפּילען, פֿונדאָרערפֿענען, אויפֿהייבן (וועגן אַ מלבוש). א' די פֿאַלע. „בבא...זיין מאַנטיל אויף דעקט, דא זאך זיי...", בבא־בבא, 333.

3. אַנטבליזן, ווערן אמתן אויסזען; זען (ווערן) אַפֿענערהייט. מלל פֿאַרשטשט יאָת מקרה הערה (ו'קרא, כ, 18): „אויף גידעקט" תּי: אַנטבליזטן. „אַ חשק אַ ביסל א' דאַס צעקאַטעוועטע לייב און אַרויסשטעלן דער וועלט: נאַט, קוקט די וואונדן!", ממוס, אסיפֿות.

4. אַוועקשאַרן, אַפּטאַן וואָס שטערט צו זען. „דו, אַדס הראשון, דעק אויף די ערד פֿון זינע אויגן, דען הקב"ה האָט צו דיר געבאַטן אַ מצווה און דו האָסט זי ניט געקענט מקיים זיין", זצנ.

5. אַנטפלעקן אַ פֿאַרבאַרגענע זאַך. מגלה סוד זיין; אַרויסברענגען אַפֿן וואָס מע באַ־האַלט. א' אַן אַלטן חטא, אַ פֿאַרברעכן. „העט איך ליבר איין צוים איין...מואל גישטעקט, אויב האב מיין ריד אויף גידעקט", עיון, 2/12.

6. עס איז אַנגענעם אַרויסצוגראַבלען די דאָזיקע סודות, א' זיי, קלאָר מאַכן, פֿונדאָדער־פֿלאַנטערן, יג. א' אַ וואונד = אויך: אַנט־פֿלעקן וואָס עס דריקט, פֿאַרשאַפֿט צער. א' די חרפה = דערציילן וועגן אַ שענדלעכער פֿאַסירונג. א' די קאַרטן = אַפֿן אַרויסקומען מיט עפעס וואָס געוויינטלעך באַהאַלט מען עס (כדי צו ווערן וואָס מע וויל, וואָסער כוח מע האָט אט).

7. אַנטדעקן; אויפֿזוכן, געפֿינען וואָס מע האָט פֿריער ניט געוואוסט. א' אַ ניי לאַנד. „געריינט אויף אייגענע שיפֿן איבער ימען אויפֿצודעקן נייע אינזלען האָבן מיר גיט",

ממוס, שלמה. „איך האָב זיך...געמיט אויפֿצו־דעקן דעם שיפֿער", צייט, געזאַמלטע לידער וו. **אויפֿדעקן זיך** — אוטוו. — דפֿוו. פֿון זיך, אַן מיי, ניט בכיוון, זיך אַנטפלעקן, זיך ווערן אַפֿענערהייט. „עס אַנטפלעקן זיך קוואַלן וואָסער

אונטן, עס דעקן זיך אויף פֿון דער ערד די גרונטן", ממוס, שירה. **אויפֿדעקעניש** — דאַס (די), זי. געדויערדי־קער פֿראַצעס פֿון אויפֿדעקן (מיט בייטעם פֿון ביטול).

אויפֿדעקער — דער, ס. וון זיך, ס. ווער עס דעקט אויף, געפֿינט עפעס אויס. „לאַמיר הערן וואָס די אַס האָבן אויסגעפֿונען", מוו, שוואַרצע פּינטעלעך. „מע האָט טענות ניט צום אמת, נאַר צום א' פֿון דעם אומגעמיטלעכן אמת", ימ, קוזטור און דערציאונג, 1939.

אויפֿדערן — פֿאַרבינדונג אין אַ היפשער צאַל ווערן פֿון קאַנווערב אויף מיטן פּרעפֿיקס דער־. איז רייזשפּאַר אַ סך אַפּטער ווי אין געשריבענע דאָקומענטן. איצ און אימפּ זעלטענער און ווייניקער נאַטירלעך ווי אינפּ און פּאַר; בכּן געוויינטלעך אין פֿצ און קצ.

— אויפֿדערהייבן, אויפֿדערוואַכן, אויפֿדערטאַפּן אַזוו.

אויפֿדעריאמתן — [...עמעסן] אַזוו. [צו־גויפֿשטעלען פֿון אַזוו פֿאַרזע פֿון יענער תקופֿה, ווען אמת איז אויך אין יידיש, ווי אין לאַ, געווען אַ וואָרט פֿון וועבעלעך מין און געהאַט אין דאָטיוו די ענדונג זיך]. באמת, אויף אַן אמת; ניט אויסגעטראַכט; אַן אַן אַנשטעל, גוזמא; בהספּם מיט פֿאַקטן. „...זיי מיינען די אויפֿגעקלערטע אַי־יא, אַז זיי דאַרפֿן האַ־רעווען אויפֿן וועב...און צושטעלן דער פֿאַ־מיליע פֿון פֿילטובֿ", ייל, פּוילישע יונגל, אַדעס 1895. „זיי ניט מגזם און דערצייל ניט קיין מעשיות, זאָג ווי עס איז געווען אַי־יא־זי", רייד. [איז ייִוואָסלייג פֿון 1937 דריי באַזונד־דערע ווערטער]. סוב: דער אויף־דעריאמתן, ס. „דער אַי־יא איז תּמיד בלאַסער ווי די פֿאַג־טאַזיע".

אויף דער (אַ) פֿולער וואָך — פֿאַרזע. אויף אַ מולדיקער וואָך, אויף אַ וואָך וואָס זאַל זיין פֿול מיט פּרנסה. [כאַראַקטעריסטיש ווייני טשן (ויך) בייב ערשטן פֿאַרדינסט שבת־צו־נאַכט. דער הַבֿדלה־כּוס דאַרף זיין פֿול און אַ סגולה (סימן) אויף אַ פֿולער וואָך]. „אַט האָט מען שוין געהאַט דעם פּאַטשין א' די פֿי־ח", יודישער פֿאַרפֿסח, וואַרשע 1881.

אויפֿדערבאַרעמען זיך — אוטוו. אימפּ, איצ נב. זיך ~דערבאַרעמט. מיטאַמאַל, ווי דער, פֿונדאַסניג אָדער ענדגילטיק זיך דערבאַ־רעמען. א' זיך אויף אַן אומגיליקעכן.

אויף דער גיך — אַזוו. היפּוך פֿון פּאַ־מעלעך. איז אַזילעניש, מיט אַ מינימום צייט. עפעס טאַן א' די גי. „אַז מען ענטפֿערט אויף דער גיך באַגאַרישט מען זיך". סוב: דער אויפֿדערגיך, זי. „דפֿן א' ציט זיך שוין מער ווי אַ שעה", רייד.

אויף דער געשווינד — אַזוו. פד. דוו אויף דער גיך. — רעדן א' די גי און פֿאַרשלינגען האַלבע ווערטער.

אויף דער גרויסער וועלט — פֿאַרזע. אוימעטום איבער דער וועלט, אין וועטע מקו־מות, אין גרויסע שטעט, אין וויכטיקער צו־טער פֿון דער וועלט. „זיי גייען אויס צו הערן גניס, צו וויסן וואָס עס טוט זיך א' די גי ווי", ממוס, יצוריק אַהיים.

אויף דער האַלב — אַדוו פֿראַזע. אויף האַלב, אויף העלפֿט, אויף פֿלוציק פֿראַצענט. „זי נעמט אויס מיט אים אַ תּנאי...טאַמער וועט ער עפעס מאַכן, זאַל זיך א׳ ד׳ ה׳, שׂע, לכּבֿוד יוֹסֵטִיב ו. טובּ: דער אויפֿדער־האַלב, זײן. „פֿון זיך א׳ קומט מיר אַרויס גאַר אַ קליין שטיקל“.

אויף־דער־האַלב־נט — אַדוו. (אין לשון פֿון בעלי־גלות) געשפּאַנט (ביי אַ צווייטפּאַן אָדער טאַפּל־געשפּאַן) פֿון דער לינקער זייט נחמל דער בעלי־גלה זיצט געוויינטלעך לינקסן.

אויף דער האַר־ — אַדוו פֿראַזע. אויף אַ האַר, פּונקט, אַקראַט. „איך וועל דיר אויס־לייגן אויף ראַש־תיבות און גוטריקין, און דו זאָג מיר א׳ ד׳ ה׳...“ זלמן טאַבעל, זווגיט, חאָרשע 1874.

אויפֿדערהייבונג — דײַ, עײַן. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿדערהייבן (זיך).

אויפֿדערהייבן — טרוו. דערהייבן אויף, ~דערהייבן. אויך מיט זיך. דערהייבן, ברענגען צו אַ העכערער מדרגה (אין דינסט, אַמט א.ע.). אַ עמך און מאַכן פֿון זיי גאַנצע קנאַקערס.

אויף דער הייסקער מינוט (רגע, שעה) — אַדוו פֿראַזע. אויך: אויפֿן הייסן מאַ־מענטל. פּונקט אין דער סאַמע וויכטיקער צייט, ווען דער ענין (די זאַך) איז פֿריש; ווען עס איז קריטיש; אויב שפּעטער — איז עס פֿאַרפֿאַלן אָדער גיט אַזוי גוט (פּאַסיק). „דער־ווייל וועט איר מיר געבן תּײַך קערבלעך, מע זאל נאָך קענען פֿאַרכאַפּן [דעם פּראַצעס] אויף דער הייסער שעה“, יל, דאַס משלח, זשיטאַ־מיר תּרלײו.

אויף דער העלפֿט — אַדוו פֿראַזע. דוו אויף דער האַלב. ~ צעטיילן, צעשניידן א׳ ד׳ ה׳.

אויף דער העצקע — אַדוו פֿראַזע. וואויל־ינגערש. דוו אויפֿן צימבל. ~

אויף־דער־וואַך, אויפֿדערוואַך — אַדוו (פֿראַזע). פֿד, אויך אוקר (פֿאַד) [אַרויסגע־רעדט: אויפֿטוואַך, אויפֿדערוואַך]. במשך פֿון דער קומענדיקער וואַך גיט ציוני־מישן מיט: אויף דער וואַך = במשך פֿון דער גאַנציקער וואַך. אָפּגעבן דעם חובֿ אײַדווי. „נאָך די וואַך האָבן מיר געמוזט אַרויסגעבן אַ האַלבן בויגן...נאָר פֿון אויפֿדערוואַך אָן וועלן מיר שוין חידער אַרויסגיין גאַנצע בויגן“, קמ, 1864, Ne 41.

אויפֿדערוואַכט — אַדו, פֿאַר אויפֿדערוואַכן. ~ די אײַע באַפֿעלקערונג.

אויפֿדערוואַכן — וואַך אויף, ~דערוואַכט. אוטוו — 1. מיטאַמאַל ווערן וואַך, אויפֿוועקן זיך. א׳ אין מיטן נאַכט פֿון דעם טומל אין גאַס. 2. לעצטגילטיק אויפֿשטיין. „די טוי טע וועלן אײַ“. 3. אָפּטרייסלעך פֿון זיך גלייכ־גילטיקייט; אויפֿשטיין צום קאַמף. א׳ צום קאַמף פֿאַר פֿרייהייט.

טרוו — 1. מיטאַמאַל אויפֿוועקן. „סיווערט מײַן שטיבֿ באַפֿעלקערט, אויפֿדערוואַכט“, טאַל, דער חלד דוד... 2. אַרויסברענגען פֿון גלייכ־גילטיקייט, ציגעבן מוט, רופֿן צו אַ קאַמף. א׳ די אונטערטעניקע שקלאַפֿן.

אויפֿדערוואַכסן — אײַצ, אײַמפּ נב. ~דער־וואַכסן. אוטוו — וואַכסן הויך, ביז דער גײַ־טיקער מדרגה. די תּבֿואה וועט נאָך אײַ טרוו — אויפֿהאַדעווען, אויפֿצען, אויפֿברענגען.

חלל פֿאַרטישטש ויתעל אחד מגריה (יחזקאל, יט, 3); „אויף ער וואַכסן“ [תּי: אויפֿגעבראַכט].

אויפֿדערוואַכסן — אַדו, פֿאַר ~ דפּוו. „יודי־שע קינדער, פֿון קליינערהייט אויפֿדערוואַכסענע צווישן זייער פֿאַלק אין דעם גוטן יודישקייט“, ממוס, יאַ גרויע האַר. אַפֿט טובּ — ווער עס האָט דערגרייכט די פֿולע מדרגה פֿון אויפֿ־וואַכסן; פֿוליעריקער.

אויפֿדערווייזן — טרוו. דערווייזן אויף, ~דער־ווייזן. ענדגילטיק דערווייזן, אײַ מיט די בעסטע ראיות. אײַ אַז מען איז גערעכט.

אויפֿדערווייזן זיך — אוטוו. ~ דפּוו. פֿון זיך, אָן באַמאָנג אַרויסקומען ווי אַ לעצט־גילטיקער באַזיין. דער גאַנצער אמת וועט זיך אײַ.

אויפֿדערוויסן זיך — אוטוו. דערוויסן זיך אויף, זיך ~דערוואוסט. פֿטמ. 1. פּלוצלינג מיטאַמאַל זיך דערוויסן, באַקומען ידיעה. אײַ זיך וואָס סײַערט זיך אין דער היים. 2. דער־גיין וואָס איז געווען פֿאַרבאָרגן. זיך אײַ וואָס מע האָט געוואַלט באַהאַלטן.

אויפֿדערוויף — דער, זײַן [אַרויסגערעדט: אַפֿ־דערויף, אַפֿדעראַף אָן]. דוו אַדערויף. ~ מקבל קיין זיין מיט אַן אײַ.

אויף דערויף — פֿראַזע. [אַרויסגערעדט ווי דפּוו] אויף דעם. „אַ לוי האָט אויך אַ פּופּיק, אָבער דער נגיד איז גיט קיין בעלן אויף דערויף“, שוו.

אויפֿדערטאַפּן — טרוו. דערטאַפּן אויף, ~דערטאַפּט. פֿטמ. דוו דערטאַפּן, גאַר עמ־פֿאַטישער. „אַז ער דערטאַפּט אויף אַ פֿריש שטיקל סחורה, ווערט ער אַ לעבעדיקער“, רייד.

אויפֿדערטראַכטן — טרוו. דערטראַכטן אויף, ~דערטראַכט. פֿטמ. אויסטראַכטן מיט געווי־סער גרינגקייט אָדער גיכקייט. אײַ אַלץ ניעע המצאהלעך.

אויפֿדערלאַנגען — טרוו. דערלאַנגן אויף, ~דערלאַנגט. 1. אַרויפֿדערלאַנגען, אַרויפֿ־געבן, אַרויפֿלייגן. אײַ דעם היי אויפֿן בוידעם. 2. מיטאַמאַל (אָדער גיך) דערלאַנגען. אײַ צום טיש אַלע מאַכלים.

אויפֿדערלאַנגעניש — דאַס (דײַ), זײַן. פֿראַ־צעס פֿון אויפֿדערלאַנגען.

אויפֿדערלייזן — טרוו. דערלייזן אויף, ~דער־לייזט. לעצטגילטיק אָדער מיטאַמאַל דער־לייזן. „גאַט, דערלייז אונדז אויף פֿון די אַלטע גבאים“.

אויף־דער־ליי־מישע (לייזן) — אַדוו. (אין לשון פֿון בעלי־גלות) געשפּאַן (ביי אַ צוויי־שאַפּן) אין דער רעכטער זייט. ~ אויף־דער־האַנט.

אויף דער לינקער זייט — פֿראַזע. אין אַ שלעכטער שטימונג; אין (מיט) אַ שלעכט (בייז) געמיט. אויפֿשטיין אײַ דײַ לײַ [מע] שלאַפֿט געוויינטלעך אײַן אויף דער לינקער זייט און אין שלאַפֿ דרייט מען זיך איבער אויף דער רעכטער. בכּן ווען מע שטייט אויף

אויף דער לינקער זייט, איז מען גיט אויסגע־שלאַפֿן און מען איז בייזן. ~ די שוויגער איז אויפֿגעשטאַנען אײַ דײַ לײַ זײַ. — רעד גישט אַקעגן, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס.

אויף דער לער — אַדוו פֿראַזע. צו (אין דער צייט פֿון) לערנען זיך אַ מלאכה, פֿאַך. זײַן, זיך אַנדינגען, צונעמען אַז אײַ דײַ לײַ. „ווען מען איז אײַ דײַ לײַ, איז ביטער און שווער“, שוו. אויך טובּ. דער אויפֿדערלעך = צייט אָדער מצבֿ פֿון זײַן אַ לערלינג, לערן־יינגל.

אויף דער מאַה — פֿראַזע. אין אַ גרויסן סכּום, גיט איינציקווייזן. [אַבער עס דאַרף גיט זײַן דווקא צו הונדערטן. (פֿאַר)קויפֿן, (אַפּדינ־גען) אײַ דײַ מײַ, „איר וועט אַוועק צו די זיידעס, וועט איר מער קיין אייער גיט וועלן עסן אײַ דײַ מײַ, ברענגאַן, דורך קריג און רעוואַלוציע ו. אויפֿדערמאַ(מאַ)־נונג — דײַ, עײַן. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿדערמאַנען (זיך). מיטל צום אויפֿדערמאַנען. שיקן אַן אײַ.

אויפֿדערמאַנט — אַדו, פֿאַר אויפֿדערמאַנען (זיך). ~ דערמאַנט, לז. וואָס איז צוריק אויפֿגעקומען אין זכּרון. „דער פֿאַר־געטענער און אַער פּיינזאַש איז שוין מער גיש...“ יג, תּוד.

אויפֿדערמאַנען, מאַנען — טרוו. מאַן, מאַן אויף, ~דערמאַנט, ~דערמאַנט. דערמאַ־נען אַזוי אַז דער צווייטער זאַל זיך טאַקע דערמאַנען. אײַ עמעצן אַ מעשה שהיה וואָס יעדער וויל גיט געדענקען.

אויפֿדערמאַנען זיך — אוטוו. ~ דפּוו. מיטאַמאַל אָדער חידער דערמאַנען זיך. אײַ זיך פֿאַרגעסענע זאַכן.

אויפֿדערמונטערונג — דײַ, עײַן. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿדערמונטערן. מיטל צום אויפֿדערמונטערן. „אזעלכע רייד זינגען אַן אמת אײַ“.

אויפֿדערמונטערן — טרוו. דערמונטערן אויף, ~דערמונטערט. מיטאַמאַל אָדער אינגאַנצן דערמונטערן. אײַ עמעצן נאָך לאַנגע מאַטער־נישן, אײַ צום געראַנגל. מיט זיך — אויך: פֿון זיך, אָן זיטיקן אַרײַמיש, אָן אייגענע באַמאָנגען ווערן אויפֿגעמונטערט.

אויפֿדערמונטערניק — אַדו. וואָס איז אַ מיטל צום אויפֿדערמונטערן. אײַע גרוסקן.

אויפֿדערמיט, אויף דער מיט — אַדוו (פֿראַזע). אין סאַמע מיטן. צעשניידן, צערײַסן אײַ דײַ מײַ... איבער אַ לאַנגער שמאַלער קלאַט קע...זיך באַגענגט דאַרט סאַמע אײַד־מײַ מיט אַ מענטשן וואָס איז זיי געקומען אַנטקעגן, ממוס, מסעות. טובּ: דער אויפֿדערמיט, מצבֿ נב. „געפֿיין מיר דעם אײַ, וועל איך צעשערן דאַס שטיקל שטאַף“.

אויף דערנאָך — אַדוו פֿראַזע. אויף שפּע־טער, אויף דערנאָכעם; פֿאַר דעם (צוליב דעם) וואָס וועט ווייטער געשען. לאַזן דאַס עסן אײַ דײַ. „אויב סײַהאַט געפֿעלט שכל אויף פֿרייער, הי קען קלעקן שכל אײַ דײַ“, רייד [שווין], ג. יוד מעג מען שעלטן אין טאַטן אַרײַן, אויב גישט פֿאַר פֿרייער — איז אײַ דײַ, שוו.

אויפֿדערנאָכט — אַדוו & טובּ, דער, זײַן. (אין) אַוונט, אַוונטצײט (ביז צו דער געוויינט־

לעכער צעט פֿון גיין שלאָפֿן). קום צו מיר
המנט אי. „באָוונדערט ענג איז געווען אין
חדר דאָנערשטיק א״. ש. ביגל. די פּויערים
זיצן יעדן אַ אין שענק. אויך דעם לעצטן
פֿרעזיטיק אַ בין איך בײַ איר געווען, חג,
דער מאַמעס שבתים. „אין די אין ליגן זיי
ביידע אויף די גאַרעס, א. קאַהאַן, אינזשע
נערן. „...דרייט זיך דאַרטן פֿון אַ גאַנצן א״.
בימקא, גנבײַם. [פֿרגל: אויף דער נאַכט. זיך
גרייטן אויף דער נאַכט פֿון ספּנה; אויף דער
נאַכט פֿון פּסח אַזאַז. לויטן אויסלייג פֿון יחזק.
1937, אַדז: אויף דער נאַכט.]

אויפֿדערנאכטיק — אַדי. נעגל. 1. וואָס האָט
די איינגשפּאַט פֿון אויפֿדערנאכט. „...די איע
ביימער, די שוואַרץ־קלאַרע פּלאַטיק פֿון זיי
ערע גופֿן, צייט, געזאַמלטע לידער וו. 2. וואָס
איז, קומט פֿאַר אויפֿדערנאכט, „די איע פּוירימ
דיקע פּוועה, ייט, טאַג, 1961 ו 7.

אויפֿדערנאכטלעך — אַדי. 1. נאַענט צום
אויפֿדערנאכט. „עס איז שוין געווען אַ און
אַ ווייטל האָט גענומען בלאָזן. 2. וואָס איז
כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אויפֿדערנאכט. אַן איע
שטימונג.

אויפֿדערנערן — טרוו. איע, אימפּ נב.
~דערנערן. אויפֿהאַדעווען, מֿפּרנס זפֿן. אַ
אַ מֿשפּחה מיט קינדער פּיסקליאַטעס.

אויף דער עיניו — [..אינען] אַדז פֿראַזע.
אויף דעם געשטעל צו פּיניקן, דערעיקר דורך
אויסציען די גלדער. נעמען עמעצן אַ די עי.
ציען דען עמעצן אַ די עי, [עיניו = פּיניקונג].
אויף דער עלטער — אַדז פֿראַזע. אין די
יאָרן פֿון זפֿן אַלט, פֿון אַלטקייט. „פֿון אַ
שיכּור אין דער יוגנט ווערט אַן אַרעמאַן אַ
די עי, „ווער עס זינדיקט מיט די אויגן,
ווערן זיי אים טונקל אַ די עי, „שוו.

אויף דער ערד — אַדז פֿראַזע. אויף דער איי
בערלאַך פֿון דער ערד, אויפֿן באָדן. זיך
וואַלגען אַ די עי. וואַקסן אַ די עי. „אַרעם
און רפֿן ליגן אין דער ערד ביידע גלפֿן, נאַר
אַ די עי ליגן די רכּע בעסער, „שוו. „...אין
אונטערשטין פֿיר הויז דז אַפֿן איז אויף דיא
גם, אויף דער ערד, 'תּקנות חכמי ומנהיגי
ק״ק פּראַג, שע״ב [יב]. רשומות, תּרפֿין].

אויף דער פען — אַדז פֿראַזע. (סחוריש) אויף
(מיט) אַ וועקסל. צאַלן אַ די פּ. „דער מוכר
האַט געוויזן זפֿן סחורה בהן און דער קונה
האַט געצאַלט מיט קלינגערס, ניט אַ די פּ, „
ייל, כּל־בוניק, זשיטאַמיר 1876.

אויף דער פֿריי — אַדז פֿראַזע. 1. אומגע-
צוימט, אומגעשטערט; אַן פענטעס. זינגען הי
אַ פּוילג אַ די פּ, זיך אַשען אַ די פּ. 2. אויף
דער פֿרייער לופֿט (בײַם ים, אין דאַרף אט).
פֿאַרברענגען דעם זומער אַ די פּ. 3. ניט אין
תּפֿיסה. „געווען בין איך שטענדיק אַ די פּ, „
גנבײַס־ליד.

אויפֿדערפֿרייען — טרוו. פֿריי אויף, ~דער-
פֿרייט. אַטס מיט זיך. מיטאַמאַל אַדער אין
אַ גרויסער מאָס פֿאַרשאַפֿן פֿרייד. אַ עמעצן
מיט אַ גוטער בשורה. ווינטשעוואַניע: איר
זאַלט איגיכן אויפֿדערפֿרייט ווערן!

אויפֿדערפֿריישן — טרוו. פֿריש אויף, ~דער-
פֿריישט. אַטס מיט זיך. דערפֿריישן מיט

אַמאַל אַדער ביז דער גייטיקער מדרגה. אַ אַ
פֿאַרוואַנעטע בלום.

אויפֿדערפֿריישן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. פֿון
זיך ווערן ווידער פֿריש. פֿאַרנעבלטע זכּרונות
האַפֿן זיך אויפֿדערפֿריישט.

אויפֿדערציטיערן — טרוו. ציטער אויף,
~דערציטערט. פֿטמ. מיטאַמאַל אַדער אין אַ
שטאַרקער מאָס מאַכן ציטערן. אַ די הערצער
פֿון עולם מיט אַ בייזער בשורה.

אויף־דער־צייט — אַדזוו. 1. אין די הויכע
חדשים פֿון טראַגן; נאַענט צו האָפֿן אַ קינד.
זפֿן אַדי־צייט, אַט־פֿאַט געלעגן צו ווערן. „ווען די
מלה איז אַדי־צייט קוקן די מחותנים אַן אַ זפֿט, „
שוו. „מיין גיטרייאַ פֿרומי ליבֿי מוטיר איזט
אַן אויף דער צייט גנגין אונ, אויז גירעכניט
האט אין גרושי שמחה גיהאט, „גה, 70. „איי
ער טאַכטער איז בײַה למזיט אַ די צייט, גאַט
זאַל געבן...צו הערן בשורות טובות, „סדר
אַגרת, תּקפֿיה. 2. שטיין בקרובֿ פֿאַר אַ גע-
ריכט (שפּאַסיק, פֿאַרשטעלט). „ישׂראל איז
מיט מל שוין אַרויס פֿון בעט [= תּפֿיסה],
אַפּגעווען דרזש חדשים. איצט איז בערל אַדי־
צייט. מאַרגן איז זפֿן סוד [= מֿשפּט], בריוו.

אויפֿדערציילן — טרוו. איע, אימפּ נב.
~דערציילט. פֿטמ. 1. אויסדערציילן. אַ אַני
דערציילן. איך האָב ניט קיין ווערטער דאָס
אַלץ אַנך אויפֿצודערציילן. 2. (צונויפֿצייילן
ביז דער גייטיקער מאָס (מדרגה). קענען אַ
אַפֿילו ביז אַ מיליאָן.

אויפֿדערצייען — טרוו. דערצי אויף, ~דער-
צויגן. אויפֿהאַדעווען, אויפֿברענגען, דערצי-
ען ען ביזן סוף, ביז דער גייטיקער מדרגה. אַ
קינדער און קינדסקינדער. אַ ווי אַן אייגן
קינד.

אויפֿדערצייען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. אויפֿ-
געהאַדעוועט ווערן. אַ זיך אין אַ חסידישער
(גנדישער אט) היים.

אויפֿדערקוויקן — טרוו. דערקויק אויף,
~דערקויקט. פֿטמ. אויך מיט זיך. דער-
קויקן אינגאַנצן, ביז געוואונטשענער מדרגה.
דער געטראַגן דערקויקט אויף, מאַכט פֿון
טויט לעבעדיק.

אויף דער קלאַץ — אַדז פֿראַזע. (גאַרבע־
רז) ווען די רויע פֿעל איז צוגעשלאָגן צו
אַ קלאַץ. „אויסהאַרן, באַשנפֿדן, אַפּשאַפֿן דאָס
פֿעטס...און אַנדערע אַרבעטן אַ די ק״, וואוּ
לאַז, האַנטביכל פֿאַר לעדער־אויסאַרבעט, 1922.

אויפֿדערקלערונג — די, ען. פֿראַצעס
אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿדערקלערן. געבן אַן
אַ.

אויפֿדערקלערן — טרוו. קלער אויף, ~דער-
קלערט. אינגאַנצן פֿולקום דערקלערן. אַ אַן
ענין אַן אַלע זאַלן פֿאַרשטיין. אַ עפעס פֿון
אַלע זפֿטן.

אויף דער רינע — אַדז פֿראַזע. ציען אַ די
ר. אַ אויף דער עיניו. פֿטמ פֿאַיגריבונג.

אויף דער שמאַט — אַדז פֿראַזע. אַר.כ.
(גלפֿן) אויפֿן אַרט, אויף דער שטעל. „פּמעט
פּרחה נשמת, איך בין בעויה [= בעוונותינו
הרבים] חליש אויף דער שטאַט גיווארין
[= געחלשט אויפֿן אַרט], גה, 218.

אויף דער שטעל — אַדז פֿראַזע. באַלד
אויפֿן אַרט, גלפֿן, תּיפֿף... (אַפֿ) פֿרעגן אַ די
שׁ. „גיס אַ באַפֿעל זפֿן דינער, ער זאַל גיין
אַ די שׁ צו ברענגען די זיבעציק גבורים...“
פֿאַוויר, גדולת יוסף, תּקצ״ח. „רעדט ער אויס
אַ וואָרט, איז אַ די שׁ וואַקסן אויס משרתים
אַ טויזנט שטעל, „מוזס, יודל. „אודאי, אַ
ינגערמאַן מיט אַ ברען וואַלט אים שוין 18
מאַל אַפּגעצייילט אין טאַטן אַרפֿן אַ די שׁ, „
ייל, ניט טויט, ניט לעבעדיק, ווילנע תּרניח.
אויפֿדערשמעקן — טרוו. איע, אימפּ נב.
~דערשמעקט. מיטאַמאַל אַדער אינגאַנצן
(מיט אַלע פרטים) זיך דערוויסן. אַ יעדער
ברעקל.

אויף דער שנעל — אַדז פֿראַזע. פּד. דזוו
אויף דער גיך. אויפֿקאַכן עפעס אַ די שׁ.
אויפֿדערשרעקן — טרוו. שרעק אויף,
~דערשראַקן. אַטס מיט זיך. דערשרעקן,
מע זאַל זיך אַ הייב טאַן, אַ די פֿייגעלעך; אַ
אַ פֿאַרחלומטן, ער זאַל אויפֿציטערן.

אויפֿדערשרעקן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו.
פּלוצלינג איבערקלעבן שווערן פּחד. אַ זיך צום
טויט פֿון אַ פּינצטערער בשורה.

אויפֿדראַזען — אוטוו. גע אויף, גע-
דראַזעט. מיטאַמאַל מאַכן אַ ליאַרעם, טומל,
קלאַפּערע. אַ מיט די פּלים. אַ אַזש פֿאַר-
טויבט צו ווערן.

אויפֿדראַזשען — זשע אויף, ~געדראַזשעט.
טל. אוטוו. אויפֿציטערן. אַ פֿון קעלט,
שרעק. טרוו. מאַכן אויפֿציטערן. אַ אַ
פּחדן.

אויפֿדראַט(ע)ווען — טרוו. ט(ע)ווע אויף,
~געדראַט(ע)וועט. (שוסטערע) צונויפֿציען מיט
דראַטווע, שטאַרקן צונויפֿגעדרייטן פֿאַדעם. אַ
די זוילן, אַ שוך.

אויפֿדראַטעווען — טרוו. טעווע אויף, גע-
דראַטעוועט. אויפֿפֿעסטיקן, צונויפֿציען מיט
דראַט. אַ אַן אַנגעשפּאַלטענעם טשוהון [טשו-
גונענעם טאַפֿן].

אויפֿדראַפֿירן — טרוו. פֿיר אויף, ~געדראַפֿ-
פֿירט. אויפֿפּוּזן דורך דראַפֿירן; פֿונדאַסני,
ווידער דראַפֿירן. אַ דאָס מעבל.

אויפֿדראַפֿען — טרוו. פֿע אויף, געדראַפֿ-
פֿעט. אויפֿקאַצן. אַ אַ וואונד.

אויפֿדראַפֿען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. אַרויפֿ-
דראַפֿען זיך, אַרויפֿקלעטערן. אַ זיך אויף אַ
בוים, בוידעם.

אויפֿדראַקען — טרוו. קע אויף, געדראַפֿ-
קעט. 1. אויפֿפּאַטשקען, אויפֿשמירן, אויפֿ-
טינטלען. אַ אַ בריוו פֿון גאַלע קאַטשערעס
און לאַפּעטעס. 2. גיך, שלעכט אויפֿשרייבן,
אַ אַ פֿאַר ווערטער, אַבי זיך אַפּצושטעפען.

אויפֿדראַרולען — טרוו. דל אויף, געדראַרולט.
אויפֿהעצן (מע זאַל ווערן ברובּו). אַ איינעם
קעגן אַנדערן.

אויף דרויסן — אַדז פֿראַזע. אין דרויסן,
מחוץ דעם הויז, אויף דער גאַס. „אַ די גייט
אַ רעגן, אַ די גייט אַ שניי, פּל. גיין (וועלן)
אויף דרויסן = (וועלן) טאַן די נאַטירלעכע
באַדער־פֿעגישן.

אויפֿדרומלען — טרוו. מל אויף, געדרוו-
מלט. דזוו אויסדרומלען. אַ אַ מאַרש.

אויפדרוק — דער, זיך אקט אדער רעזולטאט פון אויפדרוקן. א קלאָרער א.

אויפדרוקן — טרוה, דרוק אויף, געדרוקט. 1. אויפשריבן מיט געדרוקטע אותיות א די געמען פון די קינדער. 2. ארויפברענגן מיט (בלעזערע) אותיות, באַשמירטע מיט טינט (פאַרב). א דעם נאָמען פון קויפער פון בוך. 3. פאַרענדיקן דרוקן. א דאָס גאַנצע בוך.

אויפדרייבלען — טרוה, בל אויף, געדרייבלט. 99: ~דרייולען. צענעמען א געוועב אויף באַזונדערע פֿעדעס (ביז דער גייטיקער מדרגה).

אויפדרייבלען זיך — אוטוה. ← דפּוה. (וועגן אַ שטאַף, געוועב) פון זיך צעפאלן אויף באַזונדערע טיילן, פֿעדעס אָדער צעריבן ווערן. דאָס פֿאַרצירעוועטע האָט זיך אויפגעדרייבלט. **אויפדרינגען** — גע אויף, געדרינגעט. אוטוה — הייבן הויך די פֿיס במש לויפֿן. אַ גוטער פֿערד דרינגעט אויף. טרוה — מיט אַ שטופּ מיטן פֿוט עפעס טאָן (אויפֿהייבן, אָדערקען א.ט.). א די קאָלדער. א די פֿילקע גאָר הויך.

אויפדריי — דער, רען. אַקט אָדער רעזולטאַט פון אויפדרייען. מיטל אויף אויפצודרייען. דער א פון זייגער איז קאַלעיע געוואָרן. **אויפדריידלען** — טרוה, דל אויף, געדריידלט. 1. צונויפדרייען, צונויפלאַנגערן, צונויפֿהיילען. א די פֿעדעס אויף אַ שפּויל. 2. אָפּהיילען, פֿונדערפֿלאַנגערן. א די פֿעדעס צו עפֿינען אַן עקעלע.

אויפדריידלען זיך — אוטוה. ← דפּוה. 1. צונויפֿלאַנגערן זיך. א זיך אַז מע זאָל נאָך דעם ניט קענען אָפּפלאַנגערן. 2. פון זיך ווערן אויס קנויל, אויס פלאַנטער. די פֿאַר־דרייעניש וועט זיך א ווי גיט איי.

אויפדרייען — טרוה, דריי אויף, געדרייעט. 1. אויפֿעפֿענען, אויפֿשרויפֿן דורך דרייען (אין דער פֿאַרקערטער ריכטונג ווי עס איז געווען פֿאַרדרייט). א אַ שרויף, אַ קרוק, א אַ קראַנט, עס זאָל רינגען וואַסער. די זון דרייט אויף פֿאַמעלעך אירע קראַנען, אַפֿאַ יעקבֿט גע־צעלטן. 2. צונויפֿדרייען, צונויפֿהיילען. א דעם שטאַף אין אַ גרויסן קנויל. 3. הייבן, גרעסער מאַכן דורך דרייען. א דעם קנויט פון לעמפל. 4. אויסדרייען אין אַ זינט און אויפֿהייבן. א דעם קאַפּ צו זיין די פֿייגל. אַ פֿפֿף מיטן מויל, די קי דרייען די קעפּ אויף, פֿראַג, זכּרונות. 5. אַנדרייען, אַנציען. א דעם זייגער. א אַ מאַשינקע. 6. אַנפלאַנג טערן; אויסקאַמבינירן. א אַ געשעפֿטל. א אַ גאַנצע געשיכטע האָט ניט געשטיגן, ניט גע־פֿלויגן.

אויף דרייען — אַזוה פֿראַגע. אויף דריי טיילן, חלקים; פֿאַר דריי מענטשן. צעשניידן דאָס ברויט א די. עס וועט ניט קלעקן א די.

אויפדרייען זיך — אוטוה. ← דפּוה. 1. אויפֿעפֿענען זיך; אויפֿשרויפֿן זיך. אַ קרוק האָט זיך אויפגעדרייט און דאָס בילד איז אַראַפּגע־פֿאַלן. 2. צונויפֿדרייען זיך, צונויפֿקנוילן זיך. א זיך ווי אַ פֿייגל, ווי אַ שלאַנג, ווי אַ קעצעלע. דאָס גאַנצע שלעכטס האָט ליגט אין מיר פֿאַרדעקט... אויפגעדרייט זיך פֿלוצלינג

אין אַ קנויל, הל, איז קיינעמס לאַנד. 3. פון זיך ווערן אַ פלאַנטער, אַ קאַמפּליצירטע זאַך (מעשה). מע האָט דאָ פֿאַרקאַכט אַ קאַשע, און אַן אינטריגע האָט זיך אויפגעדרייט, ריי.

אויפדרייעניש — דאָס (די), זיך געדויער־דיקער פֿראַצעס פון אויפדרייען. דאָס א פֿונעם פלאַנטער. אויך: ע־כֿין.

אויפדריילן — טרוה, דריל אויף, געדריילט. אויפֿעפֿענען דורך בויערן, דרילן, דרילן ביז דער גייטיקער מדרגה, מאַס. א אַ לאַך.

אויפדריימבלען — טרוה, בל אויף, געדריימבלט. 99: ~דריימבלען. אויפֿשפּילן שלעכט, פֿאַלש, אומגעניט. א אַ סקאַראַווע גיגנבל.

אויפדרינגלעך — אַדי. נעגל. וואָס מע קען ניט פֿעליגן אָדער אויסמאַדן, זיך אַרויסדרייען פון דעם; וואָס דרינגט זיך אַרויף. אַן אַע פֿראַגע; אַן אַער ענטפֿער. י'מ, 1930.]

אויפדרינגלעכקייט — די, (דאָס), זיך אייגן שאַפֿט אָדער מצב פון זיין אויפֿדרינגלעך. אַן א וואָס דריקט און זוכט אַ תּיפֿפֿדיקן פֿאַר־ענטפֿער.

אויפדרינגען — טרוה, דרינג אויף, געדורן גען. אויפצוהינגען; מיט פּוּח אַרויפֿלייגן; אַרויפֿהאַלערן. א אַ פֿאַרפֿליכטונג, אַ געזעל־שאַפֿטלעכע טעטיקייט. „נאָך אונדזער מיינונג קאָן מען די בילדונג ניט גוואַלד אײ, קמ, 1865, № 20. אויך מיט זיך. „...האָט זיך אויפגעצונגען די שרעקלעכע פֿראַגע“, אמד, דאָס קינד אין וואַלד וו, חילנע 1876.

אויפדרינגעניש — דאָס (די), זיך געדויער־דיקער פֿראַצעס פון אויפדרינגען. ע־כֿין.

אויפדרינדזשען — אוטוה, דושע אויף, געדרינדזשעט. אוקר. אויפֿטרייסלען מיט אַ קלינגער; אויפֿקלינגען, אויפֿהילכן. „דאָס...געלעכטער זינטס האָט פֿונעם האַלדו געטאָן אַ פֿראַל, אַז אַלע פֿענצטער האָבן אויפֿגע־דרינדזשעט“, ה'ר, לייט.

אויפדריפען — טרוה, פֿע אויף, געדריפעט. פֿאַרענדיקן אַן אַרבעט זייער שלעכט (מיאוס), קאַלעיע מאַכן דורך פֿאַרברויקן, פֿאַרפֿאַסן־דיען, פֿאַרזוירן. א עפעס וואָס מע וועט דאַרפֿן אַרויסוואַרפֿן.

אויפדרייבן — דער, זיך אַקט אָדער רעזולטאַט פון אויפדרייקן. א קלאָרער א.

אויפדרייקן — טרוה, דריק אויף, געדריקט. 1. אַרויפֿדריקן, מיט פּוּח לאַזן אַ צייכן פון אויבן. „אויף זיין באַק וועט אייביק ברענען... דער קוש וואָס כּהאַב דיר אויפגעדריקט אַלס שטעמפּל, יהוָה, זון און נעבל. 2. צונויפֿ־דריקן, צונויפֿקוועטשן. א די זאַכן אין וואַל־זע, מע זאָל קענען זי פֿאַרמאַכן. „...מזן ברוסט אַזוי שטאַרק אויפגעדריקט אַז שריצען האָב איך ניט געקענט“, י. רפֿלניק.

אויפדרייקעניש — דאָס (די), זיך געדויער־דיקער פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פון אויפ־דרייקן.

אויפדרייעווען — טרוה, ליעהע אויף, געדרייעוועט. 1. אויפֿבויערן, אויפֿדריילן. א אַ צאַן. 2. פֿאַרענדיקן אַרויסנעמען קער־לעך פון פֿרוכט. א קאַרשן צום פֿרעגלען.

אויפֿדרעפּטשען — טרוה, טשע אויף, גע־דרעפּטשעט. פֿאַרענדיקן טאָן אַן אַרבעט ווי אַ פֿאַרטאַטש, אומגעשיקט. א אַ שטיקל אַר־בעט, אַז מע זאָל עס ניט קענען געמען אין דער האַנט אַרפֿין. פֿראַגל: ~דריפען.

אויפֿדרעקסלען — טרוה, סל אויף, גע־דרעקסלט. לר. אויפֿטאַקן. א שיינע פֿיס־לעך פֿאַרן טישלעך.

אויף(ר)דערן — אַזוה. אויף דער ערד, אַ אויף דער אייבערפֿלאַך פון דער ערד. „דער וואָס ליגט אויף־דערדן קען ניט פֿאַלן“, שוה. טוב: דער, זיך. „דער אויפֿדערדן איז נאָך אַלץ אַ בעסערער אַרט ווי דער אינדערדן.“ „פֿאַראַן פֿלערליי אויפֿדערדן און איינערליי אינדערדן.“

אויפֿדרעשן — טרוה, דרעש אויף, געדוראַשן (אויך: געדורעשט, פר). פֿאַרענדיקן דרעשן; דרעשן וויפֿל סייזני גייטיק; אויסדרעשן אין סך־הכל. א דעם קאַרן פֿאַרן אייגענעם גע־ברויך. א הינט צען עקלעך תּבּוּאה.

אויפֿדרש(ע)נען — [ד...אַרשענען] טרוה. דרשן (דרשע) אויף; געדורשנט (דרשעט). צונויפֿפֿירן, צונויפֿברענגען ענינים (פּסוקים, מימרות) וואָס זענען לויטן אינהאַלט גאַנץ ווייט איינער פון אַנדערן אין איין דרשה (אָדער בכלל אין אַ פּלומרשטן איינס). א אַ טורעם פון שפּינוועבס. א אַ באַרשט.

אויפֿהאַבן — טרוה, אַז נב. געהאַט. אַרכ. האָבן אויף זיך, טראַגן אויף זיך, זיין אָנגע־טאָן. „...איין תּינוק פֿר זיך גפֿירט וועלכש איין רוט הייבכה אויף גיהעט האַט“, כּ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [פֿ5, וו].

אויפֿהאַגלען — אוטוה, גל אויף, געהאַגלט. 1. פּלוצעם אָנהייבן האַגלען. סיהאַט אויפֿגע־האַגלט מיט אַ גרויסן שטורעם. 2. אַרויס־קומען (זיך שיטן, קלאַפֿן) ווי האַגל. קוילן האָבן אויפֿגעהאַגלט פון אַלע זינטן. 3. זיין אַ רעזולטאַט פון האַגלען (אַרווה). עס האָט אויפֿגעהאַגלט אַ גאַנצן באַרג.

אויפֿהאַד(זי)ען — האַד(זי)ע אויף, גע־האַד(זי)עט. 99: ~האַדזשען. אוטוה, אומפֿ — דערפֿילן מיטאַמאַל אַן עקל ווי צום ברעכן. פון אַזוי פֿיל מיסט האָט אויפֿגעהאַדזיעט אויפֿן האַרצן. טרוה — מאַכן עס זאָל עקלען. א עמעצן מיט מיאוסע רייד.

אויפֿהאַדעווען — טרוה, וועע אויף, גע־האַדעוועט. 1. האַדעווען (געבן גייטיקע באַ־דערפֿענישן און האָבן השגחה) א בעל־חי ביז צו פּולער דערוואַקסונשאַפֿט. א אַ קיעלע. אַ בהמה. 2. אויפֿכאַווען, מגדל זיין; דער־ציען. א קריש נאָך הונדערט און צוואַנציק. א אַ קינד ווי עס (באַ)דאַרף צו זיין, נישט קיין לנכסע זאָך. *א אויף מילך און אויף פּוטער = געבן די גאַנצע צייט עסן פון דאָס בעסטע. *א אַ שלאַנג (אויף דער ברוסט) = אַ שוואַג, עמעצן וואָס באַצאַלט מיט שלעכטס פֿאַרן גוטס.

אויפֿהאַדעווען זיך — אוטוה. ← דפּוה. אויפֿהאַקסן, דערגיין צו דער מדרגה פון ציי־טיקייט. א זיך ביי אַ זיידן; א זיך אין אַ קליין שטעטל.

תפילין] גיט גאנצן טאג זאלן אויף האלטן, דען גיארט אין דער שול אין ציט דאס מן אורט" = [דאוונטן, 10, 2/20].

12. פארשטעלן: פארשטעלן, זרכ. מש פאר- טיטשט 'עצמי ה' מלדת' (בראשית, טו, 2): "ער האט אויף גיהלטן" [תי: האט פארמיטן].

....האלט דיא הענד קיגן דען ליכטר, דש זיא דש ליכט אויף האלט, דש עש גיט זול שייגן, ספר המנהגים, אמשט 1723, ז.א.

13. דזוו אויפהאלטן זיך, 22. "דער כוח וואס טרייבט אפ דאס פסולת [פון דעם עסן] און זייער א' און זייער וואוינונג [אין] אין די צוויי גאלן", חה, 274.

14. אינהאלטן גאטירלעכע באדערפעניש. "מע טאר גיט א', גי אויף דרויסן". שב, יד/ב, פארטיטשט אַזוי: עזר [אויך אין אַנדערע פאלן קומט אין שב, א', גיט אינהאלטן, אפ האלטן, למשל דאס כה/א: "און זאל דין גיט אויף הלטן דער רעגין" — ולא יעצרך הגשם].

אויפהאלטן זיך — אומטו. ← דפון. 1. זיין א געוויסע ציט אויף איין ארט. זיך א' אין ווילנע עטלעכע טעג (א פאר יאר — אפער בא' טיטש גיט אַז עס איז דאס שטענדיקע וואוינ ארט). "אין וואסער אכסניא האלט איר זיך אויף?". "אויף האט זיך גיט לענגער לשם קעני אויף האלטן, אַזו ער להמבורג גיקומין", גה, 171. "אויף דען פֿעלד אויף מדבריות דארטין האלטן זיך אויף דיא קליפות אויף רוחות רעות", נצו לא/ב. "דעם שד וואס האלט זיך אויף אונטער די לעטאקעס פֿון א פוסטער מיל", ייל, קמ, 1867, № 41.

2. געענדיק וואוינען, לעבן אין אַן אַרט, ביי עמעצן. "שמואליק דער יתום...וואס איפֿ געהאלטן האט ער זיך ביי רב", שע, פֿונעם יאר'די. "אַנדערע האָבן זיך...אויפֿגעהאַלטן אין די וועלדער, אין פֿאַרהוילענע הינדלעך, וואָס אליהו הביא איז געקומען ביינאָכט און גע- לערנט מיט זיי תורה", אש, תהילים: "איזט דאר מיט גיצאגין להנביר אויף זיך... אויף גיהאלטן אויף וואלן איין שידוך טון", גה, 80.

3. בלייבן ביי איין פונקט (פרט), מאריך זיך, זיך א' ביי דער צייילן וועגן דער בת מלכה. "דאז אכטי קינד איזט אייער ליבר גיטרייאר פֿאַטיר זצ"ל גיועזין, וויל מיך היר גיט פֿיל פֿון אים אויף האַלטן", גה, 67. "אויף פֿאַר איין גאַנצן וואַרהייט איך דאז זאג איך מיך גיט לענגר אויף האלטן מאג", ספר משלים, פֿרדמ 1686.

4. אינהאלטן זיך [אין] 20. יה נבן. "אויף אז בלד אז זי דר זאך זיין גוט גיטאלטן, דא קונט זי זיך גיט מען [= מין, מער] אויף האלטן", בבא'בד, 631. "ער זיך זעלט אויף האלטן צו וויינען", 10, 2/65. "דר זיך אויף האלטן זיין צורך צו טאן דער טוט איין עבירה", ספר המנהגים, אמשט 1723, ג/ב. "אברהם האט זיך גיט קענען א' צו לאַכן", צור, לך'לך. "די דאמע קען זיך גיט א' און הייבט אַן צו לאַכן", פֿאַווי, ספורי הפֿלאות, וואַרשע 1844. "אויב ער קען זיך גיט א' זאל ער אַרבייט שפּיען אין אַ פֿאַטשילע", ספר היראה, 1877.

קייט פֿון שפּיט, פֿון פירות (פֿון אַ מענטשן). 4. מוטיקן, שטאַרקן, סטימולירן. א' דעם קראַנקן. "...האָט געזען באַשעמפּערלעך אַז דער שלאָפֿראַק האַלט אים אויף, שטעלט אים אויף די פֿיס", אר, ידער שלאָפֿראַק.

5. אָפּהאַלטן, פֿאַרהאַלטן, מעכט זיין. "די שולד לייגט מען אויף די ישראל אַרױף, זיי האַלטן מיט זייערע זינד משיחן אויף, ממוט, שירה. "דא זאגט דער חסיד צו דען ראש ערן [= ראש-עירון]... ווען אַיך העט גיט אויף גיהאַלטן, אַזו העט איר פֿיל אונשולדיג בלוט פֿר גאַסן", מעשה'בד, 117 [אזעע וו]. "דר ליוונג צו דינים פֿאַלק אַנטפּלעק אויף גיט אויף האַלטן", ברכת המזון, אמשט, 1723, כ/ב. "ווער וויל דין אויף האַלטן, ווען דוא ווילשט דין תורה און מצוות נאך הלטן?", עיון, 2/60. "גאָט מאַכט רעגענען און מאַכט א' דעם רעגן", מחזור לימים נוראים, סלאוו'י טע 1832, צח/א. "איז מן איינס זיין פֿר דינט לון חייב...און מן האַלט אים אויף, איז מן איין (לאו) אין דר תורה עובר", ר' יחיאל מיכל עפשטיין, דרך הישר לעולם הבא.

6. אָפּלייגן, אָפּציען, פֿאַרשלעפּן. אין 27 א' סינאגים צו מאַכן שהיות. "אויף האַב של התינוק איז גאַנגין בכל המדינה עדים זוכין אויף אויף גיהאַלטן דש משפט", כ"י וועגן מעצער עלילת-דם 1669 [פֿש וו]. "אַלזו זייגן זיא יחדיו לשטאטין גיקומין אויף מיט ר' משה...וואלן חשבונן, אפיר האט זיא אויף גיהאלטן פֿון איין יום צום אנדריין", גה, 163. "איך האָב געמיינט, מיר וועלן קענען גיין אינ- איינעם, איך זע אָפּער אַצינד אַרױס ווי דו האַלטסט מיך אויף", קמ, 1865, № 32.

7. אינהאַלטן (עס זאָל זיך גיט אויסגיין, אויסשיטן). א' מעל אין זעקל. "און די לעפֿצן צו א' דאָס טרינקען" [עס זאָל זיך גיט אַרױס- גיטן פֿון מוילן], חה, 136. 8. אינהאַלטן אַ געפֿיל (עס זאָל זיך גיט אַרױסווייזן, עס זאָל גיט באַהערשן דעם מענטשן). "ער בעט הקב"ה מחילה און ער טוט תשובה, דא איז אימש הקב"ה מוחל, דען הקב"ה הלט זיין צאָרן לאַנג אויף", 10, 1/28. "כאָטשי דו קאַנסט זיך באַלד נוקם זיין אין די רשעים, האַלטסטו אויף זיין צאָרן און באַצאָלטט זיי גיט בשעת פֿעס", מחזור לראש השנה, 1832, ט/ב. 9. אַ לעני גערע ציט אינהאַלטן אין זיך דאָס זעלביקע געפֿיל. א' דעם צאָרן, דעם פֿעס, דעם פֿאַר- איבל אע = אויך; אַ לענגערע ציט עס אי- בערצולעבן. א' די באַגניסטערונג דאָס גאַנצע לעבן. "עצרת מיינט: אַרביינעמען אין זיך און א' אין זיך, און ווירקן אויף זיך", לדב, מאמר חג הסוכות, נ"י, ת"ש.

10. צוריקהאַלטן אַ קעגנער. אַקעגנשטעלן זיך [פֿאַר] 22. א' דעם שונא. א' אייגענע פֿאַר זייערע. "זייגן דיא לייט זער קלוג גיועזין... אויף האבין מיט אירי חכמות קענין אויף הלטיין דיא חילול השמים", נצו, יג/ב. זן אויך צוריקהאַלטן בכלל. "דאָס קטורת מאַכט א' אַוויי...דאָס קיין מענטש שטאַרבת אין אַוויי", צור, פי תשא.

11. האַלטן אויף זיך, טראַגן, זרכ. "דאָרום האבן אונזרי חכמים גיזאגט, דאס מיר נדי

אויפהאזעקען — אומטו. יקע אויף, געהאָר קעט. מיטאַמאַל אָנהייבן בילן, אַ הונט האָט אויפֿגעהאַקעט און איז גליַך אַנטשוויגן גע- וואָרן.

אויפהאזעקעניש — דאָס (די), ין. פּראָצעס פֿון אויפֿהאַקען. אַן א' פֿון אַ הונט.

אויפהאַטען — טרוה. טעע אויף, געהאַטעט. וויר. אַרױפֿלייגן פֿון אויבן (ברעטער, קלע- צער). א' אַ פֿאַר ברעטער אַריבערצוגיין די בלאַטען.

אויף האַלב — אַזוו (פֿאַרזען). אויף העלפֿט, אויף צוויי גליַכע חלקים; אויף דער האַלב. ← טיילן דאָס ברויט א' ה'. שניידן פּאַפּיר א' ה'.

אויפֿהאַדערען — אומטו. יער אויף, גע- האַלדערט. מיטאַמאַל אַרױסלאָזן קלאַנגען (וועגן אינדיקעס). פּלוצלינג האָט אויפֿגעהאַל- דערט אַן אינדיק.

אויפֿהאַלדן — דער, ין. אַקט, רעזולטאַט אָדער מיטל פֿון אויפֿהאַלטן (זיך), ספּעצ:

1. אָפּהאַלט, מניעה. "פֿאַרוואָס פֿאַרט מען גיט וויטער? וואָס איז דער א'?" "אחרי זה פֿר אובליגיר מיך...דו איך איר מוז מאה הגריים געבן אַהני אַלי אויף האַלטן", יצחק זעקל עט' הויז, 3. שו"ת אור נשגה, קארלסרוע [1765], כד/ב. 2. דאָס פֿאַרבלייבן אויף אַן אַרט. "דער א' אין ווילנע האָט זיך פֿאַרצויגן אויף דריי חדשים", אַן א-אַרט, א-פּלאַץ, א-שטעל. א-רעכט, "אין יאָר 1934 האָט אים די פּוילישע פּאַליציי מער גיט געוואַלט געבן קיין א-י' אין לאַנד", י. יאָנאַטאַוויטש, אים, 1961 IV 28. 3. הילף, תּמיכה, שטיץ (עס זאָל קענען עקן סיסטירן, מע זאָל קענען לעבן). א' פֿון (פֿאַר) ישיבֿה'בחורים. א' פֿון (פֿאַר) דעם מושבֿ- זקנים. 4. וויטערדיקער קיום. "אויסאַרבעטן און פֿאַרשטאַרקן דעם סערום פֿון נאַציאָנאַלן אָנהאַלט און א'". "מיטלען פֿאַרן אויפֿבוי און א' פֿון וויסנשאַפֿטלעכען אינסטיטוט", ימ, ספּעציעלע אויסגאַבע פֿאַרן יוואָג, 1926.

אויפֿהאַלטונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהאַלטן (זיך); אָפּהאַלט, אָפּשטעל. "ביי גאָט איז גיט פֿאַרהאַנדן קיין א' אָדער איין פֿאַרענדערונג צו העלפֿן מיט פֿיל אָדער ווייניק", חה. מש פֿאַרטיטשט: 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' (במדבר, כט, 35) — "אויף האַלטונג", [תי: איינזאַמלונג]. "דש זעגן די גרוישי צדיקים די גיאן גנץ פשוטא אין גן עדן אום אַלי הינדריגש און אוף הלטונג", ר' יחיאל מיכל עפשטיין, דרך הישר לעולם הבא. "...אַן א' פֿון מוזיקים", די גליקלעכע כלה, 1865.

אויפֿהאַלטן — טרוה. האַלט אויף, געהאַל-

טן. 1. אויסהאַלטן, געבן לעבנסמיטלען. "אַנישט וואַלטן דאָך אים די בעלי-בתים גע- מוזט א'", פּראָג, ידער נדבין. "זען הייב וואַלט אים א' מיט זיין גאַנץ הויגעזינד", שע. 2. העלפֿן בלייבן אין דעם זעלביקן צושטאַנד. א' דעם גוטן מעמד. א' בייס לעבן. "ווער עס דערזייערעט זיך פֿון בייז צו טראַכטן דער דאָזיקער האַלט אויף פֿיל מענטשן אין זיין זכות", אור עולם, נעתק ע"י ר' ישראל חמינסק, ווילנע 1865. 3. אינהאַלטן, פּרע- זערווירן. אַרױסשטעלן טאַפֿל-פּענעטער אויפֿצו- האַלטן די וואַרעמקייט אין שטוב. א' די פֿריש-

פֿאַר זיך, האָב איך אויפֿגעהויבן די אויגן, רייד. *א די אויגן (אַרויף) = אויך: צום הימל, צו גאָט (מיט תּפֿילה, בקשה), אָנגע־קוקט שאַרף דאָס ווייב, די טאָכטער וואָס זענען געשטאַנען געבן אים און מיט אַ זיפֿן אויפֿ־געהויבן די אויגן אַרויף, ממוס, שלמה. *הייבט אויף אַזערע אויגן צום הימל און זעט ווער עס האָט באַשאַפֿן די זאַכן, זה, 109. *ווי הייבן אויף גאָר צו דיר זייערע אויגן, מחזור, חלק שני, מוסף ליו"ב, פֿסם 1885.

*א די האַנט = א זיך פֿאַרמעסטן צו שלאָגן; אָנהייבן שלאָגן, זייער און זייער זאָלט איר גוהר זיין חלילה קיין האַנט אויפֿצוהייבן אויף וועמען, הן אויף אַ מאַנספּאַרשויך, און הן אויף אַ וויכטיגפּאַרשויך, אמד, איב, רי אַברהם דאַנציג, בית אַברהם, ווילנע 1865. (ב) וויזן אַז מע ווייסט, מע וויל עפעס זאָגן, טאָן אַ קלאַס־צימער בים לערנען; בעטן אַ וואָרט אויף אַ פֿאַרזאַמלונג; זיך באַטייליקן אין אַן אַפּשטיי־מונג. א די האַנט פֿאַר אַדער קעגן עפעס אַדער עמעצן (בים אויסקלייבן). *א די הענט = זיך אונטערעבן, ניט שטעלן קיין ווידערשטאַנד. *א די הענט צו גאָט = דאַנ־קען אַז מען איז אַרויס פֿון אַ צרה; מתפלל זיין.

*א די פֿיס = נעמען לויפֿן, גיך גיין. *יוסף הייבט אויף זינע פֿיס צו גיין גאָך דותן, א. פֿאַוור, גדולת יוסף. *א די פֿיס אויף די פּלייצעס = אַנטלויפֿן.

*א די דעם קאַפּ = אויך: א ווערן ביי זיך ניי כערער, פֿעסטער; (ב) אויפֿגעריכט ווערן פֿון אַרעמקייט; (ג) בכלל שטיגן אין חשיבות. *ניט לאָזן אַ (דעם) קאַפּ אַי = ניט לאָזן אַפֿ אַטעמען פֿריי, ניט לאָזן זיין זעלבשטענדיק, שטיגן סאַציאַל; ניט לאָזן האָבן אַ דעה. *אַז זי זאָל לעבן לאַזט ניט אַי דעם קאַפּ, קומט אויס אויפֿצוהייבן די האַנט, פֿויל. *בל המיני קהל־פֿאַרזאַמלונג און בעלי־טובֿות פֿלעגן אויף [דעם בעל־מלאכה] ריטן און אים גישט לאָזן דעם קאַפּ אײַ, ממוס, שלמה.

[די אַלע אויסדרוקן מיט גלייכער פֿון מענטש־לעכן גוף היטן אויף אויך זייער לכתחילהדיקן באַשטיט. דער דאָקטער הייסט אַ די אויגן, די האַנט אַזוהן. זיך אַוועקזעצן און אַ פֿוס. א די האַנט און דערגרייכן ביז צו דער איי־בערשטער פֿאַליצע, אַזוהן. דאָ בין איך אויש דען וואַיני גישפּרונגן אויב האַב גימינט... ער שלאַפט, אויב האָב אים דען קאַפּ אויף גיהובין דא איז ער טוט גיחעוין, ישו"ת מהר"ם מלובלין, ווענעציע 1618 [הש 1].

*א די פֿאַטשילע = באַדינען, שפּילן די ראַלע פֿון אַ משרת. *אַמאַליקע שיינע קאַפּר־קעפּ זענען גרייט אויפֿצוהייבן די פֿאַטשילע פֿון די נייט גבירי"ם, י"ט, פּוילן vi.

*א דעם שטעקן = זיך פֿאַרמעסטן צו שלאָגן מיטן שטעקן. אַזוי אויך: א דעם בעזעס, צי קאָשערע אַ (מיט וואָס נאָר מע קען שלאָגן). *פֿלעגן איך אויף זיי אַ מוזן שטעקן...פֿלעגן זיי, פֿאַר מיר אַנטלויפֿן, ממוס, צוריק אַהיים.

*א אַ טויטן (אַ מת, דעם נפֿטר) = אַראַפֿ־

פֿראַדוקטן, זיי זאָלן ניט מכולה ווערן. 3. לאָזן אויף שפּעטער, באַהאַלטן. א וואָ רעניע אויף ווינטער. *א דעם גראַשן = אויך: אַינשפּאַרן. אַי אין זפרון = פֿאַרגעדענקען. *פֿאַרשרייבט אין ספֿר הזכרונות וואָס עס איז געשען כדי עס אויפֿצוהיטן פֿאַר די קומענדיקע דורות, שג, דערציילערט און ראַמאַ ניטן ו. 4. לאָזן אין דעם זעלביקן מצב, מיט דעם זעלביקן פֿיר. א אַ מנהג. *די מאַמע האָט אַפּגעווייט פּשרות און איך היט אויף איר וועג אין לעבן, רייד. 5. האַלטן טייער, געטרעט אויפֿהאַלטן און פֿאַרטיידיקן עפעס. אַ צניעות. אַ די פֿרייהייט. *אַפּהיטן און אַ די נאַציע הייסט דאָך אַז די נאַציאָנאַלע קולטור זאָל קענען...זיך מערן און צעברייטערן, ימ, איינהייטלעכע פֿאַלקשול.

אויפֿהיטן זיך — אוטוה. ← דפֿו. 1. פֿאַר־בלייבן אין דעם זעלביקן צושטאַנד. *גוט) אַ זיך = ווערן עלטער און זיך ניט עלטערן; אויסזען יינגער, האָבן יינגערע כוחות. 2. ניט קאַלע ווערן. די געפרעגלטע פֿלוימען האָבן זיך גוט אויפֿגעהיט.

אויפֿהיטעניש — דאָס (די), זיך. געדויערדיקער פֿאַרזעס פֿון אויפֿהיטן. *מעכץ.

אויפֿהיטער — דער, ים, ווי זיך, קע, ים. ווער עס היט אויף, די אַיין פֿון הייליקן פֿייער. די אַיין גוט.

אויפֿהייבן — דער, זיך. 1. אַקס אַדער רעזול־טאַט פֿון אויפֿהייבן, דער אַי פֿון באַדן. *פֿאַק־טאַרן צום אַי פֿון מענטשנס חשיבות, א גאַר דיך, פֿאַש, 1953 VIII 14. 2. אויפֿשטיגן. 2.

אויפֿהייבונג — די, זען. 1. פֿאַרזעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהייבן. 2. טוה פֿאַר תּנועה'ן טייל פֿון ריטואַל בים ברענגען אַ קרבן אין בית־המקדשן. באר משה אַ, אויך תּי פֿאַרטייטשן אַזוי: *אַן אַ פֿאַר גאַט, שמות, כט, 24; אויך ויקרא, זי, 30, 34 אַ.

אויפֿהייבן — טרוה. הייב אויף, אַגעהויבן.

1. הייבן אויף אַרויף, אַרויפֿצו; אַרויפֿנעמען פֿון דער גיידער אין דער הייך. *אַראַפּגעוואַרפֿן אַ קישן און אויפֿגעהויבן אַ פֿעדער, שוה. *אַ אַ פֿעדער און לאָזן פֿאַלן דאָס גאַנצע איי־בערבעט, שוה [= זיך לאָזן גאָך אַ קלייניקייט און דערביי פֿאַרזען, פֿאַרלירן דעם עיקר, טיי־ערע זאַכן]. *אַז ער האָט באַדאַרפֿט אַי עפעס אַ זאַך...האַט ער געהיטן זיין קנעכט, אַז ער זאָל עס אים אײַ, נחב, מעשה מבן מלך וכן שפּחה. *ווען ראוּבֿן האָט אויפֿגעהויבן די קלייד [בים געפֿינען צוזאַמען מיט אַ צווייטן], האָט ער געטראַכט אַז איין העלפֿט הייבט ער אויף פֿאַר זיך און די אנדערע העלפֿט הייבט ער אויף פֿאַר שמעון, *שׁוּבֿי המלמדים, בבא־מציעא, ג/ב.

*א די אויגן = א אָנהייבן קוקן; (ב) קוקן גלייך אין פנים אַרײַן; (ג) ווערן ביי זיך זיך כערער. *אַלע...פֿון כתּרילעווקע האָבן זיך אַפּגעשטעלט... אויפֿגעהויבן די אויגן און גע־נומען זוכן אַן אַרט פֿאַרן אַלטן, שג, אַלס נח כתּרילעווקע. *ער שעמט זיך אויפֿצוהייבן די אויגן, ער קען מיר גישט קוקן גלייך אין פנים אַרײַן. *אַז איך בין געוואָרן בעל־הבית

אויפֿגעטעמען, אַרויפֿבלאָזן (לופֿט, פֿאַרע). א דעם פֿאַפּיראַסן־רויך צום סופֿיט. 3. **אויף הוילן** — אַזוה פֿאַרזע. ניט אויסגע־בעט, אויף דער נאַקטער באַנק, אויף ברעטער (אַן אַ שטריוואַק אַדער אַ קאַלדרע אונטן). *גע־געטן האָב איך קדחת, געשלאָפֿן האָב איך אַי, אויסגעשטאַנען קעלט, צאַד [= שטאַדן, היץ...], אמד, דער פֿאַרטעפיאַניסט, ווילנע תּרל"ח.

אויפֿהויפֿן — טרוה. הויף אויף, אַגעהויפֿט. 59: ~הויפֿענען. 1. צוויפֿשאַרן, צוויפֿ־לייגן אין אַ קופּע. אַ אַ באַרג עפל. מלל פֿאַרטייטשט אַם יצבר פֿעפֿר כּספּי (איוב, כו, 16): *אויף הויפֿן, [תּי: אַנזאַמלען]. 2. צו־נויפֿעמען אין איין פּונקט. אַ אַלע טענות. 3. צוויפֿפּאַגן, צוויפֿפּאַרײַבן, מהמ, קנט/א פֿאַרטייטשט זיגוי (במדבר, יא, 31): *איין ווינד איז געווען פֿון גאַט אויב האַט אויף גיהויפֿט פֿעגיל.

אויפֿהויפֿן זיך — אוטוה. ← דפֿו. אַג־קלייבן זיך (ווי אַי) אַ הויפֿן, *סי־האַט זיך אין האַרץ אַ תּאוה אויפֿגעהויפֿט, ממוס, יודל.

אויפֿהויקען — זר. דוה אויפֿהאַקען. ← **אויפֿהויקערן** — טרוה. זער אויף, אַגעהוי־קערט. אַפֿט מיט זיך. אַנזינגן, אויס־בייגן, אויסקרימען, עס זאָל אויסזען ווי אַ הוי־קער. אַ די פּלייצע.

אויפֿהוילען — אוטוה. זיע אויף, אַגעהוילעט. פּרוצלינג, מיטאַמאַל אָנהייבן הוילען. אַ פֿאַר גרויס פֿרייד. אַי און זיך צעהוילען.

אויפֿהוטט — דער, זיך. אַקס פֿון אויפֿהוטטן. דער אַי איז פֿון קעלישיק [פֿון טרינקען בראַנפֿן].

אויפֿהוטטן — הוטט אויף, אַגעהוטט. אויך: ~הוטטן, פּר. אוטוה — מיטאַמאַל אָנהייבן הוטטן. אַי ווי פֿון אַ פֿאַרקלונג. *ער איז אַן איידעלער געוואָרן; אַנשטאַט צו גרעפּסן — הוטט ער אויף, רייד. טרוה — דורך הוטטן אַרויפֿברענגען, אַ אַ ביינדל פֿון האַלדן.

אויפֿהוקען — קע אויף, אַגעהוקעט. אוטוה — 1. מיטאַמאַל אַרויסגעבן אַ קלאַנג, ענלעך צו הו. 2. אַרויפֿגעטעמען. אַי אויף די פֿאַרפֿאַר־רענע הענט. טרוה — צוויפֿפּאַרפֿן דורך הוקען. אַ די חברה.

אויפֿהורבען — טרוה. זע אויף, אַגעהור־בעט. צוויפֿשאַרן, צוויפֿשיטן אין אַ קופּע, בערגל. אַ דעם אַפּגערוימען שניי.

אויפֿהורבען זיך — אַדפֿו. ווערן (אַנגע־וואַרפֿן אין) אַ הורבע (קופּע, בערגל). דער שניי הורבעט זיך אויף.

אויפֿהירען — אוטוה, אומפּ. זיעט אויף, אַגעהיידעט. אוקר. סל. אויפֿאיבלען, אויפֿ־עקלען; שטאַרק מיאוסן זיך. עס הידעט מיך אויף פֿון די פֿאַרפֿילטע קאַרטאַפֿל. עס קען אַ פֿון אַזעלכע מיאוסע רייד.

אויפֿהיטונג — די, זען. פֿאַרזעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿהיטן, אַ פֿון טראַדיציעס.

אויפֿהיטן — טרוה. היט אויף, אַגעהיט [וועגן אַגעהיטן — אויסהיטן]. 1. היטן ביז דער נייטיקער מדרגה, ביזן גוטן רעזולטאַט. היטן און אַ די קינדער. 2. אַינהאַלטן, ניט לאָזן גיין לאַיבונד. אַ דעם גראַשן, דאָס קערבל. אַי

געבן זיך אין דער העלט" = אין העלטזאכן, זה ניט צו באַגערן, פוקח עורים, שקלאו 1832, אות י"א; ב) אַפּילן עס מיט עזות, ער גער מאַכן. אַ בעל-תשובה דאַרף...ניט א' די האַרץ צו רעדן פּיל דברים בטלים, דאַרטן. אות י"ב. א' עמעצן = אים אַרענברענגען אין אַ בעסערער שטימונג, פּריילעך מאַכן. "די בלאַזענעס האָבן זיך געשטעלט דעם רבי עפעס א', אַזוי ווי ס'איז מחויב צו זיך", גדולת ר' וואָלף" [9].

8. מאַכן שפּערער, הייבן אין פּריזן. דער לאַמער יוחנן און יונה סגירגוהר האָבן אויפֿ- געהויבן דעם מקח [פּון עליות], פּרץ. אַס די...האָבן מיטאַמאַל אויפֿגעהויבן די אַקציעס פּונעם געלן יידן", שע. בלאַזנדונדע שטערן. 9. העלפּן, שטעלן אויף די פּיס. א' אַ קרוב אין גויט. [פּרנג 2].

10. אַרויסקומען מיט אַן ענין. אַגירן אַ ניעם ענין (און ברענגען צו אַ ויכוח). א' אַ פּראַגע, אַ נייע פּראַבלעם.

11. ברענגען דערצו אַז עפעס זאָל זיך אַג- הייבן; אַרויסרופּן. א' אַ טומל, אַ געריידע- רני, אַ געשלעג. א' אַ רכילות, אַ מחלוקת. א' אַ משפט. "כאַטש ער איז אַ גאַר, זאָל ער כאַטש ניט א' שאַנד...", תניא. 560. א' אַ חיות = מאַכן אַ גרויסן אַנשטעל; טאָן מכלו- מרשט וויכטיקס. א' אַ בית-דין = אַוועקזעצן אַ בית-דין. אַרכ. "מן זאל קיין בית דין אויף הייבן, אם לא ברשות רוב ראשים וטובים", תקק.

12. באַהאַלטן, אויפהייבן. אַרכ. "ויאמר אלקים יהי אורי" — עס זאָל זיין איין ליכט בעולם הזה. אבר יהיה אורי" — דאָס גרושה ליכט איז אויף גיהובן גיארין לעולם הבא", נצו, ג/ד. "דר אים זיין נשמה האט ויזר גי- געבן, דיא ער אים האט אויף צו היבן גיגעבן איבר נאכט, אונ ער ביקומט זיא א פיל בעשר אז דיא ער זיא אויף צו היבן האט גיגעבן", לטו, 1/6. "רבי יודא אויף רבי יוסי...אבן אירן בבטל אים יוא אויף צו היבן איבר שבת", מב. מעשה פה.

13. אַוועקנעמען, אַפּשאַפּן, פּאַרכאַפּן. אַרכ. "דר שאליט [= טשאַלנט] מאַג זיין גרוש אדר קליין, דיא העלפּט מוז פּון טיש אויף גהובן זיך", אשכנז [פּ 5] ווין. "האַט גאַר געטשאַטע- העט...א' דעם רבי מיט...דעם גאַנצן געלט", גדולת ר' וואָלף... [9]. "ווען דער מענטש הייבט אויף זיך פּאַרקרימונג...איז השי"ת עובר על פּשעי, מאמר ראש-השנה, נ"י, ת"ש. ...קאָן גאַר געהאַלפּן ווערן, ווען מאן די קראַנ- קייט אויפֿהייבט, עמוד היראה, אוגוואַר 1867.

14. אויפֿמאַנען, אויפֿזאַמלען, צונויפֿקלעבן. אַרכ. "בחנובה זאל קיין עני אום גיין, נייארט דיא גבאים שיקן די רבנים דיא דא אויף הייבן אויף אלי ענינים", תקק. "ווען מן פּאַר איינע עני אוב גיט אונ מן היבט אים געלט אויף...", לטו, 1/47. "עס איז אין משל צו איינע מלך דער דא האט מס אויף צו הייבן פּון זיינע לאַנד שאַפּט אונ קומט מיט איינים גרושן חיל דש מס אויף צו היבן, ספּר המנהגים. אַמטש 1723, לה/א. "הקביה האַט

הייבן אים פּון בעט (געלעגער) און אַוועק- לייגן אויפֿן דיל. ← אויך ב. 5.

2. אויפֿשטעלן עמעצן פּון אַ ליגנדיקער פּאַזיציע אָדער נאָך אַ פּאַלן. "עס איז גרינג גער אויפֿצוהייבן פּון שיקור פּון דער ערד איידער אַ געשעפּט", שו (← 7). "בעסיר איז תמיד צוהיא אירע פּון איינע...ווען זיי פּאַלן...אזו קען איינר דעם אנדרן אוף הייבן", מט. קהלת תקע"ט, ד, 9—10.

3. האַלטן אין דער הייד. "האַט ער...די פּאַטשילע...אויפֿגעהויבן אַקעגן דער ווין, האַט ער איבערגעלייענט וואָס דאָרט איז גע- שטאַנען", נחב. 'מעשה מאבדות בתמלכה. 'אויף הייבט דיא ספּר תורה אויף [בני הגבתי] אויף הייזט אירדמן דש כתב אויף דש קהל זאגט 'זואת הברכה', ספּר המנהגים, אַמטש 1723, ה/ב. "דר נאך היב אויף דאש בעקין אויף זאג 'מהא לחמא עניא' אויף, טה וו. ← אויפֿ- הייבונג 2. א' אים (עס) אַן אויפֿהייבונג פּאַר (צו) גאַט".

4. פּאַרשאַרצן; אַרויפֿשאַרצן; אַרויפֿציען. א' די פּאַלע, דאָס קליייל. א' דעם פּאַרהאַנג דעם שליער. א' דעם פּאַרהאַנג = אויך חזיון דעם אמת, אַנטפּלעקן אַ סוד. א' דעם שליער = דאָס זעלביקע.

5. מאַכן עס זאָל אַרויסקומען הויך, הע- כער. א' דאָס קול, די שטים = אַנהייבן שרייען אָדער רעדן (קלאַנג) אַ סך העכער, אויך סתם רעדן. א' אַ קול פּון געזאַנג (פּון תפילה). "טושטו דין שטים אויף היבן דין חבֿר נאך צו הייאני...", עיון, 1/23. "דערומ, ליבע אונטער, הייב אויף דין שטים מיט גע- חוין פּון געבעט צו אונדזער באַשעפּער", א. פּאַחיר, גדולת יוסף. א' דאָס קול (די שטים) קעגן עמעצן = אַנהייבן פּראַטעסטירן. א' אַ געשריי; א' אַ גאַלד. "זנען געקומען אַנצולויפֿן די אַלטע ברוקאַרזשעס און אויפֿ- געהויבן אַ גאַלד; 'אונדזער ברויט נעמט איר צו!", דמבלי; צוויי און א דריטער. א' דעם דאָך = אַזוי שטאַרק שרייען, טומ- לען אַזש דער דאָך הייבט זיך. א' אַ טויטן = אַזוי שטאַרק טומלען אַז אַ טויטער זאָל ווערן וואַך. א' נאָ הרע = שטאַרק אַפּלאַך, אַפּוהוקן (מיט פּאַרשיידענע אַנשטעלן ווי יענער וואָלט געווען אַ העלד).

6. מאַכן גרויס, אויסלויבן; דערהייבן. א' עמעצן און אים לויבן. אַז ער וויל הייבט ער אים אויף און אַז ער וויל האַרפּט ער אים אַראַפּ, פּוול. "זי האַט אים גערופֿן צו זיך, פּאַרהאַלטן זיך צו אים ווי צו אירס אַ גלייכן...אים אויפֿגעהויבן איבער זיך", אפּא, אַ סוד. 7. פּאַרבעטערן, ברענגען צו אַ העכערער מדרגה. אויפהייבן אַ געשעפּט. א' דעם גאַנצן מעמל, מצב. "אונדזער גוטער גאַט האַט זיך אויף מיר מרחם געווען, און האַט אויפֿגעהויבן מיין מזל", אלצ, תוכחת חיים. א' דעם קרן התורה, לדב. א' אין גראַד (אין מדרגה) = פּאַרבעטערן דעם מצב; ב) מאַט. מאַכן אַז דער גראַדזווער זאָל זיין אַ גרעסערער [למשל פּון אַ אַריבערפירן צו אַ].

א' דאָס האַרץ = א) בעסער מאַכן. "מע קען די האַרץ ניט א', קיינמאַל [ניט] נאָכער

אַצונדערט געפּונען אַן אַרט אויפֿצוהייבן זיך נע חובות פּון די עבירות וואָס מיר האָבן גע- טאָן", צור. מקץ.

15. אַפּלייגן, אַרכ. "זייט איר גיחוזין אין זיין רשות, אבר איצונד זייט איר ניט אין זיין רשות, אבר איך היב דאש אויף [אין] נצו, זשיטאַמירער אויסגאַבע: "לייג דאָס אַפּ" אויף איין זמן אחר", נצו, מ/ג.

אויפֿהייבן זיך — דפּוה. 1. בבשן זיך אין דער פּאַזיציע פּון נידעריק אויף העכער. אַ האַנט, אַ קאַפּ הייבט זיך אויף. "די אייביק אַראַפּגעלאָזטע אויגן האָבן זיך לאַנגזאַם אויפֿ- געהויבן", פּרץ. 'אַראַפּגעלאָזטע אויגן.

2. אַוועקשטעלן זיך פּון אַ ליגנדיקער אָדער זיצנדיקער פּאַזיציע. א' זיך פּון דער ערד, פּון געלעגער. "יענער האַט אויפֿהייבנדיק זיך פּון אַרט, אַנגעשפּאַרט ביידע הענט...אויפֿ- שטענדער", ממוט, הינטשפּ. "אַזוי האַט [ער] זיך באַלד אויפֿגעהויבן פּון זיין באַנק", נט, משפּוח מאַשבער.

3. אַוועקזעצן זיך (ווען מען איז פּרוער געלעגן). א' זיך פּון שלאַפּבאַנק און אַנשפּאַרן דעם קאַפּ אין אַנט, א' זיך און טרינקען קאַ- ווע אין בעט. 4. אויפֿשטיין פּון שלאַף. א' זיך מיט זונאויפֿגאַנג. "הייב זיך אויף אינ- דערפֿרי, זאָג 'מודה אני', מעלק אויס די קי — און שפּאַר זיך אַ ביסל ציי", פּוול אָדער פּל אין אוקר, מג. 5. אויפֿשטיין פּון אַ קראַנקייט. א' זיך פּון (נאָך) אַ טיפּוס. קללה: "נישט דערלעבן זאָל ער א' זיך!".

6. אויפֿשטיין קעגן עמעצן, שטעלן זיך אין ווידערשטאַנד, אַנהייבן קאַמף. א' זיך קעגן שונא. א' זיך פּאַר פּרישהייט.

7. פּאַרלאַזן אַרט וואו מע געפּינט זיך. א' זיך פּון דעם קליינעם שטעטל און אַוועקפּאַרן קיין אַמעריקע. "לעגיר וויל אייךן זעלבן גיט אן דיר אויף דיא קינדיר זיין. זאָ וויל איך מיך אויף הייבן אויף וויל היים צו דיר ציהיין", פּראַנג. 3. "האָבן זיי זיך אויפֿגעהויבן און זענען אַליין געפּאַרן צו זיי און האָבן גיט געפּונען איינע פּון זייערע טעכטער", נחב. 'מעשה ממלך וקיסרי.

8. (אַנהייבן) פּלענען; שטינגן הויך אינדער- לופּטן. זיך א' ווי אַן אָדלער. דער עראַפּלאַן וועט זיך באַלד אַז איבער די וואָלקנס. "כאַפט אַ שפּאַרבער אַוועק אירס אַ קינד און הייבט זיך דערמיט אויף הויך אין לופּטן", ממוט. קליאַטשע. "טוסט אַ טו אויס זיך...פּון גאַנצן דעם גשמיות אויך, און הייבט זיך אויף העכער פּון העכער", אשט, משלים ו. 9. זיך צעוואַקסן. זע ווי דער בוימ! האַט זיך אויפֿגע- הויבן אין דריי יאָר צייט! "נאָך בר-מצווה האַט דאָס בחורל זיך אויפֿגעהויבן קיין עיין הרע, ער וועט באַלד איבערהאַקסן דעם טאַטן", רייד.

10. קומען, דערהייבן זיך צו אַ בעסערער מערכה, העכערער מדרגה; בעסער ווערן. "היינט אַז דאָס מול האַט זיך אים שוין אויפֿ- געהויבן, און דאָס מול מאַכט קלוג, האַט ער שוין געקראַנגן אַ ביסל פּאַרשאַנד", נחב. 'מעשה בחכם וחסד'. "עס קען נאָך גראַד היינ- טיקע נאכט זיך שטעלן אַ וועג, און דער מסחר

געבן זיך אין דער העלט" = אין העלטזאכן, זה ניט צו באַגערן, פוקח עורים, שקלאו 1832, אות י"א; ב) אַפּילן עס מיט עזות, ער גער מאַכן. אַ בעל-תשובה דאַרף...ניט א' די האַרץ צו רעדן פּיל דברים בטלים, דאַרטן. אות י"ב. א' עמעצן = אים אַרענברענגען אין אַ בעסערער שטימונג, פּריילעך מאַכן. "די בלאַזענעס האָבן זיך געשטעלט דעם רבי עפעס א', אַזוי ווי ס'איז מחויב צו זיך", גדולת ר' וואָלף" [9].

8. מאַכן שפּערער, הייבן אין פּריזן. דער לאַמער יוחנן און יונה סגירגוהר האָבן אויפֿ- געהויבן דעם מקח [פּון עליות], פּרץ. אַס די...האָבן מיטאַמאַל אויפֿגעהויבן די אַקציעס פּונעם געלן יידן", שע. בלאַזנדונדע שטערן. 9. העלפּן, שטעלן אויף די פּיס. א' אַ קרוב אין גויט. [פּרנג 2].

10. אַרויסקומען מיט אַן ענין. אַגירן אַ ניעם ענין (און ברענגען צו אַ ויכוח). א' אַ פּראַגע, אַ נייע פּראַבלעם.

11. ברענגען דערצו אַז עפעס זאָל זיך אַג- הייבן; אַרויסרופּן. א' אַ טומל, אַ געריידע- רני, אַ געשלעג. א' אַ רכילות, אַ מחלוקת. א' אַ משפט. "כאַטש ער איז אַ גאַר, זאָל ער כאַטש ניט א' שאַנד...", תניא. 560. א' אַ חיות = מאַכן אַ גרויסן אַנשטעל; טאָן מכלו- מרשט וויכטיקס. א' אַ בית-דין = אַוועקזעצן אַ בית-דין. אַרכ. "מן זאל קיין בית דין אויף הייבן, אם לא ברשות רוב ראשים וטובים", תקק.

12. באַהאַלטן, אויפהייבן. אַרכ. "ויאמר אלקים יהי אורי" — עס זאָל זיין איין ליכט בעולם הזה. אבר יהיה אורי" — דאָס גרושה ליכט איז אויף גיהובן גיארין לעולם הבא", נצו, ג/ד. "דר אים זיין נשמה האט ויזר גי- געבן, דיא ער אים האט אויף צו היבן גיגעבן איבר נאכט, אונ ער ביקומט זיא א פיל בעשר אז דיא ער זיא אויף צו היבן האט גיגעבן", לטו, 1/6. "רבי יודא אויף רבי יוסי...אבן אירן בבטל אים יוא אויף צו היבן איבר שבת", מב. מעשה פה.

13. אַוועקנעמען, אַפּשאַפּן, פּאַרכאַפּן. אַרכ. "דר שאליט [= טשאַלנט] מאַג זיין גרוש אדר קליין, דיא העלפּט מוז פּון טיש אויף גהובן זיך", אשכנז [פּ 5] ווין. "האַט גאַר געטשאַטע- העט...א' דעם רבי מיט...דעם גאַנצן געלט", גדולת ר' וואָלף... [9]. "ווען דער מענטש הייבט אויף זיך פּאַרקרימונג...איז השי"ת עובר על פּשעי, מאמר ראש-השנה, נ"י, ת"ש. ...קאָן גאַר געהאַלפּן ווערן, ווען מאן די קראַנ- קייט אויפֿהייבט, עמוד היראה, אוגוואַר 1867.

14. אויפֿמאַנען, אויפֿזאַמלען, צונויפֿקלעבן. אַרכ. "בחנובה זאל קיין עני אום גיין, נייארט דיא גבאים שיקן די רבנים דיא דא אויף הייבן אויף אלי ענינים", תקק. "ווען מן פּאַר איינע עני אוב גיט אונ מן היבט אים געלט אויף...", לטו, 1/47. "עס איז אין משל צו איינע מלך דער דא האט מס אויף צו הייבן פּון זיינע לאַנד שאַפּט אונ קומט מיט איינים גרושן חיל דש מס אויף צו היבן, ספּר המנהגים. אַמטש 1723, לה/א. "הקביה האַט

הייבן אים פּון בעט (געלעגער) און אַוועק- לייגן אויפֿן דיל. ← אויך ב. 5.

2. אויפֿשטעלן עמעצן פּון אַ ליגנדיקער פּאַזיציע אָדער נאָך אַ פּאַלן. "עס איז גרינג גער אויפֿצוהייבן פּון שיקור פּון דער ערד איידער אַ געשעפּט", שו (← 7). "בעסיר איז תמיד צוהיא אירע פּון איינע...ווען זיי פּאַלן...אזו קען איינר דעם אנדרן אוף הייבן", מט. קהלת תקע"ט, ד, 9—10.

3. האַלטן אין דער הייד. "האַט ער...די פּאַטשילע...אויפֿגעהויבן אַקעגן דער ווין, האַט ער איבערגעלייענט וואָס דאָרט איז גע- שטאַנען", נחב. 'מעשה מאבדות בתמלכה. 'אויף הייבט דיא ספּר תורה אויף [בני הגבתי] אויף הייזט אירדמן דש כתב אויף דש קהל זאגט 'זואת הברכה', ספּר המנהגים, אַמטש 1723, ה/ב. "דר נאך היב אויף דאש בעקין אויף זאג 'מהא לחמא עניא' אויף, טה וו. ← אויפֿ- הייבונג 2. א' אים (עס) אַן אויפֿהייבונג פּאַר (צו) גאַט".

4. פּאַרשאַרצן; אַרויפֿשאַרצן; אַרויפֿציען. א' די פּאַלע, דאָס קליייל. א' דעם פּאַרהאַנג דעם שליער. א' דעם פּאַרהאַנג = אויך חזיון דעם אמת, אַנטפּלעקן אַ סוד. א' דעם שליער = דאָס זעלביקע.

5. מאַכן עס זאָל אַרויסקומען הויך, הע- כער. א' דאָס קול, די שטים = אַנהייבן שרייען אָדער רעדן (קלאַנג) אַ סך העכער, אויך סתם רעדן. א' אַ קול פּון געזאַנג (פּון תפילה). "טושטו דין שטים אויף היבן דין חבֿר נאך צו הייאני...", עיון, 1/23. "דערומ, ליבע אונטער, הייב אויף דין שטים מיט גע- חוין פּון געבעט צו אונדזער באַשעפּער", א. פּאַחיר, גדולת יוסף. א' דאָס קול (די שטים) קעגן עמעצן = אַנהייבן פּראַטעסטירן. א' אַ געשריי; א' אַ גאַלד. "זנען געקומען אַנצולויפֿן די אַלטע ברוקאַרזשעס און אויפֿ- געהויבן אַ גאַלד; 'אונדזער ברויט נעמט איר צו!", דמבלי; צוויי און א דריטער. א' דעם דאָך = אַזוי שטאַרק שרייען, טומ- לען אַזש דער דאָך הייבט זיך. א' אַ טויטן = אַזוי שטאַרק טומלען אַז אַ טויטער זאָל ווערן וואַך. א' נאָ הרע = שטאַרק אַפּלאַך, אַפּוהוקן (מיט פּאַרשיידענע אַנשטעלן ווי יענער וואָלט געווען אַ העלד).

6. מאַכן גרויס, אויסלויבן; דערהייבן. א' עמעצן און אים לויבן. אַז ער וויל הייבט ער אים אויף און אַז ער וויל האַרפּט ער אים אַראַפּ, פּוול. "זי האַט אים גערופֿן צו זיך, פּאַרהאַלטן זיך צו אים ווי צו אירס אַ גלייכן...אים אויפֿגעהויבן איבער זיך", אפּא, אַ סוד. 7. פּאַרבעטערן, ברענגען צו אַ העכערער מדרגה. אויפהייבן אַ געשעפּט. א' דעם גאַנצן מעמל, מצב. "אונדזער גוטער גאַט האַט זיך אויף מיר מרחם געווען, און האַט אויפֿגעהויבן מיין מזל", אלצ, תוכחת חיים. א' דעם קרן התורה, לדב. א' אין גראַד (אין מדרגה) = פּאַרבעטערן דעם מצב; ב) מאַט. מאַכן אַז דער גראַדזווער זאָל זיין אַ גרעסערער [למשל פּון אַ אַריבערפירן צו אַ].

א' דאָס האַרץ = א) בעסער מאַכן. "מע קען די האַרץ ניט א', קיינמאַל [ניט] נאָכער

— אויפשניען מיט א קלאר ליכט. „עס ווערט פֿינצטערער, די צעוואַרפֿענע לאַמטערנס העלן אויף, אַפֿאַ „מלכהלע“...געוונטער יודישער פֿונק העלכער וויל צוריק אין אַ פֿלאַם א״, שטריגעדער. טרוו — אויפקלאַרן, קלאַר, ליכט טיק מאַכן. „דער אויסגעפֿרעגטער...האַט גיט אויפֿגעהעלט גאַרניט פֿון דער פֿאַרנעפֿלטקייט“, ש. ביקל, טמוז, 1954 ו 22.

אויף העלפֿט — גזדו פֿראַזע. אויף צוויי גלמכע טיילן, אויף האַלב אַ. (אַפֿט טיילן אויף העלפֿט, איין טייל געבן... העלפֿט אויף העלפֿט = אויף צוויי אינגאַנצן גלמכע חלקים. זיך טיילן מיטן ברויט (מיט דער ירושה) ה' א' ה'.

אויף העלפֿן — טרוו. העלף אויף, ~געהאַלפֿן. 1. מיטאַמאַל, פֿלוצלינג העלפֿן (ביז דער גיי טיקער מדרגה). „...וויל אויגו השׁי שמו הט יוא זולכי נסים גיטון אוי דיר ת״ל [= תודה לאל] אויף גיהולפֿן“, פֿראַגב, 10. „גון, גאט איז דר ברמיק און ביגערט דעם מענטש ווידר אויף העלפֿן“, לטו, 1/149. 2. העלפֿן צו ביסלעך, ציטגנוויז, „[די חברה] העלפֿט אויף מענטשן וואָס האָבן גיט קיין געלט, זיי זאָלן גיט פֿאַרלירן דאָס גרעסטע קאַפיטאַל — די בושׁה“, ארז, קמ, 1865, № 4. אַ מעגלעכקייט יענעם אויפֿצוהעלפֿן אויף בכּוודיקער אַרׁט, דאַרטן.

אויף הענגונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהענגען. די א' פֿון די פֿאַרמפֿטע צום טויט.

אויף הענגען — דאָס (די), ין (ער). פֿראַצעס פֿון אויפֿהענגען (מיט ביטול). „בײַ אַזאַ אַ וועלן די לבלעכער זיך גיט אויסטירקענען“.

אויף הענגען — טרוו. הענג אויף, גע'אַר' (אַ) גענען (זו ~געהענגט). 1. אַרױפֿטאַן אויף עפעס וואָס קען אויסהאַלטן די שווערקיט פֿון אַ זאַך. א' אויף אַ שטריק, צווייג, בוים אע. א' אויף אַ שטוואַק, קרוק אע. „אַז מע זאָל א' אויף דער וואַנט אַלע פעקלעך, וואָלט זיך אײַט לעכער געכאַפֿט צו זינעם“, שוו [פעקלעך = אויך: פעקלעך צרות]. „אַז עס איז דאָ אַ פֿוטער, וועט שוין זיין אַ שטוואַק אים אויפֿצוהענגען“, שוו [אַז עס איז דאָ דער עיקר, וועט שוין די קלייניקייט וואָס פֿעלט אויך זיין]. „אויף די ווערבעס וואָס אין איר [אין בבל] האָבן מיר אויפֿגעהאַנגען אונדזערע האַרפֿן“, תי, תהלים קלו, 2. „אויך טאָר ער קיין קלייד גיט אויף הענגן נאָך גיט אויף שפּרייטן אום צו טריקן“, לטו, 2/67. „דער שמש...גיסט אַרײַן וואָסער אין האַנטפֿאַס, הענגט אויף דעם גאַנצן עולמס איינציקן האַנטער“, ממוס, שלמה. „אַרעמע קלעומער — זיי פֿלעגן ביז שבת־נחמו זיין פֿאַרבענקט, און גלייך ווי פֿאַרצייטן אויף וועגן די פֿידלען אויף וועגט אויפֿגעהענגט“, יאָ חתונה שבת־נחמו. א' די פֿיס אויף דער זאָרעך [צוים] = ווערן אַ גרויסער אַרעמאַן, שטאַרבן פֿון הונגער.

2. אַרױפֿטאַן און צופֿראַווען; צופֿעסטיקן, צוקלעפֿן. א' אַ צעטל אויפֿן טאַול. א' אַ שלאַס אויף דער טיר. יאָ אַ שלאַס אויפֿן (פֿאַרן) מויל (= א) האַלטן בסוד, זיך גיט אַרױסרעדן; ב) גיט לאָזן ריידן. „די דיקטאַ“

אויפֿהייצן זיך — אוטוו. אַ — דפּוו. 1. אַנ־צינדן זיך אָדער פֿאַרברענט ווערן. דאָס האַלץ קען זיך א' פֿון די פֿונקען וואָס פֿלענע אַרום. 2. ווערן זייער אויפֿגערעגט און שטאַרק רעאַגירן; אויפֿפֿאַכן זיך. א' זיך און זיך וואַרפֿן שלאָגן.

אויפֿהילונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהילן.

אויפֿהילן — דער, ין. אַקט פֿון אויפֿהילן. אַ פֿלוצעמדיקער א'.

אויפֿהילכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהילכן. די א' פֿון דער קאַנאַדע.

אויפֿהילכן — אוטוו. הילן אויף, ~געהילכט. מיטאַמאַל אַרױסקומען מיט שטאַרקע קלאַנגען וואָס צעטראָגן זיך איבער אַ ברייטן שטח. אַ פֿריילעכער געלעכטער הילכט אויף. „אין דער שטילקייט פֿון דער נאַכט הילכן אויף שאַסן און אויפֿרייסן פֿון גראַנאַטן“.

אויפֿהילן — טרוו. היל אויף, ~געהילט. אויפֿרעקן, אָפֿדעקן, אַראַפֿנעמען אַ הילע. א' אַ מצבֿה = דזוו אויפֿדעקן אַ. א' דעם פֿאַר־האַנג פֿון די געשעענישן, אַלע זאָלן וויסן.

אויפֿהילן זיך — אוטוו. אַ — דפּוו. „די וואַר אַלן האָבן זיך אויפֿגעהילט בים טאַנצן“.

אויף הינטער — גזדו (פֿראַזע). אויף צוריק, הינטערזייעלעכט. זיך אומקוקן א' ה'. „גיי גיט א' ה' וועסט פֿאַלן!“. „יעדערער פֿון זיי פֿון גאווה אַזש א' ה' אויסגעבייגט“, בראַד, באַגניסטערונג.

אויף הינקען — אוטוו. הינק אויף, ~געהונג קען (זו אויך: ~געהינקט). מיטאַמאַל אָנהייבן ה' הינקען. „דער שטיין האָט געטראָפֿן און דער פֿלכֿ האָט אויפֿגעהונקען“.

אויף היצן — טרוו. היץ אויף, ~געהיצט. 1. צוגעבן היץ (ביז דער גייטיקער מאַס). א' דאָס בראַט־איינזעלע. 2. דזוו אויפֿהיצן. א' עמעצן, מאַכן אים מלא גזלן.

אויף היצן זיך — אוטוו. אַ — דפּוו. ווערן שטאַרק אויפֿגערעגט, אויפֿגעקאַכט. א' זיך און זיך צעשרייען מיט באַנומענע קולות. א' זיך חיות גיט זיכער.

אויף היקען — אוטוו. יקע אויף, ~געהיקעט. פֿלוצלינג, מיטאַמאַל אָנהייבן היקען. א' אויף די פֿערד, דערלאַנגען זיי (מיט) אַ בייטש.

אויף הירושען — אוטוו. זשע אויף, ~גע'הירושעט. פֿלוצלינג, מיטאַמאַל אָנהייבן הירך צו הירושען. דאָס פֿערד האָט זיך צעפֿאַלאַ שעט און אויפֿגעהירושעט.

אויף העבלעווען — דזוו אויפֿהובלען אַ.

אויף העכערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהעכערן. די א' פֿון די פֿרייזן.

אויף העכערן — טרוו. ער אויף, ~גע'העכערט. 1. מאַכן העכער. א' דעם פֿלויט. 2. מאַכן טייערער. א' די מקחים.

אויף העכערן זיך — אוטוו. אַ — דפּוו. קו' מען צו אַ העכערער מדרגה. א' זיך פֿון אַ נידעריקן באַמטן ביז צום פֿירער פֿון אַפֿ־טייל.

אויף העלן — העל אויף, ~גע'העלט. אוטוו

זאָל זיך ווידער א״, קמ, 1870, № 2. 11. גע'האַלפֿן ווערן; אויפֿגערעכט ווערן פֿון געפֿאַלן קייט. „פֿאַלן פֿאַלט מען אַליין, אָבער אויפֿצור־הייבן זיך דאַרף מען די האַנט פֿון אַ גוטן פֿריינד“, שוו [ווש מיטן 22]. „עס איז אַפֿילו גיט צו גלייבן, אַ מענטש זאָל זיך פֿלוצלעם א'. וואו האָט ער גענומען די מטבעז, אבג, דעקטוו. וואַרשע 1876.

12. זיך אָנהייבן, אויפֿקומען, אויפֿשאַפֿן זיך. עס הייבט זיך אויף אַ טומל, אַ געשריי אע. אַ מחלוקת, אַ קריגעריז אע. עס הייבט זיך אויף אַ רעוואַלוציע, אַן אויפֿשטאַנד אע. „עס האָט זיך אויפֿגעהויבן אַ שטורעמויגט“, ממוס, קליאַטשע. „אז הולטייאוס הייבן זיך אויף מוז מען זיכן איין מענטשן“, מס, משלי תקע"ד, כה, 11.

אויפֿהייבען — דאָס (די), ין. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהייבן זיך (אויך מיט איר בייטעם). אויפֿשטייגן.

אויפֿהייבעניש — דאָס (די), ין. געדויער־דיקער פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿ־הייבן (זיך). „גיטאָ קיין אַנדערע פיבודים פֿאַר יידן...גיטאָ קיין אַרױפֿשטייגענישן, קיין אײַן, קיין מעדאַל...“, שט, אײַזשע שרביבער.

אויפֿהייטערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהייטערן (זיך).

אויפֿהייטערן — טרוו. ער אויף, ~גע'הייטערט. אויך מיט זיך. אויפֿמונטערן, אַרױס [פֿון שפּיטאַל־צימערן] איז אין אַ גאַרטן אַרײַן...דאָס אַליין היטערט אים אויף, איז אים מחיה, צעד.

אויפֿהייכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון מאַכן העכער, דערהייבן (זיך). אַן א' אין מיטן וועג. די א' צו אַ בעסערן פֿאַסטן.

אויפֿהייכן — טרוו. הייך אויף, ~גע'הייכט. אויך מיט זיך. 1. מאַכן עס זאָל זיין העכער. א' דאָס בערגל שטיינער. 2. אויפֿ־הייבן, דערהייבן. א' אַן אומבאַמערקטן, מאַכן אים פֿאַר אַ גדול. (פֿאַרג: אויפֿהייכן).

אויפֿהייזיקן — טרוו. יק אויף, ~גע'הייזיקט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַטני) מאַכן הייליק, א' עמעצן, מאַכן אים פֿאַר אַ געטשקע.

אויפֿהיילן — טרוו. הייל אויף, ~גע'היילט. אינגאַנצן געזונט מאַכן. א' אַ מסוכנעם חולה, שטעלן אים אויף די פֿיס.

אויפֿהיילן — אוטוו. הייל אויף, ~גע'היילט. פֿלוצלינג אָנהייבן היילן, וואַיען (וועגן הינט, שאַקאַלן). א' פֿאַר ווייטיק, א' ווי אַ פֿאַרוואונ־דעטע חיה.

אויפֿהייפֿלען — טרוו. פֿל אויף, ~גע'הייפֿלט. ציוניפֿלייגן, צווייפֿנעמען היפֿלעכ־ווייז, ביסלעכעווייז, א' זאַכן אין אַ פֿאַרג. מיט זיך = ווערן אַ היפֿל, בערגל. „אַ גאַנצע קופּע מיסט האָט זיך אויפֿגעהייפֿלט פֿאַר דער טיר“.

אויפֿהייצונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהייצן. די א' פֿון קעטל.

אויפֿהייצן — טרוו. הייץ אויף, ~גע'הייצט. אויטערהייצן, מאַכן פֿיער; הייצן ביז דער גייטיקער מדרגה. א' דעם אויוון, א' די באַד.

עס הערט אויף די וסת, און דער בויך הערט גרעסער...און זי פילט קיין אנדערע שמערצן ניט — איז זי באשטימט מעוברת, מלכה בערלאַנט, די גליקלעכע מוטער, ווילנע 1836. 3. זיך אָפּשטעלן אין דער אַרבעט, מער ניט ממשיך זיין צו טאָן עפעס. „אַז די מיל הערט אויף צו מאַלן, הערט אויף דער מיל גער צו צאָלן“, שו. „גיב דעם בער אַ ווייב, העט ער אויך אַ צו טאַנצן“, שו. „אויפגע הערט שוין אַרבעט זוכן, האַרצעדיקער טאַ טע“, 57. „מחיתני מוז לעזע [לעתעתה] אויף הערן צו שרעבן, דען עש איז סמוך לשבת“, פראַגב, 40. „נאָך אַ קומט אַן אינפֿי גיטיו מיט צו, אין אומה, אויך וורר פֿעלט אַפֿט דער צו, דאַס זעלבדיקע אויך 43].

4. זיך אָפּשטעלן אין אַ פּראָצעס, אין אַ (פסדרדיקער) אַנטוויקלונג. אַ וואַקסן; אַ שטאַבן, אַ ניצן. „וועט ער ניט אַ פֿון צו זען אַלע טאַג אַ ניעס סימן פֿון גאַטס חכמה, זוה, 163. „די פֿיס האָבן אים אויפֿגעהערט צו דינען“, ממוס, מעשות. „האַט ער אויף אַ רגע אויפֿגעהערט לערנען — דער קוואַל איז גע עפֿנט און בלוט האָט גערוגען“, אשט, מנטע לען. „אַ צו אַטעמען = שטאַרבן. *הער אויף! = אויך: זי שטיל, שוויג, זי רואיק. **אויפֿהערן** — אַ דפֿו. אַקוזו — מיט די 33 43, ווען אַנטשטאָט דעם אינפֿיגייטיו קומט אַ סובסטאַנטיו. אַ די צאָלונגען, די באַמאיו גען, די אַרבעט. די צוגרייטונגען אַזוז. מע דאַרף וויסן ווען אויפֿצוהערן (די אַרבעט, די קריגערייען אַזוז). „ער האָט חתונה געהאַט מיט אַ גויע...און אויך יעמאַלט ניט אויפֿגע הערט זיין אויסגעלאַסן, תאווהדיק לעבן“, 123. טרו — אַרכ. דזו אויסהערן. „ער העט איין משפט...ווערט ער זיין מליץ וואל דאן הערן, דש ער זיך ניט טועה ווער אודר דאן ער אים זיין (זכיות) ניט פֿר געשט“, 120, 1/12.

אויפֿהערן זיך — אַוטו. דזו אויפֿהערן, אַוטו, אָדער מיט בּיבאַטיט: פֿון זיך, אַן זישיקן אַרשנמיש. „דיא זוהמא פֿון דעם נחש האט זיך נאָך גיבן אַן אויפֿגעהערט פֿון דער וועלט“, 22, כג/ב. „אין צו, יז/א: „דיא זוהמא פֿון דער נחש האט ניט אויף גיהערט פֿון עולם“. **אויפֿהערשן** — אַוטו. הערש אויף, אַגע הערשט. מיטאַמאַל אַנהייבן הערשן. „אַז אַ קנעכט הערשט אויף איבערן פֿאַלק — איז גענוג ביטער“.

אויפֿהעשען — אַוטו. ישע אויף, אַגע הערשט. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן העשען, ביטער וויינען און שווער אַטעמען דערבני. אַ אַז מע זאָל עס גאַרינט קענען אייננעמען. 2. אויפֿ הירושען. אַ פֿערד האָט אויפֿגעהעשעט.

אויפֿהעקן זיך — [...]העיקערן אַוטו. הפֿקר זיך אויף, זיך אַגעהקרט. ווערן בּני זיך הפֿקר, אויפֿפֿירן זיך אוממאַראַליש אַן שום אַהריות. אַ זיך, ווערן אַ סאַמאַואַלען, ניט רעכענען זיך מיט קיינעם.

אויפֿהקדשן — [...]העיקדעשן טרו. הקדש אויף, אַגעקדשט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונ דאַסני) אַנמאַכן אַ הקדש, אַנשמוצן, ברענגען

דראַקע [= געשלעגן אין פֿישמאַרק...], אַטו, דיא אַדישע קליידער אומוועקלונג, ווילנע 1870. **אויפֿהעצערן** — דאַס & דע, יען. טוואונג פֿון אויפֿהעצערן. דאַס געמייע אַ. **אויפֿהעצקען** — טרו. יקע אויף, אַגע העצקעט. 1. אויפֿטרייסלען, אויפֿשאַקלען, אויפֿ וויגן, אויפֿהוידען. אַ מעמען אויף דער העצקע קע. 2. אויפֿהעצן [געניצט ווי אַ מין פֿאַר קלענער־פֿאַרעם אָדער מיט ביטול]. אַ די צוויי הענער ווי זאָלן זיך שלאָגן. **אויפֿהעצקען זיך** — אַוטו. אַ דפֿו. אויך: אַרויפֿשפּרינגען און זיך האַצקען, העצקען. אַ זיך אויפֿן פֿערדל און זיך לאָזן אין גאַלאַפּ. **אויפֿהעקלונג** — די יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהעקלען. די אַ פֿון וואַל זאַכן.

אויפֿהעקלען — טרו. יקל אויף, אַגע העקלט. 1. פֿאַרענדיקן העקלען. אַ אַ יאַקל. 2. פֿראַנדערשפּילען, אַראַפּנעמען פֿון די העקלען. אַ דעם שניגעל. 3. אַרויפֿציען, אויפֿהענגען. „עפעס ווי עמעצער וואַלט אים אויפֿהעקלט אויף אַ דראַט“, ב. טייטלבוים, אויפֿן שוועט.

אויפֿהערן — דער. מצ נב. אַקט פֿון אויפֿהערן. זאָל שוין נעמען אַן אַ צו די צרות. „אַן (אַ) אַ = אַן אַן אָפּשטעל, פּסדר. „בני אים איז קיין זאָך ניט מיט אַ מאַס: שוויגט ער — איז געשוויגן, רעדט ער — איז גערעדט, אַן אַן אַ“, ממוס, יאַסיפֿות. עס שנייט רענגט (אט) אַן אַן אַ.

אויפֿהערונג — די יען. אַרכ. דזו אויפֿהער. „סיומא“, איין אויף הערונג פֿון צו אימר מער... „טיטש פֿון אַקדמות, פֿירט 1694 [פֿש ווו]. „סיומא — איז דש איין אויף הערונג. לעלם ביז צום יובֿל...“ פֿר אַקדמות מיט עבֿר־טיטשט... [לעמפּערג, אַנהייב 19. יח]. „זיי זאָלן אין איין אַטעם פּליעסקען אַן אַ“, ייל, פּוילישע יונגל, אַדעס 1895 [אין טעקסט „אויפֿערניג“].

אויפֿהערן — אַוטו. הער אויף, אַגע הערט. 1. מער ניט זיין, פֿאַרשווינדן, אויסלאָזן זיך. „אַז עס פֿעלט פּרנסה, הערט אויף דער שלום בית“, שו. „אונ ווען השׁתּפּות אויף הערט זאָל אַליש פֿאַר קאַפּט ווערן דאן איין אידריר [= יעדערער] זיין מעות קריגט“, גה, 111. „אין שטוב ווערט פּינצטער און טונקל, דער שבת הייבט אַן אַ“, עט. „אַלע שאלות ותשובות מכח יידן זאָל אויף אייביק שוין אויפֿהערן“, ממוס, סגולה... „סיאַט דער רעגן אויפֿגע הערט, דער הימל איז שוין אויסגעקלערט“, פּרָק, ליוער און פּאָעמען. אַ (צו) וויינען, (צו) לאַכן, אַ (צו) רעדן אַזוז. אַ 33.

2. אַפּהאַלטן זיך; איבעררייסן זיך, אָפּטאַן זיך. מלל פֿאַרטיטשט איך שבת נוגשׁ (ישעיה, יד, 4) „הערט אויף“, און אויך תי: „ווי האָט אויפֿגעהערט דער דריקער“. „זוא שרעב איך נייאראט איין טייל, וויל פֿון אַלן זאַכן אויף הערן אונ שטיל שוויגן“, אשכּנז. „וועלן די אַלע [לעכטען] זאַכן פֿון זיך אַליין אַ און איר וועט מיטאַמאַל אויסגעלייזט ווערן פֿון צרות“, ממוס, סגולה... „אַז קריגעריי הערט אויף — געניסט נשמה און גוף“, שו. „ווען

טרו האָט אַלעמען אויפֿגעהאַנגען שלעסער אויף די מילער“. 3. טייטן דורך הענגען. אַ דעם שפּיאַן. אַ אויפֿן גאַלגאַן) — אין פּורים־שפּילן וועגן המגען און זינע זין. „האַט דער מלך [אַחש ורוש] געזאַגט: הענגט אים [המגען] אויף דערויף“, תי, אַטרה, ת, 9. „מע דאַרף זיי אַלעמען אַ אויף איין שטריק = זיי זינען גליכע פֿאַרברעכערס, עס קומט זיי אַלעמען אַ גליכע שטראַף. „מע וועט אים אַ אויף אַן איבערגעברעטער שטרוי = מע וועט אים ניט באַשטראַפֿן, מע וועט פֿאַרקוקן זיין פֿאַר ברעך. „הענגט מען אויף איין פֿוס, זאָל מען אַ אויף בידיע, שו.“

אויפֿהענגען זיך — אַ דפֿו. זיך נעמען דאַס לעבן דורך הענגען זיך. „אַז מע וויל ניט אַלט ווערן, זאָל מען זיך יונגערהייט אַ“, שו. „פֿון חבֿרותא האָט זיך שוין מאַכער אויפֿגעהאַנגען“, שו [= צוליב חבֿרים, פֿרינד איז מען גרייט אויף אַלן]. *סיאיה, סילבאַט) קויפֿן אַ שטריקל) און זיך אַ = מען איז אין אַ ביטערן מצב, אַן אַן אויסוועג. אַגען (אויף) אַ שטריקל זיך אויפֿצוהענגען = געבן זייער ווייניק, ניט גענוג געהאַלפֿן צו ווערן. יער וואַלט זיך פֿאַר דעם אויפֿגעהאַנגען = ער וויל עס מער ווי דאַס אייגענע לעבן. אַ זיך אויף אַ צוקער־שטריקל און האָבן אַ זיסן טייט.

אויפֿהענגעניש — דאַס (די), זי. געדויער־דיקער פּראָצעס פֿון אויפֿהענגען.

אויפֿהעפּען — פּע אויף, אַגע העפעט. אַוטו — אויפֿהעפּען. אַ טרו — אויפֿטאַנצן מיט האַפּקעס, שפּרינגענישן. אַ אַ קאַנאַקע אין שטיוואַלעס ווי אַן אַמתער בער.

אויפֿהעפּונג — די יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהעפּען. די אַ פֿון צע־שאַטענע (צעבראַכענע) טיילן.

אויפֿהעפּטן — טרו. העפּט אויף, אַגע העפּט (אַגע העפּטן). 1. צונויפֿהעפּטן, צונויפֿהעפּט־טיקן; פֿאַרבינדן איינס מיטן אַנדערן, מאַכן אַ גאַנצע זאַך. 2. אויסהעפּטן (אַ) ביז דער נייטיקער מאַס, מדרגה. אַ בלימעלעך. **אויפֿהעצונג** — די יען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿהעצן, די אַ פֿון די פּינצ־טערע עלעמענטן.

אויפֿהעצן — טרו. העץ אויף, אַגע העצעט. אויפֿרייצן; אויפֿברען; גורם זיין מחלוקת; אויפֿשטעלן איין צד קעגן אַנדערן (מיט רייד); אויפֿוועקן צו טאַן בייזע מעשים. „און גיכער פֿון אַלץ האָט ער געוואַלט אַ מנין ווייב קעגן מיר“, יק. אַ דעם המון מיט אַ (בלוט) בלבול. „אויך מיינ ניט איך אויפֿצוהעצן צו אַ מרידה“, איין גאַנץ נייאז מעשה פֿון דעם נשיא רבי שמעון בן גמליאל, לעמפּערג.

אויפֿהעצעניש — דאַס (די), זי. געדויער־דיקער פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿהעצן. באַשטראַפֿן פֿאַר סיסטעמאַטישער אַ.

אויפֿהעצערן — דער, יס. וון יין, יקע. יס. ווער עס העצט אויף, רייצט אַן; מחלוקה אַ מאַכער; אינטריגאַנט. ווער עס פּראָוואַצירט אַ קריגעריי. דער אַ פֿון אַלע קריגערייען און ריטעררייען. „די אַ פֿון דער פֿריטיקדיקער

זייער אַ סך, זייער שטאַרק; אַן אַ מאַס. הוּלען, טומלען, פֿרעסן אַז אויף וואָס... „צו שמחת תורה איז ער געווען גרייט און האָט געשי פֿורט אויף וואָס די וועלט שטייט, יל, וועלט לוח, אַדעס, תרמג.

אויפֿוואַרטונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוואַרטן.

אויפֿוואַרטן — טרוו. ער אויף, געוואַ- סערט. 1. אויפֿגיסן וואַסער. אַ די בלומען. 2. מאַכן וואַסערדיק(ער), אַ די מילך; אַ בראַנען.

אויפֿוואַרטן — טרוו. נע אויף, געוואַפֿ- געט. (מוליערע) צוגעבן וואַפֿע. באַדעקן מיט וואַפֿע. אַ אַ שטיקל וואַנט.

אויפֿוואַקלען — טרוו. קל אויף, געוואַ- קלט. מיטאַמאַל מאַכן וואַקלדיק. וואָס רעוועט ער? ער וויל אַ די וועגט? רייד.

אויפֿוואַקלען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. מיט אַמאַל אַנהייבן זיך האַלטן גיט פֿעסט, גיט זיכער אויף די פֿיס. ביים ערשטן קלאַפֿ זיך אַ, ביים צווייטן פֿאַלן. 2. אַנהייבן האַבן ספֿקות. זיך אַ אין דער גערעכטיקייט פֿון דער פֿארטיי.

אויפֿוואַקסן — דער, זי. אַקט אַדער רעזול- טאַט פֿון אויפֿוואַקסן. דוו אויפֿוואַקסן.

אויפֿוואַקסונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוואַקסן. „גדולי הקדש ומעשר שני... די אַ פֿון הייליקע און מעשר שני איז חולין“, זרעים, פֿא.א.

אויפֿוואַקסן — אוטוו. (פֿין אַ האַב) גע- וואַקסן (געוואַקסן). 1. וואַקסן ביז דער גייטיקער (ריכטיקער, פֿאַסיקער) מדרגה. די תבואה איז שוין אויפֿגעוואַקסן. „האָט גע- מאַכט אַ פֿיל מינים שפּראַצונגען“, זרעים, לח/א. 2. ווערן הויך. זע ווי דער בוים איז שוין היפש אויפֿגעוואַקסן! 3. ווערן ציטיק, דערוואַקסן. „בני...איזט אויף גיוואַקסן, גאר איין שנייר בחור גיוואַרין“, גה, 192.

„ביז עס וואַקסן אויף קינדער, גייט מען אין שפּאַן ווי רינדער“, שוו. „מיט די רויזן און די פֿאַלמען אויפֿגעוואַקסן איז שולמית“, יהושע, זענוס און שולמית. 4. ווערן גרעסער, זיך אויסברייטערן, זיך צעוואַקסן. די שטאַט וועט אַ. 5. אַנטשטיין, אויפֿקומען. אויף די חורבות פֿון אַלטן [= דער אַלטער] איראַ- פע וועט אַ דאָס גייע לעבן, שטרינגער. 6. באַווייזן זיך, דערשינען. פֿלוצעם וואַקסן אויף (פֿאַר די אויגן) די שפּיצן פֿון די טר- רעמס.

אויפֿוואַקסן — טרוו. אַ דפֿוו. אַבדער פֿצ מיט האַב. 1. מאַכן עס זאַל אויפֿוואַקסן. „דאָס קינד איז פֿון די טובות אויפֿגעוואַקסן גע- וואַרן“, זח, 100. 2. אויך: אויפֿוועקסן.

אויפֿוואַקסנדיק — אַדי. וואָס איז אין פֿראַצעס פֿון אויפֿוואַקסן, וואָס אַנטוויקלט זיך. דער אַרד דור.

אויפֿוואַרטן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויפֿ- וואַרטן. דער אַ האָט לאַנג גיט געדויערט. 2. אויפֿפאַסונג, אַכטגעבונג (אויף אַ קראַג קן). אַן אַ אירום (פֿאַר אַן אַלטן פֿאַרפֿאַלק.

אויפֿוואַרטונג — די, ען. 1. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוואַרטן. „גון מכת גוטי

אַז די גאולה וועט קומען, וועלן פֿיל מתים לעבעדיק ווערן“, זח, 225. 2. זיידער ווערן אַקטיוו, מונטער, אויפֿטועריש, קעמפֿעריש אע. אַ צום קאַמף, אַ פֿון גלנצבילטיקייט. „וועק גיט די ליבע, גיט וועק! אַ וועט זי אַליין, אר, וועק גיט. „אַפֿט מאַל שפּאַטין זיא אויב לאכין אויש אים...ביז דער מעגש וואַכט אויף“, נצ, כ/ב. „האַכט אויף, וואַכט אויף, דאָס יידישע הויז ברענט“, נאָמען פֿון חיים ליבערמאַנט אַ בוך.

אויפֿוואַכן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. דוו אויפֿוואַכן, 13. אויפֿכאַפֿן זיך אַיין יידיש פֿון 19. און 20. יא אַנטשטאַט דער פֿאַרעם אַן זיך. „בין איך איינגעדערמלט געוואַרן אויבן און אויפֿגעוואַכט האָב איך זיך שוין אונטן, ערגעץ אין אַ וועלדל, ממוס, קליע- טשע. „האַט זיך דער זקן פֿון שלאָף אויפֿגע- וואַכט אינמיטן דער שטילער, דער פֿינצטערער נאַכט“, אר, דער טויט פֿון אַ נביא. 2. דוו אויפֿוואַכן, 22. אַבדער טרעפֿט זיך גיט אַזוי אַפֿטן. „האַכט אַיך אויף, איר קדושים עליר גיט, וואַכט אַיך אויף, איר ישראל, דערוועקט אַיך מיט גאַנצער שמה“, נצ 11. „שטלעכע מינוט זענען מיר אַזוי געשטאַנען ווי פֿאַר- טרוימטע, איך האָב מיך אויפֿגעוואַכט צו- ערשטן“, ממוס, שם און יפֿת.

אויפֿוואַכעניש — דאָס (די), זי. (געדווי- ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿוואַכן (זיך).

אויפֿוואַלען — טרוו. ער אויף, געוואַל- גערט. אַרויפֿלייגן, אַרויפֿוואַרפֿן, אַרויפֿקלי- לען. אַ זאַכן איינע אויף די אַנדערע.

אויפֿוואַלען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. אַרויפֿ- וואַרפֿן זיך (ביים ראַנגלען זיך). ליגן אונטער עמעצן און דערנאָך זיך אַ אויף אים.

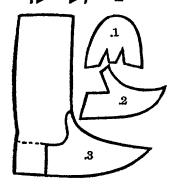
אויפֿוואַלען — טרוו. זליע אויף, געוואַ- ליעט. 20. אַרויפֿוואַרפֿן, אַנזאַרפֿן, אַרויפֿ- לייגן, אַרויפֿוואַלערן. אַ אַ קופּע שמאַטעס. אַ אַ קלאַץ אויף די ברעטער.

אויפֿוואַלן — וואַל אויף, געוואַלט. אוטוו — ווערן כוואַלעדיק. דער ים האָט אויפֿ- געוואַלט. טרוו — מאַכן כוואַלעדיק. דער ווינט וואַלט אויף דעם ים.

אויפֿוואַלצן — טרוו. וואַלץ אויף, גע- וואַלט. דורכוואַלצן, אויסוואַלצן 1. אַ היימישע געוועבן.

אויפֿוואַלק(עווען) — טרוו. וואַלק(עווע) אויף, געוואַלק(עווע)ט. צונויפֿפּרעסן וואַל, פֿילץ. אַ וואַל פֿאַר וואַלקעס (וואַלענקעס) אויפֿן וויג- טער.

אויפֿוואַלקעווען — טרוו. אַ דפֿוו. (שוס- טערט, קאַמאַשן-שטע- פּערץ) פֿאַרענדיקן באַ- אַרבעטן פֿאַדערטייל פֿון שטיוול (די פּרישווע, פּשיטע); פֿון פֿאַרעם 1. שאַפֿן די פֿאַרעם 2 און 3.

אויפֿוואַלק(ע)נען — טרוו. קן אויף, גע- וואַלקט. פֿלוצלינג, מיטאַמאַל באַדעקן מיט וואַלקנס. „דער ווינט האָט אויפֿגעוואַלקט דעם הימל“.

אויף וואָס די וועלט שטייט — פֿראַזע.

אין אומאַרדענונג. „זעט נאָר געאַרבעט אַ גאַנצן טאַג, אויפֿגערוימט אַלץ, קומען זיי און הקדשן אויף“, רייד.

אויפֿהרעבען — טרוו. בע אויף, געהערע- בעט. 20. אוקר. צונויפֿשאַרן, צונויפֿקליבן. אַ די אַראַפֿגעפֿאַלענע בלעטער אינעם גאַרטן.

אויפֿוואַרדנען — טרוו. גע אויף, געוואַרד- געט. אוקר. אויפֿשמירן מיט בלאַטע. אַ סמאַלע אויף אַ טויער.

אויפֿוואַרדערן — טרוו. ער אויף, גע- וואונדערט. אומגעריכט אַרויסרופֿן פֿאַרוואַגן דערונג, התפעלות. אַ מיט דער פֿאַרשטעלונג דעם גאַנצן זאַל.

אויפֿוואַרדערן זיך — אַ דפֿוו. מיטאַמאַל אַנהייבן זיך צו וואונדערן.

אויפֿוואַרסקן — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויפֿ- וואַקסן. גיכער אַ פֿון דער תבואה. 2. דאָס וואָס וואַקסט אויף. אַן אַ אויף דער צונג. דער אַ אין גאַרטן.

אויפֿוואַטעווען — טרוו. עווע אויף, גע- וואטעוועט. (שנבעדיש) אויפֿלייגן, אַרויפֿ- לייגן וואַטע. אַ די הינטערדיקן מלבוש.

אויפֿוואַטי — דער, ען. אַקט פֿון אויפֿאַיען. דער אַ פֿון זילדע חיות אין דער נאַכט.

אויפֿוואַטיעווען — אוטוו. עווע אויף, גע- וואטיעוועט. פֿלוצלינג, אומגעריכט אַנהייבן שטאַרק זיך קריגן, שלאָגן זיך, זיין חילד אע. אַ ווי אַ ריכטיקער לאַבוס.

אויפֿוואַטיען — אוטוו. יע אויף, געוואַטיעט. מיטאַמאַל אַרויסגעבן גאַנגדיקע, אויסגעצויגע- נע קלאַנגען (פֿון אַ ווי אַ הונט, וואַלץ אע) אַ פֿאַר ווייטיק; אַ פֿאַר רציחה.

אויפֿוואַך — דער. מצ נב. אַקט פֿון אויפֿ- וואַכן. „אַזאַ אַ, אַזאַ גוטער“, פֿינינבערג, זינ- גנזודיק, 1936.

אויפֿוואַכונג — די, ען. 1. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוואַכן; מאַמענט פֿון אויפֿ- וואַכן; צושטאַנד נאָכן ווערן וואַך. פֿלוצעמדיקע, פֿריילעכע אַ. 2. אויפֿלעצונג, רענעסאַנס. גע- זעלשאַפֿטלעכע אַ.

אויפֿוואַכן — אוטוו. וואַך אויף, געוואַכט. 1. אויפֿכאַפֿן זיך, אויפֿהערן שלאַפֿן; (מיט אַמאַל) ווערן וואַך. מש פֿאַרשטשט יואיקי (בראשית, מא, 21) „אויב איך בין אויף גי- וואַכט“, [תי: און איך האָב זיך אויפֿגעכאַפֿטן. מלל פֿאַרשטשט ילא הקיץ הגער (מלכים ב, ד, 31) „גיט אויף גיוואַכט“. [תי: ווי פֿרזיער], „זאגט דאז קינד: אַך גאַט, איך בין אויף גיוואַכט אויב האַב וואַלדן זעהן, אויב די מעמה [= מאַמען] נאָך ליגט“, גה, 180. „אייר

דר ביינאַכט אויף וואַכט...און ער מיסיגט זיין הערץ פֿון דער תורה, דר איז מתחייב בנפֿשו“, 1ט, 2/105. „אַלע פֿריז ווען ער וואַכט אויף פֿון שלאַף, זאַל אויף אים קומען אַ פֿאַרכט...פֿאַר דער מורא פֿון הקב"ה, ספר היראה, 1877. *אַ פֿון שלאַף = אַרויס-

קומען פֿון גלנצבילטיקייט, ווערן אַקטיוו, אַג הייבן זינען גאַט אַז. „וואַך אויף, מײַן ברודער, פֿון שלאַף און טו אַפֿ פֿון דען האַרץ די דעק פֿון דעם יצירהרע“, זח, ב, 204. *אויפֿוואַכן (וועגן מתים) = אויפֿשטיין תחיית המתים. „און פֿיל פֿון די מתים וועלן אַ, דאָס הייסט

מער און האָט אָנגעהויבן אויסרוקן: צוויי גילדין אתה הראית... איינער איבער דעם אַנדערן דערן האָט געשיגן און אויפֿגעוואָרפֿן... צו צען גראַשן, קמ, 1865, № 46.
 5. אויפֿהייבן (די שטיים). אַרכ. „ער זאָל ניט שרייאַן אונ זאָל ניט איין גרוש קול אויף וואָרפֿן איבער זיין גיזינד, מפֿל־שפֿן איבער איינן אַנדערן, 1872, № 2/51. „די מוז אַך און [= אָן] פֿתובה אויז גין די איר הויך קול אויף ווערפֿט, דאַרטן, 2/55.

6. אַרויסהייבן, אויפֿברענגן. אַ פֿראַגע, אַ נייע פֿראַבלעם. „איר דאַרפֿט מיר ניט אַ [83] וואָס איך וואָרף אויף נייע ענינים פֿאַר אַיך, רייד.
 7. אומגעריכט, גיך דערלאַנגען, אָפֿשטעקן (קלעפֿ, פעטש). „דאָ האָב איך מיך שוין ניט געקענט אַינהאַלטן און האָב איר אויפֿגעוואָרפֿן אַ פֿאַטש, קמ, 1868, № 23. „עס גלוסט זיך מיר אַ אים צוויי פֿלאַם־פֿענדיקע פעטש אין ביידע גראַבע פֿאַקן, שע, עולם־הבא.

8. פֿירוואָרפֿן, פֿירעלאַטן, מוסר זאָגן, דער־מאַנען טהאים. „אי דעם אַלטן קאַטער מאַראַצאַ־ווע נעכט = מוסר זאָגן אָן עלטערן וועגן זינע זינד אין די יונגע יאָרן. „זאָגן אים הונדערט מאָל גנבֿ, איז אים אַ סך אָנגענעמער געווען ווי מע זאָל אים אַ אַז ער איז געווען אַמאָל אַ בעל־עגלה, שע, יונגס־דאָמאָנען. „אוינע ווערק ווי יודל, אָדער זיי קליאַטשע, קאָן אַ פֿראַסטער מענטש גאַרישט פֿאַרשטיין... מע האָט עס אַבראַמאָוישן אויפֿגעוואָרפֿן אַפֿילו, טו, יודישע שרייבער. „אי דעם יחוס = דערמאַנען וועגן נידעריקן אָפֿשטאַם, זינד פֿון דער משפּחה.

אויפֿוואָרפֿן זיך — אַוטו. ← דעו. פֿטמ דזוו וואָרפֿן זיך. „דו וואָרפֿסט זיך אויף אין די אויגן מיט אַזאַ אויסגעשניטענעם קלייד, רייד.

אויפֿוואָרפֿעניש — דאָס (די), זי. (געווער־דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿוואָרפֿן. רעזולטאַט פֿון אויפֿוואָרפֿן. פֿעכזן.

אויפֿוואָרקען — אַוטו. קע אויף, גע־וואָרקעט. פֿלוצלינג אָנהייבן אַרויסגעבן קלאַנג גען (וועגן אַ טויב אָדער ווי אַ טויב). אי פֿאַר ליבשאַפֿט.

אויפֿוואַשן — טרו. וואַש אויף, געוואַשן. אויך מיט זיך. וואַשן וויפֿל סײַז ניטיק, ביז ניטיקער מדרגה. אַ סײַגאַנצע גרעס (אויף יום־טובֿ).

אויפֿוויאַלען — טרו. לע אויף, געוואַ־לעט. 1. צונויפֿוואָרפֿן. אַ אַלץ צוואַ־מען אין איין קאַסטן. 2. אַוועקלייגן, אַשני פֿאַקן מיט פעס אַ ציל. אַ ווינטערדיקע עפל אין שטרוי. פֿאַרנז: וואַלען.

אויפֿוויאַנדזלען — טרו. דזל אויף, גע־וויאַנדזלט. אויפֿרויכערן, אויפֿטריקענען. אַ הערינגלעך. אַ שעפֿסענע ריפֿלעך. אַ אין וועג אַיזן פֿלייש און פֿיש.

אויפֿוויגלען — טרו. גל אויף, געוויגלט. דטשט. אויפֿווערן, אויפֿרודערן, אויפֿשטעלן איין צו קעגן אַנדערן. „געקראַכן וואו מע באַדאַרף ניט, געכאַפֿט אין מאַרק פֿון די מול־

(באַדינט, סערווירט, היט אָפֿ אַ קראַנקן). אָן איבערגעגעבענע אין. מלל פֿאַרשטישט יאָ לעקר משפּחת גר (ויקרא, כה, 47): „געטצין אויף וואָרטן“ [אויפֿן סמך פֿון אויסטישט: זיך שנמכר לעבֿודה זרה עצמה להיות לה שמשׁ רשׁי, קידושין, כ/אן. ספֿה ברורה, יד/ב: „שמשׁים — אויף ווערטיר...לטינה: אינסערױטאַרעס“.

אויפֿוואָרטשען — אַוטו. יטשע אויף, גע־וואָרטשעט. מיטאַמאָל (ווידער, פֿונדאָסני) אָנהייבן וואָרטשען. אַ ווי אַ הונט פֿאַר אַ שטעקן.

אויפֿוואָרנישן — טרו. גיש אויף, גע־וואָרנישט. ← אויסוואָרנישן.

אויפֿוואָרעמען — טרו. יעם אויף, געוואַ־רעמעט. 1. מאַכן וואָרעם, וואָרעמען ביז דער גייטיקער, געוואונטשענער מאַס. אַ צו עסן עס זאָל האָבן אַ טעם. אַ דאָס צי־מער, דאָס קינד זאָל זיך ניט צוקילן. 2. מאַ־כן אַקטיווער, פֿאַראַינטערעסירטער, אַרײַנפֿירן אין אַ פֿריינדלעכער(ער) שטימונג פֿון סימפֿאַ־טיזירן, מיטבאַטייליקן זיך אָדער וועלן מיט־קעמפֿן. אַ דעם עולם מיט אַ רעדע.

אויפֿוואָרעמען זיך — אַוטו. ← דעו. 1. ווערן וואָרעם אָדער וואָרעמער (ביז גע־וואונטשענער מאַס). דער סאַמאָואַר האָט זיך אויפֿגעוואָרעמט. 2. דערפֿילן זיך היימישער, שטאַרקער, מונטערער. אַ זיך אין אַ פֿריינדלעכער סביבֿה. 3. אָנהייבן סימפֿאַ־טירן מיט פעס, מיטבאַטייליקן זיך אין פעס. אַ זיך פֿאַר אַ נייעם ציל, פֿאַר דער באַווע־גונג.

אויפֿוואָרענען — טרו. וואָרן אויף, גע־וואָרנט. 1. פֿלוצלינג, אומגעריכט וואָרע־נען. אַ קעגן אַ נייער סבּוה. 2. וואָרענען מיט דעם גייטיקן עפֿעקט (די וואָרענגונג זאָל ווירקן). אַ די שוואַים צו זיין איינגעהאַלטן. **אויפֿוואָרף** — דער, זי. 1. אַקט פֿון אויפֿ־וואָרפֿן. 2. דאָס וואָס וואָרפֿט אויף, אויס־רייד, טאַדל, שטראַפֿרייד. 3. אַנוואָרף, סקיצע, גיט־עטאַליזירטער פֿלאַן, פֿראַיעקט. „פלעקן טוקן זיך אַרויס פֿון דעם פֿאַרפֿלאַנטערטן און פֿאַרשעמטן אַ מיט קויל, ימ, איבז סאַמאַס מאַן, טאַניאַ קרענער.

אויפֿוואָרפֿונג — זי, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוואָרפֿן.

אויפֿוואָרפֿן — טרו. וואָרף אויף, געוואָרפֿן. 1. וואָרפֿן איינס אויף דאָס אַנדערע, צונויפֿ־וואָרפֿן. אַ אַ גאַנצע קופֿע זאַכן. 2. וואָרפֿן פֿון אונטן אויף אויבן, אַרויפֿוואָרפֿן. אַ אויפֿן בוידעם אַ פֿאַר גינטלעך היי. „סמבטיון... טוט שטייגן אויף ווערפֿן פֿון זינעם גרונד... אונ צו ברייכט דיא שיק, היסטאָרישע אַלע־גאַרני פֿון רײַ מאיר שיק, פֿירט 1694 [רייב, השׁ ווי]. „שלאַגט דער דפֿק האָרט אונ טוט הויך אויף וואָרפֿן [דאָס בלוט]...“ סור, יט/א. 3. מוסיף זיין, צולייגן. אַ נאָך אַ שטיקל פֿלייש אין טאַפֿ. „וואָרפֿט זשע אויף צו דער נדבֿה אויך אַ מוציא ברויט“.

4. אויפֿהייבן דעם מקח, צוגעבן צום פֿרייזן זיך דינגען און אַ עטלעכע קערבלעך. „איז דער שמש אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַלע־

אויף וואָרטונג וועיקר סעדי [= סיעתא] דשמיא דער בייא גיוועזין דאו ער גאַנץ בעשיר גיווארין, גה, 108. 2. קבלת־פנים, דאָס באַגעגענען, דאָס אויפֿגעמען געסט. „עס איז שבת הַינט! — זאָגט די באַלעבאַסטע און מאַכט איר שיינע אַ, אַ פֿאַרנייג פֿאַר די הערן מיט דעם שיינעם קניקס, אַש, דער תהליט־יוד.

אויפֿוואָרטן — טרו. וואָרט אויף, געוואָרט.

1. אונטערוואָרטן, וואָרטן אַ ביסל. „ער האָט מיך געבעטן, איך זאָל אַיך אַ דאָ...און גיין מיט אַיך אין שול אַרײַן, שע, מענטשיות און פֿאַנטאַזיעס. „מע טאַר ניט אָפֿשטעלן זיך אין מיטן שירה חדשה און אַ אויף קדושה אָדער קדיש, אַהרן לעווי, איבז מקורי מנהיג, ווילנע 1873. 2. מקבל פנים זיין, אויפֿגע־מען. אַ געסט; אַ אַ חשוּבֿ אורח. „פלהס צו וואָרט אויף די מחותנים פֿון חתנים צי־. 3. אָפֿוואָרטן; לאַקערן. „איין מענש גיט אינטר וועגן אין גולנים וואָרטן אים אויף ממת צו זיין, נצו, דברים, מ/ב.

4. סערוויירן, דערלאַנגען שפּינן. „אין דעם ערשטן גאַרטן האָט מען אויפֿגעוואָרט די געסט מיט געזאַלצנע צום אָפּעטיט, קמ, 1864, № 34.

5. אַרומגיין אַרום אַ חולה (שוואַכן, אַלטן), אַכטונג געבן אויף אַ קראַנקן אָדער אַ קינד. „בעלי זעל...איזט בליפֿציג זער קרנק גי־ווארן...באותו פעם איזט רײַ יודי גיפֿ [= גמ פֿון תוך לִפֿציג גיוועזן אונ אַזל בעלי זעל“ פֿיל גוטיש שטאַן אונ אים זער אויף גיווארט, גה, 107. אַ פֿרעמדן חולה ווי אָן אייגענעם טאַטן. 6. באַדינען אַ מלך, אַ שררה אע. „...די צוויי קאַמערדינער די האַבן דעם מלך אויפֿגעוואָרטן, רײַ אַהרן מטריבֿש, מצח אהרן וואָרשע תר־ג. „דאָרט הערט גע־לערנט ווי מע זאָל אַ (באַדינען) דעם קעניג, אמד, דאָס קינד אין וואַנד, ווילנע 1876. 7. אָפֿ־היטן. אַרכ. „עפֿנט די טאַר פֿון גי־עדן, לאז קומן דר צדיק דא פֿלביסיג אויף גוואָרט האַט... אָמן צו זאָגן, רײַ יחיאל מיכל עפשטיין, דרך הישר לעולם הבא. [3] — אַוטו. אַפֿוואָרן.]

אויפֿוואָרטעווען — טרו. טעווע אויף, געוואָרטעוועט. 1. האַלטן וואָרטע, שמירה די גאַנצע גייטיקע) ציטט. אַ די שפּיכלעכער (אין) אַלע פֿיצטערע נעכט. 2. דזוו אויפֿ־וואָרטן, בב 54.

אויפֿוואָרטער — דער, יס. אויך פֿאַרגרייזט, פֿטמ, אויפֿוואָרטע, די יס. מג, מיט־גאַ־ליציע. אַ טעלער (פֿון גלאַז, קרישטאַל, פֿאַר־צעלאַן אָדער זילבער) אויף אַ הויך געשטעל אָדער פֿוס, וואָס דינט צו סערוויירן פֿיבד פֿאַר געסט, דערעיקר לעקער, פֿלאַן אע, ווי אויך שבת־אויפֿט; קליאַש אין פֿר. „...מיט אָן אַ פֿול לעקער און פֿלאַן, מעקער. „אויפֿן שבתדיקן געדעקטן טיש, בישם פֿאַרהערן, איז אַלעמאַל געשטאַנען אַ פֿלאַש וויין, אַ טעלער געבעקס פֿאַר אַ צובישס און אַ גרויסע אויפֿ־וואָרטע פֿול מיט פֿלערילי שבת־אויפֿט, י. א. מרגליות, אַמטריקאַנער, 1960 אויפֿ 20.

אויפֿוואָרטער — דער, יס. וונ יין, קע, יס. אויך: וואָרטאַרין. ווער עס וואָרט אויף

אויפֿוויקען — אנטו. וויקע אויף, גע- וויקעט. אויפֿקעכצן, אויפֿזיפֿצן; פֿלוצלינג אנהייבן אַרויסברענגען וויי. „דאָס קראַנקע קינד האָט שטילערהייט אויפֿגעוויקעט און אונדז אויפֿגעוויקעט.“

אויפֿוילדעווען — אנטו. דעווע אויף, גע- ווילדעוועט. פֿלוצלינג ווערן ווילד. א' און זיך וואַרפֿן אויף יעדער איינעם.

אויפֿווינדלען — טרו. דל אויף, געווינד- דלט. 1. אינזויקלען, אַנפֿינדן אין הינדע לעך, א' סיקנד, נעמען עס אויף אַ שפּאַציר. 2. אַפּוויקלען, באַפֿרענען פֿון די הינדע לעך, א' די נאַסע הינדעלעך, אונטערלייגן טרו קענע.

אויפֿווינטש(עווען) — טרו. טש(עווע) אויף, געוואונטשן, געווינטשט, געווינד- טשעוועט. מיטאַמאַל (וידער, פֿונדאַסניג) ווינד טש(עווען). א' אַ סיקנד, נעמען געווען אַ שפּאַציר און נחת פֿון קינדער, א' פֿרנסה בשפּע.

אויפֿווינקען — אנטו. ווינק אויף, גע- וואונקען. 1. מיטאַמאַל אנהייבן ווינקען, א' מיט איין אייגל, א' בגויגה. 2. אַ ווינק טאָן צו עפעס (עמעצן) וואָס איז העכער, א' צום חבר אויפֿן באַלאַקן, זיך דער דאַמע אין לאַ זשע. 3. מרמו זיין, געבן אַנזוהערן, א' אויף דעם וואָס עס איז פֿרזער געשען. 4. אַנוויזן אויף שטובֿ-לשון, א' אויף אַ בלאַטן.

אויפֿוויצלען זיך — אנטו. זל זיך אויף, זיך געוויצלען, אנהייבן זיך וויצלען, מאַכן שפּאַס, א' זיך אויף יענעם חשבון.

אויפֿוויכלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוויקלען (זיך). „די שפּראַך-פֿראַגע בשם ייִדישן פֿאַלק...וואָס די א' פֿון איר פֿלאַנטער הענגט אָפּ ניט פֿון דעם איום, שנ. ה. לייזיק.“

אויפֿוויקלען — טרו. קל אויף, געוויקלעט. 1. וויקלען צוריקוועגט, אַפּוויקלען, מאַכן סיזאַל מער ניט זיין פֿאַרוויקלט. „...האַב איר מיין וואַרטיש פֿריוא [פֿרויאַ] ביפֿולין זאל דאז קינד אויף וויקלן אונד זיך מיט דעם קינד פֿאַר דען אויפֿין [= אוווןן זעטצין...], גה. 188. 2. צעוויקלען, צענעמען אויף פֿע- דעם, א' אַ שטריק, אַ געוועב. 3. וויזן אָפּע נערהייט, מאַכן אויס פֿלאַנטער, בולט מאַכן, „די היסטאָריע [= געשיכטע] וועט עס ווינטער א“, אַביגדור ברכיה דוד, רינאַלדאָ רינאַלדיני, וואַרשע 1865. „זיי א' און אַנטוויקלען, אָדער געבן זיין אייגענעם קינסטלערישן טיטש פֿון די...געשעענישן, יג. תוד. 4. באַזיטיקן שווע- ריקייטן, אַוועקשאַרן, א' די מגיעות. 5. אַרויפֿ- וויקלען, פֿאַרוויקלען, א' אויף אַ שפּול(קע). א' ציווקעס = אַרויפֿציענען פֿאַדעס אויף קלע- לצד אָדער קאַרטאָגנדלעך (וועפּער, אוקר). א' אַ צעווקע = אַרומוויקלען אַ שפּול אין אַ ראַיאַ-אַפּאַראַט מיט גאַר דינעם דראַט (ווינעט).

אויפֿוויקלען זיך — אנטו. לע. 1. פֿון זיך צעוויקלען זיך אָדער — פֿאַרקערט — צונויפֿוויקלען זיך. „דער קניול וואָל האָט זיך אויפֿגעוויקלט, ווען ער איז אַראַפּגעפֿאַלן.“ 2. ווערן קלאָר, אויס פֿלאַנטער; זיך אַרויס- ווייזן אַפֿן, מיטן אמת. „די פֿלאַטקע וועט זיך א' און עס וועט זיך אַרויסשטעלן אַן אַלץ

וויזן איינער דעם צווייטן, פֿרוון איבערצוגע- א' זיך מיט ציטאַטן, מיט פֿאַקטן. „מע זאָל זיך קענען א' מיטן אַרונ-קודש“, אַפּא, מלאווער דערציילונגען. 2. אַרויסשטעלן זיך, באַריי- מען זיך, איבערנעמען זיך. „אַ ניער עושר... האָט ליב רק זיך אויפֿצווייזן, רק זיך שטופּן פֿאַרויס“, לע. טמ, 1958 א 21.

אויפֿוויזעכין — דאָס (די), זן (ער). פֿראַ- צעס פֿון אויפֿוויזן (זיך). ראיא, באַוויזן (איר). **אויפֿוויזעניש** — דאָס (די), זן. (געווינער- דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿוויזן (זיך). אַן א' מיט אותות ומופֿתים.

אויפֿוויזער — דער, ים. וונ זיך, קע, ים. ווער עס פֿאַרנעמט זיך מיטן אויפֿוויזן. דער א' פֿון מוויי.

אויפֿווייבן — טרו. ווייך אויף, געווייכט. מאַכן אַ ביסל ווייך, ביז נייטיקער מדרגה. א' אין וואַסער אַ פֿאַר פֿאַרדאַרטע שטיבל.

אויפֿווייבן זיך — אנטו. לע. פֿון זיך ווערן ווייכער. „אַ פֿאַדעשווע אַפֿילו קען זיך א' אַבער ניט דאָס האַרץ פֿון אַ קמצין.“

אויפֿוויילן — טרו. וויל אויף, געוויילט. 1. פֿאַרוויילן אַ געוויסע (קורצע) צייט. אונד טערהאַלטן. א' די דעלעגאַטן ביזן סינעט זיך אנהייבן די קאַנפֿערענץ. 2. מיטאַמאַל אַרויס- ברענגען פֿון צושטאַנד פֿון לאַנגווייל(יקייט). א' דעם פֿאַרנודעטן עולם מיט אַ וויין.

אויפֿוויילן זיך — אנטו. לע. 1. פֿאַר- האַלטן זיך, פֿאַרבלייבן אויף ווינטער. א' זיך נאָך אַ שטיק צייט. 2. אַרויסגיין פֿון צו- שטאַנד פֿון לאַנגווייל(יקייט), אומפֿאַראַיגטערע- סירטקייט. פֿלוצלינג א' זיך מיט די העויות פֿון דעם רעדנער.

אויפֿווייניקן — טרו. זיך אויף, געוויי- ניקט. מאַכן ווייניק — אַ ביסל (וויפֿל מע דאַרף). א' דעם ראַסל.

אויפֿוויינען — אנטו. וויין אויף, געוויינט. מיטאַמאַל (וידער, פֿונדאַסניג) אנהייבן וויינען. א' בשם ונתנה תוקא, וויינען, זיך אויסוויינען, און א' וויינער.

אויפֿווייטונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿווייטן (זיך).

אויפֿווייטן — טרו. ווייט אויף, געווייטט. אויספֿאַרבן אויף ווייט, מאַכן סיזאַל אויסזען ווייט, א' דאָס ווייז אויף פֿסה.

אויפֿווייבן זיך — אנטו. לע. פֿון ווערן ווייט פֿון זיך. „דאָס פֿאַרגרינטע פֿנימל וועט זיך א' ביז גוטע קעסט“, רייד.

אויפֿווייען — טרו. וויי אויף, געווייט [אויך: ווייע... געווייעט אין דרומדיקע ריי- דענישן]. 1. אויפֿבלאָזן, צונויפֿבלאָזן, אַרויפֿ- בלאָזן. דער ווייט ווייט אויף אַ באַרג שניי. 2. מיט זיך — באַטייט פֿון פּאַסיוו. „אין פֿעלד ווייען זיך אויף גאַנצע בערג שניי.“

אויפֿווייקן — טרו. ווייק אויף, געווייקט. ווייקן אַ ביסל (וויפֿל מע דאַרף). א' די אַלטע סוכאַרעס.

אויפֿווייזן זיך — אנטו. לע. פֿון ווערן ווייך פֿון ווייקן, פֿון געין. „מע לאָזט די זעמל פֿאַר דער טיר און זיי ווייזן זיך אויף אין דער פֿיכטער לופֿט.“

טערס און אויפֿגעוויגלט אַקעגן זיך אַ שטאַט מיט מענטשן און מיט הינט, להבדיל, מחוט. „אַ שטאַט אין מזרח. ...האַבן דאָרט אויפֿ- געוויגלט די קריסטלעכע בעליבתיים...אַז זיי זענען באַפֿאַלן ייִדישע היזער“, קמ, 1865, Ne 15.

אויפֿוויגלער — דער, ים. וונ נב. דעטמ. מורד, רעבעל, בונטאַר. „אַפֿשר איז גאַרי- בלאַדי אין פֿאַרבינדונג מיט דעם אונגאַרישן א' קאַשוט, קמ, 1864, Ne 12. „זייטערט פֿאַר מיר איר א'ו, לאַט, מאַחאַן.“

אויפֿווייגן — טרו. וויג אויף, געווייגט. צע- ווייגן, אויסווייגן; מיטאַמאַל אנהייבן היגן. „דער אַלטער קלאַגער-ווייגט האָט אויפֿגעווייגט אויף שטורעם“, פּמ, טמס. „און אונטער זיי די כּוואַ- ליעס היגן אויף אַ הימל שטערן“, סוז, וואַל- דיקס.

אויפֿווייגן זיך — אנטו. לע. פֿון זיך אַננעמען מיט מוט; זיך באַשליסן עפעס צו טאָן נאָך וואַקלענישן. א' זיך צו ריידן מיט אים אַפּענע דיבורים. א' זיך אַרויסצוטערען קעגן בעלידעה.

אויפֿווייזן — דער, זן. 1. אַקט פֿון אויפֿ- ווייזן. א' פֿון גערעכטיקייט. 2. דערקלערונג. מיטל אָדער אויפֿן קלאַר צו מאַכן. אַ פּשוטער א'. 3. אַנווייזן. אַן א' וואו עפעס צו זוכן. 4. דערווייזן, ראיא, באַווייזן. פֿאַקטישער א'. אַן א' וואָס דערלאָזט ניט מער קיין ספּקות.

אויפֿווייזונג — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויפֿ- ווייזן. די א' פֿון אַ טעאַרעמע(ע).

אויפֿווייזן — טרו. ווייזן אויף, געווייזן. 1. אָפּדעקן און ווייזן; שטעלן גלשן פֿאַר די אויגן. אַרויסנעמען סחורה פֿון קעסטלעך

און א' דעם קונה. „...אויפֿגעווייזן...דאָס ער האָט ביי זיך אינס באַר 50 טאַלער“, אמד, דער אונצטיגער בעזוד, ווילנע 1878. 2. ברענגען ווי אַ ראיא, דערווייזן. א' וואָס עס איז ריכטיק און וואָס עס איז פֿאַלש. „דער טענהט: איך האָב זי פֿרעך דערזען...דער אָדער אָדער טענהט [דאָס זעלבדיקען]. אַז, ווי אַזוי קען יעדער[ער] א' ביי בית-דין...?“, שמ, ד/א. 3. ברענגען אַ ראיא פֿון אַ פּסוק, פֿון אַ מימרא, פֿון אַ מיינונג פֿון אַן אויטאָריטעט. א' אַז די גמרא זאָגט אָדערש א' פֿון דער הייליקער תורה. „זאָגט ער זיי מוסר, אויפֿווייזנדיק פֿון יענע און יענע מוסר-ספֿרים ווי גרויס די עבירה פֿון ביטול-תורה איז“, מחוט, שלמה. „די דאָ- זיקע צוויי חכמות ווייזן אויף אַלע די זאַכן פֿון דעם עולם“, חה. 4. אויפֿקלערן, דער- קלערן. א' אַ שווערן תוספֿות, אַ נייע שיטה.

„ווי קען מען דאָס אַ טאַטן א' אַז זיין דרך איז אַ פֿאַלשער אינגאַנצן?“, יק. 5. אַנווייזן. א' (אויף) חסרונות און מעלות. 6. אַרויס- שטעלן, אַרויסרוקן ווי אַ דערגרייך. „אַבראַ- מאַויטש איז דער גרעסטער טאַלאַנט וואָס די ייִדישע ליטעראַטור אין רוסלאַנד האָט אויפֿצו- ווייזן“, בעל-מחשבות ו. 7. געפֿינען סימנים, סליאָן און אויף דעם סמך אַנווייזן. „דער פֿאַרלאַנג וואָס מע האָט אים גובר געווען לאָזט זיך א'ו, מוה, איבז פֿרויז, אַרענפֿיר אין פּטרי- קאַנאַליז.“

אויפֿווייזן זיך — לע. פֿון זיך אַ- אַרענפֿיר אין פּטרי- קאַנאַליז.

אויפֿווייזן זיך — לע. פֿון זיך אַ- אַרענפֿיר אין פּטרי- קאַנאַליז.

אויפֿווייזן זיך — לע. פֿון זיך אַ- אַרענפֿיר אין פּטרי- קאַנאַליז.

מער ווי אַ חלום, אָבער וועק מיך נישט אויף, שו. א פֿון פֿאַרנאַרטיקייט, פֿון פֿאַנאַטיזם.

4. מאַכן אַקטיוו, שטויסן צו טעטיקייט, די תשובה, חרטה און. א די גלעכגילטיקע, די גיט־פֿאַראַנטווערעסירטע. א זינדדיקע זיי זאלן אַפּקערן פֿון זייערע שלעכטע דרכים. און מײַן כּוונה איז מיט דעם ספֿר... אויפֿצוועקן די אומפֿאַרשטאַנדיקע, חה. 53.

5. אַרויסרופֿן, אַרויסברענגען דורך השפּעה (עפּעס וואָס איז ניט אָדער איז אַזוי ווי פֿאַרשלאָפֿן, פֿאַרשטויסן). א (ניצע) האַפֿענדיג גען. א ליבשאַפֿט, חשיבות בנוגע זיך גופּא. „די גרויסע צרות און ליד וועלכע יידן זענען אויסגעשטאַנען האָט אין זיי הינטן אויפֿגעוועקט עפּעס אַזוינס וואָס באַטייט שוין גאָר אַנדערש ווי דאָס פֿריערדיקע אַראַפּשלינגען די אַלע פּורעניות, ממוס, א טגולה... דער ערשטער זיין, אין הויז צו זיי אַרײַן, און א אין האַרץ בײַ זיי אַ ליכטיקייט, אַ שפּין, הל, אין יעדנס האַרץ.

6. אויפֿלעבן (אין זכרון, אין אַ קונסט־ווערק). א די אַמאָליקע יאָרן. א דאָס קליינע שטעטל דורך קינסטלערישע האַלץ־שינצערײַען. „עס איז מיר געווען גאַנץ שווער אויפֿצו־וועקן, אויפֿצולעבן און מאַכן זיך באַוועגן יענע פֿאַרשויענע וואָס ווירקן אין דעם בוך, נט, משפּחה מאַשבער.

אויפֿוועקן זיך — אַוטו. א דפּו. פֿון זיך (אַן קלאָרן אַנזינן אויף דער סיבה אָדער דעם אויפֿוועקער) ווערן וואָך, זיך אויפֿכאַפּן, מיט אַלע בײַ פֿון אויפֿוועקן. א זיך פֿון שלאָף. א זיך פֿון די קברים. א זיך פֿון פֿאַרגלייבטקייט אין אַ דאָגמע. „דאָס פֿאַלק וועקט זיך אויף און ווערט גרייט אַליין צו ברענגען די גאָר־לה“ זכרונות וועקן זיך אויף. „דער אַלטער וועג האָט זיך אויפֿגעוועקט... און איז אַוועק מיט די צוועלף ווערטטאָנע... סלופּעס ווי מיט צוועלף שלוחים“, פּמ, דור־אויס, דור־אין. „עס וועט זיך א דער אַלטער קריגערישער העלד, דער אמתער גיבור־מלחמה“, איין גאַנץ נעאַו מעשה פֿון דעם נשיא רבי שמעון בן גמליאל, לעמבערג.

אויפֿוועקען — טרו. וועקס אויף, א גע־וועקט. וועקסן, באַדעקן מיט וואַקס, פֿון אויבן, אַ ביסל. א דעם דיל. אויפֿוועקעניש — דאָס (די), זי. (געדויער־דיקער, פֿילמאָליקער) פּראָצעס פֿון אויפֿוועקן (זיך). אַן אַ בײַ אַלע שייכטן פֿון פֿאַלק. אויפֿוועקער — דער, ס. 1. ווער עס וועקט אויף. דער א פֿון די אַפּגעשטאַנענע מאַסן. 2. וועקזייגער. 22.

אויפֿוועקעריש — אַדי. וואָס האָט די טבע אויפֿצוועקן; וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַרן אויפֿוועקער. אַע רייד, אַער רוף.

אויפֿווערברין, אַווערבעווען — טרו. ביר, בעווע אויף; אַווערברירט, אַווערבעוועט. אַרײַנקריגן דורך ווערברין די גייט־קע צאַל. א פֿריינד און באַקאַנטע פֿאַר דער וואַלקאַמפּאַניע.

אויפֿווערן — אַוטו. (איצ, אימפּ ניטא), אַווערן. ווערן אויף, וואַכיק. אַנהייבן רעשן, טומלען. „די גאַנצע שטאַט איז אויפֿ־

אויפֿוועלדערן — אַוטו. ער אויף, אַוועלד־דערט. נעגל. אויפֿשטייגן ווי אַ וואַלד. „איצט וועלדער איך אויף אין דער לופֿט“, סוזו. וואַל־דיקט.

אויפֿוועלן — טרו. וועל אויף, אַוועלעט. פּד, אַוקר. 1. אויפֿווינדן, אויפֿברעזן, אויפֿ־קאַכן מילך. א מילך. 2. מיטאַמאַל מאַכן כּוואַליעס. דער ווינט האָט אויפֿגעוועלט דעם טיך. 3. מאַכן אַ שטורעמידן אַנפֿאַל, אַי בערפֿאַל. „זואַ האַבן דיא טירקן מיט גרוסן מכּט דען קלטיין ברג אויף גוועלט. זיינן זיי אַבר... צוריק גינגט וואַרין“, באַלענגערניש.

אויפֿוועלן זיך — אַוטו. א דפּו. 1. אויפֿ־קאַכן זיך. „פֿלעמעלעך האָבן געלעקט אַ בלעכן ראַנדעלע וואו מילך האָט זיך אויפֿגעוועלט“, פּאָ. 2. צעכוואַליען זיך.

אויפֿוועלן זיך — אַוטו, דײַטשערזאַנגיק. וועלט זיך אויף, זיך אַוועלעט (אַוועלעט, לר, זאַמעט). פֿאַרוועלן זיך, פֿאַרגלוסטן זיך. סײַאַט זיך אים אויפֿגעוואַלט יאַדעס אין מיטן ווינטער.

אויפֿוועלען — אַוטו. וועלע אויף, א גע־וועלעט. מיטאַמאַל אַנהייבן וועלען, וואַנען. די בלעטער אויף די ביימער וועלען אויף נאָך די פֿרייצטיקע עטלעכע קאַלטע טעג.

אויפֿווענדן — טרו. ווענד אויף, אַווענענדט, אַווענענדן. פּד. פֿאַרווענדן, פּטרן; פֿאַרינצן. א אַלע כּוחות פֿאַר אַ וויכטיקן ענין. (ווב פינסקי).

אויפֿוועקונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוועקן (זיך).

אויפֿוועקן — טרו. וועק אויף, אַוועקעט. 1. אַרויסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון שלאָף, מאַכן וואָך. „דא זיין די וועכטר מחויב אויף צו וועקן אחד או שנים פֿון די ממונים“, תּקק. „האשה בעלה אויף גיוועקט אונג גי־זאגט...“, גה, 331. „דא האט זיין פֿאַטר גישלאַ פֿן, אונג דיא שילסל פֿון דאש גיוועלב איז גילעגן זיין פֿאַטר אונטר זיין קאַפּף; דא האט [ער] זיין פֿאַטר גיט...וועלן אויף וועקן“, לטו, 2/90. „האַבן זיי [דעם מלך] גע־וואַלט א. האַבן זיי געקלאַפּט אַרום אים, כדי זיי זאלן אים א, און ער האָט נישט גע־ווערט“, נחב, מעשה במלך שבבש מדינות. אַ באַהעלפֿער... שלעפּט... צוויי יונגע פּיצלעך קינדערלעך, וואָס ער האָט זיי געבען אויפֿגע־וועקט פֿון זייער אַ זיסן...שלאָף“, ממוס, קליאַ־טשע. „שרי גיט, וועסט אַ גאַט! (שפּאַסיק, אויך מיט פּעס). *מורא האָבן אויפֿצוועקן די מיין = ריידן גאָר שטיל.

2. ברענגען דערצו אַז אַ טויטער זאַל לעבעדיק ווערן, מחיה מתים זיין. א אַ טויטן, אַ שוכּעפֿר. *ער קען אַ טויטן א (א) ער מאַכט גרויסע גוואַלדן; ב) קען מאַכן אַקטיוו דעם סאַמע גלעכגילטיקן (א) (43). „דער זיך בגאווה הלט איבר אַלי לייט דער ווערט נישט אויף גיוועקט ווערן ווען עש ווערט קומן תּחית־המתים־צייט“, עיון, 1/43. „פֿון דרערד אויסגעגראָבן... פֿון אייביקן שלאָף אויפֿגע־וועקט“, טעג, קאַפּרין.

3. אויסניכטערן, ברענגען צוריק צום אמת, צו דער ווירקלעכקייט. „דאָס לעבן איז גיט

איז געווען ליגן“. 3. פּטמ, אַנטוויקלען זיך. „דער היינטיקער יונגט האָט זיך אַזוי אויפֿ־געוויקלט אַז מע קען אים מער נישט פֿאַר־שטיין“, רייד (ליטע).

אויפֿוויקלעניש — דאָס (די), זי. געדויער־דיקער פּראָצעס פֿון אויפֿוויקלען.

אויפֿוויקלער — דער, ס. וון זיך, קע. דרייזן. ווער עס וויקלט אויף פֿעדעם בשם וועבן. דער א פֿון פֿעדעם.

אויפֿוויקלען — זבל אויף, אַוועירבלט. אַוטו — אַנהייבן זיך, אויפֿהייבן זיך אין אַ ווירבל. דער שטורעם (דער שניי, דאָס וואַסער) ווירבלט אויף. טרו — מאַכן עס זאַל ווירבלען. דער שטורעם־ווינט ווירבלט אויף דאָס וואַסער. „גע־זעסן בײַ אַ וואַסער און געוואַרפֿן שטיינדלעך און אויפֿגעוויקלט קליינע קרייזן“, יג, תּוּד.

אויפֿוויקלען — טרו. רע אויף, אַוועירעט. מאַכן די גייטיקע צאַל גלעכע ליניעס (מיט אַ ווירע). א דעם טאַויל, דעם בויען פּאַפּיר.

אויפֿווייבן — טרו. ווירץ אויף, אַוועירצט. אַרויפֿגעבן, צוגעבן געמירן. א אַ מאַכל.

אויפֿווייקונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אויפֿ־וויקלן. השפּעה. א אויף וועטערדיקע געשע־ענישן. „די זידישע פּערזענלעכקייט...געפֿינט זיך שוין אונטער דער א פֿון צוגוינטן...פֿון פֿאַרשיידענע עפּאַכן“, טג, לעזער, דיכטער, קרי־טיקער וו. „די אַסיקראַפֿט פֿון זינע קינסטלע־רישע מיטלען“, י. דאַברושיץ, דוד בערגעלסטאַן.

אויפֿווייקן — אַוטו. ווירק אויף, אַוועירקט. מיטאַמאַל געמען ווירקן אויף עפעס אָדער עמעצן; משפּיע זיין. א אויף אַ חבֿר. „איר רופֿט עס א, איך רוף עס אַרויסצוינגען“, רייד.

אויפֿוויישן — טרו. וויש אויף, אַוועווישט.

1. ווישן פֿון אויבן. א דאָס מעבל. 2. אַפֿ־ווישן, אויסווישן ביז דער גייטיקער מאַס.

א אַ בעקל פֿאַר אַ גאַסט. „...מע זאַל די טרערן א אויף דעם גאַנצן פּנים“, אהרן לעווין, אַיבז מקורי מנהגים, ווילנע 1873.

אויפֿווישעניש — דאָס (די), זי. (געדויער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿווישן. „שע־כּין“.

אויפֿוועבונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿוועבן. די א פֿון שטאַפֿן.

אויפֿוועבן — טרו. וועב אויף, אַוועוועבט. (אויס)וועבן וויפֿל סײַז גייטיק; פֿאַרענדיקן וועבן. א לימונט פֿאַר דער גאַנצער משפּחה. „סײַזו געוואָרן אויפֿגעוועבט פֿון צוויי מינים“, ש. שפּיראַ, קליידער־פֿאַרבערני, וואַרשע 1900.

אויפֿוועגן — טרו. וועג אויף, אַוועוואַיגן. (אויס) איבער)וועגן וויפֿל סײַז גייטיק. ענ־דיקן וועגן. א אַ פֿאַר זעקלעך מעל און זען צי זיי זענען אַלע גלעך.

אויפֿוועטן זיך — אַוטו, קוזו. וועט זיך אויף, זיך אַוועט (אויך; אַוועטאַטן). זיך נעמען וועטן. א זיך, שטעלן אויף עפעס און געווינען (פֿאַרלירן).

אויפֿוועלעבן — טרו. וועלב אויף, אַוועלעבלט. דזו אויסוועלעבן אַ.

אויפֿוועלעגערן — ער אויף, אַוועלעגערט. 1. דזו אויפֿוואַלגען אַ. 2. דזו אויסוועלע־גערן אַ. 3. מאַכן גלאַט געוואַשענע וועט.

אויפזארגן — זארג אויף, ~געזארגט. אוטו — מיטאמאל (אדער פונדאסני) נעמען זארגן. אפט מיט זיך מיטן פונדאסני ג. א' זיך וועגן זון וואס שריפט זיבט. טרוו — נעגל. ארויסברענגען מיט זארג. „ווען... יודישע ישרובים אין אייראפע... האבן פֿינצטער אויפֿ־געזארגט פֿארשיידענע ספֿקות, איז חיים גראַדע געקומען מיט זיין יאָג, יג. תּוֹד.

אויפֿזענקען — טרוו. זקע (ע) אויף, גע־זענקען (ע).ט. וואוילינגערש. אויפהאקן מיט אַ בראַוה אויפֿקלאַפֿן, אויפֿשלאַגן. א' זיין טריי־פֿענע מאַרדע.

אויפֿזורען — טרוו. דע אויף, געזודעט. וויר. טל. אויפֿרייצן. א' אַ הונט.

אויפֿזוואַקען — אוטוו. קע אויף, געזוואַקען. קעט. טל. אויפֿקלינגען, אויפֿלאַרעמען. א' מיט די שליסלען, גלעזער.

אויפֿזוויבערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזוויבערן. די א' פֿון צוגע־שיקטע אַלטע קליידער.

אויפֿזוויבערן — טרוו. ער אויף, געזווי־בערט. אויפֿרייניקן, מאַכן ציכטיק ביז ניי־טיקער מאַס. א' צימערן; א' דאָס צעכראַשטשע־טע לשון.

אויפֿזווינגן — טרוו. זויג אויף, געזווינגן. פֿ: ~זייגן. אַרענציען, אַרענצעמען אין זיך זוינגדיק. דאָס קעלבל האָט אויפֿגעזווינגן פֿז דער קו די גאַנצע מילך.

אויפֿזווינגער — דער, יס. 1. וואָס עס זויגט אויף. 2. אַפֿאַרט אַרענציען שטויב. אַן עלעקטרישער א'.

אויפֿזוויילן — טרוו. זייל אויף, געזוויילט. (שוסטער) אַרויפֿקלאַפֿן זיילן אויף שוכ־זאָרג. א' איין שוך און לייגן אַ לאַסקע אויף דער צווייטער.

אויפֿזווימונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿזווימען. די א' פֿון בעטוועש. **אויפֿזווימען** — טרוו. זויב אויף, געזווימט. צונויפֿזווימען פֿאַרבינדן מיט אַ זויב. א' עט־לעכע האַנטעכער און מאַכן אַ לשללעך.

אויפֿזווימען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. צו־ניפֿווימען זיך, פֿאַראַייניקן זיך, זיך צונויפֿ־טרעפֿן. „דאָרט וואו דער ים זוימט זיך אויף מיטן הימל...“ 2. דוו אויפֿזאַמען זיך אַ־**אויף זייער** — אַ אויף זיכער, ב 2.

אויפֿזווייפֿן — טרוו. זויף אויף, געזווייפֿט. דוו אויסזווייפֿן אַ־

אויפֿזווייפֿניש — דאָס (די), זי. (געזויער־דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿזווייפֿן. אַן א' פֿון אַ גאַנץ פֿלעשל.

אויפֿזווייפֿן — דער, זי. אַקט אָדער פֿראַצעס פֿון אויפֿזוכן.

אויפֿזוכונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿזוכן. די א' פֿון פֿאַרלאַ־רענע שפּורן.

אויפֿזוכן — טרוו. ווך אויף, געזוכט. 1. זוכן און געפֿינען. א' אַ פֿאַרלאַרענע זאָך. א' אַ תּירוץ. „זיבען מיר אַלע געזאַנגען היי־טער דער שטאַט און זיך צעלאָזט אין אַלע זיפֿטן מיר אויפֿזוכן, ממוס, קלי־אַשטשע. „וועלן דיך זיך אַפּרוען פֿון וועג. וועלן מיר אים א״, טפ. טודות. „אויפֿגעזוכט האָב איך

אויפֿזאָלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿזאָלן. די א' פֿון די פֿעלן.

אויפֿזאָלן — טרוו. זאָלן אויף, געזאָלן (~געזאָלט). 1. אַרויפֿשטן זאָלן פֿון אויבן. א' די וואוּדן = אַגרירן ענינים וואָס פֿאַר־שאַפֿן הייטיק, עגמח־נפֿש. 2. צושיטן זאָלן. „האַסט פֿאַרגעסן אַרענצושיטן זאָלן. מע דאַרף א' די וופֿ“.

אויפֿזאַמד(יק)ן — טרוו. זאַמד(יק) אויף, געזאַמד(יק)ט. 1. אַרויפֿשטן זאַמד; מאַכן זאַמדיק. א' די סטעזשקעס פֿון גאַרטן. 2. צו־ניפֿזעמען עפעס פֿון זאַמד. א' אַ גאַנצן באַרג.

אויפֿזאַמלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזאַמלען, צונויפֿזאַמלען. די א' פֿון ביכער, מענטשן. אויך: „לעניש“.

אויפֿזאַמלען — טרוו. מל אויף, געזאַמלט. 1. צונויפֿזאַמלען, צונויפֿקלייבן, צונויפֿנעמען. „און אַזוי איז ביינער פֿון הייליק, ווען דער פֿהן זאַמלט זיי אויף, זינגען זיי אַסור“, זרעם, פד/א. „פֿלעגט זיי... א' שריפֿטלעכע בקשות“, יק. „אַלע טאָג טוען זיי עבירות אויף מיר א' און מערין“, ישרי לב. חילגע, 1867, כט/ב.

„דער גרעסטער טייל פֿון זיי איז שפּעטער אויפֿגעזאַמלט געוואָרן אין דרזש בענד יפֿאַר־געטענע זיגונים“, שנ. דערציילערט און ראַמאַ־ניסטן ו. 2. צונויפֿברענגען, צונויפֿרופֿן. א' אַן עולם צום קאַנצערט, צו הערן דעם רעד־נער.

אויפֿזאַמלען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. אַנ־קלייבן זיך, צוקומען איינס צום אַנדערן. „...וועט זיך א' דער שכר וואָס ער מאַכט אַנ־דערע לייט גערעכט און פֿרום“, זחה, 382. 2. צונויפֿקומען זיך. אַ המון זאַמלט זיך אויף. „נעבן שיער אויבנאָן, שטייט און קרייט דער גרויסער האָן. זאַמלט זיך אַן עולם אויף—אַלע הינער פֿונעם הויף, יחואָש, יפֿרילינג.“

אויפֿזאַמען זיך — אוטוו. זאַם זיך אויף, זיך געזאַמט. לר. דוו זאַמען זיך, פֿאַר־אַלטן זיך ביי עפעס. א' זיך און ניט קומען צו דער צייט.

אויפֿזאַפֿן — דער, זי. 1. אַקט, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזעצן. 2. אַרויפֿ־גענייטע, צוגעשפּיליעטע באַפּוזונג אויף (פֿרויען)קליידער. „וויבער האָבן דרזש זעץ: אַן אַינזאַץ, אַן אַפּזאַץ, און אַן א״, פּוו. 3. באַפּוזונג אויפֿן קאַפּ איבער (אין) די האָר; פֿרעמדע האָר, אַ קאַקס אויף די אייגענע. 4. אַרויפֿגעזעצטער טייל צו פֿאַרצירן אַן אַלמער, אַ שאַפֿע. קאַרגניז אויף מעבל. 5. אויפֿגעזעצטער טייל פֿון אויפֿהאַרטער אַ־קאַמפּאָזיציע פֿון אַ תּלמיד, אויפֿגעגעבן פֿון לערער. אַן א' וועגן מירעלען פֿון גאַך זאַלמען“.

6. קאַמפּאָזיציע פֿון אַ תּלמיד, אויפֿגעגעבן פֿון לערער. אַן א' וועגן מירעלען פֿון גאַך זאַלמען“.

7. קאַמפּאָזיציע, עסי, אַרטיקל, מאַמר, חיבור. „...יענעם געבן צו פֿאַרשטיין וואָס ער דענקט און קען, זיין א' אַנגענעם מאַכן פֿאַר דעם לעזער“, קמ. 1863, № 29. „דער ציל פֿון דעם א' איז אויסצופֿאַרשן די אַלערליי מעכאַניקע פֿון שאַפֿן“, נאד. 8. ארכ. פּלאַן, המצאה. „נון טראכטט דרווייאנה אין אויף זאָן, אַזוי אונז איר קאמר גינג זיי...“, בבא־בב, 342. „דען מעגשן אויף זאָן זענן פֿיל“, ספֿר משלים, פֿדמ 1866.

געוואָרן מיט דעם נייעם סקאַנדאַל“, רייד. „דו היילט מיר אַנאַמאָס אַז די גאַנצע שטאַט זאַל א' מיט מיר, ווייט, ידבורהלע“.

אויף ווערן — צוו. פֿ צו אויפֿווערן. פֿרגל אויפֿזיין, אויף זיין. „ווי ער וועט גאַר אַנהייבן גאַכצופֿרעגן וועגן אים אין די קאַנטאַרן, וועט שוין ווערן דערמיט די שטאַט אויף, אמד, דער מיליאָנער, חילגע 1868.

אויפֿווערעמען — אוטוו. עס אויף, גע־ווערעמט. ווערן ווערעמדיק. „די פֿלוימען זיי־נען צו לאַנג געלעגן און האָבן אויפֿגעווע־רעמט“, רייד.

אויפֿזאָג — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿזאָגן, אַנזאָג. **אויפֿזאָגונג** — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿזאָגן. אויסהערן די א'.

אויפֿזאָגן — טרוו. זאָג אויף, געזאָגט. 1. זאָגן אויף אַ קול. א' אַלע זאָלן הערן; א' אַלץ וואָס מע הייסט. „...אויז זול דיא הייליג שטאַט ירושלים חידר בוואן...דאז עז ווערט גישעהן באלד אין אונזרן טאגן, דא וועלן מיר אלץ אמן אויף זאגן...“, ספֿר משלים, פֿדמ 1686. 2. מיטאַמאַל (ווי דער, פֿונדאסני) זאָגן, דערציילן. א' ווידער אַלע טענות. דא אַלטע תּר־גיא וואָס מע קען שוין פֿון פֿריער. 3. אַרכ. בטל מאַכן, ליקוידירן, מאַכן אַ סוף. „...האַט בעלי זצ״ל דיא ברירה דאז ער השותפות מאג אויף זאָ־גיך, גה. 111. „אויז מיר האָבן גיטיילט אויז אויף גיאָגט דאָש שותפות“, ש״ת הרמ״א, קראַקע, 1740 (השׁוׁן). 4. אַזוי ווי 3, גאַר אַרויסגעוויבן דאָס מעלבן, דאָס אַנזאָגן אַן עס איז. „[דער רבין] טוט אונז די מגויים גלייך אויף זאגין, בחורים־ליד, פֿדמ 1750 [וואַכשׁׁיבׁוּב, יוואָג]. „...צו צאַלן דאָס קרן און אינטערעס ביי...[מע האָטן דעם ער״ע העכר״ם אויפֿגעזאַגט“, הרב״מ הלוי הורוויץ, ספֿר פרשת מרדכי, אונגוואַר 1866.

אויפֿזאָגעניש, „געבֿיך — דאָס (די), זי. פֿראַצעס פֿון אויפֿזאָגן. דאָס וואָס ווערט אויפֿ־געזאָגט.

אויפֿזאָגט — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזיין; דאָס וואָס בלייבט נאַכן אויפֿ־זיין. אַ געדיכטער א'.

אויפֿזאַמלען — טרוו. טל אויף, געזאַמלט. 1. אַרויפֿלייגן אַ זאַטל. א' דאָס פֿערד צום רייטן; א' א' זאַטל אויפֿן שימל. 2. אַראַפּנע־מען דעם זאַטל. א' דאָס פֿערד, לאָזן עס פֿריי. 3. אַרויפֿזעצן, אַרויפֿלייגן אַע פֿון אויבן. א' דאָס קינד אויף די פֿלייעס.

אויפֿזאַמלען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. אַנ־זעצן זיך; דריקן עמעצן (פּונקט ווי מע וואָלט רייטן אויף אים). א' זיך אויף עמעצן, ניט לאָזן אים דעם קאַפּ אויפֿהייבן.

אויפֿזאַלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזאַלן.

אויפֿזאַלפֿן — טרוו. זאַלב אויף, געזאַלפט. באַשמירן פֿון אויבן מיט זאַלב. א' די טוט־הייאיקע פֿלייעס (וועטעבסק).

אויפֿזאַליען — אוטוו. ליע אויף, געזאַ־ליעט. משתין זיין אויף עפעס (געוויינטלעך וועגן אַ קינד). „האַהאָ, דאָס ייִנגלעל האָט אויפֿגעזאַליעט אויפֿן טאַטן“, רייד.

גערקעס האָבן זיך שוין אויפגעזעצט, אַזוי ווי דיר געפֿעלט.

אויפזיפֿן — טרוה. זיף אויף, ~געזיפֿט. אַרבייבן אַ ביטל מיט זיין, אַ דאָס גרעט.

אויפזיכט — די, זי. השגחה, אויפֿזע(אונג).

„אויג האָבן מהורר שמשון אַך גיט פֿיל אויף זיכט עליו גיהאט“, גה, 250. „איך גלייב אַז אונטער מיין אַ וועט ער טוף־פֿל־סוף ווערן אַ שטיקל מענטש“, טפ, טודות. האָבן די אַ

= אַכטונג געבן, אויפֿפֿאַסן. „האָבן די אַ איבער (אויף) עמעצן = אויך: זען זען אַפֿר טרופֿן(ס). „האָבן די אַ איבער (אויף) עפעס = אויך: פֿאַרהאַלטן, אַנפֿירן מיט עפעס. *עס האָט (גיט) אַ פֿאַר מיר (פֿר) = עס מאַכט מיר (גיט) אויס, עס שפּילט אַ (גיט קיין) ראַלע

בני מיר. „גו, וואָס אַנטלויפֿסטו? קום גאַר אַהער, פֿאַר מיר האָט שיש אַ, אַטור“, עט, סעראַקעלע. „אַ־לעכל = עפענונג אין תּפֿיסה

טיר, וואָס דורך דעם קען דער העכטער זען וואָס סיטוט זיך אין דער קאַמער. „אַן אויג אינעם אַ־לעכל פֿון דער פֿאַרזיגלער תּפֿיסה

טיר האָט אַרױפֿגעקוקט צום... פֿענצטער“, פ. גאַרעליק, אַמעריקאַנער, 1958 vi 6.

אויפזיכטיק — אַזי. פֿטמ. אויפֿמערקזאַם; אַפֿעהיט. „זעט אַ, דאָ זענען דאָ דריי טרעפֿ־לעך“.

אויפזיכטיקייט — די (דאָס), זי. אייגן שאַפֿט אַדער מצב פֿון זען אויפזיכטיק.

אויפזיכטלאָז — אַזי. דעסמ. וואָס איז אַן אויפזיכט, השגחה. אַן אַ געשעפֿט. אַן איע שטאַט.

אויף זיכער — אַזו פֿראַזע. 1. דזו זיכער. 2. מיט אַ פֿאַלשן אַנשטעל (פֿדי אַפֿצונאַרן).

געמען עמעצן (קומען צו עמעצן) אַ זי = פֿונקט ווי מע וואָלט קיין שלעכטס גיט גע־מיינט, אויסגען עמעצנס גלייביקייט, תּמימות, ערלעכקייט. „נעם מיך גיט אַ זי, איך בין גיט קיין יאַלדי“, פֿון לשון פֿון אונטערזונטן זיך פֿאַרשרייט אויך אין אַנדערע קרייזן. [ער] האָט דאָ גענומען אַ זי די פֿעלקער צו העלכע ער האָט אַפֿעליט“, ל. פֿאַגעלמאַן, פֿאַר, 2 x 1960. אויך: נעמען אויף גומער זיכער.

אויפזיכערונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעולטאַט פֿון אויפזיכערן. די אַ פֿון זאַכן.

אויפזיכערן — טרוה. ער אויף, ~געזיכערט. מאַכן זיכער(ער). פֿאַרזיכערן. אַ עמעצן אַן אַלץ וועט זען אין דער בעסטער אַרדענונג. פֿאַרשליסן און אַ מיט אַ פֿרענט.

אויפזיבלערן — ער אויף, ~געזיבלערט. אויפֿפֿוצן מיט זילבער פֿון אויבן. אַ אַ פֿלי.

אויפזינג — דער, ען. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויפזינגען. דער אַ פֿון לידער. נשמהדיקער אַ. „צו זען יום־טובֿדיקן אַ“.

„פֿיר שורות פֿון ריינעם אַ“, ג. תּוך. „דער דיכטער איז תּמיד פֿאַרהלומט, ער ווערט אַפֿט פֿון אומעט פֿאַרזעט...זען זעאונג — פֿון אים ווערט פֿאַרבֿוהרט אין אַ פֿון וואָרט האָט געבערט...“, י. בראַנשטיין, היימיש, 1960, v—vi.

אויפזינגען — טרוה. זינג אויף, ~געזונגען. 1. פֿלוצלינג מיטאַמאַל אַנהייבן זינגען. „די אַפענע הענט פֿון מיין הויז נעמען אַ אַליין

לאז חידר איין חויג אויף זיך“, טור, יט. „צום אַלעם ערשטן האָט ער אויפֿגעזאָסן האַסער“, חיים פֿעט, אַ הויז אויפֿן פֿעלד. אַ מילך — אוקר. אויפֿפֿאַכן, אויפֿברעכן, אויפֿהעלן מילך.

2. אַרמברענגען אין צאַרן; מאַכן עמעצן זיי ער אויפֿגעזעצט. „די שאַרפֿע הערטער האָבן אים אויפֿגעזאַטן“. „מיט וואָס זשע האָבן מיר דעם טיך ביז דעם אַפֿגורנט אויפֿגעזאָסן אַן ער האָט אונדער היים... אַפֿגעשוועקט?“, חג, פֿאַרהאַקסענע וועגן.

אויפזינגן — [זינגען] טרוה. זינג אויף, ~געזינגט. (שפּאַסיק, איר). צונויפֿפֿאַרן, צו־נויפֿפֿירן אַ זינג. אַ אַ בלינדן מיט אַ הויקער־דיקער. אַ שקר מיט שלימול.

אויפזיז — דער, ען. אַקט פֿון אויפזייען. דער פֿרילינגדיקער אַ.

אויפזיזאונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויפזייען. די אַ איז שייך אויפֿ־געזאַנגען.

אויפזיזיגן — דזו אויפזינגן. <

אויפזיזין — אטום. זען בין אויף, ~געזען (~געזען). 1. זען וואָך, גיט שלאָפֿן. אַ אַ גאַנצע נאַכט. „זען איינה אויף זען מן זיא פֿרעגט האַרונט ווי דאָס און לג אויף גיזען לערנין...“, עיוג, 2/17. „די ראַנדן פֿון זענע אויגן זענען זייער רויט געווען, ווי ער וואָלט אויפֿגעווען די גאַנצע נאַכט“, אַש, תּהילים־יוד.

טוב. „...זען שבוועותיך אַ און די מילעכי־דיקע סעודה“, קמ, 1866, 4. „קישלעך העלכע מע וואָרטט הושענה־רהב פֿעדרנאַכט בשם אַ...“, ממוט, סענות. 2. זען אַקטיוו. טעטיק, „דער יצר שלאַפֿט בשם אַ מיידל און איז אויף בשם אַ וועבלי“, שוה. ידער יצר־הרע איז בשם אים אויף = האָט אַ שטאַרקן יצר־הרע. ייז וועלט (די שטאַט, דאָס שטעטל, דער קרייז אע) איז מיט אים (דעם) אויף = מע האַלט אין איין רעדן וועגן אים (דעם), מע היצט זיך וועגן דעם; מע באַטראַכט עס ווי אַ סקאַנ דאַל; מע לויפֿט קוקן. „אַמאַל האָב איך גע־מאַכט אַ נעמעס ניגון ידור יקרא, וואָס גאַר די וועלט איז מיט אים אויפֿגעוועזן“, אבג, גגול, וואַרשע, תּרנז.

אויף זיין — צוה. פֿ צו אויפזינגן. „איך ווייס אַפֿילו אַז עס וועט מיט מיר זען די שטאַט אויף, גאַר וואָס האָב איך מוראַז“, יר דישער פֿאַר־פֿטח. ידער עשו (עשו־קע, אדום) וועט זען אויף = עס וועט זיך דערוועקן די רציחה, די טריפֿענע יוכע אע.

אויפזייען — טרוה. זיי אויף, ~געזייעט. דזו אויסזייען. <. פֿאַרזייען. אַ דאָס גאַנצע פֿעלד.

אויפזייען — טרוה. זען אויף, ~געזעט. דורכ־זייען ביז דער גייטיקער מדרגה. צונויפֿגעמען דורך זענען. זענען עטלעכע מאָל און אַ אַלע האַרטע טיילכעלעך פֿון דער פֿליסיקייט.

אויפזייערונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויפזייערן. אַ פֿון קרויט.

אויפזייערן — טרוה. ער אויף, ~געזייערט. אינגאַנצן צוגרייטן, פֿאַרטיק מאַכן מיט זען ערן. מע דאַרף אַ אַבער גיט איבערזייערן קרויט.

אויפזייערן זיך — אטום. < דפֿו. ווערן זייער ביז צו דער גייטיקער מדרגה. „די אר־

מיין האַרפֿע“, טעג, לירישע לידער. 2. אַרויס־שטעלן, אַרויסברענגען עפעס פֿאַר (איבער, קעגן) עמעצן. אַ מעלות, חסרונות. „אין האַרצן האָט זי גישט ליב קיין יידן און זי וועט מסתּמא עפעס אַ אויף איר קאַמיסאַר“.

אויפזוכן זיך — אטום. < דפֿו. 1. געפֿר־נען ווערן. דאָס בינטל שליסלען האָט זיך אויפֿ־געזוכט. 2. צוריקקריגן אַן זוכן. דאָס הינטל וועט זיך אַ, עס וועט קומען צו לויפֿן אַהיים.

אויפזוכעניש — דאָס (די), זי. 1. געדויר־ערדיקער פֿראַצעס פֿון באַמזען זיך צו געפֿינען. 2. געדויערדיקער פֿראַצעס פֿון געפֿינען וואָס מע זוכט. 3. פֿאַליצירעוועזיע, פֿאַרשונוג דרייזן.

אויפזוכער — דער, ים. וון יין, קע, ים. 1. ווער עס זוכט אויף, געפֿינט. 2. פֿאַליציר־זי.

אויפזוכער — דער, ים. וון יין, קע, ים. 1. ווער עס זוכט אויף, געפֿינט. 2. פֿאַליציר־זי.

אויפזוכען — זום אויף, ~געזומט. 59: ~זשומען. אטום — 1. מיטאַמאַל אַרויס־געבן די קלאַנגען זום־זום (געוויינטלעך וועגן אינעקטן). די פֿליגן זומען אויף. אויפֿהייבן זיך, אַרויפֿשטייגן מיט אַ זומען. דער עראַפֿלאַן האָט אויפֿגעזומט. טרוה — אויפזינגען זיך מענדיק. אַ אַ זמל.

אויפזונען — אטום. עס זונט אויף, האָט ~געזונט. 1. אומפ. אַנהייבן שניצען (ווע־גן דער זון). גאַכן רעגן האָט אין דרויסן אויפֿ־געזונט. 2. אויפֿשניצען, אויפֿגיין (ווי די זון). „צוריק צום לאַנד האו דער ווילן האָט אויפֿ־געזונט“, אפֿא, יעקבֿט געזעלט.

אויפזונפֿן — טרוה. זופ אויף, ~געזונפֿט. אויפֿטריקען אַ פֿליסיקייט אַדער אויפֿעסן אַ שטעקן מאַכל. אַ די מילך, די זופ.

אויפזופֿעניש — דאָס (די), זי. (געדויערדי־קער) פֿראַצעס פֿון אויפזונפֿן.

אויפזינגען — טרוה. גל אויף, ~געזינגט. אַראַפֿנעמען דעם זינגל; אויפֿפֿענען וואָס עס איז פֿאַרזינגט. אַ אַ פֿאַרהתמטעס פֿלאַש ווען. „...די ריכטיקער פֿון ים המלח, וואָס ער האָט אויפֿגעדעקט און אויפֿגעזינגט“, א. אַלפֿערין, טמ, 1961 v 2. „ער זינגט דעם בריח אויף“, אַבֿיגור ברכיה רוף, רינגאַדע רינגאַלינג, וואַר־שע 1865.

אויפזייד — דער, זי. דזו אויפזאָט. <

אויפזיידלען — טרוה. דל אויף, ~געזיידלט. פֿלוצלינג באַפֿאַלן מיט אַ זיידלעך. מיר גיט דיר גיט אַ ווי אַ יידענע פֿון פֿישמאַרק.

אויפזיידן — זי אויף, ~געזאָדן, ~געזאָסן. אטום — 1. ווערן הייס ביז (איבער) הונדערט גראַד צעלזיוס. דער סאַמאַוואַר וועט פֿאַלד אַ. 2. אַנהייבן זיך, בלעזלעך זיך מיט שוים. „וועט ער פֿאַלד אַוועקפֿאַלן... און אַ אין שוים וואָס שפּאַרט פֿון זענען ציין“, הל, ערשטער מאַי 1935. 3. ווערן שטאַרק אין כּעס, צעקאַכן זיך. „בוניע זידט אויף; וואָס, ווי רחמיאל דער שוטטער“, בערג, ביים דניעפער ו. 4. אַרױפֿנעמען אין צושטאַנד פֿון אויפֿ־רענונג, התפעלות אע. „וואו ער קומט, זיך אויף הערצער“, פֿרץ, לידער און פֿאַעמען.

טרוה — 1. מאַכן עס זאַל זיך, אויפֿקאַכן. „טוא אין זיך בריא פֿיר לויט האַניק...אויג

דעם עינין. 3. אַנזען, חשיבות. דאַרטן האָט דאָס בוך געהאַט גרויס אײ, 4. סעני סאַציע, חידוש. „אונדזערע לעזער געדענקען נאָך וואָס פֿאַר אַן אַ דער וויינט פֿון די מאַג נאַרכן...[האַט] דעמאָלט געמאַכט“ ינפֿאַל, 1885, 2. „געמאַכט איין...אײ...מיט איר שיי געם שלאַנק און רונדן וואָוקס“, אמד, די שיינע מינקע, חילוע 1886.

אויפזענעפֿטן — טרוו. עפֿט אויף, ~געזען געפֿט. אַרױפֿגעבן פֿון אויבן זענעפֿט. אַ וואַרשטל.

אויפזעעניש — דאָס (די), זי. דוז אויפֿזען, דער (דאָס) ← אַן אַ איבער אַלץ וואָס קומט פֿאַר. עכץ.

אויפזעער — דער, ס. וו זיך, קע, ס. 1. ווער עס גיט אַכטונג אויף אַנדערע ביי אַן אַרבעט אָדער אין אַ געשעפֿט, לאַגער. אַן אַ אין אַ וואַרשטאַט. אַיס אַן אַינס אין טעאַ טער. „אַז דער אַ דרייט זיך אַוועק, הייבט מען אַן שמועסן צווישן זיך“, רייד. „אזו ווי זיא [= די מורעשקע] האָט גישט קיין בעלהבית, קיין אויף זעהר און קיין אַן טרייבר איבער זיך“, מס, משלי תקע"ד, 7. 2. פֿאַרוואַל טער, ממונה. אַ פֿון אַן אונטערנעמונג, פֿאַב ריק, מאַאַנטיק אע. דער ניער אַ פֿון מושבֿ זקנים. „און צום גבאי אָדער צום אַ דאַרף דאָס געלט אָפּגעשיקט ווערן“, קמ, 1864, № 44. „דאָס איז אַ שפּיכלער פֿון וואָנען דעם גבירס אַ מענטש, אַן אַ דערויף, גיט אַרױס עסנוואַרג אַלע דאָגערשטיק געוויסע אַרעמעלינט אויף שבת“, ממוס, שלמה. „אַז מען איז געקומען קויפֿן בראַנפֿן מיט אַ פֿעסל האָט דער אַ אויפֿגעמאַכטן דאָס פֿעסל... און פֿאַרויגלט מיטן אַקציוזיגל“, יק. 3. אַפּוטרופּוס, אויפֿפֿאַ סער. אַן אַ איבער יתומים. „ער איז געוואָרן מין פֿיער און אויפֿזעער“, מוק, מנעע באַ גענענישן. 4. באַאַמטער מיט אַ באַשטימטער פֿונקציע, מיט אַ שטח פֿון אַרבעט. טוו פֿאַר פּאָד. אויפֿזעער. למשל: מלל פֿאַרטישטש להיות פּקידים בית ה' (ירמיה, כט, 26). „אויף זעהר“. אַזוי אויך תי: „זאָל ער אויפֿזען אַ איבערן לאַנד, תי, בראשית, מא, 34. „מין האָט דרינען אַנגעברייט נאָך פֿיר אוצרות צו פֿיר אײס, חה. „די פֿאַרשטייערס אין יעדער שטאַט דאַרפֿן וואָס באַמאָן עטלעכע אײס... צו זען אויב די וואָג און די מאָס איז ערלעך“, חא, ג/ב. תי פֿאַרטישטש אַזוי אויך שוטרײס: „עס איז געווען צום סוף פֿון דריי טעג זינען די אַ דורכגעגאַנגען אין לאַגער“, יהושע, ג, 2. אָפֿט אין צונויפֿהעפֿטן: טורמע, תפֿיסהא; צאַלאַ, שטייער אַ; סטאַנציע אַ; האַפֿן אַ. אַ. 5. תלמיד וואָס ווערט באַשטימט אויפֿצור פּאַסן אויף אַרדענונג אין קלאָס. „פֿאַרואַס איז גיטאָ קיין קרייז? ווער איז היינט דער אײ.“

אויפזעעניש — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזען זיך — אַוטוו, זינק אויף, ~געזונקען. אוטוו — מיטאַמאַל אָדער ווידער, פֿונדאַסניג אַנהייבן זינדיקן. אַ אויף דער עלטער. טרוו — פֿאַר ינדיקן. „וואָס האָב איך דאָ אויפֿגעזינדיקט קעגן אַיך?“, רייד.

אויפזינדיקן — אַוטוו. זינק אויף, ~געזונקען. היפּוך פֿון פֿאַרוינגען, אַינזינדיקן; אַרױפֿקוּר מען פֿון אויבן. אַ פֿון דער טיפֿעניש פֿון ים.

אויפזימן — טרוו. זיס אויף, ~געזיסט. פֿאַר זיסן, מאַכן אַ ביסל זיס. אַ אַ געבעקט, אַ מאַכל.

אויפזיפֿן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזיפֿן. זיפּן אויפֿזיפֿן — טרוו. זיפּ אויף, ~געזיפֿט. זיפּן וויפֿל עס איז גייטיק. אַ מעל אויף אַ גע בעקט ברויט. 2. צונויפֿזיפֿן, צונויפֿברענגען דורך זיפּן. אַ אַ הויפֿן מעל.

אויפזיפֿיגן — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿזיפֿיגן. פֿלוצעמדיקער, אומגעריכטער זיפֿן.

אויפזיפֿצן — אַוטוו. זיפֿן אויף, ~געזיפֿצט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסניג) אַנהייבן זיפֿצן. „אוי וויי, עמך ישראל צריכים פרנסה! [ער] האָט הויך אויפֿגעזיפֿצט און זיך צעוויינט“, אַש, תהילים ייד.

אויפזיפֿעניש — דאָס (די), זי. געזיפֿער דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿזיפֿצן.

אויפזיפֿיגן — אַוטוו. זיפֿן אויף, בין (אויך האָב זי) ~געזעסן, געזיפֿצן. 1. פּד. אַרױפֿ זען זיך, אַרױפֿגיין, אַרױפֿשטיגן, אַ אויף דער בויד, אויף דער באַן. „איך געם אים אויף אויף דער פֿור, ער זיצט אויף, שטעקט מיר אָפּ אַ שלום עליכם“, פּרי, בילדער און סקיצן. „און דער אַפֿיציר האָט פֿון פֿערד אַראָפּ אַ ווייז געטאַן אַז די חברה זאָל אײ, ווייט, שטעטל. „איך בין אויף אַן אַרקענט אויפֿגעזעסן“, אַבֿיג דור ברכה רוף. רינגלדאָ רינגלדיג, וו, וואַרשע 1865. 2. זיצן אַ לענגערע צייט. „שוין אויפֿגע זעסן בין איך אַ פֿאַרלוומטער“, פּרי, געדאַנקען און אידישן. אַ אַ גאַנצע נאַכט ביי דער גאַרד. 3. זיך אַוועקזען אויף אַ פֿעיערלעכן אַפֿן; פֿאַרנעמען אַן אַמט. אַ אויף פֿסא־הרבנות (כסא־המלכות). 4. פֿון אַ ליגנדיקער פּאַזי ציע זיך אויפֿהייבן אין אַ זינדיקער. „דער דאָקטער לאָזט מיך שוין אַ אין בעט“.

אויפזיפֿער — דער, ס. וו נב. ווער עס זיצט לעבן בעל־עגלה. „איך האָב געחלשט צו זיפּן דער אַ, ווען מיר זענען געפֿאַרן מיט דער בויד“, רייד.

אויפזיפֿקען — טרוו. קע אויף, ~געזיפֿקען קעט. 59: ~זשליפֿקען. אויפֿזיפֿן. אַ אַן עמער ביר.

אויפֿזען — דער, מצ נב. אַקט פֿון האַבן השגחה, אויפֿפּאַסן. דער אַ אויף קליינע קינד דער.

אויפֿזעאונג — די, ען. אויפֿזיכט, השגחה; אַנפֿירערשאַפֿט. „און די אַ פֿון אלעזו... זאָל זיפּן איבער דעם אייל פֿאַר ליכטונג“, תי, במדבר, ה, 16.

אויפֿזען — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזען. „דער אַ פֿון שטאַם האָט געוויזן זי אַלט דער בוים איז געווען“. 2. אַרט פֿון אויפֿזען. „...דער אַ זאָל דורכגיין דורכן שפיץ און באַזיס“, יאַכניטאַג, אַרבעטבוך אויף נאַטורוויסנשאַפֿט, קלעז 1926.

אויפֿזענוג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזענוג. די אַ איז געווען קאַמפֿלוצירט און האָט געדויערט אַ לאַנגע צייט. **אויפֿזענלען** — זיגל אויף, ~געזענלען. 1. אַנזען דעם זעגל אויף אַ מאַסטבוים. אַ דעם זעגל. 2. נעגל. ברענגען מיט אַ זעגלשיף. „סיוועלן די שיפֿן בקרובֿ נאָך אַ תחית המתים“, טוצ, אין פֿעטרוואַגן.

אויפֿזענן — טרוו. זעג אויף, ~געזענט. 1. אויפֿזענען דורך זעגן, צעזענן. אַ אַ קאַסטן וואָס מען קען גיט אָפּשליסן. 2. אַנזען וויפֿל סײַז גייטיק. אַ אַ האַלב פֿורל האַלץ. 3. אָפּזענן, זעגן אַ ביסל פֿון אויבן. אַ דעם קלאָץ אויף אַ פֿינגער די גרעב.

אויפֿזעטיקן — טרוו. יק אויף, ~געזעז טיקט. מאַכן מיטאַמאַל אָדער אינגאַנצן זאַט. אַ דעם הונגעריקן.

אויפֿזעטיקן זיך — אַוטוו. ← דפּוו. (מיט אַמאַל) ווערן זאַט. אַ זיך מיט פֿאַרשפּיזן.

אויפֿזען — זען, זענען אויף, ~געזען. אַוטוו — אַכטונג געבן, אויפֿפּאַסן, השגחה געבן (האַבן). „דיא ממונים זאָלין ביפֿעלן קענין דו ער וואול אויף זיכט, דו מן קיין מישט ווערפֿט איבר דיא מואיר“, תקמ. „דארום איז ראש־בית־דין מחויבֿ אויף צו זעהן אונ לייט דרויף צו זעצן אויף דיא גיוויכט אונ אויף דיא מאָסן — דו מן רעכט דר מיט אוב גיט“, לט, 108/2. טרוו — 1. פֿאַרוואַלטן, אַנפֿירן. אַ אַ געשעפֿט = פֿאַרוואַלטן; אַ איבער אַ געשעפֿט = בלוזי אויפֿפּאַסן. 2. אָפֿ היטן (סײַזאַל זיפּן ווי עס באַדאַרף צו זיפּן); אָפּהיטן פֿון סכנה. אַ די קראַמען פֿינאַכט. אַ אַן אוצר. „נון מוז פֿעם דא אויף גזעהן ווערדן דש דיא פֿלעטיץ... צו גלייך אויז גיין“, יפּנסק הקהלה דק"ק רונקל, תצ"ג ג. וואַכשטיין, יזבל 17. 3. פֿלוצלינג אָדער זיך דער, פֿונדאַסניג זען. „מע האָט אַראָפּגענומען דעם באַנדאָש פֿון די אויגן און ער האָט אויפֿגעזען“, רייד.

אויפֿזען — דער (דאָס), מצ נב. 1. השגחה, אויפֿזיכט, האַבן דעם (דאָס) אַ איבער עפעס. 2. אויפֿמערקן. ער האָט געזיגן מין אַ צו

ווי סטראַפֿן, הג, טרעפֿלינקע. 2. דורכזינגען וויפֿל עס איז גייטיק. אַ דאָס גאַנצע ליד. 3. אויפֿגיין ווי אַ געזאַנג (אוטוו). עס זינגט אויף די פֿרייד (די ליכט) אין אים. יעס האָט אין אים אויפֿגעזונגען = געוואָרן פֿריילעך, פֿריידיק ביו צום (וועלן) זינגען. 4. אַנגעבן, מאַנען אַ צו הויכן פּרזיז. „אוי, האָט ער אויפֿ געזונגען, עס איז מיר אַזש פֿינצטער געוואָרן אין די אויגן פֿון אַזא פּרזיז“.

אויפֿזינגען זיך — אַוטוו, קוו. זינג זיך אויף, זיך ~געזונגען. 1. צונויפֿזינגען זיך, זינגען אַזוי אַז אַלע קולות זאָלן שאַפֿן אַ האַר מאַניע. אַ זיך אין איין כאַר. 2. צונויפֿרעדן זיך. אַ זיך וועגן פּרזיז. 3. דו וועגן טאַן אומרעכט, טאַן פֿאַרברענס בחברותא. גנב און זלאָדי זינגען זיך אויף.

אויפֿזינדיקן — יק אויף, ~געזינדיקט. אוטוו — מיטאַמאַל אָדער ווידער, פֿונדאַסניג אַנהייבן זינדיקן. אַ אויף דער עלטער. טרוו — פֿאַר ינדיקן. „וואָס האָב איך דאָ אויפֿגעזינדיקט קעגן אַיך?“, רייד.

אויפֿזינקען — אַוטוו. זינק אויף, ~געזונקען. היפּוך פֿון פֿאַרוינגען, אַינזינדיקן; אַרױפֿקוּר מען פֿון אויבן. אַ פֿון דער טיפֿעניש פֿון ים.

אויפֿזימן — טרוו. זיס אויף, ~געזיסט. פֿאַר זיסן, מאַכן אַ ביסל זיס. אַ אַ געבעקט, אַ מאַכל.

אויפֿזיפֿן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿזיפֿן. זיפּן אויפֿזיפֿן — טרוו. זיפּ אויף, ~געזיפֿט.

אויפֿזיפֿיגן — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿזיפֿיגן. פֿלוצעמדיקער, אומגעריכטער זיפֿן.

אויפֿזיפֿצן — אַוטוו. זיפֿן אויף, ~געזיפֿצט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסניג) אַנהייבן זיפֿצן. „אוי וויי, עמך ישראל צריכים פרנסה! [ער] האָט הויך אויפֿגעזיפֿצט און זיך צעוויינט“, אַש, תהילים ייד.

אויפֿזיפֿעניש — דאָס (די), זי. געזיפֿער דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿזיפֿצן.

אויפֿזיפֿיגן — אַוטוו. זיפֿן אויף, בין (אויך האָב זי) ~געזעסן, געזיפֿצן. 1. פּד. אַרױפֿ זען זיך, אַרױפֿגיין, אַרױפֿשטיגן, אַ אויף דער בויד, אויף דער באַן. „איך געם אים אויף אויף דער פֿור, ער זיצט אויף, שטעקט מיר אָפּ אַ שלום עליכם“, פּרי, בילדער און סקיצן. „און דער אַפֿיציר האָט פֿון פֿערד אַראָפּ אַ ווייז געטאַן אַז די חברה זאָל אײ, ווייט, שטעטל.

אויפֿזיפֿיגן זיך — אַוטוו. ← דפּוו. (מיט אַמאַל) ווערן זאַט. אַ זיך מיט פֿאַרשפּיזן.

אויפֿזשפּען — טרוו. זען אויף, ~געזעצט.

1. פֿון אַ לינגדיקער אָדער שטייענדיקער פּאָר זיציע אַריבערפֿירן אין אַ זיצנדיקער, אַ דעם קראַנקן אין בעט. „וועט מען דיר מאַרגן אַ אויף אַ שליטן און אַהיימישיקן“, אַפּא. פֿאַר־שלאָפֿן.

2. זעצן אויף אַ העכערן אָרט. אַ דאָס קינד אויפֿן העכסטן שטאַפל פֿון לייטער.

3. אַרויפֿזעצן און מאַכן גרייט צו פֿאַרן. אַ מעצען אויף אַ בויד מיט אַלע זינע פעק־לעך. אַ אויף דער באַן. „זאָל ער געשוּינד אַ רייטער אַ און אים נאָכשיקן פֿרעגן וואָס ער האָט געוואָלט“, בערג. נאָך אַלעמען.

4. אַרויפֿשטעלן, אַרויפֿלייגן, אַ אַ קאַריז איבערן אַלמער. „אונזער תּפֿילה און מצוות און מעשים טובֿים... זאָלסטו אַ פֿאַר אַ קרוין, דו אַלמעכטיקער גאָט, איין נעע שט תּחינה, פּיעטריקוב, 1881. „ער זעצן איר אויף אַ גילדענע קרוין און האָט זי געמאַכט צו אַ מלכה“, ר' אהרן מטריבֿט, מצח אהרן, וואַרשע תּרנ"ג.

5. אַרויפֿזעצן, אַרויפֿשפּילען, אַ אַ פֿע־דער אויפֿן היטעלע. אַ אַ צירונג אויף אַ בלוד־קע.

6. באַשטימען אַ העכערן, אַן אויפֿזעער, בכלל מאַכטהאַבער איבער אַ גרופּע. „זאָל ער [פרעה] אַ אויפֿזעער איבערן לאַנד“, תּי. בדאשית, מא, 34. „ותיכף אחר מגי ראשים...זעהן אויף צו זעצן אודר אַפּ צו זעצן כּפי אשר יראה בעיניהם“, תּקמ.

7. אַרויפֿזעצן, אַוועקזעצן אויף אַן אָרט פֿון חשיבות, מאַכט. אַ אויפֿן טראַן אַ גינעם מלך. אַ דעם רבינס בן־יחיד אויפֿן פּסא־הרבנות.

8. אויפֿהייבן דעם מקח. אַ דעם פּריז. „מע מוז היטן ווען נאָכזאלאָן דעם מקח און אַפּט אויף אַנדערע סחורה אויפֿזעצן דעם מקח“, מסדר אגרת, תּקפּה.

9. אַפּשאַצן דעם ווערט, אַנרופֿן דעם פּריז. אַ דאָס הויז אויף פֿינף הונדערט קערבלעך. „...האָט דער איין מרגילות פֿון מיר גיהאט, האָב איך אים אויף גיזעצט...על שבֿעים תּלר“, גה, 345.

10. נעמען (באַקומען) אויף קאַמיסיע. „...ער וואָלט דר נאָך טענין: דער אים הוט די סחורה אויף גיזעצט, ער איז ממקום אחר שולדיק... דער... מוז מחזיר זיין“, תּקמ.

11. באַשטימען, אַרויפֿלייגן ווי אַ שטראַף; גוזר זיין. אַ קנט. „...צדקה אירי נפשות אויז צו לויין, דיא תּשובה האָבין דיא רבנים אויף גזעצט נאָך אירים [= זייער] שכל“, שה וו, יח. „אלי (מזונות) פֿום מענשן [ווערן] אויף גיזעצט אַם (ראש השנה), ויא ער דש גנין יאָר זול לעבן אויף ווי ער זול גיקליידט גיין“, ספֿר המנהיגים, אחשט 1723. „דער מוז איין שבועת הערך טוהן כּפי הנסחא אלו איהם מהאבד [= מהאבֿ ביהֿיין] או מהבמקום אויף גיזעצט ווערן“, קק. הקהל דקיק רונקל, תּב"ש 1733, יב"ב ון.

12. אַרכ. אינזשטעלן. „אין משולה פֿון טירקן... איז קומן אויף כתבים גבראכט אן דעם יעניראל... ער זולט אויף זעצן איין אַקורט“

[= אַקארד, אַפּמאַר, וואָפֿן־שטילשטאַנד] באַ־לעגערניש.

13. פֿאַרמולירן, צונויפֿשטעלן, אויפֿשריבן, מחבר זיין. אַ אַ בריוו, אַ לידל פֿון קאַפּ. „איך וויל פעם אחד קטן כתבֿ אויף זעצין אויף וויל עש אייך זעהין לאַזין“, גה, 111. „קיין ביכער צום לעזן האָב איך אויך ניט, אַליין וואָס אַ פֿון קאַפּ בין איך ניט אין שטאַנד“, יאָנאָדאַר, בש, ווילנע, 1887.

14. פֿאַרטיק מאַכן זאַץ אין אַ זעצערש (וויפֿל עס איז נייטיק). אַ דעם ערשטן באַנד פֿון וו. אַ די אַנאָנסן.

15. אויפֿברעכן, אויפֿהאַקן. אַ אַ טיר און זיך אַררייטן.

16. טאָן אַן אַרבעט גיך, ניט בעלמלאַ־כהש. פּטמ. אַ עטלעכע בענקלעך אין וואַר־שטאַט.

17. ענג צונויפֿזעצן. פּטמ. אַ אַ באַנצע כאַלאַסטערע אויף איין באַנק. „געווען אַרט פֿאַר אַ מנין און אויפֿגעזעצט האָט מען אַפּשר דרפֿ מיניגס“, רייד.

18. (וועגן אַן עוף) אַרויפֿזעצן אויף אייער. „אָסור אויפֿזעצן טרנגולת חול המועד“, הרב א. ברודאַ, הליכות עולם, אונגוואַר 1864.

אויפֿזעצן זיך — דפֿוו. 1. אויפֿהייבן זיך פֿון אַ לינגדיקער פּאָזיציע און קומען אין אַ פּאָזיציע פֿון זיצן. „ווער עס ליגט נאָ־קעט אין בעט, זאָל ער זיך ניט אַ, חא, ה/א. רי, חיים איז אַקעגן טאָג געקומען צו די גע־דאַנקען, זיך פּלוצלעס אויפֿגעזעצט. אַנטווען־דיק זיך אַ כּוח“, ממוט, שלמה. „פֿאַר שוואַכ־קייט האָט ער נישט געקאַנט אַ זיך, ער איז אַ פֿאַר מאָל צוריקגעפֿאלן אין קישין“, אַטש, תּהליסייד.

2. זיך אַרויפֿזעצן, זיך אַוועקזעצן (אויף אַ אַ פּור, באַן, פֿערד (אַ) בדי צו פֿאַרן. „אלוז האָבן מיר זיך... אויף גיזעצט אונ... קלאַקי פֿיניף [= פֿינף אַזייגער] אויז באַמבערג אויז גיצאַגין“, גה, 254. „האָט זיך אויף גיזעצט אויף דען שליטן אויף האַט דאש פֿערד גי־טריבן“, שו"ת ב"ח, 55פּ 1797 [חש ון]. „דער ערל... וואָס די באַנצע ציט זינט פֿונעם אַ זיך זינעם אין וואָגן, איז ער געווען פֿאַר־פּאַפֿן“, ממוט, ווינטשפּ. „זי האָט זיך אויפֿ־געזעצט און אַוועקגעפֿאַרן מיט אים... און איך בין געבליבן איינער אַליין“, שע, גימנאַזיע.

3. זיך צוריקזעצן, חרטה האָבן. 22.

4. טשעפען זיך, רודפֿן, זיך גוקס זיין. אַ זיך אויף יענעם קאַפּ.

אויפֿזעצעכין — דאָס, ז' (ער), אויפֿזעצונג, אויפֿזעצעניש (מיט ביטול).

אויפֿזעצעניש — דאָס (זי), ז' (געדויער־דיקער) פּראַצעס פֿון אויפֿזעצן (זיך). דאָס אַ ציט זיך לענגער ווי דאָס פֿאַרן.

אויפֿזעצער — דער, ס. 1. ווער עס העלפֿט ביים אויפֿזעצן (זיך). געבן טרינקגעלט דעם אַ. 2. ווער עס גיט אויף קאַמיסיע. „ווען איינער איז אַן אַ, איז דער צווייטער אַן אַגוע־צער“, סוחריש ווערטל.

אויפֿזשאַווערן — אוטוו. ער אויף, געזשאַ־ווערט. אַנהייבן ראַסטן. דער אַקעראַיזן האָט פֿון ניט־אַרבעטן אויפֿגעזשאַווערט.

אויפֿזשאַלעווען — טרוו. ווען אויף, גע־זשאַלעוועט. אויך מיט זיך. שטאַרק קאַרגן, זיין קאַרג אַפֿילו אויף קלייניקייטן. ער זשאַלע־וועט אויף אַ טרונק וואַסער.

אויפֿזשאַלעווען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. סל. מיטאַמאָל אַנהייבן אָדער ענדיקן זיך באַקלאַגן. אַ זיך אויף עמעצן פֿאַר אַ באַגאַנגענער עוולה. **אויפֿזשאַר** — דער, ז'. אויפֿגלי, אַקט, פּראַצעס פֿון אויפֿזשאַרען. „מיט יעדן אַ פֿון טאָג שפּאַנט ר' משה דער וואַסערטרעגער דורך די פֿאַרשלאָפענע געסלעך“, ראַדאָשאַצקי, ליד או־אומרו.

אויפֿזשאַרען — רע אויף, געזשאַרעט. סל. אוטוו — מיטאַמאָל ווערן אַנגעגליט. „די קעמל־הויקערדיקע בערג האָבן אויפֿגעזשאַרעט רויט“, הר, אַדמס קינדער. אויך מיט זיך = שטאַרק אויפֿוואַרעמען זיך. אַ זיך אויף דער זון. טרוו — אויפֿפּרעגלען, אויפֿבראַטן. אַ ציבעלעס אויף בויםל, אַ קאַטלעטן.

אויפֿזשושען — זשע אויף, געזשושעט. אוטוו — מיטאַמאָל אַנהייבן זשושען, אַרויס־ברענגען קלאַנגען ענלעכע צו זשושוש. פֿליגן האָבן אויפֿגעזשושעט. אַ ווינט זשושעט אויף אין די בלעטער. טרוו — 1. דורך זשושושען עפעס אַפֿירברענגען. אַ עפעס וואָס דערמאַנט אַ ניגונדל. 2. צעטראַגן אַ רכילות, אויסדער־ציילן אַ סוד, אַרריינזשושענדיק אין אויער. אַ אַ רכילות, די שטאַט זאָל ענג ווערן.

אויפֿזשוויבן — טרוו. זשויב אויף, גע־זשוויבט. פּר, פּאָד, גאַליציע. אויך: „זשוו־בען. פֿאַרדינען אַ סך געלט און גרינג אַ באַרג גאַלד.

אויפֿזשוליקן — טרוו. יק אויף, געזושר־ליקט. טאָן, צונויפֿקריגן אויף אַ שווינדלע־רישן אויפֿן, אַ אַ פֿאַרמעגן מיט שווינדלע־רישען.

אויפֿזשומען — דזוו אויפֿזומען. **אויפֿזשומען** — טרוו. זמע אויף, געזשומעט. לאַקל, טשערנאַביל, אוקר. אויפֿהאַשן. אַ געוועש.

אויפֿזשורמען — טשע אויף, געזשור־טשעט. זר, אוקר. אוטוו — מיטאַמאָל (אָדער פֿונדאַסני) אַרויסגעבן בולבענדיקע קלאַנגען (וועגן אַ פֿליטיק וואַסערל). „פֿרילינגליקע ריטשקעס האָבן פֿרילינגען אויפֿגעזשורטשעט“. טרוו — אַרויסברענגען, אויסדריקן עפעס דורך קלאַנגען וואָס דערמאַנען זשור־זשור. די ריטשקע זשורטשעט אויף אַ פֿרילינגלידל.

אויפֿזשווען — טרוו. ווע אויף, געזשויעט. סל. אַרויסקריגן עפעס (צו עסן, צו טרינקען) אויף אַ בעטלערישן אַפֿן (מיט ביטול). אַ אַ מלבוש אַנצוטאָן. אַ אַראַש אויף ווינטער.

אויפֿזשווען זיך — דפֿוו. אויפֿהאַדעווען זיך אויף לאַסקע־ברויט (מיט ביטול). אַ זיך אויף שיריים פֿון פֿרעמדע טישן.

אויפֿזשיפען — אוטוו. פֿע אויף, געזושי־פעט. 1. קוים אויפֿפּאַטעמען, מיט שווער־קייטן אַ כאַפּ טאָן דעם אַטעם. „דער גוסס האָט אויפֿגעזשיפעט נאָך אַ פֿאַר גוסס־לעך). אַ אויפֿלעבן, אַנהייבן קומען צו זיך. (גראַב־לעך). אַ נאָך אַ שווערער קרענק. דאָס גע־וועלבל האָט אויפֿגעזשיפעט.

אויפזשירע(ווען) — טרו. יירע(ווע) אויף, געזשירע(ווע)ט. סל. אויך מיט זיך. געבן איבעריקס צו עסן, שטאפן כרי פעט צו מאכן (ביז דער גייטיקער מאס) א קאטש-קעס אויף חנוכה, אן אינדיק אויף פסת.

אויפזשליאקען — טרו. קע אויף, גע-זשליאקעט. דזו אויסזשליאקען —

אויפזשמעניען — טרו. גייע אויף, גע-זשמעניעט. צונויפשמענען אין א הויפן, אין הויפנס. א זאגען און אפשמעניען זיי מיטן סערע.

אויפזשעברע(ווען) — טרו. דע(ווע) אויף, געזשעברע(ווע)ט. 1. צונויפגעטלען, צונויפ-קלעבן דורך אויסגעטלען. א ברויט און קארטאפל דורכצולעבן א פאר טעג. 2. צו-נויפגעטלען דאס לעצטע וואס איז געבליבן צוליב א גייטיקן צוועק. א דאס לעצטע און פארן זיך דאקטערן. קוים אויפגעזשעברעט אויף פסת. 3. דזו אויפזשמעניען.

אויפזשברונג — ...כאווערונג די, ען. פרא-צעס אדער רעזולטאט פון אויפזשברן (זיך). די א פון די צוויי בחורים איז געשען זייער גיך. **אויפזשברן** — ...כאווערן) טרו. חבר אויף, געזשברט. צונויפזשברן, מאכן פאר חברים. א צוויי שנישע זינגלעך.

אויפזשברן זיך — אטו. — דפו. ווערן חבר, זיך באפריינדן. דאג וועט מען פארציען אונדזערע וואונדן, זאגט ווינטער... מיט וועמען איך האב זיך שוין אויפגעזשברט. ש. ברעג-מא, זורך קריג און רעזולטאט.

אויפזשצופה(נען) — ...כוצפען] אטו. חוצפה אויף, געזשצופהט. פלוצלינג ווערן חוצפהדיק, ארויסקומען מיט עפעס א חוצפה. א קעגן א טאטן, קעגן עלטערע. אויך מיט זיך = דער זעלביקער באשעט.

אויפזשושן — ...כוישען] אקוו. חושך אויף, געזשושט. מיטאמאל (חידער, פוב-דאסנט) פיצטער מאכן, פארשאפן צרות. גאך מין וויסטער וואך האט מיר דער בנאק אויפ-געזשושט א שבת, רייד.

אויפזזירן — ...כאיערן] טרו. חזיר אויף, געזזירט. אנהויבן, אויפברענגען. א שטוב אז מע זאל ניט קענען ארינגיין אהין. **אויפזזירן** — ...כאיערן] טרו. חזיר אויף, געזזירט. חידער, פונדאסנט איבערזירן. א געשיכטע פארן עקזאמען.

אויפזירושן זיך — ...כידעשן] אטו. חידוש זיך אויף, זיך געזירושט. פלוצלינג אן הייבן זיך אונדזערן, זיך חידושן. א זיך אויף (מיט) דער נשער המצאה. דערהערט אזויגט, האט ער זיך אויפגעזירושט.

אויפזחיותן — [כיעסן] טרו. חיות אויף, גע-חיותט. אריינברענגען חיות, מוט, אויפלעבונג, טרייסט. א עמעצן מיט א גוטער בשורה. מיט זיך — אטו. אנהייבן זיך קוויקן מיט עפעס.

אויפזחילוףן — ...כילעפן] טרו. חילוף אויף, געזחילוףט. דורכפירן א בישט ביזן סוף, א שמאטעס אויף טראנטעס. אז מע קען ניט אויספארקויפן, קען מען א דעם רומל אויף גאנגבארע ארטיקלעך, רייד.

אויפזחמה(נען) זיך — ...כאימען] אטו. חמה זיך אויף, זיך געזחמהט. (שפאטיק, נאועלן.

איר) ארויסקומען מיט א חכמה(לע). א זיך מיט א חילד שפיצל; א זיך מיט הויך-קלינג גענדיקע פראזעס.

אויפזחלומען — ...כאילעמען] טרו. חלום אויף, געזחלומט. 1. ארויסברענגען א פאנ-טאטישע זאך, עפעס וואס איז אין סתירה מיט (קעגן) דער הויךלעכקייט. א א מאדנעם פלאן. 2. אויפפאנטאזירן (עפעס וואס איז שוין דערהויבן). א אידעאלע באציאונגען צווישן מענטשן.

אויפזחנפע(נען) — ...כאנפען] אטו. חנפע אויף, געזחנפעט. דערהייבן עמעצן דורך חניפה. א דעם פארריסענעם גאר, ער זאל זיך האלטן פאר א לאנד-חכם.

אויפזחקירהן — ...כקירען] טרו. חקירה אויף, געזחקירט. אויסטאן עפעס נישט, ארויסדריי-גען עפעס דורך א חקירה. א חידוש וואס האלט זיך אויף הינערשע פיסלעך. אויך מיט זיך.

אויפזחקרנען — ...כאקרנען] טרו. חקרן אויף, געזחקרנט. צונויפפירן, צונויפבינדן, אנאליזירן, אויפגעפענען דורך זיין א חקרן, מיט א מעטאד פון (פלומרשט) לאגישע ארויס-דרינגענישן. א גאנצע שיטה, דין ויש שפיני וועבט. אויך מיט זיך — אטו. א זיך וועגן זאכן וואס שטייען ברומן של עולם.

אויפזחרשן — ...כיייעשן] טרו. חרש אויף, געזחרשט. מיטאמאל דערגיין, דערוויסן זיך א טר. א אלץ פון אונטער די געגל.

אויפזשבונונג — ...כעזשעבונגן] די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפזשבונוען.

אויפזשבוניש — ...כעזשעבניש] דאס (די), זי. (געזויערדיקער) פראצעס פון אויפזשבו-נען.

אויפזשבונוען — ...כעזשעבנען] טרו. חשבון אויף, געזשבונוט. 1. אויפגעבענען, צו-נויפגעבענען. א דעם רוה. 2. מאכן א בא-לאנס, אונטערציען א סך-הכל פון טואונגען, פירונגען. אדער ער איז א בעל-חשבון, דאס הייסט ער חשבונט זיך [= פאר זיך] אלעמאל אויף די מעשים וואס ער האט געטאן, און טוט תיכף תשובה, נצב, כבג, 3.

אויפזשבונוען זיך — קזו. — דפו. זיך אויסרעכענען קעגנזייטיק.

אויפזחתמע(נען) — ...כאימען] טרו. חת-מע אויף, געזחתמעט. 1. אויפרייסן דעם חותם, שטעמפל. ...הינט איז ער א בעלן אפצונעמען אויף דער פאסט א פרעמדן בריוו, אים א און ליענען, קת, 1868, № 2. 2. אויפשרייבן (שפאטיק). חתמע אויף דען גאמען, לייג א וועק דעם טאטן.

אויפזחתמענען זיך — דפו. 1. געבן אויף עפעס די אייגנאגטיקע אונטערשריפט, באשטעטיקן מיט דער אייגענער חתימה. 2. אויפגעפענען זיך (ווי פון זיך אליין). דער בריוו האט זיך אויפגעחתמעט.

אויפזטאג — דער, זי. אקט אדער רעזול-טאט פון אויסטאגן; אויפבלי; אויפקום. דאס ערשטע מענטשלעכע פנים, וואס איך האב דער-זען בשם א פון מין לעבן, 2. שאפירא, נאועלן.

אויף טאג — אדו פראזע. ערב טאג; אין ריכטונג פון טאג. אנדעלטיק דעם אנקומענ-דיקן טאג. א סימן אויף טאג. איר פנים האט זיך ניט אפגעטאן פון אים ביז ס'האט אנגע-הויבן שארען אויף טאג, שעליבוסקי, אין בויד.

אויפזטאגן — אטו. אומפ. טאגט אויף, האט געטאגט. 1. אנהייבן טאגן, אנהייבן צו ווערן טאג. לסוף האט אויפגעטאגט. 2. אויפ-גיין, אויפשנייען, גליקלעך אויפקומען. אויפ-געטאגט האט אונדזער לעבן, א קינד האט אונדז א מויל געגעבן, אף פ. א גייע וועלט וועט א.

אויפזטארלען — טרו. דל אויף, געטארלעט. מיטאמאל אנהייבן טארלען. א עמעצן פאר א שלעכטער ארבעט.

אויפזטאטואירן — טרו. איר אויף, גע-טאטואירט. דזו אויסטאטואירן —

אויפזטאטשען — טרו. טשע אויף, געטא-טשעט. 1. אויפבויען, אויפגעבען, מאכן אן אויסהוילונג. רעגנט האבן אויפגעטאטשעט דעם שטיין. 2. אויפאדערן, אויפעסן, אויפ-ברוישען. ביז די צרות און לידן וועלן אונדז ניט א...און אפגעשלינגען ווי דער קבר, ייל, פוילישע זינגל, אדעס, 1895.

אויפזטאיען — א אויפזשען.

אויפזטאלאפ(קען) — טרו. אפ(ק)ע אויף, געטאלאפ(ק)עט. אוקר, וורד. אנטראגן שמוץ מיט די פיס. א די דילן, די פאדלעגע.

אויפזטאלירן — טרו. ליר אויף, געטא-לירט. ווידער, פונדאסנט טאלירן קארטן (און זיי לייגן אפגענערהייט).

אויפזטאלמאטשען — טרו. טשע אויף, געטאלמאטשעט. סל. אויך: טאלמאט-טשעווען, טאלמאטשען. אויפקלערן, געבן צו פארשטיין (עמעצן וואס איז ניט שארף), א עפעס אזוי אז א קינד אין וויג זאל עס פארשטיין.

אויפזטאלעבענדיקען — טרו. דע אויף, גע-טאלעבענדיקעט. פארענדיקן עפעס טאן אויף א פארטאטישן אופן. א א שטיקל ארבעט אז מע זאל עס באדארפן ארויסווארפן.

אויפזטאלקעווען — טרו. עווע אויף, גע-טאלקעוועט. סל. אויפקלערן, געבן צו פארשטיין (מיט א סך רייד). א די זאך, מאכן יאנוע ויאסנע.

אויפזטאלקעווען זיך — אטו. קזו. — דפו. צונויפערען זיך, ביזן סוף דורכקומען. א זיך אויף א גוטן אופן.

אויפזטאן — טרו. גראמ' פארמען — אויסטאן. 1. פארענדיקן טאן אויף א גוטן אופן. א אין א געשעפט = (א סך) פארדינען אדער אויסברייטערן דאס געשעפט. א אין א מלא-כה = זיך פארפולקומען אין איר. א יז קאן געשיקטער א, האט [דער פריץ] געהאלטן, און אן מאשקען אדער שמולקען האט ער זיך גישט געראכט פון ארטי, יק. מע מוז א, זיין גבירישער גאמען זאל גישט פאלן, ספ, יודישער קאלאניסט. וועט ער דארפן... פארצעלירן די טשובינער וועלדער. דא איז זיכער פאראן פיל אויפזוטאן, מ. בורשטין, גורל.

2. דורכפירן אין לעבן, פֿאַרוויקלעכן; קר מען צו אַ ציל, „ער האָט אַ סך אויפֿגעטאָן; ער האָט געשאַפֿט די לבנה“, פֿולד [אַיר וועגן עמעצן וואָס האָט כלומרשט עפעס אויפֿגעטאָן]. „אַליין קוועלט ער אָן, שמעלצט זיך ממש פֿאַר שמחה, אַקוראַט ווי ער האָט ווער ווייסט וואָס אויפֿגעטאָן“, ממוס, 'בישיבה של מעלה', „איך וועל וויסן אַז אויך האָב עפעס אויפֿגעטאָן בימי חיי הַבַּלִּי עַלִּי אַדְמוּת“, פֿיעטרושקאַ. „אַן [נפֿש החַיּוּנִית] וואָלט דער נפֿש האַלקית גאַר נישט געקענט אַ אַין דעם גוף“, תּניא, פּט. „די מעדיצין צו מאַכן טיפֿער, רשכער, די חוּסֵנִי שאַפֿט זאָל אַ וואָס זי וויל — האָט מען גע־שניטן לעבעדיקע בנכער און אויסגעפרוּווט אַ גיפֿטיקן באַציל“, טעג, איצטער. „אַ האוּג דער, האוּנדערלעכע זאַכן (מעשִׁים) = דער־גרייכן אַזוינס וואָס ער האָט זיך נישט געקענט ריכטן אויף דעם, בנִיקומען גרויסע שווער־קייטן. „אַ האוּנדיירן = זי וואָס פֿרעזער (געוויינטלעך מיט ביטול).

3. אויספּוּעלן. וואָס וועט דער שווערן שוין אַ? אַ עפעס ביי נאַטשאַלסטווע. „דער אָמן פֿון אַ קינד קאָן זייער פֿיל אַ אַין די הימלען, ווער ווי דאָס גענע דאווענען פֿון גרויסע, אַש, תּהִלִּים־יוד. „דער קול השׁוֹפֵר אין אלוּל וועקט אויף... אין רעיון לויפֿט דורך אַז עס זענען ימירדון און אין די טעג קען מען גאַר אַנדערש אַ“, לזב, קט"ז.

4. איבעראַנדערשן, בנִיטן. „זיי האָבן שוין זייער באַשלוס און אויך וועל אים נישט אַ“, רי"ד. „אַ פֿאַס תּרומה, וואָס אין איר איז גע־וואָרן אַ ספֿק טומאה... [נאָגט רבֿן גמליאל: ער זאָל אין איר גאַר קיין נישט נישט אַ" =] נישט בנִיטן קיין שום זאַך, לאָזן ווי זי איז, זרעם, עט"ב. „...חילן איבערדרייען דאָס רעדל... אַ זאַכענישן וואָס ס'איז שוין לאַנג עכר זמן“, ממוס, שווערעמעניט.

5. אויסגעצייכענען, נישט, מחדש זמן אין לער־נען (אויך בנִים שטודירן, אין וויסנשאַפֿטן). „אַ אַ פּשטל = אויסטראַכטן, אַרויסקומען מיט אַ ניש פּשטל. אַ אַ סברה, אַן הסברה, אַן איבערהסברה. „אַ אין נגלה = אַ בנִים לערנען תּורה, תּלמוד, מפרשים. „אַ אין נסתר = אַ אין קבלה. „אַ אַ ניעם שכל = אַ עפעס נישט און שכלדיקס (געוויינטלעך וועגן לערנען). „גרינגער אויפֿצוטאָן אַ ניעם שכל איידער אַנצו־פֿילן דאָס בנִיכלי, שו. „די לומדים מיט די שאַרפֿע קעפלעך האָבן זיך שטאַרק פֿאַרטיקט אין דעם ענין, אויפֿגעטאָן אַ סך סברות, אויסגעשטישט אים גאַר אויף אַן אַני דער אויפֿן“, ממוס, צוריק אַהיים. „אַ אַ ניעם שכל, ס'אין הלכות, ס'אין אגדות, ס'אין נגלה, ס'אין נסתר“, תּניא. אַ אַ שפיצל = אויסטראַכטן אַ קונץ, אַ חכמהלע (אַפּצוטאָן, אויסצולאַכן). אַ אין כעמיע, פֿיזיק אע = א) אויסגעצייכענען עפעס נישט אין אַט דער חוּסֵנִי שאַפֿט; ב) שטאַרק פּראַגרעסירן אין שטודירן די וויסנשאַפֿטן.

6. אויפֿעפענען, אויפֿמאַכן. „איך וויל מנין מויל נישט צו בייזן אַ, אַפֿער...“, טענדלזאָ 613. מלל פֿאַרטישט יואנכי פּציתי פֿי (שופֿטים יא 35) „אויף גיטאָן“ [תי: „האָב געעפֿנט מנין

מויל“]. „דא קונט ער דענוך נישט אויף טון קיין אויג, און ווארן זי אים צו גיבאכן“, בבא־בבא 227. „...ווער קומן בבית הפרנס אוב אין חדר אויף גיטאָן, האָט ער גיזעהן...“, כ"י וועגן מעצער עלילת־דם, 1669 [פֿש ווו]. „אבר דא זיא דען בריב־לאָזן אויף טאָן פֿון דיא קויף לייט...“, אַלעגאָריע פֿון ר' מאיר ש"ץ, פֿירט 1694 [פֿש ווו]. „דער [מלאך] האט אין זיין האַנט דרייא טיילסלן, ער טוט אויף דרייא טיילן... זעהן זיא דאש ליכט פֿון דער וועלט“, נצו, טז, ב. „דער בן אדם זאָל זיין מויאל צום ביון נישט אויף טאָן, עיון, 1/56. „די לעפֿצן טו אויך זיין וואָרט צו טריני קען שטעטיקלעך [= שטענדיקן באַרייט, צייט, ליד אין עב־רייטישט. „די גרויסע לומדים אַרום טיש האָבן אַנגעשטרענגטע אויפֿגעטון די אויערן... ייט, פּוילן וו. „פֿון מניט־וועגן זאָל נישט נאָך אַ מאָל אויפֿגעטאָן ווערן מנין מוטערסלעב, צור, תּולדות. „ווען זיי מעכטן [דאָס] האַרץ אַ השׁוּבה צו טאָן, צור, הפֿטרת יתרו.

7. צונעמען. אַרכ. „אוי אוב מן עש אין י"ד ימים חיי נישט קענט משתל זיין [מע זאָל באַשטימיקן די אויסגעליבענען], דא זאל מן דיא תּותמות [= שטעמפלען] אויף טון פֿון דיא נבררים חושים, תקק.

אויפֿטאָן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויך: 1. ווערן אויפֿגעטאָן, געמאַכט אַזוי ווי פֿון זיך, אָן אַנשטרענגונג. די אַרבעט האָט זיך אויפֿגעטאָן. 2. עפענען זיך. „די שאַרפֿע אויערן פֿון ערל אַלעקסיי האָבן אין טיפֿסטן שלאָף זיך אויפֿגעטאָן, ווען דער הייליקער יוד האָט גערופֿן“, ייט, טמו, 1959 II 5.

אויפֿטאָנין — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿטאַנצן. „דערזעט איר... אויך אין זיין שרעפֿן דעם פּלוצלינג אויפֿהייב און א, די גרייטיקייט זיך אַוועקצוטראַגן“, צייט, טמו, 4 XII 1959.

אויפֿטאַנצונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿטאַנצן. אויפֿטאַנצן — אוטוו. טאַגן אויף, געטאַנצט.

1. מיטאַמאַל (וידער, פֿונדאַסני) אַהייבן טאַנצן. אַ פֿאַר שמחה. 2. אויפֿשפּרינגען. אַ ביז צו דער טעלעיע. אויפֿטאַנצן זיך — אוטוו, קזוו. אַ דפּוו. 1. צונויפֿטאַנצן זיך, זיך צופאַסן אין (בניים) טאַנצן מיט עמעצן. אַ זיך מיט אַ גוטן פֿאַרט־נער. 2. אַפּמאַכן יד־אחת, טאָן נישט־שרע זאַכן, וואָס ס'לוינט זיך פֿאַר ביידע צדיים, (מיט ביטול פֿעיא). אַ זיך ווי גנב־מיט זלאָדי [= גנב].

אויפֿטאַכעווען — טרוו. זענען אויף, גע־טאַכעוועט. 1. דזוו אויסטאַכעווען. 2. צו־גויפֿמישן. אַ ריינע מיט אומריינע.

אויפֿטאַסקען — טרוו. קען אויף, געטאַס־קעט. אוקר. סל. 1. צונויפֿעמען, צונויפֿ־שלעפֿן, אַ שמאַטעס פֿון דער גאַנצער וועלט. 2. אַרויפֿשלעפֿן, אַ די ציג אויפֿן בוידעם.

אויפֿטאַפּטשען — טרוו. טשען אויף, גע־טאַפּטשעט. צונויפֿטרעטן, אַניטערעטן. מיט שווערע טריט אַריינברענגען בלאַטע, שמוץ. אַ מיט די שטיחאַל(ע)ס אַ קאַלזשע אויפֿן דיל.

אויפֿטאַפּטשען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. זיך צונויפֿקוועטשן, זיך צונויפֿדריקן. אויפֿטאַפּטשען — טרוו. פֿ(י)ען אויף, גע־טאַפּטשען. טל. 1. אויפֿשמעלצן, צעלאָזן. אַ וואָקס אויף ליכט. 2. האַלטן שפּיטן אַ לענגערע צייט אין אויוון פֿדי עס זאָל ווערן אַזוי ווי איין שטיק. אַ פֿלייש און קאַרטאַפֿל. 3. לאַקל. (טשערנאָביל אַג). אַרנישטעלן זיך ערמילך אין אַ וואַרעמען אויוון ס'זאָל זיך זעצן, כדי מאַכן פֿון דעם קעז.

אויפֿטאַפּטשען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. זיך אויפֿשמעלצן, זיך צונויפֿקאַכן, זיך פֿאַרקאַכן. אויפֿטאַפּטשען — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויפֿטאַפּטשען. די אַ פֿון צאַלן. אויפֿטאַפּטשען — טרוו. פֿל אויף, געטאַ־פּט. 1. דזוו אויסטאַפּטשען. 2. פּה. פֿאַר גרעסערן אין עטלעכע מאָל. אַ אין זיבן (זיבע־ציק) מאָל אַזוי פֿיל.

אויפֿטאַפּטשען — טרוו. טאַפּ אויף, געטאַפּטשען. 1. אַנטאַפּן עפעס פֿון אויבן, אַ אַ גוליע, אַ געשוויר. 2. זיך דערוויסן דורך הינטער־גענג, אַרום און אַרום. אַ אַלץ וואָס עס שפּילט זיך אַפּ הינטער פֿאַריגלטע טייל.

אויפֿטאַפּטשען צירונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויפֿטאַפּטשען.

אויפֿטאַפּטשען צירן — טרוו. צירן אויף, געטאַפּטשען. אויפֿפּוּצן דורך טאַפּטשען. אויפֿטאַפּטשען — די, ען. פּראַצעס אַדער רעוולוטאַט פֿון אויפֿטאַפּטשען. די אַ פֿון די קני־לעכדיקע פֿיסלעך (פֿאַר מעבל).

אויפֿטאַקט — דער, זי. מווס (פּראַזאָדיע). דזוו פֿאַרטאַקט. טייל פֿון טאַקט בניים אַגהיב פֿון אַ טאַנצער.

אויפֿטאַקן — טרוו. טאַק אויף, געטאַקטשען. 1. (פֿאַרענדיקן) טאַקן ביז גייטיקער מאַס, מדרגה. אַ אַ גאַלעק. 2. אויפֿטאַקן עפעס זייער פּרעציוז, גלאַטיק אַ אַ ליגן.

אויפֿטאַראַבאַנען — טרוו. פֿאַרמען אַ אויסטאַראַבאַניען. אויפֿפּוּקן. אַ אַ טרעוואַגע.

אויפֿטאַראַכקען — אַ אויפֿטאַראַכקען.

אויפֿטאַראַראַמען (ווען) — דאַמעווען אויף, געטאַראַראַמען (ווען). אוטוו — מיטאַמאַל מאַכן אַ טומל, טאַראַראַם. אַ אַזש הימל עפֿן זיך. טרוו — עפעס דערגרייכן דורך אַ טאַ־ראַראַם. אַ אַ טומל, אַן אַנגעלאַף.

אויפֿטאַרגעווען — טרוו. געווען אויף, גע־טאַרגעוועט. טל. אויף אַ טאַרג, ביי אַן אויך ציאָן אויפֿאָנדלען, אויפֿאַנדלען, אויפֿקויפֿן. אַ אַלץ וואָס קומט אונטער דער האַנט.

אויפֿטאַרגעווען זיך — אוטוו, קזוו. אַ דפּוו. דורכקומען צווישן זיך אין פּריזו. אַ זיך און טרינקען מאַהאַרישט.

אויפֿטאַרמאַשען — טרוו. שען אויף, גע־טאַרמאַשעט. רוסיז. אויפֿטאַרמאַשען, אויפֿ־שאַקלען, אויפֿהעקן. אַ עמעצן פֿון שלאָף.

אויפֿטאַרען — טרוו. רען אויף, געטאַרעט. אויך: 1. שטופֿן, שטויסן אויף אַרויף. אַ אַ וואָגן פֿון אַרט. אַ באַראַרויף. 2. אויפֿהעקן דורך שטויסן, שטופֿן.

אויפטאשן — טרוה. טאש אויף, ~געטאשט. דזו אויפטאשען. <

אויפטו — דער. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפטאָן (דע). 2. שוין איין מאל אָן אַ! — געוויינטלעך איר. „אין דער היים וועל איך זיין אַ בעלן חייזן מיין א״, ממוס, שלמה. „די ליבשאַפט צו גאָט וועלכע איז פֿאַראַן ביי אים באַהאַלטענערהייט איז אינגאַנצן ניט זיין א״ און זיין ערבה״, תניא, מא. 2. פלאַן, גער דאַנק, שכל. „וועמענס א״ איז עס? וועמען איז עס אינגעפֿאַלן אין קאַפֿ?״ „מע וויל בשעת די וויבאַרעס מיך חייזן דאָ פֿאַר רב. און חייטו וועמענס א״ דאָס איז?״, ממוס, פריזיוו. 3. חידוש, אויסגעפֿיסן. „איך... האָב הנאה פֿון מיין דרשה... דאָ שטעל איך אַרצין אַ צאַצ״ קע, דאָרט מאַך איך אַ נייעם קניישט, אַ נייעם א״ — איך האַלט שוין ביי יבֿאַ לציון גואל״, ממוס, ביישיבה של מטה. „דער וואַדעוויל, דער ראַיאָ און אַלע אַנדערע אען פֿון דער ציוויליאַציע...״, שג, לעזעה, דיכטער, קריטיק קער ו. „דער רבי האָט נישט בלויז געלערנט, ער האָט געשריבן אען אין לערנען, באַט. פֿאַר 1961 7. 4. שפּיצל, שווינדל. אַ גבֿיך שער א״, ווי בלינד צו די אייגענע אען [קען אויך זיך ציען צו אַנדערע בא].

אויפטואנג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפטאָן.

אויפטואיק — אַדי. וואָס קען (האָט די אייגנשאַפט פֿון) אויפטאָן. אע אונטערנעמונגען.

אויפטואיקייט — די (דאָס), זן. נעגל. אייגנשאַפט אָדער מצבֿ פֿון זיין אויפטואיק. „די אויסשליסונג פֿון יעסועדער וויסן און אַנדערע סימנים פֿון געמינערטער א״, מוו, איבֿ פֿרויד, אַרבינפֿיר אין פֿטיכאַנגאַליז. „מיט דער פֿאַר-קלענערונג פֿון דער עקאָנאָמישער א״, מוו, היטלענס פֿראַפֿעטאַרן.

אויפטוימטשען — טרוה. טשע אויף, ~געטוישטעט. פֿאַר, וואַליר, מג. אויפֿקלאַפֿן, צו-ניפֿשטויסן, צונויפֿדריקן, צונויפֿקוועטשן. אַ געקאַכטע קאַרטאָפֿל פֿאַר די גענזו. א״ דעם עולם אין איין אָרט.

אויפטוימטשען זיך — אוטוה. < דפֿוה. זיך צונויפֿפֿרעסן, צונויפֿקלעבן זיך אין אַן ענג-שאַפט. און זיך הונדערט מענטשן אין איין לאַ-קאַל; א״ זיך קאַפֿ אויף קאַפֿ.

אויפטויך — דער, זן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפטויכן.

אויפטויכונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפטויכן.

אויפטויכן — אוטוה. טויך אויף, ~געטויכט. 1. אַרויפֿקומען אויף דער אייבערפֿלאַך פֿון אַ טיפֿעניש. א״ פֿון וואַסער. 2. אַרויפֿקומען אַזוי ווי פֿון אַ געבֿל. א״ אין זכרון. א״ פֿון אונטערבאַוואַסט. עס טויכן אויף זכרונות פֿון די יונגע יאָרן. „יאָ, צו שאַרף און צו פֿרי האָט אויפֿגעטויכט אין אים די אַונג פֿון באַליידיק-טער שיינקייט״, הל, יד מאַמע איז געפֿאַרן.

„אין מיך האָט אויפֿגעטויכט איר פֿאַרטנייע-טער כער, חג, ישיבה. 3. זיך פֿלוצלינג באַווייזן פֿון ערגעץ. „האָט די האַדל אויפֿגע-טויכט אין שטעטל, באַט. פֿאַר. „און רחל האָט פֿאַר זינען אייגן אויפֿגעטויכט...ווי אַ פֿאַר-זולטאַט פֿון אויפטויכן.

וירטע אירשין, הר, אָדמט קינדער. 4. פֿלוצ-לינג אַרויסקומען (פֿון פֿינצטערניש). „אין דער טונקלער בויד האָט אויפֿגעטויכט מיין שכנס געל, לאַנג און דאַר פנים״, פּראָ, אין פֿאַסטוואָגן. „אויפֿגעטויכט האָסטו פֿאַר מיר מיט זינע שעהן, נפֿתלי גראַט.

אויפטוינען — אוטוה. טוינען אויף, ~געטוינען. 1. זיך באַדעקן מיט טוי. קעגן זונגוויפֿגאַנג האָט די לאַנגע אויפֿגעטוינעט. 2. פֿלוצלינג אַנג-הייבן אַרויסווייזן סימנים פֿון פֿרישקייט, יונג-קייט, ניער שפּראַצונג. „ידישקייט איז אַזוינס וואָס קען אויפֿבלעזן, א״ און אויפֿלעבן, און גרעסער, און נאָך גרעסער ווערן, פּראָ, יאָ יונגן שרייבערס חנופה.

אויפטוילען זיך — אוטוה, קזוה. יליע זיך אויף, זיך ~געטוילעט. זיך צונויפֿטוילען. „סיאיו קאַלט און די קינדערלעך האָבן זיך אויפֿגעטוילעט אין איין ווינקל. „אויפֿטוילען — מל אויף, ~געטוילעט. מיט אַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן טומלען. א״ מיט אַ קנאַקערע, טראַקסערע. אַקזוה — עפעס אויפֿ-טאָן דורך טומלען. א״ אַן אינטערעס צו די וואַלן.

אויפֿטומלען — מל אויף, ~געטומלעט. מיט אַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן טומלען. א״ מיט אַ קנאַקערע, טראַקסערע. אַקזוה — עפעס אויפֿ-טאָן דורך טומלען. א״ אַן אינטערעס צו די וואַלן.

אויפֿטומלען — מל אויף, ~געטומלעט. מיט אַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן טומלען. א״ מיט אַ קנאַקערע, טראַקסערע. אַקזוה — עפעס אויפֿ-טאָן דורך טומלען. א״ אַן אינטערעס צו די וואַלן.

אויפֿטומלען — מל אויף, ~געטומלעט. מיט אַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן טומלען. א״ מיט אַ קנאַקערע, טראַקסערע. אַקזוה — עפעס אויפֿ-טאָן דורך טומלען. א״ אַן אינטערעס צו די וואַלן.

אויפֿטומלען — מל אויף, ~געטומלעט. מיט אַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן טומלען. א״ מיט אַ קנאַקערע, טראַקסערע. אַקזוה — עפעס אויפֿ-טאָן דורך טומלען. א״ אַן אינטערעס צו די וואַלן.

אויפֿטונקלען — טונקל אויף, ~געטונקלט. אוטוה — אויפֿקומען, זיך חייזן, אויסטיילן זיך פֿון דעם אַרום דורך אייגענער טונקלקייט. „אויף גראַזיקע פֿעלדער האָבן צעאַקערטע שו-רות אויפֿגעטונקלט.״ טרוה — דזו אויסטונקל-לען <. שאַטנס וועלן פֿאַלד א״ דעם האַררי זאַנט.

אויפֿטונקען — טונק אויף, ~געטונקט, ~גע-טונקען. אוטוה — אַרויפֿקומען אויף דער אייבערפֿלאַך, אַרויסבאַווייזן זיך פֿון וואַסער. אַ קאַפֿ האָט אויפֿגעטונקט פֿון וואַסער. טרוה — טונקען ביזן צו דער נייטיקער מדרגה. גוט אויסחייקן, א״ גרעט.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטועכען — דאָס (די), זן (ער). פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטאָן (בב 1 — 6). דזו אויפֿטו < [אַבער אין זד מיט בייטעם פֿון ביטול]. „דאָס לעבן זינס פֿירט זיך נאָך זינען אייגענע און פֿון אים געמאַכטע, אָנגעמאַכטע זאַכענישן, ממוס, ספֿר בהמות. [ער] האָט אַזוי ליב געהאַט אַרבעט און א״, יק. „גרויס-קייט, געניאַלע און זינען אַ טראַף-זאַך, בעל-חַשבוֹת v. „ער פֿרייט זיך מיט זינען המצאהלעך, ער קוועלט פֿון זינען אייגענע איער, פֿון זינע קונצן, פּראָ, ימסירת-נפשׁ. „דער רבי האָט זיך געבייזערט אויפֿן טאַטן. סיאיזו אים ניט געפֿעלן ווי ער פֿירט די ישיבה און ווי ער שרייבט איבער זינען איער, באַט. מיין טאַטנס בית-דין-שטוב. „הענג זיי [די נביאים] נישט אָן זינען גראַשנידיקע געדאַנקען, טשטש ניט אַרצין אין זיי זינען א״, הלל זינמאַג, טמו, 1953 20.

אויפֿטאָן. בריה, איינציאַטאַר; דערגרייכער, דורכפֿירער. „ער איז אַן אַ סכנה — ער האָט געשאַסן די לבנה, פּוול, שפּאַטיק. „... זעל-מעלע שוחט, דער גאַנצער א״ פֿון דער שמחה פֿאַר הקפֿות, וואָס האָט געוואַלט אַנמאַכן אַזאַ קאַנקורענץ די חסידים פֿון ליובאַוויטשער בית-המדרש, זש, שקלזווער קינדער.

אויפֿטוערן — דאָס (די), ען. טוואנג פֿון אויפֿטוערן. „וואָס וועט, איך בעט אַיך, אַרויס-קומען פֿון דעם גאַנצן א״, רייד.

אויפֿטוערניש — אַדי. וואָס איז כאַראַקטע-ריסטיש פֿאַר אַן אויפֿטוער; פֿעאיק, זאַכלעך, פּראַקטיש. אע אַרבעט. אע פֿלענער.

אויפֿטוערנישקייט — די (דאָס), זן. אייגנשאַפט פֿון אויפֿטוער; מצבֿ פֿון זיין אויפֿטוער עריש. „דאָ חייזט זיך אַרויס זיך טעכניש v. קומען פֿון דעם דיכטער״, ח. ש. קאַזדאַן, יושפ, v.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-דיק. „שווערע טריט האָבן אויפֿגעטופֿעט אויף-די טרעפֿ. 2. מיט זיך — אויפֿכעסן זיך. א״ אויף עמעזן און זיך רעסן שלאַגן. טרוה — צונויפֿטופֿען, צונויפֿברענגען. מיט די פֿיס א״ אַ בלאַטע.

אויפֿטופֿען — פֿע אויף, ~געטופֿעט. אוטוה — אָנהייבן גיין שווער, האַמעטען, קלאַפֿן-די

טרו — 1. צונויפפאקן אין טיוקעס. א די
סחורה. 2. ארויפלייגן איין טיוק אויפן אַנ-
דערן. א איינס אויף איינס. [טיק = גרויסער
פאק].

אויפטילען — טרו. טל אויף, געטיטלט.
געבן (אוישרענבן) א טיטל (קאפ, נאמען) פֿון
אַן עסיי, א קאמפאזיציע, אַרטיקל אַע. „לע-
רער, איך האָלט די דערציילונג אַנדערש אויפֿ-
געטיטלט“, רייד (קאָווע). לעבעדיקער אַ אַ
קאַרעספּאָנדענט פֿון אַרץ־ישׂראל.
אויף טיי — זדון פֿראַזע. צו טרינקען טיי
מיט צופּיסן (זיס געבעקס, אַנגעמאַכטס אַע).
פֿאַרבעטן, קומען אַ טי.

אויפטיילען — טרו. טל אויף, גע-
טיטלט. אויפחוצן מיט אַ טיטל (מיט אַ
פֿינגער) וואו מע האַלט. אַ די שטעל וואָס דער
חַדְרֵי־גוֹל האָט פֿאַרלאָרן.

אויפטייטשן — טרו. טיטשט אויף, גע-
טיטשט. קלאַר מאַכן (אַזוי ווי אויפֿעפֿענען)
דורכן (אויס)טיטשן. „סאיז נייטיק אַז אַ גר-
טער לערער זאָל ניט בלויז פֿאַרטיטשן, ער
דאַרף א״.

אויפטיילונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע-
זולטאַט פֿון אויפֿטיילן (זיך).

אויפטיילן — טרו. טייל אויף, געטיילט.
אויפֿעפֿענען, וויזן דורך טיילן. אַ כּדי מע
זאָל זען דאָס אינעווייניקסטע.

אויפטיילן זיך — אַוטו. אַ דפּו. זיך עפֿע-
נען, (פֿון זיך) צעפֿאַלן אויף טיילן. „צונויפֿ-
געקלעפט מיט ניקטערע שפּעצער — האָט
זיך עס אויפֿגעטיילט.“

אויפטייען — טיע אויף, געטימעט. אַוטו

— 1. צעגייך (וועגן עפעס וואָס איז פֿאַר-
רירן). „דאָס אַזוי איז נישט געווען פֿעסט
און האָט אַנגעהויבן א״, קמ, 1870, № 33.
„ער האָט געפֿילט ווי די דורכגעפֿריירענע
גלידער טיען אויף“, אַפּא, פּוילישע וועלדער.
2. ווערן ווייכער, אַנווערן האַרטיקייט, פֿאַרבריי-
טערטיקייט. „פֿון האַרעמע רייד טיעט אויף
דאָס האַרץ“. 3. אויפֿקומען ווי עפעס וואָס
איז האַרעם. אַ געפֿיל פֿון ליבשאַפט טיעט
אויף ביי אים. טרו — מאַכן עס זאָל ניט
זיין פֿאַרשטאַרט. „חוץ דעם איז אַ דעם פֿאַר-
שטאַרטן פֿוס ביי אים געווען ווייטיקער ווי
לאַכן“, דעמבלי, וועט־סטוד.

אויפטייען זיך — אַ דפּו. זיך צעגייך, ווערן
אויס פֿאַרשטאַרט, פֿאַרגליחערט. „...קומען אין
קרעטשמע, הייסן זיך געבן איינס און נאָך
איינס, און ווען זיי צעוואַרעמען זיך, טיעט ביי
זיי זיך אויף די צוג מיט אַ סך שִׁבְחִים פֿאַר
ר׳ נאַטע סאַנדזער“, אַהרן שאַרף, מין שטעטל.
אויפטייערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפֿטייערן (זיך).

אויפטייערן — טרו. ער אויף, געטייערט.
מאַכן טיערער (ווי עס איז פֿאַרעכטיקט). אַ
די פֿרייזן אויף סחורות. אַ סחורה.

אויפטייערן זיך — אַוטו. אַ דפּו. פֿון זיך
(אַן אַ כּיוון, אַן ספּעקולאַציע) ווערן טיערער.
אַז עס פֿעלט סחורה, מוז זי זיך אַ.

אויפטייען — טרו. טיפּ אויף, געטייפּט.
אַע. אויפֿשריבן אויף אַ שרייבמאַשינקע. אַ
אויף גיך דעם בריוו.

אויפטיינמלען — טרו. טל אויף, געטיינ-
טלט. אוישרענבן גיך, שלעכט אָדער עפעס
וואָס האָט ניט קיין ווערט. אַ אַן אַרטיקל. אַ
אַזוי אַז קיינער קען עס ניט איבערלייענען.

אויפטיינקעווען — טרו. ווע אויף, געטיינ-
קעוועט. פֿאַריכטן, אויפֿפּוזן דורך טינקע-
ווען, פֿאַרשמירן מיט ליים. אַ און אויפֿחיסן
די וועט.

אויפטייק(ע)ן — אַוטו. טיק(ע) אויף, גע-
טייק(ע)ט. אויפֿקומען אין פֿאַרעם פֿון שטילע
קלאַנגען, טיקטיק. „אין דער טיפֿער שטיל-
קייט... האָבן קלאַנגען געהאַלטן אין איין
א״, אַפּא, פֿירשט דאָלאַראַרואַז.

אויף טיש און אויף בענק — פֿראַזע. אין
(מיט) אַ גרויסן טומל, מיט אַ גרויסן גע-
דאַנג פֿון עולם; ביי (מיט) אַן אויפֿגערגעטן,
צעהיצטן, התפּעלותדיקן עולם [= > מען איז
געשטאַנען אויף דעם טיש און אויף בענק ביי
אַ קאַכעניש (טומל, סקאַנדאַל, דרשה, אַסיפּה
אַע) אין בית־מדרש]. יעס טוט זיך אויף טיש
און אויף בענק. יעס איז געווען (וואַלט געווען)
אויף טיש און אויף בענק.

אויפטיישן — טרו. טיש אויף, געטיישט.

פּר (וואַלברום אַע) [אין לז פֿון 20. יח נב].

1. דערלאַנגען צום טיש; סערווירן; דעקן דעם
טיש; אַרויפֿשטעלן אויפֿן טיש. „און באַלד
דערויף וואָר אויפֿגעטיישט אַ זילבערנע טאַץ
מיט דריי גלעזער טיי“, אַמד. 2. מכבד זיין,
מהנה זיין. „איינער האָט אויפֿגעטיישט גוטע
ציגאַרן, דער צווייטער איין גוטע בוטעלע
ראַם“, אַמד. „...געטאַן אַ שטאַרקן שמעק טאַ-
בעק און האָט אונדז אויפֿגעטיישט אַ נייע
רעציילונג“, אַמד. 3. דערמאַנען, שטעלן
אויפֿן סדר־היום (אַזוי ווי ווידער דערלאַנגען).
„די כּוּחַה פֿון אַ געוויסער דזשטער גרופּע
איז דאָ אויפֿצוטיישן די מעשֶׁה מיט שלעזחויב
האַלשטיין קעגן פּריסין“, קמ, 1866, № 10.
„די דאָזיקע באַקאַנטע רעגל האַלטן מיר זיך
מחויב צו ווידערהאַלן ביי אַ געלעגנהייט.
וואָס איז אונדז ניט וויער ליב אויפֿצוטיישן“,
יפֿאַל, 1883, № 12.

אויפֿטילען — טלע אויף, געטלעזט. אַוטו

— 1. פֿונדאַסניג, ווידער, מיטאַמאַל טלעזן.
זיך ביסלעכחיו צעברענען. אַ פֿונק האָט אויפֿ-
געטלעזט פֿון אונטערן אַש. 2. אויפֿקומען,
אַנטשטיין (אַזוי ווי אַ פֿייערל). סײַהאַט אויפֿ-
געטלעזט אַ געזאַנג. די האַפֿענונג טלעזט אויף.
טרו — מאַכן עס זאָל טלעזן. אַ חיינט האָט
אויפֿגעטלעזט די האַלעוועסקע.

אויפֿטעלעבענדערן — אַ אויפֿטאַלעבענדערן.

אויפֿטענדלען — טרו. דל אויף, גע-
טענדלט. אויפֿהאַנדלען, אויפֿקויפֿן אַלטוואַרג.
אַ אַלטע אַיזנס, שמאַטעס.

אויפֿטענהן — [...טייענען] טענה אויף, גע-
טענהט. מיטאַמאַל אַרויסקומען מיט אַ טענה.
אַ קעגן עמעצן למאי יענער האָט עפעס גע-
זאָגט (געטאַן)... אַ ווי אַ געקרויודעטער.

אויפֿטענמלען — טרו. טל אויף, גע-
טענטלט. דוז אויפֿטיינלען. אַ אויפֿפאַסט-
קען מיט טיגט (מיט יעדער מין זאָך צו
שריבן, מאַלן).

אויפֿטענזלען — זל אויף, געטענצלט.
אַוטו — אויפֿשפּרינגען, זיך לאָזן אַן אַ טעג-
זל. אַ פֿאַר גרויס שמחה. טרו — טאַן, דורכ-
פֿירן עפעס מיט פֿרייד (אַזוי ווי טאַנצנדיק).
אַ אַ בורך־הבא.

אויפֿטעסען — טרו. יסע אויף, געטעסעט.
אויפֿהאַקן, אַרומהאַקן. אַ אַ קלאַץ.

אויפֿטעפען — טרו. יפע אויף, געטעפעט.
אויפֿעפֿענען, צענעמען, אַרויסציענדיק פֿעדעם.
„די הענטשקעס האָבן איך געטען פֿאַרצירעוועט,
און הענט האָבן די ליידיקע הענטלעך זיי ווי
דער אויפֿגעטעפעט“, רייד.

אויפֿטעפען זיך — אַוטו. אַ דפּו. צעפֿאַלן,
צעטישן זיך פֿעדעמוו. דער מלבוש האָט זיך
אויפֿגעטעפעט.

אויפֿטערב(ע)ן — טרו. יכע, יכן אויף,
געטערבעטן, געטערבנט. 1. אויפֿשריבן
שלעכט, אויפֿפאַסטשקען. אַ די היימאַרבעט.
2. בכלל עפעס טאַן שלעכט און אויף גיך.
„האַט ער אויפֿגעטערבנט אַ פֿאַר ווייזן“, אַפּא, אַ
אונטערוועלט. אַ אַ פֿאַר חלות = אויך; מאַכן
שלעכט אַ פֿאַר שיך.

אויפֿטערייקען — טרו. יקע אויף,

געטערייקעט. אויך: געטערייקען

קען. אויפֿזינגען. אויסטערייקען

אויפֿטעפען — דוז אויפֿטעפען

אויפֿטעשמען — אַוטו. ישטע

אויף, געטע(ע)רעפעשמעטע. 20. אויפֿציי-
טערן. אַ פֿון אַן איבערשרעק.

אויפֿטראַגן — דער, זן. 1. ספּעציעלע שלי-
חות, באַשטעלונג, אויפֿגעבונג. אויפֿגעבן אַן
אַ. „דער געהיימער אַ איז געווען צו נייגן
די עסטרייכישע רעגירונג אַפּצושוליסן אַ האַנ-
דלס־טראַקטאַט“, קמ, 1865, № 46. „די אַליאַנס
איזראַעליטי האָט געגעבן אַ פֿאַרוטשעניע
(אויפֿטראַג) דעם דירעקטאָר... צו פֿאַרן שטור-
דיין די לאַגע“, יפֿאַל, 1882, № 48. האָבן
אַן אַ מיט עמעצן.

אויפֿטראַגן — אַוטו. דריטפּערזאָני. טראַגט
אויף, געטראַגן. אַנפּוישן, אויפֿבלאָזן זיך;
געשוואַלן ווערן [אין לז נב]. עס טראַגט אים
אויף אַ פּלייצע. סײַהאַט איר אויפֿטראַגן דער
פּוס ווי אַ קלאַץ.

אויפֿטראַגן — טרו. טראַג אויף, געטראַגן.

1. אַרויפֿטראַגן, אַרויפֿברענגען; דערלאַנגען.
אַ לעקען און בראַנפֿן צו די מחותנים. „מן
יציט זיך נון צו דין טישן, קושטליך ביגונד
מן אויף צו טרגן, גיזוטן און גיברוטן הונד
אוי וישן“ [= פֿישן] בַּא־בּוּד, 108. 2. אַרויפֿ-
שלמדערן. אַרכ. „זא מאַכט עז איין חיינד קומן
אוי ליש זיא אויף טראַגן אין די היך צו דיא
זעלביג שטאַנג“, היסטאָרישע אַלעגאָריע פֿון
ר׳ מאיר ש״ץ [רייב. פֿש 100].

3. צונויפֿטראַגן, צונויפֿעמען. אַ שפּענד-
לעך צו מאַכן פֿעיער. אַ ווי אַ מירעשקע זערנע
צו זערנע. 4. אויפֿהייבן, אונטערהייבן. אַ
אַ זעקל מעל אויף עמעצנס פּלייצע.
5. געבן אַן אויפֿטראַג, אַ שליחות; פֿאַר-
אַרדנען. אַ דעם בעל־עגלה צו קויפֿן און
ברענגען צו פֿירן. אַ איבערצוגעבן עפעס פּה
אל פּה. 6. לאָזן וויסן, אַנאָנאָן. „איך וועל
זען אַייער זון. האָט איר עפעס אים אויפֿ-

שטילע און קלוגע באַבע...שטענדיק אויסגעמיטן
 נישט־טאַקטישע און ברוינדיקע אײן, יײט,
 פּוילן וו. 4. אַרײַנגאַנג אַרײַנקומ, דײַט.
 הרגל. האָבן אָן אַ בײַם גביר פֿון שטעטל.
 5. אַרײַפֿאַנג, טרעפּ. מלל פֿאַרטשטשט וכבֿש
 בזהבֿ (דברי הימים ב, ט, 18) „אײן אויף
 טרייט“ [תי: פֿוסבענקלן].

אויפֿטרייבן — טרוה. טרייבן אויף, גע-
 טרייבן. 1. צונויפֿטרייבן, צונויפֿקלעבן (מיט
 כוח, באַפֿעל) אין אײן אָרט. אײ די טשערע
 דעס. אײ די לאַגערינקעס אויף אַרבעט.
 2. אונטעררייבן, מאַכן אַקטיווער, צוגעבן חשק,
 מוט. „אַט דאָס דאָזיקע בחורל איז טאַקע אַ
 שליח פֿון גאָט געקומען אויפֿצוטרײַבן דײַך,
 אַז דו זאָלסט לטוף...“ ממוס, שלמה. 3. צו-
 זאַמעקרייבן, צונויפֿלעמען. אײ אַ גרויסן קאַ-
 פּיטאַל. „מאַן האָט וועלן...אלפֿים זעהבֿים
 רײַניש פֿון אים האָבן, זואַ האָט ער נישט גע-
 וואוּשט וואו ער זאָל אויף טרייבן די גאַבײן,
 אהרן ברי יוסף, אײן שײן נײַא ליד פֿון אױבן,
 פּראָג תּמ"ח [M G W J, 1937]. 4. (שטריק
 מאַכערע). צונויפֿדרייען די פֿאַרטיקע שטריק
 אָדער שײך.

אויפֿטרייבערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויפֿטרייבערן.

אויפֿטרייבערן — טרוה. ער אויף, גע-
 טרייבערעט. אויסטרייבערן ← (גרעב) אויפֿ-
 עפענען, אויפֿשניידן. געבן אַ זעץ און אײ
 דעם בויך. אײ די קישקעס = צעמויקן, שטעכן
 אין בויך.

אויפֿטרייסטן — טרוה. טרייסט אויף, גע-
 טרייסט. אויך מיט זיך. אויפֿמונטערן דורך
 טרייסטן. אײ עמעצן. נישט לאָזן אים פֿאַלן
 בײַ זיך. אײ זיך נאָך אַ שווערער מפּלה.

אויפֿטרייסל — דער, ען. אַקט אָדער רע-
 זולטאַט פֿון אויפֿטרייסלען. אַן אײ וואָס לאָזט
 נישט מער קומען צו זיך.

אויפֿטרייסלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער
 רעזולטאַט פֿון אויפֿטרייסלען. די דאָזיקע אײ
 בערלעבונגען זענען פֿאַרבונדן מיט שווערע
 אײן אין דער יונגער נשמה, אײבן ים יונגל
 און מײַדל, ריגע, 1929. „די אײ, וואָס ער האָט
 אײבערגעלעבט אין די טעג פֿון דערהאַרטונג,
 האָט אים אַרויסגעריסן פֿון דער מרה־שחורה
 דיקער גליווערניש“, חג, ישׁעײַה.

אויפֿטרייסלען — טרוה. סל אויף, געטריי-
 סלט. 1. מאַכן ציטערן. דער דונער האָט
 אויפֿגעטרייסלט די שוויבן. 2. צעטרייסלען,
 אויפֿשאַקלען. אײ די מעדיצין אײדער מע נעמט
 זי. 3. אַרויסברענגען פֿון רואיקן צושטאַנד.
 וואָרפֿן שטיינדלעך אין שטילע וואַסערן און זיי
 אײ. 4. אַרויסברענגען פֿון גלעכגילטיקייט,
 שטויסן צו אײטוויקטן אָדער טיפֿער אײבער-
 לעבונג. אײ דעם עולם מיט דער לעבעדיקער
 וואַלקאַמפּאַניע. „גײט ער זיך אַ זעץ אַזעק און
 גײט זיך אַ שרײַב אָנעט אַ זאָך וואָס וועט אײ
 דעם באַצן ערדקוגל“, נאד. 5. מאַכן מע זאָל
 אויפֿצופֿאַלען, אויפֿשוידערן, אויפֿגעבראַכט
 ווערן. אײ מיט פּרײַס פֿון דער שחיטה. „טאַ
 זאָלן די טויטע אַ טרייסל זיך געבן און אײ
 קיום פֿון אָנהײב בײַן סוף...וועלן די וועלכע
 מאַרדן פֿאַרמײַדן די שטראַף“, סענ, אײצטעו.

הילכיקע קלאַנגען, ענלעכע צו טראַך־טראַך.
 די וועגענער האָבן אויפֿגעטראַכקעט אויפֿן
 ברוקירטן וועג.

אויפֿטראַלאַליקען — טרוה. קע אויף,
 געטראַלאַליקעט. אויך: ~טראַלאַליקען.
 אויפֿזינגען טראַלאַלאַ. אײ אַ ניגונדל.

אויף טראַמבע — אַזוו פֿראַזע. דזוו אויף
 גאַפּע ← (פֿאַרשפּרייט אין אַמעריקע).

אויפֿטראַמבען — טרוה. גע אויף, גע-
 טראַמבעט. אויפֿשפּילן אויף אַ טראַמבע. אײ
 אַ מאַרש. פּיג. מאַכן אַ גרויסן ווען פֿון עפעס.

אויפֿטראַקטירן — טרוה. טיר אויף, (גע)-
 טראַקטירט. דערלאַנגען טראַקטימענטן, געבן
 מיכוד. אײ דעם אַלטן וויין (פֿאַר) דעם גאַסט.

אויפֿטרובען — טרוה. גע אויף, געטער-
 בעט. 1. אויפֿשפּילן אויף אַ טרובע.
 2. צונויפֿרופֿן דורך אַ טרובע. אײ די פּאַסטע-
 כער פֿון פֿעלע.

אויפֿטרוימען — טרוה. טרוים אויף, גע-
 טרוימעט. אויסטרוימען ביז אַ הויכער מדרגה;
 אויפֿשטעלן אין טרוים. אײ פֿאַר זיך די שענסטע
 בתּמלכה. אײ טורעמס פֿון לופֿטשלעסער.

אויפֿטרויען — טרוה. טרוי אויף, געטרוי-
 (ע)ט. פֿאַרטרויען, אויסגעטרויען ביזן סוף. אײ
 אַ גוטן פֿרײַנד די אײנטימסטע סודות.

אויפֿטרויערן — ער אויף, געטרויערעט.
 (אוקר, בעט: ~טראַווערן, געטראַווערט).
 אוטוו — פּלוצלינג, מיטאַמאַל אָנהײבן טרוי-
 ערן. „סײַטרויערן אויף אין מיר זײַגענדיקע
 ערטער, זײ שטעלן אויס זיך אין ווערטער“,
 יג. טרוה — פּלוצלינג (ווידער, פּונדאַסטנ)
 אַרײַנגברענגען עמעצן אין טרויער. אײ מיט
 אַ בײַזער בשׁורה.

אויפֿטרווייטערן — ער אויף, געטער-
 מײַטערעט. אויך: ~טרווייטן, ~טרוויי-
 פּײַטן. אוטוו — אויפֿשפּילן אויף אַ טרר
 מײַט. „בבֿא היש אויף טרומיטן אז דא איז דער
 זײַט“, בבֿא בײַן. 641. טרוה — 1. אויפֿשפּילן
 עפעס אויף אַ טרומײַט. אײ אַ רוף. 2. צונויפֿ-
 רופֿן דורך (מיט) טרומײַטערן. אײ די זעל-
 גערס.

אויף טרוקן — אַזוו פֿראַזע. 1. דזוו טרוקן, אײ
 באַצן טרוקן. אויסווישן אײ טי. 2. עס זאָל
 נישט בלעבן קיין סימן. צעמיתן אײ טי. „בשם
 אויספֿרעגן אין פּאַליצײ האָט מען אים שטאַרק
 געשלאָגן אָבער אײ טי“, רײַד. „די ווינטן צענע-
 מער צענעמען דעם ברונעם אײ טי“ [מיט בײַדע
 באַן הל].

אויפֿטרויאומפֿירן — אוטוו. ייר אויף, (גע)-
 טרויאומפֿירט. מיטאַמאַל אָנהײבן טרויאומפֿירן.
 מנצח זײַן די שונאים און אײ נאָכן זיג.

אויפֿטרויט — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿטרעטן.
 טפעצ. 1. אַקט פֿון אויפֿטרעטן פֿאַר אַן עולם,
 אין טעאַטער, פֿאַר אַ געריכט אע. „דער אײ
 פֿון דעם אַקטיאָר האָט אַרויסגערופֿן בשׂם עולם
 הילכיקע אַפּלאַודיסמענטן“. 2. טייל פֿון אַ
 פּיעסע מיט אַ נייעם אַרײַנקומען אָדער אַרויס-
 גײן פֿון אַ שפּילער. דער ערשטער אַקט מיט
 15 אײן. 3. מחלוקת, קעגנערשאַפט. „אײך
 אַלײן האָב מיט אים געהאַט אַן אַמאַל, האָב
 נישט געוואַלט טראַגן דעם קאַוויאַר“, ממוס.
 קליאַטשעט. קריגעריי, צונויפֿשטויסן. „האַט די

צוטראַגן?“, רײַד. „אונד להמדפיסים אויף
 טראַגן באַמטשטרם, וואָן זיאַ און מיר הבן
 לתבוע אותי לדין — חילי מיך אונטר ווערפֿין
 דײַן־תורה, בײַרוי פֿון משולם זלמן מדפיסי,
 זולצבאַך תקטו׳ן נישטאַל היילפֿרײַ, וועד ארבע
 ארצות, ירושלים תשׁ״ה].

7. אומפּ. אויפֿרעגן, אויפֿרייצן, אויפֿפּאַכן;
 אַרײַנגברענגען אין כּעס. „אַמאַל פֿלעגט עס מיך
 טאַן אַ טראַג אויף, עס פֿלעגט דערוועקן זיך
 אין מיר הייסע געפֿילן“, ממוס, ספֿר הבהמות.
 „אַז ער איז געקומען צו זיך און דערזען אַז
 די גאַנצע שטאַט שטייט אין סכּנות, האָט דאָס
 אים אויפֿגעטראַגן אין־דער־לופֿטן“, שע, אַלט-
 נע כּתריעלעוועק. „זע נאָר, זע! האָט ער אָנגע-
 וויזן אויף פֿאַרבײַלופֿנדיקע חײַבער... זע נאָר
 חיי סיהאַט זײ אויפֿגעטראַגן“, בערג, בנים
 דניפּער וו. „טראַגט עס גדאַלען אויף, ער
 שפּרינגט אַרויס אין קאַרידאָר און רופֿט...“
 י. יאַפּע, אין קעסלגורב.

8. מאַכן געשוואַלן, מאַכן עס זאָל זיך מער
 אויפֿבלאַזן. 22. אַרײַנגעבן מער הייזן אויפֿ-
 צוטראַגן דאָס טײַג.

9. (דווקערע) באַשמירן שריפֿט מיט פֿאַרב.
 פּנס פֿון יודי דווקער אין פּוילן, וואַרעט
 1949.

10. אַרס. פּסדר טראַגן אויף זיך. „פֿר צײַטן
 האָבן זיאַ אײן גנצן טאַג תּפֿילין אויף גטראַגן“,
 תּה, מעשה יח.

אויפֿטראַגן זיך — אוטוו. ← דפּוו. 1. פֿאַר-
 טראַגן זיך, זען אין פֿרײַנדלעכע באַציאונגען.
 אײ זיך מיט די שכנים ווי מיט אײגענע ברידער
 און שוועסטער. 2. קומען אין קאַנטאַקט. אײ
 זיך מיט אַ מענטשן, אָבער נישט ווערן מיט אים
 אַ שמעלקע. „לערנען תורה און דאַווען מאַכן
 אונדז באַקאַנט מיט...לשוין־הקודש, דאַמיט עס
 זאָל זיך קענען אַלע זײַדן...פֿאַרשטיין און [זיך]
 אײ אײנער מיט דעם אַנדערן, אהרן לעווין,
 מקורי מנהיגים, חילנע 1873.

אויפֿטראַגעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס
 פֿון אויפֿטראַגן (זיך). „די רײַדשפּראַך דינט
 אויפֿן שטעל פֿאַר אוממיטלפֿאַרע אײן, ברידער
 גאַרדן, יונגער אײז, חילנע 1911, 1 Ne.
אויפֿטראַגער — דער, ס. וון זיך, קע, ס.
 ווער עס טראַגט אויף. ווער עס גיט אַן אויפֿ-
 טראַגן.

אויפֿטראַגעריי — דאָס (די), ען. טואונג,
 אַרבעט פֿון אויפֿטראַגן. „גײט מיר נישט אַזוי
 פּיל אַען, אײך האָב נישט קיין צײַט פֿאַר
 זײַן, רײַד.

אויפֿטראַכטן — טרוה. טראַכט אויף, גע-
 טראַכט. דזוו אויסטראַכטן ←, נאָר מיט בײַ
 באַשטײַט: אַרויפֿברענגען, פֿירברענגען. אײ
 אַזוינס האָט די וועלט האָט נאָך נישט געזען. „דא
 האָב אײך לאַנג אויף גיטראַכט...פּיל...רפּואות“,
 ספֿר משלים, פֿאַדמ 1686.

אויפֿטראַכטעניש — דאָס (די), זי. (געדווי-
 רדיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿטראַכטן.

אויפֿטראַכער — דער, ס. וון זיך, קע, ס.
 ווער עס טראַכט אויף. דער אײ פֿון נישט־גע-
 שטויגנס.

אויפֿטראַכקען — אוטוו. קע אויף, גע-
 טראַכקעט. אויפֿקלאַפּן, אויפֿלאַרעמען מיט

אויפֿטרייסלענדיק — אדי. וואָס האָט דעם כוח, וואָס איז אין שטאַנד אויפֿצוטרײַסלען. אַן איע בשורה. „ער האָט זיך צעשריגן מיט איע קולוח“, אָפּאָ. לינסשטרײַ.

אויפֿטרייסלען זיך — אנטוה. ← דפּוה.

1. ווערן אויפֿגעצײַטערט. פֿון דער קאַנאַנדע טרייסלט זיך אויף דאָס פֿעלד. 2. דורכגע- גומען ווערן מיט שרעק, עקל, צאַרן אָז שטאַר- קע געפֿילן. א' זיך פֿון אַזאַ רשעות.

אויפֿטרייסלעניש — דאָס (די), ין. (געוויי- רדיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿטרייסלען (זיך).

אויף טרייף — א' אויף (טרי)פֿות. אויך: אויף טרייף. אָפּשעכטן א' ט' = אויך: בלות שטעלן, באַגבֿענען, צעממתן.

אויפֿטריינקען — טרוה. טרינק אויף, גע- טרונקען. (אויס)טרינקען ביז דער גײַטיקער מאָס. א' דעם גאַנצן לעפֿל ריצנאָיל. „אויגן מן לייגט זיך אויף דיא קישן אויג טרינקט אויף [זײַן] נאָך מאַכן קידוש] דש אליר הינגישט און פֿיל און אין איין גנזי איאר שאל קען גיין“, ספֿר המנהיגים, יח/א, אָמחש 1723.

אויפֿטריפלען — טרוה. פֿיל אויף, גע- טריפלט. דווי אויפֿדריבלען. ←

אויפֿטרייפֿונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטרייפֿן.

אויף טרייפֿות — [...טרייפֿעס, טאַרפֿעס] פֿאַרזע. ווען מע פֿאַרקויפט עס פֿאַר טרייף, גײַטש; ווען מע פֿאַרקויפט עס זײַער וואָלחל [ווען אַ בהמה ווערט טרייף, קומט אויס דעם קצב צו פֿאַרקויפֿן דאָס פֿלייש גײַטזיין און נעמען זײַער אַ נידעריקן מקח]. יסאיני אַ מיטאָה אויף טרייפֿות = סאיני גאַר אַ גרוי- סע, אַ ווילדע מציאה. „אַ שאַרפֿע פּריצישע אַינפֿאַרהויז מיט בעליבתישקייט, און אַ בוי- דעם מיט היי, וואָס אינאיינעם האָט עס בסך הכל געמעגט באַטרעפֿן אויף טרופֿות שײַנע, גראַבע עטלעכע הונדערט קערבלעך“, ממוט, יאָ שטאַט אין מזרח.

אויפֿטרייפֿן — טרוה. טרייף אויף, געטרײַפֿט. אַרױפֿטרייפֿן. א' טראָפּנס חלב צוצושמעלצן די ליכט.

אויפֿטרייקענען — טרוה. קען אויף, גע- טרייקען. 1. טרייקענען ביז דער גײַטיקער מאָס. א' סעמעטשקעס, פֿלוימען. 2. אַ ביסל טרייקענען. „העש דאַרף מען גאַר אַ ניש אויס- טרייקענען, כדי גרינגער צו מאַכן דאָס פֿלעטן“, רייד.

אויפֿטרייקענען זיך — אנטוה. ← דפּוה.

1. פֿאַרלירן די פֿיכטיקייט, ווערן דורכגע- טרייקט. די שטיחל האָבן זיך אויפֿגעטרייקט. 2. צונויפֿטרייקענען זיך, צונויפֿקלעפֿן זיך ביים טרייקענען. „די בלעטער פֿון פֿאַרנעצטן בון האָבן זיך אויפֿגעטרייקט“, רייד.

אויפֿטרייעווען — טרוה. יעווע אויף, גע- טרייעוועט. 3. אויפֿפֿאַדערן. א' דעם עולם צו זיצן שטיל און הערן.

אויפֿטרייעט — דער, ין. אָקט פֿון אויפֿטרעטן. דווי אויפֿטרייעט. ←

אויפֿטרייעונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטרייען.

אויפֿטרייען — אנטוה. טרעט אויף, (זן-בין) געטרעטן (זן) געטרעטן, (לד) זיך

באַזײַזן, אַרױסשטעלן זיך פֿאַר אַן עולם. א' מיט חוצפה, אײַדלקייט אַזאַז. „לויפֿן זאָלסטו צו ושתין, נאָקעט זאָל זי אַ, לאָזן די האַרן קוקן“, ממוט, פּריזיוו. „האָבן זיך בנים שוועל די נבזיק יאָר צערקט, און אין שרעק פּראַכט זײַנער איז ער אויפֿגעטראָטן“, אל ו.

2. אַרױסקומען פֿאַר אַן עולם אין אַ ספּעציע- לער ראלע (פֿון אַ רעדנער, אָקטיאַר, זינגער, קונצנמאַכער אַע). א' מיט אַ מאַנאַלאָג, דעק- לאַמאַציע, ניע קונצן. 3. אַרױסקומען פֿאַר אָדער רעגירונג האָט זײַ עס משפּט, ויפּוח אַע. וואו עס זײַנען פֿאַראַן צדדים. א' פֿאַר אָדער קעגן עמעצן, עפעס. „ער איז אַ שטאַרקער מקיל און קײַנער וואָנט נישט קעגן אים אויפֿ- צוטרעטן“, דוד פּרישמאַן, קלייניקייט, טאַר- נאָח 1894.

4. אַרױסקומען מיט אַ מעלדונג, דערקלערונג פֿאַר אָדער קעגן עמעצן עפעס. „די רעגירונג האָט זײַ עס שײַנט טאַקע מורא אויפֿצוטרעטן קעגן פּופּיסט“, קמ, 1863, № 13. „עס פֿאַרדריסט מיך פֿאַרהאַסן איך האָב נישט...אויפֿגעטראָטן אַנטקעגן די...פּינתה, אַמח, דער גואל, הילנע 1866. 5. אַרױפֿטרעטן. א' אויף גלאַז און זיך צעשניידן.

אויפֿטרייען — טרוה. טרעל אויף, געטרעלט. מיטאַמאַל (זיידער, פֿונדאַסני) זינגען (וועגן אָדער זײַ פֿיגל). אַ פֿייגעלע טרעלט אויף מיטן זונאוויפֿאַנג.

אויפֿטרייעונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטרענען.

אויפֿטרייענדיק — דאָס (די), ין. אָקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿטרענען. אַן א' זײַ מע וואָלט עס צוגעניש אַן הענט.

אויפֿטרייענען — טרוה. טרען אויף, גע- טרענט. 1. אויפֿפֿענען דורך אויפֿרײַסן דאָס צוגענישט; אויפֿלאָזן נעט. א' די קאַלדע און אַרױסנעמען די וואַסער. „מן פֿלעגט אַך נײַא זעק צו נעמן צום (פּסח), אױג ווען מן זיא העשן לאָזט, אױז מוז מן זיא פֿאַר אויף טרע- גיין, ספֿר המנהיגים, אָמחש 1723, יג/א. „אַזי- ערע צוואַנציקדרײַסיק גײַען דעם מאַנטל פֿאַרן מלך המשיח. יאָ? און דאַרטן זײַנן...טויזן- טער וואָס טרענען אויף וואָס איר גײַט“, פּוץ, זײַ אױז די וואָלד-ישיבה... 2. אויפֿשניידן, אויפֿרײַסן בכלל. א' דעם בויך = געבן מיט אַ מעסער אין בויך. „מע וועט זיך אָפּשאַבן, מע וועט זיך א' דאָס פֿיכעלע, אויסטרייבֿערן די קישקעלעך“, שט, מעשױות פֿאַר יוד' קיני- דער ו. 3. שטאַרק שמיסן. א' דעם הינטן.

אויפֿטרייענען זיך — אנטוה. ← דפּוה. 1. צע- לאָזן זיך אין די נעט, פֿון זיך זיך אויפֿרײַסן וואָס איז געווען צוגענישט, פֿאַרנישט. „דער קאַל- נער האָט זיך אויפֿגעטרענט“, 2. אָפּרײַסן זיך. „זײַן אַלטער פֿעלער אונטערן גאַרטל [= דער בראַן] האָט זיך געגעבן אַ טרען אויף זײַ יאָרן-לאַנג געוואַשענע העמד“, זש, נח פּאַנדרע. 3. בטל ווערן דורך חרטה האָבן (ברעכן אַן אָפּמאַך). „און טאַקע פּאַזיטירנע גענומען בײַ אים... אַ פֿינעם אָדערויף, ער זאָל זיך חילה גיט אַ... שט, טבֿיה. 4. בטל ווערן בכלל. „די שטעל האָט זיך אײַגעטרענט, וועל די פֿירמע האָט זיך ליקחזיידט“.

אויפֿטרייענען — יען אויף, געטרעסענט.

2. אנטוה — אויפֿפֿלאַצן, קלנח: „ער זאָל געשוואָלן ווערן און א' און זיידער געשוואָלן ווערן“. טרוה — מאַכן עס פֿלאַצן מיט אַ קנאַל, געבראַנג. א' די שײַבן.

אויפֿטרעסען — טרוה. סעע אויף, געטרע- סעט. 2. דווי אויפֿטרייסלען. א' די קיש- קעס = (גראַב) שטאַרק אַנשלאָגן.

אויפֿטרעסקען — קעע אויף, געטרעסקעט. 2. אנטוה — דווי אויפֿטרעסען. א' טרוה

— אויך: 1. אויפֿשפּאַלטן, אויפֿקנאַקן. א' אַ נוס (מיט דער פֿויסט). 2. (טאַוה וואול) אויפֿ- פֿרעסן אויף אַ זשענעם אָפֿן. א' אַ קאַנדיאַר (זופּ).

אויפֿטרעקן — דער, ין. אָקט אָדער רעזול- טאַט פֿון אויפֿטרעקן זיך; צונויפֿטרעקן.

אויפֿטרעפֿן — טרוה. טרעף אויף, געטרעפֿן. דווי טרעפֿן, נאַר עפֿאַטישער. באַקומען אַ פּריז פֿאַר אַלע רעטענישן, ריכטיק א' וואָס יענער האָט אין זײַנען.

אויפֿטרעפֿן זיך — אנטוה. ← דפּוה. 1. צו- גײַטערפֿען זיך (אָפּגערעדטערהײַט). „ער וויל זיך — זאָנט זי — מיט זיך א'“, שט, בלאַנ- דענדע שטערן. 2. צופֿעליק זיך באַגעגענען, אַנקומען אויף עמעצן. זיך א' מיטן שונג פּנים אל פּנים. 3. האָבן זיך זעלביקע מײַנונג דעם זעלביקן געשמאַק. א' זיך מיט עמעצן אין דער באַצײַאונג צו עפעס, עמעצן.

אויפֿטרערן — אנטוה. טרער אויף, גע- טרערט. זיך באַזײַזן, אַרױסקומען אַזױז זײַ מיט טרערן. „דער טוי האָט אויפֿגעטרערט אויף די בלומען“.

אויפֿטרעשמען — שטשע אויף, גע- טרעשמעט. 2. אנטוה — אויפֿפֿלאַצן מיט אַ קנאַק, א' זײַ אַ גלאַז. טרוה — אויפֿהאַקן, אויפֿברעכן מיט אַ קנאַקער. א' יענעם דעם קאַפּ.

אויפֿטשאַבען — טרוה. יעע אויף, געטשאַ- בעט. שלעכט, גיך נײַען, צונויפֿצײַען. א' אַ מאַנטל, סײַזאַל האָבן אַ פּנים פֿון אַ זאַק.

אויפֿטשאַבערן — טרוה. יער אויף, גע- טשאַבערט. לאַקל (טשערנאָביל און אומג). צונויפֿנעמען, צונעמען, (גראַב); צונויפֿגענענען. א' אַ פֿולע פּאַזעכע עפל פֿון אַ פֿרעמדן סאַד.

אויפֿטשאַדען — דעע אויף, געטשאַדעט. אויך מיט זיך. אנטוה — מיטאַמאַל אַז- הייבן טשאַדען. די האַלעוועשקע האָט אויפֿ- געטשאַדעט. טרוה — פֿאַרטשאַדען (מיט רייד, מיט פֿאַררײַען אַ קאַפּ). א' עמעצן דעם קאַפּ.

אויפֿטשאַמקען — טרוה. קעע אויף, גע- טשאַמקעט. פֿאַרנ אויסטשאַמקען. 1. אויפֿ- קײַען מיט די הױלע יאַלעס. א' אַ שטיקל ברויט זי אַן אַלטע פּאַבעצע. 2. אויפֿעסן בשתיקה. א' דעם שטרודל קײַנער זאָל עס ניש מערקן. 3. ענדיקן רעדן אומקלאַר. א' עפעס אַזױנס אַז מע זאָל ניש וויסן, צי געשאַלטן צי געבענטשט.

אויפֿטשאַרען — טרוה. קעע אויף, גע- טשאַרעט. 1. מאַכן עפעס פֿאַרטיק מיט אַ טשאַק, מיט אַלע פֿליטערלעך. א' אַ פֿאַר שטי- וועלעך אַז סײַזאַל קנאַקן. 2. אַנטומלען אַ פֿולן קאַפּ דול צו ווערן.

אויפֿטשאַרענען — יען אויף, גע- טשאַרעט. 1. מאַכן עפעס פֿאַרטיק מיט אַ טשאַק, מיט אַלע פֿליטערלעך. א' אַ פֿאַר שטי- וועלעך אַז סײַזאַל קנאַקן. 2. אַנטומלען אַ פֿולן קאַפּ דול צו ווערן.

אויפֿידישען — אױטו. טשע אויף, ~ געױטשעט. אויפֿשרענען (ױעגן אָדער ױ אַ חזיר).

אויפֿיירונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿיירן.

אויפֿיירן — יויר אויף, ~ געױירן, ~ גע־יירט. 99: ~יערן, ~יירן, ~אירן.

אױטו — 1. אויפֿגיין, אויפֿגעבלאָזן ױערן ױ אַ רעזולטאַט פֿון פֿערמענטירן. װאָס טײג האָט אויפֿגעױרט, מע דאַרף זיך נעמען צום באַקן.

„סײַז נײַט דען ברויט — זאָגט ער — װאָס איז בײַ איר אין מולטער אויפֿגעױרן, מלה, מײַן סערענאַדע צו דיר.“ 2. אויפֿברױזן. דער צאָרן יוירט ביסלעכעױזן אויף אין אים. טרוו — אויפֿרודערן, אויפֿברען. אַ מחלוקת.

„זאָל איך עס האָבן די נײַט־דאָגעדאַכטן אויפֿגעױרטן?“ בראַד, אויטגעקליבענע שריפֿטן.

אויפֿיזען (זיך) — אױטו. כּע (זיך) אויף, (זיך) ~ געױכעט. (גראַבלעט) שטאַרק אויפֿ־קאַכן זיך. אַרײַנפֿאַלן אין צאָרן (און נעמען טומלען, זיך ױצפֿאַרן שלאָגן). אַ ױ אַן אַפֿ־געברײטער.

אויפֿיזען (ע) — אױפֿיאָכען. 99: ~ יוויכצן (ע). „סײַהאַט אַ נאַקעטער ראַד אויפֿגעױכעט, סײַהאַבן מײַלער פֿון זכּרים און ױיבער געזונגען חײלד און שיכּורדיק, אצג, קריג אויף ערד.

אויפֿיזען — „...אַנטעױן יום־טובֿ אויף, ~ געױם־טובֿט. אױטו — אַרײַנקומען אין אַ יום־טובֿ־שטימונג און אַרױסױיזן די פֿרייד.

אַ אין מיט פֿון דער גרויער ױאַך. טרוו — 1. דזו אויסום־טובֿ, 13. 2. אויפֿהײבן די שטימונג, מאַכן מער יום־טובֿדיק. אַ די אומאײנטערעסאַנטע פֿאַרזאַמלונג. אַ דעם עולם.

אויפֿיזען — „...ייעצן אױטו. יועץ אויף, ~ געױעצט. אויפֿברענגען, פֿירברענגען אַן עצה (שפּאַסיק, איר). אַ עמעצן ױי מע ױערט אײבערנאַכט אַ נגיד.

אויפֿיזען — אױטו. דריטערזאַגיק. יוקס אויף, ~ געױקט. 17. אַנהײבן שפּאַצן (מע זאָל ױעלן זיך קראַצען). „עס יוקס מיר אויף און איך זע נײַט פֿאַרױס, רײד.

אויפֿיזען — אױטו. ישע אויף, ~ געױשעט. 1. דזו אויפֿיזען, ~ נאָר שױאַכער. 2. גע־מען פֿליסן מיט מער ױאַסער. „נאָך די רעגנס האָט דער טיךן אויפֿגעױשעט.“

אויפֿיזען זיך — „...ײכעסן אױטו. יחוס זיך אויף, זיך ~ געױחוסט. זיך באַרײמען, זיך אַרױסשטעלן מיטן יחוס. „אַ שממסער בײַ אַ בעל־עגלה יחוסט זיך אויף מיט זײַן ברודער דעם שױסטערױנג.“

אויפֿיזען זיך — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿיזען. די אַ פֿונעם פֿאַר־לאַרענעם דור.

אויפֿיזען — טרוו. יש אויף, ~ געױדישט. צוגעבן ײדישקײט, מאַכן סײַזאָל ױערן ױידער אָדער מער ײדיש). „אַ די ײדישע ױימען פֿון די ױאַס ױײסן נײַט אָדערן האָבן זיך דער־ױשטערט פֿון ײדישקײט.“

אויפֿיזען זיך — אױטו. אַ דפּו. ױערן ױידער אָדער אויפֿסנײַט מער ײדיש. אַ זיך, ױערן ױידער אַ ײדישער מענטש.

טשערפעט. 20. אויפֿשעפּן, אַרױפֿשעפּן. אַ װאַסער פֿון קרענצען.

אויפֿיזען — אױפֿטעסען. אויפֿיאָגן — טרוו. יאָג אויף, ~ געױאַגט. 1. צונויפֿיאָגן, צונויפֿטרעבן. אַ די סאַדע אויף איין אַרט. „דער שטורעם האָט אַן עדה װאַלקנס אויפֿגעױאַגט מיט שױשטשען און מיט ברומען, יחאַש, יאַכן שטורעם, דער גע־נעראַל...באַפֿעלט...אונדזערע אַפֿיצערן זאָלן גלײַך אַ די אַבאַזױקעס, ש. ברעגמאַ, דורך קריג און רעױזלוציע. 2. אַנאַגן, לױפֿן פֿדי זיך צו דערנענטערן אָדער זיך אויסגלײַכן. אַנטשטרענגען זיך אויפֿצוױאַגן עמעצן.

אויפֿיאָגן זיך — אױטו. אַ דפּו. אַנהײבן זיך אַנלן, אַנלן, כאַפּן זיך. אַ זיך צו דער אַרבעט, נײַט צו פֿאַרשפּעטיקן.

אויפֿיאָגעניש — דאָס (די), זי. (געױערדי קער) פּראָצעס פֿון אויפֿיאָגן (זיך).

אויפֿיאָדען — טרוו. דע אויף, ~ געױאַדעט. אויך מיט זיך. יאַדען און אויפֿרעגן, אויפֿרעגערן. אַ די שנוי.

אויפֿיאָזען — טרוו. װע אויף, ~ געױאַזען. ױעט. רוסיצ. 1. אויפֿהײזן. אַ די דאָקומענטן. 2. אַנאַזען, אַנאַמעלדן, פֿאַררעגיסטרירן. אַ דעם פּאַספּאַרט.

אויפֿיאָזען זיך — אױטו. אַ דפּו. 1. מיט אַמאַל זיך ױיזן פֿאַר די אויגן. אַ זיך, ױי פֿון הימל אַראַפּגעפֿאַלן. 2. אויפֿמעלדן זיך; פּלוצלינג קומען. אַ זיך אַרע אַ מאַיאַחקע.

אויפֿיאָזען (זיך) — ריע (זיך) אויף, (זיך) ~ געױאַטרעט. דזו אויפֿיאַייטערן. אַ.

אויפֿיאָכערן זיך — אױטו. ער זיך אויף, זיך ~ געױאַכערט. 1. מיטאַמאַל אַנהײבן שטאַרק קלאָגן, ױערן היסטעריש. 2. זיך צע־הײזן; זיך צעשרעען. אַ זיך ױ אַ גולן.

אויפֿיאָכען — טרוו. יאַך אויף, ~ געױאַכט. אַנ־טאָן אַ יאַך; אַרױפֿלייגן שױערע אַרבעט, גרוי־סע התחײבותן. אַ עמעצן, ער זאָל פֿאַלן צו דער ערד.

אויפֿיאָכען (ע) — אױטו. יאַכצן (צע) אויף, ~ געױאַכעט. 1. אויפֿקעכען, אויפֿקלאָגן. אַ פֿאַר ױײטיק. 2. מיטאַמאַל אַנהײבן ױײזן פֿרייד מיט געשרײען אָדער קרעכען. אַ פֿאַר שמחה.

אויפֿיאָכערן — אױטו. אַקוּוו. ער אויף, ~ געױאַכערט. פּלוצלינג (מיטאַמאַל, ױידער) אַנהײבן שטאַרק ױײנען, קלאָגן. אַ אַ גרויס געױאַכער. אַ (מיט) אַ טענה צום רבּונו־של־עולם. „...דער אויספֿאַרקױף פֿון דײַ...משכּנות אין לאַמבאַרד, אַבער און ױידער אײבערערױסן פֿון אַ פֿון אַ פֿון, ב. רױזקױ, אונדזערע פּראָזאַיאַקער.

אויפֿיאָקלען — טרוו. קל אויף, ~ געױאַקלט. (ננבֿים שפּראַך) אויפֿברעכן. אַ אַ טיר, אַ פֿענצ־טער, אַ בױדעם.

אויפֿיבלען — אױטו. יובל אויף, ~ געױבלט. מיטאַמאַל אַרױסברענגען פֿרייד מיט עקסטאַז. אַ פֿון אַן אומגעױכטן נצחון.

אויפֿיודען — טרוו. דע אויף, ~ געױדעט. 17: (שאַקױ און אומג, ליטע) Lit: judeti. אויפֿרייצן, אויפֿרודערן. אַ אײנעם קעגן אַנ־דערן.

אויפֿטשאַקען — טרוו. קע אויף, ~ געטשע־קעט. װר. אויך מיט זיך. אַנאַפֿאַן די גלעד־לעך בײַם טרינקען לחיים. אַ די גלעזער אויף ברודערשאַפֿט.

אויפֿטשוואַנען (ע) זיך — אױסטשױאַ־ניען זיך.

אויפֿטשוכען — טרוו. כּע אויף, ~ געטשױ־כעט. 1. אויפֿױעקן. אַ אַ פֿאַרשלאַפֿענעם, מאַכן אים לעבעדיק. אַ די שױפּרױנע = זי אויסקראַצן. אַ די הענט (װאָרױלונגעריש) — זײַן גרײט צו שלאָגן. 2. אויפֿמונטערן. אַ עמעצן פֿון זײַן שױער געמיט.

אויפֿטשוכען זיך — אױטו. אַ דפּו. 1. אויפֿ־ױאַכן, אַפּטרייסלען פֿון זיך דעם שלאָף. 2. קומען צו זיך, קומען צו די כּוחות, ױערן מונטער, אויפֿבלעבעט. „אַ זיסע מידקײט און נאָך אַ זיסערע אַ זיך בײַשטן זיך בײַ אים פּסדר, זש, נח פּאַנדע.

אויפֿטשוכעניש — דאָס (די), זי. (געױער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿטשױכען (זיך).

אויפֿטשיסמטען — טרוו. טע אויף, ~ גע־שיסמטעט. 20. אויפֿפּאַזן, אויפֿרײניקן. אַ דעם סאַמאַױאַ, ער זאָל זײַנען.

אויף טשיקאַזען — אַדו פּראָזע. פֿון גע־געריקײט ױעגן, פֿון אינטערעס ױעגן. „שטיי איך מיר אויף, גײ אַ טשױ נאַכן קול, בײַז איך קומ...“ ממוס, קליאַטשע.

אויפֿטשייריקען — טרוו. קע אויף, ~ גע־טשייריקעט. פֿאַרן אויסטשייריקען. אַ אויפֿ־זײַנגען (ױעגן פֿייגל). דער קאַנאַריק האָט אויפֿ־געטשייריקעט זײַן ניגונדל.

אויפֿטשייריקען — טרוו. קע אויף, ~ גע־טשייריקעט. אַנאַניזן (ױעגן אַ שױעפּלע װאַס גײט אַרױס אַ קלאָנג, ענלעך צו טשיר, בײַם אַנהײבן ברענען). אַ אַ שױעפּלע אין װיפֿן (צױשן די װױפֿט).

אויפֿטשמאַקען — קע אויף, ~ געטשמאַ־קעט. אױטו — מיטאַמאַל אַנהײבן שטמאַקען, צונויפֿציען זי ליפּן מיט אַ שמוצערן. אַ אויף די פֿערד. טרוו — אויפֿױגן, אויפֿנאַשן מיט אַ געקלאָנג פֿון די ליפּן.

אויפֿטשעפּען — טרוו. פּע אויף, ~ געטשע־פעט. 1. צונויפֿטשעפּען, באַהעפֿטן אײנס מיטן אַנדערן, מיט אַ קרוק, קײט אַ. אַ די װאַנאַנעס. אַ אַ שפּאַטע מיט אַ שפּאַטע און מאַכן פֿון דעם אַ בגד. 2. אויפֿהענגען, אַנ־הענגען. אַ די עמער אויף דער קאַראַמיסלע. 3. אַראָפּנעמען אַ ריגל, אויפֿפֿענען. אַ די טיר.

אויפֿטשעפּען זיך — אױטו. אַ דפּו. 1. דזו צונויפֿטשעפּען זיך. אַ זיך און ױערן אין קאַמפּאַניע. 2. אַרױפֿטשעפּען זיך. אַ זיך אויף אַ צױבג און װידען זיך.

אויפֿטשערבען — טרוו. פּע אויף, ~ גע־טשערבעט. מיטאַמאַל מאַכן שאַרסטיק, מיט קאַרבן. אַנטרעפֿן אויף אַ שטיין און אַ די קאַסע.

אויפֿטשערמען — טרוו. טע אויף, ~ גע־טשערטעט. רוסיצ. אויפֿצײכענען. אַ אַ פּלאַן פֿאַר אַ געבײדע.

אויפֿטשערפען — טרוו. פּע אויף, ~ גע־

אויפֿכאַפּונג — די, ען, פּראָצעס אָדער רעד זולטאט פֿון אויפֿכאַפּן (זיך). די א' פֿון די ראַדיאַ־כּוואַליעס.

אויפֿכאַפּן — טרוה. כאַפּ אויף, ~געכאַפּט.

1. גיך, פֿלינק באַמערקן און פֿאַרשטיין דעם באַטייט. א' עמעצט אַ וואונק, אַ בלינדל מיטן אויג, אַ קרומע מינע א.ע. אַ קינסטלערס אויג כאַפּט אויף. "ער האָט זיי ביידן אַנגעקוקט און גלנץ אויפֿגעכאַפּט זייער שמיכל צוריק", אר, ליבעס־שטייער. 2. באַמערקן און קענען נאָכמאַכן. א' יענעס געגעלעך, יענעס העוויות. "ס'איז אין אים געלעגן בטבע עפעס אַוויגס אויפֿצוכאַפּן באלד בנים ערשטן בליק יענעס אַ מינע, אַ וואָרט", ממוס, שלמה.

3. פֿלינק אויפֿנעמען מיטן הער־חוש, מיטן חוש השמיעה; (אונטער)הערן און פֿאַרשטיין. "א' אַ וואָרט און פֿאַרשטיין אַ קוואָרט", שו [דערהערן נאָך אַ פרט, אָבער אויף דעם סמך באַנעמען אַ גאַנצע סיטואַציע]. "ער" וועט זיך באַמען גאַרניט נישט פֿאַרהערן, א' איטלעכס וואָרט", בערג, בינס דניעפער. 1. "א' אַ וואָרט = אויך: א) דערגיין, דערוויסן זיך אויפֿן סמך פֿון אַן אַנזוהערעניש. א' אַ וואָרט אַז די אַקציעס וועלן שטינגן; ב) אויפֿנעמען מיט גרויס אינטערעס, פֿרייד. "ער האָט אויפֿגע־ כאַפּט איר איטלעכס וואָרט, אַליין אויך גע־ רעדט פֿאַר צען", ממוס, ווינטש. "א' אַ קלאַנג = אויך: הערן אַ סוד, אַ רכילות, אַ ידעיה וואָס איז נאָך נישט באַשטעטיקט.

4. גיך באַנעמען מיטן שכל; פֿלינק אַרביי גלידערן עפעס אין אַ גאַנצער סיטואַציע. א' דאָס אַנזוהערעניש, דעם וואונק, דעם רמו א.ע. א' דעם מצב, די סיטואַציע. א' אַ שווערן ענין. א' די גאַנצע סוגיא, אין וואָס די פּלוגאט גייט, וואָס עס אַרט דאָס... א' וואָס עמעצער איז אויסן, וואָס זיין כּוונה איז. "דער עולם האָט גע־ רעדט, און [ער] האָט אויפֿגעכאַפּט אַז די אַלע קינסטלער מיט זייערע דאַמען זענען פֿאַרליבט אין פּוילן", אָפּאָ. באַרימט.

5. כאַפּן פֿון אויבן, אַרבייכאַפּן אין זיך. א' די פּילקע. "א' עפעס מיט ביידע הענט = מיט צופֿערדיקייט. דער פּאָפּונג כאַפּט אויף די גיטלעך. "כאַפּטעסחני שווימען [היפּטיש] אין ים נאָך די שיפֿן און כאַפּן אויף...אַלצדינג וואָס פֿאַלט פֿון דאָרטן אַראָפּ", קמ, 1869, № 46. "א' קלעפּ = אַרבייקריגן זיי. "פענעק האָט אויפֿגעכאַפּט אַלע קלעפּ און ווידער נאָכגע־ קרימט", בערג, בינס דניעפער. 1.

6. אויפֿנעמען מיט פֿרייד; זיך כאַפּן צו עפעס אָדער עמעצן (ווייל עס פּאַסט פּונקט אַרין אין דעם וואָס מע וויל, מען איז פֿאַר־ אינטערעסירט). "קאַפּטליקן כאַפּן אַזעלכע [= שלעכטס אויף יידן] אויף ווי הייסן פֿלאַדן", ארו, קמ, 1866, № 32. "צו איר פֿלעגט ער ברענגען די אַלע [אָפּגעטראָגענע] זאַכן, און זי האָט דאָס אויפֿגעכאַפּט ווי אַן אַבֿ־טובֿ", ייל, קמ, 1867, № 27. "קראַצט מען ערגעץ אויס, העט אין די פֿרעוידיקע דורות, נאָך אַן אויסגעפּאַשטן — כאַפּט מען אים אויף ווי אַן אַבֿ־טובֿ", ממוס, קליאַטשע. "די יידישע גאַזעטן האָבן די דאָזיקע רייד אויפֿגעכאַפּט מיט ביידע הענט", ממוס, מסעות.

אויף פּפרות — אַזוו פּראָצעס אין פֿאַרבינדונג מיט גייטיק, דאָר פֿן, האָבן א.ע. ווינט אַן אַז עס איז איבעריק, אַן אַ ציל, אַן אַ זינען אָדער אויך שעדלעך. דו דאַרפֿסט עס א' פֿן, ווי אַ לאַך אין קאַפּ. *טויגן א' פֿן = צו גאַרנישט, אַרויסצוואַרפֿן. "אַליין בין איך אויף צרות און טויגן טויגן איך א' פֿן". ער טויג אַפֿילו א' פֿן נישט. אויך אויף טויגט, גניציק, תּשעה גניציק, טישטשע גניציק, גנין און גניציק אַא פּפרות. "וואַרפֿט ער זי גאַר אַוועק אויף טישטשע) גניציק פּפרות", ציט פֿל, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס.

אויפֿפֿלען — [...]קייפֿלען פֿלל אויף, גע־ פֿללט. גרעסער מאַכן דורך פֿלען, צונויפֿ־ פֿלען, מולטיפּליצירן. א' די אַלע צאַלן.

אויפֿפּשרן — [...]קאַפּערן טרוה. כּשר אויף, ~געכאַפּט. ווידער כּשר מאַכן. באַגיסן דאָס פֿלייש מיט וואַסער און עס א'.

אויפֿפּתֿנען — [...]קאַפּטען טרוה. כתּבֿע, (פּתּבֿן) אויף, געפּתּבֿעט (~געפּתּבֿנט). אויפֿ־ שרייבן, אַרויפֿשרייבן. (איר). א' אַן אַדרעס אַז ס'זאָל ברענען די אויגן.

אויפֿרעכטן זיך — א.ע. ווינט זיך זיך זיך ~געכאַפּטען. פּר. דוו אויפֿהאַדעווען זיך. "אין די פּינצטערע תּפֿיסה האָב איך מיך אויפֿגעכאַפּט, ביז איך בין אַלט געוואָרן אין און צוואַנציק יאָר", גנבֿי־יוד. (פּרג: ~כאַווען זיך).

אויפֿרעכטן זיך — טרוה. ווע אויף, געכאַוועט. 1. אויפֿציען, אויפֿהאַדעווען (מיט ליבשאַפֿט, זאַרגעוודיק). "ער וויל נישט א' קיין יחסנים אויף ידנס חשבון, זאָגט ער", אש, תּהייל־ יוד. "האַסט דיר אויפֿגעכאַוועט קיין עין־הרע אַ טאַכטער — גאַצן", רחל קאַרן, ערד. 2. אויפֿהיטן, אויפֿהאַלטן. א' די ירושה; א' דעם יידישעלעך דרך.

אויפֿרעכטן זיך — דפּו. אויפֿהאַדעווען זיך. א' זיך אין דער היים, אין דער פֿרעמד, ביי יענעם. "אין די פּינצטערע תּפֿיסות האָב איך מיך אויפֿגעכאַוועט", גנבֿי־ליד.

אויפֿכאַפּן (כאַ)טלו־לען — טרוה. לע אויף, ~געכאַפּן(כאַ)טלולעט. פּטמ. > חוכא טלולא. אויפֿהייבן אויף גרויס געלעכטער; אָפּשאַפֿטן. א' דעם באַרימער פֿאַר זינען ווילדע ליגנס. א' אַ ייד אַ תּמים, פּונקט ווי ער וואָלט טאַקע געווען אַ תּם.

אויפֿכאַפּטשען — א.ע. ווינטשע אויף, ~געכאַפּטשעט. סל. פּלוצלינג מיטאַמאַל אָנהייבן לאַכן אויפֿן הויכן קול. א' פֿון אַ מינדסטער נאַרישקייט, אויסשיסן מיט אַ גע־ לענדער [= געלעכטער, פּעאַ].

אויפֿכאַליען — טרוה. ליע אויף, ~געכאַ־ ליעט. סל. אויפֿקעלען; אויפֿכאַווען. א' אַ בתּ־היחידקעלע אויף אייער־בייגעלעך.

אויפֿכאַמכען — טרוה. כּע אויף, געכאַמ־ כּעט. פּלוצלינג אָנהייבן שטאַמלען, זאָגן עפעס אומקלאַר אָדער נישט־קלוג. א' טיט־טאַקע, ווען מע דאַרף זאָגן לאַ מיט אַן אַלף.

אויפֿכאַפּן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעזול־ טאַט פֿון אויפֿכאַפּן (זיך). דער א' פֿון שלאָף. "אין יעדן ליבן...אַן אייגענער שטריך, אַן אייגענער קוק און אײ", לע, טמ, 1953, אַ 25.

אויפֿינגלען זיך — א.ע. ווינט. גל זיך אויף, זיך גענינגלט. אָנהייבן זיך אויפֿפֿירן ווי אַ זינגל. א' זיך אויף די עלטערע יאָרן.

אויפֿפֿירן — א.ע. ווינטשען.

אויפֿפֿירן זיך — [...]ישעוון] א.ע. ווינטשען. יישוב זיך אויף, זיך גענישט. דוו זיך מיישב זיין; אָנהייבן האַלטן זיך עצות מיט עמעצן. א' זיך מיט אַ קאַפּמענטש וועגן אַ וויכטיקן ענין. **אויפֿפֿירן** — [...]יעל־לען] א.ע. ווינטשען. יללה אויף, ~געללעהט. מיטאַמאַל אָנהייבן שרייען, גע־ וואַדעווען, ביטער וויינען. א' ווי נאָך אַ גרויס אומגליק.

אויף יעדן פֿאַל — אַזוו פּראָצעס. פּ: **אויף יעדער פּאַל**. וואָס (ווי) עס זאָל נישט זיין, אין יעדן מעגלעכן פּאַל. קומען (פֿאַרן, טאָן, העלפֿן אַזוו) א' פֿן. די פֿאַרשטעלונג (דער ספּאַרט־פֿאַרמעסט, דער קאַנצערט אט) וועט פֿאַרקומען א' פֿן. "מע דאַרף זיך טאַקע נישט שרעקן, אָבער א' פֿן דאַרף מען צוגיין צום דאָקטער", רייד.

אויפֿעניטשען — א.ע. ווינטשען. טשע אויף, גע־ יענטשעט. מיטאַמאַל אָנהייבן יענטשען, יפֿצן, רעכעצן. "מע שעמט זיך א' פֿאַר האַרצווייטיק, אָבער מע שעמט זיך נישט א' פֿון בויכווייטיק", רייד.

אויפֿפֿירן — דוו אויפֿפֿירן. ~רעגנט — יעדן אויף די זומפן, בליבט מען דאַרטן שטעקן, ראַדאַפּציק, ליד אין אומרו. **אויפֿפֿירן** — אדי, נעאל. האַכיק. "דער פֿריא־ קער גיסט מינער טורלט פֿון זיין שלאָף און ווערט אײ", סוצ, וואַלדיקס. "און זיין וועט ער א' בייטאַג", סוצ, געהיימטשטאַט.

אויפֿפֿירן — דער, זי. דוו אַפֿירן, אַפֿאַר. **אויפֿפֿירן (נען)** — [...]אַרשען] טרוה. ירשן (ירשע) אויף, ~געירשנט (~געירשעט). צו גויפֿקריגן פֿאַר (ווי) אַ ירושה (ירשות). א' אַ מאַיאַטיק און דערצו נאָך גוטע חובות פֿון פּריצים.

אויפֿפֿירן זיך — א.ע. ווינטשען זיך. **אויף פּרוח** — אַזוו פּראָצעס. 1. מיט גוואַלד; מיט חוצפּה, מיט צורדינגלעכע רייד; מיט סטראָשען. אַרויסקריגן א' פֿן. "זי נעמט מיר איינערן א' פֿן אַווי...", מ. גרויס, טמ, 11 VI 1961. 2. (גנבֿי־שפּראַך) מיט געווער.

אויפֿפֿירן זיך — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפֿירן. אַן א' פֿון אַ גע־ ער וועלט.

אויפֿפֿירן זיך — [...]קיישען] טרוה. פּישוף אויף, ~געכישעט. אַרויפֿברענגען, אַפֿיר־ ברענגען דורך פּישוף (אָדער ווי דורך פּישוף). "כּי־האָב דערקענט זי...האָס די לבנה האָט אויפֿגעמישט", יהוּאַש, יזומערנעכט. אַ לעבן אַזוי ביטער וואָס האָט אין אונדזער גרויקייט אויפֿגעפּישעט דעם איידלסטן ראַמאַנט פֿון וואַנדערלעך ריטער", אל וו, 'הירש לע־ קערט'.

אויפֿפֿירן זיך — [...]קאַפּען, קאַפּען] טרוה. פּעס אויף, ~געכעפּט. ביזן סוף אַרבייברענגען אין כּעס. א' עמעצן איבער אַ קלייניקייט.

אויפֿפֿירן זיך — א.ע. ווינטשען. פּלוצלינג ווערן אין כּעס. א' זיך און ווערן רויט ווי אַ צוויק.

העט שפעטער, נאך דער ברמצוה, און די מאירס מיט די שניאורס האבן זיך אויפגע- כאפט אויף די פיס", שע. די קאטשקעלעך האבן זיך אויפגעכאפט אויף די פיסלעך, זיך געלאזט אויפן וואסער, שע. ט"ה.

6. ארויפכאפן זיך (ארויסזעצן זיך). ...וועט זיך מן-הסתם שוין טרעפן א פורל, וועט מען זיך א; דערחיבל גייט מען עטלעכע מזל צו פוס, קאלמוס, דער לעבעדיקער יתום, אדעס 1876.

7. אויפזעצן זיך גיטטיק; אויפקומען. העט האט זיך אויפגעכאפט...דער יונגער שכל, מיט אים האבן זיך אויך געריט געדאנקען, ממוס, ווינטש. שפעטער...האט אנגעהויבן אין אים עפעס אויפצוכאפן זיך, עפעס האט אים גע- צויגן גרענעץ, שג, וועגן יודישע שרייבער ו. "מזין באפוילן ארטינווארפן אין טעלער א זשמע- נייע געלט, נאד.

8. ווערן פלוצלינג אקטיוו. "אונזער פאר- איין האט זיך אויפגעכאפט ערשט א וואך פאר די וואלן", רייד. "אז עס איז געווארן א גע- שריי: יידן אין די קאלאניעס!" — האט זיך לייב דער מלמד אויפגעכאפט מיט אן אימפעט, ממוס, שטורעמציט.

9. זיך אויפזעצן; ווערן אין בעס, אויס- ברעכן אין צארן. "ער האט זיך אויפגעכאפט... [און אויסגעשטעלט] זיין גרויסן שטעקן", מסדר אגרת, תקפ"ה. "האלט ער די עזות שוין מער גיט אויס, כאפט זיך אויף, מאכט פון די אפטייניקע תל, באשטרעפט זיי מיט בעס אויף דער שטעל", ממוס, שירה. "דערגאן האט זיך אויפגעכאפט א שטורעמויג, האבן זיי געזאגט: לאמיר זיך אומקערן אהיים", נחב, מעשה ממלך וקיסר.

אויפכאפניש — דאס (די), זי. געדויערדי- קער פראצעס פון אויפכאפן (זיך).

אויפכאפטן — דער, יס. וון זיך, קע, יס. ווער עס כאפט אויף. דער א פון די ראדיא- סיגנאלן.

אויפכאפערן — דאס (די), זען. טואונג פון אויפכאפן (זיך). אן א, א שפרינגער פון די בעטן.

אויפכארכלען — כל אויף, געכארכלט. דווח אויסכארכלען, (מיט בייטעס: העכער).

אויפכארכלעניש — דאס (די), זי. געדויר- ערדיקער פראצעס פון אויפכארכלען. אן א ווי פון א געשטיקטן.

אויפכוואליען — ליע אויף, געכוואליעט. אוטו — אויך מיט זיך. ווערן באדעקט מיט כוואליעס. דאס וואסער כוואליעט אויף. טרוו — מאכן כוואליעס אויף דער אייבער- פלאך. דער ווינט כוואליעט אויף דאס וואסער. "די יונגע ליליע-בריסטן כוואליען אויף דעם צארטן זיד", דא, צ"ה.

אויפכוואליענדיק — אדי. וואס האט די אייגנשאפט פון אויפכוואליען. "...וואס זיך גען הויך און פלוצ-אויפכוואליענדיק און ווילד", אצג, פארנאכטנגאנד.

אויפכוכען — כע אויף, געכוכעט. אויך: כוכען. אוטו — ארויפאטעמען מיט א

מס, קהלת, תקע"ט, יב, 4. "און דער מענטש האט זיך אויפגעכאפט פון דעם שלאף און איז אויפגעשטאנן", זח, 153. "דאס קעבלל האט אויסגעשטרעקט דאס פיסל, אנגערייט בנימינען אין דער דרך, און בנימין האט זיך אויפגע- כאפט", ממוס, מסעות. "זי האט זיך צו- מארגנס אויפגעכאפט ביים פריץ אין פאלאץ", פריץ, אראפגעלאזטע אויגן. "האבן זיך די בערג פון שלאף אויפגעכאפט", אשט, מיטע- לע. "איך כאפ זיך אויף — טאגט עס! = איר, ווען עמעצער דערציילט באריכות און מיט גדלות וועגן די געוויינלעכסטע געשעע- נישן.

2. אויפשטיין. זיך א און אפגיטן נעגלחא- סער. זיך א און גיין צו סליחות. "עס מעג זיין שטאק-פרינצער, טאקע האלבער צוויי, און דעסטוועגן — וויבאלד זיי הערן דעם ערשטן קריי, מעג זיין דער גרעסטער יונג דער טרעגער — כאפט זיך אויף פון זיין געלע- גער", טעיאטאר. "שלמהלע האט זיך געלייגט שלאפן בינאכט מיט א גרינג געמיט — און האט זיך אויפגעכאפט אינדערפרי — א יתום", ממוס, שלמה. "די זון האט זיך אויפגעכאפט מיט א היץ און מיט א ברען און באגאסן... מיט אירע גינגאלדענע שטראלן", שע, אקטיארן. "אט דאכט זיך ערשט זיך אויפגעכאפט — וואו קומט אהין דער טאג?", מלה, "לייזער- עליע, דער פון דער אלטער היים". "אי זיך ווי משה (יאסע) פארך צו בעילה = (גראב) א זיך זייער שפעט, נאך דער פאסיקער צייט.

3. ארויסקומען פון צושטאנד פון פאר- חלומסקייט, פארטראכטקייט. "אז יודל ביים געזעגענען זיך טוט א הייסן קוש זי...האט זי ווי פון שלאף זיך אויפגעכאפט", ממוס, יודל. "ווי פון א לאנגן שלאף האבן זיך דע- מאלט אויפגעכאפט די רויטע יודלעך, זיך אויס- געווישט די אויגן און געפרעגט", שע, מעשיות און פאנטאזיעס. "ניין, מאמע, ווארט! — כאפט זיך אויף די טאכטער און שמיסט אועק אין א זיט די פאסיאנסקארט", בערג, ביים זינעפער וו.

4. פלוצלינג ארויסקומען, ארויסריסן זיך פון יעדער מין צושטאנד. "הערט, אט דאס טענה איך דאך! — כאפט זיך אויף [פון צו- הערן זיך] ר' יעקב — אט דאס האב איך דאך געזאגט...", ממוס, "בישיבה של מעלה". "האט זיך דער אויפגעכאפט, שעת יאסעלע האט אויסגעלאזט די קרושה און איז געגאנגען הייטער", שע, יאסעלע סאלאוו. "צווייגן האבן זיך אלע חילע אויפגעכאפט, זיך ווי דער- שראקן און זיך ווידער איבערגעגעבן דעם שטילן, גרינגן שאקלען, בערג, אפגאנג. "אז די שטילקייט האט זיך אויפגעכאפט און רינג און רינג פונאנדערגעקניקלט זיך פון איין עק וואלד ביזן צווייטן...", הל, דער וואלף.

5. גיך, פלוצלינג אויפשטעלן זיך. אי זיך פון ארט. אי זיך פון געזעס. "אז יאסעלע האט אויפגעהערט זינגען, האט זיך מיצי אויפגעכאפט פונעם בענקל...אנגעהויבן ארומ- לויפן איבער דער שטוב", שע, יאסעלע סאלא- וויי. "אי זיך אויף די פיס = אויסוואקסן, בא- קומען כוחות, ווערן זעלבשטענדיק. "ערשט

"די אדעסער יידן וואס לעבן פריש און לאכן פון די קליינשטעטלידיקע...וועלן אים א' ווי א גאלדן פרינגערל", ספ, יודישער קאלאניסט. "א (א בחור) = אויסכאפן אים פאר א חתן. "א גליק וואס איך האב פלוצלינג באקומען... א שלעכטן שם און איך וואקס אן אפיקורס, און קיינער האט מיך נישט געוואלט א", פריץ, זכרונות.

7. אויפנעמען (ארטינוואפן) מיט דער הילף פון אן אינטרומענט, אפאראט. דער פאטא- גראפיער אפאראט האט גוט אויפגעכאפט דעם מאמענט. דער ראדיא כאפט אויף די כווא- ליעס. "אין דעם דאזיקן סאטעליט איז איינ- מאנטירט אן אויג וואס כאפט אויף די אר- ראנאנען טיפונען און שטורעמס", טמו, 27 ix 1958

8. ארויפנעמען אויף עפעס, אויף אן אינ- סטרומענט. א א באבעלע אויף דער גאל. א אן עפל אויף דער פיקע. "ער האט קונציק אויפגעכאפט איין גערוו נאכן צווייטן, ווי א שטריקערין כאפט אויף אייגעלעך אויף א שפילז", אפא, דער ערשטער פאצינענט.

9. גיך ארויפהייבן, ארויפטרעגן. "די זא- ווערונג כאפט אויף גאנצע בערג באגאסן". "דער מאמען שרייבט איר איינציק קינד, כאפ עס אויף, דו ליבער ווינט!", פריץ, לידער און פאעמען. "האט אים די פאנטאזיע דא אויפ- געכאפט אויף די פליגלעך און...אויפגעטרעגן גליך אהין...", שע, אלטווי כתרילעוועקע.

10. אועקכאפן, אועקנעמען איבערגעוואלד; אועקרויבן. "דער רוצח האט געדערט און סע געפליט זיך און א יפת-תואר אויף דער וועלט, האט ער געוואלט זי א", נחב, מעשה מבערגער והעני, "אט די כאפערס האבן באדארפט א א קליין אקטיארק יינגלע פאר א זעלנער", יק. "בעל-שם: אט [האבן] איך...אפגעזוכט ביי די לייט [= שידים] א כלה וואס זיי האבן זי אויפגעכאפט", אבג, דעקטון, ווארשע 1876. "א פריצה... גרושה פלעגט פלוצלינג ארטינ- פארן אין א שטעטל און מיט גוואלד א א ייד פון גאס", פריץ, פאקסט-מלכע געשכטן. "מע האט מיין בחור אויפגעכאפט ווי דער רוח דעם מלמד און מע האט אים אפגעפירט אין חד-גדיא ארצין", שע, אינזאבאן-געשיכטעס.

11. א פון שלאף. א פון פארטראכטקייט, פון פארחלומסקייט. אויפזעצן און אועקנע- מען. "לויט אועק דער געוויזשער באראן צום גובערנאטאר און כאפט אים אויף פונעם שלאף און ברענגט אים צו פירן מיט דריי זשאפארן", שע, יודישע שרייבער.

12. א ווי א בליץ, ווי מיט א פינבל פון אויג; א ווי א (שנייער) מציאה, ווי אן אבן- טוב; ווי א שפארבער, ווי א שד (רוח, גיט- גוטער), ווי א (דער) רוח דעם מלמד.

אויפכאפן זיך — אוטו. ← דפו. 1. ארויס- קומען פון צושטאנד פון שלאף, אויפזעצן זיך. אי זיך מיט שרעק, מיט א געשריי, א זיך א צעדולטער, צעטומלטער. "דערגאן האט זיך אויפגעכאפט פון דעם שלאף, פרינגט ער דעם משרת: וואו בין איך אין דער וועלט?", נחב, מעשה מאבית בת-מלך. "מוזעט זיך אויף חאפן דורך קויטשין פון דיא פייגליך",

געהילך, א' אויף פֿאַררירענע פֿינגער. טרוו — אַרױפֿבלאָזן, א' אַ ריח פֿון ציבעלע (קנאָבל).

אויפֿכײכען — כּע אויף, ~געכײכעט. אויך: ~כײכײקען. דזוו אויסכײכען ← (בײטעם: העכער).

אויפֿכײקען — טרוו. קע אויף, ~געכײקעט. (וואוילינגערײט) אויפֿשנידן (געוויינטלעך וועגן האַלדן). אַ פֿידל טאָן אײבערן גרױט און א' דאָס געראַגעלע.

אויפֿבלאָמען — טרוו. מע אויף, ~געכלאָ מעט. 20. 1. אויפֿהויפֿן אַ קופּע אָפֿפֿאַל. א' שמאַטעס. א' בײנער פֿון אַלע מיטקאַסטנס. 2. לאַקל (גראַדע) אויפֿעסן, אויפֿפֿרעסן גאַר גײך.

אויפֿכײיאָבען — טרוו. פֿע אויף, ~געכלאָ פֿעט. אַרײנציען אין זיך אַ געטראַנק אָדער שײטערע שפּיז זשיפּענדיק דערבײ (וועגן בהמות). פֿעײַ וועגן מענטשן. די קו האָט אויפֿגעכלאָבעט קליצען מיט וואָסער.

אויפֿבלאָסקען — טרוו. קע אויף, ~געכלאָ כליאָסקעט. מיטאַמאַל אָנהײבן קלאָפֿן, קנאַקן, שלאָגן מיט אַ הילך, א' עמעצן, ער זאָל האָבן צו געדענקען.

אויפֿבלאָפֿען — טרוו. פֿע אויף, ~געכלאָ פֿעט. אויך: ~כײלופֿען. אַרױפֿגיסן מיט איין גאַס, אַרױפֿפֿלויכען. א' אַ שײסל זופּ יענעם אויפֿן קאַפּ.

אויפֿכײלוישקען — טרוו. 1. דזוו אויפֿכלאָס־קען. 2. דזוו אויפֿכלאָפֿען, אויפֿכײלופֿען.

אויפֿבלאָפֿטשען — טרוו. דזוו אויפֿכלאָפֿען בען ←.

אויפֿכײלופֿען — אַוטוו. פֿע אויף, ~געכלי פֿעט. מיטאַמאַל אָנהײבן שטאַרק און הילכיק וויינען. א' אַ פֿאַר מאָל און אויפֿהערן.

אויפֿכײלופֿעניש — דאָס (דײַ), זײַ. פּראָצעס פֿון אויפֿכײלופֿען.

אויפֿכײמאַלען — טרוו. זלע אויף, ~געכלאָ כּאַלעײט. 1. געבן אַ שטאַרקן פּאַטש (פּעטש) אַאַ. א' די באַקן. 2. אויפֿברעכן, אויפֿרײסן. א' די טיר דעם שלאָס.

אויפֿכײמאַרען זיך — אַוטוו. רע זיך אויף, זיך ~געכמאַרעט. 1. זיך באַדעקן מיט שווע־רע וואָלקנס. „דער הימל האָט זיך אויפֿגעכמאַ־רעט און אַט־אַט האָט שוין געזאַלט אָנהײבן רעגענען“. 2. ווערן טרויעריק, פֿאַרדאָגהט אע זפּן פּנים (געמיט) האָט זיך אויפֿגעכמאַ־רעט.

אויפֿכײמורען זיך — אַוטוו. רע זיך אויף, זיך ~געכמורעט. ווערן כּומורע, טונקל, שווער. ← דפּוו. 2ב.

אויפֿכײניקען — אַוטוו. קע אויף, ~געכניקעט. ← אויסכײניקען, אַוטוו.

אויפֿכײראַברע(ווען) זיך — אַוטוו. רע(ווען) זיך אויף, זיך ~געכראַברע(ווען). רוסיצ. מיטאַמאַל זיך אָננעמען מיט אַ געמאַכטן מוט, זיך אַרױסשטעלן מעשה העלד. א' זיך און אויסשטעלן די ברוסט.

אויפֿכײראַמטשען — טרוו. טשע אויף, ~געכראַמטשעט. אויך: ~כײראַמ(ש)קען. אויפֿ־גריזשען, אויפֿעסן און שטאַרק קנאַקן בײם

קענען מיט די צײן, „זײ אָפּגעשקראַבעט און זײ באַלד אויפֿגעכראַמטשעט“, מעצקער.

אויפֿכײראַסטען — טרוו. טע אויף, ~געכראַסטעט. אויך: ~כײראַסטשען. 1. אויפֿ־שפּיליען, אויפֿקענפֿעלען (דעם בגד אויף דער ברוסט) צו פֿיל און זײער האָסטיק. א' די קאַפּאַטע, דאָס פּעלצל. 2. אויפֿפֿענען און ברענגען אין אומאַרדענונג. א' די האַריקע ברוסט.

אויפֿכײראַפֿען — אַוטוו. פֿע אויף, ~געכראַפֿעט. מיטאַמאַל אָנהײבן כּראַפֿען, שוואַר־כּרען. אַנטשלאָפֿן ווערן ווי אַ געהרגעטער און א' אַ די שוײבן זאָלן צײטערן.

אויפֿכײראַקען — קע אויף, ~געכראַקעט. אַרױפֿכראַקען, אַרױפֿשפּייען מיט לחות (לײַ־כּעץ), פֿלעגמע. א' אויף דער טטעליע.

אויפֿכײר(י)קען — אַוטוו. קע אויף, ~געככרי(י)קעט. מיטאַמאַל אָנהײבן כּר(י)וקען, אַרױסגעבן קלאַנגען (וועגן חזירים). דערשמעקט אַ פּאַמעניצע, האָבן די חזירים אויפֿגעכרוקעט.

אויפֿכײרפֿען — פֿע אויף, ~געכריפֿעט. מיט אַמאַל אָנהײבן כּרײפֿען (← אויסכריפֿען).

אויפֿלאַבֿערן — טרוו. ער אויף, ~געלאָפֿערט. צונויפֿפֿלאַפֿען, אויפֿפֿלוידיערן. האָבן אַ פּוסט מויל, א' אַלץ וואָס גײט געשטויגן, גײט געפֿלויגן.

אויפֿלאַגן — דער, זײַ. 1. דאָס וואָס מע לײגט אַרױף; סכּום פֿון אַרױפֿגעלײגטן. דער א' ציגל אויפֿן וואַגן. 2. צוגאַב; דאָס וואָס מע לײגט צו צו דער מאָס אָדער וואָס בײם פֿאַר־קויפֿן. געבן אַן א' נאָך אַן עפל. 3. צוואַך, באַפּוצעכץ, (באַנייעכץ). „מיט אַ פֿעדער אויפֿן קאַפּעליש און אַ גרינעם א' אויפֿן שפּענ־צער“, פּרץ, זײבן גוטע יאָר. 4. משל. 2.

5. אויפֿלאַגע, אויסגאַבע. „שכּר אויף לאַק... חלק שײט מסך פּל השּׁטײן“, ר' שניאורזלמן מליאַד, יאַגרת קודש, תקס"ח? התמים, 5, וואַרשע תרצ"ז.

אויפֿלאַגע — דײַ. ס' אויסגאַבע; דאָס אָפֿ־דרוקן, אַרױסגעבן אַ בוך אין אַ געוויסער צאָל עקזעמפּלאַרן. אַ טעיערע ערשטע א' שוין די דריטע א' פֿון ראַמאַן. „מע קוקט ווי אַנטיק־וואַרן אונטער קרומע שײרעם זיצן, פֿאַרקויפֿן אַלטע אים פֿון זאָלאַ און ווערלען“, מאַג, פֿריידקע.

אויפֿלאַגערונג — דײַ. ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿלאַגערן.

אויפֿלאַגערן — טרוו. רע אויף, ~געלאַגערט. אַנזעקלייגן זאַכן, סחורות אין לאַגע, סקלאַד. א' סחורה — אָפּוואַרטן אויף אַ מקח, בײַ דער פּרײז וועט שטײגן.

אויפֿלאַדן — דער, זײַ. אַקט אָדער אַביעקט פֿון אויפֿלאַדן; סכּום פֿון דעם וואָס מע לאַדט אויף. א' פֿון משא. אַ לאַסטאויטאָ מיט אַן א' פֿון... **אויפֿלאַדונג** — דײַ. ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿלאַדן. די א' פֿון תּבואה פֿאַרן עקספּאַרט, פֿאַרן היימישן מאַרק אע.

אויפֿלאַדן — טרוו. לאַד אויף, ~געלאַדן (ז) ~געלאַדט. 1. אויפֿלייגן משא. א' די סחור־רע. א' דעם וואַגן, דעם לאַסטאויטאָ. „נאָך דען דז קעמל קען דער טראַגן זאָלשטו אים אויף

לאַדן“, עיון, 1/50. מש פֿאַרטשטשט: זײעמס איש על חמורו (בדאשית, מד, 13) „און ער אויפֿלאַדט“ [ת]: „אַן איטלעכער האָט אויפֿגע־לאַדן זפּן אייזל“. 2. שווער מאַכן מיט שטראַף, צרות אע. א' תּשובַה אויף זיך. א' דעם צאָרן אויף עמעצן. „איך האָב זיא אויף גי־לאַדן מיט אייטל מלאכי חבלה דיא דא היישן אף אונז חײמה“, לטו, 2/19. 3. אויפֿלייגן חײבים, אַ גײסטיקן עול. א' מצוות. „האָב איך אָנגעהויבן פֿון לײב דרינען צוגעוואוינען אין זײ און האָב אויפֿגעלאַדן אויף איר [= דער גשמת] דעם לאַסט אַז זײ זאָל זײ וויסן און זײ צו טאָן“, חת, 38.

אויפֿלאַדן זיך — אַוטוו. ← דפּוו. 1. קענען אַרױפֿנעמען משא. „זאָג מיר וויפֿל לאַדט זיך אויף דער וואַגן?“, רייד. 2. אַרױפֿקומען אויף אַ שײף, באַן אע צוזאַמען מיטן געפּעק. „אַלע פּליטים דאַרפֿן זיך א' אויף דער שײף גײט שפּעטער ווי 8 אַזײער“.

אויפֿלאַדנעווען — טרוו. נעווען אויף, ~גע־לאַדנעוועט. (שוסטערץ) מאַכן אַלץ גרייט אַרױפֿצוקלאָפֿן, צווקלאָפֿן. א' די פּאַדעשווע. **אויפֿלאַדנעווען** — טרוו. נעווען אויף, ~גע־לאַדנעוועט. דזוו אויפֿלאַדן ←.

אויפֿלאַדע(ווען) — טרוו. דע(ווען) אויף, ~געלאַדע(ווען)ט. אויפֿלייגן, אַרױפֿלייגן אין אַן אַרדענונג, ברענגען אין אַ סדר. א' די זאַכן אַז אַ מײנדסטע קלייניקייט זאָל האָבן איר אַרט.

אויפֿלאַדעניש — דאָס (דײַ), זײַ. (געדויער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿלאַדן.

אויפֿלאַדער — דער, ס' ווּנ נב. ווער עס לאַדט אויף. „ער איז געווען בעל־הבית, בעל־עגלה און אויך א'“, רייד.

אויפֿלאַזן — דער, זײַ. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿלאַזן.

אויפֿלאַזן — טרוו. לאַז אויף, ~געלאַזט, ~געלאַזן (← אויסלאַזן). 1. מאַכן פֿרײַ (ער), אויפֿבײנדן, אויפֿקניפֿן אע. א' די שניר־לעך פֿון די שײף. „...זאָל מען אים א' אַלע פֿאַרבינדעכצן“, טאַרלער רבי, סגולות ורפּואות, לאַדוש [?] 1910. 2. אויפֿטרענען. א' אַ גאַט. 3. צעלאָזן; צעשמעלצן, צעטריפֿן. א' וואַקס אויף ליכט. „אַז דאָס פֿלייש איז געפֿרוירן, דאַרף מען עס א' פֿאַרן ווייקן“, ספֿר מקור הברכה, מונקאַטש, תרנ"ה. 4. צוגעבן אַ צו־לאַג בײם פֿאַרקויפֿן סחורה לויט אַ מאָס. „לאַזט מיר אויף נאָך אַ צאָל צו די דרש אַרשין“.

אויפֿלאַזן זיך — אַוטוו. ← דפּוו. פֿון זיך ווערן פֿרײער, לזויער. „די שנירלעך לאַזן זיך מיר שטענדיק אויף“.

אויפֿלאַזעניש — דאָס (דײַ), זײַ. (געדויער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿלאַזן (זיך).

אויפֿלאַטמכעניש — דאָס (דײַ), זײַ. (געדויער־דיקער) פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿ־לאַטמכענען.

אויפֿלאַטמכענען — טרוו. כּע אויף, ~גע־לאַטכנט, ~געלאַטכעט. > לקחענען. (געוויינט־לעך אין פֿאַרשטעלטע רייד). אויפֿגנבֿענען, צר גויפֿגנבֿענען. א' אַלץ וואָס לײגט פֿאַר די אויגן.

אויפלייזן — טרו. יער אויף, ~געלעזט. אונטערקוקן, נאכקוקן; נאכשפירן. ~אז די קעץ זינען געווארן געווארן פון דעם טאג ווען אלע מיין דארפן ארויסקריכן פון זייערע נאָרעס, האָבן זיי שוין אויפגעלויפערט די מזון, יוֹפּאָג, 1887, № 17. „די רעגירונג האָט אים מיט... הונדערט מאָן אויפגעלויפערט...זייער געהיים“, אמד. קארטווכע, ווילנע 1878.

אויפלייזער — דער, ס. וונ נב. ווער עס לויפערט אויף. דער א' האָט זיך באַהאַלטן אין וועלד.

אויפלייזן — דער, זן. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייזן (זיך). ספּעצ: 1. במל, געשויר, קלאַפּסט אָפּ אָן דער האַנט דורך אַ צופֿאַל דיןן שטערן און זע — ס'איז קיין א' אויף אים גיט פֿאַרבלויבן, הל. אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים. 2. אָנהויך. אָן א' פֿון טוי פֿאַרע) אויף אַ גלאַז, אָן א' פֿון אַ גאַז אויף אַ מעטאַלענער פּלאַטע. 3. אַגלוף, דינער איבערדעק. „די יונגע בלעטלעך...זינען באַ- דעקט מיט אַ שמעקענדיקן פּעקענדיקן אײַ, האַכבערג, אייג, שמיל, געוויקסן. 4. אויפ־זאַמלונג. אָן א' פֿון מענטשן. 5. אומאַרדע- נונג. בהלה, קאַנפּוזיע. אָן א' — אַן אמתער תּוהר־וּבוהר. „בּזי יעדן א' (אומארויסקייט) וואָרן זיי די ערשטע“, אמד, די אייזענע ראַכע, ווילנע 1875. 6. דאָס וואָס גייט אויף, וואָס הייבט זיך אויף ביים (גרייטן צום) באַקן. „מע גיט צו צען געלעכער, אַ פּיאַנע פֿון וויסלעכער און סאָק פֿון אַ ציטריין. מע באַקט דעם א' אויף אַ מיטל־הייסן אויחין, ב. שאַפֿראַן, די יודישע קוז, וואַרשע 1930.

אויפלייזונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייזן (זיך).

אויפלייזן — אוטוו. לויף אויף, בין ~גע- לאַפֿן (← אויסלייזן וועגן האַב). 1. צו- נויפֿלייזן, א' ווי אויף (צו) אַ חתונה, אַ שרייבֿ. „עס מען קומען די בת־מלכה אַליין, וועט ער אים אָן נדן גישט לאָזן גיין צו דער חופּה, מע זאָל אײַ, שט. אַרעמע און פֿריילעכע. 2. אויפקומען גיך, אַגלוף און זיך הייבן. כּחאַליעס לויפֿן אויף. „עס זעט אויס ווי בערג- לעך זינען אויפגעלאָפֿן און זיך געשטעלט ווי שומריים“. 3. מיטאַמאַל אַרויסקומען און אַרויסשטאַרצן. אַ במל, אַ געשויר לויפֿט אויף. „נאָך אַזאָ קלאַפּ איז אויפגעלאָפֿן אויפֿן שטערן אַ במל ווי אַ באַרג“, רייד. 4. שטאַרק אויפֿגיין (וועגן טייג). אַ ראַשטשינע לויפֿט אויף. „דאָס טייג איז אויפגעלאָפֿן און אַרויס- גערונען פֿון מולטער“. 5. צעקנישטן זיך, צערונצולען זיך. די הויט פֿון דעם זקן לויפֿט אויף. „ס'איז אים באַפֿאַלן אָן אימה, די הויט איז אים שוין אויפגעלאָפֿן פֿאַר שרעק“, פּראַג, חסידיש.

6. געשוואַלן ווערן, יורגליהם לאַ בצקוי (נחמיה ט, 21) פֿאַרטישט תּי: „און זייערע פּיס זינען גיט אויפגעלאָפֿן“. 5: א' ווי אַ באַרג, ווי הרהרר, ווי אַ מפה, ווי אַ געשויר (אויפֿן נאָז, אונטערן אַרעם), ווי דעם גלחם בויך, ביים שווערן זיך; זאָלסט אַפּילו אַז „זיי זאָלן אַפּילו אויפלייזן, וועל איך זיי זאָגן קצב, קצב און קצב און גיט בוטשער“,

אויפלייזונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייזן. אָן א' ביז אין הימל. **אויפלייזן** — טרו. לויב אויף, ~געלויבט. זייער שטאַרק לויבן; דערהייבן עמעצן מיט אַן איבערגעטריבן לויבן, א' עמעצן ווי אַ גאון-עולם.

אויפלייבעניש — דאָס (די), זן. (געדויער-דיקער) פּראָצעס פֿון אויפלייזן. „בעכין“.

אויפלייזן — טרו. לויז אויף, ~געלויזט. דזוו אויסלויזן. ←

אויפלייזערונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייזערן (זיך).

אויפלייזער — יער אויף, ~געלויטערט. אוטוו — מיטאַמאַל ווערן לויטערט; אויפ־קומען ליכטיק, ריין. „איך בין די וויסטיק פֿון אַ לאַם וואָס לויטערט אויף אין מיין גע- מיט“, דוד אַפּאַלאָוו, דרום־אָפּריקע, 1957. טרו — מאַכן לויטערער). א' דעם פֿרינדס גע- מיט.

אויפלייזערן זיך — דעם, פֿון זיך ווערן לויטערער).

אויפלייזט — דער, זן. אַקט אָדער רעזול- טאַט פֿון אויפלייזטן. א' פֿון אַ ראַקעט. א' פֿון אויפֿשטאַנד. „אין אַלע מינען יאוש־דונערן און א'־בליצן“, ברוד, אויסגעקליבענע שריפטן. „מיין אויב פֿאַרנעמט דיןן א' אומענדלעך“, הל, אין טרעבלינקע.

אויפלייזונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייזטן.

אויפלייזן — אוטוו. לויכט אויף, ~גע- לויכטן. 1. מיטאַמאַל אָנהייבן לויכטן. די זון (די לבנה) לויכט אויף. עס לויכטן אויף די עלעקטרישע לאַמפּן. „מיט זונען אויפֿגע- שטאַנען, מיט זונען אויפגעלויכטן, מיט זונען אין די אויגן...“, מל, 'מיט זונען...“ און א' פֿלעגן מיר אויגן מיט ווייכן, פֿאַרטרוי- לעכן לויכט, אל, יודיש. 2. אָנהייבן שניצען (וועגן עפעס וואָס געוויינטלעך גיט עס גיט אַרויס קיין ליכט). „מיט יעדן קוק אויפֿן זון האָט ס'אַלע פּנים אויפגעלויכטן“, אַפּא. טענצערוי. „אין מיין אינגעווייזן מיין האַרץ האָט אויפגעלויכטן“, נפֿתלי גראַס. „אויפֿן הימל לויכט אויף אַ לאַבן ברויט. שטערן — גאַלדענער קימל — באַשיטן דאָס ברויט“, מלכה ל', דערוואַרטונג. 3. אויפקומען אַזוי ווי מיט ליכט; אויפבלעזן. „גאַס צעגליאַנע, איינס דער נומער — דאָרט האָט אויפגעלויכט מיין זומער“, אר, יוואַרשע. „דאָך אין סוף אין שוואַרץ־פֿאַרגאַנגענעם לויכט ערשט אויף זיין אָנהייב פֿאַרן פֿאַלק און לאַנד“, אל, יהודה המפּבּיס טויט. 4. וואַרפֿן ליכט אויף עפעס, אויפקלערן, אויסשטישן עס זאָל ווערן ליכ- טיק, פֿאַרשטענדלעך. א' אַלע שווערע שטעלן פֿון...

אויפלייכטניש — דאָס (די), זן. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייכטן. „...צו צע- ברעכן אַלע גשמיות און גידעריקייטן וואָס וועלן זיך בגוואַלד אריינברעכן אין זינען אײַ“, ייט, טאָג, 1960 IV 21.

אויפלייזערונג — די, יען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפלייזערן.

אויפלאטען — טרו. יען אויף, ~געלעזט. 1. אַרויפלייגן אַ לאַטע (לאַטעס). א' בגדי מלכות. 2. ביזן סוף פֿאַרריכטן. א' דאָס געזונט, ווערן צוריק אַ מענטש.

אויפלאטען זיך — אוטוו. ← דעם. (שפּאַ-סיק) ווערן געזונטער. גיט געאַרבעט אַ פֿאַר חדשים און זיך אויפגעלאַטען.

אויפלאטעניש — דאָס (די), זן. געדויערדי-קער פּראָצעס פֿון אויפלאַטען (זיך).

אויפלאַכן — אוטוו. לאַך אויף, ~געלאַכט. פּלוצלינג (מיטאַמאַל, פּונדאָנפ) לאַכן. „מען טשן...קומען אין טעאַטער אַרײַן...צו פֿאַרברע- נען און כאַטש אַ ביטל אויפֿצולאַכן“, פּראַג, ליטעראַטור און לעבן. „ס'פֿלעגט נעמען לאַנג ביז די האָט הידער אויפגעלאַכט“, ב. לאַפּין, צייכונג. „די בליצן לאַכן אויף מיט קרומע צייג, ווי זיי וואַלטן געוואַקט פֿון זיך אַליין“, צייט, 'מטרוניאח'.

אויפלאַמען — טרו. לאַמען אויף, ~געלאַ- (מע)ט. אויפֿברעכן, אויפֿרייסן מיט אַ לאַם, ברעכאַניזן, א' די טיר.

אויפלאַמען זיך — אוטוו. ← דעם. סל. דרייען זיך, מאַכן העוויג, מאַכן טורעס (פֿון זיך אָדער אַן אַנדערן). א' זיך ווי אַ פּאַצן.

אויפלאַנטשען — טרו. יען אויף, ~גע- לאַנטשעט. אויפֿשליסן, צונויפֿהעפֿטן (ספּעצ אין שייכות מיט עלעקטרישן שטראַם). היפּוך פֿון אויסלאַנטשען. ← א' די עלעקטרישע דראַטן.

אויפלאַנטשען זיך — אוטוו ← דעם. צו- שטיין צו אַ גרופּע, צונויפֿהעפֿטן זיך. „ביז טאָג זיך אַנגעשטויסן אויף נאָך טיילן פֿון אַר- טילעריע, זיך אויפגעלאַנטשעט און ווייטער געפֿאַרן“, ש. ברענגאַן, דורך קריג און רע- וואַלוציע.

אויפלאַסטן — טרו. לאַסט אויף, ~געלאַסט. אַרויפלייגן אַ לאַסט, אַ משא; מחייב זיין עמעצן עפעס צו טאָן. א' אויף עמעצן אַ שווערע געוועלשאַפֿטלעכע אַרבעט.

אויפלאַפּטשען — טרו. יען אויף, ~גע- לאַפּטשעט. אוקר. אויפֿפֿרעסן, צווישן יאָ און ניין א' אַ לעבל ברויט.

אויפלאַפּען — טרו. יען אויף, ~געלאַ- פעט. צוכאַפּן, אויפֿכאַפּן, אַרויפלייגן די לאַ- פע (האַנט). א' אַלץ וואָס ליגט פֿאַר די אויגן.

אויפלאַפּען (י)ען — אוטוו. גי'ען אויף, ~גע- לאַפּען(י)עט. סל. אויפֿפֿאַצן; צעטראַסקעט ווערן. א' ווי אַ פּוכיר.

אויפלאַפּען — אויפלייגן.

אויפלאַקירן — טרו. יער אויף, ~געלאַ- קירט. אויסשירן מיט לאַק דאָס אַנציע מעבל.

אויפלאַקן — לאַק אויף, ~געלאַקט. דזוו אויסלאַקן. ←

אויפלאַקערן — טרו. יער אויף, ~געלאַ- קערט. לוייערן און דערזען, כאַפּן. א' דעם שונא פֿון באַהעלטעניש.

אויפלאַהעניש — ...[לעהאַכעסן] טרו. להכעיס אויף, ~געלהכעיסט. אַרײַנברענגען אין פּעס (דער צווייטער זאָל מער גיט פֿאַלגן). „מע טאַר גיט אַ קינד; איצט וועט ער וויינען און זיך גיט לאָזן לייגן שלאַפֿן, רייד.

טע. טאטל וו. אייפגעלאפן ווערן הארטנדיק = געשוואלן ווערן פון הארטן, זייער לאנג דארטן הארטן. זיין אונטערשטע צעביסענע לויף האט געהאלטן אין איין א' ווי א' ראש טשינע, בערג, ביים דניעפער ו.

7. זיך באדעקן מיט א קוים מערקלעך שיכטל פון עפעס. די שויבן לויפן אויף מיט פארע.

אויפלייגן זיך — אוטו. ← דפו. ציוניס- לויפן זיך, זיך צונויסקלעבן דורך לויפן. און אונגעלאפענע מדינה, מהאט זיך אויפגעלאפן פון דער גאנצער וועלט, רייד. "ווען דער העלד קומט צוריק, גלייבן ניט די רעדלעך מענטשן וואס זינגען זיך אויפגעלאפען, און דאס איז טאקע ער", שנ. ה. לייזיק.

אויפלייגעכץ — דאס (די), ז'ן (ער). אויפ- לויפונג; צונויסקלעבן; דאס וואס איז אויפגע- לאפן, געשוואלן. "די הייוון-קעמערלעך ווערן צורומגעוואקסן גלייך ווי מיט אן און זעען אויס ווי אונגעשוואלענע", יאכ.

אויפלייפעניש — דאס (די), ז'ן. (געדויער- דיקע) פראצעס פון אויפלייפן (זיך). און א' פון אלע פיר עקן וועלט.

אויף לויבט — אדוו. פראזע. 1. פאר א נאך טירלעכער באדערפעניש, רבי, איך דארף גיין א לויב. 2. אויף דאטשע. "בעת מענער שוויצן אין די שפער, פארברענגען פרויען א לויב".

אויפלומטערונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפלומטערן.

אויפלומטערן — טרוו. ער אויף, געלופ- טערט. א ביסל (אויס)לומטערן. אויפלארשן דורך לומטערן. א די מלבושים.

אויפלומטערן זיך — דזוו. אויסלומטערן זיך ←.

אויפלומטשטען — טרוו. טשע אויף, גע- לויטשטעט. אויפגעפענען און ארויסנעמען פון שאַלעכץ. א בעבלעך פון די באַבשויען.

אויפלייאכען — א אויפלייאכען. **אויפלייאפען** — טרוו. פע אויף, געלייאפעט. 1. אויפלייסן מיט א גיכן און שטארקן גאס. א דעם צעבער יענעס אונטער די פלענצטער. 2. אויף גיך אפשאַן א שטיקל אַרבעט אויף א טאנדעטנעס אפן. א אבי ארויסצופטרן פון די הענט.

אויפלייארעמען — טרוו. עס אויף, גע- ליארעמט. אויפטרודערן, אויפדעקן מיט א ליא- רעם. א די גאנצע שטאט. אויך אוטו — אַני הייבן ליארעמען. "פון דויער געשיכטע האט אויפגעליארעמט די גאנצע שטאט", אמד, דער פרוש פון באַרדיטשוו, האַרשע 1856.

אויפלייגן — אוטו. ליג אויף, בין געלעגן. ליגן (פון) אויבן. ליגן בהרחהדיק. א אויפן בעט ווי אן אמתער שררה [ניט צונויפמישן מיט ליגן אויף = ליגן וואו, ליגן און ניט שלאפן].

אויפלייגנערן — טרוו. נער אויף, געליג- גערט. ארויסקומען מיט ליגנס. א אַזוינס וואס לייגט זיך ניט אויפן שכל.

אויפלייבען זיך — אוטו. בע זיך אויף, זיך געלייבעט. פאַרליבן זיך. פעיע. א זיך מיט א דינסטמיידל.

אויפלייבן — דער, ען. אַקט פון אויפלייבען. ניט אַזוי דער א' ווי דער אומקער.

אויפלייגן — דער, ז'ן. אַקט פון אויפלייגן. "דער א' פון די זאכן און א סדר געדויערט גאנצע שעהן". אַיבעטל = וואס מע קען צו- נויעלייגן (און אַוועקשטעלן אין א זעט). אויך אַיטיש, אַיטשול.

אויפלייגונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויפלייגן.

אויפלייגן — טרוו. לייג אויף, געלייגט.

1. צונויפלייגן, צוזאמענלייגן. א די זאכן אין אן אַרדענונג. א די קלעצלעך נאָכן שפילן זיך. "עס איז אַסור אויפלייגן אום שבת אַ טלית אַדער אַן אַנדער מלבוש", 202, 2/60. "ער האַט גלייך אַפגעשפילעט דעם בורגוס, ער האַט אים אויפגעלייגט אין דרען מיטן אונטערשלאַק אַרויף", יוֹפֿאַל, 1888, № 15, ביבלאָע. "דען אַפילו דער פֿאַדעם פֿון זינד אַ מען זאָל אים א' אין פֿיל, ווערט ער אויך אַ גראַבע שטריק", י. מ. הכהן, סֿפֿר גדר עולם, וואַרשע תרנ"ב. "ווען מאן פֿון מיני בשמים אויפֿלעגט צו רייכערן מאַכט מאן בורא מיני בשמים", הרב א. ברודא, הליכות עולם.

2. אַרויפלייגן, לייגן פון אויבן. א' אויפֿן טעלער. א' נאָך פֿאַפיר אויף דער דרוקמאַשין. "בעלי זצ"ל האַט איין קטן גישוּרין...גי האַט, האַט אים איין באַלפּירי...איין פֿלעש- טיריכן [= פֿלאַסטערל] אויף גלייגט", גה, 85. "און אַז איינער וועט דעם אַנדערן וועלן אַרויפֿלייגן די משה און אַראַפֿצונעמען — דאַן וועט זייער פֿירונג וואויל זיין", חה, ב, 226. "זיי לערנען זיך אויס...שטאַט גאַלד אויף דעם רוקן [פֿון אַנפֿונדן ליישגאַלד אַדער ליישולבער אויפֿצולייגן", ארו, קמ, 1867, № 32. א' די אויגן = האַלטן דעם בליק גע- שפאַנט אויף עפעס.

3. אַרויפלייגן (וועגן שטייערן, שטראַף אט), מלל פֿאַרשטישט אַפֿי העמים עליכם (מלכים יב, יב), "אויף גלייגט [מי: אַרויפֿ- געלאַדן]. א' קנס; א' אַ קאַנטריבוציע. גו, האַט מען נאָך אַזוינס געהערט? יידן זאָלן אַליין בעטן, מע זאָל אויף זיי באַזונדערע לאַסטן אַזוי", קמ, 1865, № 48. "א' שטראַף אויף די וואָס היילן ניט לערנען משניות", יוֹפֿאַל, 1881, № 10. "מן מעג איינס איין משכון אוועק נעמן ווען ער ניט חיל צדקה געבן וואַש אים פֿון קהל אויף גליגט איז", מהמ, קסא/א.

4. באַשטימען (מצד בית-דין, געריכט, מאַכט), מחייב זיין, צופֿסקענען. "דיא ציטט קומט...וואָס ער האַט זיא אויף גלייגט דו זיא זאָלן תּשׁוּבה טאַן...", נצו, לב/ב. "אך האַט מן דיא שוחטי" אויף גילענט דו דיא אלי ב"ב צי גלייך האַלטן, מאג זיין עשיר או בינוני או עניי", פֿנסק קהלות אהו, כרוז כ"ז, תּפֿי"ד [אַסף, יובל ווי xxx]. "ליבער גאַט! לאַז אונדז א' אַ שנה טובה אַלס מיר זאָלן זוכה זיין אונדזערע קינדער זעלבער אויסצו- געבן אין עושר וכבוד", תּחנות וּבִקּוּשׁות, זירני פֿורט 1798 [איבערדרוק, ווילנע 1858]. "זיך מיט מיר, ...איך וויל שוין ניט מער אויף דיר די אַרבעט א"י, פֿאַויר, גדולת יוסף.

5. צויליגן, צוגעבן, מוסיף זיין. א' עפעס צו דער מאַס (וואָג), א' צום פֿרייז. א' האַלץ צום פֿייער. "עס קען אַלער נאָך מעגלעך זיין, מע זאָל אַיך נאָך עפעס א', מע ווייסט גישקשה אַז איר זענט אַן ערלעכער מאַן", ממוס, קלאַטשע. "מיר געפֿינען ביי בנימין הצדיק אַז מע האַט אים אויפֿגעלייגט 22 יאָר לעבן, [ווייל] ער האַט אויסגעהאַלטן אַ פֿרוי מיט קינדער אין אַ הונגעריאַר, פֿלאי, המדבר בצדקה, וואַרשע תרנ"ב. "איז געקומען די אַלמנהס שווער און האַט אויפֿגעלייגט געלט אויף דער אַרענדע און ער האַט זי גענומען", סֿפֿר דובר שלום, פּשעמישל.

6. אַפֿלייגן, אַוועקלייגן אין אַ זעט, אַפֿ- שפֿאַרן. (אַרכ, מיו; מזוי זן). א' אויף שפֿע- טער. א' אַ ביסל געלט אויף די עלטערע יאָרן. "בתי מרים היתומה האָב איך גימניט גנץ וואויל צו טון דאן זיא...פֿון איר מרות אַרן אויף ליגן", גה, 278. "...קען ער זיין חשבון מאַכן אונ זיין הויז האַלטונג מצמצם זיין, דאַש ער אלי טאַג עפֿים אויף ליגט", לטו, 1/166. "איך האָב דערביי גיטש אויפֿגעלייגט = אויך; גיט געוואָרן דיקער, פֿעטער (טענד- לאו, 882).

7. גרעסער מאַכן, פֿאַרגרעסערן. א' דעם פֿרייז. א' דאָס פֿייער. א' וועג = גיין מיט אומוועגן. א' פֿייער = אויך; צעלייגן, מאַכן אַ פֿייער. צונויפֿנעמען דאַרע צווייגן און א' אַ פֿייער.

8. אַוועקשיקן (ווען עס קומט אויס דער- ביי עפעס אַרויפֿצולייגן, אַוועקצולייגן ערגעץ). א' די סחורה מיט דער באַן. "עס איז די ברירה ביי די וואָס לייגן אויף די...אויס- לענדישע בריוו אַדער [באַנדערלאַן]...", קמ, 1864, № 28. "א' אַ בריוו צו איר", נאָד.

9. פֿאַרלייגן; נאַמינירן, אַרכ. "ראשים וטובים וקהל... מאַגין איין איטליכר איש אחד אויף ליגן צו איינס קלויבר, דער דאָ קיין שייכות האַט צו דעם דער אין אויף ליגט", תּקא.

10. (דריטפערזאָניק), שאַפֿן צוטרוי, אַ גוטע באַציאונג. א' עמעצן צו עפעס אַדער עמעצן. "מיין ווייכער טאַן האַט זיי גאַר גוט אויפֿ- געלייגט צו מיר", אר, די צוויי אַרבעטער- מיידלעך.

11. אַרכ. אַרויסגעבן (וועגן אַ חיבור). "דאן איך האב מלקט גוועזן אויס דעם לשון הקודש...איצונד ויידר אויף גליגט מיט פֿלייס, אין טרוק", סֿפֿר משלים, 1686.

אויפלייגן זיך — אוטו ← דפו. 1. פון זיך, צופֿעליק (אדער מיט ווייניק באַמיאונג) ווערן צונויפֿגעלייגט, אויסגעלייגט. "זע, ווי די קאַרטן האָבן זיך אויפֿגעלייגט". די קלעצ- לעך וועלן זיך א' אַ פֿאַסאָד פֿון אַ בנין. די זאָכן לייגן זיך גוט אויף. 2. צונויפֿפאַקן זיך. זיך א' און וואָס גיכער זיך אַפֿטראַגן פֿון דאַנען. 3. צונויפֿלייגן געלט, זאָכן און מאַכן עפעס בשותפות. א' זיך און עפעס דורכפֿירן. א' זיך און מאַכן אַ סעודה. "עס וואָלט אַפֿשר געווען גלייכער א' זיך צווישן זיך פֿיל עס איז און באַצאַלן די פּשעקופּעס פֿאַר זייערע רעשטלעך", יק.

אויפלייגעכץ — דאס (די), זי אקט פון אויפלייגן (זיך). אויך דאס (די). **אויפלייגעניש** — פראצעס פון אויפלייגן (זיך). דיקער) פראצעס פון אויפלייגן (זיך).

אויפלייגער — דער, ס. 1. ווער עס לייגט אויף. אַרבעטער במש אויפלייגן משא, ספעצ געהילץ. „ניסקע דער אי פלעגט צונויפנעמען סטאסן האלץ ביי די ברעגעס פון טיך נייע מאן. דער צונאמען איז כאַראַקטעריסטיש פאַר אַן אַמאַלקער יידישער פרנסה, יידישע צור זעמען, אמעריקאנער, I. VIII 1958. 2. זע ציער. מדרש דבה, אַסטערע 1839. [אין דער הס' כמה אויפן ספר שרייבט דער אַרטיקער רב ר' חיים ראַפּאָפּאָרט, אַז עס איז אַסור איבער צודרוקן דעם ספר, און דער איסור איז חל על הקונים ועל המסיעים וגם על האויף לייגער]. אויך ביי דרייזיג.

אויפליידיקן — טרוו. זיך אויף, געליידיקט. 1. מיטאַמאַל, גיך אויסליידיקן. אי וואָס איז אַנגעזאַמלט געוואָרן. 2. מתיר זיין. אַר. 3. ט. ד. א.

אויפליינדן — טרוו. לינד אויף, געלייטן. פּטמ. מיטאַמאַל אַנהייבן לינדן, שטאַרק לינדן. אי געברענגען צרות פון אַן אייגן קינד. **אויפלייזן** — דער, זי. 1. אַקט פון אויפלייזן. אויפבינדן; אַפּשאַף; צעשמעלן; צעלאָן. אַ שטאַם טרערן האָבן פֿריש אַרויסגעקוועלט פון אירע אויגן און האָבן געגעבן אַן אי צו איר פֿאַרשטאַכטער טויט־אַנגסט, אַט, תהליט יוד. „קליינע שוועסטער אינפֿוואַרע, שוואַר צער ברודער אַטענטאַט — אַלע אַלזן זיך צום א, צום גלגוליס — אי גאַט, צייט ו, גלגוליס־ליד. 2. (מוזיק) צוריקקער צו גאַ טראַל, נאָך אַ בעמאַל אַדער דעפֿיז.

אויפלייזונג — די, זען. פראַצעס אַדער רע־זולטאַט פון אויפלייזן. אַ מיינט אַז דאָס פֿאַרהאַרטעוועטער ווערט חידער פֿליסיק, אַז אין פֿאַרעם גייט איבער אין אַן אַנדערער, קאַראַלי ניק, שריפֿטן וו. „עס איז שוין טיפֿע אינטואַי ציע, עס איז שוין טראַנס, עס איז שוין אי פון דער אייגענער פֿערזענלעכקייט, מוק, טעאַטער און יודיש טעאַטער.

אויפלייזער — אַזי. נעגל. וואָס קען צע־גיין, קען צעלאָזט, צעשמעלצן ווערן, וואָס גייט איבער אין אַן אַנדער פֿאַרעם. אי שטאַפֿן. דער פראַשעק איז אי וואַסער.

אויפלייזן — טרוו. ליין אויף, געלייזט. 1. ליין אַ סך, צונויפלייזן, אַנגלייזן. פּטמ. אי אין איין טאָג מער ווי אין אַ חודש. 2. מאַכן חייך, מאַכן עס זאַל צעגיין (אַ האַרט זאָך אין אַ פֿליסיקייט, אַ פֿליסיקייט אין אַ גאַז). אי אַ פראַשעק אין וואַסער. „דאָס טיילן אַליין קען געשען... פֿיזיקאַליש... דורך גאַטורקעפֿטן, ווי למשל אי אין שייטער, פֿליסיקע זאַכן, קמ, 1865, Ne 4. 3. אויסגעפֿינען אַן ענט־פֿער (און מיט דעם אַפּשאַפֿן די שוועריקייט, די פראַבלעם). „ער קען אי אומגעעהערער גרוי־סע מאַטעמאַטישע אויפֿגאַבעס... אין איין אויגב־בליק, קמ, 1866, Ne 11. „געקוקט אין איין פֿינטל אַרײַן, ווי אַ מענטש וואָס האַלט בייים אי אַ וועלפֿראַבלעם, שט, בלאַנדזענדע שטערן. 4. מאַכן לויז(ער); אויפֿפֿיליין. „האַט ער...

זיך אויפֿגעלייזט דעם פעלן, זיך געזעצט, קמ, 1869, Ne 6. 5. אַר. באַפֿרעצן, מתיר זיין אַן איסור. מזל, 1/78. „לעזט אויף; צו תה לים, קמ, 1 — במש וואָרט יחלצני, 6. דטשמ. פֿונאַדערלאָזן, אַנולירן, ניט לאָזן מער פֿונק־ציאָגירן אַן אינטטיטוציע; ליקוידירן, בטל מאַכן. אי דעם פֿאַראַיין. אי דעם פֿאַרלאַמענט. אי דעם קאָנגראַקט. „עס ווערט אַ שטיקל מהיר מה, אָבער גליך ווערט די מהומה אויפֿגע־לייזט, הל, טאָג, 1958, II 8. אונגוי: „אַ פֿרי... [פֿון] אַן עץ וועלכער צו ווינטער ווערט אויפֿ־געלייזט און פֿאַרטריקנט הייסט ניט פֿרי עץ, הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864. 7. (מוזיק) צוריקברענגען צו דער פֿרי־ערדיקער טאָנאַציע. אַ אויפֿלייזן. 23.

אויפלייזן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. צעגיין, צעשמעלצן. אי זיך אין וואַסער. די געשרייען ביי אַ געוויסער טעמפֿעראַטור. די געשרייען און געווינען האָבן זיך אויפֿגעלייזט אין דער פֿאַרנאַכטיקער שטיקלייט, דעמבלין, צאַנקענ־זיקע ליכט. 2. דטשמ. ליקוידירן זיך. די פֿירמע וועט זיך א.

אויפלייזעניש — דאָס (די), זי. (געווערדי־קער) פראַצעס פון אויפלייזן (זיך). **זעכץ**. **אויפלייזישן** — טרוו. ייש אויף, געעלע־טישט. אויך מיט זיך. אויסלייזישן (אַ) אַ ביסל אַדער ביי דער גייטיקער מדרגה. „אי דעם יונג מע זאַל אים קענען רעדן אַ שידוך.

אויפליימן — טרוו. לייט אויף, געלייט. 1. צונויפשמעלצן, מאַכן פון באַזונדערע זאַכן (טיילן) איין זאָך. אי עטלעכע שטיקלעך אַזון. 2. דורך שמעלצן צענעמען אַ מעטאַלענע זאָך אויף באַזונדערע טיילן, אי דעם גיט־גוט צו־געלייטן אויער פון קוואַרט.

אויפלייטערונג — די, זען. פראַצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפלייטערן (זיך).

אויפלייטערן — טרוו. ער אויף, געעלע־טערט. מיטאַמאַל מאַכן לויטערער, קלאַרער. אי דאָס געמיט. אי דאָס פנים מיט אַ שמיכל. אַ לויטערן.

אויפלייטערן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. פון זיך, מיטאַמאַל ווערן לויטער(ער). דער הימל האָט זיך אויפֿגעלייטערט און סײַהאַבן זיך גע־זיין די ערשטע שטערן.

אויפלייכטונג — די, זען. פראַצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפלייכטן. זאָגט די מאַמע שוין אַ ביסל ליכטער אַפּאַטעמענדיק און מיט אַ קורצער אי אין די אויגן, ווייט וו, דער אי־בערגאַנג.

אויפלייכטן — ליכט אויף, געעלעכט, גע־לויכטן. פֿ צו אויפֿלויכטן. „די אותיות און דיא ווערטער [פֿון די תּפֿילות]... ווערן אויף ליכטן דאש ניט צו בשריבן איז, ר' יחיאל מיכל עפשטיין, דרך הישר לעולם הבא.

אויפלייכטערונג — די, זען. פראַצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפלייכטערן. די אי פון גע־מיט.

אויפלייכטערן — טרוו. ער אויף, געעלע־טערט. מיטאַמאַל (אַדער ביי דער גייטיקער מדרגה) מאַכן ליכטער, גרינגער, אי עמעצן די צרות.

אויפליינען — טרוו. ליפ אויף, געעלעצן (גע־ליגן, ליגן, 19). צונויפֿלעצען, קייגן דורך אַ צאַל מאַל לעצען, אי צו ביטלעך אַ גרויסע סומע געלט. **אויפלייענען** — טרוו. ליינען אויף, געלייענען. דורכלייענען, אויסלייענען אויף אַ קול. אי די נעמען פון די תּלמידים לויטן קלאַס־זשור־נאַל.

אויפלייכטיקונג — די, זען. פראַצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפלייכטיקן (זיך).

אויפלייכטיקן — זיך אויף, געעלעכטיקט. נעגל. אויך מיט זיך. אוטוו. געעלעכטיקט. זיך אַנטפּלעקן אין ליכטיקייט; אויפֿשנינען, אויפֿהעלן. „פון יעדן ליד ליכטיקט אויף אַ דיכטער־פנים, ראַדאַשיצקי, צוק, 1956, III. „די געשטאַלטן פון די בראַדער זינגער האָבן אויפֿגעליכטיקט אין מין דמיון, מאַג, וועקער, Ne 1017. טרוו. — מאַכן ליכטיק. אי אַ זעאונג. אי דאָס געמיט.

אויף ליכטצינדן — אַזוו פראַזע. (אין לר־חות) ווען מע דאַרף ציגן שבת־ליכט. „פרשה וישב — פֿינעפֿע מיט 23 מינוט אי ליי, י. מ. ניימאַן, שבת־אויבס.

אויפליינדערונג — די, זען. פראַצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפליינדערן.

אויפליינדערן — טרוו. ער אויף, געעלי־נערט. מיטאַמאַל גרינגער אַדער מילדער מאַכן. רעדן צו אַ קראַנקן גוטע רייע. אי דאָס האַרץ.

אויפליינדן — טרוו. ייר אויף, געעלינד־רט. דזוו אויסליינדן. אַ אויפֿצייכענען אַ ליניע (ליניעס). אי דאָס פּאַפּיר.

אויף לינק — אַזוו פראַזע. אויף אַן אומער־לעכן אַפֿן, קעגן געזעץ, ניט לויט אַנגענו־מענער פֿירונג. אַרבעטן, טאָן אַזוו אי לי. „ער איז ערגעץ באַהאַלטן אי לי אין אַ בוידעם, בימקאָ, גנבֿים. אויך: אויף לינקס. „אי לי מין דיעלאַ האָט מען מיר געמאַכט, גנבֿים ליד.

אויפליינען — טרוו. פֿע אויף, געעלינע־טע. סל. אויפֿקלעפֿן, צונויפֿקלעפֿן (אויך פֿעט) אי אַ שנייענע באַפע, טיאַפֿליאַפּ.

אויפליינען זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. זיך אויפֿקלעפֿן, צונויפֿקלעפֿן. שטיקער בלאַטע־ליעפען זיך אויף און ווערן פֿאַרפֿרוירן אין שווערע הרודעס.

אויפלעב — דער. מצ נב. אַקט פון אויפ־לעבן (זיך).

אויפלעבונג — די, זען. 1. פראַצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפלעבן (זיך). אי פון פֿאַלק, פון אַ באַזעגונג. „קומט דאָך לויט זיי אויס אַז די אי פֿונעם לאַנד איז אַ טויט פֿאַר ישראל, ממוס, יאַ גרויע האַר. „ווען ער וואַלט ניט הייליק ברענען פֿאַר דער אי פון לשון, אל, דער שפּה־ברורהניק, „איז דאָס יאַר תּרנײַג דאָס יאַר פֿון... לזב, קפ. 2. שמחה, אויפֿמונטערונג. „אַ גרויס אי כאַפּט אַרום דעם עולם, ווייט, ווי דער גורל פֿירט. 3. תּחית־המתים. „און וועלן אויפֿשטיין אין דער צייט פון א, תּניא, 250.

אויפלעבן — אוטוו. לעב אויף, געעלעכט. 1. ווערן צוריק לעבעדיק. ביי תּחית־המתים וועלן די צדיקים אי. „אין שטויב זיך לייג...

און שטארב אום חידער אויפצולעבן, יחואש, נייע געטער. 2. ווערן געזונט, קומען צו ריק צו די פוחות, א נאך די נייע אינשפרי צוגענג. 3. ווערן אזוי ווי לעבעדיק (ווען אומבאלעבעטע זאכן), „בלעטער דורכגעשטייבט טע, גרויע, נעמען א אין האנט, סוצ, יודישע גאט. 4. חידער אויפקומען אין זכרון. די יונגע יארן לעבן אויף. 5. חידער אנהייבן וואקסן, בלעזן. „דער זומער איז געקומען, אלץ האט אויפגעלעבעט, 6. יודישער קאלאניסט. 6. ווערן מונטער, פריילעך; ווערן אקטיוו. דאס פנים לעבט אויף. „וועט א זיין נפש מיט דער גרויסער שמחה, תניא. „אין מיין שטע טעלע צום רבין פלעגן אנפארן די חסידים... אויפצולעבן ווי אויף הייליקע ירידים, אר, יערב ראשה-שנה. „זי האט אויפגעלעבעט...זי פארטעט זיך שוין ארום באל, מ. בורשטיג, גורל.

7. ארניקומען אין א נייער תקופה פון פונאנדערבלי, פון אנטוויקלונג, פון אקטיוו קייט. א ווען די געשעפטן בעסערן זיך. „דער פאראיין האט אויפגעלעבעט אז מע האט אויס געקליבן די נייע פארזאמלונג, „אין פארלוף פון שטלעכע יאר...האט ראסטאוו אויפגעלעבעט, לזב, 10. „דאס אויפלעבן אויפדאנגעני פונעם יידישן פאלק — דאס איז איטלעכן גע- לעגן אין מויל, ממוס, א גרויע האר. „ידיש קייט איז אזוינס וואס קאן אויפבלעזן, אויפ טויען און א, און גרויס און גרעסער, און נאך גרעסער ווערן, פרא, א יונגן שריבערס תנופה.

8. ווערן ווידער אקטועל. די פראבלעם לעבט אויף, דער ענין קען נאך א. „די שאלות אליין האבן זייער הארבקייט און ביטערקייט פארלוירן...וועלן אלס אייביקע פראגן בלייבן... אבער א וועלן זיי, נייע קליידער באקומען און א נייעם קלאנג, פרא, זכרונות.

אויפלעבן — טרוה. א דפוח. 1. צוריקברענגען צום לעבן א טויטן. „מען איז פרייער אין גן-עדן...און דער טל פון תורה לעבט אים אויף, תניא. 2. צוריקברענגען צו די פוחות, מאכן געזונט. „איך זאג איך, קאר- טיזאן האט מיך אויפגעלעבעט, רייד. 3. לע- בעדיק מאכן אן אומבאלעבעטע זאך. א אין א מעשהלע אלע ארומיקע זאכן. „ווער האט דעם שלאנקן מארמאר-טורעם אויפגעלעבעט, דא ציבה. 4. מאכן עס זאל ארויסקומען לעבע- דיק, נאטירלעך אין א קונסטווערק; חידער ארויפברענגען אויפן (אין) זכרון. „מיר האבן זיך צעשמעקט וועגן רבין און חדר און ער האט אויפגעלעבעט מיניע יינגלשע יארן. „מיר איז געווען גאנץ שווער אויפצוועקן אויפצו- לעבן און מאכן זיך באוועגן נייע פארשוי- לען וואס ווירן אין דעם בוך, נט. משפחה מאשבער. 5. מאכן עס זאל חידער וואקסן, בלעזן. „דער פריילינג האט אויפגעלעבעט די ביימער און די גראון.

6. מאכן מונטער, פריילעך, אקטיוו. א אן אינגעשלאפענעם עולם. „די מעשה פון צדקה אויפצולעבן דעם גיסט פון דערנידעריקטע, תניא. 7. (העלפן) ארניברענגען אין א נייע תקופה פון פונאנדערבלי, פון אנטוויקלונג,

פון אקטיווקייט. א פאראיין, א געזעלשאפט. א דאס פאלק, די קונסט אזוו. 8. מאכן עס זאל ווערן אקטועל. א פראבלעם, א האלב-פארגעסענעם ענין.

9. פארדינען, צוויפלעכען. „ער האט אויפ- געלעבט א שיינעם קאפיטאל פון זיין ארבעט, ייפא, 1887, № 36. [אקטובער]

אויפלעבעכץ — דאס (די), אן. אקט, פרא- צעס אדער רעזולטאט פון אויפלעבן. פטיא. דאס א פון דעם באוועגעכץ.

אויפלעבעניש — דאס (די), אן. (געווער- דיקער) פראצעס פון אויפלעבן.

אויפלעזן — דזוו אויפלייזן. ארכ. דעסמח. ארכ אויך אויפהייבן. „אויף לעזט דיא פרוכט ווירן פון דער ערדן אויף אונ' עסט זיא, מב, מעשה נב.

אויפלעכערן — טרוה. ער אויף, געלעכערט. לעכערן ביז דער גייטיקער מאס. א לעכער און ארנישטעלן מעטאלענע קלאמערן.

אויפלעכעזונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפלעכען.

אויפלעכען — אוטו. לעכץ אויף, געלעכעט. לעכצן, באגערן עפעס וואס איז העכער, בעסער, גייטיקער. „בליקסט אויף צו דער הויכער אומשולד, לעכעסטו אויף צו רותן, צייט, מטטרון.

אויפלעכעניש — דאס (די), אן. (געווער- דיקער) פראצעס פון אויפלעכען.

אויפלענען — טרוה. לען אויף, געלענעט. פד. 1. אנטפארן, צולענען. א דעם קערפער. 2. א ביסל, גום טייל עפענען. „ער האט זי צו דער טיר פון צימער צוגעפירט, שטילער הייט אויפגעלענעט [די טיר] און ביידע האבן געקוקט אויף שרהלען איבערן בעטל, ווייט, א וואלדמיידל.

אויפלענען זיך — אוטו. א דפוח. זיך אקעגנשטעלן, זיך אויפשטייטן. „און אויב דער מינדער-געבילדעטער יודישער ארבעטער האט זיך אויפגעלענעט קעגן רעליגיעזע סימ- באלן... פרא, געדאנקט און איידען.

אויפלעצט — אדח. צום סוף, לטוף, צולעצט. „שריבן שרייבט ער עס אויך אן ערך פון גיין חדשים (תשעה ירחי לידה), א הייבט אים אן כאפן ווייזן צום דרוקן, דלוגאטש, די וועלט-מטורה הארשע 1881.

אויפלעקן — טרוה. לעק אויף, געלעקט. דזוו אויסלעקן. א קאשע ביזן דנג. א א נאשע- ריי.

אויפלעקעניש — דאס (די), אן. (געווערדי- קער) פראצעס פון אויפלעקן.

אויפלעכערן — טרוה. לערן אויף, געלערנט. פירברענגען עפעס ביים (דורך) לערנען. א מירות טובות. „אומעטום וואו סיגאל רופט צונויף א מנין פון הערטער, ווערט גלייך עפעס אויפגעדאוונט און אויפגעלערנט, יג, תוד.

אויפלעווען — [ל...לעווען] אוטו. לעווען אויף, געלעוועט. מיטאמאל אנהייבן פרא- ווען בצנות. א פון אייגענעם טאטן.

אויפלעקעניש — [ל...לאקעניש] דאס (די), אן. אויפלאטעכעניש. (געווערדיקער) פראצעס פון אויפלעקעניש.

אויפלעקח(ע)נען — [ל...לאקענען] טרוה. לקחן אויף, געלעקנט. אויפלאטעכענען. א.

אויפמאכעלייזרן — טרוה. זייר אויף, (גע- מאבלעזירט. אויך מיט זיך. אויפזעקן, באוועגן צו אן אקציע, צום קאמף. פריג אויס- מאבלעזירן. א צום אויפשטאנן. א פאר דער פארטיידיקונג פון לאנד.

אויפמאכעניזירן — טרוה. זייר אויף, געמאכעניזירט. אויך מיט זיך. 1. מיט- אמאל (ווידער, פונדאנט) מאכעניזירן. „דער מאכענישער כוח פון דעם שטיק שטאל איז אפגעשוואכט. מע דארף עס א. 2. דזוו אויס- מאכעניזירן, 23, מיט בייטעס: מיטאמאל, פונדאנט.

אויפמאדז(ש)נען — טרוה. דזוו(ש)גע אויף, געמאדז(ש)געט. אויפמאשקען, אויפשמיירן. א א גראב ווערט אויפן טויער.

אויפמאזשען — טרוה. זשע אויף, געמא- זשעט. סל. דזוו דפוח. א.

אויפמאזיירן — טרוה. זייר אויף, (גע- מאכעניזירט. קלאר ארויסברענגען מאכעניזן, בא- גרינדן. „איך פארשטיי עס און בין זיכער אין דעם, אבער ווען איך דארף עס ארויסברענג- גען, קען איך עס ניט א. רייד.

אויפמאזשען — טרוה. זשע אויף, געמאזשע- ט. אויך מיט זיך. צונויפזייען; צו- נויפראלן. א עטלעכע פאסמעס באהל אין איין גרויסן פוק. א פעדעס אויף א שפול(קע).

אויפמאזשערונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפמאזשען.

אויפמאזערן — טרוה. ער אויף, געמא- זשערט. אפט מיט זיך. דזוו אויסמא- זשערן. א.

אויפמאזשען — טרוה. זשע אויף, גע- מאזשעט. סל. אויך; ל...לאזען. אויפגענען. א די סקארניקעס, מע זאל זיי קענען עסן.

אויפמאזך — דער, אן. 1. אקט פון אויפ- מאכן (זיך). 2. טייל פון שלאס (שלעסל) פון א טעקע, טעמעמאדאן וואס מע נעמט איינן אין האנט ביים עפענען אדער פארשליסן. א-צוועגל (בייטלמאכערס).

אויפמאזונג — די, ען. פראצעס אדער רע- זולטאט פון אויפמאכן (זיך). די א פון אן אויסשטעלונג.

אויפמאכן — טרוה. מאך אויף, געמאכט. 1. (פארענדיקן) מאכן ביז צו דער גייטיקער מדרגה; מאכן גוט, א א מארינארקע וואס זאל ליגן ווי אויסגעגאסן. א א פאר שטיהל וואס זאלן קנאקן. „איך מאך אויף א קאסטיומטישק, קריג איך פאר דעם טויזנט רובל, בצג, טמד, 1959 VI 16. „די נשמה מאכט ניט אויף דעם גוף...אבער דער אייבערשטער, תניא, 332. 2. אויפגענען. „מיר דאכט זיך אז ביי יענעם לאכט זיך, מאך איך אויף די טיר — פונקט (ערצער) ווי ביי מיר, שח. „מאך איך אויף די טיר, דער שלימול גייט! (שפאטיק, איר). „און שטיל דאס שויבנירעלע פון אל- קער אויפגעמאכט, אזל. „האבין זיא נאך דען שמש גשיקט אונ' דיא שול לאזין אויף מאכין, גה. 331. „דש ווען שוין קיין חרם איז גשריבן דרויף איז אסור צו מאכין אנדרי ברב אויף, טה ו. א דעם באלקן (דעם דאך, די

טעליע) = אויפהייבן דעם דאך, מאכן א גרויסן טומל. 'א דאס טירל (די טיר) פון הארץ = אויפזען (אדער אללין ארויסווייזן) רחמנות, ליבשאפט. 'מיט א שליסל קען מען ניט א דאס טירעלע פון הארץ, שו. 'דניע אויגן זאגן: איך וואלט געוואלט א דאס טירל פון דיין הארץ, נאד. 'א די אויגן = א) אויפמאכטן זיך פון שלאף, 'ווען מען מאכט נאך אויף די אויגן, 'מוז מען זיך איבערקלערן דעם גרויסן חסד וואס דער אייבערשטער האט געטאן... חא, ד/ב; ב) ווען בעסער נאך א קרייזס ביי א קראנק קייט; ג) וועלן זען. 'מאך אויף דיין אויגן, ליבער גאט, און זע די מי פון דיין טיער פאלק, 'אין נייטע שט תחנה, פיערטיקאוו 1881. 'א אן אויג = הי א די אויגן און אויך זען אין א בעסערן עקאנאמישן מעמד. 'א אן אויג נאך גרויסן יארדי. 'א דאס מויל = א) אנהייבן רעדן (זידלען, טענהן); ב) זיך שטארק פארהאווערן, זיך חידושן. 'אז מען מאכט דאס מויל ניט אויף, פליט קיין פליג גיט ארין, שו. 'מויל און אויערן אויפצו מאכן = ווערן פארהאווערט, זיך פארגאסט. 'ווינטער, צווישן מנחה און מעריב, דערציילט ער מעשיות ובלאות פון אלטע צייטן אז עס איז נאך מויל און אויערן אויפצומאכן, יופא, 1883 № 3. 'א מויל און אויגן = אןאקוין פארהיידשט מיט אן אפן מויל. 'איך האב געזען דעם דלות...איך האב אויפגעמאכט מויל און אויגן, נחמיה לאטרינגער, דער יודישער דלות, לעמבערג. 'א די וועלט מיט עמעצן = מאכן א גרויסן טומל ארום עמעצן, אויפשוין וועגן עמעצן. 'איך האב אים געזאגט...ער זאל מיט דיר די וועלט ניט א, אמד, דער מיליאנער, ווילנע 1868.

3. עפענען צוליב פרוסה; איינשטעלן, אר-גאניירן עפעס צוליב געשעפט. 'א א האר-שטאט, א קרעמל. 'אז מען מאכט אויף א קראם, ווערט מען נאך ניט א קרעמער, שו. 'ער האט נאך ניט א קאפיקע מיט וואס דעם שפייכלער אויפצומאכן, אר, יעדער גמילות חסד.

4. עפענען און לאזן דעם שווארצן אויפגע-א די פעסטונג, דעם פראנט. 'חי באגטי ימח"ש מיט די יהודים פערטיג וואהר, גינג ער איבער דען הויפט מאן וואס די שטאד אויף באמאכט האט, מעשה אומן. 'א די שטאט = אויך: אויפדערן די איינזאניערס פון שטאט, ארויסרופן א געזעלשאפטלעכן סקאנדאל, און זינעס מעדכן האט דערמיט די שטאט אויפ-געמאכט, און שוואים האבן שוין געהאט פון וואס צו רעדן, אמד.

5. דורכבויערן, דורכגעבערן; בכלל עפענען מיט אן איינשטרומענט. 'א א פושקע קאנ-סערוון, 'א א שפאלט, א לאך, 'ווען איין פאס איין לאך פאר העט און עש ווער פאר שטאפט מיט דיר היבן [= הייזן]...טאר מן עש וואול אויף מאכן... לטו, 1/73.

6. אויפשלייען, אהעקענעמען, פונאנדערנע-מען. 'א דעם פעלק. 'א דעם דעקטור. 'טוט א קוק!... און ער האט זען מאנטל אויפגע-מאכט, קס, 1864, № 4.

7. (מחט) עפענען, זיך באפרייען פון א געוויסער פארעם. 'א די קלאמערן. למשל: $a(b+c) = ab+ac$

8. אויפקלייבן, אויפזאמלען. 'א א גייטיקע סומע; 'א נדבות; 'א אלטע קליידער. 'א געלט = אויך: פארדיגען געלט. 'ער איז געקומען ביי זיך אין שטעטל און האט אויפגעמאכט געלט, 'משלי מוסר, סליחות כמנהג ליטא, ווילנע 1902.

9. אויסטרעכטן. 'א א מעשה, א בלבול, א רכילות.

10. ארכ. באפרייען, ארויסברענגען פון א מצב וואו מען איז אזוי ווי פארשלאסן, פאר-מאכט. 'א א חרם = א) ארויסנעמען פון חרם. ב) מתיר נדר זען. 'אוי מן האט אים דעם חרם מוזן מתיר זיין דען ווען זיך שוין איינר אין חרם טוט אונ' נעמט איין תנאי דר בייא אויף, ווא מוז מן אים דאך דען חרם וידר אויף מאכן, מהם, רכ"ח/א.

11. אונגוי. ארויסנעמען, פונאנדערוויקלען, לייגן (וועגן תפילין). '...דען פרעדיגער זענען תפילין פאר זענען אויגן אויפגעמאכט, עמוד היראה, אונגוואר 1867.

אויפמאכטן זיך — אומטו. ← דפון. אויפפע-נען זיך, אויפשליסן זיך. 'לאנגזאם, לאנגזאם מאכן אויף זיך ביידע טירלעך פונעם ארון, דא, געזעמלטע שריפטן. 'באגיגען האבן זיך די רויזן אויפגעמאכט, הר, אונטער גאטס הימלען. ארכ אויך: זיך לאזן דערקענען, זיך מתגלה זען. 'דא מאכט זיך דער שטן וידר אוף אויף זאגט...איך בין דער שטן אויף איך האב מיך גימאכט צו איינע עניי, מה, מעשה קח.

אויפמאכעניש — דאס (די), זי. (געווער-דיקער) פראצעס פון אויפמאכן (זיך).

אויפמאכער — דער, ס. וון זיין, קע, ס. ווער עס מאכט אויף. 'וואס א פריינדיגע אן איין קען אויפמאכן, וועט עס דער ערגסטער שונא ניט אויסטרעכטן, רייד.

אויפמאכעריי — דאס & די, פילמאלי (קע) טאוונג אדער רעזולטאט פון אויפמאכן. אן א פון פענצטער און טירן.

אויפמאכעריש — אדי. וואס איז כאראק-טעריסטיש פאר אן אויפמאכער. איע שטיקע-לעך.

אויפמאכעלויצען — טרוה. פארמען ← אויסמא-לויצען. אויפדערשן.

אויפמאכעלונג — די, ען. פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויפמאכן. די א פון בילד האט זיך געצויגן א לאנגע צייט.

אויפמאכעלעווען — טרוה. ליעווע אויף, גע-מאליעוועט. אויפפארבן, אויפמאכן. 'א די שטובן אויף יום טוב.

אויפמאכעלן I — טרוה. מאל אויף, געמאלט. (וועגן געמאלן ← אויסמאלן זי). 1. מאלן ביי פארטיק מאכן. ← אויסמאלן זי, 3-1. 'א א בילד. 2. אויפקלערן, אויפמאלענען. 'א די זאל אקראגע, מיט אלע פיששעווקעס.

אויפמאכעלן II — טרוה. מאל אויף, געמאלט, געמאלן. אויסמאלן זי (←) ביז דער צייט קער מאס.

אויפמאכעלעכין — דאס, זי (ער). פראצעס

אדער רעזולטאט פון אויפמאלן (ו & וו) אפס פעיא. אזא א מעג מען אויפהענגען אין קיך.

אויפמאכעניש — דאס (די), זי. (געווערדי-קער) פראצעס פון אויפמאלן (ו & וו).

אויפמאכעלען — טרוה. גל אויף, גע-מאנגלט. אויפדערשן וועט מיט א מאנגל.

אויפמאכעלונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפמאלען. די א פון חובות.

אויפמאכעלעווען — טרוה. טשע אויף, געמאלענע שטעט. צונויפקריגן עפעס דורך בעטלען אדער שווינדלען. 'א א שיינע מאטריאל אן אפומיקו.

אויפמאכעלען — טרוה. מאן אויף, געמאלט.

1. ארטיקלירן דורך מאנען, דערמאנען, פא-דערן, פארלאנגען. 'א א חוב (חובות). 'א מיט גלידס-אפזאגל. 'הגבאים אויז אלין פולן זולן די מצוות אויף מאנין קודם י"ב לפחות שני חלקים, תקס. 'גובין סתם ומחלקין סתם' — מען מאנט אויף סתם און מען צעטיילט סתם, זרעים, כח/א. 'יענער דארף ניט קומען צו אים אויפצומאנען, ער טראגט...אנטקעגן, מוק, מינע באגעגענישן זי. 2. ארטיקלירן (חוב) מיט דער הייל פון מאכט. 'א שטייערן פארטאקעט. 'א מיט פאליציי. 'א נאכן פארקויפן דאס בעטגעוואנע. 'ראש הקהל האט געמוזט זען דער וואס האט געקאנט ארומגיין מיט די שמשים פון איין ארעם הויז צום צווייטן און א...אויסדריקן און אויספרעסן דעם שטייער, פרא, געדאנקען און אידישען.

3. ארטיקלירן פארגיטיקונג; דערמאנען (זיך) און באשטרעפן פאר זינד. 'א די זינד. 'צי קען ער דאס געריך פון בלוט פארלענדן און אויך פארגיטן, אויפצומאנען צאן פאר א צאן, הל, גזמט. 'ער וועט א פון פרעהן און פון די מיצרים יעדן טראפן בלוט וואס זיי האבן אויגו פארצאפט, אש, משה. 'אזוי איז ביי דער מידה פון גבורה: 'א ביי די רשעים און שטראפן זיי מיט די שטראפן פון דער תורה, תניא, 502.

אויפמאכענער — דער, ס. וון זיין, קע, ס. ווער עס מאנט אויף. דער א פון די חובות. 'גאט איז א גוטער א, שו.

אויפמאכענעריי — דאס (די), ען. ארבעט, באשעפטיקונג פון אויפמאנען. זיך פארנעמען מיט א פאר עטלעכע חבורות.

אויפמאכענעריש — אדי. וואס איז בטבע, אין כאראקטער פון אויפמאנער; וואס איז גייטיק כדי אויפצומאנען. איע מיטלען.

אויפמאכענערישקייט — די (דאס), זי. אייגנ-שאפט פון זען אויפמאנעריש.

אויפמאכעקירן — טרוה. קיר אויף, געמאנ-קירט. אויפקאמבינירן, אויפפלאגירן (מיט דער דעה אפצונארן). 'א א פוילן תירוץ.

אויפמאכעסט(י)ען — טרוה. טייע אויף, געמאסט(י)עט. אויך מיט זיך. ארויפ-לייגן (עס זאל ארעין אין ארט וואס איז דא). 'א די וואלעוועט אויף דער אייבערשטער פאל-קע איז דער באן.

אויפמאכעסירונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפמאכעקירן (זיך).

אויפמאכעסירן — טרוה. קיר אויף, גע-מאכעקירט. אויך מיט זיך. 1. אראפנע-

מען די מאַסקירונג א' די יידישע שונאים, חזון זייערע אמתע כוונות. 2. פֿאַרדעקן, אַרױפֿטאָן אַ מאַסקירונג. א' דאָס פנים, מע זאָל גיט דערקענען.

אויפֿמאַצעווען — טרוה. צעווע אויף, גע- מאַצעוועט. צונויפקערמפעווען, צונויפקעס- טיקן. א' אַן אַנגעפֿאַלענעם פֿלויס מיט אַ דרענגל.

אויפֿמאַראַטשען — טרוה. טשע אויף, גע- מאַראַטשעט. 20. מיטאַמאַל פֿאַררייען, אַנ- דולן (אַ קאַפּ) א' עמעצן אַ פֿולן קאַפּ, פֿאַר- קלאַפֿן אים די קלעפּקעס.

אויפֿמאַרגן — דער, יס. טוב פֿון אַזוו פֿראַ- זע: אויף מאַרגן, נעגל. חזון וועט דער א' קומען? „די אים טאַרן גיט פֿאַרשלינגען די באַדערפֿענישן פֿון הענט“. אַבער: פֿון הענט אויף מאַרגן.

אויפֿמאַרדעווען זיך — אוטוו. דעווע זיך אויף, זיך געמאַרדעוועט. 1. דזוו אויסמאַר- דעווען זיך. 2. ווערן שטאַרק אין כּעס, אויפֿאַרענען. א' זיך און ווערן מלא רוצח.

אויפֿמאַרינירונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמאַרינירן.

אויפֿמאַרינירן — טרוה. ייר אויף, (גע) מאַרינירט. 1. מאַרינירן ביז דער גייטיקער מדרגה, א' אַ פֿאַס הערינג. 2. מאַרינירן אַ ביסל, א' גיט מער ווי צוויי מעתלעך.

אויפֿמאַרינירן זיך — אוטוו. אַ פֿאַס הערינג זיך ווערן אויפֿגעמאַרינירט. 2. מאַכן לאַנגע שוין אויפֿגעמאַרינירט. 2. מאַכן לאַנגע כּוונות, מאַכן שהיות, א' זיך אויף גאַטן.

אויפֿמאַרקירונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמאַרקירן. די א' פֿון דער פֿאַרטיע קלעצער.

אויפֿמאַרקירן — טרוה. קיר אויף, (גע) מאַרקירט. 1. אויפֿצייכענען, א' דאָס געהילץ. 2. אויספֿלאַנירן, א' אַ ציל פֿאַר זיך.

אויפֿמאַרש — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿמאַר- שיין. דער א' ביי דער פֿייערונג. צוזאַמען מיטן א' פֿון פֿרימאַרן האָט זיך דאָס שטעטל... שטיינאַקס, טחז, 1960 II 7.

אויפֿמאַרשירונג — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויפֿמאַרשירן. די א' פֿון די אַרגאַניזירטע אַרבעטער.

אויפֿמאַרשירן — טרוה. ייר אויף, (גע)מאַר- שירט. אַנהייבן גיין מאַרשירנדיק (אַ אייס- מאַרשירן).

אויפֿמאַשטשען (זיך) — דזוו אויפֿמאַסט- (זי) (זיך) — געמאַשטשענעווען. אויפֿרייען, אַנדרייען אַ שווינדלעריש געשעפֿט. אויפֿגעמאַשענעוועט אַ גאַנצע אַקציעס־געזעלשאַפֿט מיט רומענישן גאַפֿט און בדלות געשטעלט גאַאיינע מענטשוין, רייד.

אויפֿמוזחן — [...]מויעכן טרוה. מוח אויף, געמוחט. אויפֿבויען מיטן שכל, אויפֿ- קלערן (געוויינטלעך פּענע), א' אַזאַ מאַשי- גערייט.

אויפֿמוזטיקונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמוטיקן (זיך).

אויפֿמוטיקן — טרוה. ייק אויף, געמוטיקט. אויך מיט זיך. צוגעבן מוט, אויפֿמונטערן. א' אַ פֿריינד אין אַ שווערן מצב.

אויפֿמויערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמויערן. די א' פֿון בנין.

אויפֿמויערן — טרוה. ער אויף, געמויערט. אויפֿבויען אַ בנין, אַ וואַנט אע פֿון ציגל אָדער שטיינער (אָדער אַן אַנדער פֿעסטן מאַטעריאַל).

„מע האָט זיך געקליבן אויפֿצומויערן אין די בראַנסק אַ שטיבל וואו שמחה וועט זאָגן תורה“ אַפּא, „שמחה לעבן“. ווען ער האָט זיך געקויפֿט אַ הויז אָדער אַ שטוב, אָדער ער האָט זיך [= פֿאַר זיך] אויפֿגעמויערט אַ הויז אָדער אַ שטוב — מאַכט ער די ברכה שהחיינו, אַא, מ/ד.

אויפֿמוילען — טרוה. ליע אויף, געמור- ליעט. אוקר. אַפֿט מיט זיך. אויפֿדרייקן, אויפֿקוועטשן, אויפֿפֿרעבן. די ענגע שיך האָבן מיר אויפֿגעמוילעט אַ פֿינגער. א' זיך די פֿיס פֿון אַרומגיין אַ גאַנצן טאַג.

אויפֿמומלען — דזוו אויפֿמורמלען. —

אויפֿמונטער — דער, מצ נב. נעגל. אַקט פֿון אויפֿמונטערן (זיך). „אונזער בליק פֿלעגט זיך ווערן צוהיין מיט האַפֿענינג און א״א, א. אַלמ״.

אויפֿמונטערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמונטערן (זיך). די גוטע רייד פֿלעגן אַריינברענגען א' אין די הערצער פֿון די לינדדיקע.

אויפֿמונטייען — טרוה. ער אויף, געמונ- טיערט. אויפֿוועקן מוט, פֿרישקייט, כּוחות, האַפֿענינג (צו ווערן אַקטיווער). „...האַבן אונדז מיט נבעם ליכט באַשניט און אין אונדזער קראַנקן האַרצן אויפֿגעמונטערט כּוט און חילן“, פֿרוג ו, ידאָס קוויטל. „דעם פֿאַר- צוהיילטן — א', דעם קינסטלער וועט אַזוי גע- פֿאַלן ביי זיך — צו הייבן, בעל־מחשבות ו.

אויפֿמוסירן — טרוה. ייר אויף, (גע)מוסירט. מאַכן עס זאָל שפּרודלעך, אַרויסגעבן, שאַפֿן בלעזלעך שוים. א' זעלצער מיט נאָך אַ ביסל גאַן.

אויפֿמוקען — אוטוו. קע אויף, געמוקעט. מיטאַמאַל, פּלוצלינג (אָדער הויך) אויסמו- קען. —

אויפֿמורמלען — מל אויף, געמורמלט. אוטוו — מיטאַמאַל אַרויסברענגען אומקלאַרע, שטילע קלאַנגען. „אין אַוונט האָט דאָס טיכע- לע אויפֿגעמורמלט“. טרוה — עפעס אַרויס- זאָגן ביזן סוף מורמלענדיק, א' אַ געבעט.

אויפֿמורמלעניש — דאָס (זי), זי. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמורמלען.

אויפֿמורקען — אוטוו. קע אויף, געמור- קעט. מיטאַמאַל, פּלוצלינג (אָדער הויך) אויס- מורקען. —

אויפֿמושטן — [...]מוישעוון טרוה. מושט אויף, געמושט. צונויפֿהאַרפֿן, אַנשיטן מיסט, שמוץ. א' אַ באַרג פֿאַר אונדזער טיר.

אויפֿמושטירונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמושטירן.

אויפֿמושטירן — טרוה. ייר אויף, (גע) מושטירט. אַ ביסל, נאָר ביז דער גייטיקער מדרגה, אויסמושטירן. —

אויפֿמיואסן — [...]מיועסן טרוה. מיואס אויף, געמיואסט. (שפּאַסיק) מאַכן מיואסער. איר רופֿט עס אויפֿגעפּוצט? איך רוף עס — אויפֿ- געמיואסט, רייד.

אויפֿמיואקען — אַ אויסמיואקען. **אויפֿמיואקען** — אוטוו. גל אויף, געמיואקט. אויפֿשניצען, אויפֿגלאַנצן, אויפֿפֿינקלען. א' ווי אַ שטערן אין אַ ווינטערנאַכט.

אויף מײַן וואַרט — פֿראַזע. 1. געניצט ביים פֿאַרויכערן אַז עס איז אמת, אַז מע דאַרף זיך פֿאַרלאַזן אויף דעם. — האָסט עס טאַקע אַליין געהערט? — א' מ' וו, מיט די אייגענע אויערן. „ביין איך, א' מ' וו, אַ קאַטאַליק געוואָרן, דעמאַלט האָב איך...געגעסן קאַלאַט צעפענקעטערהייט“, גוסטאַוו מאַקמאַו, די גע- היימנישע פֿון יענער־וועלט. וואַרשע 1865.

2. אויף מײַן באַפֿעל (בקשה). — וואָס האָט רבֿקהלע געוואַלט זאָגן? — זי האָט גישט געענטפֿערט. — רבֿקהלע וועט א' מ' וו זאָגן, אַפּא, פֿוילישע וועלדער.

אויף מײַן קאַפּ — פֿראַזע. אויך: אויף מײַן אַחריות; וואָס איך וועל עס דאַרפֿן לידן, איבערטראַגן, פֿאַריכטן אע. אַ גנע צוה (אַנשיקעניש) א' מ' ק.

אויפֿמייסטערן, סטערעווען — טרוה. טער, טרעווע אויף, געמיסטערט, טרעוועט. אויפֿבויען, אויפֿשטעלן, אויספֿורעמען עפעס (וואָס עס קומט אויס דערפֿי אַ לענגערע צייט צו אַרבעטן אַ ער זיך מען; קען אויך זיין איר, פּענע). א' אַ מאַדעל פֿון בית־המקדש, פֿון אַ שיף אַזוו. א' אַ סוכה, א' אַ גאַנצע סקולפֿ- טור־גרופּע.

אויפֿמילדערן — טרוה. ער אויף, געמיל- דערט. דזוו אויסמילדערן (אַ), נאָר אין אַ קלענערער מאַס.

אויפֿמיניטערן — טרוה. ער אויף, געמיני- טערט. 1. אַרויסברענגען פֿון צושטאַנד פֿון פֿאַרחלשטיקייט, אויפֿוועקן פֿון חלשות. „און האָט מיט זיך דאַרט, אין דער חזיבערשער שול, אַ לימענע אָדער טראַפּנס אַווינע, אויפֿ- צומינטערן א' זיך א' אַנדערע, בשעת דעם חלשן“, מחוט, שלמה. [ער] איז געפֿאַלן אויף דער ערד. מע טראַגט אים אין בית־המדרש אַרײַן און...מע מינטערט אים אויף, פּראַ, פֿאַלקסטימלעכע געשיכטן. 2. אויפֿפֿרישן, אויפֿוועקן גיפֿטיקע כּוחות. א' עמעצן לעבֿות הבורא. „מע קאָן פּועל זיין אַ גוטע זאַך ביי אַ יידן, א' זיין תּוכו...דאַרף מען לייגן כּוחות אויף דעם“, לדב. 3. דזוו אויפֿמונטערן. דאָס פֿריילעכע געזאַנג האָט אויפֿגעמינטערט.

אויפֿמיניטערן זיך — אוטוו. אַ דפּו. 1. ווערן אויפֿגעמינטערט. אַלע גרינסן און גרענלעך... האָבן זיך אויפֿגעמינטערט פֿון זייער פֿאַר- חלשטיקייט, לדב. 2. ווערן פֿרישער, לעבע- דיקער, ענערגישער. א' זיך אין חזיטער בליצבן ביי דער אַחריותדיקער אַרבעט.

אויפֿמיני(ו)ען — אוטוו. (גי)ע אויף, געמי- (גי)עט. אויפֿשניצען, אויפֿגלאַנצן. איר ווי סער האַלדז האָט פֿאַר מיר אויפֿגעמינטערט, ווייט וווּ מײַן פֿריינדס ליבע.

אויפֿמינירן — טרוה. ייר אויף, (גע)מי- נירט. אויך: מיניעווען. אויפֿרייסן דורך

א מינע, דורך לייגן מינעס. א' דעם צוטריט צו די פאזיציעס. **אויפמיניצן** — טרוו. מינן אויף, ~געמיניצט. אויפשטאַמפן, אויפקלאפן (מטבעות, קליינע מעטאלענע חפצים). א' א מעדאליאָן, אַ בראַש־קע.

אויפמיטיקן — טרוו. זיך אויף, ~געמיס־טיקט. (באַ)מיסטיקן ביז דער נייטיקער מאָס. "סיאיז אַ גוטער באַדן, מע דאַרף אים נאַר אַ ביטל אַ".

אויף ביר אַזאַ... — פּראָזע. מיטן המשך: לעבן, יאָר, וואוילטאָג אַ. געניצט ביי חייב־טשעוואַניעס און בייס פּאַרויכערן אַז מע מיינט עס באמת. "וואָס איך ווילטש דיר? — אויף מיר אַזאַ ברכה!". "וואָס איך ווילטש דיר — הלואי אויף מיר אַזאַ מזל", "אויף מיר אַזאַ לעבן, אויף מיר אַזאַ יאָר", "לעט, מאַמען. "דאַכט זיך אַ קלוגע מיינל, אַ גוטע — אויף מיר אַזאַ יאָר", יד, אבן נגף.

אויפמיש — דער. מצ נב. אַקט אָדער רעזול־טאַט פֿון אויפמישן. דער א' פֿון די פּאַרשיי־דענע סאַרטן איז געווען גאַר גוט.

אויפמישונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפמישן. די א' פֿון טהרה און טומאה. "איך האָב צו אַ פּאַראַגאַט האַרץ קיין בעסערע רואה גיט געפֿונען אַלס די א' פֿון אמת מיט גערעכטיקייט", נועם המוסר, ווילנע 1864. די א' פֿון דעם ספֿר הזכרונות.

אויפמישן — טרוו. מיש אויף, ~געמישט. 1. בכיוון צונויפמישן (צוליב עפעס). א' פּאַר־שיידענע סאַרטן קאַווע. א' חזן מיט וואַסער. "סיאיז אויפגעמישט געוואָרן די וואַל מיטן באַוול פֿאַרן שפינען אָדער סיאיז אויפגעוועבט פֿון צוויי מינים", 10. שפיראָ. קליידער־פֿאַר־ברעג, וואַרשע 1900. 2. צונויפֿפּלאַנטערן. א' אין אַ שמועס פּאַרשיידענע ענינים. א' פּאַרשט(ש) מיט קאַשע, א' באַטווינע מיט קאַשע = צונויפֿפּלאַנטערן זאַכן וואָס פּאַסן זיך גיט איינע צו די אַנדערע. א' אַ גאַנ־צער קאַשע = מאַכן אַ גרויסן פּלאַנטער. "האָט דער הייליקער ציך אָנגעהויבן צו זאָגן און האָט אויפגעמישט גמרא, תוספות מיט מפרשים, מיט רמב"ם, מעשה פֿון מאן און וויב, לעמבערג 1892. 3. אויפבלעטערן, אויפֿפּענען אַ בוך (און זוכן). "איך האָב אויפגעמישט דאָס בלעטל און האָב אים געוואָנט: אדוני, דאָ שטייט...", יפ. "מע האָט אויפגעמישט אַ חומש און געוויזן אַז יתמר, דער טייטל, שטייט אין חומש", ממוט, מסעות. "דערנאָך האָט זי גענומען אַ חומש און אויפגעמישט: אדרבה, ווייז מיר, צי עקנסטו כאָטש דאווענן", ווייט 1. דער אַרעמער יונג, 4. דערמאַנען; אויפ־וואַרפֿן. "איך וועל איר גיט א' קיין אַלטע עבירות", שע, בלאַנדזענדע שטערן 11. "דער זכרון זינער האָט אויפגעמישט פּאַרשיידענע פּאַסירונגען פֿון דעם ווייטן עב־ר", לדב, 240. א' אַ סמעטענע = אַרויסהייבן פּאַרגעטענע זאַכן (מג, מיט־נאַליציע). א' די פּאַראַגאַנע־הייט. א' דעם יחוס = דערמאַנען דעם אָפ־שטאַם (לגנאי אָדער לשבח). א' דעם יחוס און דערציילן וועגן זיין טאַטן דעם סימבירשטיק. "מיט זיין זינגענדיקן מגידותדיקן קול האָט ער

זיין אויפגעמישט דעם יחוס, ווער זיי זענען און וואָס זיי זענען, אַש, טעטעל. א' אַן אַלטע מעשה (געשיכטע, פּאַסירונג). א' אַ שמועס = אויך: אָנהייבן אַ שמועס. 5. דורכמישן, אויסמישן. "אַפֿילו אַן עסן וועלכע שוין גע־קאַכט איז און שטייט פֿרעזיק ביינאַכט בייס פֿענער איז אַסור מיט אַ לעפֿל אויפצומישן", הרב א. ברודא, הליכות עולם, אונגוואַר 1864.

אויפמישן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. פֿון זיך, אַן אַ כיוון, זיך צונויפמישן. "די צוויי סאַרטן מעל האָבן זיך אויפגעמישט, און מיר האָבן גיט מער דעם בעסערן סאַרט". 2. אַרויסקר־מען ווי אַ ניער פּראָדוקט בייס צונויפמישן. "עס האָט זיך אויפגעמישט זייער גוטע קאַווע פֿון די ביינע סאַרטן". 3. צונויפֿפּלאַנטערן זיך. "איך זכרון (קאַפּ) האָבן זיך אויפגעמישט די צוויי באַזונדערע עפֿיזאָדן". 4. זיך עפֿע־זען (וועגן אַ בוך) אָן זוכן. "דער ספֿר האָט זיך אויפגעמישט גראַד ביי...". 5. דערמאַנען זיך. עס האָט זיך אויפגעמישט אַן עפֿיזאָד.

אויפמישעוורדיק — אַדו. וואָס האָט די איינגשאַפֿט פֿון (קענען) אויפמישן (זיך). איע מינים, סאַרטן. **אויפמישעוורדיקייט** — די (דאָס), ז. אייגנ־שאַפֿט צו קענען אויפגעמישט ווערן. א' פֿון פּאַרשיידענע מינים וויין. **אויפמישעביך** — דאָס (די), זן (ער). פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפמישן. אַ פּלאַנטער, אַן א'.

אויפמישעניש — דאָס (די), זן. געדויער־דיקער פּראָצעס פֿון אויפמישן (זיך).

אויפמלאכה(נען) — [...]מעלאַכע(נען)] טרוו. מלאכה אויף, ~געמלאכהט. 1. פּאַרענדיקן טאָן אַ בעל־מלאכהשע אַרבעט שלעכט, גיט גע־ראַטן. א' אַ זאָך, אַז מע זאָל דעם 'באַלמע־לאַך' דאַרפֿן צעברעכן (איבערברעכן) די הענט. 2. במקום־ווערב אויסצורדיקן ביטול־באַזיאונג צו יעדן מין טאָן אָדער אַרבעטן וואָס דער רעזולטאַט איז גיט געראַטן. א' [= אויפ־שרעבן] אַ רעזאָלוציע עס זאָל זיין אַ חווק. א' [= אויפֿפֿירן] אַ פּאַרשטעלונג, אַזוו.

אויפמסחרן — [...]מיסכערן] טרוו. מסחר אויף, ~געמסחרט. אויך: ~מיסחרן. אויפ־קויפֿן, אויפֿהאַנדלען. א' דעם גאַנצן מאַרק פֿאַר אַ האַרטן דרייער (האָט איר בייטעם). **אויפמעבלירונג** — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפמעבלירן.

אויפמעבלירן — טרוו. ייר אויף, ~גע־מעבלירט. אויפֿפּוצן (צימער, דירה) מיטן אַרענשטעלן ניש מעבל. א' די וואוינונג נאָכן לעצטן סטיל.

אויפמעטען — טרוו. טעע אויף, ~געמעטעט. 20. אויפֿצייכענען סימנים. א' די אַרומגעטע־טעטע קלעצער. א' די פרעזן אויף עטיקעטקעס. **אויפמעלדונג** — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפמעלדן (זיך).

אויפמעלדן — טרוו. מעלד אויף, ~געמאַלדן. לאָזן צו וויסן הייך אויף אַ קול. א' אַז דער נגיד קומט. **אויפמעלדן זיך** — אוטוו. אַ דפֿוו. 1. אַנרופֿן דעם אייגענעם נאָמען בייס אָנקומען אָדער אין מיטן פֿון אַ צונויפֿקום, אַן אויפֿנעם אַ שמחה

א. א' זיך מיטן גאַנצן טיטל. 2. זיך אַרויס־רופֿן. א' זיך צום וואַרט = בעטן אַ וואַרט אויף אַ פּאַראַמלונג. א' זיך מיט אַ שיינער מתנה ביי אַ שמחה. 3. זיך איינמעלדן, זיך רעגיסטרירן אין פּאַליציי, מלוכה־אַמט.

אויפמעלן — טרוו. מעל אויף, ~געמעלט. אויך: ~מעליקן. 1. אַרויפֿשטין מעל פֿון אויבן. 2. אויפֿמאַלן.

אויפמעלקן — טרוו. מעלק אויף, ~געמאַל־קן. 1. אַרויסקריגן מילך, אָנמעלקן. א' אַן עמער מילך פֿון די ביינע קי. 2. אַרויס־קריגן (געלט, אַ חובֿ) צו ביסלעך ביז מע קריגט דאָס וואָס מע דאַרף. א' דעם גאַנצן חובֿ. אויפֿגעמאַלקן מין צענערל רובלחויב.

אויפמעלקן זיך — דפֿוו. זיך לאָזן אויס־נוצן. א' זיך ווי אַ גוטע קו.

אויפמענטשלען — טרוו. טשל אויף, ~גע־מענטשטל. אַ ביטל אויסמענטשלען (נאַר אויבנאויפֿיקן). "מיר האָבן אים שוין ווי גיט איז אויפגעמענטשט, אָבער קיין אמתער לישט איז פֿון אים גיט געוואָרן", רייד.

אויפמענטשלען זיך — דפֿוו. געפֿינען זיך אין פּראָצעס פֿון ווערן זעלבשטענדיק, ווערן מיט מענטשן גלפֿן. א' זיך ערשט נאָך דער חתונה.

אויפמעסטן — טרוו. מעסט אויף, ~געמאַסטן. 1. מעסטן פֿאַר די אויגן פֿון קונה. אַט דאָס איז דרש אַרשין? זישט זשע מוחל, מעסט עס מיר אויף". 2. צוגעבן עפעס בייס מעסטן. א' אַ שטיקל. 3. אָנמעסטן. א' דאָס רעקל. **אויפמעסטעניש** — דאָס (די), זן. פּראָצעס פֿון אויפמעסטן. קוקן אויף די פֿינגער ביי אַן א'.

אויף מעטערשטיק — אַדו פּראָזע (אָדער טייל פֿון צוויי מיט זיין). גרייט צו שטעכן. דורס זיין; אין זייער שטאַרקן רוגן. "פּאַראַן מענטשן וואָס זענען זיך שוואַים און זענען צווישן זיך א' מ", ממוט, אַלטע מעשה.

אויפמעקלער(ן) — טרוו. מעקלער(ער) אויף, ~געמעקלער(ער). אָנהייבן פּאַרמיטלען צווישן סוחר און קונה. א' וואַלד, גיטער אע. "פֿון א' ביזן דערווען אַ פּאַר גראַנעס איז פּאַלג־מיר־אַגאַנ".

אויפמעקען — קעע אויף, ~געמעקעט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן אַרויסגעבן קלאַנגען (וועגן אָדער ווי אַ ציג). די ציג האָט אויפגעמעקעט אין שטאַל טרוו — אויפֿזינגען, אויפֿזאָגן אע אויף אַ גיט־געלונגענעם אפֿן. א' אַ ליד. **אויפמערונג** — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿמערן (זיך).

אויפֿמערן — טרוו. מער אויף, ~געמערט. קאַנטיק פּאַרמערן. א' אָפּגעשפּאַרט געלט אין קניפל.

אויפֿמערן זיך — אוטוו. אַ דפֿוו. פּאַרמערן זיך אויף קאַנטיקן אפֿן. די באַפֿעלקערונג פֿון לאַנד מערט זיך אויף יערלעך אויף...מיליאָן.

אויפֿמערזשען — טרוו. זשע אויף, ~גע־מערזשעט. מערעזשען (אַ אויסמערעזשען). העפֿטן, אויסשטיקן ביזן באַקומען געוואונטשע־נעם רעזולטאַט. א' אַ בלימל אויף אַ טיכל.

אויפֿמערק — דער, זן. 1. אַקט פֿון אויפֿ־מערקן. 2. נעאַג, זשיטי. אויפֿמערקזאַמקייט.

„גיגער האָט געצויגן דעם לעזערס א' גיט נאָר דורך דעם ערנסטן צוטרטט צו דעם עיני, נאָר אויך דורך דער אייגנארטיקייט פֿון זיין שטיל, זשיט. „אַזאַ אומגערידיקע מאַמע האָט גיט פֿאַרן קינד דעם גאַנצן א', זי אַזלט זיך, זי וויל דאָס מאַכן בקיצור, מוז, וועג צו אונדזער יוגנט.

אויפֿמערקונג — די, יען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמערקן. אויפֿמערקזאַמקייט. וועקן, אַרויסווייזן, אַרויסרופֿן א'. „אובסרבאַנין, וואָרער זעמונג, אויף מערקונגן, יוסף מאַרש, חנוך לנער, פֿיררדא תּקל"י, כ/א.

אויפֿמערקזאַם — אַזי. 1. וואָס האָט אין זיך קאַנצענטרירטקייט ביים אויפֿנעמען עפעס מיט די חושים; וואָס די חושים זענען אויף (צו) דעם צוגעשפּיצט אַ געוויסע צייט. א' באַ- קוקן, א' אויסהערן, א' באַטאַפֿן. אַן אַיער צוהערער, באַקוקער. „דער אַיער, זינפֿיליגדי- קער אויער פֿון פֿאַלק, בעל-מחשבות ווו. 2. וואָס האָט אין זיך קאַנצענטרירטקייט און אַ געוויסע מאָס פֿון אַנטערענגונג ביים אויפֿ- נעמען, באַנעמען, באַטראַכטן עפעס. [אין זיין א' איז פֿאַראַן דער עלעמענט פֿון אַפּקלעב; אויפֿנעמען איין אַפּיעקט פֿון אַ קאַמפּלעקס, איין עלעמענט מער ווי די אַנדערע.] זיין א' און צולייגן קאַפּ. א' באַקלערן, באַרעכענען, אַריינטראַכטן זיך. *מאַכן א' = אויסטיילן עפעס און אַהויבן אויף דעם אַז מע דאַרף עס האַבן אין זינען (גיט דורכלאַזן, יאָ דערזען, דעהערן אע) אָדער מע דאַרף עס באַטראַכטן. מאַכן א' אויף גרייזן, אויף עמע- צונט אַן אַרבעט. „מיר האַבן א' געמאַכט אונדזערע ברידער וועגן דעם וואָס ייִדן טאַרן גיט טראַגן קיין אויסגעצייכנטע קליידער, ארז, קמ, 1867, 33 Ne.

אויפֿמערקזאַמקייט — די, ין, אייגנשאַפֿט, מצב אָדער פֿראַצעס פֿון זיין אויפֿמערקזאַם. זיך צוהערן, באַקוקן, באַטראַכטן אַזוואַ מיט א'. „ער האָט זיך צו אירע רייד צוגעהערט מיט דער גרעסטער א״, ספּ, סודות. „איבער דעם ווינטמיל טוקן זיך עטלעכע וויסע פֿאַר- טראַכטע וואַקלנדלעך מיט אַ שטילער א״, ווינט וו, יזענער, וועקן, דערוועקן, וועדן, צו- ווענדן די א'. ציען, צוציען, שענקען (די) א'. ברענגען צו דער א' פֿון עמעצן, אַפּהענדן, אַפּצויען די א'. „ער האָט געוואוסט מיט וואָס אַפּהענדעמען די א' פֿון [איר], אפּא, פֿון גייראַקער געטאַ.

אויפֿמערקן — טרוו. מערק אויף, ~געמערקט. 1. אויפֿצייכענען, מאַכן אַ סימן; פֿאַרנאָטירן. א' פּרעזן. 2. אַרביינעמען מיט די חושים. א' די שיינקייט פֿון בילד. מלל פֿאַרשטישט זאָיין קול ואין ענה ואין קשב (מלכים א, ית, 29) „אויף מערקין“ [תי: הערונג]. 3. זיין אויפֿמערקזאַם צו (אויף) עפעס, זיך פֿאַרנאָ- טירן געסטיק, א' זיין מיינ, כּוונה. „מערקט אויף וואָס איך זאָגן וויל“, שילדבורגער זעל- צאמי אונ, קורצויליגי גישיכטי [אַזע ווו].

אויפֿמערקשאַפֿט — דאָס (די), ין, נעגל, אפּא, צו פֿאַרבייטן אויפֿמערקזאַמקייט. [דער נעגל האָט זיך שטאַרק אַנגענומען]. „יעדערן

געשענעק אַ פּאַזונדער א״, ש. בערלינסקי, ביל- דער און דערזייילונגען.

אויפֿמרוקען — קע אויף, ~געמרוקעט. אוטוו — 1. פּלוצלינג אַרויסגעבן קלאַנגען, ענלעכע צו מרר-מרו. אַ בער, אַ ביינער הונט מרוקעט אויף. 2. דזוו אויפֿברוקען. ~ וועגן קלאַנגען פֿון טויפֿן. טרוו — דורך מרוקען עפעס אַ זאָג טאָן. א' אַ בייזן אַפּזאָג.

אויפֿמרוקעניש — דאָס (די), ין, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿמרוקען.

אויפֿמשוונען — [~געמשוונען] טרוו. משפּון אויף, ~געמשוונט. צונויפֿנעמען זאַכן ווי משכּנות, גאַראַנטיעס פֿאַר חובות. גיין פֿון הויז צו הויז און א' די שבת-ליכטערס פֿאַר די גיט-באַצאַלטע פּאַדאַטקעס (שטיבערן).

אויפֿמשלען — [~מאַשלען] טרוו. משל אויף, ~געמשלט. אויפֿקלערן מיט (דורך) אַ משל אָדער דורך אַ קעגנרעטן ביישפּיל. א' למה הדבֿר דומה. א' אַן עיני, א' אַן ראַובֿן האָט עס פֿאַרקויפֿט און שמעון האָט עס געקויפֿט, קומט לוי און זאָגט אַז... א' (מיט) אַ טאַר- בע פֿלעקער (פֿלעקענער).

אויף משקולות — [~מישקוילעס] אַזוו פֿראַ- זע. אויף אומזיכערע גליכחאָג; וואַקלדיק, אומזיכער, אַן פּעסטן סידר. „הענגען, שטיין א' מ' = זיין אין אַ מעגלעכער סכּנה. אַ משרת שטייט שטענדיק ביים בעל-הבית א' מ' [= ער קען אים אַפּזאָגן], טרובניק, זשאַנגאַן- לערער, וואַרשע 1886.

אויפֿן — פרעפּ אויף + דעם. אין לז אויך פֿאַר זאַכווערטער פֿון וויבליעכן מין. פֿינף מינוט א' זייגער, זיין אַ זיבעטן הימל, שווער א' האַרץ, פֿאַלן א' קאַפּ. „און רחל איז געווען שיין א' געשטאַלט און שיין א' פּנים“, תּי, בראשית, כט, 17. א' הימל אַ יריד.

אויפֿנאָנונג — די, יען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿנאָגן.

אויפֿנאָגלען — טרוו. נאָגל אויף, ~גענאָגלט. 1. באַקלאַפֿן מיט נעגל, טשוועקעס. א' אַ קאַסטן. 2. אויפֿהענגען אויף אַ נאָגל, אַ טשוואַק, א' קרוק, א' אַ זיטל פֿלייש.

אויפֿנאָגן — טרוו. נאָג אויף, ~גענאָגט. 1. אויפֿפּרייזען. א' ביינער. 2. זייגן, ציען אין זיך מיט די ליפּן ביז דער נייטיקער (גע- וואונטשענער) מאַס. א' דעם מאַרך פֿון בייזן א' דעם מאַרכביין.

אויפֿנאָגעניש — דאָס (די), ין, (געדויער- דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿנאָגן.

אויפֿנאָגער — דער, יס, וונ יין, קע, יס. ווער עס נאָגט אויף. די אים פֿון אונדזער פֿראַצע.

אויפֿנאָדלען — טרוו. דל אויף, ~גענאָדלט. 1. צונויפֿנעמען, צופּעסטיקן מיט אַ פּאַר נאָד- לען. צונויפֿשפּילען מיט שפּילקעס. 2. אויפֿ- רעגן עמעצן, אַזוי ווי מיט נאָדלען. א' עמעצן, אַז יענער זאָל אַזש אונטערשפּרינגען.

אויפֿן אויג — אַזוו פּראַזע. לויט דער אויג- מאַס, דאָס אַ פּינקטלעכער מאַס. „...קויפֿט אין טשאַט עס בעסטן טוך און לאָזט...אויפֿנייען פֿאַרן פּריץ אַ פּאַר פּלונדערן א' א״, אש, תּהילים ייִד. אַ טביעת-עיני, קיין עיני-הרע,

האָט ער, נאָר א' א״...קאַן מען זיך גישט פֿאַר- לאָזן, פּרץ, געדאַנקען און אידייען.

אויפֿנאָוויזן — דער, יס. (אייבערשטע) איי- בערפֿלאַך פֿון גרויסן (רוסישן) אויחן. נהאַט געדינט ווי אַ געלעגער ביינאַכט, ספּעצ אין קאַלטע טעג, פֿאַר אַלטע לייט און קינדער; זומער פֿלעגט מען דאַרטן האַלטן בליים. אויך געניצט צו האַלטן וואַרעם דאָס עסן; פּעקע- ליק. „די קינדער נעבעך זענען אַראַפּ פֿון א' און געמאַכט אַ געווייזן, טע, דאָס טעפּלי. „און יענעס ווינטער אַזאַ קלאַפּ פֿון א' גיט אַראַפּ, מל.

אויפֿן אויער — אַזוו פּראַזע. שטילעהייט, גלייך אין אויער אַרנין. זאָגן עפעס, אַרנין- רוימען אַ סוד א' א'. „האָט ער זיך אַנגעבויען צו מיר און שטילעהייט א' א' דערציילט“, ממוט, ישׁם און יפֿתּ, „ווי שמועסן עפעס חדר בחור א' א״, פּרץ, דאָס וואַסערלי.

אויפֿנאָטירן — טרוו. ייר אויף, ~גענאָט- טירט. אויפֿשריבן (אויף אַ צעטל), קורץ, פֿאַרצייכענען. א' געוויסן רייד (געשעענישן) כדי שפּעטער באַריכות צו שרייבן וועגן זיי.

אויפֿנאָיען — אוטוו. נאָיע אויף, ~גענאָיעט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסני) אַנהייבן נאָיען (אויסנאָיען). אַלע וואַונדן נאָיען אויף.

אויפֿנאָלן — טרוו. נאַל אויף, ~גענאָלט. אויך: ~נאָלן. פּאַד, מג. > אויפֿקנאַלן. אויפֿ- עפענען מיט כּווח; אויפֿרייסן, אויפֿברעכן, „צום אומגליק בין איך געלאָפֿן געשיקט און האָב אויפֿגענאַלט די דלת [= טיר], גנבֿים-שפּראַז.

אויפֿנאָם — דער (די, דטשמ), יען, דזוו אויפֿ- נעם, קבלת-פּנים. דער א' פֿון די פּכּבֿודיקע געסט. „מטריח זיין די דאָזיקע מתים, זיי זאָלן אַרויף אויף דער סצענע...און ווער ווייס, צי וועלן זיי זוכה זיין צו אַ שיינעם א״, ממוט, שלמה. א״זאַל, א״צימער. „דער גרויסער א״ זאָל איז פֿאַרגאַסן מיט אַ גרעלע, בלייזשאַרפֿע ליכטיקייט, מ. בורשטיג, גורל, אויפֿנאַמסגעלט = דמי התמונה, געלט פֿון די עלטערן ביים אַפּגעבן אַ קינד אין תּלמוד-תּורה אָדער פֿון באַהעלפֿער ביים אַנגענומען ווערן, יערלעכער באַריכט פֿון דער תּלמוד-תּורה-חבֿרה אין לחאָר, תקמ״ב [בראַזער, רשומות, אָדעס, תּרע״ח].

אויף נאָמנות — [~געמאַנעס] פּראַזע. ווערט געניצט אַבסאָלוט, אַן פֿאַרבינדונג מיט אַ זאָץ, און אין אַ זאָץ. אויפֿן ערלעכן וואַרט, אויף ערנאָרט. זאָגן, פֿאַרזיכערן, שווערן א' גי. [פֿאַרבייט אַ שבוּעה. געניצט ביים זאָגן עפעס וואָס רופֿט אַרױס אַ ספּק און ביים אַנאָדל.] געבן קויפֿן, פֿאַרקויפֿן א' ג' אַן אַר געלט, אַן אַ וועקסל, אַן עדות. האַנדלען א' ג' = ערלעך, גיט אַפּנאַרן מיט פּרייז. שטעלן א' ג' = האַבן צוטרוי.

אויפֿנאָמע — די, יעס. 1. דטשמ. אויפֿנעם; קבלת-פּנים [וועגן גאַר געוויבענע געסט]. „היינט אויף דער א' וועט ער אים געבן אַן אַנצהווערעניש, מ. בורשטיג, גורל. 2. פֿאַר טאַגראַפֿישער אויפֿנעם. מאַכן אים אויף דאָ טשע. מאַמענטא. אויסערפֿאַקסדיקע א'.

ליבע קינד, דיוע רייד מיינע זאל ניט גיין א' וי, י פארשטעל, דברי חכמים, חילגע תרעיד. [נאך א קללה וואס כאפט זיך ארויס, במש דעהרען די אייגענע ריידן זאל עס גיין א' ח. **אויפן וועג** — אזו פראזע. אין דער גע- וואונטשענער ריכטונג. *זין א' וי = האלטן אין געזונט ווערן, אנהייבן פארדינען, האלטן במש טרעפן עפעס אע וואס בינדט זיך מיט עפעס גוט.

אויף נומער זיכער — אזו פראזע. דזו אויף זיכער, 22.

אויפנומערירן — טרוו. ייר אויף, ~ (גע- נומערירט. ארויפשרייבן, ארויפשטעלן, ארויפ- קלעפן) נומערן, א' די זיצפלעצער.

אויפנוץ — דער, מצ נב. אקט פון אויפ- נוצן; פארברויך. דער א' פון מאטעריאל.

אויפנוצונג — די, יען. פראצעס פון אויפ- נוצן. ריכטיקע א'.

אויפנוצן — טרוו. נוצן אויף, ~גענוצט. פאר- ניצן, א' דעם גאנצן מאטעריאל.

אויפנוקען — קע אויף, ~גענוקעט. אוטוו — פלוצעם אנהייבן נוקען, צו זאגן גרנו. טרוו

— אונטערייגן, צואמלן עפעס צו טאן מיט גרנו. *איך קען ניט פארטראגן אז דו נר- קעסט מיך אויף. דו זעסט דאך, איך אמל זיך אליין, רייד.

אויפנורקען — אוטוו. קע אויף, ~גענור- קעט. ארויפקומען פון אויבן נאכן אונטער- טוקן, א' פון אונטערן וואסער.

אויפן זייגער — אזו פראזע. 1. פונקט לויט דער צייט, ווי דער זייגער ווייזט. *אפגע- לייגעט די מגילה אין 25 מינוט א' זי, דער ווייטער פארטיפט, ווארשע 1881. 2. אין אפגעלייגט. זיין א' זי. 3. מיטן מקפיד זין ניט צו ארבעטן (טאן עפעס) לענגער ווי אפגע- רעדט. קומען, אונטערגיין א' זי. *סיאיז א מינוט נאך פֿיניג, ער איז שוין ניטא, אונטערגעגא- גען. ער איז א בעל-מלאכה א' זי.

אויפן זיכער — אויף זיכער, 22.

אויפן טאג — אזו פראזע. 1. נאכדעם ווי דער טאג איז געקומען; שפעט אין טאג ארנין. *אלע מלכים...שלאפן ביז דריי שעה א' ט, און איך שטיי אויף האלבע נאכט דוך צו לויבן, איבז יעבא, עיני-יעקב, ברכות. 2. לויטן טאג, בלויז אויף דעם משך פון טאג. אנטשעלן, ארבעטן א' ט.

אויפן פויג — אזו פראזע. 1. טוצנחמי. קויפן, פארקויפן א' ט. 2. האלול, גרינג. *אזעלכע ווי דו גייען א' ט = טרעפן זיך אפט, זענען ווייניק ווערט. (ואוילונגעריש) אזעלכע ווי דו קען איך אונטערגלייבן (בפיקומען) א' ט.

אויפניאנטשען — טרוו. [צווייטע גון אויך הייך] טשע אויף, ~געניאנטשעט. ניאנטשען ביזן אויפהאנדעלן. *אז זי האט אויפגעניאנט- טשעט דאס קינד, האט מען זי משלח געווען. מיט זיך = האנדעלן זיך און זיך צערט- לען, זיך פארציען. א' זיך ביי א ריכטער מומע.

אויפניגונגן — [ניגענען] טרוו. ניגון אויף, ~געניגונג. (שפאסיק). שאפן א ניגון.

בראנפ...באצייט זיך נאך אויף דעם האנדל לאחים (אויפן גלעזל), יופאל, 1886, № 46. **אויפן דף** — [דאף] אזו פראזע. תח. אקור ראט, פינקטלעך, לויטן ארט פון וואגעט עס ווערט ציטירט (געוויינלעך בלויז וועגן גמרא, אבער אויך וועגן פוסקים). קלאר זיין א' ד. ברענגען א' ד. *אמאל האט א למדן געדארפט האנדעלן 15 יאר ביז ער איז געווארן א רב, וואס האט געדארפט קלאר זיין אין גאנץ ש"ס ופוסקים פמעט א' ד, חובב, איין נייע מע טעזע ווי גיך קראנק צו ווערן, ווילנע 1883.

אויפן דראגזשיק — אזו פראזע. (בעל- גלהש) לויז צוגעשפאנט אין א זעט, ניט מיט א דישל, ניט צווישן די האלאבליעס. *פלוצעם טוט מען אים [דעם לאשאקל] א צימבל, מע שפאנט עס צו מיט א שטריקל צו דער פאר- וואגלעך באמען. גיי, בחור, גיט מען אים שטארק אגזעהערניש מיט דער בייטש, גיי, בחור, א' ד, ממוס, ווינטש. *קוים בין איך... נאך ארנין אין טלית [= חתונה געהאטן ארנין, בין איך שוין טאקע געווארן א פערד, ווען נאך ניט אין דישל, אבער אויפן דראגזשיק אודואי, יי, ניט טויט, ניט לעבעדיק, ווילנע תרג"ח. *אן אפגעדאוונט [= אלט, שוואך] פערד, דריפעט אויך א' ד, יי, דאס משלחת, זשיי טאמיר תרליו [שוין]. *נעמען עמעצן א' ד' = אנהייבן אפלאכן, אונטערשמעסן מיט ווערטלעך. גיין א' ד' = גיין אין שפאן, אויספאלגן. *שפילן (מיטגיין) א' ד' = שפילן א קאן אן געלט מיט דער דערלויבעניש פון די אנדערע, ווען מע האט פריער אנגעווארן אין שפילן דאס גאנצע געלט (בני קארטני שפיל און אנדערע אונטערשפילן).

אויפן הילן — אזו פראזע. אויפן נאקעטן היגטן. אפשעמסן א' ה.

אויפן הונט — אזו פראזע. וור. $B: <$ אויף פפרות, צו בארנישט. מע דארף עס (עס טויג, עס איז גוט) א' ה. *אזא מתנה מענטסן ארויסווארפן, עס האט ניט קיין ווערט, מע דארף דאס א' ה, רייד.

אויפנור(י)ען — טרוו. פארמען — אויסנור (ד)יען. א ביסל (ביז א געוויסער מאס) נור ידען. א' מיט דער זעלביקער געשיכטע. אויך אומפ: עס נודיעט מיך אויף פון דער זעלבי- קער געשיכטע. מיט זיך — אוטוו. אגיי הייבן זיך נודיען.

אויפן וואסער — אזו פראזע. אויך: אן הילף, אן שטיץ; אומבאהאלפן; אין א סכנה. גע- וויינטלעך מיט ווי. לאזן, בליפן, זיין א' וי. *עס קען נאך אויסברעכן א שריטה, דעמאלט פארבלעבט ער גאר א' וי, דאס הייסט אן א שטעלע, דעס, דוקא. *איים איבערגעלאזט ווי א' וי, עלנט, ארעם און שוואך, שט.

אויפנווארלעך — אזו. ארכ. פפ צו אפני- ווארלעך. אפן און וואר; אינגאנצן וואר, אמתי- דיק. *ווען מע וועט ריכטן עשו, דא וועט הקב"ה איין מלך זיין איבער די גאנצע וועלט א' אמני, צור. בלח.

אויפן ווינט — אזו פראזע. אויף הפקר; אן הילף, אן שטיץ; גיטדעהרערט. פרגל: אויפן וואסער. *איך בעט דיר נאך איין זאך, ממן

אויפן ארט — אזו פראזע. גלנץ אויף דער שטעל; באלו, מאמענטאל. קללה: זאלטס אייני- געמען א מיתהמשונה א' א. בני שבועות: איך זאל איינגעמען...א' א. *אפצאלן דאס גאנצע געלט א' א' איז קיינער ניט מחויב, ממוס, *בישיבה של מטה.

אויפנארר(י)ען — טרוו. רייע אויף, ~גענא- רייעט. צונויפפירן, רעקאמענדירן, דורכפירן עפעס דורך נארען (= אויסנארען). *ווער עס נארעט אויף פארדינט אודאי, ווער עס קויפט — איז ווי עס מאכט זיך, רייד.

אויפנארמירונג — די, יען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפנארמירן. גוטע (שלעכטע גא) א'.

אויפנארמירן — טרוו. *מיר אויף, ~ (גע- נארמירט. אויפשטעלן לויט א נארמע, סדר, געזעץ, א' די ארבעט-אויפניגונגן און די ארבעט-פארטיילונג (געוויינטלעך וועגן העכערן די נארמע).

אויפנארען — טרוו. ירע אויף, ~גענארעט. 1. אויפבראכן א נארע, הייל. 2. אויפזוכן מיט גרויסער שוועריקייט און מ' א' די זאך פון אונטער דער ערד.

אויפנארען — די, יען. אויפנארען. **אויפנארשונג** — די, יען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפנארשן. אויך: *נאש (עכ"פ).

אויפנארשן — טרוו. נאש אויף, ~גענארשט. אויפעסן נאשנדיק (= אויסנארשן). *א' קען מען א גאנצן מאנאטיק, שוו. *גפניט זיך אשיינור סקארב...אנארשער מענטש ארויף אין דער געוויינט, מט, משלי תקע"ד, כא, 20. *בעטלער צוויי בשותפות א געגנבעט ברויט... אויפגענארשט, מלה, דאס האב איך גערעדט. **אויפנארשער** — דער, יען. ווי יען, קע, יען. ווער עס נאשט אויף, דער א' פון איינגע- מאכטס.

אויפנארשעריש — אזי. וואס איז כאראק- טעריסטיש פאר אן אויפנארשער. איע מידות. **אויפנאר(ל)ער** — אזי. ארכ. אפן, עפנט- לעך, וואס איז בגילוי. *אברהם האט זיך ניט קענען אויפהאלטן צו לאכן אויפנאר, און לייגט זיך אויף זיין פנים און לאכט, צור. לך לך. *אן אויף די זינד וואס מיר האבן געזינדיקט פאר דיר, מיט זינד וואס זענען אויפנארלעך געטאן געווארן, מחזור (יו"פ, חלק שני) 595 1885.

אויפן בייך — אזו פראזע. (קצביש) גיט- צעשניטן, גיט אויסגעבייגערט. פארקויפן א' ב' א' ב' איז עס וועלועלער. *געקומען זעקס ארץ-ישראל-ידן, דוקא גאנץ שיינע יידן, א' ב' זענען זיי א סך שטער געראטן פון מיינע פסחדיקע אינדיקעס, יי, דאס משלחת, זשיטאמיר תרליו.

אויפן ביכל — אזו פראזע. דזו אויף בארג- נעמען, קויפן, געבן אע א' ב' (דח פארשרייבן אין ביכל דעם חוב). *לייוונג איז געווען צום גרעסטן טייל א' ב', קלארמאן, טחז, 1960 ו 9.

אויפן גלעזל — אזו פראזע. (שענקערש) גלעזלעכחמי (גיט קיין גאנצע פלאש). *די באשרענקונג פון יידן צו האנדלען מיט

אויפנויכען — טרוה. רע אויף, ~גענייכעט. דערשמעקן (וועגן בעלי-חיים, וועגן מענטשן פּעיאָ), א' די טומאה ווי אַ הונט די נבילה. מעטאָנימיש, אומאידל. דערגיין, דערשנאַפן. א' וואו עס ליגט די געגנבֿעטע סחורה.

אויפנויכען זיך — אוטוה. ← דפּוה. 1. צו-גיפשמעקן זיך, צושטיין צו אַ שלעכטער קאַמפּאַניע, חבּריא, און ווערן אַ מיטבאַטייליקטער אין עפעס וואָס איז אוממאָראַליש אָדער אומגעזעצליך. א' זיך מיט שיפורים, (אַלפּאַנסן, גנבים אַט.). 2. ספּעצ גרייטן אַ פאַרשווערונג. רונג. ...האַבן זיך אויפגענויכעט אויף אומברענגען די בעסטע פֿון אַרבעטער און פּויעריים, ברענגען דורך קריג און רעוואָלוציע וו. 3. סתם זיך צונויפחבֿרן, פּעיאָ. א' זיך מיט שוסטערייגנען. 4. קוּו. מאַכן יד-אחת, זיך צונויפּקאַמפּאַניען. ווּר. א' זיך און גיין צוזאַמען אין אַ געשעפֿט.

אויפנויכעניש — דאָס (די), זי. געדויערדיקער פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנויכען (זיך).

אויפנויכען (ווען) — טרוה. זע(ווע) אויף, ~גענייכען(וועט). 2. אויפציען אויף אַ שנירל. א' קעלן. "אין דיניקער שנירלע, וואָס עס זענען אויף אים אויפגענויכעט קליינע בורלאַנגטן", [אמד], החיים הנצחיים, וואַרשע 1878.

אויפניש(ווען) — טרוה. גיטעווען אויף, ~געניש(וועט). 1. צונויפּפּעסטיקן, צונויפּפּלאַפּן מיט ניטן. א' בלעכן ביים דעקן אַ דאַך. 2. פֿונאַנדערנעמען, באַזיטיקן די גיטן. 27.

אויפניש — דער, זען. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנישען. אַן א' איינס און צוויי. **אויפנישונג** — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנישען.

אויפניש — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנישען. דער א' פֿון וועג באַרגאַרויף. **אויפנישונג** — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנישען.

אויפנישן — טרוה. ניג אויף, ~גענייגט. 1. ניגן, בייגן אויף אַרויף. א' די האַר וואָס פֿאַלן אויפֿן שטערן. 2. אַרויסברענגען פֿון דער פֿרעדיקער פּאָזיציע. 3. אויפּפּענען דורך ניגן. א' אַ פּענצטער (וואָס עפֿנט זיך אויף אַרויף), א' אַ טיר = אַ ביסל עפּענען. א' די טיר צו זען, צי סיחאַרט ווער אין קאַריאַר.

אויפניטיקן זיך — אוטוה. יק זיך אויף, זיך גענייטיקט. 1. אומגעריכט, מיטאַמאַל זיך גייטיקן, באַדאַרפֿן. א' זיך אין אַ גוטער השגחה. 2. פֿוטם. ווערן אַרעם, גיט האָבן מער אויף אַרבעט. "אין האָב גאַרניש געוואוסט אַז ער האָט זיך אַזוי שטאַרק אויפגענייטיקט". **אויפנייטן** — טרוה. גייט אויף, ~גענייט. אַרויפנייטן, אויפצוהיינען. "ער...איז אים עט-היס חייב געווען, הוט ערש דעם סוחר ממש אויס דו גיט דו ערש פֿון אים הוט בצלט גנומן", יצחק-עמק עטהויוז, שו"ת אור נעלם, קאַרלסרוה, הכשר' לפק, [1765], יח/א.

אויפנייטיקן — דאָס (די), זי (ער). אויפנייטיקן (אונג). אַט מיט ביטל.

אויפנייען — טרוה. גיי אויף, ~גענייט.

1. גייען און פֿאַרטיק מאַכן. "אויס אַ שטיקל פֿון אַ לשהונטן פּויעריש קלייד האָט עמעץ אַמאַל אַ קליין זעקל אויפגענייט", עט, משלים. "ער וועט עלטער ווערן, וועט ער כאַפּן אַ וואַלפֿיש, אים אויסהוילן, זיך א' פֿון דער שאַפּפּעל אַ פֿאַר הויזן מיט אַ ראַק צוזאַמען", אַפּ. "דער משפּט. א' זיך אַ טאַרבע = זיך גרייטן גיין איבער די הייזער צו בעטן נדבות; פֿירן אַזוי אַ געשעפֿט מע זאָל ווערן בלות. "ער גיט אַלעמען אויף קרעדיט, ער גייט זיך אויף אַ טאַרבע", רייד. "אַלטעניו וועט גיין תּיכּף דערציילן דער מאַמעניו... מעגסטו דיר שוין אַ אַ טאַרבעניו און גיין אין די הייזער", עט, סעראַקלעט. אַ סך גלפֿי כּער, ער זאָל אויפֿהערן לערנען דאָס ביטל גמרא...און זאָל זיך אַ טאַרבעטשקע", זש, שקלאַווער קינדער. "א' זיך אַ בייטל = זיך ריכטן צו קריגן (געלט, רווח) פֿון אומזיכערע עסקים. געוויינטלעך געניצט איר: "גיי זיך אויף אַ בייטל = אומזיט די האַפּענונג צו קריגן אויף וואָס מע ריכט זיך. 2. פֿאַרטיק מאַכן אַ מלבוש לויט אַ באַשטונג. "איר וועט זיך קענען אונטערנעמען אַ דעם קינד אַ פֿאַר שטיי וועלעך אויף פּסח?", טע, מעשיות פֿאַר יודישע קינדער וו. "אויך יחיאַלן האָט דער קרעטשמער אויסגעקליידט: אויפגענייט אַ נעמעם מלבוש און אַ פֿאַר שטייול מיט אַ קאַשקעט געקויפֿט", אַט, תּהילים-רייד. 3. צונויפּפּענען. "ארויס-געריסן האָט ער די פֿעדעם...פּעסט אויפֿגע-נייט די קאַרע", יהוּאַט, הנצחונאַט.

אויפנייעניש — דאָס (די), זי. אַ געדויערדיקער פּראָצעס פֿון אויפנייען. אַן א' פֿון פּורים ביז אסתר-תּענית. **אויפנייערונג** — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנייערען (זיך).

אויפנייערען — טרוה. זען אויף, ~גענייכטערט. אַ ביסל אויסניכטערן (←). א' אים ער זאָל זיך גיט איז קענען גיין אַהיים. אויך מיט זיך. א' זיך און זיך אויפֿהייבן פֿון ריינטשאַך.

אויפנייטן — גיט אויף, ~גענייטן. אוטוה —

1. הויך אויסניטן; א' זיך נאָך אַ פֿאַרקלונג. 2. אַרויפנייטן. א' אויף די קליידער. טרוה — (מיט ביטל, פּעיאָ) דערמאַנען. א' דאָס געכ-טיקע (דאָס פֿאַראַיאַריקע) = וואָס עס האָט פּאַסירט געכטן אַזוּו.

אויפנייטן — דער, חצ'ן [~ניצונגען]. אַקט פֿון אויפנייצן. דער א' פֿונעם פֿאַרגרייטן. **אויפנייצונג** — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפנייצן. די א' פֿון מיטלען.

אויפנייצן — טרוה. גיץ אויף, ~גענייצט. פֿאַר-ניצן, פֿאַרברויכן, פֿאַרטאַן ביוון סוף. א' אַלץ וואָס איז געווען פֿאַרגרייט פֿון פֿרעזער. א' די גאַנצע וואָל ביים שטריקן. א' אַלץ האַג טעכער און גיט האָבן מיט וואָס זיך אַרומצו-ווישן.

אויפנייצן זיך — דפּוה. אויך: 1. פֿאַרלירן כּוחות (געזונט, ענערגיע, פֿעאָקייטן) ביז דער אַרבעט. א' זיך און ווערן אַ שאַטע. 2. פֿאַר-לירן פֿרעדיקן ווערט; שפּילן אַ קלענערע

ראַלע. א' זיך אַז עס זאָל בלשפּן נאָר דער נאַמען אליין.

אויפנייצעווען — טרוה. צעווע אויף, ~געניי צעוועט. איבערנייצעווען; איבערקערן אַ מלבוש אויף דער אַנדערער זעט. א' אַ מלבוש אויף דער לינקער זעט, מאַכן צוריק גיט.

אויף נישט — אויף גאַרנישט, אויף קיינעם גיט. "אין ארמן מאן איז זיין תּפֿילה אן גיגומן, הייל ער זיך אויף נישט האָט צו פֿר לאַזן אַלץ אויף גאַט", ר' יחיאל מיכל עפּשטיין, דרך הישר לעולם הבא.

אויפניישטערן — טרוה. זען אויף, ~געניישטערט. גישטערן, שטאַרק זוכן און אויפֿ-זוכן; אויפֿגעפֿינען. א' עפעס פֿון אונטער דער ערד.

אויפניישטען — [...]נימשלען] טרוה. גמשל אויף, ~גענימשלט. אויפֿבויען, אויפֿשטעלן אַ דרשה מיט אַ משל און אַ גמשל. איר. "וואָס האָט ער אויפֿגעדייט און אויפֿגעטורעמט? וואָס האָט ער דאָ אויפֿגענימשלט?", רייד.

אויפנייעכען זיך — אוטוה. זען זיך אויף, זיך ~גענייעכט. זיך מאַכן פֿלומרשט פֿאַר אַ געבען. אויפֿגענייעכט זיך, כאַטש גיי און מאַך צונויף פֿאַר אים איבער דער שטאַט.

אויפנייעם — דער, זען (זו) געוויינטלעך פֿאַר-ביטן מיט אויפֿגעמונגען. אַקט פֿון אויפֿנען מען מיט אַלע בב. ספּעצ: 1. קבלת-פּנים. אַ וואַרעמער, האַרציקער, פֿרענדלעכער, פֿערלעך-כּער אַע (און אויך פֿאַרקערט: קאַלטער, קי-לער...). א' — וואָס האָט איר מיר, קינדער, צום א' גערייט? — משיח געטרענער, מיר האָבן געזייט...". יהוּאַט, משיח. 2. איר דיען, דער א' בים פּרעזידענט, מיניסטער אַזוּו. דער א' אַלץ. 3. פֿענערלעכער צונויפֿ-קום; סעודה, אַונט ביי אַ הויכגעשטעלטער פּערזאָן. דער יערלעכער א' פֿון די אַקרעדי-טירטע דיפּלאָמאַטן. "אין אַונט נאָך אַ שפּעט א' בים געניעם גובערנאַטאַר, בערג, בייט דיעפּער וו. 4. דאָס צולאָזן צו זיך (פֿאַ) ציענטן ביי אַ דאַקטער, קלענען ביי אַן אַוואָ-קאַט און אַנדערע פֿאַרפֿעסטיגאַלן כּדי אויסצו-הערן, צו העלפֿן. א' ט אַ ג (טעג) — ווען מע געמט אויף געסט, קלענען, פּאַציענטן אַז. א' צי ט. א' ש ע ה (1). א' ש ט ו ג ד ע, דטשמה. א' צי מער = א) וואו מע געמט אויף געסט; ב) וואו עס וואַרטן פֿאַ-ציענטן בים דאַקטער, קלענען בים אַוואָ-קאַט. "דער א' צי [ביים דאַקטער] איז געווען פֿול מיט פֿאַרשידענע מינים יידן...און דער-הויפט וועבער", אר, ביי דאַקטוירים.

5. באַנעם, אַרנינגעם דורך די חושים אָדער אין שכל; פֿעאָקייט צו פֿאַרשטיין; סכּוּם פֿון דעם וואָס ווערט באַנומען. גיכער, האַפּטיקער אָדער פּאַמעלעכער א. גרויסער אָדער קליי-נער א. א' פֿון אַ געדאַנק. א' פֿון ליכט, פֿון קאַלירן, פֿון ריחות אַזוּו. א' קרייז. "עס איז אַ קונסט פֿון א' און פֿאַרדייען", ד. פּינסקי. 6. אַרנינגעם מיט אַ מעכאַנישן טעכנישן מיטל. דער א' פֿון עלעקטרישן שטראַם, פֿון ראַדיאָ-כּוואַליעס. א' אַ פֿאַר אַ פֿאַר פֿאַר היברירונגען, עלעקטראַנישע כּוואַליעס אַזוּו. א' אַ ג אַ ט ע י. 7. דאָס אַזנאַפּן.

האָבן אים אויפגענומען פֿאַר אַ מלך, נחב, מעשה בבבל-תפילה.

11. אַרננעמען אין אַ גרופע, מצרף זיין. אַ מיטגליד אין אַ חברה, פֿאַראיין אע. אַ עמעצן פֿאַר אַ מיטגליד אַזוו. „איך בעט אַנך, פֿאַרשטיסט מיך ניט, איך בעט אַנך מיך צוערשט אין דער רעליגיאָן אויפצונעמען“, יצחק משה באַדער, היינריך, קראַקא 1893.

12. אַרננעמען אין זיך דורך איינעם פֿון די חושים, אַ קלאַנגען, קאַלירן, די ביטער-קייט, די שאַרסטיקייט.

13. דערפֿילן, דערשפּירן, אַרננעמען אין זיך דורך אַ געפֿיל. אַ חייטיק, פּיין, צער אע. אַ רחמנות. אַ נחה, פֿרייד אע. אַ פּלערלי געפֿילן. אַ טיף, אַ מיטן גאַנצן האַרצן. „אַ סך ערנסטער האָבן עס אויפגענומען די עט-לעכע זיבעער וואָס האָבן זיך צעזעצט אין עזרת-נשים“, מ. טינטש, אַרום דער פֿאַבריק „און אַ פֿלעג איך די בלוטן, די טרערן, און אַ פֿלעג איך דעם ווייטיק-געשריי“, אל. יודיש. „נעם אויף זיין צער, און אויב ער קלאַנגט — זיין קלאַג, הל אַ בלאַט אויף אַן עפּלבוים. „דינע גרויסע פֿרייד...איז צו גרויס פֿאַר מין ענגן [האַרצן], עס קען עס ניט אַ אינגאַנצן, אמד. שלמון עטובֿה, ווילגע 1884.

14. משיג זיין, באַגריפֿען, פֿאַרשטיין (אַרננעמען אין זיך דורכן אינטעלעקט). אַ אַן ענין. ריכטיק אַ אין וואָס עס גייט. „קיינער האָט דערזינל אַזוי טיף ניט אויפגענומען די פֿראַבלעם ווי...“, רייד. „ווי נעמט איר אויף די יודיש...? וואָס פֿאַטייט זיין, רייד.

15. אַרננעמען עפעס צו פֿאַטראַכטן. אַ נאָך אַן ענין. אַ פֿראַגע, נאָך אַ פּונקט אין סדר-היוב.

16. אַננעמען. „נעם אויף דאָס געבעט פֿון זיין דינסט“ (אין תּחניות). „אַ אַלע געשע-ענישן מיט שמחה“, תּניא. קא. „זאַלט דעם אמת אַ פֿון יעדן וואָס זאָגט דיר“, קמ. 1866, № 23. „מע מוז ערשט מאַכן אַזוי אַז דער יוד זאָל קענען אַ ריכטיקע געדאַנקען און אַרנטלעכע מידות“, ממוס. „בישיבֿה של מטה, זעלכזו איז ביי עטליכה...אויף גיגומן וואָר-דין...ער מוז זיך חייבֿ ווישין“, ישי חעגן מעצער עלילת-דום, 1669 [פֿש וו.]. אַ דעם אַרויסרוף. „האָט ער געקאַנט מיט אַלעמען דעם קאַמף אַ“, אַש. תּהלים-יוד. „אויב דו וועסט גוטס טאָן, וועסטו אויפגענומען ווערן“, תּי. בראשית, ד, 7. „אין דריי טעג אַרום וועט פּרעה אַ זיין קאַפֿ“ [= ווידער זיך אַננעמען], דאַרטן, מ, 13.

17. אַננעמען איין זאַך פֿאַר אַ צווייטער, פֿאַררעכענען ווע עפעס אַנדערש. אַ שלעכטס פֿאַר גוטס. אַ עס ווי אַ מולדיקע זאַך. „אַך פֿרייאַט ער זיך ווען אויף אים יסורים קומן, ער נעמט אלש פֿר גוט אויף“, לטו, הקדמה. „נעמט אונדזער גראַפֿהייט פֿאַר העפֿלעכקייט אויף“, טענדזאָ, 461. אַ עמעצן פֿאַר אַ צווייטן.

18. פֿאַרשרייבֿן, פֿאַרצייכענען; אַרננעמען אין רייסטער. אַ די רייד, די צייטאַטן. „אַ סתורה = יעדן אַרטיקל באַזונדער נאָקאַנאָ טראַלירן נאָך אַ רשימה.

19. אַרננעמען, פֿאַרצייכענען, פֿאַררע-

נען געקומען. מע האָט אונדז מיט פֿרייד און מיט טעניץ אויפגענומען, מיט ווינען און פֿליישן אין זילבערנע פֿאַנען און שלאָפֿן גע-לייגט אונדז אויף וויכע דיוואַנען“, הל. יאַ חלום.

4. געבן (מאַכן) אַ קבלת-פנים, אַנטקעגן-קומען אויף אַ באַזונדערן, פֿערלעכן אופֿן (בזם אַנקומען פֿון אַ חשבֿן מענטשן, אַ הער-שער). אַ ווי אַ מלך מיט אַ פֿאַראַד, מיט אַ סאָ-לוט. אַ רבין און זיך אינזשפּאַנען אין זיין קאַטש.

5. אַרננעמען ווי אַ מיטבאַטייליקטן ביי אַ ציווילפֿאַרן, ביי אַן אַפֿיציעלער אַדער שמחה-דיקער סעודה, אין אַן אַחוט, אונטערענונג. אַ יעדן פֿרטיק-צונאַכט פֿרשנד און שכנים. „עס קאַסט טאַקע אַ סך, אַבער מע האָט דאָך געמוזט אַ אַלע חברים פֿון אונדזער בר-מצווה-בחור“, רייד.

6. געבן אַן אוידיענץ, אַן אינטעררווי מצד אַ וויכטיקער פּראָזאָן. דער פּרעזידענט וועט אַ דעם אַמבאַסאַדאָר פֿון... אַ פֿאַרשטייערס פֿון דער פּרעסע. „דער פֿוס איז אים [גאַרי-באַלדין] געשוואַלן...ער נעמט ניט אויף“, קמ. 1863, № 13. „איך וועל אַנך פֿירן צו עטלעכע גרויסע ליבט...און אַז זיי וועלן אַנך אַ זינט איר שוין פֿאַרזאָרגט“, ממוס, מסעות. „דער רב פֿון שטעטל האָט נישט געוואַלט נישט קומען צו מיר, נישט מיך אַ ביי זיך, פּראָ-נאָר גיין!

7. אַרננעמען צו זיך אין קאַבינעט, כדי אויסצוהערן, צו העלפֿן. דער דאָקטער נעמט אויף פּאַציענטן, דער אַוואָקאַט נעמט אויף קליענטן, דער דירעקטאָר פֿון בירואַ וועט הינט ניט אַ.

8. באַגעגענען (געסט, פֿאַרבעטענע) ביי-אַרננענאָגן אַ קאַמיסע אויפצונעמען די דע-לעגאַטן. „די בלאַנדיקע נעמט אויף די וואָס קומען עסן“, רייד. אַ די געסט און אויפֿ-הענגען די מאַנטלען. „אין דער שטוב קומען זיך צונויף אַ סך מענטשן. און אַלע נעמט אויף אַסענע“, א. קאַהאַן, מענטשן פֿון אַלדער.

9. אַרננעמען צו זיך און אויסהאַלטן אַ געוויסע צייט. אַ ביי זיך אַ פֿרשנד אַ גאַנצן חודש. „ער פֿלעגט זיך פֿאַרגינען אַ אויף עטלעכע טעג אַ רבין מיט זיין גאַנצער פּנופֿיאַ, וואָס האָט אַ היפש ביסל געלט געקאַסט“, יק. „איך האָב מין ברודר גאר זער גקיפֿלט [= צוגעשטאַנען צו אים], וויא מן אין [= אים] האָט אַרן גיגומן, ער זאל זיך הער נעמן“, פּראָג, 1.

10. אַנשטעלן אויף אַ (וויכטיקן) אַמט, אויף אַ געזעלשאַפֿטלעכער פּאָזיציע. אַ אַ ניעם רב (שוחט) אין שטאַט. „ווען מן איינע אויף נעמט לראש ישיבֿה אנדרש וואו...“, תקק. „דאר נאך איזט ער פֿאַר איין אבֿד [אַבֿ-בית-דין] תּוך הילסום אויף גיגומין ווארדין“, גה, 66. „דער נאָך האַבין אים קֿק בינג אויף גיגומין פֿר איין רב איסור וויהתר פּסקין, ביי דס זיא האבין זעלין איין רעכטין רב אויף נעמין“, שוײַט פּני יהושע, אַמסט 1715 [הש וו]. „איז דער בעטלער זיי געפֿעלן און זיי

אַ פֿון זאַלץ אין וואַסער. אַ פֿון לופֿט אין אַ קערפּער. 8. געזעלשאַפֿטלעכער אַרננענעם. אַ פֿון אימגראַנטן אין לאַנד. אַ פֿון נייע ביר-גערס.

אויפֿנעמונג — די, זען. פּראַצעס, רעזולטאַט אַדער פֿעאיקייט פֿון אויפֿנעמען. אַיס-פֿע-איק(ייט). „אמתע קריטיק קאָן געבויט ווערן נאָר אויף אַ ברייטער און אַלזשטיקער אַיס-פֿעאיקייט“, שג. לעזער, דיכטער, קריטיקער וו.

אויפֿנעמיק — אַדי. נעגל. 1. וואָס קען אויפֿנעמען; וואָס איז פֿעאיק, ראוי, מסוגל אויפצונעמען. 2. סענסיטיוו, שפּירעוודיק, איע נאַטור.

אויפֿנעמיקייט — די (דאָס), ין. 1. אייגן-שאַפֿט אַדער מידה פֿון זיין אויפֿנעמיק. 2. סענ-סיטיווקייט, שפּירעוודיקייט, פּילעוודיקייט. שאַר-פֿע אַ.

אויפֿנעמעוודיק — אַדי. וואָס האָט די טבֿע אויפצונעמען; וואָס נעמט שטענדיק אויף. אַ צו אַלץ וואָס סיקומט פֿאַר אַרום. **אויפֿנעמעוודיקייט** — די (דאָס), ין. אייגן-שאַפֿט אַדער מידה פֿון זיין אויפֿנעמעוודיק. אַ ראַדיאַ-פּאַראַט מיט דער אַ פֿון... **אויפֿנעמען** — טרו. נעם אויף, ~גענומען, פּד, מג, פּאָד, בעט — ~גענעמען.

1. אַרויפֿנעמען. אַ אויף אַ לאַפֿטעטע, אויף אַ הייגאַפּל. אַ אויף אַ שף, אויף אַ פּאַראַם. אַ אַ אַבערן וואַסער = אַריבערפֿירן איבערן וואַסער (געוויינטלעך וועגן אַ פּאַראַם, אַבער אויך וועגן אַ שילפֿ). „צוריקפֿאַרנדיק פֿון באַרדיטשעו, האָט דער בעל-עגלה אויפֿגענו-מען פּאַרשויענען“, פּראָ. „אַ גלגול פֿון אַ גיגון. 2. צונויפֿנעמען, צונויפֿקלעבֿן. אַ נדבות פֿאַר אַרעמעליט אין אַ רוטער פֿאַטשילע. אַ גלעט פֿאַר אַ חברה. „ולמען תּלך בדרך הטובה ווערן אנשים חשובים אַרום גיהן אויך ווערן חתימות אויף נעמן וכל אַ וואַ ירשום כּפי נדבֿת לבו“, ישַנקס קהלות אהרן, פּרוז פֿד, תּפּו [אַספֿ, יזבל וואוואַ]. „אויך נעם איך אויף אַבאַנענטן אויף דעם חודש...“, קמ. 1866, № 43, מודעה. „ווען ער דיא גבאים...זאך [=] האָט געזען צוקה אויף נעמן, זוא גאב ער...אלו ער בייא זיך האט“, מב, מעשה מב. 3. מקבל פנים זיין, מכניס אורח זיין. אַ אַ (טבערן) גאַסט, אַן אורח. אַ שיינ, וואַרעם, האַרציק, (נאָר) פֿרשנדלעך אע. אַ מיט אַפֿענע אַרעמס. אַ ווי אַן אייגענעם (פֿרעמדן). אַ קאַלט, מיט קאַלטקייט, מיט אַ קרומער מיגע, ווי אַ שוואַ אע. אַ מיט כּבֿוד, מיט דרך-אַרץ. אַ מיט כּיבוד. „ווערט לייבציקע מיט אים אַ נאַענטע מחותנתעט, נעמט אים אויף מיט אַ שיינעם ברוך-הבא. מיט כּיבוד — אַ טאַץ מיט אינגעמאַכטס, ממוס, ווינטשפֿ. „איז זייער הויז [ז] פֿון אַרענאַרעס אין דערפֿערן אַפֿן געווען פֿאַר אַרעמע אורחים, וואָס זענען אויפֿ-גענומען געוואָרן מיט עסן און טרינקען און מיט אַ נדבֿה אויך“, ממוס, שלמה. „אַ געסט — מיט דער גרעסטער פֿרייד, נאָר קומט צו מיר נאָכן עסן!“, פּראָ, געדאַנקען און אידיען. „...פֿלעגט ליבער קומען, זי האָט אים שטענ-דיק אַזוי טרענ, האַרצלעך אויפגענומען“, אר, אין קיר. „מע האָט אונדז געלאָדן, מיר זיי

גיסטירן אויף אַ מעכאַנישן, טעכנישן אָפֿן. אַן אַפּאַרט אױפֿצוגעמען עלעקטראָנישע כּוואַ-ליעס, וואָס נעמט אױף זײַן ראַדיאָ? אַ באַזע-גאנג פֿון שײַן דורך ראַדאַר. „...נעמט מען אַרום די פֿורעמס מיט אַן אַיזערן העמדל וואָס נעמט אױף די לופֿט פֿון...“ 2. פֿרומן, וואָס דאַרף מען וויסן... וועגן אַ וואַגאַנאַקע, כאַראַקטאַר 1932.

20. אַרױפֿגעמען, אַרױפֿגעמען עפעס אין עפעס בײַ אַן אַרבעט־פּראָצעס, אַ אַן אײגל (בײַם שטריקן) = דורכציען אַ פֿאַדעס דורך אַן אײגל אָדער אַ רײ אײגלעך. אַ אַ שטריק (שטריקמאַכער) = אַרױפֿרעלן, אַרױפֿקליקן לען אױף רײפֿן.

21. (בײַ פֿאַרשײדענע אַרבעט־פּראָצעסן) אַרױפֿגעמען אין זיך פֿאַרב, לאַק, פֿאַליטור אע. „דאָס אױפֿגעמעט האַלץ פֿון עפֿלבוים...נעמט לײכט אױף בײַן און לאָזט זיך לײכט באַאַר-בעטן“ בער.

22. אַנקניפֿן, אױפֿשטעלן, אַ פֿאַרהאַנד-לונגען, אַ ענגע פֿאַרבינדונגען.

23. אַנגעמען און אַנגעשטעלן. „ווער אונ-טערעגעס זיך קוואַטיר אױפֿגעמעט אָדער אױך בײַתו אױפֿגעמעט אױף ווײַנקער ווי דרײַטיק טאג אין פֿטור ממוזה“ הרב א. ברודאַ, הליכות עולם, אונגאַר 1864.

אױפֿגעמען זיך — אַ דפֿו. מיט פֿאַרשײדע-נע בב פֿון אױפֿגעמען מיטן צוגאַב: פֿון זיך, אַן אַ פֿיוון, ספּעצ: צוגליקלעכן זיך, צוזאַמענגעמען זיך. האָט זיך אױפֿגענומען אַ הונדערטער, אַ זיך אין אַ באַשטימטער צײַט. „מע האָט אָפּגעדאַונט מנחה, דער עולם האָט זיך אױפֿגענומען אין רעדלעך און מע האָט געשמועסט, דער יודישער פֿאַרפֿסט, וואַרשע 1881.

אױפֿגעמעניש — דאָס (די), זיך. געדויערדי-קער פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿגעמען (זיך).

אױפֿגעמער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. 1. ווער עס נעמט אױף, דער אַ פֿון סחורות אא. 22. „[ש. גיגער] איז געווען מער לערנער ווי טעאַרטיקער, מער אַ ווי אַנזאַרפֿער“, שטרײַגלער, אײק, 1956. 2. אַפּאַרט אױפֿצור-נעמען; רעקאָדיר־אַפּאַרט, ראַדיאָ־אַ. טעלע־פֿאַר־אַ.

אױפֿן עמער — אַדוו פֿאַרזע. עמערדיג. פֿאַרקויפֿן פֿלוימען, עפל אַ עי. „לאַכט אױס אַלע חכמות און וויסנשאַפֿטן, טרינקט בראַנפֿן אַ עי“, ייִג, כּל־בוניק, זשיטאַמיר, 1876.

אױפֿגעמעריש — אַדי. וואָס האָט די טבע, דעם כאַראַקטער אױפֿצוגעמען (מיט פֿאַרשײ-דענע בב פֿון ווערב). אַע פֿעאַיקייטן. „יענער איז האַרט, שטרענג... דער — ווייך, עלאַסטיש, אײ“, שג, לעזער, זיכטער, קריטיקער וו.

אױפֿגעמערישקייט — די (דאָס), זיך. אײגל-שאַפֿט אױפֿצוגעמען. אַ גוטע הַבְּנָה, אַ פֿלינקע אַ.

אױפֿגעמעפֿאַיק — אַדי. וואָס איז מסוגל, צעטיק אױפֿצוגעמען. זען אַ פֿאַר קאַמפֿלי-צירטע לימודים.

אױפֿגעמעפֿאַיקייט — די (דאָס), זיך. אײגל-שאַפֿט פֿון עמעצן אָדער עפעס צו זען אױפֿ־

נעמעפֿאַיק, די אַ פֿון אַפּאַרט. אַ פֿון מענטש-לעכן שלכ.

אױפֿגעצונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אױפֿגעצן. די אַ פֿון וועש פֿאַרן פּרעסן.

אױפֿגעצן — טרוו. נעץ אױף, ~גענעצט. מאַכן אַ ביסל נאַט, פֿלכט. אַ די פֿינגער בײַם מישן אַ בוך.

אױפֿגעצונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אױפֿנערן (זיך).

אױפֿנערן — טרוו. גער אױף, ~גענערט. אױך מיט זיך. געבן מער שפּעץ; אױפֿ־האַדעווען. אַ אַ שוואַך קינד.

אױפֿן פּוד (פֿונט) — אַדוו פֿאַרזע. פּודוויז, פֿונטוויז; אַ סך מיט אײן מאָל. קויפֿן אױפֿן פֿונט, אױפֿן פּוד [= פֿערציק פֿונט]. צרות אָדער נחת אױפֿן פּוד. „בײַם רבינס גבאים קריגט מען עפטש אױפֿן פּוד“, ייִג, וועלט־לוח, אָדעס תרמ"ג.

אױפֿן פּויק — אַדוו פֿאַרזע. אױך: פֿון (אױף) ליציטאַציע, אױף אַן אױקציאָן. [מע פֿלעגט מיט אַ פּויק צוגליפֿרען צו דער ליציטאַציע]. *פֿאַרקויפֿן אַ פֿי = אױך: גיך און וואַלדל פֿאַרקויפֿן און אַנווערן דערבײַ. פֿ: אױפֿן צאַרצאַב'ן. „אַט האָט ער אײך אױסגעלייזט פֿון ליציטשע הענט מע זאָל אײך גיט פֿאַרקויפֿן אַ פֿי, ער האָט באַצאַלט אַבער חובֿות“, ש. בערנשטיין, ר' יאַכצע זל גאה, קעשענעוו 1884.

אױפֿן פּנים — [אױפֿגעמע, פּאַנים] אַדוו פֿאַרזע. אױבנאױף. סאיז (גלפֿיך) אַ פֿי. ידער קוגל ליגט אים אַ פֿי = מע דערקענט גלפֿיך אַן ער איז אַ ייד [וועגן אײנעם וואָס וויל גיט, מע זאָל עס דערקענען].

אױפֿנפֿריחהן — [אױפֿגעפֿריחהן] טרוו. גפֿיחה אױף, ~נפֿיחה. וואַזל. הויך אַרױסלאָזן בויכניגט. „אַ אַ תקיעה דקה“, פֿול.

אױפֿן פֿייער — אַדוו פֿאַרזע. געניצט אױך אין אַ צאָל אײדיאָמאַטישע אױסדרוקן. טויגן אַ פֿי = אײנאַנצן גיט טויגן, זען שעדלעך.

*ברענגען, (אַרױפֿ־פֿירן אַ פֿי = שטעלן אין ספּנה; מאַכן אומגליקלעך. *גיסן בוימל אױפֿן פֿייער = אױפֿהעצן; פֿאַרשטאַקן אַ מחלוקה, אַ קריגעריי. *גיסט ווערן פֿאַרברענט (געשע-דיקט) אַ פֿי = זען מסוגל דורכצוגיין גע-פֿאַרן און גיט ליפֿן דערבײַ.

אױפֿן פֿלעק — אַדוו פֿאַרזע. אױפֿן אַרט; גלפֿיך, תּיפֿף. געפֿינען אַ תּירוץ אַ פֿי. „די פֿפֿייל בליבן אין אים שטעקן, דא שטאַרב ער לייזר אױף דעם ולעקן“, בַּאֲבוּז, 30.

אױפֿן פֿעלד — אַדוו פֿאַרזע. אױך: 1. אױפֿן בית־עולם, אױפֿן בית־החיים. „ערבֿ יום־כיפור אײדער־פֿרי זאָלסטו נעמען אײן מענה־לשון און זאָלסט גיין אַ פֿי“, מסדר אגרת, תקפֿ"ה. אױך: אױפֿן רײַנעם פֿעלד. 2. בײַם טאַן נאַטירלעכע באַדערפֿענישן. גיין, זען אַ פֿי.

אױפֿן צימבל — אַדוו פֿאַרזע. מיט נעמען. אױך: אױפֿן פֿאַרהער; אױף אױסצופֿאַרשן; צו מאַכן חזק פֿון עמעצן. חברה נעמען דעם יאַלד אַ צי. „ווען מע האָט די עלטערע פֿרוי גענומען אַ צי, איז אַרױסגעשוואומען אַן

אומגעוויינלעכע געשיכטע“, י. שמולעוויטש, פֿאַר, 10 VIII 1961.

אױפֿן קאַפּ — אַדוו פֿאַרזע. 1. אױף אױס־ווייניק, אַ יונגעראַן נאָך פֿאַר די שלוש־טע, אָבער מלא וגדוש, האָט ש״ס אַ קי, באַש. 2. גיט גיצנדיק קיין פען אָדער אַן אַנדער מכשיר. באַרעכענען אָדער אױסרעכענען אַ קי. 3. מיט האַע בן. האָבן אין זיגען, לייגן אַכט; געדענקען. האָבן אַ קי אַלע פרטים.

אױפֿן קוק — אַדוו פֿאַרזע. 1. אױפֿן (לויטן) ערשטן אַנגערדוק. „אַ קי איז ער זיך אַ דורכ־שניטלעך מענטשל“, רייז. „אַ קי זעט ער נישט אױס [צו קענען מאַכן שטיקן], אַפּאַ, קאַמע־דיאַנטן. 2. לויט אַן אָפּשאַצונג, אַן פּינגט לעכן וועגן אָדער מעסטן. „דער סאַרט לעדער ווערט גיט פֿאַרקויפֿט אױף דער וואַג, נאָר אַ קי“, וואַלדל, האַנטביכל פֿאַר לעדער־אױס־טאַר בעט, 1922.

אױפֿן שפּיץ מעסער — אַדוו פֿאַרזע. אױך: 1. אַ ביסל, אַ קליין ביסל. אַרײַנטאָן פֿעפֿער אַ ש״ מ. „ער לערנט אױפֿן שפּיץ מעסער“, ש. מאַטל. 2. שאַרף, ראַדיקאַל. שטעלן די פֿאַרזע אַ ש״ מ. „גענומען איז עס דערפֿון וואָס אַמאָל פֿלעגט מען די אױפֿפֿאַדערונג צו אַ דועל אײבערגעבן אױף דעם שפּיץ אָדער שאַרף פֿון אַ שווערד“, יע, יודישע מאַכ־ליט וו].

אױפֿסאַכני(י)ען — (גי)ע אױף, ~געסאַכ־גי)עט. אוטוו — ווערן דאַר, טרוקן. דער בוים האָט אױפֿגעסאַכנעט, געוואָרן טרוקן ווי פֿעפֿער. טרוו — אױפֿטריקענען, אַ עטלעכע שפּיטלעך האַלץ, זיי זאָלן ברענען.

אױפֿסאַפֿען — אוטוו. פֿע אױף, ~געסאַפֿעט. מיטאַמאָל (ווידער, פֿונדאַסני) סאַפֿען, אַטעמען שווער. אַ הויך און מיט העסכות. אַ בײַם לויפֿן. פֿ: אַפֿען.

אױפֿסאַפֿעניש — דאָס (די), זיך. (געדויער־דיקער) פּראָצעס פֿון אױפֿסאַפֿען.

אױפֿסאַקאַמטשען — אוטוו. פֿאַרמען און ב — אױססאַקאַטשען.

אױפֿסאַרטירונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿסאַרטירן.

אױפֿסאַרטירן — טרוו. ייר אױף, ~גע) סאַרטירט. סאַרטירן ביז דער גײטיקער מדרגה. אַ סחורות. פֿ: אַפֿאַרטעווען.

אױפֿסאַרטירן זיך — אוטוו. אַ דפֿו. פֿון זיך (אַן באַפֿעל אָדער אָנשטרענגונג) זיך טיילן אין גרופּעס.

אױפֿסגוואַלד — אַדוו. פֿד. אײבערגעוואַלד; מיט כּוח, קעגן אײגענעם ווילן. צוגעמען אַ „גע-וויין דעם שטנס טיף בײַנאַכט...אַ ביזן איך פֿאַראַן פֿון זינט [דער מענטש] מאַכט מיך וואָר מיט זענע זינד. צו דיר, אַ גאַט, גיט אױף בײַן פֿפֿיך, פֿון זען אַ פֿון מוזן זען, צײַט, מסדרון. „האַבן אַ געוואַלט פֿאַרעסן דעם פּראָסטן פּויערישן אָפּשטאַם“, ייט, פּוילן וו. אױך: אױף אַ'גוואַלד.

אױפֿסדרונג — די, זען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿסדרן (זיך).

אױפֿסדרן — אַרױסרייז, פֿאַרמען — אױססדרן. אױך מיט זיך. סדרן ביז דער גײטיקער

מיט דער נאָז אַ שיכור סמאַרעט אויף. טרוו — אַרעניצען מיט דער נאָז. א' סמאַרגלעכץ וואָס רינט פֿון נאָז.

אויפֿסמאַרקען — אוטוו. קע אויף, גע- סמאַרקעט. סמאַרקען, שנעצן אויף עפעס. א' אויף דער פּאָדלאָגע.

אויפֿסמאַרקען זיך — דפּוו. אויסטיילן פֿון זיך שנעצעכץ. א' זיך אויף עמעצן = (גראַב) אינגארירן עמעצן, זיך גיט רעכענען מיט עמעצן.

אויפֿסמייקען — טרוו. קע אויף, געסמייקעט. אוקר. סל. אויפֿצופֿן, אויפֿפֿליקן. א' אַ זשמוט (בינטל) האָר פֿון באַרד.

אויפֿסמעטניקן — טרוו. איצ, אימפּ נב. געסמעטניקט. סל. אַנמאַכן אַ סמעטניק, אַג טראַגן מיסט, אַפּפּאַל. א' די שטוב, דעם הויף. אויך: סמימניקן.

אויפֿסעטשקען — טרוו. קע אויף, גע- סעטשקעט. וורר, אוקר, פּר. אַנהאַקן, אויפֿ- בראַקן. א' שטרוי.

אויפֿפֿאַרן — אַדוו. אויפֿדאַסני, ווידעראַמאַלן נאַכאַמאַל דאַס זעלביקע (אַדער בעסער), א' קומען מיט די זעלביקע שאלות. א' זיך אי בערטאַן. איבערבויען א'. דער וואָלד בליבט שטיין, ער גייט גיט אַוועק, מעגן פֿאַליעט קומען א'', עט, לידער. אַ צווייטער ערגעץ וועט אויפֿשטיין און מאַלן א', מאַלן אויף אַ נייעם אופֿן, קאַרזאַליק. וו. מײַן האַרץ איז אויפֿגעראַמט א' פֿאַר דיר אַליין, ראַליק. אַ דורכגייער האָט דאַן גערוט. זאָל דין זון פֿאַרמישן א' אים, א' פֿאַרסמען אים דאַס בלוט... מיט ייִדישקייט פֿאַרהאַלנערטע שיריים, צייט, געזאַמלטע לידער וו. אײַך זינג צום יוגנט בלאַט, ווען אַלע מינע פֿינגער צעאַקערן א' זען ביסל ערד אין טאַפֿ, הל, אַ בלאַט אויף אַן עפלבוים. [אויסגעלייגט אויך: אויף סיגנין]

אויפֿפֿאַרן אויך — אַדי. נעגל. וואָס איז אויפֿ- סני. מײַסט אַן אַן אַנזאַג און צוזאַג אויף לידער, יג, איק, 13 vi 1958.

אויפֿשעקען — טרוו. קע אויף, געסעקעט. לאַקל (סאַניק און אומגעגנט), אויפֿוועקן. א' (אַ טויטן) פֿון שלאָף.

אויפֿפֿאַרן זיך — טרוו. יר אויף, גע(ע)סער- חירט. דערלאַנגען צום טיש. א' אַ מאַלצניט, אַז מע זאָל זיך באַלעקן.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. סערפּ אויף, געסערפּט. נעגל. אויפֿשנענדן מיט אַ סערפּ. מענטשן פֿון נאַקעטע פֿעלדער וועלן קומען אין שטאַט אויפֿצוטרעפֿן... דעם פענכער פֿון גאַליקן סוד, ש. מאַל, שאַטן פֿון חוננער,

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זע אויף, גע- סקראַבעט. אויפֿקראַצן, צונויפֿקראַצן. א' דאַס לעצטע ביסל טייג פֿון דייזשע.

אויפֿפֿאַרן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. 1. צר נויפֿנעמען זיך, צונויפֿקראַצן זיך. וואָס ביי אַ קבצן קען זיך שוין א'. 2. מאַכן שהיות, לאַנגע הכנות, א' זיך צו דער אַרבעט ווי אַ גידי צו אַ קרענק.

אויפֿפֿאַרן — יכע אויף, געסקרוכעט. אוטוו. אויפֿציערן, אויפֿטרייסלען זיך (עס זאָל דורכגיין אַ סקרוך דורכן ליפּ). א' ביי

סטראַעט. סל. אויפֿבויען, אויפֿשטעלן. א' אַ מויערל, אַ פֿאַבריקע.

אויפֿפֿאַרן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויפֿ- פּונן זיך; אַרויסשטעלן זיך מיטן אויסזען, מיט מלבושים אַ. א' זיך ווי אַ פּריצטע און אַרויספֿאַרן מיט רייד ווי אַ יענטע.

אויפֿפֿאַרן (נ)צלען — פֿאַרמען און ב- אויס- סטראַע(נ)צלען.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. שע אויף, גע- סטראַעט. אויפֿוועקן, באַוועגן עפעס צו טאָן אַדער גיט צו טאָן דורך סטראַעטן, אַנשרעקן. א' עמעצן צו צאַלן.

אויפֿפֿאַרן — אַ אויפֿטראַען.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. געווע אויף, גע- סטריגעוועט. צונויפֿסטריגעווען, צונויפֿצווען מיט ביליקן פֿאַדעם און לאַנגע שטעך. אויף דערוויל א' אַ מלבוש וואָס מע האַלט אין גייען.

אויפֿפֿאַרן — אַדוו. פּד. איבערצאָרן. וויל איך אפֿך נאָר ווינטשן אַז איר זאָלט א' דעם גאַנצן ימה נשתנה מיטן עבדים היגוי פֿאַר געסן, פּראַק. יעס גייט צו פּסח. ער האַנגלט, און שלאָפֿט גייט גאַנצע נעכט, און קלערט אַלץ: מאַרגן, שפּעטער, אײַ, פּראַק. יבֿטחון. **אויפֿפֿאַרן** — טרוו. זע אויף, געסטיטעט. אוקר. אויפֿוועקען פֿאַדעם אויף אַ שפּול, העלצל, א' אַ זשמוט באַוול.

אויפֿפֿאַרן (י)ען — טרוו. סיל(י)ען אויף, גע- סיל(י)עט. אויך: סיל(י)עווען. דזוו אויפֿציי- ל(י)ען. אויפֿציען, אויפֿקלייבן עפעס אויף אַ פֿאַדעם, אַ שנירל. א' פּערל, קאַרעלן, פֿאַ- טשערקעט אויף אַ פֿאַדעם.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זע אויף, גע- סינקעוועט. אַרביטאַן אַ ביסל בלויכעך, סיני קע (בשמ וואָשן וועט).

אויפֿפֿאַרן — [אויפֿפֿאַרן] טרוו. סך- הכל אויף, געספֿאַרן. דזוו אויספֿאַרן. א.

אויף ס'בוה — אַדוו. א' אויף כּוה. פּד. ״האַט ער [דער מענטש] אַ מין [דעם שטן] געמאַכט... מיט זינע זינדי, צייט, מסטרון.

אויפֿפֿאַרן (י)ען — סיל(י)ען אויף, גע- סיל(י)עט. אוטוו. אַרויסברענגען אַ ביסל שפּעציק. דאַס קינדעלע מיינט סיליעט כּסדר אויף, רייד. טרוו. אויפֿנעצן מיט אַ ביסל שפּעציק. א' די שפיץ פֿינגער.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. קע אויף, גע- סמאַטשקעט. אויפֿזיגן, אויפֿנאַגן, אויפֿקושן (מיט אַ הילך). דאַס קינד איז אַזוי זיס, איך וואָלט אויפֿגעמאַטשקעט אַלע זינע ביינדי- לעך.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זיע אויף, געסמאַ- ליעט. סמאַליען ביז דער גייטיקער מאַט (גע- ווינטלעך — אַ ביסל). אַ אויססמאַליען.

אויפֿפֿאַרן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. פֿון זיך אַנהייבן ברענען מיט אַ פֿייערל (פֿון אַ פֿונק). ״מע האָט אַרבייגעלייגט שניטן האַלץ אין אויחן צום טריקענען, האָבן זיי זיך אויפֿ- געסמאַליעט.

אויפֿפֿאַרן — דאַס (ד'י). פּראַצעט פֿון אויספֿאַרן (זיד).

אויפֿפֿאַרן — ירע אויף, געסמאַרעט. אוטוו. מיטאַמאַל אַרויסברענגען קלאַנגען (ען

מדרגה, מאַס. א' די אַרטיקלען אין קראַם, מע זאָל גיט פֿאַרלירן ציטט זוכנדיק.

אויפֿפֿאַרן זיך — [אויפֿפֿאַרן] אוטוו. קזוו. סודע זיך אויף, געסודעט. זיך צונויפֿפֿאַרן שטילערהייט, בסוד. זיך א' ווי גנבים.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. ״שטשע אויף, גע- ״... שטשע. סל. אויפֿפֿאַרן. א.

אויפֿפֿאַרן — [אויפֿפֿאַרן] טרוו. סוחר אויף, געסוחרט. אויך: סוחרן [סאַכערן]. אויפֿ- האַנדלען, אויפֿקויפֿן (געוויינטלעך, פענץ). א' אַרטיקלען וואָס מע דאַרף זיי אַרויסוואַרפֿן. **אויפֿפֿאַרן** — טרוו. קעווע אויף, געסמאַטשקעוועט. אויך מיט זיך. מאַכן פֿאַר אַ סטאַטיק, געזעצטער, רואיקער, לזטי- שער. א' אַ צעלאַזענעם יוגנט.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. יר אויף, גע- סטאַלירט. פֿטש. מאַכן געדיכטער, שטיפֿער, נאָך אַ לויפֿעניש. א' דעם מאַגן מיט בלויז יאַדעס, מיט ריזן. אויך מיט זיך — אוטוו.

אויף סמאַלע — אַדוו פּראַזע. (אונטערזעלט, גנבים שפּראַך) אויף שטענדיק, אויף אַלעמאַל. ״וויילסטו האַבן אַ וויב א' ס'...״, ביימאַט גנבים. [אין די יאַרן צווישן בידע וועלט- מלחמות אַרבייגעדרונגען אויך אין אַנדערע קרייזן].

אויפֿפֿאַרן — טשע אויף, געסטאַר- טשעט. אוטוו. סטאַרטשען, שטאַרצן אַרויפֿ- צו. ״דער שפיץ פֿון קלויסטער סטאַרטשעט אויף פֿאַר די אויגן.״ טרוו. מאַכן עס זאָל סטאַרטשען. א' די שפיציקע פֿלאַקנס, מע זאָל גיט קענען אַרבערקיכן דעם פּלויט.

אויפֿפֿאַרן זיך — אוטוו. ירע זיך אויף, זיך געסטאַרעט. זיך שטאַרק באַמזען. זיך א' צו קריגן עפעס.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זע אויף, גע- סטויגעוועט. אויפֿלייגן אין סטויגן. א' היי גאַבן גיט.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זע אויף, געסטור- פעט. אויפֿקלאַפֿן אין אַ טופּע אַדער שטייטל. א' פֿאַרפֿעלען. א' פֿעפּער.

אויפֿפֿאַרן — קע אויף, געסטוקעט. אוטוו. (אין קאַרטנשפּילן, ספּעצ סטוקלע) מעלדן אַז מע דאַרף זיך אַפּשטעלן, מער קיין קאַרטן גיט נעמען און זען ווער עס האָט בעסער לויט די פֿללים פֿון שפּיל. די (דער) באַנק האָט אויפֿגעסטוקעט. טרוו. דזוו אויססטוקען. א.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. קע אויף, גע- סטורקעט. דזוו אויפֿטאַרקען. א' מיט אַ שטויס, שטופּ, אויפֿוועקן אַדער צווינגען זיך אויפֿצוהייבן.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זע אויף, גע- סטעכעוועט. אוקר. אַרבייגן עפעס דורך בייטן, דורך אַ חילוף, א' אַ קיר-המציאותל.

אויפֿפֿאַרן (ווען) — אַ אויפֿשטעמפלע- (ווען). ״איינער האָט אַפּגעשניטן דאַס לעצטע בלעטל, איינגעקלעפט אַן אַנדערס און אויפֿגע- סטעמפלט זען אַדרעס, פּראַק. ליטטראַטור און לעבן.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. זע אויף, גע- געסטערטעוועט. דזוו אויפֿטויגעווען. א.

אויפֿפֿאַרן — טרוו. סטראַען אויף, גע-

גיס טאָן. יער איז דען אַ בער (א לייב, אַ פּיר פּערנאָטער, אַ חיה־רעה)? ער וועט דין איז = ביים באַראַיקן אַז עס איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבן פֿאַר עמעצן. ימע וועט מיך (דיך אַזוז) אין קאַשע (אין זויערמילך) גיס אַ = ניטאָ קיין סכּנה; מע קען באַשטיין דאָס אייגענע שטעטל. [סיבאַקומט זיך אַ באַזונדער רער עפֿעקט, ווען אין די פֿאַרבינדונגען רעדט זיך טאַקע וועגן עסן, ביסן ממש, למשל: „...זענען מיך באַפֿאַלן גאַנצע חילות פּריסן, וואַנצן, פֿליי ווי די בערן און האָבן מיך גע׳ וואַלט לעבעדיקערהייט א״, ממוס, פֿישקען. „אַ הונט זאָל מיין האַרץ אַ וואַלט ער משוגע געוואָרן“ = אַזוי ביטער, פֿאַרסט, צווייטיקט איז מיין האַרץ. אַ דעם דרעק (פֿון) אונטער זיך = זיין זייער (משוגע) קאַרג.

3. אַרנינגעמען אין זיך (אזוי ווי שפּיץ). „וויבאַלד דענע רייד זענען געפֿונען געוואָרן... אזוי האָב איך זיי גלייך ווי אויפֿגעגעסן פֿאַר גרויס גלוסטקייט“, חה. 200. „איבער ביכער איז זי גאַר געזעסן און אַן אוצר ספֿרים אויפֿ־געגעסן“, ממוס, יודל. „סײַעסט אויף דער טאָג די טויען פֿון בינאַכטי, מאַג, חשוונדיקע נעכט. אויך וועגן מאַשיגען; דער אויטאָ עסט אויף צו פֿיל בענין (גאַזאַלין); דער אַפֿאַראַט עסט אויף אַ סך עלעקטרע. ענלעך צו דעם; דער האַלב־צערבאַכענער אויוון רייכערט און עסט אויף איבעריק האַלץ.

4. אויסברענגען, אויסגעבן צו קייפֿן (קריגן) עסנוואַרג; פֿאַרלעבן. אַ פֿון זיך דאָס לעצטע העמד; אַ פֿון זיך די (אייגענע) הויט — דז מיט בילדערישער גוומאַ. אַ די ירושה איר: אַ דער באַבעס ירושה. „און פּשיטא גיס אַ פֿרעמד געלט“, פּוקח עורים גײַ, תּײַש. „זיין ביטל געלט האָט ער אויפֿגעגעסן אין וועג און ביטלעכחזיו פֿאַרקויפֿט זינע חפֿצים“, ממוס, ישׁם און יפֿת. אַ עמעצן = אויך: (לעבן ביין עמעצן און) עסן אויף זיין חשבון און דערביי בדות טעלען. „דו ביסט דאָך תּמיד גאַר אויף מיר קאַרג. אזוי פֿיל אורחים עסן זיך אויף...אויף דעם ביסטו גאַרנישט קאַרג“, יפ. אַ פֿרעמדס. „פּאָטרופּסיס...וואָס זינען גאַר גיס ראוי עס צו זיין, וואָס עסן גאַר אויף די תּומישע געלט, אמד, איבז ר׳ אַבּרהם דאַנציג, בית אַבּרהם, ווילנע 1865.

5. פֿאַרדאַרבן, קאַליע מאַכן, איבערפֿירן; אויסעסן. „קנאה עסט אויף וואַ אַגאַסטיצין אין די גלודער“, חס, משלי תקע״ד, יד, 30. [יורקב עצמות קנאה]. „געוונט און פֿריש פֿון איובן, אינעווייניק אַבער האָט שוין דער וואַרעם אַלץ אויפֿגעגעסן“, פּרץ, פֿאַלקסטייִ לעכע געשכּיטן. „די קרענק האָט זי געפֿער אויפֿגעגעסן, ווי איך זאָג אַיך — אַ צעקראַכן מלבוש“, פּרץ, יעלנטי. קללות: פֿראַנצן זאָלן דין אַ = זאָלסט קריגן טיפּיליס; ווערעם זאָלן דין אַ = גיין אין דרערד. אַ איינער דעם אַנדערן = פֿאַרקאָנקורירן. „איר זינט זיך מפרנס און לעבט איינער פֿון דעם אַנדערן, איר עסט אויף און פֿאַרדאַרבט איינע די אַנדערע, ממוס, קליאַטשע.

אַ אויף עפעס די ציין = זיין זייער געניט אין עפעס [ערשטיקער ב: קאַליע מאַכן די

בין אויף גגעסין וואַרין זיא זיך זוימן על השלחן, נצו, במדבר, כח/ב. „אַלע קרבנות וואָס די מצווה איז אויפֿצוועסן זיי אין איין טאָג, מעג מען זיי עסן די גאַנצע נאַכטי, זרעם, ו/א. „נעבן מיין קליאַטשע איז ניטאָ קיין ברעקל היי, זי האָט עס אינגאַנצן אויפֿגע־געסן, גיס איבערגעלאָזט אַ בלעטל“, ממוס, קליאַטשע. אַ קעסט = אַפּזינן ביים שווער די באַשטימעט ציט פֿון קעסט. „צוגעזאָגט זעקס יאָר קעסט, און דער איידעם האָט זיי אַלע אויפֿגעגעסן“, אמד, ווער צינקעט און די ציג, ווילנע 1868.

אַ מיט עמעצן אַ זעקל (אַ טאָפּ, טעפל, טון, טונבל, פֿעסל) זאָלץ = זיין מיט עמעצן אַ לענגע ציט. געוויינטלעך געניצט מיט ניט = גיס קענען זיין, לעבן, אויסקומען מיט אַ מעני טשן אַ לענגערע ציט. „איידער מע דערקענט אַ מענטשן, מוז מען פֿרזער מיט אים אויפֿעסן אַ שפֿעל זאָלץ“, שווי. „מיטן בעל־הבית האָט ער קיין טאָפּ זאָלץ גיס אויפֿגעגעסן“ = גיס געווען ביי אים אַ משרת (אַ געזעל) אַ לענגערע ציט. „ער וועט מיטן ווייב קיין פֿעסל זאָלץ גיס א״, קמ. 1866, Ne 46 = ער קלייבט זיך זי אַפּגוטן. אַ אַ העלט = זייער אַ סך. „ער וואַלט געקענט אַ אַ וועלט, אַדאָ האָט ביי אים מעשה שטן זיך גיס געלענען אַפֿילו אַ ברעקל ברויט ווי אַ כּוּז׳, ממוס, מסעות. וואָס איז דאָס, אַ שטיקל לעקען אויפֿצוועסן? = מיינסט, סאיז גרינג סאיז אַ געשמאַקע זאָך? אַ שטיקל ברויט פֿאַר אים גיס אויפֿצוועסן = עס עקלט פֿון אים (ער איז שמוציק, מאַכט מיט אויסעווייט אע). אַ ווי אַ (היינט) יאַגדע, ווי אַ בער אַ יאַגדעלע, ווי אַ צוקער־לעקעל.

2. אויפֿפֿרעסן; פֿאַרענדיקן עסן גיך און אַ סך. „אַ בייזע חיה האָט אים אויפֿגעגעסן, פֿאַרצוקן פֿאַרצוקס געוואָרן איז יוסף“, תּי, בראשית, לו, 33. „ער האָט זי גיס געקאַנט געפֿינען און מן הסתם האָבן אים [?] חיות רעות אויפֿגעגעסן“, חנה, יעשה מבפּערגער וועני. „די ביינער זענען אויף עטלעכע מיל אַרום דער שטאַט געלענן, און די הינט האָבן דאָס פֿלייש אויפֿגעגעסן“, מעשה אומן. „משפט מיך פֿאַר צולאָזן אַז מענטשן־הינט זאָלן אַ אויף טויט ישראלס היזגעזינדי, הל, אין טרעבלינגע... אַ אַן אַקס מיט די הערנער (מיט די קאַפיטעס); אַ אַ פֿערד מיט די פֿאַר־קעוועס (מיטן זאָטל) = (וועלן, קענען) אויפֿ־עסן זייער אַ סך. איך (ער) וואַלט אַ דעם שוּר־הבר (מיט די לאַפּטשעס), אַ דעם לויטן אַן כּריין = מען איז שטאַרק הונגעריק. „ער עסט די שול מיטן אַלמימר אויף“, טענדלאָז, 528 = ער איז אַ גרויסער פֿרעסער. אַ אַ לעבעדיקן, אַ לעבעדיקערהייט = אַ זיין זייער בייז אויף עמעצן; ב) זיין זייער אכזריותדיק צו עמעצן; ג) גוט אויסזידלען, האָבן גרויסע טענות. „דען ווען מיר איינר מיין טאג העט זעלין זאגן פֿון אַזוי איין צער, העט איך אין [=] אים גיויש [=] געווישן אויף געשין“, פּראַג, 54. ימע וועט דין גיס אַ לעבעדיקער־הייט (אַ לעבעדיקן) = דאַרפֿט גיס מורא האָבן, מע וועט דיר קיין צו פֿיל שלעכטס

אַ מינדסטן ריר. טרוו — מאַכן אויפֿצוועסן. אַ קינדער מיט אַ מעשה וועגן אַ בייזן מכשף. אויפֿסקריטשען — אוטוו. „טשע אויף, אַגעסקריטשעט. סל. פּלוצלינג אַנהייבן קרייִ צן מיט די ציין, אויך אַ מיט אַ שוואַק אע. אויפֿסקריפֿען — פֿע אויף, אַגעסקריפֿעט. אוטוו — מיטאַמאַל אַנהייבן סקריפֿען. געבן אַ סקריפֿען. אַ מיט דער טיר. טרוו — אַרויסזאָגן, אויפֿשרעבן עפעס וואָס ווירקט ווי סקריפֿעדיקע קלאַנגען. אַ אַ פֿאַר ווערטער, גראַמען.

אויפֿסרחה(נען) — [סאַרענען] אוטוו. סרחה, סרחן אויף; אַגעסרחה, אַגעסרחהנט. שטאַרק אויפֿשטינקען. אַ אַזוי אַז מע זאָל מוזן אַרויסלויפֿן פֿון שטוב. אויפֿענבערן — טרוו. יער אויף, אַגעעגבערט. אויפֿענענען דורך עגבערן, אַ אַ לאַך. אויך פֿיג: ער עגבערט מיר אויף דעם קאַפּ. אויפֿעט — קאַנווערב. דזו אויף. די פֿאַלקס־טימלעכע פֿאַרעם פֿון קאַנווערב אויף (זייער) אַלט אין זי, אויך אין אוקר, זעלטענער אין פּר, אַפֿטער צוליב ריטמיק, באַזונדערש אין סוף זאָך, דער לעצטער טראַף זאָל זיין גיס גייט און גייט, וואָס הייסט דאָ אויפֿעט? „איר טוט ער אין טאג אַפֿט“, לטו, ג/א. „הייבט זיך בושעליכע אויפֿעט פֿון געזעס, פֿון נעסט פֿון איר“, בראַד, אַנדאָס גוטס. [אַרויסרייד אַ אויף].

אויפֿעטעמען — אַ אויפֿאַטעמען. אויפֿעיוושושן — [אייפֿעשן] עיוושושן אויף, אַגעעיוושושן. אוטוו — מיטאַמאַל אַנהייבן עיוושושן, שטינקען. אַ אַז דער קאַפּ זאָל פֿאַר־שטאַדעט ווערן. טרוו — 1. דזו אויסעיוושושן, טרוו. 2. (אויפֿ)טאָן עפעס שלעכטס, גראַב.

אַ חילדע רכילותן. אויפֿעלמטערן זיך — אוטוו. יער זיך אויף, זיך אַגעעלטרט. מיטאַמאַל ווערן אַלט פֿאַר דער ציט. אַ זיך פֿון צרות. אויפֿענדיקונג — די, יען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿענדיקן. די אַ פֿון אַן אַרבעט.

אויפֿענדיקן — טרוו. ייק אויף, אַגעענדיקט. פֿטמ. מיטאַמאַל אַדער גיך ענדיקן, פֿאַרעני־דיקן. אַ אַן אַרבעט. אויפֿענטפֿערן — טרוו. יער אויף, אַגעענט פֿערט. פֿטמ. דזו פֿאַרענטפֿערן, מיטן בייִ טעם: פּלוצלינג גיך.

אויפֿעסונג — די, יען. פּראַצעס אַדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿעסן (זיך).

אויפֿעסן — טרוו. עס אויף, אַגעעסן. 1. פֿאַרענדיקן עסן (וואָס איז צוגעגרייט, וואָס מע וויל), אַ דעם צימעס, דעם טשאַלנט אַזוז. „זינט גיס צו זי, מע זאָל דין גיס אַ; זי גיס צו ביטער, מע זאָל דין גיס אויס־שפּיען, שווי. „אַז מען עסט אויף דעם בייגל — בלייבט אין קעשענע די (דאָס) לאַך“, שווי. מיר אַז מע דערלאַנגט פֿלייש — עס איך אויף, ווס מיט עוף, וואו אויף הערט אַרויס־גערעדט אַף. „אַ אַ פּוּז און בענטשן ווי נאָך אַ (גרויסער) סעודה“, פּוּז [ביים קלאַנג זיך אַז מע גיס הייניק צום עסן]. „חיה זיא האַר

ציינ עסנדיקן. „אוי, קען איך די חובעלעך מיט זייער חן! אויפֿגעגעסן האָב איך שוין דערויף די ציין“, ממוס, יוד. „אויף וויפֿאַרן [= וואָלן] האָט ער די ציין אויפֿגעגעסן“, פּרָג, געדאַנקען און אידיען. „איך האָב שוין אויף אַזעלכע ספּעקולאַציעס מבינע ציין אויפֿגע געסן“, שט, יקנה"ז. „איך האָב שוין מבינע ציין אויפֿגעגעסן אין די קאַטאַרגעס“, הל.

6. אינגאַנצן פֿאַרצערן; אַזוי ווי אַנשלינגען. דאָס געשעפט וועט אַ די גאַנצע ירושה, אַ דעם קאַפּיטאַל בני אַ ספּעקולאַציע, דער פּראָצענט עסט אויף דעם קרן = ווען עס קומט אויס צו צאָלן אַזוי פּיל פּראָצענטגעלט אַז מע פֿאַר לירט דעם גרונטקאַפּיטאַל. „דער פּראָצענט וועט דאָך אַ דעם קרן, וואָס וועט איר אויס ספּעקולירן אַז איר וועט לענגער האַלטן?“, אר, פּלאַקסי. „למען וועט מבינ גאַמען ניט אַפּדרוקן די פֿאַנטיקער וועט מיך עוקר מן השורש זיין, א״, פּרָג, געדאַנקען און אידיען. 7. אַ ביזע עין־הרע האָט אים אויפֿגעגעסן = ער איז אומגעקומען (געשטאַרבן) פֿון אַן עין־הרע. די רעדער עסן אויף דאָס געשעפט (פֿאַרדינסט) = די הוצאות פֿון אַרומפֿאַרן אַדער פֿירן סחורה פֿאַרשלינגען די גאַנצע הכנסה.

7. שטאַרק מבער זיין; פֿאַרשאַפֿן ערגער־ניש, קרענקעניש — אין די אויסדרוקן: אַ דאָס האַרץ, די גאַל, די לעבער, קנאה (אייפֿער־זוכט, ניט־פֿאַרגינעריע אע) עסט אים אויף. שטאַרק דערגיין די יאָרן און אַ מעצען. אַ אַ לונג, די גאַל.

8. אַ מיט די אויגן = אַ באַגערן עפעס זייער שטאַרק, אַ מיט די אויגן דעם גאַנצן טיש, אַפּילו מיט די פּלים. אַ פּרוי מיט די אויגן. אַ די גאַנצע שטאַט (מיט די פֿאַר־שטעטלעך דערצו) מיט די (טרייפֿענע) אויגן; (ב) זייער ליב האָבן מעצען, זיין באַגניסטערט פֿון מעצען (עס ווערט אויך דורכגעלאָזט: מיט די אויגן). „ער האָט זי האַרציק ליב, ער וואָלט זי אויפֿגעגעסן“, רייד. „דערווען דאָס ערשטע מאַל זי ווואָרן, האָט זי אים שיער ניט אויפֿגע געסן“, שט, אין סטורעס. „אַט די פּשוטע יידן עסן אויף אַזע רעדער מיט די אויגן, רייד. (ג) מקנא זיין, ניט פֿאַרגינען. אַ דעם קאַני קורענט מיט די אויגן. אַ אַלעמען, די גאַנצע שטאַט (פּרגל פּונקט א) מיט די אויגן. (ד) געבן אַן עין־הרע. „שפּרעך איר אַפּ אַ גוט־אויג, מע האָט דאָס קינד אויפֿגעגעסן“, ש. בערנשטיין, ר יאָכצע זל גאה, קעשענעו 1884.

אויפֿעסן זיך — אַ דפּו. שטאַרק חרטה האָבן; געמען זיך צום האַרצן; פֿאַרדריסן ביז גאָר (צו מאַכן עמפֿאַטישער ווערט נאָך צוגע געבן; אַ לעבעדיקן אַדער לעבעדיקערהייט). אַרויסכאַפֿן זיך מיט אַ נאַרישקייט און דערנאָך זיך אַ זיך אַ לעבעדיקן פֿאַרן דורכלאָזן אַזאַ טייערע געלעגנהייט. „דערמאַנט בעסער ניט. כּהאַב זיך שוין גענוג אויפֿגעגעסן... ענוג געבראַכן דעם קאַפּ“, בערג, ביים דניע פּער. 1.

אויפֿעסעניש — דאָס (די), זי. געדייערדי קער פּראָצעס פֿון אויפֿעסן (זיך). „לעכ׳ן“.

אויפֿעסקן זיך — [איינען זיך] אַוטו. עסק זיך אויף, זיך געעסקט. מיטאַמאַל אַנ־

הייבן זיך שטאַרק פֿאַרנעמען מיט עפעס. אַ זיך מיט קהילה־וואָלן.

אויפֿעפֿענונג — די, ען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿעפֿענון.

אויפֿעפֿענען — טרוו. עפֿן אויף, געעפֿנט. 1. מיטאַמאַל (וידער, פֿונדאַסני) מאַכן אַפֿן, עפֿענען וואָס איז פֿאַרמאַכט; עפֿענען ביז צו דער גייטיקער מדרגה. אַ דאָס פֿענצטער אַרביי צולאָזן אַ ביסל פֿרישע לופֿט. אַ די טיר אינ־גאַנצן. „גאַט, עפֿן אויף די טויערן פֿון תּלילה (פֿון רחמים, פֿון גאַנד)“ — כּאַראַקטעריסטיש פֿאַר תּלילות און תּחינות. „ער איז אַרויף מיט אַמפּעט אויף די שטיבלעך, אַזעקקערקט דאָס פּרוכּת, אויפֿגעפֿענט דעם אַר״ן, אַש, תּהילים״. אַ די אויגן = קוקן מיט אינ־טערעס, מיט פֿאַרהאָנדערונג אַדער דערווען וואָס מע האָט פֿריער ניט געהאַט באַמערקט. אַ דאָס מויל = אַנהייבן רעדן (טענהן, זיד־לען, זאָגן עפעס חוצפּהדיקס). אַ די אויערן (מויל און אויערן, נאָך און אויערן) = אַ צו־הערן זיך מיט גרויס גיפּעריקייט און אויפֿ־מערקשאַפֿט; (ב) זיין שטאַרק פֿאַרהידושט. אַ דאָס האַרץ = אויסדערציילן וואָס עס דריקט, אַפֿן אַרויסברענגען געפֿילן.

2. אויפֿברעכן, אויפֿרייסן, אַ די טיר מיט אַן אַמזן. אַ אַ קאַסטן מיט אַ האַק. אַ אַ וואונד = א) אַפּאָפּרייסן, אַפּוויקלען דעם באַנדאַזש; (ב) דערמאַנען, קלאָר אַרויסהייבן אַ צרה, אַן אומגליק אַט. אַ אַן אַלטע וואונד = זי וועגן אַ לאַנגאַניקער צרה (וואָס מע וויל פֿאַרבעסן). אַ דעם קאַפּ = א) שטאַרק צעממיתן; (ב) אויפֿקלערן, מאַכן קלוג. אַ דעם הימל (די הימלען) = א) שטאַרק בעטן צו גאָט (מיט אַ געוויינ, יללה); (ב) בכלל הויך שרייען. ער גוואַלדעוועט אַזוי אַז ער עפֿנט אויף די הימלען.

3. אויפֿמישן, אויפֿבלעטערן. אַ אַ בוך, אַ העפֿט. אַ אַ ספֿר = אויך: (אַנהייבן) לער־נען תּורה. אַניט אַ קיין ספֿר = אויפהערן לערנען, זיך ניט פֿאַרנעמען מיט לערנען. „די שוויגער באַיאָכצעט אים ביים עסן, [ווייל ער עפֿנט קיין ספֿר ניט אויף, זלמן סטובּנל, זחנים, וואַרשע 1874. אַ אַן אַלטן חשבון = דערמאַנען אַלטע טענות, ווידער קומען מיט תּביעות. אַ אַ גינעם קאַפּיטל = ביטן די פֿירונג, די באַציאָנונג צו מעצען; אַנהייבן עפעס נישט.“

אויפֿעפֿענען זיך — אַ דפּו. 1. זיך אַליין אויפֿעפֿענען, פֿון זיך אַנזיין אויף דעם כּוח וואָס עפֿנט אויף. „עס עפֿענען זיך אויף ביידע טירן, און דעם חתן ברענגען צו פֿירן דער רב, די קרובים און מחותנים“, שט, ליי דער. „עפֿנט, טויערן, ברייט זיך אויף, עפֿנט הויך זיך ביז אַרויף“, ממוס, שלמה. 2. זיך אַנטפּלעקן, זיך ווייזן. „עס עפֿנט זיך אויף פֿאַר מבינע אויגן אַ שטיק לאַנג, וואונדער־שיין, נאָר אַ געמעל׳, ממוס, קליאַטשע.“

אויפֿעצהן — [איינען] טרוו. עצה אויף, געעצהט. געבן אַן עצה, אַן אַנזיין און אויפֿטאַן, זען מע זאָל דורכפֿירן. אַ מעצען [דאָס] דעם געטפֿער וואָס ער דאַרף געבן.

אויפֿעצהן זיך — אַוטו. אַ דפּו. דזו אויס־עצהן זיך. אַ מיטאַמאַל אַנהייבן אַדער ענ־

דיקן האַלטן אַן עצה מיט מעצען. אַ זיך מיט אַ פֿריינד, מיט אַן אַדוואָקאַט.

אויפֿעקלען — אומפּ, אוטוו. עקלט אויף, האָט געעקלט. פּלוזלינג, מיטאַמאַל דורכגענומען ווערן פֿון אַ געפֿיל פֿון עקל. עס עקלט אויף פֿון אַזאַ מיאוסקייט.

אויפֿעקן זיך — אַוטוו. עק זיך אויף, זיך געעקט. זיך שטאַרק ערגערן, זיך זאָרגן. אַ זיך איבער (נאָך) עפעס, דאָס לעבן זאָל ווערן ניט גיחא.

אויפֿערגערונג — די, ען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿערגערן.

אויפֿערגערן — טרוו. ער אויף, געערגערט. פֿאַרשאַפֿן ערגערניש, צער, עגמח־נפשׁ. אַ מעצען, אַז יענער זאָל ווערן רויט און טויט.

אויפֿערגערן זיך — אַוטוו. אַ דפּו. באַ־הערשט ווערן פֿון ערגערניש, פֿון עגמח־נפשׁ. אַ זיך פֿון יעדער קלייניקייט. אויפֿעסן זיך לעבעדיקערהייט. גרינג זיך אויפֿצווערגערן און שווער זיך צו באַראַויקן.

אויפֿערהייט — אַזוו. לז. ווען מען איז אויף, וואָך; אין מצב פֿון זיין אויף. ליגן אַ, ניט קענען אַנשלאַפֿן. אַ הערן וואָס מע רעדט. אַ אויפֿאַדקאָווען — טרוו. אַזע אויף, גע־פּאַדקאָוועט. (שפּאַסיק) אונטערפּאַדקאָווען. אויפֿגעבן פּאַדקאָוועס; אויפֿפּאָזן מיט גינע פּאַדקאָוועס. „אַ דאָס פֿערדל און אונטערפּאַד־קאָווען זיך מיט אַ שטעפּסל׳. פּ 5: פֿאַר־ד־קעווען.“

אויפֿפּאַטל(י)ען — טרוו. ל(י)ע אויף, גע־פּאַטל(י)עט. צעשויערן די האַר, מאַכן אַרויס־שטאַרצן אַ בינטל האַר. אַ די האַר אויפֿן קאַפּ.

אויפֿפּאַטשן — טרוו. פּאַטש אויף, גע־פּאַטשט. 1. אַרויפֿפּאַטשן, אַרויפֿהאַרפֿן, אַרויפֿ־פּליאַסקען, אַ ליים אויף דער וואָנט, פּלומרשט פּאַרטינקווען. 2. מאַכן עפעס דורך פּאַטשן פֿון אויפֿגעגאַנגענעם טייג האָט מען זיך גענו־מען אַ קיילעדיקע לעבלעך ברויט. 3. צונויפֿ־מישן, פּענע. אַ לאַקס מיט ציבעלע — נאָ דיר, קוויק זיך דערמיט.

אויפֿפּאַטשעניש — דאָס (די), זי. געדייער ערדיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿפּאַטשן.

אויפֿפּאַטשער — דער, ס. וון נב. שלעכ־טער מאַלער, מוליער אע (ביי מלאכות וואָס ס׳איז פֿאַראַן ביי זיי דער פּראָצעס פֿון אויפֿ־לייגן, אויפֿפּאַרבן).

אויפֿפּאַטשקען — טרוו. קע אויף, גע־פּאַטשקעט. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן פּאַטשקען. אַ אַ בויען פּאַפּיר. 2. שלעכט, גיך, טאַג דעט עפעס אויפֿשריבן (אָדער אַפּטאַן שלעכט יעדן מין אַרבעט מיט אַ פּען, פּענדזל, באַרשט). אַ אַ פּיזאַזש.

אויפֿפּאַטשקען זיך — אַוטוו. אַ דפּו. אַן אַנטשטערנונג פֿאַרטיק ווערן מיט אַ שלעכ־טער אַרבעט. „איר מיינט טאַקע אַז איך האָב איבער דעם געהאַרעוועט? אַזאַ ראַמאַן האָט זיך אויפֿגעפּאַטשקעט איינס און צוויי“, רייד.

אויפֿפּאַטשקעניש — דאָס (די), זי. געדייער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿפּאַטשקען.

אויפֿפּאַיען — טרוו. יע אויף, געפּאַיעט.

אויפהאדעווען (נאר וועגן שטוב־בעלי־חיים אין זייער זייג־פעריאד).

אויפפאל(י)אסקען, פאליושקען — אויפפאליוסקען.

אויפפאליוטורן — טרוה. טור אויף, ~ (געז) פאליטורט. ווידער, פונגאסני באארבעטן מיט פאליטור. וויל מען די פאליטור זאל אויסזען ווי א שפיגל מוז מען דאס האלץ מערערע מאל א"י בער.

אויפפאליען — טרוה. ליע אויף, ~ געפאָר־ליעט. 20. 1. שטארק אויפהייצן, אויפברע־גען. א' דעם אויוון. 2. אויפשיסן, אַרויפשיסן. **אויפפאלירונג** — די, יען. פראַצעס אָדער רעוולטאט פֿון אויפפאלירן.

אויפפאלירן — טרוה. יר אויף, ~ געפאלירט. אויפפונן דורך פאלירן. א' די מעשענע קנעפ, זיי זאלן גלאַנצן ווי גאלדענע.

אויפפאלמען — טרוה. יעס אויף, ~ געפאל־מעסט. 1. עפענען דורך פאלמעסן. א' דעם מת. 2. האוויינגערש, שטעכן מיט אַ מע־סער. "מיש זיך ניט, אָדער איך פאלמעס דיר אויף דעם בויד".

אויפפאלסטערן — טרוה. יער אויף, ~ גע־פאלסטערט. 7. אַרײַנגשטאָפן מאַטעריאַל בײַם טאַפּעצירן. "די קאַנאַפּע איז אײַנגעפאַלן, מע דאַרף זי א"י".

אויפפאלסן — טרוה. פאָמס אויף, ~ גע־פאָמסט. אויפפונצן, אויפפאַרבן מיט טיף־רויסן קאליר.

אויפפאלמפּען — טרוה. יעס אויף, ~ געפאַמ־פעט. 1. אַרויפפאַמפּען. א' וואַסער. 2. אויפ־בלאָזן דורך פאַמפּען. א' די רעדלעך פֿון ווע־לאַסיפעד. 3. אויפבלאָזן בכלל; מאַכן רע־קלאַמע; אויף אַ גוזמאדיקן אַפֿן גרויס מאַכן. א' עמעצן, מאַכן פֿון אַ זשערעבעץ (לאַשיקל) אַ העלפּאַנט.

אויפפאלמפּעניש — דאָס (די), זי. (געדויר־ערדיקער) פראַצעס אָדער רעוולטאט פֿון אויפ־פאַמפּען.

אויפפאלנצען — טרוה. יער אויף, ~ געפאַנג־צערט. אויך מיט זיך. באַדעקן פֿון אויבן מיט אַ פאַנצער.

אויפפאלנקעווען — טרוה. ווע אויף, ~ גע־פאַנקעוועט. אויך מיט זיך. [ווייכער נ] אויפהאדעווען און צעפאלעווען, צעפעשטשען. א' אַ בײַחייד.

אויפפאלסונג — די, יען. פראַצעס אָדער רעוולטאט פֿון אויפפאַסן. די א' אויף די קיני־דער. "דער דאָקטער... האָט מיר פֿאַרזאָגט איך זאל רואיק זײַן, און איך זאל גוטע א' האָבן", זאָגט בורשטיין, די פֿאַרשיכערטע קינד, ווילנע 1878.

אויפפאלסטן — טרוה. פאָסט אויף, ~ געפאַסט. פֿסט. דזוו אויפפאַסטן.

אויפפאלסירן (זיך) — אויסו, דריט־פערוואַניק. פאַסירט (זיך) אויף, (זיך) ~ (גע)פאַסירט. פֿסט. פּלוצלינג געשען, זיך טרעפֿן, "עס פאַסירט אויף בײַ אים אויך אַ גוטע מינוט, דעמאָלט זאָגט מען: אַ בער און וואַלד איז געפּאַרט". "וואָס עס קען זיך זאַלן א' אין לעבן".

אויפפאלסן — טרוה. פאָס אויף, ~ געפאַסט. 1. אָפּהײַטן (באַדיגען, דערלאַנגען דאָס גײַט־

קע אט). א' אַ קראַנק, אַ קליין קינד. "און דאָס יוגל אַברמהמטשע האָט אַזוי גוט אויפ־געפאַסט דעם מאַן אירן", ווינט, יזאָס לעבן. "א' זאָלסטו אַליין מיר, ביז איך הייב אָן ווי דער לעבן", יחואַש, הינאַוואַט. 2. אָנגע־שטרענגט אַכטונג געבן אויף עפעס. א' יעדע באַוועגונג. "ווי זי חנה האָט לאַנג מתפלל געווען פֿאַר גאָט האָט עלי אויפגעפאַסט איר מויל", תי, שמואל א, א, 12. 3. נאַכקוקן; באַוואַכן. געוואָרן אומרואיק, דען זיי האָבן געמיינט, דאָס מע פאַסט זיי דאָ אויף, אַמז, דער קאַראַבעניק, ווילנע 1877. 4. אויפ־היטן. "דאָס געלט וואָס איך גיב אויס אויף צדקה... [ווערט] גאַנץ גוט אויפגעפאַסט, עס וועט אַ גראַשן אין גוועץ ניט גיין", פּלאַי, המתדבר בצדקה, וואַרשע תרנ"ב.

אויפפאלסן — אויסו. אַ דפּוו. 1. ציטוועלליק אַכטונג געבן. א' אויף דעם קינד, ווען די מאַמע גייט אַוועק. 2. אָפּהיטן (עס זאל ניט קאַלע ווערן) אָן אומבאַלעבטע זאָר. א' אויף אַ גיב קלייד, עס זאל אויף דעם קיין פֿלעק ניט פֿאַלן. 3. זיין אָן אָפּהיטער, משיגה, פֿאַרוואַלטער, אָנפֿירער. א' אויפֿן הויף, אויפֿן מאַיאַנטיק, א' אויף פֿשרות. 4. לייגן שטאַרק אַכט אויף עפעס. א' אויף טהרת המשפּחה.

אויפפאלסן זיך — רעפּל און קוואַ. דער אַלטער פאַסט זיך אויף מיטן עסן. די צוויי אַלטיטשקע פאַסן זיך אויף.

אויפפאלסעווען — טרוה. ווע אויף, ~ געפאַ־סעוועט. אויפֿפֿענען, אויפֿשנידן פאַסנווייז. א' דעם בויד מיט עטלעכע מעסערשניט.

אויפפאלסעניש — דאָס (די), זי. געדויער־דיקער פראַצעס פֿון אויפפאַסן (זיך).

אויפפאלסער — דער, יס. וון יין, יקע, יס. ווער עס פאַסט אויף, האָט (האַלט) די השגחה; אויפזעער. "ער האָט מענטשן אים אויף זיין גוט אַרײַנגעאַרדנטן גוט", ד.ב.

אויפפאלסן — טרוה. פאַפּ אויף, ~ געפאַפּט. אויפֿקלעפּן, צונויפֿקלעפּן מיט פאַפּ, קלעפ־שטאַף. א' לזחונט אויף לעדער.

אויפפאלסן זיך — אויסו. אַ דפּוו. 1. צו־נויפֿקלעפּן זיך. 2. ווערן ווי פאַפּ. "די קאַשע איז געוואָרן קאַלט און האָט זיך אויפגעפאַפּט".

אויפפאלסונג — די, יען. פראַצעס אָדער רע־זולטאט פֿון אויפפאַסן.

אויפפאלסן — טרוה. פאַק אויף, ~ געפאַקט. 1. צונויפֿפאַקן, פֿאַרפאַקן; צונויפֿלייגן. א' די זאַכן אין וועג אַרײַן. 2. פּונאַדערפאַקן. אַרויסנעמען פֿון דער פֿאַרפאַקונג. א' דעם קאַסטן, אַרויסנעמען פֿון דאָרט זאַלן. 3. אַרויפ־פאַקן, אַרויפֿלייגן, אַרײַנלייגן. "דעם גאַנצן טאַג האָבן זײַ...אַלץ אויפגעפאַקט אויף אירע [זייערען] וועגן", מעשה מג' אחים, וואַרשע 1872. "אונדזערע לײַט האָבן אַלצדינג אויף דעם שיפֿל אויפגעפאַקט", אַלט־ערלעב, ראַביני־זאָוו וו, וואַרשע 1880.

אויפפאלסן זיך — אַ דפּוו. אויך; אויסדער־ציילן ווען זיך, איבערגעבן פרטים וועגן זיך (וואָס מען האָט פֿרעגער ניט געוואוסט). א' זיך פֿאַר פֿרעמדע ווי פֿאַר אייגענע ברידער.

אויפפאלסעניש — דאָס (די), זי. געדויער־דיקער פראַצעס פֿון אויפפאַקן (זיך). **קעכניץ**.

אויפפאלרונג — די, יען. פראַצעס אָדער רע־זולטאט פֿון אויפפאַרן (זיך). "די א' פֿון צוויי פֿאַרשיידענע ראַסעס אין מעקסיקע...".

אויפפאלרטאטשעווען — טרוה. פֿאַרמען און ב. אַ אויספאַרטאטשעווען. א' אַ שטיקל אַר־בעט, אַז סײַזאַל קיין תּחית־המתים ניט אויפ־שטיין.

אויפפאלרטאליעווען — טרוה. ליעווע אויף, ~ געפאַרטאליעוועט. לאַקל (גראַדנע). אויפ־קליבן, צונויפֿנעמען. א' אַ פּאַר רובל.

אויפפאלרן — טרוה. פֿאַר אויף, ~ געפאַרט. 1. צונויפֿפאַרן; פֿאַראייניקן. א' אַ הינקעני־דיקן מיט אַ בלינדן. א' שקר מיט שלימול. 2. דורכפֿירן די באַהעפֿטונג פֿון אַן ער מיט אַ זי א' אַן אַראַבישן אָגער מיט אַ סיבירקע.

אויפפאלרן זיך — קוואַ. 1. צונויפֿפאַרן זיך. "איז ווי קען זיך דאָס אַ אָפּיצער מיט מענטש צוזאַמען?" ברענגמאַן, דוד קריג און רעוואַלוצי־ציע. 2. זיך צופאַסן איינער צום צווייטן. אָפּלעבן אינאַיינעם עטלעכע יאָר ביז מע פֿאַרט זיך אויף.

אויפפאלרסקען — אויסו. יעס אויף, ~ גע־פֿאַרסקעט. מיטמאַל אָנהייבן ניסן (וועגן פֿערד). דער אָגער האָט אויפגעפֿאַרסקעט.

אויפפאלרעכניץ — דאָס (די), זי. (יער). פּראַ־צעס אָדער רעוולטאט פֿון אויפפאַרן (זיך). איר, פּעס.

אויפפאלרען — טרוה. יער אויף, ~ געפאַרעט. 1. מאַכן עס זאל גיין פֿאַרע. 2. אויפֿוידן, אויפ־קאַכן. א' דעם סאַמאַוואַר. "א' די קישקע, די געדויערעם = עסן (טרינקען) צו הייטע שפּני (געטראַנקען). מיט זיך = פֿון זיך, אָן אַנווייז אויף דער סיבה.

אויפפאלרען — טרוה. יער אויף, ~ געפאַרעט. לאַקל (שטערנאַביל). איבערפֿירן, קאַלע מאַכן; פֿאַרטאַכלעווען; אויפֿפֿערעסן. א' אַלץ וואָס מע האָט אָנגעגרייט. א' אַלץ פֿון טעפּל, ניט אײַ־בערלאָזן קיין לעק.

אויפפאלרען זיך — אויסו. אַ דפּוו. פֿאַרטיק ווערן מיט אַרבעטן (וואָס דויערן לאַנג). א' זיך אַ פֿאַר שעה פֿאַר ליכטבענטשן און זיצן ווי אַ פּרינציעט.

אויפפאלרעניש — דאָס (די), זי. (געדויער־דיקער) פראַצעס פֿון אויפפאַרען.

אויפפאלרעניש — דאָס (די), זי. 1. געדויר־ערדיקער פראַצעס פֿון אויפפאַרן (זיך). 2. געדויערדיקער פראַצעס פֿון אויפפאַרען זיך.

אויפפאלרקען — טרוה. קע אויף, ~ געפאַר־קעט. 1. אויפֿפֿענען דורך פֿאַרקען, דליבען, קניבלען. א' אַ לעכל. 2. פֿאַרענדיקן עפעס ניט־פֿאַכמעניש, ווי ניט איז, צו־להכעיסדיק. 3. אויפֿרייצן, אויפֿרודערן. א' אַ מחלוקת. דער יצר האָט אים אויפגעפאַרקעט.

אויפפאלרקען זיך — אויסו. אַ דפּוו. 1. דזוו אויפפאַרען זיך (מיט בייטעם פֿון ביטול). 2. דזוו אויפפאַרען זיך (מיט בֿיירושן ביטול). 3. אויפֿרייצן זיך. "סי־האָט זיך אויפֿפאַרען־קעט צווישן אונד אַ גאַנצע מלחמה: איך — דיר, דו — מיר, אַלץ אויף להכעיס", רײַ.

אויפפאלרקעניש — דאָס (די), זי. געדויערדי־קער פראַצעס פֿון אויפפאַרקען (זיך).

אויפפאלשאשן — אַ אויספאַשן.

אויפפיל(נ)עווען — טרוו. פיל(נ)עווע אויף, ~געפיל(נ)עוועט. אוקר. אויפהאדעווען; אויפ־היטן, אפהיטן. א' פֿרעמדע קינדער ווי אייגענע. **אויפפירכען** — טרוו. פירמס אויף, ~געפירמסט. 1. אויפפירן מיט פירמס. 2. טפעצ. פֿאָלירן פֿעל פֿון דער רעכטער זייט (פֿארמעט־מאָצע־רע).

אויפפירנדלען — אויפפערנדלען. **אויפפירנמלען** — טל אויף, ~געפירנמלעט. אויסו. מיטאמאל אנהייבן פירנמלען (וועגן אויגן, פֿערלעך). טרוו — אַרױפֿשטעלן פירנמלען. א' די צייכענונג.

אויפפירנען — אויסו. גע אויף, ~געפירנעט. אוקר. אויפשימען, אַרױסקומען מיט שוים. ווערן שטאַרק אין פֿעס, אָנגעצונדן. א' באַק־מען זיך אויף די ליפן.

אויפפירסקעווען זיך — אויסו. עווע זיך אויף, זיך ~געפירסקעוועט. אנהייבן רעדן אויף אַ שאַרפֿן און פֿראַסטן אַרױפֿן (ביים אָפֿ ענטפֿערן אָדער באַפֿעלן). א' זיך ווי אויף אַ משרה.

אויפפירערנע(ווען) — טרוו. גע(ווע) אויף. ~געפירערנע(וועט). אוקר. פֿר, גאַליציע. (ענדי קו) מאַכן עפעס שלעכט, ניט־געראַטן. א' אַ שטיקל אַרבעט. טפעצ שלעכט אויפֿנייען. א' פֿאַרן דאַרפֿטיג אַ מלבוש וואָס זאָל הענגען ווי אַ זאַק.

אויפפירעשמעשען — טרוו. שטשע אויף, ~געפירעשמעשעט. אויך מיט זיך. אויפ־באַלעווען, אויפֿצערלען, אויפֿקעכלען. א' אַ קינד סױזל זיך שטענדיק אָנהאַלטן אין דער מאַמעס פֿאַרטעך.

אויפפירפֿים(ע) — פֿיפּס(ע) אויף, ~געפירפֿים(ע)ט. אויסו. מיטאמאל אנהייבן פֿיפּסן, אַרױסגעבן אָפּגעהאַקטע שטילע קלאַנגען. דאָס עוועלע ליגט שטיל, עס פֿיפּסט נאָר אויף פֿון צייט צו צייט. טרוו — שטיל עפעס אויס־דריקן. מע לאָזט ניט א' קיין וואָרט.

אויפפירפֿען — פֿאַרמען און ב ~ אויספיר־קע(ווען).

אויפפירצילען — טרוו. ציל אויף, ~געפירצילעט. אויפֿברעקלען. א' ברויט פֿאַר די עוואָרט.

אויפפירצילען זיך — דפּוו. אויך: ווערן קליינלעך. א' זיך און זיך לאָזן דערהרגענען פֿאַר אַ גראַשן.

אויפפיריכן — טרוו. פֿיק אויף, ~געפיריכט.

1. אויפֿעסן, פֿיקנדיק מיטן שנאַבל. „און די בושלען האָבן אויפֿגעפֿיקט און אויפֿגעגעסן די שלאַנגען ביזן לעצטן“, ייש, משה רבנו (פֿון אונדזער אַוצר). 2. אויפֿלעכערן מיטן שנאַבל. א' אַ לאַך אין זאַק. 3. גיך אויפֿעסן. „די הונגעריקע קינדער וועלן עס אײַ“. 4. אַם צונויפֿקליפּן. „קינדער פֿיקט גלייך אויף וואָס איר האָט אָנגעהאַרפֿן“. 5. אַם אונטערבאַפֿן געמען וואָס עס לאָזט זיך. „זי וואָרט אים פֿאַר אַן ער איז איינער וואָס פֿיקט אויף אַרױפֿען אין גאַס“, פֿאַר, 1960 א.

אויפפירקעניש — דאָס (די), זי. (געדויער־דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿפירן.

אויפפירכען — אויסו. כע אויף, ~געפיר־כעט. אויפֿהוטסן (וועגן פֿערד). די פֿערד האָבן אויפֿגעפירכעט.

זאָך ווי אַ באַצירונג. א' דעם בולפֿעס מיט אַ הירשקאַפּ. א' אַ היטעלע מיט אַ פֿעדער. „מלאכה געלט מיט א' קאַסטן מער ווי די מאַטעריע פֿון קלייד“, יפֿאַל, 1884, № 14. „מײַנע איר צעברעכן הענט און פֿיס, ווי אַזוי זי פּוצט אויף אַ הוט“, נחמיה לאַטריני גער, דער יודישער דלות, לעמבערג. 4. בכלל דורכפֿירן לעצטן טייל פֿון אַן אַרבעט־פֿראַצעס כדי דעם פֿראַדוקט צו מאַכן שענער. א' ברעט־לעך מיט זאַמפֿאָפֿיר. א' אַ קופּערנעם קעסל מיט קרייז.

5. במקום־ווערב פֿאַר טואונגען וואָס מע וויל זיי ניט אַנדערן מיטן אמתן וואָרט, למשל: אויפֿלעכען, צונויפֿגנבענען, פֿאַרקויפֿן דאָס געגנבֿעטע אַ. א' אַ היגל איינער אַליין. א' וואָס ליגט ניט אונטערן שלאָס. א' טרייפֿענע סחורה. 6. שטאַרק שלאַגן, עס זאָל בליפּן אַ סימן. א' דעם יאָר מיט אַ לאַמטערנע אונטער די אויגן.

אויפפירצן זיך — דפּוו. אויך: גיצן קאַס־מעטישע מיטלען. א' זיך מע זאָל ניט דערקע־נען די יאַרן.

אויפפירצכען — דאָס (די), זי. (ער). פֿראַ־צעס אָדער רעוולוטאַס פֿון אויפֿפירן (זיך) (האַט אויך אַ בייטעם פֿון ביטול).

אויפפירעניש — דאָס (די), זי. געדויער־דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿפירן (זיך).

אויפפירצער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס פּוצט אויף. דער א' פֿון דער דירה.

אויפפירצריש — אַזי. וואָס איז כאַראַק־טעריסטיש פֿאַר אַן אויפֿפירצער אָדער פֿאַרן עצם אויפֿפירן. איע מיטלען.

אויפפירצרישקייט — די (דאָס), זי. אייגנ־שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויפֿפירעריש.

אויפפירצקען, פֿירצקעניש, פֿירצקער — פֿטמ. איר וועגן אויפֿפירן, אויפֿפירעניש, אויפֿ־פירצער.

אויפפירקען — קע אויף, ~געפירקעט. אויסו. —

1. אויפֿקנאַקן, אויפֿקנאַלן, אויפֿשיסן, דאָס הייסע גלאַז האָט אויפֿן רעגן אויפֿגעפירקעט. 2. אויפֿבלען, אַרױסקומען פֿון קנאַפּס. לאַקל (טשערנאָביל). דער בעז האָט אויפֿגעפירקעט. טרוו — מאַכן עס זאָל אויפֿפלאַצן. א' דאָס גלעזל פֿון לעמפל.

אויפפיר(ק)ענען — טרוו. פּור(ק)ע אויף, ~געפיר(ק)עט. דזוו אויפֿפאַרקען.

אויפפירטן — [פֿאַטערן] טרוו. פטר אויף, ~געפטרט. מיטאמאל אומברענגען (אין פֿאַר־שטעלע רייד). א' עמעצן, מע זאָל אים אַוועקטראַגן מיט די פֿיס פֿאַרויס (צו דער טיר).

אויפפירען — טרוו. זע אויף, ~געפירעט. (שניידערע) לאַקל (ראַדעס). אויפֿשניידן אַ קעשענע.

אויפפירקלען — טרוו. קל אויף, ~געפירקלעט. מיטאמאל (וידער, פֿונדאָסני) קלאַפּן, שפּילן (ווי) אויף אַ פֿיכל. א' אַ מאַרש. א' אויף אַ שויב.

אויפפיר(ק)ען — אויסו. פּיכ(ק)ע אויף, ~געפּיכ(ק)עט. דזוו אויספּיכ(ק)ען, אויסו. —

אויפפירדערן — אויסו. ער אויף, ~געפיר־דערט. מיטאמאל אנהייבן פּילדערן, שרייען, ליאַרעמען. א' אַן די גאַס זאָל זיך צעלייגן.

אויפפאשען — טרוו. ישע אויף, ~געפאשעט. פאשען אַ ביסל, אַ קורצע צייט; צופאשען. **אויפפודערן** — טרוו. ער אויף, ~געפודערט. אַרױפֿשײַן פּודער; אויפפוצן דורך פודערן. א' דאָס פנים.

אויפפומע(נען) — טרוו. ישע אויף, ~געפֿר־טעט. טל. פֿ: פֿומעווען. אויפֿפלאַנטערן. **אויפפויזען** — זע אויף, ~געפויזעט. אויסו — אַרױפֿפּױזען, אַרױפֿקײַכן. א' פֿון פֿאַדל־גע אויפֿן טיש. טרוו — אויפֿבלאָזן. א' אַ באַלאַן.

אויפפויקן — טרוו. פויק אויף, ~געפויקט. 1. מיטאמאל אנהייבן פויקן. א' אַ מאַרש. 2. צונויפֿפויקן, צונויפֿרופֿן דורך פויקן. 3. פֿאַרשרייטן ווייט אַרום אָדער גומז זיין עפעס. א' אַ רכילות (סקאנדאַל) אַז די גאַנצע שטאַט זאָל גיין כאַראַטאַם.

אויפפויקעניש — דאָס (די), זי. פֿראַצעס פֿון אויפֿפויקן.

אויפפויקער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער עס פויקט אויף. די איין פֿון די פּליאַט־קעס.

אויפפוישן — טרוו. פויש אויף, ~געפוישט. 1. אויפֿשטאַפֿן עס זאָל שטאַרצן. א' דעם זאַק פֿעדערן. יא זיך = עסן און טרינקען מער ווי מע דאַרף.

אויפפומטעווען — אויסו. עווע אויף, ~גע־פומטעוועט. מיטאמאל ווערן פומט. נאָך דעם ווי די אַלטע זענען געשטאַרבן, האָט דאָס הויז אויפֿגעפומטעוועט.

אויפפועלן — [פּױפּױעלן] פּועל אויף, ~גע־פועלט. פּטמ. אויפֿפאַן דורך בעטן, ווירקן אויף עמעצן. א' אַ (לע)גאַטע צו גיין באַרוועס, (צו הונגערן) נאָר איין מאָל אַ טאַג.

אויפפירן — דער, זי. 1. אַקט אָדער רעוול־טאַט פֿון אויפֿפירן. 2. מיטל אויפֿצופירן. עקיפּאָזש און הײַבערשער א' פֿאַרשלינגען פֿיל געלט, קט, 1866, № 14. אַ פֿעדער ווי אַן א' אויף (פֿון) אַ היטעלע. 3. טייל פֿון קלייד אָדער מעבל אע וואָס ווערט אויפ־געגעבן צוליב פּויז; אַרנאַמענט אַ קרעדעניץ מיט אַן א'. 4. לעצטער טייל פֿון אַן אַר־בעט־פֿראַצעס, ווען די זאַך גוואָ איז שוין פֿאַרטיק און מע דאַרף בלוזי באַצירן, ריי־גיין, מאַכן שניגען. א' פֿון בלוזקע.

אויף פויק — אַזוו פֿראַזע. (גנבֿ־שפּראַך) אויף שפּאַס, מיט אַ דריידל אָפּצונאַרן. בימ־קאַ גנבֿים. אויך: אויף אַ פּױז. „צום אָפּנאַרן קומט עס זיי גוט צו גויז, עמעצן אַרױפֿצױפֿירן א' אַ פּױז, יאַ גענאַרטע וועלט.

אויפפירונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿפירן. די א' לכּבֿוד די געסט.

אויפפירצן — טרוו. פּויז אויף, ~געפירצט. מיט זיך, רעפֿל. 1. מיטאמאל (וידער, פֿונדאָסני) פּוצן; מאַכן ריין, שייין, שנייעני־דיק. א' אַ דירה, אַ מלבוש אַזוו. 2. פּוצן, רייניקן, אויסצירן פֿון אויבן, אויבנאויף. אויף גיך א' די שטוב, וועל עס קומען געסט. „די זאָל א' מיטשרתים האָט מען געהאַלטן נאָר אַז זיי זענען א' די קלייט, קאַמוס, לעבעדיקער יתום, אָדעס 1876. 3. צוגעבן (אַרױפֿױען, צו־קלעפּן, צוקלאַפּן אע) עפעס צו אַ פֿאַרטיקער

אויפפירקען — טרוה. יקע אויף, ~געפירקעט. האָבן אויפגעפירקעט דעם באַרג מיסט.

אויפשיטשען — שטשען אויף, ~גע- פישטשעט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן אַרויסברענגען קלאַנגען (וועגן פֿיגעלעך, מוזיק לער אַע). אין היינטיקן האָט אויפגעפישטשעט אַ מיינעלע. אַן עפעלע פישטשעט אויף, טרוה אַ אויפזינגען פישטשענדיק, דאָס קאַנאַריקל האָט אויפגעפישטשעט זיין לידעלע.

אויפשיטן — אוטוו. אַ אויסשנין, אויך: מיט אַמאַל אָנהייבן וויינען (וואַזל), אַ מיט די אויגן.

אויפשיקען — יקע אויף, ~געפשיקעט. אַ אויספשיקען.

אויפלאָרן — טרוה. פֿאַרמען אַ אויס- פלאַדן. האָבן אַ סך קינדער (וועגן בעלי-חיים; וועגן מענטשן פֿעיאַ). אויך: פֿלאַדן דו(ש)ען.

אויפלאָרן — דאָס (די), זיין. פֿראַ- צעס פֿון אויפלאָרן (זיין).

אויפלאַטקעווען — אויפלאַטקעווען. **אויפלאַטען** (זיך) — טרוה. פֿאַרמען אַ אויספלאַטען.

אויפלאַטען — אויפלאַטען. **אויפלאַטענדיג** — די יען, פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפלאַטענדיג.

אויפלאַטערן — טרוה. יער אויף, ~גע- פלאַטערט. אויך: פֿלאַטערן. **אויפלאַטערן** פֿון פלאַטערן, פֿונאַדערפלאַטערן, אַרויספֿירן פֿון פלאַטערן, מיטן גלייך, ריכטיק. אַ קנויל פֿאַס זיין איז ניט געווען פֿרום אויפצופלאַטן טעדין, י. ראַטנבערג, אײַק, 1960. Ne 18. "די דאָזיקע גייט האָט...קקלענדיק זיך ווי אַ קנויל... לטוף זיך פֿאַרפלאַטערט, אַז עס איז שווער געווען זי אויפצופלאַטערן", ממוס.

שלמה [ממוס גיבט פֿאַראַלעל פלאַטערן פֿון לז און פלאַטען פֿון אוקר און דעם, "ער האָט פֿונקט געהאַט אויפצופלאַטערן דעם זעלבן ענין אין דער גמרא", אר, 'מענדלס פֿעלדער', זיין קאַפּ, געוואוינט אויפצופלאַטערן מיט מאַטעמאַטישער פֿינקטלעכקייט אַלערליי קנופּן. האָט זיך אַלץ באַמיט צו דערגיין אויך דאָ דעם שכל", בערג, ביים דניעפער וו. 2. צונויפפלאַטן טערן, פֿאַרפלאַטערן, פֿאַרוויקלען, פֿאַרדרייען. אַ איינס מיטן צווייטן, מע זאָל קיין טאַק ניט דערגיין.

אויפלאַטערן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ווערן איבערגעשראַקן. פֿון דער שיסעריי האָבן זיך די פֿערד אויפגעפלאַטעט.

אויפלאַטעווען — טרוה. יעווע אויף, ~גע- פלוטעוועט. צונויפפלאַטענערן ווי אַ דרייקאַפּ אַדער ניט-ערלעך. לאַזן זיך מיט שקר, אַ אַבי געווינען. אַ אַ געשעפּט וואָס וועט פלאַצן.

אויפלאַזערן — טרוה. יער אויף, ~געפלאַז- דערט. צונויפפלאַזערן פֿאַרשיידענע ענינים פלאַזענדיק; אַנפֿילדערן. "די אויערן קענען שוין ניט פֿאַרטראַגן וואָס ער פֿלידערט אויף".

אויפלאַומפֿען — טרוה. יער אויף, ~געפלאַומ- פֿעט. 1. דזוו אויפפאַמפֿען. 2. (אונטער-וועלט) אויפברענגען. אַ אַן אויג [= שפּיאַן].

אויפלאַטקעווען — טרוה. יעווע אויף, ~געפלאַטקעוועט. אויפשטעלן, אויפבויען אַ פֿליאַטקע; אויסטראַכטן רכילות. אַ אַן איג-טריגע; אַ פֿמש אַ בלוט-בלבול אויפֿן קאַנקר-רענט.

אויפלאַטקען — אַ אויפפליוסקען. **אויפלאַזען** — טרוה. יער אויף, ~געפלאַז- קעט. מיטאַמאַל שטאַרק און גיך גיסן; צו-נויפפליוסן, אַרויפגיסן. אַ דאָס האַסער אויפֿן פֿלויס; אַ יזיפֿאַסער מיט קאַפּס. אוטוו, אומפ-אָנהייבן שטאַרק רעגענען.

אויפלאַזען זיך — אוטוו, קזוו. אַ דפּוו. ווערן צונויפפלאַזען מיט אַ געקלאַנג. צוויי פֿרילינג-ריסטשעס פֿלויכען זיך אויף און לויפֿן ווייטער מיט אַ רעש".

דרני יאָר האָט ער אויפגעפלאַלט", רייז. טרוה — צונויפפלאַלען. אַ בוינדעם-לאַקש-ציפעלע.

אויפפלאַלעניש — דאָס (די), זיין. פֿראַ- צעס פֿון אויפפלאַלען. אַן אַ פֿון אַלטע סע-דעקעס. אַן אַ פֿון פֿרילינגדיקע שטראַמען.

אויפפלאַלער — דער, יס. ווי זיין, יקע, יס. ווער עס פלאַלט אויף. אַן אַ פֿון נישטיג-שטויגענע מעשיות.

אויפפלאַצונג — די, יען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפפלאַצן.

אויפפלאַצן — פלאַצן אויף, ~געפלאַצט. אוטוו — אויפרייסן זיך; אויפשיסן, צעברעכן זיך. אַ געשויר פלאַצט אויף, אַ ווי אַ באַמבע.

דער אַנגעבלאָזענער באַלאַן פלאַצט אויף. "האַט זיין גאַנצע שיינע וועלט אויף איין מאָל אויפגעפלאַצט ווי אַ גלאַז", ווייט ו, דאָס לעבן. טרוה — מאַכן עס זאָל פלאַצן. אַ די מינעס.

אויפפלאַצעניש — דאָס (די), זיין. (געדויער-דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפפלאַצן.

אויפפלאַקירן — דזוו אויספלאַקירן. **אויפפלאַשטשען** — טרוה. שטשען אויף, ~געפלאַשטשען. אוקר. (שניידערט) אויפ-גייען מיט אַ טאַפעלער גאַס. אַ אַ זויס.

אויפפלאַשען — טרוה. יער אויף, ~געפלאַ- שעט. 20. אויך: פֿאַלאַכען, פֿאַלאַ-שען. 1. אויפשרעקן; אַריינברענגען אין אַ צעטומלעניש, אין אַ טרעוואַגע. אַ די יינג-לעך; דער רבי גייט! 2. אַרויסברענגען פֿון אַ רואיקן צושטאַנד (וועגן בעלי-חיים). אַ די הייער וואָס גראַבן זיך אין שטויב.

אויפפלאַשען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ווערן איבערגעשראַקן. פֿון דער שיסעריי האָבן זיך די פֿערד אויפגעפלאַטעט.

אויפפלאַטעווען — טרוה. יעווע אויף, ~גע- פלוטעוועט. צונויפפלאַטענערן ווי אַ דרייקאַפּ אַדער ניט-ערלעך. לאַזן זיך מיט שקר, אַ אַבי געווינען. אַ אַ געשעפּט וואָס וועט פלאַצן.

אויפפלאַזערן — טרוה. יער אויף, ~געפלאַז- דערט. צונויפפלאַזערן פֿאַרשיידענע ענינים פלאַזענדיק; אַנפֿילדערן. "די אויערן קענען שוין ניט פֿאַרטראַגן וואָס ער פֿלידערט אויף".

אויפפלאַומפֿען — טרוה. יער אויף, ~געפלאַומ- פֿעט. 1. דזוו אויפפאַמפֿען. 2. (אונטער-וועלט) אויפברענגען. אַ אַן אויג [= שפּיאַן].

אויפפלאַטקעווען — טרוה. יעווע אויף, ~געפלאַטקעוועט. אויפשטעלן, אויפבויען אַ פֿליאַטקע; אויסטראַכטן רכילות. אַ אַן איג-טריגע; אַ פֿמש אַ בלוט-בלבול אויפֿן קאַנקר-רענט.

אויפפלאַטקען — אַ אויפפליוסקען. **אויפפלאַזען** — טרוה. יער אויף, ~געפלאַז- קעט. מיטאַמאַל שטאַרק און גיך גיסן; צו-נויפפליוסן, אַרויפגיסן. אַ דאָס האַסער אויפֿן פֿלויס; אַ יזיפֿאַסער מיט קאַפּס. אוטוו, אומפ-אָנהייבן שטאַרק רעגענען.

אויפפלאַזען זיך — אוטוו, קזוו. אַ דפּוו. ווערן צונויפפלאַזען מיט אַ געקלאַנג. צוויי פֿרילינג-ריסטשעס פֿלויכען זיך אויף און לויפֿן ווייטער מיט אַ רעש".

אויפפלייכעניש — דאָס (די), זיין. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפפלייכען (זיין).

אויפפלייכען — טרוה. יקע אויף, ~גע- פלייכעט. 1. דזוו אויפפלייכען, נאָר מיט אַ הייליקערן געקלאַנג. 2. אויסוואַשן, פֿעיאַ. אַ געוועש ווייטער פֿון סאַווע. 3. אויפ-קאַכן אַ שיערן מאַכל, פֿעיאַ. אַ אַ מאַכל פֿאַר די הינט אַרויסצוגיסן.

אויפפלייכעניש — דאָס (די), זיין. פֿראַ- צעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפפלייכען.

אויפפלייכען — יקע אויף, ~געפלייכט-קעט. אוטוו — מיטאַמאַל אָנהייבן פאַטשן מיט די הענט (ווי אַן אויסדרוק פֿון צופֿריינד-קייט אַדער טרויער). אַ מיט די הענט אויף אַן אומגעריכטן גאַסט. אַ מיט די הענט ביים הערן וועגן אַן אומגליקספֿאַל.

אויפפלייכעניש — דאָס (די), זיין. 1. פֿראַ- צעס פֿון אויפפלייכען. 2. אַפלאַדירונג (מיט בייטעס פֿון ביטול).

אויפפלייכעניש — טרוה. שטשען אויף, ~געפלייכעטשעט. 20. 1. אויפפלאַלען, אויפ-פליידערן. 2. אויפלינגערן. אַ שקרים.

אויפפלייכען — טרוה. פֿלעקן אויף, ~געפלייכט. 1. אויפפלאַטן, אויפפלאַקן, אויפברעכן. אַ יענע דעם קאַפּ מיט אַ פֿלאַקן. 2. אויפ-פרעסן. אַ אַ מאַנישקע.

אויפפלייכען — טרוה. פֿלעקן אויף, ~געפלייכט-אַר. אַנטפּלעקן, אויפדעקן, "דער מלאך-המות האָט...גיאַוואַט; זאָלט איך ניט חס זיין אויף דיא לביט, וועלט איך זיא אויף פֿלעקן דאָש בית השחיטה...". 20. ד/א נאָן יצא: "וואָלט איך זיי אַנטפּלעקט...".

אויפפלייכען — טרוה. יקע אויף, ~געפלייכט-קעט. גאַליציע. אויפפלאַדעווען, אויפפלאַדען. "אַרעמע טעלעצע, געבען...וועל דיך אַ וועט-טו...שפּיזן מיינע ברעקלעך מיט מילעך", קזוו. הייזער, קומאַרנער פֿאַרשווינגער.

אויפפלייכען — [פֿילפּלען] טרוה. פֿלפּ(ר)ל אויף, ~געפלייכט(ר)לט. אויך: פֿילפּל(ר)ן. אויפבויען, אויפשטעלן עפעס דורך פֿילפּול. צונויפפלייכען(ר)לען (אַ אויספלייכען(ר)לען). אַ אַ גאַנצע שיטה.

אויפפלייכען — טרוה. יער אויף, ~געפלייכט- אויפפלייכען אַדער אויפפלאַצן, פֿאַרדינען עפעס דורך פּעלדען, דורך קויפֿן אַדער פֿאַרקויפֿן לאחדים (גייענדיק פֿון הויז צו הויז).

אויף פּעווען — אַזוו פֿאַרזען. > פּויל. דזוו אויף זיכער; < גאַנץ באַשטימט, אַן אַ ספּק. "איצט ווייס איך אַ פֿ אַז שליאַמע איז ניט קיין מאַשעניק", ייט, טמו, 1961 VII 16.

אויפפּעכען — טרוה. פּעך אויף, ~געפּעכט. אויפפּעכען מיט פּעך. אַ אַ שפּילן.

אויפפּעכען — אוטוו. יער אויף, ~געפּעכט- געט. 20. מיטאַמאַל געשוואַלן ווערן. אַ פֿון הויז-גער. קזוו: אַ זאָלטו ווי אַ קלאַץ, ווי אַ באַרג.

אויפּפּעלצונג — די, יען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפּפּעלצן.

אויפּפּעלצן — טרוה. פּעלן אויף, ~געפּעלצט. 1. אַרויפלייגן, אונטערפלאַנגן מיט פּעלן. אַ פֿאַרייאַקע אויף ווינטער. 2. אַנטאָן זייער אַרעם. אויך מיט זיך. אַ די קינדער איי-

פּעלען. צונויפפּעלצן. אַ בוינדעם-לאַקש-ציפעלע.

אויפּפּעלצן — דאָס (די), זיין. פֿראַ- צעס פֿון אויפּפּעלצן. אַן אַ פֿון אַלטע סע-דעקעס. אַן אַ פֿון פֿרילינגדיקע שטראַמען.

אויפּפּעלער — דער, יס. ווי זיין, יקע, יס. ווער עס פלאַלט אויף. אַן אַ פֿון נישטיג-שטויגענע מעשיות.

אויפּפּעלונג — די, יען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפּפּעלצן.

אויפּפּעלצן — פלאַצן אויף, ~געפּעלצט. אוטוו — אויפרייסן זיך; אויפשיסן, צעברעכן זיך. אַ געשויר פלאַצט אויף, אַ ווי אַ באַמבע.

דער אַנגעבלאָזענער באַלאַן פלאַצט אויף. "האַט זיין גאַנצע שיינע וועלט אויף איין מאָל אויפגעפלאַצט ווי אַ גלאַז", ווייט ו, דאָס לעבן. טרוה — מאַכן עס זאָל פלאַצן. אַ די מינעס.

אויפּפּעלצניש — דאָס (די), זיין. (געדויער-דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפּפּעלצן.

אויפּפּעלצירן — דזוו אויספּעלצירן. **אויפּפּעלצשען** — טרוה. שטשען אויף, ~געפּעלצשען. אוקר. (שניידערט) אויפ-גייען מיט אַ טאַפעלער גאַס. אַ אַ זויס.

אויפּפּעלצשען — טרוה. יער אויף, ~געפּעלצ- שטשעט. 20. אויך: פֿאַלאַכען, פֿאַלאַ-שען. 1. אויפשרעקן; אַריינברענגען אין אַ צעטומלעניש, אין אַ טרעוואַגע. אַ די יינג-לעך; דער רבי גייט! 2. אַרויסברענגען פֿון אַ רואיקן צושטאַנד (וועגן בעלי-חיים). אַ די הייער וואָס גראַבן זיך אין שטויב.

אויפּפּעלצשען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ווערן איבערגעשראַקן. פֿון דער שיסעריי האָבן זיך די פֿערד אויפגעפלאַטעט.

אויפּפּעלצעווען — טרוה. יעווע אויף, ~געפּעלצעוועט. צונויפּפּעלצעווען ווי אַ דרייקאַפּ אַדער ניט-ערלעך. לאַזן זיך מיט שקר, אַ אַבי געווינען. אַ אַ געשעפּט וואָס וועט פלאַצן.

אויפּפּעלצערן — טרוה. יער אויף, ~געפּעלצ- דערט. צונויפּפּעלצערן פֿאַרשיידענע ענינים פּעלענדיק; אַנפֿילדערן. "די אויערן קענען שוין ניט פֿאַרטראַגן וואָס ער פֿלידערט אויף".

אויפּפּעלצומפּען — טרוה. יער אויף, ~געפּעלצ-ומ-פּעט. 1. דזוו אויפּפאַמפּען. 2. (אונטער-וועלט) אויפּברענגען. אַ אַן אויג [= שפּיאַן].

אויפּפּעלצקעווען — טרוה. יעווע אויף, ~געפּעלצקעוועט. אויפּשטעלן, אויפּבויען אַ פּעלצקע; אויסטראַכטן רכילות. אַ אַן איג-טריגע; אַ פּמש אַ בלוט-בלבול אויפּן קאַנקר-רענט.

אויפּפּעלצקען — אַ אויפּפּעלצקען. **אויפּפּעלצען** — טרוה. יער אויף, ~געפּעלצ-קעט. מיטאַמאַל שטאַרק און גיך גיסן; צו-נויפּפּעלצן, אַרויפּגיסן. אַ דאָס האַסער אויפּן פּעלצ; אַ יזיפּאַסער מיט קאַפּס. אוטוו, אומפּ-אָנהייבן שטאַרק רעגענען.

אויפּפּעלצען זיך — אוטוו, קזוו. אַ דפּוו. ווערן צונויפּפּעלצען מיט אַ געקלאַנג. צוויי פּרילינג-ריסטשעס פּעלצען זיך אויף און לויפּן ווייטער מיט אַ רעש".

דער מע לאזט זיי ארויס אין אַזאַ פּראָסט. א' זיך ווי אַ בער.
אויפגענדזלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגענדזלען.
אויפגענדזלען — טרוה. דזל אויף, גע- פענדולט. 1. אויפפאַרבן מיט אַ פענדול. 2. אויפשמיין גיך, אויבאוויפיק.
אויפגענמען — טרוה. טע אויף, געפענ- טעט. אויך מיט זיך. 1. צונויפגיין מיט פענטעס. א' אַן אַקס פֿאַר דער שחיטה. א' אַ סוחר מיט וועקסלער. 2. אַראָפּנעמען די פענטעס. א' אַ הון, לאָזן זי לויפֿן איבערן הויף. א' זיך און ווערן אַ פֿרייער פֿויגל.
אויפגענעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויפגענישען (זיך).
אויפגענישען (זיך) — דזוו אויפנישעשטען (זיך).
אויפגעקלען — טרוה. קל אויף, געפעקלט. 1. דזוו אויפפאַקן. א' די בעבעכעס, די שמאַטעס. 2. במקום ווערעב פֿאַר אַ ריי טר אונגען. (פּיעג), למשל: אויפֿרעסן, אויפֿוויפֿן, אַוועקפּטרן א.א. אַן אַקס מיט די קאַפּיטעס (הערנער). 3. אַ אויספיקלען.
אויפגעקלען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויך: זיך אַפּטראָגן, אַפּציען, א' זיך, קיין וועניע (נאַמען, געדעכעניש) זאָל גיט בלעבן.
אויפגעקלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפגעקלען (זיך).
אויפגעטרלען — רל אויף, געפערלט. נעגל. אוטוו — אַ שנין טאָן ווי פּערל. טרוה — אויפֿטאָן עפעס זייער שייך, באַחנט, פּרעציו. א' אַ רעדע.
אויפגראַווען — טרוה. ווע אויף, געפּראַ- וועט. אויפֿריכטן, אויסריכטן (אַ) ביז דער נייטיקער מדרגה, א' אַ תּונוה, א' אַ בר- מצווה.
אויפגראַווען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ווערן אויפֿגעפּראַוועט, דורכגעפֿירט. עס האָט זיך אויפֿגעפּראַוועט אַ שמה, וואָס וועט זיך לאַנג גיט פֿאַרגעסן.
אויפגראַזשען — טרוה. זשע אויף, גע- פּראַזשעט. 1. אויפֿבראַטן, א' קאַרטאַפֿל, פּיש. 2. אויפֿברענען, אויפֿקאַכן, אויפֿוועלן, א' אַ געקעכטס.
אויפגראַזשען זיך — דפּוו. ווערן אויפֿ- געהיצט, זיך אויפֿרעגן, זיך אויפֿקאַכן (מיט ביטול). א' זיך איבער יענעם אַ נאַריש וואָרט.
אויפגראַזשען — אַ אויספּראַשען (היפֿל עס איז נייטיק).
אויפֿפּראַל — דער, זי. אַקס פֿון אויפֿפּראַלן (זיך).
אויפֿפּראַלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפּראַלן (זיך).
אויפֿפּראַלן — פּראַל אויף, געפּראַלט. טרוה — 1. אויפֿפענען ברייט, האַסטיק (און מיט פּוּח), פֿאַר אונדו וואָלקנס שפּאַלטן זיך, הימלען פּראַלן די טויערן אויף, פּראַ גאַל- דענט קייט. אַ האָט זיך געריסן דער שטורעם... די לאַדנס זינגען אויפֿגעפּראַלט געוואָרן, ייש, איבז ביאַליקס פֿאַרן ספּריס-אַלמער, די ערד

האָט נאָך גיט אויפֿגעפּראַלט איר בויך אַנצוו- שלינגען אַווי פֿיל ייִדישע לעבנס, יג. תּוּד.
זיין קבר ווערט אנגעצונדן און ווערט אויפֿ- געפּראַלט, מוּק, טמז, 1957 8. 2. צעשפּיר- ליען מיט אימפעט. די משרתים די אויפֿגע- פּוצטע האָבן זייערע קאַלגערס אויפֿגעפּראַלט, ראַבאַי, אייגענע טרד. אוטוו, אַרְכ — אויפֿשטעלן זיך מיט אימפעט. ער ביל [=] איז געפֿאַלן צו דער ערד...ער גלייך היידר וואַש אויף פּראַלן, בַּבְּאֵר, 373.
אויפֿפּראַלן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. ברייט און האַסטיק אויפֿפענען זיך. און פּלוצלינג האָט זיך אויפֿגעפּראַלט דער טויער און דו ביסט שטיין פֿאַר מיר געבליבן, דא. סאַנעטן.
אויפֿפּראַלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויפֿפּראַלן (זיך).
אויפֿפּראַלען — טרוה. פּראַפּ אויף, גע- פּראַפּט. 1. פֿאַרמאַכן, פֿאַרשטעקן מיט אַ קאַרעק. א' די פֿלאַש, סוּזאַל זיך גיט אויסגיטן. 2. ענג צונויפֿפּאַקן. א' אַלץ אין וואָליוקע. 3. אויפֿפענען, אַרויסנעמען דעם קאַרעק. א' אַ זעקס-און-ננציקער און זיך צוויינטשע- ווען. מע האָט די פֿלאַשן אויפֿגעפּראַפט אין אַפּשנין פֿון די פֿלאַמען, ייט, טמז, 1961 13.
אויפֿפּראַלען זיך — אוטוו. אַ דפּוו. אויפֿ- פֿענען זיך (וואָס איז געווען פֿאַרשטאַפט). דער מעד האָט אויסגעשאַסן, די פֿלאַש האָט זיך אויפֿגעפּראַפט, וועט מען שוין אויסטרייב- קען וואָס עס איז פֿאַרבליבן.
אויפֿפּראַצעווען — טרוה. צעווע אויף, געפּראַצעוועט. אויפֿטאָן דורך פּראַצעווען, האַרעווען שווער. א' בידען חיונה.
אויפֿפּראַשען — טרוה. שע אויף, געפּראַ- שעט. אויפֿשיטן (אַ) פּראָשען; אויפֿשטויבן. א' זאַמד אין די אויגן. א' צימרינג אויף די קיכלעך.
אויפֿפּראַווען — פֿאַרמען און ב — אויספּר- ווען. אויפֿברענען, אויפֿדאַמפֿן (וועגן אַנטליון א.א.) א' די דריטע מכה פֿון די מלבושים.
אויפֿפּרייכן — אוטוו. פּרשן אויף, גע- פּרייכט. מיטאַמאַל אַנהייבן פּרייכן, סאַפען, שווער אַטעמען. א' ווי אַ געשטאַפּטע גאַנדו.
אויפֿפּרייכעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויפֿפּרייכן.
אויפֿפּרייכען — טרוה. קע אויף, גע- פּרייכעט. טל. אויפֿשפּריצן, אַרויפֿשפּריצן. א' אַדעקאַלען אויף אַ נאַטיכל.
אויפֿפּרענגלונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפּרענגלען (זיך).
אויפֿפּרענגלען — טרוה. גל אויף, געפּרע- גלט. אַ אויספּרענגלען (וויפֿל מע דאַרף, ביז דער נייטיקער מדרגה), א' גרויזן.
אויפֿפּרענגלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפּרענגלען.
אויפֿפּרענסונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפּרענסן.
אויפֿפּרענסן — טרוה. פּרעסן אויף, געפּרעסט. 1. צונויפֿקעטשן, צונויפֿדריקן. א' דעם עולם אין זאל ווי הערינג אין אַ פֿעסל. א' היי אין טיוקעס. מע וועט דער לאַנגווייל אַ זיין צער און צונועמען זיין ווידערשטאַנד, טעג. יצער און לאַנגווייל. 2. פּרעסן, גלאַט מאַכן ביז

דער נייטיקער מאָס. א' אַן אויסגעוואָשן העמד. פֿונאַנדערנעמען די געט און א' דעם שטאַף.
אויפֿפּרענסן זיך — אוטוו. אַ דפּוו. (פֿון זיך) ווערן צונויפֿגעפּרעסט, צונויפֿגעדריקט. די פּאַ- פּירן האָבן זיך אויפֿגעפּרעסט און מע קען זיי גאַרניט אַפּטיילן איינס פֿון אַנדערן.
אויפֿפּרענסעניש — דאָס (די), זי. געדווי- ערדיקער פּראָצעס פֿון אויפֿפּרענסן (זיך).
אויפֿפּרענען — טרוה. פֿל אויף, גע- פּרעפּלט. אויפֿזאָגן עפעס גיך און אומקלאַר. א' אַן אַנטשוולדיקונג.
אויפֿפּרענעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פֿון אויפֿפּרענען.
אויפֿפּרעשטלען — [...]פּשעטלען טרוה. פּשטל אויף, געפּשטלט. אויפֿשטעלן עפעס מיט אַ פּשטל. דערווייזן מיט צוגעטראַכטע אומלאַגרי- שע ראינות. (אַ) אויספּשטלען. א' אַן אויס- טיטשונג.
אויפֿפּראַדערונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפּראַדערן. אַן א' צום קאַנ- גרעס אַנצונעמען...
אויפֿפּראַדערן — טרוה. ער אויף, געפּאַ- דערט. 1. מאַנען, פֿאַרלאַנגען; אַרויסרופֿן (מע זאָל טאָן עפעס, אַרויסקומען מיט עפעס). דעריבער פֿאַדערן מיר אַיך אויף, איר זאָלט אונדו אַריינשיקן די ליסטע פֿון די מתנדבים, קמ. 1864 № 47. 2. באַפֿעלן, גוור זיין געביטן; זאָגן מיטן האַרבן וואָרט. ער האָט געפֿאַדערט אין נאַמען פֿון דער תּורה, וואָס גאַט אַליין איז מקיים, און האָט מען אים נישט אַפּגענועטפֿערט — האָט ער אויפֿגעפֿאַ- דערט זינע רביים, אַש, תּהלימי-יוד.
אויפֿפּראַכען (ע) — פֿאַרן (כע) אויף, געפּאַכ- (ע)ט (געפּאַכט). אוטוו — מיטאַמאַל אַנהייבן פֿאַכען, זאַכן פֿלאַטערן. א' מיט אַ טיכל בנים געזעגענען זיך. פֿאַנען פֿאַכן אויף אין מילדן ווינט. טרוה — 1. מאַכן עס זאָל ברענען, זיך צעברענען דורך פֿאַכען מיט עפעס. א' אַ פֿייער. א' (די קוילן אין) דעם סאַמאָואַר מיט אַ שטיחול. אַ פֿייער אין פֿאַכען אין דעם גלוטיקן וואָס דו האָסט אויפֿגעפֿאַכט, יחואַש, יאַלעט פּסוקים — נג פֿאַרשטשט. 2. אויפֿבלאָזן, אויפֿהעצן. א' דעם כעס, דעם צאַרן. אַ פֿייער פֿאַרשטשע רעגירונג האָט...אויפֿ- געפֿאַכט ביי די זיטשן האָט אָדער אַפּשפּי צום פֿאַנציווי, פּראַ, געדאַנקען און אידישן.
אויפֿפּראַכען (ע) זיך — אוטוו. אַ דפּוו. זיך פֿונאַנדערבלאָזן, זיך צעברענען. סוּחעט זיך א' אַ מחלוקה, אַ קריגעריי.
אויפֿפּראַכעניש — דאָס (די), זי. געדויער- דיקער פּראָצעס פֿון אויפֿפּראַכען (זיך).
אויפֿפּראַלבונוג — פֿאַלדונג — די, ען. פּראַ- צעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפּראַלבונוג, אויפֿ- פֿאַלדן.
אויפֿפּראַלבונוג — פֿאַלדן — טרוה. פֿאַלב (פֿאַלד) אויף, געפֿאַלפט (~געפֿאַלט). אויך: פֿאַלבעווען, פֿאַלדעווען. אויפֿ- קייטשן בייגיקן מאַטעריאַל אַווי אַן איין פּאַס זאָל ליגן אויפֿן צווייטן, א' אַ בויגן פּאַפּיר. א' די הויזן, מע זאָל קענען אַרויס- לאָזן (ווען דער בחור וועט אונטערזאָקסן).

אויפפאלבן זיך — און די אנדערע פאר-
מען, — דפון. און באזונדערע באמאונג
ווען מיט פאלבן, פארקנייטשונגען. דאס
קליידל פאלבט זיך אויף.

אויפפאלק — אדי. — אויפפאלקדיק. נעגל.

אויפפאלן — אוטו, דריטפערזאניק. 1. ארויס-
רופן אויפמערקשאפט, אינטערעס, חידוש; זיך
ווארפן אין די אויגן. „אין דעם הייז פון זיך
פאָטערס פריינד האָט געוואָקסן אַ מיידל וואָס
האָט געמוזט יעדן א״, קמ, 1870, Ne 46. „עס
פאלט מיר אויף די אוידיקייט פון איר בא-
נעמען זיך, רייד. 2. אַרויסרופֿן חשד,
פארדאכט. „אונזער הלבשה איז אָבער די
בית־מדרשניקעס אויפגעפאלן...האָט מען אונ-
זו אָנגעהויבן נאָכצוקוקן, צעדערבוים, גע-
היימיט פֿון בערדיטשעוו, וואָרשע 1870.

„איך האָב מורא געהאַט אַז עס וועט איר
פאלט מיר א״...[נאָס] אַוועקגיין, וויסן וי, זוי
דער גורל פֿירט. 3. אַרויפקומען אויפֿן זי-
נען, אַזינפאלן. „וואָס פאלט דיר אויף אַזאַ
וילדער געדאַנק? רייד. 4. (אלע פּערזאָ-
נען) אַרויפפאלן; צונויפפאלן. ביידע ליניעס
פאלן אויף. א״ אויף עמעצן מיט אַ גרויסן
פּיסק, מיט ווילדערען.

אויפפאלנדיק — אדי. וואָס רופֿט אַרויס
אויפמערקשאפט, אינטערעס, חידוש, פארואוב-
דערונג, חשד. זיך א״. אער הילוך; א״ע רייד;
א״ע טראונג. [דעם] אַרויפפאלנד. „דעם
קייזער איז עס אָבער זייער א״ געווען, פֿמ.
„לאַז איך מיך הערן מיט אַ וואָרט, אַזוי אַז
דעם עולם זאל עס א״ זיין, ממוס, שלמה]

אויפפאלבונג — די, זען. פראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפפאלצן.

אויפפאלצן — טרוו. פאלץ אויף, — געפאלצט.
מיט אַ באַשטימטער סיסטעם אויפקנייטשן,
צונויפקנייטשן; אויפֿבייגן, צונויפֿבייגן (פּאַפּיר
אָדער אַן אַנדער בייגיקן מאַטעריאַל). א״ די
געדרוקטע בויגנס צום אַנציינבנדן. א״ ווייכע
לעדער.

אויפפאלצן זיך — אַטוּ. — אַטוּ. קענען
זיך צונויפֿבייגן (לויט אַ באַשטימטער סיס-
טעם). די לעדער האָט זיך גוט אויפגעפאלצט.

אויפפאלשעווען — טרוו. — עווע אויף, — גע-
פאלשעוועט. אויך: ~פאלשעווען. אויפ-
שטעלן עפעס מיט פאלשקייט. א״ באַזינן
פארן געריכט.

אויפפאלנען — טרוו. פאָנג אויף, — געפאָנג
גען. אַרכ. 1. אויפפאלן, אויפנעמען. „אין
איטליש וואָרט פֿאַנגט ער אויף און הלט
דראַן, לטו, ה.ב. 2. געמען אין געפאָנגענ-
שאַפט, תּפּיסה. „ביום ד׳...איז מ״ן פֿאַטר...
אויף דיא גאס פֿון בעלי־מחמות אויף גי-
פּאָנגן וואָרדין, באַלגענעריש.

אויפפאלנען זיך — אַטוּ. — אַטוּ. קענען
זיך צונויפֿבייגן (לויט אַ באַשטימטער סיס-
טעם). די לעדער האָט זיך גוט אויפגעפאלצט.

אויפפאלשעווען — טרוו. — עווע אויף, — גע-
פאלשעוועט. אויך: ~פאלשעווען. אויפ-
שטעלן עפעס מיט פאלשקייט. א״ באַזינן
פארן געריכט.

אויפפאלנען — טרוו. פאָנג אויף, — געפאָנג
גען. אַרכ. 1. אויפפאלן, אויפנעמען. „אין
איטליש וואָרט פֿאַנגט ער אויף און הלט
דראַן, לטו, ה.ב. 2. געמען אין געפאָנגענ-
שאַפט, תּפּיסה. „ביום ד׳...איז מ״ן פֿאַטר...
אויף דיא גאס פֿון בעלי־מחמות אויף גי-
פּאָנגן וואָרדין, באַלגענעריש.

אויפפאלנען זיך — אַטוּ. — אַטוּ. קענען
זיך צונויפֿבייגן (לויט אַ באַשטימטער סיס-
טעם). די לעדער האָט זיך גוט אויפגעפאלצט.

אויפפאלשעווען — טרוו. — עווע אויף, — גע-
פאלשעוועט. אויך: ~פאלשעווען. אויפ-
שטעלן עפעס מיט פאלשקייט. א״ באַזינן
פארן געריכט.

אויפפאלנען — טרוו. פאָנג אויף, — געפאָנג
גען. אַרכ. 1. אויפפאלן, אויפנעמען. „אין
איטליש וואָרט פֿאַנגט ער אויף און הלט
דראַן, לטו, ה.ב. 2. געמען אין געפאָנגענ-
שאַפט, תּפּיסה. „ביום ד׳...איז מ״ן פֿאַטר...
אויף דיא גאס פֿון בעלי־מחמות אויף גי-
פּאָנגן וואָרדין, באַלגענעריש.

א״ אַ טיר, אַ וואַנט. (פֿאַרצייכנט אין ראַ-
דעם, פּוילן).

אויפפאלנען — טרוו. — פֿע אויף, — געפֿאַנג
פֿעט. 1. פּלוצלינג אַרויסזאָגן אומקלאַר, אונ-
טער דער נאָז. א״ אַן ענטפֿער וואָס מע זאָל
אים ניט קענען פֿאַרשטיין. 2. במקום־ווערב
פֿאַר אויפֿדרייען, אויפֿשווינדלען א.ע. א״ עמעצן;
א״ אַ באַקאַנט; א״ אַ שווינדלעריש געשעפֿטל.

אויפפאלנעניש — דאָס (ד׳), זײ. פּראַצעס
פֿון אויפפֿאַנגען.

אויפפאלונג — די, זען. דעם. באַנעם,
אויפנעם, אויפנעמונג. „ער דאַרף לויט דעם
פֿאַרפֿאַטערס א״ סימבאָליזירן די אַלטע וועלט,“
בער־מחשבות ו. א״ס־פֿאַיקײט).

אויפפאלטן — אַקטיוו. פֿאַסט אויף, — גע-
פֿאַסט. פֿאַרענדיקן פֿאַסט; עסן נאָכן פֿאַסטן.
„נאָכן א״, ווען זיי זענען אַרויס אויף זייערע
הויפֿן,“ מעצקער, זיידנס פֿענדער. „דאָס איינל
וויפֿל טעג געפֿאַסט און אויפגעפֿאַסט נאָר מיט
פֿאַלאַוע,“ אשט, משלים.

אויפפאלטן — טרוו. פֿאַסט אויף, — געפֿאַסט.
דעם. אויפנעמען, באַנעמען, תּוֹסס זיין.
„און פֿון [ד׳] דערקלערונגען האָט זי נאָר
דאָס אָפּגעלערנט, וואָס איר שכל האָט אויפֿ-
געפֿאַסט,“ ספ, יודישער קאָלאַניסט. „ער האָט
די ביבל אויפגעפֿאַסט קריסטלעך, ווי טאַל-
סטאַי,“ מוק, טעאָטער און יודיש טעאָטער.

אויפפאלונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפפֿאַרבן.

אויפפאלרבן — טרוו. פֿאַרב אויף, — געפֿאַרבט
(געפֿאַרבן). 1. פֿאַרבן אַ ביטל, פֿון אויבן.
א״ אָפּגעבליקעוועטע שטעלן. א״ די ליפֿן.
2. פֿאַרבן ביז צו דער נייטיקער מאָס. א״ צוויי
צײַמען פֿון דער זידה.

אויפפאלרבן זיך — אַטוּ. — אַטוּ. צונויפֿ-
גיסן זיך אין פֿאַרבן. זיך באַקומען ווי אַ
רעזולטאַט פֿון פֿאַרבן. די קליידער האָבן זיך
אויפגעפֿאַרבט און זעען איצט אויס ווי נײַע.
אויפפאלרדיסן — אַטוּ, דריטפערזאניק.

פֿאַרדריסט אויף, — פֿאַרדראַסן. מיטאַמאַל
ארויסרופֿן אַ געפֿיל פֿון פֿאַרדראַסן. „ס׳טרעפֿט
זיך אַז אַ קלייניקייט פֿאַרדריסט אַזן אויף
מער ווי אַ וויכטיקע זאַך,“ רייד.

אויפפאלרהיטן — טרוו. פֿאַרהיט אויף,
~פֿאַרהיטן. אויך מיט זיך. פֿטמ. דזוו
אויפֿהיטן, — נאָר עמפֿאַטישער. א״ לעבעדי-
קייט ביז אין דער עלטער.

אויפפאלרוועלן זיך — אַטוּ, דריטפערזאניק.
פֿאַרוועלט זיך אויף, זיך ~פֿאַרוועלט. לר. פֿטמ.
דזוו פֿאַרוועלן זיך, נאָר עמפֿאַטישער. „דאָס
טעלערל פֿון הימל האָט זיך אים אויפֿפֿאַר-
וועלט.“

אויפפאלרזאמלען — טרוו. זאַמל אויף,
~פֿאַרזאַמלט. אויך מיט זיך. אינגאַנצן
אַלע(מען) פֿאַרזאַמלען, צונויפֿקלעבן, צונויפֿ-
נעמען. „פֿאַרזאַמל אויף דאָס גאַנצע פֿאַלק
און זאַלן זיי הערן וואָס איך וועל ריידן צו
זיי.“

אויפפאלרטיקונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפפֿאַרטיקן.

אויפפאלרטיקן — טרוו. זיך אויף, — געפֿאַר-
טיקט. אינגאַנצן פֿאַרטיק מאַכן. א״ אַן אַרבעט.

אויפפאלרטיקן זיך — דפון. פֿאַרענדיקן
טאָן די אַרבעט(ן) וואָס מע דאַרף. א״ זיך מיט
רוימען און קאַכן.

אויפפאלרלייטן — טרוו. פֿאַרלייט אויף,
~פֿאַרלייט. אויבאויף (אָדער אינגאַנצן)
פֿאַרלייטן. פֿאַרריכטן, פֿאַרשמעלצן. פֿאַרלייט
אויף דעם עמער, וועט זיין אין וואָס צו האַלטן
וואָסער.

אויפפאלרמולירן — טרוו. זיך אויף, — פֿאַר-
מולירט. ווידער, פֿונדאַסני פֿאַרמולירן; גע-
פֿיגען בעסערע, פּאַסיקערע פֿאַרמולירונג; א״
בערפֿאַרמולירן.

אויפפאלרמעווען — טרוו. עווע אויף, — גע-
פֿאַרמעוועט. אויפשטעלן אין אַ קאָנקרעטער,
פֿיזישער פֿאַרעם; געשטאַליקן. פֿונדאַסני,
ווידער אויספֿאַרמירן. א״ אַ מאַדעל פֿון אַ שײַף,
אַן עראַפּלאַן.

אויפפאלרן — אַטוּ. פֿאַר אויף, ביזן — געפֿאַרבן.
1. פֿר אַז וואו מע טרעפֿט זעלטן דעם קאַנ-
ווערב אַרויפֿ, אַרויפפֿאַרבן, פֿאַרבן אויף עפעס.
א״ אויף אַ באַרג. 2. אַרכ. אויפפֿאַרבן זיך,
אויפֿשפּרינגען פֿון געלעגער. „דיא גאַנץ נאַכט
טעט זיא גיא קיין שלוף,“ ווי צו מורגנש
בזר וי אויף גר גישווינדן,“ בבא־בז, 482.

אויפפאלרן זיך — אַטוּ, קזוו. פֿאַרבן זיך אויף,
זינגען זיך ~געפֿאַרבן [געוויינלעך מצד]. פֿאַרבן
פֿון פֿאַרשיידענע ערטער און בליבן אַ געווי-
סע צײַט צוזאַמען אויף איין אָרט. „די דע-
לעגאַטן זינגען פֿון אַלע עקן לאַנג זיך אויפֿ-
געפֿאַרבן צום קאַנגרעס.“

אויפפאלרעניש — דאָס (ד׳), זײ. פּראַצעס
פֿון אויפפֿאַרבן זיך.

אויפפאלרען — אַטוּ. אויספֿאַרבן.
אויפפאלרקנעפלען — טרוו. פֿל אויף,
~פֿאַרקנעפֿלט. פֿאַרקנעפלען, פֿאַרשפּילען
(פֿון אויבן). „פֿאַרקנעפל אויף דעם פֿאַלטן,
זאָלסט זיך ניט צוקלוקן,“ העלף מיר א״ די
אייבערשטע קנעפֿ, רייד.

אויפפאלרקעמען — טרוו. קעם אויף, — פֿאַר-
קעמט. פֿאַרקעמען אויף אויבן. א״ די האָר
אין אַ גאַנצן טורעם.

אויפפאלרריכטן — טרוו. זיכט אויף, — פֿאַר-
ריכט (אויך: ~פֿאַרריכטן). דזוו אויספֿאַר-
ריכטן. —

אויפפאלרשונג — די, זען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפפֿאַרשן.

אויפפאלרשן — טרוו. פֿאַרש אויף, — גע-
פֿאַרשט. — אויספֿאַרשן. א״ דאָס וואָס איז
נייטיק צום עינין.

אויפפאלרשרייבן — טרוו. שרייב אויף,
~פֿאַרשרייבן. פֿטמ. דזוו פֿאַרשרייבן, אויס-
שרייבן, אויספֿאַרשרייבן. „איך וועל עס ניט
פֿאַרגעסן, איך וועל עס מיר א״ אויפֿן האַר-
צײַן, רייד.

אויפפאלרשעווען — טרוו. זען, ער,
~רעווע אויף; — געפֿאַרטערט, — געפֿאַרטערעוועט.
אַרויפֿלייגן פֿוטער; לייגן אונטערשלאַק. א״ אַ
מאַרייאַקע. א״ די כאַלעוועס פֿון די שטיינל.

אויפפאלרילן — אַטוּ. פּויל אויף, — געפֿוילט.
אַנהייבן (אָדער אַ ביטל) פּוילן, די קאַרטאַפֿל
פּוילן שוין אויף אין גאַסן קעלער.

אויפֿוילן זיך — א.א.וו. — דפוח. מיט אַמאַל, היידער אָדער אַ ביסל זיך פֿוילן; זיך אונטערפֿוילן. „ער איז בכלל ניט קיין פֿויל לער, נאָר היינט האָט ער אַזאַ מאַגאַקאַליע און פֿוילט זיך אויף.“

אויפֿונדעווען — טרוה. פֿאַרמען און ב אַ אויספֿונדעווען.

אויפֿווערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿווערעמען (זיך).

אויפֿווערעמען — טרוה. עס אויף, אַגעפֿאַר רעמט. 1. אויפֿשטעלן אַ אָדער אין אַ פֿאַר רעם. אַ סטאַטוטעקעס וואָס אַלע זאָלן זיך גליפֿן. 2. אויספֿווערעמען, בב 2—5 (מיטן בייפֿאַטשט; ביז צו דער גייטיקער מאַס, מדרגה).

אויפֿווערעמען זיך — דפוח. קריגן אַ פֿורעם (נישטאַלט, סיסטעם, כאַראַקטער). „ער האָט זיך אויפֿגעפֿורעמט און אויפֿגעטורעמט און געוואָרן אונדזער פֿירער“, רייד. „פֿון אַ קליינער גרופּע אידעאָליסטן האָט זיך אויפֿגעפֿורעמט אַ גרויסע באַוועגונג.“

אויפֿווערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿווערען.

אויפֿווערען — א.א.וו. ער אויף, אַגעפֿאַר פֿערט. 1. מיטאַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן פֿיר בערן, ציטערן. פֿאַרקילן זיך און א. א. פֿון קעלט. 2. אויפֿצייטערן פֿון אַ טיף געפֿיל; אויפֿברויזן, אויפֿהיצן זיך. „אויף חוהם פֿנים האָט...עס אויפֿגעפֿיבערט מיט בטחון“, הר אַדמט קינדער. „האָט אונדזער הייז צוזאַמען מיטן שטעטל אויפֿגעפֿיבערט“, י. יאַנאַטאוויטש, אַ שטוב אײַ שטעטל.

אויפֿווערלען — טרוה. דל אויף, אַגעפֿידלט. 1. אויפֿשפּילן אויף אַ פֿידל; בכלל אויפֿשפּילן, (אַפֿט איר). 2. במקום־הערב פֿאַר אויפֿטאַן, אויפֿטומלען, אויפֿרוען אַ אַזאַ סומאַטאַע אַז מע זאָל זיך דאַרפֿן שעמען פֿאַר לייטן.

אויפֿווערלען זיך — א.א.וו. קוזו. דפוח. צונויפֿשפּילן זיך, צונויפֿריידן זיך, דורכקומען צווישן זיך (אין נישט־ערלעכע, אוממאַראַלישע ענינים). „זאָגדי און גבֿה האָבן זיך אויפֿגעפֿוילט“, סקאַפּאַניען זיך, א. זיך מיט וויסע־חברת־קעסעס.

אויפֿווערען — טרוה. ער אויף, אַגעפֿאַר טערט. אויפֿהאַדעווען, אויפֿאַרמען, אויפֿציען, א. אַ טעלעצע.

אויפֿווערען זיך — א.א.וו. — דפוח. (גע) וויינטלעך וועגן בעלי־חיים) אויפֿהאַקסן, ווערן גרויס. „דער אַשיקל האָט זיך אויפֿגעפֿאַר טערט און געוואָרן אַ פֿאַלנער פֿערד“.

אויפֿווערען זיך — טרוה. פֿיכט אויף, אַגעפֿיכט. אַ ביסל אויפֿגעצן. א. דאָס וועט פֿאַרן פֿרעסן. **אויפֿווערלען** — טרוה. פֿלל אויף, אַגעפֿללט. 1. אויפֿפֿענען דורך פֿללן, א. אַ שלאַס. א. אַ פֿאַרמאַכט קעסטל. 2. פֿללן ביז דער ניי טיקער מאַס. א. די שטיקלעך אַבזון און זיי אריינלאַפֿן.

אויפֿווערען זיך — טרוה. פֿללן אויף, אַגעפֿיכט. א. זיך פֿללן זיך. א. ביסל אויספֿינען; מאַכן פֿון דרויסן פֿללן. א. אַ שטיקל אַרבעט. א. עמעצן, אים אַפֿלערענען פֿון היילדע שטיק.

אויפֿווערען זיך — דפוח. אויך: מאַכן אַן אַנשטעל פֿון פֿינדיקייט. א. זיך פֿאַר דער שטאַט מיט שיינע נדבֿות.

אויפֿווערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿווערען.

אויפֿווערען — טרוה. ער אויף, אַגעפֿערט. 1. אַרויפֿשיסן, א. קוילן. 2. מאַכן אַז עמע־צער זאָל ווערן זייער אויפֿגעקאַכט, צעהיצט. א. דעם כעסן, ער זאָל ווערן מלא גולן.

3. ברענען, היצן אויף אַ פֿינער. „אָנזאַרעמען איז ניט גענוג, מע דאַרף עס א., וועט מען קענען עפענען“. 4. דורכפֿירן אַ יובֿטובֿ, אַ פֿינערונג לכבֿוד עפעס אָדער עמעצן, א. דעם יובֿל.

אויפֿווערען — טרוה. פֿינף אויף, אַגעפֿלסט. אויפֿשפּילן אויף אַ פֿלל אָדער אַרויסברעני גען אַ מעלאָדיע פֿינפֿדיק מיט די ליפֿן, א. אַ ניגונל. אויך: צונויפֿרוען דורך פֿללען.

אויפֿווערלען — טרוה. ייר אויף, (גע)פֿילטרירט. מיטאַמאַל דורכלאַזן דורך אַ פֿיל־טער. א. אַ פֿליסיקייט. מיט זיך = דורכ־גיין דורך אַ פֿילטער.

אויפֿווערלען — קל אויף, אַגעפֿינקלט. א.א.וו. — מיטאַמאַל, פֿלוצלינג אָנהייבן פֿינקלען, גלאַנצן, בליאַסקען. „זיין לאַנגע שוואַרצע באַרד, די נאָך שוואַרצע אויגן האָבן אויפֿגעפֿינקלט מיט אַ ביי אַ גולן“, אַפֿאַ טענענרין.

טרוה — מאַכן עס זאָל פֿינקלען. א. אַ גראַשן, ער זאָל ברענען מיט אַ רינגיש.

אויפֿווערען — טרוה. קע אויף, אַגעפֿיצקעט. (אַ ביסל) שמעסן, פֿאַטשן (מיט דער האַנט אָדער אַ ריטל). א. אַ קינד אויף דעם הינטן, א. די באַקן אַז.

אויפֿווערען — טרוה. פֿיקס אויף, אַגעפֿיקסט. אַמ. אינגאַנצן צו רעכט מאַכן, פֿאַרייכטן; רעמאַניטירן. א. דעם ראַדיאָ, די טעלעוויזיע. א. אַן אַלט הויז.

אויפֿווערען — דער, זן. אויפֿפֿירונג אויפֿן פֿון אויפֿפֿירן זיך. „די יידישע אויסגעטיילטקייט איז נישט קיין לאַגע פֿון...א. פֿון יידן“, מוח, יובל, 270 XXXX. א.פֿ.ל. „אַפֿילו די אַביעקטיווע אַפֿיללים האָבן זיך אויך אַ וואַקל געטאַן“, מוח, וועג צו אונדזער יוגנט. „דזין א. מיט די פֿאַרטאַגעסע...איז טאַקע ריכ־טיק“, בנימין זאבֿ ראַבינאוויטש, די שפּוט פֿון אַ שילער מיט אַ קלויזניק, הילנע 1877.

אויפֿווערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿווערען (זיך), טפעצן. 1. התי נהגות, הנהגה, שטייגער; דרך, שטענדיקער אויפֿן פֿון פֿירן זיך. „ניוסן באַקומט חן ביי דעם שר בית־הסוהר, וזלל ער האָט געזען זיך גוטע א. און זיין גוט האַרץ“, פֿאַוור גדר לת יוסף. „דאָס שיינקייט אירס איז באַשטאַ צו אין מעשׂים־טובֿים — אין איר גוטסקייט, שר הבחמות. „תורה איז אַ...וועגווייזער דעם מענטשן ווי אַזוי צו שטעלן זיך לעבן און זינע אַינן אין אַלע מענטשלעכע ענינים“, לדב, 97.

2. ציטחוליקער, צופֿעליקער אויפֿן פֿון פֿירן זיך. די היינטיקע א. אין קלאַס. „דאָס באַגיין זיך, היינטע קאָנדוקטאַר מיט די פֿאַסאַזשירן, די א. פֿון די פֿאַסאַזשירן...האָבן

מיר געגעבן צו פֿאַרשטיין...“, ממוס. ישׂם און יפֿתֿי. „דאָס קעלבל האָט מען אַפּגעשיקט צו דער מוטער מיט שטעכווערטלעך פֿאַר איר שלעכטער א. ממוס, ממוסות. 3. פֿאַרשטיען לונג, די באַנצע אַרבעט אַרום אַ פֿאַרשטעלונג; ספּעקטאַקל. אַ נייע א. פֿון אַן אַלטער פּיעסע. „סטודענטן...זענען געווען...בראַוואַ פֿאַטשערס, ווען אַן א. איז זיי געפֿעלן“, מוח, באַגעגענישן.

אויפֿווערען — טרוה. פֿיר אויף, אַגעפֿירט. 1. (פּר אַז וואו מע ניצט זן דעם קאָנזערב אַרויפֿ) אַרויפֿפֿירן. א. פֿאַר דער האַנט אויף אַ באַרג. א. אויף אַ גליטש. 2. צונויפֿפֿירן, צונויפֿברענגען אינאיינעם. א. חתן־פּלה צו (אויף) אַ זעעניש. א. די מחותנים פֿון ביידע צדדים. אַ טייט צו די וואָס האָבן אויפֿגעפֿירט די אַרבעטער־ברידער פֿון עטלעכע נאַציעס אויף צו שלאַגן זיך, ברענגאַן, זורד קריג און אַ רעוואָלוציע. 3. דורכפֿירן, אויספֿירן. א. אַ שידוך, אַ מעקלונג, אַ געשעפֿטל. „איך האָב שוין אויפֿן מוח עטלעכע נייע שידוכים וועלכע מיר וועלן געוויס א. מוסר אגרת, תקפֿיה.“

4. געבן אַ פֿאַרשטעלונג, שטעלן אַ ספּעק־טאַקל. א. אַן אַפּערע, אַ דראַמע, אַ קינדער־פֿאַרשטעלונג אע. „בכדי זיי זאָלן זינגען גליפֿן, האָט ער געהייסן...זיי זאָלן שטיין אין דער הייז און אַ צוזאַמען מיט די זינגער, לדב, 5. א.א.וו. אַנשטאַט (אויפֿ)פֿירן זיך. (?) „דער רבי האָט שוין אָנגעהויבן אויפֿצופֿירן מיט גוטע מאַכלים, מיט קאַזעס, מיט משק־אית“, יבֿודלת רײ וואַלף... [פ].

אויפֿווערען זיך — א.א.וו. — דפוח. 1. זיך נוהג זיין, אַרויסווייזן (גוטע, שלעכטע) מידות; האָבן אַ שטענדיקן אויפֿן לעבן (אין ענינים וואָס האָבן אַ שייכות צו מאַראַל). א. זיך גוט, פֿלן, איידל; א. זיך גראַב, שלעכט. א. זיך ווי אַ פֿרומער ייד, אויפֿן יידישן שטייגער, יידיש־לעך. א. זיך ווי אַ גראַבער יונג, אַן עס־האַרץ אַזוו. „דער חנוך, תוקע מוזן זיך בקדושה וברירה דריי טאַג [פֿאַר ראש־השנה] א. מ. שׂה ו. „ווען מע ליגט...מיט די פֿיס צו דער טר, ווערט מען ערשט רעכט דעם אמת געז וואויר, ווי דער מענטש האָט זיך אויפֿגעפֿירט פֿרוער“, עט, לידער. „די באַשרייבונג פֿון אַלע גוטע און שלעכטע מידות און ווי אַזוי דער ייד זאָל זיך תמיד א. חא, ב/ב. „איפֿן האָט גאַט געזען, משפּטים געגעבן ווי זיך אויפֿצופֿירן און ווי צו לעבן“, ממוס, שירה.

2. אַרויסווייזן מאַנירן, אַפּהיטן עטיקעט. א. זיך ווי אין קיניגלעך הויף, ווי צווישן פֿינע מענטשן אַז. א. זיך ווי אין אַ קרעטשמע, אין אַ שענק. א. זיך ווי אַ גאַנציונג, באַדיונג, יונג באַשט. א. זיך ווי אַ שוואַרער (אויף אַ חתונה). א. ווי אַ גראַביאַן, ווי אַן (אומבמברותער) חויר. „טײַא היפּשה, ריינה קליידר טראַגן...אויך זאגן לייט אויף דיר: ער פֿירט זיך אזוו היפּש אויף אלז ווי ער דער ברעשטער עושר חוהר, עיון, 1/25. „לויט זיי זאָגן, פֿירט זי זיך אויף עפעס זייער הייל, איר באַנצער הייליך איז ניט ווי עס באַדאַרף צו זיך, ממוס, קליאַטשע. „אַלע מעלות זענען פֿאַראייניקט אין [צדיק]...נישט נאָר בלויז זיך תורה לערן, ען, זינע מידות טובֿות, נאָר זיך זיך גאַנץ

דער צארן קעגן די וואס האבן אונדז געפני
ניקט, בעל־מחשבות וו.
טרוו — מאכן עס זאל ברענען העל; אג
ציגן (אויפֿוועקן) א טיף געפיל; אויפֿברויזן;
אקטיוויזירן. א דעם צארן. א די וואלֿקאמ
פאגיע מיט היציקע רעדעס. „...דעם קריגס־
ברען דעם פֿארשוואונדענעם אויפֿצופלאקערן
אין הארץ פֿון פֿאלק צוריק, אל וווּ יהודה
המכביס טויט. „דער קערן פֿון דער אידייע
האט איצטער אויפֿגעפלאקערט די ציוניסטי
שע געמיטער, אפֿא געטראכט מיט עברי־
טוטש.

אויפֿפלי — דער, ען. אקט פֿון אויפֿפלען.
אויפֿשטיגן, אויפֿשוואונגן. א פֿון נביאיסן
ווארט.

אויפֿפליאסקען — טרוו. קע אויף, גע
פליאסקעט. 1. מיטאמאל אנהייבן פליאסקען,
פאטשן. א מעצן אז ס׳זאל זוש קלינגען.
2. אויפֿשמירן. פעיא, אויפֿפארבן, אויפֿמאלן.
א פלעקן, א וואנט מיט א מיתה־משונה
קאליר.

אויפֿפליגלען זיך — אוטוו. גל זיך אויף,
זיך געפליגלט. נעגל. אויפֿשטיגן, אויפֿ
הייבן זיך אין דער היך (ווי) אויף פליגל. „א
שווינדל געטאן האט א געצעלט, נאך אים זיך
אויפֿגעפליגלט איינער נאך איינעם, פמ,
מלחמה.

אויפֿפליטערן — אוטוו. ער אויף, גע
פליטערט. 1. מיטאמאל אנהייבן פליטערן,
שעמעריקן, בליזלען. א שטערן האט אויפֿ
געפליטערט אין דער פֿינצערניש. 2. דזו
אויפֿפליטערן, וועגן איינזעטן. דאס זומער
פייגעלע פליטערט אויף צום ליכט.

אויף פלייס — גזו פראזע. דזו אויף צו
פלייסן. „זיי פארשטייען אז ער מאכט דאס
א פֿ, מ׳ב מקאוונג (ברעגאוונק), היסטאריע,
דער תנאים אן א חתו, ווילנע 1876.

אויפֿפלייסן זיך — אוטוו. פלייס זיך אויף,
זיך געפלייסט. מיטאמאל אנהייבן זיך
פלייסן, טאן מיט גרויס התמדה, איבערגע
געבנקייט. א זיך בני אן ארבעט.
אויפֿפלייזן — דער, זן. אקט פֿון אויפֿ
פלייזן. „א פֿון אימיגראציע־כחאליעס, ש.
מארגאשעס.

אויפֿפלייצונג — די, ען. פראצעס אדער
רעזולטאט פֿון אויפֿפלייצן.

אויפֿפלייצן — פלייצ אויף, געפלייצט.
אוטוו — מיטאמאל אריבערגיין זיך איבער
די ברעגן (מיט אימפעט). דאס טינעלע פלייצט
אויף און פארגיסט די ארומיקע פעלדער.
טרוו — פארפלייצן. „אזא שלאקסרעגן קען
א די פעלדער.“

אויפֿפלייצעניש — (די), זן. געדויערדי
קער פראצעס אדער רעזולטאט פֿון אויפֿפלייצן.

אויפֿפלייסן — אוטוו. פלייס אויף, געפלייסן.
מיטאמאל אנהייבן פלייסן, רינען, שטראמען.
די פֿרילינגדיקע שטראמען פלייסן אויף פֿון
די בארגשפאלטן און לאזן זיך אראפ אין טאל.
אויפֿפלייסן זיך — אוטוו. א דפּו. צונויפֿ
פלייסן זיך, צונויפֿלייסן זיך, צונויפֿמישן זיך
בעתן פלייסן. „ערגעץ אויף זייער וועג פלייסן

אויפֿפלאמלעך — גדי. דזו אויפֿפלאמיק.
קייט ← אויפֿפלאמיקייט.

אויפֿפלאמען — פֿאם אויף, געפלאמט.
אוטוו — 1. מיטאמאל, פלוצלינג (ווידער, פֿונר
דאסני) אנהייבן פֿאמען. דאס פֿייער פלאמט
ווידער אויף. „אין דער זעלבער רגע האט מיר
איבערן קאפ אויפֿגעפלאמט א שטערן, פֿרא.
פֿאקטסימלעכע געשיכטן. „פלאמט א ליכט
אויף א קליינס און צעשפרייט א געלן שפֿין,
דא געזאמלטע שריפטן ו. ווערן רויט.
פלאמיק. דאס פנים פלאמט אויף פֿון בושה.
„דער עולם איז דערפֿרישט געווארן, די פנימער
האבן אויפֿגעפלאמט, ווינט, א שטעטל.
3. אריינקומען אין גרויס התפעלות, בא
הערשט ווערן פֿון א שטארק געפיל. „אויפֿ
געפלאמט ווערט דאס טעאטער“ = דער עולם
אין טעאטערן, פֿרא, חסידיש. „עס האט אין
אים אויפֿגעפלאמט דער צארן, אפֿא געטראכט
מיט עברי־טוטש. טרוו — אויך: פֿלע
מען. מאכן עס זאל פלאמען. א א פֿיער.
„וואו דיא קולין ברענין דרף מן דען שמיד
ניט צו רופֿן אלז ער זאל זיא אויף פלעמן“,
עיון, 2/17. „א שלידער אן דער ערד דעם
צודעק...און אויפֿגעפלאמט דאס רויטע פֿיער
פֿון די אויגן, הגל אן קיינעמט לאנד.“

אויפֿפלאנצונג — די, ען. פראצעס אדער
רעזולטאט פֿון אויפֿפלאנצן.

אויפֿפלאנצן — טרוו. פלאנצן אויף, גע
פלאנצט. ווידער פארפלאנצן. א ביימער וואו
מע האט אויסגעקאקט דעם וואלד.

אויפֿפלאסטערונג — די, ען. פראצעס
אדער רעזולטאט פֿון אויפֿפלאסטערן.

אויפֿפלאסטערן — טרוו. ער אויף, גע
פלאסטערט. 1. ארויפֿלייגן, ארויפֿקלעפן א
פלאסטער. א א געשויה, א וואונד. 2. אויפֿ
ברוקירן. א די גאס, דעם וועג.

אויפֿפלאקערן — דער, מצ נב. 1. אקט אדער
רעזולטאט פֿון אויפֿפלאקערן. 2. אויפֿפלאמ,
אויפֿשוואונג. די וועלט האט ניט פארלוירן
קיי ווארט וועגן דעם א פֿון אומפֿארגעסלעך
כער גבורה און קידוש־השם [פֿון די העלדי
שע ווארשעווער געטא־קעמפֿערן], יג, סמז,
1956.

אויפֿפלאקערן — ער אויף, געפלאקערט.
אוטוו — 1. מיטאמאל, פלוצלינג (ווידער,
פֿונראסני) אנהייבן ברענען מיט א העל פֿיער.
דאס האלץ פלאקערט אויף. „אויפֿגעפלאקערט
האט דאס פֿיער און דער רויך־קרנז האט
צעוויגט זיך, יהואש, הנהאטא. „אין זיי
נע פֿינקלדיקע ביראוויגן...האט טיילמאל א
פלאמ־פֿיערל אויפֿגעפלאקערט, אש, תהלים
יוד. 2. ווערן רויט, צונטער. א פנים
קען א פֿון בושה, פֿון צארן. 3. אציגנדן
זיך אזוי ווי פֿיער; אריינקומען אין צושטאנד
פֿון גרויס התלהבות, פֿון גיטטיק אויפֿ
שוואונג; פֿון טיפֿער איבערלעבונג. דער קאמף
פלאקערט אויף. „אויפֿגעפלאקערט האט די
לעצטע שחיטה־שעה, הר, אונטער גאטס הימ
לען. „עס האט אויפֿגעפלאקערט אין אים
א וואונד, גלייך א שלאנג וואלט אים א ביט
געטאן, פֿרא, פֿאקטסימלעכע געשיכטן. „צו
אלע צייטן האט אויפֿגעפלאקערט בני אונדז

א זיך, אש, תהלים־יוד.
3. האנדיקען; באהאנדלען; זיך באגיין מיט
עמעזן; האבן געזעלשאפטלעכע באציאונגען.
א זיך (אומ)ערלעך אין מסחר. א זיך גוט
(שלעכט) מיט באקאנטע. א זיך ווי א קאנדי
דאט. [דיך] האבן אלע מוכרי־ספרים און
פאקטורעגער אומגעשעפט, אויף וואס פאר
אן ארט מע האט זיך מיט דיר אויפֿגעפירט, א
ליאנדאר, נטער בש, 1844. „זיי פירן זיך אבער
אויף גאנץ ארנטלעך, זינען...מפרנס וחיב
און קינדער, טוטס, קליאטשע.

אויפֿפירעכץ — דאס (די), זן (ער). אויפֿ
פיר; אויפֿפירונג. (אויך איר). „זייער א מיט
זייערע ליגנס...“ נאך איין טאג אמת, אדעס
1887. „...מיט גרויס פֿארבעניגן נאכגעקוקט
דאס א פֿון די אינזואוינער, רעוויזאונסקי,
איטשע פֿון קינצק, היסטאריע — זער אויסגע
ווארפֿענער טוטס, ווארשע 1874. „רעניש.
אויפֿפירער — דער, ס. ווי זיך, קע, ס.
ווער עס פירט אויף א פארשטעלונג.

אויפֿפישן — טרוו. פיש אויף, געפישט.
1. כאפן פיש (וויפֿל ס׳איז נייטיק). א אלע
העכט און איבערקאזן די פלאטקעס. 2. אויפֿ
כאפן; דערטאפן, ארויסקריגן (מיט שווערי
קייטן אדער דורך א שפיצל). א אן איבערי
קע פארציע ברויט. א א ידיעה.

אויפֿפלאטערן — דער, ס. אקט פֿון אויפֿ
פלאטערן. אן א פֿון פליגלען.

אויפֿפלאטערן — ער אויף, געפלאטערט.
אוטוו — 1. מיטאמאל, פלוצלינג ארויפֿפליען
(ניט הויך). „דאס א פֿון פייגל אין וואלד
ייגט אונדז אומל אפֿאל ווייניקער נאך, פֿרא.
דאס וואסערל. 2. אויפֿציטערן (און א הייב
טאן זיך אדער א פלי טאן פֿון ארט). א פֿון
שרקע. 3. זיך באזייען אויף א קורצער רגע,
א שוועב טאן פאר די אויגן. „א היסטע, דורכ
זיכטיקע האנט האט אויפֿגעפלאטערט זיך גע
שלאגן על־חשא, אפֿא טענצעלין. טרוו —
מאכן עס זאל פלאטערן. דער הינט פלאטערט
אויף די פאנען. „איך האב מין זינדן העמדל
אויפֿגעפלאטערט אויף א פֿאן, טאל, אין לאנד
פֿון מין געביין.“

אויפֿפלאטערניש — דאס (די), זן. געדויר
ערדיקער פראצעס פֿון אויפֿפלאטערן.

אויפֿפלאמ — דער, ען. אקט אדער רעזול
טאט פֿון אויפֿפלאמען. אויפֿבליץ, אויפֿרעיס,
אויפֿברויזן. „א, היט דעם א פֿון דער יוגנט,
פאר וויסטע נעכט און טעג, אל וווּ ליד פֿון
די שניטערס. „צי די עבירה פֿון לא תרצחי
ווערט באגאנען אין א פֿון אומגעוועזעלעכן
נעס אדער אין קאלטן ישוב־הדעת פֿון גע
ועצלעכקייט...“ ש. ביאקן, סמז, 1954 ווי 19.
אויפֿפלאמבארקייט — די (דאס), זן. דטשמ,
נר. (ווב, שקליאר און ראקאנד) ← אויפֿפלאמ־
קייט.

אויפֿפלאמיק — גדי. נעגל. וואס קען, האט
די פעאיקייט אויפֿצופלאמען. איע מאטעריאלן.
איער כאראקטער. „און א אזוי איז איר עקס־
טאז עתועץ, אז אלע האבן אים פאר זיך דער־
זען, אל וווּ מ׳רים המגדלית.“

אויפֿפלאמיקייט — די (דאס), זן. אייגן
שאפט אדער מצב פֿון זמן אויפֿפלאמיק.

זיך אויף די ריטשקעס אין איין גרויסן שטראם.

אויפֿפֿלען — אויף, פֿליגן, פֿלעגן, אויפהייבן זיך אויף פֿליגלען. די פֿליגל פֿלעגן אויף פֿון צווישן די וואַסער־גראַזן. **אויפֿפֿלען זיך** — אויסוואַרפֿן. אַזוי. צו גויסן פֿלעגן זיך, פֿלעגן פֿון פֿאַרשידענע ריכטונגען און זיך אָפּשטעלן צוזאַמען אויף איין אָרט. „די פֿליגל האָבן זיך שוין אויסגעפֿלויגן אויף אונזער פֿעלד“. 2. האַסטיק צוגויפֿ־קומען זיך. אײַ זיך פֿון אַלע עקן וועלט צום גרויסן יום־טובֿ.

אויפֿפֿלעניש — דאָס (די), זײַן (געווערן דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿלען (זיך).

אויפֿפֿליקן — טרוה. פֿליק אויף, געפֿליקט.

(אויס)פֿליקן (—) היפֿל עס איז גייטיק.

אויפֿפֿלירטען — אויסוואַרפֿן זיך אויף, געפֿלירטען. מיטאַמאָל אָנהייבן פֿלירטען. אײַ אויף אַ דאָטשע מיט אָנגעפֿאַרענע מיידלעך.

אויפֿפֿלעכטונג — די, זײַן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿפֿלעכטן (זיך).

אויפֿפֿלעכטן — טרוה. פֿלעכט אויף, געפֿלעכטן. 1. צוגויפֿפֿלעכטן, צוגויפֿפֿליקלען, צוגויפֿפֿרעיען. „נאָר צוואַס זאָל די האַנט וואָס האָט די שטריק שוין איינמאַל אויסגעפֿלעכטן, אָפּפֿלעכטן צוריק“, 2. פֿונאַנדערפֿלעכטן, אָפּפֿלעכטן, אָפּפֿליקלען, אָפּפֿרעיען. „אויך טאָרן זײַ גיט פֿלעכטן אָדער אײַ זייער האַר אום שבּוּג“, 1/61, 202. „זיאַ האַט איר האַר שײַן געפֿלעכטן, דאַרום האַט דער פֿהן איר האַר אויף געפֿלעכטן“, מהמ, אמשט 1722, זא.

אויפֿפֿלעכטן זיך — אויסוואַרפֿן זיך פֿון אַזוינע דערער אַנשטרענגונג זיך צוגויפֿפֿלעכטן אָדער זיך אָפּפֿלעכטן. דער שטריק האָט זיך אויפֿגעפֿלעכטן.

אויפֿפֿלעכטעניש — דאָס (די), זײַן. געוויי ערדיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿלעכטן (זיך).

אויפֿפֿלעמלען — זען אויף, געפֿלעמלט. אויסוואַרפֿן — אָנצייגן זיך אין (מיט) אַ קליין פֿעלד ערל; אויפֿפֿלעכטן. אַ וויסע שטענדל פֿלעמלט אויף. „אין מײַן מוּת פֿלעמלט אויף אַ מאָר געדיקער געכטן“, טוצ, וואַנדיקט. טרוה — מאַכן עס זאָל פֿלעמלען. אײַ אין אים דאָס פֿעיערל פֿון האַפֿענונג.

אויפֿפֿלעקן — טרוה. פֿלעק אויף, געפֿלעקט. מאַכן אַ פֿלעק, אַרויסרופֿן פֿלעקן. „די פֿאַר־ביק זאָקן האָבן בײַם וואַשן אויסגעפֿלעקט די וויסע בלוקע“, רייד.

אויפֿפֿלעקן זיך — אויסוואַרפֿן זיך ווערן באַדעקט מיט פֿלעקן. אײַ זיך מיט טינט, בלאַטע. אײַ זיך בײַ אַן אַרבעט מיט פֿאַרב.

אויפֿפֿלעכטונג — די, זײַן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿפֿלעכטען.

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. זען אויף, געפֿלעכטען. 1. צוגויפֿפֿלעכטען, צוגויפֿפֿרעיען פֿעלדעס. אײַ אַ קגול. 2. צוגויפֿפֿלעכטען (שוואַר) ווי גיט אײַן. אײַ דעם גוואַלדריס.

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. דער אויף, געפֿלעכטען דערט. נעגל. אויפֿוועקן זייער פֿרי; אַרויס־

שיקן פֿאַרפֿרי. „מע פֿלעגט אונדז אײַ פֿון די האַרטע נאַרעס, ווען עס איז נאָך געווען פֿינג־טער“, רייד.

אויפֿפֿלעכטען זיך — אויסוואַרפֿן זיך פֿון די שטיין זייער פֿרי; זיין, קומען פֿריער פֿון די אַנדערע. אײַ זיך צו עבֿודת הבורא און עבֿודת הגוף.

אויפֿפֿלעכטען — זען אויף, געפֿלעכטען. אויסוואַרפֿן אויסגלאַנגן, אויספֿינקלען. אײַ ווי בריי ליאַנטן. טרוה — מאַכן עס זאָל גלאַנגן, פֿינקלען. אײַ די סאַלע מיט אַ ים ליכט, עס זאָל פֿון איר זינגען.

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. זען אויף, געפֿלעכטען כערט. 1. אויספֿלאַזן מיט אַ פֿעכער, מיט פֿאַכן בכלל. אײַ אַ פֿעכער. 2. אויספֿלעכטען, אויספֿלעכטען, אײַ מחלוקת, אַ קריגעריי.

אויפֿפֿלעכטען — די, זײַן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿפֿלעכטן.

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. פֿלעש אויף, געפֿלעכטען פֿלעשט. אויך: פֿעלמטשן. פֿעלמטשן עפעס אין אַ דאָקומענט, לויט אַ באַדאַרף. אײַ די יאַרן אין דער מעטריקע. אײַ עפעס אין אַן אַטעסטאַט.

אויפֿפֿלעכטען — די, זײַן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿפֿלעכטען (זיך).

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. זיך אויף, געפֿלעכטען טיקט. מאַכן פֿעסטער, צופֿעסטען (עפעס וואָס איז אויבן, איז הויך, שטאַרצט אַרויס). אײַ אויפֿן דאָך אַ געסט. אײַ שמאַטעס אויף אַ שטאַנג, עס זאָל הערן אַ גוטע סטראַשדילע.

אויפֿפֿלעכטען זיך — אויסוואַרפֿן זיך פֿון דער פֿעלדעס טיקט זיך אויף.

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. זען אויף, געפֿלעכטען פֿערט. צוגעבן אַ ביטל (אָדער וויפֿל סיאני גייטיק) פֿעפֿער. „אויב עס האָט גיט קיין טעם, קענטסטו עס אײַ“.

אויפֿפֿלעכטען זיך — אויסוואַרפֿן זיך אויף, זיך געפֿלעכטען. אויספֿלעכטען זיך, אויספֿלעכטען זיך מעשה פֿאַנט. אײַ זיך מיט (איז) אַן אַלטן גאַריטער וואָס מע האָט צו געשיקט פֿון אַמעריקע.

אויפֿפֿלעכטען (זען) — טרוה. זען אויף, געפֿלעכטען. 1. אַרויפֿפֿאַשטן; שלאַגן אויף די באַקן (אויפֿן פֿנים), אײַ עמעצן די פֿיסקעס. 2. יאָויפֿפֿענען פֿראַסקעניק. אײַ די באַקן, עס זאָל רינגען בלוט.

אויפֿפֿלעכטען — טרוה. פֿריי אויף, געפֿלעכטען. אויך מיט זיך. פֿעס. דווי דערפֿרייען; מאַכן פֿריילעך, משמח זיין. אײַ דאָס האַרץ מיט אַ גלעזלעך משקה. אײַ דאָס געמיט. מיט וואָס איז דאָ זיך אויסצופֿרייען?

אויפֿפֿלעכטען — די, זײַן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿפֿלעכטען.

אויפֿפֿלעכטען — אויסוואַרפֿן זיך פֿון די שטיין זייער פֿרי; זיין, קומען פֿריער פֿון די אַנדערע. אײַ זיך צו עבֿודת הבורא און עבֿודת הגוף.

אין איין שטיק. 2. מאַכן עס זאָל גיט זיין (צוגויפֿ)געפֿאַרן. אַזעקענעמען פֿון אייז און אײַ פֿלייש.

אויפֿפֿרעניש — דאָס (די), זײַן. געווערן דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿרען.

אויפֿפֿרעניש — די, זײַן. פֿראַצעס אָדער רעוולטאַט פֿון אויפֿפֿרען (זיך).

אויפֿפֿרעישן — טרוה. פֿריש אויף, געפֿרעישט. 1. ווידער (פֿונאַנגען) מאַכן פֿריש (ער). אײַ אַלט־געבאַקען ברויט. אײַ מצה אין אווון. „די אַלט־געבאַקענע מעשה מיט רײַ שמעלקען איז בײַ אים אַזינד אויסגעפֿרישט געוואָרן“, ממוס, ווינטשט.

2. מאַדערניזירן, מאַכן צוגעפֿאַסט צו דער צייט; מאַכן מאַדיש. אײַ אַן אַלטע פֿיעסע. אײַ אַ היטעלע. אײַ די פֿריוור. 3. צו געבן כוח, מוט; מאַכן לעבעדיקער, זינגער. אײַ מיט אַ קאַלטן טרונג וואַסער. „די גוטע לופֿט און דער לופֿט פֿון סענאַקאַס“ [= היישיניש...]. האָט זי אויסגעפֿרישט, טפּ, ווידער קאַלצ־ניסט. „אַז איך קריג אַ שטרימל אין דער האַנט אַרײַן, ווערט מיר אויסגעפֿרישט דאָס בלוט אין די אַדערן“, פֿרץ, דאָס שטרימל.

4. ווידער דערמאַנען, באַנענען; אויספֿלעכטען. „די דעם זכרון“ = דערמאַנען וואָס מע האָט אינגאַנצן אָדער צום טייל פֿאַרגעסן. „זײַן פֿרישן אויף יענע מער אָדער ווייניקער פֿאַר־היילטע וואונדן“, צייט. „די חסידישע גע־זאַנגען וואָס מײַ האָט אויסגעפֿרישט בײַ די היימישע מאַלצייטן אין די שבת־צונאַכטסן...“, אש, תהילים יוד. „זײַן ווילן אויך אײַ אויפֿ־לעבן דעם פֿאַלקס אַלטע שפּראַך, די שפּראַך פֿון דער תּוֹרה, פֿון זינגען הייליקע גבאֿים“, ממוס, זאָ גרויע האַרץ.

אויפֿפֿרעישן זיך — אויסוואַרפֿן זיך פֿון אויסגעפֿרישט אין אַלע בב פֿון אויפֿפֿרעישן. „די ערד האָט זיך אויסגעדיקט, אויסגעוויכט און אויסגעפֿרישט“, טע, ידער אפֿיקומן.

אויפֿפֿרעישעניש — דאָס (די), זײַן. געווערן דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿרעישן (זיך).

אויפֿפֿרעניש זיך — אויסוואַרפֿן זיך אויף, זיך געפֿרענט. פֿעס. נאָכפֿרעניש זיך אויף עפעס אָדער עמעצן און דערגיין, דערפֿרעניש זיך. אײַ זיך אויף אַן אַדרעס. אײַ זיך וועגן די מחותנים.

אויפֿפֿרעסן — טרוה. פֿרעס אויף, געפֿרעסן. 1. אויפֿרעסן אויף אַ גראַבן אַרפֿן; אויפֿרעסן מער ווי גייטיק. אײַ אַן אַקס (מיט די הערנער, מיט די קאַפֿיטעס). אײַ ווי אַן אַקס, ווי אַ פֿערד. אײַ און אויפֿוויפֿן וואָס מע געפֿינט אין שטוב.

2. פֿאַרכאַפֿטערהייט קוקן אײַ מיט די אויגן = פֿאַרכאַפֿטערהייט קוקן אויף עמעצן, עפעס און שטאַרק באַנענען. „זע נאָר ווי ער פֿרעסט זי אויף מיט די אויגן“.

אײַך וואַלט עס אײַ! = עס איז זייער אַפֿע־טיטלעך; עס איז זיס, ליב (געוויינטלעך וועגן אַ קינד וואָס מע האַלט אין קושן, מע שפּילט זיך מיט דעם). „אידיר מענש האַט דאָ קינד גערין אויף גיפֿרעסן, דען גאר איין שין לייטיש קינד גיזעוויין, דאָ קיין גלייכניש גי־האַט האַט“, גה, 92.

2. אויפֿרעסן (וועגן בעל־חיים). „גלמך אַז איין הונט, דעם...פֿרעסט זיין שפּאַכט ווידער אויף“, לטו, 2/11. „מע בינדט מיר אַפֿ די קאַפֿ...“

זי זאל מיר די לונג פֿון קיישל אַרויס אײַ, ווייט, אַ שטעטל. ״מײַן גאַר זינען אַנגעלאָפֿן, און װאָס כעלעם...אויף דער סעודה האָט פֿאַרגרייט אַ האָבן זײַ...אויסגענאַשט און אויפֿ־געפֿרעטן, מל, לײַטווישע מײַן.

3. פֿאַרצערן; אַזעקפֿטרן, מאַכן אַ סוף, אומברענגען. פֿראַצענטן פֿרעסן אויף דעם קאָפֿיטאַל. אַ גאַנצן פֿאַרמעגן, אַ ירושה. ״זי װעט אויסברענגען, אַ דאָס אינעווייניקסטע אין דעם בויך פֿון דער ערד״, ממוס, קליאַטשע. ״די גאַנצע קינדהייט איז אויפֿגעפֿרעסן געװאָרן דורך דער נויט און אַרעמקייט װאָס האָט געהערשט בײַ זײַ אין שטובֿ, אַש, תּהײליײַט.״ פֿאַן שפּעק פֿרעסט אויף איצט אַ קובאַנער דאָרף, פּמ, מלחמה.

אויפֿרעסעניש — דאָס (די), זײַן, געדויערן דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿרעסן. ״סעכץ.

אויפֿרעסער — דער, ס׳, וון זײַן, קען, ס׳. װער עס פֿרעסט אויף. אַ קאַץ אַ נאַשערקע, אַן אַקע.

אויפֿרעסעריי — דאָס & די, ען. טוואונג פֿון אויפֿרעסן, פֿון אויפֿרעסער. אַן אַן עס גייט אַ רויך.

אויפֿפֿאַל — דער, זײַן, אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפֿאַלן. ערשטע אינגעלאנג. ״בײַם קויפֿן דאָס הויז איז גײטיק אַן אַ פֿון אַ דריטל פֿון פֿרײַן.״ אַרײַנטראַגן דעם ערשטן אַן אויפֿן הויב.

אויפֿפֿאַלונג — די, ען. דזוו אויפֿפֿאַלן. **אויפֿפֿאַלן** — טרוה. זאל אויף, געצאַלט.

1. אָנהײבן זאַלן, אַ דאָס געלט צו דער מיר נוט. 2. באַזאַלן די ערשטע ראַטע. ״די הלואה איז אויף אַ האַלב יאָר, אָבער אַ דאָרף מען זי אין צוויי חדשים אַרומ״.

אויפֿפֿאַנק — דער, ען. אַקט פֿון אויפֿפֿאַנקן. קען. ״דער כּוח פֿון לעצטן אײַ, נאָד, טאָג, 1942.

אויפֿפֿאַנקען — אויפֿפֿאַנקען אויף, געװען צאַנקט מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסני) צאַנקען, פֿלעמעלען, טלעזן, גלימען. ״דאָס פֿיערל צאַנקט אויף אַ פֿאַר מאָל און פֿאַרלעשט זיך אינגאַנצן.״ אַ לעבן צאַנקט אויף אויף אַ ווייל און שטאַרבט אָפֿ. אַ האַפֿענונג צאַנקט אויף. ״דער ייִדשער פֿונק האָט געטאַן אַ טלעז און אַ צאַנק אויף ערגעץ טיף־טיף אין...האַרצן״. פ. רודאַ, טמ, 1961 | 29.

אויפֿפֿאַנקעניש — דאָס (די), זײַן, פֿילמאַץ ליקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַנקען.

אויפֿפֿאַפֿונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפֿאַפֿן.

אויפֿפֿאַפֿל — דער, ס׳. 1. אַקט פֿון אויפֿ־פֿאַפֿען. פֿולצייליגדיקער אײַ. נאָד. 2. אויפֿ־טרייסן, אויפֿרענגונג. ״אין דערוואָרט אַן אַן ענדערונג אין טאָן, הל, טאָג, 28 vi 57. אַן אַ פֿון דער נשמה.״ דער צער מאַכט אויפֿ־צאַפֿלען מײַן האַרץ און פֿון דעם אַ אַרויס שרײַבן אין מעשות, אײַבז ל. אַליצקי, הײַמיש, 60-59.

אויפֿפֿאַפֿלען — אויפֿפֿאַפֿלען אויף, געװען צאַפֿלט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסני) צאַפֿלען; אויפֿפֿאַפֿען, אויפֿפֿאַפֿלען. אַ פֿון שרעק, אַ ווי אַ גיט־דערקוילעטער. אַ שילד

[האַט] מיט בוכשטאַפֿן מיט לעבעדיקע אויפֿ־געצאַפֿלט, פּמ, מלחמה. ״ער װעט זיך צור געוואוינען צו הינט, קעץ און װעט גיט אַ פֿון יעדן שאַטן,״ חיים פעט, אײַק, 1960 vi 29. ״עס האָט זיך גוף פֿון אומרו אויפֿ־געצאַפֿלט, י. יאַנאַטאַוויטש, אַ שטובֿ אין שטעטל. **אויפֿפֿאַפֿלעניש** — דאָס (די), זײַן, פֿילמאַץ ליקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַפֿלען.

אויפֿפֿאַפֿן — טרוה. זאַפֿ אויף, געצאַפֿט. 1. אויפֿפֿאַפֿענען (פֿאַדרייען דעם צאַפֿן) און לאָזן אַרײַנגען פֿליסיקייט אין אַ פֿלי. אַ וויין פֿון פֿאַס. 2. צונויפֿקריגן (איבער־גוואַלד אַדער אומערלעך). אַ פֿון עמעצן אַ פֿאַר גרייצערס.

אויפֿפֿאַפֿעניש — דאָס (די), זײַן, געדויערן דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַפֿן (זיך).

אויפֿפֿאַצטען — טרוה. קען אויף, געצאַצט קעט. 1. אויפֿשריבן, אויפֿציילענען, אויפֿ־מאַלן אויף אַ קונציקן (קינסטלערישן) אָפֿן, מיט באַפֿונגען, מיט פֿליטערלעך. אַן אויפֿן פֿאַפֿיר געדריידלעך אויפֿווי, עמפלעמען אַזוו. 2. אויפֿפֿאַצן, אויפֿפֿאַצן, אַן די צעפֿלעך מיט סטענעס און בלומען. 3. אויפֿשטעלן עפעס; דורכפֿירן יעדן מין אַרבעט מיט אַ פֿראַדוקט װאָס זאל װירקן עסטעטיש אַדער װי אַ חידוש. אַן אַ סוכה, אַן אַ פֿאַר שטיינערלעך װאָס שײַן גען. אַן אַ שטיקל אַרבעט אַרומצוטראַגן אויף חידושים.

אויפֿפֿאַצטען זיך — דאָס (די), זײַן, געצאַצטען זיך; גרייטן זיך; האַלטן פֿאַר אַ דערגרייכונג, אַ פֿבור. אַ זיך מיט אַ געראַטענער מלאכה.

אײַן זיך מיט װאָס וואָילע קינדער. 2. צעפֿטרן ציט (בײַם װעלן טאָן עפעס פֿערפֿעקט). אַ זיך בײַ אַן אַרבעט אַ יאָר מיט אַ מיטוואַך.

אויפֿפֿאַצטעניש — דאָס (די), זײַן, געדויערן דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַצטען (זיך).

אויפֿפֿאַצטען (ע)נונג — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַצטען.

אויפֿפֿאַצטען (ע)נען — צאַרן אויף, געצאַרנט. אויפֿפֿאַצטען מיטאַמאַל װערן שטאַרק אין פֿעס. אַן אַן אַ גרויסער עולה. טרוה — אַרײַנברענגען יענעם אין צאַרן, אַ דעם האַר מיט אַלע־נע רייד. אויך מיט זיך.

אויף צו — פֿאַרבינדונג פֿון פֿרעפֿ אויף און פֿאַרטיקל צו װאָס קומט פֿאַרן אינפֿיניטיוו. אויף האָט דאָ אַ צילבאַשטט (← אויף פֿרעפֿ 63). געלט אַן אַן קויפֿן מצות. געץ לערן־מכשירים אַן אַן פֿאַרבעסערן די לימודים.

אויפֿפֿאַצונג — דער, זײַן, אויפֿפֿאַרש, דאָס אויפֿפֿאַרשריך. ״װאָס מאַכט איר דאָ אַזאַ אײַן, אַגוז.״ לטוף איז קבֿ״ה געקומען מיט זיך גאַנצער פּמליא של מעלה מיט גרויס אַן און פֿאַראַד און האָט זײַ אַרויסגענומען ביד רמה [פֿון מצרים], נוצ ו. אַ פֿאַר געטאַן מיט אַ גרויסן אַן, מיט אַן קאַרעטע מיט פֿיר פֿערד, יא. שטערנטיכל, לײַפֿציג 1861. 2. פֿאַרהאַנג. ״ראַ־שית מוז איין בימה גימאַכט װערן מיט איין דרייאַ פֿאַכין אויף צוג. אין דער מיט מוז זיך איין גרויסער אויף צוג.״ (ביד מין) מוז זיך איין קליינער אויף צוג פֿיר דער (מלכה) איר חדר...״

אחשוורוש־שפּיל, אַמטש 1718 [פֿס וו. 3]. אַקט אין טעאַטער־שטיק. די גאַנצ־הישטארי [מון

גיציגייט װערן אין פֿיר... אויף צוגיין, דאַרטן. 4. דערצויגלינג, זאַקל (קאַלאַמיי, גאַליציע), האַדעוואַניק, אַ קינד (געוויינטלעך אַ יתום), װאָס װערט אויפֿגעהאַדערעט גיט בײַ אייגענע טאַטע־מאַמע.

אויפֿפֿאַצונג — טרוה. צוואַג אויף, גע־צוואַגן. (אויס)צוואַגן אַ ביטל. ← אויסצוואַגן. **אויפֿפֿאַצונגעניש** — דאָס (די), זײַן, פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַצונגן.

אויפֿפֿאַצווייט — דער, זײַן, 1. אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפֿאַצווייטען. אַן אַן אַקאַציעס. 2. ערשטע בליאונג, בלינעכץ.

אויפֿפֿאַצווייטען — אויפֿפֿאַצווייטען אויף, געצווייטען. אויך: ~צווייטן. 1. אויפֿפֿאַרצאָן, אויפֿפֿאַלען. 2. אויפֿקומען און זיך גוט אַנט־וויקלען. ״אַבד די פֿלאַטקע פֿון ישרנים צוויי טעט אויף, מס, משלי תקעיד, יד, 11 [זאָהל ישרים פֿיריח]. די האַפֿענונג צווייטעט אויף.

אויפֿפֿאַצווייט(ש)ערן — (טש)ערן אויף, גע־צווייט(ש)ערט. אויפֿפֿאַצווייטען (װעגן אַדער ווי פֿייגל). טרוה — אויפֿפֿאַצווייטען מיט אַזעלכע קלאַנג גען. ״די פֿייגעלעך האַרטערן פֿענצטער צוויי טשערן אויף זײַער גיטמאַרגן־ליד״.

אויף צווייטען — אַזוו פֿאַרזען. אויף צוויי חלקים, טיילן. צעשניידן אַ לעבל ברויט אַן צי. ״ער האָט מיר מײַן האַרץ אַן צי צעבראַכן, פּל.״ אויף יעדן בלעטל איז געשטאַנען די סדרה פֿון דער װאַך, צעווייטעט אַן צי, פֿון איין זיט — בקלתי, פֿון דער אַנדערער זיט — נתתי, שט.

אויפֿפֿאַצווייטלעך — אויפֿפֿאַצווייטלעך אויף, גע־צווייטלעך. אָנהײבן האָבן אַ ספֿק, צווייטלעך. אַן װעגן עפעס.

אויפֿפֿאַצווייטונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפֿאַצווייטען.

אויפֿפֿאַצווייטען — טרוה. צווייטען אויף, גע־צוואונגען. אויפֿפֿאַצווייטען עפעס אויף עמעצן; פֿאַדערן מיט גוואַלד פֿון עמעצן עפעס אויס־צופֿאַלגן, עפעס צו טאָן, דורכצופֿירן, אַן עמעצן אונטערצושריבן זיך אונטער אַ (פֿאַלשן) דאָ קומענט. אַן געדאַנקען. ״דיא ערגשטי בלעט [= פֿלעט] טוט מן אונז אויף צווייגין, פֿאַראַנקפֿארטער בתורים־ליד, 1750 [זאַכס־טייך בן, ינואַ 1939].

אויפֿפֿאַצווייטעניש — דאָס (די), זײַן, (געדויערן ערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿפֿאַצווייטען.

אויפֿפֿאַצווייטער — דער, ס׳, וון זײַן, װער עס צווייטעט אויף, אַרויף. זיך אויסלאַכן פֿון אײַס.

אויפֿפֿאַצווייטן — טרוה. צווייטעט אויף, געצווייטעט. אויך: ~צווייטען. אויפֿפֿאַצווייטען, אויפֿפֿאַצווייטען גרעולעך.

אויפֿפֿאַצווייטערן — טרוה. ער אויף, געצווייטערן. אַרויפֿפֿאַרענגען, אויפֿפֿאַרענגען, אויפֿפֿאַרענגען אויפֿפֿאַרענגען דורך בישוף אַדער ווי אויף אַן בישוף־דיקן אָפֿן. אַן אַ טעאַטער־פֿאַרשטעלונג.

אויפֿפֿאַצווייטונג — די, ען. פֿראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿפֿאַצווייטען.

אויפֿפֿאַצווייטען — טרוה. צווייטעט אויף, געצווייטעט. אויך: ~צאַמען. 1. אויפֿפֿאַרענגען אַן צוים, אַן אַפֿגרענעצונג. אַן אַ מחיצה. 2. אַרײַנגעבן

די חורבות האלטן אויפגעצייטערט, חג, דער מאמענט שבתיים. 4. אויסקומען אדער ענדיקן זיך מיט א ציטער. „עס האט אנגעהויבן א דער קאפאר, י"ט, ט"ז, 1959. 5. „אומגע ריכט האט אויפגעצייטערט לעבן מיר די נאכט און איינער האט גענומען אויפקלייבן די שטע רן, יהושע, יזמערנאכט.

טרו — מאכן ציטערן. „די מיידלעך...האבן אויפגעצייטערט דעם מארגן מיט זייערע מיידל-שע געשרייען, אפא, י"רשט דאלגהויקאוו. „...מיט א ווילדן יעמערלעכן קלאג האט האט אלעמען אויפגעצייטערט, לזב, 348.

אויפצייטערניש — דאס, זי, פראצעס פון אויפצייטערן. אן א פון קעלט, פון שרעק.

אויפצייגן — טרו. צינג אויף, געצייגט. פ, לר, דווי אויפזייגן. א דעם אדרעס פון געצייגן. „קען נאך קומען אן אינדיאנער און א זי דאס הייז האט באלאנגט צו זינגע זידעס, ט"ז, 1961 v 19.

אויפצייטיקן — אויף, זיך אויף, געציי-טיקט. ווערן צייטיק. די פירות האבן שוין אויפגעצייטיקט אויף די בימער.

אויפצייכעניש — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפצייכענען. ספעצ: סקיצע, אנווארף; נאטיץ. „אודאי זינגען דא טעמים, פארהאט דער ייד האט קיינמאל נישט געמאכט אזעלכע אינען פון זיין פשוטן לעבן, בעל-מחשבות וו.

אויפצייכעניש — דאס (די), זי. דווי אויפ-צייכענען.

אויפצייכענען — טרו. זיך אויף, געציי-כנס. 1. אויפמאלן (נישט מיט פארב און א פענדל, נאך מיט א פען, בלמער אט). א א פארטרעט. א א פלאן פון א בנין. 2. אויפ-שרייבן צייכנס, סימנים, א די פרייזן.

3. ארוישרייבן אדער הייז איז אנדערש אויסצייכענען. א מיט מזווזות און דא אויבן דער יידן. „קום און זע: א מענטש מוז א אויף דער טיר דעם שם הקודש, נצב, קני"ד, ב. 4. אויפ-נאטירן, אויפשרייבן קורץ. א די וויכטיקסטע געשעענישן פון טאג. „והרבנים...זאלן אויף צייכנן וואו איטלער גיבט וגבאי צדקה וולן דען צעטיל איבר זעהן, תקנ. „...האט ארויס-גענומען א קארטל, אויפגעצייכנט אלע גייטיקע זאכן און געבעטן אונטערשרייבן, נאד.

5. רעקארדירן; פארשרייבן, מע זאל שפעטער וויסן, געדענקען. א אין פונקט. „דא זאלן רבנים וראשים וטובים וקהל יצ"ו אויף ציי-כינג אין איין ספר זכרונות, תקנ. „...גענומען זיין ביכל און האט זיך אויפגעצייכנט די נעמען פון די מחותנים, פון דעם וויחאטונאניק, לעמ' בערג 1887.

אויפצייכענער — דער, יס. נעגל. ווער עס צייכנט אויף פלאנען. „ער האט א שטעל ביי אן ארכיטעקט, ער איז אן א״י.

אויפצייילן — טרו. צייל אויף, געצייילט.

1. ציוניפצייילן, אציילן. א די געסט איידער מע דערלאנגט דאס עס. „צו מיינ אנטווישונג האב איך אויפגעצייילט נישט מער ווי א מניין, מוק. מינע באגעגענישן ויש. 2. ציילן עפנט-לעך, אפן, פאר עמעצנס אויגן. „דיא ביקסעני-געלדער זאל מן אויפצעהלין, זאלל דער גבאי

אויפצייטערן; אויסטרייסלען זיך. עס צוקט אים אויף אן אדערל ביי די ליפן. א פון שרעק. טרו — פארצוקן. טוו פאר טרף. א חיה רעה טוט א. „די ויינט רענטן [= די פלינג זי-נען געלאפן] נאך גרינגן. הי בלד טעטן זי אין [= אים] אויף צוקן, בבא"ב, 51.

אויפצוקעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אויפצוקען. סיהייבט זיך אן אן א פון אקס-לעך, א כליפערט.

אויפצוקערן — טרו. ער אויף, געצור-קערט. 1. באשיטן מיט צוקער. א יאגדעס.

2. פארצוקערן; גיך און גוט (מיט א הויכן פרייז) פארקויפן. א אויפן יריד אלץ וואס מע האט מיטגעבראכט.

אויף צוריק — צוג אדו. דווי צוריק; היי-טערחלעכעס; אין א פארקערטער ריכטונג. שטעלן א פאר טריט א צי. אומדרייען דעם קאפ א צי. „אז מע טרעט (אן) אויף א (דער) קאטשערע, שפרינגט זי א צי, שו.

אויפצוי — דער, ען. 1. אקט פון אויפצוי-א-בריק (סטוטש) = בריק וואס מע קען ארויפצוי. 2. אקט פון א פייעס, פאר-שטעלונג. (אויפצויג). סערקעלעך אדער די יארצייט נאך א ברודער, נאך א נע טעאטער-שטיק אין פניף אינען פון דר' שלמה עטיני-גער. נעגל.

אויפצויאונג — די, ען. 1. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפצוי. 2. ספעצ: דערצי-אונג, האדעוואניע, דאס אויפצוי. „ואינם מטריחים בגדולם כאדם — און זינגען נישט מטריח זייערע עלטערן מיט זייער א וואס דער מענטש איז מטריח זיין פאטער און מו' טער, חה, 173. „עש איז ארגיר איין ביו אויף ציהונג אין דעם מענטשן הוויז אלש דיא צרות דיא דא ווערן זיין ביא דיא מלחמה פון (גוג ומוג).“ <ברכות, ז, מהם, עח/א.

אויפצויטערן — דער, יס. אקט פון אויפצוי-טערן. „וואס נאין...פלאטער-בלענד פון...פלאנען אנטקעגן א פון קאלגערל פון העמדז, הל. באלארע פון דעווער סאניטאריום. איך האב באמערקט אן א ביי איר: אירע אויגן האבן אויפגעבליצט מיט פחד, הל, טאג, 12 iv 1958.

אויפצויטערונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפצויטערן. „א פון דער מא-ראל, פון דער גאנצער פסיכיק, וואס האבן געבראכט מיט זיך די מלחמות, די רעוואל-ציעסי, שנ, לעזער, דיכטער, קריטיקער ו.

אויפצויטערן — ער אויף, געצייטערט. אוטו — 1. מיטאמאל (אומגעריכט) געבן א באזונג מיט א גליד (מיט גלידער, מיטן גאנצן קערפער), וי א רעפלקס. א פאר קעלט, פאר שרעק. א מיט די פלייצעס, וואלף האט אויפ-געצייטערט. רחלע האט א כאפ געטאן צווישן די ליפן זיין אויער-לעפעלע און ליכט א בייס געטאן, אפא, טענצערי. 2. זיך שטארק דערשרעקן; דערציטערט ווערן. „פון אזעלכע נישט האבן די יידן אויפגעצייטערט, ספ, סודות.

3. נעמען זיך טרייסלען. „פרעגט דער בעל-מדרש: נאכוואס האט די ערד באדארפט זיך שרעקן און א״י, ייש, משה רבינו (פון אונ-דזער אוצר). „אין דער אויסגעשטארבענער געטא האט זיך צערוישט די שטילקייט, גלייך

אין מויל א ציים (ביי פערד). א דעם קאש-טאן. 3. אינצוימען; ווירקן מע זאל אייני-האלטן (דאס געמיט, די געפילן). א דעם עולם, די געמיטער, דעם צארן. אויך מיט זיך.

אויפצוימעניש — דאס (די), זי. (געדויער-דיקער) פראצעס פון אויפצוימען (זיך).

אויפצוימערן — דער, יס. ווי יי, יס. ווער עס צוימט אויף, דרעסירט חיות. א פון לייבן. **אויפצויכט** — די, מצ נב. דטשמ. האדעוואניע פון בעלי-חיים.

אויף צירבלומרשט(ן) — (...קלוימערשט(ן)) אדו (פראזע). נישט אויף אן אמת, נישט אויף צוין אמתן; מיט אן אנטשעל, גיטערנסט. ווערן אין פעס א צי"ב.

אויף צירלהבעים — [...זולעהאכעס, צעלאך-כעס, צעלאכעס] אדו פראזע. אומיסטן, בכיון כזו ארויסווארפן כעס, אומצופרידנקייט. טאן אפסאן א צי"ל.

אויף צומארגנס — אדו פראזע. אויף מארגן, אויף דעם צווייטן טאג. היינט זאגן אזוי און א צי — פונקט פארקערט. קומען, לאזן א צי.

אויף צוואמתן — [...עמעטן] אדו (פראזע). אויך: אויף צום-אמתן. אויף אן אמת. ערנסט, נישט אין שפאס, נישט מיט אן אנטשעל. מיינען (ארויסזאגן) א צי"א, א צי"א ליב האבן.

אויפצונטערן — ער אויף, געצוינטערט. אוטו — ווערן זייער רויט. „פון פראסט צווי-טערן אויף די באקן, זיי פלאמען כמש״. טרו — מאכן רויט ווי צונוטער.

אויפצופן — טרו. צופ אויף, געצופט. 1. אויסצופן (—) וויפל עס איז גייטיק. א די הערעלעך פון דער בראדעוואקע; א די איר בעריקע האר פון די ברעמען. 2. צונויפ-צופן, צונויפנעמען צופונדיק. א די פערדער-לעך און די פערדעלעך פון דער קאנאפע.

אויפצופעניש — דאס (די), זי. (געדויערדי-קער) פראצעס פון אויפצופן.

אויף צופלייפן, צופלייסנס — אדו (פרא-זע). אויך: אויף צופלייפן. (ווי אין שפאס, ווי) אויף געלעכטער, אויף קאטארויס. אפס מיט נישט = בכיוון, ערנסט. „איך האב איר א צי געפרעגט, ווי פירט זי דעם שעק, האט זי מיר געוויזן... מסדר אגרות תקפ"ה. „דער שניי איז דא עפעס נאך וי א צי געפאלן... אזוי ביזן אונטן, מל, '...ווי אזוי אליהו הנביא האט געראטעוועט...'. „די זון איז שוין נישט. דאס שווארצע ווארענען געווען נישט א צי, הל, א בלאט אויף אן עפלבוים.

אויף צופרייערן — צוג אדו. פרייער, פארויס, (ארויסגעשטעקט) ארויסגעוואקסן פון פאר זיך. „אלע קינדער פון אלע תלמוד-תורות גייען א צי און מע זינגט אויף א קול, שנ. „די איבעריקע מחותנים... לייפן איינער איבערן אנדערן מיט די הענט א צי, ווי זיי וואלטן עפעס געוואלט טאן אזעלכעס... שנ, יודי-שע ראמאנט.

אויפצוק — דער, זי. אקט פון אויפצוקן.

אויף צירקלאמפערשט(ן) — דווי אויף צו-פלומרשט(ן). נאך מיט א בייבאמט פון ביטול. **אויפצוקן** — צוק אויף, געצוקט. אוטו —

זשינע. א' א זייגער [מע פלעגט דארפן ארויס- ציען אויף אויבן די וואגן] א' א ליאלקע, זי זאל גיין, טאגן. ווען די אור איז שטיין גע- בליבן איז אסור א' אפילו דורך אן עכר; ווען די אור נאך גייט איז מותר צו לאזן פון איין עכר און און, הרב א. ברודא, הליכות עולם. 10. אגנצען, אונטערפירן; אפלאכן פון עמעצן מיט אן אגשטעל; גענארן. כאכא, מע האט דין נאך אויפגעצויגן און דו מיינסט אויף אן אמת, רייד. מלך פארטשטשט האל אמת לא תשלה אותי (מלכים ב, ד, 28) "אויף ציהן, [תי: גענארן].

11. ארויפברענגען. א' גאטס צאָרן. א' דעם חסד פון זיין ליבן נאָמען. בלעם... האָט גע- האָט אַ שלעכט אויג, אויף וואָס ער האָט געקוקט — האָט ער אויפגעצויגן דעם רוח פון דעם משחית, נצח, כג/ד.

אויפציען — דאָס, מצ נב. דאָס אַוועקציען אין אַ זינט דעם פּרוּכט פון אַרונ־קודש פֿאַר הוצאת און הכנסת התורה. [דער וואָס קריגט אַ שטעלט זיך אין צפון פון דעם אַרונ־קודש און ציט דאָס שנירל וואָס איז צוגעבונדן צום אייבערשטן צפון־ווינקל פון פּרוּכט און דעקט אויף דעם אַרונ־קודש. דער וואָס קריגט צו ציען שטייט אין דער דרום־זינט און ציט (בנים פֿאַרדעקן דעם אַרונ־קודש מיטן פּרוּכט) דאָס שנירל וואָס איז צוגעבונדן צום אייבערשטן דרום־ווינקל.]

אויפציען זיך — אויסו. א דפוח. 1. ווערן אויפגעצויגן פון עמעצן, פון עפעס א כוח, מיט אַ סיבה אין אַלע צב פון אויפציען. "עס האָט זיך אויפגעצויגן דער פֿאַרהאַנג, און ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער צווייטער אַקט", שטע בלאַנדזענדע שטערן וו. 2. אַרויסציען זיך, צונויפציען זיך אַזווי; אויפֿהאַדעווען זיך אַז (אַזוי ווי) פון זיך, אָן אַנדערס אויף עמעצן אַדער עפעס אַ סיבה, אַ זיך אין גאָס.

אויפציעניש — דאָס (די), זי. געווערדיקער פּראָצעס פון אויפציען (זיך). ~ ציעניש.

אויפציער — דער, יס. וון זיך, קע, יס. ווער עס ציט אויף; דערציער. ספּעצ: ווער עס ציט אויף אַ פֿרעמד קינד. דער א' פון אַ דור. צאלן דער איין פון אַ יתום. אויך: אַ-פֿאַטער, אַיִן־מוטער. יצחק־שם באַדער, היינרייך, קראַקע 1893.

אויפציקלען — טרוה. קל אויף, ~געציקלט. אויך מיט זיך. אויפֿשריבן אַדער אויפֿ- זינגען לויטן אַפֿן, אָנגעוויזן ביי אויסציקלען לען (-).

אויפציקלען זיך — אויסו. א דפוח. 1. מיט אַמאָל אָנהייבן זינגען מיט פֿליטערלעך און דרייילעך. א' זיך ביי די זמירות, אַז מע זאָל פֿאַרגעסן אין דעם צימעס. 2. געבערן צי געלעך.

אויפצירונג — די, יען. פּראָצעס אַדער רע- זולטאַט פון אויפצירן. א' פון בנין; א' צום יום־טובֿ.

אויפצירן — טרוה. ציר אויף, ~געצירט. מיט זיך, רעפֿל. מאַכן שייך, דעקאָרירן, אויפֿ- פּוצן. א' דעם זאָל צו דער פֿאַרשטעלונג. א' זיך ווי צו טעלער־ברעכן. גאָט האָט גיביאט אן חוה...אונ...יא אויף גיציט", מחמ, קעצ/א.

2. אַרויסציען איין זאך אויף אַ צווייטער. א' אַן איבערציי. א' אַ ציכל אויף אַ קישן. "דאָרף מען זיי אַרענטראַגן די זאָכן אין צי- מער...און ציכלעך א' אויף די קישלעך", שטע פון צוויי וועלטן. א' סטרוגעס אויף אַ מוזיקאַלישן אינסטרומענט (-) 9ב.

3. אַרויסציען אויף אַ פֿאַדעם, שנירל; אויפֿ- צילען, אויפֿטילען. א' פֿערל אויף אַ שנוּר. "פֿאַקטן פון קוים דרע פֿאַרנעפֿלטע קינדער- יאָרן...וואָס טו איך מיט זיי? אויף וואָס פֿאַר אַ שנירל צי איך אויף די שטיינדלעך, גלעזלעך און די פֿאַר פֿערלז", פּרָג, זכּרונות. "...שמי- כלט אידיאַטיש און ציט אויף העקעלעך, 'חשב- לעך, אויף טאַחלעך", אַפּא. יאָ הויז אויף גאָ- רעקסטריט.

4. צונויפציען. א' די שנירלעך פון די שייך. א' דעם שריק בנים אַרומבינדן. א' (מיט) די פֿליצעס זי אַ הייב טאָן און צונויפֿ- ציען. "דער קייסער האָט אויפגעצויגן די פֿליי- צעס און איז געוואָרן אומגעדולדיק", קמ, 1862, № 4. "ר' בעני (ציט אויף מיט די פֿליצעס): אַז דאָס וויב איז שלאָף וועט מען מוזן מאַכן...דער שליח זאָל מוסר זיין דעם גט דאָ אין דער היים", יאָ גענאַרטע וועלט. אויפֿשטעלן עפעס מיטן ציען, אויסציען. א' אַ לזונטענעם אַפּדאָר. א' די בויד אויפֿן וואָגן. "...האָב איך שטיל ס'געצעלט מיינסט אויפגעצויגן", הר פֿאַרנאַכט.

6. אויפֿהאַדעווען, אויפֿפֿאַווען; געבן גיי- טיקע לעבנסמיטל. "אירי קינד דו עטש זינט אויף גיציגן גיחאָרין מיט איטל תּענוגים אונ זעפֿטיקייט...", נצח, במדבר, לב/ד. ("רחש- עם) דער...פֿאַר לים [= האָט פֿאַרלאָזן דיא עצה פון דען אַלטן, אונ ער פֿאַלגט דען יוגנט דיא מיט אים וואָרן אויף גיצאָגן", לטו, 2/50. "מיט פֿריידע־אַלטלעך ביינאַנד...דאָך גאָר ווי אויפגעצויגן געוואָרן — און פֿאַרט אַזוי אַ צרה צו זיין!", עט, סערקעלט. "...כאַטש אין דאָרף אויפגעצויגן", הגדה פון יעקשאַ. וואָרשע 1881. "פענעקן האָט מען אין הויז' פֿינט, מע ציט אים אויף אין קיך", בערג, בעס דניעפער ו.

7. דערציען, מחנך זיין; געבן בילדונג, אַיני- לערנען מידות. א' אין חדר און אין ישיבה. "די יידישע פֿירערס, אויך פון די רעוואָלוציאַ- גערע פֿאַרטייען, האָט די ישיבה אויפגעצויגן", רייד. "זוא ווערט דו קינד אויף גצוגן ווערן מיט תּרבות אונ דר־אַרץ", שבֿט מוסר, חילי- הרמרשדאָרף, תּפֿו, מ/ב. "...אונ וויא זאָל זיך הלטן מיט...אויף ציהן זיין קינדער", עיון, הקדמה. "דער פּריץ האָט געהאַט אַ וון אַ בוך יחיד, האָט ער אים אויפגעצויגן אין פֿאַרזיך", פּרָג, פֿאַקטסטומלעכע געשיכטן. "וואָס דען? ביי אונדז ווערן קינדער לזשט גנבים ציט מען אויף און וועטער גאַרנישט", אַש, יאָ היים. "קוק דין אום ווי אַזוי דאָס שטעטל ווערט אויפגעצויגן אין בילדונג", לייב פּימענסשטיין, תּיקון לייבאַלע, לעמבערג 1894.

8. פֿאַרציען, אַפֿלייגן. א' אַן ענין. א' אַ פּראָצעס. ס'איז אַן וועלה א' דעם ענטפֿער און לאָזן וואָרטן אויסמיט.

9. אָנציען, אָנדריייען; לאָזן אין גאַנג מאַכן עס זאָל פֿונקציאָנירן דורך ציען. א' אַ ספּור-

איין מבורר אדר איין זקן נעמין אונד המעות אויסצעהלין", יתקנת פון פראגער חברה קדישא, תנ"ב [Bohemia Judaica]. רעדט [מען דעם] בחור א שידוך, וייל מען אים א פֿינג הונדערטער", יופֿא, 1888, № 10, ביי- לאַגע.

אויפצייילעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פון אויפצייילן.

אויפציען — טרוה. ציר אויף, ~געציעט. פֿרידעטס: aufziehen [און אַרויסגערעדט > ין כ]. אַז אַפּציען, אַפּלייגן. "אך טאָר קיין דיין מענה דין זיין, דאז איז דש ער דיא בעלי- דינים לאַנג אויף ציכט, איי ער פּסקנת", לטו, 2/110.

אויפצילען(ווען) — טרוה. לע(ווע) אויף, ~געצילע(ווע)ט. אויך: ~ציליען. פֿ:59 (סילי)ען. אויפֿציען אויף אַ שנירל. "...ער [האָט] געזען רחלען... ווי זי צילעוועט אויף פּאַטשערקעס אויף קאַלירטע דרימען", אַפּא. שיקפּוצער.

אויפציימבלען — טרוה. בל אויף, ~געציימ- בלט. 1. אויפֿשפּילן אויף אַ ציימבל. א' אַ מעלאָדיע. 2. (שלעכט) אויפֿשפּילן מיט גע- רויש, מיט פּויקערע. א' אַ מאָרש עס זאָל פֿאַרהיילכן די אויערן. 3. במקום־ווערב פֿאַר אויפֿקלאַפּן, אויפֿרוישן אע. 4. במקום־ווערב פֿאַר אָנשמייסן. א' אויפֿן זינט־מוחל.

אויפציימבלעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פון אויפציימבלען. גיט קיין מוזיק, נאָר סתם אַן א'.

אויפציינדן — טרוה. צינד אויף, ~געצויגן. 1. דוז אָנציינדן, מל פֿאַרטשטשט ויהנעה את גרתימה (שמות, כה, 37). "אונ ער זאָל אויף צינדן", [תי: אָנציינדן]. "...אויפגעצויגן קליינע פֿעלרלעך אויפֿן וועג", יג. תּוּן. 2. אויפֿהע- צן; אַרעמברענגען אין צאָר; אויפֿרודערן. א' די שטאַט מיט אַ מחלוקת. א' אַ מחלוקת, אַ קריגעריי.

אויפציינדן זיך — א דפוח. 1. זיך אָנציינדן. שטערנדלעך צינדן זיך אויף. 2. ווערן אָנגע- צונדן, אין פֿעס, צאַרנדיק. "וואָס האָסטו זיך אַזוי אויפגעצונדן? ווער האָט דין פּוגע בכבוד געווען?"

אויפציינדעניש — דאָס (די), זי. פּראָצעס פון אויפציינדן.

אויפציינדער — דער, יס. וון זיך, יס. ווער עס צינדט אויף, רופֿט אַרויס קריגעריי(ער), מחלור קתן. די מלחמה־איש.

אויפציען — טרוה. ציין אויף, ~געציענט. אויסציען (-) וויפֿל עס איז גייטיק. א' דעם דעק פון אַ בלעכערנעם עמער.

אויפציינקע(ווען) — טרוה. צינקע(ווע) אויף, ~געציינקע(ווע)ט. אויסציינקע(ווען) (-) וויפֿל עס איז גייטיק. אויפֿחטסן. א' כלים אויף פּסח.

אויפציען — טרוה. צי אויף, ~געצויגן.

1. אַרויסציען אין דער הייך (אויך אין אַ זינט) א' דעם פֿאַרהאַנג. "דען זעגיל צוהן זי אויף גר גרינגן", בבֿא־בבֿו, 192. "דיא קאַר- גינגן [= גאַרדינען] ווערדן אויף גיצאָנין", יאָחשוּר־שפּיל, אַמטש 1718 [פֿ5 וו]. * א' דעם אַרונ - אויפציען, דאָס.

לשון פון יוגנטלעכע. רואיק, גיט אויפגערעגט, גלאטיק. אַרנזונגן, אַפּטאַן, אַפּשפּילן, אונטער-שטעלן אַ פּיסל אַ קי. 2. האויליונגעריש. מע זאל בליבן ליגן, און באוועגונג, טויט. אַזעקלייגן עמעצן אַ קי.

אויפקאלבונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפקאלבן (זיך).

אויפקאלבן — טרוה. קאַלך אויף, ~געקאַלט. אויפשמיירן, אויפֿפֿאַרבן מיט קאַלך; אויפֿהיטן. אַ די כאַטע אויף זומער.

אויפקאלבן זיך — אַטוה. ~ דפּוה. צונויפֿ-בינדן זיך מיט קאַלך. אַ שפּאַלט אין ביין וועט זיך אַ.

אויפקאַמאַנדעווען — אַטוה. יענע אויף, ~געקאַמאַנדעוועט. מיטאַמאַל אַנהייבן טומ-לען, שרייען, מאַכן קונדיגישע שטיק. אַ אין שטוב, איבערקערן אַלץ האַרעקאַרע.

אויפקאַמטשען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַמטשעט. 20. אויפֿקאַרטשען, צונויפֿדריקן, צונויפֿקוועטשן. אַ אַ טיכל. אַ אַ מלבוש, מאַכן עס ווי אַ שמאַטע.

אויפקאַמטן — טרוה. קאַם אויף, ~געקאַמט. 27. דוה אויפקעמען ~.

אויפקאַמפּאַנירן — טרוה. גיר אויף, ~געקאַמפּאַנירט. אויך: ~קאַמפּאַניען. צונויפֿ-פּירן, צונויפֿברענגען אינאיינעם (אין איין קאַמ-פּאַניע). „אין האַרצן האָבן איך געשאַלטן מיין ביטערן מזל וואָס האָט מיך אויפֿגעקאַמפּאַנירט מיט אַזעלכע משוגהדיקע און דאַקוטשיליווע נפֿשות״, מחוט, ״שם און יפת״. מיט זיך ~ זיך צונויפֿחבֿרן, קאַמפּאַנייען זיך. „שלאַק און צרה האָבן זיך אויפֿגעקאַמפּאַניעט צום טאַנץ און באַשטעלט שלימזלען, ער זאל זיין דער קלענער״, פּויל.

אויפקאַמפּאַנירן — טרוה. ייר אויף, ~געקאַמפּאַנירט. צונויפֿשטעלן, צונויפֿדעצען; מח-בֿר זיין, אַנשייבן. אַ אַ פּאַפּיר פֿון יודישע מעלאָדיעס. „פֿאַר דיר האָט זי אויפֿגעקאַמפּאַני-גירט וואָס גיט געשטייגן און גיט געפֿליגן״, ליאַנאַר, ניינער בש, 1887.

אויפקאַנטעווען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַנטעוועט. 1. מאַכן עס זאל האָבן בולטע קאַנטן, אַ אַ ליללעך. 2. שטעלן אויף אַ קאַנט. אַ אַ קאַנטן מע זאל אים קענען אויפהייבן מיט אַ שטריק.

אויפקאַנטראָלירן — טרוה. ייר אויף, ~געקאַנטראָלירט. קאַנטראָלירן אויבאויף, ביז גיט טיקער מדרגה. אַ כאַטש אַ טייל פֿון חשבון. **אויפקאַנפּיסקירונג** — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפקאַנפּיסקירן.

אויפקאַנפּיסקירן — טרוה. ייר אויף, ~קאַנפּיסקירט. צונויפֿעמען דורך קאַנפּיסקירן (לויט אַ פֿאַראַרדענונג פֿון אַ מאַכט). אַ אַ באַרג) קאַנטראַבאַנדע.

אויפקאַסירונג — די, ען. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפקאַסירן.

אויפקאַסירן — טרוה. ייר אויף, ~געקאַסירט. צונויפֿקלייבן, אויפֿמאַנען געלט, חובות א.ע. אַ מיטגלידאַפּאַל. אַ די בעבֿור-שגורס.

אויפקאַסטן — טרוה. יענע אויף, ~געקאַסטעט. אויך: ~קאַשען. שניידן מיט אַ קאַסע (וויפֿל עס איז נייטיק). אַ היי ביז די רעגנס.

שטעט. רוסיצ. אויך מיט זיך. 1. פֿירן שפּאַצירן (אויף אַ וואַגן, שיפֿל). 2. היגן אויף אַרויף, אַ די הוידלעך. 3. צונויפֿוויק-לען. אַ דעם שיגעל. 4. אויפֿפּרעסן (אנני-פּרעסן). אַ דעם וועג ער זאל ווערן האַרט.

אויפקאַטעווען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַטעוועט. שמיסן ביז בלוט; שטאַרק שלאַגן, פּשייגן. אַ דעם רוקן און לאַזן אויף דער ערד אַ געחלשטן.

אויפקאַטשען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַטשעט. 1. אויפֿוועלגערן, אויפֿוויקלען. אַ מצות. אַ אַ רייף, אַ אַ פֿאַס, אַ אַ טיוק סחורה. 2. אַרויפֿרוקן, אַרויפֿשאַרן. אַ דאַס היטל.

אויפקאַטשען זיך — אַטוה. ~ דפּוה. אויך: קאַללען זיך. דאַס פֿערד קאַטשעט זיך אויף אין זאַמ. אַ זיך אויפֿן בויך פֿון געלעכטער, ווייטיק אַ.

אויפקאַכן — טרוה. קאַך אויף, ~געקאַכט.

1. קאַכן ביז צו דער גייטיקער מאַס, מדרגה; קאַכן וויפֿל מע דאַרף. אַ טיי; אַ וואַר(ע)מעס; אַ פֿיש, זופ אַזוה. אַ ביז 80 גראַד. אַ עסן פֿאַר עטלעכע געסט. [פּאַרנאַ: אויסקאַכן. מע קען אַלץ אויסקאַכן, און דערפֿי גיט אַ גענוג וויפֿל מע דאַרף אַזוה. מע האָט געמאַכט פֿיער... אויפֿגעקאַכט אַ גוטן וויין מיט אייער, אַמז, דער טויטער) גאַסט, ווילנע 1869. אַ אַ קאַשע (= א) פֿאַרפֿאַנטערן אַן ענין; (ב) אויס-טראַכטן אַ פּליאַטקע, פֿאַרמישן עטלעכע מעג-טשן אין אַ סקאַנדאַל. 2. שטאַרק אויפֿרעגן, אַרנענגברענגען אין פעס, אין צעהיציטיקייט. אַ עמעצן, אַז אַ פּאַרע זאל גיין פֿון אים. אַ עמעצן דאַס בלוט. „זי האָט יעדן גערייצט, אויפֿגעקאַכט דאַס בלוט, פּאַר, יענעס און שולמית. אויך אַטוה — ווערן צעהיצט, אויפֿ-גערעגט, שטאַרק אין פעס. „[יענעמס] פנים האָט ער גישט געקאַנט זען אַן דעם, ס׳זאלן אים גישט אַ אַלע געבליטן״, שׂם בלאַנזענדע שטערן וו.פֿלעגט אין מיר אַ דאַס בלוט פֿאַר פֿאַרדראַס״, יק.

אויפקאַכן זיך — אַטוה. ~ דפּוה. 1. ווערן פֿאַרטיק דורך קאַכן. דער וואַרמעס האָט זיך אויפֿגעקאַכט. 2. זיך שטאַרק אויפֿרעגן. „ס׳זייען די, ס׳זייען זאָגן ליגן! — האָט זיך צמח געגעבן אַ קאַך אויף ווי אַ פֿאַרביטערטער חולה״, חג, ישיבֿה.

אויפקאַכעניש — דאַס (די), ין. פּראַצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפקאַכן (זיך). אַ היי צעניש, אַן אַ — אַט באַלד וועט זיין אַ גע-שלעג.

אויפקאַלאַטשען — טרוה. פֿאַרמען ~ אויס-קאַלאַט(ש)ען. אויך: ~קאַלאַטאַטשען. אויפֿמישן, צעמישן; אויפֿטרייסלען. אַ ס׳זייען סער אין ריטשקע, מאַכן מוטנע.

אויפקאַלויבען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַלויבעט. אויך: ~קאַלויבען. ~ דפּוה. ספּעצ: מאַכן מוטנע. „ס׳זייען זיך אויפֿגעכאַפט אַ קינד און אויפֿגעקאַלויבעט די שטילקייט, א. קאַז האָן אַהרן ליבערמאַן.

אויפקאַלופֿען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַלופֿעט. אויפֿעפענען דורך קאַלופֿען (~ אויס-קאַלופֿען). אַ קאַרע פֿון אַ בוימ. אַ אַ וואונד. **אויף קאַלט** — אַזוה פֿאַרזע. אויך: 1. אין

אויפֿצירעווען — טרוה. יענע אויף, ~געציר-רעוועט. צונויפֿצען מיט נאַדל און פֿאַדעם; צונויפֿצירען, פֿאַרנייען אַ לאַך. אַ די שקאַר פּעקעס. אַ דעם ריס אין די הייזלעך.

אויפֿצירקלען — טרוה. קל אויף, ~געציר-קלט. 1. אויפֿצייכענען עפעס אין פֿאַרעם פֿון אַ צירקל. אַ אַ דיאַגראַם. 2. אויפֿפּוצן. **אויפֿצעבערן** — אַטוה, אומפ. עס צעבערט אויף, עס האָט ~געצעבערט. [ג] עס גיסט מיט עמערס, מיט צעבערטן. אין דרויסן האָט אויפֿגעצעבערט, ס׳איז ממש אַ מבול, רייד. **אויף צעוועצעניש** — אַזוה פֿאַרזע. דזו אויף צעפּוקעניש ~. „אַ צי קען ער אַלדינג און אין נאָך צו די צרות אַ גרויסער מכניס-אורח״, ייל, קמ, 1867, Ne 44.

אויף צעפּוקעניש — אַזוה פֿאַרזע. שטאַרק אויף צולעהכעס, בכדי אַנצוטאָן, ווי צו טאָן [עס זאל פּלאַצן פֿון האַרצווייטיקן]. „מעגלעך, אַז זי האָט עס געזאַגט נאַר אים אויף צעפּו-קעניש, בערג אַפּגאַנג. אַ צי די שונאים, די גיט-פֿאַריגערס, די בייזגיגערס, די קאַנקורענטן, **אויפֿצערונג** — די, ען. פּראַצעס אַדער רע-זולטאַט פֿון אויפֿצערן (זיך).

אויפֿצערן — טרוה. צער אויף, ~געצערט. 1. אויפֿעסן. אַ די אַנגעגרייטע שפּיז. 2. אויסגעבן אויפֿן עסן און אַנדערע לעבנס-מיטל. פֿאַרצערן. אַ מער וויפֿל מע פֿאַרדינט. איר: אַ דער (דעם) וויפֿל ספּאַנדיצע. „באַלד ווערט ער האַבן דאז זיין אויף גיצערט״, ספֿר משלים, פֿאַרמ 1686. 3. אויסעסן, אויפֿעסן פֿון אינעווייניק; אויסטאַטשען. „...אין צוגאַב צו אַ קענסער וואָס האָט אים אויפֿגעצערט אַ לעבעדיקן״, נ. סווערדלין, טמז.

אויפֿצערן זיך — אַטוה. ~ דפּוה. זיך אַליין אויפֿצערן אַדער ווערן אויפֿגעצערט. גיט עסן האַרעווען איבער די בוחות. אַ זיך, ווערן הויט און בייגער.

אויף צעשפּרינגעניש — דזו אויף צעפּו-קעניש ~. „...די שונאים אַ צי, רבש״ע״, ש. בערנשטיין, רי יאַכצע דל גאה, קעשענעוו, 1884.

אויפֿקאָדערן — טרוה. יער אויף, ~געקאַ-דערט. צעקניטשן; מאַכן אויסען ווי אַ שמאַטע. מיטאַמאַל אַנהייבן ריסן, אַ אַ מלבוש מע זאל זיך שעמען וויזן אין אים פֿאַר ליטן. **אויפֿקאָווען** — טרוה. יענע אויף, ~געקאָוועט. 1. צונויפֿקאָווען, צונויפֿשמעלצן. אַ צוויי שטיקער אייזן. 2. פֿאַרקאָווען, אַרויפֿשלאַגן אייזנס, פֿאַדקוועס אַ. אַ אַ קאַסטן; אַ אַ פֿערד; אַ פּאַרקוועס. 3. באַפֿרענען פֿון זיין פֿאַרשמידט; אַראַפּעמען אייזנס, פֿאַדקוועס אַ. אַ אַ פֿערד אויף זומער.

אויפֿקאָווען זיך — אַטוה. ~ דפּוה. אויך: ווערן צונויפֿגענאַסן אין איין האַרט שטיק. „דאַס גרעט האָט זיך פֿון פֿראַסט אויפֿגעקאַ-וועט, געוואָרן איין שטיק אייז״.

אויפֿקאָוועניש — דאַס (די), ין. פּראַצעס פֿון אויפֿקאָווען (זיך).

אויף קאַמאָוועס — אַזוה פֿאַרזע. אויף שפּאַס, אויף געלעכטער; גיט ערנסט. זאַגן עפעס נאַר אַ קי. מיינען עס גיט אַ קי.

אויפֿקאַטייען — טרוה. יענע אויף, ~געקאַ-

אויפקאסערן — אויפקאשערן (וב שקליאר און דאקטור).

אויפקאפטשען — טשע אויף, געקאפט טשעט. אוטו — אנהייבן רייכערן. דאס לעמ פל קאפטשעט אויף. טרו — 1. מאכן עס זאל ווערן פארריכערט. א די ווענט ווי אין קוויטע. 2. אויפמינדלען, אויפריכערן. א זיטל פלייש.

אויפקאפטשען זיך — אוטו. ← דפו. ווערן באדעקט מיט סאזשע. די ווענט האבן זיך אויפ־געקאפטשעט, זיי זענען שווארץ ווי קויל.

אויפקאפטען — פע אויף, געקאפטעט. טרו — אויפטרופן, אויגיסן א פליסיקייט טראפנווייז. א עטלעכע טראפנס פון א רפואה אין א טיי לעפעלע מיט וואסער. אוטו — (סאוו) מסרו. א אויף עמעזן פאר ערקאזיעדע.

אויפקאפטען — טרו. פע אויף, געקאפטעט. 1. אויפגראבן. „ער האט עס דוקא געוואלט א און צוריקפירן דעם ברודער“, פ. 2. אויפ־זוכן, ארויסבאקומען (אזש פון אונטער דער ערד). „זאל איך א די אייער?“ ניי ארויסגעמען פון אונטער דער קוואקען, הגדה פון יעקונא. ווארט 1881. „אנדערע ווארפן מיך אזועק און דו האסט מיך אויפגעקאפטעט“, [פ 5 v]. מיט זיך = 1. אויסגעפונען ווערן. דער סוד האט זיך אויפגעקאפטעט. 2. מאכן לאנגע הכנות, מאכן שהיות. א זיך צו דער ארבעט ווי א נגיד צו א קרענק.

אויפקאפטעניש — דאס (די), זי. (געדויערדי קער) פראצעס פון אויפקאפטען.

אויפקאפטעניש — דאס (די), זי. (געדויערדי קער) פראצעס פון אויפקאפטען (זיך).

אויפקאקן (זיך) — אויסקאקן (זיך). וואזל. במקום ווארט פאר א צאל ווערען מיט אויפ־אויפקאקעניש — דאס (די), זי. 1. (געדויערדי ערוויקער) פראצעס פון אויפקאקן (זיך). 2. (וואזל, איד) גרויסע געשעעניש. אן אויפטו, א שמחה אע.

אויפקאראבקען זיך — אוטו. קע זיך אויף, זיך געקאראבקעט. אויך: ~קאראבאט־קען זיך. אויפבראפען זיך, ארויפקריכן מיט די הענט און פיס. א זיך אויף א הויכן בוים אזוי ווי א מאלפע.

אויפקאראבקעניש — דאס (די), זי. פראַצעס פון אויפקאראבקען זיך.

אויפקאראבן — טרו. קארב אויף, געקאראבט. איינשניידן צייכנס, פאסן; אויפ־שניידן; אויפ־קריצן; אויפשטשערבען. א סימנים אויף די מילכיגע און פליישיקע כלים.

אויפקאראגן — טרו. קארג אויף, געקאראגט. צונויפשפארן דורך קארגן. געקאראגט א לעבן לאנג און אויפגעקארגט אויף תכריכים.

אויפקארטשעניש — דאס (די), זי. פראַצעס פון אויפקארטשען (זיך).

אויפקארטשען (נען) — טרו. טשע אויף, געקארטשעט. 1. אויפקייטשען, אויפ־רייען; צונויפבייגן. א א בגד ווי א שמאטע. א א צורה = מאכן גימאסן. א דעם נאר = נאכמאכן א נאר, א פאזן; פאזען. 2. אויסגלייכן וואס איז איינגעקארטשעט. א און אויפ־פרעסן א טיכל. א א פוס נאכן זיצן.

אויפקארטשען (נען) זיך — אוטו. ← דפו. זיך איינשרומפן; זיך אויפ־רייען; זיך איינשרומפן; זיך צונויפ־קנוילן. א זיך פון פראסט, פון ווייטיק. א זיך און ווערן האלב די גרייס. **אויפקארמען** — טרו. מע אויף, געקארמעט. געבן שפיני אין דער גייטיקער מאס. אויפ־האדעווען, אויפ־צען. א א שטוב קינדער און להבדיל א שטאל מיט קי און פערד.

אויפקארמען זיך — אוטו. ← דפו. ווערן אויפ־האדעוועט מיט גענוג שפיני. פון די קעלבליך האבן זיך אויפגעקארמעט פֿעטע קי.

אויפקארמעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אויפקארמען (זיך).

אויפקארפען — טרו. פע אויף, געקארפעט. וורר, אוקר. סל. אויפקארצען, אויפ־גראבלען, אויפ־רייען; אויפ־רודערן. א ברוד פון א בגד; א אן ענין, א גאנצע געשיכטע. אויך: ~קאר־פע (נען).

אויפקארפען זיך — אוטו. ← דפו דוו אויפקאפען זיך.

אויפקארקעווען — טרו. ווע אויף, גע־קארקעוועט. אויך: ~קארקען. ארויסצען דעם קאר(ני)ק. א א פלאש וויין. א וויין און מעד. אויך מיט זיך = פון זיך אליין. „די פלאש האט זיך אויפגעקארקעוועט און דאס סאדעוואסער האט גענומען שיסן ארויף“.

אויפקאשערן — טרו. ער אויף, געקאשערט. ארויפקאשערן, פארקאשערן, ארויפ־שאין, ארויפ־רוקן. א די פאלעס און לאזן זיך הענדום־פענדום. א די הייזן און בראדויען אין וואסער. א די ארבל ביי אן ארבעט. מיט זיך = פון זיך אליין. „סיחה זיך ביי דיר אויפגעקאשערט א הויז, לאז אים אראפ“, רייד.

אויפקאברן? — [..קוויזערן] ארכ. מיי. אויס־גראבן פון קבר. „איהו ימי דער נאך האט מאן זיא ביגולת אוי אירי תכריכי“ אויז גיצא גין. איזט זיא צו חלום גיקומין אוי עז מגלה גיוועזן האט מאן זיא אויף קבר גיוועזן אוי זאלכיש בילפונדין, גה. 35. [אין ציטאט קומט צו דער קאנווערב אויפ־צו א צונויפ־געזעצטן ווערב, און דאס איז גיט מעגלעך. עס איז יא מעגלעך — און אין גיטש פון מיי — אנטשטאט קיבר זיין קו־ברן און צו דעם ווערב זאל צוקומען אויף. עס וואלט באדארפט זיין: אויפ־געקו־ברט.]

אויפקארדלען — טרו. דל אויף, געקודלט. אויפ־שויבערן, אויפ־פאלט(לי)ען. א (א קוטש־מע) האר ווי ביי א ווילדן. מיט זיך = ווערן אויפגעשויבערט. א זיך אין גאנצע קאל־טענעס.

אויפקארדלעניש — דאס (די), זי. פראצעס פון אויפקארדלען (זיך).

אויפקוואטשקען — טרו. קע אויף, גע־קוואטשקעט. אויך מיט זיך. 1. אויפ־קנעטן עפעס וואס איז ווייך. פרגל אויסקוואטש־ען. „די קינדער באַקן; זיי קוואטשקען אויף זאמד מיט וואסער“. 2. שלעכט טאן עפעס מיט וואסער, מיט טייג. א וועש = שלעכט אויסוואשן; א חלות = זיי שלעכט אויספֿורען מען פון גיט גענוג אויפגעגאנגענעם טייג.

אויפקוואטשקעניש — דאס (די), זי. פראַצעס פון אויפקוואטשקען (זיך).

אויפקוואלונג — די, ען. פראצעס אָדער רעוולוטאט פון אויפקוואלן.

אויפקוואלן — אוטו. קחאל אויף, גע־קחאלט, געקוואלן. 1. מיטאמאל אנהייבן קחאלן, פליסן, שטראמען, פלייצן. נאכן גוס־רעגן האט דאס פארטריקנטע ריטשקעלע אויפ־געקוואלט. 2. ארויסקומען פון אונטן (וועגן וואסער). עס קוואלט אויף וואסער אין ברונעס. 3. ארויסקומען מיט א שטראם. דא וועט זיכער א נאָסט. 4. ארויסקומען, ארויסקומען פון אינעווייניק. האַפֿענונג, פרייד, חרטה, תשובה קחאלט אויף.

אויפקוואלעניש — דאס (די), זי. געדויער־דיקער פראצעס פון אויפקוואלן.

אויפקוואק(טש)ען — אוטו. קוואק(טש)ען אויף, מיטאמאל, פלוצלינג אנהייבן ארויסגעבן לינג אנהייבן קוואקטשען, ארויסגעבן קלאני גען (וועגן הינער). די הון האט אויפגעקוואק־טשעט פארן לינג אן איי. 2. אויפקרעכען, אויפֿיפֿען (געוויינטלעך וועגן אַלטע לייט).

אויפקוואקען — אוטו. קע אויף, געקווא־קעט. מיטאמאל, פלוצלינג אנהייבן ארויסגעבן קלאנגען (וועגן פרעש). א ווי א זשאַבע.

אויפקוויטשען — טשע אויף, געקווי־טשעט. מיטאמאל, פלוצלינג ארויסלעט א קוויטש, שאַרפע קולות. א ווי אן אָפּגעבריי־טער. ארויף דעם הינטל אויפֿן פֿיסל, און דאס הינטל האט אויפגעקוויטשעט. „...האט ער אים אַזאַ שאַרפֿן קנפּפּ געטאָן אַז דאָס יינגל האָט אויפגעקוויטשעט פון ווייטיק“, ייט. טאג. 27 v 1961.

אויפקוויטשעניש — דאס (די), זי. פראַצעס פון אויפקוויטשען.

אויפקוויקן — טרו. קוויק אויף, געקווי־קט. אויך מיט זיך. דערקוויקן; אויפֿפֿרישן; אויפֿמונטערן, אויפֿלעבן. א דאס האַרץ מיט אַ ביסעלע איינגעמאַכטס (מיט אַ שוועפּסל). א זיך מיט אַ גוטער בשורה.

אויפקוויקעניש — דאס (די), זי. פראַצעס פון אויפקוויקן. 2. מיטל אויפֿצו־קוויקן. זאַפּט, וואַרעניע, איינגעמאַכטס. דאָס איז גיט אַ ליקער, סײַזו אַן אײַ. רייד. „קעכען“.

אויפקוועטשונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעוולוטאט פון אויפקוועטשן (זיך).

אויפקוועטשן — טרו. קוועטש אויף, גע־קוועטשט. 1. אויסקוועטשן, אויספרעסן, אויס־דריקן וויפֿל עס איז גייטיק. א זאַפּט פון טרויבן. א אַ גלעזל מאַראַנצן־זאַפּט. 2. צו־גויפֿקוועטשן, צונויפֿפרעסן. א די פאַסאַזשירן ווי הערינג אין אַ פֿעסל. א אַ פאַר מנינים אין פּאַליש. „מע נעמט אַ גרויסע שטיק וואַסע, קוועטשט דאָס אויף ווי אַ פּילקע, פאַרוויקלײט...“ ש. שפּיראַ, קליידער־פאַרבער, וואַרשע 1900.

אויפקוועטשן זיך — דפו. סעצ: 1. קחו. זיך צונויפֿדריקן. זיך א אין וואַנצן; זיך א אין אַ ווינקלעך. 2. איינשפּאַרן אויף דאָס וויכטיקסטע. א זיך און שיקן די קינדער אין שול.

אויפקוועטשעניש — דאס (די), זי. פראַצעס אָדער מצב פון אויפקוועטשן (זיך).

האָט זיך אויף אַ רגע אָפּגעשטעלט...האַלב
 אויפגעקומען פֿון אַ חלום, אָפּא פּוילישע
 וועלדער. אַט אינמיטן דער פֿאַרנאַכטונג אויפֿ-
 געקומען פֿון פֿאַרטראַכטונג איז דער זייגער
 מיט אַ ציטער, אַלף פּאָ, חלום עליכס.
 7. אַרויפקומען (פֿון אינעווייניק אַרויפֿצו).
 אַ קאַפּ איז אויפגעקומען פֿון וואַסער. „עס
 קומען אויף אין זכרון די פֿאַרגעסענע יאָרן.“
 „שלעכטע מחשבות זענען מיר אויפגעקומען
 אויף די געדאַנקען“, טפּ, גליקלעכע און אומ-
 גליקלעכע. „...קומען פֿון דער שטילקייט אויף
 אַלע מיליאָנען באַשעפֿענישן“, אָפּא פּוילישע
 וועלדער. „דער נאַר בײַ אים קומט אויף פֿון
 די פֿיס. — פֿאַרוואָס פֿון די פֿיס? — קיין קאַפּ
 האָט ער נישט!“, פֿוהל.
 8. אַרויסקומען, באַזינען זיך. עס קומען
 אויף פֿירערס פֿאַרפֿירערס. „וואו קריג, מחלול-
 קת — קומען אויף מענטשלעך אַזויגע, דער
 שוואַרציאַר הייסט ווער זיי זענען“, ממוס, אַ
 שטאַט אין מזרח.
 9. זיך אַ רעזולטאַט פֿון עפעס. „האַט
 קומט אויף פֿון אַלע באַזימאונגען?“, נאַר אחר
 מני אַלף טרעפֿט זיך וואָס קומט אויף פֿון
 אַזאַ [דערצויאונג], קט, 1867, № 47.
 10. אויסקומען, אַרויסקומען; ציטיק ווע-
 רן. „ווינשל קומען אויף...נישט אַלע אויף
 איין מאָל, שע, פֿונעם יאַרד. „שפעטער, אַז
 עס קומען אויף די קאַווענס...מאַכן מיר נאָך
 מער ביזנעס“, שע, מאַטס וו. אַ גרויס פֿעלד
 וואו זידישע האָפֿענונגען בלעזן...שפּרייט אַ
 נאַר...און צעטרעט אַלע האָפֿענונגען...נאַר איי-
 דער זיי זענען אויפגעקומען“, פּה, פֿון ווינטע
 לענדער.
 11. אָפּשטאַמען, אַ פֿון גרויס יחוס, פֿון
 אַ פֿינער משפּחה. אַ פֿון די דרפֿ טאַען
 [= פֿייען; פֿליישער, פֿישער, פֿורמאַן].
 12. אָנהייבן זיך, ווערן און זיך אויס-
 שפּרייטן. אַ נעצער פֿיר קומט אויף. ווען איז
 אויפגעקומען דער מנהג? „זינט דאָס שטאַרבן
 איז אויפגעקומען — איז מען מיטן לעבן גיט
 זיכער, שווי.
 13. אַרמינקומען אין דער מאַדע. „עס זענען
 אויפגעקומען קורצע האָר, אָבער דער שכל
 איז דערפֿון גיט לענגער געוואָרן [אַנזווערער-
 גיש אויף דעם ווערטל וועגן פֿרויען; לאַנגע האָר
 — קורצער שכל]. „הפּייער זענען אויפגעקו-
 מען קירצערע קליידלעך“, רייד.
 14. קומען צו אַ שטאַנד, זיך שטעלן אויף
 די פֿיס; ווערן עקאָנאָמיש זעלבשטענדיק; ווערן
 רפֿין. „אַז אַ גביר קומט אָפּ און אַן אַרעמאַן
 קומט אויף — איז נאָך גיט גלפֿין“, שווי. „אוי,
 בעלי זעל איזט נאָך אין יונגער מאַן גיוועזן,
 אוי זענען ערשט אויף גיקומין“, גה, 144.
 „אַנדערע...קענען גיט אַ פֿון דער מלאכה,
 וואָרפֿן זיי זי גלאַט אַזעק און לעבן פֿונעם
 הינט“, ארז, קט, 1867, № 31. „האַט דען?
 פֿון דעם מאַנטע פֿאַרדינסטן קען מען איז“,
 קאַלמוס, זענטענע בריוו, וואָרשע 1882. „דאָס
 אומגליק מנעס... שטייט מיר אין וועג און
 לאָזט מיך נישט אַי, ממוס, קלאַטשע.
 „אדרבא, איך האָב אַ האָפֿענונג, אַז הינט אַם
 ירצה השם באַדאַרף איך ערשט אַי, שע,

אויפקויקלען — טרוה. קל אויף, ~געקויקלט.
 1. צונויפקויקלען; צונויפֿחויקלען. אַ קנויל
 פֿאַדעם. 2. אַרויפקויקלען. אַ פֿאַס אויף
 אַ וואָגן. 59: ~קויקלען.
אויפקויקלען זיך — אַוטו, קזוו. ← דפּוו.
 אויך: ראַנגלען זיך מיט עמעצן, סאיז גיט קיין
 געשלעג, די קינדער קויקלען זיך אויף.
אויפקום — דער, יען (זו). 1. אַקט אָדער
 פּראָצעס פֿון אויפֿקומען, אַנטשטייאונג. די
 סיבה פֿון דעם אַ, אַ פֿון קלאַנג, פֿון ענערגיע.
 אַ פֿון באַזעגונג. „די פֿאַרע וועג אַ פֿון די
 נאַציאָנאַלע מערבֿאיראַפּעאַישע ליטעראַטור
 רן...“, שג, לעזער, דיכטער, קריטיקער וו.
 2. אָפּשטאַם. אַ מענטש פֿון פֿינעם אַ, פֿון
 יחוסדיקן אַ. 3. הצלחה; געזעלשאַפֿטלעכער
 אַרויפֿשטייג. האָבן אַן אין די מלחמה
 יאָרן, ווער קען שאַצן זיין אַ! 4. פּטמ. מאַדע,
 נעם אין קליידונג אין טראַגן די האָר. „די
 קריגאַליגע איז געווען אַן אַ אין מין עלטער-
 באַבעס ציטן“.
 5. אויפֿבלי, פֿונאַנדערבלי; רענעסאַנס. דער
 חלום פֿון נעמע אַ. „ווערטער, אויסגעפֿיניקטע
 אין מאַטער, אויסגעשענדיקטע! הייבט אַן פֿאַר-
 נעמען אַייער אַייער אייגענעם, דעם פֿלאַך
 טער פֿון געזע ריחות און פֿון געזע נעמען“,
 גז, 1930. „דער שלוס־סאַגעט מאַכט...אַ סך
 הכל סיי פֿון אומקום־רעאַליטעט סיי פֿון דער
 אַיזוועי, שג. ה. לייזיק. 6. אויפֿבאַנג, אַנט-
 שטייאונג מיט פּוה, מיט אימפעט. „אַ ריזיקער
 שטראַם...אַן אַ...וואָס האָט זיך דורך צוים און
 דורך גרענעץ געריסן“, טעג, איצטער.
אויפקומען — אַוטו. קום אויף, בין געקער
 מען [וועגן האָב ← אויסקומען אַוטו].
 1. אַנטשטיין, אָנהייבן זיך; שאַפֿן זיך, ווערן.
 אַ געזע אידייען, אַ נעצער דור קומט אויף;
 דער קלאַנג קומט אויף דורך קלאַנג־וואַלעס.
 „אַבר איצונדר האט איין איטליכר איין מחזור
 פֿר זיך אונ איין סליחה פֿר זיך, דו מאכט דור
 ווייל דר דרוק איז אויף גיקומין“, טט, 1/14.
 2. אויפֿכאַפֿן זיך, אויפֿשטיין פֿון שלאָף
 [אין לר נב]. אַ פֿון שלאָף. אַ [אַן שום צוגאַב]
 = אויך: אויפֿשטיין פֿרי. „איך בין אויש
 דעם שלאָף אויף גיקומין“, יוֹוֹת מהרש"ל,
 לובלין 1599 [הש ון]. „דאָס קינד איז דער
 מולטער קומט אויף און צעוויינט זיך“, אָפּא.
 ראַמאַן פֿון פֿערדגנב.
 3. צוקומען. „איך האָב אים גערופֿן, איז
 ער אויפגעקומען“, רייד. (פּה). אַ אויף דער
 בינע, בימה. ← 7א.
 4. אויפֿשטעלן זיך. „אַז מע רופֿט אויס
 דעם נאַמען, דאַרף מען אַי, רייד (פּה). „עס
 זענען שוין אויף גיקומן אירי קינדלעך“, מט.
 משלי תקע"ד, לא, 28 [קמו בניה; תי: שטייען
 אויף].
 5. אויפֿוועקן זיך פֿון חלשות, פֿון הינער-
 פּלעט, פֿון אַ קאַמאַ; אויפֿשטיין פֿון אַ קראַנץ
 קייט. „זוי וויינן חלשות גיבאַל...וואו זיא גון
 אויף קומי...“, טט, 1/152. „זיי זענען ווי
 דורך אַ נס אויפגעקומען פֿון דער שווערער
 קראַנקייט, מעצקער.
 6. אַרויסקומען פֿון פֿאַרחלומטקייט, פֿאַר-
 טראַכטקייט; ווערן וואָך מיט אַלע חושים. „ער

אויפקוועלן — אַוטו. קוועל אויף, ~געקוואַ-
 לן. מיטאַמאַל, פּולזלינג האָבן נחת. איבער-
 לעבן פֿריי; אַנקוועלן. אַ פֿון דעם קינדס
 חכמה און אויפֿשטעלן.
אויפקומשען — טרוה. טשע אויף, ~גע-
 קומשעט. אויך: ~קומשקען. 1. צונויפֿ-
 שאַרן, צונויפֿלייגן אין איין הויפֿן, אַ די
 קאַרטאַפֿליעס. אַ בראַכוואַרג, אַזינוואַרג.
 2. אויפֿשאַרן קופּקלעך ערד, אונטערשטן. אַ
 די בייטן, דאָס גאַרטנוואַרג זאָל בעסער וואַקסן.
אויפקומש(ק)ען זיך — דפּוו. צונויפֿ-
 קלעבן זיך אין איין בינטל; צונויפֿשטיקן זיך.
 „געזיט דעם גערשטן שיער, די הינער זאָלן
 זיך גיט אויפֿקומשקען און [זיך] שלאַגן“, ח.
 פעט, אַ הויז אויפֿן פּעלד.
אויפקומשקעניש — דאָס (די), זן. 1. פּראַ-
 צעס פֿון אויפֿקומשקען (זיך). 2. גרויסע
 ענגשאַפֿט.
אויפקויף — דער, זן. 1. אַקט פֿון אויפֿ-
 קויפֿן. דער אַ פֿון סחורות. 2. סכום פֿון
 אויפגעקויפֿטע זאַכן. גרויסער אַ.
אויפקויפֿן — טרוה. קויף אויף, ~געקויפֿט.
 1. (צונויפֿקויפֿן (צו ביסלעך) פֿון פֿאַרשיידענע
 פֿאַרקויפֿערס. „ער מיט זזה גיהאנדלט אונ
 הרומיר גילאַפֿין [= אַרומגעלאָפֿן] מבית לבית
 אויף גיקאַפֿט, גה, 69. „זיין...געשעפֿט איז
 געווען מיט שאַפֿענע פֿעלכלעך, וואָס ער
 פֿלעגט אַ אין די דערפֿער“, טפּ, סודות. „אַ
 אַלטע שאַמעטע אויף אויפֿקויפֿען און דער-
 נאַך פֿאַרקויפֿן זיי...אויפֿן יאַרד, זט, שקלאַ
 ווער קינדער. „ער האָט געהאַנדלט מיט שטרוי,
 פֿלעגט אַ שטרוי בײַ פּויערים נאָכן דרעשן“,
 מוק, מינע באַגעגענישן.
 2. קויפֿן אויף ספּעקולירן, מער וויפֿל מע
 דאַרף אַליין. „זאָל קיינר גיט טערין אויף קויפֿן,
 דו ער וואַלט עש חידר פֿאַר קויפֿן כדי להרויח
 בהו“, תקט. 3. קויפֿן אַ סך; קויפֿן כדי אַז
 צוגרייטן מאַטעריאַל. „אַ אַ באַרג און עס
 שלעפֿן אויפֿן קאַרק“, פֿוהל. „דער שמיד זאָל
 קענען ענגונ אַזון אַ אויף זענען אַלטע יאָרן
 צו האָבן בענגונ...אויסשלאַק צו זיין אַרבעט“,
 ליאַנדאַר, ניער בש, 1844. „איך חיל פֿאַרין
 קען גאַליי, חיל לקריץ אויף קויפֿן, שוֹוֹת
 משאת בנימין, קראַקע 1633 [הש ון]. 4. בכלל
 קויפֿן, אַפּקויפֿן. „...אויפֿקויפֿן פֿאַר אַ שפּאַט
 געלט“, ממוס, ווינטשפּ.
אויפקויפֿעכץ — דאָס, זן (ער). אויפקויף,
 אויפקויפֿעניש (אויך איר, מיט ביטול).
אויפקויפֿעניש — דאָס (די), זן. (געדויער-
 דיקער) פּראָצעס פֿון אויפקויפֿן.
אויפקויפֿער — דער, ס. ווער עס פֿאַרנעמט
 זיך מיט אויפקויפֿן (און דערנאַך פֿאַרקויפֿן).
 „די דאָזיקע סחורה פֿלעגט דערנאַך דורך
 גרעסערע סוחרים, אים, צעפֿירט ווערן אין
 אַלע ליטווישע שטעט“, ממוס, שלמה. „נאַר די
 קליינע אים וועלן אַרומלויפֿן ווי פֿאַרסטע
 און נאַר קויפֿן און קויפֿן“, ווינט, קליינע
 שטעטלעך.
אויפקויפֿערין, ערקע — די, ס. יודענע
 וואָס קויפֿט אויף בײַ פּויערים אין מאַרק
 עוֹפּוֹת, אייער, פּוטער אַז און טראַגט איבער
 די הינער צו פֿאַרקויפֿן.

אויפקלאפונג — די, ען. פראצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפקלאפן. "פעכץ".

אויפקלאפן — קלאפן אויף, געקלאפט. אוטו — מיטאַמאַל, פּלוצלינג אָנהייבן קלאפן. "סיאיו געווען שטיל, ערגעץ האָט מען אויפגעקלאפט מיט אַ טיר". "מזן האַרץ האָט פּלוצעם אויפ־געקלאפט פֿון שרעק און חירוש", זשורנאַל ווינטער, נ"י טרוה — 1. אויפגעפונען דורך קלאַפן. אַ דעם פֿאַרמאַכטן קאַסטן. אַ אַן אַרטיג גאַנג. 2. צונויפקלאפן, צונויפשלאַגן. אַ אַ סוכה פֿון ברעטער. "מיהאַט בים אַרטינגאַנג אין אונדער סאָד אויפגעקלאפט אַ גרויסן טשעפּראָן", ה. אַקערמאַן, טמו, 1958 אָ 27. 3. טאָן אַן אַרבעט דורך קלאפן. אַ די ווייט לעך פֿון אייער. אַ אויף דער שרעכמאַשין אַ פֿאַר בריוו. 4. אַרויפקלאפן. אַ אַן אַליש אויף דער וואַנט. 5. צונויפקלאפן. אַ עטלעכע כּע גראַשנס; אַ אַ 'מאַטיאַ'. 6. במקום-הערב פֿאַר אַ צאָל טוואנגען וואָס ווערן אָפּגעטאַן גיך אָבער מיט אַ קלאַפּעריי, למשל: אויפֿעסן, אויפֿשפּילן. "און חברה האָבן דאָס אויפ־געקלאפט מיט אַזאַ אָפּעטיט, גלצן ווי זיי האָבן שוין לאַנג ניט געעסן", ש.ע. אַלטינג כּתרילעווקט.

אויפקלאפן זיך — אוטו. ← דפּו. 1. זיך באַקומען ווי אַ (גוטער) רעזולטאַט פֿון קלאַפן עפעס. צוקער מיט די געכלעך פֿון אייער האָבן זיך אויפגעקלאפט. 2. זיך צונויפשוויסן, זיך צונויפֿטרעפֿן. זיך אַ גאָן צו נאָו בים אַרטינגאַנג.

אויפקלאפניש — דאָס (די), זן. געדויער־דיקער פּראָצעס פֿון אויפקלאפן (זיך).

אויפקלאַרונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפקלאַרן.

אויפקלאַרן — טרוה. קלאַר אויף, געקלאַרט. מאַכן קלאַר, מע זאָל עס באַנעמען אָן אַ טעות. [פּראָג אויפקלאַרן]. אַ אַן ענין, אַ קאַמפּליצירטע פּראָגע. "אַ סך מאָל איז די אומקלאַרקייט מיט דער צייט אויפגעקלאַרט געוואָרן", יג. איק, 1957 201.

אויפקלאַרן זיך — אוטו. ← דפּו. פֿון זיך ווערן קלאַר. די מיסטעריע וועט זיך אַ.

אויפקלויבונג, אויפקלויבן (זיך), פעכץ, בעניש, בעער — 5פּ: אויפ־קלעבונג, אויפקלעבן (זיך) אַזוה. אין פּר. גאַליצע, אוקר. "מיר זולן דען זוימן אל באלד אויף קלויבן", ספּר משלים, פֿפּדמ 1686.

אויפקלויבונג — אוטו. ווע אויף, געקלויב־וועט. וויר. אויפֿשטענען מיט אַ ציטערדיק פֿענערל; אויפֿגלעזן, אויפֿגלימערן. אין דער ווייטער כאַטע קליאַוועט אויף אַ פֿענערל.

אויפקלויבונג זיך — אוטו. גל זיך אויף. זיך געקלויבלט. איר. ווערן פּלומרשט אַ קלוגער, אַ קלוגישטשקער; אַרויסקומען מיט אומגעראַטענע המצאות. אַ זיך ווי אַ חכם פֿון מה-גשמתה. "לעניש".

אויפקלויבן — דער, זן. 1. אַקט פֿון אויפ־קלעבן. "לאַנג דויערט דער אַ פּונעם באַחל. אַ גוט גערעטעניש געווען", ע. איראַ. צייג, קיעו 1928. 2. סכּום פֿון אויפגעקלעבענע זאַכן.

אויפקלויבונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפקלעבן.

אויפקלויבן — טרוה. קלעבן אויף, געקלויבן. 5פּ: "קלויבן". 1. צונויפקלעבן, צונויפֿנע־מען וואָס עס איז צעשטאָן, צעוואַרפֿן. "איצט, קינדער, קלעבט אויף די שפּילבלעך". וואָס די גוים איר בהמות האָבן צו עסן גיגעבן אונז וואָס די בהמות האָבן חידר לאָזן אויז איר מיילר פֿאַלן, דו קלויבט זיאַ אויף", לוט, 2/42. "הענער מיט זייערע וויבלעך... האָבן די ברעקלעך אויפגעקלויבן וואָס זענען פֿון דעם עסן געבליבן", עט, משלים. "...אינער האָט גענומען אַ די שטערן — אַזוי ווי איר האָב נעכטן אויפגעקלויבן (← 3ב) דעם פֿאַר־מערס קאַרשן אין אַ קויש", יוואָס, "זומער־נאַכט". "אַ מלאַך וואָס הייסט (סגולפֿון השר) קלעבט אויף די העללות גלצן אַז אַ מענטש קלעבט צונויף זילבער און גאָלד...צו מאַכן דערויס אַ קרוין צו השׁ"ת", אור עולם, ח"א, נעמק ע"י ר' ישראל ממינסק, ווילנע 1865.

2. צונויפֿזאַמלען וויפֿל עס איז גייטיק, וויפֿל מע דאַרף, מע מעג. אַ תּמימות אונטער אַ פעטיציע. "גאַרפֿן וואָס מע האָט נאָך ניט אויפגעקלויבן [נאָך לקט ניט גענומען] — איז אַלץ וואָס עס רירט זיך אָן צו דער ערד גע־הערט דאָס צו די אַרעמעלעכט", זרעם, יח"א. "איך נעם די פֿעדער אין דער האַנט — פֿאַר־נען פֿיל צו שרעבן; עס פֿעלט מיר נאָר גע־מיטלעכקייט די ווערטער אויפצוקלויבן", הדר, מינן ליכטיקע נסיעה. "פֿון האַרץ די לעצטע פֿונקען אויפגעקלויבן — די קעלט דערהווער־מען, אין חושך ליכט דערזען", מגל, דער מזל דוד...

3. אַפּרעסן וואָס עס וואַקסט, צונויפֿנעמען אַ גערעטעניש. אַ שוועלעך אין וואַלד; אַ ווינגשל פֿון בוים אַזוה. "אַז איינער וויל קלעבן פֿינגן פֿון דעם בוים, היט ער אים. אַז ער האָט שוין אויפגעקלויבן, היט ער אים שוין ניט", 232. קמ"א/א.

4. שאַפֿן אַן איינס פֿון באַזונדערע צונויפ־געקלעבענע טיילן. אַ אַ שטרויזאַק פֿון די בינט־לעך שטרוי. אַ אַ מאַשין פֿון באַזונדערע טיילן. 5. (וועגן געלט) צונויפֿמאַנען, צונויפ־בעטלען; אַפּשפּאַרן אַז. אַ מיטגליד־אַפּצאַל. "אויף דער תּלמוד־תּורה זענען געווען באַזונ־דערע דריי גבאים... פֿלעגן זיי אַ געלט", יק. "פֿון מנינע ציבעלעס מיט וועלכע איך האַנדל קען מען קיין נדן גישט אויפקלויבן", פּרץ, 'מוסר'.

6. ביי פֿאַרשידענע אַרבעט־פּראָצעסן. אַ פֿאַלדן אַ אינבייגן שטאָף און צונויפֿנייען אין פֿאַלדן. אַ אַ גאַלעז — (וועבעריי) ביאַ־ליסטאַק) אַפּקלעבן אין דער געהעריקער אַר־דענונג די פֿעדעס וואָס גייען דורך דאָס שער־ברעטל.

אויפקלויבן זיך — אוטו. ← דפּו. 1. צו־נויפקלעבן זיך, צונויפֿטרעפֿן זיך (אינאיינעם אויף איין אַרט). "אַלע וויבער האָבן זיך... אויפגעקלויבן אינאיינעם, באַטראַכטן... וואָס מע דאַרף טאָן נאָך שבת", יודישער פֿאַר־פּסח, האַרשע 1881. "זעלדע האָט אָפּגערעדט מיט די גאַסיקע חבֿרטעס אירע, אַז הענטיקן

שבת זאָל מען זיך אַ טאַנצן ביי איר", אר. יאָל שטיין ווי געשטאַנען. 2. ← אויס־קלעבן זיך.

אויפקלויבונג — אַזו. וואָס לאַזט זיך, וואָס מע קען אויפקלעבן. די איע גיס וואַקסטן אויף גידעריקע ביימלעך.

אויפקלויבעכץ — דאָס (די), זן (ער). פּראָ־צעס פֿון אויפקלעבן; אויפקלעבונג, אויפקלע־בעניש, דאָס אויפגעקלעבענע. לקט. "דאָס אַ פֿון דמן שניט זאָלסטו ניט אויפקלויבן", ה. זינדמאַן, טמו, 1959 אָ 24.

אויפקלויבעניש — דאָס (די), זן. געדויער־דיקער פּראָצעס פֿון אויפקלעבן.

אויפקלויבער — דער, ס. וון זיך, קע. ס. ווער עס קלעבט אויף. אַן אַ פֿון מיסט, פֿון שטייערן אַזוה.

אויפקלויבערין — דאָס (די), ען. אַרבעט פֿון אויפקלעבן, טוואנג פֿון אויפקלעבן.

אויפקלויבער — דער, זן. (סאָו). "אַבֿ־ריק־ציען וואו מע קלעבט צונויף די טיילן פֿון מאַשינען אע. (חב דאַכקינד און שקליאַר). **אויפקלויבן** — אוטו, זיטפּערזאָניק. קליידט אויף, געקליידט. טמו. אָנהייבן קליידן. "עס קליידט מיר גיט! — וואָס זיך אַרום, טו אַן שיק, וועט דער מלבוש דיר אַ!".

אויפקלויבען — טרוה. קליי אויף, געקלייט. (דרומדיקע רר אויך: קלייע, געקלייעט). אויפקלעפן (מיט קליי). אַ די צוויי ברעטלעך, שטיקלעך טאַקטור.

אויפקלויבען — אוטו. קליים אויף, גע־קליימט. אַרכ. אין לשון פֿון אַמסטערדאַם. > האַלענדיש. אויפקלעטערן, אַרויפקלעטערן; אויפֿשטינגן. באר התורה [מיטן 18. יח] פֿאַר־טשטשט אַעלהי (שיר השירים, ז, 9): איך וועל אַ.

אויפקלויבען — אוטו. קלינג אויף, גע־קלונגען. 1. מיטאַמאַל, פּלוצלינג אָנהייבן קלינגען, אַרויסגעבן הילכיקע קלאַנגען. "אין שטיין אַזוה האָבן אויפגעקלונגען לידער", דעמבלין, צוויי און אַ דריטער. 2. אַרויסקו־מען מיט אַ שינגעס און הילכיקן (גע)קלאַנג. זמן שטים האָט אויפגעקלונגען. 3. ווייט אַרום באַוואוסט ווערן, ווערן פּאַפּולער. "קען זמן וועט מיין שפּיט די וועלט ווען אַנפֿילן, און סיוועט פֿון מיין ווינקל מיין נאַמען אַ".

אויפקלויבעניש — דאָס (די), זן. פּראָצעס פֿון אויפקלויבען. אַן אַ פֿון גלעקער.

אויפקלויבעווען — טרוה. רעווע אויף, גע־קלינעוועט. 1. פֿאַרקלינעווען; אַרטינגעבן, אַרטינגשלאָגן אָדער אַרטינגנייען קלינגעס. 2. פֿר־נאַנדערקלינעווען, אַרויסנעמען אַ קליין. 3. צו־נויפקלינעווען, צונויפֿשטעלן פֿון קלינגעס, שטי־קער. אַ אַ בנד פֿון שטיקלעך און ברעקלעך; אויפֿטאַן מיט גרויסע שוועריקייטן, מיט תּחבּו־לות. אַ די וואָך פּרנסה.

אויפקלייען — פּסח. ← אויפֿטלוען.

אויפקלעמערן — אוטו. ער אויף, געקלע־טערט. 1. אַרויפקלעטערן, אַרויפֿקריכן, אַרויפֿדראַפּען זיך, אַ אויפֿן בוידעס. 2. גיין מיט שווערע טריט, מיט אַנשטרענגונגען באַר־אויף. (אויך אַזוה: אַ דעם באַר).

אויפקלעמונג — די „ען. פראצעס אדער רע-זולטאט פון אויפקלעמוען.

אויפקלעמען — קלעם אויף, געקלעמט. טרוו — צונויפדריקן, צונויפפרעסן. א' די פא-פירן. אוטוו, דריטפערזאניק — מיטאמאל פילן א דרוק. עס קלעמט אויף אויפן הארצן.

אויפקלעמען זיך — אוטוו. — דפוו. 1. הא-בן הארצווייטיק, קלעמענישן; זיך נעמען צום הארצן. זיך א' וויל מע קריגט גיט קיין ברויו. 2. פארקלעמט ווערן איינער מיטן אנדערן. „די ציין האבן זיך אויפגעקלעמט ווי מיט צוואנגען.“ **אויפקלעמעניש** — דאס (די), זי. (געווער-דיקער) פראצעס פון אויפקלעמען (זיך).

אויפקלעמער — דער, ס. נעגל (קאחווע). א פאפקע וואס דריקט צונויף פאפירן (זיי זאלן גיט ארויספאלן).

אויפקלעמפּען — טרוו. פּע אויף, גע-קלעמפּעט. (שלאסער, בלעכער) צונויף-קלאפן מיט שטיטן מעטאלענע פלאטעס. מיט זיך — בכלל זיך צונויפקלעפן. „די בלעכו-זענען פארארעטט און זיי האבן זיך אויפגע-קלעמפּעט.“

אויפקלעפּונג — זי, „ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפקלעפן.

אויפקלעפן — טרוו. קלעפ אויף, געקלעפּט. 1. צונויפקלעפן, צונויפֿעסטיקן. א' פאפירן. 2. פּונאנדערקלעפן, אפּקלעפן. א' דעם שפּא-ליר פון דער וואנט. 3. אַרויפקלעפן. א' א מאַרקע. א' אַ צעטל אויף דער האַליווע. מיט זיך = (פון זיך) ווערן אויפגעקלעפּט (מיט אַלע דרש 3א).

אויפקלעפּעניש — דאס (די), זי. געווער-דיקער פראצעס פון אויפקלעפן (זיך). א' א פּון פּלאקאט.

אויפקלעקן — אוטוו, דריטפערזאניק. קלעקט אויף, געקלעקט. זען גענוג, טטיצען. „עס וועט א' וואס סאיז דא אין שטוב, מע דארף קיין זאך גיט צוקויפן“, רייד.

אויפקלעקן — טרוו. קלעק אויף, געקלעקט. 1. אויפֿעלעקן, א' א פּלאַמע. 2. אויפֿעלע-פן, 3. אויסקלעקן, טרוו. —

אויפקלער — דער, זי. 1. אַקט פון אויפ-קלערן. א' אַרבעט געוויינטלעך פּראַפּאָגאַנדען. א' ביבליאטעק נאָ סעריע בראַשורן אויפֿצוקלע-רן, אין ליטע, 20ער יאָרן פון 20. יח. די א' תקופה פון ראַציאָנאַליזם אין 18. יח. די א' פּלאַטאָפּיע פון דעם זעלביקן פעריאָד. 2. פּיר-רוש. „א שטיקל א' איז דאָ גייטיק“, אפּא. טמו, 1953 X 26. 3. געדאַנק וואָס קלערט אויף. „ברענט ער פאַר זיין באַווייזן אַריסטאָ-טעלעס“ א' אַן די וועלט איז אין באַוועגונג און...“ בצג, טמו, 1953 III 4.

אויפקלערונג — די, „ען. 1. פּראַצעס אדער רעזולטאט פון אויפקלערן (אלע 3א). „האט פּאַראַגעניגן צו הערן די חכמות און מוסר, די גיט און די א' פון די תּלמידים“, נונעם המוסר, ווילנע 1864. 2. השכלה. „די ביידיע גייע ריכטונגען, די א' און דער יחסידיומוס“ [חסי-דיומ, חסידות] זענען ביידיע אין איין צייט געבוירן, קמ, 1865, Ne 25. 3. בילדונג, ריכטיקע דערציאונג (אין טערמינאָלוגיע פון משפּילים).

אויפקלערן — טרוו. קלער אויף, געקלערט. 1. מאַכן קלאַרער, קלערער ביז צו דער ני-טיקער מאַס דאָס וואָס איז (א ביטל) מוטנע.

א' מעד, וויין. 2. דערקלערן; מאַכן עפעס קלאַר מע זאָל בעסער (ריכטיקער) פאַרשטיין. א' דעם (מיין פון) פּסוק. א' אין וואָס עס גייט דאָ. א' דעם האַרפּן ענין. א' ווי צו מאַכן די אויפֿגאַבע. „זוי איז גאַר אומגעלעך, דאָס אַ מענטש זאָל דאָס אַלץ א' און באַטראַכטן“, איבז אַהרן לעווין, מקוריה מנהגים, ווילנע 1873. 3. אויסקלערן; אויסטראַכטן, אויסגעפּינען. א' אַ גייעס מיטל פאַר (קעגן) עפעס.

4. פאַרשפּרייטן ידיעות; פירן פּראַפּאָגאַ-דע פאַר עפעס. א' דעם ברייטן עולם. 5. הייבן דעם גיטטיקן גיוואַ דורך פאַרשפּרייטן וויסן, קענטענישן, דורך בילדונג, דערציאונג, קונסט. „מע קען דורך דער שפּראַך א' דאָס פּראַסע פּאַלק“, ספ, יודישער קאָנגרעס. „די שיינע קונסט מעג זשאַווערן און שיימלען, די דיכטער האַבן גאַרניט אויפֿגעקלערט. מע האָט שוין צו פיל מיט די בלויע הימלען פאַרדעקט די שוואַרצע בלאַטעס אויף דער ערד“, טעג, איצטער. 6. מאַכן פאַר אַ משפּיל, א' וועלט-לעכן. „אַן אַ חסיד ווערט אויפֿגעקלערט, שילט ער אין טאַטן אַרצין“, שוה. 7. מאַכן פאַר אַן אָנהענגער פון דער אייגענער ריכטונג, פאַרטיי. א' דעם אַרבעטער. „אַ סך קליינבירגער קען מען גיט א", רייד.

אויפקלערן זיך — אוטוו. — דפוו. 1. פון זיך ווערן קלאַר. „מיט דער צייט וועט זיך עס א". 2. זיך אויסלעסערן. „סידאַכט זיך מיר פּונעם פּינצטערניש העט-וויסט הייבט דער הימל אַן זיך אויפֿצוקלערן“, ממוט, יודז. „און א' וועט זיך דאָס וועטער ביינאַכט און שטערן אַרויסשפּריצן וועלן אַן צאָל, יוואָש, ידער הערבת-טבּוים.“

אויפקלערעכץ — דאס (די), זי (ער). אויפ-קלערונג (מיט ביטול, פעאַג).

אויפקלערעניש — דאס (די), זי. 1. (גע-דויערדיקער) פּראַצעס אדער רעזולטאט פון אויפקלערן. 2. אויפקלערונג איר. „מע הערט און מע ליינעט די זאָגענישן און די אין פון געוויסע דיפּלאַמאַטן“, ש. ביקל, טמו, XII 25 1953.

אויפקלערער — דער, ס. וון זיך, יקע, ס. 1. ווער עס פאַרנעמט זיך מיט אויפקלערן. אינטערפּרעטאַטאָר, אויסשטישטער, דערקלע-רער. 2. ספּעצ: משפּיל; דענקער פון דער אויפקלער-תּקופה אין 18. יח.

אויפקלערעריש — אד. וואָס קלערט אויף; וואָס איז שייך צו אַדער כאַראַקטעריסטיש פאַר אויפקלערונג. א'ע אַרבעט, מיטלען, רייד, אַר-טיקלען אַאָז. „א'ע ווערק גייען אַרצין אין פּראַגראַם“, ימ, איבז, יונגל און מיידל, 1929. „אין די 90ער יאָרן איז דאָס יידישע וואָרט נאָך געווען זייער שטאַרק א' גישט נאָר אין אַמעריקע, אויך אויף יענער זייט ים“, שג. דערציילערס און ראַמאַניסטן וו.

אויפקלערערישקייט — דאס (די). אייג-שאַפּט, פּעאַקייט אדער פעולה צו זען אויפ-קלערעריש.

אויפקנאָדערן — טרוו. ער אויף, געקנאָד-דערט. — אויפקנאָדערן.

אויפקנאָל — דער, זי. אַקט פון אויפ-קנאָלן.

אויפקנאָלן — קנאָל אויף, געקנאָלט. אוטוו — א' אויסקנאָלן, אוטוו. טרוו — 1. אויפ-עפּענען עפעס מיט אַ קנאָל. א' די טיר. 2. אויפֿרעיסן. א' אַ מינע.

אויפקנאָלעניש — דאס (די), זי. פּילמאַלי-קער פּראַצעס פון אויפקנאָלן. א' פון אַלע מינים וואָפּן.

אויפקנאָספּן זיך — אוטוו. נעגל. קנאָספּ זיך אויף, זיך געקנאָספּט. קריגן אויף זיך קנאָספּן אדער אויפֿעפּענען זיך (וועגן קנאָספּן). „די ביימער קנאָספּן זיך אויף פּריליינג.“

אויפקנאָק — דער, זי. אַקט פון אויפקנאָקן.

אויפקנאָקן — קנאָק אויף, געקנאָקט. אוטוו

— מיטאַמאַל, פּלוצלינג אַרויסקומען, דערשיי-נען מיט אַ קנאָק, אַ הילף; זיך אויפֿרעיסן, אויפֿפּלאַצן. „אין דער נאַכט קנאָקן אויף אַפּטע שאַסין“. טרוו — 1. אויפֿעפּענען מיט אַ קנאָק. א' די גיס. 2. אויפֿרעיסן, אויפֿברעכן. א' די פאַרשלאַסענע טיר. א' די באַמבעס, מ' געט. אויך מיט זיך = פון זיך. 3. אויפ-שפּילן, אויפֿהינגען מיט אַ קנאָק. „פּאַרנדיק אין דער בויד האָבן זיי אויפֿגעקנאָקט אַ פּרילייכעס“, ייט, טאָג, 1961 VI 29.

אויפקנאָויל — דער, זי. אַקט פון אויפקנאָוילן (זיך). „אין דעם א' פון ערשטן דרימל“, יג. א'ק, פּסח תּש"ט.

אויפקנאָוילן — קנאָויל אויף, געקנאָוילט. אוטוו — באַוועגן זיך, אויפֿהייבן זיך אין פאַרעם פון אַ קנאָויל. אַ געדיכטער רויך קנאָוילט אויף צום הימל. טרוו — צונויפקנאָוילן, פאַרמיקלען; פאַר-פּלאַנטערן. א' די פּעדעס, מע זאָל קיינמאַל קיין עק גיט געפּינען. א' פּראַבלעמען. מיט זיך = פון זיך. 2. פּונאנדערוויקלען. מאַכן אויס פּלאַנטערן. א' די וואָל צום שטריקן. א' אַ פּראַבלעם.

אויפקנאָפּן — טרוו. קנאָפּ אויף, געקנאָפּט. פּ: 5א. — קנאָפּן. 1. צענעמען (באַפּרעיען פון) אַ קנאָפּ. א' דאָס שנירל, מע זאָל קנענען אויס-טאָן דעם שוך. 2. באַפּרעיען פון קייטן, פון תּפּיסה. „דער מלך האָט גאַט געלויבט...און די שכנים האָט ער געלאָזט א", שארית ישראל, נלבֿובין. 3. מאַכן אַ קנאָפּ, קנאָפּן. פּעסט א' דעם שטריק איבערן קאַרב.

אויפקנייטשונג — די, „ען. פּראַצעס אדער רעזולטאט פון אויפקנייטשן.

אויפקנייטשען — טרוו. טשל אויף, גע-קנייטשלט. מאַכן געדיכטע און קליינע קניי-טשן. א' פּאַפּיר. א' אַ בגד. א' דעם שטערן.

אויפקנייטשן — טרוו. קנייטש אויף, גע-קנייטשט. 1. מאַכן קנייטשן; צונויפֿלייגן אין קנייטשן. א' דאָס טיכל און אַרשינטעקן עס אין קעשעקלע. א' אַ געדרוקטן בויען אין אַ פּאַמפּלעט. 2. צעקנייטשן. א' אַ געפּרעסט העמד ביינע פּאַקן. א' אַ צורה = מאַכן העחיות. „וואָס קנייטשטו אויף אַ צורה אַז מע הייסט עפעס טאַן?“, רייד.

אויפקנייטשן זיך — אוטוו. — דפוו. 1. צע-קנייטשט ווערן. די זאָכן אין האַליווע קנייטשן

זיך אויף. 2. (וועלן) זיך ארויסדרייען פון טאן לויט א באפעל (אנזיך); זיך האקלען. „קנייטש זיך נישט אויף און זוך נישט קיין תירוצים, גיי צו אים און בעט זיך איבער“, רייד. זיך א מיט א יא און מיט א גיין אין דער זעלביקער צייט.

אויפקניפן — טרוה. קניפן אויף, ~געקניפט, ~געקניפן. 1. קניפן פון אויבן (נישט טיף, עס זאל נישט וויי טאן). א די בעקלעך. 2. אויפקניפן אדער צונויפקניפן דורך קניפן פון (אדער אזוי ווי קניפן) א מיט א קניפן צוועגל.

אויפקנייטן — [...]קאנייען] טרוה. קאנייע אויף, ~געקאנייעט, [...]קאנייעט. > קניי, קנייה. (וועגן קויפערס פון געגנבעטע זאכן) אויפ־קויפן, צונויפקויפן, פיע. א טרייעניע סחורה.

אויפקנייען — קניי אויף, ~געקנייט. נעגל. אוטו — זיך שטעלן אויף די קניי אקרום — אויפהייבן די קניי, מאכן אן די קניי זאלן שטארבן אויף ארויף. הל.

אויפקנייפונג — די, יען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפקנייען.

אויפקנייטלעך — טרוה. פל אויף, ~געקנייט פלט. צונויפקנייטן אדער פונאנדערבינדן א קנייפל. א די דאס קנייפל = זיך לאזן קאסטן, צאלן (פאר א פארגעניגן).

אויפקנייטלעך זיך — אוטו. < דפון. 1. צאלן נישט גערן, געצוואונגענהייט. א זיך און אויסצייילן אחת ואחת. 2. ווערן מיט אַמאָל פֿרעגעיִק, א זיך און באַצאלן פֿאַר דער גאַנצער סעודה.

אויפקנייפן — טרוה. קנייפן אויף, ~געקנייפט. < אויפקנייפן. 1. צונויפקנייפן, פארבינדן; א צוזאמען צוהיי שטריק. 2. פונאנדערקנייפן, אפבינדן; מאכן פריי. „דען דער פת דיא איז שולט בליה דיא קנייפט אויף דיא שרים אויב טוט אלי נקמות“, נצו, שמות, ח/ד. „פֿר צייטן די חסידים און צדיקים געלט אין אירי רעק אודר אין אירי מענטל הינטן איין גיקניפט, דא זיינן דיא עניים גיקומן און האָבן עש אויף גיקניפט אונג האָבן דאָ געלט הרויש גינמוי“, 107, 2/46. „גאַטס האַנט...האַט... אויפֿגעקנייפט די ערשטע בליטן“, הר, אין שענטסן טאָג פֿון האַרבסט. „...זייער שטומ־קייט אויפֿצוקנייפן מיט דעם אויפֿגעהילכטן וואַרט“, מל זיידעס מניע. מיט זיך = פֿון זיך. „האַטט שלעכט פֿאַרבונדן, דער קנופ קנייפט זיך אויף“.

אויפקנייטן — טרוה. פארמען < אויסקנייטן. קנייטן ביז צו דער גייטיקער מאַס, מדרגה. א טייג צום באַקן. א די בלאַטע = טרעטן, טראַמפלען אין בלאַטע. א זיך = אויך; ווערן ווי טייג. „אין די רעגנס קנייט זיך אויף אין מאַרק א בלאַטע ביזן האַלדו“.

אויפקניעלן — טרוה. קניעל אויף, ~געקניעלט. וידער, פונאנסני לערנען מיט אַנטערענגונג און איבערהורונגען. א מיטן גראַבן קאַפּ דאָס זעלביקע און וידער דאָס זעלביקע. א די פֿרשה בלק = גוט אַנגלערנען (פֿירעאַלט, אויכ־רעזן, אַנזידלען; באַשטראַפֿן אט).

אויפקניעלען — טרוה. קניעל אויף, ~געקניעל פלט. 1. אפּשפּילען, באַפֿרענען פֿון די קניעל. א די דאָס העמדל, בלמבן מיט דער נאַקעטער ברוסט. 2. פֿאַרשפּילען, פֿאַרקניעלען, צו־קניעלען. א דעם פֿאַלטן אויף אַלע קניעל, נישט צוצוקילן זיך. א די עמעצן איבער זיך = מאַכן אים פֿאַר אַן אַפּיציעלן מענטשן, פֿאַר אַ נאַ־שטאַליק, פּיע.

אויפקניעלען זיך — < דפון. אויך: 1. ווערן פֿרעגעיִק, ברייטשאַרפֿיק, א זיך און געבן אַ גרויסע נדבה. 2. אויסדערציילן אייגענע סודות.

אויפקניעלען — טרוה. כּל אויף, ~געקניעלט. אויך מיט זיך. 1. אויפֿהאַדערנען אין וואויל־טאָג. א די בתי־חידוקיעלע. 2. געבן גוטע שפּיטן און מאַכן געזינטער, שטאַרקער, דיקער. א די קראַנקן. א דעם איידעם, דעם מאַן.

אויפקניעמען — טרוה. קעס אויף, ~געקניעמט. אויך: ~קאַמען, זד. אַפֿט מיט זיך. 1. פֿרונאַדערקעמען, צעקעמען די האַר אין אַלע זינטן (אזוי ווי זיי וואַקסן נאַטירלעך). 2. פֿאַרקעמען אין אַ פֿרייזור. א די קאַקס (קאַקע).

אויפקנייען — טרוה. קער אויף, ~געקניעט. 1. צונויפקנייען אין איין אָרט. א די דאָס מיסט אין איין קופּע, מיט אַ בעזעם, אַ באַרשט, אַ פֿלעדעררויש אע ביז דער גייטיקער מאַס. 2. א די דאָס הויז, צוקלעבן אין אַלע ווינקער־לעך. 3. אַרבעטן איבערקערן. „אירי דריי מכת ער די גאַנן אויף קירן“ [= איבערדרייען מיטן פנים אַראָפּ, טייטן, בבא־בון, 451.

אויפקראַטעווען — טרוה. ווע אויף, ~גע־קראַטעוועט. 1. אויפֿשטעלן קראַטעס, גראַטעס. 2. צונויפֿפֿעסטיקן מיט דראַט, א די פֿלויט. **אויפקראַכמאַל(י)עווען** (נען) — טרוה. מאַל(י)עווען אויף, ~געקראַכמאַל(י)עוועט. מאַכן שטייפֿער מיט קראַכמאַל, א די וויסט העמד.

אויפקראַכן — קראַך אויף, ~געקראַכט. אוטו — מיטאַמאַל, פּלוצלינג, אַרויסקומען, דערשיינען מיט אַ קראַך, אַ הילכיקן קנאַק. אויפֿפּלאַצן, אויפֿקנאַקן. סײַאַט אויפֿגעקראַכט אַ דונער, אַ קאַנאַן. טרוה — אויפֿרייסן, אויפֿ־ברעכן, אויפֿהאַקן מיט אַ הילכיקן קלאַפּ. א די חאַנט מיט אַ מינע.

אויפקראַפען — < אויפקאַפען. וורר. **אויפקראַפען** — טרוה. פּע אויף, ~געקראַפֿעט. וורר, אוקר. פֿיטערן איבערגואַלד, שטאַ־פּן (פּדי צו האָבן מער שמאַלץ). א גענזן און אינדיקעס.

אויפקראַצן — טרוה. קראַצן אויף, ~געקראַצט. 1. אויפֿפֿענען, אַרויסנעמען דורך קראַצן, דראַפען, קרעלן. דער הונט קראַצט אויף די טיר. א די פֿרישטיקל. א די וואונד; א די הויט ביז בלוט. 2. צונויפֿנעמען דורך קראַ־צן. א די דאָס טייג פֿון דייזשע, א די ציימעס פֿון טאַפּ. 3. צונויפֿקלעבן פֿון באַהעלטענישן) אדער דעם רעשט פֿון עפעס. א די לעצטע פּרוטות. 4. אַראַפּשאַצן. א די דאָס צוגעברענגט פֿון דער פֿאַן. א די פֿאַרב פֿון די ווענט.

אויפקראַצן זיך — אוטו. < דפון. אויך: נעמען זיך עפעס טאָן פֿויל, צו שפּעט. א זיך

מיטן שבת מאַכן ביז נאָך ליכטבענטשן. **אויפקראַקען** — אוטו. קע אויף, ~געקראַ־קעט. מיטאַמאַל, פּלוצלינג (וידער, פֿרונ־דאָסני) אַרויסגעבן קלאַנגען (וועגן קראַצען אַט). „אַ גרויסער שוואַרצער פֿויגל קראַקעט אויף פֿון צווישן צווייגן“, ייט, טאָג 1958 x 4.

אויפקרויזן — טרוה. קרויזן אויף, ~געקרויזט. אויך מיט זיך. אויפֿגרייזלען. א די האַר. „די האַר קרויזט זיך אויף נאָכן צוואַנג“.

אויפקרויזען — < אויסקרויזען. **אויפקרויזלען** — טרוה. זל אויף, ~גע־קרייזלען. 1. דווי אויפֿגרייזלען <. 2. דווי אויסקרייזלען <.

אויפקרוייען — קריי אויף, ~געקרייט. אוטו — מיטאַמאַל (וידער, פֿונאַסני) אַרויסגעבן קלאַנגען (וועגן הענער). „די הענער קרייען אויף צום דריטן מאָל, עס טאַגט“. טרוה — אויפֿווינגען (ענלעך צו אַ האַן, מיט אַ קרייעדי־קער שטייט). פּיע. א די ליד.

אויפקרייכן — אוטו. קרייך אויף, ~געקראַכן [אין רר וואו דער קאָנזערב אַרויפֿ־איז זין]. אַרויפֿקרייכן, אַרויפֿשטייגן. א אויפֿן דאַך.

אויפקרימען (זיך) — אוטו. < אויסקרימען (זיך). [אויפקרימען (זיך) איז ווייניקער ווי אויסקרימען (זיך)].

אויפקרימעניש — דאָס (די), זי. פראַצעס פֿון אויפקרימען (זיך).

אויפקרייבונג — די, יען. פראַצעס אדער רעזולטאט פֿון אויפקרייבן.

אויפקרייבן — קרייך אויף, ~געקרייצט. טרוה — דווי אויסקרייצן <. א די שבתים אויף אַ מצ־בה. אוטו — אַנהייבן קרייצן. א מיט די ציין פֿאַר כּעס, פֿאַרדראַס. אויך אַקרום: א די ציין.

אויפקרייצן זיך — אוטו. < דפון. אויך: צונויפֿדרייקן זיך און קרייצן. „זיינע ציין האָבן זיך אויפֿגעקרייצט און אַרבייגעבטן זיך... ביז אַרונטער די יאַסלעס“, הל, דער וואַלף.

אויפקרייצעניש — דאָס (די), זי. (געדויער־דיקער) פראַצעס אדער רעזולטאט פֿון אויפֿ־קרייצן.

אויפקרעדענען — טרוה. יען אויף, ~גע־קרעדענעט. אַרויפֿשטעלן אַ גאַנצן קרעדענען אַ סך פֿליים. „דען ער האָט אויפֿגעקרעדענען אויף דעם זעלבעס די צען זילבערנע שוואַלן“, אמד.

אויפקרעכץ — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿ־קרעכץ, פּלוצעמדיקער קרעכץ.

אויפקרעכצן — אוטו. קרעכץ אויף, ~גע־קרעכצט. אויך: ~קרעכצען. פּלוצלינג, מיטאַמאַל, (וידער, פֿונאַסני) אַנהייבן קרעכ־צן, זיפֿצן. (אדער אַרויסגעבן קלאַנגען ענלעכע צו אַ קרעכץ). „געאַרבעט האָבן פֿלינקע הענט, ביז אויפֿגעקרקעצט האָט וואו אַ ראַד“, אר, ידער צויג. „די ריפּן אין אַבֿרומען האָבן אויפֿ־געקרקעצט, ער האָט אָן שרעה זיך דערמאַנט“, הר, אַדמס מינוער.

אויפקרעכצעניש — דאָס (די), זי. פֿילמאַ־ליקער פראַצעס פֿון אויפקרעכצן.

אויפקרעלן — קרעל אויף, ~געקרעלט. אוטו — אויפֿבלעזלען זיך, אויפֿוידן, אויפֿברענגען שוים. דאָס וואַסער קרעלט אויף. טרוה —

אויפקראצן מיט קרעלן (נעגל ביי א קאץ, ביי רויב־חיות).

אויפקרעמפעווען — טרוו. 'עווע אויף, גע- קרעמפעוועט. צוגויפֿבינדן, צוגויפֿפעסטיקן (מיט שטריק). א' דעם טיוק סחורה.

אויפקרעפֿטיקן — טרוו. 'טיק אויף, גע- קרעפֿטיקט. 1. פעסט צוגויפֿבינדן, צוגינדן. א' מיט דיקע שטריק. 2. באַקערפֿטיקן; באַ- שטעטיקן.

אויפֿראַברין — טרוו. ייר אויף, געראַפֿירט. אויך: **ראַפֿעווען**. צוגויפֿראַפעווען. א' יידיש האַב־און־גוט.

אויפֿראַפֿליען — אויפֿגראַפֿליען.

אויפֿראַמטן — טרוו. ראַט אויף, געראַטן. אומגערייט (אָדער פֿונדאָסניג) געבן אָן עצה. א' עמעצן וואָס צו טאָן. [ן אין פֿד, אוקר.]

אויפֿראַטן זיך — דפֿוו. זיך האַלטן אָן עצה מיט עמעצן אָדער מיט אַ צאָל מענטשן. א' זיך מיט פֿריינד וועגן אַ האַרבן ענין.

אויפֿראַטעווען — טרוו. 'עווע אויף, גע- ראַטעוועט. אויך מיט זיך. ראַטעווען און אויפֿהיטן. א' אַ פֿאַרמעגן.

אויף ראַטע(ס) — אַזוו פֿראַזע. אין באַ שטימע אַנגעשטעלטע טערמינען; טיילחני, פֿאַרציעסחני, חלקימחני. אויסצאָלן א' ר. 'די גרויסע פֿאַרלוסטן וואָס זיי פֿאַרשאַפֿן מיט זייער גנבענען א' ר. יעדן טאָג צו ביסלעך', טמו, 16 | 1961. איר, אַרבעטן א' ר. = פֿאַ- מעלעך, פֿויל.

אויפֿראַטשקעווען זיך — אַטוו. 'עווע זיך אויף, זיך געראַטשקעוועט. אוקר. אַרױפֿ- קריכן מיט גרויסע שוועריקייטן, אויף אַלע פֿיר. א' זיך אויף אַ בוידעם, אויפֿן באַרג.

אויפֿראַטשקעניש — דאָס (די), זיך געדויר- ערדיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿראַטשקעווען זיך. **אויפֿראַיהן** — [ראַיען] טרוו. ראייה אויף, געראַהיט. אויפֿחניזן מיט ראייה. 'לערער, איך קען עס ניט א', אָבער איך פֿיל אַז עס איז אַוויי, רייד.

אויפֿראַיען — טרוו. ייע אויף, געראַיעט. אויפֿגראַבן, אויפֿגראַבלען, אויפֿשאַרן. א' מיט די נעגל אַ גריבל, און אויפֿגעראַיעט האַט דער מענטש די פֿינצטערע געדערים פֿון דער ערד, הר, אַדמס קינדער. א' אַ געסרחה = פֿאַפֿירן אַ קריגעריי. (גראַב).

אויפֿראַיעניש — דאָס (די), זיך פֿראַצעס פֿון אויפֿראַיען.

אויפֿראַלן — טרוו. ראַל אויף, געראַלט. אויך מיט זיך. 1. פֿונדאָנערוויקלען, אַפֿוויק- לען. און גאַנץ אַפֿט אויפֿגעראַלט אַ תּורהלע און געוויזן מיטן פֿינגער אויף שטעלן...'. פֿרמ, א' יונגן שרפֿבערס חנוכה, 'איז דער נאָמען אַליין צענוג אויפֿצוראַלן דעם ספֿר- הזכרונות און צוויקפֿירן צו די יונגטיאָרן, לע, טאָג, 22 VI 1957. 2. צוגויפֿוויקלען, פֿאַר- וויקלען. א' דעם טעפֿער און אַרויסטראַגן אים פֿון צימער. 'פֿון דער היץ ראַלט זיך אויף די קאַרע ווי אַ טרפֿבעלע'.

אויפֿראַמונג — די, יען. פֿ: **רױמונג**. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿראַמען.

אויפֿראַמעכץ — דאָס (די), זיך. פֿ: **רױ- מעכץ**. דווו אויפֿראַמונג (אויך מיט ביטול).

גאַן צאָן א' דאַרף מען ערשט פֿונדאָסניג נעמען אויפֿראַמען.

אויפֿראַמען — טרוו. ראַם אויף, געראַמט. לד. מיי. דווו אויפֿרוימען. 'יעדער פֿויגל טוט אַ קלער: זאָל איך א' צוערשט אָדער טאָן אַ פֿיק אַ גערשט?', יהושע, יפֿרלינג.

אויפֿראַמער — דער, ים. וון זיך, קע, ים. ווער עס ראַמט אויף אָדער זיך מלאכה איז אויפֿצוראַמען. דער א' פֿון קאַנטאַר, שול. 'עס האַט געדויערט ניט ווייניקער ביז מע האַט געפֿונען די אים גואַ', ש. גאַדינער, 'פֿירעבידזשאַן', זאַמלבוך, מאַסקווע 1936.

אויף (אויפֿן) ראַמש — אַזוו פֿראַזע. אַלץ צוזאַמען; ווי עס ליגט; אַ גאַנצע קופּע אינ- איינעם. קויפֿן, פֿאַרקויפֿן (פֿאַלחאָרג, אויס- בראַקירטע סחורה, געגנבעטע זאַכן) א' ר. '— ווי אַווי חילט איר עס קויפֿן? אויף די אַרשין צי אויפֿן ראַמש? אַזוי ווי ס'ליגט, אויף דער קופּע', בימקא, גנבים.

אויפֿראַנגלען זיך — אַטוו. גל זיך אויף, זיך געראַנגלט. אַרױפֿראַנגלען זיך; מיט גרויסע שוועריקייטן שטיגן צו אַ העכערער פֿאַזיע. א' זיך צו אַן אַמט, אַ וויכטיקן פֿאַסטן.

אויפֿראַצן — טרוו. ראַץ אויף, געראַצט. אויפֿקריצן, אויפֿקאַרבן. א' מיט אַ פֿלכל (אַ מעסערל) צייכנס אויף האַלץ, אַזון אע.

אויפֿרודער — דער, ים (זי). 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרודערן (זיך). 'יעדער נעץ קאַטש האַט געמאַכט אַן א', ייט, פּוילן ו. 2. אַלאַרעם; אויפֿרעגונג; צערודערונג. 'זיי זענען אין גרויס אים; זיי שטייען אַ געזעמל דאָ, אַ געזעמל דאָרט און רופֿן אויס שלעכטע נעמען', אש, משה.

אויפֿרודערונג — די, יען. 1. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרודערן (זיך). אויפֿרודער. מאַכן אַן א', די שטאַט זאָל ווערן פֿול. 2. שטאַרק אומרויאַקער געסטיקער מצב. ביי אַזאַ א' ניט קענען זיך צוהערן מיט אויפֿ- מערקשאַפֿט. אַרויסרופֿן אַן א'.

אויפֿרודערן — טרוו. יער אויף, גערודערט. אויך מיט זיך. 1. אויפֿטרייסלען, אויפֿ- וויגן; אַרױפֿברענגען צעטומלעניש. 'אי אַ גאַס (אַ שטאַט, אַ וועלט) = מאַכן אַז די אַזנחאָוי גערט פֿון דער גאַס (דער שטאַט, דער 'וועלט') זאָלן וועגן דעם רעדן, זיין פֿאַראַינטערעסירט אין דעם, זיך היצן וועגן דעם. 'דאָס האַט דאָס געסל אַ ביסל אויפֿגערודערט און פֿנימער האַבן זיך אַנגעהויבן באַחניין, וויס ו, 'חיים- אהרן. 'דער פּסוק 'מי ומי ההולכים' =] ווער עס זאָל דורכפֿירן די שליות] האַט אַ ביסל אויפֿגערודערט די שטאַט, ש. אַלטנינג כּתרי- לעווקע. 'אי די וועלט = אויך; ווערן אומע- טום באַרימט. דער אַקטיאָר האַט אויפֿגע- דערט די וועלט. 'אונדזערע קונצן האַבן אויפֿ- גערודערט די וועלט', נאָד. 'אי אַ מוראַש- ניק = אַנמאַכן אַ גאַנצע צעמישעניש; אויפֿ- הייבן אַ געריידערט, רכילות, מחלוקתן. 'אי די חאַנצן (איר א) כּלומרשט האַבן אַ ייר- קונג מיט רייד, מעשים; (א) דעם אַפֿפֿאַל פֿון דער געזעלשאַפֿט. 'א שריפֿה רודערט אויף (די) חאַנצן' = ביי אַ גרויס געשעעניש

(מלחמה, רעוואָלוציע) קומען אויף דער איי- בערפֿלאַך די ערגסטע. 2. אויפֿשלאַגן, אויפֿ- קלאַפֿן. 'אַ פֿאַרשלאַפֿענע האַט זי זיך אויפֿ- געשטעלט, אויפֿגערודערט דעם שעניק און זיך אַנגערופֿן...'. פֿ: אַ יונג. 3. מאַכן מוטצע, צעטרייסלען. 'אַ גרויסער, ברייטער טיץ איז אויפֿגערודערט געוואָרן ביי צו זינע גרונטן', בעל־חמסות iv.

4. אַרױפֿברענגען אומרויאַקייט, צעטומלע- ניש פֿון געמיט; אויפֿוועקן אומרויאַקע פֿאַר- אינטערעסירונג. 'האַט [ער] אַפּגעטאָן אַ שרעק- לעכע זאַך וואָס האַט אויפֿגערודערט די חסי- דים', אש, תּהילים יוד. 'דער סימפּאָניום וועגן טעאַטער האַט אויפֿגערודערט די געזעלשאַפֿט לעכע מיינונג', מוזק, מינע באַגעגענישן וו. [אויך אַטוו — מיטן ב פֿון פֿאַסיוו. 'הי ער איז געקומען...האַט דאָס שטעטל אויפֿגע- דערט', איין גאַנץ נייע מעשה פֿון צוויי שווע- טער, לעמבערג 1890.]

אויפֿרודערניש — דאָס (די), זיך. (געדויער- דיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿרודערן (זיך).

אויפֿרודערען — דער, ים. וון זיך, ים. 1. ווער עס רודערט אויף. 2. אויפֿהעצער, אינטריגאַנט; פֿראַוואַקאַטאָר.

אויפֿרויבן — טרוו. רויב אויף, גערויבט. דווו אויפֿראַבירן.

אויפֿרויטלען — טרוו. טל אויף, גערוי- טלט. פֿ: **רױטלען**. מאַכן רויטלעך. 'דער פֿראַסט רויטלט אויף די פֿנימער'.

אויפֿרויטלען זיך — דפֿוו. אויך; זיך פֿאַרשעמען. זיך א' ביי גראַבע רייד.

אויפֿרויכערן — טרוו. יער אויף, גערוי- כערט. אַ אויפֿרייכערן. 1. מאַכן עס זאָל זיך רייכערן. א' אַ פֿאַפֿיראַס אין חייט. 2. אויסרויכערן, בב 4—2, אָבער נאָר אַנהייבן אָדער ביי דער נייטיקער מאַס. א' אַ פֿישל.

אויפֿרוימונג — די, יען. פֿראַצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויפֿרוימען.

אויפֿרוימעכץ — דאָס (די), זיך (ער). דווו אויפֿרוימונג (מעגלעך אויך מיט ביטול).

אויפֿרוימען — טרוו. רויס אויף, גערוימט. פֿ: **ראַמען**, לד; **ראַמען**, אוקר.

1. ריין מאַכן, ברענגען אין אַרדענונג צעוואַר- פֿענע זאַכן; צוקלעבן. 'דרייא טאָג זיינן דו מען האַט דיר אויף גירוימט אונ' מתקן גי- וועין איין חדר', נצו, דברים, ג/ג. 'עטליכי חכמים האָבן שין אויף גירוימט צום שבת', לוט, 2/57. 'איין אויגן בליק זאל זיא זיך ניט זויען, אלדינג זאל זי גאר עבן אויף רוי- מען', קואַבון, פֿ: תּניז, מ/ו. 'מיר וועלן מיר א' צוויי שטובן, עס וועט אויסזען ווי ביי אַ רב', אש, תּהילים יוד. 'אי ווי ערב פּסה, ווי אויף פּסה, ווי צום סדר = זייער גרינגלעך א'.

2. אַוועקנעמען פֿון אַרט און באַהאַלטן אין אַן אַנדער אַרט. מבער זיין. א' קאַנטראַבאַנד, טאַבעק אַן באַנד(ע)ראַלן. 'אי אַ גיביה = באַהאַלטן געגנבעטע זאַכן. 'אי אַ שטוב = אויך אַרויסגנבענען פֿון אַ שטוב. 'אי פּסחדיק = אַלץ אַרויסגנבענען. 'דו זאָלסט זען למען השם דעם סטרעכאַן [= בעכער] וואָס דו ווייסט שוין אויפֿצורוימען', יפ [אין מגנה

געהיימניס פֿון בערדיטשעו, וואָרשע 1870. דער חתן האָט זיך אויפֿגערופֿן דאָנערשטיק און די חופּה איז געווען אין אַ גוטער שעה פֿרײַטיק, ברוי.

אויפֿרופֿנס — דאָס מצ נב. 1. עליה, יעדער

מין עליה. 2. ספעציעלע עליה וואָס עס קריגן אַ בר־מצוה־בחור (דעם שבת פֿאַר דער בר־מצוה) און אַ חתן דעם שבת פֿאַר דער חתונה. אין אַט די בגדי־כבוד האָט מען מיך אָנגעפֿרינדעט דעם שבת אינדערפֿרי וואָס פֿאַר מין בר־מצוה, און מע האָט מיך געפֿירט אין קלויז צום א״י, יל, דאָס פּוילישע יונגל, אַדעס 1895. 3. די שמחה וואָס מע מאַכט בשניכות מיט א, ב. אַפֿשר וועלן זיי מאַכן אַ חתונה ווי בײַ דעם? אָן אַן א״י, אָן אַ פֿריילעכן שבת, ספ, יודישער קאַלאָניסט. פֿונדעסטענן אַ קנס... אַז עס קומט אַ שמחה... בר־מצוה, אַ קנס מאַל, אַן א״י... קומט מען איינס צום אַנדערן, ש, מעשיות פֿאַר יודישע קינדער וו.

אויפֿרופֿעניש — דאָס (די), זי (ער). אויפֿ

רוף, אויפֿרופֿונג (קען אויך זײַן מיט ביטול). ספּעצ: אויפֿרופֿנס ←

אויפֿרופֿעניש — דאָס (די), זי. 1. געדויער

דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿרופֿן. אָן אַ פֿון נעמען וואָס ציט זיך אַן אייביקייט. דאָס איז אַ מין א״י, מע גיט אים ווי אַן ערד־בירגער די העכסטע דערהייבונג, יג. 2. דזוו אויפֿרופֿ פֿנס. 2ד. די מאַמע איז באַלד אַוועקגעלאָפֿן צוגרייט אַלץ צו די 'אויפֿרופֿעניש', קאַצאָ ווישט. 3. די גאַצע פֿראַצעדור פֿון אויפֿרופֿן צו דער תּורה. י. קריזאָווסקי דערציילט: „פֿלעגן מיר [אַ גרופּע יונגלעך] אַוועקגיין און זיך פֿאַרקלעבן אין דער קאַלטער שול, אַרויס־נעמען אַ ספֿר־תּורה... און זיך שפּילן אין א״י יעמוד... הבנות...“

אויפֿרופֿער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס.

1. ווער עס רופֿט אויף, אַליין די אַקע, אַליין די קעניש, אַליין די סאַווערקע, רייד. 2. (נאַר אַ מאַן) ווער עס גיט די עליה צו דער תּורה. „דער א״י האָט זיך טועה געווען און האָט אויפֿגערופֿן דעם בעל־ששי — שלישי. האָט דאָס יענעם פֿאַררײַסן...“, קמ, 1866, Ne 8. אַן א״י וואָס קרוינט אַלעמען 'מורנו' = אַ חונף, עמעצער וואָס האָט אַ טבע צו געבן ניט־פֿאַרדינטע טיטלעך.

אויפֿרוקן — טרוו, רוק אויף, אַ גערוקט.

1. אַרויפֿרוקן, אַרויפֿהייבן. אַ די ברילן אויפֿן שטערן. 2. אַפֿרוקן, אַפֿעפֿענען. „זיי האָבן... אויפֿגערוקט דאָס פֿענצטער און אים אַרויס־געשלפֿדערט“, אַפֿא, מאַריס און זײַן זון פֿיליפּ. 3. צונויפֿרוקן, צונויפֿברענגען, צו צווישטעלן. אַ די בענקלעך. 4. אַרײַנרוקן, אַרײַנפֿאַקן (וועגן עס). „מע האָט שוין יאָ קאַש אויפֿגערוקט די פֿיש, אַט דאָ שטעלט זיך מײַן ברוח אויפֿן טיש, יל, וועלט־לוח, תּרמ״ג.

אויפֿרוקן זיך — קזוו. ← דפּוו. צונויפֿרוקן

זיך נענטער; דערנענטערן די שטאַנדפּונקטן, פֿאַדערונגען. „די צדדים רוקן זיך אויף, עס וועט קומען צו אַ פֿשרה...“ אין ליכט האָבן ווישן זיך אויפֿגערוקט, לאַפּי, פּולנער קרוג.

אויפֿרוי — דער, זי, אַרכ. דעםט. ← אויפֿרייר.

טומל, בהלה, צעמישעניש. בונט; אויפֿשטאַנד;

א״י צו אַן עליה. א״י (עם) פֿל הנערים = א״י אויך אַ גרופּע יונגלעך פֿאַר בר־מצוה אַדער צוזאַמען מיט אַט דער גרופּע — שמחת־תּורה; אַ געבן עמעצן 'כבוד' אויף אַ צווייט־ראַנגיקן אַפֿן, בלאחר־יד. „דער שמש אַשטיי גער...לאַזט זיך א״י שמחת־תּורה עם פֿל הנערים, יונגלעך וויסע־חברה“, ממוט, ווינטשפּ. „אויב וואָרום מן אויף רופֿט אים שבת זיבן אויב ראש חדש ויר [= פֿיר] אויב יום־טובֿ פֿונג [= פֿינג] אויב יום פֿיפור זעקש...“, מנהגים...זורן דאָ גאַנץ יאָר [ווענעציע, 1590] הקדמה. „אויב מן היבט אויב לייאט אין דער וואָכן סדרא אויב רופֿט אויף פֿהן, לוי. צום שלישי רופֿט מן דען חתן אויף [פֿאַר דער חתונה] אויב גוט מרשות“, דאַרטן, ע/ב. „זיין חתנות דא, מוז דער סגן איין חתן אויף רופֿן לרביעי...זיין פֿיל חתנות, מוז ער זיא אל נך אננדר אויף רופֿן, תּקא, § 68. „...לייאט די וואָכן סדרא אויב רופֿט אויף דריי מאַנין: פֿהן אויב לוי אויב ישראל — קיגן תּורה, נבֿיאים, כתובים“, ספֿר המני הגיט, אהטש 1723, ה/ב. „אַז מע רופֿט איינעם אויף אז ער זאָל עולה תּורה זײַן און ער האַלט צווישן ברכות קריאת שמע — מוז ער עולה תּורה זײַן, ספֿר שלחן ערוך, ח״א [זשאַלקווע? אָנהייב 19. יח] ג/ב. „ווען מע רופֿט איינעם אויף צו דעם ס״ת [= ספֿר תּורה] און ער איז נישטאָ, טאָר מען נישט אַ אַן אַנדערן בײַ דעם נאָמען, רק מע זאָל אַליין גיין“, דאַרטן ו/ב. „...וואָס מאַכן קורץ דאָס לעבן פֿון דעם מענטשן; ווען מען אים אויפֿרופֿט צו איינער ספֿר־תּורה און גייט ניט אויף“, צור, לך לך. „וועגן דען אויף רופֿן טונגן [= טוען] זיך אויף ישובים צעני קין [= זיך קריגן], איך מוז האָבן דען מיינ־שטן פֿבֿוד טראַט אַיטלכער געדנקיך“, שׂה וו, יו. א״י יעמוד = אויך: וואָרפֿן אַ באַשול־דיקונג אין פֿנים אַרײַן; זיך אַפֿדעכענען פֿאַר מיאוסע מעשים. „אין דער גאַנצער הינטישער מעשה שטעקט אויך זײַן קאַפּ. מע דאַרף אים א״י יעמוד“, קוים פּוצט זיך איינער אָפּ די שטיינל, רופֿט מען אים שוין אויף מפֿסיר, שוו. [= ווי נאָר איינער קען לעבן אַ ביסל בעסער, גיט מען אים שוין אָפּ פֿבֿוד]. „מיט שראַג רופֿט מען אויף, אַבער אַ קאַן קען מען ניט אויסנעמען“, שוו [שרגא — אַ נאָמען צוגאַב־נאָמען צו פֿבויל, אַבער שראַג אין קאַרטן: שעל, רויט, גרין, אייכל, דאָס הייסט פֿון פֿאַרשיידענע קאַלירן — און טויג ניט].

5. עפֿנטלעך מעלדן, א״י אַן אַנזעץ. „האש אן טרעפֿט שני זהו פּולניש, אויב דער נחבע איז עובר אין צאלט ניט, זול מן אין [= אים] אין מרבנות אויף רופֿן“ [= מעלדן אַז ער איז פֿאַרעקשנט, ווידערשפעניקט], תּקא.

6. אויסרופֿן נעמען לויט אַ רשימה. א״י די תּלמידים בנים אָנהייב לעקציע. אויך א״י אַ תּלמיד צו ענטפֿערן. 7. אַפּגעבן פֿבֿוד בכלל. 8. אַנרופֿן דעם נאָמען כדי אויסצומוסרן, פֿיר־האַלטן אַנ. „דער קריטיקער האָט אים גלפֿן אויפֿגערופֿן און געהאַט צו אים טענות“.

אויפֿרויפֿן זיך — דפּוו. בעטן, פֿאַרלאַנגען

מע זאָל אויפֿרויפֿן צו דער תּורה. „אַ חתן דאַרף זיך א״י אין דער שול...“, צעדערבוים,

טמירן: „שתראה למען השם להטמין את הסטרעכאן הידוע, סד/ז]. „האָט מען אַלץ געהאַט בעו״ה די גרויסע אַרבעט מיט גרויס דערשרעקעניש דעם רבי אויפֿצוזאַמען“, גבד״ל ת ר' וואָלף... [פ]. „וואָס טויג אַבן צו פֿאַר־זאַמען, לאַמיר בעסער גיין אַהיים דאָס ביסל סחורה אויפֿאַרמאַן“, טעיאָטאָר.

אויפֿרוימעניש — דאָס (די), זי. (געדויערדי

קער) פֿראַצעס פֿון אויפֿרוימען.

אויפֿרוימער — דער, ס. וונ זיך, קע, ס. ווער

עס פֿאַרנעמט זיך מיט אויפֿרוימען.

אויפֿרוישן — רויש אויף, אַ גערוישט. אוטוו

— מיטאַמאַל אָנהייבן רוישן, טומלען, ליאַרע־מען. דער ים רוישט אויף. טרוו — פֿאַרטומ־לען. א״י דעם קאַפּ. א״י די וועלט. אויך: אויפֿ־רודערן. „דער וואָנדרערמאַן וואָס ער האָט אויפֿ־גערוישט...גאַנץ ווילנע“, אמד, דער אידישער פֿאַטלאַניק, ווילנע 1880.

אויפֿרומפלען — אַ אויפֿרימפלען.

אויפֿרונצלען — טרוו. צל אויף, אַ גערוני־

צלט. אויך מיט זיך. [אין לז נב]. אויפֿ־קניטשן; אויפֿפֿאַלדן. א״י דעם שטערן בעתן קלערן.

אויפֿרוף — דער, זי. אַקט אַדער מיטל פֿון

אויפֿרופֿן, ספּעצ: 1. עפֿנטלעכע (געשריבן אַדער בעל־פה) ווענדונג צו אַ גרופּע. קול־קורא. אויסהענגען אין אויף דער וואָנט. אַן א״י וועגן (צו) אַן אַלגעמיינער מאַביליזאַציע. 2. ווענדונג צו אַ יחיד וועגן אַ שליחות. „ווען דו וועסט דעם א״י הערן, ענטפֿער פֿעסט און ענטפֿער מוטיק; רייד, מײַן גאַט, איך וועל דיך האַרכן, כּיבין באַרייט אויף דענע שליחות...“, יוואָש, יעלי און שמואל. 3. דאָס אויפֿרופֿן צו דער תּורה בנים נאָמען און פֿאַטערס נאָמען [למשל: יעמד (חתן) ברוך ברב שמואל, מי שברך הוא יברך, ונאמר אָמן].

אויפֿרופֿונג — די, זען. 1. פֿראַצעס אַדער

מיטל פֿון אויפֿרופֿן. די א״י פֿון די נעמען. 2. אויפֿרוף.

אויפֿרופֿן — טרוו, רוף אויף, אַ גערופֿן.

1. צונויפֿרופֿן, צוזאַמענרופֿן (מיט אַ שריפֿט־לעכער ווענדונג אַדער בעל־פה) אַ צאל מענ־שטן. א״י צו אַ פֿאַרזאַמלונג, א״י צו אַ זיצונג. א״י צו אַ דעמאָנסטראַציע. 2. אַפֿציעל פֿאַר־בעטן, א״י צו אַ שמחה. 3. רופֿן, מע זאָל אַרויפקומען. „בעסער איז זייא זאָלן דיך אוף רופֿן זיך...“, מס, משלי תּקע״ה, כה, 7 [שובֿ אחר לך עלה הנח, תי: געסער מע זאָל דיר זאָגן: קום אַרויף אַהער...].

4. רופֿן (עמעצן וואָס איז שוין געוואָרן בר־מצוה) אַרויפֿצוגיין אויף דער בימה און שטיין לעבן בעלקורא בנים ליענען פֿון דער תּורה; געבן אַן עליה. „צו דער תּורה האָט מען אים אויפֿגערופֿן; יעמד ר' שניאור זאב־וואָלף ברב שרגא־פֿייבושׁ, ממוט, ווינטשפּ. נדי וואָס זייערע נעמען זענען ניט קיין לשון־קודשע (אויך אָנגענומען ווי לז, למשל שגיר אור) קריגן דערבײַ ווי אַ צוגאַב דעם זק־עקוואַלענט: דבֿ־בער, אריה־לייב אַ אַדער אַ סטאַדיאַנעל צונויפֿגעפֿאַרטן, למשל: אלי־קום־געצל, אַדער יקותיאל־געצל] א״י פֿהן, א״י לוי; א״י שלישי...ששי. א״י צו דער תּורה.

ווער, אי-שטאף. אין פאל פון פלימאשין, אין ליכט פון א-הילך, שרץ איך ארויס... מזה, צו דעם וואס זוכט מיך.
אויפרייבונג — דאס, ן פארשיידענע מינים. סכום אויפרייס-מיטלען, אויפרייס-מאטעריאלן, אויפרייס-וואַפֿן.
אויפרייסונג — די, ען, פראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויפרייסן (זיך).
אויפרייסיק — אַדי, וואָס מע קען (אָדער קען זיך) אויפרייסן. אַיע שטאַפֿן, אַיע קאַנסאַ-גאַנטן װ די מאַמענטאַגע, גיט-געווינדעדיקע, למשל: ד, ט; ג, ק, נעאַל.
אויפרייסיקייט — די (דאָס), זי, אייגנשאַפֿט צו זען אויפרייסיק. כּוּת פֿון זען אויפרייסיק, מע קען מעסטן די א' פֿון פֿאַרשיידענע שטאַפֿן.
אויפרייסן — אַוטו, ריכט אויף, געריסן. 1. פֿלאַצן, עקספּלאָדירן. אַ באַמבע, אַ מינע ריכט אויף. 2. דאָס וואָרט איז אומגעוולד...די צייט וויל א, דאָס וואָרט וויל א...און זאָל זען אונטערגאַנג — אַבי אַ דונער-אַנגאַנג, צייט, מסטרו. 2. (געשוואָלן ווערן) אָנגעגאַסן ווערן מיט אייער און פֿלאַצן. אַ געשוויר ריכט אויף. װען איין מפה גאַנץ הייל [אין 201, פֿאַרהיילט] איז, און ער פֿערט זיך דר אים ניט ווירד ווערט [= וועט] אויף רייסן, דא טאר וואול דרויף ליגן טיכר, 101, 2/78.
אויפרייסן — טרו. 1. דפּו. 1. מאַכן עס זאָל פֿלאַצן, עקספּלאָדירן (מיט ספּעציעלע שטאַפֿן, מאַטעריאַלן, מיטלען). אַ די מויערן, אַ אַ בריק איבער אַ טיפֿן. אַ אַ פֿעלדו ביש דורכפֿירן אַ וועג. אַ וואַסער-מינע ריכט אויף אַ שיף.
 2. אויפֿברעכן, אַ אַן עפֿענונג. אַ די טיר מיט אַ בראַכשטאַנג. זאָלסט דיך גוט פֿאַר-שליסן פֿון אינעווייניק אַז מע זאָל נישט קאַנען אַ קיין טיר, קיין פֿענעטער, די מעטה איז געשען אין די צייטן פֿון בעל שם טובּ הקדוש, לעמבערג 1887. 3. האַסטיק אויפֿעפֿע-נען, פֿונאַנדערעפֿענען. אַ די טיר צו זען ווער עס שטייט אויף די טרעפֿן. אַ דעם אַרונ-קודש = פֿונאַנדערציען דעם פֿרוכט, אויפֿ-עפֿענען די טירלעך פֿון אַרונ-קודש און מיט אַ ביטער געוויין פֿעליה טאָן (פֿאַר אַ קראַנקן, ביש בעטן הילף פֿון הימל אין אַ גרויסער צרה). אַ די ערד = אויך אויפֿאַקערן רוערד. „גאַענט גייט אַרום זען טאַטע, ריכט אויף ברייט די ערד, איזי כאַריק, מברויט.
 4. פֿונאַנדערריסן, צערעסן; אַראַפֿריסן. אַ דעם זיגל, אַ דעם קאַנווערט. אַ דעם אַרבל צו פֿאַרויקלען די וואונד. אַ דעם פֿאַרשפּי-ליעטן מאַנטל. „ער האָט איר אירי קליידר פֿאַרן [פֿון פֿאַרנט] אויף גרייסן, 101, 2/54. „נאָך אַ גרע...וועלן ווערן אַלע לאַגלען אויפֿגע-ריסן, יחאַש, מ'זרעגן. „דעם שוואַרצן הימל ריכטן אויף אַן אַ שיעור טיפֿע בליצן, בערג, ביש דניפער 11. אַ אַ וואונד = אַ אַראַפֿ-ריכטן פֿון וואונד דעם באַנדאַזש; ב) דערמאַנען אומגליק, צרה, חרפה און מיט דעם שטאַרק ווי טאָן. אַ זיך די וואונדן. „גון מאג איך ניט לענגיר היר אויף האַלטן אונז מיני וואונדין אויף דאָז גיאי [= אויפֿדאַנסט] ווירד אויף רייסיק, גה, 228. אַ אַ אַלעט וואונד(ן) =

שמירן. זיצן ביש אויוון און א' זיך אין ליים ווי אַ מילנער אין מעל.
אויפרייבעניש — דאָס (די), זי, געווער-דיקער פֿראַצעס פֿון אויפֿרייסן (זיך).
אויפֿרייד — דער, זי, אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿריידן (זיך).
אויפֿריידן — אַ אויסריידן. 59: ~רעדן. אַוטו — אויפֿהעצן; אַנרעדן רכילות. אַ אויף עמעצן, ס'זאָל אים ווערן ענג אין שטאַט. טרו — צוויידן און פֿועלן. אַ מענטשן צו טאָן עפעס.
אויפֿריידן זיך — אַ אויסריידן. 59: ~רעדן זיך. קזו. 1. קומען צו אַ הסכּם, אַפּמאַכן צווי-שן זיך. „און גלפֿן ווי מיר וואָלטן זיך אויפֿגע-רעדט פֿון פֿרעזער אַלע דריי, שט. ווי שיינ איז דער בוים...ווי ער האָט שוין מיט אַנך דורך ברוי זיך אויפֿגערעדט, ליאַנדאַר, נעער בש, ווילע 1887. 2. זיך פֿאַרשטיין דורך ריי, צונויפֿריידן זיך. „און גאַט וועט אויף דיר אַנשיקן אַ גוי...וואָס דו וועסט ניט קענען מיט אים זיך אַי, שט. לשונה טובּה.
אויפֿריידעכץ — דאָס (די), זי (ער). אויפֿ-רייד, אויפֿריידעניש (אויך מיט טיול).
אויפֿריידעניש — דאָס (די), זי, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿריידן (זיך).
אויפֿרייטלען (זיך) — טרו. רייטל (זיך) אויף, זיך) גערייטלט. אַ אויפֿרייטלען (זיך).
אויפֿרייכערונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרייכערן. אַ פֿון בשמים.
אויפֿרייכערן — טרו. ער אויף, געריי-כערט. אַ אויפֿרייכערן. 1. מיטאַפֿאַ אַני הייבן רייכערן. אַ אַ ציגאַר. 2. אויפֿקאַפֿ-טשען, אויפֿוואַנדלען. אַ פֿלייש, פֿיש. 3. אויספֿאַרטיקן היפֿל עס איז גייטיק (מיט אַ פֿראַצעס וואו עס איז פֿאַרצן אויך ברענען). אַ בראַנפֿן.
אויפֿרייכערן זיך — אַוטו. ער זיך אויף, זיך גערייכערט. ווערן אויפֿגערייכערט. דאָס נאַטע האַלץ רייכערט זיך אויף פֿאַמעלעך, און די שטובּ ווערט פֿול מיט טשאַד.
אויף ריין — אַזו פֿראַזע. אין דער ריינער (ענדגילטיקער) פֿאַרעם. פֿרעזער אַנשריבן אויף שוואַרץ און דערנאָך עס איבערשריבן אַ רי. 301. דער אויפֿרייזן. אַפּגעבן דעם א' דעם לערער, דעם באַשטעלער.
אויפֿרייניקונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרייניקן.
אויפֿרייניקן — טרו. ייך אויף, גערייניקט. (אויס)רייניקן ביז דער גייטיקער מאַט, אַלץ וואָס מע דאַרף. אַ דעם מושבּ, די שטובּ, דעם טיש אַזו.
אויפֿרייניקן זיך — אַ דפּו. אויך: אויס-בעסערן זיך, תּשובּה טאָן.
אויפֿרייס — דער, זי, אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרייסן (זיך). עקספּלאָזיע. „דער ים האָט אַ ציטער געגעבן — ווי אַן אַ וואָלט געשען אין אים, אַש, משה. „איך בין יאָ דערומל נאָך דאָ, אין אַ גיט צעריסן, הל. אין טרעבלינקע... יעדער קרעכץ — אַ פֿלעטנ-דיקער אַי, פּמ. מלחמה. אַ-באַמבע, אַ-פּויל-

דוא וויישט וואו ווער [פֿאַר] איין אויף רור איז גוועזן אין ג' ימים מין או ב' מאות עללות זיין גנגין אויז דער גאס, יא פּעקל ברויז אין יידיש פֿון יאָר 1588, 3. ווּנריב, השׁ ו[1]; „אלש דיווז גשעהין איז ווערט איין גרוש טומל אונז אויף רור אין גנצין מרק, דען איטליכר פֿערט זיך מן הירט גפֿלינדרט, יא פֿראַגער פֿאַמיליען-מגילה, 1792 [ש. פֿריד-לאַנד, וואַכסטייבּוּד, יחאַן]. „סירעשט זיך דאָרט...אָן אַ, אַ געטומל, מ. דאָוויזאַן, דער לעווער רבי, „אין דעם א' און אין דעם אויפֿ-רעג צווישן די פֿרענדי, בצג, טמו, 1954 או 4.
אויפֿרייגלונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויפֿרייגלען.
אויפֿרייגלען — טרו. גל אויף, גערייגלט. עפֿענען, אַראַפּנעמען דעם ריגל. „אויפֿן פֿאַ-טער זענען וואָרט איד, ער זאָל א' דעם ריגל פֿון מען טראַכט, צייט, געזאַמלטע לי-דער וו.
אויפֿרייגלען זיך — אַוטו. אַ דפּו. אַליין זיך באַפֿרעסן פֿון ריגל. „און ס'האַט דער רויס פֿאַר אים זיך אויפֿגערייגלט, פּמ. מל-חמה.
אויפֿרייגלעניש — דאָס (די), זי, געווערדי-קער פֿראַצעס פֿון אויפֿרייגלען (זיך).
אויפֿרייגעווען — אַ אויסרייגעווען.
אויפֿריידלען — טרו. זל אויף, געריידלט. אויפֿגראַבן מיט אַ רידל, בכלל מיט אַן אַיזון, א' דעם גאַרטן.
אויפֿרייזיקרן — אַוטו. קיר אויף, גערייזי-קירט. מיטאַמאַל אַנהייבן אָדער ענדיקן ריזי-קירן, אַנשטעלן. פֿאַר אַ ליגן רייזיקירט מען אויף מיטן קאַפּ.
אויפֿרייזלען — זל אויף, געריזלט. אַוטו — אַנהייבן פֿליסן פֿאַמעלעך און מיט אַ שטיל געוויש. „פֿרילינג-וואַסערלעך ריזלען אויף. טרו, נעאַל — מאַכן עס זאָל ריזלען. „זי האָט אַלע קעלטן אויפֿגעריזלט" [= געמאַכט עס זאָל דורכגיין דורכן לייב קעלט מיט אַ ציטער פֿון פֿליסן], בראַד, אַלדאָס גוטס.
אויפֿרייזען — דזו אויפֿגריזען. אַ. 22. אויך מיט זיך. „זינט ער האָט געהערט די בשורה, האָט ער אַנגעהויבן ריזען זיך, ביז ער האָט זיך אויפֿגעריזעט, רייז (פֿאַד).
אויפֿרייזשען — טשע אויף, גערייזשעט. אַוטו — מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסניג) אַני הייבן אָדער אַרויסגעבן שאַרפֿע קולות. א' ווי אַ חיה. א' ווי אַ חזיר ווען מע קוילעט אים. טרו — עפעס זאַגן ריטשענדיק. א' אַ באַפֿעל.
אויפֿרייבונג — די, ען, פֿראַצעס אָדער רע-זולטאַט פֿון אויפֿרייבן.
אויפֿרייבן — טרו. ריב אויף, געריבן. 1. דורך ריבן עפעס טאָן, א' צימרינג. א' אַ שוועבלע. 2. אויסריבן, צערריבן. א' אַ שטיין אויף פֿאַרען. 3. אויפֿרעסן. א' אַ ברויט און זיך ניט קיין קניישט טאָן. 4. צע-ממין (ספעצ ביש באַרימען זיך). איך וועל אים א' און מאַכן פֿון אים אַש. א' און צונויפֿ-מישן מיט שטויבּ.
אויפֿרייבן זיך — אַ דפּו. 1. אַן מי אַזוי ווי פֿון זיך אויפֿגעריבן ווערן. ס'האַט זיך אויפֿגעריבן אַ שוועבלע. 2. זיך אַליין אויס-

דו וועגן אַמאָליקע, (האַלב) פֿאַרגעסענע צרות, חרפות אע.

5. פּוּנאַנדערפֿענען מיט פּוּח. אַ דאָס מויל און אַרויסזען אַ צאָן. אַ די פּינגער אין צוועי- מען אַ מטבע. האָט [ער] גינוּמן איין טבעת, אונט האט דער בתולה דיא הגט אויף גריסן, אונט האט גיוואלט אן טאן דאש פינגרל, אונט גיוואלט זאגין יהי אתי, שו"ת עבודת הגר־ שוני, פֿם 1699 [הש ון]. אַ די דאָס מויל = אויך: א) אָנהייבן אָפּענטפֿערן גראָב, זיד- לען; ב) פּראָוואַצירן עמעצן, יענער זאָל זאָגן עפעס וואָס איז נישט אָנגענום, אויסזאָגן אַ סוד, דערצייילן דעם אמת אע. רַיטס מיר נאָר נישט אויף דאָס מויל, דו אַלטער שיעבניק איינער! דו האָסט פֿאַרטאַקלעוועט דעם זילבערנעם כּ... [פתרן], י"ל, דאָס פּוילישע יונגל, אָדעס 1895. אַ די מילער = ברענגען צו רכילות, צו אַ געוועלשאַפֿטלעכן סקאַנדאַל. "הוי ערלעך זיי מעגן זיך האַלטן, גלאַט בשר קען קיין טאַקסע נישט זיין, צוואַס מילער איי, צעד.

6. מיט פּוּח, איבערגוואַלן אַרויספֿירן פֿון איין צושטאַנד אין אַ צווייטן, אַ די שטילקייט מיט אַ געשריי. אַ עמעצן פֿון פֿאַרחלומטקייט. אַ פֿון שלאָף, זאָלטס נאָר הינט נישט אַווי אַנזשלאַפֿן ווי נעכטן, מע האָט דין נישט געקאַנט א"י, יק. "בכּן בין איך געקומען אַכך וועקן, אַ פֿונעם שלאָף און שרביען אַכך אין אויער אַרצן... ש, מעשיות און פֿאַנטאַזיעס. אַ די אויגן = א) מיט שוועריקייט זיי עפֿע נען (מחמת פֿאַרשלאַפֿנקייט). "עס איז אַ מיר ראַוש, אַ וויסער חלום - מע דאַרף נאָר די אויגן א"י, פּרָך געדאַנקע און אידישן. אויך: נישט קענען אַ די אויגן = זיין שטאַרק פֿאַרשלאַפֿן; ב) ברייט פּוּנאַנדערפֿענען די אויגן (פֿאַרחיודשט, פֿאַרוואַנדערט), "דניצע אויגן האָסטו אויפֿגעריסן, ווילסט עפעס זאָגן מיר...". יוהאָש, "עראַינערונגען... פֿון גרויס טשיקאַוועס אַ די אויגן, קוקן אויף זיי און גאַפֿן, בנר, בנין דינעפּער ו. אַ ליטשן (מענטשן) דער וועלט, דער שטאַט אע) די אוי- גן = אַרויסרופֿן קנאה (דורכן פֿירן זיך ריין, פֿאַרשוועדערניש, מיט לוקסוס, טרעגן טיערע צירונגען אע). "קלייד זיך באַשיידן. מע דאַרף נישט אַ די אויגן בני לטשן, רייד. "יזן זענען אויף זיי להרוג ולאבד, למאי זיי רכּטן אויף גייען די אויגן, ש, אין שטורעם. "צוואַס דאַרפֿסטו מיט איר אַרומגיין? אַבי אַ ליטשן די אויגן, איציק קיפּניס, אונטער וועגנט.

אויפֿרייסן זיך — אויפֿרייסן, אוטו, טרוו.

1. אויפֿכאַפֿן זיך מיטאַמאַל (האַסי טיק) פֿון שלאָף. "מענטשן איבערגעשראַקענע האָבן זיך אויפֿגעריסן פֿון די געלעגערס, אָפּ טענצערוו. 2. גיך, מיט אימפעט אויפֿ- שטיין (אויפהייבן זיך פֿון אַרט, אַוועקוואַרפֿן אַן אַרבעט). "סיאזי טאַקע געווען אַ נאַריש- קייט וואָס איך האָב זיך אויפֿגעריסן אין מיטן דערינען און אַוועקעוואַרפֿן די ספֿרים, ממוס. שטורעמציט. "די עדה האָט זיך אויפֿגעריסן פֿון די ערטער ווי איין מענטש, אַס. משה. "ער טוט זיך אַ ריטס אויף פֿון טיש...די שטול פֿאַלט אומ", באַש, פֿאַר, 1958 XII 8. 3. אויפֿ- עפענען זיך גיך, מיט פּוּח. "די טיר האָט זיך

ניט געעפֿנט, נאָר זיך האָסטיק און שנעל אויפֿ- געריסן, טפ, סודות. "אַ וועט זיך פֿאַר איי- דער צוקונפֿט שלייער-טון", יוהאָש, גאַטס גערעכטיקייט.

אויפֿרייסעכץ — דאָס (די), זי. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרייסן (זיך). אויך מיט ביטול.

אויפֿרייסעניש — דאָס (די), זי. 1. געווי- ערדיקער פּראָצעס פֿון אויפֿרייסן (זיך). 2. גאווה, שטאַלץ, פֿאַריסקייט. "אינמיטן די צוויי קליינע אַרעמע הפּזער איז מיט אַ נגידישער אַ געשטאַנען אַ גרויסע דרישטאַץ קיקע געביידע", דלווּשנאַוסקי, פֿאַר, X 22 1957.

אויפֿרייסער — זיך, טפ, ווער עס ריטסט אויף, פֿאַרנעמט זיך מיט אויפֿרייסן. די אים אין די קוילנגריבער.

אויפֿרייסעריי — דאָס (די), ען. 1. טוואונג פֿון אויפֿרייסן. פֿילמאָליקע אויפֿרייסונג. אַן אַ וואָס הילכט אין די אויערן. 2. דאָס אויפֿ- ריטסן די אויגן. "שוין ציט דאָס מיר זאָלן אָפּשאַפֿן דאָס אַ אין קליידונג און אין וואוי- נונג", אמת, די שטפֿימטער, חאַרשע 1876.

אויפֿרייסעריש — אַדי. נעגל. וואָס חאַרפֿט זיך אין די אויגן, וואָס ריטסט אויף די אויגן. "דער האַלדז — פֿעלטער, וויס און חזבלער" א"י, דלווּשנאַוסקי, פֿאַר, XII 27 1959.

אויפֿרייספֿאַרטאָן — דער, ען (עס). פּאַטראָן וואָס גיט דעם פֿונק אויפֿצולאַמען דעם אויפֿרייס-שטאַף פֿון דער באַמבע אע.

אויפֿרייזן — דער, זי. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿרייזן (זיך). "יעדנס ליבב - אַן אַ יעדנס מויל - אַן אויפֿרייסן, הל, לידער. "די אַפֿעיאַקייט פֿון דער צענטראַלער גערודן- סיסטעם", ט. בערלס, מענטש-מאַשין, קיעח 1927.

אויפֿרייזונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רע- זולטאַט פֿון אויפֿרייזן (זיך). גערודן-א.

אויפֿרייזן — טרוו. רייץ אויף, גערייזט. 1. מאַכן פֿילעוויקער, סענסיטיווער. אַ די חושים. אַ די גערודן. 2. אויפֿוועקן, מאַכן שטאַרקער (וועגן געפֿילן, באַגערן). אַ דעם אָפּעטיט. אַ דעם חשק צו עפעס, צו עמעצן. "דער יצר-הרע האָט געמיינט צום שלעכטן דורך אַ שלמהלעס...פֿערידיקע נשמה", ממוס. שלמה. "מיט פֿאַלשע צינעוואַליקן אויפֿצו- רייזן מיין פֿאַרלאַנג, יוהאָש, בלומען און דערנער. 3. מאַכן עס זאָל מער אָדער ווי דער ווי טאָן. אַ אַ וואונג, אַ מכה. אַ אַ (אַן אַלטע) וואונג = דערמאַנען (אַלטע, אַמאָ- ליקע) צרה און מיט דעם ווי טאָן. "זי האָט נישט געוואַלט אַ זייערע אַלטע וואונדן", טפ, גליק- לעכט און אומגליקלעכט. 4. אויפֿרודערן, אַרויסברענגען פֿון מצב פֿון רואיקייט. אַ דאָס געמיט. אַ געדאַנקען. "דער סאַרט ציטונגען און ביכער קענען אַ די העכערע קלאַס מענ- טשן", טפ, יודישער קאַלאַניסט. 5. אַריבערעבן גען אין פּעס, אַרויסרופֿן שלעכטע געפֿילן. אויפֿהעבן קעגן עפעס, עמעצן. אַ דעם המון. "רייזן אויף אַלע שטעטלעש הינט...עס ווערט אַ געשלעגערניש, ממוס, שלמה. "זיי האָבן גע- מיינט דאָס די יהודים האָבן אויפֿגערייזט די

ישמעאליס...אויף די נוצרים, אמת, קורות ירושלים, חילנע 1862.

אויפֿרייזן זיך — אוטו. דפּח. ווערן סענ- טיטיווער, ווייטיקייקער, אויפֿגערעגטער. פֿון קראַצן רייצט זיך אויף דאָס בייסעכץ. באַגערן רייזן זיך אויף.

אויפֿרייז(עווד)יק — אַדי. נעגל. וואָס מע קען (לאָזט זיך) אויפֿרייזן. אַן אַ געמיט. אַן אַדער עולם.

אויפֿרייז(עווד)יקייט — דאָס (די), זי. נעגל. אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויפֿ- רייז(עווד)יק.

אויפֿרייזער — דער, טפ, וו זיין, קע, טפ. 1. ווער עס רייצט אויף. דער אַ צו מחלוקתן. 2. מיטל, סטימול אויפֿצורייזן.

אויפֿרייזעריש — אַדי. נעגל. וואָס איז כּאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אויפֿרייזער. אַע מעטאָדן.

אויפֿרייכטונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿריכטן (זיך). דערלעבן אַ ישועה, אַן אַ די אַ פֿון דער ווירטשאַפֿט. "אונזער צרה איז זייער קלאַמפּערשטע א"י, אַקרוטיני, טמו, 8 VII 1953.

אויפֿריכטיק — אַדי. *Mhd: úf-rihtik*.

1. אַרכ. וואָס שטייט גלפֿך, איז אַרויפֿצו און גלפֿך. "איז איין דיקער אויף ריכטיג בוים גישטאנדן", לטו, 2/152. 2. ערלעך, וואָס איז אַן פֿאַלשקייט. "אוי זול דער נוך זיין הגדיל אויף ריכטיג טרייבן", ספֿר המנהגים, אַמחש 1723, ד/ב.

3. אמתדיק; עכט; וואָס איז אַן פּוּח, אַן זיטיקע (אייגענע) פּוּחות. גוט (גיניק) ווי אַן אַיער פֿרינד. "בעסער אַן אָפּענער פֿרינד איידער אַ גיט-איער פֿרינד", שווי. "דער קנעכט איז געווען קלוג און אַ אין אַלע זאַכן וואָס דער מלך האָט געבאַטן", חה, 25. אַן אַע באַציאונג. "האַט ראשית-כל געהאַט אַ זייער אַע ליבע צום יודישן טעאַטער", מוק, מענע באַגנעג- נישן. "זיין אַיער אַוועקשטעל פֿון די פֿאַקטן", אָפּא, טמו, 1953 XII 25. 4. טיף, דורכדריי- געוודיק. אַע געפֿילן. "איר זענט דאָך די פֿרוי אַלעמאַל נאָר חושד, עס איז קיינמאַל נישטאַ צווישן אַכץ קיין אַ צוטרויערן, וויס, אַ איינער אַ מענטש". האָט זיך דערפֿילט די גרויסע תּשוקה זייערע אַ פֿאַרשטיין דעם שבתדיקן מאמר", זד, 388. "איער פֿאַרשטאַנד", דאַרטו, 434.

אויפֿריכטיקייט — די (דאָס), זי. אייגנ- שאַפֿט אָדער מצב פֿון זיין אויפֿריכטיק. מלל פֿאַרטישט: יתם וישר יצרוני (תהלים, כה, 21) — אַ [תי: ערלעכקייטן]. "זיין קראַפֿט איז באַשטאַנען אין זיין אמת, אין זיין א"י, טפ, סודות. "עש איז אויפֿריכט (אמת) אויף אייטל אויף ריכטיקייט", מחמה, א/5.

אויפֿריכטיקלעך — אַדי. 1. אַרכ. אמתדיק, יושרדיק, תּמימותדיק. "דש דריט איז דש מן אים פֿרעגט: האשטו רעכט אויף ריכטיגליך גיהאנדלט און האשטו קיינעם נישט און רעכט [= אומרעכטן גיטאן", לטו, 1/105. 2. פֿאַר פֿון אויפֿריכטיק, אַ ביסל אויפֿריכטיק.

אויפֿריכטן — טרוו. ריכט אויף, געריכט. [אַרויסרייד אויך: ~רעכטן, ~ראַכטן]. אַרכ

בזשעטעס. (← אויפגעריכט ווערן). 1. אויפ־
שטעלן גלייך. „הקם“ — ער אויף גריכט
[פֿש ווין]. „שניטש פֿון אקדמות“ פֿירט 1694
געניצט ווין. מש פֿארשטישטשטענדיק יזהקמותי
— „אויף איך וועל אויף ריכטן“, מלג: זוקף
כפֿלעם — „ריכט אויף“. א די בוקגדיקע, אין
לשון פֿון סידור־שטיטש.

2. ווידער אויפבויען (וואָס איז חרובֿ). א
דעם בית־המקדש במהרה בימינו. „זייא איין
דינר פֿון גאָט גרייט, דען ווערט אונז גאָט
באלד אויף ריכטן סוכת דוד איין שין גבייא“,
שם וו. ה. „עס זאל זיין דער ווילן פֿון פֿאר
זיך, גאָט אין הימל... אז דו זאלסט ווידער א
זיין שטאָט אינגלייך“, ממוס, צוריק אהיים. א
ארץ־ישׂראל. 3. אויפבויען בכלל. „דש משפֿן
וואר אם ראש חודש ניסן אויף גריכט“, פֿר
המנהגים, אמשט 1723, י/ב.

4. אויפ־הייבן פֿון אונטן צוויי; העכער
מאָכן געזעלשאַפֿטלעך, גניסטיק. מלל פֿאר־
שטישטש יתום ואלמנה יעודד (תהלים, קמו,
9): „אויף ריכטן“ מיט אַ צוגאָב „מה שפֿירשו
תקומה והתרוממות“. תי פֿארשטישטש „מאשפות
ריים אבינו“ (שמואל א, ב, 8), „ער ריכט אויף
פֿון שטייב דעם אָרעמאָן“. „מזן גאָט, בויי
ליג מיך מיט דיר בארמונג דייע גרושע אויג
ענטפֿער מיך און לייטזעליג מיך ריכט מיך
אויף אונ דער הייב מיך“, סדר תחנון ובקשות,
ווילנע 1858 [אייבערדריק פֿון דירנבורט 1798].

5. גרינדן, שאַפֿן. „...הואלץ זיא איין חברה
אויף ריכטן... אונז יזא וועלן פֿיארונג [הייך
מאָטעריאלן] קאָפֿן [= קוילן] בימי הקיץ“,
פֿונקס הולת אהי, פֿרוו פֿיה תפֿיו [1726].
[אַטף, יובל 1800]. „די חברה... האָבן זיך אַ
קינדערשול אויפגעריכט“, עמוד היראה, אויב
גוזר 1867.

6. אויסהיילן און שטעלן אויף די פֿיס;
ברענגען צוריק צום לעבן. דער גוטער דאָך
טער (אין הימל) וועט א. „עש פֿירט קומן
דער מלך המשיח אויף הקבֿיה ווערט אויף
ריכטן דיא ישגי עפֿר“, נצו, דברים, מח/ג.
7. העלפֿן, ראַטעווען פֿון אַ שווערער לאַגע,
פֿון אַ סכנה. „ריכט אויף, אַ לעבעדיקער גאָט,
דעם וואָס קומט אום“, ממוס, זמירות. „השם
יתברך זאל זיך מרחם זיין און אונז א.“

8. פֿאַרריכטן, מאַכן ווי גני. (19). „אַ
גאַנצן זומער ליגט עס פֿאַרזעצט אין שענק;
אלול־צייט אַז מע ברענגט עס מיר אויפֿצו־
ריכטן...“, פֿרץ, יאָס שטרעמל, „וואָס וואָלט
איך געטאָן? איך וואָלט אויפגעריכט די שול“,
פֿרץ, דאָס קראַנקע יונגל.

9. דערציען, אויפברענגען. „וועט ער זוכה
זיין און גוטע תלמידים און וועט וואָס העכער
גריסער ווערן“, אור עולם, ח"א, געקע ע"י
ר' ישׂראל מיינסק, ווילנע 1865.

אויפֿריכטן זיך — ← דפֿו. אויפהייבן זיך,
אויפשטעלן זיך, אויסגלייכן זיך. „אז ער אַן
היבט (ברוך אתה ה') זאל ער זיך בוקן צו
(ברוך אתה) אונ צום (ש/11). „חיא דער
מאן נון אויף גואכט איז אונז זיכט דיא טוטי
שלאנג געביין זיך, האט ער זיך אויף גריכט...“,
שיח השדה, פֿיורדא, 1737, פֿרץ ו.

אויפֿריכטעניש — דאָס (די), זין. 1. (גע־
ווערדיקער) פֿראַצעס פֿון אויפֿריכטן (זיך).
2. הצלחה; טרייסט, הילף, גליק, דערלייוונג.
(געניצט אויך גראַבלעך, אַפֿילו פֿעיס). מיטן
דירעקטן און פֿאַרקערטן באַטיטט אין קללות.
„סינאַל קומען פֿאַר דיר אַן און זאַלסט גלפֿך
באַדאַרפֿן אַ גניע א.“ „אַן אַ זאַל אויף
דיר קומען!“ — אַ גראַבלעכע ברכה און אויך
אַ קללה.

אויפֿרימען — טרוו. רים אויף, ~גערימט.
אַפט מיט זיך. שטאַרק רימען; אויפהייבן
דורך (אויס)רימען. אַ אַן אייגן קינד אין
זיפעטן הימל אַרפֿין.

אויפֿרימעניש — דאָס (די), זין. פֿראַצעס
פֿון אויפֿרימען (זיך).

אויפֿרימפלען — טרוו. פֿל אויף, ~גערימ־
פֿלט. אויפשפֿילן פֿאַלש, גיט־גוט, אַפֿגעכאַפֿ־
טערהייט. אַ פֿעסע אויף אַ פֿידל, חיי געזעגט
מיט אַ זעג.

אויפֿרינען — אוטו. דריטפערזאָניק. רינט אויף,
האַט (איז) ~גערווען, האָט ~גערינט. 1. אַג
רינען, אַנקלייבן זיך דורך רינען. „עס האָט
אויפֿגערינט אַן עמער רעגנ־וואַסער“, רייד.
2. (אין רר וואו דער קאָנווערב אַרױפ־ איז
זי). אַרױפֿרינען. „דער דאָך רינט, און עס
וועט אַ אויפֿן קאַפֿ“, רייד.

אויפֿריים — דער, זין. רעזולטאַט פֿון אויפֿ־
רייסן. אויפֿבראַך, אויפֿפֿאַרל, אויפֿרייס. פֿאַר־
שטעלן דעם אַ פֿון דער וואַנט.

אויפֿריכעווען — טרוו. עווע אויף, ~גערי־
סעוועט. סל. אויפֿצייכענען, אויפֿמאַלן, אויפֿ־
שילדערן. אַ אַ פֿאַרטערט, אַ קאַרטיגע (בילד).

אויפֿרייען — טרוו. רזע אויף, ~געריעט.
אויפֿבראַבן, אויפֿגראַב(ן)ען, אויפֿשאַרן. אַ די
ערד מיט די נעגל, מיטן שנוק.

אויפֿרייצן — טרוו. ריץ אויף, ~געריצט. אויפֿ־
קריצן, אויפֿקראַצן. אַ אויף אַ שטיין. אַ
עמעצן דאָס פֿנים.

אויפֿריירן — דער, זין. 1. אַקט אָדער רעזול־
טאַט פֿון אויפֿירן (אַלע ab). 2. מהומה,
בהלה; אַגלויף, צעמישעניש. „זאלכיש האט
איין קול געביין אין דעם מקום וממש איין
אויף ריר פֿר אור זאכט“, פֿיי וועגן מעצער
עלילת־דם, 1669 [פֿש ווין]. „ער איז דערזינל
אין שטאַט אויף דער סטאַציע, כּדי עס זאל
דאָ קיין גרויסער אַ גישט זיין“, גדולת ר'
וואָלף... [9]. 3. אויפֿרודערונג, אויפֿרע־
גונג. „איין דער שווייץ איז געווען אַ גאַנצער
א, ווען מע האָט געוואָלט ייִדן זאַלן געניסן
אַלע רעכט“, קת, 1865, Ne 43. „איז געקומען
צו אַ שטיקל אַ אויף אַ ליטעראַרישער פֿאַר־
לעזונג, אַלמ, פֿאַש, 1853 IX 11. 4. מילדער
אַגריי. אַן אַ אויף אַ סטרווע. „אַן אַ פֿון
בטחון מינטערט און דערמנטערט מיך צו־
ריק“, הל. [← ציטאַטן ביי אויפֿרירן].

אויפֿריירונג — די, עין. פֿראַצעס אָדער רע־
זולטאַט פֿון אויפֿירן (זיך). „די טיפֿע אַ,
דער אינערלעכער אויפֿברוי פֿון דעם שלאַפֿן
און מיין ייִדן...“, ד. אייזלסטערג, סמח, X 30
1953. „גראַטילירן מיט אויפֿריירונג“, מאַרשן,
לשון זהב, אמשט תצ"ה.

אויפֿריירן — טרוו. ריר אויף, ~געריירט.
אויך מיט זיך. 1. גיט לאָזן אין (פֿרד־
ערדיקן) צושטאַנד פֿון רר. אויפֿגראַבן, אויפֿ־
אַקערן; צעפֿאַלעשען; אויפֿרען. אַ די ערד
בניס (מיטן) אַקערן. „...חוזיר האָט די ערד אינ־
גאַנצן אויפֿגעריירט, מיט די פֿיס געטרעטן און
אַ וועלט געפֿירט“, ממוס, יודל. „אלטן דרעק
זאל מער [מען] גיט אויפֿריירען“ = אַ, טענד־
לזו, 845 = מע דאַרף גיט דערמאַנען אַמאַליקע
חרפות, עולות, שלעכטע מעשים.

2. אַגמאַכן אַ מהומה, בהלה, גערודער,
לאַרעם. דער יאַריד רירט אויף דאָס שטעטל;
דאָס געשלעג רירט אויף דעם יאַריד. אַ אַ
שטאַט (שטעטל, געגנט, מדינה, וועלט אט) =
אַרױפֿברענגען דאַרט אַ מהומה אַזוזו. ← אויפֿ־
רודערן 13. „אַ פֿאַר וויכטיקע זאַכן זענען
שפֿעטער פֿאַרלאָפֿן וואָס האָבן אויפֿגעריירט
דאָס גאַנצע שטעטל אַלע זענען דערמיט גאַר
באַשעפֿטיקט געווען“, ממוס, די אַלטע מעטה.
„לא! האָבן זיי געשרינען, אויס דער הייט גע־
שפּרונגען און אויפֿגעריירט גאַנץ קאַבצאַנסקי“,
ממוס, יאַ שטאַט אין מזרח. „דער גט מיטן
רבינס טאַכטער וועט זאָך אַ די וועלט“, ייל,
דאָס פּוילישע יונגל, אַדעס 1895. 3. אויפֿ־
העצן. אַ די פּויערים אויפֿן מאַרק.

4. מאַכן וויברירן; אויפֿוועקן, אויפֿטרייס־
לען. אַ אַ סטרווע. אַ עמעצן פֿון שלאַף.
„דער הינט רירט אויף די קרוינען פֿון די
ביימער“, „זמן ניגונדל רירט אויף אין האַרצן
פֿאַרבאַרגענע שרונעס, זיי ברומען...“, ממוס,
קליאַטשע. „דער ימח־שמוניק זאל דאָס עסק
גיטט אַ וואָרן ער האָט מורא...“, יפ.

5. דערוועקן, מעורר זיין; מאַכן עס זאַל
אויפֿקומען. אַ אַ געדאַנק. אַ דאָס געוויסן. אַ
אַ פֿונק בטחון. „דער חזן תּוקע מוזיין זיך
בקדושה וביראה דרייא טאג דער פֿיר...“
אויף פֿירן. „זיי זולי... בערים הערצקייט [=]
באַרעמאַהאַרצקייט] אויף רירן“, טה וו. ד.
אַ אַ וואונד = הייטיקדיק אַגריירן; דערמאַנען
עפעס וואָס רופֿט אַרױס טרויער. „עס ליגט
ישׂראליק צעקלאַפֿט, צעשלאַגן, מע דאַרף אים
טרייסטן, אַמוזירן, וואָס טויג אים יענעמס
ווינען, קלאַגן — די וואונדן זענען אויפֿצוריר־
רן“, מיכל גאַרדזאָ, 1889.

אויפֿריירעניש — אַדי. וואָס קען אויפֿירן,
אַרויסרופֿן אַן אויפֿירר. ← אַע רייד.

אויפֿריירלותן — [רעכנילעסן] טרוו. אימפּ,
איצ נב. ~ געריללותט. אויסטראַכטן (אַ צאַל)
רכילות(ן) אויף עמעצן; אויפֿבויען אַ רכילות.
אַ אַ גאַנצע מעשה מיט אַ לינקער ליבע.

אויפֿרעגן — דער, זין. אַקט פֿון אויפֿרעגן.
„איין דעם אויפֿירר און אַ צווישן פֿריינד“,
בצג, סמח, 1954 IX 4.

אויפֿרעגונג — די, עין. פֿראַצעס אָדער רע־
זולטאַט פֿון אויפֿרעגן (זיך); אויפֿברויזונג,
אויפֿרודערונג. „ענדלעך איז זי אַרױס פֿון
איר פֿאַרשטייערעקייט, רואיק, שטיל, געלאַסן,
אַן שום אַ“, ספ, סודות. „זי שרפט און
שטאַמלט פֿאַר אַ“, זש. שקלאַווער קינדער.
„רייד... האָבן דאָך אַרױסגערופֿן אַ געווינטשע
שעפֿערישע אַגרעגונג און גיט קיין אַ“, חל,
טאָג, 1957 XII 7.

אויפֿרעגן — טרוה. רעג אויף, ~גערעגט. 1. מיט אַ סטימול אַרויסרופֿן אַ רעאַקציע; סטימולירן, אַ די נערוון, אַ אַ חוש. "יעדער פֿאַקט, יעדע דערשינונג, רעגט אָן, רעגט אויף, רייצט צו פֿרעגן און צו פֿרעגן", קאַז ראַגליק וו. 2. מאַכן אומראַיק; אַרויסברענגן גען פֿון רואַיקן מצב, אַ דאָס געמיט, אַ עמעצן מיט אַ שלעכטער ידיעה. 3. אַרביי גערעגט אין כּעס, אין צאַרן, אַ דעם טאַטן, דעם פֿאַרן מיטן שלעכטן אויפֿפֿירן זיך, אַ דעם העכרן מיט אַן ערלעכן ענטפֿער.

אויפֿרעגנדיק — אַדי. וואָס רעגט אויף; וואָס ברענגט צו אויפֿרעגנונג; אַע גיט. **אויפֿרעגנדיקייט** — די. מי. נעגל. נה. ווייל פֿון אַ גערוגנדיק קען מען ניט שאַפֿן קיין טוב מיט קייטן, די איינגשאַפֿט אַדער מצב פֿון זיין אויפֿרעגנדיק, "כּיפֿין געווען געשפּאַנט צו דערוואַרטן ניט נאַר אַנרעגנדיקייט, נאַר אַפֿשר אַפֿילו אַ", הַז, 28, 1957 VII 28.

אויפֿרעגן זיך — אַ. דפּוה. 1. אַרביי קומען, אַרבייברענגען זיך אין צושטאַנד פֿון גערייצט־קייט, אומראַיקייט, אויפֿרודערונג. "ער טאָר זיך ניט אויפֿרעגן, ווייל ער פֿילט זיך ניט גוט", נאָד. 2. ווערן גערייצט; צערודערט ווערן. ווערן שטאַרק נערועווען, אין כּעס, דער־צאַרנט אַע. "אַז ער רעגט זיך אויף, איז אים שווער איינצושטילן", רייז.

אויפֿרעגעוודיק — אַדי. וואָס קען אויפֿרעגן; וואָס האָט אַ טבע אויפֿצורעגן, אַע פֿאַר סייונג; אַע ידיעה, דייקייט.

אויפֿרעגעניש — דאָס (די), זי. (געווער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿרעגן. (אויך מיט ביטול).

אויפֿרעגעניש — גן אויף, ~גערעגנט. אוטו 1. דריטפֿערזאַנטיק, מיטאַמאַל אָנהייבן רע גענען. ס'האָט אויפֿגערעגנט און אויפֿגעהערט. 2. אַלע פּערזאָנען (אין די רר וואו דער קאַני ווערב אַרויפֿ איז זי). אַרויפֿרעגעניש, אַ אויפֿן קאַפּ. טרוה — אַנרעגעניש, דער רעגן האָט אויפֿגערעגנט פֿולע עמעס רעגנאָואַסער. **אויפֿרעגער** — דער, יס. וו. נב. ווער אַדער וואָס עס רעגט אויף, דער אַ פֿון עלעקטרישן שטראָם (פֿיזיק).

אויפֿרעדאָגירן — טרוה. ייר אויף, ~רעדאַ גירט, נעגל. אויפֿפּוצן, פֿאַריכטן, אויסבע־סערן (בשם דורכקוקן מצד דעם רעדאַקטאָר). אַ אַ מאָנסקריפט.

אויפֿרעדלעך — טרוה. דיל אויף, ~גערעדלט. אויסרעדלעך (—) וויפֿל ס'איז ניטיק, אַ מצות.

אויפֿרעדן (זיך) — אַ פֿ אויפֿריידן (זיך). **אויפֿרעדנערן** — טרוה. נער אויף, ~גערעד גערט. (שפּאַסיק) אַרויסקומען מיט אַ באַמ באַסטישער רעדע, אַ אַ פֿלאַם־פֿיערדיקע רע־דע, אַ פֿאַר פֿעיער און פֿאַר וואַסער, אַ אויף אַ סקאַרבאַון אַגיטאַציע־שטייגער.

אויפֿרעוואַלטירן — ייר אויף, ~רעוואַל־טירט. אוטו — אויפֿשטיין, אַרויסטרעטן אַנט־קעגן אין אַ רעוואַלט; מורד זיין, אויפֿבונטע־ווען זיך. קינדער רעוואַלטירן אויף קעגן על־טערן. טרוה — רופֿן צו אַ רעוואַלט, אויפֿבונ־טעווען; אויפֿהעצן, אַ דעם המון.

אויפֿרעווען — אוטו. ווע אויף, ~גערעוועט. דוּו אויסרעווען <.

אויפֿרעוועניש — דאָס (די), זי. (געווער־דיקער) פּראָצעס פֿון אויפֿרעווען.

אויפֿרעווערשיין — טרוה. שיר אויף, ~רעווער שירט. אויסרעווערשיין (—) וויפֿל ס'איז ני־טיק.

אויפֿרעכט — אַדו. פּר. גלייך, גראַד, אויס־געצויגן; שטראַם (ווי אַ זעלנער פֿאַר אַ העכע־רן). "מזין בינטל איז געבליבן שטיין אַ, אַבער אַמערע האָבן זיך געבוקט ווי קנעכט", מכירת יוסף שפּיל, לעמבערג 1876.

אויפֿרעכט — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿרעכטן; אויפֿן פֿון דורכפֿירן אין לעבן, פֿון באַשטעטיקן, פֿון ברענגען אין אַרדענונג. דער אַ פֿון די החלטות. "זיי האָבן געשריבן די גזירות־בריוו און [זייער] אַ", ר' אהרן מטריבֿס, מצד אהרן.

אויף רעכט — אַדו פּראָצעס פּטמ. אויף אַן אמת; בפּיחן; מיט אַן אויסרעכענונג. טאָן אַ ר, ניט סתם אַווי זיך, ניט צו־להכעיס, זאָגן, ענטפֿערן אַ ר.

אויפֿרעכטונג — אַ אויפֿריכטונג. "הינט איז שוין ברוך השם, די תּלמוד־תורה בטל עטלעכע יאָר. שוין ציט עס זאָל אויף איר אַן אַ קומען", פּרץ, אייזיקל, שעכט.

אויפֿרעכטיק — אַ אויפֿריכטיק. "ער זאָל האָבן מער וויסנשאַפֿט און זאָל אים קאַנען דינען מיט האַרץ און מיט אַע מחשבות", חה, ב, 221.

אויפֿרעכטיקייט — די, זי. אַ אויפֿריכטי־קייט.

אויפֿרעכטן — אַ אויפֿריכטן. צום 13; "הקם" — ער האָט אויף גרעכט, עלמא — די וועלט...", ספֿר אקדמות מיט עבֿרי־טיטש אונ מיט חיי־בור... [לעמבערג? אָנהייב 19. יתן. צום 23; "זאָלט אַ די שטאַט ירושלים וואָס זי איז דען באַנערונג", מחזור מן שלש רגלים, ח"ב, שטערנאוויץ, תּר"ח. צום 33; "מע טאָר ניט בחנם דיא הענט אויף רעכטן, נייארט בתּפֿלה ותּחנונים", נצו, ויקרא, ג/ב.

אויפֿרעכענונג — די, ען. פּראָצעס אַדער רעוולוטאַ פֿון אויפֿרעכענען.

אויפֿרעכעניש — דאָס (די), זי. (געווערדי־קער) פּראָצעס אַדער רעוולוטאַ פֿון אויפֿרע־כענען.

אויפֿרעכענען — טרוה. יכן אויף, ~גערע־כנט. 1. צונויפֿרעכענען; צונויפֿלייגן, מאַכן חיבור, אַ דעם דעביט און דעם קרעדיט. "איך האָב אויפֿן קאַפּ גיך געקאַנט אַ אַלע חשבונות", יק. 2. אויסרעכענען פֿאַר עמעצן, פֿאַר אַ גרופּע, אַ אַלע עולות וואָס זיי האָבן אים געטאַן.

אויפֿרעכענען זיך — קזוו. אַ דפּוה. קעגנ־זעטיק זיך פֿירהאַלטן, זיך אויסטענהן, אַ זיך ווער וועמען עס קומט אַרויס אַ זידלואַרט.

אויפֿרעכענטיירונג — די, ען. פּראָצעס אַדער רעוולוטאַ פֿון אויפֿרעכענטיירן.

אויפֿרעכענטיירן — טרוה. ייר אויף, ~גע־רעמאַנטירט. אַ ביסל, אויבנאויף רעמאַנטירן. אַ דאָס הויז פֿאַרן קומען פֿון אינסעקטאַר.

אויפֿרעכעטיירן — טרוה. טיר אויף, ~גע־

רעפּעטיט. ווידער, פֿונדאַסני רעפּעטירן, אַ אַ סצענקע.

אויפֿרעכטיירן — טרוה. ייר אויף, ~גע־ציטיט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַסני) רע־ציטיירן, אַ אַ פּאַעמע וואָס מע האָט זיך פּלו־צעם דערמאַנט.

אויפֿרעכאַרדירן — טרוה. דיר אויף, ~רע־קאַרדירט. אַרויפֿברענגען אויף אַ פּלאַטע, "איר וועט אַ אַנער רעדע, וועט איר ניט דאַרפֿן קומען אין סטודיאָ", רייז (ני).

אויפֿרעקוויזירן — טרוה. זייר אויף, ~רע־קוויזירט. צונויפֿנעמען דורך רעקוויזירן, אַ די פֿערד פֿאַר דער אַרמיי, אַ די פֿאַרמעגנט פֿון די בורזשואַקעס.

אויפֿרעקלאַמירן — טרוה. ימיר אויף, ~גע־רעקלאַמירט. אַפֿט מיט זיך. דוּו אויסרעקלאַמירן <.

אויפֿרעשטעווען — טרוה. וועע אויף, ~גע־רעשטעוועט. וויר, אוקר. אויפֿבויען פֿון ברע־טער, אַרומשלאַגן מיט ברעטער, אַ אַ שטאַל. **אויפֿרעשן** — [...] (צ/א) רעש אויף, ~גע־רעשט. אוטו — אויפֿטומלען, אויפֿלאַרע־מען. דער ים רעשט אויף און שלמדערט זינע כּוואַליעס. טרוה — אויפֿרודערן, אַ די פּמליא של מעלה. "אַ ווילגע", אמת, דער אונ־ציטיגער בשׁוּך, ווילגע 1878.

אויפֿרעשן זיך — אוטו. אַ דפּוה. טומלען; אויפֿהיעצן זיך, אויפֿפּאַכן זיך, אויפֿרודערן זיך, אַ זיך אַן אַ ליאַדע קרום וואַרט.

אויפֿרעשען — טרוה. רעש אויף, ~גערעשעט. סל. ענגליטיק געפֿינען באַשייד, אַ די זאַ־דאַשטע [= אויפֿגאַבע]. מיט זיך = קומען צו אַ באַשייד, אַנטשייד.

אויפֿרעצהנען — [...] רעצנען] טרוה. רצחן אויף, ~גערעצנט. מיטאַמאַל אָנהייבן אַדער ענדיקן טאָן אַכזריות, אַ עמעצען אין קאַלט בלוט.

אויפֿרעשאַבן — טרוה. שאַב אויף, ~געשאַבן (~געשאַבט). 1. דוּו אויסשאַבן. אַ נאַר ביז דער נייטיקער מאַס, וויפֿל מע דאַרף, אַ קאַרטאַפֿל, רעטעך אַע. 2. אויפֿרענען דורך שאַבן. "אַ דאָס פּנים = געבן פּעטש, עס זאָל רינען בלוט.

אויפֿרעשאַטן — אוטו, דריטפֿערזאַניק. עס שאַט אויף, עס האָט ~געשאַט. פּטמ. אַרויסחזינן זיך, אַרויסשטעלן זיך אַז עס (פֿאַר) שאַט. "עס ברענט מיר אויפֿן האַרצן, אַ סימן — דאָס עסן האָט מיר אויפֿגעשאַט", רייז.

אויפֿרעשאַכערן — טרוה. ער אויף, ~געשאַ־כערט. אויפֿהאַנדלען (אומערלעך, שווינדלע־ריש); אויפֿשווינדלען, אַ אַ פֿאַרמעגן.

אויפֿרעשאַלונג — די, ען. פּראָצעס אַדער רעוולוטאַ פֿון אויפֿשאַלן, די אַ פֿון די שוּפֿרות.

אויפֿרעשאַליעווען — טרוה. וועע אויף, ~גע־שאַליעוועט. צונויפֿקלאַפֿן, אַרומקלאַפֿן, באַ־שאַלען מיט שאַליעווקעס, ברעטלעך, אַ פֿאַר זיך אַליין אַ קליין קעמערל.

אויפֿרעשאַלן — שאַל אויף, ~געשאַלט. דוּו אויסשאַלן, אוטו. טרוה <. "חלוצים האָבן אויפֿסני אויפֿגעשאַלט זייער מי יבנה הגליל" דעמבלין, צוויי און אַ דריטער.

אויפשאמען — טרוו. מע אויף, געשאמעט. טאו, וואוילינגטריש. אויפעסן, א דעם קאנ דיאָר [= זון].

אויפשאנעווען — טרוו. יעווע אויף, גע- שאַנעוועט. 1. אויפהיטן, דערהיטן, א אַן אַלטן פּאַטעל, ניט לאַזן אויף דעם אַ שטויבעלע פּאַלן. 2. אַרויסהיטן דורך אַרץ. אַ עלטערע פּון זיך, טראַגן זיי דעם גוט-מאַרגן אַנטקעגן. **אויפשאנעווען זיך** — אַ דפּו. שטאַרק זיך זאָרגן וועגן אייגענעם געזונט. אויף די עלטערע יאָרן ווען מען שוין זיך א״. **אויפשאַפּונג** — די, יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפשאַפּן. די אַ פֿון אַ גרויס וועק.

אויפשאַפּן — טרוו. שאַף אויף, געשאַפּן (~געשאַפּט). 1. שאַפּן עפעס וואָס הייבט זיך אַרויף, אַרויס; אויפשטעלן. 2. מיט-אַמאַל שאַפּן, מאַכן אַ אַ נייע טעאַרע. 3. צונויפֿקלעבן, צונויפֿקריגן. אַ געלט פֿאַר אַ נוצר.

אויפשאַפּן זיך — אױטו, דריטפערזאָניק. אַ דפּו. אויפֿקומען, ווערן. עס שאַפּן זיך אויף נייע באַדינגונגען.

אויפשאַצן — טרוו. שאַץ אויף, געשאַצט. (סוחריש) אַפּשאַצן העכער ווי סײַז ווערט; איבערשאַצן. אַ סוחר אַפּאַרן אויפֿצאָן = באַשטימען אַ הויכן מינימום-פּרייז, וואָס פֿאַר ווייניקער פֿון דעם זאָל דער וואָס פֿירט דורך דעם אויפֿצאָן ניט קענען אָפּגעבן.

אויפשאַקלונג — די, יען. אַקט אָדער רע-זולטאַט פֿון אויפשאַקלען (זיך).

אויפשאַקלען — טרוו. קל אויף, געשאַקלעט. 1. אויפֿטרייסלען, צעשאַקלען. אַ אַ בוים, די פירות זאָלן נעמען פּאַלן. אַ אַ פֿלעשל סמע-טענע, סײַזאַל אַרויסטריפֿן. אַ דעם זייגער, ער זאָל אַוועק. „נאָכן אַ דאָס געמיש...“ פֿאַלקס-ביבליאָטעק, זעט, פּאַרזי 1955. 2. מאַכן בע-סער דורך שאַקלען, טרייסלען. אַ דעם שײַ-ניק, דאָס בעטגעוואַנט. 3. אויפֿוועקן. אַ עמעצן פֿון שלאָף. אַ די קישקעס = (א) שלאָגן אין בויך; (ב) צעמיתן בכלל; (ג) פֿירן איבער שטיינער, גרודעס אַע.

אויפשאַקלען זיך — אױטו. אַ דפּו. פּלוז-לינג, מיטאַמאַל אָנהייבן זיך שאַקלען. אַ זיך ווי אַ לולב.

אויפשאַקלעניש — דאָס (די), ין. (געוויי-ערדיקער) פּראַצעס פֿון אויפשאַקלען.

אויפשאַרייען — פֿאַרמען אַ אויסשאַרייען, אויסשאַרייען. מיטאַמאַל אָנהייבן גרוי ווערן (אַ קליין ביסל ליכטיק ווערן) אויף טאַג. אין איין עק הימל שאַרייעט שוין אויף.

אויפשאַרבען — כּע אויף, געשאַרבעט. אױטו — מיטאַמאַל, אומגעריכט אַרויסגעבן אַ שאַרף, אַ שטיל גערויש. אַ בבנס טרעטן אויף פֿאַרטריקטע בלעטער. טרוו — מאַכן עפעס זאָל שאַרבען, מאַכן אַ שטיל גערויש. אַ היי, די בלעטער.

אויפשאַרן — טרוו. שאַר אויף, געשאַרט. 1. צונויפֿשאַרן אויף איין אַרט, צונויפֿנעמען. אַ היי אין קופּעס. אַ גאַלז = נתעשר ווערן מיטאַמאַל. 2. אַרויפֿשאַרן, שאַרן אַרויפֿצו. אַ די ברילן אויפֿן שטערן. 3. פּונאַנער-

שאַרן, דורך שאַרן אויפֿגראַבן. „בינאַכט איז געקומען אַ גרויסער הונט אויף דעם בית-עולם, ער האָט דאָס קבֿר אויפֿגעשאַרט...מעגלעך זאַ אַ הונט האָט אויפֿגעשאַרט די ערד“, אַ נייע מעשה ווי אַזוי יודען זענען דורך גרויסע ניסים געהאַלפֿן געוואָרן, לעמבערג 1905.

אויפשאַרן זיך — אַ דפּו. אױטו — פֿון זיך (אַן באַמיאַונג) זיך צונויפֿרוקן. „פֿון ווינט האָבן זיך די בלעטער אין סאָד אויפֿגעשאַרט אין גאַנצע הורבעס“. קזוו — צונויפֿחברן זיך; ווערן גאַנצט, אינטים (גראַבלען). „מיר האָבן גאַריט געזען ווי זיי האָבן זיך אויפֿגע-שאַרט אין אַ פֿאַר טעג, רייד.

אויפשאַרעניש — דאָס (די), ין. פּראַצעס פֿון אויפשאַרן (זיך).

אויפשאַרפֿונג — די, יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפשאַרפֿן.

אויפשאַרפֿן — טרוו. שאַרף אויף, גע-שאַרט. מיטאַמאַל, אומגעריכט (אָדער ווידער) מאַכן שאַרף. אַ דיפֿלאַמאַטישע באַציאונגען. מיט זיך = ווערן אויפֿגעשאַרט.

אויפשאַרצן — טרוו. שאַרץ אויף, גע-שאַרצט. אַרויפֿשאַרצן, אַרויפֿרוקן; פֿאַרקאַ-טשען אַרויפֿצו. אַ די אַרבל אין אַ הייסן טאַג אָדער ביי דער אַרבעט. אַ די פֿאַלעס פֿון דער קאַפּטע. „איר קוטן הובן זי אַן אויף צו שורצן“, בבא־בבד, 450. אַ דעם שטערן = אַרויסהיטן תּוצפּה, זיין אַן עזות-פּנים.

אויפשאַברן — [...שאַבערן] טרוו. שבר אויף, געשברט (גנבֿיםלשון). אויפֿברעכן, אויפֿ-האַקן, אויפֿרייסן. אַ אַ פֿעצקראַסע.

אויפשאַדנען — [...שאַדנען] טרוו. שדכן אויף, געשדכנט. צונויפֿשדנען, צונויפֿ-פֿירן ביידע צדדים; צונויפֿפֿאַרן. „אויפֿגעשדכנט אַ גליכע פֿאַר — לסוף, מע ריסט זיך די האַר“, סוו. אויך מיט זיך — אַ זיך מיט (פֿאַר) עמעצן.

אויפשאַוואַנג — דער, יען. פּו: ~ שוואַונק. גיכער, אימפעטדיקער אויפשטיג, אויפֿבלי, אויפֿקום. „עס איז ניט קיין צופֿאַל וואָס דער אַ פֿרענר פֿון חיבתֿ-ציון און דערנאָך פֿון פֿאַליטישן ציוניזם, האָט אויך אַרויסגערופֿן דעם אַ פֿון דער ליטעראַטור אין גלות“, אַפֿא, געטראַכט מיט עברֿיטישט.

אויפשאַוואַכן — טרוו. שוואַך אויף, גע-שוואַכט. מיטאַמאַל מאַכן שוואַך אָדער שוואַ-כער, אַ דעם דרוק.

אויפשאַוואַלן — אַ אויפשועלן. „אַ די פֿעל, אַ דער גאַרבערשטאַף זאָל ליכט אַררינדריג-גען“, וואולפֿ, האַנטביכל פֿאַר לעדעראַויס אַרבעט.

אויפשאַוואַנגערן — אױטו. יער אויף, גע-שוואַנגערט. שוואַנגערן הויך, טראַגן קאַנטיק. „און, זיך זאָג: עס וועט זיין אַ יינגל. זעט, ווי זי האָט שפּיציק אויפֿגעשוואַנגערט“, רייד.

אויף שוואַרץ — אַזוו פֿראַזע. אין דער אומרייענער, ניט-ענדגילטיקער פֿאַרעם. פֿריער מאַכן דעם פּלאַן, אָנשרייבן די קאַמפּאַנייע אַ ש, דערנאָך פֿאַרריכטן און איבערשרייבן. אָפּגעבן אַ ש, און זיך אויסריכטן אַ שוואַרצע מערכה. טוב: דער אויפשואַרץ. פֿאַרלירן דעם אַ.

אויפֿשוואַרצן — טרוו. שוואַרץ אויף, גע-שוואַרצט. 1. אויפֿפּונן מיט שוואַרץ; מאַכן ווידער שוואַרץ. אַ די שייך. 2. מאַכן ברוידיק, שמוציק. 3. מאַכן פּינטער, ביטער. אַ דאָס געמיט, דאָס לעבן.

אויפֿשוויבלונג — די, יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשוויבלען. אַן אַ פֿון איג-זעקטן.

אויפֿשוויבלען — אױטו, דריטפערזאָניק. בלט אויף, געשוויבלט. מיטאַמאַל זיך באַ-ווייזן אין אַ גרויסער צאָל און זיך באַוועגן (אַזוי אַז עס שווינדלט פֿאַר די אויגן). „אין די גאַסן שוויבלען אויף מאַסן“. „נייע פּנימער שוויבלען אויף פֿאַר די אויגן און צעריינען“.

אויפֿשווימען — אױטו. שוויים אויף, בין געשוואומען. [אין לז סירוב האָבן]. 1. שווי-מען פֿון אונטן אַרויפֿצו, אַרויפֿשויעמען. אַ ווי אַ קאַץ (גראַב) אַ ווי אַ שטיק דרעק.

2. אַרויפֿקומען אויבאָוויף, אויבאָנן. אַ אויפֿן (אין) זכרון, אַ ביי אַ דעפּאַטע. „אַט די פֿראַ-גע איז אַלעמאַל פֿאַר איר אויפֿגעשוואומען“, ספ, סודות. „אין אַ לאַנג פֿאַרשוואונדענעם שוין זינען אַ שפּרוך איז אויפֿגעשוואומען: הנותן לשכּווי בינה“, דוד האַפּטטיי, אין גלייב.

אויפֿשווינדלען — אױטו, דריטפערזאָניק. געשווינדלעט. אױטו, דריטפערזאָניק — זייער גיך זיך דריי-ען פֿאַר די אויגן, ביז עס נעמט זיך דרייען אין קאַפּ. די טאַנצדיקע פּאַרלעך שווינדלען אויף פֿאַר די אויגן און דערווייטערן זיך.

טרוו — צונויפֿקריגן דורך שווינדל. אַ אַ היפשע סומע.

אויפֿשוויינען — די, יען. פּראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשוויינן.

אויפֿשווייזן — שוויץ אויף, געשווייזט. אױטו — 1. אָנהייבן שווייזן; שטאַרק שווייזן. 2. ווי אין אַ באַר. 2. מאַכן אַן אָנשטעל אַז מען אַרבעט שווער. אַ ווי אויף דעם וואַלט די וועלט געשטאַנען. טרוו — אויפֿטאַגן עפעס דורך שווייזן, שווער אַרבעטן. אַ אַ שפּאַגל-נייעם פּלאַן.

אויפֿשוועב — דער, ין. אַקט אָדער רעזול-טאַט פֿון אויפֿשוועבן. אַן אַ פֿון נייע רעיונות.

אויפֿשוועבן — אױטו. שוועב אויף, גע-שוועבט. אָנהייבן זיך טראַגן אין דער לופֿט, פֿליען אַרויפֿצו. אַ טשאַטע פֿייגל שוועבן אויף צום הימל.

אויפֿשוועלן — אױטו. שוועל אויף, גע-שוואַלן (~געשוועלט). אויפֿגיין, אויפֿבלאָזן זיך; ווערן אויפֿגעפּווישט. „דאָס געהילץ שוועלט אויף אין וואַסער“. „די בייכער האָבן אויפֿגעשוועלט פֿון טרינקען ביר“, רייד. [מע קען ניט ניצן אַ אָנשטאַט געשוואַלן ווערן. מע קען ניט זאָגן: אַ האַנט, אַ פֿוס שוועלט אים אויף].

אויפֿשווענגערן — אַ אויפֿשוואַנגערן.

אויפֿשווענקונג — די, יען. פּראַצעס פֿון אויפֿשווענקען.

אויפֿשווענקען — טרוו. שוועק אויף, גע-שוועקט. אויך מיט זיך. דווי אויסשוועני-קען, אַ מיט בייטעם; ביז דער נייטיקער מאַס, היפּל מע דאַרף.

אויפשווערן — שווער אויף, ~געשוואַרן. אוטו — געבן עפנטלעך אַ שבוועה א' אויף אַן אמת. א' פאַרן געריכט. טרוו — אַרויפברענגן דער דורך אַ שבוועה (אַ שפּרוך), „ס'איז די אַלטע געשיכטע פֿון יענעם מקובל וואָס האָט מיט אַ שם זיך אַ גיסט אויפגעשוואַרן“, יח"ו אָס, בלומען און דערנער.

אויפשויבערן — טרוו. יער אויף, ~געשווי בערט. ברענגען האָר אין אומאַרדענונג (ווי זאָלן שטאַרצן אויף אַרויף), א' די האָר, די פאַטליע, די טשווע.

אויפשויבערן זיך — אוטו. ← דפּו. קומען אין צושטאַנד פֿון אויפּרענונג און אומאַרדענונג. „די מאַסע האָט זיך אויפגערווערט, אויפגע שויערט“, ש. גאַדינער, דער מענטש מיט דער ביקס, מאַסקווע, 1928.

אויפשוידערן — דער, יס (1), אַקט אַדער רעזולטאַט פֿון אויפשוידערן. „פֿאַר מלכהלען קען אַזאַ א' זיין אַ שטיק רפואה“, פ. רודאָ, טמו, 1953 II 20.

אויפשוידערונג — די, יען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפשוידערן (זיך).

אויפשוידערן — יער אויף, ~געשוידערט. אוטו — אויפציערן, אויפצאפּלען, זיך שטאַרק דערשרעקן, אויפגרוילן. „אַ צאפּל האָט געטאָן דער שטילער ייד פֿון אירע רייד און אויפגע שוידערט“, י. יאַנאַסאָוויטש, אַ סטוב אין שטעטל. טרוו — מאַכן מע (עס) זאָל שוידערן. „רהאָט זי אויפגעשוידערט“, אָפּא, לילי.

אויפשויומונג — די, יען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפשויערן (זיך).

אויפשויומען — שוים אויף, ~געשווימט. אוטו — זיך באַזיין פֿון אויבן מיט אַ שוים; אויפּקאַכן, אויפּזיין, אויפּברויזן. „די שזאה וואָס איז געוואַקסן צום מאַן האָט אויפגע שווימט אין איר“, אָפּא, טענצערין. „האַניק פֿון זיך-זעלבסט-באַוואונדערונג זאָל א' ביטער“, הל, יאַלטמאַדיש. טרוו — מאַכן עס זאָל שויערן. „דער חיינט שווימט אויף דעם ים“.

אויפשויערן זיך — דפּו. אויך: אויפֿ היצן זיך (ביז דער מדרגה אַז עס באַזינט זיך שוים אויף די ליפּן). „אַ הייס-בלוטיקער — אַז ער צעקאַכט זיך, שווימט ער זיך ממש אויף“, רייד.

אויפשויערן — טרוו. שוין אויף, ~געשווינט. אויך מיט זיך. אויפהיטן, אָפהיטן דורך שאַנעווען, זאַרנגן זיך. א' אַ מלבוש אויף יום טוב. א' זיך נאָך אַ האַרצאַטאַק.

אויפשויד(עווען) — טרוו. שווג(עווע) אויף, ~געשוונד(עווע)ט. גיך אַנשרייבן אַדער פֿאַר שטעלן אויף אַ שוונדישן אַפּן (אויסגערעכנט אויף אַ גראַפן אַדער פּרימטייון געשמאַק). א' אַ ראַמאַן אין שאַמערס גוסת. א' אַ כּינקע פּינקע פּיעסע.

אויפשוויבערן — טרוו. יער אויף, ~גע שוסטערט. 1. שלעכט טאָן די אַרבעט פֿון אַ שוסטער. א' אַ פּאַר אומגעלומפערטע שטיול. 2. פּאַרטאַטיש (און גיך) פֿאַרענדיקן אַ שטיקל אַרבעט. דוּז אויסשוסטערן, 23 ←.

אויפשוועלן — טרוו. על אויף, ~געשוועלט. צונויפגעמען מיט (אַרויפשאַרן אויף) אַ שוועל, לאַפּעטע. א' דעם מושב.

אויפשוורן — [...שווערן] טרוו. שורה אויף, ~געשוורט. (זעצערס, קאַווע) אַרבינגעמען אין אַ שורה. „מע זאַרף בניין דאָס קעפל כּדי עס אויפשוורן אין צוויי שורות“.

אויפשוווען — טרוו. ווע אויף, ~געשוור וועט. אוקר. אויפּקאַכן, אויפּבלעזען מיט אַ גערויש, ענלעך צו שור-שור. אויך מיט זיך. „שווועט אויף סיבעריכט זיך“, פּמ.

אויפשוורשקען — אוטו. קע אויף, ~גע שורשקעט. אָנהייבן שורשקען. דאָס זינדענע קלייד שורשקעט אויף בנים גיין. די בלעטער שורשקען אויף פֿון ווינט.

אויפשוורשקען — פּאַרמען און ב ← אויסשוש קען.

אויפשוושקען זיך — אוטו, קזוה. קע זיך אויף, זיך ~געשוושקעט. צונויפערען זיך שטילערהייט, שעפּטשענדיק. „עס האָבן אויפֿ געשוושקעט זיך די אַלע ברידער עלף, עס סווען זיך אַן אויער מיט אַ וואַנצע“, מאָל, דער מלך דוד...

אויפשוושקעניש — דאָס (די), זן. פּראָצעס פֿון אויפשוושקען (זיך).

אויפשוותפֿותן — [...שוועסן] טרוו. שותפֿות אויף, ~געשותפֿותט. שאַפֿן דורך אַ שות פֿות; צונויפֿירן, צונויפֿברענגען אין אַ שות פֿות. א' אַ קאַפּעראַטיוו. א' גנב מיט גולן.

אויפשוותפֿותן זיך — קזוה. ← דפּו. אַרביי טרעטן אין אַ שותפֿות. א' זיך, מאַכן אַ גע שעפּט חצי שלי, חצי שלך.

אויפשוואַלן — שטאַל אויף, ~געשטאַלט. נעגל. אוטו — ווערן האַרט ווי שטאַל. „דער הערנדיק אַזוינס, האָט זיין געמיט אויפגע שטאַלט“, רייד. טרוו — אויפֿהאַרטעווען, מאַ כּן האַרט ווי שטאַל. א' די הערצער פֿון די קעמפּערס. אויך מיט זיך.

אויפשוואַלצירן (זיך) — אוטו. ייר (זיך) אויף, (זיך) ~געשטאַלצירט. מיטאַמאַל אַרויס ווייזן שטאַלץ, גאַווה, פֿאַרריסטיקייט. א' מיט עפעס. א' (זיך), פֿאַררייסן די גאַז: מי דימה לי.

אויפשוואַמלען — פּאַרמען און ב ← אויס שטאַמען (מיט בייבאַטטיס: פּלוצלינג, אומגע ריכט).

אויפשוואַמלעניש — דאָס (די), זן. פּראָ צעס פֿון אויפשוואַמען (זיך).

אויפשוואַמען — אוטו. שטאַם אויף, ~גע שטאַמט. אָפּשטאַמען (וועגן עתיד). „ער שטאַמט אָפּ פֿון שקלאָף, אָבער פֿון אים וועט א' אַ גייער דור פֿרייע און שטאַלצע“.

אויפשוואַמפן — אוטו. שטאַמפּ אויף, ~גע שטאַמפּט. אַרויפלייגן אַ שטאַמפּ, שטעמפל. א' די קלעצער מיט אַ צייכן.

אויפשוואַנד — דער, זן. 1. רעוואַלט, מרידה. דער א' פֿון וואַרשעווער געטא. א' פֿון די חשמונאים. א' פֿון בריכוּבאַ. א' פֿון שקלאָף. אַן אַ קעגן דער צאַרישער מאַכט. אָנהייבן, אויפהייבן אַן א' אונטערדריקן אַן א'. „טוט מען אויס די שווערדן די פֿאַרהאַט טע גיך, נעמט מען קעגן א' פּילדערין“, אל וווּ יהודה המכבי נעמט אַ פּרוי. „אין פּוילישן

א' פֿון 1863 איז ער געווען... אַ פֿאַרברענטער פּאַליאַק, יר.

2. דאָס אויפֿשטיין פֿון שלאָף, „(מיט) אַ גוטן א' (אויף) דיר, מנין קינד? [מיט צערט לעכקיטי, אַ מוטער צו אַ קינד]. „(מיט) אַ גוטן א', מנין טייערער מאַן“ — „(מיט) אַ גוטן א', מנין ליב וויפּעלע“ [כאַראַקטעריסטי שיע וואָס פֿון שלום-ביתידיקן לעבן]. „אַ גוטן א' אויף אַלע, אַלע גאַטס באַשעפּענישן“, ממוס, שלמה. אָבער אויך איר. מיט חוקק, ווען מע שטייט אויף שפעט. „אַ גוטן א' דיר, קוים זיך אויסגעשלאָפֿן נאָך האַלבן טאַג“. „פֿון אַלע זינטן טראַגט מען אים אַנטקעגן: גוט מאַרגן, כאַמבער, אַ גוטן א' אויף אַיך, כאַמ בער“, מ. בורשטיין, ברויט און זאַלץ.

3. דאָס אויפֿשטיין פֿון קימפעט (ספעצ ווען מע האָט אַ מיידל) און די שמחה וואָס מע מאַכט פֿאַר אַ גינגעבויין מיידל (ווי אַ ברית פֿאַר אַ יינגל); דאָס אויפֿרופֿן צו דער תורה דעם פֿאַטער פֿון אַ גינגעבויין מיידל און דאָס מילדן דעם גאַמען פֿון דעם קינד. „דעם שבת, ווען דאָס ווייב שטייט אויף נאָך דעם קימפעט, קומט דעם מאַן אַן עליה. דער א' מעג אָבער אויך זיין אינדערוואַכן, נאָר דע מאַלט ווען מען לייענט“, חא. כב/א.

אויפשוואַנדלעך — דער, יס (און אויך אַן אַן ענדונג). וון זיך, קע, יס. פּ: ~שטענדל לעך. ווער עס באַטייליקט זיך אין אַן אויפֿ שטאַנד. די אים אין די וועלדער, אין די גע טאַס.

אויפשוואַנדעניש — דאָס (די), זן. קליי נער אויפֿשטאַנד; אָפּטער אויפֿשטאַנד. אויך מיט ביטול. „נאַטירלעך קענען די אין קעגן די עסטרייכער גיט באַשטיין“, ינפֿאָל, 1882, № 18.

אויפשוואַפֿונג — די, יען. פּראָצעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשטאַפֿן.

אויפשוואַפֿלען — טרוו. פּל אויף, ~גע שטאַפּלט. אַרויפלייגן איינס אויף דאָס אַנדע רע, ווי שטאַפּלען. א' אַ טיש אויף אַ טיש, אויפֿן טיש נאָך אַ טישלעך. א' זעק אין שפּיכלער.

אויפשוואַפֿלען זיך — אוטו. ← דפּו. אויפֿ הייבן זיך אין שטאַפּלען. „די בנינים שטאַפֿ לען זיך אויף הויך און העכער“.

אויפשוואַפֿלעניש — דאָס (די), זן. פּראָ צעס פֿון אויפֿשטאַפּלען (זיך).

אויפשוואַפֿן — טרוו. שטאַפּ אויף, ~גע שטאַפּט. 1. אַרביינגשטאַפּן, אַנשטאַפּן עס זאָל ווערן בולט, אויפֿגעפּווישט. א' דעם סעניק מיט שטרוי. 2. מאַכן לויז, אויפֿעפּענען וואָס איז פֿאַרשטאַפּט. א' אַ פּעסל חזין; א' דעם צאַפּן פֿון פּעסל. 3. פֿאַרריכטן, פֿאַרצירעווען אַ לאַך אין אַ שטריקען, אין אַ וועבונג (עס זאָל זיין לויטן גאַנג פֿון דער וועבונג). א' אַ זאַק, די קני פֿון די הויזן אַזוו.

אויפשוואַפֿעניש — דאָס (די), זן. פּראָצעס פֿון אויפֿשטאַפּן.

אויפשוואַפֿער — דער, יס. ספּעציעלע העקל נאָל וואָס מע ניצט בנים אויפֿשטאַפּן. 33.

אויפשוואַפֿירונג — די, יען. אונגיה. פּראָ צעס אַדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשטאַפֿירן. ספּעצ אויסשטייער. „מע האָט צוזאַמענגעלייגט אויף

א גון און א' און אן ארעמע חתונה געמאכט, עמוד היראה, חלק ששי, קאשווי 1866.

אויפשטאפירן — טרוה. פיר אויף, ~ (גע) שטאפירט. 1. צונויפגעמען, צונויפקלעבן, א' א פארמעגן, א' אלץ וואס מע דארף צו דער חתונה. 2. אויפשטאמפלען <.

אויפשטארבען — טרוה. כע אויף, ~ גע שטארבעט. אויפגעגען, אויפגעקען מיט א שטארבע, א שטויס, א' די טיר מיט די הער גער. א' עמעצן פון שלאף. מיט זיך — קווא. א' זיך מיט די הערנער.

אויפשטארצן — אטוה. שטארץ אויף, ~ גע שטארצט. בולט ארויסשטעקן זיך. "דער בארג שטארצט אויף פון דער ווינט", א' ווי א בארג, א' ווי א טארגע פלעקער.

אויפשטארקונג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטארקן (זיך).

אויפשטארקן — טרוה. שטארק אויף, ~ גע שטארקט. אויך מיט זיך. אויפגעשטיקן, מאכן שטארק(ער), א' די פרינדשאפט פון די פלעקער, א' זיך מיט א שנעפסל, א' זיך ניט אריינצופאלן אין יאוש.

אויפשטארקען — א' אויפשטארקען.

אויפשטודירן — טרוה. ייר אויף, ~ געשטודירט. היידער (פונדאסני) שטודירן, לערנען; שטודירן ביז דער נייטיקער מדרגה, א' וואס ער האט שוין פארגעסן.

אויפשטויבונג — די, ען. אקט אדער רע זולטאט פון אויפשטויבן.

אויפשטויבן — שטויב אויף, ~ געשטויבט. אטוה — אויפהייבן א שטויב, א' ביים ראמען די שטוב, טרוה — באדעקן עפעס מיט שטויב. "די קאפיטעס פון די...סוסים האבן אויפגע שטויבט דאס שטעטל און עס האט אויסגעקוקט ווי [דאס שטעטל] ליגט אין רויך", י"ט, טמז, 1960 XII 16.

אויפשטויבן זיך — אטוה. שטויב זיך אויף, זיך ~ געשטויבט. (וועגן געוויקסן) פאר בינדן זיך דורך (מיט) ספארן.

אויפשטויבונג — די, ען. פראצעס פון אויפשטויבען.

אויפשטוינען — אטוה. שטויבן אויף, ~ גע שטוינט. מיטאמאל, פלוצלינג ווערן פאר וואנדערט, פארחדושט. א' פון אומגעריכ טע גיטן.

אויפשטויסן — דער, זי. אקט פון אויפשטויסן, גרעפט, גרעפן.

אויפשטויסונג — די, ען. אקט אדער רע זולטאט פון אויפשטויסן (זיך).

אויפשטויסן — שטויסן אויף, ~ געשטויסן. אטוה — אויפקומען, זיך טרעפן (וועגן שלעכ טע זאכן), "צווישן דעסין זענין מיר אליר האנד ווירד ווערטיקייט אונ צורת פון מניי קינד... אויף גישטויסן", גה 273.

טרוה — 1. אויסשטויסן, אנטשויסן היפל עס איז נייטיק, א' צימ(ע)רינג אויף חרוסת.

2. צונויפשטויסן, צונויפקלאפן, א' איינעם מיטן אנדערן. 3. ארויפשטויסן, א' א שטיין אויפן בארג, "זיי האבן מיך אויפגעשטויסן אויף דער בינע, האב איך שוין געמוזט עפעס זאגן", רייד. 4. מאכן מע זאל ווערן אנגע

שטויסן, ברונג, צעקריגט. א' א פרינד אויף א פרינד. 5. אוועקשטויסן, אוועקלאפן פון ארט. א' א שטיין פון וועג. 6. אומפ. ארויפ קומען פון מאגן (וועגן א גאז, א גרעפן). עס שטויסט מיך אויף נאכן פלעטן מיטאג.

אויפשטויסן זיך — אטוה. < דפו. 1. צו גויפשטויסן זיך; שטויסן איינער מיטן אנדערן, זיך א' ווי א באק מיט א באק. 2. זיך צו פליק טרעפן, זיך א' אויף דער גאס. 3. הא פן קאפליקטן, (שארפע) איבערריידן, ...זיך א' מיטן חזון, פארואס ער שרייט ניט אויס דעם קידוש מיטן גאנצן פוח", קמ, 1870, № 22, "איר קענט נישט און איר דארפט נישט זיך א' מיט די דאזיקע וואס דערלאנגען אמאל א קלאפ", ממוס, קליאטשע, אויך מיט זוגתי פייגע תחיה האבן מיר דאס ערשטע יאר נאך דער חתונה זיך אויפגעשטויסן", פריג, יוחנן מלמדס מעשהלער.

אויפשטויסן זיך — אטוה. < דפו. ווערן אויפ געטרייסלט, אויפגערועדערט, צעקאכט, צעצא רנט.

אויפשטיין — דער, ען. נעגל. אקט פון אויפשטיין (פארשיידענע צב). "דער אירוף פון דער נאטור", נאד.

אויפשטיינאנג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטיין, "קומך — און אין אלע רואונג און ציאונג פון ישראל זאל זיך זיין א", יוצר ליו"ב, ח"ב, פיעטריקאוו, 1885.

אויפשטייגן — דער, זי. אקט אדער רעוולוטא פון אויפשטייגן, אויפגאנג, אויפשטאונג אן א' ביזן שפיץ בארג, אן א' אין די פרייזן, "פארן א ליד אונז, ווי אן א' צו גאט", דא, ידאס ליד פון מענטשן, "הער צינדט אן די סטראפן אין א' פון פרייז", הל, זי שעה פון גענאד, "די ליטעראטור דא איז ראוי געווארן אנגעשטעקט צו ווערן מיט אן א'אילוייע", ב. ריווקין, גרונט טענדענצן...

אויפשטויבן זיך — אטוה. < דפו. צונויפ שטויבן זיך; ארויפשטויבן זיך, א' זיך אלע צוזאמען אין איין גרופע.

אויפשטופער — דער, ס. וו נב. ווער עס שטופט אויף, טפעצ 33; אינטריגאנט, אויפ העצער, "און דעם המן הרשע וואס ער איז דער גאנצער א' פון דער זאך זאלסטו אים ערלעך באצאלן", מדרכים חלום, לעמבערג 1889.

אויפשטוקאטורעווען — טרוה. עווע אויף, ~ געשטוקאטורעוועט. פארריכטן מיט שטוקאטורעקע.

אויפשטוקעווען — טרוה. שטוקעווע אויף, ~ געשטוקעוועט. 1. צונויפשטעלן פון שטיק לעך, א' א מלבוש פון שטיקלעך און ברעק לעך. 2. צונויפנעמען דאס נייטיקע מיט שוועריקייטן, מיט קאפדרייעניש. "א' דעם שבת = צונויפריגן אלץ וואס מע דארף אויף שבת. 3. צונויפרינדן, מאכן דעם קאנ טאקט. "ביז איך האב אויפגעשטוקעוועט דעם טעלעפאן...", ש. ברענמאן, דורך קריג און רעוואלוציע ו. 4. אויפגאן, אפטאן שטוקעס, שטיקלעך, מעשים, א' קונצן.

אויפשטורבען (זיך) — א' אויפשטארבען (זיך).

אויפשטורעם — דער, ס. נעגל. אקט אדער רעוולוטא פון אויפשטורעמען, דער פוח פון א', "און זע אין פאנצערל אן א' פון וועלטן", הל, א בלאט אויף אן עפילבוים.

אויפשטורעמדריק — אדי. וואס שטורעמט אויף; וואס איז פעאיק, ראוי אויפצושטורע מען, איע געשעענישן.

אויפשטורעמונג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטורעמען, די א' פון ליינדגשאפטן.

אויפשטורעמען — עס אויף, ~ געשטור רעמט. אטוה — מיטאמאל (פלוצלינג, ווי

דער) אנהייבן שטורעמען, בושעווען. דער ים שטורעמט אויף. די רעוואלוציע שטורעמט אויף. "...האט אויפגעשטורעמט א געשריי: פארשטיינט אים... סקילה! סקילה!", הר, אין שאטן פון מען בוים. טרוה — מאכן שטורעמ יק; אויפרודערן, דער ווינט שטורעמט אויף דעם ים. א' די געמיטער, "עס איז צו אנדו הינט א ספעציעלע פראגראם פון די בארימ טע קונצומאכערס וואס האבן אויפגעשטורעמט די וועלט", נאד.

אויפשטורעמען זיך — אטוה. ווערן אויפ געטרייסלט, אויפגערועדערט, צעקאכט, צעצא רנט.

אויפשטיין — דער, ען. נעגל. אקט פון אויפשטיין (פארשיידענע צב). "דער אירוף פון דער נאטור", נאד.

אויפשטיינאנג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטיין, "קומך — און אין אלע רואונג און ציאונג פון ישראל זאל זיך זיין א", יוצר ליו"ב, ח"ב, פיעטריקאוו, 1885.

אויפשטייגן — דער, זי. אקט אדער רעוולוטא פון אויפשטייגן, אויפגאנג, אויפשטאונג אן א' ביזן שפיץ בארג, אן א' אין די פרייזן, "פארן א ליד אונז, ווי אן א' צו גאט", דא, ידאס ליד פון מענטשן, "הער צינדט אן די סטראפן אין א' פון פרייז", הל, זי שעה פון גענאד, "די ליטעראטור דא איז ראוי געווארן אנגעשטעקט צו ווערן מיט אן א'אילוייע", ב. ריווקין, גרונט טענדענצן...

אויפשטויבן זיך — אטוה. < דפו. ווערן אויפ געטרייסלט, אויפגערועדערט, צעקאכט, צעצא רנט.

אויפשטיינאנג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטיין, "קומך — און אין אלע רואונג און ציאונג פון ישראל זאל זיך זיין א", יוצר ליו"ב, ח"ב, פיעטריקאוו, 1885.

אויפשטייגן — דער, זי. אקט אדער רעוולוטא פון אויפשטייגן, אויפגאנג, אויפשטאונג אן א' ביזן שפיץ בארג, אן א' אין די פרייזן, "פארן א ליד אונז, ווי אן א' צו גאט", דא, ידאס ליד פון מענטשן, "הער צינדט אן די סטראפן אין א' פון פרייז", הל, זי שעה פון גענאד, "די ליטעראטור דא איז ראוי געווארן אנגעשטעקט צו ווערן מיט אן א'אילוייע", ב. ריווקין, גרונט טענדענצן...

אויפשטויבן זיך — אטוה. < דפו. ווערן אויפ געטרייסלט, אויפגערועדערט, צעקאכט, צעצא רנט.

אויפשטיינאנג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטיין, "קומך — און אין אלע רואונג און ציאונג פון ישראל זאל זיך זיין א", יוצר ליו"ב, ח"ב, פיעטריקאוו, 1885.

אויפשטייגן — דער, זי. אקט אדער רעוולוטא פון אויפשטייגן, אויפגאנג, אויפשטאונג אן א' ביזן שפיץ בארג, אן א' אין די פרייזן, "פארן א ליד אונז, ווי אן א' צו גאט", דא, ידאס ליד פון מענטשן, "הער צינדט אן די סטראפן אין א' פון פרייז", הל, זי שעה פון גענאד, "די ליטעראטור דא איז ראוי געווארן אנגעשטעקט צו ווערן מיט אן א'אילוייע", ב. ריווקין, גרונט טענדענצן...

אויפשטויבן זיך — אטוה. < דפו. ווערן אויפ געטרייסלט, אויפגערועדערט, צעקאכט, צעצא רנט.

אויפשטיינאנג — די, ען. פראצעס אדער רעוולוטא פון אויפשטיין, "קומך — און אין אלע רואונג און ציאונג פון ישראל זאל זיך זיין א", יוצר ליו"ב, ח"ב, פיעטריקאוו, 1885.

אויפשטייגן — דער, זי. אקט אדער רעוולוטא פון אויפשטייגן, אויפגאנג, אויפשטאונג אן א' ביזן שפיץ בארג, אן א' אין די פרייזן, "פארן א ליד אונז, ווי אן א' צו גאט", דא, ידאס ליד פון מענטשן, "הער צינדט אן די סטראפן אין א' פון פרייז", הל, זי שעה פון גענאד, "די ליטעראטור דא איז ראוי געווארן אנגעשטעקט צו ווערן מיט אן א'אילוייע", ב. ריווקין, גרונט טענדענצן...

אויפשטויבן זיך — אטוה. < דפו. ווערן אויפ געטרייסלט, אויפגערועדערט, צעקאכט, צעצא רנט.

למדן, פּוּקח עורֿים, שקלאָו 1832. פֿאַר מנחה זאָונען מוז מען וואָשן די הענט, אָפֿילו ווען זיי זענען רייך און אָפֿילו [ווען] מע שטייט ערשט אויף פֿון לערנען, חא, נב/א. „גיש קשה — האָט מיר די קלאַטשע נאַכגעשריגן — אַז איך פֿאַל, שטיי איך אויף, ממוס, קלאַטשע. „האַרן אַנערליכר קען נאָך זיבן מאָל אום פֿאַלין און היידר אויפֿשטיין, מט. משלי תקע־, כה, 16. „זיך צעצאַלט פֿאַרן מיטאָג... איז [ער] אויפֿגעשטאַנען פֿון טיש מיט אַן אויסגעלעט ביכל, שט, 22 אַנדזענדע שטערן וו. בפי אַ שבעה; איך זאָל אַזוי אַ פֿון דעם אָרט ווי... „איך וויל ניט געזונט פֿון פֿלאַץ א״...“ טענדזאָו. 354. אין קללות: פֿאַלן זאָל ער און ניט אַ! ניט דערלעבן (פֿאַרשפּאַרן) זאָל ער אויפֿצו־שטיין! [23←].

2. אויפֿכאַפּן זיך פֿון שלאָף און פֿאַרלאָזן דאָס געלעגער. „אַז מע לייגט זיך הונגעריק, שטייט מען אויף שלעפּעריק, שו. „ווער עס לייגט זיך מיט אַ הונט שלאָפּן שטייט אויף מיט פֿליי, שו. אַ לעבֿות הבורא. *בנים לייגן זיך און בנים אַ = תמי, אַצמאַל. „אַז אַך און וויי דיר, יידעלע! פֿון זינט דו שטייט אויף ביז דו לייגסט זיך — ווייסטו ניט פֿון קיין חיישעה, רק דו לנדסט יסורים, ממוס, צוריק אַהיים. *לייגן זיך ווי אַ לעמעלע און אַ ווי אַ לייב = פּלוצעם ווערן מוטיק, קעמפּעריש. אַ באַור (קאַיאָר) = מיט די ערשטע שפּראַצן אויף טאַג. אַ ווען גאַט אַליין שלאָפּט נאָך (שפּאַסיק וועגן אַ גען פֿאַר). אַ פֿרי, ווען די הענער קרייען, כעלות השּׁח; ווען עס בלאַזט אויף טאַג, ווען עס שאַרעט אויף טאַג, מיטן טאַג צוגלנפֿן. אַ צו חצות = צוועלף בינאַכט, צו תּפֿילה און קלאַג אויפֿן חורבן בית־המקדש. „איז אויפֿגעשטאַנען צו חצות...געוויינט און געקלאַגט אויף חורבן בית־המקדש, ממוס, בִּישִׁיבָה של מעלה. אַ צו סליחות = א) צו זאָגן סליחות. „אַז ערב יום־כּפּור פֿריא שטיא אויף צו סליחות, לוז דיר זען קיין מיא, שו וו. ד. „אבר מיר (אשכּנזים) האבן דען (סדר) דאש מיר אויף דאש אַליר וויגיגשט פֿיר טאג פֿאַר (ראש השנה) אויף שטיין (סליחות) צו זאָגן, קהלת שמה, אַמטש 1744, עג/ב. „דער שמש אין פֿרידן געהאַט האָט זען סליחות צו וועקן די יידן צו אַ צו סליחות, אַר, דער שמש וועקט; ב) בכלל פֿרי אַ כּדי שווער צו אַר בעטן. „זי וואַר אויף גישטאַנדן איין שטונד בור טג, בבא־בבול, 616. דא זיין די וועכטר מחויב אויף צו וועקן אחד או שנים פֿון דיא ממונים אויף זיא זיין מחויב תּכּף אויף צו שטיין, תקק. „דא זאגט דען [וירט: עז איז וואל צייט שלאפן צו גיך, ווען איר וואלט יוא מאַרגן פֿריא אויף שטיין, ספּר משלים קוא בול. מט/א. *א אויף דער לינקער זנט = אַ אין אַ שלעכטער שטימונג, אַ ביזער, ניט אויסגע־ שלאפן [מע שלאָט אפּן אויף דער לינקער זנט, אין שלאָף קערט מען זיך איבער]. *א מיטן לינקן פֿוס פֿון בעט = דו און אויך זיך אַרומקריגן [דעם ערשטן טריט זאָל מען שטעלן מיטן רעכטן פֿוס].

אויפֿן געלעגער. זן. „...ער למחרת אום קלאַג ג [= דרש אַזייערן] איזט אויף גישטאַנדין אוב, „איזט גיועסין אוב, „גה, 61. 4. איבערקומען אַ קראַנקייט און פֿאַרלאָזן די קראַנקגעט. אַ פֿון אַ שווערער קרענק, „מע טאַר ניט הייסן אַ געזונטן זיך לייגן און אַ קראַנקן א״, שו. „קרויט און בוריקעס האָבן זיך אויפֿגעמינטערט... ווי מענטשן וואָס שטייען אויף פֿון אַ גרויסער חולאת, לדב, 440. „די שטאַט איז נאָר וואָס פֿון דער מאַדנער טיפּוס־קרענק אויפֿגעשטאַנען, פֿבוול טיט, אַט דאָס זענען מיר. אויך: אַ פֿון קימפּעט.

5. היידער לעבעדיק ווערן. אַ חתימה־מתים. אַ פֿון קבר חתימה־מתים = איבערקומען גרויסע סכּנה, שווערע קראַנקייט. *ער וועט שוין קיין (צו) חתימה־מתים ניט אַ = אַזוי טיף ליגט ער אין דער ערד, דה ער וועט שוין ניט אויפֿגעריכט ווערן, ער איז פּולקום באַג־קראַט, איז אַ פֿאַרפֿאַלענער אַט. „אַז מע באַגראַבט לעבעדיקערהייט, קען מען קיין חתימה־מתים ניט א״, שו. קללה: „דער רוח מעג טאַקע כאַפּן דעם ממזר, ער זאָל קיין חתימה־מתים ניט א״, ממוס, פֿישקע. „און אַלע פֿון גרויס ביז קליין וועלן פֿון טויט שוין אַ — וועט איטלעכער מונן לויפֿן בפי זיי דעם טלית אויסקויפֿן, עט, משלים. „און שטייען ווען די יאָרן אויף פֿון קבר פֿון פֿאַרמאַכטן...“ טענ, באַגראַפּענע לנדן. ידען טאַטע (רבי אט) זאָל פֿון קבר אַ און זיך זען (אַנקוקן), וואָלט ער זיך צוריקגעלייגט — אַזוי שלעכט ביסטו זיך אַזוז, אַזוי פֿיל צער וואָלט ער געהאַט פֿון דיר.

6. אַן אָפֿלייגן זיך נעמען צו עפעס, מיט אַנטשלאָסנקייט דורכפֿירן נדי טואונג ווערט אויסגעדריקט אין צווייטן ווערב. אינגאַנצן ווי אין און פֿון לק: יקם אַזי ויאכל (ברא־שית, כו, 31) — מש, 1/17. „ער זאָל אויף שטיין; אַזוי אויך אין אַנדערע פֿאַרטייטש־גען; אַזוי אויך תּי: „דאָ מין פֿאַטער אַ און עסן]. „אויב תּיכּף באַרזי אף אויף געשטנדין אויב זיין ח־ מאות היידר אַזועק גיטראגין, גה, 342. „אויב דיא לויס זיינן אויף גישטאַנדין אויב האָבן אום גיבראַכט אלי רשעים...“ נצו, בראשית, יז/א. „דא איז אויף גישטאַנדין רבי אלפּס אונ האט דען תּלמוד אן גישיבן קערצער, לוט, 2/135. „שטאַרקער גאַט ישר־אלס, שטיי אויף, שוויג ניט מער, ממוס, שירה. „שטייט אויף, יידן... און לכו ונלכה — לאַמיר גיין!, שט, אַלט־נב כּתריעווקע.

7. אַגהייבן זיך (וועגן ציט). אַ גוטע, גליק־לעכע אַזוז, אַ שלעכטע, שרעקלעכע אַזוז צייט וועט אַ אַ ניעע תקופּה, אַ ניעער פּעריאָד שטייט אויף. „אַ שלעכטע צייט איז אויפֿגע־שטאַנען אויף דער וועלט, איבער דער ערד זענען נאָר וואָס דורכגעגאַנגען די מלחמות פֿון גוג און מגוג, אַש, תּהלימ־יוד. „אַ ניעער דור איז אויפֿגעשטאַנען וואָס שרעכט גישט מער קיין מעשה־ביכלער, דוד פֿרישמאַן, קליי־ניקייטן, טראַנאַו 1894.

8. אויפֿקומען, אויספֿורעמען זיך אין דער איגעווייניקסטער וועלט. זכּרונות שטייען אויף.

נייע מחשבות, רעיונות, טראַכטענישן אע וועלן אַ. „בפי יאָסלעלען אין דער מחשבה שטייען אויף די אַלע שיינע בילדער פֿון אַמאַל, שט, יאַטעלע סעלזאָוויי. 9. אויפֿקומען, אויספֿורעמען זיך אין דער דרויסנדיקער וועלט (בלויז וועגן נאַטור־דער־שנינגען מיט פּוה, מיט אימפעט). עס שטייט אויף אַ געוויסער (אַ וויגט, אַ שטורעמוויגט). „אַזוי האָבן זיי געזעגלט... ביז פּלוצלעם איז אויפֿגעשטאַנען אַ שרעקלעכער שטורעמוויגט, ממוס, מסעות. „דער ים וויגט זיך, און פֿון רונצלען וועלן אַ וואָלן וואָס וועלן שלינגען שיפֿן, פּרץ, ינסים אויפֿן ים.

10. אויפֿקומען און באַווייזן זיך ווי אַ ניש (בשמיכות מיט אַ ניעעם מענטשן וואָס איז דער גורם פֿון ניש), אַינגאַנצן ווי אין און פֿון לק: יקם מלך חדש (שמות, א, 8) — תּי: „איז אויפֿגעשטאַנען אַ ניעער מלך“ און אַזוי אויך אַלע פֿריערדיקע פֿאַר־טייטשונגען. „און עס איז ניט אויפֿגעשטאַנען אין ישראל נאָך אַזאַ גבֿיא ווי משה, תּי, דברים, לד, 10. „און אז קבֿי־האָט גיוועהין עש ווערין אויף שטיין דורות רשעים... האט ער דאש גרושה ליכט בהלטיין, נצו, בראשית, ג/ד. „אַלי האַלטיין שוין בצייטן מיט דעם יונגן וואָס וועט נאָך אים אוף שטיין, מט, קהלת תקע־ט, ד, 15 [= אשר יעמד תּחתיו]. „אין פֿאַרלויף פֿון עטלעכע יאָר ביז די ניעע מאַכט איז אויפֿגעשטאַנען...“ לדב, ס״ו. „אויב עס וועלן אַמאַל בפי אַיך אַ גאַועטן־שרעכער צו פֿאַרענטפֿערן אַיך פֿאַר די אומות העולם...“ ממוס, קלאַטשע. *עס איז אויפֿגעשטאַנען אַ (נייער) המן = אַ (נייער) שונא־ישראל האָט זיך באַווייזן און איז אַרויסגעטראַטן קעגן יידן.

11. זיך שטעלן (אַרויסטרעטן) קעגן עפעס אַדער עמעצן. אַ קעגן אונטערדריקונגען, אַ אונטערדריקערס. אַ אין נאַמען פֿון (צוליב, לשם) אַ גרויסן ציל. „...געזען אַז איך וויל זען רצון ניט טאַן, איז ער אויף מיר אויפֿגעשטאַנען ווי אַ רוצח די מעשה מיט גוואָלד צו טאַן, פֿאַוויר, גדולת יוסף. „היננטי קע ביטערע אַרן, ווען סע שטייען אויף אויף אונדו אַזוי פֿיל מויקים און ביזען מחבלים...“ ממוס, צוריק אַהיים. *עס איז הימל עפֿן זיך; אַ ברודער שטייט אויף אויף אַ ברודער, שט, פֿון כּתריעווקע.

12. אַרס. פֿאַרשטיין; זען דער רעזולטאַט. היזק אַדער רווח קען אַ פֿון עסקים. „...ער ע״ה גיוואושט האט דאן אים קיין רווחי גאר אויף שטיין, גה, 123.

13. אַרס אַזועקשטיין; זיך ניט באַטייליקן [אויפֿהייבן זיך און אַזועקניין פֿון אַן אסיפה, פֿון אַ וועד]. „אויב אין דען ענינים זולין מוויזן אויף שטיין אַלי קרובים, אַפֿי שלישי בשלישי... דו די נימנט זולט נחשד זיין, תקק.

אויפֿשטייערן — דער, ס״ו ונן יין, יקע, ס״ו. ווער עס וואַכט אויף, שטייט אויף פֿון שלאָף. „ווער עס האָט אַ שם פֿאַר אַ פֿרינען אַ דער מעג ביז צוועלף אַזייער אין בעט ליגן, שו. פּרץ איז געווען אַ פֿרינען א״, מאַרק שוויי.

אויפֿשטייערן — אַ אויסשטייערן.

אויפשטייערן זיך — אנטון. ער זיך אויף, זיך געשטייערט. מיטן אייגענעם גוטן חילון זיך מחתייב זיין אריינטראגן לטובת דער מלוכה, אינסטיטוציע אע א געוויסע סומע געלט, פראדוקטן אע. א זיך מיט א טאג ארבעט לטובת די געליטענע.

אויפשטייערונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפשטייען (זיך). א פון בלוט געפעסן.

אויפשטייען — טרוה. שטייף אויף, גע- שטייטל. 1. מאכן שטייפער, א דעם קנופ, ער זאל זיך ניט אפלאזן, א דעם מוט צו קעמפן. 2. צוגעבן קראכמאל (בשם וואשן) און מאכן שטייף, א ז וויסע מאגישקע.

אויפשטייען זיך — אנטון. א דפון. פון זיך ווערן שטייף, דאס נאסע וועט שטייט זיך אויף אויפן פראסט.

אויפשטייען — אנטון. שטייגן אויף, גע- שטונקען. מיטאמאל אנהייבן ארויסגעבן א שלעכטן ריח. א אז ס'זאל פארקאפן דעם אטעם.

אויפשטייען — אנטון. שטייף אויף, גע- שטייט. מיטאמאל (וידער, פונדאסניג) אג- הייבן שטייף, זיין ווי קאטינקעס און פלוצעם א אין קלאס בעתן לימוד.

אויפשטייען — טרוה. שטייף אויף, געשטייט. פטם. אונטערשטיצן, אונטערהעלפן ביזן גע- העלפן ווערן. "איך האב אים אליין אויפגע- שטייט און געבראכט צו א פלינגעם ווארשאט", רייד.

אויפשטייען זיך — א דפון. זיך סומן זיין, פאלאזן זיך. א זיך אויף א פרינגע. א זיך אויף א השערה. א זיך אויף וואס דער האט געהערט, אז יענער האט געזען.

אויפשטייען — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפשטייען א וו. קעלפן.

אויפשטייען I — טרוה. שטייגן אויף, גע- שטייט. אויך מיט זיך. צונויפשטייען, צו- גויפדיקן, צונויפפרעסן. א א פולע שטוב מענטשן ווי הערינג אין א פאסט. א זיך אין א קעמערל די על די.

אויפשטייען II — טרוה. א דפון. אויסשטייען, אויסהעפטן, אויסנייען ווייל עס איז נייטיק, א בלומען אויף א סערוועט, אויף א העמד.

אויפשטייען — דאס (די), זן. געווער- דיקער פראצעס פון אויפשטייען (זיך). אויפ- רייקן (זיך), אויפפרעסן (זיך).

אויפשטייען — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפשטייען (זיך).

אויפשטייען — טרוה. שטייגן אויף, גע- שטייט. 1. אויפגעציען דורך שטייען, א א מכה, א בלאטער. א דעם בלאטער = רע- אליסטיש (אדער ברונטאל) ווערן אין וואס עס באשטייט דער קאנפליקט, די אינטריגע, די ניטגעוונטע סיטואציע (און מיט דעם פאר- בעסערן). 2. אויפשטייען, א א פיש אויף א שפיר, א א פלאטערל פאר דער קאלעקציע.

א עמעצן אויפן בליק = קוקן אגגע- שטרענגט (חוצפהדיק) אויף עמעצן, יענער זאל עס באמערקן. "טרייענע אויגן זיינע, זיי שטעכן אויף מיידלעך אויף זייער בליק",

3. צונויפנייען באפונדיק, ווי סיניט איז. א דעם גוואלדריס. 4. אויפקרייזן. "אויפן צינגל [פון דער וואגשאלן איז געווען אויפגעשטאכן איר אייגן הערצל", פרא. 'ס'הערצל צאפלט. 5. אויפקארטיקן באפון צונגען, אווארן אע דורך ארויסציען מיט דער גאדל פדעם פון געוועב. 6. פיקירן, ער- גערן. א עמעצן אויף טריט און שריט.

אויפשטייען — דאס (די), זן. געווי- ערדיקער) פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפ- שטייען.

אויפשטעלן — דער, זן. אקט אדער רעזול- טאט פון אויפשטעלן (פארשיידענע בא). א פון נאך א גארן. א פון אינדוסטריע. "ער האט פסיכיש איבערגעלעבט דעם א פון יידישער מלוכהשאפט", אפא, געטראכט מיט עבר- טיטש. א' בעט (ל) = בעט וואס איז בייטאג צונויפגעלייגט און ווערט אויפגע- שטעלט צום שלאפן. "די דריי דאלאר א חודש דירה-געלט פאר שלאפן אויף אן א ביי א לאנדסמאן", י. האראוויץ, טמו, 1957 וו 2. א' טיש (ל).

אויפשטעלונג — די, ען. פראצעס אדער רעזולטאט פון אויפשטעלן (זיך). די א פון א געביידע. די א פון גוטע באצייאונגען צווישן שכנים.

אויפשטעלן — טרוה. שטעלן אויף, גע- שטעלט. 1. פון א ליגנדיקער (אדער א זיגנ- דיקער) פאזיציע אריינברענגען אין א שטיי- ענדיקער. א דאס קינד פארן הענטל. א א געפאלענעם = אויך: העלפן אין גויט (העלפן זיך שטעלן אויף די פיס). א' מיט (פאר) די אויערן = א מיט א סך מי, מיט גרויסער אגשטרענונג. "איז ביכולת אויפצוהייבן דעם קאפ הויך און אויפצושטעלן א טייל פונעם גוף אויך", ממוס, שירה. "ווי ער שטעלט אויף א גארב", דרעיט, פו/א. 2. העלפן, מעג- לעך מאכן מע זאל קענען אויפשטייען פון בעט נאך א קראנקייט. ברכה: "דער גוטער דאקטער אין הימל זאל אייך א". "ס'איז טאקע נאך א נס וואס דער יונגער דאקטער האט מיך אויפ- געשטעלט", רייד.

3. אויפשטעלן, שטעלן פון אויבן, ארייפ- צו. א די אנטענע אויפן דאך. א א מצבה, א שטיין אויפן קבר. "אז מע דארף א א קוי- מען איז א סימן אז עס איז פארזאן א רויך", שוה. "צוקאפנס פון זיין גרוב אויפגעשטעלט א שטיקל ברעטלי, מל, זיבן ברידער. [ער] האט אויפגעשטעלט דעם קאלנער פון האלבן פעלצל", אפא, ראמאן פון א פערדינג.

4. אויפשטעלן אויפן טיש, דערלאנגען צום עסן, מכבד זיין, טראקטירן. א אלע גוטי- קייטן פאר די געסט. "טוט מן אים אויף שטעלן איין האדן ברייט, עס מאגן זיין צעהן געשט אדר צווייא", אשכנז. "וואן אבר דיא סעודה אן דער וואכן גהאלטן ווירט, שטוהט פרייא לבעל-הסעודה אן שטאט [= אגשטאט] פיש בשבת מיט וופן אונד הינר אויך קאלא- טשן אויף צו פראטעלין", פראגער תקנות קעגן לוקסוס, תקכ"ז [ייבא 1].

5. אויפהייבן, ארויסשטעלן (וועגן די גלי- דער פון גוף, אין אידיאמאטישע אויסדרוקן).

א די אויגן, א פאר אויגן = אג- קוקן מיט חידוש, פארהאונדערונג אדער בא- גיטטערונג. "וועט ער א אויף אייך זינע שיינע, שווארצע יידישע אויגן", שט. אין שטורעם. "וואס הייסט: עס גרילצט? — האט דער חזן דערשראקן אויפגעשטעלט די אויגן, אר. 'פאלארן דעם קול. א די אויערן = מיט זינגער, מיט אינטערעס זיך צוהערן. "ער האט אויפגעשטעלט די אויערן, הערנדיק בנימינס רייט וואס האבן געבראכן דעם מוח", ממוס, מסעות. "דאס שקאפעלע האט אויפגע- שטעלט די אויערן [צו הערן בעש"ס ווער- טער], געווארט", ייט, טמו, 1959 וו 5. א' מויל און אויערן (שפאטיק: נאז און אויערן) = זיין גאר שטארק פארחידוש בשם הערן עפעס. "ס'איז געשען א מעשה, טאקע מויל און אויערן אויפצושטעלן", פרא, יד טויטע שטאט. "ביידע, דער בעל-הבית און דער מחבר, האבן אויפגעשטעלט מויל און אויערן", שט. ארעמע און פריילעכע. א' א האנט = אויסשטרעקן די האנט צו בעטן נדבות. "ארעמע-לעבט...אידער זיי זינקען און מו- זן אפלייגן די יבושה די האנט אויפצושטעלן", קמ, 1866, № 10. א' דעם גראבן פיינגער = זיך אריינלאזן אין א חקירה. "דער ישיבה בחור ליגט אים אויפן פנים...רעדט הויך... אויפשטעלנדיק דעם גראבן פיינגער". "שטעל גיט אויף דעם גראבן פיינגער, זאג קורץ וון שארף", רייד. א א פיינגער = מתרה זיין, סטראשען. "רופט ער זיך אן אויפשטעלנדיק א פיינגער... מיט א התראה", ממוס, ווינטשפ. א' א פויסט, א קולאק = סטראשען מיט קלעפ. "טפו זאל עס ווערן אינגאנצן! = זאגט דער אשמדאי, אויפשטעלנדיק ביידע קולא- קעס", ממוס, קלאטשע. א' די פלייצעס פאר עמעצען. פארטיידיקן, זיך אגנעמען יע- נעמס קרייזען. "זאל ער טאן וואס ער וויל, ער איז שוין גיט קיין מלופס-קינד, איך וועל פאר אים די פלייצעס גיט א". א' פנעדערן (וועגן פייגל און אויך באשעפענישן אן פני- פארטיידיקן. א די פנעדערן און ארויסשטעלן קולאקעס. "פלוצעם גיט ציפערטשקע א ציטער, שטעלט אויף די פנעדערן און איז אגגע- בלאזן", ממוס, קלאטשע.

6. אוועקשטעלן, עס זאל שטיין א געוויסע צייט און ווערן גרייט. א א גלאז מילך (עס זאל ווערן זויערמילך). א וויין. א (א) נאליחקע [אריינלייגן אין א פלאש, (סלא, אגשער) יאגדעס אדער פירות, באשניטן מיט צוקער און לאזן שטיין, ביז עס ווערט גרייט דער סאק, זאפט]. "נאך פארצייען זומער האט מען אויפגעשטעלט ווישינק און מאליניק אויף פסח", ייפאל, 1885, № 11.

7. צוגרייטן, פארטיק מאכן, א א געקעכטס. א וועטשערע = צוגרייטן דאס נייטיקע און אוועקשטעלן אויפן פלייען, עס זאל זיך קאכן. א דעם סאמאואר = אריינגיסן דאס וואטער, אריינשטיין קוילן, פונאנדערבלאזן דאס פיער. "הייסט א דעם סאמאואר און זיט מיך מבוה מיט א גלעזל טיי", קמ, 1868, № 15. "די רביצין שטעלט אים יעדן טאג א בלעכערן

א דעם גראבן פיינגער = זיך אריינלאזן אין א חקירה. "דער ישיבה בחור ליגט אים אויפן פנים...רעדט הויך... אויפשטעלנדיק דעם גראבן פיינגער". "שטעל גיט אויף דעם גראבן פיינגער, זאג קורץ וון שארף", רייד. א א פיינגער = מתרה זיין, סטראשען. "רופט ער זיך אן אויפשטעלנדיק א פיינגער... מיט א התראה", ממוס, ווינטשפ. א' א פויסט, א קולאק = סטראשען מיט קלעפ. "טפו זאל עס ווערן אינגאנצן! = זאגט דער אשמדאי, אויפשטעלנדיק ביידע קולא- קעס", ממוס, קלאטשע. א' די פלייצעס פאר עמעצען. פארטיידיקן, זיך אגנעמען יע- נעמס קרייזען. "זאל ער טאן וואס ער וויל, ער איז שוין גיט קיין מלופס-קינד, איך וועל פאר אים די פלייצעס גיט א". א' פנעדערן (וועגן פייגל און אויך באשעפענישן אן פני- פארטיידיקן. א די פנעדערן און ארויסשטעלן קולאקעס. "פלוצעם גיט ציפערטשקע א ציטער, שטעלט אויף די פנעדערן און איז אגגע- בלאזן", ממוס, קלאטשע.

8. אוועקשטעלן, עס זאל שטיין א געוויסע צייט און ווערן גרייט. א א גלאז מילך (עס זאל ווערן זויערמילך). א וויין. א (א) נאליחקע [אריינלייגן אין א פלאש, (סלא, אגשער) יאגדעס אדער פירות, באשניטן מיט צוקער און לאזן שטיין, ביז עס ווערט גרייט דער סאק, זאפט]. "נאך פארצייען זומער האט מען אויפגעשטעלט ווישינק און מאליניק אויף פסח", ייפאל, 1885, № 11.

9. צוגרייטן, פארטיק מאכן, א א געקעכטס. א וועטשערע = צוגרייטן דאס נייטיקע און אוועקשטעלן אויפן פלייען, עס זאל זיך קאכן. א דעם סאמאואר = אריינגיסן דאס וואטער, אריינשטיין קוילן, פונאנדערבלאזן דאס פיער. "הייסט א דעם סאמאואר און זיט מיך מבוה מיט א גלעזל טיי", קמ, 1868, № 15. "די רביצין שטעלט אים יעדן טאג א בלעכערן

א דעם גראבן פיינגער = זיך אריינלאזן אין א חקירה. "דער ישיבה בחור ליגט אים אויפן פנים...רעדט הויך... אויפשטעלנדיק דעם גראבן פיינגער". "שטעל גיט אויף דעם גראבן פיינגער, זאג קורץ וון שארף", רייד. א א פיינגער = מתרה זיין, סטראשען. "רופט ער זיך אן אויפשטעלנדיק א פיינגער... מיט א התראה", ממוס, ווינטשפ. א' א פויסט, א קולאק = סטראשען מיט קלעפ. "טפו זאל עס ווערן אינגאנצן! = זאגט דער אשמדאי, אויפשטעלנדיק ביידע קולא- קעס", ממוס, קלאטשע. א' די פלייצעס פאר עמעצען. פארטיידיקן, זיך אגנעמען יע- נעמס קרייזען. "זאל ער טאן וואס ער וויל, ער איז שוין גיט קיין מלופס-קינד, איך וועל פאר אים די פלייצעס גיט א". א' פנעדערן (וועגן פייגל און אויך באשעפענישן אן פני- פארטיידיקן. א די פנעדערן און ארויסשטעלן קולאקעס. "פלוצעם גיט ציפערטשקע א ציטער, שטעלט אויף די פנעדערן און איז אגגע- בלאזן", ממוס, קלאטשע.

10. צוגרייטן, פארטיק מאכן, א א געקעכטס. א וועטשערע = צוגרייטן דאס נייטיקע און אוועקשטעלן אויפן פלייען, עס זאל זיך קאכן. א דעם סאמאואר = אריינגיסן דאס וואטער, אריינשטיין קוילן, פונאנדערבלאזן דאס פיער. "הייסט א דעם סאמאואר און זיט מיך מבוה מיט א גלעזל טיי", קמ, 1868, № 15. "די רביצין שטעלט אים יעדן טאג א בלעכערן

הייבן זיך פֿון אַ ליגנדיקער אָדער זיגנדיקער פּאַזיציע (און בליזבן שטיין). איך האָב זיך אָבער קוים אויפגעשטעלט אויף די פֿיס, האָב איך זיך געגעבן אַ בייג אָן צוריק און בין ווידער אומגעפֿאַלן, ממוס, 'צוריק אַהיים'. גע- קוקט האָט מען... צום פרעדיקער אין דער גאַלדענער יאַרמלקע. האָט זיך די יאַרמלקע אויפגעוויבן, האָט מען זיך אויך אויפגע- שטעלט, פּראָ, ניסים אויפֿן ים. 'אי זיך דיבאַם = אויף די ווידערשפּעניקייט פֿיס (מיט די פֿאַדערשטע אויפגעוויבן (וועגן אַ פֿערד); אויך: זיך פֿאַרעקשענען, טאָן צו-להכעיס, פּראָ- טעסטירן. 'אי זיך מלא קומתו = זיך אויס- ציען גלייך, ווי גרויס מען איז (פֿאַר אַ העי- כערן אָדער צו וועגן אייגענע חשיבות). 'אי זיך קוממיות = א) מיט שטאַלץ, מיט האָפֿערדיקייט; ב) מיט ווידערשפּעניקייט, מיט פּראָטעסט. 'קוים כאַפּט ער דעם אָטעם, טוט ער זיך אַ שטעל אויף קוממיות און מאַכט קוקריקן מיט ברייטקייט, ממוס, קליאַטשע. 'די האָר אויפֿן קאַפּ שטעלן זיך אויף (קאַ- פּויער) = אַווי שטאַרק לעבט מיין איבער- דאַס שותומים ווערן אָדער דערציטערט ווערן. 'אַנקוקן דעם העלפֿאַטן — שטעלן זיך די האָר אויף, ממוס, שירה. 'ווען מע רעדט וועגן די נאַצישע רציחות, גייט דורך אַ פֿראַסט דורכן לייב, די האָר שטעלן זיך אויף קאַפּויער, רייד. 'אויפגעשטעלט ווי שפּילקעס וואַלטן זיך די האָר בני יעדן, מלה, ירחיס משפּחה. 'מביע האָר פֿון דעם פֿלייש אָבן זיך בני מיר אויפגעשטעלט פֿון וועגן דעם פֿאַרכט וואָס איך פֿאַרכט מיך פֿאַר דעם משפּט, חה, ב, 121. 2. זיך אַקעגנשטעלן, טאָן אַקעגן, ווידער- שפּעניקן, רעוואַלטירן. זיך אַ קעגן מלכות (שררה רבין אַזאוו). 'דען ווען ניי קינדער עלטן קומן, דא דאַרף מן זיא ניט מער שלאָגן... און מען לאָגט, קן דערפֿון קומן דש זיך דיא קינדן קיגן דיא עלטרן אויף שטעלן, לט 152/2. 'קליינע מענטשעלעך... זינגען אים מהיפּית, פּליזמן ער איז דאָ [= ער איז אַ בעלדעה, און ווי שטעלן זיך אויף... עפֿענען אַ מייל און בילן, אַז ער ווערט אויס, ממוס, שלמה. 'אַנטקעגן האָט זיך אויפגעשטעלט די גאַס מיט רויש און... גע- ראַנגל, פּמ, דעם בעלגולפֿט טויט. 3. אויפבויען זיך, שאַפֿן זיך, אַראַגניירן זיך אַז (אויפשטעלן). עס שטעלט זיך אויף אַ נייע שול אַ יידישער צענטער, אַ יידיש געזעלשאַפֿטלעך לעבן אַזוו. **אויפשטעלעכץ** — דאָס (די), זי. אויפשטעל, אויפשטעלונג, אויפשטעלעניש (אויך מיט ביטול).

אויפשטעלעניש — דאָס (די), זי. (געדויר- ערדיקער) פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפ- שטעלן (זיך).

אויפשטעלער — דער, ים. ון יין, קע, ים. ווער עס שטעלט אויף; אויסטראַכטער, בויער, אַרגאַניזאַטאָר, קאָנסטרוקטאָר. אַ פֿון שאַר- אייפֿאַבעס. אַד: 'יש.

אויפשטעלערני — דאָס & די, ען. טואונג אָדער אייגנשאַפֿט פֿון אויפשטעלער. די צייט פֿון ווידעראויפֿבויען, פֿון אַ, פֿון פֿונאַנדערבוי.

שטעלן זי פֿון דער ערד צוריק אויף איר באַשטאַנד, ספֿר דובר שלום, פּשעמישל. 13. אַראַגניירן, אַנאַרדענען, אַנאַשטעלן. 'חתונה מאַכן דעם זון און אַ פֿאַר אים אָן אייגענעם אַרשטאַט, רייד. אַ אַ פֿאַבריק(ל), אַ זאַוואַד. 'דאָ באַלד ווערט באַשלאָסן וואָס גי- כער אויפצושטעלן די טיפּאָגראַפֿיע, בערג, בנים דינעפּער וו. 'מע שטעלט אויף אַווינע שולן אין דער שטאַט בראַד, טעיאַטאָר. אַ חברה, אַ פֿאַראיין, אַ געזעלשאַפֿט. 'וועלן מיר נאָך דיר אַ יאַרצייט און לערנען משניות און טרינקען פֿון דעם נשמה וועגן, ל. פּימטנעשטיין, יתקון לייבאַלע, לעמבערג 1894. 14. פֿאַרמולירן (און אַנפֿירן); אויסגעפֿי- נען און פֿאַרמולירן. אַ תקנות. אַ אַ קאָנסטי- טוציע, אַ געזעצן. '...די שווערע גזירות... וואָס אונדזערע פֿאַרפֿאַלגער האָבן אויפֿגע- שטעלט, אַרז, קמ, 1866, Ne 8. אַ אָן אַפּמאַך. 'און איך וועל אַ מיין בונד צווישן מיר און צווישן דיר, תי, בראשית, יי, 7 [והקמתי את בריתי...]. אַ אַ געזעץ (פֿון דער נאַטור). אַ אַ נייע פֿאַרמל, אַ סיס- טעם פֿאַר פֿאַרשונג אַע. 15. פֿאַרשטעלן; קובע זען; שטעלן בראש, מאַכן פֿאַר אַ פֿירער. 'זול קיינר איין סרסור זען הן על ידי עצמו או עיי אחרים, הן איינר וואל אויף שטעלן איין יהודי או להבדיל איין ערל...'. תקנא. 'ווען די צייט ווערט קומן... ווערט הקב"ה אויף שטעלן איין ביין מלך...'. 102/1. 'האטט דערשלאגן שבעה אומות אונ האטט אויף גישטעלט מלכים און שרים פֿון ישראל, תחנות ובקשות, דירג פֿורט 1790 [איבערדרוק ווילנע 1858]. 'האט אלש בלד... איין מורשה אויף גישטעלט, גה, 371. 16. צונוינעמען, צונויפֿקליבן. אַ אַ קאַ- פּיטאַל. 'וואָס מיינט איר? פֿון מבינע אַרבע- טער קען איך אַ אָן עשירות?'. רייד. 17. אַנטוויקלען, געסטיק אויפֿהאַדעווען. אַ אַ סך תלמידים. 18. אַנשיקן. זי. 'זע, איך שטעל אויף אויף דיר אָן אומגליק פֿון דעם הויז, תי, שמואל ב, יב, 11 [הנני מקים עליך געה...]. 19. אויסקאַמפּינירן. זי. 'ער האָט געוואַלט אַז ער זאל זיך מיט מיר זען, האָט ער עס אויפגעשטעלט און האָט נאָך מיר געשיקט מיט דעם אַנשטעל, נחב, מעשה מחכם ותם. 20. אויפֿהעצן, אַנריידן; דערפֿירן, ברעגען צו קריגעריי, מחלוקתן, אַ אַ ברודער קעגן אַ ברודער, אַ פֿאַלק קעגן אַ פֿאַלק. 21. אויפֿטאַן, אַפּטאַן אָן אַרבעט, וואו עס איז פֿאַראַן דער לעלמענט פֿון בויען, קאַני- סטרואירן, פּלאַנירן. אַ אַ פֿאַר שטיוול. 'אַז איינער גיט אַוועק אַ ראַק אויפֿנייען, פֿרעגט ער [יין] פֿריוער, אויב דער שניידער קען רעכט אַ מלבוש אַ, קמ, 1866, Ne 4. 22. מקיים זען, דורכפֿירן אין לעבן. 'גע- פֿלוכט איז דער מענטש וואָס וועט גיט אַ די רייד פֿון דער תורה [אַרור אשר לא יקים את דברי התורה], י. מ. הכהן, ספֿר גדר עולם, אַרשרע תרנ"ב. **אויפשטעלן זיך** — אווטו. אַ דפּו. 1. אויפ-

סאַמאָואַרל אויף אָן אַ טשניק, שיט אין סאַמאָואַרל אַרפּן עטלעכע קערנדלעך טיי, פּראָ, מניע זכרונות. אַ אַ פּאַסטקע פֿאַר די מני, אַ אַ נעץ פֿאַר די פֿיש. 'אַ אַ נעץ = אויך: אַרענאַרן, צוגרייטן בסוד אָן אומגליק, אַ מעגלעכקייט צו אַנטאַזשירן אַע. 'דער וואָס מאַכט אַגליטש פֿין זען פֿרינט וועגן — דער שטעלט טאַקע זיך אַליין אַנעץ אויף, מם, משלי תקע"ד, כט, 5. אַ אַ אַ שחבון. 'איי- גנטלעך ווערט דער רעכענונג אויפגעשטעלט מיט רובל און קאַפּיקעס...'. מלאכת מחשבת, ווילנע 1874. 8. אַוועקשטעלן עס זאַל זיך אַרויפֿהייבן; אויפֿבויען, אַ אַ סוכה פֿון ברעטער. אַ אַ געצעלט פֿון ליחנות. '...אויפגעשטעלט אַ בור- קע מיט גרינס און פֿאַרהאַנגען, אַש, תהילים יוד. 'דער גאַצער עולם הזה איז מער גיט ווי אַן אוהל... וואָס מע שטעלט אויף צוליב דורכשלאַפֿן אַ נאַכט, לזב, 428. 'גלייך אז איינר שטעלט אויף איין היפש בנין...'. נצו, במדבר, כד, א. 'שטעהלסטו איין הויז אויף און קומט דיר גראד איין מצוה צו...'. עיון, 2/19. 'הוי דאָס שוועלבעלע וואָס האַלט זיך ביי אונדז אויף און שטעלט אַ געסט אויף, ממוס, שירה. 'גאט האָט אויפגעשטעלט די הימלען מיט פֿאַרשטאַנד, תניא, 174. פּיג. אַ אַ דור, אַ משפּחה. 'וועסטו דיר אויסווכן אַ מיידל, חתונה האָבן און אַ אַ פֿאַמיליע, טמז, 1960 או 7. 9. קאָנסטרואירן; צונויפֿשטעלן פֿון באַ- זונדערע טיילן; מחבר זען; קאַמפּאַנירן. אַ אַ פּערפֿענדיקלאַר צו אַ גראַדער ליניע. אַ אַ ווינקל פֿון... גראַד. אַ אַ טורעם פֿון קלעצלעך. אַ פֿון שטייגלעך אַ פּיגור. אַ אַ סאַנעטן קראַפּן. 'זוא האב איך זיא [= מיין לעבנס- געשיכטען איך דאר אין קארטיין אויף גי- שטעלט כדי איר ווישן קענט פֿון וואש פֿאַר לייט איר הער זעט, גה, 67. 'און וועט עס וועלן אַ אין אַ חרוו, דאָס הייסט דער שיר זאַל זען נאָך דעם גראַם נאָך, חה, ב, 179. 10. (דרוק) מאַכן אַ גרעסערן איינס פֿון באַזונדערע טיילן; (אויס)ברעכן, היאַרסטעווען. אַ אַ אַ זעט מודעות. אַ אַ פֿאַרמע פֿון אַ צאַל זעטן. 11. אַוועקשטעלן (פֿונאַנדערציען, אויסלייגן) מע זאַל קענען ניצן. אַ אַ בעטל פֿאַר אַ גאַסט. אַ אַ טישל. אַ שטענדערס פֿאַר די נאַטן. אַ אַ לאַנגן טיש מיט צוגאַבֿברעטער פֿאַרן סדר. 'דעם שלש-סעודות-טיש האָט מען גע- הייסן אַ דווקא אין בית-מדרש, ווי ביי גרויסע יום-טובֿים, אַש, תהילים-יוד. 12. רעקאָנסטרואירן, אויפֿריכטן (וואָס עס איז פֿריוער געווען און איז צעשטערט געוואָרן). 'ווידער אַ דאָס גליכעוויכטיג, יא, איבז אַנטרפּאַלאַגיע, נ"י 1920. אַ די ווירטשאַפֿט נאָך דער מלחמה. אַ אַ קהילה-לעבן. 'אויף אים האַלט מען, ער וועט צוריק אַ די באַד, פּראָ, געדאַנקען און אידייען. 'מזין בענק- שאַפֿט האָט שוין אויספֿאַריכט דאָרט אַלע וועגן, מזין האַרץ האָט אויפגעשטעלט צוריק אַ... פֿאַרברענטע בריק, רחל קאַרו. 'אויפֿצור-

אויפשטעמפלען — טרוה. פל אויף, גע-
 טעמפלט. אויך: **סמעמפלען**. 1. אַרױפֿ-
 לייגן אַ שטעמפל, פֿאַרחתמענען. „איינער האָט
 אָפּגעשניטן דאָס לעצטע בלעטל, אינגעקלעפט
 אַן אַנדערס און אויפגעטעמפלט זיין אַר-
 רעס“, פּרץ. 2. אַראָפּנעמען אַ שטעמפל,
 אויפֿפֿענען. זױ. „נאָר מײַנע אויגן וואָלדיש
 גרינגען...“, מיר באַשערט איז אַ דײַך, חצות“,
 פּמ. סתּם.

אויפשטענדיק — אַדױ, זױ [נרן]. 1. בכּוּדױך;
 דױז אַנשטענדיק. „עס וועט זײַן אויף אַן אַ
 אָרט אין צענטרום פֿון שטאָט, אין גרויסע
 העלע [זאַלן]“, קמ, 1869, № 35. 2. וואָס
 באַטייליקט זיך אין אַן אויפֿשטאַנד. טױטש.
אויפשטענדיק — אַדױ. [פֿון: אויף שטענ-
 דיקן פֿטמ. דױז שטענדיק, נאָר עמפֿאַטישער.
 די אַיע ליבשאַפֿט, געטרײשאַפֿט.

אויפשטענדיש — אַדױ. זױ [נרן]. וואָס איז
 שײַך צו אויפֿשטאַנד, רעוואַלט. „די אַיע אַראָ-
 בישע [שׂטײַם] קומען איינער נאָך דעם אַנדערן
 און אונטערוואַרפֿן זיך“, יפֿאַל, 1881, № 24.
אויפשטענדלעך — אַ אויפֿשטאַנדלעך. „דער
 טױט פֿון לעצטן אײַ, פּמ. מִחַמּה.

אויפשטעפֿן — טרוה. שטעפֿן אויף, גע-
 שטעפֿט. 1. צונויפֿשטעפֿן, צונויפֿליינען. אַ
 פֿאַר זאַנאַטאַווקעס (אייבערטיילן פֿון שׁוכ-
 וואַרג). 2. זענענדיק (מאַכן אַ נאַט פֿון
 בײַדע זײַטן.

אויפשטעקן — טרוה. שטעקן אויף, גע-
 שטעקט. 1. אַרײַנשטעקן, פֿאַרשטאַפֿן. אַ
 קאַריק אין אַ פֿלאַש. אַ נאָרלעך אויף (אין)
 אַ קישלעך. אַ האַרנאָרלעך אין קובליק (פֿרוי-
 ער־פֿרויזן אין אַ קופּקע). 2. באַפֿרײַען פֿון
 עפעס וואָס פֿאַרשטאַפֿט, אַרױסציען אַ קאַריק.
 22. 3. אַרײַנזען, אַרײַנשטעקן. אַ אַ נאָרל
 אין אַ גײמאַשין (שטיקערע, קאַליש אַע). אויך:
 אַ אַ פֿאַטש (אין באַק). 4. אויפֿשטעלן,
 אַרױפֿשטעלן. אַ אַ פֿאַן אויפֿן דאַך. 5. אַרױפֿ-
 שטעקן, אַרױפֿשטעקן. „זױ האָבן יעדן נאַקעט
 אויסגעצויגן און אויפֿגעשטעקט אויף אַ שפּײַז
 און געבראַטן לעבעדיק“, עמוד היראה, אונגוואַר
 1867.

אויפשטערבען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטערבעט. 1. אויפֿליינען, צונויפֿליינען גיט
 געראַטן, אומגליק (ווי מיט קישלעך אין די
 געט). אַ אַזױ ווי אַ שׁיכורער פּישט (גראַב).
 2. פֿאַרענדיקן גיך און גיטגעראַטן יעדן מיז
 אַרבעט, אַ אַ בענקל.
אויפשטערנען — דױז אויסשטערנען.
 נעאַל, יג.

אויפשטערנען זיך — אױטוה. שטערן זיך
 אויף, זיך געשטערנט. דױז אויסשטערנען
 זיך, מיטן בעבאַטיט: זיך אויפֿפּוצן, אויפֿ-
 שנינען.

אויפשטראַל — דער, זיך. 1. אַקט אַדער
 רעוולטאַט פֿון אויפֿשטראַלן. 2. אויפֿגאַנג,
 אויפֿבלי. „פֿאַרשטעטש דעם אַ פֿון אַ גיטער
 עפֿאַכע“, יג. תּוּד.

אויפשטראַלונג — די, ען. פּראַצעס אַדער
 רעוולטאַט פֿון אויפֿשטראַלן. די אַ פֿון דער
 זױן.

אויפשטראַלן — אױטוה. שטראַלן אויף, גע-
 שטראַלט. אויפֿקומען אין פֿאַרעם פֿון אַ
 שטראַל, ווי (ענלעך צו) אַ שטראַל; אויפֿשני-
 גען, אויפֿגלאַנצן. „דאָס שטילע אַ פֿון די
 שטערנדלעך“, פּרץ. „צום גיטעס יאַר, אַלע-
 מענס אויגן פֿלעגן אײַ, יק. [זײַן] פֿנים האָט
 אינגאַנצן אויפֿגעשטראַלט“, אַר, יד מציאה.
 „גיט יעטועדן מענטש איז געגעבן אַזאַ גיט-
 געוויינטלעכער גליק — צו אַ איין מאָל אין
 לעבן, און מער זיך גיט וועגן צוריק“, הל.

אויפשטראַם — דער, ען. אַקט אַדער רע-
 זולטאַט פֿון אויפֿשטראַמען. „ווי דער אַ פֿון
 ים קומט געזאַנג אין מיזן ברוסט“, טױז, יודי-
 שע נאַט.

אויפשטראַמונג — די, ען. פּראַצעס אַדער
 רעוולטאַט פֿון אויפֿשטראַמען, די אַ פֿון טײַך.
אויפשטראַמען — אױטוה. שטראַם אויף,
 געשטראַמט. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַטאַנט)
 אַנהייבן שטראַמען, אימפּעטדיק פֿליסן. „דאָס
 שטילע בלוט פֿון אַלטע דורות האָט ליכטיק
 אויפֿגעשטראַמט אין דיר“, מאַרק שׁווייד, אַלע
 לידער.

אויפשטראַפֿן — טרוה. שטראַפֿן אויף, גע-
 שטראַפֿט. 1. מיטאַמאַל (ווידער, פֿונדאַטאַנט)
 שטראַפֿן, מוסרן. אַ מעצען פֿאַר זינע שלעכ-
 טע מידות. 2. אַרױפֿלייגן אַ קנס, שטראַפֿ-
 געלט. „אויפֿגעשטראַפֿט ווערן מיט געלט, אַבי
 גיט דאַרפֿן גיין אין תּפֿיסה“, רייד.

אויפשטראַיכן — טרוה. שטרייכן אויף, גע-
 שטראַכן, געשטרייכן. אַרױס. אויפֿשמירן.
 „נעם... (מיראַקיל) פֿלאַטיש, שטרייך עז אויף
 אויף ליג עז אויף די הענד“, טוה, כו/ב.

אויפשטראַייען — טרוה. שטרייען אויף, גע-
 שטרייען. (זאַמעט. דױז). אויפֿשיסן, אַרױפֿ-
 שיסן. אַ זאַץ אויף אַבי. אַ צוקער (צימרינג,
 קאַגלי) אויף אַ קוכן.

אויפשטראַיקן — אױטוה. שטרייקן אויף, גע-
 שטרייקט (ליטע, לאַטױע). אַרױסגיין, אַרױס-
 טרעטן אין אַ שטרייק, סטרייק. „אַ איז
 שווער, אַבער דאָך איז עס גרינגער ווי פֿאַר-
 ענדיקן אַ שטרייק“, רייד.

אויפשטראַיך — דער, זיך. 1. (מוזיק) שטרייך
 אַרױף מיט אַ סמיטישן איבער אַ סטרונגע;
 אויפֿשפּיל בכלל. אַיִציקן. 2. דינער אויפֿ-
 שמיר. מאַרמעלאַדאַ אויף ברויט (לאַדזשער
 געטאַ).

אויפשטראַיכלען — טרוה. כּל אויף, גע-
 שטריכלט. מאַכן שטריכלעך פֿון אויבן;
 מאַכן סימנים מיט (דורך) שטריכלעך. אַ אַ
 טייל פֿון אַ דיאַגראַם.

אויפשטראַיקונג — די, ען. פּראַצעס אַדער
 רעוולטאַט פֿון אויפֿשטרייקן. „קעכֿן“.

אויפשטרייקן — טרוה. שטרייקן אויף, גע-
 שטרייקט. (אויס)שטרייקן וואָס עס איז גי-
 טיק, וויפֿל מע דאַרף. אַ אַ פֿאַר זאַקן, אַ פֿאַר
 הענטשקעס. מיט זיך — אױטוה. אַרױסקו-
 מען ווי אַ רעוולטאַט פֿון אויפֿשטרייקן. „זע,
 סאַראַ שׁיין שאַקלעך עס האָט זיך אויפֿגע-
 שטרייקט“.

אויפשטראַיעבונג — די, ען. פּראַצעס אַדער
 רעוולטאַט פֿון אויפֿשטרייעבן. אַ מוטיקע אַ.

אויפשטראַיעבן — אױטוה. שטרייעבן אויף, גע-
 שטרייעבט. 1. מיטאַמאַל אַנהייבן שטרייעבן. אַ
 צו מער פֿרעיהייט. 2. שטרייעבן אויף אַרױף,
 צו עפעס וואָס איז הויך, וועט. זיך טאַפֿטשען
 אין זומפֿ און אַ צו די וואַלקנס.
אויפשטראַיעמונג — די, ען. פּראַצעס אַדער
 רעוולטאַט פֿון אויפֿשטרייעמען.

אויפשטראַיעמען — אױטוה. שטרייעמען אויף,
 געשטרייעמעט. 1. דױז אויפֿשטרייעבן. 2. אויפֿ-
 הייזן, אַרױסוועיזן אַ גײגונג אַ טענדענץ. אַ
 אין אַ גיטער ריכטונג; אַ צו אַן אַדער ציל.

אויפשטראַיענגען — טרוה. שטרייענגען אויף,
 געשטרייענגט. אויך מיט זיך. מאַכן שטרייענג
 (ער). אַ די השגחה איבער די יוגנטלעכע.

אויפשטראַיעקן — טרוה. שטרייעקן אויף, גע-
 שטרייעקט. אויך מיט זיך זױן. שטרייעקן,
 ציען אויף אַרױף, אַרױפֿצו. אַ די האַנט צו
 דערגרייכן דאָס אייבערשטע שנקל. „צום
 פֿױגל־פּיפּען זיך אויפֿגעשטרייעקט“ = זיך אויפֿ-
 געשטעלט, זיך אַנגעשטרייענגט און אַרױסגעגעבן
 אַ פּיפּען, פּרץ. פֿינף מגילות.

אויפשטראַיעשען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטראַיעשעט. אויפֿליינען, צונויפֿליינען ווי גיט
 איז (גיך, גיט־געזאַטן). אַ עפעס עס זאַל באַלד
 זיך צערײַסן. מיט זיך = אויפֿגעשטראַיעשען
 ווערן.

אויפשטראַיעשעניש — דאָס (די), זיך. פּראַ-
 צעס אַדער רעוולטאַט פֿון אויפֿשטראַיעשען.

אויפשטראַיעשען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטראַיעשעט. אױס. אויפֿדריקן, אויפֿ-
 קוועטשן. אַ די ציין פֿאַר הייטיק. אויך מיט
 זיך = די פֿױסטן שטרייען זיך אויף אין
 צאַרן, אין פֿאַרדראַס. 59: ~שטראַיעמען.

אויפשטראַיעשען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטראַיעשעט. טל. דױז אויפֿשען, אויפֿקניפֿן.
אויפשטראַיערען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטראַיערעט. 59: ~שטראַיערען. אַ אויס-
 שטרייען. אַ די ציין ווי אַ בײַזער הונט.

אויפשטראַיעשען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטראַיעשעט. 59: ~שטראַיעשען. 1. אַ אויס-
 שטראַיעשען. 2. אויפֿקאַמפּנירן. „אין שנייד-
 צימער [פֿון דער שניידער] האָט ער באַזונדער
 ליב געהאַט וואַיאירן מאַדעלן, געהאַקט אומ-
 געלומפּערט די שטאַפֿן, אויפֿגעשטראַיעשעט
 פּיתום מיט רעמסס“, י. יאַט, אין קעטלגרוב,
 מאַסקױע 1929.

אויפשטראַיעשען זיך — אױטוה. רע דען זיך
 פֿאַרקניפֿן; זיך צונויפֿוואַקסן און בעסער ווערן.
 „פֿאַראַן מינים פֿרוכטביימער וואָס שטראַיעשען
 זיך אויף און פֿאַראַן אַזעלכע וואָס ווילן גיט
 זיך אײַ“.

אויפשטראַיעשעניש — דאָס (די), זיך. פּראַ-
 צעס פֿון אויפֿשטראַיעשען (זיך).

אויפשטראַיעשען — פֿאַרמען און ב
 אַ אויסשטראַיעשעשען.

אויפשטראַיעשען — טרוה. רע אויף, גע-
 שטרייעשעט. אויך: ~שטראַיעשען. אַ אויס-
 שטרייעשען. אויך מיט זיך = ווערן אויפֿ-
 געשטראַיעשעט (פֿון זיך).

אויפשטראַיעשען — [אַנגע [ן טרוה. שיב אויף,
 געשיבט (~געשאַפֿן) פּר, גאַליציע. 1. אויפֿ-

רוקן, אַרױפֿרוקן, אַרױפֿשטופֿן. 2. אָפֿלייגן, מדחה זײַן. אױ די חתונה אויף אַ חודש. „...וועלן אַנדערע...באַריכטן...נאָך חזטער אויפֿ־געשאַפֿן ווערן“, א. צעדערבוים, געהיימיטן פֿון בערדיטשעוו. „האַט זיך די רעגירונג אַליין איבערצייגט אַז מײַסטנס יידן זײַנען אַרעם, און האָט געמוזט אױ די שטרענגע מאַסרעג־לען“, קמ, 1870, № 5. [דטשמ פֿאַר פֿל־ידיש].

אויפֿשיבערן — טרוה. ער אויף, ~געשי בערט. אויפֿקראַצן; אויפֿשוכען. אױ די פֿליי־צע, סױזאַל אַזױ גיט בײַסן. מיט זײַך — אויך; אויפֿטרייסלען זיך. אױ זיך ווי אַ הונט אין פֿליי.

אויפֿשיטן — דער, ן. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשיטן. ספּעצ: קינסטלעכע הייכעניש, אַנגעשאַטענע ערד (אין פֿאַרעם פֿון אַ בערגל, אַ אַל).

אויפֿשיטונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿשיטן.

אויפֿשיטן — טרוה. פֿאַרמען ← אויסשיטן. 1. שיטן פֿון אויבן, אַרױפֿשיטן; אַרױפֿהאַרפֿן. אױ זאַמד אויפֿן באַדן. 2. שיטן אויף איין אַרט, צױנױפֿשיטן, צוזאַמענשיטן. אױ אַן ערד־וואַל אַרום אַ שטאַט (בײַם באַלאַגערן). אױ די תּבואה אין שפּיכלער. מלל פֿאַרטײַטשט דעם שורש שׁפֿד סוללה, (שמואל ב, כ, 15; ירמיה ו, 6) „אויף שיטן“ [ת: אַנשיטן]. 3. אַנשיטן. „יאַנקל — אויפֿשיטנדיק די פֿערד האָבער...“, בערג, בײַם דײַנפֿערן.

אויפֿשיטן זיך — אוטוו. ← דפֿוו. פֿון זיך [אַן מענטשלעכער אַרבעט] ווערן אויפֿגעשאַטן. די געלע בלעטער שטן זיך אויף אין אַ קופּע. **אויפֿשיטעכץ** — דאַס (דױ) ן (ער). 1. אויפֿ־שיטונג, אויך איר, מיט ביטול. 2. אויפֿשיט, קינסטלעכע הייכעניש. 3. אַרט אין מיל האו מעל שיט זיך אַרויס.

אויפֿשיטעניש — דאַס (דױ), ן. (געדויער־דיקער) פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿ־שיטן.

אויפֿשיטערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשיטערן.

אויפֿשיטערן — טרוה. ער אויף, ~געשי טערט. 1. מאַכן אַ ביסל שטער(ער), אױ די קאַשע. 2. דטשמ [ײַן] אויפֿטרייסלען, מאַכן אויפֿציטערן.

אויפֿשיילן — טרוה. שייל אויף, ~געשיילט. אויפֿפֿענען דורך שיילן. „מאַמע, איך קען גיט אױ דעם מאַראַנג; העלף מיר.“

אויפֿשיין — דער, ען. 1. אַקט אָדער רעזול־טאַט פֿון אויפֿשיינען. דער אױ פֿון דער זון. 2. אויפֿגאַנג, אויפֿשטיג, אויפֿבלי. דער אױ פֿון אַ נײַער תקופּה, נײַ לעבן. „...זײַנען צו יעדן יודישן וואַרט...צױגעגאַנגען ווי צו אַ לעבעדיקן וועזן...אויפֿצױטערט פֿאַר יעדן אױ, פֿאַר יעדן אויפֿבלייך“, הל.

אויפֿשיינדלען — טרוה. דל אויף, ~גע־שיינדלט. דווי אויפֿשיינען (אין אַ קלענערער מאַס). מיטן פֿערזענלעכן צױבער אױ די שמחה.

אויפֿשיינונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשיינען. „כײַ ממוזה שמש

עד מבאו — דען פֿון די אױ פֿון די זון בײַ זײַן [ײַן] אונטערגײַן“, חזק ב, 176.

אויפֿשיינען — טרוה. שיין אויף, ~געשיינט. אַכט מיט זײַך. אויפֿפֿונדן, אויפֿצײרן, מאַכן שיין אָדער שענער. אױ דאַס הױז ווי פֿאַר געסט.

אויפֿשיינען — שפּן אויף, ~געשיינט. אוטוו — 1. אָנהײבן שײַנען. אַרױסגעבן שפּן, ליכ־טיקייט; אויפֿלעכטן העל. די זון שײַנט אויף; די לבנה, שטערן, פֿעיערלעך שײַנען אויף. „ווען די לבנה אויף שײַנט, זאלשטו מאַזן אין דער תּורה, אַז העשׂט זיאַ מקבל געווען הײַנט“, עיון, 2/49. „והילסטו — וועט דיר אױ דײַן מזל נאָך דעם הײַנטיקן טאָג“, פּראָ, זײַבן גוטע יאָר. „ווען די זון האָט אויפֿגעשײַנט, האָט זי אויך געשײַנט פֿאַר אַבֿרהאַמעלעס וועגן, וועט, דער אַרעמער יונג. 2. אויפֿבלעזן, אויפֿלע־בן; ווערן מונטער, פֿריילעך. „די פֿלה, באַקור מענדיק זי טעלעגראַמע, האָט אויף אַ מינט אויך אויפֿגעשײַנט“, ספּ, סודות. „דער מידער מענטש, אין גױט געפֿאַנגען, האָט אויפֿגע־וואכט, האָט אויפֿגעשײַנט“, אַר, זײַ ערשטע. טרוה — מאַכן עס זאַל שײַנען; העל מאַכן. „[דער דע־עליון] איז...ווי אַ בליץ האָט שײַנט אויף זײַן שכל“, תּנא.

אויפֿשיינערן — טרוה. ער אויף, ~געשייערט. אויפֿפֿונדן דורך רײַניקן און רײַפֿן. אױ די לײַכטער אויף שבת.

אויפֿשייכטונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשייכטן. עטלעכע געאַ־לאַגישע איען.

אויפֿשייכטן — טרוה. שיכט אויף, ~געשיכט. אויפֿלייגן שיכטנױזן, אַרױפֿלייגן שיכטן איינס אויפֿן אַנדערן.

אויפֿשילדערן — טרוה. ער אויף, ~געשיל־דערט. אויפֿמאַלן מיט פֿאַרב אָדער מיט ווער־טער. „איך קען גאַרניט אױ איר שײַנקייט“.

אויפֿשילטן — ← אויפֿשעלטן.

אויפֿשיימלונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשיימען (זײַך).

אויפֿשיימלען — מל אויף, ~געשימלט. אוטוו — (אויך מיט זײַך) זיך באַדעקן פֿון אויבן מיט שימל. דאַס ברויט וועט אױ און מע וועט עס גיט קענען עסן. טרוה — חירקן, מאַכן עס זאַל אָנהײבן שימלען. אױ קעז.

אויפֿשיימערונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשיימערן. די אױ אויף טאַג.

אויפֿשיימערן — אוטוו. ער אויף, ~געשי מערט. אויפֿשיינען מיט בײַטנדיק אָדער פֿאַר־שיידן־קאַליריק ליכט; זיך גיך אויפֿגלימערן, אויפֿפֿינקלען, אויפֿבלייזלען. „ווי נאָר דער מאַרגנטערן האָט געהאַט פֿאַרלאַשן זיך און די זון האָט אויפֿגעשימערט הינטערן מורה ראַנד“, הר, אַדמס קינדער. „דורך דעם שוואַרצן שטורעם־טאַנץ אויפֿגעשימערט האָט פֿאַר זײ אַ גלאַנץ“, יוהאַש, סאַקיאַ מונג. „אויפֿגעשי מערט האָט אַלץ מיט ליכט“, ראַדאַשיצקי, ליד אין אומרו.

אויפֿשיינדן — טרוה. שינד אויף, ~געשוּנדן. אויפֿפֿענען דורך אַראַפֿשינדן (פֿעל, קאַרע,

אייבערשטע שיכט). אױ דעם געקוילעטן אַקס און אויסשניידן דעם חלב.

אויפֿשייטונג — די, ען. אַקט אָדער רעזול־טאַט פֿון אויפֿשייטן. די אױ פֿון אַ ראַקעט.

אויף שיכל און אויף טעלער — אַדוו פֿראַזע. מער ווי מע חיל; מער ווי מע קען אויפֿעסן, פֿאַרזיצן; פֿון אַלע זײַטן. האַבן (קרי־גן, דערלאַנגען) אויף שיכל און אויף טעלער. איר וועגן מכבד זײַן אַ גאַסט. געוויינטלעכער ב = קריגן שטאַרק אַנגעזעזדלט. „זײַ האָט מיר געגעבן אַ פּסק ברכבֿ וְכֹסוּסִים, אױ שׁ אױ אױ טױ, שׁע; „כײַוועל פֿון איר האַבן, ווי מע זאָגט, בסוּסִים וְבַגְמָלִים, אױ שׁ אױ אױ טױ, שׁע.

אויפֿשייטן — שיש אויף, ~געשאַסן. אוטוו — אויפֿהייבן זיך געשווינד; גיך און הויך אויסוואַקסן; אויפֿקומען ווי מיט אַ שאַס. „תּחילת חאַקסן [דער בוים] לאַנגזאַם, נאָר אַז ער האָט שױן וואַרצלען, הייבט ער אַן גאַנץ געשווינד אויפֿצושייטן“, קמ, 1862, № 3. „אַס האָט אויפֿגעשאַסן ווי אַ ראַקעטע שלום אַש מיט זײַן שטעטל“, דטש, ווילנע. „אַ רױז... האָט אויפֿגעשאַסן...מיט קאַלירן...קלאַרע“, צײַט, י״שבתי צבֿי. טרוה — אַרױפֿשייטן. אױ אַ ראַקעט. אױ אַ קינסטלעך לבנהלע.

אויפֿשייפֿען — ← אויסשיפֿען.

אויפֿשייזונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿשייזן (זײַך).

אויפֿשייזן — טרוה. שיץ אויף, ~געשייצט. אויך מיט זײַך. אויפֿהיטן דורך באַשיצן. אױ אַ יונג ביימעלע פֿון די פֿרעסט.

אויפֿשייקן — טרוה. שיק אויף, ~געשיקט. אַרױפֿשייקן, שיקן אין דער הייך; אַנשיקן. אױ תּפֿילות צום הימל.

אויפֿשירעמונג — די, ען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשירעמען (זײַך).

אויפֿשירעמען — טרוה. עס אויף, ~געשי רעמט. באַשירעמען; אויפֿהיטן, פֿאַרטײַדיקן (אויף אַ געהויבענעם לשון). אױ אונדו פֿון צרות און גזירות.

אויפֿשיריזן — טרוה. שירץ אויף, ~געשירצט. > פֿרידטשט. אַרכ, מױ. אויפֿהייבן (וועגן אַ בגד), פֿאַרקאַטשען, פֿאַרקאַשערן. אױ דאַס קלייד און ווייזן די פֿיס. אויך מיט זײַך. „דער פֿוקס זיך דא אויף שירצט...“, ספֿר משלים, פֿאַדמ 1686.

אויפֿשלאַג — דער, ן. גאַליצײַע. אַקצױ, שטייער. אױ אויף פֿשר פֿלייש.

אויפֿשלאַג — דער, ן. 1. אַקט אָדער רע־זולטאַט פֿון אויפֿשלאַגן (פֿאַרשיידענע בא). אױ־ב־ר־ע־ט = ברעט וואו מע שלאַגט אויף צוזאַמענגענייע טיילן פֿון פֿוטערואַרג פֿאַרן צושניידן (קירושנערצ). 2. אַרכ. אַדערױף, האַנטגעלען; האַנטשלאַק, דאַס געבן די הענט בײַם אָפּשליסן אַ געשעפֿט. „...רגילין הסותרים תּוקע פּפו בכף חִבְרו וזהו גמר המקח, וקור־לו בלשון אשכּנז...אויף שליגא“, שו״ת להראש זל, קונסטטינה, רע״ו, פֿלל יב, ב. [אין טעקסט: „אויף שליבא“. קאַס האַלט סײַ אַ דרוקלעלער, אויפֿן סמך פֿון ספֿר האַגודה, כּ/ד & רל/א, וואו מע פֿאַררױכט זיך אויפֿן זעלביקן מקור און מע געפֿינט „אויפֿ־שלאַק“, „אויפֿ־שלאַק“.]

אויפֿשלאַנג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשלאַנג.

אויפֿשלאַנג — טרוו. שלאַג אויף, ~געשלאַנג.

1. אַרויפֿשלאַנג, אַרויפֿשלאַנג פֿון אויבן. אַ מודעות אויף די הענט פֿון די בתֿימדרשים. „לאַנג אויסרפֿן אין אַלע שולן...און באַזונדערע אַביאַחולעניעס אַ אויף די הענט...“ אַרז, קמ, 1865, Ne 32. „ערן האָט אויפֿגעשלאַנג אַ ברויחוקסטל ביי זיך אויפֿן טיר“, מ. קולבאַק, זעלמאַנאַנער וו. 2. צונויפֿשלאַנג, צונויפֿגעמען (דורך אַפּשפּאַרן, צונויפֿלעצען אַ). אַ עטלעכע גראַשנס כּדי עפעס צו קויפֿן. אַ אַן אַפּוטיק.

3. אויפֿטאַן, טאַן אַן אַרבעט דורך שלאַנג. אַ אַ ביסל פּוטער. אַ שניי פֿון וויסלעך פֿון אייער. אַ שמאַנט, סמטעטע. אַ (א) פֿענער פֿון צוויי שטיינער, פֿון אַ שטיין (מיט אַן אַיזן) (דערפֿון אויך סתּם: מאַכן פֿענער אַפֿילו מיט אַ שווערעלע און צעלינג אַ פֿענערן. „עס איז אַסור איין פֿייר אויף צו שלאַנג אַם יום־טובֿ“, 1871, 1/83. „געמט אַרויס אַ לול־קע־ציבעק, לייגט זי אַן מיט טיטן און שלאַנגט אויף פֿענער“, עט. דער פֿעטער פֿון אַמריקע. 4. אויפֿפענען, אויפֿהאַקן, אויפֿברעכן. אַ די פֿאַרמאַכטע טיר. „...אויפֿשלאַנג אַלע פֿעס־לעך מיט געזעצטע אווערקעס אין קעלער“, טע. פֿונעם יאַרד ו. אַ אַן אויג = געבן אַ שטאַרקן קלאַפּ אין אויג [דער אויג אַפּל זאל זיך אַזש שפּאַלן]. אַ אַ אַ ביי ל (א) געבן אַ קלאַפּ, עס זאל ווערן אַ ביי (← 13); ב) אויפֿשניידן אַ ביי [עס זאל אַרויס־רען בלוט, וואַסער, אייערן]. אַ אַ בוך (ספֿר) = דטשע, אויפֿפענען.

5. אויפֿשטעלן. אַ אַ געצעלט. אַ אַ לאַגער. אַלע נאַכמיטאַג פֿלעגט מען זיך שטעלן און אַ די געצעלטן וואָס מע פֿירט מיט, קמ, 1864, Ne 18. אַ אַ געצעלט = אויך; זיך אויפֿווען אַ היים, זיך באַזעצן אין אַן אַרט. „אונטער דעם שאַטן פֿון דער ריווקער פֿריי־הייט־געטיין האָב איך מוזן געצעלט אויפֿגע־שלאַנג“, נאַד. אַ אַ קיך = אין 20. יו בלוזי איר, וועגן שטעלן זיך קאַכן פֿאַר אַ ניט־אַנגעלייגטן גאַסט. „אַט לויף איך טאַקע אַ פֿאַר אים אַ קיך“, פֿרייער: אַ אַ קיך = אינשטעלן אַ קיך. „איין קוך זולט איר מיר לושן [= לאַזן] אויף שלאַנג, איין גרושן פּושט וואַלט איך מאַכן גערן“, בּאַבּוּד. 105. „מע וועט [דעם יידישן סאַלדאַט] ניט אַ קיין באַ־זונדערע יידישע קיך אין טיף־רוסלאַנד“, קמ, 1865, Ne 19. „און הינטן הייב ערשט אַן צו מאַכן אַ גאַנצן יריד און אַ אַ מיליכקע קיך.“ קמ, 1864, Ne 18. אַ אַ קראַם = אינשטעלן און עפֿענען אַ קראַם [פֿון דעם וואָס קרעמלעך זיינען געווען אַ ביי־לעך, אין בודקעס, דער עיקר אויף ירידן]. „צוליב שלום־בית וועגן האָט זי דערנאָך זיך אויפֿגעשלאַנג אַ קרעמל“, ה. אַקטערמאַן, טוז, 1958, VI 28. „איך וואַלט מיר צונויפֿגעשלאַנג עטלעכע קערבלעך...און מיר וואַלט מיר אויפֿגעשלאַנג אַ קרעמל“, ט. בערנשטיין, ר. יכצב דל גאה. קעשענעו 1884.

6. אויפֿהייבן, אויפֿשרויפֿן, מאַכן עס זאל אויפֿשטינגן. אַ דעם מקח, אַ דעם פֿרייז.

אויך אַסוו — שטינג אין פֿרייז. „אַן איך האָב דאָס דערהערט פֿונעם רבינס פֿשרן מויל [אַן עצה צו ווערן אַ מלמד, וואָס די וויב האָט עס שוין פֿריער געעצהט], האָט מוזן וויב ביי מיר מיט טויזנט פֿראַצענט אויפֿגע־שלאַנג“, קמ, 1868, Ne 40. אַ אַ געזאַנג (ניגון) = אַגהייבן הויך צו זינגען.

7. אַרכ. אינשטעלן אַ טערמין; אַפֿלייגן אויף שפּעטער. „אוי האַבין דיא חתן[ו]גה אַ שנה ווען שוין פֿריער געעצהט], האָט מוזן ווערן אַסתר ווער אַם שבת, זא לייגט מן עש אויף דירשטג [= דאַנערשטיק] דר פֿיר...אַבר דיא אנדרי תענית שלאגט מן אויף שפּעהטשט דש מן קאַן“, ספֿר החנהגים, אמשט 1723, ט/ב. 8. מיו. אַפּשלאַנג, קריגן אויף אַן אויטאַריטעט. „ער שלאַנגט אויף אַלע פּוסקים“, טענדלזא 667 = ער קריגט אויף אַלע פּוסקים, אין היץ פֿון וויכוח אַרט אים גיט דער דין, עס גייט אים אין נצחון [קען פֿאַרשטאַנען ווערן אויך ווי דער ווערב שלאַנג].

אויפֿשלאַנג זיך — אַסוו. ← דען. אַליין, פֿון זיך זיך אויפֿפענען, זיך אויפֿהייבן. די פֿלעשער מעד האָבן זיך אויפֿגעשלאַנג. דער מקח האָט זיך אויפֿגעשלאַנג.

אויפֿשלאַנגען (ען) — אַ אויפֿשלאַנגען (ען). **אויפֿשלאַנג** — דער, זי, שלעק. 1. דזוו אויסשלאַק, בּו. ← „עס זאל חיליה גיט טרעפֿן קיין פּגם, אַז צוויי זאלן האָבן אַלי אַייגע אויפֿשלעק“, ט. סאַבעל. 2. אייבערשלאַק, אייבערצינג. „וואיף שלעק ווארבלין פֿרטיכר מותר לעלות מכל הנ״ל הן חדשים הן ישנים“, 'תקנות ועד ת״י [1650], תס״ג. [ש. וּבּנּגוּה פּנּקס מדינת ליטאַ].

אויפֿשלוכץ — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿ־שלוכצן.

אויפֿשלוכצן (ען) — אַסוו. שלוכץ, צע אויף; ~געשלוכצען (ען). מיטאַמאַל (ווייער, פֿויג דאַסני) שלוכצן; אויפֿשליפען. „אויפֿגע־שלוכצען און מיט אַ פֿלאַטער האָט דאָס לעמפל זיך פֿאַרלאַשן“, הר. געדיכטע און לידער.

אויפֿשלוכצען — טרוו. ער אויף, ~גע־שלומפּערט. 1. פֿאַרענדיקן טאַן אַן אַרבעט שלעכט, אָפּגעלאַזן. אַ אַ מלבוש פֿון ביליקן מאַטעריאַל. 2. אַנוואַרפֿן, מאַכן אַ הקדש. אַ די שאַפעס מיט שמאַטעס.

אויפֿשלוקן — טרוו. שלוק אויף, ~געשלוקט. אַרכ. אויפֿעסן, אויפֿשלינגען. „בורך — הילל הזקן דער האָט פֿאַר שטאַנדן מן זאל נעמן פֿון דער דרייט מצה...אוי פֿון קרין [= כּרין] אַרום גיוויקלט טרוקן (בלא טבול ובלא ברכה) זאל מן עש אויף שלוקן“, ברכות המזון, אמשט 1723, מח/א.

אויפֿשלוקערן — פֿאַרמען און בּו ← אויס־שלוקערן.

אויפֿשלייערן — טרוו. ער אויף, ~גע־שלייערעט. 1. אַרויפֿשלייערן, אַרויפֿהאַרפֿן מיט זיך, אימפעט. אַ אַ שטיין אויפֿן דאַן. מיט זיך, ביי גימנאַסטישע געניטונגען. אַ זיך אויף אַ טראַפען. 2. צונויפֿשלייערן, צונויפֿהאַרפֿן אַן אַ סדר. אַ אַלי אין איין קופּע.

אויפֿשלייבן — טרוו. שליס אויף, ~גע־שלייסט (~געשליסן). פּד. אויפֿשלייקן, צו־נויפֿשלייקן. אַ פֿעדערן פֿון גענדו אין די וויב־טערנעכט. 59. ~שלייסן.

אויפֿשלייערן — טרוו. ער אויף, ~געשלייערעט. אַראַפּנעמען אַ שלייער; אויפֿשלייערן די פֿאַרשלייערעט כּלה; אַנטפלעקן, מגלה זיין. אַ דעם געדיכטן שלייער, וויזן ווי דער אמת איו. מיט זיך — זיך אַנטפלעקן. די מיט־טעריע (דער סוד) שלייערט זיך אויף.

אויפֿשלייערער — דער, יס. נעשל. ווער עס שלייערט אויף; אַנטפלעקער, דעמאַסקי רער, מגלה נסתרות. „אין קאַסטנס, וואָס מען טשן רופֿן שטעט, אין שוואַרצע קאַסטנס, גיי און גראַבל, זעער דו, פֿאַרבאַרגקייטן־א דו“, צייט, מטטרון.

אויפֿשלייבונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשלייבן.

אויפֿשלייבונג — די, זי. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשלייבן.

אויפֿשלייפן — טרוו. שליפּ אויף, ~געשלייפֿט. 1. פֿאַרשלייפֿן, צונויפֿשלייפֿן, צונויפֿ־בינדן מיט אַ שליפּ. אַ די שיכּבענדלעך. מיט זיך — פֿאַרפֿלאַנטערט ווערן אין אַן אינטריגע (פֿאַררייטן עסק). זיך אַזוי אַ אַז עס איז שפּעטער שווער זיך אַרויסצודרייען. 2. פֿר־נאַדערשלייפֿן, פֿונאַדערבינדן. אַ דעם שליפּ, מאַכן לויז דעם קאַלנער.

אויפֿשלייפן — טרוו. שלפּף אויף, ~גע־שליפּט, ~געשליפֿן. (אויס)שליפּן וויפּל מע דאַרף, ביו דער גייטיקער מאַס. אַ אַ גאַל־מעסער. אַ אַ בריליאַנט.

אויפֿשלימוזלען — [..שלימאַזלען] טרוו. שלי־מזל אויף, ~געשלימוזלט. עפעס טאַן (פּלו־מרשט דערגרייכן) אויף אַ שלימוזליקן אויפֿן. אַ אַ מסחר, אַן אַפּמאַך, אַ קאַנטראַקט.

אויפֿשלינגען — טרוו. שלינג אויף, ~גע־שלינגען. 1. אויפֿעסן גיך, ניט צעקניענדיק. 2. אַרייננעמען אין זיך. אַ ביכער = לייענען גיך, אַ סך, מיט אינטערעס. אַ נייע אידיען, געדאַנקען. „...האַט יעדעס וואָרט אויפֿגעשלוג־גען“, אמד, דער טויטערנר גאַסט, ווילנע 1869.

אויפֿשלינגער — דער, יס. ווער עס שלינגט אויף, דער אַ פֿון ביכער, קלאַנגען אַע.

אויפֿשליסונג — די, ען. פראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשליסן.

אויפֿשליסן — טרוו. שליס אויף, ~געשלאַסן. 1. אויפֿפענען מיט אַ שליסל. אַ אַ שלאַס, אַ טיר, אַ קאַסע. „די העזה ביי זיי ווערט נאָך גרעסער זיי קראַמען די קראַמען א...“, אַר, דער אומשולדיקער וועכטער. אַ אַ גע־שעפֿט = אינאַרדענען, עפֿענען אַ געשעפֿט. אַ אַ חשבון — עפֿענען, אַגהייבן אַ נייע קאַנ־טע. 2. אויסגעפֿייען אַ באַשייד; אַנטפלעקן. אַ אַ סוד. „...אויפֿצושליסן גרייט די פּראַבלע־מען אַלע די פֿאַרשאַלטענע“, אל ו, 'צוויי פּיאַג־נערן. 3. אַרכ. אַרויסלאַזן פֿון תּפֿיסה, פֿון געפֿאַנגענשאַפט. „דא זאגטן די לייט מאן זאל אין אויף שליסן, דען הירטן אוי דען ליבן אַך לושן גאַן“, ספֿר משלים, 1686.

אויפשליסן זיך — ד.פ.ו. אויפגעפונען זיך (אליין, פֿון זיך). אַ בלום קאָן זיך גישט אין די פֿינצערנישן. אַ בלום מוז האָבן ליכט פֿדי זיך אויפצושליסן, ייט, טאָג, 23 1960.

אויפשליסער — דער, ס. ווער עס שליסט אויף. די שליסלעך [פֿון דער תיבה] גיב גיט אַזעק דעם שענדער, דעם ביין פֿאַרלענדער: זיך דו [גאַט] איר אַ, דו — איר פֿאַרשליסער, צייט, אַ תּפֿילה.

אויפשלענגען זיך — אויסוואַלן זיך אויף זיך ~געשלענגלט. אויפֿרײַען זיך אָדער זיך באַזעצן ווי אַ שלאַנג; זיך אויפֿשטעלן אין אַ געבראַכענער ליניע, שלאַנגפֿאַרמיק, אַ זיך אין לאַנגע רײַען נאָכן פֿאַיאַק (פֿאַרצײַג) ברויט. **אויפשלעפֿן** — טרוו, שלעפֿן אויף, ~געשלעפֿט. 1. אַרױפֿשלעפֿן, אַרױפֿצײַען. אַ אַ וואָגן אויף אַ באַרג. 2. צונויפֿשלעפֿן, צונויפֿנען מען. אַ אַלע מאַטאַס אין איין קופֿע. **אויפשלעפֿן זיך** — אויסוואַלן זיך. צונויפֿ- קלעבן זיך פֿון פֿאַרשיידענע ערטער — וועגן (אָדער ווי) שלעפֿערס. אַ זיך פֿון דער גאַנצער געגנט צו דער ריכער חתונה.

אויפשלעפֿער — דער, ס. וונן קען, ס. ווער עס שלעפֿט זיך אויף, ווער עס שטייט פֿאַר אַ קראַם און רופט אַרײַן, צײַט אַרײַן קוים.

אויפשלעפֿן — טרוו, שלעפֿן אויף, ~גע- שלעפֿט. פֿר. פֿאַ: ~שלעפֿערן, גר. אויפֿ- וועקן פֿון שלאַף. אַ עמעצן און אַרױסשלעפֿן פֿון בעט.

אויפשלעפֿן זיך — ד.פ.ו. אויפֿהעקן זיך, ווערן וואַך. „איך ר' גרשון געקומען צו אים און האָט זיך געזעצט לעבן אים בלויז אויפֿן און האָט געזאָגט צו אים: 'שלעפֿן זיך אויף און גי מיט מיר דאַזענען מנחה', שבחי בעש"ט.

אויפשלעקן — מצ פֿון אויפֿשלאַקן ~.

אויפשלאַקען — טרוו, טען אויף, ~גע- שמאַכטעט. אויך מיט זיך. מאַכן פֿון עפעס (עמעצן) אַ שמאַכטע; ברענגען אין (דערפֿירן צו) ניווען; קאַלע מאַכן. אַ אַ טעיערע זאַר. **אויפשלאַכטן** — אויסוואַלן זיך אויף, ~גע- שמאַכט. אַנהײבן שמאַכטן, פֿאַרלירן פֿוחות, אַפֿקומען. אַ אין תּפֿיסה.

אויפשלאַכטען — טרוו, טען אויף, ~געש- מאַכטעט. אויספֿאַרטיקן אַ שמאַכטע, אַן אומ- חיכטיקע זאַך; אויפֿטאַן עפעס ווי גיט אין.

אויפשלאַצן — טרוו, שמאַלץ אויף, ~גע- שמאַלצט. אַרױפֿגעבן שמאַלץ (פֿעסט), באַ- שמאַלצן פֿון אויבן. אַ אַ פֿאַטעליניע.

אויפשלאַצונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשמאַרצן.

אויפשלאַרצן — אויסוואַלן זיך אויף, ~געש- מאַרצט אויף, ~געשמאַרצט. מיטאַמאַל (ווי דער פֿונדאַטאָר) אַנהײבן שמאַרצן. עס שמאַרצט ווידער אויף די אַלטע וואונד.

אויפשלאַנגען — טרוו, גל אויף, ~געשמר- גלט. צונויפֿשמאָלען, צונויפֿעמען דורך שמאָגל. אַ בערג קאַנטראַבאַנד. אַ פֿאַר זיך אַ פֿינען מטבע.

אויפשמועסן — טרוו, שמועסן אויף, ~גע- שמועסט. פֿר [אין אינטראַפֿיקן שטאַם לאַנג גע ין]. אויסרימען; דערהײבן עמעצן דורך רײַד, מעשיות וועגן אים. אַ אַ בעל-שם, בעל- מוֹת.

אויפשמועסער — דער, ס. וונן זיך, קען, ס. פֿר (מלאָזע און אומג). באַרימער, בעל- מגזם.

אויפשמוצערן — זען אויף, ~געשמוצערט. אויסוואַלן — מיטאַמאַל אַנהײבן שמוצערן (~ אויס- שמוצערן). טרוו — אויפֿזינגען (ווי פֿיגל, אינוועקטן).

אויפשמוקן — טרוו, שמוק אויף, ~געשמוקט. אויך מיט זיך. אויפֿפּונן, באַזעצן מיט שמוק (ביליקער צירונג). אַ זיך ווי צו אַ חתונה. אַ דעם אַרײַנגאַנג מיט עלעקטרישע לעמפלעך.

אויפשמידן — טרוו, שמידן אויף, ~געשמידט. 1. (אויס)שמידן היפֿל מע דאַרף, ביז דער גײַטיקער מאַס. אַ קאַסעס און סערפֿן. 2. פֿיר גוראַטיוו: אויפֿשטעלן, אויפֿבויען, דערצײַען אַ. אַ אַ געשע, אַ געשע דור.

אויפשמידער — דער, ס. ווער עס שמידט אויף. דער אַ פֿון אַ געשע פֿרייען דור.

אויפשמיכלונג — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשמיכלען. אַ ליכטיקע אַ.

אויפשמיכלען — אויסוואַלן זיך אויף, ~גע- שמיכלט. אַרױפֿברענגען אַ שמיכל אויפֿן פֿנים. אַ און דערנאָך זיך צעלאַכן. אַ און אויפֿשניצען. סימול שמיכלט אויף = שניגט אויף.

אויפשמיסן — טרוו, שמיסן אויף, ~געשמי- סן. 1. דזוו אַפֿשמיסן. „די היילעך אויפֿ- גרײַסן, דעם תּחת — אויפֿגעשמיסן, דעם פֿיסום אַפֿגעביסן און מיט בלוט געשיסן, קל (צו רײַצן זיך מיט אַ באַשטראַפֿט קינד). **אויפשמייען** — שמעץ אויף, ~געשמיעט.

אויפֿשמייען — מיטאַמאַל (ווידער) פֿונדאַטאָר אַנ- הייבן שמיען, זיך אַללן. אַ ווי עמעצער וואַלט אים צוגעזאָגט אַ פֿאַרדינסטל. טרוו — עפעס אויפֿטאַן דורך שמיען, אַרומלויפֿן פֿאַרשיצ- טערהײט. אַ אַ פֿרושה מעקלערען.

אויפשמינקען — טרוו, קען אויף, ~גע- שמינקען. אויך מיט זיך. 1. אויפֿפֿאַר- בן מיט שמיען. אַ די ליפֿן, די באַקן. 2. באַפּונן, צופּונן אויבאויפֿיק, טאַנדעט, אַ די העלדן פֿון דער דערצײַלונג, זיי זאַלן אויסזען פֿלומרשט עכט. קלעבן = שמינקען.

אויפשמינצן — טרוו, שמיץ אויף, ~געשמיעט. אויפֿערײַגן מיט שמיץ. אויפֿגעשמיעט דאָס פֿערדל און הינדאַ.

אויפשמינצן זיך — ד.פ.ו. אויפֿפעסן זיך. אַ זיך און זיך וואַרפֿן ווי מע וואַלט אים גע- קוילעט די קאַפּאַטע.

אויפשמינצן — די, זען. פֿראַצעס אָדער מיטל פֿון אויפֿשמירן. זאַלב.

אויפשמירן — טרוו, שמירן אויף, ~געשמירט. 1. אַרױפֿשמירן, שמירן אויף עפעס; באַלייגן, באַדעקן מיט אַ שמירעכץ. אַ ברויט מיט פּוטער. אַ סמאַלע אויף אַ שפֿיל. 2. גיך

אויפֿקאַלכן, אויפֿחטסן. אַ די שטוב אויף יום- טוב. 3. שלעסן אויפֿמאַלן, אויפֿשריבן. 4. אונטערקויפֿן (מיט קאַפּאַר).

אויפשמירן זיך — ד.פ.ו. זיך אַללן באַ- רעדן. דערצײַלן „שיגע“ מעשיות וועגן פֿריינד און דערבײַ זיך אַללן אַ.

אויפשמירעכץ — דאָס (די), זיך (זען). אויפֿ- שמירונג, אויך איר, פֿעיע.

אויפשמירעניש — דאָס (די), זיך (געווער- דיקער) פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿ- שמירן.

אויפשמירער — דער, ס. וונן קען, ס. ווער עס שמירט אויף. גיט קיין מאַלער, נאָר אַן אַ.

אויפשמעטערונג — די, זען. פֿראַצעס פֿון אויפֿשמעטערן.

אויפשמעטערן — טרוו, זען אויף, ~געשמע- טערט. אויפֿברעכן מיט פּוח, אימפעט און מיט אַ קלאַפּער; דעטאַגירן; צעשמעטערן. אַ אַ תּפֿיסה, אַ פֿעסטונג. אַ אַ הידראָגען-באַמבע.

אויפשמעל(ע)רן — טרוו, שמעל(ע)רן אויף, ~געשמעל(ע)רט. מאַכן שמעלער און מיט דעם פֿאַרריכטן (פֿאַרן; אויסשמעלן). אַ די טאַליע, וואַלט זי איז צו ברייט.

אויפשמעלן זיך — דער, מצ נב (סוב פֿון אָדוו פֿאַרזען; אויף שמעלן). אַלטהאַרג; גר- פּע קראַנקע, גיט פֿעאיקע צו קיין שום גיזלע- כער אַרבעט [ווי בראַכואַרג]. אַיר זעט דאָ דעם גאַנצן אַ, רײַד (מושׁב זקנים, אײ). **אויפשמעלצונג** — די, זען. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשמעלצן.

אויפשמעלצן — טרוו, שמעלן אויף, ~גע- שמאַלצן, ~געשמעלצט. 1. צונויפֿשמעלצן. אַ צוויי שטיקער אַיזן. 2. אַרױפֿשמעלצן. אַ אַ פֿאַר טראַנסן חלב צוצוקלעפֿן דאָס ליכט צום שטענדער. 3. אַגשמעלצן, אויסשמעלצן וויפֿל מע דאַרף, ביז דער גײַטיקער מאַס. אַ חלב; אַ אַ מעטאַל. 4. מעטאַנימיש. אַ זיך פֿון פֿרייד, פֿון נחת.

אויפשמעלצן זיך — אויסוואַלן זיך. 1. צו- נויפֿשמעלצן זיך. „גיט אַלע מעטאַלן שמעלצן זיך אויף“. 2. אויפֿגעפֿונען זיך דורך שמעל- צן. „סיאיז באַלד פּסח און דער טיך האָט זיך נאָך גיט אויפֿגעשמעלצט“.

אויפשמעלקען זיך — זל קען זען אי הייך אי האַרטן אויסוואַלן קזוו. ווערן אַ שמעלקע מיט עמעצן, זיך אויפֿפֿאַרן, זיך צונויפֿחטבֿרן (געניצט איר, פֿעיע). אַ זיך מיט אַ חילדן יונג, ווערן מיט אים פֿאַנדיבראַט.

אויפשמען — [שעמען] אויסוואַלן שם אויף, ~געשמט. מיטאַמאַל, פּלוצלינג באַקומען אַ שם, באַזאָרט ווערן צווישן מענטשן. אַ מיט איין גרויסן אויפֿטו.

אויפשמעקן — טרוו, שמעקן אויף, ~געשמעקט. דזוו אויסשמעקן ~. (בניפּאַטיט; וויפֿל מע וויל, מע דאַרף, ביז דער גײַטיקער מאַס).

אויפשמעקן זיך — אויסוואַלן זיך. 1. זיך באַקענען (וועגן הינט). 2. (גראַב) צונויפֿחטבֿרן זיך. צונויפֿפֿאַרענדן זיך; קומען אין גיט-ערלעכער אָדער גיט-אַנשטענדיקער פֿאַרבינדונג. אַ זיך מיט פּלאַטנאַקעס, מיט גאַסמאָוידן.

אויפשנאמערן — פארמען און ב ← אויס-
שאפטערן.

אויפשנאלן — טרוה. שנאל אויף, ~געשנאלט.
9: ~שנאלן. 1. פארשנאלן, צונויפקלא-
מערן, צונויפשפילען. א' דעם פאס, דער
וויגט זאל ניט דורכנעמען. 2. פונאנדער-
שנאלן, אפשנאלן, אפשפילען. "ער האט אויפ-
געשנאלט דעם פאס און געלאזט די שווערד
פאלן...", ב. טייטלבוים, אויפן שוועל, הארשע
1933.

אויפשנאפן — שנאפ אויף, ~געשנאפט. אוסו
— אויפשפריגען (וועגן עפעס וואס איז אג-
געצויגן, אנגעצויגן). "איך וויל אין ביגן
[= אנגעבייגן] צו דר ערדין [א בויס], אויב
האלט דו מין גיידר... דו ער ניט ווידר אויף
שנאפט", זאלעגאריע פון ר' מאיר ש"ץ [פיש
וון]. טרוה — אויפשפירן, אויפשמעקן, אויפ-
ניוכען. א' א ריה, א סליאד, א סוד.

אויפשנארקען — פארמען און ב ← אויס-
שנארקען. (אויפשנייט: הויך, פלוצלינג).

אויפשנארען — טרוה. שנארען אויף,
~געשנארעט. אויפשעלען, אויפשווערען;
צונויפקריגן דורך בעטלען. א' דעם טאג חיר-
נה מיט בירוביונות.

אויפשנארעניש — דאס (די), זי. פראצעס
אדער רעזולטאט פון אויפשנארען.

אויפשנארן — ...[שנארען] טרוה. שוידר
אויף, ~געשנארט. אויסשטינגן מיט א הע-
כערן צוואג פאר אן עליה אדער פתיחת
הארון. א' ווי דער גביר (זאמעט, מעמל).

אויפשנארעווען — טרוה. רעווע אויף, ~גע-
שנארעוועט. 1. פארשנארעווען, פארבינדן מיט
א שוור. א' פאפירן, זיי זאלן זיך ניט צעפאלן.
2. פונאנדערשנארעווען, צעבינדן דעם שוור,
לוינער) מאכן. א' דעם קארסטע, סוזאל אזוי
ניט דריקן.

אויפשנארעווען זיך — דפון. 1. ווערן
ברייטהארציק. 2. זיך פונאנדערלאזן ביי א
שמה. א' זיך און צוועק אין א האפקע.

אויפשניאשקען — טרוה. קע אויף, ~גע-
שניאשקעט. אויך מיט זיך. אגשיכורן
(גוטמוטיק, גראבלעך). א' עמעצן אז ער זאל
פאלן פון די פיס. א' זיך און טאנצן אין
ריגשטאק.

אויפשנייט — דער, זי. 1. אקט אדער רע-
זולטאט פון אויפשניידן. "די כאראקטעריז-
רוגען מאכן ניט קיין אויפלייכטנדיקע אין
אין מענטש-כאראקטער", ב. ריווינג, אונדזערע
פראזאזאיקער. 2. ארט אדער צייכן פון אויפ-
שניידן. וואו איז דער א'?" די האלבע קאר-
טאפליקווילן צעלייגט... מיט די אין אראפצו-
יאכ. 3. ארעשניגט אין א בגד. "א געוויינלעך
לוינ קלייד מיט גאר הויכע אין ביידיע
זעטן פיס", פאר, 1961 | 31. 4. אנגעשניטן
גערויכערט פלייש פון פארשיידענע מינים. א'
א' איז גאנץ פשוט: פארשיידענע גערויכערטע
פליישן אויף איין טעלער. ס'וועט דא זען
אנגעשניטענע ווארשט, צונג, ברוסטפלייש און
וואס ניט", ר. פונסטער, טמו, 1959 VIII 20.

אויפשניידען — דער, זי. נעגל. אקט פון
אויפשניידן [אויפשנייט האט עטלעכע ב, ב

און א נאר איינעם]. אן אכרויודיקער א'
א-מכשירים.

אויפשניידונג — די, יען. אקט אדער רע-
זולטאט פון אויפשניידן (זיך).

אויפשניידן — טרוה. שנייד אויף, ~גע-
שניטן. 1. אויפגעפען מיט א שניט פון א
מעסער (שארפן אינסטרומענט). א' מיט א
לאנצעט ביי אן אפעראציע. א' דעם בויך =
אויך: שטעכן מיט א מעסער אין בויך; געבן
זייער א שטארקן קלאפ אין בויך. "כמה פעמים
עם-הארצים עבירות טונין אם שבת, זאגין מן
מאג אם שבת איין גרוג [= קרוג] אויף שניי-
דין, ווען ברויכט די משקה דרוגן צו טרינקין",
טהו. "ווי גוט ר' יוספן האט געמוזט זיין אוי-
פן הארצן, אז ביי א פרייטיק דעם פיש, גע-
פינט ער, קצוץ, אין בויך א טפערן דימענט",
ממוט, הינטש. "שניידט אויף דעם שטיל אדער
בלאט פון א וואסער-ליילע, וועט איר זען
אז זיי זענען אויסגעבלעזט", א. גאלאמב,
אי. ב. ג. באטש, געוויסן. "ער שניידט ניט
אויף די פולע אדערן פון ווענוס". אצט. מע
פייסטא. 2. אנהייבן שניידן; מאכן דעם ערש-
טן שניט. "ווען זיא איין קעז אויף שניידן,
אדור איין טאפ שמלץ אן היבט, אדור וואו
עז איז — דא געבן זיא צום אירשטן דען
עניים דר פון", מנתק רבקה, שער שביעי,
ט/ב. "און זאל ער דען אונטערשטן קוכן נעמן
אונ זאל איג אויפשניידן", לטו, 2/58.

3. מעטאנימיש. פארשאפן הייטיקן. א' דאס
שניידט מיר אויף דאס הארץ. א' דאס הארץ
= אויך: ארויסקריגן דאס סאמע פארבראגענע.
זיך אליין א' דאס הארץ און אלץ אויסדער-
צייילן דעם גאנצן אמת. 4. פאדערן א צו
הויכן פרייז, בארייטן. א' א מקח. א' אזעל
כע באדינגונגען, עס זאל פיינצטער ווערן אין די
אויגן. 5. לאזן (גאליציע, בוקאווינע) זיך
באריימען; מגובן זיין. 6. פיר אגאלויירן און
אויפדעקן. "קיינער האט דעם פולן אמת וועגן
דער סטאלין-קאנסטיטוציע זישט מער גלעזונד
אויפגעשניטן ווי דר חיים זשיטלאווסקי בשע-
תו", לע, טמו, 1961 III 5.

אויפשניידן זיך — אוסו. ← דפון. אויך:
ווערן אפגעשניטן. "עס שניידן זיך אויף אלע
קניפן וואס פארבינדן דעם נעעם דור מיטן
אלטן", רייד.

אויפשניידען — דאס (די), זי (ער). אויפ-
שניט, אויפשניידונג (קען אויך זיין פעיא).

אויפשניידעניש — דאס (די), זי. (געווי-
ערדיקער) פראצעס פון אויפשניידן (זיך).

אויפשניידער — דער, יס. וונ יין, קע, יס.
1. ווער עס שניידט אויף. 2. אונגערן, גאליציע,
בוקאווינע) באריימער. אן א' דערציילט אלץ
מיט הרים וגבעות. "איז אן א' א באריימער,
א מוילמאכער, א מאכלאר, ער באדיינט אין
זיין צונג א מאטאר", נחמיה לאטרינגער, דער
יודישער דלות, לעמבערג.

אויפשניידעריי — דאס & די, יען. 1. טר
אונג פון אויפשניידן. 2. באריימער, גרויס-
האלטער. דער איד, גיי, 1960 XII 16. "נידער

מיט דער א", נחמיה לאטרינגער, דער יודישער
דלות, לעמבערג.

אויפשנייען — אקווא. שניי אויף, ~געשנייט.
אויפשנייטן מיט שניי. א' א גאנצן בארג.

אויפשנייצן — טרוה. שנייצן אויף, ~גע-
שניצט. ארומשניידן, אפשניידן (וועגן קנור
טן פון ליכט). א' א קנור, דאס ליכט זאל
ניט טריפן.

אויפשנייפן זיך — אוסו. שנייפן זיך אויף,
זיך ~געשנייפט. (שפאטיק) אנטאן אויף זיך א
שנייפס. א' זיך אין א מיטן אינדערוואכן.

אויפשנייפען — טרוה. שנייפען אויף, ~גע-
שנייפט. פ. 1. אויפשמעקן (וועגן בעלי-
חיים). "אויפגעשנייפט מיט די געזער און
מזלער יעדעס קרישל ברויט", אש. 2. אויפ-
גבענען. נעמען אויף אן אומאגשטענדיקן אופן.
אויפשנייפלען — טרוה. פלען אויף, ~געשני-
פלט. דוח אויפשנייפען) ←.

אויפשנייצונג — די, יען. פראצעס אדער
רעזולטאט פון אויפשנייצן.

אויפשנייצן — טרוה. שנייצן אויף, ~געשנייצט.
1. (אויס)שנייצן היפל מע דארף, מע היל,
ביז דער נייטיקער מאס. א' שטעקעלעך. א' א
פמפל. 2. ארויפשנייצן, שנייצן פון אויבן.
3. אויפקרייצן, א' אויף א שטיין, אויף האלץ.
א' א נאמען אויף א מצבה.

אויפשניידלען — טרוה. דיל אויף, ~גע-
שניידלט. 1. ארויפשאפן אויף א שניידל. א'
פערל. 2. צונויפנעמען אין פאלדן, צונויפ-
קנייטשן. "דעמאלט האט זי אויפגעשניידלט
איר ווייסן שטערן, אראפגעלאזט אירע אויגן
לעפלעך", אפא. ראמאן פון א פערדינג.
3. פונאנדערנעמען פאלדן; באפרייען פון
קנייטשן. "ערן האט מיטאמאל אויסגעגלייכט
זינע פארקוועטשטע אויגן, אויפגעשניידלט דעם
פארקנייטשטן שטערן", אפא. דארטן.

אויפשנייר(עווען) — טרוה. שנייר(עווע) אויף,
~געשנייר(עוועט). 1. ארויפציען אויף א
שנור. א' פערל. 2. דוח אויפשנייר(עווען) ←.
"שניירט מען אויף דאס פייטלעך און מע גיט,
און מע גיט", מ. י. בענדיטשעווסקי, יודישע
פתבים. "צוויי רעקלער אן אנגוד ווערן אויף
גשניירט גיוועזין", פיי וועגן מעצער עלילת
דמ, 1669 [פיש וון].

אויפשנייטלן — טרוה. שנעל אויף, ~געשנעלט.
מיט פייגער געבן א קלאפ אויף, א שייס
ארויף. א' קערעלעך פון באקסער אויפן (אי-
בערן) אלמער.

אויפשעמקעווען — פארמען און ב ← אויס-
שעמקעווען.

אויפשעמכן — טרוה. שעכט אויף, ~געשאכ-
טן. שעכטן די נייטיקע צאל. א' דקות און
גסות.

אויפשעלטן — טרוה. שעלט אויף, ~געשאל-
טן. מיטאמאל (ווידער, פונדאסניג) שעלטן.
אין פעס ווערן און א' עמעצן מיט טויטע
קללות.

אויפשעלמעווען — טרוה. רעווע אויף, ~גע-
שעלמעוועט. סל. אויפשאפן אויף א זשוליקשן
אופן; אויפשווינדלען. א' געלט בגראנדע.

פון, געוויינטלעך פעיא. אן א פון די שווארצע כוחות.

אויפשפילען — טרוה. ליע אויף, געשפיר ליעט. ר: ~שפילענען. אויפגעפונען, פון גאנזערעפענען דורך אראפנעמען פון די קנעפ, העקלעך. „הערשעלע שפילעט אויף גיענדיק דאס קאפאטקעלע“, ממוס, ווינטש. „גורעט אריין זיין קאפ אין איר האלדז, שפילעט בשעת מעשה אויף איר בלוזקע“, אפא, ראמאן פון א פערדינג.

אויפשפילען זיך — ד.ה. פון. אויך: ווערן ברייטהארציק אדער אפגהארציק. א זיך און אויסדערציילן וואס עס קוועטשט. א זיך און זיך לאזן קאסטן.

אויפשפילן — טרוה. שפיל אויף, געשפילט. 1. אנהייבן שפילן אויף א מוזיקאלישן אינ-סטרומענט (מוזיקאלישע אינסטרומענטן). דער אָרקעסטער שפילט אויף. די קלענמארים שפילן אויף. אַלע כליים שווינגן, און דאָס פֿידעלע שפילט אויף. „שאַט רבותים; וועל איך אפּן זאָגן אַ ביסטלע גראַם לכּבֿוד דעם חתן, אַז, קלעזמער, אויפגעשפּילט!“ יל, דאָס פּוילישע יונג, אַדעס 1895. 2. דורכשפּילן די גאַנצע מעלאָדיע (געוויינטלעך אַ קורצע זאַך). א זיך דעם חתן-מאַרש, דעם חופּה-מאַרש. א זיך היינענדיקס, א מאַראַלישן [= טרויעריקן] גיר גון. „זיך לאָזן זינגן אונטן אויף שפּילן אונטן דיא פֿענשטער איז איין (איסור)“, קהלת שלמה, אָמסט 1744, עב/ב. „דער ווינט, מיט פֿינגער געפּל-שווייטיקע, האָט אויף די שטריק און לייטערס...עפעס שדימדיקס אויפגעשפּילט“, הר, ליים. 3. ספּעצ. דורכשפּילן אַ קבלת פּנימניגון לכּבֿוד עמעצן (געוויינטלעך אויף אַ חתונה). א פֿאַר חתן-כלה, מחותנים. „א זיך חיוואָט פֿאַר דעם חתנים צד“, פּל. א פֿאַר בעליהיבּל. 4. דורכפֿירן אַ פֿאַרשטעלונג (אָדער אַ טייל פֿון אַ פֿאַרשטעלונג) פֿאַר אַן עולם. „א זיך קאַ מעדיע און אויך: מאַכן אַן אַנשטעל מאַכן עמעצן צום נאַר. 5. [ווי דער היפּוך צו בב 32] אויפהייבן אַ סקאַנדאַל, אַ קריגעריי, זידלעריי. „א זיך אמתע חתונה, אַ חתונקע. „א זיך בייזן (וויס-טן, פֿינגערן) פֿרימאַרן, א זיך אַראַבאַנאַץ. „א זיך אַ באַגעגעניש = זיך אַרויפּוואַרפֿן מיט זיך לערען, קללות בשׂם באַגעגענען. „א זיך חתן גה אַן קלעזמער. „א זיך מי-שברך = זידלען מיט גראַבע ווערטער. 6. געבן (מכבד זיין מיט) קלעפּ. א זיך עמעצן [אַטיוו] מיט אַ פֿלאַקן. „א זיך אויער = געבן זאַץ קלאַפּ, עס זאָל זשומען אין אויער. 7. אויפהעצן. א זיך אַייגעס קעגן אַן אַנדערן. 8. אַרויסשטעלן גוזמאדיקע פֿאַדערונגען, בעטן אַ שטערן פּרייז. „מיר גע פֿעלט דאָס אַנטיקל, אַבער גיי ווייס וואָסער פּרייז מע וועט אײ, רייד. א פֿאַדערונגען וואָס מע קען ניט גאַנקומען. 9. דורכפֿירן אַן אַרבעט ווייער גוט, קינסטלעריי. „ער גייט ניט אויף, ער שפּילט אויף אַ מאַריאַרקע“, רייד. „דער מצבֿה-שלעגער האָט אויפגעשפּילט די אויטיות אויף די שטייגער“, בעריש ווייז טייט, אײ, רײה תּשכ״א.

אוסטן — 1. אויפֿווייזן. „דער ווייז האָט אויפֿ-
פּילט: עס האָבן זיך שוין באַזיין בלעד-
לעך“. 2. פֿאַרזייערן ווערן. „די וואַרעניע
האַט אויפגעשפּילט, וועל דער סלאַי איז געווען
גיט שטמף פֿאַרבונדן“.

אויפשפילן זיך — אויסו, קזוו. א דפּו. 1. צוגוישפּילן זיך אין קאַלעקטיוון שפּילן. א זיך אין אַן אָרקעסטער, טרופּע. 2. צו-
גיפּרייזן זיך, אַפּמאַכן צווישן זיך, פֿאַראַייניקן
זיך. פעיא. שקר מיט שלימול האָבן זיך אויפֿ-
געשפּילט.

אויפשפילעניש — דאָס (די), אן (ער). אויפֿ-
שפּיל, אויפגעפּילעניש. סירוב מיט ביטול.
אויפשפילעניש — דאָס (די), אן (געווייערדי-
קער) פּראַצעס פֿון אויפּשפּילן (זיך).

אויפשפילער — דער, אס. ווייז, קע, אס. 1. ווער עס שפּילט אויף (פֿאַרשיידענע אב). 2. פּסח. דיריגענט.

אויפשפילקעווען — טרוה. זענען אויף, גע-
שפּילקעוועטן. 1. (שנודערט) צוגוישטעקן,
צוגוישציען מיט שפּילקעס. א זיך ברוסט פֿאַרן
פֿאַרטרעגעווען. 2. אויפֿרייצן מיט שטעכ-
ווערטלעך. „א זיך ערגער ווי דערלאַנגען אין
דער זיבעטער ריפּ“.

אויפשפירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּיען.

אויפשפירען — טרוה. שפּירן אויף, געשפּיר-
נען, געשפּיענט. 1. שפּיען וויפֿל סײַז
גייטיק. 2. אַרויסשפּיען. אויך מיט זיך
= זיך שאַפֿן דורך שפּיען אָדער דורך
אַן אַוּפֿן וואָס דערמאַנט אין אויפּשפּיען.
אַזוי שפּיען זיך אויף אַ מעשהלע.

אויפשפירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּיען (זיך).

אויפשפירן — טרוה. שפּירן אויף, געשפּיעט.
1. מאַכן שפּיען (ער). א זיך פֿלאַקן און אַרײַב
קלאַפּן אין דער ערד. „א זיך אויערן אַן אַג-
שטעלן, אַנשפּיען די אויערן בשׂם וועלן דער-
הערן. אויך: „א זיך מויל און אויערן; „א זיך
און אויערן (אַ ביסל שפּאַסיק, איר). „זי
שפּיעט אויף די אויערן און עפֿנט דאָס מויל
ווי צום אַינשלינגען די מוטערס ווערטער“,
פּרץ. „ער האָט אויפגעשפּיעט די אויערן, און
איס האָט זיך געדאַכט אַז עמעצער היינט“,
אפּא, ראַמאָן פֿון א פּערדינג. 2. אויפֿ-
שאַרפֿן, דערפֿירן צו עקסטרעמקייט. א זיך באַ-
ציאונגען מיט אַן אומפֿריינד.

אויפשפירן זיך — ד.ה. פון. אַנשטרענגען
זיך אויפצונעמען (מיט אַ חוש). א זיך צו
יעדער קלאַנג. א זיך צו דערקענען די מענ-
טשן פֿון דער וועלט.

אויפשפירונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּירן (זיך).

אויפשפירן — טרוה. שפּירן אויף, געשפּירט.
1. אויפגעמען, אויפֿמאַכן מיט אַ חוש. א זיך
אַ טעם, א ריח. א דעם הילוק אין טאָן. 2. גאַב-
שפּירן, אויסשפּירן. „די יענער שפּירן עס
אויף, שטעלן...פּאַסטקעס“, אדח, קארטוכע,
וויילנע 1878.

אויפשפירונג — די, ען. פּראַצעס
אָדער רעזולטאַט פֿון אויפּשפּירען (זיך).

אויפשפילטערן — טרוה. ער אויף, גע-
שפּילטערט. אויפגעפונען, אויפֿשפּאַלען דורכן
אַפּברעכן שטיקלעכקייט. א זיך שטיין. א זיך
כלי, מע זאָל זי גיט קענען ניצן. [אַ מיט מער
ווי אויסשפּילטערן] און ווייניקער ווי צע-
שפּילטערן.

אויפשפילטערן זיך — אויסו, א דפּו. פון
זיך אַליין ווערן צעשפּילטערט. „בב כעמישע
פּראַצעסן שפּילטערן זיך אויף די מאַלעקולן,
אַבער ניט די אַטאָמען“.

אויפשפיעמיקונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּיען (זיך).

אויפשפיעמיקן — טרוה. זיך אויף, גע-
שפּיעטיקט. נעאַל. טאָוו. טאָן, מאַכן שפּיעטער,
נאָך דער באַשטימטער צייט. א זיך דעם פֿאַרײַ-
מיט זיך, אויסו. א זיך מיטן פֿאַרײַ-
אויפשפּיען — א אויפּשפּאַטן.

אויפשפראַץ — דער, אן. 1. אַקט אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּאַצן. 2. אויפֿבלי,
באַגין, התחלה. „פּפּין פֿון א, בלזעך און
באַבלעטער“, סוצ, וואַלדיקס.

אויפשפראַצונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּאַצן. אַרויסוואָס.
„...וואו סײַ האָבן זיך נאָר באַזיין טעאַטראַלע
איען נאָך דעם גרויסן איבערגעלעבעטן חורבן“,
יבֿלזאַמלבוך לכּבֿוד דרײַ א. מוקדוני.

אויפשפראַצן — שפּראַך אויף, געשפּראַצט.
אויש — 1. אויפֿקומען, אַרויפֿקומען אויף
דער אייבערפֿלאַך פֿון דער ערד אָדער פֿון אַ
שטאַם אין פֿאַרעם פֿון אַ באַזונדערן געוויקס
אָדער אַ טייל פֿון אַ געוויקס. א גרעזעלע
שפּראַצט אויף. א זיך צווינגעלע שפּראַצט
אויף. קנאַספּן, בליטן שפּראַצן אויף. „פֿאַר-
שיידענע מינים גרינסן האָבן אויפגעשפּראַצט
אין אַרצן“, רייד. 2. (מעטאַפֿאָריש) אויפֿ-
קומען, אַרויפֿקומען (הן וועגן קאַנקרעטע
זאַכן, הן וועגן אַבסטראַקטעס). א זיך לעבן
(אַ נייע באַזעצונג) שפּראַצט אויף. סײַ האָט
אויפגעשפּראַצט אַ געדאַנק, א פֿונק האָט
פֿענונג. „...און מע דאַרף [קריאָטישע] אויס-
לאַזן, ביי די זון שפּראַצט אויף“, זרעם, 2/1.
טרוה — נעאַל. מאַכן עס זאָל אויפּשפּראַצן.
„זאַפֿטן פֿון דער ערד ציען זיך איצט אין די
אָדערן פֿון בוים און זיי שפּראַצן אויף די
פֿרישע בליטן אין די בלעטער“.

אויפשפרודלונג — די, ען. פּראַצעס אָדער
רעזולטאַט פֿון אויפּשפּרודלען.

אויפשפרודלען — זל אויף, געשפּרודלט.
אויש — 1. מיטאַמאַל (ווידער) שפּרודלען. א זיך
ווי אַ קוואַל. 2. מיט אימפעט פֿליסן אויף
אַרויף. „דאָ שפּרודלען אויף די הייסע פֿאַג-
טאַנען פֿון די טיפּענישן פֿון דער ערד“, טרוה
— מאַכן עס זאָל ווערן אימפעטיק, עס זאָל
שטראַמען, ברויזן, א זיך באַזעצונג.

אויפשפרונג — דער, ען. אַקט פֿון אויפֿ-
שפּרינגען. „מיט פֿרישן צייטער נעם אין אויף,
יעדן א פֿון מיין שאַפֿטן אויפֿן וואַנטשטיין“,
הל, ליזער, 1932.

אויף שפרונג — אַזוו פֿראַזע. מיט איין
שפּרונג (אַרויסכאַפֿן), גנבֿענען פֿלינק (ווען
דער אייגנטימער זעט). „א זיך פֿלעג איך אויך

גיין און מיט בעלפערס בין איך בלאַט, גנבים-ליד.

אויפשפרייזן — אוטו. שפרייזן אויף, גע- שפרייזט, אַרױפֿשפּרייזן, אַרױפֿלייגן מיט גרויסע טריט. אַ אױפֿן באַלעמער.

אויפשפרייזונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿשפּרייטן (זיך).

אויפשפרייטן — טרו. שפרייט אויף, גע- שפרייט.

1. אַרױפֿשפּרייטן, אַרױפֿלייגן פֿון אױבן אַ צװײקלעקע זאָך. אַ אַן אױבערדעק. אַ אַ קאָלדע אױפֿן (אױבערן) געלעגער. אַ אַ שפּעצן אױפֿן דיל, אַ רעדנע אױף דער פּאָר- לאַגע. מױל פּאַרשטױטש רפּודתי יצוּעִי (איוב, יז, 13). „אױף גשפּרייט“ נתי: „בעט איך אויס מיין געלעגערן.“ זיא האָט אױף גישפּרייט איין ווינט ליליך, 13, שמות, טז, 7. „עך זאָל אים אױף שפּרייטן איין צוועל, איין מפה, און זאָל אים דרויף עשין געבין“, דאַרטן, דברים, מו, 1. „די פּוּחוּים...האָבן די הייליקע תּוּרה אױפֿגעשפּרייט אױף דער ערד און האָבן אַלע דערויף געטרעטן, מעשה אומן. 2. אויס- שפּרייטן, צעשפּרייטן, פֿונאַנדערשפּרייטן. „...זינע געצן וואָס ער שפּרייט אױף פּאַר דיר זיך צו כאַפֿן“, חה, ב, 56. „אַ הױף וואָס איז נאַס מעג מען אַ שטרוי אום שבת צו גיין דערויף“, 20, 2/65. 3. אויסציען אױף אַרױף. אַ די הענט צום הימל. „דרום, הער אַל דער וועלט, איך שפּרייט אױף מינע הענט צו דיר, און בוק מיך...“ תּחנות ובקשות. ויל- גע 1858 [אױבערדוק פֿון דירנאָרט 1798].

אויפשפרייטן זיך — אוטו. אַ דפּו. אַרױפֿ- ציען זיך, פּאַרנעמען גרעסערן שטח אַרױפֿצו- דער רויך שפּרייט זיך אױף ביז די נידערי- קע וואַלקנס.

אויפשפרייזן — אױסשפּרייזן.

אויפשפרייזונג — די, ען. פּראָצעס פֿון אױפֿשפּרייגן. „געכץ, געניש.“

אויפשפרייזן — אוטו. פּאַרמען אַ אױס- שפּרייגען. 1. מיטאַמאַל אַ הייב טאָן זיך פֿון אַרט זייער האַסטיק. „ווי די שדים שפּריי- גען אױף די קאַנדוקטאָרס און שרייען אויס דעם נאַמען פֿון דער סטאַנציע“, שט. בלאַנדזענ- דע שטערן וו. „וויא זול דען איין מענש גיט אױף שפּרייגן פֿר דעם מלך מלכי המלכים“, 19, 1/19. „...איז ר' ישראל אױפֿגעשפּרייגען ווי אַן אַפּגעברייטער און גענומען זיך קאַכן מיט אַ פעס און אַ געפילדער“, ממוס, ב'שיבטה של מטה. 2. מיטאַמאַל אַ שפּרונג טאָן, נע- גען שפּרייגען. אַ ווי אַ שלאַנג וואָלט אַ ביס מען געבן. אַ ווי אַ האַלבגעקוילעטער האָן. „אייר אילן הויך [=] איין אילן הויך] מאַכט ער עש [דאָס פֿערדן] אױף שפּרייגן בון דער ערד“, בבא־בבא, 100. „...שפּרייגט אױף אױ- זאגט דרייאַ מאַל: פּשם שאני רוקני...“ טפֿר מנהגים, אַמטש 1723, יא, ב. „אַ פּראָש איז אױפֿגעשפּרייגען אונטער זינע פֿיס“, יהושע, זומערנאַכט. „אַלע וויילע איז דאָס פֿייער אױפֿגעשפּרייגען, נאָד. 3. אױפֿרעגן זיך, אױפֿקאַכן זיך. „אַלע בייזע...דאַרפֿן מיטאַמאַל אַ“, יר, ו. 4. אַרױפֿפּלאַצן. „דר טאָג דא ער ווערט גיוואַרפֿן אין דיא גרוב אין דיא

פֿינטשטיגש אױף זיין בויך שפּרייגט אים אױף, 1801, 2/88. 5. אױפֿפּראַלן זיך; האַס- טיק זיך אױפֿפּענען. „...די טיר אַ העפֿטיקן שטויס געגעבן, די טיר איז אױפֿגעשפּרייגען“, א. ב. רוף, רינאלדא רינאליני וו, אַרשע 1865.

אויפשפרייזן — טרו. אַ אױפֿשפּרענק- לען.

אויפשפרייזונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿשפּרייזן.

אויפשפרייזן — טרו. שפּרייזן אױף, גע- שפּרייזט. 1. (אױס)שפּרייזן אַ ביסל אױבן- אױף, פֿון אױבן. אַ דאָס העש פּאַרן פּרעסן. 2. אַרױפֿשפּרייזן, אַ וואַסער אױף די הענט. אַ פֿעטע זופ אױפֿן קלייד. „דער וואַלקאַני- שער פּאַנטאָן שפּרייזט אױף קאַכעדיק וואַ- סער“.

אויפשפרייזן זיך — קזו. אַ דפּו. (קױנע- רן לשון), שפּרייזן איינס דאָס אַנדערע. זיך אַ, נאָס ווערן און לאַכן.

אויפשפרייזן — טרו. קל אױף, גע- שפּרענקלט. אױפֿגיטן, אױפֿגעצן, אױפֿשפּריי- צן מיט דינע און שטערע טראַפּנס. אַ אױף זיך פּאַרפֿום. אַ וואַסער אױף אַ העמד פּאַרן פּלעטן (פּרעסן).

אויפשפרייזן זיך — אוטו. יעזע זיך אױף, זיך געשקאַצעוועט. אַנאָהייבן זיך פֿירן מעשה שייגען, גיט ווי עס פּאַסט (פּאַר אַן יידישן בתור). אַ זיך ווי ירוקע (אָדער אַן אַנדערער פּאַפּולערער גיט-יידישער נאַמען).

אויפשפרייזן — טרו. יבע אױף, גע- שקראַבעט. 59: „סקראַבען, שַקראַ- בען, אױפֿקראַצן, אױפֿשאַבן, אױפֿשריבן, אַ טייג פֿון מולטער.“

אויפשפרייזן זיך — אוטו אַ דפּו. אױך: מאַכן לאַנגע הכנות. אַ זיך און קומען נאָך דער חופּה, צו עליגו אע.

אויפשפרייזן — [שׂשׂקען] טרו. שקר אױף, געשקרט. אױפֿברענגען, אַפֿירברענגען אַ לייגן, לייגנס. אַ אַ גאַנצע געשיכטע.

אויפשפרייזן — טרו. יעזע אױף, גע- שראַטעוועט. (בב מילנערס) אױפֿמאַלן גראַב, אַזווי שראַט.

אויפשפרייזן — טרו. יעזע אױף, גע- שרובעוועט. (סטאַליערע, ראַדעם). אױפֿשרויפֿן, צונויפֿשרויפֿן. אַ פּאַרן הובלעווען.

אויפשפרייזן — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿשרויפֿן. „דאַרף ער [ליי- וויק] מער גישט קיין וויזיאַגערישע אַ פֿון טויט“, ב. ריוויק. ה. לייזיק...“

אויפשפרייזן — טרו. שרויף אױף, גע- שרויפֿט. 1. אַפּשרויפֿן, אַראַפּונעמען פֿונעם שרויף. אַ די ראַם און אַרױסגעמען דאָס בילד. „איין בעכר דער דא גיגלידערט איו, טאר מן אם שבת גיט אױף שרויפֿן אונ אַך גיט אַינשרויפֿן — דען עש איז איין מלאכה“, 1801, 2/72. 2. פּאַרשרויפֿן, צונויפֿפּעסטיקן מיט אַ שרויף. אַרױסשטעלן דאָס בילד און אַ די ראַם. אַ אַ ברעט אין אַ שרויפֿשטאַק און הובלען. 3. צונויפֿדרייען, אױפֿהייבן, אַנאָהר- בען. „...וואו דער ווינט האָט זיך אַפּגעריסן אין די בערג, אױפֿגעשפּרייט דעם שניי אױף

די וועגעלעך“, 99: „אין דער נאַכט פֿון גיטל. 4. אַרױסברענגען אין אַ שפּאַנגונג. „וידלען האָט דער נייער חבֿר גאַר אױפֿגעשרויפֿט“, ממוס, יודל. „כ׳הייב אױף אַ ברעם...מױן אויג ווערט שפּיציק אױפֿגעשרויפֿט“, הר, מױן ליכ- טיקע נסיעה. 5. מאַכן אױפֿשטױגן. אַ דעם מקח.

אויפשפרייזן זיך — דפּו. 1. ווערן צע- רודערט, צעטומלט. אַ זיך און גיט חיסן האו מען איז אין דער וועלט. 2. צונויפֿנעמען זיך, מיט אַנשטרענגונג זיך קאַנצענטרירן, אַ זיך ריכטיק צו ענטפֿערן, צו מאַכן דעם ריכ- טיקן גאַנג.

אויפשפרייזן — טרו. שרומפֿ אױף, גע- שרומפֿט. (זו: געשרומפֿן). אױפֿקנייטשן, אױפֿבײגן, אױפֿפּלאַבן, צונויפֿקאַנצערן. אַ אַ נייעם בגד.

אויפשפרייזן זיך — דפּו. ווערן אַנגע- צויגן, קלענער, מאַגערער. אַ זיך, ווערן ווי אַ זקן.

אויפשפרייזן — דער, ען. אַקט פֿון אױפֿשרעפֿן. קורץ, אומגעריכט געשריי. אַן אַ אין דער נאַכט.

אויפשפרייזן — דער, ין. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿשריבן. „איז פֿון זיין פֿעדער אַרויס אַן אַ וואָס האַט...דערבראַכט צו גרויסער פֿרייד“, ליבמאַן, וואַכנבאַלעט, נײַ 1952 או 26.

אויפשפרייזונג — די, ען. פּראָצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אױפֿשריבן.

אויפשפרייזן — טרו. שרייב אױף, גע- שרייבן. 1. פּאַרצייכענען בכתב, אין אַ שריפֿטלעכער פּאַרעם. „קלאַנג איז דאָס וואָס מע רעדט אַרויס און מע הערט; אות — וואָס מע שרייבט אױף און מע זעט“, ימ, שול- גראַמאַטיק, 1921. „...קען קיין צוויי צעבראַכע- גע ווערטער גיט אַ“, שט. סטעמפּעניו. „קהלת האָט גיטראַחט גיצלחע זאַחן מציא צו זיין אין אמתע זאַחן קלאַר אױף צו שרייבן“, מט, קהלת תקע"ט, יב, 10. „ווען דוא גליץ אין קלייני זאָך לערנשט, טוא דיר עש אױף שרייבן, דען וועל עש קליין איז מעכשטוש פֿאַרעשיין“, עיון, 1/9. 2. שרייבן פֿון אױבן, אַ די דאַטע. אַ דעם נאַמען פֿון מחבר. „בויט אַ מענטש אַ הויז, זאָגט הקב"ה: שרייב אױף מיין נאַמען און זעץ אים אפֿן אױף דעם טויער...און איך וועל דיר היטן פֿון דרויסן“, 23, סג/ג.

3. אַנשריבן אינגאַנצן (פֿון אַנאָהייב ביזן סוף). אַ אַ ברייה און אים אַוועקשיקן. „איז בב מיר געבליבן, איך זאָל זיי אַ אין אַ ספֿר און זאָל זיי מחבר זיין“, חה, 38. „האַסטו דיר טאַקע פֿון גאַט אַליין אַ מוסר דערפֿאַר וואָס דו פֿוילסט זיך אַ דנין לעבנסגעשיכטע“, ממוס, שלמה. „מגלה טמירין איז איך-דער- אמתן גיט איבערגעזעצט, גאַר נאַכאַמאַל אױפֿ- געשריבן געוואָרן“, שג, דערציילערס און רפֿ- מאַניסטן ו.

4. פּאַרשריבן (פּינקטלעך). אַ אַלץ וואָס דער עדות זאָגט. „...איז ער עכ"פֿ מחויב זיין חשבון אױף צו שרייבן אױף זיך אונטער דען חשבון חתמן“, תקמ. „אז אלי עדים וואו

מן אב גהערט האט, זאָלכש האט מוסיער מאַרזאל אויף גשריבן, "ביי וועגן מעצער עלילת דם, 1669 [פֿש 111]. "ווען מן גיט אלש אויף שרייבט, וואָ קאָן מן אַפֿט לייקן", לטו, 154/2. "אויף יעדער ב"ב [= בעל-הבית] 5ֿי גרבת לבו — צו הילף קומן אויף זיין גרבה אויף שרייבן לאַזן, "פּאָנס קהלת אה"ר, תפ"ו, כרוז ק"ו [אָפֿט, יובל 1111].

5. אַרשטשריבן (חי אָן איינס אין אַ רשי מה). "אויף בייא נאכט גיט דיא נשמה אַרויף... אויף זיא זעלבשט זאגט עדות אויף אַלום אויף אַלץ ווערט אויף גישריבן", נצו, במדבר, ד/א. [אין דער קרעטשמען איז אַ יוד געזעסן, זי הייסט אים געבן עסן...און אויף איר חשבון א"י, עט, לידער. "גייען אַוועק די מלאכי-חבלה און שרייבן אויף אַלע זענע ווערטער אין אַ בוך", 27/4, 2. אַרשטשריבן (חי אָן איינס אין) דעם אינווענטאַר; אַפֿשריבן (צו רעקוויזירן, צו פֿאַרקויפֿן אָן אויף אַלע). "איינ אַפֿאַנטור [= אינווענטור] האָבן גי מאַכט אויף אויף גישריבן דען נאגיל אויף דער וואַנט אויף אַלוי פֿאַר חתמת", גה, 311. "ווען ער אַלוי אויף שרייבט, דען פֿינד ערש אויף זיין בוך וואָ ער אין הויז האָט", לטו, 1/155.

7. איבערשריבן. גאָט האָט געבאָטן דעם מלך...ער זאָל זיך די משנה תורה אַ אויף אַ ספֿר", חה, ב, 258. 8. פֿטח אויף אַלע, גענומען איינעם אָן די גרעסטע מאַלער, אַז ער זאָל פֿאַר אים אַ בייידע פֿאַטאָגראַפֿיעס", לדב, 238.

אויפשרייבן זיך — אוטוו, קזוו. < דפֿוו. צונויפֿשריבן זיך, פֿירן קאַרעספּאַנדענץ. "אין יאָר ת"ר האָבן אָנגעהויבן נתפרסם צו ווערן קונטרסים פֿון...צמח צדק ז"ל, וואָס ער האָט זיך אויפֿגעשריבן מיט רבנים", לדב, מד.

אויפשרייבען — דאָס (ד"ר) אָן (ער). אויפֿ-שריבונג, אויפֿשריבעניש. אויך איר, מיט ביטול. אָן אַ גיט איבערצולייגען. "...אינעם נוסח פֿון פֿאַרצייטיקע ספֿרים, מיט אַן אין קעפל פֿון יעדן קאַפּיטל", שו, וועגן יודישע שרייבער ו.

אויפשרייבעניש — דאָס (ד"ר), זי. (געווי-ערדיקער) פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿ-שריבן.

אויפשרייבער — דער, ס. וון ייך, קע, ס. ווער עס שרייבט אויף. "ער איז גיט קיין בוכהאַלטער, בלויז אָן אַן הילפֿסביכער", רייד.

אויפשרייבעריי — דאָס & די, ען. אַרבעט, טואַונג. אָדער רעזולטאַט פֿון אויפֿשריבן (מיט ביטול). "מיר געפֿעלט גיט אַזאַ אַ שרייבט איבער די נאַטיק". "וואָס איז דאָס פֿאַר אַן אַ אויפֿן טאָר? מעקט עס אַפֿ".

אויפשרייען — שרייבן אויף; ~געשריגן, ~געשרייען. אוטוו — מיטאַמאָל, פֿלוצלינג אַרויסברענגען אַ (קורץ) געשריי. אַ פֿאַר חיי טיק. אַ אויף עמעצן. [זין האָט אויפֿגעשריגן און באַהאַלטן איר פּנים", י"ט, טג, 1960 27. טו — אַרויסברענגען עפעס צו הויך, (אַזוי (חי) שרייענדיק. אַ אַ רעדע.

אויפשרייען זיך — קזוו. < דפֿוו. צונויפֿ-שרייען זיך, זיך פֿאַרשטענדיקן מיט געשריי, מיט צו הויכע קולות. "די שכונת שרייען זיך אויף פֿון די פֿענצטער פֿון די אַקעגנדיקע הייזער", רייד.

אויפשרייעניש — דאָס (ד"ר), זי. פֿראַצעס פֿון אויפֿשרייען (זיך).

אויפֿשריפֿט — די, זי. דאָס וואָס עס איז אויפֿגעשריבן פֿון אויבן, געוויינטלעך — קורץ, קאָפּ, טיטל; איבערשריפֿט, קורצער נאָך וואָס גיט איבער דעם תּוֹך פֿון ענין. "קליינע אַרעמע מצבות: קורצע אַן אויף זיי", ש. פֿרוג ו, "אויפֿן בית-עלמין, די אַן [אויפֿן טאָול] איז אים שווער געווען צו ליינען, ממוס, קליאַטשע. געלערנטע גראַפֿן און גע-פֿינען — שטייער, מצבות, וועט אין חור-בות. אויף די שטייער אַן, אין די אַן — מענטשן-גורל", קאַרעליק וו.

אויפֿשרעמעווען — אויפֿשראַטעווען.

אויפֿשרעקן — דער, זי. אַקט פֿון אויפֿשרע-קן. דערשרעק, אויפֿציטער. "...צוזאַמענגעגאַסן אין איין פֿאַרטרעטן אָונטלעכן א"י, זס. "אויך הער, מוזן קינד, דען אַ אין שלאַף, מיט ווילדע אָנטסטן קלינגט דען רוף", א. שומיץ-טשער, לידער.

אויפֿשרעקונג — די, ען. פֿראַצעס פֿון אויפֿשרעקן.

אויפֿשרעקן — טרוו. שרעק אויף, גע-שראַקן. 1. מיטאַמאָל, אומגעריכט אַרויסריר-פֿון שרעק. אַ ליאַדע שאַרף שרעקט זי אויף, לאָזט אַרויס אַ געשריי און בליבט ליגן פֿאַר-ציטערט", פּרץ, אַ פֿאַרשטערטער שבת. 2. מיט אָנשרעקן אַוועקשריבן, פֿאַריאַגן, אַ געשרעקט אַלע וואָלד-באַשעפֿעניש...אין געוואָ-רן אַ רעש", אמד, די גיטשטער-געשיכטן, ווילנע 1871.

אויפֿשרעקן זיך — אוטוו. < דפֿוו. זיך פֿלוצלינג דערשרעקן. אַ זיך פֿאַר אַ שאַטן אויף דער וואַנט. אַ זיך און אַנטלויפֿן.

אויפֿשתייחן — [...שטייען] טרוו. שתייה אויף, ~געשטייט. פֿ: ~שתייענען [...שאַטיע-ניקן]. אַן אַן אויפֿשרייענען במש עיבורן. אַן אַ האַלבע פֿלאַש בראַנאַנץ". (אומאידל).

אויף שוואַרצייזן — [...סאַגייזען] פֿאַרויכ-דיקע פֿראַזע (גיט קיין גליד פֿון זאַץ). אויף פֿינג פֿון ציון, אויף יודישע שוואַרץ געזאַגט. ווערט געניצט במש רעדן וועגן עפעס וואָס איז שלעכט, איז אָן אומגליק, וואָס אַ גוטער מענטש דאַרף געהיט ווערן פֿון דעם. "יענער שמש איז אַן אַן קראַנק געוואָרן, ליגט ער אין הקדש", קאַלמוס, לעבעדיקער יתום, אַדעס 1876. [אין מויל פֿון פֿאַלקסמענטשן: סיאָל גיט ציען = סיאָל גיט אָנקומען. אַ מוטער צו אַ קינד: "אין דערד אַרביץ! סיאָל גיט ציען!"]

אויפֿשכלען — [...סייכלען] טרוו. שכל אויף, ~געשכלט (שפּאַטיק, איר). 1. אויפֿשקלערן, דערקלערן. אַ (דעם שכל פֿון) אָן ענין. 2. אויסקלערן, אויסגעפֿינען (און אַזוי חי אויפֿבויען). אַ אַ המצאה, מיט זיך —

1. דערטראַכטן זיך צו עפעס. 2. אַרויס-שטעלן זיך פֿאַר אַ בעל-שכל.

אויפֿשמוחה זיך — [...סימכען] שמוחה זיך אויף, זיך געשמוחה. אויפֿשרייען זיך, ווערן מלא שמוחה. אַ זיך ווי במש אויסגעפֿן די מיינוקע.

אויפֿשרפֿענען — אויסשרפֿענען.

אויפֿתחתן — [...טאַכעסן] טרוו. תחת אויף, ~געתחתט. וואָל. במקום-ווערב פֿאַר אויפֿ-טאָן, אויפֿאַרבעטן אַ אַ שטיקל אַרבעט. גיט אויפֿגענייט, נאָר אויפֿגעתחתט.

אויף תּיקון-מדינה — [...טיקונמעדינען] דחו פֿראַזע. (וואויליונגעריש, איר) צו פֿאַרייכ-טן דאָס שלעכטע אין דער מדינה; פֿאַר דעם נוצן פֿון פֿלל, פֿון מלכה. "ביסט געזעצט אַ תּי"מ אַן זיי זאָלן קיינעם גיט אָנפֿרעירן", בימקא, גנבים.

אויפֿתירוצן — אויסתירוצן.

אויפֿתכלעווען — [...טאַכלעווען] טרוו. תכ-לעווע אויף, ~געתכלעוועט. פֿאַרמלעווען, ברענגען צו אַ שלעכטן תּכלית; פֿטרן, איבער-פֿירן, אַ פֿאַרמעגן.

אויפֿתליינען — [...טאַליענען] טרוו. תלין אויף, ~געתליינט. (אין פֿאַרשטעלטן לשון) אויפֿ-הענגען. "ווען וועט מען שוין אַט דעם גענעם צורר אַ ווי המנקען?"

אויפֿתקיעהן — [...טקיען] אַקווו. תקיעה אויף, ~געתקיעהט. (שפּאַטיק, איר) אויפֿטריר-מייטערן; לאָזן וויסן מיט פֿאַראַד, מיט גומי-אות; אויפֿבלאָזן אָן ענין. אַ אויך-מיראַ-נצחון.

אויף — אויסרופֿוואָרט. דזוו אוי <, דריקט אויס ווייטיק. טוב. קלאַנג פֿון היינען, כליפֿען. "שטיל! קיין אַ גיטש מער אַ יחסן העסטו זיין ביי דען מאַמען", יד, יאַסעלע.

אויקסאַמעטער — דער, ס. > איי > גר. אינטערומענט צו מעסטן דעם פֿאַרגרעסער-כוח פֿון אַ לינדו, פֿון אָן אַפֿטישער גלאַז בכלל.

אויקסאַנאַמעטער — דער, ס. אינטטריר-מענט צו מעסטן דעם צוואַוקס פֿון געוויקסן.

אויקסיין — דער, מצ נב. > איי > גר. גע-וויקסן-זאַסט, סובסטאַנץ אין געוויקסן וואָס איז אַ גורם אין פֿראַצעס פֿון וואַקסן.

אויקען — אוטוו. קע, געוויקעט. אַרויס-ברענגען דעם קלאַנג (די קלאַנגען) אוי (אוי-אוי); זיפֿען, אַכצען. אַן און אַכצען, אַ און אַכצען. "די חובב אויקעט, דער הונט קאַנוי-קעט, דאָס קינד כליפֿעט און דער דלות ריי-פעט", שוון. "אויך זינדיק גיטש חלילה, איך אויקע נאָר אַמאָל, ווי דערלעב איך שוין איבערקומען דעם...פּרייוו", ממוס, פּריזיוו. "...האָט טרערן ער געזאַסט, געוויפֿצט, געאיר-קעט און געקלאַגט", פּרוג ו, "הערבסטלידער". "עלף טעג האָט זיין חובב זיך אַרומגעוואַרפֿן אויף איר געלעגער און האָט געקערעכצט, און געוויפֿצט, און געוויקעט", ד. פֿרישמאַן, ער-צעהלונגען.

אויקעניש — דאָס (ד"ר), זי. פֿראַצעס אָדער רעזולטאַט פֿון אויקען. אַן אַ עס צערניסט דאָס האַרץ.

אויקעץ — דער, זי. ריכטיקער אויסלייג;

אוכאזשאָ'ר — דער ז. רוסיצ. פֿאַרערער פֿון אַ פֿרוי (פֿרויען); דער וואָס גייט אַרום מיט אַ מיידל, אָבער אין נאָך גיט געוואָרן איר חתן. „זי זאָגט אַז זיך מיט פֿרעמדע אוכאזשאָ'רן, פֿל [סאָדזשאָ, פֿאַלקלאָר באַנד וו. אָד: „סַקע. וואָס איז כאַראַקטעריסטיש פֿאַר אַן אוכאזשאָ. אַע מאַניך, גענגעלעך, שטיקעלעך.

אוכאזשאָ'רקע — די, ס. פֿטמ. 1. די וואָס האָט אַן אוכאזשאָ. ווי געפֿעלט דיר זיין אַ? „דער אַרכיטעקטאָר איז [געווען] ביי זיין אַ, קאַהאַן, אינזשענער, קעזע, 1932. 2. די וואָס אוכאזשאָעוועט עמעצן, זינע אַן אַ.

אוכאזשאָעווען — טרוה. עווע, אוכאזשאָעוועט. רוסיצ. 1. אַרומגיין מיט אַ מיידל כדי צו ווערן איר חתן; הויפֿירן אַ פֿרוי; זיין קאָואַ לעריש מיט אַ פֿרוי כדי איר צו געפֿעלן, אַ מיידל, אַרומטאַנצן אַרום איר. 2. באַדיינען מיט גרויס זאָרג; וואַרטעווען אַ קראַנקן, אַ קראַנקן, אַ דעם גביר, ווי ער וואָלט געווען אַ קליין קינד.

אוכאַז'ניע (ניע) — גנ. שטעטל אין לובֿ לינער קרעין, פּוילן. 1897 — 1980 אַננוו, פֿון זיי — 1,386 יידן. צוואַמען: אַיער לייבֿ צערדאָקעס. [1943, נאָך דעם אויפֿשטאַנד אין נאַצישן לאַגערי סאַביבאָר, האָבן עטלעכע צענדליק לאַגעריניקעס זיך געראַטעוועט אין די וועלדער אַרום אַ וואו זיי האָבן אַ צייט געפֿירט פֿאַרזינענע קאַמפֿאַן].

אוכוואַלע — די, ס. 20. > פּויל. פֿאַראַר־דענונג פֿון רעגירונגס־אַמט; טערמין פֿון גיל־טיקייט פֿון אַ תקנה (וועגן צינזן). „חוקתו אַבּוּדה על ג' אוּחוואַלישׁ, פּנקס מדינת ליטא, תקנות ועד תייב [1652].

אוכל — [אוכל] דער, ים [אַכלים], תּג. תל. 1. ווער עס עסט, ווער עס שפּיזט זיך ביי עמעצן. קיין עין־הרע, אַ פּולע שטוב מיט אים, רייז. אוכלים מרובים — [אַכלים מערבים]. > חגיגה, ח/ב: מי שיש לו אַ מי נכסים מועטים, אַ סך עסערס, אַ גרויסע משפּחה; אומייטיקע עסערס, וואָס זיי שפּיזן זיך ביי עמעצן און טראָגן ניט צו זייער חלק כדי צו העלפֿן שפּיזן, איר, געבענטשט פֿון מיט אַ מי און נכסים מועטים. מאַכן אַן עמעצן אַ גאַנצן אַ (א) אים באַטראַכטן ווי אַן אייגענעם, מקרבֿ זיין; ב) שטאַרק לויבן, מגום זיין מעלות. 2. וואָס מען עסט, מאַכל, שפּיז. „מיט אַ ביסל שכל ווערט פֿון שאַלעכץ אַן אַ, שוה. מאַכן פֿון עפעס (נישט, גאַרישט) אַן אַ (א) מאַכן פֿון אַ קלייניקייט אַ גאַנצן וועז(ד); ב) געניצט ביים לויבן אַ גוטע בעל־הביתע. „זי איז אַ בריה; פֿון הערינג־הויט און בולבע־האַסער מאַכט זי אַן אַ.

אוכל בשוק — [אוכל באַשוק], ערשטער טייל פֿון זאַץ, (שוה) אוכל בשוק...דומה לכלבֿ, קידושׁ, מ/ב — ווער עס עסט אין גאַס (מאַרקפּלאַץ) איז געגליבן צו אַ הונט, אויסדרוק פֿאַר אַ גראַבֿיינג וואָס הייסט גיט ווי זיך צו פֿירן. אויך: אוכל בשוק דומה לחזיר. די פּאַפּולערע 5: אוכל בשוק דומה לפּאַרושׁ.

אוכל ואינו עושה — [אוכל וועיאַניווי אוי־סע] פֿראַזע. צונויפֿאַמפּירונג. ווער עס

וואָס מע האָט מורא זיך צו פֿאַרשטעפֿען מיט אים. אַ יידענע (אַ מיידל, אַ פֿרוי) מיט אַן אַי = דו און אויך מיט אַ מענה־לשון [קומט פֿון דעם וואָס אַ סך קאַזאַקן פֿלעגן טראָגן איין אַ. געווען אויך נייט־קאַזאַקן קריסטן וואָס האָבן געטראָגן איין אַ. אַ כּיטער גוי מיט איין אַ און האָט שוין אַ סאַמאַוואַר אין שטובֿ, שׂע, לפֿבוד יומ־טובֿ וו. „דעם חתנם מוטער, אַ יידענע מיט אַן אַ, שרמט אַז זי וויל דעם גאַנצן נדן, נישט הוינציקער, אַמטריקאַ־נע, 1958 וו 14. און אויב דאַס איז נישט גענוג, רוקט זיך אונטער אַ צווייטע מכה: אַ מיידל מיט אַן אַ...“ רעסלער, טמז, 1960 א 3. 2. חדר. רוי־מאָ' — באַציר־בלימל, אַן אַ ריח, וואָס זעט אויס ווי אַ גלעקעלע אָדער קליינער מעדאַליאָן; רויט־גלעקלע, גלעקעלע. „עס וועלן זיך נאָך אַפּווכן ייִדיש־ליינער וואָס גען דענקען...שייגלעקלעך, אַיען און להבדיל... קראַפּעווע, דר' וואַלאַד, טמז, 1960 VII 24. *Dicentra spectabilis*.

אוירן — אַ אווירן.

אוירע — די. מצ נב. > ג. אויך אַרע. אַטמאָספֿער אַרום (עמאַנאַציע פֿון) אַ פּערזענ־לעכקייט. „די ספּיריטואַליסטן רופֿן אַט די אומזיכטבאַרע געשטאַלט וואָס שטראַלט זיך פֿון אונדז אַרויס און ריינגלט אונדז אַרום ווי אַ לבוש — אַ, ב. ריחוקוּת. ה. לייזיק...“

אוישווייץ — גנ. שטעטל אין פּוילן. געווען אַן אַלטע ייִדישע קהילה. טראַדיציאָנעלער נאָ־מען אַ(ו) שפּיציין, אויף פּויליש אַסווייע־נ־מ־שׁים. [גרעסטער נאַצישער קאַנצענטראַציע־לאַגער, אויסגעבויט אין פֿרילינג 1940. אַ ריי זיקער קאַמפּינאַט פֿון צוויי הויפּט־לאַגערן און 39 במיליאָנען אויפֿן גאַנצן שטח פֿון שלעזיע, פֿון די 400,000 קאַצעטניקעס וואָס זינען דורכ־געבאַנגען דעם לאַגערי, זינען ווייניקסטנס 340,000 אומגעקומען פֿון עבודת־פֿרד, הונגער, קראַנקייטן און פּענינגגען. גרעסטע נאַצישע טויט־פֿאַבריק. אומצאַליקע טראַנספּאָרטן מיט מענטשן פֿון 29 פֿאַרשיידענע פֿעלקערשאַפטן זינען דירעקט געשיקט געוואָרן צום אומקום אין די גאַקאַמערן פֿון אַ. מע שאַצט די צאַל תּיכּף־אומגעבראַכטע אין אַ אויף מינימום פֿיר מיליאָן, צווישן זיי קרובֿ צו צוויי מיליאָן יידן].

אוישטרייך — אַר. דזו עסטרייך. **אוי(ו)שפּורק** — אַ אויסבורג. **אוי(ו)שפּיציין** — אַ אוישוויץ.

אוי בנזם או פּטור — [אוי קנויס אוי פּטור] תּל. זאַץ פֿון כּתובות, קט/א. אָדער נעם אָדער באַפֿרײ. 1. ווערט געזאָגט צו איינעם וואָס איז פֿאַרקנסט צו אַ מיידל און לייגט כּסדר אַפּ (אָדער וויל ניט) חתונה (צו) האָבן מיט איר. 2. (סוּחוּרײַש) ווערט געניצט, ווען מע פֿירט צו לאַנג אונטערהאַנדלונגען וועגן אַפּשליסן אַ גע־שעפּט, אָדער ווען מע באַשטעלט עפעס און מע נעמט ניט די סוּחורײַ. 3. תּח. אָדער אַהין אָדער אַהער; מע דאַרף זיך באַשליסן, ווייל מע טוט עמעצן אַן עוולה מיטן וואַקלען זיך.

אויך — אויסרופֿ־אַרט. דריקט אויס פֿאַרמאַ־טערטיקייט; דזו אַך און דריקט אויס פֿאַרוואַני־דערונג, איבערראַשונג, ווייטיק אַ.

עוקן. קרישטיק, שפיץ פֿון אַ ברויט. „אין קען גיט זיין אַזוי קליינלעך, אין קען גיט מעסטן מיט אַ שפּאַנאַטל דעם אַ פֿון ברויט ווי אַנדערע טוען. ש. בערלינסקי, אין יענע טעג, תּ״א 1958.

אויקציען — די, ען. > איי > ל. אַרגאַ־ניוירטער, עפּנטלעכער אויספֿאַרקויף פֿון סחור־רות (גיטער) פֿאַר דעם העכסטן אַנגעבאַטענעם פּרייז; ליציטאַציע. „האַלט גיט שטאַרק פֿון דער אייגענער פּרנסה ווי אויפֿקויפֿן אַלטע שמאַכטעס אויף אַיען און דערנאָך פֿאַרקויפֿן זיי אין ניושנע אויפֿן יאַריד, זש. שקלאַווער קינדער.

אויקציעניג, ינע'ר — דער, זן. ווער עס פֿירט אַן אַן אויקציען; ליציטאַטאָר.

אויקציעניגן — טרוה. זיג, אויקציעניגערט. דורכפֿירן אַן אויקציען, אויספֿאַרקויפֿן אויף ליציטאַציע פֿאַרן העכסט־אַנגעבאַטענעם פּרייז. **אויך** — אַ אוויר.

אויראַרע — די, ס. > איי > ל. 5: אַווראַרע. 1. מאַרגנשפּין, מאַרגנרויט

אויפֿן מזרח־דיקן אַרזינאָט פֿאַר זונאוּפֿגאַנג. [נאַראַלע אַ — צפֿוּליכט, פֿלאַמקער ליכט־אויפֿשטראַל אין דער צפֿונדיקער העמיספֿער; אויסטראַלע אַ — דרום־ליכט, דז אין דער דרומדיקער העמיספֿער]. 2. (רוימישע מיטאַ־לאַגיע) געטין וואָס עפּנט פֿאַר דער זון דעם טויער פּונעם מזרח.

אויראַרע־פּלאַטערל — דאַס, ען. פּלאַטערל וואָס באַוויזט זיך גלויב באַניגען. אויך: באַ־גינען־פּלאַטערל, מאַרגנרויט־פּלאַטערל. די פּלי־געלעך זינען מיט ווייסע און שוואַרצע פּאַסן, די שפיץ פֿון די פֿאַדערשטע פּליגעלעך ביי דעם ער זינען העל־רויט. *Euchloë cardami-* nes.

אוירון — אַ אווירן.

אוירינג — דער, ען. געוויינטלעך: אווירינג־גל. אַ אַרס און אַ באַוונדער גרויס אווירינגל. „די אַיען אין זייערע אויערן, תּ, בראשית, לה, 4 [הנומים]. „אַרעמבעדער און האַנט־קייטלעך, פּינגערלעך, אַיען, תּ, במדבר, לא, 50 [עגילן]. „איר וועט מוזן שענקען דער רביצין אַיער ווייס אַ מיטן בראַשׁ, ייל, פּוילישע יונג, 1895.

אוירינגל — דאַס, ען. צונויפֿשטעלעך פֿון אויער + רינג. 1. רינגל אָדער יעדער מין צירונג וואָס מע טראָגט אויפֿן לעפל פֿון אויער (דורכגעשטאַכן אָדער צוגעשרויפֿט). דורכשטעקן די אויערן פֿאַר אַיען. די אַיען באַמבלען זיך. ירושה־איער. „אַ יידענע אין אַ שטערנטיכל, אַראַפּענהאַנגענע אַיער און אַ ברוסטטיכל מיט אַן אויבל, פּרץ, חסידיש. „פֿאַרברענגענדיק מיט די ווייבער, האָב איך געהערט וועגן אַיען און שוירלעך פּערל, טפ, גליקלעכע און אומגליקלעכע. אַגעבוירן ווערן מיט אַ (גאַלדן) אַי = זיין אַ ברי־מל. עס פּאַסט ווי אַ חזיר (אַ פּאַר) אַיער = עס פּאַסט שוין גאַרניט! עס איז אַ שלעכטע, אומעסטעטישע פֿאַרבינדונג אויפֿן סמך פֿון: יזום זהב באַף חזיר, משלי, יא, 22. אַ יידל) מיט אַן אַ, אַ יאַט מיט אַן אַי = וואָס עס איז שווער זיך אַרויסצודרייען פֿון אים,

עסט און טוט (ארבעט) ניט; ליידיקייט, אומ-
זיסטער עסער. ...אז מע האט ביי זיך עטלעכע
פארפאלק אויף קעסט, די אוכלים וואים ער
שים [אכלים וועאיינאם אויסים], דאס הייסט
אומזיסטע פֿרעסער ויצן ווי אין א שטינג,
אדו, קמ, 1870, № 8.

אוכל טריפות — [אויכלטרייפֿעסן] דער,
אוכלי... [אויכליי...], 9: אוכל-טרפות
[...טארפֿעסן]. ווער עס עסט וואס מע טאר
ניט עסן לויטן דין, "פון אוכל-טרפות קומען
גמפות", ווערט, "ער האט זיך פשוט גע-
שעמט פֿאר זיך אליין; ווי קומט ער, דער
איט, צו אַזא קאמפאניע", לדב, 120. "אוכלי-
טרפות קומען ניט מיט קיין שאלות", רייד
(פון א רב).

אוכל-טריפות ניק — דער, "עס" ← דפון. "דער
יצהרע דערנידעריקט אים [דעם זינדיקן] און
זאגט צו אים: דו מחלל-שבתיק, דו איט..."
ר' יוסף יצחק שניאורסאן, מאמר דאָש-השנה,
ת"ש.

אוכל-נבלות — [אויכל-נעוויילעס] דער, אוכל-
לי... [אויכליי...]. ווער עס עסט וואס עס
איז א נבילה (פון א געפגרטער בהמה אָדער
ווען די שחיטה טויג ניט, איז ניט עליפי דין;
דערביי זינען פֿאַראַן אויך דינים פון טומאה,
אומרייקייט). דזו אוכל-טריפות, נאר מיט
א בייבאטיט פון עקל.

אוכל-נפש — [אויכל-נעפֿעש] דאָס (דער). מצ
נב. תל. מגילה, 2ב: אין בין יום-טוב לשבת,
אלא איני בלבדי. פֿיעט: "עס איז ניטא קיין
אונטערשיד צווישן שבת און יום-טוב (וועגן
פֿאַרבאָט צו טאָן אַ מלאכה) נאר (די מלאכות
וואָס זענען) צוצוגרייט עסנוואַרג פֿאַר מען-
טשן אליין". שפני, עסנוואַרג. "ער אַרבעט
שווער און פֿאַרדינט ניט מער ווי זיין איני",
א. רענטמאָן. "דערלאנג וואָס דו היילסט —
אבי איני. עס חלשט מיר דאָס האַרץ", רייד.
אוכל-נבל — [ווייכע לן] דער, יעס. > אוק. 99:
אוכל-נבל. > פּויל > דזשט > Hufnagel.
(ביי שמידן און בעלי-עגלות) דינער, פֿלאַטש-
קער טשוואַק צוצוקלאַפֿן די פֿאָדקעווע.

אוכל-ניאָק — דער, יעס. > אוק. דזו כניאָק.
"אקעס! האָט דער פֿאַר(ש)טישק געשריגן",
ממוט, מסעות.

אוכל-אול — [ווייכע לן] קלאַנגען וואָס מע ניצט
ביים צונויפֿרופֿן גענדו.

אוכל-מקע — די, יעס. 99: **אוכל-מקע**,
דער, מקעס, פּר. אוקר. 1. ברוכצאל לערנען
איס. 2. אָפּגעבראַכן שטיקל פון עפעס. איס
גלאַז.

אוכל-אין — דער, "ער (ען). > איי > טערקיש.
99: **אוכל-אנער**. ריטער-סאָלדאַט אין טייל
אַמאָליקע אייראָפּעיִשע אַרמיען (באַחפֿאַנט
מיט אַ פּיקע). אַלע בריקן...זינען געווען
באַדעקט מיט קאָזאַקן, אער, דראַגונער און
אַנדערע מינים חיל", שע, אין שטרעם.

אוכל-אנאָוו — גנ. שטעטל פון פּאָד גוב.,
1847 — 1,136 יידן; 1897 — 2,000 יידן
[צווישן 2,047 איינוואוינערס].

אוכל-אנקע — די, יעס. > פּויל. קורץ אייבער-
רעקל פון (אָדער ווי פון) אַן אולאַן.

אולא שקילנא [אַחלאַ שאַקילנאַ] פֿראַזע.
צווייטער פֿערו פון אקדמות [מע זאָגט פֿאַר
קריאת-התורה דעם ערשטן טאָג שבוועות]. באַ-
טשט: צום ערשטן, טו איך נעמען. אַ שפּאַס
ביי תּר־ינגלעך: — וואָס מיינט אַ ש? —
איך וועל נעמען. — אַ מכה וועל איך (די)
געבן!.

אולווע — די, יעס. גרינער ים-סאַלאַט. געוויקס
אין ים-וואַסער. Uiva.

אולוי-ניצע — די, יעס. > מאַגדעוויש (אין
בעט, רומ). דזו אולייניצע <.

אולויס — דער, ין. > רוס > קאַלמיקיש.
דערפֿל, דערעיקר פון קאַלמיקן אַז סיבירער
פֿעלקער. "און פון דערפֿל פון קלענסטן בין
קלענסטן אַ — אַיך, לערער-אַרמיער, אַ דאַנק
און אַ גרוס", איזי כאַריק, מיט לזב און
לעבן.

אולטיים — אַדי. לעצטגילטיק; העכסט. "די
אע איינהייטלעכקייט פון דער וועלט", שג. ה.
לייזיק.

אולטימאָ — דער, יעס. > איי > 2. (סוחריש)
צאַלטאַג, צאַלטערמיין; לעצטער טאָג אין חודש
צו צאַלן חובות, וועקלעך, רעגולירן צושור-
נות, טערמיין-געשעפֿטן אַא. אַי-געלט = וואָס
ווערט געגעבן אויף דער בערזע ווי אַ הלואה
פון סוף פון איין חודש בין סוף פון אַ צווייטן.
מאַרק קרימבערג, ווירטשאַפֿטס-לעקסיקאָן, בער-
לין 1933.

אולטימאָטום — דער, יעס. > איי > 2.
1. לעצטע קאַטעגאָרישע וואַרענונג (מיט אַ
טערמין פֿאַרן ענטפֿער) מצד איין רעגירונג
צו אַ צווייטער. [דאָס אַפּוואַרפֿן אַן אַ פֿלעגט
פֿירן צו אַן איבעררייס אין דיפֿלאַמאַטישע
באַציאָנונגען און אויך צו אַ מלחמה-אויסבראַך
צווישן די צוויי צדדים]. 2. לעצטע התראה.
געבן אַן אַ דעם קעגנער.

אולטראַ — דער, יעס. > איי > 2. ווער עס
שטעלט זיך אַיין פֿאַר אַן עקסטרעמען שטאַנד-
פּונקט, אידייע, אין פּאָליטיק, פֿילאָסאָפֿיע,
קונסט אַע. "ער איז אַן אַ, ווי יעדער פֿאַנאַ-
טיקער", רייד.

אולטראַ — פּרעפֿיקס פון אינטערנאַציאָנאַל-
ליומען. > 2. איבער דער גרענעץ, העכער
פון דעם וואָס איז נאַטירלעך, איז אָנגענומען;
איבער דער מאָס (באַצייכנט די מאַקסימאַלע
מאַס פון אַן אייגנשאַפֿט); עקסטרעם. אַ-אַרטאָ-
דאָקס; אַ-בורזשוואַז. אַ-ליבעראַל, אַ-ליבעראַל-
ליזם; אַ-קאָנסערוואַטיוו, אַ-קאָנסערוואַטיוזם;
אַ-ראַדיקאַליזם; אַ-נאַציאָנאַליזם, אַ-קאָטורי
ליש, אַ-קריטיש און אַ סך אַנדערע. קאַן צו-
קומען אויך צו באַגריפֿן פון ייִדישן געזעל-
שאַפֿטלעכן לעבן: אַ-בונדיסטיש, אַ-ציוניסטי-
טיש. אויך: אַ-לינג, אַ-רעכט; אַ-קורש, אַ-
וואַכעדיקייט.

אולטראַאיזם — דער, יען. עקסטרעמיזם.
ראַדיקאַליזם. אידייע (ע) אָדער פּרינציפּ, דער-
פֿירט צו אַ מאַקסימאַלן פֿאַרנעם. **אולטראַ-
איסט** — דער, ין. וון ין, קע, יעס. אַדי: י"ש.

אולטראַ-וויאָלעט — אַדי. (פֿיזיק) קורץ
כחאַלעדיקער ווי וויאָלעט און אומזעאיק, וואָס
קומט אין ספּעקטער איבער וויאָלעט. אע
שטראַלן.

אולטראַ-טראַפּיש — אַדי. וואָס ליגט אויף
יענער זייט פון די טראַפּיקס; הייסער ווי אין
די טראַפּישע לענדער.

אולטראַ-מאָדערן — אַדי. איבערגעטריבן
לויט דער סאַמע לעצטער מאָדע אין קונסט.
אַ-מיער מאָלער. "עס איז געווען אַן אַ-מיע
דראַמע: מענטשן האָבן ניט גערעדט, נאַר
דעקלאַמירט עפעס אומפֿאַרשטענדלעכס, אָבער
עפעס מיט אַ פֿאַרכאַפּנדיקער שיינקייט", חוק,
מינע באַגעגענישן. אַ-מ'ו'יסט, דער, ין.
אַ-מ'ו'יסטיש, אַדי.

אולטראַמאָריץ — אַדי. טיף-בלוי; טונקל-
בלוי. טוב — טונקל-בלויע פֿאַרנב, "מאַלער
וועלן מיט אַ באַלקאַנען און הימל", עק.
אולטראַ-מיקראַכעמיע — די. מצ נב. כע-
מיע וואָס האָט צו טאָן (פֿאַרשט, מאַכט עקספע-
רימענטן) מיט גאַר קליינע טיילכעלעך פון
סובסטאַנצן (למשל, מיט אַ מיליאָנעל פון אַ
גראַם). אַדי: מ'ו'יש.

אולטראַ-מיקראַמעטער — דער, יעס. זיי
ער סענסיטיווער מיקראַמעטער.

אולטראַ-מיקראַסקאָפֿ — דער, ין. מיי-
קראַסקאָפּ וואָס מאַכט זעאיק די טיילכעלעך
פון האַרטע קערפּערס אָדער פֿליסיקייטן, וואָס
מע קען זיי ניט זען דורך אַ געוויינטלעכן מיי-
קראַסקאָפּ. אַדי: י"ש.

אולטראַ-סאָניש — אַדי. וואָס די וויראַ-
ציעס פון דער קלאַנג-כחאַלע שטינגן אַריבער
די אויפֿנעם-פֿעאיקייט פון מענטשלעכן אויער
[מער ווי אַן ערך 20,000 וויראַציעס אין אַ
סעקונדע]. אע גיכקייט. "ניק" — די דער
אַפּצווייג פון פֿיזיק וואָס פֿאַרשט אע דער-
שנינגען.

אולטראַ-רויט — אַדי. 1. (פֿיזיק) אינפֿראַ-
רויט; לאַנגכחאַלעדיקער ווי רויט און אומ-
זעאיק, וואָס קומט אין ספּעקטער אונטער
רויט. אע שטראַלן. 2. עקסטרעם-לינג, אַן
אולטראַ-רויטער פֿאַנאַטיקער.

אולי — [אוליין] זאַפּוואַרט. 20. יא נאָר תח. "אולי
לא תאבה האשה (בראשית, כד, 5), אולי
ימשי אבתי (דברטו, כו, 12) אאזח. קומט
מיט דער קצ אָדער מיט איצ אין ב פון קצ.
טאַמער, אפֿשר, קען זיין (מעגלעך) אַז. דריקס
אויס ספֿק אָדער האָפֿענונג. אַ וועט ער מרוצה
ווערן. אַ וועט זי זיך לאָזן איבערבעטן. אַ
געפֿינט מען דעם אויסוועג. "...זאָגט צו אים
יעקב [צו יוספֿין]: וועגן וואָס האָסט דו זוא
איין שלעכט פּנחם. אולי איז אויף דיר שווער
די שאף צו היידן...". פֿאַוויר, גדולת יוסף.
"איך ווער איין חתן... אַ מעכט איר מיר אין
וינגרלין שיקן", ירדנ בריוו פון קראַקע, 1630,
[ספֿר היוֹבֿל ל.י. בער, ירושלים]. **אולי**
וואָלי — טאַמער פֿאַרט, אפֿשר דאָן. אַן
אויסדרוק פון לעצטער האָפֿענונג, הגם די
שאַנסן זינען קליינע. "מע טאָר זיך ניט
מייאש זיין, ניט אויפֿגעבן די האָפֿענונג, אולי
וואָלי, ביט גאָט איז אַלץ מעגלעך".

אוליאַנאָוו — גנ. שטעטל אין גאַליציע, חרוב
געוואָרן אין יאָר ת"ט. 1765 — 848 יידן;
1910 — אַן ערך 2,000 יידן.

אוליווקע — [ן אין וורר, 9] די, יעס. 99:
אַליווקע. מין עפל, צום טייל מיט אַן אייל-

אולסטער — דער, ס.ס. לאנגער, לויזער איי- בערמאנטל (פאר מענער און פרויען), געמאכט פון א מין וואל, וואס מע האט אנגעהויבן אויסצוארבעטן אין אולסטער, צפון-אירלאנד. **אולסטער, "צער"** — דער, ס.ס. > איי > ג. מכה, געשוויר אויף א לעבעדיקן ארגאניזם אדער אין זיין אייגענעווייז (וואס גיט ארויס אייטער). אים אין מאגן. [אם: אלסער]. זדי: י"ש.

אולע — ג. שטעטל פון פאלצקער וואי, אין פוילן פון 18. י.ה. 1765 — 129 יידן; אונטער רוסלאנד געהערט צו וויטעבסקער גוב. 1897 — 1,539 יידן. אפולע איז אין א און א סך איז אין די הויזן, פולן [ווען איינער בעט צו פילן].

אולעמא' — ס.ס. > אראביש. 1. דער — מוחמדאנישער טעאלאג, קענער און אויסטיי- טשער פון די קאראן-געזעצן. 2. די — גרופע מוחמדאנישע געלערנטע און רעליגיע- זע פונקציאנארן מיט באזונדערע פרייחילע- גיעס (אין טערקיי).

אולענגאליקע — די, ס.ס. פ. > פויל. קליי- נער מין בארנע וואס דארף לאנג ליגן ביז זי ווערט הייך.

אולפן — [אולפאן] דער, ים. עברית, לאקל (מדינת ישראל). 1. שול צו לערנען די דער- וואקסענע עולם העברעאיש. גיין זיך לערנען אין א דריי חדשים. 2. צימער פון וואנען עס ווערן איבערגעגעבן ראדיא-אוידיעיס. א נשער מיקראפאן אין א.

אולקום — דער, ז. > איי > ג. 1. זיין אולסער. 2. יעדער מין געשוויר. אין רעזולטאט פון דער באשטראלונג האט א העלפט קראנקע געליטן פון ווייטיקלעכע און ישראלישטימע. 1959 ווו 5. אפנים = בלאס אדער געבלעך אויסגעצערט פנים [מיט א חשד אן דאס קומט פון אן א אין מאגן]. "מיט געשליפענע האלבע ברילן, מיט אן אפ... פנים פון אן אינטעלעקטואל", מ. גראסמאן היימיש, IV-V 1961.

אולקע — די, ס.ס. > ? (סטאליער, וואלן) הובל מיט א שאפן קינלעכדיקן אפון אויס- צוארבעטן קארגיזן. געוויינטלעכע פ אלקער. **אולקע** — [ווייכע לן די. מצ נב > רוטיש. (קאלאניעס, אוקר.) מין זומער-ווייך.

אולקעווען — טרוה. יוע, געאלוקעוועט. אוקר. באארבעטן האלץ (טיילן פון מעבל) מיט אן אולקע. א דעם קארני.

אום — דער (געוויינטלעך אן אן ארטיקל), דער (1). צאל וואס איז נישט גראד, נישט צו דער פאר; צאל וואס טיילט זיך נישט אויף צוויי. גראד און א; גראד צי א, א צי גראד — ביז פארשיידענע שפילן (מיט ניס, קנעפלעך, מטבעות א). "סי האט אויסגעפעלט א מאנצפיל צו אן אום, ווייל אויב די געסט זענען א גראד, איז עס א שלעכטער צייכן פארן נשעם יאר", באש, פאר, 1960 או 19. "צו טרעפן אין וועלכער האנט האט איינער גראד און אין וועלכער האנט איי, דער קלוגער קונצנמאכער, ווילנע 1879.

היכל הבית, מלכים א, ו, 3, אן. "הי אזוי איז תרוב געווארן דער א און עס איז צעפירט געווארן דער יסוד פון דער העלט", נ. הנובר, ספר שערי ציון, ושיטאמיר 1849. "בין האולם ולמזבח יחזקאל, ת, 16: ...ובין המזבח" — צווישן דעם קלויסטער און די קלייטן, ש. טביה. 2. [אולאם] אין מדינת ישראל — (גרעסערע) זאל פאר פארזאמלונג, קאנפערענץ. א גאנץ פלינער א, אבער נישט גענוג גרויס פאר דער פלינער פון יום העצ- מאות", י. מאניק.

אולם — ג. שטאט אין הירטעמבערג, דייטש- לאנד, בשם לינקן ברעג פון דונץ. א יידישע קהילה זינט 13. י.ה. [לויט לעגענדע זענען יידן דארטן שוין געווען אין דער לעצטער תקופה פון בית-שנין מיט א לאנגער געשיכ- טע פון רדיפות. אין 18. י.ה. א גרעסערע קהי- לה; אין 1858 — בלויז 261 יידן, 1905 — 613 יידן. [געבוירן-ארט פון אלבערט איינ- שטיין]. ארכ: אולמא.

אולמין — א אלמין. **אולמע** — די, ס.ס. 59.

אויך: אולמעבוים, דער, ביימער. הויכער בלעטערבוים פון מין Ulmus, ווערט אויך גערופן קנופבוים, ווייל די בלומען און פרוכטן זענען אין קנ- פון. גיט א סך שאפטן. זיין האלץ איז הארט, שווער צו שפאלטן און ווערט ווייניק באוויקט פון וואסער; דעריבער געניצט צו בויען שיפן, ברעגן פון האפנס. "ביז דעם אביבים איז די פרוכט ארומגענומען מיט א ברייטן פליגל, די בלעטער ביז אים זענען פונקט ווי ביז דעם לינדנבוים, האבן נישט קיין גליכע העלפ- טן", האכבערג, איב, אטא שמיל, געוויקטן. "איך זע ווי רחבותדיק עס שפרייט די א אירע צווייגן אויס", א. אייטען, אמעריקאנער, 1959 VI 11. "דארט אונטער רויטאולעס א גאניק און הויף", עק. זדי: דייק.

אולמע-פלאטמערל — דאס, דען. מין פלא- טערל (מיט וויסע, קאמע-ארטיקע פלעקן אויף די אונטערשטע פליגעלעך) וואס זענען לאר- וועס זענען באזונדער צעשטערערש פאר די בלעטער פון אולמעבוים. Grapta comma- album.

אולניק — [ווייכע לן דער, עס. וורר (ביא) ליסטאק און אומג. > וור, פלוי = בינשטאק [דער פלאכער א זעט אויס ווי סאטן, ארויס גענומען פון בינשטאק]. 1. מאכל פון גע- ריבענע קארטאפל, מיט אייער און א ביסל רעטשענע מעל, מיט זאלץ, ציבעלע, פפער, געבאקן (אויף א פלאכן בעקן) מיט א סך בויםל. 2. פלאכער קוכן פון רעטשענע מעל (לאקל סיסלאוויש, גראנער גוב.).

אולנע — די, ס.ס. > איי > ג. (אנאטאמיע) איינער פון די צוויי עלנבויען-ביינער וואס ליגט אויף דער זיט פון קליינעם פלינגער.

בערסקאליר און מיט א דינער הויט, אזוי ווי דורכגענומען פון בויםל, ווערט גערעכנט צווישן די בעסערע סארטן עפל. **אוליטשקע** — די, ס.ס. > פויל. אויך: אי- ליטשקע. קליין, שמאל געסל. "האבן זיך די פול געפאקטע פורן קוים דורכגעשטופט דורך די שמאלע אים", רחל קארן, ערד. **אוליניצע** — די, ס.ס. > אוק. אויך: אלייני- צע, אוליני(יצ)ע, אליניע. הארשטאט האו מען פרעסט אויס איל (פון זוימען, מאן, סעמעשקעס).

אוליניען — טרוה. זלצע, אולצעט. אוקר. סל. 59: אליניען. באראיקן, איינשטילן (גע- וויינטלעך וועגן קינדער וואס טומלען) מיט ריי, מיט אונשרפען. א די וויסע-הברהניקעס, דעם ווילדן מיזניק.

אולי ירחם — [אולי יעראכעם] זאז. פאר- בינדונג פון אולי — און ירחם (כי ירחם ה' את יעקב, ישעיהו, יד, 1; יועניו ירחם, דארטן, מט, 13 א). אפער וועט ער [דער רבונר-שלי- עולם] זיך דערבארעמען. אויסדרוק פון לעצ- טער האפענונג אין א שווערן מצב. "בויט ער [דער ייד] אין באשטענדיקן גלות מצרים פיתום ורעמסס פאר פרעה, קלעבט אליין דאס שטרוי און זלצט: א יי, פרי, געדאנקען און אידייטן. "ווען עס איז שוין נישט אויף וואס (וועמען) זיך צו פארלאזן, דארף מען זיך פארלאזן אויף א יי". זו וועגן א מאכט- האבער בכלל. "מע דארף דאך גיין צום שררה; ער איז טאקע א רשע, אבער א יי".

אוליפיק — דער. מצ נב. P: Uliepek. היימישער מיטל קעגן הוסט, געמאכט פון סאק און בליטן פון ליפענבוים. [מע פלעגט א קויפן אין אפטיק אדער אויפקאכן וואסער מיט קאנדזלוקער, טרוקענע פליגן און אויך צוגעבן א קריטעכץ; דאס וואסער האט מען לעפלעכערהייט געגעבן קינדער צום טרינקען ביז א פארקילונג אדער א שטארקן הוסט]. Folia thiliae.

אוליצע — די, ס.ס. > פויל. וור, רוט. 1. זיי- טיקע גאס. "אפער ווילט איר היסן וואס עס האט זיך פארלאזן? אויף דער פאלייטיקע א האט זיך אן אומגליק געטראפן", פל (בריסק). "דער פאלייטיקער מאן איז געלאפן אין בלויזען פארטאג איבער אלע אוליצעס", מעצקער, זיי- דנט פעלדער. 2. גאר קליין און שמאל געסל (אין שטעטלעך פון ליטע און וויטרוסלאנד). 3. דארפישע גאס, וואס איז צונויפטרעה-ארט פון דער יוגנט (> אוקר.). 4. סתם גאס, רוטיז.

אוליב — זדי. > האלענדיש. (וועגן הערינג) וואס איז שטארק דורכגעזאלצן, וויין און זייער פעט [אם מאטיסע-הערינג]. אן איקער הערינג.

אולי'קע — די, ס (געוויינטלעך במ). רוטיז. געריכטלעכער באחזן פון שולד אין א פאר- ברעכן. בלוטיקע אים. "די אים...זענען אפילו נישט אזוי וויכטיק אן מע זאל קאנען פאר- משפטן", יפאל, 1887, № 48-47.

אולם — דער. 1. [אולאם] ערשטער זאל אדער פאליש פון בית-המקדש [והאולם על פני

Yiddish documents and an indispensable tool for all future researchers into Jewish life and culture. It is also useful in understanding the contributions to the Hebrew language and literature of recent centuries, because the mother-tongue of most Hebrew writers of this period was Yiddish, "and the written word of modern Hebrew . . . was blended with the unwritten and the unexpressed image in Yiddish" (S. Rawidowicz).

Through the efforts of collectors we have saved from oblivion thousands of words which are not included in literary Yiddish but were acceptable in the spoken language. It was important that this be done now, lest they be relegated to oblivion. We have always had in mind that of the six million victims of the Nazi holocaust, at least five million were Yiddish-speaking and that Jewish cultural life is vanishing in Eastern Europe, the area where Yiddish reached the highest levels of creativity. We are also aware that Yiddish is increasingly affected by lingual assimilation to other languages. In view of this we could not postpone the work on the dictionary. "For the semantic and stylistic interpretation of Yiddish vocables, it is particularly favorable that for the preparation of the dictionary there are still scholars for whom Yiddish is a mother-tongue and who reached adulthood before the language suffered so terribly from the annihilation of Eastern European Jewry" (Roman Jakobson).

Individuals and organizations who formerly made attempts in Europe and in this country to work on a comprehensive Yiddish-Yiddish dictionary were unable to carry their work to a successful conclusion. Valuable collections of material were lost in Vilno and in Minsk during World War II. A new start had to be made. It is almost a decade since the Yiddish Dictionary Committee was organized and the editorial board appointed. The Yivo Institute for Jewish Research assisted in the organization, provided office space, and put its great library and archives at the disposal of the Dictionary Committee. A group of linguists was attracted to the project and an appeal in the Jewish world press brought a heartening response. From all corners of the world collectors of words and expressions sent in their valuable collections. The editors recruited correspondents and collaborators. Altogether, about three hundred persons were involved in the work. The editors, all the collectors, and almost all the collaborators volunteered their services. A small staff of employees did the technical work.

Materials were received from all continents, but the project is primarily an adventure of American Jewry and the results are an important cultural contribution on the part of the Jewish communities of the United States.

The present card index already contains about 180,000 words, tens of thousands of quotations for future volumes, and definitions of thousands of words. The present volume is the first; there are nine volumes to follow. The tempo of the work and the time of the publication of the other volumes depend on the funds that will be made available. The Yiddish Dictionary Committee thanks all who have helped until now (the names of the larger contributors are listed in the Yiddish preface) and hopes that organizations, foundations, and individuals will provide sufficient support to make it possible for the additional volumes to be published without undue delay.

THE PUBLISHERS

The GREAT DICTIONARY OF THE YIDDISH LANGUAGE, an all-inclusive Yiddish-Yiddish dictionary, is designed to follow the example of complete dictionaries in other languages on a level which compares both qualitatively and quantitatively with the best examples of modern lexicography.

The aim of this dictionary is to compile all the lexical wealth accumulated in close to a thousand years of Yiddish. Historically, it ranges from the earliest extant records to the living Yiddish of today. Geographically, it encompasses all countries and territories where Yiddish was or is spoken, and contains not only the words and expressions used and created in Eastern Europe, but also those which Yiddish-speaking groups have absorbed in their speech from the tongues of the new lands where they settled.

The dictionary contains an inventory of dialectic and limited local forms together with the words of standardized Yiddish. It encompasses the language of all classes of the Jewish people, from the language of the scholar to the language of the village Jew; from the cultured language of the intellectuals to the slang of the uneducated. It includes as well the special expressions of the various trades and ideological groups among Jews. The dictionary's scope, then, is all-inclusive as to time, place, and social classification.

In preparing the dictionary, the editors strove not only to collect, list, and explain the primary meanings of all Yiddish words, but also clearly to depict the twists and nuances which Jews put into words and expressions as a reflection of their way of thinking and feeling. The dictionary thus affords an insight into the psychology of the large Yiddish-speaking segment of the Jewish people.

The approach is not only linguistic. It is also cultural and historical. Words and expressions are associated with the characteristics of the Jewish way of life, with social patterns and beliefs. The dictionary thus becomes a condensed folk encyclopedia reflecting the daily and holiday life and the intellectual and emotional patterns of the Ashkenazic branch of the Jewish people. It is a living monument to Jewish lexical creativity, ranging from the earliest communities on the banks of the Rhine, through all the Germanic and later Slavic lands, and finally to the dispersion of the Yiddish-speaking Jews to all continents. It includes the Yiddish of hundreds of thousands of immigrants who made a large contribution to the development of America, to the growth of the labor movement, to the creation of a unique Jewish life. It also embraces the Yiddish of immigrants in other countries and of Israel, where Yiddish was dominant in the old Yishuv and played an important role in later development. "The dictionary becomes an indispensable bridge to the entire section of the culture of the Jewish people of which Yiddish is at once the vehicle and the voice" (Horace M. Kallen*).

The dictionary encompasses all the new words that came into Yiddish during the last hundred years as a result of the phenomenal flourishing of literary art, social movements, and scientific research. It is the key to all

* This quotation and those that follow are from the brochure *IN MY OPINION*, New York 1956, containing statements about the *GREAT DICTIONARY* by Commission on Research, Yivo Institute for Jewish Research; Yiddish P.E.N. Club; Samuel Belkin, S. A. Birnbaum, Rabbi Solomon B. Freehof, Roman Jakobson, Horace M. Kallen, Abraham I. Katsh, Samuel Niger, S. Rawidowicz, Maurice Samuel, Rabbi J. B. Soloveitchik, Aaron Steinberg, Max Weinreich, Rabbi Judah Zlotnick (Avida).

GREAT DICTIONARY OF THE YIDDISH LANGUAGE

Editors in chief

Judah A. Joffe

Yudel Mark

Volume I

אס — א

Published by
YIDDISH DICTIONARY COMMITTEE, INC.
1048 Fifth Avenue, New York 28, N.Y., U.S.A.

1961

